

**TARİH ARAŞTIRMALARINA KAYNAK OLARAK
1973 - 1986 YILLARI ARASINDA CUMHURİYET
GAZETESİ'NDE ERMENİ SORUNU VE ASALA
TERÖRÜ (II. Cilt)**

Mahmut ÇOBANOĞLU

Yüksek Lisans Tezi

Tarih Ana Bilim Dalı

Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Bilim Dalı

Doç. Dr. Mevlüt YÜKSEL

2025

Her Hakkı Saklıdır.

**T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
TARİH ANA BİLİM DALI
TÜRKİYE CUMHURİYETİ TARİHİ BİLİM DALI**

Mahmut ÇOBANOĞLU

ORCID ID: 0009-0009-9124-6172

**TARİH ARAŞTIRMALARINA KAYNAK OLARAK 1973 - 1986 YILLARI
ARASINDA CUMHURİYET GAZETESİ'NDE ERMENİ SORUNU VE ASALA
TERÖRÜ
(II. Cilt)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**TEZ YÖNETİCİSİ
Doç. Dr. Mevlüt YÜKSEL**

ERZURUM – 2025

TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ

Graduate School of Turkish Research

TEZ BEYAN BİLDİRİMİ

Atatürk Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Uygulama Esasları'nın ilgili maddelerine göre hazırlamış olduğum **"TARİH ARAŞTIRMALARINA KAYNAK OLARAK 1973 - 1986 YILLARI ARASINDA CUMHURİYET GAZETESİ'NDE ERMENİ SORUNU VE ASALA TERÖRÜ"** adlı tezin/raporun tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi **taahhüt**" adlı tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıyı kaynak gösterdiğimi taahhüt ederim.

☐ Tezimin Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı tarafından yayınlanan *Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge*'nin lisansüstü tezlerin düzenlenmesini ve erişime açılmasını düzenleyen 5. maddesinin 1. fıkrasına göre [Ulusal Tez Merkezi, enstitü ve fakülteler tarafından Tez Otomasyon Sistemine yüklenen tezlerin bibliyografik bilgilerini kontrol eder, kataloglama kurallarına göre düzenler, konu başlıklarını belirler ve tam metin olarak internet üzerinden erişime açar.] **basılı ve elektronik kopyalarına erişim izni verdiğimi onaylarım.**

İSTİSNAİ DURUMLAR*

☐ Patent alma sürecinin devam etmesi sebebiyle (2 Yıl)

Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı tarafından yayınlanan *Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge*'nin lisansüstü tezlerin erişime açılmasının ertelenmesini düzenleyen 6. maddesinin 1. fıkrasına göre teze ilgili patent başvurusu yapılması veya patent alma sürecinin devam etmesi sebebiyle teze erişim, Enstitümüz Yönetim Kurulunun .../.../... tarih ve sayılı kararı ile 2 (iki) yıl süreyle engellenmiştir.

☐ Yeni Teknik, Materyal ve Metotların Varlığı (6 ay)

Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı tarafından yayınlanan *Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge*'nin lisansüstü tezlerin erişime açılmasının ertelenmesini düzenleyen 6. maddesinin 2. fıkrasına göre teze yeni teknik, materyal ve metotlar kullanıldığı, henüz makaleye dönüşmemiş veya patent gibi yöntemlerle korunmamış ve internetten paylaşılması durumunda 3. şahıslara veya kurumlara haksız kazanç imkânı oluşturabilecek bilgi ve bulguları içerdiği için tez danışmanının önerisi ve ana bilim dalının uygun görüşü üzerine Enstitümüz Yönetim Kurulunun .../.../... tarih ve sayılı kararı ile teze erişim 6 (altı) ay süreyle engellenmiştir.

☐ Ulusal Çıkar ve Güvenlik Durumu (Gizlilik Dereceli Çalışmalar)

Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı tarafından yayınlanan *Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge*'nin gizlilik dereceli tezler bahsini düzenleyen 7. maddesinin 1. fıkrasına göre bu teze erişim, ulusal çıkarları veya güvenliği ilgilendirdiği için Enstitümüzün uygun görüşü üzerine Üniversitemiz Yönetim Kurulunun .../.../... tarih ve sayılı kararı ile Üniversitemiz Yönetim Kurulu aksi karar verinceye kadar engellenmiştir.

25.03.2025

Mahmut ÇOBANOĞLU

Aslı Islak İmzalıdır

* İstisnai durumlar danışmanın yazılı başvurusu ve Enstitü / Üniversite Yönetim Kurulunun onayı ile kabul edilir.

TEZ KABUL VE ONAY TUTANAĞI

TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Doç. Dr. Mevlüt Yüksel danışmanlığında Mahmut ÇOBANOĞLU tarafından hazırlanan “Tarih Araştırmalarına Kaynak Olarak 1973 - 1986 Yılları Arasında Cumhuriyet Gazetesi’nde Ermeni Sorunu Ve Asala Terörü” başlıklı bu çalışma aşağıdaki jüri tarafından Tarih Ana Bilim Dalı Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Bilim Dalı Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.
25.03.2025

Kabul / Ret – İmza

Jüri Başkanı Prof. Dr. İhsan Sabri BALKAYA
(Ad-Soyad-Unvan) *Atatürk Üniversitesi*

Aslı Islak İmzalıdır

Jüri Üyesi Doç. Dr. Hüseyin KALEMLİ
(Ad-Soyad-Unvan) *Milli Savunma Üniversitesi*

Aslı Islak İmzalıdır

Jüri Üyesi Doç. Dr. Mevlüt YÜKSEL
(Ad-Soyad-Unvan) *Atatürk Üniversitesi*

Aslı Islak İmzalıdır

Bu tezin *Atatürk Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği*’nin ilgili maddelerinde belirtilen şartları yerine getirdiğini onaylarım.

Prof. Dr. Hüseyin BAYDEMİR
Enstitü Müdürü

Aslı Islak İmzalıdır

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	I
ÖZET.....	XLIII
ABSTRACT	XLIV
ÖN SÖZ.....	XLV
KISALTMALAR	XLVIII
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

1973-1977 YILLARI ARASINDAKİ BAŞYAZILAR, HABERLER VE KÖŞE YAZILARI

1.1. BAŞYAZILAR	7
1.1.1. Olayların Ardındaki Gerçek - Los Angeles Olayı.....	7
1.2. HABERLER	8
1.2.1. Katil 77 Yaşında, Ermeni Asıllı, Amerikalı Bir Yazar	8
1.2.2. Türk Kolonisi İçin ABD'den Can Emniyeti Talep Ettik.....	10
1.2.3. Baydar ve Demir'in Kimlikleri	11
1.2.4. Cinayet Konusunda Amerika Üzüntüsünü Bildirdi.....	12
1.2.5. Ermeni Patriği, Cinayeti Kınadı	13
1.2.6. Yanıkyan, Ermenilerin Kendini Örnek Almalarını Önerdi	15
1.2.7. Öldürülen Başkonsolos ve Konsolos Ailesine Maaş Bağlanması İçin Kanun Teklifi Yapıldı	16
1.2.8. Masummuş	17
1.2.9. 2 Diplomatımızın Cenazeleri Yarın Yurda Getiriliyor.....	17
1.2.10. Demir ve Baydar'ın Cenazeleri Bugün Yurda Getiriliyor.....	18
1.2.11. Teselli Ediliyor	18
1.2.12. Baydar ve Demir Toprağa Verildi	18
1.2.13. Marsilya'daki Ermeni Anıtının Açılışına Bir de Bakan Katıldı	20
1.2.14. Ermeni Anıtı'nın, Türkiye'nin Fransa Hükümeti'ne Başvurmasına Rağmen Açıldığı Bildiriliyor	21
1.2.15. Paris Büyükelçimizin Geri Gelişi, Ermeni Anıtına Tepki Niteliği Taşıyor ...	22

1.2.16. Fransa “Ermeni Anıtı” Olayını Yatıştırmaya Çalışıyor.....	23
1.2.17. Bayülken Meclise Bilgi Verdi	24
1.2.18. Sunay, Işık’tan Bilgi Aldı.....	24
1.2.19. Mıgırdiç Yanıkyan “Suçsuzum” Dedi.....	25
1.2.20. Paris THY Büromuz ve Konsolosluk Saldırıya Uğradı.....	25
1.2.21. Bayülken, Paris’teki Saldırıları İçin “Olaylar Biteceğe Benzemiyor” Dedi....	27
1.2.22. B. Trakya ve Ermeni Sorunları Meclis’te Tartışıldı	28
1.2.23. Mıgırdiç Yanıkyan’ın Yargılanmasına Başlandı.....	29
1.2.24. Yanıkyan: İki Diplomatı Bilerek Öldürdüğünü İtiraf Etti	30
1.2.25. Yanıkyan Davasında Jüri, Karar Veremiyor	30
1.2.26. Büyük Jüri İki Türk Diplomatını Öldüren Yanıkyan’ı Birinci Dereceden Suçlu Buldu	31
1.2.27. Amerika’da İki Türk Diplomatını Öldüren Yanıkyan Ömür Boyu Hapse Mahkûm Oldu	31
1.2.28. Ermenilerin Kışkırtmaları Devam Ediyor	32
1.2.29. Beyrut THY Bürosuna ‘Gizli Ermeni Ordusu’ Örgütü Tarafından Patlayıcı Maddeler Atıldı	32
1.2.30. Amerikan Temsilciler Meclisi, Ermeni Azınlığın Etkisiyle Türkler Aleyhine Yeni Bir Karar Aldı.....	33
1.2.31. Amerikan Kongresinin 24 Nisan’ı Ermenilere Zulüm Günü İlan Etmesi Tepkiyle Karşılandı	34
1.2.32. “My Lai Katliamı” Tarihinin, “İnsanın İnsana Zulüm Günü” Olarak İlanı İstendi	34
1.2.33. Ermenilerin Terör Eylemleri Nedeniyle Beyrut Türk Elçiliği Binasının Boşaltıldığı Öne Sürülüyor.....	35
1.2.34. Fransa’daki Ermeniler 3 Şehirde Türkiye Aleyhine Gösteri Yaptılar	36
1.2.35. Zararlı Faaliyetlerde Bulundukları Gerekçesi ile 565 Kişinin Türkiye’ye Girmeleri Yasaklandı	37
1.2.36. Ermeniler Beyrut’ta Gösteri Yaptı	38
1.2.37. Beyrut’ta Bir Türk Otobüsüne Bomba Konuldu	38
1.2.38. Silahlı Kişiler Elçimizi Makinalı Tüfekle Taradı	39
1.2.39. Başbakan: ‘Bana Verilen Bilgiye Göre Katillerden İkisi Yakalandı’	43

1.2.40. Kimlikleri Saptanamayan Katillerin Bu Kez de EOKA-B Mensubu Oldukları İddia Edildi	44
1.2.41. ‘Cinayetler Türk Devletini Hedef Almıştır’	48
1.2.42. Tunalıgil’in Katil Zanlısı Olarak Viyana Polisinin Tutuklama Emri Çıkarttığı Üç Yunalı Atina’da Serbest Bırakıldı	52
1.2.43. Fransa Elçimiz Erez de Dün Paris’te Öldürüldü	54
1.2.44. Erez’in Yaşam Öyküsü	61
1.2.45. Suikast Haberi Paris’ten Başkente Ulaştınca Dışişleri Bir Anda Karıştı	61
1.2.46. Erez Dün Sabah ‘İsteseler Beni Şimdi Şuracıkta, Ya Da Sokakta Öldürebilirler’ Demişti	63
1.2.47. Tunalıgil ve Erez’in Öldürülmesi İstanbul’da Yapılan Yürüyüşle Protesto Edildi	64
1.2.48. Elçilerimizi Öldürenler Henüz Yakalanmadı	65
1.2.49. Suikastlara İlişkin Soruşturma Sürüyor	65
1.2.50. Katiller Erez’in Günlük Programı Hakkında Ayrıntılı Bilgiler Almıştı	70
1.2.51. Viyana ve Paris Büyükelçilerimizin Öldürülmeleri Protesto Ediliyor	72
1.2.52. Elçilerimizi Korumak İçin Güçlü Tedbirler Alınması İsteniyor	74
1.2.53. Cenazesi Dün Ankara’ya Getirilen Tunalıgil Salı Günü İstanbul’da Toprağa Verilecek	76
1.2.54. Paris ve Viyana’daki Suikastlarla İlgili Soruşturmada Kesin Bir İpucu Yok, Cinayetlere Karşı Tepkiler Büyüyor	77
1.2.55. Tunalıgil’in Uğradığı Suikast Soruşturması ile İlgili Orak Üç Avusturya Polisi Atina’ya Geldi	80
1.2.56. Avusturya Polisine Göre, Tunalıgil ve Erez’i Üçer Kişilik Komando Grupları Öldürdü	81
1.2.57. Şellefyan’ın Ermeni Tedhiş Örgütlerine Yardım Edip Etmediği Soruldu	82
1.2.58. Fransa’daki Ermeni Örgütlerin Paris’te Düzenlediği Toplantıda Zaman Zaman Tartışma Çıktı	82
1.2.59. Gizli Ermeni Örgütü, Yunanistan’dan Gönderdiği Bildiri ile Türkiye’ye Tehditler Savurdu	84
1.2.60. Beyrut’taki Elçilik İkinci Kâtibi Oktar Cerit Sokak Ortasında Susturuculu Siyahla Vurularak Öldürüldü	85

1.2.61. Ankara Oktar Cerit'in Katilinin Bir An Önce Bulunması İçin Lübnan Hükümeti'ni Uyardı	85
1.2.62. Öldürülen Lübnan Büyükelçiliği Başkâtibi Cerit'in Cenazesi Askeri Bir Uçakla Bugün Yurda Getiriliyor	87
1.2.63. Beyrut'ta Şehit Edilen Diplomatomuz Toprağa Verildi.....	89
1.2.64. Paris'te Ermeni Kültür Evindeki Patlama Sırasında Türk Büyükelçilerinin Öldürülmelerine İlişkin Belgeler Ele Geçirildi	89
1.2.65. Fransız Polisi, Büyükelçi Erez'in Ermeni Tedhiş Örgütü Tarafından Öldürüldüğünü Açıkladı.....	91
1.2.66. Paris ve Viyana Büyükelçilerinin Öldürülmesiyle İlgili Görülen 4 Ermeni İçin Uluslararası Tutuklama Emri Verildi	92
1.2.67. Ermeni Kurtuluş Ordusu: '10 Nisandan İtibaren Türk Diplomatları İle Uçaklarına Sabotajlar Düzenlenecek.....	93
1.2.68. Ermeni Örgütlerinin Eylem Planlarına Dikkat Çekiliyor	94
1.2.69. Paris ve Marsilya'da Türkiye Aleyhine Gösteri Yapan Ermeni Örgütü Üyeleri Polis Tarafından Dağıtıldı	95
1.2.70. Yeşilköy ve Sirkeci'de 5 Kişinin Ölümüne Yol Açan Patlamaları "28 Mayıs" adlı Bir Ermeni Örgüt Üstlendi	96
1.2.71. Yeşilköy ve Sirkeci'deki Patlamalarla İlgili Soruşturmalar Sürüyor	99
1.2.72. Vatikan Büyükelçimiz Taha Carın Dün Roma'da Silahlı Bir Saldırgan Tarafından Öldürüldü	100
1.2.73. Carım'ın Katili Roma'daki Ermeniler Arasında Aranıyor	101
1.2.74. Yeşilköy'de "Bomba" İhbarı Üzerine Uçaklar Arandı.....	103
1.2.75. Büyükelçi Carım, Büyük Bir Olasılıkla Şehitliğe Gömülecek.....	103
1.2.76. Tedhiş	104
1.2.77. Taha Carım'ı Öldürmek İçin Kullanılan Kırıkkale Yapısı Tabanca Bulundu	104
1.2.78. Yabancı Pasaport Taşıyan Ermenilerin Türkiye'ye Girmelerinin Yasaklanması Fransa'da Tepki Yarattı	105
1.2.79. 50 Yıl Önce Cumhuriyet 4.12.1927 Amerika İle Münasebatımız.....	106
1.3. KÖŞE YAZILARI.....	107
1.3.1. Bir Cinayet... / Oktay Akbal.....	107

1.3.2. Bu Bir Dava Değil ‘Cinnet’ tir / Mehmet Barlas	108
1.3.3. Santa Barbara Cinayeti / Ergun Balcı	110
1.3.4. Yanıkyan ve Amerikan Ceza Hukuku / Mehmet Barlas	112
1.3.5. Erzurum’un Kurtuluşu Yarın Kutlanıyor / M.Fazlı Karlıdağ	114
1.3.6. Ne İsterler / Nadir Nadi	116
1.3.7. Amerika’da Ermeni Propagandası / Atilla Cosur (Okuyucu Mektubu)	118
1.3.8. İnsanın İnsana Zulmü / Ali Sirmen	119
1.3.9. Niyazi Berkes / Turkish Occupied Armennia	120
1.3.10. Büyük Millet Meclisi Başkanlığına Açık Mektup / Kadri Yersel - Okuyucu Mektupları	125
1.3.11. Yurt Dışındaki Türk Ermenileri Türkiye’ye Karşı Düşman Edemezsiniz Antuvan Doğalp / Okuyucu Mektupları	126
1.3.12. Kin Yerine Sevgiyi Yaşatalım / Dikran Kevorkyan	127
1.3.13. Kendi Vahşiliklerini Görsünler / Erol Ulubelen	129
1.3.14. Kendi Tarihlerine Baksınlar / Bildilek Seber	132
1.3.15. Korku Dağları Bekler / Samim Kocagöz	134
1.3.16. Çözümü Güç Bir Cinayet / Nadir Nadi	136
1.3.17. Karanlık Niyetler / Nadir Nadi	138
1.3.18. Bu Hükümet İstifa Etmelidir/Mustafa Ekmekçi	139
1.3.19. Asıl Suçlular! / İlhan Selçuk	141
1.3.20. Ermeni Sorunu / Takver Kamer	142
1.3.21. Elbette Biz Türk’üz / Takver Kamer (Okuyucu Mektupları)	144
1.3.22. Düşmanlık Mutsuzluktur / Uluğ İğdemir	145
1.3.23. Neden Ermeniler Olsun Muhakkak / Torkom İstepanyan	146
1.3.24. Dün ve Bugün Türk Ermeni İlişkilerine Bir Bakış/Torkom İstepanyan	148

İKİNCİ BÖLÜM

1978-1982 YILLARI ARASINDAKİ BAŞYAZILAR, HABERLER VE KÖŞE

YAZILARI

2.1. BAŞYAZILAR (OLAYLARIN ARDINDAKİ GERÇEK) 1978-1982	150
2.1.1. Atina, Lyon ve Ötesi	150
2.1.2. Ankara Yürüyüşü	151

2.1.3. Kopenhag'tan Sonra	152
2.1.4. Yeni Bir Aşama	153
2.1.5. Papa İle Konsolos	154
2.1.6. Batı, Fransa, Türkiye... ..	155
2.1.7. Fransa'daki Gerçek	157
2.1.8. Tarihsel Öç Mantığı	158
2.1.9. Kipriyanu ve Terör	159
2.1.10. Toplu Cinayetin Boyutları (Cumhuriyet)	159
2.1.11. Bilinmeyenler ve Bilinenler.....	160
2.2. HABERLER (1978-1982)	162
2.2.1. Bir Ermeni Örgütü, Londra ve Brüksel'de Türklere Karşı Bombalı Eylem Yaptı	162
2.2.2. Ermeni Komitesi Fransız Polisini Protesto Ediyor	163
2.2.3. Madrid Elçimizin Eşi ve Bir Yakını Suikastla Öldürüldü.....	163
2.2.4. Saldırı Yoğun Tepki Uyandırdı ve Kınandı	165
2.2.5. Ermeni Tedhiş Örgütü Bu Kez de İspanya Hükümeti'ni Tehdit Etti	166
2.2.6. Suikastçılara Karşı, Dış Temsilcilikler Personeli Silah Eğitimine Tabi Tutuluyor	166
2.2.7. Ermeni Gizli Ordusu, Ankara ve İstanbul'daki 7 Bomba Olayını Üstlendi....	167
2.2.8. Ayasofya ve Sirkeci'deki Patlamalarda 3'ü Ağır 13 Kişi Yaralandı Gara Konan Saatli Bomba İmha Edildi.....	167
2.2.9. Ermeni Kurtuluş Ordusu Adlı Bir Gizli Örgüt İstanbul'daki Patlamaların Sorumluluğunu Üstlendi	169
2.2.10. Cenevre'deki Türk Konsolosluk Binasına Bombayı Ermeni Şiddet Örgütünün Koyduğu Sanılıyor	170
2.2.11. "Ermeni Katliamı" Diye Adlandırılan Olayın Batılılarca Çarpıtıldığı Belirtiliyor	171
2.2.12. Bağnaz Ermeni Örgütüne Üye 15 Kadar Gösterici New York'taki Türk Evi Önünde Türkiye Aleyhine Gösteri Yaptı	172
2.2.13. THY Frankfurt Bürosuna Bombalı Bir Saldırı Düzenlendi, Olayı Ermeni Gizli Ordusu Üstlendi.....	173

2.2.14. New York'ta Türkiye Aleyhtarı Gösteri Yapan Ermenilere Polis Engel Olmadı	174
2.2.15. Ermeniler	174
2.2.16. Roma'daki Patlamada 9 Kişi Yaralandı, Olayı Ermeni Direniş Hareketi Üstlendi	175
2.2.17. Ermeni Tedhişçiler Roma'da Yine Bombalı Saldırıya Geçtiler.....	175
2.2.18. İngiltere'de TV'de Ermenilere İlişkin Filmler Gösterildi ve Kayseri'den Ötesi Olmayan Türkiye Haritası Yayınlandı.....	176
2.2.19. Ermeni Patriği: "Cinayetleri İşleyenler Ermeni Olamaz"	177
2.2.20. Yeşilköy Sabotajını Yine "Ermeni Ordusu " Üstlendi	178
2.2.21. Ermeni Cemaati Temsilcileri Türk Diplomatlarına Yönelik Saldırıları Kınadılar.....	179
2.2.22. Madrid'te "Ermeni Soykırımı Adalet Komandoları" 4 Havaolu Şirketinin Bürolarını Bombaladı	180
2.2.23. Brüksel'de THY'na Yapılan Bombalı Saldırısı "Yeni Ermeni Direnişi" Üstlendi	181
2.2.24. İsviçre Büyükelçimiz Doğan Türkmen Suikasttan Kurtuldu	181
2.2.25. Bern Elçimize Suikast Yapan 3 Kişinin Yakalandığı Belirtiliyor.....	182
2.2.26. İsviçre Polisi: Türkmen'e Suikast Güney Fransa'daki Ermeniler Planladı..	183
2.2.27. Ermenilere Misillemede Bulunmak Üzere Bir Türk Örgütü Kurulduğu Öne Sürüldü	183
2.2.28. Roma'da THY Bürosu Önündeki Patlamada Bir İtalyan Öldü	184
2.2.29. Köln'de Türk İşçilerinin Gittiği Tavernaya Bomba Atıldı, İki Türk Ağır Yaralandı	184
2.2.30. Ermeni Gerillalar Türkiye'ye Karşı Bir Kürt İle İşbirliğine Gidiyor	185
2.2.31. Lahey Elçimizin Oğlunu Öldürmekten Sanık Lübnanlı Ermeni ABD'de Yakalandı	185
2.2.32. Vatikan Elçimiz Türel Suikast Girişiminde Yaralandı.....	186
2.2.33. Ermeni Patriği Suikastı Kınadı.....	188
2.2.34. Vatikan Elçimiz İçin Yaptırılan Zırhlı Otomobilin Yanlışlıkla Avustralya'ya Gönderildiği Saptandı	188
2.2.35. "Ermeniler Türk Diplomatlarına Saldırılarını Sürdürecekler"	189

2.2.36. Atina’da 30 Ermeni Türkiye’yi Protesto İçin Açlık Grevine Başladı	189
2.2.37. İran’daki Ermeniler Tahran Elçiliğimizin Önünde Gösteri Yaptılar.....	190
2.2.38. Amerikan Temsilciler Meclisi Üyesi, Türk Diplomatlarla Yapılan Saldırıları Kınadı	191
2.2.39. Ermeniler Kanada’daki Türk Elçiliğini Taşladı	192
2.2.40. Kanada, Türk Elçiliğinde Ermeni Saldırısı Sonucu Meydana Gelen Hasar İçin Tazminat Ödeyecek	193
2.2.41. Atina Elçiliği Ataşesi Özmen ve Kızı Öldürüldü	194
2.2.42. Associated Press: ‘Tedhiş Yoluyla Bir Ermeni Devleti Kurma Olasılığı Çok Uzak’	195
2.2.43. Atina İdari Ataşemiz Özmen ve Kızının Cenazeleri Bugün Getiriliyor.....	196
2.2.44. Lyon Konsoloslumuza Saldırı	197
2.2.45. Ermeni Örgütü, Saldırganları Tutuklarsa, Fransa’ya Karşı da Eyleme Gececeğini Bildirdi	199
2.2.46. Özmenlerin Cenazesi Ankara’da Askeri Törenle Toprağa Verildi	200
2.2.47. Paris Elçiliğimiz Basın Danışmanı Bakkalbaşı Silahlı Saldırıda Yaralandı.	201
2.2.48. Amerika ve İngiltere’de Ermeni Tedhişçiler Türklere Ait Bazı Binalara Bomba Koydu; Patlamalar Hasara Yol Açtı	202
2.2.49. Bir Şehit Diplomat Daha	204
2.2.50. Avustralya Hükümeti Saldırganları İhbar Edeni 10,5 Milyon Lirayla Ödüllendirecek	206
2.2.51. İsviçre, İki Ermeni Tutuklunun Uluslararası Kuruluşlarca Ziyaret Edilmesine İzin Veriyor	206
2.2.52. Paris Mali Müşavirimiz Bir Suikasttan Kurtuldu	207
2.2.53. Marsilya’da “24-25 Nisan” Adlı Sokağa Ermeni Anıtı Dikildi	208
2.2.54. Ermeni Teröristler İsviçre’nin İtalya’daki Konsolosluk ve Hava Yolları Binalarını Bombaladı	209
2.2.55. Ermeniler Fransız Hükümeti’ni Tehdit Etti.....	209
2.2.56. İsviçre’den Sınırdışı Edilen Ermeni Terörist Beyrut’ta Gitti	210
2.2.57. ABD’deki Ermeni Cemaati Lideri Türkleri Hedef Alan Terör Eylemlerini Kınadı	211
2.2.58. Saldırıda Elçilik Din Görevlisi de Yaralandı.....	211

2.2.59. Fransız Polisi Yine Katilleri Belirleyemedi.....	212
2.2.60. Ermeni Terörü Başka Stratejinin Hizmetinde	215
2.2.61. Paris’teki Türkler Cinayeti Kınadı	216
2.2.62. Fransız Konsolosluğu Önündeki Önlemler	217
2.2.63. Cenaze Töreni Yarın.....	217
2.2.64. Cenazeler Geldi Tören Bugün	218
2.2.65. Uluslararası “Ermeni Bağımsızlığı” Sorunu.....	219
2.2.66. Reşat Moralı’yı da Toprağa Verdik.....	221
2.2.67. Fransız Basınında Haber ve Yorum	222
2.2.68. Moralı ve Arı’nın Katledilmesi Danimarka ve Fransa’da Protesto Edildi ...	222
2.2.69. Brüksel’de Yarın Ermeni Katliamlarını Protesto Yürüyüşü Yapılıyor	223
2.2.70. Ermeni Terörü Yaygınlaşıyor.....	223
2.2.71. Saldırganların Yakalanmasını İstedik.....	226
2.2.72. Ermenilerin Gösterileri İçin Atina’nın Dikkati Çekildi.....	227
2.2.73. Cavit Demir Tehlikeyi Atlattı.....	228
2.2.74. Senatör Thurmon’un İddiası: Ermeni Örgütlerinin Sovyetlerle Bağlantısı Olabilir	229
2.2.75. Türkmen, Ermenilerle ilgili Soruları Yanıtladı	230
2.2.76. Kopenhag ve Angers’de Ermeni Terörünü Kınama Yürüyüşleri Yapıldı....	231
2.2.77. Ermeniler Atina’da Yürüdü	232
2.2.78. Atina’ya Nota Veriyoruz	234
2.2.79. Kopenhag Çalışma Ataşemiz Cavit Demir Taburcu Edildi.....	235
2.2.80. Atina’yı Protesto Ettik	235
2.2.81. Elçilik Personelinden Ölen ya da Yaralanan Olmadı	236
2.2.82. Protesto Nota’mızı Reddeden Yunanistan’a Karşılık Verilmedi	238
2.2.83. Ermeniler Atina, Kudüs ve Fransa’nın 3 Kentinde Gösteri Yaptı.....	239
2.2.84. Büyükelçi Bleda İran TV’sinde Konuştu:	240
2.2.85. Roma’da Somut Gelişme Yok Ancak Diyalog Sürdürülecek	241
2.2.86. “Ermeni Sorunu” Sempozyumu Yapıldı	241
2.2.87. Haig, ABD Hükümeti Adına Türkmen’den Özür Diledi	243
2.2.88. Fransa’ya Nota Verdik.....	244
2.2.89. Paris’te Bir Ermeni Kilisesi Bombalandı	245

2.2.90. Büyükelçi Carım Ankara’da Anılırken, Ermeniler Bir Cinayet Daha İşledi	245
2.2.91. Cinayeti ASALA Örgütü Üstlendi	247
2.2.92. Ermeni Teröristin Öldürdüğü Yergüz’ün Cenazesi Yurda Getirildi	249
2.2.93. Ermeni Saldırıları Soykırıma Dönüştü	250
2.2.94. Türkiye’den Kısa Kısa	251
2.2.95. Yergüz’ün Katilinin Tutukluluk Süresi 3 Ay Uzatıldı	251
2.2.96. Armenian Report Dergisi Paris’te Kiliseyi Militan Ermeniler Bombaladı ..	252
2.2.97. Ermeniler, İsviçre Parlamentosu’nu Bombaladı	253
2.2.98. Lozan’da Bir Süpermarkette Patlama Oldu, 15 Kişi Yaralandı	254
2.2.99. İsviçre, Ermeni Saldırılarını Sert Bir Dille Kınadı	254
2.2.100. ABD’li Parlamenter Ermeni Terörizmini Kınadı	254
2.2.101. Ermeni Örgütü Kopenhag’daki Swissair Bürosunu Bombaladı	255
2.2.102. Türkiye’den Kısa Kısa	255
2.2.103. THY’nin Kopenhag Bürosunda Bir Bomba Daha Bulundu	256
2.2.104. Ermeni Teröristler Teslim Oldu, 1 Görevlimiz Öldü	256
2.2.105. Dört Görevlimiz Kaçmayı Başardı	261
2.2.106. Fransa’yı Uyardık	262
2.2.107. Teslim Olan Terörist	263
2.2.108. Özel Timler	263
2.2.109. Paris Büyükelçisi Bulak: “Hiçbir Şekilde Pazarlık Payı Yok”	263
2.2.110. ASALA: Sekiz Yılda 18 Cinayet	264
2.2.111. Mitterrand’ın İlk Basın Toplantısını Yaptığı Günü Seçtiler	265
2.2.112. Mitterrand “Biz olayın Tam İçindeyiz,,	266
2.2.113. Serbest Bırakılması İstenen 2 Rahipten Biri Döviz Kaçakçısı	267
2.2.114. Baloğlu: Elimde Tabancayla Bekledim	267
2.2.115. “Saldırı Uluslararası Terörün Parçasıdır”	268
2.2.116. Olay Yerinde Toplanan Türkler Fransız Polisini Işıkladı	273
2.2.117. Kalustyan, Vali’yi Ziyaret Etti	276
2.2.118. Şehit Cemal Özen’in 3 Gün Önce Çocuğu Olmuştu	277
2.2.119. Teröristlerin Lideri Pazarlık Ediyor	277
2.2.120. Silahlarını Teslim Ediyor	277

2.2.121. Teröristin Örgütsel Bağlarının Saptanmasını İstedik	277
2.2.122. Fransa Kanlı Baskını Kınadı	278
2.2.123. Fransa Sığınma Hakkı Tanıyor	279
2.2.124. Ermeni Teröristler 55 kez saldırdı.....	281
2.2.125. Fransız Hükümeti'nin Açıklamasının Bir Bölümü Tepkiye Yol Açtı	285
2.2.126. Ermeni Teröristlerin Eylemi Fransa'yı Güç Duruma Düşürdü	287
2.2.127. 4 Ermeni Terörist Tutuklandı	289
2.2.128. Türkiye, Teröristleri Fransa'dan İsteyebilecek	290
2.2.129. Ankara, "Bilgimiz Yok" Diyor	291
2.2.130. Ermeni Teröristlerin Yargılanmalarına 10 Günden Önce Başlanamayacak	293
2.2.131. Fransız Büyükelçisi: "Rehine Alma Olayını Kınıyorum"	294
2.2.132. Paris'te Eylemciler AFP Bürosunu Bir Süre İşgal Etti	294
2.2.133. Ermeni Teröristlerin İadesi Söz Konusu Değil	295
2.2.134. Özen'in Cenazesi Yarın Getiriliyor.....	296
2.2.135. Evren, Mitterrand'dan Uluslararası Teröre Karşı Önlem İstedi.....	296
2.2.136. Özmen'in Cenazesi Bugün Ankara'ya Geliyor.....	297
2.2.137. Hırant Küçüküzelyan'ın Yargılanmasına Başlandı.....	297
2.2.138. Özen'in Naaşı Ankara'da	298
2.2.139. Özen Bugün Toprağa Verilecek	299
2.2.140. Cenevre'de Ermenilerin Sorumluluk Üstlendiği 3 Patlama Oldu	300
2.2.141. Devlet Başkanı Evren, İçişleri Bakanına Başsağlığı Diledi	300
2.2.142. Özen Toprağa Verildi.....	301
2.2.143. Türkiye, Fransız Basınına Sansür Koymakla Suçlandı	301
2.2.144. Türkiye'den Kısa Kısa	302
2.2.145. Le Figaro Hernu'nun Sözlerini Eleştirdi	302
2.2.146. ASALA Fransa'yı Tehdit Etti	303
2.2.147. Cheysson'un Sözleriyle İlgili Paris Elçiliğimizden Bilgi İstendi.....	304
2.2.148. Fransız Hükümeti'nin Ermeniler Konusundaki Görüşlerinin Asılsız Olduğu Açıklandı	304
2.2.149. Devlet Başkanı Malatya ve Elazığ'da Konuştu.....	305
2.2.150. Fransa, 4 Ermeni Teröriste Özel Statü Tanınmasını İnceliyor.....	305
2.2.151. Bir Diplomatımız Daha Roma'da Ermeni Saldırısına Uğradı.....	306

2.2.152. Ermeni Saldırgan Aranıyor	307
2.2.153. Ermenilerce Öldürülen Temsilcilerimiz İçin Ayini Ruhani Yapılacak.....	309
2.2.154. İsveç Polisinin İddiası: Ermeni Eroin Şebekesi Ermeni Terörüne Destek Sağlıyor	309
2.2.155. ASALA Ergenekon’u Vuran Teröristin Ağır Yaralı Olduğunu Açıkladı ...	310
2.2.156. Kısaca	311
2.2.157. Öldürülen Dış Görevliler İçin Ermeni Kilisesi’nde Ayin Yapıldı	311
2.2.158. Ermeni Rahip Serbest Bırakıldı.....	312
2.2.159. Paris’te Yakalanan Ermeni Terörist Üst Düzeyde Bir Yetkilinin Serbest Bırakılması İçin Emir Vermesine Rağmen Tutuklandı.....	313
2.2.160. “ASALA” Paris’te Bir Otoyolu Bombaladı	313
2.2.161. Paris’teki 5 Ermeni’nin Serbest Bırakılmasını İstiyorlar	314
2.2.162. Fransız Dışişleri Bakanı Cheysson: Türkiye ile Ermeniler Arasında Taraf Değiliz	315
2.2.163. Fransız Polisi Sahte Rum Pasaportuyla Yakalanan Ermeni İçin İnterpol’dan Yardım İstedi.....	316
2.2.164. Orly Havaalanı Ermeni Teröristlerin Bomba İhbarı Üzerine 40 Dakika Kapandı	317
2.2.165. Orly Havaalanı’nda Ermeni Militan, Ergenekon’la Yüzleştirildi	318
2.2.166. ABD’den Ermeni Terörü.....	319
2.2.167. Paris’teki Türk Konsoloslugu Önünde Gösteri Yapan Ermenileri Yurttaşlarımız Kovaladı	321
2.2.168. AP’nin İddiası: Ermeni Terörist Serbest Bırakılacak.....	322
2.2.169. Ergenekon: Teşhis Ettiğim 2 Kişiden Biri Ermeni Sanık Çıktı	322
2.2.170. Ermeniler Los Angeles’te Türkiye Aleyhine Gösteri Yaptı.....	323
2.2.171. ASALA’nın Eroin Kaçırarak İçin Futbol Takımı Kurduğu Ortaya Çıktı ...	324
2.2.172. Hedef Türk Diplomatlarını Öldürmek!	325
2.2.173. Ermeni Terörist Giorgiu’nun Cezası Tecil Edildi	327
2.2.174. Türkiye Ermeni Militanın Serbest Bırakılmasını Kınadı	328
2.2.175. Fransa Elçimiz Ankara’ya Çağrıldı.....	329
2.2.176. ASALA Bu Kez de 4 Ermeni İçin Tehdit Savurdu.....	330
2.2.177. Ermeniler Swissair’in Paris Bürosunu 2,5 Saat İşgal Ettiler.....	330

2.2.178. Yergüz'ü Vurmaktan Sanık Ermeni'nin Mahkemesi Başladı.....	331
2.2.179. Yergüz'ü Öldüren Ermeni Terörist Suçlu Bulundu	331
2.2.180. İsviçre: Ermeni Teröristlerin İsteklerine Boyun Eğmeyeceğiz	332
2.2.181. 105 Ermeni Saldırısında Yalnız 5 Olayın Faili Yakalandı.....	333
2.2.182. Türkiye, Ermeni Terörist Kilimciyan'ın Duruşmasına Müdahil Olarak Katılıyor	334
2.2.183. Ermeni İddiaları Cevapsız Kalmamalı	335
2.2.184. Doğan Türkmen'i Öldürmek İsteyen Kilimciyan 22 Ocakta Yargılanacak	335
2.2.185. Ermeni Militanın Duruşması Yarın.....	337
2.2.186. Ermeniler Gösteri Peşinde.....	339
2.2.187. Fransa, Dört Ermeni Teröriste Siyasal Tutuklu Hakları Tanıdı	342
2.2.188. Ermenilerin Gövde Gösterisi.....	343
2.2.189. Duruşmadan Notlar	352
2.2.190. Karar Açıklandı: 2 Yıl Ağır Hapis Fakat Kilimciyan Cezasını 8 Şubatta Tamamlıyor	353
2.2.191. Kilimciyan Duruşmasından İzlemler.....	361
2.2.192. SBF'de "Ermeni Sorunu,, Adli Ders Okutulacak	363
2.2.193. Kilimciyan Salınıyor	363
2.2.194. Türkmen: Ermeni Propagandası Tiksindirici	365
2.2.195. Ermeni Teröristler Bu Kez de Amerika'da Saldırdılar	366
2.2.196. Ermeni Patriği "Baskı" İddiasını Tepkiyle Karşıladı	368
2.2.197. Sasunyan Hakkındaki Karar Bugüne Kaldı	368
2.2.198. Tutuklanan Sasunyan İçin İdam İstenecek.....	369
2.2.199. Arıkan'ın Cenazesi Bugün Yurda Getiriliyor	371
2.2.200. Arıkan'ın İkinci Katil Sanığı Ölü Olarak Bulundu	372
2.2.201. Arıkan İçin Devlet Töreni Yapıldı	373
2.2.202. SBF, Prof. Shaw'ın Ermeni Sorularıyla İlgili Dersinin Engellemesini Kınadı.....	375
2.2.203. Kalutsyan: Arıkan'ın Öldürülmesini Nefretle Kınıyorum	376
2.2.204. Arıkan Toprağa Verildi	376
2.2.205. Dünyadan Kısa Kısa.....	377
2.2.206. Ermeni Terörünün Kaynağı Kurutulmalı	377

2.2.207. Reagan Ermeni Terörünü Kınadı	377
2.2.208. Devlet Başkanı, Azınlık Liderlerini Kabul Etti.....	378
2.2.209. Sasunyan'ın Kardeşi de Tutuklandı	379
2.2.210. Arıkan'ın 2.Katili Ermeni Saptandı	380
2.2.211. Ermeni Din Görevlisi 1 Yıl 4 Aya Mahkûm Oldu	380
2.2.212. Economist, Yine Ermeni İddialarına Yer Verdi.....	380
2.2.213. Observer: Ermeni TeröristlerİRA, FHKC ve ETA'yla Bağlantılı	382
2.2.214. Ermeni Terörü Sürüyor	383
2.2.215. FBI Uyardı: Ermenilerin Yeni Hedefi: Washhington	384
2.2.216. Sasunyan'ın Yargılanması 5 Mayıs'a Ertelendi.....	386
2.2.217. Kalutsyan: Ermeniler Baskı Altında Değil.....	386
2.2.218. Türkiye'nin Tanıtımında Skandal	386
2.2.219. Ottawa'daki Saldırıyı "ASALA" Üstlendi.....	387
2.2.220. Kani Güngör'ü Vuran Ermeni Teröristin Eşgali Belirlendi	389
2.2.221. Kendi Cellatlarımla Yüz Yüze 1	390
2.2.222. Kani Güngör'ün Sağlık Durumu Ciddiliğini Koruyor	394
2.2.223. Kipriyanu: Rum-Ermeni Ortak Mücadelesi Sürecek	394
2.2.224. Yunanistan'daki Ermeniler Türkiye Aleyhine Gösteri Düzenleyecekler ...	394
2.2.225. Cellâtlarımla Yüz Yüze -2.....	395
2.2.226. Cellâtlarımla Yüz Yüze 3	398
2.2.227. 24 Nisanda Atina ve Ottawa'da Gösteri Yapacaklar	399
2.2.228. Ermeni Saldırılana Karşı Kanada'da Üç Ülke Elçiliği Korumaya Alındı ..	400
2.2.229. Fransa'nın Kararı: Paris'te Ermeni Anıtı Dikilecek.....	401
2.2.230. Ermeni Anıtı İçin Fransa'yı Uyardık.....	402
2.2.231. Türkmen DM'de Konuştu	403
2.2.232. Orhan Gündüz Toprağa Verildi.....	405
2.2.233. Los Angeles Havaalanı'nda 3 Ermeni Terörist Yakalandı.....	406
2.2.234. Los Angeles'te Yakalan 3 Ermeni Teröristin Kefaleti: 3 Milyon Dolar	406
2.2.235. Ermeni Terörüne Bir Şehit Daha!..	407
2.2.236. Haig Başsağlığı Mesajı Gönderdi	409
2.2.237. Kız Arkadaşı Sasunyan'ı Suçlayıcı Tanıklık Yaptı.....	409
2.2.238. Harut Sasunyan Arıkan'ın Evine Bomba Atmaktan Suçlu Bulundu	410

2.2.239. İsrail İşgüderi: “FKÖ Kamplarında ASALA’ya Ait Belgeler Bulundu”	410
2.2.240. Rotterdam Konsolosumuz Saldırıya Uğradı	412
2.2.241. Paris’te Ermenilerin Bombalı Saldırısı: 15 Kişi Yaralandı	413
2.2.242. Ermeniler Aralarındaki Anlaşmayı Bozan Fransa’yı Hedef Alıyor	414
2.2.243. Fransa İçişleri Bakanı: “Ermeni Terör Örgütlerine Verilmiş Taahhüdümüz Yok”	415
2.2.244. Fransız Polisi, Ölen Ermeni Teröristin Evinde Önemli İpuçları Buldu	415
2.2.245. Esenboğa’yı Basan ASALA Üyesi 2 Teröristen 1’i Ölü Ele Geçti.....	416
2.2.246. Olayı Yaşayan Esenboğa Emniyet Müdür Muavini: Ermeni Terörist Türkçe Konuşuyordu	421
2.2.247. Ölü ve Yaralıların Adları.....	422
2.2.248. ASALA ve Eylemleri	423
2.2.249. Hastanede... ..	425
2.2.250. Yaralı Ermeni Terörist.....	427
2.2.251. İnsanüstü Çaba Harcandı.....	428
2.2.252. İlk Kez ASALA Üyesi Bir Ermeni Terörist Türkiye’de Yargılanacak.....	428
2.2.253. Devlet Başkanı Mesaj Yayınladı.....	432
2.2.254. 12 Gündür Ankara’da Oldukları Saptandı	434
2.2.255. Sıkıyönetim Mahkemesi Bakacak	435
2.2.256. Şüphe Altındaki Bekir Sıtkı Sencer’in Annesi: “Oğlum Terörist Değil” ...	436
2.2.257. Küçük Gazi Konuşmaz Oldu.....	437
2.2.258. Yahyaoğlu, “Koruma Yetersiz,, Raporu Yazarken Vuruldu.....	438
2.2.259. Hastane Kapıları Ana Baba Günü... ..	438
2.2.260. “Orly Grubu” da Paris’te Eyleme Geçti	440
2.2.261. Irmak: Cinayetleri Ne Kadar Tel’in Etsek Azdır	440
2.2.262. Alman, İngiliz ve İsveç Basını Esenboğa Olayına Geniş Yer Ayırdı	443
2.2.263. İstanbul’da bir Ermeni Kilisesinin Camlarını Kırdılar.....	445
2.2.264. ASALA’yı Protesto Etti	446
2.2.265. Şehitler Törenle Toprağa Verildi	448
2.2.266. Le Monde: Esenboğa Katliamının Amacı Askeri Rejimi Sertleştirmek	450
2.2.267. Kendini Yakan Ermeni: Dışarıda 10 Sene Kaldım bir Çok Ermeni Militanı Uyardım.....	451

2.2.268. Ermeni, Cemaati: Türkiye’den Toprak İsteyen Gafiller Karşılarında Önce Türk Ermenisini Bulacaktır	453
2.2.269. Ermeni Patriği Artin Penik’i Ziyaret Etti “Sen Görevini Yaptın”.....	455
2.2.270. İç Basın – Milliyet - Aynı Kefeye Koymak	456
2.2.271. İç Basın – Hürriyet - Aksayan Yanları.....	457
2.2.272. ASALA’yı Protesto İçin Kendini Yakmıştı	457
2.2.273. 4 Gün Yaşadı	458
2.2.274. Ayinler.....	458
2.2.275. Ermeni Cemaati ASALA Canilerini Kınadı.....	458
2.2.276. Penik’in Ölümü Annesine Söylenmedi	460
2.2.277. Artin Penik Yarın Toprağa Veriliyor	461
2.2.278. Artin Penik Toprağa Veriliyor	462
2.2.279. “Time,, Sayfalarını Ermeni Teröristlerin İddialarına Açtı	462
2.2.280. Ulusu: Artin’in Yürekli Protestosundan Utanç Duysunlar	463
2.2.281. Esenboğa Katliamında Öldürülenlerin Sayısı 9’a Yükseldi.....	464
2.2.282. Fransa’nın Ünlü Mizah Gazetesi “Le Canard Enchaîne,,:	464
2.2.283. Fransız Pilotları: ASALA İçin Gerekli Önlem Alınıyor	466
2.2.284. Türkmen Niamey’de Konuştu	466
2.2.285. Kanada Askeri Ataşemiz Albay Atilla Altıkat Şehit Edildi.....	467
2.2.286. Evren: Katliamlar Türkiye Cumhuriyeti ve Milletine Karşı Savaş Halini Aldı.....	469
2.2.287. Kurşun Yağmuruna Hedef Oldu	470
2.2.288. Kanada’da Saldırıları Bu Yıl Başladı	470
2.2.289. “Cezaları Verilecek”.....	471
2.2.290. Ermeni Teröristin Robot Resmi Çizildi	473
2.2.291. Evren: Dış Güçlerle İşbirliği Yapanlar Anayasaya “Hayır” Kampanyası Açtı	473
2.2.292. Fransız Basını Albay Altıkat’ın Öldürülmesi Haberine Geniş Yer Verdi ..	474
2.2.293. Ermeni Propagandasına Karşı Kafamızı Kuma Gömüyoruz	474
2.2.294. Özetle - Altıkat İçin Devlet Töreni	475
2.2.295. Altıkat’ın Cenazesi Yarın Getiriliyor	475
2.2.296. Esenboğa’da Yaralı Olarak Yakalanmıştı	476

2.2.297. Ekmekçiyan Hastaneden Cezaevine Nakledildi.....	476
2.2.298. Altıkat İçin Devlet Töreni Yapıldı	477
2.2.299. Ekmekçiyan Bugün Yargıç Önüne Çıkıyor	478
2.2.300. Tek Celsede Hüküm Giyen Ekmekçiyan ASALA'yı Suçladı.....	479
2.2.301. Duruşmadan Notlar	485
2.2.302. Ermeni Terörist, Ermeni Toplumunu Uyardı	486
2.2.303. Katiller Bu Kez Bulgaristan'da Vurdu	488
2.2.304. Ekmekçiyan Hakkındaki Gerekçeli Karara Önümüzdeki Hafta Tamamlanacak	489
2.2.305. Burgaz'da Giriş Çıkış Kontrol Altına Alındı	490
2.2.306. Londra'da Yakalanan 2 Ermeni Bugün Yargıç Önünde	492
2.2.307. İki Ermeni Terörist Londra'da Tutuklandı	493
2.2.308. Ekmekçiyan'ın Gerekçeli Kararı.....	495
2.2.309. Rumlar Kıbrıs'ta Ermeni Tedhişçi Bulunduğunu Yalanlıyor	496
2.2.310. Ermeniler 2 Teröristi Alkışladı	497
2.2.311. İngiltere'nin 2 Ermeni'yi Yakalaması Diğer Ülkelere Örnek Olmalı.....	498
2.2.312. Jivkov Evren'e Başsağlığı Mesajı Gönderdi	499
2.2.313. Ermeni Teröristin Diğer Eylemleri Araştırılıyor.....	499
2.2.314. Türkmen: Bu Mücadeleyi Kazanacağız	501
2.2.315. İki Ermeni Teröristin Duruşmasına Bugün Devam Edilecek.....	502
2.2.316. Ermeni Teröristlerin Duruşması 23 Eylülde Sürecek.....	503
2.2.317. Ermeni Terörist Ekmekçiyan Hakkındaki Gerekçeli Karar	504
2.2.318. ABD Ermeni Terörist Çarkutyan'ın İfadesi İçin Fransa'ya Yeniden Başvurdu.....	505
2.2.319. Başsavcı Ekmekçiyan'ın Ölüm Cezasının Onanmasını İstedi	506
2.2.320. Teröristler 4. Kez Yargıç Önüne Çıktı	506
2.2.321. Türkmen: Ermeni Teröristler	507
2.2.322. Londra'da Mahkeme Ermeni Teröristlerin Duruşması 7 Ekime Ertelendi .	508
2.2.323. Ekmekçiyan'ın Ailesi Gelemeyeceğini Bildirdi.....	509
2.2.324. Ekmekçiyan'ın Dosyası.....	509
2.2.325. Bayülken NATO Seminerinde Konuştu: Ermeni Terörüne Cevap Vereceğiz.....	509

2.2.326. Türkmen: Ermeni Terörizmi	510
2.2.327. Ekmekçiyan: Ermeni Milletinin Düşmanı ASALA'dır	510
2.2.328. Carter'ın Danışmanı: Ermeni Terörü Sovyetlerle İlişkili.....	512
2.2.329. Türkmen: Ermeni Terörizmi Fransa İle İlişkilerde Sorun Oluyor	513
2.2.330. Ekmekçiyan'ın Ölüm Cezası Yargıtayca Onaylandı	513
2.2.331. Ulusu: CIA Başkanı İle Konuşmaları.....	513
2.2.332. Carter'ın Danışmanı Hanze: Ermeni Terörünün Doğrudan Sorumlusu Sovyetler.....	514
2.2.333. ABD'de 5 Ermeni Tedhişçi Tutuklandı	516
2.2.334. ABD'de Yakalanan 5 Ermeni Terörist Mahkeme Önünde	517
2.2.335. Kıbrıs Rumları'nın Fransa Elçisi'nin İddiası: Adada ASALA Militanları Yok.....	517
2.2.336. FBI'nın Açıklaması: 5 Ermeni Türkiye'nin Philadelphia Konsolosluk Binasını Havaya Uçuracaktı.....	518
2.2.337. Yargılanacaklar	519
2.2.338. Rotterdam Konsolosumuza Saldıran Ermeni Terörist 6 Yıla Mahkûm Oldu.....	520
2.2.339. TÜSİAD, Dış Basına Ermeni Terörünü Kınayan İlan Verdi	520
2.2.340. Yergüz'ü Öldüren Ermeni'nin 15 Yıllık Hapis Cezası Kesinleşti	521
2.2.341. ASALA, Saldırı Tehdidinde Bulundu	522
2.2.342. Türkiye Topraklarına Ermeni Teröristlerin Giriştiği İlk Eylem.....	522
2.3. KÖŞE YAZILARI (1978-1982).....	523
2.3.1. Ermenilerin Ülkücüleri / Hıfzı Veldet Velidedeoğlu	523
2.3.2. Ermeni Kurtuluş Ordusu / Torkom İstepanyan (Okuyucu Mektupları).....	527
2.3.3. Garip Bir Gösteri / Ali Sirmen	528
2.3.4. Ermeni Sorunu / Samim Karagöz.....	530
2.3.5. Cinnet / Ali Sirmen	532
2.3.6. Düşmanlıktan da Öte... / Samim Kocagöz	535
2.3.7. Özmen ve Demirel / Ali Sirmen.....	536
2.3.8. Yunanistan, Ermeni Eylemlerini 'Teşvik Edici' Bir Tutum İçinde / Sedat Ergin	538
2.3.9. Bak Şu İşe! / Ali Sirmen.....	541

2.3.10. Saldırılar ve Önlemler / Ali Sirmen.....	543
2.3.11. Nereden Kaynaklanıyor? / İlhan Selçuk.....	545
2.3.12. Fazla Söze Gerek Yo / Ali Sirmen	547
2.3.13. Düşman Kim / İlhan Selçuk	548
2.3.14. Uygarlık Adına ... / Uğur Mumcu	550
2.3.15. Giscard Ne demiş? / İlhan Selçuk.....	551
2.3.16. Öylemi Bay Giscard? / Ali Sirmen.....	553
2.3.17. Yağmur Atsız'ın "Muhbire,, Yanıtı.....	555
2.3.18. "Gırtlığa Kadar..., / İlhan Selçuk	557
2.3.19. "Ermeni Meselesi,, / Ergun Balcı	559
2.3.20. Cumhurbaşkanı'dan TV Memuruna... / Altan Öymen	562
2.3.21. Ankara, Paris Olayını Türk - Fransız İlişkilerine Yansıtmama Eğiliminde / Sedat Ergin	564
2.3.22. Dış Temsilciliklerimize Karşı İşlenen Cinayetler / Hasan Esat Işık	568
2.3.23. Paris'e Dönük Yorumlar / Müşerref Hekimoğlu.....	570
2.3.24. Eski Defterler... / İlhan Selçuk	572
2.3.25. Aman Dikkat! / Ali Sirmen	574
2.3.26. Üç Olay / Ali Sirmen	576
2.3.27. Komplonun Altyapısı / İlhan Selçuk	579
2.3.28. "Doğu Sorunu,, / Ergun Balcı.....	580
2.3.29. Bir Yorum ve Bir Gösteri / Altan Öymen	583
2.3.30. Ne Yapmalı / Ali Sirmen	584
2.3.31. Cinayet - Güncellik Propaganda / Altan Öymen	586
2.3.32. Anti Tezini Birlikte Getiriyor / Ergun Balcı.....	588
2.3.33. Cinayetlerin Kaynağı İyi Teşhis Edilmeli -1 / Hasan Esat Işık.....	591
2.3.34. Gerçekler Yabancı Ülkelere Anlatılmalı - 2 / Hasan Esat Işık.....	594
2.3.35. Ermeni Sorunu / Uğur Mumcu	597
2.3.36. Çemberi Yarmak... / İlhan Selçuk	599
2.3.37. Reagan'ın Demecindeki Gerçek... / İlhan Selçuk.....	600
2.3.38. Ermeni Sorunu ve Bir Belge / Berin Taştan	602
2.3.39. "ASALA ..., / Uğur Mumcu	606
2.3.40. Çok Uluslu Önlem / Uğur Mumcu	608

2.3.41. Biraz Dikkat Gerekmez miydi? / Ali Sirmen	610
2.3.42. Bilinç / İlhan Selçuk	612
2.3.43. Kâtib-i Umumi / Uğur Mumcu.....	613
2.3.44. Terör'e Hoşgörü... / Uğur Mumcu.....	615
2.3.45. İsteklerin Hiç Bir Haklı Dayanağı Olmadığı Acıktır / Ali Sirmen.....	616
2.3.46. Ermeni Suikastları / Sina Akşin	622
2.3.47. Buna Irkçılık Derler! / Hıfzı Topuz.....	625
2.3.48. Yeni Şovenizm... / Uğur Mumcu.....	628
2.3.49. Uluslararası Terör Önlenebilir / Hasan Köni.....	629
2.3.50. Dünya Ermenilerine Sesleniş / Torkom İstepanyan	633
2.3.51. New York'taki Patlama / Yalçın Doğan.....	635
2.3.52. Huzurlarınızda Türk Lobisi / Yalçın Doğan.....	637
2.3.53. Bir Musibet... / Ali Sirmen	638
2.3.54. Yangından Mal Kaçırır Gibi... / Ali Sirmen.....	640
2.3.55. Ne Şiş Yandı Ne Kebap... / Altan Öymen.....	642
2.3.56. Ermeni Sorunu / Ergun Balcı.....	644
2.3.57. Kilimciyan Davası / Ali Sirmen	647
2.3.58. Ermeni Terörünün Kaynağı? / İlhan Selçuk.....	649
2.3.59. Ermeni Siyonizmi / İlhan Selçuk.....	651
2.3.60. Canalıcılar / Mustafa Ekmekçi	652
2.3.61. Ermeni Terörü... / Uğur Mumcu.....	654
2.3.62. Ermeni Sorunu Nedir? / Oktay Akbal	656
2.3.63. Amerikalı Prof. ve Ermeni Tedhişçileri / Prof. Dr. Türkkaya Ataöv.....	658
2.3.64. Şımartılan Ermeni Terörcüleri / Mehmet Aydın	661
2.3.65. Ermeni Terörizmi ve Görevimiz / Ali Sirmen.....	663
2.3.66. Türk Diplomatlarına En Çok Saldırı Fransa'da Yapıldı / Prof. Türkkaya Ataöv	669
2.3.67. ASALA, Ermeni Kitleleriyle Temelde Bağlantısız / Prof. Türkkaya Ataöv ..	671
2.3.68. Dünya Kamuoyu Türk Görüşlerini Bilmiyor / Prof. Türkkaya Ataöv	674
2.3.69. İç ve Dış Terör / Uğur Mumcu	675
2.3.70. İki Ermeni Anne / Torkom İstepanyan.....	677
2.3.71. İşte Çift Ölçü... / Uğur Mumcu.....	680

2.3.72. Adı Konmamış Savaş / Uğur Mumcu.....	681
2.3.73. Ermeni Terörüne Karsı Çözüm Yolu? / İlhan Selçuk.....	682
2.3.74. Ermeni Terörist / Uğur Mumcu	684
2.3.75. Terörün Ardı / Uğur Mumcu	685
2.3.76. Esenboğa'daki Canavarlık Ve Ardındaki Gerçek / Erol Ulubelen.....	687
2.3.77. Kevork'lar Artinler... / Oktay Akbal	690
2.3.78. Artin Penik'in Ölümünün Anlamı" Toprağa Düşen Buğday Tanesi"/Prof. Dr. Türkkaya Ataöv	691
2.3.79. Kollarımız Bağlı mı? / İlhan Selçuk	693
2.3.80. Kendini Yakmak... / Oktay Akbal	695
2.3.81. Harbord Kurulu'nun Sivas'ı Ziyareti / Av. Halük Çağdaş	697
2.3.82. Ekmekçiyan Olayı / Ergün Balcı	698
2.3.83. İşte Belgeler / Uğur Mumcu	699
2.3.84. Gizli Belgeler / Mehmed Kemal.....	702
2.3.85. Ermeni Sorunu Nereden Kaynaklandı? / Doç. Dr. Seçil Akgün	703

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

1983 -1986 YILLARI ARASINDAKİ BAŞYAZILAR, HABERLER VE KÖŞE

YAZILARI

3.1. BAŞYAZILAR (OLAYLARIN ARDINDAKİ GERÇEK) 1983 - 1986	709
3.1.1. Fransız Doğmak Talihi.....	709
3.1.2. Şellefyan Olayı.....	710
3.1.3. İsviçre'den Türkiye'ye Yansıyan	711
3.1.4. Bir Devlet Sorunu.....	712
3.1.5. Etkili Yönteme Doğru... ..	713
3.1.6. Ctreil'deki Karardan Sonra... ..	714
3.2. HABERLER (1983 - 1986)	715
3.2.1. Ermeni Teröristlerin Yaraladığı Nadide Akbay Öldü	715
3.2.2. THY'nin Paris'teki Bürosu Bombalandı.....	716
3.2.3. THY Paris Bürosuna Bomba Atan Terörist Ermeni'nin Kimliği Belirlendi... ..	718
3.2.4. İtalyan TV'si Mumcu İle Görüşme Yaptı	719
3.2.5. Paris'teki Bomba Olayına Fransız Hükümeti El Koydu	719

3.2.6. Londra’da Ermeni Militanlar İçin Yardım Kampanyası Açıldı	720
3.2.7. Avrupa’da Yakalanan Ermeni Teröristlerin Avukatı Deveciyan: “Ermeni Terörü Türk Ekonomisini Hedef Alacak”	721
3.2.8. Yunan Gazetesi Akropolis’e Göre: Ermeniler, Atina Ataşemize “Seni öldüreceğiz” Demişler	722
3.2.9. Belgrad Büyükelçimizi de Vurdular	723
3.2.10. İkinci Saldırgan Yakalandı	726
3.2.11. Komadan Çıkamayan Galip Balkar Öldü	729
3.2.12. Evren’in Balkar İçin Mesajı: Saldırıların Tertipçileri Hesap Verecek	731
3.2.13. Balkar’ın Cenazesi Bugün Getiriliyor	732
3.2.14. Balkar İçin Ne Dediler?	733
3.2.15. Cenaze Töreni Bugün	735
3.2.16. Şehit Balkar Toprağa Verildi	736
3.2.17. Dışişleri Bakanı Ani Olarak Lübnan’a Gitti	737
3.2.18. İlter Türkmen: Terörist Ermeni Örgütlerin Peşini Bırakmayacağız	739
3.2.19. ASALA’yı Desteklemeyen Ermeni Örgütü Liderinin Arabasına Bomba Kondu	741
3.2.20. . Bulgaristan’dan Süelkan’ın Ölümüyle İlgili Bilgi Henüz Gelmedi	741
3.2.21. Türkmen, Şam’da Ermeni Terörünü Görüşecek	742
3.2.22. İlter Türkmen: Suriye Tedhişe Karşı Çıktı	742
3.2.23. Gürün: Ermeni Tedhişinden Sovyetler, Yunanistan ve Fransa Yararlanıyor	743
3.2.24. Patrik Kalustyan Ermenileri Terörizmle Mücadeleye Çağırdı	744
3.2.25. Ermeniler, Amerika’da Gösterilere Hazırlanıyor	744
3.2.26. Yunan Polisi, Ermenilerin Türkiye Aleyhindeki Gösterilerini Engelledi	745
3.2.27. Lübnan’da 200 bin Ermeni Bugün Genel Greve Gidiyor	746
3.2.28. 200 Bin Ermeni’nin Beyrut’taki Genel Grevi Fazla Etkili Olmadı	748
3.2.29. Fransız Sosyalist Milletvekili Ermeni İddialarını Avrupa Konseyi’ne Getirdi	749
3.2.30. Türkiye’de İlk Kez Bir Üniversite Ermeni Sorununu Ele Alıyor	750
3.2.31. Brüksel Kültür Büromuzla Bir Türk İşyerinde Patlama Oldu	750
3.2.32. Türk Tarihinde Ermeni Sempozyumu	751

3.2.33. “Türk Tarihinde Ermeniler,, Sempozyumu Sona Erdi	753
3.2.34. Washington Times: Türkiye, Ermeni Vatandaşlarına Baskı Yapmıyor	754
3.2.35. Kemal Ilıcak’ın Cumhuriyet’e Açtığı Yeni Dava Başladı.....	755
3.2.36. Dışişleri Sözcüsü: ASALA Türk - Irak Sınırında Yıkıcı Faaliyetlerini İtiraf Etti	757
3.2.37. İngiliz Polisi Türkiye Aleyhindeki Ermeni Gösterisine İzin Verdi	758
3.2.38. İki Ermeni’nin Yargılanmasına Devam Ediliyor.....	758
3.2.39. İki Teröristin Yargılanması Başladı	758
3.2.40. THY’nin Paris Bürosuna Saldırıda Bulunan Ermeni Terörist 30 Ay Hapse Mahkûm Oldu	759
3.2.41. 2 Ermeni Teröristin Yargılanmasını Protesto İçin Paris’teki İngiliz Kültür Merkezi’ne Sis Bombası Atıldı	759
3.2.42. Ermeni Terörüne 27. Şehidi Brüksel’de Verdik.....	759
3.2.43. Türkmen: Sabır Ne Kadar Büyükse Sille O Kadar Ağır Olacak	763
3.2.44. Aksoy’un Katli İle İlgili 4 Ermeni Gözaltında	768
3.2.45. Avukatı Açıkladı: Zaven Bedros, Ekmekçiyan’ın İdam Edilmesini Önlemeye Çalışıyordu	769
3.2.46. Fransa’da İlk Tavır Değişikliği.....	769
3.2.47. Evren: Türk Milletinin Sabrı Tükenmez Değildir	771
3.2.48. Orly’deki Katliam Girişiminden Sağ Kurtulanlar Geldi	773
3.2.49. ASALA Yeni Saldırı Tehdidinde Bulundu	775
3.2.50. Paris’te 50 Ermeni Gözaltına Alındı	777
3.2.51. Bedros: Türkiye Büyükelçiliği’ni İşgal Etmeyi Planlıyorduk.....	778
3.2.52. 40 Ermeninin Gözaltı Süresi Uzatıldı.....	779
3.2.53. Dünya Ermeni Kongresi Bugün Toplanıyor.....	782
3.2.54. Orly Katliamını Düzenleyen Terörist Olayı İtiraf Etti	782
3.2.55. BBC’de Açık Oturum Yapıldı.....	784
3.2.56. Dursun Aksoy’un Cenazesi Yurda Getirildi.....	786
3.2.57. Türkmen: Katliamların Hesabı Sorulacaktır.....	786
3.2.58. Orly’deki Bombayı Türk Uyruklu Semerci’nin Sağladığı Belirlendi	787
3.2.59. Taşnak: Orly Eylemiyle ASALA, Sovyetlerin Kucağına Düştü	790
3.2.60. Kongre’de Türk Gazeteciler Tartaklandı.....	791

3.2.61. Her Gruptan Ermeni Var	796
3.2.62. Fransız Polisi: Hedef Türk İstihbarat Görevlileriydi	797
3.2.63. Kalustyan: Lozan'daki Kongreyle Hiçbir İlgimiz Yok	800
3.2.64. Dünya Ermeni Kongresinin Yasasının İlanı	801
3.2.65. Hollanda'da Türk Uyruklu Bir Ermeni Yakalandı	802
3.2.66. Le Monde'nin Ermeni Terörüne İlişkin Yorumu	804
3.2.67. İç Basından	806
3.2.68. Kongre, Ermeniler Arasındaki Ayrılıkları Su Yüzüne Çıkardı	809
3.2.69. Ermeni Tedhişçiler Suriye'den Yardım ve Destek Alıyorlar	814
3.2.70. Orly'de Ölen İki İşçi Toprağa Verildi	815
3.2.71. Ermeniler Tahran'daki Fransa Ticaret Ataşeliğini Yine Bombaladı	815
3.2.72. Daily Telegraph: Türkiye Ermeni Terörünü Kaynağında Kurutmaya Kalkabilir	817
3.2.73. Dışişleri: Ermeni Kongresi Fazla Büyütüldü	817
3.2.74. Newsweek, ASALA'nın Fransa'da 6 Aydan Beri İzlendiğini Öne Sürdü ...	818
3.2.75. Katiller Bu Kez Kurtulamadı	818
3.2.76. ASALA Militanı Nayır'ın Babası Gemerek'te Çiftçi	823
3.2.77. Paris'te "Ermeni Kültür Merkezi" Bombalandı	824
3.2.78. Lizbon'dan Gelen İlk Telsiz Mesajı: Saldırıya Uğradık	826
3.2.79. Ermeni Devrimci Ordusu: ASALA'nın Kendisi mi, Yeni Bir Örgüt mü? ...	827
3.2.80. "Eniştem 3 Yıl Marsilya'da Çalıştı, Oradan Muhakkak Tanıyorlardı"	828
3.2.81. "Teröristler Yaktıkları Ateşe Kavrulacaklar"	829
3.2.82. Amaçları Büyükelçiliğimizi En Az İki Gün İşgal Etmekti	830
3.2.83. Reagan, Ermeni Terörünün Önlenmesi İçin Dünya Liderleriyle Görüşecek	835
3.2.84. Örgüt Teröristlerin Resmini Dağıttı	835
3.2.85. Türkmen Teröristlere Jest Yapmamız Söz Konusu Değil	836
3.2.86. Orly Grubu: Tahran'daki Fransa Elçiliği'ne Saldıracağız	837
3.2.87. Londra Büyükelçiliğimize Bomba İhbarı Yapıldı	837
3.2.88. Fransız Basını: ASALA'yı Sovyetler Birliği ve Bazı Arap Ülkeleri Güdüyor	837
3.2.89. Ermeniler, Portekiz Başbakanı Soares'i Ölümle Tehdid Etti	839
3.2.90. Regan'ın Teröre Tekpisi Memnuniyetle Karşılandı	840

3.2.91. “L’Express: ASALA’nın Üsleri İran’ın Türkiye Sınırında	841
3.2.92. Türkmen: İran’ın Türkiye’nin Çıkarına Aykırı Harekete Girmemesi Gerekir.....	842
3.2.93. Washington Post: Amerikalılar Ermeni Davasında Türkler Aleyhine Tutum Takındı	844
3.2.94. Bir Portekiz Tedhiş Örgütü Ermeniler İçin Hükümeti Tehdit Etti	845
3.2.95. Washington Times: 1915’te Tüm Dünyada Ermeni Sayısı 1.5 Milyondu ...	846
3.2.96. Yunanistan Ülkede ASALA Üsleri Bulunduğunu Yalanladı	847
3.2.97. Lizbon’da Ölen Ermeni Teröristlerin Cenazeleri Beyrut’a Gönderilecek....	847
3.2.98. Orly Kurbanlarının sayısı 8’e Yükseldi.....	848
3.2.99. Ermeni “Orly Grubu” Tahran’da Fransız Elçiliğini de Bombaladı	848
3.2.100. Cahide Mıhçıoğlu’nun Cenazesi Bugün Yurda Getiriliyor.....	849
3.2.101. “Orly Grubu” nun Tehdidi	849
3.2.102. Cahide Mıhçıoğlu Bugün Devlet Töreni ile Toprağa Verilecek	849
3.2.103. Türkmen: Cinayetlerin Hesabını Sormaya Hakkımız Var	850
3.2.104. Ermeni Basını: Türk Örgütleri Misillemeye Hazırlanıyor	851
3.2.105. ASALA Papa’yı da Tehdid Etti	851
3.2.106. Ermeni Teröristler, Tahran’da AIR France Temsilcisini Taradı.....	852
3.2.107. Wall Street Journal’in İddiası: “ASALA Sovyet Ermenistan’ını Saldırı Üssü Olarak Kullanmak İstiyor”	853
3.2.108. Hollanda Hüsnü Göl’ü Belçika’ya İade Ediyor	855
3.2.109. Ermeniler Lizbon’da Ölen Teröristlerin Cesetleri İçin Papa’dan Yardım İstedi	855
3.2.110. ASALA Bölündü.....	856
3.2.111. İran’da Bir ASALA Üyesi İdam Edildi.....	857
3.2.112. Fransa: Ermeniler Kendi Davalarına İhanet Ediyor	858
3.2.113. Şellefyan Çarşambaya Dek Dönmezse Yurttaşlıktan Çıkarılacak	859
3.2.114. Askeri Yargıç, Ermeni Papaz Eldemir’in 14 Yıllık Cezasını Onayladı	859
3.2.115. Fransa’ya Yönelik Ermeni Saldırıları Sürüyor.....	860
3.2.116. Sovyetler Ermeni Teröristlere Yardım İddiasını Reddetti	860
3.2.117. “ASALA Devrimci Hareketi” ASALA’yı Suçladı	861
3.2.118. “Orly Grubu” Tahran’da Fransız Elçiliğine Bombalı Saldırı Düzenledi	861

3.2.119. Atina Türk Büyükelçiliği Çevresinde Önlemler Artırıldı	862
3.2.120. Sasunyan'ın Yargılanmasına Başlandı	862
3.2.121. Bir Yunan Gazetesi: ASALA Atina'daki Türkleri Vurmaya Hazırlanıyor.	862
3.2.122. Orly'deki Katliamın Bomba Yapımcısı Nayır Yakalandı	863
3.2.123. Ermeni Terörist Soner Nayır Tutuklandı	864
3.2.124. Ara Toranyan Şartlı Salıverildi	864
3.2.125. Ermeni Teröristlerin Avukatı Paris'in Banliyösünde Belediye Başkanı Seçildi	865
3.2.126. Beyrut'taki Elçiliğimize Saldırı	866
3.2.127. Sovyet Büyükelçiliği'nin Basın Toplantısından	866
3.2.128. Ermeni Yazarın Kitabındaki Belgelerin Sahte Olduğu Kanıtlandı	867
3.2.129. Ermeni Ulusal Hareketi Lideri Toronyan Bombalı Saldırıda Hafif Yaralandı	868
3.2.130. "Arabia" : Batı, Ermeni Sorununda Taraf Tutuyor	868
3.2.131. Ermeni Terörist Büyükelçi Balkar'ı Öldürdüğünü İtiraf Etti	869
3.2.132. Balkar Cinayetinin Sanıkları, Suç Ortaklarının Adını Vermediler	869
3.2.133. Hollanda Ermeni Teröristi Belçika'ya İade	870
3.2.134. Hüsnü Göl Belçika'ya İade Edildi	870
3.2.135. Aksoy'un Katil Sanığı Ermeni Ağır Ceza Mahkemesi'nde Yargılanacak ..	870
3.2.136. Anderson: Türk Sporcuları Angeles'te Hedefi Olacak	871
3.2.137. 2 Yıl Önce Arıkan'ı Öldürmüştü	871
3.2.138. Talat Paşa'ya Atfedilen Telgrafların Gerçek Yüzü	872
3.2.139. Türk Görevliyi Öldüren 4 Ermeni Yarın Paris'te	873
3.2.140. Paris'te Yargılama Sürüyor	874
3.2.141. Paris'te Bir Ermeni Gösterisi	876
3.2.142. Sahte Ermeni Belgesi Bugün Çürütülüyor	878
3.2.143. Paris'te 4 Ermeni Terörist İçin Karar	884
3.2.144. Paris'te Karar: Ermeni Teröristlere 7'şer Yıl Hapis	886
3.2.145. Ceza Hukuku Profesörü Kararı Eleştirdi:	890
3.2.146. Dışişleri: Karar Fransız Adalet Tarihine Utanç Verici Bir sayfa Olarak Geçecek	891
3.2.147. Türkiye Barolar Birliği: Fransa'yı Hukuk Yargılayacaktır	892

3.2.148. TGS, Ermeni Teröristler Hakkında Verilen Kararı Protesto Etti	892
3.2.149. Galatasaray Eğitim Vakfı Mitterrand’a Kınama Mesajı Gönderdi	893
3.2.150. Dışişleri: Yanıkyan’ın Serbest Bırakılması Terörü Teşvik Eder	893
3.2.151. Balkar’ı Şehit Eden 2 Ermeni İçin Karar Bu Hafta Açıklanacak.....	894
3.2.152. Hollanda’da 3 Bin Türk Yürüyüş Yaptı	894
3.2.153. Hollanda’da Dini Kuruluşlar Türkiye Aleyhinde Yoğun Kampanya Başlattı.....	894
3.2.154. Le Monde: ASALA Örgütü İçinde “ılımlılar” İle “Aşırıları” Birbirine Girdiler	896
3.2.155. İki Ermeni Katil, 20’şer Yıl Hapse Mahkûm Oldu	897
3.2.156. Ottawa Ticaret Müşavirimize Saldıran 4 Ermeni Tutuklandı	899
3.2.157. 4 Ermeniden 1’i Tutuklandı	899
3.2.158. ASALA Tahran’da Saldırdı	899
3.2.159. ASALA Yine Tehdit	903
3.2.160. İran Makamları Çok Sayıda Ermeni’yi Gözaltına Aldı	906
3.2.161. ABD Kongresi’nde Ermeni Yanlısı Kampanya	907
3.2.162. İran Büyükelçisi: Ermeni Saldırganlara Karşılık Ağır Olacak.....	909
3.2.163. Evren: Milletimizin Birliğine Uzanan Eller Kırılacak	910
3.2.164. Tahran İdari Ataşemizin Evine İkinci Kez Kurşun Sıkıldı	911
3.2.165. Sovyetler, Ankara’daki “Uluslararası Terörizm” Toplantısını Protesto Etti	911
3.2.166. Russel Mahkemesi Kararı	915
3.2.167. Terörizm Toplantısının Yankıları Devam Ediyor	916
3.2.168. Ermeni Terörünün Kökeninde Görüş Ayrılığı	918
3.2.169. İran Ermeni Teröristlere Gereken Cezayı Vereceğini Açıkladı	921
3.2.170. Ermeniler “24 Nisan” İçin Gösteriler Yaptılar.....	922
3.2.171. TBMM’de Ermeni Terörü İçin Gizli Oturum	922
3.2.172. ABD Dışişleri “24 Nisan Ermeni Günü” Tasarısını.....	923
3.2.173. ASALA Kana Doymuyor: Tahran’da Yeni Bir Saldırı!	923
3.2.174. Açılacak Ermeni Anıtı Dolayısıyla Ankara Fransa’yı Protesto Etti.....	927
3.2.175. ASALA’nın İran Saldırıları.....	927
3.2.176. Uçaktaki Neşeli Hava Tahran’da Yok Oldu.....	928

3.2.177. ASALA'nın Göz Yaşlarına Boğduğu bir Aile Daha.....	929
3.2.178. Özal: Gerekli Önlemlerin Alınacağına İnanıyorum	930
3.2.179. Özal: Ermeni Toplumunu ile ASALA'yı Bir Görmüyoruz	931
3.2.180. Tahran İzlenimleri / Heyet Şoku Üstünden Attı.....	932
3.2.181. Yönder'in Durumu, Ciddiyetini Koruyor.....	932
3.2.182. Paris'te Ermeni Anıtı Açıldı.....	933
3.2.183. Özal Döndü	934
3.2.184. Ermeni Terörüne Siyah Çelenk	934
3.2.185. Fransa, Türkiye'nin Protestosunu Kabul Etmedi	935
3.2.186. Paris'teki Ermeni Anıtında 3 Ayrı Patlama Oldu.....	935
3.2.187. Yönder Bugün Toprağa Veriliyor	937
3.2.188. Patlamayı "Anti Ermeni Örgütü" Üstlendi.....	937
3.2.189. Ermeni Papazı Yüzünden, Türk - Sovyet İlişkileri Olumsuz Bir Havaya Girdi	939
3.2.190. Fransız Polisinin İdiası: Ya Ermeni Provokasyonu Ya Aşırı Sağcı Türkler.....	940
3.2.191. Işık Yönder Toprağa Verildi	941
3.2.192. Ermeni Ulusal Hareketi Lideri Toranyan: Türk Gemilerini Batırabiliriz ...	942
3.2.193. TBMM Tutanaklarından / Fransa'nın Gururu ve Kanuni Sultan Süleyman 1 Mayıs 1984.....	943
3.2.194. Patrik Kalustyan Ara Toranyan'ı Yalanladı.....	944
3.2.195. Türk Fransız İlişkileri.....	945
3.2.196. Nouvel Observateur ve Ermeniler.....	946
3.2.197. Terörist Nayır'ı Evinde Saklayan 3 Ermeni Serbest Bırakıldı.....	947
3.2.198. Sasunyan Ömür Boyu Hapse Mahkûm Edildi	947
3.2.199. Viyana'da Bir Şehit Daha Verdik	949
3.2.200. "Merak Etmeyin Bana Bir Şey Olmaz"	952
3.2.201. Avusturya Polisi Ermeni Teröristler İçin Alarmede	952
3.2.202. Evren: Terör Karşısında Dize Gelmeyeceğiz.....	955
3.2.203. Avusturya Polisi Kötümser	956
3.2.204. Özen'in Cenazesi Yarın İzmir'de Toprağa Verilecek.....	958
3.2.205. Aznavour: Şiddeti Onaylamam Ama Yakınlarımı Savunurum.....	958

3.2.206. Orly Katliamı Sanıklarına Yataklık Yapan 4 Ermeni Bugün Yargıç Önüne Çıkacak.....	959
3.2.207. Özen Toprağa Verildi.....	960
3.2.208. ASALA, Türk Olimpiyat Ekibine Yardım Edecekleri Tehdit Etti.....	961
3.2.209. Gencidost: İran'daki Ermenilerin Dış Bağlantısı Saptanmalı	961
3.2.210. Manach, Türkiye'den Ayrılmadan Fransız TV'si Türk Düşmanı Bir Ermeni Filmi Gösterdi	961
3.2.211. Orly Katliamı ile İlgili Soruşturma Tamamlandı	962
3.2.212. Yaralılardan Muzaffer Taylan Anlatıyor:	963
3.2.213. Abrams'ın Temasları.....	964
3.2.214. ABD'li Ataşe Los Angeles İçin Sporcularımıza Güvence Verdi.....	965
3.2.215. Los Angeles'tan Notlar	966
3.2.216. Ermeniler Cemal Öner'i Tehdit Etti.....	966
3.2.217. Bombacı Papazyan Orly'de Yakalandı; Beyrut'a Gönderildi.....	967
3.2.218. Ermeni Başka Terör Başka.....	967
3.2.219. ASALA'da Son Durum.....	968
3.2.220. Tahran'da Ermenilerin Suikast Girişimi Ortaya Çıkarıldı	973
3.2.221. ABD'nin "Soykırım Gününe" Tepki.....	974
3.2.222. Ankara Amerika'yı Yine Uyardı.....	975
3.2.223. ABD Senatosu Dış İlişkiler Komitesi Kararından	977
3.2.224. Özal'dan ABD'ye Sert Tepki: İlişkiler Zedelenebilir	978
3.2.225. Türk - Amerikan İlişkileri	982
3.2.226. Türkiye'ye Yardımın Kaderi 4 Ekime Dek Belirlenecek.....	984
3.2.227. Kongre'de Kararı Erteleme Eğilimi	985
3.2.228. ABD Bütçesinde "Hayali Ermeni Devleti" Var	987
3.2.229. TBMM'nin Uzatmalı Tatili Bitiyor.....	988
3.2.230. Hükümet: Kararlar ABD Yönetimi İçin Bağlayıcı Değil.....	988
3.2.231. ANAP Grubu.....	993
3.2.232. Yılmaz ve Yavuztürk: ABD Yardımı Şarta Bağlanmayacak.....	994
3.2.233. ABD Kongresi'nde Ermeni Baskısı	995
3.2.234. Evren, Amerikan Bize Karşı Oyuna Gelmemeliydi.....	997

3.2.235. Wall Street Journal: “Türkler ABD Kongresi’ne Tepki Göstermekte Haklı”	998
3.2.236. Solarz, ABD Kongresi’nin Ermeni Terörünü Kınamasını İstedi	999
3.2.237. Türk - Ermeni İlişkileri Sempozyumu	1000
3.2.238. Philadelphia Konsolosluğumuza Bomba Yerleştirmek İstemişlerdi.....	1000
3.2.239. Kapalıçarşı Baskını	1000
3.2.240. Uluslararası Terör.....	1002
3.2.241. Patrik, Ermeni Teröristleri Kınadı.....	1002
3.2.242. Kanada’da Diplomatomıza Saldıran 4 Ermeni Yargılanıyor	1002
3.2.243. Toranyan, ASALA Liderine Tanıklık İçin Vize İstedi.....	1003
3.2.244. Balkar’ın Katilinin Cezası 5 Yıl İndirildi.....	1003
3.2.245. Ermeni Terörüne 41. Şehit	1003
3.2.246. Viyana’da Bir Görgü Tanığı: Katil, Polislerin Gözü Önünde Kaçtı	1008
3.2.247. Viyana: Hala İpucu Aranıyor	1008
3.2.248. Evner Ergun Toprağa Veriliyor.....	1009
3.2.249. Ermeniler Türkiye Aleyhtarı Yürüyüş Yaptı	1010
3.2.250. Paris’te Ermeni Toplantısı Öncesinde Patlama: 6 Yaralı.....	1011
3.2.251. Dayanaksız İddia	1012
3.2.252. Şimdi de Avrupa Parlamentosu.....	1013
3.2.253. 500 Ermeni Paris’te Yürüyüş Yaptı	1014
3.2.254. Ermeni “Hayastan Kaytzer” Dergisine Göre Ermenilere Karşı Terörün Kaynağı, ASALA	1015
3.2.255. Suriye’deki Kamplarda 3 Bin Militan.....	1016
3.2.256. Interpol’den Yunanistan’a “Acele” Kayıtlı Mesaj	1017
3.2.257. Orly Davası Başlıyor	1018
3.2.258. Dışişleri Komisyonu’nda “Ermeni Terörü” Konuşulacak	1019
3.2.259. Orly Davası - Ermeni Terörist Cinayetleri Savundu	1020
3.2.260. ABD Kongre Üyelerine “Terör” Konusunda Bilgi Verildi.....	1021
3.2.261. Brüksel’de 4 Ermeni Gözaltında	1021
3.2.262. Ermeni Teröristler: Katliama Katılmadık	1022
3.2.263. Orly Tanıkları: 6 Ermeni’nin ASALA İle İlişkisi Kesin.....	1023
3.2.264. Orly Davasında Karar Cuma Günü Açıklanacak	1024

3.2.265. ASALA 2 Fransız Kuruluşunu Bombaladı	1025
3.2.266. Ermeniler, 1985'te Kampanyayı Yoğunlaştıracak	1025
3.2.267. Le Matin "Bir Büyük Teröristin Portresi" Başlığıyla Agopyan'ı ve ASALA'yı Anlattı	1025
3.2.268. Garip İddia: "Ermeniler 3 Türk Kentine Atom Bombası Atacak"	1027
3.2.269. Atina'da Bir Ermeni 14 Yıla Mahkûm Oldu.....	1027
3.2.270. Suikast Planlayıcısı 4 Ermeni Teröriste 4 - 6 Yıl	1028
3.2.271. Orly Katliamına Adı Karışan Ermeni Fransa'dan Atılıyor	1028
3.2.272. Avrupa Parlamentosu'nda İlk Türk Lobisi Oluşuyor.....	1029
3.2.273. Ermeni Terörü Sempozyumu.....	1029
3.2.274. Londra'da Türk Vatandaşı Bir Ermeni Gözaltına Alındı.....	1030
3.2.275. Orly Katliamından Creteil Mahkemesi'ne	1030
3.2.276. Ermeni Teröristlerin Avukatı, Mitterrand'ın Tanıklığını İstedi	1032
3.2.277. Ermeni Terörizmi İçin Ne Dediler?	1034
3.2.278. Orly Katliamı Davası Salı Günü Başlıyor.....	1035
3.2.279. Orly Katliamı Davası Yarın	1036
3.2.280. Mahkeme, Mitterrand'ın Tanıklığı İçin Yetersizlik Kararı Verdi.....	1038
3.2.281. Yargılama Nasıl Yapılıyor	1044
3.2.282. Duruşmadan Notlar	1047
3.2.283. 2. Gün: İnkâr Başladı	1049
3.2.284. ASALA - Neonazi İşbirliği Kuşkusu	1055
3.2.285. Garbicyan: Fransa, ASALA İle Anlaşmayı İhlal Etti	1060
3.2.286. Weinberger, Ermeni Anma Gününe Karşı Çıktı	1063
3.2.287. Bedük: ASALA'ya Destek Olan Ayrılıkçı Örgütler Var	1064
3.2.288. Orly Katliamı Davasında Yeni Bir İddia.....	1064
3.2.289. Orly Davasında 7. Gün.....	1068
3.2.290. Verges'in Stranç Oyunu	1073
3.2.291. Orly Davasında 8. Gün.....	1075
3.2.292. Savcı Orly Teröristlerine 'En Ağır Cezayı' Talep Etti.....	1077
3.2.293. Orly İçin Karar Günü	1078
3.2.294. Orly Davasında Karar Açıklandı.....	1080
3.2.295. ASALA Fransa'yı Tehdit Etti	1083

3.2.296. Orly Tepkileri	1086
3.2.297. Karara Esastan İtiraz Olanaksız	1089
3.2.298. ASALA'ya Karşı Önlem Alınan Fransa'da Basının Yorumu:.....	1089
3.2.299. "ASALA Savaş Baltasını" Çıkartı	1091
3.2.300. 3 Ermeni Teröristin Davası 23 Eylülde	1092
3.2.301. ASALA'nın Tehditleri Yoğunlaştı.....	1093
3.2.302. Orly Kararı Temyiz Edildi	1094
3.2.303. Orly Sakatlarına Tazminat Kararı Nisanda Verilecek.....	1095
3.2.304. Başbakan Özal, Moskova Yolunda Telsizle Bilgi Aldı	1096
3.2.305. Elçiliğimizi İşgal Eden 3 Ermeni Terörist 4 Saat Sonra Teslim Oldu	1097
3.2.306. Coşkun Kırca'nın Eşi Korkunç 4 Saati Anlatıyor	1099
3.2.307. Baskın Sırasında Ermeni Teröristlerle Telefonla Konuştuk	1101
3.2.308. Tindemans'ın Ermeni İddialarına Yanıtı: Türkiye'den Hesap Sorulamaz.....	1103
3.2.309. Kim Kimdir?	1104
3.2.310. Kanlı Terör Örgütü.....	1105
3.2.311. Terör Listesi Uzuyor	1106
3.2.312. 3 Terörist Adalete Teslim Edildi	1106
3.2.313. HP, Ermeni Terörü İçin Genel Görüşme İstedi	1108
3.2.314. Fransız Anti Terör Grubu: ASALA, Filistin Terörünün Çocuğu.....	1109
3.2.315. Ermeni Teröristin Cezası 1 Yıl İndirildi	1109
3.2.316. 3 Ermeni Mahkeme Önünde	1110
3.2.317. 3 Ermeni Terörist, Cinayet Suçundan Yargılanacak	1110
3.2.318. Clark: Türklerle Güvenlik Görüşüldü	1110
3.2.319. Soner Nayır'ı Kaçıran 4 Ermeni için 2'ser Yıl Hapis İstendi	1111
3.2.320. Kanada'da Ermeni Tehdidi	1111
3.2.321. Almanya'da Sözde Ermeni Katliamı Haftası	1112
3.2.322. Paris'te Ermeni Anıtı İçin Girişim	1112
3.2.323. Ermeni Anıtı Fransa'da Yine Seçim Malzemesi Oldu.....	1113
3.2.324. FBI Başkanı: ASALA En Tehlikeli Terör Örgütü	1115
3.2.325. Belçikalı Parlamenterin "Ermeni Raporu" Avrupa Parlamentosu'nda	1116
3.2.326. Ankara'da AET'deki Ermeni Raporuna Girişim Hazırlığı	1118

3.2.327. Ermeni Raporuna Sert Tepki	1120
3.2.328. Ermeni Terörist Hücrede Ölü Bulundu	1121
3.2.329. 24 Nisan Öncesi Ermeniler Faaliyette.....	1121
3.2.330. Basmacıyan'ın İntiharı Tartışılıyor	1122
3.2.331. AET'ye Ermeni Raporu Hazırlayan Belçikalı Parlamenter	1123
3.2.332. Halefoğlu Fransız Radyosu'nda Konuştu:	1124
3.2.333. 'Türkiye'nin Dostları' Ermeni Sorununu Tartıştı	1125
3.2.334. Ermeniler Eylem Hazırlıyor	1125
3.2.335. Başbakan "Le Point" a Demeç Verdi	1127
3.2.336. Nayır'ı Kaçıran Toranyan'ın 4 Aylık Cezası Tecil Edildi	1128
3.2.337. Ermeniler Destek Peşinde	1129
3.2.338. Moskova'ya Sert Tepki	1130
3.2.339. Ermeniler, 7 Ülkede Gösteri Yaptılar	1132
3.2.340. New York'un "Ermeni Günü" Belgesi.....	1133
3.2.341. Ermeniler 'Soykırım' Rakamında Anlaşamıyor	1134
3.2.342. Reagan'a Ağır Ermeni Baskısı	1134
3.2.343. Sevr'de Ermeni Kongresi	1135
3.2.344. Fransız TV'si 2'inci Kanalında Yine Ermeni Propagandası	1137
3.2.345. Üç Ermeni Terörist İfade Verdi	1137
3.2.346. F. Almanya'da 50 ASALA Üyesi Var	1137
3.2.347. ABD, Ankara'yı İknaya Çalışıyor.....	1138
3.2.348. "Ermeni Soykırımı" Tasarısı Salıya Oylanacak.....	1138
3.2.349. İngiliz TV'sinde Terör Tartışıldı.....	1140
3.2.350. Soykırım Tasarısı ABD'de Oylanıyor.....	1140
3.2.351. ABD Temsilciler Meclisi Üyeleri	1141
3.2.352. Ermeni Tasarısı ABD Temsilciler Meclisi'nde Reddedildi	1142
3.2.353. Ermeni Tasarısının Reddi.....	1142
3.2.354. ABD Kongresi'ne TBMM'den Mektup	1144
3.2.355. Orly Sanıkları Davası	1145
3.2.356. Taşnak Partisi ve ASALA Katılmıyor	1145
3.2.357. 3. Ermeni Kongresi, Sevr'de Başlıyor	1146
3.2.358. Ermeni Kongresi Sönük Başladı	1146

3.2.359. Orly Davası Kararları Kesinleşti	1147
3.2.360. Ermeni Yazarın İddiası: ASALA - Apocu İşbirliği Sona Erdi.....	1147
3.2.361. 2 Ermeni Militan Teslim Oldu	1148
3.2.362. Fransa’da Sevr Anlaşması’nı Anma Töreni	1148
3.2.363. Ermeni Kongresi Sürecektir.....	1150
3.2.364. Ermeni Kongresi ABD’yi Kınadı.....	1150
3.2.365. Hem Terörden Yakınırlar Hem de Kışkırtıcı Yayın Yaparlar.....	1151
3.2.366. BM’nin Görevlendirdiği Raportör, Ermeni Tezlerinin Savunucusu	1152
3.2.367. Soykırım Konseyi’ndeki Ermeni Valiye Ankara Tepki Göstermiyor.....	1154
3.2.368. Ermeni Lobisi BM’de Harekete Geçti	1156
3.2.369. Ermeni İddiaları Avrupa Konseyi ve BM Gündemine Geliyor	1157
3.2.370. Sözde Ermeni Soykırımı BM Gündeminde.....	1158
3.2.371. “Soykırım” Kararı Aldırma Çabaları Sonuçsuz Kaldı	1158
3.2.372. Büyükelçi Yavuzalp: Ermeni İddiaları Asılsızdır	1160
3.2.373. Azınlıklar Alt Komitesi “Not Etmekle” Yetindi	1161
3.2.374. Tarih Kurumu Üyesi Kamuran Gürün:	1163
3.2.375. Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Eralp: Alt Komite, Soykırım Raporunu Kabul Etmedi	1163
3.2.376. Türkiye’nin AET Daimi Temsilcisi: Ermeni Sorunu BM’de Gömüldü ...	1164
3.2.377. Ermeni İddiaları Çürütüldü	1165
3.2.378. Ermeni Lobi Toplantısı Sönük Geçti	1166
3.2.379. Top Kongrede.....	1167
3.2.380. Londra’daki İran Elçiliği’ne Göre: Ermeni ve Ayrılıkçı Teröristler Saldırı Hazırlıyor	1167
3.2.381. Fransa’nın Ankara Büyükelçisi Ruouillon: Türkiye, Ermeni Sorunundan Sorumlu Tutulamaz	1168
3.2.382. Soykırım Tasarısı İçin Fırsat Kolluyor.....	1169
3.2.383. Gizli Oturumda Ermeni Faaliyetleri.....	1172
3.2.384. Ermeni Lobisi Avrupalı Milletvekilleriyle Toplantı Yapıyor	1172
3.2.385. Washington Büyükelçisi Elekdag: Ermenilerle İlgili Tasarı Onaylanırsa İlişkiler Yara Alır	1173
3.2.386. Ermeni Teröristlerin İsteği Reddedildi.....	1173

3.2.387. Moskova'dan İddia: Ermenistan Terörü Lanetler	1173
3.2.388. Elekdağ: ABD ile İlişkimizi Gözden Geçiririz	1175
3.2.389. Fransız - Ermeni Dayanışma Örgütü:.....	1176
3.2.390. ANAP'tan Ermenilere Karşı Girişim	1177
3.2.391. Avrupa Parlamentosunda Görüşülecek	1178
3.2.392. Ankara, Sovyet Basınında Ermeni İddialarının Yaygınlaşması Üzerine Moskova'yı Eleştirdi	1179
3.2.393. Melkonyan Silah Taşımak Suçundan Yargılanacak.....	1181
3.2.394. Ermeni İddialarına Karşı Yoğun Girişimler Başladı.....	1181
3.2.395. Ermeni Terör Örgütünün Tepkisi	1183
3.2.396. Melkonyan'ın Evinde Büyükelçi Adnan Bulak'ın Fotoğrafı Bulundu	1185
3.2.397. Raşan Ecevit'ten ABD Büyükelçisine: Baskıya Boyun Eğmeniz Terörü Cüretlendirir	1185
3.2.398. Toranyan Fransız TV'sinde.....	1187
3.2.399. "Soykırım" Sovyet Turizm Kitabında.....	1188
3.2.400. Moskova'ya: Elçimiz Açıkça Hedef Gösterildi	1189
3.2.401. ABD'ye sert Uyarı.....	1190
3.2.402. Weinberger: Tasarının Kongre'den Gececeği İnancında Değilim	1191
3.2.403. Son Söz Başkan Reagan'ın Olacak	1193
3.2.404. Demirel: Ermeni Tasarısının Geçmesi Bizi Fevkalade İncitir	1193
3.2.405. Mitterrand'ın 'Ermeni Soykırımı'nı AET'ye Götürmesi, Ankara'dan Tepki Gördü.....	1195
3.2.406. Türk Parlamenterler Birliğinden ABD Temsilciler Meclisi'ne Telgraf....	1198
3.2.407. 9 AET'liden Güvence.....	1199
3.2.408. SHP, Savunma İşbirliği Anlaşması'nın Dondurulmasını İstedi:.....	1200
3.2.409. Türkiye - ABD İlişkilerinde Kritik Hafta.....	1201
3.2.410. Arden Kuyumcuyan'dan	1202
3.2.411. Ermeni İddiaları ABD Temsilciler Meclisi'nde.....	1203
3.2.412. "Ermeni Soykırımı" Karar Tasarısı Görüşülmedi.....	1204
3.2.413. Ermeni Lider Paris Hükümetini Tehdit Etti	1205
3.2.414. Temsilciler Meclisi'nde Soykırım Tasarısının Görüşülmesi Ertelendi.....	1205
3.2.415. Kremlin'de Ermeni Yetkili Ağzından "Soykırım" İddiası.....	1207

3.2.416. “Soykırım” Tasarısı Fırsat Kolluyor	1208
3.2.417. Soykırım İddiasının AET Gündemine Gelmesi Bekleniyor	1209
3.2.418. AET Alt Komitesi, Ermeni İddiaları Girişimini Reddetti	1209
3.2.419. Fransa’nın “Ermeni Girişimi” AET’de Takıldı.....	1211
3.2.420. Fransa Dışışleri Bakanı Dumas’nın Cumhuriyet’e Demeci	1213
3.2.421. Armenian Reporter Gazetesi: Ermeniler İçin Büyük Yenilgi	1214
3.2.422. Ermeni Tasarısı’na Karşı Atak	1215
3.2.423. Soykırım Günü İçin Ermeni Çabası	1216
3.2.424. Fransa’da Ermeni Anıtı	1217
3.2.425. Ermeniler 20 Nisanda Gösteri Yapacak	1218
3.2.426. Ermeni Raporu Genişletildi.....	1218
3.2.427. Fransa Dışışleri Danışmanı Arnaud: İlişkileri Ermeni Anıtı Bozmamalı .	1219
3.2.428. Ermeni Teröristler Suriye’de.....	1220
3.2.429. Ermeni Terörist Suçlu Bulundu.....	1220
3.2.430. 3 Ermeni Terörist Ottawa’da Yargılanıyor	1220
3.2.431. Ermeni Tasarısına Son Biçim.....	1221
3.2.432. Fransa’daki Ermenilerden Yeni İstekler.....	1222
3.2.433. ASALA’nın Beyinlerinden Davutyan Fransa’dan Atılıyor	1222
3.2.434. 90 Türkün Toplu Mezarı	1223
3.2.435. Bilim Adamlarının Değerlendirmesi: “Toplu Mezarlar Ermeni Mezaliminin Kanıtıdır”	1223
3.2.436. Bombacı Ermeni’ye 5,5 Yıl Hapis	1224
3.2.437. Avrupa Parlamentosu: “Soykırım Raporu” Gündemde	1224
3.2.438. Ermeni Raporu Yine Ertelendi	1225
3.2.439. Paris Polisninin Açıklaması: Son Kanlı Saldırısı Ermeni Teröristler Yaptı	1226
3.2.440. ABD’de Türkiye Aleyhinde Kampanya.....	1226
3.2.441. Ermeniler, Güney Kıbrıs ve Yunanistan’da Toplantılar Düzenleyecek....	1227
3.2.442. Rum Meclisinde Sözde “Ermeni Soykırımı” Oturumu.....	1228
3.2.443. Ermeniler, Los Angeles Başkonsolosluğu Önünde.....	1228
3.2.444. Alman TV’sinde Ermeni Propagandası.....	1229

3.2.445. Ermeni Soykırımı Günü Yeniden ABD Kongresi'nin Gündemine Geliyor.....	1230
3.2.446. Fransa Komünist Partisi, 24 Nisanın Soykırım Günü Olmasını İstedi	1231
3.2.447. Türkiye, ARD'yi Protesto Etti	1232
3.2.448. Diplomatlar İçin Önlem Ağı	1233
3.2.449. Soykırım Gösterileri Yaptılar	1233
3.2.450. Le Monde: Ankara - Paris Yakınlaşması Ermenilere Kaygı Veriyor	1235
3.2.451. Denктаş: Teröristler, Rum Kesimi'nde Eğitiliyor	1236
3.2.452. Ermeni Teröristler İçin 14 Yıl Hapis İstendi.....	1236
3.2.453. Fransa - Türkiye İlişkilerine Ermeni Lobisi Karşı Çıkıyor	1237
3.2.454. Chirac, "Ermeni Davası" Örgütü'nü Kızdırdı.....	1237
3.2.455. Avrupa Parlamentosu: Ermeni Raporunun Oylanması Hazirana Kaldı	1238
3.2.456. Örgüt, Beyrut'ta 4 Ermeni'nin Öldürülmesinde Türk Parmağı Olduğunu Öne Sürdü	1238
3.2.457. Üç Ermeni'ye 2 - 9 Yıl Hapis Cezası.....	1239
3.2.458. Türkiye'nin Avrupa Parlamentosu'nda Diplomatik Başarısı.....	1239
3.2.459. Soykırım Raporu'nun Reddedilmesine Ankara Memnun	1241
3.2.460. Evren: Ermeniler Yavuz Hırsız	1242
3.2.461. Evren: Yunanlılarla Ermeniler İşbirliği Yapıyor	1243
3.2.462. Ermeni Lobisinin İtirafı: Soykırım Tasarısını Şimdi Geçiremeyiz.....	1244
3.2.463. Terörist Ermenilere Ülke Aranıyor	1246
3.2.464. ABD'nin BM Temsilcisi Walters:.....	1247
3.2.465. Üç Ermeni, Lübnan'a Gitmeyi Reddetti	1247
3.2.466. Fransa'nın Sınır Dışı Etmek İstedığı Üç Ermeni Teröristi Hiçbir Devlet Almıyor	1248
3.2.467. Fransa, Üç Ermeni'yi Sınır Dışı Etti	1249
3.2.468. Fransa'ya Tehdit.....	1249
3.2.469. Ermeni Meydanı Açıldı	1250
3.2.470. ABD'de Ermenilerin Yeni Girişimi	1250
3.2.471. Ermeniler "Taarruza" Geçti.....	1250
3.2.472. Güvenlik Güçleri Ermeni Tehdidini Ciddiye Alıyor:.....	1251
3.2.473. Başbakan Chirac Suriye'den Yardım İstedi	1253

3.2.474. ASALA'dan İslami Cihad'a Çağrı	1254
3.2.475. "Ermeni Raporu" Gündeme Gelebilir	1255
3.2.476. Türk Elçiliğini Basan Ermeniler Yargıç Önünde	1256
3.2.477. Ermeni Terör Örgütünün İddiası: "Fransa ile ASALA Görüşüyor"	1256
3.2.478. Fransa Yalanladı: ASALA İle Pazarlık Yok	1257
3.2.479. Avrupa Parlamentosu: Ermeni Raporu Siyasi Komisyonda	1258
3.2.480. Washington Post - Fransa, ASALA İle Pazarlık Yapıyor	1258
3.2.481. Avrupa Parlamentosu: Ermeni Raporunda Türkiye'ye Bir Puan	1258
3.2.482. Toranyan: Hedef Sadece Türkiye	1259
3.2.483. Ottawa Elçiliğimizde 1 Kişiyi Öldürmüşlerdi	1260
3.2.484. Ermeni Teröristlere Verilen Ceza	1261
3.2.485. ASALA 300'den Fazla Saldırı Düzenledi	1261
3.2.486. Ermeniler Kanada Hava Yollarının Paris Bürosunu Bastı	1262
3.2.487. ABD Basını: Fransa, Ermeni Teröristin Fotoğrafını Türkiye'den Saklıyor	1262
3.2.488. Melbourne Başkonsolosluğumuza Saldırı	1263
3.2.489. Avrupa Parlamentosu: Ermeni Raporu Oylanamadı	1264
3.2.490. Melbourne'deki Patlama	1265
3.2.491. ASALA Liderinin Duruşması Paris'in Tavrına Işık Tutacak	1266
3.2.492. "Soykırım Raporu" Yeniden Gündemde	1267
3.3. KÖŞE YAZILARI (1983 - 1986)	1268
3.3.1. Ermeniler Kullanılıyor / Nurşen Mazıcı	1268
3.3.2. Ermeni Terör Örgütleriyle Kaçakçıların İlişkisi Her Gün Biraz Daha Aydınlanıyor / Uğur Mumcu	1271
3.3.3. ASALA'nın Avrupa'da Gizli Kapaklı Yanı Yok / Uğur Mumcu	1272
3.3.4. Bir Başyazı Üzerine / Ali Sirmen	1275
3.3.5. Son Saldırı... / Uğur Mumcu	1277
3.3.6. Örnek Olmalı... / Uğur Mumcu	1279
3.3.7. Bir Olay, Bir Kitap Bir Soru / Ali Sirmen	1281
3.3.8. Ermeni Sorunu Derken... / Oktay Akbal	1283
3.3.9. Ermeni Terörizmine Karşı Aktif Siyaset / Sedat Ergin	1284
3.3.10. Lübnan ve Ermeni Sorunu / Cengiz Çandar	1286

3.3.11. Bilal Şimşir ve “İngiliz Belgelerinde Osmanlı Ermenileri”	1288
3.3.12. Belgeler Ermenilerin İddialarını Çürütüyor / Sedat Ergin.....	1289
3.3.13. Ermeniler, Büyük Ülkelerin Politikasına Alet Edildi / Sedat Ergin	1291
3.3.14. Tercüman ve Taşnak / İlhan Selçuk	1293
3.3.15. Mıgırdıç Şellefyan İle Kemal Ilıcak / İlhan Selçuk	1295
3.3.16. Şellefyan Dosyası / Uğur Mumcu	1297
3.3.17. Türk Ermenilerinin Seslenişi / Takver Kamer.....	1299
3.3.18. Asıl Hedef, Türkiye’yi Parçalayıp Bağımsız Bir Ermeni Devleti Kurmak / Cengiz Çandar	1300
3.3.19. Ermeni Taşnak Partisi, Lübnan’da Falanjistlerin Geleneksel Müttefiki / Cengiz Çandar	1305
3.3.20. Ermeni Kilisesi, Ermeni Tedhiş Hareketini Kutsuyor / Cengiz Çandar.....	1307
3.3.21. İkiz Kardeşler: Siyonizm ve Ermeni Milliyetçiliği / Cengiz Çandar	1311
3.3.22. ASALA’yı Çeşitli Ülkelerin Rejimleri ve İstihbaratları Yönlendiriyor / Cengiz Çandar	1314
3.3.23. ESAK’ın Amacı, ABD’yi İşin Ciddiyetine İnandırıp Türkiye’ye Baskıya Zorlamak / Cengiz Çandar	1318
3.3.24. Sovyetler de Ermeni Sorunu İle İlgili / Cengiz Çandar.....	1321
3.3.25. Türkiye’nin Aktif Bölge Politikası, Ermeni Sorununu Etkisiz Kılacak / Cengiz Çandar	1324
3.3.26. Ermeni Terörünün Zamanlaması / İlhan Selçuk.....	1329
3.3.27. Saldırı... / Uğur Mumcu.....	1330
3.3.28. Çözüm Yolu / İlhan Selçuk	1332
3.3.29. Ermeniler Büyük Bir Siyasi Çıkışa Hazırlanıyor / Cengiz Çandar	1334
3.3.30. Açık İstihbarat... / Uğur Mumcu.....	1336
3.3.31. Ermeni Kongresi Meydan Okuyor / Cengiz Çandar	1338
3.3.32. Lozan ve Sevr... / Uğur Mumcu	1341
3.3.33. Terör ve Ermeni Sorunu / Oktay Akbal	1343
3.3.34. Hedefleri Siyasi Birlik / Cengiz Çandar	1345
3.3.35. Silahların Gölgesinde Tatilciler ve İntikamcılar / Cengiz Çandar	1349
3.3.36. Tanıtma... / Uğur Mumcu	1350

3.3.37. Ermenilerin Birleşme Kongresi Birleşme Değil Dağınıklık Getirdi / Cengiz Çandar	1352
3.3.38. Dünya Ermeni Kongresi'nin Ardında / Cengiz Çandar	1355
3.3.39. Ermeni Kongresi Sırasındaki Tahminler Doğru Çıktı / Cengiz Çandar.....	1357
3.3.40. Kör Testere / Uğur Mumcu	1359
3.3.41. Hagopyan... / Uğur Mumcu	1360
3.3.42. İnsanlık Adına... / Uğur Mumcu.....	1362
3.3.43. Fransa Durumu “İdare” Ediyor / Cengiz Çandar.....	1364
3.3.44. Ermeni Mafyası... / Uğur Mumcu.....	1367
3.3.45. Fransa Basını Kararı Savunuyor / Cengiz Çandar.....	1369
3.3.46. Sevgiyle Adalet... / Mustafa Ekmekçi	1371
3.3.47. Geçmiş, Bugüne Gelir mi? / Oktay Akbal.....	1373
3.3.48. Arslanyan, Paris Barosu'ndan İstifa Edecek mi? / Türkkaya Ataöv	1375
3.3.49. Mahallenin Namusu / Mustafa Ekmekçi	1377
3.3.50. Fransa'daki Olaya Doğru Teşhis Koyalım / Prof. Dr. Türkkaya Ataöv.....	1378
3.3.51. İran'da 3 Yıl Sonra Yeni Eylem / Cengiz Çandar	1381
3.3.52. Terör İçinde Terör... / Uğur Mumcu.....	1383
3.3.53. Ankara Sempozyumu ve TBMM'den Beklenen / Cengiz Çandar	1384
3.3.54. Ermeni Terörü Ve Fabrika Bacası / Ergun Balcı.....	1387
3.3.55. Kin Anıtları / Uğur Mumcu	1389
3.3.56. “Öfkeler Tarihin Mezarlarında Kalsın” / Oktay Akbal	1390
3.3.57. 1921 ve 1975... / Uğur Mumcu.....	1392
3.3.58. Bir Dosttan Gelen Mektup / Mehmed Kemal.....	1394
3.3.59. Şellefyan ve Ilıcak... / Uğur Mumcu	1396
3.3.60. Ermeni Mandacıları... / Uğur Mumcu	1397
3.3.61. Amerika'yı Yeniden Keşfetmek... / Hasan Cemal	1400
3.3.62. Tarihten Bir Yaprak... / Uğur Mumcu	1402
3.3.63. Geldikleri Gibi Giderler / Mustafa Ekmekçi	1404
3.3.64. Kızgınlık / Ergun Balcı.....	1405
3.3.65. Zamanlama... / Uğur Mumcu.....	1407
3.3.66. Bir Anlasak / Nadir Nadi	1408
3.3.67. Dün - Bugün - Yarın... / Uğur Mumcu	1410

3.3.68. Bağımsızlık Gülü... / Uğur Mumcu	1412
3.3.69. Teknik Açıdan / Ergun Balcı	1414
3.3.70. Kriz Dönemine Doğru / Ergun Balcı	1417
3.3.71. Hep Aynı Oyun... / Uğur Mumcu	1419
3.3.72. ABD'nin Ermeni Politikası'nın Kökleri 100 Yıl Öncesinde / Tuncer Güvenç	1420
3.3.73. Tarih Bilinci... / Uğur Mumcu	1425
3.3.74. Haçlı Kini... / Uğur Mumcu	1427
3.3.75. Ermeni Terörüne Yanıt / Ergun Balcı	1430
3.3.76. Orly Katliamı ASALA'yı Böldü / Ragıp Duran	1432
3.3.77. Eylemleri Beş Örgüt Planlıyor / Ragıp Duran	1438
3.3.78. Orly Katliamı... / Hasan Cemal	1439
3.3.79. ASALA ve PKK... / Uğur Mumcu	1440
3.3.80. Bir Gerçek, Bin Gerçek... / Uğur Mumcu	1443
3.3.81. Ermeniler AET Gündeminde / Hadi Uluengin	1445
3.3.82. "Tarihimizi Kimden Öğreneceğiz?" / Samim Lütfü	1447
3.3.83. Duygu ve Akıl... / Hasan Cemal	1448
3.3.84. Bilmezler mi? / Uğur Mumcu	1449
3.3.85. Orly Davasının Düşündürdükleri / Prof Dr. Faruk Erem	1451
3.3.86. Türkiye'nin Yapabilecekleri / Ergun Balcı	1455
3.3.87. Yeni Kin Anıtı / Uğur Mumcu	1457
3.3.88. Şırnak ve Ötesi / Uğur Mumcu	1459
3.3.89. Ermeni Anıtını Protesto Eden Hasan Esat Işık, Fransa'yı Terk Etti / Cüneyt Arcayürek'in Röportajı	1461
3.3.90. Ermeni Sorunu, Türk - AET İlişkileri / Hadi Uluengin	1463
3.3.91. ASALA'nın Yeni Planı / Cüneyt Arcayürek	1464
3.3.92. Lozan'dan Sevre... / Cengiz Çandar	1466
3.3.93. İnsanlığın İnsana... / Hasan Cemal	1468
3.3.94. Okurlardan - Fransız Televizyonuna Cevap - Torkom İstepanyan	1470
3.3.95. Amerika'da Yaşayan Türklerin En Büyük Sorunu Ermeniler / Leyla Tavşanoğlu	1471
3.3.96. Açıklık... / Uğur Mumcu	1473

3.3.97. Avrupa Parlamentosu, 1915 Olaylarını “Soykırım” Kabul Eden Bir Raporu Tartışacak / Hadi Uluengin	1475
3.3.98. Ermeni Lobisi Bugün Toplanıyor / Hadi Uluengin	1476
3.3.99. Ermeni Raporu AET’de Tartışılıyor / Hadi Uluengin	1477
3.3.100. Ankara Artan Yayınları Dikkatle İzliyor / Sedat Ergin.....	1480
3.3.101. Gene Soykırım Hikâyesi / Hasan Cemal.....	1483
3.3.102. Silkinmek / Uğur Mumcu.....	1485
3.3.103. İç Politika - Dış Politika / Hasan Cemal	1487
3.3.104. Kasım Gülek, Cumhuriyet’in Sorularını New York’ta Yanıtladı / Tanju Akerson	1489
3.3.105. Fransa’nın Bakış Açısı / Hasan Cemal.....	1490
3.3.106. Ermeni Raporu, Avrupa Parlamentosu Gündeminde / Hadi Uluengin	1492
3.3.107. Ermeni Raporu İçin Yoğun Kulis / Hadi Uluengin.....	1494
3.3.108. Ermeni Raporu Marta Kaldı / Hadi Uluengin	1495
3.3.109. Ermeni Raporu, Avrupa Parlamentosu Gündeminde / Hadi Uluengin	1496
3.3.110. Ermeni Raporu İçin Kritik Gün / Hadi Uluengin	1498
3.3.111. Ermeni Raporunu Hazırlayan Belçikalı Parlamenter: Raporun Kaderi Ortada / Osman Ataman.....	1499
3.3.112. Yakovos: Türk - Yunan Yakınlaşması İçin / Cengiz Çandar	1502
3.3.113. Özal, Sovyet Basınına Sitem Edecek / Sedat Ergin	1505
3.3.114. Kıpırtı... / Uğur Mumcu	1507
3.3.115. Göksun’da Ermeni Çılgınlığı / Ali Rıza Önder.....	1509
3.3.116. Öncesi Var / Uğur Mumcu	1512
SONUÇ.....	1515
KAYNAKÇA	1518
EKLER.....	1579
ÖZGEÇMİŞ.....	1589

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**TARİH ARAŞTIRMALARINA KAYNAK OLARAK 1973 - 1986 YILLARI
ARASINDA CUMHURİYET GAZETESİ'NDE ERMENİ SORUNU VE ASALA
TERÖRÜ**

Mahmut ÇOBANOĞLU

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Mevlüt YÜKSEL

2024, Sayfa: 1589+XLVIII

Jüri: Prof. Dr. İhsan Sabri BALKAYA (Başkan)

Doç. Dr. Mevlüt YÜKSEL

Doç. Dr. Hüseyin KALEMLİ

Bu yüksek lisan tezinde 1973 ve 1986 yılları arasında “Ermeni Meselesi ve ASALA Sorunu” ile ilgili Cumhuriyet Gazetesi’nde yayımlanmış haber ve köşe yazıları yer almaktadır. Bu tez çalışması üç bölüm halinde ele alınarak hazırlanmıştır. Buna göre birinci bölüm;1973 - 1977 yılları arası, ikinci bölüm1978 -1982, üçüncü bölüm ise1983-1986 yılları arası gazetede ki konu ile ilgili başyazılar, haberler ve köşe yazıları olacak şekilde sıralanıp yerleştirilmiştir. Ayrıca gazetenin birinci sayfasında yer alıp genellikle 7, 9 bazen de 11 sayfalara devamı yansıyan “Olayların Ardındaki Gerçek” adlı köşe yazılarına, başyazı olarak her bölümün birinci başlığında yer verilmiştir.

Tarih araştırmalarına kaynak olması açısından önem taşıyan bu çalışmada 1973 ve 1986 dönemi arasındaki 14 yıllık Cumhuriyet Gazetesi arşiv nüshaları ve Atatürk Üniversitesi Prof. Dr. Fuat Sezgin Kütüphanesi arşivinden yararlanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Terör, Ermeni, ASALA, Tedhiş, Büyükelçi, Konsolos

ABSTRACT

MASTER’S THESIS

**ARMENIAN QUESTION AND ASALA TERRORİTY IN CUMHURİYET
NEWSPAPER BETWEEN 1973 AND 1986 AS A SOURCE FOR HISTORICAL
RESEARCH**

Mahmut ÇOBANOĞLU

Advisor: Assoc. Prof. Dr. Mevlüt YÜKSEL

2024, Pages: 1589+ XLVIII

Jury: Prof. Dr. İhsan Sabri BALKAYA (Chairman)

Assoc. Prof. Dr. Mevlüt YÜKSEL

Assoc. Prof. Dr. Hüseyin KALEMLİ

This master’s thesis includes news articles and columns published in Cumhuriyet Newspaper between 1973 and 1986 on the “Armenian Question and ASALA Issue”. This thesis has been prepared in three parts. Accordingly, the first part is organized as the editorials, news and columns on the subject in the newspaper between 1973 and 1977, the second part between 1978 and 1982, and the third part between 1983 and 1986. In addition, the columns titled “The Truth Behind the Events”, which appeared on the first page of the newspaper and were usually continued on pages 7, 9 and sometimes 11, were included in the first title of each section as editorials.

In this study, which is important as a source for historical research, archive copies of Cumhuriyet Newspaper for 14 years between 1973 and 1986 and the archive of Atatürk University Prof. Dr. Fuat Sezgin Library were used.

Keywords: Terror, Armenian, ASALA, Extortion, Ambassador, Consul

ÖN SÖZ

Ermeniler Osmanlı Devleti yönetiminde yüzyıllarca barış ve huzur içinde yaşadılar. Fakat bu barış ve huzur dönemi Osmanlı Devleti'nin yıkılışına doğru bozulmaya başladı. 1877-1878 Osmanlı Rus Harbi akabinde imzalanan Berlin Antlaşmasıyla birlikte dönemin büyük devletleri, Ermenilere geniş haklar verilmesini Osmanlı Devleti'ne kabul ettirmişlerdir. Ermeni Meselesi böylece Berlin Kongresi'nde uluslararası bir özellik kazanmıştır. Konunun uluslararası bir sorun haline gelmesine sebep olan ilk başlangıç Ayestefenos Antlaşması ile açılmıştır. Ancak antlaşma geçerlilik kazanamadığı için Ermeni Meselesi kesin olarak İngiltere'nin etkisiyle Berlin Kongresi'nde uluslararası bir mesele haline gelmiştir. Berlin Kongresi sırasında Ermeni konusunu kongreye dâhil eden İngiltere olmuştur. Berlin Antlaşması'nın 61.maddesiyle Ermeni Meselesi uluslararası alanda meşruiyet kazanırken, dönemin dış politika belirleyicisi olan Batılı Devletler meselenin denetleyicisi konumuna getirilmiştir.

Bu anlaşmadan destek alan ayrılıkçı Ermeniler, bağımsız bir Ermenistan kurma hayaliyle Hınçak ve Taşnak adı altında terör örgütleri kurarak Osmanlı Devleti'ne karşı terör eylemlerini başlatmışlardır. II. Abdülhamit döneminde yaşanan terör olayları, Birinci Dünya Savaşı ile birlikte daha organize ve sistematik bir terör dalgasına dönüşmüştür. Ancak Mustafa Kemal Paşa önderliğindeki Türk milleti Kurtuluş Savaşı'nda elde ettiği başarılarla Türkiye üzerine uygulanmak istenen parçalama girişimlerini başarısızlığa uğratmıştır.

Bu araştırma kapsamında 1973 ve 1986 yılları arasında “Ermeni Meselesi ve ASALA Sorunu” ile ilgili Cumhuriyet Gazetesi'nde yayımlanmış haber ve köşe yazıları yer almaktadır. Bu tez çalışması üç bölüm halinde ele alınarak hazırlanmıştır. Buna göre birinci bölüm;1973 - 1977 yılları arası, ikinci bölüm1978 -1982, üçüncü bölüm ise1983-1986 yılları arası gazetede konu ile ilgili başyazılar, haberler ve köşe yazıları olacak şekilde sıralanmıştır. Ayrıca gazetenin birinci sayfasında yer alıp genellikle 7, 9 bazen de 11 sayfalara devamı yansıyan “Olayların Ardındaki Gerçek” adlı köşe yazılarına, başyazı olarak her bölümün birinci başlığında yer verilmiştir.

Tarih araştırmalarına kaynak olması açısından önem taşıyan bu çalışmada 1973 ve 1986 dönemi arasındaki 14 yıllık Cumhuriyet Gazetesi arşiv nüshaları ve Atatürk Üniversitesi Prof. Dr. Fuat Sezgin Kütüphanesi arşivinden yararlanılmıştır.

Bu çalışmada 1973-1986 yılları arası Türk diplomat- yakınları başta olmak üzere farklı milletlere mensup sivil insanların hayatlarını kaybettiği terör faaliyetleri ele alınmıştır. Başta ASALA olmak üzere farklı hiziplere bölünmüş Ermeni grupların örgüt yapıları, ideolojik görüşleri, siyasi çizgileri, eylemleri sırasında kullandıkları gayrinizami harp metotları, uluslararası platformda devletler ve istihbarat servisleri açısından gördükleri destekler gazete haber ve köşe yazılarında konu edinilmiştir. Ermeni terör eylemlerine karşı Türkiye'nin tavrı, yaptırım gücü, Türkiye Ermenilerinin duruş ve olaylara karşı bakış açıları Türk toplumunun bu olaylara tepkisi gazete haberlerinde detaylıca anlatılmaktadır. Ayrıca ASALA'nın sahneden çekilirken yerine ikame edilen ayrılıkçı Kürt terör örgütü PKK ile arasındaki organik bağlantılarını ele alan haber ve köşe yazıları geniş yer tutmaktadır.

Gazetenin konu ile ilgili ilk haberleri 27 Ocak 1973'te Los Angeles'te Başkonsolosumuz Mehmet Baydar ve yardımcısı Bahadır Demir'in katliyle başlamıştır. Bu saldırı ve teröröylemleri 22 Kasım 1986'da Avustralya Melbourne kentindeki T.C. Başkonsolosluğu'na yapılan bombalı saldırıya kadar devam etmiştir. Akabinde Belçikalı Milletvekili Jaak Vandemeulebroucke tarafından hazırlanan ve 1915 Olayları'nı bir soykırım olarak niteleyen raporun Avrupa Parlamentosu Siyasi Komisyonu'na getirilmesi konusu ile tez çalışması sonlanmaktadır.

Çalışmaya konu olan "Ermeni meselesi ve ASALA" sorunu dönemin Cumhuriyet Gazetesi'nde milli bir çizgide ele alındığı görülmektedir. Bu açıdan gazetenin, devlet ve millet çıkarları doğrultundaki konuya yaklaşımı önem arz etmektedir.

"Tarih Araştırmalarına Kaynak Olarak 1973 – 1986 Yılları Arasında Cumhuriyet Gazetesi'nde Ermeni Sorunu ve ASALA Terörü" adlı bu yüksek lisans çalışmasında ASALA'nın gerçekleştirmiş olduğu terör faaliyetleri ve Türk kamuoyunun bu duruma tepkisi adı geçen gazete haberleri ve köşe yazıları doğrultusunda ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir. Gazete konuya milli hassasiyetle yaklaşır sayfa ve köşelerinde geniş yer ayırmıştır. Cumhuriyet Gazetesi haber ve köşe yazılarının yanı sıra özellikle iç sayfalarında çeşitli üniversitelerin tarihçileri, konu ile ilgili uzman kişilerin yazılarına yer vermiştir. Ayrıca bu cinayet ve tedhiş hareketlerine toplumun tepkisini yansıtacak 2. sayfada okuyucu mektupları adı ile yazılar da yayımlanmıştır. Bu sebeple hazırladığım bu tez çalışması 1670 sayfayı bulan hacimli bir eser olarak ortaya çıkmıştır. Bu çalışmayı

hazırlama sürecinde sürekli bana manevi desteklerini sağlayan eşim Fatma Çobanoğlu, oğlum Musab Efe, kızım Nesibe Sümeyye ve bilgisayarını kullandığım kızım Büşra'ya her türlü destekleri için çok teşekkür ediyorum. Özellikle samimi ve içten yaklaşımıyla yol göstererek çalışmamı kolaylaştıran desteklerini esirgemeyen kıymetli danışman hocam Doç. Dr. Mevlüt YÜKSEL hocama teşekkürlerimi ve şükranlarımı sunarım. Ayrıca destek ve katkılarını esirgemeyen Prof Dr. İhsan Sabri BALKAYA ve Hüseyin KALEMLİ hocalarıma da en içten şükranlarımı sunarım.

Erzurum – 2025

Mahmut ÇOBANOĞLU

KISALTMALAR

AA	: Anadolu Ajansı
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AET	: Avrupa Ekonomik Topluluğu
AFP	: Fransız Haber Ajansı
ANKA	: Ankara Ajansı
AP	: Amerika Birleşik Devletleri Merkezli Haber Ajansı
APA	: Avusturya Merkezli Haber Ajansı
ARA	: Ermeni Devrimci Ordusu
ASALA	: Ermenistan'ın Kurtuluşu İçin Ermeni Gizli Ordusu
ASOP	: Portekiz Haber Ajansı
BBC	: İngiliz Yayın Kuruluşu
CIA	: Merkezi İstihbarat Teşkilatı
DST	: Fransız Gizli İstihbarat Örgütü
ESAK	: Ermeni Soykırımını Adalet Komandoları
FBI	: Amerika Federal Soruşturma Bürosu
KTFD	: Kıbrıs Türk Federe Devleti
MNA	: Ermeni Ulusal Hareketi
NATO	: Kuzey Atlantik Paktı
THA	: Türk Haberler Ajansı
THY	: Türk Hava Yolları
UPI	: Amerika Birleşik Devletleri Merkezi Haber Ajansı

GİRİŞ

Türk-Ermeni ilişkileri Selçuklu Türklerinin Anadolu'yu yurt edinmeleri ile başlamış ve bu coğrafyada uzun yıllar boyunca devam etmiştir. Selçuklu Türkleri Anadolu'ya henüz hâkim olmadan önce Ermeniler siyasi birlikten yoksun ve Bizans Devleti'ne tabi, merkezleri Vaspurakan, Anı, Kars gibi yerler olmak üzere küçük krallıklar halinde varlıklarını devam ettirmekteydiler.¹ Ermeniler, Selçuklulardan sonra Osmanlı Devleti'nin yönetimi altına girmişler ve millet sistemi içerisinde, onun bir parçası olarak hoşgörü siyaseti çerçevesinde barış ve güven içerisinde varlıklarını devam ettirmişlerdir.²

18. yüzyılın sonlarından itibaren Rusya, İngiltere ve Fransa gibi dönemin güçlü devletlerinin gayrimüslimlerin haklarını savunmak bahanesiyle Osmanlı Devleti'nin içişlerine müdahale etmeleri neticesinde gayrimüslimler ayaklandırılmıştır. Bunun sonucunda Osmanlı Devleti birçok problemle karşı karşıya kalmıştır. Bu problemlerin başlangıcını 1774 yılında yapılan Küçük Kaynarca Antlaşması teşkil etmiştir. Çarlık Rusya bu antlaşmayla ilk defa Osmanlı ülkesinde yaşayan Ermeniler üzerinde hak elde etmiştir. Fakat Ermeni meselesinin uluslararası nitelik kazanması ilk kez 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı (93 Harbi) sonrasında imzalanan Ayastefanos Antlaşması ile olmuştur. Antlaşmanın 16. maddesinde daha önce hiç görülmemiş bir şekilde Osmanlı topraklarında yaşayan Ermenilerin durumu, çözüm gerektiren bir sorun olarak değerlendirilmiştir. Fakat Osmanlı Devleti ile Rusya arasında imzalanan Ayastefanos Antlaşması'nın ömrü uzun olmamıştır. Buna rağmen Ermeniler ve bilhassa da Osmanlı Ermenileri; Ayastefanos Antlaşması'nın kendilerini cesaretlendiren 16. Maddesini oluşturan; *“Doğuda Rus askerinin istilas altında bulunup, Osmanlı Devleti'ne iadesi gereken yerlerin tahliyesi, oralarda iki devlet arasındaki iyi münasebetlere zarar getiren karışıklıklara meydan verebileceğinden, Osmanlı Devleti, Ermenilerin oturduğu eyaletlerde mahalli menfaatlerin gerektirdiği ıslahatı vakit kaybetmeksizin yapmayı ve Ermenilerin, Kürtlere ve Çerkezlere karşı emniyetlerini sağlamayı taahhüt eder.”*

¹ İlyas Gökhan, “Ortaçağ'da Ermeniler”, 1000. Yılında Türk Ermeni İlişkileri (Editörler: Mustafa Sıtkı Bilgin-Yıldız Deveci Bozkuş), Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara 2019, 144-147.

² H. Mustafa Eravcı, “Osmanlı Klasik Döneminde Ermeniler”, 1000. Yılında Türk Ermeni İlişkileri (Editörler: Mustafa Sıtkı Bilgin-Yıldız Deveci Bozkuş), Atatürk Araştırma Merkezi yayınları, Ankara 2019, 183; Şenol Kantarcı, “Tarihi Boyutlarıyla Ermeni Sorunu”, *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi*, Sayı: 38 (Nisan 2003), 21.

şeklindeki hükme dayanarak yoğun mesai içerisine girmişlerdir. Ermeniler bu kapsamda Ayastefanos Antlaşması'nın imzalanmasından sonra Avrupa başkentlerinde Ermeni Meselesini duyurmak ve isteklerini hükümetlere iletmek amacıyla faaliyetler yürütmüşlerdir.³

Diğer taraftan Osmanlı-Rusya anlaşmasından endişelenen İngiltere diğer Avrupa devletleri ile duruma müdahale ederek adı geçen antlaşmayı geçersiz hale getirmişlerdi. Bu konu Berlin'de taraflar arasında düzenlenen bir konferansla yeniden şekillendirilmiştir. Bu konferans neticesinde, 13 Temmuz 1878 günü Berlin Antlaşması imzalanmıştır⁴Bu antlaşmanın Osmanlı ülkesinde yaşayan Ermenileri ilgilendiren 61. maddesi şu şekildedir: *“Babıali ahalisi Ermeni bulunan vilayatta ihtiyacat-ı mahalliyenin icab ettiği ıslahatı bila-tehir icra ve Ermenilerin Çerkes ve Kürtlere karşı huzurlarını ve emniyetlerini temin etmeği taahhüd eylemiştir. Ve bu babda ittihaz olunacak tedbiri ara sıra devletlere tebliğ edeceğinden düvel-i müşarünileyhim tedabir-i mezkurenin icrasına nezaret eyleyeceklerdir.”*⁵

Görüldüğü üzere tıpkı Ayastefanos Antlaşması'nda olduğu gibi Berlin'deki akitte de Osmanlı Devleti'ne batılı devletler nezaretinde Doğu Anadolu'da Ermeniler lehine bir ıslahat projesi başlatması dikte edilmiştir. Böylece Ermeni meselesinin uluslararası bir boyut kazanması da gerçekleşmiştir. Bu süreçten sonra artık çoğunluğunu Osmanlı topraklarında yaşayanların teşkil ettiği Ermeniler, Batı'dan da aldıkları destekle bir taraftan siyasi faaliyetlerde bulunurken diğer taraftan ülke dışında kurdukları Hınçak ve Taşnak komitelerini ülke içinde de yaygınlaştırarak Anadolu'nun birçok bölgesinde kanlı isyanlar başlatmışlar ve Müslüman-Türk ahaliyi hedef alan silahlı terör eylemleri gerçekleştirmişlerdir.⁶ Anadolu'da Türk ve Müslüman halka karşı yürütülen bu şiddet, baskı, isyan, yağma ve suikast hareketleri Avrupa ve Rusya destekli olarak yürütülmüştür. Her türlü silah, mühimmat ve parasal destek adı geçen Ermeni çetelerine sağlanmıştır. Bu durumu fırsat bilen ayrılıkçı Ermeniler, tüm varlıklarıyla Osmanlı düşmanları ile birlikte hareket etmişlerdir. Öyle ki I. Dünya Savaşı başlar başlamaz, Rusya'nın 1914'te açtığı

³ İsmail Şahin, “1878 Kıbrıs Antlaşması ve Ermeni Meselesi”, *Ermeni Araştırmaları*, Sayı: 43, Ankara, 144; Mustafa Malhut, “Ermeni Meselesinin Uluslararasılaşması ve İngiltere”, *Ermeni Araştırmaları*, Sayı: 71, 93-97.

⁴ Ali İhsan Gencer, “Berlin Antlaşması”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, TDV Yayınevi, V, 516.

⁵ İsmail Şahin, “1878 Kıbrıs Antlaşması ve Ermeni Meselesi”, 146.

⁶ Mevlüt Yüksel, “Erzurum, Bitlis ve Mamûretülaziz Vilâyetlerindeki Ermeni İsyanları (1890-1905)” *Ermeni Araştırmaları*, Yıl: 2012, Sayı: 43, 166, vd.

Doğu/Kafkas Cephesi'ndeki muharebelerinde Ermeniler Ruslar ile birlikte hareket ederek Doğu Anadolu'ya işgalci olarak girmişleridir. Rus ordularına öncülük ederek girdikleri tüm bölgelerdeki köylerde ve kentlerde büyük katliamlar gerçekleştirmişlerdir. Böylece Ermeni terör olayları ve isyanlarının giderek artması üzerine Osmanlı Devleti önce 24 Nisan 1915'te Ermeni komitelerini kapatmak ve ileri gelenlerini tutuklamak suretiyle bir tedbir çaresine başvurmuştur. Fakat bu uygulamalar Ermeni isyan ve terör eylemlerini engellemeye yetmeyince 27 Mayıs 1915'te Sevk ve İskân Kanununu çıkarmıştır.⁷ Sevk ve İskân Kanunu, I. Dünya Savaşı esnasında bölgesel güvenliği sağlamak gayesiyle bir kısım Ermenileri Kafkas Cephesi'nin harp sahasından uzaklaştırma gayesiyle Suriye bölgesine gönderilmeleri şeklinde uygulanan bir tedbir çaresidir.⁸

Buna rağmen savaş esnasında Çarlık orduları ile birlikte Doğu Anadolu'ya gelen Ermeniler bölgenin yerli Müslüman-Türk ahalisi için bir tehdit unsuru olma vaziyetini devam ettirmişlerdir. Bu sırada Erzincan'a kadar ilerlemiş Rus birlikleri, 1917 yılı Ekim ayında ülkelerinde başlayan ihtilal üzerine burada Osmanlı Genelkurmayı ile bir mütareke yaparak çekilmeye başlayınca onların bıraktıkları silahları alan Ermeni çeteleri bölgenin yerli Müslüman-Türk ahalisini hedef alan büyük bir katliam ve mezalim hareketine girişmişleridir. Bunun üzerine Osmanlı Genel Kurmayının emriyle 12 Şubat 1918'de Kazım Karabekir komutasındaki 9. Kafkas Kolordusu, , onların çekilmesinden sonra bölgede katliam ve mezalimler gerçekleştiren Ruslarla gelmiş olan Ermeni çetelerinin faaliyetlerine son vermek üzere Erzincan'dan hareketle bir taarruz başlatmıştır. Kazım Karabekir Paşa, en son 25 Nisan'da Kars'ı alarak Doğu Anadolu'yu Ermeni çetelerinden temizlemiştir.⁹ Bundan bir süre sonra Mondros Mütarekesi imzalanmış (30 Ekim 1918) ardından Osmanlı Devleti, 1915'te sevk ve iskâna tabi tutulan fakat savaşın sonu itibarıyla kendi sınırları içerisinde kalan Ermenilerin yaşadıkları yerlere geri dönebilmelerine izin veren bir kararname yayımlamıştır.

⁷ Kemal Çiçek, "Osmanlı Ermenilerinin 1915'teki Tehciri: Bir Değerlendirme", *Gazi Akademik Bakış Dergisi*, 3(6), 2010, 1.

⁸ Sevk ve İskân uygulamaları hakkında detaylı bilgi için bk. Mevlüt Yüksel, *Vilâyat-ı Şarkıyye Ermenilerinin Sevk ve İskânları (1915-1917)*, (Doktora Tezi), Atatürk Üniversitesi, Erzurum 2013.

⁹ Bu harekât ve güzergâhtaki yerleşim yerlerinin Ermeni çetelerinden kurtarılışı hakkında bk. Kâzım Karabekir, *Birinci Cihan Harbini Nasıl İdare Ettik: Erzincan ve Erzurum'un Kurtuluşu*, 3. Cilt, Emre Yayınları İstanbul 1995; Kâzım Karabekir, *Birinci Cihan Harbini Nasıl İdare Ettik: Sarıkamış, Kars ve Ötesi*, 4. Cilt, Emre Yayınları, İstanbul 1995; Meraşal Fevzi Çakmak, *Birinci Dünya Savaşı'nda Doğu Cephesi Harekâtı, 1915 Yılında Harp Akademisinde Verilen Konferanslar*, (Yayına Hazırlayanlar: Ahmet Tetik-Sema Kiper-Ayşe Seven-Y. Serdar Demirtaş), Genelkurmay ATASE ve Genelkurmay Denetleme Başkanlığı Yayınları, Ankara 2005.

Kararnameyle geri dönen Ermenilerin sahip oldukları mülklerin teslim edileceği ve mağduriyetlerinin giderilmeye çalışılacağı belirtilmiştir.¹⁰

Mütareke ahkâmı gereğince Osmanlı ordularının 1914 yılı sınırlarına çekilmesi ve terhis edilmeleri üzerine Ermeni çeteleri Elviye-i Selâse (Kars, Ardaha, Batum)’den başlayarak çekilen Türk ordusunun boşalttığı yerlerde yeniden terör eylemlerine girişmişlerdir. Özellikle Kars ve çevresindeki yerleşim yerlerinde Müslüman-Türklerle karşı başlattıkları katliamları oldukça şiddetli bir boyuta ulaşmıştır. Bu sırada Anadolu’da başlayan Mustafa Kemal Paşa liderliğindeki milli mücadele hareketi de devam etmekteydi. 23 Nisan 1920’de açılan TBMM’nin emriyle Ermeni çetelerinin Doğu Anadolu’daki mezalimlerine son vermek üzere Türk orduları Kazım Karabekir Paşa komutasında 15. Kolordu birlikleri 1920 yılı Eylül ayı sonlarında yeniden bir ileri harekâta başlamışlardır. 15. Kolordu kısa zamanda Ermeni çetelerini bertaraf ederek Gümrü’ye kadar geri püskürtmüştür. 2-3 Aralık 1920’de Gümrü’de Kazım Karabekir Paşa’nın TBMM’yi temsilen Ermenilerle imzaladığı antlaşma ile de Türkiye Ermenistan sınırını belirlenmiştir. Böylelikle Ermeniler, mağlup olarak imzaladıkları Gümrü Antlaşması’yla çekildikleri coğrafi sınırı ve Anadolu’da hiçbir haklarının kalmadığını resmen kabul etmişlerdir.¹¹

Sonraki süreçte ise her ne kadar Ermeni ileri gelenleri 1915’teki uygulamalar üzerinden asılsız iddialar kapsamında Anadolu’da bir devlet kurmaya yönelik girişimlerde bulunmuş olsalar da Lozan Barış Antlaşması’nda tüm iddiaları sonuçsuz kalmış ve Ermeni yurdu meselesi hukuki olarak tamamen kapanmıştır.¹² Türkiye 1960’lı yıllara kadar konu ile ilgili ciddi herhangi bir sorun ile karşı karşıya kalmamıştır. Fakat 1964 yılından itibaren çeşitli ülkelerde yerleşik olan Ermeni grupların, Türkiye aleyhine başlattıkları karalama kampanyaları ile varlığını tekrar hissettiren “*Ermeni Sorunu*”, 1973’ten sonra kanlı Ermeni terörüne dönüşmüştür.¹³ Tarihi süreçte Ermeni terörünün

¹⁰ Nazan Moroğlu, “Hukuki Açıdan Sözde Ermeni Soykırım İddiaları”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 119, 2015, 609.

¹¹ Kâzım Karabekir, *İstiklâl Harbimiz*, 2. Cilt, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2006, 799-1009.

¹² Mustafa Sıtkı Bilgin, Lozan Konferansı’nda Ermeni Meselesi: İtilaf Devletlerinin Diplomatik Manevraları ve Türkiye’nin Karşı Siyaseti” *Belleten*, Cilt: 69, Sayı: 254 (Nisan 2005), 267-284; Mehmet Sait Dilek, “Lozan Konferansı’nda İtilaf Devletlerinin Ermenilere Yönelik Toprak Talepleri”, *Yakın Dönem Türkiye Araştırmaları*, Yıl: 2012, Sayı: 19-20, 1-27.

¹³ Mehmet Mert Çam, “Ermeni Terör Örgütleri ve ASALA”, *Yeni Türkiye*, Yıl: 2014, Sayı: 61, 1.

son halkasını 1973 ve 1985 yılları arasındaki ASALA terör örgütünün eylemleri teşkil etmiştir.¹⁴

Ermeniler Osmanlı Devleti'nin 24 Nisan 1915'te başlattığı ve sevk ve iskân uygulamaları ile devam ettirdiği uygulamaları sözde soykırım olduğu iddiasıyla hareket ederek 1965 yılından itibaren ABD, Fransa, Yunanistan, Lübnan ve Erivan'da bilinçli bir şekilde Türkiye aleyhine sistemli bir propaganda faaliyetlerine girişmişlerdir. Diaspora olarak adlandırılan ve daha çok lobiler şeklinde farklı ülkelerde örgütlenen Ermeniler, 24 Nisan'ı sözde soykırım günü ilan etmelerinden itibaren bir kısım ülkelerde sözde soykırım anıtları dikmişler, bazı ülkelerin parlamentolarında sözde soykırım yasa tasarılarının kabul edilmesini sağlamışlardır. Ermeni lobileri, 1973 tarihinden itibaren ise Avrupa ülkelerindeki Türkiye'nin diplomatik temsilciliklerine, diplomatlarına ve başta THY olmak üzere diğer kurumlarına yönelik terör eylemlerine başlamışlardır. Bu süreçteki terör eylemleri; ASALA (Ermenistan'ın Kurtarılması için Ermeni Gizli Ordusu) ve JCAG-ARA (Ermeni Soykırımı için Adalet Komandoları-Ermeni Devrimci Ordusu) adlı iki farklı terör örgütü tarafından yürütülmüştür. ASALA ilk eylemini ABD'nin California Eyaleti'nde 27 Ocak 1973 tarihinde, Türkiye'nin Los Angeles Başkonsolosu Mehmet Baydar'ı ve Konsolos Bahadır Demir'i 77 yaşındaki bir mensubunun silahından çıkan kurşunlarla şehit etmek suretiyle gerçekleştirmiştir. JCAG-ARA adlı terör örgütü ise 28 Ocak 1982 günü, Los Angeles Başkonsolosu Kemal Arıkan'ı, 4 Mayıs 1982'de de Boston Fahri Başkonsolosu Orhan Gündüz'ü şehit etmek suretiyle adını duyurmuştur. Adı geçen terör örgütleri eylemlerin şiddetini arttırarak 1980'li yılların ortalarına kadar sürdürmüşlerdir. Ermeni lobileri ise bu terör faaliyetleri ile birlikte sözde soykırım iddiaları kapsamındaki faaliyet ve girişimlerini devam ettirmişlerdir.”¹⁵ ASALA eylemlerini suikast, patlayıcı kullanma ve rehin alma gibi yöntemlerle gerçekleştirmiştir. Bu saldırılar Türk Büyükelçiliklerine, evlerine, işyerlerine ve araçlarına yöneltilmiştir. ASALA bu eylemleriyle hedef olarak Türkiye'yi belirlemesine rağmen Türkiye'de sadece 2 eylem gerçekleştirmiştir. Bunlar 1982'deki Esenboğa Havalimanı ile 1983'teki

¹⁴ Engin Avcı, “Yeni Sol Dalgadan Küresel Dalgaya Türkiye’de Terörizm” *Kara Harp Okulu Bilim Dergisi*, 29(1), 2019, 145.

¹⁵ Asil S. Tunçer, “ASALA Örgütü”, *Türk Dünyası Araştırmaları*, 118(233), 2018, 91; Yıldız Deveci Bozkuş, *Parlamento Kararları ve Yabancı Basında Ermeni Sorunu*, Sistem Ofset Yayıncılık, Ankara 2013; Mehmet Sait Dilek-Mevlüt Yüksel, “Amerikan Yönetim Sistemi (Kongre-Başkan) Dâhilinde Sözde Ermeni Soykırımının Tanınmasına Yönelik Alınmış Kararlar Üzerine Genel Bir Değerlendirme”, *Bölgesel Araştırmalar Dergisi*, 3(2), 2019, 12.

Kapalıçarşı bombalı eylemleridir.¹⁶ 7 Ağustos 1982 tarihinde Ankara Esenboğa Havalimanı'na yapılan bombalı saldırıda 9 kişi hayatını kaybetmiş, 72 kişi de yaralanmış iken İstanbul-Kapalıçarşı'da bir teröristin etrafa rastgele ateş açması sonucunda iki kişi yaşamını yitirmiş yirmi bir kişi de yaralanmıştır.¹⁷

ASALA, Türkiye'ye karşı uluslararası terörizme dönüşen terör eylemleri kapsamında 1973 ten itibaren; 21 ülkenin 38 kentinde, değişik türde 110 saldırı olayı gerçekleştirmiş. 110 saldırıdan 39'u silahlı, 70'i bombalı, biri de işgal şeklinde olmuştur. Bu saldırılarda 42 diplomat Türk vatandaşı ile 4 yabancı hayatını kaybetmiş, 15 Türk ve 66 yabancı uyruklu şahıs yaralanmıştır.¹⁸

ASALA terör örgütünün tüm bu eylemleri dönemin yerli ve yabancı basınında oldukça geniş yer tutmuştur. Özellikle yerli basın organlarının meydana gelen hadiseler ile sonrasındaki diplomatik gelişmelerin en yakın tanıkları olduğu ve bu alana yapılacak çalışmalara ilk elden kaynaklık teşkil ettikleri bilinmektedir. Bu yayın organlarından birisi de Cumhuriyet gazetesidir. Yunus Nadi tarafından kurularak ilk kez 7 Mayıs 1924'te yayın hayatına başlayan Cumhuriyet gazetesi, ASALA terör örgütünün eylemleri ve bu bağlamda bahsi geçen Ermeni sorunu kapsamındaki gelişmeleri yakından takip etmiş ve tüm ayrıntıları ile sütunlarına aktarmıştır.

Bu çalışma ise; Cumhuriyet Gazetesi'nin 1973-1986 yılları arasındaki ASALA terör örgütü, eylemleri ve Ermeni sorunuyla ilgili yazıları kapsamaktadır. Dönemsel olarak üç bölümde aktarılan yazılara gazetenin yazar kadrosunda bulunan kişilerin konuya dair kaleme aldıkları köşe yazıları da dâhil edilmiştir. Haberler, yorumlar ve köşe yazılarının olduğu gibi aktarıldığı çalışma, tarih araştırmalarına kaynak olması gayesiyle vücuda getirilmiştir. Aynı konuda farklı gazetelerin veya farklı konuda aynı gazetenin haberlerinin derlenmesiyle yapılan eserlerin mevcut olması bu çalışma için yol gösterici olmuştur. Bu yüzden bu çalışmanın da ASALA terör örgütünün eylemleri ve Ermeni sorunu hakkında yapılacak yeni çalışmalar kaynak teşkil edebilmesi beklenmektedir.

¹⁶ Reyhan İşeri, *Türkiye'de Etnik Terör ve ASALA ve PKK Örneği*, (Yüksek Lisans Tezi), Atılım Üniversitesi, Ankara 2008, 51.

¹⁷ Tunçer, "ASALA Örgütü", 100.

¹⁸ Nihat Akçay, *21. Yüzyılda Türkiye'nin Tehdit Algılamaları ve Güvenlik Açılımları*, Doktora Tezi, Uludağ Üniversitesi, Bursa 2008, 137. ASALA Terör örgütünün eylemleri ve şehir ettiği Türk diplomatlar ile bu minvalde ortaya çıkan uluslararası diplomatik gelişmeler hakkında detaylı bilgi için bk. Bilâl N. Şimşir, *Şehit Diplomatlarımız, (1973-1994)*, 1. ve 2. Kitap, Bilgi Yayınevi, Ankara 2015.

BİRİNCİ BÖLÜM

1973-1977 YILLARI ARASINDAKİ BAŞYAZILAR, HABERLER VE KÖŞE YAZILARI

1.1. BAŞYAZILAR

1.1.1. Olayların Ardındaki Gerçek - Los Angeles Olayı

Dünyayı birkaç yıldan beri saran terör eylemleri, çeşitli niteliklere bürünerek süregelmektedir. Bazen yeni Sol'un bir taktiği olarak ortaya çıkmakta, bazen milliyetçi bir kimlik taşımakta, bazen ırk ayrımına tepki gibi gözükmekte, bazen de Los Angeles olayındaki gibi kin ve intikam kokmaktadır. Hangi kökenden gelirse gelsin ve hangi fikri taşırsa taşısin, masum insanların hayatına kasteden eylemleri onaylamaya imkân yoktur. 77 yaşında bir Ermeni'nin iki değerli diplomatımızın ölümüyle sonuçlanan cinayeti de yalnız yurdumuzda değil, bütün dünyada nefret uyandırmıştır.

Yurt dışında Türkiye aleyhine yönelmiş Ermeni örgütlenin faaliyeti öteden beri vardır. Beyrut'tan Los Angeles'e kadar yayılan bu örgütlerin propagandasına şimdiye kadar önem verilmemiştir. Çünkü dünyada çeşitli devletler aleyhinde çeşitli köşelerde etkinlik göstermeye çalışan örgütler bulunabilir. Tarihin derinlikten gelen birtakım çağdışı davaları yürütmeye çabalayan garip kuruluşların kaderi zaman içinde kaybolmaktadır. Ne var ki, yurt dışında yaşayan Ermeni örgütlerinin durumunu bu cinayetle birlikte gözden geçirmek gerekiyor. Los Angeles'te Türk diplomatları tuzağa düşürerek öldüren 77 yaşındaki Ermeni, bir örgütün adamı mıdır? Yoksa salt kendiliğinden tasarladığı bir plan mı uygulamıştır? Yurt dışında görev başında bulunan Hariciye memurlarımızın hayatlarını tehdit eden geniş kapsamlı bir eylem söz konusu mudur? Herhâlde Türkiye aleyhine yıllardan beri yatırım yapan kışkırtıcı örgütlerin Birinci Dünya Savaşından sonra bir süre Angeles'teki metodu uyguladıkları unutulmamalıdır. O zamanlar yurt dışında bulunan İttihat ve Terakki ileri gelenleri içinde '*başta Talat Paşa olmak üzere*' bu kanlı yöntemin kurbanları olanlar vardır.

Herhalde Los Angeles'te olan cinayeti gayet soğukkanlılıkla tasarlayan katil, konuştuğu zaman, olay gerekli aydınlığı kazanacaktır. Cinayet yurt dışındaki kışkırtıcı

Ermeni örgütlerinin gerçek kimliklerini açıklamak bakımından dünya kamuoyuna belki bir şeyler öğretmiştir; ama iki değerli diplomatımızın kaybı da bizim milletçe acımızdır.¹⁹

1.2. HABERLER

1.2.1. Katil 77 Yaşında, Ermeni Asıllı, Amerikalı Bir Yazar

Diplomatımız Amerika’da Öldürüldü

Ümit Gürtuna Amerika’dan bildiriyor; Türkiye’nin Los Angeles Başkonsolosu Mehmet Baydar ile Konsolos Yardımcı Bahadır Demir dün, kendilerini bir tören için Baltimore Oteli’ne davet eden Ermeni asıllı Amerikalı 77 yandaki Mıgırdiç Yanıkyan tarafından tabanca ile vurularak öldürülmüştür.

Sanata Barbara’da emlak komisyonculuğu yapan ve aynı zamanda dini ve felsefi eserler yazdığı belirtilen fanatik Ermeni’nin, cinayeti önceden planlayarak işlediğini söylediği bildirmiştir. Bir tertip sonunda öldürülen Türk Dışişleri Görevlilerinden Mehmet Baydar 49, Bahadır Demir de 30 yaşlarındaydı.

Erzurum doğumlu olduğu bildirilen ve çeşitli ülkeleri dolaştıktan sonra 30 yıl kadar önce Amerika’ya yerleşen Yanıkyan iki diplomatımızı öldürmesi Amerikan kamuoyuna radyo ve gazeteler tarafından “*Sebebi bilinmeyen bir cinayet*” şeklinde duyurulmuştur. Kısa bir şekilde aktarılan haberde cinayetin bir Ermeni tarafından işlendiği genellikle belirtilmemiştir.²⁰

Otele Davet

Başkonsolos Mehmet Baydar ve Yardımcısı Bahadır Demir, Dışişleri Bakanlığı’nın talimatı üzerine bir yabancı tarafından Türk Başkonsolosluğu’na hediye edilecek “*Osmanlı Padişahı Abdülhamit’in Sarayından çalınmış bir tablo*” için düzenlenen törene katılmak üzere Baltimore Oteli’ne davet edilmişlerdir. Ancak, cinayeti işleyen Ermeni asıllı Mıgırdiç Yanıkyan törenden önce, otele gelmelerini ve birlikte yemek yemelerini teklif etmiştir.

¹⁹ Cumhuriyet, 30 Ocak 1973.

²⁰ Cumhuriyet, 29 Ocak 1973.

Mehmet Baydar, Los Angeles Başkonsolosluğumuz ‘un amblemi Amerika’daki fanatik Ermeniler tarafından sık sık indirilerek Türkiye aleyhinde gösteri yapıldığından, Ermenilerin Santa Barbara’daki ileri gelenlerinden biri olarak tanınan Mıgırdiç Yanıkyan ile bu eylemlere son verilmesini istemek ve durunu görüşmek üzere yemek teklifini kabul etmiştir.

Başkonsolos Mehmet Baydar, beraberinde Yardımcısı Bahadır Demir’le beraber törenin yapılacağı otele gitmiştir. Baydar ve Demir’i otelin kapısında karşılayan Ermeni Mıgırdiç Yanıkyan, ani olarak tabancasını ateşlemiştir. Tabancadan çıkan kurşunlardan ilk beşi Bahadır Demir’e isabet ederek ağır yaralamıştır. Daha sonra tabanca kurşunlarına hedef olan Mehmet Baydar da ağır yaralı olarak hastaneye kaldırılırken yolda ölmüştür. Bahadır Demir ise St. Francis Hastanesi’ne kaldırılmışsa da, bütün uğraşılara rağmen kendisini kurtarmak mümkün olamamıştır. Kurşunların, daha çok diplomatlarımızın baş kısmına isabet ettiği bildirilmiştir.²¹

Katil Konuştu

Türkiye’nin Los Angeles Başkonsolosu Mehmet Baydar ile Konsolos Yardımcısı Bahadır Demir’i Baltimore Otelinde tabancayla vuran Ermeni asıllı Mıgırdiç Yanıkyan, cinayetten sonra gayet soğukkanlı bir şekilde polislerin olay yerine gelmesini beklemiş, bu arada cinayete sahne olan Otelin Müdürü ile konuşmuştur.

Otel Müdürü Barton Clapp, Yanıkyan’ın tutuklanmasından önce polise verdiği ifadede, Yanıkyan’ın kendisine, Türk Konsolosu ve Yardımcısını bilerek ve isteyerek öldürdüğünü ve cinayeti önceden planladığını söylediğini nakletmiştir. Santa Barbara polisi, olayla ilgili olarak yaptığı ilk açıklamada, Konsolos ve Yardımcısının, otele Yanıkyan tarafından davet edildiklerini söylemiş, soruşturmanın devam ettiğini bildirmiştir.

Türkiye’nin Los Angeles Başkonsolosu Baydar ve Yardımcısı Demir, Türkiye’deki ailelerinin tek evlatlarıdır. Bunlardan Bahadır Demir’in eşinin hamile bulunması, Amerika’daki Türk diplomatlar arasında ayrıca büyük bir üzüntü yaratmıştır. Baydar ve

²¹ *Cumhuriyet*, 29 Ocak 1973.

Demir'in cenazelerinin en kısa zamanda yurda getirilmesi için Washington Büyükelçiliğimiz 'den bir heyet Santa Barbara'ya gitmiştir.²²

1.2.2. Türk Kolonisi İçin ABD'den Can Emniyeti Talep Ettik

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Los Angeles Başkonsolosu Mehmet Baydar ve yardımcısı Bahadır Demir'in vahşi bir Ermeni tarafından otel odasında öldürülmesi üzerine Washington Büyükelçimiz, Amerikan yöneticileriyle temasa geçerek, Amerika'da görevli Dışişleri mensuplarının hayatlarının korunması için gerekli tedbirlerin alınmasını istemiştir. Bu arada ABD Büyükelçisi, Handley, Türk hükümetine taziyetlerini bildirmiş ve olaydan duyduğu üzüntüyü ifade etmiştir.

Konsolos ve yardımcısının öldürülmesi olayının Ankara'ya duyurulmasından sonra, Dışişleri Bakanı Haluk Bayülken olayla ilgili haberleri incelemiş gereken tedbirlerin alınması ilgili tahkikatın Washington Büyükelçimizce de yürütülmesi için talimat vermiştir. Bu arada, Washington Büyükelçimiz Ankara'dan aldığı talimatla, Amerikan Dışişleri Bakanlığı nezdinde teşebbüse geçerek Amerika'da görevli Dışişleri Bakanlığı mensuplarının ve Türk vatandaşlarının hayatlarının korunması ve teminat altına alınmasını istemiştir. Diğer taraftan Washington Büyükelçiliğimiz, yine Ankara'dan aldığı talimat üzerine, öldürme olayı ile ilgili olarak idari tahkikata girişmiştir. Elde edilecek bilgiler en kısa zamanda Ankara'ya duyurulacaktır.²³

Bayülken'in Demeci

Dışişleri Bakanı Haluk Bayülken, dün bir açıklama yaparak, ajansların bildirdikleri haberlerin aksine, Başkonsolos ve Yardımcısının, Baltimore Oteli'ne bir merasim için giderken menfur cinayete kurban gittiklerini açıklamıştır.

Bayülken'in konuyla ilgili demeci şöyledir: *"Los Angeles Başkonsolosumuz Mehmet Baydar ve Konsolosumuz Bahadır Demir dün (önceki gün) mahalli saatle 12'de Los Angeles'ın Santa Barbara kesimindeki Baltimore Oteli'ne bir merasim için giderken menfur bir cinayete kurban gitmişlerdir,*

²² Cumhuriyet, 29 Ocak 1973.

²³ Cumhuriyet, 29 Ocak 1973.

Washington Büyükelçiliğimiz 'den alınan bilgiye göre Başkonsolos Baydar, olay yerinde, Konsolos Demir ise kaldırıldığı hastanede maalesef vefat etmişlerdir.

Cinayetin 77 yaşında Mıgırdiç Yanıkyan tarafından işlendiği ve mahalli polis tarafından tutuklandığı tespit olunmuştur.

Başkonsolosumuz ve Konsolumuz Baltimore Otel'i'ne vazife ile gitmişlerdir. Washington Büyükelçimiz Amerika'da görevli memurlarımızın can emniyetlerinin sağlanması için Amerika Hükümeti nezdinde ilk teşebbüsünü yapmıştır.

Bu konuda alınacak tamamlayıcı bilgiler, kamuoyuna peyderpey iletilecektir. Türk Dışişleri'nin iki kıymetli mensubunun bu şekilde şehit olmaları camiamızda derin bir teessür uyandırmıştır."

Türkiye'nin Los Angeles Başkonsolosu Mehmet Baydar ile yardımcısının öldürülmesiyle ilgili olarak Amerika'nın Ankara'daki Büyükelçisi William J. Handley şu demeci vermiştir: *"Türkiye Başkonsolosu Mehmet Baydar ile yardımcısı Konsolos Bahadır Demir'in öldürülmelerini bu sabah (dün sabah) büyük bir teessür hissederek öğrendim. Bu iki kişinin ailelerinin kederini paylaşmakta ve Türkiye halkına, hizmet alanındaki parlak kariyerlerinin kısa kesilmesi trajedisinden üzüntü duymaktayım. Bütün vatandaşlarım gibi ben de bu manasız şiddet hareketini takbih etmekteyim. En derin teessür ve kalpten gelen derin taziyelerimi Türk Hükümetine bildiririm."*²⁴

1.2.3. Baydar ve Demir'in Kimlikleri

Mehmet Baydar, 1924 yılında İstanbul'da doğmuştur. Baydar Robert Koleji'ni bitirdikten sonra sırasıyla İstanbul Hukuk Fakültesi ve Paris Siyasal Bilgiler Fakültesi'nden (Science Politique) mezun olmuştur. 1948'de Dışişlerinde göreve başlayan Baydar, Portekiz ve Paris Konsolosluklarında çeşitli görevler almış, daha sonra Ankara'ya gelerek Cento Genel Sekreterliği görevinde bulunmuştur. Bu görevini 15 yıl sürdüren genç hariciyeci, daha sonra Washington Büyükelçiliği'ne 1. Kâtip ve Müsteşar olarak atanmıştır. Bu görevinde de 5,5 yıl kalan Baydar, yeniden Ankara'ya dönmüş ve 1970 yılında bu defa Los Angeles Başkonsolosluğu'na atanmıştır. Baydar, evli ve biri 16, diğeri 21 yaşlarında iki kız çocuğu babasıdır.

Los Angeles Konsolos Yardımcısı Bahadır Demir ise, 1942 yılında İstanbul'da doğmuştur. Robert Koleji'ni bitiren Demir, Siyasal Bilgiler Fakültesinden mezun

²⁴ Cumhuriyet, 29 Ocak 1973.

olduktan sonra 1967 yılında Dışışleri Bakanlığı'na intisap etmiştir. İktisat Dairesinde 3. Kâtiplik yapan Demir, burada 2. Kâtipliğe terfi etmiş ve 28 Mayıs 1971'de Los Angeles'a Konsolos muavini olarak atanmıştır. Demir evlidir.²⁵

1.2.4. Cinayet Konusunda Amerika Üzıntüsünü Bildirdi

Meclise Bilgi Veren Dışışleri Bakanı Bayülken, Olayı FBI'nın Geniş Şekilde İncelediğini Açıkladı

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Millet Meclisinde dün Dışışleri Bakanı Haluk Bayülken, Amerika'da bir Ermeni tarafından katledilen iki diplomatımızın ölümleri hakkında bilgi vermiş, Amerikan Birleşik Devletleri Dışışleri Bakanı'nın kendisine gönderdiği bir mesajla duyduğu üzüntüyü bildirdiğini ve soruşturmanın en titiz bir şekilde yapıldığını açıklamıştır.

Saat 15'te Vahit Bozatlının başkanlığında toplanan Millet Meclisinde ilk sözü Dışışleri Bakanı Haluk Bayülken almış. Los Angeles Başkonsolosu Mehmet Baydar ile Konsolos Bahadır Demir'in katledilmesine ilişkin olayın evveliyatı ve olay hakkında bilgi vermiştir.

Bayülken 3 Ekimde Gurk Yanak isimli İran asıllı bir Amerikalıdan bir mektup alındığını, bu mektupta Osmanlı Sarayı'ndan kaçırılmış suluboya bir resim ile yine Türkiye'den çıkmış bazı sürgünlerin imzasını taşıyan iki buçuk liralık bir banknota sahip olduğunu, bunun hiçbir karşılık beklemeden Türk Hükümetine vermeyi istediğini açıklamış. Bu yazının Devlet Başkanlığı Kültür Müsteşarlığı'na havale edildiğini, Kültür Müsteşarı'nın da bunların teminiyle Devlet Heykel Resim Müzesi'nin zenginleşeceğini ve bundan memnun olunacağını bildirilmesi üzerine Konsolosluğa talimat verildiğini açıklamış, özetle şunları söylemiştir: "Bu tablo ve parayı hiçbir menfaat gözetmeksizin Türk Hükümeti'ne vermek isteyen Gurg Yanık, bu arada manevi olarak değerlendirilmesini de istemiş, talimat üzerine Los Angeles Başkonsolosumuz Baydar ve Konsolos Demir, randevu verilen şehre ve otele gitmişlerdir. Burada özel bir bölümde görüşme yaparlarken hunharca cinayet işlenmiş. Bakanlığımızın iki değerli mensubu şehit edilmişlerdir. Olay bize derhal Amerikan Büyükelçisi tarafından bildirilmiştir.

²⁵ Cumhuriyet, 29 Ocak 1973.

Amerika'ya verdiğimiz talimatlar gereği bütün tertiplerin alınması istenmiş ve olayın en titiz bir şekilde incelenmesi istenmiştir. Dün de Amerika Birleşik Devletleri Büyükelçisi'ni makamıma davet ederek Türk Dışışleri mensuplarının ve vatandaşlarının can ve mal güvenliklerinin sağlanması bu menfur cinayetin münferit mi, yoksa geniş bir şebeke tarafından mı işlendiğinin meydana çıkarılmasını istediğimiz bildirilmiştir.

Amerika Dışışleri Bakanı Rogers bana gönderdiği özel bir mesajda bu korkunç olaydan duyduğu şoku ve teessürü belirtmekte, Amerikan Federal Soruşturma Bürosunun geniş bir soruşturmaya başladığını bildirmiştir. Bakanlığımızın iki değerli mensubunun aziz hatıraları önümde eğilir ailelerine başsağlığı dilerim.”

Bakan bilgi geldikçe Yüce Meclise bu bilgilerin sunulacağını da sözlerine eklemiştir.²⁶

1.2.5. Ermeni Patriği, Cinayeti Kınadı

(Cumhuriyet Haber Merkezi) - Los Angeles Başkonsolosumuz Mehmet Baydar'la yardımcısı Bahadır Demir'in anlamsız şekilde katledilmeleri ile ilgili soruşturma Santa Barbara Savcılığı tarafından sürdürülürken, olay Amerika'da da geniş üzüntü yaratmıştır.²⁷

Patriğin Demeci

Öte yandan korkunç cinayet konusunda bir bildiri yayımlayan Türkiye Ermenileri Patriği Başpiskopos Şinork Kalustyan “*Bu cinayeti şiddet ve nefretle takbih ediyoruz*” demiştir. Türki'ye Ermenileri Patriği Başpiskopos Şinork Kalustyan bu konuda şu bildiriye yayımlamıştır. “*Memleketimizin çok kıymetli iki evladının, iki diplomatımızın, Amerika'da katledilmelerine dair kara haberi hüznle duyduk. Kayıplar vatanın, acısı ise hepimizindir.*

Bütün yurttaşlar gibi, derin bir acıya gark olmuş bulunuyor ve bir manyak tarafından irtikâp olunduğu şüphesiz olan bu cinayeti şiddet ve nefrete takbih ediyoruz.”

Ermeni Patriği Başpiskopos Kalustyan bildirisini: “*Bu kıymetli evlatlarımızın mensubu bulundukları ailelerinin derin acılarını can ve gönülden paylaşıırken, onlara*

²⁶ Cumhuriyet, 30 Ocak 1973.

²⁷ Cumhuriyet, 30 Ocak 1973.

başsağlığı diler ve aziz Türk Milletinin ve Türk vatanının selamete ve yücelmesi için dualar ederiz.” diyerek bitirmiştir.²⁸

Soruşturma

Erzurum doğumlu 77 yaşındaki Mıgırdıç Yanıkyan’ın önceden planlayarak, soğukkanlılıkla işlediği cinayetin soruşturmasını yapan Santa Barbara polis yetkilileriyle aynı kentin savcılığı, cinayetin bir bakıma manyaklığa varan bir kine dayandığını belirtmişlerdir. Polis, gerek katilin ifadesi ve gerekse arşivlerde yaptığı araştırmalardan Mıgırdıç Yanıkyan’ın 1915 yıllarında Türkiye’den Rusya’ya göç ettiğini, Sovyet İhtilalinden sonra da, Amerika’ya kaçtığını saptamıştır.

Azılı bir Türk düşmanı olduğu ve Türklere karşı yıllardan beri kin beslediği belirtilen Yanıkyan, polise verdiği ifadede, Türkiye’nin Los Angeles Başkonsolosu ile yardımcısını intikam amacıyla bilinçle öldürdüğünü söylemiş ve Türklerin kendi ailesinden 26 kişiyi öldürdüklerini iddia etmiştir.

Yanıkyan, tanımadığı iki Türkü öldürerek intikam aldığını söylerken bunu bir tertip sonucu yapmıştır. Katilin, bir tabloyu armağan etme yolundaki teklifini Türk Başkonsolosu, Yanıkyan’ın bölgedeki Ermeniler arasında etkili, sözü geçer bir kişi olduğunu bildiğinden kabul etmiş, bu arada görüşmenin gergin olan ilişkileri olumlu yönde etkileyeceği hesaplamıştır. Sonra da bilinen cinayet işlenmiştir.

Santa Barbara polis yetkilileri ve Savcılık, Yanıkyan’ın ifadesinin yansırı, çirkin cinayetin ardında Türkiye’ye karşı yıkıcı çalışmalar yapan bazı örgütlerin bulunup bulunmadığını Federal Soruşturma Bürosu’nun da yardımıyla araştırılmaktadır.²⁹

Karısı Hasta

Türk diplomatlarının katili Mıgırdıç Yanıkyan’ın ailesi konusunda bilgi veren polis yetkilileri, kendisinin yalnız bir adam olduğunu belirtmişler tek yakının, Moskova Üniversitesi’nde mühendislik öğrenimi yaparken tanışıp evlendiği Suzan adlı karısı olduğunu bildirmişlerdir. Katil hakkında verilen bilgiler arasında, Yanıkyan’ın uzun yıllar İran’da çalıştığı da yer almaktadır.³⁰

²⁸ Cumhuriyet, 30 Ocak 1973.

²⁹ Cumhuriyet, 30 Ocak 1973.

³⁰ Cumhuriyet, 30 Ocak 1973.

Gazeteye Mektup

Los Angeles Başkonsolosumuz Mehmet Baydar ile Konsolos Bahadır Demir'i öldüren Mıgırdiç Yanıkyan, cinayeti işlediği gün “*Santa Barbara Newspress*” gazetesine yolladığı bir mektupta: Bu işe uzun yıllar boyu hazırlandığını, sonunda tüm köprüleri atarak harekete geçtiğini” belirtmiştir.

Gazetenin bildirdiğine göre, Ermenice yazılmış olan mektup ve mektuba eklenmiş diğer yazların toplamı 118 sayfa tutmaktadır. 118 sayfanın hepsinde de Mıgırdiç Yanıkyan'ın imzası bulunmaktadır.³¹

İdam Yok

Californialı hukukçular, Mıgırdiç Yanıkyan'ın “*Bilerek ve kasıtlı adam öldürmek*” suçundan yargılanacağını, ancak verilecek cezanın büyük ihtimalle ömür boyu hapis olacağını belirtmişlerdir. Bilindiği gibi Amerikan Yüksek Mahkemesi bir süre önce aldığı kararla idam cezalarını kaldırmıştı. Nitekim California'da, kasıtlı adam öldürmek suçundan idama mahkûm olan Robert Kennedy'nin katili Sirhan, film yıldızı Sharon Tate'nin katili Manson da ölümden kurtulmuşlardı.³²

Başsağlığı

Los Angeles'te 2 diplomatımızın öldürülmesi üzerine Başbakan Ferit Melen ve AP Genel Başkanı Süleyman Demirel, ailelerine birer başsağlığı telgrafi göndermişlerdir. Demirel ayrıca bir mesaj yayımlayarak, “*Olayı nefret ve üzüntü ile karşıladık*” demiştir.³³

1.2.6. Yanıkyan, Ermenilerin Kendini Örnek Almalarını Önerdi

Santa Babara - Los Angeles Başkonsolosumuz Mehmet Baydar ile yardımcısı Demir'in katili 77 yaşındaki Ermeni Mıgırdiç Yanıkyan “*Barbara Newspress*” gazetesine gönderdiği 118 sayfalık mektubun bir bölümü de dün açıklanmıştır. Yanıkyan bu açıklamaya göre mektubunda, “Ermeniler her yerde bu taktiği bu yeni savaş yolunu izlemelidir. İlk adımı atabilmek için yazarlık kariyerime son veriyorum. Artık dönmek yok. Artık yaşamam içinde bir neden kalmamıştır” demektedir.³⁴

³¹ Cumhuriyet, 30 Ocak 1973.

³² Cumhuriyet, 30 Ocak 1973.

³³ Cumhuriyet, 30 Ocak 1973.

³⁴ Cumhuriyet, 31 Ocak 1973.

İlk Sorgu 16 Şubat'ta

Santa Barbara Bölge Yargıcı Frank Koarney, dün Yanıkyan'ın ilk sorgusunun 16 Şubatta yapılacağını açıklamıştır.³⁵

Cenazeleri

Dışişleri Bakanı Haluk Bayülken, Amerika'da öldürülen 2 diplomatımızın cenazelerinin askeri bir uçakla Türkiye'ye gönderileceğini bildirmiştir. ABD Hükümetinin tahsis edeceği uçakla, diplomatlarımızın aileleri de Türkiye'ye geleceklerdir. Bayülken, bu konudaki bilgiyi, Cumhuriyet Senatosu'nun dünkü toplantısında vermiştir.³⁶

1.2.7. Öldürülen Başkonsolos ve Konsolos Ailesine Maaş Bağlanması İçin Kanun Teklifi Yapıldı

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - CHP Orda Milletvekili Memduh Ekşi, Amerika'da öldürülen Başkonsolos Mehmet Baydar ile Konsolos Bahadır Demir'in eş ve çocuklarına vatani hizmet terbinden aylık bağlanmasını öngören bir kanun teklifi hazırlamıştır.

Ekşi hazırladığı kanun teklifinin gerekçesinde *"Milletçe hepimizi büyük bir üzüntüye gark eden bu katil olayı sebebiyle her iki görevlinin hayatta kalsan eşi ve çocuklarına hayatta kaldıkları sürece maaş bağlanması bize has âlicenap duygunun isabetli bir sonucu olacaktır"* demektedir. Memduh Ekşi, Mehmet Baydar'ın eşine aylık 1500, çocuklarına ise 1000'er lira, Bahadır Demir'in eşine de aylık 1500 lira maaş bağlanmasını önermektedir.³⁷

Nixon'ın Sunay'a Mesajı

ABD Başkanı Nixon dün Cumhurbaşkanı Sunay'a iki diplomatımızın öldürülmesinden ötürü üzüntülerini bildiren bir mesaj göndermiştir. Nixon mesajında, *"Olay şaşkınlık ve üzüntüyle öğrendiğini, olayın soruşturmasının büyük bir titizlikle yapıldığını"* bildirmiştir.

³⁵ Cumhuriyet, 31 Ocak 1973.

³⁶ Cumhuriyet, 31 Ocak 1973.

³⁷ Cumhuriyet, 1 Şubat 1973.

Baydar ve Demir'in cenazeleri muhtemelen bugün uçakla yurdumuza getirilecektir. Cenazeler için Ankara'da büyük bir tören yapılacak, İstanbul'da toprağa verecektir.³⁸

1.2.8. Masummuş

Santa Barbara – Türkiye'nin Los Angeles Başkonsolosu Mehmet Baydar ile Konsolos Yardımcısı Bahadır Demir'i geçen cumartesi gecesi Santa Barbara'nın Baltimore Oteli'nde öldüren 77 yaşındaki Ermeni asıllı Amerikalı Mıgırdiç Yanıkyan, Santa Barbara Mahkemesi'ndeki ilk sorgusunda, kendisine yöneltilen suçlamalar karşısında, “*masum*” olduğunu iddia etmiştir.

Amerika Ceza Mahkemeleri Usulü Kanunlarına göre, ceza davalarında, sanıklara ilk olarak suçlu olup olmadığı sorulmaktadır. Sanık, suçlu olduğunu kabul ettiği takdirde, bu hükmün tefhimi sırasında cezayı hafifletici bir sebep sayılmakta, aksi takdirde, masum olduğunu söyleyip de suçlu olduğu meydana çıktı takdirde, azami cezaya çarptırılmaktadır.

Yargıç Frank Kearney, Yanıkyan'ın kısa sorgusundan ön duruşmayı 16 Şubat tarihine bırakmıştır. Yanıkyan'ın kefaletle serbest bırakılıp bırakılmayacağına ise bugün yapılacak kısa bir oturumda karar verilecektir.³⁹

1.2.9. 2 Diplomatımızın Cenazeleri Yarın Yurda Getiriliyor

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Los Angeles'te Ermeni Mıgırdiç Yanıkyan tarafından öldürülen Başkonsolos Mehmet Baydar ile Konsolos Bahadır Demir'in cenazeleri, yarın Ankara'ya getirilecektir. İki diplomatımız için bugün mahalli saate 17'de Los Angeles'te bir tören yapılacaktır. Bu törene Washington Büyükelçimiz Melih Esenbel ve eşi de katılacaktır. Cenazeler deha sonra ABD Hava Kuvvetlerine bağlı özel bir uçakla Madrid üzerinden yarın saat 09'da Esenboğa'da olacaktır. Baydar ve Demir için aynı gün Ankara'da büyük bir cenaze töreni yapılacak ve cenazeler daha sonra İstanbul'da toprağa verilecektir.

³⁸ Cumhuriyet, 1 Şubat 1973.

³⁹ Cumhuriyet, 1 Şubat 1973.

Cenazeleri getirecek uçakta Baydar'ın eşi ve iki kızı Demir'in eşi ile Washington Büyükelçiliğimiz Müsteşarı Cihat Alpan ve eşi de yurda geleceklerdir. Aynı uçakta, ABD Dışışleri Bakanlığı Türkiye Dairesi Müdür Yardımcısı Bruce Hirsboln de Ankara'ya gelecektir.⁴⁰

1.2.10. Demir ve Baydar'ın Cenazeleri Bugün Yurda Getiriliyor

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Los Angeles'te fanatik bir Ermeni tarafından şehit edilen Başkonsolos Mehmet Baydar ile Konsolos Bahadır Demir'in cenazeleri bu sabah saat 09.00 da özel bir uçakla Amerika'dan Esenboğa Havaalanına getirilecektir. Şehitlerin cenazeleri, Esenboğa Havaalanında merhumların aileleri, efradı, Dışışleri Bakanı, Dışışleri Bakanlığı mensupları ABD Büyükelçisi büyükelçilik mensupları tarafından karşılanacaktır.

Baydar ve Demir'in cenazeleri, saat 11.15 de Dışışleri Bakanlığı önüne getirilecek ve burada, bir tören yapılacaktır. Daha sonra cenazeler, Maltepe Camii önüne getirilecek, cenaze namazından sonra saat 13.45'de askeri bir uçakla Etimesgut Havaalanı'ndan İstanbul'a nakledilecektir. Aynı uçakta, Baydar ve Demir'in eşleriyle Dışışleri Bakanlığı temsilcileri de bulunacaktır.⁴¹

1.2.11. Teselli Ediliyor

(a.a.) - Öldürülen Los Angeles Başkonsolosumuz Mehmet Baydar ile yardımcısı Bahadır Demir'in cenazeleri, dün askeri bir ABD uçağıyla Ankara'ya getirilmiş, törenlerden sonra İstanbul'a gönderilerek defnedilmişlerdir. Baydar ve Demir'in eşlerini, Ankara'da Dışışleri Bakanı Haluk Bayülken karşılamış ve başsağığı dilemiştir.⁴²

1.2.12. Baydar ve Demir Toprağına Verildi

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Los Angeles'te fanatik bir Ermeni tarafından hunharca öldürülen iki diplomatımızın cenazeleri dün sabah saat: 09.00'da Amerikan Hava Kuvvetlerine bağılı bir uçakla Ankara'ya getirilmiş. Esenboğa Havaalanı'nda

⁴⁰ Cumhuriyet, 1 Şubat 1973.

⁴¹ Cumhuriyet, 3 Şubat 1973.

⁴² Cumhuriyet, 4 Şubat 1973.

törenle karşılanmış ve Maltepe Camii'nde kılınan öğle namazından sonra İstanbul'a gönderilerek defnedilmişlerdir.

Amerikan Hava Kuvvetlerine bağlı uçak saat 08.50'de Esenboğa Havaalanı'na inmiş, burada Dışişleri Bakanı, Cumhurbaşkanı'nın temsilcileri, Dışişleri Bakanlığı personeli, diplomatik misyon şefleri ve bazı Amerikalı havacılarla Amerikan Büyükelçisi tarafından karşılanmıştır. Uçaktan ilk olarak Başkonsolos Mehmet Haydar'ın eşi Güner Baydar bitkin bir durumda kollarına girilerek indirilmiştir Bayan Baydar'ı ve Bayan Sina Demir'i havaalanında Dışişleri Bakanı Bayülken karşılamış, kendilerine başsağlığı dilemiştir. Daha sonra, uçaktan sıra ile Mehmet Baydar ve Bahadır Demir'in tabutları çıkarılmış ve birer cenaze arabalarına yerleştirilmiştir. Cenaze arabalarının peşi sıra, Baydar ve Demir'in eşleri, ailesi efradı, Dışişleri Bakanlığı mensuplarının bindikleri arabalar uzun bir kortej meydana getirmiş ve böylece şehre hareket edilmiştir.

Ulus Meydanı'na gelindiği sırada, Mehmet Baydar in Los Angeles'e tayin edilmesinden önce Genel Sekreter Yardımcılığını yaptığı CENTO binası önünde kısa bir süre durdurulmuştur. Daha sonra kortej Dışişleri Bakanlığı'nın önüne gelmiş ve burada saat 11.15'te bir tören daha yapılmış, tabutlar cenaze arabalarından alınarak askeri araçlara nakledilmişlerdir. Burada yeniden düzenlene kortej matem marşı çalarak Maltepe Camii'ne gelmiş ve burada cenaze nama kılınmıştır.

Naaşların camiye alınmaları sırasında, Genelkurmay Başkan Faruk Gürler, Kara Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Semih Sancar, Hava Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Muhsin Batur, Deniz Kuvvetleri Komutanı Oramiral Kemal Kayacan caminin kapısında yerlerini alarak cenazeleri selamlamışlar ve camide yapılan dini törene katılmışlardır.⁴³

Törene Katılanlar

Dışişleri Bakanlığı ile Maltepe Camisi arasında yapılan cenaze törenine Ankara'da akredite bulunan bütün diplomatik misyon şefleri, asker ataşeler, Senato, Meclis, Anayasa Mahkemesi Başkanı, Başbakan Ferit Melen ve Genelkurmay İkinci Başkanı, siyasi parti liderleri, Senato ve Meclis Başkanlık Divanları, üyeleri, Ankara Valisi, milletvekilleri ve senatörler, Kara, Deniz ve Hava Kuvvetleri mensupları, generale, amiraller ve diğer

⁴³ *Cumhuriyet*, 4 Şubat 1973.

subaylarla Ankaralılar katılmışlardır. Cenazelerin geçtiği bütün yollar boyunca Ankaralılar gözyaşı dökmüşler, dua etmişlerdir.

Öğle namazından sonra kılınan cenaze namazını takiben naaşlar cenaze arabalarına konularak Etimesgut Havaalanı'na götürülmüşler ve buradan askeri bir uçakla toprağa verilmek üzere İstanbul'a nakledilmişlerdir.

Dışişleri Bakanlığı ile Maltepe Camisi arasındaki tören sırasında parti liderlerinden Feyzioğlu, Demirel ve Bülent Ecevit yan yana yürümüşler ancak birbiriyle konuşmamıştır. Yalnızca bir ara, Feyzioğlu, Demirel'e bir söz söylemiş, bunu sol tarafında yürüyen İhsan Sabri Çağlayangil cevaplandırmıştır. Bülent Ecevit ise, sağ tarafında yürüyen bir başka partili ile uzun uzun görüşmüştür.⁴⁴

İstanbul'da

Öte yandan, Mıgırdiç Yarnıkyan adındaki Ermeni tarafından öldürülen Los Angeles Başkonsolosumuz Mehmet Baydar ile yardımcısı Konsolos Bahadır Demir'in cenazeleri, dün saat 14.45'de askeri bir uçakla Ankara'dan İstanbul'a gerilmiştir.

Türk bayrağına sarılı tabutlar, askeri törenle uçaktan alınarak cenaze arabasına konulmuştur. Törene, İstanbul Valisi Vefa Poyraz, Belediye Başkanı Fahri Atabey, Garnizon Komutanı Korgeneral Fikret Köknar, ölenlerin yakınları dostları ve arkadaşları katılmıştır. Uçaktan Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay, Başbakan Ferit Melen, Genelkurmay Başkan Orgeneral Faruk Gürler ve Dışişleri Bakanı Haluk Bayülken'e ait çelenkler çıkmıştır.

Cenaze arabası ve kortej, 15.05'te hareket etmiş ve cenazeler Zincirlikuyu Mezarlığında toprağa verilmiştir.⁴⁵

1.2.13. Marsilya'daki Ermeni Anıtının Açılışına Bir de Bakan Katıldı

Marsilya, (Kosta Daponte) - Fransa'daki Ermeniler, "*1915'de Türkiye'de öldürülen Ermeniler için*" Marsilya'da yaptırdıkları anıtı dün sabah törenle açmışlardır. Açılış törenine Fransa Gençlik ve Spor Bakanı Comiti'den başka Belediye Başkanı olan politikacı Gaston Defferre'nin katılmaları dikkat çekmiştir.

⁴⁴ Cumhuriyet, 4 Şubat 1973.

⁴⁵ Cumhuriyet, 4 Şubat 1973.

Geçenlerde Los Angeles’de iki Türk diplomatının öldürülmesi ile sonuçlanan feci olaydan sonra Marsilya’da yapılan bu tören Türk çevrelerde üzüntü ile karşılanmıştır.⁴⁶

1.2.14. Ermeni Anıtı’nın, Türkiye’nin Fransa Hükümeti’ne Başvurmasına Rağmen Açıldığı Bildiriliyor

Paris, (Kosta Daponte) - Pazar günü Marsilya’da açılışı yapılan “Ermeni Anıtı” konusunda Türk Hükümetince gösterilen tepki “*diplomatik bir olay*” şeklinde büyümektedir.

Paris Büyükelçimiz Hasan Işık, bu konuda istişarede bulunmak için dün Ankara’ya gitmiştir. Paris’teki Türk yetkili çevreler söz konusu anıtın, açılış töreninden önce Türkiye Büyükelçiliğinin Fransız Dışişleri Bakanlığı nezdinde gerekli teşebbüsleri yaptıklarını belirtmektedirler. Bu teşebbüslerde, “*Dostluların incinebileceği*” belirtildiğini ekleyen çevreler, Fransız resmi kişilerinin Pazar günkü törene katılışlarını üzüntüyle karşıladıklarını gizlememişlerdir.⁴⁷

Bir Gazetenin Tutumu

Marsilya’da çıkan “*Le Provençal*” gazetesi, tören ile ilgili haberlere geniş yer vermiştir. Birinci sayfasında 3 sütun olarak yayınlanan anıtın resmi altında, bu yerin “*Ermeni milleti için bir hac yeri olacağı*” ileri sürülmektedir. “*1,5 milyon Ermeni’nin, 1915’de Türkiye’de öldürüldüğünü*” yazan gazete, Sardarabad’tan Ermeni toprağının getirildiğini de eklemektedir. Pazar günkü törende, ayrıca Erivan’daki Ermeni Patriği Katolikos’un bir telgrafı da okunmuştur.⁴⁸

Ermeni Seçmenler

Öğrenildiğine göre, Marsilya’daki Türk başkonsolosluğundan 200 metre uzaklıkta bulunan Ermeni Kilisesinin içindeki bu anıt üzerinde bulunan levha, uzun bir süre önce korunmuş, fakat Türk yetkililerin teşebbüsleri sonunda anıtın açılışı önlenmişti. Bu kez levhayı Türkiye’nin muhtemel tepkilerine rağmen açtıran ilgililerin, bir ay sonra

⁴⁶ *Cumhuriyet*, 12 Şubat 1973.

⁴⁷ *Cumhuriyet*, 13 Şubat 1973.

⁴⁸ *Cumhuriyet*, 13 Şubat 1973.

yapılacak Fransa'daki genel seçimleri ve Marsilya'daki Ermeni seçmenleri dikkate aldıkları anlaşılmaktadır.⁴⁹

1.2.15. Paris Büyükelçimizin Geri Gelişi, Ermeni Anıtına Tepki Niteliği Taşıyor

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Paris Büyükelçimiz Hasan Işık, Fransız Ermenileri'nin Marsilya'da diktikleri anıtle ilgili olarak bilgi vermek ve törene bir Fransız Bakanın katılmasını bir jestle kınamak amacıyla bir süre için Ankara'ya çağırılmıştır. Hasan Işık, önceki gece, Dışişleri Bakanlığı'nın talimatına uyarak Ankara'ya gelmiş, dün öğleye kadar Dışişleri Bakanlığı'nda Bakan Haluk Bayülken'e bilgi vermiştir.

Diğer taraftan dün öğle üzeri Dışişleri Bakanı Haluk Bayülken Cumhurbaşkanı tarafından kabul edilmiştir. Dışişleri Bakanı aynı konu etrafında Cumhurbaşkanı Sunay'a bilgi vermiş ve olayın cereyan tarzını anlatmıştır. Saat 16'da da Başbakan Melen, Büyükelçi Işık'ı kabul etmiştir. Bir saat süren görüşmeyle ilgili bir açıklama yapılmamıştır.

Edinilen bilgiye göre, Fransa'daki Ermeniler 1972 yılının başlarında dünyada ilk defa olmak üzere, üzerinde Türk ibaresi bulunan bir anıt taş dikmeye karar vermişler ve bu hazırlığın tamamlandığını öğrenen Fransa Hükümeti, yetkilileri bu taşın dikilmesini bir yıldan fazla engellemiştir.

Ancak, bir gün önce, Fransa Gençlik Bakanı'nın da Marsilya milletvekili sıfatıyla bulunduğu bir törende taş'ın bir bahçeye dikilmesi olayını, Paris Büyükelçimiz tepki ile karışlamış ve Fransız Dışişleri Bakanlığı nezdinde gereken teşebbüsleri yapmıştır. Hasan Işık bu arada, Ankara'yı da olaydan haberdar etmiştir. Olayın böylece gelişmesi üzerine Dışişleri Bakanlığı Paris Büyükelçimiz Hasan Işık'ı talimatla istişarelerde bulunmak üzere Ankara'ya çağırmıştır.

Hasan Işık'ın bir süre Ankara'da kalarak ilgililerle Fransa ile olan münasebetlerimiz ve son olay konusunda temaslarda bulunacağı, Fransa ile diplomatik ilişkilerimizi de elçilik maslahatgüzarının yürüteceği öğrenilmiştir.⁵⁰

⁴⁹ Cumhuriyet, 13 Şubat 1973.

⁵⁰ Cumhuriyet, 14 Şubat 1973.

Jest

Dışışleri Bakanından bir yetkili, Paris Büyükelçimiz Hasan Işık'ın Fransa ile olan münasebetlerimizin kesilmesi nedeniyle Ankara'ya çağrılmadığını, bu çağrının sadece bir jest mahiyetini taşıdığını, *“Fransız milletin bu hareketin manasını iyice anlayabilecek kadar tecrübeli ve iyi niyetli olduğunu”* söylemiştir. Verilen bilgiye göre Ermeniler şimdiye kadar dünyanın sadece üç yerinde Montebello, Uruguay, Liyon ve Lübnan'da 1915 olayını yansıtan taşlar dikmişler ve fakat bu taşların üzerinde, son günlerde Marsilya'da dikilen gibi Türklerle ilgili ifadeler yazmamışlardı.

Türk Hükümeti'nin bu defakine gösterdiği hassasiyet, taşın üzerindeki “Türk” ifadesi ile dikilmesi bir yıldan fazla ertelenen bu taşın birdenbire dikilmesine müsaade edilmiş olmasından ileri gelmektedir.

İlgililer, yapılacak diplomatik temaslar sonucunda, Türklerin tepkise sebep olan bölümlerin taşın üzerinden kaldırılmasının veya bir başka hal çaresinin sağlanabileceğini ifade etmişlerdir.⁵¹

1.2.16. Fransa “Ermeni Anıtı” Olayını Yatıştırmaya Çalışıyor

Paris - Fransız Hükümeti Marsilya'daki Ermeni anıtının açılışı sırasında ortaya çıkan “Diplomatik olay” ı, yatıştırmaya çalışırken Fransız kamuoyu da olayı ancak dün öğrenmiştir.

“Le Monde” ve “Figaro” gazeteleri, olay ve gelişmelerden söz ettikleri gibi, “France Inter” radyosu da bülteninde bu habere yer vermiştir.

Fransız Dışışleri Bakanlığının bir sözcüsü, dün sabah Türk gazetecilerine yaptığı bir açıklamada şu 3 noktayı belirtmiştir.

- 1- Anıt, kilisenin özel avlusu içinde bulunmaktadır.
- 2- Gençlik ve Spor Bakanı Comiti ile Marsilya Belediye Başkanı Defferre'nin törende hazır bulunmaları ise, Fransız hükümetinin dost bir ülke ile olan ilgilerini bağlayamaz. Marsilya'da çok popüler olan bu iki şahsiyet, birbirine karşı siyasal gruplara mensup olup, Ermeni asıllı Fransız vatandaşları tarafından

⁵¹ Cumhuriyet, 14 Şubat 1973.

yapılan bir çağrıyla kabul etmişlerdir. Comiti, törene hükümet yetkilisi olarak gitmemiştir. Kaldı ki, törende hiçbir resmi şahsiyet bulunmamıştır.

3- Fransız hükümeti, kendisini Türkiye Cumhuriyeti ile birleştiren eski dostluk bağlarını korumak arzusundadır.

Sözcü ayrıca, Fransa'nın Ankara'daki büyükelçisinin bu olayla ilgili olarak Paris'e çağrılmasının bahis konu olmadığını kesinlikle eklemiştir.⁵²

1.2.17. Bayülken Meclise Bilgi Verdi

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Dışişleri Bakanı Haluk Bayülken dün Millet Meclisi'nde gündem dışı bir konuşma yaparak, Fransa'nın Marsilya Şehri'nde, üzerinde Türkleri rencide edici sözler bulunan bir Ermeni anıtının açılmasıyla ilgili bilgi vermiş ve *"Paris Büyükelçimiz Hasan Işık, istişare maksadıyla ve hassasiyetimizi göstermek için Ankara'ya gelmiştir. Burada lüzumlu olduğu kadar kalacaktır. Temennimiz her alanda yakın işbirliği içinde bulunduğumuz Fransa Hükümeti'nin geleneksel Türk- Fransa dostluğuna gölge düşürecek bu gibi hareketlere meydan vermemesidir. Bunu beklemek hakkımızdır"* demiştir.

Bayülken, Marsilya'daki anıtın açılmasından önce Paris Büyükelçisi Hasan Işık'ın Fransız yetkilileriyle, Dışişleri Genel Sekreteri ve kendisinin de Fransa'nın Ankara Büyükelçisiyle görüşmeler yaparak, konu üzerindeki hassasiyetimizin bildirildiğini ve durumun protesto edildiğini, buna rağmen anıtın bir hükümet üyesinin de katılmasıyla açıldığını bildirmiştir. Bakan, olayda Fransa'da yapılacak genel seçimlerin rol oynadığını da sözlerine eklemiştir.⁵³

1.2.18. Sunay, Işık'tan Bilgi Aldı

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Paris Büyükelçimiz Hasan Işık, dün saat 18.00'de Cumhurbaşkanı Sunay tarafından kabul edilmiştir. Işık, bu görüşme sırasında Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay'a Ermeniler tarafından Marsilya'da bir Ermeni kilisesine

⁵² Cumhuriyet, 15 Şubat 1973.

⁵³ Cumhuriyet, 15 Şubat 1973.

dikilen Türk aleyhtarı anıt konusunda açıklamalarda bulunmuş ve Fransa Hükümeti nezdinde yaptığı teşebbüsleri izah etmiştir.⁵⁴

1.2.19. Mıgırdiç Yanıkyan “Suçsuzum” Dedi

Santa Barbara, (California / A.F.P.) - Türkiye’nin Los Angeles Başkonsolosu Mehmet Baydar ve yardımcısı Bahadır Demir’i taammüden öldürmekten sanık Ermeni asıllı Amerikalı Mıgırdiç Yanıkyan, pazartesi günü çıkarıldığı Yüksek Mahkeme’de suçlu olup olmadığı şeklinde usule göre sorulan soruya “*masum*” olduğunu iddia ederek cevap vermiştir.

Duruşma, Yanıkyan hakkındaki soruşturmanın derinleştirilmesi için ileri bir tarihe bırakılmıştır. 77 yaşında olan Yanıkyan, geçen ay Mehmet Baydar ile Bahadır Demir’i, Santa Barbara’daki Baltimore Otelinin bir odasında tuzağa düşürerek, öldürmüştü, Kendisi, cinayetleri işlemezden önce bazı gazetelere gönderdiği mektuplarda, Türklere karşı büyük bir hıncı olduğunu belirterek iki diplomatı da bilerek öldürmeyi tasarladığını itiraf etmişti.

Gerek Yanıkyan’ın avukatları ve gerekse duruşma savcısı ile duruşmaya müdahil avukat olarak katılacak kimseler, 30 Mart günü, Yüksek Mahkeme Başkanı Floyd Dodson ile mahkeme öncesinde bir toplantı yapacaklardır.⁵⁵

1.2.20. Paris THY Büromuz ve Konsolosluk Saldırıya Uğradı

Paris - Kosta Daponte bildiriyor; Ermeni oldukları sanılan üç kişi, dün Paris’te buluna Türkiye Başkonsolosluğu ile Türk Hava Yolları bürosuna saldırmışlardır. Başkonsolosluğumuza göz yaşartıcı bomba atan saldırganlar, Türk Hava Yolları bürosunu da basarak, ellerindeki kovalarda bulunan hayvan kanlarını büronun duvarlarına dökmüşlerdir.

Türk Hava Yolları bürosunda çeşitli tahribat da yapan saldırganlar, ayrıca büroya kırmızı mürekkeple yazılmış Türkiye ve Türklük aleyhtarı afişler bırakmışlardır. Ermeni oldukları sanılan meçhul kişiler ayrıca Türk Hava Yolları bürosuna bıraktıkları afişlerin,

⁵⁴ Cumhuriyet, 15 Şubat 1973.

⁵⁵ Cumhuriyet, 28 Şubat 1973.

Türkiye’de öldürülen 1,5 milyon Ermeni’nin kanı ile yazıldığını belirten kâğıtlar da bırakmışlardır.⁵⁶

Göz Yaşartıcı Bombalar

Meçhul kişiler, THY’nin bürosunu bastıktan yarım saat sonra, Başkonsolosluğumuza giderek, 3 göz yaşartıcı bomba atmışlardır. Bu arada, saldırganlar, Başkonsolosluğumuz içinde bulunan yurttaşlarımızın dışarıya çıkmalarını engellemek için merdivenlere yüzlerce bilye bırakmışlardır. Bunun üzerine temsilciliğimizde çalışan görevliler, itfaiyeden yardım isteyerek, yangın merdivenlerinden binayı terk etmişlerdir. Olaydan sonra Paris’te bulunan temsilciliklerimizin önüne birer polis dikilmiştir.⁵⁷

THY’na Yapılan Baskın

Ermeni oldukları sanılan meçhul kişilerin Türk Hava Yolları Paris bürosuna saldırdıkları sırada, büroda çalışmakta olan görevli Ayşe Kayaalp olayı daha sonra şöyle anlatmaktadır. *“Büroda yalnızdım. 3 kişi geldi. Elllerinde kovalar vardı. Sağımdaki duvara kovalar içindeki kırmızı boyaları fırlattılar. Bunlar galiba hayvan kanıydı. Kovaların içinde ayrıca hayvan organları da vardı. İkinci kova sağımdaki duvarda bulunan ampulün üzerine döküldü. Ampul patlayınca büronun gerisine kaçtım. Saldırganlardan biri sakallıydı. Hepsi de 30 yaşlarında vardı. Arkaya gidince arkadaşlarıma kaçın kaçın diye bağırdım. Adamlar ellerindeki kâğıtları bıraktıktan sonra gittiler. Çağırdığımız polisler ancak 20 dakika sonra geldiler. Daha sonra haber verdiğimiz Büyükelçilik Maslahatgüzar Fikret Bereket geldi. O da polise telefon edip durumu anlattı.”*

Öte yandan Türk Hava Yolları’nın, dün akşam Paris’te bulunan Türk Turizm Bürosu’nda düzenlediği yemek dolayısıyla, Fransız polisi çevrede çok sıkı güvenlik tedbiri almıştır.⁵⁸

Diplomatik Temaslar

Öte yandan, Paris’teki Başkonsolosluğumuza atılan bomba dolayısıyla ilgili olarak Ankara ve Paris’te diplomatik teşebbüslere geçilmiştir. Ancak, şu anda ne Türkiye’nin Paris’te, ne de Fransa’nın Ankara’da büyükelçileri bulunmamaktadır. Paris’teki

⁵⁶ Cumhuriyet, 5 Nisan 1973.

⁵⁷ Cumhuriyet, 5 Nisan 1973.

⁵⁸ Cumhuriyet, 5 Nisan 1973.

Büyükelçimiz Hasan Işık, bir süre önce Marsilya’da dikilen ve üzerinde Türkiye aleyhine bazı ibareler bulunan Ermeni Anıtı meselesi nedeniyle hükümetimiz tarafından Ankara’ya çağırılmıştı. Işık halen Ankara’da bulunmaktadır.

Fransa’nın Ankara Büyükelçisi Arnauld Wapler de geçen hafta görev süresi tamamlandığı için Ankara’dan ayrılmış, yeni Fransa elçisi ise gelmemiştir. Gerek Ankara’da gerekse Paris’teki temaslar, her iki ülkenin maslahatgüzarları vasıtasıyla yürütülmektedir.⁵⁹

Akbil’in Sözleri

Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Semih Akbil, THY bürosu ile Paris Başkonsolosluğumuza tecavüz edilmesi olayları sırasında, Fransa polisinin bulunmayışını ve mütecavizlerin rahatça kaçabilmiş olmalarını, “*Teessüre şayan*” olarak nitelemiştir. Akbil mütecavizlerin bir an önce yakalanmaları ve resmi kuruluşlarımızın etkili bir şekilde korunması için güvenlik makamlarının azami teyakkuz göstermesini Fransız Hükümeti’nden istediğimizi açıklamıştır.⁶⁰

1.2.21. Bayülken, Paris’teki Saldırıları İçin “Olaylar Biteceğe Benzemiyor” Dedi

Paris’te Ermeni azınlığının Türk Başkonsolosluğu ve THY bürosuna yaptıkları saldırı, dün Senato ve Millet Meclisi’nde kınanmıştır. Meclis’te CGP’li Hüsnü Özkan’ın aynı konudaki konuşmasına cevap veren Dışişleri Bakanı Bayülken, olay karşısında Fransız Hükümetinin koruyucu tedbir aldığını ve Türk Hükümetine üzüntülerini bildirdiğini söylemiş. “*Bu kısa vadenin olayları değildir. Yarın sona erecek gibi de görünmemektedir. Fanatiklerin ele aldığı ve diğer bazı örgütlerle işbirliği yaparak ortaya koydukları görülmektedir*” demiştir.

DP’li Ömer Lütfü Hocaoglu da Senato’da yaptığı konuşmada. “*Türk Ulusuyla uzun yıllar iyi dostluk içinde yaşayan Ermenilerin, dış tahriklerle bizi karşı karşıya getirdiğini, bu tahriklerin başında Fransızların geldiğini*” söylemiştir.⁶¹

⁵⁹ Cumhuriyet, 5 Nisan 1973.

⁶⁰ Cumhuriyet, 5 Nisan 1973.

⁶¹ Cumhuriyet, 6 Nisan 1973.

Balcı, Kınadı

Türkiye Sivil Havacılık Sendikası Genel Başkanı Erdoğan Balcı; Dışışleri Bakanı Bayülken'le Fransa'nın Ankara Büyükelçiliği'ne birer telgraf çekerek, THY Paris bürosuna yapılan saldırıyı kınamıştır.⁶²

Suçlular Saptanamadı

Paris, Kosta Daponte bildiriyor; Paris'teki Türk Başkonsolosluğu ile THY bürosuna önceki akşam Ermeni örgütleri tarafından yapılan saldırılar konusunda Fransız basınında hiçbir haber çıkmamıştır. Ayrıca, Ermeni cemaatinin kalabalık olduğu Marsilya'daki gazetelerde de konuyla ilgili haber bulunmamaktadır. Bu arada, saldırıyı düzenleyen kişilerin yakalanmadığı bildirilmiştir.

Olayla ilgili olarak Fransız Dışışleri Bakanlığı nezdinde teşebbüslerde bulunan Türk diplomatlarının, bir süreden beri Ankara'da bulunan Büyükelçi Hasan Işık'ındaha önce bu konuda gösterdiği “*hassasiyete*” dikkati çektikleri bildirilmektedir. Burada yapılan temaslarda Fransız ilgili makamlarına bu gibi tedhiş hareketlerinde bulunan aşırı unsurların ortaya çıkarılması yönünde uyarmlar yapıldığı da eklenmektedir. Diğer taraftan Türk diplomatları, önceki gün olaydan sonra Türk misyonlarının kapılarına dikilen polislerin bir çözüm yolu olmadığını gizlememektedirler.⁶³

1.2.22. B. Trakya ve Ermeni Sorunları Meclis'te Tartışıldı

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Dışışleri Bakanı Haluk Bayülgen, Millet Meclisi'nde dün, Batı Trakya'daki Türklerin durumu ve yurt dışındaki Ermeni hareketleriyle ilgili iki gündem dışı konuşmayı cevaplandırırken, “*Hükümetin zaaf göstermediğini*” bildirmiş. “*Müttefik ve dost ülkeler arasından protestoda bulunmanın, memnuniyetsizliğini belirtmenin bir usulü vardır*” demiştir.⁶⁴

Dinamit Koyardım

Batı Trakya Türkeri'nin durumuyla ilgili gündem dışı konuşmayı, DP'li Nuri Erogan, yapmıştır. Erogan, bir süre önce, konu ile ilgili bir yazılı soru önergesi verdiğini

⁶² Cumhuriyet, 5 Nisan 1973.

⁶³ Cumhuriyet, 6 Nisan 1973.

⁶⁴ Cumhuriyet, 1 Mayıs 1973.

hatırlatmış, (Vakıalar vardır) diye cevap aldım; ama tedbir yok demiştir. Ermeniler ‘in Türkiye aleyhine giriştikleri eylemler üzerinde durmuş ve şunları söylemiştir: *“Dışışleri Bakanı, Fransa’daki Ermeni abidesiyle ilgili bilgi verirken, Büyükelçimizin geri çağrıldığını söyledi. Sevinmişim, ancak Bakan, Büyükelçimizin bilgi vermek üzere geri çağrıldığını ifade etti. Bu zaaftır, zaaf da mağlubiyettir. Mağlubiyet ise Türk’e yakışmaz. Ben o tarihte Fransa’da bulunsaydım, şahsen o abidenin altına dinamit koyardım, Türk Milleti de beni kınamazdı.”*

CHP Ordu Milletvekili Memduh Ekşi de, yabancı ülkelerdeki Ermeni faaliyetlerine değinmiş, *“Dünyanın neresinde olursa olsun, birden fazla Ermeni yan yana gelince, Türkler ve Türkiye aleyhine harekete geçmektedir. Lübnan’da iki Ermeni Örgütü kurulmuştur. Hükümetten gerekli ilgi ve tepki göstermesini, bilgi vermesini istiyoruz”* demiştir.⁶⁵

Bayülken’in Cevapları

Daha sonra Erogan ve Ekşi’ye cevap veren Dışışleri Bakanı Bayülken, özetle şunları söylemiştir: *“Marsilya’daki Ermeni anıtı ile ilgili olarak Büyükelçimiz kendiliğinden Türkiye’ye gelmemiştir. Büyükelçi, merkeze ancak Dışışleri Bakanının talimatı üzerine gelebilir. Hükümetin zaaf gösterdiği şeklindeki iddiaya gelince Müttefik ve dost ülkeler arasında protestoda bulunmanın, memnuniyetsizliği belirtmenin bir usulü vardır. Üzücü olaylara sebebiyet vermemek de hükümetlerin görevleridir. Bizlerin de heyecanlı davranışlardan dikkatle kaçınmamız gerekir.”*⁶⁶

1.2.23. Mıgırdiç Yanıkyan’ın Yargılanmasına Başlandı

Santa Barbara - Santa Barbara’da Türkiye Başkonsolosu Mehmet Baydar ile konsolos yardımcısı Bahadır Demir’i hunharca öldüren 77 yaşındaki Mıgırdiç Yanıkyan’ın yargılanmasına başlanmıştır. Davayı yönetecek Bölge Savcısı David Minier, ilk oturumda Yanıkyan’ın cinayeti işlediği gün *“Amerika’daki Ermenilere”* başlığı altında yazdığı mektupları okumuştur.

Minier, *“Soğukkanlı bir katil”* olarak tanımladığı Yanıkyan’ın bundan yıllar önce *“Ermenistan”* adlı bölgede kardeşlerinin Türkler tarafından katledilişine tanık olduğunu

⁶⁵ Cumhuriyet, 1 Mayıs 1973.

⁶⁶ Cumhuriyet, 1 Mayıs 1973.

ve cinayeti işlerken de bunun öcünü almayı düşündüğünü öne sürmüştür. Savcı, *“Ermeniler, Türklerin ülkelerini işgal ettikleri sırada kendilerinden üç milyonunu öldürmelerini unutamazlar”* demiştir.⁶⁷

1.2.24. Yanıkyan: İki Diplomatı Bilerek Öldürdüğünü İtiraf Etti

Santa Barbara, (California / a.a.) - Türkiye'nin Los Angeles Başkonsolosu Mehmet Baydar ile Konsolos Yardımcısı Bahadır Demir'i öldürmekten sanık olarak yargılanan Mıgırdiç Yanıkyan, perşembe günü duruşmasında, her iki diplomatı da bilerek ve isteyerek öldürdüğünü itiraf etmiştir.

Diplomatları, New York'taki Türk Öğrenci Derneği'nden kendisine gelen bir mektubu göstermek için Baltimore Otel'i'ne çağırdığını anlatan Yanıkyan, mektupta, bütün Ermeni ırkının imha edileceğine dair bir tehdit savrulduğunu iddia ederek şöyle demiştir: *“İki tabanca almıştım. Biriyle ateşe başladım, daha sonra santral memuresini arayarak, iki türkü öldürdüğümü bildirdim ve resmi makamların haberdar edilmesini istedim.”*

Duruşmaya devam edilecektir.⁶⁸

1.2.25. Yanıkyan Davasında Jüri, Karar Veremiyor

Santa Barbara, (a.a.) - Türkiye'nin Los Angeles Başkonsolosu Mehmet Baydar ile Konsolos Yardımcısı Bahadır Demir'i öldürmekten sanık Ermeni Mıgırdiç Yanıkyan'ın duruşmasında jüri üyeleri, istişarelerine dün de devam etmişlerdir.

Bir otel odasında toplanan ve dış dünya ile temas etmeyen jüri üyeleri, şimdiye kadar bir karara varamamakla beraber, Yanıkyan'ı suçsuz bulabileceklerine ihtimal verilmemektedir. Zira sanık duruşma sırasında, açıkça Türk diplomatları öldürdüğünü kabul etmiş, ancak bunu öç almak için yaptığını söylemiştir.⁶⁹

⁶⁷ Cumhuriyet, 7 Haziran 1973.

⁶⁸ Cumhuriyet, 23 Haziran 1973.

⁶⁹ Cumhuriyet, 30 Haziran 1973.

1.2.26. Büyük Jüri İki Türk Diplomatını Öldüren Yanıkyan'ı Birinci Dereceden Suçlu Buldu

Dış Haberler Servisi, (Santa Barbara) - İki Türk diplomatını öldüren Ermeni asıllı Mıgırdiç Yanıkyan (77), dün birinci dereceden cinayet işlemekten suçlu bulunmuştur.

Yedi erkek ve beş kadın üyeden oluşan 12 kişilik Jüri Kurulu 29 Mayıs'ta başlayan mahkeme sonunda Yanıkyan'ın suçlu olduğuna karar verilmiştir. Yanıkyan, hüküm açıklandığı zaman hiçbir heyecan belirtisi göstermemiştir.

Türk diplomatlar, 27 Ocak günü Yanıkyan tarafından Santa Barbara'daki lüks bir otele davet edilmek suretiyle pusuya düşürülerek öldürülmüştü. Yanıkyan, mahkemede verdiği ifadesinde, Türkiye'nin Los Angeles Başkonsolosu Mehmet Baydar (49) ile Konsolos Yardımcısı Bahadır Demir'i (30) Türk Hükümeti'ni temsil ettikleri için öldürdüğünü, Türkiye'nin 50 yıl önce yaptıkları katliamlarda milyonlarca Ermeni'yi öldürdüklerini ve kendi kardeşlerinin boğazlarının gözlerinin önünde kesildiklerini gördüğünü öne sürmüştür.

Yanıkyan savcının kendisine sorduğu, *"Bundan dolayı Türklerin şimdiki kuşağını neden itham ettiğini"* sorusuna bir karşılık verememiştir. California Eyaleti Yüksek Mahkemesi, ölüm cezasını kaldırmış olduğundan, birinci derecede cinayet de olsa, suçlulara ölüm cezası verilememektedir. Buna göre mahkeme yargıcı bu günlerde, yaşlı katil için bir başka cezayı tayin edecektir.⁷⁰

1.2.27. Amerika'da İki Türk Diplomatını Öldüren Yanıkyan Ömür Boyu Hapse Mahkûm Oldu

Santa Barbara, (California / a.a.) - 27 Ocak'ta iki Türk diplomatını bir otelde öldürmekten suçlu bulunan 78 Yaşındaki Gürgen Yanıkyan, Santa Barbara Mahkemesince ömür boyu hapis cezasına çarptırılmıştır. California eyalet kanunlarına göre, Yanıkyan yedi yıl cezaevinde kaldıktan sonra adli makamlardan cezanın kalan kısmının affedilmesini isteyebilecektir.

⁷⁰ Cumhuriyet, 3 Temmuz 1973.

Yanıkyan Türkiye'nin Los Angeles Konsolosu Mehmet Baydar ile Konsolos Yardımcısı Bahadır Demir'i tanımadan öldürmek suçundan 2 Temmuz'da hüküm giymişti.

Yanıkyan altı hafta süren duruşma sırasında iki diplomatı öldürdüğünü kabul etmişti.⁷¹

1.2.28. Ermenilerin Kışkırtmaları Devam Ediyor

Dışarıdaki Ermenilerin Türkiye aleyhinde giriştikleri kışkırtma kampanyası devam etmektedir. Önceki gün Beyrut'ta Türk Elçiliği önünde toplanan birkaç bin Ermeni, ülkemiz aleyhinde gösteri yapmışlar ve Birinci Dünya Savaşı sırasında çıkan olayları protesto etmişlerdir. Fanatik Ermeniler, geçmişin kinlerini tazeleyerek Türkiye aleyhindeki kampanyalarını sürdürmeye çalışmaktadırlar.⁷²

1.2.29. Beyrut THY Bürosuna 'Gizli Ermeni Ordusu' Örgütü Tarafından Patlayıcı Maddeler Atıldı

Ankara, (a.a.) - Beyrut'taki THY bürosuna önceki gün geç saatlerde patlayıcı maddeler atılmıştır. Yoldan geçen bir araçtan atılan patlayıcı maddeler THY büromuzda ve civarda bulunan bir otel ve lokantada önemli hasara yol açmıştır. Patlamada can kaybı olmamıştır.

Dışişleri Bakanlığı Enformasyon Genel Müdürlüğü konuya ilgili olarak şu açıklamayı yapmıştır:

'Beyrut'taki THY büromuza 20 Şubat gecesi saat 22.30 civarında, yoldan geçen bir araçtan patlayıcı maddeler atılmıştır. Meydana gelen patlama sonucu herhangi bir can kaybı olmamış, ancak gerek THY bürosu, gerek civarda bulunan otel ve lokanta önemli hasar görmüştür.

Olay yerinde Lübnan güvenlik makamları tarafından bulunan bir mektupta (Gizli Ermeni Ordusu Esir Yanıkyan Grubu'nun, Ermenilerin haklı davasında emperyalistlere karşı mücadeleye devam edeceği, olayların Türkiye, İran ve ABD'ni hedef aldığı ve son hadisenin bir başlangıç noktası olduğu) belirtilmiştir.

Beyrut Büyükelçimiz, önceki gece meydana gelen olayın faillerinin bulunması ve bundan böyle benzer olayların meydana gelmemesi için gerekli tedbirlerin

⁷¹ Cumhuriyet, 22 Temmuz 1973.

⁷² Cumhuriyet, 24 Nisan 1974.

*alınması amacıyla, Lübnan ilgili makamları nezdinde gerekli teşebbüste bulunmuştur.*⁷³

1.2.30. Amerikan Temsilciler Meclisi, Ermeni Azınlığın Etkisiyle Türkler Aleyhine Yeni Bir Karar Aldı

Ankara, (ANKA) - Amerikan Temsilciler Meclisi, 24 Nisan gününü, Ermenilere karşı işlenen “İnsanlık Dışı Suçları Anma Günü” olarak tespitine karar vermiştir.

Karar 19’a karşı 377 oyla kabul edilmiştir. Taslağın ilk metninde “*Türker’in Ermenilere karşı işledikleri insanlık dışı suçlar*” gerekçesinden “*Türk*” sözcüğü çıkartıldı.

“Jenosittin bütün kurbanları ve özellikle 1915 yılında öldürülen Ermeniler” tanımı kullanılmıştır. Bu değişiklik Amerikan Dışişleri Bakanlığının ön etkisi üzerine olmuştur. Öte yandan Ankara Büromuz ‘un bildirdiğine göre, Türkiye’ye askeri yardımın başlaması konusunda Amerikan Senatosu Dış İlişkiler Komisyonu’nun aldığı karar henüz Senato Genel Kuruluna sevk edilmiştir.

Ankara’ya gelen bilgilere göre, çeşitli çabalara rağmen Senato Komisyonu’ndan geçen metin Genel Kurula sevk edilmemekte ve ABD Hükümeti, Temsilciler Meclisi’ni ikna edebilmek için yoğun bir çalışma sürdürmektedir. Ancak Hükümet, Temsilciler Meclisi’nde bugüne dek yeterli çoğunluğu sağlayamadığı için kararın Senato’dan geçilmesini engellemektedir.

Kendileriyle görüştüğümüz yetkililer, kararın Senato Genel Kurul’unda görüşülse dahi Temsilciler Meclisi’nden geçmesinin olanaksız olduğunu belirterek, uzmanlar tarafından hazırlanmış olan tedbir uygulamalarının bir an önce Milli Güvenlik Kurulu’nda görüşülerek yürürlüğe konulması gerektiğini belirtmişlerdir.⁷⁴

⁷³ Cumhuriyet, 22 Şubat 1975.

⁷⁴ Cumhuriyet, 16 Nisan 1975.

1.2.31. Amerikan Kongresinin 24 Nisan'ı Ermenilere Zulüm Günü İlan Etmesi Tepkiyle Karşılandı

Ankara, (Anka) - Amerikan Kongresi'nin 24 Nisan gününü “*Türklerin Ermenilere Zulüm Günü*” olarak ilan etmesi, başkent siyasal ve diplomatik çevrelerinde çok tartışılan ve ittifakla bağdaştırılamayan bir konu haline gelmiştir.

Eski Paris Büyükelçisi ve CHP'nin Milli Savunma Bakanı Hasan Işık bu konuda ANKA muhabirine verdiği demeçte şunları söylemiştir. “-Bazı ülkelerde yöneticiler gelecek kuşaklara ibret olsun diye tarihin acı günlerini de hatırlatmak ihtiyacını duyuyorlarsa bu mutlaka hatalıdır denemez. Fakat bilinen bir şeydir, ne kadar kendine yakın olaylardan örnek verilirse ibret o kadar etkili olur. Başka ülkelerde olduğu gibi ABD tarihinde de katliam örnekleri vardır. Kongrenin hatası kendini örnek alamamasındandır. Kaldı ki, Türkler ve Ermeniler dışarıdan kışkırtılmadıkça birbirlerine karşı daima sevgi ve saygı duymuşlardır. Bu örnek geçerli değildir. İç politika düşünceleriyle böyle davranışlara giden siyasal örgütler aslında kendilerini zayıflatır, saygılarını yitirir, ittifak ruhunu da kemirirler.”

Hasan Esat Işık, Paris Büyükelçiliği sırasında Marsilya'da dikilen Ermeni anıtının açılışı törenine Fransız kabinesinden bazı bakanların katılmasını Türk Fransız dostluğunu gölgeleyen bir olay olarak nitelendirmiş, bu olayı protesto amacıyla Türkiye'ye dönmüştü.⁷⁵

1.2.32. “My Lai Katliamı” Tarihinin, “İnsanın İnsana Zulüm Günü” Olarak İlanı İstendi

Ankara, (ANKA) - Ortadoğu Teknik Üniversitesi'ne mensup 34 öğretim üyesi, Türkiye Büyük Millet Meclisi birleşik toplantı başkanlığına gönderdikleri dilekçede, Amerika'nın ‘My Lai’ katliamını yaptığı 16 Mart gününün, parlamento kararıyla “İnsanın İnsana Zulüm Günü” ilan edilmesini ve durumun dünya kamuoyuna duyurulması istemişlerdir.

Amerikan Temsilciler Meclisi'nin “*Ermeni katliamı günü*” olduğunu öne sürdüğü 24 Nisanı “*Jenositti Lanetleme Günü*” diye ilan etme kararı alışından bir gün sonra,

⁷⁵ Cumhuriyet, 17 Nisan 1975.

TBMM Birleşik Toplantı Başkanlığına gönderilen OTDÜ öğretim üyelerinin dilekçesinde şöyle denilmiştir: “- Biz aşağıda isim ve imzaları bulunan Ortadoğu Teknik Üniversitesi İdari İlimler Fakültesi öğretim üyeleri, Amerikan Birleşik Devletleri’nin 18. yüz yıldan beri önce Kızılderililer ve zencilere, sonra 1945’de gereksiz yere atom bombalarını kullanarak tüm insanlığa, son olarak da Güneydoğu Asya’da 15 yıldan beri sivil halka yönelttiği insanlık dışı davranışları simgeleyen Vietnam’daki “My Lai Kitle Öldürmesi” nin tarihi olan 16 Mart gününün, TBMM tarafından “İnsanın İnsana Zulüm Günü” olarak kabul edilip dünya kamuoyuna duyurulmasını öneririz.”⁷⁶

1.2.33. Ermenilerin Terör Eylemleri Nedeniyle Beyrut Türk Elçiliği Binasının Boşaltıldığı Öne Sürülüyor

Ankara, (ANKA) - Türk aleyhtarı Ermenilerin giriştiği terör hareketleri yüzünden Beyrut Büyükelçiliği binasının boşaltıldığı, elçilik mensuplarının binayı terk ederek çeşitli yerlere sığındıkları yolunda başkente haberler gelmektedir. Bu arada bir kısım büyükelçilik mensuplarımızın, Beyrut’taki Irak Büyükelçiliği’ne sığındıkları öne sürülmektedir.

Dışişleri Bakanlığı yetkilileri ise Beyrut’tan gelen haberleri doğrulayıcı ya da yalanlayıcı kesin açıklama yapmamaktadırlar. Dışişleri yetkilileri, Beyrut’tan herhangi bir haber almadıklarını, Bakanlığa herhangi bir şifre, ya da telgraf gelmediğini bildirmekle yetinmektedirler. Yetkililer, “bir şey olsaydı, bize telgraf gelmesi gerekirdi” demektedirler.

Bir süre önce Türkiye aleyhtarı Ermeni militanları tarafından otosu bombayla havaya uçurulan, otosuna binmekte birkaç saniye geciktiği için ölümden kıl payıyla kurtulan Beyrut’taki Basın Danışmanımız Kaler Güven’in de bir Türk turizm acentasına sığındığı öğrenilmiştir.

Ankara’daki akrabalarına telefon eden Kaler Güven, Bomba olayı nedeniyle eşi Güven Güven’in şok geçirerek ağır hastalandığını, ancak, Ermeni korkusu nedeniyle eşini hastaneye götüremediğini bildirmiştir.

⁷⁶ Cumhuriyet, 18 Nisan 1975.

Kaler Güven, Ankara'daki akrabaları ile yaptığı telefon görüşmesinde can güvenliklerinin bulunmadığını ve *"her an öldürülmek korkusuyla yaşadıklarını"* açıklamıştır. Öte yandan, Kaler Güven, Ankara'daki bir diğer yakınına gönderdiği telgrafta şöyle demiştir: *"Arabayı bombaladılar. Can ve mal emniyetimiz korunmayacak ve tazmin edilmeyecekse istifa edeceğim."*⁷⁷

Fransa'nın Tutumu

Ankara'da bulunan Fransız Türk Öğrenci Birliği Genel Başkanı Vahit Özdemir ile Genel Sekreter Faruk Latifses, Ermeni olayları dolayısıyla Fransa'nın son tutumunu sert bir dille kınamışlardır. İki Öğrenci lideri, yayımladıkları bildiride, Demirel Hükümetinden *"Emperyalist"* olarak niteledikleri Fransız Hükümetine *"gerekli cevabını vermesini"* istemişler. Özetle şöyle demişlerdir:

Fanatik Ermeni militanları Fransa'da Türkiye aleyhine hummalı bir faaliyet yürütüyorlar. 24 Nisan 1915 yılında 1,5 milyon Ermeni'nin Türkler tarafından katledildiğini öne süren Ermeniler Paris, Marsilya, Stsburg, Lyon, Grenobis gibi büyük kentlerde önemli cadde ve sokakları Türkler aleyhine iğrenç iftiralar broşür ve pankartlarla doldurdular. Sözde dost Fransız Hükümeti ise bu duruma seyirci kalıyor. Ermenilerin bu taşkın ve geçersiz hareketlerini destekliyorlar. Emperyalist Fransız Hükümetine, yeni kurulan Demirel Hükümeti ile siyasetçi liderlerinin gereken cevabı vermelerini talep ediyoruz.⁷⁸

1.2.34. Fransa'daki Ermeniler 3 Şehirde Türkiye Aleyhine Gösteri Yaptılar

Paris, (Kosta Daponte) - Fransa'daki Ermeniler, Paris, Lyon ve Marsilya'daki gösterilerle *"Ermeni katliamının 60. yıldönümünü anmışlardır."*

Paris'te Meçhul Asker Anıtına *"Ermeni asıllı eski Fransız muharıpleri"* adına bir çelenk koyan kalabalıktan ayrılan bir kaç yüz kişi, Haussmann'da bulunan Türk Başkonsolosluğu'na yürümek istemişlerdir. Ancak polisin bu yürüyüşü önlemeye çalışması üzerine ellerindeki afişleri yoldan geçenlere dağıtan göstericiler, geri dönmek zorunda kalmışlardır.

⁷⁷ Cumhuriyet, 23 Nisan 1975.

⁷⁸ Cumhuriyet, 23 Nisan 1975.

24 Nisan günü Paris'teki Türk Büyükelçiliği'nde, Başkonsolosluğu'nda, Turizm Bürosu'nda ve THY bürosunda güvenlik kuvvetleri tarafından alınan tedbirler öğleden sonra artırılmıştır. Paris'teki Ermeni dernekleri dün akşam, Pleyel salonunda da bir toplantı yapmışlardır. “1915'te 1,5 milyon Ermeni'nin öldürüldüğü” yazılı afişlerde “1915'de Ermenistan topraklarının iadesi ile adaletin tecellisi istendiği” ileri sürülmektedir. Bu afişlere Fransa'nın taşra şehirlerinde ve banliyölerin duvarlarında da rastlanmıştır. Ermeni dernekleri, başlarında fesli bir jandarma erinin bulunduğu kesik kafalar gösteren afişler de dağıtmışlardır.⁷⁹

Jön Türkler

Paris'teki çelenk koyma töreni akşam Fransız TV'nin 3.renkli kanalının haber bülteninde gösterilmiştir. Radyo ise bu konudaki haberlerinde “1915 katliamının Jön Türkler tarafından düzenlenmiş olduğunu” söylemiştir.

“Le Monde” gazetesinde Ermeni asıllı resmen Carzou'nun oğlu tarafından yazılmış, “Örnek bir katliam” adlı kitabı tanıtan bir yazı yayınlamıştır.

Lion şehrinde 500 kadar nümayişçinin katıldığı gösteriler yapıldığı öğrenilmiştir. Öte yandan, Marsilya'da düzenlenen izinli toplantıya 200 kişinin katıldığı, Trado Caddesinde bulunan Ermeni Kiliselerinin bahçesindeki anıta çelenk konulduğu, ancak nümayişçilerin ellerindeki dövizlerde Türkiye hakkında sözlere rastlanmadığı gibi bir taşkınlık yapılmaması da dikkati çekmiştir.⁸⁰

1.2.35. Zararlı Faaliyetlerde Bulundukları Gerekçesi ile 565 Kişinin Türkiye'ye Girmeleri Yasaklandı

(Selahattin Güler) -Türkiye aleyhinde eylemler düzenleyen 12 Ermeni hakkında sınır kapılarına uyarma yapıldı. İçerdiği adlar açıklanmayan listenin genel güvenlik amacıyla düzenlendiği belirtildi.

Amerika, Fransa ve Beyrut'ta, Türkiye aleyhine sürdürdükleri kampanyaya paralel olarak bazı Ermenilerin Türkiye'de de örgütlenmeye başladıkları, bu örgütlenme için de İstanbul'a sızmaların olacağı İçişleri Bakanlığı tarafından haber alınmıştır. Bakanlık, konu ile ilgili MİT ve siyasi polisin dikkatini çekmiştir.

⁷⁹ Cumhuriyet, 26 Nisan 1975.

⁸⁰ Cumhuriyet, 26 Nisan 1975.

Tüm sınır kapılarında görevli kişilere gönderilen İçişleri Bakanlığı şifresinde 12 Ermeni'nin isimleri bulunmaktadır. Çok gizli tutulan eylemci Ermenilerin, iş anlaşmaları, turizm ve öteki nedenlerle İstanbul'a gelmelerinin mümkün olabileceğine de değinilen şifrede, verilen isimlerin üzerinde önemle durulması, giriş işlemlerinden hemen sonra ilgililere bildirilmesi istenmiştir.

İstanbul'a gelecekleri sanılan 12 Ermeni arasında iki de Türk vatandaşının bulunduğu belirtilen şifrede, bunların bir süre önce yurt dışına çıktıkları da yapılan araştırmalar sonucu saptanmıştır. Yurt dışında uzun süre kalan iki Türk vatandaşı Ermeni'nin örgütle ilişkilerinin bulunup bulunmadığı konusundan şifrede bir açıklama bulunmamaktadır.

Öte yandan, sınır kapılarına ayrı bir genelge daha gönderilmiş ve 565 kişinin Türkiye'ye girmeleri kesinlikle yasaklanmıştır. Çeşitli zararlı faaliyetleri nedeni ile girişleri yasaklananların kimlikleri genelgede geniş şekilde açıklanmıştır. İlgililer bu konuda, *"Böyle bir liste vardır. Ancak nedenleri hakkında bizde bilgi bulunmamaktadır. Sınır kapılarında gizli listelerde kimlikleri bulunanlar geri çevrilirler veya girişlerinden sonra izlenirler. İşlemler genel güvenlik için yapılmaktadır"* demişlerdir.⁸¹

1.2.36. Ermeniler Beyrut'ta Gösteri Yaptı

Beyrut, (a.a.) - 30.00 kadar Ermeni, Lübnan'da, Türklerin 1915'te girişimini iddia ettikleri katliamı yeniden hatırlatmak amacıyla gösteri yapmıştır. Lübnan'da sayıları 200.00 civarında tahmin edilen Ermeni topluluğu, her yıl Türklerin protesto amacıyla gösteri düzenlemektedir. Ermeniler gösteri düzenlediği gün, Lübnan'ın Osmanlı İmparatorluğuna karşı 1916 ayaklanmasının yıldönümüdür.⁸²

1.2.37. Beyrut'ta Bir Türk Otobüsüne Bomba Konuldu

Ankara, (ANKA) - Beyrut'ta önceki gece saat iki sularında Gaziantep plakalı bir otobüse bomba konulduğu öğrenilmiştir. Otobüs boş olduğundan, herhangi bir can kaybının olduğu sanılmamaktadır. Lübnan makamları şu ana kadar bir açıklama yapmadığından patlamanın sonucu hakkında kesin bir bilgi edinilememiştir. Lübnan polis

⁸¹ Cumhuriyet, 3 Mayıs 1975.

⁸² Cumhuriyet, 8 Mayıs 1975.

yetkilileri, araştırmaya devam edildiğini söyleyerek otobüsün yanına kimseyi yanaştırmamaktadırlar. Bilindiği gibi bundan bir süre önce Türk Hava Yollarının Beyrut bürosu meçhul kişiler tarafından bombalanmış, daha sonra yapılan araştırmada bulunan bir mektupta, olayın Beyrut'taki bir Ermeni örgütü tarafından düzenlendiği anlaşılmıştır.⁸³

1.2.38. Silahlı Kişiler Elçimizi Makinalı Tüfekle Taradı

Viyana Elçimiz Daniş Tunalıgil Öldürüldü

Viyana - Önder Gürtuna bildiriyor; Viyana Büyükelçimiz Daniş Tunalıgil, dün büyükelçilik binasını basan silahlı üç kişi tarafından makinalı tüfekle vurularak öldürülmüştür. Kimlikleri saptanamayan, ancak birinin Türkçe bildiği öne sürülen saldırganların Ermeni asıllı oldukları bildirilmektedir. Olayla ilgili olarak dün Associated Press Ajansı'nın New York bürosuna telefon eden bir kişi, Türk Büyükelçisi'nin, "*Ermenistan Kurtuluş Örgütü*nce" öldürüldüğünü ve kendisinin de bu örgüte üye olduğunu iddia etmiştir. Ancak cinayetin, Kıbrıslı Rum veya Yunanlı kişiler tarafından işlenmiş olabileceği de olasılıklar arasındadır. Viyana polisi şüpheli gördüğü 14 kişiyi gözaltına almış, ancak kimlikleri konusunda hiç bir açıklamada bulunamamıştır.

Dün 14 sıralarında kimlikleri belirlenemeyen üç kişi Türkiye'nin Viyana'daki Büyükelçiliğine girerek, ilk karşılaştıkları kapıcı Kadir Abay ile eşini silahla tehdit etmişlerdir. Bu sırada kapıcı çocuğunu bahane ederek gitmek istediğini bildirince, silahlı kişilerden biri Türkçe olarak "*sonra*" demiş ve kapıcının bu hareketini engellemiştir.

Kimlikleri meçhul şahıslar daha sonra büyükelçilikte karşılaştıkları Ersin İlerkin, Selim Yılmazoğlu, Nuran Duman ve Güner Ergül'ü de silah tehditleriyle Büyükelçi Sekreterinin odasında enterne etmişlerdir. Saldırganların bu sırada oda da bulunan Avusturyalı sekretere "Sesini çıkartmaması yolunda işaret ettikleri görülmüştür."⁸⁴

"Büyükelçi Siz misiniz?"

Büyükelçilik binasında kapıcı, eşi ve diğer personeli enterne eden silahlı şahıslardan 2'si sekreterlik odasında kalmış, diğeri ise Büyükelçi Daniş Tunalıgil'in

⁸³ Cumhuriyet, 7 Haziran 1975.

⁸⁴ Cumhuriyet, 23 Ekim 1975.

makam odasına girmiştir. Burada Türkçe olarak “*Büyükelçi siz misiniz?*” diye soran saldırgan, Daniş Tunalıgil’in “Evet, benim” demesi üzerine, makinalı tüfekle Büyükelçi’yi taramıştır. Büyükelçi Daniş Tunalıgil, hemen ölmüştür.⁸⁵

Kaçıyorlar

Meçhul şahıslar daha sonra binadan hızla çıkmışlar, bu arada silahlarını büyükelçiliğin dış kapısına bırakıp, Federal Almanya plakalı bir “*Mercedes*” marka otomobile binerek olay yerinden uzaklaşmışlardır.

Yabancı ajanslar, saldırganların büyükelçilik binasına girişlerinde ve çıkışlarında bina önünde bir polisin nöbet beklediğini bildirmişlerdir. UPI muhabirinin sorularını yanıtlayan polis “*Yoğun trafik nedeniyle silah sesi duymadığını*” söylemiştir.

Avusturya polisi olayla ilgili olarak 14 kişinin gözaltına alındığını araştırmaların yoğun bir biçimde sürdürüldüğünü açıklanmıştır. Gözaltına alınan kişilerin milliyetleri ve kimlikleri soruşturmanın güvenliği bakımından açıklanmamıştır. Avusturya polisi saldırganlar için “*Vur*” emri çıkartmıştır. Büyükelçiliğin bulunduğu sokak güvenlik kuvvetlerince kordon altına alınmıştır.

Bu arada olayın, Büyükelçilikte Türk işçilerin işlerinin görüldüğü güne rastlaması dikkati çekmiştir. Büyükelçilik yetkilileri, bu nedenle diğer günler kapalı olan büyükelçiliğin dış kapısının dün açık tutulduğunu söylemişlerdir. Saldırganların planladıkları cinayeti işlemek üzere özellikle böyle bir günü seçtikleri anlaşılmıştır.

Bir polis yetkilisi, katillerin İngilizce konuştuklarını, esmer ve Güney Avrupalı tipi olduklarını söylemiştir. Katillerden birinin 1.60 boyunda 25 yaşlarında görüldüğü belirtilmiştir. Polis yetkilileri, katillerin silahları çanta içinde büyükelçiliğe soktuklarını söylemişlerdir.

Associated Press Ajansı’na göre, Viyana Büyükelçiliğinde görevli Türk diplomatları, Büyükelçi Daniş Tunalıgil’in görevi başında şehit edilmesi ile ilgili olarak Avusturya polisine verdikleri ifadelerde katillerin “İngilizce” konuşan Rumlar oldukları kanısında bulundukları belirtmişlerdir.⁸⁶

⁸⁵ *Cumhuriyet*, 23 Ekim 1975.

⁸⁶ *Cumhuriyet*, 23 Ekim 1975.

Ermeni Örgütü mü?

Öte yandan New York'taki Associated Press Ajansı'na telefon eden kimliği bilinmeyen bir kişi Viyana'daki Türkiye Büyükelçisi Daniş Tunalıgil'in "*Ermenistan Kurtuluş Örgütü*" nce öldürüldüğünü ileri sürmüştür. Kimliği bilinmeyen kişi, kendisini bu örgütün üyelerinden biri olarak tanıtmıştır. New York polisi ise, böyle bir örgütten haberleri bulunmadığını söylemektedir. New York'taki Ermeni kolonisi de böyle bir örgütten habersizdir.⁸⁷

Dışişlerinin Görüşü

Dışişleri Bakanlığı çevreleri, Daniş Tunalıgil'in ölüm olayında, Ermenilerin rolü olduğu olasılığına ağırlık vermektedir. Bu çevrelerde belirtildiğine geçen 24 Nisanda Paris'te Ermeni Teşkilatı tarafından yapılan açıklamada, "*Yeni eylemlere geçilmesi için hiç beklenmedik bir zamanın kollandığı*" bildirilmiştir. Avusturya polisi, olayla ilgili olarak şüpheli görüldükleri için gözaltına alınanların kimliklerine dair hiç bir açıklama yapmamaktadır.

ANKA Ajansının haberine göre, Türk Dışişleri Bakanlığı Viyana Büyükelçiliği kanalıyla bu kişilerin hiç olmazsa milliyetlerini öğrenme yolundaki bütün ısrarlarına rağmen, Viyana Emniyet makamları bu hususta hiçbir açıklamada bulunmamışlardır.⁸⁸

İtiraf Etti

Avusturya televizyonu dün akşamki yayınında, olaya geniş şekilde yer vermiştir. Bu arada katillerin Büyükelçilik dış kapısı önüne bıraktıkları makinalı tüfeklerin bulunduğu iki çanta, televizyonda gösterilmiştir. Bu arada Viyana Emniyet Müdürü, TV'deki programda Büyükelçilik binasının iyi korunmadığını itiraf etmiştir. Avusturya radyosu da katillerin eşkâllerini sık sık anons etmiştir.⁸⁹

Otopsi Yapıldı

Büyükelçi Daniş Tunalıgil'e yapılan otopsi sonunda, sol kulağın üzerinden isabet alan kurşunun ölüme yol açtığı saptanmıştır. Diğer iki kurşun ise, çene üst dudağa isabet etmiştir.⁹⁰

⁸⁷ Cumhuriyet, 23 Ekim 1975.

⁸⁸ Cumhuriyet, 23 Ekim 1975.

⁸⁹ Cumhuriyet, 23 Ekim 1975.

⁹⁰ Cumhuriyet, 23 Ekim 1975.

Üzüntü

Dışişleri Bakanı İhsan Sabri Çağlayangil, Tunalıgil'in öldürülmesi karşısında duyduğu üzüntüyü dile getirmiş. *“Elim olay karşısında yorum yapmak mümkün değil. Maalesef büyükelçimiz şehit edilmiştir”* demiştir. Çağlayangil, olayla ilgili şunları söylemiştir. *“Viyana Büyükelçiliğimize gelen üç kişi silah zoruyla kapıcıyı hareketsiz bırakmışlardır. Kapıda kalan bir kişi kapı ile Büyükelçilik arasındaki telefon irtibatını keserken, diğer kişi Büyükelçiliğe girmiş, bunlardan biri gene silah tehdidi ile Büyükelçilik Sekreterini hareketsiz bırakmış, bu fırsattan yararlanan üçüncüsü de Büyükelçinin odasına gitmiştir. Büyükelçi Daniş Tunalıgil'e Türkçe olarak “Büyükelçi siz misiniz?” diye sormuş ve “Evet” cevabını alınca üç el ateş ederek öldürmüştür. Olaydan sonra üç mütecaviz de kaçmıştır. Viyana polisi tahkikatı sürdürmektedir. Polisin şüphe üzerine yakaladığı bazı kişiler, görgü tanıklarına gösterilmek üzere Büyükelçiliğe götürülecektir.”*

Viyana Büyükelçimiz Daniş Tunalıgil'in dün görevi başında, üç silahlı kişi tarafından katledilmesi üzerine, Avusturya'nın Ankara Büyükelçisi Dr. Franz Herbatschek Dışişleri Bakanlığına davet edilmiştir. Dışişleri Bakanlığı Genel Sekreteri Şükrü Elekdağ, Büyükelçisi Herbatschek'ten katillerin derhal yakalanması için ter türlü tedbirin alınmasını Türk hükümeti adına istemiştir. Avusturya Büyükelçisi de hükümetinin olaydan duyduğu üzüntüyü belirtmiş ve katillerin bulunması için Viyana polisinin alarma geçildiğini söylemiştir.⁹¹

Ağabeyi Ne Diyor?

Büyükelçi Tunalıgil'in İstanbul'da bulunan ağabeyi Dr. Şinasi Tunalıgil cinayet konusunda hiç bir neden bulamadığını belirtmiş ve *“Aktif politika ile de uğraşmazdı. Düşmanı olacağını kabul edemem. Esasen mesleğinin dışında çok az şeyle ilgilenirdi”* demişti. Dr. Tunalıgil kardeşinin mesleğini çok sevdiği için emekli olmak istemediğini de söylemiştir.⁹²

Tunalıgil Kimdir?

⁹¹ Cumhuriyet, 23 Ekim 1975.

⁹² Cumhuriyet, 23 Ekim 1975.

Daniş Tunalıgil 1915 yılında Ankara’da doğmuştur. Galatasaray’dan sonra İstanbul Hukuk Fakültesini 1935 yılında bitiren Tunalıgil 1939 yılında Dışişlerine geçmiş, çeşitli dış görevlerde bulunmuştur. Tunalıgil, Dışişleri Bakanlığı Genel Sekreter Siyasi İşler Yardımcılığı da yapmıştı. Lahey, Belgrad Büyükelçilik görevlerinde bulunan Tunalıgil, üç yıldan beri Viyana Büyükelçisi idi. Tunalıgil evli bir çocuk babasıydı.⁹³

1.2.39. Başbakan: ‘Bana Verilen Bilgiye Göre Katillerden İkiisi Yakalandı’

Isparta- Başbakan Demirel, Viyana Büyükelçimiz Daniş Tunalıgil’in ölümü ile ilgili olarak yaptığı açıklamada, olaydan büyük üzüntü duyduğunu söylemiş, hükümetin gereğini yapacağını bildirmiştir. Isparta’da kendisine iletilen bilgilere dayanarak basın mensuplarına şunları söylemiştir.

Bugün saat 12 civarında Viyana’da sefaretimize silahlı 3 kişinin girerek kapıcının ellerini bağladıklarını, sekreteri tehdit ettiklerini, Büyükelçinin odasına girerek kendisine Türkçe “*Sen sefir misin?*” diye hitap ettikten sonra üç kurşunla Daniş Tunalıgil’i görev başında şehit ettiklerini öğrenmiş bulunuyorum. Şu anda bu kişilerin kimlikleri hakkında bilgimiz yok, ikisinin yakalanmış olduğu, bana verilen bilgiler arasında. Olayı elim bir olay olarak telaki ediyorum. Derin üzüntü ile karşılıyorum. Görev başında şehit edilen Büyükelçi Daniş Tunalıgil’e Tanrıdan rahmet diliyorum. Ailesine taziyelerimi sunuyorum. Milletimize başsağlığı diliyorum.”

Demirel daha sonra hükümetin Avusturya Hükümeti nezdinde gerekli teşebbüse geçtiğini bildirerek “Hadise aydınlığa kavuştuktan sonra Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti olarak ne yapmamız gerektiği hususu daha sıhhatli tayin edilecektir. Şu anda elimizde bulunan bilgiler budur. İhtimaller üzerinde yorum yapmak istemiyorum. Daha çok bilgi edinir edinmez kamuoyunu aydınlatırız. Hem de bu hadise üzerinde gereğine başvururuz” demiş.⁹⁴

Korutürk’ün Mesajı

Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk, Dışişleri Bakanı İhsan Sabri Çağlayangil’e dün bir mesaj göndererek, Viyana Büyükelçimiz Daniş Tunalıgil’in menfur cinayet sonunda hayatını kaybetmesini derin bir acı içinde öğrendiğini belirtmiş. Dışişleri Bakanlığı

⁹³ Cumhuriyet, 23 Ekim 1975.

⁹⁴ Cumhuriyet, 23 Ekim 1975.

camiasına taziyelerini bildirmiştir. Korutürk Daniş Tunalıgil'in eşi Bayan Ferzane Tunalıgil'e de bir mesaj göndermiş ve *“Zamansız ve telafisi imkânsız bir kayba uğrayan Sayın Tunalıgil ailesine taziyelerimi sunarım”* demiş.⁹⁵

Ecevit Kınadı

CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit de Daniş Tunalıgil'in öldürülmesini kınamış ve *“Bu gibi insanlık dışı eylemler hiç bir zaman amaca ulaşamaz”* demiştir.

Ecevit şunları söylemiştir: *“Viyanalı Büyükelçimizin uğradığı saldırıdan ve büyükelçimizin öldürülmesinden derin üzüntü duydum. Bu gibi insanlık dışı eylemlere kimsenin bir amaca ulaşabilmesi mümkün değildir. Olayla ilgili gerçeklerin kısa zamanda ortaya çıkacağını umarım. Büyükelçiye Allah'tan rahmet, yakınlarına başsağlığı dilerim.”*⁹⁶

1.2.40. Kimlikleri Saptanamayan Katillerin Bu Kez de EOKA-B Mensubu Oldukları İddia Edildi

Tunagil'in Katilleri Henüz Yakalanamadı

Viyanalı Önder Gürman bildiriyor; Büyükelçimiz Daniş Tunagil'i önceki gün makamında makinalı tüfekle tarayarak öldüren ve daha sonra firar eden üç kişi henüz yakalanamamıştır. Avusturya Polisinin ülke çapında yürütmekte olduğu yoğun arama faaliyetlerine rağmen yakalanamayan katillerin, kimlikleri de saptanamamıştır. Avusturya polis yetkilileri katillerin kimliklerine ilişkin olarak herhangi bir ipucu ele geçiremediklerini dün açıklamıştır.

Cinayetten sonra Avusturya'da 14 şüpheli kişi, polis tarafından gözaltına alındıktan sonra dün Viyana'da Büyükelçilik mensuplarıyla yüzleştirilmiştir. Ancak görgü tanıkları, şüpheli kişilerin baskını gerçekleştiren üç kişi olmadıklarını açıklayınca serbest bırakılmışlardır.

Avusturya İçişleri Bakanlığı, katillerin ele geçirilmesi için ipucu verecekleri 100 bin Avusturya Şilini (Yaklaşık 85 bin TL) ödül vadetmiştir. Ancak Büyükelçi Tunagil'i öldürenlerin Avusturya'dan kaçmış olması olasılığı gittikçe güç kazanmaktadır.

⁹⁵ Cumhuriyet, 23 Ekim 1975.

⁹⁶ Cumhuriyet, 23 Ekim 1975.

Öte yandan, yapılan otopsi sonucunda, Büyükelçi Daniş Tunalıgil'in yüzüne yakından dokuz milimetrelik makinalı tabancayla üç el ateş edildiği belli olmuştur. Sol kulağın hemen üstünden giren bir kurşun, beyni dağıtarak ölüme yol açmıştır. Diğer iki kurşun ise elçinin çenesi ile üst dudağını parçalamıştır. Polis uzmanları katillerin kaçarken olay yerine bıraktıkları iki makinalı tüfekten birinin İsrail yapısı “Uzi” diğerinin ise Amerikan yapısı “Thompson” olduğunu saptamışlardır. Her ikisi de 9 mm. çapında mermi kullanan bu makinalı tüfekler, birçok ülkede yapılmaktadır. Katillerden üçüncüsünün, silahı yanında götürdüğü sanılmaktadır.

Tunalıgil'in üstünde yalnızca aile fotoğrafı, bir mektup, kartvizitleri ve 200 Avusturya Şilini çıktığı, polis tarafından açıklanmıştır. Cinayeti kimlerin ve hangi amaçla işlediklerine ilişkin olarak çelişik haberler gelmeye devam etmektedir. Bu çelişik haberleri ise şöyle özetlemek mümkündür:

*Önceki gün cinayetten kısa bir süre sonra AP haber ajansının New York bürosuna telefon eden bir kişi, baskın ve cinayetin “*Ermeni Kurtuluş Örgütü*” adlı gizli bir örgüt tarafından gerçekleştirildiğini iddia etmiştir. Dün ise buna benzer bir ad taşıyan bir örgütün Beyrut'ta kurulmuş olduğu bildirilmiştir. Beyrut kaynaklı habere göre “*Ermenistan Kurtuluş Gizli Ermeni Ordusu*” adında yeni kurulan örgüt, kuruluş bildirisinde, “Gerici tehditleri dengeleyebilecek tek yolun silahlı ayaklanma” olduğunu öne sürmüştür.

Yeni örgütün Ermeni ihtilalcıları tarafından kurulduğu ve halen mevcut olan Ermeni örgüt ve kuruluşlarıyla ilgili olmadığı iddia edilmiştir.

*Bu arada katillerin Türk hükümetinin beyaz zehir kaçakçılığına karşı uyguladığı sert tedbirlere karşı tedhişçiliğe başvuran beyaz zehir kaçakçılığı şebekelerinden birine mensup olabileceği de öne sürülmektedir. Viyana, Türkiye'den bazı ülkelere Batı'ya uyuşturucu madde kaçırılmasında bir transit kaynağı sayılmaktadır. İngilizler, Viyana'daki Türkiye Büyükelçiliğinin, kaçakçılık konusunda Avusturya polisine bilgi vermiş olabileceğini işaret etmektedir. Ancak Viyana Polisi, bu olasılığın çok zayıf olduğunu belirtmiştir.

*Avusturya polisi Tunagil'i makamında ateş ederek öldüren üç kişinin Akdeniz ülkeleri insanı tipinde olduğunu ve yaşlarının 26 - 35 arasında tahmin edildiğini açıklamıştır.⁹⁷

İnterpol'den Yardım

Viyana Polisi, katillerin yakalanmasında yardımcı olması için İnterpol'den yardım istendiğini açıklamıştır. Avusturya İçişleri Bakanlığı yetkilileriyle yüksek rütbeli polis görevlileri, dün sabah Viyana Emniyet Müdürlüğünde bir toplantı yaparak katillerin aranması için alınan tedbirleri görüşmüşlerdir. Bir polis yetkilisi, katillerin olay yerinde bıraktıkları silahların, bir iz bulunmasında yardımcı olabileceğini söylemiştir.

Ayrıca araştırmalara yardımcı olmak için Türkiye'den de görevlilerin geldiği bildirilmektedir. Cinayetten sonra sadece Viyana ve Güney Avusturya eyaletindeki polis birliklerine verilen alarm bir kaç saat sonra bütün Avusturya'ya uygulanmıştır. Doğu sınırındaki Graz'dan batı sınırındaki İnsburck'a kadar geniş bir bölgede, katilleri ele geçirmeye çalışan polis, şüpheli arabaları durdurarak kimlik kontrolü yapmaktadır.

Sınır noktaları, demiryolu istasyonları ve havaalanlarında şayet sıkı güvenlik tedbirleri alınmıştır. Ancak polis, bütün çabasına rağmen hiç bir ipucu elde edemediğini söylemektedir. Katillerin büyükelçiyi öldürdükten sonra binada bıraktıkları iki çanta ile iki otomatik tabanca sahiplerini tanıyan biri çıkar ümidiyle Avusturya televizyonlarında gösterilmiştir.

Öte yandan elçiliği basanların gayet iyi İngilizce konuştukları kesinlikle saptanmıştır. Bazı tanıklar, Güney Avrupa görünüşlü olan saldırganların Rum, Kürt, Arap ve ya Ermeni olabileceğini söylemişlerdir.⁹⁸

Yankılar

Avusturya Cumhurbaşkanı Rodolf Kircheclaeger, Tunalıgil'in eşi Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk'e birer başsağlığı mesajı göndererek menfur cinayetten duyduğu üzüntüyü belirtmiştir.

⁹⁷ Cumhuriyet, 24 Ekim 1975.

⁹⁸ Cumhuriyet, 24 Ekim 1975.

Viyana'daki Yunan Büyükelçisi Mihali Papadopoulos ise Şunları söylemiştir: *"Kendisine büyük saygım verdi. Son derece dürüst, saygıdeğer bir insan ve mükemmel bir diplomattı. İlişkilerimiz fevkalade iyi idi."*⁹⁹

Avusturya Basını

Avusturya gazeteleri dünkü sayılarında yeterli güvenlik tedbirleri alınmadığı için hükümeti şiddetle eleştirmişlerdir. Gazeteler Avusturya'nın şiddet olaylarından uzak kalmasını beklemenin bir hata olduğunu belirtmektedirler. *"Slazburger Nachriczten" Gazetesi!*" Avusturya'daki Büyükelçilerinin ve konsolosların gerektiği gibi korunmadığı, diplomatik bir sır değildir" demektedir.

AA'nın haberine göre, Viyana'daki Büyükelçilikler arasında sadece İspanya ile İsrail Büyükelçilikleri sıkı şekilde korunmaktadır.

Batı basını, radyo ve televizyonları olaya geniş biçimde yer vermişlerdir. Paris muhabirimiz Kosta Deponte'nin bildirdiğine göre, dünkü International Herald Tribune Gazetesi haberi birinci sayfasında üç sütun olarak manşette değerlendirmiştir. Haberde bundan üç yıl önce Las Angeles'da Amerika yurttaşlığına geçmiş bir Ermeni'nin, iki Türk diplomatını öldürmüş olduğu da hatırlatılmaktadır.

Londra'da yayınlanan muhafazakâr *"The Times"* Gazetesi ise habere birinci sayfasında manşette olmak üzere iki sütun yer ayırmıştır. Katilin bıraktığı silahların ise İngiliz ve İsrail yapısı olduğunu öne sürmüştür.¹⁰⁰

Paris'te

Fransız radyo ve televizyonları haberi yalnız vermekle yetinmişler. Türkiye Büyükelçisinin bir Ermeni örgütü tarafından öldürüldüğünü bildirmişlerdir. Dünkü Paris gazeteleri de olayı ajanslara atfen çok kısa vermişlerdir. L'Aurore Gazetesi, haberin altına *"1915-18 arasında bir milyon Ermeni'nin Türkler tarafından öldürüldüğünü, kurtulanların ise feci koşullar altında sınır dışı edildiğini"* yazmıştır.

Öte yandan Paris'teki Türkiye Büyükelçilerinin, bu gibi olaylardan sonra alışılmış olduğu üzere güvenlik tedbirleri gereği konusunda ilgili Fransız makamlarının dikkatini

⁹⁹ Cumhuriyet, 24 Ekim 1975.

¹⁰⁰ Cumhuriyet, 24 Ekim 1975.

çektığı ve bu arada büyükelçiliğin kendi ölçüleri ve olanakları içinde tedbirler alındığı öğrenilmiştir.¹⁰¹

Demirel

Başbakan Süleyman Demirel Viyana Büyükelçimiz Daniş Tunalıgil'in görev başında şehit edilmesi olayından büyük üzüntü duyduğunu, hükümetimizin Avusturya Hükümeti nezdinde gerekli girişimlerde bulunduğunu tekrarlamış, *“böyle bir vahşetin bir Türk Büyükelçisine yapılmasını esefle karşılıyorum. Olaydan büyük üzüntü duydum. Üzülmeyip esef edilmeyecek gibi bir vahşet değil. Tanrı milletimize ve ailesine sabır versin”* demiştir.¹⁰²

Asiltürk

İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk, Büyükelçi Daniş Tunalıgil'in kişisel bir nedenle öldürülmediğinin sanıldığını bildirmiştir. Bakan, Türk ve Viyana polisinin olayı aydınlatmak için birlikte çalıştığını belirterek *“Cinayet herhalde bir takım peşin ideolojik fikirleri olanlar işledi bu suçlular kısa zamanda yakalanacaktır”* demiştir.¹⁰³

DİSK Genel Başkanı

Viyana Büyükelçimiz Daniş Tunalıgil'in öldürülmesi olayı ile ilgili olarak yazılı bir demeç veren DİSK Genel Başkanı Kemal Türker, *“ister politik, ister kişisel olsun, bu bir cinayettir. Disk Her türlü tecavüz eyleminin her zaman karşısında olmuştur ve olmaya devam edecektir”* demiştir.¹⁰⁴

1.2.41. ‘Cinayetler Türk Devletini Hedef Almıştır’

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) -Viyana Büyükelçimiz Daniş Tunalıgil'in ardından Fransız Hükümeti nezdindeki Büyükelçimiz İsmail Erez'in kimlikleri belirlenmeyen saldırganlar tarafından bir suikast sonucu öldürülmesi, yurttan tepkiyle karşılandı. Cumhurbaşkanı, Başbakan ve siyasi parti genel başkanları verdikleri demeçlerde, ulusça duyulan üzüntüyü dile getirmiş ve olayın insanlık adına utanç verici olduğunu belirtmişlerdir. Başbakan Süleyman Demirel, Paris Büyükelçimiz Erez'in alçak bir

¹⁰¹ Cumhuriyet, 24 Ekim 1975.

¹⁰² Cumhuriyet, 24 Ekim 1975.

¹⁰³ Cumhuriyet, 24 Ekim 1975.

¹⁰⁴ Cumhuriyet, 24 Ekim 1975.

tertipte şehit edildiğini bildirirken, *“Bu eylemlerin, Türkiye’yi ve milletini hedef aldığına aşıkâr olduğunu”* söylemiştir. Dışişleri Bakanı İhsan Sabri Çağlayangil de *“Türkiye’ye karşı tercih edilmiş siyasi bir taarruz karşısındayız. Bunun kaynağını mutlaka bulacağız”* demiştir.

Cumhurbaşkanı Korutürk, menfur suikasttan sonra Dışişleri Bakanı Çağlayangil ile İsmail Erez’in eşine birer mesaj göndererek taziyelerini bildirmiştir.

Başbakan Süleyman Demirel, Erez’in öldürülmesini Isparta’nın Yalvaç İlçesi’nde konuşurken öğrenmiştir. Gezisini yarıda keserek Başkente dönen Demirel, menfur olayı kınarken şunları söylemiştir: *“Paris Büyükelçimiz İsmail Erez’in yine alçakça bir tertiple şehit edildiğini öğrenilmiştir. Bu insanlık dışı caniyane eylemlerin masum şehitlerimizin şahsında Türk Milletini ve devletini hedef aldığı aşıkârdır. Türk makamları, ilgili devlet ve kuruluşlarla işbirliği halinde bu menfur cinayetlerin sebep ve faillerinin tespitine çalışmaktadır. Ayrıca olayların tekerrürünü önlemek amacıyla alınabilecek bütün tedbirler üzerinde hükümetçe de durulmaktadır. Bu caniyane hareketlerin arkasında hangi örgütlerin bulunduğu hakkında henüz kesin bir bilgimiz yoktur. Bu hunharca cinayetlerin failleri kim olursa olsun nerede bulunursa bulunsun arakalarındakilerle birlikte Türk Milleti ve devletinin pençesinden kurtulamayacaktır.”*

Dışişleri Bakanı İhsan Sabri Çağlayangil de dün suikastla ilgili olarak Cumhurbaşkanı Korutürk’e bilgi verdikten sonra gazetecilerle konuşurken olayın sefarete 400 metre mesafede meydana geldiğini üç blucinli şahsın, İsmail Erez’in otomobiline ateş açtığını öğrenildiğini belirterek, *“Bir zincirleme var, Türkiye’ye karşı tercih edilmiş siyasi bir taarruz karşısındayız. Bunun kaynağını bulacağız, behemehâl bulmalıyız”* demiştir. Çağlayangil, yabancı ülkeler tarafından büyükelçiliklerimizde alınan önlemler yeterli olmadığı için Türk Hükümetinin kendisine düşen görevleri yapmak amacıyla olduğunu söylemiştir.¹⁰⁵

Ecevit

CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit, Paris Elçimiz İsmail Erez’e yapılan suikastı *“Dehşet verici bir olay”* olarak nitelemiştir. Bütün dış temsilciliklerimizde gerekli güvenlik tedbirlerini derhal alınmasını isteyen CHP Lideri olaydan büyük üzüntü

¹⁰⁵ Cumhuriyet, 25 Ekim 1975.

duyduğunu belirterek, şunları söylemiştir: “*Viyana Büyükelçimizden sonra Paris Büyükelçimizi de bu şekilde kaybetmiş olmamamız dehşet vericidir. Bu insanlık dışı olayların sorumlularını bir an önce bulunmaları için her çabanın gösterilmesini ve bütün dış temsilciliklerimizde gerekli güvenlik tedbirlerinin derhal alınmasını temsilciliklerimiz bulunan ülkelerdeki güvenlik makamlarının da etkin tedbirler almasını dilerim.*”¹⁰⁶

Feyzioğlu

Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Turhan Feyzioğlu da, tedhişçilerin iğrenç hareketleriyle sadece kendi amaçlarına zarar vereceklerini söylemiştir. “*İnsanlık kurallarına aykırı olan bu menfur cinayetleri örten perdenin bir an önce kalkması ve katillerin hesap vermeleri için bütün ülkelerin sorumluluklarının her çareye başvurmak zorunda olduklarını söyleyen Feyzioğlu, bu çeşit cinayetlerin her türlü düşmanlık karşısında Türk Milletinin tesanüt, azim ve beraberliğini daha da artıracaklarını herkes bilmelidir*” demiştir.¹⁰⁷

Türkeş

MHP Genel Başkanı ve Başbakan Yardımcısı Alpaslan Türkeş, Erez’in katili olayından sonra yayınladığı mesajında, “*Bu menfur cinayetleri tertip edenler, hak ettikleri cevabı alacaklardır*” demiştir. Türkeş, Türk milletinin sabırlı olduğu kadar, cezalandırmayı da en iyi şekilde bildiğini mesajında eklemiştir.¹⁰⁸

Org. Sancar

Genelkurmay Başkanı Orgeneral Sancar, Dışişleri Bakanı İhsan Sabri Çağlayangil’e bir mesaj göndererek, Büyükelçi Erez’in şehit edilişinden büyük üzüntü duyduğunu belirtmiştir. Sancar, Viyana sefirimize karşı tertiplenen ve öldürülmesiyle sonuçlanan suikastın hemen akabinde, aynı hunharlıkla yapılmış olan ikinci suikast, beni olduğu kadar, bütün “*Türk Silahlı Kuvvetlerimizi eleme boğmuştur*” demiştir.¹⁰⁹

TRT’nin Yorumu

Bu arada Türkiye radyolarında Viyana ve Paris büyükelçilerimizin şehit edilmeleriyle ilgili olarak dün akşam yayınlanan yorumda, Türk devletinin ve milletinin

¹⁰⁶ Cumhuriyet, 25 Ekim 1975.

¹⁰⁷ Cumhuriyet, 25 Ekim 1975.

¹⁰⁸ Cumhuriyet, 25 Ekim 1975.

¹⁰⁹ Cumhuriyet, 23 Ekim 1975.

çelik pençesinin menfur katillerin yakalarına yapışacağı ve canilere layık olduğu kahredici darbeyi indireceği bildirilmiştir. *“Şu ana kadar bu alçakça cinayetlerin, kimlerin hangi karanlık ve kanlı emeller taşıyanların istedikleri bilinmemektedir. Bilinen bir şey varsa, o da Türk devletinin ve milletinin çelik pençesinin bu menfur katillerin yakalarına elbette yapışacağı ve canilere lazım oldukları kahredici darbeyi indireceğidir. Kendini muktedir zanneden en azgın düşman orduları karşısında dahi devletimiz bin yıldan beri bu topraklarda dimdik durmaktadır. Bir kaç katilin yabancı ülkelerdeki temsilcilerimize karşı hunharca saldırısı kendilerini hak ettikleri akıbetten başka hiç bir yere götüremeyecektir.”*¹¹⁰

Dışişlerinde Üzüntü

Viyana cinayetinin dehşeti sona ermeden, Paris’ten gelen haber Dışişleri ailesini büyük biri kedere boğmuştur. Cinayetin nedeni ve işleyenler hakkında hiç bir açıklama yapılmamaktadır. Dışişleri Genel Sekreteri Şükrü Elekdağ, teşkilatın başı olarak 48 saat arayla iki elçimizin kaybedilmesinin ıstırabını belirtmiş, bir yandan da öteki büyükelçiliklerin ve Türk devletini yurtdışında temsil eden bütün görevlilerin, görevlerine *“cesur ve vakur”* devam edebilmelerinin çarelerinin aramakta olduğunu söylemiştir.¹¹¹

Işık’ın Sözleri

Paris eski Büyükelçimiz CHP Bursa Milletvekili Hasan Esat Işık, olayı parti merkezinde bulunduğu sırada öğrenmiş, Viyana ve Paris cinayetlerinin siyasal amaçla işlendiği görüşünde olduğunu belirtmiştir.¹¹²

Büyükelçi Ağladı

Bu arada Elekdağ, dün Fransa’nın Ankara Büyükelçisi Boper Voges’i Dışişleri Bakanlığına davet ederek bir süre görüşmüştür. Büyükelçi Voges, görüşmeden sonra Dışişlerinden ayrılırken *“Olaya inanmadığını”* ağlayarak söylemiştir.¹¹³

Kızı Ne Diyor?

¹¹⁰ Cumhuriyet, 23 Ekim 1975.

¹¹¹ Cumhuriyet, 25 Ekim 1975.

¹¹² Cumhuriyet, 25 Ekim 1975.

¹¹³ Cumhuriyet, 23 Ekim 1975.

Öte yandan Paris Büyükelçimiz İsmail Erez'in İstanbul Bostancı'da oturan kızı Canan Karamancı, babasının ölüm haberi karşısında gözyaşlarını tutamayarak *"Babam mesleğini çok severdi"* demiştir. Canan Karamancı, babasının iki gün sonra Türkiye'ye geleceğini bildiğini, bu arada büyükelçiliğe bomba atılacağına dair bir ihbar yapılmış olduğunu söylediğini de sözlerine eklemiştir.

Erez'in amcası Ord. Prof. Dr. Naşit Erez de, ölüm haberini, radyodan duyan dostlarının başsağlığı telefonları üzerine öğrendiğini söylemiştir. Naşit Erez şöyle konuşmuştur: *"Çok iyi bir insandı diyebilirim sadece. Amcası değil, babası gibiydim. İnsan, elinde büyümüş yavrusunu kaybederse ne duyar; pek düşünemezdim. Ama şimdi, bu acıyı tadıyorum. Dış ülkelerde bulunduğu zamanlar hep beni çağırıyordu. Hiç gidemedim. Ama bu kez, yakında ziyaretine gitmeyi düşünüyordum. Yavruma ulaşamadım."* ¹¹⁴

ABD: Tiksinti Verici

Birleşik Amerika Dışişleri Bakanlığının Sözcüsü John Tratner, Türkiye'nin Paris Büyükelçisi İsmail Erez'in öldürülmesini *"Barbarca bir olay"* diye nitelemiştir. Sözcü demiştir ki: *"Bu üzücü olayı büyük bir tiksinti ile karşıladık. Bu çeşit bazı barbarlıklar hiç bir davaya yaralı olamaz ve hiç bir şeyi çözemez."* ¹¹⁵

1.2.42. Tunalıgil'in Katil Zanlısı Olarak Viyana Polisnin Tutuklama Emri Çıkarttığı Üç Yunanlı Atina'da Serbest Bırakıldı

Viyana- Önder Gürtuna bildiriyor; Türkiye'nin Viyana Büyükelçisi Daniş Tunalıgil'i öldürenlerle ilgili bazı ipuçları ele geçirilmiş, bu arada bir Viyana mahkemesi, Yunan uyruklu üç kişi hakkında tutuklama belgesi çıkartmıştır. Ancak Yunanistan'a dönen bu üç kişiyi Atina polisi sorguları sonunda suçsuz bularak serbest bırakmıştır.

Viyana polisine dün başvuran bir otelci, Büyükelçi Tunalıgil'i öldürdükleri ileri sürülen üç Yunanlının resimlerini TV'den teşhis ettiğini belirleyerek bunların adlarını vermiş ve kullandıkları otomobilin de Atina plakalı Toyota marka olduğunu söylemiştir.

¹¹⁴ Cumhuriyet, 23 Ekim 1975.

¹¹⁵ Cumhuriyet, 23 Ekim 1975.

Atina polisi de, bu otomobilin Atina'nın Vironos Mahallesi'nde oturan bir Yunanlı tüccara ait olduğunu açıklamıştır. Bu arada, Tunalıgil'in öldürülmesinde kullanıldığı sanılan tabanca da, Büyükelçilik karşısındaki bir sarayın bahçesinde bulunmuştur. Büyükelçi Tunalıgil'le ilgili ilk somut ipuçlarının ele geçirildiği dün akşam Avusturya radyosu ile haber ajansları tarafından bildirilmiştir.

Bu haberlerde, polis yetkililerinin Viyana'daki bir otelin personelini, suikastı düzenleyenleri TV'de gösterilen resimden tanıdığı bildirilmektedir. Otel personelinin polise verdiği bilgiye göre, Yunan pasaportu taşıdığı öne sürülen üç kişi otel defterine; Deniz Çakonasis, Teodoro Lukidisve Panayoti Yormas adlarıyla kaydedilmişlerdir. Bu üç kişinin otelde 19 ile 20 Ekim tarihleri arasında kaldıklarını söyleyen otel personeli, bunların Tunalıgil'in öldürülmesi sırasında katillerce kullanılan ve geride bırakılan çantaları taşıdıklarını da bildirmişlerdir. Otel personeli, üç kişiyi temsili resimlerden teşhis ederken bunların bindikleri otomobil Atina plakalı 3 A 4900 Toyota marka olduğunu da söylemişlerdir. Bu kişiler daha sonra otelden ayrılmışlardır.¹¹⁶

Atina Polisi Doğruluyor

Viyana çıkışlı bu haberlerden sonra Atina polisi, adı geçen plaka ve marka otomobilin Atinalı bir tüccara ait olduğunu bundan başka bilgileri olmadığını söylemişlerdir.¹¹⁷

Atina Serbest Bıraktı

Atina polisi daha sonra dün gece yarısı yaptığı başka bir açıklamada, Tunalıgil'i öldürdükleri sanılan Yunan uyruklu 3 kişinin, Yunanistan'a döndüklerini açıklamıştır. Polisin belirttiğine göre, bu üç kişi, Yunanistan ile Çekoslovakya arasındaki futbol maçını izlemek için Çekoslovakya'ya gitmişlerdir. Yapılan sorguda bu üç kişinin olayla hiç bir ilgilerinin olmadığı açıklanmıştır.¹¹⁸

¹¹⁶ *Cumhuriyet*, 25 Ekim 1975.

¹¹⁷ *Cumhuriyet*, 25 Ekim 1975.

¹¹⁸ *Cumhuriyet*, 25 Ekim 1975.

Viyana Tutuklama Kararı Çıkardı

Öte yandan bir Viyana Mahkemesi, Viyanalı otelcinin teşhisi üzerine Büyükelçi Tunalıgil'i öldürdükleri sanılan Yunan uyruklu üç kişi için tutuklama belgesi çıkarmıştır.¹¹⁹

Tabanca Bulundu

Ajans haberlerine göre Tunalıgil'in öldürülmesinde kullanılan tabancaya benzer Macar yapımı 9 mm'lik bir tabanca Türk Büyükelçiliğinin karşısındaki sarayın bahçesinde bulunmuştur. Aynı haberde tabanca ile birlikte katillerden birinin kullandığı bir çift eldivenle bir padesü de aynı yerde ele geçirilmiştir.

Katillerin kullandığı silah ve trençkot, Büyükelçilik binasının karşısındaki Belvedere Sarayı'nda bulunduğu için polisler şimdi katillerin olay yerinden yaya olarak uzaklaşmış oldukları görüşünde birleşmektedir.¹²⁰

Tunalıgil'e Tören

Üç suikastçi tarafından görevi başında vurularak öldürülen Türkiye'nin Viyana Büyükelçisi Daniş Tunalıgil için dün TSİ 11'de Viyana'daki Türkiye Büyükelçiliği'nde bir tören yapılmıştır.

Törende Avusturya dışişleri Bakanı Erich Bielka ile kor diplomatik duaveni, Vatikan temsilcisi Opilio Rossi ve Türk elçiliği görevlileri hazır bulunmuşlardır. Büyükelçimiz Daniş Tunalıgil'in naaşı buradan Viyana Schwechat Havaalanına getirilmiştir. Havaalanında yapılan ikinci törende ise Avusturya Cumhurbaşkanı Rudolf Kirschlaeger bir konuşma yapmış ve merhum Tunalıgil'e Tanrı'dan rahmet dilemiştir.¹²¹

1.2.43. Fransa Elçimiz Erez de Dün Paris'te Öldürüldü

Paris, (Cumhuriyet) - Türkiye'nin Viyana Büyükelçisi Daniş Tunalıgil'in çarşamba günü kimliği bilinmeyen saldırganlar tarafından öldürülmesinden sonra, Bu kez de Paris Büyükelçimiz İsmail Erez dün, yine kimliği bilinmeyen kişiler tarafından öldürülmüştür. Avusturya Büyükelçiliği'ndeki bir davetten dönerken, Türk büyükelçiliğine 350-400

¹¹⁹ Cumhuriyet, 25 Ekim 1975.

¹²⁰ Cumhuriyet, 25 Ekim 1975.

¹²¹ Cumhuriyet, 23 Ekim 1975.

metre uzaklıktaki trafiğin yoğun olduğu bir kavşakta suikasta kurban giden Büyükelçi Erez'in şoförü Talip Yener de, aynı saldırganların kurşunlarına hedef olarak can vermiştir. Dünkü olayları şu gelişmeler izlemiştir.

*Avrupa'nın iki önemli başkentinde 48 saat arayla iki Türk büyükelçisinin öldürülmesi büyük tepki uyandırmıştır.

*Avusturya Haber Ajansına (APA) dün Viyana'dan telefon eden bir kişi, Büyükelçi Erez'i Kıbrıs'taki EOKA-B tedhiş örgütünün öldürdüğünü öne sürmüştü ve "EOKA-B bir kez daha Paris'te darbeyi indirdi. Yaşasın Kıbrıs" diye bağırmıştır.

*Büyükelçi Erez ile şoförünün katledilmesinden önce Büyükelçiliğe yapılan ihbarda Büyükelçiliğin havaya uçurulacağı ve elçilik mensuplarının öldürüleceği bildirilmiştir. Ancak polis yaptığı aramada bir şey bulamamıştır.

*Avrupa başkentlerindeki Türk büyükelçileri, bulundukları ülkenin güvenlik örgütlerine başvurarak gerekli koruma tedbirlerinin alınmasını istemişlerdir.

*2- 4 Kasım günleri Türkiye'yi resmen ziyaret edecek olan Fransa Dışişleri Bakanı Jean Sauvagnargues Türk Büyükelçilik yetkilileriyle görüştüktan sonra Erez'in naaşını morgda ziyaret etmiş ve suçluların en kısa zamanda yakalanarak adalete teslim edilmeleri için her türlü çabanın gösterileceğine dair teminat vermiştir.¹²²

Gizli Ermeni Ordusu

France Presse Ajansının Beyrut'taki bürosuna telefon eden kimliği bilinmeyen bir kişi, Türkiye'nin Paris Büyükelçisi İsmail Erez'i "*Ermenistan'ın Kurtulması İçin Gizli Ermeni Ordusu*" nun öldürdüğünü ileri sürmüştür.

Bilindiği gibi "*Ermenistan'ın Kurtulması İçin Gizli Ermeni Ordusu -ASALA*" adlı örgütün kurulduğu, çarşamba günü Beyrut'ta yayımlanan bir bildiriyle açıklanmış ve bu örgüt, Viyana Büyükelçisi Daniş Tunalıgil'i de kendisinin öldürttüğünü ileri sürmüştür.¹²³

Nasıl Oldu?

Marsilya'da açılan Ermeni anıtı yüzünden Türk Hükümeti tarafından gösterilen protesto üzerine Büyükelçi Hasan Işık'ın çekilmesinden uzun süre sonra 2 Kasım 1974

¹²² Cumhuriyet, 25 Ekim 1975.

¹²³ Cumhuriyet, 25 Ekim 1975.

tarihinde bu göreve getirilen Büyükelçi İsmail Erez, meçhul katiller tarafından hunharca öldürülmüştür.

Büyükelçi Erez ve şoförünün katledilişi Seine Nehri üzerinde bulunan “*Bir Hakeim*” köprüsü yakınlarında olmuştur. Görgü tanıklarına göre, Erez’i öldürenler, Büyükelçi’ye çok yakından ateş etmişlerdir. Bunlara göre, “*Bir Hakeim*” köprüsünden çıkarken yavaşlamak zorunda kalan Büyükelçinin özel 114 CMD 75 plakalı Mercedes otomobilinin ön kapısı, katillerden biri tarafından açılmış ve otomobilin arka koltuğunun sağ tarafında oturan büyükelçi Erez’e ateş edilmiştir. Bu arada, ikinci katil de, otomobilin soluna doğru ilerlemiş, camın dışından ateş ederek şoför Talip Yener’i öldürmüştür.¹²⁴

Bir Görgü Tanığı

Cinayet gören bir kamyon şoförü, şunları söylemiştir; “*Adamlarda birinin, Büyükelçinin otomobilinin sağ penceresi önünde durduğunu ve Büyükelçiye ateş ettiğini gördüm. Sonra da bu adam koşarak uzaklaştı. Otomobilin öbür yanında da bir başkası kaçmaya başladı. İkisi de deri ceket giymişlerdi. Gözlerinde kara güneş gözlükleri vardı. 25- 27 yaşlarında görünüyorlardı. Esmer tenliydim.*”

Paris muhabirimiz Kosta Deponte’nin, Türk Büyükelçiliği yetkilileriyle ve Paris polisinden aldığı bilgiye göre ise, sayıları iki veya dört olan esmer benizli kişiler Kenedy Bulvarı üzerinde bulunan “*Bir Hakeim*” köprüsünün ayaklarında kurdukları pusudan çıkarak önce şoförü öldürmüşlerdir. Katillerden biri daha sonra sol arka kapıyı açarak Büyükelçiye ateş etmiştir. Bu kişiler daha sonra olay yerinden uzaklaşarak Passy Metrosuna kaçmışlardır.¹²⁵

Büyükelçi Kurtulamadı

Olay yerine gelen Paris polisinin cankurtaran aracı ile Büyükelçi Erez’e ilk müdahale yapılmak istenmişse de, Erez, 35 dakika sonra ölmüştür. Suikast olayı Türkiye saatiyle 15.26’da meydana gelmiştir.

Erez, saat 14’de Avusturya’nın Milli Bayramı dolayısıyla Avusturya Büyükelçiliği’ndeki davetten dönüyordu. Büyükelçi İsmail Erez ve şoförü saldırganların makinalı tabanca ateşi ile öldürülmüştür. Fransız polisinin ilk açıklamasına göre, katiller

¹²⁴ Cumhuriyet, 25 Ekim 1975.

¹²⁵ Cumhuriyet, 25 Ekim 1975.

9 mm'lik otomatik tabancayla ateş açmışlardır. Erez, kalbi ve boynundan aldığı yaralarla şehit olmuştur.

Erez'in siyah Mercedes makam otomobilinin üzerinde kurşun izleri açıkça görülmüştür. Olayın meydana geldiği yer, Türk Büyükelçiliğine 350-400 metre kadar uzaklıkta bulunmaktadır. Kennedy Caddesindeki köprüden sonra bir kavşak bulunmakta, sağ taraftaki Ankara Caddesi üzerinde de Büyükelçiliğimiz bulunmaktadır.¹²⁶

Feci Manzara

Büyükelçilik müsteşarı Kamuran Tüzel, olaydan sonra Adli Tıp Hastanesine giderek İsmail Erez'in cesedini teşhis etmiştir. Tüzel, "*Feci bir manzara*" demiştir.¹²⁷

Bomba İhbarı

Olaydan bir kaç saat önce Büyükelçiliğe yapılan telefon ihbarından sonra Büyükelçiliğin havaya uçurulacağı ve elçilik mensuplarının öldürüleceğinin söylenmesinden sonra Fransız güvenlik kuvvetleri, Büyükelçiliğe gelmişler ve binayı kordon altına almışlardır. Ayrıca Büyükelçiliğin izin vermesinden sonra, polis Büyükelçilik binasına girerek bomba aramıştır. Aramalar sonunda bir şey bulunamamıştır.¹²⁸

Geniş Arama

Paris Polis Müdürü Jean Paolini, Büyükelçi Erez'in ve şoförünün öldürülmesinden sora olay yerinde incelemeler yaparak Büyükelçiliği ziyaret etmiştir. Fransız güvenlik yetkilileri, ülke çapında bir araştırmaya girişmişlerdir. Fransız polisinden alınan ilk bilgilere göre, dünkü feci olay sonunda bir ipucu bulunamadığından soruşturmanın çok güç olacağı sanılmaktadır.¹²⁹

İçişleri Bakanı

Fransız İçişleri Bakanı Ponistowski, olayla ilgili olarak, Türkiye Büyükelçisinin katillerinin bulunması için Paris'te ve genel olarak Fransa'da en değişik çevrelerde soruşturma ve araştırmaların süratle yapılacağını açıklamıştır. Fransız polis

¹²⁶ Cumhuriyet, 25 Ekim 1975.

¹²⁷ Cumhuriyet, 25 Ekim 1975.

¹²⁸ Cumhuriyet, 25 Ekim 1975.

¹²⁹ Cumhuriyet, 25 Ekim 1975.

makamlarından verilen bilgiye göre, olayın araştırılmasını Paris Emniyet Müdürlüğü Cinayet Masası Şefi Ottaviol yürütmektedir.¹³⁰

Dışişleri Bakanı Adli Tıbbı Gitti

Fransa Dışişleri Bakanı Jean Sauvagnargues önceki gün Türk Büyükelçilik Müsteşarı Kamuran Tüzel'i kabul ederek kendisiyle bir süre görüşmüştür. Sauvagnargues, daha sonra Erez'in naaşının bulunduğu Adli Tıp Hastanesine giderek, saygı duruşunda bulunmuş ve Türk Büyükelçiliği yetkililerine, suçluların en kısa zamanda yakalanarak adalete teslim edilmeleri için her türlü çabanın harcanacağına dair teminat vermiştir.¹³¹

Bayan Erez

İsmail Erez'in eşi, Türkiye saati ile 17'ye doğru büyükelçilik önüne geldiğinde parmaklıklar önünde toplanan kalabalığı görüp şaşırılmış ve ne olup bittiğini sormuştur. Kapıcının Bayan Erez'in kimliğini polisler fısıldaması üzerine kendisine *"Bir alarm tatbikatı yapılıyor"* demiştir. Bayan Erez büyükelçilik kapısından girerken olaydan habersizdi.¹³²

Fransa'da Basın, TV, Radyo

Fransız radyo, TV ve gazeteleri, Türk Büyükelçisi ve şoförünün katledilmesi olayına geniş yer vermişlerdir. Radyolar, olayı ilk haber vererek, son 48 saat içinde Avrupa'da arka arkaya iki Türk Büyükelçi'sinin öldürüldüğünü bildirmiştir. Radyo ve TV ayrıca, Türk Fransız ilişkilerine 1973'de gölge düşüren Marsilya'daki Ermeni anıtı olayına da değinmişler ve *"Paris'teki cinayet Ermeni örgütleri tarafından işlenmişse, bu ciddi sonuçlara yol açabilecek"* demişlerdir.

Akşam gazetelerinden *"France Soir"* özel baskı yaparak olayı büyük manşet halinde Büyükelçi'nin ve otomobilinin fotoğraflarıyla vermiştir.

Paris Radyosu dün geceki yayınında, bir muhabirin olayı gören bir tanıkla yaptığı röportajı yayınlamıştır. Muhabirle tanık arasında geçen konuşma şöyledir:

Bir Tanık Konuşuyor:

¹³⁰ Cumhuriyet, 25 Ekim 1975.

¹³¹ Cumhuriyet, 25 Ekim 1975.

¹³² Cumhuriyet, 25 Ekim 1975.

Tanık – Yaklaşık olarak saat 13.20 idi. (Fransa saati), Havai Fişeğe benzer sesler duydum, başımı çevirdiğimde bazı gençlerin koşarak uzaklaştıkların gördüm. Bunlar havai fişekleri atanlar olmalı, dedim.

Muhabir - Kaç kez patlama duydunuz?

Tanık - 7-8 kez kadar. Hatta bunları bomba da sandım.

Muhabir - Kaç kişi koşuyordu?

Tanık - En az üç kişi.

Muhabir - Hangi yöne doğru gidiyorlardı?

Tanık -Passy Metrosuna doğru gidiyorlardı. Sonra döndüm ve karşıdaki otomobili gördüm. Otomobil hareketsizdi ve trafiği tıkamıştı. Şoför tarafındaki cam kırılmıştı. Otomobilde sefaretin plakasını da görünce hemen anladım, “*Tamam*” dedim. : “*Bir politik suikast daha...*” otomobilde şoför boylu boyunca yatmıştı. Diplomat sandığım bir adam da arabada yatıyordu.¹³³

*Yunan Büyükelçisi, Büyükelçi İsmail Erez ile şoförünün öldürülmesinden sonra dün Paris'teki Yunanistan ve İran Büyükelçileri, Büyükelçiliğe gelerek, başsağlığı dilemişlerdir. Eşi ile birlikte Büyükelçiliğe gelen Yunan Büyükelçisi Pilavakis Büyükelçilikte iki saat kalmıştır.*¹³⁴

*Müsteşar'ın Demeci, Elçi Müsteşar Kamuran Tüzel, Fransa Dışişleri Bakanı ile görüşmesi hakkında “Cumhuriyete” şunları söylemiştir: “Vienna'daki cinayetten sonra Paris'te Fransız makamlarından güvenlik tedbirlerinin artırılması istenmiştir. Bu isteğimizi bugün tekrarladık. Daha sıkı tedbirlerin alınmasını istedik. Kuşkusuz güpegündüz ana cadde ile bir köprünün kesiştiği bir yerde öldürülen büyükelçi ile şoförünün ölümünden sonra alınabilecek tedbirlerin sınırlı olacağı da meydanda. Fransa Dışişleri Bakanı tedbirlerin daha da artırılması için talimat verildiğini söyledikten sonra “Sizinle şimdi adli tıp hastanesine giderek Büyükelçinin naaşı önünde saygı duruşunda bulunmak istiyorum” dedi. Odasından çıktık ve arabası ile şehir dışında bulunan hastaneye gittik. Saygı duruşunda bulunduktan sonra Paris'e döndük.”*¹³⁵

*Çağlayangil'e Mesaj, Öte yandan 2-4 Kasım günlerinde Ankara'ya resmi bir ziyaret yapması beklenen Fransa Dışişleri Bakanı'nın dünkü olaydan sonra Dışişleri Bakanımız Çağlayangil'e bir mesaj göndererek bu gezisini yapmasının doğru olup olmayacağını sorduğu da öğrenilmiştir.*¹³⁶

¹³³ Cumhuriyet, 25 Ekim 1975.

¹³⁴ Cumhuriyet, 25 Ekim 1975.

¹³⁵ Cumhuriyet, 25 Ekim 1975.

¹³⁶ Cumhuriyet, 25 Ekim 1975.

İkinci Sekreterin Demeci, Türkiye'nin Paris Büyükelçiliği İkinci Sekreteri Adnan Bozkurt, dün akşam basına verdiği bir demeçte, Türkiye'nin Paris Büyükelçisi İsmail Erez'in öldürülmesi üzerine "Fransa Hükümeti nezdinde bütün gerekli girişimlerin yapıldığını" söylemiştir.

Adnan Bozkurt sözlerine şöyle devam etmiştir: *"Alçakça bir cinayetle karşı karşıya bulunuyoruz."*

Viyana Büyükelçisi Daniş Tunalıgil'in öldürülmesinden sonra, İsmail Erez'in korunması için gerekli tedbirlerin artırılmış olmasına rağmen, Fransa'da böyle bir şeyin olacağına ihtimal vermediklerini belirtmiş, Büyükelçi Erez'in suikasttan birkaç saat önce şöyle dediğini nakletmiştir: *"Kararlı bir katile karşı hiç bir şey yapılamaz."*¹³⁷

Tedbirler Artırıldı

Türkiye'nin Viyana ve Paris Büyükelçilerinin 48 saat arayla öldürülmeleri, üzerine birçok ülkede polis, Türk Büyükelçiliklerin etrafında sıkı güvenlik tedbirleri almıştır.

Danimarka polisi dün Kopenhag'daki Türkiye Büyükelçisi Özdemir Yiğit'e özel bir muhafız vermiş, Büyükelçinin ve Büyükelçilik konutu çevresinde özel güvenlik tedbirleri alınmıştır. Belçika'da elçilik binalarında güvenlik tedbirlerini artırmıştır.

Stockholm'de Batı Alman Büyükelçiliği'nin tedhişçilerin saldırısına uğramasından sonra tüm elçilikler etrafında güvenlik tedbirleri yoğunlaştırılmışken, bu defa Türk Büyükelçiliği'nin korunması için ek tedbirler alındığı bildirilmiştir.

Bonn'da Türkiye Büyükelçilikleri mensupları, Batı Alman güvenlik yetkilileriyle temas halinde olduklarını bildirmişlerdir. Elçilik etrafında polis görevlileri artırılmıştır.

Lizbon'da elçilik etrafındaki güvenlik görevlileri, sivil polislerle takviye edilmiştir.

Washington'da ABD gizli servisi teklif edildiği takdirde, güvenlik tedbirlerini artırmaya hazır olduğunu bildirmiştir.

Moskova'da Büyükelçilik binası gece gündüz polis koruması altındadır.

Londra'da Türkiye Büyükelçiliği güvenlik çemberinin artırılmasını isteyecektir. Şimdilik elçilik alarm teşkilatı ve Londra polisi tarafından korunmaktadır.

Lahey'de elçilik, tedbirlerin artırılmasını istemektedir. Şimdilik her 3-4 dakikada, bir polis devriye arabası dolaşmakta ve korunma bundan ibaret kalmamaktadır. Beyrut'ta

¹³⁷ Cumhuriyet, 25 Ekim 1975.

Lübnan makamları nöbetçilerin sayısını 4'den 8' çıkartmışlardır. Elçilik ayrıca kendi güvenlik tedbirlerini artırmıştır.

Bern ve Cenevre 'de de etkin tedbirler alınmıştır.

New York'ta BM'ler yetkilileri, Türk diplomatlarının korunması için ABD polisinden yardım istemiştir. Şimdilik BM Türk temsilcilerini bir sivil polis korumaktadır.¹³⁸

1.2.44. Erez'in Yaşam Öyküsü

İsmail Erez 1919 yılında İstanbul'da doğmuştur. Galatasaray Lisesi'nden sonra SBF'yi bitiren Erez, Dışişlerinde meslek memur adaylığı sınavını kazanarak 1944'te genel sekreterlik kaleminde görev yapmış, askerlik görevini tamamladıktan sonra yurt dışında çeşitli görevlerde bulunmuştur. 1969'da Birleşmiş Milletler nezdinde Türkiye daimi delegeliğinde orta ve 1960'da Büyükelçilik müsteşarı olan Erez, 1961'de merkezde Protokol Genel Müdürü olmuş, 1964 yılında Prag Büyükelçiliğini yönetmek üzere orta elçilik görevine getirilmiştir.

İsmail Erez, aynı yıl Türkiye'nin Prag Büyükelçiliği'ne aslen atanmış, daha sonra 1967'de Beyrut, 1970'de Roma Büyükelçilikleri'nde bulunmuştur. Erez, 1972'de Dışişleri Bakanlığı Genel Sekreterliğine atanmış, Paris Büyükelçiliğine gideceği güne kadar bu görevde kalmıştır. Marsilya'daki Ermeni anıtı meselesinde, Türkiye, Paris'teki Büyükelçisi Hasan Esat Işık'ı geri çekmiş, Paris Büyükelçiliği bir süre boş kalmıştır. Daha sonra, Fransa ile ilişkilerimiz bir miktar yumuşayınca, bu önemli Avrupa başkentine tecrübeli bir diplomatın büyükelçi olarak atanması gereği ortaya çıkmış ve bu görev, Erez'e layık görülmüştür. İsmail Erez, evli iki çocukluydu. İngilizce, Fransızca bilmekteydi. Erez 31 yıldan beri Dışişleri Bakanlığında çalışıyordu.¹³⁹

1.2.45. Suikast Haberi Paris'ten Başkente Ulaşınca Dışişleri Bir Anda Karıştı

Ankara, (Ümit Gürtuna) - Saat 16.15 Dışişlerinin en üst katındaki telsiz bölümü NATO delegasyonunun telsizinden geçilen bir açık telgrafla birbirine giriyor. Makinadan kapılarak yıldırım hızıyla Genel Sekreterliğe ve diğer bazı genel müdürlüklere ulaştırılan

¹³⁸ Cumhuriyet, 25 Ekim 1975.

¹³⁹ Cumhuriyet, 25 Ekim 1975.

telgraf şöyle: “*Parola Paris, NATO... Hemen Ankara’ya haber verin. İsmail Erez beyi vurdular. Kendisi ağır yaralı, Şoförü öldü. Ankara benimle temasa geçsin hemen. Sen de irtibatı kesme benimle...*”

Haber çok kısa sürede Bakanlıkta duyuluyor. Hemen Bakanlığa gidiyoruz. Döner kapıdan içeri girerken, kapının iç tarafından bir kalabalık, bayılmak üzere olan bir adamı kucaklayarak şoförler odasına doğru taşımaya çalışıyor. Bir ara ağzı burnu kan içindeki adamla göz göze geliyoruz. Kapının hemen solundaki vestiyerde görevli, “*İbrahim Efendi*” diye anılan İbrahim Yener bir kişi. Çevrede Rumlara, Yunanlılara karşı ağır sözler duyuluyor. İbrahim Yener’in, İsmail Erez’i çok sevdiği için baygınlık geçirdiğini sanıyoruz. Sonra öğreniyoruz ki, ölen şoförü küçük yaştan beri yanına alıp yetiştirdiği yeğeni Talip... Talip’in babası da Dışişlerinde görevli müstahdem Sabri Yener... O da çok kötü durumda.¹⁴⁰

Bir Erez Vardı

Bütün Dışişleri çok kötü durumdaydı dün akşamüstü. Odalardan hıçkırık sesleri geliyor, konuştuğumuz kişiler güçlkle gözyaşlarını saklamaya çalışıyorlardı. Öldürülen Büyükelçi Erez’in bir yıl öncesine kadar merkezde genel sekreter olarak görev yapmış olması etkileri de vardı bu hıçkırıklarda.

Bakanlık İsmail Erez ile ilgili hatıralarla doluydu. Biz de kendisini Erbakan’ın Sudi Arabistan’a yaptığı gezi sırasında yakında tanıma olanağı bulmuştuk. O acayip gezide saçmalıkların en az orana ve en düşük düzeye indirilmesi için elinden geleni yapmıştı. Kulakları çınlasın zamanın Devlet Bakanı İsmail Hakkı Birler ile yan yana Erbakan’a karşı efendiliğini bırakmadan mücadele vermişti.¹⁴¹

Hükümetin Tutumu

Herzeye bir tarafa, yurt dışındaki görevlilerimizin nasıl bir güvensizlik içinde çalıştıkları Daniş Tunalıgil ‘den sonra İsmail Erez’in de öldürülmesi ile açıkça ortaya çıktı. Zaten beliydi, illaki birilerinin öldürülmeleri gerekiyordu bunun duyulması için.

Ve Daniş Tunalıgil’in öldürülüşünden üç günden fazla bir zaman geçmesine rağmen toplanıp da bir bildiri dahi yayınlamayan bir hükümet işbaşında. Onun Isparta

¹⁴⁰ Cumhuriyet, 25 Ekim 1975.

¹⁴¹ Cumhuriyet, 25 Ekim 1975.

gezisini kesme gereksinmesini saymayın duymayan başı da işbaşında. Eğer bu hükümet Tunalıgil'in öldürülüşünden hemen sonra dünya kamuoyu önünde enerjik bir davranışa girseydi, İsmail Erez göz göre göre öldürülebilir miydi? Bir Büyükelçisi öldürülen ve susmakta inat eden bir hükümet sonra da ikinci bir elçi öldürüldükten sonra da, yapılan dün akşam ki toplantı...

Dışişleri Bakanlığının telsizleri yine çalışıyor. Önce Ankara'yı bulamayan, bu yüzden Brüksel'deki NATO delegasyonunun telsizi aracılığıyla Ankara'ya haber ulaştıran Paris Büyükelçiliği telsizi ile artık bağlantı kurulmuştur. Herkesin ağzında hükümetin tutumu ve telsizler...¹⁴²

1.2.46. Erez Dün Sabah 'İsteseler Beni Şimdi Şuracıkta, Ya Da Sokakta Öldürebilirler' Demişti

Paris - Kosta Daponte bildiriyor; Talihsiz İsmail Erez'le son kez dün sabah konuşmuştuk. Viyana'daki olaydan sonra hem Paris'te alınacak güvenlik tedbirleri, hem de Fransa Dışişleri Bakanının Türkiye'ye yapacağı ziyaret hakkında kendisinden bilgi soracaktık. Erez, Viyana'da öldürülen meslektaşısı Daniş Tunalıgil hakkında *"Mazlum ve melek gibi bir adamdı"* dedikten sonra *"Paris'te de güvenlik tedbirlerinin alınması için ilgili Fransız makamları nezdinde mutat girişimlerde bulunduk"* diyecekti.

Ancak, İsmail Erez, Elçi-Müsteşar Kamuran Tüzel ile daha önce bu konuda yaptığı konuşmalarda bu tür güvenlik tedbirlerinin pratik faydasına inanmadığını da gizlemeyecekti. Erez, *"Bu gibi tedbirler aslında hiçbir işe yaramaz"* diyordu. *"Beni bugün öldürmek isteseler şimdi şuracıkta, ya da sokakta da öldürebilirler"* diyecekti.

Büyükelçi İsmail Erez, bilindiği gibi Paris'teki görevine 2 Kasım 1974'de başlamıştı. Paris Büyükelçiliği görevini çok önemli sayıyor. Ve buraya gelmekle kariyerinin zirvesine çıktığını tekrarlıyordu

Büyükelçimiz bilindiği gibi Fransa Dışişleri Bakanı Sauvagnargues'in 2- 4 Kasımında Ankara'ya yapacağı resmi ziyaretin hazırlıklarıyla titizlikle uğraşıyordu. Erez

¹⁴² Cumhuriyet, 25 Ekim 1975.

29 Ekim Cumhuriyet Bayramı için Büyükelçilikte düzenlenecek kabul resminden sonra ertesi günü Ankara'ya gitmeye hazırlanıyordu.¹⁴³

Fransa'nın İhmali Var mı?

Kırk sekiz saat önce Viyana Büyükelçimizin öldürülmesi olayından sonra özellikle Fransız kamuoyu organlarında görülen ilgisizlikten başka, Paris Büyükelçiliğimizin Fransız makamlarından istediği güvenlik tedbirlerinde bir ihtimalden de söz edilebilir. Viyana'daki feci olaydan ve burada yapılan uyarılardan sonra Fransız Polisi Türkiye Büyükelçisi'nin şehir içindeki protokol ziyaretleri için yanına niçin bir muhafız vermediği merak konusudur.

Fransız radyo ve televizyonlarına gelince, olayla ilgili haber ve yorumlarında bu cinayetin Ermeniler ya da EOKA-B tarafından işlenmiş olabileceği üzerinde durulurken; dinleyicilere Ermeni asıllı Fransız şarkıcı Arnavur'un Ermenilerle ilgili bir plağını ve yine Ermeni asıllı ressam Carzou'nun yaşadığı yazdığı bir kitabı referans olarak göstermesi hayretle karşılanacaktı. Ermeni katliamı ve Talat Paşa'dan da söz eden radyo, bugün Türkiye'de yaşayan Ermenilerin ise, Atatürk'ten beri tedirgin edilmeden yaşamlarını sürdüreceklerini de ekleyecekti.¹⁴⁴

1.2.47. Tunalıgil ve Erez'in Öldürülmesi İstanbul'da Yapılan Yürüyüşle Protesto Edildi

Viyana Büyükelçimiz Daniş Tunalıgil'den sonra Paris Büyükelçimiz İsmail Erez'in de menfur bir suikast sonucu öldürülmesi, dün İstanbul'da bin kişilik bir topluluk tarafından yapılan yürüyüşle protesto edilmiştir. Gösteri sırasında herhangi bir olayın çıkmaması için güvenlik kuvvetleri de sıkı biçimde tedbir almıştır.

Suikast haberlerinin Türkiye radyoları tarafından yayınlanmasından sonra, Edirnekapı'dan yürüyüşe geçen topluluk, Millet Caddesi yoluyla Beyazıt'a gelmiştir. Yürüyüş sırasında “Katil Ermeniler”, “Şehidimiz Elçimiz”, “Yanlarına Koymayacağız” sloganlarını tekrarlayan ve sayıları bin kadar olan topluluğun Beyazıt'a polis tarafından önü kesilmiştir. Burada yapılan konuşmalarda, suikast olayları protesto edilmiş ve

¹⁴³ Cumhuriyet, 25 Ekim 1975.

¹⁴⁴ Cumhuriyet, 25 Ekim 1975.

yürüyüşçülerden biri kalabalığa hitaben; “Türk kanı taşıyanlar iki menfur olayı protesto için yarın (bugün) saat 11’de Beyazıt’ta toplantısı” demiştir.

Güvenlik kuvvetlerinin uyarıları üzerine, topluluk, herhangi bir olaya meydan vermeden dağılmıştır. Bu arada, İstanbul’da dün bütün konsolosluklarda ve Fener Patrikhanesi önünde sıkı güvenlik tedbirleri alınmıştır. Özellikle azınlıkların bulunduğu semtlerde, güvenlik kuvvetleri devriye görevine başlamıştır. Ayrıca, herhangi bir olaya karşı, panzerler Bayezid Meydanında üslenmiş, Kapalıçarşı önünde alınan tedbirler de artırılmıştır.¹⁴⁵

1.2.48. Elçilerimizi Öldürenler Henüz Yakalanmadı

Fransız polisi, Paris’te gözaltına aldığı Rum, Ermeni ve Kürt asıllı 14 kişiyi, serbest bıraktı. EOKA-B ile tedhişçi Ermeni örgütlerin suikastları gerçekleştirmiş olabileceği ihtimali üzerinde durulduğu bildiriliyor.¹⁴⁶

1.2.49. Suikastlara İlişkin Soruşturma Sürüyor

(Cumhuriyet Haber Merkezi) - Paris ve Viyana muhabirlerimiz Kosta Daponte ile Önder Kirman’ın bildirdiklerine göre, Fransa ve Avusturya’daki büyükelçimizin katillerinin yakalanmaları ya da yakalanmalarını sağlayabilecek nitelikte ipuçlarının ele geçirilmesi için yoğun bir arama ve soruşturma faaliyeti sürdürülmektedir.

Paris muhabirimiz Kosta Daponte, Fransız polisinin dün sabah Rum, Ermeni ve Kürt asıllı 14 kişiyi gözaltına aldığını, ancak bunların sorgularının yapılmasından sonra serbest bırakıldıklarını bildirmiştir. Aynı bilgilere göre, polis dün sabah genellikle siyasal mülteci olan kişilerin evlerine baskınlar düzenlemiştir. Ancak, bu baskınlarda Paris Büyükelçimiz İsmail Erez’in öldürülmesi olayına ışık tutacak hiç bir ipucuna, silah ya da belgeye rastlanmamıştır. Çeşitli evler dün sabah yapılan baskınlarda 50 Fransız polisinin görev aldığı açıklanmıştır. Fransız polisine, Karşı Casusluk Örgütüyle Uluslararası Polis Birliği (İnterpol) de yardım etmektedir. Bu arada Fransa İçişleri Bakanlığı sözcüsü de yaptığı bir açıklamada kesin bir ipucu ele geçirilemediğini bildirmek zorunda kalmıştır.¹⁴⁷

¹⁴⁵ Cumhuriyet, 25 Ekim 1975.

¹⁴⁶ Cumhuriyet, 26 Ekim 1975.

¹⁴⁷ Cumhuriyet, 26 Ekim 1975.

İntikam Komandoları

Öte yandan, Büyükelçimiz İsmail Erez ile makam şoförü Talip Yener'in suikasta kurban gittikleri 24 Ekim cuma günü Paris'te postaya atılmış İngilizce bildiriler ele geçirilmiştir. *"Ermeni Halkının İntikam Komandolarının"* imzasını taşıyan bildiride, yer ve tarih belirtilmeden bir Türk Büyükelçisinin öldürüleceğinden söz edilmektedir. Paris'teki Büyükelçiliklere gönderilen mektuplarda, ANKA Ajansı'nın Alman DPA Ajansı'ndan aktararak bildirildiğine göre, şöyle denilmektedir: *"Bizler Ermeni Halkının çocuklarıyız. İntikam için harekete geçtik. Türkiye'nin politik temsilciliklerine karşı hareketimiz bu amaçlıdır. Dünyanın büyük, küçük devletlerine hatırlatıyoruz ki, Ermeni Halkı'na yapılan katliam cezasız kalmıştır. Bu adalet hareketi dünya halklarının Türk katliamına uğrayan Ermenilere dikkatini çekmek üzere yapılmıştır. Silahlar ancak Türk Hükümeti, Ermenilerle adaleti yeniden kurmak üzere görüşmelere başlayınca susacaktır."*¹⁴⁸

EOKA-B ve Ermeni Örgütleri

Öte yandan gerek Viyana Büyükelçimiz Daniş Tunalıgil'in, gerekse Paris Büyükelçimiz İsmail Erez ile makam şoförü Talip Yener'in suikastlarının ya Ermeni örgütleri, ya da EOKA-B tedhiş örgütü tarafından gerçekleştirildiği üzerinde her iki ülkenin güvenlik makamları da durmaktadır.

Varsayımlar üzerinde durmayı sürdüren Paris'teki güvenlik çevreleri tedhişçilerin elçilik şoförünü de öldürmelerine özellikle dikkat çekmektedirler. Şoförün, katilleri tanımasından çekinmeleri nedeniyle öldürülmüş olacağı da ileri sürülmektedir.¹⁴⁹

Güvenlik Tedbirleri

Olağanüstü güvenlik tedbirleri Paris Büyükelçiliğimizin çevresinde dün yoğunlaştırılmıştır. Bu arada Büyükelçiliğin çevresindeki ilk kordonda nöbet bekleyen sivil ve resmi polislerin sayısı 23 olduğu bildirilmiştir.

Fransız resmi makamları önceki günkü suikastla ilgili olarak soruşturmaların başlamasından sonra olay dosyası Devlet Güvenlik Mahkemesine aktarmıştır. Soruşturmalar Paris Güvenlik Mahkemeleri Savcılarınca yürütülmektedir.

¹⁴⁸ Cumhuriyet, 26 Ekim 1975.

¹⁴⁹ Cumhuriyet, 26 Ekim 1975.

Bugün Paris'ten Ankara'ya gönderilmesi beklenen Büyükelçimizin naaşı önünde yapılacak törene katılmak üzere Ankara'dan Büyükelçi Namık Yolgan'ın buraya gelmesi beklenmektedir. Büyükelçiliğimiz dün bu törene ilişkin hazırlıklar konusunda Fransız Dışişleri Bakanlığı Protokol Şefiyle bir görüşme yapmıştır.¹⁵⁰

Erez İçin Paris'te Tören Yapılacak

Dün sabah Paris Maslahatgüzarımız Kamuran Tüzel ile Fransa Dışişleri Bakanlığı arasında yapılan görüşme sonunda Fransız Hükümeti'nin İsmail Erez'in cenazesinin Ankara'ya götürülmesi için özel bir uçak vereceği ve havaalanında askeri bir tören düzenleyeceği açıklanmıştır. Cenazelerin havaalanına gönderilmesinde önce Paris Büyükelçiliğimiz'de bir tören yapılacaktır.¹⁵¹

Dünkü Fransız Basını

Büyükelçimizin ve şoförünün öldürülmesiyle sonuçlanan cinayetle ilgili haberler Fransız basınında birinci sayfalarda yer almaktadır. Bunlardan Le Figaro Gazetesi soruşturmaların Paris'te Ermeni ve Kıbrıslı Rum çevrelerine yöneltildiğini yazmaktadır. Jean Piarre Mercier imzasıyla yayınlanan yazıda, Büyükelçi İsmail Erez'den "*Türk Fransız detantının adamı*" olarak söz edilmektedir. Yazar, İsmail Erez'in bir yıldan daha kısa bir süre içinde Türk Fransız ilişkilerindeki gerginliği yumuşatmaya muvaffak olduğunu çok başarılı ve parlak bir diplomat olduğunu eklemektedir.

Mercier, bu yazısında Fransa'nın geçen yıl Birleşmiş Milletler Kürsüsünde Türk aleyhtarı tutumundan sonra iki ülke arasındaki ilişkilerin bozulmadığını da hatırlatmaktadır. Erez'in bu konuda büyük bir sabırla çalıştığını belirten yazar, bu dönemde başarıyla atlamaya muvaffak olduğunu belirtmektedir.¹⁵²

Le Monde

Gazetenin "*Diplomatlar ön mevzilerde*" başlıklı makalesinde Viyana ve Paris'te Türk Diplomatlarının öldürülmesi ve başka ülkelerde de diplomatların kaçırılmasından sonra geleneksel diplomatik dokunulmazlığın tehlikeye düştüğü belirtilmektedir.

¹⁵⁰ Cumhuriyet, 26 Ekim 1975.

¹⁵¹ Cumhuriyet, 26 Ekim 1975.

¹⁵² Cumhuriyet, 26 Ekim 1975.

Le Monde, bu yazısında özetle şunları eklemektedir: “İsmail Erez’in katili Ermeni, Kürt, Kıbrıslı, Yunanlı ya da bir Türk eylemcisi olabilir. CIA dan da kuşkulananlar vardır. Bir diplomatı hedef tutan cinayet ise tutumları sertleştirmekten başka bir işe yarayamaz. Türkiye’deki Ermeniler, Türklerin işgalindeki Kıbrıslılar, Türk, -Yunan ilişkileri şu veya bu şekilde bu cinayetlerin kefaretlerinin ödemek zorunda kalabilecektir...

Yakın doğudaki tüm olay ve gelişmeler bu bölgede kokuşmuş bir yaranın varlığını göstermektedir. Tarihin bıraktı acıları ve düşmanlıkları aşabilecek, Ermeni soykırımı da dâhil savunmayacak bir ses yükselmeyecek mi? Çağ dışı nefret duygularına son verecek çünkü düşmanlara elini uzatacak biri bulunamayacak mı? Bomba ve otomatik silahların patlamaları arasında Atatürk ile Venizelos veya De Gaulle ile Arap dünyası arasındaki barışmanın anısı ise böyle bir umudun gerçekleştirilmesinin o kadar zor olmadığını göstermektedir.”

Le Monde Gazetesi’nde Maurice Delaure, İsmail Erez’in Fransız Kültürü ile yetişmiş Fransız dostu bir Türk diplomat olduğunu ve Paris’teki başarılı görevinden kendisini sevdirdiğini yazmaktadır. Aynı gazete Paris Üniversitesi asistanlarından Bayan A.Minasyon’nun 1973’te Los Angeles’da öldürülen Türk diplomatları ile ilgili bir mektubunu yayınlamaktadır. Bu mektupta iki Türk diplomatını öldüren Mıgırdiç Yanıkyan’ın iddia edildiği gibi dengesiz olmadığı ve bu cinayeti bilinçli olarak işlediği yazılmaktadır. Adı geçen ne deli ne de katil olduğunu ileri süren Minasyon bunun bir şiddet eylemi olduğunu doğuda Amerika ve Avrupa’da Ermeni gençleri tarafından takdir edildiğini eklemektedir.¹⁵³

L’Aurore

L’Aurore Gazetesi; olayı, Viyana’daki cinayete bağladıktan sonra Ermeni Kurtuluş Ordusu’nun bu cinayetleri işlediğini bildirdiğini yamaktadır. L’Aurore ayrıca, “*Paris’in ortasında siyasal cinayet*” “*Diplomatların katliamı*” başlıkları altında Viyana’daki meslektaşından 48 sat sonra Türkiye Büyükelçisi hiç kuşkusuz EOKA tarafından öldürülmüştür” demektedir.

Le Quotiddien ve Paris Gazetesi, “*Türk Büyükelçileri hedef teşkil ediyor*” başlıklı haberlerinde Viyana’dan sonra Paris’te işlenen cinayetlerin failleri bilinmemekle beraber, bu olayların uluslararası ikili ilişkilerde ciddi sonuçlar yaratabileceğini yazmaktadır. Aynı

¹⁵³ Cumhuriyet, 26 Ekim 1975.

gazete Paris'teki büyükelçimizin öldürülmesine değinerek bu konuda dört varsayım üzerinde durmaktadır: 1-Ermeni Kurtuluş Cephesi, 2- EOKA-B, 3- Kürt Örgütleri, 4- Aşırı Sağcı veya Anarşist Türkler Paris'te çıkan International Herald Tribune Gazetesi de olayı birinci sayfasından vererek iki günde iki Türk diplomatının öldürüldüğünü hatırlattıktan sonra, bu cinayetin Kıbrıslı Rum EOKA Örgütü ya da Ermeni örgütleri tarafından işlenmiş olabileceği varsayımları üzerinde durularak soruşturmaların bu yönden yürütüldüğünü eklemektedir.¹⁵⁴

Yunan Basınındaki İddialar

Öte yandan, Yunan gazeteleri, Avusturya polisinin eşi görülmemiş bir gaf yaptığını öne sürmektedirler. *“Elefterotipyasi”* Gazetesi bu konudaki haberini *“Suçu Yunanistan’a atmak için sayfa uluslararası komplo”* başlığı altında vermektedir. *“Apoyevmatini”* ise, *“Türkler savaş havası yarattı”* başlığını seçmiştir.

Aşırı eğilimleri temsil eden Yunan komünist partilerinin organları olan *“Avghis”* ve *“Rizospastis”* gazeteleri olayının siyasal yönü olabileceğini yazarak bazı yorumlara yer vermişlerdir.

“Avghis” Erez’in öldürülmesinin emperyalizm makinasının damgasını taşıyan bir cinayet olduğunu öne sürmüş ve *“Cinayete Yunanlıların adlarını karıştırmak isteyen Amerikan entrikası başarısızlığa uğradı”* demiştir.

“Rizospastisa” Gazetesi ise, olayın bir *“tahrik”* olduğunu iddia etmiş ve İsmail Erez’i öldüren suikastçıların Ermeniler, Kürtler, CIA ajanları ve hatta solcu Türkler olabileceğini ileri sürmüştür.

Tnea Gazetesi de *“Paris'teki cinayetten sonra Yunanlılar aleyhinde kışkırtma ve suçlamalar yapıyor. Failler aşırı Ermeni unsurlarıdır. Üç Yunanlının suçsuzluğu saptandı”* demiştir.¹⁵⁵

Viyana’da

Viyana’da ise geçtiğimiz çarşamba günü Büyükelçimiz Daniş Tunalıgil’in makamında öldürülmesi olayını aydınlatmak için yoğun çabalar dün de sürdürülmüştür.

¹⁵⁴ Cumhuriyet, 26 Ekim 1975.

¹⁵⁵ Cumhuriyet, 26 Ekim 1975.

Viyana Yüksek Mahkemesi'nin önceki gün Yunan uyruklu üç kişi hakkında çıkarmış olduğu tutuklama belgesi bu arada geniş yankılara yol açmıştır.

Atina polisi sözcüsü Çekoslovakya'nın Bratislava kentinde bir Çek takımıyla bir Yunan takımı arasında UEFA Kupası çerçevesinde yapılan bir futbol karşılaşmasını seyrettikten sonra Yunanistan'a döndükleri ve cinayete karışmadıkları belirtilerek önceki gün serbest bırakılan bu üç iş adamının Panayotis Yormaz (Kuyumcu), Theodoros Lukidis (Zeytinyağı tüccarı) ve Diyonisos Çakonas (Tüccar) oldukları bildirilmiştir. Yunan polisinin iddia ettiğine göre bu üç Yunanlı Viyana Büyükelçimizin öldürüldüğü saatlerde Bratislava'daki Kiev Oteli'nde yemek yemektedirler.

Öte yandan Atina'da birçok Yunanlı Türkiye'nin Viyana Büyükelçisinin ardından Paris Büyükelçisinin öldürülmesi haberini kaygı ile karşılarken, Yunanistan hükümeti de resmi bir yorumda bulunmayarak bu konudaki sessizliğini sürdürmüştür. Atina'daki Türkiye Büyükelçiliğini korumakla görevli polislerin sayısı da iki gündür olağanüstü bir ölçüde artırılmıştır.¹⁵⁶

1.2.50. Katiller Erez'in Günlük Programı Hakkında Ayrıntılı Bilgiler Almıştı

Paris, (Kosta Daponte) - Büyükelçilik dünyanın en tehlikeli mesleklerinden biri oldu. Son yıllarda büyükelçiler ya rehin alınıyor ya da profesyonel gangsterler gibi çalışan tedhişçiler tarafından öldürülüyor. Bir Fransız meslektaşımızın da dediği gibi, *“Tedhişçiler nereden gelirse gelsin, yöntemleri ile kapıları diplomasiye kapatmakta, bunun yerine polis romanlarına özgü olaylar dizisine neden olmaktadır.”*

Fransız yöneticilerini de, polisini de adam akıllı şaşırtmış ve tedirgin etmiş benzeyen Türkiye'nin Paris Büyükelçisi İsmail Erez ile şoförünün feci bir şekilde öldürülmesi ile sonuçlanan hatta sonundaki siyasal cinayetle ilgili soruşturmalar gizlilik içinde yürütülürken, yetkililer, Viyana ile Paris'teki bu cinayetler arasında ilişki kurmaktan kendilerini alamıyorlardı.¹⁵⁷

¹⁵⁶ Cumhuriyet, 26 Ekim 1975.

¹⁵⁷ Cumhuriyet, 26 Ekim 1975.

Profesyonel Tedhişçiler

Paris'te ve hatta başkentin dışında yüzlerce polisin katıldığı soruşturmalar Kıbrıslı Rum, Ermeni ve Türk örgütleri çevrelerinde de geniş alanda yönetilirken, gözlemcilerin birleştikleri nokta Viyana'da olduğu gibi, Paris'teki siyasal cinayetin katillerinin de, kuşkusuz özel eğitim görmüş, eğitilmiş, profesyonel tedhişçiler olduğu merkezindedir. Ancak Yakın Doğu ve ya başka ülkelerdeki tedhiş örgütlerinde eğitim görmüş ya da özel okullardan geçmiş kişilerin bu kadar planlı, hesaplı ve soğukkanlı hareket edeceklerini hatırlatanlar ise, Paris'teki cinayete değinerek buradaki katillerin Büyükelçi İsmail Erez'in günlük programını ve ziyaretlerini de dakikası dakikasına kadar bilecek ayrıntılı bilgiler elde etmiş olduklarına dikkat çekiyorlar.

Soruşturma yetkililerinin özellikle bu konu üzerinde titizlikle durdukları kuşkusuz.

Bu arada Fransız resmi çevrelerindeki içten ilgi ve yakınlığa rağmen Fransız basın, radyo ve televizyonun çoğunluğunda görülen hafiflik hayret uyandırıyor. Siyasal cinayetlerin Ermeni örgütleri tarafından işlenebileceği varsayımı üzerinde durmak bahanesiyle devamlı olarak Ermeni katliamından söz eden kamuoyu organlarından nihayet dün sabah bir yorumcu, *“Bu yüzyılın başında geçen bir olay hakkında 60 yıl sonra intikam alınmak istenebileceğini düşünmek de zordur”* demektedir.

Öte yandan, soruşturmalar hakkında bilgilerine başvurduğumuz gerek Türk, gerekse Fransız yetkilileri, *“Keşke olsa da söylesek...”* diyorlar.¹⁵⁸

Büyükelçilikte

Güvenlik kuvvetlerinin koruduğu Ankara Caddesinde tarihi bir konakta barınan Türkiye Büyükelçiliği'ndeki hava heyecanlı ve gergin, büyük bir çoğunluğu sabahlamış bir kısmı uyuyamamış olan diplomat meslek memurları ve elçilik personeli sinirlerinin ve yorgunluğunun üstesinden gelmeye çalışıyor.

Talihsiz Büyükelçi İsmail Erez'in eşi ile kızını teselli etme olanağı da yok. Önceki günden beri şok ve şaşkınlık içinde bulunan anne-kız, birbirini teselli etmeye çalışıyor. Necla Erez geceyi OECD'deki delegemiz Büyükelçi Memduh Aytür'ün evinde geçirdi. Necla Erez cinayet sırasında Büyükelçilikte yoktu. Döndüğü zaman ise, polisin koruduğu elçiliğe girmekte güçlük çekecek ve büsbütün şaşıracaktı. Necla Erez önceki günden beri

¹⁵⁸ Cumhuriyet, 26 Ekim 1975.

kendini tutamayarak ikide bir “*Keşke Paris’e gelmeseydik...*” demekten kendini alamıyor. Kızı Nazan ise, annesini mi teselli edeceğini, yoksa kendi şokundan mı kurtulmaya çalışacağını bilemez bir durumda...¹⁵⁹

Şoförün Genç Eşi

Büyükelçimizle birlikte öldürülen 30 yaşındaki şoförü Talip Yener ise, yeni evli Paris’te bulunan ve ancak 15 yaşında olan karısı gerçekte düş arasında sanki bambaşka bir dünyada.

Bu cinayetten sonra Paris, uluslararası tedhiş örgütleri için dokunulmazlık imtiyazını da yitirmiş oluyor. Bu ayın başlarında Paris’te öldürülen İspanya Büyükelçiliği Askeri Ataşesi’nin katilleri de henüz bulunamadı.

Dün sabah bir İtalyan gazetecisiyle konuşurken, olayın Roma’da büyük bir tepki yarattığını ve İsmail Erez’in İtalyan başkentinde tanınan ve sevilen bir diplomat olduğunu öğrenecektik.¹⁶⁰

Romanya Elçisi

Olay günü Büyükelçimizi görmüş olan yabancı diplomatlardan Romanya Büyükelçisi ölüm haberini heyecanla öğrendi. “*Kendisiyle uzun uzun Viyana’daki suikastı konuştuk. Erez, meslektaşının arkasında bir öksüz bıraktığını söyledi. Değerli ve yetenekleri olan bir diplomattı. Cana yakın ve dost bir insandı. Yunan Büyükelçisiyle konuşmalarını gördüm. Yunan Büyükelçisini büyükelçilikten sonra konuşmalarını bir kahvede sürdürecektik kadar kendisine ısındırmıştı*” diyordu.¹⁶¹

1.2.51. Viyana ve Paris Büyükelçilerimizin Öldürülmeleri Protesto Ediliyor

Viyana Büyükelçimiz Daniş Tunalıgil ‘den sonra Paris Büyükelçimiz İsmail Erez’in de bir suikast sonucu öldürülmesi büyük çapta protestolara yol açmıştır. İki elçimizin öldürülmeleri üzerine dün İstanbul Emniyet Müdürlüğü’nde bir toplantı yapılmış ve polisteki tüm izinler ikinci bir emre değin kaldırılarak alarma geçilmiştir.

¹⁵⁹ Cumhuriyet, 26 Ekim 1975.

¹⁶⁰ Cumhuriyet, 26 Ekim 1975.

¹⁶¹ Cumhuriyet, 26 Ekim 1975.

İstanbul Emniyet Müdürü Arif Yüksel, İstanbul’da bulunan beş yüzün üzerindeki hassas noktada, tüm konsolosluk, azınlıklara ait dernek, lokal ve onlarla ilgili tüm yerlerde esasen yıllardan beri polis kordonu bulundurulduğunu, bugün de buradaki kuvvetlerin bir kat artırıldığını belirtmiştir. Bu arada özellikle de havalimanı, Feber Rum Ortodok Patrikhanesi ve birkısım konsoloslukların önünde çok sıkı güvenlik tedbirleri alınmıştır.¹⁶²

Dünkü Miting

İstanbul Ülkü Ocakları Viyana ve Paris Büyükelçilerimizin öldürülmelerini protesto için Beyazıt’ta bir miting düzenlemişler ve mitinge katılanlar daha sonra Ayasofya Müzesi’ne girerek Ezan ve Kur’an okumuşlar, hükümetten Ayasofya’nın tekrar cami haline getirilmesini istemişlerdir. Bu arada mitingde konuşan Ülkü Ocakları yöneticileri “Olayın sorumluları ortaya çıkmadığı takdirde, Bozkurtların suçluları kendi metotlarıyla ortadan kaldıracaklarını” belirtmişlerdir.

Sabah saat 10.30’dan itibaren Ülkü Ocakları’na bağlı öğrenciler, kaldıkları yurtlardan kollar halinde Beyazıt’a doğru yürüyüşe geçmişler ve Beyazıt’ta toplanmışlardır. Sayıları 2000’e yaklaşan yürüyüşçüler burada sürekli olarak “*Yaşasın Bozkurtlar*”, “*Azınlıklar dışarı*” şeklinde bağırıyorlardı. Zaman zaman çeşitli ülkeler aleyhine de gösteriler yapan Ülkü Ocakları mensupları, ellerinde “*İntikamımız alınacak*”, “*Öcümüz arkada kalmaz*”, “*Kana kan intikam*” ve “*Şehidimiz ölmez*” şeklinde pankartlar taşımışlardır. Göstericiler üniversite önündeki mitingi caddeye de kaydırmışlar ve araçların gidiş gelişini engellemişlerdir.

Sat 13.00’e değin Beyazıt’ta kalan topluluk daha sonra yürüyerek Ayasofya Müzesi önüne gelmiş ve “*Allah Allah*” diye bağırarak yapıyı doldurmuşlardır. Çok sayıda toplum polisinin bakışları arasında müzeye giren Ülkü Ocaklılar, müzenin ortasında toplanmışlardır. Bu arada minbere çıkan bir şahıs ezan okumuş, ardından Kur’an okunmuş dualar edilmiştir. Gösterici topluluğun “*Âmin*” sesleri arasında devam eden dualardan sonra bir şahıs, “*Ayasofya’nın tekrar cami yapılması gerektiğini ve bunun içim hükümete başvuracaklarını*” belirten bir konuşma yapmıştır. Bu arada bazı öğrencilerin

¹⁶² Cumhuriyet, 26 Ekim 1975.

namaz kılma isteği, abdest alınmadığı gerekçesiyle reddedilmiş ve topluluk hep birlikte Fatiha okuyarak müzeyi terk etmiştir.¹⁶³

Taksime Yürüdüler

Daha sonra “*Dişe diş, kana kan, intikam*” diye bağırarak ve ara sıra da tekbir getiren Ülkü Ocaklılar, Vilayet önünde Sirkeci’ye, Karaköy Köprüsü’nden de Dolmabahçe yolu ile Taksim’e çıkmıştır. Taksim Anıtı’na şehit edilen elçilerimizin fotoğraflarıyla bayrağımız asılmış, hep bir ağızdan İstiklal Marşı söylenmiştir. Konuşmacıların yürüyüşün mana ve ehemmiyetini belirten konuşmalarından sonra bu tel’in mitinginin burada sona erdiği megafonla katılanlara hatırlatılmıştır. Yürüyüşü idare edenler de dağılan kalabalığa İstiklal Caddesi’ne girmemelerini de tavsiye etmişlerdir. Polis de kalabalığın Taksim’e azınlıkların bulunduğu semtlere geçmemesi için tertibat almıştır.¹⁶⁴

Çelenk Koydular

Öte yandan CHP Bakırköy Gençlik Kolları da bir basın toplantısı düzenlemiş ve iki dakikalık saygı duruşunda bulunarak Atatürk Anıtı’na bir çelenk bırakmışlardır. Gençlik kolu başkanı Ahmet Güzel, basın toplantısında yaptığı konuşmada, “*Yurt dışındaki bu saldırıları fırsat bilen ülke içindeki fanatik grupların halkımızın milliyetçilik duygularını istismar ederek üzücü olaylar yaratmak isteyebileceklerini belirtmiş ve halkın bu tür tahrik ve kışkırtmalara kapılmamalarını*” istemiştir.¹⁶⁵

1.2.52. Elçilerimizi Korumak İçin Güçlü Tedbirler Alınması İsteniyor

Viyana Büyükelçimiz Daniş Tunalıgil’den sonra Paris Büyükelçimiz İsmail Erez’inde şehit edilmesi, büyük tepkilere yol açmış, çeşitli kuruluşlar, siyasal partiler ve yöneticileri olayı kınayan bildiriler yayınlamışlardır. Bu arada Bakanlar Kurulunun da yurt dışındaki Türk diplomatlarını Türk polisleriyle koruma kararı aldığı öğrenilmiştir. Ayrıca Yunanistan Dışişleri Bakanı Dimitrios Bitsios da Dışişleri Bakanı Çağlayangil’e bir başsağlığı telgrafi göndermiştir.¹⁶⁶

¹⁶³ Cumhuriyet, 26 Ekim 1975.

¹⁶⁴ Cumhuriyet, 26 Ekim 1975.

¹⁶⁵ Cumhuriyet, 26 Ekim 1975.

¹⁶⁶ Cumhuriyet, 26 Ekim 1975.

Tedbirler Artırılıyor

Önceki gece sabaha kadar süren Bakanlar Kurulu toplantısına uzun süredir ilk kez MSP’li bakanların da katıldıkları görülmüş ve iki büyükelçimizin öldürülmesi ile ilgili olarak gelen haberler değerlendirilmiştir. Bu konuda muhabirimize bir açıklama yapan bir kabine üyesi, “*Henüz bir teşhis konabilmiş değil, olayın niteliği ortaya çıksın, bir teşhis konsun bakalım*” demekle yetinmiştir. Bir başka kabine üyesi de, yeni bazı bilgilerin alındığını ve Çekoslovakya da yakalanan üç kişinin Avusturya emniyetine teslim edildiğini bildirmiştir. Kabine üyeleri genellikle dış ülkelerdeki korumanın kolay olmadığını ileri sürmüşler ve bu tür olayların dışarıda görev yapmayı güçleştirdiğini belirtmişlerdir.

Öte yandan konuştuğumuz kabine üyeleri dışarıdaki diplomatların korunması için alınacak tedbirler konusunda yasa çıkarmağa gerek bulunmadığını, hükümetin olanakları ile bunu sağlayacağını bildirmişlerdir.¹⁶⁷

Bitsios Başsağlığı Diledi

Öte yandan Anadolu Ajansı’nın Atina Haber Ajansı’na dayanarak bildirdiğine göre, Yunanistan Dışişleri Bakanı Dimitrios Bitsios da Çağlayangil’e gönderdiği başsağlığı mesajında Türkiye’nin Viyana ve Paris Büyükelçilerinin öldürülmesinden duyduğu üzüntüyü bildirmiştir.¹⁶⁸

Ortodoks Patriği

Rum Ortodoks Patriği 1. Dimitrios Dışişleri Bakanı Çağlayangil’e bir telgraf göndererek suikast olaylarını lanetlemiş ve “*Hükümetimize derin acımızı ve taziyelerimizi arzı iblağ ederim*” demiştir. Dimitrios “*Büyükelçilerin vazifeleri ifasında iğrenç bir şekilde katledilmelerinin patrikhane mensuplarını ve bütün cemaatlarını derin bir teessüre gark ettiğini*” bildirmiş ve “*İnsanlık dışı bu menfur cinayetleri dünya kamuoyunda lanetleriz*” demiştir.¹⁶⁹

¹⁶⁷ Cumhuriyet, 26 Ekim 1975.

¹⁶⁸ Cumhuriyet, 26 Ekim 1975.

¹⁶⁹ Cumhuriyet, 26 Ekim 1975.

Dinamit Atıldı

Viyana Büyükelçimizden sonra Paris Büyükelçimizin de öldürülmesi olayının Ermeniler tarafından yapıldığını sanan bazı kişiler tarafından Elazığ'da bir Ermeni vatandaşının evine dinamit atılmıştır. İcadiye Semtinde oturan Şefik Demir adındaki Ermeni asıllı bir kişinin evine atılan dinamit, evin kapı ve pencere camlarının kırılmasına yol açmış, ancak olayda can kaybı olmamıştır.¹⁷⁰

1.2.53. Cenazesi Dün Ankara'ya Getirilen Tunalıgil Salı Günü İstanbul'da Toprağa Verilecek

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Viyana'da öldürülen Büyükelçi Daniş Tunalıgil'in cenazesi, dün Avusturya Hava Yolları'na bağlı özel bir uçakla Ankara'ya getirilmiştir. Esenboğa Hava Alanı'ndaki karşılamada, Başbakan Süleyman Demirel, Devlet Bakanı Seyfi Öztürk, Dışişleri Bakanı İhsan Sabri Çağlayangil, Ulaştırma Bakanı Nahit Menteşe, Avusturya'nın Ankara Büyükelçisi, eski bakanlardan ve Senato Genel Sekreteri Haluk Bayülken, eski Milli Savunma Bakanı Hasan Esat Işık ile birçok büyükelçi ve Dışişleri Bakanlığı mensupları hazır bulunmuşlardır.

Merhum Büyükelçinin inzibat erleri tarafından uçaktan alınan cenazesi, bir ambulansa konularak alanda hazır bulunanların önünden ağır ağır geçirilmiştir. Çağlayangil 'in bu sırada Büyükelçi Tunalıgil'in eşi Feryal Tunalıgil'in koluna girerek kendisini teselli ettiği görülmüştür. Ambulansın önünde yürüyen bir protokol memuru da, Avusturya Cumhurbaşkanı'nın Daniş Tunalıgil'e verdiği Avusturya'nın en büyük nişanını taşımıştır. Esenboğa ile şehir merkezi arasındaki yol boyunca bindirilmiş jandarma bölüklerinin önlem almaları dikkati çekmiştir.

Merhum Büyükelçi için yarın Dışişleri Bakanlığı önünde düzenlenecek törenden sonra Cenazesi İstanbul'a götürülerek Salı günü Karacaahmet'te toprağa verilecektir. Tunalıgil için dün Türkiye saati ile 11'de Viyana'daki Türkiye Büyükelçiliğinde de bir tören yapılmıştır. Törende Avusturya Dışişleri Bakanı Erich Bielka ile Vatikan Temsilcisi Optilo Rossi ve Türk elçiliği görevlileri hazır bulunmuşlardır. Büyükelçimiz Daniş Tunalıgil'in naaşı buradan Viyana Schwechat Havaalanına getirilmiştir. Havaalanında

¹⁷⁰ Cumhuriyet, 26 Ekim 1975.

yapılan ikinci törende ise Avusturya Cumhurbaşkanı Rudolf Kırclaeger bir konuşma yapmış ve merhum Tunalıgil'e Tanrıdan rahmet dilemiştir.¹⁷¹

1.2.54. Paris ve Viyana'daki Suikastlarla İlgili Soruşturmada Kesin Bir İpucu Yok, Cinayetlere Karşı Tepkiler Büyüyor

Tunalıgil, Erez ve Yener İçin Özel Tören Yapıldı

(Cumhuriyet Haber Merkezi) - Siyasi suikasta kurban giden Viyana Büyükelçimiz Daniş Tunalıgil, Paris Büyükelçimiz İsmail Erez ve makam şoförü Talip Yener için dün Dışişleri Bakanlığında resmi tören yapılmıştır. Törenden sonra Tunalıgil ile Erez'in cenazeleri İstanbul'a nakledilmiştir. Erez Zincirlikuyu Mezarlığı'nda, şoför Talip Yener Ankara'da toprağa verilmiştir. Tunalıgil ise bugün yapılacak törenle Karacaahmet Mezarlığı'nda toprağa verilecektir.

Bu arada Paris ve Viyana'da yapılan araştırmalar sürdürülmektedir. Ancak, her iki kentte dün de bir sonuç elde edilememiştir. Siyasi cinayetlere tepkilerde sürmektedir.

Tunalıgil, Erez ve Yener için ilk tören Dışişleri Bakanlığı önünde yapılmıştır. Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk saat 12.30'da Dışişleri Bakanlığı önüne gelerek, askeri tören kıtası tarafından karşılanmıştır. Cumhurbaşkanı Korutürk ile birlikte Başbakan Süleyman Demirel ve Genel Kurmay Başkanı Org. Sami Sancar da şeref kıtasını denetledikten sonra, Daniş Tunalıgil, İsmail Erez ve Talip Yener'in eşleri ve çocukları ile yakınlarına başsağlığı dilemiştir. Cumhurbaşkanı Korutürk daha sonra, yerine, Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreteri Büyükelçi Fuat Bayramoğlu ile Başyaver Kurmay Albay Hasan Sağlam'ı bırakarak Çankaya Köşkü'ne dönmüştür. Cumhurbaşkanının Dışişleri Bakanlığı önünden ayrılışından sonra askeri bandonun çaldığı “*Cenaze marşı*” ile kortej Bakanlar Caddesi - Milli Müdafaa Caddesi, Gazi Mustafa Kemal Bulvarı yolunu izleyerek Maltepe Camiine doğru ilerlemeye başlamıştır.

Bu arada halkın yol boyunca gözyaşlarını gizleyemediği, fenalık geçirenler, bayılanlar olduğu görülmüş, ayrıca tabutlara çiçek atılmıştır. Kortejin ilerlediği güzergâh boyunca halk ayrıca, binalarının pencereleri ve balkonlarından cenazelere gözyaşı dökmüştür. Kortej, yolun iki yanında asker, polis ve sivil görevliler izlemiştir. Cenaze

¹⁷¹ Cumhuriyet, 26 Ekim 1975.

alayı Maltepe Camii önüne geldiğinde Tunalıgil, Erez ve Yener'in tabutları erler tarafından top arabalarından alınarak camiinin avlusuna getirilmiştir. Burada kılınan cenaze namazının ardından Tunalıgil, Erez ve Yener'in tabutları tekrar askerler tarafından top arabalarına konulmuştur. Kortejin hareketi ile Maltepe Camiinde düzenlene dini tören ile sona ermiştir.¹⁷²

İstanbul'a Gitti

Viyana Büyükelçisi Daniş Tunalıgil ile Paris Büyükelçisi İsmail Erez'in cenazeleri, İstanbul'a nakledilmek üzere Strazburg Sokağı'ndan yola çıkarılmıştır. Buradan Etimesgut Askeri Havaalanı'na getirilen Tunalıgil ve Erez'in tabutları, askeri bir uçağa yerleştirilmiştir.¹⁷³

İstanbul'daki Tören

Erez ve Tunalıgil'in cenazeleri ve ailelerini getiren askeri uçak saat 15.35 sıralarında Yeşilköy Askeri Havaalanı'na inmiştir.

Alanda düzenlenen askeri törene, İstanbul Valisi, Belediye Başkanı, Birinci Ordu Komutanı, Harp Akademileri Başkanları, Harp Okulu Başkanı, onun üzerinde ülkenin konsolosları, ölenlerin yakın akrabası ve arkadaşları katılmıştır.

Askeri törenden sonra cenazeler askeri uçaklara alınmış ve araçların meydan getirdiği çok uzun bir kortej halinde, çevre yolu, Haliç Köprüsünde Mecidiyeköy'e kadar gelinmiştir. Burada Tunalıgil'in cenazesini taşıyan araç ve yakınlarının araçları, Boğaz Köprüsü'nden Haydarpaşa Hastanesi gitmek üzere ayrılmışlardır. Erez'in cenazesi taşıyan araç ve cenaze törenine katılan kortej ise Zincirlikuyu Mezarlığı'na doğru yola devam etmiştir. Erez'in cenazesi mezarlığın önünde de bekleyen kalabalık bir grup tarafından karşılanmış ve dini törenden sonra toprağa verilmiştir.¹⁷⁴

Tepkiler Sürüyor

Viyana Büyükelçimiz Daniş Tunalıgil ile Paris Büyükelçimiz İsmail Erez ve makam şoförü Talip Yener'in bilinmeyen kişilerce katledilmelerine tepkiler sürmektedir.

¹⁷² Cumhuriyet, 28 Ekim 1975.

¹⁷³ Cumhuriyet, 28 Ekim 1975.

¹⁷⁴ Cumhuriyet, 28 Ekim 1975.

Sosyalist Parti Genel Başkanı Mehmet Ali Aybar, Viyana ve Paris Büyükelçilerimiz ile elçilik şoförünün katli karşısında hükümetin tepkisinin yetersiz kaldığını ileri sürmüş, *“Tedhişçiliği içerde bir politika yönetimi haline getirenler; dışarıda tedhişçilerin saldırısına uğrayınca gerekli tedbirleri almakta gecikiyor ve diplomatik yoldan gösterdiği tepki, etkili olmaktan uzak kalıyor”* demiştir.

Aybar, büyükelçiliklerimize yöneltilen saldırıları Türkiye’ye açılmış bir savaş niteliği taşıdığını ifade etmiş *“Kimin tarafından açıldığı, neden açıldığı, henüz kesinlikle bilinmemektedir. Ama günümüzde tedhişçiliğin bir savaş türü olduğunda bir kuşku yoktur. Ancak ne Başbakanının, ne de Dışişleri Bakanının ne de koalisyonu oluşturan partiler sorumlularının olaylar karşısındaki tepkileri tatmin edici olabilmıştır”* demiştir.

Türkiye Emekçi Partisi (TEP) Genel Başkanı Mihri Belli de Viyana ve Paris’te öldürülen iki Türk elçisi ile ilgili olarak verdiği demeçte olaylarla ilgili Amerikan Casusluk Teşkilatı CIA arasında bir bağlantı kurmuş ve suikastların Rum - Ermeni örgütleriyle bir ilişkisinin olmadığını sandığını söylemiştir.

Demeçte siyasi cinayetlerin, bu cinayetleri işlemiş olabileceği akla gelen Rum ve Ermeni örgütlerine bir yararı olamayacağı da belirtilmektedir.¹⁷⁵

Soruşturma

Paris muhabirimiz Kosta Daponte’nin bildirdiğine göre, Paris Büyükelçimizle şoförünün geçtiğimiz cuma günü kimlikleri bilinmeyen katiller tarafından feci bir şekilde öldürülmesinden sonra Fransız güvenlik makamlarının yürüttüğü soruşturmalar bu haftanın başında da bir sonuca ulaşmamıştır. Gerek Fransız yetkilileri gerekse büyükelçilik mensupları da dün sabah da *“Yeni bir gelişme yok”* demişlerdir. Fransız polis çevreleri ise soruşturmanın çok yönlü olarak sürdürüldüğünü tekrarlamaktadırlar.

Bu arada, Fransız basınında olayla ilgili olarak çıkan varsayımlar dışında Fransız polisinin soruşturmalarını özellikle Paris’teki Ermeni örgütleri çevreleri nezdinde yürütüldüğü konusunda resmi bir bilgiye rastlanmamaktadır.

Bu arada ilgililer Fransız polisinin Türkiye Büyükelçiliğine verdiği bilgilerde *“Ketum”* davrandığını eklemişlerdir. Öte yandan bulunduğu bildirilen bir silahın olay

¹⁷⁵ Cumhuriyet, 28 Ekim 1975.

günü büyükelçilik arabasının yanında ele geçen otomatik bir tabaca olduğu anlaşılmıştır.¹⁷⁶

Atina Polisi Alarma Geçti

Atina’da bir komiserliğe telefon edilerek kent merkezindeki Türk Konsolosluğu’na karşı bir Ermeni komandonun eyleme girişeceği biçimindeki bir ihbar üzerine Atina Polisi önceki gece alarma geçmiştir. Ancak telefonda Yunaca konuşan kişi saldırı girişiminde bulunacak Ermeni komandonun kimliği hakkında bilgi vermekten kaçınmıştır. Böyle bir ihbarı değerlendiren Atina Polisi herhangi bir olay çıkmaması için gerekli güvenlik tedbirlerini almıştır. Polis çevreleri ihbarın asılsız olabileceğini ileri sürmüşlerdir.¹⁷⁷

Ermeniler Kınanıyor

Türk Ermeni Cemiyeti adına dün yazılı bir demeç veren Yedikule Ermeni Hastanesi yönetim Kurulu Başkanı Dr. Karabet Arman, “*Viyana ve Paris Büyükelçilerimizin öldürülmesi olayını Türkiye’deki Ermeni Cemaati nefretle tel’in etmektedir*” demiştir.

Avusturya’da ve Fransa’da işlenmiş olan menfur cinayetleri tamamen insanlık dışı bir vahşet olarak nitelediklerini ve utanç duyduklarını belirten Dr. Karabet Arman, basında cinayetlerin Ermeniler tarafından işlenmiş olması ihtimalini büyük bir üzüntü ile okuduklarını söylemiştir. Dr. Arman, Fransız radyo ve televizyonunun 1915’den bahsederek her zaman olduğu gibi tekrar Ermenileri kendi siyasi çıkarlarına alet etmeye kalkışmalarının da Türkiye’deki Ermeniler tarafından üzüntü ve nefretle karşılandığını sözlerine eklemiştir.¹⁷⁸

1.2.55. Tunalıgil’in Uğradığı Suikast Soruşturması ile İlgili Orak Üç Avusturya Polisi Atina’ya Geldi

Atina - Avusturya Polisinden üç kişi, Yunan Polisi ile Türkiye Büyükelçisi Daniş Tunalıgil’in Viyana’da öldürülmesi ile ilgili temaslarda bulunmak üzere Atina’ya gelmiştir. Maç seyretmek için Çekoslovakya’nın Braslava kentine giderken Viyana’ya uğrayan üç Yunanlı suikastla ilgili görülmüş ve haklarında tutuklama emri çıkarılmıştır. Yunanistan Başbakanı Konstantin Karamanlis, önceki gün Adalet Bakanı Stefanakis ile

¹⁷⁶ Cumhuriyet, 28 Ekim 1975.

¹⁷⁷ Cumhuriyet, 28 Ekim 1975.

¹⁷⁸ Cumhuriyet, 28 Ekim 1975.

Türkiye'nin Viyana ve Paris Büyükelçilerinin görevli bulundukları yerlerde öldürülmeleri ve bu cinayetlerden yanlışlıkla Yunan uyruklularının sorumlu tutulması konusunu görüşmüştür. Resmi bir Yunan kaynağı, Yunanistan Hükümetinin, Viyana Büyükelçisi, Daniş Tunalıgil'in öldürülmesi ile ilgili olarak Yunan uyruklarından şüphe edilmesi konusunda Avusturya ve Çekoslovakya Hükümetleri katında girişimlerde bulunduğunu bildirmiştir.¹⁷⁹

Ermeniler Kınadı

(Dış Haberler Servisi) - Fransa'da yaşayan Ermeniler, Türkiye'nin Viyana ve Paris Büyükelçilerinin öldürülmeleri ile ilgili olarak dün bir bildiri yayınlamışlardır. *"Bu gibi maceracı davranışlar ve suikastları, işleyenleri kim olursa olsun kınadıklarını"* resmen açıklamışlardır. Fransa'da yaşayan Ermeniler adına bildiriye yayınlayan *"Fransız Ermeniler Kültürel Birliği"* adlı örgüt, kimliklerini açıklamayan bazı kişilerin, olaylardan sonra bazı haber ajanslarına telefon ederek olayın *"Ermenilerin işi"* olduğunu öne sürdüklerine de dikkati çekmiştir.¹⁸⁰

1.2.56. Avusturya Polisine Göre, Tunalıgil ve Erez'i Üçer Kişilik Komando Grupları Öldürdü

Viyana, (a.a.) - Avusturya Polisine göre, Türkiye'nin Viyana Büyükelçisi Daniş Tunalıgil ile Paris Büyükelçisi İsmail Erez, kimlikleri tespit edilmeyen üçer kişilik ayrı birer *"Komando Grubu"* tarafından öldürülmüştür.

Avusturya Polisinin yayınladığı kısa bir bildiride, her iki cinayette de katillerin, güneyli (Akdeniz), siyah saçlı kişiler oldukları ve cinayet yerinden taşıt ve aracı kullanmadan kaçtıkları ifade edilmektedir. Polis bildirisinde, gerek sana gerekse Paris cinayetlerinde kullanılan dokuz milimetre çapındaki tabancaların cinayet yerinde bırakıldığı kaydedilmektedir.

Avusturya ile Fransa polisi, cinayetlerle ilgili ayrıntıları, bu arada silah, cephane ve katiller tarafından atılan eşyaların incelendiği ve mukayese edildiği belirtilmekte ve iki

¹⁷⁹ Cumhuriyet, 30 Ekim 1975.

¹⁸⁰ Cumhuriyet, 30 Ekim 1975.

ülkenin polisinin, cinayetlerin aydınlanması için işbirliği yapacakları ifade edilmektedir.¹⁸¹

1.2.57. Şellefyan'ın Ermeni Tedhiş Örgütlerine Yardım Edip Etmediği Soruldu

Ankara, (a.a.) - Adana CHP Milletvekili İlter Çubukçu, Millet Meclisi Başkanlığına bir önerge vererek, Mıgırdıç Şellefyan'ın Türkiye aleyhine faaliyet gösteren gizli ve açık Ermeni tedhiş örgütlerine yardımda bulunup bulunmadığı konusunda hükümetin bilgisi olup olmadığını sormuştur.

Çubukçu'nun, Başbakan tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasını istediği soru önergesi şöyledir: *“Bir süre önce devletimizin Viyana ve Paris Büyükelçilerimizin uğradıkları menfur tecavüzün Rum ve ya Ermeni tedhişçiler tarafından düzenlendiği en kuvvetli ihtimal olarak basında yer almış bulunuyor.*

Yakın dostunuz olarak bilinen ve daha sonra da basında yer aldığına göre yeğeniniz Yahya Demirel ile iş ortaklığı bulunan eski vatandaşımız Mıgırdıç Şellefyan, Türkiye’de çalıp çırttığı paralarla, arkasında dolandırdığı insanları bırakarak yurt dışına kaçmakla Türkiye Cumhuriyetine vatandaşlık bağlarıyla ve iyi niyetle bağlı olmadığını ispatlamış bulunuyor.

Mıgırdıç Şellefyan, Türkiye aleyhinde faaliyet gösteren gizli veya açık Ermeni tedhiş örgütlerine yardımda bulunup bulunmadığına dair hükümetinizin bilgisi var mıdır? Böyle bir durum varsa veya muhtemel ise, kendi milliyetçilik anlayışınız ile Mıgırdıç Şellefyan’la ilişkilerinizi nasıl bağdaştırdığınızı açıklar mısınız?”¹⁸²

1.2.58. Fransa’daki Ermeni Örgütlerin Paris’te Düzenlediği Toplantıda Zaman Zaman Tartışma Çıktı

Paris, (Kosta Daponte) - Fransa’daki Ermenilerden *“Ermeni Davası Savunma Komitesi”* tarafından önceki akşam düzenlen bir toplantıda, *“1915’de Osmanlı Hükümeti tarafından tertip edilen Ermeni soykırımının uluslararası kuruluşlar tarafından tanınması istenmiştir.”*

¹⁸¹ Cumhuriyet, 1 Kasım 1975.

¹⁸² Cumhuriyet, 5 Kasım 1975.

Ermeniler ve bugünkü Türkler konulu “*Açık oturum*” daki konuşmacılar arasında Fransa’nın BM İnsan Hakları Komisyonu Delegesi Juvigny’da söz almış. Juvigny, Ermenilerin taleplerinin “*abartılmış bir tutku*” olarak nitelemesine rağmen, daha 1915’de ve 1975 Türkiye’sini suçlamıştır. Fransız delegesi, olaylardan bu yana 60 yıl geçtiğini, Fransızlarla Almanların barıştığı gibi, Ermenilerin de Türklerle barışması gerektiğini söylemiştir. Juvigny’nın bu sözlerinin Fransız Hükümetini “*İlzam etmeyeceğini*” belirtmiştir. Konuşmacılardan De Saisseva ise, asılsız ve tutarsız iddialar öne sürerek Türkiye’yi BM nezdinde kınamak gerektiğini belirtmiştir. Konuşmacılar arasında yer alan Papaz Dalmais ise, her pazar Fransız televizyonunda yapacağı yayınlarda, bundan böyle Ermeni soykırımından söz edeceğini bildirmiştir.

“*Ermeni halkının tarihsel haklarının tanınmasının*” da istendiği toplantıda dağıtılan bir bildiri de ise, şöyle denilmektedir: “*Kamuoyu organlarının Ermeni sorununu yansıtmaları ve bugüne kadar çözülmemiş olduğu anlamaları için Türkiye’nin Viyana ve Paris Büyükelçilerine karşı çifte tedhişçi suikastın işlenmesi gerekmiştir.*”

Salonda bulunan 400 kişi ile konuşmacılar arasında zaman zaman tartışmalar da olmuştur. Türk ve Ermeni halkları arasında “*Bir arada ve barış içinde yaşama gereği*” üzerinde ilk kez durulduğu gibi, bazı kişilerin “*Viyana ve Paris’teki Türkiye Büyükelçilerini öldüren, bize izlenecek yolu göstermiştir*” dedikleri de görülmüştür.

Konuşmacılar ayrıca, Ermenilerin bundan böyle kampanyalarını kültür alanında yoğunlaştırmalarını önererek Türkiye’deki Ermeni anıtlarının bakımsız olduğunu söylemişlerdir. Bu eski yapıtların onarımı ve bakımı için Türkiye’ye baskı yapmak üzere UNESCO’nun yardım ve amacının isteneceği de öne sürülmüştür.

Ermeni soykırımında İngiliz ve Almanlar gibi devletlerden yabancı parmağının olup olmadığını soran bir dinleyici ise, kesin bir cevap alamamıştır.

Toplantıyla ilgili olarak “*Le Monde*” Gazetesi’nde yayınlanan ilanda ise, “*Ermeni davasını destekleyen*”, kişilerin imzaları arasında eski Fransa Dışişleri Bakanı Michael Jobert, Fransız Sosyalist Partisinden Chevenment, Mikis Todorakis Fransız TV 2 kanalı Haberler Müdürü Sallebert ve Romancı Henri Toyad da vardı.

Fransa’daki Ermeni örgütlerinin son siyasal cinayetlere hiç olmazsa “*manen sahip çıkmak*” istediklerine dikkat çeken gözlemciler, bu kampanyanın niteliğine ve

destekleyenlere Yunanlıların da katılmasına değinerek, bunu Kıbrıs sorunda Ankara Hükümeti'ne baskı yapılmasını amaçlayan bir girişim olarak değerlendirilmektedir.

Konuşmacılardan biri, Çarlık Rusya'sında da Ermeni soykırımını olduğunu, Sovyet Ermenistan'daki Ermeniler hakkında kimsenin soru sormayacağını söylediği görülmüş, ancak bu müdahaleler cevapsız kalmıştır.

Bugün Türkiye'de yaşayan Ermenilerin sayısını 150 bin olarak bildiren konuşmacılar, Türkiye'de Ermeni okul ve gazetelerinin bulunmadığını iddia etmiştir.¹⁸³

1.2.59. Gizli Ermeni Örgütü, Yunanistan'dan Gönderdiği Bildiri ile Türkiye'ye Tehditler Savurdu

Londra, (a.a.) - "*Ermenistan'ın Kurtuluşu için Gizli Ermeni Ordusu*" adlı bir örgüt, Türkiye ile müttefiklerinin bütün çıkarlarını baltalama kararı aldığını açıklamışlardır. Örgüt 29 Aralık tarihli olan ve Londra'daki France Presse Ajansı bürosuna dün ulaşan bildirisini Yunanistan'dan postalamıştır. Bildiride, "*Gizli Ermeni Ordusu*"nun Türkiye'nin bütün dünyadaki çıkarlarına karşı mücadele edeceği ve bu mücadelenin Ermeniler yeniden özgürlüklerine kavuşuncaya kadar süreceği iddia edilmiştir.

"*Gizli Ermeni Ordusu*"nun bildirisinde, Beyrut'taki Türkiye Büyükelçiliği'ne karşı girişilen saldırının aynı örgüte bağlı "*Kevork Komandosı*" nca gerçekleştirildiği ileri sürülmektedir. Yine bu örgütte çalışan Bordikyan adlı bir militanın, geçtiğimiz 22 Eylülde Beyrut'ta Falanjistlerce öldürüldüğünü de açıklamaktadır.

"*Gizli Ermeni Ordusu*"nun bildirisinde, suçsuz üç Ermeni'nin Türkiye'de öldürüldüğü, Viyana ve Paris'teki Türk Büyükelçileri'nin örgütçe öldürülmesi üzerine Türkiye'deki birçok Ermeni'nin tutuklandığı iddiaları da yer almaktadır.

"*Gizli Ermeni Ordusu*"nun bildirisinde, Türkiye'nin yabancı ülkelerdeki büyükelçiliklerinin "*tedhiş ve şiddet eylemlerini yürütmek amacıyla özel olarak yetiştirilmiş ve donatılmış personelden yararlandığı*" gibi gülünç bir iddiaya da yer verilmektedir.¹⁸⁴

¹⁸³ Cumhuriyet, 5 Aralık 1975.

¹⁸⁴ Cumhuriyet, 3 Ocak 1976.

1.2.60. Beyrut'taki Elçilik İkinci Kâtibi Oktar Cerit Sokak Ortasında Susturuculu Siyahla Vurularak Öldürüldü

Beyrut - Türkiye'nin Beyrut Büyükelçisi İkinci Kâtibi Oktar Cerit (35) dün şehrin merkezi caddelerinden Hamra'da, kimliği belirlenemeyen bir kişi tarafından arkadan tabancayla vurularak öldürüldü. Beyrut polisi yaptığı açıklamada, olayın ülkede meydana gelen iç savaşla ilgisi olmadığını, Oktar Cerit'in önceden planlanmış bir suikast sonucu öldürülmüş olabileceğini öne sürmüştür.

Assoçiated Press Ajansı'nın haberine göre, olay dün Türkiye saati ile 18 sıralarında meydana gelmiştir. Beyrut Büyükelçiliğinde ikinci kâtip olan Oktar Cerit, Hamra Caddesinde yürürken, bilinmeyen bir saldırgan tarafından ucuna susturucu takılmış bir tabancayla arkadan vurulmuştur. Kanlar içinde yere serilen Oktar Cerit, kurtarılamayarak can vermiştir. Beyrut polisi olayla ilgili olarak geniş bilgi vermekten kaçınmıştır. Türkiye Büyükelçiliği yetkililerinden ise, telefon bağlantısı kurulamadığı için bir haber alınamamıştır.

Bu arada Dışişleri Bakanlığı nöbetçi memurları da kendilerine böyle bir olayın “*intikal etmediğini*” söylemişlerdir.¹⁸⁵

1.2.61. Ankara Oktar Cerit'in Katilinin Bir An Önce Bulunması İçin Lübnan Hükümeti'ni Uyardı

(Cumhuriyet Haber Merkezi) - Türkiye Beyrut Büyükelçiliği Başkâtibi Oktar Cerit'in önceki akşam Beyrut'un en işlek caddesinde katledilmesinden sonra bu kez de, Büyükelçilik otomobiline güvenlik kuvvetlerince ateş açılmış, Şoför Faruk Şener yaralanmıştır. Cerit'in öldürülmesi büyük tepki uyandırmış. Beyrut'ta yayımlanan bir gazete ise gizli Ermeni örgütünün Başkâtibin öldürülmesinden sorumlu olduğunu bildirdiğini yazmıştır.¹⁸⁶

Cerit'in Öldürülmesi Tertip

Lübnan polisi Türk Büyükelçi Başkâtibi Oktar Cerit'in katillerini bulmak için geniş bir arama yapmıştır. Polis yetkilileri, cinayetin “*Profesyonelce önceden planlığı*”

¹⁸⁵ Cumhuriyet, 17 Şubat 1976.

¹⁸⁶ Cumhuriyet, 18 Şubat 1976.

görüşünde olduklarını ifade etmektedir. Görgü tanıkları, katilin otomobille, Oktar Cerit'in bulunduğu dükkâna girdiğini ve arkadan sıktığı bir kurşunla Türk dip diplomatını öldürdüğünü ifade etmektedir. Salonda bulunanlardan bir şahıs, katili yakalamak için bir çaba göstermişse de, katil, silahını bırakarak kaçmayı başarmıştır. Bazı tanıklar, katilin kaçarken, kendisini yakalamaya kimse ile Ermenice konuştuğunu söylemişlerse de, bu husus henüz doğrulanmamıştır.¹⁸⁷

Ankara'nın Girişimi

Beyrut'taki elçimiz dün sabah Lübnan Dışişleri Bakanı Filip Takla ile görüşerek cinayetin suçlularının bir an önce bulunmasını istemiştir. Dışişleri Bakanlığı Genel Sekreteri, Şükrü Elekdağ'da Ankara'daki Lübnan Büyükelçisini davet ederek, Türk Hükümeti'nin bu cinayetten duyduğu nefret ve üzüntüyü belirtmiştir. Elekdağ ayrıca, cinayetin faillerinin meydana çıkarılması için Lübnan Hükümetince etkili bir tahkikat yürütülmesinin ve bu amaçla şümüllü tedbirler alınmasının Türk Hükümetince beklendiğini bildirmiştir. Devlet Bakanı ve Dışişleri Bakan Vekili Seyfi Öztürk de, Cerit'in ailesine, Dışişleri camiasına başsağlığı dilemiştir.¹⁸⁸

Gazetenin İddiası

Beyrut'ta çıkan “*El Muharrir*” Gazetesi'nin açıkladığına göre, “*Ermeni Gizli Kurtuluş Ordusu*” adlı bir örgüt, Oktar Cerit'in öldürülmesinden kendisinin sorumlu olduğunu bildirmiştir. Gazeteye bir bildiri gönderen örgüt, Cerit'in bir Türk istihbarat ajanı olduğunu ileri sürmüştür. Bildiride, Cerit'in görevinin Siyonist – emperyalist istihbarat teşkilatlarıyla işbirliği yapmak olduğu iddia edilmiştir. Bu örgütün bildirisinde ayrıca, Cerit'in geçen yıl Viyana'da Türk Büyükelçisinin öldürülmesinden sonra Beyrut'ta gönderildiği iddiası yer almaktadır.¹⁸⁹

Eşi Yola Çıkarken Öğrendi

Oktar Cerit'in İstanbul'da oturan eşi Gülen Cerit, kocasının Beyrut'ta oturduğu eve bundan iki ay önce bomba atıldığını bazı tehdit olayları geçtiğini açıklamıştır. Oktar Cerit, yılbaşında izinli olarak yurda döndüğünde başından geçen olayları karısına ve ailesine

¹⁸⁷ *Cumhuriyet*, 18 Şubat 1976.

¹⁸⁸ *Cumhuriyet*, 18 Şubat 1976.

¹⁸⁹ *Cumhuriyet*, 18 Şubat 1976.

anlatırken bu işlerin Rumlar veya Ermeniler tarafından yapılması olasılığı üzerinde durmuştur.

Eşine yazdığı son mektupta, Lübnan'da durumun düzeldiğine ve kendisi için de bir tehlike kalmadığına inandığını belirten Cerit, karısının ve çocuğunun Lübnan'a gelmesini istemiştir. Ankara üzerinden Beyrut'a gitmek üzere dün sabah yola çıkan Gülen Cerit, Haydarpaşa Garında bir gazeteden feci olayı öğrenmiştir.¹⁹⁰

Korutürk'ün Mesajı

Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk, Cerit'in menfur bir suikast sonucu şehit edilmesi dolayısıyla Dışişleri Bakanı Çağlayangil ve Bayan Cerit'e bir başsağlığı mesajı göndermiştir.¹⁹¹

Cerit Kimdir?

Cerit 1946 yılında Adana'nın Osmaniye İlçesi'nde dünyaya gelmiştir. 1965'te St. Georgen Avusturya Lisesinden ve 1969'da SBF'nden mezun olduktan sonra Dışişleri Bakanlığında çalışmaya başlamıştır. Sırasıyla Ortadoğu ve Afrika ile Milletlerarası Güvenlik İşleri Dairesi'nde çalıştıktan sonra karşılıklı ve dengeli kuvvet indirimi konferansında görevlendirilmek üzere 1973 yılında 2. Kâtip olarak Viyana Büyükelçiliği nezdinde atanmıştır. 1974 yılında Başkâtipliğe yükselen Cerit Ekim 1975'ten itibaren Beyrut Büyükelçiliğimizde Başkâtip olarak görevde bulunmaktaydı. Cerit evli ve bir çocuk babasıydı.¹⁹²

1.2.62. Öldürülen Lübnan Büyükelçiliği Başkâtibi Cerit'in Cenazesi Askeri Bir Uçakla Bugün Yurda Getiriliyor

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Beyrut'ta kimliği bilinmeyen bir kişi tarafından tabanca ile katledilen Türk Büyükelçiliği Başkâtibi Oktar Cerit'in cenazesi bugün yurda getirilecektir. Dışişleri Bakanlığında yapılan açıklamada, bir askeri uçağın sabahtan Beyrut'a gideceği, orada yapılacak törenden sonra cenazeyi akşamüzeri Ankara'ya getirileceği bildirilmiştir.

¹⁹⁰ Cumhuriyet, 18 Şubat 1976.

¹⁹¹ Cumhuriyet, 18 Şubat 1976.

¹⁹² Cumhuriyet, 18 Şubat 1976.

Oktar Cerit için yarın saat 11’de Dışışleri Bakanlığı önünde bir tören düzenlenecektir. Maltepe Camisinde kılınacak öğle namazından sonra cenazenin İstanbul’a gönderileceği belirtilmiştir. Cerit ailesinin isteği üzerine İstanbul’da toprağa verilecektir.

Bu arada, Dışışleri Bakanlığı’nın Cerit’in öldürölmesi ile ilgili ayrıntılı açıklama yapmaması başkent siyasi çevrelerinde üzüntü ile karşılanmıştır. ANKA’nın bu konudaki haberine göre, Bakanlık Genel Sekreterinin Lübnan Büyükelçisi’ni makamına çağırarak *“Lübnan Hükümeti’nin olayın vahametini takdir edeceği umudunda olduğunu”* söylemesinin yetersiz olduğu ifade edilmekte, hükümetin ve Bakanlığın daha ciddi tedbirler alması gerektiği belirtilmektedir.¹⁹³

Soruşturma Sürüyor

Öte yandan Lübnan Hükümeti, Cerit’in öldürölmesi ile ilgili soruşturmayı yürütme görevinin Yüksek Mahkemeye verildiğini açıklamıştır. Hükümet sözcüsü, bu konudaki kararın, Bakanlar Kurulu’nun önceki gün yaptığı toplantıda alındığını söylemiştir.¹⁹⁴

“Antranik” Paşa Örgütü

Türkiye’nin Beyrut Büyükelçiliği Başkâtibi öldürenlerin *“Ermenistan Kurtuluşu”* nun *“Antranik Paşa”* koluna mensup oldukları öğrenilmiştir. Anadolu Haber Ajansı’nın haberine göre, bu husus, söz konusu örgüt üyesi oldukları öne süren kişilerin France Presse Ajansı’nın Beyrut’taki bürosuna gön derdikleri bildiriden anlaşılmıştır.

“Ermenistan Gizli Ordusu” adlı örgüt dün de bazı Lübnan gazetelerine gönderdiği bildirilerde, Oktar Cerit’in öldürölmesi olayının sorumluluğunu üzerine almıştır. *“Ermenistan Gizli Ordusu”* adlı örgütün bildirisinde Oktay Cerit’in *“ölümü hak ettiğı”* gibi küstahça ifadelere yer verilmişti. Cerit’in Türkiye dışındaki yıkıcı faaliyetlerden sorumlu olduğu iddia edilmiştir.¹⁹⁵

¹⁹³ Cumhuriyet, 19 Şubat 1976.

¹⁹⁴ Cumhuriyet, 19 Şubat 1976.

¹⁹⁵ Cumhuriyet, 19 Şubat 1976.

1.2.63. Beyrut'ta Şehit Edilen Diplomatımız Toprağa Verildi

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Beyrut Büyükelçiliğimiz Başkâtibi Oktar Cerit dün Ankara'da düzenlenen cenaze töreninden sonra, uçakla nakledildiği İstanbul'da toprağa verilmiştir. Oktar Cerit için ilk tören, Dışişleri Bakanlığı önünde düzenlenmiş, daha sonra Maltepe Camii'nde kılınan öğle namazından sonra cenaze özel bir uçakla İstanbul'a gönderilmiştir. Dışişleri Bakanlığı önündeki tören saat 11'de başlamıştır. Hacettepe Hastanesi'nden getirilen Oktar Cerit'in tabutu Dışişleri Bakanlığı önünde bir top arabasına konulmuştur. Bu arada Cumhurbaşkanı adına Genel Sekreter ile bir deniz yaveri, Başbakan Süleyman Demirel, Anayasa Mahkemesi Başkanı Kani Varna, ana muhalefet partisi Genel Başkanı Bülent Ecevit, Millet Meclisi Başkanvekili Memduh Ekşi, Cumhuriyet Senatosu Başkanvekili Macit Zeren ile Kara, Deniz ve Hava Kuvvetleri Komutanları, yabancı misyon şefleri, Dışişleri Bakanlığı mensupları yerlerini almıştır.

Konvoy, 11:15'te Bakanlıklar Caddesi yoluyla Maltepe Camiine getirilen Oktar Cerit'in cenazesi burada hazırlanan bir katafalka konulmuştur. Buradaki dini törenden sonra Cerit'in cenazesi bir başka top arabasına konularak Etimesgut Askeri Havaalanı'na getirilmiştir. Etimesgut Havaalanı'nda askeri bir uçağa yerleştirilen Oktar Cerit'in tabutu saat 13:45'te İstanbul' gönderilmiştir. Askeri uçağa, Cerit'in eşi, annesi, babası, kardeşleri ile çok sayıda akrabası da binmiştir. İstanbul'da Yeşilköy Askeri Havaalanı'nda ikinci bir tören düzenlenmiş ve Zincirlikuyu Mezarlığında toprağa verilmiştir.¹⁹⁶

1.2.64. Paris'te Ermeni Kültür Evindeki Patlama Sırasında Türk Büyükelçilerinin Öldürülmelerine İlişkin Belgeler Ele Geçirildi

Paris, (Kosta Deponte) - Fransa'daki Türk temsilciliklerine karşı suikast ve komplolar hazırladığı sanılan Ermenistan Kültür Evi'ndeki patlama sonunda polisin ele geçirdiği belgelerde Paris ve Viyana'daki büyükelçilerimizin 1975'de öldürülmesine de atıfta bulunulduğu bildirilmektedir.

Paris'in merkezindeki Bleue Sokağı'ndaki 17 nolu binada barınmakta olan Ermenistan Kültür Evi'nde gece yarısı meydana gelen patlama sonunda kimliği henüz

¹⁹⁶ Cumhuriyet, 21 Şubat 1976.

kesinlikle bilinmeyen Ermeni asıllı bir şahıs, parçalanarak ölmüş, Papazyan adında bir diğeri de ağır yaralı olarak hastaneye kaldırılmıştır. Fransız polisinin verdiği bilgiye göre, patlama, söz konusu kişilerin patlayıcı maddelerle bombalar imal etmekteyken olmuş ve bina büyük hasara uğramıştır.

Paris Polis Müdürü Piyerre Somvelle'e göre 250'şer gramlık çubuklardan meydana gelen iki ayrı patlayıcı madde paketi polis tarafından zararsız hale getirilmiştir. Olay yerinde bulunan diğer belgeler arasında *"Ermeni Soykırımının Öç Alıcıları"* imzalı bildiriler de ele geçirilmiştir. Adli Polis Müdürü Jean Ducret basına verdiği bilgide, olay yerinde bir suikast veya komponun hazırlanmakta olduğundan kuşkusunun bulunmadığını söylemiştir. Ducret, ayrıca bu komponun kimleri hedef tuttuğu yolundaki bir soruya karşılık *"Komplo faillerinin kimleri hedef tutukları da merak konusudur"* demekle yetinmiştir.

Öğrenildiğine göre, Ermenistan Kültür Evi pazar ve bayram günleri kapalı olup, kapıcısı da bir süreden beri izinli bulunmaktadır. Aynı binada oturanlar ise kapıcının yerine bakan Agop adındaki kişiyi tanımadıklarını belirtmişlerdir. Adı geçen, olaydan sonra bulunamadığından, polis yetkilileri patlama sırasında parçalanarak ölen kişinin Agop olup olmadığından kuşulanmaktadır. Komşular ise, binada ve özellikle Kültür Evi'nde son günlerde büyük bir faaliyet görüldüğünü ve çoğunlukla Lübnan'dan kaçan Ermenilerin sık sık bu lokale geldiklerini anlatmışlardır.¹⁹⁷

Le Monde'un "Dip Notu"

Le Monde Gazetesi olayla ilgili haberlerle birlikte *"Dipnotunda ise, Türkiye'deki Ermeni Soykırımının 1915 ile 1922 yılları arasında yapıldığını ve çeşitli kaynaklara göre 1,5 milyon Ermeni'nin öldürüldüğünü, yüz binlercesinin göçe zorlandığını"* yazmaktadır.

Le Monde, aynı dip notunda ayrıca geçen yıl Viyana ve Paris'te Türkiye Büyükelçilerinin öldürülmesinden sonra bu cinayetlere Ermeni Derneği tarafından sahip çıkıldığını belirtmiş. Geçen şubat ayında Beyrut'ta da genç bir Türk diplomatının öldürülmesinden sonra yine Ermeni Dernekleri'nin bu cinayeti de üstlendiklerini hatırlatarak, 4 Nisan 1973'te Paris'teki THY Bürosu ile TC Başkonsolosluğuna saldırılar yapıldığını eklemektedir. Gazete dün geceki patlama sonucunda olay yerinde ele geçirilen

¹⁹⁷ Cumhuriyet, 29 Mayıs 1976.

afiş, bildiri ve belgelerde Türkiye aleyhinde üçüncü bir tedhiş hareketinin hazırlanmakta olduğunun polis kaynaklarınca kanıtlandığını yazmaktadır.

Fransız TV'si haber bültenlerinde bu olaya yer vermiştir. Olaydan sonra Fransız güvenlik kuvvetleri Paris'teki Türk diplomatik temsilciliklerinde ek güvenlik tedbirleri aldığı öğrenilmiştir. Paris Polis Müdürlüğü ayrıca olaydan sonra Türkiye Büyükelçiliğine bilgi vermiştir.¹⁹⁸

1.2.65. Fransız Polisi, Büyükelçi Erez'in Ermeni Tedhiş Örgütü Tarafından Öldürüldüğünü Açıkladı

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Türkiye'nin Büyükelçisi İsmail Erez'in geçen yıl öldürülmesinden "*Ermeni Katliamının Adalet Komandoları*" adlı bir tedhiş grubunun sorumlu olduğu Fransız güvenlik yetkilerince açıklanmıştır.

Paris Emniyet Müdürlüğü Cinayet Masası sorumlularından Polis Müfettişi Durand ve Diem Paris'te bu konuyu araştırın TRT muhabirlerinin sorularını cevaplandırmışlardır.

Türkiye'nin Paris Büyükelçisi İsmail Erez'in 25 Ekim 1975'de öldürülmesi olayına ilişkin yeni ipuçları bir süre önce ortaya çıkmıştı. 28 Mayıs 1976 akşamı Paris'te Ermeni Evi diye adlandırılan Kültür Merkezinde bir patlama olmuş, bir kişi ölmüş bir kişi de yaralanmıştı. Bu arada ele geçirilen bildirilerin Büyükelçi Erez'in öldürüldüğü dün dağıtılan bildirilere pek çok yönden benzediği görülmüştü.

Paris Emniyet Müdürlüğü Cinayet Masası sorumlularından Polis Müfettişi Durand, konuyu araştıran muhabirlere yeni çalışmalar hakkında bilgi vermiş ve özetle şunları söylemiştir: "*27 Mayıs 1976 tarihinde Paris'teki Ermeni Evi'nde bir patlama oldu. Patlamada bomba hazırlayan bir Ermeni öldü. Bu azınlık Paris'teki Türk resmi kuruluşlarını hedef tutuyor. Patlamanın olduğu yerde yapılan aramada "Ermeni Katliamının Adalet Komandoları" imzalı bildiriler bulduk. Bunlar Türk Büyükelçisinin katlinden sonra Avrupa'daki büyükelçiliklere gönderilen bildiriye basan matbaada basılmıştır. Bu nedenle İtalya'da araştırmalarda bulunduk, Bay Diem, bu araştırmaları basım evi üzerinde yürüttü. Bunun sonucu olarak bazı ilginç verilerle karşılaştık.*"

¹⁹⁸ Cumhuriyet, 29 Mayıs 1976.

Polis müfettişlerinde Diem de, araştırmalar hakkında şu bilgiyi vermiştir: *“Araştırmalarımız sonunda her iki olayda da izlenen yolun aynı olduğunu gördük. Bu benzerlikler şöyle: İki bildiride önceden hazırlanmıştır. Tarih son anda eklenmiştir. Bildiri suikast yapıldıktan hemen sonra gönderilmiştir. Dikkatimizi çeken bir başka nokta da bildirinin boyutlarıydı. Bu boyut Fransa’da kullanılmamaktadır. İtalya’ya gidişimizin bir nedeni de bu bildirilerin çok iyi kaliteli filigran kâğıda basılmış olması ve kâğıtların Kuzey İtalya’da Cabriona’daki Milliani Firmasından gelmesiydi. Bu kâğıt boyutu yalnız İtalya’da kullanılmaktadır. Bunlardan 110 bin adedinin 1975 yılında Lübnan’a gönderilmiş olduğunu öğrendik. Bu bildirinin nerede basılmış olduğunu ise öğrenemedik. İtalyan Polis Örgütü ile tüm ilişkileri kurduk. Elllerine geçirebilecekleri her türlü bilgiyi bize aktaracaklar. Büyükelçi Erez’in ölümünden sonra faillerini bulmak için elimizden gelen her şeyi yaptığımızı sanıyorum. Bu sıralarda Fransa’ya gelen birçok kişiyi soruşturmak üzere büyük çalışmalarda bulunduk. Katillerden birinin kullandığı ve sonradan bulunan silah konusunda araştırmalar yaptık. Bu işin peşini hiç bir şekilde bırakmadık. Araştırma da henüz sona ermedi. Her yeni olguyu araştırıyoruz. Ermeni Evindeki patlama artık kesinlikle kanıtlanmıştır ki Büyükelçi Erez’in katlinden sorumlu olanlar “Ermeni Katliamının Adalet Komandoları”dır. Patlama sırasında yaralanan Ermeni konusuna gelince, bu Ermeni tutuklanmış sorgu yargıcının karşısına çıkarılmıştır. Bir kaç ay yargıç tarafından nezarette tutulduktan sonra olaydaki katkısı ya da suç ortaklığı kanıtlanmadığından bir süre önce serbest bırakılmıştır.”¹⁹⁹*

1.2.66. Paris ve Viyana Büyükelçilerinin Öldürülmesiyle İlgili Görülen 4 Ermeni İçin Uluslararası Tutuklama Emri Verildi

Zürih- Zürih Bölge Savcısı Juerg Paes, Türkiye’nin Paris ve Viyana büyükelçilerinin öldürülmesi ve İsviçre’deki Türk diplomatlarına karşı girişilen tedhiş hareketleriyle ilgili görülen Lübnan’da üstlenmekte olan aşırı eğilimli bir Ermeni tedhişçisi için uluslararası tutuklama emri çıkarıldığını açıklamıştır.

Bir basın toplantısı düzenleyen savcıya göre, sözü geçen dört kişinin 1975 Ekimindeki Türkiye’nin Paris ve Viyana büyükelçilerinin öldürülmesi ve Mayıs ayında Zürih’teki Türkiye konsolosluguna ve bir Türk bankasına bombalı saldırı düzenlemek

¹⁹⁹ Cumhuriyet, 16 Kasım 1976.

için komplo kurduklarından kuşkulaniılmaktadır. Peas'e göre, aranan dört kişi; "*Ermeni kırımının intikamcılığı*" isimli bir grubun üyeleridir.

Savcının açıklamalarına göre, aralık ayında Cenevre'de tutuklanan 34 yaşındaki Beyrutlu bir işadamı sorgu sırasında grubu 9000 frank (yaklaşık 60.000 TL'si) vererek desteklediğini söylemiş, ancak, tedhiş hareketlerine bizzat katıldığı yolundaki suçlamaları reddetmiştir. Tutuklanmaları için emir çıkarılan dört kişinin isimleri gizli tutulmaktadır.²⁰⁰

1.2.67. Ermeni Kurtuluş Ordusu: '10 Nisandan İtibaren Türk Diplomatları İle Uçaklarına Sabotajlar Düzenlenecek

Londra, (a.a.) - "*Ermenistan Gizli Kurtuluş Ordusu*" adlı bir yeraltı örgütü, Sofya ve Batı Berlin'de postaya verilen ve Fransız (AFP) Ajansının Londra bürosuna gönderilen mektuplarla, Türkiye'ye savaş açtığını ve 10 Nisan gece yarısından itibaren Türk uçakları Türkiye'ye giden yolcular ve türkü diplomatlarına karşı sabotajlar düzenleneceğini bildirmiştir.

Mektupta, Türk diplomatik misyonları ve kurumlarının bulunduğu ülkelere de "*iharda bulunulmakta*" ve bu ülkelerden, Türk diplomatik temsilcilerini korumaktan vazgeçmeleri, aksi takdirde, Türk diplomatları ve görevlilerine karşı girişilecek saldırılarda kendi yurttaşlarının da ölebileceği belirtilmektedir.

AFP Ajansını Londra bürosuna gönderilen mektuplarda, söz konusu ultimatının 10 Nisan gece yarısından itibaren yürürlüğe gireceği belirtilmekte, düzenlenecek sabotajların hedeflerinin Türk uçakları, Türk yurttaşları ve Türkiye'ye giden herkes olduğu ifade edilmektedir.

"*Ermenistan Gizli Ordusunun*" mektuplarında, Viyana, Paris, Beyrut ve Santa Barbara'da Türk diplomatlarına karşı girişilen suikastların kendileri tarafından düzenlendiği iddia edilmekte ve bu suikastların başarıya ulaştığı kaydedildikten sonra, örgütün Ankara ve İstanbul'da da başarılı operasyonlar yaptığı öne sürülmektedir. Örgütün "*İhtilal Genel Komutanlığı*" imzasını taşıyan bildiride, Ermeni Milliyetçilerin, bundan böyle Türkiye'ye karşı "*şiddet lisanını*" kullanmaya kararlı oldukları ifade

²⁰⁰ Cumhuriyet, 26 Şubat 1977.

edilmekte ve bu durumun, “adalet yerini buluncaya ve dünyanın dört bir yanına dağılmış bulunan Ermeniler yurtlarına dönene kadar” devam edeceği iddia edilmektedir.²⁰¹

1.2.68. Ermeni Örgütlerinin Eylem Planlarına Dikkat Çekiliyor

Paris, (Cumhuriyet) - International Herald Tribune Gazetesi’nde ünlü yazar C.J. Sulzberger’in “ *Ermenilerin tehdidi, Tedhiş için verilen mühlet*” baskılı dünkü yazısında Ermeni tedhiş örgütlerinin bu gece için planladıklarını açıkladıkları ve Türk resmi şahsiyetleri kuruluşlarını hedef tutan kampanya ya değinmektedir.

“Gizli Ermeni Ordusu” adını taşıyan terörist örgütünün daha önce California, Viyana, Paris Beyrut’ta e hatta Ankara ile İstanbul’da da işlenen cinayetleri “övdüğünü” yazan Sulzberger, “Gizli Ordunun” Boldikyan Komandosunun Viyana, “Kurken Menikiyan” komandosunun da Paris’teki cinayetleri üzerine aldığını eklemektedir. Viyana ve Paris cinayetlerinden önce gönderilen tehdit mektupları ile bildirilerin Paris’teki Ermeni derneğindeki yazı makinesinde yazıldığına Türk yetkililerince belirtmesinden sonra polis makamlarının da bu iddiayı doğruladıkları ekleyen Amerikalı gazeteci özetle şunları eklemektedir: “Şimdi yeni tedhiş dalgasının İrlandalıların 1916 paskalyası ayaklanmasında olduğu gibi ve 1973 ile 1975 cinayetlerinden daha geniş çapta yapılacağı öngörülmektedir. Avrupa’daki Ortak Pazar ülkelerinde aileleriyle birlikte bir milyondan fazla Türk işçisi yaşamasına rağmen tedh işçilerin hedefini dışarıdaki diplomatik kuruluşlarla Türk Hava Yolları teşkil etmektedir. Cinayet, adam kaçıрма, sabotaj ve uçak kaçıрма gibi nahoş her türlü seçenekler buna dâhildir.

Aradan bu kadar uzun zaman geçmiş olmasına rağmen, Türkiye Cumhuriyeti’nin gecikmiş bir günah çıkartma jesti yapması tavsiye edilebilecektir. Adenauer ile Brandt’ın İsrail için yaptıkları gibi hayatta kalanlara bir tazminat vermeleri de yerin de olabilecektir. Ancak Ermeni tedhişçilerinin bu dava için 1977 yılında bir gerilla savaşı başlatmaları tamamen anlamsız olacaklar. Hitler in kamplarından kurtulanların bugün kalkıp da Alman diplomatlarını öldürmeleri ve Lufthansa uçaklarını kaçırmaları kadar saçma olacaktı.”²⁰²

²⁰¹ Cumhuriyet, 27 Şubat 1977.

²⁰² Cumhuriyet, 10 Nisan 1977.

1.2.69. Paris ve Marsilya’da Türkiye Aleyhine Gösteri Yapan Ermeni Örgütü Üyeleri Polis Tarafından Dağıtıldı

Paris, (Cumhuriyet Bürosu) - “*Ermeni Davasını Savunma Komitesi*” adını taşıyan Fransa’daki Ermeni örgütleri dün başkent Paris ve Marsilya sokaklarında açık ve kapalı gösteriler düzenleyerek “*1915 Ermeni soykırımını anmak*” istemişlerdir. Polisin daha önce bu toplantılardan bazıları için izin vermemesine karşı Ermeni örgütlerinin direnmesi üzerine, gerek Paris’te gerekse Marsilya’daki gösterilerde, polis ile göstericiler arasında yer yer çatışmalar oluşmuş, ancak önemli sayıdaki güvenlik kuvvetleri bunları dağıtmayı başarmıştır.

Ermeni örgütleri pazar akşamı Paris’in ünlü Notre Dame Katedrali’ndeki bir ayine de katılmak istemişler ve ayin sonunda, örgütlere göre 3000, polise göre de 2000 kadar olan göstericiler ellerinde Türkiye’yi suçlayan ve kınayan pankartlarla katedralin önünde toplanınca polisle aralarında çatışma çıkmıştır. Yasağa rağmen gösteri yapmak isteyenler Türkiye aleyhindeki pankartları kaldırmak isteyince polis kendilerini zor kullanarak dağıtmıştır. Bir kısım göstericiler ise Etoile Meydanı’ndaki zafer takının altındaki meçhul asker anıtının ateşini yakmak için gitmişler ve kısa bir törenden sonra gösteri yapmaya kalkışınca yine polis kuvvetleri tarafından dağıtılmıştır.

Georges Pompidou adını taşıyan Beaubourg Sanat Merkezi’nin bulunduğu yere de gitmek isteyen “*Ermeni Kurtuluşu*” Örgütüne mensup bir grup genç de yine polis tarafından dağıtılmıştır. Bu son grubun, aşırı eğilimli olduğu bilinmektedir.

Fransız Polisi bir haftadan beri süren Ermeni örgütlerinin gösterileri sırasında duvarlara yapıştırılan afişleri kaldırmak için büyük bir gayret göstermiştir. Öte yandan aralarında beşyüzbin Frank para toplayan Fransa’daki Ermenilerin, Paris’in en meşhur mezarlığı olan Pere Laçhais’de Ermeniler adına bir anıt dikmeyi kararlaştırdıkları da bildirilmektedir. Fransız Polisi başkentteki tüm Türk kuruluşları önünde pazar günü olağanüstü tedbirler almıştır.

Diğer taraftan Marsilya’dan gelen haberlere göre göstericiler pazar sabahı bir yürüyüş düzenlemişlerdir. Ellerindeki Türkiye aleyhindeki pankartların kaldırılması için polis tarafından yapılan müdahale sonunda ise polis ile göstericiler arasında yer yer

çatışmalar olmuştur. Ancak olayların genişlemediği ve çatışmalar sırasında yaralıların olmadığı öğrenilmiştir.²⁰³

1.2.70. Yeşilköy ve Sirkeci’de 5 Kişinin Ölümüne Yol Açan Patlamaları “28 Mayıs” adlı Bir Ermeni Örgüt Üstlendi

(Cumhuriyet Haber Merkezi) - Yeşilköy dış hatları terminal binası ile Sirkeci Gar binasında bulunan emanet depolarında önceki gün 5 kişinin ölümü 51 kişinin de yaralanmasıyla sonuçlanan patlama olayları meydana geldi. Olaylar ile ilgili soruşturma sürdürülürken, Atina’da bir ajansın bürosuna telefon eden bir kişi, İstanbul’daki patlama olaylarını “28 Mayıs” adlı bir Ermeni örgütünün üstlendiğini bildirmiştir.

AA’nın haberine göre, AFP (Ajans France Press)’in Atina bürosuna telefon eden kimliği bilinmeyen kişi, bombaların söz konusu örgütün militanları tarafından Yeşilköy Havaalanı ve Sirkeci Garı “Emanetlerine” bırakıldığını söylemiştir. Fransızca konuşan bu kişi ayrıca, “Mücadelemizi istediklerimizin tamamı karşılanıncaya kadar sürdüreceğiz” demiştir.

Savcıların soruşturması yanında Devlet Hava Meydanları İşletmesi ile DDY da kendi açılarından olaya el koymuşlardır. Bu arada polis, bazı kişilerin ifadelerini almaya başlamış, ancak ilk çalışmalar sırasında patlamalarla ilgili çözüme gidilecek hiçbir ipucu bulunamamıştır.

Milli İstihbarat Teşkilatı (MİT) Marmara bölgesi müfettişleri de, her iki patlamayla ilgili soruşturmaya başlamışlardır. MİT Müfettişlerinden iki grup, Sirkeci ve Yeşilköy’deki patlamalarla ilgili yerlerde, dün iki, saat süren bir incelemede bulunmuşlardır. Bu arada, siyasi polisin sabotajlarla ilgili dedektifleri de olay kendi yönlerinde incelemeye başlamışlardır.²⁰⁴

Askeri Uzmanlar

Sabotaj ve tedhiş hareketlerine sahne olan Yeşilköy Hava Limanı ile Sirkeci Garı’ndaki emanetçiler bırakılan bavulların içinde bulunan patlayıcı maddelerin saptanabilmesi için 1. Ordu’ya bağlı bir uzman ekibi, bulunabilen parçalar üzerinde

²⁰³ Cumhuriyet, 25 Nisan 1977.

²⁰⁴ Cumhuriyet, 31 Mayıs 1977.

laboratuvar incelemesi yapmaktadır. Ancak patlayıcı maddelerin yapısı hakkında verilecek raporun bir kaç gün sürebileceği ifade olunmuştur. İncelemeyi yapan ban uzmanlara göre, patlayın maddelerin saatli bomba veya pilli özel bir aygıtla çalışan tahrip kalıbı olabileceği sanılmaktadır.²⁰⁵

Tedbirsizlik

Ulaştırmanın yoğun olduğu bölgelerde faaliyet gösteren emanet depolarındaki görevlilerin, bu tür sorumluluktan uzak olduğuna değinen ilgililer *“Dünyanın hiçbir ülkesinde kontrolsüz bir kalem bile bu yerlere bırakılamaz. Bu gibi yerlerde emanetçilik yapan kişilerin kanun karşısında büyük sorumlulukları bu bulunmaktadır. Bu nedenle de alınacak bavul ve eşyalar varsa detektörlerle, yoksa sıkı bir kontrolden geçirildikten sonra alınmaktadır. Ayrıca, alınan bavulların fişi tutulur, bırakılan kişilerin kimlikleri ve adresleri saptanır”* demişlerdir.

Panik yaratan iki olayın etkilerini gidermek için yeni önlemler alınmaya başlanmıştır. Önemlerin polisiye olmaktan çok, sivil savunma ve idari yönden olacağı sanılmaktadır. İlgililer, bu tür yerlerde çalışanlarla işletenlere uyarıda bulunarak, alınacak emanetlerin teker teker kontrol edilerek depoya konmasını istemişlerdir.²⁰⁶

İyi Planlanmış

On beşer dakika arayla iki ulaşım merkezindeki sabotajların çok iyi ve planlı bir şekilde hazırlandığı yapılan ön soruşturmalarda saptandığını belirten ilgililer *“sabotaj ve tedhişin eğitilmiş kişilerce düzenlendiği kanısındayız”* demişlerdir. Tüm polis örgütünü seferber eden iki olayın, özellikle seçim arifesi ile turizm mevsiminde yapılmasına da ayrıca dikkat çekmişlerdir. Aşırı uçlara bağlı örgütlerce düzenlendiği sanılan olayların meydana çıkarılması için uzun bir çalışmanın gerekli olduğuna değinen polis yetkilileri *“Bilinenler üzerine gidip, bilinmeyenleri bulmak için çalışmalar yapıyoruz”* demişlerdir.²⁰⁷

Savcılık Soruşturması

Yeşilköy'deki olayın soruşturulması Bakırköy, Sirkeci'deki olayın soruşturulması da İstanbul Savcılığınca sürdürülecektir. Savcılar dün olay yerinde yerlerinde incelemeler

²⁰⁵ Cumhuriyet, 31 Mayıs 1977.

²⁰⁶ Cumhuriyet, 31 Mayıs 1977.

²⁰⁷ Cumhuriyet, 31 Mayıs 1977.

yapmışlardır. Bakırköy Savcısı Nejat Ülgen, olayla ilgili olarak, suçluyu yakalamamanın çok güç olduğunu belirtmiş, şunları söylemiştir: *“Devlet Hava Limanı’nda görevli olarak iki örgüt bulunmaktadır. Birincisi polis, ikincisi de Sivil Savunma örgütüdür. Polis gerekli güvenlik tedbirini almıştır. Sivil Savunma bakımından hiçbir tedbir alınmadığını bugünkü olay ortaya çıkartmıştır. Hiçbir yerde, en hayati noktalarda “Emanetçi” bulunmaz. Yeşilköy’deki emanetçi, tam trafo merkezine konmuştur. Devlet Hava Meydanları Kurulu, emanetçilerin buradan kaldırılmasını istemiştir. Ancak bu uyarı yerine getirilmemiş ve facia ile karşılaşmıştır.”*²⁰⁸

Niçin Bavul Açılmadı

Bakırköy Savcısı Ülgen emanetçilerin bavulu açması gerektiğini belirtmiş ve *“Bugüne kadar neden bavulların açılmadığı araştırma konusudur. Bunun yanı sıra da bavul bırakan kimselerden kimlik belirten belge istenmemektedir. Neden?”* demiştir.

Savcı Nejat Ülgen, suçlu ve suçluları bulmak için tüm olanakların kullanıldığını, ancak eldeki delillere göre bulunmasının zor olduğunu bir kez daha tekrarlamış ve sözlerini şöyle tamamlamıştır; *“Seçime giden bir ülkede tedhiş hareketleri yapılmak istenmektedir. Ancak gereken tedbirlerin alınması şarttır. Olay bu tedbirlerin alınmadığı kanıtını vermektedir. Soruşturma çeşitli kanallardan yürütülmektedir. Olayın bu kadar az tahrifatla geçmesi tek tesellimizdir. Daha fazla büyük bir facia olabilirdi.”*

Devlet Hava Meydanları Genel Müdürlüğü de idari soruşturma açmıştır. Yıllık kiraya verilen yerde, emanetçinin şartnameye uygun hareket edip etmediği incelenecektir. Kiracı durumunda bulunan Zeki Öztürk gözaltında bulundurulmaktadır.²⁰⁹

Giriş Çıkışlar

Her iki olay, yurt dışına giriş ve çıkışları daha etkin bir hale getirmiştir. Gizli listelerde adları bulunan ve Türkiye’ye girmeleri yasaklanmış olan 3836 kişinin kimlikler, ülke ve doğum yerleri, fotoğrafları tüm sınır kapılarına iletilmiştir. Hava limanı ve garda meydana gelen olaylar üzerine, limanlarda da sıkı önlemler alınmıştır.²¹⁰

Tepkiler

²⁰⁸ Cumhuriyet, 31 Mayıs 1977.

²⁰⁹ Cumhuriyet, 31 Mayıs 1977.

²¹⁰ Cumhuriyet, 31 Mayıs 1977.

TSIP Genel Başkanı Ahmet Kaçmaz, Yeşilköy ve Sirkeci’de patlatılan bombaları *“Yabancı ve yerli servislerce düzenlenmiş yeni bir provokasyon”* olarak nitelendirmiş ve *“Amaçları seçim haftasında terör tertip, tedirgin yaratmaktır”* demiştir. Demirel’i de suçlayan Kaçmaz, Demirel seçim haftasında *“bir takım beklemedik olaylardan”* söz etmekle bu tertiplerden haberi olduğunu kanıtlamıştır. Suçluların elebaşları arasında önce AP Genel Başkanı sığaya çekilmeli ve hesap sorulmalıdır” diye konuşmuştur.

TEP Genel Başkanı Mihri Belli, bomba olayları ile ilgili bir demeç vermiş ve olayın *“5 Haziran seçimlerini baltalamak isteyen faşist cephe stratejilerinin bir tertibi”* olduğunu söylemiş.

CGP Genel Başkanı Turhan Feyzioğlu dün partisinin Silivri, Çorlu ve Tekirdağ mitinglerinde yaptığı konuşmada, İstanbul’daki patlama olaylarını kınamış, *“Bu olaylar karşısında bir gözlerini kapatıp, olaylara tek taraflı bakanlar, acaba devlet kuvvetlerini, MİT ‘imi suçlayacaklardır? Artık uyarma zamanıdır. Anarşi himayecileri, anarşiyi öneyemezler”* demiştir.²¹¹

1.2.71. Yeşilköy ve Sirkeci’deki Patlamalarla İlgili Soruşturmalar Sürüyor

(Cumhuriyet Haber Merkezi) - Yeşilköy Havalını ile Sirkeci Garının emanet depolarında pazar günü meydana gelen patlamalar ile ilgili soruşturma sürdürülmektedir. Soruşturmayı yürüten Bakırköy Cumhuriyet Savcısı Nejat Ülgen, *“Bilirkişi saptamasına göre, olayda infilak gücü çok yüksek olan ve yurt dışından getirilen ya da orduya ait tahrip kalıplarının kullanıldığını”* söylemiştir. Sirkeci Garı’ndaki patlama ile ilgili soruşturmayı sürdüren İstanbul Cumhuriyet Savcı Yardımcılarından Abdullah İnce ise olay da ipucu ve sanık saptanamadığını belirtmiştir.

Bu arada Yeşilköy’deki patlama sırasında büyük hasar gören dış hatlar terminalinin bugün hizmete gireceği bildirilmektedir. Patlamada en çok dış hatlar terminaline enerji taşıyan trafo merkezinin hasar gördüğü öğrenilmiştir.²¹²

²¹¹ Cumhuriyet, 31 Mayıs 1977.

²¹² Cumhuriyet, 1 Haziran 1977.

1.2.72. Vatikan Büyükelçimiz Taha Carın Dün Roma’da Silahlı Bir Saldırgan Tarafından Öldürüldü

Roma-Türkiye’nin Vatikan Büyükelçisi Taha Carım, dün bir suikast sonunda öldürülmüştür. Kimliği belirsiz iki kişi tarafından girilen saldırılarda yüzünden ve karaciğerinden iki kurşunla yaralanan Carım, hastaneye kaldırılıp ameliyat edilmişse de kurtarılamamıştır. AFP Ajansı’nın Beyrut bürosuna telefon eden bir kişi, “*Ermeni soykırımı*” adlı bir Ermeni örgütünce gerçekleştirildiğini öne sürmüştür.

Vatikan Büyükelçimiz Carım, dün yerel saatle 16’da Büyükelçilikten dönüşünde Va Paisiello’daki evinin bulunduğu sokakta, otomobilinden indiği sırada, kimliği belirsiz iki kişinin silahlı saldırısına uğramıştır. Görgü tanıklarının ifadesine göre, saldırganlardan biri, çok yakından silahını ateş ederek, Büyükelçimizi vurmuştur. İki saldırgan daha sonra koşarak olay yerinden uzaklaşmışlardır. Yine görgü tanıklarının ifadesine göre, Carım’a ateş eden saldırgan koyu renk elbise giymiş, siyah gözlüklü, uzun boylu bir gençtir. Büyükelçimiz Carım, derhal hastaneye kaldırılıp ameliyat edilmişse de kurtulamayarak ölmüştür.²¹³

Şoförü Anlatıyor

Büyükelçimiz Taha Carım’ın şoförü, suikast girişimini şöyle anlatmıştır: “*Büyükelçiyi eve getirdim, kapıya doğru yürümeye başladı. Kendisi yürümekteyken, yanındaki otobüs durağında hareketsiz bekleyen biri Büyükelçiye arkadan yaklaştı, çok yakın mesafede iki el ateş etti ve kaçtı. Bütün bunlar birkaç saniye içinde olupbitti.*”

Carım üzerinde tabanca taşımaya rağmen, saldırganın ani eylemi karşısında bir şey yapamamıştır.

Roma Polisinin bildirdiğine göre, ailesi Türkiye’de bulunan Taha Carım, geçen martta İtalya’daki gizli bir Ermeni örgütünden tehditler almıştır. Bu örgüt, Türkiye’deki Ermeni siyasal tutuklular serbest bırakılmadığı takdirde iki ay içinde İtalyadaki bir Türk yetkilisine suikast düzenleyeceği tehdidinde bulunmuştu. Yine geçen martta Roma kentinin duvarlarında “*Türk Hükümeti’nin Ermenilerin baskı altında tutulmasından sorumlu olduğunu*” belirten sloganlar yazılmıştı. Bu tehditler üzerine büyükelçimizin

²¹³ Cumhuriyet, 10 Haziran 1977.

yanına muhafızlar verilmiş ve bu muhafızlar yakın zamana kadar kendisine eşlik etmişlerdi.

Taha Carım, Türkiye'yi 1973 yılından beri Vatikan'da temsil etmektedir. 1912 yılında Cenevre'de doğan Taha Carım, Galatasaray Lisesi ve Toulouse Üniversitesini bitirmiş, Dışişleri Bakanlığında çeşitli görevlerde bulunduktan sonra Beyrut ve tahranda Türkiye'yi Büyükelçi olarak temsil etmiştir.

Dışişleri Bakanlığı Enformasyon Genel Müdürlüğü, Carım'a yapılan saldırıyla ilgili açıklamasında “*İtalyan güvenlik kuvvetlerinin alarma geçirilerek mütecavizin arandığını*” bildirmiştir. Olay üzerine İtalya'nın Ankara Büyükelçisi Messeri Dışişleri Bakanlığı'na davet edilmiş, Çağlayanlı ve Şükrü Elekdağ ile ayrı ayrı görüşmüştür. Alınan bilgiye göre, bu görüşmelerde saldırganların derhal yakalanmaları istenmiştir.

Vatikan'da vurulan Carım, son 4 yılda suikastta uğrayan altıncı diplomatımız olmaktadır. 27 Ocak 1973'te Los Angeles Başkonsolosumuz Mehmet Baydar ile yardımcısı Bahadır Demir, Sanata Barbara'da 77 yaşındaki Mıgırdiç Yanıkyan adlı bir Ermeni tarafında vurularak şehit edilmişlerdi. 22 Ekim 1975'te Viyana Büyükelçimiz Daniş Tunalıgil, iki gün sonra 24 Ekim 1975'de Paris Büyükelçimiz İsmail Erezve 16 Şubat 1976'da Beyrut Büyükelçimiz Başkâtibi Oktar Cerit suikastlar sonucunda şehit olmuşlardı. Bu suikastları Ermeni Gizli örgütleri üstlenmişlerdi.²¹⁴

1.2.73. Carım'ın Katili Roma'daki Ermeniler Arasında Aranıyor

Roma - İtalyan Polisi, Vatikan Büyükelçimiz Taha Carım'ı öldüren güneş gözlüklü ve uzun boylu şahsı ele geçirebilmek için Roma'daki Ermeni topluluğu arasında yoğun aramaya girişmiştir. Katilin bir Ermeni olduğuna inan polis, cinayetten bir kaç saat sonra, bazı özel kaynaklardan aldığı bilgileri değerlendirmek için Roma'da büyük biri “*insan avına*” çıkmıştır.

Büyükelçimiz Taha Carım'ın cenazesi, İtalyan Hükümeti'nin tesis edeceği askeri bir uçakla 14 Haziran salı günü Türkiye'ye getirilecektir.

Beyrut'taki bazı uluslararası haber ajanslarına telefon eden meçhul kişiler, cinayeti “*Ermeni soykırımı örgütünün*” işlediğini söylemişlerdir. Bu örgüt 1. Dünya Savaşı

²¹⁴ Cumhuriyet, 10 Haziran 1977.

sırasında Türkiye’de öldürüldüğü iddia edilen Ermenilerin intikamlarını almak için kurulmuş bir tedhiş hareketidir. Şimdiye kadar çeşitli cinayetlerin sorumluluğunu da üzerine almıştır. Türkiye’nin Viyana ve Paris Büyükelçilikleriyle Beyrut Başkâtibi’nin de bu örgüt tarafından öldürüldüğü sanılmaktadır.

Roma’daki Türkiye Büyükelçiliği, başkentte yaşayan Ermeni asıllı Türk vatandaşları hakkında İtalyan polisine geniş bilgi vermiştir. Taha Carım’ın vurulduğu sırada tabanca taşıdığı, ancak bunu kullanmaya vakit bulamadığı anlaşılmıştır.

Vatikan çevreleri, Taha Carım’ın ameliyathaneden alınmasından sonra bazı büyükelçiler ile Vatikan’ın üç numaralı siması Başpiskopos Glovanni Benelli’nin kendisini hastanede ziyaret ettiği ve öldüğü vakit yanında bulunduklarını söylemiştir.

Vatikan’dan iyi haber alan kaynaktan, Carım’ın İtalyan Polisinden kendisinin özel olarak korunmasını istemediği öğrenilmiştir. Bununla birlikte polis, Türkiye’nin Viyana ve Paris Büyükelçilerinin öldürülmesinden sonra Büyükelçiye gezilerinde iki polis arabasının eşlik etmesini kararlaştırmıştı. Bu koruma tedbirlerine daha sonra Büyükelçi ve polisin mutabakatıyla son verilmişti. Öğrenildiğine göre, Taha Carım, geçen pazar günü Osba’daki özel bir plajda İtalya’nın Vatikan Büyükelçisi Gianfranco Pompei’yi korumasının yararsız olduğunu ve birisi kendisini öldürmeyi isterse ne olursa olsun öldürülebileceğini söylemiş.

Roma Büyükelçimiz hayat dolu, Roma’yı çok seven ve Roma’da çok sevilen biri olduğu belirtilmekte ve *“Büyükelçi, çok sayıda eser yazmış Şilili şar Paplo Nureda’nın şiirlerini çevirmişti. Liberal görüşlü bir insandı”* denilmektedir.

Taha Carım’ın öldürülmesi Şili muhalefet lideri Renardo Leghton’un 1975 yılında Roma’da yaralanmasından beri bir yabancı diplomata karşı girişilen ilk suikast eylemidir.

Carım 1971 yılında Türk Dışişleri Akademisi’nde Ermeni sorunu kapsamında bir etüt hazırladığı bildirilmiştir. Carım bu etüde Ermeni iddialarını yalanlamakta ve Türklerin Ermenilere baskı yapmadığını ve Ermenilerin Türkler arasında yüz yıllardan beri özgürce yaşadığını belgelerle kanıtlamaktadır.

Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk, Taha Carım’ın öldürülmesi nedeniyle dün Dışişleri Bakanı Çağlayangil ve Bakanlığın öteki yetkililerini ziyaret ederek Carım’ın bir suikasta

kurban gitmesinden duyulan üzüntüyü belirtmişler ve başsağlığı dileğinde bulunmuşlardır.

Vatikan'ın Ankara Maslahatgüzarı Eugenlo Sbarbaro Dışişleri Bakanlığı Bakanlığına giderek, Büyükelçinin katlinden duyduğu üzüntüyü belirtmiş olayı şiddetle kınadığını belirtmiştir.

Papa Altıncı Paul'da Türkiye'nin Vatikan Büyükelçisi Taha Carım'ın öldürülmesiyle ilgili Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk'e gönderdiği mesajda büyükelçinin öldürülmesini *“Görevi kesinlikle barışçı olan bir diplomatı hedef alan korkakça bir hareket”* olarak nitelemiş ve kınamıştır. Papa mesajında Türkiye Büyükelçisi için dua ettiğini belirtmiş ve Taha Carım'ın ailesi ile Türk ulusuna başsağlığı dilemiştir.²¹⁵

1.2.74. Yeşilköy'de “Bomba” İhbarı Üzerine Uçaklar Arandı

Yeşilköy Havaalanında sıkı önlem aldıkları, bu arada bazı uçaklarda “Bomba bulunduğu” yolundaki ihbarlar üzerine aramalar yapıldığı görülmüştür.

Vatikan Büyükelçimiz Taha Carım'ın bir suikast sonra Yeşilköy Havaalanı'nda gizli Ermeni örgütlerinin eyleme geçeceği yolundaki ihbarlar dün yoğunluk kazanmıştır. Bunun üzerine dün Yeşilköy'de iç ve dış hat seferleri yapan uçaklar, uçuştan önce sıkı bir şekilde aranmış yolcuların bagajları da alışılagelmişin ötesinde özenle kontrol edilmiştir.

Havaalanında her gün alınması zorunlu önlemler sürmektedir. Ancak bazı önlemler göz önüne alınarak, dün daha sıkı aramalar yapılmıştır. Yetkililer, uçaklarda ve yolcuların bagajlarında yapılan aramalar sonunda, uçuşların normal şekilde sürdüğünü ve bir aksama olmadığını da bildirmişlerdir.²¹⁶

1.2.75. Büyükelçi Carım, Büyük Bir Olasılıkla Şehitliğe Gömülecek

Ankara, (ANKA) - Roma'da öldürülen Türkiye'nin Vatikan Büyükelçisi Taha Carım'ın şehitliğe gömülmesi yolunda ailesinden gelecek olan talebin dikkate alınacağı bildirilmektedir. Bundan bir süre önce suikasta giden Paris ve Viyana Büyükelçilerimiz İsmail Erez ve Daniş Tuanişgil'in ailelerinin istekleri üzerine aile mezarlıklarına

²¹⁵ Cumhuriyet, 11 Haziran 1977.

²¹⁶ Cumhuriyet, 11 Haziran 1977.

gömüldükleri, şehitliğe gömülmeleri yolunda bir talebin Dışişleri Bakanlığına yapılamadığı belirtilmektedir. Ancak geçtiğimiz günlerde Roma’da öldürülen Vatikan Büyükelçimiz Taha Carım’ın kız kardeşi gazeteci Nimet Arzık, Dışişleri Bakanı İhsan Sabri Çağlayangil’den ağabeyinin şehitliğe gömülmesini bizzat istemiştir. Dışişleri Bakanlığı yetkilileri, Taha Carım’ın şehitliğe gömülmesi konusunda ailesi tarafından yapılan bu talebin dikkate alınacağını belirtmişlerdir.

Vatikan Büyükelçimiz Taha Carım’ın yarın öğleden sonra 16.00 sıralarında Ankara’da olacaktır. Carım’ın cenazesini getirecek uçakta, Dışişleri Bakanlığı Yüksek Müsteşarı Büyükelçi Haluk Kura ve Carım’ın iki çocuğu bulunacaktır.²¹⁷

1.2.76. Tedhiş

(Cumhuriyet) - Son iki yılda dış ülkelerdeki temsilcilerimize yönelik kanlı suikastlar zincirine geçtiğimiz hafta bir halka daha eklendi. Vatikan Büyükelçimiz Taha Carım son yıllarda cinayete kurban giden altıncı diplomatımız oldu. Roma’da evine girerken kimliği saptanamayan bir katil tarafından vurularak öldürüldü. Cinayeti bundan öncekilerde olduğu gibi “*Ermeni Soykırımı*” adlı bir Ermeni tedhiş örgütü üstlendi. Bu insanlık dışı olay, yabancı ülkelerdeki temsilcilerimiz için daha etkin koruma önlemleri alınması gereğini bir kez daha gündeme getiriyordu...²¹⁸

1.2.77. Taha Carım’ı Öldürmek İçin Kullanılan Kırıkkale Yapısı Tabanca Bulundu

Roma, (a.a.) - Roma Polisi, Türkiye’nin Vatikan Büyükelçisi Taha Carım’ı bir hafta önce öldüren kişilerin kullandığı tabancanın bulunduğu açıklandı. Tabanca Carım’ın öldürülmesinden bir gün sonra Türkiye Büyükelçiliğine yakın bir kahvehanenin tuvaletinde bulunmuştur. Polisin açıklamasına göre tabanca 9 mm’lik Kırıkkale yapısı bir tabancadır. Polisin açıklamasına göre olayı araştıran kişiler, Türk yetkililerine başvurarak Roma’da oturan Ermenilerin adreslerin istemiştir.

²¹⁷ Cumhuriyet, 13 Haziran 1977.

²¹⁸ Cumhuriyet, 13 Haziran 1977.

Carım'ın öldürülmesinin sorumluluğunu üzerine alan bir Ermeni grubu, bu işi, bu yüz yılın başında Türkiye'de kitle halinde öldürüldüğü iddia edilen Ermenilerin intikamını almak için yaptıklarını açıklamışlardı.²¹⁹

1.2.78. Yabancı Pasaport Taşıyan Ermenilerin Türkiye'ye Girmelerinin Yasaklanması Fransa'da Tepki Yarattı

Paris, (Cumhuriyet Bürosu) - Aralarında Fransız ve Kanadalıların da bulunduğu yabancı pasaport taşıyan Ermenilerin Türkiye'ye girmelerine izin verilmeyerek geri çevrilmesi buradaki kamuoyu organlarında olumsuz tepkilere yol açmıştır.

Le Monde, dünkü sayısında, Ermeni asıllı yabancılara uygulanan bu önlemlerin ırk ayırımı niteliğini taşıdığını yazarak kınamakta ve şunları eklemektedir: *“Türk polis makamlarının bu tedbirleri diplomatlara karşı işlenen cinayetlere en beceriksiz bir tepkinin tüm niteliklerini ortaya koymaktadır. Ahlak kuralları açısından kınanabilecek bu önlemler, Türkiye'yi yalnızlığa götürebilecek koyu bir milliyetçiliğin sonucu olarak da kabul edilebilecektir. Ayrıca, Ermeni tedhiş örgütlerine de etkinliklerini göçmenler arasında genişletmek, militanlar ve kuşkusuz sempatanlar kazanmak yolunda bekledikleri fırsatı da vermektedir.”*

Yine Le Monde Gazetesinde Gerard Chaliand adındaki bir yazar Türk diplomatlarının öldürülmesiyle sürdürülen eylemleri kesinlikle kınadıktan sonra özetle şunları eklemektedir: *“Bu soykırımının özelliği, Türk makamlarınca kabul edilmiş olmasıdır. Marsilya'da 1973'de açılan bir anıt konusunda Türkiye ile Fransa arasındaki ilişkilerde meydana gelen gerginlik de hatırlardadır. Fransa'da bu yıl tüm yasaklamalara rağmen, 24 Nisan günü, Paris ve Marsilya'da anılmıştır. Türk Hükümetinin gerçekçi davranarak evrensel vicdanın soykırımı cinayetlerinin zaman aşımını kabul etmediği bugünkü dönemde bunları inkâr etmemesi zamanı da gelmiştir. Böyle bir davranış asgari manevi bir tazminat sayılacaktır. Ancak, Türk makamlarının bugüne kadarki tutumları Varşova'daki GETO anıtı önündeki jestini kabul edilmez bir hareket olarak nitelemeye devam etmektedirler.”*

²¹⁹ Cumhuriyet, 17 Haziran 1977.

Aynı gazete Sinan Kuneralp adında bir Türk işadınının bu konuda gönderdiği bir mektubun özetini de yayınlamaktadır. Türk işadamı bu mektubunda, Türk ve Ermeni tarihçileri arasında, iki halkın tarihi ilişkilerini inceleyecek bir toplantı yapmalarını önermektedir.²²⁰

1.2.79. 50 Yıl Önce Cumhuriyet 4.12.1927 Amerika İle Münasebatımız

Amerika’da mevcut mutaassıp Ermeni taraftarları Türkiye münasebatı üzerine sui tesir icra edecek olan yeni bir mesafe ihdas etmişlerdir. Alınan birtelgrafa göre Amerikalılar, Washington Sefirimiz Muhtar Beyi Türkiye’de Ermeni kıtalinden dolayı mesul addetmekteymişler. Sefirimiz, Newyork’a ayak basar basmaz nümayiş kılıklı bazı tezahürat karşısında kalmıştır. Bunca siyasi firkalar arasında mevcut rekabetin tesirli olduğu şüphesizdir. Bugün Amerika’da mevki iktidarda bulunan Republikenler (cumhuriyetçiler) muhalif fırka demokratların her vesile ile hücumuna maruz kalmaktadır. Öteden beri Türklerin Ermenilerin katili olduğunu iddia ederek hayali bir takım iddialar serdetmektedirler. Geçen sene Lozan Muahedesinin Amerika Meclisi Ayanında reddedilmesi de aynı sebeplerden ileri gelmişti. Sefirimize vaki olan hücumların da Amerika’da Ermeni taraftarlığı maskesi altında bugünkü hükümete hücum etmek isteyen bir takım muhaliflerin eseri olduğu şüphesizdir.

Matin Gazetesi Şunları Yazmaktadır: “Sefir Muhtar Bey karaya çıkar çıkmaz Amerika’nın eski Berlin Sefiri Müsyü Jerard bir nutuk icra ederek Muhtar Beyin 1920 senesinde Ermenistan’da 30 bin Ermeni’nin katlini mucip olan Ermeni katliamından mesul olduğunu ve kendisinin Amerika’da bulunması Amerikan milletine bir hakaret teşkil ettiğini söylemiştir. M. Jerard aynı zamanda Muhtar Beyi Ermenistan istilasını hazırlayan Moskova İhtilalının amili olmakla da itham etmiştir. Öte taraftan Katolik Papazları da Ankara Sefirini fena bir tarzda karşılamışlardır. Bu mesele yakında Amerikan Kongresinde mevzu bahis edilecektir. Bilindiği gibi Kongre Lozan Muahedesini tasdik etmemiştir.”²²¹

²²⁰ Cumhuriyet, 13 Temmuz 1977.

²²¹ Cumhuriyet, 4 Aralık 1977.

1.3. KÖŞE YAZILARI

1.3.1. Bir Cinayet... / Oktay Akbal

Paris Metrosu'ndaydım. Bir arkadaşla konuşuyorduk ayakta. Yanımızdaki koltukta oturan esmer kadın, başını kaldırdı birden: *“Türk müsünüz?”* dedi. “Evet” dedik bir sevinçle, *“Siz de mi?”* Bir garip ısıltı yanıp söndü gözlerinde. *“Hayır”* dedi! *“Ben Ermeni'yim, ama Türkçe bilirim.”* *“Geziye mi çıktınız?”* dedik. “On yaşında geldim Fransa'ya” dedi. Ailesi Doğu Anadolu'nun bir kasabasında yaşarmış eskiden. Konuşmaya başladık. Yüzü hiç gülmüyordu. Kendi kendine konuşuyordu. Birden *“Bir sabah uyandık, babamın kafası kapının eşiğindeydi, kan içinde”* dedi. Sustuk, o da sustu, bir daha bakmadı bize. Birinci Dünya Savaşı'nda olmuş bu. Neden, niçin, nasıl, kim bilirdi, bilebilirdi? Doğu Anadolu'dan ilkin İstanbul'a gelmiş, sonra Fransa'ya... Ne desek boştu. Zaten dinleliyordu. Bir durakta indi, yitirdik onu...

Los Angeles'te iki Türk diplomatının bir Ermeni tarafından *“bilerek, isteyerek”* öldürülmesini duyunca bu olayı hatırladım. Bir çağrışım... Bir an parlayan bir bakış, bir sözcük anlatır her şeyi. Belki o kadın da fırsat bulsa bize yapardı aynı işi! Kin sönmez ilkel kafalarda. Nasıl ki kan davaları kuşaktan kuşağa geçerse bu da öyle... Birinci Dünya Savaşı yıllarında Doğu Anadolu'da kanlı olaylar geçmiş. Önce kim başlamış, sonra kim bitirmiş? Tarihin karanlık yapraklarında kalmış bunlar. Uluslar savaşır sık sık birbirleriyle. Sonra barış olur her şey biter. Bir Alman bir Fransız'ın yolunu kesip *“Seninkiler savaşta benim amcamı vurmuşlardı, ben de seni gebertirim”* dese o bir hastadır, bir dengesiz kişidir. Amerikan iç savaşında ikiye bölündü Amerikan ulusu, kardeş kardeşi vurdu, öldürdü, sonra bitti her şey. Büyük Amerika bu savaşın ardından girişilen atılımlarla yaratıldı. Etnik topluluklar zaman zaman baskılara uğrarlar orada burada. Kendileri de kanlı işlere kalkışır onlara buna güvenerek. Birtakım Ermeniler, Birinci Dünya Savaşı'nda Ruslara kapıldılar, çirkin işler yaptılar. Türkler de aynı şiddette yanıtladı bu kanlı girişimleri. Çirkindi, üzücüydü, acıydı hepsi. Ama savaş vardı dünyada, Türk ulusu düşmana karşı kendini koruyordu. İç düşmanlar da başkaldırınca bu çeşit kanlı olaylar doğal bir sonuçtu.

Yetmiş yedi yaşındaki Mıgırdiç, iki genç diplomatı öldürerek ailesinin öcünü mü almış sayıyor kendini? Birinci Dünya Savaşı'nda o iki Türk doğmamışlardı bile! Kimin

hesabını kimden alıyorsun, soruyorsun? Böyle pusu kurarak ancak cinayet islenir. Tarihin yapraklarında yitip gitmek üzere olan eski kinler, düşmanlıklar tazelenir ancak. Yeni yeni cinayetlere zemin hazırlanır. Mıgırdiç bu ikili cinayeti işlemekle her şeyden önce kendi ırkdaşlarının düşmanlığını toplayacaktır. Türkiye, eski hesapları kapatmış, kini, düşmanlığı unutmuş bir ulusun ülkesidir. “*Yurtta barış, dünyada barış*” ilkesini uyguluyoruz elli yıldır. Kimseye düşman değiliz, dost gözlerle bakıyoruz bize dostluk gösterenlere. Özellikle yurt içindeki azınlıklar yasaların güvenliği altındadır. Bunu bütün uygar dünya bilir. Şimdi, manyak bir ihtiyarın tabancasından çıkan kurşunlar mı bozacak bizim bu inançlı tutumumuzu? Hayır. Bu, bir hastanın, dengesi bozuk bir ihtiyarın sapıklığıdır diyeceğiz. Eski kinlere, düşmanlıklara inanmayacağız, Altmış yıl önceki olayların öcünü otuz- kırk yaşındaki suçsuz diplomatlardan almak gibi bir aşağılık davranışı lanetle anacağız. Ama kendimizi böyle çılgınlıklara kaptırmayacağız.

Katiller, sapıklar, bizi aynı ruh haline çekemez. Acırız böylelerine. Böyle şiddet eylemlerine inananlara, bir şey umanlara... Katiller ister yetmiş yedi yaşında, ister yirmi yedi yaşında olsunlar, adam öldürmekle, pusu kurmakla hiçbir dava düzelmez, hiç bir sorun ortadan kalkmaz, Eski kinleri, düşmanlıkları daha çok besler, kapanmış yaraları büsbütün açar böyle davranışlar. Bir yurttan, bir toplumda yan yana, iç içe, dostlukla, kardeşlikle yaşayan etnik toplulukları birbirine karşı kışkırtmak her türlü insanca duyguların ötesinde bir harekettir. Bu tür cinayetler dünya kamuoyunda tiksinti yaratır. En büyük tiksintiyi, en büyük acıyı da Ermeni yurttaşlarımız duyacaklardır. Belki hepimizden daha çok...²²²

1.3.2. Bu Bir Dava Değil ‘Cinnet’ tir / Mehmet Barlas

77 yaşındaki Amerikan vatandaşı Mıgırdiç Yanikyan’ın iki seçkin diplomatımızı katletmesi, sadece “*manyaklık*” kavramı içinde sebeplendirilemez. Çünkü çılgınlıklar kişileri aşır kuşaklara ya da büyük kitlelere sirayet ettiği zaman, siyasi ve sosyal nitelikler kazanırlar.

Türk tarihinde bir Ermeni melesi vardır. Bunu kimse inkâr etmiyor. Ermeni Meselesi 1887 Berlin Antlaşma ile uluslararası bir konu haline getirilmiş. Birinci Dünya Savaşına kadar geçen dönem içinde de çeşitli olaylara konu teşkil etmiştir, Osmanlı

²²² Oktay Akbal, “Bir Cinayet...”, *Cumhuriyet*, 30 Ocak 1973.

toprakları içindeki Ermeni azınlığı, savaşta düşmanla işbirliği etmeye başlayınca devlet bunlara karşı tedbir almak gereğini duyacaktır. 27 Mayıs 1915'te çıkartılan “*muvaakkat Kanun*” (Tehcir Kanunu) bu gereğin sonucudur.

“*Tehcir*”, kanun ve düzenin öngördü şartlar içinde uygulanmıştır. Bunu, gerek içinde bulunulan Dünya Savaşı'nın yarattığı olağanüstü duruma, gerekse Ermenilerin daha önce Türklere karşı yürüttükleri katliamlardan doğan intikam duygusuna bağlayabiliriz.

Fakat sonuçta, Türklerle Ermeniler arasında “*Evlat ve kuyruk acısı*” ilişkileri ister istemez doğmuştur. Yeni Türkiye, pek çok mesele ile birlikte, Ermeni Meselesini de tarihin acı hatıraları arasına gömmeyi tercih etmişti. Bu topraklar üzerinde ne Kürt, ne Ermeni, ne de başka bir ayırma imkân vardı Milli sınırlar içinde yaşayan her fert, istikbalini Türk devletinin geleceğine ortak etmiş, kaderini Cumhuriyetin kaderine bağlamış demektir.

Ve hepimiz bunu böyle bilip geride kalan 50 yılı kardeşlik duyguları içinde geçirdik.

Ne var ki, Türkiye dışındaki Ermenilerin tutumu böyle olmadı. Lübnan ve özellikle Amerika'daki Ermeniler, kan davası güdermişçesine bir davranış içinde, geçmiş yaşatmaya çalıştılar. İttihat ve Terakki'nin yenik liderleri sürgündeki yıllarını Ermeni suikastçıların kurşunları ile sonlandırdılar. Türkiye Cumhuriyetinin temsilcileri, çeşitli Ermeni gruplarının protestolarına hedef oldular...

Bu iş böylece uzayıp gitti ve anlaşılıyor ki daha da gidecek...

Son cinayet işleyen Yanıkyan, 20 sene önce verdiği demeçte, bir Amerikan gazetesine, “*ailemi Türker öldürdü?*” demiş. Anlaşılan bu Amerikalı Ermeni ailesinin ve kendisine göre ırkının intikamını almak için 1915 ten, bu yana beklemeyi seçmiştir. 1973 yılına gelip, yaşı 77'ye varınca da iki cumhuriyet çocuğu Türk diplomatına silahındaki mermileri boşaltmıştır.

58 yıl önceki olağanüstü siyasal ortamın yarattığı olağanüstü bir durumun intikamını bu şekilde almak normal bir düşüncenin eseri olamaz. Diplomatlarımızı katlettikten sonra, bu cinayetin işlendiği otelin barında etrafa viski ısmarlayan Yanıkyan'ın ruh haleti de, cinnet geçirmiş bir kimseninkine çok benzemektedir.

Ancak bu cinnet zaman zaman yurt dışındaki bazı Ermeni kitlelerini sarmakta, bizleri huzursuz etmese de bu hareketlerin sahne olduğu ülkelere karşı olumsuz duygulan beslememize yol açmaktadır.

Günümüz dünyasında protesto edilecek pek çok uygunsuzluk vardır.

Eğer çağdaş insan kendisini bu çeşit kan davalarına bağlarsa, ne Katoliklerle Protestanlar, ne Kızılderililerle beyazlar ve hatta ne de Amerikalılarla İngilizler bir arada yaşayabilir.

Biz bu bakımdan, küçük bir azınlığın yürüttüğü “*Ermeni Davası*” ‘nın, “Ermeni Cinneti” haline dönmesine artık “*Yeter*” diyoruz.²²³

1.3.3. Santa Barbara Cinayeti / Ergun Balcı

Los Angeles’te Santa Barbara’da iki seçkin diplomatımıza karşı düzenlenen katliam, dış dünyada Türkiye aleyhinde yürütülen faaliyetlerin son ve kanlı bir örneğidir. Aslında Türkiye aleyhinde Batı dünyasında Lübnan’dan Birleşik Amerika’ya kadar uzanan çizgide kışkırtma kampanyası yürütenler sadece Ermeniler değildir. Komşumuz Yunanistan’da kimi çevrelerin hala “megalo idea” hayali ile yaşadıkları. Birleşik Devletler’de Rumların yoğun faaliyetlerde bulundukları, Paris ve özellikle İsveç’te ise Türkiye’deki vatandaşlarımızı kışkırtma amacını güden Kürt meselesi yaratılmak istendiği bilinen gerçeklerdir.

Bu tür faaliyetler ya yoğun propaganda düzeyinde kalmakta, ya da bir zamanlar İttihat ve Terakki liderlerinin başlarına geldiği biçimde, suçuz iki diplomatımızın öldürülmeleri gibi kanlı cinayetlere varan eylemlere dönüşmektedir.

Çağımızda benzeri çok görülen bu çeşit cinayetler kör bir intikam ve kin duygusu ile hareket eden gözü dönmüş bir fanatiğin eseri olabileceği gibi, daha uzun vadeli hesaplara dayanan planın bilinçli uygulaması şeklinde de ortaya çıkabilirler. Yani cinayete kurban giden suçsuz kişilerin ülkesinde uyanan tepki, toplumun bazı kesitlerinde azınlık grubuna karşı düşmanca duygulara dönüşecek karşılıklı ilişkilerin bu biçimde gerginleşmesi ise, tetikte bekleyen çağ dışı kuruluşların ekmeğine yağ sürecektir, Dünya kamuoyunun karşısına çıkarak “*Gördünüz mü? Biz demedik miydi? Türkiye’de*

²²³ Mehmet Barlas, “Bu Bir Dava Değil ‘Cinnet’dir”, *Cumhuriyet*, 30 Ocak 1973.

Ermenilere karşı baskı var ayırım var.” diyebilme olanağı çıkacak. Lübnan’da, ya da New York’ta gösteriler düzenlemek kolaylaşacaktır.

Dıştaki Ermenilerin böyle planları varsa ki bunlar sadece Türkiye’nin değil Türkiye’de yaşayan Ermeni vatandaşlarımızın da akılsız düşmanlındırlar, bu en azından Türk Ulusu’nu tanımlanmadıklarını ve Türkiye’nin gerçekleri hakkında hiçbir şey bilmediklerini gösterir. Türk halkının bu katliama karşı tepkisi, sadece o katliamdan sorumlu olan katil ya da katillere karşı yönelir ve orada durur. Zira ırk ve din ayrımı yapmayarak tarihin en liberal imparatorluğunu kuran, azınlıklara devletin en önemli mevkilerine kadar yükselme fırsatını veren bir ulus, küçük intikam hesapları peşinde koşmaz ve kin beslemez. Geleneği ve tarihsel gurura buna uygun değildir.

Öç alma ve kin duyguları ezik insanların, ya da tarihi gelişimi sürecinde gururları yaralanmış kendilerine güvenlerini yitirmiş ezilmiş ulusların çaresizliklerinin ifadesidir. Geçmişinde parlak askeri zaferlerin yaratıcısı olmuş, gururu doymuş bir toplum için ise intikam ve kin duyguları itici güç değildirler. Esir aldığı Haçlı komutanlarını *“Daha güçlü bir ordu ile gelip bana daha büyük bir zafer kazanma fırsatını vermeniz için sizi serbest bırakıyorum”* diyerek salan Yıldırım Beyazıt ‘tan İzmir’de ayaklar altına serilen Yunan bayrağına basmayı reddeden Atatürk’e kadar, tarihimiz yukarılarımdaki tezin doğruluğunu kanıtlayan sayısız örneklerle doludur.

Yunan bayrağını çiğnemeyi reddeden Atatürk bir bakıma altı yüz yıldan beri Kafkaslardan Viyana’ya, Kırım’dan Kuzey Afrika’ya kadar üç kıtada sürekli savaşmış kanını dökmüştür. Öcünü, Yunan ordusundan savaş alanında, eşit koşullar altında almıştı. Kin beslemesine ve Yunan bayrağını çiğnememesine ise, asırların içinde biriktirdiği mertlik anlayışı ile temsi ettiği ulusun gelenekleri izin vermezdi. Siyasi ve askeri dehasını, içinde çıktığı toplumun geleneklerinin bünyesinde oluşturduğu yiğitlik kavramı ile bağdaştıran büyük önder, bundan ötürü Yunan Bayrağına basmayı kabul etmemiştir.

Tarihsel yapısı gereği kin ve intikam duygularına yabancı olan Türk ulusunun Los Angeles’teki nefret uyandıran cinayetten duyduğu üzüntü Ermenilere karşı tepkiye dönüşmeyecek, dışarıda küçük bir azınlığın yaptığı talihsiz hesaplar her zaman olduğu gibi yarı yolda kalacak ve Türkiye sınırları içinde toplumlar yaşantılarını ahenk içinde sürdüreceklidir.

Hayatlarını kaybeden iki diplomatımızın kederli, ailelerinin en büyük tesellileri ise herhalde Türk ulusunun bu cinayet karşısında gösterdiği olgun tepki olacaktır.²²⁴

1.3.4. Yanıkyan ve Amerikan Ceza Hukuku / Mehmet Barlas

Önceden tasarlayarak iki diplomatımızı öldüren Amerikalı Mıgırdiç Yanıkyan'a verilecek cezanın niteliği, Türk kamuoyunun merak ettiği bir noktadır.

Bizler özellikle son yıllarda ceza hukukunun çeşitli biçimlerde uygulanmasını görmüş bir toplum olarak, seçkin diplomatlarımızı katleden bu Amerikan Ermeni'sinin o ülkenin kanunları karşısındaki ilgi ile izlemek durumundayız.

Gerçi Anglo-Amerikan hukuku, bizim de içinde bulunduğumuz Kara Avrupa'sı sisteminden gerek usul, gerek esasta çok farklıdır. Özellikle ceza hukukunda, emsal kararların öneminden jüri sistemine kadar uzanan pek çok farklılıklar vardır. Ayrıca kefaletle tahliye müessesesinin temelleşmiş bir uygulama haline gelmesi de dikkati çeker.

Ancak suç ve cezanın evrensel kavramları iki sistem için de geçerlidir. Mesela bir suç, her yerde iki unsurludur. Bir suça yol açan hareketin vukuu (actus reus) ile kriminal bir niyetin (mens rea) birleşmesi, ortaya suçu çıkarır.

Aynı şekilde ceza üzerindeki kavramlar, ölüm cezasının niteliğini tartışma konusu eden görüşler ve benzeri durumlar Amerikan ceza hukukunda var.

Fakat Amerikan sisteminin diğer bir özelliği de, eyaletlerin anayasa sınırları içinde kalmak şartıyla, kendi özel ceza ve usul kanunlarını yapabilmeleridir.

İşte bu durum son yıllarda, özellikle ölüm cezası üzerinde ilgi çekici bir gelişmeye yol açmıştır. Geçen yılın 29 Haziranında, Amerikan Yüksek Mahkemesi 5'e 4 çoğunlukla aldığı bir kararda, ölüm cezasını, anayasanın sekizinci esas maddesine aykırı bulmuştu. Buna göre anayasa zalimce ve olağanüstü cezaları yasaklamaktadır. Ölüm cezası da, Amerikan Yüksek Mahkemesine göre bu tanımlamaya uymaktadır.

Ancak bundan önce de, zaten uzun bir süredir. Amerika'da ölüm cezaları fiilen yok hale gelmişti.

²²⁴ Ergun Balci, "Santa Barbara Cinayeti", *Cumhuriyet*, 31 Ocak 1973.

Son olarak 1966 yılında bir, 1967’de iki ölüm cezası infaz edilmiş, bu tarihten sonra ise infazlar durmuştur. Yanıkyan’ın eyaleti olan California’da, bir süre önce eyalet meclisi zaten ölüm cezasını kaldırmıştı.

1972 Kasımındaki başkanlık seçiminde California’lı seçmenler bir referanduma da katıldılar. Bu referandumda ölüm cezasının yeniden konulması isteniyordu. Oya sunulan tasarıya göre, ölüm cezası dört ana grupta toplanan suçlara karşı uygulanacaktı. Bu suçlar, devlete ihanet, bir tutuklunun tutuklu olmayan bir şahsı öldürmesi, bir treni raydan çıkartarak, yaralanmaya sebebiyet vermek ve masum bir insanın idamına sebep olacak bir aldatmacada bulunmak şeklindeydi.

California’lı seçmenler bu tasarıyı, büyük çoğunlukla onayladılar ve böylece yukarıda verdiğimiz dört suçun idam oldu.

Ancak Yüksek Mahkemenin 29 Haziran kararı federal nitelik taşıdığından bütün eyaletler için geçerlidir. Ve referandumdaki oylara rağmen California’da da şu anda idam cezasının infazı mümkün değildir.

Diplomatlarımızı öldüren Yanıkyan, zaten işlediği suç dolayısıyla bu sınıflandırmalara da girmiyor. Bu bakımdan, idam söz konusu değildir.

Yanıkyan’ın durumu sözünü ettiğimiz suçlardan bakılınca Amerikan Ceza Usul Hukuku’nun akışı içine terk edilmiştir.

Buna göre tutuklanmış, poliste sorgusu yapılmıştır. Arkasından en yakın hâkim önüne çıkartılarak ön sorgusu ertesinde tutukluluğu karara bağlanmıştır.

Yanıkyan’a isnat edilen suç ağır cezayı gerektirdiği için kendisi büyük jüri önüne çıkartılacaktır.

Yanıkyan’ın kefalet karşılığı tahliyesine gelince, hâkim şu şartları göz önüne almak zorundadır.

(1) Isnat edilen suçun ciddiyeti, (2) Sanığın aleyhindeki delilerin durumu, (3) Sanığın geçmişi, (4) Sanığın kefaleti karşılayacak mali güce sahip olup olmaması...

Bu durum değerlendirildiği zaman Yanıkyan’ın kefaletle tahliyesi imkânsıza benziyor. Çünkü cinayetle suçlananların kefaletle tahliyesini çok güçleştiren Amerikan

ceza usul uygulaması, Yanıkyan'ın durumu göz önüne alınınca daha da geçerli hale gelmelidir.²²⁵

1.3.5. Erzurum'un Kurtuluşu Yarın Kutlanıyor / M.Fazlı Karlıdağ

Selçuklu Türklerinin kültür sanat, mimari, folklor, uygarlık ve sanat merkezi; Türkdöğü illerinin özveri ve erdem beşiğı Erzurum; 12Mart 1973 günü işğalden kurtuluşunun 55. yıldönümünü kutlayacaktır.

Bu ilişkiyle, Türk döğü illerinin özveri niteliklerini yansıtan, Erzurum'un, Rus Çar ordusu işğalinde, geçen feci yıllarını ve bundan kurtuluşunu, halkının Milli Mücadeleye katkısını kısaca belirtmeğı çalışacağız.

Rus Çarlar, Osmanlı topraklarını (Balkanlar, Ortadoğı) ele geçirmek, Karadeniz'e egemen olmak, Türk Boğazları yolu ile Akdeniz'e çıkmak için 350 yıla yakan bir süre içinde Osmanlılara, Kafkaslardan ve Balkanlardan olmak üzere *“on bir saldırı”* yönelttiler. Bu saldırıların sondan üçünde (1828-29,1877-78, 1914-1918, Osmanlı Rus seferlerinde), Erzurum'u ve döğü illerinin çoğunu işgal ettiler. Bu arada, doğuda Ermenileri, batıda Balkanlı Hristiyan azınlıkları, silahlandırıp ayaklandırdılar.

Osmanlıların bu azınlıklara vatandaşlık hakları tanımalarına ve devletin en yüksek makamlarında, (vekillik gibi) görevler vermelerine rağmen bunlar o günlerde kötü davranışlarına devam ettiler. Batılı emperyalistler de; azınlıkların bu çok kötü davranış ve ayaklanmalarını, el altında desteklediler ve barışa kıydılar!

Batılıların kışkırtmalarından cesaret alan azınlıklar tedbir hareketlerini şiddetlendirdiler. Avrupa büyük devletlerinin, Osmanlıların iç işlerine karışmalarına olanak sağladılar...

Ermenilerin, vuruşları Rus kuvvetlerinin çoğalması nedekiyle 3. Ordumuz daha uygun bir mevzide, savunmak için geçici bir süre, Erzurum'dan ayrıldı.

Rusya'da, Mart 1917'de Bolşevik İhtilali çıktı. Bundan sonra Türklerle Ruslar arasında, 18 Aralık 1917'de Erzincan'da ateşkes antlaşması yapıldı. Rus ordusu bunu üzerine, işgal altındaki Türk topraklarını, Ermeni birlik ve çetelerine bırakarak çekildi. Bunu fırsat bilen, doğulu ve batılı emperyalistlerin yalan vaatlerine kanan ve Trabzon,

²²⁵ Mehmet Barlas, “Yanıkyan ve Amerikan Ceza Hukuku”, *Cumhuriyet*, 3 Şubat 1973.

Erzurum, Gümüşhane, Erzincan, Bitlis, Van illeri, hâsılı Harşit Vadisine kadar çok geniş Türk ülkeleri üzeninde “*Büyük Ermenistan*” devleti kurmanın zamanı geldiğine, karar veren Ermeni Komitacıları, bu kararlarını gerçekleştirmek için Balkan komitacılarını taklit ederek Türkleri, toptan öldürmeye koyuldular.

Ermenilerin bu öldürmelerine son vermek, Rusların zorladıkları yerleri anavatana katmak amacıyla, 3. Türk Ordusu, 1. ve 2. Kafkas Kolorduları ve 4. Kolordu, 12 Şubat 1918’de doğu yönünde harekete geçti.

Türk kuvvetleri, modern silah, araç ve gereçlerle donatılmış, kendi mevcutlarına yaklaşık bir güçte olan, Ermeni çete ve komitacılarını, anavatandan temizlemeye koyuldular.

13 Şubat 1918’de öğleden sonra yüzlerce Erzincanlı yiğidin katıldığı 3. Türk Ordusunun 1. Kafkas Kolordusu Erzincan’ı geri aldı.

Türk birlikleri Erzincan’a girince Ermeniler tarafından öldürülmüş binlerce Erzincanlının cesetleriyle karşılaştılar.

Bir kısmı camilerde öldürülmüş, yakılmak üzere bulunan halkı kurtardılar.

Birinci Kafkas Kolordusunun Mehmetçikleri bir aylık kovuşturma muharebelerinden sonra, 12 Mart 1918’de İstanbul ve Harput kapılarından girmek suretiyle Erzurum’u kurtardılar. Bu muharebelere katılan yüzlerce Erzurumlu vardı.

Bu kurtuluş günü, Türk kıtaları daha önce Erzincan’da gördükleri faciaların benzerlerini Ilıca ve Erzurum’da gördüler. Ilıcadaki dereler ve kuyular Türk kanıyla renklenip taşmış. Erzurum’un Darhat İstasyonu kuzeyindeki Yanıkdere, yakılan, diri diri gömülen Türk çocuk ve kadınlarının cesetleriyle dolmuştu. Dervişağa Camisi karşısında Saraçzade Ömer ve Ezirmikli Osman Efendilerin evlerine doldurulup, yakılan Türklerin acı feryatları henüz dinmiş, feci sahne biraz önce kapanmıştı.

Birinci Kafkas Kolordusu’nun harekâtına paralel yürüyüş yapan, Türk Kolorduları da; Erzincan ve Erzurum’daki, faciaların benzerlerine kendi muharebe bölgelerinde, tanık olarak fedakârlıklarla harekât alanlarındaki Türk illerinin kurtuluşlarını sağladılar.

Ruslarla Ermenilerin, Türk Ordusuna karşı yapmış oldukları bu muharebelerde çok sayıda silah, cephane, savaş araç ve gereçleri ele geçirildi. Fakat buna karşılık, bu

cephede, Birinci Dünya Savaşı süresince yapılan muharebelerde Türkler 400 bin şehit verdi.

Ve yine Rusların Kafkas harekât alanını Ermeniler bırakmalarından ve Türk Kurtuluş Savaşı'nın Doğu Cephesindeki muharebelerinin bitimine kadar süren dönemde, Ermeni çeteleri, bu bölgede bir milyona yakın Müslüman'ı öldürdüler.

Ermeni komitacıların Türk kadın ve çocuklarına uyguladıkları vahşetler; “*uyuyan insanlık vicdanını uyandırmak*” için “*Türk diplomalarını şehit ettiğini söyleyen*” ve Ermenilere “*Her yerde bu savaş yolunu izlemelerini*” öğütleyen Erzurum doğumlu, Ermeni asıllı Amerikalı, yaşlı katilin vicdanını da sızlatır kanısındayız.

Her ne maksatla olursa olsun, insanlığın yüzkarası jenositte uygulamaları uluslararası bu yolda öğüt verenleri, suçlar, kınar, yargılarız.

Atatürk devrimlerinin temeli olan ve Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 2. Maddesinde yer alan “*laiklik*” ilkesinin uygulanmakta olduğuna ve Türklerin “yurtta barış dünyada barış” siyasasından ayrılmayacakları amacına dayanarak şunu açıkça belirtmek gerekir. Türk kamuoyu, geçmişte, halde ve gelecekte olmuş olabilir bu tür vahşet ve Türkleri toptan öldürme olaylarının etkinliği niteliğinden, bugün Gregorian ve Ortodoks kiliselerine yalnız dinsel inançları ile bağlı olan Türk vatandaşlarını ve yabancı ülkelerde yaşayan Türk dostu Ermenileri arılarım. Bu faciaların en büyük suçlularının ulusları birbirine düşürmek suretiyle çıkar sağlayan doğulu ve batılı sömürgeciler, silah satıcı Zaharoflar, din istismarcısı Zavenler olduğu inancındayım.²²⁶

1.3.6. Ne İsterler / Nadir Nadi

Yabancı ülkelerde yaşayan bir kısım Ermeniler tarafından bize karşı düzenlenen saldırı hareketleri kamuoyumuzun dikkatinden kaçmamıştır. Los Angeles’de tuzağa düşürülüp öldürülen iki genç diplomatımızın daha acısını unutmadan Marsilya’da Türklüğü küçük düşürücü sözler taşıyan bir anıtın şatafatlı açılış töreni yapıldı. Arkasından Paris Başkonsolosluğumuza ve THY bürosuna bombalar atıldı, cam çerçeve kırıldı. Bunları birbiriyle ilintisiz kişisel hırslara bağlı olaylar diye nitelemek elden gelir mi? İnsan ister İstemez, küçük de olsa çeşitli ülkelerde yuvalanmış bir örgütün Türkiye’yi

²²⁶ M.Fazlı Karlıdağ, “Erzurum’un Kurtuluşu Yarın Kutlanıyor”, *Cumhuriyet*, 11 Mart 1973.

hedef alan planlı ve sitemli girişimlerinin söz konusu olabileceğini düşünüyor. Nedir bu adamların davası yazılanlara, söylenenlere bakarsanız bunlar 1915 yılında Anadolu Ermenilerini toplu olarak yok ettiğimiz iddiasını ileri sürerek bizi katliam (genocide) suçu damgalamak, böylece uygar dünyanın düşmanlığını üzerimize çekmek istemektedirler.

Oysa katliam iddiasını büyük bir yalana dayandığı gün gibi apaçıktır. Birinci Cihan Savaşı başlangıcında Ruslara karşı çarpışan ordumuzu arkadan vurmaya kalkışanlar bir kısım Ermeniler olmuştur. Bir kısım diyoruz, çünkü Osmanlı İmparatorluğu sınırları içinde Türk kültürünü en çok benimseyen bir azınlık var idiye o da Ermeni azlığı idi. Bağımsız Ermenistan hayaliyle ülkemizi parçalamayı amaç bilenler Taşnak ve Hıncak dediğimiz iki küçük gizli örgütten ibaretti. Bunlar Rusların himayesine güvenerek silahlanıyor ve soydaşlarını, bize karşı giriştikleri harekete katılmağa kışkırtarak, özellikle Doğu Anadolu'da yoğun bir propaganda sürdürüyorlardı. Suçsuz soydaşlarını yakanlar işte bu fanatik Ermeniler olmuştur. O zamanki hükümet, ordumuzun Gerisini güven altına almak için zorunlu bir sürgün operasyonuna karar verdi. Anadolu Ermenilerini tehlikeli bölgelerden uzaklaştırıp kabileler halinde güneye yolladı. Bu operasyon sırasında elbette istenmeyen olaylar da geçmiş, kurunun yanında yaş da yandığı gibi birçok günahsız insan da canını yitirmiştir. Ama hiçbir zaman bir katliam denemez buna. Yoksa bugün Suriye'de, Lübnan'da, Yunanistan'da, Fransa'da Amerika'da yaşayan yüzbinlerce Ermeni'den bir tekinin bile ortada bulunmaması gerekirdi. Ne denir, yaptığımız savaşta. Her ne pahasına olursa olsun Anayurdumuzu korumak görevimizdi. Düşmana kahramanca göğüs geren, cömertçe kanını akıtan erlerimizin bir de arkadan hançerlenmesine göz yumamazdık.

Yazık ki haklılığımızı dünyaya tanıtmak konusunda biz hiçbir zaman gerekli Çabaya harcamadık. Birinci Cihan Savaşından sonra Türk düşmanı örgütler bize karşı yalan propagandalarını olanca hızı ile sürdürdüğü sıralarda biz sesimizi yükseltme gereği duymadık.

Bir vakitler durulur gibi olan bu propagandaların şimdi hem de saldırı biçiminde, yeniden parlaması üzerine eski uyuşukluğumuzdan artık kurtulmalıyızdır. Türk düşmanı örgütlerin amaçlarını bilmezlik edemeyiz. Bunlar uygar dünya kamuoyunu aleyhimize çevirmek, hata bizi de kışkırtarak burada 6- 7 Eylül Olaylarına benzer hareketler yaratmak suretiyle başımıza dert açmak, yurdumuzu yalnızlığa sürüklemek istemektedirler. Bu

oyuna sakın gelmememleyiz. Türkiye’de yaşayan Ermeni vatandaşlarımız bu toprağın eşit haklı çocuklarıdır. Yabancı ülkelere göç etmiş olanlar da ezici çoğunlukları ile kültürümüze hala bağlı, bizi seven insanlardır.

Fanatiklerin propagandasına başarı ile karşı koyabilmemizin başlıca koşulu kendimizi olduğu gibi dünyaya tanıtmaya çalışmak, bunu yaparken de uygar ulusların benimsediği hak özgürlüklerine içtenlikle bağlanmaktır.²²⁷

1.3.7. Amerika’da Ermeni Propagandası / Atilla Cosur (Okuyucu Mektubu)

Amerika’da Los Angeles Başkonsolosumuz ‘un ve birinci kâtibinin bir Ermeni tarafından öldürüldüğü herkesçe bilinen bir hadisedir. Amerika’da yerleşmiş Ermenilerin daimi Türkler aleyhine yaptıkları propaganda maalesef durdurulamamakta. Bu Türk düşmanlığı sürüp giderken Amerikan ordusu mensuplarına yabancı dil öğreten Monterey’deki ordu lisan okulunda (Defance Language İnstitute West Cisst Branch) dekan yardımcısı Boris Jordan’ın ofisindeki büyük duvar haritasında Türkiye’mizin yarısının (Doğusunun) Ermenice dili konuşur ve İstanbullumuzum da kocaman harflerle Constantinople olarak gösterilmesi çok esef verici bir hadise. Bu hata Büyükelçiliğe bildirilmiş. Büyükelçi Hasan Esenbel okul kumandanına bir mektupla haritanın hakaretimiz olup indirilmesini rica ettiği halde hala bu harita yerinde bilhassa tutulmakta ve Atatürk düşmanı olan ve 25 senedir vatana dönmeyen asker yoklaması kaçağı Türk Şubesi Müdürü Velid Dağ tarafından hoş görülmekte ve bir zararı olmadığı söylenmekte. Türklere düşmanlığı olan Bulgar asıllı Jordan’ın bu hareketini protesto eder, dost bildiğimiz bir memleketin askeri lisan okulunda böyle düşmanca hareketlere yer verilmemesini ve gazeteniz vasıtasıyla bu çirkin hareketi Türk milletine duyurmanızı bir Türk vatandaşı olarak ve arabasında Türk bayrağı taşıyan korkusuz Türk olarak ilan etmeyi vazife bilirim. Yardımaınıza teşekkürler ederim.²²⁸

²²⁷ Nadir Nadi, “Ne İsterler”, *Cumhuriyet*, 29 Nisan 1973.

²²⁸ Atilla, Cosur, “Amerika’da Ermeni Propagandası”, *Cumhuriyet*, 14 Ağustos 197.

1.3.8. İnsanın İnsana Zulmü /Ali Sirmen

Amerikan Temsilciler Meclisi Thomas Onetil adındaki üyesinin önerisine uyarak, 24 Nisanı insanın insana zulmü günü olarak kabul etmiştir. 24 Nisanın seçilmesi ise, 1915'te Türklerin 600 bin Ermeni'yi hunharca katletmiş olmalarındanmış.

İşte aziz dost ve müttefikimiz can-ı azizimiz ABD'nin yasama organından 19'a karşı 377 oyla geçen karar bu ve biz bu ABD'nin çıkarlarının bekçisi olarak NATO'nun uç kalesiyiz. Hem yardım bile almadan, fisebilillah yapılan bir bekçiliktir.

Burada Ermeni soruna dokunacak değiliz. Ama hemen belirtmekte yarar var Birinci Dünya Savaşı sırasında Anadolu'da bir Ermeni sorunu oldu ve emperyalizmin körüklediği olaylarda Türk ve Ermeni bu toprağın evlatlarının çok kanı döküldü.

Ancak azizi dostumuz ABD'nin Ermeni davasında ve Türkiye karşısındaki tutumunun olduğunu bir kaç olayla kısaca tartışmakta yarar var:

Anadolu'da bir "*Ermeni yurdu*" kurmak isteyen güçlerin başında ABD gelir. Wilson İlkelerinin 12. maddesi Ermenilere Anadolu'da devlet kurmayı amaçlar.

1919 Eylülünde Paris Konferansı üyelerine bir rapor sunan King Crane Amerikan Komisyonu da Ermeni yurdu önerisini tekrarlamıştır.

ABD Lozan Konferansı sırasında da Türkiye'yi parçalayarak ve bu topraklar üzerinde Ermeni yurdu kurmak istemiştir. 22 Kasım 1922'deki oturumda Amerikan delegesi Child bu konuda söz almış ve Türkiye'yi dünyaya insanlığa karşı suç işlemiş bir ülke olarak göstermiştir. 30 Eylül tarihli toplantıda ise, Ermeni yurdu taslağı konferansa sunulmuştur.

- Sizlere Ermeni vatani sağlamaktan sevinç duyacaktım. Fakat bu vatani kuvvet zoruyla almak için 300 bin kişilik bir ordu göndermekte başarısız kaldınız.

Grew, Türkiye'de gayrimüslim kadınların haremelerde esir tutulduklarını, kaçmamaları için alınlarına damga vurulduğunu ileri sürece kadar da "gerçek aşığı" bir kişidir.

ABD'nin Türkiye hakkındaki görüşleri yıllar yılı değişmedi. 5 Temmuz 1963'te ünlü Time Dergisi Türkiye ve Atatürk için şunları söylüyordu:

“Türkiye’de 1922’den önce yaşamakta olan birbuçuk Yunan Ortodokslarının çoğu diktatör Kemal Atatürk tarafından ya öldürüldü ya da sürüldü.”

Bugün dostumuz ve müttefikimiz! ABD’nin hakkımızda ne düşündüğünü ise Temsilciler Meclisi 19’a karşı 377 oyla kabul ettiği tasarıyla açığa vurmuştur.

Biz ABD’nin gerçek yüzünü ve hakkımızda ne düşündüğünü bildiğimizden, bu karara şaşırmadık. Şaşırması gerekenler, ABD’yi büyük müttefikimiz ve dostumuz olarak kabul eden tüm politikacılarımız ve Amerikancılarımızdır...²²⁹

1.3.9. Niyazi Berkes / Turkish Occupied Armennia

1933 yılı yaz başında Amerika’dan Türkiye’ye dönmek üzereydim. New York’ta Dünya Sergisi açılıyordu Türk sergi yönetiminin başında bulunan Vedat Nedim Tör yardımcıya ihtiyaçları olduğunu söyleyerek orada çalışmamı önerdi. Yapılan iş bölümünde benim payıma “*Information*” işleri düşmüştü.

Bir gün görmeye gelenler arasında keşisakallı, kısa boylu, hafif aksak bir adam dikkatimi çekti. Duvardaki fotomontajlardan bir plajı gösteren bir panoya dalmıştı. Yanına geldiğimi sezince döndü; “*Bunlar Osmanlı karıları?*” dedi. Gülererek cevap verdim. Adamın Ermeni olduğu beliydi. “Tüü onlar da bizim gibi gâvur oldular” dedi. Gene güldüm. Esprili bir ihtiyar. Panolara baka baka Anadolu ve Rumeli hisarları ile Boğazı gösteren resmin karşısına gelince bir ah çekerek gene bana döndü: “Soğan ekmek yesem de şu hisarların üstüne oturup o güzelim boğazı seyretsem ne olurdu” dedi. Duygulandım: “*Bir gün gidersiniz*” dedim. Hızla döndü: “*Hayır, beyim, gidemeyiz*” dedi. “*Neden gidemeyesiniz?*” dedim. Bu kez yüzü ciddileşti: “*Gidemeyiz, beyim, gidemeyiz, çünkü biz o memlekete ihanet etik*” dedi. Ben o zamana kadar Ermeni olayları üzerine çok şeyler okumuştum, gene de safça sordum: “*Neydi o işler? Nolmuştu?*” dedim. Sanki bu soruyu bekliyormuş gibi karşılık verdi hemen: “*Ne mi oldu, beyim. Hep bizim Ermeni... larının işi. Evropa’da Ermenilik diye bir şey tutturdular. Silahlara sarıldılar, bombalar atılar, bizi mahvettiler. Ulanlar, nemiz eksikti? Nazır idik, paşa idik, mebus idik. Sarraflık bizdeydi, tüccarlı bizdeydi. Servet içinde yaşar idik*” Yumrukları ile gözyaşlarını silerek aksak ayağını sürüye sürüye çıkıp gitti.²³⁰

²²⁹ Ali Sirmen, “İnsanın İnsana Zulmü”, *Cumhuriyet*, 17 Nisan 1975.

²³⁰ Niyazi Berkes, “Turkish Occupied Armennia”, *Cumhuriyet*, 24 Nisan 1975.

Bir Yıldönümü

Bu yazının başlığını İngilizce yazdığım için özür dilerim. O benim sözüm değil. Bu yıl Kuzey Amerika’da çok farklı bir kampanya açmış olan, görünüşe göre ihtiyar Ermeni’nin nitelendirdiği o gençlerin bugünkü torunlarının düzenlediği sergilerde gözüken en büyük başlıktır. “*Türk işgali altında Kıbrıs*” sloganına benzetilerek yazılmış bir söz “Türk işgali altında Ermenistan” anlamına gelir. Türkiye’nin haritada yerini bile gösteremeyen, Kuzey Amerika gençlerine bunun vereceği anlam şudur: Türkler Kıbrıs’tan sonra şimdi Ermenistan’ı da işgal etmişler demek. Haberinizi olsun, Amerikan Ermenileri Anadolu’nun doğu bölgesinin boşaltılmasını istiyorlar. Dünya kamuoyunun baskısı ile gelip orada Ermenistan kuracaklar. Bir Ermenistan var, ama orası bir Sovyet Cumhuriyeti, işe yaramaz.

Ermenistan megalosunun bu yıl 60. yıl dönümü. Nisan ayı boyunca kampanya sürecektir. Ermeni profesörler üniversite dolaşıp konferanslar veriyorlar. Sokulabildikleri dergilerde, gazetelerde yazılar çıkıyor, çeşitli kentlerde sergiler düzenleniyor. Yolum düştü, sergilerden birini gördüm. Sıra sıra camlıklar içinde. İkinciye gördüğüm zaman bütün Sovyetler Birliğine turist çekmek için düzenlenmiş bir sergi olduğunu sanmıştım. Oklarla oraya nerelerden, nasıl gideceği gösteriliyordu. Dikkatle bakınca gösterilen yerin Ermeni Sovyet Cumhuriyeti olduğunu anladım. Sovyetler Birliğinde ün kazanmış bilim ve sanat adamlarının fotoğrafları Ermeni ülkesinin manzaralarını çerçeveliyordu. İkinci camlığa geçince işin rengi değişmeye başladı. Birinci camlıktaki sosyalist başarıları seyirci için bir yemdi. İkinci camlıkta kiliseler ve papazlar. Oradan sonra bu yazının başlığı olan söz iri harflerle yazılı. Üçüncü camlıkta Sevres Antlaşmasının kara kalemle halkalanmış bir maddesinin büyütülmüş fotoğrafı gözüküyor. Bu madde ile Ararat’tan Toroslara kadar bir Ermenistan kurulmuş. Yandaki açıklamalarla anlatılıyor. Lenin’in göz kırpması ile Kazım Karabekir bu Ermenistan’ı çiğniyor. Sonra Mustafa Kemal “*meşru*” Sevr Antlaşmasını yırtarak Lausanne’de Avrupa devletlerine bir başka antlaşma dikte ediyor. Bu antlaşmayı (Lozan antlaşması) “*illegal*” sözcüklerle nitelendiriliyor. Bu antlaşma geçersizdir, çünkü Ermeni delegelerinin imzasını taşıyor. Demek ki bir Ermenistan uzmanı olan Lord Curzon orada Yunanlıları Türklere sattığı gibi Ermenileri de alçakçasına satmıştı, onların iznini almadan.²³¹

²³¹ Niyazi Berkes, “Turkish Occupied Armenia”, *Cumhuriyet*, 24 Nisan 1975.

İrk Kıyımı!

Asıl yenilikler dördüncü camlıkta, bu camlık “*genocide*” ırkkıyımı konusuna ayrılmış. Burada tarih boyunca Türklerin işlediği “*genocide*” lerin bir listesi var. Burada öğreniyoruz ki 20. yüzyılın ilk ve en büyük kıyımcısı Türkler. Hitler, Yahudi kıyımı planını onlardan örnek alarak uygulamış. Hitlerin kendisi buna bir otorite olarak gösteriliyor. Çünkü “*Türkler koca bir Ermeni’nin ırkını yok ettiler, bu gün bunu kim hatırlıyor sanki?*” demişmiş. Nerede söylemiş, ya da yazmış bunu, gösterilmiyor. Sadece 1940’larda Amerika’da çıkan bir İngilizce kitap kaynak olarak gösteriliyor. Uygur insanlık Ermeni kıyımına karşı ayaklansaydı o zaman, Hitler aynı şeyi yapmaya cesaret edemeyecekti. Bunlar belli ki Musevi asıllı kişilere sesleniyor.

Görebildiğim yayınlarda “*genocide*” ve bunun kararlaştırılmış bir plan gereğince uygulanmış olduğu tezi üzerinde duruluyor en çok. Bu tez de “*gerçek sever*” bir Türk “*tarihçisi*” nin açıklamalarına dayandırılıyor. Bu Mevlanzade Rıfat adında biri. Halep’te “*Türk İnkılabının İcyüzü*” adında bir kitap yayımlamış. Ermeniceye de çevrilmiş. İttihat ve Terakki merkezi umumisinde hazırlanmış plan, bu hazırlamayı gözleri ile görmüş, kulakları ile işitmiş. Vesikalar ile açıklıyormuş. Çok okurlar bilmez, açıklayayım; Bu Mevlanzade, gerçekte, ne bir tarihçidir, ne de İttihat ve Terakki üyesi, hata ne de Türk. Azılı bir İtilafçı olduğu için hiç bir İttihatçı toplantısında bulunamazdı. Üstelik Avrupa’ya kaçmıştı. Mütareke yıllarında gene geldi, daha sonra gene kaçtı. Ondan sonra Ermeni Komitalarıyla işbirliği yaparak “*Türk tarihçisi*” olmuş. Mevlanzade’nin yanında bir de Naim Bey adında birinden söz ediliyor otorite olarak. Bu adamın kim olduğunu bilmiyorum. İngilizceye çevrilmiş, son zamanlarda bir daha basılmış bir kitabı olduğu iddia ediliyor. Bu ad bana büsbütün uydurma gibi geliyor. (24 Nisan 1975 sayfa 2)

Suçlu

Her propaganda gibi, bu propagandada da tarih gerçeklerine saygı beklenmez, olayları nalıncı keseriyle yontmaktan kaçınmak gibi şeyler beklemek abes. On dokuzuncu yüzyılın sonlarına doğru; yirminci yüzyılın başlarında Osmanlı İmparatorluğu’nu saran çok karmaşık koşulları hasıraltı ederek o imparatorluktan geri kalmış uluslardan biri olan bugünkü Türk halkına ve devletine barbarlık, ırkçılık, planlı “*genocide*” suçları gibi sorumluluklar yüklemek çirkin olduğu kadar, bunları koyun gibi dinleyen kişilerin durumu da aptallıktan başka bir şeyle nitelendirilemez. Ne var ki propagandacılığın

sorumsuzluğunu, ona inananların bilgisizliğini belirtmekle kalmak bir şey çözümlemez. Asıl sorun bu propagandayı teşvik edenler, hazırlayanlar, yürütenler ve dürtener kimlerdir? Hele şu sıralarda? Arkasındaki gizli siyasal güçler nelerdir? Bunlar üzerinde bilgi toplayan, toplanan bilgileri değerlendiren makamlar var mıdır? Merak etmemiz gerekir.

Dağıtılan broşürlerden gördüklerimin özellikle yeni bir iki nokta üzerinde direndiğini belirtmek isterim: suçlu bugünkü Türklerdir: bu Türkiye bugün haşhaş ekimi ile Amerika gençliğini zehirleme amacını güdüyor. ABD böyle bir devlete yardım etme değil, onu sıkıştırma ödevindedir. Bunu yapmasa bile bir gün gelecek o devlet sallanacaktır ve Ermeni megalosunun günü o zaman gelecektir. Paragraflardan birinde şöyle deniyor: *“Bugün Türkiye dedikleri ülkenin doğusu, Türklerin göçebe sürülerinin oralara ayak bastıkları zamanlardan binlerce yıl öncesinden beri Ermeni yurdu idi. Bugün de gene bir Ermeni yurdudur. Bir gün gerçek sahiplerine verilecektir o topraklar.”* Bunun gerçekleştirilmesinin Batı uygarlığının ödevi olduğu hatırlatılıyor.²³²

Ermeni Sorunu

Osmanlı İmparatorluğu’nu belirttiğim dönemlerde, içinde bulunduğu koşulların tümü açısından bakarsak (bu konu, Harvard Üniversitesinin eski ünlü bir profesörü olan William Langer’in *“Emperyalizmin Diplomasisi”* adlı büyük yapıtında bütün ayrıntılarıyla incelenmiştir.) Ermeni sorununa özgü dört yan belirir: birincisi, bunun Ermeni halkının bir ulusal bilinçlik sonucu olan bir özgürlük savaşı olarak değil, Osmanlı Devletini çökertme çabalarının bir parçası olarak körüklenmiş gizli silahlandırılma, anarşi, suikast, entrika olayları dizisi olarak başlayıp gittiği. İkincisi, bu toplumdan kopuk yabancı ülkelerde yaşayan terörcü kurulların dış dünyaya kendilerini tanıtmak için bile bile, isteye isteye kendi halklarını ulusal temeli olmayan, yerel dayanağı, nüfussal çoğunluğu bulunmayan bir ulusçuluk davasının içine sürüklenmeleri. Üçüncüsü, buna büyük devletlerin zaman zaman kendi amaçları için sömürgelerine, buna karşılık onlardan bir karşılık da elde edememeye yol açmaları. Dördüncüsü, Osmanlı ülkelerine girmiş olan yabancı din yuvalarının bunlara yataklık etmesi.²³³

²³² Niyazi Berkes, “Turkish Occupied Armennia”, *Cumhuriyet*, 24 Nisan 1975.

²³³ Niyazi Berkes, “Turkish Occupied Armennia”, *Cumhuriyet*, 24 Nisan 1975.

Yeni Bir Boyut

Türkiye dışında her yıl yinelenen Ermeni propagandasının bu yilyeni bir boyutla ortaya çıktığını söylemiştim. Yurt dışında bulunan ve Osmanlı tarihinin trajik yıllarını bilmeyen gençler bu iddiaların sertliği karşısında olumsuz bunalımlara düşüyorlar. Yer yer çekişme, tartışma gibi olaylardan başka son zamanlarda Amerika’da kasıtlı hazırlanmış cinayet işlendiğini bile görmüşlerdir.

Bunlar Türk Ermeni yurttaşlarının işi değildir, onları bunlardan sorumlu tutmak haksızlık olur. Bütün Osmanlı tarihi boyunca Ermeni “*millet*” i (başlıca üç Hristiyan mezhebinden olan kişiler) o tarihin nimetlerinden en çok faydalanmış olan kişilerdi. Türk olan halkın kendisi bu nimetlerin kimilerinden yoksun kalmıştır. Ermenilerin müzik, tiyatro, idi, matbaacılık, kitapçılık, diplomasi, hukuk alanları gibi kültür alanlarında Osmanlı daha sonra Türk kültür yaşamında hatırı sayılır katkıları olmuştur. Bugün de olmaktadır. Buna karşılık, ekonomik ve siyasal alanda Türk halkı onların becerikliliklerinin faydasından çok zararlarını görmüştür. Bir ara tefeci- sarraf kapitalizmi Osmanlı Devletini hemen hemen avucu içine de almıştı. O devletin son yıllarının bunalımları içinde kendilerine de bir faydası olmayan emperyalist çıkarlara, siyasa ve petrol işlerinde görüldüğü gibi, aracı olmak hatasını işlemişlerdir. Bu gibi sayılamayacak kadar çok tatsız olaylar karşısında, Türk kanunlarımın koruyuculuğu altında işinde gücünde çalışan Ermeni yurttaşlardan Türk halkının hakaret ve düşmanlık değil, saygı ve bağlılık beklemeye hakkı vardır. Din ayrılıkları bahanesiyle insanların birbirine düşman etmeye çağırının, gerilerde kalması gerektiğini Müslüman olan kadar olmayan da anlamalı, bunun sağlanmasına çalışılmalıdır.

Özellikle Amerika’da yoğunlaşmış olan zengin ve mutlu Ermeni asıllı Amerikalıları kışkırtan maceracıları, Ermeni macerasından alacakları önemli bir ders de vardır: emperyalist güçlerin desteği ile yürütülmek, istenen hiç bir ulusal kurtuluş davası başarılı olamamıştır. Avrupa dışı bütün ulusal kurtuluş savaşları güçlü bir emperyalist devlete dayanarak değil, tersine ona karşı savaşarak başarılı olabilmektedir. Böyle bir destekle kazanılmış tek kurtuluş savaşı gösterebilir misiniz? Bu dersi almamış olan kişiler, halklarını yaşadıkları toplumlar içinde huzursuz, yabancılaşmış insanlar olarak kalmaya

mahkûm edeceklerdir. Yoksa acaba, bazı halkların her yerde yabancı halklar olarak yaşamakta fayda görmek gibi bir yazgıları mı vardır?²³⁴

1.3.10. Büyük Millet Meclisi Başkanlığına Açık Mektup / Kadri Yersel - Okuyucu Mektupları

Dünya tarihinin, insanları topluca öldürme olaylarıyla dolu olduğu, kuşkusuz sizce bilindiği gibi (Amerikalılar dâhil) ulus yapısını kazanmış olan toplumların tümünce de bilinmektedir.

Bu olayların sebep olduğu acılar, bugüne değin doğrudan ilgisi bulunmayan hiçbir devlet tarafından sönmez bir kin ve nefret kaynağı haline getirilip toplumların ebedi düşmanlığına neden yapılmamış ve siyasal bir araç olarak kullanılmamıştır. Fakat Birleşik Amerika Devleti, geçmişinde bulunan ve hiç bir toplumda görülmedik şiddet, yaygınlık ve süreklilikte olan yüzkarası “*Jenosit*” olaylarını da, insanlığa yaptığı şerefli katkıları da unutup bir kıyıya iterek bu olaylardan bir tekini her yıl anmayı kararlaştırmıştır.

Anılacak olan bu toplu öldürme alayı, kendisinin de içinde bulunduğu devletler grubunun, Osmanlı İmparatorluğunu parçalamak amacıyla Ermeni toplumunu Türk toplumuna karşı tahrik ve teşvik ederek saldırtmasıyla başlamıştır.

Bu yüzden meydana gelen karşılıklı jenosit suçlarından olan Osmanlı İmparatorluğu, tarih sahnesinde silinmiştir. Sorumlu politikacıları da hem Türk toplumundan hem de Tarih’ten paylarına düşen cezaları almışlardır. Fakat öteki suç ortakları olan devletle, insanlığın başka bir yüz karası olan “*Emperyalist Düzen Yaraticısı*” niteliğiyle varlıklarını sürdürmektedirler. Sorumlu yöneticileri ise layık oldukları lanetlemelerden şimdilik kurtulmuşlardır.

Bugünün Amerika Birleşik Devleti yöneticileri, kendilerinden öncekilerin işledikleri Jenosist suçlarının günahını onlara mal ederek bu ayıbı örtüp unutturmaya çalışacaklarına, bir bakıma insanlığın da müşterek suçu olan bu tür olayların tekrarlanmaması için acı anıları küllenmeye ve tarihe gömmeye yöneleceklerine bir anma günü yaratıp toplumlar arası kin ve nefreti büyüterek sürdürmeyi yeğlemişlerdir.

²³⁴ Niyazi Berkes, “Turkish Occupied Armennia”, *Cumhuriyet*, 24 Nisan 1975.

Öyleyse biz de şunları kendilerine ve kamuoyuna duyuralım:

Tarihin en acımasız, yaygın, bilinçli ve yağmaya yönelik jenositlerini Amerikalılar yaratmışlardır. Vietnam'daki Şili ve Kamboçya'daki ve başka yerlerdeki jenositlerin suçlusu da bugünün Birleşik Amerika Devletleridir. Bu devlet yöneticilerinin ellerindeki masum kanlarını silmeden, yüzlerindeki jenosit karalarını temizlemeden Türklere bu hakareti reva görmelerinin nedenleri açıktır. Geçmişte nasıl Osmanlı İmparatorluğunu parçalamışlarsa, bugün Türk devletlerini parçalamak hedefi, siyasetlerinin kuytululuğunda yatmaktadır. Bu amaçlarına ulaşmanın yolu, doğuda Ermeni ve Kürt toplumlarına Türk yurdundan topraklar vererek kendilerine bağımlı yeni devletler kurmak, Kıbrıs'ı Yunanlılara bağlayarak Türk yurdunun savunma ve nefes alma yollarını tıkayıp dize getirmekten geçmektedir.

Geçmişe şöyle bir bakışla, Amerika Birleşik Devletlerinin Türklere hiç bir zaman dost olmadığını, yöneticilerinin sahte gülücüklerinin ya aldatmaca oluşturmaya ya da zararımızı çıkar sağlamaya dönük olduğunu görmemek olanaksızdır. Bugüne değin Türkiye'ye yardım diye verilenlerin, üstü örtülü yollarla kat kat fazlasıyla geri alınmış olması da, bunu kanıtlayıcı niteliktedir.

Bu nedenle, Ortadoğu Teknik Üniversitesi Üyelerinin Yüce Katınıza sundukları misilleme önerisi haklıdır. İnsanları, ulusunu, yurdunu ve devletini seven her Türk'ün katılmaktan onurlanacağı bir öneridir.

Toplumlar arasındaki sıcak sürtüşmelerden çıkan yangınların küllerini karıştıra karıştıra kıvılcımları kasten yayıp yeni yeni yangınlar oluşturmak, silah tüccarlarının, ölü soyucuların arka yollardan çıkar sağlamak amacıdır. Bunun önüne geçmek için suçu ve suçluyu hem Türk hem de dünya kamuoyuna tanıtmak zorunlu ve ulusal bir görevdir.²³⁵

1.3.11. Yurt Dışındaki Türk Ermenileri Türkiye'ye Karşı Düşman Edemezsiniz Antuvan Doğalp / Okuyucu Mektupları

Sizlere, dışarıdaki Ermeni Örgüt mensuplarına sesleniyorum. Yeter.

²³⁵ Kadri, Yersel, "Büyük Millet Başkanlığına Açık Mektup", *Cumhuriyet*, 29 Nisan 1975.

Yaptıklarınızı heyecanla değil, nefretle, lanetle izliyoruz. İnsanları birbirlerine düşman yapmak için elinizden geleni yapıyorsunuz. Kışkırtıcılıktan menfaat bekleyenlerin uşaklığıdır bu yaptıklarınız.

Türk Ermeni düşmanlığı yaratıyor ve buna anma töreni diyorsunuz. Başkalarının art düşüncelerine hizmet etmekten vaz geçiniz. Bu istekleriniz gülünçtür. Acılara acı katmak, tarihi zorlamak fayda getirmez.

Bu hareketleriniz insanların kardeşçe yaşamasını isteyenlerin tasvibini görmez. Türk devletinde Ermenilerin her sahadaki hizmetlerine ve vatanseverliklerine gölge düşürmeğe kimsenin hakkı yoktur.

İnsanların insanlara zulümlerini önlemek istiyorsak her şeyden önce altmış yıllık mezarları deşmememiz lazımdır. Ölülerden ve mezarlardan fayda ummak akıllı insanların işi değildir.

Türkü sevmeye mecbur değilsiniz fakat Türk düşmanı kim olursa olsun Türk Ermenilerin de baş düşmanıdır. Bizler satılmış değiliz, doğduğumuz ve ekmek yediğimiz bu topraklar için yapamayacağımız fedakârlık yoktur. Türk topraklarına göz diken dikenlerin ışıkları sönsün, insanları insanlara düşman yapan kışkırtıcı menfaatçiler kahrolsun.²³⁶

1.3.12. Kin Yerine Sevgiyi Yaşatalım / Dikran Kevorkyan

Van Gölü kıyılarında M.Ö. 9’uzuncu yüzyıllarda kurulan Urartu Krallığı iki yüz yıllık yükselme döneminin sonunda İskitler tarafından istilaya uğrayınca, Ermeniler, M.Ö. 7’inci yüzyılda aynı bölgeye gelerek yerleşmişler ve bu yörelere kendi adlarını vermişlerdir. Med ve Pers savaşları sonucu, Ermenistan eyalet haline gelmiş ve valiler İskender’in ölümünden sonra krallıklarını ilan edip, hemen hemen bağımsız bir durum yaratmışlardır. Partlar, Romalılar, Persler ve Araplarla yaptıkları savaşlarda ya bağımsızlıklarını yitirmişler ya da Anadolu ve Kafkasların çeşitli yörelerinde kısa ömürlü krallıklar kurmuşlardır.

²³⁶ Antuvan, Doğalp, “Yurt Dışındaki Türk Ermenileri Türkiye’ye Karşı Düşman Edemezsiniz”, *Cumhuriyet*, 30 Nisan 1975.

Çeşitli tarihsel olaylar arasında MS. 3. yüzyılda Hristiyanlığı kabul ederek tarihin ilk Hristiyan devleti olma niteliğini kazanmışlardır. 1461’de Fatih Sultan Mehmet, Osmanlı İmparatorluğundaki Ermenilere özgü olmak üzere İstanbul Patrikliğini kurarak, başına şehzadeliğindeki çelik çomak arkadaşı, 1461’lerin ruhanisi, Hovagim’i patrik olarak geçirmiştir.

19’uncu yüzyıldan sonra, dış siyasi etkenler Ermeniler üzerinde de yavaş yavaş etkisini göstermeye başlar. O zamana kadar barış içinde, son zamanların şair, edip, mimar, siyasi ve bestecileriyle, Osmanlı uygarlığına katkıda bulunan Ermeniler, zamanın yöneticileriyle ters düşmüşlerdir. 19’uncu yüzyıl sonları, 20’inci Yüzyıl başlarında Osmanlı’yı Ermeni’yle karşı karşıya getiren dış güçler, bugün, Türkiye’imiz dışında Ermeni’yi Ermeni’ye kandırmaktadırlar.

Şöyle ki: Yüzde doksanı Hristiyan Gregoryen olan Ermeniler, dinsel otorite yönünden iki başpatriklik ve iki patriğe bağlıdırlar. 1956 da Antilyas (Beyrut) kilisesi siyasi etkenlerle dini hiyerarşiden kopmuş, gelenek ve alışagelmışe karşı tarihsel olayları kendi çıkarları yönünde sömürmek isteyen siyasal örgütlerin buyruğuna girmiştir. Bu siyasal örgütler, dinsel kurallar yönünden aynı ölçü ve aynı ilkelere sahip Ermeni kilisesini ikiye bölmek için dünya çapında amansız bir mücadeleye girişmişlerdir. Siyasiler, çıkar ve tutkuları uğruna “Size birbirinizi seviniz diye yeni bir buyruk veriyorum” diyen bir peygamberin dinine bağlı olmalarına karşılık, 1956’da birbirlerini kurşunlamışlar. Evladı anadan, kardeşi bacıdan ayrı koymuşlar ve bugün de bu güçler, geçmişte kalması gereken, tarihe gömülmüş olayların sömürüsüne girişmişlerdir. Bugünkü hedefleri Türkiye’dir.

Ancak, anlayamadıkları, anlamak istemedikleri bir nokta vardır. 1975 Türkiye’sinde Atatürk nesli bir ulus yaşamaktadır. Bu ulusun değişik etnik kökenli bireyleri olabilir, ama herkes Türkiye Cumhuriyeti vatandaşıdır. Yaşamları anayasayla güvence altına alınmış, hukuki, siyasi ve ekonomik yönden eşit haklara sahip Ermeni asıllı Türk vatandaşlara, Türkiye aleyhine olan davranışlardan üzüntü duymaktadır, kahrolmaktadır. Atatürk nesli Türkiye’sinin uğradığı haksızlık önünde isyan etmektedir.

Tarihte ulusları karşı karşıya getiren askeri, politik, iktisadi sorunlar zamanla yerlerini dostluğa ve bağışlamaya bırakmışlardır. Birinci ve İkinci Dünya Savaşlarında milyonlarca vatandaşını yitirmiş, dünyanın düşman ulusları, bugün kişinin mutluluğu

yönünde inançlarını, bilimlerini birleştirme yoluna gitmişlerdir. Kin ve nefretin, yumruğun ve baskının hiç bir şeyi çözemediğini gören toplumlar, “*Yurtta barış ve evrende barış*” diyen Atatürk’ün yolunda, daha insanca bir yaşam arzusuyla, kinin yerine sevgiyi yaşatmanın gereğine inanmışlardır.

1975 Türkiye’sinin Ermeni asıllı Türk vatandaşı ile Müslüman asıllı Türk vatandaşı, karanlığın yerine ışığı, üzüntünün yerine sevinci, mutsuzluğun yerine umudu, kuşkunun yerine inancı, yanlışın yerine gerçeği, anlaşmazlığın yerine huzuru, kinin yerine sevgiyi koyarak karşılıklı saygı ve anlayış içinde yaşamaktadırlar.

1975 Türkiye’sinin Ermeni asıllı Türk vatandaşı, dinsel görevlerini yerine getirirken de ana dilinin titizlikle öğrenilmesi için de devletten teşvik görmektedir. Azınlık kompleksine sahip olmadan yaşamımızı sürdürdüğümüz, ekonomik, kültürel, siyasal, dinsel ve hukuki her türlü olanağa sahip olduğumuz, Atatürk nesli Türk ulusunun oluşturduğu devletimize yönelik her türlü fiili ve siyasi olayı nefretle reddeder, geçmiş eşeleyen kişilere Yunus Emre’nin ağzıyla deriz ki: “*Ben gelmedim dava için, /Benim işim sevgi için, /Gönüller dost evi için, /Gönüller yapmaya geldim.*”²³⁷

1.3.13. Kendi Vahşiliklerini Görsünler / Erol Ulubelen

Bir süre önce Marsilya’da Ermeni anıtının açılması Türkiye’de büyük tepkilere neden olmuştu. Daha sonra San Francisco’da iki Türk diplomatı bir Ermeni tarafından katledildi. Şimdi de Amerika Birleşik Devletleri Temsilciler Meclisi, Ermeni katliamını(!) “*İnsanın insana zulüm günü*” olarak ilan etti. Bu son olay nedense Marsilya’daki Ermeni anıtı kadar bile önemsenmedi. Dış işlerimiz, anlaşılan bu olayı Amerikalı dostlarımızın babalarının sebep oldukları olaylara karşı bir vicdan muhasebesi diye kabul ettiler!

Biz sade bir Türk vatandaşı olarak babalarımıza yöneltilen bu aşağılık suçlamalara gerekli cevabı vermekle sorumlu buluyoruz kendimizi.

Önce Sayın Amerikan senatörlerine şunu soralım: Birgün, Birleşik Devletlerde yaşayan 15 milyon zenci, Rus misyonerleri tarafından özel okullarda eğitilse, silahlandırılrsa ve en yoğun halde bulundukları altı eyalet toprağını kapsayan bir devlet

²³⁷ Dikran Kevorkyan, “Kin Yerine Sevgiyi Yaşatalım”, *Cumhuriyet*, 2 Mayıs 1975.

kurmaya kalksa ve üstelik bu işi yapmağa kalktıkları anda bir düşman ordusu Amerikan topraklarını işgale başlasa değerli Amerikalı senatörlerin tutumu ne olurdu?

Şüphesiz tepkiler Kaliforniya’da Watt bölgesinde, serinlemek için yangın musluğunu açtı diye küçük zenci çocukların kurşunlanması ya da Güneyde beyazların otobüsüne bindi diye zenci gençlerin linç edilmesi kadar hafif olmazdı. Hele 1900’larda grevci Ermeni işçilerin Detroit sokaklarında öldürülmesine hiç benzemezdi.

“*The Rebirth of Turkey*” adlı kitabında Clair Price “*Amerikalı misyonierlerin, Ermeni Gregorian kilisesini Protestanlaştırdıklarını ve bu sırada dünyada Türkler aleyhine sistemli propaganda yapıp Türkleri insan kasabı, Ermenileri ise suni evliyalar olarak tanıttıklarını*” anlatır. Foreign Affairs elit 7.s. 308’de E.M. Earle “*Amerikan misyonierler Ermenileri Müslümanlara karşı hazırladılar, onlara dinamit yapmayı öğretiler ve her fırsatta Müslümanlara saldırttılar*” der.

“*Olaylı yıllar*” cilt 2. s. 148-149’da Prof. Dr. Mears “*Ermenilerin bugünkü durumuna Avrupalı emperyalist devletlerin neden olduğunu*” söyler.

Cyrus Hamin’in 1849 yılında Robert Koleji Ermeni çocuklarını eğitmek için kurulduğu bu belgelerde görülmektedir.

Anlaşıldığı üzere yurdumuza dost gibi giren Amerika ve Avrupalılar gerçekte Osmanlı İmparatorluğunu içten yıkmak için düşmanca bir çalışma içinde idiler. Gayeleri ne Ermenilere, ne de başka bir etnik gruba yardımdı. İçteki ayaklanmalar ve bundan sonra gelişecek olaylar yardımı ile kendi müdahalelerine uygun bir ortam hazırlanması tek istekleri idi.

Bir inceleme yapıldığında Türklerin Ermenileri katlettiğini gösteren tek bir belgeye bile rastlanmamasına rağmen, Ermenilerin devamlı ayaklanmaya itildiğini gösteren pek çok belge vardır. 1876’dan 1939’a kadar İngiliz siyasetini kapsayan ve otuz ciltten fazla kitap haline getirilen İngiliz devlet arşivlerinde (The British Documents on the origin of the War) bu konuda pek çok belge vardır.

Türkler ile Ermeniler arasında gerçekten bir çatışma, savaş olmuştur. Bu, Amerikalı misyonierler tarafından ön hazırlığı yapılan ve sonra İngiliz, Fransız ve Rusların silahlandırması ile gelişen bir olaylar zinciridir. 1 Aralık 1913 tarih ve 586 sayılı rapor (Sir L.Mallet’den Sir E.Grey’e) “*Ermeni Patriği İngilizlerin 1878-1879 yıllarında*

kendilerine verdiği sözleri hatırlatıp nasılsa Majestelerinin hükümetine Türklerin hala itimadı vardır. O halde Ermenilere yardım edebilir dediği belirtiliyor.”

Görüldüğü üzere 1913’lerde Osmanlı Devleti ile İngiltere arasında bir düşmanlık yoktu ve dost maskeli İngiltere el altında bir yandan Yunanlıları, bir yandan Bulgarları ve Ermenileri sistemli bir şekilde Türkler aleyhine hazırlamakta idi. 16 Ekim 1919 gün ve 548’e ilave rapor, (Harbord tarafından verilmiştir.)

“Üç ay önce Ermenilerin tek bir adam kalmayınca kadar kesildiğini duymuştuk. Fakat bunların doğru olmadığı anlaşıldı. Aslında bu katliama şüphe ile baktım, Fransızlar Türkleri manda altına almak istiyorlardı, bunun için de dünyanın şüphesini Türklerin üstüne çekmeleri gerekiyordu.”

Benzeri bir kaç belgeyi daha gözden geçirelim:

26 Kasım 1919 tarih ve 609 nolu rapor. (Mr. Kitatone’dan Sir E.Grey’e)
“...Ermenilerin Müslüman komşularını kesmelerinden hiç şüphe etmem. Erivan’ı kontrol altında tutan Taşnak çetesine itimat etmemek gerekir, bu Taşnaklar müthiş bir vahşetle çalışıyorlar ve talihsiz Ermenilerin hiç de yararına davranmıyorlar..”

28 Şubat 1920 belge no 36 (İngiliz Dışişlerindeki toplantıdaki görüşmelerden)
“Maraş’ta Ermenilerin öldürüldüğü tamamen yalandır. Majeste Bagos Nubar Paşa olayı yalanladı.”

11 Ocak 1920 tarih, belge No:658 (Mr. Vangitart’dan ord Curson’a) *“...3-Anadolu’ya dağılmış beş yüzbin Ermeni ile Amerika, İran, İstanbul ve Rusya’da hepsi 1,5 milyon Ermeni ile bir Ermeni Krallığı kurması isteniyor. Hakikat ve mantık Trabzon’dan Adana’ya kadar olan bölgenin Ermenilere verilmesine karşıdır...”*

Bu belgeden görüldüğü gibi Ermenileri kışkırtan ülkeler bir Ermeni devletinin kurulmasına hiç bir zaman inanmamışlardır. Belge No:37 *“... Fransız ordusunun üçte biri Ermenilerden meydana gelmiştir. Sayıları 18 bin kişidir.”* Belge No:38, 28 Şubat 1920.”
L. George, Bogos Nubar Paşa’dan bir telgraf aldığını bildirdi, buna papaz Norayan’ın mektubu da ekliydi. Buna göre, Türklerin Maraş’ta 20 bin Ermeni askerini öldürdüğü söyleniyordu, hakikat ise böyle değildir.”

11 Nisan 1920, belge No: 533 (Lord Curson’dan Mr. Wardrop’a), *“... Bogos Nubar Paşa ve Mr. Aboroniyan beni ziyarete geldiler, kendilerini aptalca hareketlerinden dolayı azarladım. Türkleri öldürmeleri için verdiğimiz silahları Azerbaycanlı komşularına karşı*

kullanıyorlar; böyle harekete devam ederlerse Cemiyet-i Akvam'ın kendilerini tutmayacağını anlattım."

4 Temmuz 1920, belge No: 590, (Amiral Sir F. de Robeck'en Lord Curson'a) "...*Mr. Khatissian İstanbul'dan Paris'e gitti. Majestelerinin hükümetine Ermeniler adına derin minnet ve teşekkürlerine arz etti. 23 bin tüfeği aldıklarını ayrıca ellerinde 30 bin Rus yapısı tüfek bulunduğunu, Yunan ilerlemesi başlar başlamaz derhal harekete geçeceklerini bildirdi.*"

Bu belgeler yüzlerce benzerleri içinde seçilmiş bir kaç örnektir. Görüldüğü gibi Ermeniler Osmanlı Devletinin en müşkül anlarında Türklere saldırtılmış ülkeyi içten çökertmek için 1915'lerde olduğu gibi 1920'lerde kullanılmışlardır. 1915'de olduğu bildirilen Ermeni katliamı tamamen uydurmadır. Durumu belgeleyen hiç bir kanıt yoktur. İngilizler Sevr gibi çok ağır bir antlaşmayı Türklere imzalatırken, bir imparatorluğu yok etmekte kendilerini haklı gösterebilmek için "*siz sekiz yüz bin Ermeni öldürdünüz*" lafını ilk defa ortaya atmışlardır. Ermeni olaylarını gerçek yüzü ile ve bu olaylarda Türklerin en masum taraf olduğunu dünyaya anlatabilmek için tek yol bu belgelerin asıllarının fotokopilerini alıp bir ufak kitapçık haline getirmek ve Dışişlerimiz kanalı ile başta Amerikan Temsilciler Meclisi üyeleri olmak üzere İngiltere, Fransa ve benzeri çok uygar dostlarımıza göndermektir.

Batı uygarlığı, kendi cinayet ve vahşetlerini hiç görmez de kendilerinin bile bile ölüme attığı insanların yasını 60 yıl sonra yine mazlum ulusların sırtından tutar.

Emperyalizm var oldukça bu tirajı - komikler Ortadoğu'da, Uzakdoğu'da, Latin Amerika'da ve Afrika'da sürüp gidecektir. Ve bu komedyanın günümüzde baş aktörü ne yazık ki, Amerika'dır.²³⁸

1.3.14. Kendi Tarihlerine Baksınlar / Bildilek Seber

Son günlerde, basın ve öbür kitle haberleşme araçlarından edindiğimiz çeşitli kaynaklara dayalı haberler, bize dış dünyada "*Türk mezalimi*" adı altında ve ne insanlık onuruna ne de ulusal benliğimizle bağdaşmayan suçlamaların yöneltildiği doğrultusunda, doğal olarak Türk kamuoyu bu suçlamaları büyük bir tepkiyle karşıladı. Türk ulusu olarak

²³⁸ Erol Ulubelen, "Kendi Vahşiliklerini Görsünler", *Cumhuriyet*, 7 Mayıs 1975.

bu konuda belli bir görüşümüz var ve bu görüşümüzü, kanıtlarıyla birlikte duyurmalıyız. Ben bu noktadan davrandım...

Ermeni suçlamasını boyutlarıyla incelemeden önce bir özet yorum getirmek amacındayım. Suçlamanın ayrıntıları bu yorumun doğrultusunda incelendiğinde, bir takım gerçekler kesin bir belirginlik kazanacaktır. Türk ve Ermeni halkları tüm geçmişleri boyunca birbirlerine düşman olmamışlardır. Kimilerince dudak bükülecek bir sav, tarihsel bir gerçektir, çünkü “*düşman olmak*” ve “*düşmanmış gibi gösterilmek*” ayrı anlamlar taşırlar Ermeni sorunu olarak adlandırılan anlaşmazlık, daima Batılı ulusların Türk halkını baskı altında tutabildikleri zamanlarda ortaya çıkmıştır. Bir başka deyişle, Batılı ülkeler ne zaman göz diktikleri Türk topraklarında zor kullanarak dolaşabilmiş, ya da getirdiği zor ekonomik koşullarla Türk ulusunu kısıkıvrak yakalayabildiğini sanmışsa Ermeni sorununu o zaman yinelemiştir. Bunun tek bir açıklaması var: Tutumlarına bir haklılık ve sorumluluk kazandırarak sömürgeci emellerini maskelemek isteyen Batılılar, her emperyalist atılımlarına “*Ermeni sorunu*” kılıfını geçirmişlerdir.

Bu, bir gölge oyundan başka bir şey değildir. Dünya kamuoyunun uğraştığı sorun, gerçekler değil, görüntülerdir. Bilirsiniz mum ışığında sergilenen perde oyunlarında görüntüler asıllarından büyüktür. Sorun, bir kışkırtma ve aldatma sorunudur.

Osmanlı İmparatorluğu’nun parlak yapısı, giderek bir çöküntüye dönüşünce, Ermenilerin durumu zayıflayacağına güçlendi. Batılı ülkelerin, Türk halkının sırtına yüklediği, amansız kapitülasyonlar nedeniyle Ermenilerin de içinde bulunduğu tüm azınlıkları, azımsanmayacak bir süre, yemedik yedirdik, dersem abartmış olmam.

Türk topraklarında ilk Ermeni sorunu, 1878 Ayastefanos Antlaşması ile başlar. Türk Ulusal Kurtuluş Savaşının bitimine kadar Ermenilerin kazandığı tüm haklar, devrin egemen uluslarınca sunulmuş ayrıcalıklardır. Ermeni sorununu oluşturan ve bir özgürlük savaşı görünümünü veren iki etken ülke, İngiltere ve Çarlık Rusya’dır. İngiltere, batmayan güneşini, biraz da Anadolu ufuklarında ısıtmak emelindeyken Çarlık Rusya da Boğazlara olanakları ölçüsünde yaklaşabilmek ve Trabzon Tahran yolunu işletebilmek istiyordu.

Ermeni suçlamaları dış kaynaklıdır. Sağlam bir dayanağı ve savı olmadığı gibi ulusal bir çıkarı gözetmekten çok, kamuoyunda patlama yaratma amacını gütmektedir. Bu patlamada kimlerin ne kazanç sağlayacağı açıktır.

Gelelim “*Genocid’e*” ... 1920’lerde bir ulusal kurtuluş savaşı vermekte olan Türk Ulusunun Doğu Cephesinde sürdürdüğü çatışma, amaç olarak ne Batı ne de Güney Cephesi çatışmalarından soyutlanmamalıdır. Bu çatışmanın nitelikleri ise şimdi tarihin derinliklerinden sökülerek şaşılmalı bir özenle incelenmekte, çoktan kapanan bir dönem bir kez daha yaşatılmaya çalışılmaktadır. Bu dönem 3 Aralık 1920 Gümrü Antlaşması ile yıllar önce düğümlemiştir.

Bizler 1975’lerin gençleriyiz; ne Ulusal Kurtuluş Savaşını gördük, ne de Ermenilerle bir sürtüşmemiz var. Tarihi geçmişimize saygımız olmakla birlikte, kaynak kitaplarda okuduğumuz yaratılmış düşmanlıkların hortlatılmasına karşıyız.²³⁹

1.3.15. Korku Dağları Bekler / Samim Kocagöz

Geçtiğimiz haftalarda Amerikan Kongresi, bir karar tasarısı kabul ederek 24 Nisan insanın insana zulüm günü olarak ilan edilmesi Başkan Pord’dan istemiş. Kongre, 24 Nisan 1915’te Türklerin 600 bin Ermeni’yi öldürdüğünü ileri sürerek bu kararı almış... Haberlerden öğrendiğimize göre, Amerikan Temsilciler Meclisi Çoğunluk Lideri Demokrat Milletvekili Thomas O’Neill, hazırlamış bu tasarıyı. Türkiye’nin, adı, Dışişleri Bakanlığının kesin karşı çıkmasıyla bu tasarıdan çıkarılmış...

Amerikan Kongresinin her işi bırakıp bu gibi tasarılarla uğraşmasının nedenleri üzerinde durmaya pek gerek yok: Son yıllarda bu gibi olaylar, tasarı ve öneriler, Amerikan Kongresinin işi oldu. Amerika’nın tarihinde, Birleşik Devletleri meydana getiren, dünyanın dört bir köşesinden atası, dedesi, kendisi gelen insanlar, geldikleri yerleri, içinden çıktıkları ulusları anımsayan, unutamayan bir duyarlığa, tutuma düştüler.

... Artık bugün Birleşik Devletlerde dış politika, devletlerarası hukukun ayaklar altına alınması dönemine girmiştir. Dış ilişkilerde Amerika; tutarsız, sömürücülerin ve azınlıkların oyuncağı haline gelmiştir. Yukarıda söz edilen karar tasarısını kabul ederken, kendi yaptıklarını unuttur görünmektedir. Örneğin yirminci yüzyılın en büyük, yürekler acısı olayı, Şili’de oynana oyundur. Allende’nin dramı, Amerika’nın Amerikan Jenosid’inin insanlık için yüz karasıdır. Başlıca yaptıklarını sayıp dökmeye gerek yok...

²³⁹ Bildilek, Seber, “Kendi Tarihlerine Baksınlar”, *Cumhuriyet*, 11 Mayıs 197.

Şimdi bu yazımızda 1915'te, 60 yıl önce Osmanlı Devletinin Ermenilere yaptığı ve ettiğini tarihsel açıdan inceleyecek değiliz. İngilizlerin Ermenileri nasıl kışkırttığını, Birinci Dünya Savaşında doğuda, Çarlık Rusya'sı ile güneydoğuda İngilizlerle savaşan Türk ordularını, Ermeni çetelerinin nasıl arkadan vurduğunu, Anadolu köylerini, köylülerini nasıl yaktıklarını anlatmak uzun, geniş bir konu. Zaten bu konuda birçok araştırmalar, kitaplar var. Tarihsel olayları yansıtan yazılar var. Çok yenileri de var bu yazıların, 1915'lerin Anadolu'nun doğusundaki Ermeni azınlığı, o zamanın Osmanlı yöneticileri tarafından yine Osmanlı Devletinin bir vilayeti olan Lübnan'a sürülmesiydi. Ermeni çetelerin üstüne üstüne gidilmeseydi, o günlerin doğudaki savaşlarını yürütmek olanağı yoktu. İngilizler de Ermenilerin kara gözü için onlardan yana çıkmış, onları kışkırtmış değildir. Orta yerde bir petrol sorunu vardı. Bugün de İngilizlerin oynadığı bu oyunu, Amerikalılar, Kürtlerin, Barzani'nin üstüne oynamaktadır. Ünlü yazarımız Evliya Çelebi'nin bir deyişi ile diyelim. *'Cenk haliydi böyle oldu'.* *'Korku dağları bekler'* diye bir atasözümüz vardır. İnsanlık çok eski çağlardan beri dövüşe gelmiştir. Savaşın iki toplum, iki ulus, tarih boyunca örnekleriyle hep birbirini kırmış geçirmiştir. İnsanlar birbiriyle kavga eder sonra da barışır; kimi zaman niçin kavga ettiklerini bile unuttur. Uluslar, birbiriyle savaşır, sonra yine barışır, unuttur kavgasını, tarihin derinliklerine gömer. Eğer böyle olmazsa, sürgit düşmanlıklar unutulmazsa, dünya yüzünde her gün bir atom bombası patlaması gerekir! Daha otuz yıl önce dünyayı birbirine katan Almanya'nın bugün Avrupa haritasından silinmesi gerekmez mi?

Bu söylediklerime tanık olacak, Batı'nın, Amerika'nın bugünkü tutumunu açıklayacak bir anım ver: 1940'larda fakültede öğrenciyken Alman bir hocamız vardı: Prof. H.Ritter, toprağı bol olsun, bütün ömrünü Türkiye'de geçirmiştir. Birinci Dünya Savaşında da askerliğini bizim doğu cephesinde yapmış, Alman komutanlar ile Türk komutanları arasında çevirmenmiş. Sonraları dünyanın sayılı filologlarından olmuş. Bu hocam 1958'lerde İzmir'e, evime konuk gelmişti. O sıralar yine böyle dünyada Ermenilerin Türk düşmanlığı güncel sorundu. Zaten 60 yıldır güncel sorun olmaktan çıkmadı ki... Prof. Ritter'le sorunu konuştuk: *"Ben"* dedi, *"Birinci Dünya Savaşında Doğu Anadolu'da Ermenilerin, bir Türk köyünü basıp, insanları ile birlikte yaktıklarını gözlerimle gördüm. Sonra da Türklerin onları kovalamalarına, onlara saldırımlarına tanık oldum. Çok Türk kestiler; ama siz de çok Ermeni kestiniz..."* Ayrıntıları bir tarafa bırakarak Hoca'ya ben de şu soruyu sordum: *"Peki hocam, İkinci Dünya Savaşında siz*

Almanlar, kaç Yahudi kestiniz?” Alman hoca güldü, “Ohooo!” karşılığını verdi. “Bu konuda siz, bizimle yarışamazsınız. Ne var ki biz, Hristiyan olduğumuzdan, Batı, Avrupa, bizi çoktan bağışladı...” Tarihsel olayların, düşmanlıkların ayrıntıları ne olursa olsun, ne denli yorumlanırsa yorumlansın, nasıl tevil edilirse edilsin; Batı’nın, giderek Amerika’nın; dün, bugün, yarın da bize düşmanlığının, bizi küçük görmesinin nedenleri şu anlattığım anımda saklıdır. İslam dünyasını, Hristiyan Batıyı, uygarlıkları Prof. H.Ritter çok iyi bilirdi. Yukarıdaki yargısında da tarafsız olabiliyor, gerçeği görebiliyordu. Bize, gerçekleri bilip, gerçeklerin üstüne üstüne giden bir dış politikanın bugünlerde çok gerekli olduğunu düşünüyoruz. Çünkü Türkiye bir yana, dünya bir yana... Dünya Türkiye’ye karşı...²⁴⁰

1.3.16. Çözümü Güç Bir Cinayet / Nadir Nadi

Siyasal amaçlarla kurulmuş gizli örgütlere çağımızda sıkça rastlanmaktadır. Bunlar, düşman belledikleri devleti normal yollardan alt edemeyeceklerini bilirler. Bildikleri için de bütün güçleriyle onun başına sürekli dert açmayı iş edinirler. Ortalığa dehşet salarak kendi davaları lehine dünyada bir kamuoyu yaratabilecekleri düşüncesine saplanmışlardır. Uçak kaçırınlar istedikleri milyonlar verilmezse uçağı içindeki yolcularla birlikte bombalayıp havaya uçuracaklarını ilan ederler. Diplomat kaçırlar, tutuklu arkadaşları serbest bırakılmazsa diplomatı öldüreceklerini bildirirler. Böylece başı derde giren devletler kimi zaman masum insanların hayatını kurtarmak için saldırganların istediğine boyun eğmek gereğini duyarlar. Kimi zaman iş pazarlığı dökülür, çok kez de saldırıyı düzenleyenlerin moral çöküntüye uğramaları üzerine anlaşma ile sonuçlanır. Bununla birlikte iki tarafın da sonuna kadar direndiği ve ara yerde suçsuz insanların hayatlarından olduğu görülmektedir.

Ne denli haklı olursa olsun, bu çeşit terör girişimleriyle bir ulusal davanın kazanıldığına, ya da dünya kamuoyunda olumlu bir hava yaratıldığına şimdiye dek rastlanılmamıştır. Tersine, uçak kaçırımlar, sabotajlar, adam rehin alıp öldürmeler her zaman ve her yerde nefretlerle karşılanmış, savunulduğu söylenen davayı gölgelemekten başka bir sonuç vermemiştir.

²⁴⁰ Samim, Kocagöz, “Korku Dağları Bekler”, *Cumhuriyet*, 17 Mayıs 1975.

Bunun böylece bilinmesine rağmen terör hareketlerinin hala sürüp gitmesini bir dereceye kadar anlamak mümkündür. Çaresizlik içinde kalan gizli örgüt üyeleri kendilerini tutamıyor, akıl dışı dehşet girişimlerinden vazgeçemiyorlar, diyebiliriz.

Ama önceki gün Viyana Büyükelçimizin hayatına mal eden feci cinayeti nasıl izah edeceğiz? Şu satırları yazdığımız sırada olay henüz aydınlanmamış olmakla birlikte bunun kişisel nedenlere dayalı adi bir cinayet olmadığı meydandadır. Üç silahlı adam, Büyükelçilik kapısında nöbet tutan polis memurunu gözleri önünde büyük bir soğukkanlılıkla içeri giriyor. Elçilik kapıcısını korkutarak telefon bağlantısını kesiyor, sekreteri de nötralize ettikten sonra içeriden biri Büyükelçinin yanındaki bürosuna geçiyor, elindeki otomatik silahı ateşliyor, diplomatımızı masası başında öldürüyor.

Cinayet üç yıl önce Los Angeles’de konsolosluğumuzu ve yardımcısını vuran manyak, yaşlı Ermeni’nin durumuna benzetmek olanağını da bulamıyoruz. Saldırıyı planlayanlar en az üç kişidir. Bunlar Büyükelçiliğin girdisini çıktısını, orada görevli olanların sayısı ve çalışma düzenlerini bilmektedirler. Planı iyi hazırlamışlar, başarı ile uygulamalar, sonra da geldikleri gibi soğukkanlılıkla Avusturyalı polisin gözü önünde gitmişlerdir.

Siyasal bir kişiliği bulunmayan, mesleğine yürekten bağlı, kendi halinde bir diplomat olarak tanınan rahmetli Daniş Tunalıgil ‘in bu biçimde haince öldürülmesinin nedenini çözmek bize gerçekten güç geliyor. İlk ağızda ortaya atılan varsayımlara da pek akıl erdiremiyoruz. Ermeni Kurtuluş Hareketi nedir? Bu harekete bağlı bir örgüt varsa bir Türk diplomatını öldürmekle ne kazanacaktır? Kıbrıs Rumların bir tertibi olasılığından da söz ediliyor. Bu olasılığın da olasılığına akıl erdirmekte güçlük çekiyoruz.

Her halde umalım ki, katiller bir an önce yakalansın ve cinayetin gerçek nedeni de aydınlığa kavuşturulsun.

Rahmetli Daniş Tunalıgil ‘in ailesine ve Dışişlerimize başsağlığı dileriz.²⁴¹

²⁴¹ Nadir Nadi, “Çözümü Güç Bir Cinayet”, *Cumhuriyet*, 24 Ekim 1975.

1.3.17. Karanlık Niyetler / Nadir Nadi

Başbakan Demirel doğru söylüyor: Viyana’da ve hemen arkasından Paris’te Büyükelçiliklerimize karşı işlenen feci cinayetlerin hedefi sadece ve sadece Türk Devletidir, Türkiye Cumhuriyetidir. Henüz kesin olarak bilinmemekle birlikte saldırganların bir örgüte bağlı bulundukları kuşkusuzdur. Bunlar soğukkanlı kiralık katiller midir, yoksa gözü dönmüş fedailer midir, her halde öğreneceğiz.

Şimdilik üzerinde durulması gereken noktalardan biri şu: Türkiye Cumhuriyeti’ni hedef alan bu iğrenç saldırıların iki kurbanla sona ereceğini sanılmamalıdır. Dış temsilcilerimizi paniğe kaptırıp felce uğratmayı, iş göremez hale düşürmeyi tasarladığı anlaşılan bu örgütün zincirleme cinayetleri sürdürüp gitmesi olasılığını gözden uzak tutmamalıyız. Dün Viyana’da, bugün Paris’te Büyükelçiliklerimizi kahpece yere seren kurşunlar yarın başka yerde temsilcilerimizin, hatta onların yanında görevli alt dereceli memurlarımızın üstüne boşaltılabilir. Bu varsayımı unutamayarak gerekli önlemleri ona göre vakit geçirmeden almalıyız. Yalnız temsil edilmekle bulunduğumuz ülkelerin güvenlik kuvvetlerine güvenmenin yeterli olamayacağı kanısındayız. Kendi güvenlik ve haber alma uzmanlarımızın da elçiliklerimizde, konsolosluklarımızda görev almaları, bulundukları ülkelerin yerel güçleriyle işbirliğine girişimleri şarttır.

Kimliğini, niteliğini, nereye dayandığını kesin olarak bilmediğimiz gizli dehşet örgütü, öyle sanıyoruz ki, dış temsilciliklerimizi çalışamaz hale getirmek isterken, devletimizi zayıf düşürmeyi, bu zaafıtan yararlanıp bizden bir şeyler koparmayı amaçlamaktadır.

Bu düşüncemizde bir gerçek payı varsa, feci bir şekilde aldandıklarını örgütçülere hatırlatmakta yarar görürüz. Biz saldırı ile cinayetle paniğe kapılıp haklarımızdan ödün verecek bir ulus değiliz. Masa başına oturup uygar yöntemlerle, karşılıklı çıkarlara saygılı olmak koşulu altında çözülemeyecek hiç bir sorun bulunmayacağı inancındayız. Eğer dehşet örgütleri amaçladıkları yola Türkiye Cumhuriyeti’ni zorla sürükleyebilecekleri umudunda iseler, elindeki silahın ters tepeceğinden hiç kuşkuları olmasın. Masum insanları öldürmekle hiç bir şey kazanamayacaklar, işledikleri cinayetlerin hesabını da er geç mutlaka vereceklerdir.²⁴²

²⁴² Nadir Nadi, “Çözümü Güç Bir Cinayet”, *Cumhuriyet*, 26 Ekim 1975.

1.3.18. Bu Hükümet İstifa Etmelidir/Mustafa Ekmekçi

Bülent Bey'i kimse böyle üzgün, yıkılmış görmemişti. Haberi duyar duymaz:

-Eyvah, anam çok perişan olacak... Dedi.

Erez, anne tarafından akrabası da olurdu Ecevit'tin. Sonra telefonla annesini aradı, onu teselli etti!

Yanında bulunan Hasan Işık, söyleyecek söz bulamıyordu. Ecevit'in beti benzi atmıştı, üzüntüden.

"Ben Paris'te iken..." diye başladı konuşmaya, Hasan Işık, şöyle dedi:

- Ben Paris'teyken, yine tedhiş hareketleri vardı. Diplomatların neredeyse yaşantıları zehir olurdu beklemekten. En çok da İspanyol, İsrailli diplomatlar hakkında söylentiler çıkardı. Bıkardı insan beklemekten... *"Gelecekse bir kurşun gelsin de kurtulayım be..."* derdi anlayacağınız...

İsmail Erez, Hasan Işık'tan sonraki Paris Büyükelçisidir. Hasan Işık, kilisenin bahçesine dikilen Ermeni Anıtını protesto edip çekip gelmiş, bir daha da dönmemişti Paris'e..

İsmail Erez'in arabası ile geçtiği Hakeim Köprüsü öyle kalabalıkların üzerinde geçtiği bir köprü değil, daha çok araba köprüsüymüş. Köprünün sokağa çıkışı bile yokmuş. Arabalar durmadan sokağa sapamazlarmış. Paris'e gitmedim bilmiyorum. Bazı arkadaşlarımla anlattıklarına göre, ne kadar ıssız da olsa, köprübaşında araba içindeki diplomatu vuranları öyle ellerini kolların sallayarak kaçamaması gerekir. Bir gören kesinlikle olur...

Ankara'da yakında tanıdığım dışişlerinden tanıdığım bir arkadaşım şöyle dedi:

-İsmail Erez'in Viyana olayından sonra Fransız makamlarına başvurarak tedbir alınmasını istediği bir gerçek. Gerekli tedbirlerin alınmayıp, Fransız Hükümeti'nin başvurmayı ciddiye almaması üzüntü verici. Bu dışarıda yeterince saygınlık kuramadığımız, toplayamadığımız anlamına gelir. Türkçesi budur bunun... Ben İsmail Erez'le üç yıl çalıştım birlikte. Son derece tedbirli bir insandır. Çağlayangil, dışarıdaki Türk diplomatlarının yaşamlarının korunacağını söylüyor. Ama biraz acele etsinler bari...

-Haydi, Fransa’da, köprübaşında dışarıda öldürülen İsmail Erez... Viyana’da elçilik binasında adam öldürmeye ne denmeli? dedi biri, ekledi:

-Kocaman elçilikte bir zil yok mudur?

“Viyana elçiliğindeki olay önlenebilirdi” dedi bir başkası. Viyana’da arkasından Paris’te olan olaylar üstüne yorumlar başlamıştı.

Dışışleri mensupları, soğukkanlı tartışıyorlardı:

-Sıra Londra’da mı, yoksa Bonn’da mı?

-Yok, bu olaya tepkiler, soluklarını keser biraz bunu yapanların. Genel kanı olayların örgütlenmiş, kararlaştırılmış gelişmeler sonucu olduğuydu. Los Angeles’teki olaysa bireyseldi, böylesine örgütlü değildi.

Viyana elçimiz öldürüldüğü zaman, Başbakan Süleyman Bey, seçim bölgesinde kasıla kasıla gezmekteydi. “*Küçük dağları ben yarattım*” gezisiydi bu. Fakat Bülent Ecevit’in seçim bölgesine, bir de Demirel’in hiç bir karşı parti tanımayan Demirel’in Isparta’sına... Gezide konuşurken, öğrendi Süleyman Bey İsmail Erez’in de vurulduğunu, Bakanlar Kurulu gece yarısından sonra toplanabildi ancak.

Daha 1957 yıllarında, Hacı Ali omuzunda bir Isparta seccadesiyle “*Gündoğdu*” kahvesine gelir, bir seccade satarsa oradakiler çay ısmarlardı. Şimdi milyonerlerin milyoneri kime borçlu bunları Hacı Ali Bey?

Ülkede, sokak ortalarında komandolar tabancalı gezmekte, adam öldürmekte. Başbakan yardımcılarının, ölen diplomatlarımız için söyledikleri de çok kimsede, ortaokul öğrencilerinin “*kompozisyon*” ödevinde yazdıklarını aştı aşmadı. Öyle, çelik pençeler, kahretmeler gibi sözler söyleyeceklerine alınacak tedbirleri açıklasaydılar. Kendi ülkesinde de kıskançlığın zorbalığın önleneceğini belirtselelerdi.

Bakanlar Kurulu toplantısından çıkan sonuç şu: Dışarıdaki elçilerimizi kendimiz koruyacağız. Onlara polis göndereceğiz. Bakanlar kurulunda bu konuda Amerikalıları mı örnek vermişlerdi bazıları?²⁴³

²⁴³ Mustafa, Ekmekçi, “Bu Hükümet İstifa Etmelidir”, *Cumhuriyet*, 26 Ekim 1975.

1.3.19. Asıl Suçlular! / İlhan Selçuk

Stefanos Yerasimos, İstanbul'da doğmuş, İstanbul'da büyümüş: İlk, orta, yükseköğrenimini İstanbul'da yapmış; şimdi Paris Vincennes Üniversitesi öğretim üyesi... *“Az Gelişmişlik Sürecinde Türkiye”* adlı yapıtının iki cildi Gözlem Yayınları'nda çıktı. Güncel bir önem taşıması nedeniyle bazı tarihsel gerçekleri Yerasimos'un kitabından özetleyerek aktarıyorum.

Osmanlı İmparatorluğu içinde Ermeniler, 19'ncü yüzyılda ikiye ayrılıyordu. Bir bölüm, İstanbul gibi büyük kentlerde bulunuyor ve yabancı sermayeye bağlı büyük burjuvazi çekirdeğini oluşturuyordu: Öteki bölüm Anadolu'nun Müslüman – Türk denizi içinde küçük adacıklar biçiminde yoğunlaşan köylülerden meydana geliyordu.

Anadolu'daki Ermeni köylüsüyle Müslüman - Türk kesim arasında sosyal ve ekonomik bakımdan büyük ayrıcalık yoktu. Ama tüm Ermeni cemaati bütünüyle kiliseye bağlı bir hiyerarşi çatısı altında birleşiyordu. Kilise piramidinin tepesine, büyük burjuvazi 19 uncu yüzyılın sonlarına doğru el koydu. Amaç: Batı emperyalizmi çıkarına Müslüman - Türk yığınları sömürmenin çarklarını geliştirmekti. Anadolu'da Ermeniler arasında milliyetçilik akımları uç verse bile, Bizans İmparatorluğu'ndan bu yana her yanda dağınık ve küçük gruplar niteliğinde yaşıyorlardı. Ermeniler; sayıca yeterli değillerdi. Daha çok Kürt aşiretlilerinin haraca bağladığı köylerde yaşıyorlardı. İkinci Mahmut, hem Ermeni çiftçileri, hem Kürt aşiretlerini doğrudan doğruya vergilendirmek isteyince, Doğu Anadolu'da yeni oluşumlara yol açıldı.

Ermenilerin bir milliyetçi başkaldırma için yetersiz ve dağınık oluşları, Batı emperyalizminin kurnaz yöntemlerini vurguladı. Bulgaristan'da uyguladıkları stratejiyi Doğu Anadolu'da uygulamak istediler Batılılar... Çünkü Bulgaristan eyaletinde yaşayan nüfusun yüzde 55'i Türk - Müslüman, yüzde 45'i Bulgar iken; emperyalistlere dayanan Bulgar milliyetçileri, Türkileri kırarak, olmazsa kaçırarak bir devlet kurmayı başarmışlardı. Batı emperyalizminin *“filli”* ve *“manevi”* müdahalesi olmasa, bu eylem başarıya ulaşamazdı. Doğu Anadolu'da küçük bir azınlık olan Ermenilerin çoğunluğa karşı Batı emperyalizminin istekleri doğrultusunda bir devlet kurabilmesi için aynı yöntemleri uygulamak gerekiyordu. Bu amaçla planlama yapıldı:

“- Bir katliama yol açacak kışkırtma eylemlerine girişeceklerdi Ermeni cedleri: Türkleri ve Kürtleri öldürecekler, köyleri ateşe verecekler, dağlara çekileceklerdi.

Gözleri dönen Müslümanlar ayaklanarak kendilerini korumaktan yoksun Ermenilere saldıracaklardı. Çarlık Rusya'sı, İnsanlık ve uygarlı kadına ise müdahale edecek, bu yolla bir bağımsız Ermeni devitti kurulacaktı..”

Bulgaristan olayı üzerinden henüz on beş yıl geçmişti. Rusya Hariciyesi “*Bir Ermeni Bulgaristan istemiyorum*” diye İngilizlerin Doğu Anadolu’ya el atmasından çekindiğini belli etti. Fransa da Çarlık Rusya’sına yanaşıyordu. Ermenilerin arkasında yalnız İngilizler kalmıştı. 1893 İlkyazında ilk karışıklık çıkartarak Türklerin öldürülmesine başlandı. Buna karşı Osmanlı Devleti tedbirlere yönelince, İngiltere de “*vahşet çıkırtkanları*” yaygarayı genişlettiler:

- Anadolu’da Hristiyan ahali öldürülüyor!

1893 yılındaki olaylar bir başlangıç deneyi oldu, 1894’le aynı taktik uygulandı. Anadolu Müslümanları da Ermeni köylerine saldırınca, yabancı konsolosluklar, Avrupa kapitalizminin merkezlerine haber yağdırmaya başladılar, Strateji, başarıya ulaşır görünüyordu. Ama bu eylemler, Anadolu’daki Türk halkanda da uyanış ve bilinçlenmenin başlangıcını oluşturdu.

Stefanos Yerasimos bu konuda şu yargıya varıyor:

“Anadolu’nun içerisinde “milli” hareketlerle karşı – karşıya kalan Türk halk, bunlara aynı silahla karşı koymak (...) zorunluğunu duymuştur”.

Gerçekte Birinci Dünya Savaşını da içeren bir çatışma sürecinde, Anadolu, içerden ve dışarıdan saldırılarla alt-üst olmuş, Türk halkı kendi varlığını savunma güdüsüyle savaşımıştır. “*Yok olmak veya var olmak*” arasında bir seçim yapması gerekiyordu Türkilerin... Hiçbir ulus, yok olmayı gönül rızasıyla benimseyemez. Batı emperyalizminin Anadolu’daki kanlı çatışmaların tek suçlusu olduğu tarihsel bir gerçektir. Ve bu tarihsel gerçeğin ışığında İngilizler ve Fransızlar baş suçludurlar.²⁴⁴

1.3.20. Ermeni Sorunu / Takver Kamer

Dünyamızı çağdaş ve uygar ülkelerinin hepsinde de yürürlükte olan tabii, makul ve uluslararası evrensel prensiplerin Türkiye’de de mevcut oluşundan başka yurdumuzun insan toplulukları yönünden de bölünmez bir bütün olduğunu belirtmek kaçınılmaz

²⁴⁴ İlhan Selçuk, “Asıl Suçlular!”, *Cumhuriyet*, 30 Ekim 1975.

olduğu kadar da zorunludur. Şu halde Türkiye’de hep birlikte yaşamlarımızı sürdüren Laz, Kürt, Çerkez, Ermeni, Rum Yahudi veya daha başka topluluklar yoktur, Türk vatandaşlığı vardır.

Osmanlı İmparatorluğu’nun ilk kuruluş yıllardan beri ve o koca devletin beceriksiz diplomatlar elinde bulunmaktan ötürü yıkıldığına dek sınırları içinde yaşayan bütün tebaayı hümayunun eşit yararlarla eşit haklara sahip olarak idare edildiği tarihi bir gerçektir. Atatürk’ün güçlü, çelik eli yurdun artık yıpranmış, rejimini yıkıp, genç Türkiye Cumhuriyeti’ni kararken, Cumhuriyeti oluşturan çeşitli elemanların yurt sathında eşit görevlerle yükümlü ve eşit haklara sahip oldukları yüksek prensibini hiç bozmadı. Aksine bu prensibi var gücüyle destekledi. Osmanlılar zamanında saf kan tebaayı hümayundan sayılan Osman Hamdiler, Ahmet Vefik Paşalar, Oskan Mardikyanlar, Prof. Dr. Todorakiler, Balyanlar, Bezciyanlar, Dikran Çuhacıyanlar, Güllü Agoplar, Siranuşlar ve daha devleti hümayunun her basamağında, en yüksek ve şerefli memuriyetler de dâhil bulunan pek çok sayıda saygı değer ve anayurt aşkı ile tutuşan tebaa, tesanütün, ilerleyişin en açık ve belirgin örnekleri idi. Mustafa Kemal dehası, çok önceden gerçeği açıkça görmüş, yüzyıllar boyunca yaşayacak olan vecizeyi formülleştirmiştir: “- *Ne Mutlu Türküm diyene...*”

Yıllar geçti, fakat bu topraklarda yaşayan insanların duyguları hiç değişmedi. Dikran da, Agop da dedelerinin kendi zamanlarında yaşadıkları bu aziz yurttan ırak kaldılar ise de onun ferahlı havasını içlerinde daima yaşattılar. Onlar yemekleri ile örf ve adetleri ile ve de bütün gelenekleri ile alaturkadan ayrılmadılar. Anayurtta tüten ocaklarını daima hatırladılar. Öte yandan, anayurtta yaşamlarını sürdüren Dikranlarla, Agoplar her bakımdan paylarına düşen görevi içtenlikle yaptılar ve yapmaktadırlar.

Fakat bu arada, acaba neden arada sırada yerli basında bazı çatlak sesler yükselmektedir? Acaba neden bazı kalem tutan eller Dikran’ın en ufak bir menfi hareketini bir Ermeni işi olarak gösterirler de aynı adı taşıyan başka bir vatandaşın çok müspet, yararlı bir işinin sözünü bile etmezler? Viktor Hamparsumyan gibi dünya çapında ünlü bilginler yetiştiren bir toplumun Yanıkyan gibi ellerini kana bulayan manyak katiller de doğurduğu doğal bir olaydır. Yanıkyanlar eğer insanlığın yüz karası ise Hamparsuyanlar da aynı insanlığın göğsünü kabartan cüzleridir. Bu vatanda yaşayan Agoplar ise vatanları için yetiştirdikleri ve de yetiştirmekte oldukları kıymetli elemanlarla

iftihar edip memleketin onurunu eller üstünde taşımak isterken bazı basın çevrelerinin Ermeni sözcüğünü küçültücü bir sıfat gibi kullanmaları cidden üzücü olmakta ve de bütün Türk ulusunun şanı ve şerefi ile de bağdaşmamaktadır.²⁴⁵

1.3.21. Elbette Biz Türk'üz / Takver Kamer (Okuyucu Mektupları)

Paris Büyükelçimizin bundan bir müddet evvel kim bilir ne kirli amaçlarla hunharca öldürüşü ile ilgili olarak Fransız başkenti polis örgütüne bağlı yüksek rütbeli bir memurun Anadolu Ajansı'na verdiği demeç çevremizde haklı bir üzüntü ile karşılanmıştır.

Çok adi ve adi olduğu kadar da budalaca bir iş olan bu cinayetin kim veya kimler tarafından işlendiği elbette biz gün anlaşılabacaktır. Yapılmakta olan ve de yapılacak olan tahminler ise kuşkusuz herkesçe tabi olarak karşılanacaktır.

Ancak meçhul katilin veya katillerin meydana çıkarılması hususunda gösterilen çabalar sırasında bazı yanlış sözcüklerin sarfı Türk vatandaşı olarak bizleri önemli surette rahatsız etmektedir. Aslında doğal ve pek sade olan uluslararası bir kaide sanki de kasten, bile bile hiçe sayılmakta ayaklar altına alınmaktadır. İnsanlar mensup bulundukları, vatandaşı oldukları yurdun adı ile anılır. Bu doğal yasanın da istisnası yoktur. Esasen akliselimin hâkim bulunduğu hiçbir yerde böyle bir istisna olamaz. Henry Kıssinger ve Albert Einstein Yahudi değil Amerikalıdırlar. Halterci Norayır Nurikyan Bulgar olduğu gibi Lefter Küçükandonyadis'te Türk'tür. Bütün bunlar herkesçe kesin olarak bilindiği halde neden acaba Fransız polis memuru Büyükelçimizi insafsızca öldüren katil veya katillerin “*Ermeni*” olduğunu ileri sürmüştür. Meçhul bu katiller Ermenistan'dan mı gelip Büyükelçimizin canına kıydılar? Böyle boş iddialar anlamsız olmuyor mu? Fransız polisi henüz yakalayamadığı hatta tanımadığı katile “*Ermeni*” damgasını nasıl basıyor? Yarın öbür gün katilin Fransa'da doğma büyüme, Fransız kimlik kartını taşıyan bir kimse olduğu meydana çıktığı takdirde bunun hala “*Ermeni*” olduğu mu iddia edilecek? Öyle ise neden saygıdeğer Fransız makamları bugüne dek Charles Aznavour'un Ermeni olduğunu ilan etmeğe lüzum görmediler?

Basitleştirip söylemek istendiğinde düzelmesini can ve gönülden arzuladığı bir şeyvar bu cennet yurttan yaşayan bizlerin:

²⁴⁵ Takver Kamer, “Ermeni Sorunu”, *Cumhuriyet*, 10 Aralık 1975.

- Resmîyette olduğu gibi gayri resmi olarak da Türk olduğumuzun bilinmesi?

Babası da, dedesi de, dedesinin dedesi de bu aziz topraklarda yaşamış, ta Selçuklulardan beri büyük çoğunluğun dediğini de, sevincini de hatta şehadetini de paylaşmış, onun seferleriyle şahlanmış,

Fatih Sultan Mehmet’le birlikte ve onun ardı sıra sevinç gözyaşları dökerek Der Saadete girmiş ve de eşsiz Atatürk’ün koca dehası sayesinde tekrar vatandaşlık haklarına kavuşmuş bizlerin bu hakkını kimse elinden almaya teşebbüs bile etmemelidir.²⁴⁶

1.3.22. Düşmanlık Mutsuzluktur / Uluğ İğdemir

Gazetelerde “*Ermenistan Gizli Kurtuluş Ordusu*” adlı yer altı örgütünün 10 Nisan gece yarısından başlayarak Türk uçakları, Türk iyeye giden yolcular ve Türk diplomatlarına karşı sabotajlar düzenleyeceği haberi yayımlandı bir süre önce.

İnsanı insan olmaktan çıkaran bu gibi eylemlerle bu örgütün Ermenilere ne yarar sağlanacağı sorulabilir. Tersine bu çeşit girişimlerle bunlar dünya kamuoyunda saygınlıklarını yitirecekler ve düşman kazanacaklardır.

Elimizdeki yüzlerce belgeye dayanarak söyleyebiliriz ki, -Ermeni Kırımı- efsaneleri ile dünya kamuoyunu Türklere karşı kışkırtmanın bilimsel bir değeri yoktur.

Yüzyıllar boyunca Türklerle Ermeniler kültür ve gelenek birliği içinde mutlu bir yaşam sürmüşlerdir. 19. yüzyılın ikinci yarısından sonra ulusçuluk akımlarının yayılmasıyla bu yaşamın bozulduğu görülür. Osmanlı İmparatorluğunun yıkılmasını amaç edinen Rus Çarlığı ve İngiliz

İmparatorluğu bu akımlardan faydalanarak Osmanlılık topluluğa içinde bulunan öteki Hristiyan ve Müslüman uluslar gibi Ermenileri de kışkırtmışlar, gizli örgütler kurulmasına ve Türk düşmanlığı tohumlarının yeşermesine yardımcı olmuşlardır.

Birinci Dünya Savaşı içinde meydana gelen Ermeni göçlerinin nedeni, bu kışkırtmalar sonunda Ermenilerin Türkleri arkadan vurma girişimleridir. Bu göçler sırasında Ermenilerce öldürülen Türklerin sayısı, Türklerce öldürülen Ermeni sayısından az değildi.

²⁴⁶ Takver Kamer, “Elbette Biz Türk’üz”, *Cumhuriyet*, 9 Ocak 1977.

İngiliz devlet arşivinden faydalanarak Dr. Selahi Sonyel'in Türk Tarih Kurumu Belleten 'inin 1972 Ocak sayısında yayınladığı ve yakında çıkacak olan araştırmalarında olayların nasıl abartıldığı açık gösterilmektedir. Kaldı ki. Ermeni göçlerini inceleyen yabancı gözlemcilerin raporlarında, hatta Ermeni asıllı yazarların kitaplarında, bugün bütün dünyada propagandası yapılan, Ermeni Kırımının ne kadar uydurma ve abartma olduğu yazılmıştır. 4 Ocak 1893'te, Bosna'da çıkan Vatan gazetesinde iki Ermeni yurttaşımızın Ohanes ye Bedros'un yayımlanan, Osmanlıca mektuplarında kırımın nasıl uydurma olduğunu belirttiğini okumanızı isterdim. Buraya aktarmaya yer müsait değil.

Atatürk döneminde bütün düşmanlıklar ortadan kalkmıştı. Lübnan'da Türkçeyi yayan, oraya göçmüş Ermeni yurttaşlarımız olduğunu işitirdim. Bu insancıl hava son zamanlarda birden bire değişti. Bundan bütün dünyadaki tedirginliğin etkisi olduğu bir gerçektir.

Şimdi bütün Ermeni gençlerine sesleniyorum. Türklerden intikamı almak amacıyla örgütlenen gizli Ermenistan Kurtuluş Ordusunun dünyaya duyurduğu girişimler, Türklerle Ermeniler arasında yabancıların açtığı uçurumu kapatmak yerine derinleştirecektir. Bundan hiç kimse bir şey kazanmaz, belki birkaç suçsuz ve masum insan ölür, maddi zararlar olur, ama bunun ne Ermeniler, ne de Türk ulusuna bir yararı olur. Atatürk'ün şu sözlerini hatırlayın ve bu çirkin yola yönelmeyin. *“İnsanları mutlun edeceğim diye, onları birbirine boğazlatmak insanlık dışı ve son derece teessüfe şayan bir sistemdir. İnsanları mutlu edecek tek araç, onları birbirine yaklaştıran onları birbirine sevdiren karşılıklı maddi ve manevi ihtiyaçlarını temine yarayan hareket ve enerjidir.”*

Atatürk'ün bu sözleri bütün dünya gençlerinin uyması gereken bir yöntemdir.²⁴⁷

1.3.23. Neden Ermeniler Olsun Muhakkak / Torkom İstepanyan

Bu yazıyı Zürich Savcısı ile bazı gazeteleri bu konuda aydınlatmak amacı ile kaleme almak istiyorum.

Dost ve düşmanlarımız önce kesinlikle şunu bilsinler ki, Ermeni toplumu 70 yıl önce işlenmiş olan oyun ve onların neticesi hatalara asla bir daha düşmeyecek ve alet

²⁴⁷ Uluğ İğdemir, “Mutsuzluktur”, Cumhuriyet, 28 Mart 1977.

olmayacaktır. Bu vesileyle birkaç satırlık da olsa Ermeni toplumunun geçmişi ve yaşantısına değinmeyi yararlı buluyorum.

Ermeni milletin menşei hakkında birçok görüşler vardır. Kazılardan çıkarılan eski eserlerden ziyade, mitoloji ve efsanelere dayanan bilgilerle anlatılır Ermeni tarihi. Ancak bütün bunların üstünde bilinen belli bir gerçek var. Bu bizim Türklerle beraber yüzyıllardır kardeşçe yan yana yaşamış olmamızdır. Örf ve adetler, yemekler, şarkılar, oyunlar yaşantılarınızın daha başka yönleriyle birbirimizle öyle kaynaşmış, birleşmiş ki, sanki bir tek toplummuşuz gibi.

Sayın İçişleri Bakanımız da bir televizyon konuşmasında bu gerçeği dile getirmiştir.

Ne kadar hazindir ki, 70-80 yıl önce müşterek düşmanlarımızın art düşünceli politikalarına alet olan bazı bilgisiz ve uzak görüşsüz idareciler bu iki kardeş toplumu birbirine kırdırmışlar. Bunun sonucu olarak da yabancıların özgürlük sözlerine inanmış olan Ermeniler bu inanışlarının faturasını çok pahalıya ödemişler ve bu onlara iyi bir ders olmuştu. İşte bu düşüncelerle bir sürü olayın yakıştırılmak istendiği gibi Ermeniler tarafından yapılmış olacağına inanmıyoruz.

Ancak memnunlukla kaydedilmesi gereken husus olumsuz bazı durumlar karşısında halkın muhtemel galeyanını göz önünde bulunduran asil ve kahraman Türk Silahlı Kuvvetlerinin, bu nedenlerle bir tek Ermeni asıllı Türk vatandaşının burnunun dahi kanamaması için, gerekli her önlemi almış olmasıdır. İşte bu tutum, yalnız dost devletlerin değil, düşmanlarımızın bile hayranlığını kazanmıştır.

Başka bir noktada da, Ordumuzun bu örnek tutumu ayrıca dünya Ermenileri genç kuşaklarının Cumhuriyet devrinin günümüz Türkiye'sini gerçek yönüyle tanımasını sağlamıştır. Yaratılan bu havadan sonra Taşnak Organı Antag Gazetesi yazarı bu olaydan sonra baş makalesinde şöyle diyordu:

“24 Nisan Türkiye aleyhine gösteriler tertipliyorsak da bu tutumumuz suçsuz Cumhuriyet çocuklarına karşı sabotajlara girişmemiz için asla bir neden olamaz.”

Bir kez daha tekrarlıyoruz. O halde neden Ermeniler olsun. Başka bir yanıt da değinmekte yarar görüyorum. Uruguay Parlamentosu Ermeni davasını Birleşmiş Milletlere götürme kararını aldığı gün tüm solcu milletvekilleri bu karara aleyhte oy kullanmışlardır. Bu tarihi gerçek de, memleketimizin büyükelçilerini Viyana ve Paris'te

gün ışıdığında katledenlerin “*Marksist, Leninist Müstakil Ermenistan Kurtuluş Örgütü*” mensubu kimselerin olamayacağını apaçık göstermektir.

Bu nedenle de bir kez daha inançla tekrarlıyoruz. Neden Ermeniler olsun? Uslar arası türlü girişimlerin oluşturulmasında başka başka yabancı organlar belli bir durumdan faydalanıp kendilerinin perde gerisinde kalmalarını temin için Ermeni Örgütü isimlerini kullanıyorlar.²⁴⁸

1.3.24. Dün ve Bugün Türk Ermeni İlişkilerine Bir Bakış/Torkom İstepanyan

Türk’ün Türk’ten başka dostu yok. Bu gerçek bir vesileyle kendini gösteriyor. Birleşmiş milletlerde Kıbrıs konusundaki oylama bunun son örneği. Düşmanlar dünyanın çeşitli yerlerinde Türkler aleyhine bitmek bilmeyen düşmanlık gayreti içinde.

Müşterek düşmanlarımızın art düşünceli politikasına alet edilmiş Türkler. Yıllar yılı kan kardeş birlikte yaşamının zevk ve huzurunu duymuş olan toplulukları birbirine kırdırma siyaseti gerçekleşmiş. Kol kola yürüyen, omuz omuza haysiyet mücadelesi yapan İmparatorluğun evlatları birbirine hançer çekmişler, kanlı bıçaklı olmuşlar.

Her iki toplum için acı sonuçlar yaratan bu ortam nihayet aziz Atatürk’ümüzün Dumlupınar’da kazandığı “*Zafer*” le son bulmuştur.

Kemal Atatürk tarihte nadir rastlanan bir şans eseri olarak hem Devlet Reisi ve hem de Başkomutan bulunması dolayısıyla strateji ve siyaseti bir elde birleştirmiş, kazandığı zaferden istifade jeopolitik hedefini elde etmiştir. Bu hedef köhne Osmanlı İmparatorluğu’nu tasfiye ederek laik Türkiye Cumhuriyetini kurmak olmuştur. Gazi Mustafa Kemal yaratılan bu ortamdaki dil, din ve mezhep ayırımına son vererek vatanımızı bölünmez bir bütün haline getirmiştir.

Ne yazık ki dış düşmanlarımız bugün yine vatanı parçalama gayreti içindedirler. Bunun son örneğini bir gazete muhabirinin Amerika izlenimlerinde görüyoruz. Şöyle ki: Muhabir dostumuz bu röportajında Amerika’da Role.. bilmemneyan, Ceci bilmemneyan, Cani.. bilmemneyanlarla görüşmüş ve soyadlarının dışında Ermenilikle hiç bir ilişkisi olmayan Bu Amerikan vatandaşları da elçilerimizin Ermeniler tarafından öldürüldüğünü söylemişler.

²⁴⁸ Torkom, İstepanyan “Neden Ermeniler Olsun Muhakkak”, *Cumhuriyet*, 6 Nisan 1977.

Türk Ermeni dostluğunu zedeler mahiyette olan bu şekildeki röportajlar ancak gerçek sabotajcıları kamufle etmeye yarar. Bu nedenle böyle konularda biraz olsun gerçekçi olalım.

Bütün dünya şunu kesinlikle bilmelidir ki nerde bulunursa bulunsun Ermeni toplumunu tahrik etmek suretiyle ona tedhiş örgütü kurdurmaya kimsenin gücü yetmeyecektir. Çünkü günümüzde Ermeni toplumu tedhişle hiç bir havanın çözümlenemeyeceği gerçeği bilincine varmıştır. Nasıl varmasın, çünkü müşterek düşmanlarımızın istiklal vaadiyle kurdurmuş oldukları Ermeni tedhiş örgütlerinin faturasını bu millet mazide çok pahalıya ödemiştir. Ogünlerde söylenen şu şarkı bu gerçeğin kesin yanıtıdır.

“Hayır, kardeş, hayır yabancılardan ümit yok, yabancı her zaman yabancıdır. O, Ermeni acısını duymaz. Yeter artık bunlardan aldandığımız.”

Yazıma muhterem Ermeni Patriği Şinhork Kalustyan’ın şu sözleriyle son vermek isterim. *“Türkiye’de azınlık yoktur, Türk vatandaşları vardır. Her vatandaş gibi bizler de her hakka sahibiz.”*

Yüce Atatürk’ün “Türkiye bölünmez bir bütündür” sözünü kullanan Muhterem Patriğin güzelin de ötesinde olan bu beyanına ilave etmek için söz bulamıyorum.²⁴⁹

²⁴⁹ Torkom İstepanyan, “Dün ve Bugün Türk Ermeni İlişkilerine Bir Bakış”, *Cumhuriyet*, 24 Aralık 1977.

İKİNCİ BÖLÜM

1978-1982 YILLARI ARASINDAKİ BAŞYAZILAR, HABERLER VE KÖŞE YAZILARI

2.1. BAŞYAZILAR (OLAYLARIN ARDINDAKİ GERÇEK) 1978-1982

2.1.1. Atina, Lyon ve Ötesi

Dışarıdaki temsilcilerimize ve temsilciliklerimize üst üste yapılan saldırılar ister istemez gündeme bazı soruları getirmektedir. Son olarak Atina ve Fransa'nın Lyon kentindeki olaylar karşısında yetkililer artık beylik birer klişe niteliği olan belirli sözleri yinelemişler, biraz “*Hamasi*” edebiyat içeren demeçlerden sonra başsağlığı telgrafları çekilmiş ve belirli törenler yapılmıştır. Oysa artık daha kapsamlı bazı yaklaşımların zamanı gelmiştir, geçmektedir.

Dışarıda görev yapan temsilcilerimize saldırılar, kuşkusuz Türkiye’yi boydan boya saran terörün bir başka biçimidir.

Türkiye’de terör ve anarşi belli bir aşamada ortaya çıkmıştır. Durup dururken ülkenin terör ve anarşi dalgasına kapıldığını söylemek olası değildir. Devletin önemli güçleri ve siyasal partilerin büyükleri arasında “*Demokrasi ve rejim*” açısından derin anlaşmazlıkların birer temel etken niteliğine kavuştuğu aşamada toplumsal barış bozulmuştur. Anayasal devlet kavramını özümseyecek yerde Anayasayı baskı rejimi ölçülerine göre değiştirmek isteyenlerin yarattıkları gerilimler, ekonomik bunalımlarla birlikte ülkeyi temelinden sarsmıştır. 1970’lerdeki büyük dış borçlanmalarla devlet dış dünya karşısında zayıf duruma düşürülünce, Türkiye her tür saldırıya açık bir ülke sayılmaya başlanmıştır.

Atina Büyükelçiliği İdari Ataşesi Galip Özmen ve ailesine düzenlenen saldırı veya Lyon Konsoloslumuza yapılan baskın, bir zincirin son halkaları gibi görünmüyor. Bu tür kanlı eylemler bundan sonra da sürecek gibidir. Devletin dış temsilciliklerini ve temsilcilerini savunmak için gerekli her çeşit önlemi alındığı kanısında değiliz. Kanlı cinayetlerin önüne geçmek için her tür girişimin yapılması ve her savunma önleminin alınması ivedi bir koşul olmakla birlikte, Türkiye’nin içindeki terör ve anarşiye karşı iki büyük partinin birleşebildiği ortak bir yaklaşımın sağlanması zorunluğu doğmuştur.

Çünkü içerideki zayıflık ve yetersizlik, dış dünyadaki kanlı teröristlere de cesaret vermektedir.

Bu alanda hükümetin sorunu büyüktür. Ana muhalefet CHP'yi terörün kaynağı olarak suçlamak ve karşıya almak, böylece Büyük Millet Meclisi'ni terör konusunda anlaşmazlığa sürükleyerek ikiye ayırmak, azınlık hükümetinin kısır mantığından ve anlaşılmaz politikasından doğmaktadır.

Parlamentosu terör konusunda ikiye ayrılarak birbirine düşmüş bir devlet, içerde ve dışarda saldırılar düzenlemek isteyen saldırganlar için zayıf bir varlık gibi görünür.

Teröre karşı savaşında soruna iki büyük parti arasında yaklaşımdan başlanamadıkça başarı umudu yoktur. Türkiye içerde ve dışarda bu bölünmüşlüğün vebalini en seçkin yurttaşlarının yaşamı ile ödemekten kurtulamayacaktır.²⁵⁰

2.1.2. Ankara Yürüyüşü

Dışardaki Ermeni terörcülerin amaçları nedir? Söylenenlere bakılırsa kanlı katiller ilk aşamada dünya kamuoyunun dikkatini konuya çekmek ve bir tartışma formu yaratmak istiyorlar...

Ne yazık ki bu ilk amaç gerçekleştirilmiş, Türkiye'ye karşı önyargılı Batı kamuoyunda altmış yıl önceki tarihsel olayların tartışılması başlatılmıştır. “*Ermeni surununa*” ilişkin yayınlar yapılmakta, konu yeniden gündeme çıkarılmaktadır.

Çoğu Batı toplumunda katiller kınanacağı yerde geçmişle hesaplarını karıştırmak eğilimi ağır basıyor. Oysa katiller, yurttaşı olarak yaşadıkları ülkede kamuoyunun ağır baskısını üstlerinde duysalar ve devletin güvenlik örgütleri katilleri yakalamak için yeterli çabayı ve özeni gösterse, terörcüler elverişli ortam bulamazlar.

Katillerin ikinci aşamada Türk halkının sinirleriyle oynama hedefine yönelik oldukları anlaşılıyor. İstedikleri nedir? Duygusal tepkileri yoğunlaşan halkımızın Türkiye’de yaşayan Ermenilere karşı bir eyleme girişmeleri terörcülerin ekmeğine yağ sürecektir. Böylece dünya kamuoyuna dönerek Türkiye’deki Ermeni topluluğunun korku ve baskı altında yaşadığını söyleyebileceklerdir.

²⁵⁰ “Atina, Lyon ve Ötesi”, *Cumhuriyet*, 8 Ağustos 1980.

Oysa Türk devletinin her bireyi hangi asıldan gelirse gelsin Türk'tür. Bu ülkede güvence altında yaşamak birincil haktır. Türkiye son yıllarda terörden acı çekmiş toplumdur ve bu yolla hiçbir yere ulaşamayacağını bilmektedir. Türk halkı ulusal tepkilerini kimlere yönelteceğini bilmekte tarihsel deneyimleri vardır...

Halkımızı yanlış düşmanlıklara sürüklemek ve birbirine düşürmek isteyenlerin planları boşa çıkacaktır.

Nitekim Ankara'da kadınlarımızın yaptıkları gösteri yürüyüşü bilinçli davranışımızın göstergesi olmuştur. Böylece tarihin derinliklerinde kalmış olayların kan davasını tazelemek isteyenlerin umutları suya düşmüştür. Türkiye'nin içinde bir sorunu yoktur. Dışarıdaki saldırılara karşı bütünlük ve beraberlik içinde bulunuyoruz.²⁵¹

2.1.3. Kopenhag'tan Sonra

Yurt dışında çalışan devlet görevlilerine Ermeni terör örgütlerinin saldırıları sürüyor. Dün bu zincire bir halka daha eklendi. Danimarka Büyükelçiliğinde Çalışma Müşaviri Cavit Demir Kopenhag'da ağır biçimde yaralandı. Demir'i pusuya düşürerek tabanca kurşunlarıyla canına kıymak isteyen katiller kaçtılar.

Kuşkusuz olay yurt içinde ve dışındaki Türkler arasında doğal tepkilerini yaratacak, Ankara belirli girişimlerle konuya eğilecektir. Ancak gün geçtikçe tırmanışını sürdüren cinayetler dalgasına karşı alınacak önlemler, somut biçimde saptanabilmiş değildir.

İlk akla gelen önlemler arasında dışarıdaki görevlilerimizi korumanın güçlendirilmesi vardır. Koruma işlevi kesinlikle yerine getirilmelidir. Bununla birlikte koruma yöntemlerinin yeterli olamayacağı son günlerde de bir kez daha kanıtlanmıştır. ABD Cumhurbaşkanı Reagan, usta ve deneyimli korumacılarına karşın, ölümden kıl payı kurtulabilmiştir. 25 yaşındaki bir amatörün, süper devletin birinci adamına karşı tasarladığı suikastı yürürlüğe koyabilmesi, bu alanda yeterli güvencelerin sağlanmayacağını göstermektedir.

Yurt dışındaki Ermeni terör örgütlerinin saldırılarını önleyebilmek için korunmayla birlikte daha kökten yöntemlere başvurmak gerekiyor. Eğer Batı Avrupa'nın emniyet ve istihbarat örgütleri konuya gereken önemi verirlerse, bazı sonuçlara ulaşmak olasıdır.

²⁵¹ "Ankara Yürüyüşü", *Cumhuriyet*, 14 Mart 1981.

Çünkü özellikle Fransa’da belirli kesimlerde yerleşmiş odakların projektörlerini çeviren bir istihbarat çalışmasıyla örgütler ortaya çıkarılabilir.

Bu gibi olaylarda katillerin değil, örgütlerin peşine düşmek daha geçerli yöntemdir. Katiller, terör örgütlerinin robotlarıdır. Örgüt denilen yapıyı saptamakla sorun çözümlenebilir. Bu alanda bizim milli istihbaratımıza da iş düşüyor.

Şimdiye dek Batı’dan izlenimler, üzücü bir görümünü ortaya koymaktadır. Avrupa ülkelerinde devlet örgütleri, Ermeni terörü olayına yeterli önemi vermiyorlar. Hele Fransa’da işlenen cinayetlere hukuk ve adalet açısından değil, ön yargılı politika açısından bakmak eğilimi ağır basmaktadır. Tarihin derinliklerinde kalmış bir kan davasını hortlatmak isteyen sapık düşüncenin ve kanlı cinayetlerin, insan haklarını savunan Batı Avrupa kapsamında hayat alanı bulunması, şaşırtıcı ve üzücüdür.

Ankara’nın bu alanda daha etkin bir tutum ve davranışa girmesi zamanı gelmiştir. Bekliyoruz.²⁵²

2.1.4. Yeni Bir Aşama

“Ermenistan’ın Kurtuluşu için Ermeni Gizli Ordusu” adındaki örgüt kısaca “ASALA” diye anılmaktadır. Bu örgütün üyesi olduğu söylenen bazı eylemciler Paris’teki Türkiye Başkonsolosluğu’nu basarak (ilk ajans haberlerine göre) 40 dolayında Türkü rehin almışlardır. Teröristler ülkemizde tutuklu bulunan bazı Ermenilerin bırakılmasını, bu istekleri yerine getirilmezse rehineleri öldüreceklerini söylemektedirler.

Olay Türkiye’ye yönelik Ermeni terörizminde yeni bir aşama görünümündedir.

Şimdiye değin Türk diplomatları kimliği bilinmeyen katiller eliyle öldürülüyordu; eylemciler kişiliklerini gizlemeye çabalıyorlardı. Bunun için birlikte olayların gelişme biçimi bütün dünyada Ermeni terörizminin kınanmasını gerektirecek bir ortam oluşturmuştu. Batı’da Türkiye’ye karşı önyargılı çevreler bile bu işin olumsuzluğunu görmeye başlamışlardı. Kuşkusuz bu değişimin çeşitli nedenleri vardır. Terör, Batı ülkelerinde de kanlı problem niteliğiyle gündeme girince bütün ülkelerin kaygıları büyümüş ve ortak önlemler alınması için eğilimler belirmeye başlamıştır.

²⁵² “Kopenhag’dan Sonra”, *Cumhuriyet*, 4 Nisan 1981.

Türkiye'nin Paris'teki Başkonsolosluğu'nun basılması yeni bir aşamadır. Çünkü ilk kez teröristler maskesiz olarak kamuoyu önüne çıkmaktadırlar. İstekleri de teröristlerin kimlikleriyle uyumludur. Bu satırlar yazılınca dek bu alanda tam aydınlık haberler alınmamış olsa bile Türkiye'deki bazı Ermeni teröristlerin serbest bırakılması istekleri, uluslararası terörizm arasındaki dayanışmayı belirleyecek niteliktedir.

Ne var ki, bu gibi isteklerin, Türkiye'deki Ermeni yurttaşlar açısından anlamsızlığı da ortadadır. Çünkü Ermeni asıllı yurttaşlarımız ülkemizde güvence içinde yaşamaktadırlar. Bütün dünya bu güvencenin sağlamlığını görmekte ve bilmektedir.

Yazımızı bitirirken henüz noktalanmamış bir terör olayının kan akıtılmadan bitmesini dileycektik. Ne yazık ki, bu dileğimizi satırlara dökmek mümkün olmamıştır. Gelen son haberler, baskında koruma polisi Cemal Özen'in öldürüldüğünü, görevli Başkonsolos Kaya İnal'ın da ağır yaralandığını bildiriyordu. İki noktaya özellikle dikkat çekmek isteriz. Birincisi; Fransa'nın Ermeni teröristlere karşı etkin önlemler alma görevini savsaklamaktan artık vazgeçmesidir. İkincisi de Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin insanlık dışı eylemlere verilebilecek hiç bir ödünü olmadığına dost - düşman herkesçe bilinmsidir.²⁵³

2.1.5. Papa İle Konsolos

Paris'te Türkiye Başkonsolosluğu'nun Ermeni teröristlerce basılması çeşitli yorumlara yol açabilir.

Sıradan bir Fransız önceden şartlanmış olabilir. Fransa'dan epey etkili olduğu anlaşılan bir propagandaya göre *“20'inci yüzyılın başlangıcında Müslüman Türkler Anadolu'da Ermenileri öldürmüşlerdir. Eh, öyleyse 20'nci yüzyılın son çeyreğinde Paris'te Hristiyan Ermenilerin intikamı olsun diye Türkleri öldürmesi doğaldır.”*

Kuşkusuz aklını peynir eklemekle yemeyen bir insanın böyle düşünmesi olanaksızdır. Ne var ki işin içine *“Fransa'daki Ermeni kamuoyunun ağırlığı, devlet bürokrasisi kesimindeki Ermeni etkileri ve sermaye çevrelerindeki ağırlıkları”* girince kanlı olaya yaklaşım başkalaşıyor. Batı'da ve öncelikle Fransa'da Ermeni terör olaylarına yaklaşımda ne yazık ki *“çift standart”* kullanıldığı izleniyor.

²⁵³ “Yeni Bir Aşama”, *Cumhuriyet*, 23 Eylül 1981.

Bu ikili değer ölçüsü yalnız sokaktaki adamda değil, sorumluluk sahibi yöneticilerde de geçerlidir. Kuşkusuz Fransız basın ve TV'sinin, Paris'teki Türk Başkonsolosluğu'nun basılmasını Tahran'daki Amerikan elçiliğinin işgali olayı gibi karşıladığını kimse söyleyemez.

Rehinelerin din ve milliyetleri değişik olunca insan vicdanındaki tepkiler değişik mi değildir? Haydi diyelim ki Tahran'daki olayla Paris'teki olay arasında benzerlikler kadar farklar da vardır; ama Türk teröristin Papa'yı vurması ve Hristiyan teröristin Türk konsolosunu yaralamasına karşı tepkilerimiz çok mu farklı olmalıdır?

İnsanlığın 20'nci yüzyılda vardığı aşamada Fransız dostlarımıza bu soruları yöneltmek kaçınılmaz olmuştur. Fransa uygar bir ülkedir. Gerçi yakın tarihte Fransızların Cezayirlilere karşı davranışları onaylanmayacak olgularla doludur; ama acı tarihsel anılar, Cezayirlilerin bugün Paris'te Fransızları öldürmesi için bir gerekçe sayılamaz. Bununla birlikte Fransızların da Ermeni terörizmine hak verecek bir toplum oluşturmadıklarını Türkiye'de umut ediyoruz. Acılı olguların ardından üzüntü duyguları ve başsağlığı dilekleri gündeme girer. Olağan davranışlardır bunlar... Ancak bizim Dışişlerimizin daha etkin ve yetkin bir tutum almasını beklemek de Türk halkının hakkıdır.

Beylik lâflar ve cılız yaklaşımlarla sorunların üstesinden gelinemeyeceği deneyimlerle saptanmıştır. Türkiye'nin potansiyelleri değerlendirildiğinde, ister dost olsun, ister olmasın; bir başka devletin güvencesi altında yaşayan Türklerin haklarını savunmada çok etkili önlemler alınması olasıdır.

Bekliyoruz. .²⁵⁴

2.1.6. Batı, Fransa, Türkiye...

Duygulardan ve tepkilerden sıyrılarak serinkanlı düşünmeye çalışanlar, Fransa'da Türklere yönelik Ermeni terörünün yeni bir aşamaya ulaştığını görmek zorundadırlar. Olayların oldukça eski bir öyküsü vardır. Yıllarca önce Marsilya kentinde Türkiye'ye yönelik intikam anıtının dikilmesi, iki ülke arasında sorun doğurmuştu. O günlerden bu yana Fransa'da Ermenilerin devlet yönetimini daha çok etkiledikleri izleniyor.

²⁵⁴ "Papa İle Konsolos", *Cumhuriyet*, 26 Eylül 1981.

Acaba Fransa’da Ermeni etkisi ABD’deki Yahudi etkisi düzeyine ulaşabilecek midir? Bu soruyu sormanın zamanı gelmiş midir, bilmiyoruz. Ne var ki Türkiye bazı gerçekleri görmek ve Batı’dan Anadolu’ya doğru yansıyan “husumet” eğilimlerini değerlendirerek nedenlerini aramak zorundadır. Bu zorunluk yüzeysel ve duygusal gerçeklerden doğmuyor. Eğer şu veya bu azınlığın ağırlığı müttefikimiz bir devletin Türkiye’ye yönelik bakışlarını değiştirebiliyorsa, bu durum saptanmalıdır.

Kuşkusuz İsrail’in ABD’nin Ortadoğu politikasına verdiği yön, barış için hayırlı olmamıştır. Batı’nın öz çıkarları açısından yararlı sonuçlar yaratmamıştır. Fransa’da da Ermeni toplumunun sayısal gücünün yanı sıra sermaye kuvvetinin gün geçtikçe büyüdüğü bilinmektedir.

Çeşitli adlarla eyleme geçen gizli Ermeni örgütleri artık su yüzüne çıkmışlardır. Fransa televizyonunu istekleri yönünde kullanabildikleri de görülüyor. Bu gücün terörü politik yöntem olarak benimsemesi ve Batı’daki Türk diplomatlarını birbiri ardına öldürmesi karşısında Türkiye sesiz, önlemsiz, eylemsiz duramaz. Devlet yöneticilerimiz serinkanlı davranmaya çalışsalar da kamuoyunun baskıları yoğunlaşınca köktenci önlemler almaya başlayacaklardır. Öyle görünüyor ki, Kıbrıs ve Ege’de Yunanistan’la anlaşmazlıklarımızın ve İsrail konusunda ABD ile görüş ayrılıklarımızın yanı sıra Ermeni terörü, Fransa- Türkiye arasında problemler yaratacak boyutlara tırmanacaktır. Ankara, sorunların ağırlaşacağını düşünerek şimdiden ne yapacağını tasarlamalıdır. Batılı dostlarımızın da Türkiye’ye karşı daha dikkatli davranmaları için vakit gecikmiş değildir.

Ege’de haklarını çiğnetecek, Kıbrıs’ta çıkarlarını savunamayacak ve Batı başkentlerinde diplomatlarını sürekle avının kurbanları gibi güvencesiz bırakacak bir Türkiye düşünülemez. Böyle bir Türkiye’ye Türkler katlanamazlar; ama Batı’nın olayları daha ciddiyetle değerlendirmesi, Batı’nın çıkarları açısından gerçekçi bir politika olacaktır.²⁵⁵

²⁵⁵ “Batı Fransa, Türkiye...”, *Cumhuriyet*, 28 Eylül 1981.

2.1.7. Fransa'daki Gerçek

Günden güne bir gerçeği daha iyi öğreniyoruz. Fransa'da Ermeni lobisi, yönetimi baskı altına alacak ve ülkede etkili bir kamuoyu yaratacak bir güce ulaşmıştır. Bu güç, Amerika'daki Yahudi lobisinin kuvvetine benzetilebilir.

ABD'de Yahudi lobisinin ne demek olduğu son günlerde daha iyi anlaşılmıştır. Washington Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nde Golan Tepeleri'ni ilhak ettiği için İsrail'i kınayan karar tasarısını veto etmek zorunda kalmıştır. Bunun anlamı çok büyüktür. Çünkü Birleşmiş Milletler yasasında istila yoluyla toprak kazanmak yasaktır. Çağımızda böyle temelleşmiş bir ilkenin Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nde veto edilmesi ürkütücüdür...

Bu ölçüde olmasa da Fransa da Ermeni Lobisinin ağırlığı artık iyice anlaşıyor.

Bu güç öyle bir noktaya ulaşmıştır ki Aix En Provence'da görülen Kilimciyan davası her yönüyle Ermeni propagandasına hizmet etmektedir. Sanık ister cezalandırılsın, ister Jüri Kurulu'nun kararıyla aklansın, sonuç değişmeyecektir. Her cinayet, her terör eylemi, her yargılama. Fransa'daki iletişim araçlarının Türkiye'ye yönelik suçlamalarını gündeme getirmektedir.

Sonuna yaklaştığımız yüzyılımızın başında, Osmanlı İmparatorluğu'nun parçalanması sırasında, iç ve dış savaş koşullarında meydana gelmiş olaylar, her nedense Fransız dostlarımızı çok ilgilendiriyor. Tarihsel öç hakkını savunan çağdışı bir mantığın Batı Avrupa'da saygı görmesi, uygarlıkla bağdaşabilecek ya da açıklanabilecek şey değildir.

Bu işin mantığı başka bir gerekçeye dayanmamaktadır. Fransa'da Ermeni lobisinin siyasal ve ekonomik düzeyde güç kazanması, devletin ve hükümetin politikasını yönlendirmektedir. Gerçek budur. Amerika'da Yahudi lobisinin Beyaz Saray ı avucuna almasına benzer bir olay yaşanmaktadır.

Türkiye bu gerçekleri görerek yeni baştan bir durum muhakemesi yapmak zorundadır. Çünkü gerçekleri görmeden ve değişimleri değerlendirmeden yürütülecek politikalar boşluğa düşerler.²⁵⁶

²⁵⁶ "Fransa'daki Gerçek", *Cumhuriyet*, 24 Ocak 1982.

2.1.8. Tarihsel Öç Mantığı

Fransa'daki ilginç davada sanık sandalyesinde oturan Kilimciyan, mahkemede sorulara yanıt verirken demiş ki, *“1973’de Marsilya’da Ermenilerin anısına bir anıt dikildiği zaman Türkiye Büyükelçisini geri çekmişti. Bu olay beni şoke etmişti. Talat’ı hatırladım ve harekete geçtim.”*

Yargıç sormuş: *“Bu Talat kim?”*

Kilimciyan; *“Ermeni katliamında Osmanlı İçişleri Bakanı.”*

Olay acıklı mıdır? Gülünç müdür? Bir genç adam düşünün ki, Osmanlı İmparatorluğu’nun Nazırı Talat Paşa’yı anımsayarak 1980 yılında Türkiye’nin Bernn Büyükelçisini öldürmeye yöneliyor. Acaba Osmanlı nazırları arasında bol bol rastlayabileceği Ermenileri neden anımsamıyor? Sözgelisi, Noradungiyan Efendi gibileri ve benzerlerini göz ardı etmek olası mı?

Türkiye’de herkesin bildiği bir Yeniçeri öyküsü vardır. Yeniçeri Ağasına Yahudilerin Haz. İsa’yı çarmıha gerdiğini anlatmışlar. Ağa palasını çekip hahambaşıya saldırmış. Haham *“Aman ağa neden bana kıyıyorsun?”* diye sorunca *“Siz Yahudiler”* demiş, *“Haz. İsa’yı öldürmüşsünüz. “Haham” Ağam 1500 yıl önceydi”* diye kendisini savunmaya kalkışmışsa da, Ağa *“Onu bunu bilmem ben yeni duydum”* diyormuş.

Bu ünlü öyküye eskiden gülerdik. Şimdi ise gerçeğe dönüştü. Fransa’da bir Ermeni genci *“Talat bizleri öldürdü, bizde sizinkileri öldüreceğiz”* mantığını savunma biçiminde yargıca karşı ileri sürebiliyor.

Fransa’daki Ermeni gençleri, ırkçı ve gerici bir kafayla Türklere karşı kan davasını sürdürecekler ve Batı Avrupa bu süre avının kanlı arenasına dönüşecek. Öyle mi?

Bu iş sanıldığıınca yüzeysel değildir. Nitekim Kilimciyan davasında Kıbrıslı Rum liderlerden Lisecrides’in adının savunma tanıkları listesinde yer alması anlamlıdır. Ermeni terörünün ardındaki siyasal ve ekonomik nedenleri bulup çıkarmalı ve ittifakları sergilemeliyiz. Olayların kökenlerine inmeden başarı kazanmak zor olacaktır.²⁵⁷

²⁵⁷ “Tarihsel Öç Mantığı”, *Cumhuriyet*, 25 Ocak 1982.

2.1.9. Kipriyanu ve Terör

Kıbrıs Rum Yönetimi Başkanı Kipriyanu, Güney Kıbrıs'ta düzenlenen ve dünyanın her yanında Ermenilerin katıldığı atletizm yarışmaları nedeniyle yaptığı açıklamada, “*Ermeni davasına tam destek*” sağladıklarını belirtmiştir.

Adadaki birçok Ermeni'nin “*Barbar Türk işgalinden zarar gördüğünü*” öne süren Kipriyanu, Kıbrıs'ın bütünlüğü ve insan haklarının yeniden sağlanması için Rum- Ermeni ortak savaşımının sürmesi gerektiğini vurgulamıştır.

Ermeni terörcülerin Kanada'daki son kanlı eyleminden birkaç gün sonra yapılan bu açıklamanın özü nedir? Demecin tam metni elimizde olmadığı için konuşmanın boyutlarını bütün ağırlığı ile değerlendirmek zordur. Ancak Rum liderinin; “*Ermeni davasında*” tam destekten söz açması terörü de kapsayan bir anlam taşımaktadır. Güney Kıbrıs'ta çoğu Rum politikacının terör okulundan yetiştikleri düşünülürse, Ermeni- Rum ortaklığının niteliği belirginleşmiş olur.

Bir komşu devletin diplomatlarına yönelik kanlı terörü onaylamak, akıl almayacak bir sorumluluğu simgeler.

Yunanistan Başbakanı Papandreu, geçenlerde yaptığı Kıbrıs gezisinde Türkiye'ye karşı bir Haçlı seferi oluşturmaktan söz açmıştı. Haçlı seferinin ilk ortakları ve öncüleri Kıbrıs Rumları ile Ermeni terörcüleri midir? Kipriyanu'nun demecinde Papandreu'nun sözlerini tamamlayan bir yaklaşım vardır.

Gerçekten bu gibi sorumsuz demeçlerin Kıbrıs'ta iki toplum arasındaki barışçı çözümü ve Federatif bağımsız Kıbrıs devleti amacını baltaladığı açıktır...²⁵⁸

2.1.10. Toplu Cinayetin Boyutları (Cumhuriyet)

Ankara Esenboğa havalimanı Ermeni teröristlerin eylemiyle kana bulanmıştır. Olayın boyutları şu satırlar yazıldığı sırada yeterince ortaya çıkmış değildir. Ne var ki, bu aşamada bile bazı teşhisler yapma olanağı vardır:

1.Önce Ermeni terörizminin ilk kez Türkiye sınırları içinde bir eylem girişimine geçtiği görülüyor. Şimdiye dek yurt dışında, çoğunlukla Amerika ve Batı Avrupa'da dış

²⁵⁸ “Kipriyanu ve Terör”, *Cumhuriyet*, 16 Nisan 1982.

görevlilerimize yönelen kanlı terör eylemlerinin bu kez Türkiye'nin başkentinde sahneye konduğuna tanık oluyoruz. Bu yeni gelişmenin anlamı üstünde durulmalıdır.

2.Çünkü Türkiye, terör ve anarşiye karşı iki yıldan beri ciddi bir savaşım vermiş, bu yolda başarı sağlamıştır. Bu başarının da bedeli büyük olmuş bir süre için toplum özgürlüklerden vazgeçme özverisini göstermiştir. Şimdi bu noktada Ermeni terörünün gölgesini ülke üstüne düşürmesine hiç kimse izin vermeyecektir. Halkın ve devletin bu yolda kararlı olduğunu dünya kamuoyunun bilmesinde yarar vardır.

3.Kanlı olayın perde arkası yeterince aydınlanmasa bile, Türkiye' deki Ermeni yurttaşlar topluluğunun bu kanlı eyleme karşı olduğunu biliyoruz. Ermeni terörünün Türkiye'de bir tabanı ve maddi desteği bulunamaz. Dışardan tezgâhlanan bu kanlı oyunun umutsuz bir çırpınış olduğunu vurgulamakta yarar vardır.

4.Olayın hir başka yanı da teröristlerin planlarını düşündükleri çerçeve içinde gerçekleştirememelerinde beliriyor. Gerçi kanlı terör 5 can almış. 72 insan yaralanmıştır, ama ortada eksik kalan bir girişim vardır.

5.Bir önemli nokta daha utulmamalıdır. Hava yollarımızın düzensiz çalışması hava alanlarını karmakarışık etmekte. Görevlilerin işini zorlaştırmaktadır. Hava alanlarında tam bir disiplinin sağlanması, yalnız polisiye önlemlerle olası değildir. Hava ulaşımını ne yapıp edip bir yola koymalıyız. Artık bütün dünyada hava alanları duyarlı ve sıcak noktalar sayılmakta, buna göre bir düzen kurulmaktadır.

Türkiye büyük bir ülke, deneyimli bir devlettir. Ulusal yapımız her türlü saldırıya karşı kendisini korumasını bilecektir. Yazık ki, bu gerçek, gözü dönmüş kimi çevrelerce yeterince bilinmiyor.²⁵⁹

2.1.11. Bilinmeyenler ve Bilinenler

Ermeni Terör Örgütü ASALA'nın başkent Ankara'daki eylemi konusunda bilinmeyenler şimdilik bilinenlerden daha çoktur. Genel bilgilerle özgül durumları birbirine karıştırmamak gerekir. Basın, olaya iki türlü yaklaşmaktadır. Birisi toplumun tepkilerini dile getiren başlık, haber ve yorumlardır. İkincisi, toplu cinayetin perde arkasını, ipuçlarını, amaçlarını saptayacak bilgilerin toplanması ve yayınlanmasıdır. İtiraf

²⁵⁹ "Toplu Cinayetin Boyutları", *Cumhuriyet*, 8 Ağustos 1982.

etmek gerekir ki, ikinci bölümde şimdilik karanlık egemendir. Ancak, kovuşturma derinleştikçe bazı gerçekler aydınlanacaktır.

Bununla birlikte genel açıdan sağlıklı biçimde olaya yaklaşılabılır. Ortadoğu'yu “*Balkanlaştırma*” politikasının karmaşık süreci yaşanmaktadır. Türkiye hem Batı’da, hem Ortadoğu’da konumu olan bir ülkedir. Ermeni terörcülerin Anadolu’da bağımsız Ermenistan düşünün peşinde koşan ya da altmış yıllık kan davasının güdümünde kullanılan robotlar olduğunu söyleyebiliriz. Ancak bu örgütlerin ardında daha derin bir stratejinin yatmakta olduğu da sezinleniyor.

Gerektiğinde Türkiye’de - Destabilizasyon politilasını uygulamak isteyen yabancı güçlerin varlığını kimse yadsıyamaz. Yaşadığımız dünyada bu olguları doğal karşılamak gerekiyor. Temel sorun, Türkiye’de istikrarı bozmak isteyenlere karşı saptanacak yöntemlerde anlaşmaktır. Çoğu çevrelerin bir süreden beri dile getirdikleri “Güçlü devlet” kavramı üzerinden yola çıkarsak “*Ulusal uzlaşma*” içinde “*Bağımsız demokratik*” çerçevede pekişen hukuk devletinin gereği daha iyi anlaşılır. Amaç, Türkiye’yi şu ya da bu yönde kullanmak isteyen dış güçlere karşı içerde sağlıklı bir bütünlük yaratmaktır.

Bu amaca giden tek yol, içerde cepheleşmeleri önleyecek bütünleştirici bir politika izlemektir. Kendi içimizde sürekli düşman üreterek ve suçlu ile sanık sayısını artırarak yürümeye çabalamak dış güçlerin işine yarayacak, ekmeklerine yağ sürecektir.

Türkiye üzerine oyunlar oynamak isteyenler çoktur. Ama Ankara Esenboğa’daki kanlı oyun yüzünden gezi özgürlüklerini kısıtlayabilir miyiz? Terör korkusu ve kaygısıyla toplumsal yaşamı demokratik temellerine ve sosyal adalet tabanına oturtmaktan vazgeçebilir miyiz?

Türkiye üstüne oyunları boşa çıkaracak en sağlıklı yol, sağlam bir demokrasinin özgürlükçü ve halkçı düzeninden geçecektir.²⁶⁰

²⁶⁰ “Bilinmeyenler ve Bilinenler”, *Cumhuriyet*, 10 Ağustos 1982.

2.2. HABERLER (1978-1982)

2.2.1. Bir Ermeni Örgütü, Londra ve Brüksel’de Türklere Karşı Bombalı Eylem Yaptı

Brüksel - “*Yeni Ermeni Direnme Örgütü*” adlı bir örgüt Brüksel’deki Türkiye Büyükelçiliğine bağlı maliye Müşavirliğinin bulundukları bina ile Londra’daki bir Türk bankasının temsilciliğini bombalamışlardır. Brüksel’deki Türk Büyükelçiliği’ne bağlı Maliye ve Eğitim Müşavirliği’nin bulunduğu beş katlı apartmanın kapısı yanında posta kutusunun üzerine konan ve içinde saatli bomba olduğu tahmin edilen bir paketin infilakı sonunda apartmanın demir kapısı parçalanmış, civardaki 50’ye yakın apartmanın da camları kırılmıştır.

Olayın Büyükelçimiz yetkililerinin yansira Belçika Emniyeti ile siyasi polis el koyarak soruşturma başlatmıştır.

Büyükelçiliğimize 200 metre mesafede bulunan Eğitim ve Mali Müşavirlikler, bombalanan apartmanın ikinci katında bulunmaktadır.

France Press haber ajansının Brüksel bürosuna telefon eden bir kişi, bombanın “Yeni Ermeni Direnme Örgütü” tarafından konulduğunu söylemiştir. Telefondaki kişi, “*Yeni Ermeni Direnme Örgütünün*”, “*Faşist Türk devletine*” ve “*Batı emperyalizmine*” Ermeni halkının haklarını hatırlattığını söylemiştir.²⁶¹

Londra’da

(Ajanslar) - Brüksel’deki Türk Büyükelçiliği’ne bağlı Maliye ve Eğitim Müşavirliklerinin bulunduğu binanın bombalanmasından kısa bir süre sonra, bir Türk bankasının Londra’daki temsilciliğine de dün sabaha karşı bomba atmış, olayda can kaybı olmamıştır. Olaydan sonra Londra’daki bir basın ajansına telefon eden kimliği meçhul kişi, bombanın “*Yeni Ermeni Direnme Örgütü*” adlı bir yeraltı örgütü mensupları tarafından konulduğunu söylemiştir.²⁶²

²⁶¹ Cumhuriyet, 4 Ocak 1978.

²⁶² Cumhuriyet, 4 Ocak 1978.

2.2.2. Ermeni Komitesi Fransız Polisini Protesto Ediyor

Paris, (a.a.) - Ermeni Davasını Savunma Komitesi pazartesi sabahı Paris Ermeni Kilisesi çevresinde 1915 soykırımının yıl dönümünü anma amacıyla toplanan bir kaç bin kişilik kalabalığın yol açtığı olaylar sırasında polisçe izlenen tutumu protesto etmektedir. Polisin “*Kaba baskısından*” söz eden komite, yayınladığı bir bildiride, resmi makamların bu davranış içine girmekle Türk Dışişlerinin açık baskısına boyun eğmiş olduklarını ve bu durumda, Ermeni halkının haklı isteklerini susturma konusunda suç ortaklığı içine girdiklerini öne sürmüştür.

Öte yandan Los Angeles’te Türkiye aleyhine gösteri yapan 500 kadar Ermeni asıllı Amerikalı ve polis arasındaki çatışmada Holiywood’lu iki polis yaralanmış ve polislerin üzerine şişe ve taş atan yedi gösterici tutuklanmıştır.²⁶³

2.2.3. Madrid Elçimizin Eşi ve Bir Yakını Suikastla Öldürüldü

Dış Haberler Servisi - Türkiye’nin Büyükelçisi Zeki Kuneralp’ın makam otomobiline dün sabah Madrid ‘de kimliği bilinmeyen kişiler tarafından makineli tüfeklerle ateş açılmıştır. Madrid’in merkezinde saat 11.35 sıralarında meydana gelen saldırı sonucunda Büyükelçinin eşi Necla Kuneralp, bacanağı emekli Büyükelçi Beşir Balcıoğlu ve şoförü yaşamlarını yitirmişlerdir. Büyükelçi Zeki Kuneralp’ın suikast sırasında otomobilde bulunmadığı açıklanmıştır.

Amerikan AP Ajansı’nın haberine göre Agance France Presse’nin Madrid’deki bürosuna kimliğini açıklamadan telefon eden bir kişi, suikastı “Ermeni Katliamının İntikamını Almak İsteyen Komandolar” adlı örgütün gerçekleştirildiğini bildirmiştir. Telefonda yabancı aksanla konuştuğu bildirilen meçhul kişi, “*Madrid’deki Türk Elçiliği’ne ait otomobile karşı düzenlenen suikastın sorumlusu biziz.*” “*Adalet Komandoları*” olan bizler, halkımız için adaleti istiyoruz” demişler.

Görgü tanıklarının ifadesine göre, Necla Kuneralp ve eniştesinin ölümüne yol açan suikast, Madrid’in merkezinde ve Türk Büyükelçiliğinden birkaç yüz metre uzakta meydana gelmiştir. Kuneralp’ın makam otomobilini kırmızı trafik ışıkları nedeniyle bir kavşakta durdurduğu sırada, elçiliğin köşesinde bulunan bir başka otomobilden ateş

²⁶³ Cumhuriyet, 26 Nisan 1978.

açılmıştır. Saldırganlar olay yerinden derhal uzaklaşmışlardır. Kullandıkları otomobil ise, Madrid'in bir başka semtinde olaydan kısa bir süre sonra terk edilmiş olarak bulunmuştur.

Madrid'de Büyükelçiliğimize yakın kaynaklara göre Bayan Kuneralp'ın kız kardeşinin eşi olan Beşir Balcıoğlu, Büyükelçi Zeki Kuneralp olduğu sanısıyla öldürmüştür. Bu çevrelere göre Zeki Kuneralp'ı şahsen tanımayan saldırganlar, Büyükelçiye ait Mercedes marka makam otomobiline binen kadın ve erkeği, Kuneralp çifti zannetmişler ve silahlarını ateşlemişler. Saldırının yapıldığı yer sıkı güvenlik önlemleri ile korunan İçişleri Bakanlığı'na da yakın bulunmaktadır.

Diğer bazı görgü tanıkları, saldırganların kot pantolon giymiş üç genç olduğunu öne sürmüşlerdir. Türkiye'nin Madrid Büyükelçiliği Müsteşarı Kaya Pınar, suikastın sorumluluğunu Ermeni Soykırımı Adaleti Komandoları adlı bir örgütün üstlendiğini bildirmiştir. Madrid Valiliği ise resmi açıklamalarında üç kişi oldukları belirlenen suikastçılardan 2'sinin 18 yaşından küçük olduklarını belirtmiştir. Görgü tanıkları saldırganların üzerinde renkli işçi tulumu bulunduğunu öne sürmüşlerdir.

İspanyol Polisi tarafından yapılan açıklamada, saldırı sırasında Büyükelçilik şoförünün İspanyol olduğu ve olay yerinde 8 adet boş kovan bulunduğu belirtilmiştir.

Bu arada Madrid'deki Türk Büyükelçilik binasını korumakla görevli güvenlik kuvvetlerinin işlerine, çevreye devriye ekiplerinin yetiştirildiği gerekçesiyle son verildiği öğrenilmiştir. Büyükelçilik yetkilileri, Ermeni örgütlerinden çeşitli ihbarlar alındığına dikkati çekerek binanın çevresindeki güvenlik önlemlerinin gevşetilmemesini İspanyol İçişleri Bakanlığı'ndan istemişler, ancak bu isteklerine cevap gelmemiştir.

Olayın Ankara'da duyulmasından kısa bir süre sonra iç güvenlik koordinasyon kurulu Başbakan Vekili Orhan Eyüboğlu'nun başkanlığında olağanüstü bir toplantı yapılmıştır.

Eşi bir yakını suikast sonucu öldürülen Büyükelçi Zeki Kuneralp, 1972 yılından beri Madrid'te bulunmaktadır. Öldürülen Necla Kuneralp 58 yaşındaydı. Dün sabahki suikast sonucu yaşamını yitiren emekli büyükelçi Beşir Balcıoğlu 1909 yılında İstanbul'da doğmuştur. 1938 yılında dışişlerinde çalışmaya başlayan emekli büyükelçi

çeşitli dönemlerde sırasıyla Oslo, Karakas ve Hartum Büyükelçiliklerinde bulunmuş ve 1974 yılında emekli olmuştur.²⁶⁴

2.2.4. Saldırı Yoğun Tepki Uyandırdı ve Kınandı

Cumhuriyet Haber Merkezi - Madrid Büyükelçimiz Zeki Kuneralp'ın eşinin, bir yakınının ve şoförünün öldürülmesi yurttan nefretle karşılanmış ve saldırı “İnsanlık dışı” olarak nitelendirilmiştir.

Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk, Büyükelçi Kuneralp'a gönderdiği başsağlığı telgrafında, “*Son yıllarda tüm uluslar için ortak bir sorun haline gelen bu tür eylemlerin, bütün uygar alemce nefretle karşılanacağı için de merhumeye ve merhuma tanrıdan rahmet dilerim*” demiştir.

New York'ta bulunan Başbakan Bülent Ecevit'te verdiği demeçte, şunları söylemiştir: “*Bu insanlık dışı olayların devamı çağımızın büyük yarasıdır. İspanyol Hükümetinin suçluları yakalamak için gereken çabayı göstereceği inancındayım. Bu konuda ilgili makamlarına yardımcı olmaya hazır bulunduğumuz kendilerine bildirilecektir. Yurt dışındaki temsilcilerimizin güvenlikleri ile ilgili önlemleri etkinleştirmek üzere bundan bir süre önce bir çalışmayı başlattık. Yabancı uzmanlardan da yararlanılarak sürdürülen bu çalışma kısa sürede sonuçlandırılacaktır. Bütün insanlığın üzüntü ile ve tepkiyle karşılayacağına inandığım bu facia karşısında tüm ulusumuza başsağlığı diliyorum. İnaniyorum ki yurdumuzda da dünyanın her yerinde yurtttaşlarımız kışkırtmalara kapılmaksızın, Türk ulusunun yüce insanlık niteliklerini ve barışçılığını kanıtlayacaklardır.*”

Devlet Bakanı Başbakan Yardımcısı ve CGP Genel Başkanı Turhan Feyzioğlu ise, cinayetin Türk milletine karşı işlendiğini belirtmiştir.

AP Genel Başkanı Süleyman Demirel, olayı Türkiye Cumhuriyeti'nin can düşmanlarının uyguladıkları alçakça tertiplerin yeni bir tezahürü olduğunu söylemiştir.

İspanya Kralı Juan Carlos da, Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk'e gönderdiği mesajda başsağlığı dilemiş ve olayı “*Canice bir saldırı*” olarak nitelemiştir.

²⁶⁴ Cumhuriyet, 3 Haziran 1978.

Dışişleri Bakanı Gündüz Ökçün, Madrid Büyükelçimiz Zeki Kuneralp'ın eşine, yakınına yapılan suikast dolayısıyla New York'tan gönderdiği mesajda , *“insanlıkla asla bağdaşmayan bu saldırının aslında Türk ulusuna yapıldığını”* söylemiştir.

Devlet Bakanı ve Dışişleri Bakanı Vekili Hikmet Çetin, suikast üzerine yaptığı açıklamada *“Bu gibi insanlık dışı ve barbarca cinayetlerin hiç bir biçimde yıldıramayacağı bakanlığımız memurlarının görevlerini inançla sürdüreceklerinin herkesçe bilinmesi gerekir”* demiştir.²⁶⁵

2.2.5. Ermeni Tedhiş Örgütü Bu Kez de İspanya Hükümeti'ni Tehdit Etti

Beyrut- Türkiye'nin Madrid Büyükelçisi Zeki Kuneralp'ın eşi ve bacanağına karşı düzenledikleri suikastken sonra *“Ermeni Kurtuluş Gizli Ordusu”* adlı örgüt, suikastı düzenleyen militanların kovuşturulması halinde İspanyol Hükümeti'ne karşı misillemeye bulunacağını belirtmiştir.

aa.'nın haberine göre Türk Büyükelçisinin eşi ve bacanağına karşı girişilen suikastı üstlenen örgüt, Fransız (AFP) Ajansı'nın Beyrut'taki bürosuna telefonla ilettiği mesajında, suikastı gerçekleştiren militanların başına bir iş gelmesi halinde, İspanyol Hükümeti'ne, kendilerine karşı ne gibi eylemlerde bulunabileceklerini *“göstereceklerini”* söylemiştir. Ermeni militan tarafından okunan bildiride, *“Basklı İhtilalcılarla”* Ermenilerin dayanışma halinde bulundukları da belirtilmektedir. Ermeni militan, bildiriye okurken Fransız Hükümeti'ne de ülkede yaşayan Ermenilerin *“rahatsız edilmelerine”* son verilmemesi halinde meydana gelecek olaylardan sorumlu olmayacaklarını söylemiştir.²⁶⁶

2.2.6. Suikastçılara Karşı, Dış Temsilcilikler Personeli Silah Eğitimine Tabi Tutuluyor

Ankara, (ANKA) - Ermeni ve Rum örgütlerinin Türkiye'nin dış temsilciliklerine giriştikleri suikatlara karşı birçok yeni önlemler alındığı; bu arada, Dışişleri personelinin, büyükelçisinden kâtibine kadar silah eğitimi gördükleri öğrenilmiştir.

²⁶⁵ Cumhuriyet, 3 Haziran 1978.

²⁶⁶ Cumhuriyet, 5 Haziran 1978.

Türkiye'nin dış temsilciliklerine karşı girişilen saldırıların kısa adı “ELAS” olan Ermeni Kurtuluş Harekâtı Örgütü tarafından düzenlendiği saptanmıştır. İlgililer, dış temsilciliklerde yoğun güvenlik önlemlerinin alındığını ve güvenlikle ilgili personel sayısının artırıldığını belirtmişlerdir.²⁶⁷

2.2.7. Ermeni Gizli Ordusu, Ankara ve İstanbul'daki 7 Bomba Olayını Üstlendi

New York, (ANKA) - New York'ta yayınlanan haftalık “*The Armenian Reporte*” Dergisi'nin son sayısında Ermeni Gizli Ordusu'nun Türkiye'deki bomba olaylarının kendilerince düzenlendiğini açıklayan bir bildirisine yer verilmiştir. Ermeni Gizli Ordusu'nun bildirisinde, ağustos ayında Türkiye'de oluşan sivil ve askeri hedeflerine yönelik bomba olaylarını üstlenilmiştir.

Federal Almanya'dan yollanan bildiride Ermeni Gizli Örgütüne bağlı “*savaşçıların*” Ankara'da üç, İstanbul'da dört bomba olayı düzenledikleri savunulmuş, “bu operasyonlarda masum insanların zarar görmesine özel özen gösterilmiştir” denilmiştir.

Ermeni Gizli Ordusu'nun bildirisinde, eylemlerin “*uyarı*” niteliği taşıdığına işaret edilerek, “*herhangi bir yerde herhangi bir zamanda neler yapabileceğimizi göstermiş olmaktayız.*” ifadesine yer verilmiştir. Ermeni Gizli Ordusu, 23 Ağustos tarihinde Ankara'da Mustafa Kemal Anıtı ile iki askeri birliğin, 25 Ağustosta da Galata Köprüsü, Postahane, Adalet Bakanlığı binaları, beş askeri merkezin kendileri tarafından bombalandığını açıklamıştır.²⁶⁸

2.2.8. Ayasofya ve Sirkeci'deki Patlamalarda 3'ü Ağır 13 Kişi Yaralandı Gara Konan Saatli Bomba İmha Edildi

İstanbul'da dün öğle saatlerinde Sirkeci'de arabalı vapur iskelesinde, Ayasofya Müzesi önünde ve Sultanahmet otobüs durağında üç patlama olmuş, üçü ağır olmak üzere 13 kişi yaralanmıştır. Sirkeci tren istasyonuna saat 20'ye ayarlı olarak konulan saatli bomba da 3 dakika önce imha edilmiştir. İlk patlama olayı, saat 12.45 sıralarında Sirkeci

²⁶⁷ Cumhuriyet, 14 Haziran 1978.

²⁶⁸ Cumhuriyet, 29 Eylül 1978.

arabalı vapuru iskelesinde bilet gişesi önünde meydana gelmiştir. Bir çanta içinde bırakıldığı sanılan patlayıcı maddenin infilakıyla, kanepelerden birinde oturan inşaat işçisi Mevlüt Çelik'in (30) iki bacağı kopmuş, yanındaki kardeşi Osman Çelik (28) ise çeşitli yerlerinde ağır yaralanmıştır. Patlamanın etkisiyle iskelenin yolcu salonu da hasar görmüştür.

Saat 13.15 sıralarında da Ayasofya Müzesi önünde çay bahçesinin çöp kutusunda büyük bir patlama olmuş, 6 kişi yaralanmıştır. Bundan bir süre sonra da Sultanahmet otobüs durağındaki çöp kutusunda da bir başka patlama meydana gelmiş, ancak etkisizliğinden olayda yararlanan olmadığı gibi ağır hasar da yapmamıştır.²⁶⁹

Sirkesi Garındaki Bomba İmha Edildi

Bomba ile ilgili bu gelişmelerden sonra Sirkeci'deki tren istasyonuna konulan saatli bomba ise, patlamadan imha edilmiştir. Garın içindeki yolcu salonunda banklardan birinin altında bir paket içindeki bomba, yolcular tarafından görülerek ilgililere duyurulmuştur. Polisin imha ekibinin gelmesinden sonra saat 19.57'de imha edilen bombanın saat 20'de patlamak üzere ayarlandığı görülmüş, böylece muhtemel bir facianın önüne geçilmiştir.²⁷⁰

Polis Soruşturması

Patlama olayı üzerine polis geniş bir araştırmaya girişmiştir. Sultanahmet'te bombayı çöp kutusuna bırakan üç kişi polise ihbar edilmiş, bunlardan birinin başının ustura ile traşlı, uzun boylu ve sarışın, diğerinin siyah saç ve bıyıklı, üçüncü kişinin de sarışın ve kısa boylu olduğu öne sürülmüştür. Ayasofya ve Sirkeci'deki patlayıcı maddelerin yüksek güçte tahrip kalıpları olduğu belirtilmiştir. Sirkeci Garı'na bırakılan saatli bombanın ise, tahribatının 700 metrelik bir alana yayılabilecek kadar güçlü olduğu belirtilmiştir.

Siyasi polis, bomba olaylarının Ermeni örgütleri tarafından düzenlenmiş olabileceği sanısı üzerinde de durduğunu bildirmiştir.

New York'ta yayınlanan haftalık *"The Armenian Reporter"* Dergisi'nin son sayısında, *"Ermeni Gizli Ordusu"*nun Türkiye'deki bazı bomba olaylarını üstlendiği

²⁶⁹ Cumhuriyet, 2 Ekim 1978.

²⁷⁰ Cumhuriyet, 2 Ekim 1978.

yolunda bir bildiri yer almıştır. Bu bildiride, Ermeni Gizli Ordusu geçen ağustos ayında aralarında Galata Köprüsü, Postane ve Adalet Sarayı binalarının da bulunduğu İstanbul ve Ankara'daki 7 patlama olayını üstlenmekteydi.²⁷¹

2.2.9. Ermeni Kurtuluş Ordusu Adlı Bir Gizli Örgüt İstanbul'daki Patlamaların Sorumluluğunu Üstlendi

İstanbul'da Sirkeci'deki arabalı vapuru bekleme salonu ile Sultanahmet Meydanı'nda önceki gün meydana gelen ve bir kişinin ölümü, 12 kişinin de yaralanmasına neden olan patlama olaylarının sorumluluklarını, Ermeni Kurtuluş Ordusu adlı, yasa dışı bir örgüt üstlenmiştir. İstanbul'da dün bazı gazetelere telefon eden kimliği bilinmeyen kişiler, patlama olaylarını kendilerinin düzenlediklerini ve örgütlerinin "*Ermeni Kurtuluş Ordusu*" ismini taşıdığını bildirmişlerdir.²⁷²

Beyrut'taki Açıklama

Bu arada, Beyrut çıkışlı habere göre, örgüt, Beyrut'ta yayınladığı bildiride de pazar günü Kabataş vapur iskelesi, Sultanahmet Meydanı (Ayasofya Camii önü) ve öteki bazı yerlerde meydana gelen patlamaların, kendilerince yerleştirilen bombaların sonucu olduğunu iddia etmiş, patlamalar sonucunda 85 kişinin de öldüğünü ya da yaralandığını öne sürmüştür. Aynı bildiride Ermeni örgütü, Türkiye'de yaşayan Ermenilere karşı misillemede bulunulması halinde, daha şiddetli eylemlerle buna karşılık vereceklerini de iddialarına eklemektedir.

Bilindiği gibi bir süre önce de Karaköy Köprüsü'nde patlayıcı madde konulması olayını da telefonla haber vererek bir Ermeni örgütü üstlenmiştir. İstanbul polis yetkilileri, daha önce tekrarlanan toplumu hedef alan eylemleri de Ermeni örgütlerinin üstlendiğini belirterek soruşturmanın bu yönden sürdürüldüğünü açıklamışlardır.²⁷³

Aramalar

Öte yandan patlamalardan sonra ele geçirilen bomba parçalarını inceleyen bomba uzmanları, bu patlayıcıların Amerikan malzemesi ile yapıldığını saptamışlardır. Olayları bir Ermeni örgütünün üstlenmesini de dikkate alan polis, sabaha karşı 06 sıralarında

²⁷¹ *Cumhuriyet*, 2 Ekim 1978.

²⁷² *Cumhuriyet*, 4 Ekim 1978.

²⁷³ *Cumhuriyet*, 4 Ekim 1978.

olayın merkez olarak geliştiği Sirkeci, Sultanahmet, Küçükpazar ve Beyazıt bölgelerindeki hippilerin kaldığı oteller didik didik aranmıştır. Geniş çaplı operasyon sonucu bölgedeki turistlerin kaldığı tüm otellerin köşe bucak aranmasına rağmen 12 şişe kaçak menşeli viski ile beş kilo esrardan başka bir şey ele geçirilememiştir. Yetkililer, kuşku uyandırabilecek bölgelerde seri operasyonlar düzenleyeceklerini ve iz aramağa devam edeceklerini açıklamışlardır.²⁷⁴

Tahrip Gücü Çok Yüksek

Bir kişinin ölümüne, ikisi turist olmak üzere 12 kişinin de yaralanmasına neden olan patlamalarda kullanılan bombaların tahrip güçlerinin çok yüksek olduğu bomba uzmanları tarafından açıklanmıştır. İstanbul Emniyet Müdürlüğünde görevli uzmanlar söz konusu bombaların 30 santim boyunda, 10 santim eninde basık bir yumurta şeklinde olduğunu ve naylon torbalara yerleştirilmiş durumda patlama bölgelerine yerleştirildiğinin saptandığını bildirmiştir.²⁷⁵

2.2.10. Cenevre'deki Türk Konsolosluk Binasına Bombayı Ermeni Şiddet Örgütünün Koyduğu Sanılıyor

Cenevre, (ANKA) - Türkiye'nin Cenevre'deki Konsoloslugu önünde gece saat 20'de meydana gelen ve Konsolosluk binasında hasara yol açan patlama ile ilgili soruşturmanın İsviçre polisince sürdürülmekte olduğu bildirilmektedir. Olayda can kaybı ve yaralanan olmadığı ancak, bir çanta içerisinde Konsoloslukun giriş kapısı önüne konan saatli bombanın patlaması sonucu binanın iç ve dış camlarının kırıldığı asansörün hasar gördüğü bildirilmiştir.

Olayı herhangi bir örgüt üstlenmemiş. Ancak, bombanın daha önce Türkiye'nin çeşitli diplomatik misyonlarına saldırılar düzenleyerek diplomatlarımızı öldüren Ermeni örgütlerince bırakılmış olması ihtimali üzerinde durulduğu bildirilmektedir.²⁷⁶

²⁷⁴ Cumhuriyet, 4 Ekim 1978.

²⁷⁵ Cumhuriyet, 4 Ekim 1978.

²⁷⁶ Cumhuriyet, 8 Aralık 1978.

2.2.11. “Ermeni Katliamı” Diye Adlandırılan Olayın Batılılarca Çarpıtıldığı Belirtiliyor

(Dış Haberler Servisi) - 1915 yılında Bitlis’te Ermeni azınlığıyla Müslümanlar arasında meydana gelen ve dışarıya “*Ermeni Katliamı*” diye yansıtılan olayları protesto etmek için Ermeniler her yıl olduğu gibi bu yıl da nisan ayında dünyanın çeşitli yerlerinde gösteriler yapmışlardır.

Söz konusu “katliam” sorunu hakkında Le Monde Gazetesi’nde, “*Ermenilere rica*” başlığı altında görüşlerini yansıtan, Fransa’nın eski edebiyat profesörlerinden olan ve 11 yıl İstanbul’da yaşayan Jane Laroche, konuyu bir tarihçi gözü ile incelemektedir. Jane Laroche, olayda Türklerin o denli suçlu olmadıkları görüşünü savunmaktadır. Laroche düşüncelerini şöyle yansıtmaktadır.

“Ermeniler Hristiyan oldukları için Osmanlı Ordusu’nda görev almamışlardır. Bu nedenle dışarıdan gelen kışkırtıcılarla, papazlar ve rahiplerle birlikte çalışmışlardır. İngilizlerden yardım görmüşlerdir, Ruslar tarafından silahlandırılmışlardır. Dört yüz yıl boyunca bu azınlığı “sadık dostları” olarak gören Osmanlılar ise buna kanlı bir biçimde yanıt vermişlerdir. Çünkü Osmanlılar için Ermenilerin bu hareketleri ihanet anlamı taşımaktaydı. Tüm tarihçiler, Türklerin, savaş sonunda yendikleri toplumların dinlerini hoş görü ile karşılayan hemen hemen tek ulus olduğu konusunda hemfikirlerdir. Nitekim bazı olaylar bu görüşü doğrulamaktadır. Örneğin Türkler 15. yüzyıl sonlarında İspanyolların, 1933’de Nazilerin mezaliminden kaçan Yahudilere sınırlarını açmışlardır. Dört yüz yıl boyunca dinlerine geleneklerine, okullarına, kiliselerine, dokunulmadığı gibi, Ermeniler asıl ticari ve mali alanlarda, yönetimde de üst kademelerde görev yapma olanağı bulmuşlarıdır. Bazı çevrelerin ileri sürdükleri gibi Ermeniler savunmasız bir biçimde öldürülmüş değillerdir. Zamanın ulusal meclisinde bile Ermeni olan üyeler görev almışlardır. Halk İşleri Bakanı Senatörler, bankerler bunlar arasındadır. Hristiyanlar’ın “Ermeni Kasabı” dedikleri Sultan Abdülhamit döneminde bile Dışişleri Bakanlığı görevini yürüten, Gabriel Nardukyan isimli bir Ermeni idi. Yine aşağı yukarı o dönemlerde bir Ermeni Katolliği olan Artin Paşa da Osmanlı Diplomasisinin en gizli yanlarını bilen tek kişiydi.”²⁷⁷

İlgi Çekmek İstiyorlar

Yine bazı çevrelerin ileri sürdükleri gibi ne 2 milyon silahsız Ermeni, 23 milyon Osmanlının hışmına uğramıştır ne masum Hristiyanlar fanatik Müslümanlar tarafından

²⁷⁷ Cumhuriyet, 10 Mayıs 1979.

ezilmişlerdir. Şimdiye dek Batılılar devamlı olarak ulusal savaşları dinsel savaşlar görüntüsü altına sokmuşlardır.

O dönemde İmparatorluğun nüfusu ise 23 milyon değil resmi kayıtlara göre 14 milyondur. (Ermeni toplumu ile birlikte 16,5 milyon). Osmanlı Hükümetinin başındakiler, Ruslarla savaşabilmek için kendilerine boş alan gerektiğini düşünüyorlardı. Bu nedenle Ermenileri ya Suriye'nin güneyine göndermek ya da öldürmek gibi kötü düşünceleri vardı ama ne mutludur ki bu düşünceler yerine getirilemedi. Çok sayıda Türk yurttaşı, Ermeni komşularına dokunulmasın diye onlarla evlenmişlerdir. Bugün bile çok sayıda Ermeni Türkiye'de yaşamaktadır. Ermeniler tüm dünyayı kendi davalarıyla ilgilenmeye zorlamak için çeşitli yaygaralar kopmaktadırlar. Ama şimdiki Türkiye bir Osmanlı İmparatorluğu değildir. Eski kurumlar tasfiye edilmiştir. Geçmiş silinmiştir. Bugün kalkıp geçmiş dönemde yapılmış bazı hatalar ya da yalan yanlış yansıtılmış bazı olaylar nedeniyle 55 yıllık bir geçmişe sahip Türkiye Cumhuriyeti'nin büyükelçilerini öldürmekle insan hiç bir şey kazanamaz. Şiddet şiddeti doğurur, kan kanı çeker. Şimdi, nisan aylarında düzenledikleri gösterilerle ilgi çekmek isteyen genç Ermeniler, Türkiye'deki kardeşlerinin, yakınlarının barış içinde yaşadıkları, 32 tane kiliseleriyle, ilkokullarıyla ortaokullarıyla 4 lisesiyle, hastaneleriyle, güzel evleriyle yaşadıklarını biliyorlar mı?.. Türkiye'de tanınmış doktor, avukat, üniversite profesörü, zengin tüccar işadamı kardeşleri bulunduğundan haberleri var mı?²⁷⁸

2.2.12. Bağnaz Ermeni Örgütüne Üye 15 Kadar Gösterici New York'taki Türk Evi Önünde Türkiye Aleyhine Gösteri Yaptı

New York, (Cumhuriyet) - Bağnaz Ermeni örgütüne üye 10-15 kadar gösterici, dün sabah kentin doğu yakasında BM'nin cam binası karşısındaki Türk Evi önünde Türkiye aleyhine gösteri yapmışlardır. Kısa bir süre sonra polisler tarafından Türk Evi önünden uzaklaştırılan göstericiler bir de yazılı bildiri dağıtmışlardır. Yazılı bildirilerinde Türkiye'nin Sevr Antlaşması ile Doğu Anadolu'da bağımsız bir Ermeni Devleti kurmayı kabul ettiğini hatırlatan göstericiler, bu antlaşmanın 83. ve 89. maddelerinde anlaşmada yer alan Ermeni devleti ile ilgili hükümlerin yerine getirilip getirilmediğinin kontrolünün Amerika Birleşik Devletleri Başkanı'na bırakıldığını belirtmişlerdir. Göstericiler,

²⁷⁸ Cumhuriyet, 10 Mayıs 1979.

Amerika'yı ve Birleşmiş Milletler üyelerini Türkiye'yi Sevr Antlaşması'na uymaya zorlamaya da çağırmışlardır.²⁷⁹

2.2.13. THY Frankfurt Bürosuna Bombalı Bir Saldırı Düzenlendi, Olayı Ermeni Gizli Ordusu Üstlendi

Frankfurt, (a.a.) - Frankfurt'taki Türk Hava Yolları binasında patlayan bomba büyük hasar meydana getirirken bir Alman kadını da yaralanmıştır. Frankfurt demiryolu istasyonu yakınlarında bulunan Türk Hava Yolları Bürosunda patlayan bomba nedeniyle, çevre cam kırıklarıyla dolmuştur. Bomba patlamadan kısa bir süre önce bir “devrimci örgüt” adına Associodet Press'e telefon eden kimliği bilinmeyen bir kişi, 20 dakika sonra bir Türk kuruluşunda bomba patlayacağını bildirmiştir. Bombanın hangi kuruluşta patlayacağı sorulduğunda telefon eden kişi; “Bekleyin görürsünüz” diyerek telefonu kapatmıştır.

Patlamadan sonra France Presse Ajansı'nın Beyrut temsilciliğine telefon eden ve kendisinin, “Ermeni Gizli Ordusu” üyesi olduğunu bildiren bir kişi ise, saldırı olayının sorumluluğunu bağlı bulunduğu tedhiş örgütünün üstlendiğini duyurmuştur. Aynı kişi, “Batı Almanya faşizmi merak etmesin. Saldırıyı gerçekleştiren ve Federal Almanya'da faaliyet gösteren komando, hiçbir yara almadan üssüne dönmüştür. Bu hareket Cenevre'dekinin bir benzeridir” dedikten sonra telefonu kapatmıştır.

Türk Hava Yolları Bürosunda yerel saatle 00.24'de patlayan bomba, binanın ve yolda geçmekte olan iki tramvayın camlarını kırmış, tramvayın içinde bulunan bir kadın yolcu, cam parçalarından yaralanmıştır. Patlamadan birkaç dakika sonra polis ve itfaiye araçları binayı kordon altına almış, çevrede toplananlar yeni bir patlama olasılığı göz önünde bulundurularak binadan uzakta tutulmuşlardır. Polisin olayla ilgili olarak 40-50 yaşları arasındaki iki kişiyi aradığı bildirilmiştir. Tanıkların verdikleri bilgiye göre, bu iki kişi, patlamadan hemen sonra farları sönmüş olan bir otomobille olay yerinden uzaklaşmışlardır.²⁸⁰

²⁷⁹ Cumhuriyet, 12 Ağustos 1979.

²⁸⁰ Cumhuriyet, 28 Ağustos 1979.

2.2.14. New York'ta Türkiye Aleyhtarı Gösteri Yapan Ermenilere Polis Engel Olmadı

New York, (Cumhuriyet) - New York'taki Bağnaz Ermeni örgütüne üye 30-40 kişilik bir grup önceki gün saat 11'de 47. caddede barışçı olduğunu ileri sürdükleri bir gösteri yapmışlardır. Elllerinde Türkiye'nin Sevr Anlaşması'na uymasını isteyen pankartlar taşıyan göstericiler, aynı zamanda Kıbrıs ile ilgili sloganlar da atmışlardır.

47.cadede başlayan gösteri, öğleden sonra 46.cadede Birleşmiş Milletler binasının karşısındaki Türk Evi'nin önüne sıçramış, göstericiler Türk Evi'nin camlarını yumruklamış ve içerdekilere ağır sözlerle saldırmışlardır. New York yetkilileri Birleşmiş Milletler'in bulunduğu bölgeyi her türlü gösteriye kapatmışlardır. Ermenilerin gösterisinin başladığı 47. cadde ise yalnızca barışçı gösterilere açık tutulmaktaydı.

Bu durumda New York polisinin 47.cadede başlayan ve üç dört saat süren yasak bölgeye sıçrayan bir gösteri karşısında seyirci kalması hiç bir önlem almayıp müdahalede bulunmaması hayretle karşılanmıştır. Daha önce Türk diplomatlarının Ermeni örgütleri tarafından öldürüldüğü de göz önünde bulundurulursa, gösteri karşısında polisin ilgisizliğinin boyutları daha iyi anlaşılmaktadır.²⁸¹

2.2.15. Ermeniler

“Gizli Ermeni Kurtuluş Ordusu” olduğunu ileri süren bir tedhiş örgütü, önceki gece Madrid'te Alitalo, Sanbena, British Airways, World Airlines gibi bazı Batılı hava yolu şirketlerine karşı girişilen bombalı saldırıları üstlenirken : *“Papa'nın Türkiye'ye gitmesine engel olunmazsa, saldırılarımız Türk Hükümeti'ni destekleyenlere karşı da yoğunlaşacaktır”* demiştir.

Papa John Paul'un, Ankara'ya gelmek üzere, yarın Türkiye saati ile 10.00'da Vatikan'dan ayrılacağı bildirilmiştir. Açıklamada, Papa'nın perşembe günü İstanbul'a, cuma günü öğleden sonra da Efes'e gideceği söylenmiştir. Papa'nın, cuma akşamı Türkiye'den ayrılması beklenmektedir.²⁸²

²⁸¹ Cumhuriyet, 2 Eylül 1979.

²⁸² Cumhuriyet, 27 Kasım 1979.

2.2.16. Roma'daki Patlamada 9 Kişi Yaralandı, Olayı Ermeni Direniş Hareketi Üstlendi

Roma, (a.a.) - İtalya'nın başkenti Roma'da önceki gece bir bankanın girişinde patlayan bir bomba yolda geçmekte olan 9 kişinin yaralanmasına yol açmıştır.

Daha sonra Filipinler Havayolları şirketi önünde de ikinci bir bomba patlatılmıştır. Yaralılardan ikisinin durumunun ağır olduğu bildirilmiştir. Her iki patlamayı “Yeni Ermeni Direniş Hareketi” adlı örgüt üstlenmiştir.

Bu örgüte dâhil olduğunu belirten bir kişi, bir haber ajansına telefon ederek olaydan sorumlu olduklarını ve diğer iki bombanın da İsrail “El Al” ve İngiliz “British Airways” Havayolları şirketlerinin merkezine yerleştirildiğini haber vermiştir. Bilindiği gibi aynı örgüt geçtiğimiz 8 Kasım'da, Roma'da, Türk Havayolları şirketi bürosuna yapılan bombalı saldırıyı üstlenmiştir.²⁸³

2.2.17. Ermeni Tedhişçiler Roma'da Yine Bombalı Saldırıya Geçtiler

Roma, (a.a.) - Cumartesi sabahı Paris'te Türkiye Turizm Müşaviri Yılmaz Çolpan'ın öldürülmesinden sonra, Ermeni tedhişçiler pazar gecesi de Roma'da iki havayolu şirketinin bürosu ile yoksul kimselerin kaldığı bir düşkünler evine bombalı saldırılar düzenlemişlerdir.

Reuter Ajansı'nın Roma bürosuna telefon eden bir şahıs, kendisini “Ermenistan Gizli Kurtuluş Ordusunun” sözcüsü olarak tanıttıktan sonra patlamaların sorumluluğunu kendilerinin üzerine aldıklarını söylemiştir. Bu şahıs “Faşist hükümetinize söyleyin Ermenistan kurtuluncaya kadar saldırılarımıza bütün dünyada devam edeceğiz” demiştir. Telefondaki şahıs, Ermenistan Gizli Kurtuluş Ordusu'nun “Türk faşizmi ve dünya emperyalizmi ile mücadele ettiğini” söyledikten sonra telefonu kapatmıştır. Bombalanan iki havayolu bürosu Amerikan “Trans World Airways” ile “Air Franco” a aittir. İki patlama “Air Franco” bürosu yakınlarında olmuş ve büronun camlarının kırılmasına yol açmıştır. İkinci olay ise, “TWA” bürosunun dışındaki bir çöp kutusunun içine bırakılan bombanın patlaması sonucu meydana gelmiştir. Patlama sonucu civardaki binaların camları da kırılmıştır.

²⁸³ Cumhuriyet, 11 Aralık 1979.

Öte yandan Paris'teki Türk Tanıtma Müdürü Yılmaz Çolpan'ın öldürüldüğü cumartesi günü, Fransız Televizyonu'nda yayınlanmak istenen, yer yer Ermenilerin giriştikleri eylemleri haklı gösterici yönleri olan bir programın Türkiye Dışişleri Bakanlığı'nın sert uyarısı üzerine yayından kaldırıldığı bildirilmektedir.²⁸⁴

2.2.18. İngiltere'de TV'de Ermenilere İlişkin Filmler Gösterildi ve Kayseri'den Ötesi Olmayan Türkiye Haritası Yayınlandı

Londra - Ahmet Tan bildiriyor; Mister Güzelyan gözlerini TV ekranından bekleterek konuşuyor: *“Yahudiler yurtlarına kavuşmak için iki bin yıl savaştılar. Sonunda başarıya ulaştılar. Bizim yurdumuz altmış yıl önce elimizden alındı. Yeniden ele geçirmek için biz de bekleyeceğiz.”*

Mister Güzelyan, Londra'daki Ermeni topluluğunun en önemli kişilerinden biri. İngiltere Ermeni Evi yöneticilerinden ve önde gelen Londralı iş adamlarından.

THY Londra bürosuna patlayıcı madde atılmasının hemen ardından, TV'nin bir haber programında *“Ermenilerin Türklere açtığı savaşın”* perde gerisini anlatıyor. Bu arada bir harita beliriyor ekranda, Kayseri'den ötesi olmayan bir Türkiye haritası.

Daha sonra haberleri okuyan spiker, *“Dehşetengiz”* bir hava içinde: *“Şimdi diyor. Bugüne değin İngiltere'de yayımlanmamış belgesel bir film göstereceğiz. Birinci Dünya Savaşı sırasında Türklerin bir buçuk milyon Ermeni'yi kitleler halinde nasıl öldürdüklerini izleyeceksiniz.”*

Sonra silik, titrek görüntüler beliriyor. Atlılar koşuyor. Nereden gelip nereye gittikleri belli olmayan, nerede geçtiğine ilişkin en küçük belirtinin yer almadığı bir süvari hücumu... Sonra upuzun çukurlar içinde üst üste yığılmış insan ölüleri. Atlıların Türkler oldukları belli. Ama İzmir'e girerken mi, yoksa Sakarya'da yedi düvel üzerine yürürken mi? Veya gerçekten film meraklısı bir Ermeni'nin *“Kesilme”* den önceki tespitleri mi? belli değil.

Programda muhabirin Türk yetkililerinin görüşlerini almak istediği belirtiliyor. Ancak Türk yetkililerden kimse katılmamış. Türkiye Büyükelçilik sözcüsü telefonda *“Soykırım olmamıştır”* deyip kestirip atmış. Meydan da Güzelyan'a kalmış.

²⁸⁴ Cumhuriyet, 25 Aralık 1979.

Bu arada basında bir İngiliz bilim adamının, Prof. Lang'ın uzmanlık konusu “*Ermeni sorunu*” imiş “Türk zulmünden” Suriye’ye kaçıp kurtulan ve halen hayatta olan yaşlı Ermenilerle görüşmek için bir süre önce gittiği Suriye’den henüz dönmüş.

Prof. Lang, Bilimsel bulgularını anlatıyor:

-Suriye de bana 1915’deki Ermeni soykırımı sırasında Ermeni cesetleri yüzünden tam beş yıl kimsenin balık yemediğini anlattılar.

Mister Güzelyan’ın TV’nin ve Ermeni uzmanı profesörün bu açıklamalarından sonra 43 saat geçmeden Londra’dan uçakla birkaç sigara içimi uzaklıktaki Paris’te Türkiye devletinin bir görevlisi kurşunlanarak öldürülüyor. Kimbilir belki bir rastlantıdır. Ama artık bu “*rastlantılara*” karşı Türkiye’nin diyeceği, yapacağı bir şeyler olmalıdır.

Sorun diplomatlarımızın canlarının, THY bürolarının camlarının korunmasından da geniş boyutları içeriyor. Öldürülen diplomatlarımız ve atılan bombaların haberleri Ermenilerin dünyaya seslerini duyurabilmelerine olanak veriyor. Basın yayın organlarının çoğu kamuoyuna olayın nedenlerini anlatmak için, bilerek ya da bilmeyerek tarihteki “*Ermeni soykırımı*” ve Türklere ilişkin Ermeni Edebiyatına önemli ölçüde yer veriyorlar. Kayseri’den ötesi olmayan Türkiye haritaları basıyorlar. Güzelyan’ın belirttiğine göre dünyanın birçok ülkesinde Ermeni komiteleri var.

TV’nin muhabiri sizin bu konudaki görüşleriniz, düşünceleriniz açıklamalarınız nedir? Diye Büyükelçiliğe başvurduğunda, Büyükelçilik sözcüsü telefonda “*Soykırım yoktur*” demekle yetiniyor. Oysa Ermeniler programda Türkler için takır takır ağzına ve aklına geleni söyleyebiliyor. Çünkü kameranın karşısında kendisine “*Atma Güzelyan Efendi*” diyen ya da bu gösterdiğiniz belge filmi 60 yıldır nerede idi de oynatılmadı? Gibi sorular soracak kimse yoktur.²⁸⁵

2.2.19. Ermeni Patriği: “Cinayetleri İşleyenler Ermeni Olamaz”

(Cumhuriyet Haber Merkezi) - Paris’te geçen cumartesi günü kimliği bilinmeyen bir kişinin silahlı saldırısına uğrayarak şehit olan Türkiye’nin Fransa Büyükelçiliği Turizm ve Tanıtma Müşaviri Yılmaz Çolpan, bugün Ankara’da toprağa verilecektir. Çolpan’ın cenazesi dün Ankara’ya getirilmişti.

²⁸⁵ Cumhuriyet, 26 Aralık 1979.

Yılmaz Çolpan için bugün Turizm ve Tanıtma Bakanlığı önünde bir tören düzenlenecek ve cenaze buradan alınarak Maltepe Camiine götürülecektir. Çolpan'ın cenazesi öğle namazından sonra, askeri törenle Karşıyaka Mezarlığında toprağa verilecektir.²⁸⁶

Ermeni Patriği

Bu arada Ermeni Patriği Şinork Kalustyan, Çolpan'ın öldürülmesinden büyük üzüntü duyduklarını belirtmiş ve suçluların Ermeni olamayacaklarını ileri sürerek, *“Kıbrıs Barış Harekâtından sonra başlayan bu tür menfur suikastların failleri maalesef bulunamamıştır. Enterpol, cinayetlerin Ermenilerce işlenmediği kanısında”* demiştir. Ermeni Patriği bu tür olayların Türkiye'nin dış itibarını zedeleyerek içeride kargaşa çıkarmak isteyenlerce kışkırtıldığını savunmuş, insanlık dışı hareketlerin önlenmesini istemiştir.²⁸⁷

2.2.20. Yeşilköy Sabotajını Yine “Ermeni Ordusu “ Üstlendi

İstanbul Haber Servisi - Yeşilköy'de geçtiğimiz gün patlayan iki bombanın, Havalimanı'na daha önce konulmuş olan bombaların eşi olduğu saptanmış, önceki sabotajlar gibi son sabotajları da *“Ermenistan'ın Kurtuluşu için Gizli Ermeni Ordusu”* adlı örgüt üstlenmiştir.

Fransız Haber Ajansı AFP'nin Beyrut bürosuna telefon eden bir kişi örgütün 5. kuruluş yıl dönümünü kutlamak istediklerini ve bu patlamalarda birçok kişinin öldüğünü öne sürmüştür.

a.a.'nin haberine göre aynı örgüt Türk halkının Havaalanı ve diğer kuruluşlardan uzak durması gerektiğini, çünkü bunların da yeni suikastlara hedef olacaklarını öne sürmüştür. Örgüt ikinci bir bildiride Amerikan Haber Alma Servislerinin, örgüt elemanlarını ortadan kaldırmaya çalıştığı konusunda bilgi aldıklarını da öne sürmüşlerdir.

Bildiride *“Gizli Ermeni Ordusu'nun 1979'da Türkiye'de ve dış ülkelerde yaklaşık olarak 40 suikast düzenlediği ve ABD ile yandaşlarının emperyalizmine karşı silahlı mücadele ve devrimci şiddet hareketleri ile Ermenistan'ın kurtulacağı”* söylenmektedir.

²⁸⁶ Cumhuriyet, 27 Aralık 1979.

²⁸⁷ Cumhuriyet, 27 Aralık 1979.

İstanbul Emniyet Müdürlüğü yetkilileri de daha önce gene Ermeni örgütlerince üstlenilen Yeşilköy sabotajlarında kullanılan patlayıcı maddelerin son patlamada kullanılanların eşi olduğu saptanmıştır. İstanbul Emniyet Müdürlüğünden alınan bilgilere göre, patlayıcı maddeler ayrıntılı bir plan sonucu değil, havalimanına sızabilmiş bir terörist tarafından ya da bulundurduğu patlayıcı maddeyi hemen bırakmak isteyen alandaki bir kişi tarafında konulmuştur. Emniyet yetkilileri, bombaların konulduğu yerler patlama saatlerinin bu kanıyı oluşturduğunu bildirmişlerdir.

Patlamalardan kısa bir süre sonra Beyrut'taki Associated Press (AP) bürosuna da telefon edildiği ve olayın bir Ermeni terör örgütü tarafından yapıldığının bildirildiğini anımsatan polis... Sabotajlarda kullanılan bombaların aynı olmasını rastlantı olmayacağını da soruşturmada değerlendirdiklerini ifade etmiştir.

Yeşiköy Havalimanı'ndaki son duruma göre, uçuş için alana girebilecek noktalar sınırlandırılmıştır. Daha önce meydana gelen çeşitli olaylardan sonra, alınan önlemler gereği başlanan bu uygulama nedeniyle sabotajların can kaybı olmadan atlatılabildiği belirtilmiş, çeşitli üst aramalarından ve detektör kontrollerinden geçmeden bir kişinin bomba patlayan yerlere özellikle alana sızabilmesinin son derece zor olduğu vurgulanmıştır. Bu nedenle, sabotajı alanda görevli bir teröristin gerçekleştirmiş olabileceği olasılığı üzerinde de durulmakta ve alanda görevli kişiler tek tek ele alınmaktadır. İstanbul Emniyet Müdürlüğü yetkilileri, bomba ekiplerinin dün Yeşilköy Havalimanı'nda yeni bir incelemede daha bulunduklarını, bu inceleme bulgularının ve olaydan sonra gözaltına alınan bulunup bulunmadığının kısa bir süre içinde kamuoyuna açıklanacağını bildirmişlerdir.²⁸⁸

2.2.21. Ermeni Cemaati Temsilcileri Türk Diplomatlarına Yönelik Saldırıları Kınadılar

İstanbul Haber Servisi - Türkiye Ermenileri Patriği Başpiskopos Şironk Kalustyan başkanlığında toplanan Ermeni Cemaati Temsilcileri bir bildiri yayımlayarak yurt dışındaki temsilcilerimize karşı girişilen saldırıları bir kez daha kınamışlar ve bazı

²⁸⁸ Cumhuriyet, 1 Ocak 1980.

gazetelerde yayınlanan yazılarla olaylarda tüm Ermenilerin sorumlu tutulmak istenmesini eleştirmişlerdir. Bildiride özetle şöyle denilmiştir:

“Dış ülkelerde bir süreden beri devletimizi ve yurttaşlarımızı hedef alan insanlık dışı saldırılar ve cinayetler ardı sırası kesilmeden sürüyor. Failleri bir türlü bulunamayan bu olayların kimliği belirsiz kişilerce yapılan telefon ihbarlarıyla Ermeni terörist örgütlerince üstlendiği bildirilmektedir. Ülkemizi yakından ilgilendiren bu olaylar doğal olarak bizde geniş tepkilere yol açmakta ve kimi yazarlarımız uluslararası düzeyde ustaca geliştirilmek istenen bu provokasyon çarkına maalesef kendilerini kaptırmaktadırlar.

Gelecekte bu cinayetlerin Ermeni teröristler tarafından işlenmiş olduğu kanıtlanırsa bile, gene de bir toplumu, kitle halinde cinayet ve insafsızlıkla suçlamak doğru olmaz kanısındayız.

Türkiye’de çok eskiden beri yaşamakta olan bir Ermeni Cemaati vardır. 56 yıldan beri Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin ve Anayasasının himayesi ve maddi-manevi güvencesi altında varlığını, geleceğinden emin olarak, sürdürmekte olan bu cemaat, Türk toplumunun bir parçasıdır. Yüzyıllar boyu bu toplum insanları kader birliği yapmışlardır. Cemaatimiz mensupları, Osmanlı döneminde olduğu gibi Cumhuriyet döneminde de Türkiye’nin kültürüne ve ekonomisine katkıda bulunmuş, ülkelerinin çıkarını hep ön planda tutmuştur. Bu duruma göre, kimden ve nereden gelirse gelsin, yurdumuza ve insanlarımıza yönelik her türlü saldırı ve olumsuz propagandalara karşı duygu ve düşüncelerimizin, içinde bulunduğumuz toplumun ayrılmaz bir parçası olarak aynı doğrultuda olduğunu bir kez daha hatırlatmak isteriz.”²⁸⁹

2.2.22. Madrid’te “Ermeni Soykırımı Adalet Komandoları” 4 Havayolu Şirketinin Bürolarını Bombaladı

Madrid, (a.a.) - İspanya’nın başkenti Madrid’de bulunan dört havayolu şirketinin bürolarına önceki akşam bomba atılmıştır. Atılan bombalar nedeniyle, yoldan geçmekte olan bazı kişiler hafif yaralanmıştır. Olayı “*Ermeni Soykırımı Adalet Komandoları*” adlı örgüt üstlenmiştir. İlk bomba, Amerikan Havayolu şirketi “Twa” nin bürolarının bulunduğu bir binada patlamıştır. Bombaların patlatıldığı diğer hava şirketleri ise, İngiliz Havayolları “*British Airways*”, İsviçre Havayolları “*Swissair*” ve Belçika Havayolları “*Sabena*” dır. Patlamalarda, büroların tüm camları kırılmıştır.

²⁸⁹ Cumhuriyet, 5 Ocak 1980.

Fransa Basın Ajansı “AFP” ye telefon eden ve “Ermeni Soykırımı Adalet Komandoları” adına konuştuğunu belirten bir kişi bu dört havayolu şirketi bürolarında meydana gelen patlamaların sorumluluğunu üstlenmiştir.²⁹⁰

2.2.23. Brüksel’de THY’na Yapılan Bombalı Saldırıyı “Yeni Ermeni Direnişi” Üstlendi

Paris, (c.c.) - Brüksel’de önceki gün Türk Havayolları ve Sovyet Havayolları (Aeroflot) bürolarına yapılan bombalı saldırıları “*Yeni Ermeni Direnişi*” adlı örgüt üstlenmiştir.

Fransız Haber Ajansı (AFP) ye dün gece telefon eden örgüt üyeleri bu suikastları” 30 Ocak 1979 ‘da Moskova’da öldürülen 3 Ermeni’yle Bağımsız ve Sosyalist bir Ermenistan adına” düzenlediklerini söylemiştir.²⁹¹

2.2.24. İsviçre Büyükelçimiz Doğan Türkmen Suikasttan Kurtuldu

(Dış Haberler Servisi) - Türkiye’nin Bern Büyükelçisi Doğan Türkmen’e dün suikast girişiminde bulunulmuş, Türkmen saldırıdan yara almadan kurtulmuştur. Olay dün mahalli saatle 11 sıralarında Büyükelçi Türkmen, İngiliz Büyükelçi’sine yaptığı nezaket ziyaretinden dönerken meydana gelmiştir. Kimlikleri belirlenemeyen kişiler, karşı kaldırımdan, Büyükelçi Türkmen’in makam otomobiline ateş etmişlerdir. Olay sırasında otomobilin camları kırılırken, otomobilde bulunan Büyükelçi ile beraberindekilere bir şey olmamıştır. Saldırıyı yapanların olay yerinden Cenevre plakalı bir araba ile kaçtıkları ve bu aracın daha sonra terkedilmiş olarak bulunduğu belirtilmektedir.

AFP’nin Paris bürosuna telefon eden bir kişi olayın sorumluluğunu bir Ermeni örgütün üstlendiğini söylemiştir. Büyükelçi, Türkmen’in olay sırasında yaralandığı bildirilmişse de daha sonra suikasttan yara almadan kurtulduğu anlaşılmıştır. Bern Büyükelçisi Türkmen daha sonra bir hastaneye giderek sağlık kontrolünden geçmiştir. Türkmen’in durumunun iyi olduğu belirtilmiştir.

²⁹⁰ Cumhuriyet, 21 Ocak 1980.

²⁹¹ Cumhuriyet, 4 Şubat 1980.

Cenevre'deki BM Türkiye Daimi Temsilciliği Müsteşarı Kaya Toperi saldırıların 6 el ateş ettiklerini belirtmiş, olayın sorumluluğunu, *“Ermeni Soykırımı Adalet Komandoları”* adlı örgütün üstlendiği bildirilmiştir. İsviçre güvenlik kuvvetlerinin Bern'de bir diplomata yöneltilen bu ilk saldırı üzerine derhal aramalara başlandığı bildirilmektedir. 58 yaşındaki Türkmen'in daha önce Meksiko City'de görev yaptığı ve 3 hafta önce de İsviçre Büyükelçiliğine atandığı öğrenilmiştir.

Ermeni soykırımı Adalet Komandoları adlı örgüt, Beyrut'taki Reuter bürosuna telefon ederek *“Tek hedeflerinin, dünyanın her köşesindeki Türk kuruluşlarına saldırıda bulunmak olduğunu”* bildirmişlerdir.

Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk, Cumhuriyet Senatosu Başkanı İ. Sabri Çağlayangil, Millet Meclisi Başkanı Cahit Karakaş, Başbakan Süleyman Demirel, Genel Kurmay Başkanı Orgeneral Kenan Evren, Devlet Bakanı ve Dışişleri Başkanvekili Ekrem Ceyhun Büyükelçi Doğan Türkmen'e birer mesaj göndererek geçmiş olsun dileğinde bulunmuşlardır.

Bilindiği gibi, son günlerde Türklere karşı saldırılar yine yoğunluk kazanmaya başlanmıştır. Geçtiğimiz yılın sonlarına doğru Lahey Büyükelçimiz Özdemir Benler'in oğlu Ahmet Benler, bir Ermeni tedhiş örgütü tarafından öldürülmüştü. Geçen cumartesi sabahı da Türk Havayollarının Bürüksel bürosu, *“Yeni Ermeni Direnişi”* adlı örgüt tarafından bombalanmış, olayda can kaybı ve yaralanan olmamıştı. Ancak büyük ölçüde maddi hasar meydana gelmemişti.²⁹²

2.2.25. Bern Elçimize Suikast Yapan 3 Kişinin Yakalandığı Belirtiliyor

(Cumhuriyet Haber Merkezi) - Türkiye'nin İsviçre Büyükelçisi Doğan Türkmen'e suikast girişiminde bulunan silahlı kişilerden üçünün polis tarafından yakalandığı ileri sürülmektedir. Anadolu Ajansı'nın bu konudaki haberine göre, İsviçre polisi önceki gün Türkiye'nin İsviçre Büyükelçisi Doğan Türkmen'e suikast girişiminde bulunduğu iddia edilen ve bir Ermeni gizli örgütüne bağlı oldukları bildirilen üç kişiyi Bern Tren İstasyonu yakınındaki bir kahvede otururlarken yakalamıştır. Anadolu Ajansı, suikast girişimi olayının soruşturmasını yürüten polisin, yakalanan üç kişinin İsviçre dışından gelmiş

²⁹² Cumhuriyet, 7 Şubat 1980.

olabileceğini belirttiğini kaydetmiştir. İsviçre resmi makamları, Büyükelçi Türkmen'e suikast girişiminde bulunanlardan üçünün yakalandığına ilişkin haberin doğruluğu hakkında bir açıklama yapmamıştır.²⁹³

2.2.26. İsviçre Polisi: Türkmen'e Suikast Güney Fransa'daki Ermeniler Planladı

Bern, (AP) - Bern polisi, İsviçre Büyükelçimiz Doğan Türkmen'e karşı düzenlenen suikastın Güney Fransa'da Ermeniler tarafından planlandığının anlaşıldığını açıklamıştır. Açıklamada bu konuda araştırma yapmak üzere üç İsviçreli müfettişin Güney Fransa'ya gönderildiği bildirilmiştir. İki gün önce Marsilya kentinde Fransız uyruklu bir Ermeni olan Max Kilndjan, Doğan Türkmen'e suikast girişiminde bulunmaktan tutuklanmıştı. Bern polisi bu konuda yeni bulgular ele geçince açıklama yapılacağını ancak şimdilik suikast girişimi ile Güney Fransa'daki Ermenilerin yakın ilişkisi olduğunun kesinleştiğini bildirmiştir.²⁹⁴

2.2.27. Ermenilere Misillemede Bulunmak Üzere Bir Türk Örgütü Kurulduğu Öne Sürüldü

Lefkoşe, (a.a.) - Avrupa'da Türk diplomatlarına karşı Ermeni örgütlerince girişilecek saldırılara misillemede bulunmak üzere bir Türk örgütünün kurulduğu öne sürülmüştür. Rum basının haberine göre, Avrupa'da bazı gazetelere Münih'ten postalanmış bazı mektuplar ulaşmış ve bu mektuplarda söz konusu örgütün kurulduğu açıklanarak hedeflerinden bazıları sıralanmıştır.

Rumca gazeteler, Ermeni örgütlerinin Türk diplomatlarına karşı yeni saldırılarda bulunması halinde Türk örgütlerince öldürülecekler arasında Ermeni asıllı ünlü şarkıcı Charles Aznavur'un da bulunduğunu, örgütün öldüreceği diğer kişilerin Fransa ve İsviçre'de yaşayan zengin Ermeniler olduğunu öne sürmektedir.

Simrerini Gazetesi ise, Ermeni örgütlerinin arkasında bazı Rumların bulunduğu yolunda, Türk basınında çıkan haberleri hatırlatarak, saldırılar karşısında Türklerin

²⁹³ Cumhuriyet, 8 Şubat 1980.

²⁹⁴ Cumhuriyet, 14 Şubat 1980.

misillemeye geçmesi halinde, Kıbrıslı Rum diplomatların da hedef olacağından endişe edildiğini iddia etmektedir.²⁹⁵

2.2.28. Roma’da THY Bürosu Önündeki Patlamada Bir İtalyan Öldü

Roma- Roma’da Türk Hava Yolları Bürosu önünde dün akşam meydana gelen iki patlamada bir İtalyan ölmüş, 9 kişi de yaralanmıştır. Saat 19 sıralarında meydana gelen her iki patlama olayını Ermeni Gizli Ordusu adlı tedhiş örgütü üstlenmiştir.²⁹⁶

2.2.29. Köln’de Türk İşçilerinin Gittiği Tavernaya Bomba Atıldı, İki Türk Ağır Yaralandı

Roma, (Ajansalar) - İtalya’nın başkenti Roma’da önceki gün THY ile Türk Turizm bürosuna yapılan saldırıda ölenlerin sayısı 2’ye çıkarken, Federal Almanya’nın Köln kentinde de genellikle Türk işçilerinin gittiği bir tavernada önceki gece patlayan bir bomba sonucu iki Türk ağır bir şekilde yaralanmıştır.

Gizli Ermeni Örgütü tarafından üstlenilen Roma’daki olayda, bir İtalyan’ın önceki gün hastaneye giderken ölmesinden sonra dün sabaha karşı bir İtalyan yurttaşı daha ölmüştür. Büroların önünde birer dakika arayla meydana gelen patlamalar sonucu 3’ü polis olmak üzere 12 İtalyan yurttaşı yaralanmıştır. Bu arada Ermeni örgütüne üye bir kişi United Press International Ajansı’nın Roma’daki bürosuna telefon ederek “*Bu saldırı, Ermeni davasını bilmeyen İtalyan emperyalizmine bir uyarıdır*” demiştir.²⁹⁷

Köln’deki Patlama

Öte yandan Federal Almanya’nın Köln kentindeki bir tavernanda önceki gece meydana gelen şiddetli patlama sırasında iki Türk işçi ile iki Alman kadını ağır bir biçimde yaralanmıştır. Polis yetkilileri tavernaya genellikle Türk işçilerinin devam ettiklerini söylemişlerdir. Yetkililer ayrıca, tavernada patlayan bombaların pencereden fırlatıldığını ancak, saldırının amacının henüz açıklığa kavuşmadığını da sözlerine eklemişlerdir.²⁹⁸

²⁹⁵ Cumhuriyet, 5 Mart 1980.

²⁹⁶ Cumhuriyet, 11 Mart 1980.

²⁹⁷ Cumhuriyet, 12 Mart 1980.

²⁹⁸ Cumhuriyet, 12 Mart 1980.

2.2.30. Ermeni Gerillalar Türkiye'ye Karşı Bir Kürt İle İşbirliğine Gidiyor

Sayda, (a.a.) - Geçen yıl düzenlenen çok sayıda bombalı saldırı ve suikastın sorumluluğunu üstlenen Marksist, Ermeni Gerilla Grubu üyeleri, Türkiye'ye karşı bir Kürt Partisi ile güç birliğine gideceklerini açıklamışlardır.

Ermenistan'ın bağımsızlığı için çarpışan Gizli Ermeni Ordusu ile Kürt İşçi Partisi, Filistinli gerillaların kontrolü altındaki Sayda Limanı'nda gazetecileri kabul ederek bir görüşme yapmışlardır. Grubun lideri olan ve kendisini Agop Agopyan olarak tanıtan kısa boylu bir kişi, *"Biz aynı davaya sahip iki ulusuz, bu da topraklarımızı Ermenistan ile Kürdistan'ın bağımsızlığa kavuşturulmasıdır"* demiştir. Agopyan, grubunun Türkiye'de varolmak, Türk ve Kürt kardeşleriyle elele mücadelelerine devam etmek olduğunu bildirmiştir.

5,5 yıldan bu yana mevcut olan Gizli Ermeni Ordusu ile diğer üç Ermeni grubu, şimdiye dek 99 bombalı saldırı, ya da suikastın sorumluluğunu üstlenmiştir. Söz konusu gruplar, geçen yıl da bu türde 37 olayın düzenleyicisidirler.²⁹⁹

2.2.31. Lahey Elçimizin Oğlunu Öldürmekten Sanık Lübnanlı Ermeni ABD'de Yakalandı

Dış Haberler Servisi - Türkiye'nin Hollanda Büyükelçisinin oğlu Ahmet Benler'i (28) 12 Ekim günü, Lahey'de otomobilinin içinde tabancaya vurarak öldürmekten sanık olarak aranan Lübnan asıllı Mustafa Hassan Ammar, Detroit'te, ABD Federal Soruşturma Bürosu (FBI) tarafından yakalanmıştır.

Hollanda Büyükelçimiz Özdemir Benler'in oğlu Ahmet Benler, göğsünde aldığı 5-6 kurşun yarası sonucu ölmüş, cinayetin sorumluluğunu Ermeni Katliamına Karşı İntikam Komitesi adlı bir örgüt üstlenmişti. Bu örgütün, Amerika Birleşik Devletlerinde üslenen Ermeni Kurtuluş Ordusu'nun bir kolu olduğunu saptayan FBI, soruşturmasını sürdürerek 25 yaşındaki Ammar'ı Detroit'teki Zantop Uluslararası Uçak Şirketindeki işinin başında tutuklanmıştır. Bir Amerikalıyla evli olan Ammar, yargılanmak için Hollanda'ya yollanmaya dek gözaltında kalacaktır.³⁰⁰

²⁹⁹ Cumhuriyet, 8 Nisan 1980.

³⁰⁰ Cumhuriyet, 13 Nisan 1980.

2.2.32. Vatikan Elçimiz Türel Suikast Girişiminde Yaralandı

Roma, (Cumhuriyet) - Türkiye'nin Vatikan Büyükelçisi Vecdi Türel (63) dün sabah elçiliğe giderken iki kişinin suikast girişimi sonucu göğsünden ve omzundan, yanındaki koruma polisi Turan Güvenç'de yüzünden yaralanmıştır. Olaydan sonra Fransız Haber Ajansına telefon eden bir kişi suikastı "Ermeni Katliamının İntikamı Komandoları" adlı örgütün üstlendiği bildirilmiştir.

Dün sabah 9.30 sıralarında görevine gitmek üzere kentin kuzeyindeki Lovaino Caddesi'ndeki evinden ayrılan büyükelçi Türel'in makam otomobili bir caddeyi dönerken, trafiğin sıkışık olması nedeniyle yavaşlamıştır. Roma polisi sayıları iki olan belirlenen teröristlerin bu sırada otomobiline ateş ettikten sonra olay yerinden uzaklaştıklarını söylemiştir. Büyükelçi Vecdi Türel sağ omzundan ve göğsünden, büyükelçinin yanındaki koruma görevlilerinden Tahsin Güvenç'te yüzünden yaralanırken, ikinci koruma görevlisi Veysel Çakmak, araçtan inerek saldırganları bir süre izlemiş ancak teröristler kaçmışlardır.

Büyükelçi Türel ile yaralı polis Roma'daki Policinico Hastanesine kaldırılarak tedavi altına alınmışlardır. Büyükelçi, Vecdi Türel'in ameliyat edildiğini bildiren hastane yetkilileri, yaralıların durumlarının ağır olmadığını söylemişlerdir.

Roma'daki Türk kuruluşlarına karşı saldırılarını artıran Ermeni tedhiş örgütleri bilindiği gibi, 10 Martta Roma'daki THY ve Türk Turizm bürolarını bombalamış, bu olaylarda yoldan geçen 2 kişi ölmüş, 3'ü polis olmak üzere 10 kişi de yaralanmıştı.³⁰¹

Üç Yıldan Beri Görevde

Büyükelçi Türel, 1978 yılından beri Vatikan Büyükelçisi olarak görev yapmaktadır. 9 Haziran 1977'de Vatikan Büyükelçimiz Taha Carım, Roma'daki evinin önünde otomobilinden indiği sırada öldürülmüştür.

Ermeni tedhiş örgütlerince Türk diplomatlarına yönelik saldırılar 1973 yılından beri sürmektedir. İlk saldırı 27 Ocak 1973'de Los Angeles Başkonsolosumuz Mehmet Baydar ve yardımcısı Bahadır Demir'e yönelmiş, iki diplomatımız 77 yaşındaki Ermeni Mıgırdıç Yanıkyan tarafından Santa Barbara'da öldürülmüştü. Daha sonra Ekim 1975'te Viyana

³⁰¹ Cumhuriyet, 18 Nisan 1980.

Büyükelçimiz Daniş Tunalıgil, bir gün sonra Paris Büyükelçimiz İsmail Erez ile şoförü Talip Yener, Şubat 1976'da Beyrut Büyükelçimiz Başkâtibi Oktar Cerit, Haziran 1978'de de Madrid Büyükelçimiz Zeki Kuneralp'ın eşi Necla Kuneralp ve eniştesi emekli büyükelçi Beşir Balcıoğlu, Ekim 1979'da Lahey Büyükelçimiz Özdemir Benler'in oğlu Ahmet Benler katledilmiştir.³⁰²

Tepkiler

Vatikan Ankara Büyükelçisi Monseigneur Salvator Asta, Büyükelçi Vecdi Türel'e suikast girişiminde bulunulması üzerine, Dışişleri Bakanı Hayretin Erkmen'i ziyaret ederek Papa'nın olayda duyduğu üzüntüyü bildirmiş ve geçmiş olsun dileklerini sunmuştur. Dışişleri Bakanı Erkmen de yine bir suikast sonucu şehit olan eski Büyükelçi Taha Carım konusunda şimdiye kadar herhangi bir ipucu sağlanamamışken, ikinci bir cinayet teşebbüsünün Türk milletinin bu olaylara karşı üzüntü ve tepkisini şiddetlendirdiğini bildirmiştir. Erkmen, Türk milletinin failerin hemen yakalanıp cezalandırılmasını istediğini de Vatikan'ın Ankara Büyükelçisine iletmiştir. Dışişleri Bakanı Enformasyon yetkilileri de Türkiye'nin Vatikan Büyükelçisi Vecdi Türel'e suikast girişiminde bulunanların yakalanıp cezalandırılması için İtalyan makamları nezdinde gerekli girişimlerde bulunulduğunu söylemişlerdir.

Cumhurbaşkanı Vekili İhsan Sabri Çağlayangil olay nedeniyle Dışişleri Bakanı Erkmen'e gönderdiği mesajda, Türkiye'nin yurt dışındaki yetkililerine ve çalışma yerlerine yöneltilen saldırıların devam etmesinin nefretle karşılandığını bildirmiştir. Başbakan Demirel, Erkmen'e gönderdiği geçmiş olsun telgrafında, "Devletimizin temsilcilerini hedef alan insanlık dışı tecavüzü nefretle karşılıyorum. Hainlerin menşei ve mütecavizlerin yakalanması için gereken bütün hassasiyet gösterilecektir. Büyükelçinin hafif yara almak suretiyle kurtulmuş olması büyük bir teselli kaynağı olmuştur" demiştir. CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit, Vecdi Türel'e sağlık esenlik dileklerini iletterek olaydan duyduğu üzüntüyü belirtmiştir. Ecevit, "*Türk Devleti'nin yurt dışındaki temsilcilerine yapılan bu tür saldırılar Türk ulusunun olduğu kadar inanıyorum ki insanlığın tepkisiyle karşılaşmaktadır.*" demiştir. Genel Kurmay Başkanı Orgeneral Kenan Evren de bir mesajla Türel ve koruma görevlisine geçmiş olsun dileğinde bulunmuş, hürriyet güvenliğine saygılı tüm dünya ülkelerinin bu gibi hainlere karşı

³⁰² Cumhuriyet, 18 Nisan 1980.

müşterek bir davranış ve anlayış içerisinde bulunması halinde, hainlere karşı gerekli caydırıcılığın sağlanacağını bildirmiştir. Cumhuriyet Senatosu Başkan Vekili Mehmet Ünalı, MSP Genel Başkanı Erbakan, CGP Feyzioğlu, MHP Genel Başkanı Türkeş, Dışişleri Bakanı Erkmn'e gönderdikleri mesajlarda üzüntülerini bildirmişlerdir.³⁰³

2.2.33. Ermeni Patriği Suikastı Kınadı

İstanbul (a.a.) - Türkiye Ermenileri Patriği Şinork Kalustyan bugün Vatikan Büyükelçisi Vecdi Türel'e suikast girişiminde bulunulması nedeniyle yaptığı yazılı açıklamada; *"Nereden ve kimden gelirse gelsin, ülkemize ve insanlarımıza yönelik bu anlamsız ve insanlık dışı davranışların faillerini bir kez daha kınıyoruz"* demiştir.

Lahey Büyükelçisi Özdemir Benler'in oğlu Ahmet Benler'in geçtiğimiz ekim ayında Mustafa Hassan Amar adlı Ermeni asıllı olmayan bir Lübnanlı tarafından öldürüldüğünün anlaşıldığını kaydeden Ermeni Patriği Şinork Kalustyan, bu tür anlamsız ve insanlık dışı davranışların en kısa zamanda son bulmasını dilemiştir.³⁰⁴

2.2.34. Vatikan Elçimiz İçin Yaptırılan Zırhlı Otomobilin Yanlışlıkla Avustralya'ya Gönderildiği Saptandı

Ankara, (ANKA) - Roma'da uğradığı suikast girişiminden kurtulan ve sağlık durumu iyiye giden Türkiye'nin Vatikan Büyükelçisi Vecdi Türel için, Almanya'da Mercedes fabrikalarında yaptırılan zırhlı arabanın yanlışlıkla Avustralya'ya gönderildiği bildirilmiştir.

Ankara'daki diplomatik çevreler, Vecdi Türel'in makam arabasının kurşun geçirir nitelikte olduğunu suikastı düzenleyenlerce nasıl öğrenildiğinin araştırıldığını belirtmektedirler. Bilindiği gibi, Türkiye'nin dış temsilciliklerine yönelik tehdit hareketlerinin artması üzerine, Avrupa ülkelerindeki büyükelçiler için, kurşun geçirmez nitelikte, zırhlı arabalar verilmesi öngörülmüştü. Ancak, Vatikan Büyükelçiliğinin bu konuda bir önceliği olmasına karşın büyükelçilik için yaptırılan kurşun geçirmez

³⁰³ Cumhuriyet, 18 Nisan 1980.

³⁰⁴ Cumhuriyet, 19 Nisan 1980.

nitelikteki arabanın yanlışlıkla Avustralya'ya gönderildiği anlaşılmaktadır. Bu yanlışlığın ve suikastı düzenleyenlerin olaydan nasıl haberdar olduklarının araştırıldığı bildirilmiştir.

Türkiye'nin Vatikan Büyükelçisi Vecdi Türel'in sağlık durumunun iyiye gittiği bildirilmektedir. Suikasttan sonra, ilk müdahale sonucu, sırtındaki kurşun çıkarılan Vecdi Türel dün sabah yeniden ameliyata alındığı belirtilmektedir. Büyükelçinin koruma görevlisinin çenesine saplanan kurşunun ise beyinde herhangi bir tahribat yapmadığı ve bir estetik ameliyatla kurşunun bırakacağı izlerin giderilebileceği bildirilmektedir.³⁰⁵

2.2.35. “Ermeniler Türk Diplomatlarına Saldırılarını Sürdürecekler”

Dış Haberler Servisi - Ermenilerin anayurtlarına dönmeleri konusundaki istemleri, Türkiye tarafından reddedildikçe, Türk yetkililerine karşı saldırılarını sürdürecekleri açıklanmıştır.

Yunanistan'daki Ermenistan Komitesi üyelerinden Yatzyan adındaki bir yetkili, 24 Nisanın “*Ermeni tehciri*” nin 65. yıl dönümü olduğunu ve bunu “anımsatmak için Vatikan'daki Türk Büyükelçisine suikast düzenlediklerini de ileri sürerek: “*Barışçıl çözümler için bunca zaman sonuçsuz ve verimsiz girişimlerde bulunduk. Oysa Ermeni sorunu ancak Ermeni halkının bilinçli girişim saldırıyla sonuçlandırılabilir*” demiştir. Yunanistan'daki Komite'nin Vatikan saldırısı ya da daha çeşitli ülkelerdeki Türk temsilcilerine ve ailelerine karşı girişilen saldırılardan sorumlu olmadığını da ileri süren Yatzyan: “*Ancak bu saldırıları yürekten destekliyoruz*” demekten geri kalmamıştır.

Ermeni yetkilileri, Türkdiplomatlarına yönelik saldırılardan birsonuç alacaklarına çok güvenmekle birlikte, bugüne değin somut bir gelişme elde edemediklerini de kabul etmek zorunda kalmaktadır.³⁰⁶

2.2.36. Atina'da 30 Ermeni Türkiye'yi Protesto İçin Açlık Grevine Başladı

Atina, (a.a.)- 30 kadar Ermeni, dün Yunanistan'ın başkenti Atina'da Türkiye'yi protesto amacıyla oturma ve açlık grevine başlamıştır. Atina'daki Birleşmiş Milletler Enformasyon Bürosu önünde açlık grevinin bugün de sürdürüleceği bildirilmiştir.

³⁰⁵ Cumhuriyet, 19 Nisan 1980.

³⁰⁶ Cumhuriyet, 20 Nisan 1980.

Türkiye’deki Ermeni Katliamının 65. yıldönümünde olayı protesto amacıyla bu eyleme başvurdıklarını bildiren göstericilerin hazırladıkları pankartlarda Türkiye eleştirilmekte ve bağımsız bir Ermeni devleti kurulması çağrısında bulunmaktadır.

Bilindiği gibi bir süre önce Yunan Ermenileri Ulusal Komitesi düzenlediği basın toplantısında Türkiye’yi protesto amacıyla açlık grevi yapılması kararı alındığını açıklamıştır. Toplantıda Yunanlı Ermeniler barışçı yollardan sonuç alamadıkları için bazı grupların Türkiye’ye karşı giriştikleri tedhiş eylemlerini ilk kez desteklediklerini açıklamışlardır.³⁰⁷

2.2.37. İran’daki Ermeniler Tahran Elçiliğimizin Önünde Gösteri Yaptılar

Dış Haberler Servisi - İran’da yaşayan binlerce Ermeni, dün, Tahran’da “Ermeni Katliamının” 65. yıl dönümü dolayısıyla gösteri düzenlerken Türk Hükümeti, İran Hükümeti’nden Tahran’daki Türk diplomatlarının can güvenliklerinin korunmasını istemiştir. Bu arada Yunanistan Ulusal Ermeni Komitesi, amaçlarına gösterilen uluslararası kayıtsızlığa, bir tepki olarak terörist eylemlere başvurdıklarını açıklamıştır.

1915 yılında Türkiye’de 1,5 milyon dolayında ırkdaşlarının katledildiğini ileri süren binlerce Ermeni, bu olayı anmak amacıyla dün Tahran sokaklarında bir gösteri yürüyüşü düzenlemişlerdir. Türkiye aleyhine sloganlar atan Ermenilerin büyük bir kısmı daha sonra dağılmışlardır. Bu arada 200 kadar Ermeni aynı olayı protesto etmek için Türkiye Büyükelçiliği önünde oturma grevi yapmışlardır ve 38 saat süreli bir açlık grevine başlamışlardır. Geç vakitlere dek süren gösteriler sırasında güvenlik kuvvetleri Büyükelçiliğin çevresinde güvenlik önlemleri almışlardır. Kimi Ermeni grupları da Federal Almanya, İngiltere ve ABD Elçilikleri önünde de toplanıp gösteri yapmışlardır.³⁰⁸

Türkiye’nin İsteği

Türkiye, Ermenilerin dünkü gösterileri üzerine, Tahran’daki Türk diplomatlarının korunmasını İran Hükümeti’nden resmen istemiştir. Ermenilerin gösterilerine ilişkin ilk haberlerin Ankara’ya ulaşmasından sonra Dışişleri Bakanlığı’nda durum değerlendirme toplantısı yapılmıştır. Bu arada Tahran’daki diplomatların korunması için İran’ın

³⁰⁷ Cumhuriyet, 24 Nisan 1980.

³⁰⁸ Cumhuriyet, 25 Nisan 1980.

dikkatinin çekilmesi kararlaştırılmış ve bu konuda resmi kanallardan girişimde bulunulmuştur.³⁰⁹

Yunanistan'ın Uyarılması

Öte yandan, Yunanistan'da, özellikle, Atina'da kimi Ermeni örgütlerinin Türkiye aleyhindeki faaliyetleri konusunda Atina nezdinde nasıl bir diplomatik girişimde bulunulacağına ilişkin değerlendirmelerin, Dışişleri Bakanlığı'nda sürdürüldüğü öğrenilmiştir. Diplomatik gözlemciler göre Ankara, yakın bir zamanda Ermeni örgütlerinin Türkiye aleyhindeki faaliyetlerinden dolayı Yunanistan'ın dikkatini çekecektir.

Bu arada Yunanistan Ulusal Ermeni Komitesi, BM Genel Sekreteri Kurt Waldheir'a yolladığı bir mektupta, *“Ortak amaca ulaşmak için girişilen eylemlere artık kayıtsız kalamayacaklarını”* belirtmişlerdir.

65 yıl önce Ermenilerin Türkler tarafından soykırıma uğratıldıkları öne sürülerek yollanan mektupta, ayrıca, *“Barışsever Ermenilerin, amaçlarına karşı, gösterilen uluslararası kayıtsızlığa bir tepki olarak terörist eylemlere başvurdukları”* da kaydedilmiştir. Mektupta, Yunanistan Ermeni Komitesi'nin yine de bu tür saldırıları onaylamadığı da belirtilmiş ve *“Etnik nedenlerle saldırılardan sorumlu olan tüm uluslararası örgütlerin kınanması gerektiği savunulmuştur.”*³¹⁰

2.2.38. Amerikan Temsilciler Meclisi Üyesi, Türk Diplomatlara Yapılan Saldırıları Kınadı

Washington, (a.a.) - Amerikan Temsilciler Meclisi üyelerinden William Dickinson, Türk, Amerikan ve öteki ülkelerin diplomatlarına karşı girişilen tedhiş hareketlerini kınayarak, bu tür davranışların uluslararası yasalarla diplomatlara sağlanan hakları ihlal ettiğini söylemiştir. Cumhuriyetçi Parti'nin Albamalı Temsilciler Meclisi üyesi olan William Dickinson, Kongre'de yaptığı konuşmada, Türkiye ile ABD arasındaki ilişkilere değinerek Türkiye'nin daima ABD'nin güvenilir bir müttefiki olduğunu belirtmiştir. Dickinson, Türkiye'nin şu anda içinde bulunduğu ekonomik bunalımdan, alınan son

³⁰⁹ Cumhuriyet, 25 Nisan 1980.

³¹⁰ Cumhuriyet, 25 Nisan 1980.

eylemlerle çıkabileceğini umduğunu kaydettiği konuşmasında, Türk diplomatlarına karşı girişilen tedhiş hareketlerinden derin kaygı duyduğunu söylemiştir.

17 Nisan Vatikan'daki Türk Büyükelçisinin yaralanması, daha önce de Paris, Viyana, Vatikan, Los Angeles, Beyrut ve Lahey'deki Türk Büyükelçileri ve diplomatlarının öldürülmeleri, ya da yaralanmaları olaylarının sorumluluğunu "*Gizli Ermeni Kurtuluş Ordusu*" adlı örgütün üstlendiğini hatırlatan William Dickinson şunları söylemiştir:

50 Amerikalı büyükelçilik görevlisinin İran'da, Amerikan Büyükelçisinin de Kolombiya'da rehin tutulduğu şu günlerde, Türk halkı ve onun yurtdışındaki diplomatlarının acılarını daha iyi anlıyorum. Türkiye hem NATO içinde hem de Kore Savaşı sırasında, ABD'nin en güvenilir müttefiki oldu. Şurası son derece üzücüdür ki, teröristler dünyanın her köşesinde uluslararası kuralları hiçe sayarak tedhiş hareketlerine girişebilmekte ve bu hareketler cezasız kalmaktadır.³¹¹

2.2.39. Ermeniler Kanada'daki Türk Elçiliğini Taşladı

Ottawa (a.a.) - Kanada'da yaşayan Ermeniler perşembe günü Ottawa'da Türk Elçiliği'ne taş, şişe ve yumurta atmışlar, elçilik binasını korumakla görevli polislerle çatışmışlar. Olay sırasında elçilik binası içinde bulunan Türk diplomatları birkaç blok ötedeki Türk Elçisinin evine alınmışlardır.

2400 kişilik Ermeni kalabalığı öğle saatlerinde başladıkları bir yürüyüşten sonra Türk Elçiliği önünde toplanmışlardır. Gösteri üzerine Türk Elçiliği'nin bir protesto yayınladığı bildirilmiştir. Türk Elçiliği önünde yarım saat süre ile sloganlar atan ve şarkılar söyleyen Ermeni kalabalığı daha sonra elçilik binasına taş, domates, şişe, yumurta gibi çeşitli maddeler atmaya başlamışlardır. Elçiliği koruyan 40 kadar polise daha sonra yardımcı güvenlik güçleri de katılmış, göstericiler ve polis arasında zaman zaman çatışmalar çıkmasına rağmen olayda yaralanan olmamıştır.³¹²

³¹¹ Cumhuriyet, 25 Nisan 1980.

³¹² Cumhuriyet, 26 Nisan 1980.

ABD’de

Bu arada Amerika’daki Ermeni din adamlarıyla örgütlerin, Türkiye aleyhinde Rumlarında maddi desteğini alarak büyük bir kampanyaya giriştiği dikkati çekmiştir. Diplomatik çevreler Ermenilerin gerçekleri saklayarak gerçek dışı haberlerle Türkiye’yi dünya kamuoyu önünde güç durumuma düşürmeye çalıştıklarına dikkati çekmektedirler. Birleşik Amerika’daki Ermeni örgütleri ABD’de yayınlanan gazetelere verdikleri paralı ilanlarda tarihi ve bugünkü gerçekleri çarpıtarak Türklerin Ermeni katliamı yaptıklarını katliamın bugün de devam ettiğini iddia etmektedirler.

Amerika’daki Rum Yunan Lobisinin de işbirliği ile yürütülen Ermeni Katliamı adı altındaki kampanyada şu iddialar yer almaktadır: *“Katliamı yapanların neslini sürdürenlerin suçlarını kabul etmeleri için vakit henüz geçmiş değildir. Ermenilere tarihi ve gerçek hakları olan şeyleri vererek adaleti sağlayın. Belki o zaman ‘Genocide’ bir kesin sonuç olarak düşünülemez.”* ³¹³

2.2.40. Kanada, Türk Elçiliğinde Ermeni Saldırısı Sonucu Meydana Gelen Hasar İçin Tazminat Ödeyecek

Ottawa (a.a.) – Kanda Hükümeti, Türkiye’nin Ottawa Büyükelçiliği’nde geçen hafta bir grup Ermeni’nin taşlı sopalı saldırısı sonunda meydana gelen hasar için tazminat ödeyeceğini açıklamıştır. Türk elçisi Tahir Şentürk’e gönderdiği diplomatik bir nota ile hükümetinin olaydan duyduğu üzüntüyü dile getiren Dışişleri Bakanı Mak Macguigan, ayrıca göstericilerle ilgili olarak yasal işlemin yapılacağını da kaydetmiştir.

NATO’da, *“Kanada geleneksel olarak tüm vatandaşlarının düşünce özgürlüğüne saygı gösterir, ancak şiddet olaylarına göz yumamaz”* denmiştir.

Bilindiği gibi, geçen perşembe günü Türkiye’nin Ottawa Elçiliğini 2500 kadar Ermeni, taş ve yumurta yağmuruna tutmuş, ancak gösteriler çok sayıda polisin müdahalesi ile önlenebilmiş, olayda tutuklanan ya da yaralanan olmamıştı. Türk Elçiliği’nde meydana gelen hasarın ise büyük olmadığı belirtilmiştir.³¹⁴

³¹³ Cumhuriyet, 26 Nisan 1980.

³¹⁴ Cumhuriyet, 1 Mayıs 1980.

2.2.41. Atina Elçiliği Ataşesi Özmen ve Kızı Öldürüldü

Dış Haberler Servisi - Türkiye'nin Atina Büyükelçiliği'nde görevli Ataşe Galip Özmen dün Atina'da uğradığı silahlı saldırıda öldürülmüştür. Suikast sırasında Özmen'in eşi ve kızının da ağır yaralandığı, bunlardan kızı Neslihan Özmen'in kurtulamayarak can verdiği bildirilmiştir.

Edinilen bilgiye göre Türkiye'nin Büyükelçiliği'nde görevli Ataşe Galip Özmen, gece sat 22.10 sıralarında yönetimindeki yeşil renkli diplomatik plakalı Honda marka otomobiliyle Atina'nın merkezi semtlerinden Pangrati'den geçerken, kimliği belirlenemeyen ve Ermeni olduğu sanılan bir katilin silahlı saldırısına uğramıştır. Ataşe Galip Özmen, eşi Sevil Özmen ve kızı Neslihan Özmen'in içinde bulunduğu diplomatik plakalı otomobile, Pangrati semtinde kısa boylu esmer bir genç tarafından ateş açılmıştır. Yolu kenarında düşük bir süratle seyreden otomobili bekleyen katil, otomobilin yaklaşması üzerine, çantasından bir tabanca çıkarmış ve önce üç el ateş açmıştır. Daha sonra tabancasındaki mermileri, otomobile boşaltan katil, yürüyerek olay yerinden uzaklaşmıştır. Olayda, Ataşe Galip Özmen, vurularak derhal şehit olmuştur. Galip Özmen'in yanında bulunan eşi Sevil Özmen ve kızı Neslihan Özmen ise ağır şekilde yaralanmıştır. Laika Hastanesine kaldırılan Sevil ve Neslihan Özmen'e ilk müdahale yapılarak tedavi altına alınmışlardır. Ancak 14 yaşındaki Neslihan Özmen, hastaneye getirildikten kısa bir süre sonra yapılan tıbbi müdahaleye rağmen kurtarılamayarak ölmüştür.

Bu arada, saldırı sırasında Ataşe Galip Özmen'in yanında eşi Sevil Özmen, kızı Neslihan Özmen ve 12 yaşındaki oğlu Alper Özmen'in bulunduğu belirlenmiştir. Galip Özmen'in oğlu Alper Özmen'in, saldırı olayından sonra otomobilden çıkarak kaybolduğu açıklanmıştır. Yetkililer, Alper Özmen'in korkudan saldırı olayının meydana geldiği yerin yakınlarında gizlenmiş olabileceğini bildirerek, bulunması için aramaların sürdürüldüğünü söylemişlerdir.

Uğradığı silahlı saldırı sonucu hayatını kaybeden 43 yaşındaki şehit Ataşe Galip Özmen'in yaralı eşi Sevil Özmen, hastanede güçlkle konuşurken, “*Katili, yakından ve iyice gördüğünü, gerekirse tanıyabileceğini*” söylemiştir. Sevil Özmen, katilin 23-25 yaşlarında olduğunu belirtmiştir. Olayı üstlenen “*Ermenistan'ın Kurtuluşu için Ermeni Kurtuluş Ordusu*” adlı yasadışı örgüt adına Atina'daki gazete ve ajans bürolarına telefon

eden meçhul bir kişi, şöyle demiştir: “*Türk diplomatının katli, Türk gerici güçleri, NATO ve diğer emperyalist güçlere karşı mücadelemizin bir basamağıdır. Bu mücadelemize devam edeceğiz. Kürt güçlerle elele taki vatanımız ve baskı altında bulunan Türkiye’nin halkı kurtulana kadar.*”³¹⁵

2.2.42. Associated Press: ‘Tedhiş Yoluyla Bir Ermeni Devleti Kurma Olasılığı Çok Uzak’

Hayal sayılacak amaçları, 65 yıl önce egemen bir devlet olan vatanlarına kavuşarak, yöntemleri ise bilinmektedir. Bombalar ve suikastlar. Bunlar Ortadoğu’nun topraksız Filistinlileri ya da Kürtler değil. Ya da İspanya’nın Bask’ları, Etyopya’nın Eritrelileri veya Yugoslavya Hırvatları da değil.

Bunlar eylemci Ermenilerdir. Bir zamanlar, Türkiye’nin Doğu bölgesiyle Sovyetler Birliği’nde yaklaşık 260.000 km karelik bir alana yayılmış, Ermeni Krallığı toprakları üzerinde bir devlet kurmak amacıyla çağdaş tedhişçilik yöntemlerine başvurmaktadırlar.

Aşırı Ermeni unsurları dört grupta toplanmaktadır: Ermenistan’ın Kurtuluşu için Gizli Ermeni Ordusu, Ermeni Kurtuluş Örgütü, Yeni Ermeni Direnişi ve Ermeni Soykırımı Adalet Komandoları. Son beş buçuk yılda bu dört örgüt Avusturya, Belçika, İngiltere, Danimarka, Fransa, Hollanda, İtalya, Lübnan, İspanya, İsviçre’yle Batı Almanya’daki 130bomba ve suikast olayının sorumluluğunu üzerlerine almış bulunuyorlar.

Geçtiğimiz perşembe günü de Gizli Ermeni Ordusu, Atina’da bir Türk diplomatına yapılan suikastın sorumluluğunu üzerine almıştır. Suikast haberi Associated Press’in Atina’daki ajans telefonuna önceden kaydedilmiş bir bantın okunmasıyla bildirilmiştir. Ermeni tedhiş gruplarının hedefleri çoğunlukla Türklerdir. Bunu, Türklerin sözde 1,5 milyon Ermeni’yi yok edişlerine karşı intikam olarak yapmaktadırlar. Bu arada, çoğu havayolu binaları olmak üzere, Amerikan, Sovyet, İsrail ve Avrupa ülkesi kuruluşlarını da bombalamışlardır. Aralarından Adalet Komandoları grubu hedef olarak yalnızca Türkleri seçmiştir.

³¹⁵ Cumhuriyet, 1 Ağustos 1980.

Eylemleri üstlenişlerini, haber ajanslarına telefon açarak ya da haber ajansı kapılarının altından notlar atarak haber vermektedirler. Dünya kamuoyunda ters tepki yarattığı ve halen Türkiye’de yaşayan Ermenilerin hayatlarını tehlikeye soktuğu için bu tür eylemlere karşı olduğunu açıklayan Romgavar Gazetesi Genel Yayın Müdürü Kersam Aşaronyan, beş kez tehdit edilmiştir.

Tedhiş yoluyla bu örgütlerden herhangi birinin bir Ermeni devleti kurma olasılığı çok uzaktır. Buna bir destek olanağı belki yabancı ülkelerde yaşayan iki milyon Ermeni’den gelebilir. Bu iki milyonun yarım milyonu ABD’ndedir.

Aşaronyan, bu grupların zengin Ermenilerden para elde ettiklerini ve Filistin Kurtuluş Örgütü tarafından eğitildiklerini iddia etmektedir. Bu iddiayı FKÖ reddetmektedir. Muhakkak olan bir şey varsa o da tedhişçilerin yaptıkları işi uzmanca yapmalarıdır. Şimdiye kadarki saldırılarıyla ilişkili olarak yalnızca iki olayı yetkili ülke idari ya da adli makamları ele almışlardır.

Marsilya polisi, 1980 Şubatında Türkiye’nin İsviçre Büyükelçisine suikast girişimi nedeniyle Ermeni asıllı bir Fransız yurttaşını tutuklamıştır. Bir de, 1979 Ekiminde, Türkiye’nin Hollanda Büyükelçisinin oğluna yapılan suikastla ilgili olarak, Hollanda Hükümeti, bir Lübnanlının ABD tarafından iadesini istemiştir.

Eski Ermenistan’a yeniden kavuşulmasını öykülerinde işleyen Ermeni yazarı Kevork Acemyan şöyle diyor: “Bizi destekleyen kimse yok. Gerek Batı gerek Doğu bize karşı. Başarı sağlama şansımız yok. Fakat buna rağmen yine de davaya inanıyorum.”³¹⁶

2.2.43. Atina İdari Ataşemiz Özmen ve Kızının Cenazeleri Bugün Getiriliyor

Ankara, (a.a.) - Ermeni teröristler tarafından öldürülen Türkiye’nin Atina Büyükelçiliği İdari Ataşesi Galip Özmen ve kızı Neslihan Özmen, 7 Ağustos Perşembe günü askeri törenle Ankara’da toprağa verileceklerdir. Galip Özmen ve kızı Neslihan Özmen’in cenazeleri bugün Ankara’ya getirilecektir.

Dışişleri Bakanlığı Enformasyon Genel Müdürlüğü’nden alınan bilgiye göre, Galip Özmen ve kızı Neslihan Özmen’in naaşları bugün Türkiye’nin Atina Büyükelçiliğinde

³¹⁶ Cumhuriyet, 5 Ağustos 1980.

düzenlenecek törenden sonra uçakla İstanbul'a, oradan da Ankara'ya getirilecektir. Galip Özmen'in oğulları Kaan ve Alper Özmen de aynı uçakla Ankara'ya geleceklerdir.³¹⁷

2.2.44. Lyon Konsolosluğumuza Saldırı

Lyon (Dış Haberler Servisi) - Dış temsilciliklerimizi ve diplomatlarımızı hedef alan saldırılara bir yenisi eklenmiş, Fransa'nın Lyon kentindeki konsolosluğumuzu basan silahlı iki kişi dört Türkü yaralamıştır. Saldırıyı "*Ermeni Gizli Kurtuluş Ordusu*" üstlenmiş, AFP'nin Paris bürosuna telefonla yapılan açıklamada, bu tür olayların süreceği bildirilmiştir.

Olay dün öğle saatlerinde meydana gelmiştir. Alınan bilgiye göre, vize almak bahanesiyle Konsolosluğa gelen iki kişi Konsolos Okan Gezer ile görüşmek istediğini bildirmişlerdir. Ancak silahlı kişiler Konsolosun gelmesini beklemeden çevreyi taramaya başlamıştır. Saldırganların ateşi sırasında Konsolosluk Kavası Mehmet Bozdağ ile iş takibi için Konsoloslukta bulunan Ramazan Sezer, Kadir Atılğan ve Hüseyin Tokmak çeşitli yerlerden yaralanmışlardır. Yaralılardan sadece çenesinden ve göğsünden kurşun alan Hüseyin Tokmak'ın ağır olduğu bildirilmiştir.

Kent merkezindeki Konsolosluğumuzu basan ve 24-28 yaşlarında oldukları belirtilen iki saldırgan, daha sonra kaçmayı başarmıştır.³¹⁸

Ankara'nın Tepkisi

Dışişleri Bakanlığı yetkilileri, Lyon Konsolosluğuna yapılan saldırı ile ilgili olarak, Fransız Hükümeti nezdinde derhal gerekli girişimlerde bulunulduğunu ve saldırganların yakalanarak cezalandırılmalarının istendiğini bildirmişlerdir. Yetkililer, saldırı haberinin Ankara'ya ulaşmasından sonra Türkiye'nin Paris Büyükelçiliği ve Lyon Konsolosluğu ile temas kurulduğunu, sağlanan bilgilerin değerlendirildiğini söylemişlerdir.³¹⁹

Erkmen Açıklama Yaptı

Dışişleri Bakanı Hayretin Erkmen, Lyon Konsolosluğu'na yapılan saldırı üzerine dün gazetecilere yaptığı açıklamada, hadiselerin birbirini takip etmesinin bir tesadüf

³¹⁷ Cumhuriyet, 6 Ağustos 1980.

³¹⁸ Cumhuriyet, 6 Ağustos 1980.

³¹⁹ Cumhuriyet, 6 Ağustos 1980.

olmadığını söylemiştir. *“Milletçe uyanık ve birlik olmamız ve haklarımıza sahip çıktığımızı göstermemiz büyük önem taşımaktadır”* demiştir.

Erkmen, olayların birbiri arkasına devam etmesi üzerine yurt dışındaki temsilciliklerimize talimat verilerek güvenlik önlemlerinin artırılmasını ve sıklaştırılmasını istediklerini belirtmiş ve şöyle devam etmiştir: *“Öte yandan, bu ülkelerdeki temsilciliklerimizin muhafazasına daha fazla dikkat sarf edilmesi, daha ciddi tedbirler alınması için Ankara’daki Büyükelçilikler nezdinde Bakanlık olarak teşebbüse giriştik. Bu meyanda Fransa’ya özellikle önem veriyoruz. Hadise Fransa’da olduğu için bir, sonra şimdiye kadar bu örgütlerin daha çok oralarda cereyan ettiği rivayetleri dolaştığı için iki. Bu nedenle Fransa’ya temsilciliklerimizin daha dikkatle korunması gereğini hatırlatıyoruz.*

Saldırganların Liyon gibi bir kentte Konsoloslüğümüzün kapısından rahatça girip çıkmalarının meseleyi dikkatle incelememiz gerektiğini belirten Erkmen “Hadiseler üst üste geliyor. Bu Türkiye’ye dışarıda bazı mihrakların kasıtlı ve planlı hareketlerle niyetlerini ortaya koymak istediklerini gösteriyor. Belki yurdumuz dışarıdan tecavüzlere, bu çeşit tecavüzlere hedef alınmıştır” biçiminde konuşmuştur.

Dışişleri Bakanı bir soruya yanıt verirken de *“Saldırıları Fransa, Hollanda, İtalya, Yunanistan gibi ülkelerde daha çok olmaktadır. Bu ülkelerin ilgililerinin ve temsilcilerinin dikkatini çekeceğiz”* demiştir.

Başbakan Süleyman Demirel saldırı dolayısıyla Paris Geçici Maslahatgüzarı Gün Gür’e geçmiş olsun mesajı göndermiş, *“İnsanlık dışı hareketlere teşebbüs edenler, er geç layık oldukları çekeceklerdir”* demiştir.

CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit, Erkmen’e gönderdiği telgrafta *“İçeriden ve dışarıdan ulusumuza yöneltilen haince saldırı ve tertiplerin Türk ulusunun gücü ve yüceliği karşısında etkisiz kalacağını”* bildirmiş ve olaydan duyduğu üzüntüyü iletmiştir.³²⁰

³²⁰ Cumhuriyet, 6 Ağustos 1980.

2.2.45. Ermeni Örgütü, Saldırganları Tutuklarsa, Fransa'ya Karşı da Eyleme Geçeceğini Bildirdi

(Dış Haberler Servisi) - Fransa'nın Lyon kentindeki Türk Konsoloslugu'na yapılan ve bir Konsolosluk kavası, 4 Türk yurttaşının yaralanmasıyla sonuçlanan saldırıyı üstlenen Ermeni Gizli Kurtuluş Ordusu (SALA), Fransız yetkililerinin Ermenileri tutuklaması halinde, Fransız çıkarlarına karşı tüm dünyada saldırıya geçeceklerini açıklamışlardır. Bu arada, Türkiye'nin Atina Büyükelçiliği İdari Ataşesi Galip Özmen ile 14 yaşındaki kızı Neslihan Özmen'in öldürülmesinden sonra, saldırıyı düzenleyen Gizli Ermeni Örgütünün Yunanistan'ı tehdit etmesi, Yunanistan'daki Ermeni Ulusal Komitesi'nce kınanmıştır.

Ermenilerin Beyrut'taki Agence France Presse'in bürosuna gönderdikleri bildiride, Lyon'daki Türk Konsoloslugu'na saldıran iki komandonun, *“sağ salim üslerine döndüklerini”* açıklamıştır. Bildiride, silahlı eylemlerin yalnızca Ermeni çıkarlarını gözetmediği, Türkiye'deki *“Faşist rejimi”* devirmek amacıyla tüm demokrat güçlerle ortak bir cephe oluşturmayı hedef aldığını bildirmiştir. Bildiriyi yayınlayan Ermeni Gizli Kurtuluş Ordusu (ASALA), bu arada, *“1915 yılındaki Ermeni katliamına ilişkin adalet yerini buluncaya dek eylemlerini sürdüreceklerini”* de açıklamışlardır.³²¹

Fransa Kınadı

Öte yandan, Lyon'daki Konsoloslugu'muza yapılan saldırıyı, Fransa Dışişleri Bakanlığı yayınladığı bir bildiriyle *“Şiddetle”* kınamıştır. Bildiride, *“Fransız yetkililerin bu terörist eylemi şiddetle kınadıkları ve suçluların kimliklerinin belirlenerek tutuklanmaları için tüm çabanın harcanacağı”* belirtilmiştir.³²²

Yunan Ermeni Komitesi

Bu arada, Türkiye'nin Atina Büyükelçiliği İdari Ataşesi Galip Özmen ile kızı Neslihan Özmen'in öldürülmeleriyle sonuçlanan geçen haftaki saldırıyı üstlenen SALA'nın Yunanistan'ı tehdit etmesi ve Yunanistan'daki Ermenilerin cezalandırılmaları halinde saldırılarını Yunan yurttaşlarına yönelteceğini söylemesi, Yunanistan'daki Ermeni Ulusal Komitasınca kınanmıştır. Dün bir bildiri yayınlayan Komite, haberin

³²¹ Cumhuriyet, 7 Ağustos 1980.

³²² Cumhuriyet, 7 Ağustos 1980.

şaşkınlık ve üzüntüyle karşılandığını bildirmiş, gazete haberlerinin doğruluğu konusunda da kuşkulu olduklarını ifade etmiştir. Bildiride ayrıca bu tür haberlerin geleneksel Yunan - Ermeni dostluğuna zarar vereceği bildirilmiştir.³²³

2.2.46. Özmenlerin Cenazesi Ankara’da Askeri Törenle Toprağa Verildi

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Atina’da geçtiğimiz hafta Ermenilerce düzenlenen bir suikastla yaşamlarını yitiren İdari Ataşe Galip Özmen ve kızı Neslihan Özmen dün Ankara’da düzenlenen bir törenden sonra toprağa verilmişlerdir.

Özmen ve kızı için ilk tören Dışışleri Bakanlığı önünde yapılmıştır. Dışışleri Bakanı Hayrettin Ekmen, çeşitli yabancı ülke temsilcilerinin katıldığı törende yaptığı konuşmada, “Türk Milleti kendisine hizmet eden evlatlarına kıyan canileri hiçbir zaman unutmaz ve günün birinde cezasını vermeyi bilir” demiştir.

Cenazeler daha sonra Maltepe Camisi’ne getirilmiştir. Törenin bu bölümüne, Yunan Büyükelçiliği Maslahatgüzarı Kristas Çolikis de katılmıştır. Cenaze namazından sonra Özmen ve kızının tabutları askeri bir araca yerleştirilmiş ve cenazeler daha sonra Karşıyaka Mezarlığında toprağa verilmiştir.³²⁴

Bakanlar Kurulunda

Bakanlar Kurulunda dün Ermeni örgütlerinin saldırıları ele alınmış, bu konuda hazırlanan raporlar yeniden gözden geçirilmiştir. Bu arada İçişleri Bakanı Eren’in, üyelere Ermeni örgütlerinin Türkiye’deki örgütler arasındaki ilişkileri içeren raporu kurul üyelerinin bilgisine sunmuştur.³²⁵

Dikkatlerini Çektik

Türk diplomatları ve temsilciliklerine saldırıların artması üzerine, Batı Avrupa ülkelerinin Ankara’daki temsilcileri Dışışlerine çağrılarak dikkatleri çekilmiştir. Temsilcilere, Türk diplomatlarının daha iyi korunmaları gerektiği anlatılmış ve suçluların bir an önce bulunması için çaba gösterilmesi istenmiştir.³²⁶

³²³ Cumhuriyet, 7 Ağustos 1980.

³²⁴ Cumhuriyet, 8 Ağustos 1980.

³²⁵ Cumhuriyet, 8 Ağustos 1980.

³²⁶ Cumhuriyet, 8 Ağustos 1980.

Soruşturma

Türk Konsolosluguna yapılan saldırıyı soruşturmakla görevli çevrelerde, saldırıyı gerçekleştiren iki kişinin Lyon bölgesinden ayrılmış olduğu görüşü ağırlık kazanmaktadır. 25-28 yaşlarında olan ve sakalları bulunan Akdeniz tipli kişilerin yüz ve vücut şekilleri konusunda özel bilgi olmaması, polisin saldırganları bu yoldan yakalama şansını azaltmaktadır. Lyon bölgesinde 50 bin Ermeni yaşadığı ve Fransız toplumuyla bütünleşerek yasalara saygılı olduğu kaydedilmiştir.

Bu arada Herriot Hastanesinde tedavi gören yaralılardan Hüseyin Tokmak'ın sağlık durumunun ciddiliğini koruduğu bildirilmiştir.³²⁷

2.2.47. Paris Elçiliğimiz Basın Danışmanı Bakkalbaşı Silahlı Saldırıda Yaralandı

Paris (Cumhuriyet) - Türkiye'nin Fransa Büyükelçiliği Basın Danışmanı Selçuk Bakkalbaşı, dün Paris'te uğradığı bir silahlı saldırı sonucu ağır yaralanmıştır. Saldırıyı “*Ermeni Gizli Kurtuluş Ordusu*” adlı örgüt üstlenmiştir. Paris Büyükelçiliği yetkililerinden alınan bilgiye göre, Selçuk Bakkalbaşı dün akşam saat 19.30 sıralarında Büyükelçiliğe 10 kilometre uzaklıktaki evinin önünde iki kişinin silahlı saldırısına uğramıştır. Biri kulağının arkasında olmak üzere iki kurşun yarası alan Bakkalbaşı, Paris'te bir hastaneye kaldırılarak ameliyata alınmıştır.³²⁸

Ermeniler Üstlendi

“*Ermeni Gizli Kurtuluş Ordusu*” adlı örgüt Fransız Haber Ajansı AFP'ye bir bildiri göndererek saldırıyı üstlenmiştir.³²⁹

Evliyaoğlu'nun Sözleri

Turizm ve Tanıtım Bakanı İlhan Evliyaoğlu, Türkiye'nin Fransa Büyükelçiliği Basın Danışmanı Bakkalbaşı'nın saldırı sonucu ağır yaralanmasından büyük üzüntü duyduğunu söylemiştir. Bakan, “*Paris'teki Büyükelçiliğimiz yetkilileriyle temas*

³²⁷ Cumhuriyet, 8 Ağustos 1980.

³²⁸ Cumhuriyet, 27 Eylül 1980.

³²⁹ Cumhuriyet, 27 Eylül 1980.

*halindeyim. Basın Danışmanı Bakkalbaşı'na karşı girişilen suikast olayıyla ilgili tahkikata başlanmıştır.” demiştir.*³³⁰

2.2.48. Amerika ve İngiltere’de Ermeni Tedhişçiler Türklere Ait Bazı Binalara Bomba Koydu; Patlamalar Hasara Yol Açtı

Dış Haberler Servisi- Ermeni tedhiş örgütleri, önceki gün Londra, New York ve Los Angeles’teki bazı Türk kuruluşlarına ve Türklere ait işyerlerine karşı bombalı eylemlere girişmişlerdir.

Türkiye’nin BM nezdindeki Daimi Temsilciliği’nin çevresinde arka arkaya üç büyük patlama duyurulmuştur, Derhal olay yerine gelen güvenlik kuvvetleri, New York’un en işlek caddelerinden birinde bulunan Türk Evi’nin önünde park etmiş bulunan bir arabaya bomba yerleştirildiğini bildirmişlerdir. Patlamada, otomobil tamamen parçalanmış Türk Evi’nin iki katında pencere camları ile çevre binaların camları kırılmıştır. Olayda dört kişinin yaralandığı saptanmıştır.

New York’taki patlamadan sonra uluslararası haber ajanslarına telefon eden meçhul kişiler, Türk Evi’ne karşı düzenlenen saldırıyı “*Ermeni Soykırımı Adalet Komandoları*” adlı tedhiş örgütünün planlayıp yürüttüğünü söylemiştir.³³¹

Los Angeles’deki Patlama

Bu arada Los Angeles’te de aslen Türk olan bir işadınının seyahat bürosu bombalanmıştır. Los Angeles polisi, patlamanın meydana geldiği binada Türk uyruklu bir göçmen tarafından işletilen bir seyahat acentesi bulunduğunu söylemiştir. Patlamada sadece bir kamyonet sürücüsü yaralanmıştır. “*Ermeni Soykırımı Adalet Komandoları*” buradaki patlamayı da üstlenmişlerdir.

ABD Dışişleri Bakanı Edmund Muskle, Dışişleri Bakanı Türkmen’e bir mesaj göndererek olaydan üzüntü duyduğunu bildirmiştir. Los Angeles ve New York’taki yerel makamların geniş bir araştırmaya başladıklarını bildiren Muskle “*Terörizmin haklı görülmesine imkân yoktur*” demiştir.

³³⁰ Cumhuriyet, 27 Eylül 1980.

³³¹ Cumhuriyet, 14 Ekim 1980.

Bu arada Bürüksel Turizm Müşavirliğine telefon eden bir kişi kısa bir süre sonra turizm bürosunun bombalanacağını söylemiştir. Bunun üzerine polis hemen büro önünde hem de dün akşam Dervişler gösterisinin yapıldığı salon önünde önlem almıştır.³³²

Coşkun Kırca'nın Açıklaması

New York'ta Türk Evi'ne karşı girişilen saldırıdan sonra Türkiye'nin BM nezdindeki Daimi Temsilcisi, Büyükelçi Coşkun Kırca, Anadolu Ajansı muhabirine şunları söylemiştir. Temsilciliğimizin bulunduğu 46. Sokağın köşesine çalınmış olduğu anlaşılan bir otomobil bırakılmıştır. Otomobilin içine ise bir bomba yerleştirilmiştir. Bombanın çok kuvvetli olduğu anlaşılmaktadır. Türk evinin ilk katında oldukça fazla hasar meydana gelmiştir, Temsilciliğimizde yaralanan ya da ölen yoktur. New York polisi halen tahkikatı sürdürmektedir.³³³

Londra'da Patlama

Londra'da THY acentesine girişilen bombalı saldırının sorumluluğunu da “*Ermenistan Gizli Ordusu*” adlı bir örgüt üzerine almıştır. Londra'daki haber ajanslarına telefon eden meçhul bir kişi, Türk makamlarının Ermenilere karşı giriştiği eylemlerden dolayı bu “*misillemelere*” başvurulmuştur. Olayda acentenin camları kırılmıştır.³³⁴

İsviçre Turizm Büroları

Öte yandan, yine Londra ve Paris'te İsviçre Turizm bürolarının önünde patlamalar meydana gelmiştir. “*3 Ekim*” adlı bir tedhiş örgütünün sorumluluğunu üstlendiği patlamalarda can kaybı olmamıştır. Londra'daki patlama önceki gün, Paris'teki patlama ise dün sabah meydana gelmiştir. AFP'nin Paris bürosuna telefon eden ve kendisini 3 Ekim Hareketi'nin bir üyesi olarak tanıtan bir kişi, iki başkentteki patlamayı da üstlendiklerini ve İsviçre'nin dünyadaki tüm kuruluşlarına karşı benzeri eylemlerde bulunmaya devam edeceklerini bildirmiştir. Bu tedhiş örgütünün hangi amaca hizmet ettiği konusunda henüz ayrıntılı bir açıklamada bulunulmamıştır.³³⁵

³³² *Cumhuriyet*, 14 Ekim 1980.

³³³ *Cumhuriyet*, 14 Ekim 1980.

³³⁴ *Cumhuriyet*, 14 Ekim 1980.

³³⁵ *Cumhuriyet*, 14 Ekim 1980.

2.2.49. Bir Şehit Diplomat Daha

Sidney, (Dış Haberler Servisi) - Türkiye'nin Avustralya Başkonsolosu Şarık Arıyak (51) dün sabah görevine giderken uğradığı suikast sonunda öldürülmüş, olayda koruma polisi Enver Sever (28) de can vermiştir. Cinayetten sonra Amerikan AP Ajansı'na telefon eden bir kişi suikastı “ *Ermeni Soykırımı Adalet Komandoları* ” adlı bir örgütün üstlendiğini bildirmiştir.

Avustralya yerel saatiyle dün sabah saat 9.30 da meydana gelen, olayda Başkonsolosumuz Şarık Arıyak ve koruma polisi ve şoförü Enver Sever, işlerine gitmek üzere otomobillerine bindikleri sırada motosikletli iki kişinin saldırısına uğramışlardır. Dover'deki evinden çıkan Şarık Arıyak, güvenlik kurallarına uygun olarak kendi özel otomobiline binmiş, koruma polisi Engin Sever'de makam otomobiline girmiştir. Tam bu sırada karşı köşede pusu kurmuş olan büyük bir motosikletteki iki kişi, otomobillere yaklaşmışlar ve iki otomobili de hareket etmelerine fırsat bırakmadan makineli tüfekle taramışlardır. Başkonsolosumuz Şarık Arıyak olay yerinde, koruma polisi ise hastaneye kaldırılırken ölmüştür. İki yıldan beri Avustralya'da görev yapan Şarık Arıyak evli ve iki çocuk babasıydı.

Güvenlik görevlileri büyük ve siyah bir motosiklet kullanan iki saldırgandan birinin beyaz bir yağmurluk ve başlık giydiğini, diğerinin ise siyahlar içinde olduğunu söylemişlerdir. Olaydan 40 dakika sonra Associaed Press Ajansı'na telefon eden yabancı aksanlı bir kadın şunları söylemiştir: “*Çok önemli bir mesajım var lütfen konuşmayı kesmeyin, Ermeni Soykırımı Adalet Komandoları adına telefon ediyorum. Şu anda Türkiye'nin Avustralya Başkonsolosu öldürülmüş bulunuyor. Bu olay 1975 yılından bu yana komandolarımız tarafından Türklere karşı Viyana, Roma, Madrid, Paris ve Vatikan'da başlatılan harekâtın devamıdır. Bu öldürmelerin nedeni 1915 yılında Türklerin vatandaşlarımıza yaptıkları haksızlıklardır. Ermeni Gizli Ordusu diye bilinen örgülle hiçbir ilişkimiz yoktur. Saldırılarımız Türk diplomatlarını hedef almaktadır. Cinayet ve saldırılara devam edeceğiz. Tekrar ediyorum biz Ermeni Soykırımı Adalet Komandolarıyız.*”³³⁶

³³⁶ Cumhuriyet, 18 Aralık 1980.

Evren'in Tepkisi

Avustralya Başkonsolosumuz'un katledilmesi olayı, Türk ve Avustralya hükümet çevrelerinde üzüntüyle karşılanmıştır. Devlet Başkanı Kenan Evren, Arıyak'ın öldürülmesiyle ilgili olarak Dışişleri Bakanı İter Türkmen'e gönderdiği mesajda "Olayı nefret ve derin bir üzüntüyle karşılıyoruz" demiştir. Devlet Bakanı ve Dışişleri Bakanı Vekili İlhan Öztrak ise, Arıyak'ın öldürülmesi olayının, *"insanlık ilkelerini hiçe sayan ve bu ilkeleri pervasızca çiğneyen bir hareket"* olduğunu kaydetmiştir.³³⁷

Türkmen'in Sözleri

Dışişleri Bakanı İter Türkmen, Esenboğa Havaalanında verdiği demeçte, olayı *"Hunharca bir cinayet"* olarak niteledikten sonra *"Avustralya makamlarının katillerin bulunması için gerekeni yapacağına inandığını"* söylemiştir. Avustralya'nın Ankara Büyükelçisi Yardımcısı Alexonder Luurie üzüntüsünü bildirmiş "Olay dehşet vericidir" demiştir.³³⁸

NATO'nun Tepkisi

Arıyak ve Sever'in gizli terörist Ermeni örgütüne şehit edilmeleri dış dünyada da tepkiyle karşılanmış, NATO sözcüsü konuya ilişkin bir soruyu *"Bakanlar Konseyi'nin konuya ait yayınladığı bir bildirinin üzerinden uzun zaman geçmeden yapılan bu saldırı diplomatlara yöneltilen terör olayları zincirine bir halka daha eklenmiştir. NATO bu çeşit saldırıları kınadığını bir kez daha teyit eder"* biçiminde yanıtlamıştır.

Olayı kınayan Avustralya Hükümeti, *"Çifte cinayet işleyenlerin en kısa zamanda adalet önüne getirilmeleri için elden gelenin yapılacağını"* bildirmiştir. Öte yandan Ermeni Adalet Komandoları adlı örgüt üyelerince öldürülen Sidney Başkonsolosu Şarik Arıyak'a hayatının tehlikede olduğunu daha önce bildirildiği öğrenilmiştir.

BBC Haber bülteninden edinilen bilgiye göre, Sidney polisinin Arıyak'a bundan bir süre önce hayatının tehlikede olduğunu bildirdiği belirtilmektedir.

1973 yılından bu yana öldürülen diplomatlarımızın sayısı böylece 9'a yükselmiştir.³³⁹

³³⁷ Cumhuriyet, 18 Aralık 1980.

³³⁸ Cumhuriyet, 18 Aralık 1980.

³³⁹ Cumhuriyet, 18 Aralık 1980.

2.2.50. Avustralya Hükümeti Saldırganları İhbar Edeni 10,5 Milyon Lirayla Ödüllendirecek

Sidney, (Cumhuriyet Haber Merkezi) - Avustralya Hükümeti, Türkiye'nin Sidney Başkonsolosu Şarik Arıyak ve koruma görevlisi Enver Sever'i bir saldırı sonucu şehit eden iki teröristin yakalanmasına yol açacak ihbarı yapana yaklaşık 10,5 bin Avustralya Doları ödül vereceğini açıklamıştır.

Saldırıda kullanılan motosikleti bir elektrik direğine zincirle bağlı ve kilitli olarak bulan polis, motosikletin 8 gün önce çalınmış olduğunu belirlemiştir. Bu arada motosikletin direğe bağlandığı zincir ve kilidin de yeni olduğu göz önüne tutularak Sidney'deki kilit ve zincir satıcıları sorguya çekilmeye başlanmıştır.³⁴⁰

Başpiskopos Çolakyan Ermenilere Çağrı Yaptı

Ermeni Ruhani lider Başpiskopos Kohannis Çolakyan çeşitli ülkelerdeki Ermeni soydaşlarından Türk diplomatlarına yöneltilen utanç verici olaylara karışmamalarını ve herhangi bir teşkilatın oyununa gelmemelerini istemiştir.

Ermeni Katolik Cemaati Ruhani lideri Çolakyan İstanbul'da yaptığı yazılı açıklamada Türkiye'nin Sidney Başkonsolosu Şarik Arıyak'la koruma görevlisinin öldürülmesini şiddetle kınadıklarını bildirmiştir. Türkiye'nin dış ülkelerdeki temsilcilerine karşı işlenen cinayetler zincirine yeni bir halka eklenmesinden duydukları üzüntüyü belirten Ermeni Katolik Cemaati Ruhani lideri Çolakyan şöyle demiştir: *"Bu menfur cinayetlerin failleri bir an önce aydınlığa çıkarılmalı ve adalete teslim edilmelidir. İnsanlık ve dinimiz ilkeleriyle hiçbir zaman bağdaşmayan masum insanlara yöneltilen ve hiçbir gayeye hizmet etmeyen bu tür şuursuzca ve hunharca işlenen cinayetleri Türkiye Ermeni Katolik Cemaati olarak şiddetle kınamaktayız."*³⁴¹

2.2.51. İsviçre, İki Ermeni Tutuklunun Uluslararası Kuruluşlarca Ziyaret Edilmesine İzin Veriyor

Cenevre, (a.a.) - Cenevre yetkilileri 3 Ekimden bu yana kentte tutuklu bulunan iki Ermeni militanın tutukluk koşullarını görmek isteyen uluslararası insan hakları

³⁴⁰ Cumhuriyet, 19 Aralık 1980.

³⁴¹ Cumhuriyet, 19 Aralık 1980.

kuruluşlarınca ziyaret edilmesine izin verildiğini doğrulamışlardır. İki Ermeni tutuklunun geçici olarak serbest bırakılmasını reddeden Cenevre adli makamları geçtiğimiz cuma günü uluslararası kuruluşların bu ziyaretine izin verilmesini kararlaştırmıştı. Bilindiği gibi “*Ermeni Gizli Kurtuluş Ordusu*” pazar günü Beyrut’ta yayınladığı bildiride İsviçre hükümetine 15 gün süre tanıdığını bu süre içinde tutukluların ziyaret edilmesine izin verilmezse tüm dünyadaki İsviçreli diplomatlara saldırılarda bulunacağını bildirmişti.

Bu arada merkezi Cenevre’de bulunan Uluslararası Kızılhaç Komitesi Ermeni Örgütü veya İsviçre yetkililerinden bu konuda hiçbir öneri almadığını bu nedenle Ermeni tutukluları ziyaret etmek için herhangi bir hazırlık yapmadığını açıklamıştır.³⁴²

2.2.52. Paris Mali Müşavirimiz Bir Suikasttan Kurtuldu

Dış Haberler Servisi, Paris - Türkiye Büyükelçiliği Mali Müşaviri Ahmet Erbeyli dün sabah bir suikasttan yara almadan kurtulmuştur.

Paris’in Banliyösü Boulogne Billancourt’daki evinden çıkan Erbeyli, 10 metre kadar gittikten sonra otomobilin ön kesiminde patlama olmuştur. Sağ ön çamurluğuna yerleştirilen bir bombanın yol açtığı patlama sonucu taşıtın ön çamurluk ve motorunda geniş hasar meydana gelmiştir. Ancak Ahmet Erbeyli’ye bir şey olmamıştır. Olayın sorumluluğunu “*Ermeni Gizli Ordusu*” üstlenmiştir. AP Ajansı’na telefon eden ve kendisinin halen Cenevre’de tutuklu bulunan Aleksandra Vahrom Yeni Komeçyan örgütünün üyesi olduğunu söyleyen kişi bombayı otomobilin tekerlekleri döndükten hemen sonra patlayacak şekilde önceki gece yarısı yerleştirdiğini söylemiştir.³⁴³

İsviçre’deki Gelişme

Cenevre’de bir otel odasındaki patlamayla ilgili olarak yargılanan Suriye doğumlu Ermeni asıllı ABD’li öğrenci Suzy Mahseredyan 18 ay hapse mahkûm olmuş, ancak cezası tescil edilmemiştir. Mahseredyan ile erkek arkadaşı Alexandre Vohran Yenikamışyan 3 Eylülde yanlarındaki bombanın patlaması üzerine tutuklanmışlar olayda Yenikamışyan ağır yaralanmıştı. Bu iki kişinin tutuklanması üzerine Cenevre, Beyrut ve

³⁴² *Cumhuriyet*, 7 Ocak 1981.

³⁴³ *Cumhuriyet*, 14 Ocak 1981.

Avrupa'daki 4 başkentte İsviçre'ye ait kuruluşlara Ermeni tedhişçilerce bombalı saldırılar düzenlemişlerdi.

Bu saldırıları adını Cenevre'deki bombalı saldırıdan alan “*Ekim 3*” adlı bir Ermeni tedhiş örgütü üstlenmişti. Ancak daha sonra yapılan araştırmalar bu örgütün “*Ermenistan'ın Kurtuluşu İçin Ermeni Gizli Ordusu*” ile bağlantısı olduğunu ortaya çıkarmıştır.

Bir gün süren duruşma sırasında Bayan Mahseredyan savcı tarafından Ermeni Gizli Ordusuyla bağlantı kurmakla ve geçen haziran ayında Ermeni uyruklu bir İsviçreli işadamından tehditle yaklaşık 6000 dolar para alınmasına yardımcı olmakla suçlanmıştır.

Bu arada dün akşam bir İsviçre gazetesine telefon eden ve kendisini Ermeni Gizli Ordusu üyesi olarak tanıtan kişi Mahseredyan'ın ABD polisine teslim edildiğini öne sürerek saldırılarını sürdüreceklerini bildirmiştir.³⁴⁴

2.2.53. Marsilya'da “24-25 Nisan” Adlı Sokağa Ermeni Anıtı Dikildi

Ankara, (ANKA) - Fransa'nın Marsilya kentinde açılan bir sokağa Ermeni anıtı dikilerek, “*24-25 Nisan 1915*” adı verilmiştir. Fransa'daki Türk makamlarının, bu anıtın dikilmemesi ve sokağa bu adın verilmemesi için yaptıkları girişimler bir sonuç vermemiştir. Fransız Hükümeti Marsilya Belediye Başkanı'nın seçimle göreve gelmiş bir kişi olduğunu savunarak “*Etkide bulunamayacaklarını*” bildirince, Türk-Fransız ilişkilerinde yeni bir soğukluk dönemine girilmiştir.

Bilindiği gibi Marsilya'da 1972 yılında bir Ermeni anıtı dikilmiş, bu anıtın dikilmesi üzerine Fransız hükümetinin davranışını protesto etmek amacıyla o dönemin Paris Büyükelçisi Hasan Esat Işık görevini bırakarak yurda dönmüştü. 9 yıllık bir aradan sonra Marsilya kentinde, Ermenilerin “Türk düşmanlığını kışkırtmak için törenler düzenledikleri “*24-25 Nisan 1915*” tarihi bir sokağa ad olarak verilmekte ve yeni bir Ermeni anıtı dikilmektedir.

Fransa'da son yıllarda Türk diplomatlarına karşı girişilen ve Ermeni örgütlerince üstlenilen saldırıların ardından, bir de anıt dikilmesinin Türk – Fransız dostluk ilişkilerini olumsuz yönde etkileyeceği belirtilmektedir. Bu nedenle Dışişleri Bakanı İlter

³⁴⁴ Cumhuriyet, 14 Ocak 1981.

Türkmen'in, bir süre önce Fransa'dan gelen resmi çağrıya uymayarak şubat başında Macaristan'a yapacağı ziyaretin ardından Paris'e geçmeden Ankara'ya dönmesi beklenmektedir.³⁴⁵

2.2.54. Ermeni Teröristler İsviçre'nin İtalya'daki Konsolosluk ve Hava Yolları Binalarını Bombaladı

Milano, (a.a.) - İsviçre'nin İtalya'daki Havayolları (Swissair) ve Konsolosluk binalarında önceki akşam saatlerinde iki ayrı patlama meydana gelmiştir. Olayda kısa bir süre sonra Associated Press Ajansı'na telefon eden bir kişi, olayın sorumluluğunu bir Ermeni gerilla grubunun üstlendiğini haber vermiştir.

Ermeni teröristler çeşitli tarihlerde, Türkiye, Federal Almanya ve İsviçre'nin İtalya'daki bürolarını bombalamışlar ve Roma'da bir Türk diplomatını katletmişlerdir. Konsoloslukta meydana gelen patlama, civardaki dükkânlar ile binaların camlarını kırmış ve yoldan geçen bir kadının yaralanmasına yol açmıştır.

AP Ajansı'na telefon eden kişi, bombalı saldırıların (Ekim 3) adlı örgütün gerillaları tarafından gerçekleştirildiğini söylemiş ve yandaşları Aveç Mahsereçyan 'ın sağlığıyla yakından ilgilenmeyen İsviçre hükümetinin cezalandırıldığını kaydetmiştir.³⁴⁶

2.2.55. Ermeniler Fransız Hükümeti'ni Tehdit Etti

Roma - Dışişleri Bakanı İlter Türkmen'in Fransa ziyareti devam ederken, "*Ermeni Gizli Ordusu - Ermeni Kurtuluş Cephesi*" yakında Fransa'da, Türkmen'in ziyaretine "*karşılık*" vermek için faaliyet göstereceklerini söylemiştir.

Fransız Haber Ajansı'nın "AFP" Roma bürosuna telefon eden kimliği bilinmeyen bir kişi "*Türkmen'in ziyaretinin Federal Alman Başbakanı Helmut Schmidt'in Paris ziyaretinin ardından gerçekleşmesinin emperyalist bir anlam taşıdığını*" öne sürmüştür. Örgüt sözcüsü, yakında Fransa'da eylemlere başlayacakları tehdidinde bulunmuştur.³⁴⁷

³⁴⁵ Cumhuriyet, 23 Ocak 1981.

³⁴⁶ Cumhuriyet, 29 Ocak 1981.

³⁴⁷ Cumhuriyet, 11 Şubat 1981.

Boston’da Gösteriler

Öte yandan, Boston’daki Fransız Konsolosluğu önünde 15 kadar Ermeni, bir yıl önce Türkiye’nin Bern Büyükelçisine karşı yapılan suikast girişimiyle ilgili olarak Marsilya’da yakalanan bir Ermeni militanın tutuklanmasını protesto amacıyla bir gösteri yapmıştır. “*Kildjan’ı destekleme Grubu*” yayınladığı bildiride, Max Kildjan’ın serbest bırakılmasını istemekte ve Fransa Konsolosluğu önünde açlık grevine gidileceğini bildirmektedir. Göstericilerin tanınmamak için maske taktıkları ve özellikle Fransız adaletini eleştirdikleri belirtilmektedir.³⁴⁸

2.2.56. İsviçre’den Sınırdışı Edilen Ermeni Terörist Beyrut’ta Gitti

Dış Haberler Servisi - Geçtiğimiz ekim ayında Cenevre’de bir otel odasında bomba hazırlarken, bombanın elinde patlaması sonucu bir gözü kör olan Ara Alexander Yenikamışyan İsviçre’den sınırdışı edilmiş ve önceki gün Beyrut’ta gitmiştir. Olay sırasında bir eli de kopan 26 yaşındaki Ermeni Terörist, İsviçre’de yargılanmış ve 18 ay hapis cezasına çarptırılmıştır. Ancak olay sonrası sakat kaldığı gerekçesiyle, sadece sınır dışı edilmesi kararlaştırılmıştır. 15 yıl süreyle İsviçre’ye girilmesine izin verilmeyecek olan Yenikamışyan’ın bu süre içinde yalnızca tıbbi bakım için ülkeye girmesinde bir sakınca olmayacağı bildirilmiştir. Yenikamışyan ile birlikte yargılanan ve Amerikan uyruklu bir Ermeni olan Suzy Meseredyan da 18 ay hapis cezasına çarptırılmış ve geçen ay ABD’ye yollanmıştı.

Gizli Ermeni Kurtuluş Ordusu üyesi olduğu bildirilen Yenikamışyan 3 Ekimde Cenevre’deki bir otel odasına bomba yerleştirmeye çalışmak ve illegal faaliyetlerde bulunmakla suçlanmaktaydı. Ermeni terörist İsviçre’de süren yargılaması sonunda kendisine verilen cezayı reddetmemiş, savunmasını, “*Ermenilerin baskı altında tutulduğu*” görüşü üzerine kurmuştur. Savcı teröristin üç yıl hapse mahkûm olmasını istemiş, ancak üç kişiden oluşan Yargıçlar Kurulu, Yenikamışyan’ın bombayı yerleştirirken sakat kalmasını göz önünde bulundurarak sınırdışı edilmesine karar vermiştir. Terörist önceki gün annesi ve kız kardeşiyle birlikte Cenevre havaalanından Beyrut’a gitmişlerdir.³⁴⁹

³⁴⁸ *Cumhuriyet*, 11 Şubat 1981.

³⁴⁹ *Cumhuriyet*, 12 Şubat 1981.

2.2.57. ABD'deki Ermeni Cemaati Lideri Türkleri Hedef Alan Terör Eylemlerini Kınadı

Amerika'daki Ermenilerin ruhani lideri, Washington temsilcisi Papken Episkopos Varjobetyan'ın Türk diplomatlarına karşı yapılan terör hareketlerini kınadığı bildirildi.

İstanbul'daki Ermeni Patriği Vekili Nisak - Virtones Dorderyan imzasıyla yapılan bir açıklamada, Amerikalı Ermeni liderinin, Türkiye Ermeniler Patriği lideri Şinork Başpiskopos Kalustyan'a gönderdiği yazıyı açıkladı. Bu yazıya göre, Varjabetyan, "Yurt dışındaki tüm Ermenilere hitaben yaptığınız çağrı Amerika'daki Ermeni basınında büyük akis yapmıştır. Belirttiğiniz düşünce ve hisler tebriğe şayandır" dedi, şunları ekledi. "Ermenilerin Başpatriği sayın Vazkenl'den başlayarak, tüm Ermeni kilise ve cemaat liderleri, aydınları, sanatkârları ve diğer ileri gelenleri, Türk diplomatlarına karşı yapılan terör hareketlerini tel'in ettiler ve etmektedirler. Bilhassa son olarak öldürülen Başkonsolos Şarik Arıyak'ın katlinden büyük acı duymaktayız. Bütün Ermeniler, cinayetlerden ötürü isimlerine sürülen kiri acilen temizlemeye mecburdurlar. Zira bu gibi menfur olaylarda, daima iftiraya uğramaktadırlar."³⁵⁰

2.2.58. Saldırıda Elçilik Din Görevlisi de Yaralandı

Ermeniler Paris'teki Ataşemizi Şehit Ettiler

Dış Haberler Servisi- Türkiye'nin Paris Büyükelçiliği Çalışma Ataşesi Reşat Moralı dün Türkiye saati ile 15.45'de üç tedhişçinin silahlı saldırısı sonucu şehit oldu. Saldırıda Reşat Moralı'nın yanında bulunan din görevlisi Tecelli Arı da ağır yaralandı. Suikasti "Ermeni Gizli Örgütü" üstlendi.

Görgü tanıkları, Reşat Moralı ile Tecelli Arı'nın Elçilik binasına yürüyerek giderken, 15,45 sularında tabancalarına susturucu takılmış üç kişi tarafından arkalarından vurularak öldürüldüğünü söyledi. Açılan ateş sonucu Reşat Moralı olay yerinde ölürken, ağır yaralanan Tecelli Arı da hastaneye kaldırıldı. Olay Türk Elçiliğinin bulunduğu Pasteur- Woguer sokağında meydana geldi. Diplomatlarımızı arkadan vuran Ermeni gerillalar ise, koşarak olay yerinden uzaklaştılar.

³⁵⁰ Cumhuriyet, 18 Şubat 1981.

Olaydan sonra AFP bürosuna telefon eden bir kişi suikastın Ermeni Gizli Ordusu tarafından düzenlendiğini söyledi. AFP'ye telefon eden kişi *“tüm Ermeni toprakları kurtuluncaya dek”* saldırıların sürdürüleceğini belirtti.

Öte yandan Çalışma Bakanlığı Müsteşarı Büyüklimanlı kendisiyle konuşan Anadolu Ajansı muhabirine olayı nefretle karşıladıklarını bildirdi ve *“üzüntümüz sonsuzdur. Paris'ten ayrıntılı bilgi bekliyoruz”* demiştir.³⁵¹

2.2.59. Fransız Polisi Yine Katilleri Belirleyemedi

Ermeni Teröristler Tarafından Vurulan Din Görevlisi Arı da Öldü

Cumhuriyet Haber Merkezi - Türkiye'nin Çalışma Ataşesi Reşat Moralı ile önceki gün Ermeni teröristlerce uğradığı silahlı saldırıda ağır yaralanan Arı da tedavi gördüğü hastanede öldü. Olay geniş tepki uyandırdı. Devlet Başkanı Orgeneral Kenan Evren, saldırıyı nefretle karşıladığını bildirdi, suçluların kısa zamanda yakalanarak hak etikleri cezaya çarptırılmaları konusunda gereken titizliğin gösterilmesini istedi.

Dışişleri Bakanı Enformasyon Genel Müdürlüğü bir açıklama yaparak, polis ve görgü tanıklarına göre olayın ayrıntılarını açıkladı. Açıklamasına göre, Çalışma Ataşesi Reşat Moralı, din görevlisi Tecelli Arı ve Anadolu Bankası'nın Paris temsilcisi İlkey Karakoç, Çalışma Müşavirliği'nden çıkarak birkaç metre ilerde park edilen Moralı'nın otomobiline gittiler. Moralı sağ kapıyı açtı ve Arı arka koltuğa oturdu. İlk ateş otomobilin arkasında olan din görevlisi Arı'ya açıldı. Moralı ve Karakoç bunun üzerine kaçmaya başladılar. Bu arada Karakoç, başını park edilmez levhasına çarparak yere düştü. Saldırganlar ya tabanca tutukluk yaptığı, ya da şarjör değiştirmek için bir süre ateş edemedi. Karakoç bu süre içinde olay yerinden kaçtı. Moralı ise, birkaç metre ilerde bulunduğu zannedilen bir başka terörist tarafından vuruldu. Olay yerinde 12 boş kovan bulundu. Moralı sırtından aldığı 4 kurşunla, Arı da başından aldığı yara ile hayatını kaybetti.

Verilen bilgiye göre, olayda iki ya da üç silah kullanıldı. Görgü tanıklarının olaydan kısa bir süre önce, Reşat Moralı'nın arabasının arkasında park edilmiş olan hurda bir Renault otomobilden iki gencin çıktığını söylemeleri üzerine, Paris polisi otomobil

³⁵¹ Cumhuriyet, 5 Mart 1981.

sahipleri hakkında soruşturmaya başladı. Bu arada, Bastille Metrosunda silahla yakalan kişinin tabancasını hiç kullanmadığı saptandı.³⁵²

ASLA, Fransa'yı Tehdit Etti

Gizli Ermeni Kurtuluş Ordusu'nun (ASALA) bir sözcüsü *"Fransa'nın tarafsızlığından vazgeçmesi halinde bütün dünyadaki Fransız kuruluş ve diplomatik temsilcilerine saldırabileceğini"* bildirdi. Fransız Haber Ajansı AFP'nin Beyrut'taki bürosuna telefon eden sözcü, *"saldırıyı gerçekleştiren grubun, zarar görmeden üslerine döndüklerini"* söyledi.³⁵³

Evren'in Tepkisi

Devlet Başkanı Orgeneral Kenan Evren, Morali ve Arı'nın menfur bir suikasta kurban gitmelerinden duyduğu üzüntüyü Turizm ve Tanıtma Bakanı İlhan Evliyaoğlu'na gönderdiği bir mesajla bildirdi. Evren'in mesajı şöyle: *"Ülkemizin yurt dışındaki temsilcilerine ve çalışma yerlerine yönelik saldırıların bütün uyarılarımıza ve çeşitli girişimlerimize rağmen hala devam etmesi, bu canilerin alçakça tutum ve davranışlarını sürdürmeye kesin kararlı olduklarını açıkça göstermektedir."*

Bu insanlık dışı olayı büyük bir nefretle karşılıyoruz. Huzur ve barıştan yana olan bütün ülkelerin her gün değişik görüntü ve boyutlar içinde sergilenen uluslararası terörizm karşısında daha etkin önlemler almaları kaçınılmaz bir sorumluluktur. Yetkili ve ilgililerden suçluların kısa zamanda yakalanmaları ve hak ettikleri cezaya çarptırılmaları konusunda gereken titizliği göstermelerini milletçe, ısrarla istiyoruz. Çalışma Ataşemiz Reşat Morali ve din görevlimiz Hamit Tecelli Arı'ya Tanrı'dan rahmet dilersize ve çalışma arkadaşlarınıza taziyelerimi sunarım."

Başbakan Ulusu ile birlikte Cidde'de bulunan Dışişleri Bakanı İlter Türkmen de Türkiye'nin Paris Büyükelçiliğine bir başsağlığı telgrafi gönderdi.³⁵⁴

Alman Heyeti Kınadı

Dışişleri Bakanlığı yetkilileri ile dün toplantı yapan Federal Almanya heyeti üyeleri, Türk diplomatlarına karşı girişilen saldırıyı kınadılar.

Heyet Başkanı Alois Metres, olaydan büyük üzüntü duyduklarını kınadıklarını belirterek, Türk diplomatlarına karşı girişilen saldırılar, *"bütün insanlığı çok yakından"*

³⁵² Cumhuriyet, 6 Mart 1981.

³⁵³ Cumhuriyet, 6 Mart 1981.

³⁵⁴ Cumhuriyet, 5 Mart 1981.

*ilgilendiren feci bir cinayettir” dedi. Mertes, diplomatların korunmasının ülkeler arası ilişkilerde, diyalogun sağlam bir şekilde sürdürülmesini gerekli kılacak temel esaslardan biri olduğunu söyledi.*³⁵⁵

Gürün

Dışişleri Bakanı Genel Sekreteri Kamuran Gürün de, diplomatlara yöneltilen saldırılara karşı bütün insanların, milletlerin birlikte mücadele etmelerini istedi. Almanya parlamento heyeti ile yapılacak görüşmelerde bu konulara da değinileceğini kaydetti.³⁵⁶

Altinkulaç’ın Açıklaması

Diyanet İşleri Başkanı Tayyar Altinkulaç, Türk diplomatlarına karşı girişilen cinayetler zincirine bir din görevlisinin de öldürülmesi ile yeni bir halka eklendiğini belirtti, *“Tecelli, Arı’nın öldürülmesi ile tecelli eden manzara bütün insanlığı utandıracak kadar vahimdir”* dedi.³⁵⁷

Büyükelçi Ne Diyor?

Fransa’nın Ankara Büyükelçisi Emile Carimajou, UBA Ajansı’na, olaydan duyduğu üzüntüyü belirtirken, *“Teröristler vur kaç metodu uyguladıklarından Fransız polisi, uluslararası terörizmle mücadelede başarılı olamıyor”* dedi. Yalnız Türk diplomatlarına karşı girişilen suikastlar değil, diğer birçok kişi ve kurumlara karşı yapılan saldırıların faillerinin de meçhul kaldığını belirten Büyükelçi, *“Türk ve Fransız güvenlik makamlarının ortak bir çalışma sonucu bu tür saldırıların önlenmesini sağlayabilmelerini dilerim”* diye konuştu.³⁵⁸

Bulak Ankara’da

Paris Büyükelçimiz Adnan Bulak’ın da bir süredir Ankara’da bulunduğu öğrenildi. Dışişleri Bakanlığı yetkilileri Büyükelçi Bulak’ın birkaç gün önce Türkiye ile Fransa arasındaki çeşitli ilişkiler üzerine istişarede bulunmak amacıyla Ankara’ya geldiğini belirttiler. Dışişleri Bakanı Türkiye’ye dönmesinden sonra Bulak’ın Paris’ e döneceğini belirtiyor.³⁵⁹

³⁵⁵ Cumhuriyet, 6 Mart 1981.

³⁵⁶ Cumhuriyet, 6 Mart 1981.

³⁵⁷ Cumhuriyet, 6 Mart 1981.

³⁵⁸ Cumhuriyet, 6 Mart 1981.

³⁵⁹ Cumhuriyet, 6 Mart 1981.

2.2.60. Ermeni Terörü Başka Stratejinin Hizmetinde

Cumhuriyet Haber Servisi - Fransız toprakları üzerinde katledilen Türk diplomatlarına iki yeni şehidin eklenmesinin yankıları sürüyor.

Odalar Birliği, Fransız Hükümeti'ni *“cinayetleri teşvik edici”* bir tutum içinde olmakla suçlarken, ünlü *“Le Monde”* da konuya başyazısında eğildi. Gazete, iç sayfalarında Fransa'daki Ermeni azınlığın duygularını yansıtmaya gerekçesiyle bir yazı dizisine de yer veriyor. Jean Morc Thealleyre imzasıyla yayınlanan dizide, *“1915 katliamının”* anıları ile büyüyen yeni Ermeni kuşağın, davasını dünya kamuoyuna duyurmakta çaresiz kalınca ister istemez teröre yöneldiği anlatılırken, gazete, başyazısında, olayı Fransız basınında daha önce rastlanmayan yeni bir yaklaşımla değerlendirmektedir. Ermeni terörünün FKÖ ile ilişki halinde *“çok daha başka boyutlarda bir stratejiye”* hizmet edebileceğini savunuyor.

“Gizli Ermeni Kurtuluş Ordusu'nun merkezi Beyrut'tadır ve FKÖ ile ilişkileri haylidir biliniyor. Komandoları da bambaşka boyutlarda bir stratejiyi gizlemek için, çeşitli sahnelerle göre, bir takım özlem ve heyecanlardan yola çıkıyor. Bir isyanı uyandırmak üzere bazı ideolojik ve milliyetçi motifleri kullanan bir terörizm zincirinin halkaları olabilir.” diyen Le Monde, başyazısında devamla, bu durumda *“Ermeni şehitlerinin intikamını”* nın, Türkiye'yi istikrarsızlığa itmenin, Fransa gibi *“geleneksel”* müttefikleriyle arasını bozmanın, askeri yönetimi baskıya yöneltmenin provası olup olmadığını soruyor.

Başyazıda Türk düşmanı ve teröristlerin Kıbrıs ve Rum kesiminden gördükleri yüreklendirmeye de atıf yapıldıktan sonra, benzeri bir davranışın aşırı sağcı Yunan çevrelerinden gelme olasılığına karşı da dikkatli olunması gerektiği vurgulanıyor.

Le Monde'nin başyazısı şöyle sona eriyor: *“Sürgündeki Ermenilerin büyük çoğunluğu, terörizmin, katledilmiş atalarının anısını koruma gerekçesiyle girdiği yöntemleri reddediyor. Eğer gerçekten suçsuzları kurban ederek o ataları anmak söz konusu ise, neden yalnızca Türkler vuruluyor ki? Eğer tek bir Türk yöneticisi Ausciwitz'de diz çöken Willy Brandt örneği izleseydi, intikamcılar ve kurbanları yatışacak mıdır?”* ³⁶⁰

³⁶⁰ Cumhuriyet, 8 Mart 1981.

Odalar Birliğinin Tepkisi

Öte yandan Türkiye Ticaret Odaları, Sanayi Odaları ve Ticaret Birliği Yönetim Kurulu bir bildiri yayınlayarak Fransız Hükümeti'ni eleştirdi. Bildiri özetle şöyle: *“En az cinayetler kadar elem ve esef verici olan odur ki, katliamın yapıldığı Fransa’da hükümet, milletlerarası kurullarla kendi himayesine tevdi edilmiş bu masum görevlilerimizin elim akıbetlerine karşı seyirci kalabilmekte, dostluk ve insanlık duygularını hiçe sayan bu umursamazlıkla insanlık suçu işleyen bu hainleri yakalamak ve hak ketleri cezayı vermekten kaçınabilmektedir.*

Fransız Hükümeti’nin ne çağdaş bir devlet olmanın, ne de insanlık kurallarıyla bağdaştırılması mümkün olmayan bu davranışının, cinayetlerin devamını teşvik edeceği açıktır.” ³⁶¹

Dışişlerinin Açıklaması

Dışişleri Bakanlığı dün bir açıklama yaparak, Fransa Devlet Başkanı Gircord d’Estaing’in Dışişleri Bakanı Türkmen’le geçen ay Paris’te yaptığı ikili görüşme sırasında *“Fransa Ermenilerin tarihsel olgusuna karşı gelemmez”* dediği yolunda bazı gazetelerde çıkan haberlerin doğru olmadığını bildirdi. ³⁶²

2.2.61. Paris’teki Türkler Cinayeti Kınadı

Paris, (Leyla Umar) - Paris Büyükelçiliğimiz Çalışma Ataşesi Reşat Moralı ile din görevlisi Tecelli Arı’nın Ermeni teröristlerce şehit edilmesini kınama amacıyla dün Paris’te bir yürüyüş yapıldı.

Çalışma Ataşeliği önünde toplanan Türk işçi ve öğrencileriyle Müslüman ülke temsilcileri, saldırının meydana geldiği yere kadar yürüyerek siyah bir çelenk koydular.

Republique alanında toplanan Türkler, Bastille alanına kadar süren sesiz yürüyüşleri sırasında, Ermeni teröristleri ve Fransız makamlarını kınayan pankartlar taşıdılar. Yürüyüş sırasında Fransız polisi geniş önlemler aldı. İki saat süren yürüyüş Chatelet’de olaysız şekilde sona erdi. ³⁶³

³⁶¹ Cumhuriyet, 8 Mart 1981.

³⁶² Cumhuriyet, 8 Mart 1981.

³⁶³ Cumhuriyet, 9 Mart 1981.

Moralı ve Arı'nın Cenazeleri

Çalışma Ataşesi Reşat Moralı ve din görevlisi Tecelli Arı'nın cenazeleri dün katafalka konuldu. Ziyaretçiler, katafalkın önünde saygı duruşunda bulundular. İki şehidimizin cenazelerinin Türkiye'ye getirilmesi için yarın askeri bir uçak Paris'e gelecek. Büyükelçilik önündeki törenden sonra cenazeler Türkiye'ye gönderilecek. Çarşamba günü Ankara'da yapılacak törenden sonra Moralı İstanbul'da, Arı da İzmir'de toprağa verilecek.³⁶⁴

Tepkiler

BM Genel Sekreteri Waldheim, New York'ta yaptığı açıklamada, Moralı ve Arı'nın öldürülmesi olayını sorumsuz bir saldırı olarak nitelendirdi. Saldırı ile Devlet Hukukunun ve uluslararası sözleşmelerin açıkça ihlal edildiğini belirtti. Waldheim, olaydan büyük üzüntü duyduğunu kaydetti. Türkiye Hahambaşı Davit Asseo, dün İstanbul'da yaptığı açıklamada iki Türk görevlisinin öldürülmesini kınadı ve *“insanlığın temel haklarına vaki bu tecavüzlerin durdurulması için din adamlarının üstün gayret sarf etmelerini”* istedi.³⁶⁵

2.2.62. Fransız Konsolosluğu Önündeki Önlemler

Fransa'daki Türk Büyükelçiliği Çalışma Ataşesi Reşat Moralı ile Din Görevlisi Tecelli Arı'nın Ermeni teröristlerce öldürülmesinden sonra dahi elçilik binası önünde Fransız güvenlik kuvvetlerinin önlem almaması kınanırken, İstanbul'daki Fransız Başkonsolosluğu'nda alınmış önlemler sürdürülüyor.³⁶⁶

2.2.63. Cenaze Töreni Yarın

Cumhuriyet Haber Merkezi- Paris'te Ermeni teröristlerce şehit edilen Çalışma Ataşemiz Reşat Moralı ve din görevlisi Tecelli Arı'nın cenazeleri yarın askeri bir uçakla Ankara'ya getirilecek. İki Türk görevlisin cenazelerini almak üzere bugün askeri bir uçak

³⁶⁴ Cumhuriyet, 9 Mart 1981.

³⁶⁵ Cumhuriyet, 9 Mart 1981.

³⁶⁶ Cumhuriyet, 10 Mart 1981.

Paris'e gidecek. Paris'te Türk Büyükelçiliği'ndeki törenden sonra Ankara'ya getirilecek cenazeler devlet töreni ile kaldırılacak.³⁶⁷

Fransız TV'nin Tutumu

Paris'te Türk diplomatlarına karşı girişilen Ermeni saldırıları ile uluslararası terörizmi protesto amacıyla önceki gün yapılan kınama yürüyüşünü Fransız TV'ni izlemedi. TRT'nin yürüyüşle ilgili film çekme istemini de Fransız TV'si reddetti. Red gerekçesinin” günlerden pazar olması ve bu nedenle ellerinde yeterli kameranın bulunmaması” olduğu bildirildi. TRT, bu konuda önceki akşam verdiği haber bülteninde *“Fransız TV'ni, Paris'teki yürüyüşün filme alınması için TRT'nin Avrupa Yayın Birliği kuralları çerçevesinde yaptığı ve ısrarla tekrarladığı başvuruları kabul edilmedi”* biçiminde duyurdu.³⁶⁸

Üniversiteli Kadınların Tepkisi

Üniversiteli Kadınlar Derneği Yönetim Kurulu, Ermeni teröristlerce Türk diplomatlarına karşı yapılan insanlık ve uygarlık dışı saldırıları kınadı.³⁶⁹

2.2.64. Cenazeler Geldi Tören Bugün

Cumhuriyet Bürosu Ankara- Paris Çalışma Ataşesi Reşat Moralı ile din görevlisi Tecelli Arı için bugün Ankara'da bir devlet töreni düzenlenecek. Törene Devlet Başkanı Orgeneral Kenan Evren ile MGK üyeleri de katılacak.

Moralı ve Arı'nın cenazeleri dün Türkiye'ye askeri uçakla getirilmeden önce Paris Büyükelçiliğimizde bir tören düzenlendi. Törene, şehitlerimizin yakınları ile elçilik görevlileri katıldı. Moralı ve Arı'nın bayrağa sarılı tabutları dün akşam Ankara'ya getirildikten sonra Gülhane Askeri Tıp Akademisi'ne konuldu. Cenazeler bugün 12'de Başbakanlık önüne getirilecek ve burada hazırlanan katafalka konulacak. Bir dakikalık saygı duruşundan sonra Çalışma Bakanı Esener ve Çalışma Bakanlığından bir görevli birer konuşma yapacaklar Cenazeler daha sonra askeri araçlara konulacak, kortej bando ve tören kıtası eşliğinde Maltepe Camisi'ne kadar yürüyecek. Cenaze namazından sonra, Gazi Mustafa Kemal Bulvarı'nda saygı yürüyüşü yapılacak. Daha sonra Moralı'nın

³⁶⁷ Cumhuriyet, 10 Mart 1981.

³⁶⁸ Cumhuriyet, 10 Mart 1981.

³⁶⁹ Cumhuriyet, 10 Mart 1981.

cenazesi İstanbul'a, Arı'nın cenazesi de İzmir'e gönderilecek ve buralarda toprağa verilecek.³⁷⁰

Kadınların Yürüyüşü

Türk Kadın Dernekleri Federasyonu üyeleri bugün 11. 30'da Başbakanlık önünde toplanarak Atatürk Bulvarı ve Şili Caddesi yoluyla Fransa'nın Ankara Büyükelçiliği'ne kadar sessiz bir protesto yürüyüşü yapacak. Türk kadınları yürüyüş sırasında Fransız Büyükelçiliği önüne siyah bir çelenk bırakacak, bu arada Fransa'daki cinayetleri kınayan iki bildiri de Fransız Büyükelçisi Emile Cazimajou'ya verilecek. Fransız Kültür Merkezi'nin, bugünkü cenaze töreni nedeniyle bir gün kapalı kalacağı bildirildi.

Çanakkale Barosu, Fransa Devlet Başkanına bir telgraf göndererek, iki görevlimizin şehit edilmesi olayında Fransız güvenlik kuvvetlerinin duyarsız kalmasını protesto etti.³⁷¹

2.2.65. Uluslararası “Ermeni Bağımsızlığı” Sorunu

Büyük Tören

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Paris'te Ermeni teröristlerce öldürülen Çalışma Ataşesi Reşat Moralı ve din görevlisi Tecelli Arı için dün Başbakanlık önünde bir devlet töreni yapıldı. İki görevlimizin cenazeleri Maltepe Camisi'nde kılınan öğle namazından sonra Gazi Mustafa Kemal Bulvarı'nda saygı yürüyüşü yapıldı. Bu arada, Türk kadınları Başbakanlık'tan Fransız Büyükelçiliği önüne kadar bir kınama yürüyüşü yaptı ve siyah bir çelen bıraktı.

Ankara'ya önceki akşam getirilen Moralı ve Arı'nın cenazeleri sabah Gülhane'den alınarak saat 11.25'te Başbakanlık önüne getirildi. Burada yapılan Devlet töreni saat 12'de yapıldı. Törene Devlet Başkanı Orgeneral Kenen Evren ile MGK üyeleri de katıldı.

Başlarında bir asker ile bir polis nın nöbet tuttuğu Türk Bayrağı'na sarılı cenazeler katafalka alındıktan sonra bir dakikalık saygı duruşunda bulunuldu.

Daha sonra bir konuşma yapan Çalışma Bakanı Turhan Esener, saldırı olayını kınadı. *“İnsanlık dışı bu saldırının hürriyet ve insan haklarının öncülüğünü yapan*

³⁷⁰ Cumhuriyet, 12 Mart 1981.

³⁷¹ Cumhuriyet, 12 Mart 1981.

Fransa’da vuku bulmuş olması düşündürücüdür.” Esener şöyle konuştu: “Reşat Moralı’ya sıkılan kurşunlar insan emeğine ve dolayısıyla çalışma hayatına ve hürriyetine sıkılmış kurşunlardır. Bir din adamı olarak görev ifa eden Tecelli Arı’nın menfur ve karanlık emeller ulaşmak için öldürülmüş olması bütün insanları rencide etmiştir. Arı’ya sıkılan kurşunlar manevi değerlere sıkılmıştır. Yurt dışı temsilcilerimize karşı işlenen insanlık dışı saldırıları huzurunuzda nefret ve şiddetle lanetliyoruz.

Uluslararası terörizmin bir parçasını teşkil eden bu saldırıların önlenmesi için bütün ulusların ortak bir tavır takınması gerekmektedir. Temsilcilerimizin bulundukları ülkelerin yetkili makamlarınca Birleşmiş Milletler kararlarına da uygun olarak en etkin şekilde korunması için gerekli tedbirlerin alınmasını bekliyoruz .”

Esener, iki Türk görevlisinin şehit edilmesinden dolayı Türk milletinin bir bütün olarak yas içerisinde bulunduğunu belirterek, *“millet olarak canilerin yakalanmasını ve cezalandırılmasını, bu canilerin yakalanarak adalet önüne çıkarılması ve hak ettikleri cezalara çarptırılmaları tek tesellimiz olacaktır”* şeklinde konuştu.

Esener’in ardından çalışma bakanlığı mensupları adına Osman Terzi’de bir konuşma yaparak şunları söyledi: *“İnsan haklarının kişilerin varlıklarının ortadan kaldırılmasına seyirci kalınmasından sonra savunulması ne kadar anlamsız ise görevlendirildikleri ülkelerin yasal güvencesine emanet edilen kardeşlerimizin güven içerisinde hizmet yapmalarını sağlamak için etkili tedbirlerin alınmamış olması görmek de o denli acı bir gerçektir. Bu husus kesinlikle bilinmelidir ki, bütün bu yıldırma ve sindirme hareketleri işlenen cinayetler karşısındaki kayıtsızlıklar insanlık, barış ve kardeşlik uğrunda hizmetlerimizi engelleyemeyecektir.”*

Cenazeler daha sonra eller üzerine alınarak askeri araca konuldu. Maltepe Camisi’ne götürülen iki görevlilerimizin cenazeleri daha sonra kılınan öğle namazından sonra Gazi Mustafa Kemal Bulvarı’nda bir saygı yürüyüşü şeklinde taşındı. Reşat Moralı’nın cenazesi İstanbul ‘a Tecelli Arı’nın da İzmir’e toprağa verilmek üzere gönderildi.³⁷²

³⁷² Cumhuriyet, 13 Mart 1981.

Kadınların Yürüyüşü

Türk Kadınlar konseyi ve kadın dernekleri Federasyonu tarafından Moralı ve Arı'nın Ermeni teröristlerce öldürülmesini kınayan iki mektup dün Fransa'nın Ankara Büyükelçisi'ne verildi.

Saat 12.15'te Başbakanlık önünde başlayan yürüyüş sırasında kadınlar, Fransa'yı kınayan pankartlar taşıdılar. Kadınlar Büyükelçiliğin kapısına siyah bir çelenk koydular. Türk kadınlarının bıraktıkları iki mektupta *"Fransa Hükümeti'nden Türk diplomatlarının etkili bir şekilde korunmasını ve canilerin bir an önce cezalandırılmasını"* istediler. Ermeni teröristlere karşı Fransa'daki otorite boşluğunu kınadılar.³⁷³

2.2.66. Reşat Moralı'yı da Toprağa Verdik

İstanbul Haber Sevisi- Paris'te Ermeni teröristlerce öldürülen Çalışma Ataşesi Reşat Moralı, dün İstanbul'da düzenlenen törenle Karacaahmet Mezarlığı'nda toprağa verildi. Moralı'nın cenazesi Ankara'da önceki gün devlet töreni düzenlendikten sonra uçakla İstanbul'a getirildi. Cenaze Gümüşsuyu Askeri Hastanesi'nden alınarak düzenlenen bir törenle Karacaahmet Mezarlığında toprağa verildi.³⁷⁴

Koster'in Mesajı

Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisi Başkanı Mans J.D. Koster, Paris'te öldürülen iki Türk görevlisi ile ilgili olarak Dışişleri Bakanı İlter Türkmen'e bir taziye mesajı gönderdi. Koster mesajında, *"Şiddet eylemlerine daima karşı çıkmış olan asamblemiz, 25 Martta Lahey'de yapılacak Daimi Komisyon Toplantısı sırasında her türlü terörizm hareketlerini kınayan ve teröristlere karşı mücadelede tüm hükümet ve milletlerimizin müşterek tutum izlemelerini öngöreceği yeni bir rapor ele alacaktır"* dedi.³⁷⁵

³⁷³ Cumhuriyet, 13 Mart 1981.

³⁷⁴ Cumhuriyet, 14 Mart 1981.

³⁷⁵ Cumhuriyet, 14 Mart 1981.

2.2.67. Fransız Basınında Haber ve Yorum

Le Monde, Türkiye’deki Fransızların Tehdit Edildiklerini İleri Sürdü

(UBA) - Fransa’nın en çok satan gazetelerinden biri olan Le Monde, Türkiye’deki Fransızların sürekli tehdit edildiklerini ileri sürdü.

Le Monde, un konuya ilişkin bir haberinde, Reşat Moralı ile Tecelli, Arı’nın bir süre önce Paris’te Ermeni teröristlerce şehit edilmelerinden sonra Türkiye’deki Fransızların, “*Öldürülen bir Türk’e karşı iki Fransız öldürülecek*” şeklinde tehditler aldıkları iddia edildi.

“Le Monde” Gazetesi’nin “*Paris’te öldürülen iki Türk diplomatın cenaze törenine Orgeneral Evrende katıldı*” başlığı altında verilen haberde ayrıca Türk kadınlarının cinayetleri protesto amacı ile yaptıkları yürüyüşe yer verildi ve Türk gazetelerinde Fransız Hükümeti’nin olaylara kayıtsız kaldığına ilişkin yazılardan özetler sunuldu.³⁷⁶

2.2.68. Moralı ve Arı’nın Katledilmesi Danimarka ve Fransa’da Protesto Edildi

Cumhuriyet Haber Merkezi - Paris Çalışma Ataşemiz Reşat Moralı ve din görevlisi Tecelli Arı’nın Ermeni teröristlerce öldürülmesini protesto amacıyla Fransa ve Danimarka’da protesto yürüyüşleri yapıldı. Fransanın Lyon, Caen ve Montargis kentleri ile Danimarka’nın başkenti Kopenhag’da yapılan protesto yürüyüşlerine binlerce Türk katıldı. Yürüyüşe katılan Türkler Ermeni terörü ile Fransa’nın tutumunu kınayan pankartlar taşıdılar, bildiriler dağıttılar.

Kopenhag’da Danimarka polisi farsız Büyükelçiliğine Türklerin siyah çelenk koymalarına engel oldu. Polis siyasal sürtüşmeye yol açacağı gerekçesiyle çelenk konulmasına engel olduğunu bildirdi. Bir polis komiseri “*Danimarkalı politikacıların Fransız Hükümeti’nden çekinmeleri ve Ermenilerin Türk Konsololuğuna saldırıda bulunabilecekleri gerekçesiyle çelenk koydurmadıklarını*” söylemiştir.³⁷⁷

³⁷⁶ Cumhuriyet, 18 Mart 1981.

³⁷⁷ Cumhuriyet, 22 Mart 1981.

2.2.69. Brüksel’de Yarın Ermeni Katliamlarını Protesto Yürüyüşü Yapılıyor

Belçika, (ANKA) - Ermeni katliamlarını protesto için bir süre önce Belçika’da yapılması planlanan, ancak daha sonra ertelenen yürüyüş yarın yapılacaktır. Türk işçi dernekleri ile kültür derneklerinin ortaklaşa düzenledikleri protesto gösterileri, Türkiye saatiyle 15.00- 18.00 saatleri arasında yapılacaktır.

Rogler Meydanı’nda başlayacak olan protesto yürüyüşü, Scharbeek’e kadar sürecek, yürüyüşe katılacak Türkler, daha sonra yürüyüşün başladığı Rogler Meydanı’na gelerek, İstiklal Marşı okuyacak ve yürüyüşü tamamlayacaklar.

Bu arada işçi dernekleri ile kültür derneklerinin, yürüyüş sırasında taşınacak pankartlar, söylenecek sloganlar ve dağıtılacak yazılı metin üzerinde görüş birliğine vardılar.³⁷⁸

2.2.70. Ermeni Terörü Yaygınlaşıyor

Cumhuriyet Haber Merkezi- Ermeni tedhiş örgütlerince yurtdışındaki Türk görevlilerine yapılan saldırılara bir yenisi önceki gece bu kez bir başka Avrupa ülkesi Danimarka’da eklendi ve Kopenhag’da oturduğu abartmanın asansöründe silahlı saldırıya uğrayan Çalışma Ataşesi Cavit Demir ağır yaralandı. Olayı, Ermeni tedhiş örgütleri üstlenirken, saldırganlar yine yakalanamadı.

Ankara bürosunun aldığı bilgilerle göre, saldırı Türkiye saati ile 01.20 sıralarında meydana geldi. Cavit Demir, Kopenhag’daki evine giderken asansör kapısında kimliği henüz saptanamayan kişilerin silahlı saldırısına uğradı. Saldırganlar Cavit Demir’e altı el ateş ettiler. Cavit Demir, ikisi çenesinden, ikisi karnından, biri sol akciğer, biri de kolundan olmak üzere altı kurşun yarası almış olmasına rağmen üçüncü kattaki dairesine çıktı. Demir, eşinin ve aynı binada oturan Büyükelçilik mensupları ile hemen Rita Hastanesi’ne kaldırıldı ve burada kendisine ivedi cerrahi müdahalede bulunuldu.

Demir’in sağlık durumu hakkında verilen bilgilere göre, Çalışma Müşavirimiz ameliyattan sonra ölüm tehlikesini atlattı. İlk aşamada, iç organlarına yapılan ameliyatı tamamlanan Demir dün 07.30’da bu kez çenesindeki yara için yeniden ameliyata alındı. Dışişleri Bakanlığı’nın bildirdiğine göre, iç organlarındaki organlarındaki ameliyatı

³⁷⁸ Cumhuriyet, 27 Mart 1981.

başarı ile gerçekleştiren doktor, çene nahiyesine yapılan cerrahi müdahalenin hayati tehlike taşımadığını ve beklenmedik bir gelişme olmadığı takdirde müşavirimizin yaşama şansının çok kuvvetli olduğunu belirtti.

Dışişleri de bir açıklama yaparak, Demir'in ameliyat edildikten sonra durumunun iyiye gittiğini ve hayati tehlikeyi büyük ölçüde atlattığını bildirdi. AFP, Çalışma Müşavirimize yapılan cerrahi müdahalenin 14 saat sürdüğünü bildirdi.³⁷⁹

Olayı Üstlenen Ermeni Örgütleri

Silahlı saldırı Agance France Press ve Reuter ajanslarına edilen telefonlarda, iki Ermeni tedhiş örgütü adına üstlenildi. Bu tedhiş örgütlerinin birincisi “*Gizli Ermeni Ordusu*”, diğeri de “*Adalet İçin Ermeni Halkı Grubu*” adını taşıyor.

Bu arada dün Beyrut'taki Amerikan AP Ajansı bürosuna telefon eden meçhul bir kişi de Türkiye'nin Danimarka Çalışma Müşavirinin “*Ermeni Kırımı Adalet Komandoları*” örgütlerince yaralandığını söyledi. Kendisini örgütün sözcüsü olarak tanıtılan kişi; “*hedefimiz sadece Türk diplomatları ve kurumlarıdır. Yeniden saldıracağız*” dedi. Sözcü, Ermeni Adalet Komutanları Örgütü'nün, Ermenistan Gizli Ordusu ile hiçbir ilişkisinin bulunmadığını kaydettikten sonra, kendi örgütüne mensup tedhişçilerin, Paris, Vatikan, Madrid, Lahey, Bern, New York, Los Angeles ve Sydney 'de Türk diplomatları ve kurumlarına karşı çeşitli terör eylemlerinde bulunduğunu bildirdi.

UBA'nın haberlerine göre Cavit Demir'in hastaneye getirildiğinde şuurunun yerinde olduğunu ve polise ifade verdiği bildirildi.

AFP verdiği ilk haberde, silahlı saldırıya uğrayan Türk diplomatlarının, Büyükelçilik Ataşesi İlban Akıncılar olduğunu belirtti. Kopenhag polisinin verdiği bilgiye göre, bu karışıklık Cahit Demir ve İlban Akıncılar'ın aynı adreste oturmalarından çıktı. AFP'nin haberinde, Danimarka polisinin, Demir'in vurulmasını Reuster'in Londra bürosuna edilen telefonda öğrendiklerini belirtti.

Danimarka polisi, olaydan sonra Demir'in oturduğu evin çevresini kordon altına aldı. Danimarka radyosu da, sürekli olarak saldırıyla ve olayla ilgili gelişmeleri duyuran

³⁷⁹ Cumhuriyet, 4 Nisan 1981.

yayınlar yaptı. Polis, radyo aracılığıyla halka çağrıda bulunarak, olayın meydana geldiği bölgede görülebilecek şüpheli kişilerin ihbar edilmelerini istedi.

Bu arada olayı soruşturmakla özel bir polis timi görevlendirildi. Kopenhag Büyükelçiliğinde görevli diğer Türk görevliler de saldırının yapıldığı evin bulunduğu ve genellikle diplomatların yaşadığı mahalledeki temsilcilerin araçlarının çevresinde olaydan üç gün önce şüpheli bir kişinin görüldüğünü bildirerek eşkâlini tarif ettiler.³⁸⁰

Uçakların Kalkışına İzin Verilmedi

Yine Ankara bürosunun haberine göre, olayın görgü tanığı bulunmuyor. Yalnızca silah seslerini duyan kişilerin ifadelerinin alınabildiği belirtildi. Danimarka polisi, sınırlarda da gereken uyarıları yapıldığını bildirdi. Olayın haber alınmasından sonra Kopenhag Havaalanındaki uçakların kalkmasına izin verilmedi.³⁸¹

Danimarka Polisi Engel Olmuştu

Danimarka’da ilk kez bir yabancı silahlı saldırıya uğrarken, bu olay Türkiye ‘ye yönelik ikinci saldırı oluyor. 1979 yılının ekim ayında da, THY bürosuna bir bomba konulmuş, patlama sonucu iki kişi yaralanmıştı.

Bu arada Paris’te şehit edilen Moralı ve Arı’nın öldürülmelerini protesto amacıyla Kopenhag’da 21 Mart 1981 günü yapılan yürüyüşten sonra Fransız Büyükelçiliği’ne Türklerin siyah çelenk koymasına Danimarka polisinin engel olması da hatırlatıyor. Nitekim bir polis komiseri siyasi sürtüşmeye yol açacağı gerekçesiyle engel olduğunu belirtirken “*Danimarkalı politikacıların Fransız Hükümeti’nden çekinmeleri ve Ermenilerin Türk Konsoloshu’na saldırıda bulunabilecekleri gerekçesiyle çelenk koydurmadıklarını*” söylemişti.

Son 8 yıl içinde Ermeni teröristlerince Türk görevlileri ve temsilciliklerine yapılan ve 13’ü ölümlü sonuçlana 43 saldırı oldu. Son olarak 4 Mart 1981’de Türkiye’nin çalışma Ataşesi Reşat Moralı ile yanında bulunan din görevlisi Tecelli Arı, üç Ermeni teröristtin silahlı saldırısı sonucu öldürülmüştü.³⁸²

³⁸⁰ Cumhuriyet, 4 Nisan 1981.

³⁸¹ Cumhuriyet, 4 Nisan 1981.

³⁸² Cumhuriyet, 4 Nisan 1981.

2.2.71. Saldırganların Yakalanmasını İstedik

Ankara Danimarka Hükümeti'ni Uyardı

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Kopenhag Ticaret Müşaviri Cavit Demir'in Ermeni teröristlerce vurulması üzerine Türk hükümeti, gerek Ankara gerekirse Kopenhag'da Danimarka Hükümeti nezdinde girişimlerde bulunarak, saldırganların bir an önce yakalanmasını istedi.

Danimarka'nın Ankara'daki Büyükelçisi Lorens Petersen dün Dışişleri Bakanlığı'na çağrıldı ve Bakan Vekili İlhan Öztürk Türk Hükümeti'nin bu konudaki görüşlerini kendisine iletti. Benzer şekilde Kopenhag Büyükelçimiz Behçet Türemen de, Danimarka Dışişleri Bakanlığı nezdinde girişimlerde bulundu. Büyükelçi Türemen, Danimarka'nın da gerekli önlemleri alması ve suçluların kısa süre içinde yakalanması için Türkiye'nin beklentisi dile getirildiği belirtildi.

Danimarka Dışişleri Bakanı Kjøle Oleza, görüşmeden sonra yaptığı açıklamada Cavit Demir'e yöneltilen saldırıyı şiddetle kınadığını bildirdi. *“Bir kez daha Türkiye'nin yabancı ülkelerdeki diplomatlarına karşı alçakça bir saldırı düzenlendiğine tanık olduk. Hükümet şimdi de Danimarka'ya sığırayan bu tür anlamsız tedhiş hareketlerini şiddetle kınamaktadır, failleri yakalamak için her şey yapılacaktır. Yaralanan Büyükelçilik görevlisine ve ailesine hükümetimin üzüntülerini belirtmek isterim”* dedi.

Çalışma Bakanlığı Müsteşarı Hikmet Büyüklimanlı, a.a.'ya yaptığı, açıklamada olayı üzücü olarak nitelediği ve *“tüm milletler el birliğiyle uluslararası terörizme bir çözüm getirmek mecburiyetindedirler”* dedi.³⁸³

Öztürk

Devlet Bakanı ve Dışişleri Başkan Vekili İlhan Öztürk saldırıyı nefretle kınadığını bildirdi. *“Masum insanların pervasızca canına kıymakta tereddüt etmeyen terörizme karşı dünyanın her köşesinde müessir bir mücadelenin yapılabilmesi için bütün dünya devletlerinin yakın bir işbirliğine girmeleri şarttır. Canilerin pervasızca suç işlemelerinin başlıca nedeni bu insanlık dışı cinayetlerin faillerinin bulunamamasıdır”* dedi.

³⁸³ Cumhuriyet, 4 Nisan 1981.

Danimarka'nın Ankara Büyükelçisi Lorens Petersen, Türk Çalışma Ateşi Cavit Demir'e yapılan saldırının korkunç olduğunu belirtirken "olaydan büyük üzüntü duyuyoruz" dedi.

Danimarka polisinin saldırganları yakalamak için her türlü önlemi aldığını, geniş bir arama faaliyetine girdiğini belirten Petersen *"saldırganlar son derece profesyonellerdir. Ve çok çabuk oradan yok olmaktadır. Yine de yakalanmalarını ümit ediyoruz"* diye konuşmuştu.

Başbakan Bülent Ulusu saldırıda ağır yaralanan Cavit Demir'e ve Demir'in annesine birer geçmiş olsun mesajı gönderdi. Duyduğu üzüntüyü belirtti. Devlet Bakanı İlhan Öztrak'da, Cavit Demir ile Danimarka'nın Türk Büyükelçisi Behçet Türemen 'e geçmiş olsun telgrafları gönderdi. Bu arada Türk - İş, KTÜ, Atatürk Üniversitesi yönetim kurulu Kemalist Atılım Birliği, Cavit Demir'e yapılan saldırıyı şiddetle kınadılar.³⁸⁴

Sessiz Yürüyüş Yapılacak

Bu arada Ermeni terörizmini kınamak amacıyla Federal Almanya'nın Hamburg ve Dortmund kentlerinde sesiz protesto yürüyüşü yapılacak. Hamburg'ta bugün, Dortmund'da yarın düzenlenecek olan yürüyüşlere çok sayıda Türkün katılacağı öğrenildi.³⁸⁵

2.2.72. Ermenilerin Gösterileri İçin Atina'nın Dikkati Çekildi

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Ankara, geçtiğimiz hafta Atina'da yapılan ve Türkiye sınırları içinde bağımsız bir Ermeni devletinin kurulması özlemlerinin dile getirildiği toplantıdan dolayı Atina'nın dikkatini çekecek. Atina Büyükelçimiz Fahir Alaçam'a Yunan Hükümeti nezdinde bu konuda girişimde bulunmak üzere Ankara'dan direktif gönderildiği Dışişlerine yakın kaynaklarca belirtildi. Buna göre, Büyükelçi Alaçam, Yunan makamlarının Türkiye'yi hedef alan bu nitelikteki bir toplantıya seyirci kalmasına dikkat çekilerek, bunun iki ülke arasındaki dostça ilişkiler sürdürmesi ile bağdaşmadığını bildirecek.

Atina'da geçtiğimiz hafta bazı fanatik Ermeni örgütlerince düzenlenen toplantıda yapılan konuşmalarda Türkiye aleyhinde sloganlar atılmış, bağımsız bir Ermeni

³⁸⁴ Cumhuriyet, 4 Nisan 1981.

³⁸⁵ Cumhuriyet, 4 Nisan 1981.

devletinin kurulması özlemi dile getirilmiş, bu doğrultuda afişler sergilenmişti. Türkiye ile Yunanistan arasında bir yumuşama havasının sürmekte olduğu ve her iki tarafın da havayı olumsuz yönde etkileyecek danışlardan kaçındıkları bir dönemde Yunan Hükümeti'nin Ermeni örgütlerinin bu toplantısına seyirci kalması diplomatik çevrelerde çeşitli soru işaretlerinin doğmasına yol açmış bulunuyor. Yunan Hükümeti geçtiğimiz yıllarda da bazı fanatik Ermeni örgütlerinin Türkiye aleyhindeki faaliyetleri karşısında seyirci kalmıştı.

Öte yandan, FKÖ'nün Ankara temsilcisi Abu Firas dün bir açıklama yaparak söz konusu toplantıda FKÖ'nün Atina temsilcisinin hazır bulunduğu iddiasının doğru olmadığını bildirdi. Abu Firas yayımlanan haberin emperyalizm ve Siyonizm yanlısı basın çevreleri tarafından sürekli, gelişme içindeki Türkiye - FKÖ ilişkilerini bozmak amacıyla uydurulduğunu da bildirdi.³⁸⁶

FKÖ Nezdinde Girişim Yapıldı

Bu arada, hafta içinde TV'de gösterilen *“olayların içinden”* adlı programda bazı ayrılıkçı teröristlerin Filistin kamplarında eğitim gördüklerini açıklamalarından sonra Ankara'daki FKÖ temsilcisi nezdinde girişimde bulunulduğu açıklandı. Dışişleri Enformasyon Genel Müdürü Kaya Toperi, bu konuda ki bir soruyu yanıtlarken , *“bu tür haberler çıktığı zaman FKÖ temsilcisi nezdinde girişim yapılmaktadır. Bu kez de yapılmıştır.”* dedi. Kaya Toperi aynı programda Lübnan'daki kampların konu edilmesinden sonra Lübnan Hükümeti nezdinde gerek Ankara gerekse Beyrut'ta girişimde bulunulduğunu da bildirildi.³⁸⁷

2.2.73. Cavit Demir Tehlikeyi Atlattı

Haber Merkezi - Ermeni teröristlerce Kopenhag'daki apartmanın asansöründe uğradığı silahlı saldırı sonucu ağır yaralanan Çalışma Ataşemiz Cavit Demir'in hayati tehlikeyi atlattığı bildirildi. Hastane yetkilileri 14 saat süren bir dizi ameliyattan sonra Cavit Demir'in dün narkozun etkisinden kurtarılarak kendine geldiğini belirttiler. Yetkililer, Ataşemizin ağır bir ameliyat geçirmesi nedeniyle sürekli bakım altında bulundurulduğunu kaydettiler.

³⁸⁶ Cumhuriyet, 4 Nisan 1981.

³⁸⁷ Cumhuriyet, 4 Nisan 1981.

Bu arada Danimarka polisi, saldırıyla ilgili soruşturmanın sürdürüldüğünü açıkladı. Ancak olayla ilgili olarak henüz bir ipucu ele geçirilemedi. Ermeni terörü Danimarka’da gazetelerin çoğu grevde olduğu için yayınlanmakta olan 2 gazetede televizyon ve radyo haberlerinde geniş yer aldı. Fransa’dan sonra Danimarka televizyonunda da Ermeni teröristleri haklı çıkartmaya çalışan bir yoruma yer verilir. TV deki bir yorumda Amerika’daki Ermeni hareketinin görüntülerine yer verilerek, Ermeni katliamına değinildi. Buna karşın gazetelerde de yer alan Türkiye Büyükelçiliği ile Danimarka Dışişleri Bakanı arasındaki görüşmeye ve açıklamaya yer verilmedi.

İktidar yanlısı sosyal demokrat Actuel Gazette’si, olayı tarafına bir şekilde yansıttı. Muhafazakâr Jyilends Posten Gazetesi’nin yorumunda ise O olayın faili “*Ermeni Adalet Komandoları*”nın “*Gizli Ermeni Ordusuyla hiçbir ilgisi olmadığı*” kaydedildi. Bugüne kadar da Türk diplomatının öldürüldüğünün belirtildiği yorumunda Ermeni tarihi anlatıldı ve “*1.Dünya savaşında Türk Hükümeti 1.700 Milyon Ermeni ’yi Suriye ’ye sürmek istemiş. Bu arada sanıldığına göre, 750 bin Ermeni ölmüştür*” dedi.

Dışişleri Bakanı Türkmen, Danimarka Dışişleri Bakanı Kled Olesen’e gönderdiği cevabı mesajda, Danimarka polisinin bu olayın tahkikatında hiçbir gayreti esirgemeyeceğini belirtmiş olmasından duyduğu memnuniyeti belirtti. “*Uluslararası terörizme karşı mücadelede ancak bütün ilgili devletlerin tam bir işbirliği suretiyle bir başarı şansı olabilir*” dedi. Çalışma bakanı Turhan Esener de saldırıyı şiddetle nefretle kınadığını bildirdi.³⁸⁸

2.2.74. Senatör Thurmon’un İddiası: Ermeni Örgütlerinin Sovyetlerle Bağlantısı Olabilir

Washinhton, (a.a) - Amerikalı senatör Thurmond, ABD Kongresi’nde bir konuşma yaparak, “*Türk diplomatlarına Ermeni teröristlerce saldırıları*” kınadı.

Senatör Thurmond konuşmasında “*1974 yılından bu yana 17 Türk diplomatı ile yakınlarının bu tür saldırılarla katledildiklerini*” anlattı. “*Bu saldırıları Gizli Ermeni Kurtuluş Ordusu’nun, Sovyet desteği aldığı belirtilen terörist örgütlerinden birisi olabileceğini*” öne sürdü.

³⁸⁸ Cumhuriyet, 5 Nisan 1981.

Konuşmasında “Gizli Ermeni Ordusu” temsilcilerinin 1980 Nisanında Beyrut’ta yaptıkları basın toplantısında Marksist Leninist slogan ve ifadeler kullandıklarına” dikkat çeken Senatör Thurmond, daha önce konu ile ilgili olarak Amerikan Christian Science Moniser Gazetesi’nde çıkan yazısının da Kongre tutanaklarına geçirilmesini istedi.

Senatör Kongre’de üyelere okuduğu ve tutanaklara geçirilmesini istediği yazıda *“Türkiye’nin diplomatlarına Ermeni teröristlerce yapılan saldırılar karşısında, müttefiklerinin ilgisiz kalmasından hoşnutsuzluk duyduğu”* kaydediliyor. Ve *“Türklerin, Batı dünyasının Amerikalı diplomatların İran’da rehin tutulmaları dönemindeki sürekli protestolarını hatırlatmakta ve Tahran’daki Amerikalılar gibi Türk diplomatları da aynı dokunulmazlıklara sahip değiller mi? diye sorumaktadırlar”* görüşüne yer veriliyor.

Senatör, *“Moskova’nın bütün cinayetler karşısında sesiz kaldığını”* ileri sürerek sözlerini şöyle tamamladı. *“Her ne kadar bu cinayetlerin bilfiil Sovyetlerce düzenlendiği konusunda delil yoksa da şüphesiz Sovyetler bu olayları kendi çıkarlarına veya yararlarına saymaktadırlar. Şüphesiz cinayetler karşısında fantastik aşırı sağcı Rumlar ve Kıbrıslı Rumlar gibi ellerini oğuşturan başkaları da vardır.”*³⁸⁹

2.2.75. Türkmen, Ermenilerle ilgili Soruları Yanıtladı

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Dışişleri Bakanı İlder Türkmen’in önceki gün Pennsylvania Üniversitesi’nde vereceği konferans öncesinde bazı Ermeni dernekleri Türkiye aleyhinde bildiriler dağıttılar. Türkmen’e, konferanstan sonra da Ermeni iddialarının dile getirildiği sorular yöneltildi. Türkmen bu soruları yanıtlarken, Ermenilerin Türkiye’de yaşadıkları bölgelerde her zaman bir azınlık oluşturduklarını bildirdi.

Dışişleri Bakanlığı’ndan dün verilen bilgiye göre, kalabalık bir dinleyici topluluğunun katıldığı konferansta, Türkmen Uluslararası terörizme ve bu arada, Ermeni terörist gruplarının Türk diplomatlarına karşı işledikleri cinayetlere de değindi ve tarihi gerçeklerin tamamen tahrif edilmek istendiğini bildirdi.

Dışişlerinin açıklamasına göre, soru cevap bölümüne geçildiğinde de bazı Ermeni asıllı öğrenciler, Türkmen’e “malûm” Ermeni iddialarını dile getiren “önyargılarla

³⁸⁹ Cumhuriyet, 6 Nisan 1981.

dolu” sorular yönelttiler. Türkmen soruların tümünü “*sükûnetle*” yanıtladı ve tarihi gerçekleri açıkladı. Bu arada, bir Ermeni öğrencenin “*Ermenileri sadece tehcir ettiğinizi iddia ettiğinize göre bunların dönmelerine neden izin vermiyorsunuz*” şeklindeki bir sorusuna Türkmen, “*Türkiye’de yaşadıkları bölgelerde daima bir azınlık teşkil etmiş olan Ermeniler, Türkiye’den ayrıldıktan sonra gittikleri ülkelerin vatandaşlığına geçmişler, bu suretle bir yabancı ülke tebaası statüsüne dâhil olmuşlardır*” yanıtını verdi. Konferans sonunda Türkmen öğrenciler tarafından alkışlandı.

Bu arada, konuşması sırasında Türkmen, Türk Hükümeti’nin Atatürk yılı dolayısıyla üniversiteye Türkiye için bir araştırma bursu tahsis ettiğini açıkladı.³⁹⁰

2.2.76. Kopenhag ve Angers’de Ermeni Terörünü Kınama Yürüyüşleri Yapıldı

Ankara, (a.a.) - Yurt dışındaki Türk görevlilerine Ermeni teröristlerce yapılan saldırıları kınamak amacıyla dün de Danimarka’nın Kopenhag, Fransa’nın Angers kentlerinde protesto yürüyüşleri yapıldı. Kopenhag’da saat 14’de belediye meydanında toplanan çok sayıda Türk, kentin en önemli caddesini izleyerek geçen perşembe günü silahlı saldırıda ağır yaralanan Çalışma Ataşemiz Cavit Demir’in tedavi gördüğü Rita Hastanesi’ne kadar sesiz bir yürüyüş yaptı. Yol boyunca Ermeni terörizmini kınayan pankartlar taşıyan Türkler, hastane önünde şehit edilen temsilcilerimiz için saygı duruşunda bulundu. Bu arada yürüyüş tertip komitelerinden bir heyet yürüyüşten önce Cavit Demir’in yattığı hastanenin nöbetçi Başhekimini ziyaret ederek Cavit Demir’e gösterilen ilgiye teşekkür eden bir mektup verdiler.

Fransa’nın Angers kentindeki yürüyüşün de büyük bir disiplin ve olaysız şekilde geçtiği belirtildi. Öte yandan Hollanda’nın Rotterdam kentinde de 26 Nisanda bir protesto yürüyüşü yapılacak.³⁹¹

³⁹⁰ Cumhuriyet, 10 Nisan 1981.

³⁹¹ Cumhuriyet, 12 Nisan 1981.

2.2.77. Ermeniler Atina’da Yürüdü

Atina, (THA) - Ermenilerin dün Atina’da “Orteus” Sineması’nda yaptıkları toplantı ve daha sonraki gösteri, yaklaşan seçimler için yatırım yapmayı kollayan Yunanistan’ın siyasi partileri tarafından bir fırsat olarak kullanıldı.

Orteus Sineması’nda yapılan Ermeni Ulusal Komitesi üyeleri, iktidar partisi Yeni Demokrasi, Pan- Helenik Sosyalist Parti (Pasok) Kadiso, Edek ve Eda partilerinin milletvekilleri katıldılar, Moskova yanlısı Yunanistan Dış Komünist Partisi’nin ise toplantıya temsilci göndermediği görüldü, Bir buçuk yıl önce Atina’da kurulan Küçük Asya ve Kıbrıs Halkları Dayanışma Komitesi adlı örgütün Başkanı Yannis Magryatis, Atatürk’e dil uzattı ve Yunanistan Hükümeti’ni Atatürk’ün 100. Doğum Yıldönümüne katılma kararından dolayı protesto etti.

Atina’da Orteus Sineması’nda 1.500’e yakın Ermeni’nin katıldığı gösteride Ermeni Ulusal Komitesi adına konuşan H. Hacarduryan 1915’te Türklerin Ermenileri katlettiklerini öne sürerek uluslararası camiada Türklerin bu konuda suçlanmasını istedi ve Türkiye’nin Doğu illerinden Van, Bitlis, Muş, Erzurum, Ardahan ve Kars’ın Ermenilere geri verilmesini talep etti. Daha sonra kürsüye, 1,5 yıl önce Atina’da Küçük Asya ve Kıbrıs Halkları Dayanışma Komitesi adı ile kurulmuş Komitenin başkanı Yannis Magryatis çıktı. Ermeni korosunun bir ulusal şarkı söylemesinin ardında gösterinin ana konuşmacısı Serhan Faraçyan, kürsüye geldi.

Faraçyan konuşmasında, Ermeni sorununun 1915 katliamından sonra ortaya çıkmadığını, bunun Türkiye açısından daha önce mevcut olduğunu, bunun için de Türkiye’nin 1915’te Ermenileri öldürdüğünü öne sürdü.

“Halkımız, oldu - bitti teorisinin asılsızlığını kanıtlamak zorunluluğunu üstlenmiş bulunmaktadır” dedi. Fraçyan, zora başvurmak yöntemlerinden de söz ederek şunları sıraladı: “Şimdiye kadar halkımız barışçı mücadelenin dikkat çekilmemekte olduğunu görmüştür. İnsancıl değerler ve anlayışlar örgütlü cinayet ve soykırıma karşı koyamamaktadır. Ve maalesef medeniyetimiz adaleti bizzat icra etme yolunu seçmiştir. Eminiz ki, bir kişi ölünce üzülmüyorlar, fakat biz bir milyon beş yüz bin kere üzüldük. Gene de halkımız intikam peşinde değil, sadece vatandaşlarının geri verilmesini istiyorlar, vatanını arıyor.”

İktisadi Yeni Demokrasi Partisi'nin adına konuşan eski Bakanlardan Yannis Varsitsyotis, gösterinin üçlü bir amacı olduğunu söyleyerek bunu şöyle açıkladı:

- 1- Tarihin kara bir sayfasının kurbanlarına saygı göstermek,
- 2- Sorunun mevcudiyetini hatırlamak,
- 3- Çocuklarımıza ders vermek,

Varsitsyotis, sözlerine şöyle devam etti:

“İnsan ve Hristiyan olarak unutulabiliriz. Ama halkların unutmaya ve affetmeye hakları yoktur. Bunu yaparlarsa dünya haritasından silinmeye mahkûmdurlar.”

Pasok Milletvekillerinden Apostolose Kaklamanis, partinin lideri Andreos Pandrau'nun gösteriye mesajını ilettikten sonra yaptığı konuşmada partisinin dünyadaki kurtuluş hareketlerine, bunların hepsine dostluk hisleri beslediğini, üstelik Ermeni ve Yunan halklarının özel bir ilişkisi olduğunu ve her iki halkın da aynı saltanat altında aynı trajedileri yaşadığını iddia etmiştir.

Edek Partisi adına konuşan Neoklis Sorris ise bu gösteriye fiilen katılmaya geldiklerini açıkladı. Sorris, Atatürk'ün 100'üncü yıldönümü törenlerinin Selanik'te 19 Mayıs'ta kutlanması kararına karşı hükümeti eleştirerek bu tarihin Helenizm'e karşı Atatürk'ün başlattığı savaşın başlangıç günü olduğunu ileri sürdü.

Eda Partisi'nin temsilcisi, Manolis Giezos ise şunları söyledi. *“Bizi buraya çağırdığınıza göre demek ki ulusal konumuzdaki suskunluk duvarını yıkmayı becerdiniz onun içinde sizi kutlarım. Bu demektir ki mücadeleniz kısa zamanda başarıya ulaşacaktır.”*³⁹²

Yürüyüş

1500 kişi daha sonra sinemadan çıkarak Atina'daki meçhul asker anıtına yürüyüş yaptı ve yürüyüş sırasında ellerinde sloganlar yazılı pankartlar taşıdı. İngilizce ve Yunanca sloganlar şöyledir: Ermeni davasını destekleyin. 1,5 milyon kurban haklı çıkmayı bekliyor. Mücadele devam ediyor. Davası için mücadele Ermeniler Kıbrıslılar ve Kürtler ortak düşman ortak mücadele.³⁹³

³⁹² Cumhuriyet, 20 Nisan 1981.

³⁹³ Cumhuriyet, 20 Nisan 1981.

2.2.78. Atina'ya Nota Veriyoruz

Ankara, (Cumhuriyet Haber Bürosu) - Türkiye fanatik Ermeni gruplarının faaliyetlerine seyirci kaldığı gerekçesiyle Yunan Hükümeti'ni resmen protesto edecek. Önceki gün Atina'da Ermeni Ulusal Komitesince düzenlenen ve Türkiye'de bağımsız bir Ermen devletinin kurulması isteminde bulunulan toplantı ve gösterilerinin ardından dün konu Ankara'da değerlendirildi ve Yunanistan'a bir protesto notası verilmesi kararlaştırıldı.

Dışişleri Bakanlığı sözcüsü Büyükelçi Oktay İşçen de dün gazetecilerin bu konudaki sorularını yanıtlarken, *“Yunan Hükümeti nezdinde gerekli girişimlerde bulunulacaktı”* dedi. Büyükelçi İşçen, konunun üzerinde ciddiyetle durulduğunu da bildirdi. Bu arada Atina'dan Ankara'ya gelen haberlere göre, Atina Büyükelçimiz Fahir Alaçam Yunan Dışişleri yetkilileriyle bir görüşmede bulundu.

Ankara'nın, fanatik Ermeni gruplarının faaliyetlerine göz yumduğunu belirterek bizim dostlukla bağdaşmayacağını bildirmesine karşılık, konuyu iki ülke arasında ciddi bir sorun haline getirme eğiliminde olmadığı belirtiliyor. Diplomatik çevrelerde dikkat çekilen nokta, söz konusu toplantıya hükümetteki Yeni Demokrasi Partisi'nden Milletvekili Yuannis Varti Varviciostis 'in da katılması ve bir konuşma yaparak *“Partim halkların kendi kendilerine yön vermelerinden yanadır. “Mücadele adaleti getirecektir” sloganının gerçekleşmesini partim adına temenni ediyorum”* şeklindeki sözleri ile fanatik iddiaların yanında tavrı alması.

Başkentteki diplomatik çevrelerde yapılan değerlendirmeler konunun Yunanistan'da yaklaşan seçimler öncesinde siyasi partiler arasında propaganda malzemesi olarak kutlanıldığı yolunda Pasok'un başından beri fanatik Ermeni iddialarını savunurken hükümetteki Yeni Demokrasi Partisi'nin de gelebilecek eleştiriler karşısında tavrı almak gereğini duyduğu anlaşılıyor. Bu durumun Türk - Yunan ilişkilerine yansısı ciddi soru işaretlerini beraberinde getiriyor. Çünkü hükümetteki Yeni Demokrasi Partisi bir yandan Dışişleri Bakanı Mitsotakis'in Ankara'da yapıcı karşılanan demeçleri ile dostluk havası yaratırken, aynı zamanda Devlet Başkanı Kostantin Karamanis'e yakınlığı ile tanınan bir temsilcisi Türkiye'ye karşı bir toplantıda dayanışma gösterisinde bulunabiliyor.

Diplomatik kaynaklara göre, Yunan Hükümeti'nin fanatik Ermeni gruplarının faaliyetleri karşısında seyirci kalması yeni bir tutum değil. Bundan önce de Ermenilerin benzer faaliyetlerini doğrudan desteklememekle birlikte hiç olmazsa ses çıkarılmadığı yaygın bir kanı. Son olarak bundan üç hafta kadar önce Ermeni gruplarının Atina'daki bir kapalı toplantısı nedeniyle Ankara Atina'daki Büyükelçimiz Alçam aracılığı ile bir diplomatik girişimde bulunmuş ve Yunan Hükümeti'nin dikkatini çekmişti.

Yunan hükümeti, Ankara'nın bugüne kadar Ermeni faaliyetleri konusunda yaptığı uyarılara yanıt olarak, söz konusu faaliyetlere anayasa gereğince karışmayacağını belirtti. Yunan Hükümeti miting yapma özgürlüğünün anayasada yer aldığını, buna göre bu tür toplantıları yasaklamayacağını bildirdi. Bununla birlikte Ankara'daki yetkililerde egemen olan kanı istediği zaman Yunan Hükümeti'nin bu tür faaliyetler karşısında alabileceği önlemler olduğu yolunda.³⁹⁴

2.2.79. Kopenhag Çalışma Ataşemiz Cavit Demir Taburcu Edildi

Kopenhag, (Cumhuriyet)- Ermeni teröristlerce 2 Nisan günü evine giderken silahlı saldırıya uğrayarak ağır yaralanan Kopenhag Çalışma Ataşesi Cavit Demir, dün öğleden sonra tedavi gördüğü hastaneden taburcu edildi. Cavit Demir'in bir süre Türkiye'nin Kopenhag Büyükelçisi Behçet Türkmen'in evinde istirahat edeceği, daha sonra da Türkiye'ye geleceği bildirildi. Hastane yetkilileri, Cavit Demir'in aldığı kurşun yaralarının ileride bir sakatlığa yol açmasının söz konusu olmadığını ve sağlık durumunun gün geçtikçe düzeldiğini bildirdiler.³⁹⁵

2.2.80. Atina'yı Protesto Ettik

Ermeni Faaliyetleri İle İlgili Türk Notası Yunanistan'a Verildi

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Ankara geçtiğimiz hafta sonu Atina'da yapılan ve fanatik Ermeni özlemlerinin dile getirildiği toplantı için Yunan Hükümeti'ni dün bir nota vererek resmen protesto etti. Protesto notası Yunanistan'ın Ankara'daki Büyükelçisi Georges Papulias 'a iletildi. Büyükelçi Papulias dün sabah Dışişleri Bakanlığı Genel Sekreteri Büyükelçi Kamuran Gürün tarafından Bakanlığa çağrıldı. Dışişleri Genel

³⁹⁴ Cumhuriyet, 21 Nisan 1981.

³⁹⁵ Cumhuriyet, 21 Nisan 1981.

Sekreteri Büyükelçi Gürün bu konuda hazırlanan notayı Yunan Büyükelçisine ilettili, ayrıca Türkiye'nin olaydan duyduğu kaygı ve tepkiyi kendisine sözlü olarak da ifade etti.

Dışışleri çevrelerinden edinilen bilgilere göre, notada Yunan Hükümeti'nin Ermeni faaliyetlerine dikkat çekildiği ve bu gibi faaliyetlerin tekrarını olmaması için derhal etkili önlemlerin alınması istendi. Notada Yunanistan topraklarının Türkiye'ye karşı düşmanca faaliyetler için kullanılmasına izin verilmemesi de istendi. Bilindiği gibi, geçtiğimiz pazar günü Atina'da Ermeni Ulusal Komitesince düzenlenen bir toplantıda fanatik Ermeni iddiaları dile getirmiş. Yapılan konuşmalarda Türkiye'nin Doğu illerinden Van, Bitlis, Kars, Muş ve Erzurum'un ilhakı talep edilmişti. Aynı toplantıda söz alan ve aralarında hükümetteki Karamanlis'in Yeni Demokratik Partisi ile muhalefetteki Sosyalist Pasok'un temsilcilerinin de dâhil olduğu Yunanlı politikacılar da söz konusu Ermeni isteklerini desteklediklerini bildirmişlerdi. Dayanışma gösterisi daha sona düzenlenen ve Türkiye aleyhtarı sigortaların atıldığı yürüyüş ile son bulmuştu.³⁹⁶

Le Monde'a İlan Verdiler

Öte yandan Fransa'da Ermeniler Le Monde gazetesinde Türkiye aleyhine tam sayfalık bir ilan ver diler. İlanda Ermenilerin eski iddiaları yineliyor. Bu arada geçen yıl Bern'de bir Türk görevlisine saldırmaktan tutuklu bulunan bir Ermeni için yardım çağrısı yapılıyor. Le Monde gazetesinde yayınlanan ilanın bir işçinin 2 yıllık ücretinin karşılığı olduğu bildiriliyor.³⁹⁷

2.2.81. Elçilik Personelinden Ölen ya da Yaralanan Olmadı

Ermeniler, Tahran Büyükelçimiz Binasına Saldırdı

Ankara , (Cumhuriyet Bürosu) - Fanatik Ermeni gruplarının saldırılarının hedefi bu kez de Tahran Büyükelçiliğimiz oldu. Dün büyükelçiliğimiz önünde gösteri düzenleyen Ermeniler bahçeye girip camları taşlarken saldırganlardan üçü büyükelçilik binasının damına çıktılar. Devrim muhafızlarının göz yaşartıcı bomba kullanmasıyla bastırılan olayda büyükelçilik personelinden ölen ya da yaralanan olmadı. Bu arada, 24 Nisan

³⁹⁶ Cumhuriyet, 22 Nisan 1981.

³⁹⁷ Cumhuriyet, 22 Nisan 1981.

Ermeniler günü dolayısıyla yurtdışındaki temsilciliklerimizde alınan güvenlik önlemleri arttırıldı.

Olay dün öğle saatlerinde gösteriye katılan Ermenilerin birer birer Tahran'ın en büyük caddelerinden biri olan Hiyabani Firdevsi Caddesi üzerinde bulunan Türk büyükelçiliği önünde toplanmaları ile başladı. Bir büyükelçiliğin önündeki meydana açılan yan caddede kısa sürede büyük bir kalabalık meydana geldi. Türkiye aleyhtarı sloganlar atan ve pankartlar taşıyan topluluk görgü tanıklarının ifadelerine göre büyükelçiliğin 200 metre kadar uzaklığında durmaktaydı.

Tahran'dan Ankara'ya gelen haberlere göre, İran polisi başlangıçta saldırganları durdurmak istedi, ancak sayıca az olmaları nedeniyle polisler bütün çabalarına karşılık bunda başarılı olamadılar. Bunun üzerine 100 kişilik topluluk kalabalıktan ayrıldı ve büyükelçiliğe doğru yürüdü. Çeşitli pankartlar taşıyan bu grup büyükelçiliğin parmaklıkları önünde durdu ve gösterisini sürdürdü. Bu sırada İran polisi topluluğun daha fazla bir taşkınlıkta bulunmasını engellemek istedi. Ancak bunda yetersiz kalınca saldırganlar bahçe duvarlarından atlayarak bahçeye girdiler ve gösterilerine burada da devam ettiler. Bahçedeki saldırganlar daha sonra da büyükelçilik binasının camlarını taşlamaya başladılar. Bu sırada topluluğun içinde üç saldırgan büyükelçilik binasının çatısına çıktı.

Büyükelçilik mensuplarının büyük bir bölümünün binada bulundukları sırada meydana gelen saldırı olayı, çatıdaki üç kişinin içeri girmeye çalıştıkları sırada silahlı devrim muhafızlarının olay yerine gelmeleri ile önlendi. Saldırganlar devrim muhafızlarına da karşı koyunca devrim muhafızları topluluğu dışarı çıkartmak için göz yaşartıcı bomba kullandılar. Bu sırada devrim muhafızları çatıya da çıkarak burada bulunan saldırganları aşağı indirdiler. Muhafızlar bahçedeki saldırganları topluca bahçeden çıkarttıktan sonra büyükelçiliğin önündeki kalabalığı dağıttılar.

Ankara'ya gelen bilgilere göre devrim muhafızlarının yakaladıkları Ermeni saldırganların üzerlerinde kimlik taşımadıkları için kimlikleri öğrenilemedi. Dışişleri Bakanlığı yetkilileri, olay sırasında büyükelçilik mensuplarına herhangi bir zarar gelmediğini bildirdi. Tahran'daki Türk büyükelçiliğine yapılan saldırıyla birlikte Türk

temsilciliklerine saldırı düzenlenen ülkeler arasına İran da katıldı. Saldırı sırasında Türk Büyükelçisi Tansuğ Bileda'nın Büyükelçilik binasında bulunduğu öğrenildi.³⁹⁸

2.2.82. Protesto Nota'mızı Reddeden Yunanistan'a Karşılık Verilmedi

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Dışişleri Bakanlığı, geçen pazar günü Atina'da yapılan ve fanatik Ermeni özelemlerinin dile getirildiği toplantı dolayısıyla yaptığı protestoyu Yunan Hükümeti'nin reddetmesini karşılıksız bıraktı. Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Büyükelçi Oktay İşcen, dün gazetecilerin soruları üzerine Yunanistan'ın Türk notasını yanıtladığını doğruladı. İşcen, Yunanistan'ın Ankara'daki Büyükelçisi Georges Papulias'ın önceki gün Dışişleri Genel Sekreteri Kamuran Gürün'ü ziyaret ederek kendisine salı günü verilen notaya hükümetinin yanıtını getirdiğini bildirdi.

Bununla birlikte İşcen Türk notasında yer alan Ermeni faaliyetleri konusunda önlem alınması istemi karşılıksız bırakan ve Ankara'nın tepkisini "haksız" olarak nitelendiren Yunanistan'ın yanıtı üzerinde görüş belirtmedi. Bunun yerine Yunan Hükümeti'nin yanıtını açıkladı. Bakanlık Sözcüsünün açıklamasına göre, Yunan Hükümeti yanıtında Ermenilerin benzer gösterileri bundan önceki yıllarda da gerçekleştirdiklerini hatırlattı ve geçen pazar günü yapılan gösterinin daha önceki yıllardaki faaliyetleri aşmadığını belirtti.

Yunan Hükümeti yanıtında bir sinema salonunda yapılan toplantıdan sonra bir temsilci grubunun meçhul asker abidesine bir buket koymak için izin aldığını, sonuç itibarıyla gösteriler, Türkiye aleyhine görülüp hükümet tarafından onaylanmamakla birlikte anayasa ve yasalar çerçevesinde suç oluşturmadığından bunların, yasaklanmasının mümkün olmadığını da bildirdi.

Yunan Hükümeti'nin yanıtında "buket koyma sırasında Türkiye aleyhine bir taşkınlık yapılmadığı hususunda Yunan makamlarına aksetmiş bir bilgi bulunmamaktadır. Dolayısıyla Yunan topraklarının Türkiye aleyhine faaliyetler için kullanılmasına izin verilmesi gibi bir durum söz konusu olmamıştır" denildi.

Ankara'da eleştiri konusu olan, hükümetteki Karamanlis'in Yeni Demokrasi Partisi'nden bir milletvekilinin de gösterilere katılması konusunda ise Yunan hükümeti,

³⁹⁸ Cumhuriyet, 24 Nisan 1981.

söz konusu milletvekilinin hükümetinin ve partisinin bilgisi dışında kendi başına hareket ettiğini ve bu toplantıya Yunan Radyo ve TV'sinde yer verilmediğini belirtti.³⁹⁹

2.2.83. Ermeniler Atina, Kudüs ve Fransa'nın 3 Kentinde Gösteri Yaptı

Haber merkezi - Ermeniler dün Atina, Kudüs ve Fransa'nın üç kentinde gösteri yaptılar. aa'ya göre Atina'daki gösteriye 100'kadar genç Ermeni katıldı. Üç kişilik bir grup Türkiye'nin 1915 olaylarının kabul etmesini isteyen bir dilekçeyi büyükelçiliğe vermek istedi. Ancak buna izin verilmedi. Göstericilerin “*Yaşasın silahlı mücadelemiz*” yazılı pankartlar taşıdığı bildirildi. Kudüs, Paris, Lyon ve Marsilya kentlerinde yapılan gösterilerde ise fanatik Ermeni özlemleri dile getirildi. Bu arada Fransa Cumhurbaşkanı adayı sosyalist Mitterrand'ın Ermeni gösterilerine gönderdiği mesajlarda, Cumhurbaşkanı seçilirse 1915 olaylarının uluslararası belgelere geçmesi için çalışacağını söylediği öne sürüldü.

Öte yandan Tahran Büyükelçiliğimizin önceki gün fanatik Ermeni gruplarının saldırısına uğramasından sonra İran İçişleri Bakanlığı dün bir açıklama yaparak ülkedeki Ermenilerin maceracı gruplara uymamalarını istedi. Bu arada, İran Başbakanı Muhammed Ali Recai kendisi nezdinde girişimde bulunan Türk Büyükelçisi Tansuğ Bleda'ya olaydan duyduğu üzüntüyü bildirdi ve gereken önlemlerin alınacağını belirtti. Türk hükümeti gerek Tahran gerekse Ankara'da bir dizi diplomatik girişimde bulunarak İran makamlarından ülkede bulunan Türk diplomatların ve ailelerinin yaşamlarının ve mali varlıklarının korunacağına ilişkin güvence istedi.

Tahran'dan Ankara'ya ulaşan haberlere göre İran İçişleri Bakanlığı da bir açıklama yaparak olaydan duyduğu üzüntüyü belirtti. Açıklamada İçişleri Bakanlığınca gösteri için verilen iznin amacı dışına taşırıldığı ve bazı maceracı gruplarca saptırıldığı belirtildi. Açıklamada, “*İran İslam Cumhuriyeti'nde huzur içinde yaşamakta olan Ermeniler şereflerini korumalı, bu maceracı grupların faaliyetleri dışında kalmalıdırlar. Ermeniler bu tür olayların yenilenmesinden ve kendi huzurlarını bozabilecek davranışlardan kaçınmalıdırlar*” denildi. İran İçişleri Bakanlığı ayrıca Ermenilerden “*Maceracı Ermenilerin*” kimliklerinin Bakanlığa bildirmesi de istedi.

³⁹⁹ Cumhuriyet, 24 Nisan 1981.

Edilen bilgilere göre, İran makamlarının Türk tarafına verdikleri bilgilerde, Ermenilerin izin başvurusunu, gösterilerin Büyükelçiliğin 200 metre kadar uzağında gerçekleştirilmesi koşuluyla, kabul ettiklerini bildirdiler. İran makamları buna karşılık topluluk içinden bir grubun izin sınırının açtığını, bu nedenle güvenlik görevlilerinin yetersiz kaldığını kaydettiler.⁴⁰⁰

2.2.84. Büyükelçi Bleda İran TV'sinde Konuştu:

Ermeni Saldırısı Türk - İran İlişkilerini Bozmayı Amaçlıyor

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Tahran Büyükelçimiz Tansuğ Bleda, İran televizyonuna bir demeç vererek, geçen hafta Türk Büyükelçiliğine yapılan saldırının Türk - İran ilişkilerini bozmayı amaçladığını belirtti. Büyükelçi Beleda, *"Bu saldırının hedefi İran'daki Ermeni toplumunun sistematik olarak bazı emperyalist çevrelerce tahriş edilmiş bir tarihe dayanarak hissiyatlarını açıklaması değil, doğrudan doğruya Türk - İran dostluğunu zedelemektir"* dedi.

İki ülke arasındaki dostluk ve kardeşliğin kaynağını tarihten, ortak manevi ve din bağlamından aldığını belirten Bleda, sözlerine devamla, *"Bu tür olaylar asla bu dostluğu zedeleyemeyecektir ve zedelemesine izin vermeyeceğiz"* dedi.

Söz konusu olayı çıkaran ve Büyükelçiliğe saldıran kişilerin tümünün Ermeni olduğu yolundaki İran makamlarının beyanlarını paylaştığını açıklayan Tansuğ Bleda, şunları söyledi: *"İran Devleti'nin en yetkili kişilerinin bize verdiği taahhütlere güvenerek bir daha bu Müslüman ülkede bu tür bir olay olamayacağına, çıkarılmak istense dahi devletin buna müsaade etmeyeceğine ve olayları çıkartanların süratle yakalanarak layık oldukları cezaya çarptırılacaklarına inanıyoruz. Hükümetimiz dost ve kardeş İran halkından bunu beklemektedir."*

*Bana verilen bu imkândan yararlanarak Sefareti o gün canla başla savunan polis, Pasdar (Devrim Muhafızı), tüm güvenlik kuvvetlerine teşekkür ediyorum ve olaylarda yaralanmış olanlar için de geçmiş olsun dileklerimi sunuyorum."*⁴⁰¹

⁴⁰⁰ Cumhuriyet, 25 Nisan 1981.

⁴⁰¹ Cumhuriyet, 29 Nisan 1981.

2.2.85. Roma’da Somut Gelişme Yok Ancak Diyalog Sürdürülecek

Ermeni Olayı

Altan Öymen bildiriyor; Bir saatten fazla süren, iki Dışişleri Bakanı’nın görüşmesinde özellikle bu görüşmede Türkmen’in Yunanistan’da Ermenilerin katıldığı son Türk aleyhtarı gösteri ve benzeri Türkiye’ye yönelik hareketler üzerinde durulduğu ifade edildi.

Bu görüşmeden sonra iki Dışişleri Bakanı, gazetecilere kısa açıklamalarını yaparken, Türkmen bu konuya doğrudan doğruya değinmeksizin genel olarak şunları söyledi: *“Özellikle son zamanlarda Türkiye ile Yunanistan arasındaki atmosfer üzerinde olumsuz etkileri olan bazı gelişmeler üzerinde durduk”* dedi.

Mitsotakis ise, bu konuda bir gazetecinin doğrudan doğruya sorduğu sorunun muhatabı oldu. Son Ermeni taraftarı gösterileri üzerine şöyle konuştu: *“Yunanistan demokratik bir ülkedir. Böyle gösteriler hükümetin kontrolü dışında bir bildiri verilerek yapılıyor. Öteki Avrupa ülkelerinde de yapıldığı gibi... Yoksa Yunan Hükümeti Türkiye aleyhindeki hiç bir faaliyeti desteklemez.”*

Yunan Dışişleri Bakanı görüşmeler sırasında da Türkiye’nin bu konu üzerinde durmasıyla ilgili olarak aynı savunmayı yaptığını ve öteki demokratik ülkelerde buna benzer gösteriler olurken, Türkiye’nin Yunanistan’daki bu gösteriler fazla duyarlık gösterdiğini söylediğini bildirdiği öğrenildi.

Belirttiğine göre Türk Dışişleri Bakanı da kendisine böyle bir gösterinin Yunanistan’da yapılmasının anlamının başka olduğunu, iki ülke arasında ilişkilerin düzeltilmesine çalışırken, böyle bir olayın olmasının, bunun üzerinde dikkatle durulmasını gerektirdiğini belirtti ve gösteriye hükümet taraftarı milletvekilinin katılımını da hatırlattı.⁴⁰²

2.2.86. “Ermeni Sorunu” Sempozyumu Yapıldı

İstanbul Haber Servisi - İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Gazetecilik ve Halkla İlişkiler Yüksek Okulu son sınıf öğrencileri tarafından düzenlenen sempozyumda tarihsel,

⁴⁰² Cumhuriyet, 4 Mayıs 1981.

siyasal yönleriyle ve kamuoyunu yönleriyle ve kamuoyunu açısından “Ermeni sorunuyla” tartışıldı.

Türk-Ermeni Cemaati açısından Ermeni sorununu anlatan Gazeteci-Yazar Hagop Sıvaslıyan, bugüne kadar Ermeni sorununa, normal koşullar içinde, objektif ve bilimsel yaklaşılmadığından yakındı. Soruna hep yabancıların, kendi kişisel çıkarları doğrultusunda ve sübjektif ve yaklaşıtlarını ve sonunda da yine dışarıda da tarafların soruna çözüm getirmeyecek bir biçimde karşı karşıya geldiklerini anlattı.

Sivaslıya günümüzde Ermeni soruna ayrı ayrı yaklaşılması, teröre birlikte karşı çıkılması bu ülkeye yönelik düşmanlıklara birlikte karşı konulması ve sorunlara da korkmadan aile içindeki sorunlar olarak yaklaşılması gerektiğini savundu.

Tarihsel yönü ile Ermeni sorununu anlatan Prof. Nejat Göyünç, Osmanlı İmparatorluğu’nda Ermenilerin Türklerle en iyi geçinen azınlık olduklarını anlattı. Dış tarihçilerle her kiki tarafında büyük zararlar gördükleri olayların hatırlattı, iki milletin bir birlerine kültürel etkisi olduğunu vurgulayarak, *“bununla beraber, bazı büyük devletler ve çevreler Türk düşmanlığını alevlendirmekte, iki milletin arasını tedhiş olayları ile açmakta kendi siyasetleri açısından fayda görmektedirler. Bunun kurbanı da her iki millet olmaktadır. Türkiye kuvvetli olduğu zaman Ermenilerin Türkiye aleyhine hiçbir harekette bulunmaması da olayların dış tahriklerden meydana geldiğini kanıtlar”* dedi.

Siyasal yönüyle Ermeni sorununu ele alan Prof. Esat Çam, geçmişte olduğu gibi bu günde Ermeni sorununun çıkmasında dış güçlerin etkisinin önemini vurguladı. Fransa’da seçim kaygısı Amerika’da Ermeni lobisinin etkinliği, Yunanistan’daki siyasal amaçlı destek gibi ikinci derecede rol oynayan etkilenmeler yanında, Ermeni sorununun yaratılması ve tahrik edilmesinde asıl nedenin Türk toplumunun beraberliğini bölme amacıyla birleştğini söyledi.

Dr. Mehmet Turaç ise Türk ve dünya kamuoyu açısından Ermeni sorununa yaklaşırken Osmanlı İmparatorluğu’nda meydana gelmiş ve o devirde kalması gereken bir sorunun günümüzde canlandırılmaya çalışıldığını söyledi. Türk kamuoyunun sorunu doğru dürüst dahi bilmediğinin, öğrencilerin yaptığı bir araştırma sonucu ile de

kanıtlandığını, yabancı kamuoyunun ise soruna tek taraflı yaklaştığını belirtti. Sorunun doğru saptanıp Türk ve yabancı kamuoyuna sunulması anlatılması gerektiğini savundu.⁴⁰³

2.2.87. Haig, ABD Hükümeti Adına Türkmen'den Özür Diledi

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Dışişleri Bakanlığı ABD Başkanı Ronald Reagan'ın bundan bir süre önce Musevilere yapılan soykırımı kınamak amacıyla yaptığı bir konuşmada, *"Ermenilere yapılan soykırımı"* da kınaması ile ilgili olarak herhangi bir yorumda bulunmadı. Bu arada, Reagan'ın söz konusu konuşmasında Ermeni soykırımını *"Kamboçya'daki soykırım"* ile birlikte andığı bildirildi.

İsminin açılanmasını istemeyen Dışişleri Bakanlığının üst düzeydeki bir yetkilisinin verdiği bilgiye göre, 30 Nisan tarihinde bir Musevi derneği tarafından İkinci Dünya Savaşı sırasında Musevilere yapılan mezalimi anmak amacıyla düzenlenen bir törene katılan Başkan Reagan'ın konuşmasında Ermeni soykırımından söz etmesi üzerine Washington'daki Türk Büyükelçiliği hemen girişimde bulundu.

Yetkilinin verdiği bilgiye göre, Büyükelçi Elekdağ Dışişleri Bakanlığı nezdindeki girişimleri yanında Beyaz Saray'daki Reagan'ın metin yazarları ile de görüştü. Ermeni soykırımı ile ilgili ifade gösterildiğinde ABD'li yetkililer, bundan haberleri olmadığını kendi bilgileri dışında metne konulduğunu bildirdiler. Amerikalı yetkililer, Ermeni soykırımı ile ilgili ifadenin Beyaz Saray'daki Ermeni asıllı bir metin yazarı tarafından eklendiğini açıkladı.

Diplomatik kaynakların belirttiklerine göre ABD Dışişleri yetkilileri Büyükelçi Elekdağ'a durumun bir *"kaza"* sonucu ortaya çıktığını belirterek kesinlikle Amerikan yönetiminin görüşlerini yansıtmadığını ve Türk Amerikan ilişkilerini olumsuz yönde etkilenmesini istemediklerini bildirdiler. Konunun Dışişleri Bakanı İlder Türkmen ile ABD Dışişleri Bakanı Alexander Haig arasında Roma'da yapılan görüşmede de ele alındığı ve Haig'in Türkmen'den bu konuda özür dilediği bildirildi. Amerikalı yetkililerin olayı *"kaza"* olarak nitelendirmelerine karşılık söz konusu ifadeyi konuşmaya sokan Ermeni asıllı metin yazarı hakkında herhangi bir işlem yapılmadığı ve konunun Beyaz Saray içinde kaldığı öğrenildi.⁴⁰⁴

⁴⁰³ Cumhuriyet, 7 Mayıs 1981.

⁴⁰⁴ Cumhuriyet, 9 Mayıs 1981.

2.2.88. Fransa'ya Nota Verdik

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu)-Paris'teki THY bürosunun Ermeni teröristlerce işgal edilmesi üzerine Fransa'ya nota verdiğimiz bildirildi. Bu arada Cenevre'de şehit edilen Mehmet Yergöz'ün cenazesi bugün yurda getirilecek ve pazartesi günü düzenlenecek devlet töreninden sonra Fethiye'de toprağa verilecek. Türkiye'nin Fransa'ya "*Ermeni teröristleri*" koruduğu ve eylemleri hoş gördüğü için verdiği nota dün Fransız Büyükelçisine iletildi.

Türkiye'nin Fransa'ya verdiği notada, Fransa'da Ermenilerin Türklere ve Türk kuruluşlarına yönelttikleri saldırıların önlenmesi konusunda Fransız Hükümeti'nin daha enerjik bir tutum takınması istendi.

Notada ayrıca THY bürosunu 1,5 saat işgal edilen Ermenilerin yakalanarak, adalet huzuruna çıkartılması da istendi.⁴⁰⁵

İsviçre'yi Tehdit Etiler

Öte yandan Beyrut'ta Ermeni Gizli Kuruluş Ordusu adına yayınlanan bildiride, Cenevre'deki bir Türk diplomatını öldürmekle suçlanan Markekci Camkocian'ın serbest bırakılmaması halinde tüm dünyada İsviçre'ye karşı eylemlere girişileceği bildirildi. Bildiride Kızılhaç Örgütü'ne de çağrıda bulunarak kötü koşullar altında yaşayan Ermenilerin durumlarının uluslararası insancıl örgütlerde tartışılması isteniyor.⁴⁰⁶

ABD Kongresi'nde Kınandı

Washington, (a.a) - ABD Temsilciler Meclisi üyesi Donbitter, geçen pazartesi günü Kongre'de bir konuşma yaparak Ermeni tedhişini kınadı. Kayıtlara geçen konuşmasında Pitter, tedhişin Avrupa'da büyük boyutlara ulaştığını ve Papa 2.Jean Paul'ün bile bu tür eylemlere hedef olduğunu belirterek, özellikle Türk diplomatları ile ailelerine yönelik saldırıların yoğunlaştığını söyledi.

Pensilvanya Eyaleti temsilcisi olan Ritter "*Gizli Ermeni Kurtuluş Ordusunun*" kimler tarafından oluşturulduğunu amaç ve hedeflerinin ne olduğunu sordu. Bu grubun 1980 Nisanında Beyrut'ta düzenlediği basın toplantısında, bir ipucu elde edilebileceğini söyledi. NATO müttefiki olan Türkiye'nin istikrarını bozmayı amaçlayan bir uluslararası

⁴⁰⁵ Cumhuriyet, 13 Mayıs 1981.

⁴⁰⁶ Cumhuriyet, 13 Mayıs 1981.

tedhiş örgütüyle karşı karşıya kaldığını söyleyen Don Ritter, kendisinin de diğer meslektaşları gibi bu tür eylemleri kınadığını bildirdi.⁴⁰⁷

2.2.89. Paris'te Bir Ermeni Kilisesi Bombalandı

Paris, (AP) - Paris'in güney varoşlarındaki bir Ermeni kilisesi dün sabah bombalandı. Sorumluluğu Türk İslam Devrimci Ordusu adlı bir örgütün üstlendiği bombalama olayında ölen ya da yaralanan olmadığı binanın da az hasar gördüğünü bildirildi. Fransız Haber Ajansı AFP'ye telefon eden bir kişi patlamanın sorumluluğunu Türk İslam Devrimci Ordusunun üstlendiğini bildirdi.

Bu olayla birlikte son sekiz gün içinde Ermeni binalarına karşı yöneltilen saldırıların sayısı üçe yükseldi. 28 Mayıs'ta Paris'teki Kültür Merkezi'nin önünde patlayan bir bomba, o sırada yoldan geçmekte olan bir kişinin ölümüne yol açmıştı. Önceki gün de polis yetkilileri Paris'in 8. Bölgesinde bulunan bir Ermeni kilisesinin kapısında patlamamış bir bomba bulmuşlardı. Başkent'in güneyindeki Issy-Les-Moulineaux'da dün meydana gelen olayda ise kilisenin kapısı parçalandı.

Ermeni Davası Savunma Komitesi ile Devrimci Ermeni Federasyonu dünkü olaydan sonra yayınladıkları bildiride bu tür eylemlerin Fransız Ermeni topluluğunu rahatsız etmeye yönelik olduğunu belirttiler.⁴⁰⁸

2.2.90. Büyükelçi Carım Ankara'da Anılırken, Ermeniler Bir Cinayet Daha İşledi

Cenevre Konsoloslugu'nda Görevli Yargüz Öldürüldü

Haber Merkezi - Vatikan Büyükelçimiz Taha Carım Ermeni teröristlerince katledilişinin 4. yılında mezarı başında anılırken, yurt dışındaki Türk görevlilerine yapılan saldırılara bir yenisi daha eklendi ve Cenevre Başkonsolosluğumuz sözleşmeli sekreteri Mehmet Yargüz bir Ermeni tarafından silahlı saldırıda şehit edildi. İsviçre polisi olaydan sonra derhal yakalanan Jan Kirkoryan adlı Ermeni'nin Mehmet Yargüz'a 9

⁴⁰⁷ Cumhuriyet, 13 Mayıs 1981.

⁴⁰⁸ Cumhuriyet, 6 Haziran 1981.

mmlik tabancayla ateş ettiğini ve saldırganın üzerinde olayda kullandığı silahıyla bir de el bombası bulunduğunu bildirdi.

Türkiye'nin Cenevre Başkonsolosluğu yetkilisinin verdiği bilgiye göre saldırı dün akşam yerel saatle 18.10'da meydana geldi. Mehmet Yargüz 18.05 sıralarında evine gitmek üzere Başkonsolosluktan ayrıldı. Yargüz Başkonsolosluğun bulunduğu Ferdinand Hotler Caddesinde ilerlerken Konsolosluğa 200 metre uzaklıkta uzun boylu açık kumral saçlı bir kişinin silahlı saldırısına uğradı. Göğsünden ve başından iki kuşun yarası alan Mehmet Yargüz olay yerinde şehit oldu ve cenazesi Enstitüte Mecidine Lefal Hastanesi'ne kaldırıldı. 22 yaşında olduğu bildirilen saldırgan ise kaçtıktan kısa bir süre sonra İsviçre polisi tarafından yakalandı. Üzerinde herhangi bir kimlik bulunmayan saldırganın Ermeni asıllı olduğu bildirildi. Silahıyla birlikte yakalanan saldırganın üzerinde bir el bombası çıkan Jan Kirkonyan Cenevre Emniyet Amirliği'ne götürülerek sorguya başlandı.

İsviçre polis makamları olaydan sonra yakalanan katil Jan Kirkonyan'nın İngilizce konuştuğunu ancak uyruğunun belirlenmediğini bildirdiler. Polis Ermeni teröristin Türk Diplomatlarına karşı daha önce girişilen saldırılarla ilgisi olabileceğini dikkate alarak soruşturmanın selameti bakımında şu anda bir açıklama yapılmayacağını da söyledi.

Bu arada aa'nın haberine göre Başkonsolosluk yetkililerinin başvurularına rağmen, İsviçre makamları şehit Türk Görevlisi Mehmet Yargüz'ün naaşını Türk temsilcilerine göstermediler.

Mehmet Yargüz 1942 yılında doğdu. Galatasaray Lisesi mezunu olan Yargüz evli ve iki çocuk babasıydı.

Son 8 yıl içinde Ermeni teröristlerce Türk görevlileri ve temsilcilerine yapılan ve 14 'ü ölümlle biten 44. saldırı oluyor bu. Son olarak 3 Nisan 1981de Kopenhag Çalışma Ataşemiz Cavit Demir evine giderken silahlı saldırı sonucu ağır yaralanmıştı. Yurt dışındaki Türk görevlilerine saldırı düzenleyen Ermeniler'den ikinci kez yakalanan oluyor. Daha önce Los Angeles'te 2 Ocak 1973'te Başkonsolosumuz Mehmet Baydar ve Bahadır Demir Migırdıç Yanıkyan adlı bir Ermeni tarafından şehit edilmişlerdi. Olaydan sonra yakalanan yaşlı Ermeni (77) hapse mahkûm olmuştu.⁴⁰⁹

⁴⁰⁹ Cumhuriyet, 10 Haziran 1981.

Yeni Uyarılmıştı

Türk Hükümeti başta Fransız Hükümeti olmak üzere diğer Avrupa hükümetlerini her Türk diplomatlarına karşı saldırıda bulunabileceği konusunda istihbarat aldığını bildirerek bu konuda dikkatli olunması için önceki gün uyarılmıştı. Büyükelçiliklere de gönderilen uyarı yazısında diplomatların ve büyükelçilik mensuplarının dikkatli hareket etmeleri istenmişti.⁴¹⁰

Evren Bilgi Aldı

UBA muhabirlerinin tespitlerine göre Devlet Başkanı Orgeneral Kenan Evren olayla ilgili haberin Ankara'ya ulaşmasından hemen sonra Hariciye Köşkü'nde Başbakan Bülent Ulusu'dan gelişmelerle ilgili bilgi aldı. Dışişleri Bakanı İltiz Türkmen de Devlet Başkanı Evren'e gelişmeler konusunda sık sık bilgi sundu. Olay Ankara'da, resmi çevrelerde tepkiyle karşılandı. Yüksek düzeyde bir yetkili *“Uluslararası terörizm tarafından kandırılan Ermenilerin bilinçsiz ve zavallı saldırıları hiç kimseyi korkutmayacaktır. Kandırılmış Ermeniler uluslararası terörizmin zavallı bir aletidirler. Bugünkü (dünkü) olayla bu bir kere daha açığa çıkmıştır”* dedi.

Öte yandan Vatikan'da 9 Haziran 1977 tarihinde öldürülen Vatikan Büyükelçimiz Taha Carım dün Ankara'da mezarı başında anıldı. Cebeci mezarlığındaki anma töreninde bir konuşma yapan Dışişleri Bakanı İdari İşler Genel Müdürü Metin Mekik *“camiamızın en kıymetli varlıklarını yitirmiş olmanın acısını unutmuyoruz”* dedi.⁴¹¹

2.2.91. Cinayeti ASALA Örgütü Üstlendi

Ermeni Teröristin Sorgusu Başladı

Dış Haberler servisi - Cenevre Başkonsolosluğu sözleşmeli sekreteri Mehmet Savaş Yergüz'ün (39)önceki akşam Cenevre'de öldürülmesiyle sonuçlanan saldırının sorumluluğunu *“Gizli Ermeni Kurtuluş Ordusu (ASALA) üstlendi. Olaydan sonra yakalanan Kirkonyan adlı sanığın uyruğu”* Ermeni” olarak belirtildi.

Dışişleri Bakanı Türkmen *“muhakeme sonucunda bu cinayetin arkasında kimler olduğunu ortaya çıkartılıp çıkartılmayacağını anlayacağız”* dedi.

⁴¹⁰ Cumhuriyet, 10 Haziran 1981.

⁴¹¹ Cumhuriyet, 10 Haziran 1981.

Mehmet Savaş Yergüz önceki akşamüzeri işinden ayrıldıktan sonra Konsolosluga 200 metre uzaklıkta silahlı saldırıya uğramış göğsünden ve başından aldığı yaralar sonucu ölmüştü. Yergüz'ün öldürülmesinden 5 saat sonra AFP'nin Paris'teki merkezine telefon eden bir kişi, Yergüz'ün öldürülmesini *“Gizli Ermeni Kuruluş Ordusu'nun üstlendiğini belirtti. Çok yakında dünyada ve İsviçre'de bizim hakkımızda çok haber duyacaksınız”* dedi.

Bu arada Jan Kirkonyan'nın sorgusu ise sürüyor. Ermeni teröristin 40 gün önce otostop yaparak Cenevre'ye geldikten sonra adını açıklamadığı bir kadından cinayette kullandığı tabancayla üzerinde çıkan el bombasını aldığı, daha sonra başkonsolosluk etrafında birkaç kez dolaştığı saptandı. Ermeni terörist Jan Kirkonyan'ın ilk sorgusu sırasında kendisini İran uyruklu Ermeni olarak tanıttığı bildirildi. Polise göre Ermeni terörist daha büyük bir eylem planladı. Bu yüzden başkonsolosluk mensuplarının elçilikten toplu halde çıkmalarını tasarlayarak yanına el bombası da aldı. Ancak konsolosluk mensuplarının ayrı ayrı çıkmaları üzerine silahını kullandı ve daha önce belirlediği Yergüzü öldürdü. 1959 doğumlu 1.83 boyunda uzun saçlı kurmak hippie kılıklı Ermeni'nin üzerinden çıkan Amerikan yapısı bomba ile silahın İsviçre'de satılmadığı açıklandı Cenevre polisi teröristin kimliğinin kesin olup olmadığını belirlemesi için fotoğrafını ilgililere dağıttı.

İsviçre polisi sözcüsü Ernest Coboussat saldırganın olaydan sonra yolda geçenlerin yardımıyla yakalandığını belirtti ve *“soruşturma güçlkle sürüyor. Çünkü sanık Fransızca bilmiyor ve çok kötü İngilizce konuşuyor”* dedi. Olaydan sonra Cenevre Hastanesi'ne kaldırılan Yergüz'e otopsi yapıldı ve yakın mesafeden atılan üç kurşunla yaşamını yitirdiği bildirildi.

Türkiye'nin Cenevre'deki Başkonsolosluk ve THY bürosuna 1978'de yine Cenevre Başkonsolosluguna 1979' da Ermenilerce bombalı saldırılarda bulunulmuştu. Bu saldırılarda can kaybı olmamıştı.

Türkiye'nin yurt dışındaki temsilcilikleri ve temsilcilerine 1973 Ocak ayından bu yana Ermeniler tarafından toplam 35 silahlı saldırı yöneltildi, bu saldırılarda 15 Türk diplomatı şehit edildi.3 yabancı da öldü. 9'u Türk olmak üzere 25 kişi de yaralandı... Dışişleri Bakanı İlder Türkmen yaptığı açıklamada, Yergüz'ü öldüren Ermeni teröristlerin

yargılanmasının yakından izleneceğini belitti ve “*muhakeme sonucunda bu cinayetin arkasında kimler olduğunu çıkarıp çıkarılmayacağını anlayacağız*” dedi.

Dünyadaki Ermeni toplumun cinayetler karşısında susmamasını beklediğini de belirten Türkmen şunları söyledi: “*İşlenen cinayet bu değerlendirmenin ne kadar haklı olduğunu ortaya koymaktadır. Diğer yandan, bu tür bir cinayette katilin ilk kez yakalanmış olmasından ilerisi için teselli bulmak istiyoruz. Suçüstü yakalanan caninin muhakeme edilmesini yakından izleyeceğiz. Bu cinayetin arkasında kimler olduğunu ortaya çıkarılıp çıkarılmayacağını anlayacağız. Her zaman söylediğimiz gibi, tecavüzü işleyen yakalanması ve ülke kanununun öngördüğü en ağır cezaya çarptırılması milletler arası terörizmle mücadelede temel unsur oluşturmaktadır.*”

Herkesin görevini yapmasını bekliyoruz. Kahpece şehit edilen Mehmet Yergüz’e Allahtan rahmet diliyor geride bıraktığı ailesinin, yakınlarının inanılmaz acısını en yürekten gelen duygularla paylaşıyoruz.”

Cenevre Kantonu Protokol Müdürü, Dışişleri Bakanı İlter Türkmen’e başsağlığı mesajı çekti. Mehmet Yergüz’ün amcası İskender Yergöz “*Mesele Ermeni meselesi değildir. Uluslararası bir terör örgütünün Türkiye’ni yıpratma çabasıdır*” dedi. Bu arada Mehmet Yergüz’ün annesi Halide Edip Yergüz’ün oğlunun Fethiye’de toprağa verilmesi için Dışişleri Bakanlığına başvurduğu bildirildi.⁴¹²

Yergüz Kimdir?

Cenevre de Ermeni teröristlerce öldürülen Mehmet S.Yergüz,1942 de Fethiye ‘de doğdu. Galatasaray Lisesi’nden 1865 - 66 öğretim döneminden mezun olduktan 1971 de Paris’te Sosyal Bilimler ve Gazetecilik Yüksek Okullarını bitirdi. Fransız Radyo -TV kurumunu ve Agence France Press de staj yapan Yergüz, bir süre serbest çalıştı,1 Aralık1978 de Türkiye’nin Cenevre Başkonsolosluğu’nda sözleşmeli sekreter olarak çalışmaya başladı. Evli ve iki çocuklu olan Yergüz, Fransızca ve İngilizce bilmekteydi.⁴¹³

2.2.92. Ermeni Teröristin Öldürdüğü Yergüz’ün Cenazesi Yurda Getirildi

Haber merkezi - Beş gün önce Cenevre’de bir Ermeni teröristin silahlı saldırısı sonucu şehit olan Cenevre Başkonsolosluğu sözleşmeli sekreteri Mehmet Yergüz ‘ün

⁴¹² Cumhuriyet, 11 Haziran 1981.

⁴¹³ Cumhuriyet, 11 Haziran 1981.

cenazesi dün akşam yurda getirildi. Yergöz'ün cenazesi Türkiye'ye askeri uçakla getirilmeden önce Başkonsolosluğumuzda bir tören düzenlendi.

Konsolosluktaki törenden sonra Yergöz'ün cenazesi havaalanına getirildi. Buradaki törene İsviçre makamları izin vermek istemediler. Yapılan girişimler sonucu burada da bir tören düzenlendi. Konsolosluktan ve havaalanında düzenlenen törenden sonra Yergöz'ün cenazesi akşam uçakla yurda getirildi. Yeşilköy Askeri Havaalanı'nda askeri törenle karşılanan cenaze 21.20 de yarın yapılacak cenaze töreni nedeniyle Ankara'ya gönderildi.

Mehmet Yergüz için yarın Dışişleri Bakanlığı'nda bir tören düzenlenecek. Devlet Bakanı İlhan Öztürk'in konuşmasından sonra cenaze Maltepe Camiine götürülecek. Daha sonra toprağa verilmek üzere Fethiye'ye gönderilecek.⁴¹⁴

2.2.93. Ermeni Saldırıları Soykırıma Dönüştü

İstanbul Haber Servisi - Türkiye Barolar Birliğince yapılan açıklamada “*Ermeni terör örgütlerince yabancı ülkelerde görevli Türk diplomatlarına ve temsilciliklerine yöneltilen silahlı saldırı, işgal ve tahrip gibi olayların insanlık suçu niteliğinde bir soykırıma dönüştü*” belirtildi.

Türkiye barolar birliği Yönetim kurulunun bütün bu gelişmeleri bir raporla saptayarak üyesi bulunduğu uluslararası Barolar Birliği (İBA) ile bütün uluslararası hukuk kuruluşlarına ve özellikle saldırıların yapıldığı ülkelerdeki meslek ve hukuk örgütlerine sunmayı kararı altına da aldığını bildirdi. Bu başvuruyla, belirtilen kuruluşlarda çağdışı ve insanlığa aykırı bu suçlar karşısında ortak bir tavır alınması, bu konuda tam bir işbirliği yapılması ve sanıkların yakalanarak adalet önünde biran önce hesap vermelerinin sağlanması için saygınlıklarını kullanarak gerekli girişimler de bulunmalarının isteneceği belirtildi. Açıklamada şöyle denildi: “*İnsan haklarının en vazgeçilmezi olan yaşama hakkına karşı yoğunlaşan uluslararası örgütsel terörizm dünya hukukçularını yeni arayışlara götürmüştür. “terör suçları” kavramı bu arayışın ürünüdür. Çoğulcu demokrasiyi seçmiş devletlerin terörizme karşı ortak savaşında bulunmalarının kaçınılmazlığı belli olmuştur. Birkaç yıl önce İstanbul’da toplanan*

⁴¹⁴ Cumhuriyet, 14 Haziran 1981.

Uluslararası Barolar Birliği ve Uluslararası AF Örgütü temsilcilerinin de katıldığı bilimsel toplantılarda bu ilkeler vurgulanmıştı. Hukukçular, toplumların önünde yeni ufuklar ve yollar açmak zorundadırlar. Siyasal güçlerin ise, hukukun gelişmelerine ayak uydurmaları ve uygulamaları ve eksiksiz yapmaları, gelişmenin ve başarının en gerçekçi yoludur. Siyasal sorumluların ve güçlerin anlaşılması güç nedenlerle insan hakları belgeleriyle yükümlü oldukları görevleri savsakladıkları gözlemlemektedir. Günümüzdeki kaygı verici gelişmeler bu uyumsuzluğun sonucudur.”⁴¹⁵

2.2.94. Türkiye’den Kısa Kısa

Cenevre’de şehit edilen Başkonsolosluk Sözleşmeli Sekreteri Mehmet Savaş Yargüz’ün Fethiye’de Şehir Mezarlığında törenle toprağa verildi. Yapılan konuşmalarda Ermenilerin saldırıları ve Ermeni vahşetine karşı sesiz kalan ülkeler kınandı. Ermenilerin saldırılarını protesto için işyeri sahiplerinin dün Fethiye’de kepenk kapatmalarına güvenlik kuvvetlerince eylemin izinsiz olacağı gerekçesiyle izin verilmedi.⁴¹⁶

2.2.95. Yergüz’ün Katilinin Tutukluluk Süresi 3 Ay Uzatıldı

Cenevre, (a.a.) - Cenevre Başkonsolosluğu Sözleşmeli Sekreteri Mehmet Yergüz’ü geçen çarşamba günü öldüren Ermeni terörist Jan Kirkonyan’ın tutukluluk süresinin uzatılması kararlaştırıldı. Olayla, ilgili soruşturmayı sürdüren savcılık dün Kirkonyan’ın sorgusuna devam etti. Kısa süren sorgulanmada sonra Kirkonyan’ın üç ay daha tutuklu kalması kararlaştırıldı. Savcılık soruşturmanın birkaç hafta sürmesinin olası olduğu belirtti. Ermeni terörist Jan Kirkonyan’ın mahkemeye çıkarılacağı tarih henüz belirlenmedi.

Öte yandan cinayetin sorumluluğunu üstlenen Ermeni Gizli Kurtuluş Ordusu (Asala’nın) Kızılhaç yetkililerine Jan Kirkonyan’ı ziyaret ederek bir rapor hazırlanması konusunda bir başvuruda bulunması açıklandı.

Cenevre’deki bir polis yetkilisi, Kızılhaç denetimine ihtiyaç bulunmadığını iyi muamele gördüğünü söyledi.⁴¹⁷

⁴¹⁵ Cumhuriyet, 15 Haziran 1981.

⁴¹⁶ Cumhuriyet, 17 Haziran 1981.

⁴¹⁷ Cumhuriyet, 18 Haziran 1981.

Türkmen'in Sözleri

Bu arada OECD'nin Bakanlar Konseyinin Paris'teki toplantısına katılan Dışişleri Bakanı İltir Türkmen Fransa Dışişleri Bakanı Claude Cheysson ile yaptığı görüşmede Ermeni saldırıları üzerinde durduklarını söyledi. *“Fransa Dışişleri Bakanı kanunlara aykırı olarak girişilen hareketler karşı müsamaha göstermeme kararında olduklarını bildirdi”* dedi. AET Komisyonu Başkanı Gaston Thorn ile görüşen Türkmen dün yurda döndü.⁴¹⁸

2.2.96. Armenian Report Dergisi Paris'te Kiliseyi Militan Ermeniler Bombaladı

New York, (ANKA) - ABD'de yayınlanan ve ılımlı Ermeni örgütlerinin sözcülüğünü yapan bir dergi, Paris'te Ermeni toplumuna ait bazı binalara konan bombaların sorumluluğunun “militan Ermeni gençlik” gruplarına ait olduğunu gösteren güçlü belirtiler olduğunu bildirdi.

“Armeni an Report” adlı dergi bu saldırın, tek başına hareket eden kişilerin değil, Ermeni Tedhiş Örgütü ASALA'yı destekleyen organize gruplar tarafından yürütüldüğü kaydedildi. Derginin son sayısında, Paris'teki özel muhabiri tarafından yazılan yazıda, Fransız başkentindeki Ermeni toplumuna konulan bombaların gerçek sorumluların ortaya çıkması için Fransız polisinin yürüttüğü çalışmalar ve üzerinde durduğu ipuçları anlatılarak şöyle deniliyor. *“Bombalı saldırılardan sonra, bir haber ajansı, olayların sorumluluğunu “Türk İslam Devrimci Ordusu” adlı bir örgütün üstlendiği yolunda telefon mesajı aldığını bildirmiştir. Ancak Fransız polisi, Ermeni tedhiş hareketiyle bir ilişkisi bulunmayan Ermeni kilisesine karşı Türkler tarafından bir eyleme girişilmesini ihtimal dışı görmektedir. Kaldı ki, Paris Ermeni Başpiskoposu Serpve Manukyan, Fransa'da ve öteki ülkelerde Türk diplomatlarına ve Türk kuruluşlarına yöneltilen tedhiş hareketlerini açıkça kınamıştır. Hem Paris polisi hem de Fransa başkentindeki Ermeni liderleri, aralarında bir kilisenin de yer aldığı Ermeni kuruluşlarına karşı girişilen bombalama eylemlerinin, Türklere karşı Ermeni tedhişini yürüten ASALA adlı örgütü destekleyen militan Ermeni gençlik gruplarınca planlanıp uygulandığını tahmin edilmektedir. Ayrıca Paris polisi, bombalama eylemlerinin tek başına hareket eden*

⁴¹⁸ Cumhuriyet, 18 Haziran 1981.

*kişilerce gerçekleştirilmiş olmasına da ihtimal vermemektedir. Polise göre, Ermeni kuruluşlarına yöneltilen bombalama eylemlerinin ardında örgütlenmiş bir grup bulunmaktadır.”*⁴¹⁹

İran Uyruklu İki Ermeni

“Armenia Reporte” adlı dergide yer alan yazıda, Paris’teki Ermeni kuruluşlarına yöneltilen bombalama eylemlerinin sorumluluğu konusunda kuşkuların İran uyruklu iki Ermeni genci üzerinde yoğunlaştığı da belirtilerek şu bilgi veriliyor: “Fransa ’ya İran ’dan gelmiş bu iki genç, Paris Kent Üniversitesi yurtları içinde yer alan ve kısa adı AGBU olan Ermeni Yardımsever Genel Birliği(Armenian General Benevolent Union)tarafından yöneltilen düşük kirali yatakhanelerden bir süre önce zorla çıkartılmışlardır. Yatakhane yöneticilerinin, öğrencilerin kiralarını ödemedikleri için çıkarıldıklarını söylemelerine karşılık, bu iki genç çıkarmanın gerçek nedenini Ermeni Gizli Ordusu’na üye oldukları yolunda yatakhane yöneticilerinin taşıdığı kuşkudan kaynaklandığını iddia etmişlerdi.”

420

“Ermeni Azınlıkları Huzursuz”

Yazıda Ermeni tedhiş örgütlerinin Türk diplomatlarına ve kuruluşlarına karşı yürüttükleri terör kampanyası yüzünden Batılı ülkelerde yaşayan Ermeni azınlıklarının *“Büyük bir huzursuzluk”* içinde bulundukları ılımlı Ermeni örgütlerinin yöneticilerinin ise, bu tedhiş hareketini desteklemedikleri için Ermeni terör örgütlerinin intikamdan korktukları da kaydediliyor.⁴²¹

2.2.97. Ermeniler, İsviçre Parlamentosu’nu Bombaladı

Bernn, (a.a.) - İsviçre Federal Parlamento binası dışında dün patlayan bir bomba binada az hasara yol açtı, patlama sırasında yaralanan olmadı. Daha sonra İsviçre haber ajansına telefonla eden kimliği bilinmeyen bir kişi, patlamanın sorumluluğunu *“9 Haziran Örgütü”* adlı bir Ermeni grubunun üstlendiğini bildirdi. Hakkında pek fazla bilgi

⁴¹⁹ Cumhuriyet, 24 Haziran 1981.

⁴²⁰ Cumhuriyet, 24 Haziran 1981.

⁴²¹ Cumhuriyet, 24 Haziran 1981.

olmayan 9 Haziran Örgütü'nün “*Ermenistan'ın Kurtuluşu İçin Gizli Ermeni Ordusu*” ile yakın ilişkisi bulunduğu sanılıyor.⁴²²

2.2.98. Lozan'da Bir Süpermarkette Patlama Oldu, 15 Kişi Yaralandı

Lozan, (a.a.) - İsviçre'nin Lozan kentinde bir süpermarkette dün meydana gelen patlamada 15 kişi yaralandı. Patlamanın sorumluluğunu bir Ermeni terör örgütü üstlendi. Kent merkezindeki süpermarkette meydana gelen patlama mağazada geniş hasara yol açtı.

İsviçre'de son 48 saat içinde üç ayrı kentte üç patlama meydana geldi ve bunların sorumluluklarını Ermeniler üstlendi. Ajans France Press'in Lozan bürosuna telefon eden bir kişi saldırıların “9 Haziran” terör örgütü tarafından düzenlendiğini söyledi.⁴²³

2.2.99. İsviçre, Ermeni Saldırılarını Sert Bir Dille Kınadı

Bern, (a.a.) - İsviçre Federal Hükümeti Adalet Bakanlığı, ülkede son günlerde gerçekleştirilen Ermeni saldırılarını çok sert bir şekilde kınadı ve “*bu bilinçsiz eylemleri gerçekleştiren terör örgütlerinin şantajına hiçbir şekilde boyun eğmeyeceğini*” belirtti.

Pazar ve çarşamba günleri Bern, Zürih, Lozan ve Cenevre'de meydana gelen ve birçok kişinin yaralanmasına neden olan patlamalar üzerine tatilini yarıdan keserek Bern'e dönen Adalet Bakanı Kurt Purgler, yapılan soruşturma ile ilgili bir toplantıya katıldı. Toplantıda saldırıları gerçekleştirenler için gerek İsviçre'de gerekse ülke dışında arama emri çıkartılması kararlaştırıldı.⁴²⁴

2.2.100. ABD'li Parlamenter Ermeni Terörizmini Kınadı

Washington, (a.a.) - ABD Teksas Milletvekili Charles Wilson Ermeni terörizmini kınadı. ABD Kongresinde bir konuşma yapan Wilson “*Ermeni Teröristlerin yöntemleri son derece insanlık dışı ve vahşidir*” dedi. Ermeni teröristlerce girişilen anlamsız öldürme

⁴²² Cumhuriyet, 20 Temmuz 1981.

⁴²³ Cumhuriyet, 22 Temmuz 1981.

⁴²⁴ Cumhuriyet, 25 Temmuz 1981.

ve bombalama olaylarının basın ve yayın organlarında tüm çıplaklığı ile gözler önüne serilmesini istedi.

Tekساس Milletvekili Charles Wilson konuşması sırasında ayrıca “*Sovyetler Birliği ve KGB Ermeni terörizmine karışmış mıdır*” diye sordu. Senatör Hayakaw senatoda yaptığı konuşmada Ermeni terörizmini kınadı. “*Türkiye’ye, bu çeşit vahşî terörizmi durdurmaya yardımcı olmak üzerine sempati ve destek sağlamamız gererken bir NATO müttefikimizdir*” dedi. Cumhuriyetçi Partinin Maryland senatörlerinden Charles Mathias ise Atatürk’ün Türkiye’ye ulusal bir kimlik ve kazandıran bir kişi olduğunu söyledi.⁴²⁵

2.2.101. Ermeni Örgütü Kopenhag’daki Swissair Bürosunu Bombaladı

Kopenhag, (ANKA) - Danimarka Başkenti Kopenhag’da önceki gece İsviçre Havayolları “Swissair” bürosunda patlayan ve Amerikalı bir turistin yaralanmasına yol açan iki bombanın sorumluluğunu “9 Haziran Hareketi” adlı bir Ermeni örgütü üstlendi.

Gece geç saatlerde meydana gelen patlamada havayolları bürosunun büyük ölçüde tahrip olduğu ve patlama sırasında binanın önünde geçmekte olan ABD’li turist cam kırıkları ile yaralandığı, ancak durumunun ağır olmadığı bildiriliyor.

Danimarka polis yetkilileri, olaydan sonra bazı haber ajanslarına telefon eden kimliği belirsiz kişinin, patlamanın sorumluluğunun “9 Haziran Hareketi” ne ait olduğunu açıkladığını bildirdiler.⁴²⁶

2.2.102. Türkiye’den Kısa Kısa

Türkiye’nin Lahey Büyükelçisi Özdemir Beneler’in oğlu Ahmet Benler’i öldürdüğü iddiasıyla yargılanarak beraat eden Lübnan asıllı Mustafa Hasan Amar, Hollanda Hükümeti’nden tazminat istedi. Amar, ABD tarafından Hollanda’ya iade edilmiş ve beş ay tutuklu kalmıştı. Cinayeti “Ermeni Soykırımının Adalet Komandoları” adlı örgüt üstlenmişti.⁴²⁷

⁴²⁵ Cumhuriyet, 8 Ağustos 1981.

⁴²⁶ Cumhuriyet, 13 Ağustos 1981.

⁴²⁷ Cumhuriyet, 11 Eylül 1981.

2.2.103. THY'nin Kopenhag Bürosunda Bir Bomba Daha Bulundu

Dış Haberler Servisi- Türk Hava Yolları'nın Kopenhag bürosunda önceki gece saat 22.00 sularında meydana gelen ve iki kişinin yaralanmasına yol açan patlamadan sonra Danimarka polisi soruşturmasını sürdürüyor. Bu arada polise gelen bir ihbar sonucu, uzmanlar tarafından binada yapılan aramada patlamaya hazır bir bomba daha bulundu ve dün sabaha karşı imha edildi. Patlamanın sorumluluğunu ASALA adlı Ermeni örgütü üstlendi.

Bildirildiğine göre polis soruşturmasını, patlamadan az önce binanın önüne iki plastik çanta bırakan ve yabancı görünümlü bir kişinin aranması üzerinde sürdürüyor. Soruşturmayı yürüten Knud Jensen adlı yetkili, patlamadan az önce binanın önünde bulunan plastik iki çantanın içinde patlayıcı madde olduğunu söyledi. Jensen, görgü tanıklarına dayanarak yaptığı açıklamada çantaları bırakan kişinin yabancı olduğunun sanıldığını, Danimarkalı olmadığını belirtti.

Amerikan AP Ajansı'nın Kopenhag çıkışlı haberine göre, THY bürosunda önceki gece meydana gelen patlamanın sorumluluğunu ASALA adlı Gizli Ermeni Kurtuluş Ordusu üstlendi.

Bu bombalama olayı Ermenilerin Kopenhag'da havayolları bürolarına karşı 40 gün içinde giriştikleri ikinci saldırı oluyor. Bilindiği gibi 11 Ağustosta Ermeniler Danimarka başkentindeki İsviçre Havayolları'nın bürosuna bir bomba atmışlar ve olayda Amerikalı bir turist yaralanmıştı. Bu olayın sorumluluğunun 9 Eylül adlı bir Ermeni örgütü üstlenmiş ve bir Türk diplomatını öldürmekle suçlanan Mardiros Camkodyan adlı bir Ermeni'nin İsviçre'de tutuklanmasını protesto için büroya bomba attıklarını duyurmuştu.

ASALA adlı örgüt de geçen nisan ayında, Kopenhag Çalışma Ataşemiz Cavit Demir'in ölümüyle sonuçlanan saldırı olayının sorumluluğunu üstlenmişti.⁴²⁸

2.2.104. Ermeni Teröristler Teslim Oldu, 1 Görevlimiz Öldü

Rehineler Kurtuldu

Paris, (Dış Haberler Servisi) - Türkiye Paris Başkonsolosluğu ile Kültür Ataşeliği'nin bulunduğu binayı dün öğle saatlerinde işgal eden bir grup Ermeni terörist,

⁴²⁸ Cumhuriyet, 17 Eylül 1981.

25 görevli yurttaşımızı rehin aldı. Kendilerine müdahale eden güvenlik görevlisi Cemal Özen'i şehit etti, mayette Başkonsolos Kaya İnal'ı yaraladı. Olay sırasında hafifi yaralı olarak teslim olan bir terörist ise Fransa'dan siyasi sığınma hakkı istedi. Ermeni teröristler, dün Türkiye saatiyle 12.15'te giriştikleri baskın eylemlerinden sonra 12 saatlik bir süre tanıdılar. Kedilerini, "*Ermeni Kurtuluşu için Ermeni Gizli Ordusu*" (ASALA) militanı olarak tanıtan Ermeniler, Türkiye'de tutuklu iki Ermeni Rahip ile siyasi tutuklu kişinin salıverilerek Paris'teki Roissy Havaalanı'na getirilmesini istediler. Fransız polisi bina çevresinde geniş güvenlik önlemleri aldı, gerekirse bir kurtarma operasyonuna girişilebileceği belirtildi. Teröristler eylemlerini bu sabah 03.10 da sona erdirerek Fransız makamlarına teslim oldular. Ermeni teröristlerin dünkü kanlı eylemin gelişmesi Türkiye saati ile saat 12.15 - Paris'in orta yerinde Haussman Bulvarı üzerindeki Türkiye Başkonsolosluğu ile Kültür Ataşeliği'nin bulunduğu binaya sayıları 6-7 olarak bildirilen Ermeni teröristler girdi. Türk güvenlik görevlileri müdahale etmek istedi ancak saldırganlar ateş açtılar. Başkonsolosluk bölümünde bulunan 25 kadar görevli ve iş için gelenleri rehin aldılar.

13.00 - Kültür Ataşeliği'nin bulunduğu bölümden, binadaki bazı yurttaşlar ile Ataşelik mensuplarının bir bölümü binanın iki yanındaki pençelerden dışarıya atlayarak kaçabildiler. Kaçanlara polis yardımcı oldu. İçerden silah sesleri geldi ancak yaralı olup olmadığı anlaşılmadı.

13.45'te - Paris'teki AFP'nin bürosuna telefon eden bir kişi, baskını ASALA militanlarının düzenlediği ve Türkiye'de hapiste olduğunu iddia ettiği 2 Ermeni ile 10 siyasi tutuklunun serbest bırakılarak 12 saate kadar Paris'e uçakla gönderilmemesi halinde rehinelerin öldürüleceklerini söyledi.

14.00- AP Ajansı'nın Beyrut bürosuna iletilen yazılı bir açıklamada ise, Fransız hükümeti kurtarma müdahalesine karşı uyarıldı. Bir operasyona kalkışması halinde binayı içindekilerle birlikte havaya uçurma tehdidinde bulundu. Bildiride ayrıca, ASALA'nın bir "*Kan banyosu*" istemediği belirtildi.

Teröristlerin serbest bırakılmasını istedikleri Türkiye'deki Ermenilerin adlarının rahipler Manuel Yergatian ile Hırant Güzelian olduğu bildirildi. Teröristlerin tanıdıkları süre TSİ ile 00.15'de bitiyor.

15.00 - Ermeni teröristlerin isteklerini Konsoloslukta görevli bir Fransız bayan aracılığıyla Fransız makamlarına iletiyorlar. Bunlardan birinde, verdikleri süre dolduktan ve Türk Hükümeti taleplerini yerine getirdikten sonra Roissy Havaalanına gitmek üzere bir otomobil isteniyor.

15.15 - Polis yetkililerine göre, binadan kaçan bir Türk, saldırganlara önderlik eden kişinin kısa boylu, sakallı ve zayıfça bulunduğunu ve Türk koruma görevlilerine ateş açtığını söyledi.

15.30 - Binayı kordon altında tutan Fransız vurucu timleri, binaya girerek rehineleri kurtarmaya çalışacaklarını duyurdular.

Bu amaçla Ermeni ve Fransızca konuşan bir tercüman aracılığıyla tedhişçilere son bir uyarı yapıldı.

15.30 - Doktor olduklarını gösterir kolluk taşıyan beyaz ceketli iki kişinin binaya girdiği görüldü. Gazeteciler binanın çevresinden uzaklaştırıldı.

16.00 - Türk Büyükelçiliği sözcüsü, Büyükelçi Adnan Bulak'ın *“Teröristlerle görüşmeyeceğini, bunun Türk Hükümeti'nin politikası olduğunu”* söyledi. Sözcü, Türkiye'deki cezaevlerinde siyasi Ermeni tutuklu bulunmadığını, sadece *“Aşırı sağ ve aşırı sol”* tutukluların bulunduğunu bildirdi.

16.30 - Fransız polisiyle teröristler arasında bağlantı kesildi. Bu sırada bir polis, binaya teröristlerle görüşmek üzere yaklaştığında, pencerenin arkasındaki bir terörist elindeki el bombasını gösterdi.

17.00 - Fransız polisi, bir ya da iki Fransız polisinin rehineler arasına katıldığını söylüyor.

18.00 - Başkonsolosluk memurelerinden Nurhan Bingöl pencereden içerdeki Türk diplomatı Kaya İnal'ın çok ağır hasta olduğunu ve yardıma ihtiyaçları bulunduğunu söyledi. Ancak İnal'ın yaralı mı, hastamı olduğu konusunda kesin bir bilgi yok.

Bu arada, rehineler arasında Cezayir'e atandığı için Başkonsolosluk mensuplarına veda etmek üzere bir ziyarette bulunan Paris Büyükelçiliği Deniz Ataşemiz de bulunuyor.

Fransız polisi, iki meslektaşlarının rehine alındığı yolundaki ilk haberleri doğrulamadı. Bu konudaki açıklamada, saldırının hemen ardından iki polis yetkilisinin binaya girmeye çalıştıkları, ancak yayılım ateşi üzerine çekildikleri yer aldı.⁴²⁹

Türklerin Gösterisi

18;15 — Başkonsolosluk binasında rehine tutulanların yakınları oldukları anlaşılan 200 kadar Türk, saldırıya uğrayan binaya sadece 50 metre uzaklıkta toplanarak gösteri yaptı ve baskın olayını kınadı. Göstericiler arada bir İstiklâl Marşı söylüyor ve Fransız polisinden olaya müdahale etmesini istiyorlar.⁴³⁰

İnal Hastaneye Kaldırıldı

18.20 - Ermenilerin baskını sırasında ağır yaralanan maiyette Başkonsolos Kaya İnal, Paris itfaiyesine ait bir ambulansla binadan çıkarıldı. Bir sedye ile getirilen İnal'a binanın girişinde tıbbi bakım yapıldı, kendisine serum verildi. Hastaneye kaldırılan İnal'ın göğsünün sol tarafından girerek sol böbreğinden çıktığı bildirildi. İnal'ın durumu normal, hayati tehlike yok. İnal'ın baskın sırasında yaralandığı ve daha önceki doktorun bu tedavi için binaya alındıkları anlaşıldı.⁴³¹

Yaralı Terörist Sığınma İstiyor

18,40 -Bu sıralarda bir Ermeni terörist zafer işareti yaparak “*Siyasal sığınma hakkı talep ediyorum*” diye bağırdı. Karnından yaralı olduğu görülen teröristin, binaya girmek isteyen Fransız polisince yaralandığı sanılıyor. Bu sırada Ermeni teröristlerin lideri olduğu sanılan sakallı kişinin, birinci kat pencerelerinden biri önünde, elindeki silâhla rehinelere birini tehdit eden durumda arkadaşını seyrettiği görüldü.

20.40 - Gösteri yapan Türkleri, Fransız polisi dağıttı.⁴³²

Koruma Görevlisi Öldü

20.50 - Kızılhaç'tan bir cankurtaran Ermeni tedhişçilerin silahlı baskını sırasında başından ağır yaralanan Konsolosluk koruma görevlilerinden birisini alıp hastaneye

⁴²⁹ Cumhuriyet, 25 Eylül 1981.

⁴³⁰ Cumhuriyet, 25 Eylül 1981.

⁴³¹ Cumhuriyet, 25 Eylül 1981.

⁴³² Cumhuriyet, 25 Eylül 1981.

götürdü. Kısa süre sonra alınan haberde, ağır yaralanan. Konsolosluk güvenlik görevlisi Cemal Özen olduğu ve öldüğü öğrenildi.

21.00 - Ermeni tedhişçiler, rehineler arasında yer alan 4 yaşındaki bir çocuğu serbest bıraktılar.

21.30 -Fransız polisi baskın olayıyla ilgili olarak bazı rakamlar verdi. Ölü güvenlik görevlisi Cemal Özen, yaralı Başkonsolos Yardımcısı Kaya İnal, yaralı bir terörist, Başkonsolosluk binasında üç tedhişçi bulunuyor. Binada rehine tutulanların sayısı, yine polise göre 25 kişi.

22.00 - Teröristler Fransız polisi ile diyaloga yanaşmıyorlar.

23.30 - Sürenin dolmasına kısa bir süre kala teröristlerin, Başkonsolosluğun iyice aydınlatılmış bir odasına doldurdukları rehinelere ekmek dağıttıkları bildirildi. Bir terörist elinde bir makinalı tabancayla pencere önünde uzun süre kalarak fotoğrafçılara poz verdi.

00.15 - Bir terörist, sürenin dolmasına 5 dakika kala, gizlendiği bir kadının arkasından işaretle güvenlik yetkilisiyle görüşmek istediğini bildirdi. Sakallı teröristin çağırdığı güvenlik şefi ile terörist görüştüğü sırada bir silâh sesi duyuldu.

00.15 -Verilen süre doldu. Sessizlik hüküm sürüyor.⁴³³

Türk - Ermeni Çatışması

00.55 - Türk göstericiler bir yandan, Ermeni göstericiler öteki yandan gösteriler yapıyorlar. Türkler, Konsolosluğu basmak istiyorlar. Polis güvenlik önlemlerini çevrede arttırdı. Gösteriler sırasında bir Ermeni'nin yaralandığı görüldü.

01.10 - Başkonsolosluk çevresindeki gerginliğin doruk noktasında olduğu görülüyor.

01.20 - Teröristlerle Fransız “*anti-gang*” polis şefi Robert Broussard arasındaki görüşmeler sürüyor. Polisler sürenin bitmesine rağmen bunun uzatılmasına çalışıyorlar.

01.30 - Konsoloslukta bir yaralının daha bulunduğu bildirildi. Konsolosluk kapısına yanaşan bir ambulansa yaralı olarak bir adam bindirildi ve ambulans hızla uzaklaştı.

⁴³³ Cumhuriyet, 25 Eylül 1981.

Yaralının rehine mi, yoksa terörist mi olduğu belirlenemedi. Bu arada polis ile teröristler arsandaki arabuluculuğu Ermeni bir gazetecinin yaptığı belirtildi.

01.40 - Teröristlerin şefinin, kendisine teslim ol çağrısı yapan Broussard'a hayatının bağışlanması karşılığında teslim olabileceğini söylediği bildirildi.

02.15 - İşgalci teröristlerin şefiyle birlikte teslim olması bekleniyor.

03.10 - 15 saattir Başkonsolosluğumuzu işgal eden teröristler teslim olarak eylemlerine son verdiler. Teröristler bir polis arabasına bindirilip götürüldüler.⁴³⁴

2.2.105. Dört Görevlimiz Kaçmayı Başardı

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Paris Büyükelçiliğimizden Ankara'ya ulaşan bilgilere göre, Ermeni tedhişçiler Başkonsolosluk binasında yaklaşık 23 kişiyi rehin almışlardı. Saldırı sırasında dört görevli Konsolosluk binasından dışarı çıkmayı başardı. Rehinelere arasında işi için Konsolosluğa gelmiş bulunan 20'ye yakın vatandaşlarımızın da bulunduğunu bildirdi. Adları henüz belirlenmeyen yurttaşlarımız dışında rehin aldıkları bildirilen görevliler ölen polis memuru Cemal Özen ve göğsünden vurularak hastaneye kaldırılan maiyette Başkonsolos Kaya İnal dışında şunlar: Aysel Yüceişik (mahalli kâtip), Meltem Altıntaş (sözleşmeli sekreter), Nurhan Bingöl (sözleşmeli sekreter), Alangua Alınç (mahalli kâtip), Hatice Çetinel (sözleşmeli sekreter), Mehmet Atasay (kancılara müdürü), Fahri Çamlı (polis memuru), Hulusi Gün (kavas). Paris Büyükelçiliğimiz olayla ilgili olarak merkeze şu bilgileri verdi:

“Saat tam 11.15'te 6-7 kişilik bir grup Başkonsolosluk katına gelip muhtemelen görevli Türk polis memurlarının müdahalesine fırsat vermeden yüklenerek kapıdan içeri girmişlerdir.

Girer girmez aksanlı bir Fransızcayla “kimse kımıldamasın” diye birkaç defa bağırışlar ve aksi halde öldürüleceklerini söylemişlerdir. Bunun arkasından da kırk elli el ateş ederek orada bulunanları da sindirmeye çalışmışlardır.

Başkonsolosluğun iç tarafındaki bölmede bulunan muavin konsolos Hayri Erol ile mahalli kâtip Levent Altıntaş ve görevlilerden Hasip Memişoğlu ile Tahsin Apaydın oradaki bir pencereden çıkıp arka sokağa varabilmişlerdir. Erol bir yandan polise, bir yandan Büyükelçiliğe telefon etmiştir. Resmi ve sivil Fransız polisi gecikmeden vaka yerine gelmiş ise de ateşle karşılaştığından başkonsolosluğa girememiştir. Buna rağmen özel tim

⁴³⁴ Cumhuriyet, 25 Eylül 1981.

mensubu bir Fransız polis memuru ateş eden bir tedhişçiye pencerede mukabele etmiş ve muhtemelen yaralanmıştır.”

Bir miktar vatandaşımızın Hayri Erol ve Levent Altın tarafından pencerelerden kaçırıldıkları öğrenilmiştir. Öğrenci müfettişliği bölümünde buluna bütün görevliler ve öğrenciler pencereden kaçmayı başarmışlardır.”
435

2.2.106. Fransa’yı Uyardık

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Paris’teki Başkonsolosluğumuzun dün bir grup Ermeni tedhişçi tarafından işgal edilmesinden sonra Türk Hükümeti Fransız Hükümeti’ni uyardı. Uyarıda bugüne kadar Fransa’da Türk temsilcilerine yapılan saldırılar hatırlatıldı ve alınacağı belirtilen önlemlere karşılık yeniden bir saldırının meydana gelebilmiş olmasına dikkat çekildi. Bu konudaki Türk girişimleri Ankara ve Paris olmak üzere iki kanaldan yapıldı. Ankara’daki Fransız Büyükelçisi Emile Cozimajau Dışişleri Bakanlığı’na çağrıldı ve Dışişleri Genel Sekreteri Büyükelçi Kamuran Gürün tarafından kabul edildi. Paris’te de Türk Büyükelçisi Adnan Bulak Fransız Dışişleri’nde görüşmeler yaptı. Gürün ayrıca Ankara’daki Fransız Büyükelçisi Cazimajau ile telefonda birkaç kez konuşarak durumu değerlendirdi. Benzer biçimde Kamuran Gürün, Paris Büyükelçimiz Adnan Bulak ile de telefonla sürekli haberleşirken olayla ilgili gelişmeler Başbakan Bülent Ulusu ve Dışişleri Bakanı Vekili İlhan Öztrak tarafından yakından izlendi. Diplomatik kanallardan edinilen bilgilere göre, olaydan sonra Türk hükümeti Fransa’ya Ermeni tedhişçilerinin isteklerinin kabul edilmesinin herhangi bir şekilde söz konusu olmadığını bildirdi. Bu konuda ödün verilmeyeceği belirtilirken, Ermeni tedhişçilerin muhatap kabul edilmeyeceği anlatıldı. Ankara ayrıca konunun tedhişçilerle Fransız Hükümeti arasında bir sorun olduğu bu çerçevede sona erdirilmesi gerektiğini de bildirdi. Öte yandan Dışişleri Bakanlığınca yapılan bir açıklamada da Ajans Press’in Dışişleri sözcüsüne atfen verdiği Bakanlar Kurulu’nun Başbakan Bülend Ulusu’nun başkanlığında toplanacağına ilişkin haberi yalanlandı. Açıklamada haberin gerçek dışı olduğu belirtildi. Sözcünün Ajans Frans Press muhabirine böyle bir bilgi vermediğini bildirdi.⁴³⁶

⁴³⁵ Cumhuriyet, 25 Eylül 1981.

⁴³⁶ Cumhuriyet, 25 Eylül 1981.

2.2.107. Teslim Olan Terörist

(a.a.) - Yaralı terörist polislere teslim olurken eliyle “zafer” işareti yapıyor. Ermeni Gizli Kurtuluş Ordusu üyesi oldukları bildirilen teröristlerden biri de pencerede rehin aldıkları bir yurttaşımızı silahla tehdit ederek, terörist arkadaşlarını korumaya çalışıyor. Binanın birinci katında görülen, perdeleri kapalı pencerelerin ardında yaklaşık 25 Türk görevlisi ve yurttaşı ise diğer teröristlerin denetiminde bekliyor.⁴³⁷

2.2.108. Özel Timler

(a.a.) - Fransız özel güvenlik timleri saldırıdan kısa bir süre sonra kurşungeçirmez yelekler ve ellerinde makineli tüfekler olduğu halde Türk Başkonsolosluğu binasının çevresinde geniş önlemler aldılar.⁴³⁸

2.2.109. Paris Büyükelçisi Bulak: “Hiçbir Şekilde Pazarlık Payı Yok”

Haber Merkezi - Paris Büyükelçimiz Adnan Bulak, “Ermeni teröristlerle hiçbir şekilde pazarlık yapılmayacağını” bildirdi. TRT’ye telefonla gelişmeler hakkında bilgi veren Bulak şunları söyledi: “Fransız polisinin vaka mahalline hemen gelmiş olmasına rağmen içeriye girme imkânı bulunamamıştır. Çünkü içeriden dışarıya doğru sürekli ateş edilmekteydi. Fransız Hükümet makamları ile temaslarımızı sürdürmekteyiz. Görüşme imkânları arayarak kan akıtmadan bu işe bir çare bulunacaktır.”

Adnan Bulak, Ankara’dan kendisini telefonla arayan (a.a.) muhabirinin “Teröristlerin istekleri” konusundaki bir soruya da şu karşılığı verdi: “Evet, istekleri saçma sapan şeyler. Türkiye’deki Ermeni tutukluların salıverilmesini istiyorlar. Bunlar tamimiyle gösteri yapmak istiyorlar, başka bir şey değil. 12saatlik bir süre tanıdıklarını bildirdiler.”

“Sürenin bitmesi halinde ne yapacaklarını açıkladılar mı?”

“O konuda henüz kesinliğe kavuşmuş bir şey yok. Bunlar Türkiye’yi Ermeniler konusunda konuşturmak istiyorlar.” dedi.⁴³⁹

⁴³⁷ Cumhuriyet, 25 Eylül 1981.

⁴³⁸ Cumhuriyet, 25 Eylül 1981.

⁴³⁹ Cumhuriyet, 25 Eylül 1981.

2.2.110. ASALA: Sekiz Yılda 18 Cinayet

Haber Merkezi - Son 8 yıl içinde Ermeni teröristlerce Türk görevlileri ve temsilciliklerine yapılan ve 18 ölüm, 9 yaralamayla sonuçlanan 48 saldırı oldu. Bu saldırılarda 11 diplomat, iki koruma görevlisi, bir din görevlisi 4 de elçilerimizin yakınları hayatlarını kaybetti. 5 diplomatımız ile Atina Büyükelçimizin eşi ve oğlu da yaralandı.

27 Ocak 1973'de Los Angeles Başkonsolosumuz Mehmet Baydar ve Yardımcısı Bahadır Demir, 24 Ekim 1975'de Paris Büyükelçimiz İsmail Erez ve makam şoförü Talip Yener, 16 Şubat 1976'da Beyrut Büyükelçiliğimiz Başkâtibi Oktay Cerit, 9 Haziran 1977'de Vatikan Büyükelçimiz Taha Carım, 2 Haziran 1978'de Madrid Büyükelçimiz Zeki Kuneralp'in eşi Necla Kuneralp ile kardeşi emekli Büyükelçi Beşir Balcıoğlu, 12 Ekim 1979'da Paris Büyükelçiliğimiz Turizm Danışmanı Yılmaz Çolpan, 31 Temmuz 1980'de Atina Büyükelçiliğimiz İdari Ataşesi Galip Özmen ve 14 yaşındaki kızı Neslihan (eşi ve oğlu da yaralandı), 17 Aralık 1980'de Avusturya Sidney Başkonsolosumuz Şarık Arıyak ve koruma görevlisi Engin Sever, 4 Mart 1981'de Paris Çalışma Ataşesi Reşat Morali ve din görevlisi Tecelli Arı, 9 Haziran 1981'de Cenevre Başkonsolosluğumuz sözleşmeli sekreteri Mehmet Savaş Yergüz Ermeni örgütlerince öldürülmüştü. Son olarak da dünkü saldırıda koruma görevlisi Cemal Özen yaşamını yitirdi.. Ermeniler 6 Şubat 1981'de Bern Büyükelçimiz Doğan Türkmen, 17 Haziran 1980'de Vatikan Büyükelçimiz Vecdi Türel ile koruma görevlisini, 26 Eylül 1980'de Paris Basın Danışmanı Selçuk Bakkalbaşı, 2 Nisan 1981'de Kopenhag Çalışma Ataşemiz Cavit Demir'i yaralamışlardı. Dün Paris'teki saldırıda da maiyette Başkonsolos Kaya İnal da teröristlerce yaralandı.

Geçen Ağustos ve Kasım aylarında Lyon ve Strasburg konsolosluklarımıza bombalı saldırılarda da bulundular. ASALA saldırısında 4 yurttaşımız yaralanmıştı. ASALA (Gizli Ermeni Kurtuluş Ordusu) Erez ve Çolpan'ın öldürülmesi olayını da üstlenmişti.

Ermeniler 20 Nisan da Atina'da Türkiye aleyhine yürüyüş düzenlemiş, bu yürüyüşe Yunan partileri de katılmıştı. 23 Nisanda ise Ermeni teröristler Tahran Büyükelçiliğimiz binasına saldırdı, olayda elçilik personelinden ölen ya da yaralanan olmadı. Saldırgan Ermenilerin üçü elçilik binasının damına çıktı. Olay Devrim Muhafızlarının göz yaşartıcı bomba kullanmasıyla bastırıldı.

Ermeni teröristler 11 Haziran Perşembe günü de THY'nin Paris bürosunu işgal etmişlerdi. Sayıları 15 dolayında olduğu sanılan Ermenistan Kurtuluş Ordusu adlı bir

örgüte bağlı oldukları anlaşılan işgalciler, Fransız polisi tarafından serbest bırakılmıştı. 15 Ağustos 1981 günü Danimarka'nın başkenti Kopenhag'daki THY bürosu bombalanmış, bu olayı da ASALA üstlenmişti. Bu olayda 2 Danimarkalı da yaralanmıştı.⁴⁴⁰

ASALA Nedir?

THA'nın Paris kaynaklı bir haberine göre, Gizli Ermeni Kurtuluş Ordusu (ASALA) örgütü 1975 yılında "*Ermeni Katliamı İçin Adalet Komandoları*" adlı örgütle aynı zamanda kuruldu.

Türkiye'ye savaş açan ve Türk kuruluşlarına ve diplomatlarına dış ülkelerde saldırı düzenleyen Ermeni örgütlerinin en geniş çaplısı olarak bilinen ASALA diğer bütün Ermeni militan gruplarından bağımsız olduğunu iddia etmekte ve amcanın "*Antiemperyalist bir Ermenistan kurulması için sonuna kadar savaş vermek*" olduğunu iddia etmektedir.

ASALA bu arada Ermeni militanlarının tutuklandığı ülkeler aleyhine de saldırılara geçmek tehdidinde bulunuyor ve bazı eylemlere geçiyor. ASALA özellikle İsviçre ve Fransa kuruluşlarına karşı da mücadele ediyor.⁴⁴¹

2.2.111. Mitterrand'ın İlk Basın Toplantısını Yaptığı Günü Seçtiler

Paris, Bülent Çakım bildiriyor; Türkiye Cumhuriyeti Paris Başkonsolosluğu koruma görevlisi Cemal Özen yaşamını görevi uğrunda yitirdi. Saat 19.45'de Başkonsolosluğun kapısına yaklaşan üçüncü cankurtaran olayın hemen başında yaralandığı anlaşılan şehit polis memurumuzun naaşını götürüyordu.

Ondan önce maiyette Başkonsolosumuz Kaya İnal kalbinin hemen üzerinden aldığı ve sol akciğerinin zedelendiği sanılan kurşun yarası ile ve hekim dilindeki durumu "*ağır*" diye nitelendirerek hastaneye götürülmüştü.

Evet, Ermeni teröristler yine vurdular. Hem de bu kez iktidara geçişinden dört ay sonra ilk basın toplantısını yapan başkan Mitterrand'ın dünyanın dört bir yanından gelen basın temsilcilerinin karşısında Fransa'nın ekonomisini ve politikasını anlatacağı günü

⁴⁴⁰ Cumhuriyet, 25 Eylül 1981.

⁴⁴¹ Cumhuriyet, 25 Eylül 1981.

seçerek. Ve bu kez vururlarken, her şeyi çok iyi planlayıp hesapladıklarını da ortaya koydular.

Başkan Mitterrand'ın toplantısından çıkan basın mensuplarının önemli bir kesimi Konsoloslüğümüzün önüne brikmiş gazeteci - TV'ci kalabalığının arasına karıştı akşamın ilk saatlerinde. Ve hiç kuşkusuz Ermeni teröristler bu olaydan daha önceki olaylarda olduğundan çok ötede, “*Seslerini duyurma olanağı*” buldular. Bunun salt bir rastlantı olduğunu söylemek mümkün değil.

Fransız TV dersiniz o da başka bir âlem. İzlediğimizde, Türklerin Ermeni Başkonsolosluğu mensuplarını rehine aldığını sanacağınız geliyor. Marifet işlemişler gibi “*Ermeni Kurtuluş Ordusu*” temsilcisi çıkarıyorlar ekrana. Ve Türkiye'ye tüm Türk hükümetine veryansın ediyorlar.

Bu temsilciye göre, 1975 yılındaki “*silahlı mücadele aşamasına geçiş*” birbirinin ardından Türk hükümetlerinin Ermeni taleplerine sırt çevirmesinden sonra zorunlu olarak, başlatılmış. Ondan sonra da Fransız TV arşivlerinden “Ermeni kırımı” ve fotoğraflar... Sizin gözünüzün önünde iki gün önce telefonla konuştuğunuz ve dün öğleden sonra bir ara uğramayı planladığınız arkadaşınız Kaya İnal'ın her zaman gülümseyen iyilik dolu, dost yüzü var. Hastanede yaşamı için mücadele ettiğini biliyor, içinizden yaşaması için dua ediyorsunuz. Sonra pencerede yine teröristlerden birisi görülüyor. Ortadoğu kökenli aksanlı Fransızcası ile haykırıyor bir şeyler yine.

Sonra da dört yaşında çocuğa tabanca zoruyla zafer anlamına (V) iki işareti yaptırıyor. Daha önce pencereye çıkardıkları öteki Türk rehineye de aynı muameleyi reva gördüler. Hastaneye giden öteki terörist de cankurtarana “*zafer*” işareti yaparak biniyordu. Elinizde olsaydı da “neyin zaferi” olduğunu sorsaydınız.⁴⁴²

2.2.112. Mitterrand “Biz olayın Tam İçindeyiz,,

Paris, (a.a.) - Fransa Devlet Başkanı François Mitterrand dünkü basın toplantısı sırasında, Türkiye'nin Paris konsoloslüğünün Ermeni teröristler tarafından işgal edilmesine ilişkin soruları cevaplandırdı.

⁴⁴² Cumhuriyet, 25 Eylül 1981.

Mitterrand, “Biz olayın tam içindeyiz, bu bakımdan, bu konuda şimdi konuşmak vakitsiz olur. Bu olayın iyi bir sonuca ulaştırılması, yani en kötü ihtimalin önlenmesi konusunda İçişleri Bakanı Gaston Defferre’e güvenim tamdır” dedi.⁴⁴³

2.2.113. Serbest Bırakılması İstenen 2 Rahipten Biri Döviz Kaçakçısı

Haber Merkezi - Türkiye’nin Paris Başkonsolosluğunun bulunduğu binayı basan Ermeni teröristlerin Türkiye’de tutuklu bulunan ve serbest bırakılmasını istedikleri 2 Ermeni’nin rahip oldukları öğrenildi.

Ermeni Gregoryan Patriği Sinork Kalustyan yaptığı açıklamada, “Türkiye’de meslekleri rahip olan 2 Ermeni tutuklu bulunmaktadır. Rahip Manuel Yergatian, Gregoryan mezhebindedir. Rahip Hrand Güzelian ise Protestan mezhebindedir. Her iki rahip sıraları gelmediği için mahkeme huzuruna çıkmamışlardır” dedi.

Rahiplerden Yergatian, Kudüs’de bir Ermeni Din Enstitüsünde çalışmakta. Ermeni rahibin geçtiğimiz ekim ayı içinde, beraberinde bazı Ermeni öğrenciler olduğu halde Kudüs’e gitmek isterken Yeşilköy Havaalanında güvenlik kuvvetleri tarafından gözaltına alındığı öğrenildi. Ermeni din adamının, üzerinde çok miktarda döviz bulunduğu ve döviz kaçakçılığıyla suçlandığı edinilen bilgiler arasında.

Patrik Hrand Güzelian’ın ise Ermeni çocukları Anadolu’nun uzak yerlerinden İstanbul’a getirdiği ve onlara Ermeni din ve dil eğitimi verdiği bil diriliyor. Ermeni patriğinin Avrupa’daki çeşitli insan hakları örgütlerine mektup göndererek, Türkleri kötülediği ve Türkiye’deki Ermeni toplumunun ağır sorunlarla karşı karşıya bulunduğunu bildirdiği öğrenildi.⁴⁴⁴

2.2.114. Baloğlu: Elimde Tabancayla Bekledim

Haber Merkezi - Fransa bölgesi öğrenci müfettişi ve Kültür Müşaviri Zekai Baloğlu, baskın sırasında kendilerine ve 10 öğrenciye bir şey olmadığını, konsolosluk tarafındaki silâh sesleri ve bağışmalar üzerine “Elde tabanca beklediğini” söyledi.

⁴⁴³ Cumhuriyet, 25 Eylül 1981.

⁴⁴⁴ Cumhuriyet, 25 Eylül 1981.

Zekai Baloğlu, TRT’ye telefonla bilgi verirken yaşadığı gelişmeleri anlattı. Baloğlu şöyle konuştu: *“Saat 10.30 sıralarında (ESİ) odamda çalışırken, konsolosluk tarafındaki salondan silâh sesleri ve bağırımlar duydum. Elde tabanca beklemeye başladım. Başkonsolosluğa ortak olan kapımızın zorlandığını görünce masayı onun arkasına aldım. Bu sırada 10 el kadar ateş edildi. Elimde tabanca ben çeride bekliyordum. Bize hiçbir şey olmadı. Yalnız odanın içerisi barut dumanı içerisindeydi. Ve halı yanıyordu. 10 dakika geçti. Meğer işgalciler bizim tarafımıza geçmemiş, Başkonsolosluk tarafında yapacaklarını yapmışlar. Yanımda 10 kadar öğrencim vardı, arkadaşlarım vardı.*

Yardımcı İbrahim Bey, pencereden aşağıda bulunan polislerle münakaşa edip arka pencereden dışarıya çıkabilmemizi sağlamaya çalıştı, nitekim başarılı bir çalışma yaptı. Ben tabanca elde kapıda nöbet bekledim, arkadaşlar ininceye kadar. Arkadaşlarımı tahliye ettikten sonra en son ben indim.”

Baloğlu, olaya “Geriden muhatap olduklarını” belirtti. “Bu bir savaştır. Bunun adını tam koymak lâzım, savsaklamamak lâzım. Ciddi tedbirler almak lâzım. Karşımızda Ermenilerin yalnız olduğunu düşünmemek lazım. Devletçe lâzım olan tedbirleri düşünmemiz lâzım.” dedi.⁴⁴⁵

2.2.115. “Saldırı Uluslararası Terörün Parçasıdır”

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Dışişleri Bakanı Genel Sekreteri Büyükelçi Kamuran Gürün, Başkonsolosluğumuzun uğradığı saldırı ile ilgili olarak dün düzenlediği basın toplantısında Fransız Hükümetini karşısına almamaya ve Fransız polisini suçlamamaya özen gösterdi. Gürün, “Fransız polisi gerekli tedbirleri almamıştır diyecek durumda değilim” şeklinde konuştu. Gürün, “Bazı ahvalde, güvenlik tedbirleri artırıldığı zaman da, Matbuatın vatandaşa eziyet ediyorsunuz.” diye şikâyet ettiğini kaydetti. Gürün, “Bazı konuları tatbik edebilmek çok kolay olmuyor” dedi. Gürün, “Saldırı, uluslararası terörün bir parçasıdır” şeklinde konuştu.

Kamuran Gürün, FKÖ içinde bazı grupların Ermeni tedhişçilerle bağlantıları ile ilgili bir soruyu yanıtlarken de FKÖ lideri Arafat’ın bunlara tamamen hâkim olamadığını söylediğini aktardı. Basın toplantısının en dikkat çeken yönü Kamuran Gürün’ün kullandığı Türkçeydi. Gürün, Dışişleri Bakanlığı Genel Sekreteri olarak unutulmuş

⁴⁴⁵ Cumhuriyet, 25 Eylül 1981.

Osmanlıca sözcükler kullandı. Bunlar arasında dilde özleşmeye karşı çıkanların bile kullanmadıkları Osmanlıca sözcükler vardı. Genel Sekreter örneğin İlter Türkmen için Dışişleri Bakanı yerine “*Hariciye Nazırı*” dedi. Gürün’ün kullandığı Osmanlıca sözcüklerden bazıları şunlar: “*Maatteessüf, neşriyat, tenzih, tefrik, müsavat kaidesi, dünya efkâr-ı umumiyesi, takbih, muhtariyet.*” Gürün açıklamaları sırasında, Fransız hükümetini karşısına almamaya ve tepkiyi çok ölçülü tutmaya özen gösterdi. Büyükelçi Gürün’e yöneltilen sorular ve kendisinin yanıtları özetle şöyle:

Soru: Tedhişçilerin talepleri dikkate alındığında dünkü olayın bundan önceki Ermeni tedhiş eylemlerinden nitelik olarak ayıldığı yönler nelerdir?

Yanıt: Bu saldırı olayının bundan öncekilerden tek farklı tarafı, saldıranların yakalanmayı göze alarak ve hatta yakalanacaklarını bilerek bu olaya girmiş olmalarıdır. Yoksa hadisenin mahiyetinde bir değişiklik yoktur. Biz başından beri mefhum bir Ermeni davasının takipçileri gibiymiş gibi kendilerini göstermek isteyen, Türk temsilciliklerine yapılan saldırıların, aslında milletlerarası terörizmin bir parçası olduğunu, bundan güdülen gayenin Türkiye’nin bölünmesi veya en azından diğer devletlerle ilişkilerinin bozulması, batı birliği içindeki dayanışmanın sarsılması olduğu görüşünü ileri sürmüştük.⁴⁴⁶

Fransız TV’si

Soru: Olaydan sonra bazı Batı yayın organları, özellikle Fransız televizyonu Ermeni tedhişçilerin görüşlerini savunan yayınlar yaptılar bu yayınları nasıl karşılıyorsunuz?

Yanıt: Maatteessüf, dünkü olay sırasında Fransız TV’sinin bir kanalının yaptığı neşriyat en hafif tabiriyle yersiz ve gayriciddi bir neşriyattır. Türk Başkonsolosluğu basılmış, işgal sürerken polis hareketi söndürmeye uğraşıyor. O sırada Fransız TV’si adeta Ermenilerin böyle bir harekete girmelerini haklı gösterecek bir neşriyat yapıyor. Bunu tasvip etmenin imkânı yoktur. Ayrıca Fransız TV’sinde temas edilen olayları, bu olayların içyüzü ve gerisindeki politik mücadeleleri en az bizim kadar Fransa da bilir. Dolayısıyla Türkiye ile NATO içinde müttefik olan ve birbirine karşı dayanışma ve

⁴⁴⁶ Cumhuriyet, 26 Eylül 1981.

samimiyet içinde olan, olmaları gereken iki milleti birbirinden, soğutmaya yönelik böyle bir neşriyatı tasvip etmemiz mümkün değildir.⁴⁴⁷

Ulusal Kurtuluş mu?

Soru: Ermeni tedhiş hareketleri, bir ulusal bağımsızlık hareketi gibi gösterilmek isteniyor. Ne dersiniz?

Yanıt: Ulusal bağımsızlık hareketi mukaddes bir harekettir. Başka bir devletin arzu edilmeyen yönetimi ve baskısı altında yaşamaya karşı yürütülen bir mücadeledir. Bu mücadeleyi ancak alkışla karşılarız. Fakat Ermeni terörizmi ile ulusal bağımsızlık hareketi arasında nasıl bir bağlantı kurabiliriz? Bu düşünülemez.

Soru: Ermeni tedhişçilerin Türkiye’deki bazı Ermeni siyasi tutukluların serbest bırakılmalarını istedikleri söylendi. Bu doğru mu?

Yanıt: İddia anlaşılır bir iddia olarak ortaya çıkmadı. Türkiye’de din, dil, ırk tefriki yapılmaksızın bütün vatandaşlar kanun önünde eşittirler. Türkiye’de bir Türk vatandaşı suç işlemişse aynı müsavat kaidesi burada da işler. Bu durumda Türkiye’de suç işlemiş kişiler varsa, bunlar Ermeni oldukları için değildir. Bilakis, Türk hükümeti Türkiye’de yaşayan Ermenilere karşı son derece anlayış içindedir.⁴⁴⁸

Fransız Polisi

Soru: Bundan önce cesetli uyarlar yapıldığı halde Fransız polisinin yeteri ölçüde önlem almadığı anlaşıyor. Bu konuda durum nedir? Fransızlara ne dedik?

Yanıt: Bize hemen her hafta birkaç ihbar gelir. Biz bunları ilgili sefaretlere ve onlar vasıtasıyla ilgili hükümetlere intikal ettiririz. Fransa’da vukua gelen bu saldırı normal vatandaşlık muamelelerinin yapılmakta olduğu bir sırada içeri giren dört kişinin ortaya çıkardığı bir şeydir. Şimdi “*Fransa polisi gerekli tedbiri almamıştır*” diyecek durumda değilim. Nitekim saldırı olduğu sırada orada iki Fransız görevlisinin mevcut olduğunu biliyoruz. Bizim kendi polis görevlilerimiz de var. Böyle bir saldırıyı mutlak bir şekilde durdurabilecek tedbirleri almak son derece zordur. Bazı ahvalde bir kontrol tedbirlerini arttırdığımız zaman, siz matbuat olarak “*Vatandaşa eziyet ediyorsunuz*” diye

⁴⁴⁷ Cumhuriyet, 26 Eylül 1981.

⁴⁴⁸ Cumhuriyet, 26 Eylül 1981.

gazetelerinizde yazıyorsunuz, “Sokaklarda bekletiyor” diyorsunuz. Bazı konuları tatbik edebilmek çok kolay olmuyor.⁴⁴⁹

Dürüst Davrandı

Soru: Fransız polisinin tutumunu nasıl karşılıyorsunuz?

Yanıt: Bize verilen bilgelere göre, Fransız polisinin tutumu dürüst ve vazife şuuru içinde ve ciddi bir davranış şeklinde tecelli etmiştir. Saldırganlar tutuklanmışlar. Bundan sonra da bu tutumun aynı şekilde davranacağını ümit etmek istiyoruz. İlerisi için bir spekülasyon yapmaktan ziyade temennimizi söylemekle yetineceğim.⁴⁵⁰

Kimliklerini İstedik

Soru: Kimliklerinin bildirilmesini istedik mi?

Yanıt: Evet istedik. Dün birinci tedhişçi yaralı olarak teslim olduktan hemen sonra hüviyetinin bize bildirilmesi için bütün kanallardan müracaatımızı yaptık. Ancak teröristin üzerinde hüviyetini gösteren bir vesika mevcut değilmiş. Hüviyet tespit çalışmaları fiilen bugün başlamıştır diyebiliriz. Hiç birisinin adını henüz alamadık.⁴⁵¹

Lübnan’dan Gelmişler

Soru: Teröristlerin Türkiye’ye gönderilmelerini isteyecek miyiz?

Yanıt: Bir devletin iadei mücrimin anlaşması çerçevesinde suçluların kendisine verilmesini isteyebilmek için ilk şart suçlunun kendi tabiiyetinde olmasıdır. Suçluların tabiiyetini şimdilik bilmiyoruz. Ancak bunların Lübnan’dan geldikleri istikametinde söylenen bazı sözler mevcut.⁴⁵²

Yaser Arafat

Soru: Tedhişçilerin Lübnan’dan gelmeleri olasılığından bahsediliyor. Bu tedhişçilerin FKÖ içindeki bazı gurupların kamplarında eğitim gördükleri biliniyor. Bu konuda ne gibi girişimler yapılıyor?

Yanıt: Bu husus doğrudur. Biz bu konuda Lübnan’da belirli bölgelerde sözünü daha geçirebilir görünen bütün ilgili makamlar nezdinde kabil olan en ciddi şekilde

⁴⁴⁹ Cumhuriyet, 26 Eylül 1981.

⁴⁵⁰ Cumhuriyet, 26 Eylül 1981.

⁴⁵¹ Cumhuriyet, 26 Eylül 1981.

⁴⁵² Cumhuriyet, 26 Eylül 1981.

teşebbüsleri yaptık. Bunlar Lübnan Hükümeti, FKÖ ve Suriye'dir. Fakat bugüne kadar çok müspet bir neticeye varmış olduğumuzu, ya da önemli adımlar attığımızı söyleyecek durumda değilim. Çünkü FKÖ kendisinin kontrolü altındaki bölgede böyle bir harekete müsaade etmeyeceği cevabını veriyor. Lübnan ve Suriye hükümetleri de aynı cevabı veriyorlar. Arafat, FKÖ'nün terör olaylarının karşısında olduğunu belirtti. Ancak FKÖ'nün bazı fraksiyonlarının bu tür olaylarda bağlantısı olduğunda, onlara tamamen hâkim olamadığını söyledi.⁴⁵³

Nota İçin Vakit Olmadı

Soru: Fransa'ya olayla ilgili olarak nota verilecek mi?

Yanıt: Nota için şimdiye kadar vakit olmadı. Sözlü olarak görüşlerimizi ilettik. Nota vermek için olayın bunu gerektirecek bir şekilde cereyan etmesi gerekir. Fransız polisi başından itibaren ciddi bir anlayışla olayı kontrol altına almıştır. Fransız hükümeti ve polisinin aynı ciddiyette tutumunu sürdürmesini ümit ediyoruz.⁴⁵⁴

ASALA Hakkında

Soru: ASALA örgütü hakkında bilgi verir misiniz?

Yanıt: ASALA örgütü hakkında Türk yetkili makamlarında geniş bilgi bulunmaktadır.

Ancak bu konuda ne ben, ne de Dışişleri Bakanlığı'nın bir açıklama yapması söz konusu olamaz...⁴⁵⁵

İltica Talebi

Soru: İltica talepleri Fransa tarafından kabul edilecek mi?

Yanıt: Fransız Hükümeti teröristlerin iltica talebini kabul etmeyeceğini bize bildirdi. Eğer kabul ederse çok ciddi bir olayla karşı karşıya kalırız. Katillerin kanun ve adalete teslim edilmeyip iltica taleplerinin kabul edilebileceğini düşünmek hakikaten izahı aşacak bir durum olur.

⁴⁵³ *Cumhuriyet*, 26 Eylül 1981.

⁴⁵⁴ *Cumhuriyet*, 26 Eylül 1981.

⁴⁵⁵ *Cumhuriyet*, 26 Eylül 1981.

Soru: Fransız TV'sini Türkiye'yi Batı camiasından soyutlamak ile arasını soğutmaya çabalamakla suçladınız. Fransız TV'si Fransız hükümetinin denetiminde değil mi ki?

Yanıt: Dışişleri Bakanımız Fransız Bakanı ile yaptığı görüşmede bu tür bir yayının Fransız televizyonunun muhtariyeti ile bile bağdaşmayacağını söyledi.⁴⁵⁶

Önlemler Artırıldı

ABD'den sonra Federal Almanya'da Ermeni teröristlerin saldırısını kınadı. Bu arada işgal olayından sonra başta Brüksel olmak üzere Avrupa'nın çeşitli kentlerindeki Türk temsilciliklerinde güvenlik önlemlerinin artırıldığı bildirildi.⁴⁵⁷

Öztrak'ın Mesajı

Devlet Bakanı ve Dışişleri Bakanı vekili İlhan Öztrak olay nedeniyle Paris Büyükelçisi Adnan Bulak'a bir mesaj göndererek, hayatını kaybeden güvenlik görevlisi Cemal Özen'e başsağlığı, yaralı Kaya İnal'a da acil şifalar diledi. Öztrak mesajında Fransız televizyonunun olayla ilgili yayınına da eleştirdi: *"Bu insanlık dışı saldırıyı mazur göstermek amacıyla tarihi gerçekleri çarpıtarak yayın yapmış olan Fransız Radyo - Televizyon idaresinin bu davranışını kalbinde biraz olsun insanlık duygusu taşıyan herkesin nefretle karşıladığına eminim. Özellikle bir devlet kuruluşu olan Fransız Radyo ve Televizyon idaresinin olayları çarpıtan ve tek yönlü aksettiren bu yayını, Fransız devleti ve bütün diğer ülkeler için üzerinde önemle durulması gereken bir davranıştır" dedi. Ankara Üniversitesi Rektörü Prof. Türkan Akyol da Paris Başkonsolosluğumuzun basılması olayını kınadı ve "Fransa, artık canı teröristlerin eylemlerini rahatlıkla tezgâhladıkları bir sahne olmaktan çıkmalıdır" dedi.*⁴⁵⁸

2.2.116. Olay Yerinde Toplanan Türkler Fransız Polisini Islıkladı

Paris, Bülent Çakım Bildiriyor; Fransız basın ve yayın organlarının zaman zaman ne denli birbirini tutmayan haberler verebilecekleri Paris Başkonsolosluğumuz'un 15 sat süreyle 4 Ermeni teröristin eline geçmesi sırasında bir kez daha anlaşıldı. Radyolar ve TV

⁴⁵⁶ Cumhuriyet, 26 Eylül 1981.

⁴⁵⁷ Cumhuriyet, 26 Eylül 1981.

⁴⁵⁸ Cumhuriyet, 26 Eylül 1981.

kanallarının olayın ayrıntılarına ve gidişine ilişkin olarak güvenlik güçlerinden alarak verdikleri bilgiler, genellikle tutarsız ve yanlış. Ama hemen hepsinin hiç yanlış yapmadan üzerinde birleştikleri nokta Ermeni teröristlerin böyle bir işe girişmekte “*tarihsel açıdan haklılıklarını*” kanıtlamaktı. Kısacası teröristler Fransız iletişim araçları sayesinde amaçladıkları hedefe fazlasıyla vardılar. Üstelik eğer Fransız haber organlarından alınan bilgilere bakılırsa, Fransız hükümeti Ermeni teröristlerin siyasi iltica taleplerini inceleyerek siyasi amaçla cinayet işlenebileceğini de kabul eder bir görünüme girmekte. Bunun Fransa’ya pek de sevimli bir görüntü vermeyeceği ortada. Bir güvenlik görevlimizin ölümü ve maiyette Başkonsolosumuz Kaya İnal’ın da ciddi bir biçimde yaralanmasıyla başlayan Paris Başkonsolosluğumuz üzerine Ermeni baskını sabaha karşı TSİ 03.10’da sona erdi. Akşamüstü 18.30’da omzundan yaralı birinci teröristin hastaneye kaldırılmasından sonra elinden yaralı ikinci terörist de gece yarısı 00.40’da yine cankurtaranla hastaneye götürüldü. Serbest bırakılan rehinelere ifadelerine bakılırsa güvenlik görevlisi Cemal Özen, Öldürülmeden önce Ermeni teröristlerin üzerine makinalı tabancayla ateş açtı ve 2’sini yaraladı.

Fransız polisi ise, teröristleri olayın ilk dakikalarında başkonsolosluğa girmeyi denediklerinde kendilerinin yaraladıklarını ileri sürüyorlar. Bu arada yine pencerede beliren sakallı Ermeni terörist arkadaşlarının hastaneye ulaşmasını izleyerek önce silahlarını, sonrada kendilerini Fransız makamlarına teslim edeceklerini bildirdi. Ayrıca gazetecilere hazırladıkları metni okuyacaklarını söyleyerek gazetecilerin konsolosluğun önüne kadar getirilmesini istedi. Ancak bu istek kabul edilmedi. Fransız canlı yayın organlarının o saatlerde verdikleri bilgilere bakılırsa teröristlerin çok sinirli ve gergin olduklarına inanmak gerekti. Oysa pencereden görünen ve polislerle sürekli konuşan terörist, her fırsatta eliyle zafer işareti yapıyor, gülüyor ve uzaktan resmini çeken foto muhabirlerine poz veriyordu. Pazarlıklar sürer kensaat 02.40’da çevredeki binaların damlarında mevzilenmiş keskin nişancılara inmeleri söylendi. 02.57’de son pazarlık, yapıldı ve teröristler çıkabilmek için 10-15 dakikaya ihtiyaçları olduğunu, çıkmadan önce içerdeki bir Fransız aracılığıyla silahlarını getirip sokağa bırakacaklarını söylediler. Gerçekten birkaç dakika sonra bu Fransız elinde bir silah ve içi el bombası olduğu söylenendir torbayla aşağıya indi ve bunları polis araçlarının önünde yere bıraktı.

Bundan hemen sonra da TSİ 03.10’da teröristler konsolosluk binasının önüne getirilen bir polis aracına yine zafer işaretleri yaparak bindiler ve olay yerinden

uzaklaştırıldılar. Rehineler ise saat 02.15'den itibaren yani eylemin başlangıcından tam 15 saat sonra olay yerinden çıkartılmaya başladılar. Rehinelerden birinin ayağından hafif yaralı olduğu görülüyordu. Hepsi son derece yorgun, bitkin, adeta çökmüş görünüyorlardı. Polis hepsini tek tek getiriyor, basın mensuplarıyla konuşmasına olanak bırakmaksızın polis araçlarına yerleştiriyordu. Bu arada harekâtı yöneten polis şeflerinden birinin söylediğine bakılırsa, yurttaşlarımızın büyük bölümünün sorguları sabaha karşı tamamlandı. Konsolosluk görevlileri binadan en son çıktılar. Ve polisin isteğine uygun olarak evlerine yöneldiler. Bunlardan, özellikle adını vermeyeceğim bir konsolosluk görevlimizle konuşmak olanağı buldum. Bana ilk söylediği *“Bu Fransızların bize yaptığı kallesliği size imkânı yok anlatamam. Ermeniler bile onlar kadar kötü davranmadılar... Zaten Kaya beyi Fransızlar değil, Ermeniler kurtardı. Çünkü bize Kaya beyi kapının dışına taşımamız için izin verdiler. Yoksa Fransız doktorlar korktukları bahanesiyle konsolosluğun içine gelmeyeceklerini söylüyorlardı”* şeklinde oldu.⁴⁵⁹

Türkler Polisi Islıkladı

15 saat süren sürekli gerginlikten sonra tepkilerin biraz aşırı olması doğal. Ancak Fransız polisinin Türklere özel bir sempati beslediğini söylemek ise pek mümkün değil. Akşamın ilk saatlerinden başlayarak *“Türkiye, Türkiye”* şeklinde gösteri yapan ve sayıları 100 dolayında iken giderek 400- 500'ü bulan Türk işçi ve gençleri zaman zaman polisin ters müdahaleleriyle karşılaştı ve polisi yuhaladı, ıslıkladı. Türklere sert davranışın gerekçesi; *“zaten gergin olan teröristleri büsbütün ürkütmeyelim”* yolundaydı. Ancak nede olsa onlara *“Fransız Ermeni'si”* deniyordu.⁴⁶⁰

“Valla Bir Yüklendik mi Tamam “

Olay yerinde toplanan Türkler, olup biteni elemle, merakla ve çaresizlikle izlediler. Elllerinden bir şey gelmemenin tedirginliği içindeydiler. Kimine kalsa, iş, “Bize bıraksınlar, valla bir yüklendik mi tamam” denecek kadar basitti. Kimi sessizce çevredeki kahvelerde kara kara düşünüyor ve gelişmeleri öyle izliyordu. Daha dışadönük olanlar çevredeki karışık görüş sahiplerini *“Biz Türkler Ermenileri severiz. Gerçi bizde azınlıkların devlet memuru oldukları pek görülmez, ama onun dışında tümüyle Türklerle*

⁴⁵⁹ Cumhuriyet, 26 Eylül 1981.

⁴⁶⁰ Cumhuriyet, 26 Eylül 1981.

eşittirler. Hepinizin çok Ermeni arkadaşımız vardır” biçiminde açıklamalar yaparak kazanmaya çalışıyorlardı.

Karşıt görüşlü Fransızlar ise az değildi. Bunlara göre Türkiye’de şu anda birçok Ermeni siyasi suçlardan ötürü hapiste olmalıydı. Bunlara böyle bir durumun olmadığını anlatmak ise gerçekten olanaksızdı. Ermenilerin haklılıklarına inanmışlardı bir kere... Fransız basın yayın organlarının Ermeni konusuna yaklaşımlarını bilince de buna şaşmak elden gelmiyordu açıkçası.⁴⁶¹

Mitterrand’ın Basın Toplantısı

Ancak bilinmesi gereken şeyler arasında Ermeni yanlılığının yalnız Fransızlara özgü olmadığı da var. En azından basın katında. Konsolosluk baskını Başkan Mitterrand’ın basın toplantısıyla denk düştüğü için Paris’te olağandan çok daha fazla sayıda basın mensubu vardı. Kimi meraktan, kimi de *“İşte yeni bir yazı konusu”* diyerek olay yerine geldiler. Olup bitenle ilgili notlar aldıktan sonra bir kez de Türk gazetecilerinden temel bilgileri öğrenmeye yöneliyorlar. Bu arada bizim herkesin bildiğini sandığımız hususları onlara çok önemli görünen sorulara dönüştürüyorlardı.⁴⁶²

2.2.117. Kalustyan, Vali’yi Ziyaret Etti

Türk Ermenileri Patriği Şinork Kalustyan, beraberinde Türk - Ermeni Ruhani Meclisi Başkanı Şahan Sıvacıyan ve Ermeni cemaati temsilcisi Prof. Dr. Garabet Arman olduğu halde Vali Nevzat Ayaz’ı ziyaret etti ve Paris’teki olayı nefretle kınadıklarını bildirdi. *“Fransa isteseydi terörist Ermenilere ilk günden engel olurdu”* diyen Kalustyan, Türk temsilciliklerine karşı girişilen saldırıların uluslararası Örgütlerin işi olduğunu belirtti. Prof. Arman ise, Devlet Başkanı Evren’in Manisa konuşmasını hatırlatarak, *“Her Türk bu olayda ne düşünürse Türk Ermenilerinin de onu düşündüğünü”* söyledi. Vali Ayaz da, Türk Ermenilerinin bildirdikleri hissiyatın dünya Ermenileri tarafından da benimsenmesini diledi.⁴⁶³

⁴⁶¹ Cumhuriyet, 26 Eylül 1981.

⁴⁶² Cumhuriyet, 26 Eylül 1981.

⁴⁶³ Cumhuriyet, 26 Eylül 1981.

2.2.118. Şehit Cemal Özen'in 3 Gün Önce Çocuğu Olmuştu

Ankara, (a.a.) - Ermeni teröristlerin Türkiye'nin yurt dışındaki temsilcileriyle temsilciliklerine karşı giriştiği insanlık dışı saldırıların 19. kurbanı Türkiye'nin Başkonsolosluğu koruma görevlisi Cemal Özen oldu. Cemal Özen, Başkonsolosluk baskını sırasında Ermeni teröristlerin kurşunlarına hedef olmadan önce ikinci çocuğunun doğumunun mutluluğunu yaşıyordu. Pazartesi gecesini Ankara'dan Paris'i telefonla arayan yakınları Seher Özen'in doğum yaptığını ve bir oğlunun dünyaya geldiğini bildirmişlerdi. Ermeni teröristlerin Türkiye'nin Paris Başkonsolosluğu ve Kültür Müşavirliği'ne karşı giriştikleri saldırıdan çok kısa bir süre önce de Cemal Özen beş on dakikalık ömrü kaldığından habersiz telefonla ailesi ile görüşüyor, oğlunun adının Mehmet olmasını istediğini söylüyordu.⁴⁶⁴

2.2.119. Teröristlerin Lideri Pazarlık Ediyor

(a.a.) - Paris Başkonsolosluğumuzda uzun süre 25 kişiyi rehin tutan Ermeni teröristlerin teslim olmak için Fransız polisiyle pazarlık ediyor. Başkonsolosluk binasının penceresinden elinde tabanca ve el bombasıyla bir rehineyi siper almış olan teröristin kimliği belirlenmedi.⁴⁶⁵

2.2.120. Silahlarını Teslim Ediyor

(a.a.) - Uzun süren pazarlık sonucu ASALA örgütünün üyesi teröristler nihayet ikna olmaya başladılar. Teslim olma kararının ardından teröristlerin 25 yaşlarından görünen kıvrıkcık saçlı ve sakallı lideri elindeki ve belindeki silahı polise teslim etmesi için aracılık yapan Fransız'a veriyor.⁴⁶⁶

2.2.121. Teröristin Örgütsel Bağlarının Saptanmasını İstedik

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Türk Hükümeti, Fransız Hükümeti'nden önceki gün Paris Başkonsolosluğumuzu basarak işgal eden dört Ermeni teröristin kimliklerinin bildirilmesini, ayrıca bu teröristlerin örgütsel ve diğer bağlantılarının saptanarak bu güne

⁴⁶⁴ Cumhuriyet, 26 Eylül 1981.

⁴⁶⁵ Cumhuriyet, 26 Eylül 1981.

⁴⁶⁶ Cumhuriyet, 26 Eylül 1981.

kadar gerçekleştirilen saldırıların perde arkasının aydınlatılmasını istedi. Ermeni tedhişçilerin önceki günkü eylemi aynı zamanda Fransa'daki yeni sosyalist hükümet ile Türk Hükümeti arasında bakanlar düzeyindeki ilk buluşmaya da zemin hazırladı. Olayın kendisine iletilmesinden sonra New York'ta bulunan Dışişleri Bakanı İlter Türkmen, kendisi gibi BM Genel Kurulu için burada bulunan Fransız Dışişleri bakanı François Cheysson'u arayıp kendisinden randevu istedi. Türkiye saati ile sabaha karşı 02.00'de gerçekleşen Türkmen - Cheysson buluşmasında ağırlık, Ermeni tedhişçilerinin eylemlerine verildi ve Türkmen Türk Hükümeti'nin görüşlerini ilettili. Görüşmede Cheysson, olayı sert bir dille kınadı ve Türk diplomatlarının korunması için gereken her önlemin alınacağını bildirdi.

Öte yandan, Ankara'nın olay nedeniyle Türk-Fransız ilişkilerini gözden geçirmeyeceğini bildirdi. Ankara, Fransa'daki yeni hükümetin Ermeni tedhişi karşısındaki tutumunun ne yönde şekilleneceğini bekliyor. Bu arada, ilk kez Fransız Hükümeti tarafından Ermenilerin tedhiş eylemlerini kınayan bir açıklamanın yapılması Ankara'da önemli bir gelişme olarak karşılandı ve Mitterrand Hükümeti'nin bu konudaki tutumuna dönük yeni beklentilere kaynaklık etti.⁴⁶⁷

2.2.122. Fransa Kanlı Baskını Kınadı

Ankara, (a.a) - Türkiye'nin Paris Başkonsolosluğu ile Kültür Müşavirliği'ne Ermeni teröristlerce yöneltilen silahlı saldırı ve 15 saat süren işgal olayı ile ilgili olarak Fransız Hükümeti tarafından dün bir açıklama yapıldı. Açıklamada, *"Fransız Hükümeti'nin olayı şiddetle kınadığı"* belirtildi. *"Bu rehin alma olayının failleri Fransız mahkemelerinde yargılanacaktır."* denildi.

Paris Başkonsolosluğumuza yapılan saldırı ile ilgili olarak Fransız Hükümeti tarafından 25 Eylül 1981 tarihinde yapılan açıklamanın metni aşağıdaki gibidir:

"Fransız Hükümeti, 24 Eylül 1981 Perşembe günü Türkiye Başkonsolosluğu'nun sahne olduğu rehin ama olayını şiddetle takbih eder. Bu eylemlerin faillerinin arkasına sığınmak istedikleri tarihi olaylar ne kadar acı olursa olsun, bu olay, kişinin sahip olduğu en temel insan haklarına kabul edilmez bir saldırı teşkil etmekte ve Fransa'da görevli Türk diplomatlarının bir kere teşkil etmekte ve Fransa'da görevli Türk diplomatlarının bir kere daha tecavüze hedef olmalarını daha da

⁴⁶⁷ Cumhuriyet, 26 Eylül 1981.

*bağışlanmaz kılan bir mahiyet arz etmektedir. Fransa Hükümeti, gelişmesine müsaade edemeyeceği bir terörizmin kurbanı önünde eğilir. Bu rehin alma olayının failleri Fransız mahkemelerinde yargılanacaktır.”*⁴⁶⁸

2.2.123. Fransa Sığınma Hakkı Tanıyor

Paris, (Dış Haberler Servisi) - Paris Büyükelçiliğimizi önceki gün basarak içerdeki 47 kişiyi 15 saat süreyle rehin tutan iki'si hafif yaralı 4 Ermeni teröristin sorgusu sürerken, Fransa Dışişleri Bakanlığı Ermeni teröristlere siyasal sığınma hakkı verilmeyeceğini ve saldırganların cinayet suçundan yargılanacaklarını açıkladı. Serbest bırakılan rehinelerin sağlık durumlarının iyi olduğu bildirilirken, teröristlerin yaraladığı maiyette Başkonsolos Kaya İnal'ın ameliyat edilmesi için sağlık durumunda iyileşme bekleniyor. Sağlık durumunun endişe verici olmaktan çıktığı açıklandı. Ermeni teröristlerin baskı sırasında başından yaralanarak ölen Başkonsolosluk koruma görevlisi Özen'in cenazesi Türkiye'ye gönderilecek.⁴⁶⁹

Ermeniler Konuşmuyor

Başkonsolosluk binasından biri akşamüzeri, diğeri de daha sonraki saatlerde hafif yaralı olduğu için teslim olarak hastaneye kaldırılan 2 teröristin sadece ön adlarını verdiler. Bunların isimlerinin Zaven ve Agop olduğu bildirildi. Ancak, bunların kod isimleri olabileceği kaydedildi. Poliste bulunan diğer iki teröristin ise, sorgulamaları sürüyor. Kimliklerini açıklamayan iki terörist, sorulara da şimdilik yanıt vermiyor. Fransız polisine göre, sorguya çekilen Ermenilerden biri, 15saat süren olay sırasında yapılan karşılıklı görüşmelerde Lübnan aksanlı Fransızca konuştu.

Ermeni teröristlerin üzerlerinden hiçbir kimlik çıkmadığı, isimleri ile milliyetlerini açıklamayı reddettikleri bildirildi. Fransız polisi Ermeni teröristlerin kimliklerinin belirlenmesi için fotoğraflarını İnterpol'e gönderdi. Fransa Dışişleri Bakanlığı da Ermeni teröristlere siyasi sığınma hakkı verilmeyeceğini bildirdi. Eylemlerinin temel insan haklarına kabul edilemez bir müdahale olduğunu açıkladı. Bu arada Ermeni Kurtuluşu adlı bir Ermeni örgütü Fransa'nın teröristlere siyasal sığınma hakkı vermemesini kınayarak ASALA militanlarının güvenlik görevlileri ile görüşme sırasında aldatıldıklarını söyledi. Örgüt, Ermeni militanlar ile polis arasında siyasal sığınma hakkı

⁴⁶⁸ Cumhuriyet, 26 Eylül 1981.

⁴⁶⁹ Cumhuriyet, 26 Eylül 1981.

konusunda anlaşmaya varıldığını, ancak daha sonra polisin silahlı Ermenilere adi suçlu muamelesi yaptığını bildirdi. Fransa İçişleri Bakanı Gaston Defferre, baskın sırasında silahlı eylemcileri yatıştırmak için kendilerine siyasal sığınma hakkı vaat edildiğini doğruladı. Ancak teröristlerin cinayet suçundan Fransız mahkemelerinde yargılanacaklarını da sözlerine ekledi.

Bu arada kendisini ASALA'yı destekleyen bir siyasal örgüt olarak tanımlayan Ermeni Kurtuluş Hareketi'nin bir temsilcisi, Paris'te bir basın toplantısı yaptı. Ara Toranyan adlı kişi, 4 teröriste siyasal sığınma hakkı verilmediği takdirde pazar günü Paris'te bir gösteri yürüyüşü düzenleneceğini söyledi. Sözcü, *“ASALA militanlarının serbest bırakılması için elimizden geleni yapacağız. Ancak bu yetmezse amaca ulaşmak için ASALA'nın giriştiği her eylemi destekleyeceğiz”* dedi.⁴⁷⁰

3 Yaşındaki Çocuk

(a.a.)'nın haberine göre, baskın sırasında teröristlerce serbest bırakılan 3 yaşındaki çocuğun yaralanmadığı, bu çocuğun Ermeni asıllı bir Türk vatandaşının kızı olduğu, annesiyle birlikte pasaport muamelesi için Başkonsolosluga geldiği öğrenildi.⁴⁷¹

İki Ermeni'yi Türk Görevliler Vurdu

Dışişleri Bakanlığı Enformasyon Genel Müdürlüğü dün bir açıklama yaparak Ermeni teröristlerden ikisinin Türk görevlileri tarafından yaralandığını açıkladı. Teröristlerin teslim olmasından sonra Başkonsoloslukta bulunan 60'a yakın kişinin, ayağından sakatlanmış biri dışında doktor muayenesine gerek duymadan binayı terk ettikleri kaydedilen açıklamada, bina içinde kan izleri, boş kovanlar, rehinelere bağlamak için perdelerden yırtılan bezler ve bazı yiyecek kırıntıları görüldüğü, binada göze çarpan başkaca bir tahribat bulunmadığı belirtilerek şöyle denildi:

“Öldürülen koruma memurunun ilk hücum anında ve tabancasız olarak tedhişçilerin üzerine gittiği ve başına yakın mesafeden sıkılmış bir kurşunla hemen öldürüldüğü anlaşılmaktadır. Kapıda tedhişçileri müracaat sahibi sanarak karşılayan ancak kasığına vurulan bir dipçik darbesiyle yere yuvarlanan Fahri Çallı düştüğü yerden tabanca ile sokağa yürüyerek çıkmış ve zafer işareti yapan ve Eurovizyon'da görülen tedhişçi omuzundan vurmuştur. Kurşun sırtından çıkmış olmasına rağmen, tedhişçi bir süre içeride kalabilmiş. Ancak sonradan önemli bir ameliyat geçirmiştir. İkinci bir

⁴⁷⁰ Cumhuriyet, 26 Eylül 1981.

⁴⁷¹ Cumhuriyet, 26 Eylül 1981.

tedhişçi ise, maiyette Başkonsolos Kaya İnal tarafından kolundan vurulmuş, ancak bunun üzerine İnal öbürleri tarafından ağır şekilde yaralanmıştır.”⁴⁷²

Sağlık Durumu

Baskın sırasında sol akciğeri, sol omuzu ve kalçasından üç kurşunla yaralanan maiyette Başkonsolos Kaya İnal'ın sağlık durumunun endişe verici olmaktan çıktığı bildirilirken Ermeni teröristlerce şehit edilen güvenlik görevlisi Cemal Özen'in cenazesi Türkiye'ye getirilecek.⁴⁷³

2.2.124. Ermeni Teröristler 55 kez saldırdı

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu)-Paris Başkonsolosluğumuz'un hafta içinde bir grup Ermeni teröristinin işgaline uğurlamasıyla birlikte Ermeni terör örgütlerinin 1973 yılından bu yana Türk diplomatlarına ve temsilcilerine yönetildikleri saldırıları sayısı 55'e ulaştı. Ermeni teröristlerin şehit etikleri koruma görevlisi Cemal Özen, bu saldırılarda yaşamını yitiren 19'uncu Türk görevlisi oluyor. Ermeni tedhiş örgütlerinin Türk diplomatlarına ve temsilcilerine yönelttikleri saldırıların dökümü yer, sonuç saldırı şekli ve üstlenen örgütler açısından şöyle:

1. St. Barbara, California 27.1 1973 Başkonsolosluk Mehmet Baydar ve Konsolosluk Bahadır Demir bir suikastta öldürüldüler. 78 yaşındaki George Yanıkyan mahkûm oldu.
2. Paris, 4.4.1973 Başkonsolosluk ve THY binalarına gaz bombası atıldı, hasar yok.
3. New York, 26.10.1973 TC. Enformasyon Bürosuna bombalı paket gönderildi, patlamadı. Yanıkyan komandoları üstlendi.
4. Beyrut 7.2.1973 Tarım Turizm ve Tanıtma bürosuna bomba konuldu, ayarlı bomba imha uzmanları elinde patladı. Uzman yaralandı. Gizli Ermeni Ordusu üstlendi.
5. 20.2.1975 Beyrut THY bürosuna dinamit atıldı. Gizli Ermeni Ordusu üstlendi.
6. Viyana, 22.10.1975 Büyükelçi Daniş Tunalıgil, Büyükelçiliğe giren üç kişi tarafından öldürüldü. Gizli Ermeni Ordusu üstlendi.

⁴⁷² Cumhuriyet, 26 Eylül 1981.

⁴⁷³ Cumhuriyet, 26 Eylül 1981.

7. 24.10.1975 Paris Büyükelçisi İsmail Erez ve şoförü Talip Yener, makam otomobilinde uğradıkları suikastta öldüler. Ermeni Gizli Ordusu üstlendi.
8. Beyrut, 28.12.1975 Türk Büyükelçiliğine roket atıldı. ASALA (Ermenistan'ın Kurtuluşu İçin Gizli Ermeni Ordusu) üstlendi.
9. Beyrut, 16.02.1976 Başkâtip Oktar Cerit susturucu takılmış bir tabanca ile öldürüldü. ASALA üstlendi.
10. Federal Almanya, 17.5.1976 Frankfurt, Köln ve Essen Başkonsolosluklarına bomba atıldı. Üstlenen olmadı.
11. Zürih, 28-29.5.1976 Çalışma ve Turizm Ataşelikleri ile Garanti Bankası şubelerine bomba atıldı. Üstlenen olmadı.
12. Beyrut 2.3.1977 Askeri Ataşe Yüzbaşı Karakaya ve telsiz operatörü İlhan Özbabacan'ın otomobilleri bombalandı. Üstlenen olmadı.
13. Paris, 14.5.1977 Türk Turizm Bürosu bombalandı. Genç Eylem Grubu ve Yeni Ermeni Direnişi üstlendi.
14. İstanbul, 29.5.1977 Yeşilköy Havalimanı ve Sirkeci Limanı'na bombalı sabotaj 28 Mayıs Ermeni Direnişi üstlendi.
15. Vatikan, 9.6.1977 Büyükelçi Taha Carım tabanca ile öldürüldü. Ermeni Soykırım Adalet Komandoları üstlendi.
16. Londra, 3.1.1978 Brüksel Büyükelçiliği ile Londra Türk Bankasına bomba konuldu Yeni Ermeni Direnişi üstlendi.
17. Madrid, 2.6.1978 Büyükelçi Zeki Kuneralp'ın eşi Bayan Kuneralp ve emekli Büyükelçi Beşir Balcıoğlu otomobilde öldürüldü, İspanyol şoför de öldü. Ermeni Soykırımı Adalet Komandoları üstlendi.
18. Cenevre, 6.12.1978 Başkonsolosluğa bırakılan bomba Yem Ermeni Direnişi üstlendi.
19. 17.12.1978 Cenevre THY Bürosuna bomba atıldı. ASALA üstlendi.
20. 8.7.1979 Paris Turizm, Çalışma Ataşelikleri ve THY Bürosu bombalandı. Ermeni Soykırımı Adalet Komandoları üstlendi.
21. 22.8.1979 Cenevre, Maiyette Başkonsolos Niyazi Dalı'nın arabasına bomba kondu, THY Bürosu Hasar gördü. ASALA üstlendi.
22. 26.08.1979 Frankfurt THY Bürosu bombalandı, ağır hasar. E.G.O (Ermeni Gizli Ordusu) üstlendi.

23. 4.10.1979 Kopenhag THY Bürosu bombalandı, hasar yok, biri ağır iki Danimarkalı yaralandı. ASALA üstlendi.
24. 12.10.1979 Lahey, Büyükelçi Özdemir Benler'in oğlu Ahmet Benler otomobilinde öldürüldü. Ermeni Soykırımı Adalet Komandoları üstlendi.
25. 30.10.1979 Milano THY Bürosu bombalandı, ağır hasar gördü. ASALA üstlendi.
26. 8.11.1979 Roma'da Turizm Müşavirliği bombalandı. Hasar gördü.
27. 18.11.1979 Paris THY Bürosu bombalandı. Bina büyük hasar gördü. ASALA üstlendi.
28. 17.12.1979 Londra THY Bürosu bombalandı bina hasar gördü. Ermenistan Kurtuluş Cephesi üstlendi.
29. 22.12.1979 Paris Turizm Müşaviri Yılmaz Çolpan öldürüldü. Ermeni intikam Komandoları üstlendi.
30. 22.12.1979 Amsterdam THY Bürosu bombalandı. Bina ve civarında büyük hasar.
31. 10.11.1980 Tahran THY Bürosu bombalandı ağır hasar. Gizli Ermenistan Ordusu üstlendi.
32. 2.2.1980 Brüksel THY Bürosuna saatli bomba kondu. Büyük hasar Yeni Ermeni Direnişi üstlendi.
33. 6.2.1980 Bern Büyükelçimiz Doğan Türkmen'e suikast girişimi.
34. 10.3.1980 Roma THY ve Turizm Müşavirliği büroları bombalandı. 2 ölü 14 yaralı Gizli Ermeni Kurtuluş Ordusu (ASALA) üstlendi.
35. 17.4.1980 Roma Vatikan Büyükelçisi Vecdi Türel ve koruması suikastta yaralandılar. Ermeni Katliamı Adalet Takipçileri üstlendi.
36. 19.4.1980 Marsilya Başkonsolosluğu'na bırakılan ayaklı roket bomba etkisiz hale getirildi. Gizli Ermeni Kurtuluş Ordusu (ASALA) üstlendi.
37. 31.7.1980 Atina, İdari Ataşe Galip Özmen ve kızı Neslihan Özmen öldürüldü. ASALA üstlendi.
38. 5.8.1980 Lyon Başkonsolosluk Ajanlığına silahlı saldırı, 4 yaralı. ASALA üstlendi.
39. 11.8.1980 New York Türk Evi binasına kırmızı boya atıldı. (İmzasız mektup).

40. 26.9.1980 Paris Basın Müşaviri Selçuk Bakkalbaşı silahlı saldırıda ağır yaralandı. Ermeni Gizli Ordusu üstlendi.
41. 3.10.1980 Milano THY bürosunda patlama hasar, yoldan geçen 2 kişi hafif yaralı. Silahlı Ermeni Gurubu üstlendi.
42. 6.10.1980 Los Angeles Başkonsolosluğumuz ikametgâhı bombalandı (bir Ermeni telefonla üstlendi).
43. 12.10.1980 New York Türk Ev'i binası bombalandı. Ermeni Katliamı Adalet Komandoları üstlendi.
44. 2.10.1980 Los Angeles Türklere ait seyahat şirketi bombalandı. Ermeni Katliamı Adalet Komandoları Üstlendi.
45. 12.10.1980 Turizm Tanıtma Bürosu (Londra) bombalandı. ASALA üstlendi.
46. 9.11.1980 Strasburg Başkonsolosluk binası bombalandı ağır hasar, sokaktaki 2 otomobil hasar gördü. ASALA üstlendi.
47. 19.11.1980 Roma THY Bürosu ve Turizm Müşavirliği bombalandı. Ermeni Gizli Ordusu üstlendi.
48. 17.12.1980 Sydney Başkonsolosu Şarık Arıyak ve koruma görevlisi Engin Sever öldürüldüler. Ermeni Katliamı Adalet Komandoları üstlendi.
49. 13.1.1981 Paris Maliye Müşavirimiz Ahmet Erbeyli'nin arabasına bomba konuldu. Gizli Ermeni Kurtuluş Ordusu (ASALA) üstlendi.
50. 1.3.1981 Paris Çalışma Müşaviri Reşat Moralı ve Din görevlisi Tecelli Arı öldürüldüler. ASALA üstlendi.
51. 3.4.1981 Kopenhag Çalışma Müşaviri Cavit Demir silahlı saldırıya uğradı ağır yaralandı. ASALA üstlendi.
52. 9.6.1981 Cenevre Başkonsolosluğu çevirmeni Mehmet Savaş Yergüz öldürüldü. ASALA üstlendi.
53. 11.6.1981 Paris THY Bürosuna saldırıldı. ASALA üstlendi.
54. 16.9.1981 Kopenhag, THY Bürosuna bomba atıldı. İki kişi yaralandı. ASALA üstlendi.
55. 24.9.1981 Paris Başkonsolosluğu işgali. ASALA üstlendi.⁴⁷⁴

⁴⁷⁴ Cumhuriyet, 27 Eylül 1981.

2.2.125. Fransız Hükümeti'nin Açıklamasının Bir Bölümü Tepkiye Yol Açtı

Paris'in Tutumunda Açıklık Bekleniyor

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Fransız Hükümeti'nin Paris Başkonsolosluğumuz'un Ermeni teröristlerince işgal edilmesi olaylarından sonra bu saldırıyı kınayan açıklama yapması, başkentteki resmi çevrelerde genel olarak olumlu karşılanmakla birlikte, açıklamada yer alan bazı ifadeler Dışişlerinde tepkiye yol açtı.

Açıklamanın olumsuz yankılara yol açan bölümünün *“Teröristlerin arkasına sığınmak istedikleri tarihi olaylar ne kadar acı olursa olsun”* şeklindeki ifade olduğunu bildirdi. Böyle bir ifadeyle Fransız Hükümeti'nin, Ermeni tedhişini kınamakla birlikte, Ermeni sorununda da yanlı bir yaklaşımı sürdürdüğü görüşü belirtiliyor. Yine de Fransız Hükümeti'nin açıklaması başkentteki diplomatik çevrelerde bir hayli memnunluk yaratmış gözüküyor. Bunun nedeni de, Ermeni teröristlerin Fransa'da 1973 yılında başlattıkları tedhiş eylemleri karşısından Fransız Hükümeti'nin ilk kez tedhişçileri açıktan karşısına alan açıklama yapmış olmasıdır.

Açıklamada: olayın en temel insan haklarına bir saldırı oluşturduğu belirtti. Açıklamanın asıl önem taşıyan yönü, *“Fransa'da görevli Türk diplomatların bir kere daha tecavüze hedef olmalarını daha da bağışlanamaz kılınması”* şeklindeki ifade, böylelikle Fransız Hükümeti bugüne kadar Türk diplomatlarına karşı girişilen bütün terör eylemlerini bir bütün olarak ele almakta ve kınamakta. Nitekim Fransız Dışişleri Bakanı Cheysson'un Dışişleri Bakan İlter Türkmen'e söyledikleri de bu doğrultuda. Cheysson, Türkmen'e *“Türk temsilciliklerine ve diplomatlarına bu gibi saldırıların yapılmasının onaylamasının kesinlikle söz konusu olmadığını belirtti.”* Oldukça açık bir ifadeyle bildirdi. Dışişleri Bakanı, hükümetinin bu tür terör eylemlerini en sert bir şekilde kınayacağını da Türkmen'e ilettili.

Cheysson sözünde durdu ve Fransız Hükümeti her ne kadar içinde tepki yaratan ifadeler bulunsa da, Ermeni tedhişini isim vererek kınadı. Başkan Giscard d'Estaing döneminde Türkiye Fransa'dan böyle bir tavır görmemişti, hatta d'Estaing'ın, İlter Türkmen'e Elysee Sarayında *“Fransa, Ermenilerin haklı davasını inkâr edemez”* dediği bile diplomattık kulislere yayılmıştı.⁴⁷⁵

⁴⁷⁵ Cumhuriyet, 27 Eylül 1981.

Mitterrand Ne Yapacak?

Şimdi Sosyalist Mitterrand yönetimi Türk diplomatlarına yönelen Ermeni terörü karşısında farklı bir tutuma yönelecek mi? Başkentteki diplomattık çevrelerde bu sıralar en çok tartışılan konu bu... Başkonsolosluğun basılması eylemi Başkan Mitterrand için de ilk sınav oldu ve yeni yönetimin tutumu bir öncekine kıyasla farklılık gösterdi.⁴⁷⁶

Ankara'nın Beklentileri

Dışişleri Bakanlığı Genel Sekreteri Büyükelçi Kamuran Gürün de önceki gün bu noktaya dikkat çekti. Genel Sekretere göre, olay karşısında Fransız Hükümeti ve polis makamları olumlu bir tavır takınmışlardı. Ancak yine Gürün'e göre "*Bundan sonraki gelişmelerin beklenilmesi gerekirdi.*" Büyükelçi Gürün, Fransa'da yeni bir iktidarın bulunduğuna dikkat çekerken de açık bir ifadeyle Ankara'nın Paris'e dönük beklentilerini dile getirmekteydi. Ermeni teröristlerin bundan önceki her eylemi Türk – Fransız ilişkilerinde ciddi krizler yaratırken, ilk kez son olayda Ankara ile Paris arasında bir sürtüşme çıkmadı. Ve yine ilk kez Ankara Fransız Hükümeti'ni eleştirmede.

Ankara'daki yetkililere göre, bundan sonraki aşamada Fransız Hükümeti'nin bu çizgisini sürdürüp sürdürmeyeceği açısından en önemli göstergelerden biri teröristlerin yargılanacağı mahkemenin ne şekilde sonuçlanacağı olacak. Gözlenen gelişmeler yıllardır talihsiz bir çizgide seyreden Türk - Fransız ilişkilerinde iyileşmeye yol açabilecek mi? Bu sorunun yanıtı Türk - Fransız ilişkilerindeki başlıca pürüz olan Ermeni unsurunun Başkan Mitterrand döneminde ne ölçüde etkili olacağı ile yakından ilgili.

Fransa da yaşayan sayıları 300 bin dolayındaki Ermeni topluluğun Fransız bürokrasisi iş çevreleri ve basındaki etkinliği biliniyor. İktidara gelen Sosyalist Parti de başından beri Ermeni topluluk ile arasını iyi tutmaya çalışan bir politika izleye geldi. Mitterrand'ın bazı Ermeni derneklerinin toplantılarına gönderdiği mesajlar bir yana, yeni Fransız kabinesi ile ilgili birkaç örnek vermek gerekirse şu hatırlatmalar yapılabilir

1-Devlet Başkanı Mitterrand'ın işgal eylemi sürerken, basın toplantısında bu konuda "en kötü ihtimalin önlenmesi| konusunda kendisine itimadım tamdır" dediği İçişleri Bakanı Gaston Defferre, Marsilya eski belediye başkanı olarak bu kentteki ve Fransa'daki ilk Ermeni anıtını açan kişidir.

⁴⁷⁶ Cumhuriyet, 27 Eylül 1981.

2- Reşat Moralı ile Tecelli Arı'nın mart ayında Paris'te öldürölmelerini protesto etmek amacıyla Lyon'da Türk işçilerinin düzenlediğı yürüyüşü örgütlediğı savıyla üç sosyalist milletvekilli dönemin Dışışleri Bakanına bir soru önergesi vererek Lyon Başkonsolosumuz hakkında ne gibi bir işlem yapacağını sormuşlardı. Önergede Başkonsolosun yetkisini aştığı iddia edilmişti. Bu önergeyi veren üç eski Lyon milletvekilinden biri de hükümette Savunma Bakanlığına getirilen Charles Hernu...

Öte yandan kendilerini ASALA'nın üyeleri olarak tanıtan bir grup Ermeni, dün Lübnan'ın başkenti Beyrut ta bir basın toplantısı düzenleyerek Fransa'yı tehdit ettiler. Grup üyeleri tanınmamak için yüzlerini kara bir bezle örttüler. ASALA lideri Agop Agopyan FKÖ'yle bir ilişkileri olmadığını söyledi, *"Bu tamamıyla yalandır. Bağımsız bir örgüttüz ve Arap- Filistin örgütlerinin bizi eğittiklerine ilişkin haberleri de yalanlıyoruz"* biçiminde konuştu.⁴⁷⁷

Durumu İyiyeye Gidiyor

Öte yandan Başkonsolosluğumuzun işgali sırasında Ermeni teröristler tarafından vurulan Maiyette Başkonsolos Kaya İnal'ın kaldırıldığı hastanede sağlık durumunun iyiyeye gittiğı bildirildi. Hastane doktorları İnal'ın hayati tehlikeyi atlattığını bildirdiler. Bu arada şehit düşen Başkonsolosluk koruma görevlisi Cemal Özen'in cenazesi de önümüzdeki hafta Türkiye'ye getirilecek.⁴⁷⁸

2.2.126. Ermeni Teröristlerin Eylemi Fransa'yı Güç Duruma Düşürdü

Paris, Bülent Çakım Bildiriyor; Başkonsolosluğumuza yönelik Ermeni terörist saldırısının bitimi, ABD'nin üç en büyük televizyon kuruluşundan biri olan ABC'nin Paris Bürosu Müdürü Peerre Salinger tarafından Amerikan halkına *"Olay bir mutlu sonla bitti"* biçiminde kısa bir haberle duyuruldu. Gerçekten buna mutlu bir son denebilir mi? Sonunda bir koruma görevlimiz yaşamını yitirdi, bir diplomatımızın sağlık durumu ciddiyetini koruyor. Sayıları elliye ulaşan yurttaşlarımız hala geçirdikleri şokun etkisi altındalar o nedenle Başkonsolosluk salı gününden önce açılmayacak. Şimdi siz *"Bunun neresi mutlu son"* diye sormaz mısınız? Verilen yanıt kısa ve açık: *"sonuç çok daha kötü olabilirdi..."*

⁴⁷⁷ Cumhuriyet, 27 Eylül 1981.

⁴⁷⁸ Cumhuriyet, 26 Eylül 1981.

Gerçekten sonuç çok daha kötü olabilir miydi? Ermenilerin gerçekten konsolosluga yaptıkları baskındaki amaçlarının mümkün olduğu kadar çok sayıda Türkü öldürmek olduğunu sanmak için elde çok az neden var. Buna karşılık, taktik değiştirmekte olduklarını ileri sürmek mümkün. Ermeniler, sokaklarda Türk diplomatlarını öldürmenin propagandalarına yeterli malzeme sağlamadığını anladıklarından olsa gerek, bu kez kamu gözüne daha haklı ve sempatik görünebilecek ve seçkin televizyon sunucularına bile “*mutlu son*” lardan söz ettirebilecek, dış temsilciliklerimizi rehin alma sonra da serbest bırakma ve aradaki zamanda yayınladıkları bildirilerle kamuoyunu sürekli canlı tutma yolunda bir taktiği benimsemiş olabilirler.

Ermeni teröristler, Paris Başkonsolosluğuna sırtlarında içi el bombası ve silah dolu torbaları ile kollarını, sallayarak binanın ana giriş kapısındaki Fransız polisinin önünden geçerek girdiler. Olayın Fransa’yı bir başka açıdan güç bir duruma bıraktığını da kabul etmek gerekiyor. Bu teröristler suçüstü yakalanan ilk Ermeni teröristleri, şimdiye dek teröristlerin izlerine bile rastlayamadıklarını söyleyen Fransızların elinde bu kez hem de suçlarını tüm dünyanın dakikası dakikasına izlediği dört terörist var... Sorun yalnız bunların cezalandırılması değil, bunların Fransa’daki uzantılarının ve suç ortaklarının oradan da giderek Türklere karşı daha önce işlenen suçların suçlularının saptanması gerekiyor.

Aslı aranırsa, bu saptama işi için çok uzaklara gitmeye de gerek yok. Televizyon kanallarının haber yetkilileri polise her türlü ayrıntılı bilgiyi sağlayabilseler gerek. Çünkü Ermeni örgütleriyle çok yakın bir ilişki içinde görünüyorlar. Öyle olmasaydı Ara Toranian adındaki tedhişçiye televizyona çıkartıp iki kanal arasında mekik dokutarak “*Yüksek*” düşüncelerini almazlardı. Ara Toranian, Ermenistan’ın Kurtuluşu adlı Paris Merkezli örgütün merkezi komitesi üyesi. Oysa televizyonda ASALA’nın yetkilisi olduğu yazıldı adının altına, (Beyrut merkezli ASALA’nın Paris örgütünden temel farkı Türkiye’den toprak talebinde bulunması, Paris’teki Ermenistan’ın Kurtuluşu Örgütü ise Türkiye’den Ermeni soykırımını tanımasını istiyor, fiilen toprak talebinde bulunmuyor...)

Türkiye Büyükelçiliği çevreleri, Toranian’ın eli kanlı bir tedhişçi olduğunu belirtiyorlar ve söz gelimi son kez Paris’teki THY bürosunu işgal eden Ermenileri bu kişinin yönettiğine dikkat çekiyorlar. Yine aynı çevrelerin görüşüne göre, Toranian, ASALA ile Paris’teki Ermeni hareketi arasındaki bağları sıkılaştırmaya çalışmakta...

Televizyondaki ifadelerine bakarak, adı geçeninin tam bir fanatik olduğunu söylemek zorunlu. Ayrıca bu ifadeler salt hukuk açısından da suça ve cinayete teşvik, bu kişi hakkında soruşturma açılmaması gerçekten şaşırtıcı olacak.

Ara Toranian, cuma günü düzenlediği basın toplantısında Başkonsolosluğumuza yöneltilen terörist hareketin şifre adının “Van operasyonu” olduğunu da kaydetmekten geri kalmayacaktı. Toranian’ın açıkladığı öteki hususlar arasında, Tahran’daki Türkiye Büyükelçisine düzenlenen suikastın hazırlayıcısının (bu suikastın şifre adı da Yeğhia Keşişyan imiş) 17 Eylül günü evinin hapishanesinde kurşuna dizildiği, Bern Büyükelçimize düzenlenen suikastın hazırlayıcıları arasında bulunduğu bildirilen Max Kilimciyan’ın da 1979 Şubat ayından bu yana Marsilya’da hapishanede bulunduğu ve serbest bırakılması gerektiği gibi hususlar var. Öte yandan, Paris’teki Ermeni kilisesinin önünde Pazar ayininde sonra toplanan birkaç yüz kişilik bir grup Ermeni, Başkonsolosluğumuzu basan dört teröristin tutuklanmasını protesto etti. Ermenilerin, kilise önündeki gösterisi iki saat sürdü. Ermeni göstericilerin yürüyüş yapması ise Fransa polisince engellendi. Bu arada yürüyüşe karşı çıkan Paris Ermeni Kilisesi’nin avukatı Berkesyan ile ASALA sözcüsü Ara Toranyan tartıştılar. Toranyan, Berkesyan’ı “*davaya ihanetle*” suçladı.

Ermeni teröristlerin sorgulamaları sürüyor. Fransız makamları, teröristlerin doğrudan Lübnan’dan gelerek Fransa’ya girdiklerinin kesinleştiğini bildirdiler.⁴⁷⁹

2.2.127. 4 Ermeni Terörist Tutuklandı

Haber Merkezi- Türkiye’nin Paris Başkonsolosluğunu geçtiğimiz perşembe günü basarak içerdeki 47 kişiyi 15 saat süreyle rehin tutan, bu sırada güvenlik görevlisi Cemal Özen’i şehit eden, Maiyette Başkonsolos Kaya İnal’ı da ağır yaralayan 2’si yaralı 4 Ermeni terörist dün sorguları sonunda Paris Savcılığı tarafından tutuklandı.

4 Ermeni teröristten ikisi dün sorgu yargıcı önüne çıkarıldı. Duruşma sonunda sorgu yargıcı 4 Ermeni teröristin tutuklanmasına karar verdi. İki Ermeni terörist karardan sonra Paris’teki bir cezaevine gönderildi. Baskın sırasında yaralanan diğer iki Ermeni’ye ise suçları kaldıkları hastanede tebliğ edildi. Fransa’da bir mahkeme önüne çıkarılacak olan

⁴⁷⁹ Cumhuriyet, 28 Eylül 1981.

dört terörist zorla alıkoymak, isteyerek adam öldürme, isteyerek adam öldürmeye teşebbüs ve silah taşıma ile ilgili yasaları çiğnemek suçundan yargılanacak.

Bu arada teröristlerin gerçek kimlikleri de belirlendi. Fransız polisi Ermeni teröristlerin kimlik ve fotoğraflarını Türk makamlarına gönderdi. Ancak kimliklerin gerçek olmadığı saptandı. Emniyet Genel Müdürlüğü'nden yapılan açıklamaya göre, Ermeni teröristlerin gerçek kimlikleri şöyle:

- 1- Vaskan Sako Sesliyan, (1956 doğumlu, baskını yöneten terörist)
- 2- Kevork Abraham Kozliyan (1960 Beyrut doğumlu, baskında Fransız yetkilileri ile görüşmeyi yürüten terörist)
- 3- Aram Avadis Basmasyan (Beyrut 1960 doğumlu)
- 4- Agop Abraham Jafliyan (Beyrut 1956 doğumlu)

Fransız polisince gönderilen listede Ermeni teröristlerin kimlikleri sırasıyla Agop Agopyan (İran Pasaportlu), Zevan Agopyan (1958 Halep doğumlu, Suriye Pasaportlu), Raff Batlan (Avustralya Melbourne 1960 doğumlu), Alex Alekian (1963 doğumlu) olarak bildirilmişti.⁴⁸⁰

2.2.128. Türkiye, Teröristleri Fransa'dan İsteyebilecek

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Türkiye, Paris Başkonsolosluğumuzu basan Ermeni teröristlerin “Fransız vatandaşları olmamaları ve adi “*suçlu*” niteliğinde bulundukları için iade isteminde bulunulabilecek. Adalet Bakanlığı ve hukuk çevrelerinden edinilen bilgiye göre, Ermeni teröristler hakkında Türk Ceza Yasası'nın 4.ncü maddesi uyarınca kovuşturma açılabilir. TCK'nın ilgili maddesi “*Türkiye’de bir Türk ya da yabancının, yabancı ülkelerde Türkiye devletinin emniyetine karşı suç işlerlerse haklarında takibat yapılabilirliğini*” içeriyor. Ermeni teröristler hakkında Türk Ceza Yasa'nın 125'nci maddesinde yer alan “*Devletin güvenliği altında bulunan topraklardan bir kısmını devlet idaresinden ayırmaya yönelik suçlar*” nedeniyle de kovuşturma açılabilir. Ancak, Ankara Cumhuriyet Savcılığınca bu konuda henüz bir soruşturma açılmadığı öğrenildi.

⁴⁸⁰ Cumhuriyet, 29 Eylül 1981.

Uluslararası hukuk ve antlaşmalara göre, Ermeni teröristlerin “*Fransız vatandaşı olmadığı*” ve “*adi suçlu*” niteliğinde oldukları için Türkiye’ye iadeleri için istemde bulunabiliyor.

Öte yandan “*terörün önlenmesine*” ilişkin Avrupa Sözleşmesi ve “*diplomatların korunmasına*” ilişkin Birleşmiş Milletler Sözleşmesi de teröristlerin “*siyasi suçlu*” değil, “*adi suçlu*” olduğunu kabul ediyor. Bu sözleşmeler çerçevesinde de Türkiye iade isteminde bulunabilecek. Ancak, Türkiye’nin iade isteminde bulunabilmesi için Ermeni teröristler hakkında kovuşturma açılması gerekiyor.⁴⁸¹

2.2.129. Ankara, “Bilgimiz Yok” Diyor

Tahran Elçimizi Öldürmek İsteyen Ermeni İdam Edilmiş

Paris - Ermeni teröristlerin bundan bir süre önce Türkiye’nin Tahran Büyükelçisini öldürme girişiminde bulundukları ve bu işte görevlendirilen Yeria Keşişyan’ın Hümeyni ve rejimince tutuklanıp 10 gün önce idam edildiği Paris’te Ermeni gösterisi sırasında Keşişyan’ın babası tarafından açıklandı.

Ermenilerin önceki gün Paris’teki gösterilerine paralel olarak Ermeni kilisesinde yapılan ayinde Yaria Keşişyan’ın anısına ithaf edildi. Yeria’nın babası Keşişyan gösteride yaptığı konuşmada “*Oğlumu bu yolda kurban etmekten gurur duyuyorum*” dedi. Ve onun kendisini davasına adanmış olduğunu söyledi.

Dünkü Fransız gazetelerinin bir bölümünde gösteriyle ilgili haberler arasında bu açıklamaya yer veriliyor ve ayrıca ASALA’nın Beyrut’ta yaptığı açıklamaya değinerek, “*ASALA’ya bağlı 2 intihar komando timinin yeni eylemler için hazır olduğu*” yolundaki beyanlar kaydediliyor.

Ermeni Kurtuluş Örgütü’nün dün Paris’te yaptığı gösteri televizyonların akşamki bültenlerinde yer almadı. Radyolarda çok kısa birer haber olarak yer verilen bu gösteri hakkında “*Le Monde*” de bir haber sırasında yaralanan diğer iki Ermeni yayınlanmadı. Buna karşılık “*Le Figaro*”, “*France Soir*”, “*Le Matin*” ve “*L’Humanite*” gazeteleri gösteriyle ilgili iç sayfalarında haberler yayınladılar.

⁴⁸¹ Cumhuriyet, 29 Eylül 1981.

“France Soir” da bir resim altı haberi olarak bildiren gösteri hakkında “Le Figaro” *“Ermeni Komandoları: Suskunluk ve inkâr başlığı altında Ermeni örgütlerinin komandolarının siyasi sığınma hakkı tanımamak suretiyle Fransız Hükümeti’nin suskun kalmaya devam etmesini eleştirdiklerini”* belirtiyor. Le Matin, gösterideki sloganlar ve yapılan konuşmalardan örnekler yayınlanıyor.

Bu arada, perşembe günü TSİ 20.30’da Paris’teki Ermeni Kilisesi önünde Ermenilerin Türkiye aleyhtarı yeni bir gösteri düzenleyecekleri öğrenildi.⁴⁸²

Ankara Doğrulamıyor

Ankara büromuzun haberine göre, Tahran Büyükelçimiz Tansuğ Bleda’ya suikast düzenleneceğine ilişkin herhangi bir bilginin Ankara’ya gelmediği öğrenildi. Dışişleri Bakanlığı yetkilileri Büyükelçimize böyle bir saldırının suikast girişiminin düzenleneceğine ilişkin bir bilginin bulunmadığını bildirdiler.

Dışişlerinin konuyla ilgili üst düzeydeki bir yetkilisi, bir grup fanatik Ermeni’nin geçen nisan ayında Türk Büyükelçiliğine saldırıda bulunulduğunu hatırlatarak şunları söyledi: *“Türk makamlarına bu güne kadar böyle bir bilgi intikal etmemiştir. Bu konudaki tek olay geçen nisan ayında Büyükelçilik binasına saldırıda bulunulmasıdır. Ancak bu da bir suikast girişimi olarak değerlendirilemez.*

*Söz konusu olaydan sonra 30-35 kadar Ermeni saldırgan tutuklanmıştır. İran makamları Türk tarafına bugüne kadar sadece bu kişiler hakkındaki soruşturmanın sürdürüldüğünü belirtilmekle yetinmişlerdir. Bu durumda Paris’teki basın toplantısında kurşuna dizildiği açıklanan Ermeni olsa olsa nisan ayında saldırıya katılan ve daha sonra tutuklanan saldırganlardan biri olabilir. Söz konusu basın toplantısında suikast girişiminin tarihinin belirlenmemiş olması da bu olasılığı güçlendirmektedir. Tutuklu 35 Ermeni’nin son durumları tarafımızdan bilinmemektedir. Ancak son günlerde İran’daki kurşuna dizme olaylarının yoğunluğu ve sıklığı hatırlandığında, bu kişilerden birinin kurşuna dizilmiş olabileceği akla geliyor. Ancak bu konuda da bir bilgimiz yok.”*⁴⁸³

⁴⁸² Cumhuriyet, 29 Eylül 1981.

⁴⁸³ Cumhuriyet, 29 Eylül 1981.

2.2.130. Ermeni Teröristlerin Yargılanmalarına 10 Günden Önce Başlanamayacak

Paris - Paris'teki Başkonsolosluğumuzu basarak, içerdekileri rehin alıp koruma polisimizi öldüren Ermeni teröristlerin yargılanmasına 10 günden önce başlanamayacağı bildiriliyor. Sanıkların ne zaman yargılanacakları konusunda şu aşamada kesin bir bilgi edinmeye olanak yok. Türkiye Büyükelçiliğine yakın çevrelerin görüşüne göre, duruşmanın 10 günden daha önce açılması pek mümkün değil. Bu çevreler, Fransız makamlarının şimdi çok tedirgin görünen Ermenileri galeyana getirmemek için duruşmanın açılışını bir süre daha erteleyebileceklerinden söz ediyorlar. Öte yandan, aynı çevreler, Büyükelçiliğin Fransız adli makamları ile yaptığı temaslarda bu yeni olay ile Fransa'da daha önce diplomatlarımıza karşı işlenmiş suçlar arasında ilişki kurulması gerektiği yönündeki yaklaşımın Fransızlarca olumsuz karşılanmadığını ve bu yoldaki istemlere *“elimizden geleni yapacağımıza güveniniz”* biçiminde cevap alındığı belirtiyorlar.

Bilindiği gibi, teröristler polis tarafından konuşturulamadı. Bu nedenle kimliklerinin bile hiç olmazsa Fransız makamları için (bu kimlikler bizim makamlarca açıklanmış olsa bile) saklı kaldığı anlaşılmakta. Teröristler ile ilgili tahkikatı yürüten Emniyet Müdürlüğü üst düzey yetkililerinden birisi, kendisine bildirdiğimiz terörist adları ile ilgili olarak hiç bir açıklamada bulunamayacağını, çünkü duymasına rağmen durumdan, *“resmen haberdar olmadığını”* belirtti.

Öte yandan, Başkonsolosluğun teröristlerin elinden kurtulması harekâtını yöneten Komiser Brossard ile yapılan bir görüşmede, adı geçen Başkonsolosluğun bir bölümüne sızarak olay boyunca izleyip dinledikleri teröristlerin davranışlarının birçok bakımdan Filistin gerillalarının daha önce karşılaştıkları benzer olaylardaki davranışlarına benzetilemeyeceğini söyledi.

Komiser Broussard Ermeni teröristlerin polis önerilerini aralarında tartışarak yanıtladıklarını, içlerinden birinin ciddi bir biçimde yaralanmış olmasının pazarlık güçlerini azalttığını sezdiklerini söyledi. Ancak, komisere göre, bir anlaşmaya varılmasaydı dahi teröristlerin rehinelere bir bölümünü öldüreceklerini sanmak için fazla neden yok. Yine de bu konuda kesin bir şey söylemeye olanak bulunmuyor.

Komiserin ifadesine göre, teröristlerin son teslim olan ikisi, polisten dayak yemekten çok korktuklarını söyleyerek Broussard'dan kendilerini koruyacağına dair söz istediler.

Komiser Broussard ayrıca olayın başlangıcında oradan geçmekte olan iki Fransız polisinin duydukları silah sesleri üzerine olaya müdahale ettiklerini, konsolosluk giriş kapısının ardından teröristlerle ateş teatisinde bulunduklarını, teröristlerin bu arada yaralanmış olabileceklerini belirtiyor. Ancak Fransız polisi, esasa ilişkin konularda hiç olmazsa şimdilik son derecede sıkı ağızlı, Koruma Görevlisi Cemal Özen'i hangi teröristin öldürdüğü, Kaya İnal'ı da hangisinin yaraladığı, teröristlerin Fransa'ya gelişlerinden başlayarak kiminle işbirliğinde bulundukları yolundaki soruları şimdilik yanıtsız bırakıyor. Ya kendileri de bilmiyorlar ya da açıklamak istemiyorlar.

Öte yandan Paris Başkonsolosluğumuza baskın sırasında Ermeni teröristlerce öldürülen Başkonsolosluk Güvenlik Görevlisi Cemal Özen'in cenazesi 5 Ekim Pazartesi günü devlet töreni ile kaldırılacak, Dışişleri Bakanlığı yetkilileri, güvenlik görevlisi Cemal Özen'in cenazesinin bu hafta içinde Ankara'ya getirileceğini bildirdiler. Cemal Özen'in Niğde veya Ankara'da toprağa verileceği belirtiliyor.⁴⁸⁴

2.2.131. Fransız Büyükelçisi: “Rehine Alma Olayını Kınıyorum”

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Fransa'nın Ankara Büyükelçisi Cazimajou, Paris'te geçtiğimiz hafta Türk Başkonsolosluğunun Ermeni teröristlerce işgal edilmesi olayını kınadığını bildirdi. Büyükelçi, bu konuda Cumhuriyet'e yaptığı açıklamada şunları söyledi: “*Paris'te meydana gelen rehin alma olayını hiçbir sınırlama ve nüansa yer bırakılmaksızın kınıyorum.*”⁴⁸⁵

2.2.132. Paris'te Eylemciler AFP Bürosunu Bir Süre İşgal Etti

Paris, (ANKA) - Paris'teki Fransız Haber Ajansı'nın bürosu (AFP), 15 tutuklunun serbest bırakılmasını isteyen 50 gösterici tarafından kısa bir süre için işgal edildi. Fransız tutukevlerindeki 13 tutuklunun halen açlık grevi yaptıkları belirtiliyor. İşgalciler, Fransız Haber Ajansı bürosu telekslerinden kendi hazırladıkları ve tutuklulardan aşırı sol “*Actio*

⁴⁸⁴ Cumhuriyet, 30 Eylül 1981.

⁴⁸⁵ Cumhuriyet, 1 Ekim 1981.

Direccte” özerklik grubunun üyesinin, Fresnes Tutukevinde olduğunu bildiren gerçek dışı bir haberi geçtiler.⁴⁸⁶

2.2.133. Ermeni Teröristlerin İadesi Söz Konusu Değil

Fransız Polisi Interpol'den Yardım İstedi

Paris, Bülent Çakım bildiriyor; Fransız polis yetkilileri, ele geçirilen Ermeni teröristlerin sorguları ile ilgili olarak mümkün olsa hiç bir açıklamada bulunmayacaklar. Polisin bu davranışında konunun duyarlılığının yanı sıra hala sürmekte olan soruşturmanın basın tarafından çarpıtılabilecek haberlerle yön değiştirebileceğinden duyulan kuşkunun payı var. Bu çerçevede kendisi ile görüşülen Ermeni teröristlerle ilgili soruşturmayı yürütmekten sorumlu Baş komiser Leclerc yöneltilen her soruyu yanıtlarken son derece de sinirli kalmayı tercih etti. Baş komiser Leclerc, suçluların yargılanmak üzere Türkiye'ye iadesinin Fransız yasaları açısından mümkün olup olmadığı yolundaki sorumuzu, konunun şu aşamada hukuki olmaktan çok siyasal nitelik taşıdığını, o nedenle de bu husustaki kararın ancak siyasal makamlarca alınabileceğini söyleyerek yanıtladı. (Görüşleri sorulan hukukçular, salt hukuk açısından da değil, Türkiye'nin bu yoldaki bir isteminin olumlu karşılanmasının teröristlerin tahmin edilen uyrukları açısından zor olacağı görüşündeler.)

Siyasal makamların şu aşamadaki görüşü ise *“teröristlerin Fransa'da yargılanarak cezalandırılacakları”* biçiminde özetleniyor. Fransız makramalarının bu konumlarından gerileyecekleri sanılmıyor. Esasen teröristlerin iadesinin üzerinde düşünülmesi bile Fransız iç politikası açısından olanaksız görülüyor.

Sanıkların adları konusunda Baş komiser Leclerc, İnterpol'den yardım istediklerini belirterek, Türk polisinin açıkladığı adlara ilişkin bir bilgisi olmadığını söyledi. (Türk polisinin açıkladığı adlar Le Monde Gazetesi'nin salı akşamı yayınlanan sayısında da verildi) Leclerc'in belirttiğine göre, teröristlerin adları ile ilgili olarak geçen pazar günü Ermenilerce yapılan gösteride çevreye dağıtılan bildiride, yer alan isimlerle kendilerinin daha öncede saptadığı isimler aynı değil. Bazı gözlemciler, Türk polisince yayınlanan isimlerle bu Ermeni bildirisindeki isimlerin aynı olduğunu savunuyorlar.

⁴⁸⁶ Cumhuriyet, 1 Ekim 1981.

Baş komiser Leclerc, konuya ilişkin olarak Türk polisi ile işbirliği yapıp yapılmayacağı yolunda bir sorumuzu da *“Polis” kuruluşları arasındaki işbirliği Interpol aracılığıyla yapılır. Bunun dışındaki bir işbirliğini hem düşünmüyorum*” diyerek yanıtladı. Böyle bir işbirliğinin göze batmayacak bir biçimde gerçekleştirilmesinin mümkün olup olmadığını sorduğumuzda da *“şimdi burada bizimle birlikte çalışan Türkiye’den polis var mı, diye sormak istiyorsanız, bunun cevabı hayırdır”* şeklinde yanıtladı.⁴⁸⁷

2.2.134. Özen’in Cenazesi Yarın Getiriliyor

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Paris Başkonsolosluğumuzun Ermeni teröristlerce basılması sırasında şehit edilen güvenlik görevlisi Cemal Özen’in cenazesi yarın yurda getirilecek.

Şehit güvenlik görevlisinin cenazesi için Ankara’da pazar günü devlet töreni düzenlenecek, Cemal Özen daha sonra doğum yeri olan Niğde ‘de toprağa verilecek.⁴⁸⁸

2.2.135. Evren, Mitterrand’dan Uluslararası Teröre Karşı Önlem İstedi

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Devlet Başkanı Orgeneral Kenan Evren Fransa Cumhurbaşkanı François Mitterrand’a bir mesaj göndererek teröre karşı uluslararası düzeyde etkin önemler alınmasında daha fazla gecikilmemesi gerektiğini bildirdi. Orgeneral Evren mesajında, Fransa’da bir yıldan daha kısa süre içinde Türk diplomatlarına karşı 5 caniyane girişim yapıldığını hatırlattı. Orgeneral Evren, özellikle Fransız Radyo ve Televizyon idaresinin bu olaylar karşısında her türlü terörist eylem karşı olduğunu açıkça ilan eden Fransız Hükümeti’nin politikasıyla bağdaşmayan bir tutum istediğini belirtti.

Devlet Başkanı Evren, bu kuruluşun Ermeni taleplerini haklı göstermeye yönelik terörist saldırılarını teşvik eden ve Fransız kamuoyunda Türklere karşı düşmanlık hisleri yaratacak yayınlar yaptığını kaydetti.

⁴⁸⁷ Cumhuriyet, 2 Ekim 1981.

⁴⁸⁸ Cumhuriyet, 2 Ekim 1981.

Orgeneral Evren, mesajında, Fransız Radyo – Televizyonu’nun sahip olduğu özgürlüğü bir başka ülkeye karşı nefretin kışkırtılmasını mazur veya haklı göstermeyeceğine dikkati çekti. Orgeneral Evren, bu yayınların iki ülkenin de milli yararları gereği olan geleneksel dostluğu zedelemesine Fransa Cumhurbaşkanı’nın müsaade etmeyeceğine inandığını kaydetti.⁴⁸⁹

2.2.136. Özmen’in Cenazesi Bugün Ankara’ya Geliyor

Ankara, (Anka) - Geçen hafta cuma günü Paris Başkonsolosluğumuzun kendilerini ASALA üyesi olarak tanıtan Ermeni militanlarınca basılması olayı sırasında şehit olan güvenlik görevlisi Cemal Özen’in cenazesi bugün yurda getirilecek.⁴⁹⁰

2.2.137. Hrant Küçüküzelyan’ın Yargılanmasına Başlandı

İstanbul Haber servi –Paris Başkonsolosluğumuzu basan Ermeni “ASALA” örgütü militanlarının “siyasi” tutuklu olduğunu ileri sürerek serbest bırakılmasını istedikleri Ermenilerden Hrant Küçüküzelyan’ın “ırkçılık ve ulusal duyguları yok etmek için propaganda yapmak” suçlarından yargılanmasına dün İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı 3 Numaralı Askeri Mahkemesi’nde başlandı. Bu arada Küçüküzelyan’ın, Eminönü Özel Ermeni ilkokulu bahçesinde yapılan yedi adet kaçak dükkânın gelirini her hangi bir kayıt ve belgeye bağlamaksızın topladığı ve Vakıflar Başmüdürlüğü’nden gerekli yasal izni almadığı için TCY’nin 526. maddesi uyarınca İstanbul 9. Sulh Ceza Mahkemesince para cezasına çarptırıldığı belirtildi.

Gedik Paşa Ermeni Gregorian Kilisesi vakıf yönetim kuruluna 1981 asil üye seçilen ve bu tarihten sonra ruhani bir kisveyi olmadığı ve vakıf yönetim kurulu başkanı olmadığı halde, kutsal tapınak olan kiliseyi kişisel çıkarlarına alet ederek ideolojisi doğrultusunda çalışmalar yaptığı ileri sürülen Küçüküzelyan, sorgusundan önce söz aldı. Ve “Paris olayını öğrendiğinde çok üzüldüğünü, TV ve gazetelerde olayı okuyunca şok geçirdiğini” ileri sürdü. Ve konuya ilişkin olarak bir dilekçe vermek istediğini belirtti. Çünkü duruşmada Askeri savcı iddianamesini okudu ve sanığın Tuzla gölü dolayında faaliyette

⁴⁸⁹ Cumhuriyet, 2 Ekim 1981.

⁴⁹⁰ Cumhuriyet, 3 Ekim 1981.

bulunan Ermeni kampının başkanlığını üstlendiğini, bu kampta Ermeni dili ve dini üzerinde eğitim çalışmaları yaptığını belirtti.

Askeri savcı iddianamesinde şöyle dedi: *“Türkiye Cumhuriyeti Anayasa’nın teminatı öncesinde bulunan, özellikle Doğu Anadolu’da oturan öksüz Türk çocuklarını İstanbul’a getirerek kendilerine Ermeni milliyetçiliğini aşıladığı, bu çocuklara Türkçe yapılan bazı konuşmalara şiddetle reaksiyon gösterdiği ve bu konuda özel bir gayret sarf ettiği, bu meyanda Diyarbakır, Mardin civarında kendisinin bizzat giderek getirdiği 20 kadar çocuğu Tuzla’da bulunan özel kampa yerleştirdiği ve bunların yetkili mercilerin bilgisi olmaksızın eğitilmek istendiği keza sabit bir keyiftir.”*

Askeri savcı ayrıca sanığın, Ermeni ideolojisini dünya çapında yaymaya çalışan Fransa -Marsilya kökenli Pamber adlı Ermenice derginin başyazarı Samuel Bakalia ve bazı kişilerle temas edip, tarihi gerçekleri tahrif ederek Türkiye ve Türklük aleyhinde cümlelerle dolu yayınları muntazam biçimde Türkiye’ye getirttiğini ve Türklük aleyhinde asılsız ve icapsız ve haksız idia ve isnatlarla dolu “su –ekmek – yaşam” ve “Ermeni ailelerinin takvimi” adlı yayınları dağıttığını, Ermeni olarak nitelendirdiği Silopi ve Varto aşiretlerine ait resimler çekerek bunları yurt dışına gönderip zengin Ermenilerden para talep ettiğini de bildirdi.

Askeri savcı daha sonra sanığın,TCK’nın142-3. maddesi uyarınca *“Anayasanın tanıdığı kamu haklarını ırk düşüncesiyle kısmen veya tamamen kaldırmayı hedef tutan, Ulusal duyguları yok etmek ve ya zayıflatmak için propaganda yapmak suçundan 1 yıldan 3 yıla dek değişen hapis cezasıyla cezalandırılmasını istedi. Duruşma tanıkların dinlenebilmesi için 6 Kasım 1981 tarihine ertelendi.”*⁴⁹¹

2.2.138. Özen’in Naaşı Ankara’da

Haber Merkezi - 24 Eylül günü Paris Başkonsolosluğumuzu basan Ermeni teröristler tarafından şehit edilen güvenlik görevlisi Cemal Özen’in cenazesi dün gece yurda getirildi. Özen’in cenazesi yurda getirilmeden önce saat 14’te Paris’teki Büyükelçiliğimiz önünde bir tören düzenlendi. Törende Büyükelçi Adnan Bulak bir

⁴⁹¹ Cumhuriyet, 3 Ekim 1981.

konuşma yaptı. Cemal Özen'in cenazesi daha sonra Orly Havaalanı'na götürülerek THY'nin TK- 155 sefer sayılı uçağı ile yola çıkarıldı.

Şehit güvenlik görevlisinin cenazesi 19.45'te İstanbul Yeşilköy'e 20.55'te ise Esenboğa Havaalanı'na geldi. Havaalanında şehit polis için saygı duruşunda bulunuldu. Ermeni teröristler tarafından vurulan Özen'in bayrağa sarılı cenazesi daha sonra askeri araca konularak Gülhane Askeri Hastanesi morguna kaldırıldı. Bu arada cenazeyi karşılamaya gelen kalabalık askeri aracın arkasından yürüdü. Şehit güvenlik görevlisi Cemal Özen'in yarın devlet töreni ile toprağa verilecek.⁴⁹²

Ermenilerin Yeni Saldırısı

İsviçre'nin Cenevre kentinde büyük bir postane merkezinde ve kentin ana mahkemesinde dün meydana gelen iki patlamayı "9 Haziran" adlı Ermeni örgütü üstlendi. Polis patlamalarda ağır hasar meydana geldiğini, ancak yaralanan olmadığı bildirildi. Bomba konulan mahkemede bir Ermeni teröristin cinayet suçundan yargılanacağı öğrenildi. Ermeni tedhiş örgütleri Ermenilerin tutuklandığı ülkelere karşı da saldırıda bulunuyorlar.⁴⁹³

2.2.139. Özen Bugün Toprağa Verilecek

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Ermeni teröristlerce Paris Başkonsolosluğumuzun basılması sırasında öldürülen polis memuru Cemal Özen, bugün Ankara'da yapılacak devlet töreniyle torağa verilecek.

Başbakanlık önünde saat 11.45'de yapılacak törende İç İşleri Bakanı Selahattin Çetiner ile Cemal Özen'in arkadaşlarından bir polis memuru konuşma yapacak. Başbakanlık önündeki törene, Milli Güvenlik Konseyi üyeleri, Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri, Başbakan, Bakanlar, Büyükelçiler ile askeri Mülki Erkan katılacak.

Cenaze, bir tören birliğince Maltepe Camii'ne götürülecek ve öğle namazından sonra kılınacak cenaze namazının ardından şehidimiz için askeri cenaze töreni düzenlenecek. Buna bir tören birliği ve bando iştirak edecek, bir polis birliği de tören yürüyüşünün iki tarafından şerit halinde dizili olarak görev yapacak.

⁴⁹² Cumhuriyet, 4 Ekim 1981.

⁴⁹³ Cumhuriyet, 4 Ekim 1981.

Türk bayrağına sarılı cenaze, askerler tarafından elde taşınarak askeri bir taşıta konulacak ve arkasında şehidimizin ailesi ve bunun 10 metre arkasında Devlet Erkânı ve onların arkasında törene katılmak isteyenler yer alacak. Bu yürüyüş 200 metre kadar yapıldıktan sonra, şehidimize son saygı duruşunda bulunulacak ve tören burada sona erecek. Şehidimizin naaşı Ankara Cebeci Polis Şehitliğinde toprağa verilecek.⁴⁹⁴

2.2.140. Cenevre’de Ermenilerin Sorumluluk Üstlendiği 3 Patlama Oldu

Cenevre, (ANKA) - İsviçre’nin Cenevre şehrinde sorumluluğunu gizli bir Ermeni örgütünün üstlendiği üç ayrı patlama oldu. Patlamalarda ikisi Cenevre’deki adliye binasının, biri de merkez postanesinin girişinde meydana geldi. Yetkililer patlamalar sırasında bir polisin yaralandığını, adliye binası, merkez postanesi ve çevre binalarda hasar meydana geldiğini söylediler.

Patlamalardan kısa bir süre sonra Cenevre’deki yerel bir haber ajansı bürosuna telefon eden kimliği bilinmeyen bir kişi “9 Haziran” adlı yasa dışı gizli Ermeni örgütünün üstlendiğini bildirdi.⁴⁹⁵

2.2.141. Devlet Başkanı Evren, İçişleri Bakanına Başsağlığı Diledi

Caniler Hak Ettikleri Cezalara Çarptırılmalı

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Devlet Başkanı Orgeneral Kenan Evren, Paris’te güvenlik görevlisi Cemal Özen’in Ermeni teröristlerce şehit edilmesi ile ilgili olarak İçişleri Bakanı Selahattin Çetiner’e gönderdiği başsağlığı mesajında, “*Tarihi gerçeklerden habersiz, yürekleri kin ve nefretle doldurulmuş bu canilerin hak ettikleri cezaya çarptırılmalarını bekliyoruz*” dedi... İçişleri Bakanı Selahattin Çetiner dün Başbakanlık önünde şehit Özen için düzenlenen devlet töreninde yaptığı konuşmada, teröristlerin bu saldırılarının “*sun’i ve hayali meseleye çözüm getirmeyeceğini*” söyledi... Devlet Başkanı Orgeneral Kenan Evren’in İçişleri Bakanı Çetiner’e gönderdiği mesaj şöyle: “*Bakanlığınızın değerli mensuplarından Paris Başkonsolosluğu koruma görevlisi Cemal Özen’in bir silahlı saldırı sonunda hayatını kaybetmiş olmasında derin acı duydum... Ülkemizin yurt dışındaki kuruluşlarına,*

⁴⁹⁴ Cumhuriyet, 5 Ekim 1981.

⁴⁹⁵ Cumhuriyet, 5 Ekim 1981.

temsilcilerine ve çalışma yerlerine yönelik saldırıların yeni bir halkasını oluşturan bu insanlık dışı olayı milletçe üzüntü ve nefretle karşılıyoruz. Tarihi gerçeklerden habersiz, yürekleri kin ve nefretle doldurulmuş bu canileri hak ettikleri cezaya çarptırılmalarını bekliyoruz. Sayın Özen'e Tanrı'dan rahmet diler ve size ve çalışma arkadaşlarına taziyelerimi sunarım."

Öte yandan Özen'in cenaze töreninde konuşan İçişleri Bakanı Selahattin Çetiner, Cemal Özen'in haksız uydurma sebep ve bahanelerle kışkırtılan katiller tarafından canavarca işlenen bir cinayet sonunda şehit edildiği söylendi. Çetiner, bugüne kadar başta ASALA olmak üzere terör örgütlerince 82 saldırıda 21 görevlinin şehit edildiğini belirtti. *"Ermeni teröristlerin iğrenç saldırılarındaki sayıca artışın yurt içerisindeki anarşik eylemlerdeki sayısal artışla paralellik göstermesi dikkat çekicidir"* dedi.⁴⁹⁶

2.2.142. Özen Toprağa Verildi

Paris Başkonsolosluğumuzun Ermeni teröristlerce basılması sırasında şehit edilen güvenlik görevlisi Cemal Özen'in cenazesi dün kaldırıldı. Başbakanlık önünde düzenlenen törene Devlet Başkanını temsilen Genel Sekreter Yardımcısı Tuğgeneral Akay Sakman, Başbakan Ulusu, Yüksek Yargı organlarının başkanları, Bakanlar Kurulu üyeleri, Özen'in yakınları ve yurttaşlar katıldı. Törende Fransa'nın Ankara Büyükelçisi Emile Cazimajou ile Ankara'daki misyon şefleri de hazır bulundu. İçişleri Bakanı Selahattin Çetiner'in konuşmasından sonra cenaze Maltepe Camii'ne götürüldü, daha sonra Cebeci Polis Şehitliği'nde toprağa verildi.⁴⁹⁷

2.2.143. Türkiye, Fransız Basınına Sansür Koymakla Suçlandı

Paris- Strasburg, (Cumhuriyet) - Sosyalist Partisi Genel Sekreter Yardımcısı Jane Popavereen dün yayınladığı bir bildiriyle, Devlet Başkanı Kenan Evren'in Başkan Mitterand'a gönderdiği mesajı ima ederek, Türkiye'nin Fransız basınına sansür koymaya kalkıştığını öne sürdü ve *"Ermeni halkının meşru siyasal mücadelesini Fransız kamuoyuna basın yoluyla duyurmasının doğal olduğunu"* belirtti. Fransız Televizyonu'nun 1. Kanalında sözü edilen mesajın hazırlanışında Başkan

⁴⁹⁶ Cumhuriyet, 6 Ekim 1981.

⁴⁹⁷ Cumhuriyet, 6 Ekim 1981.

Mitterrand'dan en az yeşil ışık alındığı, tarafsız gözlemcilerin ileri sürdüğü hususlar arasında.

Öte yandan Strasburg'a bir konuşma yapmak için gelen Adalet Bakanı Badinter gazetecilerin son Ermeni olayları ile ilgili sorularını cevaplandırırken, bu konunun şu sırada İçişleri Bakanlığıyla ilgili bir konu olduğunu, Bakanlığın mütalaasının beklendiği bildirildi. Daha önce İsviçre'de Ermeni saldırılarının suçlusu Kilimciyan'ın avukatlığını yapmış olan bu Bakan'a Kilimciyan konusu ile ilgili tutumu sorulduğunda da Bakan: *"Bu bir avukatlık olayıdır. Benim Ermeni davasını savunduğum anlamına gelmez. Bir müvekkilimi savunduğum anlamına gelir"* dedi.

Öte yandan TRT'nin gece *"Olayların içinden ve 19. şehidimiz"* programında Ermeni saldırıları anlatıldı. Bu arada Fransa'da Türklere yönelik saldırıların artışına dikkat çekilerek *"Fransa niye susuyor"* denildi.⁴⁹⁸

2.2.144. Türkiye'den Kısa Kısa

Cenevre'deki Türkiye Başkonsolosluğu sözleşmeli mahalli kâtibî Mehmet Savaş Yergüz'ü şehit etmekten sanık Ermeni terörist Mardiros Camkoçyan'ın avukatı Gerel Benoit davanın ağır ceza mahkemesinde bakılmasına karşı çıktı ve temyize başvurdu. Benoit, temyiz kararının iki aydan önce çıkmasının mümkün olmayacağını açıkladı.⁴⁹⁹

2.2.145. Le Figaro Hernu'nun Sözlerini Eleştirdi

Fransa: Savunma Bakanının Sözleri Kişisel Görüşüdür

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Fransa Savunma Bakanı Charles Hernu'nun Ermeni terörizmini destekler nitelikteki sözleri Türk - Fransız ilişkilerini yeni bir krizin eşiğine getirirken, Fransa Bakanın konuşmasının hükümeti bağlamadığını bildirdi.

Fransa Dışişleri Bakanlığı, bu konudaki açıklamasında, *"Savunma Bakanı Charles Hernu konuşmasında kendi kişisel görüşlerini ifade etmiştir. Konuşma hükümeti bağlamamaktadır..."* dedi. Diplomatik gözlemcilere göre Fransa Dışişlerinin bu açıklaması ile Savunma Bakanının sözleri için bir tür özür dilemiş oldu...

⁴⁹⁸ Cumhuriyet, 6 Ekim 1981.

⁴⁹⁹ Cumhuriyet, 6 Ekim 1981.

Söz konusu açıklama Dışişleri Bakanı İlder Türkmen'in Hernu'yu *"şuursuzluk değilse küstahlık"* içinde olmakla suçlamasının hemen ertesinde geldi. Dışişleri Bakanı Türkmen'in demecinin Fransa'ya dönük olarak en sert nitelikteki açıklaması olduğu belirtildi. Bilindiği gibi, Hernu Decines kentinde Ermeni Kültür Derneği'nin düzenlediği bir törene katılmış ve *"Ermenilerin kaybettikleri topraklarını ve özgürlüklerini yeniden ele geçirmeleri gerekir... Asıl saldırganlar Türkler midir, yoksa Ermeniler midir?..."* demişti.

Fransız Savunma Bakanı'nın konuşmasını Paris Başkonsolosluğu olayından sonra Ankara'nın Paris'in Ermeniler karşısındaki politikasında değişiklik beklentileri içinde olduğu bir sırada yapmış bulunuyor. Fransız hükümeti ilk kez Ermeni teröristlere atıfta bulunarak yöneltilecek tedhiş hareketlerini kınamıştı. Bu arada Türk makamları da Fransız polisinin tutumunu olumlu karşılayan demeçler vermişlerdir.

Öte yandan, Devlet Başkanı Orgeneral Kenan Evren'in bundan bir süre önce Fransız Devlet Başkanı Mitterand'a gönderdiği mesaja henüz yanıt gelmediği öğrenildi. Evren, mesajında Türk diplomatlarına yapılan saldırıları hatırlatarak uluslararası terörizme karşı etkin önlemler alınmasında daha fazla gecikilmemesi gerektiğini bildirmişti. Evren, mesajında Fransız TV'nin Ermeni tedhişini meşru sayan yayınlarını da eleştirmişti.⁵⁰⁰

2.2.146. ASALA Fransa'yı Tehdit Etti

Beyrut, (a.a.) - Gizli Ermeni Kurtuluş Ordusu ASALA adlı Ermeni örgütü, Fransa yönetimine "çok ağır bir darbe indireceği" yolunda tehditlerde bulundu. Örgütün önceki gün Beyrut'ta yayınlanan bildirisinde bu tehdide gerekçe olarak, Fransız yönetiminin, geçen 25 Eylülde, Türkiye'nin Paris Başkonsolosluğu baskını sonunda polise teslim olan Ermeni komandolara verilen sözü tutmaması gösterildi.

Örgütün, bildirisinde, *"Fransa İçişleri Bakanı Gaston Dertere'nin Ermeni komandolara siyasal sığınma hakkı verileceğine dair söz verildiğini, ancak hükümetin sözünden dönerek, Ermenilere siyasi tutuklu statüsü bile tanımadan cezaevine koyduğunu"* açıkladı. Bilindiği gibi Fransa hükümeti, Ermenilerin gerekli cezayı

⁵⁰⁰ Cumhuriyet, 15 Ekim 1981.

gördükten sonra kendilerine siyasi sığınma hakkı verilmesi konusunu inceleyeceğini bildirmişti.

ASALA örgütü ayrıca Fransa Hükümeti'ni, *“Türk yetkililerine Fransa'daki Ermeni örgütleriyle ilgili bilgiler vermek”* ve bazı görevlilerine Ermeni tutukluların sorgulamalarına katılma izni vermekle suçladı. ASALA 22 Ekim'de Fransa'nın isteklerine yanıt vermemesi *“halinde çok ağır ciddi ve güçlü saldırılara”* girişeceklerini de bildirdi.⁵⁰¹

2.2.147. Cheysson'un Sözleriyle İlgili Paris Elçiliğimizden Bilgi İstendi

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Fransız Savunma Bakanı Charles Hernu'nun Ermeni terörizmini destekler nitelikteki sözleri üzerine Fransa'ya verilen sert protestoya Fransız Dışişleri Bakanı'nın basına yaptığı açıklama dışında henüz resmi bir yanıtın gelmediği öğrenildi.

Bu arada Fransa Dışişleri Bakanı Claude Cheysson'un Sosyalist Parti Milletvekillerinin Lyon Başkonsolosumuz Okan Gezer'in tutumu ile ilgili soru önergesini yanıtlandırırken Ermeni sorunu konusunda Türkiye'yi suçlaması üzerine merkezden Paris Büyükelçiliğimize talimat gönderilerek bilgi istendi.⁵⁰²

2.2.148. Fransız Hükümeti'nin Ermeniler Konusundaki Görüşlerinin Asılsız Olduğu Açıklandı

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Fransa Başbakanı Plerre Mauroy ile Paris Büyükelçimiz Adnan Bulak'ın önceki gün yaptığı görüşmeyle ilgili olarak Paris Büyükelçiliğimiz dün bir açıklama yaptı ve *“Fransız Hükümeti'nin Osmanlı İmparatorluğu topraklarında yaşayan Ermeni toplumu ile ilgili görüşünün asıl ve esastan yoksun olduğunu”* açıkladı. Paris Büyükelçiliği bu açıklamayı görüşme hakkında AFP aracılığıyla açıklanan haber üzerine yaptı ve yayınladığı bildiride şunları söyledi: *“Görüşmede Osmanlı İmparatorluğu'ndaki Ermeni topluluğun tarihi yönleri üzerinde filhakika durulmuştur. Fransız tarafının yorumunun zamanın objektif tanıklarınca izlenmiş ve arşiv belgelerine geçmiş olan olay ve gerçeklere hiç uymadığı bir defa daha*

⁵⁰¹ Cumhuriyet, 16 Ekim 1981.

⁵⁰² Cumhuriyet, 17 Ekim 1981.

görülmüştür. Terörizme karşı çıkma hususuna gelince maalesef tebarüz ettirmek gerekir ki, Türk diplomat ve kuruluşlarına karşı yapılan saldırılar çok vahim bir sorun yaratmaya devam etmektedirler. Görüşme sırasında sınırlı bir zaman içinde ele alınan konuların öncelikleri Türkiye – Fransa ticari ilişkilerinin tartışılmasına imkân vermemiştir.”⁵⁰³

2.2.149. Devlet Başkanı Malatya ve Elazığ’da Konuştu

Ermeni Sorunu

Türkiye tarih boyunca “*Ermeni meselesi*” diye bir meselenin olmadığını anlatırken Türkiye’nin hiçbir ülkeye veya topluma vereceği bir karış toprağı yoktur. Kendilerinde bu gücü görüyorlarsa gelsinler. Boylarının ölçüsünü alsınlar. Onlar yanlış kapı çaldıklarını ileride anlayacaklardır. Başka kapıları çalsınlar.⁵⁰⁴

2.2.150. Fransa, 4 Ermeni Teröriste Özel Statü Tanınmasını İnceliyor

Paris, (AP) - Fransız Hükümeti geçtiğimiz ay Paris’te Türk Konsoloslugu’nu basarak, Türk Konsolosu’nu yaralayan, koruma görevlisini de öldüren dört Ermeni tedhişçiye, bulundukları cezaevinde özel statü tanımayı tasarlıyor.

AP Ajansı’nın haberine göre, tedhişçilerin avukatları, cezaevi yetkililerinin dört teröriste özel statü tanınması konusunun inceleneceğini söylediklerini açıkladılar.

Fransa Adalet Bakanlığı bu konunun incelenmekte olduğunu doğruladı. AP Ajansı, böyle bir şey gerçekleştiği takdirde “*Türk- Fransa ilişkilerinin bozulacağına*”, ilişkin Türk yetkililerinin yaptıkları uyarıyı anımsatıyor.

Tedhişçilerin avukatları Jean- Plerre Mignard ile Francis Teitgen, müştekilerinin Paris’teki “*Fresner*” Cezaevinde “*kötü koşullar*” altında tutulduklarını ileri sürdüler.

AP’ye göre Mitterand Hükümeti, iktidara geldikten sonra Devlet Güvenlik Mahkemeleri’ni kaldırdığından, Fransa’da siyasal mahkûmlar için özel bir kurum bulunmuyor.

Bu konuda bir açıklama yapan Türkiye Elçiliği’nin bir sözcüsü ise “*Fransa Savunma Bakanı Charles Hernu’nun Ermenilere ilişkin yaptığı açıklamadan sonra Türk*

⁵⁰³ Cumhuriyet, 18 Ekim 1981.

⁵⁰⁴ Cumhuriyet, 20 Ekim 1981.

- Fransız ilişkileri zaten gerginleşmiştir. Fransız Hükümeti'nin teröristlere özel statü tanınması, bu gerginliği daha da artırır” dedi.⁵⁰⁵

2.2.151. Bir Diplomatımız Daha Roma’da Ermeni Saldırısına Uğradı

2. Kâtip Ergenekon Üç Kurşun Yarası Aldı

Dış Haberler Servisi - Avrupa’da diplomatlarımıza sık sık yöneltilen saldırılara dün bir yenisi daha eklendi ve Roma Büyükelçiliğimizde görevli İkinci Kâtip Gökberk Ergenekon (28), Colosium yakınlarında Normandi Caddesi’nde yürürken, 30 yaşlarındaki bir saldırganın açtığı ateş sonucu yaralandı. Omzundan ve elinden üç kurşun yarası alan Ergenekon a.a.’nın haberine göre saldırganın Ermeni olduğunu söyledi. Gökberk Ergenekon’un Demirel Hükümeti döneminde Maliye Bakanlığı yapan Yılmaz Ergenekon’un oğlu olduğu öğrenildi.

Gökberk Ergenekon’un uğradığı saldırıyı, “*Ermenilerin Kurtuluşu için Gizli Ermeni Ordusu*” (ASALA) üstlendi. Kimliğini açıklamayan bir şahıs, Paris’te “AFP” bürosuna telefon ederek “ASALA” ya bağlı olan “24 Eylül intihar komandoları” üyelerinin, saldırıyı gerçekleştirdikten sonra sağ olarak üslerine döndüklerini duyurdu. Örgüt üyesi, Türk diplomatlarına yönelik bu tür saldırıların sürdürüleceğini bildirdi. Olay, dün TSİ18.00 sıralarında meydana geldi. Evinden çıkan Gökberk Ergenekon, Normandi Caddesi’nde arabasına binerken, 30 yaşlarındaki bir saldırgan taşıdığı bir torbadan tabancasını çıkararak üç el ateş açtı. Ergenekon da tabancasını çekerek saldırganla karşılık verdi. Gökberk Ergenekon, sağ ve sol omzuyla sol bileğinden kurşun yarası aldı. Ergenekon, saldırıdan sonra Roma Sangiovanni Hastanesi’ne kaldırılarak ameliyat edildi. Diplomatımızın sağlık durumunun ciddi olmadığı bildiriliyor. Yetkililer, ameliyatta sol bileğine saplanan kurşunun çıkarıldığını da kaydettiler.

Roma Büyükelçilik Müsteşarı Erdinç Karasapan, kendisini Ankara’dan telefonla arayan a.a. muhabirine olayı şöyle anlattı: “*Büyükelçiliğimiz İkinci Kâtipi Gökberk Ergenekon, dün Normandi Caddesi’nde bulunan evinden çıkmış, otomobiline binerken, sokağın köşesinden silahlı bir kişinin ateşiyle karşılaşmıştır. Terörist, İkinci Kâtipimiz Ergenekon’a üç el ateş etmiştir. Bizim aldığımız bilgiye göre, kurşunlardan biri sağ*

⁵⁰⁵ Cumhuriyet, 24 Ekim 1981.

omzunu sıyırmış, bir başka kurşun sol omzuna çarparak et yarası meydana getirmiştir. Üçüncü kurşun ise sol bileğine saptanmıştır.

İkinci Kâtibimim Ergenekon, daha sonra Sangiovanni Hastanesi'ne kaldırılmış ve burada sol bileğine saplanan kurşun lokal anestezi ile alınmıştır. Sağlık durumu gayet iyidir. Gökberk Ergenekon, polise verdiği ilk ifadesinde “kendisinin de silahlı teröriste tabancasını çekerek ateş ettiğini söylemiştir.”

Gökberk Ergenekon, tedavi gördüğü hastaneden taburcu edildi. Hastane yetkilileri, Ergenekon'un yaralarının hafif olduğunu kaydederek Türk diplomatının kendi isteği üzerine evine dönmesine izin verildiğini duyurdular.

Görgü tanıkları ve Roma polisi yetkilileri, saldırganın, Gökberk Ergenekon'un açtığı ateş sonucu yaralanmış olabileceğini bildiriyor. Polis, tüm hastanelerden tabancayla yaralanmış bir şahsın başvurması halinde derhal kendilerine bilgi verilmesini istedi. Bu arada, olaydan sonra bölgedeki tüm yollar barikatlarla kapatıldı ve yoğun bir aramaya girişildi.

Dışişleri Bakanı İlter Türkmen, Türkiye'nin Roma Büyükelçiliği'nde görevli İkinci Kâtip Gökberk Ergenekon'a düzenlenen saldırıdan “Büyük üzüntü duyduğunu” söyledi. Türkmen konu ile ilgili olarak ANKA Ajansı'na yaptığı açıklamada, “Bu çirkin saldırıdan dolayı çok büyük üzüntü duydum. Kendisinin durumu hayati önem taşımamaktadır. Kendisine acil şifalar dilerim” şeklinde konuştu.

Saldırıya uğrayan Gökberk Ergenekon'un babası olan Maliye eski Bakanlarından Yılmaz Ergenekon'un oğlunu görmek için Roma'ya gideceğini öğrenildi.⁵⁰⁶

2.2.152. Ermeni Saldırgan Aranıyor

Haber Merkezi - İtalya Büyükelçiliğimiz'de görevli 2. Kâtip Gökberk Ergenekon'un önceki gün Roma'da yaralanmasına yol açan saldırı olayı ile ilgili soruşturma sürüyor. İtalyan polisi, Ergenekon'u vuran Ermeni teröristin eşkâlini belirledi. Saldırganın 30 - 35 yaşlarında esmer, uzun boylu, bıyıklı ve sakallı olduğu bildirildi. Polis ayrıca, olay hakkında hazırladığı bir raporu dün sabah Türkiye'nin İtalya Büyükelçiliğine verdi. Türkiye'nin Roma Büyükelçiliği Müsteşarı Erdinç Karasapan, kendisini

⁵⁰⁶ Cumhuriyet, 26 Ekim 1981.

Ankara'dan arayan a.a. muhabirine, bu konuda şöyle söyledi: *“İtalyan polisi, saldırıdan 4-5 dakika sonra olay yerine ulaşmıştır. Polisten olayla ilgili bir rapor aldık. Raporda, olay ve gelişmesi anlatılmaktadır. İtalyan polisi olaya el koymuştur. Bu arada, 2. Kâtip Ergenekon'un da bilgisine müracaat edilmiştir. Tahkikat sürdürülmektedir.”*

Karasapan, İtalyan Hükümeti'nin Gökberk Ergenekon'a silahlı saldırıda bulunan Ermeni katilin yakalanması için elinden geleni yapacağını vaat ettiğini de kaydetti.

İtalya'nın Ankara Büyükelçisi Müsteşarı Leopold Ferdi de yaptığı açıklamada, *“Bu olay İtalya'da olan ilk olay değil. Daha önce de olmuştu. Ancak İtalyan otoriteleri bu konuda büyük bir hassasiyet göstermektedir”* dedi.

İtalya'nın Ankara Büyükelçisi Bartolemio Attolica dün 16.30'da Dışişleri Bakanlığı Genel Sekreteri Büyükelçi Kamuran Gürün'ü ziyaret ederek, hükümetinin olaydan duyduğu derin üzüntüyü ve İtalyan Hükümeti'nin buna benzer öldürme olayları karşısında her türlü işbirliğine açık olduğunu bildirdi. Attilico görüşme sırasında terörizme mücadele konusunda İtalyan Hükümeti'nin kararlılığına da dikkati çekti. Saldırganların yakalanması için bütün imkânlara başvurulduğunu belirtti.

Türkiye'nin Roma Büyükelçisi Hamit Batu'da İtalyan Dışişleri Bakanlığı nezdinde girişimlerde bulundu ve saldırıların bir an önce yakalanmasını, Türk diplomat ve görevlilerinin korunması için alınan önlemlerin artırılmasını istedi.⁵⁰⁷

Sağlık Durumu

Saldırıdan daha sonra kaldırıldığı Sangiovanni Hastanesinde başarılı bir ameliyat geçiren ve sağ bileğindeki kurşun operasyonla çıkarılan Gökberk Ergenekon'un sağlık durumunun iyi olduğu bildirildi. Ergenekon, bugün Sangiovanni Hastanesi'ne giderek bir kontrolden daha geçecek.

Roma Büyükelçiliği 2. Kâtibi Gökberk Ergenekon önceki akşam TSİ ile 18 sıralarında Normandi Caddesi'nde bulunan evinden çıktıktan sonra otomobiline binerken, sokağın köşesinde pusu kuran bir kişinin silahlı saldırısına uğramış, üç kurşuna hedef olarak yaralanmıştı. Kurşunlardan biri sol omzuna çarparak et yarası meydana getirmiş,

⁵⁰⁷ Cumhuriyet, 27 Ekim 1981.

diğeri sağ omzunu sıyırmış, biri de sağ bileğine saplanmıştı. Bu arada yaralı olduğu sanılan Ermeni teröristin hiçbir hastane ve sağlık kuruluşuna başvurmadiğı bildirildi.

İtalyan basını ve televizyonu olaya geniş yer ayırdılar. Bu konuda yayınlanan haberlerde olayın geliş biçimi anlatıldı. Türk diplomatlarına İtalya’da ve diğerk ülkelerde bugüne kadar yöneltilen saldırıların bir dökümü yapıldı.

Maliye ve Ulaştırma eski bakanlarından Yılmaz Ergenekon ile eşi Zemzem Ergenekon, oğulları Gökberk Ergenekon’u ziyaret için dün sabah Roma’ya hareket ettiler...

Türkiye’nin Roma Büyükelçiliğı 2. Kâtibî Gökberk Ergenekon’un kız kardeşi Ebru Ergentekin, ağabeyinin saldırıya uğramasından büyük üzüntü duyduklarını, ancak olaydan sağ olarak kurtulmasının kendileri için tek teselli olduğunu belirterek, “Allah’a çok şükürler olsun ki, olaydan sağ olarak kurtuldu...” dedi.

Saldırıya uğrayan Gökberk Ergenekon 1953 yılında Ankara’da doğdu. Saint Joseph Lisesi ve Sosyal Bilimler Fakültesi’ni bitiren Ergenekon, 1976 yılında Dışişleri Bakanlığında görev aldı. 1979 yılında, dış temsilciliklerde ilk görev yeri olan Türkiye’nin Roma Büyükelçiliğı 2. Kâtipliğine atanan Ergenekon, bekâr...⁵⁰⁸

2.2.153. Ermenilerce Öldürülen Temsilcilerimiz İçin Ayini Ruhani Yapılacak

İstanbul Haber Servisi- Ermeni teröristlerce öldürülen temsilcilerimiz için Karaköy Ermeni Kilisesi’nde ayini ruhani yapılacak. Türk Ermeni Patriğı’nden yapılan açıklamada ayini ruhaninin 1 Kasım 1981 Pazar günü Karaköy Surp Krikor Lusavoriç Kilisesi’nde yapılacağı ayinin, “*Yurt dışında hunharca şehit edilen temsilcilerimiz için*” özel anlamda uygulanacağı belirtildi.⁵⁰⁹

2.2.154. İsveç Polisinin İddiası: Ermeni Eroin Şebekesi Ermeni Terörüne Destek Sağlıyor

Stockholm , (THA) - İsveç Narkotik Şubesi’nin 20 elemanının 1978 yılından bu yana izlemekte oldukları 19 Suriye ve Irak’tan İsveç’e gelmiş Ermeni asıllı kişilerden

⁵⁰⁸ Cumhuriyet, 27 Ekim 1981.

⁵⁰⁹ Cumhuriyet, 29 Ekim 1981.

oluşan 5'i İsveçli 24 kişilik bir eroin şebekesinin tüm elemanlarını yakaladıkları açıldı. İsveç'in hükümet yanlısı 350 bin tirajlı gazetesi Svenska Daglebet gazetesinin manşetinden verilen haberde Ermenilerin elde ettikleri para ile “*Uluslararası Ermeni terörünü finanse ettikleri*” öne sürülüyor.

Haberde çete reisi durumundaki ayakkabı tamircisi Vartanyan gibi bütün üyelerin hiçbir lüksü olmayan basit insanlar yaşantısı içinde oldukları, üzerlerinde yakalanan paranın miktarının çok az olduğu belirtilerek paranın önemli bir kısmının İsveç bankalarına transfer edildiğinin saptandığı da öne sürülüyor.

Narkotik büro elemanları bir süredir bütçe kısıntısı yapılması isteğiyle karşı karşıya bulundukları için free-lance (serbest) çalışan 5 kişilik bir sinemacı ve gazeteci ekibiyle de birlikte çalıştılar, filmciler ve gazeteciler Ermenilerin ilgili eroin operasyonunu sürekli olarak gizli kamera ile saptadılar. Film ve fotoğraf çalışmalarının birkaç ay öncesindeki olayları da görüntülü olarak saptaması İsveç kamuoyunda büyük ilgi uyandırdı.

İsveçli bir Narkotik Büro yetkilisi 1978 yılında bu yana çalıştığını saptadıkları eroin şebekesinin 15 bin kronluk 20 parti yaptıklarını sandıkları beş yıllık süre içinde şebekenin 300 milyon kronluk (yaklaşık 6 milyar lira) kaçakçılık yapmış olabileceği öne sürüldü...⁵¹⁰

2.2.155. ASALA Ergenekon'u Vuran Teröristin Ağır Yaralı Olduğunu Açıkladı

Haber Merkezi - Beyrut'taki Amerikan AP Ajansı'na bir mesaj gönderen Ermeni Gizli Kurtuluş Ordusu (ASALA) Türkiye'nin Roma Büyükelçiliği 2. Kâtibi Gökberk Ergenekon'a saldırı düzenleyen örgüt üyelerinin Ergenekon'un karşı ateşiyle ağır yaralandığını açıkladı.

Mesajda örgüt üyesinin saklandığı yerde ölüm tehlikesini atlattığı kaydedildi. Ergenekon'a yapılan saldırıdan sonra İtalya'daki Ermenilere baskının artırıldığı öne sürüldü. İtalyan Hükümeti Ermenilere karşı düşmanca tutum izlemekle suçlandı.

Öte yandan bir Ermeni teröristin silahlı saldırısına uğrayan Türkiye'nin Roma Büyükelçiliği 2. Kâtibi Gökberk Ergenekon dün uçakla İstanbul' geldi. Ergenekon geçen

⁵¹⁰ Cumhuriyet, 30 Ekim 1981.

pazar günkü olayda kendisine ateş eden Ermeni teröristin kaçarken arkasından iki el ateş ettiğini, ilk kurşundan sonra bu kişinin yaralanıp düştüğünü ve civardaki bir parkın içinde görüldüğünün söylendiğini anlattı.

Babası eski Maliye Bakanı Yılmaz Ergenekon ve annesi Zemzem Ergenekon’la birlikte d n sabah İstanbul’a gelen Ergenekon, Türkiye’de 25 gün kadar dinleneceğini söyledi.⁵¹¹

2.2.156. Kısaca

Haber Servisi - Cenevre’de önceki gece bir banka şubesinin kapısına ve binanın arkasına konan iki bombayı bir Ermeni tedhiş örgütünün koyduğu açıklandı. Bir haber ajansına d n telefon eden kimliği bilinmeyen kişi, bombaları “ 9 Haziran Hareketi ” adlı bir Ermeni  rg t n n yerleştirdiğini söyledi.⁵¹²

2.2.157. Öldürülen Dış Görevliler İçin Ermeni Kilisesi’nde Ayin Yapıldı

İstanbul Haber Servisi - Ermeni teröristlerce katledilen yurt dışındaki temsilcilik görevlilerimiz için Karaköy’deki Surp Krikor Lusavari Ermeni Kilisesi’nde düzenlenen ayini ruhanide barış dileğinde bulunuldu. TRT İstanbul Televizyonu ayini Eurosisyon kanalıyla Avrupa’ya iletmek üzere renkli olarak banda aldı. Türk Ermeni Patriği şinork Kalustyan, ayinde, “*Bu mübarek mihraptan dış ülkelerdeki Ermenilere bir kez daha sesleniyorum. Nefret verici eylemlere karşı çıkın ve sapık zihniyetlere karşı mücadele ederek haince fikirlerin filizlenmesine fırsat vermeyin. şanlı ordumuzun ve kumandanlarının tam zamanında harekete geçerek vatanımızı badirelerden kurtardıkları için Allah’a şükrediyor, Yüce Atatürk’ n (Yurtta Sulh, Cihanda Sulh) düsturunun ebediyen geçerli olmasını milletimizin ilmi, k lt relve ekonomik sahalardaki başarısı için Allah’tan niyaz ediyorum...*” dedi.⁵¹³

Tören

Türk Ermeni Patriği şinork Kalustyan, Ermenilerin kilise yöneticileri, hastane, okul ve vakıf yetkilileri ile halk topluluğunun katıldığı ayini ruhanide tüm kutsal kitapların

⁵¹¹ Cumhuriyet, 30 Ekim 1981.

⁵¹² Cumhuriyet, 31 Ekim 1981.

⁵¹³ Cumhuriyet, 2Kasım 1981.

barış ve kardeşlikle ilgili duaları tekrarlandı ve Ermeni teröristlerce katledilen 19 dış görevlimiz için dualar edildi.

Günlük tütsüleri ve koronun ilahileri arasında Türkçe ve Ermenice okunan Patrik Kalustyan'ın duasında özetle şöyle denildi:

*“Maalesef 1973’ten itibaren dış ülkelerdeki diplomatlarımız teröristlerin hunharca saldırılarına maruz kalmışlar ve kıymetli vatan evlatları, Mehmet Baydar, Bahadır Demir, Daniş Tunalıgil, İsmail Erez, Talip Yener, Oktar Cerit, Taha Carım, Beşir Balcıoğlu, Necla Kuneralp, Ahmet Benler, Yılmaz Çolpan, Galip Özmen, Neslihan Özmen, Şarık Arıyak, Engin Sever, Reşat Morali, Tecelli Arı, Mehmet Yergüz, Cemal Özen kahpe ve insanlık dışı cinayetlerin kurbanı olarak görevleri başında şehit edilmişlerdir. Şehitlerimizin o aziz hatıraları önünde saygıyla eğiliriz. Biz Türkiye Ermenileri ruhani lideri olarak, tüm Ermeni cemaati adına bu menfur cinayetleri bir kez daha kınıyor ve nefretimizi tüm dünyaya haykırıyoruz. Bu kutsal mihraptan, Türklüğe Türk milletine ve Türkiye Cumhuriyeti Devleti’ne yönelik ve maalesef Ermeni isminin de karıştığı, milletlerarası terörizmden kaynaklanan cinayetlerin büyük bir haksızlık olduğunu belirtiyor ve onları takbih ediyoruz. Bu mübarek mihraptan dış ülkelerdeki Ermenilere bir kez daha sesleniyorum. Nefret verici eylemlere karşı çıkın ve sapık zihniyetlere karşı mücadele ederek haince fikirlerin filizlenmesine fırsat vermeyin.”*⁵¹⁴

2.2.158. Ermeni Rahip Serbest Bırakıldı

İstanbul Haber Servisi- Paris Büyükelçiliği baskını sırasında Ermeni teröristlerin Türkiye’den iadesini istediği Ermeni Hırant Küçüküzelyan dünkü duruşması sonunda tahliye edildi.

“Milli duyguları yok etmek veya zayıflatmak için propaganda yapmak” suçundan sanık olarak 3 Numaralı Askeri Mahkemesinde, tutuklu bulunduğu Sağmalcılar Cezaevinden getirilmediği için gıyabından yargılanan Küçüküzelyan’ın dünkü duruşmasında tanıklar dinlendi. Mahkeme, sanığın tutuklu bulunduğu süreyi göz önüne alarak tahliyesine, Savcılığın mütalaasını hazırlayabilmesi için duruşmanın 11 Aralık 1981 gününe ertelenmesini kararlaştırdı.⁵¹⁵

⁵¹⁴ Cumhuriyet, 2 Kasım 1981.

⁵¹⁵ Cumhuriyet, 7 Kasım 1981.

2.2.159. Paris'te Yakalanan Ermeni Terörist Üst Düzeyde Bir Yetkilinin Serbest Bırakılması İçin Emir Vermesine Rağmen Tutuklandı

Paris, (ANKA - a.a.) - Çarşamba günü Orly Havaalanı'nda sahte pasaportla yakalanan ve ASALA (Ermeni Gizli Kurtuluş Ordusu) üyesi olduğuna kesin gözüyle bakılan bir Ermeni'nin, iki gün sorguya çekildikten sonra serbest bırakıldığı bildirildi. Ancak sorgu yargıçlığının istemi üzerine tutuklanarak cezaevine konuldu. Beyrut'a gitmek üzere uçağa binerken kuşku üzerine aranan ve üzerinde 19 bin İsviçre frangı ile Dumitriu Giurgiu adına düzenlenmiş sahte Rum pasaportu, ASALA'ya ait gizli belgeler 25 Eylülde Paris'teki Türkiye Konsoloslugu baskını ile ilgili gazete kupürlerinin bulunduğu bildirilen Ermeni militan sahte pasaport taşımak suçundan yargılanacak. Sanığın Paris'teki Frenes Hapishanesi'ne gönderildiği bildirildi. BBC ise Fransız polisinin 32 yaşındaki sanığın salıverilmesi kararından kızgınlık duyduğu ve siyasal baskılar olduğu yolunda iddialar ortaya atıldığını bildirdi.

Bu arada Beyrut'ta önceki gün Fransa Hava Yolları bürosu ile Kültür Merkezi binasının bombalanması olayının bu tutuklama ile ilgili olduğu sanılıyor. Nitekim bombalama olayından sonra Fransız yöneticilerine şu mesaj iletilmişti: *"Dün (önceki gün) Beyrut'ta ne yaptığımızı gördünüz. Arkadaşımızı serbest bırakmazsanız, Fransa diplomatlarına karşı da misillemelere başlayacağız."*

Öte yandan BM Genel Kurulu'nda diplomatlara ve diplomatik misyonlara karşı girişilen her türlü saldırıyı kınayan bir karar tasarısı kabul edildi.⁵¹⁶

2.2.160. "ASALA" Paris'te Bir Otoyolu Bombaladı

Paris, (a.a) - Roma'da Türk diplomatı Gökberk Ergenekon'a karşı düzenlenen saldırının faili olduğu sanılan Ermeni teröristin serbest bırakılmasını amaçlayan "ASALA" adlı tedhiş örgütü militanları önceki gece Paris'te Sen Nehri kıyısındaki bir arabayı bombayla havaya uçurdular. Olayın sorumluluğunu Beyrut'taki AFP Ajansı bürosuna telefon eden "Orly" örgütü militanları üstlendi. Orly Örgütünü aslında "ASALA" militanlarının oluşturduğu ve Orly olayına dikkat çekmek amacıyla da bu adı kullandıkları anlaşıldı.

⁵¹⁶ Cumhuriyet, 15 Kasım 1981.

Geçen çarşamba günü Orly Havaalanı'nda sahte Kıbrıs Rum pasaportuyla yakalanan Ermeni militanı Dmtitriu Giorglu'nun, Gökberk Ergenekon'u öldürmek isteyen terörist olmasından şüpheleniliyor. Fransız polisine yakın kaynaklar Ermeni'nin sol kolunda tabanca kurşunuyla meydana geldiği anlaşılan, kapanmak üzere bir yara tespit edildiğini açıkladılar. Yüksek kademedeki bir Fransız siyasi yetkilinin emriyle serbest bırakılarak Fransa dışına çıkmasının sağlanması istenen Ermeni militan, Paris İstinaf Mahkemesi savcının, Ermeni'nin sahte pasaport taşıması nedeniyle sorguya çekilmesi gerektiğini bildirmesi üzerine Fransa'yı terk edememiş ve sorgu yargıcı tarafından tutuklanmıştır.

Ermeni tedhiş örgütleri, Orly'de yakalanan militanların serbest bırakılması için eylemlerini sürdüreceklerini bildirdiler. Öte yandan, Beyrut'taki bir haber ajansına telefon eden örgüt üyesi bir kadın," Devlet Başkanı Mitterrand'ı uyarın, yakında uçaklardan birisi havada patlayacak" dedi. Örgüt Fransa yönetimine dün TSİ 13.00'e dek süre verdi.⁵¹⁷

2.2.161. Paris'teki 5 Ermeni'nin Serbest Bırakılmasını İstiyorlar

Ermeni Saldırıları Fransa'ya Yönelde

Paris, Altan Öymen bildiriyor; Ermeni teröristlerin tehditleri birkaç günden beri Fransa'nın doğrudan doğruya kendisini ilgilendiren bir sorun haline geldi. Türkiye ve İsviçre'den sonra önceki gün Beyrut'taki Fransız korumalarına karşı yapılan bombalı saldırıların sorumluluğunu da Ermeni Kurtuluşu Gizli Ordusu (ASALA) üstlendi. Ermeni tedhişçilerin, geçen hafta sahte Kıbrıs Rum pasaportuyla yakalan Dimitriu Giorgio'nun serbest bırakılması isteğiyle çeşitli eylemlerde bulunacaklarını bildirmeleri, bu arada bir uçağı havaya uçuracaklarını duyurmaları Paris'te geniş güvenlik önlemlerinin alınmasına yol açtı.

Önce serbest bırakılıp sınır dışı edilecekken son anda bir yargıcın dikkati sayesinde yakalanıp tutuklanan Kıbrıs Rum pasaportlu ASALA üyesi Dimitriu Giorgio'nun serbest bırakılması amacıyla önceki gece Beyrut'taki Cünye'de "Air France" bürosu, Dora'daki "Lübnan – Fransa Bankası", başkent yakınlarındaki "Paris Sigortalar Birliği" ile Zouk

⁵¹⁷ Cumhuriyet, 16 Kasım 1981.

Mikhale'deki “*Fransa Bank*”a bombalı saldırıda bulunuldu. Geçen cuma günü de Beyrut’un batısındaki “Fransız Kültür Merkezi” ile “*Air France*” büroları bombalanmıştı.

Ermeni tedhiş örgütü, Paris’te de üç gün önce bir otomobili havaya uçurmuştu. Yine Beyrut’taki bir haber ajansına telefon eden örgüt üyesi bir kadın “*Devlet Başkanı Mitterand’ı uyarın, yakında uçaklardan biri havada patlayacak*” dedi. Bu yüzden dün Fransa’daki bütün hava yolları çok sıkı güvenlik önlemleri altına alındı. Ayrıca, Ermeni saldırılarına hedef olması muhtemel çeşitli marketlerdeki önlemler artırıldı.

Öte yandan Fransız televizyonuna çıkarılan bir Ermeni sözcü, Ermeni terör örgütünün saldırılarını Fransızlara değil, Türklere yöneltmesinin doğru olacağı anlamına gelen sözler söyledi. Televizyonun 1. Kanalı’nın dün geceki haber bülteninde Beyrut’taki patlamanın filmi gösterildikten ve Paris’te yakalanan Kıbrıs pasaportlu Ermeni hakkında bilgi verildikten sonra Fransız Ermeni Sosyalist Partisi sözcüsü olarak Kalusyan adında biri ekrana çıkarıldı. Fransa’daki Ermenilerin %80’ni temsil ettiği bildirilen partinin sözcüsü, 1915 olayları ile ilgili iddiaları dile getiren afişlerin önünde yaptığı konuşmada, yeni Ermeni neslinin 1915 olaylarına tepki göstermesinin anlayışla karşılanması gerektiğini, şiddet olaylarının nedenlerinin Türkiye olduğunu söyledi. “Ancak bu hareketleri Türk olmayanlara karşı yapmamalıdır. Bu hareketin siyasal amacını zayıflatır” dedi ve bu siyasal amaçla da hepimizin anladığı amaçtır diye ekledi.⁵¹⁸

2.2.162. Fransız Dışişleri Bakanı Cheysson: Türkiye ile Ermeniler Arasında Taraf Değiliz

Paris, (Dış Haberler Servisi) - Ermenilerin 10 gün içinde Beyrut ve Paris’te, çeşitli Fransız kurumlarına yönelttikleri saldırılara önceki gece bir yenisi daha eklendi. Ermeni teröristlerin Paris’in doğu bölgesinde, kalabalık bir tren istasyonuna attıkları bir bombanın patlaması sonucu bir kişi yaralandı. Olaydan sonra AFP’ye telefon eden kimliği belirsiz bir kişi patlamayı “*Orly Gurubunun*” üstlendiğini bildirdi. Bunun Fransız yetkililerine “*son ihtarları*” olduğunu duyurdu. Amerikan AP Ajansı’nın AFP’ye dayanarak verdiği habere göre telefondaki meçhul kişi, geçen hafta sahte Kıbrıs Rum pasaportuyla yakalanan Ermeni terörist Dimitriu Giorgiu’nun serbest bırakılmasını ve

⁵¹⁸ *Cumhuriyet*, 17 Kasım 1981.

“Fransız Hükümeti’nin Ermeni toplumunun yanında yer almasını, Ermeni soykırımını anlamasını” istediklerini de belirtti. Aksi halde Fransız Hava Yolları’na ait bir uçağın havada bombalanacağı tehdidinde bulundu. Fransa’nın ise Ermeni tehditlerine boyun eğmeyeceği açıklandı.

Fransa Dışişleri Bakanı Cheysson Fransa’daki Ermeni terör olaylarını kabul edemeyeceklerini söyledi. Ortak Pazar Bakanlar Konseyi toplantısına katılmak üzere Brüksel’de bulunan Cheysson gazetecilere yaptığı açıklamada, geçen hafta Orly Havaalanı’nda yakalanan Ermeni’nin üzerinde bulunan Kıbrıs Rum pasaportunun seri numarası ile geçen yıl Sinagogu bombalayanlarda bulunan pasaportların dizi numaralarının aynı olduğunu bildirdi. 48 saat içinde Fransız temsilciliklerine 4 bomba atıldığını, Dışişleri Bakanlığı’nın üst düzeyde bazı yetkililerinin ölümle tehdit edildiğini de belirten Fransa Dışişleri Bakanı, *“Ermeni toplumunun tarihte en derin acılarla baş başa kaldıkları bir gerçektir. Fakat durum hiçbir şekilde terörist eylemlerini haklı gösteremez. Zaten bu tip girişimlerde bulunanlar da kendini bilmez bazı gençlerden başkası değildir. Bunların Ermenilerin çoğunu temsil ettiği söylenemez. Fransa’nın tutumu Ermeniler ile Türkiye arsında taraf olmamaktır”* dedi. Cheysson *“Ermenilerin tabancaya erken davrandıkları bilinir, erkek bir millet olan Türklerin de tabancaya davranmakta onlardan farklı olmadıklarını kabul etmek gerekir”* diye konuştu.

Bakanlığının bütçesi görüşülürken parlamentoda bir konuşma yapan Fransa İçişleri Bakanı Gaston Defferre de tedhişin çözüm olmadığını söyledi.

Öte yandan, Orly Havaalanı’nda geçen hafta sahte pasaportla yakalanan Ermeni militan dün cezaevindeki hücresinden alınarak sıkı güvenlik önlemleri altında mahkemeye çıkarıldı. Sanık sorgusunda ASALA üyesi olduğunu kabul etti. Fakat adını açıklamamakta direndi. Kendisine yöneltilen suçlamaları ise ret etti.⁵¹⁹

2.2.163. Fransız Polisi Sahte Rum Pasaportuyla Yakalanan Ermeni İçin İnterpol’dan Yardım İstedi

Dış Haberler Servisi- Fransa Dışişleri Bakanlığı’nın Ermeni terörüne boyun eğmeyeceğini açıklamasından sonra Fransız polisi sahte Rum pasaportuyla yakalan

⁵¹⁹ Cumhuriyet, 18 Kasım 1981.

Ermeni militanın gerçek kimliğinin belirlenmesi için İnterpol'den yardım istedi. Fotoğraf ve parmak izlerini ilgili polis örgütlerine gönderdi. Fransız hükümetinin aldığı bu son tutuma karşılık, Beyrut'ta AFP yetkilileriyle konuşan Ermeni Gizli Kurtuluş Ordusu ASALA'nın sözcüleri, ASALA'dan bağımsız olarak nitelendirdikleri Orly Gurubu'nun Paris'te tutuklanan ve Dimitri Giorgiu adlı teröristi serbest bırakılmayacak olursa Fransa Havayolları'na ait bir uçağı uçuş sırasında havaya uçuracaklarını yinelediler.⁵²⁰

2.2.164. Orly Havaalanı Ermeni Teröristlerin Bomba İhbarı Üzerine 40 Dakika Kapandı

Dış Haberler Servisi - Ermeni teröristlerin bomba ihbarı üzerine Paris'in Orly Havaalanı dün öğle saatlerinde 40 dakika süreyle trafiğe kapatılırken, Orly'de geçen hafta sahte pasaportla yakalanan Ermeni militanın, silahlı saldırıya uğrayan Türkiye'nin Roma Büyükelçiliği 2. Kâtibi Gökberk Ergenekon'la bugün yüzleştirileceği açıklandı. Çeşitli ajansların haberlerine göre, bir kadın dün Orly Havaalanı yetkililerine telefon ederek, kontrol kulesine bomba yerleştirdiğini ve bombanın TSİ 14'de patlayacağı ihbarında bulundu. İhbar üzerine havaalanının kontrol kulesi tamamen boşaltıldı. Ancak yapılan aramada herhangi bir patlayıcı maddeye rastlanmadı. Orly Havaalanı 40 dakika sonra yeniden ulaşımına açıldı.⁵²¹

Ergenekon'la Yüzleşecek

Orly Havaalanı'nda geçen hafta Kıbrıs Rum Yönetimi adına düzenlenmiş sahte bir pasaportla "*Dimitriu Giorgiu*" takma adlı Ermeni militanı, bugün 24 Ekimde silahlı saldırıya uğrayan Türkiye'nin Roma Büyükelçiliği 2. Kâtibi Gökberk Ergenekon'la yüzleştirilecek. Ergenekon ile bir sorgu yargıcı ve polis komiseri dün uçakla Roma'dan Paris'e gidecek. Ergenekon'un gerçek kimliğini açıklamamakta direnen Ermeni teröristin kendisine ateş eden kişi olarak tanınması halinde İtalya'nın militanı yargılamak üzere geri verebilmesini Fransa'dan isteyeceği bildiriliyor.

Bu arada Paris'te yargılaması devam eden Ermeni militan, çeşitli şiddet eylemlerine karıştığı yolundaki iddiaları reddediyor ve gerçek kimliğini açıklamamakta ısrar ediyor. Fransa ve Lübnan'daki Ermeniler ise, sanığın serbest bırakılması için Fransız yetkililerini

⁵²⁰ *Cumhuriyet*, 19 Kasım 1981.

⁵²¹ *Cumhuriyet*, 20 Kasım 1981.

tehdit ederek çeşitli Fransız kuruluşlarına bombalı saldırılar düzenlemekte devam ediyorlar.⁵²²

Ermenilerle İlgili Karar Tasarısı

Öte yandan Ortak Pazara üye 10 ülkenin doğrudan doğruya seçimle gelen 410 parlamenterden oluşan Avrupa Parlamentosu'nun 20 Fransız milletvekili, Ermeniler konusunda bir karar tasarısı hazırlayarak imzaya açtılar. Arkadaşımız Altan Öymen'in Strasburg'dan bildirdiğine göre, tasarıda biryandan Ermeni terör örgütlerinin giriştiği eylemler kınanıyor, bir yandan ise, Türk Hükümeti suçlanıyor. Tasarıda Türkiye ile Ortak Pazar arasındaki ilişkilerin dondurulması isteniyor.

İki ayrı konuyu birbirine karıştıran bu karar tasarısının metni özetle şöyle: “Kim oldukları saptanamayan bazı Ermeni guruplarının başlattığı eylemler hızla artmaktadır. Bu eylemleri önlemek amacıyla yönelik eylemler, Ermeni meselesinin temel sorunlarına çözüm getirmekten uzaktır. Bu olaylara neden olarak, Birinci Savaşı sırasında Ermenilere uygulanan soykırımdan sonra, başta Türk Hükümeti olmak üzere bazı hükümetler tarafından Ermenilere karşı yapılan baskılar bu hareketlerin kökenini oluşturmaktadır. Aşağıda imzaları bulunan 20 parlamenter, Ermeni davasına hizmet ettiği iddia edilen terör eylemlerini şiddetle kınarlar. Bakanlar Konseyi'nin Türkiye'de insan haklarının çiğnenmesinin topluluk içinde yarattığı infialli Türk Hükümeti'ne bildirilmesini isterler. Türkiye ile Ortak Pazar arasında imzalanmış olan 4.Mali Protokolün dondurulmasını isterler.”

Ermeni terör örgütlerinin son sıralarda Fransa'ya yönelen şiddet eylemleri karşısında Fransız politik çevrelerinin içinde bulunduğu şaşkınlığın yeni bir örneği sayılan bu önerenin Genel Kurul'da görülmesi için parlamento yönetmeliğine göre 218 imzayı toplaması gerekiyor. Bunun ise mümkün olabileceği anılıyor.⁵²³

2.2.165. Orly Havaalanı'nda Ermeni Militan, Ergenekon'la Yüzleştirildi

Paris, (Ajanslar) - Geçen hafta çarşamba günü Orly Havaalanı'nda sahte Rum pasaportuyla yakalanan Ermeni militan dün Türkiye'nin Roma Büyükelçiliği İkinci Kâtibi Gökberk Ergenekon'la yüzleştirildi. Frenes Hapishanesi'nde gerçekleşen

⁵²² Cumhuriyet, 20 Kasım 1981.

⁵²³ Cumhuriyet, 20 Kasım 1981.

yüzleşmeden sonra bir açıklama yapıldığı bildirildi. Ancak BEC'nin Paris muhabiri, kesin olmamakla birlikte Ergenekon'un Ermeni militanı teşhis edemediğini, kendisine gösterilen kişilerden saldırgana benzeyen kişi olarak bir cezaevi gardiyanını gösterdiğini bildirdiler.

Öte yandan Türk Hükümeti, Fransa nezdinde girişimde bulunarak, Ermeni militanın serbest bırakılmamasını istedi.⁵²⁴

2.2.166. ABD'den Ermeni Terörü

Türkiye'nin Los Angeles Konsolosluğu Bombalandı

Dış Haberler Servisi - Ermeni teröristlerin yurt dışındaki Türk temsilcilikleri ve diplomatlarımıza yönelik saldırılarına bir yenisi daha ABD'de eklendi. Los Angeles'taki Türkiye Başkonsolosluğu, Ermenilerin önceki gece yerleştirdikleri bir bombanın patlaması sonucu ağır hasara uğradı. Patlamada ölen ya da yaralanan olmadı. Ermeniler, Washington Büyükelçimiz Şükrü Elekdağ'ın Los Angeles'e gelmemesi konusunda da tehdit savurdular. Los Angeles polis yetkililerinin verdikleri bilgiye göre, dört katlı bir binada bulunan Türkiye Başkonsolosluğu önüne yerleştirilen bombanın patlaması sırasında bina boş olduğu için ölen ya da yaralanan olmadı. Yerel saatle 19.30'da meydana gelen patlama sırasında, binanın hemen yanındaki yine Başkonsolosluğa bağlı binalarda bazı görevlilerin bulunduğu, ancak hiç birinin yaralanmadığı bildirildi.

Patlamadan yaklaşık bir saat kadar sonra Amerikan AP Ajansı'nın Los Angeles bürosuna telefon eden kimliği meçhul bir kişi *"Ermeni Adalet Komandoları Los Angeles Türk Konsolosluğu'nu havaya uçurdu. Bu günkü patlama sadece bir uyarıydı. Eğer Türk Büyükelçisi buraya gelirse, o da havaya uçacak..."* dedi. Daha sonra ajansın Washington bürosuna benzer bir telefon geldi... Ermeni teröristlerin, Los Angeles'e geldiği takdirde öldüreceklerini söyledikleri ABD Büyükelçimiz Şükrü Elekdağ, patlamanın olduğu sırada, bir konferansa katılmak üzere geldiği San Francisco'da bulunuyordu.

Şükrü Elekdağ, önceki gün World Affairs Council tarafından düzenlenen konferansta konuşma yaparken salonda bulunan bazı Ermeniler olay çıkarmak

⁵²⁴ Cumhuriyet, 21 Kasım 1981.

istemişlerdi. Ermeniler konferans öncesinde ve sonrasında da kentte taşkınlıklar yapmışlardı.⁵²⁵

Girişimde Bulunduk

Türkiye'nin patlamadan sonra ABD hükümeti nezdinde gerekli girişimlerde bulunduğu bildirildi. Dışişleri Bakanlığı'nın dün yayınlanan bildirisinde “ABD’de bulunan temsilciliklerimizin ve görevli memurlarımızın korunmasını teminen gereken güvenlik önlemlerinin alınma hususunda ABD makamları nezdinde bakanlığımızca girişimler yapılmıştır” denildi.⁵²⁶

Ergenekon’un Yüzleştirilmesi

Ankara, (Anka) - Fransa’da tutuklanan ve gerçek isminin Haçık Avadısyen olduğu açıklanan Ermeni’nin teşhisi için önceki gün yapılan yüzleştirmeye ilişkin Dışişleri Bakanlığı bir açıklama yaptı. Yüzleştirilmede Gökberk Ergenekon kendisine gösterilen altı kişinin ikisinden şüphelendiğini ancak birini katil olarak seçmeyeceğini söyledi.

Dışişleri Bakanlığı Enformasyon Genel Müdürlüğü’nün konu ile açıklaması şöyle:

“Dünkü yüzleştirmede Gökberk Ergenekon’un karşısına çıkartılan altı kişi arasında kimi tanıyorsa gösterilmesi istenmiştir. Ergenekon bu kişilerden dördünü hayatında hiç görmediğini, geri kalan iki kişiden birini bilhassa burnunun özelliği dolayısıyla Roma’da kendisine saldıran kişi olarak tanıdığını, ancak diğer şahısla aralarındaki çok benzerlik ve Roma’daki kişinin uzun saçlı, sakalı olması sebebiyle, ikisinde birini kesinlikle seçmeyeceğini bildirdi.

*Ergenekon’un bu iki kişiden üzerinde bilhassa durduğu kişinin tutuklu Ermeni olduğu anlaşıldı. Bu Ermeni’nin sol kolunda taze kurşun yarası olduğu ve çantasında bir Beyrut-Milano-Beyrut uçak bileti bulunduğu ve biletin Beyrut-Milano kısmının kullanılmış olduğu da bilinmekte. Türk hükümeti bu son konuda Fransız makamlarından ilave bilgi istedi.”*⁵²⁷

⁵²⁵ Cumhuriyet, 22 Kasım 1981.

⁵²⁶ Cumhuriyet, 22 Kasım 1981.

⁵²⁷ Cumhuriyet, 22 Kasım 1981.

2.2.167. Paris'teki Türk Konsolosluğu Önünde Gösteri Yapan Ermenileri Yurttaşlarımız Kovaladı

Dış Haberler Servisi- Paris'in merkezindeki Houssman Bulvarı üzerinde bulunan Türk Konsolosluğu önünde gösteri yapmak isteyen Ermeniler Türkler tarafından kovalandı.

a.a'nın haberine göre, dün sabah ellerinde pankartlarla konsolosluk önüne gelen Ermenilerin gösteri yapmak istemeleri, iş takibi için binada bulunan Türk vatandaşlarının galeyana gelmesine yol açtı ve Türkler dışarı çıkarak Ermenileri engellediler. Fransız polisinin olay yerine gelerek müdahale etmesi üzerine Ermenilerin büyük bir hızla dağıldığı görüldü. Ermeni militanlar bina önünden kaçarken, şüpheli bir paket bıraktılar. Ancak polis laboratuvarına götürülerek incelenen pakette patlayıcı bulunmadığı anlaşıldı.

Öte yandan yazarımız Atilla Dorsay'ın haberine göre Türk düşmanlığının doruk noktasına ulaştığı Paris'te, önceki gece yapılan “*Anadolu Güneşi.*” gösterisi büyük ilgi gördü.

Ermeni tedhiş örgütleri tertipleriyle tüm ülkeyi korkuya salmışlardı. Türk aleyhtarı ünlü “*Gece Yarısı Expressi.*” filmi Paris'in en gösterişli 8 sinemasında yeniden afişlerdeydi. Ermeniler2 gece önce “Ermeni kurtuluş hareketini kutlama gecesi” adı altında yaptıkları bir toplantıda, 1500 kişiyi bir araya getirmişler ve propagandalarını yine şarkılar, türküler demagojik konuşmalar ve filmlerle sürdürmüşlerdi. Bu filmlerden bir tanesi geçtiğimiz aylarda Türk Elçiliğine düzenlenen 4 komandonun Ortadoğu'da belirtilemeyen bir ülkede eylemlerini gerçekleştirmek üzere yola çıkmalarından hemen önce çekilmişti.

Böyle bir ortamda Pierre Cadin'in tiyatrosunda yapılan “*Anadolu Güneşi*” gösterisinin sınırlı bir ilgi çekeceği, birçok davetlinin korkarak gelmeyeceği düşünülüyordu. Ama öyle olmadı.700'e yakın davetlinin hepsi, hatta belki fazlası merkezin büyük salonunu doldular. Önce verilen kokteylde Paris'in seçkin kişilerinin yanı sıra Abidin Dino, Nükhet Duru, Christine Haydar ve kocası, Sükarno'nun dul eşi gibi tanınmış kişilerde vardı.⁵²⁸

⁵²⁸ Cumhuriyet, 22 Kasım 1981.

2.2.168. AP'nin İddiası: Ermeni Terörist Serbest Bırakılacak

Paris, (a.a.) - Associated Press Ajansı, Fransız resmi adli kaynaklarına dayandırarak verdiği haberde, Fransa'da tutuklu bulunan Ermeni Gizli Kurtuluş Ordusu "ASALA" üyesi terörist Haçık Avedisyan'ın serbest bırakılacağını ve Fransa'dan ihraç edileceğini iddia etti. Ajans, diplomatımız Gökberk Ergenekon'un, önceki gün yapılan yüzleştirmede teröristi kesin olarak tanımadığı için Ermeni teröristin serbest bırakılacağını öne sürüyor. İsmi Haçık Avedisyan da olmadığına bu ismin de daha önce kullanıldığı Dimitri Giorgiu gibi sahte olduğuna inanıldığını bildiriyor.

Associated Press Aşansı, yüzleştirmede Gökberk Ergenekon'un kendisine gösterilen altı kişiden dördünü daha önce hiç görmediğini kesinlikle belirttiğini ancak Ermeni terörist ile teröriste çok benzeyen gardiyan arasında bir ayırım yapamadığını bildiriyor... Ergenekon, kendisine saldıran kişinin uzun saçlı ve sakallı olduğunu, gösterilen teröristlerin ise sakalının ve saçının tıraş edilmiş olduğunu belirtti. Kendisine gösterilen terörist ile saldırıyı yapan teröristin vücut yapısının ve eşkâlinin benzediğini söyledi. Teröristin kolunda bir kurşun yarası bulunuyor. Terörist Avedisyan, kolundaki kurşun yarasının Beyrut'taki bir çatışmada olduğunu iddia ediyor. Ancak Ergenekon'un, saldırıyı kolundan yaraladığı biliniyor.

AP, teröristin sahte belgeler taşımak suçundan, çok kısa bir süre içinde yargılanacağını, verilecek cezanın tecil edileceğini ve Fransa topraklarından, kendi seçeceği bir ülkeye ihraç edileceğini iddia ediyor...⁵²⁹

2.2.169. Ergenekon: Teşhis Ettiğim 2 Kişiden Biri Ermeni Sanık Çıktı

Ankara, (UBA) - Bir süre önce Roma'da Ermeni bir terörist tarafından saldırıya uğrayan Gökberk Ergenekon, Fransa'da yapılan yüzleştirme olay ile ilgili bir açıklama yaptı.

Ergenekon şöyle konuştu:

"Fransa'ya gittikten sonra, ilgili Fransız polis makamlarının da yakın ilgisiyle tutuklunun bulunduğu cezaevine gittim. Orada tahkikatla ilgili hâkim beni odaya aldı. Odaya tek başıma girdim. Odada Fransız Hâkimi, bana

⁵²⁹ Cumhuriyet, 23 Kasım 1981.

takdim edilen bir kişi, cezaevinden 2 yetkili ve Fransız Adliyesi'nden bir fotoğrafçı vardı.

Hâkim, üzerinde 1'den 6'ya kadar numaralar taşıyan şahıslardan bana Roma'da saldıranlardan hangisinin olduğunu tespit etmemi istedi. Şahısları iyice inceledikten sonra 1,2,3 ve 4 numaralı şahıslardan hiç birinin bana saldıran olmadığını söyledim. Bu iş 10 dakika sürdü. Geriye kalan 30 dakikada 5 ve 6 numaralı şahısları inceledim. 6 numaralı şahıs 5 numaralı şahsa göre daha uzun suratlı idi. Zaten ben saldırı sırasında 1 saniye görebildiğim şahıs uzun sakallı olduğu için bana suratının da uzun olabileceği intibaini vermişti. 5 numaralı şahıs ise burun yapısı itibarıyla saldırgana daha çok benziyordu. Hâkime bu simayı daha önce gördüğümü, ancak nerede ve ne zaman gördüğümü çıkaramadığımı söyledim. Ancak bana saldıran, şahsın 5 ya da 6 numaralı kişi olduğunu kesinlikle söyleyemem.

Hâkime bu şahıslara bir takım hareket yaptırıp yaptıramayacağını sordum. Kabul etti. Ancak yaptırdığım hareketlerden bir sonuç alamadım. Hâkime bu şahıslara uzun saç ve sakal takılırsa teşhis işlemimi daha kolay yapabileceğimi söyledim. Ancak hâkim bunu yapamayacaklarını söyledi. Zaten 5 numaralı şahsın avukatı da benim bu istemime karşı çıkmıştı. Fakat benim saldırıyı teşhis edemediğim söylenemez. Çünkü 6 kişilik bir grup içerisinde 2 kişiyi tespit etmem ve özellikle 5 numaralı kişi üzerinde durmam bu fikirleri çürütür. Ancak kesin olarak bana saldıran kişinin bana saldıran kişi olduğunu da söylemem mümkün değil. Hâkime, teşhis ettiğim 2 kişiden birisinin yaralı olup olmadığını sordum. Hâkim, bunu da cevaplayamayacağını söyledi.

Fransız makamları, kendi ellerindeki kanun neyi öngörüyorsa onu yapmaya çalıştılar. Bu konuda Fransız makamlarını suçlayamam. Sonradan öğrendim ki, Fransız makamlarının benimle yüzleştirdikleri 6 kişiden, 1,2,3 ve 6 numaralı şahıslar Fransa cezaevinde görev yapan gardiyanlarmış. Bunu beni yanıltmak için yaptıklarını da söylemek doğru olmaz, çünkü bu yüzleştirme durumlarında uygulanan bir yolmuş. 5 numaralı şahsın bir müddet önce Orly Havaalanı'nda Dimitriu Georgiu sahte ismiyle yakalanan Haçik Avedisyan olduğunu da sonradan öğrendim.”⁵³⁰

2.2.170. Ermeniler Los Angeles'te Türkiye Aleyhine Gösteri Yaptı

Los Angeles, (AP) - Los Angeles'te Türkiye Büyükelçisi Şükrü Elekdağ'ın yaptığı konuşmayı protesto eden birkaç yüz Ermeni, Türkiye aleyhine bir gösteri düzenlediler. AP Ajansı, gösterinin olaysız geçtiğini bildirdi. 500 kadar gösterici, Ermenice şarkılar söyleyerek, “Adalet İsteriz” diye bağırıldılar. AP, göstericileri 100 polisin izlediğini ve bunların 30'unun atlı olduğunu bildirdi.

⁵³⁰ Cumhuriyet, 25 Kasım 1981.

“Ermeni Ulusal Komitesi” Yürütme Kurulu Başkanı Serge Somaniantz, Los Angeles Dünya Sorunları Konseyi’nde kendilerine Şükrü Elekdağ’a cevap hakkı tanımadığını ve bu olayı protesto için gösteri düzenlediklerini söyledi. Somaniantz, 1915’te meydana geldiği ileri sürülen olaylardan ötürü Türk Hükümeti’nin tazminat ödemesini istediklerini belirtti.⁵³¹

Elekdağ: Kimse Engellenemez

Dışişleri Bakanlığı Enformasyon Genel Müdürlüğü’nden yapılan açıklamaya göre, Elekdağ’ın konferansı sırasında otelin önünde 1000’in üzerinde Ermeni kitlesinin nümayiş yaparak pankartlarla yürüdükleri, alınan güvenlik önlemleri dolayısıyla otelin içinde ya da dışında herhangi bir olay olmadığı belirtildi. Elekdağ, otel önünde gösteri yapan Ermenilerle ilgili olarak da “Amerika’nın müttefiki olan bir ülkenin büyükelçisi ile Amerikan vatandaşları arasındaki görüş alış verişini hiç kimse engelleyemez” dedi.⁵³²

2.2.171. ASALA’nın Eroin Kaçırmak İçin Futbol Takımı Kurduğu Ortaya Çıktı

Stochholm, (THA) - İsveç’te bir süre önce yakalanan eroin şebekesinin doğrudan Ermeni tedhiş örgütü ASALA ile ilgili olduğu ve ismi açıklanmayan bir futbol takımını da kamuflej olarak kullandıkları bildiriliyor. İsveç’in en güzel gazetelerinden biri olan Aftonbladet, dün 2 tam sayfa ayırdığı haberinde konuyu çok yönlü olarak inceledi.

Sayfalarında büyük bir haritaya yer veren gazete eroin şebekesinin lideri olduğu saptanan Diran Zanazanian’ın bu terör örgütüne hizmet etmek için İsviçre’deki Ermeni eroin şebekesini yönettiği ve başkanı olduğu futbol kulübünü bu amaçla kamuflej için kullandığı bilgilerine yer verildi. Haberde bu futbol takımının sık sık İsveç dışında maçlar aldığı ve kulüp başkanı olarak Zanazanian’ın bu seyahatler sırasında hem eroin işini hem de ASALA ile olan ilişkilerini yürüttüğü de bildiriliyor. Eroin şebekesinin yakalanmasından sonra takımın eşofmanlar arasında da 3 kilo eroin bulundu.

Diran Zanazanian bir süre önce Kopenhag’ta Türk ve İsviçre havayollarının bombalanması olayından gözaltına alınarak sorguya çekilmiş, daha sonra delil yetersizliğinden serbest bırakılmıştı. Eroin şebekesinin lideri olarak yakalanmasından

⁵³¹ Cumhuriyet, 26 Kasım 1981.

⁵³² Cumhuriyet, 26 Kasım 1981.

sonra Kopenhag'taki evinde yapılan aramalarda ise çeşitli seyahatlerde kullandığı sahte belgeler ele geçmişti. Polis tarafından yapılan araştırmada, Zanazanian'ın sık sık ASALA'nın önemli merkezlerinden biri olan Cenevre'ye seyahat ettiği ve bu seyahatleri sırasında bir yandan eroin paralarını örgüte aktardığı, öte yandan örgütün lideri seviyesindeki toplantılara katıldığı bildiriliyor.

Zanazanian'ın ayrıca Paris'teki saldırıyı düzenleyen ve bir Türk görevlinin ölümüne sebep olan Vaskan Sisliyan ve Aram Basnacıyan ile Cenevre'de bir otelde bir bombanın patlaması ile kör olan Aleks Yenisiyan ile çocukluk arkadaşı olduğu ve Beyrut'ta aynı izci kuruluşundan bulundukları da saptanmıştır.⁵³³

2.2.172. Hedef Türk Diplomatlarını Öldürmek!

Ermeni İntihar Komandoları Avrupa'ya Gidecekler

Dış Haberler Servisi - Fransa'da son günlerde artan Ermeni terörü nedeniyle Cumhurbaşkanı François Mitterrand'ın koruma önlemleri artırılırken Fransız basınında Türkiye aleyhtarı yayınların sürdüğü göze çarpıyor. Paris'te bir ASALA militanı ile görüşen Paris Match Dergisi muhabiri, militana dayanarak Türk diplomatlarına ve temsilcilerine saldırıda bulunmak üzere Avrupa'ya Ermeni İntihar Komandolarının gelmekte olduğunu duyurdu.

Paris'in ara sokaklarında gizli bir evde yapılan görüşmede ASALA (Gizli Ermeni Kurtuluş Ordusu) militanı bu konuda muhabire şunları söyledi: *“Beyrut'ta iki intihar komando gurubu eğitim görüyor. Türk diplomat ve temsilcilerine yaptığımız saldırılar sürecektir. Bu nedenle, bu komando gurupları yakında Avrupa'ya gelecek. Bunlardan ilkinin adı Agop Darakciyan İntihar Komando gurubu, Darakciyan, Beyrut'ta ölen militanlarımızdan birinin ismi. İkinci gurubun ismi ise, Zaven Azedian İntihar Komandoları, Azedian da geçen eylül ayında İran'da kurşunlanan militanımızın adı. Bu iki ismi aklınızda iyi tutun. Çünkü yakında, adlarını çok duyacaksınız.”*

Ermeni yanlısı yazısında, Ermenilerin, Fransızlar tarafından özümsemiğini öne süren Paris Match dergisi muhabiri, genç Ermeni teröristlerine, *“bu gizlilik niye, tehdit mi ediliyorsunuz?”* biçimindeki sorusundan sonra şöyle bir yanıtla karşılıyor:

⁵³³ Cumhuriyet, 28 Kasım 1981.

“Resmim, Türk gazetelerinde, daire içinde belirtilerek yayınlandı.” Militan niçin Beyrut’ta üstlendikleri konusunda da şunları söylüyor: “Lübnan’da kimliğimizi daha iyi sakıyabiliyoruz. Burada bir topluluklar mozaiki mevcut. Her topluluk birbirine hoşgörülü davranıyor. Kaldı ki, kusura bakmayın, Lübnan adeta bir genelev. Silah, para bulabiliyoruz, silah kontrolü yok.”

Ermenilerin, Sovyetler Birliği tarafından harekete geçirildiği yolundaki iddialardan hareketle, muhabir şunları soruyor: *“Filistinlilerle bağlantınız var mı?”*, *“NATO içinde güçlü bir yere sahip Türkiye’yi istikrarsızlığa sokmak isteyen Sovyetler Birliği tarafından kandırılmıyor musunuz?”*, *“Marksistlere sempatiniz var mı?”*, Militan da yanıt olarak şunları söylüyor. *“Kişisel olarak hiçbir Marksist’e sempetim yok, Sovyetler Birliği’nde 2 milyon Ermeni yaşıyor, dilimiz aynı, başkentleri var. Yani Ermeni unsuru Sovyetlerde mevcut ama Türkiye’de değil. Biz Sovyetlerin kuklası olamayız. Çünkü Türkiye’de çok azız, 50 bin kadar. Sovyetlerin Türkiye’yi sarsmak için bize ihtiyacı yok. Milyonlarca Kürt var. Yani, bizim Sovyetler tarafından kandırılmamız için en iyi yol, Batı’nın bizi anlaması ve Sovyetlerin kucağına bırakmamasıdır. İşte bu anlamada, Filistinlilerle aramızda bir benzerlik var.”*

Özetle Türkiye’nin Paris Başkonsolosluğu işgaliyle adını duyuran Orly Gurubu hakkında da ASALA militanı şunları söylüyor: *“Biz sadece Türklere saldırırız. Ancak son zamanlarda Orly adında bir gurup çıktı, saldırılarında hedef gözetmiyor. Orly Gurubu nedir? Hakkında hiçbir şeye bilmiyorum ama iki hipotez olabilir. Her direniş hareketinin sonunda maruz kalacağı bir bunalım vardır. Büyüme bunalımı. Ermeni sempatanları, militanları artıyor. Ermeni olayı uyanıyor. İşte burada ilk hipotezi görebiliyoruz. Orly, kontrolsüz gençler Ermenilerden oluşuyor. Hapse atılmayı onurlarına yediremiyorlar. Bu nedenle de saldırıyorlar. İkinci hipotez de Orly’nin basit bir Türk kışkırtması olabileceği, burada çok sayıda Türk ajanı var.”*⁵³⁴

Soruşturma Sürüyor

Öte yandan Orly Havaalanı’nda bir süre önce sahte Rum pasaportuyla yakalanan Ermeni militanla ilgili soruşturma sürüyor. Soruşturmayı yürüten savcı, Kıbrıs Rum Yönetiminde bir hafta temaslarda bulundu. Bu süre içinde Ermeni militanlarına verilen

⁵³⁴ Cumhuriyet, 2 Aralık 1981.

pasaportların seri numarası ve Kıbrıs Rum Yönetimince verilen pasaportların seri numaraları ile ilgili araştırma yaptığını bildirdi.⁵³⁵

2.2.173. Ermeni Terörist Giorgiu'nun Cezası Tecil Edildi

Paris, (a.a.) - 11 Kasım tarihinde Paris'in Orly Havaalanı'nda sahte Kıbrıs Rum pasaportu ile yakalanan Dimitriu Giorgiu, takma adlı ASALA üyesi Ermeni, Fransız mahkemesi tarafından yargılandı ve sanığa verilen 4 aylık hapis cezası tecil edildi. Ermeni tedhişçinin her an serbest bırakılması bekleniyor. Fransız yetkili makamları Giorgiu'nun 3 Ekimde Copernic sokağındaki Sinagog'a yapılan saldırı ve 24 Eylülde Paris'teki Türk Konsoloslugu baskını ile ilişkisi olduğunun kanıtlanamadığını ayrıca Roma'da bir Ermeni tarafından yaralanan Türk diplomatı Gökberk Ergenekon'un da sanığı teşhis edemediğini, bu nedenle Giorgiu'nun yalnızca sahte pasaport taşımak suçundan hüküm giydiğini bildirdiler.

Ermeni militanın avukatı dün akşam yaptığı açıklamada, Giorgiu'nun serbest bırakıldığını ancak Fransa'dan ayrılmak zorunda kalacağını söyledi. Avukat Giorgiu'nun güvenliği için Fransa'dan ayrılincaya kadar gözaltında tutulacağını da sözlerine ekledi.⁵³⁶

Türkiye'nin Tepkisi

Öte yandan BBC'nin haberine göre Türk Büyükelçiliği'nden bir yetkili Ankara'nın Ermeni militanı hala olayın zanlısı olarak gördüğünü söyledi. Cezasının tecil edilmesinin büyük düş kırıklığı yarattığını ve Türkiye'nin, Fransa'nın olayı deşmekten kaçınmasında büyük üzüntü duyduğunu belirtti. ASALA'nın önde gelen liderlerinde biri de Ermeni militanın serbest bırakılmasını zafer olarak niteledi. Bu arada eylül ayında Paris Başkonsoloslugumuzun baskını sırasında yakalanan 4 Ermeni militanla ilgili duruşmanın başlama tarihinin uzayacağı bildiriliyor. Ermeni militanlardan birinin avukatı olayı soruşturan Fransız yetkilinin 8-9 aylık zamana ihtiyaç duyduğunu belirttiğini kaydediyor.⁵³⁷

⁵³⁵ *Cumhuriyet*, 2 Aralık 1981.

⁵³⁶ *Cumhuriyet*, 9 Aralık 1981.

⁵³⁷ *Cumhuriyet*, 9 Aralık 1981.

2.2.174. Türkiye Ermeni Militanın Serbest Bırakılmasını Kınadı

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) -Türkiye Fransa’da sahte pasaport taşımak suçundan 4 ay hapis cezasına çarptırılan bu cezası daha sonra tecil edilen Ermeni militanın serbest bırakılmasından üzüntü ve kızgınlık duyduğunu bildirdi. Dün akşam yayınlanan Dışişleri Bakanlığı bildirisinde: *“Karşımızda bulunan hadisede, Ermeni’nin bir an evvel ülkeden uzaklaştırılıp herhangi bir ihtilaftan kurtulmak arzusunu sermemek kabil değildir”* denildi.

Dışişleri Bakan Vekili İlhan Öztrak imzasıyla yayınlanan bildiride, saldırganın Türkiye’nin Roma Büyükelçiliği ikinci Kâtibi Gökberk Ergenekon tarafından teşhis edildiği anlatıldı. Kolundaki yaraya dikkat çekildikten sonra çantasında bulunan uçak biletinin Beyrut - Milano kısmının kullanılmış olduğu hatırlatıldı ve *“Bunlar kendisinin bu saldırıyı yapan kişi olduğu hakkında şüphe bırakmayan deliller teşkil etmekteydi, kaldı ki Fransa polisinin dahi aynı şüpheyi duymuş olduğu bilinmekteydi”* denildi.

Her ülkenin adli mekanizmalarının işleyişi ve kanunlarının öngördüğü hususların değişik olduğu belirtilen bildiride daha sonra şu görüşlere yer verildi: *“Bunlar hakkında bir mütalaa yürütmek ve ya bir tenkit ileri sürmek düşüncesinde değiliz. Ancak bugün bir ASALA mensubu ve fiili bir saldırının faili olduğu belirlenen bir kişi serbest bırakılmıştır. Kendisinin ne geçmişi ne de evvelki faaliyetleri hakkında bir bilgi edinilmeye gerek duyulmamıştır bundan da öteye kolundaki yaranın hangi tarihte meydana geldiği hakkında bir açıklama dahi yapılmamıştır. Eğer bütün bu bilgiler Fransız makamlarında varsa bile hadiseden doğrudan doğruya ilgili olan Türkiye’ye bunlar bildirilmediği gibi, bizdeki malumata göre İtalyan makamlarına da bildirilmiş değildir.*

Mensup olduğu teşkilat itibariyle profesyonel bir katil olarak tanımlanması kaçınılmaz bir kişinin serbest bırakılmak suretiyle menfur faaliyetlerine imkân sağlanmasından gerek Fransız gerek İtalyan kamuoylarının da rahatsız olacağını, bir taraftan terörizmle mücadele edileceği, yolunda beyanlar yapılırken, bir yandan sabıkalı teröristlerin rahatça dolaşmalarına imkân verilerek, adeta teröristlerin müsamahadan da öteye teşvik edilmesi her türlü mantığın hudutlarının ötesine çıkmaktadır.

Karşımızda bulunan hadisede adeta çok ağır şüpheler altında bulunan Ermeni’nin bir an evvel ülkeden uzaklaştırılıp her hangi bir ihtilaftan kurtulmak arzusunu sezmemek kabil değildir. Biz, Fransa Devleti’ni böyle bir çekingenlik hissetmeyecek kadar güçlü ve küvetli bir devlet olarak tanıyoruz bu sebeple söz konusu davranış karşısında duyduğumuz üzüntü ve infiale büyük ölçüde hayret de karışmaktadır.

Bu gibi müsamahakâr tutumların ileride yeni bir faciaya sebep olması halinde, bunun bütün mesuliyetinin bu müsamahayı gösterenlere ait olacağını da dünya kamuoyuna bir kere daha açıklamak isteriz.”

Türkiye'nin Paris Büyükelçiliği de soruşturmanın yeterince yapılmadığını açıkladı. Üstünkörü bir duruşma ile tedhişçinin serbest bırakılmış olmasından duyduğu hayreti belirtti. Asıl adı Haçık Avedısyen olan ve sahte pasaport taşımak suçundan 4 ay hapis cezasına çarptırılarak cezası tecil edilen Ermeni tedhişçi dün sabah Fransa'dan ayrıldı ve öğleden sonra Beyrut'a geldi.⁵³⁸

2.2.175. Fransa Elçimiz Ankara'ya Çağrıldı

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - ASALA üyesi terörist Ermeni'nin, Fransız makamlarınca serbest bırakılması ile Türkiye Fransız ilişkileri ciddi bir krize girerken, Fransız Dışişleri Bakanlığı nezdinde yapılan bir girişimle bu tutum protesto edildi. Bu arada, Fransız Büyükelçimiz Adnan Bulak'ın da bu gelişmeler meydana gelirken aniden Ankara'ya geldiği öğrenildi. Adnan Bulak'ın Ankara'ya geliş nedeni üzerinde kesin bir bilgi verilmemekle birlikte danışmalarda bulunmak üzere merkeze çağrıldığı görüşüne ağırlık veriliyor. Bildirildiğine göre, Ankara'da bulunduğu süre içinde Bulak ile son olayın ışığında Türk - Fransız ilişkilerinin bir değerlendirilmesi yapılacaktır.

Öte yandan diğer iki önemli merkezde bulunan büyükelçilerimiz de Ankara'ya gelmiş bulunuyorlar Bunlardan birincisi Washington Büyükelçimiz Şükrü Elekdağ, Elekdağ bu hafta sonunda Ankara'ya gelecek. Amerika Dışişleri Bakanı Alexander Hiag ile yapılacak görüşmelerde hazır bulunacağını ve bu görüşmeler öncesinde Ankara'da Türk tarafının yapacağı değerlendirmelere katılacağı bildirildi.

Moskova Büyükelçimiz Ercüment Yavuzalp'ın da bir süredir Ankara'da bulunduğu öğrenildi. Türk - Amerikan ilişkileri yoğun temaslara sahne olurken, Yavuzalp ile de Türk - Sovyet ilişkilerinin konu edinilmesi bekleniyor.⁵³⁹

⁵³⁸ Cumhuriyet, 10 Aralık 1981.

⁵³⁹ Cumhuriyet, 11 Aralık 1981.

2.2.176. ASALA Bu Kez de 4 Ermeni İçin Tehdit Savurdu

Beyrut, (a.a.) - Ermeni Gizli Kurtuluş Ordusu “ASALA” ile “*Orly Gurubu*” adlı Ermeni tedhiş örgütleri, dün Beyrut’un batısındaki “İşçinin Sesi” adlı solcu Lübnanlı örgütün binasında ortak bir basın toplantısı düzenlediler. Toplantıya diğer “ASALA” militanlarıyla birlikte yüzü maskeli olarak katılan Fransa’nın önceki gün serbest bıraktığı tedhişçi “*Dimitriu Giorgiu*”, basına “*tanıtıldı*” ve gerçek adının “*Monte Makonyan*” olduğu açıklandı. Basın toplantısında Fransa’yı yeniden tehdit eden “ASALA” militanları, Fransız Hükümeti’nin 24 Eylülde Paris’teki Türk Konsolosluğu’nu basan 4 Ermeni militanı serbest bırakmayı taahhüt ettiğini ileri sürdü ve bu taahhüt yerine getirilmediği takdirde, tüm Fransız kuruluşlarına saldırıda bulunacaklarını açıkladılar.

“ASALA” militanı, daha sonra, Fransız Hükümeti’ne daha iyi baskı yapabilmek için “*Orly Gurubu*”, “9 Haziran Örgütü” (bu örgüt adını, Mardiros Camkocan adlı Ermeni’nin Cenevre’de tutuklandığı tarihten almıştır.) ve “*24 Eylül Komandoları*” gibi Ermeni örgütlerini destekleyeceklerini açıkladı.⁵⁴⁰

2.2.177. Ermeniler Swissair’in Paris Bürosunu 2,5 Saat İşgal Etiler

Dış Haberler Servisi - Gizli Ermeni Kurtuluş Ordusu ASALA militanları oldukları, bildirilen 15 Ermeni dün öğle saatlerinde, İsviçre Hava Yolları Swissair’in Paris bürosunu yaklaşık 2,5 saat işgal ettikten sonra eylemine son vererek dağıldılar. Fransız polisi eylemleri süresince 10’u aşkın kişiyi de rehin tutan Ermeni militanlara karşı bir tavır almadı.

Dün öğle saatlerinde Swissair’in Opera yakınlarındaki bürosu önüne gelen 15 kadar ASALA militanı, kapıda bir güvenlik aracı olmasına karşın içeriye girip, kapıları kilitlediler. Binanın içinde 10 dolayında memur ile birkaç müşteriyi rehin tutan Ermeniler, 9 Haziranda Cenevre’de güvenlik kuvvetleri tarafından yakalanarak tutuklanan ve Türk diplomatı Mehmet Yergüz’ü öldürmekle suçlanan ASALA üyesi Camkoçyan’ın serbest bırakılmasını istediler. Binanın camlarını tutuklu Ermenilerin serbest bırakılmasını isteyen bildiriler de yapıştıran militanlar, polisin, “*tutuklama*

⁵⁴⁰ Cumhuriyet, 11 Aralık 1981.

*yapmayacağına ilişkin güvence vermesi” üzerine, eylemlerine son verip, bürodan dışarı çıktılar.*⁵⁴¹

2.2.178. Yergüz’ü Vurmaktan Sanık Ermeni’nin Mahkemesi Başladı

Cenevre, (aa. - AP) - Türkiye’nin Cenevre Konsolosluğu sözleşmeli sekreteri Mehmet Yergüz’ü 9 Haziran tarihinde öldürmekten sanık Ermeni terörist Mardiros Camkoçyan’ın yargılanmasına dün Cenevre’de başlandı. Cenevre Adalet Sarayı’nın küçük bir salonunda görülen duruşmadan, ilk olarak 12 asil ve 2 yedek jüri üyesinin seçimleri yapıldı. Dün duruşmada söz alan Ermeni teröristin avukatı Cenevre Bürosu avukatlarından Gerald Benojt, müvekkilinin, 17 yaşında olduğunu, bu nedenle çocuk mahkemesinde yargılanması gerektiğini söyledi. Savcı ile müdahil avukatının bu iddiasının reddini istediler. Konuyu görüşmek üzere duruşmaya 40 dakika ara veren mahkeme heyeti, sanığın pasaportu, kimlik tahkikatından alınan sonuçlar ve diğer verileri dikkate alarak, avukatın bu isteğini reddetti. Mahkeme heyeti, iddiaları esas itibariyle bir taktik çıkış olduğunu belirtti.

Daha sonra duruşmaya tanıkların dinlenmesiyle devam edildi. Katili motosikleti ile kovalayan genç ile kız arkadaşı, sanığın tarafını somut bir biçimde suçlayan ifadeler verdiler. Tanıklar dinlenmeden önce yargıç, sanık lehine tanıklık yapacakların salonu terk etmeleri çağrısında bulundu. Davete uyarak çıkanlar arasında sanığın büyükannesi ile Gstand’lı Papaz Karnosian’ın da bulunduğu saptandı. İsviçre yasalarına göre 18 yaşının altındaki sanıklar çocuk mahkemelerinde yargılanıyorlar. Bu mahkemelerin vereceği en yüksek ceza ise bir ıslahevinde 10 yıl süre ile bulundurmak. ASALA üyesi olduğunu ifade eden Ermeni terörist, mahkemeye çıkarılmadan önce ki sorgusunda 23 yaşında olduğunu söylemişti. Camkoçyan’ın suçlu bulunması halinde, verilecek en yüksek ceza İsviçre yasaların göre ömür boyu hapis.⁵⁴²

2.2.179. Yergüz’ü Öldüren Ermeni Terörist Suçlu Bulundu

Cenevre, (Ajanslar) - Türkiye’nin Cenevre Konsolosluğu sözleşmeli sekreteri Mehmet Savaş Yergüz’ü öldürdüğü gerekçesiyle yargılanan Ermeni terörist Mardiros

⁵⁴¹ *Cumhuriyet*, 16 Aralık 1981.

⁵⁴² *Cumhuriyet*, 18 Aralık 1981.

Camkoçyan ikinci duruşması sonunda Juri tarafından suçlu bulundu. AP'ye göre sanık 15 yıl hapse çarptırıldı.

Cenevre Ağır Ceza Mahkemesi'nde yapılan duruşmada Ermeni tedhişçi hiç konuşmadı, avukatı Patrick Deveciyan 1 saat 25 dakika süren savunmasında bir gün önce reşit olmadığını söylediği müvekkilinin 23 yaşında olduğunu öne sürerek, salonda bulunanların gülüşmelerine neden oldu. Savcı, sanığın Yergüz'ü öldürdüğünü 7kez itiraf ettikten sonra ifade değiştirdiğini suçunun sabit görüldüğünü belirterek, ömür boyu hapse mahkûm edilmesini istedi. Duruşma sonunda 12 kişiden oluşan jüri bir karara varmak üzere toplandı. Aradan sonra Ermeni teröristin *"Taammüden adam öldürmekten"* suçlu bulunduğu açıklandı.

Mehmet Savaş Yergüz 9 Haziran günü Cenevre'de silahlı saldırıda şehit edilmişti. Çünkü duruşmaya Fransız TV'sinde Türkiye aleyhine konuşmalar yapan Torayan ile bir terörist arkadaşının geldiği de görüldü. ASALA militanlarının başında olduğu görülen Torayan'ın Cenevre'deki duruşmaya katılması basına sık sık Ermeni katliamından söz etmesi ve korkusuzca konuşması Türkler tarafından tepki ile karşılandı.⁵⁴³

2.2.180. İsviçre: Ermeni Teröristlerin İsteklerine Boyun Eğmeyeceğiz

Bern, (a.a.) - Türkiye'nin Cenevre Başkonsolosluğu Sözleşmeli Sekreteri Mehmet Yergüz'ü öldürmekten 14 yıl hapse mahkûm olan Ermeni Teröristin bir hafta içinde serbest bırakılmaması durumunda Ermeni Tedhiş örgütü ASALA'nın İsviçre'ye karşı terör eylemlerine başlayacağı yolundaki tehditler karşısında İsviçre yetkilileri, güvenlik önlemlerinin artırıldığını bildirdiler. Önceki gün Beyrut'taki basın bürolarına telefon eden ve ASALA adına konuştuğunu söyleyen bir kişi, Ermeni terörist Camkoçyan'ın cumartesi gününe dek serbest bırakılmaması halinde İsviçre hükümetinin tüm temsilciliklerine karşı saldırı yapabileceğini söylemişti.

Adalet Bakanlığı sözcüsü *"İsviçre Hükümeti'nin terörist örgütlerin zorba isteklerine boyun eğmeyeceğinin"* daha önce açıklandığını duyurdu.⁵⁴⁴

⁵⁴³ Cumhuriyet, 20 Aralık 1981.

⁵⁴⁴ Cumhuriyet, 22 Aralık 1981.

2.2.181. 105 Ermeni Saldırısında Yalnız 5 Olayın Faili Yakalandı

Türk Temsilcilerine Yöneltilen Saldırlardan 2 Ayrı Olayın Faili 5 Ermeni Militan Yargılanıyor

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Ermeni terör örgütlerinin bugüne kadar Türkiye ve Üçüncü Dünya Ülkelerini hedef alan toplam 106 saldırı gerçekleştirdikleri saptandı. Bu saldırılardan bugüne kadar yalnızca beşinin failleri yakalanabildi. Halen iki ayrı olayın faillerinden beş Ermeni tedhişçi yargılanıyor. Edinilen bilgilere göre, yakalanabilen failler ve haklarındaki koğuşturma ve yargılamalara ilişkin durum şöyle:

1) Gürgen Yanikyan: Ermeni asıllı bir Amerikan vatandaşı olan Yanikyan bir bahane ile Santa Barbara'ya davet ettiği Los Angeles Başkonsolosluğumuz Mehmet Baydar ve Konsolos Bahadır Demir'i 27 Ocak 1973 günü şehit etti. Yanikyan, cinayetle sonra yakalandı ve Santa Barbara Ağır Ceza Mahkemesince yaşam boyu hapis cezasına çarptırıldı. 1979 Şubat ayında alınan bir kararla 1984'te affedilmesi öngörüldü. 1981 sonbaharında cezasının geri kalan bölümünü çekmek üzere sağlık nedenleri ile bir hastaneye sevk edildi.

2) Max Marair Kilimciyan: Türkiye'nin Bern Büyükelçisi Doğan Türkmen'e 2 Şubat 1980 tarihinde yapılan ve Büyükelçinin hafif bir yara ile kurtulduğu suikast girişiminin zanlısı olarak, İsviçre makamlarının sitemi üzerine 1980'de Fransa'nın Marsilya kentinde tutuklandı. Ermeni asıllı Fransız vatandaşı, halen Marsilya'da Baumetleş Cezaevinde tutuklu olup, 22-23 Ocak 1983 tarihlerinde Ağır Ceza Mahkemesinde yargılanacak.

3) Ara Alex Yenikuyumcuyan ve Suzy Mahseredyan: Ermeni asıllı Lübnanlı Yenikuyumcuyan ve Ermeni asıllı ABD'li Suzy Mahseredyan 3 Ekim 1980 günü Cenevre'de Beuo -Site Otelinde kaldıkları odada bir bombayı ayarlamak isterlerken bombanın patlaması sonucu İsviçre güvenlik makamlarınca yakalandılar. Yenikuyumcuyan, patlamada sol gözü ile sol elini kaybetti.

Her ikisi de "ASALA" militanı olan teröristlerden Suzy Mahseredyan, Cenevre Asliye Mahkemesince "*Kötü niyetle patlayıcı madde bulundurmak, saklamada işbirliği yapmak ve ASALA adına zorla para sızdırmak*" iddiasıyla suçlandı ve 18 ay hapis cezasına çarptırıldı. Bu ceza 5 yıl için tecil edildi. Mahseredyan, 13 Ocak 1981'de sınır

dışı edilerek ABD'ye gönderildi. Yenikuyumcuyan'da Cenevre Asliye Mahkemesince yargılandı ve 18 ay hapis cezasına çarptırıldı. Cezası tecil edildi, ayrıca 15 yıl süre ile İsviçre'ye girmesi yasaklandı. Yenikuyumcuyan, 10 Şubat 1981 'de İsviçre'den sınır dışı edilerek Lübnan'a gönderildi.

4)Mardiros Zangoçyan: 9 Haziran 1981 günü Cenevre Başkonsolosluğumuz sözleşmeli sekreteri Mehmet Savaş Yergüz'ü şehit etti. Ermeni asıllı Zangoçyan, silahı ile yakalandı ve "ASALA" militanı olduğunu itiraf etti. Ermeni terörist "Taamüden adam öldürmek" suçundan 14 yıl 5 ay 8 gün hapis cezasına çarptırıldı.

5) Vaskan Sislian, Abrahan Gozlian, Aram Basmacıyan, Agop Abrahan juiflian: "ASALA" militanı teröristler, 24 Eylül 1981 Paris Başkonsolosluğumuz'u basarak koruma görevlisi Cemal Özeni şehit ettiler. Maiyette Başkonsolos Kaya İnal yaralandı. Başkonsoloslukta bulunan 55 görevli, vatandaş ve yabancı yaklaşık 15 saat süreyle rehin alındı. Teslim olmaları üzerine tutuklanarak cezaevine sevk edilen teröristler henüz yargı önüne çıkarılmadılar.⁵⁴⁵

2.2.182. Türkiye, Ermeni Terörist Kilimciyan'ın Duruşmasına Müdahil Olarak Katılıyor

Ankara, (UBA) - Adalet Bakanı Cevdet Menteş, Türkiye'nin ilk defa müdahil olarak katılacağı Marsilya'daki duruşma için Fransız bir avukatla anlaşma imzaladığını söyledi.

Adalet Bakanı Menteş, Ulusal Basın Ajansı'na verdiği demeçte, Türkiye'nin Bern Büyükelçisi Doğan Türkmen'e silahlı saldırıda bulunarak, yaralayan Ermeni Kilimciyan'ın duruşmasının 22 Ocakta Marsilya'da başlayacağını belirterek şunları söyledi:

"Türkiye'nin Bern Büyükelçisi Doğan Türkmen'e silahla saldıran ve yaralayan Ermeni terörist Kilimciyan'ın duruşmasına Türkiye ilk defa müdahil olarak katılacak, Fransız yasalarına göre bu duruşmaya Türkiye'nin müdahil olarak katılabilmesi için, Fransız bir avukatla anlaşması gerekiyordu. Dışişleri Bakanlığı bu konuda bir takım girişimlerde bulunarak Fransız avukat Wideal Lece ile anlaştı. Türkiye'yi Marsilya'daki duruşmada

⁵⁴⁵ Cumhuriyet, 4 Ocak 1982.

*bu avukat temsil edecek. Adalet Bakanlığı olarak duruşmaya çok önem veriyoruz, amacımız dünyadaki tüm suçluların cezalandırılmasıdır.”*⁵⁴⁶

2.2.183. Ermeni İddiaları Cevapsız Kalmamalı

Ankara,(Cumhuriyet Bürosu) - Siyasal Bilgiler Fakültesi Türk Siyasal Hayatı Kürsüsü öğretim üyelerinden Doç. Sina Akşin, Ermeni isyanlarının Batılı büyük devletler tarafından kışkırtıldığını söyledi ve “İstanbul Üniversitesi’nde bir araştırma bölümü kurulmalı, bütün Ermeni iddiaları irdelenerek hiç birisi cevapsız kalmamalıdır” dedi.

Haftalık Yankı Dergisi’nin konuya ilişkin sorularını yanıtlayan Doç. Sina Akşin, Osmanlı döneminde bağımsız devlet kurmak isteğiyle isyan eden bazı milliyetler olduğunu bildirdi ve şöyle konuştu: “Onların isyanları anlaşabilir isyanlardır, zira bulundukları ülkenin hiç değilse bir bölümünde çoğunluk teşkil ediyorlardı. Ermenilerin isyanları ise hesapsız bir işti, çünkü Osmanlı Devleti’nin hiç bir yöresinde çoğunluk değillerdi. Onları bu hesapsız işte teşvik edenler, başta Rusya ve İngiltere olmak üzere Batılı büyük devletler olmuştur.”

Ermeni örgütlerinin “Katliam” suçlamasını kabul etmemizi ve olayı telin etmemizi istediklerini ancak bu isteklerin kabulü halinde başka istekleri ortaya süreceklerini anlatan Sina Akşin, yapılması gerekenler konusunda da şunları söyledi:

*“Bir defa, Ermeni meselesinin tarihini enine boyuna, en nesnel biçimde incelemeli, işin esasını soğukkanlılıkla ve hissiyata kapılmadan bütün Türklere, özellikle temsilcilerimize adamakıllı öğretmeliyiz. Bu konudaki belgeler incelemeye açılmalı, tezler ve araştırmalar yapılmalıdır. İstanbul Üniversitesi’nde bir araştırma bölümü kurulmalıdır.”*⁵⁴⁷

2.2.184. Doğan Türkmen’i Öldürmek İsteyen Kilimciyan 22 Ocakta Yargılanacak

Ermeniler Paris Ve Cenevre’de Üç Yere Bomba Attı

Paris, (Ajanslar) -Türkiye’nin Bern Büyükelçisi Doğan Türkmen’e önceki yıl şubat ayında suikast girişiminde bulunan Ermeni terörist Max Sirayir Kilimciyan’ın yargılanması Fransa’nın Marsilya kentinde 22 Ocakta başlanacağı bildirilirken,

⁵⁴⁶ Cumhuriyet, 6 Ocak 1982.

⁵⁴⁷ Cumhuriyet, 11 Ocak 1982.

Ermenilerin Fransa ve İsviçre kurumlarına yönelik saldırılarına bir yenisi daha eklendi. Ve teröristlerin Paris ve Cenevre’de attıkları üç bombanın patlaması sonucu büyük hasar meydana geldi.

Ajansların haberlerine göre Kilimciyan’ın savunmasını daha önce Fransa ve İsviçre’de Türk diplomatlarına saldırıda bulunan Ermeni teröristleri savunan Ermeni asıllı Fransız avukat üstlendi.

Türkiye’nin Bern Büyükelçisi Doğan Türkmen’e 6 Şubat 1980 tarihinde otomobil ile giderken ateş açan Ermeni terörist bir süre sonra Fransa’da yakalanmıştı. Türkmen, saldırıdan hafif yara ile kurtulmuştu. Bu arada, Türkiye’nin Cenevre Başkonsolosluğu sözleşmeli sekreteri Mehmet Savaş Yergüz’ün katili Mardiros Camkoçyan’ın serbest bırakılmasını isteyen Ermeni tedhişçiler, dün sabah kentin eski semtinde park etmiş otomobillerin yakınında iki bomba patlattılar. Saldırıda ölen ve ya yaralanan olmadı.

Camkoçyan, Yergüz’ü öldürmekten 15 yıl ağır hapis cezasına çarptırılmıştı. Dün sabahki patlamalardan sonra haber ajansı bürolarına telefon eden bir şahıs, olayın sorumluluğunu “İsviçre-13” adında bir Ermeni grubun üstlendiği duyuruldu.

Paris’te bu sabah bir bankada meydana gelen patlama büyük hasara yol açtı. Patlamanın meydana geldiği bankanın yanındaki bir başka bankaya yerleştirilen ikinci bomba ise polis tarafından etkisiz hale getirildi. Olayın sorumluluğunu Orly gurubu üstlendi. Orly adlı Ermeni tedhiş örgütü 24 Eylül 1981 günü Türkiye’nin Paris Başkonsolosluğunu basarak, içeride bulunan 47 kişiyi 15 saat süreyle rehin tutan, bu ara da güvenlik görevlisi Cemal Özen’i şehit eden, maiyette konsolos Kaya İnal’ı da yaralayan Ermeni’ye siyasi tutuklu statüsü tanınmasını istiyor.

Öte yandan yasadışı “Orly” adlı Ermeni tedhiş örgütü Fransa’da açıklık grevinde bulunan 4 Ermeni tedhişçinin isteklerinin yerine getirilmediği gerekçesiyle Fransız diplomatlarına karşı saldırılara geçirileceği bildirildi. Söz konusu 4 Ermeni terörist geçen yıl Türkiye’nin Paris Başkonsolosluğunu bastıktan sonra teslim olmuş ve tutuklanmıştı. Ermeni teröristler Fransa hükümetinin kendilerine siyasal tutukluluğu statüsü tanınacağına ilişkin söz verdiğini, oysa bu sözünü tutmadığını ileri sürüyorlar.⁵⁴⁸

⁵⁴⁸ Cumhuriyet, 18 Ocak 1982.

2.2.185. Ermeni Militanın Duruşması Yarın

Marsilya’da Türkiye Aleyhine Kampanya

Marsilya, Altan Öymen bildiriyor; Bern Büyükelçimiz Doğan Türkmen’e silahlı saldırıda bulunmaktan tutuklu Max Jirayir Kilimciyan’ın yarın başlayacak duruşması öncesinde Marsilya, ülkemiz aleyhinde çok yoğun bir propagandanın merkezi haline geldi. Duvarlardaki afişlerde ve büyük caddelerde dağıtılan el ilanlarında 1915 yılıyla ilgili iddialar tekrarlanırken, Kilimciyan’ın haksız yere hapiste tutulduğu ve “*Hürriyetine kavuşturulması*” gerektiğini öne sürülüyor. Bu propagandayı yapanlar sadece Marsilya bölgesinde faaliyet göstermekle yetinmiyorlar. Paris’teki Ermeni asıllı Fransız vatandaşlarına yönelttikleri mektup kampanyaları ile onları da Kilimciyan’ın durumuyla ilgilenmeye hatta duruşma günü oraya davet ediyorlar. Mektuplarda Paris’ten güneye kalkantrenlerin kalkış saatleri de bildiriliyor.

Kilimciyan, bundan iki yıl kadar önce Bern’de Büyükelçimiz Doğan Türkmen’e yapılan silahlı saldırının sanığı olarak Marsilya’da tutuklanmıştı. 6 Şubat 1980 günü Büyükelçimiz Bern’de arabasıyla İngiliz Büyükelçiliğinden çıkarken silahla taranmış ve ölümden, ancak rastlantı sonucu olarak çok hafif yaralarla kurtulmuştu. Sanığın: görgü tanıklarının da yardımıyla İsviçre polisince saptanan kimliği İnterpol aracılığıyla öteki ülkelere bildirilmiş ve Kilimciyan birkaç gün sonra Marsilya’da Fransız polisi tarafından yakalanmıştı. O günden beri tutuklu bulunan sanık hakkındaki soruşturma sonucu açılan davanın duruşması yarın Marsilya’ya 30 kilometre uzaklıktaki Aix En Province şehrinin ceza mahkemesinde başlayacak. Duruşma günü olarak arka arkaya iki gün saptandı. Yarın sonuca varılmazsa duruşmaya cumartesi günü devam edilecek. Fransız Ceza Usulü uygulamasına göre, savcılık soruşturması sonucu saptanan bilgi ve bulguların tümü mahkemeye topluca sunulacağı ve iddia ve savunma da hemen yapılacağı için kararında bu iki gün içinde verilmesi muhtemeldi.

Fransız Ceza Kanununda “*öldürmeye tam teşebbüs*” fiilinin cezası 7-12 yıl hapis olarak saptanıyor. Ancak mahkemenin suçu sabit gördüğü takdirde başka etkenlere göre cezayı şiddetlendirme ya da hafifletme yetkisine sahip olduğu belirtildi. Duruşmaya sanık avukatı Ermeni asıllı Fransız avukat Patriçk Deveciyan’dan başka saldırıya uğrayan Büyükelçi Türk mağdur adına da bir müdahil avukat katılıyor. Marsilya’nın nesilden nesile beri avukatlık yapan tanınan bir hukukçu aileye mensup avukat Alain Vida-

Naquet, sanığın suçunun bilindiğinin belirlenmesi ve cezanın gereken ölçü konusunda, saldırıya uğrayan tarafın hakkını savunacak.⁵⁴⁹

Türk Tanıklar Dinlenecek

Duruşmaya tanıklık yapmak üzere, olay sırasında arabada bulunan Bern Büyükelçiliği şöforü ve güvenlik görevlisi de Marsilya'ya hareket etti. Soruşturma sırasında görev yapan diğer tanıklarda dinlenecek. Kilimciyan'ın serbest bırakılmasını isteyen belirli Ermeni çevrelerinin taraflara bir baskı etkisi yaptığı ihtimaline karşı ise Paris'teki Büyükelçimiz Adalet Bakanlığı nezdinde gerekli önlemleri alması için girişimlerde bulunuldu.

Kilimciyan'ın bundan iki yıl önce Marsilya'da tutuklaması olayı, başlangıçtan itibaren çeşitli Ermeni gruplarının Fransa'da çeşitli protesto eylemlerine neden olmuş, bu arada çeşitli Fransız gazetelerine de Kilimciyan'ın serbest bırakılmasını isteyen ve Türkiye'yi suçlayan ilanlar verilmişti. Şimdi ise Marsilya aynı yönlü protesto eylemlerine çok daha yoğun bir biçimde sahne oluyor. Fransız vatandaşı olan 300 bin kadar Ermeni'nin büyük bir bölümü Marsilya'da yaşadığı için şehir, bu eylemlerin rahatça sürdürülebildiği en elverişli yer halindeydi.⁵⁵⁰

Yeni Bir Ermeni Saldırısı

Fransız Air France Havayolu şirketinin Paris'teki terminaline önceki akşam bombalı bir saldırıda bulunuldu. Ölümüne yol açmayan saldırıyı “*Orly Grubu*” adlı Ermeni tedhişçi örgütü üstlendi. Şirketin bir yetkilisi, başkentin batısındaki Maillot'da bulunan Air France'a ait otomatik emanet bürosundaki kiralık bölmelerden birine konulan hafif şiddetli patlayıcı maddenin günün erken saatlerinde çok kalabalık olan binanın akşam تنها olması dolayısıyla ölüm ve ya yaralanmaya yol açmadığını, ancak çok sayıda kiralık bölmenin havaya uçarak içindekilerin dağılmasına neden olduğunu söyledi. Olayı üstlenen “*Orly Grubu*” Paris'teki Türk Konsolosluğu'nu işgal ettikten sonra tutuklanan 4 militanına siyasi tutuklu hakkı tanınmasını istedi ve Fransız Hükümeti'ne bunun son uyarı olduğunu bildirdi.⁵⁵¹

⁵⁴⁹ *Cumhuriyet*, 21 Ocak 1982.

⁵⁵⁰ *Cumhuriyet*, 21 Ocak 1982.

⁵⁵¹ *Cumhuriyet*, 21 Ocak 1982.

2.2.186. Ermeniler Gösteri Peşinde

Kilimciyan Bugün Yargıç Önüne Çıkıyor

Marsilya - Bern Büyükelçimiz Doğan Türkmen'e silahlı saldırıda bulunan Ermeni terörist Max Şirayir Kilimciyan'ın bugün Aix En Provence kenti Ceza Mahkemesinde yargılanmasına başlanacak. Sanıklar hakkındaki kararın bir iki gün içinde verilmesi bekleniyor. Sabahleyin 9'da başlayacak duruşmanın yargıç heyeti 9 kişiden oluşuyor. Başkan, Brunat adında 50 yaşında, çalışkanlığı ile tanınmış ve bu alanda mesleğinde hızla ilerlemiş bir hukukçu Savcılığı ise çeşitli duruşmalarla ilgili Fransız hukuku uygulamasına ilişkin Adalet Bakanlığının temsilcisi yapıyor. Bugünkü duruşmaya katılacak temsilci yeni tanınmış bir hukukçu olan Pacaldi.⁵⁵²

Jüri

Duruşma açıldıktan sonra ilk olarak jüri oluşturacak. Fransız uygulamasında jüri daha önceden bu işi yapabilecekleri kanısına varılmış olan 200-300 kişi arasından kura ile seçiliyor. İlk belirlenen 21 kişiden mazeretleri olmayan 9'u ayrılıyor. Duruşmayı "Yargıçlar Heyeti" ile birlikte izleyip sonuçta karara varılıyor. Jüri'nin oluşmasından sonra yargıç hazır bulunanlara dosyadaki bilgileri özet olarak açıklayacak ve sonra Kilimciyan'ın sorgusuna geçecek.

Bu sorguda yargıç ve savcıdan başka, sanık Kilimciyan'ın avukatları ve müdahil avukat da sanığa soru sorma hakkına sahip, Doğan Türkmen adına müdahil avukat olarak duruşmaya katılacak olan Alain Vidal-Naguet de bu hakkını kullanabilecek. Sanığın sorgusundan sonra, tanıklar dinlenecek. İddia makamı ve müdahil avukattan sonra sanık ve avukatları son taleplerini belirtecekler ve Yargıçla birlikte jüri toplantıya çekilecek. Bu toplantı sırasında yargıç, jüri üyelerine hukuki durumu anlatarak, sorularının cevaplarını isteyecek. Bu sorular "Suçlu mu? Suçsuz mu" dan başlayarak "ağırlaştırıcı ya da hafifletici sebepler var mı?" şeklinde devam edip, verilecek cezanın miktarına kadar gidiyor. Yani dava ile ilgili bütün kararlar ayrıntılarıyla birlikte jürice alınıyor.⁵⁵³

⁵⁵² Cumhuriyet, 22 Ocak 1982.

⁵⁵³ Cumhuriyet, 22 Ocak 1982.

Eski Avukat Şimdi Adalet Bakanı

Kilimciyan'ın Deveciyan, Keşişyan ve Henrie Leclerce adlı üç avukatının yapacağı savunmanın şekli bugünkü sorguda Kilimciyan'ın vereceği cevaplara göre belli olacak. Kilimciyan'ın daha önceki avukatı şimdiki Sosyalist Adalet Bakanı Bodinter'di Bodinter Sosyalist Partisinin iktidara gelmesi üzerine milletvekili seçilip daha sonra da Adalet Bakanlığı'na atanınca avukatlık görevinden Anayasa gereği ayrıldı. Onun yerine Deveciyan ve arkadaşları sanığın savunmasını üzerlerine aldılar.⁵⁵⁴

Müdahil Avukat

Duruşmaya Bern Büyükelçi Doğan Türkmen adına müdahil olarak katılacak olan Alan Vidal- Naguet bugün Türk gazetecileriyle bir görüşme yaptı. 5-6 nesilden beri avukatlık yapan bir aileden gelen ve 22 yıldır Marsilya'da mesleğini sürdüren 46 yaşındaki Naguet Fransız Ceza sistemine göre sanık hakkında istenecek olan cezanın 5 ile 10 sene arasında olabileceğini tahmin ettiğini ancak alınacak kararın jürinin takdirine bağlı olduğunu belirtti. Naguet duruşmayı başından sonuna kadar takip ederek Türkmen'in mahkemedeki hakkını koruyacak.⁵⁵⁵

Televizyon Tartışması

Fransız televizyonunun önce ki gün yaptığı iki yayında Ermeni iddialarına fazla ağırlık verilmiş, bu iddialarla ilgili resimler gösterilmiş olduğu halde televizyonun bu yayınlardan birinde Prof. Mümtaz Soysal'ın ve ötekinde Amiral Işık Biren'in de karşı görüş alarak bazı cümlelerini yayınlaması, buradaki bir kısım Ermeni çevrelerin tahammülsüzlüğüne yol açtı. Bunlar Marsilya gazetelerine telefonla ve mektupla başvurarak Fransız televizyonunu Ermeni iddialarını şüpheli hale getirmekle suçladılar. Yayınların asıl Ermeni iddialarını aksettirmesine rağmen, yapılan bu girişmeler arasında, Komünist Partisi'ndeki Ermeni Komisyon sorumlusu Roland Vartanyan bir demeç vererek Fransız televizyonunu karşı görüşe yer vermediği için suçladı. 1915 yılındaki olaylara ait Ermeni iddialarını *“Bunlar tarihi gerçeklerdir. Şimdiye kadar kimse bunlar üzerinde, şüphe izhar etmemiştir. Ancak bu son televizyon yayını seyredenlerin kafasında, bu hususta şüphe uyandıracak niteliktedir. Televizyonun buna hakkı yoktur”* dedi.

⁵⁵⁴ Cumhuriyet, 22 Ocak 1982.

⁵⁵⁵ Cumhuriyet, 22 Ocak 1982.

Belirli Ermeni sözcülerinin Fransız televizyonuna yönelik bu protestoları, televizyonun bundan sonraki yayınlarının şimdikinden de taraflı hale gelmesi amacını taşıdığı anlaşılıyor.⁵⁵⁶

Türk Gazetecileri Otelsiz Kaldı

Kilimciyan'ı Destekleme Komitesi'nin günlerden beri yaptığı çağrılar sonucunda, dün duruşmanın yapılacağı, Aix En Provence kentinin otelleri bir bölümü militan olarak bilinen Ermeniler tarafından tamamen dolduruldu. Bu sabah Adalet Sarayı önünde, yapacakları gösteriye hazırlanan Ermeniler hazırlıklarını dün gecedan itibaren Aix En Provence kentinde sürdürüyorlar. Türk gazetecilerinin kentte kalmak üzere, yer ayırttığı Roirene Oteli'nin de yine Ermeniler tarafından doldurulmuş olması üzerine, otel müdürü, Aix En Provence Polis Müdürü Alexandra'ya başvurarak, Türk gazetecilerini otelinde tutmanın sorumluluğunu taşıyamayacağını bildirdi. Polis Müdürü, bunun üzerine Marsilya Başkonsolosluğumuzu aradı, kendisinin de aynı sakıncaları gördüğünü, belirterek gazetecilerin başka ve uzaktaki bir otele yerleşmelerini istedi. Gazeteciler, geç vakte kadar, müdürün tavsiyesine uygun bir otel aramak zorunda kaldılar.⁵⁵⁷

Yoğun Ermeni Kampanyası

Kilimciyan'ı Destekleme Komitesi tarafından bütün Ermenilere yapılan “*Ayın 22'sinde Aix En Provence Adalet Sarayı önünde toplanalım*” çağrısını Fransız televizyonu da bütün Ermenilere duyurdu. Önceki gün öğlen yayınında TV'nin 2 programında yapılan ve Ermeni iddialarını içeren yayınından sonra gece de programın haberler bölümünde 1915 yılına ait olduğu bildirilen bazı resimler gösterilerek başlayan haber yorumunda Kilimciyan'ın duruşmasının başlayacağı saatte Adliye Binası önünde gösteri düzenlendiği bildirildi. Ermenilerin 1915 yılı ile ilgili iddiaları tekrarlandı. Kilimciyan olayının ve Ermeni terör örgütlerinin Türk diplomatlarına yönelttiği cinayet ve saldırıların niteliği ise, tabi gene anlatılmadı.

Bu haber filmi seyredenlerin aklında kalabilecek olanlar, her zamanki gibi, 1915 yılında “*Türklerin Ermenileri katlettiği*” yolundaki iddia ve resimler... Bu konuda Fransa'nın her tarafında dağıtılan el ilanlarında da Kilimciyan'ın Bern Büyükelçimiz Doğan Türkmen'i öldürmeye teşebbüs fiilinin üzende hiç durulmaksızın ya da bu fiil

⁵⁵⁶ Cumhuriyet, 22 Ocak 1982.

⁵⁵⁷ Cumhuriyet, 22 Ocak 1982.

doğal ve haklı bir hareketmiş gibi geçirtilerek, 1915 olayları ile ilgili iddialar yer alıyor. El ilanlarının birinde, Fransız mahkemelerine, asıl Türkiye'nin baskı yapmak istediği öne sürülerek, Kilimciyan davasının sonucunun iki türlü olabileceği öne sürülüyor: *"Ya Türkiye'nin yaptığı katliam beraat ettirilecek ya da Türkiye'nin yaptığı baskılara direnilecek"* deniliyor. Türkiye'nin "Baskı teşebbüslerini" boşa çıkarmanın tek yolunun *"Bütün Ermenilerin seferber olması ve davalarını savunması"* olduğu bildiriliyor.

Bir başka el ilanı, *"Aydın 22'sinde herkes Aix"* e başlığını taşıyor ve şöyle devam ediyor: *"22 Ocak 1982 günü saat 9'dan itibaren Aix En Provence Adalet Sarayı önünde Max Şirayir Kilimciyan'la dayanışma toplantısı, bütün pratik bilgiler telefonla alınabilir. Tel: (42) 383634 Marsilya'dan Aix En Provence'a, Trenlerin kalkış saatleri: (St Charles Garından): 7.05 - 7.56 - 9.16..) Dönüş saatleri: 16 - 18.15 ... Otobüs saatler: ..."*

Tren ve otobüs saatlerinden başka ayrıca, toplu gidişler için dolmuş yapma amacıyla *"Destekleme Komitesi'ne müracaat edilebileceği"* bildiriliyor.

Marsilya sokaklarında son hafta içinde yapıştırılan afişlerde de Kilimciyan'ın serbest bırakılması isteğiyle birlikte, Türkiye, malum şekillerde suçlanıyor. Kilimciyan'ın Aix En-Provence'daki bugünkü duruşması nedeniyle Türk Dışişleri Bakanlığı bir açıklama yayınladı. Açıklamada, bu davanın, *"bir cinayete tam teşebbüs davası olarak görüleceğini ve Fransız adaletinin bazı Ermeni çevrelerinin konuyu saptırma çabalarına imkân bırakmayacağını umuyoruz"* deniliyor.⁵⁵⁸

2.2.187. Fransa, Dört Ermeni Teröriste Siyasal Tutuklu Hakları Tanıdı

Paris, (a.a. - BBC) - Paris'te bir süreden beri açlık grevi yapmakta olan dört Ermeni terörist, kendisine *"siyasi tutuklu"* statüsüne eşdeğerde hak tanınması üzerine açlık grevine son verdiler. Ermeni teröristler, cezaevinin *"siyasi tutuklu"* bölümüne nakledildiler. Bilindiği gibi Türkiye'nin Paris Konsolosluluğunu basan, daha sonra da teslim olarak tutuklanan Ermeni Gizli Kurtuluş Ordusu (ASALA) üyesi 4 militan Fluery – Merogis hapisanesinde 10 günden beri kendilerine siyasi tutuklu statüsü tanınması isteğiyle açlık grevi yapıyorlardı.

⁵⁵⁸ Cumhuriyet, 22 Ocak 1982.

4 Ermeni militan, ASALA'nın salı günü Beyrut'tan yaptığı grevi bırakmaları yolundaki duyuru üzerine eylemlerine son verdikleri öğrenildi. “*Ermeni Siyasi Tutuklularını Destekleme Komitesi*” adlı kuruluş da dört militanın artık grevi sürdürmelerine gerek kalmadığını çünkü kendilerine Fransız makamları tarafından “*siyasi tutuklu*” statüsüyle eşdeğerde haklar tanındığını bildirdi. Komiteye göre, Ermeniler artık aralarında sık sık toplanabilmekte, gazete okuyabilmekte ve Ermenice kasetler dinleyebilmektedirler. Tedhişçiler cezaevinin “*siyasi tutuklular*” bölümüne nakledildiler. Fransa’da siyasi tutuklu statüsü daha önceden Devlet Güvenlik Mahkemesi’nin kararına bağlıydı, ancak bu uygulama günümüzde kaldırıldı.

Öte yandan BBC radyosu da önceki gece verdiği haberde, teröristlerden birinin, avukatının bazı Fransız yetkililerin kendisine, 4 tutukluya siyasi tutuklulara tanınan bazı hakların tanınacağını söylediklerini bildirdiğini duyurmuştu.⁵⁵⁹

ASALA İsviçre’ye Karşı Eylem Yapacak

“*Ermenistan’ın Kurtuluşu için Ermeni Gizli Ordusu*” adıyla kendinden söz ettiren ve kısaca “ASALA” olarak anılan uluslararası tedhiş örgütü, İsviçre’nin ulusal çıkarlarına karşı yöneltebileceği saldırıları askıya aldığını bildirdi. Bern’de İsviçre Hükümeti’ne bağlı bir kaynaktan dün edinilen bilgilere göre, ASALA, kendi militanlarından, İsviçre içinde ve dışında bu ülkenin çıkarlarına karşı saldırının durdurulmasını istedi.

ASALA’nın bu açıklamasına karşın Mehmet Savaş Yergüz’ün katili Camkoçyan’ın serbest bırakılmasını isteyen Ermeniler İsviçre’nin bir kayak merkezinde bomba patlattılar. Bir teleferik direğinde meydana gelen patlamayı “*İsviçre 15 Haziran*” adlı Ermeni grubu üstlendi.⁵⁶⁰

2.2.188. Ermenilerin Gövde Gösterisi

Kilimciyan Davasına Türk Gazeteciler Polis Kordonunda Girdi

Aix EnProvence, Altan Öymen bildiriyor; Türkiye’nin Bern Büyükelçisi Doğan Türkmen’i öldürmeye teşebbüsten sanık Ermeni terörist Max Jirayir Kilimciyan’ın yargılanmasına dün Marsilya’ya 30 kilometre uzaklıktaki Aix kentinde çok sıkı güvenlik

⁵⁵⁹ *Cumhuriyet*, 22 Ocak 1982.

⁵⁶⁰ *Cumhuriyet*, 22 Ocak 1982.

önlemleri altında başladı. Mahkemenin sanık hakkında bugün ya da yarın karar vermesi bekleniyor. Kilimciyan'ı Destekleme Komitesi'nin günlerdir sürdürdüğü çağrılar üzerine Fransa'nın her yerinde AixEn Provence'a gelen Ermeni grupları dün sabahın erken saatlerinde itibaren mahkemenin yapılacağı AixEn Pronebce Adalet Sarayı'nın önünde toplanmaya başladılar. Ermenilerin ellerinde “Kilimciyan'ı Kurtarın” yazılı ve Türkiye aleyhinde sloganlar taşıyan pankartlar bulundurdıkları görüldü.

Aix En Provence Polis Müdürü, duruşmayı izlemek üzere Aix'e gelen Türk gazetecilerin Adalet Sarayı'na normal yollardan girmesini sakıncalı buldu. Polis arabasıyla arka kapıdan sokturdu. Mahkeme salonunu çok sayıda Ermeni izleyicinin doldurduğu dikkati çekti. Mahkemeyi izleyen 50 kadar basın mensubu arasında Amerika'dan gelen Ermeni kökenli gazeteciler de vardı. Duruşmanın başında mahkeme başkanı yargıç Brunat gazetecilerin fotoğraf çekmeleri için kısa bir süre tanıdı, bundan sonra duruşmayı başlattı. Duruşma açıldıktan sonra ilk olarak jüri oluşturuldu. 200-300 kişi arasından kura ile çekilen 21 kişiden yine kurayla 9 kişilik küri seçildi. Kuradan çıkan üç bayan üyeden 2'sine savcı 1'ine de savunma avukatı itiraz etti ve bayan üyelerin jüriden çekilmelerini istedi. İtiraz Fransız usul yasasına göre kabul edildi.

Jürinin oluşmasının ardından dosya açıldı. Sanık Kilimciyan'ın avukatı Leclerce usul açısından bir konuşma yaparak müdahil avukat Vidal-Naquet'le ilgili şunları söyledi: *“Türkiye'nin Bern Büyükelçisi Doğan Türkmen başlangıçta davaya müdahil olarak avukat katmak istemiyordu. Sonradan fikir değişti. Bu, bize yasal olarak itiraz hakkı verir. Ama biz müdahil avukat mevkiini Türk Devleti'nin avukatlığı olarak mütalaa ediyoruz. Karşımızdaki muhatabı Türkmen olarak görmüyoruz. Karşımızdaki taraf, muhatabımız Türk Devleti'dir” dedi. Max Jirayir*” sorgusu sırasında mütereddit davrandı. Yargıç, sanığı konuşturmaya yöneltmek istedi. Bunun için kendisine çeşitli sorular sordu. Ona geçmişini anımsatmaya çalıştı.

Yargıç - Geçmişinizi anlatın.

Kilimciyan - “Sessizlik”

Yargıç - Anlatın efendim.

Kilimciyan - Geçmişte ailemin çektiği acıları düşündüm.

Yargıç - İçinize kapanık bir tip misiniz?

Kilimciyan - Evet

Yargıç - Marsilya toplumuna intibak edebildiniz mi?

Kilimciyan - Edemedim.

Sanığın suskun ve mütereddit hali üzerine mahkeme kendisiyle daha önce görüşmüş ve bir rapor hazırlamış, bulunan bir psikoloğu dinledi. Psikolog Prof. Jaredı, sanığın psikolojik bir hastalığı olmadığını, yalnız içine kapanık olduğunu, Ermenilerin geçmiş durumu hakkında hırsa değil mantıkla hareket ettiğini söyledi. İfade verirken ki durumu tabiatı gereği olduğunu söyledi.⁵⁶¹

Anne ve Ağabey Kilimciyan Dinleniyor

Prof. Jaredı, sonra Kilimciyan'ın annesi tanık olarak dinlendi. Anne Kilimciyan, 1915 olayları ile ilgili Ermeni görüşlerini anlattı. Kendisi küçük bir çocukken Bolu'da oturduklarını, oradaki Ermenilerin katliama uğradıklarını, büyükannesinin diri diri yakıldığını, oradan aç susuz Zonguldak'a gittiklerini, Zonguldak'ta, kömür madenlerinde çalışan Fransız mühendisler tarafından kendilerine yemek verildiğini, daha sonra İstanbul'a gittiklerini ve 1923'te Marsilya'ya geldiklerini, oğlunun burada doğduğunu, ailenin bu hatıraların içinde yetiştiğini söyledi. Daha sonra Max Kilimciyan'ın 36 yaşındaki ağabeyi Serge Kilimciyan tanıklık yaptı. 1915 yılıyla ilgili görüşlerini anlattı. "Ermeni katliamı" na ilişkin. Fotoğrafların bulunduğunu söylediği bir kitabı gösterdi. Bu kitabı babasının kedilerine miras olarak bıraktığını bildirdi.⁵⁶²

Sanığın İkinci Sorgusu

Sanık Max Jirayir Kilimciyan'ın annesi ve ağabeysinin tanık olarak dinlenmesinden sonra, ikinci kez sorgusu yapıldı. Sanık ikinci sorgusunda şöyle konuştu: *"Ben asıl şundan etkilendim. 1973'te Marsilya'da Ermenilerin anısına bir anıt dikildiği zaman Türkiye Büyükelçiliğini geri çekmişti. Bu olay beni şoke etmişti. Demek Türkiye 60 yıl sonra biz Ermenilerin duygularını açıklamasına razı olmuyordu. Talat'ı hatırladım ve o zaman direnme hareketine geçtim."* Bunun üzerine yargıçla sanık arasında şu diyalog cereyan etti:

Yargıç - Talat kim?

⁵⁶¹ Cumhuriyet, 23 Ocak 1982.

⁵⁶² Cumhuriyet, 23 Ocak 1982.

Kilimciyan - Katliamın yapıldığı zamanki İçişleri Bakanı... Çünkü katliamın olduğu vakıasını kabul etmiyordu. Ailemin başından geçenler beni zaten çok etkilemişti. Ben de direnme hareketine katıldım.

Yargıç - Nerede katıldınız?

Kilimciyan - Ermenice konuşan berisiyle temasa geçtim. Dava için çalışacağımı söyledim. O da bana bir olay için bir otomobil kiralamak gerektiğini söyledi.

Yargıç - Ne için olduğunu sormadın mı?

Kilimciyan - Hayır. Böyle bir şey sorulmazdı.

Yargıç - İsviçre'ye o adamla mı gittiniz?

Kilimciyan - Birlikte gittik.

Yargıç - Kimliğini bilmiyor muydunuz?

Kilimciyan - Morris...

Yargıç - Nasıl buluşuyordunuz?

Kilimciyan - O bana geliyordu.

Yargıç - Arabanın bir suikast için kullanılacağını hissetmediniz mi?

Kilimciyan - ...

Bu şekilde devam eden sorgudan sonra, Yargıç sanığın eski ifadelerini okudu ve şimdiki ifadesi ile onlar arasındaki büyük çelişkilere işaret etti. Yargıç, İsviçre polisinin gönderdiği, bulguları ve İsviçre'den gelen tanık ifadelerini de karşılaştırarak sanığın beraberlerindeki kişinin adını değişik şekillerde verdiğini, sanığın beraberindeki kişinin Mauroy adını taşıdığını bildirdi. Yargıç, ayrıca, öteki çelişkilere de değindi. Daha sonra sorgu yine sürdü.

Kilimciyan - Olay günü kiraladığı yere arabayı iade ettiği zaman daha önceki ifadelerde, arabanın, yanındaki arkadaşı Mauroy ya da Morris tarafından bir suikast amacıyla kullanıldığını bilmediğini söylemişti. Dünkü duruşmada ise bunu kendisine

Mauroy'nın arabayı teslim ederken söylediğini bildirdi. Yargıç bu çelişkiye de işaret etti ve duruşmayı öğleden sonraya bıraktı.⁵⁶³

Türk Gazeteciler Emniyette

Adalet Sarayı'nın önündeki gösterilere katılanların sayısı gittikçe arttı ve polis özellikle Türk gazetecilerin yalnız başına sokaklarda dolaşmamasını isteyerek onları yine korunan polis araçları içinde Emniyet Müdürlüğüne götürdü.⁵⁶⁴

Kilimciyan'a İlişkin Bulgular

Ermeni terörist Kilimciyan, soruşturma sırasındaki sorgularında, Bern'deki Türk Büyükelçisine ateş edenin kendisi olduğunu kabul etmemiş, kendisinin suçsuz olduğunu öne sürmüştür. İsviçre Polisi'nin yaptığı soruşturma sırasında, ortaya çıkardığı ve Fransız adalet makamlarına ilettiği bulgular ise şunları gösteriyor:

- 1- Doğan Türkmen'e ateşeden kişinin olaydan önce İngiliz Sefareti önüne park ettiği ve olaydan sonra binip kaçtığı araba, Bern'de Kilimciyan tarafından kiralanan bir arabadır.
- 2- Araba Kilimciyan tarafından kiralandığı gibi, olaydan hemen 20 dakika sonra yine Kilimciyan tarafından otomobil kiralanan firmaya veriverilmiştir.
- 3- Kilimciyan, olay sırasında, Bern'de belirli bir otelde bir oda kiralamıştır. Olay günü, bu odadan ayrılmıştır ve olay süresinde nerede olduğunu ispat edememektedir.
- 4- Olaydan sonra, Büyükelçiye ateş edilen tabanca bir çantanın içinde ele geçirilmiştir. Bu çantanın Kilimciyan'ın taşıdığı çanta olduğu tanıklar tarafından saptanmıştır.

Sanık Kilimciyan pek çeşitli tanıkları olan bu bulguları sorgusu sırasında özetle şöyle cevaplamıştır: *“Ben o sırada, belki İsviçre’de belirtilen otelde kaldım, bir araba da kiraladım. Fakat olay sırasında, bu araba bende değildi. Onu arkadaşlarıma vermiştim. Sonra onlar getirdiler, bana verdiler. Ben de kiraladığım yere iade ettim.”* Japon arabası olan arabayı hangi arkadaşlarına verdiği yolundaki soruları ise Kilimciyan cevaplandırmamıştı.⁵⁶⁵

⁵⁶³ Cumhuriyet, 23 Ocak 1982.

⁵⁶⁴ Cumhuriyet, 23 Ocak 1982.

⁵⁶⁵ Cumhuriyet, 23 Ocak 1982.

Rum Ermeni İşbirliği

Ermeni terörist Kilimciyan'ın dün başlayan duruşmasında avukatları savunma tanıkları olarak Türk düşmanlıkları ile ünlü bir takım Ermenilerin yansıra, Kıbrıs Rum Sosyalist Parti Genel Sekreteri Lissarides'i de gösterdiler. Böylelikle fanatik çizgideki Ermeni ve Rum işbirliği sergilenmiş oldu.⁵⁶⁶

Öğleden Sonra

Duruşmanın öğleden sonraki bölümü, Kilimciyan olayının soruşturmasını yürüten Fransız ve İsviçre'li polislerin tanık olarak dinlenmesiyle başladı. İki ülke polisleri arasında olayın ayrıntılarıyla ilgili bazı görüş ayrıklarının ortaya çıkması, Kilimciyan'ın avukatlarının müdahalelerine ve tanıkların soru yağmuruna tutmalarına yol açtı. Fransız polis şeflerinden Martin görgü tanıklardan hiçbirinin Kilimciyan'ın kimliğini yüzde yüz emin olarak saptayamadığını söylerken. İsviçreli polis şefi Jules Zertr, İsviçre'deki bazı tanıkların Kilimciyanın resmini görür görmez Türk Büyükelçisine ateş edenin o olduğunu, söylediklerini belirtti.

Kilimciyan'ın avukatları Deveciyan ve Leclerc, ayrıca İsviçre polisinin büyükelçiye ateş edilmesi sırasında görgü tanığı olan kişilere Kilimciyan'ın resmini gösterirken, taraflı hareket ettiğini ima eden sorular sordular. İsviçre polisinin görgü tanıklarına 16 tane resim gösterip bunların arasında bulunan Kilimciyan'ın resmini teşhis edip etmediklerini test ederken, Kilimciyan'ın üç tane resmini birden kullandıklarını söylediler. Bunun tanıklar belirli bir yöne yönelmesi demek, olacağını dolaylı olarak, ifade ettiler.

Avukatların bu yoldaki sorularının yoğunlaşması üzerine tanıklık kürsüsünde bulunan İsviçreli polis şefi Zerter, buna bizi anlayın, biz İsviçre'de sadece görevimizi yapıyoruz, Usullerimiz böyledir, Yoksa ne Ermenilere ne de başkalarına karşıyız. İsviçre'de kendi mallarımıza, mülklerimize sabotajlar yapsalar da biz, Türk, İtalyan, Ermeni, falan, kim suç işlemişse ona karşı gerekeni tereddütsüz yaparız. İsviçreli polisin bu cevabından sonra, yargıçlar heyeti başkanı Brunat, avukatların sorularıyla tanığı fazla sıkıştırmalarını önledi.⁵⁶⁷

⁵⁶⁶ *Cumhuriyet*, 23 Ocak 1982.

⁵⁶⁷ *Cumhuriyet*, 23 Ocak 1982.

Şoför Dinleniyor

Daha sonra, Büyükelçi Türkmen'in arabasına ateş edildiği sırada, şoförlüğünü yapan tanık Sadık Taşkın dinlenildi. Taşkın 6 Şubat günü büyükelçiliğin arabasıyla saat 10.30'da İngiliz Büyükelçiliği'ne gittiklerini Büyükelçi Türkmen'in yarım saat kadar, İngiliz Büyükelçisi ile görüştüğünü sonra saat 11'de binadan çıkıp, arabasına geldiğini söyledi. Fakat her defasında sağ kapıdan girip sağ köşede otururken, bu defa tesadüfen arabanın sol kapısından girip sol köşeye oturduğunu, kedisinin hayatını kurtaranın da bu olduğunu söyledi ve olayın geri kalan bölümünü şöyle anlattı: *“- Büyükelçi girdikten ve koruma görevlisi de benim yanıma oturduktan sonra arabayı hareket ettirdim. Asfaltta çıkarken sağa sola baktım, sinyali verdim. Sağa döndüm, gitmeye başladık, ileride ağaç ve direğin önünde bir şahıs duruyordu. Onun önünden geçtik, fakat kırmızı lamba yandı durdum. O sırada, silah sesleri işittim ve ateş edildiğini anladım, arabayı hemen sola çeviripkarşı tarafa doğru hızla gittim, arkadan da ateş devam etti.”*

Tanık Sadık Taşkın, trafik lambasına yaklaşırken, gördüğü kimseyi tam teşhis edemeyeceğini, yalnız pardösülü olduğunu gördüğünü, gözlüklü ve bıyıklı olduğunu fark ettiğini bildirdi.⁵⁶⁸

Koruma Görevlisi

Taşkın'dan sonra, koruma görevlisi 1980 yılında Büyükelçi Türkmen'in koruma görevlisi olan ve şimdi Ankara'da başka bir görevde bulunan Muharrem Eraslan salona alındı. Sadık Taşkın gibi Türkçe konuşan, konuşması tercüme edilen Muharrem Eraslan ise ateş sırasında, mukabil ateş etmek için davrandığında, ateş edeni gördüğünü ve sonradan kendisine resimlerin gösterildiği zaman, teşhis edebildiğini ve ateş edenin 25-30 yaşlarında 1.83 -1.70 boyunda zayıf yapılı bıyıklı ve esmer olduğunu bildirdi.

Saniğa İsviçre polisi 16 tane resim gönderdikten sonra, tanık, bunlardan 8 numaralısını hemen tanımış, İsviçre polisine *“Evet”* ateş eden yüzde 90 ihtimalle buydu” demişti. Daha sonra Fransız polisine verdiği ifadede ise, teşhisindeki isabet payının yüzde 80-90” civarında olduğundan söz etmişti. Kilimciyan'ın avukatları, bu yüzde hesabı dolayısıyla tanığı soru yağmuruna tutular. Eski ve şimdiki ifadeleri arasında bazı çelişkiler olduğunu öne sürdüler. Tanığın bu sorular karşısında, yargıç tarafından sanık

⁵⁶⁸ Cumhuriyet, 23 Ocak 1982.

Kilimciyan’a bakarak kendi kanaatini söylemesi istendiğinde, “*Evet tanıdım*” demesini, bunu dedikten sonra da “*Bu mu yoksa buna çok benzeyen biri olabilir*” sorusuna da “*olabilir*” diye cevaplandırmasını da bir çelişki diye nitelendirdiler. Ayrıca İsviçre polisleri ifade verirken, Almanca konuştuğunu bildirmeleri üzerine de ifadeyi alan İsviçre polislerine soru sordular. İsviçreli polis, Olse Marc’ın “*Almancası iyi değildi, yanlış anlamış olabiliriz*” demesini de ifadeyi düzeltmek için soruların dayanağı yaptılar.⁵⁶⁹

Ermeni Meselesi

Bu arada sanık avukatlarından Deveciyan tanığa şu soruyu sordu:

“- Sayın Başkan, tanığa lütfen sorar mısınız, Ermeni katliamını biliyor mu?”

Başkan; “- Bunun konuyla ne ilgisi var” diye cevap verince de şöyle devam etti:

“- Bu konuyu bir Türk’le konuşma fırsatı buluyoruz. Müsaade etmek istemiyorsunuz. Konuyla ilgisi var.”

Başkan, bunun üzerine tanığa şu soruyu yöneltti:

“- Siz kaç yaşındasınız?”

Tanık: “-30” diye cevap verince, Deveciyan’a dönerek,

“- İşte bakın ne ilgisi olabilir” dedi.

Kilimciyan’ın öteki avukatı Paris Barosundan Letclerc debu soruyu gereksiz bulmuş olacak ki, arkadaşını eteğinden çekerek, sorularına devam etmesini önledi.⁵⁷⁰

İngiliz Tanık

Türk korama görevlisi Muharrem Eraslan’ın ifadelerini çürüttükleri kanısıyla memnun görülen Kilimciyan’ın avukatlarının durumu daha sonra dinlenen İngiliz Büyükelçiliği şoförü Robinson’un ifadesinden sonra değişti. İngilizce konuşan ve ifadesi Fransızca’ya çevrilen Robinson şunları söyledi: “*Bizim sefareten ayrıldıktan sonra, arkalarından bakarken, kendilerine ateş eden adamı iyice gördüm. Gerçi arada 60 metre mesafe vardı. Fakat gürdüm, ayrıca adam sonradan benim bulunduğum tarafa doğru koştu. Arabasına bindi. O sırada daha yakından gördüm.*”

⁵⁶⁹ Cumhuriyet, 23 Ocak 1982.

⁵⁷⁰ Cumhuriyet, 23 Ocak 1982.

İsviçre polisi bana Kîlimciyan'ın resimlerini gösterdiği zaman 16 resim arsanda onun resmini hemen tanıdım, hemen işte bu adamdır dedim.”

Kilimciyan'ın avukatları bu ifade üzerine yeniden sorulara başladılar:

-60 metere uzaktan bir kimse nasıl tanınır? Dediler.

Tanık Robinson buna:

- Ateş eden adam 60 mette uzakta olsa görülür ve tanınır. Ayrıca, kendisi kaçarken benim bulunduğum tarafa 10 metre kadar da yaklaştı. Onu daha da yakından gördüm” diye cevap verdi.

İngiliz şoför bu açıklamaları yaparken, çok kesin ve kendisinden emin konuşuyordu. Başkan onu sola dönerek o bölümde bulunan sanığa bakmaya ve tanıyıp tanımadığını bildirmeye davet edince de aynı kesinlikle ve güven için “evet O.” dedi.

- “Kesin mi?” sorusuna da gene tereddütsüz “kesin” diye yanıtladı.

Başkan, sanık Kilimciyan'a İngiliz tanığın bu ifadesine karşı ne diyeceğini sordu.

Kilimciyan ise:

- “Kendisi ya yalan söylemektedir ya da aldanmaktadır” dedi.

İngiliz Kenneth Kobinson da:

“Yanılmama imkân yok” diye ısrar etti.

Robinson'un daha önceki ifadeleriyle mahkemedeki ifadesinin aynı olduğu da saptandı. Duruşma, davanın sabahtan itibaren ki seyrini değiştiren bu ifadeden sonra, Türkiye saatiyle 21 civarında, tatil edildi. Duruşmaya bu sabah devam edilecek. Bu günkü duruşmada savcı ve avukatla, mütalaasını bildirecekler, eğer geceye kadar bunlar tamamlanırsa, mahkeme heyeti jüri üyeleri ile bir araya gelerek, kararı oluşturacak. Kilimciyan'ın avukatlarının bugünkü duruşmada, Ermeni meselesi üzerinde, durarak, davaya politik bir hava vermeleri muhtemel.⁵⁷¹

⁵⁷¹ Cumhuriyet, 23 Ocak 1982.

2.2.189. Duruşmadan Notlar

Sanık Annesi ve Deveciyan

Aix En Provence Adalet Sarayı bir büyük meydanın ortasında... Ön cephesinde yüksek sütunları olan ve merdivenlerle çıkılan bir büyük tarihi yapı. Binanın önü dün sabahтан itibaren Ermeni göstericiler tarafından dolduruldu. Biz Türk gazeteciler, önce Aix Emniyet Müdürlüğü'nce bir gece öncesinden bildirilen programa göre sabah erkenden etrafı demir kafesli bir polis arabasına bindirildik. Adalet Sarayı Binası'na arka kapıdan sokulup, salona alındık.

Salonda 100 kişilik oturma yeri var. Bir kısım, dinleyiciler de duruşmayı ayakta izliyorlar. Gelenlerin büyük bir bölümünün Ermeni asıllı Fransız vatandaşı olduğu beliydi. Adlaliye Sarayı önüne çok önceden gelip sıraya girmişlerdi. Salona girildiğinde ayağa kalkılarak selamlanan Mahkeme Başkanı'nın ve savcının siyah cüppelerinin üzerinde kırmızı bir pallerinleri de var... Mahkemenin öteki üyeleri ve avukatlar boyunları ve göğüsleri beyaz, geniş bir atkıya benzer bir kumaşla kaplı cüppeler giyiyorlar.

Sanık Kilimciyan 41 yaşında olmasına rağmen, hayli genç fakat yorgun görünen bıyıklı, gözlüklü, durgunve içine kapanık görünümlü biri. Kardeşi ile birlikte tütüncü dükkânı işletiyor. Ayrıca bir müziğe merakı var. Gösterişsiz mavi bir ceket, gri bir pantolon giymiş... Gene mavi renkli bir kravat takmış...

Mahkeme Başkanı Brunot 50 yaşlarında. Fakat fevkalade enerjik. Sorguları ayrıntılarına kadar şaşırtıcı sorularla yönetiyor. Hem Kilimciyan'a karşılık tanıklık yapanları sıkıştırdı. Sanık avukatları Leclerc daha teknik. Bulgularda ikna edici olmayan noktalar yakalarsa onları hukuk mantığı ile sonuna kadar kullanıyor. Deveciyan genç ve gösterişli. Fakat en büyük merakı ilgili ilgisiz her yerde, bir Ermeni konusu açmak.

Dün Kilimciyan'ın annesinin tanık olarak sorgusunu salonda Ermeni topluluğunun büyük bölümü hıçkırıklarla izledi. Yaşlı kadın çocukluğundan söz ederken, titremeler geçirdi, düşecek gibi oldu. Bunun üzerine, sandalye getirildi, ona oturdu ve sorgusu öyle devam etti.

Avukat Deveciyan bu durumu duruşmanın daha sonraki bölümünde istismar etmek istedi. Mahkeme Başkanı buna izin vermedi. Ancak Deveciyan'ın bunu duruşmanın sonunda savunma sırasında yapacağı, savunmayı politik bir hale getireceği anlaşılıyor.

Davanın asıl konusu olan olayla ilgili mesele ise Kilimciyan'ın Bern Büyükelçimiz Türkmen'e açılan ateşi bizzat mı açtığı, yoksa kiraladığı arabayı verdiği Mars ya da Moroy (şimdiye kadar ki her ifadesinde ayrı isim vermiş) adlı kişi tarafından mı açıldığı, meselesiydi.

Kilimciyan'ın avukatları bunu yapanın ismi "M" ile başlayan, o ikinci kişi olduğunu kanıtlamaya çalışıyorlardı. Bu çaba bir süre onların lehine sonuçlar verir gibi oldu. Fransız uygulamasına göre, avukatlar salonda oldukça serbest hareket ederek bazı tanıkların ve hatta Mahkeme Başkanının bile sözünü keserek, girişimlerde bulunabildikleri için bazı tanıkları güç durumda bırakmayı başarabildiler. Ancak, sonunda İngiliz tanık Robinson'un ifadesi taktik planda elde edilen bu sonuçların etkisini hayli sarstı. Davanın kaderi ise bugünkü iddia ve savunmadan sonra, mahkeme heyeti ile birlikte savcının savunacağı noktalara bağlı.⁵⁷²

2.2.190. Karar Açıklandı: 2 Yıl Ağır Hapis Fakat Kilimciyan Cezasını 8 Şubatta Tamamlıyor

Ermeni Terörist İki Hafta Sonra Serbest Bırakılacak

Aix En Provence - 6 Şubat 1980 günü Türkiye'nin Bern Büyükelçisi Doğan Türkmen'e otomobilinde 5 el ateş etme olayının sanığı olarak Aix En Provence Mahkemesinde 2 günden beri yargılan Kilimciyan'ın duruşması dün gece yarısından sonra sona erdi ve Kilimciyan ateşi açan kimsenin kendisi olduğu hakkındaki deliller yeterli bulunmamakla birlikte olayda suç ortağı bulunduğu kesin olduğu gerekçesiyle 2 yıl hapse mahkûm edildi.

Savcı, sanık için ateş açanın kendisi olduğu gerekçesiyle 8 yıl hapis cezası istemişti. Kurayla seçilen 9 kişiden oluşan jürinin 8 üyesi Kilimciyan'ın suçu bizzat işlediğinin sabit olmadığı, ancak suç ortağı bulunduğu kesin olduğu sonucuna vardı. Bu duruma göre, Kilimciyan'ın 8 Şubat 1980 günü Marsilya da tutuklandıktan sonra, 2 yıllık cezasının 1 yıl 350 gününü geçirdiği için 8 Şubat günü tahliye edilmesi gerekiyor.

⁵⁷² Cumhuriyet, 23 Ocak 1982.

Jüri'nin bu kararını Aix Provence Adalet Sarayı etrafında iki günden beri gösteriler yapan Ermeniler kendi lehlerine yorumladı. Ve “*yaşasın Fransız adaleti*” gibi sloganlarla gazetemizin baskıya verildiği saate kadar devam etmekte olan gösterilere başladı.

Dünkü duruşma davanın maddi unsurlarında çok olayın politize edilmesiyle geçti. Ve 1915 Ermeni olayları üzerinde sanık avukatları tarafından gösterilen tanıklar dinlenildi. Tanıklardan ilk üçü yaşlı Ermenilerdi. Ve çocukluklarında Osmanlı İmparatorluğu döneminde Türkiye’de yaşadıklarını kendi açılarından anlattılar ve Kilimciyan’ın o olayların etkisi altında yetişen bir kişi olduğunu söylediler. Yaşlı Ermenilerin arkasından biri Ermeni asıllı olan Fransa’da yaşayan üç Profesörler de, Ermeni meselesi üzerinde yazdıkları kitapların özetini anlattılar ve Türkiye’nin bugünkü durumunda Ermeni olaylarını kendi anlattıkları gibi anlamamasını eleştirdiler.

Öğlenden sonraki duruşmada Savcı Pascai, Türkmen’in müdahil avukatı Vidal - Naguet ve savunma avukatları konuşular. Savunmadan sonra jürinin kararı için duruşma ertelendi.

Dünkü duruşma, Kilimciyan’ın avukatlarının davayı siyasal bir dava haline getirme çabalarının yeni örneklerine sahne oldu. Paris Barosu’ndan Hanri Leclerc ile Patrik Deveciyan 1915 olaylarını kendi bakış açılarından anlatmak üzere yaşları 70’i aşan üç tanıkla, Ermem Konularında kitap yazan üç genç profesörü tanık olarak göstermişti. Bu tanıkların dilenmesine gerekçe olarak da, jürinin, sanık Kilimciyan’ın hangi koşullar altında yetiştiği konusunda fikir sahibi olması gerektiğini öne sürüyorlardı.

İlk olarak dinlenen 76 yaşındaki Garbis Agopyan, yargıcın. “*Sanığı tanıyor musunuz*” sorusuna, “*O şimdi buradaysa bizim yüzümüzden buradadır. Bizim davamız yüzünden buradadır*” diye cevap verdi. Ve çocukken Türkiye’de yaşadığını söylediği 1915 olaylarıyla ilgili bazı şeyler anlattı “*Burada bu genç değil tarih yargılanmaktadır. Bu yargı tamamlanmadıkça bu gibi olaylar ne zaman sona erer?*” “*Bilemem*” dedi.

Gene 76 yaşındaki Margosyan adlı tanık da, 1915 yılında Amasya’dan Halep’e Kadar 4 ay süreyle yürüdüklerini söyledi. Yol boyunca korkunç manzaralar gördüğünü öne sürerek, İttihat ve Terakki Bakanlarından Talat Paşa’yı suçladı. Türk Hükümeti’nin anlattıklarını kabul etmesi gerektiğini öne sürerek, “*Bu yapılmadığı sürece bu çeşit eylemlerin devam etmesi gerekiyor*” dedi.

72 yaşındaki Kumekyan adlı tanık da, aynı şekilde çocukluğuyla ilgili ve sonradan akrabalarından dinlediği konular üzerinde konuştu. Üç tanığın da sözünü ettiği bir konu, Fırat Nehri'nde bir kısım Ermeni'nin boğulduğuna dair iddiaydı.⁵⁷³

Talat Paşa Suçlanıyor

Yaşlı tanklardan sonra, sanık avukatlarının tanık olarak gösterdiği üç profesör sırayla mahkeme önüne çağrıldı. Bunlardan Jean Marie Carzou (43), Osmanlı İmparatorluğu toplumunda Ermenilerin durumunu kronolojik olarak anlatan ve bu arada bazı iddialara yer veren uzun bir konuşma yaptı.

Ermenilerin 1870 yılından itibaren Osmanlı toplumunda kendileri için bazı reform istekleri öne sürdüklerini, o zamana kadar Osmanlılar tarafından “*sadık*” bir ahali olarak tanınan bu toplumun, bu reform istekleriyle birlikte, kendilerine beklenen sempatiyi kaybettiğini söyledi. Ve aşamalı olarak Ermenileri sindirme amacına yönelik bazı hareketlere geçildiğini öne sürdü. Jön Türker'in başlangıçta Ermeni isteklerini de benimseyen bir tutum içindeyken, 1908'de iktidara geçtikten sonra bu tutumlarını değiştirdiklerini, “*Milliyetçi bir tavır takındıklarını*”, 1. Dünya Savaşı sırasında bu tavrın daha da kesinleştiğini ve 1915 olaylarına gelindiğini söyledi. Talat Paşa'yı suçlayarak onun tarafından verildiğini söylediği “*Ermeni sürgünü*” emrinin, pratikte bir katliama dönüşmesinin tabii olduğunu öne sürdü. 1922'de Berlin'de öldürülen Talat Paşa'nın cenazesinin sonradan 1941 yılında, o zamanın iktidarda bulunan Nazileri tarafından Türkiye'ye verildiğini bildirdi ve Türkiye'nin ona bir anıt-mezar yaptırarak, Ermeni olaylarının sorumlusunu özel bir şekilde onore ettiğini ifade etti. Ankara'da Talat Paşa'nın adının büyük bir caddeye veriliğini söyleyen Prof. Carzou, bütün bunların Türkiye'nin Ermeni olaylarının sorumluluğunu hiçbir şekilde tanımadığını gösterdiğini bildirdi.

Sanık avukatı Leclerc, bu arada söze karışarak, Türk Adalet Bakanı Cevdet Mentesh'in, Fransız Adalet Bakanlığı'na gönderdiği telgrafi okudu. Fransız mahkemelerinin tarafsızlığına güven ifade eden bu telgrafın mahkemeye karşı bir baskı anlamı taşıdığını öne sürdü. Daha sonra tanklığa çağrılan 49 yaşındaki Fransız tarihçisi Yves Ternon, Ermenilere karşı (Osmanlı politikasının nispeten olumlu olmasına karşılık, Jön Türklerin giderek “Pan Türkist”, “*Pan Turanist*” anlayışları benimsedikleri,

⁵⁷³ Cumhuriyet, 24 Ocak 1982.

“Türkiye Türklerindir” ilkesiyle hareket ederek Ermenilere karşı tutumlarını katılaştırdıklarını ve bunun sonunda da 1915 olaylarına gelindiğini ileri sürdü. Tarihçi Toynbee’ye atıfta bulunarak onun, sürgün sırasında 600 bin kişinin öldürüldüğünü 600 bin kişinin de göç sırasındaki koşullar yüzünden öldüğünü tahmin ettiğini söyledi.

Yargıcın;- Türkiye’nin daha sonraki tutumu nasıl oldu? Sorusuna ise şöyle cevap verdi: “1923’teki Lozan Konferansı’nda İsmet Paşa bu konuda bir açıklama yapmış ve “Geçmiş olaylar son derece üzücüdür.” demişti. Fakat Türkler, sonradan yeni bir tez ortaya çıkardılar. Ermeniler katledilmişse, Türkler de katledilmiştir dediler. Şimdiki durum budur” dedi.⁵⁷⁴

Ermeni Asıllı Tanık

Daha sonra Cambridge Üniversitesi’nden öğretim görevlisi olduğunu bildiren Libarıdyan adlı Ermeni asıllı tanık bugünkü Türkiye’de Ermenilere baskı yapılmaya devam edildiğini söyledi. Türk okullarında okutulan tarih kitaplarında, Ermenilerin bir düşman gibi gösterildiğini, Ermeniler ile ilgili objektif araştırma yapmak isteyenlere engel olduğunu, ayrıca başka hükümetler nezdinde delillerin kullanılmaması için baskı yapıldığını öne sürdü. Dış ülkelerdeki Türk diplomatlarının, Ermeni meselesini gizlemek için görevlendirilmiş ajanlar olduğunu iddia ederek cinayetler hakkında izahatlar verdi. Orada, dış politikası Moskova’dan idare edilmekle birlikte, bir “Ermeni devleti”nin var olduğunu söyledi.

Yargıç, Sovyetler Birliği devleti içindeki devleti anlayamadığını belirterek daha fazla izahat istedi. Tanık bu konuda da Sovyet Ermenistan’ının bünyesi hakkındaki görüşleri bildirdi. Henri Noguères tanık olarak mahkeme huzuruna geldi, İnsan Hakları Örgütü’nün Başkanı olarak konuştu ve daha 1917 yılında Başkanı bulunduğu örgütün kongresini Ermeni sorununa ayırmış olduğunu söyledi. Ermeni sorununun uluslararası hukuk örgütlerinde görüşülmesine dair bilgiler veren tanıktan sonra Yves Kazaryan adlı tanık mahkeme huzuruna geldi ve “Bugünkü Türk yönetimi geçmişteki olaylardan sorumlu değildir. Fakat uygulanan politikayla bu sorunun gizlenmesine çalışmaktadır” dedi.⁵⁷⁵

⁵⁷⁴ Cumhuriyet, 24 Ocak 1982.

⁵⁷⁵ Cumhuriyet, 24 Ocak 1982.

Türkiye'nin Avukatının Cevabı

Sabahleyin Kilimciyan'ın avukatlarının savunma tanığı olarak gösterdiği tanıklardan, daha öncekiler gibi konuşan bir kaçının ifadesinden sonra, öğleden sonraki oturumda, sözü Doğan Türkmen'in avukatı Alain Vıdal Naquet aldı. 1,5 saat kadar süren uzun bir konuşma yaptı. Çok sakın gördürüyordu Tane tane konuşuyordu. Konusuna çok iyi hâkim olduğu her haliyle anlaşılıyordu. Konuşmasına kendisinin Büyükelçi Doğan Türkmen'i temsil ettiğini, Türk Devleti'nin avukatı olmadığını belirterek başladı ve şöyle dedi.

-Bu nokta çok önemlidir. Çünkü bu dava, başlangıçtan itibaren Türkiye - Ermeni davası haline getirilmek istenmiştir. Konunun ise bununla bir ilgisi yoktur. Bir terörist öldürme kastıyla ateş etmiştir. Onun fiiliyle ilgisi vardır.

Dün ve bugün burada konuşulanlar. Türkiye'yi suçlama ve yargılama havasına dönüştü. Bunun sanığın fiiliyle ne ilgisi vardır.

Alain Vıdal Naquet, bundan sonra jüriye hitap ederek şunları söyledi:

-Hâlbuki siz, jüri üyeleri ve yargıçlar kurulu 1915'den bugüne kadar gelen olayları yargılayabilir misini? Tarihçi misiniz? Bilim adamı mısınız?

Hayır, üyeler siz tombaladan çekilir gibi kurayla seçilmiş, normal Fransız vatandaşı Jüri üyelerisiniz.

Tarihi yargılamak hakkınız ve yeteneğiniz yok. Ayrıca ellinizde böyle bir yargılamayı yapabilecek maddi veriler de yok.

Alain Vıdal Naquet, kendisinin Doğan Türkmen adındaki saldırıya uğrayan kişinin avukatı olduğunu tekrar vurguladıktan sonra:

- Türkiye bu davaya katılsaydı, durum başka türlü olurdu. O zaman burada çok uzun bir süre kalmak ve birçok dokümana dayanarak gerçeği günlerce aramak gereğini hissederdik dedi ve şöyle devam etti:

-Tarihi gerçekler, herhalde böyle iki günde ve sadece bir takım tanıkların söylediklerine dayanılarak ortaya çıkarılamaz.

Tarih böyle yargılanamaz.⁵⁷⁶

Suikastların Listesi

Doğan Türkmen'in müdahil avukatı, bundan sonra 23 Ocak 1973 gününden itibaren bugüne kadar ki Ermeni teröristlerce girişilen suikastların listesini okudu. Öldürülenlerin, yaralananların isimlerini tek tek saydı. Ve şöyle dedi:

-Bugün sistematik bir terörizm eylemiyle karşı karşıyayız. Ermeni davası adı altında, insanlar öldürülüyor, yaralanıyor. Ve bütün bunlar, üstelik geniş ve yoğun bir reklam kampanyasının eşliğinde sürdürülüyor. Ve sorumlular da bir türlü yakalanamıyor. 15 ülkede 56 suikast girişimi oldu. Bunlardan 14'ü de Fransa'da. Fransa bu suikastlar açısından en başta geliyor. Bu listeyi şunun için okudum: Doğan Türkmen benim aracılığım ile size şunu anlatmak istiyor:

“- Fransız adaleti bir suikast girişimcisini yakalamıştır. Ya suikastlara son verecek bir karar alacaktır. Ya da eline kim bir tabanca geçirirse bir Türk'ü veya başkasını “direnme” maskesi altında öldürebileceğini düşünecektir.”

Vidal Naquet Ermeni teröristlerinin geçmişle ilgili iddiaları neden göstererek, Türklere karşı açıkça “ırkçılık” yaptıklarını belirtti. Kilimciyan'ın suçluluğu konusunda artık bir kuşku kalmadığını belirttikten sonra, şunları söyledi:

“Eğer sanık mahkûm edilmezse, bu doğrudan doğruya terörizmi körükleme anlamına gelecektir. Bu birçok tanık tarafından kesinlikle görülmüş, kendisinin kimliği teşhis edilmiştir. Aralarında onu 10 metre mesafeden görüp tanıyan İngiliz şoför de olduğu halde, toplam olarak 8 tanık durumu tespit etmiştir. 8 tanığı bulunan bir davada kuşku duyulamaz. Kilimciyan suikastı yapan kişidir. Artık geriye kalan görev onu cezalandırmaktan ibarettir. Dosyadan O'nun suçsuzluğuna işaret edebilecek tek bir delil yoktur. Her şey suçlu olduğunu, her bilgi, her bulgu, her tanık, her olay Kilimciyan'ın imzasını taşıyor. Hâlbuki size diyorlar ki, Kilimciyan'ı değil Türkiye'yi, Türkleri bir ırkı yargılayın. Ama buna sizin hakkınız var mı? Yetkininiz var mı? Yeteneğiniz var mı?”

Bir de size şu baskı yapılıyor:

⁵⁷⁶ Cumhuriyet, 24 Ocak 1982.

- Kilimciyan'ı cezalandırmayın. Ermenileri ve Kilimciyanı suçsuz bulursanız, Osmanlıları ve Türkiye'yi cezalandırmış olacaksınız. Oysa Kilimciyan kimdir? Tabancalı bir teröristtir. Karşısındaki ise tabancasız bir insan. Eğer bu oyuna gelerseniz bir gün karşımızda Korsikalıları, Bratonyalıları göreceksiniz. Karşınıza gelip adam öldürmekten yargılanan arkadaşlarını aynı şekilde kurtarmak isteyecekler. Büyük basın kampanyaları düzenleyerek... Gösteriler yaparak. Adalet Saraylarını kuşatarak... Terörizmin “*kabul edilecek terörizm*” “*kabul edilmeyecek terörizm*” diye tipleri yoktur. Terörizm tektir. Ve cezalandırılmasından başka çare yoktur.⁵⁷⁷

Gürültüler

Alain Vıdal Naquet konuşması sırasında salondaki Ermeni dinleyicilerden iki defa protesto eder gibi gürültüler geldi. Başkan bunlara hemen müdahale etti.

“- *Sessiz dinleyin yoksa salonu boşaltırım*” dedi. Bu uyarı üzerine, dinleyiciler sessizleştiler. Naquet, konuşmasının daha sonraki bölümünde kimsenin Ermeniler adına konuşmaya hakkı olmadığını belirterek şunları söyledi:

“- *Burada bütün Ermeniler adına konuşuluyor. Oysa buna kimsenin hakkı yoktur. Ayrıca şu yalandır: Bütün Ermeniler terörist değildir. Bütün Ermeniler bellerine tabanca takip, orada burada adanı öldürmek meraklısı değiller.*

Terörist bir Ermeni ile Ermeni davasını birbirine karıştırmayın. Size bu empoze edilmek isteniyor. Ermenilerin hepsinin aynı şekilde düşündüğü ve sizin de onları desteklemeniz gerektiği telkini yapılıyor. Bu oyuna gelmeyin. Eğer Kilimciyan'ı serbest bırakırsanız, terörizme prim vereceksiniz. Ve terörizmi şimdikinden de büyük bir tehlike haline getireceksiniz.”⁵⁷⁸

Savcının İddianamesi

Alain Vıdal Naquet'in konuşmasından sonra Adalet Bakanlığı adına duruşmada bulunan savcı son iddiasını belirtti. Jüri üyelerine seslenerek şöyle dedi: “*Kilimciyan olayı ile 66 yıl önceki olaylar arasında hiçbir ilgi yoktur. Aldanmamalısınız. Siz başka hiçbir şeyi değil, milletlerarası bir terörizm olayının karşısındasınız. Kilimciyan*

⁵⁷⁷ Cumhuriyet, 24 Ocak 1982.

⁵⁷⁸ Cumhuriyet, 24 Ocak 1982.

soğukkanlı bir şekilde hazırlanarak, bir suikast girişimine karışmış ve ateş etmiştir. Bu konuda hiçbir kuşku yoktur.”

Savcı Pascal, bundan sonra sanık hakkında istediği cezayı bildirdi ve Kilimciyan'ın *“Geçmişteki olayların etkisi altında kalmış olabileceği”* de göz önünde tutularak 8 yıl ağır hapis cezasına çarptırılmasını istedi.⁵⁷⁹

Savunma

Sıra savunmaya geldikten sonra sanık avukatları, duruşmanın daha önceki bölümlerinde öne sürdükleri iddiaları tekrarladılar. Özellikle Deveciyan heyecanlı ve politik tarafı ağır basan bir savunma yaptı. Kilimciyan'ın suçunu tespit eden tanık ifadelerini yeniden çürütmeye çalıştı. Başkan Brunat duruşmanın kapandığını bildirdi ve Jüri'yi karar vermek için toplantıya çağırdı.⁵⁸⁰

Gösteriler

Özellikle savcının istediği cezanın belli olmasından ve bunun Adalet Sarayı etrafındaki göstericiler tarafından duyulmasından sonra, göstericiler arasındaki dalgalanmalar arttı. Jüri'nin vereceği karar bu gergin hava içinde beklenmeye başlandı.⁵⁸¹

Karar

Jüri'nin mahkeme heyetiyle birlikte toplantıya çekilmesinden sonra, Adalet Sarayı'nın etrafında bekleyen kalabalıktaki gerginlik giderek arttı. Bu, daha sonra heyecanlı bir bekleme haline dönüştü! Karar Türkiye saatiyle gece yarısından sonra açıklandı. Jüri, 9 üyesinin 8'inin üzerinde birleştiği görüşe göre, şu sonuca vardı: *“Türkiye'nin Bern Büyükelçisi Doğan Türkmen'e, 6 Şubat 1980 günü açılan ateşin Kilimciyan tarafından açıldığı, konusundaki veriler yeterli görülmemiştir. Ancak sanığın, bu fiilde, suç ortaklığı yaptığı kesindir. Kilimciyan en azından arabayı kiralayıp, saldırıda bulunan kimseye yardım ettiği için fiilin suç ortağıdır. Öteki sebepler de göz önünde tutularak, kendisi 2 yıl ağır hapis cezasına mahkûm edilmiştir.”*

Kilimciyan'ın Jüri'nin kararıyla 2 yıl hapse mahkûm olmasının sonucu şu olmaktadır: Hükümlü 8 Şubat 1980 günü Marsilya'da yakalanmış ve tutuklanmıştır. Bu

⁵⁷⁹ Cumhuriyet, 24 Ocak 1982.

⁵⁸⁰ Cumhuriyet, 24 Ocak 1982.

⁵⁸¹ Cumhuriyet, 24 Ocak 1982.

güne kadar 1 yıl 350 gün hapisteye yatmış durumdadır. 15 gün sonra, yani 8 Şubat günü cezasını tamamlayarak haptiden çıkacaktır. Adalet Sarayı'nın etrafında toplanan kalabalık, Jüri'nin bu kararını, kendi isteklerinin gerçekleşmesi olarak yorumladı ve karar açıklandığı andan itibaren, Fransız adaleti lehine gösteriler yapmaya başladı.

Gösterilerde tekrarlanan sloganlar “Yasasın Fransız adaleti”, “*Fransız adaleti gerçeği gördü*” gibi sloganlar atıldılar. Bu arada zaman zaman “*Yaşasın Ermenistan*” diye de tempo tutuldu. Söylenen bir başka slogan şöyle: “- *Fransa ölümlerimizin ruhunu şad etti. Yaşasın Fransa.*” Gösteriler Aix En Provence'de gazetecilerin baskı saati geldiği zaman da hala devam ediyordu.⁵⁸²

2.2.191. Kilimciyan Duruşmasından İzlemler

Karar Öncesinde

-Biz sesimizi ancak bu şekilde duyururuz. Davamızı dünya kamuoyuna anlatmak, böyle mümkün oluyor. Öyle ise Ermeni terörizmi faydalıdır. Savunma tarafının gösterdiği tanıklardan hepsi değil ama bazıları, Ermeni terörizmini bu gerekçeyle haklı bulduklarını, mahkeme önünde de açık açık söylediler. Bizim ceza kanunumuzda da Fransız ceza kanununda da suç övmek, suçun bu yoldan teşvikçisi olmak da suç sayıldığı halde...

Ancak Fransa'da bu konudaki hükümlerin yorumu çok başka türlü yapılıyor. Sadece mahkeme önünde değil, Maresilya gazetelerinde de terör olaylarına katılan Ermenileri, 1915 yılıyla ilgili iddiaları gereğince haklı gösteren yazılar, demeçler, yayınlanabiliyor. Bu sadece bu olayla ilgili bir durum değil. Orta Avrupa'da Baaden-Meinhof benzeri hareketlerin başlangıcında bunları açıkça övenlere de ses çıkarılmıyordu.

Ermenilerden bazı aşırıları da Fransız hukuk uygulamasının bir müsamahalı yorumundan faydalanarak, Ermeni terörizmiyle ilgili övgülerini çeşitli yerlerde rahat rahat tekrarlayabiliyorlar. Hatta bizzat Adalet Sarayı'nın merdivenleri önünde de...

Aslında mahkemede görülmekte olan bir davanın sonucunu etkileyici hareketler de suça teşvik fiilinde olduğu gibi, Fransız hukukuna göre de yasak Ama bu konudaki

⁵⁸² Cumhuriyet, 24 Ocak 1982.

hükümler de önemsenip uygulanmıyor. İçerde dava görülürken dışarıda kapıların önüne “*Kilimciyan’ı serbest bırakın*” afişleri pankartları iki gün süreyle dalgalanıp duruyor.

Kilimciyan aslında bir sembol, amaç, ona dayanarak iddialarını tekrarlayacak yeni forumlar yaratmak. Bu dava dolayısıyla da bunlar bol bol yaratıldı. Duruşmadan önce haftalarca süren afiş, el ilanı, gazete ilanı, gazete haberi, demeç kampanyasından sonra duruşmanın kendisi de 1915 olayları üzerine anılar anlatılan, nutuklar söylenen, duygulara seslenilen bir sahne haline getirildi.

Bu sahnede olup bitenler de bir gün sonra gazetelere geçti. Televizyonun iki kanalı, davanın haberiyle birlikte, sık sık kullandığı bazı dehşet verici resimleri tekrar tekrar göstermeyi ihmal etmedi. Aslında, Fransız televizyonunda -Evren’in Mitterrand’ a yazdığı mektuptan sonra- son sıralarda Ermeni iddiaları tekrarlanırken, bir de Türk görüşüne yer vermeye özen gösteren bir eğilim başladı. Fakat bunun uygulanması, Ermeni meselesine Ermeniler gibi bakan bir televizyoncunun eline geçerse, bu kural sadece şeklen uygulanıyor. Esasta hiçbir şey değişmiyor. Ermeni iddiaları resimlerle tekrarlandıktan sonra, Türk tarafından konuşan yetkilinin de öyle cümleleri seçilip o şekilde veriliyor ki, akıllarda sadece o resimli iddialar kalıyor.

Fransa’daki Ermenilerin büyük çoğunluğunun 1915 yılının sık sık hatırlanmasını, olumlu karşıladıkları muhakkak, ama hepsinin bugün mahkemede terörizmi açıkça savunan birkaç tanık gibi, terörizm yanlısı olmadığı da muhakkak. Zaten bir kısmı bunu artık, gazetelere verdikleri demeçlerle de belirtmeye başladı. Gerçi Türk Hükümeti’nin 1915 yılındaki olaylarla ilgili başka bir şeyler söylemesini beklediklerini belirtiyorlar. Ama Ermeni teröristlerini tasvip etmediklerini de artık açık acık söylemeye başladılar.

Dünkü duruşmada, bir Ermeni tanığın ifadesinde de “*Bu terör sadece Türkiye’yi değil, terörün yapıldığı ülkelere de zarar vermektedir. Aslında barışçı yollar izlenmelidir. Olaylar objektif bir biçimde diyalog yoluyla araştırılmalıdır*” gibi sözler vardı. Bazı militan tanıkların ve Kilimciyan’ın militan avukatı Deveciyan’ın Ermeni terörizmini haklı çıkarma çabalarına en iyi cevabı Bern Büyükelçimiz Doğan Türkmen’in avukatı Alain Vidal Naquet verdi:

- Burada tüm Ermeniler adına konuşuluyor. Bu hakkı kim kimden alıyor. Bütün Ermeniler bellerinde tabanca taşıyan ve orada, burada cinayet işleme merakında olan insanlar değildir. Böyle düşünmek, asıl Ermenilere karşı haksızlıktır. Türkmen’in

avukatı terörizmle ilgili olarak da şu noktayı hatırlattı: “*Terörizmin, kabul edilebilecek terörizm, kabul edilemeyecek terörizm*” diye çeşitleri yoktur. Terörizm terörizmdir ve terörizme prim vermek kadar tehlikeli bir şey yoktur.”

Aix En Provence Mahkemesi’nde yargılanması 1915 yılının yargılanması şekline dönüştürülmek istenen Kilimciyan hakkındaki karar, bu satırların yazıldığı sırada. 9 kişilik Jüri tarafından verilecek. Yargıçlar Kurulu’nun jüri üzerindeki etkisi ancak hukuksal seçenekleri, hatırlatmak yoluyla oluyor.

Mahkeme Başkanı Brunat’nın, günlerdir televizyonların, gazetelerin yaptığı yayınlardan başka bizzat Adalet Sarayı’nın önünde, açıkça uygulanan hatta duruşma salonunun içinde de dinleyicilerin yüzde 90’ının mimikleriyle, davranışlarıyla, hıçkırıklarıyla, kendisini hissettiren ağır manevi baskıya rağmen duruşmayı büyük bir tarafsızlıkla yönettiğini, herkes kabul ediyor. Ama jürinin kendisini aynı baskının etkisinden uzak tutması kolay görünmüyor.

Karar, biz bu satırları yazdıktan sonra belli olur ve bugünkü gazeteye yetişirse siz de sonucu bu sabah öğrenmiş olacaksınız.⁵⁸³

2.2.192. SBF’de “Ermeni Sorunu,, Adlı Ders Okutulacak

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi’nde 1982 kış yarıyılından itibaren “*Ermeni Sorunu*” adlı lisansüstü bir ders okutulmaya başlanacağı öğrenildi. Ders, SBF yayınlarından “*Ermeni Sorunu: Bibliyografya*” adlı kitabın yazarı olan Prof. Dr. Türkkaya Ataöv tarafından doktora ve mastır öğrencilerine verilecek.⁵⁸⁴

2.2.193. Kilimciyan Salınıyor

Fransız TV’si Ermeni İddialarını Yineledi

Aix En Provence, (Marsilya) - Altan Öymen bildiriyor; Bern Büyükelçisi Doğan Türkmen’e silahlı saldırıda bulunan bir başka kişiye yardımcı olarak suç ortaklığı yaptığı gerekçesiyle ikli yıl hapse mahkûm edilen Max Sirayir Kilimciyan hakkındaki Aix En

⁵⁸³ Cumhuriyet, 24 Ocak 1982.

⁵⁸⁴ Cumhuriyet, 24 Ocak 1982.

Provence Mahkemesi jürinin 2 yıllık hapis kararı önceki gece açıklandıktan sonra başlayan Ermeni gösterileri gece yarısından sonra da devam etti.

Fransa Adliyesi için “Yaşasın”, “Onurumuzu kurtardı” ve “Fransa ölümlerimizin ruhunu şad etti” gibi sloganlarla, arada bir de Fransız Milli Marşı’nın söylenmesiyle süren gösteriler dünkü bölge gazetelerinin manşetlerine de yansdı. Marsilya’da çıkan “Provençal” Gazetesi, tepeden üç sütun üzerinde verdiği başlıkta “İki yıl hapis cezasına mahkûm olan Kilimciyan serbest bırakılıyor” diyor. Başlığın altında duruşmadan sonra heyecanlarını tutamadıkları yüzlerinden belli olan Kilimciyan’ın aile fertlerinin resimleri var. Gazete, duruşmanın ayrıntılarını verirken, müdahil avukat Vidal- Naquet’in sözlerine de yer veriyor.

Gene bölgede çıkan “Le Meridional” Gazetesi, dört sütun üzerinde yine tepeden verdiği başlıkta Kilişmcıyan’ın 2 yıla mahkûm olduğunu, ama cezasını tamamladığı için kısa bir süre sonra cezaevinden çıkacağını bildiriyor. Gazete ayrıca Kilimciyan için alınan kararın bir af niteliği taşıdığını ifade ediyor.

8 Şubat 1980 günü Marsilya’da yakalanarak tutuklanan ve bugüne kadar 1 yıl 250 gün hapiste yatmış olan Kilimciyan’ın, jürice verilen iki yıllık cezası 15 gün sonra yani 8 Şubat günü tamamlanıyordu. Kilimciyan’ın muhtemelen bugün veya hafta içinde tahliye dileceği belirtiliyor. Kilimciyan’ın Türkiye gibi Fransa’da da varolan bir “meşruten tahliye” usulüyle daha önce de salıverilmesi mümkün. Bunun formaliteleri tamamlanır tamamlanmaz tahliyenin yapılması bekleniyor.

Yine bölgede çıkan La Marselaise Gazetesi ise “2 yıl hapse mahkûm edildi. Ama artık serbest sayılır” başlığını kullanıyor. Gazete, Kilimciyan’ın avukatlarından Leclerc sahiplerinden biri olduğu için duruşmada Leclerc’in savunma yaparken resmini yayınlıyor. Ama içinde, yine Türkiye’nin avukatının konuşmasından da satırlar var.

Le Monde, Le Figaro gibi bütün Fransa’da satılan büyük gazetelerde ise dava ile ilgili haberler, arka sayfalarda yayınlanıyor. Le Monde’nin başlığında şöyle deniyor: “1915 yılındaki Ermeni soykırımı Max Kilimciyan’ın davasına egemen oldu.” Le Figaro’nun başlığında “Aix’te jüri önündeki Ermeni militanın duruşması tarih üzerine bir çatışmaya dönüştü. Soykırım anıları” deniliyor.

Fransız Televizyonu ise davadan önce olduğu gibi dava sonrasında ve karardan sonra da dün davayla Ermeni iddiaları arasında bağlantı kuran bu konuda, eski fotoğrafları

yayınlayan bir politika izlemeye devam etti. Bu arada, üç kanaldan yaptığı yayınlarda da *“Türkler her ne kadar, aksini iddia ediyorlarsa da, tarihçelerin büyük bir bölümü soykırımın vaki olduğu görüşündeler. Bazı Fransız belgeleri de bu durumu doğruluyor”* şeklindeki cümleleri, Kilimciyan davası ile ilgili haberlere ekledi. Televizyonun bunu yapmasının bir nedeni, davadan önceki 2 yayınında Türk görüşüne de çok kısa bir şekilde yer vermesi üzerine, bazı Ermeni örgütler tarafından, girişilen protesto eylemleriydi. Bu örgütler televizyona gönderdikleri mektuplar, açtıkları telefonlarla televizyon yöneticilerini şiddetle suçlamışlar ve tehdit etmişlerdi.

Basın açıklamalarıyla yürütülen bu kampanyada, televizyonun, *“Ermeni katliamının vaki olduğunu şüpheli bir hale getirdiği”* öne sürülüyordu. Televizyon yöneticilerinin belirttiğimiz cümleleri bu tehditlerin etkisi üzerine formüle ettikleri açıklanıyor.⁵⁸⁵

Vidal Naquet’in Yorumu

Bern Büyükelçimiz Türkmen’in duruşmadaki müdahil avukatı Alain Vidal Naquet, alınan kararın her şeye rağmen Kilimciyan’ın suçlu olduğunu saptanması demek olduğunu belirtti. Naquet, Türk gazetecileriyle görüşürken yaptığı yorumda, Ben Jüri’nin Kilimciyan’ı ateş eden kimse olarak kabul etmesini beklerdim. Tanıklar bence, yeteri kadar, açık konuştular. Ama Jüri, verileri yeterli bulmadı. Tabii takdir kendisine aittir. Ancak, Kilimciyan’ın suça araba vermek suretiyle iştirak ettiği saptandıktan sonra verilen ceza da, bu suça, *“Gene Jüri’nin Kilimciyan’ı bu şekilde suça iştirake verilecek cezanın en ağırı olmuştur”* dedi.

Vidal Naquet bu dururumun, davada Türkiye’nin ve tarihin yargılandığı yolundaki yorumları boşa çıkardığını söyleyerek, Mahkeme ve jüri *“1915 yılıyla ilgili uzun uzun anlatılan, iddiaları sadece not etmiş, bunların etkisi altında kalmış ve bunları hukuken bir hafifletici sebep saymamıştır”* dedi.⁵⁸⁶

2.2.194. Türkmen: Ermeni Propagandası Tiksindirici

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Dışişleri Bakanı İlter Türkmen Ermeni Terörist Kilimciyan’ın Fransa’da yargılanmasında, Jürinin çok ağır bir siyasi ve psikolojik baskı

⁵⁸⁵ Cumhuriyet, 25 Ocak 1982.

⁵⁸⁶ Cumhuriyet, 25 Ocak 1982.

altında tutturulduğunu belirtilerek, *“kin ve nefreti tahrik eden Ermeni propagandasının tiksinti verici niteliğini gün geçtikçe dünya kamuoyu tarafından anlaşılabacağına eminiz”* dedi.

Türkmen dün Bakanlığının Bütçesi Danışma Meclisi’nde ele alınırken yaptığı konuşmada, Türkiye’nin dış politikası Kıbrıs, NATO İttifakı, Avrupa Konseyi, AET, Ortadoğu ülkeleri ile ilişkileri ve Ermeni terörizmi ile ilgili bilgi verdi. Ermenilerin baskısı sonucu jüri’nin Kilimciyan’ı suçun faili değil, suçun ortağı olarak kabul ettiğini belirten Türkmen, *“sonuç, Jüri üzerindeki baskıyı aksettirmekte olup, suçla orantılı değildir. Bununla beraber suç ne olursa olsun, Ermeni terörü gerçeğin dünya kamuoyuna bir kez daha açıklaması bakımından davanın uyarıcı olması gerekir. Kin ve nefreti tahrik eden, Ermeni propagandasının tiksinti verici niteliğinin gittikçe dünya kamuoyu tarafından anlaşılabacağına eminiz”* dedi...⁵⁸⁷

2.2.195. Ermeni Teröristler Bu Kez de Amerika’da Saldırdılar

Los Angeles Başkonsolosumuz Katledildi

Los Angeles,(Ajanslar) - Türkiye’nin Los Angeles Başkonsolosu Kemal Arıkan dün, otomobilinde giderken bir trafik işaretinde durduğu sırada Ermeni teröristler tarafından açılan ateşle başından vurularak öldürüldü. Los Angeles Emniyet Müdürlüğü Yetkilileri, Kemal Arıkan’ın başından vurularak olay yerinde öldüğünü bildirdiler. Olaydan sonra Associates Press Ajansı’na telefon eden bir kişi cinayetin sorumluluğunu *“Ermeni katliamı Adalet Komandoları”* isimli bir örgüt adına üstlendi. Telefondaki kişi *“Los Angeles’teki bir Türk diplomatını az önce öldürmüş bulunuyoruz”* dedi.

Adı bilinmeyen bir kişi daha sonra içinde *“Bizim devrimci mücadelemiz 1975 yılında başlamıştır ve tek hedefimiz Türk diplomatları ile Türk kurumlarıdır.”* şeklinde tümceler bulunan bir teyp bandını dinletti. AP’ye göre bir polis yetkilisi cinayetin Los Angeles’in batısında *“Wilshire Boulevod”* Caddesi’nde gerçekleştirdiğini, olay yerine derhal iki ambulans gönderildiğini söyledi.

AP’ye göre Batı Los Angeles Dedektif Bürosu’nda çalışan ve adının açıklanmasını istemeyen bir kadın tanık olduğu olayı şöyle anlattı. *“Trafik işaretinden duran otomobile*

⁵⁸⁷ Cumhuriyet, 26 Ocak 1982.

iki beyaz adam yaklaştı. Birisi şoför mahalline doğru giderken diğeri de arka tarafa yöneldi. Bildiğim bu kadar.”

Bir başka görgü tanığı ise Arıkan'ın otomobilinin durduğu anda, arkasındaki otomobilden iki kişinin indiğini bunların 25'er yaşlarında iki beyaz erkek olduğunu ve birisinin beyaz gömlek, diğerrinin de kırmızı palto giymiş olduğunu da söyledi. Görgü tanığı Arıkan'ın otomobiline yaklaşan teröristlerden biri sağa diğerrinin de sola geçerek, otomobilde yalnız olan Konsolosumuza ateş etmeye başladıklarını ve daha sonra olay yerinden otomobilleri ile hızla uzaklaştıklarını bildirdi.

Diğerr bir tanık da, ateş kesilir kesilmez Arıkan'ın arabasına koştüğünü ve o sırada henüz yaşamakta olduğunu söyledi. Aynı tanık: *“Ancak Konsolos, ambulans yetişmeden bir iki dakika içinde öldü”* dedi.

Görevine giderken hunharca bir saldırı sonucu otomobilinde vurularak hayatını kaybeden Los Angeles Başkonsolosumuz Kemal Arıkan evli ve iki çocuk babasıydı. Arıkan, Los Angeles Başkonsolosluğu görevine 3 yıl önce başlamıştı. Los Angeles kentinin Vilshire bölgesinde bulunan konsolosluğumuza bundan bir buçuk ay kadar önce bir bombalı saldırı yapılmış, bu olayda ölen ya da yaralanan olmamıştı.

Amerika Dışışleri Bakan Vekili Stoessel, Türkiye'nin Los Angeles Başkonsolosu Kemal Arıkan'ın Ermeni teröristlerce şehit edilmesini, *“Galeyana getirici bir olay olarak gördüklerini”* bildirdi.

Anadolu Ajansı Muhabirinin aldığı bilgiye göre, ABD Dışışleri Bakan vekili Stessel, Kemal Arıkan'ın silahlı Ermeni çeteler tarafından şehit edildiğini öğrenince, Türkiye'nin Washington Büyükelçisi Şükrü Elekdağ'ı telefonla aradı. Stoessel, Büyükelçi Elekdağ'a: *“Hükümetinin olaydan duyduğu üzüntüyü”* bildirdi. ABD Dışışleri Bakan Vekili Stoessel: *“Hükümetinin olayı esef verici ve galeyana getirici olarak gördüğünü”* belirtti.

Stoessel, telefon görüşmesinde Büyükelçi Elekdağ'a: *“İnsanlık dışı cinayeti öğrenir öğrenmez, Başkonsolosun ailesinin, Başkonsolosluk mensuplarının korunması ve suçluların biran önce yakalanması için mümkün olan her şeyin yapılması konusunda yetkililere gereken talimatın verildiğini”* de kaydetti.⁵⁸⁸

⁵⁸⁸ Cumhuriyet, 29 Ocak 1982.

Yaşam Öyküsü

Ermeni teröristler tarafından şehit edilen Kemal Arıkan, 1927 yılında Çorum'un İskilip ilçesinde doğdu. Ankara Gazi Lisesi ve Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitiren Arıkan 1955 yılında Dışişleri Bakanlığı'na girdi. Arıkan 1957 yılında Prag Büyükelçiliği'nde ikinci kâtip, 1960 yılında Başkâtip olarak görev yaptı. 1964 yılında Türkiye'nin Chicago Başkonsolosluğu'nda birinci sınıf konsolos olarak görevlendirilen Arıkan, 1970'de Canberra Büyükelçiliği'nde müsteşar olarak çalıştı. Kemal Arıkan, 1973 yılında Sidney Başkonsolosluğu'na getirildi. 1976 -78 yılları arasında Ankara'da görev yaptı.⁵⁸⁹

2.2.196. Ermeni Patriği “Baskı” İddiasını Tepkiyle Karşıladı

Kalustyan: Ermeniler Türkiye’de Huzur İçinde

İstanbul Haber Servisi- Türkiye Ermenileri Patriği Şinortk Kalustyan ile Türkiye’deki Musevi cemaatinin Ruhani Lideri Hahambaşı Rav David Aseo, Avrupa Konseyi’nin Türkiye’deki azınlıklara baskı yapılıyor şeklindeki iddiasını tepkiyle karşıladıklarını açıkladılar. Kalustyan verdiği demeçte: “*Sayın Devlet Başkanımızın buyurdukları gibi Avrupa Konseyi’nin içişlerimize müdahaleyle hiçbir hakkı olmadığı gibi huzur içinde Türkiye’de yaşayan Türk Ermenilerini istismar etmeğe de asla hakları yoktur*” dedi.

Konseyin bu iddiasını üzüntüyle okuduklarını belirten Kalustyan şunları söyledi:

*“Her zaman ve her fırsatta tekrarladığımız gibi Türk Ermenileri bir Türk vatandaşı olarak Türkiye’de huzur içinde yaşamaktadırlar. Türk Ermenileri Hristiyan dinine bağlı olduklarından laik Türkiye Cumhuriyeti’ndeki her tür inanç hürriyeti içinde kiliselerimizde, dini bayramlarımızda serbestçe dini ayinlerimizi yapmaktayız.”*⁵⁹⁰

2.2.197. Sasunyan Hakkındaki Karar Bugüne Kaldı

Los Angeles, (AP)-Geçen perşembe günü Türkiye’nin Los Angeles Başkonsolosu Kemal Arıkan’ı öldürme suçlamasıyla tutuklanan Ermeni terörist Sasunyan dün olay mahallinde bulunan tanıklara gösterildi.

⁵⁸⁹ Cumhuriyet, 29 Ocak 1982.

⁵⁹⁰ Cumhuriyet, 2 Şubat 1982.

Polis Müdürü Cook, eyaletlere yaptığı açıklamada Sasunyan'ın kendisine benzeyen esmer ve onun gibi giyinmiş diğer genç adamlarla birlikte gösterildiği söylendi. Polis Memuru Cook, Eyalet Savcısı'nın bugün Sasunyan hakkında tutuklama kararı ya da serbest bırakma kararı vereceğini söyledi. Cook sözlerini şöyle sürdürdü: *“Tanıkların verdikleri ifadeleri alan müfettişlerimiz bu bilgileri Eyalet Savcılığına götürecektir. Savcılık da Sasunyan hakkında serbest bırakma ya da tutuklama kararı verecektir.”*

Polis Müdürü Sasunyan'ın anne ve babasının dün Polise verdikleri ifade de Sasunyan'ın konsolosumuzun öldürüldüğü saatte uyumakta olduklarını iddia ettiklerini söyledi. Cook, cinayet mahalline yakın yerde iki tabancanın bulunduğunu söyledi fakat tabancalarda parmak izleri bulunup bulunmadığı hakkında açıklama yapmaktan kaçındı.⁵⁹¹

2.2.198. Tutuklanan Sasunyan İçin İdam İstenecek

Haber Merkezi - Los Angeles'te Ermeni teröristlerce şehit edilen Los Angeles Başkonsolosu Kemal Arıkan için cuma günü Ankara'da devlet protokolüne göre bir tören yapılacak, bu arada olayla ilgili olarak tutuklanan Ermeni Sasunyan hakkında idam cezası isteneceği bildirildi.

Arıkan'ın cenazesi ABD yönetimince sağlanan özel bir uçakla perşembe akşamı ya da cuma sabahı yurda getirilecek. Cenaze törenine çok sayıda üst düzey yetkilinin katılması bekleniyor. Los Angeles Başkonsolosumuz için düzenlenecek tören Başbakanlık'tan başlayacak. Daha sonra Arıkan'ın cenazesi İstanbul'da toprağa verilecek.

Los Angeles polisi ise Harry Sasunyan'ın, Türkiye'nin Los Angeles Başkonsolosu Kemal Arıkan'ı öldürdüğüne işaret eden delilleri açıkladı. Sasunyan'ın evinde yapılan aramada kurşunların yanı sıra bir hedef tahtası bulundu. Ayrıca, Sasunyan'ın bir mağazadan tabanca satın aldığını gösteren makbuz ele geçirildi. Ancak tabanca, tüm aramalara karşın evde bulunamadı. Polis, Arıkan'ın öldürüldüğü yerde bulunan tabancalardan birisinin Sasunyan'a ait olabileceğini belirtiyor.

⁵⁹¹ Cumhuriyet, 2 Şubat 1982.

Sasunyan'ın evinde yapılan aramada, “*Ermeni Gençlik Federasyonu*” adlı yasadışı örgüte ait çok sayıda bildiri ve Los Angeles'dan Beyrut'a 16 Kasım 1981 tarihli bir uçak bileti de bulundu. Polis, Arıkan'ın öldürülmesi olayının sorumluluğunu üstlenen “*Ermeni soykırımı Adalet Komandoları*” adlı terör örgütünün merkezinin de Beyrut'da bulunduğu ve olayın sorumluluğunu Beyrut Assuciated Press bürosuna telefon ederek üstlendiklerini hatırlattı.

Gecen perşembe günü Los Angeles Başkonsolosu Kemal Arıkan'ın öldürülmesi olayı ile bağlantısı olduğu gerekçesiyle hafta sonunda gözaltına alınan 19 yaşındaki Ermeni dün, önce görgü tanıklarıyla yüzleştirildi. Sasunyan'ın görgü tanıklarınca teşhis edilmesinden sonra katil sanığı mahkemeye çıkarıldı. Kısa süren duruşma sırasında savcılık Sasunyan'ı resmen Arıkan'ı öldürmekle suçladı. Los Angeles savcılığı, ellerinde kuvvetli kanıtlar bulunduğunu ve Sasunyan için taammüden cinayet suçundan idam cezası isteneceğini kendisinin suçlu bulunması halinde ya ömür boyu hapse mahkûm edileceğini, ya da gaz odasında idam edileceğini duyurdu. Kaliforniya yasalarına göre, bir kişi, bir başkasını ırkı, dini ya da milliyeti nedeniyle öldürürse ölüm cezasına çarptırılabilir.

19 yaşındaki Hampig “*Harry*” Sasunyan ise sorgusu sırasında suçu kabul etmedi ve masum olduğunu iddia etti. Sasunyan'ın mahkemede kurşungeçirmez bir cam bölmeye yerleştirildiği ve beş dakika süren duruşma sırasında sakin olduğu gözlemlendi. Sasunyan'ın ailesi ise evlerinin önünde bulunan otomobili daha önce başkasına satmış olduklarını, cinayet sırasında Sasunyan'ın evde uyumakta olduğunu öne sürdü.

Mahkeme yargıcı Sam Nyerson, Sasunyan'ın 1 Nisan'da yapılacak olan duruşmaya dek tutuklu kalmasına ve kefaletle serbest bırakılamayacağına karar verdi.

Ailesi ile birlikte 5 yıl önce Lübnan'dan ABD'ye göç eden Harry Sasunyan Arıkan'ın şehit edilmesinden birkaç saat sonra, olay sırasında plakası saptanan bir otomobilin evinin önünde paketmiş olduğu gerekçesiyle, evinde yakalanmış ve gözaltına alınmıştı.

Bu arada cinayetin işlendiği yerde bulunan iki tabanca üzerinde parmak izleri bulunup bulunmadığı yolunda polisçe bir açıklama yapılmadı. Ancak polis yetkilileri, görgü tanıklarının olaya katılanlardan birinin kesin olarak Sasunyan olduğunu belirlediklerini kaydediyorlar. Polis görgü tanıklarının ifadelerinin davanın gidişatını

değiştirecek kadar önemli olduğunu belirtti. Polis yetkilileri diğer kişinin de aranmasının sürdüğünü sözlerine eklediler. Öte yandan, Avustralya Hükümeti'nin, 1980 yılında Sydney'de öldürülen Türkiye'nin Sydney Başkonsolosu Şarık Arıyak ile koruma görevlisi Engin Sever'in katilleri hakkında bilgi sunacaklara vermeyi taahhüt ettiği ödülü 100 bin Avustralya dolarından 250 bin Avusturalya dolarına (yaklaşık 30 milyon TL.) çıkardığı bildirildi.

Arıyak ile Sever'in öldürülmesi olayını *“Ermeni Soykırımı Adalet Komandoları”* adlı bir tedhiş örgütü üstlenmişti.

“Türk Dostu Amerikalılar”, Arıkan'ın öldürülmesini kınadılar. Türkiye'de görev yapmış asker ve sivil Amerikalılar tarafından kurulmuş olan *“Türk Dostu Amerikalılar Derneği”* nin yıllık toplantısında konuşan başkan emekli Albay Ropp *“Dalalet düşmüş caniler Amerika'nın en değerli müttefikinin başkonsolosunu katletmişlerdir”* dedi.

Türkiye'nin Paris Büyükelçisi Adnan Bulak geçen eylül ayında Paris Başkonsolosluğumuzu basan 4 Ermeni'ye siyasi suçlu muamelesi yapıldığına ilişkin iddialar üzerine Fransa Dışişleri Bakanlığı'na başvurdu, doğruluk derecesini sordu. Bir süre önce cezaevinde bulunan 4 Ermeni'ye siyasi statüye eşdeğerde haklar verildiği bildirilmişti. Sosyalist hükümetin işbaşına gelmesinden sonra Fransa'da siyasi statü hakkı kaldırılmıştı.⁵⁹²

2.2.199. Arıkan'ın Cenazesi Bugün Yurda Getiriliyor

Haber Merkezi - Geçen Perşembe günü Ermeni teröristlerce katledilen Los Angeles Başkonsolosumuz Kemal Arıkan'ın cenazesi bugün yurda getiriliyor. Arıkan için dün Hollywood İslam Merkezinde büyük bir cenaze töreni düzenlendi. Şehit konsolosun cenazesini götürecek olan ABD uçağının bugün saat 18'de Esenboğa Havaalanı'nda olması bekleniyor.

Öte yandan Federal Almanya Hükümeti Kemal Arıkan'ın öldürülmesini üzüntüyle karşıladığını açıkladı. Türkiye'deki Ermeni ve Musevi cemaatlerinden sonra Mardin Süryani Cemaati de yurt dışındaki Türk Temsilcilerine yapılan saldırıları protesto etti.

⁵⁹² Cumhuriyet, 3 Şubat 1982.

Baskı görmediklerini Türk toplumuyla olan kardeşlik bağlarının hiçbir güç tarafından bozulamayacağını bildirdi.⁵⁹³

2.2.200. Arıkan'ın İkinci Katil Sanığı Ölü Olarak Bulundu

Haber Merkezi-Ermeni teröristlerin geçtiğimiz hafta katlettiği Los Angeles Başkonsolosu Kemal Arıkan'ın cenazesi dün Türkiye'ye getirilirken, katil sanıklarından ikincisi olduğu sanılan Ermeni Nişan Bağdasaryan (39) da ölü olarak bulundu. Pasedana'da cesedi bulunan Bağdasaryan'ın, pazartesi günü tutuklanan Sasunyan'ın yeğeni olduğu bildiriliyor. Ermeni Bağdasaryan'ın nasıl öldürüldüğü konusunda henüz resmi bir açıklama yapılmadı, ancak Ermeni terör örgütleriyle ilgili olarak açıklamalarda bulunmasını önlemek amacıyla öldürüldüğü sanılıyor.

Bu arada Los Angeles Ermenileri FBI(Federel Tahkikat Bürosu)tarafından kendilerine cinayet nedeniyle ağır baskı yapıldığını öne sürerek, bir protesto gösterisi düzenlediler.

Arıkan'ın cenazesinin Türkiye'ye gönderilmesinden bir kaç saat sonra Ermeni Gençlik Federasyonu konsolosumuzun katledildiği yerin 600 metre kadar ötesinde bir gösteri düzenledi. AP'ye göre gösteride FBI'ın cinayeten sonra yörede Ermeni ailelerini rahatsız ettiği öne sürüldü. Gösteriye katılan katil sanığı Sasunyan'ın babası Maruak Sasunyan da elinde bir afişle yürüdü.

a.a.'ya göre, şehit k-Konsolosun cenazesi Türkiye'ye getirilmeden önce Los Angeles'de bir tören düzenlendi ve cenaze namazı kılındı. ABD Büyükelçimiz Şükrü Elekdağ Washington'dan Los Angeles'e uçarak Arıkan için yapılan dini törene katıldı. Törene yüzlerce Türk ve Müslüman da katıldı.

Arıkan'ın naaşı, daha sonra, Türkiye'ye gönderilmek üzere Los Angeles Havaalanı'na getirildi ve burada Birleşik Amerika Hükümeti'ne ait bir uçağa konarak Türkiye'ye gönderildi. Arıkan'ın cenazesini getiren uçak akşam Esenboğa Havaalanı'na indi. ABD hükümeti tarafından tahsis edilen bir uçakla getirilen Arıkan'ın cenazesini Dışişleri Bakanı İlter Türkmen ve bakanlık mensuplarıyla Arıkan'ın eşi, kızı ve yakınları karşıladı. Karşılamada ABD'nin Ankara Büyükelçisi Robert Staus Hupert de bulundu.

⁵⁹³ Cumhuriyet, 4 Şubat 1982.

Hupert, Arıkan'ın katledilmesinden duyduğu üzüntüyü belirtti. Reagan katillerin yargı önüne çıkarılması ve adaletin yerini bulması için hiçbir çabadan kaçınılmayacağı yolundaki sözlerini hatırlattı. Arıkan için bugün Başbakanlık önünde bir tören düzenlenecek. Törende Devlet Başkanı Kenan Evren ile Milli Güvenlik Konseyi üyeleri de temsil edilecek. Öğleyin Maltepe Camii'nde kılınacak namazdan sonra Arıkan'ın cenazesi İstanbul'a götürülecek ve yarın burada toprağa verilecek.⁵⁹⁴

2.2.201. Arıkan İçin Devlet Töreni Yapıldı

Türkmen: Katillerin Her Biri Adım Adım İzlenecektir

Ankara,(Cumhuriyet Bürosu)- Ermeni teröristlerce öldürülen Los Angeles Başkonsolosu Kemal Arıkan için dün devlet töreni yapıldı. Törende bir konuşma yapan Dışişleri Bakanı Türkmen *“Katillerin her biri adım adım izlenecektir”* dedi. Törene katılan MGK Genel Sekreteri Orgeneral Necdet Uruğ ile Başbakan Bülent Ulusu, Arkan'ın yakınlarına başsağlığı diledi.

Devlet töreni dün saat 11.30'da Başbakanlığın önünde başladı. Törene MGK Genel Sekreteri Orgeneral Necdet Uruğ, Başbakan Bülent Ulusu, Danışma Meclisi Başkanvekili Fenni İslimyeli, yüksek yargı organlarının yöneticileri, Bakanlar Kurulu Üyeleri, yüksek rütbeli subaylar, Danışma Meclisi Üyeleri, kent yöneticileri, Diyanet İşleri Başkanı ve çok sayıda diplomat katıldı. ABD' Büyükelçisi Strauss - Hupe törene erkenden gelerek Milli Savunma Bakanı Ümit Haluk Bayülken'in yanında yer aldı. Tören başlamadan önce Başbakan Bülent Ulusu, eşi ve kızının yanına giderek *“Başınız sağ olsun”* dedi.

Devlet Töreni Dışişleri Bakanı İlder Türkmen'in konuşmasıyla başladı. Türkmen bugüne kadar öldürülen Türk diplomatların katil ve katil sanıklarının adlarını tek tek sayarak bu adların unutulmayacağını söyledi ve *“elimizin katillerin yakasında olduğuna kimsenin şüphesi olmamalıdır. Bu katillerin her biri adım adım izlenerek ve layık oldukları cezaya çarptırılmaları için her zamankinden daha azimli ve ısrarlı davranılacaktır”* dedi.

Türkmen özetle şunları söyledi: *“Sabır - merhamet ve azim gösterdiğimiz takdirde bu mücadeleyi de kazanacağımızdan kimsenin şüphesi olmasın. Şimdiden bazı gelişmeler*

⁵⁹⁴ Cumhuriyet, 5 Şubat 1982.

var. Bundan 1-2 yıl öncesine kadar saldırıların failleri meçhul kalıyordu. Bugün ise şen'i cinayetleri kimlerin işlediğini, son saldırıları kimlerin yaptığını biliyoruz. Yanıkyan, Musereçyan, Yenikomşuyan, Kilimciyan, Zangoçyan, Basmacıyan, Sisilyan, Curfayan, Kozliyan ve Sasunyan isimlerini hafızamıza nakşettik. Bunlardan bazıları adalete teslim edilmişler, fakat suçları ile orantılı cezalara çarptırılmamışlardır. Bir kısmı serbest bırakılmıştır. Fakat Türk Milleti kendilerini unutmamıştır ve asla affetmeyecektir.

Diğer taraftan milletler arası terörizm ile mücadelede bütün ülkelerin işbirliği yapmaları gerektiği şuuru gittikçe kuvvetlenmektedir. Birleşik Amerika bunun en güzel örneğini kararlı davranışı ile vermiştir. Başta, Başkan Reagan olmak üzere Amerikalı resmi şahsiyetler, tereddütsüzce Los Angeles cinayetini takbih etmişlerdir. Amerikan makamları suçluların yakalanması ve adaletin tecellisi için en etkin tedbirleri almaktan geri kalmamışlardır. Birleşik Amerika Hükümetine ve bu davranışı ve aziz şehidimize gösterdiği saygı için teşekkürlerimizi sunarken bu tutumun diğere ülkelere örnek olmasını ve onları gafletlerinden kurtarmasını temenni ediyoruz.

Yabancı ülkelerdeki temsilcilerimizin korunması elbette birinci derecede bulundukları ülke makamlarının sorumluluğudur. Ne yazık ki bu sorumluluk diğer ülkelerce iyi idrak edilmemektedir. Ve ne yazık ki bazı ülkeler bu tedhişi körüklediğinde artık hiçbir şüphe olmayan ve Ermenileri kendisine alet eden propagandaya destek sağlamaya devam etmektedirler. Ermeni teröristlerin, dünyaya yayılmış Ermeni toplumlarını da tehdit ve baskı altında tutarak tedhişin sebebi imiş gibi göstermek istedikleri sözde intikam hisleri tarihi gerçeklerin sürekli ve metodlu bir şekilde tahrifinden başka bir şey değildir.

Bu asılsız iddialar tarafımızdan cevapsız bırakılmamaktadır. Ermeni propagandasının istinat ettirildiği "büyük yalan" mutlaka iflas edecektir. Ancak tarihi gerçeklerin anlaşılmasıyla bu tedhişin son bulacağı gibi bir inanca saplanacak kadar da saf da olduğumuz da kimsenin aklına gelmemektedir. Yurt içinde acısını çektiğimiz ve yeni kurtulduğumuz terör hareketleri bunu bize yeterli derecede göstermiştir. Şurası muhakkaktır ki fanatikleri ikna etmek mümkün değildir. Onlar ancak kendi yöntemlerinin dilinden anlamaktadırlar.

Milletimizin bu menfur saldırılar karşısındaki ağırbaşlı tutumu yanlış değerlendirilmemelidir. Elimizin katillerin yakasında olduğunda kimsenin şüphesi olmamalıdır. Bu katillerin her biri adım adım izlenecek ve layık oldukları cezaya çarptırılmaları için her zamankinden daha ısrarlı ve azimli davranılacaktır. Bu bütün şehitlerimizin ruhlarına karşı bir vicdan borcumuzdur." ⁵⁹⁵

Bugünde Yılmayacağız

⁵⁹⁵ Cumhuriyet, 6 Şubat 1982.

Türkmen'in konuşmasını tamamlamasından sonra Arkan'ın mesai arkadaşı maiyette başkonsolos Tansu Okandan bir konuşma yaptı. Türk diplomatlarını öldüren kurşunların Türkiye Cumhuriyeti'nin varlığını hedef aldığını söyleyen Okandan *“dış ülkelere Ermenileri emellerine alet etmek isteyen çevreler var”* dedi. Türkiye'nin yurt dışında temsil edilmesinin baltalanmak istediğini savunan Okandan *“tehdit edildik. Yılmadık bugün de yılmayacağız”* dedi. Arıkan'ın Los Angeles'teki çalışmalarını anlatan, Okandan *“Türkiye'yi hiç görmemiş Ermenilerin bir gün gerçekleri göreceğine inanırdı. Ermeni gençleri karşısına alıp ikna ya uğraşırdı. Los Angeles'teki Ermeni vatandaşlarımızın bayramlarını kutlamayı hiç ihmal etmezdi”* dedi.

Okandan'ın konuşmasından sonra Arıkan'ın naaşı askeri bir araca yerleştirilerek üstüne Devlet Başkanı Kenan Evren'in çelengi konuldu. Kortej cenaze marşı eşliğine Maltepe Camii'ne hareket etti, cenaze namazının kılınmasından sonra Arıkan'ın naaşı bugün toprağa verilmek üzere İstanbul'a getirildi.⁵⁹⁶

2.2.202. SBF, Prof. Shaw'ın Ermeni Sorularıyla İlgili Dersinin Engellemesini Kınadı

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Los Angeles'te California Üniversitesi Tarih Profesörlerinden Dr. Stanford J.Shaw'tan Ermeni sorunlarıyla ilgili derslerin basılması üzerine, Siyasal Bilgiler Fakültesi Kurulu, California Üniversitesi Rektörü Dr.Charles E.Young'a bir kınama mektubu gönderilmesini kararlaştırdı.

SBF'nin mektubu şöyle: *“Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi ve Basın Yayın Yüksek Okulu öğretim üyeleri olarak, Osmanlı tarihi konusunda önde gelen bir bilim adamı ve saygın bir araştırmacı olarak tanıdığımız Prof. Stanford J. Shaw'a yapılmakta olan baskılardan kaygı duyduğumuzu bildiririz.*

Prof. Shaw'a karşı yapılanlar, şiddete başvurulmamış olsa bile, en azından haksızlıktır. Bu baskılar, kamuya mal olmuş konuların ele alınışında, inandırma ve özgür tartışma yerine tehdit ve zorbalığa inanan örgütlü grupların eseri olarak görülmektedir. Sarsılmaz inancımız odur ki, üniversite üyelerinin görüşlerinin özgürce ifade etme haklarına karşı uygulanan ve bu görüşleri susturmayı amaçlayan bu tür baskılar, Akademik ve Demokratik ilkelere bütünüyle aykırıdır. Tarih okutmak, nasıl Prof. Shaw ile aynı görüşü

⁵⁹⁶ Cumhuriyet, 6 Şubat 1982.

paylaşmayanların hakkıysa Prof. Shaw'un da kutsal ve dokunulmaz akademik hakkıdır.

*Türkiye basınında yer alan bazı haberlerden, sizin, Kalifornia Üniversitesi Başkan'ı olarak, akademik özgürlüğe ve üniversite üyelerinin özerkliğine sahip çıktığınız anlaşılmaktadır. Prof Shaw ile birlikte, hangi görüşte olurlarsa olsunlar, tüm öğretim üyelerimizin doğru bildiklerinin doğru bildikleri biçimde öğretme hak ve özgürlüğüne sahip çıkacağız, bu hakkın çiğnenmemesi için gerekli önlemleri alacağız inancındayız.”*⁵⁹⁷

2.2.203. Kalutsyan: Arıkan'ın Öldürülmesini Nefretle Kınıyorum

Ankara, (ANKA) - Türkiye Ermenileri Patriği Şinork Kalutsyan, devlet başkanı Orgeneral Kenan Evren'e bir mesaj göndererek, Los Angeles başkonsolosu Kemal Arıkan'ın öldürülmesinden büyük üzüntü duyduklarını bildirdi.

Devlet başkanlığı Basın ve Halka İlişkiler Müşavirliği'nden verilen bilgiye göre Şinork Kalutsyan Başkan Evren'e gönderdiği mesaj şöyle: “*Dışişleri bakanlığının değerli mensuplarından Los Angeles Başkonsolosu Kemal Arıkan'ın menfur bir cinayet sonucu görevi başında şehit edilmesini, her Türk vatandaşı gibi tüm Türk Ermenileri derin bir üzüntüyle karşıladık. Bu menfur cinayeti nefretle kınıyoruz. Bu tür vahşet cinayet ve şiddet eylemlerinin her türlüüne karışmış bu tür alçakça işlenmiş cinayetler karşısında her zaman televizyon ve basın yoluyla Türk Ermeni Cemaati adına seslendiğimiz gibi tekrar tüm dünya uygar ülkelerini ve orada yaşayan Ermenileri bütün yasa dışı eylem ve cinayetlere karşı kararlı bir tutum izlemeye çağırıyoruz. Türk Ermenileri Kemal Arıkan'a Tanrı'dan rahmet dilerler, başta siz sayın devlet başkanınız aziz Türk milletimize ve Kemal Arıkan'ın kederli ailesine taziyelerimizi sunarız.”*⁵⁹⁸

2.2.204. Arıkan Toprağa Verildi

Ermeni teröristlerce şehit edilen Birleşik Amerika Devletleri Los Angeles Başkonsolosumuz Kemal Arıkan'ın cenazesi dün törenle Rumelihisarı Aşıyan Mezarlığı'nda toprağa verildi. Aşıyan Mezarlığı'ndaki törende Arıkan'ın eşi, oğlu, kızı ve yakınları ile Vali Nevzat Ayaz, ABD Ankara Büyükelçisi Hupe ve yabancı ülkelerin İstanbul başkonsolosları hazır bulundu.⁵⁹⁹

⁵⁹⁷ Cumhuriyet, 6 Şubat 1982.

⁵⁹⁸ Cumhuriyet, 6 Şubat 1982.

⁵⁹⁹ Cumhuriyet, 7 Şubat 1982.

2.2.205. Dünyadan Kısa Kısa

Federal Almanya’da yayınlanan “*Frankfurter Rundschau*” Gazetesi’nde yayımlanan bir yazıda Ermeni teröristlerin ardında Sovyetler Birliği’nin bulunabileceği ileri sürüldü. Akajans’ın bildirdiğine göre, yazıda Ermeni teröristlerin Fransa, Lübnan ve ABD’deki Sovyetler Birliği’nden gelmiş olan Ermenilerden oluştuğu belirtilerek, Sovyetler Birliği’nin Ermeni teröristlerini desteklediğine inanıldığı görüşüne yer verildi.⁶⁰⁰

2.2.206. Ermeni Terörünün Kaynağı Kurutulmalı

Ankara, (UBA) - Türkiye’nin Los Angeles Başkonsolosu Kenan Arıkan’ın Ermeni teröristler tarafından öldürülmesi, ABD Temsilciler Meclisi New York Temsilcisi Stephan Solarz, tarafından kınandı. Lolarz, 9 Şubat 1982 tarihinde ABD Kongresi’nde yaptığı konuşmada, Türk diplomatlarına karşı sürdürülen terör kampanyasının durdurulmasını istedi.

Kemal Arıkan’ın öldürülmesi ile terörizmin iğrenç yüzünü bir kez daha gösterildiğini kaydeden Solarz, Reagan yönetimini, ABD’de bulunan Türk diplomatları ve ailelerinin hayatlarını korumak için her türlü önlemi almaya davet etti. Amerikan topraklarında faaliyet gösteren tüm Ermeni terör örgütlerinin kaynağının kurtulması gerektiğini söyledi. Bu arada, 8 Şubat 1982 tarihinde ABD Senatosu’nda konuşan Güney Carolina Senatörü Sirgh Thurmond, Ermeni cinayetlerinin yeniden ABD topraklarına dönmüş olmasının trajik bir gelişme olduğunu kaydetti.⁶⁰¹

2.2.207. Reagan Ermeni Terörünü Kınadı

Washington, (a.a.) - Washington’daki yabancı diplomatların bir kısmına Beyaz Saray’da bir yemek veren Birleşik Amerika Başkanı Ronald Reagan, yaptığı konuşmada, “*diplomatlara karşı yöneltilen terörist saldırılar insanlığa karşı yöneltilmiş demektir ve hiçbir zaman, hiçbir yerde afedilmeyeceklerdir*” dedi.

⁶⁰⁰ Cumhuriyet, 8 Şubat 1982.

⁶⁰¹ Cumhuriyet, 12 Şubat 1982.

Bu arada ABD Senatosu da dünkü oturumunda, Kemal Arıkan'ın Ermeni teröristlerce şehit edilmesini kınayan bir karar tasarısını kabul etti. Diplomatik gözlemciler, ABD Kongresi'nde ilk kez Ermeni tedhişini kınayan bir kararın çıkmasına dikkat çektiler.⁶⁰²

2.2.208. Devlet Başkanı, Azınlık Liderlerini Kabul Etti

“Ermenilerden Cinayetlerin Öcünü Almayı Hiçbir Zaman Düşünmedik”

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Devlet Başkanı Kenan Evren Hahambaşı David Aseo ile Ermeni Patriği Şinork Kalustyan başkanlığındaki heyetleri ayrı ayrı kabul etti. Evren, Ermeni cemaatini kabul sırasında yaptığı konuşmada “*Menfur cinayetlerin öcünü, Türkiye’deki Ermeni vatandaşlarımızdan almayı hiçbir zaman düşünmedik*” dedi. Süryanilerin İstanbul cemaati Ruhani Reisi de Devlet Başkanına bir mesaj göndererek, Avrupa Konseyi’nde Türkiye’deki azınlıklara baskı yapıldığı yolundaki iddiaları yalanladı. Devlet Başkanı Evren dün ilk olarak Hahambaşı Devid Aseo başkanlığındaki Türk Musevileri cemaati heyetini Çankaya Köşkü’nde kabul etti.

Evren kabul sırasında yaptığı konuşmada, 12 Eylül’den sonra sözde bazı dostlarımızın Türkiye’de bulunan dini azınlıkların hürriyetlerinin ve haklarının tam verilmediğini baskı altında tutulduğu şeklinde bir karar aldıklarını hatırlatarak şunları söyledi: “*Buna zatiâlinizin tepkisini gazetelerde okudum. Türkler tarih boyunca toprakları üzerinde yaşayanlara ayrıcalık tanımıştır. Fatih Sultan Mehmet zamanından beri bu böyle olmuştur. Bilhassa dini ayrılıklara hürmet gösterilmiş, diğer dinden olan vatandaşlarımız da aynen diğer vatandaşlarımız gibi muameleye tabi tutulmuşlardır. Ama son zamanlarda bu konuyu istismar etmek isteyenler çıkmıştır.*

Şu da muhakkak ki, Avrupa’da bize düşman olan çok kimse var. Fakat dostlarımız düşmanlarımızdan çok daha fazladır. Bunu da biliyoruz. Bunların hepsi kaybolacaktır zamanla. Fakat bunlardan fayda umanlar zaman zaman böyle şeyleri ortaya atabileceklerdir. Biz sağlam durdukça birbirimize bağlı kaldıkça bunların etkisi olmayacaktır.

Devlet Başkanı Evren daha sonra Türk Ermeni Cemaati Patriği Şinork Kalustyan’ın başkanlığındaki heyeti kabul etti. Evren konuşmasında, tüm Türk vatandaşları gibi Ermeni vatandaşlarının da 12 Eylül hareketini desteklediklerini bildirdiğini kaydetti. “Biz Türk toprakları üzerinde yaşayan

⁶⁰² Cumhuriyet, 13 Şubat 1982.

Türk vatandaşı olarak kabul ettiğimiz herkese dini ayırımı yapmadan aynı muameleyi yapmışızdır. Bundan sonra da yapmaya devam edeceğiz” dedi. Evren şöyle konuştu: “Tarihi tahrif edecek gençleri yanlış bilgilerle techiz ederek, bazı kişileri bun alet etmek suretiyle Türk diplomatlarına karşı dünya çapında girişilen bu menfur cinayetleri, sizlerin de tasvip etmediğinizi ben zaten biliyorum.

Biz dışarıda yapılan bu gibi menfur cinayetlerin öcünü buradaki Ermeni vatandaşlarımızdan almayı hiçbir zaman hatırımızdan geçirmedik. Hiçbir Türk vatandaşı bunu zaten düşünmemiştir. Çünkü biz artık, kaynaşmış, kitle olmuşuz. Bu bakımdan Türkiye içerisindeki Ermeni vatandaşlarımıza karşı böyle bir hareket hiçbir zaman düşünmedik. Ancak yurt dışındaki bu gibi bilgilerle techiz edilen bu Ermenilerin doğru yola getirilmesi için dış ülkelerin çaba sarfetmesini arzuluyoruz. Ancak, o suretle anlar o yanlışlarını anlayabilirler.

Bazı şeylerin hıncını seneler seneler sonra almaya kalkarsak: 1.Cihan Harbinden evvel, 2. Cihan Harbi esnasında neler olduğunu biliyoruz. O zaman bütün milletlerin birbirlerinin boğazına sarılması lazım. Bunlar tarihe mal edilir, tarihin sayfaları arasında kalır. Ama bundan menfaat uman bazı dış güçler, bunları alet olarak kullanıyorlar. Bunların önlenmesi için çaba sarf ediyoruz. Ümit ediyoruz ki, zaman bunu hal edecektir.”

Türk Ermeni Cemaati Patriği Şinorrk Kalutsyan ise, 12 Eylül hareketinin zamanında yapıldığını, ülkede huzur ve sükûnun sağlandığını belirterek, Türk diplomatlarına karşı yurt dışında işlenen cinayetler karşısında büyük üzüntü duyduklarını kaydetti. Ve “*Şu hususu da minnettarlıkla belirtelim ki, bunca yıldır dışarıda vuku bulan ve her defasında Ermeni örgütlerine atfedilen elim hadiselerden ötürü Türkiye’deki Ermenilere gerek devlet mercileri, gerekse İslam vatandaşları tarafından hiçbir surette kem gözle bakılmamıştır”* dedi.⁶⁰³

2.2.209. Sasunyan’ın Kardeşi de Tutuklandı

(AP) - Los Angeles Başkonsolosu Kemal Arıkan’ı şehit eden Ermeni terörist Harry Sasunyan’ın kardeşi Harout Sasunyan’da Arıkan’ın evini 1980 Ekim ayında bombalamaktan tutuklandı. 20 yaşındaki Harout Sasunyan, geçen salı günü Los Angeles’ta yargıç önüne çıkarıldı. Ermeni militan, yangın çıkartmak ve tahrip maddesi bulundurmakla suçlanıyor. Harout Sasunyan’ın 1 milyar dolar kefaletle serbest bırakılabileceği açıklandı.⁶⁰⁴

⁶⁰³ Cumhuriyet, 13 Şubat 1982.

⁶⁰⁴ Cumhuriyet, 18 Şubat 1982.

2.2.210. Arıkan'ın 2.Katili Ermeni Saptandı

Los Angeles, (a.a) - Los Angeles Başkonsolosu Kemal Arıkan'ın ölümüyle sonuçlanan 28 Ocaktaki saldırıya katılan ikinci kişinin Kirikor Saliba adlı Ermeni militanı olduğu saptandı. Los Angeles polis yetkililerinden Marvin Enquist, soruşturma yargıcına verdiği ifadede, olay sırasında çekilen bir dizi fotoğraftan söz etti ve fotoğraflarda Kirikor Saliba'nın görüldüğünü belirtti. Pasadeda Eyaleti'nde oturduğu belirlenen 21 yaşındaki Saliba'nın en az üç görgü tanığınca saptandığını da söyleyen dedektif, sanığın arandığını vurguladı. Enquist, yazılı ifadesinde de saldırı sırasında kullanılan otomobilin, cinayet suçuyla gözaltında bulunan 19 yaşındaki Harry Sasunyan'ın evine götürdüğünü belirtti.

Bu arada Arıkan'ın evini 6 Ekim 1980 günü bombalamaktan sanık Harry Sasunyan'ın 20 yaşındaki ağabeyi Harout Sasunyan, önceki gün kefaletle salıvermişti. 27 Nisan günü ilk duruşması yapılacak olan Harry Sasunyan için savcı Steven Trott 1 milyon dolar kefalet istemiş, ancak yargıç Terry Hatter bu miktarı fazla bularak 100.000 dolara hükmetmişti.⁶⁰⁵

2.2.211. Ermeni Din Görevlisi 1 Yıl 4 Aya Mahkûm Oldu

İstanbul Haber Servis-Paris Büyükelçiliğimiz basılması sırandan ASALA militanlarının rehinelere karşı Türkiye'den istedikleri Hırant Küçükgüzelyan Sıkıyönetim 3 Numaralı Askeri Mahkemesi'nde 1 yıl 4 ay hapse mahkûm edildi.

Anayasanın tanıdığı kamu haklarını, ırk mülhazası ile kısmen ve ya tamamen kaldırmayı hedef tutan ve milli duyguları yok ederek zayıflatmak için propaganda suçuyla mahkûm olan sanık, Gedikpaşa Ermeni Protestan Kilisesi'nde çalışıyordu. Sanık 25 Mart -11 Aralık 1981 tarihleri arasında tutuklu kalmıştı. Küçükgüzelyan, savunmasında hakkındaki suçlamaları reddetti, ülkeye karşı zararlı faaliyetlerinin olmadığını söyledi.⁶⁰⁶

2.2.212. Economist, Yine Ermeni İddialarına Yer Verdi

Londra - Ahmet Tan bildiriyor; İngilizlerin ünlü Economist Dergisi başından beri Ermeni teröristlerinin Türk diplomatlarına yönelen silahlı saldırıları konusunda ilginç bir

⁶⁰⁵ Cumhuriyet, 27 Şubat 1982.

⁶⁰⁶ Cumhuriyet, 27 Şubat 1982.

“*Tarafsızlık*” ilkesi izlemektedir. Ermeni cinayetlerinden sonraki haberlerde “*Olayın perde arkası ile ilgili tarihi*” aydınlatıcı bilgi verirken derginin tutumu, üslubu, Batı basın organlarının “tipik” yaklaşımını sergiliyor.

Dergi ayrıca “*Ermeni okuyucu mektupları*” konusundaki tutumu bakımından da burada taraflı durumunu sürdürerek, Türk diplomatları belli Ermeni terörist gruplarının hedefi olmaya devam edecektir. “*Türünden sözlerin, masum okuyucu görüşü mü yoksa Dergi aracılığı ile terörist Ermenilere yüreklendirme mesajı mı*” ya da “*Türkiye’ye, Türk diplomatlarına gözdağı mı*” olduğu üzerinde durulması gerekir.

Papazian’ın Economist aracılığı ile yaptığı ilan şöyle: “*Batı ülkeleri Türk Hükümeti’ne baskı yaparak 1915’da Ermenileri soykırımından geçirdiğini kabul ettirebilir. (Hitler’in Yahudilere yaptıkları ile ilgili) Willy Brondt’in Polonya’da yaptığı gibi, Türkler de bir Ermeni Anıtı’nın ayakları dibine, üzerinde “Özür dilediklerini belirten bir çelenk koyabilirler.*”

Papazian, Türkler böyle bir şey yaparlarsa, bir anlamda garanti bile veriyor: “*Böylece diplomatlara yönelik terörist eylemlerin*” önemli ölçüde ortadan kalkabileceğini ifade ediyor. Ama hemen ardından da ekliyor: “*Eğer Türkler Osmanlılardan devraldıkları cürümlerini inkâr etmeyi sürdürürlerse, diplomatlar hedef olmaya devam eder.*”

Papazian’ın Economist aracılığı ile duyurduğu öteki noktalar ise şöyle:

- Altı kadar Ermeni terörist grubu var. Bunlar seçilmiş Türk diplomatlarını öldürüyor. Ancak, (Olabilirdiği ölçüde) aile bireylerini öldürmekten kaçınıyorlar.

- Bu grupların yaptıklarını tüm Ermeniler onaylamıyorlar. Birçok Ermeni havayolu binalarına bomba konmasına karşıdır. Ancak bu gibi olayların bazısını, Türkler ve Türk yanlısı örgütler, Ermenileri karalamak için yaratıyorlar.

- Altmış yıldır, Ermeniler çok uygar bir biçimde hareket ettiler. Kitap ve dergilerle uğramış oldukları züllümü anlatmaya çalıştılar. Ama olmadı...

- Eğer Batı ülkeleri, 1915’de yaptığı soykırım nedeni ile Türkiye’yi cezalandırırsa, ya da hiç değilse, lanetlese idi, daha sonra da, çekineceği için, Hitler de Yahudileri kesmezdi.

Papazian Batı'nın Ermenilere destek olmadığından yakınıyor. Ama Paris'te oturduğu yerden, Londra'ya bir mektup atıyor. İçine sap saman, yalan dolan tehdit dolduruyor. Ve bu mektubu. *“Dünyanın beş kıtasında okunan”* derginin ikinci sayfasında yayınlanıyor. Batı ne yapsın yani? Cinayet işleyen Ermenileri yakalamıyor, yakalananları serbest bırakıyor, alanlara Ermeni adları veriyor, anıtlar dikeyyor. Daha ne yapsın... Daha fazla ağlaşmak fazla bir şey sağlamayabilir. Üstelik *“Nankör”* lafını Ermenilerle Türklerin bildiği kadar, Batılılar da biliyorlar.

Papazian umutsuz falan değil, aslında *“Mektubun”* görevi umut verip yüreklendirmek *“kendi okuyucusuna”*; bunun için soru işaretli bir de mesaj veriyor: *“Batı, Filistin Kurtuluş Örgütü'nün sesine kulak vermek ve sonunda Birleşmiş Milletlerde bir koltuk ayırmak zorunda kalmadı mı?”*

Papazian, *“terörizmin erdemlerini”* mi dile getirmek istiyor, eli silahlı soydaşlarına *“devam aslanlarım”* mı demek istiyor, yoksa uluslararası siyaset pratiğinden örnek olay mı aktarmak istiyor, pek belli değil... Economist gecen aybaşında, *“Ermeni terörizmini”* kınayan bir yazıya yer vererek, ilk kez baştan beri sürdürdüğü ilginç *“tarafsızlık”* pozisyonundan ayrıldığı vazgeçtiği izlenimi uyandırmıştı. Gerçekten de son sayıda, İstanbul'dan bir Türk okuyucunun yayınlanan mektubu, derginin söz konusu yazısına teşekkür ediyordu. Ancak, Economist, Papazian'ın mektubu ile *“terörcü”* mesajlara, *“hoparlörlük”* etmek durumuna yeniden düşmüş bulunuyor.⁶⁰⁷

2.2.213. Observer: Ermeni TeröristlerİRA, FHKC ve ETA'yla Bağlantılı

Londra - Ahmet Tan bildiriyor; Ermeni Gizli Ordusu'nun Filistin Kurtuluşu Halk Cephesi, İrlanda Cumhuriyet Ordusu (IRA), Bask Bağımsızlık Harekâtı (ETA) ile ilişki içinde olduğu öne sürüldü. Fransa, İspanya ve Lübnan'da Ermeni terörizmi ile ilgili kapsamlı bir araştırma yapan bu arada ilgili örgütlerin üyeleri ile *“Gözleri bağlı”* görüşmeler yapan tanınmış bir İspanyol gazetecinin bulgularını aktaran Observer Gazetesi, gazetecinin Ermeni teröristlerinin attığı bomba ile sakat kalmış olduğunu da belirtiyor. Gazetenin Beyrut çıkışlı haberinde gazeteci Jose Lopez'n bundan 15 ay önce Madrid'te eşi ile sinemaya giderken patlayan bir bombayı gazetesine haber olarak ulaştırmak istediği telefon kulübesine yaklaştığı sırada ikinci bir bombanın patladığı ve

⁶⁰⁷ Cumhuriyet, 15 Mart 1982.

Lopez'ın bacağından ağır yara aldığı, daha sonra bombanın Ermeni teröristlerce atıldığı anlaşıldığı kaydediliyor.

İspanyol gazeteci yedi ayrı ameliyat geçirdiği halde sakatlığı düzeltilemiyor. Lopez, *“Kendisini sakat bırakan örgütü”*, araştırmaya hem kişisel, hem de mesleki merak yüzünden karar verdiğini söylüyor. İspanyol Pueblo Gazetesi'nde görevli Lopez araştırmalarına Paris'te Fresnes Cezaevi'nde yatan bir Ermeni teröristi ile uzun bir görüşme yaparak başlıyor. Tekerlekli sakat sandalyesi ile yürüttüğü soruşturmaları Lopez'i Beyrut'a gitmeye zorluyor.

İspanyol gazeteci uluslararası terör örgütleri ağının odak yeri olan Beyrut'ta uzun süre incelemecilerine devam ediyor. Yaptığı tespitler Ermeni Gizli Ordusu ile George Habbaş'ın Filistin Halk Kurtuluş Cephesi'nin bağları olduğunu burada İRA ve İspanya'daki ETA hareketiyle de Ermenilerin ilişki içinde bulunduklarını gösteriyor.

En son on gün kadar önce bir Arjantinli fotoğrafçı ile birlikte gözlerinin bağlanmasına razı olarak Beyrut'un iki saat dışında bir yere giden Lopez burada Ermeni terörist örgütü üyeleri ile buluşturuldu. İki erkek, biri kadın üç kişi kendisi ile tanıştırıldı. Bunlar Madrit'te kendisini sakat bırakan bir kadının da ölümüne yol açan bombayı atan Ermenilerdi. Jose Lopez tröstlere yaralarını gösterdi. Bombanın bir kadını öldürdüğünü anlattı. Terörist Ermeniler, Lopez'in sakatlığından ne üzüntü duyduklarını ne de özür dilediklerini belirten bir davranışta bulunmadılar. Yalnız bunun bir *“Savaş”* bir ihtilal olduğunu söylemekle yetindiler.

Gazeteci Lopez'in bu arada Cenevre'de Türk diplomatları için bomba hazırlarken erken patlama sonugözleri kör olan Ara Yenikomeçyan'la da görüştü. Gözü görmeyen teröristin sakat sandalyesinde yaşayan İspanyol gazeteciye *“ikimizde bu davanın kurbanlarıyız”* dediği belirtiliyor.⁶⁰⁸

2.2.214. Ermeni Terörü Sürüyor

ABD'de Cambridge Fahri Başkonsolosluğumuz Bombalandı

Cambridge, Massachusetts, (a.a.a) - ABD'nin Massachusetts Eyaletinde Cambridge'deki Türkiye Fahri Başkonsolosu'nun bürosu gece bombalandı. Polis

⁶⁰⁸ Cumhuriyet, 18 Mart 1982.

karakolundan 500 metre uzaklıkta meydana gelen patlama olayında ölen ya da yaralanan olmadı. Amerikan vatandaşı olan Fahri Başkonsolos Orhan Gündüz'ün oğlu Ferdi Gündüz, United Press International Haber Ajansı'nın New York bürosuna telefon eden bir kişinin olayın sorumluluğunu üstlendiğini polisin kendisine bildirdiğini söyledi. UPI Ajansı'na telefon eden kimliği belirlenmeyen kişi, "*Ermeni İntikam Komandoları*" adlı örgütü temsil ettiğini söyledi.

Robert Murphy adlı bir yetkili, soruşturmaya Federal Soruşturma Bürosu (FBI)'nin da katıldığını açıkladı. Polis Yetkilisi Bongiorno, patlamanın oldukça şiddetli olduğunu belirterek Cambridge'nin merkezindeki hediyelik eşya dükkânının bulunduğu binanın büyük hasar gördüğünü söyledi. Binadan sadece 500 metre uzaklıkta olduklarını kaydeden Bongiorno, "*Patlamanın titreşimlerini biz bile hissettik*" dedi.

Yerel saatle 19.45'de meydana gelen patlama sırasında dükkânda kimsenin bulunmadığını bildirdi. Ferdi Gündüz, babasının mağazadan dün akşam 17.30 sıralarında çıktığını söyledi. Ferdi Gündüz, gazetecilerle konuşurken, "*Daha önce de tehditler aldık, yıllardır bu böyle sürüp gidiyor*" diyerek, son tehdidi ne zaman aldıklarını hatırlamadığını kaydetti. Ferdi Gündüz, Ermeni gruplarının zaman zaman Konsolosluk önünde gösteriler yaptıklarını belirtti.

Orhan Gündüz, 10 yıldır Türkiye'nin Fahri Başkonsolosluğu'nu yapıyordu. Bombalama olayı üzerine Washington Büyükelçiliği, yerel makamlar ve Dışişleri Bakanlığı nezdinde girişimde bulunarak, bu tür saldırılara karşı gerekli önlemlerin bir an önce alınmasını istedi. Dışişleri Bakanlığı Enformasyon Dairesi yetkililerine göre, ABD'li yetkililer, konu üzerinde titizlikle duracaklarını söylediler.⁶⁰⁹

2.2.215. FBI Uyardı: Ermenilerin Yeni Hedefi: Washhington

Washington, (ANKA) - Türkiye'nin Los Angeles Başkonsolosu Kemal Arıkan'ın öldürülmesinde ve Boston'daki Fahri Konsolosluk binası önüne patlayıcı atılmasından sonra Ermeni teröristlerin ABD'deki Türk elçilik mensuplarına karşı yeni kanlı eylemlere girişilebileceğinden endişe ediliyor. Federal Soruşturma Bürosu (FBI) tarafından Türkiye'nin Washington Büyükelçiliği'ne gönderilen bir yazıda, Ermeni teröristlerin

⁶⁰⁹ Cumhuriyet, 24 Mart 1982.

bundan sonraki hedeflerinin Washington olacağı yolundaki bir istihbarata yer verildiği bildiriliyor.

Öte yandan, Türkiye'nin Los Angeles Başkonsolosluğu'nun bulunduğu binanın Ermeni teröristler tarafından sürekli tehdit altında bulundurulması nedeniyle, bina sahibinin Türk Konsolosluğu'nun binayı tahliye etmesini istediği öğrenildi. Los Angeles'in Beverly Hills'te bir işhanında bulunan Konsolosluğun bombalama ve silahlı saldırı tehdidi altında bulunmasını gerekçe gösteren bina sahibi Türk Konsolosluğunun tahliye etmesini istedi.

Türkiye'nin Washington Büyükelçisi Şükrü Elekdağ'ın ABD Dışişleri Bakanlığı'na resmi bir yazı göndererek Washington'da çeşitli binalara dağılmış olan müşavirliklerin çevresinde güvenlik önlemlerinin pekiştirilmesini istediği kaydedildi.

Bu arada Türkiye'nin Los Angeles Başkonsolosu Kemal Arıkan'ı öldürmekten sanık Hamping ve Horut Sasunyan'ların savunması için kurulan fonda 47 bin dolardan fazla para toplandığı bildirildi. *"Ermenian Weekly"* Dergisi'nin haberine göre, savunma komitesinin muhasibi Agop Dakessian fonda 250 bin dolar toplamayı amaçladıklarını söyledi. Tüm Ermenilere yardım için çağrıda bulunduklarını hatırlatan Dekessian, Los Angeles civarındaki önemli Ermeni kuruluşlarını bir toplantıya çağırdıklarını belirtti. Toplantıda iki Ermeni kardeşi savunma planları ele alınıyor.

Washington Basın Müşavirliğince Türkiye'nin Boston Fahri Konsolosluğu'na yöneltilen saldırıyla ilgili olarak yapılan açıklamada, Ermeni teröristlerin ABD içinde şebekelerini geliştirdikleri ve caniyane saldırılarını sürdürdükleri bildirildi. Açıklamada, *"ASALA"* adlı örgütün daha önce Avrupa ve Avustralya'da Türk diplomatlarının öldürülmesi olayına da karıştığı belirtilerek: *"Bu ve son zamanlarda meydana gelen öteki terörist eylemler, hür dünya toplumlarının fikirlerini saptırmak ve zayıflatmayı amaçlayan büyük bir planın parçasıdır"* denildi.

Açıklamada, Boston Fahri Konsolosluğu'na yapılan saldırının ABD kamuoyunca kınanması da istendi. Öte yandan, olaydan sonra UPI Ajansı'na telefon eden bir kadın olayın sorumluluğunu, (Ermeni Soykırımının Adaleti Komandoları) adlı örgütün üstlendiğini haber verdi.⁶¹⁰

⁶¹⁰ Cumhuriyet, 25 Mart 1982.

2.2.216. Sasunyan'ın Yargılanması 5 Mayıs'a Ertelendi

Dış Haber Servisi - Türkiye'nin Los Angeles Başkonsolosu Kemal Arıkan'ın katil sanığı olarak tutuklanan Ermeni terörist Sasunyan'ın ön duruşmasına dün başlandı. Dünkü duruşma 5 dakika sürdü. Ermeni teröristin savunma avukatlarının isteği üzerine duruşma 5 Mayıs'a ertelendi.

Arıkan,28 Ağustos akşamı arabasıyla evinden ayrıldıktan kısa süre sonra bir trafik ışığı önünde iki Ermeni teröristin açtığı ateş sonucu şehit olmuştu. Olayla ilgili Ermeni terörist Sasunyan tutuklanmıştı.⁶¹¹

2.2.217. Kalutsyan: Ermeniler Baskı Altında Değil

İstanbul Haber Servisi- Türkiye Ermenileri Patriği Şinork Kalutsyan dün Vali Nevzat Ayaz'ı makamında ziyaret etti. Son zamanlarda dış ülkelerde Türkiye'deki Ermenilerin baskı altında oldukları yolunda propagandaların asılsız olduğunu söyledi.

Kalutsyan, Ermeni Cemaati olarak bütün dini vecibelerini yerine getirdiklerini kaydetti, “ *Her yönde bize karşı gösterdikleri sevgi ve iyi niyetlere tam bir hürriyet içerisinde yaşadığımızı bildirmeye, teşekkür etmeye geldik*” dedi.

Vali Ayaz da Türk Devleti Türk milletinin bugüne kadar olduğu gibi bundan sonra da Ermeni vatandaşlarına sevgilerini devam ettireceğini söylemiştir. Vali Nevzat Ayaz “*Esasen Türk vatandaşı olan herkes Türk'tür. Türk vatandaşları ile birlikte her türlü haklardan yararlanarak yaşantılarını devam ettirecektir. Bu konudaki güzel duygularınızı devlet büyüklerimize iletteğim*” dedi.

Patrik Kalutsyan'ın ziyareti sırasında Dr. Garabet Arman da hazır bulundu.⁶¹²

2.2.218. Türkiye'nin Tanıtımında Skandal

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Türk özel sektörü tarafından dünyaca ün “Newsweek” Dergisi'nde bastırılan Türkiye konulu özel reklam bölümünce, Türkiye ile ilgili gerçekler saptırılarak, bazı konularda ciddi bilgi yanlışları yapıldı.

⁶¹¹ Cumhuriyet, 2 Nisan 1982.

⁶¹² Cumhuriyet, 6 Nisan 1982.

“Newsweek” in 5 Nisan tarihli son sayısında yayımlanan reklam bölümünde çıkan imzasız bir yazıda “Rus Ermenistan’ının 1918’de Türkler tarafından istilasında 1,5 milyon Ermeni’nin öldürüldüğü” öne sürüldü...⁶¹³

Ermeni Sorunu

Türkleri haklı olarak öfkeye sevk eden bir başka yanlış anlaşılma konusu da yurt dışında görevli Türk diplomatlarının Ermeni teröristlerinin saldırılarına hedef olmalarıdır.

Türkiye 1915 - 1916 yıllarında Osmanlı hükümetinin Pan Türkist emellerinin önünde duran Ermenileri ortadan kaldırmaya girişmesini kabul etmeyi kabullenmeyi güç buluyor.

“Türk milletinin yaşamda kalış kitabının İngiliz yazarı Cristopher Walker, 1918’de Rus Ermenistan’ındaki Türk istilası sırasında 1,5 milyon Ermeni’nin öldürüldüğüne inanıyor” Ancak, 65 yıl önceki olay bir olay bugün Türk diplomatlarının öldürülmelerini haklı gösteremez. Edinilen bilgiye göre, “Newsweek” te Türkiye’yi tanıtmak amacıyla parayla bastırılan söz konusu yazının yayımı üzerinde ilgili makamlarca soruşturma başlatıldı. Yetkililer, “yazının ne şekilde hazırlandığı ve nasıl olup ta yayımlandığının araştırılmasını” bildirdiler.⁶¹⁴

2.2.219. Ottawa’daki Saldırıyı “ASALA” Üstlendi

Haber Merkezi- Türkiye’nin Ottawa Büyükelçiliği Müşaviri Kani Güngör’e yapılan silahlı saldırıyı Ermeni tedhiş örgütü ASALA üstlendi. Amerikan Haber Ajansı UPI ve AP ile İngiliz Haber Ajansı Reuters’in Beyrut’taki bürolarına telefon eden kişi, Türkiye’nin Ottawa Büyükelçiliği Ticaret Müşaviri Kani Güngör’e ASALA üyelerinden birinin saldırdığını söyledi. Aynı kişi, Kanada Hükümeti’nin bu olaydan dolayı Kanada’daki Ermenilere baskı uygulaması halinde misillemede bulunacağı tehdidinde de bulundu.

Perşembe sabahı evinden işine gitmek üzere garaja indiği sırada silahlı saldırıya uğrayan Kani Güngör’ün sağlık durumunda düzelme görüldüğü ancak durumunun henüz ciddiyetini koruduğu bildiriliyor. Ottawa Büyükelçiliğimizden gelen bilgilere göre, Kani

⁶¹³ Cumhuriyet, 8 Nisan 1982.

⁶¹⁴ Cumhuriyet, 8 Nisan 1982.

Güngör saldırıda iki kurşun yarası aldı. Bunlar biri sağ bacağına isabet ederken, tehlike yaratan ikinci kurşun sağ omzundan girerek sol koltuk altından çıktı. Hastaneye götürüldüğünde vücudunda kan izi görülmediğinden, önce Güngör'ün kalp krizi geçirdiği sanıldı. Ancak, daha sonra elbiseleri çıkarıldı ve kurşun izlerine rastlandı. Bu arada tansiyonu 4'e düşen Güngör'ün akciğerlerinde biriken havayı almak amacıyla tüp takıldı. Ciğerlerin fonksiyonunu tam olarak yapabilmesi için de gırtlak altından delik açıldı. Dün öğle saatlerinde Dışişleri Bakanlığı'nda düzenlenen brifing sırasında Ottawa'dan son haber, Güngör'ün sağlık durumunun düzelmeye devam ettiği yolundaydı.

Kanada polisi, Kani Güngör'e yakın mesafeden otomatik bir tabancayla ateş edildiğinin belirlendiğini, faillerin yakalanması için gerekli tüm önlemlerin alındığını bildirdi. Olayın soruşturmasına Kanada atlı polisi de katılıyor. Olayın öğrenilmesinden sonra Kanada Dışişleri Bakanı Mark Gulgen, Dışişleri Bakanı İlter Türkmen'e bir mesaj göndererek saldırıyı *"iğrenç"* olarak nitelendirdi. Ve saldırganın yakalanması için bütün imkânların seferber edildiğini bildirdi. Gulgen, saldırıyı hükümeti adına kınadığını da belirterek, *"Sayın Güngör'ün sağlığına kavuşması için dua ediyoruz"* dedi.

Ankara'daki Kanada Büyükelçisi Baudoin de dün Dışişleri Bakanlığı'na çağrıldı. Dışişleri Müsteşar Vekili Büyükelçi Oktay Cankardeş, Kanada Büyükelçisi'nden *"Suçluların derhal yakalanarak layık oldukları cezaya çarptırılmalarını"* istedi. Büyükelçi Cankardeş, ayrıca Kanada'daki Türk temsilciliklerinin korunması amacıyla güvenlik önlemlerin artırılmasını istedi. Dışişleri yetkilileri, Kanada makamlarının olaydan sonra Türk Büyükelçiliği ile sıkı bir irtibat içinde olduklarını ve olayı ciddiyle izlediklerini bildirdiler.

ABD Dışişlerinde yapılan açıklamada, *"Haince ve korkakça işlenmiş bu saldırıyı şiddetle kınadığını"* bildirdi. ABD Dışişleri Bakanlığı Yardımcısı Holmes ise Washington Büyükelçisi Şükrü Elekdağ'ı telefonla arayarak üzüntülerini ilettiler.⁶¹⁵

Evren'in Mesajı

Devlet Başkanı Kenan Evren, Kani Güngör'ün Ermeni teröristler tarafından vurulması nedeniyle Ottawa Büyükelçisi Turgut Sunalp'a bir telefon göndererek geçmiş olsun dileğinde bulundu ve üzüntülerini bildirdi. Evren mesajında, *"Yurt dışındaki Türk*

⁶¹⁵ Cumhuriyet, 10 Nisan 1982.

*diplomatlarını hedef alan alçakça saldırıların bir yenisini oluşturan bu olayı, milletçe nefretle karşılıyoruz. Yetkililerin suçluların yakalanması konusunda gereken önlemleri etkin bir şekilde alacaklarına inanıyorum” dedi.*⁶¹⁶

Türkmen’in Yanıtı

Dışişleri Bakanı İlder Türkmen, Kanada Dışişleri Bakanı Mark Macgulyan’a verdiği cevabi mesajda, *“İğrenç saldırılarının failleri bir an evvel yakalanarak adalet önüne çıkarılmalıdır”* dedi. Türk hükümetinin Kani Güngör’ün sağlık durumunun düzelmesi için sarf edilen çabadan ve bakanın şahsen gösterdiği ilgiden memnun olduğu belirtilen mesajda, *“Terörizme karşı mücadelede bir kez daha uluslararası işbirliğinin gereğine değinildi.”* Mesajda, *“Hükümetim, bu afetin ancak bütün etkilenen ülkelerin müşterek çabaları ile ortadan kaldırılabileceğine inanıyor”* denildi.⁶¹⁷

Geçmişi

Ermeni militanın saldırısına uğrayan Kani Güngör, 1932 yılında Trabzon’da dünyaya geldi. 1957 yılında İstanbul Hukuk Fakültesi’ni bitirdi. Bir süre Adalet Bakanlığı ve DİE’de çalıştıktan sonra Ticaret Bakanlığı’na girdi. 1972’de Prag’daki Ticaret Müşavirliklerinde görev aldı. Güngör, 1979 yılında Ottawa’ya Ticaret Müşaviri olarak atandı.⁶¹⁸

2.2.220. Kani Güngör’ü Vuran Ermeni Teröristin Eşgali Belirlendi

Haber Merkezi - Ottawa’da perşembe günü saldırı sonucu vurulan Ticaret Müşaviri Kani Güngör’ün sağlık durumunun iyi olduğu bildirilirken, saldırganların eşgali belirlendi. Polise göre, saldırgan 25 yaşlarında, esmer, kısa boylu ve bıyıklı bir erkek. Yine polisin belirlemesine göre saldırgan diplomatımızın garajına gelerek bir saat kadar bekledi ve dikkati çekmemek için arasıra arabasını çalıştırdı. Ermeni terörist Güngör’ü vurduktan sonra 1977 model Chyrsler Station tipi otomobiliyle olay yerinden kaçtı.

⁶¹⁶ Cumhuriyet, 10 Nisan 1982.

⁶¹⁷ Cumhuriyet, 10 Nisan 1982.

⁶¹⁸ Cumhuriyet, 10 Nisan 1982.

Öte yandan Güngör'ün durumu iyiye gidiyor. a.a.'ya göre Kanadalı hastane doktorları Güngör'ün beyinde ve kalbinde herhangi bir tahribat görülmediğini ve yaşam şansının yüksek olduğunu söylediler.

Dışişleri Bakanlığı Enformasyon Dairesi Başkanlığı yetkilileri Kani Güngör'ün sağlık durumundaki son gelişmeler hakkında şunları söylediler:

*“Ottawa Büyükelçiliğimiz’de son aldığımız bilgiye göre, hayati tehlikeler atlatılmış sayılabilir. Kani Güngör gırtlığına takılan oksijen borusu nedeniyle, gözleriyle cevaplamaktadır. Tansiyon, kan deveranı nefes alma gibi faaliyetleri istikrarlı bir safhaya girmiş bulunmaktadır. Önceki gece kendisine çeşitli uzmanların katıldığı konsultasyon yapılmıştır. Kani Güngör'ün sıhhi durumunun genel manzarasının dışarıdan tam teşhis edilememiş olmasına karşın dünkü konsultasyonda daha vazih tıbbi bir görüşe varıldığı, ancak halen bazı hususlar üzerinde kati bir görüş tebellür edemediği öğrenilmiştir. Yetkililer, yaralının kalbinde ve beyinde herhangi bir tahribat müşahade edilemediğinden yaşama şansının fazla olduğunu belirtmişlerdir.”*⁶¹⁹

2.2.221. Kendi Cellatlarımla Yüz Yüze 1

İspanyol Gazeteci Kendisini Sakat Bırakan ASALA Örgütü Üyeleriyle Görüştü

Dış Haberler Servisi - 29 Aralık 1980 günü Madrid'in ana caddelerinden biri olan Gran Via'nın kaldırımında patlayan bir bomba bir adamı ve yanındaki 4 ve 7 yaşlarındaki iki kızını yaralıyor. Yarım saat sonra ise olay yerinin biraz ötesindeki bir telefon kulübesinden haberi gazetesine bildirmeye çalışan bir gazeteci ikinci bir bombanın patlamasıyla ağır yaralanıyor. Olayın Gizli Ermeni Kurtuluşu Örgütü ASALA üyesi bir kişi üstleniyor. Aram kod adını kullanan Ermeni teröristin yerleştirdiği bombayla yaralanan gazeteci Jose Antonio Gurriaran için ise hayatta kalma savaşı başlıyordu. Ölüm tehlikesini atlatan gazeteci Gurriaran, kendisini yaralayan Ermeni teröristini bulmaya karar verdi. İntikam peşinde değildi, bir açıklama istiyordu. Onu ölümle karşı karşıya bırakan bombanın sahibiyle görüşecek, bu saldırının nedenini bizzat “cellâdına” soracaktı.⁶²⁰

⁶¹⁹ Cumhuriyet, 11 Nisan 1982.

⁶²⁰ Cumhuriyet, 13 Nisan 1982.

Buluşma

İstediği buluşma aradan bir buçuk yıl geçtikten sonra gerçekleşti. Gurriaran yanında İspanyol dergisi “*Interviu*” dan bir foto muhabiri de olduğu halde Lübnan’da, kendisini sakat bırakan “cellatlarıyla” görüştü. Buluşmanın gerçekleşeceği odada kendilerini ellerinde Kalaşnikoflarla 3 maskeli adam bekliyor. Duvarlarında ASALA örgütünün afişleri. Yenikomeçyan ve Cenevre’de ki bir otelde elinde bomba patladığında yanında bulunan kızın fotoğrafı, İsviçre’deki Türk elçiliğinde görevli Mehmet Yergüz’ün katili Mardiros Camkoçyan’ın ve Paris’te Türk büyükelçiliğine saldıran Ermeni teröristlerin fotoğrafları.⁶²¹

“Üzgünüm”

Gurriaran’ın, sakatlanmasına denen olanlardan biri Ara Yenikomeçyan, gazeteciyi sakat bırakan bomba, Yenikomeçyan’ın serbest bırakılmasını sağlamak için Ermeni teröristlerin patlattığı bir dizi bombadan sadece biri, Gurriaran bunu hatırlatıyor, yanıt: “*evet üzgünüm*”⁶²²

“Biz Birkaç Bomba Koyuyoruz, Herkes Bunu Konuşuyor”

Yenikomeçyan ile Gurriaran arasında çevirmenlik yapan adam da İspanyol gazetecinin bir yerden hatırladığı bir sima, gerçek adının Monte Melkoryan olduğunu söyleyen adam, geçen kasımda Paris’te Yahudilerin bir sinagogunu bombaladığı ve bir Türk diplomatını öldürmeyi planladığından kuşkulularak tutuklanan ve sonra Fransız polisi tarafından serbest bırakılan Dimitriu Georgiu’dan başkası değil. Gurriaran’ın “*niçin bomba?*” sorusuna aynen şu yanıtı veriyor: “*Başınıza gelenlerden üzgünüz ve böyle şeylerin olmasını istemiyoruz ama savaşta her zaman masum insanlar ölür. Türkler 1,5 milyon Ermeni’yi katletti ve dünya bunu unuttu. Biz birkaç bomba koyuyoruz, herkes bunu konuşuyor.*”

Ermeni teröristler, bu arada İsviçre’de yaşayan bir Ermeni’yi ASALA’ya karşı çıktığından dolayı suçluyorlar. Victor Chayto adındaki bu Ermeni’yi uyuşturucu madde kaçakçılığı, beyaz kadın ticareti ve CIA ile ortaklaşa Yenikomeçyan’ın avukatı Benoit’ya saldırmakla suçluyorlar. “*Bizim davamıza karşı çıktığı zaman bir Ermeni değil,*

⁶²¹ Cumhuriyet, 13 Nisan 1982.

⁶²² Cumhuriyet, 13 Nisan 1982.

düşmandır, bizim için düşmanlarımız arasında fark yoktur” diyorlar. Masum insanların ölümüne yol açtıklarını da kabul ediyorlar. Herkesin *“bunu neden yaptıklarını anlamasını”* istiyorlar ve *“biz 1 milyon ölü verdik”* diyerek masum insanların masum insanların ölmesinin ne demek olduğunu *“herkesten iyi”* bildiklerini ileri sürüyorlar.

Ermeni teröristler daha sonra gazetecileri bir buçuk saat uzaklıkta, Sidon dağlarının eteklerinde bulunan bir barınağa götürüyorlar. Gurriara orada karşılaştığı 19 yaşındaki bir gence, yaraladığı bir insanla karşı karşıya kalmasının ne demek olduğunu soruyor. Madrid’deki bombalamalara katılan terörist, *“Kötü hissediyorum kendimi, eğer bizden nefret etseydiniz daha kolay olurdu ama böylesi korkunç”* oluyor.

Bir başkası ise masum insanların öldürülmesini haklı çıkarmak için şunları söylüyor: *“ETA (Bask Ayrılıkları) bizden daha çok öldürüyor ve davarlı bizimkinde daha az haklı.”*

Cumhuriyet’in 18 Mart 1982 tarihli sayısında Ahmet Tan’ın Observer’e dayanarak verdiği haberin asıl kaynağı olan İspanyol İnterviv Dergisi’ndeki röportajın tam cümlesi:

- Jose Antonto Guarriaran, Ermenilerin koyduğu bombanın patlaması sonucu yaralanan gazeteci, kendisini sakat bırakan komandolarla görüştü.

- Gazetesine telefon ediyordu. Madrid’in en merkezi caddelerinden Gran Via’da bir bomba henüz patlamıştı ki ikinci bir bomba telefon eden gazeteciye yaraladı. Jose Antonio Gurriaran, gazeteci, bacaklarından büyük bir yanma hissetti. Birkaç gün sonra, hastanede bir yatakta bombaları patlatanların kimliklerini öğrendi; *“Ermenistan Silahlı Gizli Kurtuluş Ordusu”* ve hemen orda bu adamların mücadele nedenlerini öğrenmek üzere onlarla nasıl buluşabileceğini düşünmeye başladı. Cellâtlarının karşısına çıkmak istiyordu. İntikam almak için değil. Bu acımasız saldırılarının nedenini ona açıklamaları için 1,5 yıl sonra bu amacının bir kısmını gerçekleştirebilecekti. Ve İnterviv ‘nun bu buluşmaya tanık olmasını istiyordu.

- Gurriaran ilk anlardan beri kafasına koymuştu. Kendisini ölümcül şekilde yaralayanları bulacaktı. Yaralanışının üzerinde 6 gün geçmişti ki kanamalar nedeniyle zayıflayan bir sesle bir kitaba asıl olmak üzere günlük kaydı yapmaya başladı. Ocak 1981’de başlayan bu kayıt kendisini yaralayan Ermeni teröristleri bulup *“Bomba”* adlı kitabı yazıncaya kadar devam edecekti. Cellât maktûl buluşması Lübnan da gerçekleşti. İnterviv Gurriaran’ın kitabında geniş bir şekilde yer verdiği buluşmanın hikâyesinde tek

tanık oldu. Fotoğrafımız Carlos Bosch, kendisini yaralayan Aram, Vahe ve Anahit'le buluşmasında

Gurriaran'la birlikte oldu.

-Bay Gurriaran

-Benim.

-Ben ASALA'danım, ASALA ile görüşmek mi istiyorsunuz?

-Evet, onun için Lübnan'dayız. Üç gündür bu telefon görüşmesini bekliyoruz.

-Paris'teki arkadaşlarımızın söylediklerinde bir yanlışlık oldu, gelecek cuma geleceğinizi sanıyorduk. ASALA ile görüşmeye hazır mısınız?

-Tabii. ASALA ile ve kesinlikle beni yaralayan bombayı koyanlarla

-İyi. Sizinle birlikte olan fotoğrafçının adı ne?

-Carlos Bosch

-Orada mı?

-Hayır, otelin giriş katında.

-Bugünlerde otelden çıktı mı?

-Kesinlikle hayır. Sizin telefonunuzu bekliyorduk. Özel olarak bunun için geldik.

-Otelden kimseyle bu amacınız hakkında konuştunuz mu?

-Hayır. Bu kadar sorunun anlamı ne? Ben polis değilim.

-Güvenlik nedeniyle yalnızca. Yarın 6.30'da randevulaşmak için tekrar telefon edeceğim.

-Yarın yer vermez misiniz buluşmak için?

-Mümkün. Odada birlikte olmaya çalışın. Düzgün ve doğru bir Fransızcayla konuşan genç bir erkek sesiydi. Telefonu kapattı.⁶²³

⁶²³ Cumhuriyet, 13 Nisan 1982.

2.2.222. Kani Güngör'ün Sağlık Durumu Ciddiliğini Koruyor

Ottawa,(a.a) - Ottawa Büyükelçiliği Ticaret Ataşemiz Kemaleddin Kani Güngör'ün sağlık durumunun ciddiliğini koruduğunu açıkladı. Geçtiğimiz hafta Ermeni teröristlerin silahlı saldırısı sonucu yaralanan Güngör'ün tedavi gördüğü “*Riverside*” Hastahesi'nin doktorları. Güngör'ün halen yoğun bakım altında olduğunu bildirdiler. Kani Güngör, saldırı sonucunda ayağından ve omzundan kurşunla yaralanmıştı.

Bu arada Ottawa polisi, katillerin aranmasının sürdürüldüğünü, olayda yeni bir gelişmenin olmadığını, yeni deliller bulunmadığını bildiriyorlar. Saldırının sorumluluğunu, yasa dışı Ermeni Gizli ordusu üstlenmişti.⁶²⁴

2.2.223. Kipriyanu: Rum-Ermeni Ortak Mücadelesi Sürecek

Lefkoşa, (THA) - Kıbrıs Rum Yönetimi Başkanı Kipriyanu, Güney Kıbrıs'ta düzenlenen ve dünyanın her tarafından Ermenilerin katıldığı atletizm yarışmaları dolayısıyla Ermenilere gönderdiği mesajda, “*Ermeni davasına tam destek*” belirtti.

Mesajında, Ermeni topluluğunun adanın yaşamına eşit biçimde katıldığını ve birçok Ermeni'nin kendi deyişiyle, “*barbar Türk işgalinden zarar gördüğünü*” öne süren Kipriyanu, Kıbrıs'ın bütünlüğü ve insan haklarının yeniden sağlanması için Rum - Ermeni ortak mücadelesinin devam etmesi gerektiğini ileri sürdü.⁶²⁵

2.2.224. Yunanistan'daki Ermeniler Türkiye Aleyhine Gösteri Düzenleyecekler

Atina- Yunanistan'da Ermenilerin 24 Nisan Cumartesi günü Türkiye aleyhine gösteri düzenleyecekleri bildiriliyor. Yunanistan Ulusal Ermeni Heyeti adına düzenlenen basın toplantısında Fransa ve Kanada'nın Ermeni davasını desteklediği öne sürüldü. Toplantıda konuşan Kegan Yağcıyan Ermeni iddialarını anlatan 9 sayfalık metni okudu. Yağcıyan, “*Biz mücadelemizi sonuna kadar sürdüreceğiz, Türkler bunu anlamalıdır, Türkiye'nin yok olmasını amaçlamıyoruz. Ancak Türkiye'nin, Ermeni soykırımını*

⁶²⁴ Cumhuriyet, 13 Nisan 1982.

⁶²⁵ Cumhuriyet, 13 Nisan 1982.

kabullenmesini ve Ermeni halkına kendisine ait olan altı vilayetin verilmesini istiyoruz” dedi. Yağcıyan “Aksi halde başağrısı olmakta devam edeceğiz” diye konuştu.

Türkiye ve yabancı gazetecilerin de bulunduğu basın toplantısında Yunanlı bir gazetecinin; *“İstanbul’daki Ermeni Patriği’nin Türkiye’de yaşayan Ermenilerin sorunlarının bulunmadığını ve Türk diplomatlarına yönelen eylemleri kınadığını” anımsatması üzerine “Patrik bu açıklamaları zorunlu olarak yapmaktadır ve söylediklerine kendisinin de inanmadığını sanıyorum” dedi.*

Kegan Yağcıyan, gösterinin Türk Büyükelçiliği önünde başlayacağını o gün Ermenilerin işyerlerini kapatacaklarını bildirdi.⁶²⁶

2.2.225. Cellâtlarımla Yüz Yüze -2

Duvarlarda ASALA’ya Ait Afişler ve Kitaplar Var

Dış Haberler Servisi- ASALA’nın koyduğu bir bomba ile ağır yaralanan gazeteci Jose Antonion Gurriaran, yeniden yaşama döndükten sonra cellâtlar ile buluştu. ASALA’nın Lübnan’daki kamplarına giderek yaptığı röportajın bugün yayınladığımız bölümünde buluşma ve konuşmalar hayret verici:

Lobby’e bir genç girdi. Bastonlarıma baktı, takip etmemizi isteyen bir hareket yapıp caddeye çıktı. Karşı kaldırıma geçti. Dar bir caddeye girdi. 4 - L marka bir arabaya bindi ve girmemizi söyledi. Hiç bir şey demeden hareket etti. 53. caddeyi geçti sonra Verdun Caddesini. Parmağıyla harabe haline gelmiş bir kaç dükkânı göstererek...

- Maktabi kilimleri mağazası. Dün 10 kg.TNT ile vurdular. Gece, rüzgârla karışık yağmur yağıyor, her geçen dakika cadde isimlerinin yazılı olduğu tabelaları görmek biraz daha zorlaşıyor. Sürücümüz 20 yaşlarında bir genç. Kent dışında bir yerde arabayı durduruyor, iç lambayı yakıyor ve bir plastik torbadan 9 mm’lik bir tabanca çıkarıp beline sokuyor.

- Endişelenmeyiniz, daha emin gitmek için, diyor.

-Star Marka değil mi? Soruyorum.

⁶²⁶ Cumhuriyet, 14 Nisan 1982.

-Evet, İspanyol. Hiç tutukluk yapmıyor, avantajlı bu. Bunları başınıza takın ve eğilin.

Başlıkları takıyoruz. 15-20 dakika sonra araba duruyor. Kapısında makineli tüfeklerle iki gencin nöbet tuttuğu berbat görünüşlü iki katlı bir yapıya girmemiz isteniyor. Kapıdan sonra, bir koridor, sonra küçük bir mutfığa varan merdivenlere varıyoruz. Mutfakta pote kaynıyor.

-Mate, burada bir Arjantinli olmalı diyor Carlos şaşırmış.

Binanın dışıyla çelişkili olacak denli geniş ve düzenli bir salona geçiyoruz. Sağda açık bir kapı görüyorum, birkaç yer şiltesinde yanlarında makinelerle uyuyanları görüyorum. Sonunda toplantının yapılacağı yere varıyoruz. Duvarlarda ASALA'ya ait afişler ve kitaplar. Elllerinde Kalanışkoflarla başlıklı 3kişi bizi bekliyor. Başlıklarında Ermenistan haritası var ve Ermenice bir efsane. İki dakika sonra başlıklı ve yüzü açık iki kişi hemen tanıdığım kör birisini getiriyorlar. Ara Alex Yenikomeçyan bu kör adamı, İsviçre'de patlatılmak üzere hazırlanırken elinde patlayan bomba nedeniyle kör olan ve eli kopan Ermeni terörist. Bu olay 3 Ekim 1980'de ben Plaza De Espana'da yaralanmadan 3 ay önce olmuştu.

- Siz Ara Yenikomeçyan mısınız?

- Evet.

-Sizin bombanız benim sakat kalmama neden oldu.

- Evet, üzgünüm.

Oradaki dekor gözüme ilişiyor. Duvarda Yenikomeçyan ve Suzy (Cenevre'de Bean Site Otelinde elinde bomba patladığında Komeçyan'ın yanında bulunan kız), Mardinos Yamgoçyan (İsviçre'de bir Türk diplomatını öldürmekle 15 yıla hükümlü), Paris'te Türk konsolosluğuna saldıran militanlarının, Lenin'in, Che Guevvera'nın posterleri var.

- Sizin elinizde 3 Ekimde bir bomba patladı. ASALA'nın Plaza de Espana'da yerleştirdiği bombanın adı da 3 Ekimdi. Sizin serbest bırakılmanızı istiyorlardı ve İsviçre Hükümeti'ne baskı yapmak için SWİS-AİRE'e bomba koydular. Sonuç olarak beni yaralayan bomba sizin başınıza gelen olayın sonucu oldu.

-Evet, gerçek bu. Beni onaylıyorlar. Yenikomeçyan, yüzü açık olan, normalce bir İspanyolca ile Ara'nın Ermenice konuşacağını kendisinin İspanyolcaya tercüme edeceğini belirtiyor.

- Dilimi nasıl konuşuyorsunuz?

- 10 yıl önce ailemle İspanya'da yaşadım.

- Yüzünüz bana biraz tanıdık geliyor. Herhangi bir gazetede gördüm sizi.

-Mümkün, benim gerçek adım Monte Melkonyan, Fransa'da beni Dimitriu Georgiu ve ya Kaçing Avedisyan olarak tanınırlar.

-Vay canına! Beni ASALA kurmayının bir kısmı karşılıyor. Siz geçen kasımda Poprnik Caddesi'nde sinagogu uçurmak ve bir Türk diplomatını öldürmeye çalışmak suçlamasıyla tutuklanan kimsesiniz. Sizi kanıt yetersizliğinden serbest bıraktılar. Öyle değil mi?

-Evet, aynen öyle, diyor ve elini daha önce sürücüde gördüğümüz tabancanın aynısı olan ve cebinden çıkan tabancaya yastıyor.

- Niçin bomba?

-Hangi bomba, sizinki mi?

- Beni yaralayan, TWA'ya koyduğunuz, hepsi... Masum insanları yaralamak, öldürmek sizi üzmüyor, endişelendirmiyor mu?

-Sizin başınıza gelenden üzgünüz ve böyle şeylerin olmasını istemiyoruz. Ama savaşta her zaman masum insanlar ölür. Türkler 1,5 milyon Ermeni'yi katlettiler ve dünya bunu unuttu. Biz birkaç bomba koyuyoruz, herkes bunu konuşuyor. Siz yaralandığınızda durumunuzla ilgilenmek isterdik. Bugün size başınızdan geçen bir olay nedeniyle çok üzgün olduğumuzu söylemek istiyoruz.

- Çok üzgün? Ben sanıyorum ki bazen, yaptığınız bu saldırı eylemlerinin sonucunda olanlardan haberiniz bile olmuyor. Gran Vla'daki TWA'ya koyduğunuz bombanın 2 kız çocuğunu ve babalarını yaraladığını biliyor musunuz? Çocuklarının ve kocasının bir kaç metre ötesinde kanlar içinde yattığını gören annenin, olaydan 3 ay sonra kalp yetmezliğinden öldüğünü bilmiyor muydunuz?

- Hayır, hayır.

Melkonyan ellerini başına koyuyor. Ara kıpırdamıyor bile.

-Hayır, bilmiyordum.

-Adı Menchu idi.35 yaşındaydı. Bir kaç gün önce annesiyle konuştum. Benim gibi düşünüyor, kızını aslında bombanın öldürdüğünü söylüyor.

-Üzgünüz. Biz metod olarak silahlı mücadeleyi geliştiriyoruz. Ülkemizi kurtarmak için, amacımız kan dökmek, kanı geliştirmek değil. Mücadelemiz için bomba koyuyoruz, kan dökmek için değil. Ermeni olan her ülkede, jenosit yüzünden kendi ülkelerinde yaşayamayan Ermenilerin olduğu bir ülkede çalışıyoruz.

- İspanya’da en çok 200 Ermeni var.

-Biz İspanya’da bir İsviçre ve Amerikan şirketine karşı çalışıyoruz. İspanyollara karşı değil.

- Ama bombayı büyük bir caddede, çok fazla kimsenin geçtiği saate koydunuz.

- Bu bir risktir.⁶²⁷

2.2.226. Cellâtlarımla Yüz Yüze 3

ASALA Üyesi: Türkiye’de de Mücadele Veriyoruz

- “Çalışmak” sözcüğünü çok kullanıyorsunuz. Çalışmak bomba yerleştirmek midir?

-ASALA silahlı mücadeleye inanan bir örgüttür. Bu dönemde silahlı yöntemler uyguluyoruz ve bu yöntemler içinde bomba koymak da var ama tek yönden değil bu.

- Diğerleri hangileri?

-Fransa’da Türk Konsolosu’nu ve 60 kişiyi rehin aldık ve herkes biliyor ki kollarına bile dokunmadık.

-Çok ilginç, sizin Türkiye ile sorunuz var ama bombaları İspanya, Fransa, İtalya ve Almanya’da koyuyorsunuz.

-Diğer operasyonlarda Türk Hükümeti temsilcilerine karşı mücadele etmeye çalışıyoruz. Ankara’nın sayısız diplomatını öldürdük. Dünyanın bilmemesine karşın

⁶²⁷ Cumhuriyet, 14 Nisan 1982.

Türkiye’de de mücadele veriyoruz. İşgal altındaki topraklarda çok güç koşullarda operasyonlar gerçekleştiriyoruz.

Associated Press’e telefon edilmesi ve Victor Chayto ismini (dergilerinde uyuşturucu madde kaçakçılığı, beyaz kadın ticareti ve CIA ile ortaklaşa, Yenikomeçyan’ı savunan avukat Benoit’e saldırmakla suçluyorlar)

-İsviçre’de yaşayan bir Ermeni, ASALA’ya karşı çok çalıştı Cayto’yu suçlu buluyorsunuz ama bombayı bizim ülkemizde patlatıyorsunuz, masumlara karşı.

Sözlerim tercüme edilince ilk kez Ara, sabrının taşıtığını gösterir hareketlerde bulundu.

-Kaç kez söylemem gerekir ki bomba masumlara karşı konmamıştı. Bomba masumlara karşı konmuyor mu?

-Hiç. Bu şekilde mücadele ediyoruz. Çünkü biliyoruz ki, böyle mücadele etmemiz gerekli, başka bir yöntem yok. Askeriz ama politikacıyız da bombalar o meydanda ve o caddede idi. Çünkü orada başka yerlerdekinden daha çok Chayto’ya karşı propagandaya neden olundu. Avukatlarımıza karşı saldırıda bulunan İsviçre polisi, ABD ve CHAYTO’ya karşı olan tavrımız daha çok duyulurdu.

- Ama masum insanların ölebileceğini bildirdi?

-Evet. Herkesin neden yaptığımızı anlamasını istiyoruz. Biz 1 milyon ölü verdik ve masum insanların ölmesinin ne demek olduğunu herkesten iyi biliriz. Lulu başımızdaki kukuleları çıkarabileceğimizi söylüyor. Çıkardığımızda uzakta denizi görüyoruz. 200 metre uzağımızda taştan yapılmış yamaca dayalı küçük bir kulübe var. Lulu bizi ASALA’nın merkezine getiren sürücünün kod adı. Şimdi Sidon Dağları’ndayız. Lübnan’dan 1,5 saatlik uzaktayız...⁶²⁸

2.2.227. 24 Nisanda Atina ve Ottawa’da Gösteri Yapacaklar

Ermeniler Gösteri Hazırlığı Yapıyor

Dış Haberler Servisi - Ermenilerin 24 Nisanda Atina’dan sonra Ottawa’da da Türk Büyükelçiliği önünde de gösteri yapacakları bildirildi.

⁶²⁸ Cumhuriyet, 15 Nisan 1982.

Ottawa'daki Türk Büyükelçiliği, Ticaret Müşaviri Kani Güngör'ün bir saldırı sonucu ağır yaralanması üzerinden pek fazla bir zaman geçmemiş olmasına rağmen, polisin böyle “*Kışkırtıcı bir gösteriye*” izin verilmesini protesto etti.

a.a.'nın haberine göre, polis yetkilileri gösteriye, amacından sapmadığı müddetçe müdahale etmeyeceklerini ve Türk Büyükelçiliği'nin de sıkı bir şekilde korunacağını bildirdiler. Geçen yıl 24 Nisanda yapılan gösteride, bazı militan Ermeniler, elçilik binasına taşla saldırmış, kendilerine engel olmaya çalışan polisle de çatışmışlardı.

Öte yandan, Kanada'da yaşayan yaklaşık 40 bin Ermeni'yi temsil eden Ermeni Ulusal Komitesi'nin Başkanı Hacig Hagopyan Ticaret Müşaviri Kani Güngör'e yapılan silahlı saldırıyı tasvip etmediklerini söyledi. Hagopyan, Ermeni toplumunun şiddete karşı olduğunu, ancak genç kuşağın hayal kırıklığını da anlayışla karşıladığını söyledi.

Hagopyan, Ottawa'da cereyan eden olayın, Kanada'daki bir Ermeni örgütüyle ilişkisi bulunduğunu sanmadığını ileri sürdü. Bu arada, Ermeni Ulusal Komitesi, Montreal'da yayımladığı bildiride, Kanada Hükümeti'nin ülkede yaşayan Ermenilere baskı yapabileceği yolundaki iddiayı ret etti. Kani Güngör'e göre yapılan saldırının sorumluluğunu üzerine alan Ermeni Gizli Ordusu'nun (ASALA) bu yöndeki son iddiasına cevap veren Komite, Kanada Ermeni toplumunun barışçı olduğunu kaydederek;

“Bu gibi sorumsuz beyanlar karşısında üzüntü duyuyoruz. Bu gibi beyanlar, Kanada makamları ile Ermeni toplumu arasındaki dostane ilişkileri hiçbir şekilde etkileyemez” dedi.⁶²⁹

2.2.228. Ermeni Saldırılana Karşı Kanada'da Üç Ülke Elçiliği Korumaya Alındı

Ottawa, (a.a.) - Kanada polisi, yeraltında faaliyet gösteren Ermeni terör örgütlerinin muhtemel hedefleri arasında bulunduğu sanılan Amerikan, Fransız ve İsviçre Büyükelçiliklerini sıkı bir koruma çemberi içine aldı.

Ottawa'daki Türk Büyükelçiliği ise uzun süredir gayet sıkı bir şekilde korunuyor ve koruma önlemleri, Ticaret Müşaviri Kani Güngör'ün geçen hafta alçakça bir saldırı sonucu ağır yaralanmasından sonra daha da artırıldı.

⁶²⁹ Cumhuriyet, 15 Nisan 1982.

Fransa ve İsviçre elçilikleri, son günler içinde Kanada Hükümeti'ne başvurarak, Ermeni terör örgütlerinin yoğunlaşan tehditleri karşısında gerek misyon binalarının ve gerekse diplomatlarının oturduğu evlerin çevresinde daha sıkı güvenlik önlemleri alınmasını istediler.⁶³⁰

2.2.229. Fransa'nın Kararı: Paris'te Ermeni Anıtı Dikilecek

Paris, (ANKA) - Fransız hükümeti, Ermeni sorununda Türk aleyhtarı tek yanlı tutumunu sürdürmeye devam ediyor. Fransa'nın iktidardaki Sosyalist Partisi'nin Genel Sekreteri Jean Poperen, önceki gün Lyon'da düzenlenen "*Ermeni Gününde*" 2 bin dolaylarındaki Ermeni'ye hitaben yaptığı konuşmada, "*Türkiye'nin AET'ye kabulünden önce Ermeni sorununda gelişme kaydedilmelidir*" derken, Fransız Hükümeti'nin Paris'te ünlü "*Champs Elysees*" caddesi yakınların bir "*Ermeni anıtının*" dikilmesine izin verildiği bildiriliyor. Önceki gün Marsilya'da Ermeniler tarafından düzenlenen bir törende konuşan Fransa İçişleri Bakanı Gaston Defferre ise Fransa'nın Ermenilere her türlü yardımı yapmaya hazır olduğunu, ancak terör ve şiddet olaylarına göz yummayacağını söyledi. Fransa'daki Ermeni Cemaati yetkilileri, "*Champs Elysees*" yakınlarında kurulması düşünülen anıtın, "Toplu kıyımında yaşamlarını yitiren Ermenilerin anısına dikileceğini" belirttiler.⁶³¹

Hasan Esat Işık

Bilindiği gibi 1973 yılında Marsilya'da bir Ermeni anıtının açılması üzerine Türkiye'nin o zaman ki Büyükelçisi Hasan Esat Işık, olayı protesto için yurda dönmüştü. Daha sonra Dışişleri Milli Savunma Bakanlığı görevlerinde de bulunan Hasan Esat Işık, Ermenilerin yeni bir anıt dikmeleri için Fransız Hükümeti'nden izin almaları üzerine şunları söyledi: "*Türk ulusunun vakarı açısından bu tür anıtlar şiddet olaylarından daha az önemli değildir. Türkiye ile dostluk, ittifak ve kader birliği, böyle anıtlarla bağdaşamaz. Bu gerçek üzerinden gereken azimle durabilmiş olsaydı, belki de dış temsilcilerimize karşı girişilmiş olan insafsız şiddet olayları bugünkü boyutlara varmamış*

⁶³⁰ Cumhuriyet, 16 Nisan 1982.

⁶³¹ Cumhuriyet, 26 Nisan 1982.

olurdu. Fransa’da ikinci bir hata artık yapılmayacağını, hatta herhangi bir dost ve müttefik ülkede böyle çirkin anıtlar dikilmeyeceğini” umuyorum.⁶³²

Ermenilerin Gösterisi

Bu arada Yunanistan’daki Ermeniler dün de Atina, Selanik ve Gümülcine’de bazı kapalı salon toplantıları ile kilise törenleri düzenlediler. Atina’daki toplantıda konuşan bir Ermeni temsilcisi, “İstediğimiz, Atalarımızın üç bin yıllık ter ve kanlarıyla sulanmış topraklarımızın geri verilmesidir” şeklinde konuştu. Bir başka Ermeni ise Ermeni sorununa gereken ilginin gösterilmemesi nedeniyle Ermenistan Kurtuluş Ordusunun, Türkleri direkt hedef seçtiğini belirterek, “Hakkımız barış yoluyla değil, şiddet yoluyla elde edeceğiz” dedi.⁶³³

2.2.230. Ermeni Anıtı İçin Fransa’yı Uyardık

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Türkiye, Marsilya’daki anıttan sonra yeni bir Ermeni anıtının açılışına izin verilmesinin ilişkilere ciddi etkileri olacağı konusunda Fransa’yı uyardı. Fransa İçişleri Bakanı Gaston Defferre’nin Ermenilerle ilgili açıklaması üzerine önceki gün Dışişleri Bakanı İltar Türkmen’in yaptığı açıklama dışında, Dışişleri Bakanlığı Fransız Hükümeti nezdinde iki ayrı kanaldan diplomatik girişimde bulunarak bu konudaki görüşünü açık bir şekilde duyurdu.

Edinilen bilgiye göre, bu girişimlerden ilkinde Fransa’nın Ankara’daki Büyükelçisi Fernand Rovlilon Dışişleri Bakanlığı’na çağrıldı. Fransız Büyükelçisi’ni Dışişleri Bakanlığı Müsteşar Vekili Büyükelçi Oktay Cankardeş kabul etti. Aynı saatlerde de Türkiye’nin Paris Büyükelçisi Adnan Bulak, Fransız Dışişleri Bakanlığı’nda benze bir girişimde bulundu. Söz konusu girişimlerin, bir nota verilmemekle birlikte, Fransız Hükümeti’ne uyarı niteliği taşıdığı bildirildi.

Bakanlık sözcüsü Büyükelçi Nazmi Akıman, gazetecilerin sorularını yanıtlarken, girişimlerin içeriğinin Bakan Türkmen’in önceki günkü açıklaması doğrultusunda olduğunu belirtmekle yetindi. Bununla birlikte, söz konusu girişimlerde Fransız Hükümeti’nden Ermeni terörü ve propagandası karşısında “Kesin bir tavır” alınmasının istendiği güvenilir kaynaklarca bildirildi. Bir yetkili; “Fransızlardan somut eylem

⁶³² Cumhuriyet, 26 Nisan 1982.

⁶³³ Cumhuriyet, 26 Nisan 1982.

istedik” dedi. Dışışleri çevrelerindeki hava Paris’teki Türk Büyükelçisi Bulak’ın bir tepki olarak merkeze çekilmesi eğiliminin şimdilik bulunmadığını gösteriyor. Buna göre, Ankara bu aşamada Fransız Hükümeti nezdinde yapılan girişimlerin sonucunu bekleyecek. Beklenen sonucun alınmaması durumunda Türkiye’nin Dışışleri Bakanı Türkmen’in işaret ettiği şekilde ilişkilerdeki gerilemeye dönük hareketlerin açıklık kazanacağı belirtiliyor. Bilindiği gibi 1973 yılında da Marsilya’da bir Ermeni anıtı açılmış, bunu protesto eden dönemin Türk Büyükelçisi Hasan Esat Işık, merkeze dönmüş ve uzun bir süre Paris’e büyükelçi gönderilmemişti.

Fransa’nın Sosyalist Başbakanı Perre Mauray’un resmi bir ziyaret için Kanada’da bulunduğu sırada kendisine vekâlet eden İçişleri Bakanı Gasne Deferre, 24 Nisan tarihinde bir açıklama yaparak hükümetinin Ermenilere her türlü desteği vereceğini açıklamıştı. Fransa’da Marsilya’dan sonra, Paris’te de bir *“Ermeni soykırımı”* anıtının açılmasına taraftar olduğunu belirten Deferre, Ermenilerin davasını desteklemekle birlikte, teröre başvurulmasına karşı olduğunu da belirtmiştir.⁶³⁴

2.2.231. Türkmen DM’de Konuştu

Ermeni Terörü ile Mücadele Zarureti Ortaya çıktı

Haber Merkezi - Ermeni teröristlerce şehit edilen Boston Fahri Başkonsolosu Orhan Gündüz bugün Boston’da Müslüman mezarlığında törenle toprağa verilecek. Ermeni terörü Danışma Meclisi’nin özel birleşiminde ele alındı.

Dışışleri Bakanı İlter Türkmen, DM’de özel gündemde yaptığı konuşmada, her terör hareketinin sonunda kendisini yok edecek tepkiyi doğuracağını ve terörü destekleyen ülkelerde şiddet eylemlerinin sadece bir istikamete yöneldiğini, sonunda toplumun tümünü tehdit ettiğini anlayacaklarını söyledi. Bugün artık Ermeni propagandası ve terörünün iç içe bulunduğunu ve birbirlerinden soyutlanamayacağını bildiren Türkmen, *“Batı Avrupa ve ABD’de Ermeni propagandasını destekleyen veya ona göz yuman çevrelerin sonunda cinayetleri teşvik ettiklerini anlamalarının zamanı gelmiştir”* dedi. Türkmen özetle şöyle konuştu: *“Terör ile desteklenen Ermeni propagandası ile mücadele aslında bizim açımızdan yeni başlayan bir mücadeledir. Uzun*

⁶³⁴ Cumhuriyet, 28 Nisan 1982.

yıllar boyunca bir yandan insanlar arasında Ermeni taleplerinin gerçekleştirilmesine hiçbir şekilde mücadele edilmemiştir. Ancak, bu iddiaların bazı yabancı çevrelerce gerçekleşmiş gibi kabul edilmeye başlanması ve terörü mazur göstermek için ileri sürülmesi durumu değiştirmiş ve menfur propaganda ile amansız bir şekilde mücadele zarureti ortaya çıkmıştır.”

Ermeni terörü özel gündeminde ilk sözü alan Prof. Hamza Eroğlu, sorunun tarihçesini anlattı. Ermeni terörüne karşı alınması gereken tedbirleri şöyle önerdi: *“Birincisi misillemedir. Ama bu medeni ve insani Türklere yakışmamaktadır. İkincisi, tarafsız ve adil mahkeme kararları ile tedbir alınmasından yanayız. Terörizme engel olmak milletlerarası işbirliği ile mümkündür. Bu arada, devletimizin dış ülkelerdeki görevlileri ve vatandaşlarımızı korumak tedbirlerini artırması ve dünya kamuoyunu aydınlatıcı propaganda faaliyetlerine girişilmesi gerekmektedir.”*

Doç Beşir Hamitoğulları, Ermeni teröristlerinin arkasında SSCB, Yunanistan, Kıbrıs Rum Yönetimi, Fransa ve Suriye’nin bulunduğunu iddia ederek *“Bu konuda kendi kendimizi tatminin ötesinde bir şey yapılmamakla ve unutkanlığa itilmektedir... Duygusalılığı akliselikle birleştirerek yeni tedbirler almak lazımdır”* dedi. Namık Kemal Yolga da, *“Ermeni terörünün Kıbrıs Barış Harekâtı’ndan sonra başladığına”* dikkati çekerek *“Bu terörde Rumların ve Yunanlıların etkisini sezmek mümkün değildir. Terörün içinde Yunanlı armatörlerin parası da vardır”* diye konuştu.

Boston Bölgesi Fahri Konsolosumuz Orhan Gündüz’ün katilinin eşgali belirlendi. Teröristin, görgü tanıklarına dayanılarak çizilen temsili resmi basına dağıtıldı. Katilin orta boylu esmer, siyah saçlı olduğu Boston polisince açıklandı. Bugün Boston’da Müslüman mezarlığında toprağa verilecek Orhan Gündüz’ün cenaze törenine yabancı misyon şefleri de katılacak. Boston’daki yabancı diplomatlar, cenaze töreni sırasında etkin biçimde korunmaları için ABD makamlarına başvurdular.

Türkiye’nin Washington Büyükelçiliği Müsteşarı Murat Sungar, Ermeni teröristlerin silahlı saldırıları sonucu şehit olan Türkiye’nin Boston Fahri Konsolosu Orhan Gündüz’ün daha fazla korunması için ABD yönetimine defalarca başvurulduğunu ancak bu başvuruların yeterince dikkate alınmadığını söyledi.⁶³⁵

⁶³⁵ Cumhuriyet, 7 Mayıs 1982.

Sasunyanların Davası

Bu arada Los Angeles Başkonsolosu Kemal Arıkan'ın, Sasunyan tarafından vurulduğu kesinlik kazanıyor. Los Angeles'teki ön duruşmada, olayın görgü tanıklarından Amerikalı bir mali danışman olan James Jeffs Sasunyan'ı elinde bir silahla olay yerinden koşarak uzaklaşan kişi olarak teşhis etti. Diğer görgü tanığı avukat Welis Wohwnd, olay yerinden koşarak uzaklaşan iki kişiyi takip ettiğini ve bindikleri otomobilin plaka numarasını alarak polise bildirdiğini söyledi. Söz konusu otomobil daha sonra Sasunyan'ın evinin önünde bulunmuştu.

Duruşmada dinlenen müebbet hapis mahkûmu Manuel Cortez de Saunyan'ın cezaevinde bir tartışma sırasında Kemal Arıkan'ı öldürdüğünü söylediğini açıkladı. Bu arada Kemal Arıkan'ın evine 1980'de bomba atmaktan yargılanan Sasunyan'ın ağabeyi Harout 'un yargılandığı mahkemede Jüri sanığın suçlu olup olmadığı konusunda bir karara varamadı. Bunun üzerine dava düştü. Harout Sasunyan'ın yargılanmasına daha sonra açılacak yeni bir davada devam edileceği açıklandı.⁶³⁶

2.2.232. Orhan Gündüz Toprağa Verildi

Los Angeles, Boston (a.a.) - Geçtiğimiz salı gecesi Ermeni teröristler tarafından katledilen Boston Fahri Konsolosu Orhan Gündüz Boston'da toprağa verildi. Gündüz için İslam Merkezi'nde bir tören yapıldı. Daha sonra şehit konsolosun cenazesi Müslüman mezarlığında toprağa verildi. Sıkı güvenlik önlemleri altında yapılan cenaze törenine Washington Büyükelçisi Şükrü Elekdağ, New York Konsolosu, Türk öğrencileri ve yurttaşları karşıladılar.

Öte yandan Los Angeles Konsolosu Kemal Arıkan'ın öldürülmesiyle ilgili olarak tutuklu bulunan Ermeni terörist Harry Sasunyan'ın katil sanığı olarak yargılanması kararlaştırıldı. İki gün süren ön duruşma sonunda yargıç Micheal K. Burke Sasunyan aleyhindeki verileri inceledi ve teröristin yargılanmasına karar verildi. Burke kararı açıklarken *"Sasunyan'ın suçlu olduğuna inanmak için çok delil ve neden bulunmaktadır"* dedi. Yargıç Burke Sasunyan kefaletle serbest bırakılma istemini de ret etti.⁶³⁷

⁶³⁶ Cumhuriyet, 7 Mayıs 1982.

⁶³⁷ Cumhuriyet, 8 Mayıs 1982.

2.2.233. Los Angeles Havaalanı'nda 3 Ermeni Terörist Yakalandı

Los Angeles, (a.a.) - Los Angeles Havaalanında önceki gün bir yolcu terminaline konulan bir bomba polis tarafından etkisiz hale getirildi. Daha sonra da olayın faili olarak üç Ermeni terörist tutuklandı. Los Angeles'te görevli FBI ajanlarından Edgar Best, dört aydan bu yana bu ermeni teröristlerden kuşkulandıklarını ve havaalanına bomba yerleştirildiğini, bu teröristleri izleyerek saptadıklarını belirtti. Best, tutuklanan bu Ermeni teröristlerin 1980 yılından bu yana yabancı diplomatlara ve ticari işletmelere karşı girişilen bombalı saldırı olaylarının da faili olduklarının sanıldığını belirtti. Ancak bu saldırıların hangileri olduğu hakkında bir açıklama yapmadı.

Best, FBI ajanlarının, bombanın havaalanında yerleştirildiğini saptadıktan hemen sonra bomba uzmanlarını olay yerine çağırdıklarını ve bombanın 15 dakika içinde etkisiz hale getirildiğini bildirdi. Tutuklanan Ermeni teröristlerin 30 yaşındaki Hiraç Kozibikyan, 21 yaşındaki karısı Stranuş ve 28 yaşındaki Varant Berkev Şirinyan oldukları açıklandı. Önümüzdeki gün yargılanmalarına başlanacak olan teröristlerin, 20 yıla kadar hapis cezasına çarptırılmaları bekleniyor.⁶³⁸

2.2.234. Los Angeles'te Yakalan 3 Ermeni Teröristin Kefaleti: 3 Milyon Dolar

Dış Haberler Servisi- Pazar günü ABD'nin Los Angeles kentinde havaalanına bomba yerleştirdikleri için tutuklanan 3 Ermeni sanık için Los Angeles hâkimliği kefalet tutarını birer milyon dolar olarak belirlendi. Chirinian Glendale ve Hartch Kozibioukian için kefalet miktarı birer milyon dolar olarak kesinleşirken, Kozibioukian'ın üç aylık hamile eşi Stanouche için kefalet miktarı avukatı üzerine yarım milyon olarak değiştirildi.

Savcı yardımcısı Eric Dobberteen, üç Ermeni sanık hakkında şimdiye kadar birçok diplomatımızın öldürülmesinin sorumluluğunu üstlenen Ermeni Gizli Kurtuluş Ordusu ASALA üyesi oldukları iddiasıyla dava açmaya hazırlanıyor.

Tutuklamaların 28 Ocakta Los Angeles Konsolosumuz Kemal Arıkan'ın öldürülmesinden bu yana Ermeni gurupları arasında 4 aydır yürütülen soruşturmaların bir sonucu olduğu bildiriliyor.⁶³⁹

⁶³⁸ Cumhuriyet, 1 Haziran 1982.

⁶³⁹ Cumhuriyet, 3 Haziran 1982.

2.2.235. Ermeni Terörüne Bir Şehit Daha!..

Lizbon'daki Saldırıda İdari Ataşe Erkut Akbay Öldü, Eşi Ağır Yaralı

Haber Merkezi - Türk diplomatlarına yönelik Ermeni saldırılarına bir yenisi daha eklendi ve Türkiye'nin Lizbon Büyükelçiliği İdari Memuru Erkut Akbay (39) dün Lizbon'un banliyölerinden birinde otomobiliyle öğle yemeği için evine gittiği sırada bir Ermeni terörist tarafından açılan ateş sonucu şehit edildi. Lizbon, polis yetkilileri Erkut Akbay'ın başından ve göğsünden vurularak öldürüldüğünü bildirdiler. Suikast sırasında Akbay'ın Elçilik Mahalli Sekreteri olarak çalışan eşi Nadide Akbay da ağır yaralandı. Hastaneye kaldırılan Nadide Akbay'ın ameliyata alındığı ve durumunun ciddi olduğu bildirildi. Saldırıyı Ermeni Soykırımı Adalet Komandoları adlı örgüt üstlendi. Olaydan sonra Beyrut'taki Fransız Haber Ajansına telefon eden bir kişi cinayetin sorumluluğunu *"Ermeni Soykırımı Adalet Komandoları" adlı örgütün üstlendiğini bildirdi. Aynı kişi, Lizbon'da İki Türk diplomatını öldürdük*" dedi.⁶⁴⁰

Olay Nasıl Oldu?

Suikast dün yerel saatle 13.30'da diplomatımız Erkut Akbay'ın beraberinde eşi Nadide Akbay olduğu halde öğle yemeği için otomobiliyle evine gittiği sırada gerçekleştirildi. Akbaylar Linda A'Velha'daki evleri önüne geldiği sırada kapı önünde bekleyen bir kişi tarafından üzerine ateş edildi. Saldırıda başında ve göğsünden hayati yaralara alan Erkut Akbay derhal olay yerinde öldü. Eşi Nadide Akbay ise ağır yaralandı. Olaydan hemen sonra Lizbon'un Sao Hastanesine götürülen Nadide Akbay'ın ameliyata alındığı ve durumunun ciddi olduğu bildirildi. İlgililer, Nadide Akbay'ın komadan çıkmadığını bildirdiler.

AP'ye göre isminin açıklanmasını istemeyen bir görgü tanığı saldırganın yüzüne çoraptan bir maske geçirdiğini ve olaydan sonra hızla kaçtığını söyledi. Reuter Ajansı ise Nadide Akbay'ın silah sesleri üzerine otomobilden indiği sırada vurulduğunu öne sürdü. Bir diğer tanık da olay sırasında karşıdaki evde bulunduğunu bildirdi. *"Üç el silah sesi duydum"* dedi.⁶⁴¹

Alarma Geçirildi

⁶⁴⁰ Cumhuriyet, 8 Haziran 1982.

⁶⁴¹ Cumhuriyet, 1 Haziran 1982.

Lizbon Emniyet yetkilileri, olaydan sonra bulunan tabancanın dokuz milimetre çapında ve 14'lük olduğunu belirttiler. Yetkililer, polisin alarma geçirildiğini, havaalanları sınır çıkış kapılarının kontrol altına alındığını söylediler. 20 yaşlarındaki saldırganın olaydan silahını otomobil lastiğinin altına bırakarak kaçtığı bildiriliyor.

Portekiz İçişleri Bakanı da Lizbon'daki Türk Büyükelçiliği mensuplarının korunması için önlemlerin artırıldığını açıkladı.

Dışişlerine gelen bilgiye göre, olayda kullanılan tabanca arabanın yanında bulundu. Dışişleri Bakanlığı Ankara ve Lizbon'da girişimlerde bulunarak suçluların bir an önce yakalanarak adalet önüne çıkarılmalarını ve büyükelçilik mensuplarının daha etkin bir şekilde korunmasını istedi. Ankara büromuzun haberine göre, Lizbon Büyükelçiliği Portekiz güvenlik makamları ile devamlı ve sıkı irtibat halinde olduğunu bildirdi. Devlet Bakanı ve İçişleri Bakan Vekili Öztrak, Akbayların hunharca bir saldırıya uğramaları üzerine yaptığı açıklamada; *"Bu alçakça cinayeti bir insanın duyabileceği en derin nefret duygularıyla takbih ediyoruz"* dedi. Öztrak şunları söyledi: *"İki masum insanın şahsından Türkiye Cumhuriyetini hedef alan bu davranışın ne insanlık nede tarihi gerçeklerle uzaktan yakından hiçbir ilgisi bulunmadığını bir kez daha vurgularım. Uluslararası terörizmin günümüzde bütün insanlığın başına ne denli bir bela haline geldiğini bu menfur olayla göstermiştir. Bu konuda bütün dünya ülkelerini bir kez daha yakın işbirliği gereği hususunda uyarmak"* isteriz. Öztrak açıklamasının sonunda, Erkut Akbay'a başsağlığı, eşine de acil şifalar diledi.⁶⁴²

Ulus'u'nun Mesajı

Başbakan Bülent Ulusu da Lizbon Büyükelçisi İsmail Soysal'a gönderdiği mesajda, *"Türk milletinin güzide ve masum vatandaşlarına karşı süregelen bu anlamsız ve acımasız terörün tüm insanlık âlemi için bir yüz karası olduğu muhakkaktır"* dedi. Lizbon banliyölerinden A'Velha'da bir saldırı sonucu yaşamını yitiren Erkut Akbay 21. Türk diplomatı oldu.⁶⁴³

Türkmen'in Sözleri

⁶⁴² Cumhuriyet, 8 Haziran 1982.

⁶⁴³ Cumhuriyet, 8 Haziran 1982.

Dışışleri Bakanı İlter Türkmen de cinayetin hesabının sorulacağını bildirdi. İslam Barış Komitesinin 4. Tur temasları için Cidde’de bulunan Türkmen “*bu cinayetin failleri cezasız kalmayacaktır*” dedi.

Gazeteciler, Lizbon’daki cinayeti öğrenince Erkut Akbay’ın Ankara’da bir yakınını aradılar. Ancak Bulamayınca eşi Nadide Akbay’ın ağabeyi İbrahim Gürdal’ın Çankaya’daki evine gittiler. İbrahim Gürdal’ın Lizbon’a gideceği öğrenildi. Ermeni terörist tarafından hunharca şehit edilen Portekiz Büyükelçiliği İdari Ataşesi Erkut Akbay (39) yaşındaydı. Akbay 1943 yılında Kadirli’de doğdu. Yozgat Lisesini bitirdikten sonra İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi’nden mezun oldu. Vatan görevini yedek subay olarak yapan Akbay 1970 yılında Dışışleri Bakanlığı’na girdi. Memur olarak çalışan Erkut Dışışleri Bakanlığı’da merkezde bir süre görev yaptıktan sonra Brezilya Büyükelçiliğinde çalıştı. Akbay 1979 tarihinden beri Lizbon Büyükelçiliği’nde Kancilarya memuru olarak görev yapıyordu. Erkut Akbay iki çocuk babasıydı.⁶⁴⁴

2.2.236. Haig Başsağlığı Mesajı Gönderdi

Haber Merkezi- ABD Dışışleri Bakanı Haig, Türkiye’nin Lizbon Büyükelçiliği İdari Ataşesi Erkut Akbay’ın Ermeni teröristlerce şehit edilmesi ve eşinin ağır yaralanması nedeniyle Devlet Bakanı ve Dışışleri Bakan Vekili İlhan Öztrak’a bir başsağlığı göndererek, olayı lanetledi ve terörizmin her türüne karşı tüm ülkelerin işbirliği çabalarını arttırmalarını istedi.

Ermeni Patriği Kalutsyan da Öztarak’a bir mesaj göndererek cinayeti kınadı. Bu arada, şehit olan Erkut Akbayın eşi Nadide Akbay’ın sağlık durumunun ciddiyetini koruduğu bildirildi.⁶⁴⁵

2.2.237. Kız Arkadaşı Sasunyan’ı Suçlayıcı Tanıklık Yaptı

Dış Haberler Servisi - Türkiye’nin Los Angeles Başkonsolosu şehit Kemal Arıkan’ın evine 1980 yılında bomba atmaktan sanık Ermeni Sasunyan’ın yargılanmasına dün yeniden başlandı.

⁶⁴⁴ Cumhuriyet, 8 Haziran 1982.

⁶⁴⁵ Cumhuriyet, 10 Haziran 1982.

Los Angeles Eyaleti Mahkemesi'ndeki davada Jüri üyelerinin seçilmesinden sonra başlayan duruşmada, şehit Kemal Arıkan'ın eşi Nuran Arıkan tanık olarak dinlendi. Yoğun koruma önlemleri altında mahkemeye alınan Bayan Arıkan ifade verdikten sonra salondan ayrıldı. Duruşmada daha sonra bomba uzmanları ve öteki tanıklar dinlendi. Ermeni terörist Sasunyan'ın kız arkadaşı da tanık olarak verdiği ifadede sanığın kendisine olay gününden birkaç gün sonra, *"Işıkları yakmasalardı ikinci bombayı da içeri atmış olacaktım"* şeklinde konuştuğunu söyledi.

Ermeni Sasunyan'ın geçen şubat ayında başlayan yargılaması, Türkiye'nin Boston Fahri Başkonsolosu Orhan Gündüz'ün 5 Mayıs'ta şehit edilmesinin Jüri üyelerini etkileyebileceği gerekçesiyle yargıç tarafından durdurulmuştu. Sanık Sasunyan'ın kardeşinin Los Angeles Başkonsolosu Kemal Arıkan'ı şehit etmek suçundan yargılanmasına da gelecek ay başlayacak.⁶⁴⁶

2.2.238. Harut Sasunyan Arıkan'ın Evine Bomba Atmaktan Suçlu Bulundu

Los Angeles, (a.a.) - 21 yaşındaki Ermeni terörist Harut Sasunyan, şehit edilen Los Angeles Başkonsolosumuz Kemal Arıkan'ın evine 1980 Ekim ayında bombalı saldırıda bulunmaktan suçlu görüldü. Arıkan'ın evine yapılan bombalı saldırıda can kaybı olmamıştı.

Los Angeles Başkonsolosumuz Kemal Arıkan bu olaydan bir süre sonra 28 Ocak tarihinde otomobiliyle giderken öldürülmüştü. Sasunyan'ın kardeşi Harry ise Arıkan'ı katletmekle suçlandı. Öte yandan ABD polisi Arıkan'a saldırıyla ilgili olarak ikinci bir kişiyi daha arıyor.⁶⁴⁷

2.2.239. İsrail İşgüderi: "FKÖ Kamplarında ASALA'ya Ait Belgeler Bulundu"

Ankara, (THA- a.a.) - a.a.'nın Tel Aviv kaynaklı AP haberine dayanarak verdiği bilgiye göre, İsrail Lübnan hareketi sırasında yakalanan Yemen, Iraklı ve İranlı dört kişiyi önceki gün Tel Aviv'de televizyon kameraları önünde yerli ve yabancı basın karşısına çıkardı. Kendisini Keban Ali Şiabani olarak tanıtan İranlı gerilla, Sayda'da İsrail

⁶⁴⁶ Cumhuriyet, 12 Haziran 1982.

⁶⁴⁷ Cumhuriyet, 13 Haziran 1982.

kuvvetlerine teslim olduğunu belirttikten sonra tutsak kampında, Türk, Lübnanlı, Faslı ve Suriyeli gerillalar ile birlikte bulunduğunu söyledi. İsrail, operasyon sırasında 5 bin kişiyi tutsak aldığını söylemektedir. Televizyon karşısında konuşan tutsaklar, İsraillilerin kendilerine gayet iyi muamele ettiğini söylediler. Öte yandan, İsrail'in Ankara İşgüderi Alon Liel, THA'ya yaptığı açıklama FKÖ kamplarında Ermeni tedhiş örgütü ASALA'ya ait önemli arşiv ve dökümanların ele geçtiğini açıkladı. Liel, Türkiye'nin talep etmesi halinde herhangi bir kişi hakkındaki ya da genelde tüm belgeleri vermeye hazır olduklarını bildirdi.

Tutsak edilen 5 bin 709 kişi arasında 26 Türk asıllı militanın bulunduğu daha önceden açıklandığını belirten işgüder, bunların Türkiye'ye verilmesi konusunun düşünülüp düşünülmediğini soran THA muhabirine şu cevabı verdi:

“Bu kişilerin öncelikle İsrail'e yönelik eylem içinde olup olmadıkları araştırılacak, varsa İsrail mahkemelerinde yargılanacaklar. İsrail ile Türkiye arasında öteden beri suçluların iadesi yapılmaktadır. Ancak şimdiye kadar siyasi bir vaka ile karşılaşılmamıştı. Zaten Türk Hükümetinden de henüz bu konuda bir talep gelmediği için şimdilik bir şey söylemek mümkün değil.”

FKÖ ile ASALA'nın iç içe olduğunu iddia eden ve bunun İsrail gibi Türkiye tarafından da bilindiğini ileri süren Alon Liel daha sonra şu açıklamayı yaptı: *“Uluslararası tedhiş konusunda İsrail, bütün ülkelere olduğu gibi Türkiye'ye de yardıma hazırdır.”*⁶⁴⁸

Organik Bağ

FKÖ ile ASALA arasındaki ilişki konusundaki iddialarını yineleyen işgüder bu iddiasına ilişkin olarak da şunları söyledi:

“FKÖ ile ASALA arasında organik bir bağ vardır. Ele geçirilen kamplarda bunu doğrulayan ve çok miktarda belge bulundu. ASALA'nın bazı faaliyetleri ile ilgili dökümanlar da yine bu kamplarda ele geçirildi. Şu anda bu belgeler teker teker inceleniyor.

*İsrail uluslararası terörizmle ilgili herhangi bir kişi hakkındaki ya da genelde tüm belgeleri Türk Dışişlerinin temasa geçmesi halinde vermeye hazırdır.”*⁶⁴⁹

⁶⁴⁸ Cumhuriyet, 2 Temmuz 1982.

⁶⁴⁹ Cumhuriyet, 2 Temmuz 1982.

2.2.240. Rotterdam Konsolosumuz Saldırıya Uğradı

Rotterdam, (Ajanslar) - Türkiye'nin Rotterdam Başkonsolosu Kemalettin Demirer'e dün sabah görevine giderken başarısız bir suikast girişiminde bulunuldu. Demirer saldırıdan yara almadan kurtulurken, olayı adı yeni duyulan "*Ermeni Kızıl Ordusu*" adlı bir örgüt üstlendi. Koruma görevlileri saldırganlardan birinin çatışma sonucu yaralı olarak yakaladı. Başkonsolos Kemalettin Demirer dün sabah göreve giderken, elçiliğe birkaç yüz metre kala saldırıya uğradı. Görgü tanıklarına göre karşılıklı olarak kaldırımda bekleyen iki Ermeni terörist Demirer'in kurşungeçirmez zırhlı otomobiline otomatik silahlarla ateş açtılar. Görgü tanıkları iki yandan gelen ateşin otomobili etkisi altına almasına ve ön camı parçalamasına karşın şoförün denetimi yitirmedigini, kurşunların zırha çarparak geri döndüğünü söylediler. Görgü tanıkları daha sonra saldırganların içinde iki kişinin beklediği otomobile bindiklerini, Demirer'in koruma arabasının da hemen bu otoyolu izlemeye başladığını anlattılar.

Aynı tanıklar, militanların izlendiklerini fark edince geriye doğru ateş ettiklerini, ancak karşılıklı tabanca sesleri arasında süren kovalamanın olay yerinden 500 metre ileride sona erdiğini söylediler. Daha sonra 4 saldırgan otodan inerek koruma arabasına ateş etmeyi sürdürdüler. Bu sırada saldırganlardan biri yaralı olarak yakalandı. Siyah saçlı ve sakallı olan Ermeni terörist üzeri arandıktan sonra bir arabayla Dijkzigt Hastanesi'ne götürüldü. Hollanda polisi olaydan sonra kaçan Ermeni teröristi yakalamak için ciddi bir operasyona girişti. Motorlu ekipler bazı yolları keserken helikopterler de havadan tarama yaptı. Bazı polislerin yöredeki şüpheli binaları aradıkları gözlemlendi.

Rotterdam Konsolosluğu Sözcüsü Erhan Öğüt olaydan sonra verdiği demeçte Hollanda polisinin olayın kansız sonuçlanmasında büyük katkısı bulunduğunu belirtti ve güvenlik görevlilerine teşekkür etti.

Dışişleri Bakanlığınca saldırı ile ilgili yapılan açıklamada şu bilgi verildi. Rotterdam Başkonsolosumuz Kemalettin Demirer'in otomobiline dün sabah 8.45 dolaylarında, Başkonsolosluğa yaklaştığı sıralarda ateş edilmiştir. Kemalettin Demirer ve şoförü herhangi bir isabet almamış ve Başkonsolosumuz Hollanda koruma polislerince korunmaya alınmıştır. "*Saldırganların dört kişi olduğu ve polisin dört kişiden birini yaralı olarak ele geçirdiği bildirildi. Saldırganların otomobilinde makinalı tüfek ve*

*tabanca bulunduğu, diğer üç kişinin yakalanması için polisin gerekli çabayı gösterdiği açıklandı.”*⁶⁵⁰

Yeni Bir Ermeni Örgütü Üstlendi

Assciated Press Haber Ajansı'nın Beyrut bürosuna telefon eden bir kişi, saldırının sorumluluğunu *“Ermeni Kızıl Ordusu”* adlı bir örgütün üstlendiği bildirildi. Saldırganlar 4,5 saat sonra TSİ. 14.30'da büroyu arayan ve anadili İngilizce olmadığı anlaşılan bir kişi, yavaş sesle, *“Ermeni Kızıl Ordusu adına arıyorum. Hollanda Hükümeti'ni, arkadaşlarımızın hayatlarını koruması konusunda uyarmıştık. Eylemin sorumluluğunu üstleniyorum”* dedi ve örgüt adını tekrarladı.⁶⁵¹

2.2.241. Paris'te Ermenilerin Bombalı Saldırısı: 15 Kişi Yaralandı

Paris, (a.a.) - Paris'in Notre Dame Kilisesi yakınlarında önceki gece patlayan bir bomba çoğunluğu turist olmak üzere 15 kişinin yaralanmasına yol açtı. Polis, yaralılarından üçünün durumunun ağır olduğunu bildirdi. Bir çöp tenekesine yerleştirilen bomba, kilise yakınlarındaki dinlenme yerinin kalabalık olduğu bir saatte patladı. Olaydan sonra haber ajanslarına telefon eden kimliği meçhul bir şahıs, eylemi *“Orly”* adında, bir Ermeni tedhiş örgütünün üstlendiğini bildirdi.

Bu arada Paris'te dün sabah Quartier Latin'de bir binada meydana gelen şiddetli patlamanın sorumluluğunu *“Fransız Devrimci Tugayları”* adlı örgüt üstlendi.

Fransız Haber Ajansı AFP'ye telefon eden kişi, bu saldırının Fransa Cumhurbaşkanlığı Danışmanı Regis Debray'ı hedef aldığını ve Fransız yazar Jean - Edern Haller'in kaçırılmasından sonra Fransa Hükümeti'ne verilen ikinci ve son ihtar olduğunu söyledi. Telefondaki ses ayrıca bu saldırının önceki gece meydana gelen ve *“Orly Ermeni Gurubu”* nun üstlendiği patlamaya karşılık olduğunu belirtti.⁶⁵²

⁶⁵⁰ Cumhuriyet, 22 Temmuz 1982.

⁶⁵¹ Cumhuriyet, 22 Temmuz 1982.

⁶⁵² Cumhuriyet, 22 Temmuz 1982.

2.2.242. Ermeniler Aralarındaki Anlaşmayı Bozan Fransa'yı Hedef Alıyor

Paris, (Cumhuriyet) -Fransa'da Ermeni guruplarının gerçekleştirdikleri de dâhil olmak üzere terör olaylarının son günlerde artış göstermesi Fransız basınında sosyalist hükümete dönük eleştirilerin yoğunlaşmasına yol açtı.

Geçen hafta Saint Michel Meydanı'nda 17 kişinin yaralanmasına neden olan patlama olayından sonra “*Le Matin*” Gazetesi'nde yer alan Fransız-Ermeni ilişkileri konusundaki bir yazıda, ocak ayı sonunda Fransa ile Ermeni teröristler arasında “Ateşkes Anlaşması” yapıldığı iddia ederek, yeni patlamanın nedeninin anlaşılmadığı, bazı çevrelerin provokasyon olasılığı üzerinde durduklarına işaret edildi. Fransa'nın Paris'ten transit geçen ASALA militanlarına ilişmediği de belirtilen yazıda, diğer taraftan Bern Büyükelçimiz Doğan Türkmen'e suikast girişiminde bulunan ve Marsilya Mahkemesi'nde yargılanan Kilimciyan'ın avukatının savunması sayesinde değil, politik bir irade ile Beraat ettirildiği öne sürüldü.

Öte yandan Saint Michel Meydanı'ndaki patlamayla ilgili olarak gözaltına alınan yedi Ermeni'nin serbest bırakılmalarından sonra, İçişleri Bakanı Deffre'in patlamanın aşırı sağ guruplarca gerçekleştirilmiş olabileceği yolundaki demeci Beyrut'taki bir ASALA sözcüsü tarafından yalanlandı.

“*Europe 1*” Radyosu'nun haberine göre, ASALA sözcüsü, Ara Yeni Kuyumcuyan, eylemin nedeninin Fransa'nın ASALA ile varmış olduğu mütabakata aykırı olarak Paris'ten transit olarak geçen bir Ermeni militanı tutuklaması olduğunu söyledi.

ASALA sözcüsünün açıklamasında konu ettiği Viken Carhutyanyan, 30 Mayıs günü Los Angeles Havaalanı'nda Kanada Havayolları'na yapılan bombalı saldırının faillerinden olduğu şüphesiyle haziran ayında Paris'te tutuklanmıştı. Carhutyanyan'ın durumunu ele alan Paris Mahkemesi hafta içinde delil yetersizliği gerekçesiyle ek soruşturma istedi.⁶⁵³

⁶⁵³ Cumhuriyet, 26 Temmuz 1982.

Le Figaro'nun Yorumu

Fransa'da artan terör eylemleri ile ilgili olarak “*Le Figaro*” Gazetesi'nde çıkan başyazıda da, sosyalist yönetimin bir terörizm patlaması ile karşı karşıya olduğu kaydedilerek, hükümetin bu konuda tutarlı bir politikası olmadığı, terörizme karşı esnek davrandığı öne sürüldü.⁶⁵⁴

2.2.243. Fransa İçişleri Bakanı: “Ermeni Terör Örgütlerine Verilmiş Taahhüdümüz Yok”

Dış Haberler Servisi - Fransa İçişleri Bakanı Gastorn Defferree “Ermeni terör örgütlerine verilmiş bir taahhüdümüz yok” dedi. Fransız Hükümeti'nin Ermeni terör gurupları ile gizli bir anlaşma yaptığı yolundaki iddiaları yalanlayan Defferree, daha önce bazı Ermeni örgüt temsilcileri ile görüşmeler yaptığını doğruladı. Fransa İçişleri Bakanı önceki gece televizyonda yaptığı konuşmada, görüşmeler sırasında bu örgütleri şiddet eylemlerine girmeleri konusunda uyardığını söyledi. Defferree, hükümetin Ermeni davası konusundaki görüşlerini daha önce açıkladığını belirterek şunları söyledi: “*Masum insanların kanına girmek, hiç bir örgüte hizmet etmez, ayrıca kamuoyunun öfkesine yolaçar, savundukları davayı baltalamış olurlar.*”

Ermeni örgütleri ise Fransa ile aralarındaki örgüt militanlarının tutuklanmayacağı yolunda anlaşmalar olduğunu öne sürüyorlar. Nitekim Amerika'da aranan bir Ermeni teröristin haziran ayında Orly Havaalanı'nda tabanca ve sahte pasaport taşıma suçundan tutuklanması üzerine Fransa'nın sözünde durmadığını öne süren Ermeni örgütleri, geçtiğimiz hafta içinde Paris'te bir dizi bombalı saldırıda bulunmuş. 17 kişi yaralanmıştı. Patlamaları Orly Ermeni gurubu üstlenmişti.⁶⁵⁵

2.2.244. Fransız Polisi, Ölen Ermeni Teröristin Evinde Önemli İpuçları Buldu

Paris, (a.a.) - Fransız polisi Paris'in banliyölerinden birindeki evinde bomba imal ederken ölen bir Ermeni'nin Paris'te dokuz aydır bombalama kampanyası sürdüren “*Orly*” adlı Ermeni gurubunun deşifre edilmesi için önemli bir ipucu olduğu kanısında. Olaydan sonra evde yapılan aramada patlayıcı madde, silah ve Ermenilere ait dokümanlar

⁶⁵⁴ Cumhuriyet, 26 Temmuz 1982.

⁶⁵⁵ Cumhuriyet, 28 Temmuz 1982.

bulan polis, patlayıcı maddelerin Orly Gurubunun son iki bombalama olayında kullanıldığı Çekoslovak tipi bombalara benzediğini açıkladı.⁶⁵⁶

2.2.245. Esenboğa'yı Basan ASALA Üyesi 2 Teröristen 1'i Ölü Ele Geçti

Ermeni Terörizmi Yurdumuzdaki İlk Toplu Cinayetinde 5 Can Aldı; 72 Yaralı Havaalanının Bekleme Salonunda Bulunan Yolcuların Üstüne Bomba Atıp Silahla Taradılar

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Erment terörizmi yurdumuzdaki ilk toplu cinayetinde 5 can aldı, 72 kişiyi yaraladı. Kısa adı ASALA olan Ermeni Gizli Kurtuluş Örgütü üyesi olukları bildirilen Ermeni tedhişçiler dün öğleden sonra havaalanına baskın düzenlediler, havaalanı terminal binasına bomba attılar, kurşun yağmuruna tuttular, saldırıda aralarında Emniyet Müdür Yardımcısı Hamdi Yahyaoğlu'nun da bulunduğu üçü Polis 2'si yabancı uyruklu olmak üzere 5 kişi can verdi.

Güvenlik kuvvetleriyle çatışmaya giren Ermeni teröristlerden biri kısa bir süre sonra ağır yaralı olarak ele geçirilirken, diğer terörist havaalanı restoranına kaçarak burada 20 den fazla kişiyi bir süre rehin tuttu. Daha sonra bu terörist ölü olarak ele geçti!. Ermen teröristlerin saat 16.30'da giriştikleri baskın sırasında Türk kimliği taşıyan üçüncü bir kişi ise sağ olarak ele geçti. Söz konusu kuşkulu kişinin A.Ü. Fen Fakültesi Kimya Bölümü Öğrencisi Bekir Sıtkı Sancar olduğu ve olay sırasında camdan atlayıp kaçmak istediği bildirildi.

Ermeni teröristler baskın sırasında Türk Hükümeti'nden Ermeni Hükümeti'ni resmen tanımasını istediler, saldırıyı ASALA Ermeni örgütü üstlendi. Baskın nedeniyle Esenboğa Havaalanı ulaşımına uzun bir süre kapanırken, havaalanlarında güvenlik önlemleri artırıldı. Ankara'ya uçak kaldırılmadı.

Olay sırasında havaalanı çevresinde geniş güvenlik önlemleri alındı. Ankara-Esenboğa Havaalanı yolu trafiğe kapatıldı. Genelkurmay İkinci Başkanı Orgeneral Necdet Öztörün ile Ankara Sıkıyönetim Komutanı Korgeneral Recep Ergun olay yerine giderek operasyonu yönettiler. Devle Başkan Kenan Evren de olay sırasında sık sık

⁶⁵⁶ Cumhuriyet, 3 Ağustos 1982.

telsizle bilgi aldı. Bu arada Atina ve Beyrut'ta çeşitli ajanslara telefon eden kişiler saldırıyı ASALA'nın üstlendiğini bildirdiler.

Aynı kişiler Esenboğa Havaalanı'nda Ermeni teröristlerin saldırısını “*Erzurum Operasyonu*” olarak adlandırdılar. Ve saldırganların “*Pierre Gülümyan*” İntihar Grubu olduğunu söylediler, Gülümyan geçen hafta Paris'te bir evde bomba imal ederken ölmüştü; yanında bulunan bir Ermeni de hafif yaralanmış, daha sonra tutuklanmıştı.

Beyrut taki AP (Associated Press) bürosuna gönderilen bir ASALA bildirisinde de ABD ve Avrupa ülkelerinde tutuklu bulunan 85 Ermeni'nin serbest bırakılması istendi ve aksi halde yeni şiddet eylemlerine girişileceği belirtildi. ASALA bildirisinde, “*Erzurum Operasyonumuzun kurbanlarının sorumluluğu Türk Hükümeti, NATO ve ABD'nin omuzlarındadır*” dendi.⁶⁵⁷

Sıkıyönetim Açıklaması

Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı olayla ilgili bir açıklama yaptı.

Açıklama şöyle: 7 Ağustos 1982 günü saat 16.15'de Esenboğa Hava Limanından Lufthansa yolcularının gümrük muayenesine alındığı ve pasaport işlemleri biten KLM yolcularının da binişe davet edildikleri anda yolcu peronu içinde, Ermeni olduklarını bağırarak söyleyen iki teröristin biri elindeki bombayı ortaya atmış ve diğeri makinalı tabancayla etrafa ateş açarak çok sayıda vatandaşın yaralanmasına sebep olmuştur. Orada bulunan güvenlik kuvvetlerince açılan karşı ateş sonucu teröristlerden biri yaralı olarak ele geçirilmiştir. Diğer terörist ateş ederek hava limanı lokantasına girmiş ve buradakileri rehin alarak saat 19.00'a kadar direnmiştir.

Bu arada dışarıya çıkmaya çalışan 50 - 60 yaşlarında Amerikalı bir bayan lokantanın kapısında sırtından otomatik silahla vurarak öldürmüştür. Kendisiyle konuşmaları sürdüren ve teslim olmasını isteyen görevli memurlara ateş açmış, güvenlik kuvvetlerinin mukabil ateşiyle öldürülmüştür. Buradaki rehinelerden ölen olmamış, yolculardan yaralananların da bazıları hastaneye kaldırılmıştır

Bu esnada kendisini pencereden atan ve Türk hüviyetini taşıyan bir şahıs yolcular arasında kontrol altına alınarak yakalanmıştır. Yaralı olarak ilk çatışmada ele geçirilen teröristin kendi beyanından Fransız uyruklu olduğu anlaşılmıştır. Anarşistlerin

⁶⁵⁷ Cumhuriyet, 8 Ağustos 1982.

havalimanına giriş şekli de dâhil olmak üzere soruşturma çok yönlü olarak sürdürülmektedir.

Hastanelerdeki ölü ve yaralı durumları aşağıdadır: Sosyal Sigortalar Hastanesi: Üç polis memuru ölü, biri polis memuru olmak üzere 28 yaralı, Numune Hastanesi: ikisi polis olmak üzere 19 yaralı, Güllhane Hastanesi: 2 yaralı, Mevki Hastanesi: 1 ölü, Ankara Hastanesi: 3 yaralı, Hacettepe Hastanesi: 1 ölü, 16 yaralı, Tıp Fakültesi Hastanesi: 4 yaralı olmak üzere toplam 5 ölü 72 yaralı.⁶⁵⁸

Olayın Öyküsü

Saat 15.40 sularında Lafthansa uçağı Esenboğa'ya inişini yaptı. Esenboğa'da uçak bekleyen yolcular dev uçağın Esenboğa'ya inişini havaalanının yolcu bekleme salonundaki büyük pencerelerinden izliyorlardı. Birden büyük bir patlama oldu ve arkasından iki otomatik silah ateş kismaya başladı. Hava yolları ve diğer uçak şirketlerinin bilet gişeleri önünde bavullar havada uçuşurken, çok sayıda kişi kanlar içinde yere düştü. Bunun üstüne Esenboğa'da tam bir panik başladı. Ellerinde uzun menzilli, uzun namlulu silahlar iki kişi, ne yapacaklarını bilemeden, bağrıarak koşuşanların arasından ilerlediler. Daha sonra birinin adının Levan Ekmekçiyan olduğu anlaşılan Ermeni ASALA Örgütüne bağlı iki terörist havaalanı lokantasına doğru koştular. Teröristlerin karşısına, Ankara Emniyet Müdür Muavini Hamdi Yahyaoğlu, Havaalanı Emniyet Amirlerinden Mehmet Kâhya ve polis memuru Atilla Bahşi çıktılar. Her iki taraf da silahlarına davrandılar. Bu sırada Hamdi Yahyaoğlu açılan ateş sonucu şehit oldu. Ateş sırasında ayrıca Alman uyruklu Herbert Rosonevski ile bir Amerikalı da öldüler.

Emniyet Amiri Mehmet Kâhya ile polis memuru Atilla Bahşi ellerinde silahları, teröristler ile karşı karşıya geldiklerinde, Mehmet Kâhya ile terörist Levan, hemen hemen aynı anda ateş ettiler. Terörist Levan'ın kurşunu Mehmet Kâhya'nın sağ kolunu sıyrıp geçerken, Kâhya'nın ateş sonucu Ermeni terörist Levan ağır yaralandı. Polis memuru Atilla Bahşi ise aldığı yaralarla yere düştü. Öteki terörist arkadaşının vurulmasından sonra şaşkınlık içinde ne yapacağını bilemeden, Havaalanı Emniyet Amiri'nin boyununa tek koluyla sarılarak, silahını Amirin şakağına dayadı. Emniyet Amiri ile birlikte yavaş yavaş geriye doğru giren terörist, lokantanın kapısına vurarak içeri girdi ve içerdekileri silahla

⁶⁵⁸ *Cumhuriyet*, 8 Ağustos 1982.

tehdit ederek, duvar kenarına çekti. Türkçe konuşan terörist “*eğer bir harekette bulunurlarsa ellerindeki bomba ve silahla kendilerini öldüreceğini*” söyledi.

Saat 16 sıralarında, terörist, lokantaya kimsenin girmemesini sağlamak için kapaya yakın bir masada otururken, Sıkıyönetim güvenlik güçleri ve polis alarma geçtiler. Teröristin bulunduğu lokantanın önü ve çevresi hemen kordon altına alındı. Esenboğa’ya giden yollar kesilerek teröristlerin açtığı ateş ile attıkları bomba nedeniyle yaralanan 72 kişinin hastanelere taşınması sağlandı. Çelik yelek giymiş, vurucu timler olaydan hemen sonra lokantanın kapısı önünde ellerinde yakın mäsademe silahı olan “*akreplerle*” yerlerini aldılar.

Ermeni ASALA örgütüne bağılı terörist, dışardaki güvenlik güçleri ile temas kurmak için harekete geçti. Rehin aldığı kişilerin arasında bulunan 7- 8 yaşlarındaki Barış Tuncay’ı yanına çağırıdıktan sonra bir kâğıda bir şeyler karaladı ve yine Türkçe olarak Barış Tuncay’a, git bu kâğıdı dışardakilere ver dedi. Tuncay, lokantanın kapısını hafifçe araladı ve dışarıya sürüldü. Emniyet görevlileri hemen Barış Tuncay’ı olay yerinden kucaklayarak uzaklaştırdılar.

Ermeni teröristin Barış’a verdiği kâğıt açıldığında yazıların içeriğinin özetle şöyle olduğu görüldü: “*Türk Hükümeti’nin Ermeni Hükümeti’ni resmen tanımasını bekliyorum.*”

Bu ilk mesajdan sonra, Ermeni terörist bir kaç kez daha dışarıya aynı içerikte mektuplar gönderdi. Bundan sonra güvenlik görevlilerinin amacı, kendi deyimleriyle adeta “cinnet” geçirmiş gibi olan Ermeni teröristi oyalamaktı. Saat 18.00 sıralarında, Genelkurmay İkinci Başkanı Orgeneral Necdet Özturun ve Ankara Sıkıyönetim Komutanı Korgeneral Recep Ergun olay yerine geldiler. Özturun ve Ergun, teröristin bulunduğu lokantaya yakın kapının önüne gelerek, operasyonu sürdüren güvenlik yetkililerinden bilgi aldılar.

Saat 18.10 sıralarında bir patlama sesi duyuldu. Bir anda her taraf hareketlendi. Dışardaki gazeteciler ve görevliler kendilerini korumaya alırken, içerdeki gelişmeler şöyleydi:

“Bir ara Ermeni terörist, dışarda kendisi ile görüşmeye çalışan polis memuru ile konuşurken, elindeki bombayı fırlattı. Bu sırada bir polis memuru yaralanırken, lokantanın içindeki bazı rehiner, kapıdan dışarıya kendilerini atmaya başladılar. Bu sırada da doğan panik ve şaşkınlık anından yaralanan

Ankara Emniyet Müdürlüğü 2. 'nci şubeye bağlı timler masaların arasında duran Ermeni teröriste namlularını doğrulttular. Açılan ateş sırasında terörist gözünden vurularak sırtüstü yere düştü."⁶⁵⁹

Heyecan Son Haddindeydi

Bu anda, dışarıda da heyecan son halindeydi. Dışarıdan silah sesleri geliyordu. Gazeteciler ve görevliler kapının önünde park etmiş araçların arkasındaydılar. Cumhuriyet muhabirlerinin siper aldıkları bir arabanın şoförü, arabasına bir zarar gelmemesi için *"bari şu arabayı geriye alayım"* deyince, görevliler kendisine engel oldular. Silah sesleri devam ediyordu. Rehinelerden bir kısmı kapıdan, bir kısmı da daha önce kaçanların kırdığı camlardan kaçıyorlardı. Bir camdan ağzı, burnu ve gömleği kan içinde bir genç bağırarak çıkarken arkasındaki babası hem oğlunun dışarıya çıkmasına yardım ediyor, hem de, *"oğlumu vurdular, oğlumu vurdular"* diye ağlıyordu.

Yaralıları taşımak için ambulanslar ve taksiler çağrıldı. İçeride olay durulmuştu. Silah sesleri kesilmiş, heyecan dalgası durulmuştu. Haber hemen duyuldu. Ermeni terörist ölü ele geçirilmişti.⁶⁶⁰

Saatli Bomba Bırakılmış Olabilir

Ancak, operasyon tamamlanmamıştı. Olay yerine gelen Savcılar, içeriye kimsenin sokulmamasını istediler ve teröristlerin içeriye saatli bomba bırakmış olabilecekleri belirtildi. Bomba uzmanları ile birlikte yapılan incelemede bomba olmadığı anlaşıldı. Daha sonra, öldürülen terörist, görevli polis memurlarınca ambulansa bindirilerek olay yerinden uzaklaştırıldı. Zayıf, kıvrıkcık saçlı, ince uzun bıyıklı olan teröristin üzerinde pantolon ve gömlek bulunuyordu.⁶⁶¹

Biri Ölü, Biri Yaralı İki Terörist Yakalandı

Operasyon sonunda yapılan ilk belirlemelere göre, biri yaralı, biri ölü, iki Ermeni terörist ele geçirildi. Ankara Valisi Necati Develioğlu Hacettepe Tıp Fakültesi Hastanesi'ne giderek Ermeni teröristin durumu hakkında bilgi aldı. Ameliyathanedeki doktorlarla konuşan Develioğlu *"bu teröristin yaşatılması için gereken yapılacaktır, bu terörist konuştuğu zaman olayın içyüzü anlaşılacaktır"* dedi.

⁶⁵⁹ Cumhuriyet, 8 Ağustos 1982.

⁶⁶⁰ Cumhuriyet, 8 Ağustos 1982.

⁶⁶¹ Cumhuriyet, 8 Ağustos 1982.

Develioğlu Hacettepe Üniversitesi Rektörü Prof. Yüksel Bozer'i de telefonla aradı ve tıp profesörlerinin hastaneye çağrılmasını istedi. Prof. Bozer de yaralı teröristin yaşatılması için tıbbın bütün imkânlarının seferber edileceğini söyledi.

Baskında yaralı olarak ele geçirilen Ermeni teröristin yattığı bölümde geniş güvenlik önlemi alındı. Develioğlu teröristin konuşacak gibi olduğu zaman ifadesinin alınması için derhal emniyet görevlilerine haber verilmesini de istedi.⁶⁶²

2.2.246. Olayı Yaşayan Esenboğa Emniyet Müdür Muavini: Ermeni Terörist Türkçe Konuşuyordu

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Olayın başından beri havaalanında bulunan ve saldırıyı başından sonuna dek yaşayan, Ermeni saldırganlarla çatışmaya girerek kolundan yaralanan Esenboğa Emniyet Müdür Muavini Mehmet Kâhya başından geçenleri şöyle anlattı: “Saat 15.40. 15.45 sıralarıydı. Lufthansa’ya ait uçak alana yeni inmişti. Yanımdaki yardımcılarla salonları geziyordum. Gelen yolcuların girişi yapılıyordu. Bir anda yukarıdan iki bomba patladı ve silahla tarama sesi geldi. Bu sırada Emniyet Müdür Muavini Hamdi Yahyaoğlu maalesef ölmüş. Biz merdivenleri çıktık ve o anda iki teröristle karşılaştık. Karşılıklı çatışma oldu. Ben bir tanesini vurmuşum. Bu sırada yanımdaki arkadaşım Atilla Yahşi düştü, öldü. Öbür terörist restorana girdi ve içeridekileri rehin aldı. Meydanı boşaltıp tedbirleri aldık. Durumu merkeze bildirip yardım istedim. İçeri gireni konuşarak oyalamaya çalışıyordum. Terörist benimle Türkçe konuşuyordu. Cınnet getirmeye başlamış olacak ki, elindeki el bombasını attı. Bu sırada çıkan çatışmada da öldürüldü.

Havaalanının restoran kısmında 20 yolcuyu rehin alan Ermeni teröristler güvenlik kuvvetlerine mesaj yollamak için Barış Tuncay adlı yedi yaşındaki küçük çocuğu kullandılar. Barış Tuncay başından geçenleri şöyle özetledi: “*Ben restoranın ön tarafındaydım. Bir bomba patladı. Yere yattım. Annemler restorandaydı. Onların yanına girdim. Bu sırada siyah bıyıklı, 19 yaşlarında, saçları omuzlarına dökülen, mavi gömlekli, kısa boylu birisi, elinde uzun, büyük bir silahla restorana girdi. Bana silahıyla kenara çekilmemi işaret etti. Ellerimi kaldırdım. Sonra bir kâğıt yazdırdı. Bu kâğıdı benimle askere yolladı. Kâğıtta, bir silahsız polis göndermezseniz 20 rehineyi öldüreceğiz.*

⁶⁶² Cumhuriyet, 8 Ağustos 1982.

ASALA, yazılıydı. Ben annemlerin yanına geldim sonra. Yerdeki cam parçalarından ayaklarım hafif şekilde yaralandı. Terörist Türkçe konuştu benimle.”

Saldırının diğer bir görgü tanığı 45 yaşlarındaki Halil Şenlik ise yaşadıklarını Şöyle dile getirdi:

“Saat 14.15’de başladı olay. Büyük bir patlama oldu yolcu salonunda. Pasaport kontrolünün yapıldığı bölümde. İlk patlamadan sonra silahlarla taramaya başladılar. Ben salondaki büfede meyve suyu içiyordum. Feci patlamadan sonra “yere yatın” diye bağırdılar. Tabanca seslerini duyduk. Büfenin arkasına yattık. Bir ara silah sesleri kesildi. Yanımdaki arkadaş “haydi kaçalım “ dedim. Bu sırada sekiz mermi daha atıldı. Bunun üzerine yeniden yere yattık. Daha sonra kaçarak kurtulduk.”

Olayı yaşayan yolculardan biri teröristlerin aralıklı olarak “silahsız kişi gönderin hükümete mesajımız var” diye bağırdıklarını ve zaman zaman ateş ettiklerini söyledi.

Saldırı sırasında olay yerinde bulunan, adının açıklanmasını istemeyen bir kargo görevlisi ise, “Kargoya bakıyorduk. Aniden patlama oldu. Meydan çok kalabalıktı. Oturacak yer yok tu. Herkes paniğe kapılmıştı. Ben de panik içinde cama çarptım. Kolum yaralandı. Önümden birisi geçti. Elindeki silahı önce fark edemedim” dedi.⁶⁶³

2.2.247. Ölü ve Yaralıların Adları

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Ermeni teröristlerin kanlı saldırısında 5 kişi öldü. 72 kişi de yaralandı. Ölenlerin adları şöyle: Hamdi Yahyaoğlu (Ankara Emniyet Müdür Yardımcısı), Atilla Yahşi (Polis), Cemal Birol (Polis), Herbert Rossanowski (Afşin Elbistan Santralı’nda görevli mühendis) ve Lengifford Bosvorth adlı ABD’li kadın.⁶⁶⁴

Yaralılar

Ayakta tedavi edilenlerin dışındaki yaralıların adları ve bulundukları hastaneler şöyle: SSK Dışkapı Hastanesi; Nevzat Göltepe, Lütfü Yücel, İsmail Bingöl, Necati Kürkçü, Osman Kürkçü, Makbule Kürkçü, Şerafettin Çimen, Nilüfer Tunalı, Ülkü Tunalı, Belgin Tunalı, Durmuş Çelik. Yusuf Şanlı, Satı Karabaş, Filiz Yarayacak, Ercüment Yarayacak, Fikret Oraklı, Hüseyin Şahin, Ali Şehirli, Kenan Kaya, Sevim Çelik, Gazi Kürkçü, Bilgin Kürkçü, Sedat Şehirli.

⁶⁶³ Cumhuriyet, 8 Ağustos 1982.

⁶⁶⁴ Cumhuriyet, 8 Ağustos 1982.

Ankara Tıp Fakültesi Hastanesi: Doğan Yurtman (Havalimanı Danışma Şefi), Şükrü Başaran, Nahit Gül, Mevlüt Güney, Mehmet Ali Baş (Komiser Munvini), Orhan Uğurlu (Polis), Kamil Akdoğan (Polis).

Numune Hastanesi; Güllü Üçoluk, Saliha Kılıçaslan, Ayşe Durmuş, Müslim Marş, Hüseyin Şehirli, İbrahim Yıldız, Raif Oğuz, Veli Kılıç. Mehmet Türkmen. Osman Avcı, Muharrem Karakuş, Abdullah Başdemir, Hüseyin Koloğlu. İbrahim Öztürk. Seyfettin Çolak, Bilcan Dönmez, Hamiyet Kırıkkaleli, Galip Eren Yüksel Mutlu, Osman Evren.

Hacettepe Hastanesi; Hanım Başkavak, Sevim Başkavak, Necip Özcan, Atilla Gültuna, Atilla Akkaş, Sedat Akkaş, Sevtap Özcan, Bilge Tunalı, Halis Tunç, Faray Tahsin Ersoy, Sukutf Aras, Suat Şahin, İbrahim Yazıcı, Bekir Sıtkı Zenger, Donçla Francis Boswort.

Ankara Hastanesi'nde, Muhammet Elmalı, Vedat Daralı, Kazım Erozan.⁶⁶⁵

2.2.248. ASALA ve Eylemleri

Gizli Ermenistan Kurtuluş Ordusu (ASALA) 1975 yılında kuruldu, adını ilk kez Beyrut'taki Türk Turizm ve Tanıtma Bürosuna bomba atarak duyuran örgüt 7 yılda gerçekleştirdiği 29 saldırıda Türk görevlileri şehit etti, temsilciliklerimizi bombaladı, Ermeni Tedhiş Örgütlerinin Türklere yönelik saldırılarından çoğunu ASALA gerçekleştirdi. ASALA, Ermeni örgütlerinin en çaplısı olarak biliniyor. Diğer Ermeni örgütlerinden bağımsız olduğunu iddia eden ASALA amacının anti - emperyalist bir Ermenistan kurulması için sonuna kadar savaş vermek olduğunu belirtiyor.

ASALA Ermeni militanlarının tutuklu bulunduğu ülkeler aleyhine de saldırılara geçmek tehdidinde bulunuyor ve bazı eylemlere girişiyor, ASALA'nın eylemleri özellikle İsviçre ve Fransa'daki kuruluşları da hedef alıyor. ASALA'nın önde gelen liderlerinden Agop Agopyan'ın geçen cuma günü İsrail saldırısı sırasında Batı Beyrut'ta yaralandığı daha sonra öldüğü bildirilmişti

Gizli Ermeni Kurtuluş Örgütü ASALA'nın ilk saldırısı 7.2.1975 tarihinde başladı. Beyrut'ta Turizm ve Tanıtma bürosuna konulan ayarlı bomba imha uzmanının elinde patladı, uzman yaralandı.

⁶⁶⁵ Cumhuriyet, 8 Ağustos 1982.

Bu olayla adını duyuran Ermeni Örgütü ASALA'nın eymleri ise şöyle:

20.02. 1975: Beyrut'ta THY Bürosuna Bomba atılması.

22.10.1975: Viyana Büyükelçisi Daniş Tunalıgil'in öldürülmesi.

24.10. 1975: Paris'te Paris Büyükelçisi İsmail Erez ve şoförü Talip Yener'in öldürülmesi.

28.12. 1975: Beyrut Büyükelçiliği'ne roket atılması.

16.2. 1976: Beyrut Elçiliği Başkâtibi Oktar Cerit'in susturucu tabanca ile öldürülmesi.

17.2. 1978: Cenevre'de THY Bürosuna bomba atılması.

22.8. 1979: Cenevre Maiyette Başkonsolos Niyazi Adalı'nın arabasına bomba konulması.

26. 8. 1979: THY Frankfurt Bürosunun bombalanması.

4. 10. 1979: Kopenhag'da THY Bürosunun bombalanması.

30. 10, 1979: THY Milano Bürosunun bombalanması.

18. 11, 1979: Paris'te THY Bürosunun bombalanması.

10. 1. 1980: Tahran'da THY Bürosunun bombalanması.

10, 3. 1980: Roma'da THY ve Turizm Müşavirliği'nin bombalanması 2 kişinin ölmesi, 14 kişinin yaralanması.

19. 4. 1980: Marsilya Başkonsolosluğu'na ayaklı roket bırakılması,

31. 7. 1980: Atina İdari Ateşimiz Galip Özmen ve kızı Neslihan Özmen'in öldürülmesi.

5. 8. 1980: Lyon Başkonsolosluk Ajanlığı'na saldırıda 4 kişinin yaralanması.

26, 9. 1980: Paris Basın Müşaviri Selçuk Bakkalbaşı' ya silahlı saldırı.

3, 10, 1980: Milano THY Bürosunda patlama, yoldan geçen iki hafif yaralı.

12. 10. 1980: Londra'da Turizm ve Tanıtma Bürosunun bombalanması.

9. 11. 1980: Strasburg Başkonsolosluk binasının bombalanması.

19. 11, 1980: Roma'daki THY Bürosu ve Turizm Musavirliği'nin bombalanması.

13. 1. 1981: Paris'te Maliye Müşavirimiz Ahmet Erbeyli'nin arabasına bomba konulması.

1. 3 1981: Paris Çalışma Müşaviri Reşat Moralı ile din görevlisi Tecelli Arı'nın öldürülmesi.

3. 4. 1981: Kopenhag Çalışma Müşaviri Cavit Demir'e silahlı saldırı.

9. 6. 1981: THY Paris Bürosuna bomba atılması.

16, 8. 1981: Kopenhag TPL Bürosuna bomba atılması.

24. 8. 1981: Paris Başkonsolosluğu işgali. Bu olayda güvenlik görevlisi Cemal Özen şehit oldu, maiyette Konsolos Kaya İnal yaralandı, Paris Büyükelçiliği'ndeki 47 kişiyi 15 saat süreyle rehin tutan 4 Ermeni daha sonra teslim olmuştu.

9. 4. 1982: Ottawa Büyükelçiliği'nde görevli Ticari Müşaviri Kani Güngör'e saldırı.⁶⁶⁶

2.2.249. Hastanede...

Yaralılar Olayı Tekrar Yaşar Gibiydiler...

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Esenboğa'ya yapılan saldırının acı tarafı çeşitli hastanelerin acil servislerinde yaşandı. Ambulanslar, taksiler, özel arabalarla getirilen yaralılar hastaneyi bir anda yoğun çalışmaya boğdu.

Esenboğa'ya saldıran teröristlerden Ermeni asıllı Levan'ın Ankara Tıp Fakültesi'ne getirilmesi ile sıkı güvenlik önlemleri, acil serviste daha da arttı. Bir anda, koşuşturmalar, kimlik saptamaları, bağırımlar hastaneyi sardı. Acil servis kapısına gelen doktor, Ermeni asıllı Levan'ın konuşmadığını, dizkapağından ve omuzundan yaralı olduğunu söyledi. Kimlik saptamalarını yapan polis memuru ise *“konuşmuyor. Adını kâğıda yazdırarak öğrendim”* dedi.

- *“Türkçe bilmiyor mu?”*

- *“Bilmez olur mu? Mahsus konuşmuyor.”*

⁶⁶⁶ Cumhuriyet, 8 Ağustos 1982.

Acil servis kapısında Levan hakkında, neden konuşmadığı, neden Esenboğa'ya saldırdığı, şeklinde yorumların yapılmasına devam edildi. Polis görevlilerinin odasında köşede kanlı elbiseler. Elbiselerin kimin olduğunu ise polis memuru şöyle açıkladı: *“Ermeni'nin... Üzerinden hiç bir şey çıkmadı.”* Acil serviste ilk tedavisi yapılan Levan'ın ameliyatı göğüs cerrahi bölümünde yapıldı.

Esenboğa'dan getirilen Liman Danışma Şefi Doğan Yurtman'ın tedavisi ise koridorda yapıldı. Elbisesi kan içinde olan Yurtman hiçbir soruyu yanıtlamadı. Gözleri kapalı olarak tedavisine devam edildi.

Esenboğa'dan getirilen Hollanda'da işçi Şükrü Başaran ise iznini kullanmak için Erzurum'a gelmiş. Hollanda'ya dönüyormuş. Şunları anlatıyor Şükrü Başaran: *“Saat 4 civarında salonunda oturuyordum. Hollanda'ya gidecektim. Pasaport kontrolünün yapılacağını söylediler. Ben de gittim. Biraz sonra patlama sesleri geldi. Hepimiz yere yattık. Sonrasını anlatmasına bayan doktor izin vermedi. Çünkü Başaran heyecanlanmaya başlamış, yüzü gerginleşmişti. Hala korkuyordu. Hastanede üç hafif yaralı daha bulunuyordu. Komiser Muavini Mehmet Ali Baş, polis memurları Orhan Uğurlu, Kamil Akdoğan, Esenboğa'ya giderken kaza geçirerek hafif olarak yaralanmışlar. İlk tedavileri yapıldıktan sonra acil servis kapısında göreve başladılar.*

Bu arada acil servise gelen hastalar başka hastanelere gönderilirken, izinli doktorlar çağrıldı. Stajyer doktorlar ise yardım etmek istediklerini belirterek muayenelere katıldılar.⁶⁶⁷

SSK Hastanesi

SSK Hastanesi'nde Esenboğa saldırısından geriye kalan acılardan oluşan bir tablo vardı. Ayak tabanlarından ve kollarından yaralanan Filiz Yarayacak, kendisini bekleyen polis arabasına binerken, Esenboğa'da yaşadığı korkulu anları ancak şöyle dile getirebildi: *“Çok kötül, çok kötül... Çok korktum”*

Bir süre sonra SSK Hastanesi'nin acil servis kapısına yaşlı bir bayan getirildi. Yaşlı bayanın öldüğünü söyleyen doktor kimliğini saptayamadığını da sözlerine ekledi.

⁶⁶⁷ Cumhuriyet, 8 Ağustos 1982.

Ve yaşlı bayanın kimliği, nereden geldiği, nereye gittiği bilinmeden morga kaldırıldı.

Bir polis memuru kapıya yaklaşarak şu haberi verdi: “*Polis memuru Celal Birol panzer altında kalarak öldü.*” Güvenlik görevlileri ellerinde listeler ile kimlerin öldüğünü, kimlerin yaralı olduğunu saptıyor. Ve bazı isimlerin yanına işaretler koyuyorlar. Bu işaretlerin anlamı ise “*öldü.*”

Birden acil servis kapısına, “*Ankara Tıp Fakültesi’nin makinalı tüfeklerle tarandığına*” ilişkin bir haber geldi. Ama haberin doğruluk derecesinin olmadığı daha sonra anlaşılacak acil servis kapısında bir anda oluşan heyecan yatıştırıldı.⁶⁶⁸

Nümune’de Durum

Numune Hastanesi’nde de saldırının korkulu, üzüntülü anları yeniden yaşandı. Yaralı Seyfettin Çolak olayı şöyle anlattı: “*Bekleme salonunda oturuyorduk. Önümden sivil polis sandığım esmer orta boyda, siyah elbiseli birisi geçti. Geçer geçmez belindeki otomatik tabancayı çıkararak kalabalığa ateş etmeye başladı. Tam bu sırada salonun karşı girişinden bir kişi daha ateş etmeye başladı. Birden heyecanlandık. Herkes kaçmaya başladı. Ben de bu arada camı kırarak kaçtım. Bu arada ufak çocuklar ayakaltında kalmıştı, biz ambulansa bindik ve buraya geldik.*”

“*Esenboğa saldırısının*” sonuçları hastanelerde yaşanırken meraklı hastalar, sedye ile taşınan yaralılar, ölümler ve gözyaşları kalıyordu geride.⁶⁶⁹

2.2.250. Yaralı Ermeni Terörist

Esenboğa Havaalanı’na baskın düzenleyen ASALA üyesi Ermeni teröristlerden biri, saldırının ilk anlarında vurularak ağır yaralı halde ele geçirildi. A.Ü. Tıp Fakültesi Hastanesi Yoğun Bakım Servisi’ne kaldırılan terörist burada hemen ameliyata alındı. Yetkililer, yaralı Ermeni teröristin kurtarılması için yoğun çaba gösterildiğini açıkladılar. Hastanede bulunan ASALA militanı konuşacak duruma gelirse olayı birçok yönden aydınlatılabileceği ileri sürülüyor. Esenboğa’ya kanlı baskını düzenleyen öteki terörist ise 29 kadar kişiyi rehin tuttuğu havalimanı restoranında ölü olarak ele geçirildi. Bu terörist

⁶⁶⁸ Cumhuriyet, 8 Ağustos 1982.

⁶⁶⁹ Cumhuriyet, 8 Ağustos 1982.

güvenlik kuvvetleri müdahale etmeden önce dışarı çıkamaya çalışan bir Amerikalı kadını sırtından vurarak öldürdü.⁶⁷⁰

2.2.251. İnsanüstü Çaba Harcandı

Esenboğa Havaalanı'ndaki Ermeni saldırısında, henüz teröristlerden biri havalimanı restoranında 29 kadar kişiyi rehin tutar ve polisle çatışmayı sürdürürken, bekleme salonuna dağılmış olan yaralıların hastaneye taşınmasına başlandı. Saldırı sırasında yaralanmış birçok yolcu da yaralıları taşımak için insanüstü bir çaba harcadı...⁶⁷¹

2.2.252. İlk Kez ASALA Üyesi Bir Ermeni Terörist Türkiye'de Yargılanacak

Yaralı Terörist: “Az Bile Oldu!”

Ölü Sayısı 8'e Çıktı, Terörist İyi Türkçe Konuşuyor

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Ermeni Gizli Kurtuluş Ordusu ASALA'nın Ankara Esenboğa Havaalanı'na düzenlediği saldırıda yaralı olarak ele geçirilen terörist Leon Ekmekçiyan dün sabah ayağa kalkarak odasında görevli polislerden biriyle konuştu ve olaydaki ölü ve yaralı sayısını öğrenince, “Az bile olmuş” dedi.

ASALA üyesi terörist Ekmekçiyan, A.Ü. Tıp Fakültesi Hastanesi'nde sıkı güvenlik önlemleri altında tutuluyor ve tedavisi büyük özen ve süratle sürdürülüyor. Ekmekçiyan dün sabah konuşacak duruma geldi ve nöbetçi savcıya ifade verdi. Ekmekçiyan'ın odasında görevli polis memurlarından biri, çok iyi Türkçe konuştuğu bildirilen Ekmekçiyan'a hava alanındaki olayda, 8 kişinin öldüğünü, yaralıların sayısının 100'ü aştığını söyledi. Ekmekçiyan bunun üzerine, yaz bile olmuş diye yanıt verdi.

Yetkililer, ASALA'nın Esenboğa saldırısının gerisinde ya tan amaçları ve teröristlerin nereden gelip eylemi ne şekilde yürüttüklerine ilişkin kesin bilgilerin, üzerinden kimlik ya da herhangi bir belge mayan ve sağlık durumu iyiye giden terörist Ekmekçiyan'ın ayrıntılı sorgulaması sonucunda ortaya çıkacağını söylediler. Böylece ilk

⁶⁷⁰ Cumhuriyet, 8 Ağustos 1982.

⁶⁷¹ Cumhuriyet, 8 Ağustos 1982.

kez, 1975 yılından beri Türkiye'nin dış ülkelerdeki resmi temsilciliklerine yönelik saldırılarda bulunan ASALA örgütünün bir üyesi Türk makamlarınca yargılanmış olacak.

Olay ayrıca savcılık ve çeşit ilgililerce çok yönlü olarak soruşturuluyor. Esenboğa Çubuk'a bağlı olduğu için, olay yerine ilk akşam Çubuk Savcısı gitti. İlk inceleme ve soruşturmaları yaptı. Çubuk Savcısı dün sabah Ankara'ya gelerek, incelemeleri hakkında Ankara Savcılığı'na bilgi verdi. Ayrıca, çok sayıda savcı yardımcısı hastanelere dağılarak, olayda yaralanan görgü tanıkları ile konuşuyor, ifade alıyorlar.

Önceki akşam Esenboğa Havaalanı'nda soruşturma yapan ilgililer, bir yolcu valizinde, bir bidon dolusu benzinin bulunduğunu saptadılar. Bu yolcu valizinin sahibi bulunamadığından, valiz polis denetimine alınmıştı. Yaralılara, böyle bir valizleri bulunup bulunmadığı da soruluyor. Mavi renkli valizin oldukça lüks olduğu bildiriliyor. Valizden bir gömlek, bir pantolon da çıktı.

Soruşturma sonucunda içinde benzin bidonu bulunan bu valizin teröristlere ait olduğu ka misina varıldı. Ancak, bu henüz kesinlik kazanmış değil. Esenboğa'da inceleme yapan yetkililer, öncelikle pasaport bölümünde çalışanların bilgilerine başvurdular. Olay, pasaport bölümlünün önünde başladı. Olay önceki gün saat 15:45 sıralarında meydana geldi. Alman Hava Yolları (Lufthansa) ile seyahat edecek yolcuların pasaportlarının denetimine başlanmıştı. Aynı saatlerde hareket edecek Hollanda Kraliyet Hava Yolları'nın (KLM) yolcuları ise, henüz salonda sıralarını beklemekteydiler. 16.30 sıralarında kalkması beklenen Lufthansa uçağına yolcuların bir bölümü alınmaya başlanmıştı.

Lufthansa uçak yolcularının ve pasaport denetiminde, yolcular arasında, bulunan Ermeni teröristlere henüz sıra gelmemişti. Ermeni teröristlerin eylemlerine tam bu anda başladıkları belirtiliyor. Kendilerine sıra gelmediği halde, olayın neden o sırada patlak verdiği üzerinde ilgililer uzun uzun durdular. İfadeleri alınan pasaport görevlileri, *"Biz herhangi bir şeyden şüphelenmedik. Pasaportlarını görüp incelediklerimiz arasında teröristler yoktu"* dediler. Bu nedenle, teröristlerin herhangi bir heyecana kapılarak ateş açmaları olasılığı ile ilgili tahminler ortadan kalkmış bulunuyor.

Bu arada, ilgililerin soruşturma sırasında yanıt aradıkları bir soru da şu oldu: *"Mademki, teröristlerin böyle bir niyetleri vardı, neden alana ve yolcu salonuna girer*

girmez bir saldırıya geçmediler de, Lufthansa yolcularının arasında yerlerini alarak, sıraya girip bir süre beklediler?”

Bu sorunun yanıtı henüz açıklığa kavuşmuş değil... Ermeni teröristlerin saldırıya geçtikleri yer Esenboğa Havaalanı'nın dış hatlar bölümünde, Havaalanı Başmüdürü'nün odasının bitişiğinde ve PTT nin karşısında, jetonlu telefonların yanında, lokantanın kapısının biraz ilerisinde. Havaalanının bu bölümü iç hatlarla ilgili iken, burada bulunan merdivenden aşağıya yolcular indirilir ve uçağa binerlerdi. Sonra, burası dış hatlara ayrılınca, merdiven kapatıldı. Pasaport bölümü oldu. Pasaport bölümüne geçmek için, dış hatlara gelen yolcularla ve birlikte, dış hatlar giriş kapısından girmek gerekiyor. Merdivenle çıkılıyor, sola dönülüyor, oradaki, gazete dergi kitap satan büfenin önünden geçiliyor. Sağda dış hat yolcularının oturdukları koltuklarla yolculara servis yapan “Amerikan bar” var. Tüm bu mesafe geçilip, Pasaport, bölümüne geliniyor.⁶⁷²

İlk Ateş ve Çatışma

Hastanelerde yatan yaralılar, olayın nasıl olduğunu ifade alan Savcı yardımcılarına anlattılar. Bunlardan biri tutanaklara geçen ifadesinde şunları söyledi:

“Pasaportun önünde kuyrukta bekliyorduk. Biri bir naylon torba ile geldi. Tipinden bizden olmadığı anlaşıyordu, Ancak, yabancı uçak yolcuları arasında pek çok değişik insan bulunduğu için, kendisinden şüphelenmedik. O da kuyruğa girdi, birden bir patlama oldu. Silahını da takmıştı. Bomba patlar patlamaz, bomba parçaları, kuyrukta bekliyenleri yaralamaya başladı. Bir polis memuru: “Hepiniz yere yatın” diye bağırdı. Hepimiz yere yattık, Terörist ateş ediyordu. Polis memuru da, teröristin açtığı ateşle yaralandı.”

Burada sözü geçen yaralanan teröristin adının Leon Ekmekçiyan olduğu saptandı. Diğer teröristin ise, lokantada bazı yolcuları rehin aldığı sırada girişilen operasyonda öldürüldüğü belirlendi. Kimliği saptanamayan ve Nümune Hastanesi'nde morgda bulunan o set üzerinde yapılan otopside Ermeni teröristin sol kolunun sağ kolundan on santim kadar kısa olduğu belirlendi, kaydı 25 yaşlarında, diye geçti. 1.65 boyunda, esmer, siyah, pala bıyıklı, siyah kaşlı, dik saçlı olan teröriste çatışma sırasında elliden fazla mermi isabet ettiği saptandı. Cesetten dokuz mermi çıkartıldı. Diğer mermilerin vücuduna girip çıktığı, kafatasının dağıldığı beyninin aktığı gözlemlendi, Ankara Nümune Hastanesi'ne ölü olarak getirilen Ermeni teröristin, sünnetsiz olduğu tutanakta belirtildi.⁶⁷³

⁶⁷² Cumhuriyet, 9 Ağustos 1982.

⁶⁷³ Cumhuriyet, 9 Ağustos 1982.

ASALA'nın Açıklaması

ASALA tarafından Beyrut'ta yapılan açıklamada Esenboğa'da öldürülen Ermeni teröristin adının Abraham Sarkusyan olduğu öne sürüldü. Açıklamada saldırının Paris'te bomba imal ederken ölen Pierre Gülümyan grubu tarafından desteklendiği ve bu grubun üsse döndüğü savunuldu.⁶⁷⁴

Ölenlerin Kimlikleri

Esenboğa'daki olayda ölenlerin sayısı sekize çıktı. Ölenlerin adları ve kimlikleri şöyle:

Hamdi Yahyaoğlu (Ankara Emniyet Müdür Yardımcısı, Esenboğa güvenliğinden sorumlu. SSK Hastanesi'nde morga kaldırıldı.) Atilla Bahşi (Esenboğa'da görevli polis memuru. SSK Hastanesi morguna kaldırıldı). Celal Birol (Aktepe Karakolunda görevli polis memuru. Esenboğa'ya görevli olarak giderken polis panzerinin altında kalarak ezildi), Erdogan Batsınır (Esenboğa Maydan Nöbetçi Müdürü. Önceki gece koma halinde kaldırıldığı Nümune Hastanesi'nde kurtarılamayarak öldü. İfade almaya gelen Savcı yardımcısına ifade veremedi), Rıza Murat Şahin (ODTÜ ikinci sınıf öğrencisi. Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi morguna kaldırıldı), Rosonowski Herbert (Alman mühendis. Afşin Elbistan Termik Santralında çalışıyordu), Jean Giffort Bosworth (ABD uyruklu bayan), Hacettepe Hastanesi'nde kimliği belirlenemeyen bir bayan.⁶⁷⁵

Evlerini Ziyaret

İçişleri Bakanı Selahattin Çetiner, Ankara Sıkıyönetim Komutanı Korgeneral Recep Ergün, Emniyet Genel Müdürü Fahri Görgülü, Ankara Emniyet Müdürü Ünal Erkan saldırı sırasında öldürülen polis memuru Atilla Bahşi, Emniyet Müdür Yardımcısı Hamdi Yahyaoğlu ve Aktepe Polis Karakolu görevlilerinden Cemal Birol'un evlerini ziyaret ederek, ailelerine başsağlığı dilediler.

ASALA üyesi teröristlerce öldürülen güvenlik görevlileri için devlet töreni düzenleneceği bildirildi. Ermeni teröristlerin önceki günkü saldırısından sonra bir harabeye dönen Esenboğa Havaalanı yolcu salonu dün sabah erken saatlerden itibaren temizlendi ve düzenlendi. Esenboğa Havaalanı'na dün ilk uçak İstanbul'dan saat 08.41

⁶⁷⁴ *Cumhuriyet*, 9 Ağustos 1982.

⁶⁷⁵ *Cumhuriyet*, 9 Ağustos 1982.

de geldi. Esenboğa'dan ilk uçak ise, yine İstanbul'a 09.03'te hareket etti. Esenboğa'da dün meydan çalışanlarının ve emniyet görevlerinin birbirlerine geçmiş olsun dileklerini iletmeleri dışında tam bir sessizlik vardı.

Şimdi havalimanındaki güvenlik önlemleri de artırıldı. Güvenlik kuvvetleri Esenboğa Havaalanı ana kapısında kimlik ve bilet kontrolü yaparak, biletsiz kişileri ve yolcu uğurlamaya gelenleri içeri almıyor.⁶⁷⁶

2.2.253. Devlet Başkanı Mesaj Yayınladı

“Akıtılan Kanının Hesabı Tarihe Bırakılmayacak”

Haber Merkezi - Devlet Başkanı Kenan Evren, Türk milletine bir mesaj yayınlarak *“Milletçe teessürümüz çok derindir, sönen hayatların ve akıtılan bunca kanın hesabı tarihe miras bırakılmayacaktır”* dedi.

Evren olayın derin bir nefret ve üzüntü yarattığını belirtti. ASALA saldırısında hayatını kaybedenlere başsağlığı, yaralılara acil şifalar dileyen Devlet Başkanı Kenan Evren'in mesajı özetle şöyle: *“Bu olay hangi asıldan olursa olsun tüm Türk vatandaşlarının kalbinde kapanmayacak gazap ve infial ile dolu yeni bir yara daha açmıştır. Hedef gözetmeden birçok masum insanın hayatına son veren veya kanının akmasına yol açan bu şekildeki insanlık dışı, canavarca saldırılarla bir avuç şeni katilden oluşan ASALA ve benzeri uluslararası terör örgütlerinin Türk milletini neye boyun eğdirmek istediklerini anlamak güçtür.*

Vatandaşı olduğu çeşitli yabancı ülkelerin koruması ve teminatı altında masum görünüş içinde türlü kirli işlere ve entrikalara karışmış kişiler çıkarları için bu örgütleri maddi ve manevi olarak destekleyen ve teşvik eden Ermeniler ile terör guruplarını ülkelerinde barındırmalarına imkân sağlayan, adeta bunlara yasal bir kişilik tanıyan ve hatta eylemlerinin terör kendi ülkelerine sıçraması endişesi içinde kan tutmuş bu canavarları okşayan tüm ülkeler bilmelidirler ki Türk milleti, denizin kopartabildiği küçük zerreciklere rağmen kudurmuş dalgaları parçalayıp yok eden granit kayalar gibi dimdik, İstiklal Savaşımızla çizilen misakı milli sınırları içinde ülke birlik ve bütünlüğünün vakur bekçisidir.”⁶⁷⁷

Mücadele En Şedit Biçimde Sürecek

⁶⁷⁶ Cumhuriyet, 9 Ağustos 1982.

⁶⁷⁷ Cumhuriyet, 9 Ağustos 1982.

“Türk milleti bu uğurda asırlar boyu pek çok şehit vermiş olup, bu ülke için daha pek çok şehit vermeye yeminlidir. Türk Güvenlik Kuvvetleri bu uluslararası terör örgütleri ile kararlı ve en şedit biçimde mücadelesini devam ettirecek, bunların yurt içindeki ve dışındaki yuvalarını ortaya çıkartmaya çalışacaktır.

Yurdumuza sızmış teröristlerin en seri şekilde tesirsiz hale getirilmesinde, halkımızın çok dikkatli davranarak güvenlik kuvvetlerine yardımcı olmaları ve sıkıyönetim komutanlarının tüm yasal yetkilerini kullanmaları mücadelenin temel unsurunu teşkil edecektir. İnsan haklarına saygılı ülkelerin ve bunların oluşturdukları uluslararası teşekküllerin bir ülkenin içişlerine müdahale ve hatta hükümrانlık haklarına tecavüze kadar varan çıkarıcı ve politik amaçlı faaliyetler yerine, afet halini alan bu uluslararası terörizmin, dünya yüzünden kökünü kazıyıcı bir işbirliğini gerçekleştirecek daha insancıl ve uygar gayretlere yönelmelerinin gereğini bir kere daha belirtmek isterim.”⁶⁷⁸

Tarihe Miras Bırakılmayacaktır

“Olayda şehit olan görevlerimize ve hayatlarını kaybeden diğer masum kişilere Tanrı’dan rahmet, acılı ailelerine sabır ve başsağlığı, yaralılara acil şifalar diliyorum. Milletçe teessürümüz çok derindir. Sönen hayatların ve akıtılan bunca kanın hesabı tarihe miras bırakılmayacaktır.

Tüm vatandaşlarımdan sükûnet ve basiret içinde hareket etmelerini, Ermenilikle hiçbir ilişkisi bulunmayan bu karanlık emelli örgütlerin ve bunları yöneten mihrakların oyunlarına gelmemeye dikkat etmelerini önemle rica ederim.”⁶⁷⁹

Ulus

Başbakan Bülend Ulusu da bütün dünya devletlerini terörizme karşı samimi ve kararlı mücadeleye çağırdı. Ulusu Ermeni tedhişçilerin Esenboğa Havaalanı’na karşı giriştikleri saldırıyla ilgili olarak dün yayınladığı mesajda terörizmin arz ettiği tehlikenin bazı devletlerce halen değerlendirilmediğine dikkati çekti. Ulusu radyo ve TV’den kendi sesinden yayınlanan mesajında özetle şunları söyledi:

“Saldırıyı, münhasıran Türkiye’ye karşı yöneltilmiş bir eylem olarak görmenin çok büyük bir yanılğı olduğu ortadadır. Saldırının Türkiye’ye yönelik tarafı sonuç vermesine imkân bulunmayan zavallı bir eylem, adi bir saldırı ve masum insanlara karşı işlenen bir cinayet olmaktan öteye gidemez. Saldırının önemli bir tarafı terörizmin ulaştığı boyutları bir kere daha göstermiş olmasıdır. Terör olaylarının üzerine kolektif olarak gitmenin zamanının çoktan geçmiş olduğunu daha fazla geç kalmadan idrak etmekte büyük yarar vardır. Bütün devletler terörizme karşı ciddi ve kararlı bir

⁶⁷⁸ Cumhuriyet, 9 Ağustos 1982.

⁶⁷⁹ Cumhuriyet, 9 Ağustos 1982.

*şekilde mücadeleye giriştikleri takdirde masum insanların kurban olacağı müessif olaylar bitmeyecektir.”*⁶⁸⁰

ABD’nin Açıklaması

ABD Dışişleri Bakanlığı da bir açıklama yaparak ASALA militanlarının önceki gün Ankara’da giriştikleri saldırıyı nefretle kınadı ve eylemi “*kanunsuz ve alçakça olarak*” niteledi. ABD Dışişleri Bakanlığı’nın açıklaması şöyle: “*Amerikan hükümeti, Ankara havaalanında meydana gelen, aralarında bir Amerikalının ölü, diğerinin de yaralı bulunduğu masum kişilerin ölümüyle sonuçlanan terör hareketini şiddetle kınar. ABD hükümeti ASALA örgütünün üstlendiği bu insafsız, ayırım yapmadan öldürme ve yaralama olayını nefretle karşılar. Bu, kanunsuz ve alçakça yapılmış hareketlere karşı alınması gereken kati önlemlerin vahşi bir hatırlatmasıdır.*”⁶⁸¹

Kalustyan

Türk Ermenileri Patriği Şnork Kalustyan ile İstanbul’da bulunan Amerika Ermenilerinin lideri dün ortak bir açıklama yaparak olaydan duydukları üzüntüyü bildirdiler.⁶⁸²

2.2.254. 12 Gündür Ankara’da Oldukları Saptandı

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Esenboğa baskınıyla ilgili soruşturma derinleştirilerek sürdürülürken 2 Ermeni teröristin Ankara’da Gülyüz Otel’inde 12 gün kaldıkları anlaşıldı. Edinilen bilgilere, göre 27 Temmuzda Türkiye’ye gelen iki terörist Ulus’ta İtfaiye Meydanı’nda bulunan Gülyüz Otel’ine geldiler, Otel kayıtlarına isimlerinin yazılması sırasında üzerlerinde taşıdıkları Mısır pasaportunu verdiler, pasaportlarda teröristlerden birinin adının “*Samir Yusuf*” öbürünün ise “*Vecdi*” olduğu yazılıydı. Teröristler bir hafta kadar 205 nolu odada kaldılar, daha sonra oteldeki tamirat ve boya işlerinden ötürü 405 numaralı odaya alındılar. Olay gününe kadar şüphe çekici hiç bir davranışta bulunmayan iki teröristin 12 gün boyunca otelde kimseyle görüşmedikleri belirlendi. Renkli küçük bir valizle Gülyüz Otel’ine gelen 2 Ermeni’den yaralı olanı çok az konuşurken, müşteriler ve otel yöneticileriyle genellikle çatışmada ölen terörist görüşüyordu. Otelde kaldıkları sürece Türk parası kullanan, yabancı para

⁶⁸⁰ Cumhuriyet, 9 Ağustos 1982.

⁶⁸¹ Cumhuriyet, 9 Ağustos 1982.

⁶⁸² Cumhuriyet, 9 Ağustos 1982.

bozdurmayan 2 Ermeni teröristin otele 20 bin lira kadar avans ödedikleri ve otelden ayrılırken hesaplarını kestikleri belirlendi. Olay günü öğleden sonra otelden ayrılan teröristler Türkiye'ye niçin geldiklerini ve mesleklerinin ne olduğunu söylemediler. Otel görevlileri resimlerini gazetelerden görünce durumu polise bildirdiler.

Soruşturmayı yürüten polis, otel kayıtlarına el koydu. Teröristlerin kaldığı odada arama, yaparak bu odaları kapattı, polisler ayrıca müşterilerden bazılarının ifadelerini aldılar. Elde edilen bilgiler ışığında soruşturma genişletilirken, teröristlerin kullandıkları silahların gerilla tipi olmadığı belirtildi. İki Ermeni'nin Türkiye'ye güney sınırlarımızdan girmeleri olasılığı üzerinde duruluyor ayrıca bu süre içinde kimlerle ilişki kurdukları, pasaportlarının sahte olup olmadığı araştırılıyor.⁶⁸³

2.2.255. Sıkıyönetim Mahkemesi Bakacak

Cezası İdam

İstanbul Haber Servisi - Sağ olarak yakalanan Ermeni teröristin eylemi can güvenliğini tehdit eden eylemler niteliğinde olduğundan sıkıyönetim mahkemesinde yargılanması gerekiyor. Yürürlükteki yasalarımıza göre Ermeni teröristin suçu TCY'nin 125. ve 450. maddelerine girebileceği gibi, 448. ve 450, maddeleri de içerebilecek, her iki durumda da fill idam cezasını gerektiriyor.

Adam öldürme suçları için TC. Yasasının 448. maddesi, öldürme fiilinde kasıt varsa, 24 yıldan 30 yıla kadar hapis öngörüyor. TC. Yasasının 450. maddesinin 3-4-5'inci, sanığın eylemlerine uyan hükümleri ise idam cezasını öngörüyor. 450. maddenin 3. bendinde "*canavarca bir his sevki ile*" adam öldürme fillinin idamla cezalandırılacağı hükme bağlanmış. Yargı içtihatlarında "*canavarca his*", "*masum insanların intikam hissini ortaya koymak için öldürülmesi*" olarak tanımlanmış. Yasanın 4. bendi taammüden adam öldürme fillini, hükme bağlıyor. Söz konusu eylemde, teröristlerin siyasi örgütlerinin mevcudiyetini kanıtlamaktan öte, ağır silahlarla kim olursa olsun öldürme kastını taşıyan eylemleri var. Yasanın yine idam cezasını öngören 5. bendinde ise, birden fazla kişiler aleyhine işlenen adam öldürme suçundan söz ediliyor. Sonuç

⁶⁸³ Cumhuriyet, 9 Ağustos 1982.

olarak Ermeni teröristin TC Yasası 450. Maddesinin her üç bendine de giren fill nedeni ile idamla yargılanması gerekiyor.⁶⁸⁴

TCY'nin 125. Maddesi Şöyle

*“Devlet topraklarının tamamını veya bir kısmını yabancı bir devletin hâkimiyeti haline koyma ya da devletin bağımsızlığını ve birliğini bozma ve ya devletin hâkimiyeti altında bulunan topraklardan bir kısmını devlet idaresinden ayırmaya matuf bir kimse ölüm cezasına çarptırılır.”*⁶⁸⁵

2.2.256. Şüphe Altındaki Bekir Sıtkı Sencer'in Annesi: “Oğlum Terörist Değil”

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Esenboğa Havaalanı'na saldırı düzenleyen iki teröristle ilişkisi olduğu ileri sürülen Bekir Sıtkı Sencer'in annesi Müşerref Sencer, iddiaları kabul etmeyerek, oğlunun Ermeni teröristlerle ilişkisi olmadığını söyledi. Müşerref Sencer, Bekir Sıtkı ve akrabalarıyla birlikte Amerika'dan gelecek akrabalarını karşılamak için havaalanına gittiklerini belirtti. Esenboğa Havaalanı'ndaki kanlı saldırı sırasında lokantanın camından atlayarak kaçmaya çalışan Bekir Sıtkı Sencer'in annesi Müşerref Sencer, *“Oğlumu Ermeni yaptılar. Her şey yaptılar”* diyerek iddiaları yalanladı. Bekir Sıtkı Sencer'in Aydın'daki TESTAŞ firmasında kimya mühendisi olarak çalıştığını belirten Müşerref Sencer, oğlunun Ankara'ya görevli olarak su tahlili yaptırmak üzere geldiğini anlattı. Anne Sencer'e yönelttiğimiz sorular ve yanıtları şöyle:

-Olay nasıl oldu, siz orada mıydınız?

“Biz 12-13 kişi beraber havaalanına gittik. Kızım ve damadım üç sene evvel Amerika'ya gitmişlerdi. Onları karşılamak için havaalanına gitmiştik.

Oğlum Sıtkı Aydın'da TESTAŞ'ta çalışıyor. Buraya gece otobüsüyle geldi. Dün (öncel gün) sabah indi. Öğleden sonra arabalara sığmadık. O bir iki kişiyle beraber havayolları otobüsüyle geldi, orada buluştuk. Gençler 6 - 7 kişi lokanta kısmında oturdu. Biz de, Amerika'dan gelen uçağı gördük. Oraya yöneldik.

Bu sırada bir bomba patladı, herkes yerlere yattı. Biz oradan kaçtık. Beyim vardı, o çok kötü olmuş. Revire yatırdılar sonra çıkardılar. Sonrada oğlumu bulamadık.

⁶⁸⁴ Cumhuriyet, 9 Ağustos 1982.

⁶⁸⁵ Cumhuriyet, 9 Ağustos 1982.

Bariş Tuncay ismindeki çocuk da bizim çocuğumuz. Ermeni bir kâğıt vermiş ona, istediklerini kâğıda yazmış. Bariş'ı sonra bulduk. Ama oğlumu aradık aradık yok."

Havaalanına ne zaman geldi Bekir Sıtkı?

"Dün 13.30 otobüsüyle terminale geldiler. Sonradan bu olaylar oldu. Sağolsun Fahir Armaoğlu telefon etti. Hacettepe Hastanesi'nde olduğunu öğrenmiş."

Oğlunuzu gördünüz mü?

"Hacettepe'ye gittik. Çok polis vardı orada. Hiç cevap bile vermiyorlar. Ameliyata alındı diyorlar. Saat 2.30'a kadar bekledik. Sonra dışarı dediler. Orada oturup bekleyecektim. Arabaya atladık geldik. Bu sabah (dün sabah) eşyalarını aldım gittim. Başka hastaneye götürüldü dediler. Mahvoldum, mahvoldum. Ben fenalk geçirdim. Öldü zannettim."

Olay sırasında Bekir Sıtkı'nın yanında olanlar var mı?

"Var tabii. Hava yüzbaşı Savaş Üskent. Onlara anlatıyor, bizim tarafa geliyorlarmış, biz büyük koltuktaydık. İkisi gelirken bomba birden patlıyor. Tabii biz şok içinde kalktık ayağa. Onlar orada. Uçak geldi. Yani havadaydı. Onun iki tane öğretim üyesi eniştesi ve kardeşi var. Savaş çok atılgan bir çocuk, birden onları, vurulmasınlar diye ittirdiği gibi dışarı çıkıyor. Sıtkı'yı, benim oğlumu görmüyor. O da bir yerlere saklanmıştı diye bekliyor. Sonra hastanede olduğunu anladık. Savaşla hepsi beraber yemek kısmında oturdular, yanyana. Ne söyleyeceğimi bilemiyorum, lokantada oturdular. Bunları yazın."

Yazacağınız efendim.

"Yazın hiçbir şeyle ilgisi yok. Türktür benim oğlum. Doğurduğum oğlum. Hiçbir görüşü de tutmaz. Partisi, de yok." ⁶⁸⁶

2.2.257. Küçük Gazi Konuşmaz Oldu

Yaralılarından 31'i İlk Muayenelerinden Sonra Taburcu Edildi

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Ermeni Kurtuluş Ordusu (ASALA) militanlarının havaalanı baskını sonucu yaralananlar, olayı *"bütün dünyanın lanetlemesini"* istediler. Olay sırasında ayağından ve başından yaralanan 2 yaşındaki Gazi Kürkçü ise olayın şokundan kurtulamadığı için konuşmıyor. Esenboğa Havaalanı'nda meydana gelen olaylar sonucu yaralanan 72 kişi Ankara'nın çeşitli hastanelerinde muayene edildi. Bunlardan 31'i ilk muayeneleri yapıldıktan sonra taburcu oldu. Geriye kalan 41 kişinin

⁶⁸⁶ Cumhuriyet, 9 Ağustos 1982.

yattığı Nümune Tip, SSK, Hacettepe, Mevki ve Ankara Hastanelerindeki yaralılarla yaptığımız konuşmalarda bütün yaralılar olayı lanetledi. Yaralılardan kimisi olayı cahillikle nitelendirirken, kimisi de “*az yara aldığı için haline şükrediyor*” 2 yaşından 62 yaşına kadar her yaştan yaralıya rastlanan hastanelerde akli dengesi bozulan kişiler de var. Akli dengesinin bozulduğu belirtilen bir yaralının (Veli Kilis) Ankara Nümune Hastanesi’nden kaçtığı öğrenildi.

Yaralılardan Sosyal Sigortalar Kurumu Hastanesi’nde konuştuğumuz, 22 yaşındaki Osman Kürkçü, olayı şöyle anlattı:

-Hollanda’ya gidecek olan yakınlarımızı uğurlamak için havaalanına gelmiştik, birbirimizden ayrılacağımız için çok üzüntülüydük. Pasaport kontrolü için anons yapıldı, bu sırada ben mendil almak için karşıya kantine gittim. Mendili alıp geriye döndüğüm sırada bir patlama sesi duydum. Yeğenim Gazi Kürkçü vurulmuştu. Ben hemen yere yattım bu arada ayağıma kurşun isabet etti ve yaralandım.⁶⁸⁷

2.2.258. Yahyaoğlu, “Koruma Yetersiz,, Raporu Yazarken Vuruldu

Ankara, (THA)- Ermeni teröristlerce Esenboğa Havaalanı’nda yapılan baskında ölen Emniyet Müdürü Hamdi Yahyaoğlu’nun ölmeden önce havaalanı korumasının zayıf olduğu yolunda rapor hazırladığı öğrenildi.

Ankara Emniyet Müdür Yardımcısı olarak görev yapan, Esenboğa Havaalanı koruma müdürlüğü de kendisine bağlı bulunan Hamdi Yahyaoğlu, denetlemeler yapmak üzere dün havaalanına geldi. Yaptığı incelemeler sonucu havaalanı korumasını zayıf bulan Yahyaoğlu, bu yoldaki görüşleri doğrultusunda raporunu hazırlarken silah sesleri duyarak dışarıya çıktı ve Ermeni teröristlerin kurşunlarına hedef olarak öldü.⁶⁸⁸

2.2.259. Hastane Kapıları Ana Baba Günü...

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - “*Bugün Bremmner’de işe başlamam lazım. Kocam da Almanya’da merak içinde*” diyor genç kadın. Yıllık iznini geçirmek üzere kocasını

⁶⁸⁷ Cumhuriyet, 9 Ağustos 1982.

⁶⁸⁸ Cumhuriyet, 9 Ağustos 1982.

Almanya’da bırakıp memleketi Kırşehir’e gelmiş Ayşe Durmuş, 26 yaşında. İki de çocuğu var. Annelerinin başucunda şaşkın şaşkın bakıyorlar, genç kadının sarılı bacağına.

Annelerine ne olmuştu, niye bu hastanedeydiler?

Ayşe saldırının şokundan daha çıkmamış ki kesik kesik konuşuyor:

“Ne suçumuz var? 6 yıldan beri ilk defa memlekete geldim. İzni tamamlayıp geri dönüyorduk. Babam da gelmişti bizi geçirmeye.”

Sonra saldırıyı anlatıyor genç kadın, yüzü hala soluk, gözleriyle çocuklarını süzüyor: *“Bavulları indirdik bekleme salonunda gümrüğe gireceğiz. Birden bir patlama. Babam ve çocuklarla koşuyoruz... O anda ayağımı bir yere kıstırdım zannettim, meğer vurulmuşum, farkında değilim. Polisler bağırıyorlar, köşelere saklanın diye, kendimizi yere attık. Önümüzde birisi yatıyordu.”*

Genç kadın konuşmasını tamamlayamıyor ve tekrar çocuklarına sarılıyor.

Hamiyet Sahilli, o da genç henüz 20 yaşında. Ayşe Durmuş ile aynı koğuştadır... Silah seslerini duyduğu zaman lokantada yemek yiyormuş.

“Kendimi masanın altına attım” diyor genç. Vurulduğunu hatırlamıyor heyecandan. Kurşun sol bacağına girmiş: *“Birisi Türkçe, kalkın, dedi teröristmiş meğer. Bir kadını cama gönderip polis istettiler. Polis girsin ateş açmayacağız dediler. İsteklerini içeren bildiri vereceklermiş.”* Teröristin haykırışı hala kulaklarında: *“Ermeni davasını size kabul ettireceğiz.”*

Masanın altından etrafına bakıyormuş görebildiği kadarıyla. Kadın çoluk çocuk yemek salonunun tüm müşterileri duvar diplerinde birbirlerine yapışmışlar.

Son silah seslerini anlatıyor Hamiyet Sahilli: *“Zaman durmuş gibiydi, büyük bir patlama arkasından silah sesleri geliyordu. O kadar çok ki sayılamıyor. Sonra kapıdan içeri birileri doluştu”*, Gerisini hatırlamıyor. Gözünü açtığında Numune Hastanesi’nde bir yatakta bulmuş kendini.

Hastane kapıları dün tam bir ana-baba günü idi. Haber duyulur duyulmaz ölülerin, yaralıların yakınları hastane kapılarına doluştular. Bütün gece süren bir bekleyiş. *“Acaba yaşayacak mı”* diye.

Dün başka illerden de gelenler oldu. Kapılarda yüzlerin hepsi endişe dolu soran gözlerle bakıyorlar; o sırada yaşlı bir kadın getiriliyor. İki adamın kolunda, konuşamıyor

ağlamaktan şişmiş gözleri. Bir tabureye yığılıyor. “*Vurulanlardan birinin yakını*” diyorlar...⁶⁸⁹

2.2.260. “Orly Grubu” da Paris’te Eyleme Geçti

Paris, (ANKA) - Paris’te “Orly” adlı Ermeni terör örgütünün telefon şebekesine yerleştirdiği bomba polis tarafından patlamadan etkisiz hale getirildi. Paris polisinin sabaha karşı saat 05.00 sıralarında “Orly” örgütünden aldığı uyarı telefonu üzerine şebekenin bir değişik noktasına yerleştirilmiş bulunan dinamit, petrol ve fosfor bombalarına bağlı fünye bulunarak patlamadan etkisiz hale getirildi.

Polis yetkilileri bombanın patlaması halinde tüm Paris telefon şebekesinin yanabileceğini belirttiler. Orly Grubu Fransa’da tutuklu bulunan Ermeni teröristlerin serbest bırakılmasını istiyor.⁶⁹⁰

2.2.261. Irmak: Cinayetleri Ne Kadar Tel’in Etsek Azdır

Şehitler İçin Devlet Töreni

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - ASALA üyesi Ermeni teröristlerin Ankara Esenboğa Havaalanı’na düzenledikleri saldırıda şehit düşen kamu görevlileri ve yurttaşlar için bugün Ankara’da devlet töreni yapılacaktır.

Danışma Meclisi Genel Kurulu’nun dünkü birleşiminde Ermeni teröristlerin saldırısı kınandı. Meclis Başkanı Sadi Irmak, “*cinayetleri ne kadar tel’in etsek azdır*” dedi.

Ermeni teröristlerin saldırısında hayatlarını kaybeden Ankara Emniyet Müdür Yardımcısı Hamdi Yahyaoğlu, Meydan Müdür Yardımcısı Erdoğan Batısınır, polis memurları Atilla Bahşi ve Celal Birol ile teröristlerin kurşunlarıyla can veren Murat Şahin ve Ruhiye Demiraslan adlı yurttaşlar için düzenlenecek devlet töreni, saat 12.00’de, Başbakanlık önünden başlayacak. Kamu görevlileri ile yurttaşların bayrağa sarılı tabutları saat 11.45’de Ankara Tıp Fakültesi morgundan alınarak Başbakanlık önünde katafalka

⁶⁸⁹ Cumhuriyet, 9 Ağustos 1982.

⁶⁹⁰ Cumhuriyet, 9 Ağustos 1982.

konacak. Askeri Tören Birliği ve Polis Enstitüsü Birliği ve bandonun yerlerini almalarından sonra “ti” borusuyla şehitler için saygı duruşunda bulunulacak.

Saygı duruşundan sonra, hükümet adına İçişleri Bakanı Selahattin Çetiner, Emniyet Genel Müdürlüğü adına Genel Müdürlük Teftiş Kurulu Başkanı Kemalettin Ertan, Devlet Hava Limanları İşletmesi adına da Genel Müdür Orhan Çoşkun birer konuşma yapacaklar. Şehit kamu görevlileri ile yurttaşların naaşları, daha sonra Dışişleri Bakanlığı karşısına getirilerek askeri araçlara bindirilecek. Naaşlar Maltepe Camii’ne götürülecek, burada kılınacak öğle namazından sonra naaşların başında askeri nöbet başlatılacak. Şehitlerin bayrağa sarılı tabutlarıyla yapılacak saygı yürüyüşünden sonra Yahyaoğlu ile Birol’un naaşları Yahyaoğlu Polis Şehitliği’nde, Batısınır, Şahin ve Demiraslan’ın cenazeleri Karşıyaka Mezarlığı’nda toprağa verilecek, Bahşi’nin cenazesi ise memleketi Kırıkhan’a gönderilecek

Olayda ölen 8. kişinin Ruhiye Demiraslan olduğu belirlendi. Demiraslan’ın aynı saldırıda can veren Murat Şahin’in anneannesi olduğu anlaşıldı.⁶⁹¹

Yaralılar

Bu arada tedavileri süren 27 yaralı kaldırıldığı Ankara Numune Hastanesi yetkilileri yaralıların genel olarak durumlarının düzeldiğini, önceki akşam bunlardan Abdullah Baydemir, Salihe Kılıçaslan, Lütfü Gören, Ayşe Durmuş, Raif Oğuz ve İbrahim Yıldız’ın taburcu edildiğini söylediler. SSK Dış Kapı Hastanesi’nde ise beyin ameliyatı geçiren bir hasta dâhil yaralıların durumunun iyi olduğu belirtildi.

Danışma Meclisi Genel Kurulu’nun dünkü birleşimin de, Ermeni teröristlerce Esenboğa Havaalanı’nda düzenlenen saldırı kınandı. Danışma Meclisi Başkanı Sadi Irmak, Genel Kurul’da birleşimi açtıktan sonra yaptığı kısa konuşmada, “*Bir eşkiya çetesinin saldırısına uğranıldığını, bazı vatandaşlarımızın hayatlarını kaybettiğini belirterek, Bu cinayet şebekelerinin ülkemiz aleyhinde, ne derece alçakça çalıştıklarının bilindiğini*” söyledi ve “*cinayetleri ne kadar tel’in etsek azdır*” dedi.

“İnsani bir rejime sahip bir memlekette yapılan cinayetleri nasıl telin ediyorsak, bu cinayet şebekelerini barındıran ülkelerin, bu şebekelerin yarın bizzat yetiştirildikleri topraklara yöneceklerini” belirten Irmak, bu ülkelerden “dikkat beklenildiğini” sözlerine ekledi.

⁶⁹¹ Cumhuriyet, 10 Ağustos 1982.

Danışma Meclisi Ankara üyesi Fikri Devrimsel de, Esenboğa’da yapılan haince saldırının yalnız tel’in ile yetinilecek bir olay olmadığını söyledi. Devrimsel, “*Bu hainlere destek sağlayanlara karşı görülmemiş bir operasyonun başlatılmasını milletin beklediğini*” belirterek, “*Bunun sonucundan dünya utansın*” dedi.

Kars üyesi Fuat Azgür konuşmasında Ermeni terörüne değinerek şöyle konuştu:

*“Terör ve arkasındaki güçler, her yıl yurtdışında görevli Türkler arasında aldığı canlarla yetinmemiş, ülkemizin coğrafi durumunun dünya politikası ve askeri strateji bakımın yarattığı önemden ve yegâne müstakil Türk Devleti oluşumundan duyduğu büyük rahatsızlıkla elini haremimize kadar uzatmıştır. Türk milletine haksızlık edenler, ona acı çektirenler, yaptıklarının hesabını ergeç vermişlerdir. Ermenilerin ve kışkırtıcıların yaptıkları zulümlerin, çektirdikleri acıların hesabının görüleceği günlerin mutlaka geleceğine yürekten inanıyorum.”*⁶⁹²

Atilla Sav

Türkiye Barolar Birliği Başkanı Atilla Sav, Ermeni Kurtuluş Ordusu (ASALA) militanın Esenboğa’ya saldırısına ilişkin olarak “*Bu olayların ard arda gelmesinde teröre ödün veren bazı kişi ve kurumların da sorumluluğu bulunmaktadır*” dedi.

Sav, ASALA militanlarının Esenboğa’ya saldırılarına değinerek, “*Uluslararası terörün ve şiddet olaylarının hukuka ve insanlığa aykırı olduğu açıktır*” dedi. Türk ulusunun bu tür eşkiyalık ve haydutluk gösterilerinden yılmayacağını belirten Sav şöyle devam etti:

*“Böyle iken bu olayların ardarda gelmesinden teröre ödün veren bazı kişi ve kurumların da sorumluluğu bulunmaktadır. Bu nedenle bu aşamada Ermeni teröristlerin yeterli hukuksal yaptırımlar uygulanmamasından yüreklendikleri bazı ülkelerin hukuk ve meslek kuruluşlarını bir daha görev yapmaya çağırmayı uygun görüyoruz.”*⁶⁹³

Şinork Kalutsyan

Türkiye Ermenileri Patriği Başpiskopos Şinork Kalutsyan, Devlet Başkanı Orgeneral Kenan Evren, Başbakan Bülent Ulusu ve İçişleri Bakanı Selahattin Çetiner’e birer başsağlığı telgrafi göndererek, Esenboğa’da meydana gelen olaydan duyduğu üzüntüyü dile getirdi. Patrik Kalutsyan’ın gönderdiği başsağlığı telgrafi şöyle:

“Ankara Esenboğa Havaalanı’ndaki müessif olayda sekiz masum insanın hayatlarını kaybetmesi Emniyet görevlilerinin görevleri başında şehit

⁶⁹² Cumhuriyet, 10 Ağustos 1982.

⁶⁹³ Cumhuriyet, 10 Ağustos 1982.

düşmeleri ve 73 günahsız insanın yaralanması karşısında duyduğumuz nefret, teessür ve büyük acıyı kelimelerle ifade etmeğe aciz kalıyoruz.

Her Türk vatandaşı gibi Türkiye Ermenileri bu insanlık dışı vahşet karşısında duyduğumuz büyük acıyı sizlere arz eder, ölenlere Allah'tan rahmet ailelerine metanet ve tüm yaralılara acil şifalar dileriz. Vatanımızı mateme boğan bu ve bunun gibi müessif ve acı olaylardan Türk Devleti'ni korumasını yüce Tanrı'dan niyaz eder, tüm Türkiye Ermenilerinin taziyetlerini kabul etmenizi istirham ederiz."

KTFD Başkanı Fauf Denктаş, Devlet Başkanı Kenan Evren'e gönderdiği mesajda, Ermeni teröristlerin Esenboğa'da giriştikleri saldırı olayını şiddetle kınadığını bildirdi. Başbakan Mustafa Çağatay da, Ermeni tedhiş örgütü ASALA'nın KTFD'nde herhangi eyleme girişmesi olasılığına karşı her türlü önlemin alınmış olduğunu açıkladı.⁶⁹⁴

2.2.262. Alman, İngiliz ve İsveç Basını Esenboğa Olayına Geniş Yer Ayırdı

"Bireysel Terör Türkiye'yi Dize Getiremez"

Haber Merkezi - ASALA üyesi teröristlerin Ankara Esenboğa Havaalanı'nda giriştikleri saldırıya ilişkin haberler, dış basında geniş biçimde yer aldı. Alman Kölner Stadtanzeiger Gazetesi, Ermeni terörü konusuna ayırdığı *"Bireysel terörle yorumda, Türkiye gibi bir devleti dize getirme düşüncesi saçmadır."* ifadesini kullandı.

Arkadaşımız Ulya Üçer'in Bonn'dan, Ahmet Tan'ın da Londra'dan Abdullah Gürgün'ün, Stockholm'den bildirdiklerine göre, İngiliz, Alman ve İsveç gazeteleri genel olarak, terör örgütlerinin bu tür eylemlerinin Türkiye'deki Ermenilere zarar getireceği görüşünü savundular. Kıbrıs Rum gazeteleri de Esenboğa'daki Ermeni saldırısını birinci sayfalarında, iri puntolarla verdiler ve Ermeni teröristlerin önümüzdeki günlerde Türkiye'de yeni saldırılara girişeceklerini ileri sürdüler.

Bonn-Esenboğa Havaalanı'ndaki saldırı ve kanlı olaylara Alman basını geniş yer verdi. ASALA terör örgütünün Ankara'daki saldırısı sonucu ölenler arasında bir de Alman'ın bulunduğunu gazetelerin çoğu birinci sayfalarından okuyucularına iletirken, hemen hepsi, Ermeni teröristlerin ilk kez Türkiye sınırları içinde eyleme geçtiğine dikkati çektiler. Gazeteler haberi verirken, Ermeni terör örgütünün öne sürdüğü iddiaları ve

⁶⁹⁴ Cumhuriyet, 10 Ağustos 1982.

eylem gerekçelerini aktardılar. Daha önce Batılı ülkelerde Türk diplomatlarına karşı girişilen saldırılar da Alman basınında yer aldı.

Konuyu yorumlayan büyük gazetelerin sayısı ise fazla değil. Yalnız Kölner Stadtanzeiger Gazetesi yorumunu Ermeni terörüne ayırdı. Ermeni terör örgütünün bu kez dünyanın herhangi bir yerinde değil de Türkiye Cumhuriyeti'nin kalbi Ankara'da eyleme giriştiğine dikkat çeken gazete, yorumunda özetle şu görüşlere yer verdi. *“Bireysel terörle, Türkiye gibi bir devleti dize getirme düşüncesi saçmadır. Kaldı ki, bu Türkiye’de yaşayan 10 binlerce Ermeniye güç durumda bırakmaktan başka bir şeye hizmet etmez.”*

Londra - İngiliz basını Ermeni teröristlerin Esenboğa’da giriştikleri katliam konusuna dün de geniş yer ayırdı. Gazeteler olayla ilgili haberler dışında, incelemeler ve başyazılarla Ermeni eylemleri konusunu ele aldılar.

Telegraph Gazetesi yayınladığı başyazıda, katliam olayını *“cinayeti, manyakların işi değil, Türkiye’yi yıpratmak isteyenlerin eylemi”* olarak niteledi. Gazete başyazısında, *“Ermeniler bu tür terörden hiçbir kazanç elde edemezler. Aksine bu eylemleri Türkiye’de genellikle İstanbul’da yaşayan Ermenileri sıkıntıya sokar”* biçiminde bir yorum yer aldı.

Başyazıda Ermeni teröristlerin de tıpkı Kızıl Tugaylar, IRA ve Japonların Kızıl Ordusu gibi Filistin Kurtuluş Örgütü’nce eğitildiği yolunda bulguların varlığına işaret etti. Yazıda, Ermeni teröristlerce hedef seçilen Türkiye’nin ve Türk diplomatların korunması yönünde Batılı hükümetlerin yeterli yardımı yapmadıkları belirtildi.

Bu konuda Fransa’nın davranışının ele alındığı yazıda, Fransızların Ermeni terörü konusundaki tutumu *“üzücü ve şaşırtıcı”* olarak nitelendi ve şunlar belirtildi: *“Ankara Havaalanı’ndaki çirkin saldırı ilk bakışta 60 yıl öncenin, intikamını, bugünkü Türklerden almak isteyen cinayet manyaklarının işiymiş gibi görünüyor. Ancak olayı yakından inceleyince kendilerine “Kurtuluş Ordusu” diyen teröristlerin asıl amacının, Batının Asya kıtasındaki en yakın bir kaç dostundan biri ve Sovyet genişlemesine karşı bölgenin siperi olan bugünkü Türkiye’yi yıpratmak olduğu ortaya çıkıyor.”*

Times ve Guardian gazeteleri de geniş haberleri dışında Ermeni eylemleri konusunda ayrıntılı incelemeler yayınladılar.⁶⁹⁵

⁶⁹⁵ Cumhuriyet, 10 Ağustos 1982.

İsveç Basını ve Ermeni Tehdidi

ASALA'nın kanlı Esenboğa baskını İsveç'te de tepkiyle karşılandı. Basın ve televizyon olaya geniş yer ayırdı, bu arada ASALA İsveç'i yine tehdit etti. Beyrut'ta haber ajanslarına yapılan açıklamada İsveç'te yakalanan Ermeni eroin şebekesi ile hapishanede yatan diğer Ermenilerin salıverilmesi istendi, bunun yerine getirilmemesi halinde İsveç kuruluşlarına karşı eyleme geçileceği öne sürüldü. ASALA'nın tehdidi İsveç gazetelerinde baş haber olarak yer aldı. İsveç'in en büyük gazetelerinden biri olan Afton Gladet ASALA'nın tehdidini *"İsveç'e saldırırız"* başlığı altında verdi. Yazıda şöyle deniyor: *"İsveç'teki Ermeni mahkûmlar uyuşturucu madde kaçakçılığından yakalanan ve uzun hapis cezalarına çarptırılan ayakkabıcı çetesinin üyelerinin bir bölümüdür. Daha önceleri kazancın - belki yüz milyon kronunun üzerinde- Gizli Ermeni Ordusuna gittiği yolunda söylentiler yayılmıştı. Bu tehdit ciddiye alınması bir tehdittir."* ASALA'nın tehdidi üzerine İsveç'te güvenlik önlemleri sıklaştırıldı.

Lefkoşe-Kıbrıs Rum gazeteleri Esenboğa'daki ASALA saldırısına geniş yer verdi ve çok sayıda Ermeni komandonun Türkiye'ye girdiğini, yeni hedeflere saldırıya hazırlandığını ileri sürdüler. Demokratik Gazetesi, *"Tüm belirtiler bunu gösteriyor."*

Kipriyanu'nun gazetesi Fleftheropia, ASALA örgütünün bir açıklamasını yayınlamak, haberini bu açıklamaya dayandırdı.⁶⁹⁶

2.2.263. İstanbul'da bir Ermeni Kilisesinin Camlarını Kırdılar

İstanbul Haber Servisi - Bakırköy'deki Ermeni Kilisesi'nin camları, kimliği meçhul kişilerce kırıldı. Polis yetkililerinden edinilen bilgiye göre, önceki gün Bakırköy. Ebuzziya Caddesi üzerindeki kiliseye giren iki kişi, pencere camlarını taş ve sopalarla kırdı. Polis olaydan sonra yaya olarak kaçan kimliği meçhul kişilerin, verilen eşgal üzerine arandığını bildirdi.⁶⁹⁷

⁶⁹⁶ Cumhuriyet, 10 Ağustos 1982..

⁶⁹⁷ Cumhuriyet, 10 Ağustos 1982

2.2.264. ASALA'yı Protesto Etti

Bir Ermeni Yurttaş Kendini Yaktı

İstanbul Haber Servisi - Ermeni tedhiş örgütü ASALA'nın Türkiye'ye yönelik saldırılarını protesto etmek amacıyla Artin Penik adında Ermeni bir vatandaş Taksim Cumhuriyet Anıtı önünde kendini yakarak öldürmek istedi. Dün akşamüstü meydana gelen olaya, çevrede bulunanların müdahale etmesi ile 61 yaşındaki Ermeni vatandaş ağır yaralı olarak hastaneye kaldırıldı ve Cerrahpa Hastanesi Acil Servisi'nde özel bakıma alındı. Kendini yakmaya karar verdikten sonra, *"Yeter artık ASALA canileri"* başlığı ile bir de mektup yazan Artin Penik, mektubunda, *"Zamanı gelince Türk ulusu sizin cezanızı verecek"* dedi. *Yenikapı Değirmen Sokak 35 numaralı iki katlı evin alt katındaki küçük tek odada yalnız başına yaşayan Artin Penik saat 16'ya doğru üzerine daha önceden gaz dökerek Taksim Cumhuriyet Anıtı'nın önüne geldi. Çevrede bulunanların anlattığına göre yaşlı Ermeni, anıtın önünde, "Ey ahali..." diye bağırarak, "Allah ASALA'nın belası versin. Bu millet ve bu memleket bize her şeyi verdi. Ermenileri dünyanın gözünde kan içen canavarlar haline getirenleri lanetliyorum. İstedikleri hepimizin böyle yanması mı?"* dedi ve elindeki kibriti yakarak kendisini tutuşturdu. Çevrede bulunanların hiç beklemedikleri bir anda kendini yakan Artin Penik'e ilk müdahaleyi Anıt önündeki nöbetçi askerler ve trafik polisleri yaptılar ve ceketini çıkartılar. Bu arada olay yeri yakınında bulunan bir İETT otobüsünün şoförü aracının köpüklü yangın söndürücüsünü Penik'in üzerine sıktı ve alevleri söndürdü. Taksim Alanı'nda görevli polislerin de olaya müdahale etmesi ile Artin Penik, yolda duran özel bir otomobile bindirilerek Taksim İliyardım Hastanesi'ne kaldırıldı. Burada ilk tıbbi bakımının yapılmasından sonra ambulansla Cerrahpaşa'ya getirildi ve özel bakım odasına alındı.

Cerrahpaşa Hastanesi nöbetçi Şefi Dr. Ahad Andıcan, ilk muayeneden sonra Artin Penik'in sağlık durumuna ilişkin olarak *"Vücudunun yüzde 45-50'si civarında, özellikle göğüs, sırt ve bacaklarında 1-2'nci derece yanık var. Hayati tehlike söz konusu. 48 saat içinde durumu belli olacak"* dedi.

Daha sonra Artin Penik'e doktorlar tarafından bir de konsültasyon yapıldı ve plastik cerrah Doç. Dr. Fethi Bağat şu açıklamayı yaptı:

"Akut bir yanık vakası ilk büyük tehlike hastanın 48 saat içinde gireceği şoktur. Bu şok fazının rahat atlatılması için şok tedavisine başladık, hastaya"

sıvı tedavisi uyguluyoruz. Daha sonra da yanık cildin tedavisi yapılacaktır. Hastanın yaşlı oluşu ve vücudunun yüzde 50 civarında yanık oluşu hayati tehlikeyi arttırmaktadır. Hastanın göğsü, sırtı, yüzü ve kısmen bacakları yüzde 45-50 civarında ikinci derece ve kısmen birinci derece yanmıştır.”

Bilinel yerinde olan acı dindirici ilaçlara karşın sürekli inleyen Artin Penik, özel tedavi uygulanan yatağından basın mensupları ile de konuştu ve şöyle dedi:

“Amacım ASALA canilerini protesto etmek için kendimi yaktım. Ben dedelerimden doğma Türkiyeliyim... Türkiye’de doğmuşumdur. Kendi vatanımdayım. Bu olaylar için kendimi yaktım. İntihar etmeye kalktım. Olayı protesto etmek için. Ben terzilik yapıyorum ama iş yok. Seyyar satıcılık filan da yapıyorum ara sıra. Yaşlıyım almıyorlar. Şimdi bir arkadaşın yanında yardım ediyorum. Çalışıyorum işte. Allah onların belasını versin inşallah. Allah’ım masum insanları öldürüyorlar. Onun için birkaç gündür çok moralim bozuktur. Buna karar verdim intihar etmek için.. Fakat ölseydim daha iyi olurdu. 1922 doğumluyum.”

Çevresindekilere sık sık bıraktığı mektubun bulunup bulunmadığını da soran Artin Penik, *“Her şey o mektuptadır.”* şeklinde konuştu. *“Allah”* diyerek inleyen ve Ermeni teröristler için pezevenkler”, *“caniler”* deyimini kullanan Artin, 10.8.1982 tarihini taşıyan ve *“Yeter artık ASALA canileri”* başlıklı mektubunda, *“Patrikhane ve Türkiye’deki bütün Ermeniler namına sizi protesto edip kendimi yakıyorum”* dedi. Ermeni vatandaş Artin Penik mektubunda şunları yazdı: *“Size sesleniyorum ASALA canileri, masum insanları arkadan kahpece öldürmekte bu işler halledilemez. Siz emperyalistlerin oyununa geliyorsunuz. Size, tarihi yanlış anlatıyorlar. O zaman da emperyalistlerin oyunu ile yüzbinlerce insanlar kayıp oldu. Kendinize gelin, sizi kandırıyorlar. Şurada kırkaç bin Ermeni kaldı. Bunlarıda mı yok etmek istiyorsunuz? Fakat buna asla muvaffak olamayacaksınız. Bugün nasıl kardeşçe geçiniyorlarsa bundan sonra aynen devam edecek. Fakat siz kahpece günahsız insanları öldürmeye devam ederseniz size yeminle söylüyorum kökünüz kazınacak. Kendinize gelin. Bizim bildiğimiz Ermeniler mert olur. Kahpece arkadan masum insanları öldürmez. Sizi bir Ermeni olarak asla kabul etmiyoruz. Lanetliyoruz. Bu hale Ermeni olarak lanetliyoruz. Zamanında rey avcılığı için yaptıklarına göz yumulmasaydı bu duruma gelmezlerdi. Yazacak çok var. Lüzum görmüyorum. Zamanı gelince Türk ulusu sizin cezanızı verecek. O zamandan bugüne kadar ölenlerin canına rahmet diler, yakınlarına sabırlar ve başsağlığı dilerim. Bütün Türkiye’deki vatandaşlarıma sabırlı olmalarını Allah’tan dilerim. Saygı ve hürmetle hepinize elveda. /Artin PENİK*

Artin Penik bıraktığı mektubunun altını da imzaladı. Yenikapı’da Ermeni Patrikhanesi’ne ait fakirhanede kalan Artin Penik’in boşandığı eşi ve iki oğlunun Fransa’da yaşadığı, gözleri görmeyen annesinin de Yedikule Hastanesi’nde yattığı öğrenildi. Penik’in “*fakirhane*” komşusu 70 yaşındaki Makruyi Hanes “*İki yıldır burada birlikte kalıyorduk. Hiç kimseye zararı dokunmamıştır. Fransa’daki oğulları ve eski eşinden söz etmeyi sevmezdi*” dedi.⁶⁹⁸

2.2.265. Şehitler Törenle Toprağa Verildi

Selahattin Çetiner: Bu Kanlı Silah Bir Gün Kullanıcılarına Dönecek

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - ASALA üyesi Ermeni teröristlerin Ankara Esenboğa Havaalanı’na düzenledikleri saldırıda şehit düşen kamu görevlileri ile yurttaşların cenazeleri dün devlet töreni ile kaldırıldı. Törende bir konuşma yapan İçleri Bakanı Selahattin Çetiner, “*bir gün gelecek, bu kanlı silah onu kullanan ve kullandıranlara dönecektir. Bütün ülkeleri teröre karşı ciddi mücadeleye çağırıyoruz*” dedi. Ermeni teröristlerin saldırıları arasında öldürülen Emniyet Müdür Muavini Hamdi Yahyaoğlu, polis memuru Atilla Bahşi, Celal Birolile Esenboğa Havaalanı nöbetçi müdürü Erdoğan Batısınır ve Rıza Murat Şahin, Ruhiye Aslan adındaki yurttaşların cenazeleri Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi morgundan alınarak saat 11. 45’te Başbakanlık önüne getirildi. Başbakanlık önünde düzenlenen törene, Devlet Başkanı Orgeneral Kenan Evren adına MGK üyesi Kara Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Nutettin Ersin, MGK üyeleri Orgeneral Tahsin Şahinkaya, Oramiral Nejat Tümer, Orgeneral Sedat Celasun ile Danışma Meclisi Başkanı Sadi Irmak, Bakanlar Kurulu’nun bazı üyeleri, Genelkurmay İkinci Başkanı Orgeneral Necdet Öztörün, YÖK Başkanı Prof. İhsan Doğramacı, yüksek rütbeli subaylar ölenlerin aileleri ile kalabalık bir halk topluluğu katıldı. Ankara’daki yabancı misyon şeflerinin büyük bir çoğunluğu da törende yer aldı.

Öldürülen öğrenci Rıza Murat Şahin’in babası oğlunun Türk bayrağına sarılı tabutu başında bir süre ağladı. Bu sırada öldürülen Emniyet Müdür Muavani Hamdi Yahyaoğlu’nun kızı da fenalık geçirdi. Öldürülenlerin ailelerinin tören adına MGK üyesi ve Kara Kuvvetleri Komutanı Orgener Nurettin Ersin, MGK üyeleri Orgeneral Tahsin Şahinkaya, Oramiral Nejat Tümer, Orgeneral Sedat Celasun ile Danışm Meclisi Başkanı

⁶⁹⁸ Cumhuriyet, 11 Ağustos 1982.

Sadi Irmak, Bakanlar Kurulu'nun bazı üyeleri, Genelkurmay İkinci Başkanı Orgeneral Necdet Öztorun, YÖK Başkanı Prof. İhsan Doğramacı, yüksek rütbeli subaylar, ölenlerin aileleri kalabalık bir halk topluluğu katıldı. Ankara'daki yabancı büyükelçiler de törende yer aldı.

Başbakanlık önündeki tören saat 12.00'de yoğun güvenlik önlemleri altında saygı duruşuyla başladı. Saygı duruşundan sonra İçişleri Bakanı Selahattin Çetiner bir konuşma yaptı. Çetiner konuşmasında *“haksız ve saçma bir intikam bahanesiyle”* girişilen saldırıya değinerek *“bugünkü cellâtların dedeleri de 1915 yılında Doğu Cephemiz gerisinde savunmasız ve masum insanlara karşı vahşice saldırılarda bulunmuşlardır”* dedi.

Çetiner, konuşmasını şöyle sürdürdü: *“Bu cinayetler masum insanlara ızdırap vermekten, yuvaları söndürmekten başka hiçbir işe yaramaz, hayali ve sözde davalarına da bir fayda sağlayamaz. Bu kanlı silah elbet bir gün gelecek, onu kullanan ve kullandıranlara karşı yönelecektir. Sözde Ermeni davasının canlı tutulmasına çalışılmasındaki maksat, bu maksadın arkasındakiler ve bu cinayetlerin diğer terör örgütleriyle ilişkileri, artık insaf ve basiret sahibi herkes tarafından anlaşılmıştır. Sağduyu sahibi Ermenilerin bu çağdışı saldırıları tasvip etmediklerini, kınadıklarını ve üzüntü duyduklarını biliyoruz*

Bütün ülkeleri bu tür terör olayları ile mücadelede daha ciddi işbirliğine ve davranışa davet ediyoruz.” Çetiner, konuşmasının sonunda öldürülenlerin yakınlarına başsağlığı dileklerinde bulundu.

Çetiner'den sonra konuşan Emniyet Genel Müdürlüğü Teftiş Kurulu Başkanı Kemalettin Ertan, *“Tek tesellimiz, kanımızın yerde kalmamış olmasıdır”* dedi.

Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürü Orhan Coşkun da saldırıyı *“iğrenç”* diye niteleyerek, *“Yeni bir Ermeni vahşetini lanetlemek için burada bulunuyoruz. Mücadelemiz de öcümüz de sadece bu cahillere karşı olacaktır”* dedi.

Bu arada Başbakanlığın önünde yapılan törenler sırasında cenaze sahiplerinin fenalaştıkları görüldü. Polis memuru Celal Birol'un 8 yaşındaki kızı Sevim bir ara kriz geçirdi. Aynı zamanda küçük oğlu Engin babası hakkında İçişleri Bakanı'nın söylediklerini ağlayarak dinledi. Esenboğa Havaalanı Müdürü Erdoğan Batısınır'ın eşi

Selma Batısınır sandalyeye oturtuldu. Zaman zaman ayağa kalkan ve ağlayan Selma Batısınır kolonya ile sakinleştirilmeye çalışıldı.⁶⁹⁹

Yürüyüş

Konuşmaların saat 12.12’de sona ermesinden sonra, öldürülenlerin cenazeleri askerlerin omuzlarında araçlara taşındı. Jandarma Genel Komutanlığı Bando’su’nun çaldığı cenaze marşı eşliğinde yürüyüşe önde çelenkler, arkada cenazeleri taşıyan arabalar olmak üzere saat 12.15’de başladı. Cenazeleri taşıyan arabaların ardından öldürülenlerin yakınları, MGK Üyeleri, Bülend Ulusu, Prof, Sadi Irmak, Bakanlar Kurulu’nun bazı üyeleri, Yüksek rütbeli subaylar, Polis Enstitüsü öğrencileri ve kalabalık halk topluluğu yürüdü. Topluluğun önünde öldürülenlerin fotoğrafları taşındı. Yürüyüş topluluğu Dışişleri Bakanlığı önüne geldiğinde, MGK üyeleri ve Başbakan, Polis Enstitüsü öğrencileri ve kalabalık halk topluluğundan ayrıldılar. Burada araçlara binilerek cenaze namazının kılınacağı Maltepe Camii’ne gidildi. Bu arada öldürülenlerden Hamdi Yahyaoğlu’nun fenalaşan eşi bir polis aracına bindirilerek hastaneye götürüldü.

Şehit görevliler ve yurttaşlar için Maltepe Camii’nde yapılan törene İçişleri Bakanı Selahattin Çetiner, Devlet Bakanı İlhan Öztrak, Gümrük ve Tekel Bakanı Ali Bozer, Kültür ve Turizm Bakanı İlhan Evliyaoğlu, Mili Eğitim Bakanı Hasan Sağlam, Anayasa Mahkemesi Başkanı Ahmet Hamdi Boyacıoğlu, bazı yüksek organlarının başkanları, Ankara Sıkıyönetim Komutanı Korgeneral Recep Ergun, Ankara Valisi Mustafa Gönül, yüksek rütbelli subaylar, mülki amirler, ölenlerin yakınlarıyla birlikte katıldılar.

Cenaze namazından sonra şehitlerden Yahyaoğlu ile Birol’un naaşları Cebeci Polis Şehitliği’nde, Batısınır, Şahin ve Aslan’ın naaşları Karşıyaka Mezarlığı’nda toprağa verildi. Bahşi’nin cenazesi ise memleketi Kırıkhan’a gönderildi.⁷⁰⁰

2.2.266. Le Monde: Esenboğa Katliamının Amacı Askeri Rejimi Sertleştirmek

Paris, (Cumhuriyet) - Fransız Le Monde Gazetesinin dünkü başyazısında Ermeni teröristlerin Esenboğa’da giriştikleri katliam konu alındı ve yazıda Ermenilerin resmi kişi

⁶⁹⁹ Cumhuriyet, 11 Ağustos 1982.

⁷⁰⁰ Cumhuriyet, 11 Ağustos 1982.

ve kuruluşları hedef almayıp ilk kez bir katliama girişmelerini “*yeni bir gelişme*” olarak nitelendirdi

Ermeni hareketinin dünya terör hareketinin bir parçası olduğu belirtilen başyazıda, Ermeni Cemaatinin genelde bu hareketleri desteklemediği öne sürüldü. Başyazıda, 1970’lerden bu yana Türkiye’yi çökertmeye ve batı ittifakı içindeki rollünü azaltmayı hedefleyenlere hizmet eden Ermeni terörizminin hiç bir şekilde Sovyetler Birliği’ndeki Ermenistan Cumhuriyeti için talepte bulunmadığına da dikkat çekiliyor. Le Monde’un, yorumunda, Esenboğa hareketinin bir diğer amacının, demokrasiye geçiş aşamasında olan Türkiye’deki askeri rejimi sertleşmeye itmek olduğu kaydediliyor.⁷⁰¹

2.2.267. Kendini Yakan Ermeni: Dışarıda 10 Sene Kaldım bir Çok Ermeni Militanı Uyardım

İstanbul Haber Servisi - Ermeni Teröristlerin saldırılarını kınamak amacıyla Taksim Alanı’nda kendini yakarak öldürmek isteyen Ermeni vatandaş Artin Penik’in sağlık durumu ciddiliğini koruyor. Cerrahpaşa Hastanesi Nöbetçi Şefi Dr.Ahat Andican, yanık vak’alarında durumun iki-üç gün içinde belli olabileceğini söyledi. Acil Servisteki özel bakım odasından Genel 2 Servisindeki özel bir odaya nakledilen Artin Penik’in geceyi sakın geçirdiği öğrenildi. Cerrahi kiliniği operatörlerinden Dr. Andican, kendini yakarak öldürmek isteyen 61 yaşındaki Penik’in sağlık durumuna ilişkin bir açıklamayı yaptı:

“Bu tür yanıklarda hayati tehlike hayli yüksektir. Fakat hastaya ilk şok tedavisi yapıldı ve dün akşamdan beri iyiye doğru bir gelişme gözlemlendi. Ancak önümüzdeki bir kaç gün içerisinde yanıklar nedeniyle akut böbrek yetmezliği ve yaralar nedeniyle enfeksiyon gelişmesi sonucu kana iltihap karışması söz konusudur. Bu tehlikeyi önlemek içinde gerekli tıbbi önlemler alınmıştır. Hastanın sağlık durumu 2-3 gün içinde kesin açıklığa kavuşacaktır.”

Artin Penik’in yattığı serviste sıkı güvenlik önlemleri alındığı, kaldığı odaya ilgili doktor ve hemşireler dışında hastane personelinin de alınmadığı dikkat çekti. Bu arada kendisi ile görüşen “Cumhuriyet” muhabirine Artin şöyle dedi: *“Ben 10 sene kaldım dışarıda. Ben çok konuştum bunlarla(Ermeni militanları). İstedikleri kalkınmış bir Türkiye, kalkınacak bir Türkiye’yi içinden kışkırtıp da, bir birlerine düşürüp, sonra dünya gözü üstünde, dünyaca nefret uyandırmak istiyorlar, çok uyardım bunları.”*

⁷⁰¹ Cumhuriyet, 11 Ağustos 1982.

Sargı bezleri ile sarılmış vücudunun üst kısmında derilerinin soyulduğu ve kabarak iltihap kapladığı gözlenen Artin Penik, oldukça ağır bir tempoda koşarak çantasındaki öteki evrakları da sordu. Penik’le “Cumhuriyet” muhabiri arasında daha sonra şu konuşma geçti:

-Benim yazılarımın arasında, çantamın içinde Fransızca bir yazı buldunuz mu?

-Hayır.

-Olurmu çantamın içindeydi.

-Poliste olabilir. Ne vardı o yazı da?

-Efendim, ben emekli oldum. 396 bin 353 lira Ankara Sosyal Sigortalar istiyor. Onu yatırırsam ben emekli maaşıma kavuşurum. Bu bana geleli 6 ay oldu. 6aydır yatıramadım. Neyse, kalkayım ondan sonra ben hallederim. Aman emeklilik evraklarım kaybolmasın...

Bu arada Artin Penik, eski karısı ve iki oğlunun Viyana’da yaşadığını, karısı ile boşanıp barıştığını fakat tekrar ayrıldığını çocuklarının 32 ve 33 yaşlarında olduğunu söyledi. Salı akşamüstü kendini yakmadan önce pazartesi öğle saatlerinde Yedi Kule Ermeni Hastanesi’nde yatan 81 yaşındaki annesini ziyaret ettiğini açıklayan Artin Penik, “*Bütün Ermeni cemaati kardeşçe yaşasın, hiç düşünmesinler eninde sonun da bu işler temizlenecek*” şeklinde konuştu.

Öte yandan olaylardan habersiz olan Artin Penik’in gözleri görmeyen 81 yaşındaki annesi Lusaper Keşişyan, Yedikule Ermeni Hastanesi’ndeki odasında, “*Ne var niye sordunuz, ölüm mü var?*” diye sordu. Lusaper Keşişyan’ın ikinci eşinden olan üvey çocukları tarafından 21 Ağustos 1980’de hastaneye yatırıldığı, yüksek tansiyon ve şeker hastası olduğu ve hafızasının zayıfladığı öğrenildi. Lusaper Keşişyan oğlu Artin Penik’in pazartesi günü ziyaretine geldiğini söyledi ve “*Karpuz getirdi, elimden aldılar, bırakmadılar kapıdan, tuzsuz ekmek verdi gitti...*” dedi. Hastane personeli, Artin Penik’in arada bir annesini ziyaret ettiğini, pazartesi günü de saat 13.30 dolaylarında gelip bir saat kadar oturduğunu söylediler. Artin Penik adlı Ermeni vatandaşın kendini yakarak öldürmek istemesi olayı ile ilgili olarak, polisin soruşturmayı çok yönlü derinleştirerek sürdürdüğü de öğrenildi. Bu konuda her hangi bir açıklama yapılmadı.⁷⁰²

⁷⁰² Cumhuriyet, 12 Ağustos 1982.

2.2.268. Ermeni, Cemaati: Türkiye’den Toprak İsteyen Gafiller Karşılarında Önce Türk Ermenisini Bulacaktır

İstanbul Haber Servisi - “ASALA” adlı terör örgütünün gerçekleştirdiği insanlık dışı Esenboğa Havalimanı baskını ve Ermeni yurttaşlarımızdan Artin Penik’in önceki gün kendisini Taksim’de yakması üzerine dün Patrikhane’de toplanan Ermeni Cemaat temsilcileri, Esenboğa baskınında ölenlerin yakınlarına yardım kampanyası açma kararı aldı. Toplantıdan sonra yayınlanan deklarasyonda da “*rüzgâr ekenin fırtına biçceğini*” bildirdi ve Ermeni cemaatinden “*yeni cinayet ve tecavüzlere engel olmaları*” istendi.

İstanbul’da mevcut 37 kilisenin yönetim kurulu temsilcileri ve Patrikhane Danışma Kurulu dün Ermeni Patriği Şinork Kalutsyan başkanlığında toplandı. Toplantıya yurdumuzda bulunan Washington Ermeni Kilisesi Ruhani lideri Papken Varjvestyan da katıldı.

Esenboğa şehitleri ve şimdiye değin şehit edilen diplomatlarımızın anısına yapılan saygı duruşundan sonra bir konuşma yapan Ermeni Patriği Kalustyan şöyle konuştu:

“Türk milletinin acısı bizim acımızdır. Cemaatimizin saldırılar karşısındaki duygularını dün Taksim’de kendini ateşe veren Artin Penik dile getirmiştir. Bu vesileyle dünyaya açıklamak isterim ki Türk Ermenileri mutludur, herhangi bir sorunu yoktur, sosyal ve ticari yaşamlarını özgürce sürdürmektedirler. Yurt dışındaki Ermeni cemaatine sesleniyorum. Maceraperestler aramızda yaşamasin. Rüzgâr eken fırtına biçer. Sizlerden insanlık adına bunu diliyorum”

Daha sonra Türk Ermenilerinin sesini dünya kamuoyuna duyurmak üzere bir deklarasyon yayınlanması ittifakla kabul edildi. Yine Esenboğa şehitlerinin geride kalanları için bir yardım kampanyası açılması kararı alındı.⁷⁰³

Deklarasyon

Toplantıdan sonra açıklanan deklarasyonda şöyle denildi: “*Türkiye’ye yönelik her tür tecavüzü büyük bir üzüntüyle haksız ve insanlık dışı davranışlar olarak nitelendiriyor ve nefretle lanetliyoruz.*

Geçmişte olduğu gibi jeopolitik ve sosyo-ekonomik çıkarları için asırlarca sevgiyle kaynaşmış Ermeniyle Türkün arasına girip nifak tohumları eken devletlerin kışkırtıcılıktan artık vazgeçmelerini ve teröristlere taviz vermemelerini temenni ediyoruz.

⁷⁰³ Cumhuriyet, 12 Ağustos 1982.

1980'in Mayıs, Haziran, Ağustos aylarında, iç savaşın eşiğinde, Kars'ta kurtarılmış bölgelerden bahsedilirken, ASALA, Yunanistan'da verdiği beyanatlarda, büyük bir devletin siyasi oyunlarının aleti olarak Türkiye'den toprak ilhak edeceklerini, Ermenilerin yaşamadığı bu yerleri SSCB Ermenistan'ına katacaklarını iddia ediyordu.

Dünya yüzündeki patlamaya hazır büyük potansiyel güce sahip 92 etnik gurup arasında yer almayan Ermenilerin, kendilerinden kimsenin bulunmadığı ve bulunmayı da aklından geçirmedığı bu yerler uğruna terörist hareketlere girişimleri ya deliliktir ya politiktir.

Kaldı ki Türkiye'den toprak talebinde bulunan gafillerin böyle bir teşebbüse yeltendikleri anda karşılarında evvela kanının son damlasına kadar akıtmaya hazır Türk Ermeni'sini bulacaklarından şüphe etmemelerini diliyoruz.

Dolayısıyla masum insanların kanını meşhûk bir gaye uğruna pervasızca döken bir avuç maceracıya, Ermeni ırkı adına, adi ve kalleşçe işlenen cinayetler düzenleme ve bu ırkın kaderiyle oynayıp adını lekeleme hakkını tanımıyoruz.”

Deklarasyonun sonunda akl-ı selim sahibi dünyadaki tüm Ermenilere de seslenildi ve şöyle denildi. “Canileri takbih ediniz, yeni cinayet ve tecavüzlere engel olunuz, maceraperestleri aranızda y aşatmayınız, bütün insanlar arasındaki sevgi ve kardeşlik bağlarının güçlenmesine yardımcı olunuz ki, nefretin hüsrana götürdüğü, rüzgâr ekenin fırtına biçeceği gerçeğiyle masumların kanlarının dökülmesinin önlenmesi için caniyane fikirlerin yeşermesine fırsat vermeyiz. Bu çabaları sarf etmenizi sizden insanlık adına diliyoruz.”⁷⁰⁴

Evren'e Mesaj

Patrik Kalutsyan, Devlet Başkanı Kenan Evren'e bir mesaj gönderdi ve ASALA'nın Esenboğa saldırısı karşısında “Nefret, teesür ve büyük acı duyduklarını” belirtti. Kalustyan mesajında, “Her Türk vatandaşı gibi Türkiye Ermenileri olarak bu insanlık dışı vahşet karşısında duyduğumuz büyük acıyı sizlere arz eder, ölenler Allah'tan rahmet, ailelerine metanet ve tüm yarahlılara acil şifalar dilerim” dedi. Patrik Kalustyan mesajını şöyle bitirdi: “Vatanımızı mateme boğan bu ve bunun gibi müessif ve acı olaylardan Türk Devleti'ni korumasını Yüce Tanrı'dan niyaz eder, tüm Türkiye Ermenilerinin taziyelerini kabul etmenizi istirham ederiz.”

⁷⁰⁴ Cumhuriyet, 12 Ağustos 1982.

Esenboğa baskında şehit olan polis memuru Atilla Bahşi dün doğum yeri olan Kırıkhan ilçesinde törenle toprağa verildi.⁷⁰⁵

2.2.269. Ermeni Patriği Artin Penik’i Ziyaret Etti “Sen Görevini Yaptın”

İstanbul Haber Servisi - Türk Ermeni Patriği Şinork Kalustyan, dün sabah Cerrahpaşa Hastanesi’nde tedavi edilen Ermeni vatandaş Artin Penik’i ziyaret ederek kendisini yaktığı için teşekkür etti. Patrik Kalustyan *“Eskisinden çok daha güzel bir hayat seni bekliyor. Sen görevini yaptın”* dedi.

Beraberinde Ermeni Ruhani Meclisi Başkanı Başpiskopos Şahan Sıvacıyan ve Ermeni cemaatinin önde gelen isimlerinden Dr. Karabet Arman’la birlikte Cerrahpaşa Tıp Fakültesi’ne gelen Patrik Şinork Kalustyan, önce Dekan Vekili Prof. Dr. Nurettin Sözen’i ziyaret etti ve hastanın durumuna ilişkin bilgi aldı. Genel 2 Servisi’nde özel bir odada tedavisi sürdürülen Artin Penik’i ziyareti sırasında Patrik Şinork Kalustyan şöyle dedi: *“Geçmiş olsun. Allah iyilik sağlık versin. Bizim cemaatimizin teşekkürlerini sunmaya geldik. Ve daima dua edeceğiz ki Allah size sağlık, iyilik versin. Geçmiş olsun.”*

Patriğin Türkçe olarak yaptığı bu konuşmaya Artin Penik de Türkçe olarak *“Şuna inanıyorum ki bir gün olacak bu işler duracak”* karşılığını verdi. Patrik’de *“İnşallah, şerefimizi çok yüksek tutunuz”* dedi.

Daha sonra Dr. Karabet Arman, söz aldı ve şöyle konuştu: *“Doktorlardan, hocalardan duyduk, yakında iyileşeceksin. Yakın tarihte iyileşeceksin ve hepimizin yanında olacaksın. Türk milletinin, vatanımızın ve tüm Ermenilerin şerefini korudun. Sağol, Varol!”*

Artin Penik, yatağında güçlkle konuşarak Dr. Arman’a da *“Benimle çok alakadar oluyorlar”* karşılığını verdi. Bu arada Patrik Şinork Kalustyan, Ermenice kısa bir konuşma yaptı. Dr. Arman, Patriğin sözlerini şöyle tercüme etti: *“Emin ellerdesin. Her ihtimam gösterilecektir. Ve muhakkak sıhhatine kavuşacaksın ve eskisinden çok daha güzel bir hayat seni bekliyor. Sen görevini yaptın. Ne mutlu sana. Allah seni mükâfatlandırsın. Allah gönlünün her arzusunu yerine getirsin inşallah. Sağol, Varol.”*

⁷⁰⁵ Cumhuriyet, 12 Ağustos 1982.

Bu konuşmanın ardından Artin Penik” İcap ederse gene yaparım” dedi. Dr. Karabet Arman da “İcap ederse hepimiz bu memleket için, bu vatan için senin yaptığını yapmaya hazırız. Merak etme. Müsterih ol. Her Ermeni vatandaş bu vatan için hayatını vermeye hazırdır” şeklinde konuştu.

Öte yandan, kendisini yakarak öldürmek isteyen Artin Penik’in sağlık durumunun iyi gittiği ancak hayati tehlikeyi henüz kesinlikle atlattığı öğrenildi. Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Cerrahi Bilim Dalı yöneticisi Prof. Dr. Adnan Salepçioğlu, sabah vizitinden sonra Artin Penik’in sağlık durumuna ilişkin bilgi verirken “İlk şoku atlattı. Ancak hastanın ileri yaşta olması kana iltihap karışma olasılığını yükseltiyor. Kesin durum bu hafta içinde belli olur. Kendisine, Türkiye’de bulunmayan yanık tedavi ilaçlarını da veriyorum” dedi.⁷⁰⁶

2.2.270. İç Basın – Milliyet - Aynı Kefeye Koymak

Milliyet Gazetesi’nde 13 Ağustos günü “İzlenim” başlığıyla yer alan yazıda Ermeni terörüne değiniliyor ve “Türkiye’nin yapması gereken, yurt dışındaki tüm Ermenileri de aynı kefeye koyup her birini terörist görmemektir. Bu yaklaşımla tarihteki bazı yanlış anlamaları hem Ermenilere, hem de dünya kamuoyuna anlatma olanağı daha artacaktır” deniliyor.

Bu konuda atılacak adımların çok dikkatli ve soğukkanlı hazırlanmasının, tuzakların önceden hesaplanmasının gerektiği bildirilen yazıda daha sonra şöyle deniyor:

“Yurt dışındaki Ermeni örgütlerinin önemli bir bölümü, terör saçan ASALA’dan çekinmeye, hiç değilse, ASALA’nın suç ortağı durumuna düşmekten uzaklaşmaya başlamıştır. Önceleri ASALA dünya kamuoyunda Ermeni sorununu duyurabilen tek kuruluş sayıldığından, öteki Ermeni örgütlerinin çoğunca desteklenmiştir. ASALA’da bu desteğin uluslararası etkilerinden yararlanarak örgütünü kolaylıkla genişletebilmiştir. Ancak, bugün durum bir ölçüde değişmeye başlamıştır.

Ermeni konusunu kansız bir şekilde ve eski anıların çerçevesi içinde yaşatmakla yetinmek isteyenlerin sayısı küçümsenmeyecek düzeydedir.

ASALA ile mücadele ise, aynı zamanda uluslararası terörizmle ilgili bir sorundur. Bunun uluslararası düzeyde ele alınmasında çok titiz davranılması

⁷⁰⁶ Cumhuriyet, 13 Ağustos 1982.

*gerekmektedir. Bu konuda yapılacak hataların getireceği risk, sağlanacak yarardan daha fazla olabilir.”*⁷⁰⁷

2.2.271. İç Basın – Hürriyet - Aksayan Yanları...

Oktay Ekşi 9 Ağustos günlü Hürriyet'teki yazısında Esenboğa baskınına değiniyor ve olayın, *“Güvenlik kuvvetlerimizin bu tür olaylara karşı yeterince eğitilmiş olmadığını düşündürdüğünü”* belirtiyor.

Esenboğa olayından sonra söylenebilecek sözlerin en kolayının ASALA isimli yer altı örgütünü lanetlemektir. Bu hunharlıkların cezasını mutlaka ödeteceğimizi yazmak olduğunu da belirten Ekşi, bu tür girişimlerin hiçbir zaman sonuç vermediğini de ileri sürüyor ve Ermeni propagandasına değinerek *“Şimdi, atı alan Üsküdar”ı* geçtikten yani dünyanın dört bir yanını Ermeni propagandası işgal ettikten sonra *“Hayır... Asıl suçlu onlardır”* *“demeye başladık”* diyor.

Ekşi daha sonra: *“Birkaç teröristin gerçekleştirdiği bir baskın olayında - ilk saniyelerde verilen zayıatı sözlerimizin dışında tutuyoruz - ölü ve yaralı sayısının böyle kabarık olması, güvenlik kuvvetlerimizin bu tür olaylara karşı yeterince eğitilmiş olmadıklarını düşündürmektedir. Bize bu düşüncüyü telkin eden pek çok örnek varsa da İsraillilerin Entehbe’de (Uganda) ve Almanların Mogadişu’da (Somali) gerçekleştirdikleri operasyonlar en belirgin olanlarıdır.*

*O nedenle sorumlu ve yetkililerin Esenboğa olayının aksayan yanlarını tespit edip süratle gidermelidirler.”*⁷⁰⁸

2.2.272. ASALA’yı Protesto İçin Kendini Yakmıştı

Artin Penik Öldü

İstanbul Haber Servisi - Geçen Salı günü Taksim alanında Ermeni tedhiş örgütü ASALA’yı protesto etmek için kendisini yakan Ermeni yurttaş Artin Penik tedavi edilmekte olduğu Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Hastanesi’nde dün gece öldü.

Cerrahpaşa Tıp Fakültesi nöbetçi doktorlarından Doç Dr. Feridun Şirin, Penik’in yanığa bağlı olarak böbrek yetmezliğinden dün gece 20.45 sıralarında öldüğünü bildirdi.

⁷⁰⁷ Cumhuriyet, 15 Ağustos 1982.

⁷⁰⁸ Cumhuriyet, 15 Ağustos 1982.

Dr. Şirin, Penik'in böbrek yetmezliği sonucu idrarı atamadığını kaydetti. 61 yaşındaki Penik'in ölmeden önce Dr. Feridun Şirin'e sarılarak öptüğünü ve “ölümüm işe yarasın” dediği bildirildi. Artin Penik ayrıca “*ASALA canilerini benimsemeyen son kişi ben değilim*” şeklinde konuştu.

Artin Penik olay günü vücudunun yüzde 45-50 civarındaki bölümünde 1- 2. Derece yanık halde hastaneye kaldırılmıştı. Penik'e tedavide çeşitli yöntemler uygulanmıştı. Sağlık durumu konusunda daha önce yapılan açıklamalar, Penik'in hayati tehlikeyi atlatmadığı şeklindeydi.⁷⁰⁹

2.2.273. 4 Gün Yaşadı

Cerrahpaşa Hastanesi'nde dün gece ölen Ermeni yurttaş Artin Penik kendisini yaktığı gün “*Yeter artık Ermeni Canileri*” başlıklı bir mektup bırakmıştı. Penik önceki gün kendisini ziyaret eden Vali Nevzat Ayaz'a da “*gerekirse kendimi yine yakarım*” demişti.⁷¹⁰

2.2.274. Ayinler

Ermeni kilisesinde “*Kutsal üzüm günü*” nedeniyle ayınlar yapıldı. Okunan dualar Esenboğa şehitleri içindi. Esenboğa'da yaralananların iyileşmeleri içindi. Artin Penik'in ruhunun şad edilmesi içindi.⁷¹¹

2.2.275. Ermeni Cemaati ASALA Canilerini Kınadı

Reha Öz - Tüm Ermenilerin dün kutsal günüydü. “*Kutsal Üzüm Bayramı*” ya da “*Kutsal Meryam Ana Günü*” ve “*Kutsal gün*” e çok az bir zaman kala “*ASALA canileri*” bir can daha aldılar. Artin Penik, 61 yaşındaki bu “Üzgün” yurttaşımız “*kutsal güne*” erişmeden öbür dünyaya göçtü. Dün, gün boyu tüm kiliseleri dolduran Ermeni yurttaşlarımızın duaları onun üstündeydi. Bedduaları da “*ASALA canileri*” üstüne...

Dün aslında bütün kiliselerde dua okunacaktı. Patrik Kaltsyan'ın Ermenice gazetelerde yayınlanan açıklamasına ve tüm kiliselere gönderilen direktifine göre:

⁷⁰⁹ Cumhuriyet, 15 Ağustos 1982.

⁷¹⁰ Cumhuriyet, 15 Ağustos 1982.

⁷¹¹ Cumhuriyet, 16 Ağustos 1982.

“Esenboğa’da şehit olanların ruhu için. Esenboğa’da yaralanıp da hastanelerde yatanlar için. Ve de Artin Penik’in iyileşmesi için... Ancak Artin Penik’in önceki gece ölmesi, programın değişmesine neden oldu.” Penik için okunacak dua da *“Esenboğa şehitleri”* için okunacak duanın arasına katıldı.

10 Ağustos 1982 saat 16.15’den, 14 ağustos 1982 saat 20.45’e Tam 100,5 saat, başka bir deyişle tam 4 gün 4,5 saat süren bir ölüm kalım savaşı.

Artin Penik’in, 61 yaşındaki bu Ermeni yurttaşımızın, yine kendi soydaşı olan ancak, kendilerinden kabul etmediği *“ASALA”* canilerinin elinde can çekişmesiydi. Bu süre. Her şey, 7 Ağustos 1982 cumartesi günü saat 16.15 sularında başladı. Gözü dönmüş iki *“cani”* nin kan ve ölüm kusan bombaları, otomatik tüfeklerinin çalışmasıyla birlikte... Sonuç: 8 canın yitimi... Üstelik masum ve günahsız.

Ama bitmemişti olay, yaralı terörist Leon Ekmekçiyan’ın *“az bile oldu”* şeklindeki sözleri belki bir gerçeği belirtiyordu. Terörist, hasta yatağında bile, kendi silahıyla olmasa bile bir *“can”* daha almaya hazırlanıyordu. Üstelik kendi soydaşından birinin canını.

Ve olay, Taksim Alanı’nda 10 Ağustos 1982 Salı günü saat 16.15’de *“dramatik”* dramatik olduğu denli de *“ders verici”* bir biçimde noktalanıyordu. 61 yaşındaki Ermeni asıllı Türk yurttaş Artin Penik, üzerine gaz dökerek geldiği Taksim Alanı’nda *“Allah, ASALA’nın belasını versin. Ermenileri dünyanın gözünde kan içen canavarlar haline getirenleri lanetliyorum. Kahrolsun ASALA canileri ...”* diye bağırıp, kendini ateşe veriyordu.

Artin Penik, önce Taksim Hastanesi’ne daha sonra da Cerrahpaşa Tıp Fakültesi’ne kaldırılıyor ve özel bakıma alınıyordu. Penik’in durumuna ilişkin doktorlar şu bilgiyi veriyorlardı: *“Vücudunun yüzde 45-50’si civarında, özellikle göğüs, sırt ve bacaklarında, 1., 2. derecede yanık var. Hayati tehlike söz konusu, 48 saat içinde durumu belli olacak.”*

Ve uzmanlar yine o gün, *“yanıklar nedeniyle akut böbrek yetmezliği ve yaralardaki enfeksiyon gelişmesi sonucu kana iltihap karışması söz konusudur”* diyorlardı. Dedikleri de çıktı sonunda.

Yenikapı’dai Ermeni Patriikhanesi’ne ait bir *“fakirhane”* de kalıyordu Penik. Boşandığı eşi ve iki oğlu Fransa’da gözleri görmeyen annesi Yedikule Hastanesi’nde... Ve kimsesiz tek başına. Günlerden 11 Ağustos 1982 Çarşamba, öğleden sonra...

Cerrahpaşa Tıp Fakültesi'nden Patrikhane'ye bir telefon geliyordu: “*Artin Penik papaz çağırıyor ölmesi olasılığına karşı...*”

Ve bir papaz gidiyordu Cerrahpaşa'ya, Artin Penik'in başucuna, “*Komünyon*” vermeye... Yani, bizdeki “*kelime-i şahadet*” getirmesinin benzeri... Ama daha yaşayacak iki günü vardı Artin Penik yurttaşımızın.

Ertesi gün, beraberinde Ermeni Ruhani Meclisi Başkanı Başpiskopos Şahan Sıvacıyan ve Ermeni Cemaati'nin önde gelen adlarında Dr. Karabet Aram'la birlikte Ermeni Patrik'i Şinork Kalustyan, Artin Penik'i ziyaret ediyor, “*kendisini yaktığı için teşekkür*” ediyor ve ekliyordu. “*Eskisinden çok daha iyi bir hayat seni bekliyor. Sen görevini yaptın.*”

Penik'in buna karşı yanıtı ise şu oluyordu: “*İcabederse yine yakarım...*”

13 Ağustos 1982 Cuma günü ise Vali Nevzat Ayaz ziyaret ediyordu Penik'i ve bir buket çiçek vererek “*İnsanlıktan nasibini alamamış olan canilere büyük bir ders verdiniz*” diyordu.

Penik'in buna karşı yanıtı, Patrik Kalustyan'a verdiği cevaptan değişik değildi: “*Vali Bey, icap ed erse, kendimi yine yakarım...*”

Ve tam 4 gün 5,5 saat sonra, olay noktalanıyordu. Penik, öleceğini anlamış olmalı ki, başucundaki Dr. Feridun Şirin'e sarılarak öpüyor ve “*ölümüm işe yarasın*” diyerek “*ASALA canilerini benimsemeyen son kişi ben değilim*” şeklinde konuştuktan sonra son nefesini veriyordu. Geride, gözleri görmeyen, yaşının ilerliliği nedeniyle, neredeyse oğlunu bile hatırlayamayan bir anne, gözleri yaşlı binlerce soydaş, “*ASALA canileri*” üzerine yağın “*milyonlarca beddua*” ve de daha güzel bir dünya özlemi bırakarak...⁷¹²

2.2.276. Penik'in Ölümü Annesine Söylenmedi

İstanbul Haber Merkezi - Ermeni ASALA militanlarının Esenboğa'da gerçekleştirdikleri ve 8 kişinin ölümüyle sonuçlanan katliamı protesto etmek için kendisini yakan ve önceki gece “*akut böbrek yetmezliğinden*” ölen Ermeni asıllı yurttaşımız Artin Penik'in cenazesi Çarşamba günü kaldırılacak. Penik Kumkapı'daki

⁷¹² Cumhuriyet, 16 Ağustos 1982.

Meryem Ana Kilisesi'ndeki dini törenden sonra Silivrikapı'daki Balıklı Ermeni Mezarlığı'nda toprağa verilecek.

Artin Penik'in ölümünde başında bulunan Dr. Feridun Şirin, Ermeni asıllı yurttaşımızın önce şuurunun bulandığını, daha sonra da ağrısının arttığını bildirdi ve şunları söyledi: *“Akşama doğru idrarı azaldı. Normalde bu tip hastalardan çok fazla idrar gelmesi beklenir; iyiye gittiğinin alameti olarak. Eğer idrar azalıyorsa hastanın durumu kötüye gidiyor demektir. Hatta bir ara solunumu bozuldu. Reanimasyondan arkadaşı çağırdık, o da baktı. Sonra gözünü kapadı, öldü. Ağzından çıt çıkmadı.”*

Dr Feridun Şirin, yüzde 30'luk yanık vakalarının bile çok ağır vakalar olduğunu, kaldı ki Penik'in yanık oranının yüzde 45 olduğunu da belirtti ve böyle vakalarda kurtulma olasılığının az olduğunu ileri sürerek daha sonra şöyle konuştu: *“Zaten, şimdi olmasaydı, daha sonra olacaktı bu iş. Enfeksiyon sonucu olacaktı. 10 gün 15 gün sonra enfeksiyon başlayacaktı. Çünkü vücudun belli bir oranı normal koruyucu dokusundan arınmış. Ne olur o zaman enfeksiyon başlıyor, mikroplar hücum ediyor. Vücudun direnci de düştüğü için vücudun onlarla savaşması mümkün olmuyordu.”*⁷¹³

Annesinin Haberi Yok

Öte yandan, halen Yedikule Ermeni Hastanesinde yatmakta olan Lusaper Keşişyan'a oğlu Artin Penik'in ölüm haberi duyurulmadı. 81 yaşındaki kadının kalbinin ölüm haberine dayanacak güçte olmadığını belirten hastane yetkilileri, ayrıca şeker ve yüksek tansiyonu olduğunu da bildirdiler. Yetkililer iki gözü de görmeyen yaşlı kadına, ömrünün sonuna kadar bu haberin duyurulmamasına gayret edileceğini de bildirdiler ve basın mensuplarını görüştürmediler.⁷¹⁴

2.2.277. Artin Penik Yarın Toprağa Veriliyor

İstanbul Haber Servisi - Ermeni ASALA militanlarınca gerçekleştirilen Esenboğa Havalimanı katliamını protesto etmek için Taksim Alanı'nda kendini yakan ve tedavi edilmekte olduğu Cerrahpaşa Tıp Fakültesi'nde yaşamını yitiren Ermeni asıllı Türk vatandaşı Artin Penik, yarın İstanbul'da toprağa verilecek. Adli Tıp Morgu'ndan dün saat 16.45'de görevlilerce alınan Artin Penik'in cenazesi özel bir tabut içinde Kumkapı'daki

⁷¹³ Cumhuriyet, 16 Ağustos 1982.

⁷¹⁴ Cumhuriyet, 16 Ağustos 1982.

Ermeni Patrikhanesi Kilisesi morguna getirilerek iki gün bekletilmek üzere buzluğa kondu. Penik'in cenazesi, yarın Patrikhane karşısındaki Meryem Ana Kilisesi'nde Patrik Kalustyan'ın katılacağı dinse törenden sonra Yedikule'deki Ermeni mezarlığında toprağa verilecek. Bu arada, Yedikule Ermeni Hastanesi'nde yüksek tansiyon ve şeker hastalığından tedavi gören Artin Penik'in annesi olaydan haberdar olmadığı bildirildi. Penik'in annesinin hastanede gazetecilerin fotoğraflarını çekmesi üzerine, nedenini sorduğunda görevli doktorların “*Sana emekli cüzdan çıkaracağız da ondan*” diye yanıtladığı öğrenildi.⁷¹⁵

2.2.278. Artin Penik Toprağa Veriliyor

İstanbul Haber Servisi - Ankara Esenboğa Havaalanı'nda Ermeni örgütü ASALA tarafından düzenlenen saldırıyı protesto amacıyla Taksim Alanı'nda kendini yakan Artin Penik'in cenazesi bugün kaldırılıyor. Ermeni yurttaş Penik'in cenazesi, saat 13.00'de Kumkapı'daki Meryem Ana Kilisesi'nde Patrik Kalustyan'ın da katılacağı törenden sonra Yedikule'deki Ermeni Mezarlığında toprağa verilecek.

Öte yandan, İstanbul Ticaret Odası Esenboğa baskınında hayatını kaybeden Emniyet görevlilerinin aileleri için açılan yardım kampanyasına 3 milyon lira bağışta bulundu. Vali Nevzat Ayaz, Ticaret Odası Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı Dünder Ucar'dan bağış çekini alırken yaptığı konuşmada milletçe şehit ailelerinin yanında olduğumuzu göstermelerinden dolayı İstanbul Ticaret odasına teşekkür etti.⁷¹⁶

2.2.279. “Time,, Sayfalarını Ermeni Teröristlerin İddialarına Açtı

Dış Haberler Servisi - Ankara Esenboğa Havaalanı'nda gerçekleştirilen kanlı ASALA saldırısının dış basında yol açtığı yankılar sürüyor. İngiliz “*The Economist*” Dergisi bu konuda yayınladığı yazıda, Ermeni terörizmini kınar ve bu teröristlerin dünyadaki Ermeni toplumlarında da tepki uyandırdığını yazarken Amerikan “*Time*” Dergisi'nden çıkan son derece kışkırtıcı bir yazıda Esenboğa baskınına bahane ederek 1915'de meydana geldiği ileri sürülen olaylara ilişkin ayrıntılı bilgiler verildi. Ancak “*Time*” Dergisi'nin bu iddiaları ayrıntılı biçimde anlatılırken hiçbir kaynak

⁷¹⁵ Cumhuriyet, 17 Ağustos 1982.

⁷¹⁶ Cumhuriyet, 18 Ağustos 1982.

göstermediğini ve teröristlerin şimdiye dek ortaya attıkları iddiaları yenilenmekten öteye gitmediği de dikkati çekti. “*Time*” Dergisi’ndeki yazıda 1915 olayları konusunda yalnızca bazı Ermeni gruplarının iddialarına yer verilirken, olaylara Türkiye açısından hiçbir yaklaşımda bulunulmadığı ve Türk görüşüne yer vermediği de dikkatleri çekti.

“*The Economist*” Dergisi, Ermeni teröristlerin Batı’da yaşayan Ermenilerden tehditle para topladığını, bu teröristlerin Ermeni toplumlarda da tepkiye yol açtığını ve hedeflerinin Türkiye’de yaşayan Ermeni toplumuna karşı Türk’leri kışkırtmak olduğunu yazdı. Dergi, ayrıca Beyrut’taki Ermeni terör örgütleri ile Sovyetler Birliği’nde Ermenistan Cumhuriyeti yetkililerinin birbirlerine eleştirmekten “özenle kaçındıklarına” da dikkat çekti.⁷¹⁷

Time Dergisi

Terör sorunu tüm dünyada uluslararası boyutlara ulaşmışken ve ülkeler bu tehlikeye karşı işbirliği olanaklarını araştırırken, “*Time*” Dergisi Ermeni teröristlerini adeta haklı gösteren ve teşvik eden bir yazı yayınladı. Yazıda 1915’de meydana gelen olaylar konusunda Ermeni teröristlerinin iddialarına en ayrıntılı biçimde yer verildi. Zamanın İçişleri Bakanı Talat Paşa’nın “Tüm Ermenileri öldürmeye karar verdiği ve bu konuda emir verdiği” ileri sürüldü. Ama bu iddiayı kanıtlayacak herhangi bir kaynak gösterilmedi. Yazıda ayrıca 1915’de yapıldığı ileri sürülen Ermeni soykırımına ilişkin birçok ayrıntılar hiçbir kaynak gösterilmeden verildi. Yazıda Ermeni çetelerinin Türk köylerine düzenledikleri baskınlar Türk halkı arasında yapılan soykırımın konusunda ise tek bir cümle bile kullanılmadı.⁷¹⁸

2.2.280. Ulusu: Artin’in Yürekli Protestosundan Utanç Duysunlar

İstanbul Haber Servisi-ASALA militanlarınca Esenboğa Havaalanı’nda gerçekleştirilen ve 8 kişinin ölümüyle sonuçlanan saldırıyı protesto için kendini yakan ve tedavi edildiği hastanede dört gün önce ölen Ermeni yurttaşımız Artin Penik, dün Kumkapı’daki Meryem Ana Kilisesi’nde düzenlenen bir törenle toprağa verildi. İstanbul Valisi Nevzat Ayaz, Patrik Şnork Kalustyan ve Ermeni cemaatinin ileri gelenlerinin katıldığı törene bir mesaj gönderen Başbakan Bülend Ulusu, “*20.yüzyılda insanlar*

⁷¹⁷ *Cumhuriyet*, 18 Ağustos 1982.

⁷¹⁸ *Cumhuriyet*, 18 Ağustos 1982.

arasında kin ve nefret tohumları atarak onları kendi amaçları uğruna ölüme gönderenler eminim ki, Artin'in bu yürekli protestosundan utanç duyacaklardır” dedi.

Dün saat 13.00'deki tören Kumkapı Meryem Ana Kilisesi'nde Vali Ayaz, 1. Ordu Protokol Subayı Albay Şinasi Yaycı, Türk Ermenileri Patriği Şinork Kalustyan, Ermeni Katolikleri Başpiskoposu Çolakkyan, Rum Patrik Vekili Yarmanos'un 33 Ermeni kilisesinin başkanlarının ve kalabalık yurttaş topluluğunun katılımıyla başladı. Beyazperde oyuncularından Nubar Terziyan'ın da yer aldığı cenaze törenine Başbakan Bülend Ulusu, Türk Basın Birliği, İstanbul Valiliği, 1.Ordu Komutanı ve İstanbul Üniversitesi Rektörü adına çelenkler görüldü. Tören süresince Patrikhane ve Meryem Ana Kilisesi çevresinde sıkı güvenlik önlemleri alındı.⁷¹⁹

2.2.281. Esenboğa Katliamında Öldürülenlerin Sayısı 9'a Yükseldi

Ankara, (cumhuriyet Bürosu) - Ermeni teröristlerin 7 Ağustos'ta düzenledikleri Esenboğa Havaalanı katliamında yaralanan Kenan Kaya'nın da öldüğü öğrenildi. Kaya ile birlikte baskında öldürülenlerin sayısı 9'a yükseldi.

Edinilen bilgiye göre, Esenboğa baskınında yaralanarak SSK Dış kapı Hastanesi'ne kaldırılan Kenan Kaya, Beyin Cerrahi Kliniğinde tedavi altına alınmıştı. 18 Ağustos Çarşamba günü, beyin zarıyla kemiği arasında kan toplanması nedeniyle ikinci kez ameliyat edildi. Ancak ameliyata karşın, Kenan Kaya gece saat 03.30 sıralarında yaşamını yitirdi. Kenan Kaya'nın cenazesi hastane morguna kaldırıldı. Kaya'nın yakınları dün hastaneye geldiler. Esenboğa baskını 9 kişinin yanı sıra Ermeni teröristlerden birisi de öldürülmüştü.⁷²⁰

2.2.282. Fransa'nın Ünlü Mizah Gazetesi “Le Canard Enchaîne,,:

Ermeni Örgütleriyle Fransız Hükümeti'nin İlişkilerini Başbakan Danışmanı Yürütüyor

Dış Haberler Servisi- Fransız Hükümetiyle Ermeni terörist gruplar arasındaki ilişki ve pazarlıkları Başbakan Pierre Mauroy 'nin danışmanlarından Louis Joinet'in

⁷¹⁹ Cumhuriyet, 19 Ağustos 1982.

⁷²⁰ Cumhuriyet, 22 Ağustos 1982.

yürüttüğü bildirildi. Paris'te yayınlanan haftalık “*Le Canard Enchaîne*” gazetesinin haberine göre, Joinet'nin ilişkilerinden tedirgin olan İçişleri Bakanı Gastoin Deffere, Başbakana bir mektup yazarak danışmanın bu faaliyetlerini durdurmasını istedi.

Gazetenin haberine göre, Joinet, 1981 Eylülünde Paris'teki Türk Büyükelçiliğini basan Ermeni teröristlerin avukatlarıyla çeşitli görüşmeler yapmıştır. Haberde Ermeni örgütlerinin Fransız Hükümet ile yaptıkları anlaşmayı Louis Joinet aracılığıyla gerçekleştirdikleri belirtiliyor. Nitekim “*Orly Gurubu*” adındaki Ermeni terörist örgütü bu anlaşmanın Fransız Hükümetince bozulduğunu iddia ederek geçtiğimiz temmuz ayında bir dizi bombalama eyleminde bulunmuştu. “*Le Canard Enchaîne*” İçişleri Bakanı Defferre'in, Joinet'nin terörist gruplarla ilişkili kişiler ve avukatlarla pazarlık etmesini istediğini de bildiriyor.

Gazete, 11 Ağustos tarihli sayısında Ermeni teröristlerle Fransız yetkililer arasındaki ilişkilere değinen bir başka haber daha veriyor. Bu habere göre, 30 Temmuzda elindeki bombanın patlaması sonucu ölen Pierre Gülümyan (Ankara Esenboğa baskınına gerçekleştiren teröristlerin “*Pierre Gülümyan Gurubu*”na bağlı oldukları ASALA tarafından açıklanmıştı) ile ilgili araştırma yapılırken aranan bir villada 23 Mart tarihli bir yaralamada kullanılmış Beretta marka bir silah bulundu. Söz konusu olayda yaralanan kişi Beyrut'tan Paris'e henüz gelmiş olan Hamo Moskovian adlı bir Ermeni'ydi. Moskovian ilk ifadesinde, ASALA liderlerinden Jean Marc Toranian ile buluşmak üzere beklerken vurulduğunu söyledi. Savcı tarafından sorguya çekilen Toranian, Moskovian ile bir randevusu bulunmadığını söyledi ve serbest bırakıldı. Ancak gazetenin haberine göre ilk soruşturmayı yapan polisler Moskovia'ı vuran kişiyi Toranian'ın gönderdiği konusunda kesin kanaat sahibi oldular. “*Le Canard Enchaîne*” yaralı Ermeni Moskovian'la ilgili sonraki gelişmeler hakkında da bazı ilginç ayrıntılar veriyor. Örneğin olayla ilgili soruşturmayı yürütecek Sorgu Yargıcı bir aydır atanmıyor. Daha sonra Paris savcısı Pierre Arpalilange, soruşturmayı sürdüren cinayet masası görevlilerine fazla faal olmamaları için emir veriyor. Bu arada halen hastanede bulunan Moskovian'ın çevresinde önlem alan DST adlı özel güvenlik bölümü görevlileri, cinayet masasının Moskovian'ın ifadesini almaya çok az izin veriyorlar. Nihayet bir ay sonra atanan Sorgu Yargıcı Ermeni gencin ifadesini almaya isteyince, Moskovian'ın DST görevlileri tarafından bir süre önce bir uçağa bindirilip Ortadoğu'ya yollandığını öğreniyorlar.

“Le Canard Enchaîné” 67 yıllık bir siyasal mizah dergisi, verdiği özgün siyasal haberlerle büyük ilgi toplayan “Le Canard Haine” Fransa Eski Cumhurbaşkanı Giscard d’Estaing’e Bokassa tarafından verilen elmalar olayını da ortaya çıkarmıştı. O dönemki yönetimin gazete telefonlarını dinlettiği anlaşılmış ve Fransa’nın büyük siyasal skandallarından biri yaşanmıştı. Sert eleştirileri ve bağımsız siyasal kimliği ile ünlü gazete, Mitterand yönetimini de aynı üslupla eleştirmekten kaçınmıyor.⁷²¹

2.2.283. Fransız Pilotları: ASALA İçin Gerekli Önlem Alınıyor

Paris,(UBA)- Fransız Ulusal Pilotlar Sendikası (SNPL) İçişleri Bakanı’na bir mektup göndererek ASALA tehdidine rağmen Fransa’nın havaalanında polisin yeteri önlem almamasını şikâyet etti. ASALA,15 Ağustos’ta bir mektup göndererek Fransa’da tutuklu bulunan Ermeni terörist serbest bırakılmadığı takdirde büyük havaalanlarından birine bomba yerleştireceğini bildirmişti. Pilotlar Sendikası içişleri bakanına gönderdikleri mektupta: “Biz, baş pilotlar havaalanımızda polisin, teröristlerin girebilecekleri eylemlere karşı, çok ciddi önlemler almaları gerekirken, içinde bulundukları laubali davranışları hayretle izliyoruz bu konuda gereken uyarıların yapılarak çok ciddi önlemlerin alınmasını rica ederiz.” deniliyor.

Öte yandan Fransa’da 1300 kişilik bir kuvvetin büyük gizlilik içinde, zor durumlarda görev yapacak şekilde yetiştirildiği bildirildi. Süper güç olarak nitelendirilen jandarmanın yetiştirilmesinde, “Bay terörizm aleyhtarı” diye anılan Cristian Protoau komutasındaki “Ulusal Vurucu Tim” gurubunun jandarmalarından örnek alındığı belirtti.⁷²²

2.2.284. Türkmen Niamey’de Konuştu

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Dışişleri Bakanı İlter Türkmen, Nijer’in başkenti Niamey’de süren İslam Konferansı Dışişleri Bakanları 13. dönem toplantısındaki konuşmasının bir bölümünü terörizm ve Ermeni teröristler konusuna ayırmıştır. Konuya ilişkin sözleri şöyledir: “Lübnan’ın Ermeni teröristler için bir eğitim alanı ve faaliyetlerinin başlangıç noktası teşkil etmesi üzüntü verici olmaktadır. Bu

⁷²¹ Cumhuriyet, 23 Ağustos 1982.

⁷²² Cumhuriyet, 25 Ağustos 1982.

durdurulmalıdır. Lübnan'ın Ermeni caniler için bir cennet olma vasfını sürdürmesine son verilmelidir.” ⁷²³

2.2.285. Kanada Askeri Ataşemiz Albay Atilla Altıkat Şehit Edildi

Ermeni Terörüne Bir Kurban Daha

Haber Merkezi - Türkiye'nin Ottawa Büyükelçiliği Askeri Ataşesi Hava Pilot Kurmay Albay Atilla Altıkat (45) dün evinden işine giderken otomobilinde uğradığı silahlı saldırı sonucu şehit oldu. Olayı “*Ermeni Soykırımı Adalet Komandoları*” adlı bir Ermeni tedhiş örgütü üstlendi. Kanada polisi olaydan sonra kuşkulu bir kişiyi yakalayıp gözaltına aldı. Büyükelçilik Müsteşarı Taşkın Oran'ın verdiği bilgiye göre cinayet dün TSİ ile 18 sıralarında, diplomatların yoğun olarak oturduğu Îsland Park bölgesinde işlendi. Atilla Altıkat evinden, büyükelçiliğe otomobiliyle giderken bir kavşakta trafik işaretlerinde durduğu sırada bir otomobilden inen bir ya da birkaç kişinin silahlı saldırısına uğradı. Açılan yaylım ateşi sonucu Atilla Altıkat aldığı yaraların tesiriyle hemen ölürken, saldırganlardan birinin yaya, diğerinin de Toyota marka bir otomobille kaçtığı bildirildi.

Polis yetkilileri, ataşenin otomobilinin kırmızı ıfıkta durduğu sırada, başka bir otomobilde inen bir kişini Altıkat'a Brwning marka bir tabancayla ateş açtığını, saldırganın 30 yaşlarında 1,75 boyunda ve esmer biri olduğunu bildirdiler. Polis saldırıda kullanılan otomobilin bir apartmanın yakınında terk edilmiş bir durumda bulunduğunu, saldırıdan hemen sonra yakalanan şüpheli kişinin ise sorgusuna devam edildiğini söyledi.

Şehit Ataşe Atilla Altıkat'ın 17 yaşındaki kızı Zeynep Altıkat olaydan bir saat sonra kendisiyle görüşen gazetecilere “*Babam her an bir saldırı korkusuyla yaşıyordu, bize her zaman sokağa çıkmayın derdi*” şeklinde konuştu. Babasının menfur bir saldırı sonucu şehit olduğundan sarsılan ancak, son derece sakin konuşan Zeynep babasını büyükelçiliğe giderken görmediğini söyledi. Zeynep Altıkat, bir muhafızın 24 saat evlerini koruduğunu, ancak babasının göreve yalnız gittiğini söyledi. Olaydan sonra “*Agance France Press*” in Montreal bürosuna telefon eden bir kişi cinayeti “*Ermeni Soykırımı Adalet Komandoları*” adına üstlendiğini söyledi.

⁷²³ Cumhuriyet, 26 Ağustos 1982.

İngiliz aksanı ile konuşan kişi “saldırılarımızı sürdüreceğiz” tehdidinde bulundu. Görgü tanıkları, ataşenin arabasının, yeşil ışığın yanmasını beklediği bir sırada bir ağacın arkasında gizlenen saldırganın fırladığını, arabanın yanına gelerek Askeri Ataşe Altıkat’ı kurşun yağmuruna tuttuğunu belirttiler.

Büyükelçilik Müsteşarı Taşkın Oran, kendisini telefonla arayan BBC muhabirinin soruları üzerine şu bilgileri verdi:

“Olay maalesef doğru. Bize 9.30 sıralarında elçiliğe telefon eden bir haber ajansının bir olay meydana geldiğini söyledi. Yaptığımız kısa bir araştırmadan sonra maalesef iki yıldan beri vazife gören Atilla Altıkat bu sabah evinden büyükelçiliğe otomobiliyle giderken, otomobilin bir trafik ışığında durduğu sırada bir ya da birkaç kişinin saldırısına uğradı, şu ana kadar yetkili makamlardan olaydan sonra bir kişinin yakalandığını, Browning tabancasının terk edilmiş bulunduğunu öğrendik. Polisin olay yerinde 12 kovan bulduğu da bize verilen bilgiler arasında. Bize ulaşan haberlere göre, cinayeti ASALA adlı Gizli Ermeni örgütü üstlendi.”

Hunharca bir saldırı sonucu hayatını kaybeden evli ve iki çocuk babası olan Atilla Altıkat’ın şehit edilmesinden sonra Kanada polisi yerel bir alarmı geçirdi. Polisin bölgedeki yolları kestiği, tüm arabaları çevirerek kontrol ettiği bildirildi.

Ottawa’daki menfur saldırı üzerine Kanada Masalahatgüzar’ı Dışişleri Bakanlığı’na çağrılarak, böyle bir menfur saldırının Kanada’da ikinci kez olduğu, cinayetin birincide olduğu gibi canilerin yanına kalmaması gerektiği belirtildi. Dışişleri Başkanvekili Yavuzalp, bu nedenle Kanada makamlarından bu insanlık dışı saldırıyı yapanların yakalanıp layık oldukları cezaya çarptırılmaları için en süratli ve etkili önlemlerin alınmasını önemle beklediğimizi belirtti. Yavuzalp ayrıca insanlık için bir leke olan bu cinayetlerin uluslararası alanda bir yöntem olarak yerleşmesini önlemenin bütün insanlık için bir ortak görev olduğunu da vurguladı.

Kanada Dışişleri Bakanı Dr. Mark Mecgulgan olay üzerine Dışişleri Bkanı İlter Türkmen’e bir başsağlığı mesajı gönderdi. Mecgulgan mesajında , “Askeri Ataşemiz Atilla Altıkat’ın bu sabah Ottawa’da öldürüldüğünü dehşetle öğrendim ve vahşiyane ve anlamsız cürüm nedeni insanlar nezdinde sadece infial uyandırmaktadır” diyerek şunları söyledi: “Üzüntüyle anlamış olmaktadır ki hiçbir ülke bu gibi saldırılara karşı güvenli

*değildir. Fakat sizi temin ederim ki, Kanada elindeki bütün imkânları kullanarak bu alçakça olayın faillerini bulup cezalandırmak azmindedir.”*⁷²⁴

Özgeçmişi

Hunharca öldürülen şehit ataşemiz Kurmay Albay Atilla Altıkat, 1937 yılında İstanbul’da doğdu. 1960 yılında Hava Harp Okulu’ndan mezun olan Altıkat 1971 yılına kadar çeşitli hava birliklerinde görev yaptı. 1971’de Hava Harp Akademisi’ne giren Altıkat 1973 yılında da kurmay albay olmuştu.⁷²⁵

2.2.286. Evren: Katliamlar Türkiye Cumhuriyeti ve Milletine Karşı Savaş Halini Aldı

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu)- Devlet Başkanı Kenan Evren, Ottawa’daki menfur olay üzerine bir mesaj yayınlarak *“Türkiye Cumhuriyeti ve Türk milletine karşı bir savaş halini alan bu katliamların son bulması için her türlü tedbirin alınmasında Türk Hükümeti kararlıdır”* dedi.

Evren’in mesajı şöyle: *“Bugün Ermeni teröristler Askeri Ataşemiz ve Hava Kurmay Albay Atilla Altıkat’ı haince şehit etmişlerdir. Türk milleti ve kederli ailesine başsağlığı dilerim. Bu alçakça saldırılar maalesef devam etmekte, sinsi bir savaş halinde Ermeni teröristlerin insiyatifinde sürdürüle gelmektedir.*

Türkiye Cumhuriyeti ve Türk milletine karşı savaş halini alan bu katliamların son bulması için her türlü tedbirin alınmasında Türk Hükümeti kararlıdır. Bu mücadele devletimizin yeter gücüne gerekli olan yer ve zamanda kullanması zaruret halini almıştır. Bütün insanlık âleminin ve sorumlu devletlerin, insanlık için bir leke teşkil eden bu aşağılık yöntemin uluslararası alanda serbestçe yerleşmesini önlemelerinde ortak yarar ve zaruret vardır. Bunun büyük öncelikli bir sorun haline geldiğinin bir an evvel idrak edilmesinin zamanı çoktan gelmiştir.” Öte yandan, Evren, şehit Ataşemizin eşi Ayla Altıkat’a bir başsağlığı mesajı göndererek üzüntülerini bildirdi. Milli Savunma Bakanı Ümit Halük Bayülken Ottawa Askeri Ataşemiz Atilla Altıkat’ın şehit edilmesi üzerine yaptığı açıklamada *“Türk milletinin sabrını sonuna kadar istismar etmenin imkân dâhilinde olamayacağını bu caniler idrak etmeleri gerekir”* dedi.⁷²⁶

⁷²⁴ Cumhuriyet, 28 Ağustos 1982.

⁷²⁵ Cumhuriyet, 28 Ağustos 1982.

⁷²⁶ Cumhuriyet, 28 Ağustos 1982.

Ulusı'nun Mesajı

Başbakan Bülent Uluu, olayı kara bir leke olarak nitelendirdi. Askeri Ataşe Atilla Altıkat eşine bir başsağığı gönderen Uluu, *“Ermeni katillerin hak ettikleri cezayı bulmaları için gereken her şeyin yapılacağı hususunda sizi temin ederim.”*⁷²⁷

2.2.287. Kurşun Yağmuruna Hedef Oldu

(AP- a.a.) - Büyükelçiliğe gitmek üzere evinden ayrılan Askeri Ataşe Atilla Altıkat yol kavşağında kırmızı ışıktaki durunca, Ermeni teröristlerin kurşun yağmuruna hedef oldu. Altıkat olay yerinde can verdi. Polis, Ermeni saldırganların cinayeti 9 mm. çapında otomatik Browning marka bir tabancayla işlediklerini belirtti.⁷²⁸

2.2.288. Kanada’da Saldırıları Bu Yıl Başladı

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Türk diplomatları ve temsilciliklerine yönelik Ermeni saldırılarının Kanada’da baş göstermesi, bu yıl içinde ortaya çıkan bir olgu.

Kanada’da yaşayan Ermeniler sayı olarak büyük bir grup oluşturmamakla birlikte gerek politik yaşamda gerekse basın yoluyla sözde Ermeni davasını duyurmakta belli bir etkinlik sağlıyorlar. Bunun en canlı kanıtı, Kanada parlamentosunda 25 Şubat Ermenilerle ilgili olarak kabul edilen karar. Kararda *“şiddet eylemlerine girişilmesi”* kınanmakla birlikte, Türk Hükümeti ile Ermeni toplumları arasında sorunların mevcut olduğu” kabul edilerek daha çok Ermeni görüşleri yansıtılmıştı. Buna karşılık, Ermeni terörü şimdiye kadar Kanada Hükümetinin çeşitli düzeylerdeki yetkilileri tarafından birçok kez kınandı.

Askeri Ateşemizin şehit edilmesinden önce Kanada’da temsilci ve temsilciliklerimize karşı iki saldırı düzenlendi. Bunlardan ilkinde, 13 Ocak 1982 tarihinde Toronto Fahri Başkonsolosumuzun bulunduğu binanın yangın merdiveninde patlama oldu. Saldırıyı ASALA üstlendi.

İkinci olayda ise yine ASALA militanları 8 Nisan 1982 tarihinde Ottawa Büyükelçiliği ticari müşaviri Kani Güngör’ü ağır yaralandılar. Ermeni teröristler, Türk diplomatlarına karşı giriştikleri saldırılar dışındaki bazı eylemleri nedeniyle Kanada

⁷²⁷ Cumhuriyet, 28 Ağustos 1982.

⁷²⁸ Cumhuriyet, 28 Ağustos 1982.

Hükümeti ile karşı karşıya geldiler. Toronto’da zengin Ermenilerden zorla para sızdırmak isteyen 4 Ermeni militanı 16 -18 Mayıs tarihleri arasında tutuklanması üzerine, bunların serbest bırakılması için Los Angeles Havaalanı’ndaki Kanada Hava Yolları terminaline bomba yerleştiren 3 ASALA militanı aynı gün (30 Mayıs)polis tarafından yakalandı. Toronto’da ayrıca “ASALA için Ermeni Halk Hareketi” adlı bir örgüt kuruldu. Ve “Azat Hay” adlı bir yayın çıkarmaya başladı.

Hava Kurmay Albay Atilla Altıkat’a karşı düzenlenen saldırıyı bir Taşnak örgütü olan “*Ermeni Soykırımı Adalet Komandoları*” üstlendi. Böylelikle, birbirine muhalif iki terör örgütü Kanada’da içinde bulunduğumuz yılı oldukça faal geçirdiler.⁷²⁹

2.2.289. “Cezaları Verilecek”

Patrik: Cinayet, Türk Ermenilerini Mateme Boğdu

Haber Merkezi - Ottawa Türkiye Büyükelçiliği Askeri Ateşesi Hava Pilot Kurmay Albay Atilla Altıkat’ın önceki gün katledilmesine tepkiler sürüyor.

Kanada Başbakanı Pierre ve Tredean cinayeti kanıtı. Tredean olayı “*barbarca alçakça ve korkakça bir saldırı*” diye niteledi. Bu arada Kanada Dışişleri ve Milli Savunma Bakanlığı olay üzerine bayrakları üç gün süreyle yarıya indireceklerini bildirdi. Kanada Savunma Bakanı Giles Lamontagne, Milli savunma Bakanı Ümit Bayülken’e gönderdiği mesajda “*askeri ateşeniz kelimenin tam anlamıyla ülkenizin mümtaz bir temsilcisi idi*” dedi.

Kanada muhalefet lideri Joe Clark ise cinayeti kınayan bir açıklama yaptı.

ABD Dışişleri Bakanlığı sözcüsü cinayetten hemen sonra bir kınama duyurusu yaptı. Ankara’daki ABD Büyükelçisi Robert Sırazs-Hope, Başbakan Ulusu ve Savunma Bakanı Haluk Bayülken’e telefonla başsağlığı diledi. Türkiye Ermeniler Patriği Şinork Kalutsyan, Devlet Başkanı Evren ve bazı başka yetkililere telgraflar çekerek cinayeti kınadı. “*Devletimiz dış temsilciliklerimiz bu güne kadar yönelen menfur cinayetlerden sonra bu günde şanlı Türk ordusu kıymetli bir kurmay subayımızı alçakça katletmek cüretini gösteren insanlık dışı ve Allahsız katillerin işlediği cinayet tüm Türkiye Ermenilerini her zaman ki gibi büyük bir mateme garketmiştir*” dedi. Patrik Kalustyan

⁷²⁹ Cumhuriyet, 29 Ağustos 1982.

telgrafına şöyle son verdi. “Türk ulusuna ve şanlı Türk ordusuna şahsım ve tüm Türkiye Ermenileri adına başsağlığı diler, şehit subayımız Havacı Kurmay Albay Atilla Altıkat’a Allah’tan rahmet ve acılı ailesine Tanrı’dan niyaz ederim.”

Washington Türk Büyükelçisi Şükrü Elekdağ, Albay Altıkat’ın öldürülmesinin Ermeni teröristlerin cinayet kampanyasının yoğunlaştırdığını gösterdiğini söyledi. Büyükelçi Elekdağ, *“uluslararası camianın bu tehdide karşı çıkması için teröristlerin caniyane eylemlerine daha kaç kurban verilmesi gerekmektedir?”* diye konuştu.

Elekdağ şunları söyledi: *“Tedhişçilerin kurbanlarının daha dünyada dahi olmadığı 67 yıl önce meydana gelen olayları tek yanlı yorumlayarak ileri sürdükleri çığınca bahane, 1982 yılında kamu güvenliğine karşı ortaya koydukları tehlikeyi mazur göstermez.*

Söz konusu uluslararası terörizm dalgasıyla karşı karşıya bulunan tüm uluslar, ahlaki değerlerin çöküşün ve ölüm ile medeniyet ve yaşam arasında tercih yapmak zorundadırlar. Ölümün arkasındaki güçlere karşı mücadele etmek bir yaşam konusudur.”

Elekdağ teröre karşı etkin işbirliği sağlanması açık hedeflerin korunması ve teröristlerle yardımcılarının enerjik bir şekilde izlenip yakalanması yargılanması konusunda *“tüm ülkelerin halklarının hükümetlerini zorlaması”* nı istedi.⁷³⁰

“Kesin Bir Direktif”

Türk-İş Genel Başkanı Şevket Yılmaz, Devlet Başkanı Orgeneral Evren’e bir başsağlığı mesaj yollayarak Evren’in olaydan sonra verdiği demecin ulusun tepkisini güzel şekilde yansıttığını belirtti.⁷³¹

Denктаş’ın Mesajı

KTFD Başkanı Rauf Denктаş, Devlet Başkanı Kenan Evren’e bir mesaj göndererek, olayın Kıbrıs Türk’ünü de içten yaraladığını ve derinden üzüldüğünü bildirdi.⁷³²

⁷³⁰ Cumhuriyet, 29 Ağustos 1982.

⁷³¹ Cumhuriyet, 29 Ağustos 1982.

⁷³² Cumhuriyet, 29 Ağustos 1982.

2.2.290. Ermeni Teröristin Robot Resmi Çizildi

Haber Merkezi - Ottawa askeri ateşemiz Albay Atilla Altıkat'ın öldürülmesi ile ilgili olarak Kanada polisi başlattığı soruşturmayı sürdürüyor. Polis olaydan sonra 50 kadar görgü tanığının ifadesini aldı. İki sanığın arandığını söyleyen Polis yetkilisi *“verilen ifadelere dayanarak birinin robot resminin çizildiğini, ilgili yerlere dağıttığını”* açıkladı. Resmi çizilen teröristin 23 yaşlarında bııklı bir Ortadoğulu olduğu belirtiliyor. Aynı yetkili soruşturma bilgilerinin Amerika Federal Bürosu (FBI) ile İnterpol aracılığı ile Avrupa ülkelerine aktarıldığını söyledi. Önceki gün olayla ilgili olarak yakalanan şüpheli kişi suçsuz görülerek serbest bırakıldı.

Ankara büromuzun haberine göre, Askeri Ataşe Altıkat'ın cenazesinin önümüzdeki hafta içinde yurda getirilmesi bekleniyor.⁷³³

Polisin İhmali Var

Kurmay Albay Altıkat'ın şehit edilmesi olayında Kanada polisinin ihmali olduğu ileri sürülüyor. Kanada polisi yetkilileri, tehdit altında bulunan Altıkat'ın korunmasına bir süre özen göstermişler, Askeri Ateşeyi *“olağanüstü”* önlemlerle korumaya başlamışlardı. Ancak geçtiğimiz pazartesi günü Altıkat için alınan olağanüstü önlemler kaldırıldı ve Atilla Altıkat *“olağan”* korumaya alındı.⁷³⁴

2.2.291. Evren: Dış Güçlerle İşbirliği Yapanlar Anayasaya “Hayır” Kampanyası Açtı

Afyon, Fatih Gülapoğlu - Hakkı Merdivenci bildiriyorlar; Devlet Başkanı Kenan Evren, Afyon Cumhuriyet Alanı'nda halka hitaben yaptığı konuşmada, Ermeni saldırıları ve bu konuda izlenecek tutum konusuna da yer verdi. Evren yaşama hakkının, hakların en başında geldiğini vurguladıktan sonra şöyle devam etti. *“Hiçbir suçu olmayan diplomatlarımıza, hatta çok kıymetli askeri ataşelerimize karşı girilen ve ölümlerle sonuçlanan cinayetler için bütün ülkelerde önlemler alınmasını neden istemezler? Bu katillerin yakalanmasını neden istemezler? Bu saldırganların insanlık alemi için yüz karası olacak basit cezalardan sonra salıverilmelerine neden ses çıkarmazlar? Acaba*

⁷³³ Cumhuriyet, 29 Ağustos 1982.

⁷³⁴ Cumhuriyet, 29 Ağustos 1982.

bütün bunlar, öldürülenler Türk oldukları için midir? Bugüne kadar tarafımızdan çok ikaz edildi. Bir netice alınamadı. Bundan sonra Türk devleti, Türk milleti gerekli mukabil tedbirleri almakta kendisini serbest görecektir.

*Türk milleti sabırlıdır. Ama sabrın bir hududu vardır. O hududu taşıdığı zaman bu selin önünde kimse duramaz.”*⁷³⁵

2.2.292. Fransız Basını Albay Altıkat'ın Öldürülmesi Haberine Geniş Yer Verdi

Paris - Mehmet Altan bildiriyor; Kanada'da önceki gün Ermeni teröristlerce katledilen Türkiye'nin Askeri Ataşesi Hava Pilot Kurmay Albay Atilla Altıkat'ın öldürülmesi ile ilgili olarak ilk kez Fransız basınında ve TV'sinde geniş yer verildi. Türkiye'nin Kanada Askeri Ataşesi Atilla Altıkat 'ın Ermeni teröristlerce katledilmesi haberi Fransız TV'sinde olay yerinde çekilmiş filmlerle verildi. Bugüne kadara Türk diplomatlarına yapılan saldırılarda, suskun olan Fransız TV'si ve basını ilk kez Kanada'daki saldırıyı TV'de film şeklinde vermesi ve basında iki sütun olarak yer alması şaşkınlıkla karşılandı.

Le Monde gazetesi de iki sütun Kanada muhabirinin imzası ile verdi. Söz konusu haberde saldırının biçimi, bugüne kadar Türk diplomatlarına yapılan saldırılar anlatılmakta, Kanada'daki Ermeni ve Türk kolonilerinin durumlarını yansıtmakta, Kanada Başbakanı'nın olayı kınadığı vurgulanmakta.⁷³⁶

2.2.293. Ermeni Propagandasına Karşı Kafamızı Kuma Gömüyoruz

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu)-Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Öğretim Üyelerinden Doç. Dr. Baskın Oran, yoğun Ermeni propagandasına karşı “Türkiye'nin tutumu hep kafasını kuma gömmek oluyor” dedi. Oran, Ermeni propagandasının azaltmanın yolunun “Biz Ermenilere bir şey yapmadık ki” mantığını korumak olmadığını söyledi.

Doç Oran, Yankı Dergisi'nin sorularını yanıtlarken, “Bu işin Türkiye Cumhuriyeti ile ilişkisi yoktur. Ermeni olayları Osmanlı döneminde başlamış ve bitmiştir” diye

⁷³⁵ Cumhuriyet, 30 Ağustos 1982.

⁷³⁶ Cumhuriyet, 30 Ağustos 1982.

konuştı ve şunları söyledi: “Osmanlı zamanında olanlar bizi de üzmektedir ama bu iş Türklerin Ermenileri öldürmesi değil, ayrılıkçı Ermeni çetelerinin terörü başlatması üzerine çıkan bir azınlık -çoğunluk kavgasıdır. Kurtuluş Savaşı sırasında Fransa Ermeni lejyonu kurdurttu. Lejyonu Adana dolaylarına saldırttı. Çabuk vazgeçti. Olayların kökeninde genelde İngiliz politikasının, özel olarak da Amerikan misyonerlerinin epey rolü var.”

Oran bugün Ermeni terörizmini kışkırtanların kimler olduğu sorusunu da, “Büyük devletlerin her zaman parmağı var. Geçen yıl doğu illerimizde çalışma yapan bir İsrail ajanı yakalanmıştı” diye yanıtladı.⁷³⁷

2.2.294. Özetle - Altıkat İçin Devlet Töreni

Ottowa’da 27 Ağustos günü Ermeni teröristler tarafından şehit edilen Askeri Ataşe Hava Pilot Kurmay Albay Atilla Altıkat için 3 Eylül Cuma günü devlet töreni düzenleneceği bildirildi. Altıkat’ın cenazesi yarın ya da öbür gün Türkiye’ye getirilecek.⁷³⁸

2.2.295. Altıkat’ın Cenazesi Yarın Getiriliyor

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Ermeni teröristler tarafından öldürülen Ottawa Askeri Ataşesi Hava Pilot Kurmay Albay Atilla Altıkat’ın cenazesi yarın Ankara’ya getirilecek. Kanada Hava Kuvvetleri’ne ait özel bir uçakla Türkiye’ye getirilecek olan Atilla Altıkat’ın cenazesine Kanada Hava Kuvvetleri’ne bağlı saygı birliğinin refakat ettiği bildiriliyor.

Dışişleri Bakanlığı tarafından yapılan açıklamada, şehit Albay Atilla Altıkat için 4 Eylül 1982 Cumartesi günü Başbakanlık önünde bir devlet cenaze töreni düzenleneceği, Maltepe Camii’nde kılınacak öğle namazından sonra Altıkat’ın İzmir’de Kadifekale Şehitliği’nde toprağa verileceği bildirildi.⁷³⁹

⁷³⁷ Cumhuriyet, 30 Ağustos 1982.

⁷³⁸ Cumhuriyet, 1 Eylül 1982.

⁷³⁹ Cumhuriyet, 2 Eylül 1982.

2.2.296. Esenboğa’da Yaralı Olarak Yakalanmıştı

Ermeni Terörist Ekmekçiyan Tutuklandı

Ankara, (THA) - Esenboğa Havaalanı’nda 7Ağustos günü silahlı baskın düzenleyerek 13 kişinin ölümüne ve çok sayıda yurttaşın yaralanmasına neden olan Ermeni teröristlerden, yaralı olarak ele geçen Leon Ekmekçiyan tutuklandı.

Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı 2 Numaralı Askeri Mahkemesince daha önce hakkında gıyabi tutuklama kararı verilen Ekmekçiyan’ın tedavi edilmekte olduğu hastanedeki durumunun “salah” haline dönmesiyle, hâkim tarafından ifadesi alındı ve tutuklama kararı vicahiye çevrildi. Teröristin önümüzdeki günlerde tedavi edildiği hastaneden şifa halinde taburcu edilerek, Mamak Askeri Cezaevi’ne konulacağı öğrenildi. Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Savcılığınca sürdürülmekte olan soruşturmanın tamamlanmasından sonra terörist Leon Ekmekçiyan aynı komutanlık Askeri Mahkemesi’nde yargılanacak.⁷⁴⁰

2.2.297. Ekmekçiyan Hastaneden Cezaevine Nakledildi

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Ankara Esenboğa Havaalanı baskını operasyonunda yaralanarak ele geçirilen Ermeni terörist Leon Ekmekçiyan, dün Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Göğüs Bölümü’nden taburcu edildi.

Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı 1 Numaralı Askeri Mahkemesi’nin hakkında tutuklama kararı verdiği Leon Ekmekçiyan hapishaneye gönderildi.

Ermeni ASALA örgütü üyesi teröristlerce 8 Ağustos 1982 tarihinde Ankara Esenboğa Havaalanı baskınında 9 kişi ölmüş, 72 kişi de yaralanmıştı. Güvenlik kuvvetlerinin yaptığı operasyon sonucu yaralı olarak ele geçen terörist Leon Ekmekçiyan bir aya yakın zamandan beri Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Göğüs Bölümü’nde tedavi görüyordu. Leon Ekmekçiyan’ın sağlık durumunun düzeldiği öğrenildi.⁷⁴¹

⁷⁴⁰ Cumhuriyet, 2 Eylül 1982.

⁷⁴¹ Cumhuriyet, 3 Eylül 1982.

2.2.298. Altıkata İçin Devlet Töreni Yapıldı

Türkmen Hesap Sormak İçin Herkes Sabırsız

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Ermeni teröristler tarafından Ottawa’da şehit edilen Askeri Ataşe Hava Kurmay Albay Atilla Altıkata için Başbakanlık ve Genel Kurmay karargâhı önünde devlet töreni yapıldı. Altı kat daha sonra götürüldüğü İzmir’de Kadifekale Hava Şehitliği’nde toprağa verildi. Başbakanlık önündeki törende konuşan Dışişleri Bakanı İlder Türkmen, “*Ermeni tedhişin aldığı boyutların mücadelemizde sadece uluslararası işbirliğine güvenmenin mümkün olmadığını açıkça gösterdiğini*” söyledi ve “Bu meşum cinayetin hesabını sormak için hep birlikte sabırsızlanıyoruz.” dedi

1973’ten bu yana yurt dışında 23 yurt içinde yedi kurban verdiğimiz, yurt dışında 16, yurt içinde 82 görevlimiz ve yurttaşımızın Ermeni saldırılarında yaralandığını belirten Türkmen özetle şunları söyledi: “*Ermeni terörü büyük ölçüde cezasız kalmıştır. Bugüne kadar çeşitli ülkelerde 25 terörist yakalandı. Bunlardan bir kısmı işledikleri suçlarla orantılı olmayacak ölçüde hafif cezalara çarptırıldı veya serbest bırakıldı.*

*Ermeni örgütlerinin terör ve propaganda faaliyetlerine kapılarını açan ülkelerin uluslararası terörün başlıca hedefi haline gelmekte olmaları ibret vericidir. Tedhişe karşı uluslararası işbirliğini gerçekleştirme çabalarımıza kuşkusuz devam edeceğiz. Bununla beraber, Ermeni tedhişinin aldığı boyutlar, mücadelemizde sadece uluslararası işbirliğine güvenmenin mümkün olmadığını açıkça göstermiştir. Sayın Devlet Başkanımızın son uyarılarını bu açıdan değerlendirmek gerekir.”*⁷⁴²

Lübnan’da Üs

Lübnan’ın 1975’den beri mevcut koşullar dolayısıyla Ermeni tedhişinin başlıca üssü haline geldiğini söyleyen Türkmen, “*Lübnan tedhişçiler için bir bölge olmaktan çıkmalıdır*” dedi.

Albay Altıkata’nın cenazesi daha sonra Genel Kurmay Başkanlığı önüne getirildi. Hava Tuğgeneral Lütfü Akdemir yaptığı konuşmada Altıkata’nın Kıbrıs Barış Harekâtı’nda önemli kahramanlıklarda bulunduğunu söyledi.⁷⁴³

⁷⁴² Cumhuriyet, 5 Eylül 1982.

⁷⁴³ Cumhuriyet, 5 Eylül 1982.

Katılanlar

Başbakanlık önündeki devlet törenine, MGK üyeleri Orgeneral Nurettin Ersin, Orgeneral Tahsi Şahinkaya, Oramiral Nejdet Tümer, Orgeneral Sedat Celasun, Başbakan Bülent Ulusu, Danışma Meclisi Başkanı Sadi Irmak, yüksek yargı organları başkanları, Bakanlar, yüksek rütbeli subaylar, Ankara'daki yabancı misyon şefleri, Ankara'daki askeri ataşeler, ve şehit Albay'ın yakınları katıldılar. Devlet Başkanı Evren'i törende Orgeneral Ersin temsil etti.⁷⁴⁴

İzmir'de Toprağa verildi

Şehit Ataşemizin cenazesi daha sonra Maltepe Camii'nde kılınan cenaze namazından sonra askeri uçakla İzmir'e gönderildi. Cuamaoavısı Havaalanı'ndan alınan tabut uzun bir kortej eşliğinde Kadifekale Hava Şehitliğine getirildi ve burada toprağa verildi. Cenaze töreni nedeniyle radyo programlarında değişiklik yapıldı. Hafta sonu programları kaldırıldı. Klasik yayına sokuldu.

Devlet Başkanı Kenen Evren, Altıkat'ın Ermeni teröristlerce şehit edilmesiyle ilgili olarak Kanada Başbakanı Pierre Trudeau'nun mesajı üzerine gönderdiği cevabi mesajda, *"Terörizm yarasına karşı mücadelede Türkiye'nin yalnız olmadığı hususunda mesajınızda belirtilen taahhüt ifadesinden ziyadesiyle etkilendim"* dedi. Evren, bu korkunç eylemim suçlularının adalet önüne çıkartılmasını samimiyetle beklediğimizi de vurguladı.⁷⁴⁵

2.2.299. Ekmekçiyan Bugün Yargıç Önüne Çıkıyor

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Esenboğa Havaalanı saldırısını gerçekleştiren Ermeni teröristlerden Leon Ekmekçiyan'ın yargılanmasına bugün başlanıyor. Ekmekçiyan, Ankara Sıkıyönetim 3 Numaralı Askeri Mahkemesi'nde yargılanacak. Ermeni teröristlerin Esenboğa Havaalanı'nda gerçekleştirdikleri saldırı sırasında 10 kişi öldürülmüştü.⁷⁴⁶

⁷⁴⁴ Cumhuriyet, 5 Eylül 1982.

⁷⁴⁵ Cumhuriyet, 5 Eylül 1982.

⁷⁴⁶ Cumhuriyet, 7 Eylül 1982.

2.2.300. Tek Celsede Hüküm Giyen Ekmekçiyan ASALA'yı Suçladı

Ermeni Terörist İçin Karar: İdam

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Esenboğa Havaalanı'na 7 Ağustos Cumartesi günü yaptıkları ve 9 kişinin ölümü, 76 kişinin de yaralanmasıyla sonuçlanan baskında yaralı olarak ele geçirilen ASALA üyesi Ermeni terörist Levon Ekmekçiyan, Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı 3 Nolu Askeri Mahkemesince tek celsede ölüm cezasına çarptırıldı. Ermeni teröristin TCK'nın 125. maddesince ölüm cezasına çarptırılması oybirliğiyle kararlaştırıldı. TCK'nın 125. maddesi şöyle: *“Devlet topraklarının tamamını veya bir kısmını yabancı bir devletin hâkimiyeti altına koymaya veya devletin istiklalini tenkise veya birliğini bozmaya veya devletin hâkimiyeti altında bulunan topraklardan bir kısmını devlet idaresinden ayırmaya matuf bir fill işleyen kimse ölüm cezasına çarptırılır.”*

Ekmekçiyan sorgusunda 8 yıldan bu yana beyninin Türk düşmanlığı ile yıkandığını söyleyerek dünya Ermenilerine bir çağrıda bulundu. *“Beni Türk milleti kan verip kurtardı”* diyen Ekmekçiyan, Ermenilere yaptığı çağrıda, *“Milletim uykudan uyansın, gençleri aynı havaya ve yanlışlığa sürükleyen köpekleri içinden temizlesin”* şeklinde konuştu.

Duruşmaya, istemediği için avukatsız giren Levon Ekmekçiyan, Topçu Yarbay Nazım Cesur, Hâkim Binbaşı Fikret Cengiz ve Yalçın Erkinay'dan oluşan mahkeme heyetine 1958 doğumlu ve Lübnan uyruklu olduğunu bildirdi. Kevorkoğlu Efımyan'dan olma Ekmekçiyan ilkokul mezunu olduğunu kaydetti. Bure Hammud'a oturduğunu ve bir sarrafın yanında çalıştığını kaydeden Ekmekçiyan, idianameyi okuduğunu belirterek, *“Duruşmam ve sorgum bugün yapılsın”* dedi. Bunun üzerine iddianameyi Askeri Savcı Abdülkadir Abacı, Ekmekçiyan'ın taammüden ve birden fazla kişiyi öldürmek, bomba atmak, halkı korku ve paniğe sürüklemek, ayrıca silah bulundurmak suçlarından TCK'nın 450/4-5. maddeleri gereğince ölüm çarptırılmasını istedi.

Daha sonra duruşma yargıcı Ekmekçiyan'ın ayağa kalkmasını isteyerek, *“hakikati söyle. Nasıl görevlendirildin. Kim görevlendirdi, ne oldu?”* diye sordu. Bunun üzerine Ekmekçiyan, Ermeni olduğunu, 2 Mayıs 1982'de ASALA'ya gizli adamlar aracılığı ile girdiğini, bu gizli adamların Mihran Arapyan, Minas Simanyan olduklarını bildirdi. ASALA'nın askeri kampında 1,5 ay eğitim gördüğünü söyleyen Ekmekçiyan, kampın

Beyrut yakınında Eşukum Dağı'nda olduğunu ve kendisine bu dağın hemen karşısında ev tahsis edildiğini söyledi.

Duruşma yargıcının “*Orada ne eğitimi gördün?*” sorusu üzerine. Ekmekçiyan, “*siyasi dersler aldım. Mesleki ve tarihi bilgiler öğretiler*” dedi.⁷⁴⁷

Neresi Ermeni Toprakları

Ekmekçiyan duruşma yargıcının sorularına şu yanıtları verdi:

Soru- Hedef ne? Rahat konuş, Bağımsız Türk adaleti karşısındasın. Bildiğin her şeyi anlatırsan, senin lehine olur.

Yanıt - Ermenistan topraklarını kurtarmamız amacımızdı.

Soru - Neresi Ermeni toprakları?

Yanıt - Kars, Muş, Van, Ardahan, Erzurum. Erzincan. Sasun diye bildiğimiz Bitlis.

Soru - Kim dedi buraların Ermeni toprakları olduğunu?

Yanıt - ASALA söyledi. 1915’de Türk Hükümeti Ermenileri bu topraklardan çıkartıp. 1,5 milyonumuzu kesmiş. Ben bu inançla girdim ASALA’ya.

Soru - Silahlı eğitim gördün mü?

Yanıt - Evet, askeri kampta gördüm. Beden eğitimi ve silahlı eğitim yaptırıldılar. Ayrıca siyasi dersler aldım. Bir buçuk ayın sonunda eğitim tamamlandı. Kısa süre sonra İsrail Lübnan’ı işgal etti. Beyrut’tan çekildik. On gün sonra Agop Agopyan takma ismi Abu Mahmut olan asıl ismini bilmediğim kişiyle üç maskeli ASALA’nın büyükleri beni çağırdılar. Ermeni davası için Türkiye’de eylem var. Gider misin dediler. Giderim, dedim.

Soru - Sonra?

Yanıt- Sonra Suriye’ye geldim. Samir Süleyman Yusuf sahte adıyla Mısır pasaportu aldım. Şam’a kadar Abu Mahmut ile geldik. 10 Temmuzda Şam’ın Ramses Oteli’nde ölen Vecdi ile buluştuk. Üç gün sonra Türk elçiliğinden vize almaya gittim. Vizeden sonra Abu Mahmut eylemin zamanının geldiğini söyleyerek bilgi verdi.⁷⁴⁸

⁷⁴⁷ Cumhuriyet, 8 Eylül 1982.

⁷⁴⁸ Cumhuriyet, 8 Eylül 1982.

Düşmanlığımız Yok

Bunun üzerine duruşma yargıcı “Eyleminiz olacaktı, anlat, anlat” dedi. Bu soru üzerine Ekmekçiyan, “Askeriyeye ve hükümete karşıydık. Türk halkına karşı bir şeyimiz yoktu” diyerek şöyle devam etti.⁷⁴⁹

Ankara’daki Günler

“27 Temmuz salı günü Türkiye’ye geldik, İstanbul’dan Ankara’ya geçtik. Ancak, silahları Türkiye’ye ben getirmedi. Bu silahları Abu Mahmud’un getirdiğini sanıyorum. Ankara’da, ölen arkadaşım Zohrab Sarkisyan ile buluştuk. Önce, ayrı ayrı otellerde kalmayı planladık. Ve ben ilk gün Kent Otelı yakınlarında ismini hatırlayamadığım bir otelde kaldım. Ancak, ertesi gün birlikte kalmayı kararlaştırarak Otel Güleriyüz’e yerleştik.

2 Ağustos günü silahlarla birlikte bir mesaj aldık. Bu mesajda, eylemimizi iki gün içinde gerçekleştirmeniz isteniyordu. Biz de bu amaçla 4 ağustos günü Esenboğa Havaalanı’na gittik. Ancak müsait bir ortam bulamadığımız için geri dönmek zorunda kaldık, 5 Ağustosta da tekrar havaalanına gittik, yolda polisler çevirdi. Ancak biz kimliklerimizi 4 Ağustos günü yırttığımız için kimliğimiz yoktu. Zaten polisler de, taksi şoförünün evraklarını kontrol ettikten sonra bizi yabancı diye kontrol dahi etmediler, Aslında o gün arabanın içinde 2 bidon içinde patlayıcı madde ve 2 adet otomatik silah vardı. Daha sonra korktuğumuzdan otele döndük, 7 Ağustos günü THY’na ait bir otobüsle havaalanına gittik ve eylemi gerçekleştirdik.”

Duruşma yargıcı “Eylemi gerçekleştirmeseydiniz, ya da yakalansaydınız ne olacaktı?” diye sorunca Ekmekçiyan, şu yanıtı verdi: “Havaalanındakileri rehin alıp, isteklerimizi söyleyecektik. Olmazsa, askeriyeyle karşılıklı çarpışacaktık. Biz ölümü göze alarak geldik. Türk halkına karşı bir düşmanlığımız yok.”⁷⁵⁰

Beynim Yıkandı

Ekmekçiyan sorgusunun tamamlanmasından sonra söylemek istediğini, ancak Türkçesinin yetersiz kalacağını, Ermenice açıklama yapmak istediği konular olduğunu belirtti. Bunun üzerine Türk vatandaşı bir Ermeni, aracılığıyla Ekmekçiyan şunları söyledi:

“Bizim büyüklerimiz, idarecilerimiz bize, Türk milletinin kanımızı emdiğini, Türk milletinin Ermenilerin sonunu getirecek bir yol tuttuğunu öğretmişlerdir. 24 yaşında olan ben, bu fikirle beynim yıkanmış olduğu halde, bana bunu telkin eden yöneticilerin kendi keyf ve menfaatleri için bu yola tevessül ettiklerini anladım. Şimdi anlıyorum ki, Türk milleti ve Türk

⁷⁴⁹ Cumhuriyet, 8 Eylül 1982.

⁷⁵⁰ Cumhuriyet, 8 Eylül 1982.

*Hükümeti bizim düşmanımız değil, bizim sahiplerimiz, tarihimizi yazanlardır. Şimdi anlıyorum ki kurulan teşkilatlar, partiler 8 yıldan beri bu yanlış yolu tutarak, memleketi kurtaracağız diyerek, huzurumuzu bozdular. Onların yolunun takip edilecek bir yol olmadığını, huzur getirmeyeceğini anladım. 24 yıllık beyin yıkanmışlığım Türkiye’de geçirdiğim 30 gün içinde değişti. Gördüğüm muameleden gerçeği anladım. Bize cani diyerek tanıtılan Türk milletinin masum çocuk ve kadınlarını öldüren, kanını döken bana, Türk milleti kanını vererek canımı kurtardı.”*⁷⁵¹

Ermenilere Çağrı

Ermeni terörist Ekmekçiyan, Ermenice yaptığı bu konuşmadan sonra mahkeme heyetinden kendisine izin verilirse, Ermeni milletine seslenmek istediğini söyledi. Duruşma Yargıcı, bunun üzerine süre tutabileceğini, öğle tatiline girildiğini, bu nedenle duruşmaya öğleden sonra devam edilmesi için duruşmaya ara verdi.⁷⁵²

Köpekler Temizlensin

Öğleden sonra saat 13’de başlayan duruşmanın ikinci bölümünde Ekmekçiyan Ermenilere tercümanı aracılığıyla şöyle seslendi: *“Ben üzüntülerimi, endişelerimi, düşüncelerimi ve Ermeni milletinin aydınlanması için sarf edeceğim. Bu sözlerim aynı zamanda benim gibi yanlış içinde olan arkadaşlarım için de geçerli. İsteğim Ermeni milletinin uyanması, sebepsiz iki milleti birbirine düşüren ve Ermeni milletini ölüme sürükleyen teşkilat ve partilere anlatmaktır. Benim ruhumdan kopan çılgınlıklarla dile getirmek isterim ki, Ermeni milletini aydınlığa değil, Ermeni milletinin ölüme sürüklenmesine neden olan teşkilat ve partilere karşı uyanmasıdır. 30 gün içinde gördüğüm husus, Ermeni milletini yegâne seven milletin Türk milleti olduğu, bizlere telkin edilen hususların ise yalan ve yanlış olduğunu görmemdir.*

Eğer 1915’de bizlere karşı bir haksızlık yapılmışsa bu gün aynı haksızlığı biz nasıl yaparız. Ben ASALA mensubu olarak bu olayların bir ikisini idarecilerin teşkilatçıların çıkarları için oynattıkları oyunlardır. Benim dileğim, milletim uykudan uyansın, gençleri aynı hataya ve yanlışlığa sürükleyen köpekleri içinden temizlesin. Ben bu sözleri herhangi bir telkinle söylemiyorum. Ben Türk milletiyle Ermenilerin kardeşçe yaşamalarını istiyorum. Kitab-ı Mukaddes üzerine ve kardeşimin mezarı üzerine tekrarlar ve ısrarla yemin ederim ki, bu sözler ruhumdan fıskıran düşüncelerimi dile getirdi. Kendimi bir kere değil on kere idama mahkûm olarak kabul ediyorum. Aynada kendimi bir katil olarak görüyorum. İdama mahkûm edilsen bile son güne kadar milletimi yanlış yöne sevk edenlere karşı gerçeği haykıracağım. Ben bir hata

⁷⁵¹ Cumhuriyet, 8 Eylül 1982.

⁷⁵² Cumhuriyet, 8 Eylül 1982.

işledim. İsteğim, yanlış davranan partizanlar yüzünden tüm Ermenilere karşı tepki ve düşmanlık içinde olmasın.”

Bu sırada, sanık söz alıp cezaevinden bütün dünya Ermenilerine ve Türk milletine Ermenice kendi kalemiiyle bir mesaj iletliğini söyledi. Duruşma yargıcı, bunun dosya içinde olduğunu söyledi. Daha sonra söz konusu yazının Türkçe tercümesi okundu.

Bir soru üzerine Ekmekçiyan, İsrail saldırısı üzerine ASALA'nın Rum kesimine yerleşmeyi planladığını, Yunan ve Rumlarla Türk anlaşmazlığından faydalandığını düşündüğünü, Yunan kesiminden yardım aldıklarını söyledi. Duruşma yargıcının, Türkiye'den de yardım edenler var mı sorusu üzerine *“Ben bilmiyorum, kimseyle temas etmedim dedi.”* Ekmekçiyan, 1973'de başlayan ve en son 6 Kasım öldürülmesine kadar uzayan cinayetlerin kamuoyu yaratmak için elçiliklere karşı yapılan eylem planı içinde olduğunu söyledi.⁷⁵³

Gizli Celse

Daha sonra örgüt hakkında bilgi vermek için gizli celse isteği mahkemece kabul edildi. On dakika süren gizli görüşmeden sonra tanıkların dinlenmesine başlandı.⁷⁵⁴

Tanıklar Dinleniyor

27 kişiden oluşan tanıklar arasında bulunan bir Emniyet görevlisi, sanığın kendisine ateş ettiğini, ancak yara almadığını, kendisinin üç el ateş ederek Ekmekçiyan'ı elinden göğsünden ve omuzundan vurarak yaralandığını söyledi. Diğer tanıklar ise Ekmekçiyan'ı olayda görmediklerini, görenler ise sanığın halkın üzerine ateş ettiğine tanık olmadıklarını söylediler. Ekmekçiyan duruşmanın bu aşamasında, havaalanı saldırısının hemen başında yaralandığını, halkın üzerine ateş etmediğini iddia etti. Ekmekçiyan ve ölen arkadaşının olaydan önce üç gün üst üste gittikleri pavyonda arkadaşlık ettikleri de konsumatris de yer aldı. Konsumatrisler yargıcın, *“hiç beraber kaldınız mı?”* Sorusu üzerine, *“otele davet ettiler, ‘ama biz gitmedik”* şeklinde konuştular. Bu arada konsumatrislerin tanık olarak dinlenmesi sırasında, yarı yarıya boşalmış olan salonun birden dolduğu gözlemlendi.⁷⁵⁵

⁷⁵³ Cumhuriyet, 8 Eylül 1982.

⁷⁵⁴ Cumhuriyet, 8 Eylül 1982.

⁷⁵⁵ Cumhuriyet, 8 Eylül 1982.

Ara Verildi

Tanıkların dinlenmesinin tamamlanmasından sonra, mahkeme heyeti, askeri savcıdan esas hakkındaki mütalaasını istedi. Savcının mütalaayı hazırlamak için süre istemini uygun bulan heyet, duruşmaya saat 18.00’de ara verdi.

Saat 19.30’da başlayan duruşmada askeri savcı, üç sayfalık esas hakkında mütalaasını okudu. Savcı mütalaada Esenboğa saldırısı ile ilgili olarak ayrıntılı bilgi verdi. Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin yer aldığı toprakların tarihi konusunda da konuşan askeri savcı, daha önce iddianamede TCK’nın 450. maddesinden taammüden birden fazla insanı öldürmek suçuyla idamı istenen Ekmekçiyan hakkında TCK’nın 125. maddesi gereğince, ölüm cezasına çarptırılmasını istedi. Duruşma yargıcı bu maddenin devletin hâkimiyeti altında bulunan topraklardan bir kısmının ayrılmasını istemek eylemine girdiğini hatırlattı. Sanıktan mütalaa hakkında bir söyleyeceği olup olmadığı soruldu. Bunun üzerine Ekmekçiyan savunmasında şunları söyledi: *“Ben Türk adaleti önünde bulunuyorum. Verilecek her türlü kararı saygıyla karşılıyorum. Ancak ben buraya bir terörist olarak değil, vatanımın kurtarılması için bir asker olarak geldim. Fakat buraya gelince yanıldığımı ve görüşümün ne kadar yersiz ve abes olduğunu anladım. Pişmanlığımı son kez arz ediyorum.”*

Duruşma yargıcı, sanığın son söz hakkı olduğunu hatırlattı. Bunun üzerine Ekmekçiyan, başıyla “yok” işareti yaptı. Karar için heyet duruşmaya ara verdi.⁷⁵⁶

Ölüm Cezasına Çarptırıldı

Saat 22’den önce sanık Ekmekçiyan ardından mahkeme heyeti duruşma salonundaki yerlerini aldı. Duruşma yargıcı oybirliğiyle alınan kararı okuyacağını açıkladıktan sonra kararı okudu. Oybirliğiyle alınan karara göre, daha önce TCK’nın 450/4-5 maddeleri uyarınca hakkında kamu davası saçılan Ekmekçiyan’ın, toplanan deliller uyarınca TCK’nın 125. maddesi ile idam cezasına çarptırılması, temyizi açık olmak üzere karar verildiği belirtildi.

Kararın okunmasından sonra Ermeni teröristin şaşkınlık içinde bulunduğu, çevirmenine konuşmak istediğine ilişkin hareketler yaptığı görüldü. Çevirmen ise duruşmanın bittiğini, bunun kesin karar olmadığını, bir hafta içinde temyiz etme hakkı

⁷⁵⁶ Cumhuriyet, 8 Eylül 1982.

bulunduğunu söyledi. Sanık bunun üzerine sessiz ama bitkin biçimde görevli askerlerin arasında duruşma salonunu terk ettikten sonra tek kişilik hücreli askeri arabayla götürüldü. Mahkeme yargıcı, gerekçeli kararın daha sonra açıklanacağını ifade etti.⁷⁵⁷

2.2.301. Duruşmadan Notlar

“Türkçe’yi Ailemden Öğrendim,, Ermeniler Türkçe Bilir

Ankara, Hasan Uysal bildiriyor; Esenboğa saldırısında yaralı olarak ele geçirilen Erment terörist Leon Ekmekçiyan dünkü duruşmasında mahkeme heyetinin sorularını önce Türkçe yanıtladı. Ancak daha sonra Türkçesiyle istediği şeyleri ifade edemeyeceğini belirterek Ermenice konuştu. Mahkeme heyeti ile Ekmekçiyan arasındaki anlaşmayı İstanbul’da Adalar’da oturan, 49 yaşındaki Dikron Kevotyan sağladı.

Esenboğa saldırısı sırasında terörist arkadaşı vurularak ölen Ekmekçiyan, dün sabah 09.18’de duruşmanın yapılacağı 3 Numaralı Sıkıyönetim Mahkemesi önüne getirildi. Mahkemenin bulunduğu binaya tek hücreli kapalı askeri taşıtla getirilen Ekmekçiyan duruşma salonuna 15 kadar asker arasında götürüldü. Kahverengi üzerine beyaz çizgili takım elbise içine lacivert gömlek, yeşil çorap, siyah ayakkabı giyen Ekmekçiyan’ın birkaç günlük sakallı ve yorgun olduğu gözlemlendi. Bir eli sargılı olan sanık, sağlam eliyle orta boy sarı bir zarfı mahkeme boyunca yanında taşıdı.

Çok sayıda fotoğrafçının resmini çekerken başını öne eğerek sessiz kalan Ekmekçiyan, duruşma sırasında da başını uzun süre kaldırmadı. Kimlik saptaması sırasında bekâr ve sabıkasız olduğunu, ilkokulu bitirdiğini, bir kuyumcunun yanında işçilik yaptığını belirtti. İyi sayılabilecek Türkçesini ailesinden öğrendiğini söyleyerek, *“hemen hemen tüm Ermeniler Türkçe bilir”* dedi.

Duruşma yargıcının sorularını rahatça anlayan ve karşılık veren Ermeni terörist, zaman zaman Arapça, İngilizce ve Ermenice kelimeleri Türkçe kelimeler arasında kullandı. İddianameyi hızlı okuyan savcının yavaş okumasını isteyen, anlayamadığını söyleyen Ekmekçiyan daha sonra Ermenice yaptığı açıklama sırasında, yüzünü ağlayacak bir ifade kapladı. Sanığın bu açıklamaları sırasında salon büyük bir sessizliğe gümüldü.

⁷⁵⁷ Cumhuriyet, 8 Eylül 1982.

Sanık, zaman zaman eliyle yüzünü kapattı. Sanığın avukatsız olduğu da dikkati çekti. Yetkililer Ekmekçiyan'ın avukat istemediğini ifade etti.

09.30'da başlayan duruşma nedeniyle Mamak Sıkıyönetim Mahkemeleri'nin bulunduğu kapılarda alışılmışın üstünde sıkı güvenlik önlemleri alındı. Duruşmayı izleyecek gazeteciler bile 2 kez, fotoğraf makinalar ile teyplerine varıncaya kadar aranırken, TRT kameralarının içleri de sıkı biçimde kontrol edildi. Duruşmayı diğer Sıkıyönetim Mahkemelerinde görevli bazı yargıç ve savcılar, mahkemede görevli bazı memurlar ile subaylar, saldırıda ölen ya da yaralanan yakınları ile meraklı yurttaşlar izledi.

Duruşma başladıktan 1,5 saat sonra duruşmaya ilginin azaldığı, salonun yarı yarıya boşaldığı görüldü. Duruşmayı izleyenler koridorda Ekmekçiyan'ın savunmasını tartıştılar. Kimisi cahil ve zavallı olduğunu, pişman olduğunun her halinden anlaşıldığını iddia ederken kimisi de hiçbir şey açıklamadığını, söylediklerinin tümünün gösteri olduğunu belirtti. Bir hâkim Ekmekçiyan'ın gerçekten Türkiye'nin işine yarayacak gerekli isim ve bilgiyi vermediğini daha fazlasını bilmediğini sandığını, konuşurken ağlayacak hale gelmesi ve içten ifadeler kullanmasının buna dayak olduğunu söyledi.⁷⁵⁸

2.2.302. Ermeni Terörist, Ermeni Toplumunu Uyardı

Ekmekçiyan: Ermeni Düşmanı Türkler Değil

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Ölüm cezasına çarptırılan Esenboğa olayının faili Ermeni terörist Levon Ekmekçiyan, tutuklu bulunduğu cezaevindeki hücrelerinde mahkemeye çıkmadan 1 gün önce kendi el yazısıyla yazdığı ve tüm dünyaya yayınlanmasını istediği mektubunda, "Bizim düşmanımız Türk değil, büyüklerimiz. Bizim tarihimizi yazanlardır." dedi.

Basına dün dağıtılan mektupta, Levon Ekmekçiyan imzasının yanı sıra Abu Raşit adının bulunduğu dikkati çekti Ermeni terörist önceki gün yapılan duruşmada bunu "ASALA'da beni Abu Raşit takma adıyla tanırlar, mektubumun tüm dünyada yayınlanmasını istiyorum. Bu nedenle bu takma adımı da kullandım" karşılığını verdi.

"Sevgili arkadaşlar" biçiminde bir anlatımla mektup şöyle sürüyor: "Ne yazık ki, ben bütün hayatım boyunca bize anlatılan sözlere ve yalan tarihe

⁷⁵⁸ Cumhuriyet, 8 Eylül 1982.

inanmışım. Bugün vatanımızın kurtarılması adı altında çalışan bu örgütlerin, eskiden bizim başımızda bulunan Taşnaklarla hiçbir farkının olmadığını, yeni uyanan gerçeklerle ve şimdi hissettiklerimle ispat ettim.

Benim düşüncelerimi takip ediniz. Çünkü Ermeniliğin mezarı şimdi kazılıyor, bizim satılmış yöneticilerimiz tarafından 24 yıllık hayatımda bana öğretilen fikirler benliğime o kadar az yerleşmiş ki, Türkiye’de bir ay bulunmam bunu bana hissettirdi. Bunu size anlatacağım, iyi dinleyiniz. Bize düşman denilen Türklerle ben 30 gün yaşadım ve gördüm ki, bizim düşmanımız bizim büyüklerimiz ve bizim tarihimizi yazanlardır. Buna inanın ve bu yanlış yoldan ellerinizi çekin. Sizi seven ve sizin iyi olmanızı isteyen Türk halkı ile kardeşçe yaşayın. Suçsuz insanların ölümüne sebep olduğum için kendime çok acırım. Vicdanım beni daima rahatsız edecektir. Benim sizden kardeşçe ricam şudur ki, siz de benim yaptığım yanlışlığı yapmayın. Çünkü sizin vicdanınız da benim gibi sizi rahatsız edecektir. Ve benim sizden ikinci büyük ricam ve en gereklisi şudur ki, karşı koyunuz satılmış köpeklerle ve onları temizleyiniz ki ailelerinizin ve Ermeniliğin yarın ki hayatı aydınlasın. Size bu konuda başarı ve akliselim temenni ederim. Ben bu mektubu yazan Levon Ekmekçiyan’ım bütün hayatım boyunca bizi yanıltan o köpeklerle karşı bütün gücümle çarpışacağım. İşlediğim cürümlerden dolayı önce ben vicdanımı temizleyeceğim. Türk adaletinin bana vereceği karar benim hakkımdır.”

Mektubun son kısmına ise Ekmekçiyan’ın şunları eklediği görülüyor: “Bu mektubu yazdıktan sonra aklıma mühim hiçbir şeye gelmedi. Beni iyi dinleyin, zannetmeyiniz ki, bu mektubu zorbalıkla yazdırdılar. Yine iyi dinleyin. Mukaddes Kitabın ve kardeşimin mezarının toprağı üzerine yemin ediyorum.”

Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı 3 Numaralı Askeri Mahkemesi tarafından önceki gün ölüm cezasına çarptırılan Ermeni terörist Levon Ekmekçiyan hakkındaki kararın bir hafta içinde Askeri Yargıtay’a gönderileceği öğrenildi. Mahkeme heyetinin ölüm cezasıyla ilgili gerekçeli kararının ise hazırlanmakta olduğu, Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı Başsavcılığı tarafından imzalandıktan sonra birkaç gün içinde açıklanacağı belirlendi. Bu arada idama mahkûm edilen Levon Ekmekçiyan’ın cezasının temyiz edilmesi hakkı bulunduğu, temyiz süresinin 1 hafta olduğu öğrenildi. Avukatsız olarak yargılanan Ermeni teröristin bu nedenle temyiz için kendisinin yazılı başvurabileceği, bunun yeterli olduğu belirtildi.

Hakkında TCK’nun 450. Maddesi gereğince idam cezası istenen Levon Ekmekçiyan önceki gün gece geç saatlere kadar devam eden tek celselik duruşmada TCK’nın 125. Maddesinden ölüm cezasına çarptırıldı.

TCK’nun maddesi aynen şöyle: “Devlet topraklarının tamamını veya bir kısmını yabancı bir devletin himayesi altına koymaya veya devletin istiklalini tenkise veya

birliğini bozmaya veya devletin hâkimiyeti altında bulunan topraklardan bir kısmını devlet idaresinden ayırmaya matuf bir fiil işleyen kimse ölüm cezası ile cezalandırılır.” Öte yandan, ANKA’nın haberine göre, İstanbul’dan çağrılan Ermeni tercüman Dikran Kevorkyan’ın gidiş geliş ve Ankara’da konaklama giderlerinin mahkemece karşılanması kararını Kevorkyan kabul etmedi. Kevorkyan’ın bu öneriye verdiği yanıtta maddi durumunun iyi olduğunu belirttiği ve “İyi niyet jesti olarak” parayı kabul etmediği kaydedildi.”⁷⁵⁹

2.2.303. Katiller Bu Kez Bulgaristan’da Vurdu

Uluslararası Terörizm Doğu Bloku’na da Sıçradı

Burgaz İdari Ataşemiz Öldürüldü

Haber Merkezi - Ottawa Büyükelçiliği Askeri Ataşesi Hava Pilot Kurmay Albay Atilla Altıkat’ın öldürülmesinden 13 gün sonra, Burgaz Başkonsolosluğumuzda görevli İdari Ataşe Bora Süelkan’a 6 el ateş edildiği ve Süelkan’ın vücudunun çeşitli yerlerinde aldığı 3 kurşun yarası ile yaşamını olay yerinde yitirdiği bildirildi. Bulgar polisi olaydan sonra geniş bir operasyona girerken saldırganın kısa boylu, şişman ve yüzünün maskeli olduğunu belirledi. İlk belirlemeler ışığında 43 yaşındaki Bora Süelkan’a saldıran katillerin eşgali resimlendirildi.

Süelkan’ın şehit edilmesinden sonra saldırıyı uzun süre hiçbir örgüt üstlenmedi. Ancak Bulgar BTA Ajansı, saldırıdan sonra olay yerinde beyaz bir elbise parçası üzerinde tükenmez kalemle yazılmış “*Ermeni Soykırımına Karşı Adalet Komandoları adına öldürdük*” şeklinde notun bulunduğunu bildirdi. Akşam saatlerinde Amerikan UPI ve AP ajanslarının değişik ülkelerdeki bürolarına telefon eden kimliği meçhul kişiler, saldırıyı değişik yerlerde üstlenmiş farklı Ermeni terör örgütlerinin üstlendiğini iddia ettiler.

AP Ajansı’nın Atina bürosuna telefon eden bir kişi, saldırıyı, “*Ermeni Soykırımına Karşı Adalet Örgütü*” nün üstlendiğini bildirdi. Aynı ajansın bürosuna telefon eden ve ASALA üyesi olduğunu söyleyen bir kişi de , “*Türk diplomatlarına yapılan saldırılar sürecektir*” dedi.

⁷⁵⁹ Cumhuriyet, 9 Eylül 1982.

Bulgar BTA Ajansı saldırının 14.30 dolaylarında Bora Süelkan'ın alışverişten evine döndüğü sırada gerçekleştirildiğini bildirirken, yapılan araştırmada Walter Marka 7,65 çapında bir tabanca ile 4 şarjör ve bir çift eldiven bulunduğunu kaydetti. Bu arada Sofya Büyükelçisi Yıldırım Keskin ile Elçilik Müsteşarı Erdal Tümer, olayı haber aldıktan hemen sonra Bulgaristan Dışişleri Bakanlığı'nda Protokol Genel Müdürü ile görüşen Büyükelçi ve Müsteşar Türkiye'nin sanığın yakalanması ve cezalandırılması konusundaki isteklerini iletiler. Bulgar Emniyeti ve Dışişleri Bakanlığı'nın Sofya Büyükelçisi Yıldırım Keskin'e olayın hemen ardından gerekli soruşturma ve arama çalışmalarının başlatıldığını, yapılan ilk saptamalarda, Süelkan'a saldırının gerçekleştirildiği evinin girişinde altı adet boş kovan bulunduğunu bildirdiler.

Bulgaristan'ın Ankara Büyükelçisi Vladimir Grantcharov dün saat 16.30 sıralarında Dışişleri Bakanlığı'na çağrıldı. Olay hakkında kendisinden bilgi istendi.

Burgaz İdari Ataşemiz Bora Süelkan'ın öldürülmesi olayını henüz üstlenen bir örgüt olmadığı bildirildi. Bulgar makamları, saldırıyı düzenleyenlerin eşgali konusunda bilgi toplamaya çalışıldığını bildirdiler.⁷⁶⁰

2.2.304. Ekmekçiyan Hakkındaki Gerekçeli Karara Önümüzdeki Hafta Tamamlanacak

Ankara, (Cumhuriyet bürosu)- Ermeni terörist Leon Ekmekçiyan'ın ölüm cezasına çarptırılmasına ilişkin gerekçeli kararın hazırlanması işlemine devam edildiği öğrenildi. Edinilen bilgiye göre, Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı 3 Numaralı Askeri Mahkemesince ölüm cezasına çarptırılan Ekmekçiyan'a ilişkin gerekçeli kararın önümüzdeki haftanın ilk günlerinde tamamlanması bekleniyor. Gerekçeli kararın tamamlanmasından sonra Ekmekçiyan'a ilişkin karar Askeri Yargıtay'a gönderilecek.

Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı 3 Numaralı Askeri Mahkemesi'nin kıdemli hâkimi Hava Hâkim Yarbay Ali Hüner, bu konuda şunları söyledi: *"Yasa 15 yıldan fazla hapis cezasına çarptırılan sanıkların dosyalarının Yargıtay'a gönderilmesini" öngörmektedir. Bu nedenle, Ekmekçiyan re'sen başvuruda bulunmasa bile, dosya Askeri Yargıtay'a gönderilecektir. Dosya geniş gerekçeli kararın yazım işleminden sonra Askeri*

⁷⁶⁰ Cumhuriyet, 10 Eylül 1982.

*Yargıtay'a sevk edilecektir. Askeri Yargıtay'ın kararı onaylaması halinde karar, Ölüm Cezası Resmi Gazete'de yayımlandıktan sonra karar infaz edilecek. Askeri Yargıtay'ın kararı bozması halinde ise Ekmekçiyan Askeri Mahkeme'de yeniden yargılanacak. Mahkemenin kararında ısrar etmesi halinde Askeri Yargıtay Daireler Kurulu'nun vereceği karar kesin olacak.*⁷⁶¹

2.2.305. Burgaz'da Giriş Çıkış Kontrol Altına Alındı

Bulgarlar da Bulamıyor

Haber Merkezi - Silahlı bir saldırı sonucunda evinin önünde şehit edilen Burgaz Başkonsolosluğu İdari Ataşesi Bora Süelkan'ın katilini arama çalışmaları genişletilirken, Bulgar Polisi Burgaz'a giriş ve çıkışları kontrol altına aldı. Bu arada Sofya'dan önceki gün gönderilen özel güvenlik timi de çalışmalarını genişleterek sürdürüyor.

İdari Ataşemiz Bora Süelkan'ın cenazesinin yurda ne zaman getirileceği konusu henüz kesinlik kazanmadı. Bulgar Hükümeti ile Süelkan'ın cenazesinin getirilmesi konusundaki protokol görüşmeleri sürdürülürken, Bulgar Hükümeti, Ermeni teröristin yakalanması için tüm önlemlerin alınacağını bildirdi. Bulgar Hükümeti tarafından Türkiye'ye verilen bilgide, Süelkan'a daha önce hiçbir tehditte bulunulmadığının kaydedildiği de edinilen bilgiler arasında. Bulgar Hükümeti ayrıca Bulgaristan'da görev yapan tüm Türk diplomatlarının koruma önlemlerini artırdı.

Türk Hükümeti'nin ise Bora Süelkan'a yapılan saldırı ile ilgili resmi açıklamayı olayın tam olarak açıklığa kavuşmasından sonra yapacağı belirtildi. Bora Süelkan'ın öldürülmesinden sonra olay yerinde bulunan bir kâğıtta, saldırının, adı ilk kez duyulan, *“Ermeni Soykırımına Karşı Adalet Savaş Birliği Örgütü”* nün üstlendiği belirtilmişti. Ancak Amerikan UPI, AP ve Fransız AFP ajanslarının çeşitli ülkelerdeki temsilciliklerine telefon eden kimliği meçhul kişiler, olayın değişik Ermeni örgütlerince gerçekleştirildiğini iddia etmişlerdi.

Bu arada saldırıdan uzun bir süre sonra, önceki gece AP Ajansı'nın Atina bürosuna telefon eden bir kişi, saldırıyı *“Ermeni Soykırımına Karşı Adalet Örgütü”* nün gerçekleştirdiğini iddia etmişti. Aynı saatlerde, aynı ajansın Beyrut bürosuna telefon eden

⁷⁶¹ Cumhuriyet, 10 Eylül 1982.

bir kişi de ASALA üyesi olduğunu kaydettikten sonra, “*Türk diplomatlarına yapılan saldırılar sürecektir*” demişti!

AP Ajansı’nın Sofya mahreçli bir haberine göre de Ajansın Atina bürosuna telefon eden bir başka kişi, “*General Kenan Evren çok dikkatli olmalı*” dedi. Telefonda İngilizce konuşan kişi, Esenboğa katliamının sanığı Levon Ekmekçiyan’a işkence yapıldığı iddiasında bulundu.

Devlet Başkanı Orgeneral Kenan Evren’in bu ayın sonlarında Yugoslavya’ya resmi bir ziyaret yapılması planlanmıştı. Türkiye’nin Yugoslavya Büyükelçisi Galip Balkar önceki gün geç saatlerde Yugoslavya Ulusal Enformasyon Sekreteri Mitko Calovski ile bir görüşme yaptı. Görüşmede Evrenin Yugoslavya ziyaretine ilişkin programın gözden geçirildiği bildirildi. Büyükelçi Balkar görüşmeden sonra yaptığı açıklamada, “*General Evren’in Yugoslavya ziyaretinin iptal edileceğini sanmıyorum. Böyle bir tehdide boyun eğmek, bir devletin yapabileceği iş değildir*” dedi.⁷⁶²

Türkmen’in Açıklaması

Ankara Büromuzun bildirdiğine göre, Dışışleri Bakanı İlter Türkmen, Burgaz İdari Ateşesi Bora Süelkan’ın Ermeni teröristlerce şehit edilmesi ile ilgili olarak yaptığı açıklamada “*bu menfur cinayetler konusunda hükümetimizin düşünce ve hisleri daha önce bütün milletimizi kedere boğan vesilelerle ifade edilmiştir*” dedi.

Devlet Başkanı Orgeneral Kenan Evren Başbakan Bülent Ulusu ve Dışışleri Bakanı İlter Türkmen ise şehit ataşemizin eşi Ülkü Süelkan’a birer başsağlığı mesajı göndererek üzüntülerini belirttiler.

Dışışleri Bakanı İlter Türkmen’in açıklaması şöyle: *Dün işlenen cinayetle Burgaz Başkonsolosluğumuz İdari Ataşesi Bora Süelkan da şehit oldu. Ermeni örgütleride bu cinayeti de üstlenmekte gecikmemişlerdir. Bu menfur cinayetler karşısındaki, hükümetimizin düşünce ve hisleri daha önce bütün milletimizi kedere boğan vesilelerle ifade edilmiştir. Süelkan’ın katilinin yakalayarak layık olduğu cezaya çarptırılması şu anda Bulgar makamlarının sorumluluğunda olan bir husustur.*

Bulgar Hükümeti nezdinde icap eden teşebbüsler yapılmıştır. Komşumuz ülke hükümetinin gerekeni yapmasını bekliyoruz. Şehidimize Allah’tan rahmet,

⁷⁶² Cumhuriyet, 11 Eylül 1982.

ailesi ve yakınlarına sabır ve metanet diliyoruz. Öte yandan Dışışleri Bakanı Türkmen Sofya Büyükelçimiz Yıldırım Keskin'e ayrı bir taziye gönderdi."

ABD Dışışleri Bakanı George Schultz, Türkiye'nin Burgaz Başkonsolosluğu İdari Ateşesi Bora Süelkan'ın Ermeni teröristlerin saldırısı sonunda şehit olması üzerine bir demeç verdi vetüm hükümetleri bu olayı kınamaya terörizm karşısında ortak sorumluluğumuzu teyit etmeye devam ederiz.⁷⁶³

2.2.306. Londra'da Yakalanan 2 Ermeni Bugün Yargıç Önünde

Hedef Ortaya Çıktı: Londara Büyükelçimiz

Londra - İngiliz polisince yakalanan iki Ermeni teröristin doğrudan Türkiye'nin Londra Büyükelçisi Rahmi Gümrükçüoğlu'nu öldürmek üzere plan yaptıkları belirtiliyor.

Bugün Marlybone Magistrate Court'da yargıç önüne çıkartılacak olan iki Ermeni'nin kimlikleri hala gizli tutuluyor. Ancak, elde edilen bilgilerden birinin adının "Bedros" olduğu, İngiltere'de girişecekleri suikast eylemleri için gerekli silah, cephaneden başka "Cinayet planı" için de İngiltere'deki Ermeni guruplarından yardım ve destek gördüğü anlaşıyor. İngiliz polisince uzun süredir izlenen ve İngiltere'deki temasları ve bağlantıları konusunda bilgi toplayan Ermeni teröristler eyleme geçecekleri sırada plan ve cephaneleri ile birlikte yakalanmışları. Bu konuda polis bilgi vermekten çok sıkı olarak kaçındığı gibi Türk Büyükelçiliği'ndeki görevlilere bile olay konusunda bir açıklama yapmıyor.

Büyükelçi Gümrükçüoğlu, yıllık izinden yeni dönmüş, geçtiğimiz hafta görevine başlamıştı.

İngiltere THY bürosuna konan patlayıcı maddeler dışında şimdiye dek Ermeni teröristlerin Türk diplomatlarına saldırmadıkları ülkelerden biri. Londra Büyükelçiliğimiz, Başkonsolosluğumuzla birlikte en geniş Dışışleri ve öteki bakanlık görevlilerinin bulunduğu yurt dışı temsilciliklerimiz arasında bulunuyor. Büyükelçi dışında 4 müsteşarın, Kara, Hava ve Deniz Kuvvetlerine bağlı Silahlı Kuvvetler ataşelerinin ticaret, turizm, maliye ve basın müşavirlerinin ve bunlara bağlı ataşelerle

⁷⁶³ Cumhuriyet, 11 Eylül 1982.

idari ve mahalli memurlarla birlikte Başkonsolosluk görevlileri de dâhil olunca 100'e yakın kişi çalışıyor.

Londra'nın çok geniş bir kent olması ve Büyükelçi görevlilerinin dağınık ve değişik semtlerde oturmaları etkili biçimde korunmalarını olanaksız kılıyor. Ermeni teröristlerin Kıbrıs Rum Kesimi'nde üstlendikleri konusunda bir haber yayınlayan dünkü "Sunday Telegraph" Gazetesi Kıbrıs'ta Rumların Ermeni teröristlere ve Türkiye'den kaçan anarşistlere yataklık yapmasının Kıbrıs konusunda yeni gerginliklere yol açma tehlikesi taşıdığını bildiriyor.

Ermeni terör örgütü ASALA'nın 50 üyesinin, Adanın güney kesiminde Türkiye'den kaçan teröristlerle birlikte üstlendiğini kaydeden gazete, Dışişleri Bakanı İlder Türkmen'in bu konuyla ilgili sözlerini aktarıyor.

Gazete, Lübnan'da kamplarda eğitilen 300 Ermeni teröristin bulunduğu yolunda kanıtların varlığına işaretle, İsrail saldırısından sonra Ermenilerin bu ülkeyi terk ederek, Kıbrıs Rum Kesimi'nde yeniden toparlanmaya başladıklarını ifade ediyor.⁷⁶⁴

2.2.307. İki Ermeni Terörist Londra'da Tutuklandı

Londra - Türkiye'nin Londra Büyükelçisi Rahmi Gümrükçüoğlu'nu öldürmek üzere hazırlık yaparken İngiliz polis örgütü Scotland Yard dedektifleri tarafından yakalanan iki Ermeni terörist dün Londra'daki ilk sorguları sonunda cezaevine gönderildiler. Londra'daki Marlybone Magistrate Court'ta dün sabahki duruşmada Zevan Bedros ve Griş Gregoriyan adlı Ermeni teröristlerin duruşmasına, akrabası olduğu söylenen bir kadın ve birerkekle gazeteciler dışında kimse alınmadı.

Duruşmada Scotland Yard 'ın Anti - Terör Birliği dedektiflerden Mr. Griffthsh, tanık olarak dinlendi ve bildiklerini sorgu yargıci önünde açıkladı. İki Ermeni sanığın, 9 Eylül günü Kuzey Londra'daki bir semtte Sovyet yapısı yarım otomatik iki tabanca, bir tabanca ve el bombaları ile yakalandıklarını ASALA adlı örgüt üyesi olduklarını itiraf ettiklerini anlatan dedektif Griffthsh, "Sanıkların, Londra'daki Türk Büyükelçiliği'nin en üst düzeydeki diplomatını öldürmek için plan yapma hazırlıkları içinde olduklarını" bildirdi.

⁷⁶⁴ Cumhuriyet, 13 Eylül 1982.

Dedektife göre, Ermeni terörist Zevan Bedros İngiltere'ye dışarıdan geldi. Gregoryan ise İngiltere'de ikamet ediyor. Bedros evli, annesi ve kardeşiyle birlikte yaşıyor. Mr. Griffthsh tanıklığı sırasında yine *“Türk Büyükelçiliği'ndeki en yüksek görevlilere karşı öldürme azmi ile plan hazırladıklarının kendilerince tespit edilmiş olduğunu vurguladı ve söyleyeceklerinin bu kadar olduğunu”* bildirdi.

Sanıklardan Gregoryan'ı bir İngiliz kadın avukat savundu. Kadın avukat, yargıçtan, dedektifin *“Plan kurmak”*, *“niyet etmek”* sözcüklerinin daha açık olarak belirtmesini istedi. Tanık dedektif ise, bu konuda sanık ifadesindeki *“niyet”* ve *“kasıt”* unsurunun kendilerince kesin olarak anlaşıldığını söyledi.

Mahkeme Yargıcı, Zevan Bedros'un İngiltere'de adresinin bulunmadığı için kendisinin mahkemeye bir tazminat ödemesi yolunda her hangi bir teklifi bulunmadığını ve kaçma olasılığının varlığına da dikkat çekerek sanığın tutuklanmasına karar verdi. Aynı biçimde Gregoryan için de tutuklama kararı veren Yargıç, duruşmayı 16 Eylül Perşembe gününe erteledi. Ancak duruşma bu kez Güney Londra'daki Lambekh Court'daki mahkemede yapılacaktır.

İngiliz Ceza Yasasına göre, otomatik tüfek ve patlayıcı madde bulundurmak, öldürmek üzere plan yapmak gibi suçlardan 30 yıla kadar hapis cezası verilebiliyor.⁷⁶⁵

ASALA'dan Talimat

Zevan Bedros'un ağustosun son haftasında İngiltere'ye giriş yaptığı anlaşıldı. Bedros polise verdiği ifadesinde, ASALA tarafından Türk sefaretinden birisi Büyükelçi olmak üzere iki kişiyi öldürmek üzere emir aldığını söylediği anlaşıldı. Bedros, emirleri vereni tanımadığını bildirdiği belirtiliyor.

Bedros İngiltere'ye gönderilirken kendisine yardımcı olmak üzere Gregoryan'ın adı verilmiş ve kendisiyle temas kurması istenmişti. Gregoryan, bir İngiliz ile evli, 6 yıldır bu ülkede yaşıyor. Son iki yıldır Gregoryan'ın İngiltere dışına çıkmadığı saptandı. Gregoryan'ın ASALA'nın siyasi kolu olduğu belirtilen Popüler Movement'in İngiltere sorumlusu. Gregoryan'ı Bern - Berk Solisitor Co adlı avukatlık bürosundan bir kadın

⁷⁶⁵ Cumhuriyet, 14 Eylül 1982.

avukat savunurken, Bedrosu da Ermeni asıllı bir avukatın savunacağı belirtiliyor. Ermeni avukatın davayı siyasal bir gösteri haline dönüştürmesi bekleniyor.⁷⁶⁶

2.2.308. Ekmekçiyan'ın Gerekçeli Kararı

ASALA'nın Amacı Güney Anadolu Topraklarını Almak

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Ermeni terörist Ekmekçiyan'ın ölüm cezasına çarptırılmasına gerekçeli karar hazırlandı ve dosya incelenmek üzere Askeri Yargıtay'a gönderdi. Ekmekçiyan, mahkemeye gönderdiği kısa bir dilekçe ile “canını bağışlanmasını istedi” ve mahkeme kararı temyiz isteminde bulundu.

Ermeni terörist Ekmekçiyan'ın duruşma öncesinde Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Savcılığı'nda verdiği ifadesinde, “bana söylediklerine göre olayda 9 kişi ölmüş. 70 kişi de yaralanmış, halktan ölenlere pişmanım ancak yaptığım eyleme pişman değilim” dediği belirtildi. Ekmekçiyan duruşmadaki ifadesinde olaydan ötürü pişman olduğunu söylemişti. Ekmekçiyan'ın Askeri savcılıktaki ifadesinin ilk bölümünde şunları söylediği anlaşıldı. “Ben Ermeniyim. ASALA örgütündeyim. Halen Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde bulunan Kars, Ardahan, Erzurum Erzincan, Muş, Van ve Türkçe adını hatırlamadığım Sasun adındaki illerin bulunduğu topraklar Ermeni topraklarıdır. Ve 1,5 milyon Ermeni'yi kesmişler. Benim mensubu olduğum ASALA terör örgütü yukarıda belirttiğim toprakları geri almak için kurulmuştur.”

Askeri Mahkeme'nin gerekçeli kararında ASALA'nın yapısı konusunda bazı bilgiler verildi. “ASALA” hakkında gerekçeli kararda şu görüşlere yer verildi:

“...Emniyet Genel Müdürlüğü güvenlik dairesinde illegal Ermeni terör örgütü ASALA hakkında verilen bilgi incelendiğinde örgütün asıl adının Ermenistan'ın Kuruluşu İçin Ermeni Gizli Ordusu (EKİEGO), ASALA olduğu, merkezinin Lübnan'ın Beyrut şehrinde bulunduğu, 20 Ocak 1975 tarihin de kurulduğu Marksist Leninist bir görüşe sahip bulunduğu bildirildi.

Ayrıca Sovyet yanlısı Hınçak Partisi ile ilişkisi bulunduğu yine ASALA örgütünün militanlarının Filistin Kuruluş Örgütleri ile işbirliği yaptıkları ve ASALA örgütü elemanlarının Habbaş Fedayim grubunda eğitildiklerini, uluslararası terör örgütleri Japon Kızıl ordusu, İtalyan Kızıl Tugayları, EOK -B, Kürdistan işçi partisi (PKK), İrlanda Cumhuriyetçi ve Marksist - Leninist Türk örgütleriyle işbirliği içerisinde bulunduğu, çeşitli yollarla dünya

⁷⁶⁶ Cumhuriyet, 14 Eylül 1982.

kamuoyuna duyurup, kendisini uluslararası devrim hareketinin ayrılmaz parçası olduğunu iddia ettiğini.

ASALA örgütüne bağlı olarak faaliyet gösteren yan kuruluşların, Gourgen Yanıkyan komandoları grubu, 28 Mayıs Örgütü, 3 Ekim Örgütü, Orly Grubu, 9 Haziran Grubu, Halkçı Devrimci Ermeni Harekâtı (MAPR) Örgütü, Ermeni Kutuluş Örgütü (ASALA) için Ermeni milli mukavvet adlı kuruluşların bulunduğunu,

Örgütün amacının 1915 yılında Türkiye’de meydana geldiğini iddia ettikleri sözde Ermeni soykırımını Türk devletinin yaptığını itiraf ettirmeyi sağlamak, Türkiye’yi bu soykırım nedeniyle tazminat ödemeye zorlamak ve Türkiye’nin işgal ettiğini iddia ettikleri Güneydoğu Anadolu yöremizdeki sözde yasal sahiplerine yani Ermenilere iadesini sağlamak ve bu maksatla,

A) -Bu topraklar üzerinde müstakil bir Ermeni devleti kurmak.

B) -Veya bu toprakları Sovyet Ermenistan’ına bağlı bir sosyalist Cumhuriyet haline getirmek olduğu ve bu amaç doğrultusunda ülkemize yönelik saldırı ve bombalı eylemlerde dünya kamuoyuna etkilemeye çalıştığı belirtilmiştir.”

Gerekçeli kararda daha sonra ASALA’nın bizzat üstlendiği ülkemize yönelik 34 eylem sıralandı.⁷⁶⁷

2.2.309. Rumlar Kıbrıs’ta Ermeni Tedhişçi Bulunduğunu Yalanlıyor

Lefkoşa,(a.a) - Kıbrıs Rum Yönetimi İçişleri ve Savunma Bakanı Hristopulos Benjamin, Güney Kıbrıs’ta Ermeni Tedhişçi Eğitim Merkezleri bulunduğu yolundaki haberleri yalandı. Benjamin bu haberlerin kasıtlı olarak çıkarıldığını ve bunların bir tehdit oluşturulduğunu öne sürdü.

Bu arada, Rum yönetimi, BM Güvenlik konseyinin daimi üyesi ülkelerin Kıbrıs’taki temsilcilikleri ile görüşerek, kendilerine, Güney Kıbrıs’ta Ermeni teröristlerin yerleşmekte olduklarının haberinin yalan olduğu yolunda bilgi verdi. Rum Dışişleri Bakanı Nikos Bolandis, ayrıca Rum yönetiminin dış ülkelerdeki temsilcilerine ve BM’deki temsilcisine de talimat vererek, bulundukları ülkelerde, yetkililere bilgi vermelerini istedi.

Güney Kıbrıs’da ise, KTFD yöneticileri tarafından dikkat çekilen BM Barış Gücü Komutanı, Rum yönetimine başvurarak konuyla ilgili olarak bazı yerleri ziyaret etmek istedi.⁷⁶⁸

⁷⁶⁷ Cumhuriyet, 14 Eylül 1982.

⁷⁶⁸ Cumhuriyet, 14 Eylül 1982.

2.2.310. Ermeniler 2 Teröristi Alkışladı

Londra - Ahmet Tan yazıyor; Bedros 23 yaşında ufak tefek, zayıfça avurtları çökük, sert bakışlı, esmer, bıyıklı ve kısa saçlı. Üzerinde beyaz gömlek ve kahverengi bir pantolon vardı. Gregoryan, 25 yaşında, orta boylu, esmer, düz siyah saçlı, daha yumuşak yüzlü idi. Takım elbise giymişti. İkincisi de heyecansız ve sakindiler. 10 dakika süren duruşma sırasında, aralarında birkaç kez fısıldaşılar. Duruşma salonunda yargı görevlileri dışında üç kişi vardı. Gregoryan'ın akrabası olduğunu söyleyen orta yaşlı iki kadınla yeğen olduğunu belirten esmer, uzun boylu bir genç vardı. Basın bölümünde ise üç İngiliz gazeteci ile Türk gazetecilerin Londra muhabirleri vardı.

İki sanığın yanında ve arkalarında sivil giyimli üç görevli nöbet tutuyordu. İngiliz kadın avukat, yalnızca Gregoryan'ın vekilliğini üstlenmişti. Ancak perşembe günkü duruşmaya Bedros'un da vekilliğini alması ve başka avukatların da duruşmaya katılması bekleniyor. Duruşmanın yapıldığı mahkeme binasının çevresi 10'ar adım sırayla polisler sarmıştı. İki katlı küçük tarihi bir eski yapı olan mahkeme binasında, İki duruşma salonu bulunuyor. Duruşmaları 1 numaralı salonda yapılan sanık Ermenileri, izlemeye gelenlerin sayısı çok kalabalıktı. İkinci salonun koridorlarına da taşmıştı izlemeye gelenler.

Mahkemeyi izlemeye gelen 6 Türk gazeteci ve Türk sefaretinden bir yetkili koridora girince hayretten donakalmışlardı. Ortalıkta İngiliz ya da İngilize benzer birkaç kişi dışında kimse yoktu. Kalabalık öylesine tanıdık ve öylesine kaş göz bakımından bir örnekti ki, burasının Sultanahmet'teki Adliye'de 2. Ağır Cezanın koridoru sanılabilirdi.

Türk gazetecileri aralarında Türkçe konuşmaya başlayınca çevrelerinde gruplaşan kalabalığın kaşlarının çatıldığı ve bakışlarının keskinleştiği izlendi. Salon, maç dönüşü bir belediye otobüsünün içi gibiydi. Ermenice konuşanların uğultusu yükselip alçalıyordu. Ermeni olduğuna 10 derece miyop birisinin yemin billâh edeceği bir hanım, "Cumhuriyet" muhabirine döndü. Samatya şivesi ile "Türksünüzdür" diye sordu. Evet, yanıtı alınca, herhalde Türk diplomatlarının tümünü tanıdığından ya da diplomata benzetemediğinden "Herhalde gazetecisiniz" diye ekledi. "Cumhuriyeti" duyunca ise "Ben de gazeteciyim" dedi.

Adı Anik imiş. Şimdi batmış olan bir Arap dergisinin Londra muhabiriymiş. Ama şu sıralar "serbest" uğraşıyormuş

Duruşmayı izlemeye bunca Ermeni'nin gelmesine olan hayretimizi gazeteci içgüdüleriyle çabucak keşfetmiş olmalı ki, şöyle konuştu: *“Sanıklar Ermeni. Burada Londra’da yaşayan Ermeniler, elbette kendi ırkdaşlarından birinin yargılanmasına ilgi gösterirler. Bu demek değildir ki, buradaki dinleyiciler sanıkları destekliyor.”*

Öyle ya içeri düşen bir Türk olsa Londra’daki Türk topluluğu da konuyla ilgilenirdi. Bundan şaşılacak bir şey yoktu. Meslektaşımızın açıklaması sevindirdi bizi.

Duruşma başladı, görevliler salona akraba ve basın mensupları dışında kimsenin alınmayacağını bildirdiler. Daha sonra duruşma bitti, salondaki kalabalığın bu kez de dışarıda beklediği görüldü. Sayıları azalmıştı. Mahkemenin arkasındaki garajdan biraz sonra iki sanık çıkacaktı. Kepenk kalkıp zırhlı cezaevi arabası görününce kalabalıktan büyük bir alkış ve tezahürat koptu.

Bedros ile Gregoryan’ın başlarının bölgesi zırhlı aracın dar penceresinin arkasında beli belirsizdi. Ama kendilerinin dışarıdaki yüreklendirici haykırışları duydukları kuşkusuzdu. Bağıranlar arasında, *“Meslektaşımız Anik”* hanım yoktu.⁷⁶⁹

2.2.311. İngiltere’nin 2 Ermeni’yi Yakalaması Diğer Ülkelere Örnek Olmalı

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Türkiye, Londra’da iki Ermeni teröristin yakalanması nedeniyle İngiliz güvenlik makamlarını kutladı. Dışişleri Bakanlığı’ndan yapılan açıklamada, İngiliz resmi açıklamalarının bu ciddi ve sorumlu tutumunun memnuniyet ve takdirle karşılandığı belirtilirken, *“Türk Hükümeti bu tutumu münhasıran iki ülke arasındaki dostluk ve işbirliği çerçevesinde mütalaa etmemektedir. Tutumun bunun yanında özellikle önem arz eden tarafı, İngiliz Hükümeti’nin, insanlığın başına bela olan uluslararası terörizmin, ancak kolektif bir çaba ve işbirliği ile önlenebileceği inancını aksettirmekte olmasıdır. Diğer taraftan, Türkiye, İngiliz makamlarının gösterdikleri bu sorumlu davranışın diğer ülkelere de bir misal teşkil edeceğini ümit etmektedir.”* denildi.⁷⁷⁰

⁷⁶⁹ Cumhuriyet, 14 Eylül 1982.

⁷⁷⁰ Cumhuriyet, 14 Eylül 1982.

2.2.312. Jivkov Evren'e Başsağlığı Mesajı Gönderdi

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Bulgaristan'ın Burgaz kentinde geçen perşembe günü bir Ermeni terörist tarafından şehit edilen İdari Ataşe Bora Süelkan için bugün Başbakanlık önünde devlet töreni düzenlenecek. Bora Süelkan'ın cenazesi dün Balkan Havayolları'na ait özel bir uçakla Esenboğa Havaalanı'na getirildi. Süelkan'ın eşi ve çocukları, Bulgaristan Dışişleri Bakanlığı 3. Daire Başkanı Büyükelçi Svogan Vener ve Türkiye'nin Sofya Büyükelçiliği Müsteşarı Erdal Tümer ve mahalli kâtip Ali Eren de Süelkan'ın cenazesiyle birlikte Ankara'ya geldiler. Karşılama, Dışişleri Bakanlığı mensuplarıyla Süelkan'ın akrabaları ve yakınları da bulundular.

Şehit Ataşemiz için bugün saat 11.30'da Başbakanlık önünde devlet töreni yapılacak. Cenaze daha sonra Maltepe Camii'nde kılınacak cenaze namazından sonra Cebeci Asri Mezarlığı'nda toprağa verilecek.

Bulgaristan Devlet Başkanı Tudov Jivkov, Burgaz İdari Ataşesi Bora Süelkan'ın Ermeni teröristlerce öldürülmesi nedeniyle Devlet Başkanı Kenan Evren'e bir mesaj gönderdi.

Ankara Büyükelçisi M.V. Grantcharov tarafından Dışişleri Bakanlığı'na iletilti. Sofya radyosu, Jivkov'un Evren'e gönderdiği mesajda, Süelkan'ın öldürülmesinden dolayı duyduğu üzüntüyü dile getirerek, katillerin yakalanması için gerekenin yapılacağını belirttiği açıklandı.⁷⁷¹

2.2.313. Ermeni Teröristin Diğer Eylemleri Araştırılıyor

Londra- Ahmet Tan bildiriyor; Türk sefaretine karşı bir suikast girişimiyle yakalanıp tutuklanan iki Ermeni teröristin daha önce Avrupa'nın öteki ülkelerinde Türk diplomatlarına karşı yönelen eylemlere katılıp katılmadıkları İngiliz polisince araştırılıyor. Bu konuda İnterpol'le ilişkiye geçen Scotland Yard Bedros ve Gregoryan'ın kimlikleri ve kişisel özelliklerini taşıyan bilgileri ilgili ülkelere aktardı. Bu konuda arananlar ya da şüpheliler listesinde olup olmadıkları incelenmeye balandı.

Londra'da yaşayan ve Londra banliyösü Aston'da manav dükkânı işleten İran doğumlu ve İran uyruklu olduğu saptanan Griş Gregoryan'ın daha önce THY Londra

⁷⁷¹ Cumhuriyet, 14 Eylül 1982.

bürosuna ve Türk Turizm Ofisi'ne atılan bombalarla bir ilişkisi olup olmadığı da inceleniyor.

Polisin yaptığı saptamalara göre, Bedros'un Suriye doğumlu olduğu ve Beyrut pasaportu taşıdığı anlaşıldı. Bedros'un İngiltere'de girişeceği suikast planında Gregoryan dışında başka yardımcıları da olduğu üzerinde duran Scotland Yard, incelemelerini bu yönden de derinleştirmekte ve mahkemeye yeni bulgular bulma üzerinde çalışmakta. Ermeni teröristin, eylemlerini 31 Ağustos ile 10 Eylül arası için planladıkları da elde edilen bilgiler arasında. Geçtiğimiz ay Esenboğa Havaalanı'nı basanlardan idam cezasına çarptırılan Ekmekçiyan'ın yakalandığı sırada söylediği, *"Bu eylemleri Avrupa'nın öteki ülkelerinde de düzenleyecekleri"* yolundaki sözleri üzerinde de duran polis yetkililerinin İngiltere'deki suikast hazırlığının bu eylemlerin bir parçası olup olmadığı noktası üzerinde de durduğu ifade ediliyor.

Öte yandan yapılan saptamalara göre 24 Nisan *"Ermeni Günü"* Türk Büyükelçiliği karşısında açlık grevi yapan Ermenilerden 8'inin, iki Ermeni teröristin önceki günkü duruşmalarına izleyici olarak katılmak isteyenler arasında olduklarının saptanıldığı öne sürüldü.

Beyrut uyruklu Zevan Bedros'un Lübnan'da nalburluk yaptığı kaydediliyor. Berdos'un Londra'ya geldiğinde Paddington semtinde 1. Sınıf otellerden olan Lncester Hotel'e yerleştiği saptandı. Geceliği 25 bin Sterlin (7.500 TL) olan otelin faturasını nasıl ödediği, telefon görüşmesi yaptığı kimseler ve kendisine ziyaretçi gelip gelmediği konusunda otel personeli sorguya çekiliyor.

İki Ermeni teröristin yargılanması olayını aktaran dünkü İngiliz basınının geniş yer ayırmadığı görüldü. Genellikle birer sütunluk haberler ya da kısa haberler sütununda birer paragraflık özetler biçiminde olayı veren gazeteler, teröristlerin Türk diplomatlarına suikast hazırlığı içinde iken polis tarafından ele geçirildiklerini belirttiler. Ermeni teröristler Bedros ve Gregoryan'ın yargılanmasına bugün Güney Londara'daki Magristaht Couurt'da devam edilecek, Ermeni teröristleri bir İngiliz kadın avukat dışında Ermeni asıllı bir başka avukatın da savunacağı bildiriliyor.

Bu arada Türkiye'nin Londra Büyükelçi Rahmi Gümrükçüoğlu'na, çok sayıda “geçmiş olsun” telgraf ve telefonu geldi.⁷⁷²

2.2.314. Türkmen: Bu Mücadeleyi Kazanacağız

Ankara, (Cumhuriyet Arşivi) - Geçen perşembe günü şehit edilen Bulgaristan'ın Burgaz Başkonsolosluğu İdari Ataşemiz Bora Süelkan'ın cenazesi dün devlet töreniyle kaldırıldı. Cenaze töreninde bir konuşma yapan Dışişleri Bakanı İlder Türkmen, *“Yüzyıllarca her türlü tecrübeyi geçirmiş bir millet olarak, metanetimiz, soğukkanlılığımızı korumak zorundayız. Bu amansız mücadeleyi azim ve kararlılıkla, fakat aynı serinkanlılık basiretle hareket ederek kazanacağız”* dedi.

Başbakanlık önünde yapılan devlet törenine, MGK üyeleri, Orgeneral Nurettin Ersin, Orgeneral Tahsin Şahinkaya, Oramiral Nejdett Tümer, Orgeneral Sedat Celasun, DM Başkanı Sadi Irmak, Başbakan Bülent Ulusu, yüksek yargı organları temsilcileri, Bakanlar Kurulu üyeleri, yüksek rütbeli subaylar, üniversite temsilcileri, Ankara'daki yabancı misyon temsilcileri, Dışişleri Bakanlığı mensupları, Süelkan'ın yakınları ve kalabalık bir halk topluluğu katıldı.

Tören alanında, şehit Süelkan'ın eşi, kızları ile annesinin ağladığı göze çarptı. Süelkan'ın babası ise, sürekli fotoğraflar çeken gazetecilere *“bizim içimiz yanıyor. Size iş lazım”* diyerek fotoğraf çekilmemesini istedi. Tören süresince iki kızının ellerine sıkı sıkı yapışarak ağladığı görülen şehit Bora Süelkan'ın eşini yakınları teskin etmeye çalıştı. Saygı duruşundan sonra bir konuşma yapan Dışişleri Bakanı İlder Türkmen, daha on gün önce Şehit Albay Altıkay'ın, sonra bu kez de Bora Süelkan'ın kayından derin acı duyduğumuzu belirttiği konuşmasında, *“Yine yeis ve infial içindeyiz. Lanet ve nefretimizi haykırıyoruz”* dedi. Cenazeyi getiren Bulgar makamlarına teşekkür eden Türkmen, *“Bu iğrenç eylemlere son verilmesi için ne gerekiyorsa süratle yapılmasını istediğimizi ve bunun elbette gerçekleşeceğini”* söyledi.

Londra'da iki Ermeni'nin ele geçirilmesiyle İngiltere'nin diğer ülkelere örnek olmasını dileyen Türkmen, *“Ekmekçiyan'ın itirafları bütün teröristlerin kulaklarına küpe olmalıdır”* dedi. Daha sonra şehit Bora Süelkan'ın diplomasi arkadaşı Ünal Kayseri

⁷⁷² Cumhuriyet, 15 Eylül 1982.

konuştı ve “*Boralar öldürülmekle tükenmez. Burgaz’da Los Angeles’de, Paris’te görev yapacak daha 45 milyon Bora var*” dedi.

Konuşmalardan sonra Devlet Başkanı Kenan Evren adına MGK üyesi Orgeneral Nurettin Ersin, Süelkan’ın ailesine başsağlığı diledi. Süelkan’ın emekli yargıç olan babası da verdiği yanıtta, “*Bu memleket daha birçok Boralar şehit verir ama bir karış toprak veremez*” dedi. Süelkan’ın naaşı daha sonra Maltepe Camiine götürüldü. Burada kılınan öğle namazından sonra Cebeci’deki Asri Mezarlıkta toprağa verildi.⁷⁷³

2.2.315. İki Ermeni Teröristin Duruşmasına Bugün Devam Edilecek

Londra - Ahmet Tan bildiriyor; Türkiye’nin Londra Büyükelçisini ve ya üst derecede bir elçilik mensubunu öldürmek üzere hazırlıklar yaparken plan ve el bombalarıyla birlikte Stocland Yard tarafından yakalanan iki Ermeni teröristin duruşmalarına bugün devam edilecek.

Güney Londra’da Lamberch Mahkemesi’nde yapılacak olan duruşmada Zaven Bedros ve Grish Gregoriyan adlı sanıkları İngiliz Bern Berk avukatlık bürosundan bayan avukat Aret Penrece’in yanı sıra Ermeni asıllı bir avukatın da savunması bekleniyor. Avukatların “*Cinayet teşebbüsü ve suikast planı*” iddialarına itiraz edecekleri ve sanıkların yalnızca silah bulundurmaktan cezalandırılmaları için çaba harcayacakları anlaşılıyor. Bu arada avukatların mahkemeye teminat yatırarak duruşmaların tutuksuz yapılması isteğine bulunacakları belirtiliyor. Ancak İngiltere’de iş sahibi olan ve bir İngiliz’le evli bulunan Gregoriyan için bu olasılığın az da olsa var olmasına karşın, mahkemenin Bedros için bu yolda karar vermesine olanak bulunmadığı kaydediliyor.

Davayla ilgili ilk izlenimlere göre bütün ağırlığın sanıklardan Bedros’a kaydırılmak istendiği anlaşılıyor. Suriye doğumlu olan, Lübnan’da yaşayan ve nalburluk yaptığını bildiren Bedros’un İngiltere’ye ASALA yöneticilerinin verdiği “*Öldür emri*” üzerine geldiğini polise itiraf etmesi kendisini birinci derece fail yapmakta. Bu konuda Bedros’a yardım ve destek sağladığı bildirilen Gregoriyan’ın suçtan Bedros’un her şeyi üstlenmesiyle kurtulma olasılığı olduğu da ifade ediliyor. Güvenlik nedeniyle pazartesi

⁷⁷³ Cumhuriyet, 15 Eylül 1982.

günkü ilk duruşmada olduğu gibi mahkeme salonuna gazeteciler ve sanık akrabaları dışında kimsenin alınmayacağı belirtiliyor.

Türkiye'nin Londra Büyükelçisi Rahmi Gümrükçüoğlu, “Cumhuriyet” e son olayla ilgili duygularını anlatırken, “*Dışişleri Bakanlığımızın açıklamasında da belirttiği gibi İngiliz polisi bu konuda kutlanacak bir titizlik göstermiştir*” dedi.⁷⁷⁴

2.2.316. Ermeni Teröristlerin Duruşması 23 Eylülde Sürecek

Londra - Türkiye'nin Londra Büyükelçisi Rahmi Gümrükçüoğlu'nu öldürme hazırlığı içindeyken silahları ile bitkilikte yakalanan Ermeni teröristler Zaven Bedros ve Grish Gregoryan'ın yargılanmalarına dün Londra'nın Lambeth Mahkemesi'nde devam edildi. Duruşma, sanık avukatlarının dosyayı incelemek için süre istemeleri üzerine 23 Eylül 1982 Perşembe gününe erteledi ancak mahkeme sanıkların tutukluluk hallerinin devam etmesine karar verdi.

Adliyeye giden tüm yolların taşıt geçişine yasaklanıp kordon altına alındığı adliye binasının kapısında silahlı polislerin nöbet tuttuğu ve bir polis helikopterinin de havadan sürekli denetiminde bulunduğu dünkü yargılama 10 dakika sürdü. Duruşmaya bu kez İngiliz bayan avukatın yanı sıra Ermeni asıllı olduğu belirtilen ancak kimliği şimdilik saptanmayan bir başka avukat da katıldı.

Yargıç duruşmada, suçun niteliği nedeniyle teminat yatırılarak sanıkların tutuksuz yargılanmalarına olasılık bulunmadığını ayrıca bu konuda da savunan avukatların bir başka başvurusunun bulunmadığını bildirdi.⁷⁷⁵

Canlı Bölme

Canlı bir bölme ile ayrılan duruşma salonuna kimlikle ve üst baş kontrolünde sonra yalnızca 40 kişi alındı. Gazeteciler yine aynı bir canlı bölme içinde görev yaptılar.⁷⁷⁶

Avukatlar Konuşmadı

Duruşmadan sonra sanık avukatlarıyla görüşmek isteyen gazetecilere ise, avukatlar duruşma ve dosyası ile bilgi vermekten kaçındılar. Avukatlar bu konuda müvekkillerinin

⁷⁷⁴ Cumhuriyet, 16 Eylül 1982.

⁷⁷⁵ Cumhuriyet, 17 Eylül 1982.

⁷⁷⁶ Cumhuriyet, 17 Eylül 1982.

izni olmadan konuşmalarının söz konusu olmayacağını söylediler. İlk duruşmadaki gibi Ermeni dinleyicilerin adliyenin karşısında toplanarak cezaevi aracı içinde önlerinde geçecek sanıkları alkışlamalarına karşı bu kez polis önlem almıştı. Adliyenin çevresinde toplananları dağıttı. Ancak, küçük bir grup yolun caddeye açılan bölümünde birikerek önlerinden geçen sanıkları yine alkışladılar. Bedros ve Gregporyan iki parmakları ile zafer işareti yaptılar.

Duruşmayı izlemeye gelen Ermeni dinleyicilerin, adliyenin arka sokaklarında arabalarını park eden Türk gazetecilerinden bazılarının plakalarını kaydettikleri görüldü. Ancak Türk gazetecileri bu duruma her hangi bir tepki göstermediler.

21Eylül deki duruşma yine aynı mahkemede yapılacak. Bedros ve Gregoryan'ın tutuklu bulunduğu cezaevi ise polis tarafından yine çok sıkı bir şekilde gizli tutuldu.⁷⁷⁷

2.2.317. Ermeni Terörist Ekmekçiyan Hakkındaki Gerekçeli Karar

Hafifletici Sebep Uygulanmasına Lüzum Görülmedi

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Ölüm cezasına çarptırılan Ermeni terörist Levon Ekmekçiyan hakkındaki gerekçeli kararda, "ASALA" için "*karşımızda planlı, programlı ve kamuoyu oluşturmakta mahir ve başarılı bir örgütün bulunduğu vakıadır*" şeklinde bir değerlendirme yapıldı.

Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı 5 Numaralı Askeri Mahkemesince hazırlanan gerekçeli kararda, olayın ve kanıtların değerlendirilmesi yapılırken, ülkemizin coğrafi ve politik bakımdan kilit noktası sayılabilecek olaylı ve kritik bir bölgede bulunduğu belirtildi. Daha sonra şu değerlendirmelere yer verildi:

"Ülkemizin tabii zenginlikleri doğal kaynaklarının zenginliği yanında insan gücü, sanayi ve kültürel alandaki patlama noktasına gelen gelişmesi kişi olsun, devlet olsun birçoklarını rahatsız etmektedir. Bunun sonucu olarak ülke içinde ve dışında silahlı terör olaylarına ırkçılık ve komünizm propagandalarına varan her türlü yol denenmiş ve denenmektedir. ASALA örgütü de Marksist - Leninist felsefe doğrultusunda komünist bir düzen getirmeye yönelik olarak milliyetçi fikir kisvesi altında bölme ve parçalama politikası gütmekte ve bunun için her çareye başvurmaktadır. Çağımızın en etkili silahlarından biri de propagandadır. Televizyonlar, gazeteler ve diğer yayın organları ile kamuoyu oluşturup hedefe ulaşmanın ne kadar büyük bir önem taşıdığını bugün idraki olan, aklı başında herkes bilmektedir. Önemli

⁷⁷⁷ Cumhuriyet, 17 Eylül 1982.

olan aleyhimizde yapılan propaganda, elçilerimizin, ataşelerimizin öldürülme ve yaralanmaları ve ülkemizin barbar bir devlet olduğu imajının “ASALA” örgütü ve onun paralelinde onlalar tarafından dünya kamuoyunda ispatlama bağı hususu değil bu yönde sarf edilen gayretlerdir. Karşımızda planlı programlı ve silahça eğitim bakımından üstün düzeyde düşünce ve hareket kabiliyeti olan kişileri yetiştirebilen ve kamuoyu oluşturmakta mahir ve başarılı bir örgütün bulunduğu vakıadır. Daha açık bir deyimle demek istediğimiz hakiki bir tehlike kesinlikle mevcuttur. Bu nedenle diğer unsurları ile birlikte sanığın eyleminin TCK’nun 125. Maddesinde yazılı suçu oluşturduğundan heyetimizin hiç tereddüdü yoktur.

Daha sonra sanık Ekmekçiyan’ın ölen terörist ile birlikte “Milli birliği bozmaya ve devletin hâkimiyeti altında bulunan toraklardan bir kısmını devlet idaresinden ayırmaya matuf bir gaye” izledikleri şüphe götürmez biçimde açık olduğu belirtildi. Sanık Ekmekçiyan’ın pişmanlık duyduğunu belirtmesi konusunda gerekçeli kararda şu görüşler kaydedildi.”

“Her ne kadar sanık suçunu samimi bir biçimde ikrar ederek, pişmanlık duyduğunu müteaddit defalar belirtmiş ise de havaalanı gibi her türlü milletin kişilerin bulunabileceği umumi bir mahalde silah ve patlayıcı madde kullanarak ölen sanıkla birlikte planlı bir biçimde tasarladıkları olayı gerçekleştirmek amacı ile kadın çocuk gibi günahsız kişilerin hepsinin hayatlarını tehlikeye sokmuş olduğunu, içinde yabancı uyrukluların bulunduğu 9 insanın ölümüne ve 78 kişinin de yaralanarak büyük bir maddi hasarın yaratılmasına ve havalimanı gibi her türlü ulusa ait uçakların iniş kalkış yaptığı Esenboğa’da paniğe yol açan bu olayda hafifletici takdiri tahrif sebeplerin uygulanmasına lüzum görülmemiştir. Zira olayda 9 kişinin ölmesi sayı azlığı bakımında biri tesadüftür.”

Bu nedenlerle sanık Ekmekçiyan hakkında pişmanlık duyduğunu belirtmesinden dolayı Türk Ceza Yasasının 59. maddesinin uygulanarak, ölüm cezasının müebbet hapis cezasına dönüştürülmesinin kararlaştırıldığı dile getirildi.⁷⁷⁸

2.2.318. ABD Ermeni Terörist Çarkutyan’ın İfadesi İçin Fransa’ya Yeniden Başvurdu

Washington,(a.a.) - ABD Dışişleri Bakanlığı, Los Angeles’de iki bombalama eyleminin sanığı olarak aranan Ermeni terörist Vicken Çarkutyan’ın mahkeme kararına karşın Fransa tarafından iade edilmemesini düş kırıklığı ile karşıladığını belirterek iade istemini yeniledi.

Açıklamada, Fransa yargısının bağımsızlığına saygı gösterildiği, ancak mahkemenin Çarkutyan’ın iade edilmesinin önlemesinden hoşnutsuzluk duyduğu

⁷⁷⁸ Cumhuriyet, 17 Eylül 1982.

belirtili. Mayıs ayında Los Angeles’de iki yere bomba yerleştiren Çarkutyan 23 Mayıs’ta Paris’e gitmiş ve ABD’nin talebi sonucu 9 Haziran’da gözaltına alınmıştı. 18 Ağustos’ta da ABD’nin iade istemini inceleyen Fransız mahkemesi ise iki ülke arasında imzalanan 1909 tarihli suçluların talebi anlaşmasının Çarkutyan’ın eylemlerini kapsamadığına karar vermiş ve teröristi salıvermişti.

ABD açıklamasında ise, 8 Haziran, 18 Ağustos arasında olayın öneminin alt düzeyde Fransa yetkililerine aktarıldığı ve anlaşmanın Çarkutyan’a uygulanabileceği vurgulandı. Çarkutyan mahkemece salıverildikten sonra Kıbrıs Rum kesimine gitmiş ancak girişi teknik gerekçelerle engellenmiştir.⁷⁷⁹

2.2.319. Başsavcı Ekmekçiyan’ın Ölüm Cezasının Onanmasını İstedi

Ankara, (THA) - Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı 3 numaralı Askeri Mahkemesi tarafından hakkında ölüm cezası verilen Ermeni terörist Leon Ekmekçiyan’ın dosyasını inceleyen Askeri Yargıtay Başsavcısı cezasının onanmasını istedi. Re’sen incelemeye tabi tutulduğu gibi, Ekmekçiyan tarafından da “*Bozulması istemiyle*” Askeri Yargıtay’a gelen dosyanın, Başsavcılıkta yapılan incelemesinde, verilen kararın yerinde olduğu belirtildi. Önümüzdeki günlerde sevk edildiği dairede incelemesi tamamlanacak olan dava dosyası bu dairede yapılacak irdeleme sonucu kesin karara bağlanacak.⁷⁸⁰

2.2.320. Teröristler 4. Kez Yargıç Önüne Çıktı

İngilizler Ermenilerle İlgili Soruşturmayı Genişletiyor

Londra - Ahmet Tan bildiriyor; Türkiye’nin Londra Büyükelçisi görevlilerine suikast planlamak silah ve patlayıcı madde bulundurmak suçlarından yargılanan iki Ermeni terörist, dün Güney Londra’da dördüncü kez mahkemeye çıkarıldılar. İngiliz hukuk sistemine göre, iddia makamı durumundaki Scotland Yard’ın, sanıklar hakkındaki soruşturmanın derinletirildiği, bu nedenle suç dosyasının henüz tamamlanmadığı yolundaki açıklaması üzerine mahkeme sanıkların tutukluluk hallerinin devamına ve duruşmanın 30 Eylül 1982 Perşembe günün ertelenmesi karar verdi.

⁷⁷⁹ Cumhuriyet, 17 Eylül 1982.

⁷⁸⁰ Cumhuriyet, 23 Eylül 1982.

Mahkeme yargıcı bu karardan önce Bedros ve Gregoriyan'ın avukatlarına bir diyecekleri olup olmadığını sordu. Avukatlar bu konuda herhangi bir diyecekleri ve itirazları bulunmadığını belirttiler. 10 dakika süren duruşmada Suriye doğumlu Bedros ile İran uyruklu Gregoriyan'ın daha önceki duruşmalara göre çok neşeli ve güler yüzlü oldukları izlendi. Salona girdiklerinde dinleyici sıralarını dolduran 40 dolayındaki Ermeni kalabalığı ellerini kaldırarak selamladılar. Bu arada dinleyicilerden birkaçının sanıkları alkışlamak istedikleri, ancak buna mahkeme görevlilerinin derhal müdahale ettikleri izlendi. Biraz kilo aldığı fark edilen Bedros'un sakalları uzamıştı. Üzerinde bir kazaklabir kot pantolon vardı.

Londra'da yaşayan Gregoriyan ise lacivert takım elbiseleri ile öteki duruşmalardaki kadar şık idi. Dinleyiciler arasındaki 6 yıllık İngiliz eşiyle göz göze gelmek için arada bir başını geri çeviriyor, gülümsüyordu. Dünkü duruşmada, geçen duruşmadaki gibi güvenlik önlemleri çok sıkı idi. Mahkeme çevresindeki tüm sokaklar kordon altına alınmış, mahkemenin bulunduğu cadde de park edilen araçlar kaldırılmış, telefon kulübeleri mühürlenmişti. Mahkeme binasının çatısında ve çevredeki yapıların pencerelerine silahlı, dürbünlü görevliler yerleştirilmişti. Bu kez Ermeni dinleyicilerin sanıkları alkışlamalarını önlemek, gösteri yapmalarını engellemek üzere duruşma bittikten sonra dinleyiciler binada kapalı tutuldular. Mahkeme binasının dış kapıları 10 dakika kadar kitli tutuldu, daha sonra kapılar açıldığında sanıklar ceza evi zırhlı aracın içinde uzaklaştırılmışlardı.

İki Ermeni teröristin gelecek duruşmalarında görevli Sulh Ceza yargıcı suçun sabit görülmesine karar vermesi halinde dosyası bir üst mahkemeye gönderecek. Öne sürüldüğüne göre sanıklardan Bedros, yaşadığı Beyrut'tan suikastı gerçekleştirmek üzere Londra'ya gelirken bir başka ülke üzerinden gelmiş. Polis, bu ülkeyi ve bu ülkedeki bağlantıları üzerinde de soruşturmasını derinleştirilmektedir.⁷⁸¹

2.2.321. Türkmen: Ermeni Teröristler

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Dışişleri Bakanı İlter Türkmen Birleşmiş Milletler Genel Kurulunun 37. Dönem toplantısına katılmak üzere yarın New York'a hareket

⁷⁸¹ Cumhuriyet, 24 Eylül 1982.

ediyor. İlter Türkmen dün Dışışlerindeki brifinge katılarak gazetecilerin sorularını yanıtladı.⁷⁸²

Ermeni Teröristler

Brifingde Dışışleri Bakanı'na Ermeni teröristlerin Kıbrıs Rum Kesimi'nde üstlendiği iddiaları da soruldu. Türkmen Rum Yönetimi'nin kendi bölgesinde Ermeni teröristlerin faaliyetlerine izin verilmeyeceğini bildirdiğini söyledi. Türkmen, *"Yapılan araştırmalar bu konuda kati bilgi sağlamadı"* dedi.

Dışışleri Bakanı Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'nun istediği yanıtı Türkiye'nin verip veremeyeceği sorusunu *"İlgili belge inceleniyor, gerektiği zaman gereken karar alınır"* biçiminde yanıtladı. Türkmen Avrupa Konseyi Asamble'si'nin Türkiye'deki gelişmeleri incelemek üzere bir heyet göndermesinin mümkün olmadığını söyledi. *"Biz Asamble ile ilişkilerimizi askıya aldık"* dedi.⁷⁸³

2.2.322. Londra'da Mahkeme Ermeni Teröristlerin Duruşması 7 Ekime Ertelendi

Londra - Ahmet Tan bildiriyor; Londra Türkiye Büyükelçisi, Rahmi Gümrükçüoğlu'na suikast düzenlemeye çalışırken İngiliz polisince yakalanan Ermeni teröristler Zaven Bedos ile Giriş Gragoriyan'ın duruşması 7 Ekim gününe ertelendi. Scotland Yard, Bedros ve Gregoriyan ile ilgili dosyayı önümüzdeki hafta için de savcılığa teslim edilecek Bedros ile Gregoriyan hakkındaki davanın bundan sonraki seyrine savcılık dört hafta için de karar verecek.

Dünkü duruşmaya Bedros ile Gegoriyan yine çok sıkı güvenlik önlemleri altında getirildiler. Bedros'un saçlarının kısa kesilmiş olduğu görüldü. İki teröristin dünkü duruşması sonucunda dosyalarının Canaberwell Mahkemesi'ne havale edilmesinin ve duruşmasının 7 Ekim tarihine ertelenmesine karar verildi.⁷⁸⁴

⁷⁸² Cumhuriyet, 25 Eylül 1982.

⁷⁸³ Cumhuriyet, 25 Eylül 1982.

⁷⁸⁴ Cumhuriyet, 1 Ekim 1982.

2.2.323. Ekmekçiyan'ın Ailesi Gelemeyeceğini Bildirdi

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Esenboğa saldırısı nedeniyle ölüm cezasına çarptırılan Levon Ekmekçiyan'ın ailesi, kendisini görmek için Türkiye'ye gelemeyeceğini bildirdi. Ermeni terörist Levon Ekmekçiyan bundan bir süre önce Türk makamlarına başvurarak, ailesiyle görüşmek istediğini belirtmişti. Ekmekçiyan'ın bu isteği, Beyrut'ta bulunan ailesine iletilmiş ve Türkiye'ye gelebilmeleri için her türlü yardımın yapılabilceği ifade edilmişti. Ancak, Ekmekçiyan ailesi, Levon Ekmekçiyan'ı görmek için Türkiye'ye gelemeyeceklerini ilgili makamlara duyurdu.⁷⁸⁵

2.2.324. Ekmekçiyan'ın Dosyası

Esenboğa Havaalanı'ndaki katliam nedeniyle, ölüm cezasına çarptırılan Ermeni Terörist Levon Ekmekçiyan ile ilgili dosyanın çarşamba günü Askeri Yargıtay Birinci Dairesi'nde ele alınması bekleniyor. Komisyonun çalışmalarını tamamlayamaması halinde, dosya bir sonraki çarşamba ele alınacak.⁷⁸⁶

2.2.325. Bayülken NATO Seminerinde Konuştu: Ermeni Terörüne Cevap Vereceğiz

Haber Merkezi- Sisav'ın düzenlediği "1980'lerde Nato" konulu seminerin açılışında konuşan Savunma Bakanı Ümit Halük Bayülken, "*Türk Devleti'ni hedef alan Ermeni terörünün yürüttüğü savaşa Türkiye'nin cevap vermekte kararlı olduğunu*" söyledi. Dün İstanbul Tarabya Otelinde iki gün sürecek çalışmalarına başlayan seminerin açılışında bir konuşma yapan Bayülken, "*çeşitli kaynaklardan beslenen bu uluslararası terör örgütleri ya da Ermeni terörü Türk devletini ve bütünlüğünü ve güvenliğini hedef alan bir savaşa girdiğine göre, artık Türkiye de kendi koşulları, milli çıkarları ve stratejisi çerçevesinde, soğukkanlılığını ve akılcılığını kaybetmeden, bu savaşa cevap vermek zorunda bırakılmaktadır ve bu cevabı vermekte de kararlıdır*" dedi.

"Yıkıcı ve parçalayıcı özelliği ile terörizmin artık bir savaş niteliği aldığını" söyleyen Savunma Bakanı Bayülken, silah kaçakçılığı konusuna da değindi. Bayülken bu konuda şöyle konuştu: "Silah kaçakçılığı ve uluslararası terörizmin gelişmesine paralel olarak büyük boyutlara ulaşmıştır.

⁷⁸⁵ Cumhuriyet, 1 Ekim 1982.

⁷⁸⁶ Cumhuriyet, 3 Ekim 1982.

Teröristlerle beraber yakalanan silahların kaynakları araştırılınca, bunların bazı dost ve müttefik ülke menşeli çıkması ittifak dayanışmasına ters düştüğü yolunda bir izlenime sebebiyet vermektedir.”

“Lübnan’ın tedhişçiler için bir barınak olmaktan kurtarılmasını” isteyen Savunma Bakanı, “toprak bütünlüğünün ve bağımsızlığının sağlanması ve içişlerine karışılmaktan vazgeçilmesi gerektiğini” de sözlerine ekledi.⁷⁸⁷

2.2.326. Türkmen: Ermeni Terörizmi

(Cumhuriyet) - Dışişleri Bakanı İltar Türkmen, BM Genel Kurulu’nda dün yaptığı konuşmada Ermeni terörizmi konusuna değindi. Uluslararası tedhiş hareketlerinin önlenmesi ve ortadan kaldırılması için bu yıl daha etkili tedbirlere yer verilmesi gerektiğini anlatan Türkmen, Ermeni tedhişçilerin yirmiden fazla Türk diplomat ve görevlisini hunharca katlettiğini belirterek Ermeni terörizmi konusunda şunları söyledi: “Bazı ülkelerin tedhişçilere barınma imkânı ve destek sağlamaları” üzücüdür. Bu ülkeler kendilerini işlenmekte olan bu nefret verici cinayetlerden bağımsız hissedemezler. Aynı zamanda kendi topraklarında şiddet hareketlerinin tırmanması için müsait ortam yaratmaktadırlar ki neticede bu kendilerine büyük zarar verebilecektir.⁷⁸⁸

2.2.327. Ekmekçiyan: Ermeni Milletinin Düşmanı ASALA’dır

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Esenboğa Havaalanı’na yapılan saldırı nedeniyle idama mahkûm edilen Ermeni terörist Levon Ekmekçiyan, dün Mamak Askeri Cezaevi’nde gazetecilere açıklama yaptı. Ekmekçiyan, ailesinin Türkiye’ye kendisini görmeye gelmesini ASALA’nın baskı yaparak önlediğini söyledi. Ermeni teröristler, zaman zaman ağladı.

Levon Ekmekçiyan’ın gazetecilerle görüşmek istediğini bildirilmesi üzerine dün kendisi Mamak Askeri Cezaevi’nde gazetecilerle görüştürüldü. Levon Ekmekçiyan, açıklamalarına başlarken, “Ben idama mahkûm oldum. Yaptığım hatayı, pişmanlığımı daha önce duyurdum. Şimdi Ermeni halkına seslenmek istiyorum” dedi. Ekmekçiyan,

⁷⁸⁷ Cumhuriyet, 5 Ekim 1982.

⁷⁸⁸ Cumhuriyet, 5 Ekim 1982.

söylediklerinin yanlış anlaşılması için Ermenice konuşmak istediğini belirtti. Konuşmasını tercüman aracılığıyla sürdürdü.

ASALA'nın Ermeni davasının savunucusu olarak ortaya çıktığını belirten Ekmekçiyan, *"Fakat onların niyeti tamamen değişmiş, niyetleri Ermeni gençleri kandırıp kötü yollara sevk etmektir."* Biçiminde konuşmuştu.

ASALA'dan ayrılmak isteyen geçlere baskı yapıldığını anlatan Ermeni terörist, daha sonra şunları söyledi:

"Dünya kamuoyu önünde bir cani olarak bulunmaktayım. Bu gerçekleri hiçbir baskı altında söylemiyorum. Bizi hayatımız pahasına terörist hareketi yapmak için Türkiye'ye yolladılar. Gelmeseydik, bu emri yerine getirmeseydik, ya bizi öldüreceklerdi, ya da ailemize kötülük yapacaklardı. ASALA köpekleri, verdikleri emirler ve telkinler ile beynimizi yıkamışlardı. Masum insanların ve arkadaşımın öldüğü gün beni hastaneye götürdüler. Hastaneye gittikten sonra üç defa Türk doktorlar bana kan verdiler hayatımı kurtardılar. Hastane de kaldığım bir ay içinde gerçekleri anladım. Türk milleti âlicenap bir millettir. 7 Eylül günü mahkeme huzuruna çıktım ve idama mahkûm oldum. Mahkûmiyetimden sonra bana karşı insani davranışlar devam etmektedir. Türk toplumunun bu kadar temiz bir toplum olduğunu bilmiyordum."

Kendisinin idama mahkûm olmasından sonra ASALA'nın birkaç kez terör hareketlerine giriştiğini ve böylece idamını hızlandırmaya çalıştığını ifade eden Ekmekçiyan, *"Ben açıklamalarda bulununca beni hainlikle, kalleslikle itham ettiler. Aslında hain olan ASALA köpekleridir. Tüm Ermeniler bilmelidir ki, ASALA, gençleri yanlış yola sevk etmektedir."* dedi.

Levon Ekmekçiyan, idama mahkûm olduktan sonra ailesinin Türkiye'ye getirilmesi istendiğini ve Türk makamlarının bu isteği yerine getirmek için elinden geleni yaptığını belirterek, *"Beni ölüme sevk eden köpekler şimdi aileme baskı yapmaktadır. Türkiye'ye gelmemeleri için baskı yapmaktadır benim ailem onların elinde oyuncak olmayacaktır"* dedi. Ekmekçiyan ailesi ile açıklamalarda bulunurken, bir an ellerini yüzüne kaparak, ağlamaya başladı. Sonra yeniden yerinden doğrularak, açıklamalarına sesi titreyerek devam etti.⁷⁸⁹

⁷⁸⁹ Cumhuriyet, 6 Ekim 1982.

2.2.328. Carter'in Danışmanı: Ermeni Terörü Sovyetlerle İlişkili

Haber merkezi - Cengiz Turhan bildiriyor; Siyasi ve Sosyal Araştırmalar Vakfı (SİSAV) tarafından düzenlenen "1980'lerde NATO" semineri sona erdi. İstanbul Tarabya Otelinde dün "*Uluslararası Terörizm ve İttifak Üyeleri Arasındaki ilişkilere Etkisi*" konusunda tebliğler sunuldu. Seminerin dünkü oturumunda Canter döneminde Brezinki'nin yönettiği Ulusal Güvenlik Konseyi üyelerinde Dr. Paul Henze, Emekli Amiral, Sezai Orkunt ve İtalya'nın en önde gelen güvenlik uzmanı Dr. Silvestri konuşular.

Amerika yönetimi içinde taşımış olduğu sorumluluk nedeniyle önemli bir konuşmacı olarak kabul edilen Paul Henze konuşmasında Ermeni terörizmine özel bir yer verdi. Henze, Ermeni terörizminin Türkiye ile müttefiklerinin arasını açmak için Sovyetler Birliği'nce desteklendiğini öne sürdü.

Emekli Amiral Sezai Orkunt'da konuşmasında aynı temayı işledi. "*Milletlerarası terörizmi, askeri eğitim, para ve silah temini ile destekleyenlerin başında doğu blokuna mensup ülkelerin bulunduğu kuşkuyla mahal kalmayacak şekilde belirtilmiştir*" dedi.⁷⁹⁰

Çağlayangil

Çağlayangil, Varşova Paketi'nin merkezîyetçiliğinin aksine NATO'da herkesin başına buyruk hareket etmesinden, İttifak kendi deyimiyle "*Otesefal*" olmasından yakındı. Bu gibi toplantıların sık sık yapılmasını, iki günle kısıtlanmadan, ortak bir tavırda birleşme çabasına yetecek uzunlukta yapılmasını istedi.⁷⁹¹

Kotil

Daha sonra söz alan Aytekin Kotil ise: "*NATO*" üyesi ülkeler de diplomatlarımızın can güvenliğinin korunması konusunda üye ülkeler gerekli özeni gösteriyor mu? Sorusunu ortaya attı ve suçluların yakalanması, yargılanması aşamalarında yorumlanamayan durumlarla karşılaşıldığını, Ermeni soykırımları ile ilgili yayınları üzüntü verici olduğunu söyledi. Kotil "*NATO üyesi ülkelerde Türkiye'den kaçan teröristler barındırılıyor ve iadeleri konusunda gereken hassasiyet gösterilmiyor*" diyerek panele katılan konuşmacılardan bunun nedenleri hakkında fikirleri soruldu.

⁷⁹⁰ Cumhuriyet, 6 Ekim 1982.

⁷⁹¹ Cumhuriyet, 6 Ekim 1982.

Değişik fikirlere yer verilmesine rağmen baştan beri belli bir uzlaşma içinde süren Kotil'in konuşması çizgi dışı tek konuşma olarak göze çarptı. Kotil'in konuşmasının soğuk bir hava estirdiği gözlemlendi.⁷⁹²

2.2.329. Türkmen: Ermeni Terörizmi Fransa İle İlişkilerde Sorun Oluyor

New York, (a.a.) - New York'ta önceki gece Dış Politika Derneği'nin düzenlediği bir toplantıda konuşan Dışişleri Bakanı İlter Türkmen, Ermeni terörizminin Türkiye'nin başta Fransa olmak üzere bazı ülkelerle ilişkilerinde sorun yarattığını hatırlatarak, Fransa'nın Ermeni teröristlerle mücadelede yeterli çabayı göstermediğini söyledi. Derneğin daveti üzerine toplantıya katılan Türkmen konuşmasında Türkiye'nin genel sorunları üzerinde durdu.⁷⁹³

2.2.330. Ekmekçiyan'ın Ölüm Cezası Yargıtayca Onaylandı

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Ermeni terörist Levon Ekmekçiyan hakkındaki ölüm cezası kararı Askeri Yargıtay 1. Dairesi tarafından onaylandı. 7 Ağustosta Esenboğa'da 10 kişinin öldüğü saldırıyı arkadaşı Sarkisyan'la gerçekleştiren Ekmekçiyan hakkındaki karara Askeri Yargıtay Başsavcılığı da katılmıştı.

Ermeni terörist Ekmekçiyan hakkındaki ölüm cezası kararı Askeri Yargıtay'da onaylanmasından sonra yasalar uyarınca, Önce DM'de görülecek. DM'de kabul edilmesi halinde karar, MGK'nın onayına sunulacak. Ekmekçiyan hakkındaki kararın MGK tarafından onaylanması halinde, karar Resmi Gazete'de yayınlanarak infaz edilecek.⁷⁹⁴

2.2.331. Ulusu: CIA Başkanı İle Konuşmaları

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Başbakan Bülent Ulusu, ABD Merkezi Haber Alma Örgütü (CIA) Başkanı William Casey'in Ankara'ya gelerek resmi görüşmeler yaptığını doğruladı. Dün düzenlediği basın toplantısından sonra gazetecilerin sorularını cevaplandırdı...⁷⁹⁵

⁷⁹² Cumhuriyet, 6 Ekim 1982.

⁷⁹³ Cumhuriyet, 7 Ekim 1982.

⁷⁹⁴ Cumhuriyet, 7 Ekim 1982.

⁷⁹⁵ Cumhuriyet, 17 Ekim 1982.

Ermeni Terörü

Ermeni terörü yalan ve iftiralarla örtülü bir zemin üzerinde durmaya çalışmaktadır. Türkiye'yi ve Türkleri karalamayı hedef alan, milletimiz aleyhine kin ve düşmanlık duygularını tahrike çalışan ırkçı bir propagandadan ibaret bu zemin çökmeye mahkûmdur. Bu alandaki aydınlatma çabalarımızı kesin bir kararlılık ve titizlikle sürdüreceğiz.

Vaktiyle Lübnan'da üstlenmiş olan Ermeni tedhişçilerin tekrar bölgemizde bir melce bulmalarına kesinlikle müsaade etmeyeceğimiz herkesçe bilinmelidir. İç terörü kısa sürede yenmiş bir devlet olarak dış terörün de ne şekilde hakkında geleceğimizi biliyoruz. Hayali bir dava uğruna birçok masum insanın ölümüne ve ailelerinin perişan olmasına yol açanlar, kanlı eylemlerinin hesabını vermeye hazırlanmalıdırlar.

Sorular Yanıtlar

Başbakan Uluşu, açıklamalarını yaptıktan sonra gazetecilerin sorularını yanıtladı. Uluşu'ya sorulanlar ve Başbakanın yanıtları şöyle:

-ASALA hala Lübnan'da mı? Dışişleri Bakanı Lübnan'da olmadığını söylemişti. Sizin konuşmanızdan Lübnan'daymış gibi bir sonuç çıktı.

Uluşu- ASALA Filistin olayı sırasında büyük darbe aldı. Olayların yatışmasından sonra yeniden neşvü - nema bulmasını arzu etmiyoruz. Kıbrıs Rumları, Ermeni tedhişçilerine sempati duymaktadırlar. Bu konu üzerinde önemle durmaktayız.⁷⁹⁶

2.2.332. Carter'in Danışmanı Hanze: Ermeni Terörünün Doğrudan Sorumlusu Sovyetler

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Dr. Paul Henze, son günlerde Türk basınında sık sık ismine rastlanan Amerikalı, ABD Başkanı Carter döneminde Brzezinski'nin başkanlığını yaptığı Ulusal Güvenlik Konseyi üyesi olan, başkanlığa Reagan gelince serbest çalışmaya başlayan Dr.Henze'nin özel ilgi alanı Türkiye ve Türkiye üzerine bir tartışma mı var, Dr. Henze oradadır ve Türkiye'yi kollayan bir konuşma yapacaktır. New York Times Türkiye eki yayınlıyorsa Dr.Henze Türkiye'nin turizm potansiyelini konu alan bir yazı kaleme alacaktır. Henze, bundan bir süre önce SİSAV'ın İstanbul'da düzenlediği

⁷⁹⁶ Cumhuriyet, 17 Ekim 1982.

“1980’lerde NATO” konulu sempozyumda konuşmayla da dikkati çekti. Paul Henze, bu konuşmasında Türk diplomatlarına ve temsilciliklerine yönelen Ermeni terörünün arkasında doğrudan Sovyetler Birliği’nin bulunduğunu üne sürdü. Henze’nin bu sözleri çeşitli yankılara yol açmıştı.

Paul Henze ile söyleşimizde biz de konuya Ermeni teröründen girdik ve ilk olarak şu soruyu yönelttik:

“Ermeni terörünün arkasında Sovyetler Birliği’nin bulunduğunu öne sürüyorsunuz. Bu iddianız kanıtlara mı, yoksa varsayımlara mı dayanıyor?” Henze söze “ben her şeyden önce tarihe inanıyorum” diye giriyor ve bugünkü Ermeni terörünün tarihi bir bakış açısıyla kavranabileceğini belirtiyor. Henze’ye göre, “Osmanlı İmparatorluğu döneminde Türklerle Ermeniler her zaman barış içinde yaşadılar. Bu 19’cu yüzyılda da sürdü. Ancak 19’cu yüzyılın sonunda ve yirminci yüzyılın başında Ruslar Ermenileri bölüp bundan avantaj sağlamak istediler. Ermenileri kullanan Ruslardır. Bu Rusların yayılmacı emelleri ile açıklanabilir. İkinci dünya savaşı sonunda da Stalin toprak talebinde bulunmuştur. Bu gün iki üç kuşak sonrasının Ermeni gençleri Türkiye’ye karşı teröre başvurumaktadırlar. 1970” lere kadar bir şey olmamışken şimdi şiddete yönelmektedirler. Hiçbirinin Türkiye’ye dönmek istediklerini sanmıyorum. Ancak talep ettikleri topraklara bakınca bunların hep Sovyetler’in ilgi alanı içindeki topraklar olduğu görülebilir.”

Söze girip, yirminci yüzyılın başında meydana gelen olayların arkasında yalnızca Rusya’yı görmenin mümkün olmayacağını söylüyoruz ve ekliyoruz: “en azından arşivler bunu söylüyor, İngiltere ve Fransa’nın hiç mi hiç sorumluluğu yok çıkan olaylardan?”

Henze, anlaşılan arşivlere pek katılmıyor. Ona göre, “Olayların çıkmasının doğrudan sorumlusu Ruslar, Ajitasyon onlardan geldi. Fransız ve İngilizler sonradan dâhil oldular.”

ABD’nin performansı ise çok temiz. Daha sonra, Ermeni terörü ile Sovyetler Birliği arasında olduğunu öne sürdüğü bağlantıyı açıklamak için şu tezleri öne sürüyor:

-Ermeni teröristler en gelişmiş teknikleri kullanıyorlar. Bu profesyonellik nereden geliyor?

-ASALA Marksist bir örgüttür. Bu açıdan bakıldığında toprak talebinde bulunan sayılı Marksist örgütlerden biri olsa gerek.

-Sovyet Birliğindeki Ermenistan Cumhuriyeti’ne gidip yerleşen Ermeniler burada mutsuz olmuşlardır. ASALA insan hakları açısından bu kişilerle hiçbir zaman ilgilenmedi.

Paul Henze'ye göre, Sovyetler Birliği'nin ASALA'nın arkasında olduğunu gösteren bir başka olgu da Türkiye'nin NATO üyeliğinde yatıyor. Henze şunları söylüyor. Henze, şunları söylüyor: *“Ne zaman bir NATO ülkesinde bir Türk diplomatı öldürülse Türkiye’de olayın meydana geldiği ülkeye karşı bir infial doğuruyor. Saldırıları NATO ülkelerinde tekrarlandıkça Türkiye’de NATO ülkelerine karşı bir güvensizlik yaratılmış oluyor. Böylece NATO’nun Güneydoğu kanadı zayıflatılmak isteniyor.”*

Bütün söylediklerine karşılık olaylar hep NATO ülkelerinde meydana geldi. Himayeci eğilimler bile gözlemlendi. Bunu nasıl açıklıyorsunuz? Buraya kadar sıraladıklarınız Batı’nın sorumluluğunu ortadan kaldırır mı? Sorusunu yöneltiyoruz.

Henze, bu görüşe de pek katılmıyor. Anlattıklarına bakılırsa, *“Batı’da insanlar serbestçe dolaşabiliyorlar. Bu yüzden de ASALA eylemlerinin Batı’da rahatlıkla gerçekleştirilebiliyor. Bugüne kadar Batı dünyası içinde etkin bir işbirliğinin gereği anlaşılmıştır ve NATO için de bu yolda somut adımlar atılmaktadır.”*

Dr. Henze’nin savları üç aşağı beş yukarı bu sözleriyle özetlenebilir.⁷⁹⁷

2.2.333. ABD’de 5 Ermeni Tedhişçi Tutuklandı

Los Angeles, (a.a) - Amerikan Federal Soruşturma Bürosu (FBI) son iki yılda yabancı diplomatik temsilciliklere yönelik çeşitli bombalı saldırı eylemleriyle ilgili görülen 5 Ermeni’nin önceki gün tutuklandığı açıklandı. *“FBI”* sözcüsü Hehn Hoos Güney California’da yaşayan 4 Ermeni’nin suikast planları hazırlamak, yasadışı ruhsatsız silah ve patlayıcı maddeler taşımak ve eyaletler arasında patlayıcı madde nakletmekten suçlu görüldüklerini belirtti. Boston’da gözaltına alınan beşinci Ermeni’nin ise, eyaletler arasında patlayıcı madde taşımaktan suçlu görüldüğü bildirildi.

Hoos, bu tutuklamaların, Los Angeles bölgesinde, 1980’den beri yabancı diplomatik temsilciliklere yönelik bombalı saldırı eylemlerinin soruşturulmasının bir uzantısı olduğunu söyledi. Bu bombalı saldırıların sorumlusunun Beyrut’ta üstlenmiş *“Ermeni Soykırımının Adalet Komandoları”* adlı tedhiş örgütü olduğunu kaydeden Hoos, bombalama olaylarının ayrıntılarını açıklamayacağını, bu konudaki Belgelerin Amerikan Adalet Bakanlığı’nın elinde olduğunu belirtti.

⁷⁹⁷ Cumhuriyet, 18 Ekim 1982.

Tutuklanan Ermeni tedhişçilerin kimlikleri işte şöyle: Carnig Carlos Sarkisyan (29), Vilken Vasken Yakupyan (19), Vilken Arşavir Sarkisyan Husepyan (32), Dirkan Sarkis Berberyan (29), Steven Hohn Dadayan (20).

Öte yandan, geçtiğimiz temmuz ayında Türkiye'nin Rotterdam Başkonsolosu Kemalettin Demirer'e suikast girişiminde bulunmaktan sanık Bünyamin Evingülü'nün duruşmasına dün Rotterdam'da başladı. Evingülü ifadesinde sadece gözcülük yaptığını ileri sürdü.⁷⁹⁸

2.2.334. ABD'de Yakalanan 5 Ermeni Terörist Mahkeme Önünde

Dış Haberler Servisi - ABD'nin Los Angeles kentinde çeşitli diplomatik temsilciliklerin bombalanması olayına karıştıkları gerekçesiyle tutuklanan 5 Ermeni terörist bugün yargıç önüne çıkıyor. California ve Boston'da yakalanan, silahlı ve patlayıcı madde bulundurmak, eyaletler arasında patlayıcı madde taşımak ve suikast planlamakla suçlanan 5 Ermeni'nin söz konusu bombalama olaylarını son iki yıl içinde gerçekleştirdikleri ileri sürülüyor.

Türkiye'nin Rotterdam Başkonsolosu Kemalettin Demirer'e suikast girişiminde bulunmaktan sanık Ermeni terörist Bünyamin Evingülü'nün duruşmasında jüri 12 Kasım'da kararını verecek.⁷⁹⁹

2.2.335. Kıbrıs Rumları'nın Fransa Elçisi'nin İddiası: Adada ASALA Militanları Yok

Dış Haberler Servisi - Kıbrıs Rum kesiminin Fransa'daki Büyükelçisi Petros Mihalides, Le Monde Gazetesi'ne gönderdiği bir açıklama yazısında, Kıbrıs Rum Kesimi'nde Gizli Ermeni Kurtuluş Ordusu (ASALA) militanları bulunmadığını iddia etti.

Mihalides açıklamasını, 12 Ekim 1982 tarihli Le Monde Gazetesi'nde, Pihlippe Boggio imzasıyla çıkan yazının bir bölümüne yanıt olarak yaptı. Kıbrıs Rum Kesimi'nin Paris'teki elçisinin gönderdiği mektup özetle şöyle:

“Kıbrıs Hükümeti terörist eylemleri birçok kez kınamış ve Kıbrıs'ın uluslararası terörizmin dönen plağı haline gelmesine izin vermemek

⁷⁹⁸ Cumhuriyet, 24 Ekim 1982.

⁷⁹⁹ Cumhuriyet, 25 Ekim 1982.

yolundaki kararını doğrulamıştır. Buna göre, gerek Fransız hükümetiyle gerek diğer ilgili ülkelerle sıkı bir işbirliğine gideceğiz.

Türk basınında zaman zaman Kıbrıs'ta bir silahlı Ermeni örgütünün varlığından ve Ermeni eğitim kamplarından söz edilmektedir. Kıbrıs Hükümeti bu ileri sürülen sözleri sadece yalanlamakla kalmayıp, BM'i haberdar kılarak, bu tür söylentilerin doğruluğunu araştırmak için, Ada'nın herhangi bir serbest bölgesinde yapılacak girişimleri kolaylaştırmaya hazır olduğumuzu da iletmiştir.”⁸⁰⁰

2.2.336. FBI'nın Açıklaması: 5 Ermeni Türkiye'nin Philadelphia Konsolosluk Binasını Havaya Uçuracaktı

Dış Haberler Servisi - Amerikan Federal Soruşturma Bürosu (FBI), geçen cuma günü Los Angeles ve Boston'da yakalanan 5 Ermeni'nin, Türkiye'nin Philadelphia Başkonsolosu Kanat Yarbay'ın bürosunu saatli bombayla uçurmayı planladıklarını açıkladı. FBI'ya göre, bombalama eylemi, Bostan Havaalanı'nda yakalanan Steven John Dedeyan adlı teröristin çantasında ele geçirilen patlayıcı maddelerle gerçekleştirilecekti. FBI Dikran Sarkis Berberyan adlı Ermeni'nin de saatli bomba imali için gerekli mekanizma parçalarını taşıırken ele geçirildiğini bildirdi.

Ermeni Soykırımı Adalet Komandoları Örgütü üyesi bu iki teröristle aynı gün, yine aynı örgüte üye Karlos Serkisyan, Viken Vasken Yakyuphan ve Viken Arşavir Serkisyan Hosepyan adlı teröristler de yakalanmışlardı. Patlayıcı maddelerle birlikte ele geçen Dedeyan dışındaki dört terörist önceki gün mahkeme önüne çıkarılarak tutuklandılar. Dedeyan'ın sorgusu sürüyor.

Ermeni teröristler mahkemede son iki yıl içinde Türk diplomat ve temsilciliklerine yönelik saldırıları ve tehditleri gerçekleştirmekle suçlandılar. Mahkemede tanık olarak dinlenen FBI temsilcisi, ABD'de Türk temsilciliklerine karşı gerçekleştirilen saldırıların çoğunun, yakalanan teröristlerin üye olduğu Ermeni soykırımı Adalet Komandolarınca gerçekleştiğine dikkat çekti. Bu yıl içinde, Los Angeles Türk Başkonsolosu Kemal Arıkan ile Boston Fahri Konsolosu Orhan Gündüz, Ermeni teröristlerce şehit edildi.⁸⁰¹

Carter, “Zorlama Sonuç Vermez”

⁸⁰⁰ Cumhuriyet, 27 Ekim 1982.

⁸⁰¹ Cumhuriyet, 28 Ekim 1982.

ABD'nin eski Devlet Başkanı Jimmy Carter, Ermenilerin, *“Amerikalı politikacıları Ermeniler ile Türkiye ile arasında tercih yapmaya zorlamaktan vazgeçmesini”* istedi. Anadolu Ajansı'nın Washington kaynaklı haberine göre Carter, Amerikan Ermeni Derneği üyesi Ross Vartıyyan'ın bir sorusunu çağrı niteliği taşıyan bu sözlerle yanıtladı. New York'ta yayımlanan bir Ermeni gazetesinde yer alan yanıtında Carter'in *“bu tür zorlamaların bir sonuç getirmeyeceğini”* belirtti. Eski Devlet Başkanı, Ermeni sorununu incelemek üzere gelecek yıl Emory Üniversitesi'nde bir sempozyum yapılacağını, bu toplantıyı bizzat yöneteceğini açıkladı.⁸⁰²

2.2.337. Yargılanacaklar

Juri, 5 Ermeni Teröristi Suçlu Buldu

Los Angeles , (a.a) - Los Angeles Federal büyük jürisi, Ermeni asıllı beş teröristi, Philadelphia'daki Türk Başkonsolosluk binasını havaya uçurmayı tasarlamakla suçladı ve kendilerinin şu suçtan dolayı mahkemede yargılanmalarını kararlaştırdı. Amerikan yasalarına göre kurulan büyük jüriler çeşitli mesleklere mensup vatandaşlardan oluşuyor ve kendisine veya kendilerine çeşitli suçlar isnat edilen kişi veya kişiler hakkında yeterli kanıtlar bulunup bulunmadığına karar veriyor. Bu jürinin suçladığı bir kimse daha sonra Federal Mahkemede yargılanmaktadır.

Büyük jürinin hazırladığı iddianamede sanık Ermeni teröristler üç ayrı suçtan itham edildiler. Yabancı bir ülkenin resmi tesislerini havaya uçurmak için kompün kurmak, patlayıcı maddeleri bir eyaletten bir başka eyalete nakletmek ve ruhsatsız silah taşımak. İddianamede teröristlerin, Türkiye'nin Philadelphia Başkonsolosu Kanat Yarbay'ın Bürosu yakınlarına, beş dinamit çubuğundan oluşan bir patlayıcı yerleştirmeyi tasarladıkları belirtildi. Teröristlerin dördü Los Angeles'te biri de Boston'un Logan Havaalanı'nda geçen ay yakalanmıştı.⁸⁰³

⁸⁰² Cumhuriyet, 28 Ekim 1982.

⁸⁰³ Cumhuriyet, 6 Kasım 1982.

2.2.338. Rotterdam Konsolosumuza Saldıran Ermeni Terörist 6 Yıla Mahkûm Oldu

Rotterdam, (a.a.) - Türkiye'nin Rotterdam Başkonsolosu Kemal Demirer'e silahlı saldırıda bulunan Ermeni terörist Bünyamin Evingülü (24) dün 6 yıl hapse mahkûm oldu. Evingülü'yü yargılayan mahkemenin yargıcı, *"Evingülü'nün eylemlerinin nedenini anlıyoruz, ama Hollanda topraklarında şiddet eylemlerine izin vermeyiz"* dedi.

Ermeni terörist Evingülü ise ifadesinde *"Ermeni Kızılordusu"* örgütünün emri üzerine hareket ettiğini ve saldırı sırasında *"sadece öteki üç silahlı kişiyi çatışmada korumak amacıyla ateş açtığını"* söyledi. Mahkeme *"psikolojik nedenleri"* göz önüne alarak cezayı 8 yıl yerine 6 yıl olarak belirledi. Mahkeme önünde toplanan 150 kadar Türk barışçı bir gösteri yaptı. Ermeni terörünü kınayan Türkler **"Ermeni teröristlerin yalanlarına inanmayın"** yazılı r taşıdılar.

Mahkemenin kararını tatil günü olan dün açıklaması güvenlik nedenleriyle gerekli görülmüştü. Adalet Bakanlığının emri üzerine mahkemenin bulunduğu yöre polis tarafından kapatıldı. Duruşma salonuna özel izin belgesi taşıyanlar alındı. Ermeni terörist Evingülü'nün 14 gün içinde temyiz hakkı bulunuyor.

Kemal Demirer'i öldürmeye teşebbüsten suçlu bulunan Bünyamin Evingülü için savcı 8 yıl hapis cezası istemişti. Demirer'e 21 Temmuzda dört Ermeni terörist tarafından silahlı saldırıda bulunulmuş, saldırganlardan Bünyamin Evingülü polis tarafından yaralı olarak ele geçirilerek mahkeme önüne çıkarılmıştı. Olayda bir polis memuru da ağır biçimde yaralanmıştı.⁸⁰⁴

2.2.339. TÜSİAD, Dış Basına Ermeni Terörünü Kınayan İlan Verdi

Dış Haberler Servisi - Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği (TÜSİAD), International Herald Tribune Gazetesi'ne, Ermeni terörü ve 12 Eylül'den önce Türkiye'dekitedhiş olaylarına ilişkin tam sayfa, İngilizce ilan verdi.

İlanda özetle şöyle deniliyor:

"Geçtiğimiz yıl ocak ayında soğuk bir kış gününde bir Türk diplomatı Los Angeles'te sokak ortasında öldürüldü. Diplomatın katilleri, kendilerinin"

⁸⁰⁴ Cumhuriyet, 7 Kasım 1982.

ASALA (Ermenistan'ın Kurtuluşu İçin Gizli Ermeni Ordusu) üyeleri olduklarını açıkladılar. Bu açıklama, Amerikan halkına biraz gülünç geliyordu. "Ne gizli ordusu?"

Bu "ordu" daha sonra Osmanlı İmparatorluğu döneminde 1915 yılında Ermenilere karşı işlenmiş suçların intikamını aldığını ileri sürdü. 65 yıl önce meydana geldiği ileri sürülen olayların intikamı alınıyordu. Amerikan kamuoyu, bu cinayete ancak "anlamsız katliam" deyiminin yeni bir örneği olarak bakılabilirdi.

Dışarıda Türkiye'ye karşı yürütülen terör kampanyasının amacının, Türkiye'nin müttefikleriyle arasını bozmak olduğu anlaşıyordu. Ama Türkiye'nin içindeki terör, dışarıdakinden de ciddi boyutlara ulaşmıştı...

Ermeni terörüne gelince, bu terör, dünyamızdaki diğer terörlerden farklı bir özelliğe sahip. Meydana geldiği ileri sürülen olaylardan sonra 50 yılı aşkın bir süre geçtiği halde, Türklere karşı herhangi bir saldırı olmadı. Günümüzde terörist olarak yetiştirilen genç Ermenilerle meydana geldiğini ileri sürdükleri olaylar sırasında bir kaç kuşak mesafe var. Tarihte böylesine geriye giden bir intikam duygusuna rastlanamaz. Tarihte Ermeniler binlerce yıl belirli bir yurtları olmadan yaşadılar. Kafkasya, Güney Rusya Türkiye, İran ve Irak arasında dolaştılar.

Bugün ASALA tarafından hak iddia edilen altı Türk kentinde, Ermeniler hiç bir zaman bağımsız hükümler bir devlet kuramamışlardır.

Yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu'nda birçok Ermeni, bakanlık, konsolosluk gibi yüksek düzeydeki devlet görevlerinde bulunmuşlardır. Türkiye'de yaşayan Ermeniler gerçeği biliyorlardı. Ve kendi kendilerine şu soruyu soruyorlar: "Teröristler kimi aldatıklarını sanıyorlar!" Bu sorunun bizim için acı olan yanıtı şudur: "Batı dünyasının büyük bir bölümünü." Terörizme karşı ancak uluslararası işbirliğiyle mücadele edilebilir. Nato ve diğer hür dünya hükümetleri el birliği ile önlem almalıdırlar. Terörizm Batı dünyasının istikrarını tehdit etmektedir. Biz TÜSİAD olarak - önde gelen Türk İşadamları Derneği - bu mesajı iletiyoruz. Türk hükümeti adına konuşmuyoruz. Siyasi nitelikte bir örgüt değiliz. Özel teşebbüsü temsilcisiyiz."⁸⁰⁵

2.2.340. Yergüz'ü Öldüren Ermeni'nin 15 Yıllık Hapis Cezası Kesinleşti

Cenevre, (Cumhuriyet) - İsviçre Yüksek Mahkemesi, Türkiye'nin Cenevre Başkonsolosluğu sözleşmesi Kâtibi Mehmet Yavaş Yergüz'ü öldürmek suçundan 15 yıl hapis cezasına çarptırılan Ermeni terörist Mardinos Camkoçyan'ın kararın iptali yolundaki başvurusunu reddetti. Böylece Camkoçyan'ın cezası kesinleşti. Ermeni teröristin avukatı Camkoçyan'ın cinayeti önceden tasarlamadığını öne sürerek, kararın temyizi için İsviçre Yüksek Mahkemesi'ne başvuruda bulunulmuştu. Ermeni terörist

⁸⁰⁵ Cumhuriyet, 17 Kasım 1982.

Mardinös Camkoçyan Türkiye'nin Cenevre Başkonsolosluğu sözleşmeli Kâtibi Mehmet Savaş Yergüz'ü geçen yıl 9 Haziran'da şehit etmişti.

Camkoçyan, olay yerinde bulunanların yardımıyla yakalanmış ve geçen aralık ayında 15 yıla mahkûm olmuştu.⁸⁰⁶

2.2.341. ASALA, Saldırı Tehdidinde Bulundu

Londra, (a.a.) - Londara'daki Associsted Prees Ajansı bürosuna telefon eden ve "ASALA" örgütüne bağlı olduğunu söyleyen bir şahıs, "26 Aralık tarihinden itibaren, dünyanın her yerindeki Türk kuruluşlarına, karşı saldırı gerçekleştireceğiz" şeklinde bir tehditte bulundu ve Türk kuruluşlarından uzak durmaları için uyardıklarını söyledi. "ASALA" sözcüsü, dün Beyrut'ta iki "ASALA" militanının saldırıya uğraması ve militanlardan birinin ölümü, diğerinin de ağır şekilde yaralanması üzerine, bu kararı aldıklarını söyledi. Ancak Beyrut polisi, böylesi bir saldırı olayından haberdar olmadıklarını bildirdi.⁸⁰⁷

2.2.342. Türkiye Topraklarına Ermeni Teröristlerin Giriştiği İlk Eylem

(Cumhuriyet) - Tarih 7 Şubat 1975, kendisini kısa adıyla ASALA olarak tanınan Ermenistan'ın Kurtuluşu için Ermeni Gizli Ordusu'nun Türk diplomatlarına ve temsilciliklerine yönelik ilk saldırısını yaptığı gün. Bu tarihte Beyrut Turizm ve Tanıtma bürosuna saatli bomba, imha uzmanının elinde patlamış uzman yaralanmıştı.

1975'ten bu yana ASALA ve öteki Ermeni terör örgütleri, yurtdışındaki Türk temsilciliklerine ve görevlilerine karşı birçok saldırı düzenlediler. Ama 7 Ağustos 1982'de ASALA'nın gerçekleştirdiği eylem, nitelikçe farklıydı. Ermeni teröristler ilk kez Türkiye topraklarında saldırıya geçerek Ankara Esenboğa Havaalanı'na baskın düzenlediler. Ermeni teröristlerin eylemi sonucunda 8 kişi öldü. 78 kişi yaralandı. Ölenlerin üçü güvenlik görevlisi, biri havaalanı görevlisi, ikisi yabancı uyruklydu. Baskını düzenleyen teröristlerden Zohrap Serkiryan ölü olarak ele geçirildi. Levon Ekmekçiyan yaralı yakalandı.

⁸⁰⁶ Cumhuriyet, 3 Aralık 1982.

⁸⁰⁷ Cumhuriyet, 26 Aralık 1982.

Yaralı olarak ele geçirilen terörist Ekmekçiyan, tedavi edildikten sonra sorgusu yapıldı, tutuklandı. Türk topraklarında gerçekleştirilen ilk Ermeni terör eyleminin sanığı, aynı zamanda Türkiye’de yargılanan ilk Ermeni terörist oldu. Ekmekçiyan, ölüm cezasına çarptırıldığı mahkemede, yaptıkları işin anlaşmazlığını böyle bir eylemin vahşet olduğunu, kan dökerek hiçbir amaca ulaşamayacağını ilan etmek istediğini söyledi. Uzun uzun konuştu. “*pişmanım, ASALA üyeleri tuttuğumuz yolun yol olmadığını anlasın*” dedi.

Kanlı Esenboğa saldırısının hemen ardından, 10 Ağustos cuma günü, İstanbul’da Artin Penik adlı Ermeni yurttaş Taksim alanında kendini yaktı ve hastanede öldü. Artin Penik ASALA’yı protesto etmek için yaktığını bildiren bir mektup bıraktı. Ama ASALA’yı yönetenlerin gözü bütün bu olan bitene kapalıydı. 10 Eylül 1982 de Türkiye’nin Burgaz Başkonsolosu İdari Ateşesi Bora Süelkan, yine Ermeni teröristlerce şehit edildi. Özellikle kanlı Esenboğa saldırısı, Ermeni eylemlerine karşı Türkiye’de geniş bir ulusal bir tepkinin doğmasına neden oldu.⁸⁰⁸

2.3. KÖŞE YAZILARI (1978-1982)

2.3.1. Ermenilerin Ülkücüleri / Hıfzı Veldet Velidedeoğlu

4 Haziran 1978 tarihli Milliyet Gazetesi’nde “Ülkücü Ermeniler Kipriyanu’ya Destek Vaad etti” başlığı altında şu kısa haberi okumuştum: “*Ülkücü Ermeni Örgütü Komitesi, Kıbrıs Rum Yönetimi Başkanı Kipriyanu’ya destek beyanında bulunmuştur. New York’ta bulunan Kipriyanu’yu geçen gün ziyaret eden örgüt üyeleri, Rumların içinde bulunduğu bu kritik dönemde, başta ABD olmak üzere, diğer ülkelerde de kendilerine destek sağlayacak faaliyetlerde bulunacaklarına dair güvence vermişlerdir. Ermeni örgütü yetkilileri ayrıca Kipriyanu’ya, Ermeni davasıyla ilgili çabalarından ötürü teşekkür etmiştir. Öte yandan Kıbrıs Rum gazetelerinden bazıları, Ermenilerin mücadelesine değinerek, Türkleri ortak düşman olarak nitelemektedir.*”

Yukarıdaki haber beni, çocukluğumdan beri tanık olduğum ve izlediğim Türk - Ermeni ilişkileri üzerinde yeniden düşünmeye yöneltti. Ermenilerle Rumlar Osmanlı ülkesinde Türklerle iç içe yaşayan bir azınlık halinde yüzyıllarca birlikte bulundular. Bu süre içinde 19. yüzyıl başlarına gelene dek Ermeni ve Rum halkıyla Türkler arasında bir

⁸⁰⁸ Cumhuriyet, 31 Aralık 1982.

çatışma, geniş bir zıtlasma görülmedi. Ancak Osmanlı İmparatorluğu zayıf düşmeye başladıktan sonradır ki, batılı emperyalistler - en başta Çarlık Rusya'sı olmak üzere- Ermeni ve Rum azınlığına güya sahip çıkarak onları, rahatça yaşadıkları ülkede Osmanlının Müslüman uyruklarına, özellikle Türklere karşı kışkırtmaya başladılar. Bir Türk-Ermeni davası böyle ortaya çıkarıldı. Çünkü Anadolu'nun doğusundaki Osmanlı toprakları üzerinde bağımsız bir Ermeni devleti kurmak için, milliyetçi Ermeniler kışkırtılıyordu. Ama Çarlık Rusyası'nın asıl amacının bu olmadığı, bağımsız bir Ermenistan kurmayı düşünmediği, Rusya'da 1917 komünist devriminden sonra yayınlanan ve Türkçeye çevrilmiş olan gizli belgelerle meydana çıktı.

Ne var ki, ok yaydan çıkmış, fesat tohumları ekilmişti bir kez. Ermeniler, Osmanlı ülkesinde eyleme geçmek üzere Hınçak ve Taşnak komitelerini kurdular ve doğu illerimizde eyleme geçtiler. Osmanlı Padişahı Abdülhamit bu eyleme karşı koyunca doğuda birçok Müslüman kanı akıttılar ve yüzyıllarca önce var olmuş Ermeni krallığı torakları üzerinde bir Ermenistan devleti kurma ülküsünü Anadolu'nun ortasında Türklere yan yana barış içinde yaşayan Ermeni vatandaşlara aşılamağa başladılar.

Oysa önceleri bir kez daha yazdığım gibi yeryüzü uluslarının tarihi ve siyasi coğrafyası yüzyıllar boyunca bir değişim süreci içinde yürüyüp gitmektedir. Eski devletler yok olur, onların yerine bir takım yeni devletler doğar ve bu hiç değişmeyen bir kural olarak böylece sürüp gider. Türlü ulusların bir tek yönetim altında birleşmesinden oluşan eski devletlerden kaçış bugün ayaktadır? İmparatorluklar - Osmanlı İmparatorluğu da içinde olmak üzere - büsbütün çökmüş ve ulusal sınırları içine çekilmiştir. Eğer eski siyasi tarih ve siyasal coğrafyayı yeniden diriltmek bir ilke olarak kabul edilirse, bundan en karlı çıkacak ulusların başında Türkler gelir. Şu halde çok eski tarihe dayanan bir takım istek ve savlarla halkları tedirgin etmek ve birbirine düşman kılmak, ancak acımasız emperyalist güçlerin başvuracakları bir yöntemdir.

Birinci Dünya Savaşında Osmanlı Devleti Ruslarla doğu cephesinde çatışma halindeyken, Rusların, sözünü ettiğim Ermeni komiteleri aracılığıyla ülke içindeki Ermenileri kışkırtması sonucunda bir takım tehlikeli kıpırdamalar olmaya başlayınca, iktidarda bulunan İttihatçı hükümet Anadolu Ermenilerinin zorunlu biçimde güneye göç ettirilmesi kararını aldı ve ne olduysa işte bu göç sırasında oldu. Maalesef Osmanlı vatandaşı birçok Ermeni güneyde ve doğuda halkın saldırısına uğrayarak hayatlarını

yitirdi. Şimdi tam 63 yıl sonra bunun öcünü almak için başta sözünü ettiğim “Ülkücü Ermeni Örgütü Komitesi” kurulmuş anlaşılan. Bu örgütün yaptığı iş, bir kısmı 63 yıl önceki Ermeni göçü sırasında henüz doğmamış olan dış elçilik üyelerimizi öldürmek, Yunanlılarla ve Kıbrıs Rumlarıyla işbirliği durumunda olduklarını dünya kamuoyuna ilan etmek, hatta İspanya’da olduğu gibi, katilleri araştıran devlete tehditlerde bulunmak!

Eğer uluslar, geçmiş olan karşılıklı kanlı eylemlere akıllarını takıp öç almaya kalkarsa, bugün yeryüzünün ne duruma geleceğini söylemeye gerek yok. Kimi ülkelerde, kişiler arasında kan davası göreneği bugün de sürüp gidiyor. Ama uluslararası kan davası tarihe gömülmüştür. Kaldı ki, İttihatçılar döneminde Ermenilere uygulanan zorunlu göç yüzünden onların uğradığı kayıpların öcü, İttihatçı kabinenin başkanı, Osmanlı Sadrazamı Talat Paşa’nın Berlin’de, İttihatçı ileri gelenlerinden Cemal Paşa ile Bahattin Şakir Beylerin Kafkasya’da Ermeni komitacıları tarafından öldürülmesiyle daha o zaman alınmış. 1916 Mütareke döneminde, Boğazlıyan Kaymakamı Kemal Bey, Ermeni kırımına sebep olduğu gerekçesiyle, Osmanlı mahkemelerince yargılanarak idama mahkûm edilmiş ve asılmıştır.

Şimdi aradan 60 yıl geçtikten sonra yeni bir Ermeni eylemi niçin ve neden başlatılıyor? Bunun üzerinde derin derin düşünmek gerekir. Sakın 19.yüzyıldaki Çarlık Rusya’sı kışkırtmacalarının yerini bu kez, Türkiye üzerinde türlü oyunlar oynayan CIA örgütü, dolaylı olarak almış olmasın? Bu sorunun yanıtını, yalnız Türkler değil, Ermeniler de araştırmalıdır ki, böyle kanlı eylemlerin hiç bir sonuç vermeyeceğini sadece bir takım masum insanların kanının akacağını ve bunun ise barbarlıktan başka bir şey olmadığını anlayabilsinler.

Rumlarla Ermenilerin işbirliğine gelince; ne yazık ki, bu işbirliği Osmanlı Devleti’nin en zayıf bulunduğu bir zamanda 1918’de görülmüştür. Atatürk, büyük Söylev’inin en başında bu noktaya değinerek, harfi harfine şöyle der:

“Yurdun her yanında Hristiyan azınlıklar, özel istek ve amaçlarının elde edilmesi, devletin bir an çökmesi için, gizli açık, çaba harcıyorlardı. Sonradan elde edilen güvenilir bilgi ve belgelerle doğrulandı ki, İstanbul Rum Patriği’nde kurulan Mavri Mira Kurulu, illerde çeteler kurup yönetmekle ve gösteri toplantıları ve propagandalar yaptırmakla uğraşıyordu. Yunan Kızıl Hacı Resmi Göçmenler Komisyonu, Mavri Mira Kurulu’nun çalışmalarını kolaylaştırmaya yardım ediyor, bu kurulca yönetilen Rum okullarının izci örgütleri, yirmi yaşını aşmış gençleri de içine alarak, her yerde tamamlanıyordu. Ermeni Patriği Zevan Efendi de, Mavri

Mira Kurulu ile düşünce birliği içinde çalışıyor. Ermeni hazırlığı da tam Rum hazırlığı gibi ilerliyordu.”

Görülüyor ki, devlet zayıf düşünce Rumlar ve Ermeniler, emperyalist kışkırtmalarıyla hemen el ele vererek onu çökertme girişimine geçiyorlar. Aziz Atatürk bu durumu herkesten iyi bildiği halde, Kurtuluş Savaşı’nın başarı ile sona ermesinden ve Cumhuriyetin kurulmasından sonra, Hristiyan azınlıklara karşı en küçük bir öç alma eylemine geçmeyi düşünmedi ve halkın da böyle bir eylem için kışkırtılmasına izin vermedi. Onun bu tutumu, Hristiyan azınlıkların gönüllerini kazanmasına yol açtı. O kerte de ki, 1938 Kasımında Atatürk bu dünyaya gözlerini yumduğu vakit, bütün Ermeni, Rum ve Musevi vatandaşlar da Türkler gibi içtenlikle bu ölüme ağlandılar. Çünkü yeni bir huzur dönemi başlamıştı onlar için. Türk vatandaşlarından daha varlıklı, daha rahat yaşıyorlardı Türkiye’de. Gerçi, İkinci Dünya Savaşı sırasındaki varlık vergisinin adaletsiz uygulamaları onları biraz tedirgin etse de bu durum her hangi bir düşmanlığa dönüşmedi.

Benim çocukluğumda, Çorum’da Ermeni komşularımız, dostlarımız vardı. Paskalyalarda bize yollanan boyalı yumurtaları ve paskalya çöreklerini, bizim bayramlarda ise babamın onlara yolladığı sini sini baklavaları hiç unutamam. Evimizin bütün giysi gereksinimlerini İbranosyan Mağazalarından sağlardık. Atatürk döneminde Türklerle Ermeniler arasında aynı yakınlık ve dostluk havası yeniden kurulmuştu.

Peki, öyleyse Ermeni komitacıların Türkiye’ye karşı şimdi birden bire eyleme geçmelerinin nedeni hangi kaynaktan kaynaklanıyor?

Bana sorarsanız, yukarıda değindiğim gibi, Türklerin kendilerini toparlamasını istemeyen ve uzun vadeli sömürü sistemini yürütmek arzusunda bulunan emperyalizmin karanlık örgütlerinden kaynaklanıyor bu kışkırtmalar. Doğu illerimiz üzerinde bir Ermeni devleti kurulması isteği boş bir hayaldir. Osmanlıların en zayıf olduğu dönemde bile böyle bir şey gerçekleşmemiştir. Bugün Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği içinde bir Ermeni devleti vardır. Sovyetler İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra Stalin’in yanlış tutum ve politikası ile doğuda bizden toprak isterken, Ermenilerin ulusal isteklerini değil Sovyet Rusya’nın emperyalist çıkarlarını düşünmüştür. Milliyetçi Ermeni kışkırtmacılığı şimdi Amerika ‘dan kaynaklanıyor.

Bir de şu noktanın gözden kaçmaması gerekir: Dışardaki ve içerdeki Ermeniler ve Rumlar hep Türkiye’nin zayıf olduğu veya zayıf görüldüğü zamanlarda eyleme geçiyorlar. Bu günlerde elbirliği ederek bize karşı, türlü yollardan eyleme geçmeleri ve

isteklerde bulunmaları, onların Türkiye Cumhuriyetini ve Türk ulusunu uzaktan zayıf gördüklerine işarettir. Ama bu işaret bir seraptır onlar için. Çünkü Türk ulusu, en zayıf sanıldığı 1918 yılından sonra bile, değil onları, çok daha güçlü düşmanları nasıl yere vurduğunu kanıtlamış bir millettir.

Rum ve Ermeni ülkücülerin ve bu vatani bölmek isteyenlerin bu noktayı unutmamaları gerekir.⁸⁰⁹

2.3.2. Ermeni Kurtuluş Ordusu / Torkom İstepanyan (Okuyucu Mektupları)

Bir an için bu ordunun varlığını kabul edelim ve sonra da neyi kimleri kurtaracağı üzerine biraz düşünelim. Bir ortaokulları dahi bulunmayan Amerika'daki Ermenileri mi, hayır. Fransa'daki Lübnan'daki Ermenileri mi hayır. Yoksa kiliseleriyle, liseleriyle tam bir özgürlük ortamında yaşamlarını sürdürmekte olan Türkiye'deki Ermenileri mi? Buna da kesinlikle hayır diyebilmem için müşterek düşmanlarımızın yakın tarihimizde olduğu gibi bugün de Türkiye'de sergiledikleri oyunlarının aydınlığa kavuşmasını bekledim ve buna da içtenlikle hayır diyebiliyorum. Bana bu inancı güvenlik kuvvetlerimizin ilgili bir olayı aydınlığa kavuşturmuş olması vermişti şöyle ki; Elçilerimize yurt dışında yapılan silahlı saldırıları müşterek düşmanlarımız gerçek suçluları kamufle etmek amacıyla hayali bir Ermeni Kurtuluş Ordusu yaratıp Ermenilere mal etmeye yeltendiler. Ancak Türk milletinin bu olaylar karşısındaki vakur tutumu gizli emellerini gerçekleştirebilmelerine olanak sağlamadı. Bu kez bu hayali orduyu Türkiye sınırları içine sokmayı planladılar. Bunun sonucu olarak da Yeşilköy Havaalanında, Sirkeci Garına ve Galata Köprüsüne yapılan sabotajları gerek broşür, gerekse ajansları vasıtasıyla Ermenilerin yaptığını dünya kamuoyuna sundular.

Ancak kısa bir süre sonra Türk güvenlik kuvvetleri sanıkları yakalayarak Ermeni toplumunu böyle ağır töhmetten kurtarmış oldular. Bu başarılarından dolayı şu anda onları kutlarken Ermeni toplumunun hissiyatına da tercüman olduğuma inanıyorum.

Bu durum karşısında bu gerçek dışı haberi yayanlar şayet biraz olsun utanma duygusunu taşıyorlarsa Ermeni toplumu karşısında başlarını öne eğmek zorundadırlar. Günümüzde dünya Ermeni toplumu herhangi bir silahlı eylemin Ermeni milletine hiç bir

⁸⁰⁹ Hıfzı Veldet Velidedeoğlu, "Ermenilerin Ülkücülere", *Cumhuriyet*, 23 Temmuz 1978.

yarar sağlamayacağını kesin inancı içindedir. Bunun da nedeni mazide müşterek düşmanlarımızın art düşünceli politikasına alet olmanın faturasını bu millet çok pahalıya ödemiş olmasıdır. Günümüz Ermeni genç kuşağı da bugün bunu bilmektedir. Gönül arzu eder ki bazı yazarlar da bunu bilip henüz kanıtlanmayan bir olayı gazetelerinin baş sayfalarında yer vermesinler. Çünkü bu davranışları ancak müşterek düşmanlarımızı sevindirebilir. Buna b,r örnek verebilmem için geçmiş bir olaya değineceğim.⁸¹⁰

2.3.3. Garip Bir Gösteri / Ali Sirmen

Geçenlerde New York'ta Birleşmiş Milletler'in ünlü cam binası karşısındaki Türk Evi önünde garip bir gösteri yapıldı. Sayıları 10 - 15'i geçmeyen Ermeni eylemcileri, gösteri sırasında bir yazılı metin dağıttılar.

Gösteri sırasında dağıtılan metin, bu göstericilerin gülünç zavallılıklarını ve kimlerin oyuncağı olduklarını ortaya koyuyordu.

Göstericilerin dağıttığı metinde Sevr Antlaşması'ndan söz edilmekte, Türkiye'nin Sevr Antlaşması ile Anadolu'da özgür bir Ermenistan kurulmasını kabul ettiği bildirilmekte, bu antlaşmanın 88 ve 89. maddelerine atıf yapılarak, Türkiye'nin Sevr Anlaşması koşullarını yerine getirmediğinin, Doğu Anadolu'da Ermeni Devleti kurulması konusundaki yükümlülüğünü yerine getirilip getirilmediğinin Amerika Birleşik Devletleri Başkanının kontrolüne bırakıldığı hatırlatılmakta ve Birleşmiş Milletler'den Sevr Anlaşmasına uyması için harekete geçilmesi istenmektedir.

Hemen belirtmek gerekir, Ermeniler, Anadolu'nun evlatlarıdır. Birçoğu ister üzerinde doğdukları topraklarda yaşasınlar, ister başka ülkelere göç etsinler, Anadolu kültürünü geleneklerini şaşılacak bir titizlikle korumuşlardır. Bu yazımızda, burada New York'ta yaşayan bir Ermeni'nin öyküsüne yer vereceğiz. Tarihte ise, Osmanlı İmparatorluğu'nu oluşturan Türk, Ermeni ve Kürt gruplar arasında, hiçbirinin onur duymasına olanak bulunmayan olaylar geçmiştir. Bu olayları enine boyuna incelemek, emperyalizmin tüm gelişmelerin ardındaki gölgesiyle birlikte olaylara karışmış olan tüm tarafların sorumluluk paylarını ortaya koymak artık gerekmektedir. Görmezlikten gelerek, tarihin karanlık sayfaları silinmez.

⁸¹⁰ Torkom İstepanyan, "Ermeni Kurtuluş Ordusu", *Cumhuriyet*, 20 Kasım 1978.

Ancak Anadolu içinde ve dışında yaşayan Ermenilerin büyük çoğunluğunun katılıp desteklemediği, bağınaz Ermeni eylemcilerinin geçmişte olaya taraf olanlardan birinin sırtındaki tüm sorumluluğu görmezlikten gelen, kan ve intikam duygularıyla yanan tutumları herhalde olaylara sağlıklı yaklaşmanın yolu değildir.

Yineleyelim, geçen cuma New York'taki Türk Evi önündeki gösteriye katılanların sayıları bile Ermeniler'in çoğunluğunun desteğine sahip olmadıklarını gözler önüne seriyordu.

Kaldı ki, olayların özüne inmeyen bu bağınaz gruplar, acıklı ama çok acıklı, bir davranışın tüm belirtilerini de gözler önüne seriyordu.

Acaba bugün, utanma duygusuna sahip olan hangi diplomat, izan sahibi hangi politikacı, bir zamanların Türkiye'ye zorla kabul ettirilmek istenen ve bir ulusun kurtuluş savaşında akıttığı kanlar içinde boğulan Sevr Anlaşması'nı Türkiye'nin karşısına yeniden çıkarmak cüretini gösterebilir? Acaba Sevr Anlaşması, Birleşmiş Milletler Şartının hangi ilkesiyle çelişmemektedir?

Bir takım düşlerin peşinde koşanlar Sevr Anlaşması'nı ileri sürerken yalnız Türkiye'ye değil, emperyalizme karşı olan ulusal bağımsızlıktan yana yer almış bulunan tüm ülkelere ters düşüklerini anlamayacak kadar zavallı mıdır?

Geçen cuma New York'ta dağıtılan bildirinin altındaki merkezlerin adresleri bu konuda ciddi kuşkular uyandıracak niteliktedir. Bidriyi dağıtan örgüt, tüm dünyada merkezleri olduğunu belirtiyor ve bunların adlarını birer birer veriyordu. Bu arada örgütün Oratadoğu'daki merkezleri ise şu kentlerde toplanmıştı: Atina, Selanik, Lefkoşe (Rum kesimi), Larnaka, Beyrut.

Ortadoğu merkezlerinin kentleri bile, bir takım bağınazların, sinsi ve kurnaz kişiler tarafından nasıl ustaca kullanıldığını göstermiyor mu?

Böylesine kızmaktan çok acımak gerekir sanırız.⁸¹¹

⁸¹¹ Ali Sirmen, "Garip Bir Gösteri", *Cumhuriyet*, 20 Ağustos 1979.

2.3.4. Ermeni Sorunu / Samim Karagöz

12 Ekim 1979 günü, Hollanda Büyükelçinizin, Sayın Özdemir'in oğlu Ahmet Benler'i Laheyde öldürdüler. Suçu "*Ermeni Katliamına Karşı Adalet Komandoları*" adlı bir Ermeni örgütü "*Biz yaptık*" diye üstlenmiş.

Bu yıllardan beri kaçınıcı oluyor, yabancı ülkelerdeki elçilerimize ve yakınlarına kaçınıcı saldırı? Aslında bu öldürmeler ta 1918'lerde başladı: Talat Paşa'yı Berlin'de, Cemal Paşa'yı Kafkasya'da öldürdüler. Denebilir ki 1915'lerin Ermeni tehcirinin (göç ettirmesinin) üzerinden 64 yıl geçti: Anadolu'nun doğusundaki ve güneydoğusundaki Ermeniler, Birinci Dünya Savaşı başlayınca, Osmanlı Devleti'nin savaşa girdiği bütün cephelerdeki düşmanlarının kışkırtması ve yardımıyla ayaklandılar. Doğu ve Güneydoğuda bir devlet kurma sevdasıyla örgütlendiler. Doğuda, güneydoğuda çarpışan Osmanlı, Türk ordularını arkadan vurmaya kalkıştılar. Giderek bu yolda çetecilik savaşına giriştiler. Elbette böyle olunca karşılıklı çatışmalar, dövüşmeler, öldürmeler oldu. İktidardaki İttihatçı Osmanlı hükümeti baktı ki olacak gibi değil, Ermenileri-Doğu ve güneydoğuda- toparlayıp, o zaman yine bir Osmanlı vilayeti olan Lübnan' göç ettirdi. 1918'de Almanlarla birlikte Osmanlı Devleti savaştan yenik çıkınca Anadolu'yu işgal etmeye başlayan devletlerle – Fransız ve İngilizlerle - Ermenilerin çoğu yine yurtlarına döndü. Ne ki Fransızlar ve İngilizler bizim Kurtuluş Savaşımızda yenilince, yeniden onlarla birlikte Anadolu'dan çıkıp gittiler. Bu olay tıpkı Batı Anadolu'daki Rumların durumuna bezer. İngiliz Fransız, İtalyan işgalcilerin, politikalarının yüzünden, nasıl Rumlar, Dimyata pirince giderken, evdeki bulgurdan oldularsa, Ermeni azınlığı da hızlarını alamadılar, Cumhuriyetin ilk yıllarında Kürtleri, Şeyh Sait'i de ayaklandırıdılar.

Şimdi bu tarihsel olayların ayrıntılarına girecek değiliz. Konumuz da bu değil... Şu kadarını söyleyeyim: Evliya Çelebi'nin Seyahatnamesinde bir iç savaş, Celali İsyanının bastırılmasını bir cümlede özetlediği gibi: (Cenk haliydi, böyle oldu...) ve de bu cenk halinin üzerinden yarım yüzyıldan fazla bir zaman geçti... Nasıl Batı Anadolu'da bir tek Rum kalmadıysa, Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da da bir tek Ermeni kalmadı o günlerden, o savaşlardan sonra... O günlerin çetecilik savaşlarında çok Ermeni öldü. Ne var ki çok da Türk öldürdüler. Ermenilerin tıpkı Rumlar, Yunanlılar gibi bir köyün Türk halkını, köyün camisine doldurup ateşe verdikleri oldu... Diri diri Türk halkını yaktıkları bir gerçektir: Bu olayın tanığını da gördüm dinledim: Otuz yıl İstanbul Üniversitesi'nde

öğretim üyeliği yapan Prof. Helmut Ritter, 1940’larda hocam oldu. 1950’lerden sonra İzmir’e evime konuk olarak geldi. O sıralar şimdi anımsayamayacağım Ermenilerin yine bugünkü olaylara benzer bir kan davası olayı vardı. Konuşurken bir anısını anlattı: Doğu cephesindeki Türklerle birlikte savaşı, daha doğrusu komuta eden Alman Kurmayında Türkçeyi iyi bildiği için çevirmenlik yapan genç bir subaymış... Bir Türk köyünü Ermenilerin nasıl yok ettiğini gözleriyle görmüş. Türk halkını nasıl öldürdüklerini gözleriyle görmüş. Buna karşılık *“Türkler de savunma için de olsa Ermeni öldürdüler”* dedi. Hoca, Hitler Nazi düşmanıydı. İkinci Dünya Savaşı boyunca Türkiye de kalmıştı. Kendisine sordum: *“Almanlar, İkinci Dünya Savaşında kaç bin, kaç milyon Yahudi öldürdü?”* Hoca güldü, karşılığı şu oldu: *“Biz batılı Hristiyan bir ulusuz. Batı dünyası, dünya, bizi çoktan bağışladı. Siz Türkler, Müslümansınız ve Ortadoğu’da Batılı Hristiyanların çıkarları bulundukça, sizi bağışlamazlar...”*

Doğrudur. Bugün Lübnan’a, Amerika’ya, Avrupa’ya Anadolu’dan göç ettirilen Erkmenlerin torunları, Batı kapitalizminin, Batı emperyalizminin maşası olarak eski bir savaşın, (Cenk halinin) kan davasını sürdürüyorlar. Doğu Anadolu’da, Güneydoğu Anadolu’da bir devlet istiyorlar. Bugün bu yörelerde etnik bir azınlığı bile bulunmayan Ermeniler, yine bu yörelerde nasıl bir devlet kurabilecekler akıl almaz! Nasıl kimi yörelerin kişisel kan davaları hiç bir orunu çözümlemediyse, çözümleyemiyorsa; bunların da toplumsal kan davaları hiçbir sorunu çözümleyemez!

Yarım yüzyıl gecen, hem de Osmanlı Devleti’nin girdiği Dünya Savaşı’nın sorunlarını, tarihsel olaylarını, bugünkü Türkiye Cumhuriyeti’ne yüklemek hangi akla hizmettir? Geçmiş, olmuş bitmiş tarih olmuş bir savaşın sorumluluğunu bugünkü Türk kuşağına yüklemek, insafsızlık oluyor. Bırakalım bütün Anadolu’yu; Doğu Anadolu’da İ.Ö. yaşayan Urartulardan bu yana kaç ulus topluluğu gelmiş geçmiştir? Üstelik bugün Ermenilerin asıl yurtları bir Ermenistan Cumhuriyeti de vardır Sovyetler Birliği’nde. Ermenilerin İntikam Komandolarına, giderek onları oyuna getiren Batı dünyasına - savunma değil - bir şeyler anlatmak zorundayız. Susup her öldürülen Türk yurttaşı Türk temsilcisi için cılız seslerle protestolar, ahlar vahlar yetmez.

Türk Tarih Kurumu, Genel Kurmay Tarih Şubesi, giderek tarih bilimcilerimiz, bu kan davacılarına, 1915’in olaylarının nedenini anlatmalı, bilimsel çalışmalardan, dünya kamuoyunun anlayabileceği broşürlere değin gerçekleri -hem de tarafsız- anlatan yayınlar

yapmalıyız. Bu konuda kimi çalışmalar, kitaplar var ama dış dünyanın haberi yok. Dünya çapında, bu konuda dünyayı aydınlatmak zorundayız. Örneğin sanatta da bu konuda bilmeden önde gibiyiz. Sayın Zebercet Coşkun'un 1975'de yayınlanmış "*HAÇİN*" adlı bir romanı var. Bu roman Birinci Dünya Savaşı ve Kurtuluş Savaşı yıllarının Ermeni, Osmanlı, giderek Türk çatışmalarını büyük bir başarı ve tarafsızlıkla ele almış işlemiştir. Bu roman hemen İngilizceye, öteki dillere hatta Ermeniceye çevrilmeli: Amerika'da, Avrupa ülkelerinde yayınlanmalıdır.

Öyle sanıyor ve görüyoruz ki dış ülkelerdeki Ermeni Komandoları, Türk Ermeni vatandaşlarımızı da üzmemekte, tedirgin etmektedir. Bu konuda onların da tarihi, tarihsel olayları anlatma, aydınlatma görevleri ortaya çıkmaktadır.

Türkiye Cumhuriyeti döneminde Ermeni yurttaşlarımız, onların önde gelen bilimcileri, sanatçıları başımızın tacı olmuştur. Bir dil bilimci Agop Dilacar, bir ressam Agop Arad, bir foto sanatçısı Ara Güler, bizim öz yurttaşlarımızı, öğündüğümüz Türk yurttaşlarıdır. Sadece onlar mı? Rum asıllı Türk yurttaş sporcu bir Lefter, bütün Türklerin sevdiği bir Türk'tür. Hala sporu bıraktığı halde hepimizden saygı, sevgi görür. Bir genç Vasli Aleksandirdis, sporcu olarak yeni sevgiler kazanmaktadır.

Ne var ki dışarıdaki Ermeni İntikam Komandolarının tutumlarını anlamak çok güç. Tarihle de çelişiyor eylemleri. Bugünlerde de çelişkiler içindedirler. Herhalde bu sorunun altında, içinde, başka nedenler, oyunlar da var. Ha bugün içerde beyni yıkanmış 17 yaşındaki bir komando ha dışarıdaki beyni yıkanmış bir Ermeni komando içimizdeki bu sorunu çözmeye çalışırken, dışarıdakileri de göz önünde tutmak zorundayız. Birbirleriyle tarih boyunca savaşıyan topluluklar, savaş bittikten sonra yüzyıllar boyu kan davası güderse, dünyanın ahvali nice olur?⁸¹²

2.3.5. Cinnat / Ali Sirmen

Gözü dönmüş Ermeni örgütlerin Türkiye'ye Türkiye'nin yurt dışı temsilciliklerine karşı giriştikleri cinayet eylemleri sürüyor. Son olarak İsviçre'deki Büyükelçimiz Doğan Türkmen'e saldıran cinayet örgütü üyeleri amaçlarına erişmeden kaçmak zorunda kaldılar.

⁸¹² Samim, Kocagöz, "Ermeni Sorunu", *Cumhuriyet*, 18 Ekim 1979.

Ermeni örgütlerin Türkiye'nin temsilcilerine karşı giriştikleri birbirini izleyen eylemler gerçekten düşündürücü ve acıdır. Eylemler, örgütün perde arkasında bazı güçler tarafından kullanılan cinnet getirmiş kişilerce yönetildiğini gösteriyor.

Ermeni örgütü, eylemlerine gerekçe olarak yarım yüzyıldan da önce Osmanlı İmparatorluğu sırasında, İttihatçıların iktidarı döneminde meydana gelen olayları göstermektedirler. Olayların ne olduğuna, nasıl geliştiğine, kimler tarafından kışkırtıldığına başka bir yazıda değineceğiz. Şimdi şu kadarını belirtmekle yetinelim: On dokuzuncu yüzyılın sonunda ve yirminci yüzyılın ilk yıllarında, Osmanlı İmparatorluğu üzerindeki emellerini gerçekleştirmek isteyen İngiltere ve Çarlık Rusya'sının kışkırtmasıyla harekete geçen bazı Ermeni örgütlerinin yönettikleri çeteler ile Türk ahali arasında çatışmalar hatta karşılıklı soykırım eylemleri olmuştur. Birinci Dünya Savaşı yıllarında da İttihat ve Terakki ulusal güvenlik gerekçesiyle, Ermeni tehcirini yürürlüğe koymuş ve bu sırada, Cemal Paşa'nın anılarında belirttiğine göre, 650.000 Ermeni, Ermeni örgütlerinin ileri sürdüğüne göre ise, 1,5 kişi ölmüştür.

Hiç kuşkusuz, bu olaylar hiç kimseye onur verecek nitelikte değil. Yine hiç kuşkusuz Ermeni çetelerinin daha önceki yıllarda Türk halka karşı giriştiği eylemlerde, İttihatçıların Ermenileri tehcir sırasında neden oldukları soykırım da, onaylanır hareketler değildir. Hiç bir aklı başında kişi bu olayları kınamazlık edemez.

Üstelik artık bu sorunun görmezlikten gelinmesi yerine, tüm sorumlularını gün ışığına çıkararak, tartışılması gelmiştir. Ancak tüm yukarıda saydığımız öğeler Ermeni örgütlerinin davranışlarının cinnet içinde olduğu gerçeğini ortadan kaldırmaz.

Her şeyden önce, belirli bir dönemde, belirli bir iktidarın kararı, dış çevrelerin kışkırtmasıyla meydana gelmiş olaylardan dolayı tüm bir ulusu, bütün bir tarih boyunca suçlamak olanak dışıdır. On dokuzuncu yüzyılın sonunda ve Birinci Dünya Savaşı yıllarında meydana gelen olayların iki yandaki sorumluları da tarihe karışmışlar, bunların bir bölümü hesap vermiş, Osmanlı İmparatorluğu tarih olmuş, İttihatçıların iktidarı ise savaşı birlikte sona ermiş.

Türkiye Cumhuriyeti ise, Osmanlı İmparatorluğu'nun tüm mirasını hataları ve sevaplarıyla devralmamıştır. Nasıl ki, Osmanlı eserlerinin, yatırımlarının bir bölümü, Türkiye topraklarının dışında kalmış ise, Osmanlı borçlarının tümünün de genç Türkiye Cumhuriyeti'nin sırtına yüklenmesi Lozan'da haklı olarak kabul edilmemiştir.

Üstelik Türkiye Cumhuriyeti'nin yönetim kadrosu ile İttihatçılar arasında herhangi bir bağlantı ve devamlılık da söz konusu değildir. Bu durumda, Türkiye Cumhuriyeti'nin tasfiye etiği bir imparatorluk ile siyasal kuruluşun hesabını vermesini istemek cinnet getirmiş olmaktan başka nedir ki? Hangi hastalıklı kafa bir ulusu tarih boyunca mahkûm etmek cüretini kendinde görebilmektedir?

Her şey, cinayet örgütlerinin hiç bir haklı dayanağı olmadığını, yalnızca üyelerinin sapık eğilimlerine yanıt getirdiğini ortaya koymaktadır.

Ayrıca, bu örgütlerin Ortadoğu'da yuvalandıkları merkezler de hangi güçler tarafından, hangi emeller için kullanıldıklarını açık seçik gözler önüne sermektedir. Evet! Ermeni örgütleri Ortadoğu'da, karmakarışık Beyrut ile Lefkoşe Rum Kesimi ve Atina'da üslenmiş bulunuyor. Bu açıklamanın başka yoruma gerek göstermediği kanısındayız.

Bundan başka Batı basınının sözü geçen cinayetler karşısındaki aldırılmazlığı ve vurdumduymazlığını, onlar adına üzüntü duymadan izleyebilmek de, olanaksızdır. Paris'te vurulan Türk temsilcisi Yılmaz Çolpan'ın öldürülmesinden sonra Le Monde yayınlanan başyazısı, bu ciddi gazete için utanç vericiydi. Artık Ermenilere karşı işlenen cinayetlerin kabul edilmesi ve adeta özür dilenmesini isteyen bir dille kaleme alınmış olan yazıdaki mantık dokusunu anlamaya olanak yoktur.

Aynı mantık ile Fransa Beşinci Cumhuriyeti'nin yöneticilerinden Saint Barthelemy can kırımının hesabını, sormak, sokaktan geçen herhangi bir Fransız Cezayir'de bir ulusu boyunduruk altında tutmak için yapılan işkencelerden sorumlu tutmak gerekir ki, her halde böyle bir davranış, Fransız dostlarımızı Cezayir'de giriştikleri soykırımı göteren filmi yıllar yılı sansür etmiş olmalarının bile şaşırtmadığı ölçüde afallatır.

Mümtaz Soysal daha önce de yazdı. Tahran'daki Amerikan Büyükelçiliği görevlilerinin rehin tutulması karşısında büyük tepki gösteren çevrelerin, Türk diplomatlarının ölümü karşısında mırın - kırın etmeleri onlar adına utanç vericidir. Bazı gözü dönmüş Ermenilerin cinayet eylemleri karşısında bizlere de düşen bir görev vardır. İlk yapılacak şey, cinnet getirmiş bu yaratıklar ile aynı doğrultuya girmemek, aynı mantık yanlışına düşmemektir. Evet, kendilerine Ermeni örgütü adını veren bu kuruluşların girişimlerinden dolayı yeryüzündeki bütün Ermenileri suçlamaya kalkışmak, hele hele Ermeni asıllı Türk yurttaşlarının güvenliklerini tehlikeye sokacak girişimlerde bulunmak yanlışların en büyüğü olacaktır.

Öte yandan herkes bilmelidir ki, bu cinnet getirmiş budalalara seyirci kalınmaya devam edilirse, en sonunda Türkiye Cumhuriyeti'nin yumruğu bu örgütlerin beynine şu ya da bu şekilde inecektir. O zaman kimsenin bu girişimlere karşı çıkmak hakkı olmayacaktır. Çünkü meşru savunma hukukun da, kabul ettiği bir kavramdır.⁸¹³

2.3.6. Düşmanlıktan da Öte... / Samim Kocagöz

Bize karşı sefer açan Haçlı Ordularını kuranlar, Yunanistan'dan Batı Avrupa'ya, oradan Amerika'ya değin uzanan ülkeler bizi parayla boğmak istiyorlar... Parayı vererek değil, vermeyerek ekonomik açıdan. Bu zor günlerimizde, bunalımlı günlerimizde, yurdumuzun içinde ölüm, öldürme olayları bizi şaşkına çevirirken; dış ülkelerdeki temsilcilerimizi, elçilerimizi de Ermeni çeteleri öldürüyorlar. Bu Ermeni çeteleriyle Kıbrıs Rumlarının ilişkisi bulunduğu söylentisi de yaygınlaşıyor. İşlerimizin derdine düştüğümüzden, dış ülkelerde bize yöneltilen (tedhiş) eylemlerine yeterince eğilemiyoruz. Yetkililerimiz, bilimcilerimiz, gazetecilerimiz yeterince bu olayların üstünde durmuyorlar.

Son yıllarda Rumlar ve Ermeniler, bütün dünyada bize karşı, her yola başvurarak büyük bir saldırıya geçtiler. Bu konuda, Rumlarla ilişkimizi “*Türkler ve Rumlar*” başlıklı bir yazımda (30 Nisan 1978) Cumhuriyet'te ortaya koymuştum. Yine “Ermeni Sorunu” başlıklı yazımla (18 Ekim 1979) Cumhuriyet'te Ermenilerle yakın tarihteki ilişkilerimize değinmiştim. Sayın Prof. Niyazi Berkes de bu yazım için bana yazdığı mektubunda, bütün çabalarına karşın bu Ermeni sorununun üstünde yeterince durulmadığından şikâyet ediyordu. Evet, yetmiş yıl öncesinin savaşlarını, tarihsel olaylarını, bugün bir kan davası haline getirenlere karşı niçin susuyoruz? İçerdeki derdimiz bize yeter, diyenler bulunabilir. Ne var ki dışarıda da elçilerimiz öldürülüyor, temsilcilerimiz bombalanıyor. Kıbrıs'ta 1963'te Rumların Türklere karşı giriştikleri soykırımı, bıraksanız bugünde devam edecek...

Evet, “... Etkileri bugün de devam eden bir anti - Türk ırkçılık- sadece Avrupa'yı değil, Amerika'yı da - istila etmiştir.” Bu ırkçılıktır ki yıkılan Osmanlı İmparatorluğu'nun hesabını, bugün hala Batılıları, Türkiye Cumhuriyeti'nden sormaya götürmektedir. İmparatorluğun kuruluşu, yükselişi ve batışı tarihsel bir olgudur. Bu imparatorluğun

⁸¹³ Ali Sirmen, “Cinnet”, *Cumhuriyet*, 8 Şubat 1980.

dağılmasından ortaya çıkan uluslar, kurulan devletler de bir tarihsel olgudur. Osmanlı İmparatorluğu'nun kurucusu Türkler'dir ama Türkler, bu imparatorluğun içinde-imparatorluğun yönetim zihniyeti içinde- öteki topluluklardan, uluslardan, diyelim azınlıklardan farksızdır. Türkler 1919'da yurtlarını yağmalamaya gelen emperyalistlerle savaşıırken, Osmanlı Devleti'ne karşı da -Hilafet Ordularına - savaşımıştır. Osmanlı İmparatorluğu içinde tıpkı öteki uluslar gibi Türkler ulus bilincine varmıştır. İmparatorluğun, Osmanlının hesabını, bugünkü Türklerden, kan davası güderek, pusu kurup öldürerek sormak, tarihsel olguya ters düşer...⁸¹⁴

2.3.7. Özmen ve Demirel / Ali Sirmen

Bağnaz ve kana susamış Ermeni cinayet örgütleri geçtiğimiz hafta iki yurttaşımıza daha kıydılar. Olay yerinde ölen Atina büyükelçiliği İdari Ataşesi Galip Özmen'den birkaç gün sonra, kızı Neslihan da kaldırıldığı hastanede yaşama gözlerini yumdu.

Ne yazık ki Galip ve Neslihan Özmen, Ermeni cinayet örgütlerinin kurşunları altında can veren ilk yurttaşlarımız değildirler ve Türkiye Cumhuriyeti'nde iktidar olan düşünce, tutumunu değiştirmedikçe sonuncusu da olmayacaklardır.

Son cinayet daha öncekilerden çok değişik bir nitelik taşımaktadır. Bu değişiklik olayın meydana geldiği ülkeden kaynaklanıyor. Galip Özmen, Türk düşmanlığının resmi politika haline getirildiği Yunanistan'ın başkenti Atina'da vurulmuştur. Gerçi cinayet olayının hemen ardından, Yunanistan'ın başbakanından muhalefet önde gelenlerine kadar herkes, hatta bu arada Amerikan pasaportlu şoven-sosyalist Andreas Papandreu bile olayı kınamışlardır.

Ne var ki bu kınamanın gerçekte hiçbir anlam taşımadığı Yunanistan'ın olaydaki büyük sorumluluğunu gizlemeye yönelik olduğu gelişmeleri izleyenlerce kolaylıkla anlaşılmıştır.

Yunanistan yalnızca Türk düşmanlığını resmi politika haline getirmekle yetinmemiş, aynı zamanda Türkiye'nin toprak bütünlüğüne, bağımsızlığına karşı girişilen tüm eylemleri de desteklemek yolunu tutmuştur. Ermeni terör örgütlerinin girişimlerinin artışı ile Yunanistan'ın sözü geçen politikasındaki tırmanış arasındaki koşutluk kimsenin

⁸¹⁴ Samim, Kocagöz, "Düşmanlıktan da Öte...", *Cumhuriyet*, 16 Nisan 1980.

gözünden kaçmamaktadır. Ermeni cinayet örgütlerinin üç merkezinden ikisinin Lefkoşa Rum Kesimi ile Atina'da olması rastlantının çok ötesinde büyük bir planın içyüzünü ortaya koyan göstergelerdir.

Atina, Küçük Asya Kurtuluş Örgütü adı altında Türkiye'yi parçalamaya yönelik kuruluşlara kol kanat geren, bunlara deste olan bu kuruluşların Ermenilerle birlikte açtıkları sergilerde öldürülen Türk diplomatlarının resimlerinin övünçle sergilenmesine seyirci kalan bir politikanın izleyicisidir

Bugün Türk gazetelerinde bile Yunanistan'daki Ermeni cinayet örgütlerinin elebaşları azılı katiller isimleri ve resimleriyle yer almaktadır. Kısacası Atina'da oynanan oyun bu denli açıktır.

Durum böyle olunca, Yunan Hükümeti'nin destek olduğu bu girişimlerden sonra, alayı kınamasındaki içtenliğe inanmak olanaksızdır.

Atina bir kez daha rüzgâr ekmiş ve fırtına biçmiştir. Yunan başkentinde işlenen iğrenç cinayetin ardında Helen makamlarının sinsî gölgesi sezilmektedir.

Ne yazık ki, herkesin gördüğü bir gerçeği Başbakan Süleyman Demirel görmezlikten gelmekte ve gerekli girişimlerden kaçınmaktadır. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti, Özmen'in öldürülmesi üzerine Yunanistan'a yukarıda saydığımız girişimlerini anımsatmalı, Atina'nın Ankara'daki Büyükelçi'sine durum çok sert bir dille anlatılmalı ve bu gibi davranışların Türk - Yunan ilişkilerinde çok kötü sonuçlar doğuracağı açıkça gösterilmeliydi.

Oysa Süleyman Demirel Hükümeti bunların hiçbirini yapmadığı gibi Başbakanının ağzından, Yunanistan'ın olay üzerine gerekli girişimlerde bulunduğunu ileri sürerek tam tersi çekingen bir yol tutmuştur. Bu davranışın ülkemizin çıkarılanıyla bağdaşmadığı açıktır. Demirel'in sözü geçen davranışını kendi mantığı içinde anlamak güç değildir. Batı finans çevrelerine el açmış bulunan ve ancak onların inayetiyle ayakta durabileceğine inanan Demirel, bu çevrelerde etkisinin büyük olduğunu sandığı Yunanistan'ı yeniden karşısına almak, bu ülkenin NATO'nun askeri kanadına biran önce dönmesi için baskıların yoğunlaştığı bir dönemde yeni bir Türk - Yunan gerginliği yaratmaktan çekinmektedir.

Bu çekingenlik de, Türkiye'nin yurt dışındaki temsilcilerini yeterince koruyamadığı, onlara yeterince sahip çıkmadığı görüntüsünü doğurmaktadır. Böyle bir görüntünün Ermeni cinayet örgütleriyle, Türkiye'ye karşı dolaplar çeviren kuruluşları ne denli yüreklendireceği de ortadadır. Tüm bu gelişmeler arasında yurt içinde canını koruyamadığımız yurttaşlarımızla birlikte Galip Özmen ile kızı Neslihan'ı da toprağa vereceğiz. Bu tören sırasında belki de Demirel iktidarının temsilcileri büyük laflarla dolu demeçler de vereceklerdir.

Oysa herkes acık seçik görmektedir ki, Demirel takımının öldürülmesi karşısında yeterli tepkiyi bile gösteremediği ve Özmen'in cenazesinde ağzını açmaya hiç mi hiç hakkı yoktur.⁸¹⁵

2.3.8. Yunanistan, Ermeni Eylemlerini 'Teşvik Edici' Bir Tutum İçinde / Sedat Ergin

Geçtiğimiz hafta Atina'da "*Gizli Ermeni Kurtuluş Örgütü*" adında bir örgütün üstlendiği suikastta yaşamlarını yitiren İdari Ataşe Galip Özmen ile kızı Neslihan Özmen'in cenazeleri dün Ankara'ya getirilirken, Özmen'in ölümü Yunan hükümetinin komşulukla bağdaşmayan bazı tutumları ile ilgili çağrışımları da beraberinde getirmektedir.

İlk bakışta şu belirleme yapılmaktadır: Galip Özmen'in ölümü, Ermeni örgütlerinin Yunanistan'daki faaliyetlerinin son iki yıldır dozu giderek artan bir biçimde yoğunlaşmasının sonrasına rastlamaktadır. Ancak burada doğal olmayan Ermenilerin faaliyetlerinden çok, Yunan Hükümeti'nin bu faaliyetler karşısında son zamanlarda "*Teşvik edici*" bir görünüm kazanan tutumu olmuştur.

Yunanistan'daki Ermenilerin Türkiye'yi hedef alan faaliyetleri incelendiğinde şöyle bir durum ortaya çıkmaktadır:

1-İki yıl öncesine kadar Yunanistan'da Türkiye'ye dönük faaliyetler daha çok megallo ideayı canlı tutmaya çalışan bazı aşırı sağcı derneklerin tekelinde olmuştur. Bu dernekler kimi zaman "*Büyük Yunan düşünü*" gerçekleştirme idealinin peşinde olmuşlar, bu amaçla bildiriler yayımlamışlar, haritalar dağıtmışlar, sergiler açmışlardır. Bütün bu

⁸¹⁵ Ali Sirmen, "Özmen ve Demirel", *Cumhuriyet*, 6 Ağustos 1980.

faaliyetlerde işlenen ortak tema, Türklerin “*Barbar*” olarak gösterilmesi olmuştur. Ancak bu propaganda Yunan kamuoyunda fazla rağbet görmemiş ve bazı küçük cemaatlerin etkisiz, sınırlı faaliyetleri olarak değerlendirilerek Türk tarafınca hiçbir zaman ciddiye alınmamıştır. Ankara, bu faaliyetler karşısında çoğunlukla susarak bunu Yunanistan ile ilişkilerinde ikili bir sorun haline getirmeye gerek görmemiş ancak ölçüyü aştığı dönemlerde diplomatik girişimlerde bulunarak Yunan makamının dikkatini çekmekle yetinmiştir.⁸¹⁶

Ermenilerin Faaliyetleri Ne Zaman Başladı?

2 -Yunanistan’da Türkiye aleyhindeki faaliyetlere 1979 yılı başında yeni bir unsur eklenmiştir: Ermeni örgütlerinin çalışmaları, bu tarihten itibaren Yunanistan’da yaşayan Ermeni azınlığı gençliğinin belli kesimlerini de arkalarına alan bazı Ermeni örgütleri ilk kez Atina’da, daha sonra diğer kentlere yayılarak Türkiye’ ye dönük bu faaliyetleri başlatmışlardır.

3-Geçen yıl şubat ve mart aylarında gizlemeye gerek duyulmadan açıkça yürütülen bu faaliyetlere daha sonra tek tük rastlanmış ve konu bir süre kapanmaya yüz tutar gibi olmuştur. Ancak uzun bir aradan sonra içinde bulunduğumuz yılın şubat ayında Ermeni örgütlerinin faaliyetleri yeniden baş göstermiş ve nisan ayına doğru giderek artış kaydetmiştir. Ermeni örgütlerinin Türkiye aleyhindeki bu faaliyetlerinin doruk noktasına ulaştığı dönem şubat, nisan ve mart aylarıdır. Bu süre içinde toplantı, gösteri afiş, bildiri dağıtma türünden 30’a yakın faaliyet saptanmıştır.⁸¹⁷

Yunan Hükümetinin Tavrı

4- Yunan Hükümet, Ermeni örgütlerinin bu faaliyetleri karşısında herhangi bir önlem alma gereğini duymamış, bu kampanyaya seyirci kalmıştır. Yunan Hükümeti yetkilileri Türkiye ile ilişkilerde kâh dostluk demeçleri verip, kâh Ege’de savaş olasılığından söz ederken, komşusunu hedef alan bu faaliyetleri Türkiye’ye dönük uzun vadeli politikasını pekiştirici bir öge olarak kayıtsızlıkla izleye gelmiştir. Ancak asıl

⁸¹⁶ Sedat Ergin, “Yunanistan, Ermeni Eylemlerini ‘Teşvik Edici’ Bir Tutum İçinde”, *Cumhuriyet*, 7 Ağustos 1980.

⁸¹⁷ Sedat Ergin, “Yunanistan, Ermeni Eylemlerini ‘Teşvik Edici’ Bir Tutum İçinde”, *Cumhuriyet*, 7 Ağustos 1980.

düşündürücü olgu, Yunan Hükümeti'nin daha sonra bu faaliyetleri açıkça destekler bir tutum içine girmesi olmuştur.⁸¹⁸

Yunan Tv'sinde Yayımlanan Bildiri

5- Yunan Hükümeti'nin bu tutumunun açık kanıtları mevcuttur. Üstelik bu kanıtlar Ermeni örgütlerinin faaliyetlerine izin verilmesi boyutunu da aşmaktadır. Bu kanıtların en çarpıcısı, geçen nisan ayında Coro Habbaş'ın liderliğini yaptığı Filistin Halk Kurtuluş Cephesi himayesinde Lübnan'da bir basın toplantısı düzenleyerek bazı Kürt unsurlarla işbirliği halinde Türkiye'ye savaş açtıklarını ilan eden Ermeni örgütünün bildirisinin resmi Yunan televizyonunda haber olarak yayımlanmasıdır.⁸¹⁹

Hangi Döneme Rastladı?

6-Söz konusu faaliyetlerin yoğunlaşması Batı'da Türkiye'ye dönük yardım çabalarının ön plana çıktığı döneme rastlamaktadır. Türkiye'ye yardım alanındaki gelişmeler öncelik kazanırken, Yunan Hükümeti bundan duyduğu rahatsızlığı saklamamıştır. Aynı dönemde Yunan basınında *“Türkiye'ye yardım yapılması gereksizdir. Türkiye ekonomik çöküntü içindedir, sağlanan krediler boşa gidecektir. Dipsiz kuyu, Türkiye'nin stratejik önemi sanıldığı kadar büyük değildir. Yunanistan'ın stratejik değeri daha büyüktür”* şeklindeki görüşler haber ve yorum konusu halinde işlenmiştir.⁸²⁰

Yunan Basını ve Ermeni Faaliyetleri

Yunan televizyonu yanında Yunan basını da Ermeni örgütlerinin faaliyetlerine geniş yer ayırmıştır. Bu kuruluşlar Yunan gazetelerini her zaman yanların da bulmuşlardır. Bunun anlamı şudur: Yunanistan'da kamuoyunu yönlendiren Yunan gazetelerinin farklı çizgilerine karşılık birleşebildikleri tek bir konu vardır: Türkiye aleyhtarlığı. Gerek sağ, gerekse sol yayın organları farklı politikalarına karşın Türkiye aleyhtarlığında buluşabilmektedirler.

Bu veriler toplandığında, bütün bu faaliyetler karşısında Yunan hükümetinin takındığı genel tutum kayıtsızlık ya da seyirci kalmakla açıklanmamakta, tam tersine

⁸¹⁸ Sedat Ergin, “Yunanistan, Ermeni Eylemlerini ‘Teşvik Edici’ Bir Tutum İçinde”, *Cumhuriyet*, 7 Ağustos 1980.

⁸¹⁹ Sedat Ergin, “Yunanistan, Ermeni Eylemlerini ‘Teşvik Edici’ Bir Tutum İçinde”, *Cumhuriyet*, 7 Ağustos 1980.

⁸²⁰ Sedat Ergin, “Yunanistan, Ermeni Eylemlerini ‘Teşvik Edici’ Bir Tutum İçinde”, *Cumhuriyet*, 7 Ağustos 1980.

bilinçli bir politika olarak belirmektedir. İşte bu politikanın sonucu Yunanistan'daki Ermeni örgütleri bir anlamda meydana boş bulmuşlar ve kendilerini Yunan hükümetinin koruyucu kolları altında sınırsız bir özgürlüğün içinde görmüşlerdir. Başka bir deyişle Yunan Hükümeti'nin tutumu Ermeni unsurlarının faaliyetlerini başka bir alana kaydırmalarında “*cesaretlendirici bir işlev*” görmüştür. Galip Özmen' in öldürülmesi de bu çerçevede değerlendirilmelidir.⁸²¹

Cenaze Bugün

İdari Ataşe Özmen ve kızı Neslihan Özmen'in cenazeleri THY'na ait bir uçakla dün yurda getirilmiştir. Baba - kızın cenazeleri bugün Ankara'da Dışişleri Bakanlığı önünde düzenlenecek törenden, Hacıbayram Cami'sinde kılınacak cenaze namazından sonra Karşıyaka Mezarlığı'nda toprağa verilecektir.⁸²²

Tepkiler

Türkiye'deki Ermeni kuruluşları temsilcileri dün ortak bir açıklama yaparak temsilciklerimize ve diplomatlarımıza yöneltilen saldırıları kınarken, “*Biz Türkiye’de huzur içinde yaşayan Ermeni asıllı vatandaşlar olarak, yurt dışındaki aleyhte gösteri beyan ve eylemlerden duyduğumuz üzüntüyü bildiririz*” demişlerdir.⁸²³

2.3.9. Bak Şu İşe! / Ali Sirmen

Alanı alabildiğine boş bulan Ermeni Gizli Kurtuluş Ordusu (ASALA), kendince ufku olarak gördüğü girişimlerinin kolay başarılarından başı dönmüş bir halde oraya buraya çatıyor. Bu arada sözü geçen örgüt kendi militanlarının kovuşturulması halinde Fransa'ya karşı da eyleme geçeceğini Beyrut'ta açıklamıştır.

ASALA'nın en önemli açıklamalardan biri de, eylemlerinde yalnız Ermeni çıkarlarını savunmadıklarını, aynı zamanda Türkiye'deki demokratik güçlerle birleşerek, ülkemizdeki faşist yönetimi yıkmak için çalıştıklarıdır.

⁸²¹ Sedat Ergin, “Yunanistan, Ermeni Eylemlerini ‘Teşvik Edici’ Bir Tutum İçinde”, *Cumhuriyet*, 7 Ağustos 1980.

⁸²² Sedat Ergin, “Yunanistan, Ermeni Eylemlerini ‘Teşvik Edici’ Bir Tutum İçinde”, *Cumhuriyet*, 7 Ağustos 1980.

⁸²³ Sedat Ergin, “Yunanistan, Ermeni Eylemlerini ‘Teşvik Edici’ Bir Tutum İçinde”, *Cumhuriyet*, 7 Ağustos 1980.

Sözü geçen açıklamaya hangi açıdan bakarsanız, bakınız elle tutar tarafı yoktur. ASALA, Türk diplomatlarını ve Türk yurttaşlarını öldürerek, hangi Ermeni davasına hizmet etmektedir?

Acaba amaçları Anadolu’da bir Ermenistan mı kurmaktır? Eğer sözü geçen örgütün böyle bir amacı varsa bu biçarelere, Türkiye’nin tıpkı bugünkü gibi güç koşullar altında, Sevres Anlaşmasını, yırtıp sepete atarak gücü gösterdiğini anımsatmak isteriz. Böyle bir düşün peşinden koşarak, çevreyi kana bulamak herhalde bu örgüte hiç bir şey kazandırmayacaktır. Ermeni Cinayet Örgütü ASALA’nın Türkiye’deki demokratik güçlerle birleşerek ülkemizde faşizme karşı çarpıştığı savına gelince:

Evet! Türkiye’imizde faşizm günden güne boy atmaktadır. Artık soru faşizmin ne zaman iktidar olacağı değil, iktidarın tümöğelerini tam olarak ne zaman ve nasıl ele geçireceğidir. Çünkü Süleyman Demirel, faşizmin sırtını sıvazlayarak onu iktidar koltuğuna çoktan ortak etmiştir bile. Bu gerçeğin su götürür yanı yoktur.

Ancak Türkiye’de faşizmin her gün, biraz daha boy atıp iktidara yerleştiğini görmek ASALA’ya hak vermeyi gerektirmez. Türkiye’deki demokratik güçler faşizme karşı savişım vermektedirler, bu savaşımlarını sürdüreceklerdir ve eninde sonunda, hangi aşamalardan geçilirse geçilsin, bu savaşımların yengiyile sonuçlanacaktır.

Ne var ki, Türkiye’de faşizme karşı savaşımlar, Türkiye’deki demokratik güçlerin görevidir. Herhalde topraklarımız üzerinde hak ileri sürenlerle işbirliği yaparak, faşizme karşı savaşımlar pek olası olmasa gerek. Üstelik Ermeni Cinayet Örgütleri, Süleyman Bey ülkemizde faşizmi iktidar koltuğuna ortak etmeden önce de Türk diplomatlarına ve Türk yurttaşlarına silah çekiyorlardı.

ASALA’nın yalnızca Ermeni, çıkarlarına hizmet etmedikleri yolundaki açıklamasında bir gerçek payı vardır. ASALA, Yunan ve Rum emellerinin ve Türkiye üzerinde iğrenç hesaplar çevirenlerin aleti durumundadır. Tarihte ASALA’yı oluşturanların ağababaları aynı yanlışın içine düşmüşlerdi.

Hiç kuşkusuz, bağınaz Ermeni Örgütlerinin davranışları Türk halkı ile Ermeniler arasında bir düşmanlık tohumunun atılmasına neden olmamalıdır. Onların bu girişimleri Türkiye’de ya da Türkiye dışında yaşayan Ermenilerin büyük çoğunluğunca da onaylanmamaktadır. Bu gerçeği gözden uzak tutmadan, sözü geçen örgütlerin temeline

inilebilmesi için, şu ya da bu devletin değil, Türkiye'nin harekete geçmesinin zamanı çoktan gelmiştir.

Türkiye Cumhuriyeti'nin çıkarlarını, Türk yurttaşlarının yaşamlarını korumak görevi Yunan, Fransız, ya da bilmem ne devletin değil, Türk Devleti'nindir. Ama diyeceksiniz ki, Türkiye'de egemen olan iktidar, kendi toprakları üzerinde yurttaşlarının bile canını koruyamıyor, öbürlerinininkini nasıl korusun?

Her olay, Türkiye'nin yaşamsal çıkarları açısından Demirel'in azınlık hükûmetinin bir an önce iktidardan uzaklaştırmasının gereğini vurgulamaktadır.⁸²⁴

2.3.10. Saldırıları ve Önlemler / Ali Sirmen

ABD'nin iki kentindeki son olaylar, gözü dönmüş, gizli fanatik Ermeni örgütlerinin Türkiye ve Türk uyruklu kişilere karşı giriştikleri ilk eylemler değil ve öyle görünüyor ki, bu gidişle sonuncu da almayacak. Ancak özellikle, New York'ta Birleşmiş Milletler binası karşısındaki Türk Temsilciliği'ne karşı girişilen saldırı, bundan önce birçok ülkede meydana gelenlerle kıyaslanmayacak derecede yankı yaptı. Olay belki de daha büyük boyutlara erişecektir.

Artık hepimiz biliyor ve görüyoruz ki, fanatik Ermeni Örgütleri, birçok ülkede Türklere karşı giriştikleri eylemlerde, insanı şaşırtacak ve o ülkelerde işbaşında bulunan iktidarlara, hatta sözü geçen devletleri küçültecek boyutlara varan bir desteğe ya da hoşgörüyeye dayanmaktadırlar.

Ermeni örgütlerine destek sağlayan ülke Yunanistan ile hala onun dümen suyundan tam olarak kurtulamayan Kıbrıs Rum Yönetim'idir. Fanatik Ermeni örgütlerinin Ortadoğu'daki üç önemli eylem merkezinden ikisinin, Lefkoşe Rum Kesimi ile Atina'da bulunması bu gerçeği açıklıkla gözler önüne sermektedir. Yunan basınında çıkan yazı ve resimler ise, Atina'da bu girişimleri yürüten gözü dönmüşlerin kimliklerin herkesçe bilindiğinin kanıtıdır. Ayrıca, yine Yunan başkentinde sözü geçen örgütlerin büyük kışkırtmaya varan sergiler açmaları, buralarda öldürülen Türk diplomatlarının fotoğraflarını sergilemeleri karşısında Yunan hükûmetinin seyirci kalması bir rastlantı değildir.

⁸²⁴ Ali Sirmen, "Bak Şu İşe!", *Cumhuriyet*, 8 Ağustos 1980.

Zaten Ermeni örgütlerinin Türkiye'yi parçalayarak bu topraklar üzerinde bir Ermenistan kurma istekleri - ki bu istek tüm militanlar tarafından paylaşılmamaktadır- bir düş olduğuna ve sözü geçen kuruluşlar, Türkiye'den ya da Türklerden ne istediklerini bile açıklık ve tutarlılıkla ortaya koyamadıklarına göre, girişimlerinin kendi davalarından çok Yunan davasına hizmet ettiği açıklıkla görülmektedir.

Ne yazık ki, Demirel iktidarı Atina'da Atase Özmen' in öldürülmesi sırasında, bu gerçekleri görmezlikten gelerek, Atina karşısında yeterince karar ve sert davranmamıştır. Windows'u Etkinleştir

Türlere karşı yürütölen Ermeni saldırılarına büyük bir hoşgöröyle bakan ölkelerin başında Fransa geliyor.

Paris'in Türkiye karşısındaki düşmanca politikasına kimsenin bir diyeceğı yoktur. Fransızlar Türklerle isterlerse dost olurlar, isterlerse düşman. Fransa ne ekonomisi ne de politik ve askeri gücüyle, dostluğu ya da düşmanlığı başka ulusların dış ilişkilerinde büyük etkiler yapacak güçte bir devlettir. Bu açıdan, Türkiye'nin de Fransa'nın dostluğu ya da düşmanlığına fazla aldırmasını beklemek gereksizdir.

Ama aynı Fransa'nın kendi toprakları üzerinde Ermeniler adına Türkiye'ye karşı anıt diktirmesi bu ölkede yuvalanan örgüt militanlarına, oy hesaplarıyla seyirci kalması, bir devletin kendi onurunu, kendi saygınlığını zedeleyecek boyutlara varmakta ve Paris'in altına imza koyduğu uluslararası anlaşmalardan doğan yükümlölükleriyle çelişmektedir.

Ölkesin çeşitli köşelerinde Ermenilerin açtıkları sergilere, hatta dittikleri anıta seyirci kalan Fransızların, çok değil, bundan yirmi beş yıl önce, yıllar boyunca acımasızca sömördükleri Cezayirlilerin bağımsızlık istekleri karşısında nasıl haince, gaddarca, insanlık dışı işkenceler yaptıkları, nasıl cinayetlere başvurdıkları Türkiye'de sergilense acaba Paris ne düşünür?

İşte Ermeni örgütleri konusunda politikası Paris'inkini andıran bir ölkede ABD'dir. Daha 1927 yılında, Cumhuriyet Devletinin ilk büyükelçisini New York'ta vapurdan gizlice inmeye zorlayacak kadar büyük karşı gösterilerin örgütlü Ermenilerce düzenlendiğı ABD, Ermenilerin son zamanlardaki girişimleri karşısında fazla hoşgörölü davranmaktadır.

Ne var ki, sözü geçen hoşgörü geri tepmiştir. Son bombalı girişimin Türkiye'nin diplomatik misyonuna yönelik olması, ABD'nin BM'ye üye ülkelerin misyonlarına karşı girişimlerde fazla ilgisiz kaldığı, ya da New York'a giriş için zaman zaman vize vermekten kaçınarak BM çalışmalarını engellediği yolundaki Sovyet protestolarına bir yenisinin eklenmesine ve Moskova'nın örgütün en kısa sürede New York'tan taşınması yolundaki isteğini yinelemesine neden olmuştur.

Amerikan makamlarının Ermeni tedhiş örgütleri karşısında tutarlı bir politikayı bir an önce yürürlüğe koyup, suçluları yakalayarak, adalet önüne çıkarması halinde Türkiye'nin de Moskova'nın protestosuna katılması ve örgütün New York'tan derhal ayrılması yolundaki istekleri desteklemesi gerekir. Böyle bir davranışın ne gibi bir yarar sağlayacağı sorusuna gelince: Hiç kuşkusuz, böyle bir davranış Türkiye'nin kendi yurttaşlarını ve temsilciliklerini koruma konusundaki kararlılığını gözler önüne serecektir.

Böyle kararlı bir politikanın ilk adımı diplomatik aşamada bile kalsa, ondan sonra gelecek adımların hangi boyutlara varabileceği de artık tedhiş örgütlerince daha dikkatle değerlendirilebilecektir.⁸²⁵

2.3.11. Nereden Kaynaklanıyor? / İlhan Selçuk

Hariciyeci demek bir zamanlar toplumdan ve ülkeden kopuk adam demektir. Doğaldır bu kopukluk... Küçük yaştan başlayarak yabancı okullarda eğitilmiş bir kişiyi yetişkin çağına girer girmez dış görevlere yollarsan ne olur? Kişiyi koşullandıran ve düşüncelerini yoğuran en büyük “hamurlar” çevredir. Hariciyecinin toplumsal gerçeklerimize yabancılaşmasında şaşılacak bir yan yoktu. Üstelik Türkiye'nin dış politikası ülke çıkarına ters bir yörengeye oturtulmuştu. Hariciyeci ne yapsın? Siyasal iktidarların Amerikan ofil güdümüne karşı mı çıksın? Böyle bir şey olanaksızdır. Hariciyeci “devlet memuriyetinin” gerekleriyle ülke gerçeklerine yabancılaşmış kişiliğini bütünleştirerek sırlı bir saksıda yetişen çiçek gibi yaşıyor, çoğu zaman küçük kıskançlıkları da üstüne çekiyordu. Çünkü Batı uygarlığının güzel kentlerinde, gömleğin, kravatın, ayakkabının iyisini giymek, kokulu tütünler kullanıp pahalı içkileri

⁸²⁵ Ali Sirmen, “Saldırı ve Önlemler”, *Cumhuriyet*, 16 Ekim 1980.

yudumlamak, Türkiye’de küçük burjuva değer yargılarına göre “*güzel yaşam*” ya da başka bir deyişle “*tatlı hayat*” sayılır.

Ne var ki, dünya değişiyor. Türkiye bu değişimin dışında yaşayabilir mi? 1960’larda 1970’lerde aydınlarımızı ve halkımızı kapsayan bilinçlenme eyleminden hariciyeciler de payını almıştır. Gene diplomat kuşağı arasında çağdaş mantıkla sorunlara yaklaşma çabası izleniyor. Üstelik hariciyecilik bir tehlikeli meslek niteliğine dönüşmüştür. Gazetelerde neler okuyoruz? Kimi zaman Roma’da kimi zaman Cenevre’de, kimi zaman Paris’te, kimi zaman Los Angeles’te, kimi zaman Viyana’da ya da Batının başka ünlü kentlerinde, diplomatlarımıza üst üste saldırılar düzenleniyor. Yurt dışında örgütlenmiş Ermeni komitacıları, cinayet çetelerinin katilleridir. Batı ülkelerinde görevli hariciye artık “*tatlı hayat*” yaşayan bir ayrıcalıklı değildir. Gardırop Batıcılığı da yerini başka değer yargılarına bırakmış mıdır? Bu sorunun yanıtı boşluktur.

Ancak herkesin düşünmesi gereken konular gündeme girmiştir. Batı dediğimiz ve önünde diz çöktüğümüz dünyada karşımıza çıkan kanlı sorunun kökeni nedir? Tarihin karanlıklarına gömülmüş bir hesaplaşmanın faturasını tazeleyip Türkiye Cumhuriyeti’nin önüne çıkarmak isteyenler kime ve neye dayanıyorlar? Bugün çağdaş bilinç ve mantıkla olaya yaklaşanlar yüzyıla yakın bir süre önce Anadolu’da patlak veren kanlı olaylarda gerçek sorumlunun emperyalizm olduğunu bilirler. Doğu Anadolu’da bin yıldan beri yan yana, iç içe yaşayan Türkler ve Ermeniler neden kanlı bir kavgaya yirminci yüzyılın başında tutuştular? Batılı “*düvel-i muazzama*”nın parmağı yok muydu kanlı oyunda? Şimdi neden yine bu oyun Batı’da hortluyor? Neden sosyalist ülkelerdeki Türk diplomatlarına saldırı yok? Türklere karşı intikam duyguları nerelerden körükleniyor? Sovyetler Birliği’nde bir Ermenistan Cumhuriyeti kurulmasına karşın niçin dinginlik egemendir? Türkiye Cumhuriyeti’ne karşı düşmanlığın bileyi taşıyan bıçaklarını keskinleştiren etnik gruplar, şoven eğilimlerini ve planların neden Batı kapitalizminin başkentlerinde bütünleştirip ortaklık kuruyorlar?

Bu soruların yanıtlarını birer birer açıklığa kavuşturmak ve “*Batılı müttefiklerimizle*” tartışma masasında gündeme getirmek zorundayız.

Şimdilik Gardırop Batıcılığında şampiyonluğa sıvanan çoğu hariciyecimizin vaktiyle gözde “*post*” lar olarak bilinen ve özlenen Batı başkentlerini bir yana bırakarak sosyalist ülkelere atanmaya çabaladıkların işitiyoruz.

Bu ne çarpıcı çelişkidir? Gerçek şu ki, hariciyecilik artık tehlikeli meslekler sınıfına girdi. Bu konu üzerinde özenle durmak gerekir. Diplomatlarımızı şehit eden kanlı katilleri lanetlemek yetmez. Olayın anlamını tüm çıplaklığıyla ortaya koymalıyız. Batı devletleri katil çetelerin üzerine yeterince yürümüyorlar. Batı kapitalizminin odakları da katilleri besliyor. Eğer öyle olmazsa Los Angeles'ten Roma'ya dek nasıl yaygınlaşır cinayet şebekesi?⁸²⁶

2.3.12. Fazla Söze Gerek Yo / Ali Sirmen

Şarik Arıyak ve Engin Sever, gözü dönmüş, kana susamış, ne istediğini bilmeyen örgütün son kurbanları, Şarik Arıyak Türkiye'yi temsil eden Başkonsolos, Enver Sever Türkiye Cumhuriyeti'nin polislerinden biri, Her şey açık, iki yurttaşımızın kişiliğinde Türkiye Cumhuriyeti'ne saldırılmaktadır.

Saldırıların amacı nedir diye sorsanız, kana susamışların bağınaz örgütü yanıt veremez. Türk toprakları üzerinde bir Ermenistan mı kurulmak isteniyor? Herkes bilir ki, bütün dünya bir araya gelse böyle yapay bir devleti topraklarımız üstünde kurduramazlar.

İntikam mı alınmak isteniyor?

Kimden intikam alınıyor?

Neyin intikamı alınıyor?

Türkiye Cumhuriyeti'nin tarihinde Ermenilere yönelmiş herhangi bir hareket yok ki? Ermeni Tehcirinin hesabı sorulmak isteniyorsa, bunun hesabını Türkiye Cumhuriyeti verecek değildir. Çünkü bu devlet, Ermeni tehcirini planlayıp yönetenlere karşı savaşım verilerek kurulmuştur.

Ve Türk halkı intikamcı değildir. O denli değildir ki, kendi yurttaşlarına, kardeşlerine karşı girişilen cinayetlerin hesabını sormak bahanesiyle herhangi bir Ermeni'ye karşı herhangi bir saldırıya girişmiş değildir.

Ve bizler de bu durumdan onur duyarız. Ülkemizde yaşayan Ermeni kökenli yurttaşlarımızın, can mal ve ırz güvenlikleri bizim namusumuzdur onun üstüne titreriz.

⁸²⁶ İlhan Selçuk, "Nereden Kaynaklanıyor?", *Cumhuriyet*, 17 Ekim 1980.

Ve Türkiye bu davranışı ile tüm dünyaya göstermektedir saldırıların nasıl temelden yoksun olduğunu. Ama Türkiye Cumhuriyeti kendi varlığına, kendi dirliğine, kendi temsilcilerine yöneltilen saldırıları da yanıtı bırakmaz.

Şimdiye dek çeşitli yabancı ülkelerdeki saldırıların suçluları yakalanamadı. Üstelik Fransa gibi bazı ülkeler, olayların sorumlularını kovuşturmakta akıl almaz bir vurdumduymazlığın örneklerini sergilediler.

Fazla söze gerek yok. Kendi göbeğimizi kendimiz kesmek zorundayız. Yurt dışındaki Ermeni terör yuvalarını, örgütleri meydana çıkarmak ve bunların bağnaz gözü dönmüş militanlarını ortadan kaldırmak işi Türkiye Cumhuriyeti'ne düşmektedir.

Türkiye'nin temsilcilerine karşı dünyanın dört bir yanında girilen saldırılar üzerine hiçbir yerde hukuk ve ev sahibi devletin gücü çalıştırılmamıştır. Hangi kaynaklardan destek görüp, güç alırlarsa alsınlar, bir avuç teröristin Türkiye'nin Devletinden daha güçlü olmadıklarını kanıtlamanın zamanı gelmiştir. Fazla söze gerek yok, artık harekete geçmek zamanıdır.⁸²⁷

2.3.13. Düşman Kim / İlhan Selçuk

Ermeni terörcülerin Sidney'de öldürdükleri Başkonsolosluk Şarık Arıyak ile Koruma Polisi Enver Sever, törenlerle toprağa verildi. Bir konuşma yapan Dışişleri Bakanı İlter Türkmen özetle dedi ki: *“İşlenen menfur cinayetlerin amacı Türk Milletini sindirmektir. Ancak hainler bu amaçlarına ulaşamayacaklardır. Kin ve garaz değil, sevgi ile dolu Türk Milletinin ağırbaşlı tutumunu kimse yanlış anlamasın. İşlenen cinayetlerin faillerinin bulunamaması kamuoyunda haklı tepki ve üzüntüye yol açmıştır. Bu konuda bundan böyle daha azimli davranacağız. Yabancı ülkelerdeki konut ve mensuplarımızın daha sıkı korunmasını isteyeceğiz.”*

Türkmen'in demeci böylesine acı bir olayda bir Dışişleri Bakanının söyleyebileceği sözlerden oluşuyor. Ancak bu tür konuşmalar artık kanıksandı. Batı dünyasındaki diplomatlarımız Ermeni terör örgütlerince birbiri ardınca öldürülmektedir. Koruma görevlileri de kurbanlar dizisine katılıyor.

Biz ellerimiz kollarımız bağlı olarak cinayetleri izliyoruz.

⁸²⁷ Ali Sirmen, “Fazla Söze Gerek Yok”, *Cumhuriyet*, 19 Aralık 1980.

Peki, ne yapabiliriz?

Bu soruya yanıt verebilmek için önce düşmanı tanımak gerekir. Düşmanını tanımayan ne yapacağını da bilemez.

Öyleyse soralım:

-Düşman Kim?

Dünyada 156 devlet var. Bizden başka bir devletin diplomatlarına karşı böyle kapsamlı bir saldırı yok. Dünya tarihinde yeni bir saldırı türü söz konusudur. Los Angeles'ten Sidney'e dek Türk elçilerine yöneltilen saldırıyı dar açıdan değerlendiremeyiz. Bu saldırıların Batılı dostlarımızın uygar başkentlerinde ve metropollerinde düzenlenmesi bir rastlantı mıdır? Her cinayetten sonra artık kimliği belirginleşen Ermeni terör örgütü, eylemi açıkça üstleniyor. Ne istiyor bu örgüt?

Diyorlar ki:

-İntikam alıyor.

Yanıtın böylesine yüzeysel nitelik taşıması bir aldatmacadır. Tarihte çeşitli kanlı çatışmalarda her toplumda nice insan öldürüldü. Eğer yeryüzündeki halklar ilkel kan davalarının güdüsüyle hesaplaşmaya girseler, dünya mezbahaya dönerdi. Ermeni terörcüler, daha derin bir amaç taşıyorlar. Bu amaca dönük desteklerini Batı'da bulabiliyorlar. Bir gazetede çıkan habere göre Ermeni terörcülerini Sovyet Gizli İstihbaratı (KGB) desteklemektedir.

Acaba?

KGB, CIA, MOSAD gibi örgütlerin dünyanın her yanında yer altı örgütlerine sızması olasıdır. Ancak SSCB'nin sınırları içinde bir Ermenistan Cumhuriyeti zaten bulunmaktadır. Türkiye'nin doğusunda kurulması amaçlanan bir ikinci Ermenistan'ın işlevi ne olacaktır? Sovyet sınırlarına dayanan Batı'ya bağımlı hükümetleri İngiltere 1920'lerde Kafkasya'da oluşturmak istemiş. Atatürk bu tarsılara bütün gücüyle karşı koymuştur.

ABD'nin ve CIA'nın bu alandaki yeni düşünceleri ve etkinlikleri var mıdır?

Varsa nelerdir?

Sorular yoğunlaştıkça Türk elçiliklerine dünya çapında yöneltilen terörün amaçlarını aydınlatmak daha ivedi ve önemli bir konu niteliğini kazanıyor. Koyu Ermeni milliyetçiliğinin sapık kalıtları Türkiye’ye yönelen kanlı, eylemleri düzenlerken hangi güce dayanıyor ve hangi amaca yöneliyor?

Türkiye’nin toplumsal yapısı çarpık ve dışa bağımlı kapitalizmle yozlaştırılırken Sevr haritasının mirasçıları da boy göstermeye başlamışlardır. Bu iki olayı birbirinden ayırmaya olanak yoktur. Milli Misak (Ulusal Ant) Türkiye’sinin temellerini oluşturan gerçek Atatürkçülük çiğnendikçe, bağımsızlık ilkeleri dışlandıkça Türkiye Tanzimat Batıcılığına prim tanındıkça tehlike büyüyecektir. Sevr haritasındaki paylaşımıcılarla işbirlikçileri yeniden sahneye çıkmak fırsatını bulmuşlardır. Bu işin içinde Rum ve Yunan yer altı örgütleri de yok mudur?

Türk Milli İstihbarat Örgütü’nün görevi yeryüzünde Türk elçilerine yönelen Ermeni terörünün gerçek yüzünü, örgütsel yapısını ve amaçlarını, kanıtlarıyla, belgeleriyle ortaya koymaktır. Düşmanın maskesini indirdikten, desteklerini saptadıktan ve kimliğini belirledikten sonra savaşım başarıya ulaşabilir. Olay zabıta vakası değil ki, katiller yakalandığı zaman sonuç alınabilsin.

MİT, bu kaçınılmaz görevi yerine getirmelidir. Bağımsızlığa yönelen her tür saldırının kaynaklarını bilelim, öğrenelim, düşmanı tanıyalım... İşte o zaman bilinmeyen düşmanların peşinde koşmaktan kurtuluruz.⁸²⁸

2.3.14. Uygarlık Adına ... / Uğur Mumcu

Ermeni soykırım örgütlerine karşı nasıl önlem alınabilir?

Terör eylemleri örgütler eliyle planlanır. Her örgütün, siyasal ilişki ve bağlantıları bulunur. Ve her örgüt, belli çevrelerce desteklenir. Ermeni örgütlerinin de böylesine siyasal ve mali destekleri vardır.

Fransız polisinin bu siyasal ilişkileri ve bağlantıları bilmemesi olanaksızdır. Bu bağlantılar, bu ilişkiler bilinir. Ermeni örgütlerinin siyasal ve mali destekçilerinin kimler olduğunu bildikten sonra, işin kaynağına inmek kolaylaşır. Üstelik bu gibi terör örgütleri hakkında uluslararası güvenlik kuruluşlarında ciddi bilgiler de vardır. Olaya bu açıdan

⁸²⁸ İlhan Selçuk, “Düşman Kim”, *Cumhuriyet*, 29 Aralık 1980.

bakarsanız, Türk diplomatlarına karşı girişilen sürekli, sistemli ve planlı saldırıların, hiç olmazsa nerelerden kaynaklandığının bilinmemesi akıl alacak iş değildir.

Fransa Devlet Başkanı Giscard d'Estaing, dünkü Milliyet'te M.Ali Birand arkadaşımızın yazdığına göre, Dışişleri Bakanı İlder Türkmen'e, "*Fransa, Ermenilerin tarihsel olgusuna karşı gelemmez, Ermenilerin tarihsel haklarını arama ve hesap sorma niteliği taşıyan yaklaşımlarına karşı çıkamaz*" demiştir. Bu düşüncede, bu kafada bir Cumhurbaşkanı'nın bulunduğu bir ülkede, Ermeni terör örgütlerinin kanlı eylemlerini, rahatça, ellerini, kollarını sallayarak sürdürmelerinden doğal ne olabilir ki?

Giscard d'Estaing'in bu mantığı bizleri çok ilginç noktalara sürükler. Bu mantık kabul edilir, bu yaklaşım benimsenirse, o zaman örneğin Vietnamlı, Cezayirli teröristlerin de Fransız diplomatlarına karşı girişecekleri kanlı eylemlere de hak vermek gerekecektir.

Geçmiş yılların azgın sömürgecisi Fransa siyasal sabıkasında, mazlum Asya ve Afrika halklarının kan izlerini taşımaktadır.

Türk işçilerine, Türk emekçilerine, Türk yurttaşlarına vize üstüne vize koyan Fransız Hükümeti, eli tabancalı Ermeni teröristlere karşı sınırlarında en küçük bir önlem de alamıyorsa, işin niteliği ve rengi çok ama çok değişmektedir.

Bugünlerde Giscard d'Estaing'in seçimi var, mösyö, Ermeni oylarını sömürebilmek için buna benzer sözler söylemekten de herhalde geri kalmayacaktır. "*Yazıklar olsun*" demeyeceğiz. Çünkü yalnızca yazık değil, ayıp, ayıp! Uygarlık adına insanlık adına ayıp!⁸²⁹

2.3.15. Giscard Ne Demiştir? / İlhan Selçuk

Ermeni terör örgütleri Türkiye'nin yurt dışındaki görelilerini birer birer öldürüyor ve bu iş bitmeden bir kanlı süre avına dönüşüyor.

Peki, ne yapalım?

Ağıt yakmak, gözyaşı dökmek, sıradan resmi tepkileri yinelemek yetmez; artık bir şeyler yapmak zorunluğu ortaya çıkmıştır. Mehmet Ali Birand'ın Milliyet'teki köşesini okuduktan sonra "*Bir şeyler yapmak*" gereğine bir kez daha inanıyoruz. Birand'ın

⁸²⁹ Uğur Mumcu, "Uygarlık Adına ...", *Cumhuriyet*, 7 Mart 1981.

yazdığına bakılırsa Türkiye Dışiler Bakanı İlter Türkmen’le şubatın ikinci haftasında Paris’te görüşen Fransa Devlet Başkanı Giscard d’Estaing demiş ki:

“Fransa, Ermenilerin tarihsel olgusuna karşı gelemmez.”

İnanılır şey değil!

Ancak, Mehmet Al Birand’ın yazısından anladığımıza göre bu konuşmanın tanıkları da vardır.

“Türkmen, Ermeni örgütlerinin Türk diplomatlarına karşı giriştikleri saldırıları sürdürmelerinden ve özellikle Fransa’yı seçmiş gibi görünmelerinden duyulan rahatsızlığa değindi. Konuşmanın belirli bir yerinde Fransa Devlet Başkanının yaklaşımı ise, salonda bulunanlara, özellikle Türklere soğuk duş etkisi yapıverdi. Giscard d’Estaing, terör hareketlerine tabii karşıydı, ancak Ermenilerin tarihsel haklarını arama ve hesap sorma yaklaşımlarına, Fransa’nın karşı çıkmayacağını söylüyordu.”

Giscard d’Estaing’in bu yaklaşımı sanıldığından da önemlidir. Olayın boyutları nedir? Bilemiyoruz. Ancak bir Devlet Başkanının bu biçimde konuşması gerçekse - kigerçek olduğu anlaşılıyor- konuya duyarlıkla eğilmek gerekir.

Dünyada herkes biliyor ki bugünkü Türkiye Cumhuriyeti, Osmanlı Devleti’nin toprakları üzerinde büyük ve kanlı bir hesaplaşmayla kurulmuştur. Bu kanlı hesaplaşmanın boyutları evrenseldir. Galiçya, Çanakkale, Suriye, İran, Irak, Doğu Anadolu’da ölen Türklerin sayısı milyonu aşmıştır. Ruslar Kafkasya’ya 2 milyon, İngilizler, Suriye ve Irak’a 1.5 milyon, yine İngiliz ve Fransızlar Çanakkale’ye 1 milyon asker göndermişlerdir. Demek ki Birinci Büyük Savaşta yaklaşık 5 milyon kişiyle, boğuştuk. Bunun içinde bir de cephe gerisi vardı. Emperyalistlerin çabalarıyla Osmanlı Devleti’nin topraklarında yaşayan etnik gruplar kışkırtıldılar, ayaklandılar, askerimizi arkadan vurdular. Öldük, öldürüldük, öldürdük. Ardından gelen Sevr haritasını yırtmak için emperyalizme karşı tarihte ilk kez ulusal bağımsızlık savaşına giriştik. Yurdumuzun bugünkü sınırları böylesine büyük bir tarihle çizildi. Bu sınırlar kapsamında artık hiç kimsenin “*Tarihsel hak ve hesabı*” yoktur.

Ama Fransa Devlet Başkanı;

-Vardır, diyor.

O zaman devletimize düşen bir görev vardır.

Fransa Devlet Başkanı, “*Ermenilerin tarihsel haklarını arama ve hesap sorma yaklaşımlarından söz açmışsa, bu olay gerçekten önemlidir. Çünkü Türkiye ve Fransa arasında yanıtlanması gereken bazı sorular*” oluşmaktadır.

1) Ermenilerin tarihsel hakları nedir?

2) Kimden hesap soracaklardır?

3) Kim (hangi kuruluş, kurum) hesap soracaktır?

4) Fransa Devlet Başkanı böyle bir olguyu benimsemekle Fransa’nın resmi tutumunu saptamışımı olmaktadır?

Bir Devlet Başkanı gelişi-güzel konuşamaz; her sözü bağlayıcıdır. Şubatın ikinci haftasında konuşan Giscard d’Estaing’in ülkesinde Türkiye Cumhuriyeti’nin iki görevlisi mart ayının ilk haftasında öldürülmüşlerdir. Böylece olayın ağırlığı da artmış bulunuyor. Türkiye bu konuyu sıradan diplomasi ilişkileri içinde tartamaz. Her şeyden önce aydınlatılması gereken konu Giscard d’Estaing ile İlder Türkmen arasındaki konuşmanın ayrıntı niteliğidir. Kamuoyu bu aydınlığı sabırsızlıkla beklemektedir.⁸³⁰

2.3.16. Öylemi Bay Giscard? / Ali Sirmen

Türkiye’nin iki temsilcisini daha, bu hafta içinde Paris’in göbeğinde, güpegündüz vuruldular. Başka bir deyişle, Türkiye Cumhuriyeti Fransız topraklarında bir kez daha silahlı saldırıya uğradı.

Son yıllarda Fransız toprakları üzerinde, Türkiye’nin uğradığı ilk ya da ikinci saldırı değil bu. Ne yazık ki, sonuncu da olmayacak gibi görünüyor. Artık Türkiye Cumhuriyeti’nin temsilcilerini daha iyi korumak, bu gibi saldırılara gerekli, sert, acımasız ve caydırıcı, yanıtı vermek zamanı gelmiştir. Her neyse, bu işin bizi ilgilendiren yönü,

Doğallıkla işin bir de öbür cephesi, Fransa’yı ilgilendiren yönü var. Bir ülke kendi toprakları üzerindeki yabancı temsilcilerin korunmasından, onlara karşı girişilen saldırılarının girişimcilerinin bulunmasından sorumludur. Bu sorumluluk yerine getirildiği ölçüde, sözü geçen devlet devletliğini ve onurunu korumuş olur. Doğrusu

⁸³⁰ İlhan Selçuk, “Giscard Ne Demiş?”, *Cumhuriyet*, 8 Mart 1981.

Fransa'nın bu alanda çok başarılı olduğunu söylemek olanaksızdır. Ama Fransız Devletinin onuru da Fransızları ilgilendirir. Bu konuda bir şey söyleyecek değiliz.

Ne var ki, toprakları üzerindeki saldırılar karşısında seyirci kalmak, Türk diplomatlarını yeterince koruyamamakta direnmek, sorumluları izlemeyi savsaklamakla Paris, Ankara'ya karşı hiç de dostça olmayan, hatta düşmanca diye nitelendirilebilecek bir tutum içine girmiştir. Bir zamanlar Fransa'nın düşmanca tutumu oldukça önemsenecek bir davranıştı. Ama Giscard Fransa'sı dostluğu ya da düşmanlığı fazla ciddiye alınacak kadar önemli bir ülke değildir artık. Hiç değilse Bokassa'nın Orta Afrika'sı düzeyinde olmayan ülkeler için... Hatta Giscard'ın Cad'daki dolapları bile genç Kaddafi tarafından suya düşürölüvermiştir.

Kısacası eski saltanatın yerinde yeller esmektedir artık. İşin buraya kadar olan bölümünün de üzerinde durulacak değildir. Eğer değerli gazeteci arkadaşımız Mehmet Ali Birand Milliyet'teki köşesinde, Bay Giscard'ın Türk Dışişleri Bakanı İlder Türkmen ile yaptığı görüşmede kullandığı, resmi zabıtlara da geçen bir tümceyi yayınlamamış olsaydı.

Bay Giscard, Türkmen'in, Türkiye'nin temsilcilerinin Fransız toprakları üzerinde uğradıkları saldırılardan duydukları üzüntü ile birlikte bu gibi girişimlerin yenilenmemesi olasılığı karşısında düştükleri endişeyi dile getirmesi üzerine, yarım ağızla üzüntülerini belirttikten sonra, *“Ermenilerin tarihsel haklarını arama ve hesap sorma niteliğini taşıyan yaklaşımlarına Fransa'nın karşı çıkamayacağını”* söylüyordu. Demek *“Ermenilerin tarihsel olgusuna”* karşı gelemiyorsunuz. Öyle mi Bay Giscard?

Şimdi şu sizin mantığınızı, biraz geliştirek ve size dönük eylemlere uygulasak ne olur biliyor musunuz?

Diyelim ki, Fransa'nın temsilcilerinden biri Türkiye'nin bir köşesinde bir saldırıya uğruyor. Ve olacak şey değil ama saldırıda, *“Fransa'nın binlerce evladını acımasızca öldürdüğü, toprak bütünlüğünü ve bağımsızlığını hiçe sayıp çiğnemek için işkence de aralarında olmak üzere her yola başvurduğu”* Vietnam'ın bir bireyinden geliyor. Bu durumdan yakınan bir Fransız yetkilisine Çankaya'da, *“Türkiye, Vietnam halkının tarihsel haklarını arama ve hesap sorma niteliğini taşıyan yaklaşımlarına karşı çıkamaz”* yanıtı verilirse siz ne düşünürsünüz acaba Bay Giscard?

Ama üzülmeyin böyle bir şey olmaz. Vietnam halkı, Fransız işgal ordularından tarihsel hakkını, onları çamurun içine atarak, 1954 yılında Dien Bien Phu’da aldı.⁸³¹

2.3.17. Yağmur Atsız’ın “Muhbire,, Yanıtı

...Rauf Tamar, hakkımda şunları yazıyor:

“İsviçre televizyonunda bir açık oturum yapılmıştır... Ermeni tedhişçileriyle ilgili bölümde, Türk konuşmacı Yağmur Atsız, gayet müstehzi, şunları söylemiştir, söyleyebilmiştir: (Mealen) - Evet, bu cinayetler üzücü oluyor. Çare bulmak gerek. Türk hükümeti ile temas edin bir dinleyin, müzakereye oturun, bağımsız Ermeni devletinin kurulmasını temin edin.”

Telefonla aldığım bu haberde Yağmur Atsız’ın bu laflarını belki eksik yazıyorum belki fazla... Fakat esası ve özeti budur... Konsolosluklarda görevli hiç kimse “*Bu ne biçim konuşma*” diye herhalde müdahale etmemiştir. Diyelim ki can korkusundandır... Mümkündür... Paris’teki cinayet, bu olurumun ardından mı düzenlenmiştir, yoksa cinayet işlendiği için mi hemen böyle bir oturuma gerek duyulmuştur, maalesef, henüz o mühim ayrıntıyı öğrenmeden daktilo başına oturmak ve yazıyı gazeteye yetiştirmek zorundayım.

Gerçek şudur:

13 Şubat 1981 tarihinde, İsviçre’nin Almanca yayın yapan televizyonu tarafından çağrılı olarak, Zürih kentindeki bir açık oturuma katıldım. Bu, cuma akşamları yayınlanan “*Rudschau*” adlı, 45 dakikalık bir canlı yayındır. Her hafta önemli bir güncel konu ele alınır, onunla ilgili bir veya birkaç “*back ground*” film gösterilir ve sayılan değişen gazetecilerle, yerine göre uzmanlar, bu konu üzerinde tartışırlar. Ermeni tedhişçiliği ile ilgili olan o programın güncel çıkış noktasını, bir gün önce bir Cenevre Mahkemesi tarafından mahkûm edilen biri kız öbürü erkek Amerikan yurttaşı Ermeni tedhişçi oluşturunuyordu. Bunlar bir otel odasında eyleme hazırlanırken bomba ellerinde patlamış ve yakalanmışlardı. Ben yayına “Cumhuriyet” in Bonn muhabiri sıfatıyla katıldım. Benden başka İsviçreli redaktör ve tartışma yönetmeni ile iki de Ermeni vardı stüdyoda. Bunlardan biri, Batı Berlin’de yaşayan genç bir adamdı. “*Tehdit Altındaki Halklar Derneği*” adlı bir kuruluştaki çalışıyor ve ayrıca üniversitede Ermenice okutmanlığı yapıyordu. Öbürü se Bern yakınlarında yaşayan yaşlıca bir Ermeni papazıydı.

⁸³¹ Ali Sirmen, “Öylemi Bay Giscard?”, *Cumhuriyet*, 8 Mart 1980.

Ban, ilk çağrıyı telefonla aldığım zaman redaktöre, ancak “aklı başında, ciddi ve ılımlı” Ermenilerle tartışabileceğimi bildirmiştim. Aldığım yanıt şuydu:

-Merak etmeyin, en ılımlı ve makul olan iki kişiyi seçtik. Öbürleri çok fanatik kimseler ve onları stüdyoya sokmamız olanaksız.

Yayından sonra, “Eğer en ılımlı ve makul olanları buysa acaba fanatikleri nasıl?”, diye ürpermekten kendimi alamadım. Tartışmaya dayanak olmak üzere hazırlanan filmlerin tamamen Ermeni görüşü, etkisi ve doğrultusunda hazırlanmış olduklarını, stüdyoda ayrıca bir Ermeni bayrağı ile 1918’den sonra Türkiye’nin Doğusunda bir “Ermenistan” kurma avukatlığı yapan başkan Wilson’un büyük bir de posterini bulunduğunu belirttikten sonra ılımlı Ermenilerin görüşlerini şöyle özetleyebilirim:

“Türkiye, 1915’te, Hitler Faşizmine taş çıkartacak biçimde bir buçuk milyon Ermeni’yi kesmiştir. Zaten yüzyıllardan beri de her fırsatta kesmekteydi. Onun İçin Türk diplomatlarına karşı girişilen tedhiş eylemleri doğrudur ve haklıdır. Bu sayede dünya kamuoyunun dikkatleri üzerimize çekilmiştir. Bugün Türkiye’de yaşayan ve ağır baskılar altındaki 250.000 Ermeni ile dışarıda yaşayan iki milyon Ermeni bir olup, er geç, Türkiye’nin Doğusunda bir Batı Ermenistan Cumhuriyeti” kuracaktır.(Sovyet Ermenistan’ı onlarca Doğu Ermeni Cumhuriyet’i oluyor...).

Aklınız varsa bunu güzellikle kabul edersiniz. Zaten yeteneksiz ve cahil bir millet olduğunuz için gırtlığınız kadar borç içindesiniz. Doğu Türkiye’yi bize verirsiniz biz o meseleleri de hallederiz. (Bu son konuyu yayın sırasında değil, sonra açtılar ve yanıtlarını da o zaman aldılar.)”

Benim söylediklerimse şunlardır:

“1915 Ermeni Olayını”, Hitler Almanya’sının kitle kıyımlarıyla aynı kefeye koymak, yanlışının da ötesinde bir kasıttır. Çünkü o sıralar bir ölüm dirim boğuşması içine girmiş olan Osmanlı İmparatorluğu, kendini içeriden vurarak bölmek isteyen Ermenilere karşı bir nefsi müdafaası durumundaydı. Yani, “Millet-i Sadıka” olarak nitelediği Ermenilere karşı hiçbir ırkçı ve ideolojik yargısı yoktu. O kadar yoktu ki, İkinci Meşrutiyet döneminde bir Ermeni’yi “Hariciye nazırı” yapmakta bile sakınca görmemişti.

Bağımsız Ermenistan Davası’nın ardında, o çağın büyük emperyalist devletleri vardı ve bunlar, tıpkı daha önce Balkanlar daha sonra ise Arap Yarımadası’nda yatukları gibi, varlıkların kendilerine borçlu küçük devletçikler kurarak hem kendilerine yeni pazarlar açmak hem de tam dize getiremedikleri Türkiye’yi yıkmak amacını güdüyorlardı. Ermeniler bu oyuna gelmiş ve partiyi kaybetmişlerdir. Toplu kıyıma ilk başlayan da onlar olmuştur. Üstelik bugün, Türkiye’de değil 250.000, bunun onda biri kadar bile Ermeni yaşamadığı bir yana Batı ülkelerindeki bütün Ermenileri getirseniz, o Türkiye’den koparmak istediğiniz bölge size haram olur. Çünkü sadece o illerimizde on milyonu aşkın Türk yaşamaktadır. Hem sizler, örneğin

bir Charles Aznavour- un Erzurum'da rençberliğe başlayabileceğini tasavvur edebiyor musunuz? Türkiye'nin dış borçlarına gelince vaktiyle Siyonizm'in babası olan Theodor Herzl de 2. Abdülhamid'e Filistin karşılığı Osmanlı İmparatorluğu'nun tüm borçlarını ödemeyi önermiş ve hak ettiği yanıtı almıştı. Ermeniler."

Bunun yansıra Ermeniler kendileri için Sevres Antlaşması'nın 88, 89, 90. ve 91. maddelerinin geçerli olduğunu, buna göre Batı Ermenistan'ın hukuksal bir dayanağa kavuştuğunu ileri sürdüler.

Bense kendilerine Türk ulusunun, bu uğursuz antlaşmayı tarihin çöp tenekesine atmak uğrana on binlerce şehit vererek üç yıl yedi düvelle boğazlaştığını ve sonunda Lozan Antlaşmasını söke söke imzalattığını hatırlattım.

İşte gerçek budur!⁸³²

2.3.18. "Gırtlığa Kadar..., / İlhan Selçuk

Gerilimli günler yaşıyoruz.

Sinirlerimizi olumsuz bir yarışmanın halatı gibi çekiştirip germeye çabalayanların başarısız kalmadıkları da görülüyor. Tarihimizin ancak karanlık dönemlerinde böylesine itilip kakılmış, böylesine horlanmışızdır.

Öyleyse?

İlk önlem; gerilim ne denli yoğunlaşsa da, serinkanlı bir gözle olayları incelemek, dengeli bir durum muhakemesinin koşullarını yaratmaktır.

Almanya'dan Yağmur Atsız arkadaşımızın bildirdiğine göre, yabancı ülkelerde Türk görevlilerini birbiri ardına öldüren Ermeni komitacıları diyorlarmış ki; *"Türkiye, 1915'te, Hitler Faşizmine taş çıkartacak biçimde bir buçuk milyon Ermeni'yi kesmiştir. Zaten yüzyıllardan beri de her fırsatta kesmekteydi. Onun İçin Türk diplomatlarına karşı girişilen tedhiş eylemleri doğrudur ve haklıdır. Bu sayede dünya kamuoyunun dikkatleri üzerimize çekilmiştir. Bugün Türkiye'de yaşayan ve ağır baskılar altındaki 250. 000 Ermeni ile dışarıda yaşayan iki milyon Ermeni bir olup, ergeç, Türkiye'nin Doğusunda bir Batı Ermenistan Cumhuriyeti"* kuracaktır.

⁸³² Yağmur Atsız, "Yağmur Atsız'ın "Muhbire,, Yanıtı", Cumhuriyet, 8 Mart 1981.

“Aklınız varsa bunu güzellikle kabul edersiniz. Zaten yeteneksiz ve cahil bir millet olduğunuz için gırtlığınıza kadar borç içindesiniz. Doğu Türkiye’yi bize verirsiniz biz o meseleleri de hallederiz.”

İnanılır şey değil ama böyle!

Biz buna karşı nasıl davranmalıyız?

Olay, *“dışardaki Türk diplomatlarının ve görevlilerinin yaşamlarını koruma”* çerçevesini çoktan aşmıştır. Batı dünyasında, televizyonlarda, gazetelerde, dergilerde neler yayınlanıyor? Bu gidişe karşı önlemler almak zamanı gelmiş de geçiyor.

Bir kez *“Türkiye Cumhuriyetimin bağımsızlığı ve bölünmezliği”* ilkesinde birleşen bütün ulusal güçlerin kenetlenmesi gerekiyor. Ulusal birlik bu çerçevede pekiştirilmeli ve bütün fikir ayrılıkları ile gereksiz tartışmalar bir yana bırakılmalıdır. Arkadaşımız Yağmur Atsız’ın yukarıya özetini çıkardığı Ermeni tezi, sorunun püf noktasını da ortaya koyuyor. Ermeni komitacıları İsviçre televizyonunda diyorlar ki;

“- Zaten yeteneksiz ve cahil bir millet olduğunuz için gırtlığınıza kadar borç içindesiniz. Doğu Türkiye’yi bize verirsiniz biz o meseleleri de hallederiz.”

İşte bu kadar...

1915’te gerçekleştiği ileri sürülen bir olay, neden hortlamak için bunca yıl bekledi? Altmış yıl boyunca niçin gündeme giremedi? Türkiye ekonomisini dışarıya bağlayarak borçlandırı borçlandırı bugünlere bizi getirenlerin şimdi düşünmeleri gerekiyor.

Lord Curzon, Lozan’da İsmet Paşa’ya (tam anlamı ile söylersek) ne demişti:

Yapamayacaksınız. Yine bize gelip yardım isteyeceksiniz, borç isteyeceksiniz. O zaman biz, bu gün kazandıklarınızı birer birer geriye alacağız.

Şimdi *“gırtlığına kadar borçlu”* Türkiye’den her isteyen istediğini koparacağını sanıyor. Ermeni komitacısından Yunan politikacısına ve Kıbrıs Rum’una değin her kes şaşılmalı bir etkinlik içinde çevremizi sarmış; istiyor, istiyor, istiyor...

Bütün bunlara karşı bir tek çare vardır.

Türkiye’nin birlik ve bütünlük içinde toparlanması... Eğer bu toplumsal silkinme yaratılabilirse, her şeyin birden bire değiştiğini görmek kolaydır. Ama Batı’ya karşı

boynumuz eğik kaldıkça “güvendiğimiz dostlar” ın bizimle nasıl oynadıklarını zamanla daha belirgin biçimde ortaya çıkacak.⁸³³

2.3.19. “Ermeni Meselesi,, / Ergun Balcı

“Tarihsel yapısı gereği kin ve öç duygularına yabancı olan Türk ulusunun Los Angeles’te nefret uyandıran cinayetten duyduğu üzüntü, Ermeni vatandaşlara karşı tepkiye dönüşmeyecek, dışarıda yapılan hesaplar yarı yolda kalacaktır...”

Böyle yazmışız 1973’te Los Angeles Başkonsolosumuz Mehmet Baydar’ın öldürülmesinden sonra...

Mehmet Baydar akrabamızdı. Bu bakımdan bir Türk diplomatının öldürülmüş olmasından duyduğumuz üzüntüye kişisel acı da eklenmişti. O zamandan bu yana bir dizi seçkin diplomatımız acımasız terörün ellerinde yaşamını yitirdi. Amaç, Türkleri kızdırmak, içerideki Ermeni vatandaşlarımıza karşı duygusal tepkilere yöneltmek, ulusal bütünlüğümüzü sarsmak ve sonra da dünya kamuoyunu ayaklandırmaktır.

Plan eskidir. Kökenleri 19. asra dayanır. Dışarıda İngiliz, Fransız ve Rus emperyalizmi, içeride ise emperyalizme maşalık eden bazı gafiller, kanlı olaylara yol açmış, yüzyıllardır kardeşçe bir arada yaşayan Türk ve Ermeni toplumlarının birbirinin boğazlarına sarılmasına neden olmuşlardır.

19. asırda “Ermeni meselesi”, aslında “Şark meselesinin” bir parçası emperyalizmin tezgâhladığı oyunun yeni aşamasıdır. “Mesele”, 1877-78 Osmanlı - Rus savaşı sırasında gündeme gelir. Rus ordularının doğuda Erzurum’a kadar ilerlemesi, İngiliz emperyalizmin kuşkulandırmıştır. Ruslar yeni bir savaşta güneyde Mezopotamya, Basra Körfezine kadar inerek Hindistan yolunu tehdit edebilirlerdi. İngiltere zaman geçirmeden önlem almalı idi. Aldı da, 4 Haziran 1878’de Osmanlı İmparatorluğu ile İngiltere arasında imzalanan Kıbrıs anlaşması ile Londra hükümeti Osmanlı İmparatorluğu’nun altı doğu vilayeti üzerinde gözetim hakkını kendine ayırıyordu. Böylece “Ermeni meselesi” nin temelleri atılıyordu... Osmanlı İmparatorluğu’nun paylaşılması zamanı geldiğinde doğuda İngiltere’nin himayesinde kurulacak bir Ermeni devleti Rusların güneye sarkma emellerine karşı set çekecek, Hindistan yolu güvence

⁸³³ İlhan Selçuk, “Gırtlığa Kadar...”, *Cumhuriyet*, 10 Mart 1981.

altına alınacaktı. Doğu Anadolu’da bir Ermeni devleti kurulması önerisi İngiltere’nin yoğun çabaları ile Batı başkentlerinde işlenmeye başlandı... Salisbury Hükümeti Osmanlı İmparatorluğu’nun hemen paylaşılmasından ve Ermeni devletinin kurulmasından yana idi.

Ne var ki ortada bazı sorunlar vardı. Bizans İmparatorluğu’nun Anadolu’yu fethinden sonra Ermenistan yok olmuş. Ermeniler Doğu Anadolu’da dağınık biçimde azınlık grupları halinde yaşamaya başlamışlardı.

1880 yılında Anadolu’nun 15 milyonluk toplam nüfusunu 12 milyonu Müslümandı. Ermeni azınlık ise ancak 1,5 milyon dolaylarında idi. Ayrıca büyük devletler arasında da anlaşmazlık çıkmıştı. Rusya, kurulacak Ermeni devletinin İngiliz yanlısı olacağını sezinliyor, “*Ermeni kartını*” ileride kendi çıkarına uygun bir şekilde oynamak üzere, yedek silah olarak saklamak istiyordu. Fransa ise o sıralarda Rusya ile dostlu anlaşması yaptığından Çar’ı gücendirmemek için İngiltere’yi desteklemekten kaçınıyordu.

İngiltere yalnız kalmasına karşın, “*Ermeni meselesini*” uluslararası platformda işlemeyi sürdürecektir... Avrupa’nın kışkırtmaları sonunda 1867’de Cenevre’de “*Hınçak*”, 1892’de ise Tiflis’te “*Taşnakzutyun*” örgütleri kurulur. “*Hınçak*” 1894’te Londra’ya yerleşir.

Ancak Müslümanların bire karşı sekiz çoğunlukta olduğu bir bölgede Ermeni devleti nasıl kurulacaktı? Üstelik Anadolu’daki Ermeni azınlığın, Türklerle bir sorunu yoktur ve kendilerine verilmesi öngörülen vilayetlerin hiçbirinde çoğunlukta değildirler. Emperyalizm ve maşaları bunun da çaresini bulur. Ermeni çeteleri Türklere karşı kışkırtma eylemlerine girişecek, Türkleri misillemeye zorlayacaklardır. Bu aşamada Avrupa Kamuoyu “*Türk barbarlığına*” karşı isyan edecek ve insancıl (!) büyük devletler duruma müdahale etmek zorunda kalacaklardır. Yani Bulgaristan’da Rusların tezgâhladığı oyunun bir eşi bu kez Doğu Anadolu’da sahneye konacaktır.

Oyunun ilk perdesi 1893’te açılır ve Amasya ile Merzifon’da düzenlenen saldırılarda birçok Türk öldürülür. Bölgeye gönderilen kuvvetler olayları bastırır ve 17 Ermeni, katliam ve yağmacılıktan ölüme mahkûm edilir. Londra basını ise “*Türk vahşetine*” ilişkin yazılarla doludur. İngiliz Hükümeti, donanmayı İstanbul’a gönderme tehdidinde bulunur ve Padişah mahkûmları bağışlamak zorunda kalır. Bu arada İngilizleri, “*Ermenilerin hamisi*” rolünde yalnız bırakmak istemeyen Rusya ile Fransa da

işe karışır. Abdülhamit her yandan sıkıştırılmıştır. 1894'te ise Yozgat'ta olaylar patlak verir; ertesi yıl da Bitlis'te Ermeni çetelerinin faaliyeti yoğunlaşır. Yüzyıllardır bir arada yaşamış iki toplum arasında emperyalizmin ektiği düşmanlık ve nefret tohumları yeşermeye başlamıştır. 1895 sonbaharında Avrupa'nın daha çok gözüne çarpması için İstanbul'daki Ermeni vatandaşları kışkırtılır. Senaryo başarı ile sahneye konulur. Ermeni militanların Türklere saldırısı üzerine gazaba galen Türkler misillemeye geçer. Ermeni çeteleri Trabzon'da tümen komutanına saldırı düzenler. Erzurum'da hükümet konağına saldırırlar. Böylece kışkırtma misilleme döngüsü Anadolu'nun birçok kentine yayılır. Emperyalizmin oyunu başarıya ulaşmıştır. Ancak büyük devletler kendi aralarındaki çelişkiler yüzünden son perdeyi bir türlü açamazlar. İngilizler, Ruslar ve Fransızlar Doğu Anadolu'nun kimin nüfuz alanında kalacağına karar veremediklerinden, planlanan ortak müdahale gerçekleşemez. *“Ermeni meselesi”* de Osmanlı İmparatorluğu'nun doğrudan paylaşılacağı daha ilerdeki bir tarihe ertelenir.

“Ermeni meselesinin” yeniden alevlenmesi 1913 tarihine rastlar. Bu kez başrolde Rusya vardır. Almanların Bağdat demiryolu projesini üstlenmeleri, Rusya'yı kuşkulandırmış. Çar kendi nüfuz alanını güvence altına almak için *“Ermeni meselesini”* yine ortaya atmak zorunluluğunu duymuştur. Rus Dışişleri Bakanı Sazanof, bu konuda yoğun bir faaliyet içindedir. Ufukta bir Türk Rus savaşı olasılığı da belirdiğinden, Doğu Anadolu'daki Ermeni çeteleri ile Çarlık Rusya'sı arasındaki temaslar en üst düzeye çıkartılır. Ve Sazanof, 1914'te savaşın patlamasından çok kısa süre önce Kafkasya'daki Çar naibine Ermeniler arasında ayaklanma düzenlemesi buyruğunu verir.

Savaş çıkınca Ermeni çeteleri tüm sınır boyunca harekete giriştiler. Erzurum dolaylarındaki Türk köylerine düzenlenen saldırılarda birçok Türk öldürülür. Van da patlak veren ayaklanma ise, Ruslara karşı savaşan Türk ordusunu çok güç duruma sokar. Bunun üzerine Babıali sınır belgelerindeki Ermenileri Irak'a sürme kararını alır. Kışkırtma tepki döngüsü bir kez daha gündeme gelerek büyük can kaybına yol açan olaylara neden olur.

Çarlık Rusya'sının yıkılmasından sonra bile emperyalizm *“Ermeni meselesini”* ayakta tutmaya çalıştı. Batı sermayesine bağlı Ermeni ticaret burjuvazisi aracılığı ile Türkiye'nin en verimli bir şekilde sömürülebileceği hesaplanıyordu. Mustafa Kemal Atatürk, bu hesaplan temellerinden yıktı.

“Ermeni meselesi”, emperyalizmin “böl ve yönet” politikasının en somut ve en çirkin örneklerinden biridir.

Çalışma Ataşemiz Reşat Moralı ile din görevlisi Tecelli Arı’nın öldürüldükleri haberinden sonra 1915 olaylarına ilişkin bir film gösteren Fransız televizyonu yöneticiler ve Batı dünyasında daha bir dizi yetkili, tarihsel gerçeklerin ışığında, o olayların asıl sorumlusunun kimler olduğunu düşünseler acaba biraz utanırlar mıydı dersiniz?⁸³⁴

2.3.20. Cumhurbaşkanından TV Memuruna... / Altan Öymen

Giscard d’Estaing, Türk Dışışleri Bakanı’na, Milliyet’te Mehmed Ali Birand’ın yansıttığı sözleri söyledi mi, söylemedi mi?

-Ermenilerin tarihsel haklarını arama ve hesap sorma yaklaşımlarına Fransa karşı çıkmayacaktır... Dedi mi, demedi mi?

Bizim Dışışleri Bakanlığımız;

-Demedi, diyor.

Giscard d’Estaing’ın Dışışleri Bakanlığı ise susuyor.

-Demedim... Demek, biraz da ona düşmez mi?

Hayır... Aldırmıyor...

-Demedi efendim... Faillerin bulunması için her gayreti göstereceğim dedi... Diye açıklama yapan sadece Türk Hariciyesi...

Diyeelim ki, görüşme ikili bir görüşme olduğuna, taraflardan biri de Türkiye olduğuna göre, görüşülenlerin gerçek yanı ne ise onu belirtmek Türk tarafına da düşer. Bizimkiler böyle bir görevi yerine getirdiler...

Peki ya ötekiler?

Mehmet Ali Birand’ın haberiyle katilleri korur gibi bir tutum içinde görünenler, onlar değil midir? Ve bu tutum içinde görünmek, bir hükümeti utandırması gereken bir durum değil midir? Ve o utanç verici görüntüden kurtulmak için bir şeyler yapmak, en başta o hükümetin görevi değil midir?

⁸³⁴ Ergun Balci, "Ermeni Meselesi,,", Cumhuriyet, 10 Mart 1981.

Hayır, O, anlaşılan, bu durumdan fazla rahatsız olmuyor.

Emrindeki Fransız Televizyonu ise, daha da rahat... İki Türk diplomatı vuruluyor... O akşam bunun, bir kuru haberi... Arkasından, ikinci bir kanalda, her zamanki gibi gene bir film: 1915'teki Ermeni olayları...

Yani:

-Türkler de Ermenileri öldürmüştü...

Neredeyse diyecek ki:

-Ne yapalım, kana kan-intikam 55 yıl sonra da olsa, o işlerle hiç ilgisi olmayan, o günlerden çok sonra doğmuş o insanlara karşı da olsa, gene intikam olağan bir şey...

Fransız Televizyonu (ORTF), İngilizlerin BBC'si, ITW'si, Almanların ARD'si ZDF'si gibi, tam özerkliği olan bir kuruluş değildir. Fransız Hükümeti'nin yakın kontrolü altındadır. Bunu BBC yapsa, sorumluluğunu İngiliz hükümetinde aramanız güçtür. Ama Fransız Televizyonu'nun her tutumunun anlamı, Fransız Hükümeti'nden sorulur.

Tabii önceki günkü tutumunun anlamını da Fransız Hükümeti bilmek durumundadır:

Paris'te Türkler yürüyüş yapıyorlar... TRT, televizyonları arası işbirliği kurallarına göre, bu yürüyüşün filminin ORTF kameramanlarınca çekilip Türkiye'ye çekilmesini istiyor...

Kendisi kameraman gönderse iyi olurdu ama gönderememiş, o ayrı konu, ama bu gibi durumlarda yapılan en olağan şey bu... Fransız Televizyonu, da kendisini ilgilendiren olaylar oldukça bunun filminin çekilip çekilmemesini Türk Televizyonu'ndan ister. O da bunu otomatik olarak yapar.

Televizyonlar arası işbirliğinde, istenilen filmin konusuna bakılmaz. İsterse konu çekileceği ülke yönetiminin hoşuna gitmesin, televizyon yönetimine düşen görev, istenilen sahnelerin çekilip olduğu gibi geçilmesidir.

Fransız Televizyonu bu isteği önce:

-Olur mu olur diye uyutuyor.

Sonra akşama doğru:

-Evet, bir kameraman gönderdik ama önemli bulmamış, çekmemiş diyor.

Ve böylece televizyonlar arası ilişkilerde eşine az rastlanan bir örnek veriyor. Ya çığ bir umursamazlığın, ya da çirkin, kasıtlı bir aldatmacılığın örneğini...

Bunun anlamını da bilecek olan Fransız Televizyonu'nun gerçek yöneticisi, Fransız Hükümeti'dir.

Bu belki bir ayrıntıdır. Ama bir genel tutumun, bu inanılmayacak derecede çağdışı bir tutumun, ayrıntıya kadar inmiş, televizyonların film alışverişi memurlarına kadar sinmiş olması, işin ciddiyetini daha da arttırmaktadır.

Yapılması gereken etkin siyasal girişimlerin yanında, Dünya kamuoyunun-milletler arası kuruluşlar da dâhil - her kesimine, bu tutumun haksızlığını, çığlığını, çirkinliğini ve çağdışılığını anlatmak ve devamlı olarak anlatmak, artık hepimizin görevi haline gelmiştir. Sadece bizim değil, başta Fransız vatandaşları arasındakiler olmak üzere, dünyanın bütün sorumlu insanların insanlık görevi haline gelmiştir.⁸³⁵

2.3.21. Ankara, Paris Olayını Türk - Fransız İlişkilerine Yansıtma Eğiliminde / Sedat Ergin

Geçtiğimiz hafta Paris'te iki Türk görevlisinin Ermeni teröristlerce öldürülmesi, Türk- Fransız ilişkilerini yeni bir belirsizliğin eşiğine getirmekte. Paris'te Türk görevlilerine onuncu kez saldırı düzenlenmiş olması ve saldırının Dışişleri Bakanı İler Türkmen'in Fransa'ya yaptığı ziyaretin hemen ertesine rastlaması, özellikle Türk kamuoyunda Fransa'nın tutumuna yönelik sert bir tepkiyle karşılanırken, Fransa'ya dönük ağır eleştiriler de Türk basın organlarının baş konusu haline geldi. Kamuoyu ve basında gösterilen tepkilerin yoğunluğuna karşılık, Ankara'nın yapılan sondurum değerlendirmesinden sonra bu olayı Türk - Fransız ilişkilerine aynı doğrultuda yansıtma eğiliminde olduğu anlaşılmakta. Başkentteki siyasi çevrelere göre Ankara, *"Türk - Fransa İlişkilerini ayrı bir bağlamda ele almak"* görüşünde. Belirlenen bu politikanın sonucu, Türk - Fransız ilişkileri, kamuoyundaki tepkiden kısmen bağımsız olarak değerlendirilecek ve ciddi bir krize girmemesi esas alınan bir tutum izlenecek.

⁸³⁵ Altan Öymen, "Cumhurbaşkanından TV Memuruna...", *Cumhuriyet*, 10 Mart 1981.

Ankara, böyle bir tutuma yönelirken, Avrupa ile ilişkilerine verdiği önem ve Avrupa'nın bir parçası olarak kalma politikasından yola çıkacak. Bu çerçevede Türk - Fransız ilişkilerinin uzun süren bir soğukluk döneminden sonra aşama kaydettiği hatırlatılmakta. Bununla birlikte, başkentteki diplomattık gözlemcilerin kanısı, olayın ister istemez Türk - Fransız ilişkilerini yenliden talihsiz bir çizgeye getirebileceği yolunda.⁸³⁶

Büyükelçi Bulak Paris'te

Geçtiğimiz hafta Paris Büyükelçisi Adnan Bulak'ın da katılmasıyla Türk - Fransız ilişkileri Ankara'da en üst düzeyde ele alındı ve Türkiye'nin duyduğu üzüntünün ve bugüne kadar Fransa'da öldürülen Türk görevlilerinin katillerinin yakalanmasının beklendiğinin Fransız Hükümeti'ne bir kez daha iletilmesi kararlaştırıldı. Bunu ardından Büyükelçi Bulak, Paris'e döndü ve Fransız Hariciyesi nezdinde girişimlerine başladı. Bulak, beraberinde Fransız Dışişleri Bakanı Jean Francois Poncet'e iletilmek üzere İlter Türkmen'in bir yanıt mesajını götürdü.

Öğrenildiğine göre, Büyükelçi Bulak, Fransız Hariciyesi nezdinde yapacağı girişimlerde, son olaydan sonra Fransa'da Türk diplomatlarının Ermeni teröristlerince birbiri ardından öldürülmesinin Türk kamuoyunda yarattığı tepkinin ulaştığı boyutlara dikkat çekecek ve bunun bir sürpriz sayılmaması gerektiğini anlatarak, bugüne kadar öldürülen Türk diplomatlarının katillerinin yakalanamadığını hatırlatacak.⁸³⁷

Eski Çabalar

Büyükelçi Bulak, Dışişleri Bakanı Türkmen ile birlikte Türk - Fransız ilişkilerindeki soğukluğun aşılması yolunda yapılan girişimlerin mimarlarından. Paris'teki görevine birkaç ay önce başlayan Bulak, Türk Hariciyesinin tanınmış diplomatlarından ve bugün Dışişlerine hâkim olan Türkmen, Genel Sekreter Kâmuran Gürün, BM Temsilcisi Coşkun Kırca ve Atlına Büyükelçisi Fahir Alaçam'ın yer aldığı grubun önde gelen isimlerinden biri.

⁸³⁶ Sedat Ergin, "Ankara, Paris Olayını Türk - Fransız İlişkilerine Yansıtma Eğiliminde", *Cumhuriyet*, 12 Mart 1981.

⁸³⁷ Sedat Ergin, "Ankara, Paris Olayını Türk - Fransız İlişkilerine Yansıtma Eğiliminde", *Cumhuriyet*, 12 Mart 1981.

Türkmen ve Bulak, bundan kısa bir süre önce Türk - Fransız ilişkilerini içinde bulunduğu durumdan kurtarmak, yeni bir raya oturtmak amacıyla yoğun bir çabaya girdiler. Aslında daha Demirel azınlık hükûmeti görevdeyken Parisi le Ankara arasında buzların erimekte olduğuna ilişkin işaretler alınmaya başlamıştı Türk - Fransız ilişkilerinde ihtiyatlı bir kıpırdanmayı gösteren uygun bir ortamda Türkmen, buna yeni bir hız katmak üzere, Taif Doruğunun hemen ertesinde Paris'e gitmekten çekinmedi. Türkmen, Paris'e giderken gözden kaçan bir nokta, Dışışleri eski Bakanlarından ihsan Sabri Çağlayangil'in 1976'da Paris'e yaptığı ve bir sağırlar diyalogu olarak geçen ziyaretin ardından Fransız Dışışleri Bakanının bu ziyareti iade etmemiş olmasıydı. Böylelikle diplomasinin temel kurallarından biri de gözetilmemiş oluyordu.⁸³⁸

Türkmen Ne Umdu, Ne Buldu?

Aslında Türkmen'in ziyareti ana hedeflerinden birine ulaştı. 12 Eylül sonrasında ilk kez bir Türk Dışışleri Bakanı bir Avrupa ülkesinin başkentine resmi bir ziyaret yaptı. Aynı günlerde Avrupa Konseyi'nde Türkiye'nin üyeliği tartışma konusu olurken Türk Dışışleri Bakanı Avrupa'nın en önemli merkezlerinden birinde sıcak bir karşılama görüyordu. Türkiye'deki askeri yönetimin Avrupa ilişkilerine verdiği önem düşünüldüğünde bu anlamlı bir görüntüyüdü. Ziyaretin bir başka yönü de hemen Taif Doruğu sonrasında Türk dış politikasının İslam boyutunun Avrupa boyutu ile dengelenmesiydi.

Türkmen, ziyaret sonrası Paris ziyaretini *“Türkiye ile Fransa arasındaki ilişkilerde yeni bir dönemin ilk adımı”* olarak nitelendirdi. Yine Türkmen'e göre *“Bu dönemde iki ülke arasında daha yakın ilişkiler ve kapsamlı bir işbirliği yürütüleceği umulmaktaydı”* buna karşılık Türkmen, Ermeni tedhişi konusunda Paris'ten açık ve net bir yanıt alamamıştı. Fransız Hükûmeti, Türk tarafı bu konuyu açtığında genel uluslararası terörizme atıfta bulunuyordu. Türkmen bile dönüşünde ancak *“Bu çerçevede Türk diplomatlarına yönetilen tedhiş hareketlerinin önlenmesi amacıyla”* daha dikkatli davranılacağını ümit ettiğini söyleyebiliyordu. Türk hariciyesinin üzerine vazife olmadığı halde yalanlamasına karşılık, Fransız Devlet Başkanı Giscard d'Estaing'in Ermeni tedhişi

⁸³⁸ Sedat Ergin, “Ankara, Paris Olayını Türk - Fransız İlişkilerine Yansıtma Eğiliminde”, *Cumhuriyet*, 12 Mart 1981.

konusunu açan Türkmen'e “*Fransa Ermenilerin tarihsel gerçeğini inkâr edemez*” sözleri de ortalığı karıştırıyordu.

İşte Türkmen in bu çerçevede geçen Fransa ziyaretinin ertesinde iki Türk görevlisi çalıştıkları büronun önünde şehit edildiler. Türk temsilciliğinin önünde Fransız polisi herhangi bir önlem almamıştı. Fransa'nın tutumu olaydan sonra Fransız TV's nin Türkiye'yi suçlayan filmler göstermesi ve Paris'te düzenlenen yürüyüş için TRT'nin yaptığı başvuruyu Eurovision kurallarını açıkça çiğneyerek filme almaması belirginleştirdi.⁸³⁹

Fransa'nın Tutumunun Ardında Ne Yatiyort

Fransa'nın Ermeni tedhişi konusunda böylesine kayıtsız kalmasının ardında, ilk başta Fransa'daki Ermeni topluluğa dönük seçim hesapları yatmakta. Örneğin Ermenilerin çoğunlukta olduğu Marsilya'da Belediye Başkanı seçimlerde rakip parti ile aradaki farkı ancak Ermeni oylarına dayanarak sağlayabiliyor. Bunun karşılığında Şoven Ermeni propagandası körükleniyor, anıtlar açılıyor, sokaklara Ermenilerin isimleri veriliyor. Türkmen'in Paris ziyareti de Marsilya'da bir sokağa daha yine bir Ermenin isminin verilmesinin ertesinde gerçekleşti.⁸⁴⁰

Ermeniler Fransız Bürokrasisine Hâkim

Fransa'nın kayıtsızlığının bir başka nedeni de Ermenilerin Fransız bürokrasisi içinde bir hayli etkin olmaları. Buna aşırı Ermeni gruplarının Fransız basını ile yakın ilişki içinde olmaları ve yayın politikalarını etkileyebilmeleri eklenince sonuçta hem resmi makamlar Ermeni tedhişi karşısında seyirci kalabiliyorlar, hem de Fransız kamuoyu cinayetlerin ardından Türkiye aleyhinde yayınlarla beslenebiliyor. Tecrübeli diplomatların ifadesiyle Türkiye'nin bir İslam ülkesi olması da bu nedenlere eklendiğinde Fransa'nın Ermeniler konusundaki tutumunun değişebilmesi bir hayli güç gözüküyor.⁸⁴¹

⁸³⁹ Sedat Ergin, “Ankara, Paris Olayını Türk - Fransız İlişkilerine Yansıtma Eğiliminde”, *Cumhuriyet*, 12 Mart 1981.

⁸⁴⁰ Sedat Ergin, “Ankara, Paris Olayını Türk - Fransız İlişkilerine Yansıtma Eğiliminde”, *Cumhuriyet*, 12 Mart 1981.

⁸⁴¹ Sedat Ergin, “Ankara, Paris Olayını Türk - Fransız İlişkilerine Yansıtma Eğiliminde”, *Cumhuriyet*, 12 Mart 1981.

2.3.22. Dış Temsilciliklerimize Karşı İşlenen Cinayetler / Hasan Esat Işık

Dış temsilciliklerimize karşı işlenen cinayetlerin önünü almayı başarmalıyız. Fakat konuyu ele alırken bir ülkede hükümetin gereken dikkati göstermemesine ağırlık verirse, isabetli bir sonuca varmak zorlaşır. Cinayetlerden evvel Türkler aleyhine anıtlar dikmek yoluna gidilmişti. Her şeyi olduğu gibi söylemeli. 1972 de Fransa Hükümeti, hükümetimizin girişimi üzerine böyle Bir anıtın açılmasına izin vermemişti. Aynı hükümet bir yıl sonra bu izni verdi. Konuya iyi nüfuz edebilmek için bu değişikliğin nedeni üzerinde de durmak gerekir.

Fransa epey bir süredir genellikle Türk hükümetlerinin iç ve dış politikalarına karşı bir tutum içinde olabilir. Bunu Türk ulasına karşı peşin hükümlü bir tutum olarak değerlendirmekte acele etmemelidir. Tüm Batı ülkeleri arasında millî mücadele yönetimiyle ilk anlaşma imzalayan Fransa'dır De Gaulle'nin 1968 de ülkemizi ziyaretini anımsıyorum. Türk ulusuna artmış bir saygıyla dönmüştü Paris'e. Hükümetler çabuk bozuşur, çabuk barışır. Uluslar böyle değildir. Hükümetler aralarındaki çekişmeleri uluslara mal ettirecek davranışlardan sakınmalıdır. Bu yol belki hükümetlerin işini kolaylaştırır, fakat ulusların bir yararı yoktur bunda.

Bence sorun, her şeyden evvel, ulus olarak hangi değerleri koruyacağımızda kararlı olmaktır. Bir ülke ile aramızdaki dostluğu korumak için o ülkede bize karşı onur zedeleyici, haklarımızı yıpratıcı davranışlara, şu veya bu mazeretle, kayıtsız kalırsak, bir gün korumak istediğimiz dostluğu da korunması güç hale getirmiş oluruz. Ulus olarak İçimize sindiremeyeceğimizi bildiğimiz şeyleri hükümet olarak daha başlangıçta açıkça belli etmeliyiz. İçimize sindirebiliriz gözükmekten dikkatle sakınmalıyız. Dostlukları korumanın da bir koşulu budur. Onur konusunda ödün payımız olmadığı dost, düşman herkesçe bilinmelidir. Bunu belirtecek şekilde davranmamız lazımdır. Onur, her ülkenin önce kendini koruyacağı bir kavramdır. Fransızların “*terbiye*” hakkında, bilimsel değil, fakat çok çarpıcı bir tanımlamaları vardır: “*Terbiye insanlara hak ettikleri şekilde davranmaktır*” derler.

Bizi incitici nitelikte ilk anıt dikildiği zaman “*böyle anıtlarla Türkiye ile dostluk, ittifakla bağdaşmaz*” duygusuyla davranışlarımızı ayarlasa idik, belki de aleyhimize eylemlerin cinayetlerin boyutuna vardırılmasına cesaret edilemezdi. İlk anıta ses çıkarılmaz ise, bunların başka ülkelerde de dikilmesi adeta mukadderdir. Sonradan bir

ülkeye tepki gösterilince de o ülke “*Türkiye neden başka ülkeldekilere ses çıkarmıyorda, bundan rahatsız oluyor, acaba beni ötekinden güçsüz mü görüyor.*” duygusuna kapılarak, içinden husumetlerin anıtlştırılmasıyla mutabık olmasa bile, buna ses çıkarmamayı yeğleyebilir.

Bizi incitici anıtlar, sokak isimleri daha yeni iken, cinayetlerin üzerine gereken titizlikle gidilmediği izlenimimiz sürerken, sorun henüz geçerli bir çözüme bağlanmamış iken, hükümet düzeyinde o ülkeye sıra da bizde değilken, resmi ziyaret düzenlemektir. Böyle davranışlar karşısında tepki göstermemizi bizzat içimizden dışarda “*Türkiye’de etkindir*” diye şöhret yapmış kimseler “*duygusal veya dostluk bozucu hareket*” olarak tanımlarlarsa ilgili hükümetler davranışlarını değiştirmek, durumu telafi etmek zorunluğu pek duymazlar. Böyle bir şey tasarlamış olsalar bile bundan vazgeçerler.

Böyle konularda ulusça duyduğumuz hassasiyeti fark edemezler. Kusar da yalnız onların olmaz. Bizi incitici anıtlara ve son senelerdeki cinayetlere neden gösterilen olaylar 60 yıldan da eskidir. Hislerin daha da hırçın olması gereken ilk dönemlerde, 20 - 30 yıl, doğrudan sorumlu birkaç kişiye karşı işlenen cinayetlerden başka cinayet olmamıştır. Böyle anıtlar dikilmemiştir. Bunca yıl sonra neden oldu? Şiddet hareketlerinde bir süredir dünya boyutunda bir tırmanma görülüyor. Bize karşı eylemler bir ölçüde bununla izah edilebilir. Fakat Atatürk’ün iç ve dış politikasından bir ayrılmamız olmadı mı, bunun da bu eylemlerde bir etkisi yok mu, bunu da kendimize sormalıyız. Bu soruya vereceğimiz samimi yanıt bize bu elim olayları önleme yolunu da gösterebilir.

Ulusal, önemli bir sorunla karşı karşıyayız. Böyle durumlarda, değişik sorumluluk ve olanaklara sahip olmakla beraber, hepimize bir görev düşer. Her şeyden evvel, hepimiz, hükümet üyesi, devlet memuru, sivil, asker, profesör, öğretmen, yazar, işçi, işveren, hangi nedenle olursa olsun yabancı dostlarımızla, resmi, özel temaslarımız sırasında, asıl görüşme konumuz yanında bu eylemlerden ulusça duyduğumuz elemi de belirtmeliyiz. Böyle cinayetlerin gereken titizlikle üzerine gidilmemesinin, biz incitici anıtların, sokak isimlerinin Türkiye ile dostluk ve ittifakla bağdaşmayacağını anlatmalıyız. Elbet bunun uyarınca da davranmalıyız. İyi bir iş için geç kalmış olmak söz konusu değildir.

Türklerle Ermeniler arsında bugün bile içimizde ıstırabını duymamak mümkün olmayan elim olaylar geçmiştir. Bu, Osmanlı İmparatorluğu’nun dışarıdan parçalanmak

istendiği, ölüm kalım mücadelesi verdiğimiz bir döneme rastlar. Fakat o gün, tahrikler ne ölçüde olursa olsun, sorumlular gene de savaşın zorunlu kıldığı eylemlerin yozlaşmasını sağlamalıydılar.

Bugün her Türk, kendi çektiklerinin yanında masum Ermenilerin ıstıraplarının da acısını duyar içinde ve hiçbir Türk Ermeni'ye ters gözle bakmaz. Tarih boyunca da, dış kışkırtmaların hırsları tahrik ettiği dönem dışında, böyle olmuştur. Türklerle Ermeniler kadar birbirini anlamış, birbirine ısınmış toplumlar yoktur dense yeridir. Görev ilişkileri yanında çile ilişkileri de çok derindir Türklerle Ermeniler arasında. Türklere Ermenilere yakışan, cinayetler, husumet anıtları değil, sevgi ve dostluktur. Kendi kendimize bırakıldığımızda, emmim, böyle de olur.⁸⁴²

2.3.23. Paris'e Dönük Yorumlar / Müşerref Hekimoğlu

Kaç gündür başkent çevreleri Paris'e dönük yaşıyor. Paris'te geçen olayları düşündürücü buluyor çok kişi. Yıllardır süregelen cinayetlere ilk kez somut bir tepki gösterdiğimizden söz ediliyor. Sonra da bu tepkinin sonuçları tartışılıyor. Başka tartışmalar da var. Örneğin Dışişleri Bakanı İlter Türkmen'in Fransa yolculuğu. Biliyorsunuz, bu yolculuk kimi gazetelere çok olumlu yansıdı. Ama olumsuz haberler, yorumlar ve de yalanlamalarla Türk kamuoyu iyice dalgalandı. Başkan Giscard d'Estaing ile Türkmen görüşmesinde Ermeni konusu yer aldı mı, almadı mı? Yer almadıysa böyle bir haber nasıl oluşur, Türk kamuoyunda böylesine yara açabilen bir konuda böylesine bir sorumsuzluğun hesabı sorulmaz mı?

...Dışişleri Bakanlığı'nda Fransa dosyası incelense 1972 yılından bu yana, Türkiye'ye bakış açısında hayli ilginç bir değişiklik saptanır sanırım. Hatırlarsınız, 1972 yılında Marsilya'da dikilecek Ermeni anıtı ilk aşamada önlendi. O dönemin Paris Elçisi Hasan Işık'dan dinledim olayın ayrıntısını. Işık, Fransız dostlarımıza Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra Almanlara karşı dikilen bir anıttan söz etmiş, İkinci Dünya Savaşı'nda Almanların bu anıtı yıktıklarını hatırlatmış. Fransızlar bu hatırlatmadan etkilenmiş ve Marsilya'daki anıtın açılmasını önlemişler.

⁸⁴² Hasan Esat Işık, "Dış Temsilciliklerimize Karşı İşlenen Cinayetler", *Cumhuriyet*, 12 Mart 1981.

Hepimiz biliyoruz, şavaş anıtları bile düşmanlık duygularını kışkırtacak biçimde dikilmedi. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra, yazısız bir anlaşma var bu konuda. Bugün Fransa'da ya da Almanya'da savaş anıtlarında kışkırtıcı sözlere rastlanmaz, hatta o savaşın kimler arasında geçtiğinden söz edilmez. Kalıcı barış için güzel bir yöntem.

Elbet... Ama topraklarında Almanlara karşı bir anıt dikmekten kaçınan Fransızlar bir başka ülkeye düşmanlık duygularını kışkırtan bir anıtın Marsilya'da dikilmesinde sakınca görmüyorlardı!

Bu olayın nedenine eğilmek gerekir doğrusu. Fransa, Ermeni anıtını dikilmesinde sakınca görmüyor, çünkü Türkiye'nin büyük dostu ABD'de de sıra sıra Ermeni anıtları dikiliyor, hiçbir tepki de gösteri, kimse içine sindiremez. Bu tür anıtlar nerede dikilirse dikilsin dostlukla bağdaşmaz.

Burada bir tutarsızlığı belirtiyor başkent çevreleri. Siyasal iktidarlar ulusal duygularımızı değerlendirmekte yaya kalıyor, çok ters politikalar uygulayabiliyor zaman zaman. Bu tersliğin faturası da çok pahalıya mal oluyor sonra. Dostluk anlaşması, aynı savunma antlaşması içinde yer almak ya da ikili ilişkiler Türk kamuoyunu zedeleyecek olayları görmezlikten gelmeyi gerektirmez. Çünkü biz hangi dostluk ya da savunma anlaşması içinde yer alırsak alalım her şeyden önce Türkiye'yiz. Tüm davranışlarımız bu gerçeğin bilincinden kaynaklanmalı. Ayrıca dostluklar ve ödümlerle güçlenmez, tersine yara alır. Yaralar da geçici değil kalıcı çözümlerle onarılabilir ancak.

Özellikle Fransa'da işlenen cinayetlerden sonra TV ve radyo yayınları da ayrı bir sorun oluyor. Ancak bun soruna sıcak tepkiler yerine, serinkanlı bir politikayla, Fransız kamuoyunu karşımıza değil, yanımıza alarak çözmek gerekiyor. Bu yayınlarda tarihin sayfalarında solmuş olayları çarpıtarak tazeleyenlere, TV izleyicilerini yanıltanlara yanıt vermek yolları niçin zorlanmıyor acaba? Uluslararası kuruluşlar bile çok suskun davranıyor bu cinayetlere karşı.

Başkent gecelerinde rahmetli Cahit Sıtkı Tarancı'nın bir dizesi çok tekrarlanıyor şimdi.

“Gittikçe artıyor yalnızlığımız”

Tüm dostlara sitem edebiliriz ama sitemle bir yere varılır mı? Başka bir yöntem gerekiyor...⁸⁴³

2.3.24. Eski Defterler... / İlhan Selçuk

Eğer bugünlerde “*Ermeni sorunu*”nu merak eden varsa, Doğan Avcıoğlu’nun üç ciltlik “*Milli Kurtuluş Tarihi*”ni alıp konuyu inceleyen bölümleri okumalıdır. Avcıoğlu, “*Ermeni Sorunu*”nu tarihsel boyutlarına oturtarak anlatmıştır. Herkesin ve en başka devlet sorumlularının bu alanda bilinçlenmesi, güncel politikayı kavramak bakımından önemlidir.

Geçenlerde bu köşede “*serbest bölgeler*”e ilişkin bir yazı yayınlandı. Serbest bölge, ulusal topraklardan soyutlanarak uluslararası ekonomik alana dönüştürülmüş yere denir. Gümrük duvarları dışına çıkarılan böyle yerlere yabancı devletlerin büyük tekelleri el atarlar. Türkiye’de öteden beri bu nitelikte bir bölge yaratmak için büyük sermaye çevrelerinin çalışmaları vardır. Şimdi Ticaret Bakanlığı’nda bu yolda bir çalışmanın hızlandırıldığını ve bir yasa tasarısı hazırlandığını gazeteler yazıyor.

Peki, ülkemizde neresi serbest bölge olacaktır? Verilen bilgilere bakılırsa Mersin-Adana - İskenderun kıyı şeridinde serbest bölgeler kurulması tasarlanıyor.

Doğan Avcıoğlu’nun Milli Kurtuluş Tarihi’nde açıkladığı üzere ABD Dışişleri Bakanlığı 21 Ocak 1919 tarihli bir raporunda şu öneride bulunmaktadır: “-*Milletler Cemiyeti mandası altında Ermenistan, ayrı bir devlet olmalıdır. Bu devletin sınırları Kilikya’nın, Adana bölgesini, Kars ve Erivan’ı kapsamalıdır. Karadeniz’de bir liman olarak Trabzon verilmelidir.*”

Yakın tarihimizi bilenler, Adana’yı da kapsayan bir Ermenistan tasarısının ne olduğundan haberdirlirler. O dönemde ABD’nin bu Ermenistan’ı kurmak için 50 milyon dolar gibi ağır bir harcamayı göze aldığını belgeler açıklamaktadır. Bu günlerde de Avrupa televizyonlarında Ermeni komitacıları şöyle konuşuyorlardı: “-*Türkler zaten gırtlığa dek borçludurlar Anadolu’nun Doğu bölgesini bize bırakırlarsa borç sorununu da çözümleriz.*”

⁸⁴³ Müşerref, Hekimoğlu, “Paris’e Dönük Yorumlar”, *Cumhuriyet*, 12 Mart 1981.

Tarihsel bilinci olan bir kimse, günümüzdeki olayları da değerlendirdiği zaman Adana'yı kapsayan bir serbest bölge tasarımı nasıl hazırlaya bilir? Böyle serbest bölgeye, Amerika'dan Yunan ve Fransa'dan Ermeni kökenli sermayenin ve sermayecilerin akması doğal değildir? Türkiye'den soyutlanmış bu serbest bölge, ulusal bütünlüğümüze ve ülkenin bölünmezliğine ters düşen bir gelişmeye temel hazırlamayacak mıdır?

Ticaret Bakanı Kemal Cantürk'ün, Bakanlığında hazırlanan bu tür bir girişim konusunda düşüncesi nedir? Demek ki tarihsel bilincimizin üstündeki külleri eşeleyerek geçmişe bakmakta yaralar çoktur.

Geçmişe doğru bakmak, günceli anlamak için temel koşuldur. Nitekim ABD, yeni Türkiye Cumhuriyeti'ni ve Lozan'ı tanımamak için yıllarca diremiştir. 1920'lerde Demokrat Parti'nin seçim bildirisinde şu satırlar yer alıyordu: “-Lozan Antlaşması'nı onaylamıyoruz. Antlaşma, Ermenistan'a ihanet etmekte ve meşru Amerikan haklarını satmaktadır.”

Atatürk Türkiye'sinin ilk Washington Büyükelçisi Muhtar Bey ancak 1927 sonlarında Amerika'ya gidebilmiştir. O günlerde muhalefet liderlerinden James Gerard başında şu bildiriye yayınlatır: “-1919'dan beri bir milyondan çok Hristiyan'ı öldüren ve iki milyondan fazlasını anavatanlarından kovan ve halen bir sürü kadın ve çocuğu kölelikte tutan canavarlar çetesinin temsilcisi...”

Büyükelçimiz Muhtar Bey, bir gümrük motoruyla New York'ta vapurdan gizlice çıkabilir ve koruma altında Washington'a götürülebilir.

Evet, tarih böyle...

Ya günümüz?

Türkiye'yi 25 milyar dolar borçlandıran ekonomi politikasıyla bugünlere ulaştık. Şimdi Emperyalizm eski defterleri karıştırarak Lozan'da sildiğimiz ne kadar hesap varsa, faturasını yeniden karşımıza çıkarmaya çabalıyor.⁸⁴⁴

⁸⁴⁴ İlhan Selçuk, “Eski Defterler...”, *Cumhuriyet*, 13 Mart 1981.

2.3.25. Aman Dikkat! / Ali Sirmen

İki temsilcimizin güpegündüz, Paris'in göbeğinde alçakça bir cinayete kurban gitmelerinin tepkileri sürüyor. Tam Türk kamuoyu gözü dönmüş, bağnaz Ermeni örgütlerinin bu girişimlerine haklı bir tepki göstermektedir. Cinayetlere karşı gösterilen tepki ne denli haklı ise, katillerin yakalanma konusunda tam bir savsaklama içinde olan Ermenilerin haklı davalarından söz eden iktidarlara karşı duyulan tepki de aynı derecede haklıdır. Kanımızca, gözü dönmüş, bağnaz, Ermeni örgütlerine karşı seyirci kalmanın zamanı çoktan geçmiştir. Artık acımasız ve caydırıcı önlemleri almak gerek. Yalnız, tüm bu girişimlerde bulunurken, olayı doğru değerlendirmek de ön koşuldur.

Ermeni örgütlerinin cinayetleri kan dökmekten başka bir sonuç doğurmayacaktır. Türkiye Cumhuriyeti'ni parçalamak, çizgileri daha Milli Misak ile çizilmiş olan sınırlarımız içinde yeni devletler kurmaya kalkışmak gerçekleşmesi olanaksız karanlık düşlerdir. Bu girişimlerin sahipleri boş düşler peşinde olduklarını çok acı bir şekilde göreceklerdir. Sözü edilen girişimlere gerekli yanıtlar verilirken, bu yanıtların kime yönelik olduğunu doğru saptamak gerek.

Kimdir temsilcilerimizi birer birer öldüren, kanlı cinayetleriyle Türkiye Cumhuriyeti'ne saldıranlar?

Ermeniler mi?

Hayır.

Sağduyu sahibi, gerçekleri gören herkes bilmektedir ki, Türkiye'de ve Türkiye dışında yaşayan Ermeniler'in büyük bir çoğunluğunu bu cinayetlerden sorumlu tutmak olanaksızdır. Bir Türk Amerikalı öldürürse, ya da Amerikalılardan oluşan bir örgüt, Türk temsilcilerini vurmaya başlarsa bu eylemlerden tüm Türkleri ve Amerikalıları sorumlu tutmak olası mı?

1976 yılında Minsk kentinde Nazilere karşı savaşmış partizanlarla görüştim. Hepsi de artık yaşını başını almış altmışlarını almış kişilerdi. Naziler kiminin karısını, kiminin kardeşini, kiminin kocasını kiminin babasını, kiminin anasını öldürmüşlerdi. Kendilerine şimdi ceplerinde marklarıyla ülkelerini gezmeye gelen Alman turistlerini görünce ne gibi duygular içinde olduklarını sorduğumda kocası Naziler tarafından öldürülmüş bir partizan şu yanıtı verdi:

-Bizim Almanlarla bir alıp veremediğimiz yok. Biz Nazilerle savaştık. Kanlı cinayetlerin sorumluları Naziler'dir. Nitekim Alman halkı içinde de onlara karşı koyanlar ve onların kurşunlarıyla can verenler olmuştur. Bizim Almanlarla hiç bir sorunumuz yoktur.

Son cinayetler üzerine soğukkanlılığımızı yitirmemeliyiz. Türkler ile Ermeniler, yüzyıllar boyu aynı topraklar üzerinde kardeşçe yaşamışlardır. Emperyalizm kendi çıkarları için, Anadolu topraklarını parçalama girişimlerinde bulunup, bu iki halkın bir birine düşmesine yol açana kadar hiç bir sorun çıkmamıştı.

Ermeniler'in Anadolu kültürüne büyük katkıları vardır.

Yurt dışında bulunmuş olan Türkler birçok Ermeni'nin dostluğuna kardeşçe yaklaşmasına tanık olmuştur. Bu gerçekleri bilmekte ve hiç zaman unutmamak yarar vardır.

Gözü dönmüş Ermeni örgütlerinin her cinayetine büyük tepki göstermiş ve daha etkili önlemler alınmasını istemiş bir kişi olarak, bu gerçeklerin ışığında Batı Avrupa ülkelerinde yaşayan Türklere yönelik yayın yapan. Türkiye'nin Sesi Radyosu'nda kullanılan dili hiç de onaylamadığımızı bu gibi görüşlere karşı olduğumuzu belirtmek isteriz.

UBA'nın haberine göre, sözü geçen yayında şu cümle kullanılmıştır. *"Tarihte hiç bir soy Ermeniler kadar başkasının maşası olmadı."*

Bu tür düşünceler, bu tür sözler, yalnızca yıllar boyu bir arada yaşadığımız, Anadolu kültürüne büyük katkılarda bulunmuş, Ermenilere karşı kaba bir haksızlık ve dayanaksız bir saldırı olmakla kalmayıp, ülkemizin adına leke sürececek bir ırkçılık örneği oluşturur.

Olaya ırkçılığın gözü kan bürüyen açısından bakıldığında, tüm bağınaz eli kanlı Ermeni cinayet örgütlerinin yanlısına düşülmüş olur. Maşa olan, kınanması gereken, gözü dönmüş cinayet örgütleri ve onları destekleyicileridir. Yoksa Türkiye'de ve dünyada yaşayan Ermeniler değil.

Yine aynı şekilde, Fransa'daki iktidara egemen olan bir görüşe karşı çıkmak ve onu kınamak olasıdır. Ama Fransa'nın Türkiye'deki temsilcilerine ya da temsilciliklerine saldırmak cinayet örgütlerinin düzeyine inmek oyununa girmektir.

Temsilciliklerimizin uğradığı saldırılar karşısında, yalnız lafta kalmayan tepkiler göstermek ve önlemler almak hakkımızdır.

Ama ırkçılığa varacak söz ve davranışlardan kaçınmakta bir görevdir.

Aman dikkat!⁸⁴⁵

2.3.26. Üç Olay / Ali Sirmen

Bir ulusun bir devletin kendi varlığına, canına yönelmiş olaylar karşısında tepkisiz kalması, doğuracağı sonuçları önceden kestirilmesi olanaksız korkunç bir aymazlıktır.

Gerektiğinde, gerekli tepkiyi gösterememek ne denli zararlıysa, olayların kızıştığı anda tepkinin yanlış hedeflere doğru yönlendirilmesi de o denli zararlıdır. Her şeyden önce, tepkiyi üzerine çekmesi gereken hedefe dokunulmamış olur. Öte yandan da yanlış hedef seçilmesi yüzünden gereksiz karşı tepkiler doğar.

Bu satırları yazmamızın nedeni, başkalarına maşa olan Ermeni tedhiş örgütüne karşı gösterilmesi gereken tepkinin, son günlerde yanlış bir hedefe yöneltilmesi sonucu doğuracak eğilimlerin baş göstermiş olmasıdır.

Son cinayetlerin sorumlusu, başkalarına maşa olan gözü dönmüş cinayet örgütleridir. Yurt dışında yaşayan Türk diplomatlarına karşı başlatılan saldırıların tarihi, bu örgütlerin Ortadoğu'daki merkezleri de bu gerçeği açık seçik gözler önüne sermektedir. Ama yurt içinde ve dışında yaşayan Ermenilerin tümüne ayırımı gözetmeksizin hedef olmak yanlışların en büyüğü olacaktır.

Yurt dışında başımdan geçen üç olayı burada belirtmek isterim. Hiç kuşku yok ki, benzeri olaylarla başka Türklerde karşılaşmışlardır.

1964 yazında Fransa'nın Aixen Provence kentinde yapılan Akdeniz Yaz Üniversitesi toplantılarına katılan üç kişilik Türk grubu arasındaydım. Toplantıya katılan bazı ülkelerin temsilcileri, Osmanlı döneminde meydana gelen olayları tek yanlı bir görüşle yansıtıyorlar. Özellikle Aix Üniversitesi'nde okuyan, Türkçeyi, biraz küfürlü, ama kusursuz konuşan (belli ki, evlerinde de Türkçe konuşulmaktaydı) adını saklı tutmayı

⁸⁴⁵ Ali Sirmen, "Aman Dikkat!", *Cumhuriyet*, 13 Mart 1981.

yeğlediğim (bağnaz örgütler, kendi davalarına inanmayan Ermenileri de hedef alabilirler diye) bir Ermeni asıllı Fransız gencini bize karşı kışkırtılmaya çalışıyorlardı.

Yakın ilişki kurduğumuz, toplantı saatleri dışında birlikte olduğumuz bu genç Ermeni arkadaş yine kendisine kışkırtıcı sorular yöneltilen toplantılardan birinde söz aldı ve anımsadığım kadarıyla şunları söyledi:

-Aslım Ermeni, Fransız yurttaşım. 22 yaşındayım. Yaşım ve dünya görüşüm dolayısıyla geleceğe dönük bir insanım. Geçmişteki olaylardan haberim var. Herkesin tarihinde benzerine rastlanan olaylar bunlar. Ama bu olaylar bilim gözüyle incelenir. Bunları ve nedenlerini ikide bir deşerek kin dolu insanlar yaratmakta hiçbir yarar yok. Ben kinle değil, sevgiyle hareket etmek istiyorum. Türk arkadaşlarımla aramda hiçbir sorun yok. Rica ederim ikide bir bu konuyu önüme getirmeyin.

Konuşmamın anlamı açık eklenecek bir şey yok.

İkinci olay Paris'te oldu.

1966 yılı baharında eşimle Avenue Courcelle civarında bir sinemada “*Les Camaredes*” filmini izliyorduk. Arada sırada bazı şeyler konuşuyor olmalıydık ki, arkamdan bir el dokundu. Döndüm yaşlı bir kadın bana eğilmiş. Türkçe soruyordu:

-Siz Türksünüz?

-Evet dedim.

-Film bitince birlikte bir kahve içebilir miyiz?

-Tabi memnuniyetle.

Film bitince, oralarda bir kahvede oturduk. Kadının gözleri yaşlıydı.

-Türkçe konuştuğunuzu duyunca çok duygulandım, memleketi hatırladım. Yıllar önce ayrıldım oradan.

-Cumhuriyet'ten önce mi ayrıldınız? Ayrılmak zorunluğu mu doğdu?

-Yoo biriyle evlendim. Kocam buraya çalışmaya geldi.10 yıl önce oda öldü. Şimdi yalnızım ve memleketi çok özleyorum.

-Hiç yakınınız yok mu Türkiye’de?

-Var kuzenlerim, kuzenlerim var.

-Neden gidip onları görmüyorsunuz?

-Gidemem gidersem dayanamam, bir daha da dönemem. Evim barkım da burada.

Kadıncağz gözyaşlarını tutamıyordu. Unutulamayacak bir saat geçirdik birlikte. Kadıköy'ü İstanbul 'u andık ayrıldık.

Üçüncü olay New York'ta 1979 yazında geçti.

Diplomat arkadaşlardan biri, arabasının bakımını bir Ermeni ustaya yaptıırıyordu. Yurt dışında yaşayan Ermenilerin büyük çoğunluğu gibi, usta da, kusursuz bir Türkçeyle konuşmaktaydı.

Bir gün arkadaşım ile birlikte arabasını almaya gittik. Tamirhanede başkaları da vardı. Usta bize Türk kahvesi ikram etti. Konuşmaya başladık. Belli ki onlarda Ermeni'ydi.

Biraz sonra, içlerinden biri:

-Sizler, dedi 1915 de çok Ermeni kestiniz.

Dilimiz döndüğünce ona, bir arada sorunsuz yaşamış insanların nasıl dış güçlerce birbirlerine düşürıldüklerini, olayların ne olduğun anlatmaya çalıştık.

-Çok adam öldürdünüz ama.

-Eeeh kes artık be. Bu genç arkadaşlar, burada oturmuş hoşbeş ediyorlar. Ne karıştırıp durursun geçmiş. Hiç de sorumlu olmadıkları olaylardan dolayı, bir acı kahvemizi zehir mi etmek istiyorsun misafirlerimize?

Yenileyelim. Çok Türk benzer olaylarla karşılaşmıştır. İçinde bulunduğumuz dönemde bu olayları anımsamakta büyük yarar var sanıyorum.

Tedhiş örgütlerine karşı tepki ve tepkiden de öte, önleme evet.

Ama cinayet örgütlerinin girişimlerinin sorumluluğunu tüm Ermenilere yönelterek, yanlış hedeflerde saldırmaya hayır!⁸⁴⁶

⁸⁴⁶ Ali Sirmen, "Üç Olay", *Cumhuriyet*, 14 Mart 1981.

2.3.27. Komplonun Altyapısı / İlhan Selçuk

Türk diplomatlarına karşı Ermeni örgütünün Fransa’da üslendiği anlaşılıyor. Son günlerdeki Ankara’nın politikası da bu gerçeği vurgulayan bir eğilimi yansıtmaktadır.

Fransız - Ermeni işbirliğinin tarihsel kökenleri vardır. Ünlü Prof. Toynbee, Türkiye’nin Bağımsızlık Savaşı’nda Anadolu’da yaşanan olayları gözden geçirirken şu saptamayı yapıyor: “-Kilikya’da Türklere karşı Ermenileri oynama biçimindeki Fransız politikası, İzmir’e Yunanlıları gönderme yolundaki İngiliz devlet adamlığının bir benzeridir.”

Birinci Dünya Savaşı’nda Doğu Anadolu’da Çarlık Rusya’sı ile dış Ermenilerle iç savaş yaşanmıştır. Rus orduları Türkiye içlerine sarkıttıkça Ermeniler önden arkadan bizim askerimizi vurmuşlar. Müslümanları kırıma uğratmışlardır. 1917 devriminden sonra Bolşeviklerle Türkiye arasındaki anlaşmaya karşın Ermeniler kanlı oyunlarını sürdürmüşlerdir. Bu dönemde İran’dan ve Hazar Denizi’nden sarkan İngilizlerden yardım görmüşlerdir. Kanlı hesaplaşma, ulusal bağımsızlık savaşında Güneydoğu Anadolu’da karşılıklı çatışmaların ve kırımların sürmesine yol açmıştır. Sonuçta Sevr haritası yırtılmış: Fransa Beyrut’a doğru sürülen Ermenileri kendi yönetimi altında toplamıştır. Lübnan bu anlaşmanın geçici cennetiydi. O çalkantı içinde çoğu sürgün ve kaçak Ermenin Fransa’ya göçtüğü ve Marsilya’da odaklandığı biliniyor.

Gazi Mustafa Kemal Atatürk’ün eliyle tarihin bu kanlı sayfası kapatılmış: Yeni Türkiye Cumhuriyeti, Sovyetler Birliğiyle batı dünyası arasında kurulan dengede güvenli ve sağlıklı bir yörüngeye oturtulmuştur.

Peki, bunca yıl nasıl oluyor da eski defterlerin dürülmüş sayfaları açılıyor?

Olaylara geniş tarihsel açıdan bakamayan bir Türkiye, yaşanan fırtınanın nedenlerini anlamayacaktır. Kalın bir çizgiyle altını çizersek gerçek şudur: Ulusal Bağımsızlık Savaşında Gazi Mustafa Kemal Atatürk, Amerikan güdümünü inanılmayacak kadar zor koşullar arasında yadsımişti. Elbet bu direnişin bir mantığı vardı. Türkiye “*Küçük Amerika*” olmaya özendiği günden bu yana çözülmeye, parçalanmaya, bunalıma doğru bir siyasanın ekonomik alt yapısını oluşturma çabaları başlamıştır. Sanayi devrimini gerçekleştirememiş bir mazlum ülke kapılarını yabancı ekonomik

güçlere açtı mı ve bu yabancı güçleri paravanası firmaların yumaklaşması hızlandı mı, o toplumda kargaşa kaçınılmazdır.

Az gelişmiş bir ülkede liberalizme özenme ve dış borçlanmayla kalkınma yöntemleri, temelde öyle bir ekonomi oluşturur ki siyasada faturaları ağırlaşır.

İşte kanıtları ortada...

Ama kanıtlar böylesine çarpıcı biçimde ortadayken bazı çevrelerin yabancı sermaye ile kalkınma politikasında direnmeleri ve Türkiye'nin kapılarını ardına denk açmakla her şeyin düzelebileceğini sanmaları ilginç değil mi?

Osmanlı Tarihi'ni okuyunuz: Bütün yabancı devletler, İstanbul'a yardım ve dostluk önerileri ve maskeleriyle gelmişlerdir. Hiçbir devlet "*ben düşmanım*" diye kendini tanıtmaz. Bütün hesaplar sözde dostluk hesaplarıdır. Ne var ki hesapların faturaları bir bir uzatıldığında acı gerçekler de bir bir meydana dökülür. Düvel-i Muazzam'ının her bir, devleti, İstanbul'a "*ben seni korumak istiyorum*" diye el uzatıyordu... Ama uzanan eller sonra kollarımızı koparmışlardır.

Ulusal bir ekonomi yaratmadan bayındırlığa ulaşmaya ve bağımsızlığı korumaya olanak yoktu. Dışa bağımlı özel şirketlerle de ulusal ekonomi oluşturulamaz. Bu zayıflıkla birlikte dış borçlanma büyüdü mü, devlet köşeye sıkışır... O zaman saldırılar kolaylaşır ve yoğunlaşır.⁸⁴⁷

2.3.28. "Doğu Sorunu,, / Ergun Balcı

Geçen haftaki yazımızda "*Ermeni meselesinin*" aslında "*Doğu sorununun*" ya da o zamanı yansıtan tarih kitaplarında adı geçtiği gibi "*Şark Meselesinin*" bir bölümü olduğunu belirtmiştik.

"*Doğu Sorunu*", öncelikle İngiliz ve Rus emperyalizmlerinin, onun da ötesinde Çarlık Rusyası te Batılı büyük devletlerin çıkarlarının Osmanlı İmparatorluğu, hatta bugün içinde yaşadığımız Türkiye Cumhuriyeti'nin bulunduğu topraklar üzerinde kesişmesinden kaynaklanır.

⁸⁴⁷ İlhan Selçuk, "Komplonun Altyapısı", *Cumhuriyet*, 14 Mart 1981.

Batı'da, “*Doğu Sorununu*” genellikle Osmanlı İmparatorluğu’nda yaşayan azınlıklar, Babali hükûmetinin reformlar konusundaki isteksizliği ve Avrupa’dan gelen insancıl tepkiler gibi aldatmacalarla tanımlama çabası görülür. Oysa reform taleplerinin gerisinde azınlıklara daha çok özgürlük ve ödün verilerek, Rum ve Ermeni burjuvazisi aracılığı ile Türk toplumun daha verimli biçimde sömürülmesini sağlamak amacı yatar.

“*Doğu Sorunu*” 1850’lerde belirgin niteliğe kavuşur. Çarlık Rusya’sı statükoyu zorlayıp güneye inme eğilimleri içindedir. Oysa bu tutum, İngiltere’nin Karadeniz ticaretini temellerinden sarsabileceği gibi Hindistan’a uzanan diğer ticaret yolunu da tehlikeye düşürebilecektir. Karadeniz ticareti İngiltere’nin 1850’lerde “*Ermeni meselesini*” ortaya atmasının önemli nedenlerinden biridir.

19. yüzyılda Karadeniz’den geçen ticaret yolu İngiltere için belki de Hindistan yolu kadar önemlidir. Karadeniz Trabzon Limanı aracılığı ile Asya’ya açılan önemli kapılardan biridir. Sürekli genişlemek zorunda olan İngiliz ticareti 1850’lerde Asya’nın içbölgelerine hem Karadeniz, hem de Hindistan yolundan saldırmak durumdadır. İstanbul ve özellikle Trabzon, Asya’nın içbölgelerine, Dicle ve Fırat, İran ve Türkistan’a yönelen kervanların kalktığı, önde gelen pazarlardır. Bu te kentte yerleşmiş Run ve Ermeni tüccarlar İngiliz mamul ürünlerini büyük miktarda ithal etmektedirler.

Karadeniz ticaretini, İstanbul ve özellikle Trabzon limanları aracılığı ile elinde tutan, İngiltere, Rus ticaretini kalbinden vuruyordu. Çar’ın bu duruma son vermek amacı ile 1854’te Osman İmparatorluğu’na saldırması, Kırım Savaşı’na yol açacaktır. İngiltere başlangıçta Osmanlı Rus savaşına katılmamış, ancak Rus donanması Sinop’ta Osmanlı gemilerini yaktıktan sonra, Trabzon’un doğrudan tehdit edildiğini görerek, Çarlık Rusya’sına savaş ilan etmiştir. Rusların İstanbul’u alıp Akdeniz’e inmelerinden çekinen Fransa da İngiltere’nin yanında savaşa girmiştir. Kırım Savaşı sonunda 1856’da imzalanan Paris Antlaşması’nda, Karadeniz’in tarafsızlaştırılması kabul edilir ve böylece bu denizde donanma bulundurması yasaklanan Rusya’nın İngiliz nüfuz bölgesini tehdit etmesi engellenir.

...Ancak daha sonra 1877-1878 Osmanlı Rus Savaşı’nda ağır yenilgiye uğrayan Osmanlı İmparatorluğu, Karadeniz’den Ege Denizi’ne kadar uzanan “*Büyük Bulgaristan’ının*” kurulmasını kabul etmek zorunda kalır. Bu şekilde Rusya’ ya da Akdeniz’in yolu açılmış olur. Anlaşmada ayrıca Babi-ali, Ermenilerin yaşadığı Doğu

bölgelerinde reformlar yapmayı da üstlenir. Rusya, bu maddeye dayanarak ileride, “*Ermenilerin hamisi*” rolünde Doğu Anadolu ve Basra Körfezi’nde nüfuz alanı kurmayı tasarlamaktadır.

Ancak, Rus ordularının Batı’da Yeşilköy, Doğu’da ise, Erzurum’a kadar ilerlemeleri İngiltere’yi telaşlandırmıştır. “*Büyük Bulgaristan*” tasarısı güneye sarkmak isteyen Avusturya’nın da çıkarlarına ters düşmektedir. İngiltere’nin yoğun çabaları sonucunda 1878 Haziranında toplanan Berlin Kongresi’nde Karadeniz’den Ege’ye kadar uzanan “*Büyük Bulgaristan*” üçe bölünür. Bulgaristan’ın kuzeyde kurulması kararlaştırırken, Ege Denizi’ne açılan güney bölümü de Osmanlı İmparatorluğu’na bağlı kalır. Ortada ise, “*Şarki Rumeli*” adıyla yarı özerk bir eyalet meydana getirilir. Çarlık Rusya’sına Akdeniz yola bir kez daha kapatılmıştır. Doğuda Basra Körfezi’ne yönelik Rus tehdidi ise, geçen yazımızda belirttiğimiz gibi, “*Ermeni Meselesinin*” temellerinin atıldığı Kıbrıs Anlaşması ile bertaraf edilir. “*Ermeni Kartı*” ile İngiltere, hem çarlık Rusya’sının Hindistan yolunu tehdit etmesini engellemek, hem de Trabzon ve Erzurum aracılığıyla Karadeniz’i İran’a bağlayan ticaret yolunu güvence altına almak amacını gütmüştür.

Bu yazıyı neden yarıdık?

Tarih bir “*tekerrür*” değildir. İnsanlar tarihlerini kendiler yaparlar. Ama kimi çevreler tarihin bir “*tekerrür*” olmasını ister. Bu çevrelerin hesaplarını bozmak için de geçmişi iyi bilmek gerek.

19. yüzyılın “*Doğu sorunu*” günümüzde “*Ortadoğu sorunu*” biçiminde, Türkiye üzerindeki hesaplarla birlikte varlığını sürdürüyor. Geçen yüzyılın Balkanları paylaşma çabaları, günümüzde yerini Ortadoğu’da rekabete terk etti. Hindistan yolu ise, petrol yoluna dönüştü.

Ülkemizin stratejik öneminden hiç bir şey yitirmediği ortamda olaylara tarihin geniş açısından bakmak, dışarıda diplomatlarımıza karsı yoğunlaşan saldırılar, içeride ise, bölücü akımlar hakkında daha sağlıklı fikir edinmemize yardımcı olabilir.⁸⁴⁸

⁸⁴⁸ Ergun Balci, “Doğu Sorunu”, *Cumhuriyet*, 17 Mart 1981.

2.3.29. Bir Yorum ve Bir Gösteri / Altan Öymen

Sayın Devlet Başkanının konuşması geniş yankı uyandırdı. Gazetelerde bu konudaki yorumlar dünden itibaren başladı...

...Ben Sayın Devlet Başkanı'nın konuşmasıyla ilgili yorumlara yazar olarak katkımı daha sonra yapmaya çalışacağım.

Şimdi kısaca bir başka konuya değinmek istiyorum. Bana önemli geldi. Güncelliği gitmeden anlatmaya çalışayım:

Önceki gün televizyonda Ermeni teröristlere karşı Avrupa'nın çeşitli kentlerinde yapılan yürüyüşlerden filimler gördük. Brüksel'deki gösteride bir iki sahne vardı ki, davamızı başkalarına anlatma açısından, bence sakıncalıydı.

Örneğin ellerde taşınan ve göğüslere sarılan bayraklar arasında bir döviz:

"- Bir Türk ölür (Fransızcasında; öldürülür), bin Türk doğar."

Bu belki yurt içinde kendi aramızda moralimizi yüksek tutmak gerektiğini belirten bir slogan olarak kullanılabilir. Ama Brüksel'de Belçikalılar üzerinde - gösterinin amacı onlara seslenmektir- hangi etkiyi yapabileceği düşünülmüş müdür?

Varsayalım ki, dünyanın çeşitli ülkelerindeki Belçikalı diplomatlar Kongo terörleri tarafından öldürülmüş... Ankara'daki Belçikalılar bunu protesto edecekler... Biz de sokakta onları seyrediyoruz... Hangi görüntü ve sloganlar onların davalarını benimsememize daha fazla yardım eder:

Çok sayıda dalgalandırılan ve göğüslere sarılan Belçika bayrakları arasında, Belçika marşları söylenerek, Belçika milliyetçiliğinin vurgulandığı bir ortam ve: *"- Bir Belçikalı ölür, bin Belçikalı doğar..."* gibi dövizler mi?

Yoksa Belçika bayraklarının daha sakın bir şekilde taşındığı, ama öldürülen Belçika diplomatlarının siyah çerçeveli resimlerle ön plana geçirildiği bir görüntüde, cinayetleri, özellikle ırkçılığa, kan davasına, intikam duygusuna dayanan cinayetleri kınayan dövizler mi?

O davanın benimsenmesine herhalde ikinci uygulamanın katkısı daha fazla olur. Hatta birinci uygulamanın karşısında insan belki de; Millet olarak da mücadeleci

görünüyorlar. Kendi işlerini kendileri hallederler, gibi yanlış anlamalara yönel“-Bu Belçikalıların zaten biri ölse, bini doğuyormuş... Bu açıdan meseleleri yok edilir.”

Bu bakımdan dışarıda yurttaşlarımızın düzenlediği ve düzenlenmesi de çok doğru olan gösterilerde seçilen yöntemlerin amaca uygun olmasına çok dikkat etmek gerekir.

Seslenilen toplulukları savunulan davalara inandırmak, dikkat isteyen söylenilen sözlerin çeşitli etkilerini önceden hesaplamayı gerektiren çok önemli bir iştir.

Yurtdışındaki kuruluşlarımızın, böyle gösterilerde uyarı görevini yerine getirmek için uyarılmaları yerinde olacaktır.⁸⁴⁹

2.3.30. Ne Yapmalı / Ali Sirmen

Yine saldırdılar. Bu kez öldüremediler, ama 24 hedefi de vurdular. Hem de saldırıyı Kopenhag’da gerçekleştirerek, orada Ermeni terör örgütlerinin davranışlarını kınayanlara karşı misilleme yaptıklarını da ortaya koydular. Her defasında olduğu gibi bu seferde, Türkiye’nin bir temsilcisini hedef aldılar yani bir kez daha gerçek hedeflerinin Türkiye Cumhuriyeti olduğunu ortaya koydular...

Refik Erduran’ın dünkü yazısında belirttiği gibi gerçekten savaşın içindeyiz. Hem de öyle garip bir savaş ki bu karşımızdaki düşmanı belirlemede zor. Kabataslak bir tanımlamayla Ermeni terör örgütleri diye adlandırılıyorlar ve kimi zaman bu işe hiç başlamayan Ermenilerle de karıştırılabiliyorlar...

Bu durumda yapılacak şey, önce düşmanı iyi tanımlamak onu gerçek kişiliğiyle ortaya çıkarabilmektir karşımızdaki düşmanın bir ya da daha çok yer altı örgütü olması ilk bakışta ortaya çıkarılmasının güç olduğu izlenimini uyandırıyor.

Gerçekten de kolay değil bu iş. Ama unutmamak gerekir ki, her devletin varlığına yönelen gizli güçleri ortaya çıkarmakla görevli haber alma örgütleri vardır. Şuanda Türkiye’nin yöneticilerine düşen görev, başka ülkelerin toprakları üzerinde Türkiye Cumhuriyeti’ne karşı düzenlenen girişimlerin ardındaki örgüt ve kişileri ortaya çıkartmak için kolları sıvamaktır. Geçmiş deneyler, yabancı ülkelerde güvenlik güçlerinin

⁸⁴⁹ Altan Öymen, “Bir Yorum ve Bir Gösteri”, *Cumhuriyet*, 30 Mart 1981.

saldırıların ardındaki kişileri ve suçluları ortaya çıkarmakta, yetersiz ya da isteksiz kaldıklarını gözler önüne sermiş bulunmaktadır.

Artık Türkiye kendi düşmanını kendi bulacak onunla savaşını kendi yürütecektir...

Başka bir çare olmadığı her geçen gün daha iyi anlaşılmaktadır. Devlet kendi güçlerini, düşmanını saptamada başarı ile kullanmak zorundadır. Düşmanı saptarken, önümüze serilmiş olan kolay hedef saptırma tuzaklarına düşmemek zorunludur. Pek kabaca gösterilen hedeflerin gerçekte asıl düşmanı gözden kaçırmayı amaçladığını unutmamak gerek...

Bu düşman bulunduktan sonra, zararsız hale getirilmesi aşamasında da iş yine başa düşmektedir. Bu işin nasıl yapılabileceğini yakın geçmişe bakarak bulmak olasıdır...

Ancak Türkiye Cumhuriyeti, düşmanlarının kimliklerini tek başına ortaya çıkarırken, en çok o düşmanlarının ya da onların iplerini ellerinde tutan arkalarındaki güçlerin işine yarayacak davranışlarda özenli kaçınmak durumundadır.

Cinayetlerle ilişkisi olmayan kişi ve hedeflere saldırmak, tüm girişimleri hazırlayan kişilerin planlarında yeni bir aşamaya ulaşmaya sağlayacaktır.

Onlar, bu gün olduğu gibi geçmişte de aynı yöntemi uygulamışlardır. Türkler ile Ermeniler arasında karşılıklı kırımı yaratmakta başarılı olmuşlardır.

Türkiye'nin yurt dışında yaşayan ve bu olaylarda uzaktan yakından ilgisi olmayan Ermenilerle hiçbir alıp veremediği yoktur. Türkiye'de yaşayan Ermeni asıllılara gelince onlar birer Türk yurttaşlarıdır. Malları, canları ve esenlikleri devletin güvencesi altındadır. Devlet bir yandan kendi varlığına yönelmiş olan cinayetlerin suçlularını ortaya çıkarmak için çaba harcarken, öte yandan kendi yurttaşları içinde Ermeni asıllı olanların güvenliklerini korumada gösterdiği özeni daha da arttırmalıdır.

Türkiye Terör örgütlerinin başta yabancı güçlerin birer maşası haline geldiğini de unutmamalıdır,

Yukarıda sözünü ettiğimiz güçlerin hangileri olduğunu anlamak için de, sözü geçen türden saldırıların Kıbrıs çıkarmasından sonraya rastladığını ve bu gibi terör örgütlerinin Ortadoğu'daki üç merkezinden ikisinin Lefkoşa Rum kesimi ile Atina olduğu unutulmamalıdır.

Tüm bu gerçeklerin ışığında harekete geçmenin zamanı artık gelmiştir ve geçmektedir.⁸⁵⁰

2.3.31. Cinayet - Güncellik Propaganda / Altan Öymen

Bernard Levin ünlü London Times Gazetesi'nin yazarı idi. 26 Mart günü gazetelerde Ermeniler ile ilgili olarak Türkiye'yi suçlayan ve Ermeni teröristlerin saldırılarını neredeyse haklı gösteren bir yazı yazdı. Sonra bir habere göre gazete yöneticileri tarafından görevinden uzaklaştırıldı. Bir başka habere göre zaten Amerika'da yaşamak üzere İngiltere'den ayrılacaktı. Gazeteyi kendi arzusuyla bıraktı.

Öylede olsa, böylede olsa, bu ayrılış her şeyden önce London Times açısından olumlu bir sonuçtur. Çünkü bu zatın yazdıkları, bırakın objektifliği, ciddiliği, 20'inci yüzyılın son çeyreğinde hiç bir gazeteye yakışacak şeyler değildir.

Yazarın 1895, ya da 1915'deki acı olayların sadece bir yanını almasını, ondan da abartmayı inanılmaz boyutlara vurdurup, terbiye dışı kelimeler kullanacak kadar kendini kaybetmesini bırakıyorum. Sadece şu örneğe bakınız, diyor ki: “...*Atatürk, (daha önceki) katliamı sürdürdü. Ancak katliam yavaş yavaş durmaya yüz tuttu. Çünkü öldürecek Ermeni kalmadı.*”

Atatürk'ün Ermenilere karşı katliam bir yana, Ermenilere kötü davranmayı aklından geçirdiğini öne süren bir iddia, şimdiye kadar nerede işitilmiştir? Tam tersine, laiklik anlayışıyla yaşayanların bütününe kapsayan vatandaşlık anlayışıyla Ermeni'ye, Rum'a, Yahudi'ye karşı en ufak bir farklı muameleyi, hatta onlara şaka yapmayı ayıp saydırtan, Atatürk'tür.

Benim ilkokuldan beri hepsinden arkadaşlarım olmuştur. Onların da hiçbirinde soyadları, bizimkilerden değişik olan isimleri, ya da dinleri dolayısıyla en ufak bir kompleks izi gördüğümü hatırlamıyorum. Azınlıkta olmaları dolayısıyla diskrimine edilenlerin ve - haklı olarak- komplekse kapılanların örnekleri, dünyada çoktur. Ama bunları Türkiye Cumhuriyeti ülkesinde değil, vatandaşlarının bir bölümünü soyları, dinleri ve renkleri dolayısıyla sınıflamaya tabi tutup ayrı mahallelerde oturmak zorunda bırakan ya da onları “*Pled-noir*” (siyah ayaklı) diye adlandıran ülkelerde aramak gerekir.

⁸⁵⁰ Ali Sirmen, “Ne Yapmalı”, *Cumhuriyet*, 5 Nisan 1981.

“... Ermeni kalmamış” mış... Arkasından da diyor ki: “...(Bugün Türkiye’de yaşayan Ermeniler) dini açıdan ağır baskılar altındadır... Eğitim koşulları ve olanakları son derece sınırlıdır...”

Esprî mi yapmak istiyor o da belli değil ama bu “*kalmayan Ermeni*” lerin “*Baskı altında tutulması ve eğitim olanaklarının sınırlı*” olması bir yana, tam tersine, oran olarak bakılsa belki insanlarımızın daha iyi yetişmiş, daha başarılı işler, görevler üstlenmiş onları onlar arasında görülebilir. Bundan elbette asıl kendi çabalarının rolü vardır ama Ermeniler okumasın, işlerinde yükselmesin diye bir devlet siyaseti güdülse sonuç o mu olurdu? Türkiye’de böyle bir siyasetin “Sesinin bir saniye için düşürülmüş olabileceğini duyan, işiten, hisseden kimse var mıdır?

Aslında bu yazının asıl üzerinde durmak istediğim yönü bunlar değil... Bu zat bu görüşleri nereden edinmiş, asıl orası ilginç anlattığına göre, daha önce yazdığı ve Ermenilerin 60 küsur yıl öncesindeki olaylarla ilgili şikâyetler dolayısıyla şimdi intikam alınmasını yadırgayan bir yazısı üzerine Ermenilerden pek çok mektup ve broşür almış... Bunları okumuş... Ve: “... Önceleri sadece eski ve soğuk anıtlar halinde olan bilgi daracığı, yeni bilgiler korkunç bir görünüm kazanmış....

Bunun üzerine kalemi eline alıp Türkiye’ye Türklere, Atatürk de dâhil ağzına geleni yazıyor ve şu sonuca varıyor: “...*Zalimlik kataloğunu okuduktan ve onların (Ermenilerin) çektiklerini gördükten sonra, Ermenilerin acılarının daha bir yüzyıl hatırlarından çıkarmamasına şaşırمام...*”

Yani açıkça söylemiyor, cinayet iyi bir şey değildir, gibi bir iki cümle kullanıyor ama demek istediği o ki: Bu cinayetler bir yüzyıl daha sürse yadırgamam...

Şimdi bu Bernard Levin’i bir yana bırakalım, “*Şecaat arz ederken...*” Denildiği gibi, kendisine gönderilen mektupları ve broşürleri görür görmez, bunlar doğru mudur diye en ufak bir araştırma yapmaksızın kaleme sarıldığını, yani gazeteciliğin en basit ilkeleriyle de ilgisinin bulunmadığını kendisi belirtmiş... Ve bütün bunlardan yüz yıl sürecek bir kan davasını mazur gösterebilecek kadar ilkel bir kafa yapısına sahip olduğunu da gene kendisi ilan etmiştir... Asıl Ermeni terör örgütlerinin cinayetlerine paralel olarak yürütülen kamuoyu savaşının burada da beliren örneğine dikkat etmeniz ve bunun üzerinde durmamız gerekir... Gazetelere, yazarlara gönderilen broşürler, kitaplar üzerinde... Tabi bunlar sadece gönderilmekle kalmamaktadır. Yapılan ziyaretlerle

içerikleri anlatılmakta, bir takım resimler göstermekte, gazeteler, yazarlar, bir okuyucu baskısı altında tutulmaktadır.

Bu kamuoyu saldırısına karşı gerçeklere dayanan çalışmalar yapmak gazetecileri, yazarları, gazeteleri gerçeklere dayanarak uyarmak gereklidir. Yoksa bu Ermeni savaşçıları yalanı v.s. iftirayı 1915 yılını yukarılarına da tırmandırmaya başlamışlardır.

Terörü bir amaç diye değil asıl bu kamuoyu savaşının aracı diye kullanmaktadır. Bir saldırı ile cinayetle konuyu güncelleştirmekte bu güncelliğidir. Üzerine yayın yapılmasını bu ve bu yayınların kendi istedikleri gibi yapılmasını sağlamaktadırlar...

Bu “cinayet” güncellik “Yayın” mekanizmasının yayın bölümü, işin can alıcı noktasıdır. Geçenlerde Le Monde’de gene “Cinayetlere karşı olduğunu” bildirerek Gard’ını alan bir Ermeni propagandacısı “Ama” diyerek açıklıyordu.

“- Ama bunlarda bizim kamuoyunda duyulmamıza yardım ediyor...”

İşte asıl mesele, saldırıların dünya kamuoyunda Ermeni toplumuna yardım etmek yerine Ermeni topluluğunun itibarını zayıflatacağı bir ortamı yaratmaktır.⁸⁵¹

2.3.32. Anti Tezini Birlikte Getiriyor / Ergun Balcı

19. Yüzyılda plan şuydu: Anadolu’nun hiç bir yöresinde çoğunlukta olmayan Ermenilerin, Türk ordusu ile çoğunlukta Müslümanlara karşı tutunmaları ve bir devlet kurmaları beklenemezdi... Öyleyse Ermeni çeteleri yalnızca, Türkleri Ermenilere karşı misillemeye zorlayan kışkırtıcı eylemlere girişecekler, Avrupa kamuoyunu ayaklandırarak büyük devletlerin Ermeni bağımsızlığından yana müdahalesini sağlayacaklardı. Bulgaristan’da da aynı oyun oynanmamış mıydı? Sayısal açıdan Müslümanlara eşit olan Bulgarlar, tedhiş eylemleri ile Müslüman halkı kırıp olanları misillemeye zorlamışlar. Bu aşamada Çarlık Rusyası “*Türkler katliam yapıyor*” çılgınlıkları ile işe karışmış ve bir Bulgar devleti kurulmuştu.

Üstelik 1882’de İngiltere Başbakanlığı’na ünlü “*Türk düşmanı*” Gladstane gelmişti. Ortam, eyleme geçmek için uygundu; Türklere karşı tedhiş kampanyası başlatıldı. Plan, kan, terör ve kışkırtıcılığa dayanmasına karşılık kendi mantık çizgisinde tutarlı idi ve az kaldı başarıya ulaşıyordu. Nitekim Ermeni çetelerinin gerçekleştirdiği

⁸⁵¹ Altan Öymen, “Cinayet - Güncellik Propaganda”, *Cumhuriyet*, 7 Nisan 1981

katliam hareketleri karşısında kendilerini savunma gereğini duyan Türk toplumu, bir süre sonra misillemeye geçmek zorunda kalacak, Anadolu'nun her yanını saran kışkırtma-misilleme döngüsü büyük devletlere Osmanlı surlarına baskı yapmak olanağını sağlayacaktı.

Ancak Ermeni tedhişçilerle onların arkasındaki güç iki noktayı iyi hesaplayamamışlardı: Bunlardan biri emperyalizmin iç çelişkileri idi. Büyük Devletler Doğu Anadolu'da kurulacak Ermeni Devletinin ya da beyliğinin kimin nüfuz alanı içinde bulunacağına karar veremiyor, herkes aslan payını kendi kapmak istiyordu. Bu konuda özellikle İngiltere ile Rusya arasında sert bir çekişme vardı.

Ermeni tedhişçilerin hesaplayamadıkları diğer bir nokta ise, terör politikasının Anadolu'daki Türk toplumunda ilk kez Türklük kavramının ön plana çıkmasına yol açmasıydı. Katliama uğrayan bu insanların tek suçları Türk ve Müslüman olmak olduğundan çare Türklerin kendilerini savunmak için birleşmeleri, aralarındaki dayanışmayı artırmak idi. Böylece Ermeni milliyetçiliği Anadolu'da Türk milliyetçiliğinin de uyanması için ortam hazırlıyordu...

Nasıl ki, Balkan Savaşı sırasında Yunan, Bulgar ve Sırp orduları tarafından girişilen katliamlar, Türkün milliyetçiliğini uyandırmış, Ziya Gökalp 1913 yılında "*Türkleşmek ve Çağdaşlaşmak*" tezini ortaya atmışsa... Özetle sorunu tez anti tez, sentez biçimindeki diyalektik şemaya oturtmak gerekirse, Ermeni kışkırtıcılarına karşı, Türklerin tepki ve misillemeleri antitez şeklinde ortaya çıkmış ancak, dış ve iç etkenler nedeni ile tasarlanan sentez, yani Ermeni devleti oluşamamış onun yerine Türk milliyetçiliğinin uyanmasına ortam hazırlanmıştır.

20. Yüzyılda ise Ermeni tedhişçiliğinin Türk milliyetçiliğinin uyanmasında oynadığı rol daha belirgin niteliğe kavuşur. Birinci Dünya Savaşı sırasında Ermeni çetelerinin Doğu'daki eylemleri dışarıda Rus içeride ise Ermeniler katliamcılar arasında kalan halkta ulusal bilincin parlamasına yol açmıştır.

Mondros Mütarekesi'nden sonra Ermenilerin öç almak için Anadolu'ya dönmeleri korkusu ise Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da halkın silahlanarak Kurtuluş Savaşı'na katılmasında itici güç rolünü oynayan etkenlerden biridir. Çünkü Ermenilerle anlaşma söz konusu olamazdı; Ermenilerin geri dönmesi Müslüman Türk halkın katliama uğraması, malının, mülkünün elinden alınması ile eş anlamlı idi.

Nitekim Adana ve Maraş'ta önceleri kararsız olan eşraf, Fransızların “*Doğu Lejyonu*” adlı birliklerin Ermenilerle doldurulmuş olduğunu görünce silaha sarılır. İskenderun, Antep ve Urfa'da da Fransızlarla birlikte gelen Ermeni çetelerinin yaptıkları katliam yöresel silahlı direniş gruplarının kurulmasına yol açar. Kars'ta İngilizlere karşı önceleri sert tepki göstermeyen eşraf, kentin yönetimi Ermenilere devredilince savaşa başlar.

Mustafa Kemal Atatürk, bu direnme hareketlerini Ulusal Kurtuluş Savaşı'nın çerçevesi içinde toplayarak bütünleştirecek, antiemperyalist savaşı Türk tarihinin en parlak ve anlamlı zaferlerinden biriyle noktalayacaktır.

Gelelim günümüzde bir dizi seçkin diplomatımızın yaşamını yitirmesine, bir bölümünün de Cavit Demir gibi ağır yaralanmasına yol açan iğrenç saldırı olaylarına...

Ermeni tedhişçilerle, arkalarındaki karanlık güçler yine bir tarihsel yanlışlıktadır. Cinayet ve saldırılardan ötürü Türk ulusunun duyduğu üzüntünün hiç bir zaman içerideki Ermeni vatandaşlara karşı duygusal bir tepkiye dönüşmesi söz konusu olmadığından kanlı eylemlerin anti tezi, Türkiye'de ulusal birlik ve bütünlüğün pekişmesi, aile içindeki görüş ayrılıklarının geri plana itilmesi şeklinde kendini gösteriyor. Diğer bir deyişle, görülen hedeflerin tersi meydana geliyor ve sağ ya da sol eğimli tüm vatandaşlar ulusal bütünlük duygusu içinde kenetleniyor. Türkiye hakkında çirkin planlar yapanlar, hesaplarına tarihsel birikim etkilerini katmadıklarından bir kez daha büyük bir yanlışlığa düşüyorlar.

Türkiye gibi dünyanın belki de en zengin tarihlerinden birine sahip ve gelmiş geçmiş en büyük imparatorluklarından birini kurmuş olmanın verdiği deneyimlerle yoğrulmuş bir ulus, böylesine ufak oyunlarla ne serinkanlılığını yitirir ne de yıpranır. Aksine, bütüne kenetlenerek, aklın ışığında kalkınma atılımını bir an önce gerçekleştirmeye yönelir...

Ermeni terörünün antitezi de bu oluyor.⁸⁵²

⁸⁵² Ergun Balci, “Anti Tezini Birlikte Getiriyor”, *Cumhuriyet*, 7 Nisan 1981.

2.3.33. Cinayetlerin Kaynağı İyi Teşhis Edilmeli -1 / Hasan Esat Işık

Bir Temsilcimiz daha vuruldu. Bu cinayetlerin nedenine ve planlayıcılarına iyi teşhis koymalıyız. Alınması gereken önlemleri ancak o zaman sağlıklı şekilde saptayabiliriz. Bu konuda gerçeği elimde tuttuğumu iddia edecek değilim. Esasen çok karmaşık yönleri olan, uzmanlık, deney ve hepsinin üstünde geniş kültür gerektiren istihbarat işlerinden fazla bir şey anlamam Fakat bildiğim bir şey vardır. İstihbarat hiçbir zaman önyargıya dayanmamalıdır. Bir de, istihbaratta bir şahıs bir kuruluş veya bir olayla ilgili bir kanımızı, bir iddianızı ispat etmeye yarayacak bir araç gözü ile bakılmamalıdır.

Dünya boyutunda örgütlenmiş şiddet eylemleriyle karşı karşıya olduğumuz, Temsilcilerimize karşı girişilen eylemlerde bunun da büyük etkisi olduğu gittikçe yoğunlaşan bir kanıdır. Akla yakın da gözükmemektedir. Bir Fransız güvenlik görevlisinin ağzından geçen günlerde televizyonda işittiğimiz *“birbiriyle hiç bir ilgisi olmayan cinayetlerin aynı silâhla işlendiği saptanıyor”* sözleri de bu kanıya büsbütün ağırlık vermektedir. Fakat bunu bilmekle yeterince bilgi sahibi olmuş sayamayız kendimizi. Kimlerdir bu dünya boyutundaki cinayet eylemlerini planlayanlar, bu eylemler tek odaklı mıdır, çok odaklı mıdır? Türkiye niçin hedef alınan ülkeler arasındadır, neden Türkiye’ye karşı girişilen eylemler Ermeni teması üzerine bina edilmektedir, kimlerin yararı vardır bunda? Bu noktaları da açıklığa kavuşturmak zorundayız. Amaç nedir, onu da düşünmeliyiz. Türkiye’yi mi huzursuz etmek, Ermenileri mi kayırmak, yoksa asıl amaç bir başka şey mi? Galiba, önce bunun üzerinde durmak lazım.⁸⁵³

Ermeni Faaliyeti İkinci Dünya Savaş’ından Sonra Canlandı

Evet, Türklerle Ermeniler arasında, bugün bile ıstırabını içimizde duyduğumuz elim olaylar geçmiştir. Fakat dikkat etmek lazım, bu Osmanlı İmparatorluğu’nun Büyük Devletler tarafından bölüşölmek istendiğı bu döneme rastlar. Osmanlı İmparatorluğu sorunu çözümlendikten ve Ortadoğı bir statüye bağlandıktan sonra, başlangıçta doğrudan sorumlu makamlarda bulunan kimselere karşı işlenen bir kaç cinayetten başka Türklerle Ermeniler arasında kayda değeri olaylar olmaz. Hatta Türkiye’ye karşı ciddi bir Ermeni kampanyası dahi söz konusu değildir. Ne bir cinayet vardır, ne bir husumet anıtı, uzun bir süre. Bu sükûn dönemi, içerde Atatürk ilkelerine titizlikle saygı gösterildiğı ve

⁸⁵³ Hasan Esat Işık, “Cinayetlerin Kaynağı İyi Teşhis Edilmeli -1”, *Cumhuriyet*, 9 Nisan 1981.

Türkiye'nin Batı ülkeleriyle arasında ciddi bir sorun olmadığı dönemdir. Sonra bir gün görürüz, hem de dünya boyutunda şiddet eylemlerinden henüz söz edilmediği bir sırada, cinayet düzeyine vurdurulamamış olsa da, Türkiye aleyhine Ermeni girişimleri yeniden başlamıştır. Ne olmuştur bu arada? Kendimizi haklı çıkarmaya değil de gerçeği anlamaya önem veren bir zihniyetle bu soruna eğildiğimizde iki olay dikkatimizi çeker:

Bir tanesi, en önemlisi olmasa da, bizim davranışımızdan kaynaklanır. Bu da “*Varlık Vergisinin*” uygulama şeklidir. Bu uygulama şekli ile Cumhuriyet döneminde ilk defa azınlıklar diğer vatandaşlardan daha ağır vergiler ödemek durumu ile karşı karşıya bırakılmışlardır. Bu, azınlıkların Atatürk döneminde eriştikleri huzuru zedelemiştir. Azınlık bilincini ve bu arada bunun doğal bir sonucu olarak, dışarda Türkiye'deki azınlıklarla ilgilenme duygusunu canlandırmıştır. Azınlıklar içinden önce Batıya, 2. Dünya Savaşı sonunda da bir süre Sovyetler Birliği'ne göçler olmuştur. Denilebilir ki, bu olay dışarıda azınlıkları Türkiye aleyhine sürüklemeye, birleştirmeye elverişli bir ortam yaratabilmesini kolaylaştırmıştır. Bu konuda şunu da belirtmek lazımdır. Türkiye'de yönetim bu tutumun yanlışlığını çabuk anlamıştır ve azınlıklar kendilerini Türkiye'de yeniden güvence içinde hissetmeye başlamışlardır. Bu tutumun olumsuz etkileri tamamen silinmek üzere olduğu bir sırada, bu defa tamamen irademiz dışında ve daha doğrusu bize rağmen oluşan bir ikinci olaya tanık olunur.

Yunanistan 12 Ada'nın tümüne sahip olduktan sonra, Türkiye'ye karşı daha anlayışlı olması gereğini duyacak yerde, Kıbrıs'ı da ilhak politikasına yönelir, Türk-Yunan ilişkileri hayli gerginleşir. Bunun sonucu birçok Yunan vatandaşı ve Rum asıllı Türkler Türkiye'yi terk eder, Yunanistan'a ve başka Batı ülkelerine yerleşirler.

Asıl bu dönemden sonra dışarda Türkiye'ye karşı Ermeni faaliyetinde bir canlanma görülür. Amerika gibi mukadderat birliği içinde olduğumuz bir ülkede bile Türkleri rencide edebilecek nitelikte “husumet anıtları” diye tanımladığım anıtlar dikilmeye başlar. Olayların bu gelişimi karşısında, kabul etmeli, Yunan Hükümetleri değilse bile, Türkiye dışında yaşayan Rumların bazı Ermeni çevrelerinde Türkiye'ye karşı duyguları ve iddiaları yeniden uyandırmaya çalıştıklarını ve bu yöndeki eylemleri teşvik ettiklerini ihtimal dışı görmek zordur. Söz konusu dönemde cinayet yoktur, fakat Batı'da Türkiye aleyhine kampanya gündeme gelmiştir.

Bu ikinci aşamayı bir üçüncü aşama izler. Ortadoğu çok karışmıştır. Statüko bozulmuştur. Ortadoğu’da yeni bir düzene gitme eğilimleri belirgin bir hal almıştır. Irk ve mezhep kışkırtmaları alenen desteklenen boyutlara varmıştır. Bu arada dünya boyutunda şiddet eylemleri su üstüne çıkmıştır. Ayrıca Yunanistan’da bir askeri cunta iktidardadır. Bu iktidar Yunan kamuoyunun gözünü kamaştırma yolları aramaktadır. Kıbrıs’ı ilhak, hiç olmaz ise Türkleri Kıbrıs’ta sığıntı haline getirmek ona çok cazip gelmektedir. Dışarda, özellikle Batı’da Türkiye aleyhine kampanya hatta eylemlerde yarar vardır. Bu ortam destek, teşvik, tahrik yollarıyla Türkiye’ye karşı Ermeni eylemlerini körüklemektedir. Yunanistan’daki Cunta iktidarının planladığı Kıbrıs’taki Samson darbe girişiminin zorunlu kıldığı Barış Hareketimizden sonra Türkiye aleyhtarı Ermeni eylemcilerinin Filistin’de, Kıbrıs’ta faaliyetlerini diğer eylemcilerin faaliyetleriyle birleştirme yoluna gittikleri, dünya boyutundaki şiddet eylemlerinin bir unsuru haline dönüştürdükleri ihtimali söylentileri aşan bir ağırlık kazanmaya başlamıştır. Fakat durum böyle iken dünya boyutundaki şiddet eylemlerinin tehlikesinin bilincinde ve bununla mücadelede azimli Batı ülkelerinde bile hükümetler Ermeni iddialarına dayalı eylemler karşısında, bunlar cinayet boyutuna varmış olsalar bile, son zamanlara kadar oldukça kayıtsız kalıyorlardı. Herhalde bunları uluslararası şiddet eylemleri içinde değerlendirmek istemiyorlardı. Bu elbet ilginç ve bizim için düşündürücü bir tutumdur. Bana kalırsa bu tutum Ermeni sevgisinden değil, Ortadoğu’nun siyasal haritasının değişmesi ve bir Ermeni devleti kurulması halinde Ermenilere “siz bağımsızlığınızı bize borçlusunuz, sizi biz destekledik” diyerek kendilerine ayrıcalıklı bir durum sağlayabilmek hatta kurulursa bu devleti kendi nüfuz bölgeleri haline getirmek umudundan kaynaklanmaktadır. Bu umutlar Nasrettin Hoca’nın gölü mayalamasından doğabilecek umutlardan farklı değildi. Fakat bu düşünce bizim için cinayetler kadar önemlidir. Sonra sağduyulu Ermeniler görmezler mi, anlamazlar mı bugünkü müttefikleri Türkiye’ye bu gözle bakabilenler, yarın kendilerine aynı şeyi yapmaz mı?

Üzülerek söylemeli, Yunanistan’da Cunta iktidarından sonra da, onun yerine geçen demokratik iktidar, durumu yeterince uzun vadeli ve geniş bir açıdan değerlendirmeyi başaramadığından, Türkiye’ye karşı dünya ölçüsünde hırçın bir kampanya sürdürmekten kendini alıkoyamamıştır. Bu yüzden Türk - Yunan ilişkileri daha da nazikleşmiştir. Türk - Amerikan ilişkileri de bundan olumsuz şekilde etkilenmiştir. Amerika’da özellikle Kongre’de Türkiye’ye karşı bir kamuoyu oluşmuştur. Bunun etkisi altında Amerikan

Hükûmeti bile, müttefikler arasında değil alınması, tasavvuru bile güç bir kararla Türkiye'ye karşı ambargo uygulamıştır. Türk-Amerikan ilişkilerinin bu duruma gelmesi Türkiye'ye karşı hareketleri, Türk - Batı ilişkilerini yozlaştırma hevesini kamçulamıştır. İşte bu ortamda “husumet anıtlarını” cinayetlere dönüştürmek çok güç olmamıştır. Zaten birincisi yapılnca ikincisinin de tohumu atılmış demektir.⁸⁵⁴

Bugünkü Duyarlılığımızı Çok Önce Göstermeliydik

Olayların bu akımı karşısında Türkiye Temsilcilerine yönelik cinayetlerin sadece Türkiye'ye ve Batı'ya karşı tek bir odaktan kaynaklanan uluslararası şiddet eylemleriyle izahı güçtür. Batı'da tanık olduğumuz Türkleri haksız ve çirkin gösterme akımları çelinemedikçe ve Batı Hükümetleri ülkelerinde Türkiye'ye karşı husumet anıtları dikilmesine, sokak isimleri verilmesine müsaade edilmemesi lazım geldiğine ikna edilmedikçe cinayetlerin önünü almak çok güçtür ve Türk - Batı ilişkileri de hiç bir zaman istediğimiz düzeye ulaşamaz.

Cinayetler karşısında şimdi göstermeye başladığımız duyarlılığı, geçmişte, daha Türkiye'yi hedef alan husumet anıtları dikilmeye, sokak isimleri konmaya başladığı zaman göstermiş olsa idik, Türkiye ile ittifakın, dostluğun böyle anıtlarla ve benzeri eylemlerle bağdaşamayacağını iyice anlatsa idik, belki de bu eylemlerin cinayetler boyutuna ulaştırılmasına kolay kolay cesaret edilemezdi. Herhalde dost ve müttefik hükümetleri bu konuda daha çok evvelden duyarlılık gösterir daha etkin önlemler alırlardı.

Geçmişten hayıflanmanın bir anlamı yoktur. Bunu çok iyi biliyorum. Bütün bunlara değinmekten amacım Temsilcilerimize karşı işlenen cinayetlerin bizi ne boyutta bir sorun ile karşı karşıya getirdiği kanısında olduğumu iyice yansıtabilmektir.⁸⁵⁵

2.3.34. Gerçekler Yabancı Ülkelere Anlatılmalı - 2 / Hasan Esat Işık

Bence yalnız cinayetlere karşı vaziyet almak, bunları önlemeye çalışmak yetmez. Batı'da bir süredir tanık olduğumuz Türkiye'ye karşı kamuoyu oluşturma çabalarını çelmek çareleri aranmalı ve bulunmalıdır. Bu elbet içe dönük ve dışa dönük çok yönlü ve bir bütün içinde planlanmış önlemlerle sağlanabilir ancak. Konu bu boyutta ele

⁸⁵⁴ Hasan Esat Işık, “Cinayetlerin Kaynağı İyi Teşhis Edilmeli -1”, *Cumhuriyet*, 9 Nisan 1981.

⁸⁵⁵ Hasan Esat Işık, “Cinayetlerin Kaynağı İyi Teşhis Edilmeli -1”, *Cumhuriyet*, 9 Nisan 1981.

alınmalıdır. Böyle yapılmaz ise, çok endişe ederim. Bir süre için cinayetler durdurulabilse bile bir gün gene başlar ve Türk - Batı ilişkileri sağlam ve kalıcı temellere oturtulamaz hiç bir zaman.

Batı ülkeleri hükümetlerinin kendi ülkelerinde Türkiye aleyhtarı bir ortam oluşmasından memnun olabilecekleri aklıma bile gelmiyor, sadece kayıtsız kalabilirler. Fakat biz gereken duyarlılığı gösterir gereken ciddiyet ve kararlılıkla hareket edersek onlar da bu alanda ancak bize yardımcı olmak isteyeceklerdir.

Türkiye'ye karşı cinayet ve eylemlere en sık sahne olan bugün Fransa'dır. Ankara'daki Fransız Büyükelçisinin sözlerini işittik: *"Bu eylemler Türkiye'yi Batı'dan koparmaya yöneliktir"* diyor. Buna kişisel bir görüş diyemeyiz. Hükûmetinin görüşü olmalıdır. Müttefiklerimiz herhalde *"Türkiye'nin Batı'dan kopması yalnız Türkiye'ye zarar verecek bir olaydır"* diye düşünemezler. Demek içimizde oluşmuş, dışımızda oluşmuş beraberce göğüslememiz gereken bir olayla karşı karşıyayız. Böyle olunca yalnız Türkiye değil, diğer ilgili ülkelerin hükümetleri de böyle eylemleri önleyici, caydırıcı bir tutum içinde olmalıdırlar. Buna yeterince özen gösterilmediğini üzüntü ile görüyoruz. Örneğin Türk temsilcilerine karşı işlenen cinayetlere böyle bir teşhis konan bir ülkede devlet denetimindeki televizyon, bir kaç satırlık cinayet haberinin hemen arkasından 1915 - 20 yıllarında Türkiye ile Ermeniler arasında geçmiş olayları, hem de Türkleri töhmet altında bırakıcı tek taraflı bir sunuşla ekrana getiriyor. Böyle yapmak bir bakıma *"bu cinayetleri yapanlar bir ölçüde mazurdur"* anlamına gelir ve bu suretle yeni cinayetlere elverişli bir ortam yaratılmış olur. Hemen şunu da söylemeli bu sadece bir ülkede tanık olunan bir olay değildir.⁸⁵⁶

Türkiye'ye Karşı Kamuoyu Oluşturma Çabası Engellenmelidir

Bir gerçektir, Batı hükümetleri şimdiye kadar ülkelerinde Türkiye'ye karşı yürütülen kampanyalara, eylemlere karşı koymaya, bunları önlemeye fazla önem vermemişlerdir. Hükûmetlere karşı kampanya her zaman olabilir, hatta bu her ülkede bizzat kendi hükûmetine karşı da yapılır. Demokrasilerin teminatıdır bu. Fakat hükûmetleri değil de, doğrudan ulusları küçültücü eylemler ve kampanyalar için aynı şey düşünülemez. Hiç olmaz ise dost ülkeler birbirinin ulusal onurunu korumak yükümlülüğünü de taşımalıdırlar. Bugün Batı ülkelerinde bu hükûmetler,

⁸⁵⁶ Hasan Esat Işık, "Gerçekler Yabancı Ülkelere Anlatılmalı-2", *Cumhuriyet*, 10 Nisan 1981.

Temsilcilerimize karşı işlenen cinayetler karşısında bir duyarlık göstermeye başarmışlarsa da ulusal onurumuzla ilgili eylemlere karşı kayıtsızlıkları sürmektedir.

Bir kaç gün önce bir gazetemizde çıkan bir köşe yazısından öğrendim: Amerika’da bir lisede “soykırım”ı öğrencilerine yazı görevi olarak veren bir öğretmen, konuyu çerçevelemek için verdiği izahatta “*Türkler ve Almanlar Ermenilere ve Yahudilere karşı dünyanın en insanlık dışı hareketlerinde bulunmuşlardır*” demiş. Bir ülkede daha lise çağırıda gençlerin dimağına Türklerle Ermeniler arasında iki taraflı olarak geçen olaylarla Nazilerin Yahudilere tek taraflı olarak yaptıklarını aynı şey olduğu fikri yerleştirilirse, o ülke vatandaşları Türklere karşı bir uzaklık duygusu içine girmezler mi ve o ülkede Türkiye aleyhine kampanyalar için elverişli bir ortam hazırlanmış olmaz mı? Bu durumda biz de kendimizi o ülke vatandaşları ile nasıl mukadderat birliği içinde hissedebiliriz?

Gene bir başka gazetemizde, benim için çok şaşırtıcı ve üzücü bir yazı okudum: İngiltere’de bir üniversitede öğrencilerimizin düzenlediği bir sergiden üniversite yetkilileri, bazı yabancı öğrencilerin girişimi üzerine, Atatürk’ün resimlerini kaldırmışlar. İngiltere gibi hoşgörüsü ile ün yapmış bir ülkede, hem de üniversite çevresinde ve Atatürk’ün 100. doğum yılının dünya boyutunda kutlanmasına UNESCO tarafından karar alınmış olan bir dönemde bu nasıl olabilir? Bu olabiliyorsa dış itibarımızdan söz edebilir miyiz, aleyhimize akımları çelebilir miyiz?

Bunlar yabancı ülkelerle ilgili olaylar. Fakat doğrudan bizimle ilgili bir gerçek de var. Böyle olaylar karşısında gereken duyarlılığı gösteremiyoruz, anlaşılabilir bir hoşgörü veya cömertlik gösteriyoruz. Bu da bizim büyük kusurumuz. İlk yapacağımız şey, kayıtsızlık demek belki daha doğru olacak, bu tutumumuzdan vazgeçmek. İtibarımızı, manevi değerlerimizi koruyamaz isek, çıkarımızı hiç koruyamayız. İtibar ve çıkar birbiri bahasına korunabilecek kavramlar değildir. Ancak bir bütün olarak değerlendirilirse korunabilirler. Birbiriyle çelişen değil, birbirini destekleyen, kavramlardır bunlar.

Temsilcilerimize karşı işlenen cinayetlerin, Batı’da yarattığı tepkilere son zamanlarda bir nokta da dikkat çekiyor. Buralardan cinayetlere karşı öfke artıyor fakat bir yandan da Türk-Ermeni olaylarında tüm kusuru Türklere görme, hatta Türklere gaddar, zalim gözü ile bakma eğilimi de yaygınlaşıyor. Yukarıda açıklamaya çalıştığım nedenlerle böyle haksız bir kanının yaygınlaşması cinayetlerden daha az önemli değildir Türkiye için. Bu kanlı cinayetleri kapanmaz bir yara haline bile getirebilir. Bu konu

ürerinde de titizlikle durmalıyız. Amacımız “*zalim biz değiliz. Zalim Ermeniler*” demek değil elbet. Amacımız birbiriyle asırlar boyu en iyi ilişkiler içinde yaşamış iki toplum arasında sonradan geçmiş elim olayların gerçek nedenlerini ortaya koymak olmalıdır. Kanımca Türkler ve Ermeniler kadar birbirini anlamış, birbirine ısınmış toplumlar çok azdır. Dış tahrikler, büyük devletlerin hırsları bu olaylara neden olmuştur. Gerçeğin bilinmesi, ne Türkleri ne de Ermenileri zor duruma sokacaktır. Bu suretle daha çok bazı devletleraralarındaki rekabette bu konuyu malzeme olarak kullanabilme olanağından yoksun kalacaklardır.⁸⁵⁷

2.3.35. Ermeni Sorunu / Uğur Mumcu

Yurt dışındaki soykırımcı Ermeni örgütlerinin alçakça saldırıları sürerken, yurdumuzda barış ve huzur içinde yaşayan Ermeni kökenli yurttaşlarımız da bu saldırılardan tedirginlik duymaktadırlar.

Ermeni kökenli bir yurttaşımızın, İstanbul S. P. Ermeni Hastanesi eski Başkanı F. Tamer'den gazetemize gönderilen bir mektubu özellikle yurt dışındaki Ermenilerin okumaları için yayınlamak istiyoruz:

“1964 yılında İçişleri Bakanlığı, görevli olarak beni Beyrut’a gönderdi.” Görevim şu idi: 1961 yılının 24 Nisanında Beyrut’taki Ermeni cemiyetlerinin büyük taşkınlıklar yapacakları çok önceden biliniyordu, zamanın hükümeti, Ermeniler nezdinde girişimlerde bulunarak gösterilerin daha küçük bir boyuta sokulabilmesi görevini vermişti bana. Ben de çabucak hazırlıklarımı tamamlatıp derhal Beyrut’a gittim ve oranın ileri gelen Ermeni soydaşlarımla ilk toplantımı yaptım. O tarihte, Anadolu’da yaşayanları da hesaba katarak, Türkiye’de 124 bin Türk Ermeni yaşıyordu. Bu Ermeni ileri gelenlerle görüşmem sırasında öğrendim ki çoğunlukla bizim Türkiye’deki yaşantımızdan pek fazla haberleri yoktu. Türk - Ermeni toplumu olarak nasıl yaşadığımızı ve ne gibi haklara sahip olduğumuz hakkında ayrıntılı bilgi verdim ve açıklamalar yaptım. Cemaat müesseslerine ait tüm güçlüklerimizin ilgili bakanlıklarda en olumlu biçimde hal edilebileceğini, sürüncemede kalan hemen hiçbir işimiz bulunmadığını uygun bir dille anlattım. Aksini söylemenin tam bir haksızlık olacağını, buna da hiçbir Türk- Ermeninin vicdanının izin vermeyeceğini söyledim. Ricalarının hiçbirinin kendi başkanlık dönemimde ret

⁸⁵⁷ Hasan Esat Işık, “Gerçekler Yabancı Ülkelere Anlatılmalı-2”, *Cumhuriyet*, 10 Nisan 1981.

edilmemiş olduğunu ve bu nedenle de zamanın hükümetlerine şükran borçlu olduğumu açıkça ve göğsümü gere gere anlattım. Türk makamlarınca gösterilen anlayış ve tolerans, gerçekleşmesine imkân ve ihtimal olmayan işlerin en güzel biçimde çözüldüğünü örneklerle açıkladım. Beni dinleyenler sonunda hayretlerini gizleyemediler, “*demek mutlusunuz Türkiye’de*” dediler ve doğru idi bu kanı: Türkiye’de mutlu idik gerçekten. Bir yıl sonra bir 1965’de yine İçişleri Bakanlığı tarafından Kaliforniya’ya gönderildim. Kuşkusuz, Bakanlığımızın bu denli önemli bir konudaki isteği benim için bir emir telakki edilirdi. Orada, S.P. Ermenin Hastanesi’nin yardım kolları ile buluştum ve tanıştım. Beyrut’ta olduğu gibi burada da aynı biçimde konuşmalar yaptım. Türkiye’de, Türk Ermeni’si olarak ne Kadar mutlu ve refah içinde olduğumuzu anlattım. Bilmiyorum neden, hepsi hayretler içinde kaldı ve çok memnun oldu fakat yine de birkaç Amerikalı, Ermeniliğin Türkiye’de kaybolduğunu söylediler. Fakat ben Ermeni toplumunun asıl Amerika’da, kaybolduğunu, Ermeni toplumunun asıl Amerika’da bölündüğünü söyledim. Bizim çocuklarımızın Türkiye’deki Ermeni okullarında Ermeniceyi laikiyle öğrendiklerini açıkladım.

Şimdi büyük çoğunlukta olduklarından kuşku olmayan sağduyulu, ciddi Türk vatandaşı veya başka ülkelere yerleşmiş tüm Ermenilere, özellikle dışarıdaki Ermeni ciddi kuruluşlarına, bilim adamlarına meslek yaşamlarında önemli aşamalar ulaşmış, etkileyici bir, durum kazanmış Ermenilere sesleniyorum: Bizler Türkiye’de Türk - Ermeni’si olarak çok iyi yaşamaktayız. Bazı kişilerin çıkarları ve menfaatlerini sürdürebilmeleri için bizleri rahatsız etmemelerini rica ederim. Son olaylara gelince, yani Ermeni terörü diye adlandırılan konuda, bir manyak Yanıkyan’ın dışında ortaya kimse çıkmamıştır. Bir örgüt vardır kuşkusuz ve bu örgüt “uluslararası” bir örgüttür, fakat bu örgüt Ermeni gücünün çok üstündedir. Çalışkan, zeki vakur, mert ve güvenilir vatandaşlar olan Ermenileri küçültmek için bıkmadan sürdürülmekte olan bir takdir bu. Ortada sözüdür gidiyor. Basınıımızda, TV ve radyolarımızda bunları duydukça, Türk - Ermenisi olarak rahatsız oluyoruz. Bu katilerin Ermeni oldukları nereden biliniyor? Ermeni yeryüzünde ve dünyanın dört bir yanında dağılmış durumdadır. Hangi ülkede yaşıyor ve hangi ülkenin kimliğini taşıyorsa, kişi o ülkeye ve o ulusa aittir.

Biz Türk Ermenileri bu toprakta yaşıyoruz ecdadımız, bu topraklarda gömülmüştür. Kuşku yok ki benimde bu topraklara gömüldüğüne göre, Türk nüfusu taşıyan her vatandaş gibi biz bu toprakları kendi öz vatanımız olarak kabul ediyoruz.

Tekrar yurt dışında yaşayan yurttaşlarımızdan önemle rica ediyoruz: “*El ele vererek en iyi biçimde çözelim bu sorunu uygar toplumlara yakışmayacak davranışlardan kaçınalım. Ölçülü olalım ve 24 Nisan da bir yanlışlık yapıp Türkiye’deki Türk vatandaşlarımızda sabrını tüketmeyelim*”

Türkiye, Ermeni soykırımcıların alçakça eylemlerine, “*ırkçılığa karşı ırkçılık*” yaklaşımı ile bakmıyor. Uygar Batı’nın bundan ders çıkarması gerekmez mi?⁸⁵⁸

2.3.36. Çemberi Yarmak... / İlhan Selçuk

Atina’daki Ermeni eylemleri nedeniyle Türkiye-Yunanistan arasındaki sorunlara siyasal görünümlü bir yenisi eklendi. Geçen pazar günü NATO’lu komşumuzun başkentinde “*Ulusal Komitesince*” bir gösteri ve toplantı düzenlenmiş. Türkiye’nin doğu illerinden Van, Bitlis, Kars, Muş ve Erzurum’u kapsayan bir Ermenistan kurulmasına ilişkin istekleri dile getirilmişti. İktidardaki Karamanlis’in “*Yeni demokrasi partisi*” ile muhalefetteki sosyalist “*Pasok’un*” temsilcileri de bu eyleme katılarak istekleri desteklediklerini belirtmişlerdi.

Ankara bu duruma kayıtsız kalmadı. Türkiye’nin toprak bütünlüğüne yönelen düşmanca eylemlerin Yunanistan’da desteklenmesini protesto etmek gerekiyordu. Ancak verilen notayı Atina ‘nın “*reddettiği*” açıklandı.

Batı dünyasında Ermeni sorunu nedeniyle ilk notayı Fransa’ya verdik: İkincisini de Yunanistan’a...

Bu olgular “*Ermeni terörü*” denilen eylemin tırmanışını gösteren iki kanıttır. Fransa’da seçimleri ve devlet yönetimini etkileyecek bir siyasi güç niteliğine düşmüş görülen Ermeni lobisi neye dayanmaktadır? Uluslararası Siyonizm’in kapitalist dünyanın ekonomik örgütleriyle bütünleştiği biliniyor. Amerika’daki Yunan lobisi de uluslararası deniz ticaretinden başlayarak yükselen sermaye gücünün Ortodoks Kilisesiyle işbirliğinde çarpan kuvvetine kavuşuyor. Acaba batının, ünlü gazetelerinde, radyo ve televizyon yayınlarında, siyasal partilerinde yavaş yavaş etkinleşmeye başlayan Ermeni eylemlerinin temelini oluşturan nedir?

⁸⁵⁸ Uğur Mumcu, “Ermeni Sorunu”, *Cumhuriyet*, 19 Nisan 1981.

Türkiye'nin bu sorulara ön yargısız bir teşhis koyması gerekiyor. Bu teşhisi koyarken düşülecek yanılığın bedeli ilerde çok pahalı biçimde ödenir. Çünkü bugün ülkemizin çevresinde bir cadı kazanı fokurduyor. Türkiye'nin parçalanması üstüne oyunlar oynanıyor. Sevr haritasına özelemler duyuluyor. Bağımsızlık savaşında gerçekleşen ulusal bütünlüğümüze yönelen istekler nereden ve hangi ideolojinin paravanasıyla gelirse gelsin değişen bir şey yoktur. Bağımsız Cumhuriyeti parçalamak isteyen ister batıdan, ister doğudan, ister, sağdan ister soldan gelsin düşmandır.

Atina'da Ermeni gösterisi düzenlenir. İktidar ve muhalefet partisi temsilcilerinin katılmasıyla Doğu Anadolu'yu isterler. Bu da yetmez, Doğu Anadolu'da Kürt devleti kurulması için girişimler sürer gider. Kıbrıs'ın Rum kesiminde Türkiye'ye düşmanlığın örgütleri çeşitli dayanışmalarla üslenirler.

Türkiye ekonomisinde dar boğaza girmiştir, borçlanmıştır, borçlarını ödeyemeyecek duruma düşmüştür. Üstelik borç ödemek için para borç arayıp bulmak gibi bir kısır döngü 1970'lerin dış ekonomik politikasını oluşturmuştur. Böylesine darda bir ülkenin dış siyasal saldırılara hedef olması doğaldır.

Peki, ne yapmalı?

Önce bir iç barışta bütünleşmek zorundayız. Bütünleşmek güçlenmek demektir. O zaman tüm sorunlarımızı çözmek için her şey kolaylaşacaktır.⁸⁵⁹

2.3.37. Reagan'ın Demecindeki Gerçek... / İlhan Selçuk

Gazetelerde ilginç bir haber yayınlandı:

“Türkiye, Başkan Reagan'ın geçenlerde yaptığı bir konuşmada Ermeni soykırımına değinmesi üzerine ABD nezdinde gereken girişimlerde bulunmuş. ABD Dışişleri Bakanı Aleksandır Haink hafta başında Roma'da Dışişleri Bakanı İlter Türkmen ile yaptığı görüşme sırasında hükümeti adına özür dileyerek durumu açıklamıştır. Reagan, Nazilerin İkinci Dünya Savaşı sırasında Musevilere yaptığı mezalimi ve soykırımı anmak için Washington'da konuşması sırasında Ermeni soykırımına da atıfta bulunmuştur. Öğrenildiğine göre Ermeni soykırımı ile ilgili kısa bölüm Reagan'ın konuşmasını önceden yazılı olarak hazırlayan ve Ermeni asılı olduğu saptanan Beyaz Saraydaki birdemeç yazarı tarafından kaleme alınarak demecin içine sokulmuştur. Amerikan yetkililerine göre Reagan konuşmasına bu satırların sokulduğundan habersiz olduğu için bu konuya da

⁸⁵⁹ İlhan Selçuk, “Çemberi Yarmak...”, Cumhuriyet, 24 Nisan 1981.

değinilmiştir(...) bununla birlikte “Reagan’ın durup dururken- kendi kontrolü dışında da olsa Ermeni konusuna değinmesi, Washington’daki Türk diplomatik çevrelerinde tepkiyle karşılanmıştır.”

İkinci Dünya Savaşı’ndan bu yana otuz altı yıl geçmiştir. Reagan Yahudi soykırımını anmak için Washington’da düzenlenen bir toplantıda konuşuyor. Nazilerin zulmünü kınamak herkesin görevidir. Bununla birlikte Reagan’ın bütün davranışlarının yeterince insancıl olduğu söylenemez. Filistin halkının başına gelenlerle ABD Başkanının hakcasına ilgilendiğini söyleyemeyiz, ya da Kızılderi soykırımı için yapılacak bir toplantıda konuşmak isteyeceğini sanmayız tarihteki acı olaylarla günümüz dünyasında çıkarlar politikasının edebiyatı olmuşlardır. Bu bakımdan ABD Cumhurbaşkanı Reagan yirminci yüzyılının başında Anadolu’da yaşanan acıklı olaylara eğilmesine şaşılmaz.

Şaşılma iş budur:

Acaba Sayın Reagan Washington’daki toplantıda okumadan önce ne yazıyor diye elindeki kâğıda göz atmamış mıdır? Ya da Sayın Reagan eline verilen her kâğıdı anlamını kavramadan okuyan bir kişi midir? Biliniyor ki çoğu devlet başkanının konuşmaları başkalarınca hazırlanır: Uzmanlar görevliler ekipler, usta demeciler yazarları bir metin hazırlarlar: Devlet Başkanı demeci gözden geçirir, tartışır düzeltmeler yapar. Bazen eline verilenleri bilinçsizce okuyanlarda bulunur, ama Ronald Reagan bu ikincilerden midir? Haydi, Reagan böyledir diyelim: “*demeciler yazarları*”nın hazırladığı konuşmayı denetleyip inceleyen daha yetkili kişiler yok mudur? Beyaz Sarayın Türkiye’ye dönük politikası böylesine ciddiyetten uzak bir kadroyla mı oluşturuluyor?

Türkiye’de yaşayan Ermeniler bu toprağın insanlarıdır. Onların bu durumunu duyup ta yaşayanlardan başka biçimde düşünmek olanaksızdır: Onların yazgısı Türkiye’nin ve Türkiye’nin yazgısı demektir.

Bu alanda bir sorun yok.

Ama öncelikle Fransa ve Amerika’da yaşayan Ermeniler Türkiye üstüne yönelen uluslararası bir baskı politikası yaratmak yolundadır. Bu eylemin ekonomik bir kökeni kaynağı, itici bir gücü vardır. Kapitalizmin kendine özgü koşullarda güçlenen bu itici gücü tanımak gerekir.

Yeryüzündeki Yahudiler Siyonizm’i nasıl oluşturdular?

Uluslararası sermaye şimdi Ortadoğu'ya dönük bir başka siyasi eylemi pompalamak yolunda mıdır? Washington'daki Yahudi toplantısında “*Ermeni soykırımı*” nı ABD Cumhurbaşkanı'nın dile getirmesi bir yanlışlık olur mu? Ya da adı bilinmeyen bir “*demeç yazarı*”na bağlana bilinir mi?⁸⁶⁰

2.3.38. Ermeni Sorunu ve Bir Belge / Berin Taştan

Ermeni sorunu... Yüz yıldır bıkmadan, usanmadan hep aynı yalan. Dünyanın bütün ekranlarında, gazete sütunlarında sergiliyorlar. Unutmuyorlar, unutturmuyorlar. İşte bir kurban daha. Mehmet Yergüz.

Oyun taa 1892'de planlanır. Toplantı yeri için stratejik konumu, Amerikan kolejinin bulunması ve Ermeni azınlığı nedeniyle Merzifon seçilir Hınçak Yüksek Konseyi 1892'de Merzifon Amerikan Koleji'nde toplanarak en kısa zamanda silahlanıp, Anadolu'nun çeşitli bölgelerinde silahlı eyleme geçmeyi kararlaştırır. Konsey başkanlığını Amerikan Kolejli öğretmeni Karabet Tomayan yapar(•). Eylemin amacı açıktır: Silahlı kışkırtma sonucu Müslüman halkın tepkisini sağlayarak olay çıkartıp, sonra Ermeni azınlığa zulüm yapılıyor diye büyük devletlerin müdahalesini sağlamak. Bu kararın ilk uygulamasına Merzifon'da sonra Kayseri ve Yozgat'ta geçilir. Ermeni komitecilerin kanlı kışkırtmaları sonucu çıkan olaylarda birçok Türk öldürülür. Olayın tertipçisi Karabet Tomayan, kardeşi Ohannes Kayan ve Taşnak Komitesi Merzifon temsilcisi Açıkbaşyan ile 17 arkadaşı öldürmek, yaralamak, yağmacılık suçlarından 1893 yılında çeşitli cezalara çarptırılır. Fakat cezalar infaz edilmeden olay dünyaya “*Türk barbarlığı*” ve “*Ermeni katliamı*” şeklinde tanıtıldığından İngiltere araya girer, Osmanlı Hükûmeti'ne yapılan baskılar sonucu suçlular Padişah tarafından affedilip sınır dışı edilir.

1892 yılından sonra 1895 yılında da Merzifon'da Ermeni komiteciler tarafından bir takım kanlı olaylar çıkartılmıştır. İşte yayınladığımız 8 teşrinisani 1211 (21 Kasım 1895) tarihli belge bu olaylara aittir. Yıl 1895, daha Ermenilerin yıllardır kullandıkları “*1915 Ermeni tehciri*” yapılmamış, Ermenilere karşı girişilmiş hiç bir düşmanca eylem yok. Ama onlar Anadolu'nun bir ilçesinde - Merzifon'da - hiç bir suçu olmayan bir Türkü abdest alırken yaralayıp öldürüyorlar, Rüştüye Okulunu içindeki bekçisiyle birlikte ateşe verip yakıyorlar, sonra dönüp İstanbul'da, İsviçre'deki ajanlarınca bütün dünyaya

⁸⁶⁰ İlhan Selçuk, “Reagan'ın Demecindeki Gerçek...”, *Cumhuriyet*, 10 Mayıs 1981.

“Ermeniler Türkler tarafından öldürülüyor, malları yağma ediliyor” diye kışkırtıcılık yapıyorlar. Anadolu’nun bir ilçesindeki bir Ermeni’nin dükkân kepenginin kırılması dünyaya “Türkler Ermeni mallarını yağma ediyor” diye tanıtılıyordu Merzifon’da öldürülen garip Müslümanın, kurşunlanan Hükûmet Konağı’nın haberi İstanbul’a kadar bile ulaşmıyor.

“1895 Ermeni Vak’ası” olarak bilinen olayların iç yüzünü açıklayan bu belge ilk kez rahmetli babam Aziz Taşan’ın “Dünden - Bugüne Merzifon” adlı kitabında yayınlanmıştır. (••). 1985 yılında Merzifon’da Ermeni komitecilerinin kışkırtılması sonucu meydana gelen olaylar nedeniyle o yıllarda Merzifon’un ileri gelen kişileri (Din adamı, bilgin, eşraf) tarafından Amasya Valiliği’ne gönderilen bir rapor. Belgeyi incelediğimizde şu gerçekleri saptıyoruz:

1 - Ermeni azınlığı ile Müslüman Türk halkının birbirleriyle çatışan hiç bir sorunu olmamıştır. 2 - Türkler ve Ermeniler arasındaki iyi ilişkiler Ermeni komiteciler tarafından siyasal amaçlarla bozulmuştur. (Yangın çıkartmak, yağma, silahlı saldırılar, Cami, Hükûmet Konağı, kışla gibi halkın saygı duyduğu, çok hassas olduğu yerlere yapılan saldırılar gibi) 3- Osmanlı Hükûmeti dış dünyaya karşı yerli halkın bir sorun çıkarmamasını istemektedir. 4- Türkler tarafından hiç bir zaman Ermeni azınlığa karşı bir misilleme düşünülmemiştir.⁸⁶¹

İşte Bir Belge

Altında büyük dedemin de (Sadi Bey zade-Taşan Mustafa Sami) imzası bulunan bu belge bazı sözcükleri sadeleştirilmiş şekliyle aynen şöyle: “*Amasya Mutasarrıflığına Merzifon Kaymakamlığı taraf-ı vâlâsına.*”⁸⁶²

İkinci Nüsha

Allah, dinin hamisi, yüce Peygamberimizin Halifesi Padişahımız efendimiz hazretlerini dünya durdukça tahtında şan ve azametiyle daim kılsın. Âmin, Padişah Hazretlerinin cümle tebai şahanesi, - onun zafere ulaştıran kanadı altında sığınarak asırlardan beri birbiriyle müsavat içinde kardeş gibi kaynaşmış olarak yaşamakta olduğu halde şu birkaç yıldan beri Ermeni cemaati hoş görülmeyen iğfallere kapılmışlardır.

⁸⁶¹ Berin Taşan, “Ermeni Sorunu ve Bir Belge”, *Cumhuriyet*, 16 Haziran 1981.

⁸⁶² Berin Taşan, “Ermeni Sorunu ve Bir Belge”, *Cumhuriyet*, 16 Haziran 1981.

Evvela şuraya buraya yaftalar asarak necip İslam milletine ve Hilafeti Kübra-yı Osmaniye'ye ve hususiyle zatı Hazreti Padişahı aleyhine bir takım neşriyat ve isnatlarla fesatlar çıkarmaya cüret ve gitgide şu zamana kadar her çeşit melanet ihdasıyla her taraftan Hükümet-i seniye'yi işgal ve İslam ahaliyi birer türlü ızrar ve heyecana düşürdükçe her birerlerimiz hikmet-i hükümete karşı beyanatta bulunmak cüreti kulluk adabına aykırı bilerek ve her hususta kanuni icraatla bunların tedibini Hükûmetten bekleyerek sabır ve sükût edilmekte ve her an iyi geçinip muaşeret yolundan ayrılmayarak eskiden beri olduğu gibi huzur ve emniyetin korunmasına çalışılmakta idi. Hal böyle iken bu Rumi ayın üçüncü cuma günü (16 Kasım 1895) öğle vakti İslam cemaati Cuma namazını eda etmek üzere camilere toplanacağı sırada bir taraftan özel casuslar ve bir taraftan da kiliseden çekilen çanlarla vuku bulan işmar ve işaret üzerine Ermeniler acele ile dükkânlarını kapatarak telaşla çarşı ve sokak aralarından savuşup evlerine gitmişlerdir. Tam camilerde namaza başlandığında Paşa Camiine yakın Canpıkoğlu aralığında Hacı Rahat (Camii cedit) mahalleli Emrullah'ın onulmaz surette yaralanarak öldürüldüğü ve yine bu caminin kapısı merdivenlerinden camie girmekte olan Ardahanlı İsmail Ustayı, adını bilmeyip ancak komite etrafından olduğunu, şeklinden anladığı bir Ermeni'nin keskin bir aletle yaralayıp merdivenden aşağı atarak kaçtığı ve Camii şerif civarında Tosunoğlu Veli adındaki şahıs, Sütçü mahallesindeki çeşmeden (Cami çeşmesi) abdest alıp camie gitmekte olduğu esnada üzerine saldırıp revolverle sol bacağından yaralayarak bağırmaya başladığı ve bir takımı da İslam kılığına girerek *"Ey Müslümanlar, komiteler camiler basıyorlar"* diye sokak aralarında bağırıp mahallelere kaçtıkları ve yüksek olan evlerden hükümet konağı ve askeri kışla ile Camii Şerif ve kaza kadısı evi üzerine kurşun attıkları halk arasında yayılarak zaten korku ve heyecanda bulunan Müslümanların bir kat daha korku ve telaşı artarak camilerden çıkılmıştır. O gün cuma olduğundan köylülerin de şehirde bulunması nedeniyle bu galeyan sırasında bazı Ermenilerle çarpışma olmuş, genişlemeye yüz tutmuş olan çarpışma, Hükûmet-i Seniye ve Asakir-i Şahane tarafından Ermeni semt ve mahalleleri korunarak ilerisine meydan verilmediği sırada artık halk dayanamayarak çarşı pazarda yağmacılığa cüret etmiş ve her taraftan ihtilalci fiillere cesaret eden Ermeniler tarafından birçok Müslüman yaralanarak bu yüzden karışıklığın çıkmasına kendileri sebebiyet vermişlerdir. Bunun beraber Sayel muvaffakiyet vaye-i Hazreti Padişahla Hükûmet-i Seniyece alınan hâkimane tedbirlerle asayışın korunmasına çalışılarak mücadele yasaklanmıştır. Merzifon'un Yedikır mevkiine Ermeni eşkıyalarının

geldikleri iştirildiklerinden daha önce takip edilmeleri için maiyetiyle beraber sevk edilen Süvari Musa Onbaşı'nın o gün kasabaya gelmesi sırasında yol üzerinde olan ve içinde ünlü Ermeni Manastırı bulunan Kör Köyü'ne (Yol üstü) geldiğinde katıl kastıyla manastırın ve evlerin üzerinden süvarilere silah atıldılar. Daha sonrada manastır kapısından çıkarak hücumla başladıklarında karşılıklı çarpışma ile bir kaç Ermeni'nin vurulduğu ve takip edilen eşkıyadan beş erin manastıra sığındığı anlaşılmıştır.

Şimdiye kadar şekavet ve melanet fikirleri insaniyet âlemini hayret ve dehşete bıraktığı müspet ve muhakkak olan Ermeni fesat komitelerinin her tarafta olduğu gibi ilçemizde bile cana kıyma, yangın çıkarma, yol kesme gibi haince hareketleri çoğaldığı ve şiddetlendiği görülmüştür. Ezcümle İslam Milletinin çeşitli zorluk ve masraflarla yeniden inşasına muvaffak olduğu büyük Rüştüye Mektebi binasının içerisindeki bekçisiyle birlikte yakılması ve yangın etrafa yayılarak yalnız İslamlara ait birçok değerli han, ev, dükkân, cami ve medrese gibi büyük yapıların yok etmiştir. Sahiplerini sefil ve perişan bıraktığı herkesçe bilinen bir gerçek iken ehli İslam tarafından yine de yüz yüze ilişik edilmediği halde şimdi de bu kulluk ve tabiiyet hilafı karışıklığa kendileri sebebiyet vermişlerdir. Daha en çok garip olan şurası ki bir kaç gün önce silahaltına alınmış Asakiri Şahanenin Gümüşhacıköy ilçesinde Merzifon taburuna gönderildiği ertesi gün Hacıköy sokaklarına ve mahallere dağıttıkları halk tarafından görülen pusulalarda “*Budala Müslümanlar, niçin askere gidiyorsunuz, bir kaç güne kadar mahvolacaksınız*” gibi cümlelerle daha bazı ifadeler kullanmışlardır. Halk arasında buhran ve heyecan doğurmuş ve bununla beraber Müslüman halk evini, çoluk çocuğunu bırakarak dinimiz gereği cuma namazı için camilere gidip olayın başlangıcında cami kapıları ve mahalleler arasından görülen İslam yaralılarının bağırması ve başkaca meydana gelen olaylarla beraber o gün aynı şekilde Amasya'da ve haber alındığına göre daha diğer yerlerde bile işleniş, bunların hep birlikte çevirdikleri entrika ve planları sonucu olduğunu ispata gerek yoktur. Bununla beraber, onların tasmin ve teşebbüsleri üzerine iki taraftan birçok şahısların öldürülmesi, belgeli ve kanıtlı ortada iken Allah'a hamd ve minnet olsun ki Hükûmet-i Seniye Asakiri Şahanesi'nin gayretleriyle Ermeniler ve özellikle yabancıların bulundukları mevkiiler korunarak, toplanan halk dağıtılmış ve susturulmuştur. Yağmacılık konusuna gelince: İslam milleti camilerde iken gafletten böyle bir olay çıkartılarak öldürüleceklerini anlamalarına ve Hükûmet-i Seniye'nin ise, mücadelenin devamına meydan vermemesine karşılık ayaklanmanın teskini maksadıyla, zaten şuraya buraya taşınmış olup da kısmen

dükkânlarında kalmış olan eşya ve malın yağma edilmiş olduğu anlaşılmış. Ve bunlar yüzünden bir takım Müslüman halkın dükkânlarının da harap ve ziyana uğradığı görülmüştür. Bu anarşi ve olayların oluşuna, şu suretle kendilerinin sebebiyet verdiği daha önce hükûmetçe yapılan soruşturma sonucuyla bellidir. Bunların fesat ve melanet yoluna cüretlerinden beri işledikleri büyük cürümleri çoğaltıp düşündükleri gerçekleşikçe, büyük Osmanlı Hükümeti'ni korkuttuk görünümünü vererek kulluk ve bağlılık adabına aykırı fesat ve asayiş bozucu hareketlerini artırarak, *“kan dökülmedikçe idare istiklali kazanılmaz, bizim saadet bulacak günlerimiz ihtilal hareketleriyle olur”* diye bir müddetten beri devam eden söylentilerine kendi milletlerinden bile karşı çıkan bir takım Türk dostu ve hükûmete bağlı bulunan çaresiz kalmışları komite kararları ile sokak aralarında ve kilise kapısı önünde acımasızca öldürdükleri açık seçik belli iken bir taraftan da bu gibi olaylara başlıca neden oldukları herkesçe bilinen bir keyfiyet olduğundan böylece hâl ve gerçeğin arzına cüret eyleriz. Olbabta Emrul ferman...

8. Teşrinisani, 1311 (21 Kasım 1895). İmzalar İdare azasından Dedezade Hilmi (İzgin), Eşraftan Sarınapzade Mustafa Asım (Sarıbilgin). Eşraftan Dedezade Hasan Galip (Güngör). Eşraftan Kerimzade Osman Nuri (Özgen). Eşraftan Hocaşade Mustafa Rifat. Eşraftan Sadettinzade Ömer Hakkı (Yenigün). Eşraftan Sadıbeyzade Mustafa Sami (Taşan). Eşraftan Kulzade Ali Rıza- Eşraftan Haznedarzade, Ömer Fevzi (Hazinearoğlu). Eşraftan Dedezade Ahmet Lütfü. Seyit Ahmetzade Yunus Sabri (Sirel). Ulemadan Bababurunzade Hasan Şevki (Yetginer). Ulemadan Kurtzade Mehmet Tahir. Eşraftan Hazinearzade İsmail (Hazineci). Eşraftan Şışlizade Ebubekir. Gününzade İsmail. Hocaşade Mehmet Aşır. Abdülmecit Hacıbayramzade.⁸⁶³

(•) *“Ermeniler gerçek nerede?”* yazar: Pierre A. Moşer Çeviren: Necla Katipoğlu.

(•*) Dünden • Bugüne Merzifon. Yazar: Aziz Taşan. Merzifonlular Derneği yayınları. İst

2.3.39. “ASALA” / Uğur Mumcu

Ermeni terörü, uluslararası terörün bir parçasıdır. Ve bütün terör çeteleri arasında *“çok uluslu”* örgütlenmeler söz konusudur. Paris Başkonsolosluğumuza karşı “ASALA”

⁸⁶³ Berin Taştan, “Ermeni Sorunu ve Bir Belge”, *Cumhuriyet*, 16 Haziran 1981.

adıyla bilinen örgütün düzenlediği silahlı baskın, bu “çok uluslu” örgüt ve planların bir sonucudur. Bunda hiç şüphe yok.

Sınırlarından kuş uçurtulmayan, gümrüklerinde en gelişmiş elektronik aygıtlarla insanların üstlerinin, başlarının, eşyalarının arandığı Avrupa ülkelerinde, bunca terörist, öldürücü silahları ile nasıl ülkeden ülkeye, sınırdan sınıra geçebiliyorlar? Yalnızca bu soru bile bu “çok uluslu” örgütlenme konusunda ciddi kuşkuların soru işaretleri ile doludur.

Çeşitli ülkelerin gizli haber alma örgütleri, gizli dinlemeler, elektronik aygıtlar ve akla gelmeyen her türlü istihbarat olanakları, bu terör çeteleri hakkında hiç bilgi sahibi olamıyorlar mı? Fransız polisi ya da gizli haber alma örgütü, bu Ermeni örgütlerini bilmiyor mu bilemiyor mu?

Bir terör örgütü, çeşitli çevrelerden destek alamazsa yaşayamaz bir terör örgütüne açıkça göz yumulmazsa, bu örgüt sürgit ayakta kalamaz! Bu Ermeni örgütlerin hiç şüphesiz, belli “siyasal ve mali” destekçileri vardır. Onlara para veren, araç ve gereç sağlayan, onları koruyan çevreler vardır. Olayın önemi de buradadır.

Başkonsolosluğumuzu basan çete, Türkiye’de çeşitli suçlardan tutuklu bulunan bazı Ermeniler ile bazı siyasal tutukluların serbest bırakılmalarını istiyorlarmış...

Şunu herhâlde herkes bilir; dost bilir, düşman bilir. Türkiye’de kimseye “sen Ermenisin” diye baskı yapılmaz, kimseye Ermenisin diye ceza yaptırımı uygulanmaz. Eğer Türkiye’de Ermeni kökenli tutuklu varsa, bu, Türk ve Müslüman kökenli yurttaşlarımız gibi, işledikleri herhangi bir suçtan ötürüdür, başka nedenle değil!

Evet, Türkiye’de kimseye “Ermenidir” diye ayrı bir işlem yapılmaz. Tersine, Ermeni yurttaşlarımız, tıpkı Türk yurttaşları gibi, toplumun en ayrıcalıklı, mali bakımdan en güçlü toplumsa) katmanlarına kadar çıkarlar.

Hiç bir Türk yurttaş da Türkiye’deki Ermenilere “azınlık” gözü ile bakmaz.

Ermeni sorununu yaratanlar, yaratmaya çalışanlar, uluslararası terörizmin kanlı aletleri olan “ASALA” gibi terör örgütleridir.

Bu gibi olaylarda iç kamuoyumuzda bu duyarlı konuyu sömürüp, ülkemizde yeni olaylar çıkartmak isteyenler olabilir. Bu tür serüvenlere karşı da uyanık olmak ve taşkın söz ve davranışlardan özenle kaçınmak gerekmektedir.

İnsanı insana, ulusu, ulusa ve halkları birbirlerine düşman eden bu “*çok uluslu*” olgu yeni oyunlar peşindedir...⁸⁶⁴

2.3.40. Çok Uluslu Önlem / Uğur Mumcu

Ermeni terör örgütlerinin yurt dışındaki diplomatlarımıza karşı sürdürdükleri kanlı eylemler, özellikle 1975 yılından sonra artış gösterdi... Bu gerçektir. Ama bunun nedeni nedir, bunu hemencecik kestirip, atmaya olanak yoktur. Bazı görüşlere göre, bu saldırılar, “1974 Kıbrıs Barış Harekâtı” dan sonra sistemli biçimde artmıştır ve Ermeni örgütünün ardında büyük olasılıkla “Rum sermayesi” bulunmaktadır.

Bu gibi savları, şu aşamada kanıtlamanın olanağı yoktur. Yoktur, çünkü hiç bir Ermeni terör örgütü hakkında, bu ilişkileri ortaya çıkaracak, bir araştırma, bir soruşturma yapılmamıştır. Her olay “*bireysel*” nitelikte görülmüş, olay atlatıldıktan sonra, olayın nedenleri de unutulmuştur. Batılı dostlarımızın tavrı, olaylara yaklaşımı budur.

Öyle uzağa gitmeye gerek yok; İtalyan savcılar ve de ağır ceza mahkemesi, Hristiyan dünyasının dinsel liderine suikast düzenleyen Mehmet Ali Ağca’nın ilişkilerini, gerektiği gibi araştırdı mı, soruşturdu mu? Hayır, ne gezer!

Fransız polis yetkilileri, acaba şu görüşümüze nederler?

Biliyorsunuz, 11 Haziran 1981 günü, Ermenle teröristler, Paris’teki THY bürosunu işgal etmişler; ancak işgalciler, Fransız polisi tarafından serbest bırakılmışlardır. Bu olay, örneğin o gün araştırılsa, ifadeler değerlendirilse, herhalde, Ermenilerin yeni bir saldırı düzenleyecekleri polisçe anlaşılmış olurdu, olurdu ve polis, ona göre önlem alırdı.

Bundan ötesini söylemeye dilimiz varmıyor. Çünkü hiçbir hükûmet, hiçbir emniyet örgütü, teröre “*kurum*” olarak “*resmen*” göz yummaz. Ama şu olur: Polisin içinde teröristlerin yandaşları vardır ve bunlar emniyet örgütünde köşe başlarını tutmuşlardır. Bunların, bu gibi olaylarda, belirleyici etkinlikleri söz konusu olabilir. Hiç şüphesiz, Fransız polisi içinde Ermeni kökenli görevliler de bulunmaktadır. Acaba bunlar, Ermeni teröristlerinin düzenlediği saldırılarda biraz kayıtsız mı kalmışlardır? Bu soru, itiraf edelim, bizleri düşündürmektedir.

⁸⁶⁴ Uğur Mumcu, “ASALA”, *Cumhuriyet*, 25 Eylül 1981.

Süregen saldırılar karşısında içimize bu tür kuşkuların düşmesi doğaldır...

Terör “*çok uluslu*” bir olgudur. Bu nedenle, uluslararası terörizme karşı yine “*çok uluslu önlem*” almak gerekir. Ermeni terörü, bu uluslararası terörün bir parçasıdır. Bu çok uluslu şiddet olgusuna karşı, şoven duyguları ve ideolojileri aşp, terörü, kim yaparsa, kim, hangi say ya da ideoloji adına eyleme geçerse terörist eylemlere başvurursa, bunlara, her ülkenin, barışsever güçlerinin hep birlikte “*hayır*” demeleri gerekir.

Çünkü bu terör salgınının sonu yoktur. Yalnızca son yetmiş yıl içinde iki dünya savaşı yaşandığı bir tarih diliminde, geçmişte birbirleri ile savaşmış uluslar, bu savaşların öcünü bu yöntemlerle almaya çalışır ve de hele hele emperyalist devletlerce tarih boyunca sömürülmüş, Asya ve Afrika halkları, bu yöntemlerle eyleme geçerlerse, bundan en çok kim zararlı çıkar?

Kim olacak, yoksul ülkelerin halklarına karşı “*lejyon birlikleri*” gönderen Fransa başta olmak üzere, geçmişinde emperyalizm “*sabıkası*” olan bütün Batılı ülkeler...

Ermeni kökenli yurttaşlarımız, dün olduğu gibi bugünde ülkemizde barış ve esenlik içinde yaşamaktadırlar. Bu gibi eylemler, öncelikle bu yurttaşlarımızı tedirgin etmektedir. Belki, bu eylemcilerin amacı, 6-7 Eylül olaylarında olduğu gibi, azınlık kökenli yurttaşlarımıza karşı şoven duyguları kışkırtarak bir takım sorumsuz kişi ve kuruluşların “*misilleme*” yapmasını sağlamaktır. Böyle bir olay yaratılırsa, Ermeni teröristler ve bunların arkasındaki güçler bundan yararlanmayı, dünya kamuoyunu, Türkiye aleyhle çevirmeyi düşünüyor olabilirler.

Kimse merak etmesin, deneyli ve duyarlı Türk kamuoyu, bu tür serüvenlere yeşil ışık yakmayacaktır.

“*Çok uluslu*” terör eylemlerine karşı “*çok uluslu önlemler*” olmanın zamanı, gelmiş ve geçmiştir. Bu önlemlerin ilki, teröristlere sığınma hakkı vermemek ve her terör olayını, bütün ayrıntısı ile soruşturmaktan geçer!

Ne yazık ki, Batılı dostlarımız, böyle bir sorumluluk ve duyarlılıktan şimdilik çok uzak görünüyorlar.⁸⁶⁵

⁸⁶⁵ Uğur Mumcu, “Çok Uluslu Önlem”, *Cumhuriyet*, 26 Eylül 1981.

2.3.41. Biraz Dikkat Gerekmez miydi? / Ali Sirmen

Gözü dönmüş, eli kanlı Ermeni tedhiş örgütü ASALA'nın militanlarının, Paris'teki Konsoloslüğümüzü basıp, güvenlik görevlisi Cemal Özen'i şehit etmeleri ve Kaya İnal'ı yaralamaları ülkemizde, haklı olarak büyük tepki yarattı. Tepki her şeyden önce, hiç bir haklılığı olmayan bir dava uğruna böylesine kanlı ve gözü dönmüş davranışlara yöneliktir. Tepki ayrıca, Fransa'nın bir türlü gerekli önlemleri, yeterince almamış olmasına karşıdır. Gerçekten, Türk makamları böyle bir saldırıyı beklediklerini, 13 gün önceden Fransa'daki ilgililere bildirmişlerdir. Fransız yetkililerin açıklamaları ne olursa olsun, gerekli önlemlerin alınmadığı ortadadır ve davranışın alışkanlık haline gelmesi, Fransa'da bugünkü iktidarda önemli görevlerde bulunan bazılarının kişilikleri de eklenince, haklı olarak hoş olmayan kaygılar uyandırmaktadır.

Öte yandan Fransız Radyo - Televizyonu'nun davranışı ise sorumsuzluğun doruğuna varmaktadır. Her olaydan sonra tarihteki Ermeni olaylarını, tek taraflı olarak ve bilmeden hem de hiç doğru dürüst bilmeden yayın yapan Fransız radyo - televizyoncuları teröristlerin istekleri doğrultusunda hareket etmekte ve adeta yeni girişimlere çağrı çıkarmaktadır.

Tüm bu nedenlerden dolayı Türk kamuoyunda uyana tepki haklıdır. Ancak, bu tepkinin duygusal boyutunun iyi hesaplanması gerekir. Bazı yayın organları, bu olaydan hareketle, insanlığa saldırmak ya da ders vermek gibi pek akılla ilişkisi olmayan yayınları benimsemişlerdir ki, bu gibi tutumların hiç bir yararı olmadığı gibi, zarar vereceği de ortadadır.

Ayrıca, tepkinin de kime karşı yöneltilmesi gerektiğini de iyi bilmek gerekir. Bizim Ermenilerle bir sorunumuz yoktur. Sorunumuz bunlar adına hareket ettiklerini ileri süren tedhiş örgütleriyle. Hele hele Türkiye'de yaşayan Ermeni asıllı Türk vatandaşlarının olaylarla hiç bir ilgileri olmadığına göre, bu gibi tepkilerin hedefi haline gelmeleri ise hiç düşünülemez. Hangi etnik gruptan gelirse gelsin her Türk yurttaşının güvenliği ve esenliği Türkiye Cumhuriyeti'nin sorumluluğu altındadır.

Bu konuda, tüm yetkililerin ve devletin en yüksek düzeyindeki kişilerin açıklamaları, kendilerinin sorumluluklarının bilincinde olduğunu birçok kez gözler önüne sermiş, tedhiş örgütlerinin girişimlerini izleyen dönemlerde ülkemizde hiç bir yanlış

olaya rastlanmaması da devletin bu sorumluluğunu sonuna kadar yerine getirmekte kararlı olduğunu birçok kez kanıtlamıştır.

Tüm bu gerçekler yazıldı ve çizildi.

Bizim bugün üzerinde durmak istediğimiz nokta işin daha çok kendimize dönük yönüdür.

Gazetelerimiz, Türk yetkililerin böyle bir saldırı beklendiği konusunda Fransızları 15 gün önceden uyardıklarını yazıyorlar. Yukarıda da belirttik, Fransız yetkililer gerekli önlemleri almamışlardır. Bizler de haklı olarak bu tutuma tepki gösteriyoruz.

Peki ya bizimkiler, ya bizler?

Birbirini izleyen saldırılar karşısında bugüne kadar yeterli önlemleri aldık mı? Bu konuda nasıl bir önlem alınabileceği konusunda bir fikir edinmek isteyenler, herhangi bir ülkedeki Amerikan Büyükelçilik ve Konsolosluklarına, Sovyet diplomatik misyonlarına ya da İsrail elçiliklerine bir uğramalıdır. Oraların nasıl korunduğunu, bu gibi saldırılara karşı oralarda nasıl önlemler alındığını görüp, ondan sonra dış dünyanın herhangi bir yerindeki kendi diplomatik misyonlarımızın bulunduğu binalarla karşılaştırsınlar. Arada korkunç bir fark olduğu görülecektir.

Türkiye'nin yurt dışındaki temsilciliklerinde bu devlet temsil ediliyor. Onları ve oradaki kişileri korumada birinci derecede sorumlu olan yine bu devlettir. Bir daha bu gibi olaylarla karşılaşmak istemiyorsak, her şeyden ve herkesten önce Türkiye Cumhuriyeti olarak bizler, gerekli önlemleri almak zorundayız.

Fransızlar, bizimle ilgili koruma görevlerini savsaklamış olabilirler. Ama biz aynı şeyi yaparsak daha büyük bir sorumluluk altına girmiş oluruz.

Ermeni tedhiş örgütlerinin saldırılarını yenileri izleyecektir. Bunlara karşı caydırıcı önlemler alınması ayrı bir konudur. Ama her şeyden önce, savunma önlemlerinin çok daha büyük boyutlarda ve çok daha ciddi olması gerekir.

Yoksa her olaydan sonra, şu acı soruyu kendi kendimize sormak zorunda kalırız.

-Elçiliğimizin, konsoloslüğümüzün, korunmasında biraz daha dikkat, biraz daha özen gerekmez miydi?

Türkiye, ekonomik güçlükleri ne olursa olsun, kendi temsilciliklerini daha iyi koruyacak güce sahip bir devlettir.⁸⁶⁶

2.3.42. Bilinç / İlhan Selçuk

Son yıllarda Türkiye’de gazete okuru her sabah beklenmedik bir olayla karşılaşılıyor. Bir sabah gözlerini açıyor. O ne? Avrupa Parlamentosu Ege Denizi’de Yunan karasularını 12 mile çıkarmaya yönelmiş. Daha bu olayın şoku geçmeden Türk okuru bir başka sabah Paris’teki Türk Konsolosluğu’nun Ermeni terör örgütlerince basıldığını öğreniyor. Şu ya da bu biçimde sürekli olarak Avrupa’nın gündemindeyiz. Günahlarımız büyük. Sürekli biçimde yargılanıyoruz, itiliyoruz, kakılıyoruz. Bu sürecin nasıl ve ne zaman biteceğini de bilmiyoruz. Garip olan şu ki, Batılı dostlarımıza bir türlü yaranamıyoruz. Bir kez borç alıp ödemekten soluğumuz tükeniyor. Her yıl şundan 200 milyon frank, bundan 300 milyon mark, ondan 50 milyon sterlin, berikinden 100 milyon dolar toplayalım diye uğraşıyoruz. Bu uğraş sınırlarımızı bozuyor. Ama bu da yetmiyor. Batı’nın başkentlerindeki diplomatlarımızı öldürüyorlar, elçiliklerimizi basıyorlar, konsolosluklarımızı işgal ediyorlar.

Ve biz hep suçluyuz, hep sanık sandalyesinde oturuyoruz. Sanıklığa öyle alışmışız ki, Osmanlı İmparatorluğu döneminde Türklerle Ermeniler arasında yaşanmış kanlı olaylar nedeniyle 20’nciyüzyılın son çeyreğinde yargılanmayı bile neredeyse doğal sayacağız.

Acaba nasıl bu duruma düştük?

Sorunun cevabını verebilmek için ille de olayın altındaki ekonomik nedeni kavramak gerekir. Eğer bu ekonomik neden kavranmazsa sanık sandalyesinden kurtulmamıza olanak yoktur.

Şimdi denilebilir ki:

-Haydi, canım sen de... Avrupa’daki, Amerika’daki, Ermeni teröristlerin intikam eylemlerini hangi ekonomik nedenlere bağlayacaksın?

O zaman şu soru ortaya çıkar:

⁸⁶⁶ Ali Sirmen, “Biraz Dikkat Gerektir miydi?”, *Cumhuriyet*, 27 Eylül 1981.

-Yirminci yüzyılın ilk çeyreğinden bu yana kaç yıl ve kaç kuşak geldi, geçti? Tarihin derinliklerinde kalmış bir olayı kim, niçin, hangi amaçla hatırlatıyor? Yabancı ülkelerde yaşayan Ermeni gençlerini kullananlar kimler?

Birden bire Türkiye üstünde yoğunlaşan hırsların ardındaki çıkarları saptamak gerekiyor. Neden fokurdamaya başladı bu kazan? Niçin Türkiye'nin içinde ve dışında cepheler açıldı?

Papaz Pierre L'Ermit “*Kutsal bir dava*” peşinde koştuğunu sanıyordu. Oysa “*parasal bir davanın*” adamıydı. Çoğu zaman bu kural geçerlidir. Dövüşenler neden dövüştüklerini bilmezler. Bilinçsizliğin ürünüdür tarihteki çatışmalar, kavgalar, savaşlar...

Son günlerde kamuoyunun tepkilerini dile getirmek isteyen Babiâli renkli manşetler atıyor:

İnsanlık utansın...

Bu ne vahşet...

Yeter artık...

Tepkilere diyeceğimiz yok; ama ölümlerimizin ardından dövüneceğimize Türkiye'ye yönelik saldırıları kesecek önlemler almalıyız. Bu da ancak Türkiye'nin Batı'ya değil, Batı'nın Türkiye'ye muhtaç olduğunu algıladıktan sonra gerçekleşebilecek bir iştir.

Türk toplumuna gerekli olan bilinç işte budur.⁸⁶⁷

2.3.43. Kâtib-i Umumi / Uğur Mumcu

Dışişleri Bakanlığı Genel Sekreteri Büyükelçi Kamuran Gürün, Paris'teki Başkonsolosluğumuza karşı düzenlenen kanlı baskın nedeniyle düzenlediği basın toplantısında şöyle konuştu: Bize gelen bilgilere göre Fransız polisinin tutumu, dürüst ve vazife şuuru içinde ve ciddi bir davranış şeklinde tecelli etmiştir.

Sayın Genel Sekreter - ki kullandığı Osmanlıca sözcükler nedeniyle kendisine Hariciye Nazırlığı Katib-i Umumisi diyebiliriz - acaba bu sözleri inanarak mı söylemiştir,

⁸⁶⁷ İlhan Selçuk, “Bilinç”, *Cumhuriyet*, 27 Eylül 1981.

yoksa bunca olay karşısında kayıtsız kalan Fransız polisini, “*Dürüst, ciddi, vazife şuuru içinde*” gördüğünü söylerken, “*Politik nezaket*” mi göstermiştir?

Sanıyoruz ki, Kâtib-i Umumi’nin nezaketi, biraz fazlaca ağır basmıştır.

Ermeniler, Fransa’da ilk kez eylem yapmıyorlar. Bu bakımdan Fransa, Ermeni terörünün en yaygın olduğu ülkelerden biridir. Muhterem Kâtib-i Umumi, bunları bizlerden çok daha iyi bilmektedir. Acaba Fransız polisi, bugüne dek, Ermeni terörü ile ilgili ne gibi etkin ve caydırıcı önlem almıştır?

“*Dürüstlük, vazife şuuru içinde ve ciddi davranış*” buysa, dürüst olmayan, görev bilinci içinde olmayan, ciddi görülmeyen, görülmeyecek olan davranış nedir?

Şu anlaşılır bir kaygıdır: Böyle bir olayda, Dışişleri yetkilisi, kamuoyunu kışkırtıcı bir söz söyleyemez. Bir başka ülkeyi, ellinde somut kanıt olmadan suçlayamaz. Bunları anlıyoruz. Ama bir başka ülke polisini, ellinde somut bir dayanak olmadan böylesine savunmayı da pek anlayamıyoruz.

Kâtib-i Umumi, “*Fransız polisinin tutumu dürüst ve vazife şuuru içinde ciddi bir davranış şeklinde tecelli etmiştir*” dedikten sonra, bu söylediklerine kanıt olmak üzere şu olguyu açıklıyor:

- Saldırganlar tutuklanmışlardır...

Yeterli bir dayanak mı bu?

Ölçü buysa, dayanak buysa, Muhterem Kâtib-i Umumi’nin pek sağlam yere basmadığını söylemek isteriz. Öyle anlaşılıyor ki. Sayın Gürün olayı, son baskın ile sınırlı olarak ele alıyor, geçmiş cinayetleri ve bu cinayetler karşısında takınılan tavrı görmezlikten geliyor.

Fransız güvenlik örgütlerinin “ASALA” ve benzeri cinayet örgütleri konusunda hiç “istihbarat” çalışması yok mudur? Yoksa Muhterem Kâtib-i Umumi gözünde bu nasıl “*Dürüst, vazife şuuru içinde ve ciddi bir davranış şeklinde tecelli*” eder? Fransız polisi, Paris’te temsilcilerimize karşı düzenlenen kanlı saldırının sorumlularını mahkeme önüne çıkarmış değildir. Öyleyse, “*Dürüst, vazife şuuru içinde, ciddi davranış*” televizyon ekranı önünde çelik yelek giyip, poz vermek midir?

Gürün, “İlerisi için spekülasyon yapmaktan ziyade temennilerini söylemekle” yetindiğini bildiriyor ama geçmiş olayları hiç anımsamıyor ve bugünkü olayda da Fransız polisini olağanüstü ivedilikle hemencecik aklayıveriyor.

Bu olay nedeniyle Fransa’nın tutumunu kınayacak bir bildiri yayınlamaya karar versek, Muhterem Kâtib-i Umumi, “*Hariciye Nazırı*” ile birlikte nasıl bir “*Diplomatlık*” dil seçecektir, merak ediyoruz doğrusu!

Bu gibi olaylarda açıklamalar yapmak ve de basın toplantıları düzenlemek, vazife şuuru “*gerektiren ciddi davranışlardır.*” Umarız, Hariciye Nezaretinin Kâtib-i Umumisi, bundan sonra daha dikkatli açıklamalar yapar...

Bizler de n’apalım, Gürün konusunda “*İlerisi için spekülasyonlar yapmak*” yerine yalnızca “*Temennilerimizi*” söylemekle yetiniyoruz.⁸⁶⁸

2.3.44. Terör’e Hoşgörü... / Uğur Mumcu

Bu nasıl iştir, anlayamıyoruz, Fransız televizyonuna “ASALA” adında bir militan çıkıyor ve Türk diplomatlarına karşı sürdürülen Ermeni saldırılarının durmayacağı, yeni cinayetler işleneceğini söylüyor. Dünyanın neresinde olursa olsun, her hukuk sistemi bu cinayet kışkırtıcılığına karşı sessiz kalamaz. Kişileri, kitleleri ya da belli gurupları cinayet işlemeye yöneltmek, kışkırtmak, suçtur.

Fransız Ceza Yasası’nda cinayet kışkırtıcılığını hoş gören herhangi bir madde olduğunu sanmıyoruz. Gerçi Fransız hukuk sisteminde savcılara geniş “*Takdir yetkisi*” tanınmış ama bu yetki herhalde, cinayet kışkırtıcılığını hoş görmek için verilmiş değildir.

Bir teröristi, televizyon ekranına çıkartıp, buna yeni cinayetler işleyeceklerini söyletmek, teröristi ve terörizmi hoş görmekte nedir Allah aşkına!

Fransa ve Fransa’nın sosyalist hükümeti, ilk kez bu çapta terör olayı ile karşı karşıyadır. Belki Mitterrand yönetimi Fransız iç siyasetine ağır basan Ermeni kamuoyundan çekinerek, Türklere karşı düzenlenen planlı saldırıların üzerine yeterince gitmemektedir.

⁸⁶⁸ Uğur Mumcu, “Kâtib-İ Umumi”, *Cumhuriyet*, 27 Eylül 1981.

Hükümetin denetimindeki televizyon ekranlarına yeni cinayetler işleyeceklerini söyleyen Ermeni militanlarını çıkartmanın sosyalizm ile insancılık ile demokrasi ile bağdaşır hiçbir yanı yoktur.

Mitterrand yönetimi, terör karşısında, daha şimdiden bu tutumu takınırsa, yarın öbür gün, bu teröre büsbütün boyun eğmek zorunda kalmaz mı? Çünkü Mitterrand yönetiminin millileştirme kararlarına karşı, büyük olasılıkla tepkiler oluşacak ve bu tepkilerin sahipleri, büyük olasılıkla, Fransa'yı bir terör batağına sürükleyeceklerdir.

Şili'de sosyalist Devlet Başkanı Salvador Allende'nin başına gelenler, Mitterrand için ders olmalıdır.

Fransa'da sağ ve sol terör örgütleri, bir kez eyleme geçirildi mi, artık, bu olayların önünü almak çok güçleşecektir.

Bu nedenle, teröre bu günden en sert ve bilinçli tepkiyi göstermek gerekir. Bugün Türk diplomatlarına düzenlenen saldırılar, yarın, başka odaklar, başka örgütler tarafından Mitterrand yönetimine karşı yöneltilecektir, Bundan şüphe yok! Mitterrand'ın "sosyalist modeli", hiç şüphesiz, çok yönlü saldırıların hedefidir. "Çok yönlü şiddet" herhalde Mitterrand'ın sosyalist modelini görmezlikten gelmeyecektir.

Allende olayı, Mitterrand için kulakta küpe olmalıdır.

Terör bugün Fransa'da bize, biz Türklere karşıdır. Yarın, ipleri "yeni enternasyonalizm" elinde olan çok uluslu teröristler Mitterrand'ın sosyalist modeline ve bu yoldaki uygulamalarına karşı da eyleme geçmeyecekler midir?

Şu kural hiç değişmez: Teröre prim veren, er geç, teröre boyun eğmek zorunda kalır!⁸⁶⁹

2.3.45. İsteklerin Hiç Bir Haklı Dayanağı Olmadığı Açıktır / Ali Sirmen

Ermeni Terörü Deyince...(Cumhuriyet Sordu İbrahim Çamlı Yanıtladı)

İbrahim Çamlı Kimdir?

Robert College'i bitirdi. Belçika ve İstanbul'da iktisat öğrenimi yaptı. Gazeteciliğe Hüseyin Cahit Yalçın'ın Tanin'inde başladı. Birçok yabancı gazete ve ajansın Türkiye

⁸⁶⁹ Uğur Mumcu, "Terör'e Hoşgörü...", *Cumhuriyet*, 29 Eylül 1981.

Ortadoğu ve Balkan muhabirliklerini yaptı. Dört yıl süreyle Hayat Dergisi'ni yönetti. Uzun yıllar gazete ve dergilerde yayınlanan dış politika yazıları ve radyo konuşmalarıyla tanındı. Dış politika yazılarını, “*Dünya Amerika Türkiye*” ve “*Türkiye ve Dünya Olayları*” başlıklı kitaplarda topladı.

Alî Sirmen - Sayın Çamlı, Ermeni sorunu son yıllarda hatta son aylarda sık sık olduğu gibi bir kez daha gündeme geldi... Paris'teki Başkonsolosluk baskını, bir görevlimizin şehit edilip bir diplomatımızın yaralanması ile daha bir süre de gündemde kalacağı benziyor. Konunun ayrıntılarına girmeden önce Ermeni sorununun ne olduğunu anlamak için şöyle kısaca Ermeni tarihine bir göz atsak, iyi olur sanıyorum.

İbrahim Çamlı - Bildiğim kadarı ile ve çok kısa olarak anlatmaya çalışacağım. Şöyle ki, Özellikle Ermeni iddialarına konu olan iki hususun, tehcir olayını ve Türkiye’de bir Ermenistan kurulması talebini belirleyen bir kronoloji kurmaya çalışarak... Önce şunu belirtmek gerek: Doğu Anadolu’da M.Ö. 8. yüzyılda bir Ermeni devletinin varlığı bir gerçektir. Ne var ki, bu devlet, ilişkileri olduğu Asurlar ve benzeri devletler gibi ilk çağın kapanması ile beraber, hatta çok önce, tarihe mal olan bir olgu, bugün için tamamen anakronik bir olaydır. Gerçi Ermeniler aynı dönem ve aynı bölge halklarından İranlılarla beraber varlıklarını bir topluluk halinde sürdürebilmişlerdir, ama bu, geçirdikleri evrimlere rağmen devlet karakterini koruyabilmiş olan İranlılar gibi bağımsızlık içinde olmamış, başta İranlılar olmak üzere çeşitli devletlerin egemenliği altında yaşayarak olmuştur. İskender fütuhâtı sırasında ve bunu izleyen Helenistik dönemde Ermeniler önce Makedonyalılara sonra Selefkilere tabi olmuşlardır. Bu tabilik Romalılar zamanında Romalılara geçmiş, daha sonra Bizanslılar, Araplar ve tekrar İranlılar arasında paylaşılmıştır...

Selçuklular Anadolu’ya girdiklerinde sadece Bizanslılar tarafından tasfiye edilmekte olan dağınık Ermeni derebeylikleri ile karşılaşmışlardır. Burada bir parantez açmak gerekir: Selçuklulardan güneye kaçan Ermeniler Haçlı seferleri sırasında Kilikya’da yeni bir devlet kurabilmişlerdir. Ancak bu devlet de 300 yıl suni bir hayat sürdükten sonra Memlukler tarafından sona erdirilmişlerdir. Osmanlılar’ın Selçuklular’ı izlemesi ile Ermeniler’e Osmanlı tarihinin seyri içinde diğer gayrimüslim etnik grupların yanı sıra devletin içinde sosyal ve yasal yerlerini alırlar. Yalnız şu önemli farkla, Balkanlardaki etnik grupların hepsi bölgelerinde bir çoğunluktur. Ve tarihin mantığı

içinde hepsi, yani Yunanlılar, Sırlar, Romenler v.b. dünya sahnesine bağımsız devlet olarak çıkacaklardır. Oysa Ermeni ayrılıkçılık hareketinin başladığı yıllarda, 1882’de yapılan bir sayımda bugün Ermeni teröristlerin Ermenistan olarak tanımladıkları Anadolu’nun 6 doğu ilinde Ermeni nüfusunun Müslüman Osmanlı nüfusuna olan oranları %13,1 ile %38,9 arasında kalmakta idi. Yani ayrılıkçılık hareketinin hiçbir mesnedi bulunmamaktaydı. Aslında Ermeni ayrılıkçılık hareketi Ermenilerin büyük çoğunluğunun eğilimlerine aykırı olarak gelişmiştir.

Sirmen - Bu rakamları yerli mi yoksa yabancı kaynaklardan mı aldınız?

Çamlı - Yabancı kaynaklardan aldım.

Sirmen - Hangi kaynaklara dayanıyor?

Çamlı -Fransız Dışişleri Bakanlığı belgelerine yapılan atıflardan.

Sirmen - Sanıyorum Fransız Dışişleri Bakanlığının belgeleri o devirlerde yapılan Fransız değerlendirmelerinin sonuçlarına dayanıyor.

Çamlı - Evet.

Sirmen - Ermeni ayrılıkçılık hareketinin ilk belirtilerine ne zaman rastlıyoruz?

Çamlı - Kırım Savaşı ve 1856 Paris Barış Konferansı’ndan sonra Osmanlı İmparatorluğu’na empoze edilen yeni düzen içinde Ermeniler’in 140 kişilik bir meclise ve bir tür özerkliğe kavuştukları dönemde. Yalnız bu, ayrılıkçı hareketi bir bakıma önleyecek bir reform idi. Kaldı ki, aynı dönemde, Tanzimat’ın gelmesi ile zenginleşen Ermeni burjuvazisi hayatından memnundur. Üstelik Yunan bağımsızlık hareketinden sonra Ermeniler gözden düşen Rumlar’dan gerek iş hayatında gerek devlet hizmetlerinde boşalan yerleri doldurmak olanağını bulmuşlardır...

Sirmen - Demek bir dış kışkırtma vardı.

Çamlı - Evet, bu dıştan telkin edilen bir hareketti...

Sirmen - Bu dıştan telkin edilen hareket hangi olaydan kaynaklanıyor?

Çamlı - Bu, İngiliz-Rus rekabetinden kaynaklanan ve tohumları İngiliz Emperyalizminin kışkırtmalarında yatan bir harekettir. İngiliz Emperyalizminin bu hareketi yaratmaktaki hedefi, Ortadoğu’da Rusya’ya karşı yeni bir denge kurmak idi. Avrupa’nın büyük devletleri ve tabii Rusya bu girişimin karşısında idiler.

Sirmen - Sanıyorum bir de Stefanos Yerasimos gibi yazarlar, aynı zamanda İngilizlerin 1838 İngiliz-Türk Ticaret Anlaşması ile getirilen ticari imtiyazları koruyabilecek bir işbirlikçi ticari koloni yaratmak için Ermenileri kullanmayı amaçladıklarını ileri sürmektedirler.

Çamlı - Doğrudur. Hem stratejik hem de ekonomik bir İngiliz girişimi idi bu. İzin verirsiniz kronolojimize devam edelim. 1877-1878 Rus Savaşı'ndan sonra Osmanlı İmparatorluğu'nun salt çözülmeye başlaması ile beraber Ermeni ayrılıkçı hareketi sistemleşir. Tabanı olmayan bu hareket çareyi Müslüman halkın tepkisini yaratacak ve bir dış müdahaleye olanak sağlayacak “Terör” de görür. 1894 - 95 yıllarında Doğu'da ve İstanbul'da ciddi olaylar olur. Çarlık Rusya'sı bu hareketi, radikal karakterinin kendi İmparatorluğu içinde doğurabileceği sorunları düşünerek benimsemekte tereddüt etmektedir. Ama Rus - İngiliz ittifakı gerçekleştiği ve 1. Dünya Savaşı başladığı zaman hiçbir kuşku kalmaz ve Rusya harekete sahip çıkar. Artık Ermeni ayrılıkçılığının parolası Rusya'ya iltihaktır. Ermeni terör olayları yoğunlaşır. En vahimi, Nisan 1915'te tehcir hareketi daha başlamadan, hatta başlayacağı da bilinmeden Ermeni çetelerinin Rus birliklerinin yardımı ile Van'daki Müslüman halka karşı giriştikleri katliamdır... Bu da bizi tehcir hareketine getirir... Savaşta olan Osmanlı Devletinin doğu sınırların korumak için aldığı bir tedbirdir... Ancak İmparatorluğun asayiş ve organizasyon bakımından tamamen yoksun olduğu bir bölgede ve Ermeni terörünün sonunda estirebildiği etnik düşmanlık rüzgârları arasında 200.000 kadar Ermeni ölür. Burada bir hususa dikkatinizi çekmek isterim. İçinde hastalık ve başka nedenlerden de ölenlerin bulunduğu bu rakam, Batı'da gazete edebiyatında ifade edilegelen rakamın sadece beşte biridir. Ve bu rakam da Batı'daki ciddi araştırmalara dayanmaktadır.

Sirmen - Peki, Ermeni taleplerini nasıl değerlendirebiliriz? Bu bir bağımsızlık, hareketi midir, bir kurtuluş hareketi midir? Nedir?

Çamlı - Hiç bir yere dayandırılmaz. Şöyle ki, burada bir işgal hareketi yok. Yani mevcut bir devletin topraklarını işgal edip, o devleti egemenliği altına alma hareketi yok. Çünkü değil Osmanlılar, Selçuklular dahi geldiği zaman bir Ermeni Devleti yoktu. Bu bir. Bir sömürge durumu yok, o da bir tür işgaldir. Değişik bir işgaldir. O da yok. Çeşitli etnik gruplardan oluşan bir İmparatorluk camiası içinde, belirli topraklar üzerinde, belirli bir çoğunlukta olan bir etnik grubun millet ve devlet aşamasına gelmesi de yok. Yani,

belirli bir bölgede çoğunluk unsuru yok... Neticede, böyle bir iddiaya mesnet olacak herhangi bir model karşımıza çıkmıyor. Bir tek benzetme yapılabilir. O da İsrail olayıdır. Gerçekten, antik çağlardaki bir olguya dayanarak yabancı topraklarda bir devlet kurma olayı yalnız İsrail’de mevcuttur. Bu bir tur suni ilkah yoluyla devlet yaratma olayıdır. Böyle bir mantık içine girdiğimiz zaman dünya haritasını tüm değiştirmek gereklidir. Neticede, Ermeni iddialarının dünyada örneği görülmemiş bir çılgınlık hareketi olduğu söylenebilir.

Sirmen - Peki neden böyle bir hareket dünya kamuoyunda yankılar yaratabiliyor?

Çamlı - Bazı geleneksel, dinsel ve duygusal bağlar hariç, bunun ika başlıca nedeni var. Kıbrıs Barış Harekâtından bu yana, iflas eden ekonomisi, tıkanan parlamentosu ve kendi içindeki anarşi hareketleriyle Türkiye’nin ciddi bir imaj yıpranması içine girmesi. Bu imaj yıpranmasında, Barış Harekâtı’nın bir çözüme ulaştırılamaması ve fiili durumun taksime dönük bir kemikleşmeye girmesinin önemli rolü olduğunu belirtmek gerekir. Böyle durumlarda her türlü dış problem tanıtma açısından, imajı bozulan ülkenin aleyhine çalışır. İkinci neden, bu konudaki suskunluğumuzdur.

Sirmen - Zannediyorum, Türkiye Cumhuriyeti Lozan Anlaşmasıyla kurulmuş ve meseleler burada konuşulmuş, çözülmüştür. Şimdi Türkiye Cumhuriyeti hiç bir şekilde muhatabı olmadığı bir konuyu...

Çamlı - Hiç bir şekilde muhatap olamaz. Bir kere Türkiye Cumhuriyeti, ayrı bir rejimdir Osmanlı İmparatorluğu’ndan. Aslında rejim değil, ayrı bir çağdır. İki, bir kuşak değişmiştir. Alman Nazi kıyımı gibi gerçekten hesap verilecek bir konu yoktur. Yani Türk Hükümeti olarak bu suskunluk, Ermeni iddialarının tartışmasına girmemek, sorunu sadece diplomatlarına dönük organize bir terör olayı olarak görmek ve ilgili ülkelerde sert diplomatik girişimlerde bulunmak yerinde ve doğrudur. Ama mesele bununla bitmiyor. Bir de dış kamuoyu var. Beğenelim beğenmeyelim, bunun bir ülkenin” dış ilişkilerinde önemli bir ağırlığı bulunmaktadır. Bu dünya kamuoyunu kazanmak gerekir.

Sirmen - O zaman bir tanıtma konusu söz konusu.

Çamlı - Evet bir tanıtma sorunu. Türkiye imajın zedeleyen, lekeleyen, gerçeğe aykırı bir suçlamayı, dünya kamuoyuna yerleşmiş ve kemikleşmiş bir suçlamayı ve aynı ölçüde itibar gören mesnetsiz istekleri karşılamak gibi çetin bir tanıtma sorunu içindeyiz. Şimdi, Türk Hükümeti politik düzeyde bu sorunu tanımamazlıktan gelebilir. Ama Türk

Hükümeti'nin bir tanıtmacılık görevi de vardır. Türkiye'de yürütmenin Türkiye'yi tanıtmakla yükümlü kolları vardır. Bu kolların da harekete geçirilmesi zorunludur.

Sirmen - Evet, her zaman resmi değilse de, yarı resmi branşları vardır.

Çamlı - Şimdi bu nasıl olabilir? Her şeyden önce, büyük kamuoyu oluşturucusu basınla, tabii dış basınla, ilişki kurmakla. Bizde deniyor ki, dış basın yanlıdır. Mesela, bir gazetemiz AP Ajansı'nı protesto etmiştir. Ben protestoya konu olan haberi okudum. Yansız bir haberdi. Hem yansızdı, hem yanlıydı. Düşünce bakımından yansızdı, bilgi bakımından yanlıydı, daha doğrusu eksikti. Niye eksikti? Her haber - yorumun, hatta düz haberin bir backgroundu, haber konusu olaya ek aydınlatıcı bilgi getiren bir bölümü vardır. Bu background malzemesi, haberi yazanın yahut redaksiyonunu yapanın yahut da haber değil de bir makale söz konusu ise yazarın arşivinden sağlanır. Bu arşiv eksikse (konumuza dönelim) yani sadece Ermeni kaynaklı dokümantasyonu içeriyorsa, haber veya yorum eksik ve yanlı olur. Yapacak şey, bu arşivleri gerçeği yansıtan kendi dokümantasyonumuzla beslemektir. Bütün bunlarla, dışta salt kasıtlı olan yayın organı yoktur demek istemiyorum. Örneğin Fransız Televizyonu'nun kasıtlı yanlılığı ortada. Burada da resmi bir yani olan bu organla ilgili olarak, gerekli ikaz, hem de üst düzeyde olmak üzere yapılmış bulunmaktadır.

Sirmen - Sanıyorum ki, bu alanda yapılacak çok şey var. Yani Ermeni sorununu tanıtmada alanında belki de bir saldırıya geçmek ve bu arada Türkiye'nin genel imajında da bir düzelme yaratmak zorundayız. Belki de yabancı basını sorumluluk çizgisine çekebilmemiz, bu özel konudaki tanıtımda göstereceğimiz başarı kadar, Türkiye'nin genel imajını düzeltmedeki çabamızın sonucuna koşut olacaktır.

Çamlı - Tamamen öyle. Tehcir hareketini yine hatırlatmak isterim. Yani ortada herhangi bir şekilde bir mazeret gerektirecek bir hareket olmamıştır. Bu tanıtma çabaları içinde tehcir hareketinin de gerçek yüzünün belirtilmesinde büyük fayda vardır. Bu arada Türkiye'nin imajı sorununa dokunmak istiyorum. İmaj yalnız imaja sahip olmak için değildir. Bir devletin imajı güçlü olduğu zaman o devletin dış politikası da raylar üzerinde kayar gibi rahat gider. Bunu Atatürk döneminde gördük. Atatürk döneminin imajı olumlu olduğu için o dönemde Türk dış politikası da daha saygın, daha da başarılı olmuştur.

Sirmen - Şimdiye kadar konuşulanımızı özetlersek, Ermeni isteklerinin hiç bir geçerli dayanağı olmadığını, tarihte böylesine dayanaksız bir harekete daha

rastlanamayacağını, Ermeni ayrılıkçı hareketinin olsa olsa, İsrail hareketine benzeyen bir sun'i ilkah ile devlet yaratma girişimidir. Lozan ile kurulmuş olan Türkiye Cumhuriyeti'nin haklı olarak diplomatik alanda bu istekleri tartışmayacağını, bu konuya muhatap olmayacağını, ama yarı resmi olarak devletin tanıtma alanında yapacak çok şeyi olduğunu söyleyebiliriz. Öyle mi Sayın Çamlı?

Çamlı - Evet öyle.⁸⁷⁰

2.3.46. Ermeni Suikastları / Sina Akşın

Başlıca hedef olarak hariciye memurlarımızı almış bulunan Ermeni suikastları o denli arttı ki, bunun tablosunu yapıp biraz istatistikçi, biraz da siyaset yorumcusu yaklaşımıyla bir değerlendirme yapmak imkânı var. Böyle bir tabloyu göz önüne getirince, önemli bazı sonuç ya da genellemelere gidilebileceği ortaya çıkıyor. Bunları birer birer ele alalım.

Bir kez suikastların Kıbrıs Barış Harekâtı'ndan sonra başladığı göze çarpıyor. Bunun böyle olması biraz tuhaf, zira zaman içinde Ermenilerin iddia ettikleri felaketlerin acısının küllenmesi beklenirken ve çok uzun bir süre onlar hiçbir tedhiş faaliyetinde bulunmamışken (Birinci cihan savaşı ertesinde İttihat ve Terakki önderlerine yapılan suikastlardan sonra) 1974'de birden bire 1915 olaylarına karşılık olmak üzere tedhiş yolu akıllarına geliyor ve kolları sıvıyorlar. Bu durum ister istemez akla Ermeni dışı ve bu arada Rum unsuru hatıra geliyor. Bakalım Kıbrıs konusunda bir uzlaşmaya varılsa, Ermeni tedhişi son bulacak mı? Son bulursa, ya da hafiflerse, arada bir ilişki bulunduğu sonucuna varılabilecektir...

İkincisi, suikastlar büyük çoğunluğu ile Batı dünyası ülkelerinde yapılmaktadır. Durumu pek karışık olan Lübnan istisnası dışında, suikastların 3. dünya, Müslüman ya da sosyalist ülkelerde yapılmadığı göze çarpıyor. Yer itibari ile yapılan incelemelerde başka özellikleri de beliriyor. Ermeni cemaatinin yoğun olduğu Fransa'da çok sayıda suikast yapıldığı halde, yine Ermenilerin yoğun olduğu ABD'de diplomatlarımıza yönelik bir suikast henüz olmamıştır. Gerçi Kaliforniya'da işlenen çifte cinayet vardır. Ama onun örgüt işi değil, kişisel bir girişim olduğu anlaşılmaktadır. O olay, Barış Harekâtı'ndan

⁸⁷⁰ Ali Sirmen, "İsteklerin Hiç Bir Haklı Dayanağı Olmadığı Acıktır", *Cumhuriyet*, 5 Ekim 1981.

önce olmuş, katil yakalanıp mahkûm olmuştur. Dikkati çeken başka bir husus Ermeni tedhişinin merkezi olarak görünen Fransa dışında tedhişin Batı camiasının çeşitli ülkelerinde eşit olarak yayılmak istenmesidir. Sanki batı camiasının öbür ülkelerinde (cana zarar vermeyen bombalama olayları dışında)^{1 -2} suikastından fazla yapılmak istenmiyor gibidir. Suikastlara sahne olan bu ülkeler Fransa, İtalya, İspanya, Avustralya, İsviçre, Hollanda, Avusturya, Danimarka, Yunanistan ve Lübnan'dır. Fransa dışındaki ülkelere bir veya iki suikast düşüyor. Buna bakarak, olacaksa suikastın, Fransa'da veya bu liste dışındaki bir Batı ülkesinde cereyan edeceği tahmin edilebilir.

Üçüncü bir özellik, suikast faillerinin hemen hep meçhul kalmasıdır. Yalnız son olarak İsviçre'deki katiller Paris Başkonsolosluğu'nu işgal edenler yakalanabildi. Aslında belki istisna yalnız İsviçre'deki cinayettir, zira başkonsolosluğu basan katillerin yakalanması Fransız polisinin soruşturma ve yakalama gayretinin bir sonucu olmamıştır. Gerçekte katillerin yakalanıp cezalandırılması da pek önemli değildir. Zira yalnızca katil cezalandırılıyor, onu harekete geçiren örgütlere ve onların elebaşlarına ilişmiyorsa, bu pek de tatmin edici bir sonuç sayılmaz. O örgüt baki kaldıkça gerekirse bir katil daha bulabilir, hatta kiralayabilir ve böylece kanlı işine devam eder. Kaldı ki, iki istisna dışında caniler dahi yakalanamamıştır. Bu, bir uluslararası rezalet boyutuna çoktan ulaşmış bulunmaktadır. Bunca kanlı cinayet işlensin kimse yakalanmasın... Artık istatistik biliminin büyük sayılar yasası kapsamına giren bu olay tevil götürmez. Canilerin yakalanmaması bir rastlantı olmaktan, falanca polis örgütünün, falanca dedektifin beceriksizliği, ya da katillerin üstün becerikliği ile açıklanabilir olmaktan çoktan çıkmıştır. Maalesef burada, bu adamları yakalamak konusunda isteksizlik ihtimali üzerinde düşünmek zorundayız... "hoşgörü ihtimali dahi mantıkça reddedilecek bir açıklama değildir. Rezaleti koyulaştıran bir yön de tedhişe sahne olan ülkelerin çoğu ile NATO müttefiki olmamızdır. Hele Fransa bu ülkeyle hala canlılığını yitirmemiş, kültürel bağlarımızda var.

Suikastların dördüncü bir özelliği, oç alma güdüsü yanında, hatta ondan çok, propaganda güdüsünün önemli bir yer tutmasıdır. Batılı dostlarımızın basın yayın camialarında tedhişçilerin bu amaçlarını fazlasıyla tatmin ediyorlar. Hemen gazetelerde yazılar, radyo televizyonlarda programlar devreye sokuluyor. Ermeni iddiaları, bizim bir söyleyecek sözümüz olup olmadığı konusunda fazla bir kaygı duyulmadan cömertçe sergileniyor. Bu basın yayıncılara bir Türk olarak sorarsanız, ihtimal kamuoyuna

suikastın nedenlerini izah etmekle görevli olduklarını söyleyeceklerdir. O zaman bu beyefendilere sormak gerek; Paris'teki sinagog bombalama olaylarından sonra, olayı izah etmek için Hazreti İsa'nın Çarmığa gerilmesinde Yahudilerin rolünden, Yahudilerin ticaret sermayesi çevrelerindeki hegemonyasından, çıkarıcılıklarından dem vuran "izah edici" programla yapılmış mı? Almanya'da Baader-Meinhof grubu, İtalya'da Kızıl Tugaylar burjuvazisinin bir kodamanın vurdukları zaman cinayeti izah eden, kapitalist sınıfın tarih içinde proletarya sınıfına yapmış olduğu zulümleri parmak kadar çocukların fabrika ve madenlerde 15 saat çalıştırılmalarını falan konu edinen programlar yapılıyor mu? Herhalde hiç bir yerde yapılmıyordur. Zira izah etmek bir yerde haklı göstermektir. Her caninin, cinayeti işlemek için kendine göre, pek haklı sebepleri bulunduğu muhakkaktır. Bu beyefendiler bunu bilmezlik edemezler. Yine bu beyefendiler bilsinler ki, Ermeni propagandasına hoparlörlük eden her yazı, her program, bir masum hariciyemizin daha öldürülmesi için açık bir teşviktir. Üstelik dava boş, beyhude bir davadır. Kızılderililere ABD topraklarında bağımsız bir devlet kurabilmeleri ne denli boş bir dava ise, tedhişçilerin amaçlıyor göründükleri Doğu Anadolu'daki Ermeni devleti, o denli boş bir davadır. Beyefendiler kendilerine bu tür dava arıyorlarsa, Filistinlilerin devlet kurması gibi olabilirliği çok daha yüksek davaları ele alabilirler. Üstelik beyefendiler Ermenilere de yazık ediyorlar. Ermeniler de olmayacak bir işin olabileceği umutlarını uyandırıyorlar, barışsever Ermenileri de tedhiş örgütlerin oyuncağı hatta tutsağı haline getiriyorlar Avrupa ve Amerika olmayacak davaları Ermenilerin kafasına koyarak, onlara 19. yüzyılda ve 20. yüzyıl başında yeterince kötülük ettiler. 1919'da da bu kötülük Yunanlı ve Rumlara yapıldı. Böyle bir kötülüğü bir daha yapmanın bir anlamı olabilir mi?

Türkiye aleyhine komplo düzenleyen, yürüten örgütlere bir sözümüz yok. Ama Batlı dostlarımız bu işte, çağdışı ve akıldışı, fakat ne yazık ki, çok güçlü olan "Haçlı" zihniyeti önyargılarının ya da duygularının etkisi altında hareket ettiklerini itiraf etsinler. Bizim onlardan isteğimiz şu olmalı: Bir kez katiller yakalansın, mensup oldukları örgütlerle birlikte cezalandırılsınlar. Yakalayamıyoruz sözü mazeret olmaktan çoktan çıktı. İkincisi, her cinayette Ermeni propagandasının borazanlığını yapmaktan artık vazgeçsinler. Tedhişi izah etmesinler, mahkûm etsinler. Ermeni iddiaları farz-ı muhal yüzde yüz doğru bile olsa işlenen cinayetleri haklı gösteremez. Batılılarla kişisel temaslarımızda da durumun nedenli büyük bir rezalet olduğunu hep hatırlatmalıyız.

Ermeni tedhişinin devamı Batı ile ilişkilerimizi zehirleyip durmaktadır. Bunun bir an önce son bulmasında herkes için - Ermeniler dâhil- sayısız faydalar vardır.⁸⁷¹

2.3.47. Buna Irkçılık Derler! / Hıfzı Topuz

Olacak şey değil ya yarın uluslararası terörizm örgütlerinden biri 66 yıl önce geçmiş bir olayı bahane ederek, Türkiye’yi bir yere itmek amacıyla Fransa’daki Türklerin tümünü birden öldürmeye kalksa bütün Fransız basını radyo ve televizyonları “*işte diyecekler, 66 yıl önceki soykırımın öcü alınıyor!...*”

Gazetelerde, radyo ve televizyonlarda Ermeni terörist örgütlerinin bildirileri yayınlanacak. Gazetelerin birinci sayfalarını ve televizyon ekranlarını 66 yıl öncesinden kalma resimlerle süsleyecek. Eğer o denemden kalma resimler yoksa ne çıkar, Alman kamplarından kalma resimler de kullanılabilir. Yeter ki altına “*1915 Ermeni soykırımında anılar*” diye bir resim altı konabilsin. Çünkü böylesi de görüldü. Türkiye’yi tanısin tanımasın herkes bizim öldürülmemizi neredeyse haklı bulacak... Hani neredeyse, “*Oh olsun*” diyecekler. İşte böyle bir kamuoyu oluşturuldu dünyada.

Biz istediğimiz kadar “*Cumhuriyet Türkiye’sinin Osmanlı İmparatorluğu döneminde yapılmış olaylardan hiç bir sorumluluğu yoktur...*” diyelim. Anlatamıyoruz sonunda hep bizi vuranlar haklı görülüyor.

Bize karşı dışarıda bu kaçınıcı terörizm olayı? Hiç bir olayda da hiç bir iletişim aracı bizi savunmadı, gerçekleri yansıtmadı. Herkes hep bize karşı. Anlaşılır gibi değil, rezalet. İsteddiğimiz kadar “*Biz Avrupalıyız, biz sizdeniz*” diyelim, kimse bizi takmıyor...

Paris Başkonsolosumuzun basılması da bu ters tutumun son bir örneği oldu. Radyo ve televizyonlar olayı yerinde izleyerek sıcağı sıcağına seyirci ve dinleyiciye duyurdular. Ama nasıl? Hangi açıdan? Hangi gözlerle? Fransız iletişim araçlarının bilinçli ya da bilinçsiz iş birliği ile Fransa’daki terörist örgütlerinin özcüleri yeniden Türkiye’ye karşı bir provokasyon havası yaratmayı başardılar. Fransız basını, radyo ve televizyonları teröristlerden söz ederken hep büyük bir özenle “*Ermeni komandosu*”, “*Ermeni grubu*”, “*Genç Ermeniler*” gibi sözcükler kullandılar, “terörist” sözü ağzından hiç çıkmadı...

⁸⁷¹ Sina Akşin, “Ermeni Suikastleri”, *Cumhuriyet*, 13 Ekim 1981.

Türkiye’yi yakından tanımayan orta düzeydeki Fransızların bütün bu yanıltmaların ışığında varlıkları kanı şu oldu: Türkiye’de 60 yıldan beri Ermeniler bir gerilla savaşını sürdürmektedirler! (France-İnter radyosunda günün haberlerini özetleyen gazeteci 25 Eylül Cuma sabahı saat 9 bülteninde böyle dedi...) Ermeniler Türkiye’de bir bağımsızlık savaşı vermektedirler.(!). Ermeni haklarını savunan kişiler hapse atılmışlardır! Dışarıdaki Ermeniler de onların haklarını savunan ve onları kurtarmak için eyleme girişmişlerdir...(!).

Radyo ve televizyonlar olayı böyle yorumladıkları için halk bunu doğru sayıyor. Hiç kimse Türkiye Cumhuriyeti kurulduğundan beri Türkiye’de Türklerle ve Ermenilerin tam bir kardeşlik havası içinde yaşadıklarını hiç bir olayın çıkmadığını bilmiyor... Bunu anlatamıyoruz... Basında, hem de dünyanın en ağır başlı ve ciddi sayılan gazetelerinden terörist örgütleri savunan, ırkçılığı kışkırtan ve eski kinleri körükleyen sayfa sayfa ilanlar çıkarıyor ve hiç kimse bunun basın ahlak kurallarına aykırı olduğunu belirtmiyor... Irkçılığa düşman olduklarını bas bas bağırان Fransızlar ağızlarını açıp tek sözcük söylemiyorlar. Her terörizm olayında sonra televizyonda teröristleri savunanlar çoğunlukta oluyor. Objektif görünmek için zaman zaman bir Türk’e söz hakkı verilse bile bunun dörtte birini yayınlamayıp konuşmayı kuşa çeviriyorlar (Son olayda Elçilik Müsteşarı Sayın Suha Noyan’ın konuşmasını işte böyle yaptılar... 1974’te Kıbrıs olayları sırasında buna benzer bir kısıtlama olayı da Fransız televizyonunda benim başıma gelmişti...)

Fransa’daki rejim ne olursa olsun sanki her zaman hükümetlerin tutumunu aşan bir Doğu düşmanlığı vardır. Bunun kökü belki de Hristiyanlığa dayanır. Hristiyan olmayanları genellikle halk biraz küçümser.

Hani biz ağızımızla kuş tutsak nafiledir... “*Aferin*” filan derler, hepsi o kadar, unutulur gider...

Bir de şu var: Fransa’daki Ermeniler Fransız vatandaşı sayılır. Oy hakları vardır. Partililerde bunları kazanmak ister. 19.yüzyılda Yunanlılar ve Bulgarlar Osmanlı yönetimine karşı bağımsızlık savaşı verdikleri zaman Fransızlar, Fransız ihtilali özgürlükçü kuralları içinde onları Osmanlılara karşı desteklemişlerdi. Onu anladık ama bugün Ermeniler Türkiye’de bağımsızlık savaşı mı veriyorlar? Nasıl aldatıyorlar insanları. Sesimizi duyuramıyoruz uluslararası yalanlama (tekzip) hakkı diye bir şey de

yok. Her şey yayın müdürünün insafına kalmış. İsteyen aklına geleni söylüyor ve yutturuyor. Siz yırtının istediğiniz kadar...

İrkçılığı körüklemek çok tehlikeli bir şeydir. Biz gerçekten yıllardan beri çok büyük bir olgunluk gösteriyoruz. Bu oyunlara gelmedik. Türkiye’deki Ermeni kardeşlerimizin çok şükür kimse kılına dokunmadı. Biz olaylara üstten bakmasının bildik. Yabancı ülkelerde öldürülen yurttaşlarımızın öcünü almaya yönelik sapıklar çıkmadı. Böyle bir olgunluğa ve serinkanlılığa az rastlarsınız dünyada. France Soir’ın yaptığı yayınladığı isteriklere göre yabancı ülkelerde Ermenilerin Türklere karşı düzenledikleri saldırı ve suikastların sayısı 135 bulmuş. Yazının başlığı da şu “*Genç Ermeniler 1915 soykırımının öcünü almak için 135 (adam öldürme) olayı düzenlediler.*”

Her fırsatta bizi “barbar” saymaya heves edenler ne büyük çelişki içindeler. Dışarıda 135 saldırı olayı, düzenlenmiş ve biz öç alacağız diye kimsenin kılına dokunmamışız. Bizi daha ne kadar kışkırtacaklar? Nereye varacak bunun sonu?

Çocukluğumda ve gençliğimde hep Ermeni arkadaşlarım ve hocalarım oldu. Kürkçüyan’lar Bedros Beyler belki bizden daha fazla Türk’tüler, Kartal’da Harbiye’de Galatasaray’da daha sonra Babıâli’de Ermenilerle hep bir arada kardeş gibi yaşadık. Hiç bir zamanda bir birimizi kırmadık. Hiç onlara “sen Ermeni’sin biz Türküz” demedik. Fransa’da da böyle oldu. Yıllarca hep Ermeni dostlar edindim. Ermeni bakkallardan alış veriş ettim. Ermeni lokantalarda yurt özlemi giderdim. Ermeni kökenli sanatçıları hep en yakın dostlarım arasında saydım. Agop Arad’ı, Hilda Yosmayan’ı Ara Güler’i nasıl başka türlü görebilirdim?

Şimdi Paris’te zaman zaman bazı Ermenilerle karşılaşıyorum. Nasıl üzülüyorlar bu olaylardan dolayı? Özür diledikleri oluyor sanki kendi sorumlulukları varmış gibi. Teröristleri tutan daha tek Ermeni’ye rastlamadım. Teröristler her halde çok ufak azınlık. Ama onlar etkili oluyor. Onlar İsmail Ereze düşman, Yılmaz’a düşman Selçuk’a düşman Kaya’ya düşman... Niye? Neden? Türk oldukları için, Ne korkunç bir ilkelik ki! Ne korkunç bir ırkçılık!

Eğer insanlar hiç bir sorumlulukları olmadan, sadece bir ulustan oldukları için saldırıya uğruyor ve öldürülüyorsa buna düpedüz ırkçılık denir.

Basın radyo ve televizyonlar da bu saldırıları savunuyor ve gerçekleri yansıtmıyorsa onlarda ırkçılığın hizmetindedir. Ne dersiniz deyin, çok gelişmiş ülke olmakla da durum değişmiyor!⁸⁷²

2.3.48. Yeni Şovenizm... / Uğur Mumcu

Dışişleri Bakanı İltar Türkmen Fransa Savunma Bakanı Charles Hernu'nun Ermeni teröristleri destekler nitelikte konuşmasını yanıtlarken kullandığı, “*Fransız Savunma Bakanının sözleri şuursuzluk değilse küstahlıktır*” ifadesini çok haklı ve yerinde tepki olarak görüyoruz. Bu sözlerle birlikte Büyükelçi Sayın Osman Olcay'ın Kıbrıs Barış Hareketi sırasında Birleşmiş Milletler'de Fransız temsilcisine karşı yaptığı o unutulmaz konuşmayı da anımsıyoruz. Ve de Marsilya'da Ermeni anıtı dikilmesi üzerine olayı protesto edip, yurda dönen o zaman ki Paris Büyükelçimiz Sayın Hasan Esat Işık'ın ulusal onur ve kişilik dolu davranışını da yeniden saygıyla ve övünçle anıyoruz.

Bir devlet, ulusal çıkarlarını ve ulusal onurunu ancak başını dik tutmasını bilen bir kişilikle koruyabilir. Tersine davranışlar, saldırganları daha da saldırganlaştırır.

Dost ve düşman şu gerçeği iyice bilmelidir:

Türkiye'de bir “*Ermeni sorunu*” yoktur. Büyük Atatürk'ün Laiklik ilkesi, Türkiye Cumhuriyeti'ne yurttaşlık bağı ile bağlı bulunan herkesi kapsar. Yasa önünde, Müslüman- Hristiyan ayrımı olmadığı gibi Türk, Ermeni - Yahudi ayrımı da yoktur. Azınlık kökenli yurttaşlarımız, Türk kökenli, Müslüman kökenli birçok yurttaşımız gibi, toplumun en ayrıcalıklı, ekonomik açıdan en güçlü sınıfsal katmanlarına kadar çıkabilirler. Ermeni okulları, Ermeni kiliseleri, Türk okulları ve camiler kadar özgürlüklere sahiptir.

Öyleyse, Türkmen'in dediği gibi nedir bu “*şuursuzluk*”, *şuursuzluk değilse küstahlık?*”

Bakanın Ermeni terörünü destekleyici konuşması gerçekten bilinçsizliktir. Eğer Sayın Bakan'da bir parça tarih bilinci olsa, Asya ve Afrika halklarını inim, inim inleyen emperyalizm sabıkalısı Fransa'nın geçmişteki utanç verici sömürgeciliğini düşünür ve bu

⁸⁷² Hıfzı Topuz, “Buna Irkçılık Derler!”, *Cumhuriyet*, 15 Ekim 1981.

konularda ağzını açmazdı. İnsanlık adına utanır, demokrasi adına utanır, sosyalizm adına utanırdı.

Yarın, öbür gün, bir Cezayirli'nin bir Vietnamlı'nın öc almak için Fransız diplomatlarını öldürmeye kalkışmasına ekselansları acaba ne buyururlar? Sosyalizm adına ne derler? Demokrasi adına ne derler? Tarih adına ne derler?

Tarih çok gerilerde kalmış olayları, gerçek yörüngelerinden saptırarak ırk kökenli teröre yeşil ışık yakmak, bakanın üyesi bulunduğu partinin sosyalist inançları ile nasıl bağdaşır? Nasıl sosyalist ilke, nasıl sosyalist inançtır bu?

İrkçılığın, şovenizmin “sosyalizm” sözcükleri ile gizlendiği rejimlere ve inançlara ne ad verildiğini, herhalde Sayın Bakan, bizlerden daha iyi bilmektedir. Daha dün Cezayir halkına kan kusturan şoven sömürgeciliği ve işkencecilik bugün sosyalizm inançlarını bir eldiven gibi giyip, şu kanlı Ermeni teröründen yana çıkarsa, bizlerin söyleyeceği çok söz olur.

En azında şu soruyu sorarız:

Mösyö, bizim bir görkemli ulusal kurtuluş savaşıımız vardır, belki anımsarsınız. Biz Türkler, üç yıl, emperyalist orduları ile savaşa, savaşa yurdumuzu koruduk. Savaşığımız ordular arasında sizin işgalci ordunuz da vardı mösyö...

Türkiye’de arıyordunuz? Şimdi bizler bu tarih sayfalarını karıştırıp, Fransa’nın bu sayfalardaki kanlı parmak izlerini mi bulalım? Tarih boyunca ezilen, sömürülen Asya ve Afrika halkları ile birlikte Fransa’dan bu sabıkaların hesabını mı soralım?

Mösyö’nün Ermeni olayları ile ipotek edilmiş vicdanında yeni şovenizmin ayrıcalıkla bir yer tuttuğu anlaşılıyor. Acaba diyoruz, aynı vicdan da bu sabıkalıların suç kayıtlarına yer var mıdır?⁸⁷³

2.3.49. Uluslararası Terör Önlenebilir / Hasan Köni

1964’lerde gittikçe gelişme gösteren Ermeni teröristlerin girişimleri dış temsilciliklerimizin yaşantılarını sürekli bir tehdit altında bırakmaktadır. Batı Avrupa’sının kendini tehdit eden uluslararası terörist eylemlere karşı gösterdiği zayıf

⁸⁷³ Uğur Mumcu, “Yeni Şovenizm...”, *Cumhuriyet*, 15 Ekim 1981.

performansının nedeni, devletlerarasında terörizmin denetimi konusunda ortak amaç ve değer birliğinin bulunmaması ve özellikle Batı ülkelerinin bencilliğidir. Örneğin 1945 - 47 yılları arasında Doğu Avrupa ülkelerinden uçak çalanlar, gene 1959 - 1961 yılları arasından Küba'dan Amerika Birleşik Devletleri'ne hem uçak hem gemi kaçırınlar özgürlüğü seçen kimseler olarak bazı zamanlar törenlerle karşılanmışlardır. Bu akım tersine döndüğünde hava korsanlarını yakalamak ve onları cezalandırmak için tam üç uluslararası sözleşme ardı ardına yürürlüğe girmiştir. Aynı biçimde Türk diplomatlarına saldıran arkasında olduklarını söyleyenler Fransız televizyonlarında kendi davalarını anlatırken, o ülkede davaları gütmekte olan baskılara pek söz verildiği görülmemektedir.

Uluslararası terörizmin demokratik ortamın sağladığı özgürlüklerden faydalanarak daha çabuk geliştiği ve örgütlendiği bilinen bu gerçektir. Bu nedenle 1896'de Beyrut'ta kurulduğu sanılan Ermeni terör örgütünün girişimleri Amerika, İngiltere ve Fransa gibi ülkelerde kendine gelişme alanı bulmuştur. Teröristler ayrıca ülkelerde kendine uygun bir kültür ortam da bulmuşlardır. Örneğin, ABD üniversitelerinde Ermenilerin Anadolu'daki yaşamları ve hakları konusunda yazılan doktora tezleri, Türkiye'de Türk tarihi üzerine yazılan kitaplardan daha fazladır. Bir başka nokta Ermeni terörist eylemlerindeki yoğunlaşmalarının Türkiye'nin Kıbrıs'la ilgili her olayından sonra ortaya çıkmasıdır. Türk diplomatların öldürülmesiyle başlanması 1974 Kıbrıs Barış Harekâtı'ndan sonra belirli bir ölçüde artmıştır. Dikkati çeken bir husus bu tür yıkıcı girişimlerin arkasında Doğu blokunun rolünün ne olduğudur. Bir yazarın da belirttiği gibi ayrı bloklarda olan ülkelerin öteki ülkenin zayıf düşmesine çalışması, hele böyle fırsat yakalamışsa olağandır. Bir çıkar mücadelesi olan uluslararası politika bunu gerekli kılmaktadır. Bizce olağan dışı olan, aynı blok içinde yer alan devletlerin kendi müttefiklerine karşı gösterdikleri vurdumduymazlıktır.

Oysa 1973'ten bu yana diplomatların korunması ve onların terörist saldırılardan uzak tutulması için gerek uluslararası gerekse bölgesel düzeyde sözleşmelerin yapıldığı görülmektedir. Bu sözleşmelerden ilki diplomatların saldırıya uğrama rekoru kıran ABD'nin çabalarıyla 1973'te yürürlüğe giren *"Diplomatik memurlar dâhil, uluslararası korunan kimselere karşı işlenen suçların önlenmesi ve cezalandırılması sözleşmesidir."* Sözleşmenin 2. maddesine göre: *"Kasten, uluslararası korunan kimselerin kişiliğine karşı girişilen saldırı, kaçırma ve cinayet olayları: Özel veya resmi iş yerlerine veya ulaşım araçlarına karşı girişilen o kimsenin kendisini veya özgürlüğünü*

tehdit eden eylemler, bu eylemlere girişme tehdidi, bu eylemlere teşebbüs etme, bu eylemlere girişenlerle suç ortağı olma bu sözleşmeyi imzalayan her taraf ülkenin iç hukukunda suç sayılacaktır. Her devlet suçun ağırlığını göz önüne alarak bu suça uygun cezalar verecektir.”

Dikkat edilecek olunursa, yapılan suçun kasten işlenmiş olması ve saldırılan kimselerin uluslararası kişiliği olmasının bilinmesi bu maddenin ağırlık noktasının oluşturmaktadır. Öte yandan, değil bu eylemlere girişmek, bu eylemlere girişme tehdidinde bulunma da suç olarak kabul edilmiştir. Sözleşmenin 7. maddesinde ise sözleşmeye taraf olan devletin toprağında bulunan suçlunun, eğer başka bir devlete verilmezse vakit geçirmeksizin yargı organlarının önüne çıkarılması öngörülmektedir. Sözleşmenin3 madde 2 fıkrasında ise birinci maddede yer alan ülkesellik ilkesine ek olarak suçun evrenselliği kabul ederek sözleşmeye taraf olan devletlerin bu suçu iç hukuklarında, suç ister devletin ülkesinde, isterse dışında işlensin, cezalandırılabilir bir suç olarak kabul etmeleri istenmektedir. Bütün bunların yanında sözleşmede devletlerin, diplomatlara karşı girişilen saldırıları önlemek, ortadan kaldırmada ve cezalandırmak için işbirliğine gitmeleri, kendi ülkelerinde bu tür hazırlıkları önlemeleri, iletişimde bulunmaları da ayrıca belirtilmiştir.

Yukarıda sözleşmenin benzerlerinin bölgesel olarak ortaya çıktığı da görülmektedir. 1971 Şubatında, Amerika Devleti Örgütü, “Devletler Hukukuna Göre Özel Koruma Gerektiren Kişiler Diplomatlar ve Uluslararası Memurlara karşı girişilen terörist eylemleri önleme ve cezalandırma sözleşmesini” kabul etmiştir. Bu sözleşme de 1973 sözleşmesinin aynısını taşımaktadır. 1976 Ocağında, Avrupa Konseyi: “*Terörizmi ortadan kaldırma sözleşmesini*” onaylamıştır. Bu sözleşme terörizmle, Uluslararası hukuku gözetimi altında kapsamlı mücadeleyi öngören olumlu bir çaba olarak ortaya çıkmıştır. İrlanda ve Malta dışında Avrupa Konseyi’nin bütün üyelerince imzalanmıştır. Sözleşmede diplomatlara karşı girişilen suçun kapsamının geniş tutulduğu dikkati çekmektedir. İçinde bomba olan mektuplar göndermek, otomatik silahlar taşımak ve rehine almakta, suç kapsamı içine alınmıştır. Sözleşmede diplomatlara karşı girişilen saldırıların siyasal suç oluşmayacağı ve Avrupa topluluğu içinde suçluların geri verilmelerinin kolaylaştırılması ön görülmüştür.

Bu tür sözleşmelerin iyi işleyebilmeleri için devletlerin iç hukuklarında bu eylemleri suç olarak kabul etmeleri gereklidir. Örneğin: Polonya Halk Cumhuriyeti'nin ceza yasasının 36 -283. fıkrasında Polonya ülkesinde, bir başka ülkenin liderine, diplomatlarına veya bir antlaşma ile korunmakta olan kimselere karşı saldırıların 10 yıl hapis cezasına çaptırılacakları belirtilmiştir. Hatta yukarda belirten şahıslara hakaret eden kimselere 3 yıla kadar hapis cezası verilebilmektedir. İsrail Ceza Yasası ise bu konuda bir adım daha ileri giderek İsrail dışında işlenmiş olsa bile İsrail Devleti'ne zarar veren veya zarar vermeye yönelik eylemlerinde cezalandırılmaktadır. Bu yasaya dayanarak İsrail askeri mahkemesi El Fetih örgütünün üyesi olan ve Lübnan'ın 100 mil kadar içinde ele geçirilen fak bulut adlı bir Türk'ü yedi yıl hapis cezasına çarptırılmıştır. ABD'de 1972'de Federal yasasının 1201. maddesinde yaptığı değişiklikle diplomatlara karşı girişilen saldırıları ağır bir suç olarak kabul etmiştir.

Yukarıda belirtilen sözleşmeleri Fransa'nın da imzaladığını göz önünde tutarak Paris, Türk Konsoloslugu baskını, yeniden gözde geçirebiliriz. Hatırlanacağı gibi bu olaydan bir kaç gün önce Türk Hükümeti Fransız makamlarından diplomatlarımızın korunması için ne gibi önlemler alındığını sormuştur. Daha sonra, Türk Hava Yolları'ndaki patlama yeni olayların ilk işareti olmuştur. Fransa'nın uluslararası sözleşmeleri imzalayan bir devlet olarak ilk yapacağı şey bu tür hazırlıkların ülkesine yer almasını önlemek olmalıydı, yok eğer Doğu Bloku güçlerinin bu tür olayları tezgâhladığı ileri sürülüyorsa, Batı ülkeleri içinde bu kadar güce sahip olabilmeleri korkutucudur. Derhal Batı savunma sistemi yeniden gözden geçirilmelidir. Olayın failleri yakalandıktan sonra bunları hangi devletin yargılayacağı sözleşmelerde açıkça belirtilmiştir. Ülkesinde suç işlenen devlet bu olayın faillerini yargılayacaktır. Eğer yargılamaktan vazgeçerse Türkiye suçluların geri verilmesini isteyip faillerin kendi yasalarına göre, yargılayabilir. Türkiye'nin olayın faillerini gıyaplarında yargılanmasına gelince, bu tür yargılamanın tek yararı Türk mahkemesinin kararını hafif gerçekleştirmek isteyen öbür devletlere örnek olmasıdır. Yoksa bir gün olayın faillerini ülkesinde yakalayarak verdiği cezanın, infazının gerçekleştirmesi pek olası değildir.

Görüldüğü gibi bu tür olayların meydana gelmesinde devletlerin tutum ve davranışlarının önemli bir rol oynamaktadır sonuç olarak, uluslararası terörizmi önlemek

için devletlerin elinde gerekli araçların bulunduğunu geriye kalanın devletlerin isteklerine bağlı olduğunu biliriz.⁸⁷⁴

2.3.50. Dünya Ermenilerine Sesleniş / Torkom İstepanyan

Beşeri münasebetler sahasında kardeşlik mefhumundan kast edilen şey muhakkak ki esaslı bir eşitliktir. Eşitlik insanlık idealine o kadar yakındır ki adeta onun tamamlayıcısıdır. Birçok bakımdan farklı olan kimseler arasında sıkı bir münasebet devam ettirilirse hem psikolojik hem manevi bir eşitlik meydana gelir, uzun bir müddet sıkı bir münasebette bulunan kimselerin müşterek bir karakter edindikleri görülmüştür... Bugün dünya kamuoyu önünde memnuniyetle ifade edebiliriz ki bu gerçek en güzel ifadesini yüzyıllar boyu süregelen Türk Ermeni dostluğunda bulunmuştur...

Ancak düşmanlar, dünyanın çeşitli yerlerinde Türkler aleyhinde bitmek bilmeyen düşmanlık gayreti içinde bir zamanların “*Türk gibi kuvvetli*” sözü daha sonları “*barbar Türkler*” olmuş... Müslüman Türklerin kurduğu, gelmiş geçmiş sayılı devletlerin başında gelen Osmanlı İmparatorluğu için “*Hasta Adam*” denilmiş. Yedi düvel salınmış çökertilen İmparatorluğun üstüne. Bir “mütareke” ile silahları elinden alınmış, bir “*anlaşma*” ile parçalanmak istenmiş...

Dış diplomatlarımızın art düşünceli politikasına alet edilmiş kimileri, yıllar yılı kan kardeş birlikte yaşamanın zevk ve huzurunu duymuş olan toplulukları bir birine kırdırma siyaseti gerçekleştirmiş... Kol kola yürüten, omuz omuza haysiyet mücadelesi yapan İmparatorluğun evlatları bir birine hançer çekmişler, kanlı, bıçaklı olmuşlar...

Türkiye düşmanlarının “*Ermeni katliamı*” adıyla dünya halkoyuna sunduğu olaylar aradan yarım yüz yılı aşkın zaman geçmiş olmasına rağmen tazelemek isteniyor... Hiç olmasa hatıraları taze tutma çabaları gösteriliyor. Lübnan’da düzenlemek istenen Türkler aleyhindeki nümayiş ve bir Fransa şehrinde Türkler aleyhine dikilen anıt Türkiye Türkleri aleyhine açılmış bir soğuk -sınır harbinin devamı sayılmaktadır...

Ancak yeni bir çağ açan büyük Türk Fatih Sultan Mehmet’ten tevarüs eden tolerans ruhu yüzyıllarca boyunca Türker’de devam etmiştir ve halada bütün insanlığa örnek olacak seviyede devam etmektedir. Bu tolerans ruhu ki Osmanlı Devleti’nin yönetim

⁸⁷⁴ Hasan Köni, “Uluslararası Terör Önlenebilir”, *Cumhuriyet*, 19 Ekim 1981.

kadrosunda Ermeni vatandaşlar görev almışlardır... Örneğin Ohannes Davut Paşa Dışişleri Nazırın (Bakan) Mortik Oskanyan PPT Nazırı ve daha birçokları... Şimdi ise vergi vererek, yatırım yaparak, sınırda vatan bekçiliği yaparak, sanatkâr ve çeşitli meslek erbabı olarak gayrimüslim vatandaşlarımızın vatandaşlık görevini en üst seviyede yapmaktadır...

Şimdi sonsuz kıvanç ve gururla diyoruz ki bugün sırf Müslüman oldukları için, Budist oldukları için, hatta ve hatta sırf renkleri siyah olduğundan bulundukları ülkelerde hala hakaret ve zulme maruz kalan insanların mevcudiyeti bir gerçekken aziz Türk milleti kendine has bir şekilde bir daha kanamamak üzere bu yaraları sarmasını başarmıştır...

Bu tutuma karşı bizler ne yaptık, acı da olsa bu konuya değinmeyi bir yurttaşlık görevi addediyorum. Yurt dışında bazı Ermeni gençleri Türklük düşmanı güçlerin Türklük aleyhtarlığı eğitimin etkisinde kaldılar. Bunların sebep oldukları her kanlı eylemden sonra biz valiyi, yurt dışındaki soydaşlarımız da elçimizi ziyaret edip bu insanlık dışı olayları içten sözlerle kınadık. Şayet bu kınamalarla birlikte yurt dışındaki ırkdaşlarımız çocuklarını bizlerin düşünceleri paralelinde yetiştirme çabalarında olsalardı eminim ki bu insanlık dışı olaylara tanık olmayacaktık. Burada bir gerçeğe de değineceğim: Bazı sözcülerimiz dava kapanmıştır, diyorlar. Hangi dava! Dava yok ki kapanmış olsun. Şayet bizim bir davamız varsa o da ancak yüzyıllar boyu birlikte zevk ve huzur içinde yaşanmış olan bu iki kardeş toplumu birbirine düşman eden dış güçlere karşı olabilir. Şimdi kahir çoğunluğu Türk Ermeni dostluğu yanlısı olan yurt dışı soydaşlarıma sesleniyorum. Şayet üç bin yıllık medeniyetimize kanlı ellerin leke sürmesini istemiyorsanız çocuklarınıza bu gerçeği bizler gibi sizlerde öğretin.

Türk ulusunu gerçek yönüyle tanıtmak amacıyla bir olaya değinerek yazıma son vereceğim.

Atatürk'ün dediği gibi *“Türk Milletinin karakteri yüksektir”* bu yüksek karakterli ulusun Sayın Devlet ve MGK Başkanı Sayın Org Kenan Evren yurt dışında bir kısım Ermenilerin Türkiye aleyhtarı ve insanlık için utanç verici olaylara sebep vermiş olmaları nedeniyle bir televizyon konuşmasında *“Onlara gereken cevabı verecektir. Ama iftiharla söyleyebilirim ki yurt içindeki Ermeni vatandaşlarımız, bunların yaptıklarından tedirgin olmaktadır. Katiyen tasvip etmemektedir.*

Yurt içindeki Ermeni vatandaşlarımıza da teşekkürlerimi ve en iyi dileklerimi ulaştırıyorum. Biz bu topraklar üzerinde yaşayan ve Türkiye vatandaşı olarak bilinen herkesi bağrımıza basarız. Kafatasına bakmadan fikriyatına bakmadan vatandaş olarak kabul ederiz.”

Sayın Org. Kenan Evren’in bu konuşması o gün Ermeni asıllı Türk vatandaşların tüm yuvalarını bir huzur ışıyla aydınlatmıştır.

Şu anda Ulu Tanrı’dan en içten dileğim bu huzur ışığının tüm yurdumun aydınlatmasıdır. Türklük düşmanları şayet utanma duygusunu taşıyorlarsa bu gerçekleri okuduktan sonra başlarını öne eğmek zorunda kalacaklardır.⁸⁷⁵

2.3.51. New York’taki Patlama / Yalçın Doğan

New York’taki “*Türk Evi*” Birleşmiş Milletler Binasının tam karşısındadır. Türkiye’nin New York Başkonsolosluğu ve Birleşmiş Milletler’deki Delegasyonu bu binada çalışır. 1980 yılının 6 Ekim günü bina büyük bir patlamayla sarsıldı. Herkes koşuşuyordu. Türklerden çok belki Amerikalılar paniğe kapılmıştı. Ölen var mıydı? ... Bomba mı atılmıştı? Kim neden atmıştı?

Türk Evi’ne atılan bombayla dört Amerikalının yaralanması aslında zaten bilinmekte olan “*Türkiye’deki terörü*” bir anda Amerika çapında sansasyonel kılmış ve “*12 Eylül’de ordunun müdahalesini çok daha iyi anlaşılır*” duruma getirmişti. Patlayan bombaların iki etkisi oldu. Önce “*Atanlar kim?*” sorusu çok ayrıntılı irdelenmeye başlandı. Sonra da “*Terör ve 12 Eylül*” birbirine çok sıkı sıkıya bağlı “*Neden- sonuç*” ilişkisini ortaya koyan bir yoruma kavuştu. Amerika’da hangi uzman ya da yöneticiyle görüşürseniz size yöneltecekleri ilk soru “*12 Eylül sonrasında terör azaldı mı, şimdi terör ne durumda, teröristler kimlermiş?*” türünden sorulardır. Amerikan yönetimindeki hemen her yetkiliyle Türkiye üzerine sohbet, mutlaka ve mutlaka “*Terörün Türkiye’deki boyutları*” ile başlar. Sonra da bunun “uluslararası boyutu” tartışılır.⁸⁷⁶

Ermeniler, Sovyetler ve Terör

Türk Evi’ndeki patlamayı “*Ermeni Kurtuluş Örgütü*” üstlenince, Türkiye’deki terörün “*kaynakları*” konusundaki yorumlara Amerika’da yeni eklemeler yapıldı.

⁸⁷⁵ Torkom İstepanyan, “Dünya Ermenilerine Sesleniş”, *Cumhuriyet*, 27 Ekim 1981.

⁸⁷⁶ Yalçın Doğan, “New York’taki Patlama”, *Cumhuriyet*, 15 Kasım 1981.

“Türkiye’deki terör Sovyetlerin desteğindeki Ermenilerce yürütülüyor” doğrultusunda temel açıklama biçimine dönmüştü.

Türk diplomatlarının arka arkaya uğradıkları saldırılar son bir yıl içinde gerek Temsilciler Meclisinde gerekse Senatoda yüzlerce kez dile getirildi ve kınandı. Meclis ve Senato tutanaklarını incellerseniz, bu konuda çok zengin bir arşiv edinebilirsiniz. Ve bu konuşmaların bir teki bile yoktur ki, *“Ermeni saldırılarını kınanmasın ve bu saldırılar ile Sovyetler Birliği arasında bir bağlantı dile getirilmesin.”* Tümünde mantık aşağı yukarı şu: *“Saldırgan Ermeniler Marksist, Beyrut ve çevresinde örgütleniyor, eğitiliyor, silahlandırılıyorlar. Bu Marksist Ermenileri Sovyetler destekliyor. Ermenilerin Türkiye’yi seçmiş olmaları sadece tarihten kaynaklanan kinleri değil. Bu seçimi Ermenilere yaptıran Sovyetler Birliği’dir. Çünkü Sovyetler Amerikan yardımının her geçen gün Türkiye’ye artırıldığını biliyorlar. Türkiye’nin NATO’nun uyumlu bir müttefiki olmasından rahatsız oluyorlar. Aynı zamanda, Basra Körfezi’nin Batı’nın çıkarları açısından taşıdığı yaşamsal önemi biliyorlar. Basra Körfezi’ndeki çıkarları açısından Nato ülkelerinin, bu arada Amerika’nın Türkiye’ye verdiği önemi ve Türkiye’nin bölgedeki rolünü hiç unutmadıklarından Türkiye’de İstikrarsızlık yaratmak istiyorlar. Böylelikle Türkiye’de yaratılan istikrarsızlık, aynı zamanda, aynı zamanda Nato ülkelerinin de istikrarsızlığı anlamına gelmiş oluyor.”*

Uluslararası teröre ve Ermeni olayına Amerikalıların görüşü aşağı yukarı böyle özetlenebilir. Türk diplomatlarına karşı girişilen saldırıların Ermeniler dışındaki bir başka kaynağı da Amerikan belgelerinde, Kıbrıs Rumlarına bağlı faaliyet yürüten *“EOKA-B”* olarak gösteriliyor. Bu yöndeki değerlendirmelerin sayısı fazla olmamakla birlikte, çeşitli yerlerde ve konuşmalarda, *“EOKA-B”* de dile getiriliyor. Ancak ister EOKA-B olsun, ister İrlanda’daki İRA olsun, ister İspanya’daki BASK, tümünün arkasındaki damga, Amerikalılara göre, *“Sovyet”* markasını taşıyor...⁸⁷⁷

⁸⁷⁷ Yalçın Doğan, “New York’taki Patlama”, *Cumhuriyet*, 15 Kasım 1981.

2.3.52. Huzurlarınızda Türk Lobisi / Yalçın Doğan

Ermeniler Nedeniyle

Türklerin de sonunda bir “*Türk lobisi*” oluşturmada temel etken Ermenilerin son yıllardaki faaliyetleri. Gerçi, Türkiye benzer girişimi Kıbrıs olayları sırasında Rum lobisinin kazandığı “*zaferler*” den sonra başlatmıştı. Ancak birkaç yıl önceki girişimler somut ürünlerini yeni vermiş gibi görünüyor. Amerika’da yaşamakta olan yaklaşık 130bin Türk, Amerika’nın çeşitli yerlerinde dernekler kurmuş. Son bir yıl içinde bu dernekler tümüne yakın biçimde bir araya getirilmiş. Şimdi 130 bin Türk belli miktarda parasal katkıyla Amerikan yönetimi üzerinde kendi görüşlerini anlatmaya çalışıyor.

Bu alanda da ilk adımlar olmasına rağmen, başarı da sağlanmış. Örneğin seçimler sırasında biri Chicago, diğeri New York olmak üzere iki ayrı kentten Temsilciler Meclisi’ne seçilen iki adayı Türk lobisi desteklemiş. Şimdi, bu iki milletvekili Amerikan Kongresinde gerektiğinde Türkiye’nin de görüşlerini dile getiriyorlar.

Türkleri böylesine somut sonuç almaya iten ana nedenlerin başında, geçmiş yıllarda Rum lobisi geliyorsa, özellikle son bir yıl içinde, Ermeni lobisi geliyor.⁸⁷⁸

Soykırım Müzesi

Ermeniler özellikle son birkaç yıl içinde Amerika’ya en çok yerleşen yabancı azınlıkların başında geliyor. Yılda hemen hemen on bin Ermeni, senato kayıtlarına göre, Amerika’ya yerleşiyorlar. Dolayısıyla da önemli bir azınlık güç oluşturmaya başlıyorlar. Kongre’de de kendi adlarına konuşan temsilcileri var.

Çeşitli yerlerde Türk diplomatlarına yöneltilen saldırılar gerçekleştikçe, Amerikan Kongresi’ndeki ikili bir görünüme tanık olunuyor. Bir bölüm “*cinayetleri kınıyor*” ve tek tek saldırıları sayarak, bunun “*önüne geçilmesini*” istiyor. Her seferinde “*Bu Ermeni saldırılarının arkasında Sovyet parmağı bulunduğunu*” öne sürerek.

Buna karşılık, Ermeni kökenli milletvekili ya da senatörler “*Türkler’in Ermeni katliamı üzerine tarihten örnekler*” veriyorlar. Ve bir anlamda saldırıların nedenini açıklamak istiyorlar.

⁸⁷⁸ Yalçın Doğan, “Huzurlarınızda Türk Lobisi”, *Cumhuriyet*, 16 Kasım 1981.

Ancak son zamanlarda çok çarpıcı bir başka olay daha geliyor. Yahudi lobisi “İkinci Dünya Savaşı’nda Hitler’in Yahudilere karşı giriştiği katliamı kınamak ve duydukları laneti anıtlılaştırmak” amacıyla Amerika’da bir “Soykırım Müzesi” yaptırıyorlar. Şimdi Ermeni lobisi, Yahudilerin yaptırdıkları “Müzedede” kendilerinin de yer almasını, dolayısıyla, “Türkler ‘in Ermenilere yönelik katliamının lanetlenerek anıtlılaştırılmasını” istiyorlar. 1981 Mayıs - Eylül aylarının Kongre tutanakları bu tartışmalarla dolu. Ermeniler bu müzeye katılsın mı? İşte bu alanda karşılıklı müthiş bir lobicilik faaliyeti gösteriliyor.

Aslında geçtiğimiz eylülün sonunda, yani bir buçuk ay kadar önce, konu Türkiye Dışişleri Bakanı İltar Türkmen ile Amerikan Dışişleri Bakanı Haig arasında da ele alındı. Türkmen’in “Yaptırılan soykırım müzesine umarım Türkler aleyhine tek bir taş konulmaz” sözüne Haig şu karşılığı verdi: “Bu sorunu çok iyi biliyoruz, böyle bir şey olacağını hiç sanmam.”⁸⁷⁹

2.3.53. Bir Musibet... / Ali Sirmen

Arkadaşımız Altan Öymen’in de Paris’ten bildirdiği gibi, Ermeni teröristler şimdi toprakları üzerinde suç işledikleri Fransızları hedef almış bulunuyorlar. Beyrut’taki Fransız şirketleri ve diplomatik ya da kültürel binalarına karşı girişimleri tehditler izliyor. Bakalım önümüzdeki günlerde daha göreceğiz?

Eğer bu tür terör eylemlerine temelden karşı olmasak “Eh diyecektik, iyi olmuş! Şimdi biraz da kendi varlıklarında ve kişiliklerinde yaşasınlar da Ermeni terörünü, görsünler bakalım, nasıl oluyormuş bu işler.” Ne var ki, bu tür girişimlere tümünden ve temelden karşı olunca insan, böyle bir şeyi bile insan söyleyemiyor. Türk diplomatlarına karşı yönetilen terör eylemleri ne denli mide bulandırıcı ise, bu teröristlere karşı yumuşak davranan ve Türkiye ile Türklere hiç de dostça, insanca ve haklı olmayan bir davranışa yönelen Fransızlara yöneltilen terör eylemleri de bizce o denli tiksindiricidir.

Birleşmiş Milletlerin diplomatlara karşı terör eylemlerini ele alıp incelenmesinin ertesine rastlayan ve bir garip rastlantı sonucu, başka ülkelerde de, diplomatlara karşı

⁸⁷⁹ Yalçın Doğan, “Huzurlarınızda Türk Lobisi”, *Cumhuriyet*, 16 Kasım 1981.

girişilen terör eylemlerinin artığı bir dönemde çakışan bu girişimler, ister istemez bazı soruları getiriyor akla.

Bunlardan birincisi bazı Batı ülkeleri kamu oyunlarının, Türkiye dışındaki ülkelerin diplomatlarına yöneltilen eylemlere gösterecekleri tepki konusundadır. Eğer, bu diplomatlara karşı girişimleri Türk diplomatlara karşı eylemlerini aynı kefeye koyarlarsa bir diyeceğimiz olamaz. Olsa olsa diye biliriz ki, *“Yanlış değerlendirme yaygınlaşarak sürüyor.”* Yok eğer bu ülkeler kamuoyları, değişik bir tutumu benimserlerse, çok özür dileyerek belirtmeliyiz ki, onların hala bazı ırkçılık kalıntılarından kurtulamadıkları sonucuna varmamızdan daha doğal bir şey olamaz.

Hiç kuşku yok ki, bu sonucun doğruluğu oranında, yargımızın haklılığı da onları hiç onları ırgalamayacaktır. Ama bu doğruluğu ırgalamamaları da tarihin kendileri hakkındaki değerlendirmesini hiç mi hiç etkilenmeyecektir.

İkinci soru ise, Ermeni teröristlerin Fransa’ya karşı eylemleri neden göze aldıklarıdır. Öyle ya! Basın ve yayın organlarında kendi görüşlerine bağlı yandaşlar buldukları bir ülkede pek sevimsiz görünecek bir davranışı neden seçsin bu bağnaz militanlar?

Sanırsız, sorunun yanıtı Fransa’nın bunlara karşı şimdiye kadar izlediği tutumda yatmaktadır. Gerçekten Paris, Ermeni terör örgütleri üyelerine karşı o denli yumuşak davranmış, çeşitli kurum ve kurumlarıyla görünüşte de olsa kurtarmaya yönelik girişimleri bile şimdi teröristleri çileden çıkarmaktadır. Hiç kuşkusuz ki, bu girişimler yalnız öfkeden kaynaklanmamakta, aynı zamanda *“Eğer biz biraz sıkı durup, onları zorlasak, hele hele biraz da rahatlarını kaçıracığımızı belli edersek, arkadaşlarımızı bırakırlar. Böylece bundan böyle de Fransa topraklarında Türklere karşı eylemlerimizi rahatlıkla sürdürürüz”* düşüncesinin ürünü olarak ortaya çıkmaktadır.

Kısacası, Fransa kendisine yöneltilen terör eylemlerine bir ölçüde çanak tutmuş, çelişkili biçimde de olsa kendi davranışıyla kendine karşı girişimlere yol açmıştır.

Burada, terör karşısında duyduğumuz tiksintiyi bir yana bırakarak şöyle bir yargıya varmak olası gibi görünmektedir: *“Eh hiç değilse bu girişimler, eninde sonunda Fransa toprakları üzerindeki Ermeni terör örgütlerinin daha sıkı ve yakından izlenmesi ve daha sert tepkiyle karşılanması sonucunu doğurması bakımından yarar sağlamıştır.”* Başka bir deyişle *“Bir musibet bin nasihatten evladır.”*

Ne var ki, böyle bir düşünce de yanlış değilse bile en azından umut kırıcıdır. Eğer 20. yüzyılın sonuna doğru gelirken, uygar etiketini taşıyan bir ülkede sosyalist olduğunu ileri süren bir iktidar bile aklın ve doğru olanın yolunu tutmak için “*musibet*” gerek duyuyorsa vay halimize!

O zaman desenize, nükleer savaşın ne büyük bir musibet olduğunu anlamaları için de başlarında birkaç nükleer bombanın patlaması gerekecek.

Biz yine de böyle olduğunu sanmıyor, ya da sanmak istemiyoruz.⁸⁸⁰

2.3.54. Yangından Mal Kaçırır Gibi... / Ali Sirmen

Ermeni teröristlerin, Türkiye’yi ve Türk diplomatlarını hedef alan eylemleri sürerken, Fransa’da bu örgütlerin sindirme eylemleriyle karşı karşıya bulunmaktadır. Son olarak kimliği kesinlikle belli olmayan ve Orly Havalimanı’nda yakalanan terörist Dimitriu Georgiu ya da Haçık Avadisyan’ın serbest bırakılması için Fransa’yı hedef alan Ermeni örgütleri terör eylemleri, inanması güç de olsa amacına ulaşacak görünmektedir.

Roma Büyükelçiliğimiz İkinci Kâtibi Gökberk Ergenekon’a karşı suikast girişiminde bulunduğu şüpheli Ermeni terörist ile diplomatlarımızın karşılaştırılması oldukça ilginç koşullar altında geçmiştir. Ankara’nın belirttiğine göre, diplomatımız Gökberk Ergenekon’u yanıltmak için Fransız makamları büyük çaba harcamışlar ve saç sakalı kesilen teröristin tanınması önlemiştir. AP Ajansı’nın bildirdiğine göre de Ergenekon’un Ermeni teröristin tanıyamamış olması yüzünden bu kişi, sahte pasaport taşımaktan yargılanacak, sonra cezası ertelenerek Fransa dışına çıkarılacaktır.

Olay bir açıdan yangından mal kaçırmayı andırmaktadır.

Ergenekon’un sözü edilen koşullar içinde, saç sakalı kesilmiş olan teröristi çok kısa sürede tanıması, hele hele yanına ustaca bir şekilde kendisine çok benzeyen bir gardiyan da konunca hemen hemen olanaksızlaşmaktadır.

⁸⁸⁰ Ali Sirmen, “Bir Musibet...”, *Cumhuriyet*, 22 Kasım 1981.

Üstelik olayın çok ama çok ilginç başka yanları da bulunmaktadır. Şöyle ki, Ermeni teröristin ilk aşamada serbest bırakılacağı haberi çıktığı zaman AFP kararın çok yüksek düzeyde bir politik makamdan geldiğini bildirilmiştir.

Sözü edilen çok yüksek düzeydeki politik makamı, pekâlâ içişleri Bakanı Defferre olabileceği düşünülebilir. Hem konuyla ilgili olması, hem de uzun yıllardan beri Ermenilere yakın bir kişi olarak bilinmesi Defferre'in bu olaydaki rolünün ciddi olarak düşünülmesini gerektiriyor.

Paris'te yayınlanan Le Nouvel Observateur dergisinin son sayısında Rene Backmann imzasıyla çıkan bir yazıda ise, bu yüksek düzeydeki politik makamın kararının Fransız polisini fena halde tedirgin ettiği bilinmektedir. Gerçekten Fransız polisi, ele geçirdikleri kişinin Ermeni terör örgütü ASALA'nın etkin bir militanı olduğundan hiç mi hiç kuşku duymamaktadır.

Olayın bu noktasında, Ermeni teröristin sahta pasaport taşımaktan yargılanmasına karar verilebilmiştir.

Ancak hemen ardından Ergenekon ile yapılan yüzleştirmede takınılan tavır, Fransız makamlarının bu konuda oldukça gevşek davranma eğilimde oldukları izlenimini güçlendirmektedir.

Fransa'yı bu tür davranışa iten nedenleri hangileridir?

Hiç kuşkusuz bunların başında Ermeni seçmeni oyları gelmektedir. Bugün işbaşında bulunan iktidarın önde gelen kişilerinin de Ermeni toplumuyla yakından ilişkisi olduğu gözden uzak tutulmamalıdır. Ne var ki, burada bir noktayı da iyice belirtmek gerekir. Fransa'da yaşayan Ermenilerin büyük bir bölümü, bu tür eylemlere yandaş olmadıklarını belli etmişlerdir. Bu tavra karşılık Fransız Hükümeti anlaşılabilir bir "*İnsancılıkla!*" "*Tarihi hakları da!*" göz önünde bulundurarak olsa gerek, adi terör eylemlerine karşı etkisiz kalmayı yeğlemektedir. İkinci neden ise, Ermenilerin terör örgütlerinin Fransızları korkutmadaki becerileridir. Gerçekte, Paris Ermeni terör hareketlerinin kendilerini hedef alan girişimlerinden yılmış bir görünümündedir. Hele hele bu örgütlerin, bir Air France uçağını yolculuk sırasında havaya uçuracaklarını ileri sürmeleri, Paris'teki yetkilileri, resmi açıklamaları ne olursa olsun, iyice korkutmuştur.

Fransa’da iktidarın bu tutumu, insan hakları ile adı terör eylemlerini birbirine karıştırmaması ve Türkiye ile ilişkilerinin, eninde sonunda büyük ölçüde zedelenmesi sonucunu doğuracaktır. Hiç kuşku yok ki, aklı başında hiç kimse Ankara’nın, Türk diplomatlarına karşı terör girişmişlerini böylesine gülümsemeyle seyreden bir iktidarın egemen olduğu bir ülkeyle ilişkilerini yeniden gözden geçirmek istemesini kınamayacaktır.

İşin daha ilginç olan yönü ise, Fransa’daki iktidar ASALA’nın tehditlerine boyun eğerek, kendi devletinin onurunu ayaklar altına almış bulunmaktadır. Küçük bir olay bile olsa, bir devletin onurunu ayaklar altına aşmasını sanıldığından daha büyük sonuçlar doğuracaktır. Ünlü Fransız ozanı, Victor Hugo’nun bu konudaki iki dizesini Fransız dostlarımıza anımsatmakta yarar var şu sıralarda sanırız. Onur öylesine sarp ve kıyısız bir adadır ki, Bir kez düşünce dışına, bir daha girilemez içine.⁸⁸¹

2.3.55. Ne Şiş Yandı Ne Kebap... / Altan Öymen

Kararı veren jürinin önünde iki seçenek vardı:

1-Ateşi açanın Kilimciyan olduğunu kabul etmek.

2-Ateşi açanın Morris Mort ya da Moury olduğunu saptayıp Kilimciyan’ın ona araba kiralamak yoluyla yardım ettiğini kabul etmek.

Özellikle görgü tanığı İngiliz şoförün çok kesin ifadesinden sonra birinci seçenek, mantığın ve hukukun gereği haline gelmişti. Ama bir de Aix En Provence Mahkemesi’nin etrafını sarıp içine kadar giren havanın “gereği” vardı.

O zaman mantık ve hukuk bir hayli zorlanarak şu sonuca varıldı:

-Gerçi İngiliz şoför Robinson çok kesin konuşmuştur. Ama nihayet bu ifade tektir. Öteki tanıklar teşhislerini yüzde 80’lik yüzde 90’lık oranlarla söylemişler. Avukatların “*buna çok benzeyen başka biri olabilir mi?*” sorusunu “*olabilir*” diye cevaplandırmıştır. Ya; Morris ve Moroy, ya da Mori, Kilimciyan’a çok benziyorsa... Ehhh “*tek şahitle de hüküm verilmez. En az iki şahit gerekli*” deliller yeterli değildir.

Ve ikinci seçenek kabul edildi:

⁸⁸¹ Ali Sirmen, “Yangından Mal Kaçırır Gibi...”, *Cumhuriyet*, 25 Kasım 1981.

-Kilimciyan ateş eden kişi değildir, suça yardımcı olmuştur...

Yalnız burada da jüri üyeleri, galiba, vicdanlarını başka türlü dengeleme ihtiyacını duydular.

Kilimciyan, adı “B” ile başlayan o meçhul kişiye, sadece kiraladığı arabayı vermişse, hele bunu, iddia ettiği gibi “B” ‘nin arabayı hangi fiil için aldığını kesin olarak bilmeden yapmışsa, Fransız hukukuna göre, bu işten daha hafif bir cezayla kurtulabilirdi... Örneğin bir yılla, bir buçuk yılla... Nihayet, saldırıya uğrayan, önemli bir yara da almamıştı... Başka hafifletici nedenler varsayılabilirdi.

Ama o zamanda şöyle bir durum ortaya çıkardı:

Jürisi olmayan, sadece hukukçulardan kurulu Fransız mahkemeleri, Kilimciyan’ın son iki yıl içindeki her tahliye talebini reddetmişlerdi... Kilimciyan örneğin, bir buçuk yıla mahkûm olsa hapiste 5,5 ay fazla kalmış olacaktı... Cezanın, en az yattığı süre kadar olması gerekirdi.

Ayrıca şu da vardı: Diyelim ki, yattığı süreden biraz eksik ceza verildi. Kilimciyan, önceki gece duruşma salonundan doğrudan doğruya tahliye edilip Adalet Sarayı’nın etrafındaki kalabalığın omuzları üstünde dolaşmaya başlayacaktı: Bu da artık büsbütün ayıp olurdu. Ve böylece “*ne şiş yansın, ne kebab*” denildi... Bir saldırının tetiğini çeken için çok hafif kalacak ama ona, “*ne için*” olduğunu da tam bilmeden araba ödünç veren için ağır düşen “*iki yıllık ceza*” verildi.

Kilimciyan’ın, şimdi hapis cezasını 15 gün sonra tamamlaması gerekiyor. Ancak bizdeki gibi “*meşruten tahliye*” yoluyla şu sırada formaliteleri de tamamlanarak tahliye edilmesi olanağı var.

Bir noktayı belirtmek gerekir:

Doğrudan doğruya Türkiye’nin değil, ama Büyükelçimiz Doğan Türkmen’in bu davada müdahil avukatla temsil edilmesi, fevkalade faydalı olmuştur. Eğer bu müdahale ve takip olmasaydı Kilimciyan davasının sonucu çok başka türlü de olabilir, Ermenilerin yarattığı kamuoyu baskısı, suçlunun çok daha önceden tahliyesini bile sağlayabilir, hükmü daha da hafifletilmiş hale hatta bazı tanıklar da gelmeyebileceği için belki de berat haline sokabilirdi.

Ayrıca müdahil avukat Alain Vidal Naquet'in bazı Ermeni dinleyicileri bile etkileyen soğukkanlı ve akıcı konuşması, Fransız gazetelerine, televizyonlarına, en azından bir karşı görüş olarak geçmiştir. Bu dava üzerine yazılıp konuşuldukça, daha da geçecektir.

Ermeni dayanışma örgütleri bu davanın tutanaklarına geçirttikleri Ermeni iddialarını her halde çeşitli yayınlarında kullanacaklardır. Bunu yaptıklarında karşılarına en azından, A. Vidal Naquet'in sözleri de çıkarılabilecekti. Hukuk alanında da dış kamuoyuna seslenme alanında da, Türkiye, Kilimciyan davasında yaptığını bıkmadan yapmalı *“Zaten yabancılar bizi sevmez. Ağzımızla kuş tutsak dinlemezler”* tavrına daha doğrusu tembelliğine hiçbir zaman düşülmemelidir.⁸⁸²

2.3.56. Ermeni Sorunu / Ergun Balcı

Terörist Kilimciyan'ın yargılanmasının yine güncelleştirdiği Ermeni sorununa yaklaşım konusunda ülkemiz de iki eğilim göze çarpıyor.

Birincisi 1915 yılında Osmanlı İmparatorluğu'nun Doğu sınırlarındaki Ermenilerin Suriye'ye sürülmesine ilişkin 14 Mayıs 1915 tarihli *“Tehcir Kanunu”* hakkında ve bu kanunun uygulanması sırasında çıktığı ileri sürülen bazı olaylar konusunda anlamlı bir açıklamaya gerek görmektir şeklinde beliriyor.

İkinci eğilim ise, bir takım felaketler olmuşsa, bunun sorumluluğunu tümüyle o dönemin yetkili devlet adamlarına, Osmanlı yöneticilerine bırakmaktır.

Sanırsak, iki eğilim de *“Ermeni sorununun”* gerisinde yatan belirleyici etkeni ön plana çıkarmadığından, yanılgılara yol açabilir ve Türkiye'nin düşmanlarına manevra yeteneği verebilir.

1915 yılında meydana geldiği ileri sürülen olaylara hiç değinmemek, aslında eğer meydana gelmişse bu olayların gerçek sorumlularına parmağımızı uzatarak *“Suçlu ayağa kalk”* dememizi engelliyor. Aynı biçimde *“Hesap sormak istiyorsanız, o dönemin yetkililerini arayın, sorumlu onlardır. Bizi ilgilendirmez”* demek de olayların gerisindeki itici gücü ve baş sorumluyu gözden kaçırmamıza yol açabilir.

⁸⁸² Altan Öymen, “Ne Şiş Yandı Ne Kebap..”, *Cumhuriyet*, 26 Ocak 1982.

Nedir bu itici güç? Kimdir baş sorumlu?

Emperyalizmdir. Türk tarihinde Ermeni sorunu, emperyalizmden soyutlanamaz. Bu etken gözden kaçırıldığı takdirde yanlışlıklarda kaçınılmaz halde olur.

Ermeni sorunu emperyalizmin en kanlı ve kirli oyunlarından biridir. Osmanlı Devleti'nin 1915 yılında "*Tehcir Kanununu*" çıkarmak zorunda bırakan, emperyalizm oluşu gibi, yıllardır iki toplumu kışkırtarak bu kanunun uygulanması sırasında meydana gelen bazı olayların hazırlanmasında başrolü oynayan da yine emperyalizmdir. Ermeni sorunu, tümüyle emperyalizmin tezgâhlendiği, yüzyıllardır bir arada hiç bir sorunu olmadan yaşayan iki toplumu birbirine düşürme planından kaynaklanır. Kirli hesaplar, Cenevre, Londra ve Tiflis'te yapılmış, kanlı oyun Anadolu'da sahneye konulmuştur. Sorunu ancak bu çerçevede görebilsek tarihsel gerçeklerin ışığında doğru yargıya vara biliriz.

Başaktörler, 19. yüzyılda İngiliz, 20. yüzyılda da Çarlık Rusya'sı emperyalizmi, yardımcı aktör ise, havaya göre bu ikisinden bazen birini, bazen de ötekini destekleyen Fransız emperyalizmdir. Daha 1856 Paris antlaşmasında, "*Hristiyan uyruklularının durumunun iyileştirileceği*" maddesi konarak, Büyük devletlere Osmanlı Devleti'nin içişlerine müdahale hakkı tanınır. 1877-1878 Türk - Rus Savaşı sonunda imzalanan Yeşilköy Antlaşması'nda Osmanlı Devleti "*Ermenilerin yaşadığı bölgelerde reform yapmayı kabul eder.*" Oysa o sıralarda Ermeni toplumunun, diğer toplumlardan bir farkı yoktur. Aksine, ticaret ve bankacılığı elinde bulundurması nedeni ile Türk toplumundan daha iyi durumdalardır.

Yeşilköy Antlaşması ve Rus ordularının 1877-78 Savaşı'nda Erzurum'a kadar ilerlemeleri İngilizleri kaygılandırır. Yeni bir savaşta Rus ordularının kolaylıkla Basra Körfezi'ne kadar inip Hindistan yolunu tehdit edebileceğini düşünen İngiltere bölgeyi güvence altına almak için en sağlam yol olarak kendi etkinliğinde bir tampon devlet, Ermeni Devleti, kurulmasını görür. Londra'ya bağlı bir Ermeni Devletinin ayrıca İngiltere'nin Trabzon Limanı'ndan Ermeni tüccarlar aracılığıyla yürüttüğü Karadeniz ticaretini de Çarlık Rusya'sına karşı koruyacağı düşünülür.

Ve Ermenileri kışkırtma kampanyası başlatılır. Böylece Türkler misillemeye zorlanacak, büyük devletlere müdahale ortamı hazırlanacaktır. 1857'de Cenevre'de "*Hınçak*", 1892'de Tiflis'te "*Taşnaksutyun*" örgütleri kurulur. "*Hınçak*", 1894'te

Londra'ya yerleşir. Oyunun ilk perdesi 1893'te açılır. Stefanos Yerasimos gibi, Türk yanlısı olması için hiç bir neden bulunmayan Rum yazar, ilk saldırıları Ermeni çetelerinden geldiğini, Ermenilerin Amasya, Meraifon ve Kayseri'de katliamlar yaptıklarını belirtir. Ermeni çeteler ertesi yıl Yozgat ve Bitlis'te faaliyetlere geçerler. Bu sırada Londra basını ise “Türk vahşetlerine” ilişkin yazılarla doludur. 1895'te ise İstanbul'daki Ermeni vatandaşlar kışkırtılır. Bu saldırılar üzerine gazaba geçen Türkler misillemeye geçerler. Böylece kışkırtma-misilleme döngüsü tüm Anadolu'yu sarar. Ancak İngiltere, Rusya ve Fransa, kurulması öngörülen Ermeni beyliğinin kimin etkinlik alanında kalacağı konusunda anlaşamazlar ve Ermeni sorunu Osmanlı İmparatorluğu'nun nihai paylaşılmasına kadar ertelenir. Ne ilginç rastlantı ki, bu kararın alındığı tarihten yani 1896'dan Rus emperyalizminin duruma müdahale ettiği 1913'e kadar, Türk ve Ermeni toplumları arasında hiç bir olay görülmez.

Almanların Bağdat Demir Yolu Projesi'ni üstlenmeleri, Çarlık Rusya'sını bölgede kendi etkinlik alanını güvence altına alma çabalarına yöneltir ve Ermeni sorunu yine alevlenir. Çarlık Rusya'sına bağlı bir Ermeni devletinin kurulabilmesi için yönetm yine azınlıktaki Ermenileri Çoğunluktaki Türk halkına saldırtarak Doğu Anadolu'da bir müdahale ortamı hazırlamaktı. Rus Dışişleri Bakanı Sazanof, bu konuda yoğun bir faaliyet içindeydi. Bu sıralarda ufukta bir Türk Rus savaşı da yaklaştığından Sazanof 1914'te Kafkasya'daki Rus naibine Ermeniler arasında bir ayaklanma düzenlenmesini buyurur.

İlk saldırı yine Ermeni çetelerinden gelir. Yerasimos, savaş çıkınca Ermenilerin Pasinler Ovası'ndaki Müslüman ahalinin büyük bölümünü kılıçtan geçirdiğini, Ermeni çetelerin 1914 kışında tüm sınır boyunca katliamlar gerçekleştirdiğini, Türklerden buna kitle halinde bir karşılık gelmediğini belirtir. Van'da ayaklanan Ermeniler ise Ruslarla savaştan Türk ordusunu çok güç duruma sokarlar. Bu ayaklanma üzerine İttihatçı Hükümet 14 Mayıs 1915'te “*Tehcir kanunu*” ile sınır bölgelerindeki Ermenileri Suriye'ye sürme kararı alır.

Emperyalizimin, “*Ermeni kartından*” Birinci Dünya Savaşı sonrasında da vazgeçmemiştir. Mondros Mütarekesi'nden sonra Fransızlar Adana, Maraş, İskenderun, Antep ve Urfa'ya soktukları “*Doğu Lejyonu*” adlı birlikleri Ermenilerle dolu idi. İngiltere'nin Arap ülkelerindeki durumunu zayıflatmak isteyen Fransa bu sıralarda

“*Büyük Ermenistan*” kurulması planları içinde idi. Doğan Avcıoğlu, Ermeni sorununu objektif biçimde incelediği” Milli Kurtuluş Tarihi” adlı yapıtında, Fransızlarla birlikte gelen Ermenilerin yaptıkları katliama ilişkin birçok örnekler verir.

Osmanlı İmparatorluğu döneminde meydana geldiği ileri sürülen olaylardan bu imparatorluğu yönetenlere karşı yapılan mücadele sonunda kurulmuş olan Türkiye Cumhuriyeti’ni sorumlu tutmak kuşkusuz en büyük çılgınlıktır.

Ama kişiyi asıl üzen nedir biliyor musunuz? Ermenileri, tarihte yalnızca kendi amaçları için kullanan olayların gerçek sorumlularının, günümüzde hakem rolünde sahneye çıkmaya çabalamaları. Bu hilekârlık örneği, eğer birazcık kafaları çalışsaydı Kilimciyan ve onun gibilerini tedirgin ederdi.⁸⁸³

2.3.57. Kilimciyan Davası / Ali Sirmen

6 Şubat 1980 günü Bern Büyükelçimiz Doğan Türkmen’i öldürme girişiminde bulunan Ermeni terörist Kilimciyan’ın Aix en Provence kentinde yapılan duruşması, Marsilya’daki Ermeni topluluğunun gösterilerinin yarattığı ortam sonucu, hukuk açısından son derece tartışmalı bir kararla sonuçlanmış bulunmaktadır. Bilindiği gibi, jüri Kilimciyan’ı doğrudan sorumlu bulamamış, başka bir deyişle Doğan Türkmen’e kurşunu sıkan kişinin olayında yeterli delil bulunmadığı kanısına vardığını açıklamıştır. Jürinin kararına göre, Kilimciyan ateş eden kişiye araba tutmak suretiyle suça iştirak etmiştir ve iki yıl hapis cezasına çarptırılmıştır.

Hiç kuşku yok ki, karar hukuk açısından çok büyük boşluklar taşımaktadır. Kilimciyan davasının jürisi büyük ölçüde etki altında kalmıştır.

Bu arada, şu noktayı da belirtmekte yarar var: Gerek davanın savcısı, gerekse yargıç Francois Brunat duruşma sırasında Ermeni örgütlerinin çabalarına karşı çıkmışlardır. Bu iki kişi Fransız adaletine sürülebilecek lekeyi büyük bir önlemeyi başarmışlardır. Ama karar, yine de bir leke olarak durmaktadır. Burada olaya soğukkanlılıkla bakmak ve karardaki sakatlığın Fransız adaletinin yan tutmasından çok jüri sisteminin özünden kaynaklandığını görmek gerekir. Jüri sisteminin var olduğu ülkelerin birçoğunun hukuk tarihinde benzer olaylarla karşılaşmıştır.

⁸⁸³ Ergun Balci, “Ermeni Sorunu”, *Cumhuriyet*, 26 Ocak 1982.

Bu arada arkadaşımız Altan Öymen'in de belirttiği gibi, Dışışleri davaya Doğan Türkmen adına bir müdahil avukat sokması son derece yerinde bir hareket olmuş. Kilimciyan davasının çok daha başka yönlere kayması önlenemediği gibi, yalnız Türkiye'nin görüşü değil, sağduyunun sesi de, hiç değilse duyulmuştur.

Fransız televizyonunun tutumuna gelince: Bu alanda sorumsuzluğun hala sürmekte olduğunu üzüntüyle görmekteyiz. Her olayda Ermeni terör örgütlerinin istediği propaganda olanağını yaratarak, Fransız televizyoncuları kendi toprakları üzerinde ya da başka ülkelerde benzer girişimleri teşvik eder bir tutumu benimsemiş oluyorlar. Fransız televizyonunu yönetenler, ülkelerindeki Ermeni kamuoyunun baskılarını ya da tehditlerini ileri sürdürebilirler. Ne var ki, olaylara soğukkanlılıkla bakabilmek etki altında kalmamaya çalışıp, nesnel olmak bu mesleğin önde gelen ilkeleri arasındadır. Öte yandan, habercilik alanında çalışan kişilerin zaman zaman baskı ve tehditlerle karşılaşabileceklerini de bilmeleri ama bu tehditlere karşı direnebilmeleri gerekir. Eğer Fransız meslektaşlarımız bu yürekliği gösteremiyorlarsa en güç koşullar altında tehditlere ve baskılara elde bulunan tüm olanaklarıyla karşı koyarak görevi yerine getirmeye çalışan Türk gazetecilerinin kendilerini ayıplamalarına hatta hor görmelerine de şaşırmasınlar.

Kilimciyan olayı bir gerçeği bir kez daha açıklıkla gözler önüne sermiş bulunmaktadır. Türkiye Ermeni propagandası karşısında eli kolu bağlı durmamalıdır. Hemen belirtmek gerekir ki Türk Dışışleri Bakanlığı haklı olarak, Türkiye Cumhuriyeti'ni ilgilendirmeyen bir konuyu tartışarak, taraf olmak Türkiye Cumhuriyeti'ni taraf haline sokmak istememekle haklıdır. Türkiye çok haklı olarak resmen bu konuya muhatap olamaz ve tartışmayı kabul edemez.

Ancak, resmen olmasa da, konun bazı kuruluşlar tarafından ele alınması ve gerçeklerin soğukkanlılığı biçimde incelenerek ortaya konulması da kaçınılmazdır. Pöbliö Relotion uzmanı ve eski bir gazeteci olan İbrahim Camlı ile yaptığımız bir söyleşide bu değerli arkadaşımız çok haklı olarak gazetecilerin tek taraflı bilgilerle beslendiklerini, ellerinde Türkiye'nin haklı görüşlerini yansıtacak belgeler bulunmadığını ve belki de bu yüzden zaman zaman isteseler bile yeterince nesnel alamadıklarını ileri sürmüştü.

Gerçekten de çağımızın en önemli silahlarından biri olan tanıtma alanında Türkiye'nin harekete geçmesi içinde bulunulan güç koşullara ve Ermeni örgütlerinin dünya kamuoyu nezdinde ustaca yarattıkları ortama karşın, yine de büyük yararlar sağlayacaktır.

Yeni kurulmuş olan Türk Tanıtma Vakfı'nın bu konuda biran önce harekete geçmesi büyük yararlar sağlayacaktır. Bu vakfın, Türkiye Cumhuriyeti devletini resmen bağlamayacak olan çalışma ve girişimleri Ermeni terör örgütlerinin oyunlarını bir ölçüde de olsa engelleyecek, hiç değilse iyiniyetli, sağduyu sahibi dürüst kişilere seslenme olanağı sağlanmış olacaktır.

Bir kez daha Kilimciyan davasındakine benzer bir durumla karşılaşmak istemiyorsak, hemen harekete geçmenin gerekli olduğunu görmek zorundayız.⁸⁸⁴

2.3.58. Ermeni Terörünün Kaynağı? / İlhan Selçuk

Los Angeles Başkonsolosluğumuz Kemal Arıkan'ı Ermeni teröristler öldürdüler.

Anlaşıyor ki “*kanlı süreklilik*” durmayacaktır. Yeryüzünde yeni bir yöntem uygulanıyor. Bir ülkenin elçileri konsolosları belirli bir siyasal amaca ulaşmak için kıyımına uğrattılıyor. Buna karşı Türkiye'nin elleri kolları bağlıdır. Her kurbanın ardından bir ağıt yakmaktan ve tören düzenlemekten başka bir iş yapmıyoruz.

Oysa yapacak iş var. Terörde (savaş gibi) bir politika yöntemidir. İnsanlığa sığmasa da, terör eylemleri bir ideolojinin ya da politikanın yürütülmesi için kullanılmaktadır.

Ancak terörle politika arasına çok kesin bir çizgi çekmek de gerekiyor.

Çünkü kimi zaman insan terörü onaylamaz da terörle yürütülen politikayı onaylayabilir. Bir kimse Türk milliyetçisi olabilir, bu doğaldır: Ama milliyetçiliğin toplunda terörle uygulanmasına karşı çıkmak da doğaldır. Bir fikir, bir ideoloji, bir politikayı; dehşet saçarak değil, insanları inandırarak yaymak sağlıklı yoldur. Bir sosyalistin de terör yöntemlerini benimsemesi olası değildir.

Politika ile terör arasındaki ilişkiyle birlikte yırılığı da vurgulayamayız.

⁸⁸⁴ Ali Sirmen, “Kilimciyan Davası”, *Cumhuriyet*, 29 Ocak 1982.

Terör “yaşadığınız dünyada bir politika yöntemi gibi kullanılıyor” dediğimizde gündeme bir soru girer.

-Ermeni terörü ardındaki politika nedir?

Anadolu’da bir Ermenistan devleti kurmak mı? Türkiye Cumhuriyeti’ni parçalamak mı? “*Ermeni soykırımı*” adı verilen tarihsel olayı uluslararası kuruluşlara getirmek mi? Yoksa hepsini birden amaçlamak mı? Ne olursa olsun böylesine kapsamlı politikaların arkasında somut bazı desteklerin bulunması gerekir. Nitekim Ermeni terörünün Fransa ve Amerika’dan kaynaklanması nedensiz değildir. Ermeni davasını terör yöntemiyle gündeme getiren politika, insan kaynağına neden sağlıyor? Hangi ülkenin topraklarına ayaklarını dayamıştır? Parasal destekler nereden geliyor? Hangi devletlerin yöntemleri Ermeni davasına şemsiye oluyor?

İşte bu sorulara yanıt verdiğimiz zaman Türkiye’nin ne yapması gerektiği de ortaya çıkar. Yabancı bir ülkede üreyen ve türeyen Türkiye düşmanlığı politikasının doğrudan doğruya kaynaklarına inmesini bilemezsek, daha çok diplomatımız, elçimiz konsolosumuz, görevlimiz şehit edilecektir.

Ve çok gözyaşı dökceğiz.

Hem de çaresizlikle...

Fransa ile Amerika’da çok partili demokratik rejimlerin geçerli olduğunu biliyoruz. Bu gibi ülkelerde her tür fikir akımı serbesttir. Sosyalist, kapitalist, komünist, nasyonalist fikirlerin politikaya yansımalarına yönetimler bir şey söyleyemezler. Demokrasilerde kural budur. Ancak Ermeni davasının bu tür fikir hareketlerinden, ideolojilerden, politikalarından ayrı bir niteliği var. Ermeni davası, bir devletin toprakları üstünde bir başka devlete düşmanca eylemlerin örgütlenmesini ve kurumlaşmasını öngörmektedir. Türkiye’nin topraklarına göz dikmiş, güvenliğini kundaklamayı amaçlamış bir kurumlaşmanın NATO müttefiklerinden boy atması ve desteklenmesi devletler hukukuna göre ne anlam taşır?

Ermeni davasının NATO ülkelerinde kurumsallaşması ve Türkiye’ye yönelik saldırı üstleri kurmasını doğal bir politika gibi değerlendirmek olanaksızdır. ABD ve Fransa yöntemleri bir alanda Türkiye ‘ye dönük bir tutum ve davranışlarını açıklamak zorundadırlar.

İslam dünyasına dönük askeri politika için Türkiye’den üs isteyen Washington, ülkesindeki Türk düşmanlığı üslerini neden besliyor?⁸⁸⁵

2.3.59. Ermeni Siyonizmi / İlhan Selçuk

Yazının Başlığı çoğu kişiye tezat gelebilir: anlamsız ve saçma görülebilir. İlk bakışta göze çarpsın diye bir yakıştırmaya yöneldim.

Siyonizm, Yahudilere özgü bir kavramdır. Kudüs’te ünlü siyon dağından gelir. Yüzeysel anlamıyla “Arz-ı Mev’üd” (Adanmış toprak) üzerinde dünya Yahudilerini toplamak ve Siyon Dağı üstüne Süleyman tapınağını kurmak Siyonizm denen ideolojiyi vurgular. Bu ideolojiyi vurguladılar. Bu ideoloji bir yanıyla tarihin karanlık söylencelerine dayanır: ama bu gerçek yüzüyle uluslararası kapitalizmin Ortadoğu’da üslenip mazlum ülkelere karşı vurucu rampa oluşturması anlamını taşır. Nitekim Siyonizm, amacına ulaşmış İsrail kurulmuştur. İsrail ekonomik gücü ABD ve Batı’dan kaynaklanan yapay dinsel, milletler, emperyalist bir devlettir. Daha geçenlerde bu devletin Savunma Bakanı Ariel Sharon kesinlikle açıkladı: “-İsrail’in stratejik toprak derinliğinin eksik olması bir savunma sisteminin kurulmasını gerekli kılıyor. Bu savunma sisteminin kurulmasının gerekli olduğu alanlar ise Yahudi sayısının ve nüfusunun fazla olduğu bölgeler, yani Ürdün’de, Golan’da, Gazze’de Galile’de ve Necel’deki Yahudi kolonileridir. İsrail’in stretejik çıkar alanı Türkiye’yi de kapsamalıdır.”

1948’de kurulmuş bir devletin emperyalizmin üssü olarak Türkiye’ye bakış açısı budur. Siyontem’in kaynağı İsrail kurulmadan önce Amerika, Fransa, İngiltere’ydi. ABD’de Şavesiyon, Paris’te Yisrael dernekleriyle eylem başladı. Kapitalizmin büyük bankaları, kumpanyaları, tekelleri parasal destekleri yaratıyorlar: başta Amerika olmak üzere kapitalist devletler Siyonizmi, İslam dünyasına dönük emperyalist saldırının bir parçası olarak değerlendirmesini biliyorlardır.

Sonuç ortadadır ve dün düş sayılan amaçlar bugün gerçek olmuştur. Amerika ve Fransa’daki Ermenilerin de Türkiye’ye yönelik eylemlerini emperyalizmin tarihsel süreci içinde ölçüp tartmak gerekmektedir. Batı dünyasının başkentlerinde Türk elçilerine düzenlenen kanlı eylemlerin ardındaki politikanın özünü kavramaya çalışmalıyız. Nasıl

⁸⁸⁵ İlhan Selçuk, “Ermeni Terörünün Kaynağı?”, *Cumhuriyet*, 31 Ocak 1982.

oluyor da Anadolu topraklarına dönük istekler, hukuksal, parasal, siyasal alanlarda rahatça örgütlenebiliyor? Günden güne, yıldan yıla gelişen bu akımın ayaklarını Fransa ve Amerika'ya sermaye gücüyle dayadığını görmüyor muyuz?

Kapitalizm, (Siyonizmin ardından) Türkiye'ye İslam dünyasına ve Ortadoğu'ya dönük bir saldırıyı daha besleyip meydana salma politikasını pompalıyor.

Başlangıçta önemsenmez sayılan bu olguya gözlerimizi çevirmek zorundayız. Bugün Türkiye'de Batı kapitalizminin örgütlenmesi içindeki Ermeni varlığı ilişkin bir çalışma yapılmış mıdır?

Kuzeydoğu sınırlarımızda bir Ermeni Cumhuriyeti var. Amerika ve Fransa'daki Ermeniler neden bu Cumhuriyete dönük değiller? Ya da bu Cumhuriyetin neden asıl soluğu çıkmıyor da Ermenilerin Türkiye'ye yönelik istekleri ABD ve Fransa'da kanlı cinayetlere dönüşüyor? Türk diplomatların niçin Batı'da birbiri ardından öldürülüyor? Bu soruların yanıtları da aranmalıdır.

Ulusal varlığına yönelen her saldırının ardındaki siyasal ve ekonomik nedenleri gün ışığına çıkarmak için çaba göstermeliyiz. Milliyetçilik, öldürülen her diplomatın ardından ağıt yakıp tören düzenlemekle yürümez.

Batı para babalarının bir yandan Türkiye'ye borç verirken bir yandan da Anadolu'ya ve İslam dünyasına yönelik saldırıları el altından beslemelerindeki diyaliktiği kavrayamayan kafa, milliyetçilik sınavında sıfırı hak etmiş demektir.⁸⁸⁶

2.3.60. Canalcılar / Mustafa Ekmekçi

...Hasan Esat Işık, Yahya Kanbolat, Ali Sirmen, Prof. Suat Aksoy geçtiğimiz hafta Anadolu kulübünde oturmuş, konuşuyoruz. Hasan Esat Bey, Yunanlı dostlarımızın isteklerine değinerek, fıkralar anlatıyor. Biri şöyle: Bir adam bir eve konuk geliyor. Az sonra eşyalarını yerleştiriyor. Ev sahibine de *"Bu ev ikimize çok gelmeye başladı, sen evden çıksan da ben otursam"* demeye başlıyor. Yunanlıların istekleri böyle!

Ali Sirmen:

⁸⁸⁶ İlhan Selçuk, "Ermeni Siyonizmi", *Cumhuriyet*, 1 Şubat 1982.

-Ekmekçi, şovenliği hiç sevmem. Tüm dünyada insanların, ulusların kardeşçe barış içinde yaşamalarını isterim. Nerede olursa olsun, eziyete işkenceye karşıyım.

Çocukluğumda, kardeşine eziyet eden çocukları anlar:

-Can alıcı mısın? Neden eziyet ediyorsun kardeşine? Yunan mısın, Ermeni misin diye azarlardı.

Yunan; Kurtuluş savaşında yakıp çıkmış, Ermeni insanları camiye doldurup öldürmüş. Çocuk aklımla böyle eziyetleri ne biçim varlıklar olduğunu düşünürdüm. Dünyanın çeşitli yerlerinde, yıllar sonra Ermenileri de Yunanlıları da gördüm. Tanıdım. Hiç de öyle kötü insanlar değillerdi! Ne olduysa oldu. İlk Amerika’da Los Angeles’da başladı. Mehmet Baydar, Bahadır Demir öldürüldü. Sonra çeşitli ülkelere sıçradı. Yüzyılladır sürüp gelen “*Elçiye zeval olmaz*” deyimini ağza alınmaz duruma geldi. Yaşadıkları ülkelerde, siyasal başarı elde etmek için yalan yanlış geçmiş tarihe gömülmüş ya da gömülmesi gereken olaylardan bir şeyler umuyorlardı. Uzmanlar, tarihçiler yazıyorlar: Türkiye bir kurtuluş savaşı verirken, onu arkadan vurmak istemişlerdi. Büyük emperyalist devletlerin oyununa gelmişler, oynucağı olmuşlardı. Bunları oturup soğukkanlı değerlendirecek yerde, öç adı altında düşmanlığı körüklüyorlardı. Türk diplomatlarını vurmak için varlıklı Ermenilerden para topluyorlardı. Korku belası para verme durumunda kalan sağduyulu Ermenilerin de bundan hoşnut oldukları düşünülemez. Bir arkadaşım:

-Bir gün gelecek, Ermeniler birbirlerini vurmaya başlayacaklar, gör bak! Dedi. Los Angeles Başkonsolosluğumuzun öldürüldüğü akşam, haberi veren BBC, Ermenilerin Türklerden öç aldıklarını, bağımsızlık savaşı verdiklerini söyledi. Haberi, böyle yorum yaparak verdi. Bunu, BBC’de çalışanın gazeteciliğine yakıştıramadım. Hangi bağımsızlık savaşını? Bağımlı bir Ermeni devleti mi var ki, bağımsızlık savaşını verecek? Hani, onlar da bilirler olmayacağını ya “Gel, dedenin dedesinin oturduğu evde otur” desek, gelip oturur mu? Yoksulluğu paylaşır mı?

Bir ülkede kurtuluş savaşımı verilerek, Osmanlı yönetimi kaldırılmış, Cumhuriyet kurulmuş. Ondan neyin hesabı soracaksınız? Çarlık Rusya’sının hesabı, Sovyetlerden sorulabilir mi?⁸⁸⁷

⁸⁸⁷ Mustafa Ekmekçi, “Canalıcılar”, *Cumhuriyet*, 1 Şubat 1982.

2.3.61. Ermeni Terörü... / Uğur Mumcu

Ermeni Terörü karşısında beylik sözleri yenilemek yerine bazı somut olgulardan yola çıkıp, bir takım kanıtlara, bu aşamada kanıt sayılmasa bile belirtilere dikkat çekmekte yarar vardır. Biliyorsunuz, birkaç yıldır kaçakçılık üzerine yoğun çalışmalar yapmaktayım. Bu çalışmalar sırasında elimden yüzlerce dosya, binlerce belge geçti. Bunların bazılarında Ermenilerin yer aldığına gördüm. Bu dosyaların bir araya getirilip değerlendirilmesinde bir yarar var mıdır, diye düşünüyor ve devlet çapında bir değerlendirme yapılması için bu somut olguları ana başlıkları ile sıralamak istiyorum.

1973 yılında kendisini “*jakobi*” diye tanıyan bir Suriyelinin yapılan sorgusunda önemli bir kaçakçılık şebekesinin varlığı saptanıyor. Operasyonlar bir birini izliyor. Sonuçta yurda 27 milyon 132 bin mermi ve çeşitli tip ve markada yetmiş bin 731 tane silah sokan çete yakalanıyor ve yargılanıyor. Bu çetenin içinde kendisini “*jakobi*” diye tanıtan Akil Çubukcu ile Berabet Sarkis Abriyan adlı bir kaçakçı bulunmaktadır. 1966 ile 73 yılları arasında bu Ermeni’nin etkin rol alarak yönettiği kaçaklık çetesi ile ilgili soruşturma İstanbul sıkıyönetim savcılığınca yürütülmüştür. İddianame tarihi 18 Eylül 1974, sayısı 1973.212 karar 1973.184 Esas... Dava, İstanbul 2 nolu Sıkıyönetim Askeri Mahkemesinin 12.12.1974 gün ve 974,13 Esas ve 74,28 karar sayılıdır.

Dosyanın bir de bu gözle incelenmesinde yarar vardır...

Bir başka olay da şudur: M.Ali Çevikel adında silahlı kuvvetlerden oto hırsızlığı nedeniyle çıkarılmış bir yüzbaşı, Gabriel Aktürk ve Ökkeş Çubukçu adlarındaki Süryani kökenli iki yurttaşımızla beraber patlayıcı madde satışı işlerine girer. Yüzbaşı olayı şöyle anlatır:

-Gabriel ve Ökkeş, bana ellerinde çok miktarda malzeme bulunduğunu ve bu malzemelerin Gedik Paşa semtinde bir Ermeni kilisesi yanında üç katlı ahşap bir Ermeni evinin bodrumunda bir depo olduğunu söylediler. Daha sonra Ökkeş Çubukçu ile saat 21’den sonra buluştuk.

Birlikte daha evvel bahsettiğim depo vaziyetindeki evin alt katına gittik, içeri girdik, bodrum olduğu için karanlıkta seçebileceğim kadar, tahminime göre on sandık malın çeşidini göremedim. Sorduğumda TNT tipi tahrip kalıpları, yeter ki sen sat, piyasasını bul, kamuoyunu da temin ederiz, dedi. Peki, esas depo nerededir, diye

sorduğumda, Amerikalı erlere toz esrar verdiklerini, karşılığında bu malları aldıklarını söylediler...

Basında “*Esrarengiz Yüzbaşı*” diye tanınan Çevikel, daha sonra sahte kimlik ile Trakya’daki birliklerden patlayıcı madde çalmış, bu maddelerin bir kısmı, beş sandık patlayıcı madde, yapılan bir operasyonla Yeşilköy’de ele geçirildi.

Bu dosya Ankara Sıkı Yönetim Komutanlığı’ndadır. Bu dosya incelenerek patlayıcı maddelerin depo edildiği Ermeni evinin sırrı çözülebilir ve buradan bazı sonuçlara gidilebilir.

Bir başka olaya geçelim:

Hollanda’da bir Ermeni’nin sahibi bulunduğu “*Overco*” şirketinin “*Ortadoğu*” ve “*Yavuz*” adlı taşımacılık şirketleri ile yolladığı 63 TIR kamyonunun Türkiye’den çıkışlarının yapılmadığı saptanmış. Bu kamyonlardan biri Gaziantep’te, bir tanesinde Silvan’da mağaralara roketler boşaltırken yakalanmıştır.

“*Overco*” nun sahibi V.O. Keuylan’dır. Keuylan, TIR’ları, Kuveyt’te Mensur Mikail adlı bir Ermeni’nin sahibi olduğu “*Bulf And Fult Mediterenson*” adında şirketine göndermiş gibi görünmektedir.

Bu olay Gümrük ve Tekel Bakanlığı Müfettişlerince düzenlenen 15.12.1980.gün ve 77 sayılı raporda ayrıntıları ile incelenmiştir. Ayrıca, Ortadoğu Taşımacılık Şirketi Genel Müdürü Nejat Söyler ile ilgili olarak Mersin Cumhuriyet Savcılığı 17.1.1979.gün ve 1978-312 sayı ile ağır ceza mahkemesinde dava açmıştır.

Kaybolan ve yurda silah sokan tırlar bu iki şirketindir. Bir uçlarında Ermeni iş adamları bulunmaktadır:

Eski Bakanlardan Tuncay Mataracı ile ilgili soruşturmayı yürüten MGK Soruşturma Kurulu’nun Stutgrat Konsolosluğumuz aracı ile tanıklığına başvurduğu eski kaçakçılardan Süleyman Necati Topuz, Cemşit Şokuyan adlı bir İranlı bir Ermenin Selahattin Güvensoy ve Fikri Koçkerin ile beraber Bulgaristan’da uyuşturucu madde ticaretini yönettiklerini bildiren mektuplar yazmıştır.

Fransa’nın Marsilya kentinde Ermenilerin çoğunlukta olduğunu biliniyor. Marsilya’nın uyuşturucu madde trafiğinin yönetildiği bir önemli merkez olduğu da biliniyor. Bu yüzden Marsilya bağlantılı bütün kaçakçılık dosyalarının yeni baştan

incelenmesinde çok büyük yarar vardır. Dünyada uyuşturucu madde ticareti, büyük oranda, Marsilya’lı Ermenilerin elindedir. Bu uyuşturucu madde ticaretinin Ermeni teröristlere silah sağlamada kullanılması çok büyük olasılıktır.

Bunlar birkaç kuşkulu noktadır. Bunların adı birer kaçakçılık mı, yoksa Ermeni terörü ile bağlantılı çalışmalar mı olduğunu saptamak devletin görevidir. Bu konu gazete sayfalarının sınırlarını aşar.⁸⁸⁸

2.3.62. Ermeni Sorunu Nedir? / Oktay Akbal

Fransız subayı Kont de Cholet’nin 1892’de yayımlanmış kitabında Erzurum yörelerinde yaşamış Kürtlerden ve Ermenilerden söz ederken “*Yılın altı yedi ayı karla kaplı bu bölgede yaşayan Kürtler ve Ermeniler son yıllarda büyük bir kaynaşma içindedir. Kuzeyde ve merkezde Kürtler, güneyde ise Ermeniler yaşarlar. Ne var ki Ermenilerin yaşadığı yerler, Kürt toprakları ile çevrilmiştir. Soy ayrılığı, ayrıca din farkı, her gün kavgalara, çekişmelere, sayısız olaylara yol açıyor*” demektedir. Kont de Cholet, Kürt derebeylerinin Ermeni topraklarını elde etmek için her türlü çabayı gösterdiklerini de yazıyor.

Evet, Ermeni sorunu tarihsel veriyle, boyutlarıyla, gerçek yanlarıyla gözler önüne serilmelidir. Bunun zamanı gelmiş ve geçmiştir. Tarihçilerimiz bu konuyu neden gereği gibi dikkatle, önemle ele almadılar, bilmem. Belki çoğunlukla belli saplantılardan kendilerini kurtaramadıklarından, kendilerini tarih biliminden çok önyargılı görüşlere kaptırdıklarından... Valery’nin “Tarih bilim değildir” özdeyişine gelin de hak vermeyin. Nedense bir kısım tarihçi, Osmanlıyı sürekli savunmak, korumak gerekliliğini duymuşlardır. Kimi ya Osmanlıyı yerin dibine batırmıştır. Kimi de tersini yapmış. Osmanlı’da en küçük bir kusur bulmamak, leke sürmemek için tarihin gerçeklerini gözlerden uzak tutmak çabasına düşmüştür. İşte bu yüzden Ermeni sorunu tüm açıklığı ile gözler önüne bir türlü serilememiştir.

Her kes bilir ki Osmanlı İmparatorluğu yüzyıllar boyunca halklar topluluğuydu. Tam bir insan karmaşası, Karmakarışıklığı... Değişik dinler, mezhepler, soylar bu topraklarda iç içe yaşamışlardır. Sürekli iç savaşlar, birbiriyle çekişme, zaman zaman

⁸⁸⁸ Uğur Mumcu, “Ermeni Terörü...”, *Cumhuriyet*, 2 Şubat 1982.

boğuşma halinde... Osmanlı İmparatorluğu ise yalnızca Anadolu topraklarından topladığı askerleriyle - öteki halklar askere alınmazlardı, ne Kürtler, ne Araplar, ne Rumlar, Ermeniler, Yahudiler başka soylardan gelenler - bütün bu geniş, kalabalık, dağınık toplulukların yaşadığı toprakları korumaya, savunmaya yönetmeye çalışıyor. Doğal olarak bu görevi - hele son yıllarda gereği gibi- yerine getiremiyordu. Araplar, başkaldırıyor, birbirleriyle kanlı çarpışmalara kalkışıyor, aşiretler başka aşiretlerin gözünü oyuyor. Hristiyan azınlıkların yaşadığı bölgelerde ise başka soydan gelen ya da geldiği varsayılan insan toplulukları o yerlere sahip çıkmak savaşını veriyorlardı. Doğu illerindeki Kürt - Ermeni çatışması görüldüğü gibi büyük imparatorluğun içindeki çeşitli etnik grupların çıkar hesaplarının sonucudur. Güçsüz imparatorluk bunlarla başa çıkamamıştır.

Osmanlı İmparatorluğu döneminde iyi - kötü pek çok olay geçmiştir. Osmanlı'nın düşmanları sayısızdı; bu düşmanlar devleti yıkmak için büyük çaba harcıyorlar, en başta da içten kışkırtmalara başvuruyorlardı. Osmanlı yönetimi de gerekli karşılıkları veriyor, bu başkaldırma çeşitli yollardan zaman zaman güç kullanarak bastırıyordu. Hele Birinci Dünya Savaşı sırasında Doğu bölgemizdeki Ermeni toplulukları - Çarlık Rusya'sının kışkırtmaları sonucu - işgalci ordular ile işbirliği etmişler. Türk halkına en ağır davranışlara girişmişlerdi. Bu arada, Kürt diye tanımlanan aşiretler de bu durumdan yararlanarak Ermenilere karşı "*yok etme, malları ele geçirme*" girişimine başladılar. İşte "Ermeni kıyımı" adı verilen ve yarım yüzyıldan daha uzun bir zaman geçmesine rağmen dillerde düşürülmeyen olay budur; Türklerin düşmanlığından değil, daha başka nedenlerden kaynaklanmaktadır.

Ermeni tedhiş örgütleri durmaksızın Türk diplomatlarını öldürüyor. Bir öç alma savaşının sürdürüldüğü durmaksızın belirtiliyor. Dünya kamuoyu bu konu ile ilgileniyor ama işin iç yüzünü ayrıntılarıyla, gerçeğiyle bilmeden, öğrenmeden... Altmış yetmiş yıl öncenin öcünü almaya kalkışanların , - hem de bu öç almaya onları iten nedenleri gereği gibi bilmeden- suçsuz insanların canına kıyanların, akıldan yoksun kimseler oldukları açıktır. Onları bu kanlı işlere iten çevreler, kişiler kimlerdir? Önemli olan budur. Osmanlı Devletiyle en küçük bir ilişkisi kalmamış, yepyeni bir devlet olan Türkiye Cumhuriyeti, tarih yapraklarındaki gerçekleri bir bir ortaya dökmek, bu çirkin, kanlı öç alma savlarının yanlışlığını kanıtlamak gücüne sahiptir. Soğukkanlılıkla, sağduyuyla, tarihsel olaylara

yansız bakarak, yorumlamaları eksiksiz yerine getirerek, dünya kamuoyu bu “Ermeni sorunu” konusunda aydınlatılmalıdır. Vakit geçirmeden...⁸⁸⁹

2.3.63. Amerikalı Prof. ve Ermeni Tedhişçileri / Prof. Dr. Türkkaya Ataöv

Bir süre önceki gazeteler Los Angeles’de Kaliforniya Üniversitesi’nde Türk Tarihi de vermekte olan Amerikalı Prof. Stanford Jay Shaw’ın derslerini 10 - 20 kadar tedhişçinin basmak istediği haberini verdi. (Ne acıdır ki geçen hafta da oradaki Başkonsolosumuz Kemal Arıkan, alçakça bir saldırı sonucu şehit edildi.) Amerika’nın en iyi üniversitelerinde okumuş ve öğretmenlik yapmış olan Prof. Shaw’ın böylesine bir baskı altına alınmak istenmesi akademik özgürlükler açısından olduğu kadar, Amerikan toplumuna yöneltilen yeni bir tehdit olarak da üstünde durmaya değer.⁸⁹⁰

Prof. Stanfordj. Shaw Kimdir?

1930 doğumlu olan Prof. Shaw, Princeton ve Harvard Üniversiteleri’nde bulunmuş, eşiyle birlikte (Ezel Kural) Osmanlı Tarihi ve Modern Türkiye’ye ilişkin iki ciltlik bir kitap yazmış, Osmanlı döneminde Mısır ile ilgili üç araştırma yayımlamış. Üçüncü Selim zamanında Ormanlıları konu edinen bir bilimsel çalışma yapmış, uzun bir süre de Ortadoğu’ya yönelik bir derginin başyazarlığını üstlenmiştir. “*Ermeni sorunu*” aynı üniversitede görevli olan (Ermeni asıllı Amerikalı Profesör) Richard GHovannisian, ya da Vahan M. Kurkjian ve Jirayr Missakian örneği başka yazarlar gibi yayınlarının çoğunluğunu, giderek bütünü oluşturmamaktadır. Herhalde Ermeni kökenli olmayan Leon Apree, HerbertA. Gibbons, Henry Morgenthau, ArnoldJ. Toynbee, Edouard Dulaurier, VictorLanglois ve benzerleri bu konuda(doğru ya da yanlış) çok daha fazla yayın yapmışlardır. Yukarıdaki imzalardan birkaçı aynı konuda iki, üç kitap çıkarmıştır.

Prof. Shaw’ın ise, yayınlarına bakıldığında, genel Osmanlı Tarihi bilgisinin yanı başında, “*Osmanlı Mısır’ında Malî ve Yönetimsel Örgütlenme ve Gelişme*” (1962). “*Fransız Devrimi Döneminde Osmanlı Mısır’ı*” (1966) ve “*Osmanlı Mısır’ında Bütçe*” (1969) gibi kitaplarıyla, en başta bir “*Ermeni sorunu*” uzmanı olmadığı anlaşılıyor. Ancak, Osmanlı İmparatorluğu Tarihini genel olarak incelerken bu konuyu da peşin hükümsüz olarak değerlendirmiş. Ve onunla aynı görüşleri paylaşmayan bazı Batılı

⁸⁸⁹ Oktay Akbal, “Ermeni Sorunu Nedir?”, *Cumhuriyet*, 3 Şubat 1982.

⁸⁹⁰ Türkkaya Ataöv, “Amerikalı Prof. ve Ermeni Tedhişçileri”, *Cumhuriyet*, 6 Şubat 1982.

yazarların (örneğin, David Marshall Young) kabul ettikleri gibi, gerek Türkçeyi çok iyi bilmesi, gerek Osmanlı arşivlerinden iyi yararlanmış olması ve gerekse ülkemiz tarihinin dünyada önde gelen isimlerinden biri oluşu nedeniyle, Ermeni tarihçilerinden farklı ve çürütülmesi güç sonuçlara ulaşmıştır.

Üstüne şimşekleri çekmiş olmasının nedeni de budur. 1831-1914 yılları arasında Osmanlı nüfus sayımlarını ciddi bir değerlendirmeye tabi tutarak Osmanlı Ermenilerinin, Birinci Cihan Savaşı çıkmadan önce, 1 milyon 300.000'den az olduğunu belirtmiştir. Bu rakam Ermeni kaynakları ve onlara yakın olanların inanmak istedikleri rakamın kuşkusuz altındadır. Prof. Shaw, Ermenilerin hiç bir vilayette de çoğunluğu oluşturmadıklarını da yazmıştır. Bir çoğunluk içinde azınlık olabilir ve dünyanın her yerinde de vardır. Ancak, azınlığın çoğunluğu topraklarından çıkarmaya çalışması olayını bir “*Ulusal kurtuluş akımı*” gibi görmek ve göstermek yanlıştır. Amerikalı profesörün söylediği budur. Bu tarihçi, Ermeni sorununun geçen yüzyılda bazı büyük devletlerin kendi amaçları uğruna kışkırtmasıyla ortaya çıktığını da belirtmekte, Ermeni tedhiş örgütlerinin dünya kamuoyunu bu soruna ilişkin gerçekler konusunda yanılttıklarını da söylemekten geri kalmamaktadır

Prof. Shavv'ın eşinin Türk olduğu anlaşılıyor. Ancak, Türkçeyi, kendine muhalefet eden birçok araştırmacıdan çok iyi kullanan ve Osmanlı belgelerinden gereği gibi yararlanmış olan Shaw'ın değerlendirmeleri, belgelerin ve rakamların ışığındadır... Kıbrıslı bir Rum hanımla evli bir İngiliz tanıdığım Kıbrıs'a Türk müdahalesi konusunda Türkiye'yi haklı buluyordu.⁸⁹¹

Los Angeles'de Ermeni Baskısı

Akademimize ve üniversite özerkliğine yakışmayan olay, aksi görüşlerin pekâlâ özgürce okutulduğu Kaliforniya Üniversitesi'nde öğretim üyelerinden birinin derslerini yasadışı yollarla engelleme girişimidir. Prof. Shaw aynı konuyu kendinden farklı anlatanların derslerine karışmamıştır.

Ancak, 1977 yılında evi bombalanmış. Yıllardır sayısız ve çeşitli tehditlere, hedef olagelmıştır. Bu kez de günlük Ermeni gazetesi “*Asbarez*” 11, 13 ve 15 Ocak 1982

⁸⁹¹ Türkkiye Ataöv, “Amerikalı Prof. ve Ermeni Tedhişçileri”, *Cumhuriyet*, 6 Şubat 1982.

gününde Prof. Shavv'ın derslerinde böyle bir gövde gösterisi yapılmasına önayak olacak yayınlarda bulunmuştur.

Amerika'daki Ermeniler, dünya Ermenilerinin içinde en zengin ve önemli olanlarıdır. Batı'da Kaliforniya'da ve Doğu'da Boston çevresinde toplanmışlardır. En kalabalık olarak da herhalde Los Angeles'tadırlar. Sayıları (Amerika'da ve Kanada'da) yarım milyonu bulmuştur. Sermaye dünyasında Manukyan, Kirkoryan ve Mardikyan gibi çok zengin Ermeni aileleri vardır.(Onların Kaliforniya'daki yaşamlarını, çocukluk anılarına dayanarak Ermeni asıllı ünlü Amerikan yazarı William Saroyan, hikâye etmiş. Ve ben de 1953'de bunları “*Varlık*” serisinde “*Aram Derler Adıma*” başlığı altında kitap olarak Türkçe yayınlamıştım) Amerika'da, ikisi Boston'da (Armenian Weekly, Armenian Mirror- Spectator), biri Los Angeles'te (Armenian Observer), biri Fresno'da (California Courier) ve biri de New York'ta olmak üzere, Ermenice beş gazete yayımlanmaktadır. Los Angeles'de çıkan günlük “*Asbarez*” Ermenice günlük üç gazeteden biridir.⁸⁹²

Papazyan'dan Alınacak Ders

Kaliforniya Üniversitesi'nde yer alan bu tedhiş hareketine bakarak insan, ister istemez, bundan yarım yüz yıl önce, Ermeni örgütü “*Daşnak*” ların anatomisini inceleyen Ermeni yazarı K. S. Papazyan'ın kitabını anımsıyor. 1934'te Boston'da yayınlanmış olan ve “*Sapık Yurtseverlik*” başlığını taşıyan bu kitap, şöyle başlıyordu: “*İzleyen sayfalarda bu ülkenin İngilizce konuşan Ermenilerine ve genel olarak Amerikalılara bir örgütü tanıtmaya çalışacağım... Ermeni Devrimci Federasyonunun... Örgütlenme biçimi, yayınlarında ifadesini bulan kafa yapısı, ikna yerine şiddet kullanmaya olan inançları, çoğunluğun iradesini hiçe saymaları ve bunu çarpıtmaları Amerikan liderlerine yabancı özelliklerdir...*”

Ermeni yazarı Papazyan'ın 1934'de dikkatleri çektiği hoşgörüsüzlük, bugün de, Amerikan toplumunu ve akademik özerkliği tehdit ediyor. Bir bilimcinin başkalarıyla uyuşmayan rakamlar vermesi ve sonuçlara ulaşmasının evinin bombalanması. Defalarca tehdit edilmesi ve şimdi de derslerini engelleme kampanyasının başlaması haklı görülmeyecek davranışlardır. Bir üniversitede bir toplum böyle bir tedhişe boyun eğemez.⁸⁹³

⁸⁹² Türkkaya Ataöv, “Amerikalı Prof. ve Ermeni Tedhişçileri”, *Cumhuriyet*, 6 Şubat 1982.

⁸⁹³ Türkkaya Ataöv, “Amerikalı Prof. ve Ermeni Tedhişçileri”, *Cumhuriyet*, 6 Şubat 1982.

2.3.64. Şımartılan Ermeni Terörcüleri / Mehmet Aydın

Bugün iki elin parmak sayısını geçmeyen Ermeni'nin bile bulunmadığı Doğu Anadolu'da bir takım haklar savlamak ya da tarihteki üstü küllenmiş olayları yeniden hortlatma yoluna gidilerek, dış odaklarca Türk'ün yetişmiş oğullarına karşı sürdürülen tedhiş hareketlerini içimiz kan ağlayarak izliyoruz. Tarihte, 1915 Türk - Ermeni olaylarına benzer hem de daha korkunç yönleriyle yaşanmış binlerce örnekler vardır.

Bildiğimiz yakın geçmişte, uygar Avrupa'nın göbeğinde bir Hitler saldırganı ortaya çıkarak, tüm çılgınlıklarıyla elli milyon dolayında insanın kanına girmiştir. Cezayir, Vietnam ve Endonezya'da işlenen cinayetlerin anıları hala belleklerden silinmemiştir. Amerika'ya ilk ayak basan Avrupalıların yerli avına çıkarak soykırım yoluyla birçok ırkı yok etmeleri, Haçlı Savaşları sırasında öldürülen binlerce Türk'ün etlerinin yenilmesi insanlık dışı engizisyon yargılama ve işkenceleri, salt mezhep ayrılığı yüzünden uygulanan Senbartemi gecesi tarihin tozlu toprak yaprakları arasında olanca dehşetiyle sırtıtmaktadır. Öyleyken, yirminci yüzyılın başlarında ilkin yayılmacı devletlerce yaratılan, sonra da Türkler'in var olma - yok olma savaşımı içinde aldığı bir önlemin şimdilerde gündeme getirilmesi, acı ve bir o denli de düşündürücüdür.

Tarihte Ermeniler'in dağıtılmalarına en çok Persler, Bizanslılar ve Abbasiler neden olmuşlardır. Hele 6,7.yüzyıllarda oluşan İran - Bizans savaşları sırasında Ermeniler'den pek çoğu kırıma uğratılmış, bir bölümü de kuzeydoğudaki yerlerinde yurtlarından edilerek başka yerlere sürülmüşlerdir. Ayrıca, XI'inci yüzyılın başlarında Bizans imparatorları doğu sınırlarını güven altına almak ve İslam ülkelerine doğru genişlemek politikası güderek, Ermeni krallık ve prensliklerini kaldırmış: yerli halkı kitleler halinde Orta Anadolu ve Sivas yörelerine sürmüştür.

Ermenilerin Türklerle en belirgin biçimde karşılaşmaları, Büyük Selçukluların Bizanslarla olan savaşlarında, Ermeniler'in din bağlılıklarıyla hep Bizanslar safında yer almaları dolayısıyladır. Türkler'in uç beylikleri olan Çağrı, Büyük Boğa ve Afşin Beyler Doğu Anadolu'nun alınması sırası da Ermeniler'le de birçok kez karşılaşmışlardır.

Anadolu Selçukluları döneminde büyük dalgalar halinde Kudüs'e yürüten Haçlı orduları, Kudüs'ü aldıktan sonra tampon bir devlet olarak doğuda, küçük bir Ermeni Krallığı kurma yoluna gitmişlerdir. Ne var ki bu krallık, kısa bir süre sonra İslam - Arap ordularınca tümüyle yok edilmiştir. XIII'üncü yüzyıldan XX.'inci yüzyılın başlarına

gelinceye dek Türklerle Ermeniler arasındaki ilişkileri zedeleyeceği önemli bir olay geçmemiş: Her iki toplum da barış içinde bir arada yaşamışlardır. Hatta lirik bir halk öyküsü olan Kerem ile Aslı öyküsünde, sevgililerin bir birlerini sevmelerine Türk Kerem'in Ermeni Aslı'ya yürekten bağlılığına karşın: Din bağınazı babanın kızına sihirli gerdek gömleği giydirmesiyle her ikisi de yanarak can vermişlerdir. Bu öykü, biraz da halk sağduyusunun yaklaşık 300 yıl önce yansıtılmış bir önsezisi olsa gerekir. Öte yandan, türkülerde, şarkılarda, ortak beğeniler beslediğimiz sanat yapıtlarında Ermeni yurttaşların katkıları olmuştur. Adları halk şairlerimiz arasında geçen birçok Ermeni saz şairleri, önlü besteciler, mimarlar, doktorlar, gazeteciler, türlü devlet adamları, oyuncular, yayıncı ve operacılar: Kültür, sanat ve yönetim tarihimizin en seçkin yerlerinde yer almış olup hepsi de bağrımıza bastığımız ve hakları kendilerine esirgenmemiş kişilerdir.

Yakın Tarihlerle dek dış ülkelerde dil sanat ve konukluk yönünden Türklere en çok sahip çıkanlar, bilindiği gibi Ermenilerdir.

Öyleyken, 1915 yılında yayılmacıların kendi çıkarları için yarattıkları kışkırtmalara, ilk kez yeşil ışık yakan Ermeniler olmuştur. O yıllarda doğu cephelerinde bulunmuş, memleketlim olan bir çavuştan dinlediğim Türklere karşı işlenmiş kitlesel olaylar, cidden tüyler ürperticidir. Başlangıçta pek önem verilmemişken, yüzlerce Türk köyü ve kasabasını ateşe verilip yakılması ve öldürülen insanların parça parça telislere doldurup gizlenmesi sonucu isyancıların, bir önlem olarak devletçe o dönemdeki ülkenin başka yöreleri olan Suriye Lübnan'a göç etmeleri yoluna gidilmiştir. Suriye'de iken de Katar komutanı Yüzbaşı Tefik Esin göçmen isyancılara son derece insancıl davranarak: kadınlarla yaşlılara elindeki tüm olanakları ve Mehmetçiğin istihkaklarını özgülemiş, ayrıca burunlarının bile kanamamasına büyük özen göstermiştir.

Son yıllarda üst üste oynanan oyunun amacı, niteliği ve doğrultusunu ise serinkanlılıkla birlikte ve iyi tanılamak gerekiyor. Uzun uğraşlardan sonra Batılılar İsrail'i İslam Araplarının yumuşak karnına yerleştirmeyi başarmışlardır. Batı'nın anamalcı güçlerinin, eskinin bağınaz Haçlı anlayışını sürdüren bir takım örgütlerle birleşerek şimdi de Türkler için yeni tezgâhlar hazırlamakta olduğunu görüyoruz. Onlardan başka, birkaç yıldır sağcı ve solcusuyla Türkleri bir birlerine kırdırmayı amaçlayan hareketin arkasında, bu stratejinin karanlık gölgeleri ve parmaklarının bulunduğu olasılığı da düşünmek gerekir. Bu yolda yaratılan olayları, tek boyutlu

yaklaşımlarla değil çağa uygun bir yaklaşımla ve geniş bir perspektiften değerlendirmede, bizim için sayısız yayarlar bulunduğu, toplumun her kesimince dikkate alınmalıdır.⁸⁹⁴

2.3.65. Ermeni Terörizmi ve Görevimiz / Ali Sirmen

Ali Sirmen: Ermeni sorununun tarih, hukuk ve bugünkü uluslararası ilişkiler yönlerinden çok yanlı bir konu olduğu kuşkusuz. Her yönü için uzun inceleme ve anlatımlar gerekli. Son suikastın bize hemen anımsattığı konu uluslararası terörizmin niteliği ve dünya toplumunun ona karşı daha etkin kararlar alması gereğidir. İkinci olarak, yeryüzünde bir Ermeni devleti vardır ve her siyasal eğilime uyacak ikiz devletler yaratmak ne olanaklıdır, ne de bir çıkar yol. Üçüncü olarak. Doğu'daki gerçek Ermeni nüfusu, sonra, Ermenilerin yabancılar tarafından kendi amaçları için kullanılmaları...

Prof. Ataöv: Bunların her biri ayrı birer inceleme konusu: Örneğin, baştan başlarsak, Türkler Anadolu'ya geldiklerinde Ermenilerin durumu: Ermeni Patrikliği'nin Osmanlı desteğiyle kurulması; Osmanlılar da “*millet*” sistemi; kamu hizmetinde Ermeniler; Doğu Anadolu'da yerel yönetime katılmaları; özel yaşamda yerleri; Güney'e alınma nedenleri v.s. Bundan ötürü, konuyu mutlaka sınırlandırmak zorundayız. İzin vererseniz bütün bu noktalar içinde, bu kez, yalnızca Türk görüşünü, kişiye Türk kurumları olarak, dünya kamuoyuna iletmede başlıca sorumluluklarımıza değinelim. Bu konu bile burada ancak sınırlı olarak ele alınabilir. Devletlin tanıtma görevi olan resmi temsilciliklerini bunun dışında tutuyorum. Üstünde konuşacaklarımız belki Ermeni sorunu konusunda yabancı yayınları izleme, bunları gerekirse yanıtlama, bu konuda yabancı dilde araştırmalar hazırlama, objektif yabancı yazarlara Ermeni tedhişçilerine yöneltilen baskılara karşı izlenecek tutum, Türk Ermenilerinin durumunu ve tutumlarını gerçekçi ölçüler içinde yansıtmaya ve konunun bazı komşularımıza, özellikle Araplara doğru olarak tanıtılması diye özetlenebilir.

Sirmen: O halde, sizce ilk yapılması gereken nedir?

Prof. Ataöv: Önce, bu konuda yayınlanmış olanları saptamak. Bundan ötürüdür ki, Siyasal Bilgiler Fakültesi yayınlarından olmak üzere, 400 kaynaklık bir “*Ermeni Sorunu*

⁸⁹⁴ Aydın, “Şımartılan Ermeni Terörcüleri”, *Cumhuriyet*, 7 Şubat 1982.

Bibliyografyası” çıkardım. Uzun gibi görünüyor ama aslında, değil. Bugün, listeyi on katına çıkarabilirim.

Sirmen: Bunun içinde uluslararası terörizmle ilgili yayımlar da var mı?

Prof. Ataöv: Olmalı. Bir yerde gizlenerek diplomatik koruma ve ayrıcalığı olan birine ateş etmek, eski Asya, Yunan site - devletleri ve Romalılarından bu yana, yazılı antlaşmalara bile gerek duymadan, teamülle, yani sürekli uygulamayla yerleşmiş ve sonra devletler hukukunun bir parçası olmuş kuralları açıkça çiğnemektir. Tüm Ermeni toplumu ve dünya kamuoyu bunu böyle bilmeli, diplomasi temsilcilerini koruyacak daha etkin, daha bağlayıcı, daha bilinçli ve işlerliği olan kararlar hızla alınmalıdır.

Ortada Avrupa Konseyi Parlamento Kurulu’nun 27 Ocak 1977 tarihli ve 648 sayılı bir Konvansiyonu da vardır. Bunun birinci maddesi, diplomasi temsilcileri de dâhil olmak üzere, Uluslararası korunmadan yararlanan kişilere saldırıların “*Siyasal bir tahrikten kaynaklanan siyasal bir hareket olarak değerlendirilemeyeceğini*” belirtmektedir.

Sirmen: Bunu izleyen Birleşmiş Milletler kararları da olacaktı...

Prof. Ataöv: İki tane, 15 Aralık 1980 tarihli diplomasi temsilcilerinin korunması ve güvenliği için etkin önlemler istiyor. 20 Ekim 1981 tarihli de bu kararı pekleştiriyor.

Sirmen: Söz konusu olan yalnız Türk diplomatları da değil.

Prof. Ataöv: Diplomatik masuniyet ve ayrıcalıklar kurumunun korunması. İşte, bu konuda yazarlarımız ve araştırmacılarımız dünya kamuoyuna ve Ermeni çoğunluğa suikast eylemlerinin uluslararası hukukun temel İlkeleriyle açık ve kesin biçimde çatıştığını ve tertipçilerin kan dökümünü tek yanlı olarak siyasal nedenlere bağlama çabasının geçerli olamayacağını, yabancı dildeki yazılarla, konferanslarla ve tartışmalarda her gittikleri yerde göstermelidirler.

Sirmen: Bu sözlerden sizin bu çerçevede yayınlarınız, en azından girişimleriniz olduğu, ancak çok sayıda kimsenin katılması gerektiği sonucunu çıkarıyorum.

Prof. Ataöv: Benim oldu ancak bir yazı kampanyası eksikliği hâlâ var ki, örneğin Kaliforniya Üniversitesi’nden Prof. Normon Ravitch, Aralık 1971 tarihli ve Londra’da çıkan “*Encounter*” Dergisi’ne yazdığı 16 sayfalık incelemede, Hitler’i bile Türkiye aleyhinde kaynak olarak gösteriyor da, suikastların hukuka aykırılığına hiç dokunmuyor. Bize karşı büyük bir haksızlık olduğu için de, yazar adına da üzgünüm. Ben bu yazıyı

yanıtladım. Aynı biçimde, Prof. David Marshall Lang ve Christopher Walker, Londra’da yayınladıkları “*Ermeniler*” adlı kitaplarında, Türkiye aleyhine kullanılabilecek birçok ayrıntıdan yararlanmak istiyorlar da, diplomatlara saldırıyı kınamak akıllarına gelmiyor. Bu çift standartlı bir uygulamadır. Bu tercihlili yaklaşım Türk yazarlarının tepkisiyle herhalde son bulmalıdır.

Sirmen: Sözüünü ettiğiniz Prof. Lang’a bazı çevreler, yanlışlıyorsam, “*Ermeni dostu*” diye aşağı - yukarı “*resmi*” bir unvan da vermişlerdi...

Prof. Ataöv: Doğrudur. Ancak bu kişinin yukarıdaki araştırmanın yirminci sayfasında, Batı’da yaşayan ve “*Ermeni yurtseverleri*” diye tanımladığı çevrelerin Sovyet Ermenistan’ının, ilk olayda, Sovyetler Birliği’nden ayrılmak için fırsat kolladığına inandıklarını da yazmaktadır. Bu değerlendirmeye Sovyet araştırmacılarının da dikkatini çekmek isterim. Prof. Lang’a “*Ermenilerin dostu*” diye bir unvan verilmiştir ama bunun yalnız bize düşmanlık anlamına gelmediği de anlaşılıyor.

Sirmen: Konunun yabancı yayınlarda artan bir ölçüde ele alındığına tanık oluyoruz. Son bir - iki ayın yabancı yayınlarına kısaca bakalım

Prof. Ataöv: Birlikte bakalım. Hemen göreceğiz ki, Türkiyeli aydına hemen yapılacak işler düşüyor. Fransa ve İsviçre’deki son yargılamalar nedeniyle “*Tribune de Geneve*” ve “*La Suisse*”de tek yanlı sayılabilecek yazılar çıktı. Ben kendim yanıtladım. Gene Prof. Lang’ın tek başına yazdığı ve yeni çıkmış olan “*Menfada Bir Ulus: Ermeniler*” adlı kitabı Dublin’de yayınlanan 12 Aralık 1981 tarihli “*Irish Independent*” te konuyu bilmediği anlaşılan Sean Cantvuell adlı biri tarafından tanıtılıyor. 21 Aralık 1981 tarihli “*Newsweek*” Dergisi’nde George Will, “*Dinve Nükleer Silahlar*” başlıklı bir yazıda, konuyla hiç ilgisi yokken, Ermeni sorunundan söz ederek bunu Yahudi katliamıyla karşılaştırmaktadır. Bu tutum iki şeyi gösteriyor: Şartlanma vesadece bir kulak dolgunluğu. Bu yazara ve dergiye bir sürü dengeli tepki giderse, söylediklerini daha iyi araştırma gereğini herhâlde duyacaktır. Birçok arkadaşımız bu tepkiyi kendiliğinden gösteriyor da.

Sirmen: Böylece, yabancı yayınlar izlemeyi ve Türkiyeli yazar, araştırmacı ya da kurum olarak, ağırbaşlı, objektif, bilgili ve zamanında gösterilmesi gereken tepkileri zorunlu sayıyoruz. Aynı yol, leyhteki yazılar için de söz konusu olur mu?

Prof. Ataöv: Onları da doğru ve yerinde buluyorsak, en azından teşekkür borçluyuz.

Sirmen: Örneğin, son zamanlarda hangileri?

Prof. Ataöv: Belçika’da Flâman dilinde çıkan “*Inforlent - Dossiers*” nin 15 Ekim 1981 tarihli sayısında Türk görüşlerine büyük ölçüde yer veren bir inceleme çıktı. Türkiye’den yüreklendirici mesajların gitmesi ancak yerinde olur.

Sirmen: Ermeni yayınlarından ne dereceye kadar yararlanabiliriz?

Prof. Ataöv: Önce, hepsi okunmalı. Ermeni görüşlerini iyi bilmeliyiz. İçlerinde ciddi araştırmalar var. İkincisi, bazılarında çok önemli bilgiler, yerine göre “itiraflar” da yer alıyor. Örneğin, K. S. Papazyan’ın kitabı. Bunun özetini ben basında yayınladım. Bu Ermeni yazar, iki önemli şey söylüyor. Daşnaklaranti-demokratik bir örgüttür; Türkiye ile bugünkü sınır antlaşmalarla düzenlenmiştir. Louise Nalbantyan’ın doktora tezinde de aynı örgütlerin tedhişine örnekler var. Sovyet Ermenisiolan S. M. Agopyan, Doğu Anadolu’da emperyalizmin oyunlarını sergileyecek önemli ipuçları veriyor.

Sirmen: Yayınların önemi su götürmez. Yayın dışında dikkat edilecek ve tepki gerektiren başka neler var?

Prof. Ataöv: Prof. Stanford J. Shavv’a Kaliforniya Üniversitesi’nde bazı çevrelerce yapılan baskıyı kınamak gerekir. Başka birisi de aynı üniversitede görevli olan ve tam karşıt görüşlere sahip Prof. R. Hovannisyan’ı orada istemeyebilir. Oysa bir üniversitede böyle bir ayrıntıda farklı düşünenler tabii ki çıkacaktır.

Sirmen: Sizce Türk Ermenilerinin tavrı dışarda iyi biliniyor mu?

Prof. Ataöv: Türkiye’deki bazı olaylar dışa yanlış yansıyor. Birkaç ay önce New York’ta gördüğüm ve “*The Armenian Reporter*” Dergisi’nin sorumlusu Sayın Edvard Bogosyan da havayı bulandıran bu yanlış yansımalarından yakındı. Düzeltilmesi gereken bir şey varsa düzeltmeliyiz. Ermeni asıllı yurttaşın hiçbirimizden farkı yok. Onun mutluluğu bizim mutluluğumuz için şarttır. Her ülkede çoğunluktan farklı olan insanlar var olmalıdır da insan hoşgörülü davranmayı ve çokuluslu bir dünyada barış içinde yaşamayı böyle öğrenir. Değişik kültürlerden de yararlanacak, onun zevkini tadacaktır. Ermeni kültür ve sanatlarına ilişkin yazıları hep zevkle okurum. 1953’de çıkan ilk kitabım William Saroyan’dan hikâyeler çevirisiydi. Aynı Saroyan yıllar önce Türkiye’ye karşı

nümayişlere katılırdı. Tuttu buraya geldi. Fikret Otyam ona Anadolu'yu gezdirdi. Dedelerinin köyüne gitti. Öyle bir karşılandı, bağirlara öyle bir basıldı ki, konuktur, dedesi “köylümüzdür” diye, dönüşünde bir daha aleyhimizde bulunmadı. Dostluk için her şeyi yaparız. Ermeni yurttaşlarımız için de her şey yapmaya değer. Ancak, yapmadıklarımızla da suçlanmayalım. Bazı şeyleri Türk yazarları ve araştırmacılarıyla Ermeni yazarlarının karşılıklı konuşmalarında herhalde yarar var. Birçok kızgınlıklar yanlış bilgilerden de kaynaklanıyor. Ama bir tahribat yapıyor, hakkımızdaki imajı bozuyor. “*Jamanak*” gazetesinin bir yayını var: “*Türk Ermenilerinden Gerçekler*” diye. Buna benzer daha çok sayıda yayın yapılmalı.

Sirmen: Dünyada Ermeni teröristleriyle aynı görüşleri ve eylemleri paylaşmayan büyük, fakat hareketsiz bir kitle yokmu?

Prof. Ataöv: Önce, Ermenilerin bir devleti var: Sovyet Ermeni Cumhuriyeti. Bunun dışında, Kafkasya'da ve Rus Cumhuriyeti'nde, Amerika'da, Avrupa'da birkaç ülkede, Ortadoğu'da, hatta Afrika'da Etyopya'da ve Avustralya'da Ermeniler var. Amerika ve Kanada'dakiler herhalde yarım milyon kadar. İsrail'de Yafa yakınlarında da ancak 300. Büyük Ermeni kitlesi şiddet eylemlerine katılmıyor ve onaylamıyor. Birçok Ermeni çevreleri gizli örgütlerin Türk diplomatlarına saldırılarıyla, Türklerin bunlara Doğuda toprak vermeyeceğini ve Los Angeles, Londra, Viyana, ya da Sydney'de işini kurmuş bunca insanın kalkıp, diyelim, Bitlis'e gelmeyeceğini çok iyi biliyorlar. Bunları bana ifade ettiler de! Hem de yabancı Ermeniler. Tanıştığım bazı ılımlı kişilere şunu söylemiştim: Ben, T.C. yurttaş olarak, Doğu'da parasıyla bir tarla almaya bile kalksam, toprağına ve çevresine bağlı olan köylü, bu yabancı acaba kim diye soruşturur. Olmayacak duaya âmin demenin kimseye yararı yok.

Afrika'da uluslararası bir toplantıda bir Ermeni profesör tanıdım. Gerekirse, konuşmamızın uzun hikâyesini bir gün anlatırım. Kendisi Ermeni teröristlerine şiddetle ve açıkça karşıydı. Terör çıkmaz bir yoldur. Büyük kitlenin bunun önüne ağırlığını koyması gerekir.

Ermeni teröristlerin bir kısmının Lübnan'dan kaynaklandığı, hatta FKÖ'nün bir bölümüne yanaştığı söyleniyor. Bu doğrumu, değil mi ben bilmiyorum. Doğruysa, burada da Türkiyeli araştırmacılara bir görev düşüyor: Araplara Filistin sorunuyla Ermeni sorununun paralel olmadığını göstermek. Ancak, konuyu onların en iyi

kavrayabilecekleri biçimde, her iki sorunun geçmişinden örnekler ve karşıtlıklarla sunmak gerekir. Bazı yabancı yayınlar, Doğu'da Ermeni devleti kurma girişimleri ile Filistin'de bir Siyonist devlet yaratma cabaları arasında benzerlikler gösteriyor.

Sirmen: Örneğin?

Prof. Ataöv: 1917 Balfour Bildirisi'nde Filistin'deki Arap çoğunluk nasıl “*Yahudi olmayan topluluk*” diye geçirtiliyorsa, birçok Batı yayınında da, örneğin, Viskont Bryce, D. M. Lang, Edwin Bliss, Henry Morgenthau, B. F. Nordmann, W. W. Rockwell, Talcot Williams ve başkaları Müslüman ve Türk varlığını görmezlikten geliyorlar.

Sirmen: Bazıları da, Prof. Shaw ve bazı Fransız yayınları Kafkaslardan Rusya içine, Anadolu'ya, hatta Balkanlara yayılan, bu arada Etyopya'ya kadar uzanan Ermenilerin hiçbir yerde çoğunluğu oluşturmadıklarını yazıyorlar.

Prof. Ataöv: Bu da doğru! 21 Aralık 1981 tarihli “*Tribunsde Geneve*” deki bir yazı Ermeni ve Siyonist iddialar arasındaki paralellğe dikkati çekiyor. Bu yazıyı Filistinlilere gösterelim. Siyonizm'in kurucuları, değişen koşullara göre, ilgili bütün devletlere yanaştılar. Ayrıntıya girmiyorum. Ermeni sorununa ilişkin belgelerde de benzer olaylar var.

Sirmen: Bir örnek de burada verelim.

Prof. Ataöv: Fransa'nın 1919'da Ermeni sorunuyla ilgisini ve bu ilginin gerçek nedenini Ralph Elliott Cook'un 1957'de Fletcher Okulu'nda yaptığı doktora tezinden ve bu arada Amerikan ve Fransız belgelerinden izleyebiliriz. Clemenceau, 29 Ağustos 1919'da, Fransız Hükümeti'nin 12.000 askerle ve “*Ermenileri koruma gereğiyle*” İskenderun'a ve Mersin'e çıkmak istediğini bildirir; Amerika ise, Batum'u önerir. Amerikan Dışişleri Bakanlığına yazılan 30 Ağustos 1919 tarihli ve 72, 119/6462 sayılı belge, Fransa'nın asıl kendi amaçları uğruna, “*Anadolu'ya ayak basmak için*” bu harekâtı önerdiğini açıkça söylüyor. 22 Eylül tarihli belgede yazıldığı gibi, Mersin ile Erivan arasında yüzlerce kilometre var. Fransa asıl gizli Sykes - Picot Antlaşması'nda kendine ayrılan yerlere sahip çıkmaya çalışıyor. Amerikan belgesindeki şu yargıya bakınız: “*Fransız Hükümeti, Ermenilere karşı en aldatıcı biçimde davranmıştır.*” Bu gerçekler yabancılara, bu arada Araplara anlatılacaktır. Söz bir kez daha Filistin'e gelmişken, İsrail'in 1967 saldırısından sonra, Kudüs'ün Arap toprağı olan doğusu da düşman eline geçince, işgalcileri karşılamaya gidenlerin başında Ermeni Patriği yok

muydu? Acaba neden? Bu tavırların nedenini araştırıp bulacağız. Özellikle dıştaki bazı Ermeni gruplarının konuya daha çok duygusal yaklaştıkları ve objektif olamadıkları ortadadır. Hele kan dökümü ve türlü baskı yolları çözüm değildir.⁸⁹⁵

2.3.66. Türk Diplomatlarına En Çok Saldırı Fransa’da Yapıldı / Prof. Türkkaya Ataöv

Terörün Hedefi Diplomatlar -2

Daha önce söylenilenlerden, yalnız Türklerin değil birçok ülke diplomasi temsilcilerinin saldırılara hedef oldukları anlaşıyor. Bu durum, diplomasi kurumunun dokunulmazlık ve ayrıcalıklarını korumak için bütün ülkelerin elbirliği etmesi gerektiğini gösterdiği ölçüde önemlidir. Biz Türk vatandaşı olarak yabancı ülkelerdeki kendi temsilcilerimize yönelik saldırılar karşısında doğal olarak duyarlıyız. Ve bu duyarlılığı da sürdüreceğiz. Ancak, tedhiş eylemlerinden şikâyetçi olan da yalnız bizler değiliz. Görüldüğü gibi birçok ülke bu kanlı şiddet olaylarına hem sahne olmakta, hem de kurban vermekte. Devletler hukukunun çoktan parçası olmuş olan bir takım kuralların iyi korunması gerektiğini yalnız biz değil, dünya kamuoyu da artan ölçüde duymaya başladı. Umut ediyoruz ki, bu eğilim daha da güçlenecek ve geçerli karşı önlemler, suçsuz insanların daha fazla kanı akıtılmadan alınacaktır.⁸⁹⁶

Ermeni Terörizmi

Öte yandan, bu olayların içinde bizim küçümseyemeyeceğimiz bir Ermeni tedhişçiliği de vardır. Gerçi Türkiye saldırıya uğrayan 108 devletten bir tanesidir. Ama gittikçe artan kurban verme ve belirli çevrelerin saldırılarına hedef olmaktadır. Bir Ermeni gizli örgütü olan ASALA’nın adı 22 Ekim 1975’te Viyana’da Türk Büyükelçisi’nin öldürülmesiyle ön plana çıkmıştır. Aslında, terör bazı Ermeni çevreleri için yeni bir olay değildir. Osmanlı İmparatorluğu zamanında kurulan bazı “siyasi partiler” yöntem yönünden tedhiş örgütü gibi çalışıyordu. Birinci Cihan Harbi sona erdiğinde Taşnak’ların kurdurduğu “Nemesis” gizli örgütü 13 Mart 1921’de Berlin’de “Ali Sayi Bey” takma adıyla yaşamakta olan Talat Paşa’yı öldürmüştü. Sait Halim Paşa

⁸⁹⁵ Ali Sirmen, “Ermeni Terörizmi ve Görevimiz”, *Cumhuriyet*, 8 Şubat 1982.

⁸⁹⁶ Türkkaya Ataöv, “Türk Diplomatlarına En Çok Saldırı Fransa’da Yapıldı”, *Cumhuriyet*, 25 Mart 1982.

Aralık 1921’de Roma’da, Bahattin Şakir ile Cemil Azmi bir yıl sonra Berlin’de vurmuşlardır.

Bazı yayınlar bugünkü Ermeni terörizminin kökeninin ASALA’nın bazı kişileri öldürmesiyle adını daha fazla duyuran ASALA’nın genellikle yapımı ve kullanımı basit olduğu anlaşılan “Semtex- H” adıyla bilinen plastik bombalardan daha sık yararlandığı belirtiliyor.⁸⁹⁷

Fransa, SSCB ve Ötekiler

Türk diplomatlarına yöneltilen saldırı olaylarının yer aldığı ülkelerin başında, sıklık açısında Fransa gelmektedir. Fransa 18 olayla başı çekmektedir. İtalya 13, Lübnan ve İsviçre 9’ar, Amerika 8, Türkiye yedi, İspanya 5, İngiltere ve Batı Almanya 4’er, Yunanistan ve Danimarka 3’er Belçika 2, Sovyetler Birliği ile Avusturya, Avustralya ve Hollanda 1’er olayla izlemektedirler. Görüldüğü üzere, olaylar coğrafya dağılımı yönünden Batı Avrupa’da ağırlık kazanmaktadır. Ancak, Amerika, bir Ortadoğu ülkesi olan Lübnan ve uzakta Avustralya’da sahne olmuştur. Fransa, Amerika ve Lübnan’ın yalnız tedhiş açısından değil, Ermeni yayılmasındaki tarihsel önlemleri bakımından da özel yerleri vardır. Bu noktanın ayrıntılı olarak değerlendirilmesi herhalde başka yazıların konusu olmalıdır. Bu nedenle, Akdeniz çevresiyle Amerika’daki tedhiş odaklarının varlığı bir sürpriz sayılmamalıdır.

Sovyetler Birliği’nde de bir olay olmuştur. 8 Ocak 1977’de Moskova metrolarından birine yerleştirilen bir bomba patlayarak, (Batı’da belirtildiğine göre)30’a yakın insan ölmüştür. Kasım 1977 ile 1978 arasında, Moskova ile Sovyet Ermenistan’ının başkenti Yerevan’da beş Ermeni tutuklanmıştır.⁸⁹⁸

Türkiye’de

Türkiye’deki yedi olayın da sözü edilmekteyse de bunlar yurt dışındakilerle karşılaştırılamayacak kadar ufak çaplı, hava alanlarının el yıkama yerleri ya da uçak otobüslerine yerleştirilen bombalar gibi sınırlıdır. Bunların bir kısmı da patlamadan fark edilerek etkisiz duruma getirilmiştir.⁸⁹⁹

⁸⁹⁷ Türkkaya Ataöv, “Türk Diplomatlarına En Çok Saldırı Fransa’da Yapıldı”, *Cumhuriyet*, 25 Mart 1982.

⁸⁹⁸ Türkkaya Ataöv, “Türk Diplomatlarına En Çok Saldırı Fransa’da Yapıldı”, *Cumhuriyet*, 25 Mart 1982.

⁸⁹⁹ Türkkaya Ataöv, “Türk Diplomatlarına En Çok Saldırı Fransa’da Yapıldı”, *Cumhuriyet*, 25 Mart 1982.

Yıllara Göre

1973'te yalnız iki örneği olan Ermeni tedhişi 1975, 1977 ve 1979 yılında 6 olaya çıkmış. Arada 1975 yılında 5 olayda kalmış, ancak 1979'da 17, 1980'de 31 ve 1981'de 34 olaya tırmanmıştır. 1982'nin ocak ve şubat aylarında olay sayısı toplam 8'dir. Bu hesaba göre bütün öteki öğelerin etkisi dikkate alınmazsa, tedhişin tırmanacağı söylenebilir. İlk tırmanışın 1975 yılıyla başlaması noktasından hareketle, bu olayların Kıbrıs'la bağlantıları bulunduğunu söyleyen yazarlar çıkmıştır. Ancak Ermeni tedhişinin bu olayla ve başka akımlarla bağlantıları da kendi başına bir araştırma konusu olmalıdır.⁹⁰⁰

Aylara Göre

Bu yazıya ek olarak tedhiş olaylarının aylara göre dağılımını gösteren bir tablo da konmuştur. İlk tahminlere aykırı olarak, Ermeni tedhişi nisan ve onu izleyen aylar üstünde yoğunlaşmamakta, başı ekim ayı çekerken, onu ocak, kasım, aralık ve şubat izlemektedir.

Gene başka bir tablodan anlaşılacağı gibi olayları çeşitli tedhiş örgütleri üstlenmiştir. Dokuz olay da hiçbir gurup üstlenmeden kalmıştır. ASALA 32 olayla başı çekiyor. Ancak, onu değişik aralıklarla 14 örgüt izliyor. Bunların içinde “*Ermeni soykırımı Adalet Komandoları*” (Türkçe ESAK ya da İngilizce JCAK) ve “*Yeni Ermeni Mukavemeti*” (YEM ya da NAR) gibi adı daha fazla duyulmamış olanlar da var. ASALA gibi bazıları Paris, Cenevre, Roma ve Kopenhag gibi çeşitli merkezlerde saldırıya geçerken, ESAK Amerika'da eyleme geçiyor.⁹⁰¹

2.3.67. ASALA, Ermeni Kitleleriyle Temelde Bağlantısız / Prof. Türkkaya Ataöv

Terörün Hedefi Diplomatlar -3

Belki de dünya kamuoyunda bütün Ermeni terör örgütlerin ortak bir hedefte birleştiklerine dair genel, fakat yanlış bir kanı var. Bir takım belgeler incelendiğinde, hem amaç, hem de yöntem yönlerinden bir takım farklılıklar göze çarpmaktadır. Örneğin ASALA kendini “sol” bir örgüt olarak ilan ederken ESAK sağcı Taşnak Partisi'nin felsefesine yakındır. Biri kendi açısından Sovyet Ermenistan'ıyla birleşmek

⁹⁰⁰ Türkkaya Ataöv, “Türk Diplomatlarına En Çok Saldırı Fransa'da Yapıldı”, *Cumhuriyet*, 25 Mart 1982.

⁹⁰¹ Türkkaya Ataöv, “Türk Diplomatlarına En Çok Saldırı Fransa'da Yapıldı”, *Cumhuriyet*, 25 Mart 1982.

düşüncesindeyken, öbürü Sovyet sistemine temelde karşıdır. Bir kısmının bazı belgelerde Filistinlilerce, Kıbrıslı Rumlara hatta İspanyollara Haspue'lara atıf yapmaları, daha çok, “devrimci” kabul edilme ve kendi hedeflerine daha büyük akımlar arasında kafalarda bir paralellik yaratma isteği de doğuyor. Nitekim (Filistinlilerin denetimi altında olan) Batı Beyrut'ta, başına başını (Filistinler gibi) “Kafriye” ile sarmış olan bir ASALA temsilcilerinin “*sol bir örgüt olduklarını ve tüm dünya devrimcileriyle*” ittifak halinde hareket ettiklerini söylediği Batı yayınlarında yazılmaktadır. Bu çerçevede içinde, ASALA “gerici” gördüğü ya da kendi hedefleri önünde engel oluşturan başka hükümetlere de cephe alabilmektedir. Örneğin 23 Aralık 1979'da, Roma'daki Air France ve TWA bürolarının bombalanmasından sonra, yapılan açıklamada Fransız Hükümeti'nden hiçbir Ermeni evinde arama yapılmamasını, yoksa “devrimci, örgütlü şiddet” yoluna başvuracaklarını belirtmişlerdir. 31 Temmuz 1980'de, Atina'da Türk görevlisinin şehit edilmesinin sonrasında “*Yunan diplomatlarının da hedefleri arasında*” bulunduğunu söyleyen bir açıklama yapmışlardır. 3 Ekim 1980'de Cenevre'de iki Ermeni'nin yapmakta oldukları bomba otelde patlıyınca tutuksuz yargılanmak üzerine, bir takım İsviçre hedeflerine saldırılar olmuştur.⁹⁰²

Ermenistan'dan Göçe Karşı

ASALA'nın duyarlılık gösterdiği başka bir konu da Sovyet Ermenistan'ından Batı'ya doğru olan göçlerdir. Bazı Batı kaynaklarında Sovyetler Birliği'nden çıkan Ermenilerin sayısı yılda 4000 olarak gösteriliyor. Bunların çoğu Amerika'ya yerleşmekte ancak muameleler için Roma'da duraklamaktadırlar. ASALA'ya göre, bu göçü “Vatikan, Türkiye ve müttefikleri planlıyormuş” ASALA bu dağılmaya yardımcı olan grup ya da kişilere de cephe alacaklarını ilan ediliyor. Kendileri yerli tedhiş örgütlerinin ağır baskısı altında olan İtalyan Hükümeti Amerikalılardan bu Ermeni göçüne ilişkin muameleleri çabuklaştırmasını istemektedir.⁹⁰³

ASALA Ermeni Topluluğundan Kopuk

ASALA, öteki Ermeni tedhiş örgütleri gibi, dünya Ermeni topluluğundan kopuktur. Yani, Ermeni kitlesiyle temelden bir bağlantısı yoktur. Ancak böyle bir açıklamayı deneyeceği kuşku götürmez. Dağınık ve kendi işinde gücünde olan Ermeni kitlesinin

⁹⁰² Türkkaya Ataöv, “Asala, Ermeni Kitlesiyle Temelde Bağlantısız”, *Cumhuriyet*, 26 Mart 1982.

⁹⁰³ Türkkaya Ataöv, “Asala, Ermeni Kitlesiyle Temelde Bağlantısız”, *Cumhuriyet*, 26 Mart 1982.

buna tepkisi hakkındaki olasılıklar da ayrı bir inceleme konusu yapılmaktadır. Ancak ASALA'nın düşündüğünü, öteki tedhiş gruplarının da akıllarından geçirmekte oldukları teslim edilmektedir. En basitinden, gerçekçi olsun ya da olmasın, siyasi amaçları ortaya çıkmış olan her örgüt er geç yığın desteğine ulaşmak ister. Ama hemen söyleyeyim ki genel olarak tedhiş yığınları kendine çeken bir yol değil, tam karşıtı uzaklaştıran bir yöntemdir. ASALA ya da her hangi bir tedhiş örgütünün şansı ne olursa olsun, aynı kitleyi kendilerine çekmek isteyecek olan, ancak dünya görüşleri açısından önemli farklılıkları olan bu Ermeni kuruluşlarının rekabet içinde bir birlerine düşecekleri ve ortada demokratik seçim bir “*seçim*” de söz konusu olmadığına göre bildikleri ve uyguladıkları tek yol olan tedhişçilikle “kendi aralarında bir hayli kan dökcekleri söylenebilir. ASALA'nın daha şimdiden, Taşnak, Hınçak ve Ramgavar siyasi partilerine Beyrut'ta ki “*Ermenistan*” başlıklı yeni yayınıyla hücum etmekte olduğu bir yer gerçektir. En iyi yayınları “*gerici Ermeniler*” diye tanımladığı çevreler ASALA'nın potansiyel düşmanlarıdır. Paris hem ASALA, hem de ESAK'ın bir çeşit üssüdür ama iki örgüt arasında farklılıklar vardır. Kendisini “*devrimci*” gören ASALA'nın bir temsilcisi 1978'de Beyrut'ta daha 1975'de Sovyet - Ermeni Cumhuriyeti'nin Türkiye'ye karşı bir saldırı üssü durumuna düşürülmesi için başvuruda bulunduklarını ancak bu başvuruyu henüz yanıtlamadıklarını söylemiştir. Sovyetler Birliği böyle bir başvuruya, bekledikleri yanıtı hiçbir zaman vermeyecektir.⁹⁰⁴

Sonuçsuz Eylem

Ermeni terörizmi kanı akıtmış ve bazı çevrelerin dikkatini çekmiştir ama yalnız Türkiye'de değil, tüm dünyadaki genel kanı terörizmin Ermenilere bir şey kazandırmayacağı, hele hedeflerine yaklaştırmadığıdır. Bu “*sonuçsuz*” eylem aynı Ermeni gruplarını belki daha da radikalliğe iter. Ama bu bile ne Türkiye'yi rahatlatacak ne de Sovyetler'i onlarla iş birliğine itecek, ne de Amerika'yı Ermeni terörizmini meşru olarak kabule zorlamaya yetecektir. İster terörizm, ister meşru yoldan Ermeni toplumunun önderliğine adaylıklarını koyanlar, bugünün siyasal gerçekleri karşısında, isteklerinin gerçekçi olmadığını biliyorlar.⁹⁰⁵

⁹⁰⁴ Türkkaya Ataöv, “Asala, Ermeni Kitleleriyle Temelde Bağlantısız”, *Cumhuriyet*, 26 Mart 1982.

⁹⁰⁵ Türkkaya Ataöv, “Asala, Ermeni Kitleleriyle Temelde Bağlantısız”, *Cumhuriyet*, 26 Mart 1982.

2.3.68. Dünya Kamuoyu Türk Görüşlerini Bilmiyor / Prof. Türkkaya Ataöv

Terörün Hedefi Diplomatlar - 4

Dünya kamuoyunda, Türk görüşleri tarih ve hukuk yönünden Ermeni görüşleri kadar iyi bilinmiyor. Ama bunlara da bir dinlenme hakkı verildiğinde, konunun Batı’da bir ölçüde sanıldığı gibi tek yanlı bir olay olmadığı anlaşılacak. Batı’nın bu konuda yansız davranabilmesi için biraz daha zamana gereksinim var. Bu zaman zarfında, Ermeni tedhiş gurupları da herhalde, Ermeni gençliğinin tümünü kendi çizgilerinde kazanmak ve eski kuşak Ermeniler üstünde türlü baskılar denemek isteyecekler. 70 - 100 yüz yıl öncesinin gene Ermeni tedhiş hareketlerinin uyguladığı baskı, hatta akıttığı kan Ermeni kitlesi üstünde olumlu etki yapmamıştı. Bu kez ki deneyin daha başarılı olacağına dair bir işaret de yok.

Bir ölçüde güvenle varılabilecek sonuçlardan biri çeşitli tedhiş guruplarının, Ermeni kitlesini kendisine çekme çabası uğruna, birbirlerine karşı çok sekte hatta insafsız davranma olasılığıdır. Dünya Ermenileri (Fransa ve İsviçre başta olmak üzere) Batı ve Doğu Avrupa’nın çeşitli bölgelerine; Kuzey Amerika’nın birbirinden ayrı üç merkezine; Güney Amerika’nın dört ülkesine; hatta Afrika’da Etyopya ve Mısır’a ve Güney Asya’da Hindistan’a dağılmışlar. Bu arada bir kısmı da Türkiye’de kalmıştır. Bu yerleşmelerin ne zaman ve nasıl oluştuğu, yöresel özellikleri ve kaçınılmaz olarak birbirinden farklılıkları ayrı inceleme gerektiren önemli konulardır.⁹⁰⁶

İç Çelişkiler

Ancak, kısa bir bakış bile bu değişik gurupların hem değer sistemleri, hem hiç de ihmal edilemeyecek bir öge olan kendi çıkarları açılarından farklılaştıklarını ortaya koymaya yeter. 70 - 100 yıl öncesinde bile görülen bu iç çelişki ve çatışmalar Ermenilerin kendi aralarında çok kan dökümüne neden olmuştu. En basitinden, bugün Amerika ve Kanada Ermenilerinin bir bölümü Sovyet Ermenistan’ındaki Ermenilerin kiliselerine, geri kalanı da Beyrut yakınlarında Antelias Kilisesine bağlıdır...⁹⁰⁷

⁹⁰⁶ Türkkaya Ataöv, “Dünya Kamuoyu Türk Görüşlerini Bilmiyor”, *Cumhuriyet*, 27 Mart 1982.

⁹⁰⁷ Türkkaya Ataöv, “Dünya Kamuoyu Türk Görüşlerini Bilmiyor”, *Cumhuriyet*, 27 Mart 1982.

Bir Ermeni Dostuna Yapılan

Birbirlerine rakip ve düşman Ermeni tedhiş guruplarının kendi dostları olan bazı yabacılara karşı bile nasıl hoşgörüsüz olabileceklerinin son bir örneği İngiliz Profesörü David Marshal Lang'ın bombayla tehdit edilmesidir. Adı geçen kişi Londra Üniversitesi'nde Kafkasya Çalışmaları öğretim üyesidir. Doğrudan doğruya Ermenilerle ilgili olarak üç kitap yazmış, Ermenileri de içine alan, fakat daha çok Kafkas halklarına ilişkin dördüncü bir yayını da vardır. Bütün bu kitaplarında aşırı Ermeni görüşleri paralelinde değerlendirmeler yapmıştır. Bu yüzden de kendisine törenle “*Ermeni dostu*” ünvanı verilmiştir. 1981 sonuna doğru çıkmış olan “*Ermeniler*” adlı kitabını aynı çevrelerin desteklediği ve danışmanlığında hazırlandığını “*Önsözünde*” de söylemekte, çalışmanın içeriği ise hayret edilecek bir tek yanlılığı sergilemektedir. O kadar ki, Ermenilerin musiki ve edebiyata katkılarını anlatırken, onlara (aynen bu deyimini kullanarak “*Aşık*” türünün sahibi gibi sunmakta, örnek olarak da Yunus Emre, Pir Sultan Abdal ya da bugünkü bir çok Türk “*aşıkının*” sözünü etmeden) “*Aşık*” diye Amerika’da oturan Ketî Berberyan’ı öne sürmektedir. Ermeni yiyecek ve içecekleri arasında “*dolma, terbiyeli İzmir Köftesi, cacık, börek, simit, pide, sucuk, nar suyu, kurabiye, tel kadayıf, kaymak*” gibilerini aynen bu adlarla saymasını da bir yana koyalım. Ama önemle belirtmek istediğim nokta, bu denli taraf tutan ve Türk görüş ve kaynaklarına kendini bu kadar adanmış birinin bile son olarak Los Angeles Başkonsolosluğumuzun şehit edilmesi olayını üstlenen çevrelerin bomba tehdidine hedef olmasıdır. Prof. Lang bu olayı son kitabında (s.135) kısaca anlatıyor. 1979 yılında Halep’e gittiğinde yaşlı bir Ermeni ona “*Birbirimizi yememize engel olun!*” demiş. İngiliz yazar “*Deneyeceğime söz veririm fakat kendim birkaç saat sonra, bölgesel Ermeni Taşnak tedhişçilerinin düzenlediği bir bomba olayından ötürü kulübünden çıkarılınca, yapacak bir şeyimin olmadığını anladım*” diyor. “*Ermeni Dostu*” David Marshall Lang’a bu denli tavırları takınan örgütlerin birbirlerine karşı da acımasız olacakları anlaşıyor.⁹⁰⁸

2.3.69. İç ve Dış Terör / Uğur Mumcu

Ottawa Ticaret Ataşemiz Kani Güngör’ün Ermeni terör örgütlerinden “ASALA” tarafından vurulduğunu öğrenince, hemen birkaç gün önce FBI yetkililerinin “*Yakında*

⁹⁰⁸ Türkkaya Ataöv, “Dünya Kamuoyu Türk Görüşlerini Bilmiyor”, *Cumhuriyet*, 27 Mart 1982.

bir Türk diplomatına karşı yeniden saldırı düzenlenecek” yolundaki uyarılarını anımsadık. Demek haber alma örgütleri, saldırıların, ne zaman yapılacağını biliyorlar. Biliyorlar da niçin acaba, bu terör örgütleri konusunda, bütün dünya güvenlik örgütleri ile birlikte ortak önlem almıyorlar?

Terör çok uluslu boyutta olunca, bu teröre karşı alınacak önlemlerin de çok uluslu olması gerekir. “ASALA” gibi örgütler Üç - beş gözü dönmüş teröristten oluşuyorsa, bunlar hakkında gelmek hiç de güç değildir. Yok, eğer bu örgütler hemen hemen her ülkede, bir takım çevrelerden, yardım ve destek alıyorlarsa - ki öyle görünüyor - olayın niteliği değişmektedir.

Teknik dinlemenin, haber alma olanaklarının ulaştığı aşama akıllara durgunluk verecek durumdadır. En gelişmiş aygıtlarla donanmış güvenlik örgütlerinin, hele FBI, CIA KGB ve benzeri kuruluşların, Ermeni terör çetelerinin mali kaynakları başta olmak üzere, her türlü bilgi vardır. Ermeni terör örgütlerine, bu haber alma kuruluşlarının en hünerli ajanları bile yerleştirilmiştir. Öyleyse nedir bu? Yıllarca, Türk diplomatlarına karşı sürdürülen Avustralya’dan Kanada’ya kadar hemen hemen her ülkede Türk temsilcilerine karşı yöneltilen bu saldırıların büyük haber kuruluşlarınca bilinmemesi düşünülemez.

Çok kaba bir değerlendirme ile bile şu genel sonuca ulaşırız. Ermeni terörü, 1975 yılında hemen sonra başladı. 1974 yılı, Türkiye’nin Kıbrıs Barış Harekâtı yaptığı yıldır. Bu tarihten bu yana, Ermeni terör örgütleri planlı ve sistemli biçimde, bu cinayetleri işlemektedirler. Bazı Ermeni teröristlerin, Kıbrıs Rumları ile işbirliği yaptıkları, sahte pasaportların Kıbrıs Rum Kesimince sağlandığı da saptanıyor.

Bütün dünyaya yayılmış Rum zenginleri ile Ermeni zenginlerinin bu kanlı terörü mali yönden destekledikleri şüphesi, gün geçtikçe yaygınlaşmaktadır. Ayrıca Ermeni terör örgütlerinin, Avrupa’da uyuşturucu madde kaçakçılığı yaptıkları, uyuşturucu madde kaçakçılığı yaparak bunu karşılığında silah sağladıkları da somut olaylarla anlaşıyor.

Yine dünyanın sayılı uyuşturucu madde merkezlerinden biri olan Marsilya’da Ermeni terör örgütlerinin cirit atmaları da bu yoldaki kuşkuları artırıyor. Örneğin Fransız polisi Ermen terör örgütlerinin Marsilya’da kimlerle işbirliği yaptığını nasıl bilmez, nasıl anlamaz, nasıl saptamaz?

Bir yanda Ermeni terörü, öte yanda, Yunan şovenizminin siyasal oyunları ile Türkiye çok yönlü planların hedefi haline sokulmuştur. Böyle bir dönemde, ulusal birliğin barışın sağlanması kadar güncel bir konu yoktur. Bu koşullarda, iç politikadaki gerginlikleri azaltmak, silahlı eylemler dışındaki kişi ve kuruluşlarla görüşleri ve eğilimleri ne olursa olsun sağlam sloganlar kurmak ve hoşgörü köprüleri kurmak zorundayız.

Gerek iç gerekse dış teröre karşı en geniş cepheleri kurmak zorundayız. Bu bir “seçenek” değil, zorunluluktur.⁹⁰⁹

2.3.70. İki Ermeni Anne / Torkom İstepanyan

Bu yazıyı, 24 Nisan olaylarını iki annenin, iki ayrı değerlendirmesini göstermek amacıyla yazıyor, bütün Ermeni annelerine sunuyorum. 1915 tarihinde biz gayrimüslim Türk vatandaşları dış tahrik ve etkiler sonucu vuku bulan olaylar nedeniyle sürgün olarak Simav’a geldiğimiz gün ora halkından ilk işittiğimiz cümle aynen şu olmuştur.

“Abuu! Umma bacı, baksana gâvurgâvur dedikleri de bizim gibi insanlarmış.” Asaletini ırkında tevarüs etmiş olan bu saf ve temiz insanlar dört küsur yıllık sürgün hayatımız süresince bizleri yalnız bir kardeş gibi bağrına basmakla kalmayıp, ayrıca Aristo’nun çok önce söylemiş olduğu “İşbirliği, demokratik hayatın mutlak şartlarından biridir” sözlerini de layıkıyla gerçekleştirmesini bildiler. Şöyle ki: Kafemiz Simav’a geldiği gün zaptiyeler bizi eskiden böceklik olan bir hana yerleştirdiler. Burada tahminen altı ay kaldığımız halde henüz yerli halkla hiçbir temas sağlamış değildik.

Bizleri ilk defa birbirimize kaynaştıran şu olaylar oldu: Bir gün yalnız başıma hanın önünde oynarken üç Müslüman çocuğu yanıma gelip beni oyuna davet ettiler. Ben ise onlarla oynamamak için direniyor bir yandan da “ben sizinle oynamam” diye bağıırıyordum. O anda sesimi duyan hanın kapısında görünen annem bana “oğlum onlar da senin kardeşlerindir, neden onlarla oynamak istemiyorsun?” dedikten sonra bizi yanına çağırıp hanın iç durumunu işaret etti. Ve şöyle konuştu: “Şayet sizler büyüdüğünüz zaman çocuklarınızın böyle acıklı manzaralar görmesini istemiyorsanız bu yaşta birbirinize sımsıkı sarılınız. Sarılını ki, bir daha hiçbir yabancı tahrik ve tesir sizleri asla

⁹⁰⁹ Uğur Mumcu, “İç ve Dış Terör”, Cumhuriyet, 10 Nisan 1982.

birbirinizden koparmasın.” O gün annemin işaret ettiği manzara aynen şöyleydi: Bir sürü sefil ve perişan insan, çoğunu taşıyamadıklarından yolda terke mecbur oldukları ve eşyalarından ancak Simav’a kadar ancak getirebildikleri kilim ve çulların üzerinde gündüz olduğu halde uyumaya çalışıyorlardı. Gündüz olduğu halde diyorum, bunun nedenini yanımdaki çocuklar değil fakat ben çok iyi biliyordum. Çünkü anneme ne zaman karnım acıktı desem, o “uyumaya çalış oğlum, uyuduğun zaman uyuduğun zaman açlığını hissetmezsin” dedi.

Annem konuşmasını bitirince ben de çocuklarla el ele tutuşup alana doğru koşmaya başladım. Bugün bütün samimiyetimle ifade edebilirim ki, beni çocuklarla oynamaya yönelten neden, annemin sadece “*onlar da senin kardeşlerindir*” cümlesi olmuştu. Çünkü henüz öbür sözlerini değerlendirecek yaşta değildim.

Şayet Sasunyan’ın annesi de 24 Nisan aylarını doğru açıdan değerlendirmiş olsaydı bugün dünyanın lanetini üstüne çekmiş bir katilin annesi olmayacaktı. Bir süre sonra hana geldiğim zaman, annemi handa bulamadım. Teyzeme nerede olduğunu soracaktım ki, o anda bir lando arabası gelip hanın kapısında durdu ve arabanın asker olan sözcüsü hana girip ismen teyzemi çağırdı. Teyzem dışarı çıkıp arabada oturmakta olan bir hanım efendiyle bir müddet görüştüktan sonra geri gelip ailemizi topladı ve arabaya bindirdi. Hareket eden arabamız bir müddet sonra önü bahçeli çok güzel bir binanın önünde durdu. Bir şey anlamamıştım, ancak eve gelince annem bu olayı şöyle özetledi. Bir süre önce hanın kapısındaki konuşmasını garnizon komutanı Mustafa Beyin ailesi arabadan dinliyor ve annemin sözlerinde o derece mütehasıs oluyor ki, bu durumu derhal gidip beye anlatıyor. Bunu üzerine bey de ailemizi evinde misafir etmeye karar veriyor. Bizim bu eve taşınmamızda bir hafta sonra zaptiyelerle bizden bir genç kadın arasında müessif bir olay cereyan etti. Bu olaya tanık olan halk önce bu olaya sebebiyet veren iki zaptiyeyi bir hayli tartakladıktan sonra, doğruca garnizon komutanlığına gidip bu olayı şu sözlerle protesto ettiler: “*Dış tahrik ve tesirler sonucu acıklı bir duruma düşmüş olan bu perişan insanlar, biz Simavlılara emanet edilmişlerdir. Bu itibarla onlara yapılacak herhangi bir tecavüz hakareti bizlere yapılmış addedeceğiz. Hülasa emanetimize asla hıyanet etmemek azim ve kararındayız.*”

Bu konuşmalardan sonra Simav halkını etrafına toplayan garnizon komutanı bugün dahi harfiyen hatırladığım şu konuşmayı yaptı: “*Aziz ve muhterem Simavlılar, bu asil*

hareketinizden dolayı şu anda sizlerle ne kadar iftihar etsem az olacaktır. Esasen biz Türklerden de ancak böyle bir hareket beklenirdi. Çünkü Türkün en büyük hasletlerinden biri zayıfa yardım, diğeri ise konukseverliktir. Şimdi her türlü övgünün üstünde olan bu tutumdan cesaret alarak diyorum ki, arzu edenler benim gibi onlardan bir aileyi evinde misafir edebilir. Bu kararını da onların ileride kasabamıza faydalı bir unsur olabileceklerine inanmış bir kimse olarak alıyorum.”

Komutanın bu konuşmasından sonra handa bir tek aile kalmamıştı. Arık Müslüman ve gayrimüslim iki toplum da aynı çatı altında yaşamaya başlamıştı. Yerli halkın bu Türk’e has tutumu ise bizleri bütün gücümüzle iş sahalarına çekti. O tarihlerde erkekler askere alınmış olduğundan birçok işler kadınlara bırakılmıştı. Bunun için de önce tarlalardan işe başlandı. Artık her gün Ayşe’yi Hermine’yi, Tasula’yı tarlada yan yana çaba vururken görürdünüz. Her ne kadar ellerinde ayrı ayrı çabaları vardıysa da bu ayrı çabalar tek bir ülkü uğruna toprağa vuruluyordu. O ideal de her şeyin üstünde olan vatanın kalkınmasıydı... Bence bu durumu sağlayan başlıca neden, bu ortamı hazırlayan zihniyeti, yani fertlerin “*vatanım*” dedikleri o kutsal varlık adına her çeşit sakat tutumdan uzak kalarak topyekûn güç birliği yapmış olmalarıdır. Çünkü kişiler yiğit olsunlar, bilgin olsunlar, erdemli olsunlar kişilikleri içinde kalmışlarsa, bir topluma erememişlerse gerçeğin ölçüsüyle “Erginlik” ten yoksundurlar. İşte bu yüzden ne kadar güçlü olurlarsa olsunlar bir toplumun sağlayabileceği başarılarından her zaman mahrum olurlar.

Bu kardeşlik havası böyle sürüp giderken 4 yıl sonra bir gün Genel Merkezin “*Gayrimüslim vatandaşlar üç gün zarfında, vilayetlerine dönmek mecburiyetindedirler*” genelgesi Simav’da bir matem havası yaratmıştı. Çünkü bu emrin ilanından sonra Simav’da gülen bir çehreye rastlamak mümkün değildi. Acaba bu emir neden yerli halkı bizim kadar üzmüştü? Çünkü onlar her ne kadar aramızda din farkı mevcut idiyse de bu farkın iki toplum arasında kısa zamanda yer etmiş olan bu kardeşlik havasını yok etmeye asla yeterli bir sebep olmadığına iman etmiş kimselerdi.

İşte bu inancın etkisiyledir ki, ayrılanlar terk edecekleri yerde varlıklarından bir parçasının kaldığına, kalanlar ise kendilerinden bir şeyin gittiğine samimiyetle inanmış bulunuyorlardı. Bu itibarla da ayrılış töreni gözyaşları içinde birbirlerine mesut yarınlar temennisiyle tam bir kardeşlik havası içinde son buldu.

Şu anda Tanrıdan en büyük dileğim 12 Eylül hareketinden sonra ilahlı Kuvvetlerin yurdunda estirdiği kardeşlik havasının ebedi kalmasıdır.⁹¹⁰

2.3.71. İşte Çift Ölçü... / Uğur Mumcu

Fransız hükümeti iki Suriyeli diplomatı sınır dışı etti. Buna neden, Paris’te bir kişinin ölümü birçok kişinin yaralanması ile sonuçlanan bir patlamadır. İki Suriyeli diplomatın patlama olayı ile doğrudan doğruya ilgileri var mıdır? Bu, ancak bir soruşturma ile anlaşılabilir. Fransız hükümeti, böyle bir soruşturmayı beklemeksizin iki Suriyeli diplomatı sınır dışı edivermiştir.

Haklılık, haksızlık ayrı bir tartışma konusudur. Demek ki, Fransız hükümeti, bir terör olayı ile dolaylı da olsa ilgili gördüğü iki diplomatı sınır dışı etmekte hiç duraksamamaktadır. Suriye hükümeti de Fransa’nın bu tutumuna karşılık vermiş, Şam’da görevli iki Fransız diplomatını sınır dışı etmiştir. Olay nedeniyle Fransa Suriye ilişkileri iyice gerginleşmiştir. Bu haberleri okuyunca insan acı acı düşünüyor. Fransız hükümeti, bu olaylar nedeniyle böylesine önlemler alırken, acaba, Paris’in ana caddelerinde art arada vurulan Türk diplomatları için neden bu duyarlılığı göstermiyor? Türk temsilcilikleri Ermeni teröristler tarafından basılıp görevliler rehin alınırken, Fransız hükümeti neden, Ermeni teröristleri televizyon ekranlarına çıkartıp cinayet kışkırtıcılığı yapmalarına göz yumuyor? Ve neden Fransız yargıçları, Türk diplomatlarına kurşun sıkan Ermeni teröristlere gülünç denecek derecede hafif cezalar veriyor?

“Çift standart”, “çift ölçü” diye işte buna denir: Türk diplomatları Ermeni teröristlerce öldürülürken sesini çıkarma; hatta ve hatta katil çetelerinin sözcülerine televizyon ekranlarından cinayet kışkırtıcılığı yapmalarına izin ver; sonra kalk bir başka terör olayında iki Suriyeli diplomatı sınır dışı et!

O zaman Mösyö Mitterrand’a sormazlar mı?

- Türk diplomatların canları can değil mi Mösyö?

Evet, böyle oluyor. Geçmişlerinde emperyalizmin kanlı sabıkaları bulunan ülkeler, nedense, Ermeni terörüne, neredeyse, resmi bildirilerle arka çıkmak için birbiriyle

⁹¹⁰ Torkom İstepanyan, “İki Ermeni Anne”, *Cumhuriyet*, 24 Nisan 1982.

yarışıyorlar. Sosyalist Mitterand'ın insancıl düşünceleri bile bu “Haçlı zihniyetini” bir türlü yenemiyor.

Herhalde herkes bilir; terör, doğası gereği çok uluslu örgütlenmeler içindedir. Ermeni terörü, bu çok uluslu terörün bir parçasıdır. Ve elbette bu Ermeni teröristler, sırtlarını güçlü çevrelere dayamışlardır. Avustralya'dan Kanada'ya Los Angeles'ten Paris'e, Viyana'ya uzanan bu terör çetesine yardım eden, onlara pasaport, para ve silah sağlayan güçlü çevreler vardır. Bu güçlü çevreler, Ermeni Teröristleri, cinayetler işlendikten sonra da korumakta ve teröristleri yargılayan adli makamlara etki yapmaktadır.

Mitterand yönetimi, Fransa'daki Ermeni seçmenlerinin hatırı sayılır ağırlığını göz önünde tutarak, öldürülen Türk diplomatları konusunda kendisinden beklenen adımları atmamış olabilir. Gelmiş geçmiş bütün Fransız hükümetleri de Ermeni oylarını hesaba katmış ve Ermeni teröristlerine hoşgörüyle bakmıştır. Acı örnekler yüreklerimizde ve belleklerimizdedir. Bu tutum elbette uygarlık adına yüz kızartıcıdır. Mitterand, bu uygarlık ayıbını nasıl silecek bilemiyoruz. Bu konuya önen verir vermez, bunu da bilecek durumda değiliz. Ancak Mitterand, kendi deyişi ile çok uluslu şirketler ve bankalardan oluşan “*yeni eternasyonalin*” sosyalist hükümler için ne gibi tuzaklar kurduğunu en iyi bilecek devlet adamlarının başında yer almaktadır.

Alende'nin Şili'si, Şili'de başvuru terörist eylemler ve Şili'nin General Pinoche'leri, Mitterand'ın kulaklarına küpe olmalıdır...⁹¹¹

2.3.72. Adı Konmamış Savaş / Uğur Mumcu

Ermeni terör örgütleri, bir yurt dışı temsilcimizi daha öldürdüler. Son saldırıda Lizbon İdari Ataşemiz Erkut Akbay şehit oldu, eşi Nadide Akbay ağır yaralandı.

Bütün dünyada süren terör eylemleri, henüz adı konmamış bir yeni savaşın başladığını ve günden güne sürdüğünü gösteriyor. Ermeni terörü, şimdilik kaynağını yeterince bilemediğimiz desteklerle Türkiye'ye karşı başlatılan savaşın hince saldırılarını örgütüyor.

⁹¹¹ Uğur Mumcu, “İşte Çift Ölçü...”, *Cumhuriyet*, 24 Nisan 1982.

Türkiye’deki acımasızca teröre silah sağlayan uğursuz çeteler arasında Ermeni parmağı bulunduğu artık yadsınmaz belgelerle ortaya çıkıyor. Görülüyor ki, Türkiye, içten ve dıştan planlı ve sistemli bir saldırının hedefi yapılmıştır.

İçinde bulunduğumuz bölgedeki sıcak savaşlar, gün geçtikçe yaygınlaşıyor. İran - Irak savaşından sonra son günlerde İsrail’in önce Filistin Kurtuluş Örgütü karargâhlarına, sonra doğrudan doğruya Lübnan’a saldırması, Ortadoğu’nun bundan sonra yine sorunlara gebe olduğunu gösteriyor. Sınırlarımızın hemen ötesinde başlayan ve süren bu savaşların, bölgemizi yarın ne gibi oldubittilere karşı karşıya bırakacağı belli değildir.

12 Eylül öncesi yaşadığımız terörün hiç öyle “*karşı görüşlü öğrencilerin çatışması*” olmadığı her gün daha iyi anlaşılıyor. Sağlı, sollu silahlı eylemciler yargılanıyor; birçok gizli örgüt ortaya çıkartılıyor, ancak terörün dış bağlantıları bugün henüz aydınlatılmış değildir. Fakat yine de Türkiye’de yaşanan terörün, tarihin hangi dilimine rastladığını, Ermeni terörü ile iç terörün niye aynı zamana denk düştüğünü, iç terörün Kıbrıs Barış Hareketi’nin hemen sonrasında başladığını saptamak, bazı ipuçları vermeye yetmektedir.

İç terörün devleti yıkacak boyuta ulaşması, dışarıda Ermeni terörüne karşı çaresiz kalmamız ve yine dışarıdan bir Türk - Yunan savaşı olasılığı... Belki oynanan oyun ve yapılan plan buydu!

12 Eylül tarihinden sonra terör eylemleri önlenmiş bulunuyor. Ancak, Ermeni terörü ve Türk - Yunan savaşı olasılığı gündemdeki önemini koruyor.

Çevremizdeki ve dünyadaki ateş çemberi, bizleri, daha soğukkanlı olmaya ve çok yönlü düşünmeye yöneltmelidir. Bu koşullarda en çok gereksinmesi duyulacak ortam iç barıştır.⁹¹²

2.3.73. Ermeni Terörüne Karşı Çözüm Yolu? / İlhan Selçuk

Bir süreden beri Türkiye sorunları içinde terörü unutmaya başlamıştık ki acı bir dürtüyle uyarıldık.

Esenboğa havaalanındaki toplu cinayet hepimizi terörün mantığı üzerinde yeniden düşünmeye çağırıyor. Terörcülerin ASALA diye anılan kolu her tür acımasızlığın üstünde

⁹¹² Uğur Mumcu, “Adı Konmamış Savaş”, *Cumhuriyet*, 9 Haziran 1982.

bir vahşeti sergileyince, insan ister istemez öfke tepkilerinin de ötesinde bir düşünceye dalıyor. Nedir bu toplu cinayetin mantığı? 20. yüzyılın başında gerçekleştiği ileri sürülen bir soykırımın öcü 20. yüzyılın sonunda mı alınacak? Eğer bu mantık geçerli ise savaşlarda ve iç savaşlarda birbirini kıran halklar birbirini boğazlamaya başlayacak, “*bir senden bir benden*” diyerek kan davaları yayılacak, yeryüzü allak bullak olacak dünya, mezbahaya dönecek?

Peki, sonra?

Ermeni terör örgütü Türklere yönelik ırkçı kin güdüsüyle bireysel terörden toplu cinayete tırmanan eylemlere giriyor. Bu hastalığın salgınlaştığını ve Türkleri de sardığını düşünelim. İnsan kasabı olmakla dava adamı olmak arasındaki ayrımı unutan bir dünya yaratılmayacak mıdır? Terörün mantığı dipsiz kile boş ambardır; ama ne yazık ki yeryüzünde hem bireysel terör hem devlet terörü çağımızın sayrılıkları biçiminde sürüyor. İsrail Devleti’nin Filistinli soykırımını gündemde iken, ASALA’nın Ankara’daki toplu cinayeti yaşanıyor. Türkiye’yi son yıllarda saran terör dalgası toplumda onulmaz yaralar ve acı anlar yaratmışken şimdi Ermeni terörü ile uğraşmak zorunda kalıyoruz. Açıktır ki bu işe bir çare bulmak zorundayız, daha başka deyişle bu sorunu çözümlemek gereğiyle karşı karşıyayız. Her şeyden önce şu kuralı unutmayalım: Ermeni terörüne karşı savaşım eylemi robotların peşinde koşmakla başarıya ulaşamaz. Ermeni terörünü maddi ve toplumsal temelini sağlıklı bir biçimde saptamalıyız. Türkiye’deki çıkar çelişkilerinin oluşturduğu mantık üzerinde yükselen bir yaklaşım, bizi yanılgıya sürükleyebilir. Bu tehlikeden sakınmalıyız. Ermeni terörü hangi ülkede, hangi toplumsal temelde, hangi parasal kaynaklarda itici gücünü buluyorsa, doğrudan doğruya o ülkenin devletine yönelmek ve Ermeni terörünün sınırları içinde üslenmesine göz yuman devleti sorumlu tutmak tek çıkar yoldur.

Böyle bir yöntemin dışında başarıya gide bütün yollar tıkalıdır. Türkiye Cumhuriyeti’nin sınırları içinde bir başka ulusa yönelik terör örgütlerinin ve üslerinin kurulmasına bizim devletimiz izin verir mi? Çağdaş devletler hukukunda, uluslararası ilişkilerde böyle bir olgunun yeri olabilir mi?

Şu ya da bu devleti suçlamıyoruz, ama Ermeni terörünün kaynağına inip soruna çözüm bulmak için kararlıysak gerçekleri görmeliyiz. Her cinayetten sonra “nutuk” atmanın, “edebiyat” yapmanın anlamını yitirdiği ortadadır.⁹¹³

2.3.74. Ermeni Terörist / Uğur Mumcu

“ASALA” adlı Ermeni terör örgütünün Esenboğa Havaalanı’nda işlediği korkunç cinayetler bizleri acı acı düşündürmelidir. Demek ki, bu terör örgütü yurt dışındaki diplomatik temsilcilerimize karşı giriştiği alçakça saldırılar yanında şimdi de yurt içinde bazı hedeflere saldırıyı planlamıştır. Esenboğa baskını bu açıdan değerlendirmeliyiz.

Hep yazılır, hep söylenir: Terör, yapısı gereği, çok ulusludur. Terör örgütleri, birçok ülkede yuvalanmış, terör odaklarınca desteklenir. Bu kadar silahı, bu kadar parayı, aracı, gerecl ve sahte pasaportu Ermeni teröristlerine sağlayanlar kimlerdir? Ermeni terörü elbette birkaç amatör Ermeni tarafından yapılmıyor. Terör örgütlenmesi bir profesyonel örgütlenme biçimidir. Her terör örgütü gibi, Ermeni teröristler de birtakım karanlık örgütlerce destekleniyor. Bunların Amerika’dan Avrupa’ya, Avrupa’dan Asya’ya uzanan büyük mali ve siyasal destekleri bulunuyor. Ve “ASALA Örgütü” hiç şüphe yok ki, Esenboğa saldırısını düzenlerken, Türkiye’de de kendilerine destek sağlayıcı karanlık örgütlerle ve bilinmez odaklarla ilişki kuruyor.

1979 Temmuz’unda Ankara’da Mısır Büyükelçiliğini basan Filistinli gerillaların, bu baskından önce Gebze’de çiftlik sahibi Ömer Faruk Erden ile ilişki kurdukları silahları zengin çiftlik sahibi Erden’den aldıkları biliniyor. Erden polise verdiği ifadede, Gebze’de traktör acentesi sahibi Halit Adil Zait ile birlikte uyuşturucu madde kaçakçılığı yaptıklarını söylüyor. Gerillalara silah sağlamak suçundan Işın Çetinli ve Ferit Yoğurtçu adlı kişiler hakkında önce soruşturma yapılıyor, sonra kovuşturmaya yer olmadığı kararı veriliyor.

Nasıl Filistinli gerillalar, Türkiye’de bazı kişi ve örgütlerle ilişki kurmuşlarsa, bu “ASALA Örgütü” de Türkiye’de kendilerine silah sağlayan kişi ve örgütlerle ilişki kurmuşlardır. Bundan hiç şüphe edilmemelidir.

⁹¹³ İlhan Selçuk, “Ermeni Terörüne Karşı Çözüm Yolu?...”, *Cumhuriyet*, 9 Ağustos 1982.

12 Eylül öncesi terör olaylarında bazı Ermenilerin rol oynadığı konusundaki kuşku, kısa bir soruşturmada sonra kanıtla dönüşebilir. Özellikle silah kaçakçılığı olaylarında Ermeni asıllı kaçakçıların adlarına sık sık rastlanması, şimdiden, bu kuşkuları doğrulamaktadır. Örneğin 1970 öncesi ve sonrası silah kaçakçılığı olaylarında Garabet Sarkis Abriyan adlı Ermeni'nin içinde bulunduğu bir kaçakçılık örgütü Türkiye'ye 27 milyon mermi ve 70 bin silah sokmuştur. Bulgaristan'ın başkenti Sofya'da karargâh kuran Cemşit Sakuyan adlı Ermeni ile 12 Eylül önce silah kaçakçılığı trafiğinde etkin roller oynamıştır. Garbis Mucizyan adlı Ermeni de adı bilinen Ermeni kaçakçılarından. Merkezi Hollanda'da bulunan ve Ermeni asıllı V.O. Köylüyan'ın sahibi bulunduğu "Overco" şirketinin Türkiye'ye yolladığı 63 TIR dolusu silah da Ermenilerin Türkiye'deki terör olaylarındaki paylarını ortaya koymaktadır. Rum bandralı "Vasulas" Gemisinin Türkiye'ye sokmaya çalıştığı roketatarlar da herhalde unutulmamıştır. Bunlar Türkiye'deki terörün Ermeni ve Rum destekçilerini göstermektedir.

Bu son saldırıdan sonra havaalanlarındaki giriş ve çıkışların yeterince güvenlik altında olup olmadığı, elbette araştırılacaktır. Fakat bundan sonra asıl araştırılması ve soruşturulması gereken konu Ermeni terör örgütlerinin yurt içi ve dışı bağlantıları olmalıdır.⁹¹⁴

2.3.75. Terörün Ardı / Uğur Mumcu

Uyuşturucu madde ticaretinin dünya çapında yaygınlık kazanması Lübnan iç savaşını izleyen yıllara rastlar. Lübnan iç savaşından sonra özellikle 1975 yılında ülkelerinden göç eden üç yüz bine yakın Ermeni dünyanın birçok ülkesine dağılmıştır. Lübnan'dan göç eden Ermenilerin büyük bir kısmı Güney Fransa'ya yerleşmişlerdir. Marsilya ve çevresi, Ermenilerin yoğun olarak yerleştikleri bölgelerden birisidir. Göç eden Ermenilerin bir kısmı da İsveç'e yerleşmişlerdir.

Beyrut ve Marsilya'nın uyuşturucu madde ticaretinin dünya çapındaki iki önemli merkezi olması, herhalde, rastlantı değildir. İsveç polisinin, çok sayıda Ermeni'yi, özellikle son zamanlarda uyuşturucu madde kaçakçılığı suçundan izleyip tutuklaması da elbette rastlantı sayılamaz.

⁹¹⁴ Uğur Mumcu, "Ermeni Terörist", *Cumhuriyet*, 9 Ağustos 1982.

Türk diplomatlarına karşı girişilen Ermeni terörü 1975 yılından sonra birden-bire artış kaydediyor. Türkiye’de iç terör de aynı yıllarda tırmanış gösteriyor. Bu tarih, Lübnan iç savaşından sonra başlayan Ermeni göçü ile aynı tarihe rastlıyor. Yine bu tarih, uyuşturucu madde kaçakçılığının bütün dünyada yaygınlık gösterdiği döneme denk düşüyor. Uyuşturucu madde kaçakçılığı ile aynı dönemlerin silah kaçakçılığı içiçe yürüyor.

Konu ile ilgilenenler bilirler: Fransa’nın Ermenilerin yoğun olduğu Marsilya kentinde silah ve uyuşturucu madde kaçakçılığı belli başlı olarak, dört aile tarafından yönetilir. Bunlar “Venturi kardeşler, Guerini kardeşler, Marcel Fransiski ve Cean Orsini” alleleridir. Bu aileler Fransa iç siyasetinin içindedirler. Guerini kardeşler Fransa’da komünist partisinin gücünün kırılması için Marsilya çevresinde sosyalist partiye destek oluyorlar. Kaçakçı Fransiski ise De Gaulle’den yana tavır alıyor. Bu bilgiler M. Morgan ve M. Murphy adlı iki Amerikalı senatörün. Amerikan senatosuna sundukları “*The World Heroin Problem*” başlıklı raporlarında açıkça yer alıyor.

Diyeceğimiz şu: Bu ilişkiler içiçe geçmiş durumdadır. Uyuşturucu madde kaçakçılığı ile silah kaçakçılığı, kaçakçılığın her türüyle terör, içiçe yürüyor. Uyuşturucu madde ticaretinin baş patronlarından olan Ermeniler, uyuşturucu madde karşılığı silah sağlıyorlar ve terör örgütleriyle bu yoldan çok sıkı ilişkilere giriyorlar.

Fransa’da yeraltı dünyasıyla Fransız partileri içiçe yaşıyor. Daha geçenlerde Fransa’da yaşayan ünlü İngiliz yazarı G. Greene’in, Fransa’da yeraltı dünyasına konu olan romanı, olayları ve ilişkileri bu romanda kaleme alınan bir kaçakçı tarafından mahkeme kararı ile toplatılıyor.

Mafya, sağlı - sollu partilerle ilişki kurmuş ve Fransız siyasetini yönlendirme çabasına girişmiştir. Bu yüzden Fransızların Ermeni terör örgütleri karşısındaki insanlık adına utanç verici tutumlarını hiç şaşkırtıcı bulmuyoruz. 20’nci yüzyılın şu son çeyreğinde, ülkeler arasında, devletlerarasında, sınırlar arasında soyut ideolojilerin değil, somut ve çok uluslu çıkarların söz konusu olduğunu biliyoruz. En barışçı görünen ülkelerin, silah ticaretinden milyarlarca dolar kazandığını da biliyoruz.

Ermeni saldırganlığı bu “*çıkarcı enternasyonalizmi*” içinde yer alan kanlı bir olgudur. Bu yüzden, doğası ve niteliğiyle çok ulusludur. Ermeni örgütlerinin alçakça saldırılarına hedef olduğumuz şu günlerde, bu konuyu öfke dünyamızdan kaynaklanan

beylik sözlerle değil, somut gerçeklerle incelemek ve böylece iç ve dış kamuoyunu bu gerçeklerin ışığıyla aydınlatmak zorundayız.⁹¹⁵

2.3.76. Esenboğa'daki Canavarlık Ve Ardındaki Gerçek / Erol Ulubelen

Son yıllarda Türk diplomatlarına yönelen Ermeni terörü değişik yorumları da birlikte getirmektedir. Dünyanın çeşitli ülkelerine yerleşmiş Ermenilerin bu ülkelerde eriyip yok olmamaları için son elli altmış yıldır Türk düşmanlığına sarılmaları anlaşılabilir, belki de bağışlanabilirdi. Ancak günümüzde durum değişmiş hele Esenboğa'da giriştikleri canavarlıktan sonra Ermenilerin eskiden de olduğu gibi kullanılmakta oldukları açıkça ortaya çıkmıştır.

Ermenilerin ülkemize karşı yeniden kullanılması Kıbrıs olayları ile başlar. Akla ilk gelen bu kez Yunanlıların Ermenileri kullandığı varsayımdır. Ancak olay bu kadar basit olabilir mi, kökeninde daha değişik nedenler yok mudur? Bir Fransa Ermenileri neden adeta terörizme itmektedir? Yoksa koca Fransa'yı Ermenilerin oyuncak ettiğine mi inanalım, ya da Kurtuluş Savaşımız sırasında olduğu gibi Fransa'nın Ermenileri yeniden Türklere karşı herhangi bir art niyetle kullanması mı söz konusudur? Dikkat edilirse Ermenileri Türklere karşı kullanmış milletlerin hiçbiri Fransızların yaptığı gibi Ermenilere kendi üniformalarını giydirip, kendi ordusu içinde görev vermediği görülür. Ermeniler dokuz yüz yıl içiçe yaşadıkları, kültürünü paylaşp benimsedikleri bir topluma neden isyan etmişlerdir? Bu ve benzeri sorunların yanıtını bulmak için geçmişe dönmek gerek.

Endüstri devrimi ile birlikte dünya kapitalizmi sonsuz büyümüş ve beraberinde militarizmi getirmiştir. Emperyalizmin terimi ilk kez bir İngiliz ekonomist tarafından “Yüzyılımızın mucizesi” diye kullanılmış, daha sonra bu terim “kapitalizmin son aşaması” olarak tanımlanmıştır. Sanayileşme üretimi büyük ölçüde arttırdığından endüstriyel toplumlarının yeni pazar ve ham madde kaynaklarına kaçınılmaz gereksimini ortaya çıkarmıştır. Öte yandan kapitalist rekabet endüstri toplumlarını bir birine düşürmüş, bu da militarizmi geliştirmiştir. Dünya pazarlarını denetim altına alabilmek için suyollarını, kanallarını elde etmek savaşını başlatmıştır. Sanayi toplumunun yaşaması, gelişmemiş ülke ve hammadde kaynaklarının var olmasına bağlıdır. Bu

⁹¹⁵ Uğur Mumcu, “Terörün Ardı”, *Cumhuriyet*, 10 Ağustos 1982.

kaynakları elde edebilme savaşımı Birinci ve İkinci Dünya savaşlarının baş nedeni olmuştur. Kapitalist ülkeler gelişmemiş bölgelerde hiçbir ahlaki ölçü tanımadan kendi aralarında ve bölge insanları ile mücadeleye girmişlerdir. Sanayisi ve yetişmiş insan gücü olmayan Osmanlı İmparatorluğu, Asya Afrika ve Avrupa’da ki geniş ve verimli toprakları, hammadde kaynakları nedeniyle bu kavganın en belirgin yürütüldüğü odaklardan biri belki de birincisi olmuştur.

Osmanlı Devleti’nin nasıl parçalandığı herkesçe bilinmektedir, amaç bu devleti parçalamak, yok etmek ve bu arada en büyük payı kapmaktı. Osmanlı Devleti’ni içten yıkmak yapılacak işlerin en kolayı idi, bu nedenle öteki unsurlara olduğu gibi Ermenilere de el atıldı. Gerçekte tüm emperyalist ülkeler aynı yöntemleri uyguladılar, ancak Ermenileri başlangıçta en çok etkileyenler Amerikan Misyonerleri idi, bunlara göre Müslümanlar kâfirdi ve din uğruna bu kâfirlere her türlü kötülük yapılabilirdi. İmparatorluk içinde 96 kolej açtılar etki altına aldıkları Ermenileri Gregorian Kilisesinden ayırıp Protestan yaptılar, kolejde eğitilen genç Ermeniler komşuları Türk köylülerden daha bilinçli duruma gelmeye başladılar. 1840 yılında Cyrus Hamlin İstanbul’daki koleji (sonra dan Robert koleji) kurduğunda ilk öğrencilerin hemen hepsi Ermenilerden seçildi. İmparatorluğun içinde gözler önünde ama her türlü denetimden uzak, anarşist ve terörist yetiştirildi. Misyonerler bir yandan Ermenilere dinamit yapmayı öğretirken öte yandan Türklerin insan kasabı olduğu efsanesini dünyaya yayıyorlardı. Ermeniler Türk ve Müslüman halka karşı kullanılmak üzere yetiştirildi. Avrupalı emperyalist güçler amaçlarına varmak için “insanların hayvan sürüleri gibi kullanıldığı” ve aralarındaki kuvvet dengelerini sağlamak için “*İnsanları kurban ettikleri*” bir dönem başlattılar. Her ne kadar Prof. J.Dawey. “*Küçük Asya’da milletlerin ıstırabını insanı titretip çoğunluk azınlık herkese merhamet duyulduğunu*” ve Prof. Meaars, “*Ermenilerin bugünkü durumundan Avrupalı emperyalistler sorumludur*” diye yazdılsa da politikacılarının tutumu değişmedi, uzun, ıstıraplı yıllar sürdü, gitti.

O dönem de yazılan kitaplar, makaleler ve resmi belgeler incelendiğinde emperyalist ülkelerin hiçbir zaman samimi olarak bir Ermeni devletinin kurulabileceğine inanmadıklarını ve bunu pek de istemediklerini görürüz. Ermeni devleti kurulması hayalleri bu ülkeler için bir araçtı. Osmanlı Devleti içinde bir çıbanbaşı idi. Ermenilerin ıstırabı ise amaca büyük ölçüde yardım edecekti, çünkü emperyalist güçler Osmalı İmparatorluğu’nu parçalama çabalarını yürütürken, kendi haklarından gerçekleri saklama

durumunda idiler. Türklerin barbar vahşi insan kasabı olduğu propagandası her bahane ile kullanılıyor ve Türklere karşı bir ortam yaratılıyordu. Ne yazık ki bu gün dostumuz olan ülkelerin çoğunda benzer propagandaların canlı tutulma çabaları vardır. Türklere barbar diyen bu ülkeler, Ermenileri isyana ve terörizme teşvik etmişlerdir, dinamit yapmasını öğretmişler ve silahlandırarak Türk köylerine saldırtmışlar, yani vahşetin ve barbarlığın örneklerini vermişlerdi; Bütün bunlardan sonra da Ermenileri kaderleri ile baş başa bırakmışlardır.

En basit bir mantık o günlerde Ermenilerin ne kadar oyuna geldiklerini anlamaya yeter. İngiltere ve Fransa gibi o dönemin en güçlü devletlerinin orduları Çanakkale’de yenilirken ellerinde İngilizlerin verdiği yirmi beş bin tüfekle Ermeniler, Türklere karşı nasıl bir başarı sağladılar ve Trabzon’da Adana’ya kadar uzanan Doğu Anadolu’yu içine alan bir devleti nasıl kurabilirlerdi? Hiç kuşkusuz emperyalist ülkeler bunu bilecek durumda idiler. Ancak Ermenilerin feda edilmesi Türk cephelerinde kendi yüklerini azaltacağından ve Türklere karşı suçlamaları canlı tutacağından çoktan kararlaştırılmıştı. Yıllarca süren tahrik ve silahlandırma sonucu ve devlet kurmak hayali ile Ermeniler Türk komşularına en ağır vahşetleri yapmışlardırlar. Sonuçta istenilmeyen olaylar meydana gelmiştir. O günlerde yazılan belgeler bu durumu açıkça göstermektedir. Harborne, *“Ermeniler hiçbir korku duymadan yerlerine dönüyorlar, yolculuğumuz boyunca Türklerin Ermenileri öldürmek istediklerine dair bir işaret görmedik. 3 ay önce bir tek Ermeni kalmayınca kadar hepsinin yok edildiğini duymuştuk. Oysa duyduklarımız doğru değilmiş, ben böyle katliamı şüphe ile karşılamıştım”* diye yazarken Kitston şunları söylemiştir: *“Ermenilerin komşularını öldürdüklerinden hiç şüphem yok ayrıca Erivan’ı kontrollerinde tutan Taşnak çetesine güvenmemek gerekir. Taşnaklar, inanılmaz bir vahşetle saldırıyorlar, bu da Ermenilerin lehine olmuyor.”* Ve bu sırada İngiltere Dışişleri Bakanı Lord Curzon gizili bir belgede şunları yazıyordu, *“Bugos Nubar Paşa ve Bay Ahorroniyyan beni ziyarete geldiler, aptalca davranışları nedeni ile kendilerini azarladım, Türkleri öldürmek için verdiğimiz silahları Azerbaycanlılara karşı kullanmanın aptallık olduğunu belirttim”* yine aynı şahıs bir başka belgede *“Ermenilere silahlar Batum yolu ile gönderilecektir”* derken, bunun resmen yalanlanması gerektiğini de belgelemektedir. Aynı İngiliz belgelerinde Sir de Roberck’in bir yazısında içerir, *“Bay Khatissinn majestelerinin hükümetine derin minnet ve şükranlarını arz etti, 25 bin tüfeği aldıklarını, ellerinde ayrıca Rus yapısı 30 bin tüfeğin daha bulunduğunu, Yunan*

ilerlemesi başlar başlamaz kendilerinin de harekete geçeceğini bildirdi.” Yüzlerce belgeden bir kaçı bile Ermenilerin ne kadar insafsızca kullanıldığını belirtir. Ermeniler hem çok kötü kullanılmışlar, hem çok vahşet yapmışlar, hem de ihanete uğramışlar. Londra Konfereansında bir belgede şu cümleler yer alır: “...*Ermenisiz bir Ermenistan gülünç olmuyor mu?*” “*Lord Curzon’a gönderilen bir rapor:*” ...Ermeniler hiç bir yerde çoğunlukta değiller, gerçekler ve mantık Trabzon’dan Adana’ya kadar uzanan bir Ermenistan’a karşıdır” der.

Sonuç olarak emperyalist ülkeler, Ermenilere istediklerini yaptırdıktan sonra onları yüz üstü bırakmış ve Ermeni sorununun halli bir Kürt sorunu doğur deyip yeni bir düşünce geliştirmiş ve kendi çıkarlarına hizmet edecek yeni insanlar aramaya başlamışlardır. Günümüzde bütün bu gerçekler unutulmuş ve kulaktan dolma bir Türk düşmanlığı yaşatılıp durmuş. Çünkü olaylar hem Türklere hem Ermenilere, o günün insanların pek çoğu ne olduğunu bile anlayamadan emperyalist güçlerin oyuncağı oldular. Günümüzde de pek çok kişi farkında olmadan aynı oyunu oynamaya koşullandırıldı. Olayları derinine bilmeyen bir Ermenin delikanlısının Türk diplomatlarını vurması ve son Esenboğa’daki canavarlık, ne geçmişin kan davasıdır ne de geleceğin vatani. Dün olduğu gibi bu günde görünmez eller insanları bir birine düşman etmekte ve çıkar çevreleri kirli hesaplarını akan kanların birikintisinde zevkle yapmaktadır.⁹¹⁶

2.3.77. Kevork’lar Artinler... / Oktay Akbal

...Bu son Avrupa gezimde sık sık Ermenilerle karşılaştı. Yolda, trende, dükkânda, mağazada, uçakta, lokantada... Birçoğuyla konuştuk da... Hemen hepsi olup biten çirkin olaylardan, kanlı işlerden hoşnutsuzdu. Kimse istemiyordu Türk - Ermeni düşmanlığının hortlamasını, sürgit yaşatılmasını, yani yeni kinlerinin tohumlarının saçılmasını... Ne yazık ki Fransız, İngiliz radyolarında gazetelerinde Ermeni çetelerinin tedhiş olayların yeterince kınanmıyordu.

Evet, Ermeni tedhişçilerin Ankara Havaalanı’nda giriştikleri kıyım eylemi çirkindi, korkunçtu ama Türkler de 1915’de bir milyon Ermeni’yi ortadan kaldırmıştı. Bir lelmotif gibi boyuna bu sözler yineleniyordu. “*Le Nouvel Observatuer*” de Ermenilerin tedhişten

⁹¹⁶ Erol Ulubelen, “Esenboğa’daki Canavarlık ve Ardındaki Gerçek”, *Cumhuriyet*, 14 Ağustos 1982.

hoşlanmayan bölümünün bile Türkleri sevmediği yazıyordu. Neyse ki Avrupa tedhiş olayları karşısında gerçekleri anlamaya başlayacaktı.

İstanbul'da Taksim Alanı'nda kendini yakan Artin Penik'in simgesel davranışı da Ermeni - Türk düşmanlığını boyuna körükleyen, bunda kendileri için özel çıkarlar bulan çevrelere güzel bir ders oldu. “*Yeter artık*” diyerek Ermeni şiddet eylemlerini protesto eden Artin, Ermeniler içinde büyük bölümünün şiddete, düşmanlığa karşı olduklarını göstermiştir. Çocukluk arkadaşlarım Kevorklar, Hamparsunlar, Ekmekçiyanlar, Zareleri anımsadım bu olayı duyar duymaz. Batı'daki bir takım radyo yorumcularının, gazete yazarlarının durmadan Türk - Ermeni düşmanlığını kışkırtması karşısında bizler Ermeni yurttaşlarımızın ulusal birliğe ve bilince bağlılıklarını görerek sevin duyuyoruz.

Her ulusun geçmişinde yanlış, tatsız, çirkin işler, olaylar vardır. Hele savaş günlerinde dış düşmanların etkisiyle başkaldırmalar, karşı koymalar daha çok görülür. Savaşan bir ülke, bu tür davranışlara karşı en sert önlemleri almak zorundadır. Aradan çok uzun yıllar geçti, bu karşılıklı olayları boyuna anımsatmak, öç alma duygularını genç kuşaklara benimsetmek dünyamızda huzur ve barışın kurulmasını istemeyen çevrelerin işidir elbet. Bunu Türkiye'deki Ermeni yurttaşlarımız bizim kadar bilmektedirler.

Dünyamızı saran ve bu körü körüne öldürme çılgınlığını çağın hastalığı saymak gerekir. Bunalımlı dünyamız bu iğrenç salgını da atlatacaktır. İnsan aklı, bilgisi, uygarlığın bu aşamasında kör bağnazları yenmesini bilecektir.⁹¹⁷

2.3.78. Artin Penik'in Ölümünün Anlamı” Toprağa Düşen Buğday Tanesi”/Prof. Dr. Türkkaya Ataöv

Yohannca İncil'inde, Hazreti İsa'nın ölümü yaklaşık bu sözlerle tanımlanır: “*Buğday tanesi toprağa düşmezse bir kendi için yaşar gider; ama toprağa düşüp ölürse asıl o zaman çoğalır, bereketlenir, birçok ürün verir.*” Bu sözleri ve benzeri ve benzer ilahiler: Gemidaş ve Yegmafyân'ın polifonik melodiyle sunan Beyoğlu Ermeni Kilisesi korusu, bir anlamda, yurttaşımız Artin Penik'in yitirilişiyle pek çok değer su yüzüne çıkmış olduğunu da vurgulamış oluyordu. Patrik Kalustyan'ın güzel konuşmasından sade, fakat bilgice belirtildiği gibi, insanoğluna özgü bir takım kusurlarla da, herkes gibi

⁹¹⁷ Oktay Akbal, “Kevork'lar Artinler...”, *Cumhuriyet*, 19 Ağustos 1982.

herhalde donanmış olan alçak gönüllü olan Artin'in o zamana kadar bir ölçüde sessiz kalmış bir takım erdemleri su üstüne çıkıverdi. Ve bu yurttaşımız bir anda Süleyman Peygamberin *"vaazının Yedinci Bölümünde bize sözünü ettiği biri de bir erdemli kişi olarak göründü bize."* Yüzyıllarca kardeşçe yaşamış olan Türklerle Ermeniler Meryem Ana Kilisesi'nin güzel yapısal dekoru içinde bir daha birleştiler. Başbakan Ulusu'nun yolladığı ve İstanbul Valisi'nin okuduğu mesajda sevgili yurttaşımız için tıp yönünden eldeki olanakların zorlandığını belirtilirken, olayın en belirgin özelliği olarak *"kin ve nefrete"* karşı yürekli protestosunun altı çiziliyordu. Ulusu'nun sözleri gibi büyük insan Patrik'in sözleri kardeşliğe ve barışa çağrısı da ibretle hatırlanacaktır. Yurttaş Artin'in bu olağanüstü tepkisi tüm dünya devletlerince sonu olmayan terör çıkmazına karşı bir an önce elele verme gereğini en etkili biçimde duyurdu.

Buna rağmen, bazı çevreler gerçeklere kulaklarını bir süre daha tıkamaktan geri kalmayacaklar mı? Nitekim, bizdeki birkaç örneği gibi *"sansasyon"* peşinde koşan iki Yunan gazetesi Taksim Meydanı'ndaki olayı maksatlı olarak ders vermiş, bu da yetmiyormuş gibi, daha kötüsü, Der Splegel adlı Alman dergisi aynı yanlışları yineleyerek tüm dünyaya kışkırtıcı haberler yayılmasına alet olmuştur. Bize karşı bir düşmanlık olan bu tavırlar en başta kendi iradesiyle kendi canına kıyan yurttaşımıza büyük saygısızlıktır. Dahası, basın için bir lekedir. Ve çatışmaları körükleyen barış düşmanı bir davranıştır. Kiliseyi doldurup sokaklara taşmış olan Ermeni topluluğunun terörizmi kınayan vaizi sık sık *"âmin"* sesleriyle kestiğine, herkes gibi, Rum Patrikliği'ni temsile gelen Sayın Yernos da tanık olmuştur. Artin Penik'in de feda edeceği bir yaşamı vardı. Kitle haberleşme araçlarının bunca gelişmiş olduğu bir dünya ortamında kimin kendini niçin yaktığını bile doğru olarak yazmayan bazı yabancı çevreler ne Artin'i ne Ermeni topluluğunu ne de Türkiye'yi anlayabilir. Ancak bu törenin yankıları onları bile bazı gerçeklere yaklaştıracaktır. Ancak yabancı basın ile bizdeki basın organlarının Türk Ermeni ilişkilerini böylesine olağanüstü durumlarda duygusal tepkilerle incelemeleri sağlıklı ve yapıcı bir yol olamaz. Esenboğa deliliği kuşkusuz lanetlenecektir. Ama bu olay bazı yerlerde tüm olarak Ermenilerin ve maalesef *"Time"* Dergisi'nin yaptığı gibi, Türklerin tek yanlı olarak suçlanmalarına yol açmamalıdır. Bu tavırlarla kazanan ne biziz, ne de Ermeniler. Bizdeki bazı duygusal tepkilerin her zaman önce dıştaki etkileri düşünülmeli, yabancı yayıncılar da yarım yamalak bildikleri tarihi peşin hükümlerle eşelerken Esenboğa tipi olaylara bir çeşit davetiye çıkardıklarını idrak etmelidirler.

Konunun her şeyden önce bir yöntem sorunu olduğunu yayına hazırlanan “*Ermeni sorunu ve yöntem*” adlı kitabımda anlatmağa çalıştım. Washington’dan herhalde iyi niyetlerle gelen Ermeni Ruhani liderini bir iki gazetenin ölçüsüz yayınlarla küstürüp yollanmasından gene biz bir şey kazanmadık, çok şey kaybettik. Böylesine aşırılık ve yanlışların ortasında, bir buğday tanesi toprağa düştü. Onun ürünlerinin birçok gerçeği su yüzüne çıkarılmasını sabırla ve akılcı yönlendirmeye bekleyelim.⁹¹⁸

2.3.79. Kollarımız Bağlı mı? / İlhan Selçuk

Ermeni terörcüler (ilk kez) yurt dışında görevli bir subayımıza saldırdılar ve sonuç aldılar. Bu kanlı cinayet içeride tepkiyi hemen gördü. Gazeteciler duyguları dile getiren başlıkları attılar:

- Lanet olsun...
- Kanı yerde kalmayacak...
- Ermenilerin bir kahpeliği daha...
- Alçaklar...

Toplumun her kesiminde bu cinayetin konuşulduğunu gördüm izledim. Otobüslerde dolmuşlara, kahvelerden dükkânlara değin her yerde, yalnız Atilla Albay’ın nasıl şehit edildiği anlatılmıyordu, artık “*bir şeyler yapmak*” gereği de dile getiriliyordu.

Neler yapılabilirdi?

Etkin ve inandırıcı reçete ne olabilirdi? Bir gazete Türkiye’nin “*vurucu timlerinin hazır olduğunu ve karşılık vereceğini*” yazmıştı. Yürürlüğe konsa bile büyük gizlilik içinde oluşması gereken işleri davul zurna çalarak duyurmanın anlamı var mıydı? Hem biz hem dışarıdaki görevlilerimizi yeterince koruyabiliyor muyduk? Bu alanda yetkin elemanımız varsa şimdiye dek niçin kullanmıyorduk? Bana öyle geliyor ki her yerde olduğu gibi bu alanda da konuya duygusal yaklaşıyoruz, öfkemizi bir el bombası gibi avuçlarımızda taşıyoruz. Bu bombanın yurt içinde patlaması tehlikesi işin en korkutucu

⁹¹⁸ Türkkaya Ataöv, “Artin Penik’in Ölümünün Anlamı ‘Toprağa Düşen Buğday Tanesi’”, *Cumhuriyet*, 21 Ağustos 1982.

yönüdür, dış düşmanların ekmeğine yağ sürer. Basın ve TRT'nin çok özenli ve dikkatli davranması, duygusal yayınlardan çok çözüm yolları araması gerekir.

Çünkü bizim iç dünyamızla da dış dünya arasın da inanılmaz boşluklar oluşmuştur. Gazeteciler Ermeni terörcülerin Kıbrıs Rum Kesimi'nde yuvarlandıklarını yazıyorlar. Kıbrıs Barış Harekâtı'nda Türk ve Rum Kesimleri sınır çizgisine "*Atilla hattı*" adını verdik. Atilla bizim tarih kitapların da Avrupa'yı ordularıyla çiğnemiş olan Kahraman Türk kumandanıdır. Sıradan batılının gözünde Atilla "*bastığı yerde ot bitmeyen bir barbar*"dır. Kanada'da şehit edilen albayımızın adı Atilla'dır. Ermeni terörcülerin, seçimlerini yalnız profesyonel katil gibi değil, daha geniş kapsamda yaptıkları anlaşılıyor. Biz çocuklarımıza, Atilla, Cengiz Timur, Hülagu, Bozkurt, Savaş adlarını Türkçülük eğiliminden saf inancı içinde veririz, Hristiyanlık dünyasında bu sözcüklerin çağrışımı olumsuzdur. İç dünyamızla dış dünya arasındaki ayrımlar bile Yunan propagandası yararlanmıştır.

Ermeni terörünün görüldüğünden daha boyutlu bir arka planı ya da temelli olduğunu anlamamanın zamanı artık gelmiştir. Cinayet şebekesinin hangi kaynaklara dayandığını ve gerçek amaçlarını ortaya çıkartmak zorunluluğu vardır. Bu tür gerçekçi yaklaşımlar ise duygusallıkla yürümez.

Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin elinde geniş olanaklar vardır. Eğer yoksa bu olanaklar yaratılmalıdır. Devletin "*istihbarat*" örgütünün dışadönük, tutarlı ve çaplı bir çalışması olmalıdır. Gerçek bilgiler ancak "*ciddi*" bir çaba ile uzun sürede toplanabilir. Dış görevlilerimizin korumacıları bir sınıra dek etkilidirler. Çağımız dünyasında devlet başkanları bile tam korunamıyorlar. En iyi koruma gerçek bir istihbaratla yapılabilir.

Ermeni terör örgütleri adlarıyla sanlarıyla ortaya çıkmışlardır. Bu durumda yapılacak en geçerli yöntem bu örgütlerin yuvalarını barındıran devletlere karşı alınacak tutumdur. Yakın tarihte ve günümüzde ABD'nin tek yurttaşının yaşamı için dünyayı ayağa kaldırdığını bilmiyor muyuz? İsrail'in FKÖ'nün elindeki tek Yahudi için nasıl atmacalaştığını gazetelerde izlemedik mi? Diplomatlarımızı, ataşelerimizi görevlilerimizi korumakla yükümlü yabancı devletlere karşı boynumuz neden eğik olsun?

Türkiye'de bir yabancı devletin toprağına ve görevlilerine yönelik bir terör örgütünün yaşadığını ve eylemlerini sürdürdüğünü düşünün... Böyle bir durumda biz kendimizi sorumlu saymaz mıyız? Ve o yabancı devlet olanca ağırlığıyla Ankara'ya

yüklenip bu kanlı oyuna seyirci kalamayacağını söylemez mi? Elindeki bütün yaptırım olanaklarını bizim devletimize karşı kullanmaz mı?

Nedir bu eli kolu bağlanmışlığımız.⁹¹⁹

2.3.80. Kendini Yakmak... / Oktay Akbal

Üstüne bir bidon benzin dökceksin, sonra bir kibrit çakacaksın. Hepsi bu kadar. Alevler saracak bir anda. Görenler koşuşacak, sular dökcekler. Bağırıp çağıracaklar. Sonra bir cankurtaran, hastane, doktorlar. Boştur boş! Ölüm alıp götürür acılar içinde çırpınan kişiyi. “*Ben yanmasam - Sen yanmasan - Biz yanmasak - Nasıl çıkar karanlıklar - Aydınlığa*” demiş şair. Hep yanmak mı gerek! İçten dıştan. Gerçek alevlerle olmasa da yakıcı, kavurucu, bitirici düşünce ateşlerinin içinden geçilerek... Her adımda bir yanardağın içine düştüm düşeceğim korkuları içinde.

Son zamanlarda kendini yakan insanlar çoğaldı. Almanya’daki Türkler hızlandırdı bu akımı. Türkiye’de de birbirini yakma olayları birbirini izliyor. Önce Ermeni bir yurttaş, ardından emekli bir işçi, daha sonra kırk yaşında bir kadın... Böyle bir yakma olayına kalkışmak için insan aklını yitirmiş olmalı. Kolay mı?

Ermeni soyundan yurttaş, bilinçli bir eyleme kalkıştı. Bilerek, hesaplayarak yaktı kendini. Bir çeşit kurban... Ermeni terörcüleri, katilleri kınamak, dünya karşısında simgesel bir davranışta bulunmak istedi. Önce ve sonra mesajını verdi, duyurdu. Hem bizlere, hem tüm dünyaya... Emekli işçi, yoksulluk, sıkıntı, acı dolu bir dünyada, toplumda yaşamak istemedi. Evde kalmış kadında yalnızlığını alevler içinde yok etmeye kalkıştı. Bileğini keserek uyku hapı alarak, kendini asarak, kuyuya atarak canlarına kıymıyorlar artık... Kestirme yoldan gitmek istemiyorlar. İlle de acı çekecekler korkunç acılardan sonra huzura erecekler. Neden? Bunu çözmek için kişinin “*Kendini yakma, yakabilme*” aşamasına gelmesi, o doruk noktasına çıkması gerek...

İnsanın umutsuzluk batağına gömüldüğü anları vardır. Şu ya da bu nedenle... İleri de gülüp geçeceğimiz bir olay size belirli bir anda ağır mı ağır gelir. Altından kalkılmayacak bir yük gibi taşıdığınızı sanırsınız bir takım görevleri... Korku yayılır. Bulaşır, içinize işler. En iyisi yaşam denilen bu bataklıktan kurtulmak; tek çıkar yol,

⁹¹⁹ İlhan Selçuk, “Kollarımız Bağlı mı?”, *Cumhuriyet*, 31 Ağustos 1982.

ölümdür, öyle gibi gelir. Oysa ölüm hiç bir yere çıkmaz, yalnızca yokluğa, hiçliğe... Bunu bilerek yaşamın türlü oyunları karşısında direnmek gereklidir. Hiç bir zaman yenilgiyi benimsememek hiç bir zaman ölümü kurtuluş saymamak. Yirmi yaşında karmakarışık bir çıkmaz sokak gibi görünen bu yaşam beş on yıl sonra aydınlanacaktır. Sürgit acı çekilmez.

Bir düşünce, bir inanç adına kendini yakanlar simgeleşirler belki. Artin Penik adlı yurttaş, Almanya’da kendini yakan yurttaşlar bir takım çirkin, yanlış işleri protesto etmek, başka insanlara bunu alev alev yanarak duymak istediler. Bir çözüm yolu bulamayanların girdikleri çıkmaz sokak. Bu diri diri yanmalar bize bir şeyler anlattı mı? Bu alevlerin aydınlığında dünya gerçeklerin üstü kapatılan yanlarını gördü mü? Bi zamanlar Vietnam’da Budist rahipler de kendilerini yakarlardı. Ne oldu? Bir yere, bir sonuca varıldı mı?

Bireysel yanmalar, ölümler. Harcanmalar belli bir noktaya kadar yararlıdır. Ama sorunları çözümülemmez, ortadan kaldırmaz. Yığinsal eylemler, biliçlenmeler, uyanmalar bir işaret, bir başlangıç olabilir. Toplumlar bütünüyle uyanmak, bütünüyle gerçekleri görüp anlamak zorundadırlar. Bir kişi, beş kişi, on kişi yansın kül olsun, toplum biran şaşırır, üzülür, sonra unuttur gider. Ölmelerle değil direnmelerle, savaşımalarla sürer bu yaşam...

“Ben yanmasam sen yanmasan biz yanmasak” demiş şair, ama bu dize deki “yanma” iç dünyamızdaki bir ışıklanmanın karşılığıdır. Yoksa tek başımıza yanıp tutuşma, harcanıp gitme kül haline gelme değil... Çağımızda bireysel tutumlar, savaşımalar olumlu sonuçlar vermiyor. Birey, bir kıvılcım gibi yanıp sönüyor hemen... Giriştiği kişisel eylem çoğu kez yarardan çok zarar yaratıyor. Gerçek demokrasi, uygar bir yaşama bilinçli bireylerden kurulmuş bir toplumda kurulabilir ancak. Bu da eğitim ve öğretimle. Kültür düzeyini çağdaş uygarlık koşullarına ulaştırmakla olacak. Tek tek yanmalar, harcanmalar, kibrit ışığı gibi bir anlığına yanıp sönmeektir yalnızca...⁹²⁰

⁹²⁰ Oktay Akbal, “Kendini Yakmak...”, *Cumhuriyet*, Eylül 1982.

2.3.81. Harbord Kurulu'nun Sivas'ı Ziyareti / Av. Halük Çağdaş

ABD Senato Başkanlığı'na çağrı niteliğinde bir telgraf çekilmesi, Sivas Kurultayı'nda oybirliği ile alınan kararlar arasındadır. Bu kararlar uyarınca Eylül ayı içinde çekilen telgrafta, Sivas Kurultayı'nın amacının ülke halkının çoğunluğunun isteklerini yerine getirmek, tüm azınlıkları koruma altında bulundurmak ve vatandaşların can ve adalet alanındaki haklarını güvenceye bağlamak olduğu belirtilerek sonuçta şu isteğe yer veriliyordu.

“...Azanızdan mürekkep bir komiteyi Osmanlı İmparatorluğu'nun her köşesine göndermenizi diliyoruz. Bu komite hususi menfaat ve alakaları olmayanlar ve bir millete has olan berrak görüşle Osmanlı İmparatorluğu'nda fiili surette hüküm süren hal ve şartları tetkikten geçirmelidir. Böyle bir tetkik Osmanlı İmparatorluğu'na ait nüfusun ve arazinin mukasseratı hakkında bir sulh muahedesi mucibince keyfi kararlar verilmesine meydan bırakmasından evvel yapılmalıdır.”

Bunun üzerine Amerikan Hükümeti'nin General Harbord başkanlığında gönderdiği kurul, 20 Eylül 1919 tarihinde Sivas'a gelmiştir. 22 Eylül günü yapılan ikili görüşmeden sonra Harbord'un Amerikan Hükümetine verdiği rapora göre, Mustafa Kemal Paşa yapılan görüşmede, ulusal direnişin Yunanlıların İzmir'deki vahşetleri üzerine başladığını ve Sivas Kurultayı'nın imparatorluğun çeşitli bölgelerinde kurulan savunma guruplarını birleştirerek tek güç haline getirmeyi amaçladığını söylemiş. Sözlerine devamla ve Ermeni sorununa parmak basarak İzmir'de Yunanlıların yaptığı kıyımların işgal devletlerinin gözleri önünde yapıldığını, Ermenilerin sürülmelerinin ise (1915 olayları) hükümeti ele geçiren küçük bir komitenin eseri olduğunu belirtmiştir. General Harbord'un Amerikan himayesi konusunda, *“...kendi yerini bilen hiçbir devletin eline tam yetki ve egemenlik almadan iç ve dış yöntemlerini yürütmek sorumluluğunu kabul etmeyeceğini söylemesi üzerine de Amerika, Fransa ve İngiltere'de de adam öldürmeler vesair cinayetler oluyor ve hiçbir millet itham olmuyor. Yalnız Türkler kendi ahalisinden sekiz yüz binin katlinden sorumlu tutuluyor”* biçiminde konuşmuştu.

Bu ziyaretin yararı, Amerikan heyeti nazarında “manada ve himaye” isteklerinin Mustafa Kemal Paşa ve ulusun kurtulması uğruna baş koymuş olan yakın çevresinin yurtseverliğinin üzerine çıkamayacağı noktasında somutlaşmıştır.⁹²¹

2.3.82. Ekmekçiyan Olayı / Ergün Balcı

Ermeni terörist Levon Ekmekçiyan’ın mahkemede söylediklerini salı akşamı televizyondan hep birlikte izledik.

“Bizi aldatılar, beynimizi yıkadılar. Kendi çıkarları için bizi kullandılar. Türklerle Ermeniler dost olarak yaşamalıdır” diyor. Ekmekçiyan, sonra da ekliyor: “1915 yılında Ermenilere karşı bir haksızlık yapılmışsa bile, bu haksızlığa bugün yeni bir haksızlıkla karşılık verilemez.”

Ekmekçiyan’ın bu sözlerinin terör örgütü ASALA’nın görüşlerine ters düştüğüne kuşku yok. Ama yalnız ASALA’nın görüş ve tutumuna mı ters düşüyor Ekmekçiyan’ın sözleri?

Ya Avrupa’da her diplomatımız şehit edildiğinde, bunu fırsat bilip, 1915 olayları konusunda tek yanlı, sadece Ermeni militanlarının görüşüne yer vererek, kışkırtıcı yayınlar yapan bazı Batı ülkelerinin televizyon yöneticileri...

Ermeni terörist mahkemede *“Türklerle Ermeniler dost yaşamalı”* derken, seçim bölgelerinde yaptıkları konuşmalarda *“Ermeni davasını”* desteklediğini söyleyen Sosyalist Mitterand Hükümeti’nin yetkilileri... Ermeni militanlarını ekranda konuşturan Fransız televizyonunun sorumluları...

Bize öyle geliyor ki, Ekmekçiyan’ın mahkemede söyledikleri sadece ASALA’nın görüşlerine değil, bu dost (!) ülkelerin basın, televizyon ve de kimi hükümet yetkililerinin görüş ve tutumlarına da ters düştü. Kim bilir Fransız televizyonu belki de Ekmekçiyan davasını fırsat bilip, bir Ermeni militanla yeni bir görüşme düzenler ya da Mitterand’ın sosyalist bir bakanı seçim bölgesindeki Ermenilere yine *“Ermeni davasından”* söz eder... Böylece Mondros Mütarekesi’nden sonra, *“Doğu Lejyonu”* adlı Fransız birlikleri ile Maraş, İskenderun, Antep, Urfa’ya Ermeni çetelerini getirdiklerini ve iki halkı birbirine nasıl kırdırdıklarını unuttur. Vicdanı rahat eder.

⁹²¹ Haluk, Çağdaş, “Harbord Kurulu’nun Sivas’ı Ziyareti”, *Cumhuriyet*, 4 Eylül 1982.

Ermeni sorununun, tarihsel kökenlerini, emperyalizmin 19. Yüzyılda ve 20. Yüzyılın başında tezgâhladığı oyunları bu sütunda çok kez yazdık. Bu oyunlar sonunda, Anadolu'da yüzyıllardır bir arada kardeşçe yaşayan iki halk birbirinin boğazına sarılmıştır.

“*Ermeni sorunu*” 19. Yüzyılda İngiliz ve Fransız, 20 yüzyılda ise Çarlık Rusya'sı emperyalizmin tezgâhladığı oyunlar, büyük kışkırtmalar sonucu ortaya çıkmış, çok sayıda insan ölmüştür. Ermeni halkı Batı emperyalizmi tarafından kullanılmış hiçbir yöresinde çoğunluğu oluşturamadıkları Anadolu'da Ermeni devleti vaadi ile kışkırtılmıştır.

“*Ermeni sorunu*” aslında Avrupa'nın sorunudur. “*Yahudi sorununun*” da onların sorunu olduğu gibi. Avrupa 6 milyon Yahudi'yi gaz odalarına göndermiş olmanın verdiği utancı unutamamış, bu yüzden her zaman İsrail Devleti'ni desteklemiştir. Diğer bir deyişle Batı, kendi bünyesi içinde Yahudi halkına karşı işlenen suçların cezasını Araplara çektirmiştir. İşte, aynı biçimde 19. Yüzyılda Ermenileri kendi amaçları için kandırıp kullananlar ve kanlı serüvenlere sürükleyenler, bu halka karşı işledikleri suçun cezasını Türkiye Cumhuriyeti'ne çektirmek istemektedirler.

Her diplomatımız şehit edildiğinde, televizyon programları düzenleyenler ya da koca koca makaleler yazanlar, yüzyıllardır bir arada yaşamış olan iki toplumun nasıl olup da ansızın birbirinin boğazına sarıldığı konusuna değinmezler.

Çünkü işlerine gelmez, rahatlatmak istedikleri vicdanlarını bütün bütüne tedirgin edecek çirkin gerçekler çıkar ortaya o zaman.

Terörist Ekmekçiyan'ın söyledikleri, her diplomatımız vurulduğunda tek yanlı TV programları düzenleyen bazı Batılı ülkelerle, “*Sükût altındır*” misali, onları kınamak için tek söz bile söylemeyen kuzeydeki büyük komşumuzu acaba biraz düşündürmüş müdür dersiniz?⁹²²

2.3.83. İşte Belgeler / Uğur Mumcu

“Amerikan Hükümeti, Ermenistan'ın Adana da dâhil korunmasını istiyor. Silah, cephane, demir yolu ve her türlü malzemeyi buraya sevk edecekler. Boşaltma Karadeniz limanlarına Amerikan bahriyesi tarafından ve Amerikan

⁹²² Ergun Balci, “Ekmekçiyan Olayı”, *Cumhuriyet*, 9 Eylül 1982.

donanması himayesinde yapılacak...” Tarih, 16 Mayıs 1920... Belge no: 63, sayfa: 71... Sir A.Geddes'ten Lord Curzon'a gönderilen gizli yazı.

“...Amerikan Senatosu Ermenistan'ın mandası işini görüştü. Beş yılda 757 milyon dolar verecekler. İlk başlangıçta 50.000 kişilik bir ordu yollanacak, daha sonra 200.000 kişiye çıkacak. Amerikan kuvvetlerinin başına General James G.Harbord getirilecek, ayrıca bütün Türklerin mandası için de görüşme yapmaktadır...”

Tarih: 5 Nisan 1920... Belge no: 46, sayfa 60... Mr. Linsay'den İngiliz Dışişleri BakanıCurzon'a gönderilen gizli yazı.

“... İzmir ve Trakya Türklerin elinden alınacak, Amerikan Cumhurbaşkanı'nın karar vereceği kararlar içinde hür bir Ermenistan kurulacaktır...”

Tarih:11 Temmuz 1920. Belge no: 62, sayfa no: 553. “Villa Fraineuse” toplantısı ek belgesi.

“Müttefikler Amerika'nın Ermenistan hakkındaki bütün arzularını iyi karşılar. Ermenistan'ın gelecekteki gelişmesi için teklif ettiğiniz yerler, ne yazık ki, Türk askerlerinin işgalinde bulunuyor. Müttefikler, Ermenilerin bütün arzularını ve kendi sempaticileri ölçüsünde olmasa bile Ermeni potansiyelinin son hududunda yerleri onlara vereceklerdir...”

...Amerika, Ermenistan için 10 bin veya daha fazla insanla 4-5 milyon sterling verebilir.

...Erzurum Ermenilere verilecektir, böylece büyük Ermeni teorisi yerine gelecektir...”

Tarih: 18-26 Nisan 1920. Sn Remo Konferansı, belge a,ek 4, sayfa 31. Belge 6 sayfa 62, belge 10, sayfa 93.

“...Bogos Nubar Paşa ve Mr. Ahoriniyan beni ziyarete geldiler, kendilerini aptalca hareketlerinden dolayı azarladım. Türkleri öldürmeleri için verdiğimiz salahlara Azerbaycanlılara karşı kullanılmasının aptallığını anlattım...”

Tarih: 11 Nisan 1920, belge no: 533, sayfa no: 589. İngiliz Dışişleri Bakanı Lord Curzon'un Mr. Wardrop'a gönderdiği yazı...

“...Ermenilerin kendilerini Türklere karşı müdafaa etmeleri için derhal Batum yoluyla silah gönderilecekti...”

Tarih: 12 Nisan 192. Belge no: 534, sayfa no: 590. İngiliz Dışişleri Bakanı Curzon'un Sir F.de Roberck' e gönderdiği gizli yazı...

“Kemalistler Ermenistan’ı aldılar. Bu gölge bizim için kaybolmuş sayılır. Batum’da da aynı tehlikeye uğramak üzereyiz. Kemalist - Bolşevik barışından sonra milliyetçiler Sevr Antlaşması’nı büsbütün kabul etmeyeceklerdir. Yunan ordusunu tam anlamıyla harekete geçirmek lazımdır. Bolşevikler Kemalistlere yardım ediyorlar...”

Tarih: 10 Kasım 1920, belge no 24, sayfa no: 14, Amiral F.de Roberck’in Lord Curzon’a yazdığı yazı...

“Eğer çok şiddetli askeri harekâta geçmezsek milliyetçiler üstülüğü ele geçirecekler. Üstelik korkumuz (...) Bolşevik prensiplerinin Türkiye’ye sızmasıdır. Biz kendimizi Bolşevizme karşı İslam’ın koruyucusu gibi göstermeliyiz...”

Tarih: 27 Kasım 1920, belge no: 186, sayfa no: 193, Sir H.Rumbold’dan Lord Curzon’a gönderilen gizli yazı...

“Mr. Khatissan İstanbul’dan Paris’e gitti. Majeste’nin hükümetine Ermeniler adına derin minnet ve teşekkürlerini bildirdi. 25.000 tüfek aldıklarını, ayrıca Ermeni ordusunda 30.000 Rus yapısı tüfeğin ve beş milyon merminin bulunduğunu, Yunan ilerlemesi başlayınca Ermenilerin de derhal saldırıya geçeceklerini bildirdi...”

Tarih: 4 Temmuz 1920, belge no: 590, sayfa no: 629. Amiral Sir F. De Roberck’dan Lord Curzon’a gönderilen gizli yazı...

“Lord Curzon, Erzincan’ın da Ermenilere verilmesini, Karadeniz’de de Lazistan kurup Ermenilerin mandasına vermek istiyor.”

Tarih: 16 Şubat 1920, Londra Konferansı, belge no: 10, sayfa no: 280.

“Kürdistan Türkiye’den tamamen ayrılıp özerk olmalıdır. Ermenilerle Kürtlerin çıkarlarını bağdaştırabiliriz. İstanbul’daki Kürt Kulübü Başkanı Said Abdulkadir ve Paris’teki Kürt delegesi Şerif Paşa emrimizdedir...”

Tarih: 26 Mart 1920, belge no: 33, sayfa no 49, Amiral Sir de Roberck’dan Lord Curzon’a gönderilen gizli istihbarat raporu...

“Mustafa Kemal kendisini Erzurum valisi olarak ilan etmiş, Erzurum’un yeni kurulacak Ermeni devletine katılacağı bir sırada bu çok anlamlı harekettir. Bu adam olmasaydı Ermenilerin bir şansı olurdu...”

Tarih: 28 Şubat 1920. Belge no: 38, sayfa no: 300, Londra Konferansı tutanakları...

Bu belgeler, İngiliz Kraliyet Matbaası tarafından bastırılan gizli belgelerin Erol Ulubelen tarafından Türkçeye *“İngiliz Belgelerinde Türkiye”* adıyla çevrilen ve Çağdaş Yayınları tarafından basılan kitabından alınmıştır.

Bu belgeler, “NATO müttefiklerimiz” ve dostlarımız, Birleşik Amerika ve İngiltere’nin Türkiye’de Ermenileri nasıl kışkırtıp, silahlandırdıkları, etnik azınlıkları ve emperyalist ordularını Türkiye üzerine nasıl yolladıklarını açıkça kanıtlamaktadır. 1920’lerde Ermenileri böylesine destekleyip, silahlandıranların, bugün Ermeni terörüne niçin hoşgörü ile baktıkları da bu belgelerin ışığında, çok daha iyi aydınlanıyor.

Ve büyük Atatürk’ün Ermeni sorununu bir emperyalist oyunu olarak görmesi ve “*bizi mahvetmek isteyen emperyalizme ve bizi yutmak isteyen kapitalizme karşı kavga vermeyi uygun gören bir yolu izleyen insanlarız*” deyişinin evrensel boyut ve derinlikteki anlamı, bugün çok daha somut biçimde anlaşılıyor.

Radyolarda, televizyonlarda, basında “*Ermeni terörü*” ele alınırken, uluslararası platformlarda aynı konu konuşulurken, neden, neden acaba, şu belgelerden bir kez olsun söz edilemez? Nasıl bir “*milliyetçilik*” nasıl bir yurtseverlik ve nasıl bir “*Atatürkçülük*” tür bu?⁹²³

2.3.84. Gizli Belgeler / Mehmed Kemal

Erol Ulubelen, İngiliz gizli belgelerinde Türkiye ile ilgili notları yıllardır bezmeden, usanmadan araştırır durur. Ulubelen’in bu merakını, 15 yılı aşkın bir süreden beri Yön Dergi’sinde yazdıklarından bilirim. O zaman Amerika’da idi, usanmadan, rastladığı kaynaklardan bu belgeleri didikliyordu. Anımsadığım kadarıyla, o yıllarda bu konuda bir de yazı yazmışım. Uzun çalışmalar sonucu Erol Ulubelen, “*İngiliz Belgelerinde Türkiye*” kitabını çağdaş yayınlarından çıkardı. İngiliz emperyalizminin ülkeler üzerinde ne oyunlar tezgâhladığı gözler önüne serilmektedir.

Kitabı karıştırırken ilginç konulara rastladım. Bu konulardan biri, Ermeni cinayetlerinin nereden kaynaklandığı ile ilgilidir. Ortadoğu’da ve Önasya’da hiçbir zaman bir toprak temeline dayanmayan Ermeniler büyük devletlerin aleti olmuşlardır. Birinci Dünya Savaşı içinde de Çarlık Rusya’sı Ermenileri kışkırtmıştır. İmparatorluk yıkılırken bile girişilen hareketler bu etnik gurubun lehine değil, aleyhine olmuştur. Hınçak, Taşnak gibi siyasal örgütler Rus, İngiliz, Fransız silahları ile donatılarak Bogos Nubar Paşa’nın komutasında harekete giriştiklerinde, İmparatorluğun en güçsüz

⁹²³ Uğur Mumcu, “İşte Belgeler”, *Cumhuriyet*, 18 Eylül 1982.

döneminde bile zararlı çıkmışlardır. Beri yandan bu etnik gurubun en mutlu dönemi de Osmanlı İmparatorluğu içinde kardeşçe yaşarken geçmiştir. İngiliz belgeleri buna tanıklık etmektedir...⁹²⁴

2.3.85. Ermeni Sorunu Nereden Kaynaklandı? / Doç. Dr. Seçil Akgün

Güncel sorunumuz Ermeni olaylarının tarihsel gelişiminde bilinçlenmek, artık Türkler kadar tüm dünya ülkeleri için de kaçınılmaz sorunluluktur. Yüzyıllarca bir arada, barış içinde yaşamış Türklerle Ermenilerin yabancı etkilerle saptırılan ilişkileri birçok kez çeşitli boyutlardan ortaya konulmuş ve konulmaktadır. Yine de özellikle son yüz yıla göz atarak bir değerlendirmede bulunmak, kuşkusuz sorunun gelişim ve ayrıntılarına uzak kalanları aydınlatacaktır. Bu doğrultudan bakarak, Ermenilerin eski çağlarda Anadolu’da varlığı, Osmanlı egemenliğinde yaşamları İmparatorluğun çöküşündeki durumların ayrı ayrı ele almak gerekir.

Ermenilerin M.Ö. 6. Yüz yılda Trakya’dan Anadolu’ya göçerek Urartular adıyla yerleştikleri söylenir. Anadolu’da Frigyalıların bir kolu olarak yaşadıkları ve Darfus’un Kapadokya ve Frigya’yı almasıyla Pers boyunduruğuna girdikleri de bir başka görüştür. Daha önceleri Anadolu’da bulunduğu öne sürülen Ermeni krallıklarının ise, sürekli ve bağımsız yaşantıları görülmemektedir. Bundan sonra Akdeniz Hazar Denizi, İran, Mezopotamya ve Karadeniz’e dağılan Ermeniler, çeşitli egemenliklerde yaşamışlardır. Ortadoğu’nun yıllarca Müslüman Hıristiyan çatışmalarına sahne olduğu, Haçlı Seferleri sırasında, bağımsızlıkları açısından bu olanaktan yararlanmayı düşünmeyerek, kendilerine egemen uluslara bağlı ve pasif kalmışlardır.

14. Yüzyılda Osmanlı egemenliğini, Bizans zulmünden kurtulma sevinciyle karşılayan Ermeniler, İmparatorluğun Müslüman olmayan tüm unsurları gibi kendi; din, dil ve törelerinde özgür yaşadılar. Bu unsurların dinsel birlikleri ve tarihsel kökenleri bir araya iterken, aynı şey Ermeniler için söz konusu olmadı. Osmanlı egemenliğinden önce ulusal bir birlik oluşturmayan Ermenilerin, dinsel birliği de yoktu. Çoğunun Gregoryen olmasına karşın, Protestan ve Katolik kiliselerine bağlı olanlar da azımsanamazdı. İmparatorlukta azınlıklıkların askerlikle yükümlenmemeleri, onlara türlü iş alanları edinerek aile ve toplumlarının refahına yönelik çalışma olanağı tanımıştır. Dinsel ve

⁹²⁴ Mehmed Kemal, “Gizli Belgeler”, *Cumhuriyet*, 5 Ekim 1982.

ulusal birlik içinde bulunmayışlarına iş alanlarındaki çeşitlemelerin de eklenmesi, Ermenililere Osmanlı topraklarında herhangi bir yere kümelenmemiş, dağınık yaşam getirdi. Yine başka azınlıklardan farklı olarak, yaşadıkları yerlerdeki Türk halkı ile özdeşleştiler. Çoğunun dili bile Türkçe oldu. Bu uyum onların Osmanlı devlet düzenine bile girmelerini sağladı. Müslümanların Avrupa dillerini öğrenmekten uzak tutulmaları, sarayda onlara çevirmenlik görevleri, ülkenin dış ticaretindeyse apayrı bir yer sağladı. “*Millet-i Sadıka*” olarak anılan Ermenilerin paşalık, elçilik, bakanlık, mebusluk, hatta vezirlik bile yaptıkları bilinmektedir. Bu uyumlu yaşamın değişme nedenleriye Osmanlı - Ermeni ilişkileri dışında aramak gerekir.

Avrupa’da emperyalizmin geliştirdiği 19. Yüzyıl başlarında Osmanlı çöküşü ile hızlanmıştır. Artık Avrupa ülkelerinin Osmanlı İmparatorluğuna bakış açıları da değişmekteydi. Osmanlı topraklarını pazar ve hammadde kaynağı olarak görmeye başlamışlardı. Elllerinde Fransız Devrimi’nin milliyetçilik akımı kozunu ise, çöküşü daha çabuklaştırabilmek için Osmanlı azınlıkları üzerinde kullanmakta gecikmediler. Devlet düzeninin de git gide zayıflaması, onlara yardımcı oluyordu. Böylece azınlıklar arasında başkaldırmalar ve ayrılmalar başladı. Ancak bu gelişmeler, değindiğimiz nedenlerle Ermenileri pek etkilemedi.

Osmanlı - Ermeni uyumunda dönüm noktası, 1877-78 Osman Rus Savaşı’dır. Rusya’nın Kars, Ardahan ve Batum’u almasıyla İngiltere, bu savaşta Petro’nun gerçekleştiremediği planının yeniden filizlendiğini sezinledi. Bu, Doğu Anadolu’dan Akdeniz’e inmek, bu Osmanlı Ermenilerini kışkırtarak onlardan da yararlanmaktı. Kaldı ki, savaşın Rus ordularında çarpışan Ermenilerle Osmanlı Ermenileri arasında ilk ilişkiler de kuruluyor, bu bölgede bir “*Ermenistan*” fikrinin tohumları atılıyordu. Ana Kaygısı Basra Körfez ve Hint Yolu güvencesi olan İngiltere, bu ticaret yolu üzerinde Rusya güdümlü Ermenistan gibi bir engel belirmemesi için, Osmanlılara geçici olarak istediği Kıbrıs karşılığında yardım önerdi. Aslında Kıbrıs’ı kendi yol güvenliği için bir üs olarak kullanabilecekti. Bu ara Rusya ile asında bir tampon devlet niteliğinde olabilecek “*Bağımsız Ermenistan*” fikrini de Ermenilere aşılama başladı.

Savaş bitimindeki Yeşilköy Anlaşması’nın, Rusya’yı başka çıkarlarla birlikte, İmparatorluktaki Ermenilerin koruyucusu durumuna getirmesi İngiltere’yi tedirgin etti. Almanya ile birleşerek Berlin’de yeni bir anlaşma ile ilkinin yumuşatılmasını sağladı.

Ancak artık bağımsızlık düşüncesini benimsemiş Ermeniler, Berlin Anlaşması'nda kendilerine ilkinde söz verilen reformlardan öteye çıkarlar, hatta muhtariyet ummaktaydılar. Düşlerinin gerçekleşmediğini görünce de 1885-1890 yılları arasında merkezleri Van, İsviçre ve Tiflis olan Armenekyan, Hinçak ve Taşnak ihtilal Komitelerini kurdular. İstanbul ve Anadolu'yu Ermeni bağımsızlığına yönelik eylemlerinin alanı yaptılar.

Bu örgütler sonraki yıllarda Avrupa devletlerinin de desteğiyle, Osmanlı yönetimine, söz verilen reformları uygulaması için baskı yaptılar. İkinci Abdülhamit'in çoğunluğu Türk olan bu bölgede Ermeni çıkarlarına yönelik her hangi bir girişimin, Müslümanlarda uyandıracığı tepkiden çekinerek reformları sürüncemede bırakmasıysa, yine Avrupa kışkırtmasıyla bu bölge Ermenilerinin kandırıldıklarına inandırılarak ayaklanmalarına yol açtı. 1890'da Erzurum'da başlayarak hızla gelişen Ermeni ayaklanmalarında etkili Avrupa ülkelerinin, Osmanlılarla kendi ilişkilerini ön plana alarak, Ermenilere herhangi bir yardım sağlamadan, propaganda ile yetindikleri görülür. Oysa kısa zamanda Doğu Anadolu'dan İstanbul'a kadar sıçrayan, kanlı olaylar getiren bu ayaklanmalar, tamimiyle bu olumsuz propagandaların ürünüydü. Amaçlanan, devletin silah kullanarak başkaldırıları bastırmaya kalkması, böylece, Ermeni koruyuculuğunu üstlenenlere, Ermenilerin kıyıma uğradıklarını öne sürerek Osmanlıların içişlerine karışabilme olanağı sağlanmasıydı.

Türklerin hazırlıksız yakalandıkları bu olaylar sırasında, pek çok kayıp verildi. Osmanlı Hükümeti de herhangi bir devletin de yapacağı gibi, silahlı müdahalede bulundu. Ancak, bu girişim, gerek Osmanlıların saygınlığını daha da azaltmak, gerekse Ermenilerle ilişkilerini daha da zedelemek olanağı kollayan Avrupa büyük devletleri tarafından anında Osmanlıların katliam yapmakta oldukları şekline dönüştürüldü.

Osmanlı İmparatorluğu'nun üçlü ittifak grubuyla katıldığı I. Dünya Savaşı, maksatlı davranan bu devletlerin söylentileri daha da yaygınlaştırmalarına, günümüze kadar yankılanan olayların gelişmesine yol açtı. Bu savaşla Osmanlı çöküşünü kesinleştirip mirasından yararlanmayı kafalarına koyan büyük devletler, iki ulus arasında başlattıkları hoşnutsuzluğu geliştirip amaçlarına erişmede Ermenilerden yararlanmayı düşündüler. Özellikle Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde ihtilal komitelerinin başlattı eylemlerden beri sürekli silahlanan Ermeniler, söz konusu devletlerin bağımsızlık

kışkırtmalarıyla Türk Osmanlı halkına ve askerine silahlı saldırılarda gecikmediler. Saldırıların büyük boyutlara ulaşmanın, Rus önerisiyle gerçekleştirilen Çanakkale savaşlarıyla aynı dönemde olması, kuşkusuz bir rastlantı değildir. Türk kuvvetleri bir yandan Çanakkale’de yaşam savaşı verirken, bir yandan da bu bölgede Ermeniler tarafından arkadan vurulmaktaydılar. İmparatorluğun zaten beş ayrı cephede yürütmek zorunda kaldığı savaşa bir de Ermenilerin Türkleri öz topraklarında içten yıkma girişimi eklenince, Osmanlı Hükûmeti ivedi bir önlem almak zorunda kaldı. “*Tehcir*” yani “*Göç ettirme*” yasasını çıkarttı. Ardından da anlaşılabileceği gibi, yasa yer değiştirmeyi öngörüyordu. Güvenlik kuvvetlerine silahla karşı koyanları, savaş alanından çıkararak başka Osman bölgelerine yerleştirmeyi hedef alan 15 Mayıs 1915 tarihli bu yasada “Ermeni” sözü bile geçmemektedir. Üstelik hükümet, yasanın uygulamasında göç ettirilenlerin gereksinme ve güvenlikleri için türlü önlemler de almıştı. Yalnız silahlı karşı koymalara karışan Ermenilere uygulanan bu toplu göç sırasında, Ermenilerle Türkler arasında çatışmalar olmuş, bunlara ek, salgın hastalıklar, iklim, savaş koşulları, eşkıya baskınları dolayısıyla hem bölge Türkleri hem de göçen Ermeniler, büyük kayıplara uğramıştı. Ermeni kayıpları, 300.300, 800.000 hatta günümüzde maksatlı ve abartılı olarak 1,5 milyon olarak belirtilirken, bu olayın devlet tarafından bir katliam, soykırım olarak planlanmadığı, tam tersi, geride bırakan mal ve mülkün geri dönüşlerinde Ermenilere iadesi için yağmalanmamasını sağlayarak koruyucu önlemler alındığı, unutulmamaktadır. Üstelik bölgede bu konuda incelemeler yapan batılı gözlemciler bile bunu doğrulamış, hatta Türklerin de Ermeniler kadar kayıpları olduğunu belirtmişlerdir.

Konunun günümüzde istismar edilmekte olduğunu vurgulayan bir gerçek, aynı yıl Çanakkale Savaşlarında 250.000 dolaylarında müttefik askerin (ki bu da küçümsenecek bir rakam değildir) yaşamını yitirmesinin, savaşın doğal sonucu nitelenerek üzerinde hiç durulmamasıdır.

Bugün geçmiş olayları alevlendirerek bir Türk - Ermeni sorunu ve huzursuzluğu yaratmak isteyen maksatlı güçlerin, amaçlarına Ermenileri alet etmekte olduklarının başka bir kanıtı da “*Tehcir* yasasını izleyen yıllarda Avrupa’nın 4 büyük gücü İngiltere, Fransa, İtalya ve Rusya arasında, Osmanlı topraklarını bölüşmek üzere yapılan gizli anlaşmalardır. 1917 Rus devrimi ile savaştan çekilen Rusya’nın Çarlık rejiminin emperyalist politikasına karşı tutumla dünyaya açıklayarak verdiği bu anlaşmalar dizisinde, bu güçler, Osmanlı topraklarını aralarında cömertçe bölüşürken koruyuculuğunu

yaptıkları Ermeniler için, üstelik onlara ait olduğunu öne sürdükleri topraklardan bir karış bile ayırmadıkları görülür.

İşte bu anlaşmaların açıklanması ve ABD'nin son anda savaşa girerek sonucu etkilemesi, Üçlü İtilaf Grubunu Amerika'ya gebe bırakmıştı. Paylaşma sırasında savaşa girmemiş olan, şimdiyse paylaşmayı yapan ülkelerin amaçladıkları topraklara kavuşabilmelerini engelleyeceğinden çekinilen ABD'ye bir ikramdı bu; Doğu Anadolu'da bir Ermenistan kurulması yetkisinin de Amerika'ya verilmesiydi önerilen. Ancak Ermenilere büyük hoşgörü besleyen Amerikan toplumunu özellikle bölgeye mandater ülke tarafından yapılması gereken maddi yatırımlar açısından etkileyecek bu tasarının sorumluluğunu Başkan Wilson, tek başına üstlenemedi. Senato kararı gerektiğini düşündü. Senato konuyla ilgili ayrıntılı bilgi edinebilmek için de Genelkurmay Başkanı General Harbord'u başkanlığını yaptığı bir heyetle, bölgede incelemeler yapmakla görevlendirildi.

General Harbord Heyetinin Anadolu ve Kafkasya gezisi, 1919 Eylül ve Ekim aylarındadır. İncelemelerde, öne sürüldüğü gibi devletçe planlanmış bir Ermeni katliamı gerçekleşmediği gibi, yine öne sürüldüğü gibi, söz konusu Türk topraklarında, ne o anda, ne de Tehcir Yasası öncesi Ermeni çoğunluğu olmadığı saptandı. Hükümetin haklı önlemleri sonucundaki olaylarda *“Türklerin de Ermeniler kadar, hatta onlardan daha çok acı çektiği”* Harbord'un Senato'ya sunduğu raporunda belirtilmişti. Gezisi arasında Sivas'a Kongre toplantıdayken gelen Harbord, Atatürk'le de görüşmüş. Türklerin savaşının haklılığını ve kararlılığını da anlamıştı. Aynı raporda bunu da belirtirken Atatürk'ten *“sanıldığı gibi basit bir maceraperest değil, gerçek bir lider”* şeklinde söz ederek, Türk davasının haklılığını kavramış belki de ilk Batılı oluyordu. Bu tarafsız rapor sonucu, Wilson'un kişisel isteğine karşın, Amerikan Senatosu tasarımı onaylamadı.

Bu sonuç, müttefiklerin 1920 Ağustosunda yenik Osmanlı Hükümeti'ne sundukları Sevr'e Doğu Anadolu'da Ermenistan'ı içeren bir madde koymalarını engellemedi. Ancak, bilindiği gibi, Türkiye'nin gerçek söz sahibi TBMM Hükümeti, bu anlaşmayı onaylamadı; emperyalist Batı devletlerine karşı Kurtuluş Savaşı'nı sürdürdü. Kısa zamanda Ermenilere yitirilmiş Doğu Anadolu toprakları geri alınarak Gümrü Anlaşması'yla Doğu Barışı sağlandı. Lozan'da ise Ermeni sorunu hiç söz konusu olmadı.

Ana hatlarıyla sunmaya çalıştığım bu tarihsel gelişimle, Türkiye'nin kendi açısından, ne şimdi, ne de geçmişte bir Ermeni sorunu olmadığı görülmektedir. Ancak, yıllar öncesinin açıklamaya çalıştığımız olayları bahane edilip, Türkiye'nin birçok değerli evladının canına kast edilerek, yüz yıl önceki oyuna getirilmek istendiği elden olmadan düşünülmektedir. Türkler, Atatürk önderliğinde, bağımsızlık ve ulusal egemenlik kavramlar çevresinde yeni bir devlet kurabilmek için çok kan dökmüşlerdir ve sağladıklarının zedelenmemesi için, gerekirse yine de dökmekten de çekinmeyeceklerdir. Yine Atatürk'ün “Yurtta Barış, Dünyada Barışı da Türklerin temel taşı olmuştur. Bunu korumak isteyen bütün Türklerin istediği, dünya uluslarının, özellikle Ermenilerin, özetlediğimiz tarihsel gelişimleri, yeterince değerlendirmeleridir.”⁹²⁵

⁹²⁵ Akgün, “Ermeni Sorunu Nereden Kaynaklandı?”, *Cumhuriyet*, 6 Ekim 1982.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

1983 -1986 YILLARI ARASINDAKİ BAŞYAZILAR, HABERLER VE KÖŞE YAZILARI

3.1. BAŞYAZILAR (OLAYLARIN ARDINDAKİ GERÇEK) 1983 - 1986

3.1.1. Fransız Doğmak Talihi

Özellikle Fransız olarak doğanların 1789 Devriminde de belirlendiği gibi insanların eşit doğduğunu bilmeleri gerekmez mi? İnsan Hakları Bildirisi'nde herkesin eşit olduğunu ve insanın yaşama hakkına sahip bulunduğu yazılı değil midir?

Öyle görünüyor ki pratikte iş biraz değişiyor Ermeni terörü dış dünyada (Ve öncelikle Fransa'da) Türk diplomatlarının canını alırken tepki göstermeyen, hatta tepki yerine televizyonda 1915 yılının tarihte kalmış görüntülerini gösteren Fransızlar, bu kez bir sorun karşısındadırlar. Çünkü 28 Şubat'ta Paris'te bir Türk turizm ajansına saldırı da bulunan Ermeni terör örgütü ASALA, bir Fransız'ı, Bayan Rence Morin'i yanlışlıkla öldürmüştür. Bu olay Fransız basınına ayağa kaldırmaya yetmiştir. Pek saygın Le Monde Gazetesi bile başyazısında olayı titizlikle inceliyor: Ermeni terör Örgütü ASALA'yı eleştiriyor; Türkiye'yi iğnelemeyi ve yermeyi de unutmuyor.

Fransızlar, Ermeni terörünün varlığını ve karşısına çıkma zorunluluğunu Türkler öldürülürken algılamamışlardı, bu kez kurban bir Fransız olunca tepkiler oluştu.

Demek ki insanlar Fransız devriminin dünyaya aldatmaya çalıştığı gibi eşit doğmamışlardır. Türk ya da Fransız olmak ayrı şeylerdir. Acaba, böyle bir yaklaşımla Fransız dostlarımıza haksızlık mı etmiş oluruz? Bilmiyoruz.

Bildiğimiz şudur: Türkler, Bayan Rence Morin'e bir şey borçludurlar. Mezarının üstüne bir demet çiçek bırakırken ruhuna şükranlarımızı sunmak görevimizdir. Çünkü ancak onun ölümüyle Fransızlar, Ermeni terörünün terör olduğunu Türkler kadar anlamak bilincine ulaşmışlardır.

Toprağı bol olsun, bu da Bayan Morin'in ölümünden duyulacak üzüntüyü azaltacak bir teselli sayılmalı.⁹²⁶

⁹²⁶ "Fransız Doğmak Talihi", *Cumhuriyet*, 5 Mart 1983.

3.1.2. Şellefyan Olayı

Sayın Şellefyan, Türk kamuoyunun çeşitli yönleriyle tanıdığı kişidir. Eski milletvekili Sayın Şellefyan, çeşitli hükümetlere yakınlığı ile tanınmış bir işadamdır. Adı büyük yolsuzluklara karışmıştır; dış ekonomik ilişkiler açısından geniş boyutlu girişimlerin kahramanıdır.

Bugün yurt dışında bulunan ve adını basında sık sık duyuran Sayın Mıgırdıç Şellefyan hakkında Sıkıyönetim adli makamının tutuklama kararı vardır.

Cenevre’de yaşayan Sayın Şellefyan, yarattığı ilginç olaylar nedeniyle güncelliğini sürdürmektedir. Sayın Şellefyan Bulvar Gazetesi’nin 8 Nisan 1983 günlü sayısında yayınlanan demecinde özel olarak kendisine gönderilen muhabire şunları söylemektedir:

“Türkiye’den aile efradım tehdit edildiği için ayrıldım. Vefa Poyraz (Eski İstanbul Valisi) beni çağırdı. Yanında İçişleri Bakanı Faruk Sükan da vardı. İkisi de bana öldürülecekler listesinin başında olduğumu söylediler. Türkiye’den esefle ayrıldım. Ayrılana dek yaptığım hizmetlerin neler olduğunu anlatmak devrin Bakan ve Başbakanlarına ve devlet adamlarına düşer, bana değil.”

12 Eylül harekâtıyla toplumda güvenlik sağladığına göre Sayın Şellefyan’ın artık yurda dönmesi gerekmez mi? Ne var ki Sayın Şellefyan, hakkında kaçakçılık kavuşturması yürüten ve Sıkıyönetim makamlarınca tutuklama kararı bulunan bir kişidir.

Banker Kestelli’yi İsviçre’den Türkiye’ye getirebilen devlet gücü, elbette, Şellefyan’ı da Türk adliyesinin karşısına çıkartacak. Olayların gelişimi Şellefyan dosyasını artık örtülemeyecek bir aşamaya getirilmiştir. Bu konu kimi kişileri ve çevreleri rahatsız etse de yalnız adaletin değil devletin sorunu olmuştur. Çünkü Şellefyan’la ilişkili yolsuzluklar ve kanunsuzluklar zincirinin dosyası ağırdır.

Sayın Şellefyan’ın İsviçre’deki Ermeni cemaatinin etkin kişilerinden olduğu biliniyor. Ve Ermeni terörcülere yardım ettiği haberleri basınımızda yer alıyor. Önümüzdeki hafta ortasında Dünya Ermenileri Kongresi İsviçre’de toplanacak 30 ülkeden 200 delege toplantıya katılacaktır. Devletin sorumlu makamlarında bulunan yetkililerin Şellefyan’ı ülkemize getirme yolundaki girişimlerinin (Kasetli olayındaki

gibi) başarılı sonuç vermesini diliyoruz; uluslararası hukuk ve İsviçre yasaları bu alanda elverişli koşullar taşımaktadır.⁹²⁷

3.1.3. İsviçre’den Türkiye’ye Yansıyan

Dünya Ermeniler Kongre’si dün İsviçre’nin Lozan kentinde toplandı. Bu toplantının alt yapısını kilise örgütlerinin oluşturduğu ilk gelen haberler arasındadır. Ne var ki Lozan’daki toplantıyı dinsel amaçlı bir olay diye nitelenmek yanlışlık olur. Rum Ortodoks Kilisesi gibi, Ermeni Gregoryen Kilisesi de tümüyle siyasallaşmış bir işlevin örgütü durumuna dönüşmüştür. Merkezi Beyrut yakınlarında Antelias’ta bulunan Katoligos Karekin aynı zamanda Dünya Kiliseler Konseyi İkinci Başkanıdır ve “Anadolu’da Ermenistan Devleti” davasının takipçisidir. En başta Fransa ve ABD olmak üzere dünyanın çeşitli ülkelerinde yaşayan Ermenileri örgütleyip bütünleştiren ve yöneten “cemaat ruhu” kilisede somutlaşmaktadır.

Öyle görülüyor ki çağımızda bir yandan İslam Dünyası dinsel temele dayalı politikalarla dünya siyasetine ağırlığını koyarken öte yandan Katoliklerin Vatikan’ıyla birlikte Musevi sinagogları, Gregoryen ve Ortodoks Kiliseleri de uluslararası arenada savaşmayı yeğlemektedirler. Bu gerçeklik Ermeni terörüne daha realist bir biçimde yaklaşmamızı sağlamalıdır. İkinci Dünya Savaşında sonra Kıbrıs’ta Rum, Filistin’de Yahudi eylemleri terörle başlamışlardır. Terör daha derindeki bir siyasetin yüzeye vuran şiddet eylemidir. Ermeni terörünün kökenleri ise yalnız dünyadaki Ermeni topluluklarının ve örgütlerinin değil, daha arkadaki güçlerin de uzantıları olarak değerlendirilebiliriz.

Ermeni terörü bu arada epeyce yol almıştır ve dün Lozan’da toplanan Dünya Ermenileri Kongresi “Lozan mı, Sevr mi?” sorusunu bütün dünyaya yansıtmak amacını gütmektedir.

İsviçre’deki Lozan kentinden Anadolu’ya yansıyan bir istek olarak siyasetlerini ortaya koyanların ardındaki “güçler ortaklığı”nı Ankara yerinde ve zamanında saptamalıdır. Terörü onaylamayan ya de onaylamaz gibi görünen dış Ermeni örgütlerinin Anadolu’ya dönük Ermenistan düşlemlerini temel bir siyaset niteliğine dönüştürdüklerini

⁹²⁷ “Şellefyan Olayı”, *Cumhuriyet*, 18 Temmuz 1983.

ve bu siyaseti NATO üyelerinin topraklarında geliştirdiklerini görmek zamanı acaba gelmemiş midir?⁹²⁸

3.1.4. Bir Devlet Sorunu

Fransa’da Orly toplu cinayetinin katilleri yakalanmıştır. Ermeni teröristlerin ele geçirilmesi ve katillerin adalet karşısına çıkarılması olumlu bir gelişmedir. Ne var ki bu gelişme kimseyi yanılgıya düşürmemelidir. Ermeni katiller, bütün yargılamaları, davalarını duyurmak için bir propaganda aracı gibi kullanmaktadır. Ermeni davası katillerin cezalandırılması ile noktalanacak şeytten değildir. Ve yeni boyutlarını şimdiden hazırlamıştır.

Unutulmamalıdır ki Filistin’de Yahudiler ve Kıbrıs’ta Rumlar, İngiliz polisine ve askerine karşı terörle işe başlamış bu yöntemi uzun süre kullandıktan sonra amaçlarını yerleşik bir siyasete dönüştürmüştür. Batı’da başta Fransa olmak üzere çoğu devletin teröre karşı olmakla birlikte, Türkiye’ye yönelik Ermeni istekleri konusunda alacakları tutum merakla değerlidir. Ola ki Batı ülkeleri, demokrasiden söz açarak her türlü fikrin kendi toplumlarında örgütleneceğini ileri sürebilirler. Ve bu savunmanın şemsiyesini kullanmayı yeğleyebilirler.

Nitekim bugünlerde İsviçre’de Dünya Ermeni Kongresi yapılmaktadır. Bu Kongrenin amacı, Anadolu’da Türkiye Cumhuriyeti’nin toprakları üzerinde bir Ermenistan devleti kurmak için bütün Dünya Ermenilerini örgütlemektir. NATO ülkelerinde (başta ABD ile Fransa) aynı amaçla açık çalışmalar yapıldığını dünya basını hergün yazıyor.

Devletler hukukuna göre, böyle bir olayın anlamı nedir? Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin varlığına kasteden bir siyasanın İsviçre’de açık seçik örgüt çalışması yapması olası mıdır? Devletler hukukuna ve diplomasi kuralına göre böyle bir durumda Türkiye’nin hakları ve yaptırım gücü nelerdir? Öyle sanıyoruz ki, bu soruları yanıtlarını aramanın ve eyleme geçmenin zamanı gelmiştir.

Dışişleri Bakanı İlter Türkmen Brüksel’de şehit edilen Dursun Aksoy’un cenaze töreninde yaptığı konuşmada, dış dünyadaki, Ermenilerin Türkiye’ye yönelik tutumlarına

⁹²⁸ “İsviçre’den Türkiye’ye Yansıyan”, *Cumhuriyet*, 21 Temmuz 1983.

değinererek “*Bu çılgınlığa ortak olamaya heveslenen bazı ülkeler, Türkiye’nin kendilerine çok daha ağır zararlar verebileceğini bilmelidirler*” demiştir.

Kamuoyu, Ankara’nın ciddi girişimlerini bekliyor.⁹²⁹

3.1.5. Etkili Yönteme Doğru...

Başbakan Özal ve Türk heyetinin İran’a ayak basmasına üç saat kala Tahran’da Ermeni terör örgütü bir kanlı eylemi daha yürürlüğe koydu. ASALA, 10 Nisanda “*Özal İran’a gelirse, gereken dersi vereceğiz*” türünden bir tehdit savurmuştu. Tahrandaki saldırı, kanlı cinayetler zincirinin kopuk bir halkasıdır ve gazetelerimiz bu gerçeği belirtmek için “*Yine kudurdular*” türünden başlıklar atmışlardır.

Her yeni olay, dış dünyada Ermeni terörünün kendiliğinden durmayacağını gösteriyor. İran gibi yakın ilişkiler içinde bulunduğumuz bir “İslam Cumhuriyeti”nde bile alçakça eylemlerini sürdürebilen katilleri “*bir avuç Ermeni teröristi*” saymak ne ölçüde gerçekçi olabilir? Tahran’daki cinayet girişimini haber veren gazetelerde Fransa’da dün açılan Ermeni anıtına ilişkin haberler de yer alıyordu.

Ankara bu olay nedeniyle Fransa’yı protesto etmiştir. Ankara’nın girişimi yerinde olmakla birlikte düşündürücüdür. Çünkü İran’da eylem, Fransa’da anıt açılışı söz konusudur. Dünyanın çeşitli ülkelere yayılmış Ermeni topluluklarının bir amaçta birleştikleri görülüyor; terör, bunlardan bir bölümünün siyasal kanlı silahıdır. Demek ki Ankara’nın, olayı daha ciddi boyutlarda ele alması zamanı gelmiştir. Dışarıdaki diplomatlarımız ve görevlilerimizi daha özenle korumakla birlikte, daha etkili yöntemler bulmak zorundayız.

Bu etkili yöntemler ne olabilir?

Önce Türkiye’nin kendi iç çelişkilerini sağlıklı biçimde çözümleyerek güçlenmesi, bütünleşmesi, varlığının ağırlığını bu tün dünyada duyurması gerekiyor. Kuşkusuz Ermeni terörüne karşı Türkiye bir bütündür, ama bu, yüreğimizde ve bilincimizde gerçekleşen bir olgudur. Devletin demokratik koşullarda bütün toplumsal güçleri bağdaştıran bir bütünlük yaratması, ayrı bir konudur. 1974 Kıbrıs çıkarmasından sonra, Türkiye’nin içinde “*ikinci bir cephe*” açılmasının zararını büyük ölçüde gördük. Bu

⁹²⁹ “Bir Devlet Sorunu”, *Cumhuriyet*, 23 Temmuz 1983.

deneyimden dersler almak durumundayız Türkiye, içerde demokrasiyi bütün işlerliğiyle ve sağlıkla kurduktan sonra, önce “*müttefiklerinden*” Ermeni terörü konusunda en ciddi önlemleri almasını isteyecek; bu amacına da ulaşacaktır.

Çünkü NATO çerçevesi içinde bulunan “*müttefiklerimizin*” Türkiye’ye yönelik “*dolaylı saldırı*” eylemlerine altyapı oluşturmaları gibi çelişkili bir olay yaşanıyor. ABD ile Fransa’dan başlayarak bu işi çözümlemelerini istemeliyiz. Ankara, Ermeni terörünü uluslararası platformda “*muhatap*” alamaz ama bu teröre hoşgörüyü bakan, ya da terörü pompalayacak bir ortam yaratan devletleri “*muhatap*” olarak alabilir.

Bu bakımdan Dışişleri Bakanlığımızın Fransa’ya yönelik protestosu ve Sovyetlere dönük açıklaması başlangıç sayılmalıdır. Diplomatik alanda yapılacak girişimlerin de arkalarındaki ağırlıklarla orantılı biçimde etkili olacağı unutulmamalıdır.⁹³⁰

3.1.6. Ctireil’deki Karardan Sonra...

Orly davası sonuçlandı. İki Türk 8 kişinin ölümüne ve 60 kişinin yaralanmasına yol açan bombalı saldırının suçluları mahkûm oldular. Elebaşı Garbicyan ömür boyu, Soner Nayır 15 yıl, Semerciyan 10 yıl hapis cezasına çarptırıldılar. Ermeni terörü Batı’da ilk kez bu boyutlarda bir cezalandırma ile karşılaştı. Öyle görülüyor ki olay yalnız ceza hukuku çerçevesinde değerlendirilemez, daha geniş bir anlam taşımaktadır.

Türkiye’den bakıldığında ilk göze çarpan şudur. Yargılamanın başlamasıyla sonuçlanması 11 güne sığdırılmıştır. Bu, bizim için şaşılacak bir süredir. Ülkemizde olağanüstü mahkemelerde bile ceza davaları yıllarca sürmekte, adalet yerini bulduğu zaman adalet olmaktan çıkmaktadır. Fransa ile Türkiye arasındaki bu çarpıcı fark düşündürücüdür.

Fransa’da jüri yönteminin geçerli olması, davaya değişik bir renk vermektedir. Jüri, bir bakıma toplumun eğilimlerini ve değer yargılarını da yansıtır. Ermeni terörcülerin jüri kurulunca mahkûm edilmesi, Fransa’nın bu konuda aldığı mesafeyi de vurgulamaktadır. Gerçi bu yolun aşılmasında en büyük etken, Orly’de ölen ve yaralananlar arasında Fransızların da bulunmasından doğmaktadır. Fransızlar, ilk kez, Ermeni terörünün kendi

⁹³⁰ “Etkili Yönteme Doğru...”, *Cumhuriyet*, 30 Nisan 1984.

hayatlarını da tehdit ettiğini görmüşlerdir. Orly’de yaşanan acıklı olayın gözleri açması, kötü bir işten çıkan hayırlı bir sonuç olarak nitelenebilir.

Orly davasında yine ilk kez Türkiye adına Fransa’da bir kürsü kurulmuş, “*Uzman tanıklar*” adı altında konuşan Türk bilim adamları Ermeni soykırımı iddialarına ilişkin savunmalarını dile getirebilmişlerdir. Kuşkusuz bu kişilerin mahkemenin dört duvarı arasında ya da dava ile sınırlı kalması olasıdır. Bundan sonra yapılacak iş, Türkiye’nin 1915 olaylarına ilişkin görüşünü, tarihsel belgelere dayanarak güçlendirmek, Batı kamuoyuna duyurmaya çalışmaktır. Bunun da kolay olduğu söylenemez. Çünkü Batı kamuoyu şartlanmıştır. Türkiye’den göçen Ermenilerin, Amerika’da ve Avrupa’da kiliseye de dayanarak oluşturdukları ağırlıklar azımsanamaz

Her toplumun, tarihinden doğan şartlanmalar ve ilk siyaset dengelerinden gelen zorunluluklar içinde bulunması doğaldır. Ne Fransa, ne de Türkiye bu kuralın dışında yaşıyorlar. Ancak, Fransa’nın bir köşeyi döndüğü umudu Creteil’deki karardan sonra güçlenmiştir. Eğer NATO’daki müttefikimiz Fransa, Türkiye’ye dönük teröre karşı kesin vaziyet alabilirse, iki ülke arasında gittikçe gerginleşen ilişkilerin yumuşama yolu da açılabilir...⁹³¹

3.2. HABERLER (1983 - 1986)

3.2.1. Ermeni Teröristlerin Yaraladığı Nadide Akbay Öldü

Ankara, (a.a) - Ermeni teröristlerin 7 Haziran 1982 tarihinde Portekiz başkenti Lizbon’da giriştikleri silahlı saldırı sonunda ağır yaralanarak, bitkisel hayata giren Lizbon Büyükelçiliğimiz Mahalli Sekreteri Nadide Akbay tedavi edildiği Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi’nde vefat etti. Biri 11, diğeri 5 yaşında iki çocuk annesi Nadide Akbay 40 yaşındaydı. 1980 yılında Lizbon’daki Türk Büyükelçiliği’ne Mahalli Sekreter olarak atanan Nadide Akbay, burada Büyükelçilik İdari Ataşesi olan eşi Erkut Akbay’la birlikte görev yapıyordu. Ermeni teröristlerin saldırısında eşi Erkut Akbay da şehit olmuştu. Nadide Akbay için bugün saat 12.30’da Dışişleri Bakanlığı önünde bir tören

⁹³¹ “Creteil’deki Karardan Sonra...”, *Cumhuriyet*, 4 Mart 1985.

düzenleneceği ve cenazesinin öğleyin Maltepe Camii'nde kılınacak namazdan sonra Cebeci Asri Mezarlığı'nda toprağa verileceği bildirildi.⁹³²

3.2.2. THY'nin Paris'teki Bürosu Bombalandı

ASALA'nın Yeni Hedefi THY Uçak Büroları

Paris - Türk Hava Yolları'nın Opera Caddesi'ndeki Bürosu dün öğle saatlerinde, iki Ermeni teröristin bombalı saldırısına uğradı. Eylemcilerden ikisinin attığı bombaların patlaması sonucu THY bürosu büyük hasar gördü. Ölen ya da yaralanan olmadı. Saldırıyı ASALA üstlendi. Örgütün bundan böyle Türk Hava Yolları'nın büro ve uçaklarını hedef alan yeni terör eylemlerine girişeceğini bildirdi. Bu olaydan kısa bir süre sonra Paris'in Orly Havaalanı'nda ki THY bilet satış bürosu yakınında bir paket içinde bulunan tahrip gücü yüksek patlayıcı madde ise etkisiz hale getirildi.

İki Ermeni terörist dün yerel saatle 12.45 sıralarında bir binanın zemin katında bulunan THY satış bölümüne geldiler. Bunlardan biri müşteri gibi içeri girerek elindeki bombaları çalışanların bulunduğu bölüme attı. Bombanın patlaması sırasında hanım memurlardan birinin uyarısı üzerine memurların kendilerini koruması sonucu yaralanan ya da ölen olmadı. Saldırganın kaçarken üzerinden düşürdüğü ikinci bombasının ise yerde patladığı öğrenildi. İki büro görevlisi soğukkanlı davranarak kaçmaya çalışan Ermeni teröristi yakalayarak dışarıda görevli Fransız polisine teslim ettiler. THY büro Müdürü Atilla Büyükorhan'ın anlattığına göre saldırgan yakalandıktan sonra tek kelime söyledi. Paris Büyükelçiliği yetkilileri, Ermeni teröristin sorgusunun sürdüğünü, ancak kimliği ve milliyetinin belirlenemediğini bildirdiler. Saldırganın 30 yaşındaki 1.80 boyundaki esmer ve bıyıklı olduğunu, üzerinde parke bulunduğu öğrenildi. Görgü tanıkları saldırganın anlaşıldığı kadarıyla Fransızca bilmediğini, yakalandığı sırada ayağının dibinde kaldırımda bir tabanca ele geçirildiğini söylediler.

Diğer eylemcilerin polisin kovalamasına karşın kalabalığa karışarak izini kaybettirdiği bildirildi. Büyükorhan “saldırıda kimsenin yaralanmamasını” mucize olarak niteledi. Patlamadan sonra THY Bürosundaki hasarın büyük olduğu öğrenildi. Paris Büyükelçisi Adnan Bulak THY bürosuna giderek incelemelerde bulundu.

⁹³² Cumhuriyet, 11 Ocak 1983.

Agence France Press'in Atina bürosuna telefon eden bir kişi, “*Ermenistan’ın Kurtuluşu İçin Gizi Ermeni Ordusu*” (ASALA) adına konuştuğunu söyleyerek İngilizce bir metin okudu. Metinde ASALA’nın eylemin “*bütün sorumluluğunu*” üstlendiğini bildirdi. Paris THY Bürosuna saldırının “*Şebinkarahisar Operasyonu*” kod adını taşıdığı ve “*Şehit Karniç Vaharabyan ve Minas Simonyan intihar Timi*” tarafından gerçekleştirildiği belirtildi. ASALA’nın metinde eylemi “*1915’te Türkler tarafından gerçekleştirilen soykırım sırasında Şebinkarahisar’ın gösterdiği kahramanca savunmanın yıldönümü*” dolayısıyla düzenlendiği bildirildi.

Paris’ten ASALA’ya yakın bir sözcü örgütün bundan böyle Türk Hava Yolları’nın büro ve uçaklarını hedef alan terör eylemlerine girişeceğini söyledi. ASALA’nın bir başka açıklamasında ise, “*bundan sonraki saldırının çok yakın bir gelecekte gerçekleştirileceği*” duyurdu.

Saldırıdan sonra, Paris THY Bürosuna gelen Fransız polisleri, olayda ölü ve yaralı olmamasını “*Mucize*” diye nitelendirdiler. Polisler el bombası parçalarının büronun tavanına kadar dağıldığını söylediler. THY bürosuna bomba atılmasından saldırganlardan birinin yakalanmasında kısa süre sonra, THY bu kez Orly Havaalanı’ndaki bilet gişesi önünde bir paket içinde bomba bulundu. Tahrip gücü yüksek olduğu bildirilen bomba Fransız polisince etkisiz hale getirildi. Bunun üzerine THY’nin Paris İstanbul seferini yapacak olan DC-9 uçağı yolcuların ve bagajların aranmasından sonra yaklaşık 1,5 saat rötarlı olarak kalktı.⁹³³

Sovyet Yapısı

Opera Caddesi’ndeki THY bürosuna atılan bombaların Fransız polisince yapılan balistik kontrollerinde Sovyet yapısı oldukları belirlendi.⁹³⁴

⁹³³ Cumhuriyet, 23 Ocak 1983.

⁹³⁴ Cumhuriyet, 23 Ocak 1983.

3.2.3. THY Paris Bürosuna Bomba Atan Terörist Ermeni'nin Kimliği Belirlendi

Paris Polisi: Terörist Tek Başına Hareket Etti

Paris, (Sinan Fişek) - Fransız polisi Türk Hava Yolları'nın Paris Opera Caddesi'ndeki bürosuna önceki gün bombalı saldırıda bulunan "ASALA" militanının Abraham Tomasyan adlı bir Ermeni olarak belirledi ve büyük bir olasılıkla tek başına hareket ettiğini bildirdi. Paris'teki Terörizmle Mücadele Bölümü yetkililerince önceki gece geç saatlere kadar süren sorgulama sonucunda kimliği ortaya çıkan 28 yaşındaki Abraham Tamasyan'ın Lübnan'da doğduğu ve Beyrut'tan Fransa'ya geldiği kaydedildi.

Ermeni terörist sorgusunda, olay sırasında tek başına ettiğini ve eylemiyle *"1915 katliamına karşılık vermek istediğini"* söyledi. Teröristin, tercüman vasıtasıyla yapılan sorgusunda kendisine yöneltilen soruları cevapsız bıraktığı bildirildi.

Fransız polisi, Ermeni Abraham Tomasyan'ın pasaportunu inceledikten sonra ASALA militanının Paris'e Beyrut'tan 1 ay önce geldiğini saptadı. Ancak teröristin Fransız başkentindeki adresi, kimlerle görüştüğü ve THY bürosuna saldırıda kullandığı el bombalarını nereden temin ettiği belirlenemedi. Paris'teki polis laboratuvarında yapılan ilk çalışmalar sonucu taarruz bombalarının Doğu Avrupa yapısı olduğu anlaşıldı.

Polisin tanıklardan aldığı bilgiye göre Tomasyan, THY bürosuna girer girmez bir taarruz el bombası attı. Elindeki ikinci bombayı atamadan da THY'nin iki Türk memuru üzerine atıldılar. Bu arada el bombası yere düştü ve iki Türk, Ermeni militanı sokağa sürüklediler. Militan bir koruma polisinin de yardımıyla jandarmalar gelene kadar etkisiz duruma getirildi. Bu arada polis, Orly Havaalanı'nda THY geçişi önünde bulunan bombanın zamanında etkisiz hale getirilmemesi durumunda büyük can kaybına yol açabileceğini bildirdi. Havaalanında bir çantanın içinde bir kilo plastik ve iki fünyeden oluşan bombanın profesyonel işi ve geçen ağustos ayında Paris'te iki bomba uzmanının ölümüne yol açan tipte bir patlayıcı olduğu polisçe bildirildi. Kamu Güvenliği ile ilgili Devlet Müsteşarlığı dün bir açıklama yaparak, *"Fransa'nın yabancılarının hesaplaşmalarının sahnesi olması kabul edilemez. Güvenlik kuvvetlerine tetikte olmaları için gerekli emirler verilmiştir"* dedi.⁹³⁵

⁹³⁵ Cumhuriyet, 24 Ocak 1983.

3.2.4. İtalyan TV'si Mumcu İle Görüşme Yaptı

“Her Terör Örgütünün Ardında Bir Kaçakçılık Şebekesi Var”

Roma, (Cumhuriyet) - Yazarımız Uğur Mumcu İtalyan RAI Televizyonu'nun ikinci kanalında “Prima Piano” adlı 70 dakikalık bir programda yer aldı. Mumcu, bu programda, *“Ermeni ASALA örgütünün arkasında uyuşturucu madde kaçakçılarının bulunduğunu”* açıkladı. Programın ikinci bölümünde, Uğur Mumcu ile S. Angelo Kalesinde yapılan bir görüşme yer aldı. Mumcu, 15 dakika süren konuşmasında, terör ve kaçakçılık arasındaki ilişkilere değindi ve Bulgaristan'ın kaçakçılık trafiğindeki özel rolünü vurguladı. Bazı şirket ve kişi adları açıklayan Mumcu, bazı Ermeni kaçakçıları hakkında bilgi verdi. Her terör örgütünün ardında bir kaçakçılık şebekesi bulunduğunu kaydeden Mumcu, ASALA'yı örnek olarak gösterdi...⁹³⁶

3.2.5. Paris'teki Bomba Olayına Fransız Hükümeti El Koydu

Paris, (Cumhuriyet) - Paris'te önceki gün bir Türk seyahat acentesinde meydana gelen patlama ile ilgili soruşturma sürdürülüyor. Bir Fransız kadın görevlinin ölümüne, 4 kişinin yaralanmasına yol açan patlama olayına Fransız hükümeti el koydu.

Ermenilerin üstlendiği saldırılar dizisine ilk kez Fransız yurttaşının ölmesi Fransa'da büyük tepkilere yol açtı. Fransız basın ve yayın organları olaya çok geniş yer verdiler. Fransız televizyonunun her üç kanalında önceki akşam haber bültenlerinde büyük çapta tahrip olan Marmara Seyahat ve Turizm Acentesi'nin görüntüsünü verirken, bu defa bilinen Ermeni iddialarını yalanlamaları dikkat çekti. Saldırıdan hemen sonra olay yerine gelen güvenlik işleri ile görevli Bakan düzeyindeki devlet sekreteri Josel'in televizyon muhabirlerinin sorularını yanıtsız bıraktığı gözlemlendi.

Polis yetkilileri Türk acentesine konan bombanın 500 gram ile bir kilogram arasında bulunduğunu ve tahrip gücünün çok yüksek olduğunu belirttiler. Bombalı saldırı sırasında hayatını kaybeden 24 yaşındaki sekreter Rence Morin'in 2,5 yıldır bu kuruluştaki çalıştığı öğrenildi. İş arkadaşı ve çevresindeki Türkler tarafından çok sevilen Morin'in gerçek bir Türk dostu olduğu ve tatilini geçirmek üzere birkaç gün Türkiye'ye gittiği bildiriliyor.

⁹³⁶ Cumhuriyet, 21 Şubat 1983.

Marmara Seyahat ve Turizm Şirketi'nin Türk müdürü yaptığı açıklamada Türkiye ile bir husumetlerini olmadığını, herkesle iş yaptıklarını belirterek, saldırıya bir anlam veremediklerini bildirdi.

Reuter Ajansı'nın Paris bürosuna telefon eden bir kişi saldırının ASALA'nın Leon Ekmekçiyan grubuna bağlı terör grubu tarafından gerçekleştirildiğini söyledi.⁹³⁷

3.2.6. Londra'da Ermeni Militanlar İçin Yardım Kampanyası Açıldı

Londra, Ahmet Tan bildiriyor; Londra'da görevli Türk diplomatlarına karşı suikast hazırlığı içinde iken makinalı tüfek ve el bombalarıyla yakalanan ve 5 aydan beri tutuklu bulunan 2 Ermeni terörist için *“Yardım ve destek”* kampanyası açıldı.

“Ermeni Siyasal Tutuklularını Savunma Komitesi” adıyla oluşturulan komite, yayınlandığı ilan ve bildirilerle Londra Grtızca Cezaevi'nde bulunan Suriye uyruklu Zaven Bedros ile İran uyruklu Gris Gregoriyan ile birlikte Avrupa ve ABD'deki Ermeni hükümlü ve tutukluların adresleri yayınlanarak *“Her türden”* yardım yapmaya Ermeni topluluklarını söz konusu tutukluları hapisanede ziyaret etmeye çağırarakta.

ASALA'nın İngiltere'deki *“Resmi”* organı olan Kaytzer adlı derginin son sayısında komitacılara çağrısına da yer verilmekte ve Bedros ile Gregoriyan'ın şimdiye dek kendilerine gönderilen hediye ve mektuplara teşekkür edilmekte.

ASALA'nın Londra'da birçok kitapçıda serbestçe satılan dergisinin son sayısında Ermeni davasının 10. yılını kutladığı belirtilerek, 1973 yılında ABD'nin Santa Barbara kentinde iki Türk diplomatını öldüren Yanıkyan'ın başlattığı mücadelenin *“Ermenistan'ın kurtulmasına dek süreceği”* anlatılmakta. Yarısı Ermeni, yarısı İngilizce olan dergi, son sayısında Türkiye'de idam edilen Levon Ekmekçiyan'ın resmini basarak kendisini *“Şehit”* ve *“Fedayi”* olarak niteledi. Ermenistan'ın bağımsızlığı için savaşta her türlü *“ihtilalici”* örgütle iş birliği yapmaya hazır olduklarını belirten dergide, son aylarda Ermeni Fedayi'leri giriştiği *“Askeri operasyonlara”* ilişkin bilgiler ve çeşitli ülkelerde tutuklu, hükümlü Ermeni teröristler hakkında haberlar sunulmakta dergi ayrıca

⁹³⁷ Cumhuriyet, 2 Mart 1983.

halen Lonra’da gösterilmekte olan Yılmaz Güney’in fimine de övgüyle söz etmekte, film hakkında ve Yılmaz Güney üzerinde geniş bilgi sunmakta.⁹³⁸

3.2.7. Avrupa’da Yakalanan Ermeni Teröristlerin Avukatı Deveciyan: “Ermeni Terörü Türk Ekonomisini Hedef Alacak”

Haber Merkezi - Avrupa’da yakalanan Ermeni teröristlerin avukatlığını yapan Ermeni asıllı Fransız Patrick Deveciyan, Ermeni terör eylemlerinin Türkiye’nin ekonomik hedeflerine yöneleceğini, özellikle ABD’de yoğunlaşacağını, Türkiye’ye uluslararası düzeyde diplomatik baskının geliştirileceğini ileri sürdü. Deveciyan, “*öfke terörizmi*” olarak adlandırdığı silahlı saldırıların hedefine ulaştığını söyledi.

Muhafazakâr Fransız partisi “*Cumhuriyet İçin Birlik*” (RPR) bünyesinde siyasi faaliyet gösteren 38 yaşındaki avukat, *Nokta Dergisi*’ne, Ermeni terör örgütlerinin bugüne kadar ki eylemlerinin temelde üç amaç güttüğünü anlattı. Deveciyan bunları, “*Ermeni toplumunu uyandırmak, Türkiye’nin Ermeni sorunu çerçevesinde tavır almasını sağlamak ve dünya kamuoyuna bir Ermeni sorunu olduğunu göstermek*” biçiminde sıraladı. Ermeni teröristlerin avukatı, “*Ermeni davasını destekleyen ülkeler*” olarak Fransa, Yunanistan, Lübnan, Mısır, Libya ve Kıbrıs’ı saydı. “*Bunlar kadar olmamakla birlikte Sovyetler’in de ilginç bir konumu var*” dedi. Deveciyan’a göre “*totaliter ve insan haklarını çiğneyen bir ülke olan Sovyetler, kendi çıkarları için Ermenileri perde arkasında destekliyor.*”⁹³⁹

Ekonomik Hedef

Deveciyan, “*Bugüne kadar Ermeni terörizmi öfkelenme ve kızgınlığı simgeliyordu*” diye konuştu. “*Soykırımın inkâr edilmesi isyan yaratıyor.*” Avukat, Ermeni teröristlerin bundan böyle daha “*ince*” yollar izleyeceklerini, THY başta olmak üzere Türkiye’nin “*ekonomik hedeflerine*” vuracaklarını, örneğin THY’nı “*binmenin tehlikeli olduğu*” bir şirket haline getireceğini anlattı.⁹⁴⁰

⁹³⁸ *Cumhuriyet*, 4 Mart 1983.

⁹³⁹ *Cumhuriyet*, 7 Mart 1983.

⁹⁴⁰ *Cumhuriyet*, 7 Mart 1983.

“ABD Yoğunlaşacak”

Deveciyan, ABD’yi yanlarına çekip Türkiye’ye Ermeni soykırımını kabul etmesi için diplomatik baskı yapmasını sağlarsa bunun büyük başarı getireceğini, bu nedenle “*öfke terörizminden*” kaynaklandığını Ermeni eylemlerinin artık daha çok ABD’de yoğunlaşacağını söyledi. Fransız asıllı Ermeni avukat, Avrupa Ermenilerinin daha çok Türkiye’nin soykırımı kabul etmesi hedefini güttüklerini, Ortadoğu’daki Ermeniler için Türkiye’den toprak talebinin de önem taşıdığını belirtti. Türkiye’nin soykırımın varlığını kabul edip, “*Bunu biz yapmadık ama pişmanlık duyuyoruz, özür diliyoruz, sizden manen özür diliyoruz*” demesi halinde toprak isteğiyle mücadele eden Ermeni örgütlerinin yalnız kalabileceğini ileri sürdü. “*Böylelikle Lübnanlı aktif militanlar Ermeni toplumunda soyutlanabilir*” dedi.

Deveciyan, bugün için Türkiye’nin diyalogu reddettiğini, “*Bununla beraber sorunların ancak diyalogla çözüleceğine inandığını*” söyledi. “*diyalog olmayınca insanlar konuşmayınca ne yazık ki, silahlar konuşuyor*” dedi. Patrick Deveciyan, Türkiye’nin Cenevre Başkonsolosluğu Sekreteri Mehmet Savaş Yergüz’ü öldürmekten İsviçre’de 15 yıla mahkûm edilen Jamgorçyan’ın, İsviçre Büyükelçisi Doğan Türkmen’e başarısız bir suikast girişiminden sonra Fransa’da yakalanıp iki yıla mahkûm edilen, cezası dolduğundan serbest bırakılan, Kilimciyan’ın, Paris bürosuna iki el bombası atan Tomasyan’ın avukatlığını yapıyor.⁹⁴¹

3.2.8. Yunan Gazetesi Akropolis’e Göre: Ermeniler, Atina Ataşemize “Seni öldüreceğiz” Demişler

Atina - Stelyo Berberakis bildiriyor; Atina Büyükelçiliği İdari Ataşesi Galip Özmen’in 1980 Ağustosunda öldürüleceğinin, Yunan polisi ile Atina’daki bir Ermeni liderine önceden bildirildiği öne sürüldü.

Atina’da yayınlanan muhalif Akropolis Gazetesi’nde Ermeni konusunda adı açıklanamayan bir Ermeni lidere dayanılarak bir Yunanlı gazeteci tarafından kaleme alınan yazı da, “*Ermeni Katliamı için Adalet Komandoları adlı örgütün tek hedefi (Ermeni sorunu) için çalışmalar yaptıklarından ötürü büyükelçi, konsolos, kâtip ve*

⁹⁴¹ Cumhuriyet, 7 Mart 1983.

ataşeler için alınan kararların infazıdır” denildi. Yazıda Atina’da öldürülen diplomat Galip Özmen’in söylediği gibi sıradan bir kâtip olmadığı iddia edilerek şöyle denildi: “Bütün dünyayı dolaşıp, Ermeni örgütlerinin nereden emir aldıkları ve çalışmalarını nasıl sürdürdüklerini saptamaya yönelik bilgiler toplayan yüksek derece de bir devlet memuruydu. Yani diplomat değil, casustu. Birkaç gün içinde Türkiye’ye dönerek raporunu sunacaktı.”

Ermeni liderinin yazısında, ASALA’nın merkezinin Ermeniler tarafından daha bilinmediği, ancak Beyrut’un dışında olduğu, İsrail işgali ile Ermeni sorununun ağır bir darbe aldığı görüşüne yer verildi. Yazıda, İsraillilerin 130 bin Ermeni’ye dokunmayıp, ASALA üyelerini Türkiye’ye teslim ettiği öne sürüldü. Amerika’nın son zamanlarda Ermeni sorununa ihanet ettiği, kendilerini bırakarak Türkiye’ye askeri ve ekonomik yardımı arttırdığı iddia edildi. Türkiye’nin doğu bölgesindeki 175 bin kilometrelik alan dışında Sovyetler Birliği’ndeki üç büyük kenti de Ermeni toprakları olarak istendiği belirtilen yazıda, bir Türk - Sovyet çatışmasının kaçınılmaz olduğu ve bu çatışma sonucunda Ermenistan’ın kurtulacağına tüm Ermenilerin inandığı öne sürüldü.

Türklerin yurt dışındaki Ermenileri vurmak için ajanlar gönderdiği, iki ay önce Beyrut’tan İhtilacı Ermeni Konfederasyonu Patisi’nin bir yetkilisi olan Abraham Aşçıyan’ın kaçırıldığı ve öldürülmüş olacağına emin bulunulduğu da yazı da öne sürülüyor.⁹⁴²

3.2.9. Belgrad Büyükelçimizi de Vurdular

Balkar’ı Vuran 2 Ermeni’den Biri Yaralı Ele Geçti

Haber Merkezi - Türkiye’nin Belgrad Büyükelçisi Galip Balkar dün Belgrad’da makam otomobilinde bir yol kavşağında, Lübnan pasaportlu iki Ermeni teröristin silahlı saldırısına uğrayarak ağır şekilde yaralandı. Makam şoförü Necati Kaya’nın yaralandığı olaydan sonra kaçan teröristler iki sivil Yugoslav polisiyle çatıştı. Bir öğrenci can verdi emekli bir albay da yaralandı. Yugoslavya’da 10 yıldır ilk bir terör eylemi görülmesi kentte şaşkınlık yarattı.

⁹⁴² Cumhuriyet, 8 Mart 1983.

Atina, Paris ve Beyrut'taki haber ajanslarına telefon eden Ermeni örgütleri olayı üstlendiler. Çünkü olay, Ermeni militanların Türk diplomatları ve kuruluşlarına yönelttikleri 71 saldırı oluyor.⁹⁴³

Olay Nasıl Oldu?

Dün TSİ13.00'da “kurşungeçirmez” türden makam otomobiliyle Yugoslavya Dışişleri'ndeki bir randevusuna gitmek üzere yola çıkan Büyükelçi Galip Balkar'a, “Devrim Bulvarı” ında Büyükelçiliğe 400 metre mesafedeki bir kavşakta, otomobil kırmızı ışıktaki durduğu sırada ateş açıldı. Otomatik silahlı iki saldırgan malum otosunu tarayarak Balkar'ı başından ve göğsünden, şoför Necati Kaya'yı da göğsünden yaraladılar.

Saldırı sırasında yoldan geçenler sığınacak yer aradılar. Bu sırada, teröristlere engel olmak isteyen öğrenci Zeljko Miliyojevich (25) yaralandı, kaldırıldığı hastanede öldü. Caddede bulunan iki sivil Yugoslav polisi silahlarını çekerek saldırganların peşine takıldılar ve Lübnan pasaportlu Kirkor Levonyan'ı (23) yaraladılar. Yine Lübnan pasaportlu olan Aleksandre Elbekyan kaçtı. Yugoslav sivil polisleriyle Ermeni teröristlerin çatışması sırasında, torunuyla gitmekte olan emekli bir Albay Slobadan Brajevich (59) yaralandı. Çeşitli ajanslar, teknisyenlik yapan Zorica Zoletich adlı kızın da hafif şekilde yaralandığını ve taburcu edildiğini bildirdiler. Kaçan Ermeni militan konusunda çeşitli haberler geldi. Önce, bir saldırganın bir kadın tarafından kullanılan Alfa Romeo marka bir otomobille kaçtığı, ancak Belgrad'ın kenar semtlerinde polis kordonunu aşamayıp yakalandığı haber verildi. Daha sonra söz konusu otomobilin yine Belgrad'ın kenar semtlerinde birinde terk edilmiş olarak bulunduğu, saldırganın kaçtığı bildirildi.⁹⁴⁴

“Derin Komada”

Büyükelçi Balkar ile şoför Necati Kaya, derhal olay yerinin çok yakınındaki hastaneye kaldırıldılar. İki saat sonra ameliyata alınan Büyükelçinin başından bir kurşun çıkarıldı. Ancak bunun beyinde büyük kanama yaptığı ve beynin sol tarafını zedelediği, sağ omzundan girerek omurgaya dayanan bir başka kurşunun da çıkarıldığı Dr. Sekulović tarafından bildirildi. Tanjug'a göre, Büyükelçinin dün gece yarısı “derin komada”

⁹⁴³ Cumhuriyet, 10 Mart 1983.

⁹⁴⁴ Cumhuriyet, 10 Mart 1983.

olduğunu da belirten doktor, hastaneye getirildiğinde kan basıncının olmadığını nabzının da atmadığını vurguladı. Dr. Sekuloviç, ameliyat sonucunun ne olacağının şimdiden söylenemeyeceğini kaydetti.

Büyükkelçilik şoförü Kaya'nın da ameliyat edildiği, sağlık durumunun iyi olduğu belirtildi. Yaralı olarak ele geçirilen terörist Kırkor Levonyan ile emekli Albay Brajeviç'in durumlarının da ağır olduğu bildirildi.⁹⁴⁵

Ankara'nın Girişimi

Olayın Ankara'ya ulaşmasından sonra Yugoslavya'nın Ankara Büyükelçisi Beslzepe Dzina Dışişlerine çağrıldı. Türkmen kendisinden saldırganların bir an önce yakalanmalarını istedi. Bu arada Yugoslavya Dışişleri Bakan Vekili, Türk Büyükelçiliğine giderek üzüntülerini bildirdi. Ayrıca Türkmen'i telefonla arayarak hükümetinin olaydan duyduğu üzüntüyü belirtti. Türkmen yaptığı açıklamada, *“Yugoslav Hükümeti'nin çabalarını takdirle karşılıyoruz”* dedi. Galip Balkar'dan *“Mükemmel bir insan iftihar edilen bir meslektaş”* olarak söz etti.⁹⁴⁶

Stomboliç'in Evren'e Mesajı

Yugoslavya Devlet Başkanı Stomboliç, Cumhurbaşkanı Kenan Evren'e bir mesaj göndererek olaydan duyduğu üzüntüyü bildirdi. Saldırganların cezalandırılması için elinden gelenin yapılacağını dile getirildi.⁹⁴⁷

Nato Çevrelerinde Tepki

Büyükelçi Galip Balkar'a yöneltilen saldırı Brüksel'de NATO çevrelerinde büyük tepkiyle karşılandı. NATO Genel Sekreteri Lups, *“Yakın çalışma arkadaşım Galip Balkar'a yapılan iğrenç saldırıyı son derece büyük bir üzüntü ve tiksintiyle öğrendim. Bu alçakça suikast, terörizme karşı mücadelede uluslararası işbirliğinin gerekliliğini bir kez daha kanıtlamaktadır”* dedi.⁹⁴⁸

⁹⁴⁵ Cumhuriyet, 10 Mart 1983.

⁹⁴⁶ Cumhuriyet, 10 Mart 1983.

⁹⁴⁷ Cumhuriyet, 10 Mart 1983.

⁹⁴⁸ Cumhuriyet, 10 Mart 1983.

Gazi Yaşargil'e Başvuruldu

Dışişleri Bakanı Türkmen, Ankara Tıp Fakültesi Beyin Cerrahi Bölümü Başkanı Prof. Dr. Nurhan Avman'ı telefonla aradı, gerekirse Belgrad'a gitmesini istedi. ANKA'ya göre, gerekirse Balkar başka bir ülkeye nakledilecek. Bu amaçla halen Zürih'te çalışmakta olan Türk beyin cerrahi Gazi Yaşargil ile temas kuruldu ve gerekli hazırlıkları yapması istendi.⁹⁴⁹

Özgeçmişleri

Dışişleri Bakanlığında kuşağının önde gelen diplomatlarından biri olarak tanınan Balkar, Ankara Hukuk Fakültesi öğretim üyelerinden Kemal Galip Balkar'ın tek çocuğu olarak 1936'da doğdu. Eski Lefkoşa Büyükelçilerinden Emin Dirvana'nın yeğeni olan Balkar, Ankara Kolejini ve Hukuk Fakültesi'ni bitirdikten sonra 1971'de Dışişleri'ne girdi çeşitli görevleri yanında 1966-69 yılları arasında eski Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay'ın Özel Kale Müdürlüğü'nü yaptı. 1981'de Belgrad Büyükelçiliği'ne atanmadan önce NATO merkezinde sırasıyla Daimi Temsilcilerimiz Büyükelçi Coşkun Kırca ve Osman Olcay'ın yardımcılıklarında bulundu.

Konya-Ermenek doğumlu olan şoför Necati Kaya (26) Sofya, Timn'den sonra 196'dan beri Belgrad'ta görev yapıyor. Evli, bir çocuklu.⁹⁵⁰

3.2.10. İkinci Saldırgan Yakalandı

Balkar'ın Sağlık Durumunda Hafif Düzelme Var

Haber Merkezi - Türkiye'nin Belgrad Büyükelçisi Galip Balkar ve makam şoförü Necati Kaya'yı yaralayan bir Yugoslav yurttaşının ölümüne, iki kişinin yaralanmasını yol açan ikinci Ermeni terörist Alexander Elbekyan da yakalandı. Yugoslav makamları teröristin yakalanmasına ilişkin ayrıntı açıklamadılar. Büyükelçi Balkar'ın sağlık durumunda "*hafif bir düzelme*" görüldüğünü bildiriliyor. Ancak Galip Balkar'ın kurtulması halinde bitkisel hayata girmesi tehlikesi var. Balkar'ın halen yoğun bakımda tutulduğu, Belgrad Askeri Tıp Akademisi Hastanesi doktorlarının verdikleri bilgilere

⁹⁴⁹ Cumhuriyet, 10 Mart 1983.

⁹⁵⁰ Cumhuriyet, 10 Mart 1983.

göre, şakaktan çıkartılan kurşun beyinde üç santimlik bir delik meydana getirdi. Bu da beyinde şişmeye ve damarlarda çatlamaya yol açtı.

Balkar'a halen kan ve serum veriliyor, bir makinayla beyin canlı tutulmaya çalışılıyor. Balkar'ın kalbinin ve nabzının normal attığı belirlenirken, doktorlar cüzi bir iyileşmenin görüldüğünü, vücudun direncini koruduğunda tepki verdiğini bildirdiler. Balkar'ın olayda yaralanan makam şoförü Necati Kaya'nın dün kendine geldiğini ve doktorlarıyla bir süre konuştuğu bildirildi.

Yugoslavya Federatif Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği Cumhurbaşkanlığı Kurulu Başkan Yardımcısı Stiliak'ın Balkar'ın bulunduğu hastaneyi sürekli arayarak sağlık durumu ile ilgili bilgi aldığı, Ankara'ya ulaşan haberler arasında. Galip Balkar'ın yeniden ameliyatı konusunda bugün karar verilmesi bekleniyor. Bunun için, Galip Balkar'ın her an beyin röntgeninin çekileceği ifade ediliyor.

Balkar'ın tedavisiyle ilgili olarak, Türkiye'den, Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Beyin Cerrahi Bölümü Başkanı Prof. Dr. Nurhan Avman dün sabah Belgrat'a hareket etti. Prof. Avman'ın tedaviyi sürdüren Yugoslav meslektaşlarıyla işbirliği yapacağı ve ikinci bir ameliyat kararı verilmesi halinde bu ameliyatı bizzat gerçekleştireceği bildiriliyor.

Galip Balkar'ın zedelenmiş beyin hücrelerinin tamiri ve bitkisel yaşamdan kurtulma olasılığı bulunması halinde, gerekirse İsviçre'ye nakli düşünülüyor. Bu konudaki kararı da halen İsviçre'nin Zürih Kentinde çalışan Dr. Gazi Yaşargil ile temas ederek Prof Avman'ın vereceği kaydediliyor.

Yugoslar güvenlik kuvvetlerince giriştiği silahlı çatışma sonucu olay yerinde yaralı olarak ele geçen Ermeni terörist Kirkor Luvanyan'ın da ameliyat edildiği ve durumunun ağır olduğu kaydedildi. Çatışmada yaralanan iki Yugoslav vatandaşından biri taburcu edildi, diğerinin durumu ise ciddiyetini korumakta.

Balkar'ın uğradığı saldırının büyük üzüntü yarattığı Dışişleri Bakanlığı'nda dün sessiz bir bekleyiş vardı. Herkes tarafından sevilen zekâsı ve yeteneği ile tanınan Balkar için bir çalışma arkadaşı," herkes üzülsün diye sanki onu özellikle seçmişler" dedi. AP'nin bildirdiğine göre, iyi haber alan kaynaklar 2 Ermeni teröristin Yugoslavya'ya Macaristan'dan girdiklerini belirtiyor. Ancak bu konudaki haber Yugoslav yetkililerince resmen doğrulanmadı. Balkar'ın makara otomobilinin kurşun geçiren türden olması dikkatleri yeniden Türk dış temsilcilikleri ve diplomatlarının korunmasına dönük

eylemlere çevrilmesine yol açtı. Maliye Bakanlığı'nın yeni kurşungeçirmez otomobiller alması için Dışişlerine tahsisat vermediği de ilgililerce belirtildi.⁹⁵¹

Balkar 7. Büyükelçi

Ankara büromuzun telefonla görüştüğü Belgrad Büyükelçiliğimizde görevli bir diplomat, Büyükelçi Galip Balkar'ın suikastta uğradığı önceki güne kadar Yugoslavya'yı saldırılar açısından güvenli bir ülke olarak gördüklerini bildirdi. Aynı "*diplomat*," kendimizi Yugoslavya'da genelde bir tehdidin altında hissediyorduk. Ancak böyle bir saldırıya pek ihtimal vermiyorduk. Şimdi tabii durum değişti" şeklinde konuştu.

Geçtiğimiz eylül ayında Üsküp'te meydana gelen küçük bir olay sayılmazsa önceki günkü saldırı bu ülkedeki ilk Ermeni tedhiş eylemi oluyor. Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in geçtiğimiz eylül ayında bu ülkeye yaptığı ziyaretten kısa bir süre önce Üsküp'te Ermeni iddialarına yer verilen bildiriler dağıtılmış ancak olay örtbas edilmişti.⁹⁵²

Yugoslavya'nın Tepkisi

Yugoslavya Dışişleri Bakanlığı Türkiye'nin Belgrad Büyükelçisi Galip Balkar'a yapılan suikast ile bir açıklama yayımlandı. Cinayetin şiddetle kınandığı açıklamada "*Yugoslavya'da acı ve üzüntü büyüktür. Çünkü onunda yakın bir geçmişte çok sayıda vatandaşı ve diplomatik temsilcisi canilerin kurbanı olmuştur ve o nedenle de örgütlü ve aktif bir şekilde uluslararası terörizme karşı mücadele kararlıdır*" denildi. Saldırının Türkiye'ye ve Türk Devleti'nin çıkarlarına yönelik olmakla birlikte aynı zamanda "*Yogoslav-Türk geleneksel iyi ilişkilerine de yönelik*" olduğu kaydedildi.

Yugoslavya Dışişleri Bakanlığı'nın açıklamasında şu satırlara yer verildi: "*Suikastın arkasında duran, cinayet yeri olarak Yugoslavya'yı seçen güçlerin hedefi Yugoslavya'nın bağımsız, bağlantısız ve uluslararası etkin politikalarına zarar vermektedir.*" Yugoslav resmi Taniug Ajansı tarafından yayınlanan bir yorumda ise "*uluslararası terörizm dünyaya gerçek yüzünü göstermek için bu kez Belgrad'ı seçtiği ve Türk diplomatına atılan kurşunun ve bu olayın Yugoslav halkını yürekten sarstığı ve kızdırdığı*" vurgulandı.

⁹⁵¹ Cumhuriyet, 11 Mart 1983.

⁹⁵² Cumhuriyet, 11 Mart 1983.

Yunanistan TV'si Büyükelçi Balkar ve şoförü Kaya'nın Ermeni teröristler tarafından vurulması haberini görüntüleriyle ilk haber olarak gösterdi. Basın da haberi birinci sayfadan değerlendirerek büyük başlıklarla yayınladı.⁹⁵³

Belgrad'da Yargılanacaklar

Galip Balkar'a saldıran Ermeni teröristlerin Türkiye ile Yugoslavya arasında 1973'te imzalanmış bulunan suçluların iadesi anlaşmasına rağmen iade edilmeyecekleri ve Yugoslavya'da yargılanacakları bir hükümet yetkilisince açıklandı.

AP'nin Belgrad kaynaklı haberlerine göre Yugoslavya Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Svetislav Vojoviç düzenlediği basın toplantısında Türkiye'nin iade talebinde bulunmak için geçerli bir zemin bulunmakla birlikte, saldırıda Yugoslav vatandaşlarının vurulmuş olması nedeniyle yargılanmanın Belgrad'da yapılacağı belirtildi. Voloviç, Ermeni teröristler hakkında ne ceza isteneceği konusunda konuşmadı. Ancak, Yugoslav Ceza Yasasına göre, iki Ermeni ya ölüm cezasına ya 20 yıl hapis cezasına çarptırılabilirler. Yugoslavya'da müebbet hapis cezası bulunmuyor.⁹⁵⁴

3.2.11. Komadan Çıkamayan Galip Balkar Öldü

Haber Merkezi - Çarşamba günü öğle saatlerinde Türkiye Büyükelçiliği yakınlarında iki Ermeni terörist tarafından vurularak ağır yaralanan Belgrad Büyükelçimiz Galip Balkar dün yerel saatle 17.30 (TSİ 19.20) sıralarında öldü. Silahlı saldırıda omzundan ve şakağından yaralanan Büyükelçi Galip Balkar kaldırıldığı hastanede derin komaya girdi ve yapılan müdahalelere rağmen yoğun bakım altında tutulduğu Beyin Cerrahi kliniğinde dün hayatını kaybetti.

Yugoslav polisi Galip Balkar'a yöneltilen saldırıyla ilgili soruşturmayı titizlikle sürüyor. Olaydan sonra yapılan, balistik araştırmada Büyükelçi Balkar'a saplanarak ölümüne neden olan iki kurşun, yaralı olarak ele geçirilen terörist Kirkor Levonyan'ın silahından çıktığı saptandı. Levonyan'ın büyükelçi Balkar'ı hedef alarak 4 el ateş ettiğini söyleyen yetkililer, kurşunlardan ikisinin Balkar'a isabet ettiğini belirttiler. Levonyan'ın daha sonra peşlerinden koşan emekli Yugoslav Albaya da ateş ettiği saptandı. İkinci

⁹⁵³ Cumhuriyet, 11 Mart 1983.

⁹⁵⁴ Cumhuriyet, 11 Mart 1983.

terörist Alexander Elbekyan'ın ise makam şoförü Necati Kaya'yı hedef aldığı, kendilerini durdurmaya çalışan Yugoslav öğrenciyi öldürdüğü kaydedildi.

Yetkililer, yaralı halde ele geçen Levonyan'ın iyileştiğini ve kendisi ile hastanede *"Kısa bir görüşme"* yaptıklarını açıkladılar, ayrıntılı bilgi vermediler.

İyi haber alan kaynaklar olaydan sonra kaçan Elbekyan'ın Belgrad'ın 70 kilometre kuzeyindeki Novi Sed Tren İstasyonu'nda devriye gösteri yapan polis memurunca yakalandığını belirttiler. Elbekyan'ın istasyondan Romanya sınırındaki Vrzac Kasabası'na giden trene binmeye çalıştığı kaydedildi. Ermeni teröristlerin öldürdüğü Yugoslav genci Zeljiko Milvojeviç'in cenazesi dün törenle kaldırıldı. Törene katılan Yugoslav Başkanı Bayan Milka Ptanine Zefjko'nun cesaretinin günümüzün ve geleceğin gençlerine örnek olduğunu söyledi.

Yugoslav resmi Tantuz Atans'ın bildirdiğine göre, Galip Balkar'a saldıran iki Ermeni teröristin Yugoslavya'ya 6-7 Mart tarihlerinde Beyrut'tan geldikleri saptandı.

Cumhurbaşkanı Kenan Evren, Yugoslavya Sosyalist Federal Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Kurulu Başkanı Petar Stamboliç'e bir mesaj göndererek Yugoslavya'nın takındığı tutumdan dolayı teşekkür etti. Evren, mesajında şunları söyledi: Büyükelçi Galip Balkar'a karşı yapılan saldırı ile ilgili mesajınızdan çok duygulandım. Uluslararası terörizmin bu menfur eylemlerini kesinlikle kınamanıza büyük değer veriyorum. Türk Hükümeti ve Türk halkı, makamlarınızın iki katilin yakalanması için gösterdiği etkin gücü ve kararlı davranışlarından derin şekilde etkilenmişlerdir. Yugoslavya'nın bu davranışına Türk Hükümeti ve Halkı sadece uluslararası terörizme karşı kararlı bir tutumun eseri değil, aynı zamanda Türkiye'ye yönelik ilk dostluk duygularını da bir tezahürünü görmüşlerdir.

Ateş teatisi sırasında ölen Yugoslav vatandaşı için taziyelerimi sunarım. Yaralananlar içinde acil şifalar dilerim. Bu vatandaşlarımızın cesareti örnek verici olmuştur.

Büyükelçi Galip Balkar'ın hayatını kurtarmak için mümkün olan her gayretin gösterilmesinden dolayı müteşekkirim. Kendisi iki ülke arasındaki ilişkilerin daha da

geliştirmesi yönünde harcadığı yorulmak bilmez çabalarla temayüz eden mükemmel bir diplomattı. Hepimiz onun için dua ediyoruz.⁹⁵⁵

Yugoslav Dışışleri Bakanının Mesajı

Yugoslav'ya Dışışleri Bakanı Lazar Mojsov da, dün Dışışleri Bakanı İlter Türkmen'e gönderdiği mesajda, saldırıyı büyük bir öfkeyle öğrendiğini belirtti.

Ankara büromuzun bildirdiğine göre, Yugoslav makamlarının olaydan sonra takındıkları tutumun Ankara'dan “*memnunlukla*” karşılandığı gözleniyor. Dışışleri Bakanlığı Sözcüsü Büyükelçi Nazmi Akıman da dünkü olağan basın brifinginde gazetecilere, “*Yugoslav makamları gerçekten de olağanüstü gayret içindeydiler. Yugoslavlar, halkı ve idaresi ile gerçekten ve dostça yardımda bulunmaktadır*” dedi.⁹⁵⁶

3.2.12. Evren'in Balkar İçin Mesajı: Saldırıların Tertipçileri Hesap Verecek

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Geçtiğimiz çarşamba günü Ermeni teröristlerin saldırısında ağır yaralanan ve bütün tıbbi müdahalelere rağmen kurtarılamayarak önceki akşam ölen Belgrad Büyükelçimiz Galip Balkar salı günü düzenlenecek devlet töreniyle Ankara'da toprağa verilecek. Ermeni tedhişine kurban olan 25'inci şehidimiz Balkar'ın cenazesi yarın Belgrad'ta düzenlenecek törenden sonra Yugoslavya Hükümeti'nin tahsis ettiği özel bir uçakla Ankara'ya getirilecek. Yugoslavya Dışışleri Bakan Yardımcısı, Protokol Genel Müdürü ve İçişleri Bakanlığı'ndan iki temsilcinin de cenazeye eşlik edecekleri belirtildi. Bu arada, Dışışleri Bakanlığı idari işlerden sorumlu müsteşar yardımcısı Büyükelçi Hikmet Özkan cenazenin Türkiye'ye getirilmesinde hazır bulunmak üzere dün Belgrad'a gitti.

Galip Balkar için salı günü Ankara'da bir devlet töreni düzenlenecek. Balkar'ın cenazesi Dışışleri Bakanlığı önüne getirilerek burada saygı duruşunda bulunulacak ve kılınacak öğle namazından sonra torağa verilecek. Bu arada, Yugoslavya'nın Ankara'daki Büyükelçisi Recep Cıya dün Dışışleri Bakanı İlter Türkmen'i ziyaret ederek Balkar'ın ölümünden dolayı Yugoslav Hükümeti'nin taziyelerini bildirdi.

⁹⁵⁵ Cumhuriyet, 12 Mart 1983.

⁹⁵⁶ Cumhuriyet, 12 Mart 1983.

Galip Balkar'ın ölümü üzerine Cumhurbaşkanı Kenan Evren, Dışişleri Bakanı İltar Türkmen'e bir mesaj gönderdi. Evren Mesajında, "Tarih bu tür eylemlerle bir yere varacaklarını sanan, insanlıktan uzak hainlerin er geç yok olup gittiklerinin sayısız örnekleriyle doludur" dedi. Teröre karşı tüm devletlerin işbirliğine gitmelerinin kaçınılmaz hale geldiğini belirttiği mesajında Cumhurbaşkanı Evren şunları söyledi:

"Belgrad'da menfur bir silahlı saldırı sonucu ağır yaralanan Büyükelçimiz Galip Balkar'ın şifa bulmasını büyük bir ümitle beklerken dün hayatını kaybettiği haberini derin bir üzüntü içinde almış bulunuyorum. Zonguldak'taki maden ocağı faciasının acısı devam ederken bu kere Dışişleri Bakanlığımızın çok değerli bir mensubunun alçakça bir suikastta kurban gitmesi milletçe kalbimizde büyük elim bir yara açmıştır. Yüce Türk milletinin her ferdinin karakter yapısının temelinde var olan engin vatan sevgisi ve görev aşkıyla hizmet veren ülkemizin yurt dışındaki temsilciliklerine yönelik bu alçakça saldırıların tertipçileri akıtılan bunca masum kanının hesabını en ağır bir şekilde mutlaka verecektir."

Büyükelçi Galip Balkar'ın ölümü üzerine Yugoslav liderleri de başsağlığı mesajları yayınladılar. Yugoslavya Başbakanı Bayan Milkn Planinç, Başbakan Bülent Ulusu'ya gönderdiği mesajda, "Bir caninin eli Yugoslavya'nın geleneksel misafirperverliğini suistimal etmiş ve sürekli geliştirmeyi amaçladığımız uluslararası dostluk ve anlayışa yönelik politikamızı zedelemek istemiştir. Ancak bu tür saldırganların Türkiye ile Yugoslavya arasındaki ilişkileri bozmasına izin vermeyeceğimizi belirtmek isterim" dedi. Yugoslavya Cumhurbaşkanı Peter Stamboliç ve Balkar'ın ölümü üzerine Cumhurbaşkanı Kenan Evren'e başsağlığı mesajı gönderdi.⁹⁵⁷

3.2.13. Balkar'ın Cenazesi Bugün Getiriliyor

Şehit Balkar, Yarın Ankara'da Toprağa Verilecek

Haber Merkezi - Geçtiğimiz salı günü iki Ermeni teröristin silahlı saldırısına uğradıktan sonra ağır yaralanan ve gösterilen bütün cabalara rağmen gözlerini yuman Belgrad Büyükelçimiz Galip Balkar'ın cenazesi bu gün yurda getiriliyor. Galip Balkar için önce Belgrad'ta camide dini tören yapılacak. Daha sonra Belgrad Askeri Havaalanı'na götürülecek cenaze, burada yapılan ikinci törenden sonra Yugoslavya

⁹⁵⁷ Cumhuriyet, 13 Mart 1983.

Hükümeti'nin tahsis ettiği özel bir uçakla Ankara'ya getirilecek. Cenazeye Yugoslavya Dışışleri ve İçişleri Bakanlığı'ndan yüksek düzeyde yetkililer de eşlik ediyor.

Şehit Büyükelçi Galip Balkar, yarın Ankara'da yapılacak devlet töreninden sonra toprağa verilecek.⁹⁵⁸

Tehdit Edilmiş

a.a.'nın Yugoslavya'daki yayınlanan Politika Gazetesi'ne dayanarak verdiği bir habere göre Ermeni teröristlerce şehit edilen Galip Balkar 1982 Eylül ayında Ermeni kaynaklardan tehdit mektupları aldı.

Politika Gazetesi, tehdit mektupları aldığını Büyükelçi Balkar'ın açıklamış olduğu iddiasına da haberinde yer verdi.⁹⁵⁹

3.2.14. Balkar İçin Ne Dediler?

“Yeri Doldurulamaz Bir Kişiydi”

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Dışışleri eski Bakanı İhsan Sabri Çağlayangil, Milli Savunma Bakanı ve Dışışleri eski Bakanlarından Büyükelçi Hasan Esat Işık ve Galip Balkar'ın NATO merkezinde üç yıl yardımcılığını yaptığı NATO nezdindeki daimi temsilcimiz Büyükelçi Osman Olcay, şehit edilen Büyükelçimiz hakkında düşünce ve izlenimlerini “Cumhuriyet” e anlattılar.⁹⁶⁰

İhsan Sabri Çağlayangil

*“Balkar'ı çok genç yaşında bakanlığa yeni girdiği tarihlerde tanıdım. Çekingen durur, göze çarpmamaya gösterdiği özen ile dikkat çekerdi. Zekâsı, çalışkanlığı ve ahlakı ile kısa zamanda çevresine kendisini sevdirmiş ve saydırmıştır. Çok kişinin hırsıyla üstüne gittiği şeylere istemeden kavuşması, dengeli ve tok gözlü davranışıyla gerçekleşmiştir. Yeteneklerinden başka kayıracısı yoktu. Türk diplomasisi yeri kolaylıkla doldurulmayacak kıymetli bir evladını kaybetmiştir. Üzüntüm daha çok konuşmaya izin vermiyor. Allah'tan rahmet diliyorum.”*⁹⁶¹

⁹⁵⁸ Cumhuriyet, 14 Mart 1983.

⁹⁵⁹ Cumhuriyet, 14 Mart 1983.

⁹⁶⁰ Cumhuriyet, 14 Mart 1983.

⁹⁶¹ Cumhuriyet, 14 Mart 1983.

Hasan Esat Işık

“Büyükelçi Balkar’ı Dışışleri Bakanlığı giriş sınavlarından beri tanırım. Dönemin birincisi olmuştu. Birinci olmak, belki o kadar önemli değildir. Bakan olmak değil, Bakanlığa layık kişiyle birlikte olmak önemlidir” denirdi. Hükümetler ülkelerin yönetiminde gerçekten etkin oldukları dönemlerde, Balkar bir birinciydi. Tevazudan kaçmak gereğini duymazdı. Kendini göstermeye ihtiyacı yoktu. Karakteri yetenekleri onu yeterince yüceltirdi. Yükselmeyi düşünmezdi ihtirası hizmet idi. İhtiraslarının en iddialısı ve zoru da bu olmalıdır. Şimdi gözlerimin önüne geliyor: Yeni bir Başbakana dış politika ve güvenlik konularında ilk izahatı veren heyet içinde ittifak içi tesanüt gerekleri ile ulusların kendilerine özgü vazgeçilmez haklarının koruma zorunluluğunu bağdaştıran bir zihniyeti ne kadar açık ve sade bir şekilde gözler önüne sermişti. O zaman onu yalnız Dışışlerine birincilikle girmiş bir meslektaş olarak değil, ulusuna büyük hizmetlerde bulunacak bir değer olarak selamlamıştım, içimden. Dışışlerimizin ötesinde, Balkarın şahsında ulusumuz, kıymetli bir evladını kaybetmiş bulunmaktadır.⁹⁶²

Büyükelçi Osman Olcay

*“Dışışleri Bakanlığı’nın tereddütsüz en parlak memuru idi. Bunda en ufak bir tereddüt yok. Kendisi bakanlığın geleceğinde doldurulması gerekebilecek bütün boşluğu oldurabilecek bir diplomattı. Tam bir çalışkanlık abidesiydi, mükemmel bir diplomattı. Her an yaşı ne olursa olsun bulunduğu her toplumda, herkesin saygısını üzerinde toplamıştı. Bunu kendi gözlemim olarak söylemiyorum. Vurulduğu tarihten yaşama gözlerini kapadığı iki buçuk gün zarfında NATO’da bana telefon eden, mektup yazan ya da yolumu çevirip üzüntülerini bildiren herkes bunu söyledi. Herkes için bir şok oldu. Birlikte çalıştığımız süre içinde amiri olarak ben kendimi ona beğendirmeye çalışırdım. Bütün kibarlığı ve inceliği ile amirine dahi gerektiğinde bir konuyu daha ciddi bir şekilde ele almasını, rencide etmeden ihtar etmekten kaçınmayan bir kişiliği vardı.”*⁹⁶³

⁹⁶² Cumhuriyet, 14 Mart 1983.

⁹⁶³ Cumhuriyet, 14 Mart 1983.

3.2.15. Cenaze Töreni Bugün

Şehit Balkar Vatan Toprağında

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Geçtiğimiz hafta Ermeni teröristlerce şehit edilen Belgrad Büyükelçimiz Galip Balkar bugün Ankara’da düzenlenecek devlet törenlerinden sonra toprağa verilecek.

Galip Balkar’ın cenazesi dün Yugoslav Hükümeti’nin tahsis ettiği özel bir uçakla Ankara’ya getirildi. Cenazeye Yugoslav Dışişleri Bakan Yardımcısı, Protokol Genel Müdürü ve İçişleri Bakanlığı’ndan iki yetkili eşlik ettiler. Şehit Büyükelçimiz Balkar’ın cenazesi dün Belgrad’daki Büyükelçiliğimizde, Belgrad Camii’nde ve Askeri Havaalanı’nda düzenlenen törenlerle uğurlandı.

Yugoslavya Başbakanı Bayan Milika Planniç Balkar’ın Türk Bayrağı’na sarılı tabutu önünde yaptığı konuşmada *“Ülkesinin hangi nedenle yapılırsa yapılsın uluslararası terörizmle mücadelesinde kararlı olduğunu”* söyledi.

Cenazeyi getiren Yugoslav Devlet Başkanlığı’nın tahsis ettiği uçak 18.00’de buzlu Esenboğa Havaalanı pistine indi. Koşuşanlar ve devlet protokolünde yerini almaya çalışanlar arasında uçağın kapısı da açıldı. Önce inen sivil bir Yugoslav görevli, ardından Dışişleri Bakanlığı’nın cenazeyi almak için Belgrad’a gönderdiği mensupları kapıda gözüktüler. Daha sonra İhtiram Bölüğü’nden 8 asker tören adımına uygun olarak uçağa doğru yöneldiler. Tabut bekleniyordu. Oysa inenler öncelikle taziye çelenkleri oldu. Bir, iki derken 6 ‘yı buldu çelenklerin sayısı. En dokunaklısı Yugoslav Devlet Başkanlığı’nın kırmızı güllerinden örülmüş çift sıralı çelengiydi. Bir ti işareti verildi. Ve saat 18.10’da şehit Büyükelçi Galip Balkar’ın tabutu uçağın kapısında gözüktü. Saat 18.12’de tabut Ankara topraklarına inmişti. 1,5 yıl önce Balkar bu toprakları sağ ve diri olarak, onurlu ve geniş ufuklu bir diplomat olarak terk etmişti. Sonra Chopin’in o ünlü müziği eşliğinde, tören yürüyüşü içinde Balkar’ın cenazesi ağır ağır Şeref Salonu’na doğru yöneldi. Tören bitmişti.⁹⁶⁴

⁹⁶⁴ Cumhuriyet, 15 Mart 1983.

3.2.16. Şehit Balkar Toprağa Verildi

Türkmen: Türkiye’den İntikam Almaya Kalkanlar Cezasız Kalmayacak

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Ermeni tedhişinin kurban aldığı Dışişleri Bakanlığı’nın 22’inci şehidi, Belgrad Büyükelçimiz Galip Balkar dün Ankara’da düzenlenen devlet töreni ile toprağa verilirken çalışma arkadaşları Balkar için son görevlerini yerine getirdiler.

Galip Balkar’ın cenazesi dün saat 12.00’de törenin yapılacağı Başbakanlığın önüne getirildi. Kalabalık bir topluluğun katıldığı törende Cumhurbaşkanı Kenan Evren adına MGK üyeleri Nejat Tümer ile Sedat Celusun hazır bulundu. Başbakan Bülent Ulusu, Bakanlar Kurulu üyeleri, MGK Genel Sekreteri Orgeneral Necdet Uruğ, Genelkurmay İkinci Başkanı Orgeneral Nejdettin Öztürk, Yüksek Yargı Organları Başkanları, diplomatik misyon şefleri ve Balkar’ın yakınlarından başka, Dışişleri Bakan Yardımcısı Mumellio Vocekeviç başkanlığındaki beş kişilik Yugoslav heyeti de törene katıldı. Törende Dışişleri Bakanı İltis Türkmen ile Dışişleri adına Galip Balkar’ın dönem arkadaşı Büyükelçi Aydın Alacakaptan birer konuşma yaptılar. Türkmen, “*gerçek dışı iddialarla Türkiye’den intikam almaya yeltenenler, dünyanın gözü önünde cereyan eden cinayetlerin cezasız kalacağını zannediyorlarsa, büyük bir gaflet içinde bulunuyorlar*” dedi.

“Galip Balkar’ın cenaze töreninde konuşmaktan daha büyük bir manevi ızdırıp tasavvur edemiyorum” diye konuşmasına başlayan Türkmen, Yugoslavya’nın tutumunu överek, Yugoslavya Hükümeti’nin, makamlarının ve milletin saldırı karşısındaki tutumunun her türlü takdirin karşısında olduğunu belirtti.⁹⁶⁵

Bazı Ülkeler

Türkmen, Yugoslav Hükümeti’nin saldırı karşısında uluslararası sorumluluğun idraki içinde davrandığını da kaydettikten sonra şunları söyledi: “*Bütün ülkeler aynı şekilde kararlı ve etkin bir tepki gösterebilirlerdi, uluslararası terörizmin bugünkü boyutlara ulaşması imkânsız olurdu. Başka bazı ülkelerin, özellikle ABD ve İngiltere’nin de benzer bir yaklaşım içinde olduklarını bu vesile ile kaydetmek gerekir. Buna karşı bir ülke hala Ermeni terörizminin merkezi ve tedhişçiler için bir melce olmakta devam etmektedir. Bir*

⁹⁶⁵ Cumhuriyet, 16 Mart 1983.

başka ülkede teröristler müsamaha ve teşvik görmektedir. Bu ülkede radyo televizyon ve basın sistemli bir şekilde Ermeni tedhişine destek olmakla propagandanın başlıca aracı haline geliştirebilir.”

Türkmen son sözleri ile Fransa'yı kastettikten sonra Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in *“Saldırganlar bunca masum kanının hesabını en ağır bir şekilde mutlaka vereceklerdir”* şeklindeki sözlerini hatırlattı.

Türkmen'den sonra Büyükelçi Aydın Alacakaptan, *“bu kavgadan galip çıkmak hepimizin daha ileri görüşlü, daha az ihmalkâr olmasına bağlıdır. Balkar şehadetiyle belki de sevgili vatanına ve kendisini gönülden seven arkadaşlarına son ve büyük bir hizmette bulunmuş olacaktır”* sözleriyle başladığı ve gözyaşlarını tutamadığı konuşmasında şunları söyledi: *“Yıldızlarını zamansız yitirme nedense tarihsel kaderidir. Ancak Türk insanını tüm darbelerin sersemliğinden hızla sıyrılıp eski canlılığıyla ileri fırladığı da bir gerçektir.”*

Galip Balkar'ın cenazesi yapılan konuşmalardan sonra bir süre İhtiram Kıtasınca eller üzerinde taşındı. Balkar Maltepe Camii'nde kılınan öğlen namazından sonra Cebeci Asri Mezarlığı'ndaki Dışişleri Şehitliği'nde toprağa verildi.⁹⁶⁶

Evren Madalya Verecek

Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in, Belgrad Büyükelçimizin uğradığı saldırıda yaşamlarını tehlikeye atarak Ermeni teröristler ile mücadele eden Yugoslav vatandaşlarına Türk ulusu adına madalya ve armağanlar vereceği öğrenildi. Bu arada Belgrad Büyükelçimizin uğradığı suikast Madrid'de devam eden Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı izleme toplantısının dünkü oturumunda 20 ülke tarafından kınandı.⁹⁶⁷

3.2.17. Dışişleri Bakanı Ani Olarak Lübnan'a Gitti

Türkmen, Beyrut'ta Ermeni Terörü Konusunu Görüştü

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Dışişleri Bakanı İltis Türkmen, beklenmedik bir şekilde Lübnan'a gitti ve dün bu ülkenin yeni Devlet Başkanı Emin Cemayel ve Başbakan

⁹⁶⁶ Cumhuriyet, 16 Mart 1983.

⁹⁶⁷ Cumhuriyet, 16 Mart 1983.

Şeffik Wazzan ile görüştü. Bu görüşmede Ermeni terörizminin ele alındığı belirtiliyor. Türkmen'in Cemayel'e, Cumhurbaşkanı Kenan Evren'nin mesajını iletteği bildirildi.

Türkmen, görüşmeden sonra gazetecilere yaptığı açıklamada, *“Türkiye'nin uluslararası terörizmin saldırılarına hedef olduğunu ve bu saldırıların büyük bir kısmının da Lübnan'daki merkezlerden kaynaklandığını”* söyledi.

Türkmen'nin Lübnan'a gidişi son derece gizli tutuldu. Türk basını Dışişleri Bakanı'nın bu ülkeye gittiğini dün öğleden sonra yabancı ajansların Beyrut bürolarının geçtiği haberlerden öğrendi. Ziyaretin gizli tutulmasının güvenlik gerekçesine dayandığı belirtildi. Dışişleri Bakanlığı yetkilileri, Türkmen'in Lübnan'a ne zaman ve kiminle gittiği ve ne zaman döneceği yolundaki soruların tümünü yanıtsız bıraktı. Bununla birlikte Türkmen'in önceki gün Ankara'dan İstanbul'a geçtiği ve buradan uçakla Lübnan'a hareket ettiği öğrenildi. Diplomatik kulislere büyük hareketliliğe yol açan Türkmen'in *“ani”* ve *“gizli”* Lübnan ziyareti hakkında, Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Büyükelçi Nazmi Akıman dün akşam şu kısa açıklamayı yapmakla yetindi:

“Lübnan'a kısa bir ziyarete bulunan Dışişleri Bakanı İlter Tütken, 17 Mart 1983 günü öğleden evvel Lübnan Cumhurbaşkanı Emin Cemayel ve daha sonra Şefik Waazzan ile görüşmüştür. Görüşmelerde Lübnan sorunu, ikili ilişkiler ve uluslararası terörizm konuları ele alınmıştır.”

Amerikan Associated Press Ajansı, Beyrut kaynaklı haberlerinde Türkmen'in Cemayel ile yaptığı, bir saate yakın sürem görüşmede ikili ilişkiler ve Türk diplomatlarına yöneltilen saldırıların ele alındığını bildirdi. AP'nin haberine, görüşmeden sonra gazetecilerin sorularını yanıtlayan Türkmen, Cemayel ile ikili ilişkiler ve Lübnan'ın ülkede barış ve istikrarın sağlanması konusundaki çabalarını ele aldıklarını bildirdi. Türk diplomatlarının terörizme kurban gittiklerini hatırlatan Türkmen, *“ Bu da görüşmemizin başlıca konularından biriydi”* dedi.

Türkmen, bir başka soru üzerine Lübnan Cumhurbaşkanı'na Türkiye'nin uluslararası terörizmin saldırılarına hedef olduğunu belirtti ve *“Bu saldırıların büyük bir kısmının da Lübnan'daki merkezlerden kaynaklandığını kendisine söyledim”* dedi. Türkmen, Lübnan Cumhurbaşkanı'nın, bu konudaki tepkisini olumlu ve yapıcı bulduğunu bildirdiğini sözlerine ekledi.

Beyrut'ta yayınlanan bağımsız *“An Nahar”* Gazetesi'ne telefon eden ve ASALA sözcüsü olduğunu söyleyen bir kişi, Lübnan Hükümeti ve istihbaratını, Türkiye ile

“*Ermeni davası aleyhine işbirliği yapmakla*” suçladı. ASALA sözcüsü, “Demir yumruğumuzu indireceğiz” dedikten hemen sonra telefonu kapattı.

Lübnan, Türk diplomatları ve temsilciliklerine karşı tedhiş eylemlerine karışan ASALA ve Ermeni Soykırımı Adalet Komandoları adlı örgütlerin başlıca üssü durumunda bulunuyor. Geçtiğimiz hafta Türkiye’nin Belgrad Büyükelçisini Galip Balkar’ı şehit eden iki Ermeni teröristin Yugoslavya’ya Lübnan’dan gittikleri saptanmıştı. Türkmen’in Lübnan’ı ani ziyareti Balkar’ın uğradığı suikastına rastladı.⁹⁶⁸

3.2.18. İlder Türkmen: Terörist Ermeni Örgütlerin Peşini Bırakmayacağız

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Sedat Ergin bildiriyor; Dışişleri Bakanı İlder Türkmen, Lübnan’ın işgalinden sonra Ermeni terör örgütlerinden birinin lider kadrosunun bölgedeki başka ülkelere gittiklerine dair kuvvetli işaretler bulunduğunu belirterek “*Bu işin peşini bırakmayacağız*” dedi. Lübnan’a yaptığı beklenmedik ziyareti tamamladıktan sonra dün Ankara’ya dönen Türkmen, Kıbrıs Rum yönetimini sert bir biçimde uyararak “*Ermeni terör örgütlerinin lider kadrosuna kimlerin barınak sağladığı nasıl olsa ortaya çıkacaktır. O zaman tepkimizin ne olacağını belirtmekte kimsenin güçlük çekemeyeceği muhakkaktır*” biçiminde konuştu.

Türkmen, Lübnan Cumhurbaşkanı Emin Cemayel’in Türkiye’ye dönük tedhiş hareketlerinin önlenmesi konusunda olumlu bir tepki gösterdiğini açıkladı. İş ziyareti olarak nitelediği görüşmelerin yararlı sonuçlandığını bildirdi. Türkmen, dün akşam Ankara’ya dönüşünde Esenboğa Havaalanı’nda düzenlediği basın toplantısında Beyrut’taki görüşmeleri hakkında bilgi verirken, Lübnan’daki hükümetin denetiminin belirli bir bölgeyi kapsadığını, ancak hükümetin bu bölgede süratle etkin bazı tedbirler almasının mümkün olduğunu belirtti ve “*görüşmemizin başlıca konusu bu tedbirler teşkil etmiştir*” dedi. Türkmen’in belirttiğine göre, Cemayel, bu görüşlere olumlu bir tepki gösterdikten sonra “*Lübnan’ın anarşi ve terörden fazla ızdırap çekmiş bir ülke olduğunu*” iddia etti. Cemayel Lübnan’ın kendi topraklarında diğer ülkelere yönelik terör hareketlerine ve yıkıcı faaliyetlere müsaade etmemek kararında olduğunu önemle vurguladı.

⁹⁶⁸ Cumhuriyet, 18 Mart 1983.

Türkmen'in dönüşüne karşılık Lübnan'a yaptığı ani ziyaretin ne şekilde gerçekleştiği üzerindeki gizlilik perdesi kalkmadı. Bakan gazetecilerin ısrarlı sorularına yanıt vermezken, bir soru üzerine Beyrut'ta 354 saat kaldığını açıkladı.

Dışişleri Bakanı, Cemayel ile görüşmesinde kendisine Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in terör konusuna ağırlık veren bir mesajını ilettili. Türkmen beraberinde Cemayel'in Evren'e sözlü bir mesajını getirdi. Dışişleri Bakanı Beyrut'ta Cemayel'den sonra Başbakan Şefik Wazzan ile Ermeni tedhişi konusunda daha ayrıntılı bir görüşme yaptı. Bakan, Beyrut'ta bulunduğu süre içinde İsrail'in Lübnan'ı işgali sırasında tahrip olan eski Türk Büyükelçiliği binası ve Büyükelçiliğin taşındığı yeni binayı da gezdi. Türkmen Büyükelçilik personelinin bütün güçlüklerle karşın etkin bir çalışma düzeni sürdürdüklerini büyük feragatle çalıştıklarını anlattı...

Dışişleri Bakanı, Cemayel'e ayrıca ikili ilişkilerin canlandırılması için her türlü çabayı sarf etmeye hazır olduklarını bildirdi. Cemayel de Türkiye'nin kuvvetli ve istikrarlı bir devlet haline gelmiş olmasından memnuniyet duyduklarını belirterek, ilişkilerin her alanda geliştirilmesine candan arzu ettiklerini ve Lübnan'ın birçok alanda Türkiye'den yardım alabileceğini ve bundan yararlanabileceğini kaydetti.⁹⁶⁹

Temaslar Sürdürülecek

Dışişleri Bakanı, ziyaretin gerek ikili ilişkiler, gerekse terörizm konusunda önlemler alınabilmesi açısından yararlı geçtiğini ifade ederek, *"hükümetlerimiz arasında karşılıklı itimat havası kurulduğu ölçüde süratle bazı sonuçlara varılabileceği inancındayım"* dedi. Bakan Lübnan hükümeti ile temasların sürdürüleceğini de ekledi.⁹⁷⁰

Kıbrıs Rum Yönetimini Uyardı

Türkmen konuşmasında Kıbrıs Rum yönetiminin ismini de vererek sert bir uyarıda bulundu. Türkmen bu konuda şunları söyledi: *"İsrail'in Lübnan'ı işgalinden sonra Ermeni terör örgütlerinden birinin lider kadrosunun bölgede başka ülkelere gittiklerine dair kuvvetli işaretler vardır. Bu işin peşini bırakmayacağız. Ermeni terör örgütünün lider kadrosuna kimin barınak verdiği, nasıl olsa ortaya çıkacaktır. O zaman tepkimizin ne olacağı kestirmekte kimsenin güçlük çekemeyeceği muhakkaktır."*⁹⁷¹

⁹⁶⁹ Cumhuriyet, 19 Mart 1983.

⁹⁷⁰ Cumhuriyet, 19 Mart 1983.

⁹⁷¹ Cumhuriyet, 19 Mart 1983.

3.2.19. ASALA'yı Desteklemeyen Ermeni Örgütü Liderinin Arabasına Bomba Kondu

Dış Habeler Servisi - ASALA'yı desteklemekten vazgeçtiğini bildiren “*Ermeni Ulusal Hareketi*” adlı örgütün lideri Jean Mare Toranyan'ın (29) arabasına konan bomba etkisiz hale getirildi.

“Ara” adıyla tanınan Toranyan'ın arabasına konan bomba çevredeki şoförler tarafından fark edildi. Arabanın altından sarkan paketin yapılan araştırma sonunda bomba olduğu, ancak ateşleme düzeninde bulunan tel koptuğu için patlamadığı anlaşıldı. Toranyan'ın ASALA'nın bir kolu olarak tanınan ve merkezi Fransa'da bulunan “*Ermeni Ulusal Hareketinin*” iki yıldır lideri olduğu bildirildi. Fransa'da Ermeni cemaatinin önde gelen kişilerinden olan Toranyan ayrıca gazete çıkıyor. Örgüt Türk görevlilere ve bürolarına karşı birçok saldırı olayını üstlenmişti, ancak BBC'ye göre Ermeni Ulusal Hareketi ASALA'yı son zamanlara kadar desteklediğini ima ederken şimdi bundan vazgeçmiş görünüyor, son zamanlarda Ermeni davası için hızlı bir siyasal çözümden söz ediyordu. Toranyan'ın arabasına bomba konulmasının Ermeniler arasındaki anlaşmazlıktan ileri gelebileceği söyleniyor.⁹⁷²

3.2.20. . Bulgaristan'dan Süelkan'ın Ölümüyle İlgili Bilgi Henüz Gelmedi

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Bulgar makamlarının, geçen eylül ayında Burgaz'da şehit edilen İdari Ataşe Bora Süelkan'ın ölümü olayının failleri konusunda bugüne kadar Ankara'ya herhangi bir bilgi ulaştırmadığı öğrenildi.

Burgaz Başkonsolosluğu İdari Ataşesi Bora Süelkan, 9 Eylül 1982 tarihinde evi önünde uğradığı silahlı bir saldırıda hayatını kaybederken, failler yakalanmamıştı. Olayı, Ermeni tedhiş örgütleri ASALA ve Ermeni Soykırımı Adalet Komandoları ayrı ayrı üstlenmişlerdi. Bulgar makamları olaydan sonra faillerin arandığını ve bir bilgi edinilmesi durumunda bunun Türk tarafına iletilebileceğini bildirmişlerdi. Türk yetkililerin Belirtiklerine göre, olaydan sonra bu konuda Bulgar makamlarından Türk tarafına herhangi bir bilgi verilmedi.⁹⁷³

⁹⁷² Cumhuriyet, 22 Mart 1983.

⁹⁷³ Cumhuriyet, 23 Mart 1983.

3.2.21. Türkmen, Şam’da Ermeni Terörünü Görüşecek

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Dışişleri Bakanı İlter Türkmen, resmi bir ziyarette bulunmak üzere hafta sonunda Şam’a gidiyor. Türkmen’in Şam ziyaretinin ikili ilişkiler ve bölgesel gelişmelerin görüşülmesinin yanı sıra, Ermeni tedhiş faaliyetlerine dönük olarak Türkiye’nin bir süredir yürüttüğü girişimlerin de devamı olacağı bildiriliyor.

Türkmen’in Şam’a giderek meslektaşı Abdülhalim Haddam ile görüşmelerde bulunacağı dün Dışişleri Bakanlığı yetkililerince de doğrulandı. Yetkililer, ziyaret tarihini resmen açıklamadılar. Öğrenildiğine gör, ziyaret büyük olasılıkla bu hafta sonunda gerçekleşecek. Daha önceden tasarlanmasına karşılık Büyükelçimiz Galip Balkar’ın uğradığı suikastın ardından Ankara’nın Ermeni tedhişi ile ilgili olarak Fransa ve Yunanistan gibi çeşitli ülkeler nezdinde girişimlerini yürüttüğü sıraya rastlaması Türkmen - Haddam görüşmelerine ayrı bir önem katıyor. Bu çerçevede, Ermeni tedhişçilerin bu ülkeye ve Suriye’nin Lübnan’da kontrol ettiği bölgelere sızma olasılığı ve bu doğrultuda alınan bazı haberleri Türkmen’in Haddam’a açması söz konusu olabilecek...⁹⁷⁴

3.2.22. İlter Türkmen: Suriye Tedhişe Karşı Çıktı

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Dışişleri Bakanı İlter Türkmen, Suriye’nin kendi topraklarının Türkiye aleyhine faaliyetler için kullanılmasına izin vermeyeceğini bildirdiği bu görüş gazetemizin önceki günkü sayısında Şam kaynaklı olarak yer almıştı. Türkmen bu açıklamasını, Suriye’de yaptığı görüşmelerin sonuçlarını anlatmak üzere dün düzenlediği basın toplantısında bir gazetecinin yönettiği, “Suriye, Ermeni faaliyetleri karşısında nasıl bir tutum içinde?” şeklindeki sorusu üzerine Türkmen yanıtında, “görüşmeler de genel olarak uluslararası terörizm ve özel olarak Ermeni tedhişi üzerinde durduk. Suriye de bizim gibi bu faaliyetlerin karşısında olduğunu bildirdi” dedi.

Dışişleri Bakanı görüşmeler sırasında, “güven ve istikrara zarar verici faaliyetler” üzerinde “önemle durduğunu” açıkladı ve “bunlara engel olunmasının iyi komşuluk ilişkilerinin gereği olduğu konusunda aramızda mutabakat olduğunu gözledik” şeklinde

⁹⁷⁴ Cumhuriyet, 23 Mart 1983.

konuştı. Türkmen bu konuda etkin bir işbirliği için temasların sürdürüleceğini de bildirdi.⁹⁷⁵

3.2.23. Gürün: Ermeni Tedhişinden Sovyetler, Yunanistan ve Fransa Yararlanıyor

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Dışışleri Bakanlığı eski Müsteşarı Kamuran Gürün, Sovyetler Birliği, Fransa ve Yunanistan'ın Ermeni tedhişinden “*istifade ettiklerini söyleyebileceğini*” bildirdi. Büyükelçi Gürün, bu görüşü Or-An ve Bahçelievler Lions kulüplerinin ortaklaşa düzenledikleri toplantıda “*Ermeni dosyası*” üzerinde verdiği konferanstan sonra konukların sorularını yanıtlarken bildirdi.

Gürün, bir saati aşkın süren konferansında Ermeni iddialarını yabancı kaynak ve belgelere dayanarak yanıtladı ve bunların tümünün gerçeklerin tahrip edilmesiyle yaratıldığını, ancak Türklerin propagandada zayıf olmaları nedeniyle iddiaların gerçekmişçesine kabul gördüğünü belirtti. “*Ermeni sorunu*”nu “*olmayan bir sorun*” olarak nitelendiren Gürün, Ermeni tedhişinin 1970’lerde bu iddialarla ortaya çıkmasının da “değişik maksatlar” dan kaynaklandığını belirtti. Bu maksatların makro düzeyde nasıl değerlendirildiği sorulduğunda da Gürün “bugün ileri sürülen iddialar ve taleplerin tutar tarafı yoktur. İddia Türkiye’nin bazı ülkelerle münasebetlerini kesmiştir. Bizim bu oyuna gelmemeniz lazımdır” dedi.

Toplantıda yöneltilen bazı sorular ve Büyükelçi Gürün’ün yanıtları şöyle oldu:

-Dışışleri Bakanları bu konuda ülke içinde aydınlatıcı çalışma olarak ne yaptı?

Yanıt - Halkın bilgisizliğinin mesulü Dışışleri gibi gösteriliyor. Hâlbuki bu Dışışlerinin görevi değilken, Dışışleri bu sorumluluğu bugün üstlenmiştir. Bu görevin asıl sahipleri olan üniversiteler ve basın bir şey yapmamaktadır. Bu da bizim millet olarak lakaytlığımızı gösterir.

-Propaganda alanında başka ne yapılmalıdır?

⁹⁷⁵ Cumhuriyet, 1 Nisan 1983.

Yanıt - Yapılan propaganda çalışmalarının yeterli olduğu söylenemez. Basının da gayret sarf ettiğini söylemek mümkün değildir. Ancak tanıtma yalnızca devlete dönük bir şey değildir, milletçe yapılmalıdır.

-Avrupa ülkelerinin Ermeni tedhişi karşısındaki suskunluklarını nasıl değerlendiriyorsunuz?

Yanıt - Bazı Avrupa ülkelerinin tutumları değişmeye başlamıştır. Diğerlerinin tutumlarının da değişeceği beklenir.⁹⁷⁶

3.2.24. Patrik Kalustyan Ermenileri Terörizmle Mücadeleye Çağırıyor

İstanbul Haber Servisi - Türk Ermenileri Patriği Şinork Kalustyan dünyanın dört bir yanında yaşayan Ermenileri, Ermeni ırkını kirleten eylemlere karşı mücadeleye çağırıyor. Kalustyan dün düzenlediği basın toplantısında her yıl nisan ayına girerken Türkiye aleyhtarı faaliyetler ve terör olaylarının tırmanışa geçtiğine dikkat çekerek, *“1970’lerden bu yana gittikçe artan milletlerarası terörün ülkemize yönelik şekillerinden biri de Ermeni terörüdür. Bu terörün başlıca hedeflerinden biri Türkiye’de Türk ve Ermeni toplumları arasında bir düşmanlık ortamı yaratmaktır”* dedi. Basın toplantısından sonra Kumkapı’daki Meryem Ana Patrikhane Kilisesi’nde bugüne değin Ermeni terörü sonucu hayatını yitirmiş 25 Türk şehidi anısına bir dini tören düzenlendi. Bunu Dini Konsey Başkanı Başpiskopos Şahan Sıvacıyan başkanlığındaki bir heyetin Taksim Cumhuriyet Anıtı’nı ziyareti izledi. Burada Ermeni terörünü lanetlemek için kendini yakan Artin Penik’in anısına bir çelenk kondu.⁹⁷⁷

3.2.25. Ermeniler, Amerika’da Gösterilere Hazırlanıyor

Washington, (a.a.) - ABD’deki Ermenilerin, Rumların da, desteğiyle çeşitli kentlerde, Türkiye aleyhinde gösterilere hazırlandıkları bildirildi. Soykırım olduğunu iddia ettikleri 24 Nisan 1915 tarihinin yıl dönümü nedeniyle gösterilere hazırlanan Ermeniler, Nazilerin Yahudi katliamını sergilemek üzere Washington’da açılacak olan Holocaust (soykırım) müzesinde kendilerine de yer verilmesini istiyorlar. Türkiye

⁹⁷⁶ Cumhuriyet, 15 Nisan 1983.

⁹⁷⁷ Cumhuriyet, 15 Nisan 1983.

müzede Ermenilere yer verilmesinin ABD ile ilişkileri olumsuz yönde etkileyeceğini belirtmişti.

Öte yandan Atina'da Ermeni derneklerinden birinde dün yapılan basın toplantısında, *“Türkiye'nin 1915 Ermeni soykırımını kabullenmesi ve Türk işgali altında bulunan 6 Ermeni ilinin Ermeni halkına geri verilmesi”* istendi. Konuşmacı, Türklerin bu isteklerini kabul etmemesi halinde BM ve diğer uluslararası insan hakları örgütlerinden Türkiye'ye bu konuda baskı yapılmasının isteneceğini bildirdi. Atina'da 23 Nisan günü Türk Büyükelçiliği'ne doğru bir yürüyüş yapılacağı, 24 Nisanda da bir sinema salonunda siyasi gösteriler düzenleneceği bildirildi.⁹⁷⁸

3.2.26. Yunan Polisi, Ermenilerin Türkiye Aleyhindeki Gösterilerini Engelledi

Ankara, ABD'nin Ermeni İddiaları Konusundaki Tutumunu “Esef Verici” Olarak Karşıladı

Haber Merkezi - Ermeni gençlik örgütlerinin dün Atina'da yaptıkları gösteri zaman zaman polisle çatışmalara yol açarken ABD'nin Ermeni iddiaları konusundaki tutumu Ankara'da *“eseef verici”* bir gelişme olarak nitelendi. Atina'da dün Metropolis Alanı'nda toplanan 300 kadar Ermeni genci, Türkiye Büyükelçiliğine yürümek istedi. Atina muhabirimiz Yunan Parlamento binası arkasındaki Büyükelçiliğimize doğru yürüyüşe geçen göstericilere polisin önce uyarıda bulunduğunu bildirdi. Uyarılara rağmen dövizler taşıyarak, sloganlar bağırarak gösterilerini sürdüren Ermeniler ilk polis çemberini yarıdılar. Ancak Dışişleri Bakanlığı ile parlamento binası arasındaki caddede yoğun güvenlik önlemleri ile karşılaştıkları bildirildi. Bu sırada küçük çapta çatışmalar meydana gelmesi dikkat çekti.

Güvenlik güçlerinin komutanı Georatakis (Ankara uçağını kurtarma operasyonunu hazırlamıştı) Türk Büyükelçiliği'ne yürüyüşün Yunan Hükümeti'nce yasaklandığını belirterek vaz geçilmesini istedi. Ancak ısrar üzerine Ermenilerden 5'inin Türk Büyükelçiliği'ne muhtıra vermelerine izin verildi. Büyükelçiliği'n bu muhtırayı reddetmesi üzerine Ermeniler giriş kapısının duvarına yapıştırarak geri döndüler.

⁹⁷⁸ Cumhuriyet, 15 Nisan 1983.

Yunanistan’da Ermenilerin Türk Büyükelçiliği’ne yürüyüşleri ilk kez yasaklanmış oluyor. Bu arada elçiliğe 200 metre mesafede göstericilerin küçük bir Türk Bayrağı yakmaları polisçe engellendi.

ABD’nin Dışişleri Bakanlığı’nın Ermeni iddiaları konusundaki tutumuna değinen Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Büyükelçi Nazmi Akıman “*ABD Hükümeti’nden bu gibi hassas konularda daha dikkatli ve tutarlı bir tutum almasını beklemek hakkımızdır*” dedi.

ABD Dışişleri Bakanlığı dergisinde bundan bir süre önce Amerikalı bir diplomatın Ermelerin soykırımı hakkındaki görüşlerine yakınlık duyan bir yazısı yayınlanmıştı. Türkiye bu yazıya sert tepki gösterince, Dışişleri Bakanlığı bültenin bir sonraki sayısında Ermeni katliamına ilişkin öne sürülenlerin iddia olmaktan öteye gidemediği ve bu konuda tarihsel belgelerin, kesin olmadığı vurgulanmıştı. Söz konusu yazının, ABD’nin resmi görüşünü yansıtmadığına ilişkin dipnotu da yaralamıştı. Bu yazı bu kez Amerikalı Ermenilerin tepkisine hedef oldu. Dışişleri Bakan Yardımcısı Eagleburger Ermeni asıllı milletvekili Pasayan’a gönderdiği mektupta söz konusu yazıyı reddedeceklerini ve yazının ABD politikasını temsil etmediğini bildirmişti. Akıman “*ABD’nin Ermeni çevrelerinin ısrarı ile bu kere böyle bir yola gitmeye karar vermiş olması ve her tarafa çekilmeye müsait bir beyanda bulunmayı tercih etmiş olması, gerçekten esef vericidir.*”⁹⁷⁹

3.2.27. Lübnan’da 200 bin Ermeni Bugün Genel Greve Gidiyor

Beyrut, (Cumhuriyet) - Lübnan’da yaşayan 200 bin dolayındaki Ermeni, “*Çağdaş tarihin ilk soykırımı*” olarak iddia ettikleri 1915 olaylarının yıldönümü nedeniyle bugün genel greve gidiyorlar. Lübnan’da Ermenilerin toplu olarak bulunduğu her yerde çalışma yaşamı duracak. Ermeniler tarafından her yıl “*Ermeni Soykırımı yıldönümü*” olarak anılan 24 Nisanın bu yıl pazara rastlaması nedeniyle Lübnan’daki Ermeni protesto grevi bugüne bırakıldı. Bununla birlikte dün Ermenilerin Beyrut’ta toplu olarak yaşadıkları Burç Hummud kentinde gösteriler yapıldı. Türkiye aleyhinde sloganlar atıldı, Türk Bayrağı yakıldı.

24 Nisan yıl dönümü nedeniyle, Lübnan, birkaç gündür Türkiye aleyhtarı Ermeni toplantılarına sahne oluyor. Önceki gün Beyrut’un Hıristiyan doğu kesimindeki Ermeni

⁹⁷⁹ Cumhuriyet, 24 Nisan 1983.

semti Burç Hammud'da bir dini toplantı (Mess) düzenlendi. Lübnan Bayraklarıyla donatılan belediye stadında Ermeni marşının okunmasından sonra mavi üniformalı Ermeni kazlarından oluşan koro ağıtlar söyledi.

Burç Hammad'daki toplantıya Ermeni Ortodoks Patriği Aram Keşişyan, Ermeni Katolik Patriği Andreyan Badogliyan, Lübnan Parlamentosu'ndaki Ermeni gurubu başkanı Melkon Ebligatyan ve Burç Hammud Belediye Başkanı Sulak Tuyalyan ile kalabalık bir Ermeni topluluğu katıldı. Toplantıda bir konuşma yapan Ermeni Ortodoks Patriği Keşişyan, *“Türkiye'nin suratına insanlığın ezeli düşmanı olduğunu, haklarını ve topraklarını istemeye devam eden halkımızı yok etmeyi başaramadığını haykırmak için Ermeniler birleşmişlerdir”* dedi. Keşişyan, Ermeni gençliğinin dünyayı Ermeni davasını kabule zorlamak için *“Fedakârlık, ölüm ve kan yolunda yürümeye karar vermiş olduğunu”* bildirerek, *“Hiç bir Ermeni başlamış olan ve haklarımızı elde etmenize dek sürecek mücadeleye katılmadan seyirci olarak kalamaz”* diye konuştu. Keşişyan, konuşmasının sonunda Cumhurbaşkanı Cemayel ve Lübnan Ordusu tarafından temsil edilen meşru otoriteye bağlılıklarını açıkladı.⁹⁸⁰

Partilerin Bildirisi

Lübnan'daki 3 Ermeni siyasi partisi Taşnak, Hınçak ve Ramgavar da ortak bildiri yayınladılar. Ortak bildiride Türkiye, ağır bir dille suçlandı. Türkiye'nin tarihi gerçekleri tahrif ettiği ve tarihi Ermeni topraklarına yabancı toplulukları yerleştirdiği iddialarına yer verilen ortak bildiride, *“Ermeniler olarak haklarımızı elde edene ve işgal edilmiş topraklarımızı kurtarana dek mücadeleyi sürdüreceğiz”* denildi.⁹⁸¹

Üniversitede Toplantı

Ermini öğrencilerin yoğun bulunduğu Beyrut Amerikan Üniversitesi'nde düzenlenen bir toplantıda ise, üniversitenin Amerikalı yöneticisi Malcolm Kerr ile Amerikalı öğretim üyelerinden Dr. Monroe, Türkiye'yi Ermenilere soykırım düzenlemekle suçlayarak, Ermelerin Türklere karşı varlıklarını sürdürmeleri için kültürlerini korumaları gerektiğini söylediler.⁹⁸²

⁹⁸⁰ Cumhuriyet, 25 Nisan 1983.

⁹⁸¹ Cumhuriyet, 25 Nisan 1983.

⁹⁸² Cumhuriyet, 25 Nisan 1983.

Katolikos

Ermenilerin en yüksek dini otoritesi olan Kilikya Ermeni Ortodoks Kilisesi'nin başı Katolikos Karekin, Beyrut'ta Fransızca olarak yayınlanan “*L’Orient - Le Jour*” Gazetesi'nde dün birinci sayfada yer alan makalesinde “*Nisan ayının Ermeni halkı için kutsal bir ay olduğuna, çünkü şehitler ayı olduğuna*” değindi.⁹⁸³

Diğer Ülkelerde

Ermeni soykırımının 68. Yıldönümünü andıklarını ileri süren 500 kader Ermeni, dün Atina'da da gösteriler yaptılar. Atina polislerinin yoğun güvenlik önlemleri aldığı gösterilerde “*Özgür Ermenistan*” içerikli konuşmalar yapıldı. Ermenileri gösterilerine iktidar ve muhalefet parti temsilcileri de katıldı.

Marsilya'da binin üzerinde gösterici 24 Nisan 1915 Anıtı'nın önüne çelenk koydu. Ermeni göstericiler ayrıca Türk Konsoloslugu'nun önüne bir da dilekçe bıraktılar.

Tahran'da da 20 bine yakın Ermeni, Türkiye aleyhinde sloganlar atarak gösteriler yaptılar. Tahran polisi sıkı güvenlik önlemleri aldı.⁹⁸⁴

3.2.28. 200 Bin Ermeni'nin Beyrut'taki Genel Grevi Fazla Etkili Olmadı

Beyrut, (Cumhuriyet) - Lübnan'da yaşayan 200 bin dolayındaki Ermeni, dün 24 Nisan 1915 olaylarını protesto amacıyla genel greve gitti. Genel grev başkent Beyrut'taki günlük yaşam üzerinde pek etkili olmadı. Şehir merkezindeki Hamra Caddesi ve Ras Beyrut'ta Ermenilerin sahibi bulunduğu bazı dükkânlar kapalı kaldı. Ermeni genel grevi, esas olarak Ermenilerin topluca yaşadıkları Beyrut'un Hristiyan kesimindeki Burç Hammud ve Antellas semtlerinde gözlendi.

Lübnan'da çıkan günlük gazetelerde Taşnak, Hınçak ve Rmgavar partilerinin düzenledikleri gösterilere iç sayfalarda yer verildi. Yine bir Lübnan gazetesi olan As-Sefir ile birlikte bölgenin en etkin Arapça gazetesi olan Al - Habar'da haber iki sütun olarak Türk Bayrağı'nın yakılışını gösteren bir fotoğrafla birlikte yer aldı. Ermeni göstericilerine en cömert yeri Falanjistlerin yayın organı “*Le Revell*” ayırdı. Bu konudaki haber, “*Le Revell*” de “*Soykırımın 68. Yıldönümü gösterileri*” Üst başlığı ve “*Ermeni*

⁹⁸³ Cumhuriyet, 25 Nisan 1983.

⁹⁸⁴ Cumhuriyet, 25 Nisan 1983.

halkı haklarını kazanmak için mücadeleyi sürdürme kararlılığını ilan ettiği” başlığı altında gösterildi.

“*Le Rovell*” Gazetesi ayrıca, Kudüs’teki Ermenilerin tümüne yakını olan 2000 kişinin Kudüs’ten Siyon Dağı’na yürüdüklerini ve gösteri sırasında 1980 Ekiminden beri tutuklu bulunan Kudüs Ermeni Ruhban Okulu papazlarından Manuel Eldemir’in serbest bırakılmasını istediklerini bildirdi.⁹⁸⁵

3.2.29. Fransız Sosyalist Milletvekili Ermeni İddialarını Avrupa Konseyi’ne Getirdi

Strasbourg, (Sedat Ergin) - Avrupa Konseyi dün ilk kez Ermeni iddialarının bir Fransız parlamenter tarafından gündeme getirilmesine sahne oldu. Assamble’nin dünkü birleşiminde Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi Başkanı Leo Tindemans, dönem başkanlığının sona ermesi nedeniyle yürütülen çalışmalar hakkında üyelere bilgi verdi, sorularını yanıtladı. Bu bölümde Fransız sosyalist milletvekilleri Ermeni iddiaları ve Türkiye’deki gelişmeler üzerinde bir dizi soru yönelttiler.

Plerre Fourre Türkiye’deki Ermeni topluluğunun 1915 yılında bir soykırıma hedef olduğunu savunarak, bunun Türk makamları tarafından tanınması gerektiğini ileri sürdü. Daha sonra Türkiye’deki yeni Anayasa’nın Ermeni azınlığın haklarını güvence altına almadığını iddia ederek, Avrupa Konseyi’nin bu konuda herhangi bir girişim üstlenmesinin gerekli olup olmayacağını, her ülkenin Avrupa Konseyi’ne üye olmakla belli bir sorumluluk altına girdiğini belirten Tindemans, “*Bu sorumluluk kişi hak ve özgürlükleriyle korunmasına ilişkindir. Bu haklar Avrupa Konseyi İnsan Hakları Sözleşmesi’nde yer almaktadır. Bu sözleşme bütün üyelerce onaylanmıştır*” diyerek polemiğe girmede ve girişimi sonuçsuz bıraktı

Fransız Sosyalist Parti üyesi Laude Dejardin’in Türkiye’deki gelişmeler üzerinde durduktan sonra Avrupa İnsan Hakları Komisyonu’na yapılan şikâyetin hangi aşamada olduğunu ve Bakanlar Komitesi’nin Türkiye’deki durumu nasıl değerlendirdiğini sordu. Tindemans bu soru üzerine İnsan Hakları Komisyonu’nun izlediği yöntemin gizli olduğunu hatırlattı. Bugüne kadarki gelişmeleri özetledi. Bundan sonra izlenecek

⁹⁸⁵ Cumhuriyet, 26 Nisan 1983.

yöntemin mayısta belirleneceğini ekledi. Dışişleri Bakanı Türkmen'in Türkiye konusundaki vereceği bilgileri ilgi ile dinleyeceklerini belirten Tindemans *“Türkiye'nin kısa zamanda demokrasiye dönmesi Avrupa'nın en samimi arzusudur”* dedi.⁹⁸⁶

3.2.30. Türkiye’de İlk Kez Bir Üniversite Ermeni Sorununu Ele Alıyor

İzmir, (Cumhuriyet Ege Bürosu) - Türkiye’de ilk kez bir üniversite, Ermeni sorununu ele aldı. Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi ve Sosyal Bilimler Enstitüsü tarafından düzenlenen sempozyuma Türk ve Ermeni bilim adamları katılacak. Dokuz Eylül Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Ömer Yiğitbaşı sempozyumla ilgili olarak düzenlediği basın toplantısında Ermenilerin savlarının 1915 yılında doğudan batıya gidilirken meydana geldiği ileri sürülen bir katliamdan kaynaklandığını belirterek, *“Tarihi gerçekleri bilmeyen tarafsız görünen ülkeler bu yoğun propagandanın etkisi altında kaldı. Uluslararası planda Türkiye’yi yalnız bırakmaya gayret edenler bunda da kısmen başarılı oldu”* dedi.

Batılılarca, Türkler tarafından yapılan yayınların, *“Batılılar tarafından Türkler lehine yazılmış pek çok eser vardır. Bunlar seminerde bulunacak ortaya çıkarılacak, Böylece kendi silahları ile kendilerine cevap vereceğiz”* dedi.

Sempozyum sonucu elde edilecek bilgilerin İngilizce, Fransızca, Almanca ve Arapça yapılacağını belirten Prof. Dr. Yiğitbaşı, yüzlerce yıldan bu yana Türklerle çok iyi kaynaşan Ermenilerin Türk musikisine ve edebiyatına katkısı olduğunu, ancak dış güçlerin propagandası ve tahriki sonucu politik bir durumun meydana geldiğini söyledi.⁹⁸⁷

3.2.31. Brüksel Kültür Büromuzla Bir Türk İşyerinde Patlama Oldu

Brüksel, (Cumhuriyet) - Brüksel’deki Türk Kültür ve Enformasyon Müşavirliği ile 15 – 20 metre ötesinde bulunan İtalyan asıllı Belçikalı Guido Dragozetti’nin “Marmara Seyahat Acentası” önünde dün TSİ 11.23’de aynı anda iki bomba patladı. Patlamalar,

⁹⁸⁶ Cumhuriyet, 28 Nisan 1983.

⁹⁸⁷ Cumhuriyet, 25 Mayıs 1983.

Müşavirliğimiz ve seyahat acentesi ile çevre binalarda geniş hasar yaptı. Ermeni ASALA örgütünün üstlendiği patlamada, Dragozetti, çevreye sıçrayan camlardan hafif yaralandı.

Brüksel'in Reu d'Aranberg Caddesi üzerinde bulunan Müşavirlik ve Turizm bürosundaki patlamadan birkaç saat sonra AFP Ajansının Paris bürosuna telefon eden bir kişi Ermeni tedhiş örgütü ASALA'nın bildirisini okudu. Bildiride, patlamaların sorumluluğunun Pierre Gulliman gurubu tarafından üstlendiği belirtiliyor. Telefondaki kişi, Pierre Gulliman'ın geçtiğimiz yıl 30 Temmuzda Paris'in kuzeyindeki bir evde yaptığı bombanın patlaması sonucu ölen Lübnan asıllı Fransız olduğunu söyledi. Patlama sırasında, Müşavirlik ve Turizm bürosunun çevresindeki binalarda da hasar oldu.

THY bürosunda da bomba ihbarı verildiğine ilişkin söylentiler yayıldıysa da bu haber doğrulanmadı. Bilindiği gibi geçen 2 Şubatta da THY bürosunda patlayan bir bomba, binanın birinci ve ikinci katlarında büyük hasara yol açmıştı.

Brüksel polisi olayla ilgili soruşturmayı sürdürüyor. “*Marmara Seyahat Acentası*”nın Paris'teki bürosu geçen yıl da bombalanmış, olayda acentede görevli bir Fransız kadın ölmüştü. Aynı olayda, Paris Turizm Müşavirliğimize konan bomba ise patlamamıştı. Türkiye'ye mali yönden bağımlı olamayan Marmara Seyahat, Avrupa'nın sayılı acentalarından biridir. Genellikle Türkiye ve Yunanistan'a turlar düzenliyor. Belçika Adalet Bakanı Jean Gol olayı kınarken, Dışişleri Bakanlığı, Brüksel Büyükelçiliği nezdinde girişimde bulunarak, Belçika'daki tüm temsilciliklerimizin güvenliklerinin daha sürekli ve etkin bir şekilde sağlanmasını istedi.⁹⁸⁸

3.2.32. Türk Tarihinde Ermeni Sempozyumu

Rektör Ömer Yiğitbaşı: Ermeni Tedhişçilerden Ermeniler de Tedirgin

İzmir, (Cumhuriyet Ege Bürosu) - Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi ve Sosyal Bilimler Enstitüsü tarafından düzenlenen, “*Türk tarihinde Ermeniler*” konulu sempozyum dün başladı. Sempozyumun açılış konuşmasını yapan Rektör Prof. Dr. Yiğitbaşı, “*Bu tedhiş eylemlerinden, biz Türkler kadar, yurt içinde ve yurt dışında yaşayan Ermeniler de tedirgindir*” dedi.

⁹⁸⁸ Cumhuriyet, 25 Mayıs 1983.

Tarihi belge ve yayınların Ermeni soykırımının yapılmadığını gösterdiğini belirten Prof. Dr. Yiğitbaşı şunları söyledi: *“Fakat bu gerçeği kendi milletlerinin yazarlarından, kendi dillerinden konuşarak ispatlamak zorundayız. (Biz haklıyız) diye susamayız. Sesimizi duyurmamız lazımdır. Ülkemize karşı kötü emelleri olanlara, her türlü belgeleri göstersek de iman etmeyeceklerdir. Çünkü onlar şartlandırılmışlardır. Türkiye’yi karıştırmak için gerçek çareler bulacaklardır.”*

İlahiyat Fakültesi Dekanı Prof.Dr. Ethem Ruhi Tuğlalı yaptığı konuşmada, *“Ermeni meselesi”* nin 1973 yılında başlatılmış gibi görüldüğü, ancak meselenin 1877-78 savaşı sonunda Osmanlı Devleti’nin Rusya ile imzaladığı Ayastefanos anlaşmasında yer alan Ermeniler lehindeki maddelerle, daha önce siyasi alanda görülmeeyen yapay bir Ermeni meselesi yaratıldığını söyledi.

Sempozyumun açılış tebliğini sunan emekli Büyükelçi Kamuran Görün, *“Ermeni sorunu yahut bir sorun nasıl yaratılır”* başlıklı konuşmasında *Ermeni sorununu tanımsal gelişimine değinerek, eğer o dönemlerde Patriklik yapanların, bugünkü sayın patrik gibi, terörizm karşısında mutlak şekilde cephe alan bir kişilikleri olsaydı büyük ölçüde patrikhane aleyhinde de çalışan misyonerlerin zehirleyici faaliyetlerine rağmen her hangi bir olayın ortaya çıkmamış olacağına kaniyim”* dedi.

Sempozyumun öğlenden sonra gerçekleştirilen ikinci oturumunda, Doç. Dr. Mustafa Payda, *“İslam Tarihinin İlk Dönemlerinde Gayrimüslimler”*, Doç. Dr. Abdulkadir Şener, *“İslam Hukukunda Gayrimüslimler”*, Doç. Dr. Fikret Türkmen *“Tarih Boyunca Türk -Ermeni İlişkileri”* Doç. Dr. Rafet İnanc, *“Selçukluların ve Osmanlıların İlk dönemlerde Ermeniler”* konulu tebliğlerini sundular.

Yard. Doç Dr Cevadat Küçük, *“19. Asırda Anadolu’da Ermeni Nüfusu”* -konulu tebliğinde, *“1915’lerde üçyüz bin ile başlayan soykırım iddiaları zamanımızda 3 milyona ulaşmıştır. Hâlbuki tarihin hiçbir döneminde bütün Osmanlı döneminde, Osmanlı imparatorluğunda yaşayan Ermenilerin sayısı 2 milyona dahi çıkmış değildir. En iyimser kaynaklar dahi 1 milyon 300 bini geçmez. Kaldı ki, yalnız Doğu vilayetlerinde Birinci Dünya Savaşı’nda sırasında 2-3 milyon Ermenin katledildiği veya sürüldüğü iddiaları tamamen asılsız ve propaganda amacı taşımaktadır”* dedi.⁹⁸⁹

⁹⁸⁹ Cumhuriyet, 27 Mayıs 1983.

3.2.33. “Türk Tarihinde Ermeniler,, Sempozyumu Sona Erdi

Güçlü Türkiye Korkusu Yüzünde Yunanistan Ermenilere Arka Çıktı

İzmir, (Cumhuriyet Ege Bürosu) - “*Türk Tarihinde Ermeniler*” sempozyumu dün akşam sona erdi. Sempozyumda konuşan Prof. Dr. Adnan Gülerman, “*Kıbrıs’taki anlaşmazlık Yunanistan’ı Ermenilere arka çıkma yönünden harekete geçirmiştir. Bütün bunlar Ortadoğu’da güçlü bir Türk devleti bulunması bazı devletlerin haksız menfaatlerini engelleyeceği kuşkusundan kaynaklanmaktadır*” dedi. Elçi Bilal Şimşir ise “*Ermeni sorunu suni olarak çıkarılmıştır*” şeklinde konuştu.

Türk Tarihinde Ermeniler konulu sempozyumda dün bir konuşma yapan Türkiye Ermeni Patrikhanesi Danışma Kurulu üyesi Dikran Kevorkyan, “*Sistematik bir şekilde çalışan yabancı devletler, asırlara dayanan Türk-Ermeni kardeşliğinin böğrüne hançeri saplamışlar ve işleri bittiğinde de Ermenileri silkelemekten çekinmemişlerdir*” dedi.

Dikran Kevorkyan, “*İşlenen cinayetlerin hiç bir dini ve insani yönü*” olmadığını belirterek şöyle konuştu: “*Bir takım maceraperest, Ermeni etiketi ve meçhul bir gayeyle, şiddete başvurulmuş ve tarihteki olaylarla ilişkisi olmayan masumları katletmiştir. Türkiye dışında asimile edilmeye başlayan genç Ermeni neslini aktiviteye itmek ve yabancı ülkelere Türkiye’nin içişlerine müdahale imkânı sağlamak amacıyla Türk düşmanlığını körükleyen ve muhtelif Ermeni kuruluşları olduklarını beyanla ortaya çıkan teröristler, arkalarındaki güçlere dayanarak tarihi tekerrür ettirmek istemektedirler. Ancak tarih tekerrür etmeyecektir. Türk Ermenisi yabancının propagandasına, menfaatine, siyasetine alet olmamaya kararlıdır.*”

Kevorkyan konuşmasında ayrıca, 1915 olaylarının kökeninde, “*Bir kısım Ermeninin hayalperest, romantik, kısır ve gayri siyasi görüşlerinin, yarım asır boyunca emperyalistlere alet olup toplumların başını belaya sokmasının*” yattığını savunarak, “*Ermeni ve Türk vatandaşlar arasında, bir daha kin ve nefret tohumları ekmeye kimsenin gücü yetmeyecektir*” dedi.

Sempozyumda konuşan Dışişleri Bakanlığı Çok Taraflı İlişkiler Genel Müdür Yardımcısı ve Türk Tarih Kurumu üyesi Bilal Şimşir, “*Osmanlı Ermeni azınlığının uluslararası politika, gündemine getirilmesinde büyük devletlerin, özellikle İngiltere ve Rusya’nın oynadıkları*” role değindi.

Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve Ticari Bilimler Fakültesi'nden Prof.Dr. Adnan Gülerman ise, *“Ermeni meselelerinde ideolojik yönlendirmeler”* konulu bir tebliğ sundu. Gülerman, *Ermenilerin tarih boyunca dışarıdan kışkırtıldığını* belirterek, *kışkırtmaların Doğu Anadolu’da çatışma haline dönüşmesi bazı karşılıklı öldürmelere de sebep olmuştur. Ama Türklerden de en az Ermeniler kadar öldürüldüğü bu çatışmalarda ölenlerin sayısı hiçbir zaman yüzbinlerde ifade edilerek mübalağalandırıldığı kadar değildir. Çünkü Doğu Anadolu’da öldürüldüğü iddia edilen Ermeni sayısı kadar nüfus hiç bir dönemde yaşanmamıştır.”* dedi. Prof. Gülerman daha sonra şu görüşlere yer verdi: *“Birçok Avrupa ve Ortadoğu ülkesinde yuvalanmış bulunan Ermeni örgütlerinde ortak yapı Marksist karakterli oluşu, dolaylı ve dolaysız yollardan, bir merkezden para ve silah yardımı görmeleridir. 1946 yılında Kars ve Ardahan’ın Türklerden istenilmesi önemli bir işarettir. Kıbrıs’taki anlaşmazlık Yunanistan’ı Ermenilere arka çıkma yönünden harekete geçmiştir. Bütün bunlar Ortadoğu’da güçlü bir Türk devletinin bulunmasının, bazı devletlerin haksız menfaatlerini engelleyeceği kuşkusundan kaynaklanmaktadır.”* ⁹⁹⁰

3.2.34. Washington Times: Türkiye, Ermeni Vatandaşlarına Baskı Yapmıyor

Washington, (a.a.) - Washington Times Gazetesi *“Ermeni terörizmi üzerinde gerekli bir perspektif”* başlıklı yazısında, Ermeni teröristlerin taktiklerinin benimsenen akımların en tehlikelilerinden biri olduğunu belirtti.

Michael Szas imzalı yazıda, Ermeni terörizminden endişe duyan bazı kongre üyelerinin yaptığı konuşmalara yer verilerek, şöyle deniliyor: *“En ilginç nokta, ASALA’nın Sovyet yanlısı karakteri ve Adalet Komandoları’nın sola karşı olması değildir. Zira sağ ve sol genellikle uluslararası terörizmin bölge oyununda birbirlerini tamamlamaktadırlar. Teröristlerin sayısı, Ermeni toplumları işbirliği yaptığı takdirde, güvenlik kuvvetlerinin bunların canı hareketlerini durdurmaya imkân verecek ölçüde düşüktür.”*

Bugünkü Türkiye Cumhuriyeti’nin ülkede yaşayan 60 bin Ermeni vatandaşa hiçbir şekilde baskı yapmadığı kaydedilen yazıda, Osmanlı İmparatorluğu sırasında Ermenilerin

⁹⁹⁰ Cumhuriyet, 28 Mayıs 1983.

maruz kaldığı trajedinin 68 yıl sonra Türk diplomatlarına karşı girişilen eylemleri haklı çıkartmayacağı bildirildi.

Yazıda özetle şu görüşlere yer verildi: *“En ilginç noktayı Amerika’daki Ermeni toplumunun, Sovyetler Birliği’ndeki Ermenilerin kaderi hakkında suskunluğu teşkil etmektedir. Bugün 3 milyon Ermeni Sovyet Ermenistan’ında bir milyon da Sovyetler Birliği’nin başka taraflarında yaşamaktadır. Batı’da ise sadece bir milyon Ermeni yaşamakta, bunların 600 bini Amerika’da geriye kalanın çoğu Fransa ve Lübnan’da bulunmaktadır. Buna rağmen ılımlı ve tutucu “Armenian Observer” Gazetesi’nde yıllar boyu Sovyetler Birliği’nin ülkede yaşayan Ermenilere haklarını tanıması üzerine bu ülkenin telin edildiği bir yazıya rastladım”*⁹⁹¹

3.2.35. Kemal Ilıcak’ın Cumhuriyet’e Açtığı Yeni Dava Başladı

Haber Merkezi - Tercüman Gazetesi Sahibi Kemal Ilıcak’ın İlhan Selçuk’un gazetemizde yayınlanan *“Tercüman ve Taşnak”* ile *“Mıgırdıç Şellefyan ve Kemal Ilıcak”* başlıklı yazıları için açtığı davaların ilkinde dün saat 09,30’da İstanbul 9’uncu Asliye Hukuk Mahkemesi’nde başladı. Ilıcak’ın avukatları Sahir Erman, Ali Çekiç, Cemal Dirik yerlerini aldılar. Cumhuriyet’in avukatı Orhan Apaydın dava dilekçesine karşı 39 sayfalık yanıtını, *“Şellefyan - Ilıcak işbirliğini kanıtlayan delilleri ayrı ayrı açıklayarak mahkemeye”* verdi. Ilıcak vekilleri de Tercüman Gazetesi’nde yayınlanan çeşitli yazılardan kupürleri, Ermeni terörüyle ilgileri olmadığını, tersine tedhiş eylemine karşı bulunduklarını kanıtlamak amacıyla mahkemeye verdiler, ayrıca *“Apaydın’ın cevap lahiyasını da cevaplandıracağız”* dediler.

9’uncu Asliye Hukuk Yargıcı Hilmi Denli gerekli işlemlerin yapılması için davayı 5 Temmuz 1983 gününe erteledi.

İlhan Selçuk’un *“Tercuman ve Taşnak”* başlıklı yazısıyla Borçlar Kanunun 49’uncu maddesine aykırı davranarak *“Şahsi Menfaatlerini haleldar”* ettiğini ileri süren Tercümam Gazetesi Sahibi Kemal Ilıcak 20 milyon lira tazminat istemektedir.

17 Mart günü Günaydın Gazetesi’nde yayınlanan bir haberde Türkiye’den kaçarak İsviçre’de yaşayan Mıgırdıç Şellefyan’ın Ermeni terör örgütlerine parasal yardım ve

⁹⁹¹ Cumhuriyet, 2 Haziran 1983.

destek sağladığı yazılmış, terör liderlerinden Viktor Şayto ile Şellefyan'ın yanyana fotoğrafları basılmıştı. Bu haber üzerine İlhan Selçuk, Türkiye'de çoğu kişiyi dolandırdıktan sonra Yurtdışına kaçan Şellefyan ile Kemal Ilıcak'ın ilişkileri üzerine bir yazı yazmış ve *“Şellefyan Tercüman Gazetesi'nin oluşumunda önemli rol oynamış harcını karmıştır, bu gazetenin mutemedidir”* demişti.

Kemal Ilıcak bu yazının şahsi menfaatlerine zarar verdiğini ileri sürerek Cumhuriyet'e 20 milyonluk dava açtı. Gazetemizin avukatı Orhan Apaydın, Tercüman Gazetesi'nin sahibi Kemal Ilıcak'ın açtığı dava dilekçesine verdiği ve dün mahkemeye sunduğu cevabında özetle şu noktalara değinmektedir:

İlhan Selçuk'un “yazısı hukuka uygundur ve davanın reddi gerekir. Müvekkilimiz, Şellefyan'ı Tercüman Gazetesi'nin mutemedi olduğunu ileri sürmüştür. Mutemedlik hususu, davacı avukatları tarafından da kabul edilmiştir. Gerçekten Tercüman Gazetesi ithal edeceği makinalar için Mıgırdıç Şellefyan'a mutemetlik belgesi vermiştir. Bu belge ile Şellefyan arasındaki iş ilişkisini, Tercüman Gazetesi'nin oluşmasında Şellefyan'ın rol oynadığını esasen ispatlamaktadır.”

Ancak Ilıcak-Şellefyan ilişkisinin mutemetlik düzeyinde de kalmadığını Tercüman tesislerinin kuruluşunda ve gelişmesinde genel anlamda ortaklığı kapsayan bir işbirliğinin söz konusu olduğunu belirterek *“Ilıcak ile Şellefyan”*ın bankalara *“müşterek borçlu “ ve “müşterek kefil”* olarak ortaklaşa iş yaptığını belirten Orhan Apaydın buna ilişkin belgeleri mahkemeye sundu. Bu belgeler bir yanda banka diğer yanda *“Mıgırdıç Şellefyan “Kemal Ilıcak”* Tercüman Gazetecilik ve Matbaacılık A.Ş” arasında yapılan sözleşmeleri içermektedir. İlgili bankaya karşı bu üçlü müşterek borçlu ve müteselsil kefil olarak sözleşmeyi gerçekleştirmiştir. Dava dilekçesine verilen yanıtta *“belirli bir kâr sağlayıcı olduğu muhakkak bir amaç için ortak kredi alıp kredinin müşterek ve müteselsil borçlusu olmak bir ortaklık değil midir?”* Şellefyan'ın katkısıyla alınan krediyi *“Tercüman”* tek başına kullanabildiğine göre, Şellefyan'ın Tercüman'ın oluşmasında katkısının varlığı gerçek değil midir? Denmektedir. Bankaya karşı *“Müşteri Şellefyan “Kemal Ilıcak “Tercüman Gazetecilik ve Matbaacılık A.Ş. üçlüsünden oluşmaktadır”* diye devam eden dilekçede şu sonuca varılmaktadır:

Tercüman tesislerinin oluşmasında önemli rol oynayan Şellefyan'ın piyasayı dolandırıp yurt dışına kaçtıktan sonra Türkiye'deki iş ilişkileriyle kazandığı paraları

Ermeni terör örgütlerini desteklemek için kullanılması olayını kamuya yansımaları bir gazetecilik görevini içermektedir. İlhan Selçuk'un bu olayı ele alarak yaptığı yorum basının işlevini yerine getirmesi anlamını taşır.⁹⁹²

3.2.36. Dışişleri Sözcüsü: ASALA Türk - Irak Sınırında Yıkıcı Faaliyetlerini İtiraf Etti

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Dışişleri Bakanlığı, ASALA'nın Irak sınırındaki operasyonda 22 üyesini kaybettiği yolundaki açıklamasını *“Ermeni teröristlerin söz konusu bölgede yıkıcı faaliyetlere giriştiklerinin kendi ağızlarından itirafı”* olarak nitelendirildi. New York'ta yayımlanan *“Armenian Reporter”* Gazetesi, geçenlerde ASALA'nın Türkiye'nin Irak sınırında yürüttüğü askeri operasyonda 22 üyesini kaybettiği iddiasının yer aldığı bir bildirisine yer vermişti.

Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Büyükelçi Nazmi Akıman, gazetecilerin bu konudaki sorusu üzerine *“Ermeni teröristleri bu açıklamalarıyla, bu bölgede Türkiye'ye karşı yıkıcı faaliyetlere girişmiş olduklarını itiraf etmiş olmaktadır”* dedi.

Sınırdaki operasyonun sona erdiği ve Türk birliklerinin geri çekildikleri 2 Haziran tarihinde Dışişleri Bakanlığı'nca yapılan açıklamada, hareketin *“İçlerinde Ermeni teröristlerin ve Türkiye'de kanun takibatına konu olan teröristlerin”* de bulunduğu gruplara karşı yapıldığı belirtilmiştir. Sözcü, dün gazetecilere son haberlerin bu çerçevede bakanlığın 2 Haziran tarihli açıklamasının *“bir noktasını doğruladığını”* vurguladı.

Akıman, bununla birlikte 22 Ermeni teröristin kaybolduğu yolundaki haberlerin gerçekleri yansıtmadığı bildirdi. Sözcü 2 Haziran tarihli açıklamaya atıf yaparak operasyonda bir kişinin öldüğünü belirtti. Batı basınında harekâtın sürdüğü yolundaki haberlerin de *“gerçek dışı”* olduğunu anlatan ve *“harekât bitmiştir”* diyen Akıman, gazetecilerin ısrarlı soruları karşısında operasyonda yakalanan olmadığını bildirdi.⁹⁹³

⁹⁹² Cumhuriyet, 15 Haziran 1983.

⁹⁹³ Cumhuriyet, 24 Haziran 1983.

3.2.37. İngiliz Polisi Türkiye Aleyhindeki Ermeni Gösterisine İzin Verdi

Londra, (a.a.) - İngiliz polisi, Ermeni militanları iki Ermeni teröristin duruşmasını yapacağı Old Baliey Ağır Ceza Mahkemesi önünde Türkiye aleyhinde protesto yapmasına izin verdi. Ermeni teröristler Grişi Gregoryan (24) ile Saven Bedrosyan'ın (32) yargılanmalarına 6 Temmuz da Londra Ağır Ceza Mahkemesi'nde başlanacak.

İngiltere Polis Teşkilatı Scotland Yard yetkilileri, Ermeni militanlarının yapacağı bu gösterinin sıkı güvenlik önlemleri altında olacağı ve kontrol edileceğini bildirdiler. Londra Savcılığı yaptığı açıklamada, Ermeni tedhişçilerin duruşmalarının 14 gün içerisinde sonuçlanacağını bildirdi. Londra savcılığı, Türkiye'nin Londra Büyükelçisi Rahmi Gümrükçüoğlu'nu öldürme hazırlığı yaparken yakalanan Ermeni tedhişçilerin ömür boyu hapis cezası isteği ile yargılanacağını bildirdi.⁹⁹⁴

3.2.38. İki Ermeni'nin Yargılanmasına Devam Ediliyor

Haber Merkezi- Londra'da Türk Büyükelçiliği'ne saldırı halindeyken yakalanan iki Ermeni'nin yargılanmasına bugün Ağır Ceza Mahkemesinde devam edilecek. Biri İran, diğeri Suriye uyruklu iki Ermeni'nin duruşmasında savcı iddianamesini okuyacak.⁹⁹⁵

3.2.39. İki Teröristin Yargılanması Başladı

Dış Haberler Servisi - Londra Büyükelçiliği'nde görevli Türk diplomata saldırı hazırlığındayken geçen eylül ayında yakalan iki Ermeni teröristin yargılanmasına Ağır Ceza Mahkemesi'nde başlandı. Duruşmada savcı Suriye uyruklu Grish Gregoryanile İran uyruklu Zevan Bedros'un ağır suçtan cezalandırılmalarını istedi. Sanıklar, öldürmeye teşebbüsü kabul etmediler, sadece Bedros tabanca ve 11 mermi bulundurduğunu itiraf etti. Londra'da başlayan duruşmanın 2-3 hafta kadar sürmesi bekleniyor.⁹⁹⁶

⁹⁹⁴ *Cumhuriyet*, 2 Temmuz 1983.

⁹⁹⁵ *Cumhuriyet*, 2 Temmuz 1983.

⁹⁹⁶ *Cumhuriyet*, 7 Temmuz 1983.

3.2.40. THY'nin Paris Bürosuna Saldırıda Bulunan Ermeni Terörist 30 Ay Hapse Mahkûm Oldu

Paris, (a.a.) - Türk Hava Yolları'nın Paris bürosuna geçen ocak ayında bombalı saldırıda bulunan Ermeni terörist Abraham Tomasyan Fransız Mahkemesi tarafından 30 ay hapis cezası Paris Asliye Ceza Mahkemesi'nde görülen davada savcı Ermeni teröristin üç yıl hapsini istedi. Savcı Fransa'nın teröristlerin faaliyet alanı olmasına izin verilmeyeceğini söyledi.

Tomasyan'ın Türk Hava Yolları' nın Paris bürosuna yaptığı saldırıda can kaybı olmamış, ancak büyük maddi hasar meydana gelmişti. Ermeni terörist saldırıdan sonra bürodaki görevliler tarafından yakalanmıştı.⁹⁹⁷

3.2.41.2 Ermeni Teröristin Yargılanmasını Protesto İçin Paris'teki İngiliz Kültür Merkezi'ne Sis Bombası Atıldı

Ankara, (ANKA) - Paris'teki İngiliz Kültür Merkezi dün Ermeni teröristler tarafından bombalandı. Saldırıyı Ermeni Siyasi Tutukluları Destekleme Komitesi üstlendi. Örgüt, Fransız Haber Ajansı'na telefon ederek sis bombasının Zevan Bedros ve Grish Krikoryan adlı iki Ermeni'nin Londra'da yargılanmasını protesto amacıyla atıldığını bildirdi. Ermeni tedhiş örgütü yayınladığı bildiride, hiçbir Ermeni'nin Avrupa mahkemelerinde yargılanamayacağı tehdidinde bulunarak Türk devletine karşı bilinen iddiaları yineledi. Krikoryan ve Bedros Londra Büyükelçiliği'nde görevli bir Türk diplomatı öldürmeye teşebbüs suçundan halen Londra'da yargılanıyor.⁹⁹⁸

3.2.42. Ermeni Terörüne 27. Şehidi Brüksel'de Verdik

Dursun Aksoy'un Katlini Üç Ermeni Örgütü Üstlendi

Brüksel, (Cumhuriyet) - Türkiye'nin Brüksel Büyükelçiliği'nde görevli İdari Ateşe Gökşin Dursun Aksoy (39) dün TSİ 12.30'da bir Ermeni militanı tarafından öldürüldü. Otomobiline binerken başından iki kurşunla Aksoy'u katleden Ermeni militanın eşkâlinin belirlendiği bildirildi. Olayı, biri adı yeni duyulan üç Ermeni terör örgütü üstlendi.

⁹⁹⁷ Cumhuriyet, 8 Temmuz 1983.

⁹⁹⁸ Cumhuriyet, 9 Temmuz 1983.

AET ve NATO gibi uluslararası örgütlerin merkezinin bulunduğu Brüksel’de ilk kez bir Türk diplomatının öldürülmesiyle, yurtdışında öldürülen diplomatik elçilik görevlisi ve ailelerinin sayısı toplam 27 oldu. Brüksel’de geçen mayıs ayında Türk Turizm Bürosu ile Marmara Seyahat Şirketine bomba konulmuş, patlamada, bir kişi yaralanmıştı. Her iki saldırıyı ASALA üstlenmişti. 1978’de Türk Büyükelçiliği ile 1980’de THY bürosu bombalı saldırıya uğramıştı.

Türk Büyükelçiliği kriptu uzmanı (telsiz-teleks) olarak dört yıldır çalışmakta olan Dursun Aksoy, dün TSİ 12.30’da evinden çıkarak, elçiliklerin yoğun olarak bulunduğu Franklin Roosevelt Caddesi’ne geldi. Ford Consul marka otomobilini çalıştırmak üzere direksiyona geçtiği sırada, yanına yaklaşan Ermeni katil, 9 mm çapındaki İspanyol yapısı Lama marka tabancasıyla iki el ateş etti. Başından iki kurşun yarası alan Aksoy olay yerinde can verdi. Katil, otomobile sol camdan ateş etti.

Cinayeti aynı caddedeki bir binanın 9. katından izleyen görgü tanığı Serge Van Peborgh, şunları söyledi: *“Pencereden dışarı bakıyordum. Maktulü direksiyon başında otururken gördüm. Arabanın dışında da biri duruyordu. O anda iki el silah sesi duydum. Ne olduğunu anlayamadım, maktul olduğu yerde kala kaldı. Saldırgan olay yerinden hızla uzaklaştı.”*

Yine görgü tanığına göre, üniversite binalarının bulunduğu 50 metre ötedeki caddeye sapan katil, bu sırada tabancayı ve üzerindeki ceketi bahçedeki çalılıkların içine attı. Olay yerine gelen hemşire Christiane Ansieaux, Aksoy’un çok kan kaybetmiş olduğunu söyledi. Saldırı bölgesini hemen kordon altına alan güvenlik kuvvetleri, tabanca ve ceketi incelemek üzere laboratuvara götürdüler. Aksoy’un katledildiği caddenin hemen karşısındaki Mısır Büyükelçiliği önünde her zaman bir jandarma ekibinin devriye gezdiğini, ancak olay sırasında bu ekibin elçilik önünde bulunmadığı öğrenildi. Olayı soruşturan bayan savcı Coppieters’i Wallant, basına yaptığı açıklamada saldırının 2 kişi tarafından gerçekleştirdiğinin sanıldığını söyledi. Savcı saldırganlardan birinin ateş ederken diğerinin gözcülük yaptığını kaydetti.

Türk Elçiliği yetkilileri, İdari Ateşe Aksoy’un, diğer elçilik personeli gibi silah taşıma ruhsatı bulunduğunu, ancak olay anında tabancalı olup olmadığını bilinmediğini söylediler. Elçilik yetkilileri, Aksoy’un elçiliğe gelmek üzere evinden çıktığına dair ilk haberin doğru olmadığını, zira Ramazan Bayramı dolayısıyla elçiliğin dün kapalı

bulunduğunu bildirdiler. Bir sözcü , “*Normal çalışma günlerinde, elçilik mensupları tek başına dolaşamazlar*” dedi. Büyükelçilik Faik Melek, olay yerinde yaptığı açıklamada “*Saldırganı mutlaka bulmalıyız*” dedi.

Kripto uzmanı Gökşin Dursun Aksoy’u öldüren katilin, olaydan bir süre önce taksi ile olay yerine geldiğini ve evinden çıkmasını kaldırımında beklediği polis tarafından saptandı. Belçika polisi, katili olay yerine getiren şoförü bularak sorguya çekti. Ve katilin eşkâli hakkında ayrıntılı bilgi aldı. Buna göre, katil orta boylu, oldukça yapılı biri yatay çizgileri olan bej bir gömlek ve bine - Jean pantolon giyiyor. Belçika polisine göre katil, büyük bir olanakla bir başka ülkeden Brüksel’e geldi.⁹⁹⁹

Ermeni Örgütleri Yarış Halinde

Bürüksel Büyükelçiliği İdari Ataşesi Dursun Aksoy’un öldürülmesinin Ermeni tedhiş örgütlerince adeta bir yarış halinde ilerletildiği görüldü. İlk olarak Brüksel UPI bürosuna telefon eden bir kişi, olayın sorumluluğunu Ermeni Gizli kuruluş Ordusu’nun (ASALA) üstlendiğini söyledi. Ardından Paris’in AFP’ye telefon eden birinin de, “*Biz Ermeni Soykırımı Adalet Komandolarıyız*” dedi. BBC’ye göre, üçüncü bir kişi de Paris’te bir ajana telefon ederek, olayı “*Ermeni Devrimci Ordusu*” adlı örgütün gerçekleştirdiğini söyledi.

Dışişleri Bakanlığı’ndan yapılan açıklamada, Bakanlık Müsteşarı Büyükelçi Ercüment Yavuzalp’ın Belçika’nın Ankara Büyükelçisi Marcel Van De Kerkhove Bakanlığa çağırarak menfur saldırı nedeniyle Türk hükümetinin tepkisinin bildirildiğini kaydedildi. Türk Hükümeti’nin, saldırganın biran önce yakalanarak adalete teslim edimesini istediği de açıklamada yer aldı.

Açıklamada daha sonra şöyle denildi: “*Belçika Büyükelçisi olaydan büyük üzüntü duyduğunu, bu insanlık dışı saldırıyı kendilerine karşı da yapılmış bir saldırı olarak tellakki ettiklerini ve hükümetinin saldırganın yakalanması için elinden gelen bütün çabayı sarfedeceğinden emin olduğunu belirtmiştir.*

Bu alçakça cinayet de, bundan evvelkilerde olduğu gibi sadece failin başta ruh ve vahşetini kanıtlamaktan öteye gidemeyecektir. Arkadan adam vurmanın ve vahşetin sonucunun hüsrana olduğunu tecrübe ile yaşamış olanların hala bu yola başvurmalarının yaratacağı yegâne sonuç çarpıttıkları tarihi bizzat kendilerinin tekzip etmeleri olacaktır. Bu cinayetler

⁹⁹⁹ Cumhuriyet, 15 Temmuz 1983.

mesnetsiz Ermeni iddiaları ile beyni yıkananları herhalde uyandıracak ve gerçeklere ışık tutacaktır. Ermenilerin bu yeni vahşetlerinin sonunda gene hüsrana olacağını acı şekilde anlamaları gecikmeyecektir. Alçakça işlenmiş birkaç cinayetle Türk milletinin sindirebileceğini hayal etmenin, mensup oldukları cemaatin idrak gücüne bizzat kendilerinin hakaret etmelerinin ötesinde bir anlamı yoktur. Türk dışişleri camiası dimdik görevinin başındadır. Ve başında olmaya bilenmiş bir azimle devam edecektir.”

Belçika hükümetince yayınlanan bildiride, her türlü siyasi eylemin şiddetle kınandığı ve “bu gibi eylemlerin tekrarını önlemek için esasen alınmış olan önlemlerin daha da pekiştirecektir” bildirildi.

Cumhurbaşkanı Kenan Evren, Aksoy’un eşine ve Dışişleri Bakanı İlder Türkmen’e birer mesaj göndererek, başsağlığı dileğinde bulundu. Evren, Aksoy’un eşi Şaziye Aksoy’a gönderdiği mesajda, “Dışişleri Bakanlığı’nın değerli mensuplarından eşiniz Brüksel Büyükelçiliği İdari Ateşesi Dursun Aksoy’un haince bir saldırı sonucu şehit edilmesinden derin üzüntü duydum” dedi.

Başbakan Bülent Ulusu ve Dışişleri Bakanı İlder Türkmen, Aksoy’un eşine birer başsağlığı mesajı göndererek duydukları üzüntüyü dile getirdiler.

Türkmen, Brüksel büyükelçisi Faik Melek’e de taziye mesajı gönderdi. Bu arada Belçika Dışişleri Bakanı Leo Tindemans’da Brüksel Büyükelçisi Melek’e telefon ederek olaydan duyduğu üzüntüyü bildirdi ve katilin yakalanması için mümkün olan herşeyin yapılacağını vaadetti.¹⁰⁰⁰

İslam Köylü Aksoy

1944 yılında Isparta İslam köyde doğan Dursun Aksoy, Erkek Sanat Enstitüsü Muhabere Bölümü’nü bitirdi. 30 Kasım 1976’da Dışişleri Bakanlığı’nda göreve başladı. 29 Ekim 1979’da Brüksel’e atanan Aksoy’un görev süresi ekim ayında sona eriyordu. Ve Türkiye’ye dönüş hazırlıklarına başlamıştı. Hatta Aksoy, eşyalarının bir kısmını Türkiye’ye yollamıştı. Özlem (13), Çiğdem (10) ve Ümit (4) adında 3 çocuk babası olan Aksoy’un eşi Şadıman Aksoy, kocasının öldürüldüğünü öğrendikten sonra sinir krizleri geçirdi.

Dursun Aksoy’un Isparta’da bulunan babası Ömer Aksoy “alçakça saldırı sonucu öldürülen oğlumun kanı yerde kalmayacak. Devletime güvenim sonsuz” dedi.

¹⁰⁰⁰ Cumhuriyet, 15 Temmuz 1983.

Şehit Dursun Aksoy'un naaşının Türkiye'ye getirilmesi için Belçika Hükümetince özel bir uçak tahsis edileceği açıklandı. Aksoy'un naaşının gerekli işlemlerin tamamlanmasından sonra 19 ve ya 20 Temmuzda Türkiye'ye getirileceği bildirildi.¹⁰⁰¹

Parti Başkanları Mesaj Yayınladı

MDP Genel başkanı Turgut Sunalp, SODEP Genel Başkanı Cezmi Kartay, Anavatan Partisi Genel Başkan Yardımcısı Halil Şıvgın, İdari Ataşe Aksoy'un şehit edilmesi nedeniyle olayı kınayan bildiriler yayınladılar.¹⁰⁰²

3.2.43. Türkmen: Sabır Ne Kadar Büyükse Sille O Kadar Ağır Olacak

Hedef THY'nin 167 Yolcusuydu

ASALA'nın Paris Orly Havaalanı'na Düzenlediği Bombalı Saldırıda Biri Türk 5 Kişi Öldü, 63 Yaralı Var

Paris, (Cumhuriyet) - Ermeni teröristler önceki gün Brüksel'de işledikleri cinayetten sonra dün Paris'in Orly Havaalanı'nda toplu katliam girişiminde bulundular. Orly Havaalanı'ndaki THY bankosu önünde bir Ermeni teröristin valiz içinde getirdiği yanıcı bombanın patlaması sonucu biri Türk beş kişi öldü, 21'i ağır 63 kişi yaralandı. Bombalı saldırıyı, ASALA örgütü üstlendi. Ölen ve yaralananlar, 50 dakika rötarlı kalkacak olan THY'nin İstanbul'a gidecek 167 yolcusuydu.

Dışişleri Bakanı İlder Türkmen Ankara'da yaptığı açıklamada, “*Türk milletinin şimdiye kadar gösterdiği sabır ne kadar büyükse, sillesi de o derece ağır olacaktır*” dedi.

Görgü tanıklarınca “*vahşet*” olarak nitelendirilen olay dün Türkiye saatiyle 15.10 sularında Orly Havaalanı'ndaki THY'nin yolcu ve bagaj kabul bölümüne 4 metre kala meydana geldi. İstanbul'a gidecek Türk ve öteki yabancı uyruklu yolcular banko önünde son kontrollerini yaptırıyorlardı. Bu sırada bavulları taşımakta kullanılan bir aracın üzerindeki valizin patladığı görüldü. Orly bir anda kan gölü haline geldi. Ortalığı alev ve dumanlar kapladı. Çevrede bir anda panik oldu. Camlar kırıldı. Terminaldeki yolcular, çıkış kapılarına hücum ettiler. Patlamadan sonra iki cesetle çok sayıda yaralı yerlerde yatıyordu. Güvenlik kuvvetleri, terminali boşaltırken, havaalanı sağlık ve itfaiye ekipleri

¹⁰⁰¹ Cumhuriyet, 15 Temmuz 1983.

¹⁰⁰² Cumhuriyet, 15 Temmuz 1983.

ilk müdahalede bulundular. Yaralıları kan ve oksijen verildi. Ağır yanıklı yaralıları, Paris yakınlarındaki bir hastaneye helikopter ve ambulanslarla taşındılar.

Hastaneye kaldırılan yaralılarından biri daha sonra öldü. Çeşitli hastanelere götürülen yaralıların sayısı, ileriki saatlerde 63 olarak açıklandı. Geçici bir süre Orly'deki uçuşlar durduruldu.

Paris Büyükelçisi Adnan Bulak, beraberinde elçilik görevlileri olduğu halde olaydan sonra THY bürosuna geldi. Olay hakkında bilgi aldı. Elçi-Müsteşar Gün Gür, Orly'deki manzarayı “Cumhuriyet” muhabirine şöyle anlattı: “Orly’e gittiğimizde ortalık bir felaket halindeydi. Araba üzerindeki valiz halkın arasında patlamış, her tarafı insanlar, parçalanmış valizler, kırık camlar kaplamıştı. İki ceset hala duruyordu. İnsana benzer halleri kalmamıştı. Yaralılarından kimine kan, kimine de oksijen veriliyordu. Bu işlem üç saat kadar sürdü.”

26 Eylül 1980’de Ermeni teröristlerce başından yaralanan ve bu görevini sürdüren basın Ataşesi Selçuk Bakkalbaşı da, dün TSI 21’de, ölen ve yaralıların kimliklerinin hala tam olarak Fransız makamlarınca verilmediğini bildirirken, “Japon sefaretinden yolcular arasında bir diplomatları olup olmadığını sordular, ona bile hala cevap ve veremedim. Biz burada harp cephesi halindeyiz. Hele bana herkes şaşıyor telefona çıkınca” diyordu.

Fransa Başbakanı Pierre Mauroy, bombalı saldırının ardın olay yerine gelerek, Orly’de 20 dakika süreyle yetkililerden bilgi aldı. Olayı “alçakça bir saldırı” olarak niteleyen Mauroy, “Fransa Hükümeti, şuursuzca gerçekleştirilen bu alçakça saldırıları kınamaktadır” dedi. Bu arada Fransa Kamu Güvenliği Bakanı Joseph Franeschi de Orly’ye geldi. Çalışmaları denetleyen Franeschi, “Korkunç ve dehşet verici bir olay, bu tür saldırılara büyük tepki duyuyorum. Bu eylemin öldürmek amacıyla yapıldığı açık, suçluların yakalanıp cezalandırılması için her şey yapılacaktır.” dedi. Fransa Cumhurbaşkanı Mitterrand tatilini yarıda keserek Paris’e döndü.¹⁰⁰³

Yanıcı Bomba

Paris polisi, bombanın benzin dolu bir şişeye bağlı 500 gramlık bir patlayıcı olabileceğini bildirdi. Yapısında Penthrite adlı madde bulunan patlayıcının, Ortadoğulu terörist gruplar tarafından sık sık kullanıldı kaydediliyor. Patlayıcının içindeki yanıcı

¹⁰⁰³ Cumhuriyet, 16 Temmuz 1983.

maddenin, tatil nedeniyle zaten kalabalık olan terminali aleve boğduğu, yaralıların çoğunun bu nedenle yanık içinde kaldığı belirtildi.¹⁰⁰⁴

ASALA Üstlendi

Olayın sorumluluğunu Ermeni Gizli Kurtuluş Ordusu (ASALA) üstlendi. Atina muhabirimizin haberine göre, AFP'nin Atina bürosuna telefon eden yabancı aksanlı İngilizce ile konuşan bir kadın *"Paris Orly olayının tüm sorumluluğunu yükleniyoruz. Tüm Türk kuruluş ve diplomatlarına yönelik eylemleri sürdüreceğiz. Bunun için bütün ulusları Türk kurumlarından uzak kalmaya çağırıyoruz herkesi bu konuda dikkatli olmaya uyarıyoruz"* dedi. *"Bu kurumlarla kişilerin Ermenilerin temel hedefleri olduğunu söyleyen kadının önceki günkü Brüksel cinayetinin üstlenildiği bildiriye okuyan olduğu"* anlaşıldı. Paris'teki aynı ajansa telefon eden yabancı aksanlı ve bozuk Fransızcası olan bir erkek de, olayı ASALA'nın üstlendiğini duyurdu.¹⁰⁰⁵

THY Uçağı Rötardı

Patlama THY'nın 926 sefer sayılı Boeing 727 uçağının kalkmasından kısa bir süre önce meydana geldi. Aslında THY Yeşilköy'den 50 dakika rötardı gelmişti. (a.a.)'nın İstanbul çıkışlı haberine göre, *"THY yetkilileri uçak rötardı yapmasaydı facia olacaktı"* dediler. Aynı habere göre, bilet okeyi için sıra bekleyen bombayı taşıyan teröristin de patlama sırasında olduğu iddia ediliyor. Aynı kişinin *"çabuk kafanızı eğin, yere yatın"* diye bağırdığının öğrenildiği kaydediliyor. Türkiye'ye saat 16,10'da direkt sefer yapacak uçak, 167 yolcu getirecekti. THY'nın İstanbul'da yaptığı açıklamada, 167 yolcudan 98'i Türk'tü. Geri kalan yolcular arasında, Türkiye'ye tatil yapmaya gelen Fransızlarla öteki yabancı uyruklular bulunacaktı.¹⁰⁰⁶

Ölenler Yaralananlar

Patlama sırasında ölen Türk'ün adının Halit Yılmaz, Fransız'ın ise Jean Cande Blanchard olduğu belirlendi. Ölen üçüncü kişinin bombayı taşıyan militan olabileceği ihtimali üzerinde duruluyor. Daha sonraki saatlerde yaşlı bir kadın olmak üzere iki kişinin daha öldüğü duyuldu, ancak kimlikleri ve ülkeleri hakkında bilgi verilmedi. Ölenlerden birinin 25-30 yaşlarında Ortadoğu tipinde olduğu bildirildi.

¹⁰⁰⁴ Cumhuriyet, 16 Temmuz 1983.

¹⁰⁰⁵ Cumhuriyet, 16 Temmuz 1983.

¹⁰⁰⁶ Cumhuriyet, 16 Temmuz 1983.

Yaralılarından 40'ının Türk, 12'sinin Fransız, birinin İsveçli, ikisinin Yugoslav, birinin de Cezayirli olduğu saptandı. Yaralı Türklerden 14'ünün, Fransızlar dan 4'ünün durumları ağır. Yaralananlardan çoğu Türk vatandaşı. Bunlar arasında gazeteci Ergun Çağatay da bulunuyor. Amerikan dergileriyle bir Fransız fotoğraf ajansına bağlı olarak çalışan Çağatay, bazı işleri için Türkiye'ye dönüyordu.

Kimliği belirlenen diğer yaralı Türkler şunlar: Haydar Bayrak, Savaş Bayrak, Belma Bayrak, Yunus Sert, Hatice Sert, Nahit Sert, Süleyman Sert, Ali Sert, Unseli Sert, İsmail Yılmaz, Mustafa Bakan, Muhammed Cunis, Muzaffer Tayim, Hasan Edip, Yalçın Unal, Semra Kocabey, Kenan Albayrak, Raif Kumcu, Kemal Unal, Ahmet Özkan, Atilla Fırat, Mustafa Tan, Mara Halt, Hemsan Saksı ve yaralılar arasında Ofle, Kırca, Albayrak ve Birinci soyadlarını taşıyanlar da bulunuyor.

Fransa'nın ikinci kanal TV'si de dün akşamki yayınında, *“Ermeni teröristlerin kalleşçe ve anlamsız biçimde masum insanları öldürdüklerini”* belirtti. Paris Büyükelçisi Adnan Bulak, Fransızların olaydan sonra harcadıkları yoğun çabanın kendilerini çok etkilediğini, özellikle yaralıları kurtarmak için büyük bir ihtimam gösterildiğini bildirdi. Olayın Fransız kamuoyunda büyük etki yarattığını belirten Bulak, Mitterand'ın tatilini yarıda kestiğini, Başbakan Mauroy'un açıklamasının sert olduğunu belirtti.

Paris Büyükelçisi Adnan Bulak Fransız kamuoyunun saldırıyı kendileri için son derece küçültücü bir olay olarak nitelendirdiklerini belirtirken, *“Fransız yetkililer, Cumhurbaşkanlarından Başbakanlarına, Bakanlarına kadar seferber oldular, olaydan sonra alınan önlemler bunu gösteriyor”* dedi. Yaralı sayısının kesin olmadığını belirten Bulak, şöyle dedi: *“OECD temsilcimiz de yolcular arasındaydı, üstü başı kan içinde kalmasına rağmen yaralanmadı.”*¹⁰⁰⁷

8 Yılda 7 Saldırı

Türk Büyükelçiliği Basın Ataşesi Selçuk Bakkalbaşı, Paris'te son 8 yılda Türk kuruluşları ve görevlilerine karşı dünküyle birlikte 7 saldırı yapıldığını söyledi. 1975 de Paris Büyükelçisi İsmail Erez ve şoförü, 1979'da Turizm Bürosu Müdürü Yılmaz Colpan, 1981 de İdari Ataşe Reşat Morali ve yardımcısı Tecelli Arı, yine aynı yıl bir Türk koruma görevlisi öldürülmüştü. Selçuk Bakkalbaşı da, 1980'deki silahlı saldırıda başından iki

¹⁰⁰⁷ Cumhuriyet, 16 Temmuz 1983.

kursun yarası almıştı. Bu yılın ocak ayında yine Paris merkezindeki THY bürosu bombalanmıştı.¹⁰⁰⁸

Brüksel Cinayetiyle Bağlantı

Brüksel’de önceki gün öldürülen idari Ataşe Dursun Aksoy’un katilini arama çalışmalarını sürdüren Belçika polisi, 24 saat arayla gerçekleştirilen iki olay arasında bağlantı kurulabileceğini bildirdi.¹⁰⁰⁹

Dünya Ermeni Kongresi

Ermeni tedhişçilerin bir gün arayla gerçekleştirdikleri iki saldırının, önümüzdeki çarşamba günü Lozan’da toplanacak “*Dünya Ermeni Kongresi*” öncesine rastlamasına dikkat çekiliyor.¹⁰¹⁰

Türkmen’in Demeci

Dışişleri Bakanı İlter Türkmen, Paris’in Orly Havaalanı’nda dün meydana gelen saldırı olayla ilgili olarak yaptığı açıklamada, önceki günkü ve dünkü insanlık dışı olayları Ermeni örgütlerinin üstlendiğini belirterek, “*Türk milletinin şimdiye kadar gösterdiği sabır ne kadar büyükse sillesi de o derece ağır olacaktır.*” dedi.

Her iki olayı derin üzüncü ve infialle karşıladığını belirten Türkmen, şunları söyledi:

*“Uluslararası terörizm konusunda şimdiye kadar yaptığımız uyarıların dikkate alınmaması, son faciaların kuşkusuz başlıca nedenidir. Bu tedhiş hareketinin bütün insanlığa yönelik vahşeti ve uluslararası ilişkiler ve bütün ülkeler için oluşturduğu tehdit artık en açık bir şekilde ortaya çıkmıştır. Özellikle terörizmi destekleyen veya ona müsamaha edenlerin tedhiş fiillerinin sonunda kendilerine de ağır zararlar verildiğini artık görmeleri gerekmektedir. Tarihi tahrif ederek Türkiye’ye karşı kanlı eylemlerine mesnet arayan Ermeni örgütleri günümüzün en korkunç soykırım örneğini vermektedirler. Bu suçlarının cezasını en ağır bir şekilde ödeyecekleri muhakkaktır. Türk milletinin şimdiye kadar gösterdiği sabır ne kadar büyükse, sillesi de o derece ağır olacaktır.”*¹⁰¹¹

¹⁰⁰⁸ Cumhuriyet, 16 Temmuz 1983.

¹⁰⁰⁹ Cumhuriyet, 16 Temmuz 1983.

¹⁰¹⁰ Cumhuriyet, 16 Temmuz 1983.

¹⁰¹¹ Cumhuriyet, 16 Temmuz 1983.

3.2.44. Aksoy'un Katli İle İlgili 4 Ermeni Gözaltında

Haber Merkezi - Brüksel Türk Büyükelçiliği idari Ataşesi Dursun Aksoy'un şehit edilmesiyle ilgili olarak Belçika polisi 4 Ermeni'yi gözaltına aldı. aa'nın Belçika Radyosu'na dayanarak verdiği habere göre, söz konusu 4 kişi halen sorguya çekiliyor. Cinayetle ilgili soruşturma sürdürülüyor. Aksoy'un cenazesi haftaya Türkiye'ye getirilecek.

Belçika'nın başkenti Brüksel' de İdari Ataşe Aksoy'un Ermeni teröristlerce şehit edilmesinin ardından Belçika polisinin başlattığı arama çalışmaları ve soruşturma devam etmektedir. Önceki gece Ermenilerin oturduğu mahallelere seri baskınlar düzenleyen Belçika polisinin, olayın üzerine ciddi bir şekilde gittiği bildiriliyor. Türkiye'nin Brüksel Büyükelçiliği görevlileri, Belçika Hükümeti'nin olayla samimi bir şekilde ilgilendiğini, katillerin yakalanması için *“gerçek bir çaba gösterdiğini”* söylediler. Türk Büyükelçiliği yetkilileri Belçikalı yetkililerle sürekli temasta bulunuyor.

Belçika güvenlik yetkilileri, görgü tanıklarının ifadelerine göre cinayete büyük ihtimalle iki teröristin katıldığını, teröristlerin cinayetten sonra yakına park edilmiş mavi renkli bir otomobille kaçtıklarını açıkladı. Teröristlerden birinin gözcülük yaptığı, asıl saldırıyı gerçekleştiren kişinin görgü tanıklarınca orta boylu, saçları düzgün taralı, kalın bıyıklı, atletik vücutlu olarak tasvir edildiği polisçe bildirildi. Olay sonrasında, biri cinayet yeri yakınında, öteki teröristlerin otomobilinin park edildiği yerin civarında iki tabanca ele geçirildi.

Ermeni teröristlerce şehit edilen İdari Ataşe Dursun Aksoy'un cenazesi 19 ya da 20 Temmuzda Belçika Hükümeti'nin vereceği bir özel uçakla Türkiye'ye getirilecek.

ABD Dışişleri Bakanlığı Türkiye'nin Belçika Büyükelçiliği İdari Ataşesi Dursun Aksoy'un şehit edilmesinden üzüntü duydukların Bakanlık Sözcüsü John Hughes *“ABD bu tür eylemleri şiddetle kınadığını ve tüm ülkeleri terörist eylemlere karşı sert önlemler almaya çağırdıklarını”* duyurdu. Geçtiğimiz 24 Mayıs'ta Brüksel'de Türk Turizm Bürosuyla Marmara Seyahat Acentası'nın bombalanması olayıyla ilgili görülen bir Ermeni Belçika polisince gözaltına alındı. Ancak daha sonra kanıt yetersizliğinden serbest bırakıldı.¹⁰¹²

¹⁰¹² Cumhuriyet, 16 Temmuz 1983.

3.2.45. Avukatı Açıkladı: Zaven Bedros, Ekmekçiyan'ın İdam Edilmesini Önlemeye Çalışıyordu

Dış Haberler Servisi - Londra'da Türk Büyükelçiliği'nde görevli bir diplomata saldırı hazırlığı içindeyken, geçen eylül ayında yakalanan iki Ermeni teröristin yargılanması sürüyor.

Londra'da Ağır Ceza Mahkemesi'nde görülen davanın dünkü duruşmasında önemli bir gelişme oldu, Ermeni sanıklardan Zaven Bedros'un avukatı mahkemeye bir belge sunarak Bedros ile Esenboğa baskınına karışan Leon Ekmekciyan arasında bir ilişki olduğunu açıkladı. Savunma avukatı, Bedros'un Esenboğa baskınından kısa bir süre sonra 31 Ağustos 1982'de Londra'ya gittiğini ve amacının Ekmekciyan'ın idam edilmesini önlemek olduğunu bildirdi. Avukat savunmasını bu çizgide yürüteceği için durumu jüri üyelerine bildirmek istediğini kaydetti.¹⁰¹³

3.2.46. Fransa'da İlk Tavrı Değişikliği

ASALA Saldırısında Ölenlerin Sayısı 6'ya Çıktı

Paris,(AP) - Paris Orly Havaalanı'ndaki patlamada ölen 6 kişiden üçünün Fransız, ikisinin Türk ve birinin de Amerikalı olduğu açıklandı. Olay yerinde hayatını kaybedenlerin, 29 yaşındaki Fransız Jean Claude Blanchard, Türk vatandaşı Halit Yılmaz ve 19 yaşındaki Fransız Benjanım Wırchner olduğu bildirildi. Kaldırıldıkları hastanelerde hayatını kaybeden yolcuların ise Amerikalı Gregory Schultz, Fransız Franco De Lue ve Türk uyruklu Tieze Maniçuz olduğu ifade edildi. Bu arada, Atina'daki Fransız Haber Ajansı (AFP) bürosuna bırakılan bildiri de ASALA'nın "Türkiye'nin çıkarlarını temsil eden tüm siyasal, ekonomik ve turizm kuruluşlarına karşı saldırılarını sürdüreceği" belirtildi.

Fransız polisi, ölenlerden birinin bombayı taşıyan Ermeni olduğu yolundaki tahminlerin doğru olmadığını anlaşıldığını bildirildi. Polis yetkilileri, bombanın Türk uçağı havalandıktan sonra patlamak üzere ayarlanmış olduğunu, ancak erken patladığını tahmin ediyorlar.

¹⁰¹³ Cumhuriyet, 16 Temmuz 1983.

Cumhurbaşkanı François Mitterrand, dün çeşitli hastaneleri ziyaret ederek, tedavi görmekte olan yaralılara “geçmiş olsun” dedi.

THY’nin 167 yolcusunu hedef alan katliam girişimi Fransız basınından geniş tepkilere yol açtı. Tüm Fransız basını bombalı saldırıyı kınadı, gazeteciler olaya birinci sayfalarını ayırdılar. Saldırının Fransa’daki Ermenilerin de tepkilerine yol açtığı bildirildi. Fransa’da Ermenilerin gerçekleştirdiği bir eylem ilk kez bu kadar çok olumsuz tepkilere yol açıyor.

“Cumhuriyet” muhabirlerinin aradığı Türkiye’nin Fransız Büyükelçisi Adnan Bulak, Fransız Hükümeti’nin soruşturmayı bu kez ciddi tuttuğunu, Cumhurbaşkanı ve diğer yetkililerin olayın aydınlatılması için seferber olduklarını açıkladı.

Büyükelçi açıklamasında, ülkenin önemli gazetelerinden Le Figaro’nun olaya tam sayfa ayırdığını ve hükümeti suçlayan yazılar yayınladığını söyledi. Büyükelçi Bulak diğer gazetelerin de benzer bir tavır içinde olduğunu söyledi. Adnan Bulak, bombalı saldırı olayına karşı hükümet yanlısı gazetelerin de büyük tepki gösterdiğini, basının saldırıyı genelde “*kör bir terörizm olayı*” olarak değerlendirdiklerini söyledi. Büyükelçi, Fransız Televizyonu’nun daha önceki Ermeni eylemlerinin ardından yaptığı gibi, yeni bir program yayınladığını, ancak bu programın geçen seferkilerden hayli farklı olduğunu belirtti. Bulak, saldırıda Fransız vatandaşlarının da ölmesi ve yaralanmasının ülkedeki Ermeniler arasında tepkilere yol açtığını kaydetti. Fransız televizyonunda konuşan Ermeni lideri Ara Toranyan’ın da olayı kınadığını söyledi:

“Cumhuriyet” in Büyükelçi’den sonra konuştuğu elçilik Basın Ateşesi Selçuk Bakkalbaşı, yaralıların son durumuna ilişkin açıklamasında, çoğu yanık içinde olan hastaların başkentin dört hastanesine dağıtıldığını ve tedavilerinin sürdüğünü söyledi. Yaralıların yanık derecesine göre çeşitli hastanelere dağıtıldığını belirten Bakkalbaşı, Devlet Bakanı François Mitterrand ve İçişleri Bakanı Gaston Defferre’nin dün yaralıları ziyaret ettiklerini bildirdi. Paris Büyükelçiliği mensupları da dün öğlenden sonra toplu olarak hastanelere gittiler ve geçmiş olsun dileklerini iletiler.

Selçuk Bakkalbaşı, Fransız polisinin soruşturmayı derinleştirerek sürdürdüğünü açıkladı. Bakkalbaşı Fransız basının ilk kez bir tavır değişikliği içinde olduğunu ve saldırıya büyük tepki gösterdiğini vurguladı. Patlamada yaralanan 20 kişinin sağlık durumunun ciddiliğini koruduğu bildiriliyor. Paris’teki büyükelçilik yetkilileri aldırıda

yaralan 24 vatandaşın kimliklerini şöyle açıkladılar: İsmail Yılmaz, Mustafa Bakan, Muhammet Cunis, Ali Sert, Nahit Sert, Süleyman Sert, Yunus Sert, Hatice Sert, Haydar Bayrak, Savaş Bayrak, Belma Bayrak, Zafer Taylayan Muzaffer Taylayan, Ergun Çağatay, Hasan Edip, Yalçın Ünal, Kemal Ünal, Kenan Albayrak, Ahmet Özkan, Atilla Fırat, Mustafa Tan, Saim Atelde, Semra Kocabey ve Selahattin Haliç.¹⁰¹⁴

Mauroy'ın Mesajı

Fransız Hükümeti yetkilileri önceki gece yaptığı açıklamada, 6 kişinin ölümüyle sonuçlanan saldırıyı düzenleyen Ermenilere karşı eyleme geçeceklerini belirtti. Patlamanın meydana geldiği yerde önceki gün incelemelerde bulunan Fransa Başbakanı Pierre Mauroy dün Başbakan Ulusu'ya gönderdiği mesajda suçluların yakalanması için ellerinden gelen çabayı göstereceklerini söyledi. Mauroy'un açıklaması şöyle :*“Sayın Başbakan, Orly Havaalanı'ndaki alçakça suikastta karşı Fransa'nın tepkisini göstermek üzere bizzat olay yerine gittim. Bu gözü kör terörist eylem karşısında duyduğum tepkiyi Fransız Hükümeti adına size iletmek isterim. Fransız Hükümeti bu saldırının faillerini yakalamak ve adalete teslim etmek için elinden gelen tüm çabayı gösterecektir.”*

Bu arada son iki gün arka arkaya işlenen cinayetlerin “dünyadaki Ermenileri birleştirmeyi amaçladığı” söylenen “*Dünya Ermeni Kongresi*”nin İsviçre'nin Lozan kentinde yapılacağını bildiren toplantı öncesine rastlamasına dikkat çekiyor. Önümüzdeki çarşamba günü toplanacağını bildiren kongre ilk toplantısını 1979 yılında Paris'te yapmış ve toplantı ardından Ermeni terör örgütlerinin eylem sayısında artış görülmüştü. Toplantıya 30 ülkeden 200 Ermeni temsilcisi katılması bekleniyor.¹⁰¹⁵

3.2.47. Evren: Türk Milletinin Sabrı Tükenmez Değildir

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Cumhurbaşkanı Kenan Evren Orly Havaalanı'nda meydana gelen Ermeni saldırısına ilişkin bir mesaj yayınladı. Evren “bilinmelidir ki, Türk milletinin sabrı tükenmez değildir” dedi. Evren uluslararası terörizmle mücadele etmek için tüm ülkeleri “etkin ve sonuç alıcı işbirliğine” çağırdığı açıklamasında şöyle dedi:

“Önceki gün Brüksel'de alçakça katledilen İdari Ataşemizden sonra dün Paris Havaalanı'nda meydana gelen ve her türlü insanlık duygusundan yoksun bombalı saldırı ile masum insanlara karşı yöneltilen ve acımasız

¹⁰¹⁴ Cumhuriyet, 17 Temmuz 1983.

¹⁰¹⁵ Cumhuriyet, 17 Temmuz 1983.

katliam zinciri tahammülü aşan boyutlara erişmiştir. Ermeni terör örgütlerinin adeta birbiriyle yarışarcasına üstlendikleri bu menfur saldırılar insan değerini her şeyin üstünde tutan, medeni âlem için emsali tarihin karanlık çağlarında bile görülmeyen bir yüz karası haline gelmiştir.

Gerçekleşmesi boş hayaller peşinde koşan ve çeşitli adlar altında kadın-erkek, çocuk - büyük farkı gözetmeksizin, caniyane eylemlerini sürdüren terörizmin, gittikçe yaygınlaşan ve müzminleşen bir illete dönüştüğü bir gerçektir. Şunu bilhassa belirtmek isterim ki, uluslararası terörizmin bir uzantısı olduğu şüphe götürmeyen Ermeni terörizminin, müsamaha gören bir yöntem haline gelmesinden zarar görmeyecek bir ülke yoktur. Nitekim son katliam da bu terörizmin günümüzdeki insanlığın başına ne denli bir bela haline geldiğini açıkça kanıtlamaktadır.

Bu saldırıları salt Türkiye 'ye yönelik eylemler olarak görmek büyük bir tarihi yanılğı olacaktır. Bu itibarla bütün devletlerin, durumun vahametine eğilerek çok daha ciddi önlemler almak ve aralarında etkin bir işbirliğine gitmek hususunda azimli olmamaları halinde, süregelmekte olan bu vahşetin toplumları toplumlara düşman etmek suretiyle, uluslararası barış ve huzur ortamını da tamir kabul etmez bir biçimde zedeleyeceği aşikârdır. Bu musibetten hiçbir ülkenin masum kalmayacağı vakası karşısında Türkiye, bu alanda her türlü işbirliğine hazır olduğunu her zaman ilan etmiş bir ülke olarak, bugün de bütün ülkeleri bir kere daha vakit geçirmeksizin etkin ve sonuç alıcı işbirliğine davet etmektedir. Bilinmelidir ki, Türk milletinin sabrı tükenmez değildir. İnsaf ve mesuliyet sahibi tüm insanlar için derin bir üzüntü ve infial kaynağı olan bu müessif olay dolayısıyla, gerek Türk milletine, gerek insanlık alemine geçmiş olsun der bu saldırılarda hayatını kaybeden masum insanlara Tanrı'dan rahmet diler, yaralananlara acil şifa dileklerimi sunarım.”

Sosyal Demokrasi Partisi Genel Başkanı Cezmi Kartay, “Türkiye Cumhuriyeti 'nin gücü, gereken cevabı ve cezayı vermeye yetecek kadar büyüktür” dedi.

Kartay, Bürüksel ve Orly saldırıları konusunda verdiği demeçte şunları söyledi:

“Bitmeyen kin ile kan döken zavallılar haksızlığı ve tarihi belgelerle belirlenen tutarsız iddianın robotlarıdır. Onlara ve onları yönetenlere şu gerçeği bir kez daha duyurmak isteriz ki, Lozan Barış Antlaşmasının temelleri üzerinde yükselen Türkiye Cumhuriyeti için bu tür eylemlerin ve onları düzenleyenlerin amaçlarının ciddiye alınabilecek hiçbir tarafı yoktur.” ¹⁰¹⁶

¹⁰¹⁶ Cumhuriyet, 17 Temmuz 1983.

Turgut Sunalp

Milliyetçi Demokrasi Partisi Genel Başkanı Turgut Sunalp, Bürüksel ve Orly Havaalanı'ndaki saldırıları, “Uluslararası komünizm tertiplerinin bir halkası” olarak niteledi. Sunalp, “ bu saldırılar insanlık âleminin yüz karası haline gelmiştir” dedi.

“Türk’ün metanetini ve vatana bağlılığını bilmeyecek derecede gözleri dönen bu alçakça tertiplerin ardındaki tertipçiler, her olayda biraz daha şiddetlenen karşı tutumlar önünde eriyceklerdir” diyen Sunalp, demecinde şu görüşlere yer verdi: *“Bütün insanlık alemini ve alçakça tertiplere giren insanlık dışı canileri korumayı marifet haline getiren ülkelerin sorumlularını son bir defa daha milletçe uyardığımız bilinmelidir. Dost ve düşman bütün ülkeler bilmelidir ki, Türk milleti varlığına yönelen bu iğrenç tertiplerin mutlaka üstesinden gelecektir. 12 Eylül 1980’de bunların yurt içinde saldırdıkları sergerdeler nasıl bir anda silinip atılmışlarsa, onların yurt dışı uzantıları da en kısa zamanda bu akıbetten kendilerini kurtaramayacaklarının inancı içindeyiz.”*¹⁰¹⁷

Mehmet Pamak

Muhafazakâr Parti Genel Başkanı Mehmet Pamak, “Ermeni ASALA çetesi, Belçika ve Orly saldırıları ve cinayetleriyle milletimizin sabır ve tahammülünün taşmasına sebep olmuşlardır” dedi. Pamak, Belçika ve Orly saldırıları konusunda verdiği demeçte, bu saldırıların kalıcı ve caydırıcı önlemlerin aranıp bulunmaması halinde önümüzdeki günlerde de süreceğini söyledi.¹⁰¹⁸

3.2.48. Orly’deki Katliam Girişiminden Sağ Kurtulanlar Geldi

“Çevremiz Kana Bulandı, İnsanlar Yanıyordu”

Selahattin Erkanlı - Yıldırım Boran – *“Bagajımızı kontrol ettiğimiz sırada büyük bir patlama oldu. Kendimizi birden yerde bulduk. Çevremizde insanlar yanıyor, bazı yerde kanlar içinde yatıyorlardı. Etraf duman içindeydi. Büyük bir panik vardı. İnsanlar yanan valizlerin arasından kaçmaya çalışıyorlardı.”*

Paris’in Orly Havaalanı’nda ASALA militanları tarafından gerçekleştirilen bombalı saldırıdan kurtulan ve dün sabaha karşı 03.00 sıralarında THY’nin Menderes uçağı ile İstanbul’a getirilen 71 yolcudan biri, Hollandalı Katherine olayı böyle anlattı.

¹⁰¹⁷ Cumhuriyet, 17 Temmuz 1983.

¹⁰¹⁸ Cumhuriyet, 17 Temmuz 1983.

İstanbul'un Yeşilköy Havaalanı'nda dün sabah sevinç ve üzüntü bir aradaydı. Paris'teki saldırıdan sonra yakınlarını karşılamaya gelenler, akşamın geç saatlerinden itibaren uçağı heyecanla beklediler. Sabaha karşı saat 03'te THY'nin 926 sefer sayılı Menderes yolcu uçağı alana inince bekleyenlerin bazıları yakınlarının hayatta ve sağlıklı olduklarını gördüler, bazılarının sevdikleriyle karşılaşma umutları boşa çıktı.

Havaalanı yetkilileri ilk açıklamalarında uçağın dış hatlar terminaline ineceğini söylediler. Ancak uçak piste indiğı sırada yapılan diğeri bir açıklamada yolcuların iç hatlar terminaline gittiğini belirttiler. Alanda bekleyenler, gazetecilerle birlikte, bir oyana bir bu yana koşuşturup durdular. Yolcuların iç hatlar terminalinden çıkacağı kesinleşince bekleyiş başladı. Gazeteciler terminal binasına, ancak bir saate yakın bir süre sonra alındılar. Yolcular terminalin bekleme salonunda sıralara oturmuş, yakınlarına bir an önce kavuşmayı sabırsızlıkla bekliyorlardı. Kimi gülüyor, kimi ağlıyordu.

THY uçağının getirdiğı 71 yolcu arasında bir kişinin kafası hafif bir şekilde yanıktı. Küçük bir kız çocuğunun ayağında küçük bir yara vardı. Yolcular, yarası ağır olanların Paris'te çeşitli hastanelerde tedavi görmekte olduğunu söylediler. THY yetkilileri, ayrıca ikinci bir grubun da bugün döneceğini açıkladılar. Tek tek konuştuğumuz Orly vahşetinin tanıkları, sözlerine *“Şiddetli patlamanın ardından, ortalık bir anda alev ve kana boğuldu”* diye başlıyorlardı.

Başının bir kısmı yanmış yolculardan Gümüşhaneli Lokman Demirel, patlamanın yerel saatle 2.10'da meydana geldiğini söyledi. Demirel bazı kontuarların (pasaport kontrolü için girilen turnikelerin) bozuk olduğunu, bu nedenle yolcuların 61 ve 62 numaralı kontuarlara yığıldığını söyledi. Demirel *“Kontrol için sıramı bekliyordum ki birden şiddetli bir patlama duydum. Bir alev dalgası yüzümü yaladı. Yüzümü ellerimle kapadım, sonra sağa dönüp dışarı doğru koşmaya başladım. Bombanın yakınında bulunanların elbiseleri tutuşmuştu. Elbisesi ince olan kadınların birden soyulduğunu gördüm”* dedi. Demirel'in anlattığına göre, tavandaki floresan lambalar patlamanın şiddetiyle kırıldı. Birçok yolcu, tavandan üzerlerine yağın cam kırıklarıyla yaralandı. Başka bir yolcuya göre de kırık cam yağmurundan yaralananların çoğı, floresanın altında oturan Fransız grubundandı.

Konuştuğumuz Cafer Zekir adlı yolcu, *“Patlamadan önce, yerel saatle 11.00 (TSİ 12.00) bir THY yetkilisinin Fransız polisinden sıkı tedbirler alınmasını istediğini”*

söyledi. Patlamanın 100 metre kadar uzağında meydana geldiğini belirten Zekir, *“Bulunduğumuz kata bomba yerleştirmek çok kolay. Buraya biletli ya da biletsiz herkes elini kolunu sallayarak girebilir. Kapıda hiçbir kontrol yapılmıyor”* diye konuştu.

Çocukluğundan beri Fransa’da yaşayan ve bozuk bir Türkçeyle konuşan Raziye Kaçaradlı kadın yolcu, bombalı saldırıyı şöyle anlattı:

“Çocuklarımdan Şefika ve Emine valizin üzerinde oturuyorlardı. Birden kulakları sağır eden bir patlama duyuldu. Çocuklar patlamanın şiddetiyle yere yuvarlandılar. Bense kenarda duran üçüncü çocuğum Kemal’e sıkıca sarıldım bu arada elimdeki pasaport ve biletler yere düştü. Pasaportu ve biletleri yeniden bulduğumda kan içinde kaldıklarını gördüm.”

Diğer bir yolcu, Fransız polislerin aralarında konuşurken, bombanın valiz taşımakta kullanılan bir aracın altına yerleştirildiğini kaydetti. Bu yolcu 15 senedir Fransa’da yaşadığını ve Türkiye’ye ilk kez havayoluyla geldiğini bildirdi. Olayın görgü tanıklarından 8 yaşındaki Nuray Kaya gazetecilerin soruları üzerine *“Çok korktum. Yere düştüm”* dedi, ancak *“canının yanmadığını”* söyledi. Konuştuğum yolcular, olayı anlatırken, sanki aynı sahneleri yeniden yaşıyor gibiydiler.¹⁰¹⁹

3.2.49. ASALA Yeni Saldırı Tehdidinde Bulundu

Fransa Bu Kez Soruşturmayı Ciddi Tutuyor

Haber Merkezi - Türkiye’nin Paris Büyükelçiliği Müsteşarı Gün Gür, *“Ermeni teröristlerin Paris’in Orly Havaalanı’nda gerçekleştirdikleri toplu kıyım girişiminin Fransa kamuoyunda bu kez geçen seferki saldırılardan çok farklı bir tepki yarattığını, bu nedenle Fransız makamlarının soruşturmayı “ciddiye alacakları” kanısında olduğunu”* söyledi. Ermeni terör örgütü ASALA yeni saldırı tehdidinde bulundu. Başbakan Bülend Ulusu, Fransa Başbakanı Pierre Mauroy’a cevabi mesajında, *“Türk Hükümeti’nin Fransız makamlarının verdiği teminatı takdirle karşıladığını”* belirtti. *“Belirttiğiniz infial duygusunun hükümetinizin terörle mücadele iradesini yansıttığını ümit etmek isterim”* dedi. Orly’deki saldırıda yaralanarak Paris’te tedavi gören Türk yaralılarından 6’sının durumu ciddiyetini koruyor.

Fransız güvenlik güçlerinin Orly’deki eylemle ilgili olarak başlattığı soruşturma konusunda Türk Büyükelçiliği yetkililerine henüz ayrıntılı bir bilgi gelmedi. Elçilik

¹⁰¹⁹ Cumhuriyet, 17 Temmuz 1983.

Müsteşarı Gün Gür, “*tahkikat sırasında bilgi almanın güçlüğü*” hatırlattı ve Fransız makamlarının “*buralarda kimlerin ne yaptığını şüphesiz bilmesi gerektiğini*” belirterek şöyle konuştu: “*Bu sefer kamuoyunda büyük bir tepki oldu. Geçen seferkilerden çok farklı bir durum var. Kendi iç bünyelerinde bir problem olduğu da anlaşılıyor. Oldukça ciddi bir araştırma yapacakları kanısındayım.*”

Orly’de THY bankosu önünde patlayan bombanın geçtiğimiz 24 Mayıs’ta Belçika’nın başkenti Brüksel’de Türk Turizm Bürosuna konan bombayla aynı tipten olduğunu belirleyen Fransız polisinin, Belçika polisiyle soruşturmada iş birliği yaptığı bildirildi. Fransız polisi dün yaralıların ifadelerini almaya başladı.

Ermeni teröristlerin Orly’deki saldırısında ağır yaralanan 6 Türk yolcusunun durumu ciddiyetini koruyor. Durumlarında henüz bir iyileşme görülmeyen bu yolcuların adları, Cafer Albayrak, Muzaffer Taylan, Mehmet Kurt, Adil Erdoğan, Ergun Çağatay ve Ali Rıza Sayın.

Büyükelçilik Müsteşarı Gün Gür, yaralılarından Ali Rıza Sayın’ın yakınlarının, nerede çalıştığının, adresinin saptanmadığını, yaralı konuşamadığı için bu konularda kendisinden de bilgi alınamadığını duyurdu. Gür, Percy Hastanesi’ndeki 5 ağır yaralı ve St. Antoine Hastanesi’ndeki A. Rıza Sayın dışındaki yaralıların durumlarının “*Büyük bir tehlike arz etmediğini*” söyledi. Tedavileri tamamlanan Kemal Ünal, Atilla Fırat, Mustafa Tan ve Keskin Servis adlı yaralılar hastaneden taburcu edildi.

Belçika’da Brüksel Büyükelçiliği İdari Ataşesi Dursun Aksoy’u şehit eden, ardından Paris’in Orly Havaalanı’nda katliam girişiminde bulunan Emeni terör örgütü ASALA adını açıklamadığı bir ülkede tutuklanan 2 militanı derhal serbest bırakılmazsa bu ülkede yeni bir saldırıya geçeceği tehdidinde bulundu. Atina’da bir haber ajansına telefon eden ve ASALA adına konuştuğunu bildiren bir kişi, “*bu ülkeyi uyarıyoruz. Arkadaşlarımız üç gün içinde serbest bırakılmazsa bu ülkede kan dökmeye mecbur kalacağız*” dedi.¹⁰²⁰

¹⁰²⁰ Cumhuriyet, 18 Temmuz 1983.

Ulusı'nun Mesajı

Başbakan Bülend Ulusı, Fransa Başbakanı Pierre Mauroy'un Ermeni teröristlerin Orly Havaalanı'ndaki eylemi üzerine gönderdiği mesajı dün yayınladı ve Mauroy'un verdiği güvenceyi *“takdirle”* karşıladığını bildirdi. Ulusı *“mesajınızda belirttiğimiz infal duygusunun, aynı zamanda Fransız Hükümeti'nin uluslararası terörizme karşı etkili bir şekilde mücadele iradesini de yansıttığını hükümetim ümid etmek istemektedir”* dedi.

Mauroy, önceki gün Ulusı'ya gönderdiği mesajda *“bu kör terörist eylemi karşısında duyduğum tepkiyi Fransız Hükümeti adına size iletmek isterim”* demiş. Hükümetin saldırıların faillerini yakalamak için elinden gelen tüm çabayı göstereceğini bildirmişti.¹⁰²¹

3.2.50. Paris'te 50 Ermeni Gözaltına Alındı

Haber Merkezi - Fransız polisi altı kişinin yaralanmasıyla sonuçlanan Orly saldırıları ilgi olarak 50'den fazla Ermeniye gözaltına aldı. Fransız İçişleri Bakanlığı, sorguya çekilmek üzere gözaltına alınan Ermenilerden bazılarının evlerinde çeşitli silah patlayıcı madde, bomba yapımında kullanılan malzeme ile çeşitli belgeler ele geçirildiğini bildirdi. Operasyonun hangi bölgelerde yapıldığı açıklanmadı. Ancak Paris ve dış mahallelerinde gerçekleştirdiği sanılıyor.

Bakanlık adına dün bir açıklama yapan sözcü, gözaltına alınan Ermenilerin gizli Ermeni terör örgütü ASALA hakkında bir bilgi sahibi olabileceklerini, bu nedenle gözaltına alındıklarını açıkladı.

aa.'nın haberine göre ele geçirilen silahlar arasında çok sayıda sten marka tüfek ile kalachnikov, 10 kadar el bombası ve iki roket bulunuyor. Gözaltına alınanlardan çoğunun Fransızca bilmedikleri Türkçe veya İngilizce konuştukları bildiriliyor.

İyi haber alan kaynaklar bildirdiğine göre Creteil Mahkemesi, Fransız polisinin isteği üzerine 58 Ermeni'den 40 kadarının gözaltı süresini çarşamba sabahına kadar uzatmaya karar verdi.

¹⁰²¹ Cumhuriyet, 18 Temmuz 1983.

Bu arada mahkeme saldırıda ölenlerden 3'ünün cesedinin otopsi yapılmasına karar verdi. Bunlar Jean Claude ve Benjamin Kirchner adlı Fransızlar ile Türk vatandaşı Halit Yılmaz.

BBC Radyosu Orly saldırısından sonra Mitterand ve Kamu Güvenliği Bakanı üstünde artan baskıların dün sonuç verdiğini Fransız polisinin ilk kez Ermenilere karşı harekete geçtiğini bildirdi.

"Cumhuriyet" muhabirinin sorularını yanıtlayan Türkiye'nin Paris Büyükelçiliği Basın Ataşesi Selçuk Bakkalbaşı yaralıların tedavilerinin sürdüğünü, söyledi. Bakkalbaşı 32 yaralıdan altısının sağlık durumunun ciddiliğini koruduğunu belirtti. Durumları ciddiliğini koruyan yaralıların adları ise şöyle: Cafer Albayrak, Mehmet Kurt, Muzaffer Taylan, Adil Doğan, Ergun Çağatay, Ali Rıza Sayın. Öte yandan, Belçika'nın başkenti Brüksel'de perşembe günü Ermeni teröristler tarafından şehit edilen Türkiye Büyükelçiliği İdari Ateşesi Dursun Aksoy'un cenazesi yarın THY'na ait bir uçakla Ankara'ya götürülecek.¹⁰²²

3.2.51. Bedros: Türkiye Büyükelçiliği'ni İşgal Etmeyi Planlıyorduk

Dış Haber Servisi - Londra'da Türk Büyükelçiliği'nde görevli bir diplomata saldırı hazırlığı içindeyken yakalanan Ermeni teröristin duruşmasına dün de devam edildi. Duruşmada sorgusu yapılan Zaven Bedros Esenboğa baskınına katılan Ekmekçiyan'ın serbest bırakılması için Türkiye Büyükelçiliği'ni işgal etmeyi planladıklarını ileri sürdü. Bedros Büyükelçi ve 1. Kâtibî rehin aldıktan sonra Ekmekçiyan ve diğer tutuklu Ermenilerin serbest bırakılması için 3 gün süre tanıyacaklarını belirtti. Bedros yargıcın "Emredilirse bir Türk diplomatını öldürürmüsün?" sorusuna "evet" yanıtını verdi. Bedros'un öldürme teşebbüsü suçundan kurtulmak amacıyla bu yönde ifade verdiği sanılıyor.¹⁰²³

¹⁰²² Cumhuriyet, 19 Temmuz 1983.

¹⁰²³ Cumhuriyet, 19 Temmuz 1983.

3.2.52. 40 Ermeninin Gözaltı Süresi Uzatıldı

ASALA Bu Kez de Fransa'yı Tehdit Etti

Haber Merkezi - 6 kişinin ölümü, 60 kadar kişinin yaralanmasıyla sonuçlanan Orly saldırısıyla ilgili soruşturma sürerken, ASALA, Fransa Hükümeti'ni tehdit ederek Ermenilere karşı başlattığı uygulamaya son vermediği takdirde tüm dünyadaki Fransız kurum ve kuruluşlarına karşı silahlı saldırıya geçeceği bildirildi. Katliamla ilgili olarak önceki gün gözaltına alınan 51 Ermeni'den 11'i dün serbest bırakılırken, 40 Ermeni'nin gözaltı süresi 24 saat uzatıldı. Fransa'da muhalefet sosyalist hükümetin Ermenilere polis baskınlarını düzenlemekte geç kaldığını ileri sürüyor.

Fransız Haber Ajansı'nın (AFP) Tahran bürosuna telefon ederek ASALA üyesi olduğunu bildiren bir kişi Fransız Hükümeti'nin Ermeni ulusuna karşı terörist uygulamalara giriştiğini ileri sürdü. Telefondaki kişi bu uygulamalara son verilmediği takdirde Fransız Hava Yolları uçakları ve özel sektör ile kamuya ait tüm kurumların gerek Fransa içinde gerekse dışındaki temsilciliklerine karşı silahlı eylemlere geçecekleri tehdidinde bulundu.

Fransız Hükümeti'nin Ermenilere karşı uygulanan baskıdan doğrudan doğruya sorumlu olduğunu bildiren ASALA sözcüsü *"Fransa'nın bu konudaki tavrını yakından izleyeceklerini ve aynı tutum sürdüğü takdirde Fransa'nın bunu çok pahalıya ödeyeceğini"* söyledi.

Bu arada Fransa'nın güneyindeki Senrefail'de yakalanarak gözaltına alınan Ermeni'nin Belçika'nın başkenti Brüksel'de geçen perşembe günü Türkiye Büyükelçiliği İdari Ataşesi Dursun Aksoy'u şehit eden teröristin robot portresine benzediği bildiriliyor. Ancak bu haber cinayet masası tarafından yalanlandı. Gözaltına alınan Ermenilerden bir bölümü dün sorguları tamamlandıktan sonra serbest bırakıldı. Tamamı kadın olan bu grup içinde, Fransızların yanı sıra Türk pasaportu taşıyanlar da bulunuyordu. Sorguları devam eden diğer Ermenilerin sorgulamalarının bu sabaha kadar tamamlanarak yargıç önüne çıkarılmaları bekleniyor. Bu süre sonunda sorgu hâkimliği suç isnat edebilecek duruma gelirse tutuklamalar başlayacak.

Sorguları yapılanlar ASALA ve Orly saldırısıyla ilgilerinin bulunmadığını öne sürdüler. Sanıklardan birinin gözaltındaki diğer bir kişiyi ateşleme mekanizması imal

eden bir Ermeni olarak tanıdığını belirtiliyor. Gözaltında bulunan Ermenilerden en az 20'sinin Türk pasaportu taşıdığı yolunda bilgiler var, Ancak bu pasaportların gerçek mi yoksa sahtemi olduğu kesinlik kazanmadı.

Bu arada Fransız polisi gözaltına alınan Ermenilerden tümünün Fransa'ya son bir yıl içinde girdiklerini ve polis tarafından sürekli gözlemlendiklerini bildirdi.

Belçika, Hollanda ve Fransız emniyet görevlilerinin Brüksel ve Paris'teki Ermeni saldırılarından sonra bilgi alışverişinde bulunmak ve çalışmalar arasında koordinasyon sağlamak amacıyla Brüksel'de bir toplantı yaptıkları bildirildi.

Muhalefet, sosyalist hükümetin Ermenilere polis baskınları düzenlemekte geç kaldığını ve bu önlemlerin bombanın patlamasından sonra değil, önce alınması gerektiğini belirterek, yönetimi eleştiriyor.

Muhafazakâr Quotiden De Paris Gazetesi bu konudaki yazısında, Teröristlerin peşinde gitmek için neden bombanın patlaması beklendi?" dedi. Le Monde Gazetesi'nin haberine göre, Cumhurbaşkanı Mitterand aynı soruyu "*sinirli biçimde*" güvenlik görevlilerine sordu.

Fransız polisinin Orly'deki bombalı saldırıyla ilgili olarak 30 ekip halinde 150 polis görevlisinin katılımıyla yaptığı operasyon sırasında bazı Ermenilerin evlerinde tahrip gücü yüksek patlayıcı madde, otomatik tüfekler, roket mermileri, ateşleme sistemleri zamanlama mekanizmaları ve uzaktan radyo kumandalı bomba ateşleyicileri ele geçirildiği bildirildi. Tüfekler arasında Sovyet yapısı Kalaşnikovlar da bulunuyor (Türkiye'nin Paris Büyükelçiliği işgalinde de kullanılmıştı). Operasyon sırasında ayrıca çok sayıda yazılı belge bulunmuştu. Bu belgelerin bir bölümünün Türkçe yazıldığı ve incelenmesinin sürdürüldüğü bildirildi.¹⁰²⁴

Bulak'ın Sözleri

Türkiye'nin Paris Büyükelçisi Adnan Bulak Cumhuriyet muhabirine gözaltına alınan Ermeni militanlarla ilgili sorgulamaların sürdüğünü söyledi. Bulak operasyon sırasında, ASALA' nın silah deposunun ele geçirildiğini de anımsattı. Orly saldırısında ölen iki Türk'ten birisinin Burdur doğumlu Hüseyin Memiş olduğu belirlendi.¹⁰²⁵

¹⁰²⁴ Cumhuriyet, 20 Temmuz 1983.

¹⁰²⁵ Cumhuriyet, 20 Temmuz 1983.

Tepkiler

Brüksel ve Orly saldırılarının tepkileri sürüyor Türkiye Ermenileri Patriği Başpiskopos Şinork Kalustyan, Dışişleri Bakanı İlder Türkmen'e bir mektup göndererek, *"Bu insanlık dışı olayları ben ve tüm Türk Ermenileri nefretle kınıyoruz"* dedi.

Ermeni Sosyalist Taşnak Partisi Devrimci Federasyonu Orly saldırısını şiddetle kınadı. Papazyan önceki gün Paris'te düzenlediği basın toplantısında, ASALA'nın Suriye'de üstlendiğini ve Sovyetler Birliği tarafından yönetildiğini ileri sürdü.

Yunanistan'daki Ermeni Ulusal Komitesi ise Orly saldırısını kınadığını bildirirken, olayın dünya kamuoyunu yanlış yönlendirme ve Ermeni davasını zayıflatmak amacıyla sorumsuz kişilerce yapıldığını ileri sürüldü.

Yunan Hükümet sözcüsü Dimitri Marudas, Ermeni komitesinin bildirisi konusunda *"Ermenilerle aynı görüşte olup olmamak başka şey, şiddet olaylarına karşı olmak başka şey. Yunan Hükümeti her türlü tedhişe karşıdır"* dedi.¹⁰²⁶

ASALA'nın İddiası

Bu arada adı açıklanmayan bir ülkenin ASALA'nın tehdidinden sonra tutuklu iki Ermeni'yi serbest bıraktığı iddia edildi. Atina'daki haber ajanslarına telefon eden bir kişi söz konusu hükümete anlayışından dolayı teşekkür etti.

Orly saldırısından sonra İngiltere Hükümetinin Heatrow Havaalanı'nda Türkiye ile ilgili birimlerde önlemler artırdığı bildirildi. Londra'da üst düzeyde bir Türk diplomatını öldürmeyi planlamakla suçlanan iki Ermeni'nin yargılandığı Old Bailey Ağır Ceza Mahkemesi yakınlarında patlamaya hazır bir bomba bulundu. Polis bombayı Ermeni tedhişçilerin bıraktığını belirledi. 2 kg. ağırlığındaki bombanın Orly saldırısındaki bombaya benzediği ileri sürüldü. Ermeni teröristlerce şehit edilen Türkiye'ni Brüksel Büyükelçiliği İdari Ataşesi Dursun Aksoy'un cenazesi bugün yurda getiriliyor.¹⁰²⁷

¹⁰²⁶ Cumhuriyet, 20 Temmuz 1983.

¹⁰²⁷ Cumhuriyet, 20 Temmuz 1983.

3.2.53. Dünya Ermeni Kongresi Bugün Toplanıyor

İnan, Dünya Ermeni Kongresi'nin Toplanmasının Çok Vahim Olduğunu Söyledi

Haber Merkezi - Orly saldırısının yankılan sürerken, Dünya Ermeni Kongresi bugün İsviçre'nin Lozan kentinde toplanıyor. Kongre'nin 24 Temmuz'a dek süreceği bildirildi. Bu arada Ankara'ya gelen BM Cenevre Daimi Temsilcisi Kamran İnan dün Dışişleri Bakanı İltiz Türkmen tarafından kabul edilerek, Ermeni Kongresi ile ilgili görüşlerini sundu. İnan 1,5 saat süren görüşmeden sonra Dünya Ermeni Kongresi'nin toplanmasının çok vahim olduğunu, bunun üzerine önemle eğilinmesi gerektiğini belirtti, Sayın “*Bakana bu konuda bilgi verdim*” dedi.¹⁰²⁸

Dr. Arman: Ermeni Kongresiyle İlgimiz Yok

İstanbul Haber Servisi -Türk Ermenileri cemaatinin önde gelen isimlerinden Dr. Karabet Arman, İsviçre'de toplanan Dünya Ermeni Kongresi hakkında Türkiye'deki Ermenilerin bilgi sahibi olmadığını, böyle bir toplantıyı ilk kez basından öğrendiklerini söyledi. Dr. Karabet Arman, Türkiye'nin dünya kamuoyu önünde daha etkin bir propaganda çalışmasına girişmesini istedi ve öncelikle dış temsilciliklerimize bu konuda büyük görev düştüğünü belirtti.¹⁰²⁹

3.2.54. Orly Katliamını Düzenleyen Terörist Olayı İtiraf Etti

Haber Merkezi -6 kişinin ölümü 68 kişinin de yaralanmasıyla sonuçlanan Paris'teki Orly katliamını, tutuklanması istemiyle mahkemeye sevk edilen Ermeni Maraçyan Garbisyan'ın düzenlediği açıklandı.

Fransız Hükümet Sözcüsü Max Gallo'nun yaptığı açıklamaya göre, Garbisyan bombalı saldırıyı planladığını ve gerçekleştirdiğini itiraf etti. Sözcü Max Gallo, Garbistan'ın ASALA'nın Fransa'daki askeri kanadını örgütleyen kişi olduğunu bildirdi. Türkiye'nin Paris Büyükelçisi Adnan Bulak, Paris'te yakalanan Ermenilerden bazılarının Türk uyruklu olduklarının ortaya çıktığını bildirerek, “*Bunlardan kaçının Türk uyruklu ve kimler olduğunu öğrenmek için yarın Fransız makamlarıyla görüşeceğim*” dedi. 29

¹⁰²⁸ Cumhuriyet, 20 Temmuz 1983.

¹⁰²⁹ Cumhuriyet, 20 Temmuz 1983.

yaşındaki Maraçyan Garbisyan Fransız polisinin giriştiği operasyon sonucunda ayrı ayrı yerlerde yakalanarak gözaltına alınan 56 Ermeni'nin arasında bulunuyordu. Yapılan sorgulama sonucunda 56 kişiden 11'i serbest bırakılmış, 34'ünün soruşturmanın devamı nedeniyle gözaltı süreleri uzatılmış, 11'i ise tutuklama istemiyle mahkemeye verilmişti. Fransız Hükümet Sözcüsü Max Gallo, suçunu itiraf eden Garbisyan'ın, silahları Semerci'nin evine kendisinin götürdüğünü açıkladığını kaydetti. Yohannes Semerci, Paris sorgu yargıçlığının tutuklanması istemiyle mahkemeye sevk ettiği 11 Ermeni arasında bulunuyor.

Fransız Hükümet Sözcüsü Max Gallo tutuklama istemiyle mahkemeye sevk edilen 11 kişiden diğer 9'unun kimlikleri hakkında bilgi vermedi. Ancak Gallo, bu 9 kişiden 3'ünün kadın olduğunu kaydetti.

Orly katliamından sonra 150'yi aşkın Fransız polisi 30'arlı gruplar halinde giriştikleri operasyonlar sonucunda 56 Ermeni'yi değişik yerlerde yakalamıştı. Yakalanan Ermenilerin çoğunun evinde yapılan aramalar sonucunda, patlayıcı madde, bomba imalinde kullanılan maddeler ve 2 roketatar ele geçirilmişti. Aralarında katliamı üstlenen Maracyan Garbisyan ile Garbisyan'ın silahları evine götürdüğünü söylediği Yohannes Semerci'nin de bulunduğu 11 kişinin, yasa dışı silah ve patlayıcı madde bulundurmak cinayet işlemiş kişilerle işbirliği yapmak ve suç işlemeye hazırlık yapmak iddiasıyla mahkemeye sevk edildiği ve tutuklanmaları istendi.

Gözaltına alınan Ermenilerden 20'sinin ise sınır dışı edileceği açıklandı. Yabancı uyruklu oldukları belirtilen bu Ermenilerin hangi ülkelere gönderilecekleri açıklanmadı. Paris güvenlik yetkililerine yakın çevreler bu Ermenilerden bazılarının Türk uyruklu olduğunu öne sürdüler. Dün akşam Paris Büyükelçisi Adnan Bulak kendisini telefonla arayan Cumhuriyet muhabirinin sorularını cevaplandırırken, “Yakalanan Ermenler içinde Türk uyrukluların da olduğunu biliyoruz” dedi ve şöyle konuştu: “Yalnız kaçının Türk uyruklu olduğunu bilmiyoruz. Zaten şu anda bütün amacımız bu hususta yeterli ve kesin bilgi elde etmek.

Soruşturma son derece büyük bir gizlilik içinde sürdürülüyor. Şaşırtıcı olan da bu denli büyük bir gizliliğin halen sürdürülebilmesi. Fransız makamlarıyla görüşmek için resmen müracaat ettim. Yarın Fransa Dışişleri Bakanlığı müsteşarı ile bir görüşme yapacağım ve bu konuda kesin bilgi isteyeceğim.”

Bulak, “*Fransız makamları temaslarınızda kolaylık sağlıyorlar mı?*” sorusuna, “*Gerek Dışışleri gerek diğer makamlarla olsun temaslarımız kolaylıkla yapıldı*” diye cevaplandırdı.

Bulak yaralıların durumu ile ilgili bir soru üzerine de şunları söyledi: “*Yaralıların tümünün durumu düünden çok daha iyi. Bunu büyük bir sevinçle söylüyorum. İnşallah o yönden sevineceğiz. Gazeteci arkadaşınız Ergun Çağatay da dâhil hepsinin durumu daha iyiye gidiyor. Hatta Ergun Çağatay’ın mesajları var. Çağatay’ın ve diğerlerinin mesajlarını Türkiye’ye hemen ileteceğiz.*”

Dün akşam saatlerindeki görüşmemiz sırasında, tutuklanmaları için mahkemeye sevk edilen ve aralarında Garbisyan’ın da bulunduğu 11 Ermeniyle ilgili sorgulamanın sürdüğünü belirten Adnan Bulak, olayın son aşamasıyla ilgili hükümet bildirisinin henüz yayınlanmadığını, yayınlandığı zaman ayrıntılı bilgilerin sağlanabileceğini kaydetti. Bulak, Londra’da patlamadan ele geçirilen bomba ile Orly’de patlayan bomba arasında benzerlik bulunduğunun ortaya çıktığını, ancak bu konunun da soruşturma aşamasında olduğunu belirtti.

“*Yohannes Semerci diye biri ortaya çıktı*” diyen Adnan Bulak, “*Garbisyan, Yohannes Semerci’nin evine silahları götürmüş. Ancak bu konuda henüz ayrıntı yok*” şeklinde sözlerini tamamladı.

Suriye, Orly katliamı ile sorumlu olmadığını bildirdi. Orly saldırısını Suriye uyruklu Garbisyan düzenlemişti. Suriye’nin Paris Büyükelçiliği’nden yapılan açıklamada, Suriye’nin Ermenilerin de bulunduğu tüm mültecileri kabul ettiği, bunlardan birinin giriştiği eylemden Suriye’nin sorumlu tutulamayacağı belirtildi.¹⁰³⁰

3.2.55. BBC’de Açık Oturum Yapıldı

Ermeniler Dünya Çapında Siyasi Örgüt Çabasında

Dış Haberler Servisi - İngiltere’nin ünlü radyo televizyon kurumu BBC önceki gece Türkiye saati ile 01.00’de İsviçre’de toplanan Dünya Ermeni Kongresi nedeni ile bir açık oturum düzenledi.

¹⁰³⁰ Cumhuriyet, 21 Temmuz 1983.

Türk görüşünün temsilcilerine yer verilmediği, sadece konuşmacılardan David Tonge objektif olma çabası içinde görüldüğü açık oturumda, Ermenilerin geleceğe yönelik planları konusunda da ilginç görüşler ortaya atıldı. Ve Ermenilerin 30-40 yıl içinde Doğu Anadolu’da bir Ermeni devletinin kurulmasını amaçladıkları, bu devletin daha sonra Sovyetler Birliği’ndeki Ermenistan Cumhuriyeti ile birleşeceği belirtildi. Konuşmacılardan tarihsel gerçekleri tahrif etme pahasına, Ermeni iddialarını savunmaya çalışan Christopher Walker, Türklerin 1915’te 1,5 milyon Ermeni’yi bilinçli ve planlı biçimde yok ettiğini, bu olgunun büyük bir soykırım olduğunu ileri sürdü. Açık oturumun yöneticisi, *“Peki, size göre Türkler bu soy kırımı neden gerçekleştirdiler?”* diye sorunca konuşmacı şu yanıtı verdi: *“Türkler o sıralarda Pan Türkiye akımı gereğince doğuya yayılmak istiyorlardı. Doğu Anadolu’da yaşayan Ermenileri bu emellerinin önünde engel olarak gördüklerinden, onları imha ettiler.”*

Konuşmacılardan David Tonge ise 1960’larda Ankara’da yetkililerin Ermeni konusunda hiç konuşmadıklarını, oysa şimdi büyük bir değişiklik gözlemlendiğini belirtti. Tonge sözlerini şöyle sürdürdü: *“Şimdi Ankara’da yetkililer sorunu anlatmak ve tarihsel gerçekleri ortaya çıkarmak için yoğun çaba harcıyorlar. Arşivleri karıştırıyorlar bize bilgi vermeye çalışıyorlar”*.

Tonge, emekli Büyükelçi Kamaran Gürün’ün bu incelemesine de değinerek; *“Bay Gürün’e göre, 1915’te ölenlerin sayısı 300 bin dolaylarında. Türkler, olaylarda çok sayıda Türk’ün de hayatını kaybettiğini vurguluyorlar. Ayrıca, 1,5 milyon Ermeni’nin öldüğü yolundaki iddiaları da gülünç olarak niteliyorlar. Çünkü Türklere göre, o zamanlar Anadolu’da yaşayan Ermenilerin toplam sayısı 1,5 milyonu bulmuyordu”* dedi.

Açık oturumda, Ermenilerin planları konusunda ise ilginç görüşler ortaya atıldı. Bazı konuşmacılar İsviçre’de, Dünya Ermeni Kongresi’nin toplanmasının Türkiye’yi siyasal açıdan güç duruma soktuğunu, Ermenilerin dünya çapında siyasal örgütlenme yoluna girdiğini ileri sürdüler. Bir konuşmacı Ermenilerin Türkiye’den *“tazminat”* istediğini, ayrıca, Türkiye’nin *“af dilemesini”* talep ettiklerini söyledi.

Christopher Walker ise, Ermenilerin mücadeleyi *“Doğu Anadolu’da bir Ermeni devleti kuruluncaya kadar”* sürdürmekte kararlı olduklarını söyledi. Konuşmacı şöyle dedi: *“Ermeniler yurtsuz kaldıkları takdirde, bir süre sonra yok olacaklarını biliyorlar. Amaçları mücadeleyi dünya çapında sürdürerek, 30-40 yıl içinde Doğu Anadolu’da bir*

Ermeni devletinin kurulmasını sağlamaktır. Bu devlet Sovyetler Birliği'ndeki Ermenistan Cumhuriyeti ile birleşecektir. Ermenilerin nihai hedefi budur!”¹⁰³¹

3.2.56. Dursun Aksoy'un Cenazesi Yurda Getirildi

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Brüksel'de geçtiğiniz perşembe günü Ermeni teröristlerce şehit edilen İdari Ataşe Dursun Aksoy'un cenazesi dün aksam yurda getirildi. Aksoy'un naaşını Brüksel'den getiren Sinop uçağı saat 18.00'de Yeşilköy Havaalanı'na indi. Uçaktan törenle alınan Aksoy' un cenazesi daha sonra Ankara'ya getirildi. Esenboğa'daki karşılamada Dışişleri Bakanlığı Müsteşar Vekili Büyükelçi Oktay Cankardeş, Dursun Aksoy'un yakınları ile Belçika'nın Ankara Büyükelçisi Mercel De Kerchova da bulundu. Aksoy için bugün Başbakanlık önünde bu devlet töreni düzenlenecek. Maltepe Camii'nde kılınacak öğle namazından sonra Dursun Aksoy toprağa verilmek üzere doğum yeri olan Isparta'nın İslamköy'üne götürülecek.¹⁰³²

3.2.57. Türkmen: Katliamların Hesabı Sorulacaktır

Aksoy İçin “Devlet Töreni” Yapıldı

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Ermeni teröristler tarafından şehit edilen Türkiye'nin Brüksel Büyükelçiliği İdari Ataşesi Dursun Aksoy için “Devlet Töreni” yapıldı. Törende bir konuşma yapan Dışişleri Bakanı İlter Türkmen, Ermenilerin geçmişte bir soykırım olduğunu, yalan tahriflerle ileri sürdüklerini belirterek, “*Tarihi çarpıtarak cürümlerine mesnet arayanlar, kendi katliamlarını örtemeyeceklerdir, bu katliamların hesabı sorulmalıdır ve sorulacaktır*” dedi.

Belçika Hükümeti'nin Dursun Aksoy'un şehit edilmesiyle ilgili bildirisinde yabancı ülkelerin terörizme karşı nasıl bir yaklaşım içinde bulunması konusunda bir ışık tuttuğuna işaret eden Türkmen “Bazı hükümetler siyasi çıkar ve oy hesapları yüzünden yanlış tutum izlemeselerdi, terörizm bugünkü boyutuna ulaşamazdı” dedi.

Başka ülkelere yönelik olduğu için, topraklarında terörün hedef haline geleceğini daha önce uyardıklarını ve bu gerçeğin “*feci bir biçimde*” anlaşıldığını söyleyen

¹⁰³¹ Cumhuriyet, 21 Temmuz 1983.

¹⁰³² Cumhuriyet, 21 Temmuz 1983.

Türkmen, Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in "Bütün ülkeleri bir kez daha vakit geçirmeksizin etkin ve sonuç alıcı işbirliğine davet eden" çağrısının en kısa sürede olumlu karşılık görmesi dileğinde bulundu.

Başbakanlık önünde yapılan törene, Milli Güvenlik Konseyi Üyeleri, Genelkurmay Başkanı Orgeneral Nurettin Ersin, Hava Kuvvetleri Komutanı Tahsin Şahinkaya, Deniz Kuvvetleri Komutanı Oramiral Nejat Tümer ve Jandarma Genel Komutanı Org. Sedat Celasun ile Başbakan Bülend Ulusu, Bakanlar, şehit Ataşe Dursun Aksoy'un yakınları ve kalabalık bir yurttaş topluluğu katıldı. Törende Aksoy'un mesai arkadaşı Adnan Adalı bir konuşma yaparak, Ermeni saldırılarının kendilerini korkutamayacağını söyledi.

Cumhurbaşkanı Kenan Evren'i temsilen törene katılan Genelkurmay Başkanı Orgeneral Nurettin Ersin ile Başbakan ve Bakanlar ayrı ayrı şehit ataşenin babası Ömer Lütfi Aksoy'un yanına giderek başsağlığı dileğinde bulundular Şehit Ataşe Dursun Aksoy'un tabutu, törenden sonra Maltepe Camii'ne götürülerek, öğle namazı kılındı. Daha sonra cenaze, toprağa verilmek üzere Isparta'nın İslamköy'üne gönderildi.¹⁰³³

3.2.58. Orly'deki Bombayı Türk Uyruklu Semerci'nin Sağladığı Belirlendi

Fransa'yı İkinci Kez Tehdit Eden ASALA "Kan Dökeceğiz" dedi

Haber Merkezi - Ermeni teröristlerin geçtiğimiz cuma günü Orly'ye düzenledikleri katliam sırasında yaralananlardan Jacqueline Kirshner isimli Fransız kadın önceki gece yaşamını yitirdi. Kirchner'in ölümü ile olayda yaşamını yitirenlerin sayısı 7'ye yükseldi. Paris Büyükelçimiz Adnan Bulak olayla ilgili görülüp bir süre gözaltında tutulan Ermenilerle, bunlardan tutuklanmalarına karar verilenlerden 22'sinin TC uyruklu olduklarını açıkladı. Bulak, katliamı düzenleyen Varujyan Garbisyan'a olayda kullandığı patlayıcı maddeyi TC. Uyruklu Ohannes Semerci'nin temin ettiğini kaydetti. Bulak'ın verdiği bilgiye göre, TC Uyruklu Semerci ailesinin 5 ferdinin ismi olaya karıştı ve bunlardan 4'ü tutuklandı. Tahran'daki Fransız Haber Ajansı AFP'ye telefon eden bir kişi Orly katliamı nedeniyle tutuklanan "ASALA sempatizanlarının serbest bırakılmaması halinde bütün dünya ve Fransa'da kan dökecekleri" tehdidinde bulundu. Fransa'da yayınlanan günlük gazeteler dünkü yayınlarında Fransız otoritelerinin Garbisyan'ın tüm

¹⁰³³ Cumhuriyet, 22 Temmuz 1983.

faaliyetlerini 2 aydan beri bildiklerini öne sürerek hükümeti suçladılar. Orly katliamı ile ilgili olarak toplam 8 Ermeni tutuklandı, 5 Ermeni'nin haklarında ise adli takibat açılması kararlaştırıldı. Dışişleri Bakanlığı sözcüsü vekili Kaya Toperi, delil yetersizliği nedeniyle serbest bırakılan, ancak sınır dışı edilecek olan Ermenilerden TC. Uyruklu olanlarının Türkiye'ye iadeleri gerektiğini söyledi.

Paris Büyükelçisi Adnan Bulak Cumhuriyet muhabirinin sorularını cevaplandırırken, olaya adı karışanların isimlerinin saptandığını bildirdi ve şöyle konuştu: *“Olayı düzenleyen ve patlayıcı maddeyi havaalanına yerleştiren Varujyan Garbisyan 29 yaşında ve Suriye uyruklu. Varujyan Garbisyan'a olayda kullandığı patlayıcı maddeyi temin eden TC. Uyruklu ve İstanbul doğumlu Ohannes Semerci'dir. Dün tutuklanan bu iki teröristin yanısıra olaya adı karışan ve Ohannes Semerci'nin eşi Eliza Karataş Semerci, Fransız uyruklu olduklarını sandığımız Antuan Aşkoyan ile Rubic Avenisyan Saldozi de tutuklandılar. Bunların yanı sıra Semerci ailesinden Ayda Semerci ile Mari Claud Plateau Aşkoyan, Bedros Halepliyan, Ohannes Katanasyan ve Avenis Katanasyan isimli Ermeniler hakkında da adli takibat açılması kararlaştırıldı. Bunlardan Ayda Semerci de ne yazık ki TC. Uyrukludur. Tutuklular arasında, Semerci ailesinden TC uyruklu Hambarsan Semerci ile Murat Semerci de bulunmaktadır. Hambarsan Semerci 48 yaşındadır ve Paris'te 24 Rue Chapon'da kunduracı dükkânı vardır. Murat Semerci, Hambarsan Semerci'nin oğludur ve o da babası gibi kunduracılık yapmaktadır. Murat Semerci, Fransa'da siyasi mülteci olarak yaşamaktadır.”*¹⁰³⁴

22'si TC. Uyruklu

Paris Büyükelçisi Adnan Bulak TSİ 17.30'da Fransa İçişleri Bakanlığı Müsteşarı ile bir görüşme yaptı. Yaklaşık bir saat süren görüşmeden sonra Adnan Bulak kendisini telefonla arayan Cumhuriyet muhabirine şu bilgileri verdi: *“Fransa İçişleri Müsteşarı ile uzun uzun konuştum. Bize olayın nasıl geliştiği hakkında bilgileri tekrarladılar. Bu bilgiler şimdiye kadar edindiğimiz bilgilere çok yaklaşıktır. Asıl merakımız, olaya adı karışan TC uyruklu olanların kimlikleriydi. Toplam 22 Türk vatandaşı Ermeni'nin adlarının olaya karıştığını öğrendik. Ancak bunların isimlerini henüz bize vermediler. Ancak en kısa sürede bu isimlerin verileceği konusunda söz verdiler.”*

¹⁰³⁴ Cumhuriyet, 22 Temmuz 1983.

Bulak, bir soru üzerine TC uyruklu Ermenilerin iadesi için henüz bir talepte bulunulmadığını, ancak isimlerin belli olmasından sonra bu talepte bulunulmasının beklendiğini kaydetti. Bulak, Ankara ile sürekli temas halinde olduğunu ve aldığı tüm bilgileri en kısa zamanda Ankara'ya ilettiğini sözlerine ekledi. Olayda ağır yaralanan ve önceki gece tedavi edilmekte olduğu hastanede yaşamını yitiren Fransız kadın Jacqueline Kirchner'in patlamada yaşamını yitiren Bernard Kirchner'in annesi olduğu belirtildi.

Dışişleri Bakanlığı, Fransa Hükümeti'nden Orly Havaalanı katliamı sanıkları arasında adları açıklanan Türk pasaportu taşıyan Ermeni asıllı 11 Türk'ün iadesini istedi.¹⁰³⁵

ASALA'nın Tehdidi

Tahran'daki Fransız Haber Ajansı AFP'nin bürosuna telefon eden bir kişi ASALA adına konuştuğunu belirterek şunları söyledi: *"Fransız Hükümeti'ni uyarıyoruz. Bu uyarının yayınlanmasından sonra şartsız olarak örgütümüzün bütün sempatizanları serbest bırakılmazsa bütün Fransa ve Dünya'nın dört yanında kan dökeceğiz."*

Bu ASALA'nın Fransa'ya yönelik ikinci tehdidi oldu. Dışişleri Bakanlığı sözcü vekili Kaya Toperi dün düzenlediği haftalık basın toplantısında, bir soru üzerine, adları Orly olayına karışan Ermenilerden sınır dışı edilmek üzere serbest bırakılanların *"Türkiye'ye iadelerinin gerektiğini"* söyledi. Toperi, Orly saldırısına karşılık olarak Türklerin 5 Ermeni'yi öldürdükleri iddiasıyla ilgili bir soruya karşılık verirken bu iddiaların tümüyle *"gerçekdışı"* olduğunu söyledi ve *"bunu akli selim sahibi herkesin anlaması gerektiğini"* belirtti.¹⁰³⁶

Fransız Gazeteleri

Fransa'da yayınlanan günlük gazeteler dünkü yayınlarında Orly katliamı ile ilgili olarak hükümeti suçladılar. Sol eğilimli *"Liberation"* Gazetesi'nin dünkü başmakalesinde *"Aylardır teröristlerin izinde olunduğu halde neden böyle bir eylemden önce yakalanmadılar?"* denildi. Tutucu *"Le Cautidien de Paris"* Gazetesi'nde yayınlanan bir yazıda da, Garbisyan'ın ve tüm arkadaşlarının faaliyetlerinin aylardan beri

¹⁰³⁵ Cumhuriyet, 22 Temmuz 1983.

¹⁰³⁶ Cumhuriyet, 22 Temmuz 1983.

Fransız otoritelerince bilindiği kaydedilerek, neden önlem alınmadığı soruldu. Fransız basınında Orly katliamı ile ilgili gelişmeler sürekli yer alıyor.

Orly katliamından yaralı olarak kurtulan Türk vatandaşlarından Cafer Albayrak ile Adil Erdoğan'ın sağlıklarının ciddiyetini koruduğu, diğerlerinin ise sağlık durumlarının sürekli iyiye doğru gittiği bildirildi. Dışişleri Bakanlığı tarafından dün yapılan bir açıklamada, katliamda yaşamını yitiren üç Türk vatandaşının cenazelerinin otopsi yapıldıktan sonra Türkiye'ye getirileceği bildirildi.¹⁰³⁷

3.2.59. Taşnak: Orly Eylemiyle ASALA, Sovyetlerin Kucağına Düştü

Diş Haberler Servisi - Taşnak Partisi Orly eylemi ile ASALA'nın *"Sovyetler Birliği'nin kolları arasına düştüğünü"* söyledi. Sosyalist Enternasyonel'e bağlı olan ve Ermenilerin en belli başlı siyasi örgütlerinden birini oluşturan Taşnak Partisi Sözcüsü Henri Papazyan ASALA'nın son eylemi üzerinde görüşlerini belirtirken şunları söyledi: *"Orly'de yapılmış bu gözü kör eylem Ermeni meselesine en ufak bir şekilde yardım etmemektedir... ASALA bu eylemiyle Ermeni meselesine tamamen yabancı bir takım emellere alet edilmiş ve Sovyetler Birliği'nin kucağına düşmüştür."* Papazyan bu arada, Orly eylemini *"tartışmasız ve ciddi bir şekilde"* şiddetle kınadı.

Papazyan'a göre böylesi eylemlerin Fransa topraklarına taşınması anlamlıdır. Böylece ASALA'nın Fransız Hükümetiyle bir *"Modus Vivendi"* ye (karşılıklı *"saldırmazlık paktı"*) ulaşmak için yaptığı görüşmelerin başarısızlığa uğradığı anlaşılmaktadır. Bu son gelişme ASALA'nın yeni ve genel bir siyasi istikrarsızlık politikasını şekillendirmeye yöneldiğini de ortaya koymaktadır. Papazyan'ın deyişiyle *"Bugün başlıca potansiyeli Suriye'de bulunan ASALA'nın açıkça Sovyetler Birliği'nin kollarına düştüğü görülmektedir."*

Papazyan ayrıca *"elinde bulunan malumata göre"* ASALA'nın beyni ya da yöneticisi Agop Agopyan'ın sanıldığı gibi geçen temmuzda Beyrut'ta ölmediğini, Mihran Mihranyan adı ile yaşadığını açıkladı. Papazyan bu arada, Taşnak hareketinin *"Ermeni Soykırımı Adalet Komandosu"* gibi yeraltı örgütleriyle de hiçbir ilişkisinin bulunmadığını söylemesine rağmen *"Özellikle Türk Devleti'nin temsilcilerine yönelik şiddet"*

¹⁰³⁷ Cumhuriyet, 22 Temmuz 1983.

eylemlerinin arkasında belli bir mantık ve tutarlılık olduğunu” da sözlerine eklemeyi unutmadı.

Bu arada, “*Ermeni Meselesini Savunma Komitesi*” nin (Cohite de Defense de la Cause Armenienne) temsilcisi Ara Krikoryan ise Ermeni sorununa çözümün “*uzun dönemde bağımsızlığa*” dönüşmesinin Türkiye’nin azınlıklara tanıyacağı özerklikten geçtiğini açıkladı. Bu arada, Krikoryan, “*Ermeni sorununa Fransız ve uluslararası basın sürekli bunları açmalıdır. Böylece dünya kamuoyu bu meseleyi sadece şiddet eylemleri yolu ile öğrenmiş olmaz*” dedi.¹⁰³⁸

3.2.60. Kongre’de Türk Gazeteciler Tartaklandı

Lozan, (Cengiz Çandar) - Lozan’daki Ermeni Dünya Kongresi’ndeki hava bir sarkaç gibi hoşgörüyü gerilim arasında gidip geliyor. Önceki günkü gerilimli havanın aksine dün sabah yumuşak başlamıştı. Türk gazetecileri kongrenin oturumlarına alınmıştı, Fransız gazeteci Charles Villeneuve’in “*Ermeni mücadelesinin tahlili ve bilançosu*” başlıklı konuşmasının ardından Papaz Karnusyan günlerdir beklenen basın toplantısını başlattı. Henüz birkaç cümle söylemiş ti ki, bazı Ermeniler salonda bulunan Türk gazetecilerinin fotoğraflarını çekmeye başladılar. Bir Türk gazetecinin buna itiraz etmesi üzerine Ermeni delegelerden biri çok sinirlendi. Türk gazetecilerin salondan çıkarılmasını bağıra çağıra istedi. Bununla da yetinmedi. Türk gazetecisini sürükleyerek dışarı çıkarmaya çalıştı. Bunun üzerine salon karıştı. Bazı Ermeniler Türk gazetecilerin üzerine yürürken, bazıları da onları engellemeye gayret etti ve bir yandan da Türk gazetecilerden özür diledi. Bu sırada meydana gelen itişmelerde bir Türk gazetecisinin fotoğraf makinasının flaşı kırıldı. Bazı Ermeniler salonda birden bire patlak veren olayı Türk gazetecilerin kongreyi sabote etmek için bir provokasyonu olarak nitelerken. Önemli bir bölüm yatıştırıcı rol oynadı.

Papaz Karnusyan basın toplantısında “*Cumhuriyet*” muhabirinin bir sorusuna verdiği yanıtta, “*Türkiye’nin Ermeni sorununu çözmek için Erivan’la görüşmesi gerektiğini*” söyledi ve “*buradaki Türk gazetecilerinden rica ediyoruz. Bu mesajımızı iletinler: Eğer Türk Hükümeti Ermenilerle gerçekten demokratik diyaloga girmek istiyorsa Dışişleri Bakanı İlter Türkmen Sovyet Ermenistan’ı Dışişleri Bakanı George*

¹⁰³⁸ *Cumhuriyet*, 22 Temmuz 1983.

Guirgosyan ile görüşsün” dedi. Karnusyan basın toplantısı sırasında Fransa’nın Orly olayıyla ilgili olarak yakalanan Türk ve İran uyruklu Ermenileri iade etmemesini sağlamak için bir protesto kararı aldığını, “bunun Yahudileri Nazilere teslim etmekle aynı anlama geleceğini” bildirdi.¹⁰³⁹

Karnusyan’ın Basın Toplantısı

Lozan’daki Ermeni Dünya Kongresini düzenleyen papaz Karnusyan, amaçları ve planları hakkında geniş bilgi verdi. Karnusyan basın toplantısına şöyle başladı: *“Bizim burada bulunmamız Türkiye’ye karşı ne duygusal ne de düşmanca nedenlerden ötürüdür. Bu tarihsel bir geçmişe dayanmaktadır. Çünkü Kemal Atatürk, İsmet İnönü’yü Lozan’a gönderdiğinde İsmet İnönü Ermeni taleplerine kulaklarını tıkadı. Ermeni delegasyonu Lozan’da şimdi toplandığımız bu toplantı salonuna kabul edilmedi bile.”*

İşte tam bu noktada Türk gazetecileriyle bazı Ermeni delegeler arasında Türk gazetecilerinin fotoğraflarının çekilmesi nedeniyle olay patlak verdi. Yaklaşık beş dakika kadar süren olay kongre çalışmalarını durdurdu. Salonda sinirli bir hava esti, salon karıştı. Ortalık yatıştırıldıktan sonra Karnusyan açıklamalarını şöyle sürdürdü:

“Ermeni halkı ile Türk Devleti arasında sürekli bir ihtilaf vardır ve son yıllarda bu ihtilaf kanlı biçimler aldı. Bizim mücadelemiz Türk halkına karşı değildir, mücadelemiz Ermeni davasını unutan tüm devletlere karşıdır. Ermeni halkı her zaman özünde barışçı olmuştur. Genç Ermeniler hayatlarını bir dava uğruna feda ediyorlar. Burada niçin sorusu sorulmalıdır. Birçok nedeni vardır. En önemlisi, Türk hükümetlerinin tüm Ermeni soykırımını reddetmesidir. Türk Devleti bu tutumu sürdürdükçe gençler, isteğimize aykırı olarak maalesef kanlı mücadelelerini sürdürecektir, bunu nasıl durdurabiliriz?

1) Dünyanın tüm devletleri insan hakları komisyonuna sunulan soykırım karar tasarısının 30. paragrafını kabul edip, belgeleri arasına bunu sokmalıdır. (Ermeniler Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komisyonu’na sunulan bir raporda yer alan Ermeni Soykırımına ilişkin 30. paragrafın Türkiye’nin müdahalesiyle çıkarıldığını belirtip, buna tepki duyuyorlar).

2) Türk devleti inatçı tutumunu terk etmeli ve Ermenilerle doğrudan diyalogu kabul etmelidir. Uzun yıllar komşu olarak birlikte yaşadık. Ama maalesef şartlar bizi ayırdı. Coğrafi konumumuz da Türklerle iyi komşuluk ilişkilerini yine gerekli kılıyor. Doğrudan diyaloga ve iyi komşuluk ilişkilerine hazırız. Özellikle Türk gazetecilerinden mesajı Türk halkına iletmelerini rica ediyorum. Uluslararası basın dünya halkına, Türk halkına hiçbir

¹⁰³⁹ Cumhuriyet, 23 Temmuz 1983.

*düşmanlığımız olmadığı mesajını vermelidir. Bizim mücadelemiz Türk hükümetlerine karşıdır ve bu sürecektir.”*¹⁰⁴⁰

Ankara Erivan’la Görüşmelidir

Karnusyan bundan sonra salonda bulunan basın mensuplarının sorularını yanıtladı. Söz alan “Cumhuriyet” muhabiri, “siz burada Türkiye ile doğrudan diyalog talebinde bulunuyorsunuz. Bir an için Türkiye’nin bunu kabul ettiğini varsayalım. Türkiye kiminle görüşecektir? Gizli ve açık bir sürü Ermeni örgütü var. Ermenileri kim temsil ediyor?” sorusunu yöneltti. Karnusyan bu soruya şu yanıtı verdi: “Ermeni halkı Erivan’da tarihi olarak temsil edilmektedir. Tüm sınırlılığına rağmen Ermenistan Sovyet Cumhuriyeti Ermenileri temsil eder. (Karnusyan’ın bu yanıtı üzerine salondaki Ermeni delegeler alkışlara uzun süren bir tezahürat yaptılar) şunu açıklığa kavuşturmak isterim ki bu sözlerimi komünist yayımlılık anlamında söylemiyorum. Çünkü biliyoruz ki Sovyetler bağlamında ele alınan her şey komünist yayımlılık olarak yorumlanıyor. Bizim davamız ulusaldır. Komünizmle, ideolojilerle ilgili değildir. Burada siz Türk gazetecilerden rica ediyorum, eğer Türk hükümeti Ermenilerle gerçekten diyalog kurmak istiyorsa Dışişleri Bakanı İlter Türkmen Ermenistan Sovyet Cumhuriyeti Dışişleri Bakanı George Cuiragosyan ile görüşebilir. Cuiragosyan Ermenileri temsil eder.”

Bir başka gazeteci Karnusyan’a “İran’da Ermenistan toprakları bulunduğu iddia ediliyor. Bu toprakları da kurtarma iddiasında mısınız?” diye sordu. Karnusyan bunu “şimdi öncelik Türkiye’nin işgal ettiği Batı Ermenistan’ı kurtarmaktır. Bu topraklar 60 yıl önce işgal edilmiştir. Diğerleri de Ermeni topraklarıdır, ama 300 yıl önce İran toprakları içine sokulmuştur. Şimdi sorunumuz bu değildir” diye yanıtladı.

Karnusyan, bir basın mensubunun “1) ASALA Sovyet Ermenistan’ından mı hareket ediyor. Mihran Mihranyan (ASALA lider Agop Agopyan’ın takma isimlerinden biri) Sovyet Ermenistan’ından kurtarılmış bölge olarak söz ediliyor. Buna ne diyorsunuz? 2) Erivan-Kremlin diyalogu açık mı? 3) Moskova’da iki yıl önce bir Ermeni milliyetçisi idam edilmişti. Bunun hesabını Moskova’dan soruyor musunuz?” sorularını sıraladı. Karnusyan’ın bu sorulara yanıtı şöyle oldu:

“1.Bu kongre ASALA’yı temsil etmediği için onun adına konuşamaz.

¹⁰⁴⁰ Cumhuriyet, 23 Temmuz 1983.

2. ve 3. sorulara gelince kongremiz bu konuları ele almadı. O nedenle resmi bir açıklamayı şu anda yapamayız.”

Amerikan CBS Televizyonu muhabiri “bu kongrenin neyi temsil ettiğini, eğer bu kongre bir örgüt kuracaksa bu örgütün içinde ASALA’nın yer alıp almayacağını” sordu. Karnusyan, “Ermeni diasporasını (Ermenilerin yayıldığı topraklar) ediyor. Örgütleri ve partileri değil. Ama amacımız aynı zamanda sağdan sola tüm Ermeni örgütlerini bir koalisyon çatısı altında toplamaktır. ASALA resmen kongreye davet edilmedi ama bu kongre ilke olarak tüm Ermeni örgütlerine açıktır” dedi.

Bir Türk gazeteci Karnusyan’a Türkiye’nin bir NATO üyesi ülke olduğunu hatırlatarak bağımsız bir Ermeni devletinin kurulması, yani Türkiye topraklarının parçalanması halinde bunun tüm NATO’yu ve batı güvenliğini ilgilendireceğini dikkati çekti ve “siz Batı güvenliğinden çıkar umuyor musunuz?” sorusunu iletti. Karnusyan buna “biz NATO’ya da Batı güvenliğine de karşı değiliz. Batı’da yaşıyoruz. Batı’nın bir parçasıyız. Ancak Batı güvenliğinin bizim amaçlarımızda hiçbir ilgisi yoktur. Bu ulusal bir davadır. Ayrıca Sovyetler’in dünya halklarının bir numaralı düşmanı olduğu tezi ABD’nin empoze ettiği bir anlayıştır. Bu doğru değildir” karşılığını verdi.¹⁰⁴¹

Barzani’nin Eski Temsilcisi

Kongrede Kürt lideri Molla Mustafa Barzani’nin eski Avrupa temsilcisi olan ve daha sonra Barzani’den kopan İsviçre uyruklu Kürt hukukçu İsmet Şerif Vanlı söz aldı. İsmet Şerif Vanlı, kendisini bir tarihçi ve Ermeni halkının dostu olarak tanıttı. Ermeni delegelerin alkışlarını toplayan İsmet Şerif Vanlı, 1919 Versailles anlaşmasında gösterilen Ermenistan sınırlarına kadar geldiğini ve Kürdistan’ı da içine aldığını bildirdi ve bu durumun nasıl çözüleceğini sordu. Karnusyan, yanıtlarını çok iyi bilmediği ve hazır olmadığı tüm sorulara verdiği yanıtlar gibi, “bu konuyu tarihçiler halleder. Bu akademik bir tartışma konusudur. Akademik tartışmalarla çözülür” biçiminde karşıladi.¹⁰⁴²

Terör ve “Kör Terör”

¹⁰⁴¹ Cumhuriyet, 23 Temmuz 1983.

¹⁰⁴² Cumhuriyet, 23 Temmuz 1983.

Lozan’da çalışmalarını yarın tamamlayacak olan Ermeni Dünya Kongresi’nde terör ile “*Kör*” terör arasında sürekli bir ayırım yapıldığı dikkati çekiyor. Gerek Karnusyan, gerek Ermeni konuşmacılar ile kongreye bildiriler sunan dostları Fransız aydınları kör terörü kınayıp, Ermeni şiddet eylemlerinin bazılarının meşru gerekçeleri olduğunu ileri sürüyor ve bunlara açıklama getirmeye çalışıyorlar. Bunda son Orly eylemi gibi bazı Ermeni terör eylemlerinin batı toplumlarında yarattığı olumsuz tepkilerden etkilenildiği anlaşılıyor. Nitekim Karnusyan da dünkü basın toplantısında bir soru üzerine Orly eylemini “*kör terör*” olarak niteledi ve kınadıklarını bildirdi. Ancak Türk diplomatlarına karşı girişilen ve geçen yıl Esenboğa Havaalanı’ndaki kanlı eylem türünden Ermeni terör saldırıları fark edilir biçimde kör terör kavramı içinde ele alınmıyor.

Dün sabahki oturumun ilk konuşmacısı Fransız Europe-I Radyosu görevlilerinden gazeteci Charles Villeneuve, Esenboğa saldırısında ölen Melkonyan ile Ankara’da idam edilen Leon Ekmekçiyan’dan “*Şehit*” olarak söz edince Ermeni delegeler uzun süreli tezahüratta bulundular.¹⁰⁴³

Kararlar

Lozan’daki Ermeni Dünya Kongresi’ni düzenleyen James Karnusyan, yarınki kapanış oturumunda kongrenin bazı kararlar alacağını açıkladı. Karnusyan “*sekiz maddelik kararlar hazırlayacağız. Bunlar tüm devletlere ilan edilecek, fakat özellikle Türk Hükümeti’ne yönelik olacak*” dedi.

Bu arada basın toplantısı dağıldıktan sonra Beau - Rivage Oteli koridorlarında Türk gazetecilerini yakalayan Karnusyan Dışişleri Bakanı Türkmen’in Ermenistan Sovyet Cumhuriyeti Dışişleri Bakan Guirsgosyan ile görüşmesi gerektiği biçimindeki sözlerinin yanlış anlaşılmasını istedi ve bir düzeltme yapacağını söyledi. Karnusyan, “*bu konu Türkiye ile Ermenistan Sovyet Cumhuriyetini ilgilendirmektedir. Bizim burada topladığımız kongre tüm dünya devletleri ve Türkiye ile de diyalogu kuracak ve sürdürecektir bir sürgün hükümeti ya da kuruluşu oluşturmak için çalışmaktadır ve çalışacaktır*” dedi.

Karnusyan kongreye katılanların 2 değişik ülkeden 70 kişi olduğunu açıkladı. Daha önce ilen edilen 200 kişilik delege topluluğunun bulunmamasının gerekçesini, Orly

¹⁰⁴³ Cumhuriyet, 23 Temmuz 1983.

olayının olumsuz etkisi olarak niteledi. Örneğin, “50’den fazla, kongreye katılacağına dair kayıt yaptırmış Amerikan Ermeni’si gelmedi” dedi. Ortadoğu’daki kritik durumun, İran ve Lübnan’dan Ermeni delegenin gelmesini önlediğini söyledi.¹⁰⁴⁴

3.2.61. Her Gruptan Ermeni Var

Lozan, (Cengiz Çandar) - Le Beau Rivage Oteli salonlarında Ermeni siyasi arenasının tüm renkleri bazıları güçlü bazıları silik de olsa var. Bazı delegelerin göğüslerindeki delege kartları sadece Ermenice yazılı bunlar muhtemelen ASALA, ya da ASALA’dan kopan Ermeni Ulusal Hareketi Ara Torayan grubu. En katı tavırlı olanların bir bölümü bunlar. Hır çıkarmaya, ilk fırsatta bir grup Türkü tartaklamaya çok meraklılar. Önceki gün 2 Türk gazeteci, biri toplantı salonuna girmek istedi, diğeri de sırf Türk olduğu için tartaklandı. Diğer azılı tavırlı grup, genellikle ABD’den gelen 50-60 arasındaki ikinci kuşak Ermeniler. Bu ikinci kuşak, yani 1915’den sonra doğmuş, bir kısmı çocukluğunu da Türkiye’de yaşamış olanlar arasında bizlerle zaman zaman Türkçe tartışmalara, kimi zaman da söyleşilere koyulan yumuşak tavırlar da bulunuyor. Hır çıktığı zaman ayırmaya yatıştırmaya çalışan da bu gruptakiler.

Ermeni Dünya Kongresi’ne katılan delegelerin görüşleri de iki ana başlıkta toplanabilir.

- 1- Türk Devletine karşı olup Türklere özel bir düşmanlık beslemeyenler,
- 2- Türk olan her şeye Türk kavramına düşman olanlar,

Yani Türk Devleti’ne karşı olmakta hepsi beraber, ayrılık noktası Türklere ilişkin tavırda. Bir başka ortak nokta terör konusunda. Hiç kimse Türk Diplomatlarına yönelik teröre karşı çıkmıyor. Kimisi belki de istese de çıkamıyor ama Orly eyleminde olduğu gibi Fransızların canını da yakan ve Batı kamuoyunu Ermenilere karşı destekleyen öfkeye kaldıracabilecek türden eylemlerine hemen hepsi karşı.

Ermenilerin aralarında nihai, ama amaçta değilse de taktik plandaki ayrılıklar hayli ciddi. Bir bütünselliğe kavuşmalarını önlüyor ve bütün bu çekişmelerin bu Türk gazeteciler önünde geçmesi onlar için sinir bozucu. Bu sinirlilik İsviçre polisinin

¹⁰⁴⁴ Cumhuriyet, 23 Temmuz 1983.

huzurunu da kaçırdı. Önceki gün Le Beau Rivage Oteli'nin çevresinde görülen dev göbekli kurtlar otelin koridorlarında da dolaşıyor.

Lozan Le Beau Rivage Oteli, az ötesindeki Chateau Ouchy gibi TC. Tarihinde yer sahibi. Lozan kahramanı olarak anılan ismet İnönü görüşmeler boyunca burada kalmış olduğu, daha önemlisi görüşmeler burada cereyan ettiği için. Bu nedenle Ermeni Dünya Kongresi'nin Le Beau Rivage'de toplanması Türkiye Cumhuriyeti'ne meydan okuma niteliğinde ama Türk gazetecilerinin kalkıp Lozan'a gelmesinin ve bir bölümünün Le Beau Rivage'a yerleşmesini de, Ermeniler kendilerine bir meydan okuma olarak görüyorlar.

İlk saatlerinde beklenmedik ve şaşırtıcı ölçüde rahat bir havada başlayan kongrenin ortamı da arada bir elektrikleniyor. Türk gazetecileri açılış oturumuna alınmadılar. Nedeni sızan haberlere göre bazı Ermeni delegelerinin fotoğraflarının çekilmesinden korkmaları. Oysa ABD'li, Fransız, İtalyan ve İsviçreli basın mensupları bol bol fotoğraf çektiler. Bunun pek etkili bir önlem olmadığı anlaşıldı. Üstelik Türk gazetecilerinin açılış oturumuna sokulmaması İsviçre Televizyonu'nun bütün kanallarında, basında ve Fransız TV'sinin ikinci kanalında yer alması çeşitli basın mensuplarının Türk gazetecileri alındı. Bu kez de Ermenilerin Türk gazetecilerinin fotoğraflarını çekmeye kalkışması sırasında Türk gazetecilerden birisinin itirazı kongreyi altüst etti. Bir süre çalışmalar aksadı, daha önemlisi olay Ermeniler arasındaki değişik eğilimleri sergiledi. Bir kısım Ermeni gözü dönmüş bir biçimde Türk gazetecilerinin üzerine yürürken, bir başka grup onları engellemeye çalışıyor, bir üçüncüsü koşup özür diliyordu. Küçük bir grup, Türk gazetecilerin bir Ermeni toplantısında ilk kez bulunmasını bir diyalog fırsatı olarak değerlendirme niyetinde. Ama bunlar da hem sayılarının azlığı, hem de ASALA üyesi ya da yanlısı delegeler önünde deşifre olmamak için, yani ASALA korkusuyla ya tutumlarını açıkça ortaya koymuyorlar ya da bizlerle görülmek istemiyorlar.¹⁰⁴⁵

3.2.62. Fransız Polisi: Hedef Türk İstihbarat Görevlileriydi

Haber Merkezi - Ermeni terör örgütü ASALA önceki gece Fransa'nın Tahran'daki iki kuruluşuna bombalı saldırıda bulundu. Olayda can kaybı olmadı. Amerikan AP haber ajansı, Fransız polisi tarafından dün yapılan açıklamaya göre, Garbisyan'ın ifadesinde

¹⁰⁴⁵ *Cumhuriyet*, 23 Temmuz 1983.

“asıl hedefim olay anında havada olması gereken THY yolcu uçağı içindeki Türk askeri istihbarat görevlileriydi” dediğini bildirdi. Türkiye’nin Londra Büyükelçiliği’ne bombalı saldırı hazırlığında bulundukları sırada yakalanan iki Ermeni teröristin yargılanmaları tamamlandı, karar pazartesi günü açıklanacak. Orly katliamında yaşamını yitiren Halit Yılmaz ve Hüseyin Memiş için Türkiye’nin Paris Başkonsolosluğu’nda dün bir tören yapıldı. Yılmaz ve Memiş’in cenazeleri bugün THY’na ait bir uçakla Türkiye’ye getirilecek. Yunan basını, Fransız Le Monde Gazetesi’nde *“ASALA’nın eylem merkezinin”* Atina’da olduğu yolundaki iddiasını sert bir dille eleştirdi.

Fransa’nın Tahran’daki ticaret temsilciliğine motosikletli iki kişi tarafından gece yarısı el bombaları atıldı. Bombalar Fransa temsilciliğinin bulunduğu binada büyük hasara yol açtı. Bu saldırıdan bir süre sonra Fransız Hava Yolları Air France’ın Tahran bürosu yakınlarında şiddetli bir patlama meydana geldi. Patlama çevrede önemli ölçüde tahribata neden oldu. Bu sıralarda Fransa’nın Tahran Büyükelçiliği binasında da bomba ihbarı yapıldı. Ancak Tahran güvenlik kuvvetlerince Büyükelçilik binasında yapılan aramada bomba bulunmadı. Tahran’daki saldırıları ASALA üstlendi.

Katliamı düzenleyen Garbisyan’a bombayı temin ettiği belirtilen ve halen Paris’tetutuklu bulunan Ohannes Semerci’nin 1972’de Kudüs Ruhban Okulu’nda eğitim gördüğü öğrenildi. THA’nın haberine göre, Ohannes Semerci 1961 Sivas doğumlu. Bir süre İstanbul’da kuyumculuk yapan Ohannes Semerci 1979 yılında Paris’e yerleşti.

Amerika AP haber ajansının dün verdiği bir habere göre, Varujyan Garbisyan Orly Havaalanı’ndaki bombalama eyleminin gerçekte Türk askeri İstihbaratına yönelik olduğunu, bombayı uçak havadayken patlatmayı ve böylece uçakta olduğunu öne sürdüğü Türk askeri istihbarat görevlilerini öldürmeyi planladıklarını anlattı. Garbisyan’ın *“Asıl hedefim olay anında havada olması gereken THY yolcu uçağı içerisindeki Türk askeri istihbarat görevlileriydi”* şeklindeki sözlerinin Fransız polisince açıklanmasının yanı sıra Fransız Hükümet sözcüsü Max Gallo, tarafından da önceki akşam yapılan açıklamada belirtildi. Gallo *“bu açıklamalara inanmamız için hiç bir sebep yok”* dedi. Gallo ayrıca, Orly katliamının sorumlusu Garbisyan’ın, ismini vermediği üst düzeydeki bir ASALA yetkilisinden emir aldığını söyledi.

ASALA’nın Tahran’daki eylemlerinden sonra, Lübnan’daki AFP bürosuna telefon eden bir kişi Paris’teki tutukluların serbest bırakılmaması halinde Fransa ve Fransızlara

karşı saldırılarını yoğunlaşacaklarını söyledi. Bu kişi ASALA adına konuştuğunu bildirdi.¹⁰⁴⁶

Londra'daki Ermeniler

1982 Eylülünde Türkiye'nin Londra Büyükelçiliği'ne bombalı saldırı hazırlığında bulundukları sırada yakalanan Ermeni teröristler Suriye uyruklu Zaven Bedros ile İran uyruklu Gris Gregonyan'ın yargılanmaları sona erdi. 11 ayrı suçtan yargılanan Ermeni teröristler için karar pazartesi günü verilecek.

Atina muhabirimiz Stello Berberakis'in bildirdiğine göre, Atina'da yayınlanan ve iktidarın sol kanadını temsil eden "Etnos "(ulus) Gazetesi'nde yayınlanan bir yazıda "Fransız basının ASALA'nın eylemlerine Yunanistan'ın da adını karıştırmak istediği" belirtildi. Yazıda, Fransız Le Monde da yayınlanan yorumda, ASALA'nın eylem merkezinin Atina'da olduğunun öne sürüldüğü kaydedilerek şöyle denildi: "*Şunu anımsatmak isteriz ki, Fransa'da gerek faal Ermeni dernekleri gerek Ermeni gazeteleri, gerekse Paris duvarlarında ASALA'nın yoğun sloganları bulunuyor. Üstelik Türk temsilciliklerine yapılan bu kanlı eylemleri kınamayan "Ermeni halk hareketi" de bulunuyor. Dahası var, Fransa'da tutuklu Ermeni eylemciler Türkiye tarafından istenmiş olmasına karşın verilmiyor. Fransız Bakanların Ermeni davasının lehindeki demeçlerinin yanı sıra birkaç gündür silah depolarında ortaya çıkarılıyor. Bütün bu verilere karşın hiç kimse Paris'i saldırıların karargâhı olarak nitelendirmemişti.*"

Fransız polisinin her yerde Orly katliamında kullanılan bombayı imal eden Ermeniye aradığı bildirildi. Bu Ermeninin olayda sonra polis tarafından düzenlenen operasyon sırasında kaçtığı belirtildi.

Orly katliamında yaşamlarını yitiren Halit Yılmaz ve Hüseyin Memiş için dün Paris Başkonsolosluğunda düzenlenen törene Fransa Dışişleri Bakanlığı Genel Sekreter Yardımcısı Gasto Defree'in baş danışmanı, elçilik personeli ile Türk işçi ve öğrencileri katıldı. Bu gün Türkiye'ye getirilecek olan cenazeler Giresun'un Dereli İlçesinde toprağa verilecek.¹⁰⁴⁷

¹⁰⁴⁶ Cumhuriyet, 23 Temmuz 1983.

¹⁰⁴⁷ Cumhuriyet, 23 Temmuz 1983.

Aksoy Defnedildi.

Brüksel’de öldürülen İdari Ateşe Dursun Aksoy’un cenazesi dün Isparta’da yapılan törenden sonra doğum yeri İslam Köyde toprağa verildi.¹⁰⁴⁸

3.2.63. Kalustyan: Lozan’daki Kongreyle Hiçbir İlgimiz Yok

İstanbul Haber Servis - Türkiye Ermenileri patriği Şhnork Kalustyan, *“Türk Ermenisi Türk milletinin bütünlüğünü bozmak isteyenlerin daima karşısındadır. Türk Ermenisi yabancının propagandasına, menfaatine siyasetine, oyununa, alet olmamaya kararlıdır”* dedi. Kumkapıdaki Ermeni Patrikhanesinde dün bir basın toplantısı düzenleyen Türkiye Ermenileri patriği Şhnork Kalustyan, Türkiye Ermenilerinin Brüksel’de Orly olaylarından duyduğu *“infaali”* dile getirdi.

Lozan’daki Ermeni kongresiyle ilgili resmi, özel hiç bir ilişkilerinin olmadığını belirten Türkiye Ermenileri patriği, *“tahmin ve temenni ederiz ki Lozan’da toplanan Ermeniler terörizmi kınayacaklar ve önlenmesi için gerekli tedbirlere kendi iç bünyelerinde tevessül edeceklerdir ve Türkiye’nin bütünlüğüne dil uzatmaya kalkışacaklardır.”* dedi.

Türkiye Ermenileri patriği Şhnork Kalustyan, gazetecilerin sorularını yanıtlarken, Lozan’daki Ermeni Kongresi ve düzenleyicisi Papaz James Karnusyan hakkında şunları söyledi: *“Bu toplantıyı düzenleyen Ermeni Kilisesi değildir. Bir Protestan din adamıdır. Kendisinin başında olduğu cemaat, Almanca konuşan İsviçre Protestan cemaattir. Ayrıca kendisi yalnızca vaizdir. Bu toplantıya ruhaniler katıldı mı, hangi rütbeden hangi ülkeden din adamları katıldı bilmiyoruz. Resmi, özel hiçbir ülkeden davet almadık. Gelişmeleri biz de gazeteden izliyoruz.”*

Kalustyan’ın Türkçe basın açıklaması daha sonra, Türkiye Ermenileri Patriği tarafında TRT kameraları karşısında, Eurovision kanalıyla yurt dışına gönderilmek üzere İngilizce olarak tekrarlandı.¹⁰⁴⁹

¹⁰⁴⁸ Cumhuriyet, 23 Temmuz 1983.

¹⁰⁴⁹ Cumhuriyet, 23 Temmuz 1983.

3.2.64. Dünya Ermeni Kongresinin Yasasının İlanı

Lozan, (Cumhuriyet) - Çalışmalarını bugün tamamlayacak olan Ermeni Dünya Kongresi dün aynı isim altında kuracağı örgütün yasasını açıkladı. Dün sabah ki oturumunda ASALA'nın bir eyleminde bacağını kaybettikten sonra garip bir biçimde Ermeni yanlısı olan bir İspanyol gazetecinin konuşmasını dinleyen kongrede daha sonra sıra Ermeni dost Kürt örgütleri, bir Filistinli, bir Eritre Kurtuluş Cephesi mensubu, bir Kıbrıs Rum diplomatı ve İnsan Hakları Komisyonu üyesi bir İsviçreli bayan hukukçu dinlenecekti. Ancak bunların hiçbirisi gelmeyince oturum iptal edildi ve ardından Ermeni Dünya Kongresi yasası ilan edildi.

Bir önsöz ve bir yasadan oluşan metnin önsözünde Ermenilerin bu günkü durumunun *“Jön Türk hükümetinin şoven ve sömürgeci politikasının sonucu”* olduğu iddia ediliyor ve bu politika sonucunda Ermenilerin topraklarını kaybettikleri 1915'teki soykırımdan sonra dağıldıklarını öne sürülüyor. Bu bölümde şu satırlar dikkat çekiyor: *“Ermenistan'ın tarihi sınırları içindeki bağımsızlığını tanıyan Sevr Anlaşması'nın imzalanmasından sonra Lozan Anlaşması bunları iptal etti ve Türk Devleti'nin Ermenileri fiziki olarak yok etme politikasını onayladı.”*

Bugün açıklanması beklenen, Dünya Ermeni Kongresi adlı örgütün yasası, 10 maddeden oluşuyor. Dünyadaki çeşitli kurtuluş hareketlerinin yasalarının sözcük sözcük taklit edilerek Ermeni durumuna uygulandığı izlemine veren yasada Ermeni siyasal arenasının tüm fonksiyonlarını uzlaştırmayı amaçlayan bir üslup dikkat çekiyor.

Yasanın 7. Maddesi, ABD ve Batı güçlerinin Türkiye'ye verdiği ekonomik ve askeri yardımın Ermeni halkı üzerinde ulusal baskı sistemini güçlendirmeye yaradığını ve bu politikanın Ermeni ulusal haklarının gerçekleşmesi önünde engel teşkil ettiği biçimde formüle edilmiş. Aynı maddede, Sovyetler Birliği ve Türkiye arasındaki siyasi ve ekonomik ilişkilerin de Türkiye'nin uluslararası politikada Ermeni sorununa ilişkin tavrını güçlendirdiği ifade ediliyor. 8.Maddede mücadelenin *“Ermeni ulusal topraklarını Türk sömürgeciliğinden kurtarmak”* amacına yönelik olduğunu bildirdikten sonra, aynı maddenin 3. ve 4.paragraflarında şu satırlar göze çarpıyor:

Kongre, Türkiye'de tüm halkların haklarını garanti altına alacak gerçek bir demokratik rejimin kurulması için Türk ilerici hareketi ve Ermeni Ulusal Kurtuluş hareketi arasındaki çıkar çatışmasına dikkat eder. Kongre, Türk demokratik güçlerinin

1915'te soykırım olduğunu kabul etmesini ve kınamasını zorunlu sayar. Bu kabul, Ermeni sorununa bir çözüm araştırmak düşüncesiyle Ermeni Türk diyalogunun açılabilmesi için bir ön şart teşkil eder.

“Dünya Ermeni Kongresi, Yunan ve Kıbrıs halkların Türk Devleti'nin yayılmacı politikasına karşı mücadelesini destekler.”

Aynı maddenin bir başka paragrafında ise şöyle denir: *“Kongre, Ermeni ve Kürt halkları arasında birbirinin karşılıklı siyasi, ulusal ve toprak haklarını tanımaları temeli üzerinde bir ittifakı sağlamayı gerekli görür.”*

Dünya Ermeni Kongresi'nin örgüt yasası olarak kabul ettiği metnin ilk maddeleri *“Batı Ermenistan”* olduğu iddia ettikleri, Türkiye'nin Doğu Anadolu topraklarına Ermenilerin dönüş hakkı bulunduğunu ve bu topraklar üzerinde tarihsel hakları olduğunu ve bu topraklarda kendi kaderlerini tayin hakkı içeren ve savunan maddeleri kapsıyor. Mücadele yöntemi olarak, Ermeni Dünya Kongresi'nin kendisine örgüt yasası olarak kabul ettiği metin, amaçlarına ulaşmak için tüm siyasi çözüm yollarını zorlayacağını bildiriyor, ancak mücadelenin her türlü biçimi kapsayacağını ifade eden sözcüklere de yer vererek, bir yandan terörcü Ermeni gruplarını reddetmeme yoluna gidiyor, bir yandan da metinde terör silahlı mücadele ya da şiddet gibi sözcükleri geçirmeyerek, Birleşmiş Milletler ve çeşitli devletler tarafından tanınma zemini kurmaya çalışıyor.

Bugün, TSİ 11.30'da basına açık kapanış oturumu yapılacak. Bu oturumda Dünya Ermeni Kongresi kararlarını açıklayacak. Kongreyi düzenleyen Papaz James Karnusyan bugün öğleden sonra TSİ 17.00'de Türk gazetecileriyle özel bir görüşme yapacağını bildirdi.¹⁰⁵⁰

3.2.65. Hollanda'da Türk Uyruklu Bir Ermeni Yakalandı

Haber Merkezi - Ermeni terör örgütü ASALA tarafından üstlenen bir cinayet sonucunda 14 Temmuzda Brüksel'de katledilen İdari Ataşemiz Dursun Aksoy'u öldürenlerden biri olduğu sanılan Türk uyruklu bir Ermeni, Hollanda'nın Almelo kentinde yakalandı. ASALA'nın Hollanda'dan Çiğili'ye gelecek olan THY'ye ait bir yolcu uçağına bomba konuldu ihbarı üzerine Çiğili Havaalanı'nda sıkı önlemler alındı. Fransız polisinin Orly katliamı ile ilgisi olduğu sanılan 3 Ermeni'yi daha aradığı bildirdi.

¹⁰⁵⁰ Cumhuriyet, 24 Temmuz 1983.

Türkiye'nin Atina Büyükelçisi Fahir Alaçam Yunanistan Dışışleri Bakan Yardımcısı Yuannis Kapsis'e Ermeni terör örgütlerinin Yunanistan'da yuvalanmaları ihtimalleri üzerine dikkat çeken bir mektup yolladı.

a.a.'nın haberine göre Brüksel'de 14 Temmuzda öldürülen Türk diplomatı Dursun Aksoy'u öldürenlerden biri olduğu sanılan, Türk uyruklu bir Ermeni, Hollanda'nın Almelo kentinde önceki gün tutuklandı.

Kent Savcısı Van Riemsdijk, tutuklanan kişinin kimliğini açıklamadı. Savcı tutuklamanın Belçika hükümetinin isteği üzerine ve Belçika ile Hollanda arasındaki suçluların iadesi anlaşmasına uygun ve yasalar çerçevesinde yapıldığını söyledi. Riemsdijk, Almelo Mahkemesi'nin bu kişinin Belçika'ya geri verilip verilmemesi konusunda yaklaşık iki hafta içinde karar vermek zorunda olduğunu açıkladı.

Fransız polisi, Orly katliamı ile ilgili olarak 3 Ermeninin daha arandığını açıkladı. Açıklamada, arananlardan Suner Nayır isimli Ermeni elektronik uzmanı olduğu ve saldırıda kullanılan bombanın ateşleme düzenini hazırladığı kaydediliyor. Nayır'ın Orly katliamından hemen sonra Courbevoie'de bulunan evinden çıktığı ve bir daha evine dönmediği belirlendi. Orly saldırısında şehit olan Halit Yılmaz ve Hüseyin Memiş'in cenazeleri dün akşam yurda getirildi. Uçakla İstanbul üzerinden Ankara'ya getirilen Halit Yılmaz ve Hüseyin Memiş'in cenazeleri daha sonra Kızılay'ın tahsis ettiği bir ambulansla Giresun'a gönderildi. Bugün Yılmaz ve Memiş için Dereli Cami'inde Mevlut okunacak. Cenaze namazından sonrada Dereli'de toprağa verilecekler.

Önceki gün ASALA'nın bir Türk uçağına bomba yerleştirdiği yolunda ihbar alan güvenlik güçleri, İzmir'in Çiğli Havaalanı'nda sıkı güvenlik önlemleri aldılar. Cumhuriyet Ege Bürosu'nun haberine göre, önlemler dün gecedan sabaha kadar sürdü. Sabaha karşı İzmir'e gelmesi beklenen Hannover ve Viyana kalkışlı iki uçak, kalkıştan önce sıkı şekilde arandığından, Çiğli'de ayrıca arama yapılmadı. Her iki uçağın yolcuları da yurt dışında çalışan Türk işçileri ve aileleriydi.

Türkiye'nin Atina Büyükelçisi Fahir Alaçam, Yunan Dışışleri Bakan Yardımcısı Kapsis'e bir mektup yolladı. Atina'daki Cumhuriyet Muhabiri Stelyo Berberakis'in bildirdiğine göre, Alaçam, mektubunda Ermeni terör örgütlerinin Yunanistan'da yuvalanmaları ihtimaline dikkat çekti ve bazı Avrupa gazetelerinde yayınlanan bu yöndeki haberleri görüşüne dayanak olarak gösterildi.

Muhalf Akropolis gazetesi, Lozan’da toplanan Dünya Ermeni Kongresi’ni “*çelişkilerle dolu bir toplantı*” diye niteledi. Gazete, Tahran’da Fransız kuruluşlarının Ermenilerce bombalanması haberinin sonunda kongreden söz etti ve Lozan’da tutucularla aşırıların terör konusundaki tartışmalarına yer verdi.

Kıbrıs Rum Yönetimi Dışışleri Bakanı Nicos Rolandis, Dışışleri Bakanı İler Türkmen’in ASALA’nın Güney Kıbrıs’ta üss kurduğu yolundaki açıklamalarının doğru olmadığını öne sürdü.¹⁰⁵¹

Londra’da Yargılanan İki Ermeni

Londra’da Türk Büyükelçiliğinde görevli bir diplomata saldırı planladıkları gerekçesiyle yargılanan iki Ermeni’den Zaven Bedros 8 yıla mahkûm olurken, Gris Grigoryan ise beraat etti.

Londra’daki Old Baisley Ağır Ceza Mahkemesi’nde görülen davanın dünkü duruşmasında jüri 9 saatlik bir incelemesinden sonra İran uyruklu Gris Gregoryan’ı tüm suçlardan akladı. Grigoryan bu karardan sonra serbest bırakıldı, daha sonra Jüri Zaven Bedros’a ilişkin kararı okudu. Jüri, Bedros’u öldürmeye teşebbüsten suçsuz cana ve mala zarar verecek biçimde silah bomba ve mermi bulundurmaktan suçlu buldu. Mahkeme duruşma salonunda Zaven Bedros’a 8 yıl hapis cezası verdi. Gris Grigoryan’ın beraat ettiği duruşmadan sonra “*Yaşasın İngiliz adaleti*” diye bağırıldığı duyuldu.¹⁰⁵²

3.2.66. Le Monde’nin Ermeni Terörüne İlişkin Yorumu

Yüzlerce Yıllık Terör Geçmiş İ Olan Suriye’ye Karşı Paris Tavr Almalı

Dış Haberler Servisi - Fransız “*Le Monde*” Gazetesi’nin “*Suriye’den Kim Korkar*” başlığı altında yayınladığı yorumda, Suriye’de kökleri “*Haçlı Seferleri*” ne uzanan eski bir terör geleneği olduğu ileri sürölüyor. “*Geçmişte uyguladıkları ilkel terör tekniklerini çağlar boyunca geliştiren Suriyeliler günümüzde bu konuda uzmanlık kazanmış bulunuyorlar*” denen yazıda Suriye’nin terörist faaliyetlerinden en çok Fransa ve Lübnan gibi bölgede Suriye’nin çıkarlarına karşı çıkan ülkelerin zarar gördüğu belirtiliyor. Le Monde “*bu gelişmelere rağmen Fransız hükümetlerinin Suriye ile bir modus vivendi*

¹⁰⁵¹ Cumhuriyet, 24 Temmuz 1983.

¹⁰⁵² Cumhuriyet, 24 Temmuz 1983.

(statukoya koruyucu bir karşılıklı saldırmazlık) arayışı içinde olması kınanacak bir tutam” diyor. Yorumda görüşlere yer veriliyor:

Fransa’ya karşı girişilen terör eylemlerinin örneklenmesinden de çıkarılabilir. 1981’de Beyrut’ta katledilen Fransız Elçisi Louis Delamare, 1982 yılında aynı kentte 11 kişinin ölümüne yol açan ve Fransız Elçiliği önünde bir arabanın havaya uçurulması, Paris’te Iraklılara ait bir arabanın önünde havaya uçurulan ve 1 kişinin ölümüne yol açan saldırı (burada Şam’ın Bağdat’la bir ideoloji çatışması içinde olduğunun altını çizmek gerekir) ve Paris’teki Filistin temsilci yardımcısı Fedel Dani’nın öldürülmesi, sayılması gereken Suriye kaynaklı terör eylemleridir. Ayrıca gene bölgede Suriye’nin, karlarına karşı çıkan Lübnan Cumhurbaşkanı Beşir Cemayelin öldürülmesinde gene Suriyeli bir siyasal partiye yakınlığı ile tanınan bir Lübnanlı Hristiyan’a yüklendiği de anımsanmalıdır. Bu durum karşısında bu ve geçmiş hükümet döneminde Suriye ile bir “*modus vivendi*” arayışı içinde olmuş olması en azından şaşırtıcı ve hatta kınanacak bir tutumdur... Bu kez Orly’de meydana gelen kanlı saldırının failinin gene genç bir Suriyeli Ermeni’nin olmasının altını çizmek gerekir. Acaba bu ipucu ile şimdiye dek delil yetersizliğinden eli kolu bağlanan Paris, artık yeryüzünün bu en eski ve modern katillerinin köküne inerek maskelerini düşürebilecek mi?¹⁰⁵³

Mitterrand’ın Tutumu

Öte yandan, Le Monde Gazetesi’nde Zorunlu Çelişki başlığı ile yayınlanan diğer bir yorumda, Orly Havaalanı’ndaki THY bürosuna bombayı koyan Ermeni’nin yakalanmasının Sosyalist Hükümet ve özellikle Başkan Mitterrand açısından bir başarı olduğu belirtiyor. Gazete, Başkan Mitterrand’ın terörizme herhangi bir taviz verilmemesini istediğini, ancak bu tavrın temel insan haklarının çiğnenmesine yol açacak uygulamalara kapıyı açmaması gerektiğini söylediğini bildirdi. “*Le monde*” hükümetin benzeri gelişmeler ortaya çıkmaması için çaba harcaması gerektiğini belirtiyor.

Mitterrand 17 Ağustos 1982’de yaptığı bir televizyon konuşmasında terörizme karşı etkin mücadelenin sınırlarını belirtmiş, bu mücadelede kişi haklarının dokunulmazlığı, bireysel özgürlüklerin korunması ve kuvvetler ayrılığı ilkelerinin sürekli göz önünde tutulmasını istemişti. Mitterrand konuşmasında “*önemli olan kanunlara saygı göstermek, kanunların uygulanmasını sağlamaktır. Bunların gerçekleşmesi için tavizsiz davranmalı*

¹⁰⁵³ Cumhuriyet, 24 Temmuz 1983.

ve bitmez tükenmez bir çaba göstermeliyiz” demişti. Le Monde’a göre, hükümetin istediği mücadele sekli şöyle özetlenebilir: “Bir elde kılıç, diğerinde ise erdem” silahlarıyla yürütülen mücadele. Gazeteye göre, Fransız polisinin çalışmalarında böyle bir denge bulmak oldukça zor. Bu nedenle de Mitterrand “Elysée’nin anti - terörist mücadeledeki rolünü artırmaya çalıştı...”¹⁰⁵⁴

3.2.67. İç Basından

Güneş / Birer Mezarlık Toprak Belki...

Güneri Civaoglu, 21 Temmuz günlü yazısında İsviçre’de toplanan Ermeni kongresine değiniyor ve çılgınlıklarını sürdürürlerse sahip olabilecekleri şeyi şöyle yazıyor: “...belki bir mezar... Evet birer mezarlık toprak belki...”

Son 15 gün içinde en doğusundan en batısına kadar Anadolu’yu yaşadığını belirten Civaoglu yazısında şöyle diyor:

“Türkiye, insanıyla toprağıyla tek ve sağlam bir bütün.”

“Güçlü ve egemen bir devlet.”

“Kendi topraklarının ötesinde, zorunlu kaldıkça sınırı aşarak dost ve komşu ülke topraklarında dahi güvenliği sağlayan mükemmel bir ordu...”

“İnsanları birbirine sevecen ve hoşgörülü. Yakın geçmişte serpilen yapay ayrılıkçı akımlar tükenmiş...”

“İnsanlarımız güvenli. Gelecekte umutlu...”

“Böylesine toplum dokuları sağlam... Kurumları çağdaş ve güvenli... Tasada ve kıvançta bir ve bütün olan ülkede, toprak kazanmayı, devlet kurmayı düşünebilmek, ancak çılgınlıktır.”

“Bu ülkeyi görmeden, bu milleti tanımadan, ancak İsviçre’nin Lemman Gölü kıyısında kurulabilecek hayaldir.”

“Tıpkı bir başka ayrılıkçı akımın, hayallerini Stockholm’de, Paris’te yeşertebilmesi gibi...”

“Doğu Berlin’den Ahkam yürütmeye kalkmak” gibi...

“Şu 200 Ermeni, kongrelerini toplamadan önce hiç değilse Türkiye’ye gelselerdi... En doğudan, en batıya Türkiye’nin nabzını tutsalardı...”

“Hiç kuşkusuz, değil, devlet kurmayı düşlemek çılgınlığı, bir avuç toprak umamazlardı...”

¹⁰⁵⁴ Cumhuriyet, 24 Temmuz 1983.

*“Çılgınlığı sürdürürlerse belki bir mezar. Evet, birer mezarlık toprak belki.”*¹⁰⁵⁵

Milliyet / İnsanlığın Yüz Karası...

Mehmet Barlas, 18 Temmuz günlü yazısında bütün terörist örgütler gibi Ermeni teröristlerin de paraya, silaha, sığınağa ve dayanağa ihtiyaçları olduğunu söylüyor ve *“Türkiye’nin öncelikle Ermeni teröristleri ile bu kaynaklar arasındaki bağlantıyı bulup kesmesi şarttır”* diyor.

“Ermeni teröründe Fransa’nın yerine de değinen Barlas, Türkiye, bütün diplomasi yollarını ve benzeri yöntemleri uygulayarak, Fransa’nın bu tutumuna karşı girişimde bulunmalıdır” da dedikten sonra şöyle ekliyor:

“Fransa’yı uluslararası terörizmin yuvası olarak ilan etmeli ve gerekli önlemleri almaları için kendilerine süre tanımalıyız Bu sürenin sonunda, diplomatik ve ticari ilişkilerin kesilmesine dayanacak tedbirler uygulayabiliriz. Paris’in Türk diplomatlarına ve vatandaşlarına sürekli bir mezar olmasına göz yumamayız.”

“Marsilya ve Paris’teki Ermeni azınlığın oylarına karşı Türkiye, gerek kendisinin gerekse Ortadoğu’daki dostlarının bütün ağırlığını ticari boykota uzanacak yollar da dâhil, koymalıdır. NATO içindeki ortaklarımızı Fransa’nın terörizmi destekleyen tutumuna karşı harekete geçirmeliyiz.”

Barlas *“hala şaşıryoruz. Fransa bize vize uyguluyor. Biz neden Fransızlara vize zorunluluğu getirmedi? Fransız kentlerinde Türkiye’yi suçlayan gösteriler yapıp, anıtları bakanlar açıyor. Biz ise, Fransızca eğitim yapan Türk okullarını destekliyoruz.”* dedikten sonra yazısını şöyle sonluyor:

“Fransız Hükûmeti ve kamuoyu odakları, cinayet teşvikçiliği yaptıkça Ermeni teröristler bu ülkede gerek sığınak, gerekse para bulabileceklerdir. İşte İngiltere, iste Amerika, iste Yugoslavya... Ermeni teröristler neden Batı Almanya’da yuvalanamıyor? Bir Türk vatandaşı olarak Fransa’yı 1930’ların Şikago’su gibi görüyoruz... Cinayete prim veren bir ülke görünümünde Fransa... Katiller, devletten ve polisten daha etkin.”

*“Turistimiz gitmemeli bu ülkeye, tüccarımız ticaret yapmamalı. Fransa, şu anda insanlığın yüz karasıdır.”*¹⁰⁵⁶

Tercüman / Terör Dediğin...

Ergun Göze, 19 Temmuz günlü yazısında Orly Havaalanı’ndaki katliama değinirken *“tekrar edelim bu Ermeni terörü değildir.”* diyor ve ekliyor: *“Terörün birçok nevi yoktur. Terörün bir nevi vardır: Ve bir tek patronu vardır: KREMLİN...”*

¹⁰⁵⁵ Cumhuriyet, 24 Temmuz 1983.

¹⁰⁵⁶ Cumhuriyet, 24 Temmuz 1983.

“Ermeni teröristleri belki de Ermeni değildir.” de diyen Göze şöyle sürdürüyor yazısını: “İçlerinde, Ermeni zenginlerini soyup soğana çevirmek için bu meseleyi kullanan açık göz ‘ahbar’lar gerçi vardır. Amma arkalarında Kremlin olmasa onların ağızlarına mı bu işlere kalkışmak. Eğer onların buna güçleri olsa idi, altmış sene beklerler miydi?”

Gerçekleri tersyüz edip bazı zavallı Ermenileri kandıran, inandıran, öfkeden kudurtan ve Türkiye’ye saldırtan ve sonra onların boynuna geçen ilmeği de zevkle seyreden bir gizli bir arka planda kalmayı yeğleyen kuvvet olduğunu da belirten Göze *“İşte asıl mesele bu kuvvettir. Çünkü kıvıllıklar onun elindedir.”* diye ekliyor ve şöyle diyor: *“Orly’de bomba patlarken, Los Angeles’de otomobillerinde bomba patlayan iki Ermeni parçalanmıştır. Daha önce de Ermenilerin çokluk bulunduğu bu şehirde bazı Ermenilerin başına buna benzer işler gelmişti. Bunları Los Angeles Radyosu ‘Türklerin eseri’ diye vermişse de sonradan ortaya çıkmıştır ki bunlar Ermeniler arası hesaplaşmalardır. Çünkü Ermeni katiller, Los Angeles’in zengin Ermenilerini Türker’den intikam almak için açtıkları bu savaşa mali yardım sağlamak için icbar etmeye, onları tehditle sızdırmaya başlamışlardır.*

Tabii, zengin Ermeniler’den aldıkları bu dolarları ‘ahçik’lerle yemek zevki de var. Bunu bilen, kendini bilen Ermeniler para verir mi? Amma, böylece para koparmaya alışmış olanlar da kolay kolay bundan vazgeçer mi? O zaman, Türkler’den intikam almak için hazırlanmış bulunan silahlar, zengin Ermenilerin üzerine çevrilmekte onları ahirete postalamaktadır.”

“İşte Ermeni terörü budur.” ¹⁰⁵⁷

Hürriyet / Timsahın Gözyaşları...

Hasan Pulur. 19 Temmuz günlü yazısında, Orly Havaalanı’ndaki ASALA katliamına değinirken, “bu işin, artık yazacak çizecek tarafı kalmadı” diyor ve ekliyor: *“Neye yaramış, yazdıklarımız, söylediklerimiz?”*

Pulur. *“O halde!”* dedikten sonra *“bunun cevabını biz verecek durumda değiliz. Bunun cevabını devlet verir.”* diye ekliyor ve sürdürüyor: *“Her planın, bir karşı planı vardır. Her silahın, bir karşı silahı vardır. Her karşı plan, her karşı silah, düşmanın planının, düşmanın silahının gücünde olmalıdır. Kim bu cibilli katillere arka çıkıyorsa, onları koruyorsa, onları bağrına basıyorsa... Onlarla görülecek hesabımız olmalı.”* diyen Hasan Pulur, yazısını şöyle sürdürüyor: *“Mesela diyeceksiniz, mesela ne yapılabilir? En*

¹⁰⁵⁷ Cumhuriyet, 24 Temmuz 1983.

azından Ermeni asıllı Fransızlara vize koyamaz mıyız? Kimin soyadı “Yan” la bitiyorsa, vize almadan Türkiye’ye giremez.

Olamaz mı?

“Devletler hukuku mu varmış, diplomatik ilişkiler mi varmış, şu mu varmış, bu mu varmış? Varsın olsun, bunların hangisi masum Türk kanından daha kutsaldır?”

Verirsin notayı Fransa’ya Senin Ermeni asıllı vatandaşların benden vize almadan Türkiye’ye giremez” dersin, bakalım ne cevap verecek?

“Bakalım Mösyö Mitterrand o zaman ne der? Paris katliamından sonra, hastane kapılarında gözyaşı dökmeye benzemez bu iş...”

Timsahın gözyaşları gibi!

NATO bildirisine terörü kınayan cümleyi koydurma, sonra git hastane kapısında gözyaşı dok!”

Hasan Pulur yazasını şu cümlelerle sonluyor: *“Diyeceğimiz şu, kim ki bu katillerin, bu cibilli katillerin hamisidir, onlara karşı her çeşit tedbiri almalıyız. Ufakmış büyükmüş, değermiş, değmezmiş demeden. Artık lafın da, bu ince hesapların da çok geride kalmış olması lazım. Dökülen Türk kanıdır. Türkkanı...”* ¹⁰⁵⁸

3.2.68. Kongre, Ermeniler Arasındaki Ayrılıkları Su Yüzüne Çıkardı

Lozan, (Cengiz Çandar) - Çarşamba gününden beri devam eden Ermeni Dünya Kongresi ayakta söylenen Ermeni marşlarıyla sona erdi. Kongre çok sayıdaki Ermeni örgütüne bir yenisini daha ilave etti ve *“Ermeni Ulusal Konseyi”* nin kurulmasını kararlaştırdı. Ermeni Ulusal Konseyi’ne 7 kişilik bir Yürütme Kurulu seçildi. Bir daha ki kongrenin 1 Temmuz 1 Eylül 1984 tarihleri arasında bir zamanda ya New York ya Atina ya da Marsilya’da yapılmasını kararlaştırarak dağıldı. Kongre son günkü oturumunda bir nihai bildiri yayınladı. Bir de *“Ermeni Dünya Kongresi”* nin hükümetlere ve dünya halklarına memorandumu başlıklı bir muhtıra yayınladı.

Sanılanın aksine heyecanın çok fazla yükseldiği son dakikalarda Ermeni delegeler Türk gazetecilerine yakın görünmeğe çalıştılar. Ancak kongrenin son günü Ermeni delegeler ile Türk gazeteciler arasındaki yumuşama havasının tam zıttı bir biçimde Ermenilerin kendi arasındaki siyasi ihtilafları bütün çıplaklığıyla ortaya serdi. Ermeni Dünya Kongresi’nin son dakikalarında, kongrenin yapıldığı Beau-Rivage Otel’i’nin

¹⁰⁵⁸ Cumhuriyet, 24 Temmuz 1983.

hemen yanı başındaki Hotel d'Angletterre'nin lokantasında önceki gece Fransa'nın Lyon kentinden gelen Taşnak yetkililerinden Mihran Antepliyan bir basın toplantısı düzenliyor ve gerek Taşnak'ın gerekse geleneksel büyük Ermeni partilerinin Ermeni Ulusal Konseyi adı altında kurulan yeni örgütü tanımadıklarını ve meşru saymadıklarını söylüyordu. Antepliyan kongreye büyük Ermeni partilerin davet edilmediğini dolayısıyla kongrenin Ermenileri temsil edemeyeceğini açıklıyordu. Mihran Antepliyan Taşnak, Taşnak sempatanları ve Ermeni yanlısı yabancıları kapsayan Ermeni Davasını Savunma Komitesi adına düzenlediği basın toplantısında Dünya Ermeni Kongresi'nin aldığı kararların da fazla bir şey ifade etmediğini ima ederek 1 Ermeni partisi, Taşnak, Hınçak ve Ramgavar 1975 yılında ortak imzasıyla yayınlanan belgenin geçerliliğini koruduğunu açıklıyordu. Bu belgede Türkiye'den Ermeni soykırımını kabul etmesi ve Ermeni topraklarının iadesi talep ediliyor. Antepliyan Ermenistan barışı olduğunu gösteren ve "Sevr Anlaşması" nda çizilen Ermenistan sınırlarını belirleyen bir haritayı da basın toplantısına katılanlara dağıttı.¹⁰⁵⁹

Taşnak'ın Koşulları

Taşnak yetkilisi Ermenilerin şu üç bölgenin temsil edilmesi halinde gerçekten bir örgüt tarafından temsil edilebileceğini söyledi:

- 1) Türkiye'deki topraklar üzerinde hakkı bulunan ve daha sonra dünyaya yayılmış olan Ermeniler,
- 2) Ermenistan Sovyet Cumhuriyetinde yaşayan Ermeniler,
- (3) Sovyetler Birliği'nde Ermenistan Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti sınırları dışında bulunan Ermeniler (Buradan Azerbeycan Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti içindeki Karabağ bölgesi ile Gürcistan Sovyet Sosyalist Cumhuriyetinde bulunan Ahlat Kabak bölgesi Ermeniler kastediliyor.)

Mihran Antepliyan, basın toplantısında Orly olayını ve bu olayı üstlenen ASALA'yı da şiddetle kınadı. Kör terörle hiçbir yere varılamayacağını, Ermeni sorunun askeri değil, siyasi çözüme ihtiyaç gösterdiğini söyledi.¹⁰⁶⁰

Ara Torannan'ın Basın Toplantısı

¹⁰⁵⁹ *Cumhuriyet*, 25 Temmuz 1983.

¹⁰⁶⁰ *Cumhuriyet*, 25 Temmuz 1983.

Anteplayan'ın basın toplantısından bir kaç dakika sonra, sona eren Ermeni Dünya Kongresinin yapıldığı salonun hemen önünde eski ASALA militanı, Fransa'da bulunan *“Ermeni Ulusal Hareketi”* adlı örgütün lideri Ara Toranyan ayakta bir basın toplantısı düzenleyerek Taşnak'a ağır ithamlarda bulundu.

1981 yılında Paris'teki Türkiye Başkonsolosluğu'na karşı girişilen kanlı ASALA saldırısının sorumlularından biri olarak tanınan ve başkonsolosluk önünde olayın cereyan ettiği saatlerde basın toplantısı yapan, daha sonra Fransız TV'sine çıkarak Türkiye'ye ağır saldırılar yöneltmiş olan Ara Toranyan, dün Bau Rivage Otel koridorlarında Taşnak'ı güçlü olduğu yerlerde diğer Ermeni örgütlerine karşı diktatörce davranmakla itham etti. Toranyan, Taşnak'ın İran, Arjantin ve Latin Amerika ülkelerinde kendisinden başka Ermeni örgütlerine hayat hakkı tanımadığını söyledi. Doğu Beyrut'la Falanjistlerle işbirliği yaptığını açıkladı. Toranyan, basın mensuplarının önünde yaptığı açıklamalarda Ermeni Dünya Kongresi'ne bütün Ermeni örgütlerinin davet edildiğini, fakat bazılarının buna katılmadığını öne sürdü. Ermeni Ulusal Hareketi adındaki kendi örgütünün demokratik bir anlayışla kongrede yer aldığını bildiren Ara Toranyan. *“Ermeni Ulusal Konseyi adlı örgütün yasına oy verdik. Ancak yasa üyelerimiz arasında tartışıldıktan sonra biz kesinlikle katılıp katılmayacağımızı belirleyeceğiz”* dedi. Bir başka gazetecinin *“Sizi destekleyen ülkeler kimlerdir?”* sorusunu ise, *“Fransa var. Cumhurbaşkanı Mitterand, seçimlerden önce davamıza sempatisini belirtmişti”* karşılığını verdi.

Ermeni Dünya Kongresi'nin kapanmasından sonra kongreyi düzenleyen ve kongrenin seçtiği Ermeni Ulusal Konseyi Yürütme Kurulu'nun başına getirilen İsviçre uyruklu papaz James Karnusyan, Beau Rivage Otelinde Türk gazetecileriyle, kızının ve eşinin de katıldığı bir söyleşi toplantısı düzenledi. Karnusyan, Türk gazetecileriyle sohbet ederken, kendilerini Lozan'da görmenin tam bir sürpriz olduğunu bunu beklemediğini söyledi. Kongrenin açılış oturumuna Türk gazetecilerinin alınmamasını Kongre delegeleri arasında bulunan yaşlı Ermenilerin Türk gazetecilerinin oturumlara katılmasını savunduklarını, gençlerin ise buna karşı çıkmış olduğunu bir soru, üzerine bir bilgi alak bildirdi. Karnusyan, dün sona eren kongrenin kurmayı kararlaştırdığı Ermeni Ulusal Konseyi'nin Filistin Kurtuluş Örgütü türünden bir çatı örgütü sayılamayacağını, öne sürdü.

Ancak böyle bir örgütün temellerinin atılmış olduğunu, daha önlerinde uzun bir yol bulunduğunu, Ermeni Ulusal Konseyi'ne Taşnak, Hınçak, Ramgavar gibi siyasi partileri katmaya çalışacaklarını açıkladı. Papaz Karnusyan, ASALA'nın bazı militanlarıyla bu kongrede yer almış olmasına rağmen aslında Ermeni Ulusal Konseyi'nin kurulmasına karşı olduğunu sandığını ifade etti. *"Niçin?"* Sorusuna yanıt olarak *"Prestij meselesi, onlar Ermeni meselesi konusunda son sözü söyleyecek örgütün kendileri olmasını isterler"* dedi.

Karnusyan, Türk gazetecileriyle konuşmasının resmi makamlar dışında bir diyalog başlangıcı olarak ele alınabileceğini, bunun sürmesi gerektiğini ifade ederek ben, bir din adamıyım. Terörün her türlüsüne karşıyım. Türk diplomatlarının kanının dökülmesini de istemem. Ama ateşli gençlere söz geçirmek çok zor. Bu nedenle soruna mutlaka barışçı bir çözüm yolu bulunmalı. Bir süre önce düzenlediği çalışma toplantısında Türk Dışişleri Bakanı Türkmen'in Ermenistan Sovyet Cumhuriyeti Dışişleri Bakanı Guiragosyan ile görüşebileceğini söylediğini hatırlatarak. Bunu şunun için söyledim; *"Eğer bizle görüşebilir deseydim, biz henüz bir şey temsil etmiyorduk. Üstelik buna Taşnak karşı çıkardı. Taşnakla görüşsün desem, ASALA karşı çıkardı. Ama dikkat edilirse Sovyetler Birliği ile görüşürsün demedim. Ermenistan Dışişleri Bakanı ile görüşsün dedim. Dışişleri Bakanı Türkmen buna "Kimi muhatap alacağımı ben tayin ederim" demiş. Bu yanıttan memnun oldum. Çünkü diyalogu ret diyorum dememiş"* dedi. Karnusyan'ın Türk gazetecileriyle söyleşisini izleyen ve kongre oturumları sırasında çok ateşli gözükken bir Ermeni delege *"Eğer Türklerle Ermeniler baş başa kalsa sorun kolaylıkla çözülür. Ama ne yazık ki süper devletler var. İşe onlar karışıyor, iş de bu nedenle karışıyor"* biçiminde bir müdahalede bulundu.

Ermeni Dünya Kongresi yayınladığı bildiride, Lozan Anlaşması'nın bazı hükümleri keenlemyekün (Hukuken yok) saydığına ve bu kararın Lozan Anlaşmasının imzacı devletlerine ve Birleşmiş Milletler örgütüne bildirileceğine yer verdi. Kongrenin yayınladığı bildiri şu bölümle sona eriyor. *"Ermeni halkının tanımadığı ve Türk Hükümetinin saygı göstermediği Lozan Anlaşması'nın 60. yıldönümü münasebetiyle Diaspora (Ermenilerin dağıldığı topraklar) "nın temsilcileri 20-24 Temmuz 1983'de topladıkları kongrede oybirliğiyle Ermeni Ulusal Konseyi'ni kurmuşlardır."*

Dünya Ermeni Kongresi, 7 maddelik bir muhtıra ile bir bildiri yayınladı. Bildiride kongrenin kurmayı kararlaştırdığı örgütün amacı şöyle sıralanıyor:

1. Ermeni diasporasının tüm toplumsal güçlerini siyasi kültürel ve dini örgütlerini içinde toplayacak aktif ve tek bir temsilci gücü meydana getirmek.
2. Ermeni Dünya Kongresi'ne bir ulusal kurtuluş örgütü gibi diplomatik tanıma elde etmek. Diaspradaki Ermeni halkı temsil etmek ve uluslararası forumlarda taleplerini sunmak,
3. Ermeni halkının haklarının tanınması için tüm siyasi ve diplomatik araçlarla mücadele etmek ve diasporadaki Ermeni güçlerini Türkiye'nin işgal altındaki topraklarının kurtuluşu mücadelesinin hizmetine sokmak.
4. Ermenilerin topraklarına dönüşünü örgütlemek ve maddi ekonomik yapıyı kurmak.¹⁰⁶¹

Muhtıra

Ermeni Dünya Kongresi bildirinin yanı sıra *“Ermeni Dünya Kongresi'nin hükümetlere ve dünya halklarına memorandumu”* başlıklı 7 maddelik muhtırası şöyle;

- 1) Türkiye ile Lozan Anlaşması'nı imzalayan devletlere (Fransa, Büyük Britanya, İtalya, Japonya, Yunanistan, Romanya, Yugoslavya) Dünya Ermeni Kongresi 24 Temmuz 1923 Lozan Anlaşması'nı imzalamış devletlerden 60 yıldan beri durmakta ve askıda bulunan soruna adil, kapsamlı ve kalıcı bir çözüm bulunması için Ermeni dosyasını yeniden açmalarını teklif eder.
- 2) Birleşmiş Devletler ve Genel Sekretere; Ermeni Dünya Kongresi BM üyesi devletleri BM Genel Kurulu'nun ilk toplantısınca 24 Temmuz 1923 Lozan Anlaşması'ndan önceki Lozan Konferansı sırasında *“Çözülmemiş sorun”* olarak sunulan Ermeni sorununu getirmeye davet eder.

Ermen Dünya Kongresi BM Genel Sekreteri'ni BM İnsan Hakları Komisyonu'nun önümüzdeki toplantısına Ermeni soykırım sorununu gündemine aldirmaya çağırır.

- 3) Türk Hükümetine; Ermeni Dünya Kongresi Türkiye Cumhuriyeti Hükümetinden Osmanlı dönemi sonunda Türkiye'deki Ermeni halkına karşı

¹⁰⁶¹ Cumhuriyet, 25 Temmuz 1983.

girişilen soykırım gerçeğini kabul edecek cesur bir davranış göstermesini talep eder.

Ermeni Dünya Kongresi yüzlerce sene ve yüzyıllar boyunca bir arada yaşamış iki halkın ortak çıkarlarına uygun bir biçimde Ermeni sorununun eşitlikçi ve kalıcı bir çözüme ulaşabilmesi için içten bir diyalogun başlamasını bu davranışın yerine getirilmesiyle temenni eder.

- 4) SSCB ve Ermenistan SSCB Hükümetlerine; Ermeni Dünya Kongresi Sovyetler Birliği Hükümeti'ni ve Ermenistan Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti Hükümeti'ni adil olmayan Lozan Anlaşması'nın düzeltilmesi için Ermeni diasporasının çabalarını desteklemeye davet eder.

Ermeni Dünya Kongresi, bu hükümetlerden SSCB'deki Ermeni ulusal haklarını, özellikle Ermenistan SSCB dışındaki bölgelerde Azerbaycan SSCB'deki Karabag Özerk Bölgesi ve Gürcistan Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti'ndeki Akhalkalak'da mutlak bir çoğunluk oluşturan Ermenilerin haklarını korumalarını talep eder.

- 5) ABD Hükümeti'ne; Ermeni Dünya Kongresi ABD Hükümeti'nden Başkan Woodrow Wilson'un prensiplerinden ilham alarak Ermeni dosyasını yeniden açmasını bekler ve uluslararası diplomatik alanda Ermeni halkını "Batı Ermenistan'da ulusal yurdunu yeniden elde etmesine destek olmasını ister.
- 6) Bağlantısızlar hareketine; Ermeni Dünya Kongresi bağlantısız ülkeler halkları ve hükümetlerinin Ermeni sorununun çözümünün acilliğine dikkatlerini çeker.

Diasporada yaşayan Ermeni halkı sömürgeciliğin tavsiyesi ulusların kurtuluşu sürecinden yararlanamayan en son "*Halk*" lardan biridir.¹⁰⁶²

3.2.69. Ermeni Tedhişçiler Suriye'den Yardım ve Destek Alıyorlar

Washington, (a.a.) - ASALA'nın kontrolü altında olduğu bilinen Washington'da yayınlanan Ermeni Halkçı Hareketinin yayın organı "*Ermeni Mücadelesi*" adlı derginin son sayısında, Ermeni tedhişçilerinin Suriye'den yakın yardım ve destek aldıkları bildiriliyor. Dergide, daha önce Ermeni tedhiş örgütlerine lojistik destek vererek Ermeni gerillaları eğitmiş FKÖ'nün ASALA ile bundan böyle işbirliği yapmayacağını açıklaması

¹⁰⁶² *Cumhuriyet*, 25 Temmuz 1983.

şiddetle eleştiriliyor. Dergide, FKÖ liderlikten bu kararı “*davaya*” *ihanet*” olarak nitelendiriliyor, FKÖ’nün ASALA ile işbirliğini kesmesinden sonra Suriye’nin desteklediği ve Yaser Arafat’ı liderlikten uzaklaştırmak için mücadele eden Abu Nidal grubu ile çalışmaya başlayan ASALA militanlarının başkent Şam yakınlarındaki Humus askeri kampında eğitime başlandığı bildiriliyor. Dergide yer alan bildiride, Suriye hükümetinden yakın yarsım ve destek alan Ermeni tedhişçilerinin yanı sıra Hummus askeri kampında bazı Türklerle, Türkiye’deki bölücü unsurların da eğitildiği belirtiliyor.¹⁰⁶³

3.2.70. Orly’de Ölen İki İşçi Toprağa Verildi

Giresun, (Cumhuriyet)- Orly’de Ermeni teröristlerin bombalı saldırısı sonucu hayatlarını kaybeden Hüseyin Memiş ve Halit Yılmaz dün Giresun’un Dereli ilçesinde düzenlenen törenle toprağa verildiler. Paris’te işçi olarak çalışan Yılmaz ve Memiş için düzenlenen cenaze törenine Giresun Valisi Fahrettin Altun, Dereli Kaymakamı Huseyin Horuç ile öteki ilgililer ve kalabalık bir yurttaş topluluğu katıldı.¹⁰⁶⁴

3.2.71. Ermeniler Tahran’daki Fransa Ticaret Ataşeliğini Yine Bombaladı

Haber Merkezi - Fransa’nın Tahran’daki Ticaret Ataşeliğine önceki gece Ermeniler tarafından bombalı bir saldırıda bulunuldu. “*Orly Grubu*” nun üstlendiği saldırıda can kaybı meydana gelmedi. Belçika sorğu yargıçlarından Merina Coppieters Brüksel Büyükelçiliği İdari Ateşe’lerinden Dursun Aksoy’un öldürülmesi olayı ile ilgili olarak geçtiğimiz cuma günü Hollanda’nın Almelo kentinde Türk asıllı Ermeninin Belçika’ya iadesi için başvurdu. İade isteminde, sanık hakkında Belçika’da yeterli delil toplandığı belirtildi. Olaydan sonra Fransız Haber Ajansı AFP’nin Tahran bürosuna telefon eden bir kadın saldırıyı “*Orly Grubu*” olarak gerçekleştirdiklerini bildirdi. İngilizce konuştuğu belirtilen kadın geçtiğimiz perşembe günü aynı temsilcilik ile Fransız Hava Yolları “*AIR FRANCE*” a karşı girişilen bombalı saldırıların da ASALA tarafından değil “*Orly Grubu*” nca gerçekleştirildiğini öne sürdü.

¹⁰⁶³ Cumhuriyet, 25 Temmuz 1983.

¹⁰⁶⁴ Cumhuriyet, 25 Temmuz 1983.

Fransa'nın “*yeni Balistille hapishanelerine Ermenileri tıktığını ve bu baskılı tutumdan vazgeçmesi için saldırının düzenlendiğini*” öne süren kadın, aksi takdirde Fransa'nın tüm dünyadaki çıkarlarına yönelik saldırılar gerçekleştireceğini söyledi.

İngiltere’de yayınlanan “*Times*” Gazetesi Londra’da yüksek düzeyde bir Türk diplomatına karşı saldırıda bulunmaya hazırlanırken yakalanan ve yargılanarak 8 yıl hapse mahkûm olan Ermeni tedhişçi Zaven Bedros’un İngiltere’ye ayak bastığı andan itibaren polis tarafından izlendiğini bildirdi. 31 Ağustos 1982’ de İngiltere’nin Heathrow Havaalanı’na gelen ASALA üyesi Zaven Bedros havaalanındaki İngiliz yetkililerine kendisini Land Rower yedek parçası almaya gelmiş bir işadamı olarak tanıtmıştı.

Gazetenin haberine göre, İngiliz gizli servisi bu açıklamayı yeterli görmedi ve Bedros havaalanına ayak bastığı andan itibaren yakalandığı güne kadar adım adım izlendi. Bedros 9 Eylül 1982’de ASALA hesabına girişeceği eylemde kullanılacağı silahıyla birlikte yakalandı.

Türkiye’nin Brüksel Büyükelçiliği İdari Ataşesi Dursun Aksoy’un 14 Temmuzda Brüksel’de öldürülmesi ile ilgili soruşturmayı sürdüren Belçikalı sorgu yargıcı Marina Coppieters, Hollandalı yetkililerden cuma günü Hollanda’nın Almelo kentinde tutuklanan Ermeninin iadesini istedi.

Belçika Savcılığı, Belçika polisinin şüphelinin derhal iadesini sağlamak için, Benelüks ülkeleri arasındaki anlaşmalar uyarınca, yeterli delil toplandığını açıkladı. Suikastla ilgili soruşturmayı yürüten Brüksel sorgu yargıcı 27 yaşındaki Ermeni sanığın iade işlemleriyle ilgili dosyada bu kişinin Aksoy’un şehit edilmesine karıştığını belirtilen deliller bulunduğunu bildirdi. Belçika polisinin suikastta katılan ikinci teröristin de Orly saldırısından sonra Paris’te tutuklanan Ermeniler arasında bulunduğu görüşünü tartıştığı belirtiyor. Paris radyosunun haberine göre Belçika adli makamlarının bir kaç gün içinde bu sanığı da Fransa’dan iadesini istemesi bekleniyor. Belçika’da bir sorgu heyetinin de bu hafta başında Paris’e gideceğini bildiriyor.

Orly saldırısında ölen Paris Siyasal Bilimler öğrencisi Anthony P.Schultze (25)nin cenazesi dün Atina’da toprağa verildi. Törende Schultze’nin Türk nişanlısı Feza Turhan da (25) bulundu. Edebiyat öğrencisi Feza’yı geçirmek üzere Orly havaalanına gittiği

sırada ASALA'nın saldırısı sonucu ölen Schultze'nin babası Amerikalı annesi ise bir Yunan vatandaşı.¹⁰⁶⁵

3.2.72. Daily Telegraph: Türkiye Ermeni Terörünü Kaynağında Kurutmaya Kalkabilir

Dış Haber Servisi - BBC Radyosu, Lozan'da çalışmalarını tamamlayan Dünya Ermeni Kongresi konusunda dün sabah yaptığı yorumda, Ermenilerin Türkiye'ye ilişkin iddialarının gerçekleşmesine imkân olmadığını Türk Hükümeti'nin Ermenilere toprak vermeyi kabul etmesini beklenmeyeceğini, Ermenilerin gerek siyasal planda, gerekse tedhiş eylemleri ile emellerine ulaşma umudunun bulunmadığını belirtti.

Muhafazakâr Daily Telegraphlı Gazetesi'nde aynı konuda ilginç bir yorum yer aldı. BBC'nin bildirdiğine göre, gazete yorumunda Ermenilerin taleplerini “*Ulaşması olanaksız düşler*” olarak niteledikten sonra, Ermeni tedhişinin arttığı oranda Türkiye'nin sertleşeceğini belirtti. Gazete, tedhiş eylemleri devam ederse, Türkiye'nin bir noktadan sonra mücadelesini tedhişin kaynaklandığı yerlere götürebileceğini kaydetti. Gazete yorumuna şöyle devam etti: “*Türkiye son önlem olarak bu yola başvurmaya kalkışır ve sorunu kendi çözmeye çalışırsa, onu kim suçlayabilir?*”¹⁰⁶⁶

3.2.73. Dışişleri: Ermeni Kongresi Fazla Büyütüldü

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Ankara, geçtiğimiz hafta Lozan'da yapılan ve Türkiye'nin toprak bütünlüğünü hedef alan taleplerle sona eren ikinci Ermeni Dünya Kongresi'nin özellikle Türk Basınında “*fazla büyütüldüğü*” kanısında.

Dışişleri Bakanlığının üst düzeydeki bir yetkilisi, kongreyi değerlendirirken, özellikle Türk basınının tutumuna dikkat çekti. İsmi açıklanmasını istemeyen bu yetkiliye göre, “*Türk gazeteleri birinci sayfalarını tümünden kongreye ayırırlarken diğer ülkelerin basını kongreye normal bir şekilde yer verdi.*” Yetkili, bu sözleriyle kongrenin gereğinden çok büyütüldüğünü ima etti. Kongrenin genel değerlendirmesi konusunda ise aynı yetkili, “*Bekledikleri sonucu alamadıkları ortada*” demekle yetindi.

¹⁰⁶⁵ Cumhuriyet, 26 Temmuz 1983.

¹⁰⁶⁶ Cumhuriyet, 26 Temmuz 1983.

Dışışleri yetkilileri, Ermeni Kongresi'nde dile getirilen “*Türkiye ile diyalog*” konusunda ise daha önce açıklanan çizgiyi yinelediler. Dışışleri yetkilileri, “diyalogun düşünülmesinin bile söz konusu olmayacağını” altını çizerek bildirdiler.

Kongreyi düzenleyen Ermeni Papaz Karnusyan'ın Türkiye'nin muhatap olarak Sovyet Ermenistan Cumhuriyeti Dışışleri Bakanını muhatap alması yolundaki sözleri hatırlandığında ise bir Dışışleri yetkilisi, “*Sovyetler Birliği ile bir sorunumuz yok. Sovyet Ermenistan'ı ile neyi konuşacağız ki...*” dedi.

Diplomatik kulislerde İsviçre'nin söz konusu Kongre'nin yapılmasına izin vermesinin Türk İsviçre ilişkilerini ne şekilde etkileyeceği konuşuluyor. Türkiye'nin gerek Bern'de, gerekse Ankara'da İsviçre Hükümeti nezdinde yaptığı temaslara karşılık İsviçre'nin tutumunu değiştirmemesi Ankara'da açıkça ifade edilmeyen bir tepki yarattı.¹⁰⁶⁷

3.2.74. Newsweek, ASALA'nın Fransa'da 6 Aydan Beri İzlendiğini Öne Sürdü

Haber Merkezi - Newsweek Dergisi'nin son sayısında Fransa'nın Ermeni tedhiş örgütü ASALA'yı 6 aydan beri izlediğini öne sürüldü. Dergi ayrıca Fransız polisinin ASALA'nın Kürt ve aşırı kanada mensup Filistinlilerle işbirliği yapıldığından şüphe ettiğini bildirdi. İran'da 24 Temmuz gecesi Ermeni teröristlerin Fransa Ticaret Misyonu'na bombalı saldırı düzenlemelerinin ardından Başkent Tahran'ın merkezindeki Fransız Büyükelçiliği'nin bulunduğu sokak tümüyle trafiğe kapatıldı.¹⁰⁶⁸

3.2.75. Katiller Bu Kez Kurtulamadı

Maslahatgüzarın Eşi Öldü, 6 Ermeni Terörist Ölü Olarak Ele Geçirildi

Haber Merkezi - Ermeni teröristler Brüksel ve Orly saldırılarından iki hafta sonra bu kez Portekiz'in başkenti Lizbon'da Türk Büyükelçiliği ve elçilik konutuna yeni bir saldırı daha düzenlediler Lizbon Maslahatgüzarı Yurtsev Mıhcıoğlu'nun eşi Cahide Mıhcıoğlu (42) öldürüldü. 6 Ermeni militan da ölü olarak ele geçirildi. Cesetlerinin yanık

¹⁰⁶⁷ Cumhuriyet, 27 Temmuz 1983.

¹⁰⁶⁸ Cumhuriyet, 27 Temmuz 1983.

olarak bulunduğu bildirilen Ermeni teröristlerden ikisinin Lübnan pasaportu taşıdıklarının anlaşıldığı açıklandı.

Saldırıyı “*Ermeni Devrimci Ordusu*” adında adı ikinci kez duyulan bir örgüt üstlendi. Portekiz hükümeti, dört saat süren baskın eylemi ile ilgili ayrıntılı bir açıklama yapmadı, yalnızca operasyonun “*etkin ve takdir edilir*” olduğunu belirtti. TSİ 12 sıralarında bazı görgü tanıklarına göre dört, bazılarına göre de altı Ermeni terörist bir otomobille Avenida Das Descobertas kesimindeki Türk Büyükelçiliği binasına geldi. Grup önce bir bahçe içinde bulunan Türk büyükelçiliği binasına saldırdı. Çeşitli ajansların haberlerine göre, saldırganlara Türk görevliler karşı koydular. Bu sırada, bir militan öldü. Ankara kaynaklı bilgilerde, Ermeni terörist bir Büyükelçilik görevlisi tarafından vuruldu. Büyükelçilik bürosunda bu sırada İdari Ataşe Osman Öztürk, Hikmet Yütek ve koruma görevlisi Ersan Yıldırım bulunuyordu.

Daha sonra Büyükelçiliğin bitişiğindeki elçilik konutuna yönelen Ermeni teröristler, binanın kapısını açamadılar. Bunun üzerine, kapıyı bir bomba patlatarak açtılar. Çeşitli kaynaklardan ulaşan bilgilere göre, elçilik konutunda Maslahatgüzar Yurtsev Mihçioğlu, eşi Cahide Mihçioğlu ve tatilde yanlarında bulunan küçük oğulları Süleyman Sudi Yaşar Atasay Mincioglu (17) bulunuyordu.

Bazı bilgilerde ise, Maslahatgüzarın elçilik binasında olduğu belirtildi. Bu sırada konuttan teröristlerin ateş açtığı, daha sonra ikinci bir patlamanın duyulduğu bildirildi. Ardından binadan dumanlar yükseldi. Bazı ajanslar, maslahatgüzar, eşi ve oğlunun rehin alındığını bildirirken, dün saat 15.30’da yapılan açıklamada, ikametgâhta rehine bulunmadığı bildirildi.

Saldırının meydana gelmesinden yaklaşık 50 dakika kadar sonra Büyükelçilik Portekiz güvenlik kuvvetlerince sarıldı. Bu arada, Portekiz hükümet yetkilileri, güvenlik harekâtının Başbakan Mario Soares başkanlığındaki “*Bunalım Konseyi*” tarafından yönetildiğini açıkladılar. Çelik yelekli polis timleri, zırhlı araçların desteğiyle binayı kuşatırken, çevredeki yollar kesildi. Keskin nişancılar, Büyükelçilik konutunu gören damlara yerleştirildi. Konutu saran polis kuvvetleri arasında terör ile mücadele için özel

olarak kurulmuş “*Özel Harekât Grubu*” da yer aldı. Portekiz’de geçen yıl oluşturulan ve İngiltere’de eğitim gören özel operasyon grubu ilk kez bu eylemde görev aldı.¹⁰⁶⁹

Maslahatgüzarın Eşi Öldü

Gelen haberlerde, konutta bulunan teröristlerin Büyükelçilik binasını telefonla aradıkları, “*Polisin bir saldırısı halinde tüm binayı havaya uçurmakla*” tehdit ettikleri belirtildi. Nitekim ikinci patlamanın bundan sonra olduğu kaydediliyor. Bu gelişmeler olurken, içerde bulunan Maslahatgüzarın oğlu Süleyman Sudi Yaşar Atasoy Mıhçıoğlu’nun yaralı halde binadan çıktığı, yandaki büyükelçilik binasındaki Türk görevlilerin de silahlarıyla ateş koruması yaptığı belirtildi. Daha sonra da anne Cahide Mıhçıoğlu’nun, ağır durumda binadan çıktığı görüldü. Vücudunda yanık izleri olan Cahide Mıhçıoğlunun az sonra hastaneye ulaştırılmadan öldüğü bildirildi. Bu durumda, binadan anne ve oğlunun nasıl çıktıkları kesin olarak anlaşılmadı. Nitekim gerek Türk Dışişleri Bakanlığı’nın verdiği bilgiler, gerekse yabancı ajansların geçtikleri haberler olayın ne şekilde sonuçlandığını kesin olarak ortaya koyamadı.

Dışişleri yetkilileri, teröristlerin Portekiz görevlilerince girilen operasyon sonucu “*ortadan kaldırıldığını*” bildirirken, bazı ajanslar da, çaresizlik için de kalan teröristlerin bomba parlatarak sonlarını hazırladıkları yolunda haberler verdiler.

Maslahatgüzar Yurtsev Mıhçıoğlu’nun baskın sırasında tabancasıyla teröristlere karşı çıktığı, yaralarının ise, cam kırıklarından olduğu öğrenildi.¹⁰⁷⁰

5 Ceset Bulundu

Türkiye saatiyle 15.45’de Lizbon polisi Büyükelçilik konutunda yanmış beş ceset buldu. Portekiz ANOP Ajansı özel bir Portekiz polis birliğinin dört saate yakın süren işgali sona erdirdiğini bildirdi. Cesetler Büyükelçilik konutunun birinci katında bulundu. İkinci patlamadan sonra binada yükselen dumanla birlikte yangın çıkmış, fakat polis güvenlik nedeniyle yangın söndürme birliklerinin binaya yaklaşmasına izin vermemişti. Çeşitli kaynaklar, teröristlerin eylemlerinin başarısızlıkla sonuçlanmasını anlaması üzerine bir bomba atarak “*intihar ettiğini*” haber verdiler.

¹⁰⁶⁹ *Cumhuriyet*, 28 Temmuz 1983.

¹⁰⁷⁰ *Cumhuriyet*, 28 Temmuz 1983.

AFP Ajansı da, Cahide Mıhçıoğlu'nun ölümüne Büyükelçilik konutundaki yangında meydana gelen yangınların yol açtığını bildirdi.¹⁰⁷¹

Saores Karar Verdi

AP Ajansı, antiterör timinin bir saat sonra binadan çıktığını, bir polisin “*durum kontrol altında*” dediğini bildirdi. Hükümet sözcüsü, teröristlerin bulunduğu binaya baskın düzenleme kararının Başbakan Mario Soares tarafından alındığını söyledi.¹⁰⁷²

İkisinin Kimlikleri Belirlendi

Türk Elçiliği yakınlarında Estoril’de otomobil kiralayan bir şirket yöneticisinin ifadesine göre, teröristlerin elçilik binasına geldikleri otomobilin geçtiğimiz cuma günü, Lübnan pasaportlu iki kişi tarafından bir haftalığına kiralandı. Şirket yöneticisi, anlaşmanın Simon Koçer Yahniyan adına imzalandığını belirtti. Diğer Ermeninin adı yine Lübnan pasaportlu Vatchi Navar Tagihliyan.¹⁰⁷³

“Ermeni Devrim Ordusu”

AFP in Paris bürosuna telefon eden bir kişi, saldırıyı “*Ermeni Devrimci Ordusu*” adına üstlendiklerini bildirdi. BBC’nin haberine göre, Reuter’den gelen bir habere göre de, bu örgüt bir haber ajansına İngilizce yazılı bir metin bıraktı. Bu metinde, kendilerinin düzenlediği bu eylemin bir “*intihar eylemi*” ya da “*bir delilik ifadesi*” olmadığını özgürlük yolunda atılmış bir adım olduğunu belirtildi.

Portekiz İçişleri Bakanı Pereira, dün sabah hükümete Türkiye ve İngiltere temsilciliklerine saldırılar düzenlenebileceğine ilişkin ihbar geldiğini bunun üzerine iki elçilik binası çevresinde güvenlik önlemlerinin arttırıldığını söyledi. Bu arada ABD ve Fransa elçilikleri de dün sabah Portekiz makamlarından ek güvenlik önlemleri istediler.¹⁰⁷⁴

Portekiz Hükümeti’nin Açıklaması

THA’nın ANOP Ajansı’na dayanarak verdiği habere göre, Portekiz Hükümeti Büyükelçiliğimize yapılan saldırının karşılanması için Portekiz polisince girişilen

¹⁰⁷¹ Cumhuriyet, 28 Temmuz 1983.

¹⁰⁷² Cumhuriyet, 28 Temmuz 1983.

¹⁰⁷³ Cumhuriyet, 28 Temmuz 1983.

¹⁰⁷⁴ Cumhuriyet, 28 Temmuz 1983.

operasyonun “etkin ve takdir edilir” olduğunu açıkladı. Portekiz İçişleri Bakanı Eduardo Pereira tarafından açıklanan hükümet resmi bildirisinde, saldırıyla ilgili ayrıntılı bir açıklama yapılmadı. Bildiride, Büyükelçinin evinin işgal edilmesinden önce Büyükelçilik binasına yapılan saldırıda bir militanın öldüğü, bir polisin de yaralandığı belirtildi. Bildiride, teröristlerin Büyükelçinin evinde meydana gelen patlama sonucu öldükleri bildirildi.¹⁰⁷⁵

3’ü Türkçe Konuşuyor

Reuter in haberinde, saldırganlardan üçünün Türkçe konuştukları belirtildi. Bir başkasının da Portekiz’ce konuştuğu belirtildi.

BBC dün geceki son haberinde, Portekiz polisinin baskınla binaya girdikleri sırada teröristlerin yanlarındaki patlayıcı maddelerle kendilerini havaya uçurduklarını, 6 kişinin de yaralandıklarını bildirdi.¹⁰⁷⁶

Büyükelçi Emekliye Ayrılmıştı

Türk Dışişleri Bakanlığı, Ankara ve Lizbon arasında meydana gelen kopukluk nedeniyle olayı güçlükle izleyebildi. Türkiye’nin Lizbon Büyükelçisi İsmail Soysal, emekliye ayrılarak 22 Temmuz’da İstanbul’a dönmüştü. Soysal’ın yerine atanan Prof. Suat Bilge ise, henüz Lizbon’a gitmemişti. Bu nedenle, Büyükelçilikteki en yüksek yetkili Maslahatgüzar Yurtsev Mihçioğlu idi.¹⁰⁷⁷

İkinci Saldırı

Lizbon Büyükelçiliğimize girişilen Ermeni saldırısı Portekiz başkentinde Ermenilerin ikinci eylemi. Daha önce, 7 Haziran 1982’de Lizbon Büyükelçiliğimiz İdari Ataşesi Erkut Akbay şehit edilmiş, eşi Mahalli Sekreter Nadide Akbay ise bitkisel hayata girerek, 10 Ocak 1983’de hayatını kaybetmişti. Saldırıyı Ermeni Soykırımını Adalet Komandoları (ESAK) üstlenmişti.¹⁰⁷⁸

¹⁰⁷⁵ *Cumhuriyet*, 28 Temmuz 1983.

¹⁰⁷⁶ *Cumhuriyet*, 28 Temmuz 1983.

¹⁰⁷⁷ *Cumhuriyet*, 28 Temmuz 1983.

¹⁰⁷⁸ *Cumhuriyet*, 28 Temmuz 1983.

ABD Kınadı

ABD Hükümeti, Türkiye'nin Lizbon Büyükelçiliği ve kançılıryasına Ermeni teröristlerin yaptığı baskını şiddetle kınadı. ABD Hükümet sözcüsü John Hughes, “Büyük üzüntüyle karşıladığımız bu saldırı, tüm dünya ülkelerinin terörizmle mücadele için etkin önlemler almaları gerektiğini bir kez daha ortaya koymuştur” dedi.¹⁰⁷⁹

Evren'in Mesajı

Cumhurbaşkanı Kenan Evren, eşini kaybeden Maslahatgüzar Yurtsev Mihçioğlu'na bir taziyet telgrafi çekti. Evren ayrıca, Milli Savunma Bakanı ve Dışışleri Bakan Vekili Ümit Haluk Bayülken'e de bir mesaj gönderdi. Evren'in Bayülken'e gönderdiği mesajda, *“Azim ve metanetlerini bir an için olsun kaybetmeyen, bu iğrenç saldırıya büyük bir yüreklilikle karşı koyan Lizbon Büyükelçiliğimizizin bütün personeline milletçe duyduğumuz takdir hisleri her türlü övgünün üstündedir. Maslahatgüzar Mihçioğlu ve yaralanan oğlunun bir an önce sağlıklarına kavuşmasını diler, millete ve vatana hizmet yolunda hiçbir şeyin yıldıramayacağına inandığım Dışışleri Bakanlığı mensuplarına geçmiş olsun temennilerimi sunarım”* dedi.¹⁰⁸⁰

3.2.76. ASALA Militanı Nayır'ın Babası Gemerek'te Çiftçi

Haber Merkezi - Paris'in Orly Havaalanı'nda 7 kişinin ölümüne yol açan ASALA militanlarının kullandığı bombanın yapımcısı olduğu bildirilen Sivas'ın Gemerek ilçesi doğumlu Ermeni militanı Soner Nayır'ın 12 yıl önce Türkiye'den ayrılarak Fransa'ya gittiği belirlendi. Ermeni militan Nayır'ın İstanbul'da olduğu öne sürülen yakınlarının adreslerinin saptanmasına çalışılıyor. Soner Nayır'ın babası Serkis Nayır'ın halen hayatta olduğu ve Sivas'ın Gemerek ilçesi Pekmezdere mevkiinde çiftçilik yaptığı saptandı. Sivas muhabirimiz İlhan Yapıcı'nın bildirdiğine göre baba Serkis Nayır, Gemerek ilçesinin Pekmezdere mevkiinde Yurdan Özcan adlı bir yurttaşla ortaklaşa çiftçilik yapıyorlar.

Baba Serkis Nayır, Soner Nayır'ın 11 oğlundan en küçük olanının ikincisi olduğunu bildirerek, şunları söyledi: *“Soner Nayır'ın kardeşlerinin bazıları İstanbul'da bazıları da*

¹⁰⁷⁹ Cumhuriyet, 28 Temmuz 1983.

¹⁰⁸⁰ Cumhuriyet, 28 Temmuz 1983.

Arjantin’de oturuyorlar. Benim Soner Nayır diye bir oğlum yok, lanet olsun. Burada huzurum kalmadı. Cezası ne ise çekmelidir.”

Serkis Nayır’ın verdiği bilgiye göre, İstanbul ve Arjantin’de oturan çocuklarının kimlikleri şöyle: Sayranus Nayır (39). Abüdis Nayır (37), Erol Nayır (33), Hava Nayır (33) (ikizler), Zabel Nayır (26), Davut Nayır (24). Armina Nayır (24) (22) Şahin Nayır (21), Yeter Nayır (18) ve Bon Nayır (27).

İstanbul Emniyet Müdürlüğü Siyasi Şubesi Ermeni militan Soner Nayır’ın yakınlarının İstanbul’da olup olmadığını araştırıyor.

Dışişleri Bakanlığı kanalı ile Fransız Hükümet yetkililerinden alınan bilgiler, İçişleri Bakanlığı’na ulaştırılırken. Türk Interpol’ü de sürekli olarak Fransız Interpol’ü ile temas kurmaya çalışıyor. Katliama adı karışanlarınsa Emniyet Genel Müdürlüğünce arşiv incelemesi yapılmaya başlandı. Fransız polisinin verdiği bilgiye göre katliamda kullanılan bombayı imal ettiği belirlenen Soner Nayır’ın 12 yıl önce Türkiye’den Fransa’ya gittiği belirlendi. Bu arada, siyasi polisin yaptığı soruşturmada kimlikleri Fransız polisince Interpol aracılığı ile Türk polisine bildirilen ASALA militanlarının Türkiye’de yakınlarının bulunup bulunmadığı ve telefon görüşmeleri yapıp yapmadığı araştırılıyor.

Fransız Interpol’ü de konuyla ilgili yapılan yazışmalara yeterli yanıt alınamadığını ancak temasların aralıksız olarak sürdürüldüğünü belirtiyor. Bu arada, Sivas’ın Gemerek ilçesinde anne ve babası olan Soner Nayır’ın İstanbul’da da kardeşlerinin olduğu, bunların da adreslerinin saptanmasına çalışıldığı öğrenildi.¹⁰⁸¹

3.2.77. Paris’te “Ermeni Kültür Merkezi” Bombalandı

Haber Merkezi - Paris’teki “*Ermeni Kültür Merkezi*” önünde dün sabah bir bomba patladı. Olayda ölen ya da yaralanan olmadı. Brüksel’de öldürülen İdari Ataşe Dursun Aksoy’un Hollanda’da yakalanan katil zanlısının isminin Hüsnü Göl olduğu açıklandı. Federal Almanya’da yayınlanan “*Frankfurter Allgemeine*” Gazetesi “*Fransız gizli servisinin*” Orly baskınından haberdar olduğunu öne sürdü. ABD’de yayınlanan Washington Post Gazetesi’nde yer alan bir yazıda Ermeni terörü incelendi ve uzmanların

¹⁰⁸¹ Cumhuriyet, 28 Temmuz 1983.

Ermeni teröristlerin hedeflere fark gözetmeksizin saldırılara hazır olmaları karşısında endişe duydukları belirtildi.

Ermenilerin yoğun olduğu Paris'in banliyölerinden Alfortville'deki "Ermeni Kültür Merkezi" önünde dün sabah bir bomba patladı. Binanın giriş kapısına yerleştirildiği sanılan bomba hasara yol açtı, ancak olayda ölen ya da yaralanan olmadı. Patlamanın sorumluluğunu henüz hiçbir örgüt üstlenmedi.

Orly katliamıyla ilgili olarak önceki gün gözaltına alınan Ermeni tedhiş örgütü ASALA'nın sözcülüğünü yapan Ara Toranyan, dün serbest bırakılırken, aynı olayla ilgili olarak gözaltına alındıktan sonra serbest bırakılan 11 Ermeni de dün yeniden gözetim altına alındılar. Fransa İçişleri Bakanlığı'ndan üst düzeyde bir yetkili, 10 Ermeni'nin ayrı ayrı Güney Fransa'daki bazı ücra köylere götürülerek, evlerde gözetim altına alındıklarını söyledi. Fransız makamlarının, bu kişilerin durumlarını inceleyerek sınır dışı edilip edilmeyecekleri konusunda karar vereceği belirtildi. Yetkiliye göre, sınır dışı edilmesi gerektiğine karar verilenler Demokratik bir ülkeye gönderilecek. Bu konuda ayrıntılı bilgi verilmedi.

14 Temmuzda Brüksel'de öldürülen İdari Ataşe Dursun Aksoy'un katil sanığının Türk uyruklu Hüsnü Göl olduğu açıklandı. Hollanda'nın Almelo kentinde Brüksel polisinin isteği üzerine yakalanarak gözaltına alınan Hüsnü Göl önceki gün bir tanıkla yüzleştirildi. Edinilen bilgiye göre tanık Hüsnü Göl'ü teşhis etti. Sanığın isminin Hüsnü Göl olduğunu açıklayan Belçika makamları, tutuklunun Belçika'ya iadesinin 2-3 gün içinde gerçekleşeceğini bildirdiler. Hüsnü Göl, Dursun Aksoy'u evinden çıkararak arabasına bindiği sırada öldürmekle suçlanıyor. Bu saldırı daha sonra ASALA tarafından üstlenilmişti

Federal Almanya'da yayınlanan Frankfurter Allgemeine Gazetesi'nde yayınlanan bir yazıda, "Fransız gizli servisinin Orly baskınından haberdar olduğu öne sürülerek, Fransa Hükümeti uluslararası terörizmle mücadele konusunda üzerinde yine kuşkular doğmasını sineye çekmek zorunda kalıyor" denildi. Polisin, gizli servisin de yardımıyla, Orly katliamını gerçekleştirdiği sanılan Varujyan Garbisyan'ı beklenmedik bir süratle ele

geçirdiğine dikkat çekilen yazıda, “*Güvenlik kuvvetlerinin hareket sahası siyasi emir aldıkları için mi sınırlandırmıştı?*” sorusu yöneltiliyor.¹⁰⁸²

Washington Post

ABD’de yayınlanan Washington Post Gazetesi’nde yer alan “*Terörist gruplar, uzmanları Ermeni taktikleri konusunda şaşırtıyor*” başlıklı yazıda, Orly’deki patlamanın şiddetin hız kazanacağına işaret etmediği kaydedilerek, uzmanların 2 Ermeni terörist grubun kaynakları ve olanakları hakkındaki yetersiz bilgiden dolayı endişe duydukları kaydediliyor. Yazıda, uzmanların Ermeni saldırılarında hedeflerde fark gözetilmemeye başlanmasından ise endişe duydukları dile getiriliyor.¹⁰⁸³

3.2.78. Lizbon’dan Gelen İlk Telsiz Mesajı: Saldırıya Uğradık

Anakara, (Cumhuriyet Bürosu) - “*Şu anda saldırıya uğradık!*” Lizbon Büyükelçiliğimize Ermeni teröristlerce girişilen saldırı, telsiz memuru Hikmet Savaş Yuğtekin’in çatışma sürerken merkeze geçtiği bu ilk mesajla öğrenildi. Mesaj geldiğinde kançılara binasının içinde yalnızca koruma görevlileri değil, maslahatgüzar Yurtsev Mihçioğlu ve İdari Ataşe Osman Öztürk de ellerinde tabancalarıyla Ermeni teröristleri kançılara sokmamak için silahlı çatışma halindeydiler.

Bu sırada Ankara ile telsiz bağlantısı kesildi. Bunun üzerine kançılara telefonla arandı. Telefon bağlantısı kurulduğunda Ermeni teröristler bombaladıkları büyükelçilik konutuna girmişlerdi. Dışişleri yetkilileri Mihçioğlu ve Öztürk ile telefonda konuşurlarken geri planda silah sesleri duyulmaktaydı. Mihçioğlu konuttan dışarı çıkan eşinin yanına gidince Dışişleri Bakanlığına bilgi vermek İdari Memur Öztürk’e düştü. Olay yerine gelen Portekiz polis timleri kançılaryayı da boşaltınca Lizbon ile telefon bağlantısı da kesildi. Bu sırada yakındaki diğer büyükelçiliklerle bağlantı imkânı aranırken Portekiz’e yerleşen ve bu ülke vatandaşlığına geçen bir Türk kendi olanaklarıyla Dışişleri Bakanlığı’na bilgi sağladı. Saldırı meydana geldiğinde Dışişleri Bakanı İlter Türkmen kendisini Londra’ya götürecek uçağa binmek üzere Yeşilköy

¹⁰⁸² Cumhuriyet, 28 Temmuz 1983.

¹⁰⁸³ Cumhuriyet, 28 Temmuz 1983.

Havaalanı'ndaydı. Ankara'dan havaalanı telefonla aranarak Türkmen'e olay hakkında bilgi verildi.¹⁰⁸⁴

3.2.79. Ermeni Devrimci Ordusu: ASALA'nın Kendisi mi, Yeni Bir Örgüt mü?

Dış Haberler Servisi - Türkiye'nin Lizbon Büyükelçilik konutuna girişilen saldırıyı üstlenen "*Ermeni Devrimci Ordusu*" adını ikinci kez duyuran "*Ermeni Devrimci Ordusu*" adı ilk kez 14 Temmuz'da yani iki hafta önce Brüksel Büyükelçiliğimiz İdari Ataşesi Dursun Aksoy'un şehit edilmesinin sorumluluğunu aldığı duyulmuştu. Ancak, daha sonra ASALA, olayı üstlenmiş ve Brüksel saldırısının ASALA tarafından yapıldığı kabul edilmişti. Bir olasılıkla "*Ermeni Devrimci Ordusu*", ASALA kendisi, Orly eylemi ile büyük tepkiler çeken ASALA prestij yitirmemek için çeşitli eylemlerde farklı isimler kullanabilir. Bir başka olasılık ise Ermeni Devrim Ordusu'nun gerçekte AFP'ye açıklandığı gibi yeni bir Ermeni terör örgütü olmasıdır. Zaten açık ve gizli, siyasi parti niteliğinde ya da terör örgütü durumunda bir dizi Ermeni örgütü vardır.

Bugüne dek teröre imzasını atan başlıca iki örgüt biliniyor. ASALA ve ESAK (Ermeni Soykırımı Adalet Komandoları) ASALA, Marksist-Leninist olduğu iddiasındadır ve Sovyet Ermenistan'ını kurtarılmış topraklar" olarak görmektedir. ASALA'nın amacı terörü Türkiye topraklarına da taşımaktır. Bu örgütün çeşitli ülkelerle, bu arada özellikle Suriye ile ve çeşitli Filistinli gruplarla (son zamanlarda Abu Nidal grubunun adı bunların arasında baş sırada sayılıyor) ilişkileri bulunduğu haberleri yayılıyor.

ESAK'ın ise Taşnak Partisi'nin askeri kolu olarak kurulduğu biliniyor. Bununla birlikte, Ermenilerin en büyük siyasi kuruluşu olan sağcı Taşnak'ın Paris'teki yetkililerinden Papazyan, Orly olayından sonra yaptığı açıklamada, Taşnak'ın ESAK ile bir ilgisi bulunmadığını iddia etmişti. Papazyan'ın açıklaması ve ESAK'ı kamufle etme niyeti ya da ESAK'ın Taşnak'tan koparak bağımsız hareket etmeye başlaması diye açıklanıyor.

Terörden açıkça yana çıkan bir başka kuruluş ise merkezi Paris'te bulunan ve Ara Toranyan'ın liderliğini yaptığı "*Ermeni Ulusal Hareketi*" dir. Bu kuruluşun adı "ASALA

¹⁰⁸⁴ *Cumhuriyet*, 28 Temmuz 1983.

için Ermeni Ulusal Hareketi” idi. Ancak, geçen yılın temmuz ayında ASALA’nın Fransız hedeflerine giriştiği eylemleri doğru bulmayarak ASALA’dan kopmuştu. Ara Toranyan, Orly tipi eylemleri kınamasına rağmen, Türk diplomatlarının öldürülmesini hararetle destekliyor.¹⁰⁸⁵

3.2.80. “Eniştem 3 Yıl Marsilya’da Çalıştı, Oradan Muhakkak Tanıyorlardı”

Haber Merkezi - Eczacı Cengiz Celayir, eniştesi ve ablasının yanından üç gün önce gelmişti Lizbon’dan... Acı haberi gazetemizden öğrenince ailece *“yıkılıp kaldılar.”* Lizbon Maslahatgüzarı Yurtsev Mıhçıoğlu, eşi Cahide Mıhçıoğlu ve Türkiye’den yanlarına izinli gelen çocukları Süleyman Sudi Yaşar Atasoy Mincioğlu, 15 güne kadar Türkiye’ye dönüyorlardı. Çünkü görev süreleri bitmişti.

Bir ilaç fabrikasının genel müdürü olan Eczacı Cengiz Celayir, *“Eniştem, daha önce Marsilya’da 3 yıl süreyle maiyette Başkonsolos olarak görev yaptı. Birçok kez tehdit edildi. Bir keresinde de Başkonsolosluk binasının bahçe duvarında patlayıcı madde bulundu”* diyordu. Cengiz Celayir ve eşi, Avrupa’ya gittiklerinde Mıhçıoğlularını ziyaret için Portekiz’e de geçtiler. İki gün onlarda misafir kaldılar. Eczacı Celayir, dört gün önceki bu ziyareti şöyle anlatıyor: *“Lizbon Büyükelçimiz İsmail Soysal emekli olmuştu. Yeni Büyükelçi Prof. Suat Bilge de henüz göreve başlamamıştı. Bu nedenle eniştem, Büyükelçilik binasını boş bırakmamak ve idari işleri yürütmek için kısa süre önce kiralık evlerinden buraya taşındılar. Ayrıca, güvenli olmak için bunun gerekli olduğunu bize söylediler.”*

Celayir, *“Eniştem göreve başlayınca, güvenlik yöntemini değiştirdi”* diyor. Son Paris ve Brüksel eylemlerinden sonra Maslahatgüzar Yurtsev Mıhçıoğlu, elçiliğin kurşungeçirmez otomobilini, sabah-akşam elçilik görevlilerini taşımaya tahsis etmiş. Celayir bu arada, eniştesinin daha önce Marsilya’da 3 yıl görev yapmasına da dikkat çekiyor. Diyor ki; *“Eniştemi, bu adamlar Marsilya’dan muhakkak biliyorlardı, takip ediyorlardı.”*

Cengiz Celayir’in eşi de, Büyükelçilik binasının gayet kontrolsüz olduğunu iddia ediyor. Elçiliğin üç tarafı da yola açıktı diyor Bayan Celayir. Dört gün önceki korumayla

¹⁰⁸⁵ Cumhuriyet, 28 Temmuz 1983.

ilgili izlenimlerini şöyle anlatıyor: *“Lizbon’da Elçiliğin iyi korunmadığı izlenimini edindim. Büyükelçiliğin yanında Elçilik konutu vardı. Kapıda bir koruma görevimiz ile Portekiz polisi vardı. Arada da devriye gezen Portekiz polisleri vardı. Büyükelçiliğimizin bir yanında TASS Ajansı, öbür yanında da Libya Elçiliği var. Eniştem ve yengem bir an önce dönmek için sabırsızlanıyorlardı.”*¹⁰⁸⁶

3.2.81. “Teröristler Yaktıkları Ateşe Kavrulacaklar”

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Lizbon Büyükelçiliğine yapılan saldırı ile ilgili olarak Dışişleri Bakanlığınca yapılan açıklamada *“Ermeni teröristler Lizbon hadisesinde olduğu gibi yaktıkları ateş içinde kavrulacaklardır”* denildi. Açıklamada Ermeni terörüne karşı medeni dünyanın bütün imkânlarıyla harekete geçmesinin kaçınılmaz bir vecibe haline geldiği de vurgulandı

Ankara ayrıca olay sırasında Portekiz makamlarının takındıkları tutumu takdirle karşıladığını açıkladı. Dışişleri Bakanlığınca dün akşam saatlerinde yapılan açıklamada *“Brüksel Menfur Suikastı ve Orly Havaalanı’nda vuku bulan katliamın derin üzüntüsü devam ederken, maruz kalınan bu yeni saldırı nefret duygularımızı son haddine getirmiştir.”* denildi ve şöyle devam edildi:

“Lizbon Büyükelçiliğimiz’deki masum insanları kadın erkek ayırt etmeden hedef alan bu barbarca eylem yine Ermeni örgütleri tarafından üstlenilmiştir. Saptırılan tarihi gerçekleri geç de olsa kavramaya başlayanların, hatta mensubu bulundukları cemaat içindeki sağduyu sahibi kimselerin dahi infialini uyandıran bu olaylar serisine karşı medeni dünyanın artık bütün imkânları ile harekete geçmesi kaçınılmaz bir vecibe haline gelmiştir.

*Uluslararası terörizmle ilgili mücadele için bir an evvel somut bir işbirliği tesisi yolunda yaptığımız müteaddid çağrıların elan olumlu sonuçlar vermemesinde payı bulunanların bu kanlı hadiselerin sürüp gitmesinde ciddi bir sorumluluk taşıdıkları şüphesizdir. Olayı haber alır almaz meseleye en yüksek düzeyde el koyan ve saldırganların kaçmasına meydan vermeden süratle bertaraf edilebilmeleri için diğer ülkelere de örnek teşkil edeceğini umduğumuz fedakâr çabalar sarf eden Portekiz makamlarının ve güvenlik yetkililerinin bu tutumu takdirle karşılanmıştır.”*¹⁰⁸⁷

¹⁰⁸⁶ Cumhuriyet, 28 Temmuz 1983.

¹⁰⁸⁷ Cumhuriyet, 28 Temmuz 1983.

3.2.82. Amaçları Büyükelçiliğimizi En Az İki Gün İşgal Etmekti

Haber Merkezi Lizbon Büyükelçiliğimize saldırarak Maslahatgüzarımızın eşiyle bir Portekiz polisini katlettikten sonra ölü olarak ele geçirilen Lübnan uyruklu beş Ermeni teröristin, bir gün önce Büyükelçiliğimizden vize almak istedikleri ortaya çıktı. Teröristlerin ayrıca, Elçiliğimizi uzun bir işgal hazırlığı içinde oldukları, ancak emellerine kavuşmadan “bertaraf edildikleri” anlaşıldı.

Portekiz İçişleri Bakanı Eduardo Pereira, baskına 5 teröristin katıldığını ve olayda Lübnan uyruklu 5 Ermeni ile birlikte 7 kişinin öldüğünü bildirdi. Ölen diğer iki kişi, daha önce bilindiği gibi Maslahatgüzarımız Yurtsev Mihçioğlu’nun eşi Cahide Mihçioğlu ile Portekiz polisi Manuel Pacheco. Olay sırasında bacağından yaralanan Maslahatgüzar Yurtsev Mihçioğlu, tedavi gördüğü hastaneden dün taburcu oldu ve görevine başladı. Bacağından yaralanan oğlu 17 yaşındaki Süleyman Mihçioğlu, ameliyat oldu. Durumunun iyi olduğu bildirildi.

Büyükelçilik konutunun önceki gün Ermeni teröristlerce bombalanması sırasında kullanılmaz hale geldiği bildiriliyor.

Portekiz İçişleri Bakanı’nın açıklamasına göre, pasaportlarındaki kayıtlarına göre Ermeni teröristlerin kimlikleri şöyle: Strak Onnik Acemyan (15), Ara Hovsel Karnikyan (20), Sarkis Abrahamyan (21), Siman Koçer Yahniyan (21), Vatşe Navar Tagihitiyan (19).

Portekiz polisi, beş teröristin Lizbon’da üç ayrı otelde kaldıklarını son birkaç gün içinde 3 ayrı acenteden 3 araba kiraladıklarını tespit etti. Teröristlerin Lübnan pasaportu taşıdıklarını belirten polis, bunların Beyrut’tan geldiklerinin kesinlik kazandığını belirtti. Bu arada beş Ermeni için otellerdeki rezervasyonların, Beyrut’tan teleks ile yapıldığı anlaşıldı. Bu arada Lizbon’a geldikten sonra sık sık Beyrut ile telefonla görüştükleri de ortaya çıktı.¹⁰⁸⁸

Amaçları Neydi!

Lizbon mahreçli bir AP haberine göre, 5 Ermeni terörist Büyükelçilik konutunda rehine alarak, binayı en az 48 saat ellerin de tutmayı planlıyorlardı. Portekiz yetkilileri

¹⁰⁸⁸ Cumhuriyet, 29 Temmuz 1983.

teröristlerin polise ulaştırdıkları bir uyarı mesajını açıkladılar. Söz konusu mesajda, güvenlik kuvvetlerinin iki gün içinde bir harekâta girişmesi halinde binanın havaya uçurulacağı ve rehinelerin de böylece öldürüleceği belirtiliyor. Mesaj “Polise” başlığı ile bir Portekiz gazetesine bırakıldı. Mesajda şu satırlar bulunuyor: *“En küçük bir hareket ya da müdahale sadece rehinelerin yaşamını değil aynı zamanda bütün mahallenin güvenliğini tehlikeye sokar. Mesajda helikopter kullanılmaması, şaşırtmaca taktiklerine başvurulmaması ve damlara nişancı yerleştirilmemesi uyarısında”* bulunuyor.

Teröristlerin niyetleri hakkındaki açıklama Portekiz İçişleri Bakanı Eduardo Pereira’nın bir açıklamasıyla da doğrulandı. Bakan, *“Teröristler birkaç gün Büyükelçiliği işgal altında tutarak kamuoyu üzerinde güçlü bir etki yaratmayı amaçladılar”* dedi. Bu arada isminin açıklanmasını istemeyen Portekizli yetkilinin açıklamasına göre, teröristlerin binayı uzun süre elde tutmak istemelerinin belirtisi kullandıkları arabalarda büyük miktarlarda patlayıcı, yiyecek, gaz şişeleri, bir megafon ve çeşitli maddeler bulunması.¹⁰⁸⁹

Nasıl Öldüler

Güvenlik yetkilileri, saldırganların polisin binaya girmesinden korkarak kendilerini havaya uçurmaya karar verdiklerini sanıyor. Yetkililere göre, saldırganların planı iki kez aksadı. İlkinde, Büyükelçilik binasına girmeleri başarısızlığa uğradı, ikinci kez de tepeden tırnağa silahlı güvenlik kuvvetlerince sarıldılar. Portekizli polis Manuel Pacbeco’nun iyi bilmesinden ötürü binaya arka pencereden girdiği, amacının teröristleri şaşırtmak olduğu, ancak meydana gelen patlama sonucu öldüğü bildirildi.¹⁰⁹⁰

Suç Ortakları

Saldırının ardından Portekiz polisi, teröristlerin suç ortaklarını aramaya başladı. Polis, bu amaçla ülke çapında operasyon yürütüyor. Bu arada saldırı olasılığına karşı İngiltere, Fransa ve ABD’nin Lizbon elçilikleri de anti-terör timlerinin yakın korunmasına alındı. Bu arada THA’nın, Portekiz ANOP Ajansı’ndan aldığı bilgilerle yaptığı araştırmaya göre, teröristler için Lizbon’un Estoril banliyosundeki Cibra, Grande

¹⁰⁸⁹ Cumhuriyet, 29 Temmuz 1983.

¹⁰⁹⁰ Cumhuriyet, 29 Temmuz 1983.

Hotel ve Sintra Estoril otellerinde yer ayıran kişinin Estoril’le teleks bağlantısını, Beyrut’un Djedeidet El Maten Postanesinden yaptığı belirlendi.

Öğrenildiğine göre, Maslahatgüzar Mıhçıoğlu, olay sırasında Büyükelçilik binasından gelişmeleri izledi. Patlama olunca eşini kurtarmak amacıyla dumanlar içindeki konuta koştu. Koruma görevlilerinden biri Cahide Mıhçıoğlu’nu omuzlarında dışarı çıkardı. Ancak, Cahide Mıhçıoğlu patlama sırasında aldığı yaralardan ötürü hastaneye giderken yolda yaşamını yitirdi. Süleyman Mıhçıoğlu ise, binanın birinci katındaki bu pencereden atlayarak kaçarken, saldırganlar tarafından ayağından vuruldu.¹⁰⁹¹

Portekiz Basını

Portekiz basınında, polisin eylem sırasındaki tutumu övülürken, “*istihbarat eksikliği*” vurgulanarak, olayın önceden tahmin edilmemesi eleştiriliyor. Büyükelçilik saldırısının ardından Portekiz’in dışarıdan sızan teröristlere karşı korunma gücü de tartışılıyor. Gözlemciler, Devlet Başkanı Antonio Ramalho Eanes’in olay nedeniyle yayımladığı mesajda da istihbarat eksikliğine değindiğini belirtmektedirler. “*Correio Da Manha*” Gazetesi, saldırı sırasında elçiliğin yalnızca bir polis memurunca korunduğu bildirildi. Ancak hemen hemen tüm yayın organları, Başbakan Soares ile terör timinin tavrında övgüyle söz ediyorlar.¹⁰⁹²

Bir gün Önce Yine Gelmişler

Baskını gerçekleştiren Ermeni teröristlerin saldırıdan bir gün önce (salı) vize almak bahanesiyle Büyükelçiliğimize geldikleri öğrenildi. Ankara büromuzun haberine göre, bu konuda daha önce çıkan söylentiler Dışişleri Bakanlığı Sözcü Vekili Büyükelçi Kaya Toperi tarafından doğrulandı. Toperi, gazetecilerin soruları üzerine “*Bir gün önce gelmişler. Baskını yapan teröristlerden ikisinin gelen gruptan oldukları görevlilerimizce teşhis edilmiş. Büyükelçiliğin kapısına gelip vize almak istediklerini söylemişler. Nereden geldikleri sorulduğunda ise cevap vermeden gitmişler. Büyükelçiliğimiz görevlilerinin gönderdikleri haberlere göre, gelenlerin baskını gerçekleştiren teröristler oldukları kanaati var*” dedi. Sözcü vekilinin bu açıklamasına karşılık Ermeni teröristlerin baskın

¹⁰⁹¹ Cumhuriyet, 29 Temmuz 1983.

¹⁰⁹² Cumhuriyet, 29 Temmuz 1983.

öncesi mekânı tanımak için mi, yoksa doğrudan eylemi gerçekleştirmek için mi geldikleri kesinlik kazanmadı.¹⁰⁹³

Büyükelçilik Konutu Kullanılmaz Halde

Toperi'nin dünkü brifingde verdiği bilgilere göre, olayda Ermeni teröristlere silahla karşı koyan ve patlamada yaralanan Büyükelçilik Mazlahat güzaramız Yurtsev Mihçioğlu önceki akşam tedavisinin yapıldığı hastaneden çıktıktan sonra Büyükelçiliğe döndü ve görevine başladı. Mihçioğlu, önceki akşam saatlerinde bakanlığa geçtiği ilk mesajda telgrafta olayı anlattı ve *“saldırıda maalesef eşimi kaybetmiş bulunuyorum”* dedi.

Kançılara görevlilerinin gönderdikleri haberlere göre de, baskına sahne olan Büyükelçilik konutu ortalığın yerle bir olması nedeniyle kullanılamaz hale geldi. Toperi, *“Büyükelçiliğimizin diğer mensupları sağ ve esendirler”* dedi.

Bu arada, Dışişleri Bakanlığı'nın Lizbon Büyükelçiliği'ne destek olarak bazı diplomatları Portekiz'e göndereceği öğrenildi. Olayda ölen Maslahat güzaramızın eşi Cahide Mihçioğlu'nun cenazesinin Türkiye'ye ne zaman getirileceği henüz belli olmadı. Mihçioğlu'nun, annesinin ölümünü Ankara'da öğrenen büyük oğlu Yurtsay Mihçioğlu beraber akrabaları olduğu halde dün Portekiz'e gitti.¹⁰⁹⁴

Lübnan Nezdinde Girişimler Sürüyor

Orly Havaalanı'ndaki patlamayı gerçekleştiren Ermeni teröristlerin bir bölümünün olduğu gibi, Lizbon Büyükelçiliğimizi hasan teröristlerin de Lübnan pasaportu taşıdıklarının ortaya çıkması Ankara'da dikkatlerin yeniden Lübnan'a çevrilmesine yol açtı. Gazetecilerin soruları üzerine Toperi, Bakan Türkmen'in geçen mart ayında bu ülkeye yaptı ziyaretten sonra Lübnan makamları ile temasların sürdürülmekte olduğunu bildirdi.¹⁰⁹⁵

¹⁰⁹³ Cumhuriyet, 29 Temmuz 1983.

¹⁰⁹⁴ Cumhuriyet, 29 Temmuz 1983.

¹⁰⁹⁵ Cumhuriyet, 29 Temmuz 1983.

Gama'nın Türkmen'e Mesajı

Portekiz Dışışleri Bakanı Jaime Gama, Dışışleri Bakanı Türkmen'e bir mesaj gönderdi. *“Bu olaydan ve insan hayatının gereksiz zayiinden derin üzüntü duyan Portekiz Hükümeti saldırganların savunmasız sivilleri hedef alan eylemleri karşısında, durumun icap ettirdiği tüm önlemleri almakta tereddüt etmemiştir”* dedi ve şunları söyledi: *“Bugünkü hükümet bildirisinde olduğu gibi, saldırıya ilişkin bütün bilgilerin Türk makamlarına iletilmesine devam edilecektir. Aynı şekilde Metin Kustaloglu'na da her türlü yardımın yapılacağından emin olabilirsiniz. Bu felaketten zarar gören Büyükelçiliğiniz mensuplarına da gerekli yardımda bulunulacaktır.”* Dışışleri Bakanı Türkmen de cevabi mesajında, hükümetin gösterdiği kararlılık ve güvenlik örgütlerinin cesaretini örnek verici olarak nitelendirdi. Türkmen, Londra'dan Maslahargüzar Yurtsev Mihçioğlu'na gönderdiği mesajda *“Teröristlere kahramanca mukabele etmemiz bir nebze de olsa teselli vesilesidir”* dedi.¹⁰⁹⁶

“Azimlerini Biledi”

Milli Savunma Bakanı ve Dışışleri Bakan Vekili Ümit Halük Bayülken, Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in Dışışleri mensuplarını millete ve vatana hizmet yolunda hiçbir şeyin yıldıramayacağına inandığını belirten mesajını yanıtladı. Bayülken, mesajın, Dışışleri Bakanlığı mensuplarının acılarına teselli kaynağı olduğunu ve görevlerini yılmadan yerine getirmek hususundaki azimlerini bileceğini belirtti.¹⁰⁹⁷

Sampson'un İşbirliği

KTFD Başkanı Denктаş, *“Ermenilerin tuttıkları yolun sadece kendilerine zarar verecek bir yol olduğunu”* söyledi. Tedhişçi Nikos Sampson'un Paris'te devamlı surette Ermenilerle işbirliği yapıp haberlerini belirten Denктаş, Sampson'un Paris'te Ermenilerle işbirliği yapmasının başlıca sorumlusunun, onu serbest bırakan Kipriyanu olduğunu vurguladı ve bu hususların iyi değerlendirilmesi gerektiğini kaydetti.¹⁰⁹⁸

Ulus'un Mesajı

Başbakan Bülend Ulusu, Lizbon saldırısı konusunda Portekiz Başbakanı Mario Soares'e bir mesaj göndererek, Portekiz Hükümeti'nin örnek sorumluluk duygusu

¹⁰⁹⁶ Cumhuriyet, 28 Temmuz 1983.

¹⁰⁹⁷ Cumhuriyet, 29 Temmuz 1983.

¹⁰⁹⁸ Cumhuriyet, 29 Temmuz 1983.

gösterdiğini belirterek takdir duygularımı belirtti. Ulusu, “*Portekiz terörizmle mücadelede kolektif dayanışmanın değerli bir örneğini ortaya koymuştur*” dedi.

MDP Genel Başkanı, HP Genel Başkanı Necdet Calp ve Doğru Yol Partisi Genel Başkanı Yıldırım Avcı imzasıyla yayınlanan bildiride, Portekiz saldırısı kınanırken, Ermeni katillerin insanlık dışı cinayetlerinin hesabını verecekleri belirtildi.¹⁰⁹⁹

3.2.83. Reagan, Ermeni Terörünün Önlenmesi İçin Dünya Liderleriyle Görüşecek

Dış Haberler Servisi - ABD Başkanı Ronald Reagan, Ermeni terörizmini kınayarak bu şiddet eylemlerine derhal son verilmesini sağlamak amacıyla öteki ülkelerin liderleriyle temaslarda bulunacağını açıkladı. Reagan, Beyaz Saray’dan yaptığı açıklamada, Türk diplomatlarına ve sivil kişilere yöneltilen Ermeni terörizmini “*İnsanlık değil ve barbarca*” olarak niteledi ve bu eylemlere derhal son verilmesi gerektiğini bildirdi.

Türkiye’nin Lizbon Büyükelçiliği’ne Ermeni teröristlerce girişilen saldırının giderek artan oranda ve hedef gözetmeksizin yönetilen terörist eylemlerin sadece sonuncusu olduğunu kaydeden Reagan, “*İster gerçek ister hayal ürünü olsun, hiçbir hoşnutsuzluk bu dehşet olaylarını haklı gösteremez*” dedi.

Reagan, Ermeni terörü karşısında sadece üzüntü duymanın da yeterli olmadığını, bu şüursuz şiddet olaylarının durdurulması için çaba gösterilmesi gerektiğini bildirdi. ABD Başkanı Reagan, bu amaçla Ermeni terörizminin önlenmesi konusunda daha etkin tedbirler alınması için öteki ülkelerin liderleriyle temaslarda bulunacağını açıkladı.¹¹⁰⁰

3.2.84. Örgüt Teröristlerin Resmini Dağıttı

Portekiz’deki saldırıyı üstlenen “*Ermeni Devrimci Ordusu*” dün sabah Paris’teki Fransız Haber Ajansı Bürosu’na, saldırıyı gerçekleştiren beş Ermeni teröristin resimlerini gönderdi. Gönderilen mektup üzerinde 5 Ermeni’nin resimleri yer alıyor. Mektupta, resimleri bulunan kişilerin Ermeni Devrimci Ordusu Savaşçıları ve Lizbon’daki Türkiye

¹⁰⁹⁹ Cumhuriyet, 29 Temmuz 1983.

¹¹⁰⁰ Cumhuriyet, 29 Temmuz 1983.

Büyükelçiliği'ne saldırıyı gerçekleştirenler oldukları belirtilerek, *“Bu yüzler her Ermeni'nin hafızasında ebediyen yer alsın”* deniliyor.¹¹⁰¹

3.2.85. Türkmen Teröristlere Jest Yapmamız Söz Konusu Değil

Londra, (a.a / BBC) - Londra'yı ziyaret etmekte olan Dışişleri Bakanı İlter Türkmen BBC Televizyonu'na verdiği demeçte Ermeni teröristlerin Lizbon'daki Türk Büyükelçiliği'ne giriştiği saldırı karşısında aldığı etkin önlemlerden dolayı Portekiz Hükümeti'ni övdü ve teröristlere herhangi bir ödün verilmesinin söz konusu olmadığı söyledi.

“Portekiz Hükümeti büyük bir kararlılık ve cesaretle hareket etmiştir. Bütün hükümetler aynı yönde hareket etselerdi, Ermeni terörizmi bugünkü boyutuna ulaşamazdı” diyen Türkmen Fransız yetkililerini de Ermeni tehdidine karşı kararlı davranmamakla suçladı.

Üç günlük bir ziyaret için Londra'ya gelen Türkmen, sık güvenlik önlemleri ile korunuyor.

Ermeni teröristlerin faaliyetlerde bulunduğu iki merkezin Beyrut ve Fransa olduğunu söyleyen Türkmen, Orly Havaalanı'nda meydana gelen olayın Ermeni terörünün tehlikesi konusunda Fransa'yı uyarmış olmasını dilediğini, belirtti.

BBC'nin dün sabah Türkiye saati ile 09'da verdiği habere göre televizyon muhabiri Türkmen'e *“Ermenilerin terör eylemlerini durdurmak için Türk Hükümeti bir jest yapmayı düşünüyor mu?”* şeklinde soru yönetti.

Türkmen, bu soruyu şöyle yanıtladı: *“Ermeni iddiaları bir temele dayanmıyor. Ermeniler'in atıfta bulundukları olaylar bugün Türkiye Cumhuriyeti'nin bulunduğu yerde, Osmanlı İmparatorluğu döneminde olmuştur. Bunlar geçmişte kaldı. Yapabileceğimiz bir jest olduğunu sanmıyorum. Jest Ermeniler tarafından yapılacaktır. Hayallerine son vermeleri terörizmden vazgeçmeliler. Bu terörist hareket, körüklediği yangında kendi yanacaktır.”*

¹¹⁰¹ Cumhuriyet, 29 Temmuz 1983.

İlter Türkmen, “Ermeni terörizmine verilecek en iyi karşılık kolektif karşılıktır. Uluslararası terörizmin bir parçası olan Ermeni terörizmine karşı tüm ülkeler işbirliği yapmalılar” dedi. Verilecek en iyi karşılık tüm ülkeler işbirliği yapmalılar” dedi.

Türk gizli polisinin Ermeni teröristlere karşı Batı Avrupa’da faaliyette bulunduğu yolundaki haberi yalanlayan Türkmen, “Biz terörizme göz yummayız. Türkiye diğer ülkelerin polis teşkilatları ile işbirliği yapmaktadır” dedi.¹¹⁰²

3.2.86. Orly Grubu: Tahran’daki Fransa Elçiliği’ne Saldıracağı

Dış Haberler Servisi - Orly Grubu adlı yasadışı Ermeni Örgütü’nün 48 saat içinde Tahran’daki Fransa Büyükelçiliği’ne saldıracağı bildirildi. Bu arada önceki gün akşam Paris’teki Ermeni Kültür Merkezi bombalandı. Tahran’daki Fransız Haber Ajansı (AFP) bürosuna dün telefon eden kişi , “Orly Grubu” adına konuştuğunu söyleyerek, “Tahran’daki Fransa Büyükelçiliği 48 saat içinde roket atışına hedef olacak” dedi. AFP Bürosu’na telefon eden kişi, “Fransa Ermeni halkına karşı uyguladığı terörist siyasetinin bedelini çok ağır ödeyecektir” dedi.¹¹⁰³

3.2.87. Londra Büyükelçiliğimize Bomba İhbarı Yapıldı

Londra, (Cumhuriyet) - İngiliz Polis Teşkilatı Scotland Yard’a telefon eden ve Ermeni terörü örgütü adına konuştuğunu söyleyen bir kişi, Londra’daki Türkiye Büyükelçiliği’ne bomba konulduğu yolunda ihbarda bulundu. İhbardan sonra Türkiye Büyükelçiliği boşaltıldı. Yapılan aramada bombaya rastlanmadı.¹¹⁰⁴

3.2.88. Fransız Basını: ASALA’yı Sovyetler Birliği ve Bazı Arap Ülkeleri Gündüyor

Dış Haberler Servisi - Fransız gazetesi Le Monde, Fransa’da yayınlanan haftalık dergilerde ASALA ile ilgili çıkan bölümleri aktaran “ASALA’yı Kim Gündüyor?” başlıklı bir yazı yayınladı. Terörizmin iki dili vardır: “Biri açıktır ve kamuoyuna bir davanın savunulduğunu anlatmak amacına yöneliktir diğeri ise hükümetlere mesaj niteliğindedir”

¹¹⁰² Cumhuriyet, 29 Temmuz 1983.

¹¹⁰³ Cumhuriyet, 29 Temmuz 1983.

¹¹⁰⁴ Cumhuriyet, 29 Temmuz 1983.

girişyle başlayan yazıda yer verilen alıntılarda, ASALA'nın ardında Sovyetler Birliği, Suriye ve Libya gibi Arap ülkeleri ve Sovyet yanlısı ya da Suriye ve Libya desteğindeki Filistinli örgütlerin bulunduğu teması işleniyor.

Yazının dikkat çekici bölümleri şöyle: *“Ermeni terörü hangi gayeleri güdüyor? Bazı gözlemcilere ve “Rivarol” adlı bir Fransız yayın organında yer verilen Camille Maric Gallic’e ait görüşlere göre, Ermen terörünün ardında Sovyetler Birliği’nin NATO’nun doğu kanadını zayıflatmak emelleri yatıyor. Maio Callic, bu konuya şu sorularla yaklaşmaktadır: “60 yıl boyunca uykuya dalan (ya da uyutulan) Ermeni davasının şimdi birdenbire canlanmasının ardında Ermeni milliyetçi grupların Moskova ile kucaklaşması; Moskova’nın NATO’nun doğu kanadını zayıflatmak için güttüğü emeller nasıl görmezliğe gelinir? Öte yandan, Kremlin’in Ermenistan-Sovyet Cumhuriyeti üzerindeki tutumu belliyken komünist ortamlarda Ermeni davasının gördüğü anlayışı garip karşılamamak elde midir?”*

Gene gazeteci yazar Pierre de Villemarest, *“La Vie Française”*deki yazısında ASALA konusunda şu görüşlere yer veriyor *“ASALA’nın Lübnan, Suriye ve İran’daki üslerinin tümü bir karma Sovyet-Arap istihbarat örgütünün kontrolü altındadır. Söz konusu örgütün görevlileri, Kafkas, Kürt ve İranlıların sorunları üzerinde uzmanlaşmışlardır. Terörizmle gizlice uzlaşarak, şiddet eylemlerinin üstesinden gelmek mümkün değildir. Sovyetler Birliği’nin aynı Ağca olayında olduğu gibi, bu olguda da oynadığı önemli rolü yadsımak, bu ülkenin benzer emellerini körükleyecektir.”*

Villemarest in değindiği *“terörizmle yapılan gizli uzlaşmalara”* *“Le Point”* Dergisi de değiniyor. *“1975’ten bu yana Ermeni teröristleri Filistin kamplarında eğitim görüyor. Kendilerine sağlanan malzeme yardımının yanısıra, bu teröristler sürekli cesaretlendiriliyorlar. Öyle ki, 6 yıl içinde önce Abu Iyad’ın güdümündeki El Fetih’in “ılımlı” çerçevesinden çıktı. Bundan böyle terörist Ermeni örgütü George Habbaş’ın Sovyet yanlısı FHKC örgütü, Libya yanlısı Ahmet Cibril’in yönetimindeki FHKO Genel Komutanlık, Suriye yanlısı Saika gibi daha radikal Filistinli örgütlerin kampına dâhil oldu. Ancak şimdi Beyrut bitmiştir. ASALA, Yunanistan, Kıbrıs, Libya, İran ve Suriye gibi ülkelere dağılmak zorundadır.”*

“L’Express” Dergisi’nden Michel Labro’ya göre ise, ASALA’nın bir kısmı şimdiden Tahran’a kapağı atmış bulunuyor. *“Zaten”* diyor Labro, *“7 Temmuzda Orly’de*

meydana gelen uçak kaçırma olayından sonra Tahranlı otoriteler Paris Hükümeti'ne karşı olumsuz bir tavır içine girmişlerdir. Öte yandan Libyalı Kaddafi'nin de Fransız Hükümeti'nin Cad'a yaptığı yardımlardan sonra, Fransa ile hesaplaşmak istemesi için kendine göre bazı nedenleri vardır."

"Acaba ASALA aynı Filistinli Abu Nidal gibi kendini aşan bir takım stratejilerin ve emellerin aleti haline gelerek Ermeni meselesine sahip çıkan bir örgüt olmaktan çıkıp, basit bir örgüt haline gelmiştir?" sorusunu da "Nouvel Observateur" Dergisi'nden Backmann ortaya atıyor. "ASALA tamen Sovyetler Birliği'nin kolları arasına düşmüştür" kanısını Taşnak Partisi yöneticileri paylaşmaktadır. Aralarında Varadjian Garbicyan'ın da bulunduğu Fransa dışına atılan Ermeni asıllı 20 yabancıların faaliyetlerinin Ermeni davası ile ilişkisi pek azdır.¹¹⁰⁵

3.2.89. Ermeniler, Portekiz Başbakanı Soares'i Ölümle Tehdid Etti

Lizbon, (a.a.) - Portekiz Haber Ajansı ASOP, önceki gece Lizbon'daki bürolarını arayan ve "Ermeni Devrimci Ordusu" adlı terör örgütü adına konuştuğunu bildiren bir kişinin, Başbakan Mario Soares'in yaşamının tehdit altında olduğunu söylediğini duyurdu. Ajansın dün sabahki bülteninde yer alan haberde, teröristlerin sözcüsünün, arkadaşlarının ölümünden Portekiz polisini sorumlu tuttuğu ve "polise müdahale emrini verenin de Mario Soares olduğunu unutmayız" dediği belirtildi.

Portekizceyi yabancı aksanıyla konuşan bu kişinin, Ermeni Devrimci Ordusu'nun Lizbon eylem grubunun, Portekiz'de yeniden harekete geçeceğini de söylediği ve Ermeni teröristlerin Portekizli terör grupları tarafından destekleneceğini vurgulayıp intikam almaktan söz ettiği de haberde yer alıyor. Bu arada Lizbon'da olağan üstü güvenlik önlemleri alındı. BBC Radyosu bu önlemlerin şimdiye dek görülmedik sıklıkta olduğunu bildirdi. Özel kuruma altına alınan yerler arasında Türk Büyükelçiliğinin yanı sıra tüm stratejik noktalar ve istasyonlar da bulunuyor.¹¹⁰⁶

¹¹⁰⁵ Cumhuriyet, 29 Temmuz 1983.

¹¹⁰⁶ Cumhuriyet, 30 Temmuz 1983.

3.2.90. Regan'ın Teröre Tekpisi Memnuniyetle Karşılandı

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Amerika Birleşik Devletleri Başkanı Ronald Reagan'ın Ermeni terörünü sert bir dille kınayarak bu şiddet eylemlerine son verilmesini sağlamak amacıyla öteki ülkelerin liderleriyle temaslarda bulunacağını açıklaması Ankara'da memnuniyetle" karşılandı.

Dışişleri Bakanlığı'ndan yapılan açıklamada Reagan'ın demecinin soruna objektif, gerçekçi ve sorumlu bir yaklaşımı yansıttığı belirtildi. Açıklama şöyle: *"Bu beyanatın sorunun maalesef bazı çevrelerde anlaşılmamış ciddiyetinin ve gerçek görünümünün bir an önce idrak edilmesine katkıda bulunacağını ve etkili bir uluslararası işbirliği için yapılacağı bildirilen çağrının fazla zaman yitirilmeden uygulamada somut sonuçlar vereceğini ümit etmek istiyoruz. Uzun zamandır belirtmeye çalıştığımız bu sorun uluslararası bir sorundur ve uygulanan vahşet bir ülkeyi değil bütün medeni dünyayı ve insanlığı tehdit etmektedir. Bu bakımdan Reagan'ın ciddi sorumlu ve uzak görüşlü beyanatını takdirle karşılıyoruz"* denildi.

Londra'da bulunan Dışişleri Bakanı İltar Türkmen Reagan'ın açıklamasını son derece cesaret verici olarak niteledi *"Başkan Reagan'ın terörizmle mücadelede bütün ülkelere yaptığı işbirliği çağrısına gönülden katılıyoruz"* dedi. Türkmen İngiltere'nin terörizmle mücadelede Türkiye ile işbirliği yapmaya hazır olduğunu söyledi.

Açıklamanın yarattığı memnuniyete karşılık, Başkan Reagan'ın bu konuda kimlerle görüşeceği ve ne gibi bir yöntem önereceği henüz açıklık kazanmadı. Öte yandan Milli Savunma eski Bakanlarından Hasan Esat Işık'da Reagan'ın açıklamasını olumlu karşıladığını belirtti. Ancak Amerika'daki Ermeni anıtlarının mevcudiyetine dikkat çekti.

Portekiz Cumhurbaşkanı Antonio Ramalho Eanes Lizbon saldırısıyla ilgili olarak Cumhurbaşkanı Kenan Evren'e bir mesaj göndererek üzüntülerini bildirdi. Evren'de gönderdiği cevabi mesajda *"Bu son cinayetin milletleri uluslararası terörizme karşı daha etkili önlemler almaya yönlendirileceğini ümit etmek isterim"* dedi. Büyükelçiliğe geçici olarak atanan Metin Kustanoğlu dün Lizbon'a gelerek görevine başladı.

ABD'den sonra Feral Almanya da hükümet düzeyinde Lizbon Büyükelçiliğimize yapılan saldırıyı kınadı.¹¹⁰⁷

3.2.91. “L’Express: ASALA’nın Üsleri İran’ın Türkiye Sınırında

Dış Haber Servisi - Fransız “L’Express” Dergisi, Ermeni terör örgütü ASALA’nın, İran’ın Türkiye sınırı yakınlarında üsler kurduğunu öne sürdü. Dergide, yer alan bir yazıda, Tahran’daki Fransız kuruluşlarına ASALA tarafından yönetilen saldırılar ele alınıyor. İran’da yaşayan yarım milyon Ermeni’nin yöntem ile iyi ilişkiler içinde olduğu vurgulanıyor. Yazıda, İran devriminden sonra ASALA’nın Tahran’a komandolarını yerleştirdiği belirtilerek, ASALA dâhil kendini “*Kurtuluş Hareti*” ilan eden bir dizi örgütün Tahran’da temsilciklerinin bulunduğu ve bunlar için “*Üniversite*” açıldığı da öne sürülüyor. L’Express’e göre bu üniversitenin başında İran’ın önde gelen din adamlarından Ayetullah Muntazari bulunuyor. Bu üniversitede askeri Eğitim yaptırıldığı kaydedilen yazıda, Tahran’ın kuzeyinde Devrim Muhafızarı karargâhı olduğu belirterek, 6 ay süren eğitimle, İran, Bulgar, Doğu Alman, Filistinli ve Kuzey Koreli öğretmenlerin ders verdikleri ifade ediliyor.

“L’Express”, geçtiğimiz yıl İsrail’in Beyrut kuşatmasından az önce ASALA’nın İran’ın Türkiye sınırları yakınında üsler kurduğunu, Ankara’nın bu durumu Tahran’a bildirdiğini, ancak İran Hükümeti’nin Türkiye’nin uyarılarını duymazlıktan geldiğini de öne sürdü.

Yine Fransa’da yayınlanan “*Le Nouvel Observateur*” Dergisi’nin bir haberine göre Fransız polisi, geçtiğimiz yıl Beyrut kuşatmasından sonra ASALA’nın İran’a yerleştiğini bildirdi. Polis kaynaklı İran’da güçlü bir Ermeni cemaati olduğu için ASALA’nın işinin kolaylaştığını söylüyorlar. Polis kaynakları, Tahran’ın desteğine sahip olan Ermenilerin Paris’teki İran Elçiliği’ni silah deposu haline getirebileceklerini, ancak diplomatik dokunulmazlık kuralından ötürü İran Elçisine giremediklerini belirttikleri kaydediliyor. Yazıda polis kaynaklarının, Suriye, İran ve Libya gibi ülkelerin “*Arap İslam ya da devrimci dayanışma*” gibi nedenlerle bir dizi gizli örgüt elemanına pasaport verdiklerini bildirdiği de öne sürüldü.¹¹⁰⁸

¹¹⁰⁷ Cumhuriyet, 30 Temmuz 1983.

¹¹⁰⁸ Cumhuriyet, 2 Ağustos 1983.

3.2.92. Türkmen: İran'ın Türkiye'nin Çıkarına Aykırı Harekete Girmemesi Gerekir

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Dışişleri Bakanı İlter Türkmen, Londra dönüşü dün bir basın toplantısı düzenleyerek Ermeni tedhişine ilişkin geniş bir değerlendirmede bulundu ve “*karamsarlığa kapılmaya yer olmadığını*” belirterek, son zamanlarda “*bazı büyük gelişmeler gözleendiğini*” bildirdi. Türkmen, bu gelişmeleri “dünya kamuoyunda Ermeni propagandasının inandırıcılığını yitirmesi ve Ermeni terörüne sert tepki gösteren etkin önlemler alan ülkelerin sayısının artması” olarak gösterdi.

Türkmen'in dünkü basın toplantısının önem taşıyan bir başka yönü, İran birliklerinin Kerkük'ü ele geçirmeye dönük harekâtı ve İran yöneticilerinin Türk - Irak petrol boru hattının bombalanabileceği, yolundaki açıklamaları karşısında Ankara'nın tutumuna açıklık getirmesiydi. Türkmen, İran'ın “*Türkiye'nin çıkarlarına aykırı bir harekete girişmemesi*” gerektiğini vurguladı...¹¹⁰⁹

Ermeni Sorunu BM'ye Götürülebilir mi?

Türkmen'in basın toplantısının kalan bölümündeki soruların tümü Ermeni tedhişi ve bununla ilgili gelişmeleri konu aldı. Bu bölümdeki bazı soru ve yanıtlar özetle şöyle: Fanatik Ermenilere sempati duyan bazı ülkelerin konuyu Birleşmiş Milletlere götürmesi olasılığından söz ediliyor. Bu yapılırsa Ankara'nın tepkisi ne olur?

Yanıt - Hiçbir devletin bu işin sorumluluğunu üzerine alacağını tahmin etmiyorum. Çünkü bu şekilde bir sorunun BM'ye götürülmesi, bu şekilde bir müracaatın yapılması bütün ülkeler için son derece sakıncalı bir emsal yaratacaktır. Eğer BM üyeleri teröristlerin taleplerini getirmeye başlarsa, bu da BM'nin sona ermekte olduğu anlamına gelir.¹¹¹⁰

Ermeni Kongresi Neyi Gösterdi?

İsviçre, İkinci Dünya Ermeni Kongresi'nin Lozan'da yapılmasına izin verdi ve terörün politika olarak tartışılması ve Türkiye'nin toprak bütünlüğünün hedef alınmasına göz yumdu. Türkiye bu konuda ne yapacak?

¹¹⁰⁹ Cumhuriyet, 2 Ağustos 1983.

¹¹¹⁰ Cumhuriyet, 2 Ağustos 1983.

Yanıt: İsviçre'ye bu kongreye izin vermemesi gerektiğini daha önceden hatırlatmıştık. İsviçre ise kanunlarının “*maalesef*” buna izin vermediğini ileri sürdü.

Bu toplantıyı abartmamak lazım. Bu toplantıda aslında Ermeni terörü ile Ermeni propagandasının ne kadar iç içe olduğunu göstermiştir ve Orly'deki patlama ile Brüksel'deki İdari Ataşemizin öldürüldüğü bir sırada yapılması, kongrenin amaçladığı prestiji yok etmişlerdir. Görüş ayrılıkları, kavgalar, istedikleri toprakların kime ait olduğu konusundaki münakaşalar. Ermeni iddialarının ne kadar mesnetsiz olduğunu büsbütün ortaya çıkarmıştır.

Her zaman 70 kişi toplayıp, kongre yapmak mümkündür. Fakat böyle toplantılar ve yayınlanan bildirilerle siyasi amaç sağlanamayacağı herkes tarafından anlaşılabilir.”¹¹¹¹

Sovyetlerle Görüşüldü

Londra'da, Sovyet Ermenistan Cumhuriyeti yöneticilerinin Ermeni propagandasını desteklediklerini söylediniz. Bu sözlerinizi açar mısınız?

Yanıt: Ermeni Tedhişi konusunda, Sovyetler Birliği ile daha önce bu konuda bazı temaslar oldu. Sovyetler Birliği, uluslararası terörizme karşı olduğu görüşünü genel bir şekilde bize ifade etti. Sovyet Ermenistan Cumhuriyeti yetkililerinin Ermeni propagandasına genel olarak katıldıkları ise bir vakadır.¹¹¹²

ASALA'nın Arkasında Sovyetler mi Var?

Bir İstanbul gazetesi, ASALA'nın arkasında Sovyetler Birliği'nin bulunduğunu, Andropov'un da Ermeni asıllı olduğunu yazdı. Sovyetler'in Ermeni tedhişini destekledikleri haberi ne derece doğrudur?

Yanıt - Biz bu konuda herhangi bir hükümeti itham edecek değiliz. Elimizdeki bilgileri sürekli bir şekilde değerlendiriyoruz. Bütün hükümetlerle temas içindeyiz. Böyle konuların basın önünde münakaşa edilmesinin hiçbir yarar sağlamayacağı kanaatindeyiz.

Lizbon Büyükelçiliğimize yapılan baskından sonraki durum nedir?

Yanıt - Lizbon'a bir büyükelçi gönderilmiştir. Kendisinin değerlendirmesi yakında gelecektir. Portekiz Hükümeti ile diplomatik temaslar sürdürülmektedir. Ayrıca ben

¹¹¹¹ *Cumhuriyet*, 2 Ağustos 1983.

¹¹¹² *Cumhuriyet*, 2 Ağustos 1983.

Londra dönüşü Portekiz'e gitmek istedim. Bütün önlemleri aldık. Ancak Portekiz makamları bunu sakıncalı gördüler. Bu yaklaşımı saygıyla karşılamaktan daha doğal bir şey olamaz.¹¹¹³

Önemli Bir Açıklama Yapacağız

Londra'da Ermeni sorunu konusunda dünyaya önemli bir belge açıklayacağınızı bildirdiniz. Bu nedir?

Yanıt- Ermenilerin istismar ettikleri bir belgenin sahte olduğunu göstereceğiz. Talat Paşa'nın taşra teşkilatına katliam yapılmasına ilişkin bir genelge metni Ermeni tezine dayanak olarak kullanılır. Bu belgedeki mühür, imza sahtedir. İmla hataları vardır. Ekim ayında bu konuda bir açıklama yapacağız. Çalışmalar sürdürülüyor.¹¹¹⁴

3.2.93. Washington Post: Amerikalılar Ermeni Davasında Türkler Aleyhine Tutum Takındı

Washington, (a.a) - Amerikan gazetecileri Ermeni terörüne sayfalarında geniş yer ayırmaya devam ediyorlar. ABD'nin en etkili gazetelerinden "Washington Post" Gazetesi, "Ermeni terör taktikleri" başlıklı bi yazı yayınladı. Gazete, daha kaç Türk diplomatının Ermeni teröristlerce öldürüleceği sorusunu ortaya atıyor.

1973 yılından bu yana 27 Türk diplomat ve ailesinin Ermeni terörist gruplarca öldürüldüğü hatırlatılan yazıda, Bürüksel, Paris Havaalanı ve Lizbon'daki cinayetlere de yer verilerek şöyle deniliyor: "Ölü sayısının çok olmasına rağmen, Ermeni teröristlerin daha da öldüreceklerini söylemelerine rağmen, bugüne kadar Türklere çok az destek gösterilmiştir. Buna karşılık, İrlanda Cumhuriyet Ordusu tarafından 27 İngiliz diplomatı, ya da Filistinliler tarafından 27 Musevi diplomat öldürülmüş olsaydı dünya bu kadar ilgisiz kalır mıydı?"

Amerikalıların Türk - Ermeni davasını sadece bir kan davası olarak gördüğünü, dolayısıyla fazla önemsemediği bildiren Washington Post Gazetesi'nin yazısında, "Bir taraf seçildiğinde, Türkler aleyhinde tutum takınmışlardır" deniyor. Gazete, buna neden olarak da, Amerikalıların Türkleri kafalarında, ellerinde palalarıyla canlandırdığını ve

¹¹¹³ Cumhuriyet, 2 Ağustos 1983.

¹¹¹⁴ Cumhuriyet, 2 Ağustos 1983.

Batı tarihinin Müslüman düşmanlığını gösteriyor. Daha sonra, Amerikalı tarafsız tarihçi Justin Me Carty'nin Ermeni iddialarını çürüten belgeli gerçekleri yansıtan sözlerine yer verilen yazıda, şu görüşe yer veriliyor: *“Türklere hem Ermeni katillerinin çektirdikleri eziyetten dolayı sempati, hem de Türk görüşünü açıklamaktaki çabalarına destek lazımdır.”*

3.2.94. Bir Portekiz Tedhiş Örgütü Ermeniler İçin Hükümeti Tehdit Etti

Haber Merkezi - Ermeni terör örgütleriyle yandaş olduğunu bildiren *“Batı Uygarlığını Savunma Komandoları”* isimli bir örgüt Portekiz Hükümeti'ni ellerindeki 250 gram dioksini kullanmakla tehdit etti. Ermeni Terör örgütü *“Orly Grubu”* nun pazar günü Tahran'da kaçırma girişiminde bulunduğu diplomatın Fransız değil, İtalyan olduğu anlaşıldı. Portekiz tedhiş örgütü olduğu belirtilen *“Batı Uygarlığını Savunma Komandoları”* isimli örgüt tarafından Fransız Haber Ajansı *“AFP”* ye gönderilen bir mektupta Portekiz Hükümeti tehdit edildi. Mektupta, *“Ermeni Devrimci Ordusu ile bir gerilla işbirliği anlaşması imzaladık. Silahlanma konusunda kendilerine destek sağlayacağımızı belirtiriz. Bizi çıkmaza itmeyin”* denildi. Mektupta ayrıca Ermeni tedhişçilerden *“Ermeni kardeşlerimiz”* diye bahsedildiği dikkat çekti.¹¹¹⁵

İtalyanmış

Ermeni terör örgütü *“Orly Grubu”* nun pazar günü İran'ın başkenti Tahran'da kaçırma girişiminde bulunduğu diplomatın Fransız değil İtalyan olduğu ve isminin Renato Reggiani olduğu açıklandı. Kısa bir süre sonra Fransız Haber Ajansının Tahran bürosunu arayarak bir Fransız diplomatını kaçırma girişiminde bulunduklarını haber veren Orly Grubuna bağlı Ermeni teröristlerin belirttiği yer ve saatle İtalyan diplomatına yapılan kaçırma girişiminin yeri ve saatinin birbirini tuttuğu fark edildi ve iki değil bir tek kaçırma girişimi olduğu ve soruşturma sonunda Ermenilerin yanlışlıkla Fransız değil de bir İtalyan diplomatını kaçırmaya çalıştıkları anlaşıldı.¹¹¹⁶

¹¹¹⁵ Cumhuriyet, 3 Ağustos 1983.

¹¹¹⁶ Cumhuriyet, 3 Ağustos 1983.

Ermenilerin Cesetlerine Kimse Sahip Çıkmadı

Lozbon'daki saldırıda ölen 5 Ermeninin cesedine kimse sahip çıkmadı, cesetler halen Lizbon morgunda bulunuyor. Lizbon güvenlik yetkilileri kimsenin sahip çıkmaması nedeniyle cesetleri Lizbon'daki bir mezarlığa gömüleceklerini bildirdiler.¹¹¹⁷

3.2.95. Washington Times: 1915'te Tüm Dünyada Ermeni Sayısı 1.5 Milyonu

Washington, (a.a) - The Washington Times Gazetesi Ermeni terörizmine ilişkin yazı serisi yayınladı. Gazete, yazı serisinin ikinci bölümünde, 1915 yılındaki tüm dünyadaki Ermeni sayısının bir buçuk milyon olduğunu bildirerek, *"1915 olayları saptırılarak hayali bir soykırıma dönüştürülmüştür. 1915'de tüm dünyada Ermeni sayısı 1,5 milyonu. Bugün Türk yetkilileri ve ailelerine karşı girişilen cinayetlerin mantığını bu hayal oluşturuyor"* deniyor.

Russel Warren Howe imzalı, *"Trajik bir geçmişin abartılması terörizmin mantığını oluşturuyor"* başlıklı Washington Times Gazetesi'nin yazısında, İstanbul'da Amerikalılar tarafından kurulan Robert Koleji'nin ilk müdürü Dr. Cyrus Hamlin'in 1980 yılında yazdığı bir yazıya da yer veriliyor. Yazıda, Anadolu'daki Ermenilerin giriştiği şiddet eylemlerinin Osmanlı İmparatorluğu'nun uzun zamandır Hristiyanlığa gösterdiği hoşgörüyü tehlikeye düşürdüğü aktarılırken, Hamlin'in, Ermenilerin Müslüman köylerine saldırdıklarını bildirdiği anlatılıyor.

"Rusya, insanlık ve uygarlık adına duruma müdahale ederek Anadolu'yu işgal edecek" diye devam eden yazıda, Doğu Anadolu'nun o zamanlar şimdiki Lübnan durumunda olduğu anlatılıyor. Yazar Howe, 1890'larda Ermenilerin Rus Çarı ve İran Şahı'ndan silah yardımı aldığına değinirken, 1914 yılında Birinci Dünya Savaşı çıktığında, Ruslar'ın Doğu Anadolu'yu işgal etme fırsatı yakaladığına işaret ediyor. Bazı Ermenilerin sınırı geçerek Çar'ın ordusuna gönüllü yazıldığı, bu arada Ermeni Komitesi'nin bütün Ermenileri Türklere karşı sabotaj hareketlerine girişmeye çağırdığı ifade edilen yazıda, Ermeniler'in 8 kasabada isyan çıkarttığı da hatırlatılıyor.

"Washington Times" Gazetesi'nin yazısında, Osmanlı Hükümeti'nin cephede Ruslara yardım eden Ermenileri başka bölgelere nakletme kararı aldığını, bu arada iç

¹¹¹⁷ Cumhuriyet, 3 Ağustos 1983.

savaş, açlık, salgın hastalıkların, gerek Türk gerekse Ermeniler'den çok sayıda insanın ölmesine yol açtığı belirtiliyor.

Yazıda daha sonra şöyle deniliyor: *“Savaştan sonra Ermeniler 170 bin kişinin öldüğünü iddia ettiler. 1977’de Fransız Le Figaro Gazetesi Fransa’daki Ermenilerin çıkarttıkları olaylar üzerine 1915 olaylarını araştırdı. Bu sırada 15 bin Ermeni’nin öldüğünü gösteren bir belge yayınladı. Bugün birçok Ermeni örgütü buna iki sıfır daha ilave ediyor ve ölü sayısının bir buçuk milyon olduğunu iddia ediyor. Oysa 1915’de tüm dünyadaki Ermeni sayısı toplam bir buçuk milyon civarındaydı.”*¹¹¹⁸

3.2.96. Yunanistan Ülkede ASALA Üsleri Bulunduğunu Yalanladı

Atina - Yunanistan Hükümeti Ermeni terör örgütü ASALA’nın Yunanistan’da merkezi olduğu yolundaki iddiaları yalanladı. Yunanistan Kamu Düzeni Bakanı Yuannis Skularikis ülkede son aylarda yoğunlaşan soygunlarla ilgili olarak açıklama yaparken bir soru üzerine *“bir Fransız gazetesinin iddialarının aksine, ASALA’nın Yunanistan’da merkezi olmadığını”* söyledi. Skulakis Yunanistan’da *“Arap terör örgütlerinin de”* bulunmadığını söyledi ve bu *“söylentilerin taktik gereği çıkarıldığını”* belirtti. Bu arada, Kıbrıs Rum Kesimi’nde, Ulusal Muhafız alarm durumundalar. Muhafızların Rum Kesimi’nde Ermeni teröristlerin olduğu yolundaki iddiaların yoğunlaşması üzerine alarma geçirildikleri bildiriliyor. Kıbrıs Rum Kesimi’nin sözcüsü, bu iddiaları yalanlamış ancak hemen ardından Ulusal Muhafızlar alarma geçirilmişti.¹¹¹⁹

3.2.97. Lizbon’da Ölen Ermeni Teröristlerin Cenazeleri Beyrut’a Gönderilecek

Lizbon, (AP) - Uluslararası Kızılhaç Örgütü, Türkiye’nin Lizbon Büyükelçiliği’ne düzenlendikleri saldırı sırasında ölen 5 Ermeni teröristin cenazelerinin Beyrut’a gönderilmesi konusunda temasa geçti. Kızılhaç yetkilileri, teröristlerin ailelerinin cenazeleri istediğini bildirdiler.¹¹²⁰

¹¹¹⁸ Cumhuriyet, 4 Ağustos 1983.

¹¹¹⁹ Cumhuriyet, 4 Ağustos 1983.

¹¹²⁰ Cumhuriyet, 7 Ağustos 1983.

3.2.98. Orly Kurbanlarının sayısı 8'e Yükseldi

Stockholm, (a.a) - Paris'in Orly Havaalanı'nda, Ermeni terör örgütü ASALA tarafında 15 Temmuz'da gerçekleştirilen saldırıda ağır şekilde yanan İsveçli bir yolcunun ölümüyle, katliam kurbanlarının sayısı 8'e yükseldi. Karolinska Hastanesi'nden önceki gün yapılan açıklamada, saldırıda ağır yaralanan ve 22 Temmuz'dan beri Stockholm'de tedavi altında bulunan 39 yaşındaki Mats Holfve'nin öldüğü bildirildi.

Orly katliamı ile ilgili olarak sürdürülen soruşturmanın ardından, Fransız yetkilerinin bir haftadan beri zorunlu ikamete tabi tutukları 10 Ermeni'nin aileleri, önceki gün bir basın toplantısı düzenlediler. Aileler Komitesi'nin sözcüsü, *"Bu işle ilgili olarak hiçbir açıklamanın yapılmamasına karşı çıktıklarını"* belirtti ve *"Ne bizlere ne de avukatlara zorunlu ikamete tabi tutulanların ne olacağı hakkında en küçük bir açıklama yapılmıyor"* dedi. Sözcü, hükümetin bu gizliliği kaldırmasını ve 10 Ermeni ile ilgili olarak ne olup bittiğini öğrenmek istediklerini söyledi.¹¹²¹

3.2.99. Ermeni "Orly Grubu" Tahran'da Fransız Elçiliğini de Bombaladı

Tahran, (a.a.) - Fransa'nın Tahran Büyükelçiliğinde önceki gece yarısından sonra bir patlama oldu. Patlama, elçilikte, Mısır ile ilgili işlere bakan bölümde hasar meydana geldiği yaralanan ya da ölen olmadığı bildiriliyor. İran ile Mısır arasında diplomatik ilişki bulunmadığı için Mısır'ın Tahran'daki ilişkileri Fransız Büyükelçiliği aracılığıyla düzenleniyor.

İran Haber Ajansı İRNA, patlamada binanın, sadece bir bölümündeki camların kırıldığını kaydetti ve ayrıntılı bilgi vermedi. Patlamadan bir süre sonra Fransız Haber Ajansı AFP'nin Tahran Bürosunu arayan, kimliği bilinmeyen bir kişi, olayın sorumluluğunu, Terörist Ermeni "Orly Grubu" nun üstlendiğini bildirdi. Terörist, Fransa'nın tüm dış ülkelerdeki varlıklarının, grubun hedefi olduğunu söyledi.¹¹²²

¹¹²¹ Cumhuriyet, 7 Ağustos 1983.

¹¹²² Cumhuriyet, 9 Ağustos 1983.

3.2.100. Cahide Mihçioğlu'nun Cenazesi Bugün Yurda Getiriliyor

Ankara, (ANKA) - Ermeni teröristlerce 27 Temmuz günü düzenlenen saldırı sonucu öldürülen Lizbon büyükelçiliği Maslahatgüzarı Yurtsev Mihçioğlu'nun eşi Cahide Mihçioğlu'nun cenazesi bugün saat 19.30'da Türk Hava Yolları uçağı ile Ankara'ya getirilecek.

Cahide Mihçioğlu için yarın saat 13.00'de Başbakanlık önünde bir devlet töreni düzenlenecek ve cenaze daha sonra Dışişleri Bakanlığı önüne getirilecek. Cahide Mihçioğlu'nun naaşı aynı gün Maltepe Camii'inde kılınacak öğle namazından sonra Cebeci Asri Mezarlığı'nda toprağa verilecek.¹¹²³

3.2.101. “Orly Grubu” nun Tehdidi

a.a'nın haberine göre Tahran'daki Fransız ajansı (AFP) bürosuna dün telefon eden bir kişi Ermeni Tedhiş Örgütü “Orly Grub” adına konuştuğunu söyleyerek, “Fransa'ya ciddi şekilde uyarıyoruz. Fransa rejimi terörist siyasetini sürdürüyor, bundan sonraki faaliyetlerimiz çok daha ürkütücü olacaktır” dedi.¹¹²⁴

3.2.102. Cahide Mihçioğlu Bugün Devlet Töreni ile Toprağa Verilecek

Haber Merkezi - Ermeni teröristlerin 14 gün önce Lizbon'daki Türk Büyükelçiliği'ne karşı giriştikleri saldırısında ölen Maslahatgüzar Yurtsev Mihçioğlu'nun eşi Cahide Mihçioğlu'nun cenazesi dün yurda getirildi. Yeşilköy Havaalanı'nda askeri törenle karşılanan Cahide Mihçioğlu'nun naaşı daha sonra Ankara'ya götürüldü. Cahide Mihçioğlu bugün Ankara'da düzenlenecek devlet töreniyle toprağa verilecek.

Ermeni teröristlerin Fransız kurum ve kuruluşlara yönelik saldırıları ise sürüyor. Dün de Fransa Büyükelçiliği'nin bahçesinde bir otomobilde patlama oldu, olayda can kaybı meydana gelmediği bildirildi. Tahran'daki Fransa İşgüderi Jean Perrin Fransız Haber Ajansı'na yaptığı açıklamada, bombanın büyükelçilikteki bir koruma görevlisinin arabasının altına yerleştirilmiş olduğunu söyledi.

¹¹²³ Cumhuriyet, 10 Ağustos 1983.

¹¹²⁴ Cumhuriyet, 10 Ağustos 1983.

THA'ya göre olayı Orly adlı Ermeni grubu üstlendi. AFP'nin Tahran bürosuna dün telefon eden bir kişi Farsça konuşarak, tüm Fransız diplomatlarının ve bürolarının Ermenilerin hedefi olduğunu ve saldırıların ölümle sonuçlanabileceğini söyledi. AFP kimliği belirsiz kişinin Fransa'da tutuklu Ermenilerin serbest bırakılmaması durumunda Fransa'yı ve dünyayı kana bulayacaklarını söylediğini bildirdi. Telefondaki kişinin *"bundan sonra öldürülecek ve yaralanacak kişilerin sorumluluğu Fransız Hükümeti'nin omuzunda olacak"* dediği de belirtildi.¹¹²⁵

3.2.103. Türkmen: Cinayetlerin Hesabını Sormaya Hakkımız Var

Cahide Mihçioğlu İçin Devlet Töreni Yapıldı

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Ermeni teröristlerin Lizbon Büyükelçiliğimize düzenlediği saldırıda şehit olan Büyükelçilik Maslahatgüzarı Yurtsev Mihçioğlu'nun eşi Chide Mihçioğlu'nun cenazesi dün başbakanlık önünde düzenlenen devlet töreni ile toprağa verildi. Törende konuşan Dışişleri Bakanı İlter Türkmen, Ermeni te terörünün arkasındaki siyasi kuruluşların ve propaganda örgütlerinin Türkiye'ye yönelik taleplerin adreslerin yanlış olduğunu söyledi. 70 yıldır *"tarihi tahrif ederek"* dünya kamuoyunu Ermenilerin aldatmaya çalıştığını belirten Türkmen, *"Her terör hareketi Ermeni iddialarının yeni bir tektizini oluşturmuş ve katliam geleneğinin kime ait olduğu konusunda tarihe ışık tutmuştur"* biçiminde konuştu.

Birinci Dünya Savaşı başında Türkiye'de yaşayan Ermenilerin rakamları *"en fazla şişirilmiş Ermeni belgelerinde dahi belirtildiği gibi"* bir azınlıktan ibaret olduğunu kaydeden bakan, sözlerini şöyle sürdürdü: *"Bu azınlığın bir bölümü halen ülkemizde devletimize sadık olarak ve vatandaşlarımıza tanınan tüm haklardan yararlanarak yaşamaktadırlar. Bir bölümü ise, Osmanlı Devleti'ne ihanet ettikleri ve asırlarca kendilerine sevgi ve şefkatle davrananlara karşı katliama giriştikleri için Türkiye'yi terk etmek durumunda kalmışlar ve azınlık olma hakkını bile kaybetmişlerdir. Şimdi vahşetler tekrarlandığı için toprak mı verilecektir? Böyle bir iddia, bir hayal, şuursuzluk ve çılgınlığın son haddidir. Sayın Cumhurbaşkanımızın belirttiği gibi, Türkiye'nin vereceği bir karış toprağı yoktur. Türkiye'nin kimseye maddi ve manevi bir borcu da yoktur."*

¹¹²⁵ Cumhuriyet, 11 Ağustos 1983.

Türkiye'nin sadece on yıldan beri masum Türk vatandaşlarına karşı işlenen şeni cinayetlerin kurbanı sorma hakkı vardır."

Başbakanlık önünde yapılan törende Cumhurbaşkanı Kenan Evren ve Milli Güvenlik Kurulu adına Genel Sekreter Orgeneral Necip Toruntay ile Başbakan Bülend Ulusu, bazı bakanlar hazır bulundular. Törene katılan Devlet Heyeti daha sonra tek tek şehit olan Cahide Mıhçıoğlu'nun eşi Yurtsev Mıhçıoğlu'na ve çocukları Atasay ve Yurtsay'a başsağlığı dileğinde bulundular. Başbakanlık önündeki törenden Maltepe Camii'nde kılınan cenaze namazından sonra Cahide Mıhçıoğlu Asri Mezarlık'ta toprağa verildi.¹¹²⁶

3.2.104. Ermeni Basını: Türk Örgütleri Misillemeye Hazırlanıyor

Washington, (a.a.) - Ermeni basın ve yayın organları şimdi de bazı Türk örgütlerinin misilleme yapmak için masum Ermenileri öldürme planları hazırladıklarını iddia etmeye başladılar.

New York'ta yayınlanan bir Ermeni gazetesi, Kanada, Toronto kaynaklı bir haberinde, William Lou Richardson adlı Kanada'ya yerleşmiş eski bir CIA görevlisinin, bir Türk örgütünün bir kadını öldürmek için planlar hazırladığını söylediğini yazıyor. Gazetenin iddiasına göre, Amerika Merkez Haber Alma Örgütü'nün eski görevlilerinden Richarson, kendisine üç ay kadar öncesinde Türk olarak tanımlandığı bir örgüt tarafından, bir Ermeni kadının iş yerini bombalaması için para teklif edildiğini, ancak bu teklifi redederek, polise haber verdiğini söyledi.

Hollanda'da çalışan Türk işçileri dün Ermeni terörünü kınayan sessiz bir yürüyüş yaptılar.¹¹²⁷

3.2.105. ASALA Papa'yı da Tehdid Etti

Lourdes, (Fransa) (a.a.) - Lourdes Belediye Başkanı François Abadie bir hafta önce Ermeni Tedhiş Örgütü ASALA'nın üyesi olduklarını öne süren bazı kişilerin bürosuna telefon ederek Papa ikinci Jean Paul'u Lourdes'a yapacağı ziyaret sırasında

¹¹²⁶ Cumhuriyet, 12 Ağustos 1983.

¹¹²⁷ Cumhuriyet, 14 Ağustos 1983.

öldürülecekleri tehdidinde bulunduklarını açıklandı. Papa'nın Lourdes kasabasına yaptığı iki günlük ziyaret önceki gece sona erdi. Belediye Başkanına göre telefon eden kişiler Papa'nın "*Orly tarzında*" bir saldırıya kurban gideceğini öne sürdüler. Ermeni tedhişçilerin 15 Temmuz'da Paris'in Orly Havaalanı'nda Türk Hava Yolları bagaj kontrol bölümünde giriştikleri bombalı saldırıda 7 kişi ölmüş 56 kişi ise yaralanmıştı.

Belediye Başkanı bu tehdidin basına açıklanmamakla birlikte Fransa İçişleri Bakanlığınca ciddiye alındığını ve Papa'nın önceki gece sona eren ziyareti sırasında 3 bin kadar polis tarafından korunduğunu bildirdi.

Abadie'ye göre, pazar günü öğleden sonra Fransa'ya gelen Papa'yı karşılayan Fransa Devlet Başkanı François Mitterrand güvenlik önemlerini yerinde incelemek üzere İçişleri Bakanı Gaston Defferre ve Devlet Başkanı Joph Franceschi'yi cumartesi gecesinden bölgeye gönderdi. Öte yandan İran Ermeni kilisesi lideri Başpiskopos Ardan Manukyan, Tahran'daki Fransa Büyükelçiliği ile İran'daki diğer Fransız kuruluşlarına karşı girişilen saldırıların sorumlusunun İran'da yaşayan Ermeni toplumu olmadığı inancında olduğunu söyledi.

İran İçişleri Bakan Yardımcısı ile önceki gün bir görüşme yapan Başpiskopos Manukyan, Fransız diplomatlarının hayatını tehlikeye atan şiddet hareketlerini kınadığını belirtti.¹¹²⁸

3.2.106. Ermeni Teröristler, Tahran'da AIR France Temsilcisini Taradı

Tahran, (ANKA)- "*Orly Grubu*"na mensup Ermeni teröristleri dün Tahran'da Fransız Hava Yolları (AIR France) temsilcisi Jean Claud Eluard'ın arabasına otomatik silahlarla saldırarak suikast girişiminde bulundular. Saldırganların iki kişi olduğu, kimliklerinin henüz saptanamadığı ve attıkları kurşunlardan birinin temsilcinin bacağına isabet ettiği belirtildi. Olaydan sonra, Fransız Haber Ajansı'na telefon eden bir kişi, eylemi "*Orly Grubu*" adına üstlendikten sonra basının kendilerine gerekli önemi vermemesinden yakındı. "*Orly Grubu*", daha önce de Fransa ve İran'da birçok Fransız kuruluşuna saldırmıştı.¹¹²⁹

¹¹²⁸ *Cumhuriyet*, 17 Ağustos 1983.

¹¹²⁹ *Cumhuriyet*, 18 Ağustos 1983.

3.2.107. Wall Street Journal'in İddiası: "ASALA Sovyet Ermenistan'ını Saldırı Üssü Olarak Kullanmak İstiyor"

Dış Haberler Servisi - ABD'nin en ciddi gazetelerinde biri olan "*The Wall Street Journal*" Ermeni terörüne ilişkin çıkan uzun bir yazıda, Türkiye'ye karşı kanlı saldırılar gerçekleştiren ASALA'nın başlangıçta çeşitli nedenlerle genç Ermeniler arasında hızla taraftar kazandığı, bu durumda Taşnak Partisi'nin ASALA'ya karşı kendi terör örgütünü kurduğu belirtiliyor. Yazıda, Taşnak Partisi'nin yönetimindeki grubun "*Ermeni Soykırımı İçin Adalet Komandoları*" örgütü olduğu, Taşnak Partisi'nin ise anti - komünist olan bu örgütle ilişkilerini inkâr ettiği belirtiliyor. Ancak The Wall Street "Gazetesi, kendisine gelen özel istihbarata dayanarak verdiği haberde, CIA'nın Taşnak yetkililerine Adalet Komandoları'nın saldırısına son verilmesi için baskı yaptığını ve bundan sonra örgütün tedhiş eylemlerinin "*dondurulduğunu*" bildiriyor. Gazeteye göre, ASALA İsrail'in geçtiğimiz yıl Lübnan işgali ile ağır bir darbe yediğinden bu örgütü artık ciddi bir rakip olarak görmeyen Taşnak Partisi de "Adalet Komandoları" örgütünün tedhiş eylemlerini dondurmasında bir sakınca bulmadı.

The Wall Street Journal, Lübnan'ın işgalinden sonra ASALA'nın yeni merkezinin Atina, Şam ve Los Angeles olduğunu, örgütün ise "*ciddi biçimde*" güçten düştüğünü belirtiyor. The Wall Street Journal Gazetesi'nde bu konuda çıkan yazıda özetle şöyle deniyor: ASALA'nın tarihi, bir terörist örgütünün bazı duyguları nasıl istismar edebileceğini gösterir. Olay, ayrıca teröristlerle uzlaşmaya çalışma politikasının da bir sonuç veremeyeceğini kanıtlamaktadır.

ASALA, ilk kez 20 Ocak 1975'te Dünya Kiliseleri Konseyi'nin Beyrut'taki merkezini bombalayıp adını dünyaya duyurdu. ASALA'nın genç Ermeniler arasında hızla destek kazanması üzerine, Taşnak Partisi, bu örgüte rakip olarak anti- komünist "*Ermeni Soykırımı İçin Adalet Komandoları*" grubunu kurdu. Taşnak, gerçi bu örgütle ilişkisi olduğunu reddediyor. Ama bize gelen haberlere göre, CIA terör eylemlerini durdurması için Taşnak aracılığı ile "*Adalet Komandoları*" örgütüne baskı yaptı. Bunun üzerine, örgüt eylemlerini dondurdu.

Başlangıçta Ermeni terör örgütleri kendi aralarında eğitim yapıyorlardı. Ancak Lübnan iç savaşında aralarında ayrılık çıktı ve ASALA, FKÖ'nün denetimindeki Batı Beyrut'a taşındı. ASALA, Avrupa'daki tedhiş örgütlerinin büyük çoğunluğu ile sıkı

ilişkiler kurdu. Ancak bu örgüt en iyi ilişkileri, Türkiye’deki bazı Marksist-Leninist gruplar ve ayrılıkçı Kürdistan İşçi Partisi ile kurdu. ASALA militanları FKÖ’nün radikal kanatları olan Filistin Halk Kurtuluş Cephesi (George Habbaş) ve Filistin Demokratik Halk Kurtuluş Cephesi (Nayif Havatme) kamplarında eğitim gördüler. Örgüt 100 militanını eğitmek için Suriye’ye gönderdi.

Batı Beyrut’un İsrail tarafından kuşatılması ASALA’ya ağır darbe indirdi. Örgütün 6 liderinin Beyrut bombardımanı sırasında öldüğü bildiriliyor. Beyrut’taki üssünü yitiren ve ciddi biçimde güçten düşen ASALA’nın bildirileri şimdi Atina, Şam ve bazen Los Angeles’te yayınlamaktadır.

Bağımsız gazeteci Edward Bogosyan’a göre, ASALA son zamanlarda iki gruba bölündü. Amerika - Avrupa grubu saldırıları sadece Türk hedefleri üzerine yoğunlaştırmak isterken, Ortadoğu grubu ayırım gözetmeyen terörizmi savunuyor.¹¹³⁰

Sovyetler Birliği

Ancak bundan daha ciddi bir bölünme geçtiğimiz yıl hassas Sovyet Ermenistan’ı konusunda çıktı. ASALA, başlangıçtan beri Sovyet Ermenistan’ını Türkiye’ye karşı saldırı üssü olarak kullanmak istiyor. Örgüt, bu konuda açıkça Moskova’nın rızasını istedi.¹¹³¹

Wall Street

ASALA, Doğu Anadolu’yu Sovyet Ermenistan Cumhuriyet’i ile birleştirmek istediğini söylüyor. Ancak 1979’da Sovyetler, Moskova Metro’suna bomba koymakla suçladıkları üç Ermeni’yi asınca ASALA’ya bağlı bir örgüt Belçika ve Fransa’daki Sovyet kuruluşlarını bombaladı. Bu sırada ASALA içindeki iktidar mücadelesini Sovyet yanlısı grup kazandı. Örgüt içindeki bu mücadele, Sovyetler Birliği’nin ASALA ile olan ilişkilerini de gündeme getirdi. Kimi gözlemciler Sovyetler Birliği’nin Bir NATO ülkesi olan Türkiye’de istikrarı bozmayı yararlı gördüğünü ileri sürüyorlar. Ancak başka gözlemciler de ASALA’nın sürekli olarak, açıkça Sovyetler’den yardım istediğine dikkati çekerek, bu olgudan örgütün Sovyetler’in dolaysız denetimi altında olmadığını anlaşıldığının belirtiyorlar.

¹¹³⁰ *Cumhuriyet*, 19 Ağustos 1983.

¹¹³¹ *Cumhuriyet*, 19 Ağustos 1983.

Ne var ki, geçtiğimiz yıl Kuzey Suriye’de meydana gelen bir otomobil kazası Sovyetler’in ASALA ile sanılandan daha yakın ilişkileri olduğunu gösteriyor. Kazada hayatını kaybeden Dr. Hıraç Lusinyan ASALA’nın önde gelen liderleri arasındaydı. Ermeni kaynakları Dr. Lusinyan’ın Sovyet Ermenistan’ında Erivan Üniversitesi’nde yedi yıl eğitim gördüğünü bildirdiler.¹¹³²

3.2.108. Hollanda Hüsnü Göl’ü Belçika’ya İade Ediyor

Almelo, (a.a) - Bir Hollanda mamkemesi geçen ay Türkiye’nin Brüksel Büyükelçisi Dursun Aksoy’u öldüren Ermeni tedhişçilerden biri olduğu sanılan Hüsnü Göl isimli Ermeni’nin yargılanmak üzere Belçika’ya geri verilmesini kararlaştırdı. 24 yaşındaki Göl, Belçika makamlarının isteği üzerine 22 Temmuz’da Hollanda’nın Almelo kentinde tutuklanmıştı. Dün basına kapalı olarak yapılan duruşma üç saat sürdü ve mahkeme, Göl’ün dosyasında bu suçu işlemiş olduğunu gösteren somut deliller bulunmadığını, yine de iki ülke arasındaki suçluların iadesi anlaşmasının Belçika’ya iadesini gerektirdiğini bildirdi.

Hatırlanacağı gibi Brüksel’de bir taksi sürücüsü Hollanda’nın Enschede kentinde yapılan yüzleştirmede Hüsnü Göl’ü kesin olarak Dursun Aksoy’un katillerinden biri olarak teşhis etmişti. Buna karşılık isimleri ve milliyetleri gizli tutulmakta olan iki tanık Brüksel’deki cinayet sırasında Hüsnü Göl’ü Paris’te gördükleri yolunda ifade vermişleri.

Mahkeme salonu çevresinde sıkı güvenlik önlemleri alındığı ve 100 kişilik bir toplum polisi birliğinin hazır beklediği görüldü. Hüsnü Göl’ün 14 gün içinde temyiz mahkemesine başvurarak karara itiraz edebileceği bildiriliyor.¹¹³³

3.2.109. Ermeniler Lizbon’da Ölen Teröristlerin Cesetleri İçin Papa’dan Yardım İsted

Paris, (a.a.) - “*Ermeni Devrimci Ordusu*” adlı tedhiş örgütü Lizbon’daki Türkiye Büyükelçiliği konutuna 27 Temmuzda saldıran Ermeni teröristlerin cesetlerinin Beyrut’taki ailelerine geri verilmesi için Papa II. Jean Paul’ün ve Uluslararası Kızılhaç

¹¹³² Cumhuriyet, 19 Ağustos 1983.

¹¹³³ Cumhuriyet, 20 Ağustos 1983.

Örgütü'nün yardımını istedi. Bu çağrı, Paris'teki Fransız Haber Ajansı (AFP) bürosuna gönderilen bir bildiride yer aldı.¹¹³⁴

3.2.110. ASALA Bölündü

Londra, (a.a) - Ermeni terör örgütü ASALA'nın bölündüğü ileri sürüldü. Fransız haber ajansı AFP'nin Londra bürosuna telefon eden bir kişi ASALA örgütü üyelerinin çoğunluğu adına konuştuğunu belirterek, Paris'in Orly Havaalanı'nda bu örgüt tarafında gerçekleştirilen katliam girişimini *"faşist eylemi"* diye niteledi ve *"Ermeni militanların bağlılığını sömüren faşist ve gangsterler"* den koptuklarını açıkladı. Telefondaki kişinin belirttiğine göre, ASALA'nın bölünmesiyle ortaya çıkan yeni örgüt *"ASALA Devrimci Harekât"* diye adını aldı.

"ASALA, Devrimci Hareket" adına konuşan kişi, *"Bir süredir Avrupa'da ve dünyanın başka yerlerinde sadece masum kişileri öldürmek niyetiyle değil sivil hedeflere karşı yapılan saldırıları kınadığını"* söyledi. 15 Temmuzdaki Orly eyleminin *"ASALA içindeki bazı kişilerin Ermeni davası adına genç Ermeni devrimcileri sömürüşlerinin en son örneği"* olduğunu belirtti.

"ASALA Devrimci Harekât" adına yayınlanan bir bildiride, *"Silahlı mücadele ve doğru bir politik çizginin Ermenistan'a ulaşmayı sağlayacak yol"* olduğu görüşü dile getirildi. 16 Temmuz günü, yani Orly Havaalanı'nda 8 kişinin ölümü, 55 kişinin yaralanmasıyla sonuçlanan eylemden bir gün sonra kabul edildiği duyurulan bildiride şöyle dendi: *"Hapse düşmüş militanların serbest bırakılmasını sağlamak için lokantalar, büyük mağazalar ve havaalanları hedef olarak seçildi ve genç Ermeni militanlarının bağlılıklarının sömürülmesiyle masum Türkler ve yabancılar öldürüldü."*

Gerçek şu ki, kendisini devrimci olarak ilan eden ASALA içinde öyle bir terör düzeyi ve zehirli bir hava var ki, bir karşılaştırma yapıldığında örgüt dışındaki terör havası imrenilecek değerde. Fakat bu anormal durumdaha fazla devam edemezdi ve nihayet 16 Temmuz 1983'de anlaşmazlık patlak verdi.

ASALA Devrimci Hareket, bu devrim alehtarı, faşist ve gangster sistemin sorumlusu olarak, Mucahid ve Agop Agopyan, Misran Misranyan ve Vahran Vahranyan adı altında tanınan gangster ve diktatörleri görmektedir ve Mucahid ile işbirliği yapmaya devam ederek Ermeni halkının çıkarları

¹¹³⁴ Cumhuriyet, 22 Ağustos 1983.

*aleyhinde çalışan herkesi, onların davranışlarının ortak sorumlusu olacakları konusunda uyarmaktadır. Silahlı mücadele ve doğru bir politika çizgisi, Ermenistan'a ulaştıran yoldur.”*¹¹³⁵

3.2.111. İran'da Bir ASALA Üyesi İdam Edildi

ASALA'nın Berlin'deki Fransız Konsolosluğu'na Saldırısında Bir Kişi Öldü

Batı Berlin, (a.a. / THA) - Fransız Konsolosluğu'na karşı gaz kaçağı yoluyla dün gerçekleştirilen ve ASALA'nın üstlendiği patlamada, bir kişi öldü, 23 kişi de yaralandı. Patlamanın ilk başta nasıl gerçekleştirildiği anlaşılamadı, ancak sonradan gaz kaçağı yoluyla olduğu bildirildi. Olayda ölen kişinin bir genç olduğu bildirildi. Berlin polisi yaralılarından 17'sinin Alman, 2'sinin Fransız yurttaşı, diğer yaralıların milliyetlerinin henüz belirlenemediğini açıkladı.

Batı Berlin'deki Fransız Haber Ajansı (AFP) bürosuna telefon eden ve ASALA adına konuştuğunu söyleyen bir kişi “*Fransız Konsolosluğu'na yapılan saldırıyı ASALA üstleniyor*” dedi. AFP yetkilileri, telefon eden kişinin yabancı bir aksanla konuştuğunu belirttiler.

ASALA militanlarının Batı Almanya'daki ilk saldırısı olan patlamanın, Fransız Konsolosluğu'nun toplantı odaları ve resepsiyon salonlarının bulunduğu en üst katında meydana geldiği ve üstten iki katı tahrip ettiği bildirildi. ASALA, Fransa'yı “*Orly baskınından sonra tutukladığı Ermenileri salıvermediği sürece Fransız kuruluşlarına saldırıların süreceği*” konusunda tehdit etmişti.¹¹³⁶

Tahran'da İdam

Tahran'da geçen 8 Ağustos tarihinde bir Ermeni militanının idam edildiği bildiriliyor. Paris'teki Fransız Haber Ajansı (AFP) bürosuna açıklama yapan bir Ermeni yetkili, idam edilen Ermeninin 23 yaşındaki Vaçik Termansuryan olduğunu, Tahran'daki “*Fransız hedeflerine karşı girişilen saldırılar*” nedeniyle yaklaşık sekiz ay İran'da tutuklu kaldığını söyledi.¹¹³⁷

¹¹³⁵ Cumhuriyet, 26 Ağustos 1983.

¹¹³⁶ Cumhuriyet, 26 Ağustos 1983.

¹¹³⁷ Cumhuriyet, 26 Ağustos 1983.

3.2.112. Fransa: Ermeniler Kendi Davalarına İhanet Ediyor

Dış Haberler Servisi - Fransa Dışişleri Bakanlığı, Ermeni Gizli Kurtuluş Ordusu ASALA'nın Batı Berlin'deki önceki gün giriştiği saldırıyı kınadı. Batı Berlin'de Fransız Konsoloslugu'na karşı girişilen 1 kişinin ölümü, 23 kişinin yaralanmasıyla sonuçlanan saldırının ardından kentte yaşayan 8 Ermeni polisçe sorguya çekildi. Reuter Haber Ajansı Fransız Konsoloslugu'na karşı girişilen saldırının ASALA içindeki bölünmeyi artırdığı bildirildi.

Batı Berlin polis sözcüsü olayla ilgili olarak sorguya çekilen Ermenilerin gözaltına alınmadığını, ancak ele geçirilen fazla miktardaki belgenin incelenmekte olduğunu bildirdi. Bilindiği gibi, Batı Berlin'in oldukça kalabalık bir semtinde yer alan konsoloslukta meydana gelen patlamadan iki saat sonra, bir haber ajansına telefon eden kimliği bilinmeyen bir kişi, saldırıyı ASALA adına üstlenmişti. Polis sözcüsü, patlamada yaralan 4'ü kadın 5 kişinin halen hastanede tedavi edilmekte olduğunu, diğer 14'ünün taburcu olduğunu açıkladı.

Polis sözcüsü, 50 kadar yerel polisine ek olarak Federal Alman terörizm uzmanlarının patlamayla ilgili soruşturmaya katıldıklarını ancak olayla ilgili bir ipucu elde edilemediğini söyledi.

Fransız Dışişleri Bakanlığı yaptığı açıklamada, *“ASALA'nın saldırısının düzenleniş biçimi, çok sayıda kişinin öldürülmesinin amaçlandığını gösteriyor”* denildi. Açıklamada Ermenilerin bu eylemlerinin kendi davalarına ihanet olduğu kaydedildi ve *“bu suçun sorumluluğunu üstlenen terör örgütünün, savunduğunu söylediği davanın onurunu lekelediği”* belirtildi.

Federal Alman Dışişleri Bakanı Friedrich Zimmermann, Bon'da verdiği demeçte Berlin'deki saldırıyı kınadı.

a.a.'nın haberine göre, *“Fransa'daki Ermeni toplumuna yakın kaynaklara dayanan”* Reuter Ajansı, son saldırının ASALA içindeki bölünmeyi artıracakını bildirdi.

ASALA içinde terör ilkesi üzerinde birleşen ancak yöntemler konusunda ayrılan bir grubun örgütten ayrılarak *“ASALA Devrimci Hareket”* adlı yeni bir örgüt kurduğu biliniyor. Devrimci Hareket'in saldırı sonrasında çeşitli Avrupa ülkelerinde yayınlanan bildirilerinde Berlin'de Fransız Konsoloslugu'na karşı girişilen saldırı kınandı. Bildiride

Berlin saldırısı “*kör terör*” olarak nitelendi ve “*uzunca bir süredir Avrupa’da anti-empyralist mücadele adı altında salt masum insanları öldürmek amacıyla sivil hedefler vuruluyor*” denildi. Devrimci Hareket’in bildirisinde Paris’in Orly Havaalanı’nda Türk Havayolları yolcularına karşı girişilen bombalı saldırı da “*faşist eylem*” olarak nitelendi.

ASALA ile organik ilişki içinde olduğu bilinen ve Avukat Ara Toaranyan’ın başını çektiği “*Ermeni Ulusal Hareketi*” adlı örgüt de Paris’te yayınladığı bildiride Berlin saldırısını kınadı. Ermeni Ulusal Hareketi’nin bildirisinde Fransa Hükümeti “*şiddet atmosferi yaratılmasına neden olmakla*” suçlandı. Bildiride “*Fransa Hükümeti’nin Ermeni sempatzanlara karşı kör bir baskı uygulama yolunu seçtiği*” kaydedildi.¹¹³⁸

3.2.113. Şellefyan Çarşambaya Dek Dönmezse Yurttaşlıktan Çıkarılacak

Ankara, (ANKA) - Aralarında Mıgırdıç Şellefyan’ında bulunduğu 14 kişi, 31 Ağustos çarşamba gününe kadar yurda dönmedikleri takdirde, Türk yurttaşlığından çıkarılacaklardır. İçişleri Bakanı T.C.’nin aleyhinde faaliyette bulundukları belirtilen 14 kişi hakkında “*Türk yurttaşlığını kaybetme*” işleminin sürdürüldüğünü bildirmiş ve söz konusu kişilerin Türkiye’ye 31 Ağustosa kadar dönerek, mülki idare amirliklerine ya da savcılıklara şahsen başvurmalarını istemişti.¹¹³⁹

3.2.114. Askeri Yargıç, Ermeni Papaz Eldemir’in 14 Yıllık Cezasını Onayladı

Ankara, (a.a.) - Türkiye ve Türkler aleyhinde faaliyette bulunmakla yargılanan 14 yıl ağır hapis cezasına mahkûm edilen Ermeni Papaz Hayko Eldemir’in cezası Askeri Yargıtay 5. Dairesi tarafından onandı. Bir süre önce İstanbul Yeşilköy Havaalanı’nda Türkiye ve Türkler aleyhinde düzenlenmiş bildiri ve belgelerle birlikte yakalanarak, İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı 1 Numaralı Askeri Mahkemesi’nde yargılanan Papaz Hayko Eldemir, halen İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Cezaevi’nde bulunuyor.¹¹⁴⁰

¹¹³⁸ Cumhuriyet, 27 Ağustos 1983.

¹¹³⁹ Cumhuriyet, 27 Ağustos 1983.

¹¹⁴⁰ Cumhuriyet, 27 Ağustos 1983.

3.2.115. Fransa'ya Yönelik Ermeni Saldırıları Sürüyor

Beyrut'taki Fransız Askeri Üssünde Patlama: 1 Ölü

Haber Merkezi - Batı Berlin'de perşembe günü meydana gelen ve ASALA tarafından üstlenilen patlamanın ardından Beyrut'un batısındaki Fransız askeri üssünde meydana gelen Barış Gücü'nde görevli bir askerin ölümü ile sonuçlanan patlamayı da Ermeni tedhişçiler üstlendi. Beyrut'un batısında meydana gelen patlamayla ilgili olarak Fransız askeri sözcüsü, patlamanın cephane sandıklarını kaza sonucunda ateş alması nedeniyle meydana geldiğini söyledi. Olayda Barış Gücünde görev yapan 8 asker de yaralanmıştı.

Fransız üssündeki olaydan bir saat sonra polis, Fransız Hava Yolları'nın Doğu Beyrut'taki ofisinde bir paket içine yerleştirilmiş bombanın patlaması sonucu 2 görevlinin yaralandığını açıkladı. Bu olaydan kısa süre sonra Orly Grubu'nu temsil ettiklerini söyleyen bir kişi UPI'nin Londra bürosuna telefon ederek bu patlamayı üstlendiklerini bildirdi.

Batı Berlin'deki Fransız Konsoloslugu'nda 1 kişinin ölümüne 23 kişinin de yaralanmasına yol açan patlamayla ilgili soruşturmada henüz bir ipucu ele geçirilmediği bildiriyor. Batı Berlin polisinin oluşturduğu 50 kişilik özek soruşturma komisyonu Başkanı Manfred Ganschow henüz ne tür bir patlayıcı maddenin kullanıldığının saptanamadığını kaydetti.¹¹⁴¹

3.2.116. Sovyetler Ermeni Teröristlere Yardım İddiasını Reddetti

Moskova, (THA) - Sovyetler Birliği, "Sovyetler, Ermeni teröristlerin Suriye'de eğitilmesine yardım ediyor" şeklindeki iddiaları reddetti. Sovyet Resmi Haber Ajansı TASS tarafından dün verilen haberde, suçlamaları ABD tarafından yöneltilen karalama kampanyasının bir parçası olduğu ve Sovyetleri uluslararası terörizmle ilişki içinde göstermeye yönelik olduğu iddia edildi.

TASS, ABD yönetiminin, Papa'ya karşı 1981 yılında girişilen silahlı saldırıda, Sovyetler Birliği ve sosyalist ülkelerin parmağı olduğu iddialarıyla, sosyalist ülkelerin itibarını zedelemeye çalıştığını öne sürdü. TASS, bu tür iddiaların ABD haber alma

¹¹⁴¹ Cumhuriyet, 28 Ağustos 1983.

servisleri tarafından Sovyetler Birliği-Türkiye ilişkisini bozmak amacıyla uydurulduğunu iddia etti.¹¹⁴²

3.2.117. “ASALA Devrimci Hareketi” ASALA’yı Suçladı

Londra, (a.a.) - Ermeni terör örgütü ASALA içinde baş gösteren huzursuzluk, uyuşmazlık ve bölünme sonucu kurulan ASALA Devrimci Hareketi (ARM) Londra’da yayınladığı bildiride, ASALA’yı haydutluk ve diktatörlükle suçladı. Bağımsız ASALA Devrimci Hareketi (ARM) adıyla yeni bir hizip oluşturan ılımlılar Atina’da ASALA tarafından idam edilen iki Ermeni olayına misilleme olarak iki ASALA üyesini Atina’da kurşuna dizmişti.

Kurulduğundan bu yana ilk kez bir bildirir yayınlayan “ASALA Devrimci Hareketi” masum insanları hedef alan Ermenileri ve ASALA’yı haydut ve diktatörlükle suçluyor ve ASALA’nın sözde Anti - Emperyalist mücadele yaptığını kaydediyor.¹¹⁴³

3.2.118. “Orly Grubu” Tahran’da Fransız Elçiliğine Bombalı Saldırı Düzenledi

Dış Haberler Servisi - Tahran’daki Fransız Büyükelçiliği’nde dün meydana gelen bir patlamada elçilikte görevli iki kadın yaralandı. Patlamayı Ermeni terör örgütü “Orly Grubu” üstlendi.

AFP Ajansı’nın bürosuna telefon eden bir kişi, bombalı saldırının Fransa’ya karşı yapılmış bir uyarı olduğunu söyledi.

Fransa’nın Ermenilere karşı “*terör uyguladığını*” ileri süren Orly Grubu temsilcisi, gelecekteki ölümlerden Fransız Hükümeti’nin sorumlu olduğunu söyledi. Bilindiği gibi, Ermeni terör örgütü “Orly Grubu” nun Ermeni örgütleri içinde ayırım gözetilmeksizin teröre başvurma eğilimindeki gruplardan biri olduğu ve Fransa’da Orly Havaalanı’nda Türk yolculara karşı giriştiği katliam hareketinden sonra bu adla anılmaya başladığı biliniyor.¹¹⁴⁴

¹¹⁴² Cumhuriyet, 1 Eylül 1983.

¹¹⁴³ Cumhuriyet, 7 Eylül 1983.

¹¹⁴⁴ Cumhuriyet, 8 Eylül 1983.

3.2.119. Atina Türk Büyükelçiliği Çevresinde Önlemler Artırıldı

Atina, (Cumhuriyet) - Türkiye'nin Atina Büyükelçiliği, ek binaları ve Türk diplomatlarının evlerinde Yunan polisi yeni güvenlik önlemleri aldı.

Akropolis Gazetesi'nin "*Son Dakika*" ibaresiyle verdiği habere göre, Türk Büyükelçiliği Ermeni teröristlerin muhtemel bir saldırısına karşı güvenlik önlemlerinin artırılmasını istedi. Gazete "güvenilir kaynaklar" a dayandırarak verdiği haberde, Büyükelçiliğin bazı ihbarlar almasından sonra Yunan makamlarına başvurduğunu belirtti. Akropolis Gazetesi'nin haberine uygun olarak, Türk Büyükelçiliği ve diplomatlarının evleri çevresinde güvenlik önlemlerinin bu hafta başında takviye edildiği, Büyükelçilik yetkililerince de doğrulandı.¹¹⁴⁵

3.2.120. Sasunyan'ın Yargılanmasına Başlandı

28 Ocak 1982'de Türkiye'nin Los Angeles Başkonsolosu Kemal Arıkan'ı öldüren Ermeni terörist Hampig Sasunyan 'ın yargılanmasına dün Los Angeles'da başlandı. Yetkililer, jüri seçiminin altı - sekiz hafta süreceğini, davanın sonuçlanmasının da en az altı ay alacağını belirtiyorlar. Sasunyan'la birlikte Kemal Arıkan'ın otomobiline ateş açan diğer Ermeni yakalanamadı. Yetkililer, mahkemenin, Sasunyan'a ölüm cezası verilmesinin söz konusu olmadığını kaydediyorlar.¹¹⁴⁶

3.2.121. Bir Yunan Gazetesi: ASALA Atina'daki Türkleri Vurmaya Hazırlanıyor

Atina, (Stelyo Berberakis) - Ermeni terör örgütü ASALA'nın Atina'da Türk diplomatlarına yönelik saldırı hazırlığı içinde olduğu bir kez daha ileri sürüldü. Daha önce "*ASALA Atina'daki Türkleri vurmaya hazırlanıyor*" başlığı altında, Ermeni terör örgütünün eylem planlarına ilişkin bilgi veren ve Atina'daki Türk Büyükelçiliği ile Türk diplomatlarının çevresindeki koruma önlemlerinin artırıldığını bildiren Akropolis Gazetesi, aynı başlıkla bir haber daha yayınladı. Gazete Türk Milli İstihbarat Teşkilatı'nın Yunan Merkezi Haberalma Örgütü'ne muhtemel ASALA saldırısı hakkında bilgi

¹¹⁴⁵ Cumhuriyet, 16 Eylül 1983.

¹¹⁴⁶ Cumhuriyet, 17 Eylül 1983.

verdiğini bildirdi. Söz konu bilginin Ankara'dan Yunan Haberalma Örgütü KYP'ye telexle iletildiğini ileri süren gazete, Türk temsilciliği ve temsilcileri çevresinde yoğunlaştırılan güvenlik önlemlerine dikkat çekti Geçtiğimiz çarşamba gününden bu yana, Türk diplomatlarının evlerinin çevresinde, Türk Büyükelçiliği civarında gece gündüz üniformalı ya da sivil polisler resmi ya da özel otolarla devriye geziyorlar.

Akropolis Gazetesi, Yunan Haberalma Örgütü KYP'de muhtemel ASALA saldırısına karşı Türk diplomatların korunması konusunda özel ve "önemli" bir toplantı yapıldığını ileri sürdü. Atina Havaalanında şüpheli görülen kişiler üzerinde daha büyük bir titizlikle durulduğu, bunlar hakkında yoğun soruşturma yapıldığı belirtiliyor.¹¹⁴⁷

3.2.122. Orly'deki Katliamın Bomba Yapımcısı Nayır Yakalandı

Dış Haberler Servisi - Fransız polisi Paris'in Orly Havaalanı'nda 15 Temmuz günü meydana gelen ve sekiz kişinin ölümü, 54 kişinin yaralanmasıyla sonuçlanan bombalı saldırıyla ilgili olarak biri Türk yedi kişiyi tutukladı. AP Ajansı'nın haberine göre, Fransız polisi, Marsilya'da yakalanan Ermeni asıllı Türk'ün bombayı imal ettiği sanılan Soner Nayır olduğunu açıkladı. Fransız televizyonu olayı birinci haber olarak verdi. 22 yaşında olan Soner Nayır dün sabah Paris'ten Marsilya'ya geldiği sırada trenden iner inmez yakalandı ve gözaltına alındı. Fransız polisi Orly Havaalanı'nda bir bavulun içine yerleştirilen ve benzin dolu şişelerin kullanıldığı bombanın Soner Nayır tarafından yapıldığını sanıyor. Soner Nayır Türk pasaportu taşıyor ve üç yıldır Fransa'da mülteci olarak yaşıyor. Soner Nayır'ın tutuklanmasıyla birlikte Orly olayıyla ilgili tüm sanıklar ele geçmiş oluyor.

Fransız polis yetkililerinin açıklamasına göre iki gün önce başlatılan ve dün sabah sona eren operasyonda Soner Nayır'ın yanı sıra Paris'te de, Ermeni Gizli Örgütü militanları olduğu tahmin edilen altı kişi gözaltına alındı.

Fransa İçişleri Bakanı Gaston Deferre, Soner Nayır'ın yakalanmasını "*Önemli bir olay*" olarak niteledikten sonra adaletin en iyi değerlendirmeyi yapacağını belirtti. Nayır'ın Paris'te olduğunu bir kaç gün önce öğrendiklerini belirten Deferre, sıkı bir takipten sonra onu Saint Charles Garı'nda yakalandıklarını söyledi. Bakan, Soner

¹¹⁴⁷ *Cumhuriyet*, 22 Eylül 1983.

Nayır'ın Paris'ten trenle Marsilya'ya hareket edeceğinin cuma günü öğrenilmesi üzerine tutuklanmanın dün sabah gerçekleştiğini sözlerine ekledi.

a.a'nın haberine göre polis kaynakları ise Nayır'ın 6 Ermeninin sorgulaması sonunda yakalandığını bildirdiler.

Fransız polisi Orly saldırısından hemen sonra giriştiği operasyonda 56 Ermeni'yi gözaltına almış, bunlardan 11'ini hemen serbest bırakmış, 17'sini tutuklamıştı. Geri kalan 28 kişi de ikamete rapten serbest bırakılmıştı. Soner Nayır'ın yakalanmasıyla birlikte tutuklu sayısı 18'e çıkıyor. Orly saldırısını Ermeni Gizli Kurtuluş Ordusu ASALA üstlenmişti.

THA'nın haberine göre Madrid'deki Fransız Büyükelçiliği yetkilileri, yaklaşık 20 Ermeni eylemcinin, Batı Avrupa ülkelerindeki Fransız ve Türkiye büyükelçiliklerine saldırı hazırlığı yaptıklarını ileri sürdü.

Diplomatik kaynaklar, Ankara ve Fransız yetkililerine durumun bildirildiğini ve Madrid'deki Fransız elçiliği personelinin korunması için İspanya güvenlik kuvvetlerinden gerekli önlemlerin alınmasının istediğini belirttiler.¹¹⁴⁸

3.2.123. Ermeni Terörist Soner Nayır Tutuklandı

Dış Haber Servisi - Marsilya'da önceki gün yakalanan Orly katliamı sanığı Ermeni terörist Soner Nayır (22) tutuklandı. Dün Paris'te çıkarıldığı mahkemede hakkında tutuklama kararı verilen Soner Nayır "*Cinayet ve suça iştirake*" suçlanıyor. Nayır'ın Orly Havaalanı'nda 8 kişinin ölümüne, çok sayıda kişinin yaralanmasına yol açan bombayı imal ettiği sanılıyor.¹¹⁴⁹

3.2.124. Ara Toranyan Şartlı Salıverildi

Dış Haberler Servisi - Temmuz ayında meydana gelen Orly katliamı ile ilgili olarak gözaltına alınan Ermeni terör örgütü liderlerinden Ara Toranyan şartlı olarak salıverildi. Paris radyosu Toranyan'ın Orly katliamına lojistik destek sağlamak ve olayda kullanılan

¹¹⁴⁸ *Cumhuriyet*, 9 Ekim 1983.

¹¹⁴⁹ *Cumhuriyet*, 10 Ekim 1983.

bombayı yaptığı sanılan Soner Nayır'a yataklık suçundan 2 saat sorguya çekildiğini bildirildi. Toranyan'ın sıkı güvenlik gözetiminde tutulacağı bildirildi.¹¹⁵⁰

3.2.125. Ermeni Teröristlerin Avukatı Paris'in Banliyösünde Belediye Başkanı Seçildi

Paris, (Mehmete Altan) - Orly katliamından bir-kaç ay önce *“THY'ye karşı saldırı geçilecek”* açıklamasını yapan ve Fransa'da başı dertte birçok Ermeni militanını savunan avukat Patrick Deveciyan 50 bin nüfuslu Antony banliyösünde Belediye Başkanlığı seçimini kazandı. Oyların yüzde 51.29'unu alarak Paris'in bu banliyösünde Belediye Başkanlığını kazanan Deveciyan, seçime Jacques Chirac'ın *“Cumhuriyet İçin Birleşme Partisi”*nin adayı olarak girdi. 40 yaşındaki üç çocuk babası Deveciyan bir göçmen ailesinin çocuğu ve ailesinin ilk Fransız vatandaşı. Deveciyan'ın seçimi kazanmasıyla ilk kez Ermeni kökenli bir Fransız yurttaş seçimle böyle bir göreve gelmiş oldu. Aşırı sağcı olarak bilinen Patrick Deveciyan seçimi komünist Belediye Başkanı'na karşı kazandı. Bundan bir süre önce de Paris'in Dreux ve Sarcelles banliyölerinde Jacques Chirac'ın partisinin adayları seçimleri komünist ve sosyalistlere karşı kazandılar.

Fransa'da yerel seçimler mart ayında yapılmıştı. Ancak bazı şehir ve kasabalarda seçimlerde yolsuzluk yapıldığı iddia edilmişti. Nitekim Deveciyan'ın seçimi kazandığı Antony'deki seçime yine Deveciyan, yolsuzluk yapıldığı gerekçesiyle itiraz etmişti. Deveciyan'ın bu başvurusunu değerlendiren idari mahkeme, mart seçimini iptal etmişti.

Patrick Deveciyan Orly katliamından bir-kaç ay önce Nokta Dergisi'nin sorularını yanıtlarken, Ermenilerin THY'ye karşı eylemlere geçeceklerini söylemiş ve bir süre sonra da Orly katliamı meydana gelmişti. Ve bu katliamda toplam 9 kişi ölmüştü. Bunun üzerine şimşekler Deveciyan'ın üzerine çekilmiş ve Fransız basımında bu katliamda Deveciyan'ın parmağı oldu ileri sürülmüştü. Gerek faşistlerle olan işbirliği gerek ise bu katliam sonrasındaki gelişmeler üzerine Fransız solu Deveciyan'a, *“Deveciyan Ermeni teröristlerle ve faşistlerle işbirliği içinde”* suçlamalarını yönelmişti.¹¹⁵¹

¹¹⁵⁰ Cumhuriyet, 15 Ekim 1983.

¹¹⁵¹ Cumhuriyet, 18 Ekim 1983.

3.2.126. Beyrut'taki Elçiliğimize Saldırı

Beyrut, (Ajanslar) - Türkiye'nin Beyrut Büyükelçiliği dün üç teröristin silahlı saldırısına uğradı. Elçilik binasına bomba atan ve otomatik tüfeklerle ateş açan teröristlere, görevli güvenlik kuvvetlerimiz karşılık verdi. Yaralının olmadığı saldırıda teröristlerden biri Lübnan güvenlik güçleri tarafından yakalandı, diğer ikisi, kaçtı. Olaydan hemen sonra Fransız Haber Ajasının (AFP), Beyrut bürosuna telefon eden bir kişi saldırıyı Ermeni tedhiş örgütü ASALA'nın düzenlediğini söyledi.

Beyrut Radyosu ise iki teröristin dün sabah erken saatlerde elçiliğin giriş katına el bombası attıktan sonra yayılım ateşi açtığını bildirdi. Radyoya göre bina önünde bulunan muhafızların karşı ateşi üzerine kaçmaya çalışan teröristlerden biri yakalandı, diğeri ise otomobille kaçmayı başardı. Üzerinden Michel Sarkis Kanaryan adına düzenlenen kimlik çıkan teröristin ASALA üyesi olduğu belirlendi. BBC Radyosu 20 yaşındaki gencin polis tarafından sorguya çekildiğini haber verdi. Polis olaydan sonra elçilik binasının yer aldığı Baabda bölgesini kaçan teröristin yakalanması için ulaşıma bir süre kapattı.

a.a.'nın haberine göre Türk uyruklu oldukları anlaşılan 6 kişi, Pan Amerikan Hava Yolları Şirketi'nin Frankfurt Bürosu'nu yarım saat süreyle işgal etti. Polis, işgalden hemen sonra büroya girerek işgalcileri yakalayıp gözaltına aldı.¹¹⁵²

3.2.127. Sovyet Büyükelçiliği'nin Basın Toplantısından

Ermeni Terörü

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Basın toplantısında gazeteciler sorularını daha çok Ermeni terörü ve Sovyetler Birliği'nin bu konudaki tutumu üzerinde yoğunlaştırdılar. Bu konudaki soruları yanıtlayan büyükelçilik birinci kâtibi Nikolai Belotov, Sovyetler'in bilinen çizgisini yansıttı ve "*Ermeni terörü*"nü isim vererek anmadı. Sovyetler Birliği'nin genelde uluslararası terörizme karşı olduğunu belirtti. Sovyet diplomatı, Ermeni terör eylemlerinde hayatını kaybeden Türk diplomatlarından "*şehit*" diye söz etti.

Belotov, "*Ermeni terörü hakkında ne diyorsunuz?*" sorusuna, "*Biz uluslararası terörizmin ayrı belirtileri üzerinde durmuyoruz. Başka türlü hareket edecek olsak, İsrail terörünü de dile getirebilirdik*" karşılığını verdi. Moskova metrosuna bomba koyan

¹¹⁵² Cumhuriyet, 30 Ekim 1983.

Ermeni teröristlerle ilgili bir soru üzerine Belotov, “*Dile getirdiğiniz bu olay ağır ceza kanunlarına göre sonuçlandırılmış bulunmaktadır*” diye konuştu. (Bu teröristler idam cezasına çarptırılmışlar ve ceza infaz edilmişti.)¹¹⁵³

Ne Zaman Dışişlerine Gitsek

“*Ermeni terörünün Türk diplomatlarının canını almasına ne diyorsunuz?*” sorusuna Belotov, “*Bu gibi olaylar karşısında Türk meslektaşlarımıza infialimizi belirtiyoruz. Ne zaman Dışişleri Bakanlığında duvarlarında şehit Türk diplomatlarının fotoğraflarının bulunduğu salona girsek, içimizde sadece tek bir duygu oluyor*” yanıtını verdi.

“*Sovyet Ermenistan Cumhuriyeti’nde 24 Nisanda yapılan törenler hakkında ne diyorsunuz?*” Sovyet diplomatı bu soruyu, “*Biz burada Sovyetler Birliği’nin diplomatik temsilcileriyiz. Sovyetler Birliği’nde 15 cumhuriyet vardır*” diye yanıtladı.¹¹⁵⁴

3.2.128. Ermeni Yazarın Kitabındaki Belgelerin Sahte Olduğu Kanıtlandı

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Anadonn Andonian adlı bir Ermeni yazarın ilk baskısı 1920’de yapılan “*Naim Bey’in Anıları*” adlı kitapta ileri sürülen savlara karşılık olarak Türk Tarih Kurumu’nca hazırlanan kitapta Osmanlılara atfedilen bazı belgelerin düzmece olduğu kanıtlandı.

Şinasi Orel ve Süreyya Yüce tarafından yazılan “*Talat Paşa’ ya atfedilen telgrafların gerçek yüzü*” adlı kitapta 59’u ilk kez gün ışığına çıkan 71 orijinal belge yayınlandı. Bu belgeler sayesinde Anadonn Andonian’ın kitabında yayınlanan Talat Paşa’ya atfedilen telgrafların üzerinde yer alan besmele işaretlerinin yanlışlığı ortaya çıkarıldı. Türk Tarih Kurumunca yayınlanan kitapta belgelerin neden düzmece olduğu yolunda şu açıklamalarda bulunuluyor. Andonian’ın kitabında kullanılan ve Halep Valisi Abdulhalik beye dayandırılan imzalar sahtedir.

Mustafa Abdülhalik Bey’in imzasının altında yer alan tarihte Halep Valisi Abdulhalik Bey değil Bekir Sami beydir.

¹¹⁵³ Cumhuriyet, 3 Kasım 1983.

¹¹⁵⁴ Cumhuriyet, 3 Kasım 1983.

Belgeler üzerindeki besmele işaretleri yanlıştır. Bu işaretleri hayatı boyunca besmele işaretini hiç kullanmamış birisinin koyduğu anlaşılmaktadır.

Rumi - miladi takvim farkının belgeleri düzenleyenlerce bilinmemesi bunların sahteliğinin işaretidir

Andonian'ın inandırıcı olabilmek amacıyla rakam gruplarından oluşan şifre telgraflar olarak takdim ettiği belgelerin o dönemde kullanılan gerçek şifre teknikleriyle ilgisi bulunmamaktadır. Belgelerde, Osmanlıcada kullanılması mümkün olmayan dil ve ifade yanlışlıklarına rastlanmaktadır.¹¹⁵⁵

3.2.129. Ermeni Ulusal Hareketi Lideri Toronyan Bombalı Saldırıda Hafif Yaralandı

Paris, (AP) - “*Ermeni Ulusal Hareketi*” lideri Ara Toronyan dün sabaha karşı Paris’te otomobiline konan bir bombanın patlaması sonucu hafifçe yaralandı. Toronyan’ın evinden çıkıp otomobiline bindiği sırada meydana gelen patlama, yanında yer alan ikinci bir kişinin de yaralanmasına yol açtı. Geçen mart ayında kendisine karşı düzenlenen bir sabotajdan da kurtulan Toronyan, olaydan sonra yaptığı açıklamada, Fransız polisini “*gevşeklikle*” suçlarken kendisine yapılan ölüm tehditlerini ciddiye almadığını belirtti.¹¹⁵⁶

3.2.130. “Arabia” : Batı, Ermeni Sorununda Taraf Tutuyor

Londra, (a.a.) - Ortadoğu ülkelerine yönelik bir yayın politikası olan “*Arabia*” Dergisi’nin aralık sayısında yer alan bir haber yorumda, Batı basınının Türk Ermeni sorununu “*yarım yamalak*” kamuoyuna aktardığı, gerçekleri yansıtmadığı kaydedilerek, “*Türk Devleti ve halkına yönelik cinayetlerin ve şiddetin tek yanlı adaletsizliğe dayalı olması daha büyük trajedidir*” deniyor.

Londra’da İngilizce olarak yayınlanan dergide aralık sayısında Ermen terörü ve Batı basınının konuya ilişkin yanlı tutumu eleştiriliyor. Batıdaki Ermeni davasına ilişkin belgelerin ve kitapların sorunu Ermeniler açısından değerlendirdiği, Türklerin görüşüne

¹¹⁵⁵ *Cumhuriyet*, 3 Aralık 1983.

¹¹⁵⁶ *Cumhuriyet*, 6 Aralık 1983.

yer verilmediği kaydedilen yazıda, Batı basınının Ermeni sorununu Hristiyan Ermenilerin yanında yer alan, Müslüman Türklere karşı kurnazca ve haince bir önyargı ile sergilediği kaydediliyor.¹¹⁵⁷

3.2.131. Ermeni Terörist Büyükelçi Balkar'ı Öldürdüğünü İtiraf Etti

Belgrad, (a.a) - Yugoslavya Büyükelçimiz Galip Balkar'ı öldüren iki Ermeni teröristin yargılanmasına Belgrad'ta devam ediliyor. Dünkü oturumda, Ermeni terörist Haruçyan Krikor Levonyan'ın savunması dinlendi.

Levonyan, Balkar'ı öldürdüğünü ve Yugoslav Albay Slobodan Brajoviç'i yaraladığını kabul etti. Levonyan, bu cinayetlerin iddia makamının belirttiği gibi intikam amacı ile değil, *"bir halkın"* haklarına dünya kamuoyunun dikkatini çekmek amacıyla işlemediğini söyledi. Ermeni canı, *"Büyükelçi, Ermenilere haklarını vermeyenleri temsil ediyordu"* dedi.

Levonyan, büyük bir soğukkanlılıkla, bu yıl 9 Martta suikastın nasıl hazırlandığını ve gerçekleştirildiğini açıkladı. Kendi görevinin Büyükelçi Balkar'ın vurmak, arkadaşı Rafi Elbekyan'ın görevinin de Balkar'ın şöförü Necati Kaya'yı etkisiz hale getirmek olduğunu açıkladı. Levonyan, Yugoslav Albay Brajoviç'i yaralamak istemediğini iddia etti ve amacının sadece, kendisini bırakması için korkutmak olduğunu söyledi. Yargılamaya bugün de devam edilecek.¹¹⁵⁸

3.2.132. Balkar Cinayetinin Sanıkları, Suç Ortaklarının Adını Vermediler

Belgrad, (AP) - Türkiye'nin Belgrad Büyükelçisi Galip Balkar'ın öldürülmesinden sanık Ermeni terörist Krikor Levonyan, geçtiğimiz salı gününden bu yana devam eden duruşmasının dünkü oturumunda, *"Türklere karşı giriştiğimiz eylemlerin sonuncusu bu olmayacaktır."* şeklinde konuştu.

Levonyan ve suç ortağı Rafi Elbekyan, cinayeti en ince ayrıntısına kadar üçüncü bir arkadaşlarıyla birlikte planladıklarını, ancak bu planda, bir Yugoslav öğrencinin öldürülmesinin bulunmadığını, bunun yalnızca bir rastlantı olduğunu söylediler. Sanıklar,

¹¹⁵⁷ Cumhuriyet, 8 Aralık 1983.

¹¹⁵⁸ Cumhuriyet, 9 Aralık 1983.

yargıcın “Öteki arkadaşınız kimdi?” şeklindeki sorusunu yanıtlamayacaklarını bildirdiler.¹¹⁵⁹

3.2.133. Hollanda Ermeni Teröristi Belçika’ya İade

Dış Haberler Servisi - Hollanda, Türkiye’nin Brüksel Büyükelçiliği İdari Ataşesi Dursun Aksoy’ un katil sanığı Ermeni terörist Hüsnü Göl’ü Belçika’ya iade etmeyi kararlaştırdı. Hollanda Yüksek Mahkemesi Ermeni teröristin saldırıyı düzenlediğine ilişkin kanıtları yeterli bularak Belçika polisinin iade isteğine katıldı. Hollanda Adalet Bakanlığı’nın talimatından sonra 8 gün içerisinde Belçika’ya iade edilmesi beklenen Hüsnü Göl Brüksel’de yargılanacak.¹¹⁶⁰

3.2.134. Hüsnü Göl Belçika’ya İade Edildi

Dış Haberler Servisi - Türkiye’nin Brüksel Büyükelçiliği İdari Ataşesi Dursun Aksoy’un katil sanığı Ermeni Hüsnü Göl dün Belçika’ya iade edildi. Hollanda Yüksek Mahkemesi, suikastken 8 gün sonra yakalanan Hüsnü Göl’ün iadesini Belçika’nın isteği üzerine kabul etmişti.¹¹⁶¹

3.2.135. Aksoy’un Katil Sanığı Ermeni Ağır Ceza Mahkemesi’nde Yargılanacak

Brüksel, (a.a.) - Bir Brüksel Mahkemesi dün Türkiye’nin Brüksel Büyükelçiliği İdari Ataşesi Dursun Aksoy’un katil sanığı Türk uyruklu Ermeni tedhişçi Hüsnü Göl’ün Ağır Ceza Mahkemesi’nde yargılanması gerektiğine karar verdi. Ancak duruşma tarihi belirlenmedi. 24 yaşındaki Göl, Aksoy’un öldürülmesinden bir hafta sonra 22 Temmuzda Hollanda’nın Almelo kentindeki evinde tutuklanmış ve geçen hafta Belçika’ya iade edilmişti. Göl, suçlamayı kabul etmiyor.¹¹⁶²

¹¹⁵⁹ *Cumhuriyet*, 13 Aralık 1983.

¹¹⁶⁰ *Cumhuriyet*, 21 Aralık 1983.

¹¹⁶¹ *Cumhuriyet*, 24 Aralık 1983.

¹¹⁶² *Cumhuriyet*, 30 Aralık 1983.

3.2.136. Anderson: Türk Sporcuları Angeles'te Hedefi Olacak

Washington, (a.a.) - “*Washington Post*” Gazetesi yazarı Jack Anderson, Los Angeles Olimpiyatları'nda Türk ekibinin Ermeni teröristlerin hedefi olacağını öne sürdü. Jack Anderson, 1984 yılında olması muhtemel olayları “*Washington Post*” Gazetesi'nde kısa başlıklarla verirken, Ermeni gizli ordusu adlı terörist grubun, intikam amacıyla Türk ekibine saldıracağını yazıyor.¹¹⁶³

3.2.137. 2 Yıl Önce Arıkan'ı Öldürmüştü

Jüri Sasunyan'ı Suçlu Buldu

Los Angeles, (THA) - Los Angeles Başkonsolosumuz Kemal Arıkan'ı öldürmek suçundan yargılanan Ermeni terörist Harry Sasunyan, Los Angeles Mahkemesi jürisi tarafından suçlu bulundu. Los Angeles Bölge Savcı Yardımcısı Laelrobin “*Ermeni Soykırımı Adalet Komondoları*” örgütü üyesi Sasunyan'ın, cinayet suçundan gaz odasında ölüme mahkûm olabileceğini söyledi. Sasunyan'ın cezası pazartesi günü belli olacak. 8 kadın, 4 erkekten oluşan jüri pazartesi günü için mahkemeye çağrıldılar.

28 Ocak 1982'de Türkiye'nin Los Angeles Başkonsolosu Kemal Arıkan'ı öldürmek suçundan yargılanan 20 yaşındaki Sasunyan hakkındaki iddianamede, cinayetin Ermenilerin iddia ettiği 1915 katliamının intikamı amacıyla tezgâhlandığı belirtildi. Sasunyan'ın savunma avukatı, jürinin kararı ile ilgili yorumda bulunmadı. Türkiye'nin Los Angeles Konsoloslugu'ndaki bir görevli de yetkililerin bugün yorumda bulunabileceklerini söyledi.

Kemal Arıkan'ın öldürülmesine tanık olan kişiler, Arıkan'ın otomobiline Los Angeles'in işlek bir kavşağında durduğu sırada, yaklaşarak kapı ve penceresinden ateş eden 2 kişiyi tanımlamışlar ve kaçtıkları otomobilin plakasını almışlardı. Arıkan, aldığı 10 kurşun yarasıyla hayatını yitirirken, kimliği belirsiz kişiler basın kuruluşlarını telefonla arayarak cinayeti Ermeni Soykırımı Adalet Örgütü adına üstlenmişlerdi.¹¹⁶⁴

¹¹⁶³ *Cumhuriyet*, 4 Ocak 1984.

¹¹⁶⁴ *Cumhuriyet*, 6 Ocak 1984.

3.2.138. Talat Paşa'ya Atfedilen Telgrafların Gerçek Yüzü

(Cumhuriyet) - Türk bilimciliği bazı Ermeni çevrelerin iddialarına başlıca dayanak olan belgelerin sahte olduğunu kanıtlamıştır. Türk Tarih Kurumu olağan üstü bir kitap yayınlamıştır. Sayın Orel ve Yuca'nın hazırladıkları bu yayın, bazı Ermeni çevrelerinin Birinci Cihan Savaşı'nda Osmanlı Hükümetince Ermenilerin "*Katledildiklerine*" dair ileri sürülen kampanyaya akademik ölçüler içinde, akla gelebilecek hiçbir noktayı gözardı etmeyen akılcı bir yanıttır. Gerçi, bu belgelere İstanbul işgal altındayken ve bazı Osmanlı aydınları suçlandırılmak amacıyla Malta'ya sürülmüşken bile İngilizlerce itibar edilmemiş, savaş yıllarının psikolojik mirasının da ağır baskıyla dört köşede aranılan "*kanıtlar*" Amerikan arşivlerinde de bulunamamıştı. Ve Türk arşivlerini inceleme gereksimini duyan bazı yabancı tarihçiler de Aram Andonian diye birinin "*Naim Bey'in Anıları*" olarak sunduğu "*belgeler*" e yıllardır değer vermemişlerdi. Ancak, Türk Tarih Kurumu'nun bu son yayını sahte belgelerden etkilenen yabancı yazarları ciddi olmaya davet eden sistemli ve toptan bir yanıttır.

Bu olağanüstü ve ilginç yayının Andonian'ın önyak olduğu kitap ve makaleleri değersiz kılışı, dünya Ermenileri açısından da sevinilecek bir olaydır. Sahte belge düzenlenmesinin başka örnekleri de vardır. "*Hitler'in Anıları*" masalının foyası birkaç hafta içinde ortaya çıkmıştır. 1924'te İngiliz İşçi Partisi'ni iktidardan düşüren bir sahte "*Litvinov Telgrafi*" olayı vardır. Türk Tarih Kurumu yayını da Andonian'ın kitabında "*resmi*" olduğu öne sürülen belgeleri teker teker ele almakta, içerik ve biçim yönünden derinliğine incelemekte ve her birinin sahteliğini ortaya koymaktadır. Ayrıca, aynı döneme ait Türk arşivlerinde Ermeni konusunda mevcut bazı önemli ve anlamlı belgeleri de yayınlarak Osmanlı Hükümeti'nin gerçek tutumunu belirlemektedir.¹¹⁶⁵

İkna Edici Bir İnceleme

Gerçekten, Andonian'ın Naim Bey diye birine bağlamaya çalıştığı "*belgeler*" in İngilizce ve Fransızcası birbirini tutmamakta, imzası görülen bazı kişilerin o tarihte söylenen görevde bulunmadıkları anlaşılmakta, şifreli telgrafın sayıların sahtekârlığı yapanlarca geliş güzel konduğu ortaya çıkmakta, Andonian'ın Rumi ve Miladi tarih farklarını bilmediği için sık tarih yanlışlarına düştüğü ve sık değişen Osmanlı şifrelerini

¹¹⁶⁵ Cumhuriyet, 19 Ocak 1984.

birbirine karıştırdığı görülmektedir. Yer yer dil ve gramer yanlışları da vardır. “belge” denen şeylerin bazıları resmi olmayan düz kâğıtlara yazılmıştır. Kitapta sıralanan ve yorumlanan gerçek Türk belgeleri ise, Osmanlı hükümetinin farklı bir tavrına dikkati çekmektedir. Kitap kılı kırk yaran, ayrıntılı ve ikna edici bir incelemedir. Bu gerçekler karşısında objektiflikte duyarlı olduğunu söyleyen bazı yabancı çevreler bundan böyle Andonian belgelerini herhalde kullanmayacaklardır. Zaten Batı’nın kendi akademik ölçüleri içinde başka bir konuda bu kuşkuların yüzde biri bile, böylesine belgelere itibar edilmemesi sonucunu doğururdu. Kanımca, bu kitap birçok dillere çevrilmeli, bulgularından yola çıkan yazarlarımız dünyanın belli başlı gazete ve dergilerinde kendi yazılarını yayınlamalıdır.¹¹⁶⁶

3.2.139. Türk Görevliyi Öldüren 4 Ermeni Yarın Paris’te

Paris, (a.a) - Türkiye’nin Paris’teki Başkonsolosluğu’na 1981 Eylülünde saldıran dört Ermeni teröristle ilgili davaya Paris Ağır Ceza Mahkemesi’nde başlanıyor. Yarın başlanacak ve ayın 31’ine kadar sürmesi beklenen davanın, olası bir saldırıya karşı, sıkı güvenlik önlemleri altında görüleceği açıklandı. Beş gün önce Lefkoşa’da kimliğini açıklamayan kişiler Paris’in “*Konsolosluk operasyonu kahramanı Ermeni soydaşlarına karşı kirli bir oyun oynamaya ve tedirgin tutum takınmaya devam etmesi halinde*” Fransa’da önemli saldırılarda bulunacaklarını söylemişlerdi.

Paris Ağır Ceza Mahkemesi, Türkiye’nin Paris Başkonsolosluğu’na karşı 1981 Eylülünde girişilen silahlı saldırıyla ilgili olarak bir sonuca varacak 24 Eylül 1981’de, silahlı dört Ermeni terörist Başkonsolosluk binasına baskın yaparak içeri girmişler ve içeride bulunan 54 kişiyi rehin almışlardı. Teröristler, isteklerinin yerine getirilmemesi halinde binayı havaya uçuracaklarını söylemişlerdi. Ancak polisle yapılan uzun görüşmelerden sonra Ermeni teröristler şartsız teslim olmuşlardı.

Ermeni teröristlerin baskını sırasında Konsolosluk güvenlik görevlilerinden bir Türk ölmüş ve konsolos yardımcısıyla teröristlerden biri yaralanmıştı. Paris Başkonsolosluğu’nu basan Ermeni teröristler “ASALA” adına Türkiye’den siyasi nedenlerle “*Tutuklu bulunan bütün Ermenilerin serbest bırakılmasını ayrıca, kültürel ve dini özgürlük istediklerini*” de ileri sürmüşlerdi. Bu arada, Türkiye’nin Paris’teki

¹¹⁶⁶ Cumhuriyet, 19 Ocak 1984.

Büyükelçiliği, konuyla ilgili olarak adli makamlara, 1915’de yapıldığı öne sürülen “*Ermeni Soykırımı’nın gerçek olmadığını ve milyonlarca Ermeninin katledildiği yolundaki haberlerin asılsız olduğunu gösteren bir dosya*” teslim etti.¹¹⁶⁷

3.2.140. Paris’te Yargılama Sürüyor

Ermeni Tanıklar Davanın Yönünü Çevirme Çabasında

Paris, (Cengiz Çandar) - 4. gününü tamamlayan 4 Ermeni teröristin duruşmasında dün tanıklar dinlendi. 11 tanık, duruşma boyunca olayla ilgili gördüklerinden çok, duruşma salonunu Türkiye’nin suçlandığı Türkiye aleyhinde bir gösteriye dönüştürmeye çalıştılar.

Yerel saatle 13.30’da (TSİ 15.30) başlayan dünkü duruşma saat 19.00’a (TSİ21.00) dek sürdü. Duruşmada dinlenen savunma tarafının tanıkları, bilinen asılsız iddiaları tekrarladılar. 4 Ermeni teröristin duruşmasına pazartesi günü devam edilecek ve büyük bir ihtimalle salı günü geç saatlerde karara varılmış olacak. Duruşmanın üçüncü gününde A.Ü.Siyasal Bilgiler Fakültesi profesörlerinden Türkkaya Ataöv 1,5 saat süreyle konuştu ve Ermeni sorunu hakkındaki Türk tarihi tezlerini ayrıntılı biçimde dile getirdi. Prof. Ataöv, Ermenilerin asırlar boyu kardeşlik içinde yaşadıkları Osmanlı Devleti’ne karşı büyük devletlerin kışkırtması sonucu ihanet ettiklerini, bazı Ermenilerin bu ihanetlerini 1.Dünya Savaşı’nda düşman ordularıyla işbirliği yaparak da sürdürdüklerini belirtti. Ermeni iddialarına dayanılarak gösterilen belgelerin düzmece olduğunu da delillerle ortaya koyan Ataöv, sanıkların Ermeni toplumunu hiçbir şekilde temsil etme hakları bulunmadığını da bildirdiler.

Türkkaya Ataöv’den sonra duruşmada, İstanbul’daki “*Ermeni cemaati*” adına konuşan Dikran Kevorkyan dinlendi. Kevorkyan, İstanbul’daki Ermenilerin dini haklarını rahatça kullandıklarını ve Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olan Türklerle, Ermeniler arasında her hangi bir sürtüşme bulunmadığını anlattı. Türkkaya Ataöv’ün konuşması ve özellikle Dikran Kevorkyan’ın sözleri sırasında hemen tümüyle Ermenilerin doldurduğu dinleyici sıralarından protesto mahiyetinde müdahaleler dikkati çekti.

¹¹⁶⁷ Cumhuriyet, 23 Ocak 1984.

Türkkaya Ataöv ile Dikran Kevokyan'ın önceki günkü tanıklıklarına ilişkin olarak çünkü Fransız basınında tek bir cümleye rastlanmadı.

4 Ermeni teröristin duruşmasının ilk gününde olağanüstü nitelikte sayılan güvenlik önlemleri giderek gevşetildi. Çünkü duruşma sırasında duruşmanın yapıldığı Seine Nehri üzerindeki Cite Adası'nın üzerinde kurulu bulunan 700 yıllık tarihi Adalet Sarayı'nın çevresinde sadece 7 polis kamyonu ve 3 polis jipi bulunuyordu. Duruşmanın dağılması beklenen sıralarda ise güvenlik önlemleri birden bire artırıldı. Bütün Fransız gazeteleri, her gün yer ayırdıkları duruşma haberlerinde, Ermenilerin istediği türde bol propaganda malzemeleri taşıyor. Bu nedenle Ermenilerin duruşmayı vesile edip, olayı kendi propagandalarınca imkân verebilecek nitelikte gürültülü biçimde gösteriler düzenlemesine de ihtiyaç kalmıyor.

Ermenilerin, duruşmanın seyrinden de memnun oldukları gözlemleniyor. Duruşma oturumlarından çıkan Ermeniler, Adalet Sarayı'nın kapısında gruplar halinde bekleyenlere müjde verircesine “havanın çok lehte olduğunu” aktarıyorlar. Burada duruşmaya başkanlık eden Guy Foch'un sanıklara karşı hayli müsamahakâr davrandığı da, Ermenilerin duruşmanın kendi istedikleri biçimde sonuçlanacağına ilişkin umutlarını besleyen bir başka unsur. Duruşmanın pazartesi gününe, Ermeniler açısından olumlu sayılan bir ortamda ertelenmesi de yine Ermeniler için değerlendirilecek bir fırsat sayılıyor. Hafta sonunu Ermenilerin 5'i kadın, 4'ü erkek 9 jüri üyesi üzerinde yoğun kulis faaliyeti ile geçirecekleri seziliyor.¹¹⁶⁸

Ermeni Taktiği

Duruşmanın giderek gerilimden uzaklaşan normal bir mahkeme seyrine dönüşmesinde, Ermenilerin bilinçli olarak Fransız kamuoyuna yumuşak bir görüntü vermek istemelerinin etkili olduğu belli oluyor. 1983 Temmuzunda Paris'in Orly Havaalanı'nda meydana gelen kanlı ASALA saldırısının, Fransız kamuoyunda yarattığı çalkantıdan uyanan Ermenilerin, bu kez 4 teröristin mahkemesinde konuyu bir terör eylemi çerçevesinin dışında bir ulusal sorun gibi sunmak istedikleri görülüyor. 4 terörist dava süresince eylemleri ve örgütleri hakkında teknik bilgi vermekten özellikle kaçınıyor, kendilerini eyleme iten nedenler üzerinde durmayı yeğleyip, “1915 Ermeni soykırımı” konusunu sürekli gündeme getiriyorlar. ASALA'nın Ermeni siyasi arenasında can

¹¹⁶⁸ Cumhuriyet, 28 Ocak 1984.

düşmanı olarak bilenen Taşnak Partisi elemanları da sanıkların çevresinde kenetlenmiş durumda. Duruşmayı Ermeni sorununun açıklanması biçiminde dönüştürmeye gayret ediyorlar. Dün Paris Adalet Sarayı'nda karşılaştığımız ve kendisini geçen yılın temmuz ayında İsviçre'nin Lozan kentinde düzenlenen Ermeni Dünya Kongresi'nden tanıdığımız bir Taşnak mensubu, “*Bu ASALA militanları ile ilgili bir duruşma. Siz buna neden bu kadar ilgi gösteriyorsunuz?*” Şeklindeki sorumuza, “*Bu Ermenilerin ortak davası, bu nokta ASALA ya da Taşnak ayrımı gözetilmez*” karşılığını verdi.¹¹⁶⁹

Duruşma Nasıl Yapılıyor?

4 Ermeni teröristin duruşmasının yapıldığı Paris Adalet Sarayı'na basın mensupları ve dinleyiciler birbiriyle 200 metre kadar uzaklıkta bulunan ve birbirini görmeyen iki değişik kapıdan alınıyor. Dinleyici sıraları en fazla 100 kadar kişi alabiliyor. Binanın dışında bekleyen kişiler, duruşma salonundan dışarı çıkan şahıs adedince içeri alınabiliyorlar. Böylece hemen hepsi Ermeni olan mahkemeyi izleme meraklıları, saatlerce bekleyip küçük gruplar halinde içeri girebiliyorlar.

Fransız güvenlik yetkilileri, duruşma süresince her türlü Ermeni gösterisini yasakladılar. Bununla birlikte Ermenilerin bugün saat 15.00'te (TSİ 17) Paris'in ünlü Pantheon Meydanı'nda bir gösteri düzenlemeye çalıştıkları öğrenildi.

Fransa'da yayınlanmakta olan haftalık “*Lespress*” Dergisi'nde yayınlanan bir yazıda, duruşma yargıcının tutumu eleştirildi. Jacques Derogy tarafından kaleme alınan ve “*Mahkeme salonunda terörist var mı?*” başlığını taşıyan yazıda, yargıcın kural dışı davranışlarıyla tanındığını ve bu davranışlarıyla duruşmayı benzeri görülmemiş bir şekle soktuğu belirtildi.¹¹⁷⁰

3.2.141. Paris'te Bir Ermeni Gösterisi

Paris, (Cengiz Çandar) - Paris, dün, 4 Ermeni teröristin duruşması olmaksızın fakat Ermenilerin Fransa başkentinin en merkezi yeri olan Quartier Latin de düzenledikleri gösteri ile geçirdi. Dünkü Fransız basını da Paris'te estirilen Ermeni yanlısı havaya esaslı bir katkıda bulunabilecek biçimde cuma günü duruşma haberlerinin

¹¹⁶⁹ *Cumhuriyet*, 28 Ocak 1984.

¹¹⁷⁰ *Cumhuriyet*, 28 Ocak 1984.

içeriğini yoğun bir Ermeni propagandasına ve Türkiye suçlamasına büründürerek sunmuştu.

Bir grup Ermeni dün öğleden sonra Quartier Latin’de yer yer gösteriler yaptı ve kimi durumlarda Fransız polisi “CRS” ile çatıştı. Yan sokaklardan Odeon Meydanı’nda toplanmaya çalışan Ermeniler Türkiye aleyhinde sloganlar bağırdılar. Bu arada Odeon Meydanı’ndaki Danton Heykeli’nin önünde mevzilenen Fransız polisi göstericilerin St. Germain Bulvarı’na çıkmalarını önlemek istedi. Damion Heykeli çevresinde Türkiye aleyhinde slogan bağırarak ve Paris’in tanınmış bulvarına taşmak isteyen göstericilere polis engel oldu. 100 Ermeni gösterici gözaltına alındı. Polis arabalarına götürülen Ermeniler, polisi ısıklayan ve kendilerine tezahürat yapan yandaşlarına elleriyle zafer işareti yaparak, mukabele ettiler. TSİ 17.00 ile 19.00 arasında Şt. Germain Bulvarı’nda trafik ara ara aksadı. Fransız polisi tüm semtte geniş önlemler almıştı. Bu arada ünlü Şt. Michel Meydanı’nda çok sayıda polis arabası ve Fransız toplum polisi “CRS” yığılmıştı. Quartier Latin’deki yoğun güvenlik önlemleri, cumartesi öğleden sonrasında yararlanarak, semt sokaklarını dolduran Fransızların meraklı bakışlarını üzerine topladı.

Dünkü Fransız gazeteleri dördüncü celsesi cuma gün yapılan 4 Ermeni teröristin duruşmasına geniş yer ayırdı. Hemen bütün gazetelerde yer alan duruşma haberi Ermeni sorununun Ermenilerin istediği biçimde yansıtıldığı sözlerle doluydu. Bazı gazetelerde duruşma haberi, sorunu derinliğine bilmeyenleri kolaylıkla etkileyebilecek bir üslupla kaleme alınmıştı. Dünkü Fransız gazetelerinin hepsinde, en cömert yeri, Meheni Manukyan adında yaşlı bir Fransız vatandaşı Ermeni kadın tanığın cuma günkü duruşmadaki konuşması almıştı. Meheni Manukyan, Almanlar tarafından İkinci Dünya Savaşı sırasında kurşuna dizilen Fransız mukavemetinin bir kahramanı sayılan ve kendisi hakkında tanınmış şair Louis Aragon’un şiir yazdığı Missak Manukyan’ın eşi. Bu nedenle Bayan Manukyan’ın sözleri doğal olarak Fransız kamuoyu üzerinde büyük etki yapmayı amaçlıyor. Bayan Manukyan, önceki gün mahkeme önünde *“Ben buraya 1. Dünya Savaşı sırasında yetim, 2. Dünya Savaşı sırasında da dul kaldığımı söylemeye geldim. Bu çocukların yaptığını değerlendirme yetkim yok. Fakat onlara terörist diyemeyiz. Onlar savaşıydılar. Ben hasta yatağımdan onların gözlerini görmek için geldim”* dedikten sonra, Mahkeme Başkanı Guy Gloch’a dönerek ve sanıkları işaret ederek, *“Ellerini sıkabilir miyim?”* diye sormuştu. Fransız basını, diğer savunma tanıklarının konuşmalarının yanı sıra, Bayan Manukyan’a geniş yer verdiler ve kendisinin Aragon’un

ölümsüzleştirdiği Missak Manukyan'ın karısı olduğunu ve Missak Manukyan'ın Fransız milli mukavemetinin bir kahramanı olduğunu hatırlatmayı ihmal etmediler.¹¹⁷¹

Söz Savunmada ve İddia Makamında

24 Eylül 1981 günü Paris Başkonsoloslüğümüzü basarak, güvenlik görevlisi Cemal Özen'i şehit eden, Baş Konsolos Yardımcısı Kaya İnal'ı ağır yaralayan ASALA üyesi 4 Ermeni terörist, Güzelyan, Sisliyan, Culfayan ve Basmacıyan'ın duruşmasına yarın Paris Adalet Sarayı'nda devam edilecek.

Prof. Türkkaya Ataöv dün bize Ermenilerin mahkemeye Atatürk'e ait olduğunu iddia ettikleri sahte bir belge sunduklarını ve kendisinin bu belgenin sahteliğini kanıtlayacak ve Ermeni iddialarını çürütecek bir başka belgeyi yarın (pazartesi) mahkemeye sunacağını açıkladı.

Yarınki duruşmada, Türk tarafının avukatları, eski Paris Baro Başkanı Baudelot ile François Sarda konuşacaklar. Dava kamu davası olduğu için Charles Michon iddianamesini okuyacak. 4 Ermeni teröristin duruşmasının salı günü geç saatlerde kararla sonuçlanması bekleniyor.¹¹⁷²

3.2.142. Sahte Ermeni Belgesi Bugün Çürütülüyor

Paris, (Cengiz Çandar) - 4 Ermeni teröristin bu gün devam edilecek duruşmaları sırasında SBF Öğretim Üyesi Prof.Dr. Türkkaya Ataöv, mahkeme heyetine Ermenilerin geçtiğimiz perşembe günü ortaya attıkları sahte bir belgeyi çürütecek olan bir başka belge sunacak.

Mahkemenin perşembe günkü celsesinde Ermeni teröristlerin 6 avukatından biri olan Arslanyan, mahkeme heyetine, Mustafa Kemal imzalı bir belge sunmuştu. Bu belgede Osmanlı Devleti'nin organize soykırım yaptığı Mustafa Kemal imzası ile teyit ediliyordu. Ataöv, bunun gerçek olmadığını o celsede söylemişti. Buna karşılık cumartesi günü Fransız basını, Ataöv'ü Mustafa Kemal imzalı bir belgeyi bile inkâr etmekle suçlamıştı.

¹¹⁷¹ *Cumhuriyet*, 29 Ocak 1984.

¹¹⁷² *Cumhuriyet*, 29 Ocak 1984.

Türkkaya Ataöv, “Cumhuriyet”’e yaptığı açıklamada, bugün mahkemeye sunacağı belgenin, Amerika’da yayımlanan “*The Armenian Dewiew*” Dergisi’nin 35. cildinin 1982 yılında yayımlanan 3. sayısında 227 ve 244. sayfalar arasında derginin Yazı İşleri Müdürü Taşyan’ın imzası altında yayınlanan bir yazıyı sunacağını söyledi. Yazıda Taşyan, Ermenilere uyarıda bulunuyor ve bu belgeyi kullanmanın Ermeni davasına zarar getireceğini belirtiyor. Taşyan buna gerekçe olarak, bu belgenin Mustafa Kemal Atatürk’e ait olmadığını, belgenin altındaki “*Mustafa Kemal imzasının Nemrut*” lakabıyla tanınan “*Kürt*” Mustafa Kemal’e ait olduğunu yazıyor. Dolayısıyla Ataöv, bu belgenin altındaki imzasının Mustafa Kemal Atatürk’e ait olmadığını belirtiyor.

Mahkeme heyetine bugün ayrıca Ermenilerin duruşma boyunca bol bol kullandıkları Andonyan adlı birisinin “*Talat Paşa Telgrafları*” adı altında yayınladığı sahte belgeleri çürütecek nitelikte Türk Tarih Kurumu’nun 1983 sonunda yayınladığı 344 sayfalık bir kitap sunulacak. Andonyan, Ermenilerin kaynak haline getirdiği kitabında Talat Paşa’nın Ermenilerin soykırımı uğratılmasına emir verdiğini iddia ettikleri birtakım telgraflarını yayınlamıştı. Bu telgrafların sahte olduğunu kanıtlayan Türk Tarih Kurumu yayını, mahkeme heyetine iletilecek. Bu belgelerin yanı sıra 1900’lerin başlarındaki Ermeni liderlerinden Bogos Nubar Paşa’nın Fransız Dışişleri Bakanlığı’na gönderdiği bir mektup da mahkeme heyetine verilecek. Bogos Nubar Paşa, Ermenilerin şimdi 1915 soykırımı olarak söz ettikleri ve 1,5 milyon Ermeni’nin öldürüldüğü iddiasının yer aldığı “*Tehcir*” de 600-700 bin Ermeni’nin yer değiştirdiğini ve bu sayıdan 390 bininin yerine ulaştığını, Fransız Dışişleri Bakanlığı’na bir mektupla bildirmişti. Bu mektup, soykırım iddiaları ve ortaya atılan rakamları kendiliğinden yalanlayacak nitelikte.

Salı gününden itibaren Paris’te Seine Nehri üzerindeki ada, L’ile de la Cite’deki tam 700 yıllık tarihi Adalet Sarayı’nda devam eden duruşma, yarın sonuçlanacak. Duruşma olağanüstü güvenlik önlemleri altında başlamıştı. Günler ilerledikçe güvenlik önlemleri bir nebze gevşedi. Mahkeme salonunda da gerilim gözlenmedi. Bununla birlikte dört Ermeni teröristin duruşması sadece Türk basınına değil, Fransız basınına da ve dolayısıyla kamuoyunu da büyük ölçüde işgal etti. Fransız basını duruşmanın başından beri çok belirgin Ermeni yanlısı bir tutum izledi. Fransız kamuoyunun desteğini arkasında hisseden ve 1983 yazındaki kanlı Orly baskınından sonra Ermeniler aleyhinde kamuoyunda doğan izlenimin artık silindiğine inanan Ermeniler, Fransız basınının yanlı tutumuyla yetinmediler, Sokaklara dökülüp Türkiye aleyhinde gösteri yapabılme

cesaretini ve rahatlığını buldular. Duruşmanın ilk günü Adalet Sarayı'nın karşısındaki Dauphine Meydanı'nda gösteri yapmaya çalışan, ancak bu gösterileri dağıtılan ve bundan böyle duruşma boyunca gösteri yapmaları yasaklanan Ermeniler, önceki gün Paris'in en canlı ve en merkezi yeri olan Quartier Latin'de tekrar ortaya çıktılar. Ve bu bölgenin özellikle Odeon adı verilen kesiminde aralarından bazıları polis tarafından gözaltına alınmasına rağmen, birkaç saat süreyle gösteri yaparak Türkiye aleyhindeki propaganda kampanyasını yaydılar.¹¹⁷³

Ermeni Cenneti Fransa

Aslında Ermeniler sokaklara dökülüp Türkiye aleyhinde bağırıp çağırmasalar da Fransız başkentindeki hava kendi lehlerinde. Bu ülke Ermeni enformasyon faaliyeti açısından sanki bir cennet. Ermeniler hem vatandaşı olmalarından yararlanıyorlar, hem de Ermeni kökeni olmayan Fransızların desteğine sahip olduklarına inanıyorlar.¹¹⁷⁴

En Büyük Destek Mitterrand

Bu duygularında hiç de haksız değiller. Çünkü kendilerine en önemli destek herkesten ve her şeyden önce Cumhurbaşkanı'ndan geliyor. Cumhurbaşkanı François Mitterrand, 4 Ermeni teröristin duruşmalarının başlamasından çok kısa süre önce bir demeç vererek, 1915'te Ermeni soykırımından sorumlu olduğunu söylemişti. Mitterrand'ın bu sözlerinin Ermenilere şevk kaynağı olduğu kadar, yarın verilecek kararı saptayacak olan 5'i kadın 4'ü erkek 9 jüri üyesi de psikolojik etki doğuracağı açık. Zaten mahkeme celseleri de gerek Fransız Ceza Muhakemeleri Usulü'nün imkân vermesi sayesinde, gerekse Ermenilerin mahkeme oturumlarını bol bol istismar etmeleri vesilesiyle duruşma salonundan çok, bir tiyatro sahnesini andırıyor. Bu görüntüde Mahkeme Başkanı Guy Floch'un gerek sanıklara, gerek savunma tanıklarına karşı dikkat çekici ölçüdeki yumuşak tutumu rol oynuyor. Mahkemenin bundan önceki son celsesi olan cuma günü bölümünde mahkeme adabına uygun olmayan her türlü davranışa başkan göz yumdu. Savunma tanıklarından biri gitti sanıkların yanağını okşadı. Türk tarafının avukatları bunun usule aykırı olduğunu, başkana hatırlattıklarında Başkan Guy Floch, oturuma egemen olan duygusal hava nedeniyle bu davranışı anlayışla karşıladığını ve öyle karşılanması gerektiğini ifade etti. Sanıklar cuma günü bol bol zafer işareti

¹¹⁷³ *Cumhuriyet*, 30 Ocak 1984.

¹¹⁷⁴ *Cumhuriyet*, 30 Ocak 1984.

yaptılar, dinleyici sıralarındaki annelerine mektuplar gönderdiler. Bütün bu davranışlar mahkeme disiplini bozar nitelikte sayılmadı.

Cumhurbaşkanı Mitterrand'ın sözlerine ek olarak Ağır Ceza Mahkemesi Başkanı Guy Floch'un duruşmanın ikinci gününde sarf ettiği sözler Ermeniler için her türlü davranışta kendilerini rahat ve serbest hissetmek açısından etkili oldu. Başkan Flock sanıklardan Güzelyan'ın ifadesi sırasında terörist olmadıklarına ilişkin sözlerine atıf yaparak kendisinin de sanıklar için bu sıfatı kullanmayacağını söylemişti. Guy Floch, Ermenilere yardımda o kadar ileri gidiyor ki, cuma günü savunma tanıklığı yapmak için kürsüye gelen çok yaşlı bir Ermeni'nin okumak istediği bir mektubu, gözleri iyice seçemiyordur düşüncesiyle elinden alarak kendisi okudu. Yani başkan yer yer savunma tanıklarının da işlerini üsleniyor.¹¹⁷⁵

Ermenilerin Avantajları

İlk üç gün daha çok bir cinayet davasının doğal yürütülüş biçimi olan teknik düzeyde cereyan eden mahkeme, cuma günü birdenbire 4 teröristin yargılanmasından çıkarılarak Türkiye aleyhinde bilinen Ermeni tarih tezlerinin dile getirildiği ve bir anlamda *“4 Ermeni'nin değil Türkiye'nin yargılandığı bir forum haline sokuldu.”* Bunda Ermenilerin bütün olanaklarını ve silahlarını gayet planlı ve hesaplı biçimde kullanmalarının payı vardı. Ermeniler tüm silahlarını Paris Adalet Sarayı'na yığdılar. Bu silahları arasında tanınmış şarkıcı Ermeni kökenli Charles Aznavour, sinema yönetmeni Henri Verneilden Beyrut'tan gelen ve çektikleri acıları mahkeme heyetine ve juriye anlatan sanık annelerine; Paris banliyösü Antony Belediye Başkanı ve 6 sanık avukatından biri olan Patrick Daveciyan'dan 1915'te olduğu iddia edilen soykırımdan kurtulduklarını söyleyen 80'lik yaşlılara kadar çok çeşitli ve gerek jüriyi ve gerekse kamuoyunu etkilemeye müsait unsurlar yer alıyor.

Ermenilerin bir başka avantajı da, Türk tarafının avukatları. Aslında seçim isabetli yapılmış. Türk tarafını Paris eski Baro Başkanı ünlü avukat Baudelot ve siyasi davalardaki başarısıyla ün yapan ve iyi bir hatip olarak tanınan François Sarda temsil ediyorlar. Ne var ki, Fransız hukuk çevrelerinde ağırlıkları olan bu iki isim duruşmanın seyri boyunca, en müdahale gerektiren anlarda bile sessiz kaldılar. Her iki avukat kendilerini bugünkü duruşmaya sakladıklarını söyleyerek, ilk dört duruşmadaki

¹¹⁷⁵ Cumhuriyet, 30 Ocak 1984.

pasifliklerine gerekçe getiriyorlar. Ama buradaki Türk çevrelerine egemen olan kanı, her iki avukatın tehdit edilmiş olabilecekleri ve bu nedenle de korktukları biçimde.¹¹⁷⁶

Ermeni Örgütleri Arasında Birlik

Ermenilerin bir başka avantajına gelince bu, aralarındaki şiddetli örgütsel ve ideolojik çekişmeye rağmen tüm Ermeni örgütlerinin bu mahkeme sırasında birlikte davranabilmeleri. Yargılananlar, Asala üyeleri. Savunma tanıklığını üstlenenlerin bir kısmı Taşnak üyeleri. Sokaklarda gösteri yapanların bazıları her iki örgüte de ihtilafı olan Ermeni Ulusal Hareketi'ne bağlı kişiler. Bu arada gerek savunma avukatları arasında, gerek savunma tanıkları arasında ve gerekse dinleyici sıralarında kendilerini 1983 Temmuzunda Lozan'da yapılan Ermeni Dünya Kongresi'nde delege olarak gördüğümüz kişilere rastladığımıza da işaret edelim.

En etkili silahlardan bir diğeri de Fransız mukavemet kahramanının karısıydı. Nazilerin kursuna dizdiği ve Louis Aragon'un adına şiir yazdığı Manukyan'ın yaşlı karısının da mahkeme önüne çıkarılması sadece jüriyi değil, bütün bir Fransız kamuoyunu yüreğinden yakalayacak esaslı bir silahtı. Yani Ermeniler Paris'te bir hafta sürecek olan 4 ASALA teröristinin mahkemesini Türkiye'ye yönelik bir suçlama ve propaganda kampanyasına vesile etmek istiyorlar ve bu mahkeme hangi eğilimde olursa olsun, hangi örgüte bağlı bulunursa bulunsun, tüm Ermeniler için "*Ermeni Davası*"nı canlandırma forumu.¹¹⁷⁷

Türkiye İçin Yeni Olan

Tüm olumsuz koşullara rağmen, bu mahkeme Türkiye'nin Ermeni sorununa ilişkin görüşlerini sınırlı da olsa, bütün imkânlarını tümüyle kullanmamış da olsa ilk kez dile getirdiği ilk alan olması bakımından özellik taşıyor. İlk kez bir Türk tarihçisi ve ilk kez bir Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı Ermeni, Ermeni teröristlerin yargılandığı bir davada söz aldılar.

Türk tarafının mahkeme stratejisi şu yaklaşıma dayanıyordu: Bu mahkeme daha önceki örneklerinde görüldüğü gibi terörist sanıkların yargılandığı bir mahkeme olmaktan

¹¹⁷⁶ *Cumhuriyet*, 30 Ocak 1984.

¹¹⁷⁷ *Cumhuriyet*, 30 Ocak 1984.

çıkarılıp Türkiye aleyhtarı ve tarihi gerçek olduğu karşılıksız ileri sürülen Ermeni tezlerinin dile getirileceği bir alan olacaktı.

Bu sefer Ermenilerin tezlerinin karşısına belgelerle ve karşı tezlerle çıkıp, bu konu öyle Ermenilerin anlattığı gibi değil karşı görüşlerde var. Ermenilerin gerçek diye sunduğundan farklı gerçekler de var demek gerekiyordu. Böylece ortada tek değil, iki tarih yorumu bulunduğu Ermenilerin gerçek diye sunduğu şeylerin tartışmaya değer olduğu ortaya çıksın ki, işi bir tarih kongresinden çıkarılıp, jüriyi bir ceza davası ile karşı karşıya bulunulduğu düşüncesine sevk edebilsin.

Yani, Ermeni tarih tezlerine karşı tezlerle karşı koyarak, davanın özünü ve yani ortada bir ölü ve bir yaralı bulunduğunu, dolayısıyla önce bu fiilin cezasının verilmesi gerektiği yönüne mahkeme itilebilsin. Burada, esen Ermeni yanlısı havanın yoğunluğu nedeniyle bu hedefin ne kadar gerçekleşebileceği ayrı. Ancak şurası muhakkak ki, Türkiye’den kaynaklanan bu ilk çıkış belirli ölçülerde yerine getirilmiş sayılabilir.¹¹⁷⁸

Liberation’un Yayını

Liberation Gazetesi’nin önceki günkü sayısının şu giriş paragrafı söz konusu amacın yerine getirildiğine bir örnek: *“Belgelere karşı belgeler. Sözlere karşı sözler. Tarihlerle karşı tarihler. Türkler Ermenilere karşı, Ermeniler Türklere karşı. Tarih, Paris Ceza Mahkemesi’nin önünde... Birbirinden köklü biçimde farklı iki yorum karşısında yeniden yazmak çok güç. Birbirine kesinlikle karşı sözcükler kullanan jüriyi ikna etmek için kendi uzmanlarını sunan iki taraf arasında diyalog imkânsız.”*¹¹⁷⁹

Son İki Gün

Bugün bakalım Türk tarafının avukatları Baudalet ve Sarda söz verdikleri gibi hukuki yeteneklerini ortaya koyabilecekler mi? Bakalım iddia makamı sanıklar için ne ceza isteyecek? Fransız kanunlarına göre, Güzelyan’ın müebbet hapse, diğerlerinin de ağır hapis cezalarına çarptırılması gerekiyor. Ama bakalım karar yarın nasıl çıkacak ve Türk - Fransız ilişkilerinin geleceği nasıl biçimlenecek?¹¹⁸⁰

¹¹⁷⁸ Cumhuriyet, 30 Ocak 1984.

¹¹⁷⁹ Cumhuriyet, 30 Ocak 1984.

¹¹⁸⁰ Cumhuriyet, 30 Ocak 1984.

3.2.143. Paris'te 4 Ermeni Terörist İçin Karar

Savcı 5-10 Yıl Hapis İstedi

Paris, (Cengiz Çandar) - Bugün, 24 Eylül 1981'de Paris Başkonsolosluğumuzu basarak güvenlik görevlisi Cemal Özen'i öldüren, Başkonsolos Yardımcısı Kaya İnal'ı ağır yaralayan ve 50'den fazla kişiyi saatlerce ellerinde rehin tutan ASALA üyesi 4 Ermeni terörist için karar günü. Paris Ağır Ceza Mahkemesi'nde devam eden duruşma bugün 1. haftasını dolduruyor ve sona eriyor. Hafta sonu nedeniyle ara verilen mahkemeye dün devam edildi ve Savcı Charles Michon 1,5 saat süren iddianamesinin sonunda sanıklardan Kevork Güzelyan için adam öldürmekten ötürü 10 yıl, Sisliyan ile Culfayan için adam öldürmeye teşebbüsten 7'şer yıl, Agop Basmacıyan için ise öldürme tehdidinde bulunmaktan 5 yıl hapis cezası isteminde bulundu.

Paris Ağır Ceza Mahkemesi'nde dün TSİ 15.30'da başlayan ve TSİ 21.00'de sonuçlanan duruşmanın 5. oturumunda Türk tarafının avukatları Sarda Baudolet ve Bayan Valery Maintrieu ardı ardına söz aldılar. İlk iki avukat yarımşar saat, en etkili konuşmayı yapan avukat ise 10 dakika konuştu. Duruşmaya 15 dakika ara verildikten sonra Savcı Charles Michon 1,5 saatlik iddianamesini okudu. Michon iddianamesinde oldukça ağır bir dille günlerdir Ermenilerin ve savunmanın sanıkları bir terörist gibi değil, bir savaşçı gibi gösterme biçimindeki tezlerine çattı. Ermeni teröristlere ilişkin davalarda pek rastlanmayan ölçüde Ermeni terörü aleyhinde bir kurgu ile kaleme alınan iddianamesinin sonunda savcı birden bire başkonsolosluğa saldırı olayını siyasi nitelikte bir eylem olarak niteledi, eylemin "*Ermenilerin yıllardır çektikleri acılardan kaynaklanmış olduğu*" imajına taşıyan bir yorum getirdi. Ancak bunların adam öldürülmesini, öldürme tehdidinde bulunulmasını meşru kılamayacağını belirtti.

"1915 trajedisi" ile hiçbir ilişkisi bulunmayan, bu tarihten 25-30 yıl sonra doğmuş kuşaklara bunun maliyetinin ödetilemeyeceğini belirtti. Ancak daha önce iddianamenin sonunda ima ettiği hususları hafifletici sebep sayarcasına sanıklardan adam öldüren Kevork Güzelyan için 10 yıl, silah kullanan ve adam öldürmeye teşebbüs diye nitelediği diğer iki sanık Sisliyan ve Culfayan için 7'şer yıl ateş etmemiş olmasına rağmen, öldürme tehdidinde bulunduğu için Agop Basmacıyan'a 5 yıl hapis cezası verilmesini talep etti.¹¹⁸¹

¹¹⁸¹ Cumhuriyet, 31 Ocak 1984.

Türk Halkı Beğenmeyecek

İddianamenin okunmasından sonra duruşmaya yine 15 dakika ara verildi. Bu ara sırasında savcı Micho'un Türk gazetecilerin kümeleştği bir koridorun az ötesinde bir kişiye eğilerek, *"Biliyorum bu istenen ceza Türkiye'de halkın istediği karar değil. Türk halkı beğenmeyecek ama burada kamuoyu böyle istedi"* dedi Fransızca olarak, *"C'est La Ligne"* yani, *"Kamuoyunun istemi yönünde"* cümlesini sarf etti. *"Onanan bu cezayı yerler"* diyerek, jürinin büyük bir ihtimalle iddianame istenen cezayı vereceğine işaret etti.

Fransız Ceza Kanunu'na göre sanıklara 2 yıldan 20 yıla kadar değişen oranlarda ağır cezaya işledikleri gereğince hükmedilebiliyor. Bu durumda savcının istediği ceza fiilen yüksek ceza oranının altında. Nitekim savcı *"Türk halkı bu cezayı az bulacak"* derken, bu gerçeği ifade etmiş oluyordu. Bununla birlikte istenen ceza miktarı Ermenileri tatmin etmedi. Ermeniler sanıkların, 2.5 yıldır hapiste olmalarını göz önünde tutarak verilecek cezanın da şimdi çıkmalarını sağlayacak oranda düşük olmasını ya da beraat etmelerini istiyorlar. Bu nedenle ceza sistemi Türk tarafınca yetersiz, Ermenilerce ağır bulunuyor. Fransız kamuoyu Ermenilerin Türkiye hakkında ileri sürdükleri tezlere duydukları sempati nedeniyle Ermeni teröristlerin Türk kamuoyunu memnun kılacak ağır cezalara çarptırılmamalarını istemekle birlikte, Fransız toprakları üzerinde terör eylemlerinden bıktıkları için bu terörü caydıracak yönde ceza verilmesinde de yana.¹¹⁸²

Yeni Bir Aşama

Her şeye rağmen Ermeni teröristler için savcının talep ettiği ceza miktarları dengesiz ise de gereken ölçünün altında sayılsa da Fransa'da Ermenilerin taraf olduğu Türkiye'ye yönelik terör eylemleri davaları açısından yeni bir aşamayı temsil ediyor.

Fransız iddia makamları Ermenilerin hoşuna gitmeyecek bir üslupla iddianame düzenlemiş oluyor. Ve Ermenilerin beklentisinin üstünde ağır ceza talebinde bulunuyor. Bu, Türkiye'nin Ermeni meselesine ilişkin olarak koymaya başladığı ağırlığın ilk ürünlerinden biri olarak da yorumlanabiliyor. Ayrıca, Türkiye'ye ilişkin Ermeni tarih tezleri ilk kez karşılık gördü. Sadece bir Türk tarihçisi ve Türkiye'deki Ermeni cemaatinin

¹¹⁸² Cumhuriyet, 31 Ocak 1984.

bir mensubu tarafından dile getirilmekle kalmadı, Fransız avukatlarının da konuşmalarında belli ölçülerde yer buldu.¹¹⁸³

Ermeni Tehdidi

İddianamenin okunmasından sonra savunma adına Ermeni kökenli Fransız avukat Arslanyan söz aldı. Arslanyan 1,5 saat hayli hareketli konuşmasında pek hukuki ve teknik bir savunma yapmadan, cuma günü savunma tanıklarının bol bol tekrarladığı, “*Ermeni soykırımı*” konusunu işledi, Arslanyan savunmasının sonunda jüriye dönerek, Güzelyan için azami 2 yıl ceza verilmesinin doğru olacağını, diğer üç sanığın ise beraat etmesi gerektiğini söyledi. Duruşmada bugün diğer savunma avukatları dinlenecek. TSI 20.00’de biteceği sanılan savunmadan sonra jüri karar vermek üzere istişareye çekilecek. Kararın bugün çok geç saatlerde alınması bekleniyor.

Bu arada, savcının istediği cezaları çok ağır bulan Ermeniler bugün eğer 5 yıldan ağır bir ceza çıkarsa mahkemeyi havaya uçuracakları söylentisini yaydılar. Ermeni tehdidinin ne derece ciddi olduğunu, kararla birlikte ve karara bağlı olarak bu gece geç saatlerde anlayabileceğiz. Mahkemenin 120 dolayındaki dinleyici sıralarının -ki bunların 50-60’ı ayakta- büyük çoğunluğu Fransa’daki Ermenilerce dolduruluyor. Her eğilimden Ermeni’nin duruşmayı izlediği fark edilmekle birlikte Ermeni Ulusal Hareketi adlı kuruluşun Ara Toranyan ve arkadaşlarının koridorlarda bir hayli hareketli oldukları gözleniyor. Ara Toranyan cumartesi günü Paris’te son zamanların en önemli gösterilerinden biri sayılan Türkiye aleyhindeki “*dört sanıkla dayanışma*” gösterisini düzenlemiş ve 200 dolayında gösterici ile beraber gözaltına alındıktan birkaç saat sonra, kimlik saptaması yapıp serbest bırakılmıştı. Bugün, gece geç saatlerde ortaya çıkacak kararla birlikte Fransız adalet tarihinde ve Türk Fransız ilişkilerinde yeni bir dönemeç noktasına gelinmiş olacak.¹¹⁸⁴

3.2.144. Paris’te Karar: Ermeni Teröristlere 7’şer Yıl Hapis

Paris, (Cengiz Candar) - Bir haftadır Türk ve Fransız kamuoylarının ve Ermeni cemaatinin sonucunu merakla beklediği, 24 Eylül 1981 tarihinde Paris Başkonsolosluğumuzu basarak güvenlik görevlisi Cemal Özen’i öldüren, Başkonsolos

¹¹⁸³ *Cumhuriyet*, 31 Ocak 1984.

¹¹⁸⁴ *Cumhuriyet*, 31 Ocak 1984.

Yardımcısı Kaya İnal'ı ağır yaralayan ve 50'den fazla kişiyi 15 saat rehin tutan 4 Ermeni teröristin Paris Ağır Ceza Mahkemesi'ndeki duruşması nihayet bitti. TSİ 22.30 sularında Ağır Ceza Mahkemesi Başkanı Guy Flosch kararı açıkladı: Kevork Güzelyan, Vasken Sisliyan, Agop Culfayan ve Aram Basmacıyan'a 7'şer yıl hapis. Karar açıklandığı anda dinleyici sıralarını dolduran 100'ün üzerindeki Ermeni'den *"hayret ve hayal kırıklığı"* sesleri yükseldi.

Dün TSİ ile 15.30'da başlayan son celse 5 savunma avukatının savunmalarını tamamlamalarından sonra TSİ 18.45'de celseye jürinin karar için toplanması nedeniyle ara verildi. 2,5 saatlik bir bekleyişten sonra TSİ 21.30'a doğru kararın açıklanması için ziller çaldı. Ve meraklı topluluk duruşma salonunda yerini aldı. Başkan Guy Flosch 4 sanığa *"sanıklar ayağa kalksın"* deyince dinleyici sıralarında çok az bir istisnası ile hemen tümünü dolduran Ermeniler hep birden ayağa kalktı, karar tüm sanıklara eşit ölçüde 7'şer yıl hapis olarak ilan edilince sıralarından *"hayret ve hayal kırıklığı"* nidaları yükseldi. 4 Ermeni'nin dinleyicilere dönerek zafer işareti yapmaları ve yumruklarını kaldırmalarına dinleyici sıralarındaki Ermeniler de ayna şekilde karşılık verdiler.

Fransız hukuk sistemine göre jüri kararına esastan itiraz edilemiyor. Usulden ise 5 gün içinde itiraz mümkün. Fransız Ceza İnfaz Kanunu'na göre 7'şer yıl hapis cezasına çarptırılan 4 Ermeni'nin 1 yıl sonra serbest kalmaları ihtimali bulunuyor. Fransız Ceza İnfaz Kanunu'nda hapiste geçirilen her yıl için iyi halden ötürü 3 ay düşülüyor. Bu durumda sanıklar 2 yıl 3 aydır hapiste bulundukları için, eğer bu süre içinde hapisanede iyi hallerine kanaat getirilmiş ise, 3'er aydan 6 ay cezadan indirilecek. İnfaz Kanunu'nda *"Liberation Conditionelle"* yani şartlı salıverme hükmü bulunuyor. Buna göre cezanın yarısı çekildikten sonra sanıklar Fransız topraklarını istedikleri bir ülkeye gitmek kaydıyla terk etmek üzere hapisaneden çıkarılabiliyorlar. Durum böyle olunca, ceza infaz hesaplaması 7 yıldan 6 ay düşülüp geriye kalan 6 yıl 6 ayı 2'ye bölerek yapılıyor. Bu aritmetik işlem, sanıkların 3 yıl 3 ay sonra *"Liberation Conditionelle"* talep etme hakkını getiriyor. 3 yıl 3 aylık süreden hapisanede geçirdikleri 2 yıl 3 ay da düşürülünce, pratik anlamda cezanın kesinleştiği - eğer usul yönünden temyiz hakkı kullanılmaz ya da kullanılsa bile kabul edilmez ise - dünden itibaren 1 yıl sonra şartlı salıverilme is teminde bulunma hakkı mümkün olabilecek.

Ancak, bu hakkın talep edilmesi otomatik olarak talebin kabul edileceği anlamına gelmiyor. Fransız hukuk sistemine göre bu hak talep edildikten sonra Adalet Bakanlığı'nın Ceza İnfaz Yargıçlığı Bölümü "*Liberation Conditionelle*" talebinin kabulüne karar verecek. Ama en azından teorik olarak dün 7'şer yıl hapis cezasına çarptırılan sanıkların 1 yıl sonra hapislerinden çıkıp Fransız topraklarını terk etmesi ihtimali mevcut. Karar okunduğu sırada Ermeni dinleyici sıralarından yükselen "*hayal kırıklığı ve şaşkınlık*" nidalarına bakılırsa, Paris Ağır Ceza Mahkemesi'nin Ermenilerin ummadığı ve ağır bulduğu bir karara hükmedilmiş olduğunu söyleyebiliriz. Nitekim önceki gün savcı Charles Michon da 4 sanık için toplam 29 yıl hapis cezası isteminde bulunduğu, bunun Ermeniler tarafından yüksek ve ağır bulunduğu izlenimini edinmiştik. Karar toplam 28 yıl olarak çıktı. Güzelyan'ın 3 yılı indirildi, Basmacıyan'a 2 yıl ilave edildi; tüm sanıklar eşitlendi. Böylece jüri teknik bir karar almaktan çok siyasi renk taşıyan bir karar almış oldu. Çünkü teknik olarak bakıldığında olayda silah kullanan ölüme neden olan, olmayan ve hiç silah ateşlememiş sanıklar söz konusu. Bu ayrıntılara girmeyip hepsi için eşit cezaya hükmetmek, bir anlamda olayda tümünün eşit sorumluluğuna hükmetmek demek oluyor. Dolayısıyla olaya teknik açıdan çok, siyasi açıdan yaklaşmak ve Fransız toprakları üzerinde terör eylemlerini caydırmak amacıyla ilişkili bir hüküm vermek anlamına geliyor.

Böylece, Türk kamuoyu açısından yetersiz sayılabilecek bir ceza oranından söz etmek mümkün ise de Ermenilerin hayal kırıklığı bize söz konusu kararın Ermenileri tatmin etmek amacından çok Fransız kamuoyunu tatmin etmek amacına uygun olduğu yorumunu yaptırabilir. Ayrıca bu kararın bugüne dek Fransız adalet mekanizmasından Ermeniler için çıkan en ağır karar olduğunu da kaydedebiliriz. Yani bir anlamda Fransız adaleti Türkler ve Ermeniler arasında bir ara karara, başka bir deyimle "*Fransız*" kararına ulaşmış oluyor.¹¹⁸⁵

Son Celse

Paris Ağır Ceza Mahkemesi'nde 4 Ermeni'nin dünkü son duruşmaları 5 avukatın birbiri ardına savunmalarını dinlemekle geçti. Toplam 5 saat savunmalarda aralarında Antony Belediye Başkanı Patrick Deveyan'ın da bulunduğu iki Ermeni kökenli 5 Fransız avukat konuştu. Fransız avukatların Ermeni davası ve Ermeni tarih tezlerini savunmakla

¹¹⁸⁵ *Cumhuriyet*, 1 Şubat 1984.

Ermeni kökenli meslektaşlarında çok daha ateşli oldukları dikkat çekti. Bu avukatlardan ateşli bir miting hatibini andıran Mignard savunma sırasında duruşmayı izleyen Türk basın mensuplarına da çattı ve Türk gazetecilerini, Türk Devleti'nin propagandistleri olarak niteledi. Tüm duruşma seyri boyunca Türk Devleti şiddetle suçlandığı ve Türk Devletine karşı girişilecek tüm Ermeni eylemleri meşru gösterilmek istendiği için avukat Mignard'ın bu nitelmesi buradaki basın mensuplarınca Türk gazetecilerini hedef göstermek biçiminde yorumlandı. Duruşmaya ara verildiği bir sıra Türk gazetecileri Mahkeme Başkanı Guy Flosch'la görüştüler. Başkan gazetecilere Fransız hukuk sisteminde avukatın böyle bir şey söyleyeceğini, buna karşılık gazetecilerin herhangi bir itirazda bulunmasının mümkün olmadığını söyledi. Ve *“Tepkinizi gazetelerinizde belirtin”* dedi.

Savunmada son sözü avukatların en etkilisi ve ağır topu sayılan Henri Leclerc aldı. Leclerc biraz teatral ama hayli coşkun ve etkili bir hatip olarak, anlaşılan Fransız hitabesindeki Danion geleneğinin bir uzantısı görünümünde kâh jüriye kâh dinleyicilere dönerek ve Türkiye'yi çok ağır sözcüklerle suçlayarak uzun bir savunma yaptı. Hatta bir ara sanıklara dönerek, *“Fransız halkının sizin için masum diyeceğini biliyorsunuz”* dedi. Leclerc'in coşkun konuşmasından, konuştuğu bölmenin tam karşısında oturan Türk gazetecileri de nasibini aldı.

Leclerc, Türk gazetecilerine, *“Ermeni soykırımı olduğunu kabul edin ve cesaret edip bunu yazın”* diye seslendi. Leclerc'den sonra 4 sanık adına Kevork Güzelyan son konuşan kişi oldu. Güzelyan kendilerinin sanık sandalyesinde 4 kişi olarak değil, Ermeniler olarak bulunduğunu belirtti. Adalet istediklerini ifade etti ve davalarının ilk kez böylesine ortamda, böylesine yaygın kanallardan açıklanma ve savunulma imkânı bulunulduğuna işaret ederek, *“Karar ne olursa olsun sonuç Ermeni halkı için zaferdir. İlk kez her siyasi eğilimden tüm Ermeniler bu dava çevresinde bu dava sayesinde birleştiler”* dedi.

Duruşmaya karar için ara verildiğinde, karar 2,5 saat süreyle Paris Ağır Ceza Mahkemesi'nin kantininde dinleyiciler, avukatlar, Türk gazetecileri, bazı Türk diplomatları ve Fransız basın mensupları tarafından ortaklaşa beklendi. Bu sayede ilginç bir görüntü ortaya çıktı. Kantinin masalarında bir hafta süreyle şiddetli bir gerilim ortamını aralıksız yaşayan militan Ermeniler, iki tarafın avukatları, Türk ve Fransız basın

mensupları birbirleri ile içiçe oturdular. Ve sohbet ettiler. Ermeni Ulusal Hareketi Lideri Ara Toranyan'ı Türk gazetecileri ile diğer arkadaşlarının yanı başında sohbet ederken görmek mahkeme seyri ile zıt fakat ilginç ve renkli bir görüntüyü sergiliyordu. İki gündür süren ve Fransız basınındaki haber verme biçimiyle desteklenen Ermeni yanlısı propaganda bombardımanından sonra mahkeme salonuna 2,5 saatlik bir bekleyişin ardından girildiğinde Ermeniler karar hakkında oldukça iyimserdiler.

Sonuç Türkiye vakit ölçüsüne göre gece yarısına doğru belli olduğundan Ermeniler, hayal kırıklığı içinde, Türkler kararı yorumlamakla meşguldü. Fransız adaleti böyle tecelli etmişti.¹¹⁸⁶

3.2.145. Ceza Hukuku Profesörü Kararı Eleştirdi:

Erem: Fransız Adaleti Büyük Kayba Uğradı

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Ceza Hukuku profesörleri, Ermeni teröristlerin Fransa'da yapılan yargılamaları sonucu varılan kararı eleştirdiler.

Prof. Faruk Erem, *“Türkiye açısından dava kazanılmamış ise de, Fransız adaleti büyük kayba uğramıştır”* dedi. Erem, Fransız Yargıtay'ının kararı bozmasının *“doğru yolun bulunmasına yarayacağını”* belirterek, şunları söyledi: Fransız Ceza Kanunu'nda adam öldürme ‘madde 295’ ile vasıflı öldürme, özellikle taammüden öldürme ‘madde 297’ birbirinden ayırt edilmiştir. Olayda silahların temin edilmesi, fiilin planlı işlenmesi, birlikte hareket edilmesi gibi hususlar taammüdün açık delilidir. Fransız kanununun bu hükümlerine rağmen 7 sene ceza verilmesi, bazı cezayı indirici sebeplerin kabul edildiğini gösterir. Kararı henüz görmedim. Fakat gerekçeli kararda, herhalde cezayı indirici sebeplerin mevcut olduğunu izah ederken, mahkemenin adalet sınırlarını zorlayacağını, sınır dışına çıkaracağını, siyasi bir takdiri nazara alacağını tahmin ediyorum.”

Devletler Hukuku Profesörü Ergin Nomer, kararı incelemeyen, gerekçeleri görmeden kesin bir şey söyleyemeyeceğini bildirdi. Nomer, şunları söyledi: *“Adam öldürme suçu, bugünkü Fransız yasalarına göre, müebbet hapis cezasını gerektiriyor. Cezanın 7 yıla indirilişinin gerekçelerini bilmiyoruz. Ama herhalde adam öldüren ile öldürmeden aynı eyleme katılanların cezalarının aynı olmaması gerekirdi. Eşitsizliği*

¹¹⁸⁶ Cumhuriyet, 1 Şubat 1984.

yansıtıyor. Aynı şekilde hâkimin davranışları, savcının, diğerlerinin davranışları en hafif ceza verme eğiliminde olduklarını gösterdi.”

Ceza Hukukçusu Profesör Sulhi Dönmezer de karar ve gerekçeleri incelenmeden bir şey söylenemeyeceği görüşünde. Şöyle diyor: “*Fransız yasalarına göre suçun karşılığı ceza, idamların kaldırılması ile müebbet hapse dönüşmüştü. Ancak aynı yasalara göre hafifletici sebeplerle ceza 3 yıla kadar indirilebiliyor. Kararda hafifletici sebepler 7 yıla kadar kullanılmış. Hangi gerçeklere dayandırıldığını incelediğimizde, bu konuda bir şeyler söyleyebiliriz.*”¹¹⁸⁷

3.2.146. Dışışleri: Karar Fransız Adalet Tarihine Utanç Verici Bir sayfa Olarak Geçecek

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Dışışleri Bakanlığı, Fransa’da yargılanan Ermeni teröristlerin suçlarıyla orantılı olmayan cezalara çarptırıldıklarını açıkladı. Dışışlerinin açıklamasında “*Söz konusu dava, Fransız adalet tarihine utanç verici bir sayfa olarak geçecektir*” denildi. Açıklamada, Ermenilerle ilgili davanın uluslararası alanda terörizme karşı mücadelede devletlerin kendisine düşen sorumlulukları yerine getirmediği anlamını taşıdığı belirtildi ve şöyle devam edildi:

“Katil teröristlerin duruşmasının savunma tarafından olaylarla hiçbir ilişkisi bulunmayan bir mecraya, sokulmasına izin verilmesi, sahnelenen oyunun sonuna kadar oynanmasına müsamaha gösterilmesi, hatta bu yönde teşvik edilmeleri duruşmanın yargıcı için de bir mesleki nakisadır.”

Mahkemenin, katillerin yargılanmasından çok tarihin tahrif edildiği siyasi bir forum haline dönüştürüldüğü kaydedilen Dışışleri açıklamasında şöyle devam edildi: “*Bunun yanında, Fransız halkının ve kamuoyunun esas temsilcisi olan jüri üyelerinin sahnelenen bütün bu oyunlara rağmen savcının talep etmeye cesaret edebildiğinden daha ağır cezalar vermiş bulunduğu da bir gerçektir. Sadece bu durum dahi Ermeni çevrelerinin tekrarlaya geldikleri yalanların kamuoyu üzerindeki etkisinin gittikçe zayıfladığını, oynanan oyunların geçerliliğini gittikçe kaybettiğini göstermektedir. Ermeni militanların açıklanan karara karşı gösterdikleri sert tepkinin asıl nedeni de şüphesiz buradan kaynaklanmaktadır. Türk milleti, bu çirkin sahnelemeleri de bu oyuna göz yumanları da*

¹¹⁸⁷ Cumhuriyet, 2 Şubat 1984.

unutmayacaktır. Bu dava sonuçlarının, insaf sahibi Fransızların da vicdanlarını Fransız adaletinin itibari açısından rahatsız edeceğinden kuşku duymuyoruz.” ¹¹⁸⁸

3.2.147. Türkiye Barolar Birliği: Fransa’yı Hukuk Yargılayacaktır

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Türkiye Barolar Birliği, bütün dünya hukukçularını, Fransa’daki Ermeni teröristlerin gülünç yargılanmalarını incelemeye çağırdı. Açıklamada yargılamanın tarihe geçecek gülünç garipliklerle dolu olduğu, Fransa’da yargılama değil oyun oynandığı belirtilerek, *“Bu siyasi mahkemenin vardığı kararın utancını Fransa yaşamı boyunca çok ağır ödeyecektir”* denildi. TBB’nin yazılı açıklamasında, mahkemede tarihin yargılanması gibi Tuhaf bir duruma düşüldüğü de vurgulandı. Açıklamada *“Bu çirkin yargılamamın ve sonuçlarının adalet duygusunda yarattığı yıkıntıyı onaramayacak olan Fransa’yı hukuk yargılayacaktır”* denildi. Ve teröristlere hoşgörü sağlayanların Türk milletinin vicdanında mahkûm oldukları kaydedildi. ¹¹⁸⁹

İstanbul Barosu

İstanbul Barosu Başkanı Selahattin Sulhi Tekinay da yayınladığı mesajda, *“Suçun ağırlığına oranla Ermeni katillere verilen ceza, beraat kararı niteliğindedir”* dedi. ¹¹⁹⁰

Gazeteciler Cemiyeti

Gazeteciler Cemiyeti Yönetim Kurulu, Ermeni katillerle ilgili haberleri kamuoyuna saptırarak yansıtan Fransa’daki bazı gazetelerin bu tavrını tepkiyle karşıladı. Bu konudaki mektup, ilgililere duyurulması amacıyla Fransa’nın Ankara Büyükelçiliği’ne gönderildi. ¹¹⁹¹

3.2.148. TGS, Ermeni Teröristler Hakkında Verilen Kararı Protesto Etti

İstanbul Haber Servisi - Türkiye Gazeteciler Sendikası, Paris Başkonsolosluğumuzu basarak, koruma görevlisi Cemal Özen’i öldüren ve Başkonsolos Kaya İnâl’ı yaralayan Ermeni teröristler hakkında verilen kararı protesto etti. TGS Genel

¹¹⁸⁸ Cumhuriyet, 2 Şubat 1984.

¹¹⁸⁹ Cumhuriyet, 4 Şubat 1984.

¹¹⁹⁰ Cumhuriyet, 4 Şubat 1984.

¹¹⁹¹ Cumhuriyet, 4 Şubat 1984.

Sekreteri Ziya Sonay, dün yaptığı yazılı açıklamada “*Fransa’da hunharca insanlık suçu işleyen Ermeni teröristlerin garip ve ciddiyetten uzak yargılanmaları adalet duygusunu zedelediği gibi, Fransa’nın terörizm karşısındaki tavrı konusunda da endişe yaratmıştır. Fransa, bu tutumunun sorumluluğunu taşıyacak ve tarih önünde mahkûm olacaktır*” dedi.

TGS, ayrıca Fransız gazetelerinin Ermeni teröristlerle ilgili haberleri, gerçekleri saptırarak yanlış bir biçimde kamuoyuna yansıtma ve meslek adına üzüntü verici olarak karşıladı. Uluslararası Gazeteciler Federasyonu’na (FIJ) bir telgraf çeken TGS, olayı ve Fransız basınının tutumunu kınadı.¹¹⁹²

3.2.149. Galatasaray Eğitim Vakfı Mitterrand’a Kınama Mesajı Gönderdi

Haber Merkezi-Galatasaray Eğitim Vakfı, Fransa Cumhurbaşkanı François Mitterrand’ın Ermeni sorunuyla ilişkili olarak Türkiye’ye karşı takındığı tutumu kınadı. Vakıf Başkanı İnan Kırac imzasıyla Mitterrand’a gönderilen mesajda, “*Haksız ve yakışsız davranışlarınız Türk Fransız ilişkilerine artık tamir kabul etmez son yarasını verme aşamasına gelmiştir ve tarih önünde bunun sorumlusu sizler olacaksınız*” dendi. Galatasaray Eğitim Vakfı’nın, Mitterrand’a hitaben, Sizin değerlendirmeleriniz, “*tarihi olayların gerçeğini değiştirmeyeceği gibi sizin Ermeni teröristlerin arkasında yer almanız da onları eli kanlı katil olarak dünyaca lanetlenmekten kurtarmayacaktır. Sadece siz Cumhurbaşkanı, Fransız adaletini ve bir kısım Fransız yayın organını onların aynı derecede lanete layık suç ortakları durumuna düşürecek ve düşürmektedir.*”¹¹⁹³

3.2.150. Dışişleri: Yanıkyan’ın Serbest Bırakılması Terörü Teşvik Eder

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Dışişleri Bakanlığı, 1973 yılında Los Angeles Başkonsolosumuz Mehmet Baydar ile Muavin Konsolos Bahadır Demir’i öldürmek suçundan ömür boyu hapis cezasına çarptırılan Ermeni terörist Migardıç Yanıkyan’ın serbest bırakılmasının üzüntüyle karşılandığını Ermeni terörist Yanıkyan’ın serbest bırakılmasının terörü teşvik etmekten başka bir sonuç sağlamayacağını bildirdi. Dışişleri Bakanlığı açıklamasında Ermeni teröristin 31 Ocak 1984 günü serbest bırakıldığı, ancak bunun şimdi açıklandığı belirtildi. Ermeni terörist Yanıkyan’ın yaşlılık ve sağlık

¹¹⁹² Cumhuriyet, 5 Şubat 1984.

¹¹⁹³ Cumhuriyet, 7 Şubat 1984.

durumunun bozuk olması gibi gerekçelerle serbest bırakıldığı kaydedilen açıklamada, bu teröristin iki genç diplomatımızı öldürürken de yaşlı olduğuna dikkat çekildi.¹¹⁹⁴

3.2.151. Balkar'ı Şehit Eden 2 Ermeni İçin Karar Bu Hafta Açıklanacak

Belgrad, (THA) - Türkiye'nin Belgrad Büyükelçisi Galip Balkar'ı şehit eden iki Ermeni teröristin yargılanmalarına 20 günlük aradan sonra yeniden başladı. Duruşmaya halen hastanede tedavi gören Yugoslav albayın yaralanış biçimine ilişkin kuşkuları gidermek ifadesinin bir kez daha alınması için hafta ortasına kadar ara verildi. Davanın bir hafta içinde karara bağlanması bekleniyor.¹¹⁹⁵

3.2.152. Hollanda'da 3 Bin Türk Yürüyüş Yaptı

Hilverseum, (Cumhuriyet) - Hollanda'da 3 bin kadar Türk, Ermeni iddialarını yineleyen bir televizyon programının yayınına protesto amacıyla Hilverseum kentinde bir yürüyüş yaptı. Evanjelik yayın vakfı televizyonu tarafından dün gece yayınlanacağı ilan edilen programı protesto için ülkenin çeşitli kentlerinden Hilverseum'a gelen Türkler istasyonda yürüyüşe geçti. Elllerinde Türk ve Hollanda bayrağı olduğu halde pankartlar taşıyan Türklerin yürüyüşü televizyon binası önünde son buldu. Yürüyüş Düzenleme Komitesi daha sonra gerçekleri saptırıcı tek taraflı yayını ve televizyon kuruluşunu kınayan bir bildiriye Televizyon Müdürüne verdi.¹¹⁹⁶

3.2.153. Hollanda'da Dini Kuruluşlar Türkiye Aleyhinde Yoğun Kampanya Başlattı

Amsterdam - “*Hristiyan Ermeniler*”, Ermeni Terör kuruluşları hakkında neler biliyoruz? Bu halkın neden bir yurdu yok? Neden yüzyıllar boyu milyonlarca Ermeni katledilmiştir. Neden hala Ermeni Hristiyanlara Türk otoriteleri tarafından ayırım yapılır, takip edilir, yaşamları imkânsız kılınır? Hristiyan oldukları için mi?

Hollanda'nın TV dergilerinde önceki akşam gösterilen Rabil Kulesi adlı filmin sunuş yazısı böyleydi. Sunuş yazısından programın niteliği de önceden anlaşılıyordu.

¹¹⁹⁴ Cumhuriyet, 19 Şubat 1984.

¹¹⁹⁵ Cumhuriyet, 21 Şubat 1984.

¹¹⁹⁶ Cumhuriyet, 7 Mart 1984.

Ermenilerle ilgili tek yönlü tezlerin bir tekrarı olacaktı yine. Gösterilen filmde sonra yapılacak olan tartışmaya yine Hristiyan İnanç Suçlarına Yardım Vakfı olmak üzere bazı din kuruluşlarından temsilciler çağrılıydı.

Türkiye Büyükelçiliği'nin bu yayına gösterdiği tepkide şimdiye kadar alışılmışın dışında bir yaklaşım dikkati çekti. Örneklerini daha önce gördüğümüz ve hep başarısız kalmış “*yayından kaldırma*” girişimi bu kez benimsenmedi. Bu gibi yasaklamaların Batı Avrupa toplumlarında geçerliliği zaten yok. Yapılan girişimler programın tartışma kısmına Türkiye’den de bir tarihçinin ve bir Ermeni yurttaşının katılabilmesini sağlamak yönünde oldu. Programı yayınlayan Evanjelik Kurumu ise, Türk Büyükelçiliği’nden bir temsilcinin katılmasını öneriyor, ancak bir Türk tarihçisini davet etmeye yanaşmıyordu. Türkiye’nin kendisini hedef alan dinci bir kuruluşla muhattap olması Büyükelçilik için söz konusu değildi. Geçen perşembe günü Hristiyan İnanç Suçlarına Yardım Vakfı “*Türkiye’deki Hristiyan azınlıklar*” konulu 120 sayfalık bir raporu basına sundu. Raporda Türkiye’de “*devletin birlik ve bölünmezliğine bağlılığın dinsel azınlıklara yer bırakmayacak katılıkta olmasından korkulduğu ya da Türk basının Ermeni terörüne geniş yer vermesinin ülkedeki Ermeniler için kaygı verici olduğu*” türünden görüşlere yer veriliyordu.

Basın toplantısında, “*Salı akşamı TV’deki tartışmaya bir Türk tarihçisinin katılmasına neden karşı çıkıyorsunuz*” biçimindeki sorumuza vakıf yetkilisi, “*Biz karşı çıkmıyoruz. Evanjelik Yayın Kurumu karşı çıkıyor*” diyerek topu bu kuruma atıyordu.

Programın yapımcısı Evanjelik Yayın Kurumu, sonunda baskılar karşısında gerileyerek Türkiye Büyükelçiliği’ne programa bir Türk tarihçisinin katılabileceğini 29 Şubat’ta bildirildi. Ancak programın, çekimi ertesi gün yapılacağı için bunun gerçekleşmeyeceğini kendileri de biliyorlardı. Programın yayınından önce Evanjelik Yayın Kurumu’nun Hilversum’daki merkezi önünde 3 bin kadar Türk Yurttaş bir protesto gösterisi yaptı. Gösteri tutucu “*De Telegraaf*” Gazetesi’nin “*Türkler Evanjelik Yayın Kurumu’nu bombalamakla tehdit etti,*” başlıklı haberinde ima edilenin aksine olaysız geçti.¹¹⁹⁷

¹¹⁹⁷ Cumhuriyet, 8 Mart 1984.

3.2.154. Le Monde: ASALA Örgütü İçinde “ılımlılar” İle “aşırılar” Birbirine Girdiler

Dış Haberler Servisi - Ermeni terör örgütü ASALA içinde “ılımlılar” ile “aşırılar” arasındaki ayrılıkların giderek su yüzüne çıktığı bildiriliyor. Fransız Le Monde Gazetesi ASALA’nın bir süredir eylemlerde bulunmamasına dikkat çekerek Orly katliamından sonra örgütün önemli iç sorunlarla uğraşmak zorunda kaldığını belirtiyor. Orly katliamının hem Fransız Ermeni topluluğu hem dünya kamuoyunda yarattığı tepki ASALA içindeki “ılımlılar” ile “aşırılar” arasındaki anlaşmazlıkları su yüzüne çıkarttı. Le Monde, 1983 yılında örgüt içinde hizipleşme meydana geldiğini ve Agop Agopyan liderliğindeki “Aşırıların” azınlıkta kaldığını kaydediyor.¹¹⁹⁸

İntikam

Gazeteye göre Orly saldırısından sonra her iki grup her fırsatta açıkça birbirine girdiler. 1982 yılında FKÖ ile birlikte Beyrut’tan kovulan Agop Agopyan ve adamları Kıbrıs Rum Kesimi, Atina ve Bekaa Vadisi’nde üstlendiler. Fransız gazeteye göre bu grup Suriye yanlısı Filistinli isyancılar safında Arafat taraftarlarına karşı savaştı. Bu grubun Suriye, Libya ve Abu Nidal yanlılarınca desteklendiğini belirten Le Monde Agop Agopyan ekibinin “hizipçiler” den intikam almak peşinde olduğunu kaydediyor. Beyrut’ta üstlenebildikleri dönemde birçok “ılımlı” nın aşırılarca öldürüldüğü belirtiliyor. Ancak örgütünterör eylemlerine bir süre ara vermesinin esas nedeni olarak her iki hizbin Ermeni militanların Paris’te yapılan ve yapılacak olan mahkemeleriyle ilgili giriştikleri savaş gösteriliyor. Birinci Mahkemede Türkiye Konsoloslugu baskınını gerçekleştirenler yargılandı. İkincisinde Orly katliamını gerçekleştirenler yargılanacak. Her iki hizip de hapiste bulunan Ermenileri kazanmaya çalışıyor. Agop Agopyan Grubu “Ermeni belgeleri”ni bu militanlara göndermekle ilgilenirken “ılımlılar” da militanların savunmasını üstlendi.

Le Monde Gazetesi’ne göre birinci mücadeleyi “ılımlılar” kazandı. Konsoloslugu basan militanların, Yeni Komşuyan ve Monte Melkonya liderliğindeki “ılımlılar” ın safına katıldığı bildiriliyor. Nitekim dört militan, mahkemelerinde “politik eylem”in

¹¹⁹⁸ Cumhuriyet, 9 Mart 1984.

gerekliliğini savunmuş ve Fransa ve ya diğer Avrupa ülkelerine karşı girişilecek terör eylemlerini reddetmişlerdi.

Orly katliamını gerçekleştiren militanlar ve özellikle şefleri Varadyan Garbisyan ve Nayır Soner'in "Aşırı" grubuna dâhil olduğu biliniyor. Bu grubun önümüzdeki günlerdeki mahkemede Fransızların da ölümüyle sonuçlanan Orly saldırısını savunması bekleniyor. Oysa "ılımlılar" Orly saldırısını eleştirmişti.¹¹⁹⁹

İhanetle Suçlanıyor

ASALA içindeki "ılımlılara" yakın olduğu bilinen Ermeni Ulusal Hareketi adlı örgütün lideri, Ara Toranyan, "Hareketimiz Orly saldırısına kesinlikle karşıdır" diyor. Toranyan, *"Her şeye rağmen hapisteki militanlara yardım etmeyi kabul ettik. Çünkü bildirilerinde bizi Ermeni hareketine ihanetle suçlayan Agop Agopyan'ın eline koz vermek istemiyoruz."* Diyerek kendini savunuyor. "ılımlıların" diyor Toranyan *"silahlı mücadelenin bir alternatifinin bulunduğu kanıtlanması acil hale gelmiştir."*

Ermeni bir Fransız avukata göre *"Agop Agopyan Orta Doğu ülkelerinden destek arıyor. Aşırı kanadın zayıfladığının bilincindeyiz ancak bunların hareketsizliği uzun sürmeyebilir."*

"İlmlılar" bu amaçla "politik" faaliyetlerini arttırıp inisiyatifi ele geçirmeye çalışıyorlar. Fransız bir militana göre *"Bu faaliyetler daha barışçı yollarla mücadele edilebileceğini gösterecek."*¹²⁰⁰

3.2.155. İki Ermeni Katil, 20'şer Yıl Hapse Mahkûm Oldu

Belgrad, (AP) - Yugoslavya'da bir yıl önce Türk Büyükelçisi Galip Balkar'ı öldüren iki Ermeni teröristi, cinayetin tam birinci yıldönümünde 20'şer yıl hapse mahkûm oldu.

Dışişleri Bakanlığı Yugoslav Mahkemesi'nin davranışını takdirle karşıladı ve *"Bu davranışın adalet kavramını hayâsızca çiğnenmekten çekinmeyen ülkeler için ders alınacak bir örnek olarak değerlendirilmesini temenni ediyoruz"* dedi. 9 Mart 1983'te Belgrad Büyükelçimiz Galip Balkar'ı makam otomobili içinde öldüren 23 yaşındaki

¹¹⁹⁹ Cumhuriyet, 9 Mart 1984.

¹²⁰⁰ Cumhuriyet, 9 Mart 1984.

Krikor Levonyan ve 21 yaşındaki Raffi Alexander Elbekyan suçlarını itiraf etmişti. Katillerin ikisi de Lübnan uyruklu.

Beş kişilik mahkeme heyetinin başkanı Tomica Sekularaç kararı okurken, iki Ermeni teröristin “*taammüden adam öldürmekten*” suçlu bulunduklarını belirtti. Yargıç, “*Sanıkların intikam saikyle hareket ettiklerine ilişkin*” savcılık görüşüne katılmadığını, aksine “*cinayetin intikam değil misilleme saikiyle işlendiğini, hukukta iki eylemin de birbirinden farklı şeyler olduğunu*” kaydetti. Levonyan Balkar’ı öldürmek, Yugoslav subayı Brajaviç’i öldürmeye teşebbüsten, Elbekyan ise Balkar’ın şoförünü yaralamak ve Yugoslav öğrenci Zeljko Vojeviç’i öldürmekten suçlu bulunduklarını söyledi.

Yargıç, “*Mahkeme geçmişte cereyan ettiği söylenen olaylar hakkında fikir sedretme yetkisini kendisinde görmemektedir. Mahkememiz, sadece iddianamede yer alan suçlamaları incelemiş ve gereğini yerine getirmiştir*” dedi.

Yugoslavya’da en uzun hapis cezasının 20 yıl olması nedeniyle mahkemenin kararı, Ermeni terörü konusunda “*örnek bir karar*” olarak niteleniyor.¹²⁰¹

Dışişlerinin Açıklaması

Dışişleri Bakanlığı, karar üzerine yaptığı açıklamada, Yugoslavların tutumunun “*adalet kavramını hayâsızca çiğnenmekten çekinmeyen ülkelere*” ders olmasını diledi. Açıklamada, Yugoslav yetkili mahkemesinin duruşmayı ciddiyet ve dirayetle yürüterek sonuçlandırdığını ayrıca takdirle karşıladığını belirterek özetle şöyle denildi:

“Bu davranışın adalet organını siyasi baskı altında etkileyen duruşma salonlarını adli propaganda alanlarına ve tiyatro salonlarına dönüştüren, her şeyin üzerinde olması gereken adalet kavramını hayâsızca çiğnemekten çekinmeyen ülkeler için ders alınacak bir örnek değerlendirilmesini temenni ediyoruz. Her türlü yalan propagandaya ve üçüncü ülkelerde oluşturulan grupların baskı yapma gayretlerine aldırmadan kararını veren bağımsız Yugoslav mahkemesi, böylelikle uluslararası terörizmin ancak her ülkenin inancı ve sorumluluğunu idrak etmesiyle önlenebileceğini bir kere daha kanıtlamıştır.”

Ermeni Tutukluları Savunma Komitesi karardan sonra Yugoslav adaletine dil uzatarak iki teröristin işlemedikleri bir suçtan hüküm giydiklerini iddia etti. Komite dünyanın başka herhangi bir ülkesinde bu yargılamanın beraatla sonuçlanacağını

¹²⁰¹ Cumhuriyet, 10 Mart 1984.

savundu. Atina’da bir grup Ermeni kararı protesto için Yugoslavya Büyükelçiliği önünde gösteri yaptı.¹²⁰²

3.2.156. Ottawa Ticaret Müşavirimize Saldıran 4 Ermeni Tutuklandı

Ottawa, (a.a.) - Türkiye’nin Ottawa Büyükelçiliği Ticaret Müşaviri Kemalettin Kani Güngör’e suikast girişiminde bulunmakla suçlanan 4 Ermeni, Kanada’da yakalandı.

Ottawa polis Müdürü George Zhukow, düzenlediği basın toplantısında biri Kanada vatandaşı, diğeri göçmen olan 4 Ermeni’nin önceki gün Toronto’da ayrı ayrı ele geçirildiklerini haber verdi. Bu kentte yaşadıkları belirtilen Refik Balyan (27), Haig Garakhanyan (19), Melkon Garakhanyan (22) ve Kevork Harkutiyun (43), Kani Güngör’e suikast girişiminde bulunmaktan sanık olarak tutuklandılar.¹²⁰³

3.2.157. 4 Ermeniden 1’i Tutuklandı

(Cumhuriyet) - Türkiye’nin Kanada Büyükelçiliği’nde Ticari Müşavir olarak görev yapan Kani Güngör’ü yaralamaktan sanık dört Ermeni militanından biri, tutuklandı. Kani Güngör’e 1982 yılında girişilen silahlı saldırının sanığı olan dört Ermeni militan önceki gün, Kanada başkenti Ottawa’da yakalanarak tutuklanmışlardı. Kani Güngör uğradığı silahlı saldırı sonucu felç olmuştu.¹²⁰⁴

3.2.158. ASALA Tahran’da Saldırdı

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Ermeni teröristler Tahran Büyükelçiliğimiz mensuplarına karşı önceki gece ve dün sabah birbiri ardına seri suikastlar düzenlediler. İlk belirlemelere göre toplam 14-15 kişilik bir terör grubu tarafından ayrı ayrı noktalarda gerçekleştirilen suikastlarda iki Türk görevli yaralanırken, iki suikast girişimi de bir grubu Büyükelçiliğimizin önünde olmak üzere teröristlerin yakalanması ile boşa çıkarıldı. Bu arada Büyükelçi İsmet Bilsel’in makam otomobili de dün sabah şüpheli kişilerin bulunduğu bir otomobil tarafından dikkat çekecek bir şekilde izlendi. Büyük bir olasılıkla Bilsel’e dönük bir saldırı planının da sonuçsuz kaldığı tahmin ediliyor. Ermeni saldırıları

¹²⁰² Cumhuriyet, 10 Mart 1984.

¹²⁰³ Cumhuriyet, 14 Mart 1984.

¹²⁰⁴ Cumhuriyet, 15 Mart 1984.

sırasında 7 terörist güvenlik görevlilerince yakalandı. Saldırıların sorumluluğunu Tahran'da bir yabancı ajans bürosuna telefon eden ASALA üstlendi.

Dışişleri Bakanı Vahit Halefoğlu saldırıların Türk-İran ilişkilerinin gelişmesini istemeyen çevrelerce gerçekleştirildiğini söyledi. Ve İran Dışişleri Bakanı Ali Ekber Velayeti'ye gönderdiği mesajda suçluların bundan sonra herkese örnek olacak şekilde cezalandırılmalarını istedi.

Tahran'da önceki gece ve dün birbiri ardına gelen saldırılarla heyecanlı saatler yaşandı. İlk olay önceki gece saat 23.00'te Büyükelçilik Ticaret Müşavir Yardımcısı Işıl Ünel'in otomobiline bomba konulması girişimi ile başladı. Ancak bombanın otomobile yerleştirilmesi sırasında patlaması üzerine terörist Sultan Gregoryan Sepemerden olay yerinde öldü.

Tahran'dan Ankara'ya ulaşan haberlere göre söz konusu suikast girişimini Büyükelçilik Başkâtibi Hasan Servet Öktem'in dün sabah 8.30 sularında evinden çıkarken, 2 silahlı teröristin silahlı saldırısına uğraması izledi. Saldırganlar olay yerinde hızla uzaklaştılar. Oktem'in çenesine, omuzuna ve midesine üç kurşun isabet etti. Kendileriyle telefonla görüştüğümüz Tahran Büyükelçiliğimizin yetkilisi, hastaneye kaldırılan Öktem'in hayati durumunda tehlike bulunmadığını bildir. Aynı saatlerde bu kez Askeri Ataşe Yardımcısı Başçavuş İsmail Pamukçu yine evinden çıkar, benzer şekilde silahlı saldırıya uğradı. Pamukçu saldırıda başından ağır şekilde yaralandı doğrudan Pars Hastanesi'ne kaldırıldı. Hastanede hemen ameliyata alınan Pamukçu'nun yaşama şansının artmakta olduğu doktorlar tarafından açıklandı. Tahran'dan telefonla Cumhuriyet'e bilgi veren Büyükelçiliğimiz mensupları, Pamukçu'nu kesin durumunun 48 saat içinde belli olacağını doktorlara dayanarak ifade ettiler. Saldırı olayını pencereden izleyen Pamukçu'nun eşi, motosikletli iki teröristin Ataşe Yardımcısına, arabasına binerken ateş ettiklerini ve çantasını alarak kaçtıklarını bildirdi. Bu arada İran Dışişleri Bakanı Ali Ekber Velayeti'nin de Pamukçu'nun sağlık durumuyla yakından ilgilendiği bildirildi.¹²⁰⁵

¹²⁰⁵ *Cumhuriyet*, 29 Mart 1984.

7 Terörist Yakalandı

Öktem ve Pamukçu'nun saldırıya uğradıkları sırada, Büyükelçilik İdari Memuru İbrahim Özdemir de evinden çıkmadan önce şüpheli iki kişi görünce İran makamları harekete geçirildi. Olay yerine gelen İran güvenlik kuvvetleri, iki Ermeni'yi üzerlerinde silahları olduğu halde yakaladılar. Daha sonra yakalanan söz konusu iki teröristin üzerinde, geçtiğimiz yıl büyükelçilikte görev yapan ancak daha sonra başka merkezlere atanan iki diplomatımızın isim ve adreslerini gösteren kâğıtlar bulundu. Bu diplomatlarımızın Murat Ersavcı ve Ercüment Enç oldukları öğrenildi. Birbiri ardına gelen bu saldırılardan sonra da saat 12.30 dolaylarında Büyükelçilik binası önünde bekleyen 3 Ermeni terörist daha silahları ile birlikte yakalanarak etkisiz hale getirildi. Teröristlerin İran güvenlik makamlarınca yakalanmaları üzerine olası bir suikast girişimi önceden kesilmiş oldu.

Öte yandan sabah İdari Memur İbrahim Özdemir'in evinin önünde yakalanan iki Ermeni teröristin İran makamlarınca yapılan soruşturmaları sonucunda iki Ermeni terörist daha yakalandı. Böylelikle yakalanan Ermeni teröristlerin sayısı 7'ye yükseldi.

Tahran'daki Büyükelçilik mensuplarımız kanlı suikastların önüne geçilmesini önceki akşam Ticaret Müşavir Yardımcısı Işıl Ünel'in arabasına bomba koyulmasına bağlıyorlar. Olay üzerine, Büyükelçilik mensuplarımız “alarm”da bulundular; İran güvenlik kuvvetleri de dikkatli oldular. Ancak, Tahran'ın çok yaygın ve büyük bir kent olması ve Büyükelçilik mensuplarımızın ayrı yerlerde bulunmaları dünkü girişimlere - başarısız bırakılmış olsalar da- olanak tanıdı.

Öte yandan, Türk - İran konsolosluk ilişkilerini görüşmek üzere Ankara'ya gelmiş bulunan İran Dışişleri Bakanlığı Konsolosluk İşleri Genel Müdürü Büyükelçi Abdullah Zifan ile Ankara'daki Büyükelçi Muhammed Gencidost'un daha önce alınan bir randevu üzerine dün sabah Dışişleri Bakamı Vahit Halefoğlu'na yaptıkları ziyarette konu Tahran'daki saldırılara kaydı. Dışişleri Bakanlığı'ndan verilen bilgiye göre, Halefoğlu, İranlı yetkililere saldırıları şiddetle kınadıktan sonra, saldırıların gelişen Türk-İran ilişkilerini zedelemek isteyen çevrelerce gerçekleştirildiğini söyledi. Bu saldırıların son bulması için gerekli bütün önlemlerin alınmasını isteyen Halefoğlu, suçluların bundan sonra herkese örnek olabilecek biçimde cezalandırılmalarının önem taşıdığını kaydetti.

İranlı yetkililer de Halefoğlu'nun ifade ettiği görüşlere katıldıklarını bildirdiler ve gerekli bütün önlemlerin alınacağı konusunda güvence verdiler.¹²⁰⁶

TBMM'deki Görüşme

Tahran Büyükelçiliğimiz personeline karşı Ermeniler tarafından girişilen saldırı ile ilgili olarak Dışişleri Bakanı Vahit Halefoğlu dün mecliste bilgi verdi. Halefoğlu, 7 Ermeni'nin tutuklandığını belirterek Türkiye'nin konuyu dikkatle izlediğini söyledi. Halefoğlu, önceki gece ve dün sabah Tahran'daki Büyükelçiliğimiz personeline karşı girişilen bir dizi saldırıyı ayrıntılarıyla anlattı. Bu saldırının önceden planlandığını ve geniş çaplı bir örgüt tarafından uygulamaya konulduğunu, olayı ASALA'nın üstlendiğini söyledi.

MDP'li Kamran İnan ise Türk Devleti'ne karşı tezgâhlanan bir komplo ile karşı karşıya bulunulduğunu, Türkiye'nin bugüne kadar lüzumundan fazla nazik davrandığını söyledi. İnan, Fransa'nın vatandaşlarının hayatına yönelik olaylar nedeniyle Beyrut'u bombaladığını hatırlattı ve *“şimdi gidip Paris'i bombalama hakkımızın”* bulunduğunu sözlerine ekledi.

HP Grubu adına söz alan Paşa Sarioğlu Tahran olayları üzerinde durarak, *“Maalesef şimdiye kadar ilişkiler sadece elçiler seviyesinde yürütülmüştür. Güçlük buradadır. O nedenle gücümüzü ortaya koymaya mecburuz”* dedi. Sarioğlu'nun konuşmasından sonra Başkan Vekili Halil İbrahim Karal, gündemin sonuçlar kısmına geçildiğini belirtirken bazı üyeler ayağa kalkarak, *“Milletvekilleri de konuşmalıdır”* dediler. Başkan Vekili Halil İbrahim Karal, *“Tüzük bakımından milletvekillerinin konuşması mümkün değil. Ama Başkanlık Divanı olarak gizli bir celsede ayrıntılı bir biçimde bütün milletvekillerinin konuşmasını sağlayacak bir durum yaratmaya çalışıyoruz”* dedi.¹²⁰⁷

Calp

HP Genel Başkanı Necdet Calp bir açıklama yaparak Ermeni saldırılarını kınadı. *“Türk milletine karşı bu insanlık suçlarının artık etkin biçimde önlenmesi gerekmektedir. Bu terör yuvalarını kaynağında kurutmak için hızla ulusal ve uluslararası önlemler*

¹²⁰⁶ Cumhuriyet, 29 Mart 1984.

¹²⁰⁷ Cumhuriyet, 29 Mart 1984.

alınmalıdır” dedi. Calp, “Dostumuz ve sınır komşumuz İran Hükümeti’nin Ermeni teröristlerin kanlı eylemlerini önlemek ve suçluları cezalandırmak için üzerine düşeni yapacağı inancındayız” dedi.”¹²⁰⁸

Prof. Ünlü Tahran’a Gitti

Gülhane Askeri Tıp Akademisi beyin cerrahi kliniği direktörü Prof. Dr. Şefik Ünlü, Tahran’daki diplomatlarımızı tedavi etmek üzere dün İstanbul’dan Tahran’a gitti. Prof. Ünlü, İran’a bir ameliyat ekibiyle gideceğini ancak diplomatların sağlık durumlarının iyiye gitmesi nedeniyle yalnız gitmesinin kararlaştırıldığını söyledi.¹²⁰⁹

3.2.159. ASALA Yine Tehdit

Haber Merkezi - Ermeni tedhiş örgütü ASALA, önceki gün Tahran’da giriştiği ve kendi açısından fiyaskoyla sonuçlanan saldırılardan sonra, şimdi de Türkiye ile bağlantısı olan bütün havayolu şirketlerini saldırıya geçmekle tehdit etti. Tahran’daki Fransız Haber Ajansı bürosuna telefon eden ve ASALA adına konuştuğunu bildiren bir kişi, *“Askeri birliklerimiz dünyanın her yerinde hazır. Türkiye’deki rejime yardım eden tüm emperyalist ve saldırgan rejimler ile Türkiye ile bağlantısı olan tüm havayolu şirketlerini uyarıyoruz. Çünkü operasyonlarımız devam edecek ve kan dökülecek. Akan kanların sorumluluğu Türkiye’ye ait olacak”* dedi. Ermeni şivesiyle Farsça konuştuğu bildirilen kişi, Tahran’daki Türkiye Büyükelçiliği Ticaret Müşavir Yardımcısı Işıl Ünel’in arabasına bomba yerleştirmeye çalışırken, ölen teröristin adının Garabet Pastacıyan olduğunu söyledi.

Önceki gün Ermeni teröristlerin giriştikleri silahlı saldırılardan sonra Tahran Büyükelçiliğimiz ve görevli diplomatlarımızın güvenliğine ilişkin koruma önlemleri artırıldı. Alınan önlemler ile bizzat İran Dışişleri Bakanı Ali Ekber Velayeti ilgilendi. Türkiye’nin Tahran Büyükelçisi İsmet Bilsel dün Velayeti ile ikinci kez görüştü. Görüşmeden sonra Tahran’da görevli bulunan tüm Türk diplomatik temsilcilerinin 5 evde toplanması kararlaştırıldı. Evlerin önünde ikişer İran güvenlik görevlisi sürekli nöbet tutmaya başladılar. Bir başka koruma önlemi de İran Dışişleri Bakanı Ali Ekber Velayeti’nin kendi koruma polislerini taşıyan zırhlı minibüsü Türk diplomatların

¹²⁰⁸ Cumhuriyet, 29 Mart 1984.

¹²⁰⁹ Cumhuriyet, 29 Mart 1984.

evlerden Büyükelçiliğe götürülmesi için Tahran Büyükelçiliğimize tahsis etmesi oldu. Bu uygulamaya dün başlandı.

Kendileriyle telefonla görüştüğümüz Tahran'daki diplomatlarımız, söz konusu önlemlerin geçici nitelikte olduğuna dikkati çekerek, önceki gün tanık olunan Ermeni terörist saldırılarının çapının çok büyük olduğuna işaret ettiler. Tahran'dan verilen bilgiye göre, eğer bir rastlantı sonucu Ticaret Müşavir Yardımcısı Işıl Ünel'in arabasına salı gecesi yerleştirilmek istenen bomba Ermeni teröristin elinde patlamasıydı, büyük bir olasılıkla önceki sabah Işıl Ünel arabasıyla havaya uçacak ve dikkatler orada toplanırken, evlerinden işlerine gitmek üzere ayrılan çok sayıda temsilcimiz bir Büyükelçilik mensubunun deyimi ile *"keklik gibi avlanacaklardı."*

Tahminlere göre, Türkiye'nin İran'daki siyasi ve ticari temsilcilerinden 5-10 kadarı Ermeni tedhiş örgütü ASALA tarafından öldürülmüş, ya da yine bir Büyükelçilik mensubumuzun söylediğine göre *"Tahran'da Türk diplomatları katliamı meydana gelmiş olacaktı."* Olayın umulmadık biçimde gelişmesi, ASALA açısından bir ölü, 7 tutuklu ile sonuçlandı. Türk tarafına ise biri ağır iki yaralıya mal oldu.¹²¹⁰

Yaralıların Durumu

Ermeni saldırılarında ağır yaralanan Askeri Ataşe Yardımcısı İsmail Pamukçu'nun durumu ciddiyetini korurken, üç kurşun yarası alan Başkâtip Hasan Servet Öktem'in hızla iyileştiği öğrenildi. Doktorlar, Pamukçu'nun durumuyla ilgili bir açıklama yapmak için kötü bir belirti olmamakla birlikte zamanın henüz erken olduğunu, Öktem'in ise beklenen de daha hızlı bir biçimde iyileşmekte olduğunu ve hafta sonu taburcu edilmesi olasılığının bulunduğunu belirtiyorlar. Pamukçu'nun sol tarafına felç geldi. Ama Askeri Ataşe Yardımcısı'nın hayati tehlikeyi atlatma olasılığı var.¹²¹¹

İran TV'si ABD'yi Suçladı

Dünkü İran basınında olaya hiç yer verilmediği dikkati çekerken, İran Televizyonu'nda, Ermeni saldırılarının cereyan ettiği çarşamba gününün gecesi bir yorum yapıldı. Yorumda Ermenilerden söz edilmedi ve olayla ilgili olarak ABD suçlandı. İran Televizyonu yorumunda, Türkiye ile İran arasında son derece iyi bir biçimde seyretmekte

¹²¹⁰ *Cumhuriyet*, 30 Mart 1984.

¹²¹¹ *Cumhuriyet*, 30 Mart 1984.

ve gelişmekte olan ilişkilerin ABD tarafından baltalanmak istendiğini öne sürdü ve olayın “ABD’nin bir komplosu” olduğu görüşüne yer verdi.

İran Elçisi’nin Demeci

Öte yandan, İran İşlam Cumhuriyeti’nin Ankara’daki Büyükelçisi Muhammed Gencidost dün gazetemize verdiği demeçte Tahran Büyükelçilik mensuplarımıza yöneltilen saldırıları kınadı ve bu saldırılar karşısında herhangi bir ödün verilmesinin söz konusu olmadığını söyledi. Gencidost, söz konusu saldırıların Türk-İran ilişkilerinin gelişme temposunu herhangi bir şekilde etkilemeyeceğini de belirterek, “*İran İşlam Cumhuriyeti’nin bu olaylar nedeniyle ilkelerinden sapması söz konusu değildir*” şeklinde konuştu.

Fransa’daki Tepkiler

Tahran’daki Ermeni saldırıları, Ermeni tedhiş eylemlerinin merkezi durumuna gelen Fransa’da, olayla ilgili tepkileri ilginç kıldı. Arkadaşımız Sabetay Varol Paris’ten bu konuda şu bilgiyi verdi: “*Türkiye’nin savaş halindeki 2 komşusu İran ve Irakla sürdüğu ilişkiler dengesini bozmak.*”

İstisnasız tüm Fransız gazeteleri Ermeni tedhiş örgütü ASALA’nın Tahran’daki Büyükelçiliğimiz mensuplarına karşı giriştiği saldırıları, bu bir cümleyle özetleyebileceğimiz şekilde yansıttı. Fransız basınında belki de ilk defa olarak Ermeni saldırısı, soykırım iddialarına yer verilmeden yorumlandı.

İran yönetimiyle Körfez savaşında Irak’ı desteklediği için düşmanlık havası içinde bulunan Fransız Hükümeti’ne yakın çevreler de, saldırının İran’ın başkentinde vuku bulmasından aldıkları cesaretle, olayın Türk Hükümeti’nin Körfez savaşında izlediği politikayı baltalama girişimi olduğu şeklinde yorumda bulundular.

İktidardaki Sosyalist Parti’ye yakın ve genellikle onun görüşlerine yer veren Le Matin, “*Geçen temmuz ayından beri kendini göstermeyen Ermeni terörizminin bu kez İran’da ortaya çıkması, Ankara ile Tahran arasındaki dostane ilişkileri bulandırabilir. Her iki tarafla iyi ilişkiler sürdürme kaygısı taşıyan Türkiye, son zamanlarda ABD ve Suudi Arabistan’dan kaynaklanan ve Bağdat Hükümeti’ni desteklemesi doğrultusunda baskılara maruz kalıyor*” biçiminde bir değerlendirmeye bu görüşü dile getiriyor.

Muhalefet yanlısı Le Figaro Gazetesi ise, İsrail'den İran'a silah akışının Türkiye'den geçtiğini iddia ederek, bu trafiği kesmesi için Türkiye'ye baskıların arttığını, son saldırının ise Ankara'nın boyun eğmesini önlemek amacıyla yapılabileceğini ileri sürüyor. Sol eğilimli Liberation ise Fransız Haber Ajansı (AFP) kaynaklı haberinde, ASALA'nın bir kanadının Beyrut ve Şam'dan kovulduktan sonra Tahran'ı merkez yaptığını, ASALA'ya İran topraklarında Türk hedeflere silahlı saldırıda bulunmamak şartıyla faaliyet izni verildiğini ve son saldırı olayının Ankara'da heyecan yarattığını yazıyor.¹²¹²

ABD Kınadı

ABD, Ermeni teröristlerin İran'ın başkenti Tahran'da Türk diplomatlarına karşı giriştikleri saldırıları kınadı, ABD Dışişlerinden yapılan açıklamada, ABD Hükümeti'nin Tahran'da meydana gelen saldırıları ve uluslararası terörü kınadığı belirtildi.¹²¹³

3.2.160. İran Makamları Çok Sayıda Ermeni'yi Gözaltına Aldı

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Hafta ortasında Ermeni teröristlerce Tahran Büyükelçiliğimiz mensuplarına karşı girişilen seri saldırılar dizisinden sonra İran güvenlik makamlarının düzenledikleri operasyonlarla daha önceden yakalanan 7 kişiye ek olarak şüpheli bazı Ermenileri gözaltına aldıkları bildiriliyor. İran makamlarının Ermeni teröristlerin saldırılarıyla ilgili olarak gözaltına aldıkları kişilerin sayısı hakkında kesin bir bilgi edinilemedi. Bu konuda kesin bir bilgi sağlanamamasının nedeni İran makamlarının soruşturmayı büyük bir gizlilik içinde yürütmeleri, İran makamlarının soruşturmasında söz konusu saldırıları gerçekleştiren teröristlerin İran uyruklu mu, yoksa Tahran'a başka ülkelerden mi gelmiş oldukları da araştırılan başlıca noktalardan biri.

Bu arada gerek büyükelçilik, gerekse büyükelçilik mensuplarının konakladıkları evler çevresinde alınan güvenlik önlemlerinin titizlikle sürdürüldüğü öğrenildi. Dün telefonda kendisiyle görüştüğümüz Büyükelçi İsmet Birsell, "*İran makamları ellerinden geleni yapıyorlar*" demekle yetindi. Geçtiğimiz eylül ayından bu yana Tahran'da görev yapmakta olan Birsell "*Bütün arkadaşların moralleri tam yerindedir*" şeklinde konuştu.

¹²¹² Cumhuriyet, 30 Mart 1984.

¹²¹³ Cumhuriyet, 30 Mart 1984.

Öte yandan, İran Hükümeti'nin olaydan sonra takındığı tutum, olayın saldırıların üzerine gidiş biçimi ve büyükelçilik mensuplarına gösterdiğini yakınlığın Ankara'da da memnurlukla karşılandığı gözleniyor.

Ermeni teröristlerin silahlı saldırısı sonucu hafif yaralanan Büyükelçilik Başkâtibi Servet Öktem dün yurda döndü. Öktem olayı anlatırken, otomobille evden ayrıldıktan kısa bir süre sonra arkasına takılan motosikletli iki kişinin, kendisine ateş açtığını, kontrolü yitirerek karşıdaki garaj kapısına çarptığını, ateşe karşılık verince saldırganların kaçtığını söyledi. Aynı uçakla tedavi için İran'a giden Gülhane Askeri Tıp Akademisi Cerrahi Kliniği Direktörü Prof. Dr. Şefik Ünlü ve Tahran Büyükelçiliği Ticari Ataşelik Danışmanı Özcan Davas da yurda döndü.¹²¹⁴

3.2.161. ABD Kongresi'nde Ermeni Yanlısı Kampanya

Washington, (Sedat Ergin) - ABD Kongresi'nde Ermeni iddiaları işlenerek 24 Nisanın Ermeniler için matem günü ilan edilmesi yolunda yoğun bir kampanya başlatıldı. Senato ve Temsilciler Meclisi'ne bu amaçla verilen tasarıların Kongre kararı haline getirilmesi için Ermeni ve Yunan lobileri işbirliğine girdiler.

Washington'daki Türk Büyükelçiliği söz konusu tasarıların Kongre'den geçmesini önlemek üzere yoğun girişimlerde bulunuyor. Benzer şekilde ABD'deki Türk dernekleri de söz konusu tasarıları engellemek üzere yoğun bir çaba içine girdiler. Türkiye'nin Washington Büyükelçisi Şükrü Elekdağ Cumhuriyet'e bu konuda verdiği demeçte, *"Kongre bu tasarıları kabul ederse masum insanların öldürülmelerinin vebali üzerinde olacaktır"* dedi. Edinilen bilgiye göre, Ermeni ve Yunan lobilerinin önde gelen isimleri geçen yıl Kongre'ye 24 Nisanın *"Ermeni Soykırımı Günü"* ilan edilmesi amacıyla bir dizi karar tasarısı sunmuşlar, ancak bu girişimleri sonuçsuz kalmıştı.

Nisan ayına girildiği bu günlerde karar tasarılarının Kongrede yeniden gündeme getirildiği bildiriliyor. Senato'nun gündeminde bu konuda, iki karar tasarısı bulunuyor. Bunlardan birincisi Yunan lobisinin başını çekenlerden Yunan asıllı Paul Tsongas ikincisi ise Senatör Levin'e ait. Ancak, Washington'daki yetkili çevrelerde bu karar tasarılarının senatodan geçmesine ihtimal verilmiyor. Bu konuda dikkati çeken gelişme Kongre'nin

¹²¹⁴ Cumhuriyet, 31 Mart 1984.

diğer kanadı olan Temsilciler Meclisi'nde yaşıyor. Temsilciler Meclisi'ne de, biri üye Coelho diğeri ise Ermeni lobisi liderlerinden Charles Paşayan tarafından olmak üzere iki tasarı sunulmuş bulunuyor. Paşayan'ın tasarısının Temsilciler Meclisi üyeleri arasında topladığı imza sayısı geçtiğimiz hafta başında 80'e yükseldi, buna karşılık Ermeni lobisi şimdiden 100'ü bulduğunu iddia ediyor. Paşayan'ın tasarısının Temsilciler Meclisi kararı haline gelebilmesi için 108 imza daha gerekiyor.

Paşayan'ın imzasını taşıyan tasarının girişinde *“1915 ve 1923 yılları arasında 1,5 milyon Ermeni'nin kendi vatanlarında Türk hükümetlerince soykırıma tabi tutuldukları”* iddia ediliyor. Tasarıda daha sonra şu iki husus dikkat çekiliyor: *“-ABD, Yahudi Soykırımı Anma Konseyi 30 Nisan 1981 tarihinde, Ermeni soykırımın da Yahudi Soykırımı Müzesinde yer almasını kararlaştırmıştır.”*

ABD Başkanı Ronald Reagan, 22 Nisan 1981 tarihinde yayınladığı 4838 sayılı deklarasyonda şöyle demiştir: *“Ermenilerin uğradığı soykırım, Kanboçyalıların soykırımı ve diğer halkların maruz kaldıkları benzer olaylarda olduğu gibi, Yahudilerin katledilmesi olayından alınacak dersler hiçbir zaman unutulmamalıdır”.*

Paşayan tasarısında, daha sonra iddia edilen *“Ermeni soykırımı”*nın son 60 yıl içinde belgelendiğini ve kabullenildiğini vurguluyor ve *“ABD politikasının bu tarihsel olaylara dayanmasını”* öngörüyor.

Temsilciler Meclisi üyesi Coelho tarafından sunulan ikinci tasarı ise, 24 Nisan tarihini *“İnsanın insana, insanlık dışı eylemini anma ulusal günü”* ilan edilmesini öngörüyor. Tasarıda, 24 Nisan tarihinin soykırım günü olarak ilan edilmesi, bunun ABD Başkanınca kabul edilmesi ve bugünün bütün dünyada Ermeniler ve dostları tarafından anılması isteniyor. Söz konusu karar tasarılarının Kongre'de yeniden gündeme getirilmesi ve imza kampanyası açılması üzerine Türk Büyükelçiliği Kongre üyeleri ve yönetim nezdinde harekete geçerek tasarıları engellemek için girişimlere başladı. Büyükelçi Şükrü Elekdağ, Kongre üyelerine bir mektup göndererek, söz konusu tasarıların karar haline gelmesinin *“sakıncalarına”* dikkat çekti. Büyükelçiliğin girişimlerine ek olarak ABD'deki Türk dernekleri de Kongre üyelerine mektup ve telgraflar göndererek karşı kampanyaya giriştiler.

Washington Büyükelçimiz Şükrü Elekdağ, Kongre'de *“Ermeni Soykırımı”* iddialarıyla ilgili bu gelişmeler üzerine Cumhuriyet'in sorularını yanıtlarken, Kongre'nin

bu tasarıları onaylamasının “*vahim sonuçlara*” yol açacağını söyledi. Gerçek dışı iddiaların Amerikan Kongresi’ne tescil ettirmeleri halinde Ermeni teröristlerin kanlı eylemlerine dayanak bulacaklarını belirten Elekdağ, bu durumda, “*Kongre’nin, masum insanların öldürülmelerinin vebalini üzerine alacağına*” dikkat çekti.

Elekdağ Cumhuriyet’e verdiği demeçte, “*Söz konusu tasarılar Kongre’den geçerse Ermeni teröristlerin işledikleri cinayetler yalnızca masum insanların hayatlarını almakla kalmayacak, müttefikler arasındaki güveni de sarsacaktır. Müttefikler arasındaki güven de bu tutumun kurbanı olacaktır*” dedi. Büyükelçi Elekdağ, söz konusu tasarıların onaylanmasının Türk halkınca vahim bir davranış olarak algılanacağını da belirterek, bunun Türk ve ABD halkları arasındaki ilişkilere onarılmayacak bir darbe indireceğini sözlerine ekledi.¹²¹⁵

3.2.162. İran Büyükelçisi: Ermeni Saldırganlara Karşılık Ağır Olacak

İstanbul Haber Servisi - İran’ın Ankara Büyükelçisi Muhammed Gencidost, hafta içinde Tahran’da Türk Büyükelçilik görevlilerine karşı Ermeni teröristlerin giriştikleri saldırılar konusunda “*Bu kişiler İran için de en büyük suçu işlemişlerdir*” dedi. İstanbul’da İran İslam Cumhuriyeti’nin kuruluşunun 5. yıldönümü nedeniyle düzenlediği basın toplantısında Muhammed Gencidost, “*Saldırıyı düzenleyenlere vereceğimiz karşılık ağır olacaktır*” diye konuştu. Gencidost şunları söyledi: “*Olayda çok aziz misafirimiz suikaste hedef olmuştur. Saldırıyı kendi diplomatımız hedef olmuş gibi değerlendiriyor, buna göre saldırıyı düzenleyenlere vereceğimiz karşılık da ağır olacaktır. Bu gruplar İran ve Türkiye arasındaki iyi ilişkileri bozmak ve darbe vurmak istiyorlar. Geçen hafta Tahran’da meydana gelen olay da bu gruplar tarafından yapılmıştı. Ancak bu gruplar bizim ilişkilerimizi bozmaya muvaffak olamayacaklardır.*”

İran’ın Ankara Büyükelçisi “*İran’da suikastla ilgili yakalanan teröristlerin durumu nedir? Bütün gazeteler tek celsede idamdan bahsediyorlar*” biçimindeki soruya şu karşılığa verdi: “*Buradan bunu bilmek zor. Çünkü bu yakalananların olayla ilişkileri ne derecedir bilmiyoruz. Bildiğimiz suçun çok ağır olduğu, geçen sefer istihbarata sızmaya çalışan bir ASALA mensubu idam edilmişti.*”¹²¹⁶

¹²¹⁵ Cumhuriyet, 1 Nisan 1984.

¹²¹⁶ Cumhuriyet, 1 Nisan 1984.

3.2.163. Evren: Milletimizin Birliğine Uzanan Eller Kırılacak

Ankara, (a.a.) - Cumhurbaşkanı Kenan Evren, “*Milletimizin birliğine yönelik saldırılar dün nasıl kırılmış ise, bugün de, gelecekte de aynen kırılacak, bu caniyane saldırıların müsebbipleri hak ettikleri cezayı er veya geç bulacaklardır*” dedi. Cumhurbaşkanı Evren, İstanbul’da Ermenice yayınlanan Jamanak Gazetesi’nin 75. kuruluş yıldönümü dolayısıyla düzenlenen törene bir mesaj gönderdi. Cumhurbaşkanı Evren mesajında, “*Bu toprakları vatan bilmiş her Türk vatandaşının, dili, dini ve ırka ne olursa olsun, devletimizin koruyucu kanatları altında olduğunu*” hatırlattı.

Cumhurbaşkanlığı Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği’nden bildirildiğine göre, Cumhurbaşkanı Kenan Evren’in mesajı şöyle: “*1908 yılından bu yana geçen 75 yıllık kesintisiz yayın hayatı ile memleketimizin en eski gazetesi olmak unvanını kazanan Jamanak’ın yöneticilerini bu başarılarından dolayı kutluyorum.*

Jamanak Gazetesi, Ermeni vatandaşlarımızın Türkiye’de bütün diğer vatandaşlarımız gibi Anayasamızın bahsettiği tüm haklardan yararlanarak, refah ve saadet içinde yaşadıklarının, dillerini mevcut okullarda çocuklarına öğretip, kültürlerini derneklerinde geliştirip, ibadetlerini hür bir şekilde yapabildiklerinin en bariz kanıtlarından birini teşkil etmesi bakımından, basın hayatımızda özel bir yere sahiptir. Dün olduğu gibi bugün de milletimizin birliğine, yurdumuzun bütünlüğüne yönelik saldırılara tek bir vücut olarak karşı koymamız gerektiğini savunan, memleketimiz aleyhinde sürdürülen iftira kampanyasına karşı koyan Jamanak Gazetesi’nin, tüm insanlık için dostluk ve kardeşlik dolu yayınını daha uzun seneler sürdürmesi içten temennimizdir.

Bu vesileyle, Jamanak aracılığıyla Ermeni vatandaşlarıma seslenmek isterim ki; milletimizin birliğine yönelik saldırılar dün nasıl kırılmış ise, bugün de, gelecekte de aynen kırılacak, bu caniyane saldırıların müsebbipleri hak ettikleri cezayı er veya geç bulacaklardır. Buna karşılık bu toprakları vatan bilmiş her Türk vatandaşının dili, dini ve ırkı ne olursa olsun, devletimizin koruyucu kanatları altında huzur ve sükûn içinde yaşamlarını geçmişte olduğu gibi gelecekte de sürdürmeleri için gerekli her türlü tedbirin titizlikle uygulanacağından hiç kimse şüphe etmemelidir.”¹²¹⁷

¹²¹⁷ Cumhuriyet, 6 Nisan 1984.

3.2.164. Tahran İdari Ataşemizin Evine İkinci Kez Kurşun Sıkıldı

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Türkiye'nin Tahran'daki Büyükelçiliğinde görevli İdari Ataşe İbrahim Özdemir'in evi ikinci kez kurşunlandı. Olay, geçtiğimiz perşembe günü meydana geldi ve herhangi bir can kaybı olmadı.

Dışişleri Bakanlığı'na gelen bilgilere göre, Özdemir'in evinin kurşunlanması olayıyla ilgili olarak 7 Ermeni gözaltına alındı, bunlardan 2'si tutuklandı. Hükümet çevrelerinden edinilen bilgiye göre, Başbakan Turgut Özal İran'da Ermeni teröristlerin bu tür eylemlerinin yoğunlaşmasına karşın bu ay sonunda İran'a gidecek. Geziyle ilgili gelişmeler, Ankara'da hükümet düzeyinde yeniden ele alındı. Hükümet, Dışişleri Bakanlığı aracılığıyla, İran'dan Başbakan Özal'ın gezisi sırasında alınacak önlemlerin artırılmasını istediği öğrenildi.

Bu arada Başbakan'la birlikte İran'a gidecek koruma görevlilerinin sayısının da artırılması kararlaştırıldı. Başbakan Özal'ın 28 Nisanda başlayacak olan gezisi sırasında özel koruma timleri de Türk heyetine eşlik edecek. Başbakan Özal'ın gezisinin, Ermeni teröristlerin eylemleri ve Dışişleri Bakanlığı'nın İran'daki duruma ilişkin görüşlerine karşın ertelenmesinin söz konusu olmadığı ifade edildi.¹²¹⁸

3.2.165. Sovyetler, Ankara'daki “Uluslararası Terörizm” Toplantısını Protesto Etti

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Sovyetler Birliği, Ankara Üniversitesi tarafından dün düzenlenen “*Uluslararası Terörizm*” konulu sempozyuma tepki gösterdi. Sovyetler Birliği'nin Ankara'daki Büyükelçiliği dün, sempozyumu protesto niteliğinde bir basın açıklaması yaparak gazete bürolarına dağıttı. Sovyet Büyükelçiliği, bugüne dek pek alışılmadık bir şekilde yaptı ve açıkça sempozyumu karşısına alan açıklamada, toplantının Sovyetler Birliği'ne dost olmayan duygular uyandırma amacını güttüğünü iddia etti.

Ankara üniversitesi Rektörlük binasında yapılan sempozyum, uluslar arası terörizm ve bu çerçevede Ermeni terörünün bilim adamlarınca irdelenmesini amaçlıyor. Türk bilim

¹²¹⁸ Cumhuriyet, 16 Nisan 1984.

adamlarının yanı sıra ABD'li, İtalyan, Fransız ve İsveçli bilim adamlarının da katıldığı sempozyum bugün sona erecek.

Sovyet Büyükelçiliği açıklamasında “Ankara’da uluslararası terörizmle ilgili olan ve bu konuya Sovyetler Birliği politikasına bağlayan bazı raporları öngören bir sempozyum düzenleneceği yolunda Türk basınında çıkan bir haber üzerine yaptığını” bildirdi. Açıklamada daha sonra, “*Büyükelçilik bu tür yeltenişlerin temelsiz olduğunu ve Sovyetler Birliği’ne karşı dost olmayan duygular uyandırma amacını güttüğünü açıklamayı gerekli duymaktadır*” denildi. Açıklamada, “*Sovyetler Birliği’nin terör eylemlerine katıldığına dair her türlü iddianın kaba ve kasıtlı aldatmaca*” olduğu da öne sürüldü. Açıklamanın bundan sonraki bölümünde Sovyetler Birliği’nin başta uluslararası ilişkilerde olmak üzere terörizmin teori ve pratiğinin ilke olarak her zaman karşısında olduğu ve bu tür eylemlere her zaman karşı çıktığı belirtildi.

Ankara Üniversitesi’nin dün başlayan “*Uluslararası Terörizm Sempozyumu*”nda bir açılış konuşması yapan Ankara Üniversitesi rektörü, Ermenilerin amaçlarının bağımsız bir devlet kurmaksa, Sovyetler’de böyle bir cumhuriyet olduğunu, dileyenin gidip katılabileceğini söyledi. 2 gün sürecek sempozyuma, çok sayıda öğretim üyesinin katıldığı, hükümeti temsilen ise sadece Milli Eğitim Bakanı Vehbi Dinçerler’in geldiği gözlemlendi. Toplantı öncesinde ise toplantıya katılan yabancılara, Ermeni terörizmi ile ilgili belgeleri içeren İngilizce, Fransızca ve Almanca kitaplar dağıtıldı.

Toplantıda açılış konuşmasını yapan rektör Tarık Somer, tertip komitesini, tarihi gerçeklerin ışığı altında ve tam bir tarafsızlık içinde Türkiye’nin varsa günahının ve sevabının dünya kamuoyunun gözleri önüne serilmesini uygun gördüğünü söyledi. Olayların dünya Ermeni camiasına fayda yerine zarar getirdiğini de belirten Somer, 1915 yılında soykırım yapıldığına ilişkin hiçbir belge olmadığını söyledi. Bu iddianın yersiz olduğunu Ermenilerin de bildiğini kaydetti. Ani Ermeni prensliğine son verenlerin Türkler değil Bizanslılar olduğunu da belirten Somer, “*Zaten Ermeniler en müreffeh ve rahat devirlerini Osmanlı devlet sisteminde yaşamışlardır*” dedi. Osmanlı idaresi döneminde Ermeniler’den 22’sinin bakan, 29’unun general, 23’ünün milletvekili, 7’sinin büyükelçi, 11’inin başkonsolos olduklarını söyledi. Somer, terör olaylarının dünya narkotik trafiği ile yakın ilişkisi olduğunu da sözlerine kaydetti.

Somer'den sonra konuşan uzun yıllardır ABD'deki bir üniversite öğretim üyesi görevini sürdüren Prof. Metin Tamkoç, Ermeni terörizminin arkasında Sovyetler Birliği olduğunu iddia etti. Sovyetler Birliği'nin stratejisinin tüm dünyayı kontrol etmek olduğunu, komünistlerin milli sınır tanımadıklarını kaydeden Tamkoç, *“Zaten bizzat Lenin, terörizmin iyi bir yol olduğunu söylemiştir”* dedi. Terörün Sovyetler Birliği'nde bünyevi ve hukuki bir statü kazandığını da ileri süren Tamkoç, *“Soykırım diyorlar, ama nedense Stalin döneminde yapılan soykırımı hatırlamıyorlar”* biçiminde konuştu.

Başbakan Turgut Özal'ın sempozyuma gönderdiği mesajın da okunduğu toplantıda daha sonra Metin Itıl bir konuşma yaptı. İngilizce olarak konuşan Itıl, konuşmasında uluslararası terörizme değindi ve slaytlar gösterdi. Itıl, konuşmasını bir ara keserek gazetecilere *“Filmlerin fotoğrafını çekmeyin”* diye basın mensuplarını uyardı.

Ermeni Patrikhanesi Danışma Meclisi Genel Sekreteri Dikran Kevorkyan da sempozyuma sunduğu tebliğde, teröristlerin eylemlerinin cezasız kalması, hatta bazı ülkelerde himaye görmelerinin onları şımarttığını belirtti.

Bugün sona erecek *“Ermeni terörizmi: Dün-Bugün-Yarın”* başlıklı bir bildiri sunan Washington'daki Türk araştırmaları enstitüsü direktörü ve Boğaziçi Üniversitesi eski öğretim üyelerinden Dr. Heath Lowry, Ermeni tedhiş eylemlerinin tarihsel bir bakış açısı içinde kavranması gerektiğini vurguladı. Lowry, geçmişteki ve günümüzde ki Ermeni tedhiş eylemlerinin bir kıyaslaması yapıldığında ortaya münferit şiddet olaylarının çıkmadığını, tam aksine *“devamlılık arz eden ve ancak bir bütün olarak değerlendirildiği zaman anlam kazanan tarihi eylem kalıplarının belirlediğini* anlattı.

1920'lerde Jon Türk liderlerini katleden kişilerin Ermeni literatüründe ne şekilde ele alındığına ilişkin örnekler veren Dr. Lowry, şunlar söyledi: *“Bu kişilerin genç nesiller için benimsenen tavırla günümüzde kanun gücünün eline geçmiş çok az sayıdaki ASALA militanı ve adelet komandosuna yapılan muameleyi kıyaslayarak şunu öne süreceğim: Günümüz teröristleri daha öncekiler için alınan tavırdan nasıl etkilenmişlerse, bundan sonraki Ermeni terörist nesli de günümüzün ASALA ve Adalet Komandoları'na sunulan kahraman payesinden aynı şekilde etkilenecektir. Sonuç olarak Ermeni terörizminin tarihinin daha ayrıntılı biçimde incelenmesi gereğine işaret edeceğim. Çünkü ancak bu*

*faktörü de göz önüne almak suretiyle gelecek nesil Ermeni teröristlerin ruhsal motivasyonunu tam olarak anlayabiliriz.”*¹²¹⁹

Ermeni Terörü İntikam Alma İsteğidir

Lousville Üniversitesi tarih bölümü öğretim üyelerinden Prof. Justin McCarthy de “*Ermeni terörizmi: Tarih ve Panzehir Olarak Tarih*” başlıklı bildirisinde, diğer terörist hareketlerin aksine Ermeni terörizminin pratik bir mazereti bulunmadığını söyledi.

Mc Carthy, “*Ermeni terörizminin gerçek nedeni, Ermenilerin geçmişte yapıldığına inandıkları haksızlıklar için intikam alma isteğidir. Dolayısıyla Ermeni terörizmi bir özgürlük vaadine değil, bir tarih anlayışına dayanmaktadır*” dedi. Nesiller boyunca Ermeni çocukların 1,5 milyondan fazla Ermeni’nin soykırımla yok edildiklerine inandıklarını anlatan Mc Carthy, “*Ermeni çocuklarına Türkler can düşman olarak belletilmiştir. Ermeni teröristleri bu çocuklar arasından derlenmektedir. Bunun da ötesinde, Ermeni teröristlerin davasının haklı olduğu öğretilen Avrupalılar ve Amerikalılar, başka zaman nefretle karşılayacakları Ermeni terörist eylemlerine gözlerini kapamaya ve hatta bunları desteklemeye gönüllü olmuşlardır*” diye konuştu.¹²²⁰

Teröristleri ABD’deki Ermeniler Destekliyor

Yine ABD’deki Tennessee Teknoloji Üniversitesi öğretim üyelerinden Prof. Michael Gunter de, “*Ermeni terörizminin çağdaş görünümü*” konulu bir bildiri sundu. Prof. Gunter, NATO camiasında resmi olarak Türkiye’nin kuvvetli bir müttefiki olan ABD’de oldukça büyük bir Ermeni nüfusunun bulunduğu dikkat çekerek, teröristlerin arkasındaki manevi yardımın büyük ölçüde Amerika Birleşik Devletleri’ndeki Ermenilerden ve onların taraftarlarından sağlandığını kaydetti. Prof. Gunter, Ermeni terörünü destekleyen ülkeler ve destekleme amaçlarını anlatırken de Sovyetler Birliği’nin Türkiye’nin dengesini bozmaya çalıştığını, Yunanistan, Kıbrıs Rum Kesimi ve Suriye’nin ise Türkiye’ye besledikleri tarihi düşmanlık duygusuyla hareket ettiklerini öne sürdü. ABD’li profesör aşırı kanattaki Filistinlilerin de ideolojik nedenlerle Ermeni teröristlere destek çıktıklarını sözlerine ekledi.¹²²¹

¹²¹⁹ *Cumhuriyet*, 18 Nisan 1984.

¹²²⁰ *Cumhuriyet*, 18 Nisan 1984.

¹²²¹ *Cumhuriyet*, 18 Nisan 1984.

3.2.166. Russel Mahkemesi Kararı

Fransa Ermeni İddialarına Bu Kez İlgi Göstermedi

Paris, (Sebatay Varol) - Eski adıyla Russell Uluslararası Adalet Divanı, yeni adıyla Halklar Daimi Mahkemesi'nin Ermeni soykırımı iddialarını destekler mahiyette önceki gün aldığı karar, bu kez, Fransız kamuoyunda hemen hiçbir yankı bulmadı. Fransız Senatosu'nun toplanma yeri olan Luxembourg Sarayı'nda iki gün süren çalışmalardan sonra *"Halklar Daimi Mahkemesi"* 1915 olaylarından Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin de sorumlu olduğu biçiminde kendi mantığı içinde bile çelişkili bir karar almıştı. Söz konusu kararın, Fransız basınında pek yankı bulmaması Paris'teki Ermeni çevrelerinde hayret uyandırdı.

Vietnam Savaşı sırasında Amerikan savaş suçlarını yargılamak üzere ünlü İngiliz Filozofu Bertrand Russell tarafından kurulan ve o tarihlerde belli bir itibarı olan *"Mahkeme"*nin aldığı kararın simgesel olmaktan öteye değer taşımadığı, ancak bu yıl içinde Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komisyonu'na götürülmesi amacıyla kullanılabileceği *"Liberation"* ve *Quotidi en de Paris* adlı Fransız gazetelerince ifade ediliyor.

"Le Monde", *"Le Figaro"* ve *Sosyalist Partisi'ne yakın "Le Matin"* ise kararda *"haber değeri"* görmediler.

Öte yandan Fransız resmi çevreleri bir propaganda aracı olarak kullanılmak istenen *"Halklar Daimi Mahkemesi"*ne hiç ilgi göstermediler.

Fransız basınının resmi organlarla eşgüdüm halinde olaya ilgisiz kalması, Türk-Fransız ikili ilişkilerinde yakında bir düzelme beklenebileceği şeklinde diplomatik çevrelerde yapılan spekülasyonları doğrular mahiyette sayılıyor. Bu çevreler son toplantı türünde Paris'te birçok toplantının yapıldığını, genellikle basında ve kamuoyunda ilgi uyandırdıklarını, ancak Ermeniler tarafından hazırlanan ve Türkiye'yi suçlama amacı taşıyan son girişimin sönük geçtiğini hatırlatıyorlar. Fransız Dışişleri Bakanlığı'nın gergin olan Türk - Fransız ilişkilerini yumuşatma yanlısı olduğu ve yerel seçimlerle birlikte Özal Hükümeti'nin uzun yıllara iktidarda kalacağını anlaşıldığından sonra

Türkiye ile daha yakın ilişkiler kurulması yönündeki eğilimin ağır basmakta olduğu öğrenildi.¹²²²

3.2.167. Terörizm Toplantısının Yankıları Devam Ediyor

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Sovyetler Birliği Büyükelçiliği'nin Ankara Üniversitesi tarafından düzenlenen ve Ermeni terörünün incelendiği *“Uluslararası terörizm”* konulu sempozyumu eleştirmesi dün başkentteki diplomatik kulislerde çeşitli yankılara yol açtı. Dışişleri Bakanlığı, Sovyet Büyükelçiliğinin açıklaması karşısında herhangi bir tepki göstermemeyi yeğlerken Milli Savunma eski Bakanlarından Hasan Esat Işık, Ermeni terörüne karşı verilen mücadelenin büyük devletlerin mücadelelerine alet edilmemesi gereğini vurguladı. Sempozyumda konuşan ABD eski Ulusal Güvenlik Konseyi üyelerinden Paul Henze, Ermeni tedhişinin arkasında Sovyetler Birliği'nin bulunduğunu öne sürdü.

Dışişleri Bakanlığı yetkilileri, Sovyet Büyükelçiliği'nin *“Sempozyumun Sovyetler Birliği'ne dost olmayan duygular uyandırma amacı güttüğü”* yolundaki suçlaması konusunda dün herhangi bir yorumda bulunmamayı yeğlediler. Büyükelçiliğin toplantıyı *“temelsiz bir yelteniş”* olarak nitelendirdiği açıklaması Dışişleri Bakanlığı'nda üst düzeyde değerlendirildi. Ancak yapılan değerlendirme sonucu Büyükelçilik nezdinde herhangi bir girişim yapılmaması kararlaştırıldı. Bununla birlikte, diplomatik çevrelerde Sovyet Büyükelçiliği'nin geleneksel *“ketum”* tutumunu bir tarafa bırakarak, *“alışlagelmedik”* bir şekilde açıklama yapması çeşitli yorumlara yol açtı. Söz konusu açıklamanın Türkiye'nin içişlerine karışma anlamına gelip gelmediği konusunda çelişik görüşler öne sürülürken, büyükelçiliğin açıkça Ankara Üniversitesi'ni karşısına almış olduğuna dikkat çekildi. Dışişleri yetkilileri, sempozyumun hükümet tarafından değil, özerk bir kuruluş olarak Ankara Üniversitesi tarafından düzenlendiğini belirttiler.

Diplomatik kulislerdeki yorumlarda, Sovyet Büyükelçiliği'nin söz konusu sempozyumun Sovyetler Birliği'ne karşı bir foruma dönüştürüldüğü yargısına vardığı ve bundan duyduğu rahatsızlığı belirtmek amacıyla bir mesaj verme yoluna gittiği belirtiliyor.

¹²²² Cumhuriyet, 18 Nisan 1984.

Sovyet Büyükelçiliği, açıklamasında genel bir ifadeyle terör eylemlerini kınamış, isim vererek Ermeni tedhişi konusunda herhangi bir görüş belirtmemiştir.

Milli Savunma eski Bakanlarından Hasan Esat Işık da, söz konusu sempozyum konusunda “Cumhuriyet”e yaptığı açıklamada, Ermeniler vesile yapılarak Türkiye aleyhine bazı dost ve müttefik ülkeleri de içine alan çok yönlü bir kampanyanın sürdürüldüğünü belirtti ve “Buna karşı koymanın en iyi yolu gerçeği bulmak ve sorgulamaktır” dedi. Işık’ın açıklamasında dikkat çektiği bir husus, bu kampanyaya karşı koyarken büyük devletlerin birbirlerine karşı mücadelelerine “alet olunmaması” gereği oldu. Işık, “Bu çalışmalar herhangi bir devlete karşı lehte ve aleyhte peşin hükümlerle yürütülemez” dedi.

Öte yandan, Sovyet Büyükelçiliği yetkilileri de, “Bu açıklamayla Ermeni terörünü inceleyen bir toplantıyı karşınıza almış olmuyor musunuz?” şeklindeki bir sorumuzu yanıtlarken de toplantıya sunulan bazı raporların kendilerini açıklama yapmaya sevk ettiğini belirttiler. İsminin açıklanmasını istemeyen bir Sovyet diplomatı, “Her şey açıklamamızda yazılmıştır” dedi. “Bu açıklamayla Türkiye’nin içişlerine karışmış olmuyor musunuz?” şeklindeki diğer sorumuzu yanıtlarken de aynı Sovyet diplomatı, “Dışişleri Bakanlığı tarafından bize gönderilen notalar belirli konularda bize görüşlerimizi açıklama hakkı vermektedir. Biz bu konuda son derece titiz davranıyoruz” şeklinde konuştu. Öte yandan, sempozyumun dün sabahki oturumunda konuşan Paul Henze, Ermeni tedhişinin arkasında birinci planda Sovyetler Birliği’nin bulunduğunu ifade etti.¹²²³

Osmanlı Arşivleri Yayınlanmalı

Sempozyumda bir bildiri sunan AÜ Siyasal Bilgiler Fakültesi öğretim üyesi Prof. Türkkaya Ataöv, Ermeni sorunuyla ilişkili iddialarının genellikle Osmanlı kaynakları hiç kullanmadan Ermeni ya da onlara yakın yazarlarca ortaya atıldığını söyledi. Prof. Ataöv, Ermeni sorunu konusunda 100 milyon dolayında belgeyi içeren Osmanlı arşivlerinden yararlanılması gerektiğini vurguladı. Ataöv, Osmanlı arşivinde yer alan belgelerde Ermeni teröristlerin dış ülkelere silahlanma talimatları aldıklarını, silah sağladıklarını ve yabancı ülkelere askeri eğitim gördüklerinin ortaya çıktığını belirtti.¹²²⁴

¹²²³ Cumhuriyet, 19 Nisan 1984.

¹²²⁴ Cumhuriyet, 19 Nisan 1984.

FKÖ ASALA'yı Ele Veriyor

Sempozyumda, “*Ermeni teröristlerin diğer etnik teröristlerle mukayesesi*” konusunda bir bildiri sunan Amerikalı terör uzmanı Dr. Bruce Hoffmann, ASALA örgütü ile Filistin Kurtuluş Örgütü arasındaki ilişkiden söz etti. FKÖ’nün ASALA ile 1975’den bu yana işbirliği yaptığını bildiren Hoffmann, ASALA militanlarının FKÖ tarafından eğitildiğini öne sürdü. FKÖ mensuplarının Beyrut’tan ayrıldıktan sonra çeşitli ülkelere dağıldığına işaret eden Hoffmann şu anda FKÖ’nün ASALA’ya zarar vermeye başladığını bildirerek, “*FKÖ Fransız Hükümeti’ne ASALA ile ilgili bilgileri vermekten başka örgüt mensuplarının fotoğraf ve isimlerini de verdiğini*” sözlerine ekledi.¹²²⁵

3.2.168. Ermeni Terörünün Kökeninde Görüş Ayrılığı

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Ankara Üniversitesi tarafından düzenlenen “*Uluslararası Terörizm*” konulu sempozyuma katılan bilim adamları ve uzmanların bir bölümü dün düzenledikleri basın toplantısında Ermeni terörünün kaynakları konusunda değişik görüşler ifade ettiler. ABD Ulusal Güvenlik Konseyi eski üyelerinden Paul Henze, Ermeni terörünün arkasında Sovyetler Birliği’nin bulunduğu görüşünü yinelerken bir grup ABD’I bilim adamı terörün kaynaklarını daha çok “*bir tarih anlayışı*” sorunu çerçevesinde değerlendirdiler. Basın toplantısını kısa bir konuşma ile açan sempozyumun organizasyon komitesinden New York Üniversitesi Psikiyatri Profesörü Turhan İtil, sempozyumun en önemli sonuçlarından biri olarak Ankara Üniversitesi Rektörü Prof. Tarık Somer tarafından narkotik kaçakçılığı ile Ermeni terörü örgütlerinin bağlantısını ortaya koyan bildiriye gösterdi. Prof. İtil’in bu bağlantıyı “*yeni bir teori*” diye sunması üzerine, bir gazeteci, kendisine Tarık Somer’in söz konusu teorisinin birkaç yıldır Türk basınında çıkan araştırmalarla önceden ortaya konduğunu, bu konudaki bulguların büyük ölçüde Uğur Mumcu’nun araştırmalarıyla belgelendiğini hatırlatarak, “Acaba Sayın Somer, bu bağlantı konusunda ne gibi yeni bulgular ortaya koydu da yeni bir teori olarak sunuyor” diye sordu. Prof. İtil de, “*Yeni isimler ortaya attı*” deyince, kendisine bu isimlerin de söz konusu araştırmalarda belirtildiği hatırlatıldı. Prof. İtil de bunun üzeri ne, “*Bilmiyorum, Sayın Somer’e sorun*” diye karşılık verdi.

¹²²⁵ Cumhuriyet, 19 Nisan 1984.

Gazetecilerin yönelttikleri bir soru da, “*Sempozyumda Sovyetler Birliği suçlanırken, Ermeni terörünün Batılı ülkelerden destek görmesinin nasıl açıklanacağı*” oldu. Bu soruyu yanıtlayan ABD Ulusal Güvenlik Konseyi eski üyelerinden Paul Henze, Ermeni terörünün Batıda Ermeniler yaşadığı için belli bir destek gördüğünü belirtti. Buna karşılık Batılı hükümetlerin açıkça Ermeni terörünü kınadıklarını anlatan Henze, “*Açık olmayan, Sovyetler Birliği’nin tutumudur. Ermeni terörünü açıkça kınamamaktadırlar. Sovyet Büyükelçiliği, önceki gün açıkça katıldığımız sempozyumu suçlayan bir açıklama yapmıştır. Terörizmin tartışılmasını bile istememeleri, Sovyetlerin tutumu açısından yeterince düşündürücüdür*” diye konuştu. Sempozyumdaki bildirisinde, Ermeni terörünün arkasında Sovyetler Birliği’nin bulunduğunu öne süren Henze, basın toplantısında da aynı görüşleri yineledi ve Ermeni teröründen yararlanan başlıca ülkenin Sovyetler Birliği olduğunu söyledi.

Amerikalı araştırmacı Nancy Virtis ise, aynı konuda görüşlerini açıklarken, “*Biz istihbarat uzman değiliz. Bu konuda elimizde delil yok. Ancak, terörün Sovyetler Birliği’nin işine yaradığını varsayabiliriz*” dedi. ABD’deki Tennessee Teknoloji Üniversitesi öğretim üyelerinden Prof. Michael Gunter ise, “*Ermeni terörünün arkasında Sovyetler Birliği’nin bulunduğu yolundaki görüşler konusunda biraz daha dikkatli davranılması gerektiği kanısındayım. Çünkü şu ana kadar işittiklerim daha çok dolaylı bağlantılara dayanmaktadır. Ben bir bilim adamı olarak, daha sağlam verilere dayanmayı tercih ederim*” şeklinde konuştu.¹²²⁶

Yanlış Bir Tarih Anlayışı

Louisville Üniversitesi öğretim üyelerinden tarihçi Justin Mc Carthy’de, “*Bilim adamlarının hassas davranması gereken bir konu, açık kanıtlara dayanmaktadır. Bu açıdan, Sovyetler Birliği’nin Ermeni terörünü desteklediğine ilişkin açık kanıtlar bulunmuyor. Ancak, Türkiye’nin gerilemesinden, çökmesinden yararlanacak tek tarafın da Sovyetler olduğu ortadadır. Bu araştırılması gereken bir husustur*” diye konuştu. Mc Carthy, ayrıca Ermeni terörünün büyük ölçüde intikam hırsına dayanan yanlış bir tarih anlayışından kaynaklandığını belirtti.¹²²⁷

¹²²⁶ Cumhuriyet, 20 Nisan 1984.

¹²²⁷ Cumhuriyet, 20 Nisan 1984.

Eksik Tarih Anlayışı

Washington'daki Türk Araştırmaları Enstitüsü Direktörü ve Boğaziçi Üniversitesi eski Öğretim üyelerinden Dr. Heath Lowry de, açıklamasını “ABD’deki durumla” sınırlandırmak istediğini belirtti ve özetle şöyle dedi: *“Üzerinde durulması gereken bir konu, ABD’deki tarih bilgisidir. Özellikle ABD’deki azınlıkların geçmişteki tarihleri ile ilgili konulardaki bilgiler, büyük ölçüde bu azınlıklar tarafından biçimlendirilmektedir. Bu yalnızca Ermeniler açısından değil, Yunanlılar açısından da geçerlidir. Osmanlı İmparatorluğu’ndan mutsuz bir şekilde ayrılıp ABD’ye gelen bu azınlıklar, ABD kamuoyunda belli bir tarih anlayışını büyük ölçüde kendi görüşleri doğrultusunda şekillendirebilmektedirler.”*

İstanbul’daki Ermeni Patrikhanesi Danışma Meclisi Genel Sekreteri Dikran Kevorkyan da, Ermeni terörünün ortaya çıkışında, büyük ölçüde Ermeni kiliselerinin ikiye bölünmesinin yattığını söyledi. Erivan’daki Eçmiyazin Kilisesi ile Beyrut’taki Antelias Kilisesi’nin ayrı düşmelerinden sonra, Beyrut’taki patrikhanenin Taşnakların kontrolü altına girdiğini ve tümüyle politize hale geldiğini anlatan Kevorkyan, bu durumun Ermeni şiddet hareketlerinin güçlenmesinde rol oynadığını belirtti.

Lowry, 1970’li yıllara kadar İstanbul’daki patrikhaneye bağlı olan Yunanistan’daki Ermeni kilisesinin Beyrut’taki patrikhaneye bağlanarak bu merkezin etkisi altına girmesinin Yunanistan’da belli bir zemin oluşturduğunu kaydetti.

Rand Corporation’da görevli araştırmacı Jean Cordes ise, narkotik kaçakçılığı ve Sovyet faktörleri bir tarafa bırakılsa bile, Ermeni terörünü besleyecek nedenlerin ortadan kalkmayacağını söyledi.¹²²⁸

Ataöv’ün Açıklaması

Ankara Üniversitesi tarafından düzenlenen Uluslar arası Terörizm konulu sempozyum hakkında görüşlerini açıklayan Prof. Türkkaya Ataöv, *“Ermeni terörü konusunda yüzde 100 bir ulusal yaklaşım her Türk için bir vicdan borcudur. Duyarlı olduğumuz bu konuda girişimi başkalarına kaptıramayız”* dedi. Sempozyuma bir bildiri ile katılan Ataöv, dün “Cumhuriyet”e yaptığı açıklamada şunları söyledi:

¹²²⁸ Cumhuriyet, 20 Nisan 1984.

“Sempozyumda çeşitli görüşler ifade edilmiştir. Bunların her birinin geçerliliği tabii ki bilimselliği ve doğruluğu ölçüsünde söz konusu olabilir. Bu yönden telaş edecek bir şey yok. Kendi adına konuşanlar, devleti ve üniversiteyi bağlamaz. Bu arada bizzat Prof. Mc Carthy, Gunter ve Cordes gibi Amerikalıların Ermeni teröründe Amerikan kökenini açıkladıklarını da hatırlamak gerekir. Öte yandan, Lenin’in adını doğru bilmeyen başka birinin konunun ayrıntılarında ne denli güvenilir bilgi ve belgelerle donanmış olabileceği tartışmaya açıktır. Fransa’da bir anıt dikilince haklı olarak tepki gösterenlerin, örneğin ABD’deki bunun on katı anıtlar karşısında da aynı duyarlılığı göstermeleri gerekir. Yurtseverce yaklaşım budur. Her şeye rağmen, toplantının düzenlenmesi olumlu olmuştur.

Ermeni terörü, TBMM’nin 25 Nisanda yapacağı gizli oturumda görüşülecek. Bu, TBMM’nin 17. Dönem çalışmaları sırasında yapılan ilk gizli birleşim olacak. İçtüzüğe göre, gizli oturumun tutanakları 10 yıl sonra açıklanıyor.”¹²²⁹

3.2.169. İran Ermeni Teröristlere Gereken Cezayı Vereceğini Açıkladı

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - İran’ın bundan iki hafta kadar önce Türk Büyükelçiliği mensuplarına karşı suikast düzenleyen Ermeni teröristlerin durumu hakkında Ankara’ya henüz ayrıntılı bir bilgi ulaştırmadığı öğrenildi.

Dışişleri Bakanlığı’nın üst düzeydeki bir yetkilisi, gazetecilerin sorularını yanıtlarken, *“İran’daki Ermeni teröristler hakkında tam bilgi sahibi olduğumuz söylenemez”* dedi. Dışişleri yetkilisi, bununla birlikte, İran Hükümeti’nin söz konusu suikast girişimlerinin gerisindeki planın açığa çıkarılması için elden gelen bütün çabanın gösterildiğini Ankara’ya bildirdiğini anlattı. Dışişleri yetkilisi, *“İran Hükümeti bize teröristlerin gereken cezaya çarptırılacaklarını kesin bir dille ifade etmiş bulunmaktadır”* şeklinde konuştu.

Öte yandan, Ankara’ya gelen haberler, bundan iki hafta önceki suikast girişimlerinin ertesinde Tahran’daki gerilimli havanın sürdüğü yolunda. Yarın kalabalık bir ihracatçı gurubuyla birlikte Tahran’a gidecek olan Devlet Bakanı İsmail Özdağlar’ın ziyareti de bu ortam içinde geçecek. İran makamlarının ziyaret sırasında geniş güvenlik önlemleri alacakları bildirildi. Tahran’da meydana gelen saldırılar nedeniyle Başbakan Turgut Özal’ın daha önceden planlanmış olan ziyaretinin tarihinde herhangi bir değişikliğe gerek görülmedi.¹²³⁰

¹²²⁹ Cumhuriyet, 20 Nisan 1984.

¹²³⁰ Cumhuriyet, 22 Nisan 1984.

3.2.170. Ermeniler “24 Nisan” İçin Gösteriler Yaptılar

Ankara, (a.a.) - Gelen haberlere göre, Ermeni militanlar, 24 Nisan 1915 olaylarını kınama bahanesi altında dün Londra, Kudüs, Atina ve Beyrut'ta Türkiye aleyhinde gösteri yaptılar. Londra'da sayıları birkaç yüzü geçmeyen Ermeniler, Türkiye Büyükelçiliği ile THY bürosu önünde toplandılar. İngiliz polisinin bu gösteriye karşı hazırlıklı olduğu ve özellikle elçiliğe kimseyi yaklaştırmadığı görüldü.

Kudüs'te ise, sayıları 400 kadar tahmin edilen Ermeniler sessiz bir gösteri yaptı. Çoğunluğunu gençlerin oluşturdu grup, şiddetli yağmura rağmen Kudüs sokaklarında yürüdü. Ermenilerin, ellerinde “*Türkiye’de siyasi tutuklu olan Ermeniler serbest bırakılsın*” mealinde pankartlar taşıdıkları dikkati çekti. Kudüs'te 2000 kadar Ermeni'nin yaşadığı sanılıyor.

Yunanistan'ın başkenti Atina'da ise, yaklaşık 1000 dolayında Ermeni, Türkiye Büyükelçiliği önünde gösteriler yaptı. Yunan polisi gösteriyle ilgili herhangi bir işlem yapmadı. Bu arada, “*Ermeni Gizli Ordusu*” adlı örgüt de bir bildiri yayınlayarak, saldırılara devam edileceğini bildirdi.

Tahran'daki Ermeniler de, Kerimhan Kilisesi'nde sabahın erken saatlerinde toplanarak ayin yaptılar.¹²³¹

3.2.171. TBMM’de Ermeni Terörü İçin Gizli Oturum

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - TBMM’de dün hükümetin istemi üzerine yasama döneminin ilk gizli toplantısı yapıldı. Saat 15.00’te açılan birleşimi yöneten başkan vekili Halil İbrahim Karal, bir konuda üyelere açıklama yapılmak üzere hükümetin gizli toplantı isteminde bulunduğunu belirterek, dinleyicilerin, basının locaları boşaltmalarını istedi.

Genel Kurul’un sağ tarafında bir projeksiyon makinesi ile bir perde yerleştirildiği gözlemlendi. Genel Kurul’da Ermeni terörü konusunun ele alınacağı öğrenildi. Aralıksız 4,5 saat süren gizli toplantı nedeniyle kulisler ve gazeteciler ile ajans bürolarının bulunduğu bölümler de kapatıldı. TBMM Genel Kurulu bundan önceki son gizli toplantısını 4.4.1977 tarihinde yapmıştı.¹²³²

¹²³¹ Cumhuriyet, 25 Nisan 1984.

¹²³² Cumhuriyet, 26 Nisan 1984.

3.2.172. ABD Dışışleri “24 Nisan Ermeni Günü” Tasarısını

Washington, (a.a.) - ABD Dışışleri Bakanlığı Avrupa İşleri masasından Lewis Murray, Ermeni soykırımı iddialarının hiçbir zaman belgelenmediğini söyledi. 24 Nisan gününün “*Bütün soykırım kurbanlarını ve özellikle Ermenileri Anma Günü*” ilan edilmesini öngören karar tasarısını sunan Cumhuriyetçi Kaliforniya Temsilciler Meclisi üyesi Tony Coelho, Kongre kayıtlarına geçen yazılı bir açıklamasında, Dışışleri Bakanlığı’nın muhalefeti yüzünden tasarının kesinleşmediğini ifade etti.

Tasarıyı 228 üyenin desteklediğini iddia eden Coelho, ABD Dışışleri Bakanlığı yetkilisi Murray’ın tasarıyı geri almasını istediğini söyledi. Coelho’ya göre Lewis Murray, karar tasarısının sorumsuzca hazırlandığını ve kabul edilirse terörizmi teşvik edeceğine Türk Hükümetiyle ilişkileri bozacağını, ayrıca Ermeni soykırımı iddialarının bugüne kadar belgelenmediğini söyledi. 24 Nisan 1984’a Ermeni Soykırımı Anma Günü olarak Kongreye kabul ettirmeyi başaramayan Coelho, tasarıdaki tarihi 1985 olarak değiştireceğini ve kabulü için gelecek yıl da çalışacağını söyledi.¹²³³

3.2.173. ASALA Kana Doymuyor: Tahran’da Yeni Bir Saldırı!

Gözleri Döndü: Özal’ı da Vururuz

Elçilik Sekreterinin Eşi Ağır Yaralı

Haber Merkezi - Ermeni terör örgütü ASALA tarafından dün Tahran’da girişilen silahlı saldırı sonucunda Türk Büyükelçiliği Sekreteri Şadiye Yönder’in eşi Işık Yönder başından ağır yaralandı. Başbakan Özal ve beraberindeki Türk heyetinin İran’a varışından üç saat önce yapılan saldırıdan, Şadiye Yönder yara almadan kurtuldu. Saldırıdan bir süre sonra UPI Haber Ajansı’nın bürosuna telefon eden bir kişi saldırıyı Ermeni Gizli Ordusu ASALA’nın düzenlediğini belirttikten sonra “*Aynı kader Turgut Özal’ın da başına gelecektir*” tehdidinde bulundu.

İran’ın İstanbul Başkonsolosu Muhammed Taheri saldırıyı kınayarak, “*Türk ve İran halkları komploya gelmeyecekler ve iki taraf arasındaki ilişkiler daha pekişecektir*” dedi.

¹²³³ Cumhuriyet, 26 Nisan 1984.

Resmi bir ziyaret için dün Turgut Özal'ın programında bazı değişiklikler yapıldı. Özal'ın programındaki resmi temaslar dışındaki protokol ziyaretleri bölümü iptal edildi. İptal edilen protokol ziyaretleri arasında, dünkü şehitlik ziyareti de yer aldı. Tahran'daki saldırının sonrasını ve hastaneye kaldırılan Işık Yönder'i görüntüleyen Türk gazetecilerinin filmleri Pastar Gönüllü Kuruluşları askerleri tarafından ellerinden alındı. Türk gazeteciler yaklaşık bir saat kadar gözaltında tutulduktan sonra yapılan girişimler sonucunda serbest bırakıldılar, ancak filmleri geri verilmedi.

Ermeni terör örgütlerinin Türklere yönelik 83. saldırısı olan Tahran'daki olay dün yerel saatle 9.00 sıralarında meydana geldi. Şadiye Yönder ve eşi Işık Yönder, otomobilleri ile dün sabah sefarete gitmek üzere Tahran'daki "*Bahçet Akaed*" bloklarındaki evlerinden ayrıldılar. Diplomatik plakalı otomobil, Yönder çiftinin evinden 500 metre kadar uzaklaştıktan sonra trafik tıkanı. Bu sırada otomobilin yanına üzerinde iki kişi bulunan bir motosiklet yanaştı. Motosikletin arkasında oturan eli silahlı saldırgan otomobildeki Işık Yönder'in başına doğru üç el ateş etti. Başından ağır şekilde yaralanan Işık Yönder kaçmaya çalışırken dört otomobil ile bir yayaya çarptı ve direksiyonun üzerine yığıldı.

Saldırıyı gerçekleştiren Ermeni teröristler olaydan hemen sonra kaçtılar. Şadiye Yönder ise eşini oradan geçmekte olan bir kamyonet ile eski bir Amerikan hastanesi olan "*Sasa*"ya kaldırdı. Işık Yönder burada tedavi altına alındı. Saldırıdan bir süre sonra, Fransız Haber Ajansı AFP'nin Paris bürosuna telefon eden bir kişi Tahran'daki saldırının ASALA tarafından, "*Turgut Özal'ın İran'a gelişini protesto etmek amacıyla yapıldığını*" söyledi. Bir süre sonra Amerikan Haber Ajansı UPI'nin Londra bürosuna telefon eden bir başka kişi, "*Aynı kader Turgut Özal'ın da başına gelecektir*" tehdidinde bulundu. Bu kişi ayrıca, İran'ın Ermenilerin giriştikleri saldırı olaylarına karşı zorlayıcı tedbirlere başvurmaması gerektiğini söyleyerek, İran Hükümeti'ni de tehdit etti. Saldırıdan sonra Tahran'daki AFP bürosuna telefon eden bir kişi, "*Eylemlerimiz bundan sonra da sürecektir ve öldürme amacını taşıyacak*" dedi. Farsça konuşan bu kişinin bundan önce ASALA eylemlerinde AFP'nin Tahran bürosuna telefon eden kişi olduğu öne sürüldü. Bilindiği gibi 10 Nisanda ASALA örgütü adına AFP'nin Tahran bürosunu arayan bir kişi, "*Türk*

*Başbakanı Turgut Özal'ın İran'a gelmesi halinde gereken dersi verecekleri” yolunda tehditte bulunmuşlardı.*¹²³⁴

Ağabeyi İran'a Gidiyor

Olaydan hemen sonra Işık Yönder'in Zonguldak Bölgesi masa tenisi antrenörü olan ağabeyi Yurda Yönder, Dışişleri Bakanlığı tarafından arandı. Yurda Yönder, İstanbul'dan bir pasaport verilerek İran'a gönderilecek. Yurda Yönder'in yengesi Sevinç Yönder kendisiyle telefon bağlantısı kuran a.a. muhabirine, *“Işık, Türkiye ile İran ve Avrupa arasında ticaret yapıyordu.”* dedi. Sevinç Yönder sözlerini ağlayarak, *“Allah bize sabır versin...”* diye sürdürdü.

Dışişleri Bakanlığı tarafından olaydan hemen sonra Ankara'da yapılan açıklamada şöyle denildi: *“Bu sabah saat 9.00 sularında Tahran Büyükelçiliğimiz Sözleşmeli Sekreteri Şadiye Yönder, eşi Işık Yönder ile özel otomobilleriyle büyükelçiliğe gelirken, bir motosiklete binmiş iki teröristin saldırısına uğramışlardır. Saldırganların açtığı ateş sonucunda sekreterimizin eşi Işık Yönder başından ağır şekilde yaralanmıştır. Işık Yönder derhal hastaneye kaldırılarak tedavi altına alınmıştır. AFP'ye telefonla yapılan bildirimde, bu vahşi saldırının ASALA isimli Ermeni terör örgütü tarafından üstlenildiği öğrenilmiştir.”*

Önlemler Arttırıldı

Türk Büyükelçiliği görevlisi ve eşine yapılan saldırıdan sonra halen Başbakan Özal ve bine yakın işadınının bulunduğu Tahran'daki güvenlik önlemleri arttırıldı. İran güvenlik kuvvetlerinin yanı sıra Türk güvenlik görevlileri de önlemleri sıkılaştırdılar. Dün sabahki saldırıyı düzenleyen Ermeni teröristlerin yakalanması için düzenlenen operasyonlar da aralıksız devam ediyor.¹²³⁵

Dostluk Pekişecek

İran'ın İstanbul Başkonsolosu Muhammed Taheri, THA'ya verdiği demeçte, Tahran'daki saldırıyı kınayarak şöyle dedi: *“Turgut Özal'ın İran'a yaptığı ziyaret İran ve Türkiye açısından çok önemli bir gelişmedir. Bu gelişme Siyonist ve süper güçlerce hoş karşılanmamaktadır. Bu güçler dostluğu zedelemek için ellerinden geleni*

¹²³⁴ Cumhuriyet, 29 Nisan 1984.

¹²³⁵ Cumhuriyet, 29 Nisan 1984.

yapmaktadırlar. Ancak iki taraf da biliyor ki, bu tür saldırılar dostluğu bozmaya yöneliktir. Bu sebepten Türk ve İran halkları komploya gelmeyecekler ve iki taraf arasındaki ilişkiler daha da pekişecektir.”

Taheri, Tahran’da Kudüs ve İstiklal otellerinde kalan Türk heyetleri nedeniyle o bölgelerin güvenlik bölgeleri haline getirildiğini ve buralara daha önceden dağıtılan kimlik kartları bulunmayan hiç kimsenin alınmadığını söyledi ve saldırının bu bölgenin dışında meydana geldiğini hatırlattı.¹²³⁶

Kınamalar

İstanbul’daki Ermeni Patrikhanesi Danışma Kurulu Başkanı Garabet Arman, saldırıyla ilgili olarak, *“Ayıp şey, söyleyecek söz bulamıyorum”* dedi. Arman saldırıyı *“Evveliden hazırlanmış terör olayı”* olarak nitelendirdi. Danışma Kurulu Sekreteri Dikran Kevorkyan ise *“Ermeni teröristlerin arkasında Türklerin siyasi ve ekonomik gelişmelerini engellemek istemeyen müthiş güçler olduğunu”* kaydetti. Kevorkyan, *“Fakat bu olaylar kendi aleyhlerine olacak”* şeklinde konuştu.

Türkiye’deki temaslarını sürdüren Avrupa Konseyi Parlamenterler Asamblesi Türkiye Alt Komitesi üyesi ve Siyasi Komisyon Raportörü Ludvig Steiner, *“olayı şiddetle kınıyorum”* dedi. Avusturyalı parlamenter Steiner, *“Biz millet olarak her türlü terör hareketine karşıyız”* diye konuştu.

İngiliz yayın kurumu BBC ile özel olarak faaliyet gösteren dördüncü istasyon *“Capital Radio”* saldırganları *“Ermeni teröristler”* olarak tanımladı.

Siyasi partilerin çeşitli yetkilileri, Tahran’da meydana gelen saldırıyı kınadılar. İktidar partisi ANAP’ın Genel Başkan Yardımcısı Halil Şıvgın, bu tür saldırıların *“ülkenin birlik ve beraberliğini, huzurunu, kalkınmasını istemeyen dış güçler”*ce gerçekleştirildiğini söyledi. HP Genel Sekreter Yardımcısı Salih Akçan, *“Türk Hükümeti’nin bu menfur olayları önleyici tedbirleri alma zamanının gelip geçtiği kanaatindeyiz,”* dedi. MDP Genel Sekreteri Ülkü Söylemezoğlu, *“bu saldırının altında Türkiye’nin dış ilişkilerini ve özellikle İran’la başlayan ekonomik ilişkileri bozma anlayışı bulunduğunu”,* ayrıca *“İran devletine karşı bir tepki doğurma arzusu”* nun var olduğunu

¹²³⁶ Cumhuriyet, 29 Nisan 1984.

ileri sürdü. SODEP Genel Başkanı Erdal İnönü, saldırıyı yapanların bir an önce yakalanıp cezalandırılmasını beklediklerini belirtti.

Tahran'dan alınan son haberlerde Işık Yönder'in "derin koma"da olduğu bildiriliyordu. Yönder'in ağır şekilde yaralanmasına yol açan kurşunun beyinde yaratabileceği tahribat nedeniyle bitkisel hayata girme olasılığı belirtiliyordu.¹²³⁷

3.2.174. Açılacak Ermeni Anıtı Dolayısıyla Ankara Fransa'yı Protesto Etti

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Ankara, Paris'te bugün açılacak Ermeni Anıtı dolayısıyla Fransa'yı protesto etti. Anıtın açılış törenine Fransız yöneticilerin katılacak oluşu da Türk Dışişlerince protesto edildi. Dışişleri sözcülüğü, Paris'in banliyölerinden Alfotville'deki anıtı yörenin Belediye Başkanı ve güvenlik işlerinden sorumlu Devlet Sekreteri Joseph Franceschi'nin açacağına öğrenildiğini açıkladı. Dışişleri, ayrıca Ermenistan Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti'ndeki Ecmiyazın Kilisesi yöneticisi Katolikos I. Vasken'in törene katılacağını haber alındığını duyurdu. Bu nedenle Sovyetler Birliği'ne Ankara'nın olaya büyük tepki duyduğu bildirildi.

Dışişleri'nin açıklamasında Fransa'nın Ermeni terörü karşısında "hoşgörü siyaseti" izlediği hatırlatıldı, şöyle dendi: "*Medeni dünyanın ve özellikle Batılı ülkelerin varlığına kasteden bu belanın, taviz verilmesi ve birtakım karanlık pazarlıklara yönelinmesi yoluyla önlenemediğini ummanın hüsrarla sonuçlandığını öncelikle Fransa'nın geçirmiş olduğu acı deneylerin yeterince ortaya koyduğu bir vakıadır.*"¹²³⁸

3.2.175. ASALA'nın İran Saldırıları

(Cumhuriyet) - Tahran'daki THY bürosuna patlayıcı madde atıldı. Yaralı ve ölü yok. (Ocak 1980).Tahran'da Büyükelçilik binasının karşısındaki Bank Meli önündeki bir otomobili aramak isteyen polise ateş açıldı. Yakalanan Ermeni militan kurşuna dizildi. (1981). Ermeni göstericiler Tahran'daki Büyükelçilik binasına ateş açtılar. Karşılıklı çatışma çıktı. (24 Nisan 1981). Büyükelçilik mensuplarına karşı üç ayrı silahlı eylem.

¹²³⁷ Cumhuriyet, 29 Nisan 1984.

¹²³⁸ Cumhuriyet, 29 Nisan 1984.

Elinde bomba patlayan bir Ermeni terörist öldü. Askeri Ataşe Yardımcısı İsmail Pamukçu ağır şekilde yaralandı.¹²³⁹

3.2.176. Uçaktaki Neşeli Hava Tahran’da Yok Oldu

Tahran, (Yalçın Doğan) - Başbakan Turgut Özal’ın Tahran’a hareket ettiği saatlerde Ermeni teröristler İran’da saldırıya geçtiler ve Tahran Büyükelçiliği’nde görevli Şadiye Yönder’in eşi Işık Yönder, Ermeni teröristlerin kurşunlarına hedef oldu. Başbakan Özal, Ankara’dan dün sabah bir grup işadamlarıyla birlikte Tahran’a hareket etti. Uçakta işadamlarıyla tek tek ilgilenen Başbakan, kimin hangi ürünü satmak istediğini, nerede ne gibi güçlüklerle karşılaşmakta olduğunu not etti. İşadamları da tek tek karşılaştıkları güçlükleri dile getirdiler. Uçak yolculuğu sırasında resmi heyetin ve işadamlarının oldukça neşeli oldukları gözlemlendi. Uçakta bir ara güvenlik görevlileri heyette olanlara ayrı ayrı kart dağıtarak *“Ne gibi güvenlik önlemlerine”* dikkat etmeleri gerektiğini hatırlattılar. Dağıtılan *“bilgi notu”* nda *“otelde kimle temas edileceği, bavulun nereden alınacağı otelden dışarı çıkarken “mutlaka bir güvenlik elemanına”* haber verilmesi gerektiği ayrıntılarıyla belirtildi. Heyet üyelerin uçakta ayrıca değişik renkte birer rozet ile kimlik gösteren kartları ile rozetlerin *“mutlaka birlikte yakaya zorunluluğu”* vurgulandı. Uçakta anlatılan bu önlemler, neşeli havayı biraz dağıttı.

Ancak, heyetin moralini ciddi biçimde etkileyen olayı Başbakan Özal ve Türk heyeti havaalanında öğrendi: *“Tahran saatiyle saat 10.00 dolaylarında Ermeni teröristler, Tahran Büyükelçiliğimizde görevli yerel kâtime Şadiye Yönder’in eşi Işık Yönder’i evinden çıkarken kurşunladılar.”* Olay heyette bir anda *“soğuk duş”* etkisi yarattı. İthalat - ihracat, iki ülke ilişkileri gibi sözler bir anda geride kaldı ve tek konu elbette *“Ermeni terörüne”* dönüştü. Sağlanan ilk bilgilere göre Ermeni teröristlerce vurulan Işık Yönder’in yaşamından umut kesilmişti. Sol gözünden giren kurşun Yönder’in sağ kulağından çıkmıştı. Yönder’e doktorların teşhisi *“umutsuz olay”* biçiminde oldu ve hatta bir ara doktorlar *“ameliyatın bile gereksiz”* olduğuna karar verdiler. Bilgilere göre, geçen hafta Tahran’da AFP’ye telefon eden ve kendisinin Ermeni olduğunu söyleyen bir kişi *“Özal haftaya bura geliyormuş, kendisine onun unutamayacağı bir ders vereceğiz”* biçiminde konuştu. Havaalanında bir demeç veren

¹²³⁹ Cumhuriyet, 29 Nisan 1984.

“İranlı yetkililerin olayla yakından ilgilendiklerini, Türklere karşı girişilen uluslararası Ermeni terörünün bir parçasını da Tahran’a kaydırıldığını” belirterek *“inancımız Ermeni teröristlerin bir an önce yakalanarak cezasını çekmesidir”* dedi. İranlı yetkililer ise, olayı soruşturduklarını ve henüz kimsenin yakalanamadığını bildirdiler.

Başbakan Özal ile Türk işadamlarının kaldığı Otel inanılmaz güvenlik önlemleriyle donatılmış durumda. İranlı yetkililer *“haber vermeden otel dışına çıkmanın doğru olmayacağını”* sürekli olarak belirtiyorlar. Özal dün öğleden sonra herhangi resmi bir temasta bulunmadı. Resmi görüşmeler bugün başlayacak. Başbakan dün hafta başından bu yana Tahran’da bulunan heyetten bilgi aldı.¹²⁴⁰

3.2.177. ASALA’nın Göz Yaşlarına Boğduğu bir Aile Daha

Haber Merkezi - Ermeni terör örgütü ASALA’nın kurşunlarına hedef olan Işık Yönder’e yöneltilen saldırının bir başka dramatik yönü, İstanbul’daki annesinin ağlayarak anlattığı olaydı. Anne Saime Yönder, kendisini arayan THA muhabirine, *“Oğlum İran’dan kaçan bir Ermeni’ye yardım etmişti...”* diyordu.

Oğlunun Tahran’da yaralandığını gazetecilerden öğrenen Saime Yönder hıçkırığa hıçkırığa ağlayarak şunları söylüyordu: *“Vatansever, milliyetçi yavrum kurtardığı bir Ermeni’nin kurşunuyla mı yaralanacaktı? Oğlum İran’dan kaçan bir Ermeni’ye yardım etmiş, yanıma getirerek ‘anneciğim, bunlar iyi insanlar’ diyerek bakmamı, ona yardımcı olmamı istemişti. Şimdi de yardım ettiği kişiler onu yaylın ateşine tutmuşlar.”*

Işık Yönder’in amcası Sulhi Yönder ise saldırının insancıl yanı olmadığını belirttiikten sonra. *“Saldırı insancı yanı olmayan tecavüz, masum insanlara saldırıdan başka bir şey değildir. Bu olayı duyan bir Türk ne düşünüyorsa ben de onu duyuyorum”* diye konuşuyordu.

Emniyet Genel Müdürlüğü’nün emri ile İstanbul Emniyet Müdürlüğü ekiplerince yaklaşık 2 saatlik arama çalışmaları sonucu Burhan Felek Spor salonunda bulunan Masa Tenisi Antrenörü Işık Yönder’in ağabeyi Şahin Yurda Yönder, olayı güvenlik görevlilerinden öğrendiğinde *“Allah belalarını versin...”* diye bağıırıyordu. Tahran’daki Türkiye Büyükelçiliği’nde görev yapan yengesi Şadiye Yönder ile kardeşi Işık Yönder’in

¹²⁴⁰ Cumhuriyet, 29 Nisan 1984.

uğradığı silahlı saldırı sonucu şaşkına dönen ve olayın etkisinden kurtulamayarak uzun süre konuşamayan masa tenisi antrenörü Yönder, Emniyet Müdürü Mustafa Yigit’le görüştü. İran’a gitmesi için pasaportu hazırlanan Şahin Yurda Yönder, çevresindeki görevlilere ve gazetecilere “*Ne olur doğru söyleyin, kardeşim öldü mü? Allah aşkına konuşun,*” diye sorular yöneltiyordu. 10 yıllık evli olan kardeşini, canından çok sevdiğini gözyaşları arasında belirten Yurda Yönder, “*ülkemiz o kadar güçlü, ama hükümet elini kolunu bağlamış bekliyor. Öldürülen her diplomatın ardından ağutlar yakılıyor, başsağlığı mesajları yayınlanıyor, sonuçta ise bir başkasının kurban edilmesi bekleniyor,*” şeklinde konuşuyordu. Bir an önce Tahran’a gidebilmesi için Emniyet Müdürlüğü yetkililerince büyük çaba sarf edilen masa tenisi antrenörü Yönder, ASALA militanlarını lanetleyerek, “*Ne olur Tanrım yaşat kardeşimi,*” diye ağıt yakıyordu.¹²⁴¹

Tahran’a Gidiyor

Kendisine olay hakkında bilgi verildikten sonra tekrar Burhan Felek Spor Salonu’na dönen Yurda Yönder, “*Abim hiç kazandırmadıysa yurda 1 milyar lira kazandırdı. Kendisi Sezai Türkes’in ihale işleriyle uğraşıyordu*” dedi. Ermeni teröristlere karşı etkin önlemler alınması gerektiğini söyleyen Yönder, “*Elime bir silah versinler, izin versinler bütün öldürülen Türklerin intikamını alayım. Hükümetin eli kolu bağlı durdukça olaylar sürer. Bu ne ilk ne de son saldırdır. Kınamadan öte bir önlem alınmıyor. Bakalım bunun sonu ne olacak*” diye konuştu.

Bileti Dışişleri Bakanlığı’nca alınan Yurda Yönder’in gerekli işlemleri tamamlandıktan sonra bugün saat 14.00’te Roma üzerinden uçakla Tahran’a gideceği öğrenildi.¹²⁴²

3.2.178. Özal: Gerekli Önlemlerin Alınacağına İnanıyorum

Tahran, (Cumhuriyet) - Resmi bir ziyaret için İran’a giden Başbakan Turgut Özal, ASALA’nın saldırısını Tahran’ın Mehrabad Havaalanı’nda öğrenince “*İnanıyoruz ki kardeş İran devleti gerekli tedbirleri alarak bu saldırılara meydan vermeyecektir*” dedi. Özal’ı havaalanında karşılayan İran Başbakanı Mir Hüseyin Müsavi saldırı olayını kınadı ve “*İslam hukukuna karşı çıkanlar şiddetle cezalandırılacaktır*” şeklinde konuştu. Özal,

¹²⁴¹ Cumhuriyet, 29 Nisan 1984.

¹²⁴² Cumhuriyet, 29 Nisan 1984.

Işık Yönder'in ağır şekilde yaralanmasıyla sonuçlanan saldırı olayı ile ilgili olarak, *"İranlı yetkililerin gereken tedbirleri aldığına inandığını"* belirtti. Ermeni terör örgütlerinin yurt dışındaki Türk diplomatlarına ve ailelerine karşı çeşitli zamanlarda saldırılarda bulunduklarını hatırlatan Özal, bu saldırıların zaman zaman da İran'da olduğunu belirtti ve *"İnanıyoruz ki, kardeş İran devleti gerekli tedbirleri alarak bu saldırılara meydan vermeyecektir"* şeklinde konuştu.

İran Başbakanı Mir Hüseyin Musavi Özal'la havaalanında yaptığı ilk görüşmeden sonra bir soru üzerine şöyle dedi: *"Konuşmamızda terörizm de ele alındı. Genelde terörizmin ardında büyük güçler olduğu kanısına vardık. Ülkemizde İslam kurallarına karşı hiçbir grubun aykırı davranmasına izin vermeyeceğiz. Bu ülkede yaşayan herkes İslam hukukuna uymak zorundadır. Karşı çıkanlar şiddetle cezalandırılacaktır."* ¹²⁴³

3.2.179. Özal: Ermeni Toplumu ile ASALA'yı Bir Görmüyoruz

Tahran, (Cumhuriyet) - Başbakan Turgut Özal'ın başkanlığındaki Türk heyetinin İranlı yetkililerle temasları sürüyor. Başbakan Turgut Özal, İran Başbakanı Musavi ile dün yeniden bir araya gelirken, Devlet Bakanı İsmail Özdağlar ile Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarı Ekrem Pakdemirli de, İran Ağır Sanayi Bakanı Nevabi ile ortak bir görüşme yaptılar. Dışişleri Bakanlığı Müsteşarı Ercument Yavuzalp da, İran Dışişleri Bakan Yardımcısıyla, özellikle siyasi konuları ve Ermeni terörünü içeren bir görüşmede de bulundu.

Türk Resmi Heyeti'nin Tahran'daki temasları dün üç noktada yoğunlaştı:

Özal - Musavi görüşmesi: Başbakan Özal ile İran Başbakanı Musavi, Özal'ın önerisi üzerine dün başbaşa bir görüşme yaptılar. Sağlanan bilgilere göre, Özal görüşmede özellikle siyasal konulara ve Ermeni terörüne ağırlık verdi. Öğrenildiğine göre, Özal şunları söyledi: *"Ermeni terörü ile Ermeni cemaatini birbirinden ayırmak gerekiyor. Dünyadaki çeşitli ülkelerin Ermeni cemaati ile bir insan topluluğu olarak münasebetleri iyi olabilir, ancak bu cemaatin arkasına saklanarak Türklere saldıran Ermeni teröristlerini birbirinden ayırmak gerekir. Bizim buraya tam bir gezi planladığımız bir günde Ermeni teröristlerin bir Türk'e yeniden saldırıda bulunmaları, aslında Türkiye ile*

¹²⁴³ Cumhuriyet, 29 Nisan 1984.

İran arasındaki münasebetlerin bozulmasını istemelerinden kaynaklanmaktadır. Bu nedenle, Ermeni cemaati ile Ermeni terörünü birbirinden ayırmak gerekiyor. Bu konuda sanırım farklı bir görüş yoktur.”

Özal’ın bu sözlerinin İran Başbakanı Musavi tarafından onaylandığı ve “*Ermeni teröristlerinin cezalarını mutlaka bulacakları*” yolunda güvence verdiği bildiriliyor.

Yavuzalp’ın görüşmesi: Dışişleri Bakanlığı Müsteşarı Ercüment Yavuzalp, günün üçüncü görüşmesini İran Dışişleri Bakan Yardımcısı’yla yaptı. Bu görüşmede tümüyle siyasal ve de özellikle Ermeni terörü sorunu ele alındı. Yavuzalp, ısrarla Ermeni terörünün dünyadaki boyutu ve bölgedeki uzantısını anlattı. İranlı yetkili, Yavuzalp’ın görüşlerini paylaştığını belirtti.¹²⁴⁴

3.2.180. Tahran İzlenimleri / Heyet Şoku Üstünden Attı

Tahran, (Yalçın Doğan) - İlk günün şokunu heyet üzerinden atmış görünüyor. Galiba “*Ermeni saldırısı şokundan*” ilk kurtulan da Başbakan Turgut Özal oldu. Ermeni terörü ile ilgili bilgileri aldıktan ve olay la ilgilendikten yaklaşık iki saat sonra Tahran’a gelen işadamlarını gruplar halinde oteldeki odasında kabul etmeye başladı.¹²⁴⁵

3.2.181. Yönder’in Durumu, Ciddiyetini Koruyor

Tahran, (Cumhuriyet) - Başbakan Turgut Özal’ın Tahran’a gelmesinden üç saat önce Ermeni teröristlerin silahlı saldırısına uğrayan Büyükelçilik Sekreteri Şadiye Yönder’in eşi Işık Yönder’in sağlık durumunda olumlu bir gelişme olmadığı bildirildi.

Tahran Büyükelçiliğimiz yetkilileri, Sasa Hastanesi’nde bulunan ve saldırıda başından yaralanan Işık Yönder’in sağlık durumunun ciddiyetini koruduğunu söylediler. Tahran Büyükelçiliğimiz sözleşmeli sekreteri Şadiye Yönder’in eşi olan işadamı Işık Yönder’in durumunun ağırlığından ötürü doktorlar kendisine bir müdahale yapamıyorlar. Tahran’daki Türk heyeti, önceki gece Yönder’in yattığı hastaneyle bağlantıyı sürekli sürdürdü. Ancak, durumunun “*ciddi*” olmasından ötürü ayrıntılı bir bilgi alınamadı.

¹²⁴⁴ Cumhuriyet, 30 Nisan 1984.

¹²⁴⁵ Cumhuriyet, 30 Nisan 1984.

İranlı yetkililer, Işık Yönder'e bir motosikletin üzerinden ateş eden ASALA üyesi Ermeni teröristi her yerde aradıklarını, daha önceki Ermeni saldırısında olduğu gibi, *“mutlaka bulacaklarını ve cezalandırılacaklarını”* yinelediler.

Yaralı Işık Yönder'in kardeşi Yurda Yönder, dün saat 14.30'da Roma üzerinden Tahran'a gitti. Masa tenisi antrenörü olan Yurda Yönder'i arkadaşları ve küçük kardeşi Dalyan Yönder uğurladı. Dalyan Yönder, kardeşine *“Ağabeyimizi iyileştirip koluna tak da gel”* dedi. Yurda Yönder, ağabeyinin her zaman Ermenilere yardım ettiğini, Tahran'daki evini dahi Ermenilere açtığını bildirirken de, *“Onu nasıl vururlar anlamıyorum”* şeklinde konuştu. İşadamı Işık Yönder'in annesi Saime Yönder de oğlunun tedavisi için Türkiye'den doktor gönderilmesini istedi.¹²⁴⁶

3.2.182. Paris'te Ermeni Anıtı Açıldı

Paris, (Sebatay Varol) - Paris'in yakın banliyölerinden olan ve nüfusunun büyük çoğunluğunu Ermenilerin oluşturduğu Alfotville'nin Carnot Meydanı'nda yaptırılan Ermeni anıtı dün açıldı. Anıtın açılışı Alfotville Belediye Başkanı ve kamu güvenliği işlerinden sorumlu Devlet Bakanı Joseph Franceschi tarafından yapıldı. Birkaç yüz Ermeni'nin katıldığı törende Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti'ndeki Ecmiyazin Kilisesi yöneticisi Katolikos 1. Vasken de hazır bulundu.

TSİ 14.00'de başlayan ve 45 dakika süren törende bir konuşma yapan Belediye Başkanı Franceschi, *“Fransa'nın en büyük Ermeni topluluğunun yaşadığı bu kentteki anıt, Türkler tarafından 1915'te katledilen 1,5 milyon kardeşimizin anısını yaşatmak için dikilmiştir”* dedi. Franceschi, hükümeti adına da Ermenilerin davasını uluslararası kuruluşlarda savunmaya devam edeceğini söyledi. Kamu güvenliği işleriyle ilgili Devlet Bakanlığı, pazar günü olmasına rağmen saat 17.00'ye kadar çalıştı ve olayı bir bildiriyle kamuoyuna açıkladı.

Carnot Meydanı'ndaki törenden sonra Paris'in en büyük kilisesi olan Notre Dames Katedrali'nde Katolik - Ermeni ayini düzenlendi. Ünlü katedrali ziyaret eden turistlerin içeriye girmeleri engellendi. Ermeni militanlar da katedralin girişinde bildiri ve broşürler dağıttılar.¹²⁴⁷

¹²⁴⁶ *Cumhuriyet*, 30 Nisan 1984.

¹²⁴⁷ *Cumhuriyet*, 30 Nisan 1984.

Atina’da Gösteri

Sayıları 1000’i bulan Ermeni topluluğu dün Atina merkezin de bir gösteri yaparak, bilinen iddialarını yinelediler. Atina muhabirimizin haberine göre, Yunanistan’daki Ermeni kilisesinin başı Başpiskopos Aybazan’ın da katıldığı gösteri, parlamentonun önünde sona erdi. Bir sinemada düzenlenen “*Ermeni Katliamı*”nı anma toplantısından sonra yapılan yürüyüşe, bazı PASOK ve Yeni Demokrasi Partisi milletvekilleri de katıldı. Gösteriye katılanlardan devlete bağlı bir kuruluş olan Panteios Siyasi Bilimler Enstitüsü’nün Başkanı Aliki Marangopulu, Filistin Kurtuluş Örgütü gibi, Ermeni örgütlerinin de uluslararası kuruluşlarda temsil edilmeleri ve “*bağımsız bir devlete sahip olmaları*” gerektiğini iddia etti.¹²⁴⁸

3.2.183. Özal Döndü

Özal: Devlet Teröre Bulaşmaz

Özal, gazetecilerin sorularını yanıtlarken de Ermeni teröristlerin eylemlerine benzer şekilde karşılık vermeyi düşünmediklerini belirterek, “*Bu terördür, biz devlet olarak terörle oynamayız, devlet teröre bulaşmaz*” dedi. Özal, Tahran’daki olayı fazla büyütmek istemediğini, aksi halde bu tür eyleme girişenlerin oyununa gelinmiş olacağını da söyledi.

Bu arada Ermeni teröristlerin silahlı saldırısında ölen Işık Yönder’in cenazesiyle ilgili işlemleri İran makamlarının henüz tamamlayamadıkları, bu nedenle Işık Yönder’in bugün ya da yarın yurda getirilmesinin beklendiği bildirildi.¹²⁴⁹

3.2.184. Ermeni Terörüne Siyah Çelenk

(Cumhuriyet) - HP’li 20 parlamenter Ermeni terörün terörüne arka çıktıkları gerekçesiyle, Yunanistan, ABD, SSCB ve Suriye büyükelçiliklerine birer siyah çelenk bıraktılar. İlk Fransa Büyükelçiliği’ne kondu ve üzerinde “*İnsanlık adına*” yazan siyah çelenk bırakıldı. Sonra sırasıyla diğer elçiliklerin de kapısına aynı çelenklerden bırakıldı. Bu girişimi sırasında konuşan İstanbul Milletvekili İbrahim Ural, Paris Caddesi’nin

¹²⁴⁸ Cumhuriyet, 30 Nisan 1984.

¹²⁴⁹ Cumhuriyet, 2 Mayıs 1984.

adının değişmesini isteyerek, “*Fransa buna layık değildir*” dedi. Ural, “*Ermeni terörüne destek sağlayanları şiddetle telin ediyoruz*” şeklinde konuştu.¹²⁵⁰

3.2.185. Fransa, Türkiye’nin Protestosunu Kabul Etmedi

Paris, (a.a.) - Paris’in banliyösü Alfortville’de bir Ermeni anıtının açılışını protesto eden Türk Hükümeti’nin bu protestosunun Fransa tarafından kabul edilmediği açıklandı. Parlamento ile ilişkilerle görevli bakan, Andrev Labarrere, dün mecliste yaptığı açıklamada, “*Fransız Hükümeti’nin, yasaların belirlediği şartlara uygun olarak yapılan toplantı ve gösteri hakkının serbestçe kullanılmasını engelleme niyetinde olmadığını Türk makamlarına bildirdiğini*” ifade etti. Andre Labarrere, Fransız Hükümeti’nin Ermeni meselesi konusundaki bilinen tutumunu tekrarlayarak “*Fransa, 1915’deki olaylardan bugünkü kuşakları sorumlu tutmayı reddeder ve Ermeni topluluğunun manevi çıkarlarına zarar verebilecek her türlü tedhiş eylemini şiddetle kınar*” dedi.¹²⁵¹

3.2.186. Paris’teki Ermeni Anıtında 3 Ayrı Patlama Oldu

Haber Merkezi - Paris’in banliyölerinden Alfortville’de pazar günü Fransa güvenlik işleriyle görevli Devlet Sekreteri Joseph Franceschi tarafından açılan Ermeni anıtı çevresinde dün 3 ayrı patlama oldu. Patlamalarda 2’si ağır 13 kişi yaralandı.

Başbakan Turgut Özal, Alfortville’deki patlamalarla ilgili olarak “*Türk devletinin terörle ilgisi yoktur*” dedi. Alfortville’deki ilk patlama, pazar günü açılan Ermeni anıtı ile yakınındaki bir kahvehanede iki dakika arayla meydana geldi. Patlamalarda 2’si ağır 11 kişi yaralandı. Kahvehane ile Ermeni anıtında hasar meydana geldi. Bu patlamalardan 1,5 saat sonra Ermeni anıtının yakınındaki bir spor salonunun dışına yerleştirilen bomba patladı. Üçüncü patlamada 2 kişi yaralandı.

Fransa İçişleri Bakanı Gaston Deffere ile güvenlik işleriyle görevli Devlet Sekreteri Joseph Franceschi olay yerinde incelemelerde bulundular. Patlamaların sorumluluğunu üstlenen olmadı. Polis, patlamalardan sonra önlem olarak çevredeki büyük bir mağaza ile Ermeni Kültür Evi’ni boşalttı.

¹²⁵⁰ Cumhuriyet, 3 Mayıs 1984.

¹²⁵¹ Cumhuriyet, 3 Mayıs 1984.

Fransa güvenlik işleriyle görevli Devlet Sekreteri ve aynı zamanda Alfortville Belediye Başkanı olan Joseph Franceschi, patlamalardan sonra polis yetkilileriyle bir toplantı yaptı. Franceschi, toplantıdan sonra yaptığı açıklamada, *“Bu körü körüne yapılmış saldırıları kınıyorum”* dedi.

Fransa’daki Ermeni ulusal hareketi lideri Ara Toranyan da patlamalarının Türkler tarafından gerçekleştirildiği iddiasında bulundu. Toranyan, Ermenileri Alfortville’de gösteri yapmaya çağırdı.¹²⁵²

Özal: Türk Devletinin Terörle İlgisi Yoktur

Başbakan Turgut Özal, Paris’teki patlamalarla ilgili olarak *“Türk Devleti’nin terörle ilgisi yoktur”* dedi. Özal, milletvekillerine yemek verdiği Devlet Konukevi’nde, gazetecilerin Paris’teki patlamalarla ilgili sorusunu yanıtlarken, şunları söyledi: *“Bu kendi aralarında bir kavgadır. Kendi anlaşmazlıklarıdır. Türkiye üzerinde oyunlar oynamak istiyorlar. Terörle oynamamak lazım. Biz bu konularda da daima soğukkanlı davrandık. Terör ile Türk Devleti’nin işi yoktur. Hiç kimse de yardımcı ol mamalıdır. Terörle oynamak çok büyük hatadır. Ermeni terörü adını bile kullanmak istemem. Birkaç kişinin yaptığından dolayı Ermeni kitlesini olayın içine almamak lazım. Bunlar Türk Devleti’ni hedef almıştır. Bunlara ASALA ve ya cinayet örgütü demek de yerinde olur.”* Dışişleri Bakanı Vahit Halefoğlu da, *“Bunu yapanlar başka yerlerde aramak lazım”* dedi.¹²⁵³

“Türkiye’nin Misillemesi Olamaz”

BBC, dün gece TSİ 23’te Paris’teki patlamalar konusunda Türkiye ve Ermeni sorunları üzerinde uzman olan Prof. William Haye’in görüşlerini alındı. Prof. Haye, patlamaların Türkiye’nin Ermeni terörüne karşı bir misillemesi olduğuna kesinlikle inanmadığını söyledi. Uzmanı göre, bu patlamalar büyük bir olasılıkla, Ermenilerin kendi aralarındaki bölünmelerin bir sonucu.¹²⁵⁴

¹²⁵² Cumhuriyet, 4 Mayıs 1984.

¹²⁵³ Cumhuriyet, 4 Mayıs 1984.

¹²⁵⁴ Cumhuriyet, 4 Mayıs 1984.

3.2.187. Yönder Bugün Toprağa Veriliyor

(a.a.) - İran'da Ermeni teröristler tarafından öldürülen işadamı Işık Yönder'in cenazesi dün saat 11.30'da THY uçağı ile İstanbul'a getirildi. Işık Yönder'in cenazesi Yeşilköy Havaalanı'nda İstanbul Valisi Nevzat Ayaz, Emniyet Müdürü Mustafa Yiğit, Işık Yönder'in eşi Tahran Büyükelçiliği Sözleşmeli Sekreteri Şadiye Yönder, kardeşleri Daryal ve Yurda Yönder diğer yakınları tarafından karşılandı. Yönder'in cenazesi uçaktan yakınlarının gözyaşları arasında bin manga asker tarafından alınarak ambulansa taşındı. Havaalanında Şişli Etfal Hastanesi'ne götürülen Işık Yönder'in cenazesi, bugün Şişli Cami'nde kılınacak öğle namazından sonra askeri törenle Zincirlikuyu Mezarlığı'nda toprağa verilecek.¹²⁵⁵

3.2.188. Patlamayı “Anti Ermeni Örgütü” Üstlendi

Varol Paris, (Sebatay Varol) - Paris'in Alfortville geçtiğimiz pazar günü Ermeni anıtı ve çevresinde önceki gün meydana gelen “*Anti Ermeni Örgütü*” isimli yeni bir örgüt üstlendi. Lahey kentindeki AFP bürosuna dün telefon eden ve olayı bu örgüt adına üstlenen kişi “*Bundan sonra bir karşılığında iki Ermeni öldürülecektir*” dedi. Ancak Fransız polisi şimdiye kadar böyle bir örgütün kayıtlara geçmediğini açıkladı.

Fransız TV'si dün akşam bu haberi verirken, adı ilk kez duyulan bu örgütün “*Kontrol edilemeyen Türklere ait olabileceğini*” öne sürüldü. Fransız basınında patlama e ilgili olarak dün Fransız Komünist Partisi'nin yayın organı L'Hurnanite Gazetesi dışındaki hiçbir yayın organı olaydan Türkiye'yi suçlamadı. Türkiye'nin Paris Büyükelçisi Adnan Bulak dün bir basın toplantısı düzenleyerek, bombalama olayını bir “*provokasyon*” olarak niteledi ve Türkiye'nin hiçbir terör olayı ile ilişkisi olmadığını yineledi.

Alfortville'de dün Ara Toranyan liderliğindeki 13 Ermeni örgütü tarafından bir gösteri yürüyüşü yapıldı. Çevredeki gözlemcilere göre, “*birkaç yüz*”, Fransız TV'sine göre “*binden fazla*” kişinin katıldığı gösterilerde Türkiye aleyhinde pankartlar yer aldı. Yürüyüşe katılan Ermenilerin istekleri arasında bir gün önce bombalanan anıtın onarılarak yeniden açılması, kentte polis tarafından gerekli güvenlik önlemlerinin

¹²⁵⁵ Cumhuriyet, 5 Mayıs 1984.

alınması bulunuyor. Olaysız sonuçlanan gösteriden sonra yarın da Paris'teki Ermeni kilisesi önünden başlayacak bir başka yürüyüş düzenleneceği açıklandı.

Adnan Bulak'ın basın toplantısı sırasında Lyon kentindeki Türk Konsolosluğu'na bomba ihbarı yapıldığı haberi geldi. İhbar üzerine konsolosluk binasının boşaltıldığı, ancak yapılan arama sonucunda ihbarın asılsız olduğu ortaya çıktı.

Alfortville'deki patlamalarda yaralanan ikisi ağır toplam 13 kişinin tedavileri sürüyor. Çoğunlukla Ermenilerin oturduğu Alfortville'de önceki gün meydana gelen üç patlamayla ilgili soruşturma Fransız polisince devam ettiriliyor.

Fransız basını önceki günkü verdi. Fransız Komünist Partisi'nin yayın organ: L'Humanite, doğrudan doğruya Türkiye'yi suçladı. Muhalefet yanlısı Le Figaro olaya bir tam sayfa ayırdı. Le Figaro'da yer alan bir makalede, Fransa'nın güvenlik işlerinden sorumlu Güvenlik Bakanı Joseph Franceschi dolaylı bir şekilde olaylara neden olmakla suçlanıyor. Sol eğilimli Libération Gazetesi olayla ilgili haberin bir bölümünde bir Türk diplomatının *"Ermeni provokasyonu ihtimal dışıdır. Kontrolsüz ve fanatik Türk terörist gruplarının olduğu kesindir"* şeklinde bir ifade kullandığı öne sürülüyor. Bu iddianın ardından da, *"Türk Büyükelçiliği'nin ilk defa geleneksel suskunluğunu bozduğu"* şeklinde bir başka ifadeye yer verilerek, olayın Türk Hükümeti tarafından planlandığı imajı yaratılmak isteniyor.

İktidardaki Sosyalist Partisi yanlısı Le Matin Gazetesi doğrudan yorum yapmadan Ermenilerin ağzından aynı yöndeki suçlamalara yer verdi. Le Quotidien isimli sağ eğilimli gazete, saldırılardaki hedefin Alfortville' deki Ermeni topluluğu olduğunu öne sürdü ve olayın kentte büyük korku yarattığını kaydetti.

Türkiye'nin Paris Büyükelçisi Adnan Bulak, dün öğle saatlerinde Türk ve yabancı gazetecilerle ayrı ayrı basın toplantısı düzenledi. Fransa saatiyle 13.00'te Fransız TV'si, Büyükelçi Bulak'ın açıklamalarına geniş ölçüde yer verdi. Bulak, basın toplantılarında Türk Devleti'nin terörizmle yakından uzaktan hiçbir ilişkisi bulunmadığını, terörizmin hangi taraftan geldiğinin gayet iyi bilindiğini belirtti. Büyükelçi Bulak, Liberation Gazetesi'nde yer alan ve bir Türk diplomatının *"Ermeni provokasyonu ihtimal dışıdır. Kontrolsüz ve fanatik Türk terörist gruplarının olduğu kesindir"* şeklinde ifadesinin sorulması üzerine bunu kesin bir dille yalanladı.

Bulak, Alfortville'deki anıtın açılışının Türk Dışışleri Bakanlığı'nca protesto edildiği bildiride, "Bundan sonra akacak kanlardan Fransa sorumlu olacaktır" ifadesinin yer aldığını ve bu ifadeden hareketle Paris'teki Ermeni örgütlerinin Türkiye'nin sorumlu olduğu suçlamasını getirdiklerini hatırlattı. Bulak, bu suçlamayı reddettikten sonra, bu ifadenin tamamen ters anlaşılması gerektiğini kaydederek, şöyle dedi: *"Anıtın açılmasına karşı Türkiye'de doğan tepkiler sönmeden provokasyona girişilmiştir. Amaç heyecan yaratmak ve Fransız kamuoyunun dikkatini çekmektir."*

Bulak, bir başka soru üzerine, Fransız Dış Ticaret Bakanı'nın Türkiye'yi ziyaretinin henüz tasarı aşamasında olduğunu, ancak henüz kesin bir davetin söz konusu olmadığını sözlerine ekledi.

Türkiye'de çeşitli meslek kuruluşları ve derneklerin Fransa'yı telgrafla protesto etme eylemleri sürüyor. Adıyaman'da Ermeni terörü ve Fransa'yı protesto etmek amacıyla düzenlenen dünkü yürüyüş 6. Kolordu ve Sıkıyönetim Komutanlığı tarafından yasaklandı.¹²⁵⁶

3.2.189. Ermeni Papazı Yüzünden, Türk - Sovyet İlişkileri Olumsuz Bir Havaya Girdi

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Paris'in banliyölerinden Alfortville'de geçen pazar günü yeni bir Ermeni anıtının açılışı törenine Ermenistan Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti'nde bulunan Ecmiyazin Kilisesi'nin Ruhani lideri Katolikos Vasken'in katılmasının Türk - Sovyet ilişkilerinde olumsuz bir hava yarattığı bildiriliyor. Diplomatik çevrelerden edinilen bilgiye göre Ankara, Sovyetler Birliği nezdinde yaptığı girişimde Katolikos Vasken'in, Ermeni terörünü teşvik eden *"Türkiye'ye karşı kin tohumlarının atıldığı"* bir törende hazır bulunmasına göz yumulmasının iyi komşuluk ilişkileriyle bağdaşmadığını bildirdi.

Dışışleri Bakanlığı Siyasi İşlerden Sorumlu Müsteşar Yardımcısı Büyükelçi Ecmel Barutçu'nun geçen pazartesi günü makamına çağırdığı Sovyet Büyükelçisi Vladimir Sergiyeviç Lavlov'a bu davranışın *"Türk-Sovyet ilişkilerine fayda değil, zarar getirecek nitelikte olduğu"* görüşünü ilettiği öğrenildi. Söz konusu görüşmede Barutçu,

¹²⁵⁶ Cumhuriyet, 5 Mayıs 1984.

Katolikos'un Moskova'nın oluru dışında böyle bir davranışa giremeyeceğini belirterek, Sovyet hükümetinin olaydan sorumluluk taşıdığını belirtti.

Büyükelçi Lavlov'un ise yanıtında Ermenistan Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti'ndeki Ermeni Kilisesi'nin başı olarak Katolikos Vasken'in hareket serbestisine sahip olduğunu, bu açıdan kendisinin engellenemeyeceğini bildirdi. Sovyet Büyükelçisi'nin bu yanıtı üzerine Büyükelçi Barutçu'nun Sovyetler Birliği'nin bu konudaki sorumluluğu üzerinden atamayacağını bildirdiği, Lavlov'un da ısrarla Katolikos Vasken'in Paris'e gitmekte serbest olduğu görüşünü savunduğu öğrenildi.¹²⁵⁷

3.2.190. Fransız Polisinin İdiası: Ya Ermeni Provokasyonu Ya Aşırı Sağcı Türkler

Paris, (Sebatay Varol) - Alfortville'deki Ermeni anıtının bombalanması ile ilgili olarak Fransız polisi soruşturmayı sürdürüyor. Polis, bombalı saldırının Ermeni terör örgütlerince provokasyon amacıyla düzenlenmiş veya aşırı sağ eğilimli bazı Türk örgütlerince gerçekleştirilmiş olabileceği ihtimalleri üzerinde duruyor. Fransa'da son zamanlarda güçleri çok azalan aşırı sağ eğilimli Türk gruplarından gözaltına alınan olup olmadığı henüz öğrenilemedi. Fransa'daki Ermeni cemaati, bombalı saldırıyı Türk devleti ile ilintili olarak kamuoyuna sunmaya çalışıyor. Radyo ve televizyondan kendilerine sağlanan geniş olanakları kullanan Ermeniler, saldırıyı Türkiye'nin düzenlediği propagandasını yapıyorlar.

Hollanda'nın Lahey kentindeki Agence France Press bürosuna önceki gün telefon ederek bombalı saldırıyı üstlenen “*Anti Ermeni Örgütü*” konusunda inandırıcı bir ipucu bulunamadı. AFP bürosuna telefon ederek Akdeniz akşamı ile Flamanca, “Bundan sonra bir Türk karşılığında iki Ermeni öldürülecektir” diyen kişinin bu sözlerinin ardından telefonu kapattığına dikkati çeken Fransız polisi, bu tür üstlenmelerde telefon eden şahısların yaptıkları saldırıya ilişkin bazı ipuçları verdiklerini, oysa bu kişinin böyle bir açıklama yapmadığını belirtiyor. Fransız polisi, adı ilk kez duyulan Anti Ermeni Örgütü'nün olayla ilgisi olmayan kişilerce “*yaratılmış*” olabileceği görüşünü de değerlendiriyor.

¹²⁵⁷ *Cumhuriyet*, 5 Mayıs 1984.

Alfortville'deki Ermeni mahallesinde meydana gelen patlamaları bir gösteri düzenleyerek protesto eden Ermenilerin bugün Paris'te Jean Gougeon Sokağı'ndaki Ermeni Kilisesi önünde yeni bir gösteri yapacakları öğrenildi.

Ermeni mahallesindeki patlamalara ve Türk - Fransız ilişkilerine geniş yer ayıran Fransız basını, bu konudaki haberlerini yine geniş biçimde vermeye devam ediyor. Sağcı Le Quotidien Paris, iki tam sayfada verdiği haberlerinde Türkiye'yi suçlarken, Le Figaro Gazetesi yaygınlaşan terör olayları nedeniyle Fransız Hükümeti'ni eleştiriyor.¹²⁵⁸

3.2.191. Işık Yönder Toprağa Verildi

İstanbul Haber Servisi - Geçtiğimiz hafta İran'da Ermeni teröristler tarafından vurularak öldürülen iş adamı Işık Yönder'in cenazesi dün askeri törenle toprağa verildi. Şişli Camii'nde kılınan öğle namazında merhum Işık Yönder'in karısı Şadiye Yönder, erkek kardeşleri Daryal ve Yurda Yönder, Harp Akademileri Komutanı Korgeneral Recep Ergun, 3. Kolordu ve Batı Garnizon Komutanı Korgeneral Doğan Güreş, Merkez Komutanı Tüm General Kemal Yüksel, İstanbul Vali Yardımcısı Kemal Yüksel, Belediye Başkanı Bedrettin Dalan ve kalabalık bir halk topluluğu hazır bulundular. Törene Genelkurmay Başkanlığı, Dışişleri Bakanlığı Vahit Halefoğlu, İstanbul Valisi Nevzat Ayaz, İstanbul Emniyet Müdürü Mustafa Yiğit, Tahran Büyükelçiliği çelenk gönderdiler. Şişli Camii'ndeki törende Işık Yönder'in erkek kardeşleri Daryal ve Yurda Yönder *"başsağlığı dileklerini"* kabul ederken soğukkanlılıklarını kaybetmemeye çalıştı. Camii avlusu hınca hınç doluydu. Gelen çelenkler arasında çok sayıda büyük kuruluşun adına rastlanıyordu. Bu arada SODEP Genel Başkanı Erdal İnönü de törene bir çelenk yollamıştı. Işık Yönder'in tabutu daha sonra askerler tarafından ellere alınarak camiden dışarı çıkarıldı. Kortej önünde yerini alan Yönder'in tabutu askeri törenle bir süre taşındıktan sonra cenaze arabasına koyularak Zincirlikuyu Mezarı'na götürüldü. Mezarlıkta Büyükelçi Yalçın Kurtbay bir konuşma yaptı. Büyükelçi, *"Birkaç Ermeni teröristin yurt dışındaki görevlilerimize ve ailelerine karşı giriştikleri insanlık ve çağdışı vahşi saldırılar Türk milletinin inancını ve güvenini sarsmaya yetmeyecektir. Şehidimiz aziz Işık Yönder'in hatırasını da bu anlayış ile tarihimize ekliyor ve kendisine Tanrıdan*

¹²⁵⁸ Cumhuriyet, 6 Mayıs 1984.

rahmet ailesine, yakınlarına ve milletimize başsağlığı diliyoruz” dedi. Yapılan bu konuşmadan sonra Işık Yönder’in cenazesi toprağa verildi.¹²⁵⁹

3.2.192. Ermeni Ulusal Hareketi Lideri Toranyan: Türk Gemilerini Batırabiliriz

Haber Merkezi - Ermeni Ulusal Hareketi lideri Ara Toranyan, “Biz genel olarak Türk diplomatlarına yönelik her türlü saldırıyı dünyanın neresinde olursa olsun destekliyoruz” dedi. BBC’nin Paris muhabiri Türk gazeteci Ragip Duran’ın sorularını yanıtlarken, “Bundan sonra ekonomik çıkarlara saldırılabilir, örneğin Türk gemilerini batırabiliriz” biçiminde konuştu.24 Nisan günü BBC’de yayınlanan görüşmenin nasıl gerçekleştiğini, haftalık Nokta Dergisi’ne anlatan Ragip Duran, Toranyan’ın görüşmeye yanında muhafızı ile geldiğini, her hareketinde sertlik, hışım ve hınç içinde davrandığını belirterek ASALA’nın propagandasını yapmaya çalıştığını belirtti.

Toranyan, “Seçilen hedefler açısından son Tahran saldırılarını tamamen desteklediklerini” belirttikten sonra şöyle konuşmuş: “Ermeni meselesinin çözümü için silahlı mücadele yönteminin doğruluğuna inanıyoruz. Saptadığımız amaçlar, yani soykırımın Türk Devleti ve uluslararası kamuoyunca kabul edilmesi, işgal altındaki topraklarımızın iadesi ve tazminatların ödenmesi için tek yolumuz silahlı mücadeledir.

Orly katliamı sanıklarını savunacaklarını da söyleyen Toranyan, “Fransız polisi Türkiye’yi memnun etmek için bazı suçsuz Ermenileri yakalayıp içeri attı. Diyelim ki yakalananlar eylemin gerçek sorumluları. Biz yine de onları savunacağız. Çünkü o gençler yanlış yola sapmış olsalar da Ermeni savaşçılarıdır” biçiminde konuşmuş.

Sovyetler Birliği’nde de tutuklu Ermeniler olduğu, oradaki Ermeni tutukluları niye savunmadıklarını soran Türk gazetecisine de Toranyan şu karşılığı vermiş: “Bizim baş düşmanımız Türk Devleti. O bakımdan Türk Devleti’nin dışında başka hiçbir devlete karşı mücadele etmeyeceğiz.”

Terörist eylemleri Türkiye’de gerçekleştirmek istediklerini ve sabotajları savunduklarını belirten Toranyan’ın lideri olduğu Ermeni Ulusal Hareketi’nin Fransa’da 300 üyesi olan küçük bir kuruluş olduğunu belirten BBC muhabiri, Fransa’da ne zaman

¹²⁵⁹ Cumhuriyet, 6 Mayıs 1984.

bir Ermeni olayı patlasa Toranyan'ın TV'de, yazılı basında ve radyolarda boy gösterdiğini anlatıyor. Ragıp Duran, Toranyan'ı şöyle niteliyor: *“Dedesı Vanlı imiş. Kendisi ne Türkiye'yi, ne de Türkçeyi biliyor. Sandığımdan çok daha bağınaz, çok daha katı biri çıktı karşıma. Terörizm ve Sovyetler Birliği ile ilgili akıl almaz çelişkili fikirlerini tüm açmazlarına rağmen savunmaya devam etti.”* ¹²⁶⁰

3.2.193. TBMM Tutanaklarından / Fransa'nın Gururu ve Kanuni Sultan Süleyman 1 Mayıs 1984

Ankara - Bu hafta, İran'da işadamlı Işık Yönder'in Ermeni teröristler tarafından öldürölmesi üzerine, ölkede çeşitli kesimlerden tepki geldi. Millet Meclisi'nde de aynı konu üzerin de duruldu. Parti başkanları ve öteki yetkililer dışında, milletvekillerimiz de *“gündem dışı”* konuşmalar yaparak, soruna ivedi çözüm istediler. Tabii konuşmalar arasında *“tarihi ve ilginç”* öneriler de yer alıyordu. İşte bir örnek.

Başkan - Gündem dışı iki arkadaşımız söz istemiş bulunuyor, ilk sözü Sayın Hilmi Nalbantoğlu'na veriyorum.

İran'daki elçilik sekreterinin eşinin yaralanması ve Paris'teki olaylar hakkında; buyurun efendim.

Sayın Nalbantoğlu, süreniz beş dakikadır efendim.

Hilmi Nalbantoğlu (Erzurum)

-Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; 28 Nisan 1984 ve 29 Nisan 1984. İki anlamlı olay olmuştur dünyada. Birisinde Başbakanımızın Tahran'a inmeden iki saat önce elçilik sekreterimiz ve eşi Yönderlere iki motosikletli Ermeni ASALA örgütü eşkıyası kurşunlar yağdırıyor. Diğerinde ise Fransız başkenti Paris şehri banliyösünde Fransız yöneticilerinin de katılmasıyla bir Ermeni anıtının açılış merasimi yapılıyordu. Bu iki olayı da şiddetle kınıyor, teessüplerimi bildiriyorum.

Geçmişte Rusya ve İngiltere'nin destek ve teşvikleriyle vücut bulmuş Taşnak ve Hınçak sergerdelerinin torunları olan ASALA denen cinayet çetelerinin tarihi yanlışlarının farkına vararak, bir gün bu menfur cinayetlerini terk edeceklerini ummak hayaldir. Bu nedenle, bu konuda hükümetimizin kesin bir tavır koymasını istiyoruz. Bu

¹²⁶⁰ Cumhuriyet, 7 Mayıs 1984.

tavrın ne olması gerektiğini Yüce Meclisimizde tespit etmenin zamanı gelmiştir sanıyorum. Öte yandan Fransa'ya karşı da tavrımızı kesin suretle belirlemenin zamanı gelmiş, hatta geçmek üzeredir. Fransa'yı tarihi yanlışlıktan kurtarmak gerekir...

Fransuva'nın bugünkü torunları Kanuni Sultan Süleyman'ın anısına heykeller dikip, şenlikler düzenleyecekleri yerde Fransa'yı kurtaran Cihan Hakanı Kanuni Sultan Süleyman'ın torunları biz Türklerin onuru ile oynamaya vasıtalık etmektedirler.

İşte gururlarını kurtardıklarımızın gurursuz torunlarına bunun için bir ders vermeliyiz. Bu amaçla Fransız hükümetiyle olan ilişkilerimiz A'dan Z'ye kadar gözden geçirilmelidir. İlk tedbir olarak Büyükelçimizi derhal geri çekmeliyiz. (...) (Alkışlar)

Başkan - Teşekkür ederim Sayın Nalbantoğlu.¹²⁶¹

3.2.194. Patrik Kalustyan Ara Toranyan'ı Yalanladı

İstanbul Haber Servisi - Türkiye Ermeni Patriği Snork Kalustyan, Ermeni Ulusal Hare keti lideri Ara Toranyan'ın "Nokta" Dergisi'nde yer alan demecini yanıtlarak, *"Türkiye' deki patrikliğimiz ve cemaatimiz üzerinde baskı mevcut değildir. Bazı sorunlarımız vardır, bunlar da hukukidir"* dedi. Kalustyan, Türkiye'deki Ermenilerle ilgili iddiaların amacının tahrik olduğunu, Türk Ermenilerinin Türk kamuoyu gözünde zor durumda bırakılarak, bir azınlık meselesinin tahrik edilmek istendiğini belirtti, var olan hukuki bazı sorunların da hükümet ile aralarındaki mevcut yapıcı diyalog sayesinde zamanla çözümleneceğine inandıklarını söyledi.

Yurt dışındaki Türk aleyhtarı eylemlerin amaçlarından birinin, iki toplumu birbirine karşı soğutup sorunların halledilmesini önlemek olduğunu ifade eden Kalustyan, daha sonra şöyle devam etti: *"Ekonomik ve ailevi nedenlerle yurt dışına göç etmiş olan Türk Ermenilerinin bulunduğu gerçektir. Bunların arasında eğer yoğun propaganda sonucu Türkiye aleyhinde eylemlerde veya konuşmalarda bulunanlar gerçekten varsa, bunlar da Avrupa'da bulunan rejim aleyhtarı Türk asıllı eylemcilerle aynı kategoriye sokulmalıdır. Kaldı ki böyle birkaç kişi gerçekten var ise bile bunlar Türkiye'den göçmüş tüm*

¹²⁶¹ Cumhuriyet, 7 Mayıs 1984.

*Ermenileri temsil edemezler. Israrla tekrar ediyorum. Terörizm insanlık dışıdır, büyük günahdır.*¹²⁶²

Dört Patriklik Var

Bu arada Türkiye Ermenileri Patrikhanesi Divan Başkanı Üst Rahibi Mesrop Mutaftyan da Türk basınında zaman zaman “*İran Ermenileri Patriği*”, “*Fransa Ermenileri Patriği*” gibi deyimler kullanıldığını, bu tanımlamanın yanlış olduğunu söyledi. Dünya düzeyinde dört Ermeni patrikliği bulunduğunu kaydeden üst rahip, bunların Türkiye, Ermenistan, Kudüs ve Lübnan’da olduklarını anlattı. Türkiye Ermenileri’nin Kumkapı’daki patrikhanesinin, İstanbul’un fethinden sekiz yıl sonra Padişah Fatih Sultan Mehmet tarafından kurulduğunu bildiren Mutaftyan, ilk patriğin Bursa’dan getirilen Başpiskopos Hovagim olduğunu sözlerine ekledi.¹²⁶³

3.2.195. Türk Fransız İlişkileri

Fransa’da Eğilim Yumuşama Yönünde

Paris, (Sabetay Varol) - Paris-Türk kamuoyunun, Paris yakınlarındaki Alfortville kasabasında Ermeni Anıtı açılmasına gösterdiği şiddetli tepki, Fransa- Türkiye arasındaki gerginliğin yumuşatılması eğilimini güçlendiriyor. Fransa’nın Türkiye politikasını yönlendiren çevrelerin, iki ülke arasındaki buzların çözülmesine yönelik çabalarına yeniden başlayacakları anlaşılıyor. Fransa Dış Ticaret Bakanı Edith Cresson’un Ermeni Anıtı’nın açılmasından önce kararlaştırılan, ancak daha sonra iptal edilen gezisi gibi girişimlerin sürdürüleceği belirtiliyor. Fransız Dışişleri Bakanlığı’na yakın çevrelerden edindiğimiz bilgiler Fransızların bu girişimlerin meyvelerini ancak orta ya da uzun vadede beklediklerini gösteriyor.

Fransa Devlet Başkan Mitterrand’ın, Fellini, Ivens, Viesel gibi ünlü sanatçılarla birlikte Türk romancı Yaşar Kemal’e “*Légion d’Honneur*” nişanını takması ve bu törene Türkiye’nin Paris Büyükelçisi Adnan Bulak, OECD daimi delegasyonunda görevli Büyükelçi Haluk Sayınsoy’u davet etmesi bu yönde atılmış bir adım sayılabilir. Aynı şekilde Türk Büyükelçilerin de daveti kabul etmeleri bu çabaları destekledikleri şeklinde yorumlanabilir. 1982 yılında yine verilen “*Del Duca*” ödülü törenlerinde Paris’teki Türk

¹²⁶² *Cumhuriyet*, 8 Mayıs 1984.

¹²⁶³ *Cumhuriyet*, 8 Mayıs 1984.

temsilcilerinin bulunmamış olduğu da hatırlanırsa, ilişkilerin yumuşatılmasında en azından karşılıklı çaba harcandığı söylenebilir. Elysee Sarayı'nda Mitterrand ile Yaşar Kemal arasında siyasi olmayan, ancak samimi bir sohbete tanık olduk. Mitterrand övgüyle söz ettiği Yaşar Kemal'e “*Rahat çalışıyor musunuz?*” diye sordu. Yaşar Kemal'den “*Bir buçuk yıl içinde iki roman yazdım*” cevabını aldı. Elyse'deki törende Mitterrand'ın sağ kolu sayılan danışmanlarından Jacques Altali'nin Türk davetlilere yakınlık gösterdiği de gözlemlerimiz arasında.¹²⁶⁴

Ermeni Sorunu

Türk Hükümeti'ne göre, iki ülke arasındaki ilişkilerin bozuk olmasının en önemli nedeni “*Ermeni sorunu*”, Bu, Büyükelçi Adnan Bulak tarafından, geçtiğimiz hafta yaptığı bir basın toplantısında bir kez daha vurgulandı. Ermeni sorunu çözülmedikçe Türk- Fransız ilişkilerinde diğer alanlarda ilerleme kaydedilse de sürekli bir yakınlaşma beklenemeyeceği anlaşıyor. Fransız yetkililerle yaptığımız görüşmelerde, Paris Hükümeti'nin iki ülke arasındaki ilişkilere birbirinden ayrı sorunlar yığını olarak baktığı ve anlaşma sağlanabilecek noktaları ön plana çıkartmayı amaçladığı sonucuna vardık.¹²⁶⁵

3.2.196. Nouvel Observateur ve Ermeniler

Fransa'da sosyalistlerin ve Başkan Mitterrand'ın iktidara gelmesinde büyük payı olan bir haftalık dergi var: Le Nouvel Observateur. Bu dergiye her hafta ilginç bir sayfa hazırlayan ünlü bir de yazar var: Delfeil de Ton. Alışılmamış üslubuyla, alışılmamış çıkışlarıyla dikkati çeken de Ton, derginin geçen haftaki sayısında (1018) Fransız basını açısından ilk kez gerçekçi sayılabilecek bir yoruma yer verdi. Ermeni sorununu ve Alfortville patlamasını konu alan yazar, şöyle diyordu:

“Neden 14-18 savaşı sırasında Türkiye’de öldürülen Ermenilerin anısına Alfortville’de bir anıt dikildi? Çünkü bir örgüt Orly Havaalanı’na ve Fransa’nın başka köşelerine bomba koyarak rastgele adam öldürdü. Çünkü kendilerini Ermeni davasının militanları olarak tanıtan bazı kişiler Türkleri öldürdüler. Bu durumda anıt ölen Ermenileri değil, dava uğruna girişilen suikastları ve öldürülen Türkleri simgeliyor. Anıt havaya uçuruldu. Bunda şaşılacak ne var? Bombayla elde ettiğin her şey sonunda suratında patlar...

Alfortville’e bomba koyan Türkler mi, yoksa Ermeniler mi? Türkler sözde intikam duygusuyla hareket etmişler. Ermeniler ise kendi toplumlarını savaşa

¹²⁶⁴ Cumhuriyet, 12 Mayıs 1984.

¹²⁶⁵ Cumhuriyet, 12 Mayıs 1984.

biraz daha sürüklemeyi amaçlamış olmalıdır. Bombalı suikastın Türk ya da Ermeni kökenli olup olmadığının tartışılması bile, bu suikastların “militan hazzını” arttırmaktan başka işe yaramadığını ortaya koyuyor. Fikir planında bomba bir sıfırdır. Söyleyebileceği tek şey de “güm.” Bomba bir tek bomba adına konuşur. Bir takım Ermeniler Fransız yetkililerinin 1915 soykırımını kabul etmelerinden hoşnut kalmışa benziyorlardı. Ama bu soykırımı sırtlarında terörizmin gözdağıyla kabul ediyorlardı. Aynı Ermeniler, bu terörizmin kendi davalarına mı, yoksa Türkiye üzerindeki Sovyet niyetlerine mi hizmet ettiğini iyice düşünmeliler.”¹²⁶⁶

3.2.197. Terörist Nayır’ı Evinde Saklayan 3 Ermeni Serbest Bırakıldı

Paris, (a.a.) - Orly katliamıyla ilgili olarak tutuklu bulunan 3 Ermeni, önceki gün serbest bırakıldılar. Geçtiğimiz temmuz ayında, Paris’in Orly Havaalanı’nda Ermeni militanlarca girişilen bombalı saldırıda, 8 kişi ölmüş 54 kişi yaralanmıştı.

Paris yakınlarında Bobigny Ceza Mahkemesi’nde yargılanan 3 Ermeni, Orly saldırısını gerçekleştiren ve polis tarafından aranan daha sonra da yakalanan Ermeni eylemci Soner Nayır’ı Paris ve Sevrin’da geçtiğimiz yılın Temmuz, Ağustos ve Eylül aylarında saklamakla suçlanıyorlardı.

Sanık avukatlarının, “Müvekkillerimiz kamu düzenini bozmadılar ve Orly saldırısını kınadılar” şeklindeki savunmalarını yeterli bulan mahkeme, 3 Ermeni’yi “gözetim altında olmak kaydıyla” serbest bıraktı. Mahkeme ayrıca sanıkların 25 Hazirana kadar Ermeni Ulusal Hareketi lideri Ara Toranyan ile ilişki kurmalarını yasakladı. Serbest bırakılanlardan İstanbul doğumlu Yan Pehlivan Büyük (38), Ermeni Radyosu “ASK”ın yöneticiliğini yapıyor. Diğer iki sanıktan 29 yaşındaki Setrak Kazancıyan Lübnan uyruklu ve deri işçisi, 26 yaşındaki Vahe Sufalian ise konfeksiyon işçisi.¹²⁶⁷

3.2.198. Sasunyan Ömür Boyu Hapse Mahkûm Edildi

Dış Haberler Servisi - Türkiye’nin Los Angeles Başkonsolosu Kemal Arıkan’ı 28 Ocak 1982 tarihinde öldüren Ermeni terörist Hampig Harry Sasunyan, Los Angeles Yüksek Mahkemesi’nce önceden planlayarak adam öldürmekten suçlu bulundu ve ömür

¹²⁶⁶ Cumhuriyet, 24 Mayıs 1984.

¹²⁶⁷ Cumhuriyet, 27 Mayıs 1984.

boyu hapse mahkûm edildi. Kemal Arıkan, otomobili ile kırmızı ışıktaki beklerken, Sasunyan ve bir arkadaşı tarafından açılan ateş sonucu başından yara alarak ölmüştü.

a.a.'nın haberine göre, Savcı Lael Rubin, Yüksek Mahkeme Yargıcı Henry Nelson'dan Sasunyan'a idam cezası vermesini istedi. Sava Rubin, *“Sasunyan'ın Arıkan'ı sırf uyuğu nedeniyle ve geçmişte işlendiğini iddia ettiği bir suçun intikamını almak gibi bir düşünce ile önceden planlayarak öldürdüğünü”* belirtti ve *“gaz odasında öldürülmesi gerektiğini”* söyledi.

Mahkemenin jüri heyeti ise, Ermeni caninin şartlı serbest bırakılması olasılığını ortadan kaldırarak, ömür boyu hapis cezası verilmesini yeterli buldu. Sekiz kadın ve dört erkekten oluşan jüri, kararını 12 gün süren gizli görüşmelerden sonra verdi. Jürinin bu kararı nedeniyle, yargıç Nelson'un daha ağır bir cezaya hükmetmesi mümkün olmadı, ancak yargıç cezayı indirme yetkisine sahipken, bu yönde bir girişimde de bulunmadı. Sasunyan'ın avukatı Paul Grega, kararla ilgili daha yüksek yargı organlarına başvuracağını açıkladı. Bu arada polis, Arıkan'ın öldürülmesi olayıyla ilgili ikinci bir Ermeni'nin Lübnan'da olduğuna inanıyor.

Los Angeles Başkonsolosumuz Kemal Arıkan, 28 Ocak 1982'de konsolosluktan evine gitmek üzere garajdan 100 metre kadar ayrılmış, bir trafik ışığında durduğu sırada yanına yaklaşan 20 ila 25 yaşlarında iki genç, 45 kalibrelik tabancalarla diplomatımıza ateş etmişti. Başkonsolos Kemal Arıkan, direksiyona yığılıp kalmış, kontrolden çıkan araba, başka bir arabaya vurup bir ağaca bindirerek durmuştu. Tanıklar, katillerden birinin Arıkan'a son bir el daha ateş ettikten sonra hızla arabanın yanından uzaklaştığını ve iki kişinin daha sonra olay yerinden bir arabayla kaçtıklarını anlatmıştı. Teröristlerin kaçtıkları arabanın plakasının saptanması sonucu, otomobilin ABD yurttaşı olan 19 yaşındaki Sasunyan' ait olduğu anlaşılmıştı. Sasunyan, 29 Ocak tarihinde gözaltına alınmış ve 2 Şubat'ta da taammüden adam öldürmekle suçlanarak tutuklanmıştı.¹²⁶⁸

¹²⁶⁸ Cumhuriyet, 17 Haziran 1984.

3.2.199. Viyana’da Bir Şehit Daha Verdik

Kim Kimdir?- Özen, Temmuzda Dönecekti

(Cumhuriyet) - Otomobili havaya uçurularak öldürülen Viyana Büyükelçiliği Çalışma Ataşesi Erdoğan Özen, 1934’te İzmir’de doğmuştu. İzmir Yüksek Ticaret Okulu’nu bitirdikten sonra 1966 yılında Çalışma Bakanlığı’nın yurt dışı teşkilatında görev alan Özen, Frankfurt, Viyana ve Stuttgart Çalışma Ataşeliğinde sözleşmeli olarak çalışmış, 1980 yılında da Viyana Çalışma Ataşeliği sosyal yardımcılığına atanmıştı. Geçen yıl Viyana Çalışma Ataşeliği görevine getirilen Erdoğan Özen, yurt dışındaki görev süresini tamamlayarak önümüzdeki temmuz ayında Türkiye’ye dönecekti. Çalışma Ataşesi Özen, evli ve iki çocuk babasıydı.¹²⁶⁹

Viyana’da Bir Şehit Daha Verdik

Viyana, (Önder Gürman) - Viyana Büyükelçiliği Çalışma Ataşesi Erdoğan Özen, dün sabah Büyükelçilik önünde otomobiliyle park ettiği sırada otosuna yerleştirilen bombanın patlaması sonucu şehit oldu. Saldırıda Büyükelçilik önünde görevli Avusturyalı bir polis memuru ile yoldan geçen beş kişi yaralandı. Ağır yaralanan polis memurunun komaya girdiği bildiriliyor.

Yurt dışındaki görev süresini tamamlayarak önümüzdeki temmuz ayında Türkiye’ye dönmeye hazırlanırken, yaşamını yitiren Çalışma Ataşemiz Erdoğan Özen’e yapılan bombalı saldırı eylemini “Devrimci Ermeni Ordusu” adlı terör örgütü üstlendi. AFP’nin Paris bürosuna akşamüstü telefon eden örgüt üyesi bir kadın Ortadoğu aksanı ile İngilizce olarak “*Saldırıyı üstleniyoruz. Size hedefimizin yalnızca Türk diplomatları olduğunu hatırlatıyorum*” dedi ve telefonu kapattı. Ardından AP’nin Stockholm’deki bürosuna telefon eden bir kişi de, olayı Ermeni Devrimci Ordusu adlı örgütün gerçekleştirdiğini, Türkiye ve ABD’ye karşı mücadelelerini sürdüreceklerini bildirdi. Bu örgüt geçen yıl temmuz ayında Türkiye’nin Lizbon Büyükelçiliği’ne karşı düzenlenen saldırıyı üstlenmişti. Olayda 5 Ermeni terörist ile bir diplomatımızın eşi ölmüştü. Aynı örgüt Türkiye’nin Brüksel Büyükelçiliği İdari Ataşesi Dursun Aksoy’u da şehit etmişti. Şiddetli patlama ile parçalanan ve alev alan otomobilde bulunan Erdoğan Özen’in cesedi tanınmaz hale geldiği için kimlik tespiti ancak öğle saatlerinde yapılabildi.

¹²⁶⁹ Cumhuriyet, 21 Haziran 1984.

Viyana'nın en işlek caddelerinden “Prinz Eugen”de meydana gelen patlama sırasında elçilik binası ile çevre binaların camları kırıldı. Caddedeki birçok otomobil de hasar gördü. Türkiye saati ile 09.30 suların da görevine gitmek üzere evinden ayrılan Çalışma Ataşesi Erdoğan Özen, kullandığı otomobille Büyükelçiliğe geldi. Özen, otomobilini park etmek üzere Büyükelçiliğin köşesinden, sağdaki sokağa saptı. Sokağın diplomatik personel için ayrılmış otopark kısmına giren Erdoğan Özen, bu sırada Büyükelçilik önünde görevli polis memuru ile selamlaştı. Özen, otomobilini park edip, dışarı çıkacağı sırada şiddetli bir patlama oldu.

“Prinz Eugen” caddesinde Özen'in arkasındaki otomobilde bulunan bir görgü tanığı TV’de olayı şöyle anlattı: *“Köşedeki kırmızı ışıktaki önümde duruyordu. Sonra sağa sapıp yan sokağa girdi. Otomobili park ediyordu ki büyük bir patlama oldu. Otomobil parçalandı ve etrafı yanmaya başladı.”* Avusturya TV’si özel program yaparak olayı geniş biçimde verirken, patlama sırasında çevrede bulunan amatör bir kameramanın çektiği filmi de yayınladı. Patlamadan hemen sonra çekilen filmde, yol ortasında yanan bir kadın da görüldü. Çevredeki bir sigara bayisi, olayı *“Ansızın bir ateş gördüm ve otomobil olduğu gibi havaya uçtu. Arabanın yanına yaklaştığım zaman bir insan meşale gibi yanıyordu”* şeklinde anlatırken radyo muhabiri Karl Jirkovski, yaralanan 60 yaşındaki polis memuru için, *“Bana Napalm bombası saldırılarına ilişkin filmleri anımsattı”* dedi.

Erdoğan Özen’i selamladığı sırada meydana gelen patlamada yaralanan Avusturyalı polisin sağlık durumunun çok ağır olduğu, yüzünün ve saçlarının yandığı, “su yatağı”nda tedavi altına alındığı öğrenildi.

Patlamanın ardından Avusturya polisi “Prinz Eugen” Caddesi’ni çember altına aldı. Büyükelçilik binasına giriş - çıkışı da görevliler dışında yasakladı. Bu arada Büyükelçilik mensupları parçalanan ve yanan otomobilde tamamen “kömür” haline gelmiş cesedin otomobilin sahibi Erdoğan Özen’e ait olabileceğini bildirirken, bir yandan da Erdoğan Özen’i bulunabileceği yerlerde aramaya başladı. Morga kaldırılan cesedin Özen’e ait olduğu öğle saatlerinde tespit edilebildi. Patlamayla ilgili geniş çapta soruşturma başlatan Avusturya polisi otomobilin içine ya da altına yerleştirilmiş bombanın uzaktan kumanda ile patlatıldığını açıkladı. Avusturya polisi, Büyükelçiliğine yönelik bir saldırı yapılacağına ilişkin herhangi bir istihbarat olmadığını bildirdi. Patlamadan sonra Viyana Tramvay İdaresi’ne telefon den bir kişi, Büyükelçiliğin bu

caddeden geçen tramvayda da bir bomba patlatılacağını söyledi. Bu ihbar üzerine, “Prinz Eugen” Caddesi tramvay seferlerine kapatıldı.

Avusturya polisi, soruşturmayı “Cobra” adlı anti terörist birliği ile ortaklaşa sürdürüp Büyükelçilik çevresinde bulunan görgü tanıklarının ifadesini alırken, Büyükelçiliğe gelen Avusturya Dışişleri Bakanlığı Protokol Şefi, Avusturya Hükümeti’nin duyduğu üzüntüyü bildirdi ve gerekenin yapılacağını belirtti. Polis Büyükelçilik çevresinde görgü tanıklarının ifadesini alırken, patlamadan sonra yollar trafiğe kapatıldı. Teröre karşı eğitilmiş timler de yakın binalarda aramalarda bulundu. Polis Basın Sözcüsüne göre çok yüksek tahrip gücü olan bomba kullanıldı. Polis ayrıca Erdoğan Özen’i bir süreden beri izledikleri kanısında olduklarını da bildirdi.

Ermeni teröristlerce yurt dışındaki Türk temsilciliklerine ve vatandaşlarına yöneltilen saldırı, dünkü olayda 84’e ulaştı. Erdoğan Özen, bu saldırıda hayatını kaybeden 30’uncu resmi Türk görevlisi olurken, Ermenilerin öldürdüğü Türk vatandaşı sayısı 41’e yükseldi.¹²⁷⁰

Tepkiler

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Mustafa Kalemli, Özen’ in şehit edilmesi üzerine, “*Bu hunharca işlenmiş cinayeti bütün dünya kamuoyunda telin ediyoruz*” dedi. Kalemli, “Özen’in Avusturya’daki işçilere yardımcı olmaktan başka amacı bulunmadığını” belirterek şunları söyledi: “*Bu hainane olay, Türkiye Cumhuriyeti Devleti’ne yönelik dış tehdidin açık ve son nişanesi olarak kabul edilmelidir. Bilinmelidir ki, bütün Türk milleti gibi Bakanlığımız mensupları da bu tür insanlık dışı baskılarla yıldırılamaz.*” Kalemli Özen’in eşi ve kardeşine birer başsağlığı mesajı da gönderdi.

Türkiye Ermenileri Patriği Snork Kalustyan da Türkiye’nin Viyana Büyükelçiliği Çalışma Müşaviri Erdoğan Özen’i öldürenleri “soysuz” olarak nitelendirdi. Kalustyan a.a.’ya yaptığı açıklamada, “*Canice ve nefret uyandıran bu olay karşısında mesullerinin kimler ve hangi soydan oldukları benim için önemli değildir. Bunların hepsi soysuzdur. Her zaman olduğu gibi masum insanların hayatlarına kastederek yüce Allah’ın gazabını üzerlerine çekmişlerdir. Kınamamızı yineliyoruz*” dedi.

¹²⁷⁰ Cumhuriyet, 21 Haziran 1984.

SODEP Genel Başkan Yardımcısı Atilla Sav, DYP Genel Başkanı Yıldırım Avcı, Refah Partisi Genel Başkanı Ahmet Tekdal birer açıklama yaparak saldırıyı kınadılar.

ABD Dışişleri Bakanlığı saldırıyı insanlık dışı olarak niteledi ve bütün ülkeleri bu tür terör hareketlerini önlemek için işbirliğine çağırdı.¹²⁷¹

3.2.200. “Merak Etmeyin Bana Bir Şey Olmaz”

İzmir, (Ajanslar) - Ermeniler ‘in saldırısı sonucu Viyana’da yaşamını yitiren Çalışma Ataşesi Erdoğan Özen’in ağabeyi Salih Zeki Özen, *“Bu soruna her acı sonrası olduğu gibi duygusal sözlerle yaklaşmak yerine kesin bir önlem almanın zamanı geldi de geçti bile”* dedi.

Özen ailesinin Karşıyaka’daki evine acı haber çabuk ulaştı. Viyana’dan telefonla arayan Büyükelçilik görevlisi, *“Başınız sağ olsun”* derken evde bulunanlar gözyaşlarını tutmaya çalışıyordu. Çünkü şehit ataşenin yaşlı annesi Mevlide Özen beyin damarlarındaki kireçlenmeden ağır hasta yatıyordu. Oysa Erdoğan Özen, daha geçen pazar İzmir’e telefon etmiş, *“Dönüyoruz artık”* demişti. Önce eşi Monika ile oğulları Alp (20) ve Murat (11) Türkiye’ye gelecekler sonra da Erdoğan Özen görevini devredip yurduna dönecekti. Ağabeyi Salih Zeki Özen, *“Telefonda seni merak ediyoruz demiştik. Merak etmeyin bana bir şey olmaz, demişti,”* dedi. Özen ailesinin evinde gözyaşları tutulmaya çalışılıyor ama mümkün mü? Bütün Karşıyaka, bütün İzmir, bütün Türkiye matemde.¹²⁷²

3.2.201. Avusturya Polisi Ermeni Teröristler İçin Alarmda

İpucu Bulunamadı

Viyana, (Önder Gürman) - Avusturya polisi, Viyana Büyükelçiliğimiz Çalışma Ataşesi Erdoğan Özen’in, öldürülmesi ile ilgili soruşturmayı geniş çapta sürdürüyor. *“Cobra”* adlı anti terörist birlik ile ortaklaşa sürdürülen soruşturmada polis henüz somut bir ipucu elde edemedi, *“Devrimci Ermeni Ordusu”* adlı terör örgütünün üstlendiği saldırıda kullanılan patlayıcı maddenin beş kilo ağırlığında olduğu tahmin ediliyor.

¹²⁷¹ Cumhuriyet, 21 Haziran 1984.

¹²⁷² Cumhuriyet, 21 Haziran 1984.

Avusturya İçişleri Bakanı Karl Blecha, TV’de yaptığı açıklamada, Türk diplomatları ve elçilik mensuplarının korunmasında hiçbir eksiklik olmadığını, ayrıca Türklere yönelik saldırılar nedeniyle Türk dairelerinin daha da sıkı korunduğunu söyledi. Karl Blecha, “Ancak bir otomobilin içinde bomba olup olmadığını kontrol imkânı yok,” dedi. Avusturya İçişleri Bakanı, Büyükelçilik binasının, biri bina içinde, biri bina dışında, biri de bina önündeki otomobilde olmak üzere üç polis tarafından 24 saat korunduğunu söyledi. Polis, Erdoğan Özen’in otomobilini akşamları evinin yakınında polis korumasındaki bir garaja bıraktığını ancak olaydan önceki gece otomobilini evinin önünde sokakta park ettiğini belirtti. Büyükelçilik mensupları ise bu konuda kesin bir bilgi olmadığını söylediler.

Polis, Erdoğan Özen’in otomobilinde Özen’e ait bir tabanca buldu. Bombanın, otomobile nasıl yerleştirildiği konusunda ise henüz bir ipucu elde edilemedi. Otomobilin olaydan önceki gece evin önüne park edildiği varsayımından hareket eden polis, Erdoğan Özen’i takip eden teröristlerin bu “*fırsat*”tan yararlandığını sanıyor. Çalışma Ataşemizin eşi Monika Özen’in, parçalanarak yandığı için uzun süre kimliği tespit edilemeyen cesedin kocasına ait olduğunu yüzüğünden ve saatinden tanıdığı öğrenildi. Monika Özen, saldırının şokunu henüz atlatamadı.

1975 yılında Viyana Büyükelçimiz Daniş Tunalıgil’in makam odasında üç Ermeni terörist tarafından öldürülmesinden sonra, önceki gün meydana gelen Viyana’daki ikinci Ermeni saldırısı Avusturya basınında ve TV’sinde geniş yer aldı. TV özel program hazırlarken gazeteler saldırıyı manşet haber olarak tam sayfa verdiler. Gazeteler, “*Korkunç bir patlama*”, “*Viyana’da bomba terörü*”, “*Ataşe diri diri yandı*”, “*Ermeni teröristlersuikastı üstlendi*” başlıklarını attılar.

Birinci sayfasında bir yorum yayınlayan Kurier Zeitung şöyle dedi: “*Şok geçiren bir bayan, anlamıyorum böyle bir şey nasıl yapılabilir, diyordu. Ne yazık ki dünyada böyle şeyler yapabilecek çok kimse var. Suçsuz insanları öldüren ve kötürüm eden vahşi gözlü fanatiklerle dolu dünya. Şu ve ya bu şey için tüm bu çarpışmaların gözünde olayla hiç ilgisi olmayan insanların canı, hayatı ehemmiyetsiz görünüyor.*”

Aynı gazetenin iç sayfasında yayınlanan bir başka yorumda ise “*Türklere karşı Ermeni terörünün ardında kim var*” başlığı ile şöyle denildi: “*70 yıldan beri Ermeni teröristler bütün dünyada korku ve dehşet yayıyorlar. Bombalar ve silahlarla Türk*

diplomatlarına ve dış temsilcilerine yaptıkları suikastlarla halkın dikkatini çekmek ve bu öldürücü metolla, zorla bağımsız bir devlet kurmak istiyorlar."¹²⁷³

Yeni Mesaj

AP Ajansı'nın bildirdiğine göre, Ermeni Devrimci Ordusu (EDO) üyesi olduğunu söyleyen bir kişi dün AP Stockholm bürosuna telefon ederek, bir gün önceki mesajda, amaçlarının yanlış anlaşıldığını öne sürdü ve *"Türkiye ile koruyucuları ve özellikle Amerika, Ermenilerin haklarını ve Ermeni sorununu inkâr ettiği müddetçe Ermeni Devrimci Ordusu kavgayı sürdürecektir"* dedi.

Aynı kişi daha sonra, bir gün önceki mesajdan farklı olarak şunları söyledi: *"EDO'nun Amerikan halkı ile bir sorunu yoktur. Biz Ermeni sorununu inkâr edenin hükümetin politik danışmanları olduğunu, özellikle Reagan'ın danışmanları olduğunu biliyoruz."* Çarşamba ve perşembe günleri AP Stockholm bürosuyla telefon görüşmelerinin İsveç'in dışından yapıldığı belirlendi.¹²⁷⁴

TBMM'de Kınadı

Viyana Büyükelçiliği Çalışma Ataşesi Erdoğan Özen'in öldürülmesine tepkiler sürerken, TBMM Genel Kurulu'nun dünkü birleşiminde Ermeni terörü kınandı. Devlet Bakanı ve Dışişleri Bakan Vekili Mesut Yılmaz, Genel Kurulda yaptığı konuşmada, *"Türk Devleti'nin üç-beş katile ve onların iğrenç cürümlerine baş egeceğini sanmak büyük bir hatadır"* dedi. MDP Grubu adına konuşan Kamran İnanc, Ermeni teröründeki hedefin Türk Devleti olduğunu belirterek, *"Sabır güzel şeydir. Ancak devlete karşı yönelen saldırılar karşısında lüzumundan fazla sabır göstermek büyük bir yanlış olur"* şeklinde konuştu. HP Grubu adına söz alan Mucip Ataklı ise, *"Bu cinayetlerin öcünü almak mecburiyetindeyiz"* dedi. Bu arada yerinden söz alan HP'li Musa Ateş, *"Artık bu Ermeni köpeklerine kötek atma zamanı gelmiştir"* diye bağırdı. ANAP Grubundan Fethi Çelikbaş da konuşmasında, bu tür olayların arkasında Türkiye'yi hukuk dışı yollara tahrik etme amacının bulunabileceğine dikkati çekerek, *"Eğer böyle ise o zaman fevkalade dikkatli olunması gerekir"* dedi.¹²⁷⁵

¹²⁷³ Cumhuriyet, 22 Haziran 1984.

¹²⁷⁴ Cumhuriyet, 22 Haziran 1984.

¹²⁷⁵ Cumhuriyet, 22 Haziran 1984.

KKTC’de Tepkiler

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Bakanlar Kurulu, dün sabah olağanüstü toplandı ve daha sonra Başbakan Nejat Konuk yaptığı açıklamada, “*Tüm devletler Ermeni terörü konusunda görüş birliği içinde olmadıkları sürece, uluslararası terörü hâksiz yere cesaretlendirecekler ve sonunda sadece Türkiye Cumhuriyeti ve Türkler değil, bütün insanlık bundan zarar görecektir*” dedi. KKTC Cumhurbaşkanı Rauf Denktaş da dün sabah Türkiye’nin Lefkoşe Büyükelçiliği’ne, Özen’in şehit edilmesinden Kıbrıs Türk halkının duyduğu üzüntüyü bildirdi ve Türk ulusuna başsağlığı diledi. ABD Dışişleri Bakanlığı’nın saldırıyı insanlık dışı olarak nitelemesinden sonra Fransa da Özen’in öldürülmesini kınadı.¹²⁷⁶

3.2.202. Evren: Terör Karşısında Dize Gelmeyeceğiz

Ankara, (UBA) - Cumhurbaşkanı Kenan Evren, Türkiye’nin bugüne kadar terör karşısında dize gelmediğini, bundan sonra da gelmeyeceğini söyledi. Cumhurbaşkanı Evren, Antalya’dan başlayıp Akdeniz ve Ege kıyı şeridinde sürdürdüğü incelemelerini tamamlayarak Ankara’ya döndü. Cumhurbaşkanı Evren, Dalaman’da yurttaşlara hitap ederken, Türkiye’de huzur ve güvenin sağlandığını, ancak yurt dışındaki bina ve temsilciliklere yöneltilen saldırıların henüz önlenemediğini kaydetti. Bunun suçunun Türkiye’de değil, teröre arka çıkan ülkelerde olduğunu vurgulayan Cumhurbaşkanı Evren, Papa’ya yapılan suikastın ardından bütün ülkelere “*uluslararası terörizme*” karşı işbirliği önerisinde bulunduğunu ve bu olaydan bazı ülkelerin ders alması gerektiğini söylediğini hatırlattı.

Cumhurbaşkanı Kenan Evren, şöyle devam etti:

“Fakat görüyorum ki, birçok ülke bundan ders almamıştır. Bugün bize karşı yapılan saldırılar, bu terör hareketleri yarın, öbür gün silah geriye teper kendilerini de rahatsız eder ve birçok ülkeyi de rahatsız etmeye başlamıştır. Zaman geçmeden daha kötü neticelerle karşılaşmadan ben bu ülkelere, terörle bizim gibi etkili mücadele etmelerini tavsiye ediyorum.”

Bazı ülkelerle kuruluşların Türkiye’de ölüm cezasının kaldırılması isteğinde bulunduklarını da hatırlatan Cumhurbaşkanı Evren, her ülkenin ceza kanunlarının yalnızca o ülkeyi ilgilendirdiğini söyledi ve bu ülkelerle kuruluşlara kendi ülkelerinin ve

¹²⁷⁶ Cumhuriyet, 22 Haziran 1984.

kanunlarının muhasebesini yapmalarını tavsiye etti. Cumhurbaşkanı Evren: *“Bizim kanunlarımızı değiştirmek bunların mütalaasına bağlı değildir. Türkiye, gerektiği zaman bunları değiştirir”* dedi.¹²⁷⁷

3.2.203. Avusturya Polisi Kötümser

Viyana, (Önder Gürman) - Ermeni teröristlerin Viyana Büyükelçiliğimiz Çalışma Ataşesi Erdoğan Özen’e karşı düzenledikleri bombalı saldırının soruşturmasını sürdüren Avusturya polisi *“kolay sonuç”* alınamayacağı kanısında. Özen’in cenazesi yarın yurda getirilecek ve salı günü İzmir’de devlet töreni ile toprağa verilecek. Özen’in otomobiline yerleştiren ve Büyükelçiliğine geldiği anda patlatılan teröristlerin Viyana’da yardımcıları olduğu kanısına varan Avusturya polisi, ülkede yaşayan Ermeniler üzerindeki *“inceleme”* sini, *“militan”* Ermeniler konusunda yoğunlaştırdı. Fransa, Belçika, İtalya, Federal Almanya, İngiltere ve İsviçre den *“militan”* ların listesini alan Avusturya polisi ayrıca Türk polisinden de bu konuda ayrıntılı bilgi istedi.

Antiterorist birlik *“Cobra”* ile birlikte listede adı geçen Ermenileri arayan Avusturya polisi tüm sınır kapılarında da önlem aldı. Listedeki adı geçen militan Ermeniler konusunda Avusturya’ya komşu ülkelerin polisine de bilgi verildi. Soruşturmayı sürdüren bir yetkili, *“Şimdiye kadar bir sonuç alınmadı ama suikastçıların Viyana’da en uygun saati ve tarihi araştırarak yardımcıları olduğuna eminiz”* dedi. Çalışma Ataşesi Özen’in öldürülmesinden sonra Türkiye Büyükelçiliği ve Türk daireleri önündeki güvenlik önlemlerini arttıran Avusturya polisi, Amerikalıların da tehdit edilmesi üzerine ABD Büyükelçiliği ve temsilciliklerinde sıkı koruma önlemleri almaya başladı.

Bu arada, uzaktan kumandalı bomba ile havaya uçurulan Erdoğan Özen’in otomobiline, bombanın sol ön koltuk altından ve dışarıdan yerleştirildiği belirlendi. İncelemesini tamamlayan bilirkişi heyeti, Özen’in yaralanma şeklinden ve otomobilin söz konusu bölgedeki döşemesinde büyük bir parça eksikliğinden, bombanın dışarıdan sol ön koltuğun altına yerleştirildiği kanısına vardı.

Viyana siyasi polis şefi Koberger de otomobile yerleştirilen patlayıcının askeri amaçla kullanılan *“nitro-penta”* olduğunu açıkladı. Koberger, suikastı düzenleyenlerin

¹²⁷⁷ Cumhuriyet, 22 Haziran 1984.

Türk Büyükelçilik mensuplarını iyi tanıyan kişiler olduğunu sandıklarını da belirterek, *“Son bir yıl içinde Türkiye ve Ortadoğu’ndan Avusturya’ya gelen radikal Ermenilerin kimler olduğunu tespit ettik. Büyükelçilik protokol listesi ile Büyükelçilikte verilen resepsiyonlara katılanlar da inceliyoruz”* dedi.

Erdoğan Özen’in eşi Monika Özen de kendisiyle görüşen gazetecilere yaptığı açıklamada, olaydan önceki gece evin önünde bırakılan otomobilde *“şüpheli parmak izleri”* gördüklerini söyledi. Ve *“Otomobilin sağ kapısındaki izlerden, birinin kapıya açmaya çalıştığını sanmıştık”* dedi.

Patlamanın meydana geldiği Büyükelçilik otoparkının karşısındaki bakkal Waltraud Breuer de patlama sırasında *“kaçan bir adam”*dan söz etti. Breuer, eşkâlini anlatamadığı adam’ konusunda şöyle dedi: *“Şok geçirmiş gibi bir hali yoktu. Yaralı olduğunu da sanmıyorum. Sanki ne olacağını bildiği için patlamadan önce bir sipere koşuyormuş gibi bir hali vardı.”*

Ankara büromuzun haberine göre, Çalışma Ataşesi Erdoğan Özen için İzmir’de devlet töreni yapılacak. Dışişleri Bakan Vekili ve Hükümet Sözcüsü Mesut Yılmaz, *“Bu cinayetleri Ermeni Türk meselesi haline getirmek onların tuzaklarına düşmektir”* dedi.

Yılmaz, Erdoğan Özen için İzmir’de düzenlenecek devlet törenine Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Mustafa Kalemli’nin katılacağını belirtti. Yılmaz, Özen’in cenazesinin muhtemelen pazartesi günü Türkiye’ye getirileceğini söyledi. Bakan Yılmaz, gazetecilerin olaya ilişkin soruşturmada bir gelişme olup olmadığı biçimindeki soruları üzerine, *“Henüz bir gelişme yok. Olayın hedefinin büyükelçilik olduğu da henüz bir iddia niteliğinde”* dedi. Ermeni teröristlere karşı yeni önlemler alınıp alınmayacağı biçimindeki soruya Yılmaz şu yanıtı verdi: *“Yeni bir şey yok. Bizim dediğimiz, bu cinayetleri Türk Ermeni meselesi haline getirmek fevkalade yanlıştır. Bu onların emellerine uygundur. Bu meseleyi Türk-Ermeni meselesi haline getirmek onların tuzaklarına düşmektir. Biz meseleyi, olayların meydana geldiği ve teröristlerin yaşadıkları ülkelerle işbirliği ile önlemeyi düşünüyoruz. Şu anda işbirliği sağlamak konusu üzerinde yoğunlaştık.”*¹²⁷⁸

¹²⁷⁸ Cumhuriyet, 23 Haziran 1984.

3.2.204. Özen'in Cenazesi Yarın İzmir'de Toprağa Verilecek

Haber Merkezi - Ermeni teröristlerce öldürülen Viyana Büyükelçiliği Çalışma Müşaviri Erdoğan Özen'in cenazesi dün yurda getirildi. Önce Yeşilköy'e oradan da İzmir'e getirilen Özen'in cenazesi yarın yapılacak devlet töreniyle toprağa verilecek. Özen'in eşi Monika ve oğlu Murat'la hükümeti temsilen Viyana'ya giden Büyükelçi Behiç Hazar da Türkiye'ye döndüler. Yeşilköy Havaalanı'nda bir manga asker tarafından alınan Erdoğan Özen'in cenazesi katafalka konulduktan sonra saygı duruşunda bulunuldu. Törene Devlet Bakanı Sudi Turel, Vali Nevzat Ayaz, Anakent Belediye Başkanı Bedrettin Dalan, Türkiye'nin Viyana Büyükelçisi Durmuş Könce ile diğer ilgililer katıldı. Şehit Özen için yarın İzmir'de Vilayet önünde devlet töreni düzenlenecek.¹²⁷⁹

3.2.205. Aznavour: Şiddeti Onaylamam Ama Yakınlarımı Savunurum

Haber Merkezi - Ermeni asılla Fransız şarkıcı Charles Aznavour 1980'lerde arabuluculuk yolundaki girişimlerinin Ermeni gençlerinin tehditleri ile engellendiğini belirterek, *"Bugüne göre 80'de gençlerin daha ateşli olduklarını sanıyorum. O zamanlar kendi benliklerini yeni keşfediyorlardı, daha tutkuluydular. 80'de bana açıkça (kes sesini) dendi"* biçiminde konuştu.

Fransa'nın bir köyünde TV çekimi yaparken, Nokta Dergisi'nin sorularını yanıtlayan Aznavour, arabuluculuk istemini Le Monde'da açıklamasından sonra Ara Toranyan'ın kendisi ile görüştüğünü de belirterek, şöyle konuştu: *"Benim gibi konuşacak Ermeni sayısını bilerseniz şaşarsınız. Ayrıca birlikte içiyoruz. Toranyan'ı gördüğümde, ona iki Türk gazetecinin beni görmeye geldiğini konuşmanın mükemmel bir hava içinde geçtiğini söyleyeceğim. O da bana (Ha, ha, önce hep böyle olur, ama sonra...) diyecek. Ben de (bekleyelim görelim) diye yanıtlayacağım. Ne olursa olsun güvenmek gerekir, görevimin bu olduğunu bundan başka bir şey olmadığına inanıyorum. Yarın Lyon'dan telefon edip nasıl geçti diye soracak arkadaşlarım var. Yakın arkadaşlarım. Benim tarafımdan olanlar, iyi şeyler olmasını bekleyenler..."* Aznavour, kendisinin Ermeni

¹²⁷⁹ Cumhuriyet, 25 Haziran 1984.

sorunu konusunda uzman olmadığını belirterek, “*Ben bu konuyu kafamla değil kalbimle inceledim*” dedi.

Dört Ermeni teröristi ile ilgili olarak Paris mahkemesine verdiği dayanışma mektubu konusundaki soruya Aznavuor “İnsan kendinden olanları savunur” yanıtını verirken, “Onaylamadığınız eylemler yapsalar da mı?” sorusuna şöyle yanıt verdi: “*Durumu çok iyi açıkladım. Şiddeti onaylamıyorum. Ama insanlar, birdenbire, şiddet dışında hiçbir şekilde dertlerini anlatamayacak noktaya itilirlerse, artık ne onaylamak durumunda kalırım, ne de onaylamamak. Susarım, artık hiçbir şey söylemem.*”

-Susmadınız mektup gönderdiniz

Gönderdim çünkü onlar benimkiler, kuzenlerim, kardeşlerim. Anlıyor musunuz, göndermek zorundaydım, siz de aynı şeyi yapardınız. Böyle bir şey Fransa’nın başına gelseydi de aynı şekilde davranırdım. Tavır alıyorum. Tarafsız olduğumu söylemiyorum. Pek çoğundan farklı olan belli bir tavır alıyorum. Mektuplar yazmak zorunda kalmamayı yeğledim.

-Radyoda ya da TV’de bir Türk diplomatının öldürülmesi haberini duyduğunuzda ne hissediyorsunuz?

-Bir ülkenin önemli bir kişisini kaybetmesini her zaman üzücü bulmuşumdur. Yalnız Türkleri kastetmiyorum. Bunu her zaman (yazık oldu) diye değerlendiririm.

- Bazen cinayeti işleyen kişinin Ermeni olması canınızı sıkamaz mı?

-Yan’ isimli bir adın sanat ve diğer önemli konular dışında sürekli olarak gazetelerde manşet olması tabii ki canımı sıkar.¹²⁸⁰

3.2.206. Orly Katliamı Sanıklarına Yataklık Yapan 4 Ermeni Bugün Yargıç Önüne Çıkacak

Paris, (a.a.) - Dört Ermeni hakkında Orly katliamıyla ilgileri olduğu gerekçesiyle açılan davaya bugün Paris’te başlanacak. Katliamı gerçekleştirenlere yataklık suçundan yargılanacak olan Ermenilerin, Ermeni Ulusal Hareketi’nin sözcüsü Ara Toranyan,

¹²⁸⁰ Cumhuriyet, 25 Haziran 1984.

İstanbul doğumlu Ararat Büyükpehlivanyan, Lübnan doğumlu Setsa Kazancıyan ve Vahe Süpenyan oldukları bildirildi.

Duruşmaya Orly katliamı sırasında yaralanan 15 kişi de müdahil olarak katılacak. Orly katliamıyla ilgili olarak yılsonuna doğru ağır ceza mahkemesinde başlayacak olan duruşmada da bugün yargılanmaya başlayacak olan Ermeniler, katliamı gerçekleştirenlerle birlikte yeniden yargılanacaklar. Geçen yıl 15 Temmuzda Paris'in Orly Havaalanı'ndaki THY bagaj kayıt bürosu önünde Ermeni teröristlerce yerleştirilen bir bombanın patlaması sonucu 8 kişi ölmüş, 55 kişi de yaralanmıştı.¹²⁸¹

3.2.207. Özen Toprağa Verildi

İzmir- (Cumhuriyet Ege Bürosu) - Ermeni teröristlerce şehit edilen Viyana Büyükelçiliği Çalışma Müşaviri Erdoğan Özen dün düzenlenen devlet töreniyle Karşıyaka Soğukkuyu Mezarlığı'nda toprağa verildi. Cenaze törenine Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Mustafa Kalemli, askeri ve sivil erkân ile Erdoğan Özen'in ailesi, yakınları ve kalabalık bir yurttaş topluluğu katıldı. Özen için ilk tören İzmir Valiliği önünde yapıldı. Devlet Hastanesi morgundan alınan Özen'in cenazesi bir kayzer araca konularak saat 12.00'de Konak Alanı'na getirildi. Bir dakikalık saygı duruşundan sonra Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Yurt Dışı İşçi Hizmetleri Genel Müdür Yardımcısı Durmuş Köndel bir konuşma yaptı. Köndel: *"Yüreği insan sevgisiyle dolu iyi insan, iyi baba, yetişmiş bir devlet memuruydu. İnsanlıktan utansınlar. Görevine bıraktığın yerden devam ediyoruz"* dedi.

Erdoğan Özen'in cenazesi burada bir manga asker tarafından askeri araca konularak Karşıyaka Merkez Camii'ne getirildi. Kılınan namazdan sonra Özen'in Türk bayrağına sarılı cenazesi Karşıyaka'da yurttaşların da katıldığı kalabalık bir topluluk tarafından çarşı içinde yürünerek taşındı. Bu arada önde Cumhurbaşkanı Kenan Evren, Başbakan Turgut Özal, Dışişleri Bakanı Vahit Halefoğlu ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Mustafa Kalemli'nin çelenkleri yer alıyordu. Soğukkuyu Mezarlığı'nda Erdoğan Özen toprağa verildikten sonra cenazesinin sarılı olduğu bayrağı alan Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Mustafa Kalemli, bayrağı Erdoğan Özen'in oğlu Murat'a vererek,

¹²⁸¹ Cumhuriyet, 25 Haziran 1984.

“Bundan sonra bunu sen taşıyacaksın” dedi. Özen’in cenaze töreni nedeniyle TRT, programlarında değişiklik yaparak hareketli müzik ve eğlence yayını kaldırdı.¹²⁸²

3.2.208. ASALA, Türk Olimpiyat Ekibine Yardım Edecekleri Tehdit Etti

Roma, (a.a.) - Ermeni Tedhiş Örgütü ASALA, dün İtalyan Haber Ajansı ANSA’ya bir mektup göndererek, Los Angeles Oyunları sırasında Türk olimpiyat ekibine yardımcı olacak herkesin saldırıya uğrayacağı tehdidini yineledi. Geçen hafta da Fransa’daki bir haber ajansına benzer bir tehdit mektubu gönderilmişti. Fransızca yazılmış ve Paris yakınlarından postaya verilmiş mektuplarda, Türk sporcularla ilgili doğrudan bir tehdide yer verilmemiş olması dikkati çekiyor.¹²⁸³

3.2.209. Gencidost: İran’daki Ermenilerin Dış Bağlantısı Saptanmalı

Haber Merkezi - İran İslam Cumhuriyeti’nin Ankara Büyükelçisi Muhammed Gencidost İran’daki Ermeni eylemcilerinin dış bağlantılarının ortaya çıkartılmasının gerektiğini söyledi. Gencidost, “Kudüs Günü” dolayısıyla düzenlenen basın toplantısında bir soru üzerine, Fransa Hükümeti’nin aralarında Ermeni teröristlerin de bulunduğu birçok eylemciyi koruduğunu söyledi.

a.a.’un haberine göre, Tahran’da Türk diplomatlara yönelik saldırılarla ilgili olarak tutuklanan Ermeni militanlarla ilgili soruşturmanın devam etmesi nedeniyle mahkemenin geciktiğini belirten Gencidost İran yasalarına göre adam öldürmenin cezasının ölüm olduğunu vurguladı.¹²⁸⁴

3.2.210. Manach, Türkiye’den Ayrılmadan Fransız TV’si Türk Düşmanı Bir Ermeni Filmi Gösterdi

Paris, (Sebatay Varol) - Ermenistan’ın Çarlık Rusya’sına bağlanışının 150. yılı dolayısıyla yapılan bir Sovyet Ermeni filmi, önceki gece Fransız Televizyonu ikinci kanalında gösterildi. Başından sonuna kadar Türk ve İslam düşmanlığını körüklemek

¹²⁸² Cumhuriyet, 27 Haziran 1984.

¹²⁸³ Cumhuriyet, 29 Haziran 1984.

¹²⁸⁴ Cumhuriyet, 29 Haziran 1984.

gayreti içinde çekilen, “*Umut Yıldızı*” adlı film Keosayan adlı Sovyet Ermeni yapımcı tarafından 1978 yılında gerçekleştirilmişti.

France - Soir adlı gazetenin yaptığı ankete göre söz konusu film Fransız TV seyircisinin yüzde 8’i tarafından izlendi. Seyircinin yüzde 78’i ise diğer kanalda gösterilen Jules Dassin’in “*Kadın Çılgılığı*” filmini izlemeyi yeğledi. Filmi izleyen az sayıda Fransa’da oturan Türk’ün büyük tepki göstererek A-2 adlı TV kanalına telefon ederek duygularını ilettiği öğrenildi. İntikam duygularını körükleme ve Ermeni terörizmini mazur göstermeden başka hiçbir sanatsal değeri olmadığı Fransız seyircisinin bile izlememesinden anlaşılan filmin gösterilişi konusunda Paris Büyükelçiliği yetkililerinden aldığımız bilgilere göre Türk diplomatik temsilciliği Fransız Dışişleri Bakanlığı’nın filmin gösterilişi ile ilgili olarak dikkatini çekti. Yine Türkiye’nin Paris Büyükelçiliği’nin verdiği bilgiye göre Umut Yıldızı adlı 2 film, üç yıl kadar önce Fransız TV’si tarafından Sovyetler Birliği’nden “*Ekran Dosyası*” adlı tartışmalı açık oturumlu bir program için satın alınmıştı. Ancak daha sonra sanatsal değeri olmadığı gerekçesiyle bu program kapsamında gösterilmesinden vazgeçilmişti. Tek yanlı bir Rus - Ermeni Hristiyan propagandasından başka hiçbir anlamı olmayan, tahrik edici duygusal temalara bol bol yer verilen söz konusu filmin geçtiğimiz yılın 15 Temmuzunda Paris’in Orly Havaalanı’nda meydana gelen ASALA saldırısının yıldönümüne rastlayan günlerde gösterilmesi Türk çevreleri tarafından garip karşılandı,

Öte yandan Fransa Cumhurbaşkanı François Mitterrand’ın Türk-Fransız ilişkilerini yeniden canlandırmak için Türkiye’ye emekli Büyükelçi Etienne Manachı özel temsilcisi olarak gönderdiği bir sırada Sovyet yapımcı tarafından Haçlı Seferi zihniyetiyle üretilen bir filmin Fransız Devlet Televizyonu tarafından gösterilmiş olması da ayrıca garipsendi.¹²⁸⁵

3.2.211. Orly Katliamı ile İlgili Soruşturma Tamamlandı

Paris, (Cumhuriyet) - Geçtiğimiz yılın 15 Temmuz’unda Paris’in Orly Havaalanı’nda ASALA örgütü tarafından girişilen ve sekiz kişinin ölümüne, 54 kişinin yaralanmasına yol açan bombalı saldırı olayının soruşturması tamamlandı. Soruşturmayı yürüten Creteil Sorgu Hâkimi Serge Samuel’in dosyayı Paris’te iddianameyi hazırlayacak

¹²⁸⁵ Cumhuriyet, 12 Temmuz 1984.

olan makama ilettiği, bomba koymaktan suçlanan halen tutuklu 6 kişinin Creteil Ağır Ceza Mahkemesi'nce yargılanacakları öğrenildi. Creteil Savcılığı'ndan edindiğimiz bilgiye göre dosya Adalet Bakanlığı'ndan geldikten sonra duruşma muhtemelen eylül veya ekim aylarında başlayabilecek. Fransız yargı usulüne göre ağır ceza davalarında gerekli bütün hazırlıklar önceden yapıldıktan sonra sanıklar birkaç gün arka arkaya hâkim huzuruna çıkarılıyor ve dava sonraki bir tarihe ertelenmeden jüri tarafından karara bağlanıyor.¹²⁸⁶

3.2.212. Yaralılarından Muzaffer Taylan Anlatıyor:

Bombanın Sesini Duymadım, Yalnız Uçtuğumu Hissettim

Paris, (Cumhuriyet) - 15 Temmuz 1983 günü Orly Havaalanı'na 9 kişi birlikte gitmişlerdi. Hayatlarını kazanmak üzere Giresun'un Dereli ilçesinden Paris'e gurbete gelen 9 vatandaşımızın 5'i, tatillerini geçirmek ve vatan hasreti gidermek için Türkiye'ye gidecekti. Geriye kalan dördü ise hemşerilerini, akrabalarını yolcu ediyordu.

Aralarında Muzaffer Taylan tam bir yıl geçtikten sonra o günü yeniden yaşarcasına anlatıyor:

"O an için uçağın ertelendiği televizyon gibi orada duran ekrandan belirtildi. 57, 60, 61 numaralı kapıların önünde kuyruk olmamız yazıyla istendi. Biz sıranın arkasındaydık, hepimiz bir arada olduğumuz için yazıyı gördükten sonra 60, 61 numaralı kapılar arka tarafta kaldığından geriye döndük ve kuyruğun önüne geçtik. Bu arada rahmetli Hüseyin Memiş, Halit Yılmaz ve diğer arkadaşlar bir memleketli olduğumuz için konuşup şakalaşıyorduk. Ben yine bir değişiklik var mı diye ekrana baktım O anda hiç anlamadığım bir şey oldu. Bombanın sesini hiç duymadım. Yalnız uçar gibi bir şey hissettim. Yere düştükten sonra hiçbir şey göremedim. Kızıl bir şey olduğunu hissettim. Alev gibi bir şey. Gözümü kapadım. Sürünerek ayrılmaya çalıştım. Önce o ekranın patladığını tahmin ettim."

-İlk anda bir acı duydunuz mu?

-Taylan, Vücudumda bir uyuşukluk vardı. Sürünerek nereye kadar gidebilirim diye kendimi denedim. Binalar yıkılıyormuş gibi geliyordu. Karanlıkta da kalınca bilmediğim bir rüya gibi kendimi aydınlıkta buldum.

¹²⁸⁶ Cumhuriyet, 15 Temmuz 1984.

Ayağa kalktım, ayağımdaki pantolondan bir tek belimde kemer kalmıştı. Birde gömleğimin arkası. Bombanın sesini duyanlar çığırarak bize doğru geldiler. Dış kapıya doğru yürüdüm. Dışarı çıktıktan sonra Haydar Barak arkadaşımın perişan bir halde oturduğunu gördüm. Omuzları gömleği yırtık, kanlı vaziyetteydi. Ermenilere küfrettiğini işittim ve o an aklıma Ermeniler tarafından yapılmış bir suikast olduğunu getirdim. Ben o ana kadar hala ekranın patladığına inanıyordum. Ermenilere küfrettiğini duyunca bir Ermeni olayı olduğunu çözdüm. Tabii o anda bizimle ilgilenecek ilkyardım ekipleri aradık. Bunlar da biraz geç geldiler. Yanıkların verdiği acıyla yere oturamıyorduk. Öteye beriye koşuştuk ve yığılıp kaldık. Onlar da hangi emri bekliyorlardı bilemiyorum ama hemen müdahale etmediler. 40-45 dakika zaman kaybettik.

Ambulansa girdikten sonra ümit yok diye dışarı çıkan arkadaşlar bile oldu. Sonradan ilkyardım ekipleri geldi. Hepimizi, yani ağır yaralıları sedyelere koydular, oksijen tuttular. Bir tanesinin bana bunun durumu ağır, tehlikeli dediğini duydum. İki gün sonra hastanede kendime geldim. Bu arada olayların hiç birini hatırlamıyorum.¹²⁸⁷

3.2.213. Abrams'ın Temasları

ABD Dışişleri Bakan Yardımcısı Elliot Abrams, Rum ve Ermeni Patriklerini dün öğleden önce ziyaret etti. Türkiye'de bulunan ABD Dışişleri Bakan yardımcısı Elliot Abrams saat 08.45'te Fener'deki Rum Patrikhanesi'ne geldi. Abrams, Rum Patriği I. Dimitrius'la yarım saat kadar görüştü. Daha sonra Kumkapı'daki Ermeni Patrikhanesi'ne gelen konuk Dışişleri bakan Yardımcısı, burada yaklaşık bir saat süreyle Patrik Şinork Kalutsyan'dan Türkiye'deki Ermenilerin durumları hakkında bilgi aldı. Şinork Kalutsyan görüşme sırasında Türkiye'deki Ermenilerin çok rahat yaşadıklarını, devlet ve yasalara bağlı olduklarını söyledi. Abrams'ın patrikleri ziyaretine ABD İstanbul Başkonsolosu Daniel Newberry de katıldı. Bugün de kentin tarihi ve turistik yerlerini dolaşacak olan konuk Dışişleri Bakan Yardımcısı yarın ülkemizden ayrılacak.¹²⁸⁸

¹²⁸⁷ *Cumhuriyet*, 15 Temmuz 1984.

¹²⁸⁸ *Cumhuriyet*, 15 Temmuz 1984.

3.2.214. ABD’li Ataşe Los Angeles İçin Sporcularımıza Güvence Verdi

Spor Servisi - Los Angeles Olimpiyat Oyunları’nın başlamasına 4 gün kala Türk kafilesi için hazırlanan güvenlik önlemleri hakkında bilgi vermek için ABD Ankara Büyükelçiliği Güvenlik Ataşesi Mark Sanna İstanbul’a geldi. Güvenlik Ataşesi Mark Sanna, Türk Olimpiyat Kafilesi Başkanı ve Beden Terbiyesi Genel Müdürü Yücel Seçkiner ile görüşmeler yaptı.

Türk sporcularına kendileri için hazırlanan özel güvenlik önlemleri konusunda bazı açıklamalarda bulundu. Sanna, terörist saldırılarının önlenmesinde sporcu ve idarecilere büyük görevler düştüğünü belirtirken, şöyle konuştu: *“Ben İstanbul’a Los Angeles’ta bütün güvenlik önlemlerinin alındığını söylemeye geldim. Türk kafilesinin ülkemizde kendilerinin de yardımıyla hiçbir sorunla karşılaşmayacağına eminim.”*

Mark Sanna daha sonra bu olimpiyatların şimdiye dek gerçekleştirilen en görkemli olimpiyat olacağını ve dünyanın yarısının ya televizyonları başından, ya da Los Angeles’ta oyunları izleme olanağını bulacağını belirttikten sonra şunları söyledi: *“Adlarını tüm dünyada duyurmak isteyen teröristler, Los Angeles’ta saldırılarda bulunmak ve olay yaratmak isteyeceklerdir. Ama biz tüm güvenlik örgütü olarak onlara böyle bir fırsatı kesinlikle tanımayacağız. Biz 1979 yılından bu yana Los Angeles Oyunlarına katılacak olan sporcuların güvenliği için durmadan ve yılmadan çalışıyoruz.”*

Mark Sanna konuşmasının bir diğer bölümünde ise Ermeni teröristlerin Türk konsolosluklarına yönelttiği ilk saldırıların Los Angeles’ta başladığını ve bu nedenle Türk sporcu kafilesi için alınan önlemlere daha ağırlık verildiğini söyledi. Mark Sanna, daha sonra kendisiyle konuşan basın mensuplarına Türk sporcularının Los Angeles’ta kaç madalya kazanabileceklerini sordu. Sanna’nın bu sorusuna gazeteciler *“Sekiz madalya kazanırsınız”* şeklinde yanıt verdiler. Sanna son olarak Türk sporcularına başarılar dileyerek şöyle konuştu: *“Umarım ABD’de yapılan oyunlar Türk spor tarihine altın harflerle yazılır.”*¹²⁸⁹

¹²⁸⁹ Cumhuriyet, 24 Temmuz 1984.

3.2.215. Los Angeles'tan Notlar

Ermeni Terörist

Bürol Bilal Los Angeles, (Bürol Bilalk) - Birleşik Amerika Göçmen Bürosu bilgisayarlarında “terörist zanlısı” olarak kaydı bulunan Suriye uyruklu bir Ermeni geçen pazar günü, Los Angeles’a geçmeye çalışırken, Kanada’nın Toronto kentinde ABD Göçmen Bürosu memurları tarafından durduruldu. ABD’nin Toronto Göçmen Bürosu müdür yardımcısı Willia Trusdale, Sahak Kalanciyan adlı Ermeni teröristin elinde olimpiyatların sürmekte olduğu Los Angeles için uçak bileti bulunduğunu belirtti. Yetkililer, Kalanciyan’ın, oyunlara katılan Türk ekibine karşı bir saldırı planlamış olması ihtimali üzerinde duruyorlar.¹²⁹⁰

3.2.216. Ermeniler Cemal Öner’i Tehdit Etti

Los Angeles, (Cumhuriyet) - Cemal Öner’in Ermeni teröristlerce tehdit edilmesi üzerine Arjantinli rakibi ile yapacağı karşılaşma öncesi özel yetiştirilmiş polis köpekleri ring etrafında ve salonda bomba araştırması yaptılar. Polis yetkilileri bu araştırmanın Cemal Öner’in maç sırasında salonun bombalanacağı yolunda, bir süre önce Los Angeles Türk Konsoloslugu’na Ermeniler tarafından gönderilen tehdit mektubu üzerine yapıldığını belirtiyorlar. Türk Milli Olimpiyat Komitesi Basın Sözcüsü Togay Bayatlı’nın Associated Press ajansına yaptığı açıklamada son gelen tehdit mektubundan başka bir düzine daha mektubun Türk Olimpiyat kafilesine gönderildiğini belirtti. Bayatlı daha sonra şöyle konuştu. *“Biz Ermeni iddialarını oldukça ciddiye alıyoruz. Çünkü son yıllarda Türklere yapılan saldırılar ortada. Bu arada basın mensuplarının da en az sporcular kadar koruma altında tutulduğunu söyleyebilirim.”*

Togay Bayatlı daha sonra şöyle dedi: *“Eğer olimpiyatlar sırasında Türk ekibine herhangi bir saldırı olursa, bu saldırıyı yapanlara karşı tüm dünyada büyük bir nefret uyanacak. Ama ben Ermenilerin herhangi bir saldırı yapacakları ihtimalini düşünemiyorum. Çünkü o kadar sıkı güvenlik önlemleri var ki, sporcularımız sanki bir hapisane hayatı yaşıyor.”*¹²⁹¹

¹²⁹⁰ Cumhuriyet, 1 Ağustos 1984.

¹²⁹¹ Cumhuriyet, 7 Ağustos 1984.

3.2.217. Bombacı Papazyan Orly’de Yakalandı; Beyrut’a Gönderildi

Paris, (a.a.) - Fransa’da yayımlanan Le Monde Gazetesi, Lübnan pasaportu taşıyan tanınmış Ermeni teröristlerden Kevork Papazyan’ın, iki gün süreyle Orly Havaalanı’nda gözaltın da tutulduktan sonra Beyrut’a geri gönderildiğini yazdı.

Haberinde bir kaynak göstermeyen gazeteye göre, 34 yaşındaki terörist Papazyan, pazartesi günü bir Lübnan uçağıyla geldiği Orly Havaalanı’nın uluslararası bölümünde gözaltına alındı. Havaalanındaki bir polis yetkilisi ise gazete haberi üzerinde yorum yapmadı. 34 yaşındaki Kevork Papazyan Ermeni Kültür Evi’nde patlayan, 1976 Mayıs’ında Paris’teki bombayı imal etmekle suçlanmış ve sorguya çekildikten sonra sınır dışı edilmişti. Bombanın kaza sonucu patlamasıyla bir kişi ölmüş, bombayı büyük bir olasılıkla Türk hedefleri için hazırlayan terörist Papazyan da bu yüzünden ağır bir şekilde yaralanmıştı.

Le Monde Gazetesi polisin Lyon kenti demiryolu istasyonunun bagaj deposunda meydana gelen ve maddi hasara yol açan patlama ile Papazyan’ın Paris’te bulunuşu arasında bir bağlantı kuramadıklarını yazdı. Öte yandan, AFP’nin Lyon bürosuna telefon eden ve kimliğini açıklamayan bir kişi, Lyon Garı’na önceki gün yapılan bombalı saldırıyı Ermeni terör örgütü “ASALA” adına üstlendi.¹²⁹²

3.2.218. Ermeni Başka Terör Başka

(Cumhuriyet) - Başbakan Turgut Özal’ın basın toplantısının içinde bir başka basın toplantısı daha düzenlendi. Başbakan’a soru sormak üzere söz alan Ermenice yayınlanan Jamanak Gazetesi’nden Agop Sivaslıyan, 10 dakika kadar Ermeni cemaatinin sorunlarını anlattı. Sivaslıyan’ın konuşması sırasında foto muhabirleri Özal’ın çevresinden ayrılıp Sivaslıyan’ın çevresini sardılar. TRT kameraları da Sivaslıyan’a döndü. Sivaslıyan özetle Patrik Kalutsyan’ın dini lider olduğunu, cemaatin sözcülüğünü yapacak bir başka kişiye ihtiyaç olduğunu söyledi. Özal ise, cemaatin iç sorunlarına karışmalarının söz konusu olamayacağını ve bazı bürokratik engellerin zaman içinde çözümlenebileceğini belirtti.

Başbakan Özal, Türk - Ermeni ilişkilerinin gündeme gelmesi üzerine bu konudaki görüşlerini bir kez daha açıkladı ve şöyle dedi: “*Dış temsilcilerimize yapılan*

¹²⁹² Cumhuriyet, 16 Ağustos 1984.

saldırılarından sonra bunun basında Ermeni terörü olarak gösterilmesini tasvip etmiyorum. Bu bir terör hareketidir. Buna bir isim takarak, Türkiye’de yaşayanlar da dâhil Türkiye dışında bu işlere hiç karışmayanları karşımıza almanın hiçbir fayda getirmediği kanaatindeyim. Bu gibi terör hareketlerini terör diye adlandırmak lazımdır. Çünkü bu işleri yapanlar bu cemaatleri bu işin içine sokmak hevesindedirler. Kim yapıyorsa bunu vahşi terörcü, katil olarak göstermemiz ama bir cemaate bağlamamız lazımdır.”¹²⁹³

3.2.219. ASALA’da Son Durum

Orly Havaalanı Baskını ASALA’yı Böldü

Dış Haberler Servisi, (Judith Perera) - 3 Mayıs 1984’te Paris’in banliyösü Alfortville’deki Ermeni anıtının yanında üç bomba patladı. Ermeni militanlar, bu eylemin dünyanın çeşitli yerlerinde Türklere karşı yürütülen eylemlerinin karşılığı olarak yapıldığını söylediler ve Türk gizli servisini sorumlu tuttular. Anıt, geçtiğimiz Nisan ayının 29’unda her görüşten Ermeni’nin katılımıyla açılmıştı. Bu açılıştan hemen sonra Türk Hükümeti, anıtı ve bu yılın başında François Mitterrand’ın Ermeni soykırımını tanıdığını belirten açıklamasını protesto etmişti. Bombalama olayından iki hafta önce, Paris’te toplanan Halklar Mahkemesi’nde Ermeni toplumunun Türkler tarafından yapılan bir soykırımın kurbanı olduğu kabul edilmişti. Bu arada Paris’te 1981 Eylülünde Türk konsoloslughuna baskın düzenleyen ve içeridekileri rehin alan 4 ASALA militanının mahkemesi sürüyordu. Bu mahkemeyi protesto eden gösteriler nedeniyle de tutuklamalar yapılıyordu. Bu yılın başından beri gelişen olayların ve ASALA’nın kendi içindeki hiziplerin 1982 Haziranında İsrail’in Lübnan’ı işgalinden sonra açıkça ortaya çıkmasıyla, Ermeni özgürlük hareketi bazı sorunlarla karşı karşıya kaldı.

Öte yandan Şam’dan Atina’ya kadar, Kıbrıs Rum Kesimi, İran ve Türkiye’deki birkaç grupta da ilişkileri olan ASALA’nın lideri Agop Agopyan 1975’ten bu yana örgütünü ve amacını tanıtmak için yaptığı saldırı ve cinayetlerin devam etmesinde ısrar ediyordu. Gizli Ermeni dergisi Armenia da şimdi eskisine oranla politik analizlerden çok ASALA’yı pohpohlamaya gayret ettiği gibi birçok dille yayın yapmaktan da vazgeçerek salt Ermenice yazıyor. Daha solda yer alan ve siyasi açıdan diğerlerine oranla daha ilerde

¹²⁹³ Cumhuriyet, 17 Ağustos 1984.

bazı ASALA üyeleri -Monte Merkonyan ve Alex Komşuyan gibi ASALA Devrimci Hareket (DH) grubunu oluşturdular.

Bu grup, 1983 Haziranındaki Orly Havaalanı baskını gibi Agopyan'ın sürdürdüğü operasyonları *“bilinçsiz terör hareketleri”* olarak niteliyor ve karşı çıkıyor. Ancak bununla birlikte silahlı mücadeleyi de savunuyorlar. Bu grubun sempatizanları silahlı propagandanın başlangıçta kamuoyunun ilgisini çekmek ve amaçlarını tanıtmak için kesinlikle gerekli olduğunu belirterek, *“Bu hareketin, eski Ermeni liderlerinin güttüğü uluslararası hukukun Ermeni sorununa çözüm bulmasını bekleyen politikalarından farklı olduğunun anlatılması için bu eylem türüne ihtiyacımız vardı”* diyorlar. Bununla birlikte hareketlerin amaçlarına ulaştığını söylüyorlar, *“Eğer eylemlerin politik prensipleri açıkça belirlenmemiş olsaydı, ASALA sonunda haksız da çıkabilirdi”* diye belirtiyorlar. *“Bizim için askeri hareketler, politik prensiplerden ve genelde insan hayatına duyulan saygıdan soyutlanamaz. Agopyan'ın düşünce tarzıyla bu eylemler körü körüne ve hatta Türk devletiyle hiçbir ilgisi olmayan masum insanlara karşı acımaksızın yapılan faşist eylemler haline geldiler.”* Bir yıldır ciddi sürtüşmelerin ve çelişkilerin ortaya çıktığı Ermeni hareketinde Orly Havaalanı baskını ASALA'da hizipleşmenin başlıca nedeni olarak görülüyor. 10 yıldır çalışmalarını çok gizli bir biçimde yürüten ASALA bu süreçte en sağdaki milliyetçi kesimden en soldaki Marksistlere kadar tüm siyasi eğilimleri içinde barındıran bir örgüt. Lübnan'da bir üssü olduğu sürece eylemlerini etkili bir biçimde sürdüren ASALA'ya sol politikacılar eylemlerin politik taslağını hazırlayarak yardımcı oldular.¹²⁹⁴

Halk Hareketleri

Ermeni hareketinin toplumsal temeller üzerine oturtulmaya çalışılması, özellikle hareketlerine politik nedenler arayan ve mücadele etmek isteyen gençlere umut verdi. Bu da, şimdi kendi gerilla grubunu (ESAK) kuran Taşnak gibi geleneksel partilerin bu potansiyeli kendilerine çekmeye çalışmalarına neden oluyor. İşin bir başka yönü de bu genç tabanın ASALA'ya kaptırılmak istenmemesi. 1981 ortalarında ASALA'yı ve halk hareketlerini birleştiren tek bir örgüt kurulması için tartışmalara başlanmıştı. 1981'in sonuna doğru Ermeni halkçı hareketlerinin temeli, politik çizgi 8 ana unsurda belirlendi. ASALA bu görüşmelerde düşmanlarını *“Türk ve uluslararası emperyalizm”* olarak

¹²⁹⁴ Cumhuriyet, 20 Ağustos 1984.

belirlendi. “*Ermeni halkının özgürlüğünü elde etmesinin tek yolu devrimci şiddete başvurmaktır*” diyen ASALA, ezen sınıfların otoritesini reddeden herkesi saflarına çağırarak, yapılan koalisyonu uluslararası devrimci hareket temelinde geliştireceğini ilan etti. “*Nihai hedefimiz demokratik sosyalist bir Ermeni devleti kurmaktır*” diyen ASALA, uzun dönemde halkçı bir mücadele için Sovyetler’deki Ermenilerin devrimci - politik bir bazda hareket etmelerini sağlamaya çalışıyor. Halkçı harekete katılan insanlardan biri, “*Artık mücadeleyi işgal altındaki topraklarda sürdürmenin zamanı geldiği için, burada yükselen Kürt ve Türk hareketleriyle ilişkiye geçtik*” diyor. ASALA daha önce de Kürt İşçi Partisi ve Türkiye Komünist Partisi ile ilişki kurmuştu. Aynı zamanda bu temelde Avrupa’daki Ermeni, Kürt ve bazı Türk öğrenciler bir ittifak oluşturdular. Aynı zamanda Filistinlilerle de ilişki içinde olan ASALA, FKÖ, Halk Cephesi ve Demokratik Cephe ile ilişkilere girdi. Ayrıca Filistinliler gizli Ermeni ordusuna Ortadoğu’daki karmaşık politikalarda yapabilecekleri yardımlarını da esirgemediler. FKÖ, ASALA ile Fransız Hükümeti arasında aracı rolü de oynadı ve bu nedenle de ASALA, Fransa’ya karşı eylemlerini 1981 Eylülüne kadar askıya aldı. Neden sonra örgüt, Fransa’da Türk konsoloslughuna baskın yapan dört Ermeni’ye politik statü verilmesi için eylemlerine başladı ve kasım ayında Paris Orly Havaalanı’na baskın düzenlediği sırada da ASALA yöneticilerinden Monte Merkonyan sahte pasaportla seyahat ettiği gerekçesiyle tutuklandı. Merkonyan, 11 Aralık 1981’de serbest bırakıldı. Ancak birtakım güçlülere rağmen Fransız Hükümetiyle olan ilişkiler, FKÖ’nün sürdürdüğü arabuluculuk sayesinde devam etti. 1982 Nisanında İçişleri Bakanı Gaston de Ferre, Ermeni hareketinin amacını tanıdıklarını ilan etti.¹²⁹⁵

Suriye’nin Kucağında

Her şey 1982 Haziranında İsrail’in Lübnan’ı işgal etmesiyle değişti. Kapı dışarı edilen ASALA, hem yöredeki gruplarla ilişkilerini, hem de FKÖ’nün desteğini kaybetti. Aynı dönemde Türk Hükümeti de ASALA ile ilişkileri olan Türk ve Kürt gruplarına karşı büyük operasyonlar düzenledi. Sonuçta örgüt büyük ölçüde bozguna uğradı. Bu durumun sonuçları ASALA için oldukça yıkıcı oldu. Suriye’nin kontrolündeki Lübnan bölgesine çekildi. Örgütün politik kanadı, bu soyutlanmadan dolayı, zayıfladı ve örgüt içinde iktidar çarpışmaları başladı. Bu arada örgüt Agop Agopyan’ın eline geçti ve politik kadronun

¹²⁹⁵ Cumhuriyet, 20 Ağustos 1984.

çeşitli etkilenebilirliklerden uzak tutulabilmesi için kamptan dışarı çıkması yasaklandı. Bu sırada Agopyan FKÖ düşmanı Abu Nidal ile ilişki kurdu. Daha sonra da 1983'te FKÖ'yü iç savaşa sokan El Fetih içindeki ayaklanmada FKÖ'nün karşısında yer alınca FKÖ-ASALA ilişkileri koptu ve FKÖ Agopyan'ın karşısında hareket etmeye başladı. Ancak bu arada El-Fetih liderlerinden Abu İyad'ın 1982 Aralık ayında Paris'i ziyaretinde Fransız emniyeti ile yaptığı gizli görüşmeler sonucu verdiği fotoğraflar nedeniyle 1983 Nisanında ASALA'nın eylemlerini organize etmek için Paris'e gelen Agopyan tutuklandı. Ancak Fransız polisi onu tutuklamak yerine takip etmeyi tercih etseydi, buradaki örgütsel bağlarını öğrenebilirdi. Çünkü haziran ayındaki Orly Havaalanı baskınından sonra 50'ye yakın Ermeni militan yakalanabilmişti. Ocak 1983'te bağımsız hareketler arasındaki çatlağı kapatmak üzere ASALA ile ilişkiye geçmek istediler. Ancak bir başka hayal kırıklığı Abu Nidal ile tüm ilişkileri koparmak anlamına geleceğinden Agopyan bunu kabul etmedi. Nisan ayında Fransa'daki Ermeni Ulusal Hareketi (MNA) İngiltere ve ABD'deki bağımsız hareketlerle birleşerek ASALA'dan bağımsız bir Demokratik Cephe oluşturdu. Bu bağımsız cephenin oluşmasındaki en önemli neden, öncelikle Orly Havaalanı baskınıydı. Daha sonra da 15 Ağustos 1983'te Türk Havayolları'na konan ve 7 kişinin ölümüne, 62 kişinin de yaralanmasına neden olan bomba olayı ve Kapalıçarşı'daki iki kişinin ölümü, 23 kişinin yaralanmasına neden olan saldırıları şiddetle eleştiren Demokratik Cephe seçilen hedeflerin Türk Kürt ve Ermeni toplumlarının dayanışmasını tehlikeye soktuğunu açıkladı. *"Herkes bir bomba koyabilir. Ancak bizim için sorun önümüzdeki 5 yıl içinde işgal edilmiş topraklarda yaşayan toplumların dayanışmasını sağlayacak siyasi bir örgütlenmeye gitmektir"* dedi. Orly baskınının yapıldığı gün Lübnan'da ASALA içindeki ayrılıklar en son noktasına ulaşmıştı. İki ASALA yöneticisi, Viken Ayvazyan ve Haçik Havaryan, Bekaa'daki kamplarında öldürüldüler. Bu eylem, Agopyan'ın bir yıldır sürdürdüğü gizli savunma politikasının bir sonucuydu. Bunun üzerine diğer iki lider de kamplardan kaçarak ASALA Devrimci Hareketini kurdular. 16 Ağustosta yayınlanan bir bildiride bu iki kişi Agopyan'ı, müdahalelerinin amacını sahtekârlık, yalanlar ve tehdit kullanarak saptıran bir diktatör, bir gangster olarak nitelediler. Orly baskınını kınayan bildiride ayrıca tüm Ermenileri Agopyan'ı desteklemeyi reddetmeye çağırdılar.

ASALA, DHR (Devrimci Hareket) henüz oluşma devresinde bir örgüt. Bunun en önemli nedenlerinden biri, Agopyan'ın ASALA'nın kurumlarının ve kaynaklarının

üzerindeki kontrolünü koruması. ASALA - MR militanları için en büyük umut ışığı da bu kontrolün kırılabilme olasılığı. Demokratik Cepheye gelince, o sadece aktif harekete dayanak teşkil eden bir örgüt işlevinde olabilir. Demokratik Cephe'nin kuruluşuyla Agopyan taraftarı birçok grup yıpranarak özellikle İngiltere örneğinde de görüldüğü üzere ya ASALA'dan bağlarını koparıp Demokratik Cepheye geçiyorlar ya da daha başka bir çizgiye, örneğin İran kökenli Ermeni öğrencilerin oluşturduğu ASALA yanlısı bir grup Agopyan'a karşı çıkararak ASALA'dan ayrıldı. Ancak Demokratik Cephe'den çok daha radikal bir çizgiye ulaştılar ve Marksist-Leninist görüşte Sosyalist Ermeni Hareketini oluşturdular. Diğer küçük gruplar da örneğin Fransa'da olduğu gibi Demokratik Cepheden uzakta kalmayı tercih ettiler. Fransa'daki Maocu Oria hareketi, ASALA ile hareket birliğine gidene dek MNA'nın (Ermeni Ulusal Hareketi) yanında yer alıyordu. Washington'da küçük bir grup da bir yandan Demokratik Cephe ile yeni tartışmalar yürütürken öbür yandan bağımsız hareket ediyor. Demokratik Cephe tabanında da birçok eğilim varlığını sürdürüyor. Örneğin, ABD ve İngiltere'deki hareketler, ne kadar sol eğilimli ise, Fransa'daki MNA o kadar modern milliyetçi görüşe sahip. Bu da, büyük ölçüde bu ülkelerde yaşayan Ermeni nüfusun oranına bağlı. Bu nedenlerdir ki, MNA her zaman yönetime dalkavukluk ederek bir şeyler kazanmayı umut edebilir. Tabii bu sonuçtan yola çıkarak Mitterrand ve Defferre Ermeni hareketini desteklemeyi ihmal etmediler. Alfortville'deki anıtın açılışına Belediye Başkanı Joseph Franceshi de burada yaşayan Ermeni nüfusun çokluğu nedeniyle katılmayı çok uygun gördü.

Daha solda yer alan ve MNA'dan uzaklaşan bazı militanlar, ayrı bir örgüt oluşturmak yerine kendilerini Demokratik Cephe temelinde yükselen hareketler olarak tanımlayan İngiliz ve ABD Ermeni hareketlerinin yanında yer aldılar. Büyük siyasi tartışmaların yapıldığı kaybedilmiş Ermeni topraklarında Beyrut şoku henüz atlatılmış sayılmaz. Çünkü ASALA'nın hataları, çeşitli yerlerdeki Ermeni örgütlerinin dolduramayacağı kadar büyük bir başarısızlık yarattı. Bu, Fransa'da dikkatin bazı politik grupların baskılarına ve mahkemeye yöneltilmesi nedeniyle daha az hissedildi. Ancak, umutsuzluğun yaşandığı ve derin tartışmaların yapıldığı ABD ve İngiltere'de şimdi yeni bir yol aranıyor. İngiltere'de Demokratik Cephe'nin yayın organı Hayastan Kayzter Ermeni özgürlük hareketinin yeniden ortaya çıkışını sağlayabilmek için temel bir takım sorular ortaya koyuyor. Bunlardan biri de, *“Eğer bir toplum özgür olmayan bir ülkenin dışında yaşıyorsa, gerçekten bağımsızlık mücadelesi verebilir mi?”* Bu koşullarda en

basit çözümü, “*Türk ve Kürt işçi hareketleriyle birleşin*” sloganını atmakta buluyor ve bunu gelecek mücadelenin temeli sayıyor.

Sovyetlerin durumu da Ermeni hareketi içerisinde değişik yaklaşımların doğmasına neden oluyor. Geçmişte ASALA ve diğer gruplar, iki nedenden dolayı, bu ülkeye karşı olumlu bir tavır içindeydiler. Bu nedenlerden birincisi, Sovyetler’de yaşayan 3,5 milyon Ermeni’yi hem bu hareketten uzakta bırakmamak, hem de onların aktif desteğini sağlamak çabası güdüyor. İkinci nedense, 50 yıldır Taşnak gibi gelenekçi partilerin yürüttüğü, Anti - Sovyet propagandanın etkilerini silmek. Bugün gündemdeki en önemli konu, Sovyetler’in güvenilir bir müttefik olarak görülüp görülemeyeceği. Bu noktada muhalefet özellikle İngiliz, Fransız ve Amerikan sosyalist grupları sol görüşte birleşiyorlar. Henüz halkçı Ermeni hareketleri ASALA - DH ile mücadele birliklerini ilan etmiş durumda değiller. Agopyan deneyiminden ağzı yanan bir Demokratik Cephe militanı, “*Bizim görevimiz, yukarıdan verilen direktifleri uygulamaktır. Bu kez böyle olamaz. Herkesin birlikte hareket etmesi gerekir*” diyor. Ancak, halk hareketi çevrelerinde göstergeler, ASALA - DH’nin özellikle eylemlerine başladığı zaman bu hareketleri kazanacağı yolunda. Fransa’daki MNA’ya tavır koyan sol hareket, saflara katılacak ilklerden kabul ediliyor.

Şimdi ASALA - DH’nin kat edeceği yol, oldukça uzun gözüküyor. Hayastan Kayzter bu şöyle belirtiyor: “*Açık bir politik çizgi ve devrimci bir örgüt disiplini gereklidir. Ancak şu anda hareketimiz henüz olgunlaşmadığından ve bu değerlendirmeleri yapmadığından biz bundan oldukça uzaktayız. Politik olarak ilerlemiş bir toplum olan Ermenilerin özgürlüklerine kavuşmak için yapacakları en önemli şey sorunları savsaklamamak.*” ¹²⁹⁶

3.2.220. Tahran’da Ermenilerin Suikast Girişimi Ortaya Çıkarıldı

Tahran, (a.a.) - İran’daki Ermeni teröristlerin, Türk Büyükelçisini ve İran’daki diğer Türk kuruluşlarını hedef alan bir suikast hazırlığı yaptıkları ve bu hazırlığın cumartesi günü İranlı yetkililer tarafından ortaya çıkarıldığı bildirildi.

¹²⁹⁶ Cumhuriyet, 20 Ağustos 1984.

Tahran’da yayınlanan “*İslam Cumhuriyeti*” Gazetesi’nin bildirdiğine göre, bir Ermeni grubu tarafından hazırlanan “geniş çaplı operasyon”un ortaya çıkarılması üzerine çok sayıda Ermeni tutuklandı ve Türkiye Büyükelçiliği’ne olayla ilgili bilgi verildi. Bu yılın nisan ayında da Başbakan Turgut Özal’ın ziyareti öncesinde Türk işadamı Işık Yönder Tahran’da öldürülmüş, saldırıyı Ermeni terör örgütü “ASALA” üstlenmişti.¹²⁹⁷

3.2.221. ABD’nin “Soykırım Gününe” Tepki

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - ABD Temsilciler Meclisi’nin önceki gün sözlü oyla kabul ettiği karar tasarısı ile 24 Nisan 1985’i “*İnsanlık dışı davranışları ve özellikle Ermeni katliamını anmak için ulusal gün*” ilan etmesini Dışişleri Bakanlığı “*teessür ve esefle*” karşıladı. ABD Temsilciler Meclisi’nde karar tasarısını destekleyenler 24 Nisanın Ermeni soykırım kampanyasının başlangıç tarihi olduğunu ve bu kampanya sırasında 1,5 milyon Ermeni’nin olduğunu öne sürdüler.

Dışişleri Bakanlığı’nca dün bu konuda yapılan açıklamada, kararın “*teröre ve yeni vahşi cinayetlere zemin oluşturacak bir ortama yardımcı olacağı*” kaydedilerek, “*seçim endişeleri ve küçük iç politika hesaplarıyla, terörle mücadele yolundaki esas görevlerini bir tarafa bırakarak, uluslararası terörizmi cesaretlendirecek kararlar alanlar terör felaketinin gelecekteki kurbanlarının ağır sorumluluğu altında kalacaklardır*” denildi.

“*Yasama organlarının, özellikle Batılı toplumlara yönelik terör felaketlerini teşvik edecek nitelikte kararlar yerine, uluslararası ilişkilerde bu insanlık dışı yöntemi önleyecek önlem ve imkânları sağlamalarının beklendiği*” vurgulanan açıklamada şu görüşlere yer verildi.

“*Ulusların gelecekte tutum ve davranışlarını geçmişin olaylarına dayandırarak belirlemek, hele böyle bir tutumu, tarihi gerçeklerin çarpıtılması, ya da açıkça yalan iddiaların göz önünde tutulmasıyla tespit ve tayin etmek, dünya barış ve nizamına ve ülkeler arasındaki ilişkilerin gelişmesine katkıda bulunacak bir yaklaşım teşkil etmeyecektir.*” Bir buçuk yıl önce ABD Temsilciler Meclisi’ne sunulan ve o tarihten beri “*rafta bekletilen*” bu konudaki karar taslağının yakında yapılacak olan ABD seçimleri nedeni ile “*raftan indirildiğine*” dikkati çeken Dışişleri yetkilileri, “*yaklaşan seçimlerin*

¹²⁹⁷ Cumhuriyet, 6 Eylül 1984.

bazı politikacılardaki sorumsuzluk derecesini de arttırdığını” belirtiyorlar. Demokrat Parti’nin yüz üye dolayında bir çoğunluğa sahip olduğu ABD Temsilciler Meclisi’nde alınan bu kararın Senatodan da geçmesi ile bu konuda son kararı ABD Başkanı verecek.¹²⁹⁸

3.2.222. Ankara Amerika’yı Yine Uyardı

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - ABD Temsilciler Meclisi ile Senato Dış İlişkiler Komitesi’nde 24 Nisanın *“Ermeni soykırımı”* günü olarak kabul edilmesine Türkiye’nin gösterdiği tepkiden sonra ABD Dışışleri Bakam George Shultz, Ankara Büyükelçisi Robert Strausz - Hupe’yi Washington’a çağırdı. Önceki gün de Dışışleri Bakanlığı’na çağrılarak, kendisine Türk Hükümeti’nin *“kaygı”* ve *“üzüntüleri bildirilen Hupe, Ermeni soykırımını anma gününe ilişkin Türkiye’nin tepkilerini içeren bir mesajla önceki gece ABD’ye gitti. Ermeni lobisinin girişimleri ile Temsilciler Meclisi’nden çıkan “soykırım”ı anma günü kararı konusundaki gelişmeleri Ankara dikkatle izlerken Dışışleri Bakanı Vahit Halefoğlu, “Bilsinler ki Türkiye’nin tavrı bundan böyle daha sert olacaktır”* dedi.

Ankara bu konudaki gelişmeler üzerinde *“hassasiyet”*le duruyor. Bu arada Türkiye’nin Washington Büyükelçisi Şükrü Elekdag da, Türk Hükümeti’nin bu konudaki *“hassasiyeti”* ni ABD yönetiminin üst kademelerine bildirdi.

Temsilciler Meclisi’nin kararına tepki olarak HP Milletvekili Yılmaz Hastürk ve arkadaşları da TBMM’nin 24 Nisana karşılık 24 Eylülü *“Kızılderili soykırımını ve zencilere yapılan işkenceleri kınama günü”* olarak ilan etmesini istedi.

ABD’nin Ankara Büyükelçiliği ilgilileri, Büyükelçi Strausz Hupe’nin her yıl Kongre’deki Yardım Yasası’nın görüşüldüğü şu sıralarda Washington’a gittiğini ancak son gelişmeler nedeni ile *“Bu seferki gidişinde kongrede alınan Ermeni anma günü kararının da hiç kuşkusuz temaslarını etkileyeceğini”* ifade ediyorlar.

Temsilciler Meclisi’nde alınan *“Ermeni soykırımını anma günü”* kararının Türkiye’de *“en yüksek düzeyde ve kamuoyunda büyük endişe ve kaygı kaynağı”* oluşturmakta olduğu Dışışleri Bakanı Vahit Halefoğlu tarafından önceki gün ABD’nin Ankara Büyükelçisi’ne resmen bildirilmişti. Büyükelçi Strausz Hupe de bu karar nedeni

¹²⁹⁸ Cumhuriyet, 12 Eylül 1984.

ile Türkiye’de ABD’ye karşı büyük bir tepki oluşmakta olduğunu, Washington’a iletmış ve söz konusu kararın kabul edilmesi ile Türk hükümetinin “*Türkiye - ABD ilişkilerini yeniden gözden geçirmek*” durumunda kalacağını iletmışti.¹²⁹⁹

Halefoğlu

Dışişleri Bakanı Vahit Halefoğlu, İstanbul’da THA’ya yaptığı açıklamada, “*Ermeni soykırımı günü*” kararına karşı Türkiye’nin tavrını gayet açık bir şekilde ortaya koyup, gerekli girişimlerin yapıldığını söyledi. Dışişleri Bakanı Halefoğlu şöyle dedi: “*Biz her seferinde olduğu gibi gerekli girişimlerimizi anında yaptık. Ancak onların kararı ne olur bilemem. Ama bilsinler ki Türkiye’nin tavrı bundan böyle daha sert olacaktır. Nasrettin Hoca’nın bir fıkrası vardır. O fıkrada Hoca su taşımak için gönderdiği çocuğu testiye eğri tuttuğu için dövmüş. Başka birinin neden dövüyorsun Hoca şeklindeki sorusuna ise, önceden tedbirini alalım da testiye omuzundan düşürmesin, demiş.*”

Halefoğlu, her zaman anında girişim yapılmasına rağmen ABD ve öteki ülkelerin kendi bildiklerini okuduklarına dikkat çekerek, “*Biz artık daha dikkatli ve tedbirli davranmak zorundayız. Çünkü bundan böyle taviz vermek söz konusu olamaz*” dedi.

ANKA’nın haberine göre, Dışişleri Bakanı Vahit Halefoğlu 24 Eylülde Birleşmiş Milletler Genel Kurulu’na katıldıktan sonra, Amerika Dışişleri Bakan George Shultz ve öteki yetkililerle ikili görüşmeler yapacak ve bu “*konu*”ya ağırlık verecek.

HP İstanbul Milletvekili Yılmaz Hastürk ve arkadaşları TBMM Başkanlığı’na verdikleri bir önerge ile Meclis’in olağanüstü toplantıya çağrılmasını istediler. HP’nin önergesinde, TBMM’nin de 24 Eylülü “*Kızılderili soykırımı ve zencilere yapılan işkenceleri kınama günü*” olarak ilan etmesi önerildi.

ANAP Grup Başkanvekili Ercüment Konukman, ise THA’ya yaptığı açıklamada konunun son derece önemli olduğunu, Dışişleri Bakanlığı ile Başbakanlık ta konuyla ilgili çalışmaların sürdürüldüğünü belirterek “*Meclisin alelacele toplanıp bu yönde bir karar almasını olumlu olacağını sanmıyorum, gelişmeleri izlemek gerek. Hükümet ve partimizin üst kademe yöneticileri, konuyu yakından izlemektedirler*” dedi.¹³⁰⁰

¹²⁹⁹ Cumhuriyet, 14 Eylül 1984.

¹³⁰⁰ Cumhuriyet, 14 Eylül 1984.

Sunalp: Kınanmalı

MDP Genel Başkanı Turgut Sunalp, bu kararın millet ve devletçe şiddetle kınanması gerektiğini söyledi, “*Uluslararası anarşizmin bir kolu olan Ermeni terörünü desteklemek, Amerika gibi dost ve müttefik bir ülke tarafından da yapılırsa bunu nefretle karşılırsınız*” dedi. Refah Partisi Genel Başkanı Ahmet Tekdal ise, kararın dış siyasetin temel prensipleri ile bağdaşır bir yönü bulunmadığını bildirdi.

3.2.223. ABD Senatosu Dış İlişkiler Komitesi Kararından

Türkiye, “2500 yıllık Ermeni Yurdu...”

ANKA’nın haberine göre, ABD Senato Dış İlişkiler Komitesi’nin 24 Nisanın “*Ermeni soykırım günü*” ilan edilmesi konusunda aldığı kararda Türkiye, “2500 yıllık Ermeni yurdu” olarak gösteriliyor. Senato komitesinin görüşmesiz oybirliği ile aldığı 241 sayılı kararın tam metni şöyle: “*Senato, Amerikan dış politikasında Ermeni soykırımını da gözönüne alınmasını ister. Bu durum, dünyanın herhangi bir yerindeki başka soykırımları önleyecektir. Ermeni soykırımı, Osmanlı İmparatorluğu tarafından 1915-1923 yılları arasında, Türkiye Cumhuriyeti kuruluşu öncesine rastlar. Sonuç olarak 1 milyon ile 1.550.000 Ermeni katledilmiş, Ermenilerin 2500 yıllık tarihi vatanları ortadan kaldırılmıştır. Ermeni soykırımıyla ilgili belgeler, Birleşik Amerika, Avusturya, Fransa, Batı Almanya ve İngiltere arşivlerinde bulunmaktadır. Birleşik Amerika’nın 1913-1916 yılları arasında büyükelçisi olan Henry Morgentau, Osmanlı İmparatorluğu’nun müttefiklerine Ermeni soykırımı konusunda protestolar göndermiştir.*”

Senato 13 Mayıs 1920 tarihinde aldığı bir kararla, Ermeni soykırımı iddialarının gerçek olduğunu ifade etmiştir. Temsilciler Meclisi 148 sayılı kararı ile 24 Nisanın Ermeni soykırım anma günü olarak kabul edilmesini istemiştir. Eski Başkan Jimmy Carter 16 Mayıs 1978’de yaptığı konuşmada, Ermeni soykırımının “en büyük trajedilerden biri olduğunu vurgulamış ve başkan olarak bunun asla unutulmaması için çaba göstereceğini” bildirmiştir.

Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komisyonu ile Birleşik Amerika Soykırımı Anma Kurulu’nun benzer kararları yanı sıra, Başkan Ronald Reagan, 22 Nisan 1981’de yaptığı konuşmada, Ermeniler ve Kamboçyalılara yapılan soykırımdan söz etmiştir. Bütün bu gelişmelerle birlikte, Senato, Başkan’dan ve Dışişleri Bakanı’ndan bu tarihsel olayı göz önüne alarak, konunun Amerikan dış politikasında bir yer edinmesini sağlamalarını diler. Başkan ve Dışişleri Bakanı Ermenilere yapılan soykırım tanıyarak, diğer soykırımları önlemelidirler. Senato ayrıca, Başkan’dan ve Birleşmiş Milletler’deki

Amerikan temsilcilerinden bu konuyu tüm uluslararası forumlara getirerek, Ermeni soykırımı da dâhil olmak üzere, tüm soykırımları için duyulan nefreti dile getirmesini ister.”¹³⁰¹

3.2.224. Özal’dan ABD’ye Sert Tepki: İlişkiler Zedelenabilir

Çirkin Politika

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - “*Ermeni soykırımının ABD dış politikasının yürütülmesinde dikkate alınması*” ve 24 Nisanın “*Soykırım Günü*” ilan edilmesi yolunda ABD Temsilciler Meclisi ile Senato Dış İlişkiler Komisyonu’nda alınan kararlara Ankara, Başbakanlık düzeyinde tepki gösterdi. Başbakanlıktan Anadolu Ajansı aracılığıyla yapılan yazılı açıklamada, bu kararların “büyük bir düşüncesizlik örneği” olarak görüldüğü bildirildi, kararları “*kısa vadeli kazançlar esas alınarak yapılan çirkin ve ucuz politika*” ürünü diye nitelendi. Başbakanlık açıklamasında, Türklerin, “*Batı uygarlıklarında engizisyon işkenceleri hüküm sürerken birçok milli toplulukları huzur içinde yaşatmış, bu medeni vasfıyla dünyaya örnek olmuş bir milletin ahfadı*” olduklarına dikkat çekildi. Aynı açıklamada, bu kararlar gibi “*kısa vadeli politik kazançları hedef alan faaliyetlerin, ülkeler arasındaki dostane ilişkileri tamiri çok zor ve bazen imkânsız durumlara soktuğu*” hatırlatılarak, “*Böyle durumların ülkelerin uzun vadeli menfaatlerini büyük çapta zedelediğine yakın tarih açık bir şekilde şahittir*” dendi.

TBMM Başkanı Necmettin Karaduman da milletvekillerinin TBMM Başkanlığı’na yansıttıkları tepkilere aynen katıldığını, Meclis’in açılacağı 25 Eylül günü “*ABD’deki kararlar*” sorununu gündemin ilk maddesi yaptığını açıkladı. ABD’nin Ankara Büyükelçiliği yetkilileri, Reagan yönetiminin söz konusu kararların tüm Kongre’de onaylanmasını engellemek için elinden geleni yapacağını ileri sürdüler.¹³⁰²

Özal’ın Tepkisi

ABD’de, Senato Dış İlişkiler Komisyonu ile Temsilciler Meclisinin aldığı kararlara Başbakan Turgut Özal bir yazılı açıklamayla tepki gösterdi. Özal’ın a.a. aracılığıyla dağıtılan açıklaması aynen şöyle: “*ABD Temsilciler Meclisi ve Senatosu’nun son günlerde ülkemizle ilgili bazı maksatlı karar tasarılarını kabul etme yoluna girdiğine teessüf ve infialle şahit oluyoruz. ABD Başkanını ülkesinin dış politikasını tespit ederken*

¹³⁰¹ Cumhuriyet, 14 Eylül 1984.

¹³⁰² Cumhuriyet, 15 Eylül 1984.

her türlü esastan yoksun birtakım temelsiz iddiaları mesnet almaya davet eden ve kamuoyumuzu rencide edecek tarzda sözde anma günleri ilanını öngören bu tasarıları büyük bir düşüncesizlik örneği olarak görüyoruz. Yaklaşan seçimler münasebetiyle kısa vadeli kazançları esas alarak bu derece çirkin ve ucuz politika yapılmasını hayret, endişe ve ibretle müşahade ediyoruz.

Bu kararların bizzat Amerikan vatandaşlarını da hedef alan uluslararası terörizme, özellikle ASALA ve benzeri terör örgütlerinin caniyane eylemlerine bir destek sağlamakta olduğunu bütün dünya kamuoyunun takdirine arz ediyoruz. Eğer yarın bir Türk diplomatı daha bu caniler tarafından katledilirse, bunun ağır sorumluluğunu, bu kararı alanlar veya almak isteyenler vicdanlarında hissetmeyecekler midir? Sebep ve saiklarıyla cereyan tarzı çok münakaşa götüren, tarihe mal olmuş bir hadiseyi bu şekilde düşmanın kime ne fayda getireceğini çok iyi düşünmek lazımdır. Bu konuyu, bu şekilde düşünmeden, ucuz politika yaparak ortaya atanlara kendi memleketlerinde tarihte gerçek olan daha feci hadiseleri biz hatırlatmak istemiyoruz.

Biz 14-15-16 asır gibi, engizisyon işkencelerinin bugünün Batı uygarlıklarında hüküm sürdüğü bir dönemde birçok milli toplulukları huzur içinde yaşatmış ve bu medeni vasfıyla bütün dünyaya örnek olmuş bir milletin ahfadıyız. Hatta atalarımız daha 16. asırda engizisyon mezaliminden kaçan büyük bir Musevi toplumuna Türkiye'ye iltica hakkı vererek bugün dünyamızın daha yeni tatbikatına geçebildiği önemli bir insan hakkını çok daha evvel tescil etmiş bulunmaktadır. Bu gibi kısa vadeli politik kazançları hedef alan faaliyetlerin, ülkeler arasında uzun gayretlerle teessüs eden dostane münasebetleri maalesef tamiri çok zor ve bazen imkânsız durumlara soktuğu bilinen bir gerçektir. Böyle durumların ülkelerin uzun vadeli menfaatlerini büyük çapta zedelediğine yakın tarih açık bir şekilde şahittir.”¹³⁰³

“Engellenecek” İddiası

Ankara'daki ABD Büyükelçiliği yetkilileri, Reagan yönetiminin elinden geleni yaparak, söz konusu kararların “Kongre kararı” niteliği kazanmasını engelleyeceğini ileri sürüyorlar. Bir Büyükelçilik yetkilisi, konunun Türk kamuoyu bakımından “siyasi değil duygusal” bir niteliği olduğuna işaret ederek, basındaki iddiaların aksine, ABD Ankara Büyükelçisi Robert Strausz Hupe'nin Washington ziyaretinin bu konuyla ilgisi bulunmadığını söyledi. Büyükelçilik yetkilisi, Reagan Yönetiminin söz konusu kararların Kongre'den geçmesini engellemek için “tüm çabasını harcayacağını” öne sürdü ve “soykırımın Amerikan dış politikasında dikkate alınması” yolundaki kararın “yalnız”

¹³⁰³ Cumhuriyet, 15 Eylül 1984.

Temsilciler Meclisi ve Senato'nun bir alt komitesinden çıkmasının “fazla bir anlam taşımadığını” iddia etti.

Büyükelçilik yetkilileri, bu arada, Milli Savunma Bakanı Zeki Yavuztürk'ün “ABD'nin sartlı yardımını kabul etmeyiz” sözleri üzerinde Büyükelçi Hupe'nin Bakan'a gönderdiği mektubun “yeni olmadığını”, son olaylar nedeniyle bu mektuba “güncellik kazandırıldığını” belirtti.¹³⁰⁴

Halefoğlu'nun Turu

Dışişleri Bakanı Vahit Halefoğlu, ABD'de alınan kararlarla ilgili olarak sabah saat 10.00'da Cumhurbaşkanı Kenan Evren'e, öğleden sonra da TBMM Başkanı Necmettin Karaduman ve muhalefet partilerinin liderlerine bilgi verdi. Halefoğlu, Karaduman'la görüşmesinden çıkışında, birkaç gün önce ABD Büyükelçisini çağırarak, “çok ciddi olarak dikkatini çektiğini” hatırlattı, “Türkiye'deki infialli dile getirdim, bunu yönetimine aynen aksettirmesini istedim” dedi. Halefoğlu, Washington'daki Türk Büyükelçisi Sükrü Elekdağ'ın “paralel teşebbüslerde bulunduğunu” belirterek “teşebbüslere devam edildiğini” söyledi. Dışişleri yetkilileri, Türkiye'nin Washington Büyükelçisi Şükrü Elekdağ'ın Ankara'ya çağırılmasının “şimdilik” söz konusu olmadığını belirttiler.¹³⁰⁵

Karaduman'ın Açıklaması

İlk kez bir dış politika sorununda görüş açıklayan TBMM Başkanı Necmettin Karaduman, ABD yasama organında yer alan bazı kişilerin basit bir seçim ve siyaset oyunu peşinde bu derece dar görüşlü ve kısa vadeli bir politikaya kapılmalarının kendisini gerçekten hayrete sevkettiğini belirterek şunları söyledi:

“Kararların bizzat Amerikan vatandaşlarını da hedef alan uluslararası terörizmin yeni caniyane eylemlerine dayanak olacağının dikkate alınmamış bulunması anlaşılması imkânsız bir keyfiyettir. Türk milleti gibi tarihe adaletin temsilcisi olarak geçmiş, başka ülkelerden kaçan azınlıklara kucakını açmış bir millete hiç kimsenin verebileceği bir ders yoktur. Küçük politik hesaplarla müttefikine cephe alan ve birkaç oy için terörizme destek olanların, terörizm ateşinin kendi evlatlarını da yaktığını ve yakacağını unutmamalıdır.

Uluslararası terörizme karşı etkili mücadele için uluslararası işbirliği yapılmasının gereği bütün medeni ülkelerce bir taraftan kabul edilirken öbür yandan hükümetlerini bu yolda teşvik etmesi gereken parlamentolarda buna

¹³⁰⁴ Cumhuriyet, 15 Eylül 1984.

¹³⁰⁵ Cumhuriyet, 15 Eylül 1984.

ters düşen cereyanları oy kaygısıyla yaratanların insanlık âlemine karşı ağır bir sorumluluk altına girdikleri kuşkusuzdur. Uluslararası ilişkilerin dostane şekilde işlemlerini tehlikeye sokan bu durumun yaratacağı tamiri imkânsız sonuç ve zararlar üzerine Amerikan Temsilciler Meclisi ve Senatosu'nun tüm üyelerini ciddiyetle eğilmeye davet ediyorum. TBMM'nin bütün üyelerinin hislerine tercüman olduğundan emin bulunduğum bu hususları Türk ve dünya kamuoyuna açıklıyorum.”¹³⁰⁶

Calp İlişkiler Gözden Geçirilmeli

Dışişleri Bakanı Halefoğlu'nun saat 14'te ziyaret ederek bilgi verdiği ana muhalefet lideri Necdet Calp, ABD'deki gelişmelerin bizzat bu ülke için “Bir talihsizlik” olduğunu söyledi. Calp şöyle dedi: “*Sivil halkın üzerine napalm bombası atan, atom bombası yağdıran, hala yaraları sarılmayan ABD'nin yaptığı, kendisi için bir talihsizlik olmuştur. Kızıldehşetleri kendi topraklarından atan, hala zencilere esir muamelesi yapan ABD'nin sözde Ermeni soykırımı konusunda karar almasını anlamıyoruz. I. Dünya Savaşı'nda büyük devletlerin kendi çıkarları için kullandıkları Ermenilerin, Türk ordularının gerisinde yaptıkları hançerlemeleri bertaraf etmek için alınan önlemleri soykırım olarak değerlendirmek doğru değildir.*” Necdet Calp, “*Yıllardan beri aynı ittifak içinde dost olunan bu milletle ilişkilerin gözden geçirilmesini*” istedi.¹³⁰⁷

NATO'dan Çıkılacak mı?

HP İstanbul milletvekili Avni Güler, TBMM Başkanlığına sunduğu soru önergesinde, ABD'nin yakın tarihte Türkiye'ye silah ambargosu uyguladığını, sözde soykırımı bahane ederek Ermeni günü ilan ettiğini hatırlatarak, “*Bu hususlar muvacehesinde Türkiye'nin NATO ittifakından ayrılması yeniden gözden geçirilmeli midir, açıklığa kavuşturulmalıdır*” dedi ve Başbakan Özal'dan yazılı yanıt istedi.¹³⁰⁸

Sunalp: Hükümeti Aşabilir

MDP Genel Başkanı Turgut Sunalp Dışişleri Bakanı Halefoğlu'ndan saat 15.00'te bilgi aldıktan sonra, “*Hükümetin bu konuda alacağı tedbirler vardır. Bunlar hükümeti aşacak mahiyette olabilir. Bu nedenle muhalefete izahatta bulundular*” dedi.¹³⁰⁹

¹³⁰⁶ Cumhuriyet, 15 Eylül 1984.

¹³⁰⁷ Cumhuriyet, 15 Eylül 1984.

¹³⁰⁸ Cumhuriyet, 15 Eylül 1984.

¹³⁰⁹ Cumhuriyet, 15 Eylül 1984.

İnönü Kongre'ye Çağrı Yaptı

SODEP Genel Başkanı Erdal İnönü, ABD Kongresi'ni *“Türk ulusunun haklarını kendi hakları kadar titizlikle korumaya”* çağırdı. İnönü, ABD Senato Alt Komitesi ile Temsilciler Meclisi'nin aldığı kararların *“Son derece yanlış ve tehlikeli olduğunu”* söyledi ve bu konuda Dışişleri'nin tepkisini *“yerinde”* bulduğunu belirtti. İnönü, *“Kaygımız, yanlış temele dayanan bu davranışın Türk Amerikan ilişkilerini onarılmaz biçimde yaralanmasıdır”* dedi.¹³¹⁰

3.2.225. Türk - Amerikan İlişkileri

ABD'ye Karşı “Tavır” Meclis Gündeminde

Haber Merkezi - ABD Temsilciler Meclisi ve Senato Dış İlişkiler Komisyonu'nun 24 Nisanı *“Ermeni soykırımı günü”* olarak kabul etmesine tepkiler sürerken, Dışişleri Bakanı Vahit TBMM Danışma Kurulu'nda dün gelişmeler hakkında bilgi verdi. Bu arada Türk hükümetinin resmi görüşlerini içeren mesajı dün Washington'a iletilti.

TBMM Danışma Kurulu'nun Başkanı Necmettin Karaduman'ın başkanlığında yaptığı toplantıya ANAP Grup Başkan vekili Pertev Aşçıoğlu, HP Başkanvekili Cahit Tutum Grup Başkanvekili Ali Bozer de katıldı. İki saat süren toplantıdan sonra Karaduman 25 Eylül salı günü Meclis'in gündeminin ilk maddesi olarak Ermenilerle ilgili karara ilişkin HP'lilerce verilen genel görüşme önergesinin ele alınacağını bildirdi. Karaduman, şunları söyledi: *“Danışma Kurulu'nda ABD Temsilciler Meclisi, Senato Dış İlişkiler Komisyonu'nda alınan kararlar ile ilgili bir görüşme yaptı. Dışişleri Bakanı Vahit Halefoğlu'nu da konuyla ilgileri dolayısıyla davet ettik. Toplantıda sayın bakan partilerin grup temsilcilerine bu konudaki gelişmeler hakkında bilgi sundular. Yapılan çalışmalar ve girişimler hakkında ayrıntılı bilgi verdiler.”*

TBMM Başkanı bir soru üzerine genel görüşme açılmasına ilişkin HP'li üyelerce verilmiş tek bir önerge bulunduğunu belirterek, görüşme açılması kabul edildiği takdirde o önerge üzerinde işlem yapılacağını söyledi. Öğrenildiğine göre, Danışma Kurulu toplantısında Dışişleri Bakanı Vahit Halefoğlu ABD yasama organında Ermenilerle ilgili üç öneri bulunduğunu grup temsilcilerine anlattı. Ermeni soykırımı günü ilanı ile ilgili

¹³¹⁰ Cumhuriyet, 15 Eylül 1984.

kararın ABD Temsilciler Meclisi'nde kabul edildiğini, 2500 yıllık Ermeni toprağı ile ilgili bir kararın da Senato Alt Komisyonu'ndan çıktığını bildiren Halefoğlu ayrıca, Rum asıllı bir senatörün de, Ermenilerle ilgili bir karar önerisinin bulunduğunu kaydetti. İki yıl öncesinden ABD yasama organına getirilen bu önerilerin Kongreden çıkış prosedürü hakkında da bilgiler veren Dışişleri bakanı, bu konuda ABD ile yoğun bir diplomatik trafik bulunduğunu belirtti. Halefoğlu ay sonunda ABD'ye gideceğini de söyledi.

Toplantıdan sonra Karaduman ve üç parti grup başkanvekili bir saat süren bir sohbet yaptılar. Sohbetten sonra ANAP Grup Başkanvekili Pertev Aşçıoğlu, gazetecilerin sorularına karşılık, "ANAP Grubunun genel görüşme açılmasına taraftar olduğunu" söyledi. MDP Grup Başkanvekili Ali Bozer ile HP Grup Başkanvekili Cahit Tutum da genel görüşme açılmasını istediklerini belirttiler. Toplantıda muhalefet partileri temsilcilerinin, ABD yasama organına intikal eden bu konunun muhatabının artık TBMM olduğunu söyledikleri, TBMM Başkanı ile ANAP temsilcisinin bu görüşe katıldıkları öğrenildi. Bir saat kadar süren toplantı sonrası sohbette, genel görüşme açılmasının benimsenmesi durumundaki teknik ayrıntılar ve usule ilişkin görüşmelerde bulunulduğu öğrenildi.¹³¹¹

Türkiye'nin Mesajı

Türk Hükümeti Amerikan Kongre'sinde alınan "*soykırım*" ile ilgili kararlar konusundaki "*görüşlerini*" içeren bir mesajı Türkiye'nin Washington Büyükelçisi Şükrü Elekdağ aracılığıyla Reagan yönetimine ilettiler. Yazılı "*mesaj*"ın önceki gün Cumhurbaşkanı Kenan Evren başkanlığında, Başbakan Turgut Özal ve Dışişleri Bakanı Vahit Halefoğlu'nun katılımıyla Çankaya'da yapılan üçlü toplantıda hazırlandığı belirtiliyor. Dışişleri yetkilileri mesajın içeriği hakkında kesin bilgi vermenin doğru olmayacağını belirterek, mesajın "*genel hatlarıyla sanda basına yaptığı açıklamadaki hususları*" içerdiğini söylemekle yetindiler.¹³¹²

Tepkiler

Türk - İş Genel Başkanı Şevket Yılmaz, "*ABD'nin Türkiye'nin stratejik durumunu göz ardı edemeyeceğini*" belirterek, "*Ateş düştüğü yeri yakar ama ateşin nereye düşeceği belli olmaz*" dedi. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi öğretim üyelerinden Doç. Dr.

¹³¹¹ Cumhuriyet, 19 Eylül 1984.

¹³¹² Cumhuriyet, 19 Eylül 1984.

Hikmet Sami Türk, “ABD’de bundan sonraki seçimler öncesinde Kongreden daha ağır kararlar çıkmayacağını kim garanti edebilir” derken, Dışışleri eski bakanlarından Hasan Esat Işık ABD’nin Ankara Büyükelçisi Strausz Hupe’nin Milli Savunma Bakanı Yavuztürk’e gönderdiği mektup konusunda, “Büyükelçinin bir yüksek komiser edası takındığını” söyledi. HP Genel Başkan Yardımcısı Engin Aydın, ise görüşlerini şöyle dile getirdi: “Sayın Özal’ın Amerikan yönetiminin egemenlik haklarımıza karşı haksız ve küstahça kararını seçim öncesi olur öyle şeyler diyerek hafife almasını son derece üzüntü ile karşıladık. Amerikan parlamentosunun üyeleri egemenlik haklarımız üzerinde seçim yatırımı yapıyorlarsa bu daha vahim bir olaydır” dedi.

Öte yandan Siyasi ve Sosyal Araştırmalar Vakfı (SISAV) asılsız Ermeni iddialarıyla ilgili olarak ABD Kongresi’nde alınan karara karşı Başkan Reagan’la Senato üyelerine bir mesaj gönderdi.¹³¹³

3.2.226. Türkiye’ye Yardımın Kaderi 4 Ekime Dek Belirlenecek

ABD “Anlayış” Bekliyor

Washington, (Ufuk Güldemir) - ABD Dışışleri Bakanlığı, Türkiye’nin Ermenilerle ilgili Temsilciler Meclisi tavsiye kararı nedeniyle protestosunu “sempati” ile karşıladı. Bu arada yönetim Türkiye’nin Washington Büyükelçisi Şükrü Elekdağ’dan seçim yılı içinde bulunulması nedeniyle Türkiye’den anlayış beklediğini bildirdi. Türkiye, bugünden başlayarak 4 Ekime dek Amerikan Kongresi’nden Beyaz Saray’a ABD’de bir gündem maddesi olacak. Bu süre içinde Türkiye’ye yapılacak askeri ve ekonomik yardımın kaderi belirlenecek. Ayrıca Ermenilerle ilgili karar tasarılarının da akıbeti kesinleşecek. 4 Ekimde Kongrenin tatile girmesine dek sürececek olan ve Türkiye’yi yakından ilgilendirecek çalışmalar sırasında, bu yıl yeni bir unsur olarak Yahudi lobisi de Ermeni Rum lobileri ile ortak davranacak.

Öte yandan, Türkiye Ermenilerle ilgili tavsiye kararı nedeniyle ABD Dışışleri Bakanlığı nezdindeki girişimlerini sürdürüyor. Büyükelçi Şükrü Elekdağ’ın ABD Dışışleri Bakanlığı’na ilettiği protesto mektubu Amerikan yönetimi tarafından “sempati” ile karşılandı. Tavsiye kararının çıkmaması için Amerikan yönetiminin çaba gösterdiği,

¹³¹³ Cumhuriyet, 19 Eylül 1984.

ama seçim yılı olması nedeniyle kararı önleyemediği Büyükelçi Elekdağ'a anlatıldı. ABD yönetiminin Türkiye'yi kapsayan soykırım iddialarına ilişkin karar tasarılarında kongre ile uyum için de olmasının seçimlerden sonra mümkün olabileceği kaydedildi. Seçimlere kadar çıkabilecek kararların da Türkiye tarafından anlayışla karşılanması istendi... Ermeni soykırımı ile ilgili kongre tavsiye kararında Yahudi lobisi o kadar etkili oldu ki, örneğin adı Türk dostuna çıkmış Stephan Solarz (Yahudi kökenli) bile karara karşı çıkmadı. Oysa bir tek temsilcinin karşı çıkması böyle bir tavsiye kararının alınmasını önlemeye yetiyordu.¹³¹⁴

3.2.227. Kongre'de Kararı Erteleme Eğilimi

Washington - Ufuk Güldemir bildiriyor; Başkan Reagan yönetiminin devreye girmesiyle ABD Kongresi'ndeki bazı Cumhuriyetçi Senatörler "*Ermeni soykırımı*" ile ilgili tavsiye kararını, Senato Komisyonu raportöründen geri istediler. Böylece Komisyon'da kabul edilmiş olan tavsiye kararının, Kongre'nin tatile girdiği 4 Ekim tarihine kadar Senato Genel Kurulu'nda görüşülmeme olasılığı ortaya çıktı. Bu ihtimal gerçekleşirse tavsiye kararının Kongre kararı haline gelmesi önlenmiş olacak, Senato Komisyonu, Anadolu topraklarından "250 yıllık Ermeni vatani" olarak söz eden ve Amerikan dış politikasının saptanmasında "Ermeni soykırımı"nın göz önünde bulundurulmasını öngören bir tavsiye kararı alınmasını kabul etmişti. Senato Komisyonu'nun kabul ettiği tavsiye kararının kesinleşmesi için Kongre'nin tatile gireceği 4 Ekim tarihine kadar Senato Genel Kurulu'nda görüşülmesi gerekiyor. Kongre'nin Temsilciler Meclisi kanadı ise, daha önce, Ermeni soykırımı konusunda bir başka kararı kabul etmişti. Temsilciler Meclisi'nin kabul ettiği tavsiye kararında, Ermenilerin soykırım günü olarak iddia ettikleri 24 Nisan, "*İnsanın insana zulüm günü*" diye ilan edilmişti. Öğrenildiğine göre, Beyaz Saray'ın Cumhuriyetçi Parti'ye mensup senatörler nezdinde yaptığı girişimler üzerine, aralarında Cumhuriyetçi Parti Senato Grubu Başkanı Howard Baker'in da bulunduğu bazı Cumhuriyetçi senatörler, daha önce Senato Komisyonu'nda kabul edilmiş olan tavsiye kararını geri istediler. Senato'daki işleyişe göre, karar tasarısı Genel Kurul'a sunulmadan önce senatörler tarafından gözden geçirme gerekçesiyle geri alınabiliyor. ABD Dışişleri Bakanlığı'ndan edindiğimiz bilgiye göre

¹³¹⁴ *Cumhuriyet*, 20 Eylül 1984.

Senatör Baker, görüşlerini Kongre'nin tatile gireceği 4 Ekim tarihine kadar bildirmeyerek, tasarının Genel Kurul'a sunulmasına engel olacak.

Reagan yönetimi bu tür bir tavsiye kararının Türkiye ile ABD arasındaki dostane ilişkilere zarar verebileceği kaygısıyla, Cumhuriyetçi senatörler nezdinde girişimde bulundu. Kendilerine, Türkiye'nin ABD açısından taşıdığı stratejik önem anlatıldı. Yönetimin bu girişiminden sonra, aralarında Howard Baker'ın da bulunduğu bir grup Cumhuriyetçi senatör, Komisyonu raportöründen karar metnini geri istediler.¹³¹⁵

Raportör Ne Diyor?

Komisyon Raportörü Diana Smith, kararın gerekçe raporunu hazırlayacak ve tavsiye kararı gerekçe ile birlikte Senato Genel Kurulu'na sevk edilecekti. Raportör Diana Smith bu konuda sorularımızı yanıtladı:

-Tavsiye kararını ne zaman Senato Genel Kurulu'na göndereceksiniz?

Smith - Henüz kararı yazamadım. Çünkü komisyon üyesi bazı senatörler kabul edilen tavsiye kararını incelemek ve yeniden görüş belirtmek üzere süre istediler.

-Oylanmış bir tavsiye kararı üzerinde tekrar görüş belirtmek mümkün mü?

Smith-Evet. Fikirlerini değiştirebilir ya da gözden geçirebilirler.

-Hangi senatörler geri istedi?

Smith-Örneğin Cumhuriyetçi Parti Senato Grup Başkam Howard Baker.

-Hangi gerekçeyle geri istendi?

Smith-Tavsiye kararı üzerinde çelişkili görüşler vardı. O yüzden istemiş olabilirler. Kararı bir kez de yazılı olarak görmek istemiş olabilirler.

-Senato Genel Kurulu'na gitmesi için raporunuzu ne zaman yazacaksınız.

-Senatörler görüşlerini bildirince.¹³¹⁶

¹³¹⁵ *Cumhuriyet*, 21 Eylül 1984.

¹³¹⁶ *Cumhuriyet*, 21 Eylül 1984.

3.2.228. ABD Bütçesinde “Hayali Ermeni Devleti” Var

Ankara, (ANKA) - ANKA'nın ABD bütçeleri üzerine yaptığı inceleme, 70 yıldan bu yana “*Ermenistan*” adı verilen “*hayali*” bir devlet ile alacak borç ilişkisinin ABD devlet bütçelerinde yer aldığını ortaya çıkarttı. ABD Devleti bütçelerinde yer alan bilgiye göre “*hayali*” Ermeni Devleti'ne Birinci Dünya Savaşı sırasında 11 milyon 959 bin 917 dolar tutarında borç para verilmiş bulunuyor. Bu miktar, ABD'nin toplam 21 ülkeden olan Birinci Dünya Savaşı alacakları arasında büyüklük bakımından 16'ncı sırada bulunuyor. Buna karşın, ülke adlarının alfabetik sıralamasında birinci sıraya geçiyor. Geri ödemeler, tahakkuk eden faizler bakımından her yıl ABD Devleti bütçelerinde “*canlı*” bir fasıl olarak yer alan Birinci Dünya Savaşı alacakları tablosu, elde edilen 31 Aralık 1980 tarihli duruma göre şöyle:

1. “*Hayali*” Ermeni Devleti, 11 milyon 959 bin 917 dolarlık anapara borcu karşılığında bugüne değin 32 dolarlık geri ödeme yapmış bulunuyor.
2. Borcuna karşılık, ABD “*hayali*” Ermeni Devleti tarafından ödenmek üzere 36 millyon 662 bin 580 dolar faiz tahakkuk ettirmiş bulunuyor. Uzmanlar, bu faiz miktarının günümüzde 40 milyon dolara ulaştığını hesaplıyorlar.
3. “*Hayali*” Ermeni Devleti'nin ABD'ye olan toplam borcu anapara ve faiz olarak 48 milyon 622 bin 497 dolara ulaşıyor.

ANKA'nın olayla ilgili olarak bilgisine başvurduğu siyasi tarih uzmanları, Birleşik Amerika'nın Birinci Dünya Savaşı öncesinde ve sırasında Türkiye toprakları üzerinde bir “*Ermeni*” devleti kurulması için açık çabaları bulunduğunu kaydettiler. Uzmanlar, bu amaçla Amerika tarafından Türkiye'nin çeşitli yerlerinde Ermeni çocuklarının eğitimi için misyoner okullarının açıldığını hatırlatarak, “*ABD bütçesinde yer alan bu para, öyle görünüyor ki hedeflenen bu Ermeni Devleti'nin başına geçmesi düşünülen kişilerin ve faaliyetlerinin finansmanına harcanmıştır*” görüşünü ileri sürdüler.¹³¹⁷

¹³¹⁷ Cumhuriyet, 23 Eylül 1984.

3.2.229. TBMM'nin Uzatmalı Tatili Bitiyor

ABD'nin Ermenilerle İlgili Tutumu Yarın Mecliste

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Anayasa gereği 1 Eylülde açılan ve hemen ara tatiline giren TBMM yarın saat 15.00'te toplanacak. Gündemde, ABD yasama organlarında Ermenilerle ilgili olarak alınan kararlar hakkında “*genel görüşme*” önergesi bulunuyor. TBMM Danışma Kurulu'nun aldığı karara göre Genel Kurul'da yarın genel görüşme açılmasına ilişkin önergenin ön görüşmesi yapılacaktır. ANAP, HP ve MDP grupları da yarın sabah toplanacaklar.

Genel Kurul saat 15.00'te başkanvekillerinden Halil İbrahim Karal'ın yönetiminde toplanacak. Karal, Danışma Kurulu'nun önerisini üyelerin bilgisine sunacak. HP İstanbul Milletvekili Yılmaz Hastürk ve arkadaşlarının “ABD yasama organlarında Ermenilerle ilgili alınan kararlar” konusunda genel görüşme açılmasına ilişkin önergenin ön görüşmesi yapılacaktır. Genel görüşme açılması kabul edildiği takdirde 27 Eylül Perşembe günü mecliste genel görüşme yapılabilecek.¹³¹⁸

3.2.230. Hükümet: Kararlar ABD Yönetimi İçin Bağlayıcı Değil

Genel Görüşme Reddedildi

ANAP'lıların

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - ABD yasama meclislerinde Ermenilerle ilgili olarak alınan kararlar hakkında TBMM'de genel görüşme açılması ANAP'lıların oylarıyla reddedildi. HP, MDP ve 6 bağımsız üye genel görüşme açılması yönünde oy kullandılar. Hükümet adına konuşan Devlet Bakanı Mesut Yılmaz'ın “*Bu meselelerin sorumluluğunu biz taşıyoruz*” biçimindeki sözleri muhalefetin şiddetli tepkilerine yol açınca, Bakan sözlerini düzeltmek zorunda kaldı.

HP'li Yılmaz Hastürk ve arkadaşları tarafından verilen genel görüşme önergesinin reddedilmesi üzerine HP Grubu, genel kurul salonunu terk etti. Meclisteki görüşmeleri, Cumhurbaşkanlığı Konseyi üyeleri Nurettin Ersin, Tahsin Şahinkaya ve Nejat Tümer ile SODEP Genel Sekreteri Hicri Fişek ve yönetim kurulunun bazı üyeleri izledi. Önerge

¹³¹⁸ Cumhuriyet, 24 Eylül 1984.

üzerinde gruplarının görüşlerini açıklayan HP Genel Başkanı Necdet Calp ile Turgut Sunalp, ABD'yi sert biçimde eleştirerek, ABD ile ilişkilerimizin gözden geçirilmesini istediler.

Genel görüşme açılmasına ilişkin önerenin görüşülmesi sırasında hükümet adına konuşan Devlet Bakanı Mesut Yılmaz'ın *"Bu meselenin sorumluluğunu biz taşıyoruz"* sözleri Mecliste muhalefetin büyük tepkisine yol açtı. HP ve MDP'li milletvekilleri *"bu sözünü geri al"* biçiminde bağırarak, sıra kapaklarını vurmak suretiyle bakanı protesto ettiler. Bu sırada HP'li Nuri Korkmaz ile ANAP Grup Başkanvekili Pertev Aşçıoğlu'nun ayağa kalkarak basın locasından duyulamayan sözlerle bağıştıkları görüldü. HP'lilerin, bakanın sözünü geri alması yolundaki şiddetli tepkileri sürerken Mesut Yılmaz, cümlesini düzelterek şöyle dedi: *"Yüce Meclisin verdiği yetkiye ve Türk kamuoyunun desteğine dayanarak bu işin sorumluluğunu hükümet taşımaktadır. Hükümet meseleye sahiptir. Yaptığımız sürekli girişimlerin olumlu sonuç vereceğine inanıyoruz"* dedi.

Konuşmasında ABD yasama organlarında Ermenilerle ilgili olarak alınan kararların yasal açıdan ABD yönetimini bağlayıcı nitelik kazanmadığını vurgulayan Bakan, konunun değerlendirilmesi için gerekli tüm unsurların ortaya çıkmadığı, bunlar beklenmeden, yapılacak girişimlerin sakıncalı olabileceğini söyledi. Bakanın *"TBMM'nin olayların içine girip ağırlığını koyması erkendir"* biçimindeki sözleri ise muhalefete mensup milletvekillerce alkışlarla protesto edildi.

Konuşmasının başında ABD Kongresi'nde meydana gelen gelişmeler hakkında bilgi sunmak ve hükümetin görüşünü açıklamak üzere kürsüye geldiğini belirten Yılmaz şunları söyledi: *"10 Eylülde ABD Temsilciler Meclisi bir ortak karar kabul etti. 24 Nisan gününün insanın insana zulüm günü olarak ilan edilmesi idi bu olay. 12 Eylül'de Senato Dış İlişkiler Komitesi de bu kararı müzakeresiz oyladı. Bu kararlar ABD yönetimi açısından bağlayıcı nitelik taşımamaktadır. Senatonun hissiyatına yöneliktir. Ancak her iki karar da önyargılı, gerçeğe dayanmayan isnatlar taşımaktadır. Sözde vakalardan söz edilmekte ve ABD yönetiminin uluslararası platformlarda politikalarını bu çarpıklıklara dayandırması istenilmektedir. Daha ileri giderek konu milletimizin canı ile kanı ile kazandığı İstiklal Savaşımıza kadar uzatılmaktadır. Olaya akıl, mantık ve izana sığmayan yeni boyut kazandırmak istenmektedir. Bu metinlerdeki büyük bir yalan da, senelerdir sözde soykırıma uğratılan bir buçuk milyon insandan söz edilmesidir. Tarihi belgeler*

Ermeni nüfusunun tamamının 1,3 milyon olduğunu ortaya koymaktadır. Ayrıca, Ermenilerin bir bölümü Rus ve Fransız ordularına katılarak Osmanlı ordusuna, bu arada kendi vatandaşlarına karşı savaşmışlardır. Bu savaşlardaki Ermeniler de bu rakamlarda yer almaktadır. Hâlbuki 1. Dünya Savaşı ile İstiklâl Savaşı arasındaki kayıplarımız 2 milyonu aşıyor. Bu şehitler, insan değil midir, bunların hesabını kim verecektir.”

Devlet Bakanı Yılmaz, Cumhuriyetimizin kimseye verilecek en ufak bir hesabı kalmadığını belirterek, yalan ve iftiralarla dolu bu kararların Senato’da kabul edilse dahi ve de yönetim için bağlayıcı olmayacağı düşünülse dahi Türk milleti için üzücü olduğunu yineledi. Bakan 24 Nisan gününün yasalaşmasını da göz önünden uzak tutmamak gerektiğini söyledi. Mesut Yılmaz, karar taslaklarının ABD meclislerine 1 yıl önceden sunulduğunu Türk Hükümeti’nin zamanında gerekli girişimleri yaptığını bu önerilerin yasalaşması durumunda, terörü teşvik edeceğini ve toprak bütünlüğümüze yöneleceğinin vurgulandığını anlattı. Yılmaz sözlerini şöyle sürdürdü:

“Maalesef ABD yönetimi dostluk ve işbirliğine önemi vurgularken, seçim sathında bazı konulan engelleyememiş, yeterli çabayı gösterememiştir. Ambargo, Kıbrıs, askeri yardım oranı gibi Türkiye’ye sürekli cephe alan Kongre’nin bu tutumuna ne yazık ki esefle şahit oluyoruz. Aydınlatma girişimlerimiz aralıksız sürüyor. Dışişleri Bakanımız ABD’nin Ankara Büyükelçisi ile ABD’deki büyükelçimiz de yönetimin üst düzeydeki görevlileri ile sürekli temastalar. Bu temaslarda belirtilen düşünceler malumunuz, duyulan infial açıklanmıştır.

Hükümet bu kararların bir takım yanlış yollara sevkini göz önünde tutarak gelişmeleri soğukkanlılıkla değerlendirmektedir. Bu gelişmelerin ABD’deki seçimlerden sonraki gireceği mecrayı beklemekte yarar görüyorum. Mütteliklerle ilişkilerin bozulmasına Batı camiasından kopmasını amaçlayan terör odaklarına hizmet edilmemesi gerektiğini takdir edeceksiniz. Ancak Türkiye’nin de mütteliklerinden bazı şeyleri beklemek hakkıdır. Hükümet gereken önlemleri basiretle almayı asla ihmal etmeyecektir. Son aşamada kararların rencide edici nitelik taşıdığı açıktır. Bu tepkiyi paylaşmamak mümkün değildir. Ancak mevcut durumu soğukkanlılıkla götürmek zorundayız. Henüz yasal açıdan yönetimi bağlayıcı nitelik kazanmamıştır. Değerlendirmek için gerekli tüm unsurlar ortaya çıkmadık. Beklemeden yapılacak girişimler sakıncalı olabilir. Bu aşamada hükümetimiz, tarihi boyunca, onuruna hayatından çok değer vermiş asil milletimizin onurunu rencide edecek hiçbir girişime müsaade etmeyecektir.”¹³¹⁹

¹³¹⁹ Cumhuriyet, 26 Eylül 1984.

Sunalp: Türk - ABD ilişkileri Gözden Geçirilmeli

MDP Grubu adına konuşan Genel Başkan Turgut Sunalp, Amerikan Kongresi'nin bu düşmanca hareketlerinin karşılıksız bırakılamayacağını belirterek, *“Türkiye ABD ile ilişkilerini gözden geçirmek mecburiyetindedir”* dedi. Sunalp, hükümetten Kuzey Atlantik Konseyi'nde bakanlar seviyesinde bu vahim gelişmeleri ortaya koymasını, siyasi düşmanlıkla askeri işbirliğinin bir arada gidemeyeceğini, Amerikan askeri varlığına Türkiye'de son vermek istemediğimizi, bütün gelişmelerin mesuliyetinin Amerika'yı Türkiye aleyhine sürükleyen Yunanistan'a ait olacağının açık biçimde ifade edilmesini istedi.

Sunalp, bu çirkin siyasi tecavüzler karşısında yekvücut olan TBMM ve Türk milletinin alaca- tarihi kararlar mütecavizlere hak ettikleri cevabın verileceğini ve duyulan derin nefretin bütün dünyaya ilan edileceğini bildirdi. Hükümetin bu yolda alacağı her türlü karar ve tedbirin arkasında da olacaklarını anlatan Sunalp, Türk devletinin büyüklüğüne ve tarihine yakışır şekilde tutum almak zorunda bulunduğunu, ABD Kongresi'nin bu düşmanca hareketlerinin karşılıksız bırakılamayacağını söyledi.

ABD Kongresi'nin dostluk, işbirliği ve ittifak ruhuna ağır bir darbe indirdiğini, Türkiye'ye karşı hasmane bir karar aldığını vurgulayan MDP Genel Başkanı *“Bunu şiddet ve nefretle ret ediyoruz”* biçiminde konuştu. ABD Kongresi'nin bu sorumsuz davranışının ilk olmadığını kaydeden Sunalp 19y5 yılındaki ambargoyu ve Kıbrıs Meselesinde taraf olarak Rumların yanında yer alışı ayrıntılı biçimde anlattı.

Ermeni soykırımının tarihi bir yalan olduğunun yabancı belgelere dayanılarak ispatlandığına dikkat çeken Sunalp, 1915'deki gelişmeleri de anlattığı konuşmasında, *“Biz tarihe sapık, insanlığa sapık ve hür dünya için tehlikeli olan bu imajı silmek için gayret sarf etmeliyiz. Mücadele etmeliyiz. Bilhassa müttefiklerimize tarihi hakikatleri anlatmalıyız”* dedi.

Türk - Amerikan ilişkilerindeki kesinti ve soğuklukların kaynağının daima Yunanistan ve onun tahrikleri olduğunu belirten MDP Genel Başkan: Johnson mektubunun ve ambargonun Kıbrıs ile ilgili olduğunu, nefret uyandırıcı kararların arkasında da Kıbrıs Yunanistan ve onların Türkiye aleyhine oluşturduğu milletlerarası husumet cephesinin parmağı bulunduğunu söyledi. Sunalp sözlerini şöyle tamamladı:

“Amaçları Türkiye’yi Batının dışına itmek suretiyle Batının askeri ve ekonomik imkânlarını arkasına alarak Türkiye’ye karşı emellerini gerçekleştirmeye çalışmaktır. Türkiye bu oyunu bozmalıdır. Amerikan Kongresi husumet ile ittifakın bir arada gitmeyeceğini bilmelidir. Amerikan idaresi meseleyi kendi kongresi ile halletmeli, açıklığa kavuşturmalıdır. Amerika kararını vermeli. Tercihini yapmalıdır. Türk-ABD ilişkileri ve ittifakı Yunan veya Ermeni lobisinin ipoteği altında yaşayamaz.”¹³²⁰

Calp: Tam Bağımsız Bir Dış Politika

HP Grubu adına konuşan Genel Başkan Necdet Calp hükümetin ulusumuzun onur ve çıkarını koruyan şahsiyetli bir dış politika geliştirip uygulamaktan kaçınmamasını isteyerek *“Bugünkü mütereddit halinizi bırakınız. Tam bağımsız bir dış politikada sizinle beraber olacağız”* dedi. Calp, her türlü ekonomik ve askeri ilişkilerin yeniden gözden geçirilmesinin zamanı geldiğine inandıklarını kaydederek. *“Türkiye tam bağımsız bir dış politika izlemelidir. Misak-ı Milli hudutları içinde kimseye verilecek bir ödün olmadığını bütün dünyanın bilmesini isteriz”* biçiminde konuştu.

ABD yasama meclislerinin Ermenilerle ilgili kararlarının bu devletin yasama organının sorumsuz davranışının somut bir belirtisi olarak tarihe geçtiğini belirten Calp, bu kararların ittifak ilişkilerine zarar vermeyeceğinin düşünülmeceğini söyledi. Calp şöyle devam etti:

“ABD, ülkemize karşı bir politika değişikliği mi düşünülmektedir? Ortadoğu’da yeni müttefikler mi aranmaktadır? Bu politika Rusya’ya mı yöneliktir? Olaya doğru teşhis koyabilmek için bu konuların genel görüşme çerçevesinde enine boyuna tartışılmasını zorunlu görüyoruz. Türk - ABD ilişkileri geçmişte bir kaç kez ciddi krizlere sürüklenmiş, bozulan ilişkilerin tamiri için büyük çabalar harcanmıştır. Bu krizler Türkiye yönünden ABD’ye karşı güveni temelinden sarsan bir niteliğe dönüşmüştür.”¹³²¹

Tepkiler

Başbakan Turgut Özal, ANAP Grubu’nun genel görüşme istemine karşı çıkışının partiler arası diyalogu bozacak bir tavır olmadığını söyledi. Özal TBMM’den ayrılırken, ABD Kongresi’nden haber alınıp alınmadığının sorulması *“Bana bir şey gelmedi, ama iyiye gidiyor”* dedi.

MDP Genel Başkanı Turgut Sunalp, genel görüşme önergesinin ANAP Grubunca reddedilmesi üzerine, *“İktidar partisinin bu tutumu, demokratik parlamenter rejimin*

¹³²⁰ Cumhuriyet, 26 Eylül 1984.

¹³²¹ Cumhuriyet, 26 Eylül 1984.

ilkeleri ile bağdaşmamaktadır” dedi. ANAP Grubunun bu tutumuyla partiler arasındaki diyaloga darbe indirdiğini ileri sürdü.

HP Genel Sekreteri Aydın Güven Gürkan da, daha sonra toplanan HP Grubu’nda yaptığı konuşmada, *“Hükümetin ANAP Grubu’nun Meclis’teki tutumunun görülmemiş bir sorumsuzluk örneği olduğunu ileri sürdü, Huzur duyarak protesto ediyorum” dedi.*¹³²²

3.2.231. ANAP Grubu

Özal: Dışişlerinde Fazla Heyecan İyi Değil

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Başbakan Turgut Özal, de fazla heyecanın *“iyi olmadığını”* belirtti. *“ABD Temsilciler Meclisi’nin Ermeni Anma Günü şu anda yüzde 90’dan fazla ihtimalle çıkmayacağı gözüküyor. Ama hiç belli olmaz. Konuya fazla büyütmenin şu safhada bir yararın görmüyorum”* dedi.

Ermeni sorunu ile ilgili olarak ABD’nin tutumu konusunda HP’nin genel görüşme isteminin görüşüldüğü ve oybirliğiyle reddedildiği ANAP Grubu’nda konuşan Başbakan Özal, 4 yılsonunda gelişmiş ülkeler arasına girmeye namzet olacağımızı, 10 yıl sonra da sayılı ülkeler arasına gireceğimizi söyledi. Fazla heyecanın iyi olmadığını belirten Özal, *“Fazla heyecanlı bir dönem sonunda ortaya çıkan 6-7 Eylül hadiseleri, Türkiye’nin başına çok iş açmış ve dış itibarımızı uzun yıllar zedelemiştir”* dedi.

Başbakan Turgut Özal, grup toplantısından sonra gazetecilerin sorusu üzerine ABD’den gelen bilgilere göre durumun iyi gittiğini belirterek, *“Kesin olarak bunu söyleyemem, ama gayet müsait gözüküyor”* dedi. Başbakan Özal, bir başka soru üzerine ABD Temsilciler Meclisi’nden Ermeni Anma Günü konusunda karar çıkmasının beklenmediğini tekrarlayarak, *“Şu anda yüzde 90’dan fazla ihtimalle çıkamayacağı gözüküyor, ama hiç belli olmaz. Genel görüşme açılmasına lüzum yok. Konuyu fazla büyütmenin şu safhada bir yararını görmüyorum. Ama ileride şartlar değişirse bakarız”* şeklinde konuştu.¹³²³

¹³²² Cumhuriyet, 26 Eylül 1984.

¹³²³ Cumhuriyet, 26 Eylül 1984.

3.2.232. Yılmaz ve Yavuztürk: ABD Yardımı Şarta Bağlanmayacak

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Milli Savunma Bakanı Yavuztürk ile Dışışleri Bakan Vekili Devlet Bakanı Mesut Yılmaz, dün TBMM’de basın mensuplarıyla yaptıkları sohbette ABD’nin Türkiye’ye yapacağı askeri yardımı düşürme ve şarta bağlama durumunun söz olmadığını söylediler.

Mesut Yılmaz, Ermeni meselesiyle ilgili soruları ise şöyle yanıtladı:

-Ermeni meselesi Senato’da görüşüldü mü? Bu konuda size bilgi verildi mi?

Yılmaz-Senato’da görüşülmedi. Helen Senato’nun bir alt komisyonunda bekliyor. Bize gelen enformasyona göre yüzde 99 görüşülmeyecek. 2 Ekimde tatile girecekler ve böylece bu yasama yılı geçtiği için kadük kalacak.

-Bu Senato’nun bir eğilimi mi? Yoksa Türkiye’deki gelişmeler üzerine alınan bir karar mı?

Yılmaz - Yönetim bizdeki gelişmelerden sonra çok baskı yapmaya başlamış. Alt komisyonun başkanı da bizim Büyükelçimize teminat vermiş, bu tasarımı uyutacağız diye. Ama bütün bunlar hepsi her an değişebilir tabii. Orada biliyorsunuz başka etkiler var. Bekliyoruz. Ancak Kongre tatile girince kesinlik kazanacak...¹³²⁴

Lobiye Daha Çok Para

- ABD’deki Türk lobisinin daha aktif çalışması için ne gibi tedbirler düşünüyorsunuz?

Yılmaz - Lobicilik faaliyetlerini paralı şirketlerden kurtarmak değil, bu işlere daha çok para ayırmamız gerekir. Daha hazırlıklı çalışmak gerekir. Bütün lobiler bu şirketlerle çalışıyor. İhtisas işi bu.

-Türkiye’yi tanıtmak amacıyla anlaştığınız şirkette Ermeni militanların bulunduğu söyleniyor.

Yılmaz - Meclis’e önerge veren Sayın Hastürk’ün bu konuda verdiği bilgi yanlış. O bahsettiği Ermeni, ABD’de tanıtma işini verdiğimiz şirkette yönetim kurulu üyesi değil. Türkiye’nin tanıtılmasıyla ilgisi olmayan bir bölümde müdür yardımcısıdır. Adam

¹³²⁴ Cumhuriyet, 27 Eylül 1984.

çok eski zamandan beri o şirkette ve o bölümde çalışıyor. Biz tanıtma işini 1983 Haziranında verdik. Bu senenin mart ayında bu durumu fark edince şirketten bu adamın uzaklaştırılmasını istedik. Bizimle ilgili bölümde çalışmadığı halde o adamın uzaklaştırılmasını istedik. Onlar da adamın sözleşmesini feshettiler. Adamın o şirketle ilişkisi kesildikten sonra militan bir Ermeni oldu. Şimdi Yahudi Soykırımı Müzesi'nde Ermenilere de yer verilmesi için yürütülen hareketin elebaşlarından biri olmuş. Şu anda bizim tanıtma işini yürüten şirketle bir alakası yok. Mayıs ayından beri çalışmıyor. Dışişleri Bakanımız şimdi ABD'de Başbakan kendi müşavirini de gönderdi. Büyükelçiliğimizin zaten orada çalışması var. Bu çalışmalarımız bayağı kapsamlı ama ABD o kadar büyük ki, bizim çalışmalarımızın oralardan ses vermesi fevkalade güç oluyor. Türklerin sayısı Ermeniler ve Rumlara oranla az. Bir de onların ekonomik gücü daha yüksek. Onlar artık ABD Kongresi'ne entegre olmuşlar.¹³²⁵

3.2.233. ABD Kongresi'nde Ermeni Baskısı

Washington, (Ufuk Güldemir) - Ermeni soykırımına ilişkin tavsiye kararının Kongre'de bulunduğu aşamada *"takılması"* için ABD yönetiminin gösterdiği çabalara karşın çemberi daraltmak isteyenler de faaliyetlerini sürdürüyor. Bu amaca yönelik iki gelişme de dün meydana geldi. Washington'daki Türkiye Büyükelçiliği'ne bir bomba ihbarı yapıldı. Üç Kongre üyesi de Ermeni soykırımına ilişkin tavsiye kararına *"ek destek"* dilekçesi verdi.

Temsilciler Meclisi'nin Connecticut üyesi (Cumhuriyetçi) Nancy Johnson dilekçesinde *"Türkiye'nin itirazları soykırım gerçeğini değiştiremez"* dedi. Dün sabah yerel saatle 10.00'da Türkiye Büyükelçiliği'ni arayan bir kadın, yanıt veren santral operatörüne *"Bugün sizin için sıcak olacak"* dedikten sonra telefonu kapattı. Bozuk bir aksanla Türkçe konuşan kadının ihbarından sonra Washington'daki Büyükelçilik, bomba atılma olasılığına karşı alarma geçti ve ABD Dışişleri Bakanlığı ihbardan haberdar edildi. ABD Dışişleri Bakanlığı'nın müdahalesi ile çevrede olağanüstü güvenlik önlemleri alındı. Ancak herhangi bir olay meydana gelmedi. Öte yandan üç Kongre üyesi daha sözde Ermeni soykırımı ile ilgili tavsiye kararını desteklediklerini belirten *"ek dilekçe"* yi Temsilciler Meclisi Genel Kurul Raportörlüğüne verdi. Söz konusu üyeler *"İnsanın*

¹³²⁵ Cumhuriyet, 27 Eylül 1984.

insana karşı insanlık dışı davranışı” ile ilgili kararın alındığı 10 Eylül tarihli oturumda konuşma yapamadıkları ve mazeretli oldukları için tavsiye kararına şimdi katıldıklarını belirttiler.

Temsilciler Meclisi’nin Ohio üyesi (Demokrat) Edward Feighan verdiği 12 Eylül tarihli destek metninde *“Amerika, Türkiye’nin Ermenileri sistematik olarak katlettiğini uzun süre tanımayarak, Ermenileri gücendirmiştir”* dedi ve *“Son alınan kararın Amerikalı Ermenilerin acılarını dindireceğini”* savundu.

Amerikalıları Ermeni soykırımına duyarlı olmaya çağıran üye, kabul edilmiş olan tavsiye kararına yürekten katıldığını da belirtti Kararın bulunduğu aşamada kalarak Türkiye’yi daha fazla taciz etmemesi için çaba harcayan Cumhuriyetçi Parti’nin üyesi olmasına karşın Nancy Johnson (Connecticut) da, *“İnsanın insana karşı insanlık dışı davranışını kınama kararını desteklediğini”* açıkladı ve *“Türkiye’nin itirazları soykırım gerçeğini değiştiremez”* dedi.

Osmanlı İmparatorluğu döneminde Ermenilerin sistematik bir şekilde katledildiğini iddia eden Johnson, *“Totaliter rejimler siyasi çıkar sağlamak amacıyla tarihi saptırır. Oysa geçmişteki soykırımları lanetlemek aydınlık bir geleceğe varmanın ilk koşuludur”* şeklinde konuştu.

Ermeni Amerikalıların büyük bir seçmen tabanı oluşturduğu Kaliforniya Eyaleti’nin Demokrat Partili Temsilciler Meclisi üyesi Richard Lehman ise kararı *“Tüm kalbiyle”* desteklediğini belirterek, *“Hiç de partizanca davranışlar içine girilmeden, bu kararın Temsilciler Meclisi Genel Kurulu’ndan geçmiş olması, geçmiş ve gelecekteki barbarlara artık kitle katliamlarına izin vermeyeceğimizi kanıtlayacaktır”* dedi.

Öte yandan Amerikan yönetimi Ermeni soykırımına ilişkin karar ve tasarıların Kongre’de bulunduğu aşamada takılması için çaba sarf ediyor. Amerikan yönetiminin bunda başarılı olması halinde, söz konusu karar ve öneriler kadük olacak. Çünkü Amerikan yasama sistemine göre, bir yasama yılında yarım kalmış işler, bir sonraki yasama yılına devredilemiyor. Ermeni soykırımını anma gününe ilişkin kararların kesinleşmesini sağlamak isteyen Ermeni - Rum ve İsrail lobisi, söz konusu kararların yasama yılının sona ereceği 4 Ekim’e kadar geçmesini sağlayamazsa, 1985 yılı Ocak

ayında başlayacak yeni yasama yılında bütün çabalarına yeni baştan başlaması gerekecek.¹³²⁶

3.2.234. Evren, Amerikan Bize Karşı Oyuna Gelmemeliydi

Van, (Yalçın Doğan) - Cumhurbaşkanı Kenan Evren, Doğu gezisinin ilk durağı Van'da halka hitaben yaptığı konuşmada, Türkiye'yi bölmek ve parçalamak isteyenlerin demokrasiye dönüştürülen yararlanarak entrikalar başlattıklarını söyledi. Cumhurbaşkanı Evren, Şemdinli ve Erüh'ta olay çıkartanların karşılarında devletin güçlerini görerek pişman olduklarını bildirerek, *"Eğer yeniden harekete geçerlerse aynı cevabı daha sert alacaklardır"* dedi. Evren, "Ermeni meselesi"nin amacının da Türkiye'yi parçalamak olduğunu belirterek, *"O canilerin giriştikleri bu yeni oyuna ABD Kongresi'nin alet olmamasını beklerdik. Bizi teselli eden husus, ABD yönetiminin bu oyuna gelmemesi ve bunu önlemek için büyük gayret göstermiş olmasıdır"* dedi...¹³²⁷

Ermeni Meselesi

Zaman zaman ortaya atılan "Ermeni meselesi"nin amacının Türkiye'yi parçalamak olduğunu, 1890'larda, 1900'lerin başlarında Türkiye'ye bu konuda baskılar yapıldığını belirten Cumhurbaşkanı Evren, Ermenilerle ilgili olarak ABD Kongresi'nin gündemine gelen konuya değinerek şöyle dedi:

"Ermeni konusunda bize dost olmayan ülkelerden bu gibi baskılar gelse, belki bu kadar üzülmeydik. Ama aynı ittifak içerisinde olan ve çeşitli vesilelerle dostluğunu ifade eden bir müttefikten böyle bir hareketin gelmesi, Türk milleti olarak hepimizi çok üzmüştür. Ermeniler hakkında Kongre'ye sunulan bu kararın kabul edilmesi veya kabul edilmemesinden çok daha acı olan tarafı böyle bir teklifin sunulabilmesi ve hiç itirazsız geçirilebilmesidir.

ABD'de de her ülkede olduğu gibi çeşitli cereyanların olduğunu biliyoruz. Nasıl bizde çeşitli cereyanlar varsa, orada da böyle çeşitli cereyanlar vardır. Ermeni toplumunun da bu konuda nasıl bir çalışma içinde bulunduğunu biliyoruz. Dünyada başlattıkları terör olaylarını da ibretle takip ediyoruz. Birçok masum vatandaşlarımızı haince katletmektedirler. Yine o canilerin giriştikleri bu yeni oyuna ABD Kongresi'nin alet olmamasını beklerdik. Bizi teselli eden husus, ABD yönetiminin bu oyuna gelmemesi ve bunu önlemek için büyük gayret göstermiş olmasıdır. Bizi yegân teselli eden taraf budur."

¹³²⁶ Cumhuriyet, 28 Eylül 1984.

¹³²⁷ Cumhuriyet, 2 Ekim 1984.

Cumhurbaşkanı Kenan Evren, bütün bunlar karşısında Türkiye'nin de “*kabahat*” i olduğunu söyledi ve “*Türk milleti olarak kendimizi dünyaya tanıtamamışız. Bu güne kadar kabuğumuzun içinde kalmışız. Türkiye'yi gelip görenler bizim nasıl bir millet olduğumuzu görüp anlıyorlar, Fakat bilmeyenler, oradaki propagandalara kapılıyorlar*” dedi.¹³²⁸

3.2.235. Wall Street Journal: “Türkler ABD Kongresi'ne Tepki Göstermekte Haklı”

New York - Amerika'nın en çok satan ve iş çevrelerine yakınlığı ile tanınan “*Wall Street Journal*” gazetesi “*ASALA'nın Günü*” başlığı ile yayınladığı makalede Türkiye'nin Ermeni soykırımı iddiaları ile ilgili ABD Kongresi'ndeki girişimlere karşı tepkisinin haklı olduğunu belirtti. Amerikan gazetesi yazısında özetle şu görüşlere yer verdi: Son 11 yıl içinde Ermeni teröristlerin Türkiye'ye karşı açtığı kampanyada 41 Türk diplomatı, artı aile üyeleri ve birçok masum kişi can verdi. Ermeni terör örgütü ASALA, uzun vadeli hedefini açıklamış bulunuyor: Türkiye'nin doğu vilayetlerini kendi açılardan kurtarıp Sovyet Ermenistan'ına katmak.

ASALA'nın kurtarma iddiasındaki söz konusu bölgelerde, Ortadoğu'da olası bir Sovyet taarruzuna karşı Batı savunması için gerekli NATO üsleri bulunuyor. Sovyetler'in ise Türkiye'yi NATO müttefiklerinden ayırma amacı güden politikalarından artık vazgeçtiğine inanmak için hiçbir sebep yok. Durum böyle iken Amerikan Kongresi bu çirkin oyuna karışma işini becermiş bulunuyor. Halen Kongre'de Birinci Dünya Savaşı'nda Doğu Türkiye'de çok sayıda Ermeni'nin öldürülmesini anmak üzere iki yasa tasarısı beklemekte. Hiç kuşkusuz Ermenilere karşı baskı, tarihin korkunç sayfalarından biriydi ve Türkler bu olayı inkâr etmede çok ısrarlı davrandılar, ama bu olay yaklaşık 1,5 milyon cana mal olan büyük bir trajedinin sadece bir parçasıdır. 70 Yıl sonra Kongre'ye bu olayı getirmek, Ermeni asıllı Amerikalılara karşı cömert bir jest olabilir, ancak Amerika'nın düşmanlarına karşı uygun bir iş olduğunu söylemek çok güçtür.

Temsilciler Meclisi Genel Kurulu'ndan geçen ve her yıl 24 Nisanın Amerika'da Ermeni Soykırım Günü olarak anılmasını öngören karar tasarısı daha yumuşak. Bu tasarı doğrudan Amerikan politikasını etkilemiyor. Ancak Senato Dış İlişkiler Komisyonu'ndan

¹³²⁸ *Cumhuriyet*, 2 Ekim 1984.

geçen 241 numaralı tasarı Amerikan dış politikasında Ermeni soykırımının göz önüne alınması çağrısında bulunuyor. Bunun ne anlama geldiğini tam olarak kimse bilmemekte.. Tasarıyı sunan Senatör Levin'in sözcüsü "*Senatör Amerikan dış yardımını Türkiye'nin insan hakları ile ilgili dosyasına bağlamak istiyor*" diyor.

Türkler doğal olarak şaşırmış. Kaygılı ve üzgünler. Senato'daki tasarı özellikle Ermenilerin öldürülmesinde modern Türkiye'nin değil, Osmanlı İmparatorluğu'nun sorumlu olduğunu belirtiyor. Bu yüzden Türkiye'nin tasarıya bu kadar sert tepki göstermesi aşırı gözükebilir, ancak 10 yıllık bir terör dalgasından sonra Türklerin, söz konusu tasarıdan Türkiye'yi Batıdan ayırmayı amaçlayan daha geniş bir siyasal planın parçası olarak kuşku duymaları haklı karşılanabilir. Kongre'nin, elçiliklerimize karşı saldırıları önlemek için çareler araştırdığı günlerde, demokratik bir müttefikimizin diplomatlarına karşı terörü destekleyici anlamda yorumlanan tasarıları ele alması gülünç bir çelişki oluyor.¹³²⁹

3.2.236. Solarz, ABD Kongresi'nin Ermeni Terörünü Kınamasını İstedi

Washington, (Cumhuriyet) - ABD Temsilciler Meclisi üyesi Stephan Solarz Ermeni terör hareketleri de dâhil olmak üzere terörizmin kınanmasını öngören bir karar tasarısını dün ABD Temsilciler Meclisi Başkanlık Divanı'na sundu.

Savunma, yardım ve terörizm konularında Türkiye tezine yakınlığı ile tanınan Solarz dün verdiği bir buçuk sayfalık karar tasarısında Türk diplomatlarına karşı sürdürülen saldırıların kongrenin her iki kanadı tarafından kınanmasını öngörüyor. Solarz önergesinde Alman Baeder Meinhof, Filistin Kurtuluş Örgütü, İtalyan Kızıl Tugaylar ve ASALA'nın eylemlerinden isim vererek söz ediyor. Solarz, karar tasarısında Ermeni terör örgütlerinin bugüne kadar ABD'de 4, dünyada ise 26 Türk diplomatını öldürdüğünü belirterek terörizmin önlenmesi doğrultusunda ABD yönetimi ile diğer ülkelerin hükümetlerinin işbirliği yapmasını tavsiye ediyor.¹³³⁰

¹³²⁹ Cumhuriyet, 3 Ekim 1984.

¹³³⁰ Cumhuriyet, 7 Ekim 1984.

3.2.237. Türk - Ermeni İlişkileri Sempozyumu

(Cumhuriyet) - Atatürk Üniversitesi'ne bağlı Fen ve Edebiyat Fakültesi tarafından düzenlenen “*Tarih boyunca Türklerin Ermeni toplumu ile ilişkileri*” konulu sempozyum başladı. Atatürk Üniversitesi Sağlık - Kültür ve Spor Dairesi konferans salonunda dün başlayan, “*Tarih boyunca Türklerin Ermeni toplumu ile ilişkileri*” sempozyumuna 40 kadar tebliğ sunulacak ve tebliğler üzerinde Ermeni konusu tartışılacak.¹³³¹

3.2.238. Philadelphia Konsolosluğumuza Bomba Yerleştirmek İstemişlerdi

ABD’de 4 Sabotajcı Ermeni Suçlu Bulundu

Los Angeles, (AP) - ABD’de bir mahkeme, Türkiye’nin Philadelphia Fahri Başkonsolosu’nun bürosuna bomba yerleştirme girişiminde bulunan 4 Ermeni’yi suçlu buldu. ABD Bölge Yargıçı Mariana Pfaelzer, Kasım 1982’de Philadelphia’daki Fahri Türkiye Başkonsolosu Kanat Abay’ın bürosuna bomba yerleştirmeye çalışırken yakalanan dört Ermeni hakkındaki sorguların tamamlandığına ve suçun sabit görüldüğüne karar verdi. Mahkûmiyet kararının 11 Aralıkta ilan edilmesi bekleniyor.

Söz konusu eylemden dolayı yargılanan Ermeniler 24 yaşındaki Viken Hovsepian, 21 yaşında Viken Yacoubian, 31 yaşında Karnig Sarkissian ve 22 yaşındaki Steven Dadaian. Aynı suçtan dolayı 31 yaşındaki Dikran Berberian adlı beşinci bir Ermeni’nin de 6 Kasım’da yargılanması bekleniyor. Beş sanık hakkında 3 Kasım 1982’de hazırlanan iddianamede sanıkların yasadışı amaçlı bir komplo kurmakla, ruhsatsız tabanca bulundurmakla ve maddi zarar yaratmak ya da bir kişiyi tehdit amacıyla kullanılacağını bildiği halde patlayıcı madde nakletmekle suçlandığı belirtilmişti.¹³³²

3.2.239. Kapalıçarşı Baskını

Fevzi Öz, ASALA Militanını Gizlemekle Suçlanıyor

İstanbul Haber Servisi - Kapalıçarşı baskını gerçekleştiren iki kişinin ölümüne, 24 kişinin yaralanmasına neden olan, bombanın elinde patlaması sonucu ölen ASALA militanı Mıgırdiç Magaryan’ı sakladığı savıyla Fevzi Öz’ün yargılanmasına, İstanbul

¹³³¹ Cumhuriyet, 9 Ekim 1984.

¹³³² Cumhuriyet, 10 Ekim 1984.

Sıkıyönetim Komutanlı - 1 Numaralı Askeri Mahkemesi'nde başlandı. Başka suçtan tutuklu bulunan Fevzi Öz hakkında en az 40 yıl hapis cezası isteniyor.

Fevzi Öz'ün katıldığı dünkü oturumda iddianameyi okuyan Askeri Savcı, 16 Haziran 1983 tarihinde ASALA militanı olduğu anlaşılan Mıgırdıç Magaryan'ın Kapalıçarşı'da saat 11.30'da otomatik silahla çevreye rastgele ateş ettiğini ve tarama sonucu Murat Alptekin ile Yusuf Alper isimli şahısların öldüğünü, 24 kişinin de yaralandığını belirtti. Askeri Savcı Magaryan'ın daha sonra üzerinde taşıdığı bombayı halkın üzerine atmak istediğini, ancak bombanın elinde patlaması sonucu ASALA militanının öldüğünü bildirdi.

Askeri Savcı, ASALA'nın amacının Doğu Anadolu bölgesinin bir bölümünün kendi milletlerine ait olduğunu iddia ederek, burada bağımsız bir Ermeni Devleti kurmak olduğunu açıkladı. Askeri Savcı, daha sonra sanık Fevzi Öz'le ilgili şunları söyledi: *“Ermeni asıllı olduğu ileri sürülen ve birçok kaçakçılık ve adam öldürme olaylarına adı karışan yeraltı dünyasının kabadayılarından olan sanıklardan Fevzi Öz olay tarihinde Kapalıçarşı'da iki kişinin öldürülmesi ve 24 kişinin yaralanması olayını gerçekleştiren ASALA militanı Migırdıç Magaryan'ı olay tarihinden iki üç gün kadar önce tanık ifadelerine göre Marmara Ereğlisi'nde bulunan villasında barındırmak suretiyle yardım ettiği ve dolayısıyla sanığın suç işlemekten önce müzaharet ve muavenetle icraatını kolaylaştırarak suça iştirak ettiği anlaşılmış tır.”*

Askeri Savcı, Fevzi Öz hakkında TCK 125, 450/4, 65/3. Maddeler uyarınca en az 40 yıl ağır hapis cezası istedi. Sorgusu yapılan Fevzi Öz kendisine hasımlarının iftira attığını belirterek “Ben Türk ve Müslüman evladıyım. Bu suçlama bir Türk ve bir Müslüman olarak yapılan en ağır suçlamadır. Ben hangi cesaretle bir Ermeni'ye yataklık yapabilirim” dedi. Bir gazetenin kendisi hakkında yayın yaptığını bu gazete hakkında 50 milyon liralık tazminat davası açtığını belirten Fevzi Öz, suçlamalara karşı özetle şunları söyledi: *“Celal Çiçek isimli şahsı 1977 senesinde kulüpçülük yaparken dükkânımdan silah çaldığı için koymuştum. O zamandan beri bu adamla konuşmam. Çapal ailesi benim düşmanımdır. Bu aileden bir alacağım vardı. Ödemediler. Düşmanım olan Çapallar, Celal Çiçek'i kiralayarak bana iftirada bulundular. Bu iftira da gazetede yayınlandı. Olay tarihinde Marmara Ereğlisi'nde ki evim inşaat halindeydi. Ben ASALA militanını evimde saklamadım.”*

Mahkeme Celal Çiçek'in tanık olarak dinlenmesine karar verdi. Fevzi Öz'ün varestede tutulması istemini reddeden mahkeme duruşmayı 6 Kasım tarihine erteledi.¹³³³

3.2.240. Uluslararası Terör

(a.a.) - Ünlü terör uzmanı İngiliz Profesör Paul Wilkinson, Fransa'nın uluslararası ve özellikle Ermeni teröristler konusundaki hoşgörülü tutumunu kınayarak, Batılı ülkeleri bu ülkeye baskı yapmaya, bu arada uluslararası terörizmle mücadelede Türkiye'ye destek vermeye çağırdı.¹³³⁴

3.2.241. Patrik, Ermeni Teröristleri Kınadı

(a.a.) - Türkiye Ermenileri Patriği Şinork Kalustyan Ermeni teröristleri kanadı, *"Ermeni ismini kirletmektedirler. Soylu hiçbir şahıs veya toplum terörist ve benzeri isimlerle çağrılmak istemez. Tam tersine, bu gibi isimler insanlık şerefini karanlığa gömerler"* dedi. Kanada'ya yaptığı ziyaret sırasında bu ülkedeki Ermeni gazetelerinden Harizan'a bir demeç veren Kalustyan, Ermeni adı altında başgösteren bir terörizm dalgasının, uluslararası terörizmin bir kolunu oluşturduğunu söyledi. Türkiye Ermenileri Patriği, *"Dini veya ahlaki, felsefi ve sosyal bütün yüksek düşünce sistemleri cinayeti, yani masum bir insanın katledilmesini, ne amaçla olursa olsun kınar"* şeklinde konuştu.¹³³⁵

3.2.242. Kanada'da Diplomatımıza Saldıran 4 Ermeni Yargılanıyor

Ottawa, (a.a.) - Türkiye'nin Ottawa Ticaret Müşaviri Kani Güngör'e 8 Nisan 1982 günü silahlı saldırıda bulunan dört Ermeni'nin yargılanmasına devam ediliyor. Mahkeme'de, Kevork Harutiyan (43), Rafik Balyan (27), Hayık Garakanyan (19) ve Melkon Garakanyan (22) adlı Ermeni saldırganları yargılayacak jüri belirleniyor. Türkiye'nin Ottawa Ticaret Müşaviri Kani Güngör, 8 Nisan 1982 günü evinin garajında 4 Ermeni caninin saldırısına uğrayarak ağır yaralanmış, saldırıyı Ermeni terör örgütü "ASALA" üslenmişti.¹³³⁶

¹³³³ Cumhuriyet, 12 Ekim 1984.

¹³³⁴ Cumhuriyet, 13 Ekim 1984.

¹³³⁵ Cumhuriyet, 21 Ekim 1984.

¹³³⁶ Cumhuriyet, 25 Ekim 1984.

3.2.243. Toranyan, ASALA Liderine Tanıklık İçin Vize İstedi

Paris - Sabetay Varol bildiriyor; Ermeni terör örgütü ASALA'nın bir kanadıyla ilişkide bulunan ve Fransa'da faaliyet gösteren “*Ermeni Ulusal Hareketi*” (MNA)nın liderlerin den Ara Toranyan dün sabah Paris'in büyük otellerinden Nikko'da yaptığı basın toplantısı düzenledi. Toplantısının da 1981 Kasımında Fransa'dan sınır dışı edilen ASALA (M-R) lideri Dimitriu Giorgiu'ya (diğer adı Monte Melkonyan) bir davada tanıklık etmesi için Fransa'ya giriş izni verilmesini istedi.

MNA'nın yayın organı “*Hay Baykar*” Dergisi'nde de yayınlanan Giorgiu'nun bir mektubunda “*2 Ağustosta Fransa'nın güneyinde bir posta aracı soygununa katıldığı gerekçesiyle tutuklanan MNA militanı Gilbert Minasian'ın söz konusu olay sırasında Marsilya yakınlarındaki Aix-en-Provence kentinde siyasi bir toplantıda bulunduğu*” iddia edilerek, Minasian'ın “*Birçoğu gizlilik altında çalışan kişileri tehlikeye sokmamak için bu durumu sorgu hâkimine açıklayamadığı*” belirtiliyor.¹³³⁷

3.2.244. Balkar'ın Katilinin Cezası 5 Yıl İndirildi

Belgrad, (a.a.) - Yugoslavya'nın Sırbistan Cumhuriyeti Yüksek Mahkemesi, Türkiye'nin Belgrad Büyükelçisi Galip Balkar'ı şehit eden iki teröristten biri olan Rafi Elbekyan'ın hapis cezasını 20 yıldan 15 yıla indirdi. Mahkeme, diğer Ermeni terörist Harutyan Levonyan'ın 20 yıllık cezasını onaylarken, iki Ermeni'nin yurt dışındaki Türk diplomatlarına karşı başlatılan Ermeni kampanyasının bir parçası olarak Türk Büyükelçisi'ni öldürdüklerini açıkladı. Ermeni Elbekyan'ın cezasının indirilmesine gerekçe gösterilmedi.¹³³⁸

3.2.245. Ermeni Terörüne 41. Şehit

Viyana - Önder Gürman / İlhan Ağırbaş bildiriyor; Birleşmiş Milletler'in Viyana'da ki merkezinde üst düzeyde görevli Evner Ergun, dün sabah Ermeni teröristler tarafından şehit edildi. Saldırıyı “*Ermeni Devrimci Ordusu*” ARA üstlendi. Ergun'la birlikte şehit edilen diplomat ve dış görevlilerimizin sayısı 41 olurken, Ermeni terörizmi Birleşmiş

¹³³⁷ *Cumhuriyet*, 10 Kasım 1984.

¹³³⁸ *Cumhuriyet*, 17 Kasım 1984.

Milletler mensuplarına da yöneldi. AP ajansının Viyana ve Roma bürolarına telefon ederek saldırıyı üstlenen ARA militanları, Türkiye içinde ve dışında Türk Devleti'nin temsilcilerine karşı çok yakında yeni saldırılar düzenleyeceklerini söylediler. Saldırının Ankara'da duyulması üzerine Dışişleri Bakanlığı Müsteşarı Ercüment Yavuzalp, Avusturya Maslahatgüzarı'nı Bakanlığa çağırarak alçakça saldırının sorumlu ya da sorumlularının yakalanması için bütün gayretlerin sarf edilmesini istedi. Dışişleri Bakanlığı'ndan yapılan açıklamada da BM'de görevli uluslararası bir memurun hedef seçilmesi üzerine dünya kamuoyunun dikkati çekildi.

BM'nin Avrupa'da Cenevre'den sonra ikinci merkezi olan Viyana'da Sosyal Kalkınma ve İnsancıl Sorunlar Merkezi (UNIDO) Müdür Yardımcısı olan Evner Ergun, evinden görevine giderken otomobilinin içinde saldırıya uğradı. Ergun, Viyana'nın merkezinde, parlamento ile devlet dairelerinin bulunduğu Ringstrasse'nin kuzey ucunda Schottengasse'de saat 09.20'de kırmızı ışıktaki durunca koşarak otomobile yaklaşan terörist dörtel ateş etti. Görgü tanıklarının ifadesine göre başını ve boynunu el örgüsü mavi bir maske ile kapatmış, 30 yaşlarında, uzun boylu, esmer, yuvarlak yüzlü, siyah bıyıklı, koyu renk güneş gözlüklü, blüjin ve parkalı terörist Ergun'a ateş ettikten sonra üzerinde "*Ermeni Devrimci Ordusu ARA*" yazılı siyah bir mendili otomobilin içine attı. Saldırgan daha sonra koşarak bir yeraltı geçidine girdi ve kaçtı.

Evner Ergun, başına isabet eden kurşunla olay yerinde şehit oldu. Ergun'un otomobili birkaç metre ilerleyip park etmiş bir otomobile çarparak durdu. Saldırının hemen ardından olay yerinden geçen taksi şoförleri, Ergun'u otomobilin içinde ölü olarak buldu. Saldırıya uğrayan kişinin BM'de görevli bir Türk olduğunun anlaşılması üzerine Viyana polisi bölgeyi trafiğe kapatarak geniş çaplı bir aramaya geçti. Viyana polisi, görgü tanıklarının ifadesini alırken, Ergun'un diplomatik plakalı otomobili ile otomobilin içine atılan bez parçası da incelenmek üzere laboratuvara götürüldü.

Viyana'da Ermenilerin giriştiği bu üçüncü saldırı olayı üzerine Viyana Polis Şefi Werner Liebhardt, çok yönlü bir soruşturma başlattıklarını söyledi. Evner Ergun'un katilinin yakalanması için Viyana'ya giriş çıkışlar da kontrol altına alındı, tren ve metro istasyonları ile havaalanında kimlik kontrolü yapılmaya başlandı.

Bu arada, AP ajansının Viyana ve Roma bürolarına Türkiye saati ile 12.30'da telefon eden kimliği belirsiz kişiler ARA adına saldırıyı üstlenirken kötü bir İngilizce ile

“Türkiye içinde ve dışında Türk devletinin temsilcilerine karşı saldırılarımızı sürdüreceğimizi duyururuz. Çok yakında yeniden saldıracağız” dediler.¹³³⁹

Gençlik Yılı İçin Çalışıyordu

1932 yılında İstanbul’da doğan ve 1955 yılında İTÜ Mimarlık Fakültesi’ni bitirerek aynı fakültede bir yıl şehircilik kürsüsü asistanlığı yapan Evner Ergun, 1950’lerin sonuna doğru İmar İskân Bakanlığı’na girdi. Bakanlığın Bölge Plan Dairesi Başkanlığı sırasında bölge plancılığını Türkiye’ye getiren kişi unvanını kazanan Ergun, 1962 yılında Devlet Planlama Teşkilatı’na geçti. 1964’e kadar DPT’de danışmanlık yapan Ergun, 1964 - 1967 arasında DPT Sosyal Planlama Dairesi Başkanlığı görevinde bulundu. 1967 yılında Birleşmiş Milletler’de uluslararası memur olarak şehircilik ve bölge planlama alanında çalışmaya başladı. 1979’da BM’nin Viyana’daki Sosyal Kalkınma ve İnsancıl Sorunlar Merkezi Müdür Yardımcılığı’na gelen Evner Ergun, son olarak BM’nin 1985 Dünya Gençlik Yılı çalışmalarını düzenliyordu. Ergun evli ve bir çocuk babasıydı.¹³⁴⁰

Viyana’da Üçüncü Şehit

Evner Ergun, dokuz yıl içinde Viyana’da öldürülen üçüncü Türk oluyor. İçinde bulunduğumuz yılın 20 Haziranında Türk Büyükelçiliği binası dışında altına bomba yerleştirilen otomobilin havaya uçması sonucu Çalışma Müsteşarı Sosyal Yardımcısı Erdoğan Özen ölmüş, bir Avusturyalı polis yaralanmıştı. 22 Ekim 1975’te ise Viyana’daki Türk Büyükelçiliği’ni basan üç terörist, Büyükelçimiz Daniş Tunalıgil’i şehit etmişti. Ermeni katillerin saldırısına uğrayan Evner Ergun, Ermeni örgütlerinin 1973 yılından bu yana sürdürdükleri saldırılarda ölen 41. şehidimiz oldu.¹³⁴¹

Dışişlerinin Tepkisi

Dışişleri Bakanlığı, Evner Ergun’a saldıranların yakalanması için Ankara’daki Avusturya Büyükelçiliği’ne başvurdu. Olayın Ankara’ya ulaşmasından sonra Dışişleri Bakanlığı Müsteşarı Ercüment Yavuzalp, Avusturya Maslahatgüzarı’nı bakanlığa çağırdı. Yavuzalp, maslahatgüzara *“Bu alçakça saldırının sorumlusu veya sorumlularının yakalanması için Avusturya makamlarınca bütün gayretlerin sarf edilmesinin beklendiğini”* bildirdi.

¹³³⁹ Cumhuriyet, 20 Kasım 1984.

¹³⁴⁰ Cumhuriyet, 20 Kasım 1984.

¹³⁴¹ Cumhuriyet, 20 Kasım 1984.

Dışişleri Bakanlığı'ndan yapılan açıklamada, olayın ayrıntıları hakkında bilgi verildi ve *“Viyanada vuku bulan bu üçüncü caniyane olayda BM’de görevli bir milletlerarası memurun hedef seçilmiş olması keyfiyeti herhalde dünya kamuoyunun dikkatini çekecektir”* denildi. Açıklamada özetle şöyle denildi: *“Terörizm, sınır ve milliyet tanımamaktadır. Uluslararası camia ve teşekküller bu konuda en az terörist örgütleri kadar dayanışma ve işbirliği halinde hareket etmedikleri takdirde, bu tür menfur olayların önlenmesinin mümkün olmayacağı açıktır. Bu çerçevede Avusturya hükümetinin Ermenilerin menfur eylemleri için Avusturya’yı müsait bir ülke olarak seçtikleri şeklinde yerleşmeye başlayan görünümü silmeye daha titiz bir itina göstereceğini umuyor ve bekliyoruz.”*¹³⁴²

Özal: BM Mensubuydu

Başbakan Turgut Özal, Enver Ergun’un şehit edilmesini üzüntü ile karşıladıklarını belirterek, *“Dünya, terör meselesiyle daha ciddi mücadele etmelidir”* dedi. Partisinin Başkanlık Divanı toplantısına girerken basın mensuplarının sorusu üzerine Özal şöyle konuştu: *“Planlamada çok yakın tanıdığımız bir arkadaşımızdı. Bizim bir diplomatımız değil, Birleşmiş Milletler’in orada bir mensubu idi. Çok üzgünüz. Dünya, terör meselesiyle daha ciddi mücadele etmelidir. Yoksa bu bir alev gibi büyür, her tarafı yakar. Ona aldırış etmeyenleri de yakar.”*¹³⁴³

İnönü: Yakın Arkadaşımdı

Konya’da bulunan SODEP Genel Başkanı Erdal İnönü, Viyana’daki olayı çok üzücü olarak nitelendirdikten sonra, *“Kendisi benim çok yakın, çok iyi arkadaşım”* dedi. İnönü şunları söyledi: *“Kendisi BM’nin değerli bir uzmanı idi. Bu yüzden, bu olay sadece Türkiye’ye değil, insanlığa ve BM’ye karşı işlenmiş bir cinayettir. Sadece Türkiye’nin değil, uluslararası teşkilatların da bu konuda teşebbüse geçmeleri gerekmektedir. Olayı kınamaktan başka ne yapabiliriz ki?”*¹³⁴⁴

Keçeciler: ASALA Cezasını Bulacak

ANAP Genel Başkan Yardımcısı Mehmet Keçeciler, Evner Ergun’un Ermeni Devrimci Ordusu ARA tarafından şehit edilmesi üzerine verdiği demeçte, *“ASALA,*

¹³⁴² Cumhuriyet, 20 Kasım 1984.

¹³⁴³ Cumhuriyet, 20 Kasım 1984.

¹³⁴⁴ Cumhuriyet, 20 Kasım 1984.

*yarattığı kanda boğulacaktır. ASALA militanlarının diplomatlarımıza karşı giriştikleri bu alçakça saldırı bir vahşettir. ASALA layık olduğu cezayı er geç alacaktır” dedi.*¹³⁴⁵

Hastürk: Uluslararası Birlik Şart

HP Genel Sekreteri Yılmaz Hastürk ise, olayı nefret ve şiddetle kınadıklarını bildirerek, terörizme karşı uluslararası birlik ve beraberliğin şart olduğunu söyleyerek *“Daha önce de kınamıştık. Ne oldu, daha kaç kişi şehit edilecek?”* dedi.¹³⁴⁶

Sunol: Devletler Cezalandırmazsa

DYP Genel Sekreteri Refik Sunol, bu tür saldırıları devletlerin ciddi olarak takip edip faillerini cezalandırmamaları, müsamaha ile karşılamaları ile terörizmin önüne geçilemeyeceğini belirterek tüm uluslararası terörü önleyici çalışmalara katılmaya çağırdı.¹³⁴⁷

Bozer: Türkiye’nin Birliğine Yönelik

MDP Meclis Grup Başkan Vekili Ali Bozer ise uluslararası terörizmin bir tezahürü olarak nitelediği son saldırıyı Türkiye’nin birlik ve beraberliğine, uluslararası itibarına yönelmiş melun bir hareket şeklinde değerlendirdi ve hükümetin daha aktif davranmasını dilediklerini söyledi.¹³⁴⁸

Cuellar: Alçakça Bir Eylem

Öte yandan, BM Genel Sekreteri de Cuellar, saldırıyı, *“Alçakça bir terör eylemi”* olarak niteledi. ABD Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Hughes de yaptığı açıklamada, *“Tüm ulusları bu tür eylemleri durdurmak için sert önlemler almaya çağırıyoruz”* dedi.

Ermeni Patrikhanesi Danışma Kurulu Başkanı Karabet Arman, *“Bu teröristlerin ne Allah’ı, ne peygamberi var”* derken, Genel Sekreter, Dikran Kevorkyan da, *“Kudurmuş köpeklerle müşterek cephe açılmalı. Onlar bizden bir kişiyi vurursa, biz onlardan on bir kişi vuracağız, başka çare yok. O kadar beyanat verdik, ama hiçbir şey değişmedi”* şeklinde konuştu.¹³⁴⁹

¹³⁴⁵ Cumhuriyet, 20 Kasım 1984.

¹³⁴⁶ Cumhuriyet, 20 Kasım 1984.

¹³⁴⁷ Cumhuriyet, 20 Kasım 1984.

¹³⁴⁸ Cumhuriyet, 20 Kasım 1984.

¹³⁴⁹ Cumhuriyet, 20 Kasım 1984.

3.2.246. Viyana’da Bir Görgü Tanığı: Katil, Polislerin Gözü Önünde Kaçtı

Viyana/Ankara, (Cumhuriyet) - Viyana polisi, bir Ermeni terörist tarafından şehit edilen Birleşmiş Milletler görevlisi Evner Ergun’un katilini bulmak için başlattığı soruşturmayı sürdürüyor. Ancak henüz bir ipucu elde edemedi. Görgü tanıklarından Dr. Tiber F. Ermeni saldırganı 200 metre takip ettiğini belirterek, *“Aramızda 30 metre mesafe vardı. Fakat yalnız başıma hiçbir şey yapamazdım. Sonra katil İçişleri Bakanlığı’nın önüne gelince ben takibi Bakanlık önündeki polislerle devrettim. Fakat polisler katilin izini kaybettiler”* dedi.

Polis sözcüsü Eduard Hochenbichler, katilin 6 kişi tarafından görüldüğünü ve görgü tanıklarının ifadesine göre çizilen eşkâlinin sınır kapılarına gönderildiğini söyledi. Polis sözcüsü, olay yerinde bulunan boş kovanlardan, katilin 9 milimetre çapında tabanca kullandığını ve Ergun’a çok yakından en az 6 kez ateş ettiğini de açıkladı.

TBMM’de dün Enver Ergun için saygı duruşunda bulunuldu. Grupları adına konuşan üyeler, saldırıyı kınadılar. Başbakan Özal, dün parti grubunda konusunda bilgi verirken, Ermeni terörünün basit bir kınama ile geçiştirilemeyeceğini söyledi. *“Bu caniler, Avusturya’yı sanki bir üs gibi seçmişler. Bu üçüncü hadisedir. Avusturya makamlarının ve hükümetinin çok daha hareketli olması lazım. Bu katillerin bir an önce bulunması lazım. Polisin ve hükümetin bu konuda daha aktif olmasını istiyoruz. Aksi takdirde bu hadiseler devam eder”* dedi.

Almanya Hükümeti, Ergun’un öldürülmesini kınarken, uluslararası terörizme karşı daha etkin önlemlerin alınması gerektiğini belirtti. Avrupa Konseyi Başkanlık Divanı da olayı kınadı. Almanya’ya gelen Ermeni Patriği Kalutsyan, Ergun’un öldürülmesinden duyduğu acıyı dile getirdi.¹³⁵⁰

3.2.247. Viyana: Hala İpucu Aranıyor

Viyana/Ankara, (Cumhuriyet) - Geçen pazartesi günü bir Ermeni terörist tarafından şehit edilen, BM’de görevli uluslararası memurumuz Evner Ergun’un katilini arayan Viyana polisi bir ipucu elde edemedi. Avusturya’nın üst düzeydeki emniyet görevlilerinden Dr. Robert Danzinger, *“Katili şimdilik karanlıkta arıyoruz”* dedi.

¹³⁵⁰ Cumhuriyet, 21 Kasım 1984.

Dışişlerinden bir yetkili ise Avusturya'nın Ermeni cinayetlerinde sorumsuz davrandığını öne sürdü.

Dr. Danzinger, Avusturya dışından Viyana'ya geldikleri sanılan teröristlerin “*şeytanca*” hareket ettiklerini ve cinayet planlarını büyük bir “*incelik*” le hazırlayıp, eylemden sonra ortadan kaybolduklarını söyledi. Dr. Danzinger, Ermenilerin bu son saldırısında Viyana'da yardımcılarının bulunduğunu sandıklarını da bildirdi. Soruşturmayı sürdüren ancak katili bulmaktan umudunu kesen Avusturya polisi, Evner Ergun'un işe gidiş yolunu Erdoğan Özen'in şehit edilmesi üzerine beş ay önce değiştirdiğini belirledi.

Ergun'un cenazesi bugün yurda getirilecek ve yarın İstanbul'da Teşvikiye Camii'nde kılınacak öğle namazından sonra Zincirlikuyu Mezarlığı'nda toprağa verilecek. Bu arada, Fransa Hükümeti, Evner Ergun'un şehit edilmesini kınadıklarını açıkladı.¹³⁵¹

3.2.248. Evner Ergun Toprağa Veriliyor

Haber Merkezi - Ermeni teröristler tarafından pazartesi günü şehit edilen Evner Ergun'un cenazesi dün İstanbul'a getirildi. Ergun bugün İstanbul'da toprağa verilecek. Şehit Evner Ergun'un BM bayrağına sarılı tabutu dün sabah, kalabalık bir konvoy halinde havaalanına getirildi. Ergun için Viyana Havaalanı'nda tören yapıldı. Buradaki törene, şehidin yakınları, BM görevlileri ve Türkiye Büyükelçiliği personeli ile Avusturya Savunma Bakanı ve Dışişleri Bakanlığı Genel Sekreteri katıldı. Evner Ergun'un havaalanı şeref salonuna alınan tabutu üzerine törene katılanlar çiçek bıraktı, Avusturya Hükümeti adına da bir çelenk konuldu. Cenaze daha sonra uçağa alındı.

Ergun'un cenazesini taşıyan uçak saat 15.30'da Yeşilköy'e indi. Aynı uçakla Enver Ergun'un eşi Ülkü ve oğlu Erdem Ergun'la Türkiye'nin Viyana Büyükelçiliği Müsteşarı Ünal Maraşlı da İstanbul'a geldi. Paris'te yapılan Avrupa Eğitim Bakanları toplantısına katıldıktan sonra dün yurda dönen Bakan Vehbi Dinçerler, havaalanında Ergun'un ailesine başsağlığı diledi. Ergun'un Türk bayrağına sarı tabutu, daha sonra Şişli Etfal Hastanesi morguna konuldu. Şehit Ergun'un yeğeni Dr. Yahya Laleli, “*Bu 41. oldu. 141.*

¹³⁵¹ *Cumhuriyet*, 22 Kasım 1984.

olmaması için bir şeyler yapmamız lazım” dedi. Evner Ergun için bugün İstanbul Valiliği önünde bir tören yapılacak. Teşvikiye Camii’nde kılınacak öğle namazından sonra Zincirlikuyu Mezarlığı’nda cenaze toprağa verilecek.

Viyana polisi Enver Ergun’un öldürülmesi ile ilgili soruşturmayı sürdürüyor, polis laboratuvar çalışmaları sonucu Evner Ergun’un İspanyol yapısı Astra marka 9 mm’lik bir silahla öldürüldüğü belirlendi. Siyasi polis de katilin muhtemelen Ortadoğu ülkelerinden gelmiş olabileceğini varsayarak bu ülkelerden son bir ay içinde vize talebinde bulunanların listesini hazırlıyor.¹³⁵²

3.2.249. Ermeniler Türkiye Aleyhtarı Yürüyüş Yaptı

Paris, (Cumhuriyet) - Liderliğini Ara Toranyan’ın yaptığı “*Ermeni Ulusal Hareketi*” (MNA), dün akşam Paris’te bir gösteri düzenledi. Bu örgüte bağlı 150 kişilik bir grup, çok sıkı güvenlik önlemi altında Malesherbes Bulvarı’nda bulunan Türk Başkonsolosluğu’nun önüne kadar yürüdü.

Ermenilerin yürüyüşü ünlü Zafer Anıtı’nın bulunduğu Etoile Meydanı’nda toplanan ve ellerinde MNA yazılı kırmızı bayraklar bulunan grubun toplanması ile akşam 18.30’da başladı ve Türkiye Başkonsolosluğu’nun yakınındaki Perriere Bulvarı’nda üç sıralı ve 100 kadar polisten oluşan kordonun önünde sona erdi. Burada bir saat kadar megafonla slogan atan ve marslar söyleyerek yağmur altında bekleyen göstericiler, akşam saat 20.30 (TS) 21.30) sıralarında dağıldılar. Gösterinin sonuna doğru bir konuşma yapan Ara Toranyan, Ermeni hareketinin son 1,5 yıl içinde bunalım içinde bulunduğunu, baskı ve saldırılara uğradığını, bu güç koşullara rağmen MNA’nın Ermeni silahlı mücadelesini yeniden harekete geçirmek için bu gösteriyi düzenleme rizikosunu göze aldığını söyledi. Konuşmasında, Fransız Hükümeti’ne de çatan Toranyan, örgütünün Marsilya bölgesi sözcüsü Levon Minasyan’ın haksız yere bir posta arabası soyduğu iddiasıyla 28 Hazirandan beri 4 aydır tutuklu bulunduğunu söyledi. Orly katliamı dolayısıyla tutuklananların da haksız yere hapsedildiklerini ileri süren Toranyan, Ermeni hareketinin savunmaya geçtiğini ilan etti.

¹³⁵² Cumhuriyet, 23 Kasım 1984.

Geçtiğimiz temmuz ayında Cumhurbaşkanı Mitterrand'ın Türkiye'ye özel temsilci gönderdiğini, soykırım iddialarının Fransa tarafından göz ardı edilmeye çalışıldığını ve son ABD Kongresi'nin Ermeni soykırımı günü ilan etme kararından vazgeçilmesini Türkiye'nin komploları olarak niteledi.

Gösteri boyunca Levon Minasyan'ın büyük boy resimleri taşındı. Minasyan'ın posta soygununun olduğu tarihte ASALA (M-R Devrimci Hareket) lideri Monte Melkonyan'la siyasi bir toplantıda bulunduğu ve bu kişinin Fransa'ya girişi yasak olduğundan, duruşmada tanıklık edemediği MNA'nın yayın organında yazılmıştı. Melkonyan'ın mektubunun bir kopyası geçen ay sonunda Toranyan tarafından Nikko Otelinde bir basın toplantısında gösterilmişti. Çünkü yürüyüşün daha çok Minasyan'ın kurtarılması için düzenlendiği gözlemlendi.¹³⁵³

3.2.250. Paris'te Ermeni Toplantısı Öncesinde Patlama: 6 Yaralı

Paris, (a.a.) - Fransa'nın başkenti Paris'teki Pleyel Konser Salonu önünde, dün TSi 17'de meydana gelen patlama, beşi ağır olmak üzere altı kişinin yaralanmasına yol açtı. Önünde patlamanın meydana geldiği salonda, 29 Kasım 1920'de Ermenistan Sosyalist Cumhuriyeti'nin kuruluş yıldönümünün kutlanması amacıyla, Ermeni Kültür Dernekleri tarafından bir toplantı düzenlendiği bildiriliyor. Ermeni Kültür Birliği'nin bir yetkilisi, patlamanın gösterinin başlamasından bir saat önce meydana geldiğini söyledi. Gösteriye yaklaşık iki bin kişinin katılması bekleniyordu. Patlama üzerine gösteri ertelendi.

Pleyel Salonu'ndaki gösterinin resmi olmadığını söyleyen yetkili, resmi kutlamanın birkaç gün içinde Paris Büyük Otelinde yapılacağını bildirdi. Salon kapıları önünde meydana gelen patlama sonucu kaldırılarda 1,5 metrelik bir çukur oluştuğu haber veriliyor.

"Sovyet Ermenistan'ı ile yetinen" Hınçak yanlılarının yer aldığı toplantıyı düzenleyen Ermeni kültür dernekleri yetkililerinden Mişel Kaşkaşyan, Fransız televizyonlarının birinci kanalı "TF 1'de yaptığı konuşmada, "*Ermeniler arası bölünmelerin sona erdirilmesi*" çağrısında bulundu. Paris'teki gözlemciler Kaşkaşyan'ın televizyon konuşmasında vurguladığı bu ifadelerle, dün akşamki bombalı saldırının

¹³⁵³ Cumhuriyet, 23 Kasım 1984.

Ermeniler arası bir hesaplaşmanın ürünü olduğu izlenimini verdiği dikkat çektiler. Aynı gözlemciler, bu çerçevede saldırının “*Sovyet Ermenistan’ını yeterli bulmayan*” Taşnak’lar tarafından yapılmış olması ihtimalinin güçlendiğini belirtiyorlar.

Bu arada merkezi Paris’te bulunan “*Mouvement National Ermenien - Ermeni Ulusal Hareketi*” adlı örgütün lideri Ara Toranyan da Fransız televizyonlarının dün akşamki yayınlarında konuşurken saldırının Türklerden kaynaklanmış olabileceğini iddia etti.¹³⁵⁴

3.2.251. Dayanaksız İddia

Fransız TV’si: Türk Misillemesi

Paris, Sebatay Varol bildiriyor; Fransız televizyonu hiçbir kanıta dayanmadan ve hiçbir kanıt göstermeden, önceki gün bir Ermeni toplantısında meydana gelen patlamadan ötürü “*Türk özel servislerini*” sorumlu tuttu. Fransız televizyonunun 1. Kanalı dün saat 13.15’te (TSİ 14.15) sırasında verdiği haberlerde, pazar günü Pleyel Salonu’ndaki Ermeni toplantısında meydana gelen patlamadan söz ederken, olaydan “*Türk özel servislerinin misilleme saldırıları*” olarak söz etti. Fransız TV’sinin 1. Kanalı bu konuda başka hiçbir bilgi vermedi. Fransız Televizyonu’nun haber yayınından önce kendisiyle görüştüğümüz Türkiye’nin Paris Büyükelçiliği Müsteşarı Tahsin Burcuoğlu, Ermenilerin kendi aralarındaki saldırıların 1977’den beri devam ettiğini belirterek, saldırının Türkler tarafından düzenlendiğine ilişkin bir iddia ortada bulunmadığı için büyükelçiliğin bu konuda bir görüş belirtmesinin de söz konusu olmadığını söyledi. Önceki gün Sovyet Ermenistan’ının kuruluşunun 66. yıldönümünü kutlamak üzere düzenlenen toplantının başta Ermeni Kültür Birliği olmak üzere 14 Ermeni örgütü tarafından hazırlandığı, 30 yıldır aynı yerde ve aynı tarihte benzer toplantıların yapıldığı belirtildi.

Polis yetkilileri, patlamanın çok şiddetli olduğunu ve kanalizasyon borularını tahrip ettiği için gaz sızıntısından kaynaklanan ikinci bir patlamanın söz konusu olabileceğini ifade ederek, patlamanın meydana getirdiği 1 metre çapındaki çukurun etrafında önlem alındığını belirttiler.

¹³⁵⁴ Cumhuriyet, 26 Kasım 1984.

Patlamadan az önce Pleyel Salonu’nun önünden geçen bir kişinin bombayı bıraktığı görgü tanıkları tarafından belirtildi. Patlamayı kimsenin üstlenmemesine karşılık, polis birçok olasılık üzerinde duruyor. Ermeni örgütlerin özellikle Ermeni Ulusal Hareketi (MNA) sözcüsü Ara Toranyan’ın Türkleri suçlamasına ve Fransız basını tarafından bu suçlamaya işaret edilmekle birlikte, Fransız Komünist Partisi yayın organı “L’Humanite Gazetesi dışında kimse Türkiye’yi doğrudan suçlamıyor.”¹³⁵⁵

Orly Duruşması

Öte yandan yarın Creteil Asliye Ceza Mahkemesi’nde Orly katliamı ile ilgili olarak tutuklu bulunan, ancak katliamın asli faillerinden muhakemeleri aynı görülen 6 kişinin duruşmasına başlanacak. Duruşmadan birkaç gün önce meydana gelen bu olayın yargılama sırasında çok sayıda Ermeni’nin izleyici olarak gelmesine yol açacağı ve orada gergin bir ortamın yaratılacağı tahmin ediliyor.¹³⁵⁶

3.2.252. Şimdi de Avrupa Parlamentosu

“Ermeni Soykırımı” AET’de

Brüksel, (Cumhuriyet) - “*Ermeni soykırımı*” iddiaları Avrupa Parlamentosu’nun gündemine gelerek ilk kez Ortak Pazar düzeyinde de yankı buldu. AET danışma organı durumundaki Avrupa Parlamentosu’nun dün Brüksel’de yapılan Siyasi Komisyon toplantısında, Ermeni sorununa ilişkin bir raporun hazırlanması kabul edildi. Karar, oturumda hazır bulunan 38 üyenin oy çokluğuyla alındı. Ancak raportörün kim olacağı şimdilik saptanmadı. Avrupa Parlamentosu’nda mevcut prosedüre göre, raportör tarafından hazırlanacak metnin önce Siyasi Komisyon’da görüşülerek son şeklini alması, ardından da Strasbourg Assamblesi’nin gündemine gelerek oylanması ve böylelikle “*esas karar*” niteliğini kazanması gerekiyor.

Siyasi Komisyon’da dün alınan karar, dört Avrupalı milletvekilinin 16 Ekim tarihinde Parlamento Başkanlık Divanı’na verdikleri bir karar taslağından kaynaklandı. Fransız sosyalist milletvekillerinden Saby, Charzat, Feuillet: Belçikalı sosyalist üye Qlinne’nin imzasını taşıyan bu önergede, Türk Hükümeti’nin “*1915 Ermeni soykırımı*”nı

¹³⁵⁵ Cumhuriyet, 27 Kasım 1984.

¹³⁵⁶ Cumhuriyet, 27 Kasım 1984.

inkâr ederek Ermenistan'ın tarihi gerçeğini yok saydığı belirtilmekte. Karar tasarısının diğer bölümlerinde ise şöyle denilmekte:

“Bu durum terörist eylemlere zemin hazırlamaktadır. Oysa terörizme karşı verilmesi gereken mücadeleye rağmen, bu eylemlerin kaynaklandığı adaletsizlik ortadan kalkmamaktadır. Ermeni cemaatinin temsil edici organları terörizmi reddetmekte ve başka çözüm yolları önermektedir. Oysa bu öneriler geri çevrilmiştir. Bu yüzden: Avrupa Parlamentosu, 1) AET Bakanlar Konseyi'nin 1915 soykırımını tanıyarak tarihi gerçeği benimsemesini, 2) İlgili hükümetlerin de bunu tanımalarını, 3) Türk Hükümeti'ni, Ermeni - Türk sorununun çözülmesinin ancak siyasi bir diyalogun kurulmasıyla mümkün olacağına ikna etmelerini, 4) Birleşmiş Milletler'in de aynı doğrultuda bir karar almasını talep eder.”

Brüksel'deki diplomatik gözlemcilere göre, Ermeni sorununun ilk kez bir AET organına gelmesi Türkiye açısından yeni bir anlaşmazlık konusu oluşturuyor. Parla mentonun ne doğrultuda bir karar alacağını şimdiden kestirmek çok zor, ancak sorunun Avrupa Parlamentosu'na gelmesi bile “*başı başına bir gelişme*” sayılıyor.

Bazı kaynaklara göre Türk tarafı, Siyasi Komisyon'da raportörün bir sosyalist milletvekili olmaması için “*lobi çalışmalarına*” başlayacak ve ortaya çıkacak metnin “*soykırımı*” benimseyen bir içerik taşınamasına çalışacak. Yine aynı kaynaklara göre, Avrupa Parlamentosu'nun “*Ermeni soykırımını*” benimseyen bir metni onaylaması, zaten çok gergin olan Ankara - Brüksel ilişkilerini daha da zedeleyecek.¹³⁵⁷

3.2.253. 500 Ermeni Paris'te Yürüyüş Yaptı

Paris, (Cumhuriyet) - Geçtiğimiz pazar günü Pleyel Salonu'nda yapılan Ermeni toplantısından önce patlayan bombayı protesto eden 500 kadar Ermeni olayın olduğu yerden Türk Başkonsolosluğu'nun önüne kadar yürüdü. Türkiye aleyhine yürüyüşü Ermeni Ulusal Hareketi (M. N. A.) düzenledi. M. N. A. lideri Ara Toranyan yürüyüşten önce yaptığı konuşmada son bir yıl içinde Ermeni topluluğuna karşı 5 saldırı düzenlendiğini ileri sürerek bu saldırılardan dolayı Türkiye'yi suçladı. Toranyan, Fransız Hükümeti'ni de, Türkiye ile uzlaştığı ve Türkiye'nin baskılarına boyun eğdiği gerekçesiyle eleştirdi.

¹³⁵⁷ Cumhuriyet, 27 Kasım 1984.

Toranyan, Fransızları ve Fransa'daki Ermeni topluluğunu Türkiye'ye karşı birlikte hareket etmeye çağırdı. Toplantıda muhalefete mensup bağımsız Cumhuriyetçiler Partisi mensubu Paris ve banliyölerini kapsayan Ile de Frace Bölgesel Meclisi Başkan Yardımcısı Alain Griotteray ve yardımcısı da bulundular. Türk Başkonsolosluğu'nun önünde polisin çok büyük güvenlik önlemi aldığı ve yürüyüşçüleri konsolosluk binasına yaklaştırmadığı da görüldü.¹³⁵⁸

3.2.254. Ermeni “Hayastan Kaytzer” Dergisine Göre Ermenilere Karşı Terörün Kaynağı, ASALA

Londra, (Ragıp Duran) - Londra'da yayınlanan “*Hayastan Kaytzer*” adlı Ermeni dergisinin son sayısında yer alan bir belgede, ASALA'nın Ermenilere yönelik terör eylemleri gerçekleştirdiği belirtildi. Ermenice ve İngilizce olarak yayınlanan dergide, Agop Agopyan'ın önderliğindeki ASALA'dan ayrılıp ASALA Devrimci Hareketi adlı yeni bir örgüt kurduklarını belirten militanlar, ASALA'nın geçmişteki eylem, siyaset ve ideolojisini inceleyen bir belge yayınladılar. “*ASALA Gerçeği*” başlıklı ve 4 sayfalık metinde “*mücahid*” adıyla tanınan Agopyan'ın Ermenilere yönelik terör eylemleri şu cümlelerle tanımlanıyor: “*Mücahid'in izlediği militarist çizginin belki de en tehlikeli yanı, Ermeni toplumuna yönelik terör eylemlerini içeren yanıdır. Ermenilere yönelik şiddet eylemleri Ermeni halk için de son derece duyarlı bir konudur ve şiddet hareketleri oldukça hızlı bir şekilde Ermeni toplumunda iç kutuplaşmaya ve düşmanlığa neden olur. Bu nedenle Ermenilere yönelik terör eylemleri önlenmelidir. Mücahid'in emri ile gerçekleşen Ermenilere yönelik şiddet eylemleri arasında Ermeni liderlerinin araba, işyeri ve evlerinin bombalanması ile bazı diğer Ermeni kuruluşlarının bombalanması bulunmaktadır. Aslında, Agopyan bazı Ermeni örgütü liderlerini de öldürmeyi planlamıştı ancak bu cinayetler çeşitli nedenlerden gerçekleşmedi.*”

Paris'teki son olaydan sonra Londra'daki bazı Ermeniler gelişmeleri özetle şöyle değerlendirdiklerini söylediler: “*Agopyan ASALA'yı paralı asker ve kiralık katiller çetesi haline getirince birçok iyi niyetli militan ASALA'yı terketti. Orly katliamı da ASALA'yı nihayet böldü. Yeni kurulan ASALA-Devrimci Hareket adlı grubun başında Melkon Melkonyan ile Aleks Yenikomşuyan var. Bunlar daha ılımlı görünüyorlar ve daha çok*

¹³⁵⁸ Cumhuriyet, 28 Kasım 1984.

geniş bir siyasal örgüt kurmakla meşguller. Şimdiye kadar askeri bir eylem gerçekleştirmediler. Ama bu yeni örgütün kuruluş çalışmaları sırasında bir dizi teorik ve ideolojik sorun çıktı. Bunlardan biri de Sovyetler Birliği'nin rolü. Yani Sovyetler devrimci mi değil mi? Bunu tartışıyorlar. Ayrıca ASALA- MR'nin dışında da Fransa, İngiltere, ABD ve Kanada'da küçük bağımsız gruplar var. Onlar da aynı konuyu gündeme getirdiler.”¹³⁵⁹

3.2.255. Suriye'deki Kamplarda 3 Bin Militan

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - “Apocu” adı verilen PKK militanlarının Suriye’de Ermeni terör örgütleri ile birlikte aynı kamplarda silahlı eğitim gördükleri belirlendi. Çeşitli araştırmalar ve yakalanan sanıkların sorgularından elde edilen bilgilere göre, PKK militanları ve çeşitli terör grupları ile Ermeni teröristler birlikte eğitiliyorlar. Suriye’de şu anda 3000 dolayın da militanın eğitim gördüğü, bunlardan 900 kadarının İranlı, 900 kadarının da PKK militanları oldukları öğrenildi. Aynı kamplarda 1200 Ermeni terörist eğitim görüyor.

Başkent Şam’da Nida Cephesi Kampı, Lazkiye’nin kuzeyinde Basit Burnu mevkiindeki kamp, Haseke kentindeki kamp, Lübnan ile sınır bölgesindeki Cebel Şeyh Sagi Kampı, Haseke kenti Malikiye ilçesinde Kürtçe eğitim yapan okullardaki kamp, Sıddık - Zeynep - Nasyaf kampı, Kamışlı merkezinde gümrük binasının yanındaki Hansor İlkokulu’ndaki Mektebul-Şuil Irak (Irak Ulusal Topluluğu) kampı, Şam yakınlarındaki “Cephe Demokratiye Tahrir Filistin” kampı saptanan kamplar arasında yer alıyor.

Bu arada, Ermeni ve Kürt militanlarının çeşitli Avrupa kentlerinde de bir araya geldikleri saptandı. 5 Ekim 1927 tarihinde Londra’da kurulan Ermeni Kürt ortak örgütü (Haybon) adlı kuruluşa bağlı militanların zaman zaman eylem birliği yaptıkları da belirlendi. 7 Nisan 1980 günü Lübnan’da Sidon’da bir araya gelen Ermeni ve Kürt militanlarının ortak eylem birliği kararı aldıkları ve bu karar bildiri ile açıkladıkları da biliniyor. Suriye’deki sekiz terör kampında birlikte eğitim gören Ermeni ve Kürt militanlarına ek olarak, ASALA, İslamcı Amal ve Abu Nidal grupları bir araya geliyorlar.

¹³⁵⁹ Cumhuriyet, 28 Kasım 1984.

PKK örgütünün lideri Abdullah Öcalan da (Apo) bu kamplarda bulunuyor. Öcalan'ın eşi Kesire (eski soyadı Yıldırım) Öcalan da İsveç'te yaşıyor.

Ermeni örgütlerinin çeşitli Batı başkentlerinde yan örgütler kurup, yayın organları çıkardıkları da daha önce gazetemizde yer almıştı. Londra'da yayımlanan “*Kaytzer*” adlı Ermeni dergisi Ithaca Press adlı bir yayınevinde basılıyor. ASALA ile bağlantılı “13 Southwark Street, Londons.e.I” adresi dışındaki Ermeni örgütlerinin Rotary Street'de “*South Bank Polytechnic Student Union*” adlı bir başka kuruluşu bulunuyor. Yine Ermeni terör grupları, Londra Üniversitesinde öğrenci birliği içinde Ermeni grubu olarak çalışıyorlar. Amerika'da, “*PP.O. Box 57078, Washington 1.C. 20037*” yazışma adresinde de ASALA ile ilişkili bir örgüt daha bulunuyor. “*Apocu*” olarak adlandırılan ayrımıcı terör örgütünün İsveç'in başkenti Stockholm'da zaman zaman bir araya geldikleri de Ankara'ya ulaşan haberler arasında. İsveç polisi geçen aylarda dokuz Apocu militanı gözaltına almıştı.¹³⁶⁰

3.2.256. Interpol'den Yunanistan'a “Acele” Kayıtlı Mesaj

Ermeni Teröristlerin Yeni Boy Hedefi Atina Elçimiz

Atina, (Cumhuriyet) - Türkiye'nin Atina Büyükelçisi Nazmi Akman Ermeni teröristlerin bir numaralı hedefi. Interpol'den Yunan güvenlik makamlarına konuyla ilgili “*gizli*” bilgilerin gelmesi üzerine durumdan Başbakan Andreas Papandreu da haberdar edildi. Sol eğilimli Ethnos ile muhafazakâr Vradni gazeteleri dün verdikleri haberlerde Avrupa, ülkelerindeki Türk diplomatlarının Ermenilerin boy hedefi olduğunu belirterek bu konuda Interpol'den Yunan güvenlik makamlarına “*ivedi*” mesaj geldiğini yazdılar. Uyarıda, Türk diplomatlarının korunması için sıkı güvenlik önlemlerinin alınması da isteniyor. Güvenilir kaynaklardan edinilen bilgilere göre, Ermenilerin “*vurucu*” örgütlerinin Batı Avrupa'da vurmaya hazırlandıkları 6-7 Türk diplomatının arasında Atina Büyükelçisi Nazmi Akıman birinci sırada yeralıyor.

Interpol'den gelen ivedi mesaj üzerine Başbakan Andreas Papandreu başta olmak üzere Dışişleri Bakanı Yannis Haralambopulos ile Kamu Düzeni Bakanı Yannis Sukularikis'e bilgi verildiği bildiriliyor. Yunan Hükümet sözcüsü Dimitris

¹³⁶⁰ Cumhuriyet, 2 Aralık 1984.

Marudas,”Yunanistan’da bulunan tüm yabancı elçilik ve kuruluşların geniş çapta güvenlik önlemleri ile korunduklarını” söyledi. Sözcünün, Büyükelçi Akıman’ın bir numaralı hedef olduğu ve Yunan Başbakanı’nın haberle ilgili olarak aydınlatıldığı yolundaki gazete haberlerini yalanlamaması dikkati çekti, Bu mesaj üzerine Türk Büyükelçiliği, Konsoloslugu ve THY’nin binalarının önündeki güvenlik önlemlerinin yoğunlaştırıldığı gözlemlendi.¹³⁶¹

3.2.257. Orly Davası Başlıyor

ASALA Üyesi 6 Sanık, “Cinayet İçin Çete Kurmakla” Suçlanıyor

Paris - Sebatay Varol bildiriyor; Orly katliamıyla ilgili tutuklu ASALA üyesi 9 kişiden “*cinayet işlemek üzere çete oluşturmak*” suçuyla suçlanan 6’sının duruşması bugün yerel saatle 13.30’da (TSİ 14.30) Creteil 13. Asliye Ceza Mahkemesi’nde başlayacak. ASALA üyesi Antoine Aşkoyan, Bedros Halabliyan, Roobik Avanesyan, Ohannes Katanasyan, Avedis Katanasyan ve Nersez Taşçı’nın davalarının suikastı düzenlemekle suçlanan ve ağır cezaya gönderilen Varujan Garbidyan, Ohannes Semerci ve Soner Nayır’dan ayrılmaması için Fransız Yargıtayı’nda yapılan itiraz geçtiğimiz günlerde geri çevrildiğinden, daha önce iki kez ertelenen duruşmanın bugün başlaması kesinleşti. Duruşma, Orly Havaalanı’nın Paris’in Güneydoğu Banliyösü Creteil’e bağlı olması nedeniyle soruşturmanın yürütüldüğü Creteil Adalet Sarayı’nda görülecek. Paris’teki Ermeni çevreleri, mahkeme kurulunu ve kamuoyunu etkilemek açısından yandaşlarını duruşmada hazır bulunmaya çağırdı. Öte yandan davaya müdahil olarak katılan ve katliamda yaralanan 50 kişiyle, ölen 8 kişinin yakınları da bulunacağından, küçük duruşma salonunda birkaç gün sürecek davanın gergin koşullar altında yapılması bekleniyor.

Üç kişiden oluşan mahkeme kuruluna M. Ceccaldi başkanlık edecek. Creteil 13. Asliye Ceza Mahkemesi, 6 sanığın tutukluluk halinin devamına veya tahliyelerine bugün karar verme durumunda. Geçtiğimiz aylarda sorgu yargıcının tutuklu dokuz kişiden üçünü ağır cezaya, diğer altısını asli cezaya gönderme ön kararına müdahil avukatlar, Paris İstinaf Mahkemesi nezdinde itiraz etmişlerdi. İtirazın reddi üzerine bu kez Yargıtay’a yeniden itiraz edilmiş, ancak yine kabul edilmemişti. Bu arada savunma

¹³⁶¹ Cumhuriyet, 11 Aralık 1984.

avukatlarının tutukluluk durumuna yaptıkları itiraz da, aynı üst mahkemece uygun görülmemiştir. Sanıklardan Antoine Askoyan'ın evinde ve atölyesinde 18 Temmuz 1983'te yapılan aramalarda, Steyr-Darmier Puch AG marka bir makineli tabanca, Arminius marka bir tabanca ve bir kibrit kutusunun içinde patlayıcı zaman ayarlamasında kullanılan bir cihaz bulunmuştur.

Katanasyan kardeşlerin Courbevoie'daki evlerinde yapılan aramada ise, ASALA'ya ait propaganda malzemesi ve yine bir kibrit kutusunun içinde elektronik bir cihaz bulunmuştur. Avanesyan'a ait çeşitli ev ve bürolarda ise ASALA'ya ait önemli örgütsel belgeler bulunmuştur.

Altı ASALA militanı, Fransız Ceza Yasası'nın 265. Maddesine göre "*cinayet işlemek üzere iddiasıyla yargılanacaklar. Sanıklar ayrıca, silah ve patlayıcı oluşturulan çeteye dâhil olma*" madde bulundurma, temin etme gibi suçlarla da suçlanıyorlar.

Asliye Ceza Mahkemeleri'nde görülen davalarda Fransız yargılama usulüne göre jüri bulunmuyor. Ancak duruşma açıldıktan sonra kısa aralarla devam edecek ve sonuçlanacak. Bugün akşam saatlerinde ara verilecek duruşmaya cuma günü, daha sonra da pazartesi ve salı günleri devam edilecek. Üç kişiden oluşan mahkeme heyetinin kararlarına üst mahkemede itiraz edilebiliyor. Ağır Ceza Mahkemelerinde verilen kararlara ise ancak biçim yönünden itiraz olanağı var. Creteil Ağır Ceza Mahkemesi'nde görülecek olan Garbidyan, Semerci ve Nayır'ın duruşmasının ne zaman başlayacağı henüz belli olmadı. 15 Temmuz 1983'te meydana gelen Orly katliamında 2'si Türk 8 kişi ölmüş, 38'i Türk 50 kişi de yaralanmıştı.¹³⁶²

3.2.258. Dışişleri Komisyonu'nda "Ermeni Terörü" Konuşulacak

Ankara, (ANKA) - TBMM Dışişleri Komisyonu'nda bugün "*Ermeni terörü*" ele alınarak değerlendirileceği bir toplantı yapılacaktır. ANKA muhabirinin edindiği bilgiye göre toplantıya Dışişleri Bakanlığı yetkilileri ile komisyon üyeleri ve ABD Temsilciler Meclisi'nden bazı milletvekilleri de katılacaktır. ABD Temsilciler Meclisi Alt Komite Başkanı, Kaliforniya Demokrat Milletvekili Don Edwards başkanlığındaki heyette, ikisi bayan, toplam 7 milletvekili k yer alıyor.¹³⁶³

¹³⁶² Cumhuriyet, 11 Aralık 1984.

¹³⁶³ Cumhuriyet, 11 Aralık 1984.

3.2.259. Orly Davası - Ermeni Terörist Cinayetleri Savundu

Paris - Sebatay Varol bildiriyor; Orly katliamından tutuklu ASALA militanı 6 Ermeni'nin yargılanmasına dün Paris'te başlandı. Mahkeme katliamda ölen ve yaralananların yakınlarının avukatlarının davaya müdahil olarak katılmasını kabul etti. Sanıklardan Avedis Katanasyan, *“Bizim için silahlı mücadele, Türk Devleti'nin temsilcilerine karşı yapılan saldırılardır”* dedi. Creteil 13. Asliye Ceza Mahkemesi'nde dün başlayan duruşmada savunma avukatları tarafından Orly katliamında ölen 8 kişiyle, yaralanan 50 kişinin yakınlarının müdahil olarak katılmasına itiraz edildi. Savunma avukatları müvekkillerine yüklenen suçların, Orly'deki ölüm ve yaralanma olayıyla ilgisi olmadığını ileri sürdüler.

Mudahil avukatları ise tanık ve uzmanlar dinlenmeden 6 sanığın Orly olayı ile ilgisi olmadığını belirlenemeyeceğini, belirterek suikastın ASALA tarafından üstlenildiğini, tutuklu 6 kişinin de bu örgüte üye olmakla suçlandıklarını ifade ettiler. Savcının duruşma sonuna kadar müdahillerin davaya katılmasına izin verilebileceğini belirtmesi üzerine duruşmaya ara veren mahkeme bu isteğe uydu. Müdahillerin davaya katılıp katılmama sorununun bu şekilde çözümlenmesinden sonra sorgulara geçildi ve 4 sanığın sorgusu yapıldı. Mahkeme Başkanı M.Ceccaldi sorgu yargıcının raporunu okurken sanıklara ne düşündüklerini sordu.

Sanıklardan Avedis Katanasyan, liderliğini Ara Toranyan'ın yaptığı Ermeni Ulusal Hareketi (M.N.A) militanı olduğunu, ASALA'nın Agop Agopyan kanadına karşı görüşleri bulunduğunu belirtti. Mahkeme Başkanının *“Peki hedef seçerek silahlı mücadeleden ne anlıyorsunuz”* sorusu üzerine Katanasyan, *“Türk Devleti'nin temsilcilerine karşı yapılan saldırıları anlıyorum”* karşılığını verdi.

Türkiye Büyükelçiliği mensuplarının izlediği duruşmada 31 yaralı ve ölü yakınından başka 5 avukat müdahil olarak hazır bulundu. Sanıklar Bedros Halepliyan, Avedis Katanasyan, Antoine Askoyan, Roobik Avenesyan, Ohannes Katanasyan ve Nersez Taşcı cinayet işlemek üzere çete oluşturmaktan yargılanıyorlar. İlk üç sanık ayrıca silah ve patlayıcı bulundurmak, bir yerden bir yere taşımak ve saklamakla da suçlanıyorlar. Mahkeme 4 tanık ile Fransa Gizli İstihbarat Örgütü (DST) temsilcisinin dinlenmesine karar verdi. Bundan sonra mahkeme kurulu, müdahillerin dava sonuna

kadar taraf olarak bulunup bulunmaması konusunda kesin kararını verecek. Duruşma cuma günü saat 09.30'a bırakıldı.¹³⁶⁴

3.2.260. ABD Kongre Üyelerine “Terör” Konusunda Bilgi Verildi

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Ankara’da temaslar yapan ABD Temsilciler Meclisi’nden yedi kişilik bir heyete, terörist hareketler ve Türkiye’deki demokratik yaşamla ilgili bilgi verildi. TBMM Dışişleri ve Milli Savunma Komisyonları’ndan oluşan özel bir komisyon toplantısında konuşan ABD’li üyeler, Türkiye’nin yanında olduklarını ve ABD Temsilciler Meclisi’nde Türkiye ile ilgili konuşmalar yapacaklarını söylediler. Komisyon sözcüsü ANAP’lı Bülent Akarcalı, ABD’li üyelere özellikle Ermeni sorunu üzerinde geniş bilgi verildiğini belirterek, *“Bu konuda utanacağımız, saklayacağımız hiçbir şey yoktur. Biz sadece gerçeklerin bilinmesini istiyoruz”* dediklerini söyledi...

Türk üyeler, ABD Kongresi’nin, Ermeni soykırımı ile ilgili kabul ettiği karar tasarısının son derece sakıncalı olduğunu ve bir daha yinelenmemesi için önlem alınmasını istediler. ABD’li üyeler de, *“Böyle bir hataya düşmemek için gayret sarf edeceklerini”* belirttiler.¹³⁶⁵

3.2.261. Brüksel’de 4 Ermeni Gözaltında

Brüksel, (Cumhuriyet) - Brüksel Başkonsolosumuz Selçuk İncesu’nun oturduğu evin önünde önceki gün bulunan ve patlamadan tesirsiz hale getirilen bombadan sonra, Belçika polisinin dört Ermeni’yi gözaltına aldığı öğrenildi. Güvenilir kaynaklardan edinilen bilgilere göre, kimliği açıklanmayan dört Ermeni, hem geçen yıl Türkiye’nin Belçika Büyükelçiliğinde görevli Dursun Aksoy’un öldürülmesinden, hem de *“Savaşkan Komünist Hücreler”* örgütüne karşı ekim ayında Belçika güvenlik kuvvetleri tarafından gerçekleştirilen operasyondan sonra gözaltına alınmışlardı. Söz konusu dört Ermeni’nin, *“Brüksel Hür Üniversitesi”* çevrelerinden olduğu da, sızdırılan bilgiler arasında.¹³⁶⁶

¹³⁶⁴ Cumhuriyet, 12 Aralık 1984.

¹³⁶⁵ Cumhuriyet, 12 Aralık 1984.

¹³⁶⁶ Cumhuriyet, 13 Aralık 1984.

Alman TV'sinde Ermeni Propagandası

Federal Almanya TV'si 1. Kanalı ARD'de yayımlanan 45 dakikalık “*Ermenistan*” adlı programda, Türkiye aleyhine bilinen Ermeni iddiaları yenide tekrarlanarak, 1915'te yaklaşık 300 bin Ermeni'nin öldürüldüğü ileri sürüldü. Programda konuşan Sovyet Ermenistan'ından Griygor Chandjan adlı ressam, katliamda 1 milyon Ermeni'nin öldürüldüğünü, Alman danışmaların da buna yardımcı olduğunu iddia etti. Yayın Almanya'daki Türkler arasında tepki yarattı.¹³⁶⁷

3.2.262. Ermeni Teröristler: Katliama Katılmadık

Paris - Sebatay Varol bildiriyor; Orly katliamıyla ilgili Creteil 13. Asliye Ceza Mahkemesi'nde yargılanan 6 kişiden geçtiğimiz salı günü sorgulamaları yapılamayan Ohannes Katanasyan ve Nerfez Taşçı'nın sorguları dün yapıldı. Duruşmada, Türk Büyükelçilik ve Başkonsolosluk yetkililerinden başka çok sayıda Türk ve Ermeni izleyici bulundu. Ermeni Ulusal Hareketi (MNA) lideri Ara Toranyan da duruşmayı izledi. Patlamada ölen ve yaralananların yakınları da duruşmayı izlediğinden 70 kişilik salonda Türkler çoğunlukta idi.

Dün sorguları yapılan Nerfez Taşçı ve Ohannes Katanasyan, ASALA'nın Agop Agopyan kanadıyla ihtilafta bulunduklarını ve liderliğini Ara Toranyan'ın yaptığı MNA'ya bağlı olduklarını söylediler. Sanıklar bu örgütün “*hedef gözeterek*” saldırıda bulunma görüşünü desteklediklerini, Orly katliamının ise, “*körü körüne terör*” olduğunu, bu yüzden katılmalarının söz konusu olamayacağını öne sürdüler. Sanıkların Orly katliamıyla ilişkileri ve suça iştirakleri saptanırsa Creteil 13. Asliye Ceza Mahkemesi'nce Ağır Ceza'ya sevk edilecekler. Aksi takdirde, sanıklar silah depo etmek, taşımak ve bulundurmak, cinayet işlemek üzere oluşturulan çeteye katılmak suçlarından yargılanıp cezalandırılacaklar. Ancak, geçtiğimiz salı ve dün yapılan sorgulamalar sırasında sanıkların Orly katliamında asıl suçlu olarak önümüzdeki aylarda yargılanmaları beklenen diğer 3 tutukluyla yakın ilişkide oldukları ortaya çıktı.

Duruşmada belirlenen birinci nokta, yargılamaları süren 6 kişiden 4'ünün Kudüs'teki Ermeni Okulu'nda eğitim gördükleri ve 3 asıl suçluyu buradan tanıdıkları

¹³⁶⁷ *Cumhuriyet*, 13 Aralık 1984.

gerçeği. Diğer bir konu da sanıklardan Ohannes Katanasyan'ın MNA'ya bağlı olduğunu iddia etmesine karşın evinin üst katında oturan ve ASALA'ya bağlılığı bilinen Soner Nayır'a, bombayı Orly Havaalanı'na yerleştiren Varujan Garbidiyan'dan aldığı zarfı vermek üzere görevlendirilmesi ve bu zarfın içinde patlayıcı zamanlama cihazının bulunması. Sanık, içinde ne olduğunu bilmeden aldığı emaneti, diğerine teslim etmeyi kabul ettiğini mahkeme huzurunda itiraf etti.

Sanık Nefrez Taşçı'nın evinde yapılan aramada, birden elliye kadar rakamları içeren Türkçe sözcüklerden oluşan bir şifre anahtarı belirlendi. Sanık bu belgeyi MNA'nın yayın organı Hay Baykar Gazetesi'nin merkezinden aldığı bir derginin içinde bulunduğunu, ancak önemsemediği için imha etmediğini söyledi. Kurul Başkanı Cecaldi, Taşçı'nın bu ihmalkârlığını garip karşıladığını ifade etti.

Başkan, gizli polis istihbarat raporlarına göre, Hollanda'dan gelen ve Paris'te Kevork adlı bir okul arkadaşıyla görüşen bir Ermeni militanının Hollanda'da ASALA'ya ait silah deposunun sorumlusu olduğunun belirlendiğini, sorgu tutanaklarından okudu. Ve sanığa, Hollanda'dan gelen kişi ile aynı günlerde Hollanda'dan gelip, kendisiyle görüşen Sahak Akas arasında bir benzerlik olup olmadığını sordu. Taşçı ise, *“Bir düğün için Paris'e geldiğini, kendisinin şimdiye kadar Kevork adını kullanmadığını”* söyledi. Sorgulamaların bitmesinden sonra, patlayıcı uzmanı olarak dinlenen polis müfettişi Henri Veillard, *“Kibrit kutularının içinde bulunan elektronik zamanlama aygıtları sadece Ermenilerin giriştiği eylemlerde kullanılmıştır”* dedi.¹³⁶⁸

3.2.263. Orly Tanıkları: 6 Ermeni'nin ASALA İle İlişkisi Kesin

Paris - Sebatay Varol bildiriyor; Orly katliamı davasının dünkü duruşmasında tanık olarak dinlenen Cinayet Masası Komiseri Jacques Gential ve Fransız Gizli İstihbarat (DST) Müdür Yardımcısı Jean Basturci, 6 Ermeni teröristin ASALA'yla ilişkilerinin kesin olduğunu ifade ettiler. Davanın bugün sona ermesi bekleniyor. Komiser Jacques Gential, Fransa'daki Ermenilerin ASALA'ya ve diğer terörist örgütlerin eylemlerine lojistik destek sağladığını, bu yüzden eylemleri önlemekte güçlük çektiklerini söyledi. Gential, Fransa'da Ermenilerin gerçekleştirdiği 40 terör eyleminden 31'inin ASALA tarafından düzenlendiğini anımsattı ve bu davanın 6 sanığının üzerinde bulunan silah ve

¹³⁶⁸ Cumhuriyet, 15 Aralık 1984.

patlayıcı malzemelerin birçoğunun ve elektronik aygıtların tümünün, yalnızca ASALA tarafından kullanıldığının saptandığını açıkladı.

DST sorumlusu da ASALA'nın 1982 ortalarından itibaren Fransa'da silahlı eylemlerini arttırmasından sonra bu örgütün çalışmalarını izlediklerini ve geniş araştırmaya giriştiklerini söyledi. İki güvenlik mensubunun tanıklığından sonra söz alan müdahil avukatlar, iki uzmanın verdiği ifadelerinden ve daha önce duruşma boyunca sürdürülen tartışmalardan sonra altı sanıktan en az dördünün Orly katliamı ile yakın ilişkisi bulunduğunu belirttiler. Müdahil avukatlar, sanıkların Ağır Ceza Mahkemesi'ne gönderilmesini isteyerek, Asliye Ceza Mahkemesi'nin görevsizlik kararı vermesi talebinde bulundular. Bugün sona ermesi beklenen davanın sonucunun daha sonra açıklanacağı belirtiliyor.¹³⁶⁹

3.2.264. Orly Davasında Karar Cuma Günü Açıklanacak

Paris - Sebatay Varol bildiriyor; Geçen hafta salı günü başlayan ve bir hafta süren “*Orly Katliamı*” davası dün sona erdi. Karar cuma günü açıklanacak. Creteil Asliye Ceza Mahkemesi'ndeki son duruşmada esas hakkındaki mütalaasını okuyan Savcı Jacques Tabuteau müdahil tarafın davaya katılmaması yönünde bir karar verilmesini istedi ve 6 Ermeni teröristle ilgili davanın, ileri bir tarihte ağır cezada yargılanacak diğer üç tutuklunun davalarıyla birleştirilmesi isteğine karşı çıktı.

Savcı esas hakkındaki mütalaasında sanıklardan Roobik Avanasyan, Avadis Katanasyan, Bedros Halabriyan, Nerses Tasci, Ohannes Katanasyan ve Antuan Aşkoyan'a 3 yıldan az olmamak üzere çeşitli hapis cezaları verilmesini de istedi. Mahkeme daha sonra davaya son vererek kararın 21 Aralık cuma günü açıklanacağını bildirdi.¹³⁷⁰

¹³⁶⁹ *Cumhuriyet*, 18 Aralık 1984.

¹³⁷⁰ *Cumhuriyet*, 19 Aralık 1984.

3.2.265. ASALA 2 Fransız Kuruluşunu Bombaladı

Beyrut / Paris, (a.a.) - Ermeni terör örgütü ASALA, Orly katliamına karışmaktan suçlu görülerek hüküm giyen 5 Ermeni teröristin serbest bırakılmamasını protesto için Fransız kuruluşlarına karşı saldırıya geçti.

Beyrut'ta iki Fransız kuruluşu bombalanırken, Fransız Havayolları'na ait bir uçağa bomba yerleştirileceği ve havada patlatılacağı tehdidinde bulunuldu. Beyrut'taki ilk patlama yerel saatle 21.00'de meydana geldi. "*Fransabank*" adlı Lübnan Fransız bankasında patlayan bomba, hasara yol açtı. Bir saat sonra da Fransız Havayolları "*Air France*"ın bürosu önünde ikinci bir bomba patladı. Meydana gelen bu iki saldırının ardından bir haber ajansını telefonla arayan ve Arapça konuşan bir kişi, eylemlerin "*ASALA*" adına yapıldığını söyledi. Bu karara "*6 gün önce*" varıldığı ve "*yakında uygulamaya konacağı*" da kaydedildi.¹³⁷¹

3.2.266. Ermeniler, 1985'te Kampanyayı Yoğunlaştıracak

(a.a.) - "*Ulusal Ermeni Komitesi*" adlı terör örgütü, Federal Almanya'nın Münih kentinde düzenlediği olağanüstü kongrede, 1985 yılında Türkiye'ye yönelik saldırılarını, "*siyasi alanda*" yoğunlaştırma kararı aldı. Örgüt, Amerikan Kongresi ve Avrupa Konseyi'nde davalarını tanıtmaya kampanyası açacağını duyurdu.¹³⁷²

3.2.267. Le Matin "Bir Büyük Teröristin Portresi" Başlığıyla Agopyan'ı ve ASALA'yı Anlattı

Agopyan'ın Maskesi Düşüyor

Paris - Sebatay Varol bildiriyor; İktidardaki Sosyalist Parti'ye yakınlığıyla bilinen Fransız Le Matin Gazetesi, "*Bir büyük teröristin portresi*" başlığı altında ASALA lideri Agop Agopyan ve örgütünün faaliyetleri hakkında geniş bir yazı yayımladı. Le Matin, söz konusu bilgileri ASALA'nın yılbaşı gecesine Air France Havayolları'na ait bir uçağı havada patlatma tehdidinde bulunmasından sonra, Fransa ve diğer Batılı ülkelerin haber alma örgütlerinden elde ettiği bilgileri kaynak göstererek veriyor. Beyrut'un İsrail

¹³⁷¹ *Cumhuriyet*, 30 Aralık 1984.

¹³⁷² *Cumhuriyet*, 1 Ocak 1985.

birliklerince ele geçirildiği 1982 yılından 1984 yılı başlarına kadar Agopyan'ın Atina'yı üs olarak kullandığını belirten gazete, geçen yılın başlarından itibaren ASALA liderinin çalışmalarını yeniden Beyrut'a kaydardığını ifade ediyor.

Le Matin'e göre, şu anda Ortadoğu'da Agopyan yanlıları ile karşıtları arasında şiddetli bir mücadele cereyan ediyor. Özellikle Orly katliamı ve Agopyan'ın, karşıtlarını ölümle susturma yolunu seçmesinden itibaren etkinliğinin zayıfladığını da öne süren gazete, *“Ancak, Agopyan henüz son sözünü söylemiş değil, ayrıca bu çatışmanın sonucunu genel karargâhın kurulduğu Suriye Hükümeti'nin tutumu da büyük ölçüde etkileyecek”* yorumunda bulunuyor. Büyük bir olasılıkla nisan ayında Creteille Ağır Ceza Mahkemesi'nde yargılanacak olan Orly katliamı sanıkları, Varujan Garbidyan, Ohannes Semerci ve Soner Nayır'ın duruşmalarında maskelerin düşeceğini öne süren gazete, Garbidyan'ın avukatlığını ünlü Jacques Vergés'in yapacağını da bildiriyor. Vergés, 1960 yıllarına kadar Cezayirli direnişçileri savunduktan sonra, terörist Carlos'un (Çakal) arkadaşlarının avukatlığını üzerine almıştı.

Agopyan'ın karargâhını Atina'ya taşıdığı dönem hakkında gazete şöyle yazıyor:

“Yunanistan'da yaşayan Ermeniler arasında geleneksel ve ilerici Taşnak Partisi etkindir. Agopyan, gene de “ASALA için Halk Hareketi” adlı yan örgütten 20 kadar genç militanı çevresinde toplamayı başarır. Antranik adlı bir kuyumcu, grupta önemli yere sahiptir. Yerel maddi ihtiyaçları, Ermeni asıllı iş adamları sağlar. Bu arada Beyrut'tan yeni bazı militanlar da gelmiştir.

Atina transit ve buluşma yeri haline gelir. Neos Kosmos Mahallesi'nde bir matbaa kurulur. Buradan örgüt organı Hayastan Dergisi ve soğuk savaş dönemi üslubuyla yazılmış Marksist/Leninist propaganda broşürleri dünyanın dört bir ucundaki Ermeni topluluklara yağdırılır.

Lübnan'ın Bekaa vadisinden kaynaklanan uyuşturucu kaçakçılığı başta olmak üzere çeşitli yasadışı faaliyetlerden gelen karaparalar burada aklanır. Ayrıca Ermeni topluluklarından da paralar gelmektedir. Terörizmin silaha ihtiyacı vardır. Bulgar bağlantısı yakındadır.

Suriye ve Libya'dan yapılan yardımları da ihmal edemeyiz. Ancak ASALA'nın bazı davranışlarından rahatsız oldukları anlarda Suriyeliler, zaman zaman militanları tutuklamayı da ihmal etmezler. Karşıtları, İran Ermenilerinden toplanan beş kilo altının Agopyan tarafından kişisel amaçlar doğrultusunda yok edildiğini ve Atina'da, bir otelin satın alınmasında kullanıldığını da iddia ediyorlar.”

Le Matin, Agopyan tarafından zimmete geçirilsin veya geçirilmesin, toplanan paraların Beyrut'a gidip dolara tahvil edildiğini, sonra tekrar Atina'ya döndüğünü ifade

ediyor. Bu iş için biri Atina’da diğeri Beyrut’ ta iki şirket paravan olarak kullanılmaktadır. Agop Agopyan’ın kanser olduğu iddialarının yaygınlık kazandığı da haber alma kaynaklarına dayanılarak yazının birkaç yerinde ileri sürülüyor.¹³⁷³

3.2.268. Garip İddia: “Ermeniler 3 Türk Kentine Atom Bombası Atacak”

Brüksel - Hadi Uluengin bildiriyor; Fransız Haber Ajansı AFP’nin Brüksel’deki bürosuna “*Ermeni Bilim Ekibi*” adı altında dün bir mektup gönderen meçhul bir kuruluş, Ankara, İzmir ve İstanbul’u atom bombaları ile tahrip etme tehdidinde bulundu. Daktiloyle ve kötü bir İngilizce ile yazıldığı öğrenilen bu mektupta Birleşmiş Milletler’e verilen “*Ermeni soykırımı*” karar tasarısını Türkiye’nin benimsememesi halinde, kuruluşun üç Türk kentini “*yok edeceği*” ifade edildi. Mektupta “*Ermeni Bilim Ekibi*”nin küçük çapta üç nükleer bombaya sahip oldukları da iddia edildi. Örgütün adı ilk kez duyuluyor.¹³⁷⁴

3.2.269. Atina’da Bir Ermeni 14 Yıla Mahkûm Oldu

Atina / Beyrut, (AP) - Kuveyt Hava Yolları’nın Atina bürosunu Aralık 1982’de bombalayan Vahe Hodaverdyan (22) adlı Ermeni asıllı İranlı, Atina Ağır Ceza Mahkemesi tarafından 14 yıl hapse mahkûm edildi. Ermeni terör örgütü ASALA üyesi olduğu sanılan sanığın eylemi sırasında, bombanın erken patlaması sonucunda 24 yaşındaki suç ortağı Sako Vahardyan ölmüş, Hodaverdyan hafif yaralarla kurtulmuştu.

Beyrut’ta dün Batılı haber ajanslarının bürolarına gönderilen bildirilerde, “*Ermenistan’ın Kurtuluşu İçin Ermeni Gizli Örgütü, İslami Cihad Örgütü’nün devrimci eylemlerini tam olarak desteklemektedir*” dendi. Bildiri şöyle devam ediyor: “*İslami Cihad’ın devrimci eylemleri Ortadoğu’nun ezilen halklarının mücadelesine yeni bir ivme kazandırdı. Batı Ermenistan’ın Türkiye’den kurtarılması da bu mücadelenin ayrılmaz bir bölümüdür.*”¹³⁷⁵

¹³⁷³ Cumhuriyet, 11 Ocak 1985.

¹³⁷⁴ Cumhuriyet, 13 Ocak 1985.

¹³⁷⁵ Cumhuriyet, 17 Ocak 1985.

3.2.270. Suikast Planlayıcısı 4 Ermeni Teröriste 4 - 6 Yıl

Washington, (a.a.) - Türkiye'nin Philadelphia fahri başkonsolosu Kanat Arbay'a suikast planlamak suçundan yargılanan beş Ermeni teröristin 3'ü Los Angeles Bölge Mahkemesi tarafından 4 - 6 yıl arasında değişen çeşitli hapis cezalarına çarptırıldı. Mahkemenin yaklaşık beş saat süren duruşmasında, savcının sanıklar için 25'er yıl hapis cezası istemesinden sonra, kararı açıklayan yargıç, Ermeni teröristlerden Steven Dadaiyan'a 4, Karnig Sarkisyan'a 5, Viken Hardopyan'a ise 6 yıl hapis cezası verdi. Mahkeme yargıcı, sanıklardan Viken Yakupyan hakkında ise henüz bir hükme varılamadığını, sanık avukatlarının mahkemeye itirazda bulunduğunu, savcı ile avukatların yeniden dinlenmesinden sonra kararı ileri bir tarihte açıklayacağını söyledi.

Sanıklardan 4 yıl hapse mahkûm olun Steven Dadaiyan, 1982 yılı Ekim ayında patlayıcı maddeler dolu bavulu ile Boston Havaalanı'nda yakalanmıştı. Soruşturma sonucu öteki 4 Ermeni terörist de Los Angeles'deki evlerinde ele geçirilmişlerdi. Yargıç, teröristlerin suçlu olduğuna 1984 yılı Ekim ayındaki duruşma sırasında karar vermişti. Olayın beşinci sanığı Dikran Berberiyen, savunma avukatlarının isteği üzerine, yargıç yerine jüri önünde yargılanıyor ve mahkemesi henüz devam ediyor.¹³⁷⁶

3.2.271. Orly Katliamına Adı Karışan Ermeni Fransa'dan Atılıyor

Paris, (a.a.) - Paris'in Orly Havaalanı'nda 15 Temmuz 1983 tarihinde Ermeni teröristlerce gerçekleştirilen ve 8 kişinin ölmesine, 50 kadar kişinin de yaralanmasına yol açan patlamada, suç ortaklığı yaptığı gerekçesiyle yargılanan, ancak beraat eden İran uyruklu Ermeni Roobik Avanesyan, Fransa'dan sınır dışı ediliyor. 26 yaşındaki Ermeni, diğer 5 arkadaşı ile birlikte mahkeme önüne çıkarılmış ancak, 17 ay tutukluluk hali ceza olarak yeterli görülerek 21 Aralıkta serbest bırakılmıştı. “*Ermeni Ulusal Hareketi*” adındaki terör örgütünün yaptığı açıklamaya göre, Avanesyan's önceki gün Paris Emniyet Müdürlüğü'ne getiren polis, kendisine sınır dışı edilme belgesini tebliğ etti. Ortadan kaybolmasını önlemek amacıyla da sınır dışı edileceği saate kadar emniyet müdürlüğündeki bir hücreye kapattı.¹³⁷⁷

¹³⁷⁶ *Cumhuriyet*, 27 Ocak 1985.

¹³⁷⁷ *Cumhuriyet*, 7 Şubat 1985.

3.2.272. Avrupa Parlamentosu’nda İlk Türk Lobisi Oluşuyor

Brüksel - Hadi Uluengin bildiriyor; Türkiye. “*Garp Cephesi’nin AET cenahında*” yoğun bir diplomatik girişime başlamış gözüküyor. Bu girişimler şimdilik esas olarak Ortak Pazar’ın danışma organı durumundaki Avrupa Parlamentosu’nda yoğunlaşırken, hükümetler kanadında da “*yeni beklentiler*” mevcut.¹³⁷⁸

Ermeni Sorunu

Türk diplomasisinin Avrupa Parlamentosu’nda çalışmalarını yoğunlaştırdığı diğer alan ise Ermeni sorunu. Parlamento Siyasi Komisyonu’nun Ermeni sorununa ilişkin bir rapor hazırlaması amacıyla Belçikalı “*Yeşil*” Milletvekili Jaak Vandemeulebroucke’yi görevlendirmesinden sonra Brüksel’deki Türk temsilcilikleri bu parlamenti “*ablukaya*” almış gözüküyorlar. Hem büyükelçilik, hem de AET delegasyonu, Vandemeulebroucke’nin “*Ermeni sorununu*” Ermeni gözlükleriyle görmemesi için Belçikalı parlamentere Türk görüşünü yansıtan belge ve kaynaklar iletmekteler.

Bu girişimlere paralel olarak da, Önceki gün Brüksel’e gelen ve Ermeni soykırım iddialarıyla yakından ilgilenen Prof. Türkaya Ataöv hem Jaak Vandemeulebroucke, hem de diğer bazı Belçikalı gazetecilerle görüşmeler yaptı. Türk tarafı, ilk kez bir Avrupa organının gündemine gelen “*Ermeni sorununun*” Avrupa Parlamentosu’ndan “Türkiye’ye en az zarar verecek biçimde geçmesi için “*bütün imkânları seferber*” edeceğini bilmekte. Bütün diplomatik gözlemciler göre de parlamentonun “*Ermeni raporunu*” onaylaması Ankara açısından “*ciddi sorunlar yaratacak.*”¹³⁷⁹

3.2.273. Ermeni Terörü Sempozyumu

(Cumhuriyet) - Sivas Cumhuriyet Üniversitesi önümüzdeki ay içinde “Türk Gençliği ve Ermeni Terörü” konulu sempozyum düzenlenecek. Gençlik Yılı Kutlama Komitesi Başkanı Vali Yardımcısı Özay Peker, mart ayında düzenlenmesi planlanan sempozyumda, Ermeni terörünün Türk gençliği üzerinde bıraktığı izlenimlerin tartışılacağını ve gençlerin buna tepkilerinin görüşüleceğini söyledi. Cumhuriyet

¹³⁷⁸ Cumhuriyet, 7 Şubat 1985.

¹³⁷⁹ Cumhuriyet, 7 Şubat 1985.

Üniversitesi amfisinde verilecek sempozyumun kesin tarihi ay sonunda belirlenecek. Sempozyuma üniversitelerden bilim adamları çağrılacak.¹³⁸⁰

3.2.274. Londra’da Türk Vatandaşı Bir Ermeni Gözaltına Alındı

Londra, (a.a.) - İngiliz polisi, sahte Amerikan pasaportu taşıyan Türk vatandaşı bir Ermeni gencini, terör olaylarına karışmış olabileceği gerekçesiyle gözaltına aldı. Güvenilir kaynaklardan alınan bilgiye göre, adı gizli tutulan 21 yaşındaki Ermeni genci, Türk pasaportuyla 1982 yılında öğrenim amacıyla İstanbul’dan ABD’ye gitti. Washington’daki yakınlarının yanında kalan gencin Washington’daki Ermeni gençlik kuruluşlarıyla bağlantı kurduğu ve bu örgütlerin Türkiye aleyhtarı toplantılarına katıldığı belirlendi. ABD’de yayımlanan ASALA yanlısı yayın organlarına “*Ermeni Halkçı Hareketi*” içinde çeşitli yazılar göndererek, Türk Hükümeti’ni eleştiren ve yeren görüşlere yer veren Ermeni gencinin bu faaliyetleri Washington’daki Türkiye Büyükelçiliğince izlendi. Bu nedenle pasaportunun süresinin bitmesi üzerine kendisine vize verilmeyerek pasaportu yenilenmedi. Ancak Ermeni genci, yandaşlarının yardımıyla bir başka Ermeninin adını taşıyan sahte Amerikan pasaportu sağladı. Bu pasaportla üç kez Türkiye’ye giriş çıkış yaptı. Pasaportunun gerçek olmadığı Yeşilköy’deki güvenlik görevlilerince de fark edildi. Babasının İstanbul’da ticaret yaptığı ve maddi durumlarının da çok iyi olduğu öğrenilen Ermeni gencinin, geçtiğimiz hafta Washington’dan İstanbul’a geçmeden önce Londra’da birkaç gün kalmak amacıyla Heathrow Havaalanı’ndan giriş yapmak istedi. Ancak, pasaportunun sahte olduğu saptandı. Sorgulamasında olayı ayrıntılarıyla itiraf etti. Halen gözaltında bulunan gençle ilgili olarak FBI’den gerekli bilgiler istendi.¹³⁸¹

3.2.275. Orly Katliamından Creteil Mahkemesi’ne

14 - Dursun Aksoy Brüksel’de vuruldu. ASALA sorumluluğu üstlendi.

15 - Orly Katliamı: 8 ölü, 55 kadar yaralı. ASALA sorumluluğu üstlendi.

¹³⁸⁰ *Cumhuriyet*, 12 Şubat 1985.

¹³⁸¹ *Cumhuriyet*, 15 Şubat 1985.

19/24-Uluslararası 2. Ermeni Kongresi Lozan'da yapıldı. ASALA ve geleneksel Ermeni partileri toplantıya katılmadı.

20 - Fransız Hükümet sözcüsü, Orly katliamının sorumlusu Varujan Garbisyan'ın suçunu itiraf ettiğini bildirdi.

22 - ASALA, Tahran'daki Fransız çıkarlarını hedef alan bombalı saldırılar gerçekleştirerek, Paris'te gözaltına alınan Ermenilerin salıverilmesini talep etti.

24- ASALA, Tahran'daki Fransız Elçiliği'nin yan binasını bombaladı.

26 - Paris - Alfortville'deki Ermeni Kültür Merkezi'nde patlama oldu. Sadece hafif maddi hasar meydana geldi.

27 - Ermeni Devrimci Ordusu, Lizbon'daki Türkiye Büyükelçiliği'ni bastı: 7 kişi öldü.

27 - Paris'teki Ermeni Kültür Evi'nde patlama oldu. Sadece maddi hasar meydana geldi. **AĞUSTOS - 83**

17 - ASALA'nın Güney Fransa'yı ziyaret etmekte olan, Papa 2. Jean Paul'e karşı bir suikast hazırlığı içinde olduğu açıklandı.

25 - Batı Berlin'deki Fransa evi bombalandı. 1 ölü, 2 yaralı ve ağır maddi hasar meydana geldi. Bombalı saldırının sorumluluğunu önce ASALA, daha sonra Carlos (Çakal) üstlendi.

EKİM - 83

8 - Orly katliamının bir numaralı sorumlusu, Türk asıllı Soner Nayır, Marsilya'da yakalandı. **KASIM - 83**

6/13 Fransız Televizyonu'nun 2. Kanalında Türk düşmanlığının propagandasını yapan "*Geri Dönüş Mümkün Değil*" adlı bir Ermeni dizisi gösterildi.

OCAK - 84

6 - Mitterrand, Orta Fransa' da Vienne kentinde yaptığı konuşmada Ermenilerin soykırıma uğradıklarını söyledi ve terörizmi kınadı.

19 - Los Angeles Başkonsolosu Kemal Arıkan'ı öldürmekten sanık Hampig Sasunyan'ın ömür boyu hapis cezasına çarptırılması istendi.

20 - Paris'te Türkiye Başkonsolosluğu'nu basmış olan ASALA'nın 4 üyesi 7'şer yıl hapis cezasına mahkûm oldular. Olayda bir kişi ölmüş, iki kişi ağır yaralanmıştı.

MART-84

1982 Nisanında Kanada'da Türk diplomatı Kani Güngör'e vurmak suçundan 4 Ermeni tutuklandı.

NISAN-84

15/18 “*Halkların Daimi Mahkemesi*” adlı bir kuruluş Paris'te düzenlediği “*Ermeni Soykırımı*” konulu oturumda, Türkiye Hükümeti'ni mahkûm ettiğini açıkladı

1/30-ABD Temsilciler Meclisi'nde 24 Nisan tarihinin “*İnsanın İnsana Zulüm Etmesini KInama Günü*” olarak anılması için Ermeni yanlısı lobiler faaliyete başladı.

30-Paris-Alfortville'de 1915 olaylarına atfen dikilen anıt Fransa Kamu Güvenliği Bakanı ve kentin Belediye Başkanı J. Franchesci tarafından açıldı.

MAYIS - 84

ASALA Tahran'da Türk işadamı Işık Yönder'i öldürdü.

ARALIK - 84

21 - Orly katliamı sanıklarına suç ortaklığı ve yataklık yaptıkları gerekçesiyle 5 Ermeni 2 - 4 yıl arasında değişen hapis cezalarına çarptırıldılar.

OCAK - 85

25 - Türkiye'nin Philadelphia Fahri Konsolosu Kanat Arbay'ı öldürmeyi tasarlayan 3 Ermeni 4-6 yıl arasında değişen hapis cezalarına çarptırıldılar.¹³⁸²

3.2.276. Ermeni Teröristlerin Avukatı, Mitterrand'ın Tanıklığını İstedi

Paris - Sebatay Varol bildiriyor; Dün akşamüstü yayımlanan Le Monde Gazetesi'nde 19 Şubat salı günü başlayacak olan Orly Katliamı davasında bir numaralı sanık olan Varujan Garbisyan'ın avukatlığını üstlenen Jacques Verges'in mahkemede tanıklık yapmak üzere Cumhurbaşkanı Mitterrand ve bazı hükümet yetkililerine çağrıda bulunduğu haber veriliyor. Le Monde'un bu konudaki yazısında Verges tarafından Creteil

¹³⁸² Cumhuriyet, 17 Şubat 1985.

Ağır Ceza Mahkemesi'nde tanıklık etmek üzere davet edilenler arasında Mitterrand'dan başka eski İçişleri ve şimdiki Bayındırlık Bakanı Gaston Defferre ve eski Güvenlik İşlerinden Sorumlu, şimdiki Devlet Bakanı Joseph Franceschi ve Meclis Başkanı da bulunuyor. Gazete bu yetkililerin çağrıya olumsuz yanıt verdiklerini, ancak savunma avukatı Verges'in bunların 1981 öncesi yaptıkları konuşmaları duruşma süresince sık sık mahkeme huzuruna getirmeye hazırlandığını da belirtiyor. Fransız Cumhurbaşkanı da dâhil olmak üzere, adı geçen bu yetkililerin Ermeniler lehine birçok konuşması bulunuyor.

Le Monde'un haberinde ayrıca Orly Katliamı sanıkları Varujan Garbisyan, Soner Nayır ve Ohannes Semerci'nin suçlamaları reddedecekleri de öne sürülüyor. Gazeteye göre Soner Nayır ve Ohannes Semerci dosya üzerinden yani teknik gerekçelerle suçsuzluklarını ispata çalışma taktiği izlerken birinci derecede fail olarak suçlanan Garbisyan ve avukatı Verges, Fransız yönetiminin Ermeniler konusundaki tutumunda ortaya çıkan çelişkileri öne sürmeye çalışacaklar.

Le Monde, Orly katliamından sonra Fransız güvenlik örgütlerinin soruşturma ve suçluları ortaya çıkarma çalışmaları hakkında da ayrıntılı bilgi vererek 15 Temmuz 1983 günü Orly Havaalanı'nda meydana gelen patlamadan 3 gün sonra tutuklanan Garbisyan'ın ifadesinin başlangıcında her şeyi inkâr ettiğini hatırlattıktan sonra şöyle diyor:

“Daha sonra Garbisyan, tavrını değiştirdi. ASALA üyesi olduğunu, Ortadoğu'da özel eğitim gördükten sonra Fransa'ya şiddet eylemlerini yönetmek üzere gönderildiğini kabul etti. Patlayıcı, silah ve zamanlama cihazı bulunan bir valizi Ohannes Semerci'ye teslim ettiğini de söyledi. Bundan başka telefonla patlayıcı hazırlama konusunda emir aldığını, Semerci'nin evine giderek valizden gerekli malzemeleri aldığını ve Reuilly'deki kendi evinde aygıtı hazırladığını, taksi tutarak havaalanına götürdüğünü de itiraf etti.

Ancak itiraflarının en ileri gittiği anlarda bile Garbisyan bütün gazı tüpleri kullandığını inkâr etti. Şimdi ise Garbisyan sadece ASALA militanı olduğunu ve valizi Semerci'nin evine bıraktığını kabul etmekle birlikte eylemi düzenlediğini reddediyor. Buna gerekçe olarak da zan altında bulunan ve olaydan hemen sonra tutuklanan diğer Ermenileri korumak için bu itiraflı yaptığını belirtiyor.”

Le Monde bu arada, Fransız Gizli Haber Alma Örgütü DST'nin olaydan sonra cinayet masasına ASALA'nın son faaliyetlerini içeren bilgilerin bulunduğu kabarık bir dosya verdiğini, bu dosyaya göre Garbisyan'nın arkadaşı Soner Nayır'dan 6 adet bütün

gazı tüpü almasını istediği de ifade ediliyor. Nayır' in bu tüpleri satın aldığı da saptanmış durumda. Nayır ve Semerci, Garbisyan tarafından verilen valizde ne olduğunu bilmediklerini söyleyerek suçlamaları reddediyorlar. Le Monde'a göre Garbisyan teknik açıdan savunmasını polis ifadesinde patlamada bütan gazı kullanmadı kadar savunduğu karinesine dayandırmaya çalışacak. Gerçeğin bunlardan hangisi olduğu ise ancak duruşma boyunca ortaya çıkabilecek.¹³⁸³

3.2.277. Ermeni Terörizmi İçin Ne Dediler?

Gaston deferre (Fransa İçişleri Bakanı) - *“Fransa, davanızın zafer kazanması için size yardım edecektir. Ancak Fransız Hükümetinin, sizinki gibi asil bir dava uğruna şiddetin kullanılacağını kabul etmeyeceğini anlamanızı istiyorum.”* (Le Monde 29 Temmuz 1983)

Claude Cheysson (Fransa eski Dışişleri Bakanı) - *“Fransız Hükümeti, Ankara'daki Türk makamlarının, 1915 olaylarını, Doğu Anadolu'da yaşayan Ermenileri olduğu gibi ortadan kaldırmaya yönelik bir soykırım olarak nitelememekte ısrar etmelerini ve bu olayların Rus ordularının saldırısı sırasında çıkan bir ayaklanmanın bastırılması olarak tanımlarını esefle karşılar.”* (Le Monde 29 Temmuz 1983)

John Kırakosyan (Ermenistan Sovyet Cumhuriyeti Dışişleri Bakanı) - *“Sovyet Ermenistan'ının daha geniş topraklara sahip olmasını isteyen çoktur. Ancak bu talep gerçekçi bir yaklaşıma oturtulmalıdır.”* (Fransız Komünist Partisi'nin haftalık yayın organı “Revolution” Dergisi 29 Ağustos 1983)

Robert Papazyan (Taşnak Partisi Merkez Komitesi Üyesi) – *“ASALA, tamamen SSCB'nin kucağına düşmüştür.”* (Nouvel Observateur Dergisi 25 Ağustos 1983)

Papa 2. Jean Paul - *“Ermeni kültürünüzü sıkı bir şekilde koruyun, ama şiddet ve terörizmi mahkûm etmeyi unutmayın. Tanrıdan, size ve Ermeni kardeşlerinize affetme cesaretini bağışlamasını diliyorum ve umut içinde esrarlı tarihinizi yazmaya devam etmenizi istiyorum.”* (Le Matin-26 Ocak 1984)

Le Point Dergisi - *“ASALA, Ermenilerin çoğuna göre, Libya, Suriye, dolayısıyla Moskova'ya bağlı bir grupçuktur.”* (25 Ağustos 1983)

¹³⁸³ Cumhuriyet, 17 Şubat 1985.

Patrick Deveciyan (Avukat, Antony Belediye Başkanı) - “*Terörü reddedip akılcı bir eylemden yana olanlar, Batılı anlayışa sahiptirler ve bu kişiler, terör ile aşırı yöntemlere başvuranlara karşı çıkmaktadırlar.*” (30 Aralık 1983 tarihinde Hürriyet Gazetesi için verdiği yazılı demeçten)

Fransız Komünist Partisi “*Hayır, şiddet Ermeni halkının haklı mücadelesini karalamamalıdır. (...) Tüm alanlarda ve ne zaman olursa olsun Ermeni ruhunun yeniden dirilmesi, Sovyet Ermenistan’ı sayesinde gerçekleşmektedir.*” [Trait D’union-Fransız Komünist Partisi’nin Ermenice yayın organı yaz 1983]

Ara Toranyan (Ermeni Ulusal Hareketi-MNA-Sözcüsü) - “*Getireceği, getirebileceği tüm sonuçları göz önüne alarak SSCB’ye karşı mücadele etmeyeceğiz.*” (Nokta Dergisi’nde yayımlanan röportaj-7 Mayıs 1984)

Charles Aznavour (Şarkıcı) - “*Ben sessiz Ermeni çoğunluğunun sesiyim. İşe politika bulaşırsa dava mahvolur. Bir iletişim arayışı, insancıl bir arayış olması gerekir.*” (Nokta Dergisi’nde yayımlanan röportaj - 25 Haziran 1984)¹³⁸⁴

3.2.278. Orly Katliamı Davası Salı Günü Başlıyor

Paris, (a.a.) - Paris’in Orly Havaalanı’ndaki Türk Havayolları’nın bagaj kayıt bürosuna girilen ve 8 kişinin ölmesi, 55 kişinin de yaralanmasıyla sonuçlanan “*Orly Katliamı*”nın davası, 19 Şubat Salı günü Creteil Ağır Ceza Mahkemesi’nde başlayacak. Bombalı saldırıdan sonra olayın sorumluluğunu üstlenen Ermeni terör örgütü ASALA’ya mensup olan Varujan Garbisyan, Soner Nayır ve Ohannes Semerci’nin yargılanmalarının 10 gün kadar sürmesi bekleniyor.

Katliamın maşalarından Suriye uyruklu Ermeni terörist 31 yaşındaki Varujan Garbisyan, adam öldürmek ve bombalı saldırı düzenlemekle suçlanıyor. Garbisyan, Fransa’ya Beyrut’tan gelmişti. Canice saldırıdan iki gün sonra Fransız polisi tarafından ele geçirilen terörist Garbisyan, emniyette verdiği ifadede, katliamı kendisinin düzenlediğini itiraf etmiş ve bombanın aslında uçak havadayken patlaması gerektiğini bildirmişti.¹³⁸⁵

¹³⁸⁴ Cumhuriyet, 17 Şubat 1985.

¹³⁸⁵ Cumhuriyet, 17 Şubat 1985.

3.2.279. Orly Katliamı Davası Yarın

Paris - Sebatay Varolbildiriyor; Orly katliamı ana davası, kanlı suikasttan tam 19 ay dört gün sonra yarın başlıyor. Duruşma Paris'in Orly Havaalanı'nın, başkent in güneydoğu banliyösü Val de Marne ili sınırlarında bulunması nedeniyle bu ilin merkezi olan Creteil kenti Ağır Ceza Mahkemesi'nde görülecek ve en az on gün sürecektir. Bu davada, üç ASALA militanı Varujan Garbisyan, Soner Nayır ve Ohannes Semerci adam öldürmek, adam öldürmeye teşebbüs, yaralama, adam öldürme suçuna iştirak, silah bulundurma, patlayıcı imal etme, silah ve patlayıcı nakletme gibi çeşitli suçlardan yargılanacaklar.

Davaya Creteil Adalet Sarayı'nda bakılacak. Creteil Adliyesi'nin Ağır Ceza Mahkeme salonu iki yüz elli kişilik. Üç kişilik mahkeme heyetine M. Saurel başkanlık ediyor. Duruşma oturumlarını kalabalık bir kitlenin izleyeceği, Paris'te yaşayan çok sayıda Ermeni ve Türkün sabahın erken saatlerinde gelerek duruşma salonuna girmeye çalışacakları bildiriliyor. Salonda, basın mensuplarına 60 kişilik yer ayrılmış durumda. Fransız ve yabancı gazetecilerden başka çok sayıda Türk basın mensubu da duruşmayı izleyecek. Bu arada 7 kişiden oluşan bir TRT ekibi Orly katliamı davasını en geniş biçimde yansıtmak üzere cumartesi gününden itibaren Paris'te bulunuyor. Davaya müdahil olarak katılmak üzere katliamda ölenlerin yakınları ve bazı yaralıları da Paris'e geldiler.

15 Temmuz 1983'te Paris'in Orly Havaalanı'nda saat 14.11'de THY kontuarı önünde meydana gelen patlamada ikisi Türk olmak üzere 8 kişi ölmüş, 56 kişi yaralanmıştı. Olaydan hemen sonra AFP'nin Paris ve Atina bürolarına telefon eden kişiler, ASALA adına katliamı üstlenmişlerdi. Katliamı üstlenen ASALA'nın bildirisinde şöyle deniyordu: *"ASALA Orly Havaalanı'nda Türkiye'ye gitmeye hazırlanan kişilere yapılan saldırının tüm sorumluluğunu üzerine alıyor. Türk çıkarlarına ve diplomatlarına saldırıyı sürdüreceğiz. Herkesi Türk kurumlarından uzak durmaya çağırıyoruz. Zira Türkiye ve kurumları Ermenilerin hedefi durumundadır."*

Duruşmalarda yargılanacak üç ASALA militanının hukuki açıdan suçluluğunun ortaya çıkarılması dışında önemli politik tartışmaların da cereyan etmesi bekleniyor. Fransız yargı usulüne göre, ağır ceza mahkemesinde dokuz kişilik jüri bulunuyor. Juri Fransız halkının çeşitli kesimlerini temsil eden elli kişi arasından seçiliyor. Bu davanın

jürisi şimdiden teşekkül etmiş durumda. Ancak dava açıldıktan sonra taraflar jüri üyelerinden bir kısmına itiraz edebiliyor. Jüri üyelerine itiraz geldiği takdirde bu üye başkasıyla değiştiriliyor. Dava boyunca taraflar jüriyi etkilemeye çalışacağından teknik hukuki konular dışında suçla dolaylı yoldan ilgisi bulunan tanıklar ve uzman kişilerin dinlenmesi de talep edilebiliyor. Ermenilerin bundan önceki davalarda olduğu gibi soykırımı uğradıklarını iddia ettikleri 1915 yılından önce doğmuş yaşlı bazı Ermenileri getirecekleri tahmin ediliyor. Ermeni tezlerini savunan kitapları kaleme alan ve bu tezlerin aktif savunucusu durumunda olan Gerard Chailand, Anahil Ter Minasyan, Yves Ternon gibi kişiler de büyük olasılıkla çıkıp birer konuşma yapacaklar.¹³⁸⁶

Lyon Kasabı

Bu davanın diğer bir özelliği 1983 yılından beri ASALA için de mevcut çekişmelerin de ilk kez bir yargılama sırasında su yüzüne çıkacağına beklenmesi. Şimdiye kadar Fransa’da yargılanan tüm Ermeni teröristlerin savunmasını kamuoyu ve mahkemeler nezdinde üzerine alan “*Ermeni Siyasi Tutukluları Destekleme Komitesi*” saf dışı bırakıldı. ASALA’nın “sert” kanadı sayılan Agop Agopyan grubu yeni bir komite oluşturmuş durumda. Henri Leclerc Balyan gibi avukatlar son anda azledilerek yerlerine yeni avukatlar tayin edildi. Davanın bir numaralı sanığı Varujan Garbisyan kendine Lyon Kasabı” olarak tanınan, iki yıl kadar önce Bolivya’dan Fransa’ya iade edilen eski Gestapo Şefi Klaus Barbie’nin avukatı Jacques Verges’i tuttu. Verges’in bu davaya katılması Fransız kamuoyunun ilgisinin bu davaya çekilmesi için başlı başına yeterli bir olay olarak görülüyor.

Cezayir savaşı sırasında Cezayirli direnişçileri savunmasıyla tanınan Verges, Barbie iade edildikten sonra hiçbir Fransız avukatın bu davayı almaz dendiği bir sırada, Gestapo şefinin savunmasını üstlenerek büyük sansasyon yaratmıştı. Barbie davasını üstlendikten hemen sonra aslında solcu ve düzen aleyhtarı bir kişi olarak bilinen Verges, Almanlara karşı Fransız direnme örgütü içinde birçok kişinin, Örgüt içi rakiplerini yok etmek için Gestapo’yla işbirliği yaptığını ileri sürmüştü. Özellikle direnme hareketi iç lideri Jean Moulin’in, direnmeye mensup kişilerce ihbar edilerek yakalatılıp idam edildiğini ileri sürmesi, günlerce Fransız kamuoyunu meşgul etmiş ve ünlü avukat hakkında bu nedenle “*Fransız direnmesine hakaret*”ten dava açılmıştı.

¹³⁸⁶ Cumhuriyet, 18 Şubat 1985.

Garbisyen'in avukatı olarak Verges'in nasıl bir savunma taktiği izleyeceği merakla bekleniyor. Şimdiden Cumhurbaşkanı Mitterrand, Meclis Başkanı Louis Mermaz ve bazı bakanlar tanıklık etmek üzere çağrılmasıyla Orly katliamı davasını Fransa'nın bir iç politika tartışma arenasına dönüşeceği yönündeki tahminleri doğru çıkarmaya başladı.¹³⁸⁷

3.2.280. Mahkeme, Mitterrand'ın Tanıklığı İçin Yetersizlik Kararı Verdi

Terör Yargıç Önünde

Paris - Sebatay Varol bildiriyor; Orly katliamı davası dün TSİ 11.30'da Paris'in banliyösü Creteil'de yoğun güvenlik önlemleri arasında başladı. 250 kişilik duruşma salonu dolmakla birlikte, daha önce Ermeni terör eylemleriyle ilgili duruşmalara büyük ilgi gösteren Fransa'daki Ermeni topluluğunun bu kez ilgisiz kaldığı dikkati çekti. Ermeniler, ilk kez, bir Ermeni terör eylemi davasında, dinleyiciler sıralarında azınlıkta kaldılar. Mahkemenin ilk oturumunda jüri seçimi yapıldı ve savunma ve müdahil tanıkların isimleri okundu, tanıklık yapacakları günler belirlendi. Öğleden sonraki ikinci oturumda olayın soruşturma belgeleri okundu. Mahkeme Başkanı Saurel sanıkların işledikleri fiillerden ötürü 2 yıldan ömür boyu hapse kadar değişen cezalara çarptırılabilirliklerini açıkladı. Bundan sonra da sanıkların sorgularına geçildi. Kimlik tespitleri sırasında TC uyruklu, 1961 Gemerek doğumlu Soner Nayır, isminin Simon Nayıryan olarak geçmesini, gerçek isminin bu olduğunu söyledi.

Davanın bir numaralı sanığı Suriye uyruklu Varujan Garbicyan, Fransa Cumhurbaşkanı François Mitterrand'ı tanık gösterdi. Garbicyan, Mitterrand'ın yanı sıra Fransa Meclis Başkanı ve Ermenilerin yoğun olarak yaşadıkları Lyon yakınlarındaki Villerbanne kenti Belediye Başkanı Louis Mermaz'ı, eski İçişleri, yeni Bayındırlık Bakanı ve Marsilya Belediye Başkanı Gaston Defferre'i, Devlet Bakanı ve yine Ermenilerin yoğun olarak bulundukları Alfortville Belediye Başkanı Joseph Franceschi'yi, Doğal Afetler Bakanı, ünlü volkanolog Haroun Tarzieff'i tanık gösterdi.

Mitterrand'ın adı okunduğu sırada gülüşmeler oldu. Bunun üzerine Mahkeme Başkanı Saurel, "*Bunda gülecek bir şey yok*" diyerek dinleyicilere uyarıda bulundu. Türk tarafının müdahil avukatı Jean Loyrette, Garbicyan'ın tanık gösterdiği kişilerin Orly'deki

¹³⁸⁷ Cumhuriyet, 18 Şubat 1985.

patlama sırasında orada bulunmadıklarını hatırlatarak, bu isimlerin tanık gösterilmesini istemenin davayı siyasi zemine kaydırmak çabası olduğunu belirtti ve savunmanın gösterdiği bu tanıkların reddedilmesini istedi. Bu talep üzerine savunma avukatı Verges söz aldı ve Fransız yönetiminin geçmişte ASALA ile bir takım temasları olduğunu, bu nedenle Fransız devlet adamlarının getirilip dinlenilmelerinde ısrar etti.

Mahkeme heyeti görüşmeye çekildikten sonra oturumu yeniden açtı ve kararını bildirdi. Buna göre, Yargıç Saurel, Cumhurbaşkanı'nın yeminli tanık olarak getirilmesine mahkemenin yetkisi bulunmadığını açıkladı. Saurel, Mitterrand'ın ancak kendisi isterse gelip konuşabileceğini belirtti. Mahkeme Başkanı, diğer devlet adamlarının tanık olarak isimlerinin daha önce bildirilmesi gerektiğini, bunun yapılmadığını bildirerek savunmanın talebini usul yönünden reddetmiş oldu. Bu durumda, söz konusu kişiler, isterlerse gelip konuşabilecekler ama yeminli tanık olarak addedilmeyecekler.

Mahkeme Başkanı Saurel, bu arada, Fransa Meclis Başkanı Louis Mermaz'nin mahkemeye gönderdiği bir telgrafi okudu. Mermaz, telgrafında, *“Sanıkların ve Orly olayının kurbanlarından hiçbirini tanımadığını, tanıklık yapması için hiçbir neden bulunmadığını”* bildiriyordu. Mermaz, böylece tanıklığı reddetti.

Orly davasının ilk gününün öğleden önceki oturumunda savunma avukatı Verges, duruşmanın ertelenmesini talep etti. Verges, erteleme talebine gerekçe olarak, 21 Aralık 1984'te Creteil Asliye Ceza Mahkemesi'nde 6 kişinin (Avadis ve Ohannes Katanasyan, Bedros Halepliyan, Nerses Taşçı, Antoine Aşkoyan, Robik Avenesyan) Orly olayıyla bağlantılı olarak ve ayrıca *“cürüm işlemek için çete oluşturmak”* suçuyla yargılandı. Şimdi yargılanan üç sanığın hakkındaki suç isnatlarından birinin de bu olduğunu, Asliye Ceza'da yargılananların verdikleri ifadelerin bu davayı etkileyebileceğini, 21 Aralıkta verilen kararın İstinaf Mahkemesi'nde bulunduğunu, gösterdi. Dolayısıyla, şimdiki davanın İstinaf Mahkemesi kararı sonrasına ertelenmesini istedi. Ayrıca, ertelenme kararı alınırsa sanıkların tahliyesini isteyeceğini bildirdi.

Müdahil avukatlardan Yves Dupois ise kendilerinin başından beri dosyaların birleştirilmesini savunduklarını, savunmanın ise dosyaların ayrılmasını istediğini, şimdi bu talebin savunmanın da dosyaların birleştirilmesini istemesi anlamına geldiğini ve oyalama taktiği olduğunu anlattı. İstinaf Mahkemesi'nde sadece Ohannes Katanasyan'ın

itirazının bulunduğunu hatırlattı ve erteleme talebinin reddini istedi. Savcı da aynı görüşe katıldı. Mahkeme heyeti bu talebi de görüştü ve *“henüz elimizdeki belgeler yeterli değil. Mahkemenin sonuçlanmasından önce bu konuda karar verilecektir”* diyerek duruşmanın devamını sağladı.¹³⁸⁸

Öğleden Sonra

Mahkemenin öğleden sonraki oturumunda Fransızca hukuk deyimiyile *“L’Acte de Renvoie”* denilen soruşturma belgelerinin Özeti okundu. Okunan metinde sanıkların evlerinde yapılan aramalarda bulunan silahlar ve diğer malzemeler, bunlar hakkında tutulan raporlar ve sanıkların polis ifadeleri yer alıyor. Üç sanığın dışında Creteil Asliye Ceza Mahkemesi’nde yargılanan diğer 6 Ermeni sanığın da ifadeleri var.

Saurel’in okuduğu metnin polis sorgularına ilişkin bölümünde, 18 Temmuz 1983’te gözaltına alınan Varujan Garbicyanin, ASALA militanı olduğunu kabul etmekle birlikte 48 saatlik gözaltı süresinin bitimine iki saat kalana dek suçu kabul etmediği, sonra birdenbire 180 derece dönüş yaptığı belirtildi. Daha önce Ohannes Semerci’nin evine bıraktığı valizde patlayıcı malzeme ve elektronik cihazlar olarak bomba imal ettiğini, taksi tutarak Orly Havaalanı’na götürdüğü ifade edildi. Yük fazlası olduğu gerekçesiyle 500 frank karşılığı başka bir yolcuya verdiğini itiraf ettiği, ancak bu ifadesinden tekrar dönerek sadece ASALA militanı olduğunu, içinde ne olduğunu bilmeden silah ve patlayıcı yüklü valizi adını bilmediği bir ASALA üyesinden alarak Semerci’ye teslim ettiğini söylediği kaydediliyor. Ayrıca, 8 Eylül 1983’te Marsilya’da tutuklanan sanıklardan Soner Nayır’ın ve Ohannes Semerci’nin polis sorgulamasında kendilerine isnat edilen tüm suçları kabul etmedikleri ifade ediliyor.

Mahkeme Başkanı Saurel, soruşturma belgelerinin özetini okuduktan sonra sanıklara dönerek kendilerine isnat edilen suçların doğrulanması durumunda iki yıldan ömür boyu hapse kadar değişen cezaya çarptırılacaklarını söyledi.¹³⁸⁹

Sanıklar Konuşuyor

Bunun ardından sanıklara söz verildi. Sorgusu ilk yapılan Garbicyan oldu. Ermenice konuşan sanık 1954 Kamışlı doğumlu olduğunu, 1967’de ailesiyle birlikte

¹³⁸⁸ *Cumhuriyet*, 20 Şubat 1985.

¹³⁸⁹ *Cumhuriyet*, 20 Şubat 1985.

Beyrut'a taşındığını, anne ve babasının 1980'de Kaliforniya'ya göç ettiğini söyledi. Ve bu arada, *“Çingeneler gibi iş bulabildiğimiz yerlere gidiyoruz. Bizim vatanımız yok”* dedi. Daha sonra çocukluk dönemiyle ilgili anılarını anlatan Garbicyan, *“İlk tanık olduğum cinayet ben 6 yaşındayken Kamışlı'daki evimizin bahçesinde bir Türk - Çerkes'in karpuz çalarken müdahale eden teyzemi öldürmesi oldu. Bu olay, hayatımın bütün gidişini etkiledi. Büyükbabam, birinci karısı ve çocuklarının Türkler tarafından nasıl katledildiğini anlatırdı. Çocukluğum boyunca bana intikam ninnileri okundu. Bizde gelenektir, çocukların yastığının altına İncil konur. Büyükbabam ise yastığının altına St. Etienne marka bir tabanca koyardı. 12 yaşında olduğum zaman bu tabancayı mükemmelen kullanmasını öğrenmiştim. Tabancanın simgesel anlamı vardır. Büyükbabamın bana benimsettiği anlayışa göre, Tanrı tüm yaratıklarına doğal savunma araçları verdi. Kurdun dişleri, öküzün boynuzları, yılanın zehiri var. Tilkinin boğazladığı tavuk durumuna düşmemek için kendimizi savunmak durumundaydık. Bu, büyükbabamın anlayışıydı. İkinci karısı olan babaannem çok dindardı. Kocasını öçten söz ederken çok kızardı. Hristiyan inançlara göre, bir yanağınıza tokat atıldı mı, diğer yanağınızı uzatmanız lazım. Cezalandırarak olan Tanrı'nın kendisidir. Hristiyan ve İslam dinleri, her ikisi de semavi dinlerdir. Hristiyan dini intikamı yasaklarken, İslam dini kısasa kısas kuralını getirir.”*

Garbicyan, büyük babasının anlayışını benimsediğini şu sözlerle ifade etti: *“Eğer öç alırsanız, öbür dünyadaki yargılamada Müslümanlardan oluşan bir müdahil topluluğu bulunmayacaktır. Niye Türkleri öldürdün sorusu sorulunca, 1,5 milyon kardeşimin hesabını soracağım cevabını vereceğim. Bunlar aldığım eğitimin bana öğrettiklerinin sonucudur.”*

Garbicyan, daha sonra Lübnan'daki yaşamını biraz hayal ürünü kokan, dehşet hikâyeler ile süsleyerek anlattı. Lübnan' da Kızılhaç'ta çalıştığını öne sürdükten sonra 1982'de İsrail'in Lübnan'ı işgalinin ardından Lübnan'ı terk etme kararı aldığını ve 10 Ocak 1983'te Fransa'ya geldiğini bildirdi. Bu sırada, Mahkeme Başkanı Saurel ailesinin ABD'de bulunmasına rağmen, niye Fransa'ya geldiğini sordu. Garbicyan, *“ABD, Türkiye'nin dostu olduğu için çalışıp, ona vergi ödemek istemedim. Bu yüzden Fransa'ya tercih ettim”* dedi.

Saurel, Fransa'ya geldiği tarihten tutuklandığı tarihe kadarki 7 aylık süre içinde ne yaptığını sordu. Garbicyan, dil kurslarına devam ettiği karşılığını verdi. Yargıç, *“Ancak öğretmeniniz derslere düzenli olarak geldiğinizi fakat ödev teslim etmediğinizi söyledi. Niçin ödev teslim etmediğinizi sorunca, çok meşguldüm’ cevabını veriyormuşsunuz. Başka bir işte mi çalışıyordunuz”* diye sorunca *“Evet veya hayır biçiminde cevaplandırmak zorunda değilim”* dedi.

Bunun ardından Mahkeme Başkanı'nın *“Nasıl geçiniyordunuz”* sorusuna, *“Tasarrufum olan 10 bin doları bu süre için de harcadım”* diye yanıtladı. Başkan, *“Şam'da bir eviniz olduğu saptanmış. Bu arada, Paris'te bir ev tutmuşsunuz. Bu parayla iki evi birden nasıl ödeyebildiğiniz garip değil mi? Suriye'deki Ermenilerin ekonomik durumları nasıldır?”* Sorusunu, Garbicyan, *“Eskisine oranla daha iyi”* yanıtıyla karşıladı.

İstanbul doğumlu ve daha sonraki ifadelerinden mükemmel Fransızca bildiği anlaşılan Ohannes Semerci, Ermenice olarak ve tercüman aracılığıyla kimlik tespitinde, başkanın sorularını cevaplandırdı. Semerci, çocukluğunda okuluna gidip gelirken Türk çocuklar tarafından defalarca yolunun kesilip dövüldüğünü, bir keresinde kendisine yere haç çizdirilerek üzerine *“işetildiğini”* söyledi. Bu yüzden Kudüs'e gittiğini belirtti. Mahkeme Başkanı Saurel'in bir sorusu üzerine Kudüs'teki Ermeni semineri hakkında bazı bilgiler verdi. Burada 60 kadar öğrencinin, Ermeni cemaatinden toplanan maddi yardımlarla okutulduğunu söyledi. Türkiye'ye döndükten sonra durumun değişmediğini anlayınca özgür ve Hristiyan bir ülke olarak bildiği Fransa'ya gitmeyi kararlaştırdığını, 1979'da Paris'e gelerek siyasi iltica talep ettiğini söyledi.

Sivas - Gemerek doğumlu Soner Nayır ise, 9 çocuklu bir aileden geldiğini ve Türkiye'de kendisine baskı yapıldığını öne sürdü. 1980 yılında Fransa'ya geldiğini ve kendisine siyasi sığınma hakkı tanındığını bildiren Nayır, *“Türkiye'de soyadımız Nakkaşyan idi. Ancak Nayır halini aldı. Semerci ile Kudüs'teki Pazar Okulu'nda tanıştım”* dedi. Daha sonra sanıkların akli dengesinin yerinde olup olmadığını belirlemek açısından uzman bir psikiyatrist doktor dinlendi. Uzman, sanıkların akli dengelerinin yerinde olduğunu söyledi.

Zaman zaman sanıkların eylemlerini haklı çıkarır tarzda konuşması üzerine müdahil avukatlardan Yves Depois, müdahale ederek psikiyatristin tarihçi olmadığını,

tanıkların kişiliğiyle ilgili görüş belirtmesi gerektiğini söyledi. Uzmanın aynı tutumunu sürdürmesi üzerine mahkeme başkanı da birkaç kez müdahale etti. Bundan sonra sanıklara kendilerine yöneltilen suçlamaları kabul edip etmedikleri soruldu. Her üç sanık da, suçlamaları reddederek, katliama katılmadıklarını söylediler. Daha sonra mahkeme başkanı, ayrıntılı olarak olayı anlattı. Duruşma 10 saat sürdükten sonra bugüne bırakıldı.

Creteil Ağır Ceza Mahkemesi'nde dün başlayan davanın en ilginç özelliklerinden biri bugüne kadar Ermenilerle ilgili tüm davalara büyük ilgi gösteren Fransa'daki Ermeni topluluğunun pek az kişi hariç, duruşmaya gelmemesi, buna karşılık Türk işçilerinin dinleyici sıralarını doldurmaları oldu. Dün yayımlanan Liberation Gazetesi'nde, *"Ermenilerin Orly eylemini desteklemedikleri için duruşmayı izlemeye gelmeyecekleri"* yazılıydı. Liberation'un saptaması doğrulandı. Ermenilerin davaya gösterdikleri ilgisizlik ASALA ya desteğin Fransa'daki Ermeni camiasında zayıfladığının bir göstergesi olarak da yorumlandı. Savunmanın tanık olarak gösterdiği Ermeni Ulusal Hareketi (MNA) sözcüsü Ara Toranyan da dün mahkeme salonunda gözükmedi.

Orly davasının başlaması Creteil'de olağanüstü güvenlik önlemlerinin alınmasına da neden oldu. Creteil Ağır Ceza Mahkemesi binasının içinde ve çevresinde sıkı kontroller yapıldı. Çevre binaların çatılarına nişancılar yerleştirildi. Mahkemeye giren herkes tepeden tırnağa didik didik arandı.¹³⁹⁰

Türk Tanıklar Haftaya Söz Alacak

Mahkemenin sabahki oturumunda Türk kamuoyunun konuşmalarını merakla beklediği mudahil olarak davada yerini alan Türk tarafının gösterdiği tanıkların konuşacağı günler açıklandı. Buna göre, önümüzdeki pazartesi günü TSİ 17'den başlamak üzere Prof. Mümtaz Soysal, Prof. Türkkaya Ataov, Doç. Sina Akşin, Doç. Hasan Köni söz alacaklar. Salı günü ise Boğaziçi Üniversitesi öğretim üyesi Doç. Avadis Simon Haçilyan ile Fransız vatandaşı Jean Pierre Roux tanıklık yapacak.

Tanıklıkları karar açısından büyük önem taşıyacak olan Fransız Gizli İstihbarat ve KarSt Casusluk Örgütü DST'nin eski Müdür Yardımcısı Jean Baklouti önümüzdeki pazartesi, Orly katliamı sırasında Cinayet Masası Şefi olan ve şu sırada bir terörle

¹³⁹⁰ Cumhuriyet, 20 Şubat 1985.

mücadele örgütünün başında bulunan Jacques Ganthial ise cumartesi günü tanık olarak dinlenecekler.¹³⁹¹

Jürinin 6 Üyesi Kadın

Orly davasında nihai kararı verecek olan jüri dün sabah belirlendi. Mahkeme Başkanı Saurel'in yaptırdığı jüri seçimi sonucunda 9 kişilik jürinin 6 üyesi kadın olarak oluştu. 9 kişilik jüriye 3 kişilik mahkeme heyeti de eklenince karar 12 kişi tarafından alınıyor.¹³⁹²

3.2.281. Yargılama Nasıl Yapılıyor

Terör - Hukuk Savaşı

Paris, (Cumhet) - Fransız ceza usulüne göre, cinayetle suçlandıkları için bu üç kişi Ağır Ceza Mahkemesi'nde yargılanıyorlar. 15 Temmuz 1983 tarihli Orly katliamı sonrasında tutuklanan diğer 6 militan ise, suçları bu üç kişinininkilerle “*bölünmez biçimde bağlı*” görülmediğinden Creteil 13. Asliye Ceza Mahkemesi'nde yargıç Cecaldi başkanlığındaki kurul tarafından yargılanmışlardı. 20 kadar Türk müdahilin avukatları Loyrette ve De Thezillat iki suç arasındaki bağlantı nedeniyle hep birlikte ağır cezada yargılanmaları yönünde sorgu yargıç Serge Samuel'in kararına üst mahkemelerde itiraz etmişler, ancak itirazları kabul edilmemişti.

Creteil Ağır Ceza Mahkemesi'ne Yargıç Saurel başkanlık ediyor. Ve mahkeme kurulu üç kişiden oluşuyor. Ancak Fransız yargı usulüne göre, sanıkların suçluluğu veya suçsuzluğu konusundaki kararı sadece üç yargıç vermiyor. Bunlara 9 kişiden oluşan bir “*halk jürisi*” de katılıyor. Oylama, 9 jüri üyesi artı 3 yargıç arasında yapılıyor. Aynı 12 kişilik kurul, suçlu görülenlere verilecek cezaları da dörtte üç çoğunlukla alıyor. Jüri kesin şeklini aldı. Savunma tarafı jürinin 9 üyesinden 5'ine, iddia makamı ise 3'üne gerekçe göstermeden itiraz edebiliyor.

İkinci aşamayı savcının, sanıkların yüzlerine karşı suçlamaları okuması teşkil ediyor. Bundan sonra sorgu faslı başlayacak. Kurul başkanının duruşmayı yönlendirmedeki etkinliği burada belli olacak. Yargıç Saurel' in genellikle suçlulara karşı

¹³⁹¹ Cumhuriyet, 20 Şubat 1985.

¹³⁹² Cumhuriyet, 20 Şubat 1985.

katı tutumuyla tanınan biri olduğu, yargı çevreleri tarafından belirtildi. Sorgulama, dosyanın yaklaşık 1500 belge ve kanıttan oluşması nedeniyle en az iki gün sürecek. Daha sonra tanıkların dinlenmesine geçilecek. Öncelikle kamu tanıkları dinlenecek. Bunlar arasında Fransa’da Terörizmle Mücadele Örgütü’nün başına getirilen komiser Genthail ve eski DST (Fransız Haber Alma Örgütü) müdür yardımcısı da bulunuyor. Genthail, Fransa’da bir terör olayının ilk kez 3 gün gibi kısa bir sürede ortaya çıkarılması başarısını gösteren cinayet masasının başında bulunuyordu. Aralık ayında Creteil Asliye Ceza Mahkemesi’nde “cürüm işlemek üzere şebeke oluşturmak” tan yargılanan 6 Ermeninin duruşmasında tanıklık eden; ancak, DST haber toplama kaynaklarının devlet sırrı olması nedeniyle kanıt getirmeyen bu örgütün eski müdür yardımcısının bugün başlayacak duruşmada, daha cömert davranacağı beklenebilir. Çünkü Orly katliamının düzenleniş biçimi konusunda sis perdesi henüz aralanmış değil.¹³⁹³

Hafif Cezalarla Kurtulmaları Çok Zor

Fransız İçişleri yetkilileri, “*delil yetersizliği*” nedeniyle bu davada, sanıkların hafif cezalarla kurtulması rizikosunu göze alamazlar. Zira büyük bir başarı gibi gösterilen “*ASALA terör şebekesinin 3 günde yerle bir edilmesi*” propagandası etkisini kaybedebilir. Zayıf bir olasılık da olsa, böyle bir gelişme muhalefetin, sosyalist iktidara yönelttiği Devlet Güvenlik Mahkemesi’ni kaldırarak, terörizme taviz verme suçlamasını haklı çıkaracak. 1981’de feshedilen Devlet Güvenlik Mahkemesi, sanıkların 15 güne kadar gözaltında tutulması, daha hafif suçlardan yargılanan suç ortaklarının aynı davada topluca yargılanması gibi avantajlar getiriyordu. Ayrıca, bu mahkemede halk jürisi de bulunmadığından yargıçlar kendi kanaatlerine göre, karar veriyorlardı.¹³⁹⁴

Tanıklık

Kamu tanıklarından sonra görgü tanıkları dinlenecek. Bombalı valizi THY kontuarında bekleyen yolculardan birine fazla yükü olduğu gerekçesiyle veren kişiyi tanıyabilecek görgü tanığı olup olmadığı henüz bilinmiyor. Bu nokta savunma avukatlarını cesaretlendirirken, iddia makamı ve müdahil avukatları en çok düşündüren husus, eğer böyle bir tanık çıkmazsa diğer unsurlar ön plana geçecek ve hukuki cambazlıklar önem kazanabilecek.

¹³⁹³ *Cumhuriyet*, 21 Şubat 1985.

¹³⁹⁴ *Cumhuriyet*, 21 Şubat 1985.

Ermenilerin, 1915 öncesinde doğan yaşlı bazı Ermenileri manevi tanık olarak dinletecekleri sanılıyor. Bu olgu daha önceki duruşmalarda sanık sandalyesindeki kişileri bir anlamda iddia makamına oturtmaya yaramıştı. Aynı uygulamanın bu davada da işletilmeye çalışılacağı tahmin ediliyor. Ancak, eylemdeki kurban sayısının çokluğu, 8 kurbandan 6'sının yabancı olması Ermeni tezlerinin Fransa'da eskisi kadar ilgi uyandırmaması ve Özellikle ASALA'nın Fransa'da kamu barışını bozan belli başlı terör örgütlerinden biri kabul edilmesi bu yöntemin etkisini zayıflatacak gibi gözüküyor. Aynı olgu tarihçi ve insan hakları uzmanı olarak getirilen Gerard Chailand, Ter Minasyan ve Yves TERNON gibi Ermeni kökenli yazar ve düşünürlerin “uzman” tanıklıkları için de geçerli. Buna karşılık, özellikle Uluslararası Af Örgütü yöneticiliği yapmış olan Mümtaz Soysal'ın konuşması Fransız basınında ilgi uyandırmaya aday. Türk müdahiller bu alanda Mümtaz Soysal'ı büyük bir koz olarak görüyorlar. Tanıklardan sonra, savcı esas hakkında mütalaasını okuyacak. Sorgu ve tanıkların dinlenmesinden sonra savcılığın ilk görüşünü değiştirip, sanıkların suçsuzluğunu öne sürmesi olasılığı sıfır. Savunma aşaması ise, davanın en ilginç yönlerinden birini oluşturacak. Özellikle Avukat Verges'in konuşması büyük çalkantı yaratacak. Bu avukatın savunma stratejisini şu iki temel üzerinde oturtması bekleniyor:

1. ASALA militanı olmakla birlikte sanıklar Orly suikastinde yer almamışlardır.
2. Fransız yöneticileri çeşitli konuşmaları ve tutumlarıyla bu eylemleri dolaylı yoldan desteklemişlerdir. Eğer suçlu aranacaksa, iktidar ve muhalefet koltuklarında aranmalıdır.

Müdahil avukatlar ise, müvekkillerinin haklarını korumak için salonda bulunuyor. Bir yandan sanıkların suçluluğunun kanıtlanmasında savcıya yardımcı olurken, şimdiye kadar çözüm getirilmeyen tazminat sorunu üzerinde de önemle duracaklar.

“*Son söz sanığındır*” kuralına göre, Garbisyan, Nayir ve Semerci konuştuğundan sonra, mahkeme kurulu ve jüri karar için bir odaya kapanacak ve ara vermeden karar alacak. Tazminat sorunu ise daha sonra çözüme bağlanabiliyor. Ağır Ceza Mahkemesi kararlarına itiraz, ancak uluslararası yönünden yapılabiliyor. Taraflar yargılama sırasında usul hatası görürlerse, üç gün içinde Yargıtay'a başvurabilirler.¹³⁹⁵

¹³⁹⁵ Cumhuriyet, 21 Şubat 1985.

3.2.282. Duruşmadan Notlar

Jüri, Başkan Saurel'in Temposuna Uyamıyor

Creteil, Sebatay Varol bildiriyor; Orly katliamı davasının açılması Fransız basınında geniş ölçüde yankılandı. Bütün gazeteler duruşmaya önemli yer ayırdılar. Sosyalist iktidara yakın Le Matin Gazetesi *“Orly suikastı: Politik bir davaya doğru”* başlığı altında duruşmayı çok az sayıda Ermeni'nin izlediğini vurgulayarak, çoğunluğun, büyük bir ihtimalle suikastı kınadıkları için duruşmaya gelmediklerini söylüyor. Gazete, savunma avukatlarının çapraz ateş stratejisini benimsediklerini hatırlatarak bir yandan suçları reddetme yöntemini izlerken, bir yandan da davayı siyasi zemine çekmeye çalıştıklarını hatırlatıyor.

Le Matin *“açıkçası, ne olursa olsun bu duruşma politika banyosunda yüzecektir”* diyor. Sağ eğimli Le Figaro ise *“Büyük katliamın duruşması”* başlığı altında Orly katliamının sorumlusu olarak gösterilen üç Ermeni'nin, Ermeniler tarafından katliamın aşırı ölçüde kanlı olması nedeniyle savunulmadığını ve bu yüzden ilk kez olarak lehte gösteri de yapılmadığını vurguluyor. Cumhurbaşkanı Mitterrand ve bazı bakanların savunma avukatı tarafından duruşmaya tanık olarak gösterilmeleri konusunda da *“Bakanların mahkemede tanık olarak dinlenebilmesi için Bakanlar Kurulu kararı gerekli. Bu durum Fransa tarihinde ancak tek bir kez cereyan etti”* diyerek bu olasılığın yok denecek kadar zayıf olduğunu belirtiyor.

Liberation Gazetesi ise avukat Jacques Verges'in hukuki açıdan, tanık olarak gösterdiği kişilerin isimlerini zamanında taraflara bildirmemek suretiyle usul hatası yaptığını ve hukuk bilgisi yönünden kötü not aldığını söylüyor.

Le Monde Gazetesi ise davaya başyazısını ayırdı. Bu yazıda Milliyet Gazetesi'ne atıf yapılarak *“Ermeni terörünün ikinci vatani Fransa'dır”* dendiği hatırlatılıyor. Ve bu davanın teröre karşı mücadelede Fransızların kararlı olup olmadıkları konusunda bir test oluşturacağını belirtiyorlar.

Orly katliamından sonra Fransa'da ASALA'nın eylemlerinin durduğuna işaret eden gazetede genel olarak Ermeni hareketinin de bu eylemden sonra yara aldığına, ancak siyasi olayların geleceği konusunda kesin tahmin yürütülemeyeceğine işaret ediliyor. Le Monde tarihte birçok kıyım olayına rastlandı devletlerin bunun sorumluluğunu üzerine

almaları gerektiğini öne sürdükten sonra Turgut Özal'ı son demecinde tutumu değişmediği için eleştiriyor.¹³⁹⁶

Madalyalı Başkan

Duruşma yargıcı Jean Saurel 50 yaşlarında sakallı ve büyük çalışma kapasitesi olan bir insan. Göğsüne takılı iki madalyasıyla salonda yerini alan Mahkeme Başkanı sabah 10.00'da başlattığı duruşma oturumlarını akşam 21.00'e kadar sadece bir saat yemek tatili vererek sürdürüyor. Bu durum yasal prosedürden habersiz jüri üyelerinin, tartışmaları ilgisiz bir biçimde izlemelerine neden oluyor. Duruşmayı izleyen 30 kadar gazeteci de bitiş saatini heyecanla beklerken, Saurel'in cumartesi günü de çalışılacağını açıklaması gülüşmelere neden oldu. Tanık olarak dinlenmesi gereken DST (Fransız Gizli İstihbarat ve Karşı Casusluk Örgütü) eski Başkanı Jean Baclouti tanıklık için cumartesi günü çağırıldığını duyunca itiraz etti, ancak Başkan "Burast Ağır Ceza Mahkemesi'dir. Yol paranızı da alacaksınız. Cumartesi günü saat 15.00'te burada bulunun" dedi. Fransa'nın çok güçlü istihbarat örgütünün eski yöneticisi yargıç karşısında sessiz kalmaktan başka bir şey yapamadı. Orly katliamında ağır yaralanan arkadaşımız Ergun Çağatay da duruşmaları başından sonuna kadar izliyor. Duruşmanın gidişi ile ilgili Çağatay şunları söyledi: *"Fransa'da tırmanan terör için örnekleme yapacaklarını sanıyorum. Bu duruşmada bundan öncekilerde olduğu gibi teatral bir hava yok. Sanıkların alacağı ceza hakkında bir şey söyleyemem. Ancak öne sürülen deliller yeterliyse çok ağır cezalara çarptırılacaklarını sanıyorum."*

Duruşmada sanık bölmesinde oturan üç Ermeni'den ASALA üyeliğini kabul eden Varujan Garbicyan bir yün kazakla duruşmaya gelirken, ASALA sempatizan olduklarını ileri süren Ohannes Semerci ve Soner Nayır takım elbise ve kravatla duruşma oturumlarına katılıyorlar. Garbicyan uzun uzun çocukluk dönemini ve duygularını dile getirirken diğer bir sanık kısa ifadelerle yargıcın sorularını cevaplandırıyorlar.¹³⁹⁷

¹³⁹⁶ Cumhuriyet, 21 Şubat 1985.

¹³⁹⁷ Cumhuriyet, 21 Şubat 1985.

3.2.283. 2. Gün: İnkâr Başladı

Fransa 3 Bakanın Tanıklığına İzin Vermeme Krararı Aldı

Paris, Sebatay Varol bildiriyor; Orly katliamı davasının ikinci gününe sorgularla devam edildi. Bu arada, duruşmanın öğleden sonraki oturumunda Fransa Adalet Bakanı Robert Badinter'in Fransa Bakanlar Kurulu'nun, tanıklıkları istenen bakanlar Joseph Franceschi, Gaston Defferre ve Haroun Tarzieff'in tanıklık yapmasına izin vermediğini bildiren mektubu okundu. Bunun üzerine savunma avukatı Jacques Verges, Fransız yöneticilerinin "sorumluluktan kaçma yoluna başvurdıklarını" ima ederek *"Biz, burada onları (Fransız yöneticilerini) en ağır şekilde suçluyoruz. Fransız Hükümeti'nin ASALA ile gizlice görüştüğünü ve ASALA militanlarının Fransa'daki faaliyetlerinden ötürü ceza almayacaklarını bildirdiğini hatırlatmak istiyoruz. Ama onlar kaçmayı tercih ettiler"* dedi.

Adalet Bakanı Badinter'in mahkemeye gönderdiği mektuba göre, Fransa Bakanlar Kurulu, dün yaptığı toplantıda, tanıklığı istenen bakanların, tanık olarak dinlenmeleri için bir neden olmadığına karar verdiğini açıkladı. Orly davasının ikinci gün oturumları üç sanığın sorgularıyla geçti. Sanıklardan Suriye uyruklu Varujan Garbicyan sadece ASALA'nın *"sıradan bir üyesi"* olduğunu kabul etti diğer TC uyruklu iki sanık Ohannes Semerci ve Soner Nayır ise ASALA üyeliği suçlamasını kabul etmeyerek, ancak sempatisini olduklarını öne sürdüler. Sanıklar, Orly katliamı ile ilişkilerini inkâr yoluna gittiler. Sanıkların avukatı Verges, kendisiyle görüşen Cumhuriyet muhbirine davanın 27 Şubatta bitebileceğini söyledi. Davanın sonucuyla ilgili bir soruyu ise *"Sonucu kestirmek gerçekten çok, ama çok zor"* diye yanıtladı.

Mahkeme Başkanı Saurel, ilk olarak asıl adının Garabetyan olduğunu söyleyen Garbicyan'ın sorgusuyla başladı. Ve sanığa ASALA üyesi olup olmadığını sordu. Garbicyan, buna kısaca *"evet"* yanıtını verdi. Saurel, Fransız Gizli İstihbarat ve Karşı Casusluk Örgütü DST raporlarında ASALA'nın Fransa'daki askeri kanadının lideri olduğunun belirtildiğini hatırlatarak, bu konuda ne düşündüğünü sordu. Sanık Garbicyan, ASALA'nın sıradan bir üyesi olduğunu, yönetici sıfatı bulunmadığı yanıtını verdi. ASALA'ya niçin üye olduğunu ise şöyle açıkladı:

"Küçük yaşımdan itibaren gururlu bir insan olmak istedim. Bu duygu beni Ermeni davasına yöneltti. Bütün gururlu insanlar gibi haklarımı ve köklerimi

aramaya başladım. Onurlu bir geçmişi olan bir halk olarak bu bilincimizi yitirmemek zorundayız. Ermeni halkının varlığını sürdürmesi için topraklarımızı geri almaya ihtiyacımız var. 60 yıllık Ermeni diasporası (Ermenilerin dağıldığı topraklar) bu hakları barışçı yoldan elde edemeyeceğimizi gösterdi. Son 10 yılda ise silah zoruyla sesimizi duyurabildik. ASALA tarafından yürütülen silahlı mücadeleyi seçmeme büyükbabamın yastığının altına koyduğu silahtan geçen yoldan yürüyerek geldim. Bu söylediğim veriler yüzünden ASALA'ya sempati duydum.”

Mahkeme Başkanı Garbicyan'ın diyalogu şöyle idi:

-Askeri eğitim gördünüz mü? ASALA ne de olsa bir gizli ordu. Sanırım ASALA'nın Fransa'daki tek üyesi değildiniz. Fransa'ya gelince diğer üyelerle ne şekilde ilişki kurdunuz?

Garbicyan - ASALA hakkında bilgi veremem. Bu bilgiler Fransızları ilgilendirmez.

-Fransız sıfatıyla sormuyorum.

Garbicyan - Adı ordu da olsa, ASALA'nın tankı, uçağı, atom bombası yok. ASALA'nın sırları hakkında bilgi vermek istemiyorum. Askeri eğitime gelince, büyük askeri üslerimiz olmadığı için yıllarca eğitim görmedim. Çocuk denecek yaştan itibaren silah kullanmasını biliyorum. Ben çölde büyüdüm. Silah benim için öğrencinin kalemi gibi bir şey. Ben bu nedenle stratejik eğitim görmedim.

-Patlayıcı kullanmasını nereden öğrendiniz?

Garbicyan- Balık avında çok kullanırdık.

- ASALA'nın saldırılarında kullandığı silahlar basit silahlar değil. Ben bir yeri havaya uçurmayı beceremeyeceğimi itiraf edeyim. Fransa'ya ASALA tarafından gönderilmediniz mi?

Garbicyan - Ekonomik nedenlerle geldim.

-ASALA üyesi olduğunuzu söylediniz. Saldırı öncesinde saldırıdan haberiniz olmadı mı? Eylemi ASALA üstlendiğine göre...

Gabricyan - Haberi radyodan duydum. Önceden bilgim olmadı.

Daha sonra Mahkeme Başkanı Saurel, Garbicyan'ın evinde bulunan malzemeleri polis raporlarına dayanarak şöyle sıraladı: 29 adet pil, çok pratik bir zamanlama cihazı, bir boş Marlboro kutusu içinde iki adet pil, çeşitli teyp bantları, AFP, AP ve Reuter

ajanslarının telefon numaraları, Fransa'ya giriş tarihi olarak belirttiği 10 Ocak 1983 tarihli uçak biletinden başka 6 Nisan 1983 tarihli Paris-Şam uçak bileti, Ohannes Semerci'nin evinde bulunan üç valizden birinin anahtarı ve çeşitli fitiller.¹³⁹⁸

Semerci'nin Sorgusu

Mahkeme Başkanı daha sonra Ohannes Semerci'nin sorgusuna geçti. Saurel ile Ohannes Semerci arasında ise şu diyalog sürdü:

-ASALA üyesi miydiniz?

Semerci - Hayır.

Garbicyan'ı tanıyor muydunuz? ASALA üyesi olduğunu biliyor muydunuz?

Semerci - Baron adıyla tanıyordum. ASALA'ya bağlılığını ise bilmiyordum.

-Polise ASALA sempatisanı olduğunuzu söylediniz. Bunun anlamı nedir?

Semerci -Şöyle formüle edebilirim: Soykırımı ben yaşamadım. Yaşlı insanlardan ve kitaplardan öğrendim. Halkının geçmişini bilmeyen bugünkü olayları açıklayamaz.

-Olayı duyunca ne düşündünüz?

Semerci - Beni çok etkiledi. ASALA'ya sempatisim insanları öldürdükleri için değil, Ermeni davasına güncellik kazandırdığı içindir.

-DST sizi ASALA üyesi olarak niteliyor. Ne diyorsunuz?

Semerci - Üye değilim. Herkesin bir görüşü olabilir.

- Kudüs seminerinde Soner Nayır ile tanıştınız. Katanasyan ve Nerses Taşçı'yı da tanıdınız mı?

Semerci - Evet.

-JAF (Fransa Ermeni Genç) örgütüne gidip eski arkadaşlarınızı buldunuz.

-Kimseyi tanımadığım için gidiyordum.

-Evinizde bulunan valizleri getirdi değil mi?

Semerci - Doğru.

¹³⁹⁸ Cumhuriyet, 21 Şubat 1985.

Bu arada Mahkeme Başkanı Saurel, soruş nedenini sonradan açıklayacağı ve herkesi şaşırtan bir soru sordu:

-Evinizde hasarattan şikâyetiniz oldu mu?

Semerci - Hayır.

Bundan sonra Yargıç Garbic sorgusunda olduğu gibi evinde bulunan malzemeleri de şöyle sıraladı: Üç dinamit lokumu, üç adet valiz, valizlerin birinde bir kalaşnikov otomatik tüfek, üç mitralyöz, bir askeri tüfek, iki adet el bombası, çeşitli mermiler, küçük valizde ise boş ve dolu pasaportlar, ayrıca çeşitli kimlik bilgileri, 27 adet çeşitli mühür, bunlardan iki tanesi ASALA mühürü, yabancı bir dilde 72 isimden oluşan bir şifre anahtar. 719 adet kartuş, bir adet tabanca, polis tahlilinde patlayıcı olduğu anlaşılan bir toz bulunan bir şişe, üç kibrit kutusu içinde elektronik zamanlama cihazları, 12 adet savunma el bombası, üç adet 12 rakamı üzerinde vida yerleştirilmiş kol saati, çeşitli susturucular, ASALA suikastlarının Fransız televizyonunda yayımlanan haberlerinin kaydedildiği videokasetler.

MNA (Ermeni Ulusal Hareketi) organı Hay Baykar gazetesinin çeşitli nüshaları (Yargıç Saurel MNA'nın tam adını verirken Ermeni anlamına gelen Fransızca Armenien sözcüğü yerine dil sürçmesiyle Algerien yani Cezayirli dedi. Bu durum salonda bulunan Fransız gazetecilerin gülüşmesine neden oldu.)

Mahkeme Başkanı polis raporlarına dayanarak Semerci'nin evinde bulunan malzemenin dökümünü yaptıktan sonra Ohannes Semerci'ye dönerek şu soruyu yöneltti:

-Valizlerin Garbicyan tarafından getirildiğini mahkeme huzurunda kabul ediyor musunuz?

Semerci - Evet.

Yargıç, aynı soruyu bu kez Garbicyan'a yöneltti. Bu sanık da valizleri kendisinin getirdiğini doğruladı.¹³⁹⁹

Sıra Soner Nayır'da

Saurel, bundan önceki sanıklara da sorduğu “*ASALA üyesi miydiniz*” sorusunu Soner Nayır'a yöneltti. Nayır, “*Hayır*” yanıtını verdi. Diyalog şöyle sürdü:

¹³⁹⁹ Cumhuriyet, 21 Şubat 1985.

-Sempatizan mıydınız?

Nayır - Evet.

-Bir keresinde tutuklu Ermenilerin resimlerini taşıyan afişleri yapıştırdığınız söylendi. Bu afişleme sırasında Bedros Halepliyan da var mıydı?

Nayır - Evet bizimle beraberdi.

-Kudüs'ten tanıdığınız Avadis Katanasyan poliste ASALA üyesi olduğunuzu söyledi, sonra geri aldı.

Nayır - Polis baskısıyla.

Garbicyan'ı tanıyor muydunuz?

Nayır - Arkadaştık. Evine seyrek giderdim.

- ASALA üyesi olduğunu biliyor muydunuz?

Nayır - Emin değilim. Sempatizan olduğunu düşünüyordum.¹⁴⁰⁰

Yine Garbicyan Konuşuyor

İlk sorguların tamamlanmasından sonra, Yargıç, Garbicyan'a dönerek polis sorgusu sırasındaki tutumunu hatırlattı. Ve üç kez ifade değiştirdiğini, birincisinde hiçbir şeyi kabul etmediğini, ardından bilinen itiraflarda bulunduğunu belirtti. Sorgu yargıcı karşısında da, önce suçunun bir kısmını kabul ettiğini, arkasından yeniden tümünden reddettiğini vurguladı. Bu tutum değişikliğinin nedenini sordu.

Varujan Garbicyan özetle bu soruyu şöyle yanıtladı: *“Tutuklananlar içinde tek ASALA üyesi bendim. İlk elde gözaltına alınan 51 Ermeni'den bir kısmı Türk vatandaşıydı. Polis bunların Türkiye'ye gönderilecekleri şantajını yaptı. Bu yüzden bilinen itiraflarda bulundum. Sorgu yargıcı karşısında gerçeği söyledim. Ancak gözaltında tutulduğum dönem içinde bir gün jimnastik yapmak istediğimi söylediğimde bir görevli eliyle seni kesecekler biçiminde bir işaret yaparak, beni korkuttu. Ben Ortadoğu'dan geliyorum. Fransa'da idam cezası olmadığını bilemezdim. Giyotini de Fransızların icat ettiğini okuldayken öğrenmişim. Giyotinden korktuğum için ikinci kez*

¹⁴⁰⁰ Cumhuriyet, 21 Şubat 1985.

kısmi itiraflarda bulundum.” Üç sanığın sorgusunun bu aşamasıyla Orly katliamı davasının ikinci gününün öğleden önceki oturumu kapandı.¹⁴⁰¹

Öğleden Sonra

Davanın ikinci gününün öğleden sonraki oturumu bir saatlik aradan sonra TSİ 15.15'te açıldı. Bu oturumun açılışında Mahkeme Başkanı Saurel, tanıklıkları istenen bakanlara tanıklık için izin verilmediğini bildiren hükümet kararını okudu. Daha sonra davanın bir numaralı sanığı Suriye uyruklu Varujan Garbicyan'ın sorgusuna devam edildi. Bütün sorgulama süresi boyunca Mahkeme Başkanı Saurel, davanın çeşitli yönlerini ayrı bölümler halinde ele alarak, her üç sanığı sorguluyor ve bir sonraki bölüme geçiyor. Yani bir sanığın sorgusu tümüyle yapıp diğer sanıkların sorgusuna geçilmiş olmuyor. Her bölümde, o bölümle ilgili olarak üç sanığın ifadelerine başvuruluyor.

Dün öğleden sonra devam eden bölümde, yargıç, patlamadan bir veya iki saat önce Soner Nayır'ın evine gidip, orada bulunan Ohannes Katanasyan'a kibrit kutusu içinde zamanlama cihazı verip vermediğini sordu. Garbicyan *“İsmi vermek istemediğim başka bir ASALA üyesinden aynı günün sabahı aldığım cihazı Katanasyan'a verdim. Aslında Semerci'nin evine götürüp valizlerin birine saklayacaktım. Ancak o gün yüzme havuzuna gitme niyetim olduğundan ertesi güne bıraktım ve yanımda taşımak istemediğim için Nayır'a götürmek üzere evine uğradım”* dedi. Yargıç, *“Bu kadar önem bir aleti güvenmediğiniz birine rastgele nasıl bırakırsınız?”* sordu. Garbicyan, buna, *“Çok önemli bir şey değildi”* diye karşılıklıta bulununca, Yargıç, *“Polisin eline geçtiğini düşünün”* diyerek *“önemli olmadığı”* yanıtına ikna olmadığını belirtmiş oldu.¹⁴⁰²

Başkan - Avukat Tartışması

Aynı gün Soner Nayır'la buluşmaya niyeti olup olmadığını soran yargıça önce *“hayır”* yanıtını veren Garbicyan, o sırada sinirlenerek sesinin tonunu yükselten yargıça, davanın başından beri ilk kez olarak Fransızca yanıt verdi. Ve Nayır'la buluşup yüzme havuzuna gitmeyi kararlaştırdıklarını söyledi. Tartışmanın ileriki bir noktasında Mahkeme Başkanı Saurel, polis raporlarına göre, olay günü yüzme havuzundan Orly Havaalanı'na gidip evine dönme arasında geçen sürenin 24 dakika olarak tayin edilmesi

¹⁴⁰¹ *Cumhuriyet*, 21 Şubat 1985.

¹⁴⁰² *Cumhuriyet*, 21 Şubat 1985.

üzerine, savunma avukatı Jacques Verges ile Saurel arasında şiddetli bir münakaşa cereyan etti. Saurel, daha sonra bu noktaya tekrar dönüleceğini söyledi.

Saurel Garbicyan'a dönerek, *“Örgüt tarafından emredilen her eylemi yapmaya hazır olduğunuzu söylemişsiniz. Orly suikastı türünden bir eylem emredilseydi, yerine getirecek miydiniz?”* Sorusunu yöneltince, Avukat Verges yeniden müdahale ederek, *“Sanıktan kendi örgütünün kötülemesini istiyorsunuz. Böyle bir soruyu soramazsınız”* dedi. Mahkeme Başkanı Saurel bu müdahaleye karşılık, *“Soruma evet, hayır diye cevap verebilir. Cevapsız da bırakabilir”* diyerek sorusunu tekrarladı. Bunun üzerine Garbicyan, yarım dakika kadar tereddüt geçirdikten sonra, *“Tahmin ediyorum ki, yerine getirmezdin”* dedi. Saurel daha sonra sanığın polisteki çeşitli ifadelerini tüm ayrıntılarıyla okudu. Bu arada, Garbicyan'ın ikinci ifadesi olan ve itiraflarını içeren bölümde bombayı THY uçağını havada infilak ettirecek şekilde ayarladığını söylediği de görüldü.

Orly suikasti öncesinde ASALA'nın yayımladığı bildiride, THY uçaklarına yolcuların binmemesi istenerek, *“THY de hedeflerimiz arasındadır”* dediği konusunda Yargıç Saurel, Garbicyan'a bir soru yöneltti. Avukat Verges, bu noktada bir müdahale daha yaptı ve *“Şu anda huzurunda bulunduğumuz mahkeme, bir Fransız mahkemesidir. Görevi ASALA'yı değil, üç sanığı yargılamaktır”* dedi.¹⁴⁰³

3.2.284. ASALA - Neonazi İşbirliği Kuşkusu

Paris - Sebatay Varol bildiriyor; Orly katliamı davasının üçüncü gününde dramatik bir gelişme oldu. Davanın sıkıcı bir hal almaya başladığı ve teknik ayrıntılar üzerinde tartışıldığı bir sırada, davanın bir numaralı sanığı Varujan Garbicyan'ın avukatı Jacques Verges, en önemli savunma silahını cebinden çıkarttı ve Fransız Hükümeti ile ASALA arasında geçmişteki ilişkilerin dökümünü yaptı. Verges, 1981'de Türkiye'nin Paris Başkonsolosluğu'na girişilen saldırıdan Orly katliamına kadarki Fransa - ASALA gayri resmi ilişkilerini bir bildiri içinde mahkemeye sundu. Bu arada mahkeme Başkanı Jean Saurel'in okuduğu belgelerden, sanık Soner Nayır'ın üzerinde bulunan pasaportun bir

¹⁴⁰³ Cumhuriyet, 21 Şubat 1985.

Neonazi Alman'a ait olduğu ortaya çıktı. Böylece, ASALA, Neonazi bağlantısı üzerinde de kuşklar doğdu.

ASALA ile Fransa arasında ilişkiler olduğu, hatta bir anlaşma imzalandığı daha önceden söz konusu edilmişti. 1982 Temmuz ayında ASALA bir bildiriyle Fransa ile gizli görüşmelerde bulunduğunu ve 29 Ocak 1982'de Fransa ile bir gizli anlaşma imzaladığını ilan etmişti. Ancak, Fransız Hükümeti ile arasındaki temasları somut ayrıntılarıyla ilk kez Verges'in dün mahkemeye sunduğu belgeyle ortaya konmuş oluyor. Verges'in bu hareketi, iletişim araçlarını kullanmada Fransa'da iyi bilinen ustalığını bir kez daha kanıtladı.

Mahkeme Başkanı Jean Saurel, bir önceki akşam oturumunun sonunda Verges'in güvenlik işlerinden sorumlu iki bakanı mahkeme huzuruna getirtme talebini henüz karara bağlamadığını belirterek, karar vermesine yardımcı olması bakımından tartışma açacağı konuları bir liste halinde kendisine vermesini istemişti. İsteddiği listenin Verges tarafından dün akşam kendisine sunulmasından sonra, Saurel, henüz kararını vermiş değil. Ve önümüzdeki iki üç gün içinde mahkeme önünde tarafların da katılacağı bir tartışmaya açacak. Bilindiği gibi, Fransa Bakanlar Kurulu, önceki gün aldığı bir kararla, tanıklığı talep edilen üç hükümet üyesinin bu mahkemede tanıklık yapmasına izin vermemişti. Mahkeme Başkanı'nın bakanların dinlenmesi yönünde karar vermesi durumunda, söz konusu bakanların gelip gelmeyeceği konusunda yasada bir açıklık yok.

Hükümetin şimdiye kadarki eğilimi, bakanlarını ağır ceza mahkemesine göndermemek şeklindeydi. Ancak Verges'in 'mahkemeye sunduğu yazıda somut olayları ortaya atması büyük bir olasılıkla Fransız basınında ve kamuoyunda sansasyon yaratacak. Bakanlar oraya gelmediği takdirde, müdahil avukatlar da Verges'in ileri sürdüğü tezlere esastan karşı olmadıklarından, Garbicyan'ın avukatı görüşlerini ortaya atmada serbest olacak ve verdiği ayrıntıları istediği yönde geliştirebilecek.¹⁴⁰⁴

¹⁴⁰⁴ *Cumhuriyet*, 22 Şubat 1985.

Verges'in Sunduğu Yazı

Orly katliamı davasının dünkü oturumu, geç saatlere dek sanıklardan Ohannes Semerci ile Soner Nayır'ın sorgulamasıyla geçti. Davanın üç sanığı da Yargıç Jean Saurel tarafından sıkıştırıldı. Sanıkların Orly katliamı ile bağlantılı bulunduklarına ilişkin ipuçları gözükte. Mahkemenin dünkü oturumu sonlarında, savunma avukatı Jacques Saurel davanın gidişini etkileyecek üç daktilo sayfalık bir yazıyı mahkeme heyetine sundu. Yazıda şöyle deniyor:

“1981’de Türkiye Başkonsolosluğu’na karşı girişilen ve Van Operasyonu koduyla gerçekleştirilen eyleme katılan dört ASALA üyesi, Fransız Hükümetiyle ASALA arasında müzakereler yapılması koşuluyla konsolosluğu terk etmişlerdir. Bunun üzerine Başbakanlık binasında, Başbakan Danışmanı Jean Joinet ile aralarında Ara Toranyan’ın da bulunduğu bir ASALA heyeti arasında görüşmeler başlamıştır. Bu müzakereler, daha sonra İçişleri Bakanlığı binasında sürdürülmüştür. Savunma, müzakerelerin daha sonra Fransız makamların isteğiyle sürdürüldüğünü saptamıştır. Özellikle, Fransız Hükümeti önemli bir Sabah Gazetesi’nin yöneticisi aracılığıyla Ara Toranyan’dan Agop Agopyan ile temas etmesi ve müzakerelerin sürdürülmesini istemiştir.

Bu müzakereler çerçevesinde Ara Toranyan, aralarında Hovenasyan’ın da bulunduğu kişilerle Doğu Bloku ülkelerine çeşitli seyahatler yapmıştır. Bu müzakereler sonunda Ermeni Ulusal Hareketi - ki, ASALA’ya sempati duyduğunu açıklamıştır-Fransa’da varlığının yasallaştığı sonucuna varmış, hareketin yayın organı olan Hay Baykar Gazetesi de keza yasallaşmış, Türk Başkonsolosluğu baskınına katılmış olan dört Ermeni tutukluya siyasi bir statü tanınmıştır. Bu dört kişi, halen Fransa’daki bu statüye sahip tek örneklerdir. 1982 Ocak ayında taraflar arasında görüşmeler sürerken, Monte Melkonyan, Creteil Savcılığı’nın isteği üzerine Orly’de polis tarafından tutuklanmış, ancak Fransız Hükümeti, müzakereleri durdurmak bir yana, Melkonyan’ın salıverilmesini iki kez emretmiştir. 1982 sonbaharında ASALA, Fransa Hükümeti’ne bir başka isteğini kabul ettirmiş ve ABD yurttaşı Viken Çarkutyan’ın ABD tarafından istenmesine rağmen, Fransa tarafından iade edilmeyerek, serbest bırakılmasını sağlamıştır.

Kıbrıs’tan Fransa’ya gelişinde ikinci kez tutuklanan Çarkutyan, yine ASALA’nın talebi üzerine serbest bırakılmış ve Libya’ya gitmek üzere sınır dışı edilmiştir. Bu konudaki görüşmeler, Orly Hilton Oteli’nde ASALA’nın temsil yetkisi alınmadan Toranyan ile Fransız hükümet yetkilileri arasında yapılmıştır.

ASALA, 1983’ün 22 Ocak günü yapılan iki saldırıyı üstlenmiştir. Bunların birincisi THY binasına el bombası atılması, ikincisi THY kontuarına Orly’de girişilen saldırıdır. İkinci olaydaki patlayıcıların füyeleri Toranyan’ın evinde bulunmuştur. Ancak Toranyan, bu olaydan bir zarar görmemiştir. Agop Agopyan ise 1983 Şubatından bu yana polis tarafından aranmakta olmasına rağmen, serbestçe dolaşabilmektedir. Bu gerçekler karşısında eski

İçişleri Bakanı Gaston Deferre ile eski kamu güvenliği ile görevli Devlet Bakanı Joseph Franceschi'nin mahkemeye çağrılmaların ve Varujan Garbicyan'ın ASALA'ya üye olmaktan suçlu bulunmamasını talep ediyorum."

Verges'in mahkemeye sunduğu yazıda, sözünü ettiği Fransız Hükümeti ile Toranyan-Agopyan ikilisi arasında arabuluculuğunu istediği, *"önemli sabah gazetesi"* yöneticisinin *"Liberation"*un Genel Yayın Müdürü Serge July olduğu tahmin ediliyor.¹⁴⁰⁵

Neonazilerle İşbirliği mi?

Mahkemenin üçüncü gün çalışmalarının sona ermesinden kısa bir süre önce Mahkeme Başkanı Saurel'in okuduğu belgelerde yer alan bilgilerde ASALA ile Alman Neonazileri arasında bir ilişki olabileceği kuşkusu doğdu. Yargıç Saurel'in açıklamalarına göre sanıklardan Soner Nayır 8 Ekim 1983 günü Marsilya'da yakalandığında üzerinde Uwe Meinka adlı bir kişinin adına düzenlenmiş bir pasaport çıkmıştı. Ohannes Semerci'nin evinde yapılan aramalarda ise 18 adet B.Alman hüviyet cüzdanı bulunmuştu.

Interpol aracılığıyla Alman güvenlik makamlarının verdiği bilgiye göre, hüviyet cüzdanlarının 1 Ocak 1968'de bir polis karakolundan çalındığı, hırsızlığı yapanın Udo Albrecht adında bir kişi olduğu belli oldu. Uwe Meinka, bu konuyla ilgili olarak Almanya'da sorguya çekildiğinde, bu pasaportun belli bir tarihte Lübnan'da bir Filistinli örgütte birlikte eğitim gördükleri Udo Albrecht'in elinde bulunduğunu, ancak Albrecht'i Lübnan'da kaybettiğini ve pasaportun Soner Nayır'ın eline nasıl geçtiğini bilmediğini söyledi. Alman güvenlik makamları Uwe Meinka ile Udo Albrecht'in Hoffmann Grubu adıyla bilinen bir Neonazi örgütlenmeye dâhil olduklarını bildirdi.

Soner Nayır ise Uwe Meinka adına düzenlenmiş pasaportu bir kahvede daha önceden tanıdığı bir kişiden aldığını öne sürdü. Orly davasının üçüncü gününde Mahkeme Başkanı Jean Saurel'in soruları ve polis raporlarına dayanarak okuduğu ipuçları, sanıkları sık sık güç duruma düşürdü. Orly katliamı ile ilgilerini inkâr tutumunu sürdüren sanıkların zaman zaman hayli sıkıştıkları dikkati çekti.

¹⁴⁰⁵ Cumhuriyet, 22 Şubat 1985.

Sanıklardan Ohannes Semerci'nin evinde bulunan silah parçalarıyla Aşkoyan adlı bir başka Ermeni militanın evinde ele geçirilen silah parçaları monte edildikten sonra Mahkeme Başkanı Saurel'in Ohannes Semerci'ye gördüklerini, tanıyıp tanımadığını sormuş. Bunun üzerine Semerci'nin "*hayatında ilk kez silah ve mermi gördüğü*" yanıtını vermesi Mahkeme Heyeti ve jüri dâhil herkesin gülmesine neden oldu.

Sorgulama sırasında sanıklardan Soner Nayır da çok sayıda bütan gazı tüpü satın aldığını doğrulamak zorunda kaldı. Bir numaralı sanık Varujan Garbicyan ise bir ara sinirlendi ve Saurel'in "*yerine oturmazsa, dışarı çıkarılacağı*" uyarısı ile karşılaştı. Dünün ilginç ipuçlarından biri Soner Nayır'ın evinde bulunan bir listede bazı Türklerin isim ve adreslerinin açıklanmasıydı.

Orly davasının üçüncü gününün öğleden sonraki oturumu Soner Nayır'ın ifadesinin alınmasıyla başladı. Önce kendisi bulunmadığı bir sırada evine yapılan baskında bulunan malzemeler jüriye gösterildi. Malzemeler arasında büyük bir miktarda pil ve elektrik malzemesi, Reuter Ajansı'nın telefon numarası, 11 isimli bir şifre kodu, Marmara Marlboro, Turizm-Tayd ibareleri bulunan bir yazı ele geçirildi. Hatırlanacağı gibi, aynı yılın şubat ayında Paris'teki Marmara Turizm Bürosu'na bir el bombası atılmış ve burada bir Fransız görevli ölmüştü. 21 Aralık 1984'te sona eren Creteil Asliye Mahkemesi'ndeki duruşmada söz alan DST yetkilisi, ASALA üyelerinin telefonları dinlenirken, "*Marlboro ve Tayd's garaja teslim ettik*" biçiminde bir konuşmanın kaydedildiğini beyan etmişti.

Sanık Soner Nayır bu ibareyi ilk defa gördüğünü söyledi. Bu arada Türkiye Büyükelçiliği'ne yakın olduğu iddia edilen kişilerin isim ve adreslerini ihtiva eden bir liste de Soner Nayır'ın evinde bulunmuştu. Bu listede Ülkü Ocakları Derneği üyelerinin adresleri, Hürriyet Gazetesi Frankfurt Bürosu'ndan İbrahim Gül ve şarkıcı menajeri Erkan Özerman'ın isimleri dikkati çekti. Nayır, ayrıca, Orly katliamından bir gün önce 10 adet tüp gaz satın aldığını itiraf etti. Ancak bunları "*pikniğe gitmek*" amacıyla aldığını öne sürdü.¹⁴⁰⁶

¹⁴⁰⁶ Cumhuriyet, 22 Şubat 1985.

3.2.285. Garbicyan: Fransa, ASALA İle Anlaşmayı İhlal Etti

Mağdurlar Sanıkları Tanıdı

Paris - Sebatay Varol bildiriyor; Orly katliamı davasının dördüncü gününde, davanın bir numaralı sanığı Varujan Garbicyan, Savcı Lesec'in bir sorusu üzerine ASALA ile Fransız Hükümeti arasındaki anlaşmanın 1981 yılından itibaren Fransa tarafından ihlal edildiğini söyledi. Davanın kaderi açısından dün önemli bir gelişme de yaşandı ve Orly olayının iki mağduru sanıkları Varujan Garbicyan ve Soner Nayır'ı tanıdıklarını gösterir biçimde ifade verdiler. Mahkemenin dünkü oturumlarının kapanmasından kısa bir süre önce, akşam saatlerinde Orly katliamı mağdurlarının tanıklıkları başlamıştı. Müdahil sıfatı ile konuşan ve olay günü THY kontuarında görevli bulunan Bayan Christine Baudiet, polise ifade verdiği sırada kendisine 58 adet fotoğraf gösterildiğini ve uzun süre düşündükten sonra bunlardan dört tanesini ayırdığını söyledi. Baudiet, ayırdığı dört fotoğrafın bir tanesinin 4 numaralı, diğerinin ise 16 numaralı fotoğraf olduğunu belirterek, bunların Varujan Garbicyan ile Soner Nayır'a ait olduğunu açıkladı. Fotoğraf sahiplerini bir yerden hatırladığı biçiminde bir duyguya kapıldığını, bu işi içgüdüsel olarak yaptığını söyledi.

Mahkeme Başkanı Jean Saurel'in "Aynı duyguyu şimdi de duyuyor musunuz" sorusunu, "Evet. Doğrusu, evet. Orada dediklerimi aynen tekrarlayabilirim. Bu kişileri olay yerinde görüp görmediğimi söyleyemem. Ancak, mahkeme salonunda kendilerini gördüğümde aynı duyguya kapıldım" karşılığını verdi.

Türk tarafının müdahil avukatlarından Thezillat'nin "Önceki günlerde de birkaç kez görmüş olabilir misiniz" sorusunu ise, "Hayır. Aynı gün içinde birkaç kez görmüş olabilirim" biçiminde yanıtladı.

Baudiet'den sonra gazeteci Ergun Çağatay müdahil sıfatıyla mahkeme karşısına çıktı. Çağatay şöyle konuştu: "O gün hava çok sıcaktı. Ve salon çok kalabalıktı. 61 numaralı kontuarda bekliyordum. Bagaj fazlalığım olduğu için öndeki yolculardan birine vermek istedim. Beyaz gömlekli, elinde küçük bir valiz olan bir kişiye teklif ettim. İsteğimi reddetti. Onun önünde iki üç kişi daha vardı. Onlara teklif etmeye hazırlanırken, beyaz gömlekli kişinin sıradan uzaklaştığını fark ettim. Kontuarda meydana gelen bir tartışma üzerine sıradaki yerime dönmeye karar verdim. O anda patlama oldu." Ergun Çağatay, "beyaz gömlekli kişiden" söz ederek, sanıklara dönerek "Soner Nayır'a benzettiğini,

ancak daha zayıf ve bıyıksızdı” dedi. Bu arada Saurel, Ergun Çağatay’ın hastanede bulunduğu sırada, 16 Ağustos 1983 tarihinde cinayet masası yetkililerine şu ifadeyi verdiğini kendisine hatırlattı: “Sıradan uzaklaştığını gördüğüm kişinin küçük bir çantası ve beyaz bir gömleği vardı. Benimle çok fazla konuşmadı. Huzursuz bir hali vardı. Cevap vermediği için yabancı sandım. 1,75 boyunda, 23-24 yaşlarında, sakalsız ve bıyıksız, Avrupalı tipli biriydi. Geri döndükten sonra kaçarak uzaklaştığını gördüm.”

Mahkeme Başkanı, “*Bu kişinin kaçarak uzaklaştığını görünce şüphelenmediniz mi*” sorusunu sordu. Çağatay, “*Ben böyle bir şey demedim*” dedi. Ve polisteki ifadesini hastanede cam bölmenin arkasından verdiğini söyledi. Mahkeme Başkanı Saurel, Ergun Çağatay’ın polisteki ifadesini okumaya devam etti ve gösterilen 58 fotoğraftan hiçbirini tanımadığını hatırlattı. Ancak daha sonra dört numaralı fotoğrafın Varujan Garbicyan olduğu kendisine söylenince, “*O, olabileceğini*” söylediğini nakletti.

Bunun üzerine Ergun Çağatay, “*Şimdi mahkeme huzurunda sanıkları gördüğümde Soner Nayır’a daha çok benzediğini fark ettim*” dedi. Mahkeme Başkanı Saurel, Ergun Çağatay’a avukatların soru sorması bölümünü ertesi güne, yani bugüne bırakarak oturumu kapattı.¹⁴⁰⁷

Sabah Oturumu

Orly katliamı davasının dün sabah başlayan dördüncü gününün ilk oturumuna, davanın bir numaralı sanığı Varujan Garbicyan’ın sorgusuyla başlandı. Garbicyan, bir soruya verdiği yanıtta ASALA’nın Abu Nidal ve İslami Cihad örgütü ile ilişkisi bulunduğu konusunda bilgi sahibi olmadığını söyledi.

Türk tarafının müdahil avukatları Depois ile Thezillat ve Saver Lesec ile savunma avukatları sanıklara çeşitli sorular yönelttiler. Öncelikle 20 Türk adına davaya müdahil olarak katılan Yves Depois, cinayet masasındaki ifadesinde Soner Nayır’ın Garbicyan’dan korktuğu için verdiği emirlere riayet ettiğini söylediğini hatırlattı. Creteil Asliye Ceza Mahkemesi’nde “*cürüm işlemek üzere çete oluşturmaktan*” 4 yıl hapse mahkûm olan Avadis Katanasyan’ın da hem polis ifadesinde hem de sorgu yargıcı huzurunda Garbicyan’ın ASALA’nın önemli bir üyesi olduğunu söylediğini bildirdi. Liberation Gazetesi’nin 24 Aralık 1984 tarihli nüshasında, ASALA’nın diğer kanadı olan

¹⁴⁰⁷ Cumhuriyet, 23 Şubat 1985.

ASALA - MR tarafından yayımlanan 54 sayfalık bildiriye konu alan yazısında FKÖ lideri Yaser Arafat'ın can düşmanı Abu Nidal ile ASALA örgütü arasında yakın ilişki olduğu söyleniyor.

Avukat Depois bu konuda bilgisi olup olmadığını ve Agop Agopyan'ı şahsen tanıyıp tanımadığını Garbicyan'dan sordu. Garbicyan, efsanevi bir isim olan Agopyan'ı hiçbir zaman görmediğini söyledi. Örgütün yöneticisi olmadığı için de, örgütler arasındaki ilişkiden haberdar olmadığını sözlerine ekledi. Başka bir soru üzerine de Garbicyan, ASALA ile İslami Cihad arasında yakınlık olduğundan habersiz olduğunu söyledi. Mahkeme salonunda ASALA'yı temsil etmediği için, sözcülüğünü yapamayacağını bildirdi. Bunun üzerine avukat Depois, İslami Cihad Örgütü'nün geçmişteki eylemlerini sıraladı. Bu eylemler arasında Beyrut'ta Amerikan ve Fransız askeri karargâhlarının Ekim 1983'te havaya uçurulması da yer alıyor. Avukatın "ASALA'nın basit bir üyesi olmakla askeri olmak arasındaki farkı" sorması üzerine, Garbicyan şöyle dedi: *"Çok, çok iyi bi soru. ASALA üyesi olduğum kabul ediyorum. Fransa, Alma işgali altındayken rahibeler bile direnişçilere silah taşıyordu. Bunları asker sayabilir miyiz?"*

Savcı Lesec ise Garbicyan'ın suçsuz olduğunu iddia ettiği halde, evine polis geldiğinde niçin kaçmaya çalıştığını sordu. Bu arada ASALA ile Fransız Hükümeti arasında bir anlaşma bulunduğunun savunma tarafından iddia edildiğini hatırlatarak, *"ASALA üyesi olduğu için kendini suçlu saymaması gerektiğini"* belirtti.

Varujan Garbicyan bu soruyu şöyle yanıtladı: *"Fransız yönetimi anlaşmayı 1981 yılından itibaren ihlal etti. Bu yüzden kendilerine güvenmiyordum. Ancak, kaçmaya çalıştığım da doğru değildi. Kaçmaya çalıştığım konusunda bana belge imzalatılmaya çalışıldı. Ancak kabul etmedim."* Daha sonra Savcı'nın isteği üzerine Mahkeme Başkanı Jean Saurel, Orly katliamının yer aldığı 15 Temmuz 1983 günü Garbicyan'ın bir ara uğradığı bir nalburiye dükkânının sahibinin tanık dinlenmesine karar verdi. Garbicyan, bu dükkâna aynı gün 13.30'da uğradığını öne sürerken, dükkân sahibi saat 15.00'ten sonra geldiğini sorgu yargıcına söylemişti. Orly'deki patlama ise 14.11'de gerçekleş.¹⁴⁰⁸

¹⁴⁰⁸ Cumhuriyet, 23 Şubat 1985.

Öğleden Sonra

Mahkemenin öğleden sonraki oturumunda Soner Nayır'ın sorgusuna devam edildi. Ardından Orly katliamının mağdurlarının tanıklığına geçildi. Bu arada, bir açıklama yapan Mahkeme Başkanı Saurel, davanın 2 Mart günü bitebileceğini, eğer bitmezse, 3 Mart günü kesinlikle sonuçlanacağını bildirdi.

Orly katliamı davasının bugünkü oturumunun Jean Baklouti'nin tanıklığı nedeniyle hayli renkli geçmesi bekleniyor. Jean Baklouti, olay sırasında Fransız Gizli İstihbarat ve Karşı Casusluk Örgütü DST'nin şefi idi. Mahkeme Başkanı Saurel, pazar günkü aradan sonra pazartesi günü yeniden başlayacak olan davanın hafta başındaki oturumlarında, savunma tarafından tanıklıkları istenen bakanların çağrılıp çağrılmamasının tartışılacağını da açıkladı. Pazartesi günü başta Mümtaz Soysal ve Türkaya Ataöv olmak üzere Türk tarafının moral tanıkları da konuşacak.¹⁴⁰⁹

Ermeniler Gelmeye Başladı

Mahkemenin dördüncü gününün ilgi çekici bir özelliği, davanın başından beri duruşma oturumlarına kayıtsız kalan Fransa'daki Ermeni cemaatinin oturumları izlemeye başlaması oldu.¹⁴¹⁰

3.2.286. Weinberger, Ermeni Anma Gününe Karşı Çıktı

Washington, (a.a.) - ABD Savunma Bakanı Caspar Weinberger, 1915-1923 yılları arasında meydana geldiği öne sürülen Ermeni soykırımı ile ilgili olarak Amerikan Kongresi'nden geçirilmek istenen tasarıya karşı çıktı. Weinberger, Temsilciler Meclisi Dışişleri Komisyonu'nda bu konuda yaptığı konuşmada, ölen Ermeniler için bir anma günü düzenlenmesini öngören karar tasarısının Kongre'de kabul edilmesi halinde, bunun ABD'yi müşkül duruma sokacağını söyledi, ayrıca ABD açısından "kritik bir müttefik" olarak nitelediği Türkiye ile ilişkilerin gerginleşmesine de neden olacağını bildirdi.

¹⁴⁰⁹ *Cumhuriyet*, 23 Şubat 1985.

¹⁴¹⁰ *Cumhuriyet*, 23 Şubat 1985.

ABD Savunma Bakanı, karar tasarısının Kongre'den geçmesi halinde, bunun son yıllarda çoğunluğu diplomat olan 50'den fazla Türkün canına kıyan Ermeni teröristleri cesaretlendireceğini de belirtti.¹⁴¹¹

3.2.287. Bedük: ASALA'ya Destek Olan Ayrılıkçı Örgütler Var

Ankara, (THA) - Emniyet Genel Müdürü Saffet Arıkan Bedük, “Türkiye’de ASALA’ya destek olan çeşitli ayrılıkçı gruplar var” dedi. Yurt içindeki Ermeni terörüne karşı gereken önlemin alındığını belirten Genel Müdür Bedük, THA muhabirine yaptığı açıklamada şunları söyledi:

“Bu konuda çalışan, mücadele eden şubelerimiz var. Hem de ihtisas sahibi şubelerimiz var. Bu şubelerimiz titizlikle çalışmaktadır. Ermeni terörüne karşı görev yapan şubelerimizin yanı sıra, diğer terör olaylarına karşı da gereken önlem alınmıştır. Bütün Türkiye sathında her tarafta terörle mücadele edecek uzman olarak yetişmiş olan, hem sorgulama hem de operasyon ekiplerimiz var. Biz terörü terör olarak görüyoruz. Ermeni terörüne pek tabii ki daha fazla hassasiyet gösteriyoruz. Ama bizim için terör terördür, insanlık suçudur, vahşettir. Kim olursa olsun üzerine mutlaka gidilmesi gerekir.”

Emniyet Genel Müdürü Saffet Arıkan Bedük, Türkiye’de ASALA’ya sadece bazı Ermenilerin destek sağlamadığına dikkati çekerek, “Türkiye’de ASALA’ya destek olan çeşitli ayrılıkçı gruplar var ve devlete ihanet eden kişiler var, bunları izliyoruz” dedi.

Türkiye’de teröre karşı tüm yurttaşların fark gözetmeksizin korunduğunu ifade eden Bedük, şöyle konuştu:

“Bütün yurttaşlar bizim nazarımızda eşit olarak korunur. Hangi cins ve neviden olursa olsun, onlarla mücadele edecek kapasitede uzman elemanlarımız var. Bütün dünya polisleri, bize yapmış oldukları seyahatlerde, terörle olan mücadelelerimizde başarılı olduğumuzu kabul etmişlerdir. Çalışmalarımızı yakından takip eden dünya devletlerinin polisleri, başarılı olduğumuzu görmüş ve bizi tebrik etmişlerdir.”¹⁴¹²

3.2.288. Orly Katliamı Davasında Yeni Bir İddia

ASALA - İslami Cihad

¹⁴¹¹ Cumhuriyet, 23 Şubat 1985.

¹⁴¹² Cumhuriyet, 25 Şubat 1985.

Paris - Sebatay Varol bildiriyor; Orly katliamı davası bir günlük aradan sonra dün altıncı gün oturumlarıyla devam etti. Davanın altıncı gününde savunma avukatı Jacques Verges'in mahkemeye iki hükümet üyesi Gaston Defferre ve Joseph Franceschi'nin dinlenmek üzere getirilmesi konusundaki başvurusu tartışıldı. Savcı ve müdahil avukatların, bakanların getirtilmesine karşı çıkan konuşmalarından sonra, Verges, görüşünde ısrar ettiğini bildirdi. Mahkeme heyeti, davanın sonuçlanmasından önce uygun bir tarihte bu konuda karar vereceğini açıkladı. Bu konudaki tartışmanın açılmasından hemen sonra Mahkeme Başkanı Jean Saurel, Verges'ten bakanların mahkemeye getirilmesini mi yoksa yazılı olarak sorulacak soruları cevaplandırmalarını mı istediğini açıklamasını talep etti ve Bakanlar Kurulu'nun bakanların mahkeme önüne gelmesine izin vermediğini hatırlattı.

Bunun üzerine, avukat Verges ağır ceza mahkemesinin yetkisinin sınırsız olduğunu söyleyerek, *"Cumartesi günü dinlenen DST yetkilisi Komiser Baklouti de 'Orly Grubu' saldırılarından sonra hükümetle ASALA için MNA (Ermeni Ulusal Hareketi) ile görüşme olduğunu kabul etti. Görüşlerinin yazılı olarak alınmasını değil, buraya getirilmelerini talep ediyorum"* dedi.

Yargıç Saurel'in, *"Kısacası mahkem huzuruna getirilmelerini istiyorsunuz."* demesi üzerine Verges "evet" yanıtını verdi. Daha sonra, Mahkeme Başkanı Jean Saurel tartışmayı başlatarak müdahil avukatlara öncelikle söz verdi. Müdahil avukatlardan Gilles Depois şöyle dedi:

"Savunma tarafı tartışmaları dava ile ilgisi olmayan konularla bulandırmak istiyor. Mahkemenin karar vermesi gereken husus, bu kişilerin katil olup olmadıklarıdır. Savunma, teması kuranın MNA olduğunu iddia ediyor. Creteil Asliye Ceza'da yargılanıp 4 yıla mahkûm olan Avadis Katanasyan 1983 Ocağında Atina'ya Ara Toranyan'la birlikte yaptıkları yolculuktan sonra kör teröre karşı çıktıkları için hayatlarının tehlikeye girdiğini mahkemede söyledi. MNA hakkında çok şey söylenebilir. Hükümetin tutumu da eleştirilebilir. Ancak, mahkemenin görevi burada sanık olarak bulunan üç kişiyi yargılamaktır. ASALA İslami Cihad Örgütü ile temas halindedir. Bu örgüt Beyrut'ta Fransız askeri gözlemcileri öldürmeye devam ediyor. Garbicyan önce Orly kurbanlarının anısına saygı duyduğunu bir kere olsun burada ifade etsin."

Diğer müdahil avukat Thezillat ise ASALA'nın taktiğinin Fransız Hükümeti'nin uluslararası düzeydeki itibarına gölge düşürmek olduğunu, Fransız kurumlarının bu şekilde gözden düşürülmek istenmesine izin verilmemesini istedi. Bunun ardından Savcı

Lesec, Verges'in yazısında iddia edilen hususların birçoğunun dayanaksız olduğunu söyledi. Yalnız başına ASALA üyesi olmanın Fransa'da suç teşkil etmeyeceğini, ceza yasasında "cürüm için şebeke oluşturmak" suçunun hangi cürümleri kapsadığının tarif edildiğini belirtti. İddia edilen hususların 1981-1982 yıllarına ait olduğunu, "*cürüm için şebeke oluşturmak*" suçlamasının ise 1983 Ocağından yani Garbicyan'ın Fransa'ya gelmesinden başlatıldığını hatırlatarak, konsolosluk baskını ile ilgili mahkeme dosyasında hükümet ile ASALA arasında görüşmeden söz edilmediğini vurguladı. 1981 yılında Creteil Savcılığı'nca gözaltına alınan Monte Melkonyan in 19.11.1981'den 8.12.1981'e kadar gözaltında kaldığını, sahte pasaport taşımak suçundan mahkûm olduğunu, isnat edilen cinayet suçlamasının ise kanıtlanamadığı için sınır dışı edildiğini açıkladı. Ara Toranyan'ın evinde bulunduğu iddia edilen fûnyeyle ilgili savcılık belgelerinde araştırma yapmasına rağmen herhangi bir ize rastlamadığını ve diğer hususların da doğru olmadığını söyleyerek Verges'in talebinin reddedilmesini istedi.

Son olarak savunma avukatı Verges söz aldı. Ve ASALA üyesi olmanın yasal olduğunun savcı tarafından ifade edildiğini, suikast arifesi olan 14 Temmuz 1983 günü ve suikast gününün garip bir şekilde DST'nin bu kadar tehlikeli olduğunu düşündüğü sanıkları izlemekten vazgeçtiği günlere rastladığına dikkati çekerek "*Hükümet bu işe bulaşmıştır. Bu yüzden iki bakan dinlenmelidir*" dedi. Diğer iki sanığın avukatları da Verges'e katıldıklarını belirttiler. Saurel, mahkeme heyeti olarak davanın bitiminden önce bu konuda karar alacaklarını bildirerek tartışmayı kapattı.¹⁴¹³

Öğleden Sonra

Mahkemenin öğleden sonraki oturumunda sanıkların evindeki aramalara katılan polisler konuştu. Bunların arasından sanık Ohannes Semerci'nin evindeki aramada bulunan Pierre Valero, Semerci'nin evinde dinamit lokumları ve yüksek dozda patlama sağlayan sentex adlı bir maddenin ele geçtiğini bildirdi. Valero ifadesinde, Semerci'nin, evinde ele geçirilen dinamit lokumlarını polisin koymuş olabileceği yolundaki ifadesini reddetti. İfadesinin ardından kendisiyle konuşan Cumhuriyet muhabirine ise, "*Biz polisiz. Semerci'nin evine yaptığımız baskının herhangi bir eve baskın yapmamız için aldığımız emirden bir farkı yoktu. İşimiz gücümüz yok, evine dinamit mi yerleştireceğiz*" dedi.

¹⁴¹³ Cumhuriyet, 26 Şubat 1985.

Valero'dan başka yine Semerci'nin evindeki aramaya katılan polislerden Fleury, Semerci'nin evinde çok sayıda f nyeye ele geçtiğine dikkati çekti ve sanığın evinde bulunan f nyelerin 150 - 200 adet bomba yapımına olanak vereceğini bildirdi. Fleury, *“Dinamit bulmak zor değildir. Madencilerden elde edilebilir. Bu gibi işlerde asıl zor olan f nyeye teminidir”* diye konuştu.

Günün son tanığı Orly katliamının olduğu dönemde cinayet masası  efi olan komiser Jacques Ganthial oldu. ASALA'nın geçmiş dönemdeki eylemleri hakkında bilgi veren Ganthial, Orly olayını özetlerken, ASALA'nın üstlenmesinden önce bu örgütün Orly saldırısından sorumlu olduğunu anladıklarını kaydetti. Polis  efi ele geçen kanıtlardan Orly eylemi ile diğer eylemleri arasında ortak bağlantı kurarak bunların hemen hepsinin Lübnan'dan kaynaklandığını, Filistinlilerle Ermeniler arasında işbirliği olduğunu söyledi. Hatta 1981 yılında bir Ermeni kilisesine yapılan saldırıda ele geçirilen yapıştırıcı bandın bundan sonraki Ermeni eylemlerinde de görüldüğünü belirten Ganthial, bu eylemin de ASALA tarafından yapıldığını vurguladı.

Ganthial Garbicyan'ın itiraflarının dosyada çok önemli bir yer tuttuğunu, bazı ayrıntıları gizlese de anlattıklarının ana hatları ile doğru olduğunu söyledi. Fransız komiser, buna rağmen soruşturma dosyasının kesin kanıtlara ve görgü tanıklarına dayanmamasının dosyanın zaaf noktası olduğunu belirtti. Ganthial'in konuşmasından sonra, sanık avukatı Verges ile Fransa'nın ünlü polis  efi arasında ilgi çekici bir tartışma geçti. Bu tür davalanın ünlü avukatı Verges ile sık sık güzel ve etkileyici konuşma tarzı ile basında yer alan komiser Ganthial arasında  u konuşma oldu:

Verges - Tanık yok diyorsunuz, itiraflar var dediniz. Eğer itiraflar olmasaydı, sağlam bir şey elde edemeyecektik dediniz. Konu manızın bir başka yerinde ise diğer sanıkları kurtarmak için her şeyi üzerine aldı dediniz. Bu iki ifadeniz arasında çelişki yok mu?

Ganthial - Kendisine bu eylemin  efi sizsiniz, sorumluluğunuza sahip çıkın dediğimiz zaman, etkili oldu, bazı örgütlerin  yeleri bu tip konuşmalardan etkilenir, bazıları etkilenmez.

Verges - DST Garbicyan'ın ASALA içindeki yetkisi hakkında bilgi verdi mi?

Ganthial - DST nin ASALA hakkında bilgi topladığını biliyorduk. Olay günü olan 15 Temmuzda kendilerinden bilgi istedik. Aynı gün cevap vermediler. Birkaç gün sonra

çok kısa bir rapor verdiler. Ancak bu rapordaki bilgiler çalışmamızın, çıkış noktasını oluşturdu.

Verges - DST raporlarında Avnasyan'ın ASALA'nın siyasi sorumlusu olduğu belirtiliyor. Ancak, bu kişi beraat etti. Buna ne dersiniz?

Ganthial - Siyasi faaliyet gösterenlerin silahı kalem ve kâğıttır. Silah kullananlar maddi delil bırakırlar. Öbürlerinin ise suçlanması daha zordur. Ancak siz de biliyorsunuz ki, yazılarıyla ötekilerinden daha tehlikeli olabiliyorlar.

Bu cevap üzerine Verges, son aldığı karşılıktan memnun olduğunu gösterircesine yerine oturdu. Diğer avukatlar ise daha çok teknik ayrıntılar hakkında bilgiler istediler. Duruşma gece 23 civarında sona erdi.

Dünkü oturumlarda ifade veren polislerin ifadesinin uzaması nedeniyle, mahkemede dün konuşması gereken Türk tarafından Prof. Mümtaz Soysal, Prof. Türkkaya Ataöv, Doç Sina Akşin ve Doç Hasan Köni'nin söz hakları bugüne kaldı.¹⁴¹⁴

3.2.289. Orly Davasında 7. Gün

Türk Tezi Kürsüde

Türk Tarafının Tanıkları

Prof. Mümtaz Soysal Prof. Türkkaya Ataöv Doç. Sina Akşin

Paris - Sebatay Varol bildiriyor; Orly katliamı davasının 7. gününde nihayet Türk tarafının manevi tanıkları söz aldı. Duruşmanın öğleden sonraki oturumunda Prof. Mümtaz Soysal konuştu. Soysal, Birleşmiş Milletler 1948 Konvansiyonu'na göre soykırımın hukuki tanımını yaparak iddia edilen 1915 olaylarında bu tanımdaki unsurların teşekkül etmediğini söyledi.

Prof. Mümtaz Soysal, Birinci Dünya Savaşı koşullarında Türkiye'nin doğu sınırında Ruslara karşı savaşmakta olan bir ülkenin geri hatlarını zarara uğratacak bir ayaklanmanın ortaya çıktığını güvenlik sorunları nedeniyle Ermeni topluluğunun nakledildiğini belirtti. Tarihin hiçbir döneminde Türk ulusunun soykırıma başvurmadığını belirten Prof. Soysal 1492'de engizisyonca kaçan Yahudilerin

¹⁴¹⁴ Cumhuriyet, 26 Şubat 1985.

Türkiye’ye gelişlerinin 500. yıldönümünün Türkiye’de gururla kutlanmaya hazırlandığını buna kanıt olarak gösterdi. Aynı şekilde, Osmanlı İmparatorluğu topraklarından çok sayıda ulusal devlet çıktığına işaret ederek *“Eger halkları yok etme eğilimi olsaydı, bu kadar devlet ortaya çıkmayacaktı”* dedi. Osmanlı İmparatorluğu topraklarında yaşayan halkların ulusal hareketlerinin doğduğu dönemde Ermeni unsurunun özellikler arz ettiğini belirterek *“İmtiyazlı, çalışkan ve sanatçı niteliklere sahip bu halk, İmparatorluğun her tarafına dağılmıştı. Bu yüzden, Ermenistan olarak niteledikleri topraklar da dâhil olmak üzere hiçbir yerde çoğunlukta değillerdi. Bu yüzden, Ermeni Ulusal Kurtuluş Savaşı olarak adlandırılacak bir hareket olmadı. Kısmi ayaklanmalar, bireysel terörizm olayları oldu. İmparatorluk, bu girişimlere karşı kendini savunma durumunda kaldı”* diye konuştu.

Prof. Soysal şöyle devam etti: *“Birbiriyle 800 yıl boyunca sayısız kültür alışverişi olan bu iki halk arasındaki en kritik an Birinci Dünya Savaşı günleridir. Bir tarafta İngiltere, Fransa ve Çarlık Rusya’sı, karşılarında Almanya, Avusturya - Macaristan ve Osmanlı İmparatorluğu. Tam bu sırada doğan ayaklanma belki Ermeniler için normal kabul edilebilir. Ancak Osmanlı yöneticilerinin gözündeki bu bir ihanetti. Rusların gelmesiyle her iki taraftan katliamlar oldu. Çok büyük bir insani trajedi yaşandı. Ölenler, yetimlerin evlat edinilmesi olayları ve buna benzer acı olaylar olmuştur. Bütün bunlar soykırım olduğu izlenimini verebilir. Ancak, bilinçli olarak Ermeni unsurunu yok etme faktörü mevcut değildir. Aynı dönemde Bayramiç Kaymakamı bir Ermeni’dir. Savaşın hemen öncesinde Londra, Berlin gibi önemli büyükelçiliklerde Ermeniler görevdedir”* diyerek soykırım kavramıyla karşılıklı kıyım kavramlarını hukuki açıdan ayırmaya çalıştı.

Prof. Soysal, terörizmin şimdiye kadar iki halk arasında düşmanlık yaratma konusunda etkili olmadığını söyledi. Amacın tarihi yeniden yazmak, halkları birbirine düşürmek ve yeni bir yıkım yaratmak olduğunu bildirdi ve *“Biz bu oyuna gelmeyeceğiz. Hukuki açıdan soykırım kavramı insanlık dışı bir suçtur. Ayrıca, zaman aşımı söz konusu değildir. Türk olduğu için insanları öldürmek, Türkler bulunduğu için THY uçağına bomba koymak bu tanıma daha yakındır.”* Soysal, Ermeni terör eylemleri sırasında hayatlarını kaybedenlerden 12’sinin öğrencisi olduğunu ifade etti.¹⁴¹⁵

Soruları Yanıtıyor

¹⁴¹⁵ Cumhuriyet, 27 Şubat 1985.

Mumtaz Soysal'ın Fransızca yaptığı ve mahkeme salonunu dolduran herkesin büyük bir dikkatle izlediği konuşmasından sonra duruşmaya bir süre ara verildi. Aradan sonra savunma avukatlarının çeşitli sorularını cevaplandıran Prof. Mümtaz Soysal, avukat Christian Bourguet'nin bir sorusuna verdiği yanıtta, *“Soykırım iddiasını kabul edemem. Bu, Türk ulusunun geleneğine aykırıdır. Bu, bize hakaret anlamı taşır”* dedi.

Daha sonra avukat Bourguet ile Soysal arasında şu diyalog sürdü:

Bourguet - Konuşmanız boyunca Ermeni halkı tabirini kullanmayarak Ermeni unsuru dediniz.

Soysal - Zaman zaman konuşmamın gidişine uygun olarak unsur veya halk tabirlerini kullandım.

Bourguet - Türkiye’de yaşayan Kürtlerin sayısını söyleyebilir misiniz?

Soysal - Türkiye, üniter ve eşitlikçi bir cumhuriyettir. Türkiye’de insanlar etnik kökenlerine göre ayrılmazlar. Ancak, Ermeni Rum ve Yahudi topluluklarının diğer insanlarla eşit hakları olduğu gibi, azınlık hakları da hepinizin bildiği gibi Lozan Anlaşması ile güvence altına alınmıştır.

Bourguet - Kürt halkı diye bir halk yok mudur?

Soysal - Böyle bir dil vardır.

Bu noktada Mahkeme Başkanı Jean Saurel müdahale ederek Mümtaz Soysal’a Türkiye’de Kürtçe konuşan insanların sayısını sordu. Soysal, Yargıç Saurel’e Türkiye’de yapılan nüfus sayımlarında böyle bir soru olmadığı için sayı veremeyeceğini söyledi. Bu müdahaleden sonra Bourguet-Soysal diyalogu şöyle sürdü:

Bourguet - Soykırım olması için hiç kimsenin hayatta kalmaması mı gerekiyor?

Soysal - Ermeniler bir yerden bir yere taşınırken yok edilmek amacıyla götürülmemişlerdir. Bunu kastediyorum.

Bourguet - Sizce Türk Hükümeti açısından soykırım ile katliam arasındaki fark nedir?

Soysal - İnsani bir trajedi meydana gelmiştir. Herhangi bir şeyi inkâr ediyor değilim. Kendi tarihimizi göğüslemeyi kabul ediyorum. Ermenileri ortadan kaldırma niyetini ise reddediyoruz. Biz, tarihin objektif bir yansımasını vermeye çalışıyoruz.

Bourguet - Soruma cevap vermediniz.

Soysal - Bir tarafta tarihi gerçekleri akademik düzeyde ortaya çıkarmak kaygısı vardır. Soykırım ise o toprakların sadece Ermenilere ait olduğunu ifade etmektir. Soykırım zaman aşımına uğramayan bir suçtur. Karşı soykırımı meşrulaştırmak demektir.

Bourguet, son olarak geçen yıl içinde Ermeni soykırım iddialarını inceleyen Halklar Daimi Mahkemesi'nin (eski Russell Divanı) Türkiye'den tarihi belgeleri isteği karşılıksız bıraktığını söyleyerek bunun nedenini sordu.

Mümtaz Soysal bu soruya şöyle karşılık verdi: *“Türk Hükümeti yasal değeri olan herhangi bir mahkemenin istediği belgeleri vermeye hazırdır. Örneğin mahkemeniz Türkiye'den belge istese, Türkiye bu isteği karşılayacaktır.”*

Bourguet'den sonra Ohannes Semerci'nin avukatı Michel Zavriyan Mümtaz Soysal'a sorular yöneltti. Zavriyan, Le Monde Gazetesi'nden Turgut Özal'ın Ermeni meselesiyle ilgili sözlerini okuyarak Mümtaz Soysal'ın görüşlerini istedi. Soysal, Türk yönetiminin yakın zamana kadar gerçeğin ne olduğunu tartışmama tutumu üzerine temellenen politikasına karşı olduğunu söyleyerek şöyle dedi: *“Bu meseleler hiçbir zaman bize aktarılmadı. Sadece Ermenilerle ilgili değil, Rumlarla ilgili de bir şey söylenmedi. Amaç, üniter bir devlet olan Türkiye'de insanların geçmişi unutarak barış içinde yaşamasını sağlamaktı. Şimdi ise aradan zaman geçmiştir. Ben, hükümet adına değil, bir bilim adamı ve bir gazeteci olarak konuştum.”*

Zavriyan, bu kez 6 -7 Eylül olayları hakkında ne düşündüğünü Mümtaz Soysal'dan sordu. Aldığı karşılık ise şöyleydi: *“Soykırım konusuyla ilgisini göremiyorum. Ancak, neyin ima edilmek istendiğini çok iyi anlıyorum. Türkler arada sırada insanları öldüren bir halk olarak gösterilmek isteniyor. Tarih ise bunun tam tersini söylüyor. Bir imparatorluktan çok sayıda devlet çıktı.”*

Mumtaz Soysal, ifadesinin sonunda Mahkeme Başkanı Jean Saurel'in *“Sayın Profesör çok teşekkür ederiz”* sözlerine *“Asıl ben teşekkür ederim. Böyle bir fırsatı her zaman bulmuş değilim”* karşılığını verdi.¹⁴¹⁶

¹⁴¹⁶ Cumhuriyet, 27 Şubat 1985.

Olumlu Etki

Mümtaz Soysal'ın konuşması, mahkeme salonunda bulunanların önemli bir bölümünde, özellikle Fransız dinleyicilerde olumlu etki yarattı. Görüşlerine başvurduğumuz Fransız basınının tecrübeli adliye muhabirlerinden Le Monde Gazetesi'nin Orly davasını da izlemekte olan muhabiri Jean-Marc Theoleyre bize şunları söyledi: *“Konuşma, bütünü içinde ayakları üzerinde sağlam duran bir tezdi. Sizin taraftan böylesine hiç alışmamıştık.”*

Liberation muhabiri Veronique Brocard, *“Görüşümü değiştirmiş değilim. Ancak, akıllıca söylenmiş sözlerdi”* dedi.

Le Figaro Gazetesi'nin adliye muhabiri Raoux ise gazetesine gönderdiği yazısında Mümtaz Soysal'ın görüşlerinden uzun uzun söz ettiğini belirtti. Mümtaz Soysal'dan sonra Doç. Sina Akşin ile Doc. Hasan Köni konuştular. Akşin, 1915 olaylarına ilişkin Ermeni iddialarının dayanıksızlığına ilişkin kanıtlardan söz etti. Köni ise 1918-1923 yılları arasındaki dönemle ilgili görüşlerini bildirdi.¹⁴¹⁷

Tanıklardan Vazgeçti

Orly katliamı davasının dünkü oturumunda savunma *“bomba”* gibi bir açıklama yaptı. Savunma avukatı Jacques Verges, iki bakan dışında savunma tanıklarının dinlenmesinden vazgeçtiklerini bildirdi. Verges, daha önce gösterilen savunma tanıklarının dinlenmesine gerek kalmadan savunma yapabilecek durumda olduklarını bildirdi. Mahkeme Başkanı 2 bakanın tanıklığı için daha sonra karar verecek.

Avukat Verges, ayrıca Ermeni soykırımı iddialarının kendileri tarafından mahkemeye getirilmediğine de dikkati çekti. Verges'in daha önce dinlenmesini istediği tanıklar arasında Fransız Gizli Servisleri eski Başkan Yardımcısı Baklouti ve Ermeni liderlerinden Ara Toranyan da bulunuyordu. Bunlardan Baklouti daha önce dinlenmiş, Toranyan ise mahkemeye gelmemişti. Verges, buna karşılık müdahil avukatların gösterdiği tanıkları dinlemeye hazır olduklarını kaydetti. Verges, *“Başkanın bizi suçladığı gibi davanın uzamasına biz neden olmuyoruz, kalan tanıklarımızın dinlenmesinden, iki bakanın dışında vazgeçiyoruz”* dedi.¹⁴¹⁸

¹⁴¹⁷ Cumhuriyet, 27 Şubat 1985.

¹⁴¹⁸ Cumhuriyet, 27 Şubat 1985.

Çiviciyan'ın Tanıklığı

Mahkemenin yedinci günü, Yardımcı Komiser Jean Dikran Çiviciyan'ın tanık olarak dinlenmesi ile açıldı. Ermeni bir baba ve Korsikalı bir annenin oğlu olan Komiser Çiviciyan, davanın bir numaralı sanığı Varujan Garbicyan'ın sorgusunda başından sonuna kadar bulunmuştu. Garbicyan'ın bilinen itiraflarının elde edilmesinde önemli rol oynayan Çiviciyan'ın, sanığı, gözaltına alınan TC vatandaşı Ermenileri Türkiye'ye iade etmekle tehdit ettiği, sanığın sorgusu sırasında Garbicyan tarafından ifade edilmişti. Sanıkla arasında böyle bir konuşmanın yer alıp almadığını Mahkeme Başkanı Jean Saurel'in sorması üzerine, *“Garbicyan'a böyle bir şey söylemiş olsaydım bile, onun zekâ düzeyinde bir kişinin buna inanması ve korkarak gerçek olmayan itiraflarda bulunması düşünülemez”* dedi. Çiviciyan, böylece Garbicyan'ın kendisine baskı yapıldığı iddiasını yalanlamış oldu.¹⁴¹⁹

3.2.290. Verges'in Stranç Oyunu

Paris, (Sebatay Varol) - Orly suikasti davasının dün öğleden sonraki oturumuna kadar, savunma tarafının orkestra şefi avukat Jacques Verges, soykırım tezlerini tartışmaya getirmemeye özen gösterdi. Bir yandan davayı *“Fransa ASALA görüşmeleri”* konusu çerçevesinde politikleştirme amacı taşıdığı izlenimini verirken, sanıkların suçsuzluğunu jüriye kanıtlamak için de teknik ayrıntılara ağırlık verdi.

Verges, mahkemedeki çalışmaları dışında koridorlarda da gerek basın mensupları, gerekse müdahil tarafındakilerle sohbet koyulaştırmaktan geri durmuyor. Bu arada, müdahil avukatlara *“Bu dava çok uzadı. Jüri zaten tartışmalardan bıkmış durumda. Şimdi bir de soykırım konusunu getirip işleri daha da uzatmayalım”* düşüncesini telkin etmeye çalışıyor. Bundan önceki Ermeni davalarında, Ermeni lobisi 1915 öncesinde doğan yaşlı Ermenileri ve soykırım tezlerinin savunucularını tanık olarak dinleterek suçlu sandalyesinden iddia makamına oturmayı bir ölçüde başarmıştı. Bu kez benzer tanıklar getirilmeyeceğine göre, Türklerin durup dururken soykırımı karşı görüşleri ortaya atmaları havada kalacak, müdahillere fayda sağlamayacaktı.

¹⁴¹⁹ Cumhuriyet, 27 Şubat 1985.

Dün öğle arasında Orly suikastı mağdurlarından gazeteci Ergun Çağatay’a dönerek, *“Benim soykırım konusunu getirmeye niyetim yoktu. Bu konuyu bana hediye etmiş oldunuz”* dediğine tanık olduk.

Kendisine *“Ama bu aşamasında konuyu getirmeye niyetiniz var, değil mi?”* diye sorduk. Verges *“Savunma sırasında elbette getireceğiz”* karşılığın verdi.

Kurt avukata ikinci sorumuz şu oldu: *“Sizce bu dava mı daha zor, yoksa ileri bir tarihte başlayacak Klaus Barbie davası mı?”*

Verges’in yanıtı *“Barbie davasını hükümet açmaktan adeta vazgeçti. Şimdiki dava çok daha zor”* oldu. Bu arada, Türklere büyük sempati duyduğunu başka bir vesile ile belirtti.

Oturum açıldığında iki bakanın mahkemeye getirilmesi üzerinde heyet kararının açıklanacağı beklendiği bir sırada, Verges söz aldı ve *“Şimdiye kadar yapılan tartışmaları yeterli buluyoruz. Bundan sonra duruşmaların uzamaması açısından bütün savunma tanıklarını geri çekiyoruz”* tarzında herkesi şaşırtan konuşmasını yaptı. Mahkeme Başkanı Saurel, *“Daha önce getirtilmesini istediğiniz iki bakan da bu geri çekme talebinize dâhil mi?”* diye sordu. Verges, *“Hayır. Bakanları çağırma talebimiz geçerliliğini koruyor”* cevabını verdi.

Varujan Garbicyan’ın avukatı, tanıklarını çekmekle şunları elde etmeyi hesapladı:

1. Jüriye şimdiye kadarki tartışmaların savunmanın lehine geliştiği izlenimini vermek.
2. Müdahillerin de durup dururken soykırımı karşı tezleri ortaya atarak, zor duruma düştüğü konusunda olduğu için onlara *“Biz de tanıklarımızı çekiyoruz”* fırsatı vermek ve bu savunma aşamasında tek başına kullanmak.
3. Müdahiller kendi tanıklarını çekmezlerse, onları jüri karşısında davayı geciktiren taraf durumuna düşüp, jürinin sempatisini toplamak.

Bu arada Verges *“iki bakan”* kartını da cebinde tutmayı da ihmal etmemişti. Ancak müdahil Türk tarafı Fransız basınının tamamının temsil edildiği bir davada doğruluğuna inandığı görüşlerini gözler önüne sermekten vazgeçemezdi. Bizce, Verges, bir noktada yanıldı. Savunma avukatı soykırımı karşı görüş sahiplerinin yalnızca bu tezler ortaya atıldığında fazlaca inanmadan, zoraki bir şekilde savunmaya geçme, durumunda

olduklarını sanıyordu. Oysa dün Creteil Ağır Ceza'daki görüntü Verges'in bu kanısını doğrulamadı.¹⁴²⁰

3.2.291. Orly Davasında 8. Gün

2 Fransız Bakanın Tanıklığı Reddedildi

Paris - Sebatay Varol bildiriyor; Orly davasının 8. gününde Türk tarafının tanıklarının dinlenmesine devam edilirken mahkeme, savunma avukatı Jacques Verges'in eski İçişleri Bakanı Defferre ve kamu güvenliğinden sorumlu eski Devlet Bakanı Franceschi'nin bilgilerine başvurulmak üzere mahkemeye çağrılmaları isteğini reddetti. Mahkeme, her ikisi de hükümet üyesi olan bu bakanların gerçeklerin açığa çıkmasına katkıda bulunamayacakları gerekçesiyle duruşmaya getirilmesine gerek bulunmadığına karar verdi. Çünkü duruşmada, önce Türk tarafının tanıklarından Bogaziçi Üniversitesi öğretim üyesi Doç. Dr. Simon Avedis Hacilyan ile Ankara Üniversitesi SBF'den Prof. Dr. Türkkaya Ataöv dinlenildi

Sabahki oturumun ilk dinlenen tanığı Hacilyan, öğretim üyesi bulunduğu Boğaziçi Üniversitesi'ndeki çalışmalarını anlatarak söze başladığı ve Ermeni asıllı bir Türk vatandaşı olarak Türkiye'de idari ve sosyal yönden hiçbir ayırıma uğramadığını söyleyerek, verdiği derslerin öğrencileri tarafından bir öğretim üyesine gösterilmesi gereken saygıyla izlendiğini belirtti.

Hacilyan, ayrıca, mahkemeye devlet sırlarını ilgilendiren Milli Savunma Bakanlığı'nın toplantılarına da çağrıldığını gösteren bir belge sundu. Doç. Dr. Hacilyan, daha sonra Türkiye Ermeni toplumunun bir ferdi olarak istediği zaman, istediği koşullarda kiliseye gittiğini, çocuklarının Ermeni okuluna devam ettiğini, Ermeni isimleri kullandıklarını vurguladı. Türkiye'deki Ermenilerin, kuruluşunun 150. yılını kutlayan bir hastane, yetimhane ve yaşlı insanlar için bakım yurtları sahibi olduklarını söyledi. Ermeni okullarında Ermenice dil ve Hristiyan dini eğitimi yapıldığını, matematik ve fen derslerinin de Ermenice okutulduğunu belirtti. Jamanak ve Marmara adlı iki Ermenice günlük gazete ve iki dergi yayımlandığını belirtti.

¹⁴²⁰ Cumhuriyet, 27 Şubat 1985.

Ermeni topluluğunun sosyal faaliyetlerini böylece sıraladıktan sonra, bu kitlenin duygularını şöyle dile getirdi: *“Ermeniler, Hristiyanlığı ilk kabul eden topluluklardan biridir. Hristiyan dini şiddet ve intikam gibi duyguları reddeder. Gerçekten Hristiyan bir topluluk olarak, Türkiye’deki Ermeni topluluğu Hristiyan inançlara aykırı, insanlık dışı şiddet olaylarından büyük üzüntü duyuyor. Ermeni topluluğunun dini lideri olan Sayın Ermeni Patriği de birkaç gün önce yaptığı konuşmada, topluluğumuzun duyduğu büyük üzüntüyü dile getirdi.”*

Mahkemeye, bu talihsiz şiddet olaylarına karşı Ermeni toplumu bunun üzüntülerini bildirmeye ve Türkiye’deki bütün toplulukların ırk ve din farkı gözetmeksizin kardeşçe eşitlik koşullarında, sevgi ve aşk içinde yaşadıklarını bildirmeye geldiğini söyledi. Savunma avukatı Jacques Verges, Hacilyan’a *“niçin Ermenice değil de İngilizce konuştuğunu, Ermenice konuşmaktan utanç duyup duymadığını”* sordu. Simon Avedis Hacilyan, Ermenice konuşmaktan utanç duymadığını, öğretim üyeliği yaptığı okulda derslerini İngilizce verdiğini, bu nedenle İngilizce konuşmanın kendisine kolay geldiğini söyleyerek yanıt verdi.

Verges *“Tanık, uzun süre ABD’de yaşadığını söyledi. Acaba orada bulunduğu sürece ABD’de yaşayan Ermenilere neden orada bulunduklarını sordu mu?”* sorusunu yöneltti. Hacilyan, bu soruyu *“ABD’de Fransız göçmenler de yaşıyor”* diye cevaplandırdı. Sanıklardan Ohannes Semerci’nin avukatı Michel Zavriyan, bu kez, Hacilyan’a *“Niçin Türkçe konuşmadınız?”* sorusunu sordu. Hacilyan, *“Ermenice için verdiğim yanıtın aynısını veriyorum”* karşılığında bulundu. Daha sonra söz alan, sabahın ikinci tanığı Prof. Dr. Türkkaya Ataöv, *“Dini ve milli önyargılarla Ermenilere yıllar boyunca savaş propagandası yaptılar. Şimdi size bu propagandanın bilime aykırılığını kanıtlayacağım”* dedi. Talat Paşa’nın, Halep Valisi’ne gönderdiği ve soykırımı emrettiği iddia edilen telgrafların sahteliğini kanıtlayan bir araştırma yaptığını, bu araştırma sonuçlarının 6 dilde yayımlandığını, karşı tarafın tek bir cevabi tepki göstermediğini belirten Türkkaya Ataöv, bu telgrafların asıllarının olmadığını söyledi.

Bunun ardından, bazı Ermenilerin İkinci Dünya Savaşı boyunca Nazilerle işbirliği yaptığını anlatan Ataöv’ün konuşması, çok uzun olduğu gerekçesiyle Mahkeme Başkanı Jean Saurel Türkkaya Ataöv’ün konuşması tarafından birkaç kez kesildi. Türkkaya Ataöv’ün konuşması bir buçuk saat sürdü. Sonuna doğru ise Orly katliamında ölen ana-

oğul Kirchner ailesinin avukatı olarak mahkemede bulunan avukat Iweins de söz alarak, burada söylenenlerin davayla ilgisinin dolaylı olduğunu bildirerek tanıktan konuşmasını tamamlamasını rica etti.

Mahkeme, iki bakanın dinlenmesi konusunda karar vermeden önce tarafları son kez bir daha dinledi. Söz alan Verges, DST'nin gerekli bilgileri zamanında polise vermediği gerekçesiyle hükümetin Orly katliamından sorumlu olduğunu öne sürdü. Müdahil avukatlardan Iweins de Fransız Gizli İstihbarat Örgütü'nün Garbicyan'ın Soner Nayır'a bütan gaz tüplerini alması emrini verdiğini öğrendikten hemen sonra bu bilgileri güvenlik kuvvetlerine verdiğini belirtti. Bundan sonra Verges ile savcı arasında kısa bir tartışma geçti, mahkeme 10 dakika ara verdikten sonra Verges'in iki bakanın dinlenmesi talebini reddettiğini açıkladı.¹⁴²¹

3.2.292. Savcı Orly Teröristlerine 'En Ağır Cezayı' Talep Etti

Üçüne de Müebbet İstendi

Paris - Sebatay Varol bildiriyor; Orly katliamı davasının 9. gününde Savcı Yves Lesec, bir saat on beş dakika süren esas hakkındaki mütalaasını okuduktan sonra üç Ermeni sanık için *"Fransa'da istenebilecek en ağır ceza olan ömür boyu hapis cezasına çarptırılmalarını istemek durumunda kalıyoruz"* dedi. Böylece, ölüm cezası Fransa'da 1981 yılından beri kaldırılmış olduğu için Varujan Garbicyan, Ohannes Semerci ve Soner Nayır için en ağır ceza istenmiş oluyor.

Saver Lesec, Fransız ceza hukukuna göre suçu bizzat işleyenle suça iştirak eden arasında cezai yönden bir fark olmadığını, her üç sanığın eşit derecede sorumlu olduklarını da belirtti. Esas hakkındaki mütalaayı okuma süresi olan bir saat on beş dakikalık sürenin olağanüstü kısalıkta olduğu gözlemciler tarafından belirtildi. Kararın yarın başlayacak olan 11. gün oturumlarının sonunda verileceği sanılıyor. Bugün yani davanın 10. günü TSİ 14'te açılacak oturumlarda sanık avukatları savunma yapacaklar. Daha sonra *"Son söz sanığındır"* kuralına uygun olarak, üç sanık, Varujan Garbicyan, Ohannes Semerci ve Soner Nayır söz alarak kendilerini savunacaklar.

¹⁴²¹ Cumhuriyet, 28 Şubat 1985.

Fransız Ceza Kanunu'na göre jürinin savcının isteğine uyarak sanıklara ömür boyu hapis cezasına hükmetmemesi halinde, verilebilecek en ağır ceza 20 yıl hapis cezasını geçmiyor. Savcının bu isteminden önce mağdur tarafın avukatları mütalaalarını okudular. Dün sabah ilk konuşmayı 20 Türk mağdur ve THY adına duruşmalarda bulunan ve bir anlamda müdahil tarafın yönlendiricisi olan avukat Jean Loyrette yaptı. Loyrette konuşmasının başında terörizmin psikolojik ve sosyolojik tahlilini yaptı. Teröristlerin tarihin akışını şiddet yoluyla değiştirmeye çalışan, zeki olsalar dahi katı ve dar görüşlü kişiler olduklarını belirtti. Ve bu konuda şöyle devam etti: *“Çeşitli terörist örgütler arasında girift ilişkiler mevcuttur. Bazı Filistinli gruplar, Şii terörizmi ve Ermeni terörizminin ortak hedefi, Ermeni terörizminin eylemleri için sığındığı mazeret soykırım olsa dahi, Batı demokrasilerini istikrardan yoksun bırakmaktır.”* Avukat Loyrette konuşmasını şu sözlerle tamamladı: *“Ohannes Semerci ve Soner Nayır Kudüs'teki Ermeni Seminerinde tarihi kendi duyguları doğrultusunda yeniden yazmak ve atasal nefretlerinin sesini dinlemek yerine, tek tanrılı üç dinin kutsal saydığı Kudüs şehrinde bu dinlerin barış ve kardeşlik çağrısına kulak kabartsalardı, bu olaylar meydana gelmeyecekti.”* Loyrette'den sonra, 6 Fransız mağdur adına davaya katılan Pierre Gentille mütalaasını okudu.¹⁴²²

3.2.293. Orly İçin Karar Günü

Paris - Orly katliamı davasının bugün sonuçlanması bekleniyor. Savcı Yves Lesec 'in talep ettiği ve Fransız kanunlarına göre en ağır ceza olan ömür boyu hapis cezasının, üç kişilik mahkeme heyeti ve 9 kişilik jüri tarafından da uygun görülüp görülmeyeceği merak yarattı. Böylece Türk kamuoyunu yakından ilgilendiren ve bugüne kadarki en önemli Ermeni terör olayının davası 11 gün sürdükten sonra sonuçlanmış olacak.

Mahkemenin 10. günü olan dün savunmalarla geçti. Sanıklardan Soner Nayır ile Ohannes Semerci'nin avukatları Christian Bourguet ile Michel Zavrian dün savunmalarını yaptılar. Bugün davanın bir numaralı sanığı Varujan Garbieyan'ın avukatı ve savunmanın “orquestra şefi” Jacques Verges'e söz verilecek. Verges'ten sonra “son söz sanığıdır” kuralına uyularak üç sanığa savunma hakkı tanınacak. Bundan sonra, Creteil banliyösü sakinlerinden 6'sı kadın 9 kişiden oluşan jüri, basta Mahkeme Başkanı Jean

¹⁴²² Cumhuriyet, 1 Mart 1985.

Saurel olmak üzere 3 kişilik mahkeme heyetinin de katılmasıyla karar için bir araya gelecekler.

Savunma avukatları, savunma stratejilerini teknik ayrıntılar üzerine kurdular. Sanıklar hakkındaki iddiaların sağlam dayanaklardan yoksun olduğunu ileri sürdüler. Tahkikatın ciddi yapılmadığını söylediler. DST ve polis raporu ile görgü tanıklarının ifadeleri arasında çelişkiler bulmaya gayret gösterdiler. Orly katliamının sanıkları Garbicyan, Semerci ve Nayır tarafından gerçekleştirildiğine ilişkin somut kanıtlar bulunmadığını iddia ettiler.

Savunmanın tamamlanmasından sonra, öğrenildiğine göre karar, jüri ile mahkeme heyetinin ortaklaşa 5 - 6 saatlik bir çalışması sonucu bugün akşam saatlerinde belli olacak. Ceza davalarını izlemekte hayli deney sahibi Fransız basın mensupları, savcının istediği ceza miktarıyla jüri kararları arasında yakınlık olduğunu, bu nedenle sanıkların ağır bir cezaya çarptırılmasının kaçınılmaz bulunduğunu ifade ediyorlar. Fransız meslektaşların kanısına göre, en azından, davanın bir numaralı sanığa Varujan Garbicyan, muhtemelen ömür boyu hapis cezasına çarptırılacak.

Avukat Bourguet, dünkü savunması sırasında THY ile zaman zaman Türkiye'ye bu ülkede insan haklarının ihlal edilip edilmediğini, yerinde görmek ve davaları izlemek gibi amaçlarla uzman hukukçuların da gidip geldiğini, Ermenilerin kendi davalarını savunan bu kişileri öldürebileceklerini düşünerek böyle saldırılar düzenlemeyeceklerini öne sürdü. Daha sonra Fransa'nın Irak'a silah sattığının herkes tarafından bilindiği, ancak Fransa'nın İran'a silah sattığını çok az kişinin bildiğini, çünkü bunun üçüncü bir ülke aracılığıyla yapıldığını bu ülkenin de Türkiye olduğunu iddialarına ekledi.

Orly davasının akşamki oturumunda söz alan Verges önceki gün Garbicyan'ın cezaevinde dövüldüğünü, sindirmek için bu yola başvurulduğunu öne sürdü. Saver Lesec de Garbicyan'ın cezaevi ne götürülürken direndiğini bildirdi.

Fransız basını, Orly katliamı sanıkları hakkın da dün savcı tarafından müebbet hapis cezası istenmesine geniş yer ayırdı.

Le Figaro Gazetesi, *“Geçerli mazeret yok, ödün verilmedi”* başlığı altında, fotoğraflı olarak olaya yer veriyor ve *“Bu kez ideolojik neden kabul edilmedi”* diye yazıyor. Gazete haberinde savcının, Fransa'daki en yüksek cezayı talep ettiğini, böylece Fransız makamlarının kamuoyu önünde suçlanmasını engelleme yolunu seçtiğini ve

Fransız Hükümetiyle terör örgütleri arasında, bir zamanlar yapılan anlaşmanın, artık geçerliliğini yitirmiş olduğunu vurguluyor.

Le Figaro, “Devletin bu kez katillerin değil, sanık sandalyelerinde, oturanların yanında olduğunu belirterek “*Şurası anlaşılıyor ki, artık adalet krallığında bazı şeyler değişmeye başlamıştır*” ifadesini kullanıyor.¹⁴²³

Türklerin Fotoğrafını Çeken Ermeni

Dün akşamki oturum sona erdiği sırada ilginç bir olay oldu. Sabahtan beri mahkeme koridorunun üst katında davayı izlemeye gelen Türkiye Büyükelçiliği yetkilileri ile Türklerin ve Türk gazetecilerin fotoğraflarının çekildiği fark edildi. a.a.’nın haberine göre Ermeni olduğu bildirilen bu kişi, bir Türk diplomatın müdahalesi üzerine fotoğraf makinesini aşağı attı, ancak teleobjektif takılı makine havada bir Türk tarafından yakalandı. Bunun üzerine polis duruma müdahale ederek, fotoğraf makinesine ve filme el koyup, Ermeni’yi sorguya çekti. Söz konusu kişinin adının Serdaryan olduğu, ikinci kanal televizyonu “Antenne - 2” de çalıştığı, ancak Orly davasını izlemek için akreditasyon yaptırmadığı anlaşıldı.¹⁴²⁴

3.2.294. Orly Davasında Karar Açıklandı

Garbicyan’a Müebbet

Jüri Kararını 7 Saatte Aldı, Nayır’a 15, Semerci’ye 10 Yıl

Paris - Sabetay Varol bildiriyor; Orly katliamı davası nihayet sonuçlandı ve jüri, Savcı Yves Lesec’in her üç sanık için ömür boyu hapis istemine sadece davanın bir numaralı sanığı Varujan Garbicyan için uydu. Jürinin yaklaşık yedi saat süren maraton toplantısından sonra merakla beklenen sonuç, TSİ 03 dolayında açıklandı. Buna göre, Varujan Garbicyan ömür boyu (müebbet) hapse, Soner Nayır 15, Ohannes Semerci ise 10 yıl ağır hapis cezasına çarptırıldılar. Jüri kararında sanıklar, Orly suikastına iştirakten ve “cürüm işlemek için silahlı çete oluşturmak” suçlarından sorumlu bulundular. Varujan Garbicyan için hafifletici neden bulunmadığı sonucuna varılarak, Savcı’nın istemine

¹⁴²³ Cumhuriyet, 2 Mart 1985.

¹⁴²⁴ Cumhuriyet, 2 Mart 1985.

uyulurken, Soner Nayır ve Ohannes Semerci'nin cezaları hafifletici nedenler bulunduğu gerekçesiyle 15 ve 10 yıl olarak saptandı.

Kararın okunmasından sonra, sanıklardan Varujan Garbicyan, sol yumruğunu sıkıp, kolunu havaya kaldırdı. Kararın açıklanmasından önce Mahkeme Başkanı Jean Saurel dinleyicilere uyarıda bulunarak kararın açıklanması sırasında kesinlikle hiçbir tepki gösterilmemesini istedi. 11 gün süren Orly katliamı davasının sonuçlanması üzerine ömür boyu hapis cezasına çarptırılan Varujan Garbicyan'ın avukatı Jacques Verges, salondan ayrılırken basın mensuplarına *“Yarından tezi yok, Yargıtay’a başvuracağını”* açıkladı. Fransız hukuk sistemine göre jüri kararına esastan itiraz edilemiyor. Bu nedenle, Verges'in itirazını usul üzerinde yapacağı sanılıyor. Verges, kararı yorumlarken, müvekkili Varujan Garbicyan'ın olayın faili olduğuna dair maddi deliller bulunmamasına rağmen, Fransa'da terörizmi cezalandırma zorunluluğuna, *“kurban edildiğini”* söyledi. Verges, *“Garbicyan, karar üzerine sol yumruğunu havaya kaldırarak, militan ruhunun ölmediğini gösterdi”* dedi. Orly katliamı davasının son günü olan dünkü 11. gününde karar için jüri TSİ 19'da görüşmeye çekildi. Son günün beklenmedik gelişmesi, son anda görgü tanıkları olduklarını polise bildiren bir karı kocanın ortaya çıkması ve bulundukları Tours kentinden alenacele Paris'e getirilerek tanık olarak dinlenmeleriydi. Fransız karı kocanın ifadeleri savunma avukatı Jacques Verges'in de belirttiği gibi, mahkemenin gidişini etkileyecek değerde değildi.

Mahkemenin son gün oturumları çeşitli nedenlerle sık sık kesildi. Duruşmayı izleyen ve bugüne kadar mahkemeye gelen en yüksek sayıdaki topluluk, aralarda koridorlara çıkarak çeşitli tartışmalara giriştiler. Bu arada yaşlı Ermenilerle Türk işçilerinin Türkçe olarak diyaloglara girdikleri dikkati çekti. Mahkemenin ilk gün oturumlarında ortada gözükmeyen Ermeniler, günler ilerledikçe mahkemeye daha fazla ilgi göstermeye başlamışlardı. Dün mahkemede 70-80 Ermeni, izleyici olarak bulunuyordu. İlk günden beri mahkemeye gelen Türk işçilerinin dünkü sayısı Ermenilerden biraz fazlaydı.

Creteil Adliye Sarayı binası çevresinde yoğun bir şehirleşme bulunmadığı için, yakınında kahve ve lokanta gibi yerler yok. Bu nedenle, en yakındaki kahve TSİ 21'de kapanınca, kararı bekleyen topluluk koridorlarda ve banklarda oturup beklettiler, kendi aralarında sohbet ettiler ya da beklenen kararı tartıştılar. Günler uzadıkça sayıları azalan

gazeteciler de son gün oturumunda tam kadro yer alarak, izleyiciler sayısını kalabalıklaştırdılar.

Jürinin karar için görüşmeye çekilmesinden önce son savunmayı Avukat Jacques Verges yaptı. Çok iyi bir hitabet yeteneğine sahip olduğu dikkati çeken Verges, savunma boyunca renkli bir üslupla konuştu. İncil’den pasajlar okudu. Cezayir kurtuluş savaşı ile ilgili anılar nakletti. Nazilere karşı Fransız direnişinin ürünü olan marşlardan bölümler söyledi. Savunmasını, iddianamenin ve kamu tanığı olarak getirilen görevlilerin ifadelerinin kendi görüşünce birbiriyle çelişen yanları üzerine kurdu. Fransız Hükümeti’nin halkta terörizme karşı uyanan tepkileri yumuşatmak için kurban aradığını öne sürdü ve sanıkların bu tarife uydukları için cezalandırılmak istendiğini bildirdi.

Davanın bir numaralı sanığı Varujan Garbicyan, “*Son söz sanığındır*” kuralına uygun olarak söz aldı ve Orly suikastına dolaylı veya dolaysız hiçbir katılımı olmadığını iddia etti. Ancak, diğer sanık Ohannes Semerci’ye silahları saklamak üzere kendisinin getirdiğini kabul ederek, bu konuda sorumluluğu üzerine aldığını belirtti. Garbicyan savunmasının sonunda Türk mağdurlara dönerek söylediklerinin Türkçeye çevrilmesini tercümandan rica etmek suretiyle şöyle dedi: “*Çektiğiniz acılardan etkilendiğimi sanıyorsanız, yanılıyorsunuz. İnsani duygulara sahip herkes ıstıraplarınızdan etkilenmemezlik edemez.*

Eğer şartlar bizleri bu salonda karşı karşıya oturttuysa, soykırımdan kurtulanların sözcüsü sıfatıyla çektiğiniz acılardan üzüldüğümüzü belirtmek isterim. Bu açıklamayı korktuğum için yapmıyorum. Bugün müdahil taraf olarak burada bulunuyorsanız, 70 yıl boyunca aynı yerde biz oturduk. Sesinizi mahkemede duyurabiliyorsanız, bu biraz da Ermeni halkının uğradığınız felaketi kınadığı için olmuştur. İçinizden biri de Ermeni halkının çektikleri için aynı duyguları beslediğinizi söyleyebilmelidir.”

Bu sözleri sarf eden Garbicyan, savunmasının bir yerinde ASALA üyesi olmaktan ve silahla mücadele yolunu benimsemekten, silah taşımaktan hiç pişmanlık duymadığını söyledi.

Orly katliamı davasında Savcı Yves Lesec’in her üç sanık için aynı cezayı, yani Fransa’da en ağır ceza olan ömür boyu hapis cezasını istemesi, Fransız Hükümeti’nin iradesini yansıtan Savcının sanıkların “*ortak sorumluluğa sahip oldukları*” kanısını taşımasıyla yorumlanıyor. Bu, Fransız hükümetinin ASALA’ya “savaş ilanı” ile eşanlamlı sayılıyor. Bununla birlikte, jüri kararı bir dizi teknik unsura dayandırılıyor.

Dolayısıyla, Savcının isteği tümüyle yerine gelmedi. Yine de, davanın bir numaralı sanığı Garbicyan, Fransız Ceza Kanunu'nda mevcut en ağır cezaya çarptırılmış oldu.

Başkan Saurel ve mahkeme heyetinin iki üyesine ek olarak 6'sı kadın 9 kişilik jüriyle birlikte sayısı 12 olan karar organının sonuca varması çok uzadı. Bu da kararın alınabilmesi için üçte iki çoğunluğun, yani 8 üyenin onayının alınması gerektiği içindi. Üstelik sanıklar için Fransa'daki en ağır cezanın istenmiş olması da jürinin karara ulaşmasını zorlayıcı bir etken olarak nitelendi.

Sonuçta, Fransız adalet tarihinin Türkiye'yi en yakından ilgilendiren bu önemli davası, 11 günlük bir maratondan ve jürinin yedi saatlik maraton toplantısından sonra tamamlandı.¹⁴²⁵

3.2.295. ASALA Fransa'yı Tehdit Etti

Tüm Dünyada Fransızlara Saldıracağız

Paris - Sabetay Varol bildiriyor; Ermeni tedhiş örgütü ASALA, Orly katliamı davasında verilen cezalar nedeniyle, *“Bütün dünyada Fransız çıkarlarına yönelik saldırılar düzenleneceği”* tehdidinde bulundu.

Paris'te bazı haber ajanslarının bürolarına telefon ederek Ermeni tedhiş örgütü ASALA adına konuştuğunu söyleyen kişi, İngilizce olarak şunları söyledi: *“Bundan sonra kimsenin Fransa ve ülkeyle ilişkisi bulunanların tanık olacakları kanlı olayları kınamaya hakkı olmayacaktır. Fransız makamları sosyalist ve adil görünmek amacıyla ardına gizlendikleri maskeyi çıkararak, gerçek yüzlerini gösterdiler. Fransa bu kez hiç tereddüt etmeden dünya emperyalizmi ve Siyonizmcinin Ermeni halkına karşı kurduğu komploların tümüne yakından ve etkili bir biçimde katıldığını gösterdi.”*

11 gün süren dava ve tam 7 saat 20 dakika süren karar toplantısından sonra, terör örgütü ASALA, ilk kez ağır bir cezaya çarptırıldı. Orly Davasının görüldüğü Creteil Ağır Ceza Mahkemesi'ne önceki gün iki sürpriz tanık çıkıp, jüri ve yargıçların karar verme süreci de uzayınca spekülasyonlar birbirini kovaladı. *“Teröristler yine ufak tefek cezalarla sıyracaklar mıydı?”*

¹⁴²⁵ Cumhuriyet, 3 Mart 1985.

Mahkeme Başkanı Saurel dün sabah 03 dolayında “*Varujan Garbicyan ömürboyu hapis, Soner Nayır 15 yıl hapis, Ohannes Semerci 10 yıl hapis*” dediğinde, sanıklar önce bembeyaz kesildi, sonra Garbicyan’ın sloganı noktayı koydu. Üç teröristin cezalarıyla birlikte mahkeme ASALA’nın da “*siyasi bir örgüt*” değil, bir “*suç örgütü*” olduğunu belgelemişti. Garbicyan’ın ömürboyu cezası Fransa’da verilebilecek en ağır cezaydı ve cezanın gerekçesi “*bilerek ve isteyerek adam öldürmek ve suç örgütüne üye olmak*”tı. Her üç sanık da artık “*katliam suçlusu*” olmuştu.

Sanık avukatı Jacques Verges ise belki de kendisini ünlü kılan davaların sonuncusunda en büyük yenilgiyi aldı. “Mahkemenin aldığı kararı tartışmadığını” söyleyen Verges, yine de şu yorumu getirdi: “*Kararın öteki teröristlere emsal teşkil etmesi amacıyla alındığı kesindir ve bu amaçla Garbicyan kurban edilmiştir.*” Jüri sisteminde temyiz hakkı bulunmadığından Verges bir de son kozunu deneyecek, mahkemede usul yönünden bir hata yapıldığını Yargıtay’da kanıtlamaya çalışacak.

Gözlemciler Orly kararının birçok yönden önem taşıdığını vurgulayıp, Ermeni teröristlere şimdiye kadar verilmiş olan “*en ağır ceza*”nın boyutlarını şöyle sıralıyorlar:

1. Fransa’da Ermeni teröristlerin bir eylemine ilk kez verilen ömür boyu hapis cezası, en azından teröristlerin nezdinde “*bir güvence*” olarak kabul edilen kısmi bağışıklığın sona erdiğinin işareti olarak görülüyor.
2. Gerek savcılık iddianamesi, gerekse güvenlik örgütlerini temsilen mahkemede konuşan kamu tanıklarının sözleri, Fransız yetkililerinin ASALA’yı “*Ermeni davasının savunucusu*” olarak kabul ettikleri dönemin geride kaldığını kanıtlıyor.
3. Karar ASALA’nın “*Ermeni topluluğu*” nezdinde itibarını yitirmesi açısından da önemli bulunuyor. Buna göre, diğer odakların yanında ASALA “*adi bir terör örgütü kimliğine bürünmüş durumda. Nitekim Taşnak’ın Orly olayını “delice ve körce bir hareket” olarak nitelemesi, liderliğini Ara Toranyan’ın yaptığı Ermeni Ulusal Hareketi MNA’nın güvenlik kuvvetlerine Orly suikastından sonra “bazı şeyler çıtlattığı” yolundaki işaretler diğer odakların da Orly davasını ASALA’nın tecrit süreci açısından “önemli” bulduğunun delili sayılıyor.*
4. Bu kararlara rağmen, Ermeni tezlerinin Avrupa’da tamamen güçsüzleştiğini varsaymanın yanlış olacağı vurgulanıyor. Gözlemcilere göre Orly davası,

“soykırım” iddialarının artık terör suçlarında hafifletici bir rol oynayamayacağını gösteriyor. Yoksa bu iddiaların destek bulamayacağını değil.

5. Davanın Fransa yönetimi açısından da bir önemi var. İktidar, olağanüstü önlemlere başvurmadan, yargı yoluyla terörün cezalandırılabileceğini göstermiş sayılıyor. Bu, kuşkusuz teröre karşı olağanüstü önlemleri savunan muhalefetin dayanaklarından birini sarsıyor.¹⁴²⁶

Davanın Aktörleri

Ömür boyu hapse mahkûm edilen Garbicyan: Dava süresince genellikle sinirli hareketleriyle dikkat çekti. Diğer iki sanığın tersine, sık sık olay çıkarmaya yeltendi.

Sanık Avukatı Verges: Şeytanin avukatı olarak ün yapan Verges davaya hep siyasal bir nitelik kazandırmaya çalıştı. İyi konuşma yeteneğiyle dikkat çeken Verges üslubunu çeşitli “etkileyici” unsurlarla renklendirdi. Öyle ki, son gün İncil’den pasajlardan Cezayir kurtuluş hareketine, oradan Nazilere karşı Fransızların direnişine kadar gezindi. En önemli kozları, “*sanıkların ibret-i alem için cezalandırılmak istendiği, ASALA’nın bir zamanlar Fransız hükümetleriyle görüşmeler yapan bir örgüt olduğu, bombayı koyarken sanıkları kimsenin görmediği*” noktalarında odaklaşıyordu.

Tanık Christine Bauider: Fransız yer hostesi, kendisine gösterilen 58 fotoğraf arasından Garbicyan ve Nayır’ı teşhis ederek davanın seyrinde önemli bir rol oynadı.

Fransız kurbanların müdahil avukatı: 34 yaşındaki Fransız avukat etkili konuşmasıyla jürinin kanaatinde önemli bir rol oynadı.

Türk mağdurların müdahil avukatları: Davada savunmanın tezlerinin dayanak noktalarını çürüttükleri gibi, ASALA’nın kirli yüzünün ortaya dökülmesinde katkıda bulundular.

Fransız gizli istihbaratının eski görevlilerinden Baklouti: Sanıkların uzun süredir takipte olduklarını belirtirken, bildiklerinden sadece bazılarını açıkladı.

Türk tarafının moral tanıkları: Prof. Mümtaz Soysal, Prof. Turkkaya Ataöv, Doç. Sina Akşin, Doç. Hasan Köni, Doç. Avedis Hacinyan önemli bir forum haline gelen duruşma salonunda terörün payanda tezlerinin geçersizliğini kanıtladılar.

¹⁴²⁶ Cumhuriyet, 4 Mart 1985.

Mahkeme Başkanı Saurel: Soğukkanlıydı, yer yer espriler yaptı ve davanın akışına hâkim gözüktü.¹⁴²⁷

20 Ay Sonra

Böylece Orly katliamından yaklaşık 20 ay sonra, terör adaletinin önünde “cezasını buldu”. 15 Temmuz 1983 günü Paris’in Orly Havaalanı’nda THY bagaj kabul gişesi önündeki patlama sonucunda 2’si Türk 8 kurbanın yakınları ile yaralanan 60 kişi ve terörü lanetleyen herkes açısından Orly kararı “*teselli*” olmuştur.¹⁴²⁸

3.2.296. Orly Tepkileri

Ankara Kararı Olumlu Buldu

Haber Merkezi - Fransız mahkemesinin, Orly katliamı ile ilgili olarak üç Ermeni hakkındaki verdiği karar olumlu karşılandı.

Başbakan Turgut Özal, a.a. muhabirinin sorusu üzerine kararı memnuniyetle karşıladığını söyledi ve “*Fransız adaleti iyi bir örnek verdi. Özellikle en kısa zamanda davanın sonuçlandırılması memnuniyetimizi arttırmıştır. Mahkeme, sanıkları layık olduğu cezaya çarptırmıştır. İlk gördüğümüz, Fransa’da en yüksek ceza olan müebbet hapis cezasının verilmesidir. Ayrıca verilen diğer fena değildir. Hayırlısı Allahtan*” dedi.

Dışişleri Bakanlığı Enformasyon Dairesi Başkanı Yalım Eralp, UBA muhabirine “*Kararı olumlu bulmak doğru olur. Bunun teröristler için bundan böyle bir emsal teşkil edeceğini umut ederiz*” diye konuştu.

Dışişleri Bakanı Vahit Halefoğlu, mahkeme kararı ile ilgi açıklama yapmayacağını söyledi.

“Cumhuriyet” muhabiriyle a.a., THA, ANKA ve UBA muhabirlerinin çeşitli çevrelerden aldıkları tepkiler şöyle:

Erdal İnönü (SODEP Gene Başkanı): Suçluların cezalarını bulmalarını olumlu karşıladım. Bir süredir çarptırılan gerçeklerin anlaşılmaya başlandığını görmekten

¹⁴²⁷ Cumhuriyet, 4 Mart 1985.

¹⁴²⁸ Cumhuriyet, 4 Mart 1985.

memnun oldum. Orly'deki katliamda hayatlarını kaybeden ve yaralanan yurttaşlarımızı saygıyla anıyorum. Bu tu terör olaylarının artık son bulmasını diliyorum.

Necdet Calp (HP Genel Başkanı): Orly mahkemesi kararı üzerinde birçok açıdan durulabilir. Ancak, Fransa'nın geç de olsa uluslararası terörizmin varlığını fark edebildiğini ortaya koması bakımından önemli bir başlangıçtır. ASALA'nın kanlı cinayetleri böylece tarih önünde mahkûm edilmiştir.

Yılmaz Hastürk (HP Gen Sekreteri): Bu hükümler ASALA militanlarının yönettiği Ermeni terörizmi tescil olmuş ve hüküm giymiştir. Ermeni terörizmine yakınlık gösteren ve militanlara devlet adamlarının beyanatlarıyla güç veren Fransa'nın gerçeği görmesi son derece sevindiricidir.

Ali Bozer (MDP Grup Başkan Vekili): Fransız mahkemesinin kararının belli bir siyasal, sosyal ayırım yapılmaksızın objektif bir şekilde verilmiş olması memnun edicidir.

Gökberk Ergenekon (DYP Genel Başkan Yardımcısı): Fransız mahkemesi şimdiye kadar göstermediği ciddiyeti göstermiştir, ama biz yine de 3 sanık için tam ceza bekliyorduk.

Adnan Bulak (Türkiye'nin Paris Büyükelçisi): Fransız adaletinin vermiş olduğu kararı bu sefer tatmin edici ve bunun bir emsal teşkil etmesini diliyoruz.

Prof Muammer Aksoy (Türk Hukuk Kurumu Başkanı): Adalet adına sevinilecek bir olay, Fransız kamuoyu artık Ermeni soykırımının dehşeti ve vahşeti hakkında biraz uyanmaya başlamış olacaktır ki, jüri üyeleri bile hiç değilse adam öldürme çetesinin üyelerinden bir tanesi hakkında olsun, kendi yasalarının en ağır cezasını verme zorunluluğunu duymuştur.

Teoman Evren (Türkiye Barolar Birliği Başkanı): Orly kararlarıyla Fransa bizi ümitsizliğe sevk etmedi. Olayın en sevindirici yanı budur.

Nihat Renda (Yargıtay Başkanı): Bir hâkim olarak konuyu detayı ile bilmediğimden şimdilik bir yorum yapmayacağım.

Prof. Nurhan Avnan (Ankara Üniversitesi): Mahkemenin her şeye karşın dürüst yapıldığı kanısını edindim. Karar, Fransız adaleti için iyi bir puan.

Haluk Bayülken (Eski Dışışleri ve Milli Savunma Bakanlarından, bağımsız milletvekili): Mahkemenin bu seferki davada, politik etkilerden uzak kaldığı intibamı edindim.

Hasan Esat Işak (Eski Dışışleri Bakanı): Orly davasından ciddiyet içinde sağlıklı bir şekilde yürütölmüş ve sonuçlandırılmış örnek bir dava olarak söz edilecektir. Alınan karar adalete güveni pekiştirici niteliktedir. Creteil Mahkemesi'nin tutum ve kararını “*adalet duygusunun yengisi*” olarak da selamlayabiliriz,

Prof. Toktamış Ateş (İ.Ü. İktisat Faköltesi): Verilen karar verilebilecek kararların en ağır olması bakımından, Fransa'da kamuoyunun bu konudaki tepkisini göstermektedir. Ancak Ermeni sorunu konusundaki tek yanlı propaganda etkisiz duruma getirilmezse, Fransız kamuoyunun Ermeni terörünü mahkûm edeceğini sanmak doğru değildir. Bence böylesi ağır bir karar verilmesinin nedeni bu arada Fransızların da ölmüş olmasıdır.

Prof. Kayıhan İcel (İ. Ü. Rektör Yardımcısı): Kararı olumlu karşılıyorum, hak yerini bulmuştur.

Şahap Kocatopçu (TÜSİAD Başkanı): Milletçe iyi bir gün yaşıyoruz. Uzun yıllardan beri Batı'da, dış âlemde bizi yanlış tanıyanların gerçekleri nihayet görebilmelerinden teselli bulmaktayız.

Dr. Karabet Arman (Ermeni Patrikhanesi Danışma Kurulu Başkanı): Bugüne kadar birçok olayda taraf tutan Fransa, bu sefer suçluları tarafsız bir şekilde yargıladı, tarafsız bir şekilde cezalandırdı. Fransa bunu çok daha önce yapmış olsaydı belki terörizm bu kadar tırmanmazdı.

Avrupa'da Pazar günü gazetelerin çıkmaması, çıkan Pazar gazetelerinin de vaktin geç olması nedeniyle kararı yayımlamamaları nedeniyle basının tepkisini bugün çıkacak gazetelerden görmek mümkün olacak. İngiliz Yayın Kurumu BBC'nin birinci, ikinci ve üçüncü kanalları ile dünya servisi haber programlarında duruşma yorumsuz olarak dinleyicilere aktarıldı.¹⁴²⁹

¹⁴²⁹ Cumhuriyet, 4 Mart 1985.

3.2.297. Karara Esastan İtiraz Olanaksız

Paris, (Cumhuriyet) - Fransız ceza mahkemeleri usulüne göre, Ağır Ceza Mahkemesinin verdiği karara ancak usul yönünden itiraz edilebiliyor. Eğer üst kuruluş olan Yargıtay, duruşmalar arasında usule aykırı bir işlem yapıldığı sonucuna varmazsa karar kesinleşiyor. Başka bir deyişle, Ağır Ceza Mahkemesi kararlarına esastan itiraz edilemiyor. Yargıtay'a itiraz süresi üç gün. Nitekim karardan sonra bir açıklama yapan savunma avukatı Verges, Yargıtay'a kararın bozulması için itiraz edeceğini söyledi. Ancak Yargıtay'ın usulsüzlük yapıldığı gerekçesiyle Ağır Ceza Mahkemesi kararını bozması çok ender rastlanan bir durum. Creteil Ağır Ceza Mahkemesi Başkanı Saurel'in usulsüzlük yapmamak için büyük itina gösterdiği göz önüne alındığında Verges'in başvurusunu geri çevireceği kaydediliyor.¹⁴³⁰

3.2.298. ASALA'ya Karşı Önlem Alınan Fransa'da Basının Yorumu:

Ermeni Hareketine Tokat

Paris - Sabetay Varol bildiriyor; Orly katliamı ile ilgili olarak Varujan Garbicyan'a verilen ömür boyu hapis cezası ile Soner Nayır ve Ohannes Semerci'ye verilen 15 ve 10 yıllık cezalardan sonra, ASALA'nın Fransa'ya yönelttiği tehdit konusunda Fransız Hükümeti şimdilik herhangi bir açıklama yapmıyor. Görüştüğümüz bir Başbakanlık basın danışmanı, tehditle ilgili sorularımıza “yorum yok” şeklinde karşılık verdi.

Basın danışmanı, “*Tehdit haberini biz de basından öğrendik. Ancak hiçbir yorum yapmıyoruz*” dedi.

Fransız polis yetkilileri, ASALA'nın “*Şu andan itibaren Fransa ve Fransız çıkarlarının bütün dünyada bir kan banyosuna bürünmesini kimsenin kınamaya hakkı yoktur*” tehditlerinin Fransa tarafından ciddiye alındığını ifade ediyorlar. Fransız polis kaynaklarından aldığımız bilgiye göre, tehdit geniş kapsamlı olduğu için ne tür önlemler alınacağını belirlenmesi güç. Hava polisi ise tehditten sonra özel güvenlik önlemleri alındığını bildirdi. Ancak alınan önlemler hakkında açıklama yapılmadı. Üç ASALA militanının Orly katliamı failleri olarak ağır cezalara çarptırılmaları, karar pazar sabaha karşı alındığı için Fransız basınında ancak dün yer alabildi.

¹⁴³⁰ Cumhuriyet, 4 Mart 1985.

Gazeteler, Orly katliamının Ermeni hareketini zayıflattığı ve verilen kararın “*ibret karar*” olma yanının ağır bastığı üzerinde duruyorlar. Paris gazetelerinin hepsi, katliamın asli failinin ortaya çıkarılmadığı ve üç sanığın “*suça iştirak*”ten hüküm giydiklerine dikkat çekiliyor.

Sağ eğilimli Le Figaro Gazetesi’nin davayı sonuna kadar dikkatle izleyen adliye olayları yorumcusu Pierre Bois, kararın alınış süresinin uzunluğu üzerinde durarak şöyle diyor: “*Jürinin karar toplantısında neler konuşulduğu tabii ki sır olarak kalacak. Bununla birlikte, adalet kurumunun sorduğu sorulara jürinin verdiği cevaplardan ve başlangıç noktasına dönmek için harcanan süreden, diplomatik pazarlıklara yakışan bir uzlaşma kararı çıktığı anlaşılıyor.*”

Le Figaro’nun yorumcusu sözünü ettiği bu uzlaşmayı şöyle açıklıyor: “*Maddi olarak yenilgiye uğrayan avukat Verges, Garbicyan’ın asli fail olarak mahkûm edilmemesi yüzünden bir anlamda simgesel bir zafer kazandı. Cezaların ağırlığı yönünden Türk kurbanları tatmin eden karar, entelektüel düşünce açısından insanın kafasını karıştırıyor. Çünkü jüri kararı bombayı bizzat koyarı ‘meçhul’ ilan etti.*”

Sosyalist Parti’ye yakın Le Matin Gazetesi de Türklerin karardan sonra memnun oluşlarını “*Türklere şampanya*” ifadesiyle belirttikten sonra, şu yargıya varıyor, “*Siyasi davaya siyasi karar.*” Gizli Ermeni Ordusu cinayet örgütü kabul edildi. Ve aralarında derin bir şekilde bölünmüş Ermeniler “*bozgun*” ilan ediyorlar. Ermeni Ulusal Hareketi (MNA), Agopyan’ın sorumsuzca stratejisinin Türkiye’ye Ermenilere baskı uygulama konusunda yeni bir fırsat tanıdığını açıklamasında söyledi.

Orly suikastı Ermeni davasının tüm cephelerde gerilemesine neden oldu. Körü körüne terörist eylem, sadece üç Ermeni’nin hüküm giymesine değil, duruşmalarda geniş şekilde temsil edilen Türkiye’nin kendi tarihi bakış açısını sergilemesine de yaradı. Le Matin yazarı Frederiq Puquin kendine kurban yaratarak ASALA’nın da bu duruşmadan karlı çıkmış olabileceğini de belirtiyor.

Liberation Gazetesi’nde ASALA’nın kendine simgesel bir kurban bulduğu varsayımı geniş şekilde vurgulandı. Bu gazetede ASALA’nın bu sonuçtan memnun olduğu öne sürülerek şöyle deniyor: “*ASALA umduğunu elde etti. Bir ömürboyu hapis, içinde bulunduğu koşullarda bu örgüt için bulunmaz fırsattır. Tapılacak kahramanı*

olmayan ASALA, nihayet bu aradığını buldu. İç bölünmelerden sonra zayıf düşen Gizli Ermeni Ordusu militanlarının saflarını sıklaştırmak için malzeme ele geçirdi.”

Le Quotidien de Paris, verilen ağır cezaların Ermeni terörizmi tarihinde yeni bir unsur olduğunu belirterek, Fransız Karşı Casusluk Örgütü DST tarafından ASALA’nın siyasi lideri olarak gösterilen Roobik Avenesyan’nın beraat ettirilmesini örnek göstererek, “*Şimdiye kadar Fransa’da Ermeni terörizmi çok hafif tepkiler görüyordu*” diye yazdı.

Fransız Komünist Partisi yayın organı L’Humanité Gazetesi, kararı hiçbir yorum yapmadan vermekle birlikte, “*Olayın asli faili olarak yargılanan*” Varujan Garbicyan’ın “*suça iştiraktan hüküm giydiği noktasını*” vurguluyor.¹⁴³¹

Gazete Başlıkları

Dünkü Fransız gazetelerinde Orly davasının kararına ilişkin yazılar şu başlıklar ile verildi:

Le Figaro - Orly Suikastı: İbret olması için verilen bir karar

Le Matin - Garbicyan’a ömürboyu hapis

Liberation - Ermeniler: ASALA kahramanına sahip çıkıyor.

Le Quotidien de Paris - Orly’deki Ermeniler: Katillerin kefaretni yardımcıları ödedi. **L’Humanité** - Üç Ermeni’ye ağır cezalar.¹⁴³²

3.2.299. “ASALA Savaş Baltasını” Çıkartı

Hedef Fransa

Paris - Sebatay Varol bildiriyor; Orly davasında verilen ağır cezalar ve ardından ASALA’nın Fransa’ya gönderdiği tehdidinin yankıları Fransız basınında devam ediyor. Gazeteler ASALA’nın tehdidinin Fransız yönetimi tarafından ciddiye alındığını ve güvenlik önlemlerinin artırıldığını belirtiyorlar.

Sağ eğilimli Le Figaro Gazetesi, “*Ermeni terörizmi: Fransa alarmda*” başlığı altında yayımladığı yazıda şöyle diyor: “*Tehdit dolu bu ifadeler yeni değildir. 1983*

¹⁴³¹ Cumhuriyet, 5 Mart 1985.

¹⁴³² Cumhuriyet, 5 Mart 1985.

Temmuz ayında 3 ASALA militanının tutuklandığı yaygın gözaltına almalarından sonra Gizli Ermeni Ordusu savaş baltasını topraktan çıkardı ve şu tehditleri yöneltti: “Tüm Fransız çıkarları, Air France uçakları, ajanslar, resmi Fransız şirketleri, ASALA üyesi askerlerin hedefleri arasındadır. Eğer Fransız rejimi Ermeni halkına karşı uyguladığı terörizmi sürdürürse, saldırılar devam edecektir. ASALA’nın son saldırıları hatırlanırsa, bu misilleme tehditlerini ciddiye almamak için hiçbir neden yoktur. Orly katliamından sonra Tahran’da Mart 1984’te girişilen eylemler Fransa’da Lyon garının emanet bölümüne konan bombalar ve Beyrut’ta Fransız kuruluşlarına karşı yapılan saldırılar, bunun örnekleridir.”

Yine sağ eğilimli Le Quotiden de Paris Gazetesi, “Ermeni terörizmi: Hedef Fransa” başlığı altında, ASALA’nın tehditlerine iki tam sayfa ayırdı. Yazıda, “ASALA’nın bir kanadı ele geçirildi. Ancak bunun en set kanat olup olmadığı henüz bilinmiyor. Creteil Ağır Ceza Mahkemesi’ndeki yargılama Orly suikastının asil faili olup olmadıklarını bile ortaya çıkaramadı. Ortalıkta dolaşanlar Fransa’yı Londra ve Roma’dan tehdit ediyorlar. Genel karargâhları Ortadoğu’da, Filistin Halk Kurtuluş Cephesi saflarındadır. Fransa’da bağlantıları vardır. Şimdi her zamankinden daha tehlikelidirler” deniliyor.

Yine gazetede, “ASALA: 10 yıllık kör şiddet” başlığı altında yayımlanan bir başka yazıda ise şöyle deniliyor: “Teröristlerin tehditlerine karşı polisin yapabileceği çok az şey var. Muhtemel saldırıları önleye bilmek için, takipleri sıkılaştırabilir, sızdırdığı adamlardan daha fazla bilgi isteyebilir. Ancak her tarafı kontrol etmek, Paris’in Fransa’nın bütün çöp sepetlerine adam dikmek mümkün değil.”

Libaration gazetesinde ise, Türk basınının karardan sonra, Fransa’ya teşekkür etmesi üstünde durarak, çeşitli Türk gazetelerinin verilen ağır cezalarla ilgili yorumlarına yer veriyor.¹⁴³³

3.2.300. 3 Ermen Teröristin Davası 23 Eylülde

Ottawa, (a.a.) - Türkiye’nin Ottawa Büyükelçiliği Ticaret Ataşesi Kani Güngör’ü 8 Nisan 1982 günü vurarak ağır yaralayan üç Ermeni teröristin yargılanmasına 23 Eylül

¹⁴³³ Cumhuriyet, 6 Mart 1985.

günü Ontario Eyalet Mahkemesi'nde başlanacak. Saldırı sırasında ağır yaralanan 49 yaşındaki Güngör o günden bu yana yaşamını tekerlekli sandalye üzerinde sürdürüyor.

Kevork Harutyan (43), Refik Daiyan (28) ve Hayık Garakanyan (19) adlı teröristlerin avukatları eyalet mahkemesine yeniden başvurarak müvekkillerinin kefaletle serbest bırakılmasını istediler. Savunma avukatları bir yıl önce geri çevrilen tahliye istemi için artların şu anda değişmiş olduğunu da iddia ettiler. Yargıç, avukatların gerekçe olarak sundukları delillerin açıklanmasını yasakladı.

1984 yılının Mart ayında Toronto'da yakalanan Ermeni teröristler o tarihten bu yana gözetiminde bulunduruluyor ve Güngör'ü öldürmeyi planlamakla suçlanıyorlar. Teröristlerin öldürmeye teşebbüsle de suçlanıp suçlanmayacakları henüz kesinleşmedi. Savcılık bu yıl ocak ayında yaptığı başvuruda teröristlerin cinayete teşebbüs suçundan da yargılanmasını talep etmişti. Bu isteğin Kanada yüksek mahkemesi tarafından kabul edilmesi halinde üç Ermeni cinayeti planlamanın yanı sıra cinayete teşebbüs suçundan da mahkemeye çıkarılacaklar. 14 Mart günü yapılacak olan bir toplantıda yüksek mahkemenin bu isteği ne zaman görüşeceğine karar verilecek.¹⁴³⁴

3.2.301. ASALA'nın Tehditleri Yoğunlaştı

Üç Ülkede Türklere Sıkı Koruma

Brüksel - Hadi Uluengin bildiriyor; Üç Ermeni teröristin Fransa'da Orly davasında mahkûm edilmesinden sonra ASALA'nın muhtemel saldırılarına karşı geniş önlem alınıyor. Fransız Gizli Haber Alma Servisi DST'nin istihbaratına göre, ASALA'nın Belçika, Hollanda ya da Avusturya'da saldırıda bulunması mümkün görülüyor.

DST'nin bu istihbaratı aldıktan sonra Türk, Hollanda, Belçika ve Avusturya güvenlik yetkililerini uyardığı kaydedildi. Bu gelişmelerden sonra, söz konusu üç Avrupa ülkesindeki Türk temsilcilikleri çok sıkı bir koruna altına alındı. Yetkililer bu korumanın "*bakan düzeyi*" denilen yoğunlukta olduğunu ifade ettiler.

Güvenlik yetkilileri, patlayıcı yüklü bir otomobilin Belçika sınırından içeri girdiği yolunda çıkan haberlerin araştırıldığını söylediler. Bu arada Brüksel'deki Türk turizm

¹⁴³⁴ Cumhuriyet, 6 Mart 1985.

ataşeliği önünde de yanlış vaziyette park etmiş olan Hollanda plakalı bir arabada şüpheli olduğu gerekçesiyle polis tarafından arandı, fakat bir şey bulunmadı.

Paris muhabirimiz Sabetay Varol'un haberine göre de, Fransız haber ajansı AFP'nin Paris'teki merkezine telefon eden kişiler ASALA adına konuştuklarını söyleyerek, "*Türk çıkarlarına yönelik ASALA eylemlerinin devam edeceğini*" bildirdiler.

Fransa'da da, ASALA'nın tehditlerinden sonra yoğun güvenlik önlemleri alınıyor. Orly duruşmasında on beş yıla mahkûm edilen Soner Nayır'ı sorgulamak amacıyla Belçika polisinden bir ekibin önümüzdeki günlerde Paris'e gideceği öğrenildi. Bilindiği gibi, geçen hafta Creteil Mahkemesi'nde yapılan duruşma sırasında, Nayır'ın Brüksel'deki iki saldırının da faili olabileceği üzerinde durulmuştu.

Bu saldırılar, Belçika başkentindeki Türk Turizm Bürosu ve "*Marmara*" seyahat acentasının bombalanmasıyla 1982 yılında gerçekleştirilmiş, ancak olayların failleri yakalanamamıştı. Orly katliamı ertesi Paris'te tutuklanan Ermenilerden bazılarının Brüksel'deki eylemi de gerçekleştirmiş olabilecekleri üzerinde durulmuş ve şüpheler özellikle Soner Nayır üzerinde toplanmıştı. Belçika Adalet Bakanlığı'na yakın çevrelerden edinilen bilgilere göre, Paris'te yapılacak sorgulamada Nayır, Brüksel saldırılarının faili olarak saptansa bile, Ermeni militanın yeniden yargılanmak için Belçika'ya iade edilmesi söz konusu değil.

Soner Nayır'ın, Dursun Aksoy'un katliyle ilgisi olup olmadığı da araştırılmakta. Bilindiği gibi, Brüksel Büyükelçiliğimizde görevli bu Türk diplomatı, 1981 Temmuzunda Ermeni tedhişçiler tarafından öldürülmüştü. Olayın sorumlusu olduğu sanılan ve Hollanda'da tutuklanan Hüsnü Göl adındaki bir Ermeni, daha sonra Belçika polisi tarafından delil yetersizliğinden ötürü serbest bırakılmıştı. Polis yetkilileri, Paris'teki soruşturma sırasında Nayır - Göl ilişkileri üzerinde de önemle durulacağını belirtmekteler.¹⁴³⁵

3.2.302. Orly Kararı Temyiz Edildi

Paris, (Cumhuriyet) - Orly Katliam davasının savunma avukatı Jacques Verges, mahkeme kararının usul yönünden hata olduğu iddiasıyla Fransa Yargıtay'ına temyiz

¹⁴³⁵ Cumhuriyet, 8 Mart 1985.

başvurusunda bulundu. Orly katliamının üç failinden Varujan Garbicyan ve Soner Nayır için verilen mahkûmiyet kararlarına itiraz için pazartesi günü resmi başvuruda bulunduğunu belirten avukat Verges, “*önemli gerekçelerim var, Yargıtay’ın kararı bozacağına inanıyorum*” dedi. 10 yıl hapse mahkûm olan Ohannes Semerci hakkındaki karara ise itiraz edilmedi. Fransız yasaları uyarınca ağır ceza mahkemesi büyük jüri kararına esastan itiraz edilemediği için tüm itirazlar “*usul*” yönünden oluyor.¹⁴³⁶

3.2.303. Orly Sakatlarına Tazminat Kararı Nisanda Verilecek

Brüksel, (a.a.) - Orly saldırısı sırasında sakat kalan ya da zarara uğrayan Türk yurttaşlarının tazminat taleplerinin nisan ayı içinde karara bağlanacağı bildirildi. Orly davasında mahkûm edilen üç Ermeni teröristin temyize yapmış oldukları başvurunun da, ancak 9 ile 12 ay arasında karara bağlanabileceği belirtildi.

Orly katliamıyla ilgili tazminat taleplerinin ceza davasının sona ermesinin hemen ardından karara bağlanması gerektiğini belirten yetkililer, duruşmaların alışılmadık bir şekilde 15 gün sürmesi ve pazar günü sabaha karşı sona ermesi üzerine yargıçların ve avukatların adeta kendi kendilerine izin verdiklerine ve tazminat davasını ertelediklerine dikkati çekiyorlar.

Fransa İçişleri Bakanlığı’nın, idari yetkisini kullanarak saldırıdan zarar görenlere tazminat vermeyi vaat ettiği, ancak tazminatın miktarı konusunda mahkeme kararının bekleneyeceği kaydediliyor. Ayrıca bu davada hükümlülerin tazminat ödemeleri mümkün görülmediğinden, bir tazminat komisyonu toplanacak. Komisyon, mahkemenin vereceği kararı göz önünde bulundurarak ödenecek tazminatların miktarını belirleyecek. Tazminatı Fransız Hükümeti ödeyecek. Saldırıdan zarar gören Türklerin sayısı, 19 yaralı ve 2 ölü olmak üzere 21.Öte yandan, temyiz başvurusu konusunda müdahil tarafa tebligat yapılmadı. Temyiz başvurusunun, müebbet hapse mahkûm edilen Varujan Garbieyan ile 15 yıla mahkûm edilen Soner Nayır’ın avukatları Jacques Verges ve Bourguet tarafından yapıldığı belirtiliyor.¹⁴³⁷

¹⁴³⁶ *Cumhuriyet*, 8 Mart 1985.

¹⁴³⁷ *Cumhuriyet*, 10 Mart 1985.

Temyiz 9-12 Ayda Karara Bağlanıyor

Temyiz talebini 15 yargıçtan oluşan bir heyet inceleyecek. İnceleme sadece dosya üzerinde yapılacak. Temyiz talebinin normal olarak 9 ile 12 ay arasında karara bağlanması bekleniyor. Fransız Hükümeti'nin, temyiz prosedürüne, davanın bir an önce sonuçlanması ve cezaların kesinleşmesini sağlamak amacıyla müdahalede bulunması halinde temyiz mahkemesinin üç ay içinde karar alması olasılığı da var. Ancak şimdilik bu yönde bir işaret bulunmadığı kaydediliyor.¹⁴³⁸

İtiraz Kabul Edilirse

Temyiz mahkemesinin itirazı yerinde bulması halinde Orly davası yeniden görülecek. Ancak davaya bu sefer başka bir ağır ceza mahkemesi bakacak. Fransız hukukunda, jürinin yargılama sonunda verdiği karar kesin oluyor. Temyize, ancak usul yönünden başvuruluyor. Temyiz talebinin yerinde görülebilmesi için, davada şekil yönünden eksiklik bulunduğunun kanıtlanması gerekiyor.¹⁴³⁹

3.2.304. Başbakan Özal, Moskova Yolunda Telsizle Bilgi Aldı

Kanada'dan Teröristlere “Örnek Ceza” İstedik

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Dışişleri Bakanlığı'nın, Ottawa Büyükelçiliğimize Ermeni teröristlerce yöneltilen saldırıyla ilgili olarak yaptığı açıklamasında, olay nefretle kınandı ve *“Teröristlerin örnek bir cezaya çarptırılacaklarına olan inancımızı belirtmek isteriz”* denildi. Gelişmelerin Ankara'ya ulaşmasından sonra Dışişleri Bakanlığı'nda bir Durum Değerlendirme Merkezi kuruldu ve gelen bilgiler değerlendirildi. Bu arada, Özel uçakla Çernenko'nun cenazesine gitmekte olan Başbakan Turgut Özal'a gelişmeler telsizle iletildi. Bu arada, Moskova Büyükelçiliğimize de ayrıntılı bilgi verildi.

Kanada'nın Ankara Büyükelçisi Gilles Mathieu Dışişleri Bakanlığı'na çağrıldı. Büyükelçi ile görüşen Dışişleri Bakanlığı Müsteşarı Necdet Tezer, büyükelçilikte rehin olarak tutulanların ve Kanada'daki diğer görevlilerin güvenliklerinin acilen sağlanmasını Kanada Hükümeti'nden istedi.

¹⁴³⁸ Cumhuriyet, 10 Mart 1985.

¹⁴³⁹ Cumhuriyet, 10 Mart 1985.

Ermeni teröristlerin elçiliğimizi dört saat süreyle işgal etmelerinden sonra Dışişleri Bakanlığı tarafından şu açıklama yapıldı: *“Terörizmi açık ve sarıh bir şekilde mahkûm eden Creteil Mahkemesi kararının henüz mürekkebi bile kurumadan Ottawa Büyükelçiliğimizin hedef olduğu alçakça saldırıyı nefretle kınıyoruz. Bu saldırı, şüphesiz terörizmin adli merciler önünde olduğu gibi, dünya kamuoyu vicdanında mahkeme edilmesine yol açacaktır. Saldırının bir Kanadalı görevlinin hayatına mal olmuş bulunması üzüntü ve nefretimizi daha da artırmaktadır. Görevlinin kederli ailesinin acısını içtenlikle paylaşıyoruz.”*¹⁴⁴⁰

Kanada’da Üçüncü Saldırı

Kanada Hükümeti’nin kendi toprakları üzerinde üçüncü defa tekrarlanan bu terör saldırılarına yenilerinin eklenmesini önlemek için gerekli bütün tedbirleri alacağına ve teröristlerin örnek bir cezaya çarptırılmalarına olan samimi inancımızı belirtmek isteriz. Geçmiş tecrübeler uluslararası terörizmin ancak bu belaya karşı cesaretli bir mücadele vermek yoluyla önlenebileceğini, hoşgörülü davranışların ise yeni terör eylemlerini teşvikten başka bir sonuç vermediğini göstermiştir. Kanada Hükümeti’nin bu husustaki görüşlerimizi paylaşacağına inanıyoruz.¹⁴⁴¹

3.2.305. Elçiliğimizi İşgal Eden 3 Ermeni Terörist 4 Saat Sonra Teslim Oldu

Kanada’da Saldırdılar

Ottawa, (Cumhuriyet) - Türkiye’nin Ottawa’daki Büyükelçiliği’ni dün sabah yerel saatle 07.05’te (TSİ 16.05) basan silahlı üç Ermeni, elçilik mensuplarımızı dört saat süreyle rehin tuttu. Kanadalı yetkililerin yürüttüğü görüşmeler sonucu teslim olan teröristlerin *“Devrimci Ermeni Ordusu”* (ARA Armenian Revolutionary Army) üyesi oldukları açıklandı. Baskın sırasında rehin alınan Türkiye’nin Ottawa Büyükelçisi Coşkun Kırca’nın düşme sonucu bir bacağı ve kolunun kırık olduğu ve hastaneye kaldırıldığı bildirildi. Coşkun Kırca, eşi ve kızı da dâhil olmak üzere toplam 12 Türk’ün rehin alındığı ve hiçbirinde kurşun yarası olmadığı belirtildi. Ermeni teröristler büyükelçiliğimize giriş sırasında kapıda görevli Pinkerton Özel Koruma Şirketi’ne bağlı bir Kanadalı koruma görevlisini öldürdüler.

¹⁴⁴⁰ Cumhuriyet, 13 Mart 1985.

¹⁴⁴¹ Cumhuriyet, 13 Mart 1985.

Orly davasından sonra Türklere karşı saldırılarını sürdüreceklerini açıklayan Ermeni terörist grupları, ilk eylemlerini dün sabah Ottawa’da gerçekleştirdiler. Bu saldırının ilk kez, bomba yüklü bir araçla gerçekleştirilmesi dikkati çekti. Baştan, sayıları konusunda çelişik bilgiler bulunan Ermeni teröristlerin üç kişi oldukları ve Würtenbourg Caddesi’ndeki Büyükelçiliğimize girerken dış kapıyı kamyonetle kırdıkları bildirildi. Bu arada kapıda görevli Kanadalı koruma görevlisinin müdahalesi üzerine ateş eden teröristler, görevliyi yaraladılar. Özel koruma görevlisi daha sonra öldü. Baskın sırasında büyük bir patlama da duyuldu. Bunun, Büyükelçiliğimizin iç kapısına konulan bombadan olduğu daha sonradan anlaşıldı.

Teröristler binaya girerken, Büyükelçi Coşkun Kırca’nın camdan atladığı, dört saat boyunca duvar dibine sığınarak saldırganların ateş hattından korunduğu anlaşıldı. Binanın ikinci katından atlayan ve vücudunda kol, bacak ve kalçası dâhil birçok kırık bulunan Kırca’nın dün akşam uzun sürecek ameliyata alındığı bildirildi. Yerel saatle 07.05’te (TSİ 16.05) başlayan baskın olayı sürerken, Kanada Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Sean Brody, Ermeni teröristlerin 12 kişiyi rehin aldıklarını bildirdi.

Büyükelçi Coşkun Kırca ile koruma görevlisi binanın dışın da bir yerde yaralı olarak mahsur bulunurken, Kanada polisi kendilerine uzun süre müdahale edemedi. Polis sözcüsü Gerry Rae ise, olay sırasında şunları söyledi: *“Anlaşıldığına göre, Büyükelçinin kolu ve bacağı kırıldı. Yanında koruma polisi var. Ateş hattının dışında bulunuyorlar. Kendilerini kurtarmaya çalışıyoruz.”*

İşgalin devam ettiği sırada Kanada Haber Ajansı’na telefon eden kimliği bilinmeyen bir kişi, *“Elimizde rehineler var; taleplerimiz var ve işgali sürdüreceğiz. Türklerin Ermeni soykırımının karşılığını ödemelerini istiyoruz. Topraklarımızı geri istiyoruz”* dedi. Aynı kişi, bir süre sonra ikinci kez telefon ederek şöyle dedi: *“Polise bizi bildirebilirsiniz. Ama buradan uzak durmalarını söyleyin. Çünkü elimizde rehineler var. Polise konuşmak istemiyoruz. Eğer söyleyecek bir şeyleri varsa size söylesinler. Sizinle konuşuruz.”*

Bu arada Kanadalı radyo muhabirleri, Büyükelçiliği basan teröristlerle telefon görüşmesi yaptılar. Teröristlerin bozuk bir İngilizce ile konuştukları bildirildi. Radyo muhabirinin *“Bu eylemi niçin yaptınız?”* sorusuna karşılık teröristler, bilinen Ermeni iddialarını tekrarladılar. Teröristler yeniden cevap beklediklerini de söylediler. Ermeni

caniler ne tür silahlara sahip olduklarını soran radyo muhabirine bu konuda bilgi vermediler. Elçilik işgali dört saat sürdükten sonra yerel saatle 11.00 (TSİ 19.00) sıralarında sona erdi. Kolu ve bacağı kırık bir durumda bulunan Büyükelçi Coşkun Kırca'nın bahçeye giren zırhlı bir arabayla kurtarıldıktan sonra hastaneye kaldırıldığı açıklandı. Rehin tutulan öteki Türklerin durumunun iyi olduğu bildirildi.

Kanada Dışişleri Bakanı Joe Clark, bir soru üzerine, *“Demek ki, binada yeterli koruma yokmuş”* dedi.

Coşkun Kırca'nın 13 yaşındaki kızı Gülcan'ı önlerine katarak binadan çıkan üç terörist, Kanada güvenlik makamları tarafından polis merkezine götürüldüler. Arap şivesiyle konuşan teröristlerin 20-30 yaşları arasında olduğu bildirildi.

Dışişleri Bakanlığı'ndan veriler tarafından 4 saat süreyle rehin tutulan 14 kişiden dördü belli oldu. Bunların adları şöyle: *“Büyükelçi Coşkun Kırca, eşi Bige Kırca, kızı Gülcan Kırca ve Büyükelçilik aşçısı Dursun Kılıç. Rehin alınan öteki kişilerin Kavas, eşi ve üç çocuğu, aşçı Dursun Kılıç'ın eşi ve üç çocuğu ile Büyükelçilik şoförü olduğu bildirildi.”*¹⁴⁴²

3.2.306. Coşkun Kırca'nın Eşi Korkunç 4 Saati Anlatıyor

Elçiyi Bulamayınca Planları Bozuldu

Yalçın Bayer bildiriyor; Ottawa Büyükelçisi Coşkun Kırca'nın eşi Bige Kırca'nın şoku atlatamadığı, telefondaki sesinden belliydi. Olaydan üç saat geçmesine rağmen zaman zaman ağlıyordu. Coşkun Kırca, hastanede kalçasından ameliyata alınırken, eşi Bige Kırca ve 13 yaşındaki kızları Gülcan, Ottawa Büyükelçiliği Müsteşarı Yalçın Oral'ın evlerindeydi. Türkiye'den arayan eş-dostlarının *“geçmiş olsun”* telefonlarına yanıt vermekten adeta usanmış haldeydiler. En büyük yardımcısı, Yalçın Oral'ın eşi Canset Oral'dı.

- Her şey bir enstantane gibi geçti. Tam dört saat silahların karşısında rehin tutulduk. Coşkun'un ne olduğunu bu süre içinde hiç öğrenemedim. İyi ki kaçmış, yoksa öldüreceklerdi. Bütün planları bozuldu Coşkun'u bulamayınca...

¹⁴⁴² Cumhuriyet, 13 Mart 1985.

Bigge Kırca böyle anlatıyordu. Ottawa'ya Amerika'dan daha yeni gelmişlerdi. Orly davası kararından sonra ilk hedef seçilmişlerdi.

-Nasıl geldiler, nasıl girdiler? Olayı baştan anlatır mısınız?

-Kamyonet gibi bir arabayla gelmişler. Kapalı olan tentesi üzerinden de bahçeye atladılar. Zırhlı kulübede oturan polis, kendilerine mukavemet için dışarı çıkınca çatışma oldu. İşte burada ben uyandım, bahçeye baktım, polisi tam vururlarken gördüm. O pikabı, yüksekliğinden yararlanarak atlamak için getirmişler. Daha sonra bu arabanın bir hafta önce çalındığı açıklandı.

-Kaç kişiydiler?

-Üç kişiydiler. Hepsinin küçük silahları bir de büyük tüfek gibi bir silahları vardı. Sefaret binasının kapısına geldiklerinde ateş ettiler. Öylece yukarı çıktılar. Ben yatak odasında *“Coşkun, eve saldırıyorlar”* dedim. Bana *“Silahım nerede”* dedi. Ben de *“Aşağıda”* dedim. Hemen kızımın yatak odasına girerek, *“Kapıyı kilitle, bekle”* dedim. Ben bir odada, kızım bir odada, Coşkun da yatak odasında kaldı. Kilitli kapıları taramaya başladılar. Hepimiz gece kıyafetleriyleidik.

Coşkun Kırca nerede kaldı? Pencereden atlaması büyük cesaret.

-Coşkun, yatak odasında bulunurken bir ses duyduk. Bomba attılar, kapıyı kırmak için. O sırada Coşkun, ikinci kattan atlamış, aşağısı beton. Sürünerek yana geçmiş, görmesinler diye. Tam dört saat kar su üstünde vücudu kırık içinde bekledi. Tabii ben bunları sonradan öğreniyorum. Bize sürekli, sefir nerede diye soruyorlar, ben bilmiyorum diyorum. O tomson gibi silahların karşısında tam dört saat beklemek... Korkunç bir şey.

-Sizinle ne konuşuyorlardı? Davranışları...

-Arap kılıklı, 20-30 yaşlarında, biri ikisi sakallıydı. Ben seferin nerde olduğunu bilmiyorum diyorum. Ağlıyorum tabii... Ağlama diyordu birisi, bozuk Türkçesiyle. Arapça konuşuyorlardı. İngilizceleri de bozuktı. Bu arada kızıma soruyormuş birisi, ‘Sen safirin kızı mısın? Diye. Aynı soruyu bana da soruyorlardı. ‘Bilmiyorum’ diyordum. Heyecanlı halde girip çıkıyorlardı. Zaman zaman ellerinin titrediklerini fark ediyordum. Yanda kızım bulunuyordu, ama kocamın akıbeti için bir şey bilmiyorum. Sonradan öğreniyorum, kızıma, *“Sen, 1915 olaylarını biliyor musun?”* diye soruyorlarmış. Biz

onun için yapıyoruz diyorlarmış. Kızım yalvararak, “*Lütfen beni öldürmeyin*” diyormuş. Çünkü öldürüleceğine o da inanmaya başlamış.

-Öteki elçilik mensupları o sırada neredeler?

Öteki elçilik görevlileri, kavas, aşçı, şoför gibi hepsi çoluk çocuk 10 kişi. Onlar aşağıda, bizler yukarıdayız. Coşkun’u arıyorlar. Baktılar ki yok, bütün planları bozuldu sanıyorum. Bütün katları arayıp, odalara girdiler, yıktılar. Her şeyi taradılar. Oda kapılarını tararken, önde kızımı götürüyorlarmış. Yukarı evrak odasının demir kapısını da taramışlar, ancak açamamışlar, tamam sefir burada demişler, ama ses gelmiyor. Ben, silah sesi duydukça mahvoluyorum.

-Pazarlık nasıl oldu? Kendileri mi teslim oldular?

- Bir ara camı açarak telefon diye dışarıya bağıldılar. Demek ki telefon kesikmiş. Dışarıdakiler ne dedi bilmiyorum. Ama “*İşi uzatmayın, çıkacağız*” dediler. Sonra telefon hattı kuruldu, sanıyorum Kanadalılarla konuşma oldu. Ama ne dendi bilmiyorum. Sonra kızımı öne katarak çıktılar, teslim oldular. Beni yukarıda bıraktılar.

-Geçmiş olsun diyoruz.

-Sağ olun. Size başka ne diyeyim, evimde uyurken saldıranlar için... Hiçbir emniyetiniz de yoksa... Bu kadarını da kimse tahmin etmezdi.¹⁴⁴³

3.2.307. Baskın Sırasında Ermeni Teröristlerle Telefonla Konuştuk

“Burası Ermeni Büyükelçiliği

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Kanada’nın başkenti Ottawa’daki Türkiye Büyükelçiliği’ni basan teröristlerden biri teslim olmadan önce kendisiyle Ankara’dan telefonla konuşan “*Cumhuriyet*” muhabirine “*Özgürlük istiyoruz*” dedi. Türk Büyükelçiliği’ni bastıkları sırada Ottawa’yı telefonla arayan “*Cumhuriyet*” muhabiri ile adını açıklamayı reddeden bir Ermeni terörist arasında şu konuşma geçti:

-Alo... Orası Türkiye Büyükelçiliği mi?

Terörist - Hayır, burası Ermeni Büyükelçiliği...

¹⁴⁴³ *Cumhuriyet*, 13 Mart 1985.

- Hangi amaçla elçiliği ele geçirdiniz?

Terörist - Sizin gibileri susturmak amacıyla, Türk, Amerikan, İsrail emperyalizmini gözler önüne sermek amacıyla...

-Ne istiyorsunuz?

Terörist - Özgürlük.

- Rehineler sağ mı?

Terörist - ...

-Teslim olacak mısınız, yoksa çatışacak mısınız?

Terörist -İsteklerimiz yerine getirilene kadar mücadele edeceğiz. Dünyanın her yerinde gücümüzü göstereceğiz.

Ermeni teröristler daha sonra TSİ ile 18.00 sıralarında Kanada polisinin giriştiği bir operasyon sonucunda teslim oldular.

Ermeni teröristlerin teslim olduklarına ilişkin haber Ankara'da Dışışleri Bakanlığı'na ulaşınca, binayı bir anda sevinç dalgası kapladı. Bu sırada bazı Dışışleri Bakanlığı mensuplarının gözyaşlarını tutamadıkları görüldü.

Ottawa eski büyükelçisi, MDP Genel Başkanı Turgut Sunalp, olaydan duyduğu üzüntüyü dile getirdi. MDP'yi kurmadan önce büyükelçilik yaptığı dönemlerde elçilik çevresinde geniş güvenlik önlemlerinin alındığını da anlatan Sunalp, ANKA muhabirine şunları söyledi: *"Binanın önünde üstü kalın parmaklıklı demir duvar vardır. Bunlar uzaktan kontrolle açılır, kapanır. Anahtarı müsteşar, büyükelçi, polis ve büyükelçinin arabasında mevcuttur. Bunlar elde edilemez. Gerisinde nehir vardır. Tel örgüler var, oradan da çıkılmaz. Alınmış olan önlemler normaldir.*

Bütün mesele bulunduğum sıralarda hep telkin ettim. İstihbarat konusuna ağırlık verin diye. Böyle bir hareket vaktinden önce haber alınmalıydı. Bu doğrudan doğruya Kanada istihbaratının zaafından gelir. Elçiliğim zamanında Kirkor Saliba diye bir Ermeni bana saldıracaktı. ABD istihbarat almış ve Kanada'ya bildirmiş. Onlar da hemen önlem almışlardı. Beni o zaman çok büyük önlemlerle korudular.

O zamanki tedbirleri zaman geçince gevşettiler, ihmal gösterdiler ve olaylar gelişti."

Ermenilerin fraksiyonda ayrı, harekette ve hedefte bir olduklarını söyleyen Sunalp, *“Aslında başaracakları hiçbir şey yoktur, zaman zaman böyle zayıflar veririz. Bütün mesele lazım gelen her türlü tedbiri almaktır. O tedbirlerin de nasıl alınacağı hususunda bizim zamanımızda Dışişleri Bakanlığı’na raporlar yazdık”* dedi.¹⁴⁴⁴

3.2.308. Tindemans’ın Ermeni İddialarına Yanıtı: Türkiye’den Hesap Sorulamaz

Brüksel - Hadi Uluengin bildiriyor; Belçika Dışişleri Bakanı Leo Tindemans, 1915 Ermeni olayları konusunda hiçbir ülkenin Türkiye’den hesap sormaya hakkı olmadığını söyledi. Vanhorenbeek adındaki bir Belçikalı milletvekilinin, *“İngiltere ve Federal Almanya gibi, Belçika da 1915 yılında Türkiye’deki Ermenilere yapılan soykırımın tanınmasına karşı. Bunun gerekçeleri nedir?”* şeklindeki sorusunu cevaplayan Leo Tindemans şöyle konuştu: *“Soykırım uygulamalarının cezalandırılması Birleşmiş Milletler Genel Kurulu’nun 9 Aralık 1948 kararıyla kabul edilmiştir. Bu sözleşmeyi imzalayan Türkiye de, kendi toprakları üzerinde meydana gelebilecek her türlü soykırım hareketini cezalandırmayı kabul etmiştir. Ancak, bu sözleşme, anlaşmayı imzalayan ülkelerden herhangi birinin, on yıllar öncesine dayanan olaylar hakkında diğer birinden hesap sorma hakkın vermemektedir.”*

Mecliste yaptığı konuşmada, ülkesinin azınlık haklarını savunduğunu da belirten Belçika Dışişleri Bakanı, bunun hiçbir zaman şiddet eylemlerini desteklemek anlamına gelmeyeceğini de ifade etti.

Belçika Hükümeti’ne yakın gözlemciler göre, Leo Tindemans’ın Ermeni sorununa ilişkin olarak yaptığı bu konuşma, Brüksel’in hiçbir şekilde soykırım iddialarını desteklemeyeceğinin *“diplomatik lisanla”* gerçekleştirilmiş bir kanıtı. Bilindiği gibi, 12 Eylül döneminden sonra da Türkiye’ye karşı *“çok alımlı bir tutum”* alan Belçika Dışişleri Bakanı Leo Tindemans, ülkesinin AET dönem başkanlığını yürüttüğü sürece de Türkiye - Ortak Pazar ilişkilerinin düzeltilmesi için Ankara ile sıkı bir temas kurmuştu. Hristiyan Sosyal Parti üyesi olan Leo Tindemans, Belçika’nın uluslararası planda en çok tanınan politikacısı.¹⁴⁴⁵

¹⁴⁴⁴ Cumhuriyet, 13 Mart 1985.

¹⁴⁴⁵ Cumhuriyet, 13 Mart 1985.

3.2.309. Kim Kimdir?

Politikanın İçinde Pişen Diplomat: Coşkun Kırca

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Coşkun Kırca'nın politikacılıktan diplomatlığa kadar renkli bir geçmişi var.1927 yılında İstanbul'da doğan Kırca, İstanbul Hukuk Fakültesi'ni bitirdikten sonra Paris Hukuk Fakültesi'nden de mezun oldu. Devletler hukuku ve diplomasi alanında ihtisas yaptı. Coşkun Kırca, 1950'de iktidara gelen Demokrat Parti ile yakın ilişki içindeydi. Genç yaşında dışişlerine giren Kırca, daha sonra DP Dışişleri Bakanı Fuat Köprülü'nün kızı Beyhan Köprülü ile evlendi. Bu evlilikten bir kız çocuğu oldu.

1950 ortalarında Demokrat Parti'ye karşı başlayan muhalefet hareketi içinde yer alan ve o sıralarda yayımlanan *"Forum"* Dergisi'nde yazılar yazan Kırca, Demokrat Parti'den kopan bir grupla birlikte Hürriyet Partisi hareketine katıldı. Kurucularından Fevzi Lütfi Karaosmanoğlu'nun liderliğinde kurulan, içinde Turan Güneş gibi ünlü isimlerin de bulunduğu Hürriyet Partisi daha sonra *"muhalefet arasında güçbirliği"* hareketini oluşturduğunda, Kırca da Cumhuriyet Halk Partisi ile birleşti.

Kırca, bu arada Vatan Gazetesi'ndeki yazılarıyla Demokrat Parti'ye karşı rejim savaşımına geçti. 27 Mayıs 1960 devriminden sonra Kurucu Meclis'e giren ve burada özellikle Anayasa Komisyonu'nda 1961 Anayasası'nın hazırlanmasında görev alan Kırca, siyasal yaşamdaki yerini CHP'de sürdürdü. 1961 yılında CHP'den İstanbul Milletvekili seçildi. Kırca, bu arada *"Kim"* ve *"Hür Vatan"*da yazılarını sürdürdü. Kırca'nın CHP'den milletvekilliği iki dönem sürdü.

1967'lerde CHP içindeki ortamın solu politikası güçlendiği zaman Kırca, Turhan Feyzioğlu, Ferit Melen, Emin Paksüt, Orhan Öztrak ve bir kısım milletvekiliyle CHP'den ayrılarak Güven Partisi'nin kurucuları arasında yer aldı. Daha sonra Güven Partisi'nde kalmakla birlikte siyasetten ayrılan Coşkun Kırca, AP hükümetleri sırasında yeniden Dışişleri Bakanlığı'na döndü. Bir süre sonra Türkiye'nin Cenevre'deki BM temsilciliğine, oradan da New York'taki BM Baş Temsilciliği'ne atandı.

1979 sıralarında o dönemde Cumhurbaşkanlığı Kontenjan Senatörlüğüne atanan Adnan Başer Kafaoğlu ile birlikte yeni bir anayasa taslağı hazırlamakla ün kazandı. Hazırlanan taslak bir tür başkanlık sistemini öngörürken, tek dereceli seçimle

cumhurbaşkanlarının yürütme yetkisini arttıran yönetim biçimi oluşturuyor, cumhurbaşkanlarına olağanüstü yetkiler tanınıyordu. Kırca'nın, Kafaoğlu ile birlikte hazırladığı bu anayasa tasarısı gündeme gelmeden 12 Eylül 1980 Harekâtı oldu. Kırca, 12 Eylül 1980'den sonra Birleşmiş Milletler Başdelegeliğini sürdürdü. ANAP iktidara geldikten sonra geçen yıl, Kırca Ottawa Büyükelçiliğine, yerine de eski Dışişleri Bakanı İlder Türkmen atandı.¹⁴⁴⁶

3.2.310. Kanlı Terör Örgütü

Ara: Adını Lizbon Baskınıyla Duyurdu

Haber Merkezi - Ottawa Büyükelçiliğimize saldırı olayını üstlenen Armenian Revolutionary Army-Ermeni Devrimci Ordusu, terör sahnesinde yeni yeni boy gösteren bir örgüt. Ermeni Soykırımını Adalet Komandoları (ESAK), ASALA ve Ermeni Kızıl Ordusu (Armenian Red Army) örgütlerinden kopanlar tarafından oluşturulduğu sanılan ARA, bugüne dek Türk temsilciliklerine karşı iki büyük saldırı düzenlemişti.

ARA'nın adını ilk olarak duyurduğu olay, Türkiye'nin Lizbon Büyükelçiliği'ne düzenlenen baskın oldu. 27 Temmuz 1983 tarihindeki söz konusu olayda 5 ARA militanı Büyükelçilik binamızı işgal girişiminde bulundular. Başarısızlıkla sonuçlanan bu girişimde Büyükelçilik Müsteşarı Yurtsev Mihçioğlu'nun eşi Cahide Mihçioğlu öldü. Yurtsev Mihçioğlu ve oğlu Atasoy Mihçioğlu ise yaralandılar. Lizbon polisi tarafından gerçekleştirilen baskın sonucu Kançılarya binasına girmiş bulunan teröristlerden dördü ölü olarak yakalandı. Bir teröristi ise işgal girişimi sırasında elçilik koruma görevlileri öldürdüler. Olaylarda bir de Portekizli güvenlik görevlisi öldü. ARA'nın ikinci kez kendini göstermesi 21 Haziran 1984'te oldu. Viyana Ticaret Ataşe Yardımcımız Erdoğan Özen, arabasına yerleştirilen tahrir gücü yüksek bir bombanın patlaması sonucu öldü.¹⁴⁴⁷

¹⁴⁴⁶ *Cumhuriyet*, 3 Mart 1985.

¹⁴⁴⁷ *Cumhuriyet*, 13 Mart 1985.

3.2.311. Terör Listesi Uzuyor

Kanada’da 3. Eylem

Haber Merkezi - Ermeni terör örgütlerinin 12 yıldan bu yana Türkiye’nin yurt dışındaki temsilci ve temsilciliklerine karşı düzenledikleri silahlı saldırılara dün bir yenisi Ottawa’da eklendi. Son saldırı, Ermeni teröristlerin Kanada’da Türklere karşı düzenledikleri üçüncü saldırı oluyor.

8 Nisan 1982 Ottawa: Türkiye Büyükelçiliği Ticaret Ataşesi Kani Güngör Ermeni teröristler tarafından silahlı saldırıya uğrayarak ağır yaralandı. Olayla ilgili olarak üç Ermeni terörist Kevork Harutiyan (43), Refik Dalyan (28) ve Hayık Garakanyan’ın (29) yargılanmasına Ontario Eyalet Mahkemesi’nde bakılıyor.

27 Ağustos 1982 Ottawa: Ottawa Büyükelçiliği askeri Ataşesi Hava Kurmay Albay Atilla Altıkat büyükelçiliğe giderken otomobiline açılan ateş sonucu şehit oldu. Saldırıyı ESAK üstlendi.¹⁴⁴⁸

3.2.312. 3 Terörist Adaletle Teslim Edildi

Coşkun Kırca: Aklımı Kullanarak Kurtuldum

Ottawa, (Cumhuriyet) - Kanada’nın başkenti Ottawa’da önceki gün Türkiye Büyükelçiliği’ni basan 3 Ermeni terörist, dün “*birinci derece cinayet*” suçundan yargıç önüne çıkarılırken, baskın sırasında yaralanan Büyükelçi Coşkun Kırca’nın kendisine gelebildiği ve yakınlarına “*Aklım sayesinde kurtuldum*” dediği bildirildi. Büyükelçiliğimizi basan 3 Ermeni terörist dün yargıç önüne çıkarıldı. Mahkeme, bazı “*teknik ve yasal eksikliklerin giderilmesi*” için, duruşmayı 20 Mart tarihine erteledi. Ayrıca Kevork Mareşalyan (35), Ohannes Nubaryan (30) ve Rafi Panof Titizyan (27) adlı Ermeni teröristlerin 20 Marta kadar gözaltında tutulmalarını da kararlaştırdı.

Kanada’nın CBS Radyosu, sanıklardan 2’sinin Suriye’den, 1’inin de Lübnan’dan geldiğini belirtirken, Ottawa polisi bu bilgiyi doğrulayamayacağını ifade etti.

Ermeni teröristlerin üzerinde otomatik silahlar ve önemli miktarda patlayıcı ele geçirildiği açıklandı.

¹⁴⁴⁸ Cumhuriyet, 13 Mart 1985.

Büyükelçi Coşkun Kırca'nın durumunun ameliyattan sonra iyi olduğu bildirildi. Kolu, ayak topuğu ve kalçasındaki kırığın düzeltilmesi için dün sabaha kadar süren 6 saatlik bir ameliyattan sonra Kırca'nın kendisine gelebildiği ve Ankara Büromuzdan bir arkadaşımızın görüştüğü yakınlarına, *“Aklım sayesinde kurtuldum”* dediği bildirildi.

Bu arada Başbakan Turgut Özal, Moskova'da Çernenko' nun cenaze törenine katılan Kanada Başbakanı'nın kendisine olayla ilgili olarak üzüntülerini bildirdiğini söyledi. Özal, yurda dönüşünde bir soru üzerine şunları dedi: *“Bu konuda bizzat Kanada Başbakanı bana üzüntülerini bildirdi. Hatta bana dedi ki, operasyonu bizzat Başbakan Yardımcısı ve Savunma Bakanı yürüttü. O arada Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri ile de görüştük. O, sefirimizi yakından tanıdığı için üzüntülerini açık bir şekilde bildirdi. Zannediyorum, gerekli teması da yaptı.”*

Ottawa Emniyet Müdürlüğü yetkilileri, teröristlerin Kanada Parlamentosu'na yaklaşık iki kilometre uzaklıktaki Türk Büyükelçiliği'nin kapısını bombayla havaya uçurarak içeri girdiklerini ve *“Pinkerton”* özel güvenlik kuruluşuna bağlı güvenlik görevlisini öldürdüklerini bildirdiler. 31 yaşındaki güvenlik görevlisi Claude Brunelle ölmeden önce nöbetçi kulübesindeki alarm sistemiyle polise haber vermeyi başardı.

Polis yetkilileri, teröristlerin büyükelçilik binasına geldikleri kamyonetin Montreal'in banliyösü Laval'da pazartesi günü kiralandığını, kira sözleşmesinin Rafi Titizyan adına yapıldığını kaydettiler.

Büyükelçi Coşkun Kırca, olaydan sonra kaldırıldığı hastanede ameliyat edildi. Altı saat süren ameliyattan sonra Büyükelçi Kırca'nın sağlık durumunun iyi olduğu açıklandı. Ermeni teröristlerin teslim olmasından sonra basın toplantısı düzenleyen Ottawa Emniyet Müdürlüğü yetkilileri, baskının başlangıcında Büyükelçi Kırca'nın ikinci kattan aşağı atlayarak binadan dışarı çıktığını ve olayın sona ermesine kadar baygın bir vaziyette yerde yattığını belirttiler. Ermeni teröristlerin ateş menzili dışında olan Büyükelçi Kırca'ya, güvenlik kuvvetlerinin canilerin ateş alanı içinden geçerek ulaşması gerektiğinden, baskının sonuna kadar baygın yatan Kırca'ya ulaşamadı.

Kanada Dışişleri Bakanı Coe Clark, Dışişleri Bakanı Vahit Halefoğlu'na bir mesaj göndererek saldırganların adalet önüne çıkarılarak cezalandırılacağını bilinmesini istedi. Clark mesajında, *“Olaydan nasıl üzüntü duyduğumu belirtmek istiyorum. Bütün terör*

eylemlerini şiddetle kınar, saldırganların adalet önüne çıkarılmaları için geniş çaplı soruşturmanın sürdürüldüğünü bilmenizi isterim” dedi.

Dışişleri Bakan Vekili Devlet Bakanı Mesut Yılmaz, büyükelçiliğimize yapılan saldırı konusunda Meclise bilgi verirken, *“Büyükelçiliğimiz önünde alınan güvenlik önlemlerinin yeterli düzeyde olduğunu söylemeye imkân göremiyorum”* dedi. Yılmaz, Orly duruşmasından sonra birtakım saldırıların olabileceği konusunda aralarında Kanada’nın da bulunduğu çeşitli ülkelerin özellikle uyarılmış olduklarının bu döneme rastlamış olmasının üzüntüyü daha da arttırdığını vurgulayarak, şunları söyledi:

“Uluslararası terörizm ile başa çıkmanın tek yolunun bu belaya karşı cesaretle karşı tedbirler almak olduğunu, teröristlerle pazarlık ederek, canilere tavizler vererek bu kişilere adeta dokunulmazlık tanınarak terörizmin önlenemeyeceğini gösteren misaller hafızalarımızda tazeliğini korumaktadır. Hiçbir kanun, hiçbir anayasa, hiçbir uluslararası sözleşme teröristlere devletleri parçalama hürriyetini garanti etmemiştir.”¹⁴⁴⁹

Tepkiler Sürüyor

Ottawa Büyükelçiliğimize düzenlenen Ermeni saldırısına tepkiler devam ediyor. ABD Dışişleri Bakanlığınca yayımlanan bildiride, saldırı kınandı. Büyükelçi Kırca’nın yaralanması ve koruma görevlisinin ölümünün üzüntüyle karşılandığı belirtildi.

Cumhurbaşkanı Kenan Evren, Büyükelçi Coşkun Kırca’ya gönderdiği mesajda, *“Ermeni tedhişçilerin büyükelçiliğimize karşı giriştikleri menfur saldırının akamete uğraması ve bundan yaralı olarak kurtulmuş olmanız üzüntümüzü bir ölçüde hafifletmiştir”* dedi.

TBMM Başkanı Necmettin Karaduman, Kanada Meclis Başkanı John Bosley’e bir başsağlığı mesajı gönderdi. Karaduman, mesajında saldırı sırasında Kanada güvenlik görevlisinin ölümünden duyduğu üzüntüyü belirtti.¹⁴⁵⁰

3.2.313. HP, Ermeni Terörü İçin Genel Görüşme İstedi

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - HP İçel Milletvekili Fikri Sağlar ve Adana Milletvekili Cüneyt Canver dün Meclis Başkanlığına bir önerge vererek Ermeni terör örgütleriyle ilgili bir genel görüşme yapılmasını istediler. Önergede Ermeni örgütlerine

¹⁴⁴⁹ Cumhuriyet, 14 Mart 1985.

¹⁴⁵⁰ Cumhuriyet, 14 Mart 1985.

karşı mücadelenin yeniden ve etraflıca görüşülmesini sağlamanın üzerinde durularak “Uluslararası platformda Türkiye ve dünya ülkelerine düşen önemli ve ciddi görevleri ortaya koyacak tartışma ortamını açmak” için bir genel görüşme yapılmasına ihtiyaç duyulduğu belirtildi.¹⁴⁵¹

3.2.314. Fransız Anti Terör Grubu: ASALA, Filistin Terörünün Çocuğu

Paris, (a.a.) - Fransa Devlet Başkanı François Mitterrand’ terör eylemlerine karşı korumakla görevli, “*Anti Terör Grubu*” dün Le Monde Gazetesi’nde bir makale yayınlarak, Fransız güvenlik örgütlerinin terörizmle mücadele konusunda neler yaptıklarını açıkladı.

Christian Prouteau’nun komutasındaki Grup adına “*Aramis*” takma adıyla yayınlanan makalede, Fransız güvenlik örgütlerinin, aralarındaki çekişmeler nedeniyle terörizmle yeterince etkili mücadele edemedikleri, Anti Terör Grubu’nun bazı liderlerinin de, diğer güvenlik örgütlerinin kendilerine yönelttiği haksız saldırılar yüzünden istifa etmek zorunda kaldıkları belirtildi. Makalede, “*Dünyaca bilinen bu çekişmelere rağmen Fransa’da Ortadoğu’dan kaynaklanan terörizmin kökü kurutulmuştur. Ancak, Ortadoğu terör örgütlerince de desteklenen Avrupa terörizmi etkinliğini sürdürmektedir*” denildi.

Makalede, “Ermeni terör örgütü ASALA’nın, Filistin terörünün çocuğu olduğu, artık bilinen bir gerçektir” denildi ve Ermeni teröristlerin ayrıca, İran ve İrlanda teröristleri ile ilişkileri bulunduğu kaydedildi.¹⁴⁵²

3.2.315. Ermeni Teröristin Cezası 1 Yıl İndirildi

Paris, (a.a.) - Orly katliamını gerçekleştiren Ermeni teröristlere yataklık ettiği belirlenen ve Beaubigne Mahkemesi’nde dört yıl hapis cezasına çarptırılan Ermeni Avedis Katanasyan’ın cezası temyiz mahkemesince üç yıla indirildi. Katanasyan’ın avukatı, müvekkilinin sadece teröristlere yataklık ettiğini hatırlatarak, “*Müvekkilimin, katliamın asıl failleri kadar ceza yemesi haksızlıktır. Kendisine verilen ceza fazladır*”

¹⁴⁵¹ Cumhuriyet, 14 Mart 1985.

¹⁴⁵² Cumhuriyet, 16 Mart 1985.

diyerek temyiz mahkemesine başvurmuştu. Temyiz mahkemesi de avukatın savunmasını haklı görerek, Katanasyan'ın cezasının bir yıl indirilmesini kararlaştırdı.¹⁴⁵³

3.2.316. 3 Ermeni Mahkeme Önünde

Ottawa, (a.a.) - Türkiye'nin Ottawa Büyükelçiliğini basarak Kanadalı bir güvenlik görevlisini öldüren üç Ermeni terörist bugün Ottawa'da ikinci kez yargıç önüne çıkacaklar. Kevork Marakelyan (35), Ohannes Nubaryan (30) ve Raffi Panof Titizyan (27) adlarını taşıdıkları bildirilen Ermeni teröristlerin "Birinci dereceden cinayetle" suçlanmaları bekleniyor.¹⁴⁵⁴

3.2.317. 3 Ermeni Terörist, Cinayet Suçundan Yargılanacak

Washington, (a.a.) - Türkiye'nin Ottawa Büyükelçiliği'ni 12 Mart tarihinde basarak Kanadalı bir güvenlik görevlisini öldüren ve 11 kişiyi 4 saat süreyle silah tehdidi altında rehin tutan 3 Ermeni teröristin yargılanmasına, dün Ottawa'da 1 Numaralı Mahkeme'de başlandı.

Savcı, Ermeni teröristler Kevork Marakelyan, Raffi Titizyan ve Ohannes Nubaryan'ın 1. derecede cinayetin yanı sıra, silah ve patlayıcı madde taşımak, güvenliği uluslararası yasalarca sağlanmış diplomatların hayatlarına kastetmek, masum insanları silah tehdidi ile uzun süre rehin tutmaktan suçlu olduklarını bildirdi. Mahkeme, savcının suçlamalarını sanıkların yüzüne karşı okumasından sonra, duruşmayı 7 Mayıs tarihine erteledi.¹⁴⁵⁵

3.2.318. Clark: Türklerle Güvenlik Görüldü

Ottawa, (AP) - Kanada Dışişleri Bakanı Joe Clark önceki akşam Temsilciler Meclisi önünde yaptığı konuşmasında, Ermeni teröristlerce girişilen baskından hemen önce Türk yetkililerle Kanada yetkilileri arasında, elçilikteki güvenliğin artırılması konusunun görüşüldüğünü açıkladı. Türkiye'nin baskın öncesinde, elçilik için alınan güvenlik önlemlerinin artırılması talebinde bulunduğu haberini daha önce yalanlamış

¹⁴⁵³ *Cumhuriyet*, 16 Mart 1985.

¹⁴⁵⁴ *Cumhuriyet*, 20 Mart 1985.

¹⁴⁵⁵ *Cumhuriyet*, 21 Mart 1985.

olan Dışişleri Bakanı Clark, görüşmelerin Kanada polis yetkilileriyle Türkiye elçilik görevlileri arasında yapıldığını, yalanlamayı bu nedenle yaptığını açıkladı.¹⁴⁵⁶

3.2.319. Soner Nayır'ı Kaçıran 4 Ermeni için 2'şer Yıl Hapis İstendi

Paris - Sabetay Varol bildiriyor; Orly katliamı davasında 15 yıla mahkûm olan Soner Nayır'ı saklamak ve kaçışına yardımcı olmaktan yargılanan 4 Ermeni'nin duruşmasında savcı 2'şer yıl hapis istedi. Duruşma, karar için 22 Nisana ertelendi. Duruşmada esas hakkındaki mütalaasını okuyan savcı, *“Terör olayının öncesi, Creteil 12. Asliye Ceza Mahkemesi'nde; suikastın kendisi ağır cezada yargılandı, eylem sonrası ise şimdi yargılanıyor”* dedi. Soner Nayır'ı 1983 Temmuzundan aynı yılın ekim ayına kadar saklayan, sahte Tunus pasaportuna sahte vize damgası vurulmasını sağlayan, özel otoyla istasyona götürüp Marsilya trenine bindiren Toranyan dışındaki üç sanığın ikişer yıl cezaya çarptırılmasını istedi.

Bu üç Ermeni 8 ay süreyle tutuklu kaldıktan sonra 15 Mayıs 1984'te tahliye edilmişlerdi. Tecilli olarak iki yıla mahkûm edilmesi istenen Toranyan ise tutuksuz yargılanıyor.¹⁴⁵⁷

3.2.320. Kanada'da Ermeni Tehdidi

Montreal, (AP) - Ermeni tedhiş örgütlerinden *“Ermeni Yurdunun Kurtuluşu İçin Gizli Ordu”*’nun Toronto polisine gönderdiği bir bildiri ile Ottawa'daki Türkiye Büyükelçiliği'ne baskın düzenleyen üç Ermeni'nin serbest bırakılmaması halinde Toronto metro sistemini havaya uçuracakları tehdidi gerilim yarattı. Ermeni teröristlerin avukatı tehdidin geri alınma- sini istedi.

Quebec eyaletinin eski Adalet Bakanı olan Avukat Jerome Choquette, *“Adalet makamlarının aldığı tavrı ters yönde etkileyecek bu tür eylemlere başvurulmamasını önemle tavsiye ederim”* dedi. Toronto polisi tarafından önceki gün yapılan açıklamada, Ottawa hapishanesinde tutuklu bulunan üç Ermeni teröristin serbest bırakılmaması durumunda 1 Nisan günü Toronto metro sistemine yerleştirilen bombanın patlatılacağı tehdidi geldiği bildirilmişti. *“Ermeni Yurdunun Kurtuluşu İçin Gizli Ordu”* adlı tedhiş

¹⁴⁵⁶ Cumhuriyet, 21 Mart 1985.

¹⁴⁵⁷ Cumhuriyet, 26 Mart 1985.

örgütünün bu tehdidi üzerine polis alarm durumuna geçirilmiş ve metrodaki güvenlik önlemleri arttırılmıştı.

12 Martta Ottawa'daki büyükelçiliğimizi basarak Kanadalı bir koruma görevlisini öldüren ve 11 kişiyi dört saat rehin tutan Kevork Maraşelyan, Ohannes Nubaryan ve Raffi Panof Titizyan adlı Ermeni teröristler birinci derecede cinayetten ve olayla ilgili yedi ayrı suçtan yargılanacaklar. Baskın sırasında Büyükelçi Coşkun Kırca pencereden atlamış ve sağ kolu ve bacağı ile kalça kemiği kırılmıştı.¹⁴⁵⁸

3.2.321. Almanya'da Sözde Ermeni Katliamı Haftası

Bremen / Bonn, (a.a.) - Federal Almanya'nın Bremen Eyaleti ile Kuzey Ren Vestfalya Eyaleti'nin Mulheim kentinde, sözde "*Ermeni katliamı*" konusunda konferanslar düzenleneceği açıklandı. Açıklamaya göre Bremen'de 19 Nisan ile 24 Nisan tarihleri arasında, eyalet senatosunun desteğinde "*Ermenilerin ve diğer Hristiyanların katliamı*" konulu bir hafta düzenlenecek. İşin içine dini kuruluşların da katılarak haftanın Bremen Stephani Kilisesi'nde sürdürülmesi kararlaştırıldı.

Mulheim kentinde de, Protestan Kilisesince, 26 - 28 Nisan tarihleri arasında gene aynı amaçlı seri konferanslar düzenlenecek.

Hannover kentinde, dünyanın en büyük sanayi fuarı olan Hannover Fuarı'na Türkiye'nin bu yıl "*kardeş ülke*" olarak katılmasının hemen peşinden girişilen bu çalışmaların, Türkiye'nin Federal Almanya'da yaratacağı olumlu havayı etkilemek amacına yöneldiği belirtiliyor. Bu girişimlere, Bremen'de senato ve kilisenin de vasıta olması üzüntü yarattı.¹⁴⁵⁹

3.2.322. Paris'te Ermeni Anıtı İçin Girişim

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Fransa'da yeni bir Ermeni anıtının dikilmek üzere olduğu öğrenildi. Paris'te ünlü Champs Elysees Bulvarı çevresinde Paris'in yeni yerleşme bölgelerinden Place de la Defense semtinde dikilmesi planlanan anıt için belediyece arsa ayrıldı, anıt dikme çalışmalarının son aşamaya geldiği de bildiriliyor.

¹⁴⁵⁸ Cumhuriyet, 31 Mart 1985.

¹⁴⁵⁹ Cumhuriyet, 3 Nisan 1985.

Fransa'daki Ermeniler, 1973 yılında Marsilya'da dikilen Ermeni anıtından sonra Paris banliyölerinde de bir anıt dikmek için girişimlerde bulunuyorlardı. Ermeni derneklerinden birinin 1982 yılında belediyeden arsa tahsisi sağlandığı anıt için gerekli paranın toplandığı ve projesinde yapıldığı da belirtiliyor. Paris Belediye Başkanı, eski Başbakan Jacques Chirac de Gaullecü, sağ eğilimli ana muhalefet partisi RPR'in lideri. Bu yeni Ermeni anıtı ile ilgili girişimlerin duyurulmasından sonra Paris Büyükelçimiz Adnan Bulak, Fransız Hükümeti'ne başvurarak Türk Hükümeti'nin bu konudaki kaygılarını bildirdi. Dışişleri Bakanlığı yetkilileri de Fransa'nın Ankara Büyükelçisi'ne dikilecek yeni Ermeni anıtının Türk - Fransız ilişkilerini zedeleyeceğini bildirdiler. Anıtın açılış tarihinin kesinlik kazanmadığı, bu konudaki görüşmelerin sürdüğü bildiriliyor.¹⁴⁶⁰

3.2.323. Ermeni Anıtı Fransa'da Yine Seçim Malzemesi Oldu

Paris - Sabetay Varol bildiriyor; Sağcı Cumhuriyet İçin Birlik Partisi “RPR” lideri ve Paris Belediye Başkanı Jacques Chirac'ın kentin modern yerleşim merkezlerinden Defense Meydanı'na “soykırım”da öldüğü öne sürülen Ermenilerin anısına anıt dikilmesi kararını Ermeni örgütlerin yıllar süren çalışmalarından sonra verdiği öğrenildi. Anıtın bizzat Chirac tarafından 1986 ilkbaharında yapılacak parlamento seçimlerinden önce açılacağı sanılıyor. Sağ güçlerin 1988 için 3 cumhurbaşkanı adayından biri olan Jacques Chirac'ın Ermeni Anıtı'nı Ermenilerin “soykırım” günü olarak ortaya attıkları 24 Nisanda açıp açmayacağı ise henüz kesinlik kazanmadı.

Defense Alanı'nda dikilmesi düşünülen anıtle ilgili çalışmalar şimdiye kadar büyük gizlilik içinde sürdürüldü. Bu gizliliğin Türkiye'den gelecek tepki karşısında RPR Başkanı'nın anıt için yıllardır beklenen izni vermemesi olasılığına yol açmamak için olduğu sanılıyor. Öte yandan önümüzdeki yıl yapılacak meclis seçimleri öncesinde Ermeni oylarını çekmeye çalışan sağ partilerin anıt işinin kendilerine seçimde yarar sağlayacağına inandıkları için fırsatı değerlendirdiklerine kesin gözüyle bakılıyor.

Ermeni soykırımı günü kabul edilen 24 Nisanda “soykırımın” 70. yılını kutlamaya hazırlanan Fransa'daki Ermeniler, Parlamento seçimlerini en iyi biçimde değerlendirmek

¹⁴⁶⁰ Cumhuriyet, 4 Nisan 1985.

istiyorlar. Bu nedenle, Ermeni örgütlerin Fransa'daki tüm siyasi partileri Ermenilerin gözüne girme yarışına sokmaya uğraştıklarına dair kuvvetli belirtiler var.

Chirac'ın anıt açma kararıyla birlikte çalışmalar büyük bir gizlilik içinde yürütülürken, iktidardaki Sosyalist Parti'ye yakın bazı Ermenilerin el altında parti yöneticilerini haberdar ettikleri ve benzer ödünler koparmaya çalıştıkları iktidara yakın kaynaklardan öğrenildi. Bu arada Montpellier kentinin sosyalist belediye başkanının da bu yıl içinde bir Ermeni anıtı açacağı da ifade edildi.

13 Nisandaki ANAP büyük kongresine Chirac'ı davet etmek ve ANAP ile RPR arasında iyi ilişkiler kurmak üzere Paris Belediye Başkanı'nı geçen ay ziyaret eden TBMM Dışişleri Komisyonu Sözcüsü ve ANAP İstanbul Milletvekili Bülent Akarcalı, söz konusu görüşmenin çıkışında Ermeni anıtı ile ilgili sorumuzu konudan haberdar olmadığı biçiminde yanıtlamıştı. Ancak Akarcalı'nın Chirac'la olan görüşmesinde açılacak anıtın söz konusu edildiği sanılıyor. Bu arada Chirac'ın Fransa'da sağ partiler iktidara geldiği takdirde, Türkiye'ye daha yakın bir politika izleyeceklerini, Ermenilerle ilgili politikanın ise daha çok “*seçimsel*” olduğu biçiminde ikrarlarda bulunduğu da dolaşan söylentiler arasında.

Chirac'ın başkanı bulunduğu RPR'nin önde gelen politikacılarından ve olası bir sağ hükümette bakan olmasına kesin gözüyle bakılan Antony Belediye Başkanı Patrick Deveciyan, birkaç gün önce anıtlı ilgili sorumuzu “*böyle bir gelişmeden habersiz olduğu, gerçek olsa ilk haberdar olacak kişinin kendisi olduğu*” biçiminde sekreteri aracılığıyla yanıtlamıştı.

Soner Nayır'a yataklıktan 24 Mart günü yargılanan MNA Lideri Ara Toranyan'ın duruşması sırasında Chirac'ın 24 Nisanda Ermeni anıtı açacağı söylentileri hakkında soru yönelttiğimiz Ermeniler de böyle bir gelişmeden haberleri olmadığını söylemişlerdi. Bu arada söz konusu anıtın Ermeniler arasında Alphonse Daudet'in “*Degirmenimden Mektuplar*” hikâyelerinden birinin kahramanına atfen “*L'Arlesienne*” olarak adlandırıldığını da öğrenmiş olduk. Daudet'in hikâyesindeki Arlesli kız, sevgilisi tarafından yıllarca beklendiği halde bir türlü yanaşmaz. Chirac'tan beklenen anıt da Arlesli kız gibi yıllardan beri beklenmektedir.¹⁴⁶¹

¹⁴⁶¹ Cumhuriyet, 5 Nisan 1985.

Seçim Hesapları

Fransız sağının bir kesimi Chirac örneğinde olduğu gibi Ermeni oylarının peşine düşerken, aşırı sağa yaklaşan diğer bir kesim ise Ermeni - Fransız sağ işbirliğini ideolojik temellere oturtmaya çalışıyorlar. Chirac'ın yakını RPR'li Patrick Deveciyan'ın 10 yıl kadar önce Fransız aşırı sağ gençlik liderlerinden olduğu, buna bir kanıt olarak hatırlatılıyor.¹⁴⁶²

3.2.324. FBI Başkanı: ASALA En Tehlikeli Terör Örgütü

Washington, (a.a.) - Federal Soruşturma Bürosu (FBI) Başkanı William Webster, Ermeni Gizli Kurtuluş Ordusu ASALA'nın, dünyanın en tehlikeli terör örgütlerinden biri olduğunu söyledi. Webster bu açıklamayı, FBI bütçesini görüşmekte olan ABD Senatosu Adalet Komisyonu'nda yaptı.

FBI'nın, terörist Ermeni grupların ABD'de faaliyet göstermelerinin önüne büyük ölçüde geçtiğini bildiren Webster, şöyle konuştu: *“Geçtiğimiz dönemlerde Los Angeles ve Philadelphia’da bombalı saldırı girişimlerini önceden haber almış ve teröristleri, amaçlarını gerçekleştiremeden yakalamıştık. Bunlar, son derece tehlikeli kişilerdir. Bunu biliyoruz ve bu örgütlerin faaliyetlerini çok yakından izliyoruz.”*

Toplantıda söz alan Senatör Jeremiah Denton ise, son zamanlarda, ABD'de yaşayan Türkler ve Türk asıllı Amerikalıların sık sık tehdit edildiklerine dikkati çekti. Senatör Denton, Ermeni teröristlerin tehditlerinin böylece artık ABD vatandaşlarına da yöneltilmeye başlandığına işaret etti.

Bu arada, Amerikan Türk Dernekleri Birliği “ATAA” da kongreye bir mektup göndererek, Ermenilerle ilgili tasarıların kabul edilmesi halinde bunun terörizmi teşvik eden nitelikte bir davranış olacağını hatırlattı.¹⁴⁶³

¹⁴⁶² Cumhuriyet, 5 Nisan 1985.

¹⁴⁶³ Cumhuriyet, 5 Nisan 1985.

3.2.325. Belçikalı Parlamenterin “Ermeni Raporu” Avrupa Parlamentosu’nda

AET’de Ermenilere Destek Operasyonu

Rapor Tesadüfen 24 Nisanda Görüşülecek

Brüksel - Hadi Uluengin bildiriyor; Avrupa Parlamentosu Siyasi Komisyonu tarafından hazırlattırılan “*Ermeni Raporu*”nda 1915 olayları bir soykırım olarak nitelendi ve bu “*soykırımı*” AET üyesi ülke hükümetleriyle, Birleşmiş Milletler’in resmen tanınması istendi. Aynı raporda, “*Soykırımdan bugünkü Türkiye Cumhuriyeti’nin sorumlu tutulamayacağı, ancak Ankara’nın bunu kabul etmesiyle soruna barışçı bir yaklaşım eğilimi doğacağı*” vurgulandı.

Flaman milliyetçisi “*Halk Birliği*” partisi üyesi olan, ancak Avrupa Parlamentosu’ndaki “*çevreci*” milletvekillerinin oluşturduğu “*gökkuşağı*” grubunda yer alan Belçikalı parlamenter Jaak Vandemeulbroucke’nun şu anda yalnız Felemenkçe (Flamanca- Hollanda dili) aslı bulunan raporu 27 sayfa. Kamuran Gürün ve Türkkaya Ataöv dışında Türk tezini savunan hiçbir diğer görüşe yer verilmeyen fakat Ermeni tezi doğrultusundaki çok sayıda esere atıfta bulunan rapor beş ana bölümden oluşmakta. “*Türk ve Ermeni tezleri çatışıyor*”, “*Osmanlı İmparatorluğunun Yıkılışı*”, “*1914-1917 Savaşı Olayları ve Ermeni Tehciri*”, “*Ermeni Sorununa İlişkin Yargılamalar*” ve “*Sonuç*” başlığını taşıyan bu bölümlerde Osmanlı Devlet yapısı içinde Ermenilerin durumu, 1915 olayları ve genç Türk milliyetçiliği, savaş ertesindeki gelişmeler ve Sevr’de büyük devletlerin tutumu, Ermeni tedhişinin doğuşu ve Ermenilerin kimlik arayışı konuları irdeleniyor.

Raporun giriş bölümünde, “*tarafsız Ermenilere göre*” bugün 3. kuşak Ermenilerin içinde bulundukları bunalım ve terör ortamı şu verilerle açıklanıyor:

1) Manevi gerekçe: Genç Ermeni milliyetçileri toplumdaki uzak bir biçimde misyoner okullarında yetiştirilmişlerdir.

2) Siyasi gerekçe: Sovyetler Birliği, Ermenileri kullanarak Türkiye’yi zayıflatmayı amaçlamaktadır.

3) Fiziki gerekçe: Ermeni milliyetçiliği güçlü bir Türk Devletiyle bir Kürt azınlık arasında ve coğrafi temellerden yoksun bir temelde yaşamaktadır.¹⁴⁶⁴

Sorumlu İttihat ve Terakki

“Osmanlılar döneminde Ermenilere karşı gerçekleştirilen eylemi ‘soykırımdan başka bir isimle adlandırmak mümkün değildir” denilen raporda, 1948 yılında Birleşmiş Milletler çerçevesi içinde yapılan soykırım tanımının Ermeniler için tamamen geçerli olduğu iddia ediliyor ve şu görüşlere yer veriliyor: “Soykırım konvansiyonu Ermenileri de kapsamına almalıdır. Her ne kadar, 1915 olaylarının sorumlusu olan İttihat ve Terakki Fırkası yöneticileri ya mahkeme önünde işledikleri suçlardan dolayı yargılanmış ya da bizzat Ermeniler tarafından vahşice öldürülmüşlerse de sorunun cezalandırılma yöntemi ile çözülemeyeceği açıktır. Sorun Birleşmiş Milletler de ele alınmalı ve bütün ülkeler bu konuda girişim yapmalıdır.”

Türkiye’nin soykırımı tanımmasının manevi bir değer taşımaktan öteye gitmeyeceğini belirten, bu konuya ilişkin olayda şunları söylüyor: *“Uluslararası hukuk kuralları zaten Ankara’nın kınanmasına, cezalandırılmasına ve Ermenilere tazminat ödemesine imkân vermemektedir. Çünkü Ermeniler bağımsız bir devlet olarak kabul edilmemektedir. Ermeni ulusu bir kurban, ama uluslararası hukukun bir konusu değildir. Türkiye’nin soykırımı tanınması Ermenilerin tarihi ve kültürel kimliklerine kavuşmalarını sağlayacaktır. Bu da manevi bir değer taşımaktadır.”*

Raporun sonuç bölümünde ise, Jaak Vandemeulbroucke, Avrupa Parlamentosu’nun soykırımı tanımmasını ve AET hükümetlerinin konuyu uluslararası platformlara getirerek Ermeni istemine destek olmasını talep ediyor. *“Bugünkü Türk Hükümeti kuşkusuz Jön Türklerin gerçekleştirdiği bir eylemden sorumlu tutulamaz”* diyen raportör, hemen sonraki bölümde ise şunları söylüyor: *“Buna rağmen, bugünkü Ankara yöneticileri, olayların geçtiği sınırların içindeki Türk Devleti’nin varisleridir. Bundan dolayı, bugünkü Türk Hükümeti, uzun süre tarihi ve Ermeni soykırımını inkâr edemez. Üstelik Türkiye’nin soykırımı tanınması, hem uluslararası planda insan haklarının güçlendirilmesi açısından rol oynayacak hem de dağılmış Ermeni cemaatleri tarafından da reddedilen anlamsız tedhiş olaylarının önüne geçecektir.”*

¹⁴⁶⁴ Cumhuriyet, 11 Nisan 1985.

Belçikalı milletvekili raporun en son bölümünde ise, bütün AET hükümetlerine bir çağrı yaparak, bu ülkelerin “tek ses” halinde soykırımı tanımamasını ve Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Alt Komitesi raporuna Ermeni soykırımı olayının da geçirilmesi için bu ülkelerin derhal girişimde bulunmasını istiyor.¹⁴⁶⁵

Gelişmeler Ne Olacak

“Ermeni sorununa” ilişkin raporun Türkiye’nin yaklaşımına son derece aykırı düşen bir biçimde hazırlanmasından sonra, bu raporun Avrupa Parlamentosu Siyasi Komisyonu’nda tartışılması, sonra da aynı parlamentonun asamblesinde oylanarak karar haline gelmesi gerekiyor. Vandemeulbroucke raporunun normal olarak, “büyük bir tesadüf eseri” 24 Nisanda Brüksel’de yapılacak Parlamento Siyasi Komisyonu’nda ele alınması gerekiyor. Ancak, bu tarihte tartışılmadığı takdirde, Siyasi Komisyon’un Mayıs ayında Roma’da gerçekleştireceği oturumda rapor gündeme gelecek.

Belçika başkentindeki değişik diplomatik kaynaklardan edinilen bilgilere göre, “Ermeni raporu” nun bazı değişiklikler olsa bile, Siyasi Komisyon’da benimsenmesi büyük olasılık. Parlamento’da Türkiye’ye karşı ılımlı tutum alan sağ kanat üyelerin bile, Ermeni sorununa bir “Hristiyan-Müslüman” çatışması olarak baktıkları ve bu yüzden raporu asamblede onaylamasını engelleyecek bir tutum almayacakları ifade ediliyor. “Soykırım” iddialarının yer aldığı ve bu “soykırım”ın tanınmasını isteyen bir kararın AET danışma organında benimsenmesi ise bütün diplomatik gözlemcilere göre Türk Hükümeti’ni çok güç durumda bırakacak ve Ermeni tezine yeni bir meşruluk getirecek.¹⁴⁶⁶

3.2.326. Ankara’da AET’deki Ermeni Raporuna Girişim Hazırlığı

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Avrupa Parlamentosu Siyasi Komisyonu tarafından hazırlattırılan Ermeni sorununa ilişkin raporun Ermeni görüşleri doğrultusunda kaleme alınması Ankara’da tepkiyle karşılandı.

Avrupa Parlamentosu’nda çevreci milletvekillerinin yer aldığı Gökkuşığı Grubu’na mensup Belçikalı parlamenter Jaak Vandemeulbroucke tarafından hazırlanan ve önceki gün özeti gazetemizde yayımlanan raporda, Türkiye’nin Ermeni soykırımını

¹⁴⁶⁵ Cumhuriyet, 11 Nisan 1985.

¹⁴⁶⁶ Cumhuriyet, 11 Nisan 1985.

kabul etmesi isteniyor. Ayrıca AET ve Birleşmiş Milletlerin de soykırımı resmen tanımaları gereği vurgulanıyor.

Dışişleri Bakanlığı bu aşamada söz konusu rapora ilişkin olarak herhangi bir görüş belirtmek istemediler. Ancak raporun içeriğinin belli olması üzerine açıkça ifade edilmemekle birlikte Dışişleri Bakanlığı çevrelerinde belirgin bir tepkinin doğduğu gözlemlendi. Sağlanan bilgilere göre Türk Hükümeti'nin söz konusu raporun Avrupa Parlamentosu kararı haline gelmesini önlemek amacıyla yoğun girişimlerde bulunması bekleniyor. Bu girişimleri gerek parlamentoya temsilci gönderen AET'ye üye ülkeleri hükümetleri, gerek parlamento mensupları nezdinde olmak üzere iki kanaldan yürütüleceği bildiriliyor. Bu çerçevede, önümüzdeki aylarda Avrupa Parlamentosu organlarındaki raporla gelişmelerin de yakından izlenmesi bekleniyor. Rapor ilk aşamada Ermenilerin “soykırım günü” olarak andıkları 24 Nisa tarihinde parlamentonun Siyasi Komisyonu'nun onayına sunulacak. Raporun Avrupa Parlamentosu'nda geçmesi halinde de ilk kez soykırım iddiası uluslararası bir örgüt tarafından tanınmış olacak ve taşıdığı siyasi sonuçlar bakımından da Türk hükümetini zor bir duruma sokabilecek.¹⁴⁶⁷

Ankara Engellemeye Çalışıyordu

Ankara, geçen yıl daha raporun hazırlanması düşüncesi ortaya atıldığında konuyla ilgilenmeye başlamış ve ilk başta Siyasi Komisyon'un konuyu gündemine almasını engellemeye çalışmıştı. Söz konusu uyarılarında Türk tarafı Avrupa Parlamentosu'nun Ermeni sorunuyla ilgilenmesinin ve Ermeni görüşleri doğrultusunda bir tavır almasının Türkiye'nin AET ile ilişkilerini olumsuz yönde etkileyeceğine dikkat çekmiş ve bu durumun ilişkilerde vahim sonuçlar doğuracağını belirtmişti. Ancak Türk diplomasisinin yürüttüğü faaliyetler Avrupa Parlamentosu'nda Türkiye görüntüsünde olumsuzluğu karşısında somut bir sonuç vermemiş ve komisyon Belçikalı parlamenter Vandemeulbroucke'yi Ermeni sorunu konusunda bir rapor hazırlamakta görevlendirmişti.

Belçikalı parlamenter, raporu hazırlarken başta dengeli bir yaklaşımı içinde gözükmüş, Ermeni çevrelerin yanı sıra, Ermeni sorunu konusundaki çalışmalarıyla

¹⁴⁶⁷ Cumhuriyet, 12 Nisan 1985.

tanınan Prof. Türkkaya Ataöv gibi Türk bilim adamlarıyla da görüşmüştü. Ancak “çevreci” parlamenter, sonradan başlangıçtaki dengeli tutumundan sapmıştı.¹⁴⁶⁸

3.2.327. Ermeni Raporuna Sert Tepki

Ankara: Terör Teşvik Ediliyor

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Türkiye, AET’nin danışma organı Avrupa Parlamentosu’nda Ermeni tezleri doğrultusunda hazırlanan raporla ilgili resmi tepkisini dün açıkladı. Türkiye, raporun parlamentoda kabul edilmesi halinde bunun doğrudan “terörü teşvik” anlamına geleceği konusunda AET’yi sert bir dille uyardı.

Dışişleri Bakanlığı’ndan bu konuda dün yapılan açıklamada, Avrupa Parlamentosu’nun çevreci milletvekillerinden oluşan “Gökkuşakı Grubu”nun üyesi Belçikalı parlamenter Jaak Vandemoulbroucke tarafından hazırlanan ve Ermeni soykırımının Türkiye tarafından tanınmasını isteyen rapor, “*tek yanlı, her türlü dayanaktan yoksun ve yalanlara dayanan bir belge*”, raportör ise “*dengesizin biri*” olarak nitelendi.

Açıklamada ayrıca raporun kabul edilmesi halinde bunun da, “Sevr Antlaşması gibi tarihin tozlu sayfaları ile çöp sepetindeki kendine layık yeri alacağı” kaydedildi. Açıklamada ayrıca şu görüşlere yer verildi: “*Belgede ileri sürülen Ermeni yanlı görüşlerin tek tek çürütülmesi ve bu çürütmenin tarihi belgelere dayandırılması bilim adamlarımız için son derece kolay olabilir.*”

Dışişleri ayrıca, Türkiye’nin AET içinde raporun hazırlanışı sırasında görüşlerini açıklama ve tartışma imkânından bugüne kadar yoksun bırakılması da eleştirildi. Açıklamada daha sonra AET’ye açık bir de mesaj verilerek şu ifade kullanıldı:

“AET gibi, demokrasi ve insan haklarına saygı prensiplerine bağlı olduğunu ileri süren ve gerçekten böyle kalması gereken bir kurumun bütün bir milleti, görüşlerini almaksızın birtakım tek yanlı yaklaşım ve uydurma iddialarla itham etmeyeceğini ümit etmek isteriz. Raportörün iddialarına değer verilmesi halinde terör hiçbir şekilde durmayacak, bilakis, hemen hemen bütün gizli veya açık Ermeni örgütlerince saraheten belirtildiği üzere tanınmanın arkasından tazminat ve toprak talepleri ve bunları destekleyen tüm

¹⁴⁶⁸ Cumhuriyet, 12 Nisan 1985.

terör eylemleri daha da teşvik görmüş olarak yeni bir hız kazanacaktır. Bunun aksini iddia etmek saflık değil, kötü niyetin eseridir.”¹⁴⁶⁹

3.2.328. Ermeni Terörist Hücrede Ölü Bulundu

Paris - Sabetay Varol bildiriyor; Türkiye’nin Paris Başkonsolosluğu’nu 24 Eylül 1981 günü basarak güvenlik görevlisi Cemal Özen’i şehit eden, Başkonsolos Kaya İnal’ı ağır yaralayan ve 7’şer yıl hapis cezasına çarptırılan dört Ermeni teröristten Raffi Aram Basmacıyan, cezaevi hücresinde ölü bulundu, avukatı Henri Leclerc, Basmacıyan’ın intiharının kesin olduğunu söyledi.

Paris’teki resmi kaynaklar Basmacıyan’ın cezasını çekmekte olduğu Paris yakınlarındaki Fleury Morogis Cezaevindeki hücresinde önceki akşam asılı olarak bulunduğunu bildirdiler, ancak olayın intihar olup olmadığının araştırıldığını kaydettiler. Olayın duyulmasından sonra cezaevine giden avukatı Henri Leclerc intiharın kesin olduğunu bildirdi. Leclerc, cezaevi girişinde Cumhuriyet muhabirine, emin olmak için cezaevine geldiğini belirterek, *“Hücresinde kendisini asarak intihar ettiğinden en ufak kuşku yok”* dedi. Leclerc, Ermeni hükümlünün infaz yasasına göre 2 yıla yakın, ancak sınır dışı olmayı kabul etmesi halinde önümüzdeki aylarda tahliye edilmesinin mümkün olduğunu söyledi.

Aram Basmacıyan’ın hücresinde ölü bulunmasının ardından Ermeni terör örgütü ASALA, Fransa’yı tehdit etti.

AP’nin Paris bürosuna telefon eden bir kişi, Fransa’da *“insanlık dışı bir hükümet”* bulunduğunu öne sürerek, *“Dünyayı her yanındaki Fransız çıkarlarına acımasızca ve ayrımsız saldırılacağını”* bildirdi.¹⁴⁷⁰

3.2.329. 24 Nisan Öncesi Ermeniler Faaliyette

Berlin, (a.a.) - Ermeniler, 24 Nisan öncesi Avrupa’da Türkiye aleyhtarı faaliyetlerini yoğunlaştırmaya başladılar. Ermeniler, bu faaliyetlerinde, Avrupa’daki kaçak Türklerle işbirliği yapıyorlar. Ermeniler, Berlin’de önceki gün Protestan Kilisesi’ne ait “Haus der Kirche” adlı binada, 400 kişinin katıldığı bir toplantı

¹⁴⁶⁹ Cumhuriyet, 13 Nisan 1985.

¹⁴⁷⁰ Cumhuriyet, 14 Nisan 1985.

düzenlediler. Toplantı sırasında Goethe Sokağı'nda iki katlı binaya giriş ve çıkışlar, aşırı solcu Türk militanlarca kontrol edildi. Berlin'den yayın yapan “SFB” Radyosu da, kilisenin düzenlediği toplantıya dün sabahki programında 10 dakika ayırdı. “*Hür Berlin Üniversitesi*” öğretim üyesi Krikor Mirigyan, programdaki konuşmasında bilinen iddia ve talepleri yineledi.

Federal Almanya'daki Ermeni Öğrenci Komitesi'nin de, 24 Nisan dolayısıyla toplantılar hazırlamakta olduğu öğrenildi. Bremen'de eyalet senatosunun desteğinde düzenlenen Ermeni haftası ise 19-24 Nisan arasında yapılacaktır. Mulheim şehrinde de bir Ermeni günü yapılacağı bildirildi.¹⁴⁷¹

3.2.330. Basmacıyan'ın İntiharı Tartışılıyor

Paris, (Sabetay Varol) - Paris yakınlarındaki Fleury - Merogis Cezaevi'ndeki hücrelerinde kendini asarak intihar eden ASALA militanı Aram Basmacıyan'ın ölümü konusu ile ilgili tartışmalar dün de devam etti. Basmacıyan'ın avukatları başlangıçta söz verilmesine karşılık, 1981'de Türk Başkonsolosluğu'nu işgal ettikten sonra 7'şer yıla mahkûm olan dört müvekkillerine siyasi tutuklu statüsü tanınmadığını ve cezaevi koşullarının intihar nedeni olduğunu öne sürerken, Fransız Hükümeti siyasi tutuklu statüsü tanınması konusunda hiçbir zaman söz verilmediğini ifade ediyorlar.

Öte yandan Evry Savcılığı otopsi yaptırma kararı verdi. Fransa'daki Ermeni örgütleri ise Aram Basmacıyan'ın intiharı ile ilgili çeşitli açıklamalar yaptılar. Ermeni Ulusal Hareketi (MNA), Basmacıyan'ın intiharının “*Ermeni ulusunun yaşadığı trajediyi vurguladığını*” öne sürdü. Ermeni Siyasi Tutukluları Destekleme ve Enformasyon Komitesi ise Sibirya'da geçen aralık ayında tutuklu bulunduğu cezaevinde ölen Ermeni milliyetçisi Eduard Arutunyan'dan sonra Basmacıyan'ın ölümüyle 4 ay gibi kısa bir süre içinde iki Ermeni siyasi tutuklunun cezaevinde öldüğüne dikkati çekti.

ASALA'ya yakınlığı ile bilinen Ermeni Siyasi Tutukluları Destekleme Yunanistan Komitesi de ASALA'nın, geçen gün yayımladığı ve Fransız Hükümeti'ni suçlayan bildirisine paralel olarak Basmacıyan'ın ölümünden Fransız yönetimini sorumlu tuttu. Bu komiteye göre, Fransız Hükümeti çeşitli uluslararası örgütlerin Basmacıyan'ı ziyaret için

¹⁴⁷¹ *Cumhuriyet*, 16 Nisan 1985.

Adalet Bakanlığı'na yaptıkları başvurunun her seferinde geri çevrildiğini de öne sürdü.¹⁴⁷²

3.2.331. AET'ye Ermeni Raporu Hazırlayan Belçikalı Parlamenter

“Ermeniler Toprak İsteyemez”

Strasbourg, Hadi Uluengin bildiriyor; Avrupa Parlamentosu'nda “Ermeni raporu”nu kaleme alan Belçikalı milletvekili Jaak Vandemeulbroucke, dün Strasbourg'da kendisiyle yaptığımız bir konuşmada, “Türkiye'nin 1915 olaylarını bir soykırım olarak tanıması Ermenilere toprak verileceği anlamına gelmez” dedi.

Başlangıçta raporun resmen dağıtılmadan basına nasıl yansıdığını anlamadığını söyleyen Vandemeulbroucke, şu görüşlere yer verdi: “Beni bir Türk düşmanı olarak tanımlamak hiçbir şekilde gerçekte bağdaşmıyor. 1915 olaylarına mümkün olan en yansız şekilde yaklaşmaya çalıştım. Tamamen tarafsız kalınamayacağının da bilincindeyim. Beni Türk görüşlerine yer vermemekle suçluyorsunuz. Oysa Kamuran Gürün'ün artık bugün Türk Hükümeti'nin yarı resmi tutumunu yansıtan kitabına raporumda defalarca atıfta bulundum.”

Birçok belge okuduktan sonra vardığı sonucun 1915 olaylarının “dönemin Türk Hükümeti tarafından hazırlanmış bir soykırım” olduğunu söyleyen Vandemeulbroucke, sözlerini şöyle sürdürdü: “Ermeni milliyetçiliğinin Amerikan kilise misyonlar tarafından kışkırtılması, Rus İmparatorluğu'nun Ermenileri İstanbul Hükümeti'ne karşı kullanması, savaşta olan Türkiye'nin dört bir yandan kuşatılmış bulunması açıklayıcı etkenlerdir. Ama bu bir soykırımdır. Türk Hükümeti'nin bu soykırımı tanıması ancak manevi bir sorundur. Bu tanıma gerçekleştiği takdirde hunharca öldürülen Türk diplomatları artık öldürülmeyecektir. Çünkü terörizmin ideolojik testi ortadan kalkacaktır.”

Bugünkü Türk Hükümeti'nin soykırımdan sorumlu olduğunu savunmadığını da ekleyen Vandemeulbroucke, “Ama Türkiye Cumhuriyeti Osmanlı İmparatorluğu'nun tarihi devamıdır. Türkiye'nin soykırımı tanıması Ermenilerin Türkiye'den toprak talep etmesine, tazminat istemesine hukuki bir temel oluşturmaz. Çünkü BM Soykırım

¹⁴⁷² Cumhuriyet, 16 Nisan 1985.

Sözleşmesi'ne göre bu tür talepler ancak devletlerden gelebilir. Ermenilerin bir devlet olarak varlığı ise söz konusu değildir” dedi.

Avrupa Parlamentosu'nun raporu benimseyerek soykırımı onaylaması halinde sorunun daha fazla uluslararası nitelik kazanacağını belirten Belçikalı milletvekili sözlerine şunları ekledi: *“Zaten bozulmuş olan Türkiye-AET ilişkilerinin Ermeni raporunun onaylanmasıyla daha da gerginleşmesi söz konusu değildir.”*

Strasbourg'da bugün yapılacak olan *“Türk dostları”* toplantısında Ermeni raporu hakkında Ankara'nın tezlerini açıklayacak olan Prof. Türkkaya Ataöv, raporu *“Bilimsellikten tamamen uzak”* olarak niteledi. Ataöv, *“Bir kaç kişinin başından geçmiş olayları bir tiyatro senaryosu haline sokmak, sonra da bu senaryoyu bir raporda referans olarak kullanmak olaylara bilimsel bir yaklaşım olmaz”* dedi.¹⁴⁷³

3.2.332. Halefoğlu Fransız Radyosu'nda Konuştu:

Ermenilere Değil Teröristlere Karşıyız

Paris, (Cumhuriyet) - Fransız resmi radyosu RFI, Dışişleri Bakanı Vahit Halefoğlu'nun demecini yayımladı. 10 dakika süren görüşmede Halefoğlu, radyo muhabirinin, *“Türkiye'nin Fransa'yı Ermeni terörizmine yataklık eden bir ülke olarak görmeye devam edip etmediği”* sorusunu, *“Fransız Hükümeti'nin terörizme, kabul edilmez yöntemlerle hedefine varmak isteyen terörizme karşı olduğuna eminim”* biçiminde yanıtladı.

RFI muhabiri ile Halefoğlu arasındaki sorulu yanıtı söyleşi Özetle şöyle:

- Emekli Büyükelçi Etienne Manach'ın geçen yaz Türkiye'ye yaptığı gezinin Türk-Fransız ilişkilerindeki etkisi ne oldu?

Halefoğlu - Sayın Manach'ın ziyareti yeni bir dönemin başlangıcını ifade ediyor. Ancak o zamandan beri sadece küçük olarak niteleyebileceğimiz ilerlemeler oldu. Ummak istediğimizden daha küçük. İlişkileri düzeltme isteğine rağmen henüz somut bir sonuç yok. Ancak ilişkileri düzeltmek her iki ülkenin çıkarınadır. Düzeleceği hakkında umutluyum.

¹⁴⁷³ Cumhuriyet, 17 Nisan 1985.

-Fransa - Türkiye ilişkilerinde önemli anlaşmazlık Ermeni sorunu olarak gözüküyor. Fransız Hükümeti soykırımı kabul ederken, Türkiye bu teze karşı çıkıyor değil mi?

Halefoğlu- Ermeni sorunu pürüzlü bir sorun. Aslında Ermeni sorunu dememek lazım. Biz Ermenilere karşı değiliz. Türkiye’de 60 -70 bin civarında Ermeni huzur içinde yaşıyor. Terörizm sorunu demek daha doğru. ASALA ve diğer benzeri örgütlere karşıyız.¹⁴⁷⁴

3.2.333. ‘Türkiye’nin Dostları’ Ermeni Sorununu Tartıştı

Strasbourg - Hadi Uluengin bildiriyor; Avrupa Parlamentosu’nda Türk yanlısı bir eğilim oluşturmayı amaçlayan “*Türkiye’nin dostları*” grubu dün Strasbourg’da toplandı. Alman CDU Milletvekili Lemmer’in öncülük ettiği ve ağırlık noktasını Ermeni sorunu ve bu sorunla ilgili olarak Belçikalı Milletvekili Vandemoulbroucke tarafından hazırlanan raporun oluşturduğu toplantıda Prof. Türkkaya Ataöv Türkiye’nin tezlerini ayrıntılı bir biçimde anlattı. Ataöv, raporun bilimsellikten uzak olduğuna dikkat çekerek “*yanlı*” bir nitelik taşıdığını da söyledi.

Öte yandan raporun hâlâ gizli tutulmasına rağmen Cumhuriyet tarafından ilk kez kamuoyuna duyurulması üzerine, Türkiye Büyükelçisi Avrupa Parlamentosu Başkanı ile görüşerek dikkati çekti. Bu arada, üyelerden Wedeking söz alarak şunları söyledi: “*Yabancı uzmanlar o devirde Türkiye’de 1 milyon Ermeni yaşadığını belirtirken nasıl olur da 1,5 milyon Ermeni’nin katledildiği iddia edilebilir?*”

Davetli olmadığı halde toplantıya katılan İngiliz İşçi Partili Arthur Stanley Newens ise Türkiye’nin “tarihi cinayet” olduğunu iddia ettiği 1915 olaylarını kabul etmesini istedi.¹⁴⁷⁵

3.2.334. Ermeniler Eylem Hazırlıyor

Haber Merkezi - Ermeni örgütleri, yaklaşan 24 Nisan nedeniyle dünya çapında gösteri hazırlıklarına giriştiler. 1915 yılının 24 Nisan’nda yapıldığı iddia edilen Ermeni soykırımının 70. yıldönümü nedeniyle Paris’te bir Ermeni anıtı için Ermeni örgütlerinin

¹⁴⁷⁴ Cumhuriyet, 18 Nisan 1985.

¹⁴⁷⁵ Cumhuriyet, 18 Nisan 1985.

abaları sürüyor. Londra'daki Ermeniler, İngiliz Hükümeti'nin "*soykırım günü*"n tanınması için baskı yapıyorlar.

Yunanistan: Stelyo Berberakis'in haberine göre, Yunanistan'daki Ermeni rgtleri bir basın toplantısı düzenleyerek, 24 Nisan günü için Atina'da bir dizi gösteri düzenleyeceklerini ve bu gösterilere binlerce Ermeni'nin katılacağını açıkladılar.

"*Ermeni Devrimci Federasyonu*" (Taşnak) ile "*Ermeni Halk Partisi*" (Ragaf) rgtleri dn Atina'daki Yabancı Basın Derneği'nde bir basın toplantısı düzenledi. Toplantıda konuşan "*Ermeni Gösteri Komitesi*" Başkam Manuel Fenerciyan, "*Ermeni halkının soykırımın 70. yıldönümünde Türkiye'ye karşı haklarını korumak amacıyla mücadelelerini sürdürmekte kararlı*" olduklarını söyledi.

Fenereian, bir gazetecinin, Ermenilerin üzerinde hak iddia ettiği Doğu Anadolu'daki bazı kentlerde bölücü örgütlerin de hak iddia ettiklerini söylemesi üzerine şu yanıtı verdi: "*Ermeniler, Kürtlerin bu isteklerini biliyor. Ancak, Kürtlerle de işbirliği yapılabilir. Neden olmasın?*" Ermeniler, Atina'nın, Türkiye'den göç eden Rumların çoğunlukta olduğu Nea Smirna (Yeni İzmir) semtindeki Ermeni Anıtı'na elenk koyacak, oradan da Türk Büyükelçiliği'ne bir yürüyüş yapacak. 22-28 Nisan günleri arasında da gene Atina'da bir "*Soykırım Fotoğrafları Sergisi*" açılacak. 28 Nisan günü de sahibi Ermeni olan "*Orfea*" sinemasında geleneksel törenler düzenlenecek.

İngiltere: Ragip Duran'ın bildirdiğine göre, İngiltere'deki 10 bin kişilik Ermeni topluluğu, Başbakan Margaret Thatcher'in "*soykırım*" tezini kabul etmesi için yoğun etkinliklere başladılar. İngiltere'deki bütün Ermeni rgtleri 24 Nisan günü kilisenin önderliğinde çeşitli gösterilerin yapılacağını açıklarken, bu arada Başbakanlığa verilecek olan bildiride, İngiltere Hkmetinin "*1915 soykırımını resmen tanımması ve uluslararası örgütlerde bu tezi savunması*" talep edildi.

24 Nisan günü Londra'daki Türkiye Büyükelçiliği önünde barışçı bir kınama gösterisinin düzenleneceğini açıklayan komite, ayrıca Trafalgar Alanı'nda düzenlenecek miting ve yürüyüşte de Ermeni rgtleri temsilcilerinin yanı sıra İngiliz İşçi Partili bir milletvekilinin konuşacağını duyurdu.

Fransa: Sabetay Varol'un bildirdiğine göre, Paris'te Ermeni anıtı dikilmesiyle ilgili kararın Paris Belediye Meclisi'nde oybirliği ile alındığı açıklandı. Belediye Meclisi'nin bu kararı, hkmet temsilcisi olan Paris valisinin onayını bekliyor. Paris Belediye

Meclisi'nde sağıcı muhalefet partileri 141 üyelikle kesin çoğunluğa sahip. Sosyalist Parti 16, komünistler ise sadece 6 üye bulunduruyor. Belediye Meclisi'nin verdiği, *“Ermeni halkının 1915 yılında yaşadığı trajedinin anısına”* anıt dikilmesi yolunda Paris ve çevresi Ermeni Apostolik Kilisesi'nin isteğine olumlu yanıt verme kararına karşılık, Paris Belediyesi Basın Sözcülüğü, anıtın 1988 - 89 yıllarından önce açılmasının mümkün olmadığını ifade etti. Basın sözcüsü, anıtın temelini Paris Belediye Başkanı tarafından törenle atılmasının da söz konusu olmadığını belirtti.

Basın sözcüsünden aldığımız bilgiye göre, açılması kararlaştırılan anıtın sahası, belediyece tahsis edildi. Ancak diğer harcamalar, Ermeni Apostolik Kilisesi Kültür Derneği tarafından karşılanacak. Ermeni Anıtı'nın anlamını ifade eden yazılar, tahrik edici olmaması bakımından anıtın iç kısmına yazılacak. Paris Belediye Başkanı Jacques Chirac'ın izin için vilayete yaptığı başvuru ise henüz karara bağlanmış değil.¹⁴⁷⁶

3.2.335. Başbakan “Le Point” a Demeç Verdi

Özal: 1915'te Soykırım Diye Bir Şey Olmadı

Haber Merkezi - Ermeniler bütün dünyada 24 Nisanı kutlama hazırlıkları yaparken Başbakan Turgut Özal, *“1915 yılında kesinlikle bir soykırım olmamıştır”* dedi.

ABD'de, Atina'da, Fransa' da, Federal Almanya'da gösteriler ve kutlama hazırlıkları sürerken Özal, Fransa'da yayımlanan haftalık “Le Point” Dergisi'ne verdiği demeçte şunları söyledi: *“1915 yılında kesinlikle Ermeni soykırımı diye bir şey olmamıştır. Açılan uluslararası soruşturmaların hiçbirinde soykırım iddiası kanıtlanamamıştır.”*

Birinci Dünya Savaşı'nda Osmanlı İmparatorluğu'na doğu cephesinden saldıran Rus ordularının sınır boylarında yaşayan Ermeni toplumu etki altına alıp bunları kullandıklarına dikkat çeken Özal, *“Bu Ermeniler genellikle düşmanımız gibi davranmışlardır. Bu nedenle hükümet bu bölgelerdeki Ermeni toplumunun Suriye'ye göçüne karar vermiştir. Ancak, bu göç sırasın da bazıları yolda ölmüştür”* dedi.

Ermeni sorununun Türk Fransız ilişkilerini etkileyip etkilemediği sorusuna Özal'ın yanıtı şu oldu: *“Fransa'da kalabalık bir Ermeni toplumu yaşamaktadır. Siyasi partiler*

¹⁴⁷⁶ Cumhuriyet, 19 Nisan 1985.

de bunların oylarını çekebilmek için Ermenilerin Türkiye aleyhtarı fikirlerini desteklemişlerdir. Bunun sonucunda iki ülke arasında kötü bir ortam doğmuştur. Ancak, Fransız hükümetinin olayları daha akılcı değerlendirmesi ve Türkiye'nin Ortadoğu'daki önemini algılaması nedeniyle durum düzelme yoluna girmiştir."¹⁴⁷⁷

ABD'de

Bu arada arkadaşımız Tanju Akerson'un bildirdiğine göre bir grup Ermeni dün New York'ta miting düzenlendi ve aynı gün bir başka yerde, yarım milyona yakın kişinin katıldığı büyük bir Yahudi yürüyüşünün de yapılması nedeniyle miting haberine TV ve radyoda geniş yer verildi. Haberlerde doğrudan doğruya "*Ermeni soykırımı*" deyiimi kullanıldı.¹⁴⁷⁸

Yunanistan'da

Atina'daki Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde düzenlenen "*Ermeni Halk Hareketi*" toplantısında ASALA örgütünün bir mesajı okundu. Toplantıda ayrıca PASOK milletvekili Silva Akrits, EDA Partisi Başkanı Manolis Glezos, İç Komünist Partisi'nden Nikolaos Bunellis, Sosyal Demokrasi Partisi ve Hristiyan Demokrat Parti temsilcileri birer konuşma yaptı. Toplantıda ayrıca Japonya, Ürdün, Irak, Bahreyn'den örgütlerle, El Fetih ve bölücü bazı örgütlerin mesajları okundu.¹⁴⁷⁹

3.2.336. Nayır'ı Kaçıran Toranyan'ın 4 Aylık Cezası Tecil Edildi

Paris, Sabetay Varol) - Orly davasında 15 yıla mahkûm olan Soner Nayır'ı saklamak ve kaçışına yardımcı olmak suçundan yargılanan Ara Toranyan ve yardımcısı 3 Ermeni 4 ile 14 ay arasında değişen hapis cezalarına mahkûm edildiler. Bobigny Asliye Ceza Mahkemesi'nde dün açıklanan kararda, tutuksuz yargılanan Toranyan 4 ay hapis cezasına çarptırıldı, ancak cezasının tümü tecil edildi. Tutuklu diğer sanıklardan Setrat Kazancıyan 14 ay, Vahe Safranyan 12 ay ve Ararat Büyükpehlivanyan ise 8 ay hapis cezasına mahkûm oldular. Kazancıyan ve Safranyan'ın cezalarının yarısı, Büyükpehlivanyan'ının tümü tecil edildi.¹⁴⁸⁰

¹⁴⁷⁷ *Cumhuriyet*, 23 Nisan 1985.

¹⁴⁷⁸ *Cumhuriyet*, 23 Nisan 1985.

¹⁴⁷⁹ *Cumhuriyet*, 23 Nisan 1985.

¹⁴⁸⁰ *Cumhuriyet*, 23 Nisan 1985.

3.2.337. Ermeniler Destek Peşinde

Haber Merkezi - Ermeniler, “soykırım”ın yapıldığı tarih olduğunu iddia ettikleri 24 Nisan 1915’in 70. yıldönümü nedeniyle dün bütün dünyada gösteriler yaptılar. Bu arada ABD’nin California eyaleti Ermeni Valisi George Dökmeciyan, “24 Nisan’ın soykırımı anma günü ilan edilmesi” tasarısını engelleyen ABD Başkanı Ronald Reagan’a “teessüflerini” bildirdi.

Reagan’a bir mektup yazan Dökmeciyan şu ifadeyi kullandı: “*Ermeni soykırımı tartışma götürmez bir gerçektir. Bunun ulusal anma günü olarak kabul edilmesine karşı çıkmanızı esefle karşılıyor, size bundan duyduğum derin düş kırıklığımı iletmek istiyorum. Bugünkü tutumunuzu değiştirip tarihi gerçeği sağlamlaştıracak bir biçimde harekete geçmenizi diliyorum.*”

Mektubun bir kopyası da basına dağıtıldı. ABD’de Ermeni soykırımını anma günü karar tasarısını destekleyen Senatör Carl Levin’in yardımcısı Ermeni asıllı Stephen Sarkayan, “*Reagan Yönetimi tasarı aleyhinde geniş çaplı kulis faaliyetinde bulunmaktadır*” dedi. Öte yandan Senatör Levin de Senato Genel Kurulu’nda dün yaptığı konuşmada Birinci Dünya Savaşı sırasında meydana gelen Ermeni olaylarıyla ilgili görüşlerini açıklayarak “soykırım” iddialarını yineledi. Temsilciler Meclisi’nde tasarının baş destekleyicisi olarak bilinen temsilci Tony Coelho da, “*Böyle bir karar çıksa da bunun Türklerin üzerinde zerre kadar etkisi olamayacaktır. Ancak tasarımı Temsilciler Meclisi Genel Kurulu’na bu kez daha fazla destekle getireceğim*” biçiminde konuştu. Washington, Los Angeles ve New York’ta kalabalık Ermeni toplulukları dün geniş çaplı gösteriler yaptı.¹⁴⁸¹

Fransa

Sabetay Varol’un bildirdiğine göre Paris’te iki ayrı gösteri düzenleyen Ermenilerin, Taşnak Partisi tarafından örgütlenen grubu Zafer Anıtına çelenk koyup Türkiye Büyükelçiliği’ne, Ermeni Ulusal Hareketi (MNA) yanlıları da başkonsolosluğa doğru yürüdü. Ermeniler ayrıca Fransa’nın çeşitli kentlerinde gösteriler düzenlediler.

Paris’te Taşnak Partisi’nin gösterisinde iktidardaki Sosyalist Parti’nin bazı önde gelen yöneticileri de bulunuyordu. Bu arada, 1915 Soykırımı Kabul Ettirme Derneği adı

¹⁴⁸¹ Cumhuriyet, 25 Nisan 1985.

altında kurulan örgüt, Paris Belediye Başkanı Jacques Chirac’ın Paris’te Ermeni anıtının dikilmesi için ayırdığı yerde bir tören düzenledi. Törenin amacı, anıt için ilk taşı dikmek ve bu taşı Ermeni dini liderlerince takdis ettirmektir. Tören yapıldı. Ancak, valilikçe anıt izni henüz verilmediği için söz konusu ilk taş dikilemedi.

Fransa Dışişleri Bakanı Roland Dumas, 1915 olaylarında, o dönemin Türk hükümetinin tutumunu onaylamadığını, ancak 70 yıl önceki olaylardan da bugünkü Türk Hükümeti’nin sorumlu tutulamayacağını söyledi. Dumas, Fransız parlamentosunda dün yaptığı konuşmada “1915 olaylarından bugünkü Türk hükümetini sorumlu tutmak aşırıdır” dedi.¹⁴⁸²

Yunanistan

Stelyo Berberakis’in bildirdiğine göre başkent Atina’da 800 kadar Ermeni genci bu yılki gösterilere katıldı. Türk Büyükelçiliği’ne yürüyen Ermeniler, elçiliğe 50 metre kala güvenlik kuvvetlerinin kurdukları barajla karşılaştılar. Olayların çıkmadığı, ancak yarım saat arayla iki Türk bayrağının yakıldığı yürüyüşte elçilik yakınlarında durdurulan Ermeniler’den dört kişi polisin izniyle binanın kapısına yapışkan bantla 3 sayfalık bir bildiri astılar. Öte yandan ABD’deki Ermeni toplumu da New York Times Gazetesi’nde tam sayfa bir bildiri bastırarak ABD yönetimini, 1915 yılında meydana gelen olayların soykırım olduğunu kabul etmesi için Türkiye’ye baskı yapmaya çağırdı.¹⁴⁸³

3.2.338. Moskova’ya Sert Tepki

Ankara, Pravda’da Çıkan İddiaları Protesto Etti

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Sovyetler Birliği, ilk kez açık bir şekilde “*Ermeni soykırımı*”ndan söz etti. Sovyetler Birliği Komünist Partisi organı “*Pravda*” da önceki gün “*soykırım*”ın yapıldığını iddia eden bir yazıya yer verilmesi, Ankara’ da derin tepki yarattı. Ankara, Sovyetler Birliği’ne kısa, ancak “*ağır*” bir açıklamayla yanıt vererek, Pravda’yı üstü kapalı bir biçimde teröristlerin paralelinde olmakla suçladı. Sovyet Komünist Partisi’nin resmi yayın organı “*Pravda*” da çıkan Ermenilerin 1915 yılında “*soykırım*”a uğradığı iddiasını işleyen “*İnsanlık tarafından kınanıyor*” başlıklı uzun

¹⁴⁸² Cumhuriyet, 25 Nisan 1985.

¹⁴⁸³ Cumhuriyet, 25 Nisan 1985.

makale, dünyanın çeşitli yerlerindeki Ermeni gruplarının “soykırım günü” olarak protesto gösterileri düzenledikleri 24 Nisan tarihine rastladı.

Sovyetler Birliği’ndeki Ermenistan Cumhuriyeti’nde bulunan Erivan Devlet Üniversitesi Rektörü ve Ermenistan Cumhuriyeti Bilimler Akademisi üyesi S.Ambartsunyan tarafından kaleme alınan yazıda, “*soykırım iddiası*”nın Sovyetler Birliği ile ABD arasında bir çekişme konusu olarak gündeme getirilmesi de dikkat çekti.

Dışişleri Bakanlığı, dün yaptığı bir açıklamayla, Pravda’da çıkan makaleyi, “teröristlerin iddiaları paralelinde” gördüğünü bildirdi. Makalenin “*Türkiye’ye yönelik yalan ve her türlü bilimsel temelden yoksun birtakım isnatlara*” dayandığı belirtilen açıklamada, “Bu isnatların Sovyetler Birliği Komünist Partisi organı Pravda gibi bir gazetede yer alması üzüntüyle karşılanmıştır” denildi.

Diplomatik gözlemcilere göre, Ankara, bu açıklamasıyla, yazının Sovyetler Birliği Komünist Partisi’ni bağladığı görüşünden hareketle, Sovyetler’i ilk kez Ermeni teröristlerin iddialarına destek vermekle suçlamış oldu. Açıklamada, daha sonra, “*Bu tip yayınların Türkiye ile Sovyetler Birliği arasında mevcut dostluk ve iyi komşuluk ilişkilerine hizmet etmediğine kuşku yoktur*” denildi. Bu ifadeyle de Ankara, Moskova’ya bu yayının Türk - Sovyet ilişkilerini olumsuz yönde etkileyeceği mesajını iletmiş oldu. Pravda’daki yayının Ankara’da Sovyetler Birliği nezdinde bir diplomatik girişimi “henüz” konu yapmadığı öğrenildi.¹⁴⁸⁴

Yazıda Ne Deniliyor

Pravda’nın önceki günkü sayısında çıkan makalede, insanlığa karşı işlenen en kanlı cinayetlerin başında “*soykırım*”ın geldiği belirtilerek, “*soykırım*”ın emperyalizmin ayrılmaz bir parçası haline geldiği kaydedildi. Pravda’daki makale, bu girişten sonra. “*Emperyalizmin en büyük soykırım hareketinin bundan 70 yıl önce Osmanlı Türkiye’sinin liderleri tarafından Ermeni nüfusu üzerinde gerçekleştirildiğini*” öne sürdü ve “*Bunun sonucu, bir buçuk milyondan fazla masum insan yok edildi*” dedi.

Yazıda, daha sonra Sovyet Ermenistan Cumhuriyeti’nin kurulmasından sonra, bu cumhuriyette çeşitli alanlarda sağlanan ilerleme ve gelişmelere değinilerek, Ermenilerin İkinci Dünya Savaşı’nın kazanılmasındaki katkılarından övgüyle söz edildi. Pravda, daha

¹⁴⁸⁴ Cumhuriyet, 26 Nisan 1985.

sonra konuyu Nazizm’e getirdi ve İkinci Dünya Savaşı’nda “ırkçı” Nazi düşüncesinin insanları topluca katlettiğini anlattıktan sonra, şöyle devam etti:

“Bugün Batıda bir yerde Türkiye’de Ermeni nüfusunun soykırımı uğradığı gerçeğini inkâr etmeye çalışan bazı sesler duyulmaktadır. Bu açıklamalarda herhangi bir katliam olmadığı, yalnızca bazı Ermenilerin ülkenin başka bölgelerine sürüldükleri bile belirtilebilmiştir.

Ulusal kurtuluş hareketlerine karşı, devlet politikası olarak kitle terörü uygulayan Amerikan emperyalistleri, sanki hiç kanlı bir katliam gerçekleştirmemişlerdir. Bu, Vietnam’daki ABD müdahalesinde de böyle olmuştur. Şimdilerde Nikaragua’nın bastırılmasında da böyle olmaktadır. ABD, terörizm politikası uygulamaktadır. ABD’den aldıkları destekle İsrail’deki Siyonistler de soykırım politikasına sarılmaktadırlar.”¹⁴⁸⁵

3.2.339. Ermeniler, 7 Ülkede Gösteri Yaptılar

Haber Merkezi - Ermeniler, Bulgaristan ABD, Fransa, Yunanistan’ın ardından Kudüs, Beyrut, Kanada’da da gösteriler yaptılar. Bulgaristan’da Ermeni bir milletvekili soykırımı lanetleyen konuşmalar yaparken, California’nın Ermeni Valisi George Dökmeciyan da Başkan Reagan’a iki gün içinde ikinci mektubunu göndererek soykırımı kabul etmesini istedi. Vatikan’da ise Papa 2. Jean Paul, 24 Nisan 1915 tarihinde ölenler için dua etti. Ermeni soykırımını anma kutlamaları Bulgaristan’ın çeşitli kentlerinde de yapıldı. Sofya Ajansı’nın haberine göre gösterilere Bulgaristan’da yaşayan Ermeniler katıldı. Bu arada Sofya’daki gösterilerde konuşan Ermeni asıllı Bulgar milletvekili Diran Parikyan, Osmanlı İmparatorluğunu “şovenizm”le suçlayan bir konuşma yaptı. Parikyan 1915 Ermeni soykırımının 15 Nisan günü dönemin içişleri bakanının (Talat Paşa) verdiği bir emirle Osmanlılar tarafından planlı olarak gerçekleştirildiğini öne sürdü.

ABD’de en geniş çaplı gösteriler California eyaletinde yapıldı. Taşınan yazılı pankartlarda sadece Ermeni soykırımı iddialarına değil, Türkiye’den kaçırıldığı ileri sürülen eroin yüzünden ABD’de yüz binlerce gencin öldüğüne dikkat çeken yazılar yer aldı. Bir pankartta, Kahrolsun 1,5 milyon Ermeni’yi katleden Türkler” yazısı göze çarparken bir diğesinde şu cümle okunuyordu: “Eroin kaçakçısı Türk’ün kurbanı yüz binlerce Amerikalıdır.” Bu arada California Valisi Dökmeciyan da Reagan’a gönderdiği ikinci mektupta, “Yönetiminizin en yakın zamanda soykırımı kabul etmesini diliyoruz.

¹⁴⁸⁵ Cumhuriyet, 26 Nisan 1985.

Şimdiye kadar bu nu kabul etmediğiniz için de teessüflerimizi bildiririz” ifadesini kullandı.

Vatikan’da da Papa ikinci Jean Paul, önceki gün düzenlenen ayinde “*Osmanlı İmparatorluğu döneminde 70 yıl önce yaşanan acılı olaylardan*” söz ederek bütün Katolikleri bu olaylarda ölenler için dua etmeye çağırdı. Papa bu tür olayların yinelenmemesi için bütün ulusların barış içinde yaşamalarını da istedi.

Lübnan’ın başkenti Beyrut’ta da Burj Hamud Adası’nda toplanan 25 binin üzerinde Ermeni, Ortadoks Piskopos 1. Karekin ile Katolik Papa Jean - Pierre Kasparyan başkanlığında bir açık hava toplantısı yaptı. Toplantıyı düzenleme komitesi başkanı olan Antranik Urfaliyan, Lübnan ulusu ile Ermeni toplumunun kaderi arasında benzerlikler bulunduğunu ileri sürdü.

Kanada’nın başkenti Ottawa’da da Ermeniler, Parlamento Tepesi’nden Türk Büyükelçiliği’ne yürüdüler. Göstericiler Türkiye aleyhinde sloganlar yazılı pankart taşıdılar.

Kudüs’teki Ermeniler de yıldönümünde ayın düzenleyerek kent kalesi dibinde gösteriler yaptılar. Piskopos Yeguse Derderyan başkanlığında düzenlenen ayinde, 1915 olaylarında öldürüldüğü söylenen Ermeniler anısında saygı duruşunda bulunuldu.¹⁴⁸⁶

3.2.340. New York’un “Ermeni Günü” Belgesi

(AP) - New York kentinin Yahudi Belediye Başkanı Edward Koch, 24 Nisan günü kendisini ziyaret eden New York Ermeni Başpiskoposu Terkom Manukyan’ı kabul ederek, kentin 24 Nisanı “*Ermeni soykırımında ölenleri anma günü*” ilan ettiğini bildiren bir belge verdi. Başında geleneksel Ermeni ruhani liderlerinin siyah muare kumaştan yapılmış kukuletasıyla tören giysileri içinde bulunan Manukyan, New York Belediyesi’nin anma günü belgesini almaktan pek mutlu görünüyordu. Öte yandan ABD Temsilciler Meclisi Genel Kurulu’nda Ermeni soykırımının onaylanması amacıyla hazırlanan tasarıya Reagan yönetimi çok sert tepki gösterdi. Yönetimden yapılan yeni açıklamada tasarının onaylanmasına kesinlikle karşı çıkıldığı bildirildi. Bu arada tasarının Meclis Genel Kurulu’na sevki ise, gelecek haftaya kaldı. Tasarının bu hafta gündeme

¹⁴⁸⁶ Cumhuriyet, 26 Nisan 1985.

sokulması için yapılan başvuru, gündemin önceden belirlendiği gerekçesiyle kabul edilmedi.¹⁴⁸⁷

3.2.341. Ermeniler ‘Soykırım’ Rakamında Anlaşamıyor

Moskova, (a.a.) - Ermenilerin sözde Ermeni iddiaları ile ilgili olarak verdikleri rakamlar da bile birlik sağlayamadıkları görülüyor. Avrupa’nın çeşitli ülkelerinde faaliyet gösteren Ermeni terör gruplarının I. Dünya Savaşı’nda Osmanlılar tarafından 1,5-2 milyon Ermeni öldürüldüğü şeklindeki iddialarından sonra şimdi de Sovyet Ermenistan’ı Komünist Parti liderinin ağzından bu rakamın yarım milyon olduğu öne sürüldü.

Öte yandan 100 dolayında Ermeni dün Bonn’da Türkiye Büyükelçiliği’nin bulunduğu bölgede bir yürüyüş düzenlediler.

Londra Büyükelçimiz Rahmi Gümrükçüoğlu, 24 Nisanda Londra’da Ermenilerin yaptıkları gösterilere geniş çaplı yer veren ve Ermeni yanlısı bir haber programı düzenleyen BPC Televizyon Haber Müdürlüğüne bir protesto mektubu gönderdi.¹⁴⁸⁸

3.2.342. Reagan’a Ağır Ermeni Baskısı

Dış Haberler Servisi - Kaliforniya eyaletinin Ermeni yanlısı valisi Core Dökmeciyan sözde Ermeni soykırımının 70. yıldönümünde yaptığı konuşmada, Başkan Reagan’ın, “*Türkiye’nin baskısı karşısında boyun eğerek*” kongreye sunulan Ermenilerle ilgili tasarıyı desteklemediğini öne sürdü.

AP Ajansının Washington kaynaklı haberine göre Dökmeciyan konuşmasını şöyle sürdürdü: “*Türkiye’nin Ermeni soykırımındaki rolünü kabul etmesinin zamanı gelmiştir. Ayrıca Başkan Reagan’la Kongrenin, bu tarihi gerçeği inkâr etmeleri için Türkiye tarafından yapılan baskılara karşı koymalarının zaman da gelmiştir.*”

Geçen hafta çarşamba gününü Kaliforniya eyaletinde sözde Ermeni soykırımını ama günü olarak ilan ettiğini hatırlatan Dökmeciyan, “*Amerikan Hükümeti’nin aynı yola yönelmemesi beni derin düş kırıklığına uğrattı. İnsancıl ve özgür Amerikan ulusunun, gerçeği ve adaleti savunmaktan kaçınması çok acı bir olaydır*” dedi.

¹⁴⁸⁷ Cumhuriyet, 27 Nisan 1985.

¹⁴⁸⁸ Cumhuriyet, 28 Nisan 1985.

Demokrat Parti temsilcisi Tony Coelho, 24 Nisanın “*İnsanın insana zulüm günü*” olarak kabul edilmesini öngören karar tasarısını, bu hafta Temsilciler Meclisi Genel Kuruluna, görüşülmek üzere getiriyor. Reagan yönetimi ise bu karar tasarısının Genel Kurul’a getirilmesine karşı olduğunu açıkladı. Başkan Reagan, bu karar tasarısının ABD-Türkiye ilişkilerini bozabileceğini, ayrıca Türklere karşı terörist saldırıları kışkırtabileceğini belirtti.¹⁴⁸⁹

Yunanistan’da Ermeni Gösterisi

Yunanistan’da yaşayan Ermenilerin 24 Nisan gösterileri, dün Atina’daki OrpheiaTiyatrosu’n da yapılan konferansla sona erdi. Toplantıya katılan 1000’e yakın Ermeni daha sonra Syndagma Alanı’ndaki Mechul Asker Anıtı’na kadar yürüyerek çelenk koydular. Yunan milli marşının yanı sıra Ermeni marşını söyle diler. Yunanistan’daki partilerin temsilcilerinin katıldığı toplantı da konuşan Atina Siyasal Bilimler Fakültesi Uluslararası Hukuk ne Profesörü Hristos Rozakis, Ermenilerin, “*Ne ABD ne de SSCB gibi süper devletlerden yardım beklememeleri gerektiğini*” belirtti. “*1915 yıllarında siyasi mücadele olmadığından katliam ya da soykırım teşebbüslerinin o tarihlerde suç teşkil etmediğini*” anımsatan Rozakis, “*Ancak Türk Hükümeti’nin bunu hukuken izah edeceği yerde tutumunu değiştirmemesinin hukuksal açıdan ‘suçlu’ olduğu*” tezini savundu.

PASOK temsilcisi Anastasokos ile Yeni Demokrasi Partisi temsilcisi, “Ermenilerin Türkiye’den istedikleri soykırım kabulü ve toprak iadelerinde hak sahibi olduklarını ve şiddet kullanılmaksızın verilecek tüm barışçıl ve siyasi mücadelenin yanın da bulunacaklarını” söylediler.

Yunan Komünist Partisi temsilcisi de, “*Söz konusu soykırımdan bugünkü Türk halkının sorumlu tutulamayacağını, tek düşmanın emperyalizm ve bunun destekleyicileri olduğunu*” belirtti.¹⁴⁹⁰

3.2.343. Sevr’de Ermeni Kongresi

Paris - Sabetay Varol bildiriyor; Ermenilerin gelenek haline getirmeye çalıştıkları Ermeni Dünya Kongreleri’nin ikincisi 13 - 17 Temmuz tarihlerinde Paris’in banliyösü

¹⁴⁸⁹ *Cumhuriyet*, 29 Nisan 1985.

¹⁴⁹⁰ *Cumhuriyet*, 29 Nisan 1985.

Sevr (Sevres) kasabasında Sofitel Otelinde toplanacak. 1983 yılı Temmuzunda Lozan'da toplanan ilk Ermeni Dünya Kongresi'nden sonra toplantı yeri olarak Sevr'in tercih edilmesiyle Ermenilerin Türk yakın tarihinde özel anlamı olan ikinci bir merkezi seçmesi dikkati çekti. Bununla birlikte, ilk kongrede olduğu gibi ASALA ve Taşnak Partisi bu kongreye “resmen” katılmayacaklar.

Fransa'da faaliyet gösteren Ermeni Ulusal Hareketi (MNA) ve Amerika'daki Ermeni Devrimci Örgütü bu kongre için destek sağlayan başlıca örgütleri oluşturuyor. Sevr'de toplanacak kongre sonucunda Ermenilerin çeşitli ülkelerde yaşayan Ermeni topluluklarını temsil edecek bir çeşit siyasi büro oluşturmaya çalışacakları sanılıyor. 1983'te Lozan'da toplanan kongrede, söz konusu kurulun oluşturulması için çeşitli Ermeni topluluklarından seçimle delege gönderilmesi eğilimi belirmişti. Ancak en yaygın Ermeni örgütü olan Taşnak Partisi'nin kongreye katılmaması nedeniyle bu girişim şimdiye kadar başarı sağlayamadı. Taşnak Partisi, Ermeni hareketini yalnızca kendisinin temsil ettiğini iddia ediyor.

1983 yılında toplanan Lozan'daki Ermeni Kongresi, Türkiye Cumhuriyeti'nin hukuksal temellerinin atıldığı Lozan Antlaşması'nın görüşmelerinin yapıldığı Beau Rivage Otelinde toplanmıştı. İsviçre vatandaşı Protestan papaz James Karnusyan'ın önyak olduğu Lozan'daki kongrede bir sonraki toplantının Marsilya, Atina ya da Amerika'daki bir kentte toplanması, toplantı yerinin daha sonra saptanması kararlaştırılmıştı.

Osmanlı İmparatorluğu'nun 1. Dünya Savaşı'nın galibi, müttefik kuvvetlerce parçalanmasının karar altına alındığı 10 Ağustos 1920 Sevr Antlaşması'nın imza yeri olan, seramikleriyle ünlü bu zengin Paris banliyösünün bu yılki kongreye merkez olarak seçilmesi Ermeniler arasında “Sevr ruhunu” canlandırma yönünde bir girişim olarak değerlendiriliyor. Bilindiği gibi Lozan'ın uygulanmaz hale getirdiği Serv Antlaşması'nda bir Ermeni devletinin kurulması da öngörülmüştü.

MNA'nın işbirliği yaptığı Monte Melkonyan liderliğindeki ASALA (MR) adlı ASALA'dan kopan örgüt içinde bu konuda görüş birliği bulunmadığı, ancak bundan önceki kongrede, “*Tüm Ermenileri Sovyet Ermenistan Hükümeti temsil edebilir*” şeklinde belirten bir görüşü, değiştirilerek bu “yetki”nin kongrede oluşturulacak komiteye devredilmesine çalışılacağı da Ermeni kulislerinde sık sık belirtiliyor.

Gözlemciler Osmanlı Devleti'ne Batılı ülkelerce empoze edilen Serv Anlaşması'nın imzalandığı yerin kongre merkezi seçilmesiyle Ermeni hareketine Batıcı bir görünüm verme arasındaki bağlantıya dikkati çekiyorlar.¹⁴⁹¹

3.2.344. Fransız TV'si 2'inci Kanalında Yine Ermeni Propagandası

Paris, (Sabetay Varol) - Türk Fransız ilişkilerinde belli bir düzelmenin gözlendiği bir sırada Fransız televizyonunun ikinci kanalı Antenne -2'de yayımlanan Ermeni yanlısı bir program Paris'teki Türk diplomatik çevrelerinde ve Fransa'da yaşayan Türkler arasında tepki uyandırdı. "*Bugünkü Yaşam*" adını taşıyan ve 1 saat süren program boyunca Ermeni Kültürel Dokümantasyon Merkezi Başkanı Jules Mardiroşyan, Erivan'daki Ermeni Kilisesi'nin dini lideri Katolikos, Vasken 1 ve Ermeni Ulusal Hareketi Sözcüsü Ara Toranyan konuşuruldu. Bu arada, Türkiye'nin Paris Büyükelçisi Adnan Bulak'ın başka bir nedenle Fransız televizyonuna verdiği demeçten bazı bölümler "*tarafsız kalma*" izlenimi uyandırmak için yayına eklendi.¹⁴⁹²

3.2.345. Üç Ermeni Terörist İfade Verdi

(a.a.) - Türkiye'nin Ottawa Büyükelçiliği'ne 12 Martta baskın yapan üç Ermeni terörist, dün mahkemede ifade verdi, Ottawa Mahkemesi yargıcı, savunma avukatlarının isteği üzerine teröristlerin ifadelerinin ve olayla ilgili kanıtların yayımlanmasını yasakladı. Mahkeme binası çevresinde geniş güvenlik önlemleri alındı. Polis binaya giren herkesin üzerini iki kez metal detektör ile aradı.¹⁴⁹³

3.2.346. F. Almanya'da 50 ASALA Üyesi Var

Bonn, (a.a.) - Federal Almanya İstihbarat Servisi tarafından hazırlanan bir raporda, bu ülkede Ermeni terör örgütü ASALA'nın 50 üyesi bulunduğu açıklandı. Rapora göre Federal Almanya'da aşırı uçlardaki örgütlere üye veya sempatizan olan Türklerin sayısı da 44 bin 200.

¹⁴⁹¹ *Cumhuriyet*, 2 Mayıs 1985.

¹⁴⁹² *Cumhuriyet*, 7 Mayıs 1985.

¹⁴⁹³ *Cumhuriyet*, 8 Mayıs 1985.

Servisin raporunda ASALA üyesi teröristlerin Federal Almanya’da eylemlere girişmeye cesaret edemediği, ancak bu ülkede üslenmeye çalıştığı belirtiliyor. Federal Almanya’da yaşayan 4 milyon 300 bin yabancından yaklaşık 160 bini, çeşitli yasadışı örgütlerin üyesi veya sempatzanı.¹⁴⁹⁴

3.2.347. ABD, Ankara’yı İknaya Çalışıyor

Ermeni Tasarısı İlişkileri

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - ABD Dışışleri Bakanlığı’nın Ermeni soykırımı iddialarının tescil edilmesini amaçlayan yasa tasarısının Kongre’den geçmesi halinde, bunun Türk - Amerikan ilişkilerini olumsuz yönde etkilememesi yolunda Ankara’yı ikna etme çabasına girdiği bildiriliyor.

ABD Dışışleri Bakanlığı tarafından Türk tarafına yapılan telkinlerde, tasarının Kongre’den geçmesi halinde Ankara’nın ilişkileri bir krize sokmasının yararlı olmayacağı belirtilerek, “*politik sistemlerimiz üzerinde daha iyi bir anlayış yerleşmelidir. Neyin önemli olduğu, neyin olmadığını ayırt edebilmeliyiz*” deniliyor. ABD Dışışleri Bakanlığı Ankara’ya diplomatik kanallardan ilettiği bu görüşleri son günlerde kamuoyu önünde de açıklamaya başladı. ABD Dışışleri Bakanlığı Kıbrıs Koordinatörü Richard Heas, geçen hafta tasarının Kongre’den geçebileceğini belirttikten sonra “*Bu durum Türk - Amerikan ilişkilerinin bozulmasına neden olmamalıdır*” dedi. ABD’nin Ankara’daki Büyükelçisi Robert Strauzs-Hupe de, bir demecinde “*Kongre’nin böyle bir tasarıyı onaylaması ABD’nin Ermeni iddialarını kabul ettiği anlamına gelmez. Bu tür tasarılarla önem vermemek, değerini abartmamak gerekir*” şeklinde konuştu.¹⁴⁹⁵

3.2.348. “Ermeni Soykırımı” Tasarısı Salıya Oylanacak

69 Tarih Uzmanı, Tasarıya Karşı Bildiri Yayımladı

Washington, (a.a.) - ABD Temsilciler Meclisi’ne sunulan ve Osmanlı İmparatorluğu döneminde Ermenilere yönelik bir soykırım yapıldığını iddia eden karar tasarısının salı günü oylanması için çabalar yoğunlaşırken, ABD’nin 25 eyaleti ve başkent

¹⁴⁹⁴ Cumhuriyet, 11 Mayıs 1985.

¹⁴⁹⁵ Cumhuriyet, 12 Mayıs 1985.

Washington’da bulunan Üniversite ve öğretim kurumlarında görevli toplam 69 bilim adamı, ortaklaşa bir bildiri yayımlayarak, tasarıya karşı olduklarını açıkladılar.

Osmanlılar, Türkler ve Ortadoğu konularındaki araştırmalarıyla tanınan Amerikalı öğretim üyeleri, karar tasarısının birçok bakımdan yanıltıcı ve yanlış unsurlar taşıdığını açıkladılar. Amerikalı bilim adamlarının imzaladıkları bildiri, Temsilciler Meclisi’nin 435 üyesine telgrafla iletildi. Bildiri ayrıca, Türk Amerikan Dernekleri kurumunun girişimi ile Amerika’nın önde gelen iki gazetesi olan “*New York Times* ve *Washington Post*’da dün “*Amerikan Temsilciler Meclisi üyelerinin dikkatine*” başlığı altında yayımlandı.

Karar tasarısında “*Türkiye*” ve “*Soykırım*” kelimesinin yan yana kullanılmasına karşı çıkılan bildiride, Türkiye Cumhuriyeti’nin 1922 yılında sona eren Osmanlı İmparatorluğu’nu oluşturan geniş toprakların bir parçası üzerinde 1923 yılında kurulduğu da hatırlatıldı. Bildiride, bu gerçeğin ışığında Osmanlı İmparatorluğu döneminde meydana gelmiş hiçbir olayın sorumluluğunun Türkiye Cumhuriyetine yüklenemeyeceği vurgulandı.

ABD’de Ortadoğu, Türkiye ve Osmanlı İmparatorluğu üzerinde araştırma yapanların yüzde 35’ini oluşturan bilim adamları yayımladıkları bildiride, soykırımın meydana geldiği öne sürülen 1915-1923 yılları arasında, Anadolu ve çevresinin, Lübnan’da son 10 yıldır meydana gelen trajik çatışmalara benzer bir ortamı yaşadığını hatırlatarak, şöyle dediler:

*“ABD Kongresi böyle bir karar tasarısını yasa haline getirmekle tarihi bir sorunda, hangi tarafın doğruyu söylediğine karar verme girişiminde bulunmaktadır. Tarihi açıdan tartışmalı varsayımlara dayalı böyle bir karar tasarısı, tarihin doğru biçimde araştırılması amacına ve Amerikan yasama işleminin güvenilir olma niteliğine zarar verecektir. 192 sayılı kararda öne sürülen bu tür iddialar, Türk halkına, tabii olmayan biçimde yansıtılacak ve belki de bu acı olayları anlama yolundaki çalışmaları da tamiri mümkün olmayacak şekilde geriletecektir.”*¹⁴⁹⁶

¹⁴⁹⁶ Cumhuriyet, 19 Mayıs 1985.

3.2.349. İngiliz TV'sinde Terör Tartışıldı

“ASALA'nın Eylemlerinden Paris Hükümeti Sorumludur”

Londra, (a.a.) - İngiliz televizyonunda yayımlanan bir programda, Fransa'nın terörist örgütlerle gizli anlaşma yaparak, tedhiş eylemlerine göz yumduğu kaydedildi. Bu durumun sert bir dille kınandığı televizyon programında, Ermeni tedhiş örgütü, “ASALA”nın Türk diplomatlarına karşı giriştiği terör eylemlerinden, Fransa Hükümeti'nin sorumlu olduğu vurgulandı.

İngiltere'nin Bağımsız Ticari Televizyon İstasyonu 314. Kanalı'nda önceki gece gösterilen “*Terör*” adlı belgesel programın son bölümünde bazı ülkelerin teröristlerle yaptığı işbirliği anlatıldı. Programda, Fransa'da 1981 yılında Mitterrand'ın işbaşına gelmesinden sonra, hükümetin terör örgütleriyle, tedhiş eylemlerini Fransa içlerine taşımamaları için pazarlığa oturduğu, buna karşılık kendilerine siyasi sığınma hakkının tanınacağı hususunda, 7 Mayıs 1981'de bir gizli anlaşma yapıldığı belirtildi.

Fransız polis yetkililerinin görüşlerine de yer verilen televizyon programında, Fransa Polis Federasyonu Başkanı Remy Haibwax, hükümetin tedhişçilerle pazarlığa oturmasını eleştirerek, şöyle dedi: “*Hükümet, teröristlere siyasi sığınma hakkı tanıyarak, Paris'i teröristlerin merkezi haline getirdi. Polise güven duymayan hükümet önce tedhişçilerle konuştu, sonra polisle... Terörist örgütlerle varılan anlaşma ile Fransa hükümeti, bu örgütlerin faaliyetlerini görmezlikten gelmeye başladı.*”¹⁴⁹⁷

3.2.350. Soykırım Tasarısı ABD'de Oylanıyor

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - ABD Temsilciler Meclisi'nde Ermeni soykırım iddialarının tescil edilmesini öngören yasa tasarısıyla ilgili kritik oylama bugün yapılıyor. Ankara'da gözler, California üyesi Tony Coelho tarafından hazırlanan ve 24 Nisanın “*insanın insana hunharlık günü*” olarak anılmasını öngören tasarının üzerinde yapılacak oylamaya çevrildi. Tasarının onaylanması için Temsilciler Meclisi Genel Kurulu'ndaki mevcut üye sayısının salt çoğunluğu gerekiyor.

Dışişleri Bakanlığı yetkilileri, söz konusu tasarının, ABD Temsilciler Meclisi'nden geçmesini engellemek amacıyla Reagan yönetimi nezdinde gerekli bütün uyarıların gerek

¹⁴⁹⁷ Cumhuriyet, 20 Mayıs 1985.

Ankara, gerek Washington’da en üst düzeyde yapıldığını bildirdiler. ABD Büyükelçiliği çevreleri de, Reagan yönetiminin Kongre’deki bu gelişmeyi engellemek amacıyla elinden gelen bütün çabayı sarf ettiğini belirttiler.¹⁴⁹⁸

3.2.351. ABD Temsilciler Meclisi Üyeleri

Ermeni Karar Tasarısını Meclisten Geçirtmeyeceğiz

Haber Merkezi - Türkiye’deki temaslarını tamamlayan ABD Temsilciler Meclisi Silahlı Kuvvetler Komitesi üyeleri dün İstanbul’dan “*Ermeni Karar Tasarısının Meclisten geçirtmeyecekleri*” vaadi ile ayrıldı. Türkiye’ye seyahatlerinden önce söz konusu karar tasarısını imzaladığı bilinen komite üyelerinden Melvin Price, Albert Bustamente ve Marvine Leath’in bu vaadi, “*Türk tezi açısından kayda değer bir gelişme*” olarak nitelendi.

Yeşilköy Havaalanı’na hareketlerinden önce Hilton Oteli’nde gazetecilerin sorularını yanıtlayan Başkan Melvin Price, Türkiye ile ABD arasında serbest ticaret anlaşması imzalanacağı yolundaki gazete haberlerinin başkanı bulunduğu komitenin iradesi dışında cereyan ettiğini söyledi. Price, “*Konu, ABD Dışişleri Bakanlığı’nu ilgilendiriyor*” şeklinde konuştu.

Price, Amerika’ya döner dönmez Reagan yönetimine Cumhurbaşkanı Kenan Evren’in ABD’ye daveti için öneride bulunacağını bildirdi. Türk kamuoyunun 192 sayılı Ermeni Karar Tasarısı konusundaki hassasiyetini sempatiyle karşıladıklarını belirten Price şöyle konuştu:

*“Yeryüzündeki tüm soykırımları lanetliyorum. Bunun aksi mümkün değildir. Ancak 1915’in Osmanlı İmparatorluğu ile ilgisi bulunmayan Türkiye’yi hedef alan bu karar tasarısına karşıyım. Nitekim Temsilciler Meclisi Başkanlığı’na bir mesaj göndererek bizim dönüşümüze kadar karar tasarısını görüşmemelerini önerdim. Döndüğümüzde mesai arkadaşlarımıza bu karar tasarısının Türkiye açısından önemini anlatarak geçmemesini sağlamaya çalışacağım. Böyle bir karar tasarısı geçse dahi bizim muhalefetimiz bunun karar haline gelmesini önleyecektir.”*¹⁴⁹⁹

¹⁴⁹⁸ Cumhuriyet, 21 Mayıs 1985.

¹⁴⁹⁹ Cumhuriyet, 1 Haziran 1985.

3.2.352. Ermeni Tasarısı ABD Temsilciler Meclisi'nde Reddedildi

New York, (Tanju Akerson) - ABD Temsilciler Meclisi Genel Kurulunun dünkü oturumunda Türkiye'de sert tepkilere yol açan “*Ermeni soykırımı*” tasarısı kabul edilmedi. Gerekli sayıda imzayı toplayarak doğrudan genel kurula gelen yasa tasarısı dünkü oturumda Özellikle Silahlı Hizmetler Komisyonu üyelerinin şiddetli itirazlarına rağmen gündeme alındı. Ancak görüşme sırasında sayıları 40’a yaklaşan bir grup milletvekili toplu karşı görüş bildirerek tasarının kabulü için üçte iki çoğunluk olması gerektiğini belirttiler. Kongre içtüzük hükümlerine göre geçerli olan bu itiraz kabul edildi ve oylamaya geçildi. Oylamada 233 milletvekili tasarının kabulünü isterken 181 milletvekili aleyhte oy kullandı. Böylece üçte iki çoğunluk sağlanamadığından tasarı genel kuruldan geçmedi.

Tasarının kabul edilmemesinde tasarıya karşı bazı milletvekillerinin azınlıkta olduklarını bilerek çok az bilinen söz konusu kongre içtüzük hükmünü işletmelerinin büyük rol oynadığı belirtildi. “*Suspension*” denilen ve üçte iki çoğunluk gerektiren hükmün, bundan sonraki girişimlerde tasarının kabulünü oldukça güçleştirdiği bildiriliyor. Ancak tasarının lehinde olan milletvekillerinin birtakım karşı teknik oyunlara başvurarak bu engeli aşmayı deneyecekleri de olasılık dışı görülmemekte. Bilindiği gibi 24 Nisan günü her yıl Amerika’da sözde “*Ermeni soykırımının*” yıldönümü olarak anılmasını öngören bu tasarı bir süre önce Demokrat Parti Kalifornia Milletvekili Tony Coelho tarafından imzaya açılmış ve komisyonlardan geçmeden doğrudan genel kurula getirilmesini sağlayan 218 imzayı iki fazlasıyla sağlamıştı. Tasarının geçen ay gündeme alınması yolundaki bir girişim son anda durdurulmuştu.¹⁵⁰⁰

3.2.353. . Ermeni Tasarısının Reddi

Ankara: 232 Üyenin ‘Evet’i Düşündürücü

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Ankara “*Ermeni soykırım*” tasarısının temsilciler Meclisi Genel Kurulu’nda reddedilmesini “olumlu” karşıladı. Ancak 435 üyeli Mecliste üyelerin yarıdan fazlasının tasarının kabulü yönünde oy kullanmış olması gerçeğini “*düşündürücü*” buldu. Teksas Üyesi Tony Coelho tarafından hazırlanan ve 24 Nisanın

¹⁵⁰⁰ Cumhuriyet, 5 Haziran 1985.

“İnsanın insana hunharlığı günü” olarak anılmasını öngören tasarı önceki gün oylamaya konmuş, ancak onay için gerekli üçte iki çoğunluğu sağlayamaması nedeniyle kabul edilmemişti. Oylamada 232 üye lehte, 180 üye ise aleyhte oy kullanmışlardı.

Dışişleri yetkilileri, tasarının Temsilciler Meclisi’nden geçmemesini “*ilk bakışta olumlu bir sonuç*” olarak değerlendirmekle birlikte, oylamada ortaya çıkan tabloyu “*olumsuz*” buldular.

Dışişleri yetkilileri, Ankara’nın bu konudaki tutulumunu şu şekilde belirttiler:

“ABD Temsilciler Meclisi’nin mantık, gerçekçilik ve akliselimle davranan üyelerinin bu sonucun alınmasında memnuniyetle karşılanan katkıları olmuştur. Ancak sorumsuz unsurlarca yalana ve bir takım sahte belgelere dayanılarak maksatlı bir şekilde ve tarihi gerçeklere aykırı olarak ortaya atılan tutarsız iddialar çerçevesinde Türkiye’ye karşı yürütülmekte olan hasmane bir kampanyanın uzantısı olarak tekrar tekrar kongreye sunulan bu karar tasarısının dost ve yakın bir müttefik ülkenin meclisinde taraftar toplamış olması yine de düşündürücü bir gelişme teşkil etmektedir. Ortaya çıkan durum şüphesiz bütün unsurları ile değerlendirilmektedir.”

Öte yandan, Coelho tarafından hazırlanan tasarının kadük olmasına karşılık, kongrenin gerek temsilciler meclisi, gerek senato kanatlarında Ermeni soykırım iddialarını konu alan üç aynı tasarının daha gündemde bulunduğu bildirildi. Bu tasarılarından birincisi, Temsilciler Meclisi’nin Ermeni kökenli California üyesi Charles Paşayan tarafından hazırlandı. Tasarı, “*ABD Başkanı*”nın dış politikayı oluştururken Ermeni soykırım gerçeğini göz önünde tutulmasını öngörüyor. Temsilciler Meclisindeki bir diğer tasarı ise Birleşmiş Milletler tarafından 1948 yılında kabul edilen soykırım sözleşmesiyle ilgili. ABD şimdiye kadar onayladığı bu sözleşmeye imza almaya hazırlanıyor. Ancak bunu kongrenin onayından geçirmesi gerek. Kongre üyeleri esas metne Ermenilerin uğradığı iddia edilen soykırımın da kınanmasının eklenmesi için bir tasarı hazırladılar.

Son olarak Temsilciler Meclisi’nde reddedilen Coelho tasarısı aynı metinle senatoda da gündeme getirilmiş bulunuyor. New York Senatörü (demokrat) d’Rmato, Coelho’nun tasarısının virgülüne dokunmadan ayrı bir tasarı olarak senato başkanlığına sürmüştü bulunuyor.

Öte yandan, Ermeni soykırımı iddialarıyla ilgili bir başka olumsuz gelişmenin de Birleşmiş Milletler içinde de ortaya çıkmakta olduğu bildiriliyor. Cenevre’den Ankara’ya ulaşan haberlere göre BM’nin 1979 yılında kabul ettiği “*soykırımın önlenmesi*”

raporunun güncelleştirilmesine yönelik çalışmalar sırasında, metne Ermenilerin Türkler tarafından soykırıma uğratıldığı yolunda bir cümle eklendi. Bu eklemenin raportör İngiliz İşçi Partisi üyesi Benjamin Withaker tarafından yapıldığı bildirildi. Dışişleri yetkilileri, söz konusu eklemenin rapordan çıkartılması amacıyla yoğun girişimler yürütüldüğünü bildirdiler.¹⁵⁰¹

3.2.354. ABD Kongresi'ne TBMM'den Mektup

Ermeni Tasarısına Ret Oyu Verenlere Teşekkür

Ankara, (a.a.) - TBMM Dışişleri Komisyonu Başkanı Bülent Akarcalı, ABD Kongresi'nde Ermeni Soykırımı Günü tasarısına ret oyu veren 180 üyeye birer mektup göndererek, teşekkür etti.

Akarcalı, “Eğer bu tasarı kabul edilmiş olsaydı, Türk kamuoyu, bunu kendisine yönelmiş bir saldırı olarak görürdü” dedi.

ABD Temsilciler Meclisi Ermeni Lobisince hazırlanan, Yunan ve Rum Lobisince desteklenen “Ermeni soykırımı” karar tasarısı, 4 Haziran günü ABD Kongresi'nde oylanmıştı. Oylama sırasında, salonda Temsilciler Meclisi'nin 435 üyesinden 411'inin hazır bulunduğu görüldü. 411 üyeden 231'i tasarı lehinde. 180'i de aleyhte oy verdi. Kongre içtüzüğüne göre, ad okunarak yapılan oylamada, bir tasarının kabul edilebilmesi için salonda hazır bulunanların üçte ikisinin olumlu oyunu alması gerekiyordu. 274 oy yerine 231 oy alan bu tasarı, 180 oyla reddedilmişti.

TBMM Komisyonu Başkanı Akarcalı, ret oyu kullanan ABD Temsilciler Meclisi üyelerine gönderdiği mektupta, tasarıya verilen ret oyları ile Türk - Amerikan ilişkilerinin daha da güçlendirildiğini belirtti. Akarcalı, şöyle devam etti:

*“Türk milletinin tarihte azınlıklara karşı gösterdiği müsamaha ve insaniyetin milletlerarası camiada pek az örneği vardır. Bir örnek vermek gerekirse, 15. yüzyılda İspanyol Engisizyon Mahkemeleri tarafından zulüm gören 50 bin Yahudi, Osmanlı İmparatorluğu'na sığınmışlardı ve Osmanlı donanması, onları İstanbul'a taşımıştı. Bunlar, bugüne kadar kendi lisanlarını, dinlerini ve kültürlerini sürdürebilmişlerdir. Böyle bir ülkenin çok ahim, önemli bir suç olan soykırım suçlaması ile karşı karşıya kalması, hem tarihi dürüstlüğe, hem de ahlak kurallarına ters düşer.”*¹⁵⁰²

¹⁵⁰¹ Cumhuriyet, 6 Haziran 1985.

¹⁵⁰² Cumhuriyet, 19 Haziran 1985.

3.2.355. Orly Sanıkları Davası

Temyiz Kararı Pazartesi

Paris - Sabetay Varol bildiriyor; 1982 Temmuzunda bir evde bomba imal ederken parçalanarak ölen Pierre Gülümyan'ın kardeşi ve ev sahibesiyle oğlu ve kızı çeşitli hapis cezalarına çarptırıldı. ASALA militanı olarak 1982'ye kadar birçok eyleme kanıldıktan sonra bu tarihte Paris'in banliyösü Gagny'daki bahçeli bir evde bomba yaparken parçalanarak ölen Pierre Gülümyan'ın bu tarihe kadar ASALA'nın Avrupa'daki silahlı kolunun başında bulunduğu sanılıyordu.

Orly katliamı davasında müebbet hapse mahkûm olan Varujan Garbisyan ve 15 yıla mahkûm olan Soner Nayır'ın da aralarında bulunduğu çeşitli ASALA militanlarının Gülümyan'ın mezarı başında çekilen resimleri dava sırasında tartışma konusu olmuştu.

Öte yandan Fransız Temyiz Mahkemesi'nin, Orly katliamı ile ilgili nihai kararını pazartesi günü açıklaması bekleniyor. Orly katliamı sanıklarını geçen şubat ayında yargılayan Creteil Ağır Ceza Mahkemesi bunlardan Varujan Garbisyan'ı müebbet, Soner Nayır' 15, Ohannes Semerci'yi ise 10 yıl ağır hapis cezasına mahkûm etmişti.¹⁵⁰³

3.2.356. Taşnak Partisi ve ASALA Katılmıyor

Ermenilerin 3. Dünya Kongresi Bugün Sevr'de Başlıyor

Paris, (Cumhuriyet) - Başkentin Sevr çıkışındaki Pont de Sevres (Sevr Köprüsü) yakınında bulunan Sofitel Otelinde toplanacak 3. Ermeni Kongresi bu akşam delegelere verilecek akşam yemeğiyle açılıyor. Dünyanın çeşitli ülkelerindeki Ermeni topluluklarından gelen kişiler kongreye katılmak üzere Paris'te bulunuyor.

7-13 Temmuz tarihleri arasın da sürecektir Ermeni Kongresi, bilindiği gibi iki yıl önce İsviçre'nin Lozan kentinde toplanan kongrenin devamı. Lozan'daki kongrede daha sonra toplanacak kongreye delegelerin seçimle gelmesi kararlaştırılmıştı. Ancak bu kongrelerin toplanmasına ön ayak olan İsviçre vatandaşı Protestan Papaz James Karnusyan ve arkadaşlarının seçim işini başaramadıkları ve Ermeni toplulukları mensupları arasında 20 imza toplayan herkesin kongreye delege olarak gelmesine izin verildiği bildiriliyor. Bu

¹⁵⁰³ Cumhuriyet, 6 Temmuz 1985.

kongreye 200 dolayında delege katılacak. Ermeniler arasında en yaygın örgüt olarak bilinen Taşnak Partisi'nin ve terör örgütü ASALA'nın bu kongreyi desteklemedikleri verilen bilgiler arasında.

Merkezi Beyrut'ta bulunan Taşnak Partisi, Ermeni hareketinin tümünü kendisinin temsil ettiğini, kendi dışındaki kişilerin çabasıyla toplanan böylesi bir kongrenin temsil yetkisi olmadığını öne sürüyor. Taşnak, bundan önceki kongreleri de desteklememişti. Kongre çeşitli komisyon çalışmalarından sonra Ermeni hareketinin ilkelerini belirleyen bir anayasa oluşturmaya çalışacak.¹⁵⁰⁴

3.2.357. 3. Ermeni Kongresi, Sevr'de Başlıyor

Sevr, (Cumhuriyet) - Bu sabah Sevr yakınlarındaki Sofitel Otelinde kongre salonunda başlayacak 3. Ermeni Kongresi'nin açılış kokteyli, dün akşam aynı otelde yapıldı. Kokteyle, kongreye katılmak üzere değişik ülkelerden gelen Ermeni delegeler ve bazı basın mensupları katıldı. Daha önce yapılan açıklamalarda 200 kadar delegenin kongreye katılması beklenirken, dün geceye kadar buraya gelen ve kokteyle katılan delege sayısının 60'ı geçmediği görüldü. En yaygın Ermeni örgütü olan Taşnak Partisi, 1983 Temmuzunda İsviçre'nin Lozan kentinde toplanan 2. Ermeni Kongresi'nde olduğu gibi bu kongreye de katılmayacağını açıkladı.

ASALA'nın ise kongre hakkında şimdilik olumlu, olumsuz bir tutum takınmadığı, buna karşılık ASALA - MR ve bu örgütün Fransa desteği Ermeni Ulusal Hareketi'nin (MNA) kongreyi destekledikleri bildiriliyor.¹⁵⁰⁵

3.2.358. Ermeni Kongresi Sönük Başladı

Ermeni - Kürt İlişkileri Tartışılacak

Paris - Sabetay Varol bildiriyor; En önemli Ermeni gruplarınca boykot edilen ve birkaç Ermeni çevresinin katıldığı Ermeni Dünya Kongrelerinin üçüncüsü Paris'in dış mahallelerinden Pont de Sevres'deki Sofitel Otelinde çalışmalarına başladı. Kongre'nin baş aktörü önceki iki kongrede olduğu gibi İsviçre uyruklu din adamı James Karnusyan.

¹⁵⁰⁴ Cumhuriyet, 7 Temmuz 1985.

¹⁵⁰⁵ Cumhuriyet, 8 Temmuz 1985.

Kongre, çalışmalarını hafta boyunca sürdürecektir. Basına kapalı olarak toplanan ve 2. Kongreye oranla çok sönük bir havada açılan ve 50 kadar delegenin katıldığı kongreye şimdiye kadar Paris'teki Türk gazetecileri dışında basın hiç ilgi göstermedi. Kongreyi hiçbir Fransız gazeteci izlemiyor. Kongrede bu akşam, normal genel kurul çalışmaları dışında Ermeni - Kürt ilişkilerinin tartışılacağı bir konferans düzenlenecek.

Öte yandan Ermeni kongresinin, toplantı sonunda oylanacak anayasaya uygun olarak bir sürekli yürütme komitesi ve üç sürekli komisyon için seçim yapacağı bildirildi. Dün sabah yerel saatle 10.30'da başlayan (TSİ 11.30) kongreye, Lozan Kongresi'ne katılan 81 delegeye karşılık çok az sayıda kişinin katıldığı görüldü. "Dünya Ermeni Kongresi" adı altında Sevr yakınındaki Sofitel Otelinde yapılan toplantının dün sabahki açılış oturumundan sonra Türk gazetecileriyle sohbet eden Yürütme Komitesi Başkanı Rahip James Karnusyan, kongreye katılım oranından memnun olup olmadığı hakkındaki sorumuzu, "Hem memnunum hem değilim. Geçen kongreye 81 delege katılmıştı. Bu kongreye ise şimdiye kadar kaydolan delege sayısı 55. Ancak bu kişilerin masraflarını ceplerinden ödeyerek ve iş günlerini yitirerek geldiklerini unutmamak lazım. Kongrenin toplanması bile bir başarıdır" şeklinde yanıtladı.¹⁵⁰⁶

3.2.359. Orly Davası Kararları Kesinleşti

(Cumhuriyet) - Orly davasında yargılanan ve hüküm giyen ASALA mensubu Ermeni canilerin temyize yaptıkları başvuru reddedildi. Yargıtay'ın temyiz başvurusunu reddetmesinden sonra Varujan Garbicyan, Ohannes Semerciyan ve Soner Nayır'ın cezaları kesinleşti. Paris bölgesindeki Val De Marne Ağır Ceza Mahkemesi'nde mart ayında görülen dava sonunda Orly katliamı sanıkları, Varujan Garbleyan ömür boyu, Nayır 15 yıl, Ohannes Semerciyan da 10 yıl hapis cezasına çarptırılmışlardı.¹⁵⁰⁷

3.2.360. Ermeni Yazarın İddiası: ASALA - Apocu İşbirliği Sona Erdi

Paris - Sabetay Varol bildiriyor; Dünya Ermeni Kongresi Sevr yakınlarında sürerken bir Ermeni yazar Apocularla ASALA arasındaki işbirliğinin iki yıl önce sona erdiğini söyledi. Önceki akşam kongrenin yan çalışması olarak düzenlenen "*Tarihte Kürt*

¹⁵⁰⁶ Cumhuriyet, 9 Temmuz 1985.

¹⁵⁰⁷ Cumhuriyet, 9 Temmuz 1985.

- *Ermeni İlişkileri*” konulu konferansa Batı Almanya’dan gelen Ermeni yazar Kocaryan da katılarak bir konuşma yaptı. Kocaryan, Ermenilerin tarih boyunca Kürt aşiret başkanlarının baskısı altında ezildiğini, 1915 olayları sırasında uğradıkları soykırımda Kürtlerin katkısı olduğunu ileri sürdü.

Kocaryan ayrıca Apocular olarak bilinen PKK örgütüyle ASALA arasında yapılan işbirliğinin 1983 yılında bağların kopmasıyla kesildiğini kaydetti. Toplantılarına dün de devam eden Ermeni Kongresi delegeleri “*Sevr Anlaşmasının 65. Yıldönümünü Anma*” toplantısı da düzenlediler. Törende Sevr Belediye Başkanı Jean Cailloneau’dan başka bazı sağ eğilimli belediye başkan ve yardımcılar da bulundular. Bunlar arasında Antony Belediye Başkanı Deveciyan da bulundu.¹⁵⁰⁸

3.2.361. 2 Ermeni Militan Teslim Oldu

(a.a.) - Orly grubuna bağlı bir Ermeni teröristin bomba imal ederken elinde patlaması sonucu ölmesinden sonra, Bobigny Ceza Mahkemesi tarafından gıyaplarında hapis cezalarına çarptırılan iki Ermeni militan, Hacadur Gülümyan ve Charles Antoine Samsonetti, dün sabah adalete teslim oldu. İki Ermeni militan Bobigny Ceza Mahkemesi tarafından 2,5 ve 3 yıl ağır hapis cezalarına çarptırılmışlardı.¹⁵⁰⁹

3.2.362. Fransa’da Sevr Anlaşması’nı Anma Töreni

Paris - Sabetay Varol bildiriyor; Ermeni Kongresi için Sevr’de bulunan delegeler Sevr Anlaşması’nın 65. yıldönümünü anma toplantısı düzenlediler. Kongrenin Başkanlığını sürdüren Protestan rahip James Carnusyan’ın önerisi üzerine Sevr kasabası belediyesince hazırlanan anma töreninde Belediye Başkanı Jean Coilloneau’dan başka sağ eğilimli partilere mensup bazı belediye başkan ve yardımcılar da bulundular. Bunlar arasında Ermenilerin yoğun olarak yaşadığı Paris’in güneybatı banliyölerinden Issy-Les Moulineaux Belediye Başkanı Anderi Santini ve yardımcısı Ermeni asıllı Moris Karagözyan ile Antony Belediye Başkanı Patrick Deveciyan da vardı.

Deveciyan sağ eğilimli RPR’ye (Cumhuriyet İçin Birlik Partisi) Sevr Belediye Başkanı ise UDF (Fransa Demokratik Birliği) Partisi’ne mensup. RPR örgütünün Senato

¹⁵⁰⁸ *Cumhuriyet*, 11 Temmuz 1985.

¹⁵⁰⁹ *Cumhuriyet*, 12 Temmuz 1985.

Grup Başkanı Charles Pauqua'nın da toplantıya geleceği bildirildiği halde Sevr Belediye Başkanı, Pauqua'nın bu toplantıya mazereti nedeniyle gelemediğinden dolayı özür dilediğini konuşmasının başında söyledi.

10 Ağustos 1920'de imzalanan ve Ermenilere Osmanlı toprakları üzerinde bağımsız devlet kurma hakkı tanıyan anlaşma belediye binasının birkaç yüzmetre uzağında şimdi Kültür Bakanlığı'na ait olan porselen atölyelerinde imzalanmıştı. Porselenleri ile ünlü kasabanın bu en gösterişli binasında Ermeni toplantısı düzenlenmesine Fransız Kültür Bakanlığı *“değerli porselenler zarar görebilir”* gerekçesiyle izin vermemişti. Sevr Belediye Başkanı anma toplantısını açtıktan sonra rahip Carnusyan ve Antony Belediye Başkanı Deveciyan birer konuşma yaptılar. Deveciyan Ermenilere bağımsız devlet kurma hakkı tanıyan anlaşmanın imzacı ülkelerce ihlal edildiğini söyledikten sonra sözlerini şöyle tamamladı: *“Devlet adamları altına imzalarını koydukları anlaşmaları ihlal etmeyi alışkanlık haline getirdiler. Helsinki Nihai Senedi'nde Doğu Avrupa ülkelerinde yaşayan halklara özgürce dolaşma hakkı tanınıyordu. Yalta Konferansı'nda ise aynı ülkelerde serbest seçim yapılacağı hükümleri yer almıştı. Hiçbirine uyulmadı. Ben terörizmi ilk kınayanlardan biriyim. Ancak devlet adamlarının attıkları imzalara uymamaları terörizmi doğuran nedenler arasındadır.”*

Deveciyan Paris'teki Türk Büyükelçiliğini de toplantı yapılmaması için baskı uygulamakla suçladı. Bir delege kongrenin Sevr Anlaşması ile ilgili kararını Deveciyan'ın konuşmasından sonra orada bulunan yaklaşık 80 kişilik topluluğa okudu. Bu kararda Türkiye Sevr Anlaşması'na bir kez imza attıktan sonra kararlara uymadığı için işgalci bir ülke sayılıyor ve Lozan Anlaşması geçersiz mütalaa edilerek tek geçerli anlaşmanın Sevr Anlaşması olduğu ilan ediliyordu.

Daha sonra bir kez daha söz alan Sevr Belediye Başkanı anlaşmanın 50. yılının da 15 yıl kadar önce aynı yerde kutlandığını hatırlattıktan sonra Ermenileri Nuh Peygamberin torunları olarak niteledi ve kendisinin Fransa'nın Vendee yöresinden gelen bir kişi olarak Ermenileri çok iyi anladığını söyledi. Fransa'nın batısında yer alan bu bölge halkı 1789 Fransız ihtilalından sonra devrilen kralı destekledikleri için ihtilalcıların şiddetli bas kısına uğramıştı.¹⁵¹⁰

¹⁵¹⁰ Cumhuriyet, 12 Temmuz 1985.

3.2.363. Ermeni Kongresi Sürececek

(Cumhuriyet) - Geçen pazartesi gününden bu yana toplantı halinde bulunan Ermeni Kongresi, dün sona ereceği daha önceden açıklandığı halde çalışmalarını sürdürüyor. Kongreyi yöneten Protestan Rahip James Karnusyan dün düzenlediği basın toplantısında, *“Çeşitli ülkelerde yaşayan Ermenileri (Geniş bir çatı altında) birleştirmek üzere hazırlanan anayasanın henüz son şeklini almadığını, bu yüzden komisyon çalışmalarının bitmediğini”* söyledi.¹⁵¹¹

3.2.364. Ermeni Kongresi ABD’yi Kınadı

Paris, (Sabetay Varol) - Geçen pazartesi gününden bu yana toplantı halinde bulunan Ermeni kongresi, dün sona ereceği daha önceden açıklandığı halde çalışmalarını sürdürüyor. Kongreyi yöneten Protestan rahip James Karnusyan çeşitli ülkelerde yaşayan Ermenileri *“geniş bir çatı altında”* birleştirmek üzere hazırlanan anayasanın henüz son şeklini almadığını, bu yüzden komisyon çalışmalarının bitmediğini dün bir basın toplantısıyla açıkladı.

Karnusyan’ın basın toplantısında kongrenin çeşitli kararları da okundu. Bunlardan bir tanesi, 1920’de imzalanan Sevr Anlaşması’nı tek geçerli yasal belge sayarken diğer bir kararda çeşitli ülkeler ve BM İnsan Hakları Komisyonu’na hitap ediliyor. Ermeni kongresi, Amerikan Senato ve Temsilciler Meclisi’ni 24 Nisan tarihini soykırım günü kabul etmediği için, Fransa’yı da Orly katliamına adı karışan, ancak mahkemeye verilmeyen bazı Ermenileri *“ayrım yaparak”* sınır dışı etmeye hazırlandığı için kınıyor. Osmanlı Devleti 1915’te İttihatçılarla işbirliği yapmak ve suç ortağı olmakla suçlanırken Sovyetler Birliği’ne *“Ermeni kültür ve geleneklerini koruyucu tutumundan dolayı teşekkür ediliyor. Ancak 24 Nisan 1985’te Pravda Gazetesi’nde yayımlanan bir yazıda “Ermenilerin Türkiye’de uğradığı zararlar kabul edilmediği”* için kınıyor. Basın toplantısı sırasında Sovyet Ermenistan’ında rejime karşı çıkan Ermeni Ulusal Birlik Partisi’nin kongreye yolladığı ve SSCB’nin kınanmasını isteyen öneriler içeren bir bildiri bazı gençlerce dağıtıldı. Karnusyan bir soru üzerine söz konusu önerilerin kongrede tartışılıp oylandığını, ancak kabul edilmediğini açıkladı.

¹⁵¹¹ Cumhuriyet, 13 Temmuz 1985.

Ermeni rahip “*Ermeni ulusunun çıkarları uğruna bazen susmak zorundayız*” dedi. Karnusyan ayrıca Almanya’nın Bremen kentinde geçenlerde yapılan Kürt - Ermeni ortak konferansından somut sonuç çıkmadığını, yakında Almanya’da aynı konuda yeni bir kongre toplanacağını da açıkladı, ancak fazla bilgi vermedi.¹⁵¹²

3.2.365. Hem Terörden Yakınırlar Hem de Kışkırtıcı Yayın Yaparlar

Fransız TV’sinde Yine “Ermeni Soykırımı” İddiası

Paris, (ANKA) - Fransız ikinci kanal TV’si önceki akşam geç saatlerde bir yayınla Ermeni sorununu kışkırtıcı biçimde yeniden ekrana getirdi. “*INO*” adlı Ulusal Görsel Enstitüsü’nün hazırladığı programda, Mare Ferro adlı bir tarihçi 1915’te Erzurum’da Osmanlı - Rus çarpışmalarını belgeleyen bir filmde parçalar gösterdi. Cephede ölen Rus askerlerini de Ermeni olarak gösterdi. Türkiye’nin 1915 soykırımını kabul etmemesinden ötürü son yıllarda süregelen cinayetlerin haklı olabileceği izlenimi verilen programda Türkiye’nin Paris basın danışmanı Selçuk Bakkalbaş ile yapılan bir konuşmadan parçalar gösterildi. Ancak Bakkalbaş’ın ASALA’nın kurşunları ile ağır yaralandığından, yıllarca iyileşmediğinden hiç söz edilmedi. Programda Doğu illerinin Ermenilere verilmesini öngören Sevr Anlaşması’nı Lozan Anlaşması da eleştirildi. Türkiye “*NATO’nun kalesi*” olduğu için Batının Ermeni sorununa ilgi göstermediği, Birleşmiş Milletler’de de bir çözüm aranmadığı öne sürüldü.

Alforville’de yaşayan Ermenilerle röportajlarda kışkırtıcı bir üslupta olan bu program Anten 2’yi seyreden Türkler arasında protestolara uğradı. Bu programdan sonra Türk - Fransız ilişkilerinde yeni bir gerginliğin başlaması bekleniyor.¹⁵¹³

Dışişlerinin Görüşü

ANKA muhabirinin konuya ilişkin sorularını yanıtlayan Dışişleri Bakanlığı yetkilileri ise Türkiye’nin Paris Büyükelçiliği’nin söz konusu program hakkındaki raporu kendilerine ulaşmadan bir tepki gösteremeyeceklerini belirttiler. Yetkililer, programın niteliğine ilişkin ayrıntılı bilgi edindikten sonra Paris nezdinde Fransız makamlarının “dikkatinin çekilmesinin” söz konusu olabileceğini de ifade ettiler.¹⁵¹⁴

¹⁵¹² *Cumhuriyet*, 14 Temmuz 1985.

¹⁵¹³ *Cumhuriyet*, 19 Temmuz 1985.

¹⁵¹⁴ *Cumhuriyet*, 19 Temmuz 1985.

3.2.366. BM'nin Görevlendirdiği Raportör, Ermeni Tezlerinin Savunucusu

Londra - Ragıp Duran bildiriyor; 1915 yılında, Osmanlı İmparatorluğu döneminde Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da meydana gelen olayları değerlendiren, Birleşmiş Milletler Örgütü Altkomisyon Özel Raportörlüğü'ne getirilen eski İngiliz milletvekilinin, Ermeni tezlerini yayımlayan bir kuruluşun halen önde gelen yöneticisi olduğu belirlendi. “*Ermeni soykırımı*” konusunda, BM tarafından rapor hazırlamakla görevlendirilen Benjamin Whitaker halen “*azınlık haklar grubu*” adlı bir örgütün yöneticiliğini yapıyor. Örgüt, ilk olarak 1981 yılında yayımladığı “*Ermeniler*” başlıklı raporda, Türkiye'nin görüşlerine yer vermeden Ermeni tezlerinin haklılığını savunmaya çalışıyor.

Birleşmiş Milletler Cenevre merkezinden 18 Ağustos 1983 tarihinde “*HR/1407*” kod numarası ile yayımlanan basın bildirisinde şu açıklama yapıldı:

“İngiltere Parlamentosu'nun eski üyelerinden ve avukat Benjamin Whitaker, ayrımcılığı önleme ve azınlıkları savunma alt komisyonu tarafından, ırk ayrımcılığının sonucu olarak meydana gelen yeni soykırım eylemlerini, bu arada kültürel soykırım eylemlerini de gözden geçirmek ve günün koşullarına uygun olarak yeniden açıklamak amacıyla özel raportörlük görevine getirilmiştir.”

BM de, diğer uluslararası kuruluşlar gibi, çeşitli alan ve konularda gerek duyduğu zaman, kendi kadrosunun dışında olan “*uzman*” ve “*bağımsız*” kişilerden bazı hizmetler talep edebiliyor. Uzmanın çalışmaları tüm kuruluşu bağlamıyor. Ancak yetkili organlara istişare niteliğinin de bilgi verebiliyor. Söz konusu kişilerin seçiminde, uzmanlık ve tarafsızlık tayin edici rol oynuyor. Çünkü özellikle tartışmalı konularda hazırlanan raporların sağlıklı olabilmesi için raportörün gerçekten sadece olgulara dayalı, tüm tarafların görüşlerini yansıtan bir yaklaşım benimsemesi gerekiyor.¹⁵¹⁵

30. Madde Gündeme Gelecek mı?

BM İnsan Hakları Komisyonu'nun bir alt kuruluşu olarak görev yapan alt komisyon, Güney Afrika Cumhuriyeti, Amerika Birleşik Devletleri, Nikaragua, Yugoslavya ve çeşitli ülkelerdeki azınlıkların durumlarının yanı sıra Ermeniler konusunda da şimdiye kadar çeşitli çalışmalar gerçekleştirdi. Alt komisyonun 28 Mart 1973 tarihinde yaptığı toplantı sonucunda “*ayrımcılığı ve soykırımı önleme ve azınlıkları*

¹⁵¹⁵ *Cumhuriyet*, 26 Temmuz 1985.

savunma yasası” başlığı altında hazırlanan tüzük taslağında 30. madde olarak şu ibare yer alıyordu:

“*Yakın tarihe bakıldığında, 20. yüz yılın ilk soykırımı olarak adlandırılabilir Ermenilerin katliamı konusunda oldukça zengin belgeler bulunduğu ortaya çıkar*” (Backgroundinformation-1984/1 Dünya Kiliseler Birliği Yayını- “*Ermenistan: Bitmeyen Trajedi*”/Cenevre). Ancak bu madde, Türkiye diplomasisinin girişimleri sonucunda tüzük taslağından çıkarıldı ve 1979 yılının Şubat ayında BM İnsan Hakları Komisyonu’na sunulan nihai tüzük metninde yer almadı.

Başta Yunanistan ve Fransa olmak üzere, Ermeni tezlerini savunan temsilciler ise bu maddenin yeniden hem de daha sert bir ifadeyle tüzük metnine girmesi için çabalarını sürdürdüler. Ermeni örgütleri tarafından hazırlanan madde metni taslağında, 1915 olaylarının sorumlusu olarak Türk Hükümeti’nin ismen ve açıkça kınanması talep ediliyordu. 1983 Ağustosunda Cenevre’de toplanan alt komisyon, ilgi alanına giren bazı konularda incelemelerini sürdürmeye karar verdi. Ayrıca Benjamin Whitaker’i özel raportörlüğe getirerek, 1985 Ağustos toplantısı için kendisinden yeni bir rapor hazırlanmasını talep etti.¹⁵¹⁶

Özel Raportör, Ermeni Tezlerini Yayımladı

Gelecek ay Cenevre’de toplanacak olan alt komisyona raporunu sunacak olan Benjamin Whitaker, gerek İngiltere’de gerekse uluslararası çevrelerde azınlık sorunlarıyla ilgilenenlerin yakından tanıdığı bir kişi. Merkezi Londra’da bulunan ve İngiliz yasaları uyarınca “*Bir hayır kurumuna sağlanan kolaylıklardan yararlanan*” “*Minority Rights Group Ltd*” (azınlık hakları grubu) adlı örgütün yürütme işlerinden sorumlu müdürü.¹⁵¹⁷

Kıbrıs’taki Ermeniler

BM’nin özel raportör olarak görevlendirdiği Whitaker’in yürütme müdürlüğünü yaptığı kuruluşun yayınında “*baş mimarının Talat Paşa olduğu*” ileri sürülen katliamda, “*1,5 milyon Ermeni*”nin yaşlarını yitirdiği iddia ediliyor. Raporun giriş bölümünde, son 20 yıl içinde Ermenilerin tepkilerini artırdığı belirtildikten sonra örnek olarak da

¹⁵¹⁶ *Cumhuriyet*, 26 Temmuz 1985.

¹⁵¹⁷ *Cumhuriyet*, 26 Temmuz 1985.

“İstanbul sokaklarında 6 Eylül 1955 tarihinde Hristiyan azınlıklara karşı girişilen kanlı ve ölümlü saldırılar” ve “Kıbrıs’taki Ermenilere karşı 1963 yılında ve 1974 işgali sırasında yapılan aşırı eylemler” gösteriliyor. Tümüyle Ermeni tezlerinden oluşan raporda yayımlanan haritalardan birinde, “tarihi Ermenistan” sınırları da Doğu ve Güneydoğu Anadolu’nun içinde gösteriliyor. İki yazar bu raporda “Önemli ve trajik bir azınlık sorunu olan konumuza tamamen olgular açısından yaklaşp objektif olmaya çalıştık” demelerine rağmen daha sonra da şu çekinceyi belirtiyorlar: “Bazı okurlar bizim yaklaşım tarzımızı çok soğukkanlı bulabilirler, hatta Türk dostlarımız da çok Ermeni yanlısı bir rapor olarak değerlendirebilirler.”¹⁵¹⁸

3.2.367. Soykırım Konseyi’ndeki Ermeni Valiye Ankara Tepki Göstermiyor

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Amerika Birleşik Devletleri Başkanı Ronald Reagan’ın, Ermeni asıllı California Valisi George Dökmeciyan’ı Soykırım Konseyi üyeliğine atamasına karşılık, Ankara bu konuda herhangi bir tepki göstermemeyi yeğliyor.

Ankara’nın bu konuda sessiz kalışı, Amerikan yasalarına dayanarak yaptığı bir atama dolayısıyla ABD Cumhurbaşkanı karşısına almak istememesine bağlıyor. Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Yalım Eralp, önceki gün gazetecilerin, Ankara’nın, Dökmeciyan’ın Soykırım Konseyi üyeliğine atanmasını nasıl karşıladığı yolundaki soruları karşısında tepki vermeyip, yalnız *“Bu yolda Ankara’ya kesinleşmiş bir bilgi ulaşmadığını”* belirtmekle yetindi.

Dışişleri Bakanlığı’nın tutumu bu şekilde ortaya çıkarken, eski Milli Savunma ve Dışişleri bakanlarından Hasan Esat ışık bu konuda bir açıklama yaparak California Valisi Dökmeciyan’ın, Türkiye aleyhine Ermeni iddialarını hırçın şekilde ortaya koymakla ün yaptığını belirterek, Başkan Reagan’ın Amerikan Soykırım Konseyi üyeliğine bu şahsı atamasının *“çok düşündürücü”* olduğunu kaydetti.

Işık *“Bundan sonra herhalde kimse, Ermeni iddialarını destekleyen Kongre’dir, Reagan ve Amerikan yönetimi böyle tutumlara karşıdır demek olanağın bulamayacaktır”* şeklinde konuştu. Işık, *“Böyle tutumlarla nasıl karşılaşabildiğimizin nedenine gelince,*

¹⁵¹⁸ Cumhuriyet, 26 Temmuz 1985.

hükümetler ülke vakarına, hak ve çıkarına gerektiği gibi sahip çıkamayınca milletler maatteessüf böyle durumlarla karşılaşsınlar” diye ekledi.¹⁵¹⁹

Soykırım Konseyi Nedir?

ABD Soykırım Konseyi bundan bir süre önce Türkiye’yi ziyaret eden Jimmy Carter’in başkanlığı döneminde kurulmuş bulunuyor. Konsey, aslında Yahudilerin uğradığı soykırımı konu alan bir devlet müzesinin yönetim organı olarak çalışacaktı. Ancak daha sonra müzede Yahudiler dışında diğer ulusların uğradıkları soykırım olaylarına yer verilip verilmemesi konusunda büyük bir tartışma başladı. Soykırım Konseyi’nin Yahudi üyeleri bu konuda ikiye bölünürlerken, ABD’deki Ermeni örgütleri müzede “*Ermenilerin uğradığı öne sürülen soykırımı da yer verilmesi*” için bir kampanya başlattılar.¹⁵²⁰

Türkiye’nin Girişimleri

Geride bıraktığımız yıllarda Türk diplomasisi Amerikan yönetimi nezdinde girişimlerde bulunarak Soykırım Müzesinde Ermenilere yer verilmesini önlemeye çalıştı. Dışişleri Bakanlığı’nın üst düzeydeki bir yetkilisi bu konuda “*Müzede Türkiye’yi rencide edecek konuların yer almaması için yüksek düzeyde girişimlerimiz oldu*” şeklinde konuştu. Türk diplomasisi bu konuda yoğun girişimlerde bulunurken, Başkan Reagan’ın soykırım iddialarını savunan California Valisi Dökmeciyan’ı konsey üyeliğine ataması beraberinde siyasi sonuçlar da taşıyan bir gelişme olarak ortaya çıktı. Başkan Reagan, bu kararıyla sergilenecek soykırım olaylarının yalnızca Yahudi soykırımlarıyla sınırlı kalıp kalmaması yolundaki tartışmalar karşısında tavrını belirtmiş oldu.¹⁵²¹

Dökmeciyan Kimdir?

1982 Kasım ayında yapılan seçimlerde Cumhuriyetçi Parti’den California Valiliği ne seçilen Dökmeciyan, Başkan Reagan’ın eski bir mesai arkadaşı ve yakın dostu olarak tanınıyor. Dökmeciyan Reagan’ın California Valiliği döneminde eyalet savcı ve daha sonra eyalet senatosunda Cumhuriyetçilerin grup lideri olarak görev yapmıştı. Dökmeciyan’ın California valiliğine gelmesinden sonra Ermenilerin “*soykırım günü*” olarak andıkları 24 Nisan California eyaletinde matem günü ilan edildi. Bunun sonucu 24

¹⁵¹⁹ *Cumhuriyet*, 29 Temmuz 1985.

¹⁵²⁰ *Cumhuriyet*, 29 Temmuz 1985.

¹⁵²¹ *Cumhuriyet*, 29 Temmuz 1985.

Nisan tarihlerinde California Eyaletinde devlet dairelerinde bayraklar yarıya indirilmeye başlandı. Dökmeciyan, göreve başladıktan sonra kabinesinde Ermeni asıllı Amerikalılara da görev verdi. Bunlardan eski Cezaevleri Müdürü Çadircıyan'ı, gençlik sorunlarıyla ilgili eyalet ajansının başına getirdi. Dökmeciyan'ın danışmanlığına getirdiği Ken Kaşıkçıyan adındaki bir başka Ermeni ise daha önce Beyaz Saray'da Cumhurbaşkanı Reagan'ın konuşmalarını hazırlayan bir danışman olarak çalışmaktaydı. Ancak 1982 yılında Başkan Reagan için hazırladığı konuşma metninde *“Ermenilerin soykırımı uğradıkları”* yolunda bir ifadeye yer vermiş, Başkan Reagan bu konuşmayı yaptıktan sonra Kaşıkçıyan'ın Beyaz Saray'daki görevine son verilmişti.¹⁵²²

Dökmeciyan'ın Sözleri

Dökmeciyan, California Valisi seçildikten sonra 24 Nisan 1983 tarihinde Montebello'da düzenlenen bir Ermeni gösterisinde yaptığı konuşmada, *“Bugün ben California Valisi olarak içimde acı ve gururla 24 Nisanı Ermeni kurbanlarını anma günü ilan ediyorum”* demiş ve şunları eklemişti: *“Bu yüzyılın başlangıcında 1,5 milyon Ermeni planlı bir şekilde öldürülmüştür. Bunu yapan hükümet, insanlık tarihinin vahşi cinayetini işlemiştir. Bu yüzden fert ve millet olarak sesimizi kısıp oturmamalı, dünyanın neresinde olursa olsun, baskı rejimleri altında inleyen insanların yardımına koşmalıyız.”*¹⁵²³

3.2.368. Ermeni Lobisi BM'de Harekete Geçti

Ankara, (ANKA) - Birleşik Amerika Senatosu'nda, Türkiye aleyhine bir karar tasarısı çıkarmaya çalışan ve son anda Ankara'nın da çabasıyla başarısızlığa uğrayan *“Ermeni Lobisi”* bu kez Birleşmiş Milletler'de harekete geçti.

ANKA muhabirinin edindiği bilgiye göre, Birleşmiş Milletler'e bağlı İnsan Hakları Komisyonu'nun ay sonunda yapacağı toplantı, Türkiye açısından oldukça gergin geçecek. Özellikle Amerikan asıllı Ermenilerin girişimleriyle, diğer konuların yanı sıra *“soykırım”* iddialarını da ele alacak olan İnsan Hakları Komisyonu toplantısı öncesinde, ön hazırlık amacıyla bir rapor oluşturacak olan *“Azınlıklar Alt Komisyonu”* için başkan seçimi, Ankara açısından olumsuz bir gelişme kaydetti. Belçikalı ve Yunanlı adayların yer aldığı Alt Komisyon Başkanlığı'na Yunanlı adayın seçilmesiyle birlikte, komisyonda,

¹⁵²² Cumhuriyet, 29 Temmuz 1985.

¹⁵²³ Cumhuriyet, 29 Temmuz 1985.

Türkiye aleyhine bir rapor düzenleneceğine kesin gözüyle bakılıyor. Diplomatik çevreler de, Yunanlı bayan başkanın, Ermeni iddialarını savunan bir kişi olarak tanındığına dikkati çekiyorlar. Azınlıklar Alt Komisyonu'nun hazırlayacağı raporda, Türkiye'ye yönelik "*Ermeni soykırımı*" iddialarının yanı sıra, Afganistan ve İran'da ki durum ile Kampuçya'daki insan haklarının çiğnenmesine yönelik sorunlar ve iddialar yer alacak. Belirli aralıklarla yapılan İnsan Hakları Komisyonu üyelikleri seçimi için, Türkiye son olarak Profesör Hicri Fişek'i aday göstermiş, ancak Fişek, seçilmek için yeterli oy alamamıştı. Türkiye'nin üye bulunduramadığı İnsan Hakları Komisyonu'nda, Türkiye aleyhine iddialar içeren bir rapor hazırlanması durumunda, Türkiye'nin BM Temsilcisi'nin söz hakkı bulunuyor. Ancak tasarının oylanması sırasında, oylamaya katılamıyor.

Öte yandan, Ermenilerin bu girişimlerini önlemek ve iddiaların geçersizliğini kanıtlamak amacıyla, diplomatik yollardan çalışmalar yapıldığı bildirildi. Ermeni Lobisi, BM İnsan Hakları Komisyonu'nda, birkaç yıl önce benzer bir tasarı çıkarmaya çalışmış, "*Ermenilerin soykırımı uğradığı*" yolundaki savlar içeren karar tasarısı, çıkma aşamasında, Türkiye'nin ısrarlı girişimleri sonucu başarısızlığa uğramıştı.¹⁵²⁴

3.2.369. Ermeni İddiaları Avrupa Konseyi ve BM Gündemine Geliyor

Brüksel - Cenevre (a.a.) - Türkiye'de insan haklarının ihlal edildiğini öne süren Balfe raporu ile Ermeni iddialarının geniş bir biçimde yansıtıldığı Van de Meulbroucke raporunun, Avrupa Parlamentosu Siyasi Komisyonu'na sunulduğu ve büyük olasılıkla komisyonun eylül toplantısında ele alınacağı bildirildi.

Bu arada geçen hafta içinde İngiliz delege Ben Whitaker tarafından Ermeni soykırım iddialarını da içeren bir raporun Birleşmiş Milletler'de gündeme getirildiği bildirildi. Belçikalı parlamenter Jan de Meulbroucke'nin hazırladığı sözde Ermeni soykırımıyla ilgili raporda hiçbir tarihi belgeye dayandırılmayan Ermeni iddialarına geniş yer verildiği bildiriliyor. Raporda, 24 Nisanın dünyada soykırımı lanetleme günü ilan edilmesi ve Ermenilere karşı soykırım yapıldığı iddialarını BM ile AET'nin resmen kabul etmeleri isteniyor. Geçtiğimiz hafta içinde BM'de ilk kez gündeme getirilen İngiliz parlamenter Whitaker'in hazırladığı Ermeni iddialarını içeren rapor, insan Hakları Alt

¹⁵²⁴ Cumhuriyet, 8 Ağustos 1985.

Komisyonu'na sunuldu. Bu sırada Sovyet delege Vsevolod Sofinsky'nin oturum gündemine uyulmadığını söyleyerek itiraz etmesi üzerine raporun görüşülmesi bir başka tarihe bırakıldı.¹⁵²⁵

3.2.370. Sözde Ermeni Soykırımı BM Gündeminde

Cenevre, (a.a.) - Sözde Ermeni soykırımıyla ilgili iddiaları içeren rapor, Cenevre'de BM Sarayı'nda toplanan İnsan Hakları Alt Komisyonu'nda, delegeler arasında tartışmalara neden oldu.

İngiliz delege Ben Whitaker tarafından hazırlanan ve Ermeni iddialarını da içeren rapor, BM gündemine gelmesine rağmen görüşülemiyor. Çarşamba günü Sovyet delegenin itirazı üzerine, görüşülmesi bir başka tarihe bırakılan rapor, dün yine gündeme getirilmek istendi. Toplantıda, Sovyet delege Vsevolod Sofinsky, alt komisyonda görüşülen sorunlarla ilgili olarak tarihi kaynakçalara başvurulmasını, soykırım kavramının kullanılmamasını ve raporun önümüzdeki yıl görüşülmesini istedi. Buna karşılık Fransız delege Louis Joinet, Whitaker raporunun İnsan Hakları Komisyonu'na iletilmesini istedi.¹⁵²⁶

3.2.371. “Soykırım” Kararı Aldırma Çabaları Sonuçsuz Kaldı

BM'de “Ermeni Raporu”na Sert Eleştiri

Ankara / Cenevre, (ANKA) - Birleşik Amerika Kongresi'nden soykırım iddialarına ilişkin, Türkiye'ye karşı karar tasarıları çıkarma çalışmaları yapan ve son anda başarısızlığa uğrayan Ermeni Lobisi, bu kez Birleşmiş Milletler'de “*Ermeni Soykırımı*” kararı yayımlanması için sürdürdüğü çabalardan da sonuç alamadı. Ermeni soykırımı iddiasının da yer aldığı “*Soykırım Raporu*”nun görüşüldüğü ilk kademe olan Alt Komite, raporu yoğun eleştiri ve itirazlarla karşıladı.

ANKA muhabirinin edindiği bilgiye göre, görüşmeler sırasında, İngiliz Whitaker tarafından hazırlanan “*Soykırım Raporu*”nun ele alınması için oluşturulan Alt Komite'nin başkanlığına Yunanlı adayın seçilmesi üzerine, soykırım tasarısını çıkarma

¹⁵²⁵ Cumhuriyet, 15 Ağustos 1985.

¹⁵²⁶ Cumhuriyet, 17 Ağustos 1985.

umutları artan Ermeni Lobisinin iddialarının Amerikalı delege tarafından “*düzmece*” olarak nitelendirildiği de dikkati çekti. “*Soykırım Raporu*”nun görüşüldüğü Cenevre’den Ankara’ya ulaşan haberlere göre, Arjantin, Belçika, Fransız ve Kanadalı delegeler Ermenilerin iddialarının ne derece doğru olduğunun anlaşılması için soruşturma açılma gerektiğini vurguladılar. Çinli delege, Ermeni soykırımı savının yer aldığı raporu “*Maziye dönmek ve kinleri unutmak*” gerekçesiyle reddederken, Amerikalı Carey, Birleşmiş Milletler’ in 1948 yılında çıkardığı bir soykırım karar tasarısı bulunduğunu hatırlatarak “*Ermeni soykırımı paragrafı iyi çalışılmamış, ayrıca bazı belgeler de düzmedir*” dedi. Carey, raporu bu şekliyle onaylamayacağını açık bir dille ifade ederken, Sovyet delegesi de bu görüşlere katıldığını bildirdi ve “*Her olaya soykırım adını vermek mümkün değildir*” şeklinde konuştu.

Meksika, Ürdün, Mısır, Romen, Bangladeş ve Fas delegelerinin de itiraz ettiği rapora ilişkin genel kanı, “*raportörün iyi çalışmadığı*” şeklinde somutlaştı. Ürdün temsilcisi “*katliam ile soykırımın aynı şey olmadığına*” dikkati çekerek “*yoksa insanlık tarihi tümüyle soykırıma dönüşür*” dedi. Fas temsilcisi de, komisyonun görevinin geleceğe yönelik kararlar almak olduğunu belirtti ve “*geçmişe yargı getiremeyiz, mahkeme değiliz*” dedi. Bangladeş delegesi de bu görüşlere katıldığını belirterek, Ermeni soykırımı paragrafının çıkarılmasını istedi.¹⁵²⁷

Üst Komisyon’a Gidecek mi?

Hemen hemen tüm delegelerin karşı çıktığı “*Soykırım Raporu*”nun, bu haliyle onaylanarak bir üst kademe olan “*İnsan Hakları Komisyonuna*” gönderilmesi şansının çok zayıf olduğu dikkati çekiyor. Dışişleri Bakanlığı’nın bir üst düzey yetkilisi de, ANKA muhabirinin sorusuna karşılık, Ankara’nın gerekli girişimlerde bulunduğunu hatırlattı ve “*Ermenilerin görüşlerine karşılık, hukuksal ve tarihsel açıdan gerçekleri anlatma çabaları devam ediyor*” dedi. Hükümet dışı temsilci sıfatıyla Profesör Türkkaya Ataöv’ün de konuşacağı Alt Komisyon, kararını ay sonunda verecek. Karar, raporun geri çekilmesi, bazı bölümlerinin değiştirilmesi ya da aynen İnsan Hakları Komisyonu’na izletilmesi şeklinde olacak.¹⁵²⁸

¹⁵²⁷ Cumhuriyet, 20 Ağustos 1985.

¹⁵²⁸ Cumhuriyet, 20 Ağustos 1985.

Le Monde Yunanlıları Eleştirdi

Öte yandan, Türkiye'ye karşı iddiaların yer aldığı bir raporun görüşüleceği komisyonun başkanlığına Yunanlı adayın getirilmesi konusunu değerlendiren Fransız "Le Monde" Gazetesi, İngiliz raportör Whitaker'in Yunanlı adayı önerdiğine dikkati çekerek "*Whitaker, Türklerin manevralarına karşı Yunanlı delegenin sert duracağını düşündü*" dedi. Le Monde, "*Bu durumun Yunanistan'ın Türkiye'ye karşı ne denli düşmanca olduğunun uluslararası alanda bir kanıtıdır*" şeklinde değerlendirme yaptı.¹⁵²⁹

Oxford'da Sempozyum

Cumhuriyet muhabiri Edip Emil Öymen'in Londra'dan bildirdiğine göre Oxford Üniversitesi'ne bağlı Sommerville College'de 17-23 Ağustos günleri arasında düzenlenen "*20. Yüzyılda Avrupa ve Ortadoğu'da Mülteciler*" konulu sempozyumun geçen pazar günkü oturumunda merkezi Londra'da bulunan "*Azınlık Hakları Komisyonu*"ndan katılan Christopher Walker, "*Ermeniler kazara mı, kasıtlı mı mülteci oldu*" başlıklı bir tebliğ sundu. Walker, Ermeni tehcirini, "*Ermenileri dayanamayacakları koşullara iterek kasıtlı olarak ölüme göndermek*" olarak değerlendirdi.¹⁵³⁰

3.2.372. Büyükelçi Yavuzalp: Ermeni İddiaları Asılsızdır

Cenevre, (a.a.) - Türkiye'nin Birleşmiş Milletler Cenevre Bürosu nezdindeki Daimi Temsilcisi Büyükelçi Ercüment Yavuzalp, BM bünyesindeki bir alt komisyonun hazırladığı ve bilinen Ermeni iddialarını tekrarlayan rapor taslağının "*yanlış ve haksız*" olduğunu vurguladı. Cenevre'de BM'nin düzenlediği İnsan Hakları konulu panelde konuşan Büyükelçi Ercüment Yavuzalp, sözde Ermeni soykırımıyla ilgili suçlamaların tehlikeli sonuçlara yol açabilecek çok büyük bir hata olduğunu ve Ermeni teröristlerin eylemlerine yenilerinin eklenmesine yol açabileceğini belirtti.

Büyükelçi Yavuzalp daha sonra şunları söyledi: "*Ben bu dönemde bir insanlık trajedisinin yaşandığını inkâr etmek niyetinde değilim. Ancak bu karşılıklı olarak acı çekilen ve iki tarafın da ağır insan kaybı verdiği ortak bir trajedidir. 1915-16 yıllarını kapsayan dönemde meydana gelen olayları soykırım olarak nitelemek yanlış ve haksız*

¹⁵²⁹ Cumhuriyet, 20 Ağustos 1985.

¹⁵³⁰ Cumhuriyet, 20 Ağustos 1985.

olur.” Büyükelçi Ercüment Yavuzalp, bu konuşmayı İngiliz delegesi Whitaker’in “soykırımın önlenmesi ve cezalandırılması” ile ilgili raporuna cevaben yaptı.¹⁵³¹

3.2.373. Azınlıklar Alt Komitesi “Not Etmekle” Yetindi

Soykırım Raporu BM’de Donduruldu

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Birleşmiş Milletler Ayrımcılığın Önlenmesi ve Azınlıkların Korunması Alt Komitesi, Ermenilerin 1915 yılında Osmanlı İmparatorluğu tarafından soykırıma uğratıldığı iddiasını taşıyan soykırım raporunu uzun tartışmalardan sonra işleme koymayarak yalnızca not etmekle yetindi.

Komitenin İngiliz raportörü Benjamin Whitaker’in “*Soykırım suçunun önlenmesi ve cezalandırılması*” konulu rapor üzerinde ağustos ayının ilk haftasından bu yana Cenevre’de yürüttüğü çalışmalar önceki akşam rapora destek vermeyen bir karar tasarısının kabul edilmesiyle sona erdi.

Alt Komite, karar tasarısını son anda “*Raporun içeriği ve öneriler üzerinde değişik ve çelişkili görüşlerin ifade edildiği*” yolunda bir ekleme yaparak kabul etti. Alt Komite’de ayrıca karar tasarısında yer alan ve Whitaker’in raporunun işleme konulması sonucunu da getirecek olan “*raporun alındığı*” (tebelluğ) yolundaki ifade de çıkartılarak, yerine “*rapor not edilmiştir*” ifadesi konuldu. Karar tasarısında yapılan bu değişiklikler, Whitaker’in raporunun doğuracağı hukuki ve siyasi sonuçları da büyük ölçüde kesmiş oldu. Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Yalım Eralp de dün bu konuda gazetecilere bilgi verirken, kararda “raporun içeriğine ilişkin olarak değişik ve çelişik görüşlerin belirtildiğine ilişkin bir cümlenin yer almasına dikkat çekerek, “*Şu açıkça ortadadır ki, rapor Alt Komite’de tasvip görmüş değildir*” dedi.

Sözcü, açıklamaları sırasında kararda raporun “*desteklendiği*” ya da “*memnuniyetle karşılandığı*” gibi Birleşmiş Milletler lüğatinde kullanılan ifadelere rağbet edilmediğini de vurgulayarak, Komite’nin “*not etmekle*” yetindiğini anlattı. Eralp, “*Ayrıca BM çalışmalarında mutad olduğu gibi, raporun geniş bir şekilde dağıtılması yolunda bir hüküm de mevcut değildir*” şeklinde konuştu.

¹⁵³¹ Cumhuriyet, 21 Ağustos 1985.

Buna karşılık, Dışişleri Sözcüsü gazetecilerin ısrarlı sorularına rağmen Ankara'nın Alt Komite den çıkan bu sonuç üzerinde herhangi bir yorumunu açıklamaktan kaçındı. *"Ben size yalnızca objektif bir şekilde çıkan sonucun fotoğrafını yansıtıyorum"* dedi.

Bununla birlikte sözcü, Ankara'nın bu sonucu *"ehvenişer"* karşıladığını ima ederek şöyle devam etti:

"Raporla ilgili olarak komiteden ne gibi sonuçlar çıkabilirdi? Bizim itirazımıza yol açan raporun 24'üncü maddesi rapordan olduğu gibi çıkarılabilirdi. Bu, tercihe şayan olurdu. Ancak raporun olduğu şekliyle bir üst komiteye gönderilmesi ihtimali de vardı. Bu ihtimal gerçekleşmemiştir."

Alt Komite'nin Whitaker raporunu destekleyen bir karar tasarısını kabul etmesi halinde, rapor BM yöntemleri içinde işleme konacak, önce Üst Komite'ye gönderilerek, oradan da Sosyal ve Ekonomik İşler Komitesi'ne sevk edilebilecek ve sonuçta BM Genel Kurulu'na kadar giden bir yol izleyebilecekti. Ancak diplomatik gözlemcilere göre, kabul edilen kararla rapor, bir anlamda *"çıkış noktasında bloke edilmiş oldu."*

Whitaker'in Osmanlı İmparatorluğu'nu Ermeni soykırımı yaptığı yolunda ağır bir dille suçlayan raporu, ağustos ayında Türk diplomasisini yoğun bir şekilde meşgul etmiş, bu arada Cenevre'deki Alt Komite görüşmeleri sırasında da bir dizi tartışmaya yol açmıştı. 25 ülkeden resmi sıfat taşımayan bağımsız uzmanların bir araya geldiği Alt Komite çalışmaları sırasında ABD, Ürdün, Bangladeş, Fas, Çin Halk Cumhuriyeti, Mısır ve Meksika temsilcileri raporun *"Ermeni soykırımı"* iddiasına yer veren 24'üncü paragrafına karşı çıkmışlar, bu arada Sovyetler Birliği de genel olmakla birlikte raporu sert bir dille eleştirmişti.

Alt Komite görüşmeleri sırasında söz alan Belçikalı, Yunan, Kanadalı, Arjantinli, Fransız ve İngiliz uzmanlar ise raporun 24'üncü paragrafını destekleyen konuşmalar yaparak Ermeni soykırımı tezine arka çıkmışlardı. Bu arada Uluslararası İnsan Hakları Federasyonu, Azınlık Hakları Grubu, Dünya Yahudi Kongresi ve çeşitli kilise örgütleri de Alt Komite'de Whitaker'in Osmanlı İmparatorluğu'nu soykırımla suçlayan görüşlerini desteklediklerini bildirmişlerdi.¹⁵³²

¹⁵³² Cumhuriyet, 31 Ağustos 1985.

3.2.374. Tarih Kurumu Üyesi Kamuran Gürün:

Ermeni İddialarını Osmanlı Arşivi Çürütür

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Eski Dışişleri Bakanlığı Genel Sekreterleri'nden TRT Yüksek Kurulu ve Türk Tarih Kurumu üyesi emekli büyükelçi Kamuran Gürün Ermeni sorunu hakkında dün ilk sayısı yayınlanan TBMM Dergisi'ne yazdığı yazıda, gerçeklerin ortaya çıkması için Osmanlı arşivlerinin incelemeye açılması gerektiğini savundu.

Kamuran Gürün, "Türk devletine karşı yürütülen anarşik saldırıların hedefinin Türkiye' in bölünmesi olduğunu" ifade ederek yazısında şu görüşlere yer erdi:

"1974'den itibaren başlayan sistematik Ermeni saldırılarını haklı göstermek için ortaya atılan iddiaların hiçbirisinin hakikatle ilgisi yoktur. Ermeni iddialarının hayali olduklarını, sahte vesikalara dayandıklarını oraya koymanın yolu da başkadır. Bu yol hakikatlerin ilmi şekilde ortaya konmasını gerektirir. Bugün hakikatler ortaya çıkarılmıştır, ancak her araştırmacı her ilim adamı en ziyade kendi yaptığı araştırmalara inanır. Bu sebeple isteyene bu hakikatleri arayıp bulma yolu da açık tutulmalıdır, bu ise Osmanlı arşivlerinin açılmasını gerektirir.

*Osmanlı Arşivleri'nin hâlâ tetkike tamamen açık olmayışı ciddi bir handikaptır. Bu handikabın bir an evvel bertaraf edilmesinde faydadan öteye, zaruret vardır. Osmanlı Arşivleri tetkike açılarak ilmi tartışmalara girilmeyecek olursa bize inanılmasını daha çok uzun seneler bekler ve kızmaya devam ederiz. Belirttiğim yola girilmesi halinde dahi hakikatlerin hayali iddiaları ortadan tamamen silmesi için en azından bir nesil boyu çalışılması icap edecektir."*¹⁵³³

3.2.375. Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Eralp: Alt Komite, Soykırım Raporunu Kabul Etmedi

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Dışişleri Bakanlığı, Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Alt Komitesi'nin Ermeni soykırımının gerçekleştiğini savunan soykırım raporu ile ilgili olarak kabul ettiği kararın kamuoyuna yanlış aksettiğini bildirdi.

Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Yalım Eralp, bu konudaki soruları yanıtlarken, alt komitenin İngiliz raportörü Benjamin Whitaker'ın hazırladığı raporu kabul etmediğini, raporun Birleşmiş Milletler belgesi niteliğini kazanmadığını belirtti.

¹⁵³³ Cumhuriyet, 2 Eylül 1985.

BM Alt Komitesi Cenevre’deki toplantısında uzun süren tartışmalardan sonra kabul ettiği kararda Whitaker’in raporunu işleme koymayarak yalnızca “not etmekle yetinmişti. Alt Komite karar taslağında yaptığı bir değişiklikte Whitaker’in raporu üzerinde “değişik ve çelişkili görüşler belirtildiği” yolunda bir ekleme yapmış ve raporu bir üst komisyona havale etmeyerek bloke etmişti.

Alt Komite’nin bundan önce görüştüğü başka raporlara ilişkin karar metinleri incelendiğinde genellikle raportörün çalışmasının “*takdirle karşılandığı*”, “*mükemmel bulunduğu*”, “*eğildiği konuya katkı niteliği taşıdığı gibi ifadelere yer verilirken, Whitaker’in raporunun yalnızca “not edilmekle” yetinilmesi dışışleri çevrelerine göre, üzerinde durulması gereken bir husus. Aynı çevrelere göre, Alt Komite’nin bundan önce kabul ettiği kararların büyük bir bölümünde, görüşülen raporların BM belgesi olarak dağıtılması da öngörülürken, Whitaker’in raporunun dağıtım dışı tutulması da dikkat çeken bir başka husus. Örneğin Komite’nin geçen yıl kabul ettiği 28, 35 ve 39 sayılı karar metinleri incelendiğinde hepsinin benzer şekilde “*raporun yayımlanarak Birleşmiş Milletler’in bütün resmi dillerinde en geniş bir biçimde dağıtılması kararlaştırılmıştır*” paragrafıyla kapandığı gözleniyor. Dışışleri çevrelerine göre, Alt Komitede çalışmalarında “*mutad*” olduğu gibi “*raporun geniş bir şekilde dağıtılması*” yolunda bir hükme yer verilmeyerek Whitaker’in raporunun BM belgesi haline gelmesi önlenmiş oldu.¹⁵³⁴*

3.2.376. Türkiye’nin AET Daimi Temsilcisi: Ermeni Sorunu BM’de Gömüldü

Brüksel, (a.a.) - Türkiye’nin AET nezdindeki daimi temsilcisi Pulat Tacar, Anadolu Ajansı’na yaptığı açıklamada, “*Cenevre’de kabul edilen Whittaker Raporu değil, Whittaker Raporu’nu reddeden karardır*” dedi.

Ermeni sorununun BM İnsan Hakları Alt Komisyonu tarafından bir daha çıkarılmamak üzere toprağa gömüldüğünü kaydeden Tacar, şunları söyledi:

“Zira karar sadece not edilmektedir. Çünkü raporun Alt Komisyonca kabul edildiğine dair madde, karar tasarısından çıkarılmış, üstelik raporda öne sürülen görüşlere aykırı çok sayıda görüş bulunduğu hususu da Alt Komisyon kararında yer almıştır. Ayrıca, Alt Komisyon, raporun Üst Komite’ye

¹⁵³⁴ Cumhuriyet, 3 Eylül 1985.

gönderilmesine de karşı çıkmıştır. Bütün bunlar, Alt Komisyon'un raporu kabul ettiğini değil, reddettiğini gösterir.”

Whittaker tarafından hazırlanan raporun “*Kaliteli ve başarılı bir çalışma ürünü olduğu*” yolunda bir cümleinin de karar tasarısından çıkarıldığını hatırlatan Tacar, “*Alt Komite, raporu başka türlü reddedemezdi*” şeklinde konuştu.

1979 yılında hazırlanan ve Ermeni meselesinden söz etmeyen bir soykırım raporunun, İnsan Hakları Komitesince kabul edildiğini ve BM belgesi olarak dağıtılmasının kararlaştırıldığını hatırlatan Pulat Tacar, “*Bu seferki raporun incelenmek üzere İnsan Hakları Komitesi'ne gönderilmesinin reddi, raporun başarısızlığı ve Alt Komisyon'da kabul görmemesinin en açık delilidir*” dedi.

Türkiye'nin AET nezdindeki temsilcisi Tacar, şöyle devam etti: “*Bu durumda bu rapor bitmiştir. Raporun ikinci bölümünü oluşturan önerilerin ise hiçbirisi Alt Komisyon'da kabul edilmemiştir.*”¹⁵³⁵

3.2.377. Ermeni İddiaları Çürütüldü

Münih, (a.a.) - Avusturya Televizyonu'nun ikinci programı “ORF” tarafından önceki akşam düzenlenen ve yaklaşık 2,5 saat süren bir açık oturumda sözde Ermeni soykırımı tartışıldı. Türkiye'den özel olarak açık oturum için çağrılan yazar Mümtaz Soysal ile Paris'te Ermeni teröristlerin saldırısında yaralanan Türkiye'nin eski Basın Ataşesi Selçuk Bakkalbaşı Ermeni iddialarını çürüttüler. Bakkalbaşı 1980'de Paris'te Ermeni teröristlerin saldırılarına nasıl hedef olduğunu özetledikten sonra, “*Nedir bu nefret? Nereden kaynaklanıyor? Saldırıya uğradığımda bunun bir kaza olduğunu düşünmüştüm. Ancak olaydan sonra öğrendiklerim beni son derece üzdü*” dedi.

Yazar Mümtaz Soysal ise 11. Yüzyıldan 19. Yüzyıla kadar Türk ve Ermeni toplumları arasında hiçbir düşmanlığın olmadığını belirttiği konuşmasında şunları belirtti: “*Önemli olan iki toplum arasında 800 yıl süren ve birden bire kaybolan dostluk köprülerini yeniden kurmanın yollarını aramaktır. Barış içinde bu dostluğu tekrar kazanabiliriz.*”¹⁵³⁶

¹⁵³⁵ Cumhuriyet, 9 Eylül 1985.

¹⁵³⁶ Cumhuriyet, 26 Eylül 1985.

3.2.378. Ermeni Lobi Toplantısı Sönük Geçti

Strasbourg - Hadi Uluengin bildiriyor; Ermeni lobisinin Strasbourg toplantısı sönük geçti. Avrupa Parlamentosu üyelerini Ermeni tezleri doğrultusunda etkilemeyi amaçlayan bu toplantıda, ancak 10 milletvekili hazır bulundu.

AET Fransız - Ermeni Dayanışma Derneği tarafından düzenlenen lobi toplantısı, dün Strasbourg'da yapıldı, Ortak Pazar danışma organındaki oturuma dört ülkeden altı konuşmacı katıldı ve bunların hepsi 1915 olayların bir “soykırım” olarak nitelediler. Oturumun başkanlığını, Avrupa Parlamentosu'nda Ermeni raporunu hazırlayan Belçikalı parlamenter Jaak Vandemeulebroucke'nin partisinden ve yine Belçikalı Flaman milliyetçisi Willy Kuypers'in yaptığı gözlemlendi. İlk konuşmayı yapan Belçikalı hukukçu Verhoeven, soykırım kavramının uluslararası plandaki “tartışılabilirliğine” dikkati çekerek, “Soykırım mevcutsa, bunu Türkiye'nin tanıması gerekir. Aksi takdirde, yani Türkiye tanımadan bir tanıma gerçekleşse bile bu hukuki planda bir anlam taşımaz. Bu, gayri meşru çocuğu olan bir annenin, çocuğunu hukuken tanımamasına, ama çocuğun bu anneden olduğunun bilinmesine benzer” şeklinde konuştu.

Daha sonra söz alan ve “Ermeni Davası” adlı kitabıyla tanınan Fransız tarihçisi Yves Ternon ise, Türkiye'nin soykırımı reddetmesinin abes olduğunu vurguladı ve 1915 olaylarının Birleşmiş Milletler'in soykırım tahliline tıpatıp uyduğunu iddia etti. Bir Türk gazetecisinin, oturumu dinleyici olarak izleyen Docent Sinan Akşin'i kastederek, “Burada yalnız Ermeni tezleri anlatıldı. Burada hazır olan bir Türk uzman, Ankara'nın görüşlerini de aktarabilir mi?” şeklinde soru yöneltmesi üzerine ise, toplantının düzenleyicisi Stepanyan, “Bu toplantıyı biz kendi görüşlerimizi aktarmak için düzenledik. Eğer karşılıklı görüşlerin savunulacağı bir platform gerçekleşecekse, biz buna hazırız. Ancak, zaman çok sınırlı” cevabını verdi.

Strasbourg kulislerindeki gözlemciler, gerek Ermeni lobisi tarafından dün düzenlenen toplantıya çok az sayıda Avrupalı parlamenterin katılmasını, gerek Ermeni raporunun hazırlayıcısı Vandemeulebroucke'in çelişkili kişiliğini göstererek, 1915 olaylarını bir soykırım olarak niteleyen raporun, “Avrupa Parlamentosu'nda kabul edilme şansının yavaş yavaş azalmakta olduğunu” ifade etmekte. ¹⁵³⁷

¹⁵³⁷ Cumhuriyet, 10 Ekim 1985.

3.2.379. Top Kongrede

Reagan, Soykırım Anlaşmasını Senato'ya Gönderdi

Washington, (a.a.) - ABD Başkanı Ronald Reagan, senatodan, soykırımı uluslararası suç sayan anlaşmayı yılsonuna kadar onaylamasını istedi.

Anlaşma, İkinci Dünya Savaşı sonrasında Nazi Almanyası'nın başta Yahudiler olmak üzere milyonlarca insanı katletmesi nedeniyle hazırlanmıştı. Söz konusu anlaşma 37 yıldır senatonun onayını bekliyor. Reagan, senato çoğunluk lideri Robert Dole'a bir mektup göndererek anlaşmanın onaylanmasını istedi. ABD Senatosu Komitesi anlaşmayı çekince koyarak geçirmişti. Söz konusu anlaşmanın senatodan geçmesi halinde, Ermeni lobisinin bundan yararlanarak sözde soykırım iddialarını gündeme getirmesi bekleniyor.

ABD Kongresi'nde, Ermenilerin çıkarmaya çalıştıkları dört tasarı var. Bu tasarılar şunlar: Ocak ayında New Jersey Eyaleti temsilcisi Demokrat Robert Roe tarafından sunulan ve 24 Nisan 1985 tarihini "*İnsanın insana zulmü ve Ermeni soykırım günü*" ilan eden tasarısı,

Mart ayında California temsilcisi Demokrat Tony Coelho tarafından sunulan "*24 Nisan Ermeni soykırım günü*" tasarısı, nisan ayı sonunda Ermeni asıllı California Eyaleti temsilcisi Cumhuriyetçi Charles Paşayan tarafından sunulan, "*ABD dış politikasının Ermeni soykırımını dikkate almasını isteyen tasarı*."¹⁵³⁸

3.2.380. Londra'daki İran Elçiliği'ne Göre: Ermeni ve Ayrımcı Teröristler Saldırı Hazırlıyor

Londra, (a.a.) - İran'daki Humeyni rejiminin muhalifleri olan "Halkın Mücahitleri"nden destek alan Ermeni teröristlerle Kürdistan İşçi Partisi (PKK) adlı örgüte bağlı eşkıyanın Türkiye ve yurt dışındaki Türklere karşı yeni bir saldırılara hazırlandıkları öne sürülüyor.

İran İslam Cumhuriyeti'nin Londra Elçiliği'ndeki Hüseyin Maranaki Anadolu Ajansı muhabirine bu konudaki istihbaratlarıyla ilgili bilgi verirken, Paris'te yaşayan

¹⁵³⁸ Cumhuriyet, 18 Ekim 1985.

Mesut Recevi liderliğindeki “*Halkın Mücahitleri*” örgütünün Ermeni ve Kürt bölücü çetelere yaptığı silah ve cephane yardımının arttığını söyledi. İranlı diplomat, “*Halkın Mücahitleri*” ile yoğun işbirliği içindeki Ermeni ve Kürt tedhişçilerin yeni eylemler peşinde olduklarını anlattı. Verilen bilgiye göre İran “*Halkın Mücahitleri*”nden destek alan Irak Kürdistan Demokratik Partisi ile İran Kürdistan Komünist Partisi ve “Apocular” diye bilinen PKK’nın militanları, Irak’taki Seramadiye ile İran’daki Burdi dağlarında bulunan sığınaklarda barınıyorlar. İran kaynakları, bunların yeni eylemler yapmaya hazırlandıklarını, bunun için Doğu Anadolu’ya sızacaklarını öne sürüyorlar. İran, bu bölücü ayrılıkçı unsurlara, geçmişte olduğu gibi Ermeni tedhişçilerin katılacağı görüşünde.¹⁵³⁹

3.2.381. Fransa’nın Ankara Büyükelçisi Ruouillon: Türkiye, Ermeni Sorunundan Sorumlu Tutulamaz

Ankara, (ANKA) - Fransa’nın Ankara Büyükelçisi Fernand Rouillon, iki ülke arasındaki ilişkileri değerlendirirken, Ermeni sorununa ilişkin olarak geçmişte meydana gelen olaylardan ne olursa olsun Türkiye Cumhuriyeti’nin sorumlu tutulamayacağını, bu görüşün ise çeşitli kez Fransa’nın en üst makamlarınca ifade edildiğini söyledi.

Büyükelçi Rouillon, Lozan Anlaşması’na imza koyan Fransa’nın, bu anlaşmayla belirlenen sınırlara sahip Türk topraklarının bütünlüğünün korunmasının yanında olduğunu belirterek şöyle konuştu: “*Fransa, bölücülüğün hiçbir çeşidini tanımayacağı gibi, asla onaylamaz. Biz, ayrıca bir sorunu alet ederek, en nefret edilecek terörizme başvurarak ülkenizde istikrarsızlık yaratmaya çalışanlara her zaman karşı çıkmıştık.*” Konuşması sırasında ikili ilişkileri olumsuz etkileyen insan hakları sorununa da değinen Fernand Rouillon, Fransa’nın, Strasbourg’daki İnsan Hakları Komisyonu’na 1981 yılında Türkiye aleyhinde yaptığı başvurunun niyetine ilişkin yanlış anlamaların bulunduğunu söyledi. Büyükelçi Rouillon, Fransa’nın başvuruda bulunarak Türkiye’ye karşı cephe aldığı yolunda bir değerlendirmede bulunmanın doğru olmayacağını öne sürerek, “*Aksine, Fransa, bu yola başvurarak Türkiye’de özgürlüklerin yeniden yürürlüğe konulmasına verdiği önemi kanıtlamak istedi*” dedi.¹⁵⁴⁰

¹⁵³⁹ *Cumhuriyet*, 20 Ekim 1985.

¹⁵⁴⁰ *Cumhuriyet*, 22 Ekim 1985.

3.2.382. Soykırım Tasarısı İçin Fırsat Kolluyor

Ermeni Lobisi Pusuda

Washington - Sedat Ergin bildiriyor; Ermeni lobisi ve Kongre'deki uzantıları, 24 Nisan tarihinin "*Ermeni soykırımı*" günü olarak anılmasını öngören karar tasarısını Temsilciler Meclisi'nde yeniden gündeme getirmek üzere uygun bir zamanlama kolluyor. California temsilcisi Tony Coelho tarafından hazırlanan ve 24 Nisan tarihinin "*insanın insana zulmü günü*" olarak anılmasını, ayrıca ABD dış politikasının "*soykırım gerçeğine*" göre yönlendirilmesini öngören tasarı geçen haziran ayında yapılan "*kritik*" oylamada salt çoğunluğu aşmakla birlikte gerekli üçte iki çoğunluğu sağlayamadığı için az bir oy farkı ile geri çevrilmişti.

Kongre çevrelerinden sağlanan bilgilere göre, Coelho ve yandaşları aynı tasarımı ilk fırsatta Kongre'den geçirmek üzere hazırlıklarını aralıksız bir şekilde sürdürüyorlar. Bu açıdan bakıldığında, "*Ermeni soykırımı tasarısı*" gerek Türkiye, gerek Kongre açısından gündemden çıkmış değil ve deyim yerindeyse adeta "*Demoklesin kılıcı*" gibi Türkiye'nin üzerinde tutuluyor.¹⁵⁴¹

Coelho Neyi Bekliyor?

Coelho, bundan sonraki denemesini ne zaman yapacak? Şimdilik kesin bir tarih verilemiyor. Ancak bazı Kongre üyelerinin "Cumhuriyet'e aktardıkları söylentilere bakılırsa bu tarih, önümüzdeki sonbaharda yapılacak seçimlerde yeniden California'dan adaylığını koyacak olan Coelho'nun seçim masrafları için para toplamayı amaçlayan yemekle aynı tarihlere rastlayacak. Coelho, böylelikle tasarımı yeniden genel kurul gündemine indirirken, California'daki kalabalık Ermeni seçmen topluluğu karşısındaki durumunu da güçlendirmeyi tasarlıyor. Temsilciler Meclisi'nden dönen "*soykırım tasarısı*" halen Kongre'nin tüzük komitesinde askıda tutuluyor. Komitenin Demokrat başkanı Claude Pepper'in takınacağı tutum da bu açıdan önemli. Coelho yeterli desteği sağladığına inandığı anda eğer Pepper'in ciddi bir engellemesi ile karşılaşmazsa tasarımı tüzük komitesinden genel kurula indirmesi güç değil.¹⁵⁴²

Kongre Üyeleri Ne Diyor?

¹⁵⁴¹ Cumhuriyet, 7 Kasım 1985.

¹⁵⁴² Cumhuriyet, 7 Kasım 1985.

Tasarının geçen haziran ayında durdurulmasında büyük emeği geçen Cumhuriyetçi temsilci Margorie Halt, tasarının geleceği ile ilgili durumunu Türkiye bakımından “iyimser” görenlerden. Halt *“Haziran ayında büyük bir yenilgiye uğradılar. Gerek bizlerin, gerek Büyükelçiniz Şükrü Elekdağ’ın yoğun gayretleriyle alınan bu sonuç büyük bir başarıdır. Şimdi Kongre’de bu konuda büyük bir duyarlık oluşmuştur. Tasarının geçmesi halinde bunun Türk - Amerikan ilişkilerini ciddi bir şekilde etkileyeceği anlaşılmıştır”* diyor. Tasarı genel kurula geldiği takdirde Ermeni lobisinin yine “hezimete” uğrayacağından emin. Halt’a göre *“Tasarı daha ne kadar uzun bir süre askıda tutulursa, destekleyicileri de o kadar zayıflamış olacaklar.”*

Yeni Cumhuriyetçi Partiden Virginia temsilcisi William Whitehurst ise Coelho ve yandaşlarının tasarıyı bundan sonra gündeme getirdiklerinde Kongre’nin desteğini alabilmek için değişik formüller deneyebilecekleri olasılığı üzerinde duruyor. Whitehurst’e göre, Coelho örneğin tasarıda yer alan *“Türkiye”* ifadesini çıkarıp yerine *“Osmanlı İmparatorluğu”*nu koyarak sonuca gitmeye çalışabilir.

Whitehurst tasarı bu formülle genel kurula indiği takdirde bu yeni şeklini de engellemek için ellerinden gelen çabayı göstereceklerini belirtiyor. Whitehurst’ün üzerinde durduğu karşı formül ise tasandan Türkiye’yi ya da Osmanlı İmparatorluğu’nu çağrıştıracak her türlü ifadenin çıkartılması Whitehurst, *“Bunu başarabiliriz. Çünkü bu takdirde soyut bir şekilde soykırım kınanmış olacaktır. Buna da kimsenin bir itirazı olacağını zannetmiyorum”* diyor

Kongrenin havasını yakından bilen danışmanlar kadrosu içinde görüştüklerimizin bir bölümü ise Beyaz Saray’a yakınlığıyla tanınan Whitehurst ve Halt gibi parlamenterlerin iyimserliğinin aksine *“Ermeni Lobisi’nin ne yapıp yapıp eninde sonunda Kongre’den istedikleri doğrultuda bir karar tasarısı çıkartacakları”* kanısındalar. Bu danışmanlara göre, belki önümüzdeki yıl, belki üç yıl sonra ama bir gün muhakkak bu yönde bir tasarı Temsilciler Meclisi’nden geçecek. Bir danışman *“Cumhuriyet”* e bu konuda şunları söyledi: *“Temsilciler Meclisi’nde Kongre’nin tarihi yeni baştan yazmasını savunan tek bir üyenin bile bulunduğunu zannetmiyorum. Keza tek bir üyenin bile Türkiye’nin toprak bütünlüğünü hedef aldığını da zannetmiyorum. Ancak Amerikan politik sisteminin işleyişi bu tasarının Kongre’den geçmesini kaçınılmaz*

kılıyor.” Bu danışmana göre, tasarı çıktığı takdirde yapılacak şey de, “fazla önemsememek...”¹⁵⁴³

Büyükelçilik Teyakkuzda

Öte yandan, Türkiye’nin Washington Büyükelçisi Şükrü Elekdağ’ın da son zamanlarda mesaisinin önemli bir bölümünü Ermeni tasarısının durdurulmasına verdiği ve büyükelçilik kadrosunun yoğun ve aralıksız bir çalışma temposu içinde Kongre üyeleri ve danışmanları nezdinde yoğun bir kampanya yürüttüğü göze çarpıyor. Bazı Kongre üyeleri, ambargo oylaması bir tarafa bırakılırsa haziran ayındaki oylama ve sonrasında Türkiye’nin ilk kez Kongre üzerinde bu kadar yoğun bir kampanya yürüttüğü kanısındalar ve bunu “*olumlu*” karşılıyorlar.¹⁵⁴⁴

Ermenilerin Faaliyeti

Bu arada ABD’deki Ermeni toplumu da etkinliğini iyice hızlandırdı. New York Belediyesi, Ermenilerin gelecek hafta kentin ortasında bulunan Manhattan’daki “*Union Square*” Parkı’na sözde katliamının 70. yıldönümü dolayısıyla dikilen 30 kadar ağacın çevrelediği yere törenle bir plaket yerleştirilmesi için yaptığı başvuruyu Türklerin itirazına rağmen kabul etti. Ermenilerin en büyük örgütü durumundaki “*Ermeni Hayırseverler ve Eğitim Derneği*” adı altında faaliyet gösteren kuruluşun da şu andaki para ve mal varlığının 73 milyon dolar olduğu açıklandı.

New York Belediyesi Parklar Müdürü Henry Stern, Türk - ABD Dernekleri Federasyonu’nun protestosuna karşılık yerel seçimler yapılacağını hatırlatarak Ermenilerin oylarını kaybetmeyi belediye olarak göze alamayacaklarını söyledi. Stern, federasyonun Ermenilerce öldürülen Türklerin anısına bir koruluk oluşturulması yolundaki isteğini ise “*etnik gruplar arasında düşmanlık yaratabileceği*” gerekçesiyle geri çevirdi. Ermeni Hayırsever Örgütü’nün geçen günler içinde düzenlenen genel kurul toplantısı haberine Armenian Observer adlı Ermeni gazetesinde yer verildi. Habere göre derneğin faaliyet raporunda geçen yıl çeşitli propaganda faaliyetleri ve eğitim kampları için 7 milyon 544 bin dolar tutarında harcama yapıldığı belirtildi.¹⁵⁴⁵

¹⁵⁴³ *Cumhuriyet*, 7 Kasım 1985.

¹⁵⁴⁴ *Cumhuriyet*, 7 Kasım 1985.

¹⁵⁴⁵ *Cumhuriyet*, 7 Kasım 1985.

3.2.383. Gizli Oturumda Ermeni Faaliyetleri

(Cumhuriyet) - Adalet Bakanlığı'nın Antalya'da düzenlediği sempozyumun gizli oturumunda Ermeni terörü ile ilgili çeşitli tartışmalar yapıldı. Toplantı ile ilgili hiçbir açıklama yapmayan yetkililerin gizli oturumda Ermenilerin Türkiye aleyhine başlattıkları kampanya ile ilgili elde edilen bilgileri tartıştığı söyleniyor. Bu arada, Emniyet Genel Müdürlüğü'ne bağlı bazı birimlerin üst düzey yöneticileri de toplantıda terörizmle mücadele ile ilgili çeşitli bilgiler verdiler; slayt ve film gösterdiler.¹⁵⁴⁶

3.2.384. Ermeni Lobisi Avrupalı Milletvekilleriyle Toplantı Yapıyor

Brüksel, (Cumhuriyet) - 1915 tehcir olayını bir “soykırım” olarak niteleyen ve bu “soykırımı” AET hükümetlerinin resmen tanımasını isteyen Vandemeulebroucke raporunun Avrupa Parlamentosu'nda onaylanması amacıyla Ermeni Lobisi 26 Kasım'da bir toplantı düzenliyor.

“Fransız Ermeni Dayanışma Derneği” tarafından organize edilen ve Paris'te gerçekleştirilecek olan bu toplantıya, Ortak Pazar danışma organındaki çeşitli Avrupalı parlamenterler de katılacak. Bu parlamenterlerin arasında, raporun hazırlayıcısı Belçikalı Milletvekili Jaak Vandemeulebroucke, Fransız Sosyalist Partisi'nden Saby, İtalyan Sosyalisti Papaz Benzo, Fransız Sosyal Hristiyan Mallet, Fransız Sosyalist Perry ve İtalyan Komünist Partisi'nden Crivelli var. Söz konusu lobi toplantısında, Ermeni temsilciler, Vandemeulebroucke raporunun Avrupa Parlamentosu'nda benimsenmesi amacıyla AET milletvekillerini ikna etmeye çalışacak ve “soykırım” hakkında aydınlatıcı bilgi verecekler. Bu arada, “soykırım” raporunun hazırlayıcısı Jaak Vandemeulebroucke'nin bizzat oturuma katılması, Avrupa Parlamentosu'nda “yeni bir gaf” olarak değerlendiriliyor.¹⁵⁴⁷

¹⁵⁴⁶ Cumhuriyet, 17 Kasım 1985.

¹⁵⁴⁷ Cumhuriyet, 21 Kasım 1985.

3.2.385. Washington Büyükelçisi Elekdağ: Ermenilerle İlgili Tasarı Onaylanırsa İlişkiler Yara Alır

Washington, (a.a.) - Türkiye'nin Washington Büyükelçisi Şükrü Elekdağ, halen ABD Temsilciler Meclisi'nde bulunan 192 Sayılı *"Ermeni soykırımını kınayan karar tasarısının"* onaylanması durumunda, bunun Türk-ABD ilişkilerine şimdiden kestirilemeyecek zararlar verebileceğini söyledi. Elekdağ bu görüşünü Amerika Birleşik Devletleri'nin en etkili kuruluşlarından *"American Legion"*un önde gelen üyeleriyle Washington'daki Türkiye Büyükelçiliği'nde düzenlenen toplantıda vurguladı...

American Legion kuruluşunun üyelerine bir akşam yemeği veren Washington Büyükelçisi Şükrü Elekdağ, yaptığı konuşmada *"Türkiye'nin son derece önemli jeopolitik konumuyla bölgede yegâne istikrar unsuru durumunda bulunduğunu, bunun gerek bölge, gerekse dünya barışı açısından büyük önem taşıdığını"* söyledi.

Elekdağ konuşmasında, halen Amerikan Temsilciler Meclisi'nde bulunan 192 sayılı sözde Ermeni soykırımı karar tasarısına da değinerek, bunun onaylanması durumunda iki ülkenin ilişkilerine verebileceği zararları anlattı.¹⁵⁴⁸

3.2.386. Ermeni Teröristlerin İsteği Reddedildi

(Cumhuriyet) - Türkiye'nin Ottawa Büyükelçiliği Ticaret Ataşesi Kani Güngör'e 1982 yılında suikast girişiminde bulunan üç Ermeni teröristin kefaletle serbest bırakılması isteği Ottawa Mahkemesince reddedildi. Ermeni teröristler 17 Şubatta başlaması kararlaştırılan duruşmanın başlamasına kadar cezaevinde kalacaklar. Üç Ermeni terörist 8 Nisan 1982 tarihinde Ottawa Büyükelçiliği ticari ataşesi Kani Güngör'e suikast girişiminde bulunmuşlardı. Saldırıdan sonra Güngör'ün belden aşağısı felç olmuştu.¹⁵⁴⁹

3.2.387. Moskova'dan İddia: Ermenistan Terörü Lanetler

Moskova - Ergun Balcı bildiriyor; Sovyetler Birliği, isim vermeden her türlü terörü kınadığını bildirdi. Dışişleri Bakanlığı Enformasyon ve Basın Dairesi Başkan Yardımcısı

¹⁵⁴⁸ Cumhuriyet, 21 Kasım 1985.

¹⁵⁴⁹ Cumhuriyet, 23 Kasım 1985.

Yuri Gremitskiy “*Sovyetler Birliği’nin kişisel ya da devlet terörü olarak her türlü terörün karşısında olduğunu*” söyledi. Gremitskiy’le konuşmamız aynen şöyle geçti:

-Türk kamuoyunu çok tedirgin eden bir konu var. Yıllardır bir dizi diplomatınız Ermeni terörüne kurban gitti. Sovyetler Birliği bir kez bile resmi kınamada bulunmadı. Bir başsağlığı mesajı göndermedi. Bu davranış nasıl yorumlanabilir?

Gremitskiy - Bizi suçluyorsunuz, ama yakınlarda Lübnan’da bir diplomatımız öldürüldü. Türkiye bir başsağlığı mesajı göndermedi.

-Evet, ama bu Türkiye’nin her zamanki politikası değil. İstisnadır. Siz bize yıllardır resmi başsağlığı mesajı göndermediniz. Ermeni terörünü kınamadınız. Türkiye de buna karşılık verdi. Sizin yıllardır izlediğiniz tutum, Türkiye’de Ermeni terörünü desteklediğiniz kuşkularını uyandırıyor.

Gremitskiy - Sovyetler Birliği terörizme her zaman karşıdır. Tüm Marksist-Leninist yazarların eserlerinde bu tutum belirtilmiştir. Lenin bu görüşü özellikle geliştirmiştir. Sovyetler Birliği 1981 şubatında yaptığı açıklamada tüm terörizmi kınadı. Bilindiği gibi Sovyetler Birliği devlet terörizmini de kınıyor. Ama bu konuda BM’de 1984’te yapılan oylamada Türkiye buna karşı çıktı. Terörizme karşı sadece beyanatla değil, pratik mücadele verilmelidir. Terörizmin en korkunç yanlarından biri, sivil uçakların kaçıırılmasıdır. 1977 yılında Sovyetler Birliği ile Türkiye arasında bu konuda bir işbirliği anlaşması imzalandı. Bu anlaşma Sovyet Parlamentosu tarafından onaylandı. Ancak anlaşmayı Türk Parlamentosu şimdiye kadar onaylamadı. Demek ki biz terörizme hem teoride hem de pratikte karşıyız.

-Peki ASALA’yı kınıyor musunuz?

Gremitskiy - Sovyetler Birliği her terör olayında ayrı ayrı açıklama yapmaz. Biz Sovyetler Birliği’nin her türlü terörizme karşı olduğunu ilan ettik. Kişisel terör, devlet terörizmi, ya da grup terörizmi. Bu konuda Sovyetler’in tutumu açıktır.

-Ama yine de Sovyetler’den şimdiye kadar Ermeni terörü konusunda açık bir kınama, resmi bir açıklama gelmedi. Bu konu Türkiye’de çok önemli. Bir Türk diplomatı vurulduğunda Moskova’dan resmi bir başsağlığı gelmiyor. Türk kamuoyu bu konuda Sovyetler’den bir jest, resmi bir açıklama bekliyor.

Gremitskiy - Defterinize yazabilirsiniz ki Sovyetler Birliği terörizmin her çeşidine karşıdır. Kişisel terör ya da devlet terörizmi... Ve bunları kınıyor.

-Peki, Ermenistan Cumhuriyeti'nin, Ermeni terörünü destekleyen bir tutumu var. Bu Cumhuriyetin yetkilileri yaptıkları açıklamalarda Ermeni terörünü yüreklendiren bir tutum içindeler.

Gremitskiy - Yine defterinize yazabilirsiniz ki Sovyet Ermenistan Cumhuriyeti'nin resmi yetkilileri beyanatlarında teröristleri hiçbir zaman desteklememişlerdir. Ve Ermenistan Cumhuriyeti'nin, teröristleri yüreklendiren bir tutumu yoktur. 12 Aralıkta Moskova'da Ermenistan günü düzenlenecek. Bir de basın toplantısı yapılacak. Türkiye'den isteyen gazeteci gelsin ve Ermenistan Dışışleri Bakanı'na bu konuyu sorsun. Bizim söylediklerimize inanmıyorsanız, bir Türk gazeteci 12 Aralıkta Moskova'ya gelip kendi sorsun.¹⁵⁵⁰

3.2.388. Elekdağ: ABD ile İlişkimizi Gözden Geçiririz

Washington, (a.a.) - Türkiye'nin Washington Büyükelçisi Şükrü Elekdağ, sözde Ermeni soykırım karar tasarısının ABD Temsilciler Meclisi'nde benimsenmesi halinde, Türkiye'nin ABD ile ilişkilerini yeniden gözden geçirmek zorunda kalabileceğini söyledi. Elekdağ, Washington Times Gazetesi'ne verdiği demeçte, tasarının ABD Temsilciler Meclisince kabulü durumunda Amerika ile Türkiye arasındaki ilişkilerini yeniden gözden geçirmek zorunda kalabileceğini söyledi. Elekdağ, Washington Times Gazetesi'ne verdiği demeçte, tasarının ABD Temsilciler Meclisince kabulü durumunda Amerika ile Türkiye arasındaki ilişkilerin “*ciddi ve tamiri mümkün olamayacak derecede zarar görebileceğini*” bildirdi.

Elekdağ, Türkiye'nin ne gibi bir önlem alabileceği yolundaki soruyu doğrudan cevaplandırmadı. Ancak, “*Halkın baskısının Başbakan Turgut Özal'ı Amerikan askeri tesislerinin Türk toprakları üzerindeki varlığı konusunda yeniden değerlendirme yapmaya zorlayabilecek ölçüde büyük olabileceğini*” ima etti. Elekdağ, ABD'nin şu sırada Ortadoğu'da istihbarat toplama faaliyetlerinin yüzde 30 ile 50 oranında

¹⁵⁵⁰ Cumhuriyet, 28 Kasım 1985.

Türkiye'deki istihbarat derleme tesislerinden sağlandığını hatırlatarak, bu tesislerin faaliyetlerinin durdurulması yolunda baskı olabileceğini de kaydetti.

Tasarı haziran ayında Temsilciler Meclisinde ele alınmış ve ad okunarak yapılan oylamada 180'e karşı 230 olumlu oy almasına karşılık, gerekli üçte iki çoğunluğu sağlayamadığından "kabul edilememiş" sayılmıştı. Demokrat Parti California Temsilcisi Tony Coelho ve 5 arkadaşı tarafından 13 Martta imzaya açılan ve daha sonra sunulan tasarı "*Türkiye'de 1915 ile 1923 yılları arasında öldürüldüğü öne sürülen bir buçuk milyon Ermeni'nin anılması için 14 Nisan tarihinin (insanın insana hunharlık günü) olarak ilan edilmesini, bu amaçla Amerika'da her yıl anma törenleri düzenlenmesini*" öngörüyor.¹⁵⁵¹

3.2.389. Fransız - Ermeni Dayanışma Örgütü:

"Türk - Ermeni Diyalogu İçin Soykırımın Tanınması Şart"

Paris, (Sabetay Varol) - Fransız-Ermeni Dayanışma Örgütü önceki gece "*Avrupa Parlamentosu'nda Ermeni Soykırımının Tanınması*" konulu bir toplantı düzenledi. Avrupa Parlamentosu'na verilen ve soykırımın kabulünü isteyen önergeyle ilgili toplantıda konuşan tasarı raportörü Belçikalı Vandemeulebroucke Türkiye ile Ermeniler arasında diyalog kurulması için Türk Hükümeti'nin Ermeni soykırımı olduğunu kabul etmesi gerektiğini söyledi. Broucke, diyalogun ancak bundan sonra söz konusu olabileceği görüşünü savundu.

Aynı toplantıda söz alan Fransa Başbakanı Laurent Fabius'un danışmanlarından ve Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Alt Komisyonu uzmanlarından Louis Joinet ise Alt Komisyonda kabul edilen 24. Maddenin BM Genel Kurulu'ndan geçirilmesinin imkânsız olduğunu, ancak Türkiye'nin üye olmadığı ve İslam dayanışmasının da rol oynamadığı AET'ye bağlı Avrupa Parlamentosu'nda 1915 soykırımının kabul edilmesi gerektiğini söyledi.¹⁵⁵²

¹⁵⁵¹ Cumhuriyet, 28 Kasım 1985.

¹⁵⁵² Cumhuriyet, 28 Kasım 1985.

3.2.390. ANAP'tan Ermenilere Karşı Girişim

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Ermeni lobisi ve uzantılarının 24 Nisan tarihinin “Ermeni soykırımı” günü olarak anılmasını öngören karar tasarısı, ABD Temsilciler Meclisi’nde 3 Aralıkta görüşülecek. ANAP Başkanlık Divanı, karar tasarısının reddedilmesi için geniş bir kampanya başlatılmasını kararlaştırdı.

Temsilciler Meclisi, California üyesi Tony Coelho tarafından 1983 yılında hazırlanan karar tasarısı, 24 Nisan 1915’te öldürüldüğü öne sürülen 1,5 milyon Ermeni’nin anısına, 24 Nisan tarihinin “*insanın insana zulmü günü*” olarak anılmasını öngörüyor. Tasarıda, ayrıca ABD dış politikasının “*soykırım gerçeğine*” göre yönlendirilmesi isteniyor. Karar tasarısı, haziran ayında Temsilciler Meclisinde yapılan oylamada salt çoğunluğu sağlamış, ancak gerekli olan üçte iki oy toplanamadığı için geri çevrilmişti. Ermeni Lobisi, tasarının 3 Aralıkta Temsilciler Meclisi’nde yeniden gündeme alınmasını sağlamayı başardı.

ANAP Başkanlık Divanı, dün öğleden sonra Genel Başkan Yardımcısı Mehmet Keçeciler başkanlığında yapılan toplantısında karar tasarısının reddini sağlamak için büyük bir kampanya başlatılmasını kararlaştırdı. Başkanlık Divanı, tasarı konusunda bir açıklama yapılmasına, ANAP’ın bütün il başkanları ile belediye başkanlarının ve ANAP Başkanlık Divanının ABD Kongre üyelerine tasarıyı kınayan telgraflar göndermesine karar verdi.

Parlamentolar arası ABD - Türkiye dostluk grubu da bugün bir toplantı yaparak konuyu görüşecek ve grubun başkanlığını yürüten ANAP Genel Sekreteri Mustafa Taşar, bir basın toplantısı düzenleyecek, grup adına da kongre üyelerine uyarı telgrafları çekilecek.¹⁵⁵³

Avrupa Parlamentosu’nda Olumsuz Gelişme

Ayrıca Avrupa Parlamentosu’nda aralık ayının ilk haftasında görüşülmesi beklenen siyasi komite raportörü Vandemeulbroucke’un hazırladığı ve “*soykırım*” iddialarının kabul edilmesini öngören “*Ermeni Sorununa Politik Bir Çözüm*” başlıklı karar tasarısının önlenmesi için parlamento üyelerine telgraflar gönderilecek. Bu telgraflarda da, “Tasariyi şiddetle protesto ediyoruz. Tasarı, Türk kamuoyunca, terörizmi açıkça ödüllendirme

¹⁵⁵³ Cumhuriyet, 29 Kasım 1985.

olarak kabul edilmektedir. Türkiye'nin buna karşı gerekli önlemleri alacağını duyurmak isteriz" deniliyor.¹⁵⁵⁴

3.2.391. Avrupa Parlamentosunda Görüşülecek

Ermeni Tasarısına Protestolar

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - ABD'deki Ermeni Lobi'sinin, 24 Nisan tarihini "*İnsanın insana zulüm günü*" ilan ettirmek amacıyla hazırladığı karar tasarısının 3 Aralıkta ABD Temsilciler Meclisi'nde görüşülmesinden önce karar tasarısını protesto amacıyla Türkiye çapında girişimler yapıldı. ANAP da karar tasarısını protesto kampanyası başlattı. Gazeteciler Cemiyeti, Ankara Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Türkiye Noterler Birliği ABD'ye, bunun yanı sıra da Avrupa Parlamentosu Siyasi İşler Komisyonu'na protesto ve uyarı mektuplar gönderdiler. TBMM Parlamentolar arası Türk - ABD Dostluk Grubu Başkanı ve ANAP Genel Sekreteri Mustafa Taşar da hem ABD Temsilciler Meclisi, hem de Avrupa Parlamentosu Siyasi İşler Komisyonu'ndaki karar tasarılarını kınadı. Taşar, sözde Ermeni soykırımı iddiaları ile ilgili olarak, "Bu olaylar gerçekte bir devletin dış düşmanları tarafından tecavüze uğradığı sırada içeriden kandırılmış kişilerin, işbirlikçilerin çıkardıkları isyanın bastırılmasıdır. Yani bir devletin meşru müdafaasıdır" dedi.

Ankara Üniversitesi Senatosu da dün aldığı bir kararla Belçikalı milletvekili Vandemebroucke'nin hazırladığı "*Ermeni sorununa siyasi çözüm*" başlıklı karar tasarısının kabul edilmesinin Türkiye - AET ilişkilerine "*tamir edilmesi mümkün olmayan bir başka darbe daha olacağını*" vurgulayarak, "*Tamamen yanlış bir raportörün bahtsız rolünü üstlenmekle kalmayıp Avrupa Parlamentosu'nun çalışmalarına gölge düşürmektedir*" ifadesini kullandı. Rektör Vekili Prof. Latif Çakıcı, oybirliği ile alınan senato kararının Avrupa Parlamentosu başkan ve üyelerine gönderildiğini açıkladı.

Gazeteciler Cemiyeti Yönetim Kurulu adına da Başkan Nezih Demirkent ve Genel Sekreter Orhan Erinç, ABD Temsilciler Meclisi üyesi Thomas O'Neill ve Avrupa Parlamentosu Siyasi İşler Komisyonu üyelerine gönderdikleri protesto ve uyan mektuplarında, "*Ermeni tasarılarının kabulü yalnızca Ermeni teröristleri*

¹⁵⁵⁴ Cumhuriyet, 29 Kasım 1985.

yüreklendirmekle kalmayacak, Türkiye ile ilişkileri de zedeleyecektir. Tasarıların kabul edilmemesini istiyoruz” ifadesini kullandılar.

Türkiye Noterler Birliği Başkanı Rasim Eyüpoğlu da, ABD Temsilciler Meclisi Başkanı’na bir telgraf çekerek, *“Sizlerden insanlık adına, hukuk adına, dostluklara ve ittifaklara verilmesi gerekli değerler adına anlayış, idrak ve adalet bekliyoruz”* dedi.¹⁵⁵⁵

3.2.392. Ankara, Sovyet Basınında Ermeni İddialarının Yaygınlaşması Üzerine Moskova’yı Eleştirdi

Sovyetlerin Tutumu Terörü Teşvik Edici

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Ankara, gazetemizin dünkü sayısında yer alan ve Sovyetler Birliği’nde Ermeni iddiaları doğrultusundaki resmi yayınlarda gözlenen artışı konu alan haber üzerine, dün Sovyetler Birliği’ni üstü kapalı bir şekilde terörü *“teşvik etmekle”* suçladı. Ankara’nın Bu Konudaki Görüşü dün Dışişleri Bakanlığı sözcüsü Yalım Eralp tarafından olağan basın brifinginde gazetecilerin Sovyetler Birliği’nden yayımlanan Ermenilerle ilgili TV programı, makale ve kitaplar karşısında *“ne yapıldığı”* yolundaki soruları üzerine duyuruldu.

Eralp, *“Hangi ülkede olursa olsun bu tür yayınlar karşısında daima görüşlerimizi, düşüncelerimizi belirte gelmişizdir. Bundan sonra da yapmaya devam edeceğiz”* diyerek, ülke ismi vermeden, ancak, Sovyetler Birliği’ni de dâhil ederek bu görüşlerin Moskova’ya da iletilildiğini bildirdi. Sözcü, açıklamalarına devamla, *“Uluslararası alanda teröre karşı etkin bir işbirliğinin bir amacı da kanaatimizce teröristleri ya da potansiyel teröristleri doğrudan veya dolaylı bir şekilde teşvik edici hareketleri önlemek olmalıdır”* dedi.

Sözcü bu açıklamasıyla Sovyetler Birliği’nde yayımlanan yayınları *“Teröristleri ya da potansiyel teröristleri teşvik edici hareketler olarak gördüğünü”* belirtmiş oldu. En azından resmi Sovyet makamlarının bu nitelikteki hareketleri önlemediğini ima etti. Sözcü, Sovyet makamlarının bu konuda yapılan girişimlere ne yanıt verdikleri sorulduğunda da, *“Biz görüşlerimizi ilettiğimizde genellikle söz konusu yazıları kaleme alan kişilerin resmi hüviyet taşımadığını söylüyorlar”* şeklinde konuştu.

¹⁵⁵⁵ Cumhuriyet, 30 Kasım 1985.

Bir gazeteci de sözcüye, “*Bu tür yazıların Komünist Partisi’nin yayın organında ya da tümü devlet kontrolünde olan yayın organlarında çıktığı hatırlandığında, bu yanıtları tatmin edici buluyor musunuz?*” şeklinde bir soru yöneltti. Sözcü, “*siz bu açıklamayı nasıl karşılıyorsunuz, biz de öyle karşılıyoruz. Bu konuda yapacağınız engin değerlendirmelere aynen katılıyoruz*” dedi.

Sovyet yetkililerinin Türkiye ile iyi komşuluk ilişkilerini sürdürmek istediklerini belirtirken, bir taraftan da bu tür yayınlara izin vermelerinin “*iyi komşuluk ilişkileri*” ruhu ile bağdaşıp bağdaşmadığı sorulduğunda da sözcü, “*Biz de aynı şekilde tabiatıyla kendileriyle ilişkilerimizi daha da geliştirmek arzusundayız*” dedi. Bu tutumun bir çelişki olup olmadığı sorulduğunda da sözcü, “*Biz Sovyet resmi beyanlarını memnuniyetle kaydediyoruz*” demekle yetindi.¹⁵⁵⁶

ABD Kongresi

Eralp bir başka soru üzerine de ABD Kongresi’ndeki sözde Ermeni soykırımını ile ilgili karar tasarısı hakkında ABD yönetimi ve Kongre nezdinde girişimlerin aralıksız sürdürüldüğünü söyledi.

Türkiye’nin Washington Büyükelçisi Şükrü Elekdag da, önceki gün, “*Washington Times*” Gazetesi’ne verdiği demeçte, tasarının benimsenmesi halinde Türk - ABD ilişkilerinde ciddi ve tamiri imkânsız bir yaranın açılabileceğini bildirmişti. Büyükelçi Elekdag, “*Türkiye, Amerika ile ilişkilerini yeniden gözden geçirmek zorunda kalabilir*” demişti.

ABD Dışişleri Bakam George Shultz ise, geçen aylarda Temsilciler Meclisi Başkanı Thomas O’Neill’e gönderdiği bir mektupta karar tasarısı konusunda kaygılarını bildirmiş ve bunun reddini istemişti. Shultz, mektubunda, karar tasarısının Amerikan güvenlik politikasında, “büyük etkileri olacağını ifade ederek, şunları kaydetmişti: “*Karşılıklı güvenlik konularında Türklerle işbirliğine gerek duyuyor ve bu işbirliğine değer veriyoruz. Konunun Türkiye’de yarattığı hassasiyeti göz önünde tutarak, Türk hükümetinin, halen ülkelerimiz arasında mevcut düzgün ve etkin ilişkileri idame ettirme kabiliyetini büyük ölçüde kaybedeceği uyarısını ciddiye almalıyız.*”¹⁵⁵⁷

¹⁵⁵⁶ Cumhuriyet, 30 Kasım 1985.

¹⁵⁵⁷ Cumhuriyet, 30 Kasım 1985.

3.2.393. Melkonyan Silah Taşımak Suçundan Yargılanacak

Paris (a.a.) - ASALA adlı Ermeni tedhiş örgütünden ayrılanların kurduğu “ASALA Devrimci Hareketi”nin lideri Monte Melkonyan, sahte belge, silah ve cephane taşımak suçundan yargılanacak. 28 yaşındaki Melkonyan, Ermeni Ulusal Hareketi (MNA) militanı Benjamin Keşişyan’la birlikte 28 Kasım Perşembe günü Paris’te tutuklanmıştı. Polis, Melkonyan’ın Paris’teki evinde yaptığı aramada, bir otomatik tabanca, çeşitli çapta mermi, sahte kimlik belgeleri, bomba patlatmakta kullanılan elektronik bir aygıt ve çeşitli belgeler ele geçirildi. Melkonyan’ın oturduğu dairenin sahibi Bayan Zibur-Kasbar da suça iştirakten tutuklandı. Monte Melkonyan, ilk sorgulamasında suç ortağı Benjamin Keşişyan’ı tanımadığını iddia etti.¹⁵⁵⁸

3.2.394. Ermeni İddialarına Karşı Yoğun Girişimler Başladı

Diplomatik Seferlik

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - ABD Kongresi, Avrupa Parlamentosu ve Sovyetler Birliği’nde “*Ermeni soykırımı*” iddiaları doğrultusunda ortaya çıkan son gelişmeler üzerine, Ankara bütün cephelerde yoğun bir diplomatik seferberliğe girişti. Özellikle ABD Kongresi ve Avrupa Parlamentosu’nda bu yönde karar çıkması olasılığı karşısında Ankara, Washington ile AET’ye üye ülkelerin başkentlerinde aralıksız girişimler yürütüyor. Öte yandan, Türkiye’deki siyasi partiler, üniversiteler, çeşitli dernek ve kuruluşlar tarafından Avrupa Parlamentosu ve ABD Kongresi’ne dün de binlerce “uyarı” telgrafı çekildi. Ankara, böylelikle gerek resmi kanallardan gerek sivil kuruluşlar aracılığıyla bu iki karar tasarısına karşı “*amansız*” bir mücadele açmış oldu.

Washington’dan Ankara’ya ulaşan bilgilere göre Temsilciler Meclisi’nin Kaliforniya üyesi Tony Coelho tarafından hazırlanan ve “24 Nisanın insanın insana zulmü olarak anılmasını” öngören “Soykırım Tasarısı” yarın Tüzük Komitesi’nde yeniden ele alınacak. Tüzük Komitesi bu toplantısında tasarının geçen haziranda takıldığı genel kurula yeniden indirilip indirilmemesine karar verecek. Edinilen bilgilere göre, Washington’daki Türk Büyükelçiliği gerek ABD Dışişleri Bakanlığı, gerek Kongre üyeleri nezdinde tasarının Temsilciler Meclisi Genel Kurulu’na indirilmesini engellemek

¹⁵⁵⁸ Cumhuriyet, 1 Aralık 1985.

amacıyla aktif bir çalışma yürütüyor. Büyükelçi Şükrü Elekdağ, ABD Dışışleri Bakanlığı nezdinde bir dizi girişimde bulunarak, yönetimin “olumsuz gelişmeyi” önlemek amacıyla Kongre’de bütün ağırlığını koymasını istedi. Elekdağ bu girişimlerinde ayrıca tasarının Kongre’den geçmesi halinde bunun Türk Amerikan işbirliğini olumsuz yönde etkileyeceğine de dikkat çekti. Büyükelçi Elekdağ Amerikan gazetelerine verdiği demeçlerde de Türkiye’nin olası tepkisini daha ileri boyutlara götürdü ve tasarı geçerse Türkiye deki ortak savunma tesislerinin statüsünün gündeme gelebileceği yolunda uyarılarda bulundu.

Türk Büyükelçiliğinin ayrıca Temsilciler Meclisi üyeleri üzerinde de yoğun bir kulis faaliyeti yürüttükleri bildiriliyor. Bu faaliyetlerde özellikle geçen haziran ayındaki oylamada Coelho’nun tasarısı lehinde oy kullanan Kongre üyelerinin hedef alındığı anlaşıyor. Ankara’da verilen mesajlarla da desteklenen bu girişimler karşısında ABD yönetiminin de Kongre üzerinde ciddi bir lobi faaliyeti başlattığı bildirildi. Ankara’ya ulaşan haberlere göre ABD Dışışleri Bakanı George Schultz da “bizzat” konuya el atmış bulunuyor. Schultz’un Kongre üyelerine gerek mesaj göndererek gerek bazı görüşmelerle, tasarının kabul edilmesinin ABD’nin çıkarları açısından getireceği olumsuz sonuçlara dikkat çektiği bildiriliyor.

Ankara, bir yandan Washington’da Kongre’deki gelişmeyi kesmekle uğraşırken, diğer yandan da Avrupa Parlamentosu’nda gündeme getirilmesi beklenen Hollandalı üye Jaak Vandemeulbroucke tarafından hazırlanan bir başka soykırım’ tasarısının geçmesini önlemekle meşgul. Parlamentonun “*Gökkuşığı Siyasi Komite Raportörü Vandemeulbroucke*”nin bir buçuk milyon Ermeni’nin Türkler tarafından öldürüldüğü iddiasından yola çıkaran ve “*Soykırımın*” Avrupa Ekonomik Topluluğu tarafından tanınmasını isteyen tasarının önümüzdeki günlerde genel kurula getirilme olasılığının yüksek olduğu bildiriliyor. Bu yöndeki haberler üzerine, Hollandalı parlamenterin tasarısını önlemek amacıyla AET’ye üye ülkelerin başkentlerindeki büyükelçileri aracılığıyla harekete geçti. Yunanistan’ın dâhil edilmediği bu girişimlerde Türk büyükelçileri bulundukları ülkelerin dışışleri bakanlıklarına giderek tasarının Avrupa Parlamentosu’nda kabul edilmesinin önlenmesini istiyorlar. Türk büyükelçileri, girişimlerinde ayrıca tasarının tek yanlı bir şekilde kaleme alındığını ve “*yalanlarla*

dolu” olduğunu belirtiyorlar. Tasarının geçmesinin Ermeni terörünü doğrudan desteklemek anlamına geleceğine dikkat çekiyorlar.¹⁵⁵⁹

Moskova'daki Ermeni Toplantısı

Öte yandan, Sovyetler Birliği'nde Ermeni iddiaları doğrultusundaki yayınlarda belirgin bir artışın gözlendiği bir sırada Sovyet yetkililerinin, 12 Aralık tarihinde Moskova'da bir Ermenistan gününün düzenleneceğini açıklamaları, dikkatlerin bu kez de Moskova'ya çevrilmesine yol açtı. Sovyet diplomatları Ermenistan Cumhuriyeti Dışişleri Bakanı'nın bir basın toplantısı düzenleyeceğini belirterek Türk gazetecilerini terör konusunda soru yöneltmek üzere bu toplantıya davet etmişlerdi. Bu yöndeki gelişmeler de Ankara'da dikkatle izlenmeye başlandı.¹⁵⁶⁰

3.2.395. Ermeni Terör Örgütünün Tepkisi

Melkonyan'ın Tutuklanması Türkiye'ye Verilmiş Bir Hediyedir

Paris, (a.a.) - “*Ermeni Ulusal Hareketi*” adlı terör örgütü, “*ASALA Devrimci Hareketi*” lideri Monte Melkonyan'ın Paris'te tutuklanmasını protesto etti. ASALA tedhiş örgütü içinde ortaya çıkan görüş ayrılığı nedeniyle 1983 yılında Melkonyan'ın kurduğu “*ASALA Devrimci Hareketi*” ile birlikte bu örgütten kopan Ermeni Ulusal Hareketi, Melkonyan'ın tutuklanmasının haksız ve anlamsız olduğunu öne sürdü ve Agop Agopyan yönetiminde kalan ASALA'nın tersine, Fransa'ya karşı terörist eylemlerde bulunulmasına karşı olduklarını hatırlattı.

Türk hedeflerine karşı iğrenç saldırılarını sürdürmesine rağmen Fransa'yı bu saldırıların dışında tutmasıyla kendisini aklanmış görme çabasında olan örgüt, Melkonyan'ın tutuklanmasının hem ASALA lideri Agopyan'a, hem de Türk Hükümeti'ne verilmiş bir hediye olduğunu bildirdi. Örgüt, yayımladığı bildiride, Melkonyan'ın tutuklanmasının Ermeni yetkililerin militan kanadının sırtına bir bıçak darbesi niteliğini taşıdığını kaydederek, evinde sahte belge, silah ve cephane bulunan Melkonyan'la birlikte Benjamin Keşişyan ve daire sahibi Zibur Kasbar'ın da “*Bir an önce serbest bırakılmasını*” istedi.

¹⁵⁵⁹ *Cumhuriyet*, 2 Aralık 1985.

¹⁵⁶⁰ *Cumhuriyet*, 2 Aralık 1985.

Dünya Ermeni Kongresi (CMA) de Melkonyan'ın tutuklanmasını kınayarak, bunun yalnızca aşırı uçtaki şiddet yanlısı Ermenilere yarayacağını öne sürdü. CMA'nın bildirisinde tutuklamanın yalnızca ASALA'nın aşırı üyelerine, şiddet eylemleri için yeni bahaneler oluşturacağı görüşü savunuldu.

Ara Toranyan yönetimindeki “*Ermeni Ulusal Hareketi*”, başlangıçta ASALA ile aynı çizgideyken, Fransız hedeflerine düzenlenen saldırılar ve özellikle 15 Temmuz 1983'te Orly Havaalanı'nda düzenlenen kanlı baskın üzerine Fransız yetkililerin kendilerine karşı eskiden olduğu kadar hoşgörülü davranmadıklarını fark edince, tutumunu değiştirerek ASALA yöneticisi Agop Agopyan'ı Carlos ve Ebu Nidal gibi “*kör terör*” uygulamakla suçlamış ve ASALA'dan kopmuştu. Ermeni Ulusal Hareketi bu kopuştan sonra, aynı nedenlerle ASALA'dan ayrılan Melkonyan'ın kurduğu “*ASALA Devrimci Hareketi*” ile yakınlaşmış ve “*yalnız Türk hedeflerine saldırarak Ermeni davasını savunma*” gerekçesi ardına sığınarak Fransa'nın tepkisini çekmeme yolunu seçmişti.

ASALA'daki bölünmeden önce bu cinayet örgütünün “*iki numaralı adamı*” olarak bilinen Melkonyan, 1981 yılının Ekim ayında Türkiye'nin Roma Büyükelçiliği ikinci kâtabi Gökberk Ergenekon'a karşı düzenlenen suikast girişimine katıldığı şüphesi ile Fransız polisi tarafından aynı yılın kasım ayında, Orly Havaalanı'nda Dimitrin Giorgin adına düzenlenmiş sahte bir Kıbrıs pasaportu ile Beyrut'a gitmek isterken tutuklanmıştı.

Bu olaydan sonra sahte belge taşımak suçundan 4 ay hapse mahkûm edilmiş, ancak cezası tecil edilerek 8 Aralık 1981'de Fransa'dan sınır dışı edilerek Beyrut'a gitmişti. ASALA'nın bölünmesinden sonra Agop Agopyan tarafından ölüme mahkûm edilen Melkonyan, bu kez de Fransa'ya Ara Toranyan yönetimindeki “*Ermeni Ulusal Hareketi*” üyelerinden Levon - Gilbert Minasyan'ın masum olduğunu kanıtlamak amacıyla gelmişti.¹⁵⁶¹

¹⁵⁶¹ *Cumhuriyet*, 2 Aralık 1985.

3.2.396. Melkonyan'ın Evinde Büyükelçi Adnan Bulak'ın Fotoğrafi Bulundu

Paris, (a.a.) - Ermeni Devrimci Hareketi'nin kurucusu Monte Melkonyan'ın Paris'teki evinde Türkiye'nin Paris Büyükelçisi Adnan Bulak'ın fotoğrafıyla Marsilya'ya demirleyecek Türk gemilerinin listesi ve Marsilya Limanı'nın planları ele geçirildi.

İyi haber alan kaynaktan öğrenildiğine göre, Fransız polisi Paris'te geçen perşembe günü tutuklanan Melkonyan'ın evinde daha önce 9 mm'lik tabanca ve bombalı saldırılarda kullanılan elektronik aygıt ele geçirmişti. Araştırmacılar, bulunan delillerin Melkonyan'ın Fransa'da yaşayan Ermeni militanların desteğinde Fransa topraklarında Türklere karşı saldırılar planladığını ortaya koyduğunu belirtiyorlar. Bu nedenle Fransız güvenlik yetkilileri Melkonyan'ı sınır dışı etmekten vazgeçip yargıç önüne çıkarmayı kararlaştırdılar. Melkonyan, cumartesi günü sahte belge ve silah taşımaktan suçlu bulunmuş ve cezaevine konulmuştu.¹⁵⁶²

3.2.397. Rahşan Ecevit'ten ABD Büyükelçisine: Baskıya Boyun Eğmeniz Terörü Cüretlendirir

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - ABD Büyükelçisi Robert Strausz - Hupe dün Demokratik Sol Parti Genel Başkanı Rahşan Ecevit'i Or - An'daki evinde ziyaret etti. Ziyaret, Rahşan Ecevit'in Genel Başkanlığı dolayısıyla olduğu için görüşmede Bülent Ecevit bulunmadı. Görüşmede DYP Merkez Karar ve Yönetim Kurulu üyelerinden Sırma Evcan da yer aldı. Bir saat 15 dakika süren görüşmede, DSP Genel Başkanı Rahşan Ecevit, DSP'nin sosyal demokrasi anlayışı üzerinde durdu. Ecevit, ülkedeki gelişmelerle ilgili bazı düşüncelerini belirterek Ermeni lobisinin son zamanlarda Amerika'da ve Avrupa'da açtığı kampanyaya da değindi. Rahşan Ecevit, özetle şunları söyledi:

“Amerikan Kongresi'nin ve Avrupa Parlamentosu'nun Ermeni lobisinden gelen baskılara boyun eğmesi, teröristleri büsbütün cüretlendirir ve Türk kamuoyunun Batı'ya bakışını olumsuz biçimde etkiler. Türkiye Cumhuriyeti, çokuluslu Osmanlı devletine karşı yer alan bir halk hareketinden doğmuştur. Osmanlı devletine yöneltilen iddiaların muhatabı Türkiye Cumhuriyeti ve Türk ulusu olamaz. Kaldı ki Osmanlı yönetimine Ermeniler konusunda yöneltilen iddialar da kanıtlanamamıştır ve boşlukta kalmıştır.

Bu konuyla ilgili bir gerçeği size hatırlatmak isterim. Birinci Dünya Savaşı sonunda, Batılı müttefikler, İstanbul'u, o arada Türkiye'nin başka bazı

¹⁵⁶² Cumhuriyet, 3 Aralık 1985.

bölgelerini işgal etmişlerdi. İstanbul'da işgalci olarak bulunan İngilizler ve Fransızlar, Ermenilere karşı kıyım düzenlendiğini iddia eden Ermeni milliyetçilerinin ihbar ettiği ne kadar Osmanlı devlet adamı, politikacısı, komutanı, yüksek memuru varsa hepsini tutukladılar ve tutuklattılar. Fakat tüm kaynaklar ve bütün kudret ellerinde olduğu halde, iddiaları kanıtlayamadılar ve soruşturmayı sürdürmeyi göze alamadılar. Sonunda işi, işgal altındaki İstanbul'da görev yapan Osmanlı Hükümeti'nin üstüne sıktılar. İtham edilen kimselerin Osmanlı mahkemesinde yargılanıp mahkûm edilmeleri için baskıda bulundular. Onun üzerine, Osmanlı Hükümeti, yargılamanın tarafsızlığına bütün dünyanın inanması için, bazı tarafsız Avrupa ülkelerinin hükümetlerine, İspanya, İsviçre, Hollanda, Danimarka ve İsveç hükümetlerine başvurdu ve açılacak soruşturmaya katılmak üzere ülkelerinden en güvendikleri yargıçları İstanbul'a göndermelerini resmen istedi. Fakat İngilizler ve Fransızlar bunu duyar duymaz, büyük telaşa kapılarak, harekete geçtiler ve tarafsız ülkelerden yargıçlar gelmesini engellediler. Çünkü Ermeni (kıyımı) iddiasıyla ilgili olarak Osmanlı devletine yöneltilen isnatların asılsızlığını kendileri de fark etmişlerdi ve tarafsız ülkelerden gelecek tarafsız yargıçların da katılacakları bir soruşturma kurulunun, gerçekleri, yani isnatların asılsızlığını, ortaya çıkarmasını göze alamıyorlardı.

Eğer Osmanlı Devleti'ne bu konuda yöneltilen iddia ve isnatların aslı olsaydı, işgalci İngiliz ve Fransız hükümetleri, gerçeklerin ortaya çıkmasını bu şekilde engellemezlerdi.”

Amerika ile dostluğa büyük önem verdiklerini kaydeden Rahşan Ecevit. “Fakat Kongre'deki girişim gibi davranışlar, bu dostluğu gölgeyor. Bazı politikacıların, seçim hesaplarını böyle istismarlara dayandırması ise korkunç bir şey” biçiminde konuştu.¹⁵⁶³

Tepkiler Sürüyor

ANAP'ın ABD Temsilciler Meclisi'nde bugün görüşülecek olan Ermenilerle ilgili 24 Nisan in “*insanın insana zulüm günü*” ilan edilmesini öngören karar tasarısını protesto amacıyla 4 gün içinde 300'u aşkın telgraf gönderdiği öğrenildi. ANAP'ın Dış İlişkilerden Sorumlu Genel Başkan Yardımcısı Bülent Akarcalı a.a.'ya yaptığı açıklamada, bu telgraflarla birkaç Ermeni'nin oyununa düşülmesinin” engelleneceğini dilediğini söyledi. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi öğretim üyesi Prof. Türkkaya Ataöv de, tasarıyla ilgili olarak, “*gelecekte utanılacak kararlara yönelinmesini engellemek amacını güttüklerini*” bildirdi.

Türk Üniversiteli Kadınlar Derneği Ankara Şubesi Başkanı Perihan Evrensev, ABD Temsilciler Meclisi Başkanı Thomas O'Neill'e bir telgraf çekerek, “*Ermeni yanlısı karar*

¹⁵⁶³ Cumhuriyet, 3 Aralık 1985.

tasarısını Türk halkı terörizme verilen bir ödün olarak değerlendirmektedir” dedi. Gazi Üniversitesi Rektörü Prof. Şakir Akça da, yazdığı mektuplarda, tasarının kabul edilmesi halinde ABD ve Türkiye arasındaki işbirliğinin “kültürel ve ilmi konular da dâhil her sahada yara alacağını” ifade etti.¹⁵⁶⁴

3.2.398. Toranyan Fransız TV’sinde

Paris - Sabetay Varol bildiriyor; Geçen perşembe günü Fransız Karşı Casusluk Örgütü DST tarafından gözaltına alınan Ermeni terör örgütü liderlerinden Monte Melkonyan için çeşitli Ermeni örgütlerinden kaynaklanan tepkiler sürüyor. Fransız radyo ve televizyonları da, önceki sabahtan itibaren haber bültenlerinin başında verdikleri bu habere geniş yer ayırıyorlar. Bu arada ASALA-MR adlı örgüt ile yakın ilişkide bulunan MNA adlı örgütün lideri Ara Toranyan, Fransız Televizyonu’nun birinci ve ikinci kanalların da konuşarak. Melkonyan’ın tutuklanmasının ASALA lideri Agopyan’la, iktidardaki Fransız sosyalistleri arasında yeni bir gizli anlaşma sonucu olabileceğini iddia etti. ASALA-MR’nin 1983 yılından beri ne Fransa’da, ne de Türkiye çıkarlarına karşı saldırıda bulunduğunu iddia eden Toranyan’a televizyon spikerinin *“Ama silahlarla yakalandı, bu silahlar ne oluyor?”* şeklin deki sorusuna. *“ASALA bölündüğü zaman, ASALA-MR adını alan grup, elbette bütün silahlarını bir günden ertesi güne toprağa gömmüdi. Ancak şimdiye kadar hiçbir silahlı eylemi söz konusu değildir”* şeklinde cevap verdikten sonra, Ermenilerin şu sıralar politika kartını oynadıklarını söyledi.

Gözlemciler, 1986 Martında Fransa’da yapılacak milletvekili seçimlerinden önce Melkonyan’ın tutuklanmasını şu iki olasılığa bağlıyorlar.

1. Daha önce ASALA - MR adına hiçbir silahlı saldırı eylemi söz konusu olmamakla birlikte, Ermeni hareketi içinde gücünü giderek yitiren bu kanadın militanlar arasında güç kazanabilmek için yeni eylemlere hazırlanıyor olmasının Fransız Karşı Casusluk Örgütü DST tarafından haber alınmış olması.
2. Türkiye’ye karşı son zamanlarda daha çok ekonomik nedenlerle yakınlaşma girişimlerinde bulunan Fransa’nın, Türk Fransız ilişkilerinin düzelmesinde en

¹⁵⁶⁴ Cumhuriyet, 3 Aralık 1985.

büyük engel olan Ermeni terörizmine yeni bir darbe vurduğu izlenimini uyandırmak istemesi.

Ara Toranyan'ın da, Fransız televizyonunun birinci kanalında doğru olarak belirttiği gibi gerçekten de son zamanlarda Ermeni hareketi, politika kartını ön plana çıkarmaya başlamıştı. Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Alt Komisyonu'nda, Ermeni soykırımını kabul eden bir raporun oylanarak kabul edilmesi, Avrupa Parlamentosu'nda önümüzdeki nisan ayında gene sözde Ermeni soykırımını kabul eden bir karar tasarısının oylanacak olması, bunun belli başlı işaretleri sayılabilir.¹⁵⁶⁵

3.2.399. “Soykırım” Sovyet Turizm Kitabında

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Sovyetler Birliği'nin Ermenistan Sosyalist Cumhuriyeti'nde çıkan resmi yayınlarda, aynı zamanda da merkezdeki yayınlarda Ermeni iddiaları doğrultusunda Türkiye'yi hedef alan yayınlarda gözle görülür bir artma hissediliyor. Sovyet Ermenistan Cumhuriyeti'ndeki “Krounk” ve benzeri dergilerde yer alan yazılar özellikle dikkat çekerken, 1982'de Moskova'daki Raduga Yayınevi tarafından İngilizce olarak yayımlanan “Sovyetler Birliği'nde turistler için görülecek yerler” başlıklı bir turizm kitabı bu yayınlara örnek olarak gösterilebilir.

Kitabın “Sovyet Ermenistan Cumhuriyeti”ne ayrılan 105. sayfasında Ermenistan'ın tarihçesi şu cümlelerle anlatılıyor:

“Orta Çağ'da, çok önemli tarihi bir geçiş yolu olan Ermeni toprakları Araplar, Persler, Türkler ve Moğollar tarafından işgal edildi. Bu topraklar üzerinde kanlı savaşlar yaşandı. Son bağımsız Ermeni devleti olan Kilikya'nın yaşamına 1375 yılında son verildi. On yedinci yüzyılın ortasında da Ermenistan Türkiye ve İran arasında paylaşıldı. Türkiye Batı Ermenistan'ı, İran da Doğu Ermenistan'ı ilhak etti.

İşgalciler İ.S. 301 yılında Hristiyan olan Ermeni toplumuna toplumsal baskıların yanında şiddetli dinsel baskılar da yaptı. Bu nedenle Ermeniler bütün umutlarını Rusya'ya bağladı. 1827'de patlak veren Rus - İran savaşının daha başlangıcında Ermeni milisler Rus ordusuna katıldı. Eylül 1827'de Erivan Rus birlikleri ve Ermeni milisler tarafından kurtarıldı. Doğu Ermenistan böylece gönüllü olarak Rus İmparatorluğu'na katıldı. Batı Ermenistan'da aynı durumun olmaması için Türkler önlemlerini alarak Ermeni toplumunu soykırımdan geçirdiler. Ermeni toplumunun yok edilmesi

¹⁵⁶⁵ Cumhuriyet, 3 Aralık 1985.

siyaseti Nisan 1915'te doruğuna ulaştı. Bu tarihte toplu olarak katledilen Ermenilerin sayısı bu bölgede 1,5 milyon kişiyi buldu."

Öte yandan geçen haziran ayında ölen Ermenistan'ın eski Dışişleri Bakanı John Kirkosyan'ın Washington Büyükelçimiz Şükrü Elekdağ ile Paris Büyükelçimiz Adnan Bulak'ı hedef gösteren bir yazısı, Ermenistan'da yayımlanan Krounk Dergisi'nde yayımlandı. Komünist Partisi üyesi bir tarih profesörü olan Kirkosyan Türk tezlerini "yalancılık ürünü" olarak niteliyor. Kirkosyan'ın Krounk Dergisi'nde özellikle dikkatleri çeken yazısı Elekdağ ve Bulak'ı ağır bir dille suçluyor. Kirkosyan "Tahrifat Sürüyor" başlıklı bu yazısında Ermeni sorununu konu alan kampanyasının "korkunç boyutlar" kazandığını belirtiyor ve şöyle diyor: "Basın anti-Sovyet ve Ermeni aleyhtarı hikâyelerle doludur. Resmi Türk çevreleri 1915 soykırımı ile ilgili yalanları yaymaya, kendi bakış açılarını ABD ve Avrupa basınına enjekte etmeye çabalamaktadır. Türk diplomatları pazarlanmış ve komik yalanları yayacak burjuva basınının etkili organları için büyük meblağlar harcamaktan çekinmiyor. Bu bakış açısına göre Ermeniler mazlumdan çok saldırgandır. Bu bir yalanı defalarca tekrarlayarak sonunda ona gerçek havasını verebileceğini sanan yalancıların sinsiliğidir."

Kirkosyan yazısını şu sözlerle bağlıyor: "Her kim ki bugün soykırımın sorumluluğunu aklamak için nafile bir çabayla gerçekleri çarpıtırsa seleflerinkine layık sabıkalı bir suçludur." ¹⁵⁶⁶

3.2.400. Moskova'ya: Elçimiz Açıkça Hedef Gösterildi

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Ankara, Ermeni terörü karşısındaki tutumu nedeniyle Sovyetler Birliği'ne yönelttiği eleştirilerin dozunu dün bir ölçü daha arttırdı ve Sovyet Ermenistan Sosyalist Cumhuriyeti yöneticilerini açık bir şekilde Türk büyükelçilerini hedef göstermekle suçladı.

Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Yahm Eralp, dün gazetecilerin sorularını yanıtlarken bir dönem Ermenistan Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı görevinde bulunmuş olan John Kirkosyan'ın bir makalesinde Washington Büyükelçisi Şükrü Elekdağ ile Paris Büyükelçisi Adnan Bulak için "bunlar seleflerinkilere layık tescilli suçludurlar" demesinin "büyükelçileri hedef göstermek" anlamına geldiğini bildirdi. Eralp, "Bu

¹⁵⁶⁶ Cumhuriyet, 3 Aralık 1985.

yazının sahibi bu yıl öldü. Ama bu kişinin, söz konusu yazıyı sorumlu bir mevkide bulunduğu zaman sorumsuzca yazdığı inkâr edilemez. Bu yazı Sovyet makamlarının bize defaatle beyan ettikleri görüşlere taban tabana zıt bir yazıdır” şeklinde konuştu.

Sovyet makamları, Türkiye’nin Ermeni iddiaları doğrultusundaki yayınlar üzerine yaptığı girişimler karşısında genellikle *“bu yazıları yazan kişilerin resmi hüviyeti yoktur”* yanıtını vermektedirler. Sözcü, dün Kirkasvan örneğini vererek Sovyet makamlarının bu yanıtlarının *“havada kalmış”* olduğunu ifade etmiş oldu.

Ankara dün ayrıca Melkonyan’ın durumu konusunda Fransa’ya basın aracılığıyla bir mesaj gönderdi. Eralp, *“Melkonyan konusunda alınacak karar herhalde Fransa’nın terörle mücadele karşısındaki siyasal iradesinin bir göstergesi olacaktır”* dedi.¹⁵⁶⁷

3.2.401. ABD’ye sert Uyarı

TBMM: Soykırım Tasarısı Dostluğu Bozar

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - ABD Kongresi’nin gündeminde bulunan Ermeni iddiaları ile ilgili karar tasarısına TBMM büyük tepki gösterdi. ANAP, SHP, MDP ve bağımsızlarca hazırlanan bir önerenin TBMM Başkanı tarafından ABD Büyükelçisi’ne verilmesi önerisi Genel Kurul’da kabul edildi.

MDP’li Kamran İnan, Meclis’te dün yaptığı gündem dışı konuşmada, Ermeni karar tasarısına *“TBMM’nin ve Türk kamuoyunun bigâne kalamayacağını”* belirterek, bu konuda büyük tepki gösterilmesi gerektiğini söyledi. ABD Kongresi’nde Türkiye’ye karşı yeni bir hasmane hareket sürdürüldüğünü kaydeden İnan, sözlerini şöyle sürdürdü:

“Avrupa’da Türkiye’ye karşı akıtmaya devam edilen zehirlerin arkasındaki güçleri anlamak mümkündür. Fakat Savunma İşbirliği Anlaşması’nın görüşüldüğü ortamda ABD Kongresi’nde Ermenilerin iddialarını destekleyici bir karar tasarısının Genel Kurullarında görüşülmesi beklenmektedir. Türk devletinin toprak bütünlüğüne yönelik bir cereyan vardır. Bu tasarı Kongre’den geçerse, ittifak zedelenir. Kendilerini ciddi şekilde uyarmak zamanı gelmiştir. Türk parlamentosu böyle bir karar tasarısını hafife alamaz. Bu vahim gelişme karşısında TBMM’nin tepkisini belirtmek bakımından bir temenni önergesini başkanlığa sundum. TBMM Başkanı ABD’nin Büyükelçisi’ni davet ederek, bunu süratle tevdi etmelidir.”

¹⁵⁶⁷ Cumhuriyet, 4 Aralık 1985.

İnan, “ABD’li dostlarımıza, böyle bir adımın, ambargo yarasını henüz kapatmaya çalıştığımız sıralarda, onulmaz yaralar açacağını ikaz etmeliyiz” diyerek, böyle bir hasmane tasarının Kongre’den çıkmasının Kongre’yi Türk milletinin gözünde mahkûm edeceğini sözlerine ekledi.

ANAP Grup Başkan Vekili Haydar Özalp, SHP Grup Başkan Vekili Seyfi Oktay, MDP Grup Başkan Vekili Ali Bozer ile bağımsız üyeler Murat Sökmenoğlu ve Abdurrahman Demirtaş’ın imzalarını taşıyan önergede sözde Ermeni iddiaları ile ilgili karar tasarısının endişe ile izlendiği kaydedilerek, “Bu tertip ittifakça kabul edilemez. Dostluk ilişkilerine ağır bir darbe indirecek, büyük yaralar açacaktır” denildi. Milli menfaatlerin inkârı anlamındaki karar tasarısının ittifakın ruhunu sarsacağı vurgulanan önergede, “ABD Kongresine çağrıda bulunuyor ve büyük bir hatayı önlemeye davet ediyoruz” denildi.¹⁵⁶⁸

3.2.402. Weinberger: Tasarının Kongre’den Gececeği İnancında Değilim

Ermeni Tasarısı Komisyondan Geçti

New York, (Tanju Akerson) - ABD Temsilciler Meclisi Tüzük Komisyonu dünkü toplantısında 24 Nisan gününün Amerika Birleşik Devletleri’nde her yıl Ermeni soykırımının yıldönümü olarak resmen anılmasını öngören karar tasarısını kabul etti. Oylamada, 8 milletvekili tasarının kabulü doğrultusunda oy kullanılırken, 4 milletvekili aleyhte oy verdi. Komisyon ayrıca, kabul edilen tasarının yasallaşması için hemen Temsilciler Meclisi Genel Kurulu gündemine alınmasına karar verdi.

Tasarının önümüzdeki günlerde acilen Genel Kurul’un gündemine alınmasının beklenmediği, tasarıyı destekleyen milletvekillerinin sonuca ulaşmak için uygun bir zamanı kollayacakları, bu arada çeşitli kulis çalışmalarının yapılacağı belirtiliyor. Geçen haziranda Demokrat Parti California Milletvekili Tony Coelho tarafından hazırlanan aynı tasarı, komisyondan geçmeden doğrudan Genel Kurul’da görüşülmesine olanak veren yeterli sayıda milletvekilinin imzasını sağlamış, ancak üçte iki çoğunluğun oylarını alamayarak geri dönmüştü. Tasarı bu kez komisyondan geçerek Genel Kurul gündemine getirildiği için, üçte iki çoğunluk gerektirmiyor. Bu arada haziran ayında Temsilciler

¹⁵⁶⁸ Cumhuriyet, 4 Aralık 1985.

Meclisi Genel Kurulu'nda yapılan oylamada tasarıya 233 milletvekilinin “evet” oyu verdiğine dikkati çeken Kongre çevreleri, *“Geçen kez tüzük engellemeleri sayesinde tasarı geri döndü ama bu arada milletvekillerinin yarısından çoğunun desteğini aldı. Bu kez artık üçte iki çoğunluk zorunluluğu da yok. Tasarı geçebilir. Yönetimin kulis yapması gerek, tasarının yasalaşmasını önlemek için”* diyorlar.

Kongre çevreleri Genel Kurul'un gündeminin yarın saptanacağını, Ermeni soykırımı tasarısının büyük bir olasılıkla önümüzdeki salı günü Genel Kurul'da görüşüleceğini bildiriyorlar. Söz konusu tasarının salı gününden önce Genel Kurul'a getirilmesinin uzak bir olasılık olduğu vurgulanmakta.

Yine aynı çevreler tasarının salt çoğunlukla kabul edilmesinin yanı sıra üzerine değişiklik önerileri verilebileceğini belirtiyorlar. *“Geçen kez tasarı üçte iki çoğunluk gerektiren şekliyle üzerinde hiç değişiklik yapılmasına izin vermiyordu. Bu kez salt çoğunlukla geçeceği için değiştirilebilir. Yani tasarı geçse bile Türkiye'yi rahatsız eden unsurlardan arınabilir bir ölçüde”* görüşünü savunuyorlar.¹⁵⁶⁹

Weinberger'in Sözleri

Muhabirimiz Hadi Uluengin' in Brüksel'den bildirdiğine göre, ABD Savunma Bakanı Weinberger, Amerikan yönetiminin Ermeni iddialarıyla ilgili karar tasarısının Kongre'de kabul edilmeyeceği inancında olduğunu bildirdi. Weinberger, Brüksel'de düzenlediği basın toplantısında ABD yönetiminin NATO ittifakına verdiği önemi pek çok ifade ettiğini belirtti. Weinberger, Ermeni iddialarıyla ilgili tasarı konusunda Kongre'nin yönetimle görüş birliği içinde olduğuna inandığını, Türkiye ile ilişkileri zayıflatacak hiçbir adımın atılmayacağı kanısında olduğunu bildirdi. Milli Savunma Bakanı Zeki Yavuztürk de Weinberger'le yaptığı görüşmeden sonra yaptığı açıklamada, tasarı konusunda Türk kamuoyunun hassasiyetini ilettiğini belirtti. Yavuztürk'ün açıklamasına göre Weinberger, *“ABD yönetiminin bu konuda gerekli hassasiyeti gösterdiği”* cevabını verdi.¹⁵⁷⁰

¹⁵⁶⁹ Cumhuriyet, 4 Aralık 1985.

¹⁵⁷⁰ Cumhuriyet, 4 Aralık 1985.

3.2.403. Son Söz Başkan Reagan'ın Olacak

Ermeni Tasarısı Sözde 'Yumuşadı'

New York - Tanju Akerson bildiriyor; Temsilciler Meclisi Tüzük Komisyonu'ndan geçen "*Ermeni Soykırımı Karar Tasarısı*"nın önümüzdeki günlerde Genel Kurul'da görüşülmesi halinde, kabul edileceğine kesin gözüyle bakılıyor. Kongre çevreleri tasarının komisyondan geçen biçimiyle fazla bir değişikliğe uğramasının beklenmediği görüşünü savunuyorlar. Tasarının mimarı olarak tanınan Portekiz asıllı temsilci Tony Coelho'nun temelde anlamı değiştirmeyen, ancak tasarının kabul şansını arttıran bazı değişiklikleri metin üzerinde yaptığı ortaya çıktı. Örneğin, ABD Temsilciler Meclisi Tüzük Komisyonu'nda önceki gün 4'e karşı 8 oyla Genel Kurul'a indirilmesi kabul edilen tasarının ilk bölümünde yer alan "*soykırım*" sözcüğü kaldırılmış olmasına karşın diğer bölümde yerini korudu. Ayrıca soykırım yapmakla ilk tasarıda Türk Hükümeti suçlanırken, kabul edilen tasarıda bu "*Osmanlı Türk İmparatorluğu hükümetlerince*" olarak değiştirildi.

Dışişleri Bakanı George Shultz'un 25 Kasım tarihli milletvekillerine gönderdiği uyanı mektubu ve Savunma Bakanı Caspar Weinberger'in Brüksel'de tasarı aleyhine verdiği demece değinen siyasal çevreler, yönetimin öteden beri tasarı karşısında olan tavrını sürdürdüğünü, ancak bu tavrın var olan düzeyiyle tasarının engellenmesine yetmeyeceğini belirtiyorlar. Tasarı, Genel Kurul'dan geçtikten sonra yürürlüğe girmek için son aşama olarak Başkan Reagan'ın onayına sunulacak. Bir anlamda son söz Reagan'ın olacak.¹⁵⁷¹

3.2.404. Demirel: Ermeni Tasarısının Geçmesi Bizi Fevkalade İciter

Haber Merkezi - ABD Temsilciler Meclisi İçtüzük Komisyonu'nda, "*İnsanın İnsana Zulüm Günü*" tasarısının kabul edilmesine Süleyman Demirel ve 9 Eylül Üniversitesi Rektörü Prof. Ömer Yigitbaşı sert tepki gösterdiler.

Demirel açıklamasında, "*ABD Kongresi*"nde bu caniyane hareketleri tasvip ve teşvik anlamına gelecek her türlü tutum Türk düşmanlığı anlamına alınacaktır" dedi. Türkiye dışındaki çeşitli Ermeni terör kuruluşlarının yıllardır Türkiye düşmanlığını her

¹⁵⁷¹ *Cumhuriyet*, 5 Aralık 1985.

sahada sürdürdüğünü, masum Türk vatandaşlarını ve çok sayıda Türk devleti görevlisini şehit ettiklerini hatırlatan Süleyman Demirel ABD Kongresi'nden böyle bir kararın çıkması halinde Türk - ABD ilişkilerinde onarılmaz yaraların açılacağını savundu. Demirel şöyle devam etti: *“ABD Kongresi'nde bu caniyane hareketleri tasvip ve teşviki manasına gelecek her türlü tutum Türk düşmanlığı anlamına alınacaktır. Bu, Türkiye aleyhinde ittifak anlamına gelir. Türkiye aleyhindeki bu ittifakı hiçbir vicdan Türk-ABD münasebetlerinin dostluk anlayışıyla bağdaştıramaz. Böyle bir kararın ABD Kongre'sinden geçmesi bizi fevkalade incitir. Bu, milletimizin gururu ve prestijiyle oynamaktır. Aynı zamanda büyük haksızlık olur. Umarım ki böyle bir durumla karşı karşıya kalınmaz.”*

Dokuz Eylül Üniversitesi Rektörü Prof. Ömer Yiğitbaşı da ABD Temsilciler Meclisi Başkanı Thomas O'Neill ve ABD Dışişleri Bakanı George Shultz'a telgraf çekerek tasarının Temsilciler Meclisi'ne indirilmesini Türk vatanının bütünlüğü ve devletin bağımsızlığı üzerinde uzun yıllardan beri oynanan oyunların bir parçası olarak gördüklerini bildirdi.

TBMM'nin, ABD Temsilciler Meclisi Genel Kurulu'na indirilen Ermeni karar tasarısındaki iddialara gösterdiği tepki ABD Temsilciler Meclisi Başkanı Thomas O'Neill'e yazılı olarak gönderildi. TBMM Başkanı Necmettin Karaduman'ın basın danışmanı Selman Erdoğan'ın açıklamasına göre Meclisteki üç siyasi partinin grup başkan vekilleri ile iki bağımsız üyenin imzasını taşıyan ortak önerge Karaduman'ın mektubu ile birlikte gönderildi. Açıklamaya göre Karaduman'ın mektubunda, duruma ABD Temsilciler Meclisi üyelerinin dikkatleri çekilmesi istendi ve *“Aksi takdirde iki millet arasındaki sağlam dostluk ilişkilerinin tahmin ve tasavvur edilmeyecek derecede zarara maruz kalacağı”* belirtildi.

MCP Genel Başkanı Ali Koç da tasarının genel kurula inmesini protesto ederken, *“ABD'nin dostluğa ve NATO teşkilatlanma ruhuna aykırı bu tutumunu üzüntü ile kınıyoruz”* dedi.¹⁵⁷²

¹⁵⁷² Cumhuriyet, 5 Aralık 1985.

3.2.405. Mitterrand'ın 'Ermeni Soykırımı'nı AET'ye Götürmesi, Ankara'dan Tepki Gördü

Fransa'ya Sert Uyarı

Paris/Brüksel/Ankara, (Cumhuriyet) - Fransa Cumhurbaşkanı François Mitterrand'ın, hafta ortasında Lüksemburg'da yapılan AET zirvesi sonrasında düzenlediği basın toplantısında *"Ermeni soykırımı"* iddialarını gündeme koyarak bu konuda bir karar çıkarılmasını istemesinden sonra Türkiye, Fransa'yı uyardı. Paris Büyükelçimiz Adnan Bulak, dün Fransız Dışişleri Bakanlığı'na giderek, bu girişimi *"tutarsız, yersiz ve devletten devlete münasebetleri hiçe sayan"* bir davranış olarak niteledi. Bulak, bu girişimin *"tehlikeli sonuçları üzerine de Fransa'nın dikkatini çekti."*

Büyükelçi Adnan Bulak, Cumhuriyet muhabirine, *"Geniş kapsamlı girişimde bulunduk. Bunun için de itiraz da var, izahat da var. Soru da var. Enerjik bir girişim söz konusudur"* dedi. Paris'teki Türk Büyükelçiliğine yakın kaynaklar, Fransa'nın girişimini *"tepeden inmece, rezalet, son derece utandırıcı, Fransa'nın büyüklüğüne yakışmayan, üç buçuk Ermeni'nin baskısı altında yapılmış, anlamsız ve müttefikler arasındaki davranışlara sağlamayacak bir tavır"* olarak değerlendirdiler. Başbakan Turgut Özal da, Mitterrand'ın tutumu konusunda *"Hiçbir şey ifade etmez"* dedi.

Fransa'nın Ankara Büyükelçisi Rouillon da dün Dışişleri Bakanlığı'na çağrılarak konu hada kendisinden bilgi istendi. Büyükelçinin olayla ilgili bilgisinin Fransız Haber Ajansı AFP'nin bu konuda verdiği haberdeki tek cümle kadar olduğunu, ülkesinden geniş bilgi istediğini söylediğini öğrenildi.

Dışişleri Bakanlığı yetkilileri, Fransız Büyükelçisi'nin bugün yeniden bakanlığa çağrılabileceğini belirttiler. Başkentteki AET ülkelerinin büyükelçileri, Dışişlerine çağrılarak Mitterrand'ın tutumu konusunda bilgilendirildiler. Büyükelçilere verilen bilgide Türkiye'nin bu konudaki hassas tutumu vurgulandı.

Fransa Dışişleri Bakanlığı'na yakın kaynaklar da Paris'in sözde Ermeni soykırımını AET gündemine getireceğini doğruladılar. Fransa, bu konuda henüz herhangi bir girişim yapmamış olmasına rağmen önümüzdeki perşembe günü Brüksel'de toplanacak olan AET Daimi Temsilciler Komitesi'ne soykırım iddialarını getirecek ve konunun 16 - 17 Aralık tarihlerinde Belçika başkentinde siyasi danışma çerçevesinde bir araya gelecek

olan AET dışışleri bakanlarını gündemine alınması için daimi temsilciler komitesinden destek isteyecek. Buna karşılık Türkiye'nin de önümüzdeki günlerde *“bir diplomatik saldırı başlatacağı ve AET başkentlerinde tasarının dışışleri bakanlarının gündemine alınmamasını sağlamak amacıyla çaba göstereceğı”* belirtiliyor.

Mitterrand'ın bu beklenmedik açıklaması, Brüksel'de şaşkınlıkla karşılandı. Brüksel muhabirimiz Hadi Uluengin'in görüştüğü bazı AET diplomatik misyonları, Fransa'nın bu konuda şimdiye kadar kendilerine hiçbir bilgi vermediğini belirttiler ve genelde Mitterrand'ın girişimini yersiz, zamansız ve şüpheli” olarak değerlendirdiler. Belçika Dışışleri Bakanlığı'na yakın kaynaklar, konunun kendilerine aktarılması durumunda buna karşı çıkacaklarını, Almanya ve İngiltere'nin de aynı yolu izleyeceklerini belirttiler. Tasarayı kabul etme eğilimindeki ülkeler olarak Yunanistan, Hollanda, Danimarka ve Lüksemburg sayılıyor. Tutumları şimdilik bilinmeyen iki ülke ise İtalya ve İrlanda.

Edinilen bilgilere göre Mitterrand'ın bu açıklaması, Nobel ödülü sahibi 4 Fransız bilim adamının Mitterrand nezdinde yapmış oldukları bir girişimle yakından ilgili. Bu bilim adamları, önceki hafta Elysee Sarayı'nı ziyaret ederek, *“Ermeni soykırımı”nın “artık uluslararası platformlarda tartışılmasının zamanı geldiğini ve bunun insani bir görev olduğunu”* Mitterrand'a bildirerek desteğini istediler. Bunun üzerine Mitterrand da konuyu AET zirvesine getirmeye söz verdi. Ancak Mitterrand, gündemin yüklü olmasından dolayı konuyu zirvede açamadı, bunun yerine basın toplantısında açıklamasını yaparak önerisini AET dışışleri bakanları toplantısına getireceğini duyurdu. Brüksel'deki yetkililer, Mitterrand'ın bu girişimini seçim arifesinde bir *“siyasi”* yatırım olarak değerlendirdiler.¹⁵⁷³

Özal'ın Sözleri

Başbakan Turgut Özal, dün Çankaya Köşkü'nde Cumhurbaşkanı Kenan Evren'le yaptığı haftalık olağan görüşmeden ayrılırken gazetecilerin bu konudaki sorularına verdiği yanıtta. *“Zaten konuyla ilgili olarak ortada bir rapor çalışması da var. Getirebilirler, hiçbir şey ifade etmez. Türkiye bu konudaki düşüncelerini açık bir şekilde ortaya koymuştur. Bu konu ile uğraşanlarla dostluğumuza da bu ölçüler içinde bakarız”* dedi. Özal sözlerine devamla ABD Temsilciler Meclisi'nde de benzer bir tasarının

¹⁵⁷³ Cumhuriyet, 6 Aralık 1985.

gündeme sokulduğunu hatırlatarak ABD ve Fransa'yı birlikte uyarması dikkati çekti. Özal, *"Bu teklifler nereden getirilirse getirilsin, Türkiye'nin durumu değişmez. Dostluğumuza bu ölçüler içinde bakanız. Paris ziyaretim sırasında Paris belediye başkanıyla bu meseleleri konuştum. Ümit ederim ki, Türkiye ile dost olmak isteyenler hareket tarzlarını ona göre ayarlarlar"* şeklinde konuştu.¹⁵⁷⁴

Dışışleri Ne Diyor?

Dışışleri Bakanlığı yetkilileri ise Mitterrand'ın demecini *"çok talihsiz bir beyan"* olarak nitelendirdiler. İsminin açıklanmasını istemeyen üst düzey bir yetkili, *"Bu açıkça düşman bir tutumu yansıtıyor"* dedi. Dışışleri çevreleri, ayrıca AET ülkeleri nezdindeki Türk büyükelçilerinin bu günlerde bulundukları merkezlerde girişimlerde bulunarak topluluğun böyle bir girişimden kaçınması gerektiğine dikkat çekeceklerini bildirdiler. Bu girişimlerde, topluluğun böyle bir kararı kabul etmesi halinde Türkiye - Avrupa ilişkilerinin *"büyük yara"* alacağı görüşünün belirtilmesi bekleniyor.¹⁵⁷⁵

Mitterrand Ne Demişti?

Mitterrand, hafta ortasında Luksemburg'da yapılan AET zirvesinden sonra gazetecilere yaptığı açıklamada, *"Toplantıda Ermeni konusunun Ortakpazar tarafından ele alınmasını istedim"* demiş ve konuyu gündeme koydurduğunu açıklamıştı. Mitterrand, konunun zamansızlık nedeniyle zirvede ele alınamadığını bu nedenle 16 - 17 Aralık tarihlerinde Brüksel'de yapılacak dışışleri bakanları toplantısında gündeme sokulduğunu bildirmişti. Mitterrand'ın bu açıklaması dün sabah Ankara'da AET üyesi ülkelerin büyükelçiliklerinde de sürpriz etkisi yaptı. AET büyükelçiliklerinde yapılan sabah toplantılarının başlıca konusu Mitterrand'ın Ortakpazar'ı Ermeni meselesi konusunda harekete geçirmek istemesi oldu.

İngiliz Büyükelçiliği Sözcüsü, Cumhuriyet'in sorularını yanıtlarken *"Bu konuda resmi bir pozisyonumuz yok. Ancak İngiltere'nin Türkiye aleyhine bir Ermeni tasarısını desteklemeyeceğinden eminim"* şeklinde konuştu. Başkentteki Avrupalı diplomatik çevrelerde yapılan değerlendirmelerde de Fransa'nın Türkiye aleyhinde bir karar tasarısı

¹⁵⁷⁴ Cumhuriyet, 6 Aralık 1985.

¹⁵⁷⁵ Cumhuriyet, 6 Aralık 1985.

topluluk içinde gerekli desteği sağlayabilmesinin çok zayıf bir olasılık olduğu belirtildi.¹⁵⁷⁶

3.2.406. Türk Parlamenterler Birliğinden ABD Temsilciler Meclisi'ne Telgraf

“Ermeni Cinayetlerini Onaylamayın”

Ankara, (a.a.) - Türk Parlamenterler Birliği (TPB), ABD Temsilciler Meclisi çoğunluk grubu lideri James Wright'a gönderdiği telgrafta, Ermeni soykırımını iddialarını destekleyen karar tasarısının kabul edilmemesini istedi. TPB Genel Yönetim Kurulu, yaptığı toplantıda konuyu görüştü. Genel Yönetim Kurulu'nun bu konuda aldığı karar Wright's gönderilirken, bir sureti de ABD dışişleri yetkililerine ulaştırılmak üzere ABD'nin Ankara Büyükelçisi'ne verildi.

TBP Genel Yönetim Kurulu'nun, ABD yetkililerine gönderilen kararında şöyle denildi: *“Ermeni soykırım iddialarını destekleyen karar tasarısının Temsilciler Meclisi'ne sunulduğunu üzüntü ile öğrenmiş bulunuyoruz. Terörün karşısında bulunduğunu bütün dünyaya ilan eden Amerikan Parlamentosu'nun, Ermeni terörünü teşvik edeceği aşikâr olan tek yanlı ve önyargılı bir kararı onaylamayacağına inanmak istiyoruz. Aksine bir tutum, Türk diplomatlarına karşı işlenen hunharca cinayetlerin faillerini, dünya önünde mazur göstermek olacaktır.*

Amerika Birleşik Devletleri'nin dostluğuna her zaman büyük değer vermiş olan Türk Parlamentosu'nun eski ve yeni mensupları olarak Amerikalı meslektaşlarımızdan bu dostluğun yara almaması için gereken gayreti ve özeni göstermelerini beklemekteyiz. Tarih tahrif edilerek ve abartılarak ortaya atılan böyle bir iddiada, bugünkü Türkiye Cumhuriyeti ve onun vatandaşları muhatap tutulamazlar, tutulmamalıdır.

Aklın bilimsel gerçeklerin ve Türk - Amerikan dostluğunun gelip geçici duygusal telkinlere galip geleceğinden emin olarak, yakın dostumuz ve müttefikimiz Amerika'nın değerli parlamenterlerinin bu dostluğa sahip çıkmalarını temenni ediyoruz. İnaniyoruz ki, bu yapıcı gayretler, hem barışı hem de Türk Amerikan dostluğunu dünya önünde bir kez daha güçlendirecektir.”¹⁵⁷⁷

¹⁵⁷⁶ Cumhuriyet, 6 Aralık 1985.

¹⁵⁷⁷ Cumhuriyet, 6 Aralık 1985.

3.2.407. 9 AET’liden Güvence

Mitterrand’ın Girişimi Bizden Geçmez

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Fransa Cumhurbaşkanı François Mitterrand’ın Ermeni meselesini AET Bakanlar Konseyi gündemine sokmak üzere yaptığı girişimin AET ülkelerinin büyük bir çoğunluğu tarafından desteklenmeyeceğinin anlaşılması ile birlikte Ankara’daki gerilim büyük ölçüde yatıştı. Mitterrand’ın girişiminin sonuçsuz kalacağı kesinleşirken, Türk yetkililer, olayın Türk - Fransız ilişkilerinde bıraktığı izlerin kolay kolay silinemeyeceğini belirttiler.

Edinilen bilgiye göre, Mitterrand’ın açıklamasından hemen sonra bulundukları başkentlerde girişimde bulunan AET ülkelerinde görevli Türk büyükelçiliklerinin merkeze gönderdikleri değerlendirmelerin tümü bir noktada birleşiyor: *“Mitterrand’ın girişimi destek bulmayacak.”* Büyükelçilerin raporları aynı zamanda Mitterrand’ın girişiminin AET ülkelerinin çoğunluğu tarafından önümüzdeki yıl yapılacak parlamento seçimlerine dönük bir *“yatırım”* olarak görüldüğünü gösteriyor.

AET büyükelçilerinin Dışişleri Bakanlığına çağrılmasıyla yapılan toplantıda Alman Büyükelçisi Gerog Negwer söz alarak Bonn’un bu konudaki kararlılığını açık bir şekilde ifade etti. Büyükelçi Negwer, AET Bakanlar Konseyi’nin Ermeni meselesi gibi konuların görüşülebileceği bir yer olmadığını, ülkesinin buna izin vermeyeceğini belirterek Ankara’nın kaygılarını büyük ölçüde yatıştırdı. Bu arada AET içinde söz sahibi ülkelerden İtalya’nın da Mitterrand’ın girişimine açıkça karşı çıkacağı anlaşılıyor. Ankara’daki İtalya Büyükelçiliği Sözcüsü, dün bu konuda Cumhuriyet’in sorularını yanıtlarken, *“Roma’dan resmi bilgi almış değiliz, ancak kanaatimiz, hükümetimizin Türkiye aleyhine, Türkiye’yi rencide edecek herhangi bir şeye destek vermeyeceği yolundadır”* dedi.

Mitterrand’ın basına yaptığı açıklamanın kapalı toplantıdaki tutumunu tam olarak yansıtmadığı da belirtildi. İsminin açıklanmasını istemeyen bir Avrupalı diplomat *“Lüksemburg’dan aldığımız ilk bilgilere göre Mitterrand toplantıda bir ara, ‘Ermeni meselesinin AET Bakanlar Konseyi’nde görüşülmesi gerekir’ gibisinden bir söz etmiş.*

*Konu üzerinde durulmamış. Sonra bu kısa deklarasyonuna dayanarak AFP Fransa Haber Ajansına Ermeni meselesini gündeme koydurduğunu açıklamış” dedi.*¹⁵⁷⁸

3.2.408. SHP, Savunma İşbirliği Anlaşması’nın Dondurulmasını İstedi:

ABD İle İlişkileri Gözden Geçirelim

Çorum - Mahmut Tunaboğlu bildiriyor; SHP Genel Sekreteri Cahit Angın, asılsız Ermeni soykırımı iddialarını destekleyen ABD ile ilişkileri yeniden gözden geçirmek gerektiğini söyleyerek, ABD Temsilciler Meclisi’nin Ermeni iddiaları ile ilgili görüşü tam açıklığa kavuşuncaya kadar Türk Amerikan Savunma İşbirliği Anlaşması’nın dondurulmasını istedi.

Partisinin düzenlediği bir toplantıya katılmak üzere Genel Başkan Yardımcısı Vecihi Ataklı, MKYK üyesi Suphi Karaman ve Merkez Disiplin Kurulu üyesi Çorum Milletvekili A.Rıza Akaydın ile birlikte Çorum’a gelen Cahit Angın, burada yaptığı açıklamada, tarihi gerçeklerden kaba bir sapma niteliği taşıyan Ermeni iddialarının Amerikan Kongresinde destek bulmasını Türk Amerikan dostluğu ile bağdaştırmanın mümkün olamayacağını savunarak şunları söyledi:

“Türkiye Cumhuriyeti topraklarında 2 bin 500 yıllık Ermeni vatani diye tek bir karış toprak parçası gösterilemez. Türkiye Cumhuriyeti, bugüne değin uluslararası anlaşmalardan doğan görev ve sorumluluklarını kararlılık ve açıklıkla yerine getirmiştir. Her türlü baskı ve ambargolara karşın ulusal çıkar ve uluslararası sorumluluklarından ödün vermemiştir ve veremez de. Türkiye Cumhuriyeti, Kıbrıs Barış Harekâtıyla anlaşmalardan doğan yükümlülüğünün gereğini yerine getirirken, savunma işbirliğinin askıya alınmasına gerekçe olarak, harekâta Amerikan kaynaklı silahların kullanılması gösterilmişti. İlişkileri askıya almak için gösterilen bu neden, bir müttefikin diğer bir müttefikini soykırımla suçlaması veya o müttefikinin topraklarından bir başka topluluğun 2 bin 500 yıllık vatani olarak söz edilmesinin yanında çok masum kalır. Ulusal onuru zedelenen bir ulus, onurunu zedeleyenle birlik olup, ulusal güvenlik önlemleri alamaz. ABD Temsilciler Meclisi’nin Ermeni iddialarıyla ilgili görüşü tam açıklığa kavuşuncaya kadar Türk - Amerikan Savunma İşbirliği Anlaşması dondurulmalıdır. Asılsız Ermeni savlarına ilk kez ödün veren ABD olmuş, ilk Ermeni anıtları ABD’de dikilmiş ve bu talihsiz gelişmeye göz yumulmuştur. Amerika gibi yakın bildiğimiz bir müttefikimize, yegâne kaynağı tarihi gerçekleri ve iftira olan Ermeni savlarının gerçek dışı olduğunu

¹⁵⁷⁸ Cumhuriyet, 8 Aralık 1985.

anlatamazsak, bilinmelidir ki, bu konuda başka devletleri ikna etmek hiç de kolay olmayacaktır.” ¹⁵⁷⁹

3.2.409. Türkiye - ABD İlişkilerinde Kritik Hafta

Düğüm Brüksel’de Çözülecek

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Bir yandan üsler anlaşması görüşmelerinin belirsizliğe girdiği, diğer yandan da “*Ermeni soykırımı*” tasarısının yol açtığı gerilime sahne olan Türk - Amerikan ilişkilerinde gözler Dışişleri Bakanı Vahit Halefoğlu ile ABD Dışişleri Bakan: George Shultz’un bu hafta Brüksel’de yapacakları görüşmeye çevirdi. Amerikan ilişkileri kritik gelişmelere gebe gözüküyor. Çarşamba günü ABD Temsilciler Meclisi Genel Kurulu Ermeni soykırım tasarısını görüşecek ve son anda bir değişiklik olmazsa tasarıyı oylayacak. Ertesi gün ise, NATO Bakanlar Konseyi toplantısı için Brüksel’de bulunan Halefoğlu ve Shultz, Ermeni tasarısının gölgesi altında bir araya gelecekler.

“*Ermeni soykırımı*” tasarısının oylaması öncesinde durumun son derece “*kritik*” olduğu Washington’dan Ankara’ya ulaşan haberler arasında. Üst düzey bir Türk yetkilisi “*Sonucun çok az bir farkla çıkacağı anlaşılıyor*” derken, ABD Büyükelçiliği yetkilileri, “*Yönetimin*” tasarının geçmesini engellemek için kongre üzerinde bütün ağırlığını koyduğunu belirtti.

Ankara sessiz bir bekleyiş havasına girerken, üst düzey bir yetkili, “*Artık iş yönetime kaldı. Biz gereken uyarıları yaptık. Bundan sonrası onların bileceği bir iş. Ya büyük çıkarlarının bulunduğunu söyledikleri Türkiye’yi karşılına almamak için gereken çabayı sarfedecekler, ya da küçük bir Ermeni azınlığının çıkarlarına teslim olacaklar*” dedi.

Halefoğlu - Shultz görüşmesinin oylamanın hemen ertesine rastlamasının daha şimdiden buluşmayı ilginç bir havaya soktuğu bildiriliyor. Görüşmede tam bir tikanıklığa girmiş olan üsler anlaşması pazarlığının da gündeme gelmesi bekleniyor. Teknik düzeydeki görüşmelerin resmen açıldıktan sonra kesilmesi ve Amerikan tarafının

¹⁵⁷⁹ Cumhuriyet, 9 Aralık 1985.

görüşmeleri sürdürmek üzere bir türlü masaya oturamaması üzerine, konunun Halefoğlu ile Shultz arasında ele alınması bekleniyor.¹⁵⁸⁰

3.2.410. Arden Kuyumcuyan'dan

Ermenilerin Devlet Kurma İstekleri Gülünçtür

Paris, (a.a.) - *“Terörle Yüz Yüze Bulunan Sanayi Toplumlari”* konulu seminere katılmak üzere Paris’te bulunan *“Siyasal Risk Analistleri Derneği”* Avrupa Grubu Başkanı Armen Kuyumcuyan, *“Ermeni tasarısının ABD Kongresi’ne sevk, bu ülkede nüfusu giderek artan Ermeni toplumu gerçeği ile ilgilidir”* dedi.

Paris’te yaptığı açıklamada, Ermenilere Türk topraklarının bir bölümü üzerinde devlet kurma hakkı verilmesi taleplerinin gülünç olduğunu belirten Kuyumcuyan, bu olaylarda sorunları değil, olayları yansıtmayı tercih eden uluslararası basının da hatası bulunduğunu ifade etti. Armen Kuyumcuyan şöyle konuştu: “Hiçbir şeyi olmayan kişiler, bir şeye bağlanma ihtiyacı hissederek. Kimi bir futbol takımını delicesine tutar, kimi kahraman saydığı kişiye körü körüne bağlanır. Ermeni tasarısının Kongre’ye sevk edilmesi meselesi, ABD’de nüfusu giderek artan Ermeni toplumu gerçeği ile ilgilidir. Son yıllarda ABD’ye Ortadoğu’dan çok sayıda Ermeni göç etti. Bunlar savaş içindeki bir bölgeden geldikleri için, yüzyılın başından bu yana ABD’de yaşayan Ermenilerden daha fazla militandırlar.

California Valisi milliyetçi bir Ermenidir ve siyasal ihtirası olan bir kişidir. ABD’deki Ermeniler, şimdi kendisini bir kahraman gibi görmektedirler ve o da bu fırsatı değerlendirme niyetindedir denebilir.”

ABD Kongresi’ne ve Avrupa Parlamentosu’na sözde Ermeni soykırımı ile ilgili tasarılarının ard arda sunulmasının bir tesadüf olup olmadığı sorusuna ise Kuyumcuyan şu yanıtı verdi: *“Dünyanın bir yerinde bir grup bir girişimde bulundu mu, onu başkaları izler. Amaç belki de liderliği ele geçirebilmektir. Ancak bunun tek bir kaynaktan yönlendirilen organize bir hareket olduğunu sanmıyorum.”*

¹⁵⁸⁰ Cumhuriyet, 9 Aralık 1985.

Kuyumcuyan, Ermeni terörünün tırmanmasına, “*Türk Hükümeti’nin, Ermenilerle olan konuları görüşmeyi reddetmesinin*” neden olduğunu iddia etti.¹⁵⁸¹

Basının Sorumluluğu

Kuyumcuyan, basının Ermeni terörü konusundaki tutumu ile ilgili olarak da şöyle konuştu: “*Ermeni terörü konusunda basının da hatası vardır. Zira basın, ancak cinayetler işlendiğinde Ermeni sorunundan söz ediyor. Bu da bazı kişileri, sorunlarını kamuoyuna duyurabilmek için cinayete sevk ediyor. Cinayet onaylanacak bir şey değildir. Mesela FKÖ ortaya çıkmadan Filistin sorunundan söz edilmiyordu. Buna karşılık Afrika’daki açlıktan binlerce kişi olurken, bu olayla yeterince ilgilenildiğini sanmıyorum.*”¹⁵⁸²

Oylama Yarın

New York, (Cumhuriyet) - ABD Temsilciler Meclisi Tüzük Komisyonu’nda geçen hafta kabul edilen ve gündeme konmasına karar verilen “*Ermeni soykırımı*” tasarısının, bu hafta, genel kurulda oylanması bekleniyor. 24 Nisan gününün her yıl ABD’de resmen “*Ermeni soykırımı*”nın yıldönümü olarak anılmasını öngören tasarı, Temsilciler Meclisi Genel Kurulu’nda yarın ya da çarşamba oylanacak.¹⁵⁸³

3.2.411. Ermeni İddiaları ABD Temsilciler Meclisi’nde

“Soykırım” Oylanıyor

Washington, (a.a.) - Amerika Birleşik Devletleri Temsilciler Meclisi Genel Kurulu, 3 Aralık tarihinde İçtüzük Komisyonu’nun sevk ettiği Ermeni iddialarına yer veren soykırım yasa tasarısını bugün görüşecek. Tasarının 3 Aralıkta kabul edilmesini izleyen günlerde görüşülmesi tasarlanmıştı. Ancak Genel Kurul gündeminin dolu olması yüzünden tasarı bugünün gündem maddeleri arasında yer aldı. İçtüzük Komisyonu’ndan sevk edilen tasarının Genel Kurul’daki müzakeresi sırasında dileyen milletvekili değişiklik önergesi verebilecek.

¹⁵⁸¹ Cumhuriyet, 9 Aralık 1985.

¹⁵⁸² Cumhuriyet, 9 Aralık 1985.

¹⁵⁸³ Cumhuriyet, 9 Aralık 1985.

Demokrat Parti California Temsilci Tony Coelho'nun önderliğinde, Cumhuriyetçi Parti Massachusetts temsilcisi Silvio Conte, Cumhuriyetçi Parti'nin Ermeni asıllı California temsilcisi Charles Paşayan, Cumhuriyetçi Parti California temsilcisi Robert Dornan ve Demokrat Parti Wisconsin temsilcisi Les Aspin'in imzalarıyla 19 Martta Temsilciler Meclisi'ne sunulan Ermeni soykırımına ilişkin 192 sayılı yasa tasarısı daha önce 4 Haziran tarihinde Genel Kurul'da oylanmıştı. Tasarı 435 üyeli mecliste 181 aleyhte oya karşı 233 lehte oy almış ancak usul gerekli üçte, iki çoğunluğu sağlayamadığından “*rededilmiş*” sayılmıştı.

Tasarı bugün değişiklik önergelerine açık olmakla birlikte bu kez “*basit çoğunluk*” esasına göre oylanacak. Asılsız Ermeni iddialarına ilişkin karar tasarısını destekleyen Yunan ve Ermeni lobileri haziran ayında sağladıkları 233 oya dayanarak, oylamada basit çoğunluk için gereken 218 oyu “*mutlaka*” alabileceklerine inanıyorlar. Buna karşılık özellikle Reagan yönetiminin son günlerde Temsilciler Meclisi üyeleri arasında giriştiği “*karşı kampanya*”nın etkili olacağına inanan Türkler, tasarının bir kez daha reddedileceği umudunu taşıyorlar. Tarafsız gözlemciler ise tasarının az farkla kabul ya da yeniden reddedilmesinin mümkün olduğunu belirtiyorlar.¹⁵⁸⁴

3.2.412. “Ermeni Soykırımı” Karar Tasarısı Görüşülmedi

Oylama Bugüne Kaldı

Washington, (Cumhuriyet) - ABD Temsilciler Meclisi'nde Ermeni iddialarına yer veren Soykırım Yasa Tasarısı dün görüşülemedi. Genel Kurul'da sıra gelmediği için ele alınamayan tasarının bugün görüşülmesi bekleniyor.

İçtüzük Komisyonunun 3 Aralıkta kabul ettiği tasarının, o günlerde Temsilciler Meclisi'nde görüşülmesi tasarlanmış, ancak gündemin dolu olması nedeniyle düne ertelenmişti. Genel Kurul gündeminin 6. sırasına da yer alan tasarıya sıra geldiğinde Temsilciler Meclisi üyelerinin bir kısmı parti çalışmalarına katılmak için toplantıdan ayrıldı, bu nedenle tasarının oylanması ertelendi.

¹⁵⁸⁴ Cumhuriyet, 10 Aralık 1985.

Türkiye'nin Washington Büyükelçisi Şükrü Elekdag Ermeni iddialarına yer verilen tasarının kabul edilmesi halinde, Ermeni teröristlerin yüzlerce Türk vatandaşını öldüreceğini söyledi.

Amerika'nın etkili gazetelerinden “Washington Times” önceki gün Ermeni terörü ve sözde Ermeni soykırımı konusunda Türkiye Büyükelçisi ile yaptığı bir mülakatı yayımladı.

Elekdag, mülakatta, ayrıca karar tasarısının Türk halkı üzerindeki muhtemel etkisini de şöyle özetledi: “*Karar tasarısının kabulü ‘mütecaviz ve hasmane bir hareket’ olarak görülecektir. Türk milleti, bu karar tasarısının kabulünü en azından en eski ve yakın müttefikinin ihaneti olarak kabul edecektir ve bu görüşte birleşmiştir. Karar tasarısının kabulü, bütün Türkiye’de şiddetli ve yoğun bir tepkiye yol açacaktır.*”¹⁵⁸⁵

3.2.413. Ermeni Lider Paris Hükümetini Tehdit Etti

Paris, (a.a.) - “Ermeni Ulusal Hareketi” lideri Ara Toranyan, “ASALA Devrimci Hareketi” adlı örgütün lideri Monte Melkonyan’ın 28 Kasım’da Paris’te tutuklanmasını “*tehlikeli bir iş*” olarak niteledi ve bunun Ermenileri “*aşırılığa itebileceğini*” söyledi. Paris’te önceki akşam düzenlenen mitingde bir konuşma yapan Toranyan, “*Özellikle Fransızları hedef alan Agop Agopyan Asala’sının kör saldırılarına hayatı pahasına karşı koyan ve Ermeni toplumunun önde gelen liderlerinden biri olan Melkonyan’ın tutuklanması, açıklanamaz bir olaydır*” dedi. Toranyan, Paris’te cumartesi günü düzenlenen saldırıları hatırlatarak, Monte Mekonyan’ın bu tip eylemlere olduğunu kaydetti.¹⁵⁸⁶

3.2.414. Temsilciler Meclisi’nde Soykırım Tasarısının Görüşülmesi Ertelendi

Washington, (Cumhuriyet) - Amerika Birleşik Devletleri Temsilciler Meclisi Genel Kurulu’nda Türkiye’ye yönelik Ermeni soykırımı iddialarına da yer verilen “İnsanın İnsana Zulüm Günü” tasarısının görüşülmesine dün başlandı. Görüşmeler sürerken

¹⁵⁸⁵ Cumhuriyet, 11 Aralık 1985.

¹⁵⁸⁶ Cumhuriyet, 11 Aralık 1985.

verilen bir önerenin benimsenmesiyle tasarının ertelenmesi kararlaştırıldı. Tasarının ileriki bir tarihte yeniden gündeme gelmesi söz konusu olabilecek.

Genel Kurul'da yapılan oylamada tasarının görüşülmesi 156'ya karşı 263 oyla kabul edilirken, tasarının görüşülmesinin aleyhinde oy kullanan milletvekillerinin çoğunluğunu Cumhuriyetçilerin oluşturduğu gözlemlendi. Ermeni yanlısı tasarıya verilen 263 kabul oyunun da 198'ini Demokrat, 65'ini Cumhuriyetçi milletvekilleri kullandı. Oylamadan sonra tasarının görüşülmesine geçildi. Görüşmeler sırasında Genel Kurul'da peş peşe verilen değişiklik önereleri, hararetli bir oturum yaşanmasına neden oldu. Michigan Eyaleti Demokrat Milletvekili William Ford, sunduğu değişiklik öneresiyle tasarıda yer alan *“Türkiye”* ve *“Türkler”* sözcüklerinin çıkarılarak, yerine *“Osmanlı İmparatorluğu zamanında, 1919 ve 1923 yılları arasında, Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasından önce”* ibarelerinin kullanılmasını istedi. Ancak Ford'un bu değişiklik öneresi, 206'ya karşılık 213 oyla reddedildi. Verilen diğer değişiklik önereleriyle tasarıdan Ermeni soykırımı iddialarının çıkarılıp, aralık ayında genel bir *“Soykırım Günü”* kutlanması da istendi. Bu arada, tasarı üzerinde söz alan Cumhuriyetçi Parti Missouri Temsilcisi Gene Taylor, tasarının aleyhinde konuşarak Türkleri rencide edecek bu tasarının kabul edilmemesini istedi. Genel Kurul'da tasarı hakkında yoğun tartışmalar sürdüğü sırada, yeterli sayıda milletvekili bulunmadığı gerekçesiyle demokrat milletvekili William Ford'un önerisi benimsenerek görüşmelerin ertelenmesine karar verildi. Tasarının ileriki bir tarihte genel kurulda tekrar ele alınması bekleniyor.¹⁵⁸⁷

Halefoğlu Gaflet Tekrarlanması

Öte yandan, Brüksel'de bulunan Dışişleri Bakanı Vahit Halefoğlu, Temsilciler Meclisi'nin Ermeni Soykırımı Tasarısı'nı görüşmeyi kabul etmediğini dün gece, Cumhuriyet muhabirinden öğrendikten sonra, *“Umarım ki akıl ve mantık galebe çalar ve tüzük komisyonundaki gaflet tekrarlanmaz”* şeklindeki ilk tepkisini gösterdi. Nato Genel Sekreteri'nin verdiği akşam yemeği çıkışında bu demeci veren Vahit Halefoğlu, konunun *“Çok yakından izlenerek, ne yapılacağının düşünüleceğini”* söyledi.¹⁵⁸⁸

¹⁵⁸⁷ *Cumhuriyet*, 13 Aralık 1985.

¹⁵⁸⁸ *Cumhuriyet*, 13 Aralık 1985.

3.2.415. Kremlin’de Ermeni Yetkili Ağzından “Soykırım” İddiası

Moskova, (Cumhuriyet) - Sovyetler Birliği’nde bir süredir yoğunlaştığı gözlenen “*Ermeni soykırımı*” iddiaları, yeni bir boyut kazandı. İddialar bu kez de Kremlin’de ortaya atıldı. Sovyet Sosyalist Ermenistan Cumhuriyeti Başbakan Yardımcısı Hocemiryan, Kremlin’de düzenlediği basın toplantısında “*Ermeni soykırımını kimsenin inkâr edemeyeceğini*” öne sürdü ve soykırımda bir buçuk milyon Ermeni’nin hayatını kaybettiğini iddia etti.

Bu açıklama, Ermenistan Cumhuriyeti için önceki gün Moskova’da düzenlenen resmi kutlama törenleri sırasında yapıldı. Kutlama törenleri dolayısıyla Kremlin’de Dışişleri Bakanlığı binasında bir basın toplantısı düzenlendi. Kalabalık bir gazeteci topluluğunun izlediği basın toplantısında Ermenistan Cumhuriyeti Başbakan Yardımcısı Hocemiryan, aynı cumhuriyetin Dışişleri Bakan Yardımcısı, Kültür Bakanlığı yetkilileri, Komünist Parti Ermenistan Cumhuriyeti bölümü yöneticileri ve Ermenistan Bilimler Akademisi’nden temsilciler hazır bulundular.

Basın toplantısında dağıtılan konuşma metninde, bir paragrafla “*Ermeni soykırımı*” iddialarına yer verildiği gözlemlendi. Ancak Hocemiryan’ın Ermenistan Cumhuriyeti hakkındaki uzun açıklamaları sırasında bu paragrafı okumadığı gözlemlendi. Bu paragrafta, Birinci Dünya Savaşı sırasında Ermenistan’ın kanlı savaflara sahne olduğu belirtildikten sonra, “*Savaş, açlık, terör ve Batı Ermenistan’da Türk Hükümetince yapılan 1915 soykırımı, yıkıntı ve sefalet getirdi. Binlerce insan mülteci durumuna düştüler*” denilmekteydi.

Basın toplantısında daha sonra sorulara geçildi. Bir gazeteci, Hocemiryan’a “*neden soykırıma değinmediğini*” sorunca, Ermenistan Cumhuriyeti Başbakan Yardımcısı, “*Zamanın azlığı nedeniyle bu konuya girmedim. Aslında bu konuda söylenecek çok şey vardır. 1915’te meydana gelen soykırım gerçeği, kimse tarafından inkâr edilemez. Bir buçuk milyon Ermeni, soykırımda hayatını kaybetmiştir*” şeklinde konuştu. Hocemiryan’ın bu sözleri üzerine salonun bir bölümünden alkışlar yükseldi. Kremlin’de ortaya atılan bu iddialarla Sovyetler Birliği’nin “*Ermeni soykırımı*” iddiaları karşısındaki tutumu, bir kez daha gündeme geldi.¹⁵⁸⁹

¹⁵⁸⁹ Cumhuriyet, 14 Aralık 1985.

3.2.416. “Soykırım” Tasarısı Fırsat Kolluyor

New York - Tanju Akerson bildiriyor; “*Ermeni Soykırım*” tasarısı önceki gün ABD Temsilciler Meclisinde görüşülürken, söz konusu tasarımı hazırlayan Tony Coelho ve arkadaşlarının “son oylama”dan kaçınarak erteleme yoluna gitmelerinde, ABD yönetiminin üsler anlaşması müzakereleri sırasında Türkiye ile sorun çıkmaması yolundaki kulis çalışmasının bir “son dakika” etkisi yapmasının rol oynadığı bildiriliyor.

Kongre çevreleri, bundan sonraki gelişmeler konusunda “*tasarımı destekleyenler, başta Coelho olmak üzere, Türkiye ile üsler anlaşması müzakerelerinin, yönetimin elinde üyeleri etkileyen bir faktör olduğunu gördüler. Bundan sonraki stratejilerini bu faktörün seyrine uygun çizecekleri öne sürülebilir. Hatta tasarının üsler anlaşması pazarlığına paralel olarak uykuya bırakıldığı söylenebilir. Tasarımı destekleyenler, yeni bir girişim için herhalde bu çerçevede uygun bir zaman kollayacaklardır*” görüşünü savunuyorlar.

Önceki gün müzakerelerin bir değerlendirmesini yapan kongre çevreleri tasarımı Temsilciler Meclisi genel kurulundan geçirmek isteyen milletvekillerinin stratejisini yorumlarken, “*Başlangıçta Coelho ve arkadaşlarının istedikleri doğrultuda giden oturumda, ortaya çıkan iki değişiklik önergesinden biri 24 Nisan soykırım gününü tasarıdan çıkarıyor, bunu 10 Aralık tarihinde genel bir soykırım gününe dönüştürüyor. Diğeri de Türkiye Cumhuriyeti yerine Osmanlı İmparatorluğu kavramlarına yer verilmesiyle, yumuşatılmış da olsa bir soykırım suçlusunu sanık sandalyesine oturtuyordu. Aslında bu haliyle bile Coelho ve arkadaşlarının destekledikleri bir değişiklik gündeme geliyordu. Ama bu değişiklik oylanırken başlangıçta tasarının görüşülmesine evet diyen 263 üyeden 57’sinin olumsuz oy vermesi üzerine Coelho ve arkadaşları görüşmeleri erteleme yoluna saptılar. Eğer öteki önerge oylanırsa geçme şansı olabilirdi. Bu da Ermeni tasarısının sonu demektir. İlgili komisyon başkanının, tasarımı bu yıl için gündemden aldığını bildirmesiyle tasarı “bir kazaya” uğramaktan kurtarılmış oldu.*”

Şu anda bir anlamda “*uykuda*” bir tasarı gözüyle bakılabilecek tasarının, destekleyenleri tarafından uygun bir zaman saptandığında yeniden gündeme gelmesine kesin gözüyle bakılıyor.¹⁵⁹⁰

¹⁵⁹⁰ Cumhuriyet, 15 Aralık 1985.

3.2.417. Soykırım İddiasının AET Gündemine Gelmesi Bekleniyor

Brüksel - Hadi Uluengin bildiriyor; “*Ermeni Soykırımı*” iddialarının bugün veya yarın ilk kez AET bünyesinde tartışılması muhtemel. Konu, pazartesi ve salı günleri Brüksel’de toplanacak olan Ortak Pazar dışişleri bakanlarının resmi gündeminde yer almıyor. Ancak, Fransa Cumhurbaşkanı François Mitterrand’ın önceki hafta, Lüksemburg’da gerçekleştirilen Avrupa Topluluğu zirvesi bitiminde yaptığı basın toplantısında, Paris’in “*Ermeni soykırımı*”nı AET gündemine getireceğini açıklamış olması, Fransa’nın bugün veya yarın bu tür bir girişimde bulunabileceğinin işareti olarak değerlendiriliyor.

Belçika başkentindeki bütün diplomatik gözlemcilere göre, Fransa Dışişleri Bakanı Roland Dumas, “*Ermeni soykırımı*”ndan söz ettiği takdirde bunu, dışişleri bakanlarının gayri resmi nitelik taşıyan öğle yemeği sırasında yapacak. Ancak bu gözlemciler, Dumas’nın bu tür bir girişimde bulunması halinde diğer üye ülke temsilcilerinin bunu fazla “*benimsemeyeceklerini*” ifade ediyorlar. Fakat bu tür bir girişimi içe dönük siyasi yatırım” olarak niteleyen gözlemciler, konunun şu ya da bu şekilde AET gündemine gelmiş olmasının, Türkiye açısından olumlu olmadığını belirtiyorlar. Özellikle böylesine bir girişim, Avrupa Parlamentosu’nda henüz tartışılmayan ve Belçikalı Milletvekili Van de Meulbroucke tarafından hazırlanan “*Ermeni Raporu*”nun kabul edilebilirlik şansını arttıracaklarını vurguluyorlar. Bilindiği gibi bu rapor 1915 olaylarını bir soykırım olarak nitelemekte ve bunu bütün AET ülkelerinin tanımasını istemekte. Gözlemcilere göre başta Federal Almanya, İngiltere ve Belçika olmak üzere AET ülkelerinin bir bölümü Fransa’nın “*Ermeni Soykırımı*”nı Ortak Pazar bünyesine getirmesine şiddetle karşı çıkmaktalar.¹⁵⁹¹

3.2.418. AET Alt Komitesi, Ermeni İddiaları Girişimini Reddetti

Fransa’nın Çelişkili Tutumu

Brüksel - Hadi Uluengin bildiriyor; Fransa, “*Ermeni soykırımı*” konusunu dün Brüksel’de alt düzeyde bir AET komitesinin gündemine getirirken, Paris diplomasisinin

¹⁵⁹¹ Cumhuriyet, 16 Aralık 1985.

önderi Roland Dumas, girişimin *“Türkiye’ye karşı değil, yaradaki cerahati akıtmak için olduğunu”* söyledi.

Brüksel’de dün akşam toplanan ve Ortak Pazar üyesi ülkelerin siyasi direktörlerinden oluşan komitenin gündemine *“Ermeni sorunu”* geldi. Fransız temsilci, 1915 olaylarını inceleyecek uluslararası bir çalışma grubunun kurulmasını istedi. Ancak, bu öneri diğer üye ülkelerin temsilcileri tarafından kabul edilmedi. Temsilciler, AET’nin böyle bir yetkiye sahip olmadığına ve Ermeni sorununun görüşüleceği yerin de Ortak Pazar olmadığını ifade ettiler. Bu arada, özellikle Hollanda ve Danimarka’nın da Federal Almanya gibi Fransız önerisine karşı çıkmaları dikkati çekti.

Fransa’nın dün *“alt düzeydeki”* bu girişiminden sonra Paris’in, bu günkü Ortak Pazar toplantısında dışişleri bakanları toplantısında aynı girişimi bakanlar düzeyinde yapması bekleniyor. Bu gelişmelerden önce kendi ülkesinin gazetecileriyle görüşen Fransa Dışişleri Bakanı Roland Dumas, 1915 olaylarının araştırılması için uluslararası bir komisyon kurulması önerisinde bulunacağını söyledi.

“Amacımız, olaylardan bugünkü Türkiye’yi sorumlu tutmak ve bu ülkeye karşı hasmane bir tutum içine girmek değil, AET tarafından görevlendirilecek yüksek düzeyli bir tarihçi grubunun oluşturulmasını isteyeceğiz. Bunun amacı da mevcut yaradaki cerahati akıtmaktır” şeklinde konuşan Fransa Dışişleri Bakanı, bir gazetecinin *“Peki bu neden şimdi gündeme getiriliyor”* sorusuna ise, *“Çünkü ABD Temsilciler Meclisi de konunun üstüne gidiyor, sorun sık sık gündeme geliyor. Konu, Avrupa ile ilişkilerin içinde bir zehirli oktur”* cevabın verdi.

Dumas’nın, *“Avrupa ile ilişkilerden”* neyi kastettiği, bununla Ankara - Avrupa ilişkilerini mi, yoksa Avrupa başkentleri arasındaki ilişkileri mi vurguladığı ise anlaşılamadı.

Belçika başkentindeki siyasi gözlemciler, Fransa’nın bugün *“Ermeni sorununu”* gündeme getirmesi ve uluslararası bir çalışma grubu önermesi durumunda, bunun da aynı dünkü siyasi direktörler toplantısının da olduğu gibi reddedileceği görüşünde birleşiyorlar. Gözlemciler, Mitterrand’ın, Fransa’nın konuyu AET gündemine getireceğini açıklamasından sonra değişik topluluk başkentlerindeki tepkinin çok olumsuz olduğunu belirtiyorlar. Diplomatik gözlemciler, bir iki ülke hariç diğer bütün AET üyelerinin bu girişimi bir *“seçim yatırımı”* olarak nitelendirdiklerini ve *“Böyle bir sorunun AET*

gündemine getirilmesi, üstelik AET gündemine getirilmesi abestir” şeklinde görüş bildirdiklerini belirtiyorlar.

Öte yandan, Türkiye’nin AET nezdindeki daimi temsilcisi Pulat Tacer, dün Fransa temsilcisi De la Barre de Nanteuil ile bir telefon görüşmesi yaparak, Paris’in girişiminin “*yersiz*” olduğunu belirtti.

Türk büyükelçi, Ankara’nın “uluslararası bir komisyon” fikrine karşı olduğunu ve 1915 olaylarına ilişkin arşiv çalışmalarının bitiminden sonra Türkiye’nin bu belgeleri dünyaya açacağını söyledi. Diplomatik kaynaklardan edinilen bu bilgilere göre, Fransız büyükelçinin Türk meslektaşına cevabı, “*Girişim büyük yerden geldi. Yapacak bir şey yok*” şeklinde oldu.

Bilindiği gibi, Fransa’nın şimdi yeniden ortaya atmak istediği “uluslararası komisyon” fikrine Türkiye’ye karşı ılımlı Ermeniler tarafından da desteklenen böyle bir komisyonu Türkiye’nin reddetmesi, hem alınacak kararların “*bağlayıcı olmasa bile yönlendirici*” nitelik taşıyacak olmasından hem de Ankara’nın Ermenilerle taraf olmak istememesinden kaynaklanıyor.¹⁵⁹²

3.2.419. Fransa’nın “Ermeni Girişimi” AET’de Takıldı

Brüksel - Hadi Uluengin bildiriyor; Fransa’nın “*Ermeni sorununu*” izleyecek uluslararası bir komisyon kurulması önerisi dün Ortak Pazar bakanlarının yaptığı toplantıda “*zaman darlığından*” dolayı görüşülmedi. Ancak genel kanı, önceki gece AET siyasi direktörlerinin yaptığı oturumda bu önerinin reddedilmesinden sonra, Paris “*ısrarlı davranmadı*” şeklinde. Konunun yeniden AET gündemine gelmesi ise mümkün. Fakat gerek siyasi gözlemcilerin, gerek Ortak Pazar dönem başkanlığını yürüten Lüksemburg Dışişleri Bakanı Jacques Poos’un görüşüne göre, Fransa konuyu yeniden gündeme getirmediği takdirde, sorun önümüzdeki dışişleri bakanları toplantısında görüşülmeyecek ve Avrupa parlamentosunun “*Ermeni raporuna*” ilişkin kararı beklenecek.

Brüksel’de dün bir araya gelen AET Dışişleri Bakanları, öğle yemeği sırasında “*gayri resmi*” bir nitelik taşıyan “*siyasi danışma*” toplantısını gerçekleştirdiler. Bu oturumun sonlarına doğru. AET Dönem Başkanı ve Lüksemburg Dışişleri Bakan Jac ques

¹⁵⁹² Cumhuriyet, 17Aralık 1985.

Poos, Fransa'nın Ermeni sorununa ilişkin bir önerisi olduğunu, ancak konunun zaman darlığından dolayı görüşülmeyeceğini belirtti. Bunun üzerine, Fransa Dışışleri Bakanı Roland Dumas oturumu terk etmiş olduğundan, onu temsil eden AET işlerinden sorumlu Devlet Bakan Catherine Lalumiere Paris'in önerisini ana hatlarıyla özetledi. Fransız Bakan, ülkesinin *“1915 olaylarını aydınlatacak”* ve üst düzeydeki Tarihçilerle Türk ve Ermeni görüşünün savunucularından oluşacak bir uluslararası *“çalışma grubunun”* kurulması yolunda, Ortak Pazar Dışışleri Bakanlarının bir deklarasyon yayımlamasını istedi. Lalumiere'nin bu sözlerine diğer temsilcilerden hiçbiri cevap vermedi.

Belçika başkentindeki siyasi gözlemler Fransa'nın *“Ermeni girişiminin”* dünkü AET toplantısında *“zaman darlığından dolayı”* görüşülememesinin aslında bir gece önceki *“siyasi direktörler”* toplantısından kaynaklandığını ifade ettiler. Pazartesi akşamı Brüksel'de gerçekleştirilen ve AET üyesi ülkelerin temsilcilerinde oluşan *“Siyasi Direktörler Komitesi”* oturumunda, Paris sözcüsü *“uluslararası komisyon”* istemini dile getirmiş, ancak bu öneri hiçbir ülke temsilcisi tarafından desteklenmemişti. Özellikle İngiltere, Federal Almanya ve Belçika'nın yanı sıra *“Türkiye aleyhtarı”* olarak bilinen Danimarka ve Hollanda'nın da bu girişime karşı çıkması Yunanistan'ın bile Paris'in önerisini destekleyen herhangi bir söz söylememesi, Brüksel'deki gözlemcilere göre, Fransız önerisinin *“ölü doğduğunun”* göstergesini oluşturuyordu.

Öte yandan, Ortak Pazar dönem başkanlığını yürüten Lüksemburg Dışışleri Bakanı Jacques Poos dün akşam Brüksel'de yaptığı basın toplantısında *“Konunun yeniden AET gündemine getirilebileceğini”* söyledi ve Avrupa Parlamentosu'ndaki *“Ermeni raporu”* kararının etkili olacağını söyledi.

Özel olarak görüştüğümüz Lüksemburg Dışışleri Bakanı, olası gelişmelerin yorumunu yaparken ise, *“Bana kalırsa, Fransa bu konuyu yeniden AET bünyesine getirmese, bir sonraki siyasi danışma toplantısında sorun ele alınmaz. Dün geceki siyasi direktörler toplantısında bir “uzlaşmanın” olmadığı anlaşıldı. En olası ihtimal, Avrupa Parlamentosu'ndaki Ermeni raporunun oylama sonucunu bekleyip, sonra konuyu tartışmaktır”* şeklinde konuştu.

Fransa'nın AET işlerinden sorumlu Devlet Bakan Catherine Lalumiere ise kendi ülkesinin gazetecilerine verdiği demeçte, Paris'in önerisine *“Hiç bir reaksiyon*

*gelmemesinden duyduğu hayreti” ifade etti ve “Galiba Avrupa Parlamentosu’nun kararını beklemek herkesin arzusu” şeklinde konuştu.*¹⁵⁹³

3.2.420. Fransa Dışışleri Bakanı Dumas’nın Cumhuriyet’e Demeci

Türk - Fransız İlişkileri Eski Canlılığını Bulmalı

Paris - Okay Gönensin bildiriyor; Fransa Dışışleri Bakanı Roland Dumas Cumhuriyet’e verdiği demeçte *“Ülkelerimiz birçok alanda işbirliği yapabilir ve yapmalıdır. Ekonomik ve kültürel ilişkilerimiz 70’li yıllardaki canlılığını bulmalıdır”* dedi. Dumas, Ermeni sorunu konusunda da Fransa’nın her tür teröre karşı olduğunu belirtti ve *“Fransız Hükümeti 1915-1916 olaylarından bugünkü Türkiye’nin sorumlu tutulamayacağını açıklamıştır ve Türkiye Cumhuriyeti’nin bütünlüğünü tehdit edecek herhangi bir talebe herhangi bir destek söz konusu olamaz”* dedi.

Dumas’nın sorularımıza verdiği yanıtlar şöyle:

-Türk kamuoyu Ermeni terörizmi ve bilerek ya da bilmeyerek onu teşvik eden politikalar konusunda çok duyarlıdır. Ve Fransız hükümetinin bazı tutumlarının özellikle Ermeni terörünü cesaretlendirdiği savunulmaktadır. Bu sorunun çözümü konusunda Fransa’dan ne beklenebilir?

Dumas - Fransa’nın politikasının Ermeni terörünü teşvik ettiği iddiası gerçeğin tersidir. Fransa defalarca, terör eylemlerini kesinlikle kınadığını tereddütsüz açıklamıştır ve bu yolda davranmaktadır. Sadece husumeti yaşatmaya yarayan bu tür eylemleri hiçbir şey haklı gösteremez. Fransız Hükümeti ayrıca 1915-1916 olaylarından bugünkü Türkiye’nin sorumlu tutulamayacağını da açıklamıştır ve Türkiye Cumhuriyeti’nin bütünlüğünü tehdit edecek herhangi bir talebe herhangi bir destek söz konusu olamaz. Fransa’nın tutumunu, sonuçta herkese zarar veren çok hassas bir olayı dindirmeye katkıda bulunma kaygısı yönlendirmektedir. Bu nedenle Ermeni sorunu birçok organda (BM İnsan Hakları Komisyonu, Avrupa Parlamentosu, ABD Temsilciler Meclisi) ele alındığı bir sırada Fransa Cumhurbaşkanı, herkesi tatmin edici bir çözüm aramaya hep birlikte nasıl bir katkıda bulunabileceklerini görmek için Fransa’nın Avrupalı müttefiklerine bu sorunu tartışmayı önermiştir. Bu döneme ilişkin en ilginç belgelere ulaşabilecek bir

¹⁵⁹³ Cumhuriyet, 18 Aralık 1985.

uluslararası ve tarafsız tarihçiler komisyonu kurulması bir fikir olabilir. Kendi adımıza, Fransız arşivlerini bu komisyona açmaya hazırız...¹⁵⁹⁴

3.2.421. Armenian Reporter Gazetesi: Ermeniler İçin Büyük Yenilgi

Washington, (a.a.) - Sözde Ermeni soykırımı iddiasıyla ABD’de bir “*anma günü*” kabul edilmesini öngören 192 sayılı karar tasarısının 12 Aralıkta Amerikan Temsilciler Meclisi’nce kabul edilmemesi, bazı Ermeniler tarafından “*büyük bir yenilgi*” olarak nitelendiriliyor. Ermeni lobisinin uğradığı yenilgiye ilişkin ilk itiraf ABD’deki Ermeni toplumunun en etkili yayın organlarından “*Armenian Reporter*” adlı gazetenin bu ayki sayısında yer aldı.

Michael Haratunian imzasıyla yayımlanan “*192 sayıl tasarıda neden yenilgiye uğradık*” başlıklı yazıda, Taşnak Partisi’nin Amerika’daki Ermeni Ulusal Kongresi’ni parçalayarak yenilgiye zemin hazırladığı belirtildi.

Yazar Haratunian, Temsilciler Meclisi’nde karar tasarısı üzerinde yapılan görüşmeleri ayrıntılarıyla aktararak, bu görüşmeler sonucu ortaya çıkan gerçeğin “*Türklerin zaferi*” ve “*Ermenilerin yenilgisi*” olduğunu belirtti ve daha sonra şunları yazdı:

Ermeni Ulusal Kongresi’ni parçalayarak yenilgiye zemin hazırladığı belirtildi. Yazar Haratunian, Temsilciler Meclisi’nde karar tasarısı üzerinde yapılan görüşmeleri ayrıntılarıyla aktararak, bu görüşmeler sonucu ortaya çıkan gerçeğin “*Türklerin zaferi*” ve “*Ermenilerin yenilgisi*” olduğunu belirtti ve daha sonra şunları yazdı:

“Bir yanda başarısızlığı durumunda görevini kaybetme tehlikesiyle karşı karşıya bulunan Türkiye’nin Washington Büyükelçisi Şükrü Elekdag’ın önderliği ve yönetiminde giderek daha enerjik hale gelmekte olan Türk lobisi vardı. Bu lobinin faaliyetine Gray And Co, adlı halkla ilişkiler firmasıyla mücadelenin son aşamasında Kongre üyelerine yazdığı mektupla sahnede beliren Dışişleri Bakanı George Shultz da dâhildi. Bu gücün karşısında Ermeni Asamblesi ve Taşnaklar’ın siyasi kolu olan Ermeni Ulusal Kongresi bulunuyordu.

Türkler yıllarca Ermenileri destekleyen beyanlarda bulunmuş, geçmişteki Amerikan başkanları ve Kongre’nin resmi politikasını tersine çevirmeye çalışmışlardır.

¹⁵⁹⁴ Cumhuriyet, 12 Ocak 1986.

Ancak yeniden belirteyim ki, Türkler kazandı... Ermeniler kaybetti. Şayet bu konuda objektif olacaksak, lütfen bu büyük felaketi olumlu göstere bilmek için basın bildirimleri yayımlamayı durduralım.” ¹⁵⁹⁵

3.2.422. Ermeni Tasarısı'na Karşı Atak

Türk Parlamento Heyeti Kulis İçin ABD'ye Gidiyor

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Bağımsız Antalya Milletvekili ve eski Milli Savunma Bakanlarından Ümit Haluk Bayülken başkanlığında 6 kişilik bir parlamento heyeti 12 Şubat çarşamba günü ABD'ye gidecek. Heyet, ABD'de Kongre ve Senato üyeleriyle görüşerek, askıya alınan Ermeni karar taslağına karşı kulis yürütecek.

ABD'de iki hafta kalacak olan heyette, Ümit Haluk Bayülken'in yanı sıra, ANAP'tan Ogan Soysal, Bülent Akarcalı, İsmet Özarslan, MDP'den Kâmrân İnan ve SHP'den Halil İbrahim Karal yer alıyor. Bakanlar Kurulu kararıyla, Ermeni karar tasarısına karşı Türkiye'nin görüşlerini ortaya koymak, karar taslağının içeriği ve Türkiye'nin tutumu ile ilgili kulis faaliyetlerini yürütmek amacıyla ABD'ye gidecek olan heyet, kendi aralarında yaptıkları toplantıda bağımsız milletvekili Ümit Haluk Bayülken'i heyet başkanı olarak belirledi.

Türk parlamenter heyeti ABD'de daha çok Ermeni karar taslağı ile ilgili temaslarda bulunacak. Heyetin Temsilciler Meclisi'ndeki tarafsız ve karar taslağı ile ilgili “ortada” görüş belirten üyelerle görüşecekleri öğrenildi. Heyetin ABD Temsilciler Meclisi ve Senato üyeleriyle yapacakları görüşmelerde, Ermeni karar taslağının yanı sıra, Türk - Yunan ilişkileri, ABD'nin iki ülkeye yaptığı askeri yardım oranları ve Kıbrıs sorunu da ele alınacak. Bilindiği gibi, 24 Nisanın zulüm günü ilan edilmesine ilişkin Ermeni karar taslağı, ABD Temsilciler Meclisi'nin gündeminde bulunuyor. Halen askıda tutulan karar taslağı iki kez Temsilciler Meclisi'nde oylanmış, ancak üçte iki çoğunluk sağlanamamıştı. Ermeni karar taslağı halen Kongrede askıda tutuluyor.¹⁵⁹⁶

¹⁵⁹⁵ Cumhuriyet, 25 Ocak 1986.

¹⁵⁹⁶ Cumhuriyet, 7 Şubat 1986.

3.2.423. Soykırım Günü İçin Ermeni Çabası

Washington, (a.a.) - Amerika Birleşik Devletleri'nde ki Ermenilerin, sözde soykırımı iddialarını anma günü olarak belirledikleri 24 Nisan tarihi yaklaşırken, “Ermeni Ulusal Komitesi”, Temsilciler Meclisi'nin kabul etmemesi üzerine, oylama dan çekilen 192 sayılı karar tasarısını yeniden gündeme getirebilmek için “zemin oluşturma” girişimlerinde bulunuyor.

Ermeni Ulusal Komitesi, Kongre üyelerinin Türkiye hakkındaki görüşlerini değiştirmek amacıyla senatör ve temsilcilerin tümüne bir mektup gönderdi.

Ermeni Ulusal Komitesi, “A.N.C.A. Başkanı Vahe Yakubiyen”ın imzasını taşıyan mektupta, Türkiye'nin Libya konusunda Reagan'ı desteklemediği ve Libya'yla yakın ekonomik ve siyasi bağlarını sürdürdüğü kaydediliyor. Türkiye'nin, Kongrede savunulduğu biçimde “güvenilir” bir müttefik olmadığı öne sürülen mektupta, “yönetimin, ilişkileri dikkatli biçim de yeniden gözden geçirmesi” isteniyor.

ABD Kongre üyelerine gönderilen mektupta, Türkiye'nin Sovyetler Birliği ve İran ile de güçlü ilişkiler geliştirmekte olduğuna dikkat çekiliyor. Ermeniler, bu mektup ile 12 Aralıkta Temsilciler Meclisi'nde yapılan müzakerelerde, sözde soykırımı iddialarına geçerlilik kazandıracak “soykırım anma günü” tasarısının kabul edilmesini önleyen 213 üyenin görüşlerini değiştirmeyi amaçlıyor.

Ermeniler, bu arada Kore'de savaşan Türk tugayı için “Kongrenin bir anma günü” belirlemesini destekliyorlar. Bunun ardında yatan hesabın önce Türklerin gururunun okşanmasını sağlamak, sonra da, bu anma gününün ardından, “24 Nisan”ı anma günü olarak kabul ettirmek olduğu belirtiliyor. Bu plana, Rum Lobisi'nin de katıldığı, verilen haberler arasında. Ermeniler, bu faaliyetlerin yanı sıra, ABD Dışişleri Bakanlığı'nda Türkiye'ye ilişkin politikaların belirlendiği dairelerle de temaslarını son günlerde arttırmış durumda. Bu dairelerin yetkilileriyle görüşen Ermeni Lobisi ileri gelenlerinin, yönetimin 192 sayılı karar tasarısına karşı tutumunu değiştirmesi yönünde baskı yaptıkları bildiriliyor.

Ermeni Lobisi'nin, girişimlerini önümüzdeki haftalarda giderek yoğunlaştırması ve uygun ortam oluşturduktan sonra 192 sayılı tasarıyı yeniden Temsilciler Meclisi Genel Kurulu'nun gündemine getirmesi bekleniyor.¹⁵⁹⁷

3.2.424. Fransa'da Ermeni Anıtı

Montpelier/Ankara, (Cumhuriyet) - Fransa'nın güneyindeki Montpelier kentinde, üzerinde *"Ermeni soykırımı anısına dikildiği"* ibaresi bulunan Ermeni anıtının açılışı 16 Şubat'ta yapılacak. Dışişleri Bakanlığı Ankara'da anıtın açılmasına gösterdiği tepkide, *"Bu tür anıtlar ülkeler arasında anlayışın yerleşmesine yardımcı olmaz"* ifadesini kullandı.

Montpelier kentinde belediyenin bağışladığı arsa üzerine inşa edilen anıt, Fransa'da, üzerinde soykırım anısına dikildiği ibaresi bulunan ilk anıt olmak özelliğini de taşıyor. *"Yaşayan Ermenistan"* adlı grup tarafından masrafları karşılanan anıtın üzerinde Ermenice ve Fransızca *"1915 yılında Türkiye yöneticilerinin emriyle soykırıma uğratılan 1,5 milyon Ermeni'nin anısına"* cümlesi yer alıyor. Sözde soykırımda öldürüldüğü iddia edilen bazı Ermenilerin adlarının da bulunduğu anıtın açılışı ile ilgili olarak haberi veren AP ajansı da, *"Geçmişte Fransa'da dikilen Ermeni anıtları Fransız - Türk ilişkilerini soğutmuştu"* biçiminde bir de hatırlatma yaptı.

Öte yandan Ankara, Montpelier'de açılacak Ermeni anıtı konusunda Fransa'ya sert tepki göstermek yerine ihtiyatlı bir uyarıda bulunmayı yeğledi. Dışişleri Bakanlığı çevreleri, *"Bu gibi anıtlar konusundaki görüşümüz malumdur. Bu tür anıtlar ülkeler arasında anlayışın yerleşmesine katkıda bulunmaz"* diyerek anıtın açılmasının düzelmeye yüz tutan Türk - Fransız ilişkilerini olumsuz yönde etkileyeceği mesajını verdiler. Dışişleri çevreleri, *"Eğer mutlaka bir anıt açılmak isteniyorsa, Çanakkale Savaşı'nda ölen Avustralyalı askerler için Gelibolu'da açılan dostluk anıtlarını emsal alınmasını isteriz"* şeklinde konuştu. Aynı çevrelerden sağlanan bilgilere göre Türkiye, söz konusu anıtlarla ilgili olarak geçen yıl Fransız Hükümeti'ne bir dizi uyarı iletmiş bulunuyor. Geçen ay geçirdiği bir kalp krizi sonucu ölen Paris Büyükelçimiz Adnan

¹⁵⁹⁷ Cumhuriyet, 7 Şubat 1986.

Bulak'ın konuyla ilgili olarak bir dizi girişimde bulunduğu Dışışleri çevrelerince bildirildi.

Montpelier'deki anıtın açılması, Fransa'nın Cumhurbaşkanı Mitterrand'ın 1984 yazında Ankara'ya gönderdiği özel temsilcisi Etienne Manach'ın ziyaretinden sonra anıtlar konusunda takındığı tutumda önemli bir değişiklik gösterecek. Bu ziyaretten sonra Fransız hükümeti Ermeni anıtları konusunda daha dikkatli bir tutum içinde görünmüş ve Paris'teki bir Ermeni anıtının açılması askıya alınmıştı. 1972 yılında da dönemin Paris Büyükelçisi olan eski Dışışleri ve Savunma Bakanlarından Hasan Esat Işık, Marsilya'da ilk Ermeni anıtının dikilmesini protesto amacıyla Ankara'ya dönmüştü.¹⁵⁹⁸

3.2.425. Ermeniler 20 Nisanda Gösteri Yapacak

Washington, (a.a.) - Amerika'daki Ermenileri temsil eden Ermeni Ulusal Kongresi, sözde soykırımın 71. yıldönümü dolayısıyla 20 Nisanda New York'un en ünlü meydanı "*Times Square*"de Türkiye aleyhine gösteri düzenleme kararı aldı.

Amerika'daki tüm Ermeni kuruluşlarına gösterilerin 13.30'da başlayacağı bildirilerek, mümkün olduğu kadar çok sayıda Ermeni'nin bu gösteriye katılmasının sağlanması istendi. Ermeni Gösteri Komitesi Başkanlığı'na getirilen Sam Azadian, hazırlıklar konusunda yaptığı açıklamada, 12 Aralıkta, sözde Ermeni soykırımı tasarısını Temsilciler Meclisi'nde yapılan görüşmeler sırasında destekleyen milletvekilleri ile bazı senatörleri de Türkiye aleyhindeki bu gösteriye davet edeceklerini söyledi. Times Square'deki gösterinin yanı sıra New York'taki Sen Vartan Ermeni Kilisesi'nde de bir hafta süreyle çeşitli toplantılar düzenleneceği bildiriliyor.¹⁵⁹⁹

3.2.426. Ermeni Raporu Genişletildi

Brüksel, (a.a.) - Avrupa Parlamentosu Siyasi Komisyon Raportörü Jaak Vandemeulbroucke, son komisyon toplantısında alınan karar uyarınca sözde Ermeni soykırımı hakkındaki raporunu genişletti ve tercüme için Lüksemburg'da bulunan Avrupa Parlamentosu sekreteryasına gönderdi.

¹⁵⁹⁸ Cumhuriyet, 8 Şubat 1986.

¹⁵⁹⁹ Cumhuriyet, 12 Şubat 1986.

Raporun tercümesinin önümüzdeki hafta tamamlanması ve konunun, siyasi komisyonun gelecek toplantısına yetiştirilmesi için çaba harcandığı belirtiliyor. Siyasi komisyon 26, 27, 28 Şubat tarihlerinde Brüksel’de toplanacak. Alman bilgiye göre, Vandemeulbroucke raporunun metin kısmına Lübnan, Türkiye, İran ve SSCB’deki Ermenilerin durumlarıyla ilgili 4 bölüm ekledi. Bu bölümlerde Ermeni toplumunun bölünmüş niteliğinden söz ediliyor ve bunların, bulundukları ülkelerde dil, din ve kültürel alanlarda karşılaştıkları öne sürülen güçlüklerden söz ediliyor.¹⁶⁰⁰

3.2.427. Fransa Dışişleri Danışmanı Arnaud: İlişkileri Ermeni Anıtı Bozmamalı

Ankara, (a.a.) - Fransa Dışişleri Bakanlığı Danışmanı Claude Arnaud, Ermeni konusunun, Türk - Fransız ilişkilerinde çok önemsiz ve ufak bir yer tuttuğunu bildirerek, *“İlişkilerimizi bozmak isteyen çevrelerin oyununa gelmeyelim”* dedi.

Ankara’daki resmi temaslarını tamamlayan Arnaud, dün Türkiye’den ayrıldı. Mitterrand’ın danışmanı Esenboğa Havaalanı’nda gazetecilerin *“Fransa’da açılacak Ermeni anıtı”* ile ilgili sorularını yanıtlarken, *“Birkaç kişinin bir köşede açtığı bir anıtın hikâyesiyle kendimizi sınırlandırmamalıyım”* diye konuştu.

Arnaud, bu konuda şunları kaydetti: *“Bu, ilişkilerimizde çok küçük ve önemsiz bir yer tutan bir konudur. Türkiye ile ortak çıkarlarımız, çok büyüktür. İki ülkenin, görüşeceği çok önemli konular vardır. Bunlar, siyasal, ekonomik, bilimsel, kültürel işbirliği gibi... Bütün bu konular, 55’er milyonluk iki ülkeyi yakından ilgilendiren konulardır. Birkaç kişinin bir köşede yaptığı anıtın hikâyesiyle kendimizi sınırlandırmamalıyım. İlişkilerimizi bozmak isteyen çevrelerin oyununa gelmeyelim.”*

Claude Arnaud, Ankara’daki görüşmelerde, Türk - Fransız ilişkilerinin genel olarak ele alındığını ve her iki tarafın da ilişkilerin son zamanlarda hissedilir biçimde iyileşme gösterdiği konusunda hemfikir olduğunu söyledi. Fransız danışman daha sonra Türkiye’nin hem Eureka, hem de *“2000 yılının uçağı”* projelerine katılması konusuna Fransa’nın büyük önem verdiğini belirterek, *“Bu projelere katılmak, iki ülke arasındaki ilişkilerin daha da gelişmesine katkıda bulunacaktır”* diye konuştu.

¹⁶⁰⁰ Cumhuriyet, 13 Şubat 1986.

Arnaud, Ankara'daki görüşmelerde Mitterrand'ın ortaya attığı “2000 yılının uçağı” önerisi konusunda Türk yetkililere geniş bilgi verdiğini kaydetti.¹⁶⁰¹

3.2.428. Ermeni Teröristler Suriye’de

Washington, (a.a.) - Amerika Birleşik Devletleri Dışışleri Bakanlığı, Türkiye’ye karşı eylem düzenleyen Ermeni teröristlerin Suriye’de üstlendiklerinin sanıldığını bildirdi. Amerikan Dışışleri Bakanlığı’nın Kongre’ye gönderdiği insan haklarına ilişkin raporun Suriye bölümünde Suriye’nin, Arap terör gruplarına destek sağlayarak bunları barındırdığını anlatıyor ve “Abu Nidal” grubu örnek gösteriliyor. Suriye’nin, Lübnan’ın kendi kontrolündeki bölgelerinde yuvalanmış terör gruplarına İran’ın destek sağlamasına göz yumduğu da öne sürülüyor.¹⁶⁰²

3.2.429. Ermeni Terörist Suçlu Bulundu

Los Angeles, (a.a.) - Amerika’nın Philadelphia şehrindeki Türk konsolosluğunu dört yıl önce havaya uçurmayı planlayan Ermeni teröristlerden Dikran Berberiyen, Los Angeles’taki bir mahkeme tarafından suçlu bulundu. Mahkeme yetkilileri, bombalama planı ile patlayıcı maddeleri taşımaktan suçlu bulunan teröristin 500 bin dolar kefalet karşılığı tutuksuz yargılandığını belirttiler.¹⁶⁰³

3.2.430. 3 Ermeni Terörist Ottawa’da Yargılanıyor

Haber Merkezi - 1982 yılın da Türkiye’nin Kanada Büyükelçiliği Ticari Ataşesi Kani Güngör’e başarısız bir suikast girişiminde bulunan üç Ermeni teröristin yargılanmalarına Ottawa da başlandı. Yaklaşık üç ay sürmesi beklenen davanın dünkü ilk duruşmasına, Harifyan Kevork, Rafik Balkan ve Haik Harakanyan adlı teröristlerin olağanüstü güvenlik önlemleri altında getirildiği gözlemlendi.

1982 yılında meydana gelen olayda Ottawa’da Ticari Ataşe olarak görev yapan Kani Güngör, teröristlerin açtığı ateş sonucu ağır yaralanmış ve felç olmuştu.¹⁶⁰⁴

¹⁶⁰¹ *Cumhuriyet*, 13 Şubat 1986.

¹⁶⁰² *Cumhuriyet*, 14 Şubat 1986.

¹⁶⁰³ *Cumhuriyet*, 14 Şubat 1986.

¹⁶⁰⁴ *Cumhuriyet*, 19 Şubat 1986.

3.2.431. Ermeni Tasarısına Son Biçim

Brüksel, (a.a.) - Avrupa Parlamentosu Gökkuşığı Grubu milletvekillerinden Belçikalı Jaak Vandemeulebroucke tarafın dan hazırlanan ve siyasi komisyonun isteği üzerine bazı bölümlerine ilaveler yapılarak yeniden düzenlenen Ermeni raporu ve onunla ilgili karar tasarısının Türkiye’den başka Sovyetler Birliği, İran ve Lübnan hükümetlerine de yollanması öneriliyor. Bugüne kadar sadece Türkiye’yi suçlayan rapor ve karar tasarısının yeni şeklinde, ilk kez başka devletlerden de söz ediliyor. Raporda, Sovyetler Birliği’nde yaşayan Ermeni toplumunun bölünmüş niteliğinden söz edilmesi ve özellikle kişisel özgürlüklerden yoksun olduklarının vurgulanması nedeni ile komünist parlamenterlerin raporu desteklemekten vazgeçebilecekleri belirtiliyor.

Raporun Türkiye’deki Ermenilerle ilgili bölümüne yapılan ekte, Türkiye’de yaşayan Ermenilerin evvelden özellikle din ve eğitim alanlarında bazı sorunları olduğu, ancak bu durumun 1980’den sonra yavaş yavaş ortadan kalktığı belirtilerek, Türkiye’de Ermenilere ait olan dini yapıların idaresinin İstanbul’daki Ermeni patriğine verilmesi gerektiği de öne sürülüyor. Ayrıca, Türkiye’nin tüm coğrafi belgelerden “*Ermenistan*” sözcüğünü kaldırdığı da kaydediliyor.

Sözde Ermeni soykırımı ile ilgili raporun 26-27-28 Şubat tarihlerinde Brüksel’de toplanacak olan Avrupa Parlamentosu Siyasi Komisyonu’nda görüşüleceği tahmin ediliyor.

Vandemeulebroucke’un Avrupa Parlamentosunca onaylanmasını istediği rapora ekli karar tasarısının ana hatları da şöyle: “Avrupa Parlamentosu, Ermeni gruplarınca gerçekleştirilen terör eylemlerine karşı çıkar. AET Dışişleri Bakanları Konseyi’ni, 1915’te “Jön Türkler Rejimi” tarafından Ermenilere karşı yapılan eylemleri bir soykırım olarak tanımaya ve tarihi gerçekleri ortaya koymaya davet eder. 24 Nisanın Ermeni soykırımı günü olarak kabul edilmesi için Birleşmiş Milletler Örgütü’ne çağrıda bulunur.

AET Konseyi’nin Türk Hükümeti’ni Ermenilerle diyalog kurmaya davet etmesini diler. Sovyetler Birliği’nde yaşayan Ermenilerin kültürlerini muhafaza etmiş olmalarına rağmen, Uluslararası Af Örgütü’nün de birkaç kez belirttiği gibi, kişisel özgürlüklerinin sürekli olarak çiğnendiğini vurgular.

İran’da yaşayan Ermenilerin, dil, din ve kültür özgürlüğü konularında karşılaştıkları zorlukları büyük bir dikkatle izlemekte olduğunu belirtir. Türkiye’yi Ermeni azınlıklara tam bir dil, din, kültür özgürlüğü vermeye ve

*bilhassa, Ermeni mimarisinin mirası olarak kabul edilen dini yapıları korumaya davet eder. Başkanının, bu karar tasarısını Birleşmiş Milletler Örgütü'ne, AET Konseyi'ne ve Türk, İran, Lübnan, Sovyetler Birliği hükümetlerine iletmesini rica eder.”*¹⁶⁰⁵

3.2.432. Fransa'daki Ermenilerden Yeni İstekler

Paris - Sina Koloğlu bildiriyor; Fransa'da yaşayan Ermeniler, Fransız siyaset adamlarından 10 maddelik bir istekte bulundular.

“Fransız Ermeni Dayanışma Birliği tarafından önceki gün yapılan toplantıya RPR'nin avukatı Patrik Deveciyan da katıldı. Deveciyan yaptığı konuşmada, “Atalarımın başına gelenlerin inkâr edilmesini düşünemem. Sayın Mitterrand'ın, soykırımın tanınmasına yönelik önerilerine sevindim. Bu önerilerin Ankara'ya da kabul ettirilmesini isterim. Fransa'nın ağırbaşlılığı, iki Airbus ile satın alınamaz.” dedi.

Toplantıda yapılan konuşmalarda Fransa Dışişleri Bakanı Roland Dumas'ın 12 Şubat tarihinde Cumhuriyet'e verdiği demece de değinildi. Dumas'nın bu demeci toplantıda sert bir dille eleştirildi. Fransız Ermeni Dayanışma Birliği'nin Paris'te düzenlediği toplantıda seçimlere liste başından katılan siyaset adamlarına bir duyuru yapılarak, soykırımın tanınması, Ermeni dilinin yaygınlaştırılması ve Sovyet Ermenistan'ında tutuklu bulunanların serbest bırakılması istendi.¹⁶⁰⁶

3.2.433. ASALA'nın Beyinlerinden Davutyan Fransa'dan Atılıyor

Brüksel, (a.a.) - ASALA'nın beyinlerinden biri olduğu bildirilen ve salı günü Fransa'da tutuklanan David Davudyan'ın birkaç güne kadar sınır dışı edileceği belirtildi.

“Le Figaro” Gazetesi Davudyan'ın Nanterre Mahkemesi tarafından sahte kimlik taşımak suçundan sadece 15 gün hapis cezasına çarptırıldığını bildirdi. Gazete, Ermeni teröristin Fransa'da yeni silahlı eylemler hazırlamakta olduğunu iddia etti. Davudyan'ın, halen tutuklu bulunan Melkonyan ile olan ilişkilerinin tam olarak araştırılmadığını ifade eden *“Le Figaro”*, bu Ermeni teröristin Fransa'da bulunmasının bir başka nedeninin de *“Melkonyan Çetesi”* ni kurtarmak olabileceğini öne sürdü.¹⁶⁰⁷

¹⁶⁰⁵ *Cumhuriyet*, 20 Şubat 1986.

¹⁶⁰⁶ *Cumhuriyet*, 21 Şubat 1986.

¹⁶⁰⁷ *Cumhuriyet*, 21 Şubat 1986.

3.2.434. 90 Türkün Toplu Mezarı

(Cumhuriyet) - Doğu Anadolu’da Ermenilerin 1919 yılında işledikleri kanlı cinayetlerle ilgili yeni bir sayfa daha açıldı. Iğdır ilçesine bağlı Oba Köyü’nde yapılan kazıda Ermeni Taşnak militanlar tarafından toplu halde yakılarak öldürülen 90 Türk’ün iskeletleri ortaya çıkarıldı. Ermeni çetelerin Iğdır ve yöresindeki 38 köyde de cinayetler işledikleri, bu cinayetlerde 35 bin Türk’ün aynı şekilde öldürüldüğü belirtiliyor. Ermeni cinayetleriyle ilgili toplu mezar, Anadolu Ajansı Erzurum Bölge Müdürlüğü ve Atatürk Üniversitesi’nin ortaklaşa çabalarıyla 10 saatlik bir kazdan sonra ortaya çıkarıldı. Kazı sonucu, tarihi belgelerle doğrulanan ve Ermeni çeteleri tarafından topluca yakılan 90 Türk’e ait kafatası ve kemikler ortaya çıkartıldı. Olayın tanıkları olduklarını anlatan yaşlı Oba Köylüleri de Ermeni katliamını doğruladılar.¹⁶⁰⁸

3.2.435. Bilim Adamlarının Değerlendirmesi: “Toplu Mezarlar Ermeni Mezaliminin Kanıtıdır”

Ankara, (a.a.) - Iğdır’ın Oba Köyü’nde Ermenilerin katlettiği Türklere ait bir toplu mezarın ortaya çıkarılmasının sürpriz olmadığı bildirildi. Konu ile ilgili görüşlerini açıklayan Prof. Dr. Türkkaya Ataöv, “*Biz Ermeniler gibi memleket içinde birtakım kin anıtları dikmek suretiyle katliamları Türk milletine hatırlatmak istemedik. Ama bu, Türklerin öldürülmediği, ortadan kaldırılmak istenmediği anlamına gelmez*” dedi, Ataöv Ermenilerin Osmanlı yönetimi altında yaşarken devlete ihanet ettiklerini hatırlattı.

Prof. Dr. Hasan Köni de Ermenilerin 1915’den önce Ruslarla büyük bir işbirliği içinde olduklarını ve gelişmiş ordularıyla büyük katliamlar yaptıklarını bildirdi. Köni, “*1918’e kadar bu katliamların en fazla yapıldığı dönem. Ancak, Ermeni katliamı daha sonra da devam ediyor. Sevr Anlaşması’na kadar çevreye büyük saldırılar yapıyorlar ve Müslüman nüfusu buradan söküp atmaya çalışıyorlar*” ifade sini kullandı.

Emekli Büyükelçi Kamuran Gürün ise Ermeni katliamlarının 1917 yılında İttihat ve Terakki fırkasınca yayımlanan bir kitapta anlatıldığını belirterek şöyle konuştu: “*Dolayısıyla olay yeni bir şey değil. Hepimiz Ermenilerin doğu illerinde Türk*

¹⁶⁰⁸ Cumhuriyet, 5 Mart 1986.

vatandaşlarına karşı giriştikleri mezalimi biliyoruz. Bu mezarların bulunması bizim yıllarca söylediğimiz şeylerin kanıtı olarak değerlendirilebilir."¹⁶⁰⁹

3.2.436. Bombacı Ermeni'ye 5,5 Yıl Hapis

Los Angeles, (UBA) - Türkiye'nin Amerika Birleşik Devletleri'nin Philadelphia kentindeki fahri başkonsolosu Kanat Arbay'ın bürosunu 1982 yılında bombalamayı planlamak suçundan yargılanan Ermeni terörist Dikran Berberyan, 5 yıl 6 ay hapis cezasına çarptırıldı. Los Angeles kentindeki davada mahkeme jürisi, geçen ay Dikran Berberyan'ı saldırı planlamak ve patlayıcı madde taşımaktan suçlu bulmuştu. Berberyan'ı saldırı planlamak suçundan 5 yıl, eyaletler arası patlayıcı madde taşımak suçundan da 6 ay hapse mahkûm eden mahkeme, 550 bin dolar kefalet karşılığında tutuksuz olarak yargılanan Berberyan'ın, 7 Nisana kadar teslim olması gerektiğine de karar verdi.¹⁶¹⁰

3.2.437. Avrupa Parlamentosu: "Soykırım Raporu" Gündemde

Brüksel - Hadi Uluengin bildiriyor; 1915 olaylarını bir "*soykırım*" olarak niteleyen ve bu soykırımı AET hükümetleriyle Türkiye'nin resmen tanımasını talep eden "*Vandemeulebroucke raporunun*" bu hafta Brüksel'de gündeme gelmesi bekleniyor. Avrupa Parlamentosu Siyasi Komisyonu'nun bugün, yarın ve perşembe günü yapılacak oturumlarında, "*Vandemeulebroucke raporu*" 5'inci gündem maddesi olarak yer alıyor. Ancak "Türk yanlısı" Avrupalı milletvekilleri tarafından verilen değişiklik önergelerinin sayısı 150'den fazla ve bu yüzden önergelerin tercüme işlemlerinin halledilmesi için konunun bir sonraki toplantıya sarkıtılması uzak bir ihtimal değil. Parlamento Siyasi Komisyonu'nun bir sonraki oturumu ise, büyük bir "*tesadüf eseri.*" "Ermeni Soykırımını Anma Günü" olarak kutlanan 24 Nisana rastlıyor. Bu toplantı, İspanya'nın Kanarya Adalarında gerçekleştirilecek.

Türk dış politikasının son bir yıldaki en önemli "*baş ağırlarından*" birini oluşturan "*Ermeni raporunun*", Avrupa Parlamentosu'ndan geçip geçmeyeceği hala ortada. Ankara'nın genel yaklaşımı, "*Vandemeulebroucke tasarısının Avrupa Parlamentosu Genel Kurulu'na gitmeden siyasi komisyon toplantısında reddedilmesi şeklinde. Nitekim*

¹⁶⁰⁹ Cumhuriyet, 7Mart 1986.

¹⁶¹⁰ Cumhuriyet, 12 Mart 1986.

Türk tarafının yürüttüğü kulis faaliyetleri sonucunda, komisyonun ocak ayında yapılan toplantısında, raporun hazırlayıcısı Belçikalı parlamenter Jaak Vandemeulebroucke, metni, Sovyetler Birliği ve İran'daki Ermenilerin durumuyla da genişletmekle görevlendirildi. Bir "zaman kazanma" taktiği olan bu yaklaşımdan sonra, ikinci zaman kazanma taktiği de, siyasi komisyondaki "Türk yanlısı" parlamenterlerin, çok sayıda değişiklik önergesi vermesi. Bu arada, pazar günü Fransız seçimlerinin gerçekleşmesinden sonra, bugün ve yarın yapılacak komisyon oturumlarında, bazı Fransız üyelerin oylama yapılması durumunda, seçim kaygılarından uzaklaşmaları nedeniyle, Vandemeulebroucke tasarısı aleyhinde oy vermeleri de mümkün. Bütün bu gelişmeleri göz önüne alan siyasi değerlendirmecilere göre, Türkiye'yi çok zor durumda bırakabilecek "Ermeni raporunun" Avrupa Parlamentosu'ndaki "kabul edilebilirlik şansı" gittikçe azalmakta.¹⁶¹¹

3.2.438. Ermeni Raporu Yine Ertelendi

Brüksel - Hadi Uluengin bildiriyor; 1915 olaylarını "soykırım" olarak niteleyen ve bu "soykırımın" Ankara ve AET hükümetleri tarafından resmen tanınmasını talep eden "Ermeni raporu" bir kez daha ertelendi. AET danışma organı durumundaki Avrupa Parlamentosu Siyasi Komisyonu'nun dün Brüksel'de yapılan oturumunda Belçikalı parlamenter Jaak Vandemeulebroucke tarafından hazırlanan rapor çok kısa bir şekilde tartışıldı. Vandemeulebroucke, raporunun İran, Sovyetler Birliği, Lübnan ve Türkiye'deki Ermenilerin durumuna ilişkin genişletilmiş şeklini Siyasi Komisyon üyelerine sundu. Bazı sol kanat üyeler, raporun amacının 1915 olaylarını bir soykırım olarak tanıtmak olduğunu, ancak bu şekliyle konunun dağıldığını belirttiler. Bu çok kısa tartışmadan sonra, Siyasi Komisyon Başkanlık Divanı değişiklik önergeleri verilmesi için nihai tarihin 28 Nisan olacağını saptadı. Böylelikle de, "Ermeni soykırım" günü olarak kutlanan ve Avrupa Parlamentosu Siyasi Komisyonu'nun da bir araya geleceği 24 Nisanda "Vandemeulebroucke raporunun" gündeme alınmayacağı kesinleşti.

"Sembolik bir tehlike" oluşturan bu olasılığın ekarte edilmesinden sonra, Siyasi Komisyon üyesi milletvekillerinin 28 Nisana kadar değişiklik önergeleri vermeleri gerekiyor. Şimdiden 150'den fazlası hazır olan bu önergelerin, normal olarak raporla

¹⁶¹¹ Cumhuriyet, 18 Mart 1986.

birlikte, Siyasi Komisyon'un 27 Mayıs'ta La Haye'de yapacağı oturumda tartışılması gerekiyor. Ancak gerek değişiklik önergelerinin çevirilerinin tamamlanması gerek "*Türk yanlısı*" parlamenterlerin "*oyalama taktiğini*" sürdürmesinden dolayı, söz konusu raporun Mayıs ayında Siyasi Komisyon'da oylanması da tam bir kesinlik arz etmiyor. Bu yüzden, gözlemcilerin genel kanısı, Ankara açısından büyük önem taşıyan "*Ermeni raporunun*" kabul edilme şansının "*hala ortada*" olduğu şeklinde.¹⁶¹²

3.2.439. Paris Polisnin Açıklaması: Son Kanlı Saldırısı Ermeni Teröristler Yaptı

Paris, (a.a.) - Paris'in ünlü Champs - Elysee Bulvarı üzerinde bulunan Point Show Galerisi'ne 19 Martta gerçekleştirilen kanlı saldırıyı üstlenen "*Arap Siyasi Suçluları ile Dayanışma*" Komitesi'nin aslında Ermeni terörist örgütü ASALA'nın bir kolu olduğunu belirlendi. ASALA'nın "*Lübnanlı Devrimciler Ordusu*" örgütü ile sıkı işbirliği içinde olduğunun zaten tahmin edildiği, ancak bu son olaylardan sonra Fransız polisinin artık kesin delillere sahip olduğu haber verildi. Yetkililer, 19 Martta bombalı saldırıda ölenlerden Jean Guerche isimli Lübnanlı'nın "*Komünist Ermeni Kurtuluş Örgütü*" ve "*Lübnan Komünist Partisi*" üyesi bir Ermeni tüccar ile Paris'te yakın ilişki içinde olduğunun saptandığını açıkladılar.

Fransız polisi, olay sırasında yakalananlardan birinin ölen teröristin kardeşi olduğunu ve halen sorguya çekildiğini kaydederek, bombalı saldırıdan sonra olay yerinden koşarak uzaklaşan ve çevrede bulunan kişilerce görülerek robot portresi çizilen kırmızı bereli bir adamın da kimliğinin tespit edildiğini duyurdu. Bu kişinin, "*Asyalı*" lakabı ile anılan "tehlikeli bir Lübnanlı terörist olduğu bildirildi.¹⁶¹³

3.2.440. ABD'de Türkiye Aleyhinde Kampanya

Yunan ve Ermeni Lobileri Yeni Oyunlar Tezgâhlıyor

Washington, (a.a.) - Amerika Birleşik Devletlerinde Türkiye aleyhtarı kampanyalarını yoğun biçimde yürütmekte olan Rum ve Ermeni lobilerinin, 22 Martta New York'ta bölücü Kürtlerle "*Strateji ve Eylem Birliği*" toplantısı yaptığı belirlendi.

¹⁶¹² *Cumhuriyet*, 20 Mart 1986.

¹⁶¹³ *Cumhuriyet*, 29 Mart 1986.

Türkiye'nin, ABD'deki imajını karalama kampanyasının bir aşaması olduğu anlaşılan toplantı, Yunan ve Ermeni lobilerinin eylemlerine bölücüleri bulaştırmayı amaçlıyor.

Anadolu Ajansı'nın edindiği bilgiye göre, Yunan ve Ermeni lobilerince sağlanan paralarla New York'ta bir "*Kürt Kütüphanesi*" kuruldu. Kütüphane'nin açılışı dolayısıyla düzenlenen toplantıda Federal Almanya'nın başkenti Bonn'daki Kürt Enstitüsü yöneticilerinden doktor Yekta Geylani hazır bulundu.

Yunan lobisi de oldukça kalabalık halk dansları ekibini toplantıda oynattı. Amerikan – Helenik Enstitüsü Halkla ilişkiler Müdürü Dean Lomistoplantıya katılanlara hitaben yaptığı konuşmada, Yunan lobisinin ayrılıkçıları her bakımdan destekleyeceğini söyledi. Kütüphanede düzenlenen toplantıya Ermeni Ulusal Kongresi yöneticileri de katılarak Kürtlerin, Yunan - Rum ve Ermenilerle Strateji ve Eylem Birliği yapmasını istediler. Böylelikle Amerikan kamuoyunu Türkiye aleyhinde oluşturma çabalarının hız kazanacağını öne sürdüler.

New York'ta düzenlenen bu toplantıya Amerika'daki Helsinki İnsan Hakları İzleme Komitesi İcra Müdürü Bayan Jeri Laber'in de katılması ilginç bir gelişme olarak değerlendiriliyor.¹⁶¹⁴

3.2.441. Ermeniler, Güney Kıbrıs ve Yunanistan'da Toplantılar Düzenleyecek

Lefkoşe, (a.a.) - Ermeni örgütleri, Güney Kıbrıs ve Yunanistan'da bu ay içinde toplantılar düzenleyecekler. "*Kıbrıs Ermeni Ulusal Komitesi*" adındaki Ermeni örgütü, Güney Kıbrıs'ta yapacağı toplantıyı Rum Temsilciler Meclisi Başkanı ve Sosyalist EDEK Partisi lideri Vassos Lissarides'in himayesinde düzenleyecek. Ermeni dostu Rum tarihçisi Theodorts Papadopoulos'un konuşmacı olarak katıldığı toplantı 24 Nisanda gerçekleşecek. "*Ermeni Halk Hareketi*" adındaki Ermeni örgütü de pazar günü Atina'da ikinci Uluslararası Ermeniler Kongresi'ni başlatacak.¹⁶¹⁵

¹⁶¹⁴ *Cumhuriyet*, 6 Nisan 1986.

¹⁶¹⁵ *Cumhuriyet*, 19 Nisan 1986.

3.2.442. Rum Meclisinde Sözde “Ermeni Soykırımı” Oturumu

Lefkoşe, (a.a.) - Kıbrıs Rum Temsilciler Meclisi, perşembe günü sözde “*Ermeni soykırımı*”nı görüşecek. Rum Temsilciler Meclisi Başkanı ve Sosyalist EDEK Partisi lideri Vassos Lissarides’in yaptığı açıklamaya göre, Rum siyasi partilerinin tümü, sözde “*Ermeni soykırımının*” meclisin özel bir toplantısında ele alınmasını olumlu karşıladılar.

Rum Temsilciler Meclisinin perşembe günü yapacağı birleşimde, Ermeni topluluğunun meclisteki gözlemcisi Aram Kalayciyan ile siyasi partilerin parlamento sözcüleri, sözde Ermeni soykırımı konusunda konuşma yapacaklar. Toplantıdan sonra Ermeniler, Rum Devlet Hastanesi’ne giderek Rum toplumu ile dayanışmanın bir belirtisi olarak “*kan bağışında*” bulunacaklar. “*Kıbrıs Ermeni Milli Komitesi*” de aynı gün Lissarides’in himayesinde bir toplantı düzenleyecek, gece de Lefkoşe’nin Rum Kesimi’nde “*meşale yürüyüşü*” yapacak. KKTC’de üst düzeyde bir yetkili, “*Güney Kıbrıs’ta Ermeni terör örgütlerine toplantı yapma ve Türkler aleyhine kin kuma olanaklarının sağlanmasına*” sert tepki gösterdi.¹⁶¹⁶

3.2.443. Ermeniler, Los Angeles Başkonsolosluğu Önünde

Washington, (Cumhuriyet) - Ermeni asıllı Kaliforniya Valisi George Dökmeciyan’ın 24 Nisanda Ermenilere Los Angeles Başkonsolosluğu önünde gösteri yapma izni vermesi Ankara’da rahatsızlık yarattı. ABD güvenlik makamlarının Los Angeles Başkonsolosluğu görevlilerinin gösterinin yapılacağı 24 Nisan tarihinde kent dışına çıkmalarını istemeleri Ankara tarafından reddedildi.

Türkiye’nin Los Angeles Başkonsolosu Kemal Arıkan’ın 1982 Ocak ayında Ermeni teröristlerce öldürülmesinden sonra Ermenilerin “*soykırım günü*” olarak andıkları 24 Nisan tarihinde konsolosluk binası önünde gösteri yapmalarına ABD makamlarınca izin verilmemekteydi. Kaliforniya Valisi Dökmeciyan’ın bu yıl toplantı ve gösteri özgürlüğüne gerekçe göstererek Ermenilerin gösteri yapmalarına izin çıkarttığı bildirildi. Ancak Dökmeciyan’ın bu kararı üzerine ABD güvenlik makamları Türk yetkililere başvurarak, Los Angeles Başkonsolosluğu’ndaki Türk görevlilerin 24 Nisan tarihinde kent dışına çıkmalarının güvenlikleri açısından uygun olacağını bildirdiler. ABD

¹⁶¹⁶ Cumhuriyet, 20 Nisan 1986.

güvenlik makamlarının Türk görevlilerin can güvenliği açısından kent dışına çıkmaları yolundaki istekleri Ankara tarafından reddedildi. Dışişleri Bakanlığı Washington ve Ankara da yaptığı diplomatik girişimlerle bu isteğin “*kabul edilemez*” olduğunu bildirdi. Bu girişimlerde Ermenilere Kemal Arıkan’ın şehit edildiği başkonsolosluk binası önünde gösteri yapabilmeleri için izin verilmesi de eleştirildi. Türk Hükümeti söz konusu gösteriyi izin verilmemesini ABD yönetiminden resmen istedi.¹⁶¹⁷

Güvenlik Önlemleri Arttırılıyor

Öte yandan, Ankara büromuzun haberine göre, Ermenilerin birçok ülkede hazırlandıkları 24 Nisan gösterileri nedeniyle yurt dışındaki temsilciliklerdeki güvenlik önlemleri arttırılıyor. Çeşitli ülkelerde yapılan girişimlerde 24 Nisan tarihinde güvenlik önlemlerinin sıklaştırılması istenirken, Türk diplomatlarına da dikkatli davranmaları yolunda talimat gönderildiği bildirildi.¹⁶¹⁸

3.2.444. Alman TV’sinde Ermeni Propagandası

Köln - Ulya Üçer bildiriyor; Alman Televizyonu’nun 1. Kanalı’nda pazartesi akşamı yayımlanan “*Artık Ermeni Sorunu Diye Bir Şey Yok*” adlı belgesel film, bu konuda Federal Almanya’da şimdiye kadar gösterilen televizyon filmlerinin Türkiye açısından en olumsuzuydu denebilir. Yapımcı Ralph Giordano, televizyonun en çok seyredildiği bir saate rastlayan filmini takdim ederken, göstereceklerinin bu ülkede yaşayan Türklere karşı ters tutumlara yol açmaması için uyarıda bulundu.

Öte yandan, Almanların da, “*İşte tek soykırım yapan biz değiliz*” diyerek rahatlamamalarını istedi. Böylece hem yabancı düşmanlarına, hem de geçmişine özür arayan Almanlara ders verip, dengeyi kurarak başlayan filmde, önce Ermeni terörünün örnekleri gösterildi. Ardından Ermeni terörünün kurbanı Türk diplomatları sayıldı, sonra da bu terörün nedenine geçilerek, 1. Dünya Savaşı döneminde bazı belgeler gösterildi. Filmde kullanılan belgeler, belirtildiğine göre, Alman kaynaklı ve o dönemde Türkiye’de bulunan çeşitli Alman Görevlilerinin yazdıkları raporlar ve Berlin ile İstanbul’daki Alman yetkilileri arasındaki yazışmalardan oluşuyordu. Film döneme ve Doğu’daki

¹⁶¹⁷ *Cumhuriyet*, 21 Nisan 1986.

¹⁶¹⁸ *Cumhuriyet*, 21 Nisan 1986.

Ermeni bölgeleri ile Ermenilerin zorunlu göçüne ilişkin fotoğraflara da yer verdi. Ermenilerin görüşleri üç ayrı kuşaktan kişiler tarafından dile getirildi.

Prof. Mümtaz Soysal’la yapılan bir konuşmadan filme aktarılan ve Soysal’ın “1915 olayları kasıtlı devlet politikası değildi” görüşünü vurguladığı bölüm ise, hem süresinin azlığı ile hem de filmin öteki bölümlerinin ağırlığı altında eriyip gidiyordu. Gazeteci Ralph Giordano’nun filmi sonunda Alman seyircisinde kalan izlenim şöyle oldu: “Böylesi eski ve köklü kültürü bulunan Ermeni halkı, kendi devletini kurmak istemekte haklıdır. Geçmişteki haksızlıkların giderilmesi gerekir.”

Öte yandan Federal Almanya’ da yaşayan Türkler arasında filmi izleyenler ise, oldukça yaygın tepki gösterdiler. Alman Radyo ve Televizyon Kurumu’na birçok protestonun yağdığı öğrenildi.¹⁶¹⁹

3.2.445. Ermeni Soykırımı Günü Yeniden ABD Kongresi’nin Gündemine Geliyor

Washington, (Cumhuriyet) - Ermeni soykırımı iddiaları dün akşam geç saatlerde ABD Temsilciler Meclisi Genel Kurulu’nda gündem dışı olarak ele alındı. Çok az sayıda milletvekilinin izlediği oturumda söz alan konuşmacılar, Ermeni soykırımı konusunda Kongre’nin duyarlılığını belirttikten sonra birtakım yaşayan görgü tanıklarının ifadelerine dayanarak bilinen iddiaları tekrarladılar. New York Milletvekili Mario Biaggi, geçen pazar günü New York’taki mitingde Ermenilerin soykırım gerçeğini bir kez daha anımsattıklarını vurguladıktan sonra tarihteki bu olaydan şimdiki Türkiye Cumhuriyeti’nin sorumlu tutulamayacağını, bunun Osmanlı yönetimi sırasında işlenmiş bir suç olduğunu söyledi. Ancak söz alan Demokrat Parti Kaliforniya Milletvekili Tony Coelho Türk Hükümeti’nin sorumlu tutulamayacağı görüşüne karşı çıkarak, “Nazilerin soykırım suçu bugün nasıl Batı Alman Hükümeti tarafından kabul ediliyorsa Türk Hükümeti için de durum aynıdır” dedi. Halen Kongre’de beklemekte olan soykırım tasarısının sahiplerinden biri olan Coelho, Türk Hükümeti’nin soykırım suçunu kabul etmesi gerektiğini, ancak Reagan yönetiminin dışişleri belgelerinde değişiklik yaparak soykırım olayını tarihsel gerçek niteliğinden uzaklaştırdığını belirtti. Coelho, 24 Nisan gününün Amerika’da soykırım günü olarak anılmasını öngören tasarının iddia konusu

¹⁶¹⁹ Cumhuriyet, 23 Nisan 1986.

olayın 70. yıl dönümü olan bu yıl içinde Kongre’de kabul edilmesini beklediğini de sözlerine ekledi. Coelho’ya yanıt veren Cumhuriyetçi Parti milletvekilleri, yönetimin Ermeni soykırımını yadsımadığını, Başkan Reagan’ın Ermeni soykırımını bir konuşmasında bizzat vurguladığını örnek göstererek belirttiler.

Ermeni örgütlerinin halen Washington’da eylemlerini üniversitelerde soykırım iddialarıyla ilgili konferanslar düzenleme biçiminde sürdürdükleri, bu konuda yoğun bir çalışma içinde oldukları gözleniyor. Soykırım tasarısının ise genel kurulda yeniden görüşülmesi ile ilgili olarak tasarıyı destekleyen grubun uygun bir zaman kolladığı öne sürülmekte. Bundan önce ABD Temsilciler Meclisi Genel Kurulu’na kadar getirilebilen Ermeni soykırım günü tasarısı, 5 Hazirandaki oturumda yapılan oylamada üçte iki çoğunluk sağlanamadığından genel kurul gündemine alınmamıştı.

Tasarı yanlısı milletvekilleri, metni, komisyonlardan geçirmeyi başarak gerekli sayıda imza toplayıp genel kurula kadar getirmişlerdi. Özellikle Silahlı Hizmetler Komisyonu üyelerinin itirazlarına rağmen tasarı gündeme alınmıştı. Genel kurul toplantısı öncesinde 40’a yakın bir grup Temsilciler Meclisi üyesi tasarının kabul edilebilmesi için üçte iki çoğunluk sağlanmasında ısrar etmiş, içtüzük hükümlerine göre bu öneri kabul edilmişti. Genel kurul oturumunda yapılan oylamada Ermeni Soykırım Günü ilan edilmesini öngören tasarı 181’e karşı 233 oyla reddedilmiş, böylece genel kurul gündemine alınması girişimleri de yarım kalmıştı. Tasarı genel kurul gündemine alınmayınca hükümlere göre yeniden başlangıç işlemlerine dönmüştü. ABD’de Ermeni Soykırım Günü ilan edilmesini öngören tasarı Tony Coelho tarafından imzaya açılmış, genel kurula gerekli 218 imzadan iki fazlasıyla getirilmişti.¹⁶²⁰

3.2.446. Fransa Komünist Partisi, 24 Nisanın Soykırım Günü Olmasını İstedi

Raymond: Türkiye’yi 71 Yıllık Olayla

Paris, (Cumhuriyet) - Fransa Dışişleri Bakanı Jean Bernard Raymond, “*Türk halkını ve hükümetini 71 yıl önce meydana gelmiş dramdan sorumlu tutamayız*” dedi. Fransız Ulusal Meclisi’nde Komünist Partisi 24 Nisan 1915’te Osmanlı Hükümeti’nin insanlık tarihine karşı bir suç işleyerek Ermenileri katlettiğini, bugünün ulusal ve

¹⁶²⁰ Cumhuriyet, 24 Nisan 1986.

uluslararası kamuoyunda soykırım olarak tanınması gerektiğini öne sürdü. Komünist Parti sözcüsü bu konuda bir önerge sunduklarını, bunun da kabul edilmesini istediklerini belirtti. Daha sonra söz alan Fransa Dışişleri Bakanı Raymond, Fransız Hükümeti'nin üzerinden 71 yıl geçen olayları nasıl yorumladığını şu sözlerle anlattı:

*“Osmanlı İmparatorluğu döneminde Ermeni topluluğunun uğradığı dramdan bugüne kadar 71 yıl geçti. Hükümetimizin bu konudaki tutumunu şu üç başlıkta toplayabiliriz. Bu durumda kurban olanlara duyduğumuz içten bir sempati ve saygınlık vardır. Bu duygu 24 Nisan 1915'in yıldönümü öncesinde bir göstergedir. İkincisi, hükümetimiz 71 yıl önce geçenlerden bugünkü Türk Hükümeti ve halkını sorumlu tutamaz. Türk toplumuna yönelen tehditkâr iddialar karşısında Türk Cumhuriyeti'ni hükümetimiz destekler. Üçüncü nokta, çok açık bir şekilde söylemek isterim ki, kendilerini Ermeni davasına adanmış olarak gösterip terörist saldırılar düzenleyenleri hükümetimiz tasvip etmez. Ve bu kişilerin, kültürü, değerleri ve varlığı ile ülkemizin ilerlemesi için çalışan Ermeni toplumuna ait olamayacaklarını söyleriz.”*¹⁶²¹

3.2.447. Türkiye, ARD'yi Protesto Etti

Bonn, (a.a.) - Türkiye, F.Almanya TV'si ARD'nin önceki gece sözde Ermeni kırım iddialarına yer vermesini ve gerçekleri saptırarak ekrana getirmesini protesto etti. Bonn Büyükelçisi Oktay İşçen dün programı hazırlayan WDR Televizyonu Genel Müdürü Novoty'yi ziyaret ederek, Alman TV'sinin Ermeni kırım iddialarına alet olmasından duyduğu üzüntüyü bildirdi.

Oktay İşçen, Alman TV'sinin yayımı ile ilgili olarak şunları söyledi:

*“Söz konusu yayımın, şartlanmış bir tutumdan hareketle, ülkemize karşı belli bir peşin hüküm doğrultusunda, tarihi tahrif etmeye yönelik mahiyet taşıdığını büyük bir üzüntü ve hayret içinde müşahade ettik. Tarihi olayları gerçek boyutlarından saptırarak göstermeye çalışan bu yayımın, milletlerarası terörün dal budak saldırdığı bir dönemde yapılmış olması, ayrıca üzerinde durulmaya değer bir husustur.”*¹⁶²²

¹⁶²¹ Cumhuriyet, 24 Nisan 1986.

¹⁶²² Cumhuriyet, 24 Nisan 1986.

Türk İşçileri Protesto Edecek

Öte yandan Almanya'daki Türk işçileri de, Alman TV'sinin bu yayımını cumartesi günü düzenleyecekleri bir yürüyüşle protesto edecekler. İşçiler Köln'deki WDR binası önünde büyük bir protesto yürüyüşü düzenlemek için çalışmalarına başladılar.¹⁶²³

3.2.448. Diplomatlar İçin Önlem Ağı

Ankara, (UBA) - 24 Nisanı, soykırımı uğradıkları tarih olarak kabul eden yasadışı Ermeni örgütlerinin olası saldırılarına karşı, yurt dışındaki tüm dış temsilciliklerimiz, THY büroları ile diğer kuruluşlar da olağanüstü önlemler alındı. Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Yalım Eralp, alınan önlemler karşısında son bir yıl içinde yavaşlayan Ermeni saldırılarına, karşı önlemlerin sürdürüldüğünü belirterek, *“Her gün tedbirli davranılmaya çalışılıyor”* dedi. Yalım Eralp, istihbarat kaynakları tarafından özellikle bazı şehirlerde Ermeni örgütlerinin saldıracağı yolunda bilgiler gelip gelmediğini açıklamadı. Eralp, *“Allah'ın her günü Ermeni saldırılarına karşı tedbir alınıyor, teyakkuz içinde davranılıyor”* biçiminde konuştu.

Öte yandan, olası Ermeni saldırılarına karşı, ABD'de Ermenilerin yoğun olarak yaşadığı New York, Los Angeles, Kanada'nın başkenti Ottawa, Avusturya'nın başkenti Viyana, Federal Almanya'nın başkenti Bonn, Münih ve Frankfurt, İtalya'nın başkenti Roma'daki önlemlerin arttırıldığı öğrenildi.¹⁶²⁴

3.2.449. Soykırım Gösterileri Yapıldılar

3 Ermeni Terörist, Suçlarını Kabul Etti

Haber Merkezi - Türkiye'ye yönelik Ermeni soykırımı iddialarının dayanak yapıldığı ve bazı Ermeni örgütlerinin *“Soykırım Günü”* ilan ettikleri 24 Nisan dolayısıyla çeşitli ülkelerde Türkiye Cumhuriyeti aleyhine gösteriler yapıldı.

Bu arada Kanada Büyükelçiliği Ticaret Ataşesi Kâni Güngör'ü 1982 yılında öldürmeye teşebbüs eden 3 Ermeni suçlu olduklarını kabul ettiler.

¹⁶²³ Cumhuriyet, 24 Nisan 1986.

¹⁶²⁴ Cumhuriyet, 24 Nisan 1986.

Dün Federal Almanya'nın Bonn kentinde de 21 Nisan akşamı televizyonda gösterilen film nedeniyle bir basın toplantısı düzenleyen Ermeniler filmi yayımlayan televizyon kuruluşuna teşekkür ettiler.

Yunanistan'ın başkenti Atina'da yaşayan Ermenilerin düzenlediği gösteri Metropoleso Caddesi'nde başladı. Buradan yürüyerek Türk Büyükelçilik binasına gelen göstericiler 71 yıl önce Türkler tarafından işgal edildiği Ermenilere ait olduğunu öne sürdükleri toprakların geri verilmesi gerektiği iddialarını içeren pankartlar taşıdılar, sloganlar attılar. Ayrıca Yunanistan'da yaşayan 10 bin civarında Ermeni'nin de dün dükkânlarını açmadıkları ve çocuklarını okula göndermedikleri gözlemlendi.

aa'nın haberine göre, Türkiye'nin Kanada Büyükelçiliği Ticaret Ataşesi Kani Güngör'ü 1982 yılında öldürmeye teşebbüs eden 3 Ermeni, suçlu olduklarını kabul etti. Ermeni sanıklar Harutiyan Kevork 41), Raffic Balian (29) ve Haig Garakanyan, mahkemenin dünkü oturumunda “cinayet işlemek amacıyla komplo kurduklarını” kabul ettiler.

Ermeni teröristlerin suçlu olduklarını kabul etmelerinden sonra duruşma sona erdi. Ermeni teröristler hakkındaki kararın mayıs ayı ortalarında açıklanması bekleniyor. Üç Ermeni terörist, Türkiye'nin Ottwa Ticaret Ataşesi Kani Güngör'ü 8 Nisan 1982'de öldürmeye teşebbüs etmiş ve arabasına binerken Güngör'e tabanca ile ateş açmışlardı. Omuz ve bacaklarından yaralanan 54 yaşındaki Kani Güngör, felç olmuştu. Mahkemenin Ermeni teröristleri 14 yıl hapis cezasına çarptırması bekleniyor.

Savcılık, Kani Güngör'ün kendisine ateş eden iki kişi hakkında çelişkili ifade verdiği gerekçesiyle, Ermeni teröristleri yalnızca “*cinayet işlemek amacıyla komplo kurmak*”la suçladı. Güngör, kendisine ateş eden kişinin kimliğini kesin bir şekilde belirleseydi, mahkeme sanığı ömür boyu hapis cezasına çarptırabilecekti.¹⁶²⁵

Kıbrıs'ta Bildiriler

Kıbrıs'ın Rum Kesimi'nde yaşayan Ermeniler de dün “*Ermeni Halk Hareketi*” adı altında bir bildiri yayımlayarak Ermenilerle Rumları, Türkiye'ye karşı silahlı bir mücadeleye çağırdılar.¹⁶²⁶

¹⁶²⁵ *Cumhuriyet*, 25 Nisan 1986.

¹⁶²⁶ *Cumhuriyet*, 25 Nisan 1986.

Fransa’da Sönük Gösteriler

Paris muhabirimiz Sabetay Varol’un haberine göre Fransa’daki Ermeni cemaatinin bu yıl düzenlediği gösteriler, geçen yıla oranla oldukça sönük geçti. Geçen yıl aynı gün, Paris Belediyesi tarafından kendilerine ayrılan yerde “*Paris’te bir Ermeni anıtı*”nın temelini atmak için tören düzenleyen, ancak o tarihten beri yapımına geçilmeyen anıt hakkında yeni bir gelişme olmadı. Buna karşılık Paris’teki Ermeni örgütleri, Charles de Gaulle Meydanı’ndaki Zafer Anıtı’nda toplanarak saat 18.00’den itibaren iki ayrı gösteri yürüyüşü düzenlediler.¹⁶²⁷

Almanya’da

21 Nisan akşamı Federal Alman televizyonunda gösterilen “*Artık Ermeni sorunu diye bir şey yok*” adlı programa Türk çevrelerin tepkisi sürerken Ermeniler dün bir basın toplantısı düzenleyerek filmin yapımcısına teşekkür ettiler. “*Ermeni Ulusal Konseyi*” adlı örgütün Almanya Seksiyonu tarafından Bonn’da düzenlenen basın toplantısına İsviçre’den konsey başkan rahip James Karnastyan ve Alman televizyonundaki Ralph Giordano da katıldı.¹⁶²⁸

3.2.450. Le Monde: Ankara - Paris Yakınlaşması Ermenilere Kaygı Veriyor

Paris, (a.a.) - Paris ve Ankara hükümetleri arasındaki yakınlaşmanın Fransa’da yaşayan Ermenileri endişelendirdiği “*Le Monde*” Gazetesi tarafından öne sürüldü.

Gazete, Ermenilerin Chirac Hükümeti’nin, özellikle “*sözde Ermeni soykırımı*” konusunda Türk Hükümetince savunulan gerçekleri kabul etmesinden korktukları noktasına dikkat çekti.

“*Le Monde*”, Paris Hükümeti’nin Türkiye’ye karşı birtakım “jestlerde bulunması, buna karşılık Türkiye’nin “*Mirage - 2000*” uçakları satın alması olasılığından söz etti. Gazetenin yazısında, Fransa’nın yeni Dışişleri Bakanı Jean Bernard Raimond’un, 23 Nisanda parlamentoda yaptığı konuşmada, Ermenilerin yaşadığı “*büyük dramdan*” üzüntü duyduklarını belirtmesine rağmen, “*soykırımdan*” söz etmemiş olması önemle vurgulanıyor.

¹⁶²⁷ Cumhuriyet, 25 Nisan 1986.

¹⁶²⁸ Cumhuriyet, 25 Nisan 1986.

Fransız Hükümeti'nin, Türkiye'nin savunduğu gerçekler doğrultusunda takındığı bu tavrın özellikle “*Fransız - Ermeni Dayanışma Derneği*”ni büyük hayal kırıklığına uğrattığı belirtilen yazıda, derneğin Raimond'un sözlerine şiddetle saldırdığı hususuna dikkat çekildi.¹⁶²⁹

3.2.451. Denктаş: Teröristler, Rum Kesimi'nde Eğitiliyor

Lefkoşe (a.a.) - KKTC Cumhurbaşkanı Rauf Denктаş, Türkiye'den kaçan anarşistlerle Ermeni teröristlerin Kıbrıs'ın Rum kesiminde gerilla eğitimi gördüklerini açıkladı. KKTC Cumhurbaşkanı, sayısı bilinmeyen bu teröristlerin, Rum yönetimince sağlanan geniş olanaklarla Rum Kesimi'nde, Yunanlı generaller komutasındaki Rum Milli Muhafız Ordusu gözetiminde eğitildiklerine ilişkin bilginin “*ciddi istihbarat kaynaklarından alındığını*” bildirdi.

Kıbrıs Rumlarına “bu davranışlarının yeni bir maceraya kapı açmaması” konusunda uyarıda da bulunan Rauf Denктаş, gazetecilere şu açıklamayı yaptı:

*“Aldığımız bilgilere göre, Rum tarafında Ermeni teröristlerle, Türkiye’de aranmakta olan vatan hainlerinden oluşan bir grup, gizlice eğitilmektedir. Bu ciddi bir istihbarat sonucu elde edilmiş bir bilgidir. Rum liderliğini ikaz etmek görevimizdir. Bu büyük bir maceraya kapı açmak demektir. Bu tür davranışlardan vazgeçmeleri gerekmektedir ve bunu beklemekteyiz. Konuyla ilgili olarak Birleşmiş Milletleri de, bugünlerde, daha detaylı bir şekilde uyaracağız.”*¹⁶³⁰

3.2.452. Ermeni Teröristler İçin 14 Yıl Hapis İstendi

Ottawa, (a.a.) - Türkiye'nin Kanada Büyükelçiliği Ticaret Ataşesi Kani Güngör'ü 1982 yılında öldürmeye teşebbüs eden üç Ermeni'nin 14'er yıl hapis cezasına çarptırılması istendi. Savcı, Ottawa'da yapılan duruşmada, Ermeni sanıklar Kevork Harutyanyan (41), RafikBulyan (29) ve Haig Harakanyan'ın adam öldürmeye teşebbüs suçundan 14'er yıl hapisle cezalandırılmasını talep etti.¹⁶³¹

¹⁶²⁹ Cumhuriyet, 30 Nisan 1986.

¹⁶³⁰ Cumhuriyet, 8 Mayıs 1986.

¹⁶³¹ Cumhuriyet, 14 Mayıs 1986.

3.2.453. Fransa - Türkiye İlişkilerine Ermeni Lobisi Karşı Çıkıyor

Paris, (Sabetay Varol) - Fransa’da Ermeni Lobisi’nin önde gelen kuruluşlarından “*Ermeni Davasını Savunma Komitesi*”, Dışişleri Bakanı Jean Bernard Raimond’a gönderdiği mektupta, Chirac Hükümeti’nin “*Türkiye yanlısı*” politikasına karşı çıktı. 21 Mayıs tarihli “*Le Monde*” *Gazetesi*’nde de geniş şekilde yer alan mektupta, Fransa’daki Ermeni topluluğunun, Başbakan ve Dışişleri Bakanının son açıklamalarından “*hayal kırıklığı ve burukluk*” duyduğu ifade ediliyor.

Ermeni Davasını Savunma Komitesi’nin (CDCA) mektubu, Chirac ve Raimond’un son günlerde yaptıkları açıklamalarda, “*Ermeni soykırımı*” tabirini kullanmaktan kaçındıklarına dikkati çekerek, bu unutkanlığın, tekrarı halinde, Fransa’nın soykırım iddiasını kabul etmekten vazgeçtiği anlamına geleceği söyleniyor. Komite, Paris’te, Paris Belediyesi tarafından açılması kararlaştırılan, geçen yılın 24 Nisan günü, Belediye Başkanı Chirac’ın yardımcısı tarafından açılış töreni de düzenlenen Ermeni Anıtı hakkında, Fransa Başbakanı’nın sarfettiği bazı sözlere de değinerek, Ermeni topluluğunun, söz konusu anıtın yalnızca “*Fransa için ölen Ermenilerin*” anısına tahsis edilmesini kabul etmeyeceği de vurgulanıyor.

Fransa - Türkiye ilişkilerine de değinen mektupta, Türkiye’nin geçmişte, “*Ermeni davası*” konusunda Fransa’ya şantaj yapmak için, bu ülkeyle ilişkilerini zayıflattığı iddia edilerek, “*Türkiye ile ilişkiler sadece Ermeni sorununa indirgenmemeli. Kıbrıs’ın askeri işgali ve Batı demokrasisi kurallarına uygun olmayan Türkiye’deki anayasal ve toplumsal düzen de hesaba katılmalı*” deniyor.¹⁶³²

3.2.454. Chirac, “Ermeni Davası” Örgütü’nü Kızdırdı

Diş Haberler Servisi - Fransa’da faaliyet gösteren Ermeni Davasını Savunma Komitesi (CDCA), Fransız Hükümeti’nin Türkiye politikasını eleştirdi. Örgüt, Fransız Dışişleri Bakanlığına verdiği mektupta, Başbakan Jacques Chirac ve Dışişleri Bakanı Jean-Bernard Raimond’un parlamentoda Ermeni sorunu konusunda yaptıkları konuşmalarda “*soykırım*” sözcüğünü kullanmamalarını kınadı.

¹⁶³² Cumhuriyet, 21 Mayıs 1986.

Fransız Le Monde Gazetesi'ne göre komite, Jacques Chirac'ın Paris'te yapılması tasarlanan Ermeni anıtının Fransa uğruna ölen Ermenilere adanacağını söylemesini de eleştirerek *"Bu anıtın soykırımı kurban giden Ermenilere adanması gerektiğini"* savundu. Komite, mektubunda *"Türkiye'nin Fransa ile diplomatik ilişkilerini sadece Ermeni sorunu ile ilgili konulara indirgediğini ve bir şantaj politikası güttüğünü"* ileri sürdü. Komite, iki ülke ilişkilerinde Kıbrıs konusunun da rol oynaması gerektiğini belirterek, *"Türkiye'deki Batı demokrasilerinin kurallarına uymayan koşulların da göz önüne alınma gerektiğini"* savundu. Komite Türkiye'nin Yunanistan'a askeri tehdit yönelttiğini ve NATO içi de kargaşalık yarattığını ileri sürdü. Fransa'nın Türkiye ile ilişkilerinde Ankara'nın NATO'daki rolünün nasıl geliştiğinin de göz önüne alınması gerektiğine işaret eden Komite, *"Trablus'a saldıran Amerikan uçaklarının Libya'ya çok yakın olan Türkiye'de ki ABD üslerinden kalkmamış olması, şaşırtıcı ve inanılmaz"* dedi.¹⁶³³

3.2.455. Avrupa Parlamentosu: Ermeni Raporunun Oylanması Hazirana Kaldı

La Haye - Haluk Bakır bildiriyor; Avrupa Parlamentosu Siyasi Komisyonu'nun dün La Haye'de başlayan toplantısında Ermeni raporunun görüşülmesi, komisyonun haziran ayındaki toplantısına ertelendi. AET komisyonunun Türkiye'ye yapılmasını planladığı 10 milyon ECU'luk kredi üzerindeki kararın oylanması ise bugün yapılacak.

Belçikalı parlamenter Vandemeulebroucke'un Ermeniler hakkındaki raporunun ertelenmesi, parlamenterin toplantıda bulunmaması nedeniyle alındı...¹⁶³⁴

3.2.456. Örgüt, Beyrut'ta 4 Ermeni'nin Öldürülmesinde Türk Parmağı Olduğunu Öne Sürdü

ASLA Lübnan'da Tehdit Etti

Beyrut, (AP) - Ermeni terör örgütü ASALA, Beyrut'ta geçen hafta 4 Ermeni'nin öldürülmesinde Türklerin parmağı olduğunu iddia etti. ASALA, Beyrut'ta yayımladığı bildiride, başkentin Müslüman batı kesiminde Ermenilere yönelik saldırıların

¹⁶³³ Cumhuriyet, 23 Mayıs 1986.

¹⁶³⁴ Cumhuriyet, 27 Mayıs 1986.

sorumlularının sert şekilde cezalandırılacağı tehdidinde bulundu. Bu arada Beyrut'un güneyindeki Filistin mülteci kamplarında Filistinli gerillalarla Şii EMEL Örgütü militanları arasındaki şiddetli çarpışmalarda ölü sayısı 32'ye yükseldi.

Londra'da yayımlanan “*The Times*” Gazetesi'nin haberinde, Beyrut'ta ASALA liderlerinin hafta başında Ermenilere yöneltilen saldırılardan Türkleri sorumlu tuttukları ve misilleme tehdidinde bulundukları belirtildi. Ermeni ASALA Örgütü önceki gün yayımladığı bildiride, 4 Ermeni'nin öldürülüşünü protesto amacıyla Lübnan'daki 400 bin Ermeni'nin genel greve gitmesi çağrısında bulundu. ABD ve Avrupa'da çoğunluğu Türklere yönelik olmak üzere çok sayıda terör eyleminden sorumlu olan örgüt, Arapça yayımladığı bildiride Beyrut'un Batı kesiminde Ermeni bir dişçi, dükkân sahibi, fotoğrafçı ve terzinin öldürülmesinden faşistlerin sorumlu olduğunu belirterek, “*Faşistlere ağır bir ders vereceğiz. Göze göz, dişe diş*” açıklamasında bulundu.

Beyrut'ta hafta başında Ermenilere yönelik saldırıların sorumluluğunu “*İç Savaş Esirlerinin Kurtuluşu İçin Bağımsız Hareket*” adlı Şii grup üstlenmişti.¹⁶³⁵

3.2.457. Üç Ermeni'ye 2 - 9 Yıl Hapis Cezası

Ottawa, (AP) - Türkiye'nin Kanada Büyükelçiliği Ticaret Ataşesi Kani Güngör'e 1982 yılında suikast girişiminde bulunan üç Ermeni, çeşitli hapis cezalarına çarptırıldı. Ontorio Yüksek Mahkemesi'nde görülen dava dün sonuçlandı. Mahkeme, Kani Güngör'ü yaralamaktan yargılanan Harutian Kevork'a (41) 9 yıl, Raffic Balyan'a (30) 6 yıl, Haig Gharakyan'a (21) da 2 yıl hapis cezası verdi. Mahkeme kararında sanıkların politik inanç ve görüşlerinin değil, suçlarının muhakeme edildiği ve bu nedenle mahkûm oldukları belirtildi.¹⁶³⁶

3.2.458. Türkiye'nin Avrupa Parlamentosu'nda Diplomatik Başarısı

Ermeni Raporu Reddedildi

Brüksel - Hadi Uluengin bildiriyor; Türkiye, son aylarda Batı Avrupa cephesinde kazandığı diplomatik başarılarla yeni bir halka daha ekledi ve Ankara için önemli bir “baş

¹⁶³⁵ *Cumhuriyet*, 31 Mayıs 1986.

¹⁶³⁶ *Cumhuriyet*, 14 Haziran 1986.

ağrısı” oluşturan “Ermeni raporu Avrupa Parlamentosu’nda reddedildi. Böylelikle, 1915 Tehcir Olayları’nı bir “soykırım” olarak niteleyen belgenin ilk kez uluslararası bir kuruluştaki “meşruluk kazanma” olasılığı saf dışı edildi.

Dünkü gelişmeler, şu tür bir seyir izledi: Avrupa Parlamentosu Siyasi Komisyonu’nun öğleden sonraki oturumuna ilk gündem maddesi olarak, Belçikalı milletvekili Jaak Vandemeulebroucke tarafından hazırlanan ve 1915 olaylarını bir “soykırım” olarak niteleyen “Ermeni raporu” geldi. Bilindiği gibi söz konusu rapor, bu “soykırımın” hem Ankara hem de AET başkentleri tarafından resmen tanınmasını talep ediyor, Türkiye’nin dünya Ermeni cemaatine karşı “moral bir yükümlülük” taşıdığını vurguluyordu.

Konunun gündeme gelmesiyle söz alan İtalyan Liberal Milletvekili Betiza, sorunun çok karmaşık tarihi ayrıntılara dayandığını, Avrupa Parlamentosu’nun bir tarih kurumu olmadığını ve bu yüzden de Vandemeuletroucke tarafından hazırlanan raporun “oylanmaması” gerektiğini bildirdi. İtalyan Milletvekilinin bu önermesine başta Yunanlı üyeler olmak üzere “Ermeni lobisinin” sözcülerinden Fransız Milletvekili Saby, karşı çıktı ve raporun oylanmaması için bir önerge verilemeyeceğini belirtti. Ancak oturumu yöneten İtalyan Sosyalist Hristiyanlarından Siyasi Komisyon Başkanı Formigon yapılan müdahaleleri reddetti önergenin oya sunulacağını bildirdi. Bunun üzerine gerçekleştirilen oylamada 19 üye önergenin reddedilmesi, 20 üye de benimsenmesi lehinde el kaldırdılar. Böylelikle “Erme raporunun Avrupa Parlamentosu Siyasi Komisyonu”nda oya sunulma şansı ortadan kalktı ve “Vandemeulebroucke raporu” fiilen reddedilmiş oldu.

Oylama sırasında, bütün siyasi kanatlara mensup Yunanlı milletvekilleri, komünist ve Fransız sosyalistleri aleyhte tutum aldı. Buna karşılık, liberal, sosyal Hristiyan ve muhafazakâr gruplar, destek oyu kullandılar. Siyasi Komisyon’daki 53 üyede yalnız 39’unun oylamada hazır bulunması ve özellikle, Hollanda ve Federal Alman sosyalist milletvekillerinin “ortalarda gözükmemesi” çeşitli yorumlara yol açtı. Bu yorumların en başlıcasını ise, Türkiye’ye karşı nispeten esnek ve olumlu bir tavır alan Alman ve Hollandalı sosyalistlerin Ankara’yı “güçendirecek” bir karara evet demek zorunda kalmak istememeleri oluşturdu. Oylamanın bu tür bir sonuçla noktalanmasıyla birlikte Avrupa Parlamentosu Siyasi Komisyonu’nun toplantısı karıştı. “Ermeni lobisini” oluşturan milletvekilleri, Sosyal Hristiyan Grup Başkanı Klepsch’in üstüne yürüyerek

sonucu “*bariz bir aksızlık*” olarak nitelediler. Metnin hazırlayıcısı Vandemeulebroucke ise “*Madem raporum oylanmayacaktı, niye beni sekiz ay çalıştırdınız*” diye Siyasi Komisyon Başkanı’nı suçladı ve oylamamın geçersiz sayılması amacıyla Usul Komisyonu’na başvuruda bulunacağını bildirdi. Ancak Siyasi Komisyon Başkanlığı, sonucun kesin ve değişmez olduğunu duyurdu. Gözlemcilere göre, oylamanın iptal için yapılacak herhangi bir başvurunun kabul edilme şansı mevcut değil.

Brüksel’deki siyasi gözlemciler, Avrupa Parlamentosu Siyasi Komisyonu’nda alınmış olan kararı “*Türkiye açısından çok büyük bir başarı*” olarak nitelemekte birleştiler. Gözlemciler, artık sorunun yeniden Avrupa Parlamentosu’nun gündemine gelmesinin “*pek çok zor*” olduğunu vurgulayarak, “*hafifletici*” değişiklik önergeleriyle bile raporun Siyasi Komisyon’dan geçmesinin “*hiç de parlak olmayan sonuçlar*” verebileceğini ifade ettiler. Yine aynı gözlemciler, “*Ermeni raporunun*” Avrupa Parlamentosu’ndan “*dönmesinin*” bu organın Ankara’ya karşı yumuşamaya başladığının bir işareti olarak belirttiler ve özellikle Alman ve Hollandalı sosyalistlerin oylamaya katılmayarak bir “*İyi niyet işareti*” vermiş olduklarını aydetiler.¹⁶³⁷

3.2.459. Soykırım Raporu’nun Reddedilmesine Ankara Memnun

Avrupa İle İlişkiler Bir Sınavdan Daha Geçti

Ankara, (Cumhuriyet Bürosu) - Ermeni soykırım iddialarını konu alan karar tasarısının Avrupa Parlamentosu Siyasi Komisyonu’nda reddedilmesi Ankara’da “*memnuniyet verici*” ve “*tarihi tahrif etmeye yönelik çabaların hüsrarla sonuçlanmaya mahkûm olduğunu gösteren bir sonuç olarak*” karşılandı. Dışişleri Bakanlığı, dün alınan sonuçla “*Türkiye - Avrupa ilişkilerinin bu sınavdan daha kuvvetlenmiş olarak çıktığını*” vurguladı

Dışişleri Bakanlığı sözcüsü Eralp, dün gazetecilerin ilişkin sorularını yanıtlarken, şunları söyledi: “*Avrupa Parlamentosu Siyasi Komisyonu’nun 26 Haziran tarihli toplantısında görüşülen sözde Ermeni meselesine ilişkin (V) raporunun yapılan oylama sonucunda reddedilmiş olması, tarihi tahrif etmeye yönelik çabaların eninde sonunda hüsrana mahkûm olduğunu gösterilmesi bakımından ilginçtir. Türkiye öteden beri tarihe*

¹⁶³⁷ Cumhuriyet, 27 Haziran 1986.

mal olmuş acı olayların tartışma yerinin siyasi forumlar olmadığını, böyle bir yol açılmasına müsamaha edildiği takdirde tarihin siyasi tercihlere göre yeniden yazdırılması gibi hiçbir şekilde kabul edilemez bir uygulama başlatılmış olacağını savunmuş ve tarihi olayların tarihçilere bırakılması gerektiğini vurgulamıştır.

Avrupa Parlamentosu Siyasi Komisyonu'nun almış olduğu karar bütünüyle bu görüşlerimiz doğrultundadır. Bu sonuç Türkiye - Avrupa ilişkilerinin bu sınavdan daha da kuvvetlenmiş olarak çıktığını göstermesi açısından da memnuniyet verici bir gelişme teşkil etmektedir.”¹⁶³⁸

3.2.460. Evren: Ermeniler Yavuz Hırsız

Iğdır, (Erhan Akyıldız bildiriyor; Cumhurbaşkanı Evren, Iğdır'da Ermenileri, “yavuz hırsız”a benzeterek, “Hem bu kadar katliam yapıyorlar, hem de bizi dünyaya Ermeni kıyımı yapmış gibi gösteriyorlar” dedi. Dünkü gezi ve incelemelerine Iğdır'dan başlayan Cumhurbaşkanı Evren, Atatürk Anıtı'nın açılışını yapmadan önceki konuşmasında Ermeni sorununa değinerek şöyle konuştu: “Iğdır, 1061 yılında Türk topraklarına katılmıştır. Aşağı yukarı bin sene olacak. 1061 yılından bu yana çeşitli dönemler geçirmiş. Bu arada 1. Cihan Savaşı sırasında Ermenilerin katliamına da maruz kalmıştır. Biliyorsunuz Erzurum'da kısa bir zaman önce Ermenilerin katliamını ortaya çıkaran toplu mezarlar bulundu. Yarın (bugün) onlar için dikilen anıtı açacağım. Burada da bu toplu mezarlardan dolayı o mezalime uğramış vatandaşlarımız için bir anıt dikilmesini dilerim. İnşallah onu da gerçekleştirirsiniz. Yavuz hırsız ev sahibini bastırır mış derler. Bu kadar katliam yapmış Ermeniler, şimdi dünyada Türkler Ermeni kıyımı yaptılar diye propaganda yapıyorlar. Hâlbuki esas mezalimi yapan onlardır. Ama Türk milleti bunu sineye çekmiş, dünyada propaganda yapmak gereğini duymamıştır. Ama mademki onlar Ermeni kıyımı yapıldı diye anıtlar diyorlar, biz de o anıtların daha büyüklerini dikeriz.”¹⁶³⁹

¹⁶³⁸ Cumhuriyet, 28 Haziran 1986.

¹⁶³⁹ Cumhuriyet, 9 Temmuz 1986.

3.2.461. Evren: Yunanlılarla Ermeniler İşbirliği Yapıyor

Ermeni Kurbanlarına Anıt

Erzurum - Mehmet Gültekin bildiriyor; Cumhurbaşkanı Kenan Evren, 1918 yılında 278 Türkün Ermeniler tarafından katledildiği Alaca Köyü'nde Şehitler Anıtını açtı. Cumhurbaşkanı Evren anıtın açılış töreninde Ermenilerin maksatlı olarak başlattıkları propagandalar karşısında sessiz kaldığına dikkat çekti ve Ermenilerin Yunanlılarla işbirliği yaptıklarını anlattı. Yaz çalışmalarının son gününde Cumhurbaşkanı Evren, dün ilk olarak Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde diploma törenine katıldı. 49 öğrencinin diploma aldığı törende konuşan üniversite rektörü Prof. Dr. Hurşit Ertuğrul 12 Eylül 1980 den bu yana üniversitelerde huzur ve güven ortamının mevcut olduğunu söyledi.

Cumhurbaşkanı Kenan Evren daha sonra 1918 yılında Ermeniler tarafından katledilen 278 Türk'ün toplu mezarlarının bulunduğu Alaca Köyü'ne gelerek şehitler anısına dikilen anıtın törenine katıldı. Evren tören sırasında katliamdan sağ olarak kurtulandan bugün hayatta olan İsmail Gürcan adlı 82 yaşındaki yurttaşı yanına oturarak kendisiyle bir süre sohbet etti. İsmail Gürcan sohbet sırasında Evren'e katliam sırasında kendisinin annesine sarılı vaziyette olduğu için kurşun yarası almaktan kurtulduğunu bir iki süngü yarasıyla sağ olarak kurtulabildiğini ve kendi ailesinden 12 kişinin katledilmiş olduğunu anlattı.

Cumhurbaşkanı Kenan Evren, tören sırasında yaptığı konuşmada, Türklerin her gittiği yere insanlık, adalet, ilim ve irfan götürmüş bir millet olduğunu, hiçbir zaman gittiği ülkenin milletine o milletin ırkına, dinine, geleneklerine ve lisanına karışmamış olduğunu anlattı. Evren, İstanbul'un fethini de örnek vererek *"O tarihte dahi, dini kuralların pek ağır olduğu o zamanda dahi İstanbul'da yaşayan Hristiyanların dinine karışılmamış ve serbest bırakılmıştır"* dedi. Türk milletinin hiçbir zaman katliam yapmadığını anlatan Cumhurbaşkanı Evren, gittikleri ülkeleri imar ettiğini, bu imarı Anadolu'nun zararına olarak gerçekleştirdiğini, Anadolu topraklarından elde edilen gelirlerle fethettikleri ülkelere hizmet götürüldüğünü, bu nedenle de Anadolu'nun fakir kaldığını belirtti.

Türk milletinin kendisine dokunulmadıkça kötü muamele yapmadığını kaydeden Cumhurbaşkanı Evren sözlerini şöyle sürdürdü:

“Ermeniler, asırlar boyu Türklerle yan yana yaşadığı devirlerde içlerindeki hainane maksatlarını saklamışlar ve zamanı gelince de ortaya çıkarmışlardır. Nitekim Birinci Dünya Savaşı’nda Türk orduları mağlup olunca derhal harekete geçerek buraları Ermeni topraklarıdır diyerek bu topraklara sahip olmak için ellerinden gelen bütün çabayı sarf etmişlerdir. Bunda muvaffak olamayınca katliama girişmişlerdir. Dün İğdir’daydım. Orada da 150 küsur kişilik toplu mezar çıkmış. Daha da çıkacaktır. Biz Ermenilerin maksatlı olarak başlattıkları propagandalar karşısın da sessiz kalmışız.”

Ermenilerin savaş sırasında Türkleri arkadan vurmaya kalkmaları nedeniyle Suriye ve Lübnan’a göçe zorlandıklarını ve mecburi iskâna tabi tutulduklarını anlatan Evren, Ermenilerin yalandan diktikleri abidelere karşı katliamın yapıldığı yerde dikeceğimiz abidelerle onlara gereken cevabın verilmiş olacağını söyledi.

Cumhurbaşkanı Evren, öğleden sonra da Aziziye Tabyasını ve Nene Hatun’un mezarını ziyaret etti. Daha sonra Ermeniler tarafından katledilen 3 bin Erzurumlu’nun anısını yaşatmak için yaptırılan Yanıkdere Şehitliği’ndeki anıtı ziyaret eden Evren, Dumlu ilçesinde Atatürk Heykeli’nin açılışını yaptı. Evren, açılışta yaptığı konuşmada Atatürkçülüğün yalnız heykel yaptırmakla olmadığını belirterek *“Bir insan, ben Atatürkçüyüm demekle Atatürkçü olamaz.”* 12 Eylül’den önce Atatürk yolundan sapanlar, cezaevlerinde Atatürkçülüğü öğrendikten sonra *“Eğer bize Atatürkçülük tam olarak öğretilseydi, bunları yapmazdık’ demişlerdir”* dedi.¹⁶⁴⁰

3.2.462. Ermeni Lobisinin İtirafı: Soykırım Tasarısını Şimdi Geçiremeyiz

Washington - Tanju Akerson bildiriyor, ABD’deki Ermeni örgütlerinin üst kuruluşu niteliğini taşıyan *“Amerikan Ermeni Asamblesi”* son yayımladığı raporda, soykırım tasarısının bugünkü koşullarda Kongre’den geçmesinin olanaksız olduğunu bildirdi. Ermeni Asamblesi yöneticilerinden Laurens Ayvazyan tarafından yazılan *“Gerçekleştirilemeyen Karar Tasarısı”* başlıklı raporda soykırım tasarısı için Kongre’de daha uygun bir siyasal ortamın beklendiği belirtildi.

24 Nisan’ın her yıl ABD’de Ermeni soykırımı günü olarak anılmasını öngören 192 sayılı tasarının Kongre’de geçirdiği aşamaları özetleyen raporda, Washington’daki Türk Büyükelçiliği, ABD Dışişleri Bakanlığı ve Türk Hükümeti’nin kiraladığı *“Gray and Company”* adlı halkla ilişkiler şirketinin yoğun karşı-lobi çalışmalarının, tasarının

¹⁶⁴⁰ Cumhuriyet, 10 Temmuz 1986.

engellenmesinde büyük rol oynadığı vurgulandı. Raporda söz konusu tasarıya karşı girişilen çalışmalar sıralanırken şu görüşlere yer verildi:

“Tasarının Temsilciler Meclisi Genel Kurulu’nda son görüşüldüğü oturumda salt çoğunlukla kabul edilebilmesi durumu, Türk tarafının ve ABD Dışışleri Bakanlığı’nın karşı çalışmalarının yoğunlaşmasına neden oldu. Türk Büyükelçisi Şükrü Elekdağ, Kongre’ye gelip düzinelerce milletvekiliyle görüşerek Türkiye’nin tasarıya itirazını ve Türkiye’nin ABD açısından stratejik önemini anlattı. Ayrıca Elekdağ, Büyükelçilikte yemekli toplantılar düzenleyerek, Kongre kurmaylarına 192 sayılı karar tasarısının kabulünün doğuracağı tehlikeleri dile getirdi.”

Elekdağ’ın Kongre’deki temasları ve elçilikteki yemekli toplantılar, daha önce tasarımı destekleyenler arasında bazı çözümlere yol açtı. Bu arada Shultz, milletvekillerine bir uyarı mektubu göndererek Ermeni teröristlerin tasarının kabulüyle ödüllendirilmemesini istedi. ABD’nin Ankara Büyükelçisi Straus Hupe de Kongre’de tasarının kabulünün tüm Türklerce “temelsiz bir saldırı” ve “tarihin çarpıtılması” olarak yorumlanacağını bildirdi. Katledilen Türk Konsolosu Kemal Arıkan’ın dul eşi, Kongre üyelerinin bürolarına ağlayarak telefon etti. Kongre Başkanı Thomas O’Neill’in eski Başyardımcısı olan Grayand Company şirketinin yöneticisi Gary Hymel, lobi çalışmalarını sürdürdü. Bazı milletvekilleri Türk Büyükelçisi ve Grayand Company firması tarafından, tasarının kabulü halinde

Türkiye’nin ABD ve NATO ile işbirliğinin tehlikeye gireceği konusunda ikna edildiler. Türk Hükümeti ve ABD Dışışleri Bakanlığı, 192 sayılı karar tasarısına karşı muhalefetlerini sürdürüyor. Bu konuda bir gerileme belirtisi göstermiyorlar. Tasarı yanlısı milletvekilleri, bu yıl söz konusu tasarının yine genel kurula getirilmesi halinde tümüyle reddedilmesinden korkuyorlar. Bu yüzden tasarımı tekrar Temsilciler Meclisi Genel Kurulu’na getirmeden önce daha uygun bir siyasal ortamın gerçekleşmesini bekliyorlar.

Amerikan Ermeni Asamblesi raporunda durum değerlendirmesi yapılırken, Türkiye’nin açtığı soykırımı inkâr kampanyasının bir yandan tasarımı engellerken bir yandan da tasarı yanlısı milletvekillerini tepki olarak daha bir katılaşmaya ittiği, bu arada öteki milletvekilleri arasında da en azından soykırım olayının araştırılması gereksinmesi doğurduğu öne sürülüyor. Bu durum ileriye dönük olarak, olumlu bir gelişme biçiminde memnuniyetle karşılanıyor.

Amerikan Ermeni Asamblesi raporunda, 192 sayılı karar tasarısının gerçekleşmesi ile ilgili daha uygun siyasal ortam konusunda bir görüşte bulunulmamakla beraber, ABD Kongresi'nin yapısını önemli ölçüde yeniden belirleyecek ekim ara seçimlerinin beklendiği anlaşıyor. Ekim ara seçiminin Reagan yönetimi, dolayısıyla Dışişlerinin Kongre üzerinde gücünü azaltıcı sonuçlar getirmesinin 192 sayılı tasarının yeniden deneme girişimlerini yüreklendirebileceği belirtilmekte. Bu çerçevede soykırım tasarısının mimarı Demokrat Parti California milletvekili Tony Coelho'nun Temsilciler Meclisi Başkanı seçilmesi Ermeni lobisini oldukça hareketlendirici bir rol oynayabilecek. Bilindiği gibi yıllardır Temsilciler Meclisi Başkanlığını yürüten Thomas O'Neill, bu sonbahar artık yaş haddinden bu görevi bırakıyor. Demokratların çoğunlukta olduğu Temsilciler Meclisi'nde başkan yine bu parti milletvekilleri arasından aralıkta seçilecek. Halen en güçlü adaylardan biri Ermeni tasarısının mimarı ve harareti destekleyicisi Tony Coelho. Coelho'nun karşısında şu sırada yalnız bir aday var. Üçüncü adayın yakınlarda çekilmesiyle başkanlık mücadelesinin Coelho ile öteki aday arasında kıran kırana geçeceği belirtiliyor. Ermeni Lobisi ise Tony Coelho'nun Kongre Başkanı seçilmesini bundan sonraki kulis çalışmalarında lehlerine bir etken olarak görüyor.¹⁶⁴¹

3.2.463. Terörist Ermenilere Ülke Aranıyor

Paris, (a.a.) - Türkiye'nin Paris Başkonsolosluğu'nu 24 Eylül 1981 günü basan ve güvenlik görevlisini öldürüp, aralarında başkonsolos yardımcısının da bulunduğu üç kişiyi yaralayan Ermeni teröristler kendilerini kabul edecek ülke aramaya başladılar. 31 Ocak 1984'te yedi yıl hapse mahkûm olan teröristler cezalarının bir kısmını çektikten sonra önceki gün serbest bırakılmışlardı. Vasken Sisliyan, Agop Culfayan ve Kevork Güzelyan adlı Ermeni teröristler halen polis gözetimi altında bulunuyorlar.

Fransa hükümeti Ermenilerin sınır dışı edilmelerini kararlaştırdı. Ermeni teröristlerin gitmek istedikleri Lübnan, kendilerini kabul etmeyeceğini bildirdi. Fransa Dışişleri Bakanlığı ile Ermenileri kabul etmesi muhtemel ülke hükümetleri arasındaki görüşmelere imkân bulunması için, Ermeni teröristlerin gözetim altında tutulma süreleri dünden itibaren altı gün uzatıldı. Bu süre sonunda da gönderilecek ülke bulunmadığı takdirde teröristler Fransa'da sürekli polis gözetim altında tutulacaklar. Polis Yetkilileri,

¹⁶⁴¹ *Cumhuriyet*, 18 Temmuz 1986.

Üç Ermeni'ye istedikleri kişilere telefon etme ve aile fertleriyle görüşme imkânı tanındığını açıkladılar. Ermeni teröristler gözetiminde bulundukları Fleury Merogis Karakolu çevresinde sıkı güvenlik tedbirlerinin alındığı bildirildi.¹⁶⁴²

3.2.464. ABD'nin BM Temsilcisi Walters:

Ermeni Terörü ve ABD

(Cumhuriyet) - 1972-76 yılları arasında Amerikan Merkezi Haber Alma Örgütü (CIA) Başkan Yardımcılığı görevinde bulunan Büyükelçi Walters, ülkesinin Ermeni terörizmine karşı elinden geleni yaptığını söyledi. Walters, *"Kim yaparsa yapsın, terörizmin her türüne karşıyız"* dedi.

Büyükelçi Vernon Walters, ülkesindeki Türklere saldırı düzenleyen Ermeni teröristlerin yakalandıklarını ve gereken cezalara çarptırıldıklarını bildirerek, ABD'nin bu konuyu hassasiyetle ve etkili bir şekilde ele aldığını ve almaya devam edeceğini kaydetti. ABD Dışişleri Bakanı George Shultz'un özel danışmanlığını da yürüten Büyükelçi Walters, uluslararası terörizme karşı ülkesi ile Türkiye arasındaki işbirliğine de değindi. Büyükelçi Walters, Türkiye ile terörizm konusundaki işbirliğinin tatmin edici düzeyde olduğunu söyleyerek, 18 Nisanda Ankara'daki ABD Subay Kulübü'ne bomba yerleştirilmesinin önlenmesi ve sanıkların yakalanması konusunda *"ABD, Türkiye ye minnettardır"* dedi.¹⁶⁴³

3.2.465. Üç Ermeni, Lübnan'a Gitmeyi Reddetti

(Cumhuriyet) - Sınır dışı edilmek üzere pazartesi günü serbest bırakılan ve dün Lübnan'a gönderilmesi beklenen üç Ermeni terörist, Fransa'dan ayrılmayı reddetti. Paris Orly Havaalanı yetkililerinden öğrenildiğine göre, Ermeni teröristler, Beyrut'ta can güvenlikleri olmayacağını öne sürdüler. Vasken Sisliyan, Agop Culfayan ve Kevork Güzelyan'ın bugün Paris bölgesindeki Creteil Cumhuriyet Savcısı önüne çıkartılması bekleniyor. Creteil Cumhuriyet Savcısı'nın, sınır dışı edilme kararına karşı geldiklerini

¹⁶⁴² Cumhuriyet, 23 Temmuz 1986.

¹⁶⁴³ Cumhuriyet, 26 Temmuz 1986.

belirlemesinden sonra, üç Ermeni terörist, Fresnes Cezaevi'ne konacak. Teröristler, burada iki ay kalabilecekler.¹⁶⁴⁴

3.2.466. Fransa'nın Sınır Dışı Etmek İstedığı Üç Ermeni Teröristi Hiçbir Devlet Almıyor

Üç Ermeni Paris'i Uğraştırıyor

Paris - Sabetay Varol bildiriyor; 1981 yılında Türkiye Başkonsolosluğu'nu basan ASALA üyesi üç Ermeni'nin Fransa'dan sınırışı edilmeleri, Fransız Hükümeti için sorun teşkil etmeye başladı. Geçen cumartesi günü Beyrut'a gönderilmek üzere uçağa bindirilirken, Lübnan'a gitmeyi reddeden Vasken Sisliyan, Agop Culfayan ve Kevork Güzelyan adlı üç Ermeni polise direndikleri için on gün hapis cezasına çarptırılarak yeniden cezaevine kondular.

Paris Ağır Ceza Mahkemesi'nce yedişer yıl hapse mahkûm edilen dört Ermeni'den biri tutuklu bulunduğu Fleury - Merogis Cezaevi'nde intihar etmişti. Geri kalan üç tutuklunun avukatlığını sonradan üstlenen ünlü avukat Jacques Verges Orly davası sırasında bu davanın bir numaralı sanığı Varujan Garbiyan'ı savunurken de başkonsolosluk baskını sanıklarının Fransız Hükümetiyle anlaştıklarını ve kendilerine siyasi tutuklu statüsü tanındığını öne sürmüştü, bu konuda Creteil Ağır Ceza Mahkemesi'ne bazı belgeler sunmuştu. Bu belgelerde ASALA'nın Pierre Mauroy Hükümetiyle pazarlık yaptığı ve bu pazarlıkların başbakan danışmanlarından Philippe Joinet aracılığıyla yürütüldüğü ileri sürülmüştü.

Şubat 1985'te Creteil ağır ceza mahkemesinde görülen Orly katliamı davası sırasında Avukat Verges, Mauroy Hükümeti'nde görev alan bazı bakanların bu nedenlerle tanık olarak çağırılmalarını talep etmiş, ancak bu talep hükümetçe reddedilmişti.

Lübnan uyruklu olan üç Ermeni, Suriye'ye gönderileceklerini tahmin ederken, Şam Hükümeti'nin bunları kabul etmemesi üzerine, Fransa ASALA üyelerini Lübnan'a göndermeyi kararlaştırdı. Ancak olağanüstü koşullarda ve "acele" olarak sınır dışı edilmeleri kararlaştırılan üç terörist, Lübnan'da hayatlarının tehlikeye gireceğini öne sürerek bu karara direndiler. Bunu üzerine cumartesi günü nöbetçi mahkemece verilen on

¹⁶⁴⁴ Cumhuriyet, 27 Temmuz 1986.

günlük hapis cezası bir yerde üç Ermeni'ye tanınan ek bir süre olarak değerlendiriliyor.¹⁶⁴⁵

3.2.467. Fransa, Üç Ermeni'yi Sınır Dışı Etti

Orly, (a.a.) - Fransa Hükümeti, Vazgen Sislian, Agop Culfayan ve Kevork Güzelyan adlı üç ermeni teröristi dün sınır dışı etti. Haklarında daha önce sınır dışı edilme kararı çıkarılan Lübnan uyruklu üç terörist, Ortadoğu Havayolları'na ait bir uçağa bindirilerek Beyrut'a gönderildi. Teröristler geçen hafta, Lübnan'a gönderilmeyi güvenliklerinin tehlikede olacağı gerekçesiyle reddetmişler, bunun üzerine Creteil Mahkemesi'nce 10 gün hapis cezasına çarptırılmışlardı. Ermeni teröristler, 24 Eylül 1981'de, Paris'teki Türkiye Konsoloslugu'nu basmışlar ve 50 kişiyi rehin almışlardı. Olayda Türk güvenlik görevlisi can vermişti. "ASALA" üyesi olduklarını söyleyen teröristler, yargılandıkları Paris Ağır Ceza Mahkemesince 31 Ocak 1984'te, silah ve patlayıcı bulundurmak, adam alıkoymak ve cinayet girişiminde bulunmaktan 7'şer yıl hapse mahkûm olmuşlardı. Teröristlerden Aram Basmacıyan, Nisan 1985'te hücrelerinde intihar etmişti.¹⁶⁴⁶

3.2.468. Fransa'ya Tehdit

Ermeni Terörist Garabedian Salınmazsa Eylem

Paris, (a.a.) - Fransa'nın başkenti Paris'teki ünlü metroda iki gün önce ortaya çıkarılan bombalı saldırı girişimini, "*Ortadoğu ve Arap Siyasi Tutukluları ile Dayanışma Komitesi*" adlı örgüt üstlendi. Örgüt adına Lübnan'da yayımlanan "*En Nahar*" Gazetesi'ne gönderilen bildiride, "*Lübnan Devrimci Orduları Fraksiyonu*" Başkanı Abdülkadir Esadi, 1980 yılında İran Şahı'nın son Başbakanı Şahpur Bahtiyar'ı öldürmeye teşebbüsten tutuklu bulunan Enis Nakkaş ve 1983 yılında kanlı Orly baskını düzenleyen Ermeni terörist Varujan Garabedian'ın bir an önce serbest bırakılması istendi. Bildiride, metroya saldırının bir başlangıç olduğu kaydedilerek, istekleri yerine getirilmediği takdirde eylemlerinin büyüyerek süreceği belirtildi.¹⁶⁴⁷

¹⁶⁴⁵ *Cumhuriyet*, 30 Temmuz 1986.

¹⁶⁴⁶ *Cumhuriyet*, 6 Ağustos 1986.

¹⁶⁴⁷ *Cumhuriyet*, 7 Eylül 1986.

3.2.469. Ermeni Meydanı Açıldı

Atina, (a.a.) - Atina'yı denize bağlayan Singru Bulvarı'ndaki Voltaire Meydanı, dün yapılan bir törenle isim değiştirip "*Ermeni Meydanı*" oldu. Törene Atina Belediye Başkanı Dimitrios Beyis, Atina Valisi, Ermeni Gençlik Derneği Başkanı ve Yunanistan'daki Ermeni toplumu ileri gelenleri ile 400 kadar Ermeni katıldı. Dini ayından sonra, Ermeni toplumu adına söz alan bir konuşmacı, Yunan Parlamentosu'ndan, Ermeni soykırımını resmen tanınması ve kınamasını istedi. Atina Belediye Başkanı Beyis ise, "*Dilerim ki Ermeni halkı kısa sürede vatanına kavuşur ve orada bir meydan inşa edip adına Yunanlılar Meydanı adını verir*" dedi.¹⁶⁴⁸

3.2.470. ABD'de Ermenilerin Yeni Girişimi

New York, (a.a.) - Amerikan Temsilciler Meclisi'nde, sözde Ermeni soykırımı tasarısıyla ilgili olarak iki kez yenilgiye uğrayan Ermeni Lobisi, şimdi benzer unsurlar içeren çeşitli metinleri eyalet meclislerinde onaylatmak üzere yoğun bir kampanyaya girişti.

Ermeni Lobisi, bu girişimler sonucu, geçen aylarda New York Eyalet Meclisleri'nde konuyla ilgili birer karar tasarısını onaylatmıştı. New York Eyalet Meclisi'nin 4 Nisanda, senatonun da 6 Mayıs'ta sessiz sedasız onayladığı karar tasarılarında, Türkiye'de 1915 - 1923 yılları arasında Ermeni toplumuna soykırım uygulanacağı iddia edilerek kınanıyor. Ermeniler, geçen hafta da benzer tasarıları komşu New Jersey Eyalet Meclisi ve Senatosu'nda onaylatmak üzere teşebbüse geçtiler. New Jersey Eyalet Meclisi'nin gerçekleri bilen ve adının açıklanmasını isteyen bir üyesi, Ermenilerin bu girişiminden Türk derneklerini haberdar ederek, karşı harekete geçilmesini ve meclis üyelerine gerçeklerin anlatılmasını istedi.¹⁶⁴⁹

3.2.471. Ermeniler "Taarruza" Geçti

Brüksel - Hadi Uluengin bildiriyor; 1915 olaylarının bir "*soykırım*" olarak tanınması amacıyla Batı Avrupa'da ki Ermeni kuruluşları yeni bir "*diplomatik taarruza*"

¹⁶⁴⁸ *Cumhuriyet*, 15 Eylül 1986.

¹⁶⁴⁹ *Cumhuriyet*, 16 Eylül 1986.

geçti. Söz konusu girişim, Avrupa Parlamentosu Siyasi Komisyonu’nun geçen 26 Haziran tarihin de “*soykırım raporunu*” reddetmesinden kaynaklanıyor.

Belçikalı parlamenter Jaak Vandeumelebroucke, AET Danışma organında bir “*Ermeni raporu*” hazırlamış ve 1915 olaylarının Türkiye Hükümeti ve Topluluk başkentleri tarafından “*soykırım*” olarak tanınmasını istemişti. Bir yıl süren tartışmalar sırasında, hem Türk tarafı hem de Ermeni Lobisi yoğun bir faaliyet sürdürmüştü ve sonunda Avrupa Parlamentosu Siyasi Komisyonu, “*Vandeumelebroucke Raporu ’nu 19’a karşı 20 oyla reddetmişti. Raporun reddinden sonra Vandemeulebroucke, parlamentonun “usul komisyonu”na başvurmuştu. AET danışma organının iç yönetmeliğine göre, parlamento başkanlık divanı 25 Eylülde yapacağı oturumda itirazın komisyonunda tartışılıp tartışılmayacağına karar verecek ve buna göre yeni bir süreç başlayacak.*

Öte yandan, Belçika ve Fransa’daki Ermeni kuruluşlarının geçen hafta Brüksel’de bir basın toplantısı düzenleyerek, “*soykırım*” konusunu yeniden gündeme getirmeleri, parlamento başkanlık divanının kararını etkilemeye yönelik bir girişim olarak niteleniyor. Nitekim Sosyal Hristiyan eğilimli “*La Libre Belgique*” Gazetesi’nin dünkü sayısında Ermeni sorununa tam bir sayfa ayrılması ve “parlamento kararının bir hayal kırıklığı” yarattığının belirtilmesi, bu “kamuoyu taarruzu”nun yeni bir göstergesi olarak niteleniyor. “*La Libre Belgique*”teki yazıda, başta ABD’nin eski İstanbul Elçisi Henry Morgenthau olmak üzere, Gerard Chaliand gibi Ermeni tezlerini işleyen şahsiyetlerin görüşleri ifade ediliyor ve Avrupa Parlamentosu’nun “*kararını gözden geçirmesinin akılcı bir yaklaşım*” olacağı belirtiliyor.¹⁶⁵⁰

3.2.472. Güvenlik Güçleri Ermeni Tehdidini Ciddiye Alıyor:

Fransa’da Eylem Sırası ASALA’da

Paris - Sabetay Varol bildiriyor; 15 Temmuz 1983 Orly katliamından beri Fransa’da herhangi bir eylemi gözlenmeyen “*Gizli Ermeni Ordusu*” (ASALA) geçen günlerden itibaren Paris aktüalitesinde yeniden birinci sırayı kaplamaya başladı. Önceki gün Beyrut’ta ASALA adına dağıtılan bir bildiriyle Fransa’ya yöneltilen tehditler, güvenlik güçlerince son derece ciddiye alınıyor. Fransız polisiyle ilişkili bazı çevreler, İbrahim

¹⁶⁵⁰ Cumhuriyet, 23 Eylül 1986.

Abdullah kardeşlerin son zamanlarda kendilerinden çokça söz edilmiş olması yüzünden Lübnan’da hareketsiz kaldıklarını, ASALA’nın eylemleri sürdürmek üzere “*bayrağı devralmış*” olabileceğini düşünüyorlar.

Son ASALA bildirisinde “*Fransız hükümeti devrimcilerine düşman bir siyaset izlemeyi sürdürdüğü ve devrimcileri serbest bırakmadığı takdirde*” önümüzdeki günlerde Fransa’da yeni saldırılara girişileceği tehdidinin bulunması on iki kişinin ölümüne yol açan son bombalı saldırıların, çeşitli Ortadoğulu örgütlerden oluşan karmaşık bir terörist gruplar” tarafından işbirliği halinde gerçekleştirildiği varsayımını güçlendiriyor.

Orly katliamını izleyen günlerde Fransız Karşı Casusluk Örgütü DST, ASALA’nın Fransa’daki silahlı kolunun ortaya çıkartılıp çökertildiğini açıklamıştı. Aynı gizli servis, Ortadoğu’dan sızdırılan elemanlar aracılığıyla, ASALA’nın yeniden Fransa ya da Avrupa düzeyinde silahlı bir grup oluşturmuş olabileceğini öne sürüyor. Varujan Garbisyan ve Soner Nayır’ın tutuklama tarihleri olan 1983 yılından beri geçen üç yıllık sürenin bu tür yeraltı örgütlerini yeniden oturtmak için yeterli bir süre olduğu da sanılıyor. Bazı kaynaklar “*Albert*” takma adlı bir ASALA üyesinin Paris’te görülmüş olduğunu da iddia ediyorlar.

Orly katliamı duruşması sırasında, sanıkları desteklemek üzere oluşturulan Ermeni Siyasal Tutukluları Destekleme Komitesi (CSPPA) Başkanı Protestan Rahip Helvacıyan, “*Liberation*” Gazetesi’ne verdiği demeçte. “*Üç tutuklunun kurtarılması için çeşitli örgütlerin işbirliği etmiş olmasının kuvvetle muhtemel olduğunu*” söyledi.

Bilindiği gibi Arap ve Ortadoğulu Siyasal Tutukluları Destekleme Komitesi (CCSPPA) Georges İbrahim Aptullah, Enis Nakkas ve Varujan Garbisyan’ın serbest bırakılmaları talebiyle son Paris saldırılarını üslenmişti. Fransız polisi iki komite arasındaki isim benzerliğinden hareketle de ASALA ile saldırıyı düzenleyen örgütler arasında ilişki kuruyor. ASALA’nın adının saldırılara karışmasına neden olan diğer bir nokta da Ermeni Ulusal Hareketi sözcüsü Ara Toranyan’a karşı düzenlenen ve başarısız kalan suikastla, Eyfel Kulesi’nin üçüncü katı ve Paris metrosunda etkisiz hale getirilen bombalar arasındaki imal ediliş tarzındaki özdeşlik.¹⁶⁵¹

¹⁶⁵¹ Cumhuriyet, 4 Ekim 1986.

3.2.473. Başbakan Chirac Suriye’den Yardım İstedi

ASALA Paris’in Başına Bela

Paris - Sabetay Varol bildiriyor; Fransa Başbakanı Jacques Chirac, terörizmin başlıca hedefi haline gelen Fransa’nın terörle mücadele için Suriye’ den yardım istediğini açıkladı. Fransız Avrupa-18 Radyosu’nda yayımlanan bir söyleşide Chirac, Lübnan ve Ortadoğu’daki diğer bölgelerde faaliyet gösteren küçük terörist grupların kimliklerini Suriye’den başka hiçbir ülkenin bilemeyeceğini belirterek yardım talebinin, geçen ay Suriye’yi ziyaret eden Fransız Bakan Michel Aurillac’ın gezisi sırasında Suriye Hükümeti’ne iletildiğini söyledi. Chirac, teröristlere kesinlikle taviz verilmeyeceğini kaydetti.

Öte yandan Orly katliamı sorumlusu Varujan Garbisyan’ın, Georges İbrahim Abdullah ve Enis Nakkaş’la birlikte serbest bırakılmasını isteyen Gizli Ermeni Ordusu (ASALA) Fransa’yı tehdide devam ediyor. Pazar günü gözaltına alınan Fransız ve Lübnan uyruklu 15 Ermeni’nin serbest bırakılmasına rağmen ASALA tehdidini yineleyerek, *“Fransız uçakları, bu uçaklara iniş izni veren havaalanları, Fransa’ya giren ve çıkan trenler askeri hedefimiz haline gelmiştir”* şeklinde açıklamalarda bulunuyor.

Arap ve Ortadoğulu Siyasi Tutuklularla Dayanışma Komitesi (CSPPA) ile ASALA dün de tehditlerini yinelerken, Abdullah Nakkaş ve Garbisyan’ın bırakılmasını isteyen CSPPA, İtalyan hükümetini de *“faşist”* olarak niteleyerek tehdit etti. Açıklamada, İtalya’da tutuklu iki militan serbest bırakılmadığı takdirde *“Roma sokaklarının yanmış toprağa çevrileceği”* bildirildi. Polis ve sorgu yargıcı tarafından yürütülen soruşturma sonuçlarının verdiği bazı ipuçları, Paris’te eylül ayında meydana gelen saldırılarda ASALA’nın da parmağı bulunması olasılığını kuvvetlendiriyor. Bunun üzerine Paris’teki militan Ermeni çevrelerde arama taramalara girişen Fransız polisi, onbeş kişiyi gözaltına almış, bu kişiler aynı akşam serbest bırakılmıştı.

On beş Ermeni’nin gözaltına alındıkları haberinin gelmesi üzerine, ASALA, Beyrut’taki merkezinden, gözaltına alınan Ermenilerin bırakılması için yeni bildirilerle, tehditlerini artırmış, bunların serbest bırakılmasına rağmen bu kez de Garbisyan ve İbrahim Abdullah’ın bırakılması için yeni tehditler savurmuştu.

Fransız Hükümeti tarafından patlamaların sorumlusu olmakla suçlanan İbrahim Abdullah uluslararası yargı kurumlarına başvurarak tazminat davası açacakları öğrenildi. Abdullah kardeşlerin avukatları ya Fransız polisini ya da Adalet Bakanlığı'nı dava edeceklerini açıkladı.

Öte yandan Fransız Savunma Bakanı Andre Giruad terörist saldırılardan dolayı herhangi bir yabancı devleti sorumlu gösterenin mümkün olamayacağını belirtti. Fransız hükümeti tarafından patlamaların sorumlusu olmakla suçlanan İbrahim Abdullah kardeşlerin uluslararası yargı kurumlarına başvurarak tazminat davası açacakları öğrenildi. Abdullah kardeşlerin avukatları ya Fransız polisini ya da Adalet Bakanlığı'nı dava edeceklerini açıkladı. Giruad, *“Gerçi son saldırılarda bazı ülkelerin desteğinin bulunduğu doğrudur. Ama bu ülkelerde de çeşitli tandansların çatışması söz konusudur”* dedi.

Savunma Bakanı çeşitli kaynaklardan aldıkları bilgilerin saldırıların bir süre daha devam edeceği tarzında olduğunu da belirterek, Fransız halkının ihtiyati elden bırakmamasını istedi.¹⁶⁵²

3.2.474. ASALA'dan İslami Cihad'a Çağrı

“Fransız Gazeteciyi Öldürün”

Beyrut, (AP) - Ermeni terör örgütü ASALA, İslami Cihad Örgütü'ne çağrıda bulunarak, kaçırılan Fransız gazeteci Jean Paul Kauffmann'ın öldürülmesini istedi. ASALA adına Batı Beyrut'ta bulunan Batılı bir haber ajansına telefon eden ve adının Vahramian olduğu bilinen kişi, Kauffmann'ın öldürülmesini ve bunun İsrail Başbakanı Şimon Peres'in Fransa'yı ziyaretiyle birlikte *“anılmasını”* istediklerini belirtti. Vahramian şöyle dedi: *“Siyonist Peres'in Fransa'yı ziyaretine yanıt olarak, biz ASALA İslami Cihad Örgütü'nden, Fransız Siyonistlerine unutulmayacak bir hediye vermelerini ve Siyonist casus Jean-Paul Kauffmann'ı öldürmelerini istiyoruz”* dedi. Telefonu alan Batılı ajansın bir yetkilisi, telefonu eden kişinin adını söylemediğini, ancak sesin Vahramian'a ait olduğundan emin olduğunu söyledi, *“bizi sık sık arar, biz de onun sesini çok iyi tanırız”* dedi.

¹⁶⁵² Cumhuriyet, 7 Ekim 1986.

Vahramian, son aylarda Lübnan merkezli örgütlerin başlattıkları, Fransa’da tutuklu bulunan üç Ortadoğulu teröristin serbest bırakılması kampanyası kapsamındaki tüm bildirileri yazan ve imzalayan kişi olarak biliniyor. Vahramian daha önceki bir bildirisinde Fransa Cumhurbaşkanı François Mitterrand’ı, 12 Nisan 1985’te Fransız hapisanesinde Ermeni Aram Besmedjian’ın ölmesinden sorumlu tutarak, “*idama mahkûm ettiklerini*” açıklamıştı. Bu arada, Yunanistan’ın başkenti Atina’da dün bir basın toplantısı düzenleyen “*Ermeni Halk Hareketi*” örgütünün sözcüsü Christina Skouloudis, Orly katliamına karışmaktan Fransa’da cezaevinde yatmakta olan terörist Varujyan Garabedian’a “*insanlık dışı*” muamele yapıldığını ileri sürdü. Christina Skouloudis, “*Garabedian’ı insanlık dışı muamele yapıyor. Kendisine elbise verilmiyor. Ülseri için ilaç verilmiyor*” dedi. Skouloudis, ASALA’nın dünyadaki Fransız hedeflerine saldırılar düzenlenmesi yolundaki çağrısını desteklediklerini, ancak Yunanistan’da böyle saldırıların olmayacağını söyledi. Skouloudis, “*Yunanistan, operasyonların yapılacağı düşman bölgelerine dâhil değildir*” dedi.¹⁶⁵³

Avrupa Parlamentosu

3.2.475. “Ermeni Raporu” Gündeme Gelebilir

Strasbourg - Osman Ataman bildiriyor; Geçen haziran ayında Avrupa Parlamentosu Siyasi Komisyonu’nda yetkisizlik gerekçesi ile gündem dışına bırakılan Ermeni raporunun tekrar aynı komisyonda görüşülmesi olasılığı belirdi ve Tüzük İşleri Komisyonu’ndan görüş alınması kararlaştırıldı.

Avrupa Parlamentosu Genişletilmiş Başkanlık Divanı’nda dün, Belçikalı parlamenter Jaak Vandemeulebroucke ile Siyasi Komisyon Başkanı Roberto Formigoni’nin yetkisizlik kararına yaptıkları itiraz ele alındı. “*Bir rapor üzerinde görüşüldükten sonra yetkisizlik kararı alınamayacağı ve bunun tüzüğün 84. Maddesini ihlal anlamına geldiğini belirten iki üyenin itirazı kabul edildi ve böylece ihlal olup olmadığının belirlenmesi için konunun tüzük komisyonunda incelenmesine karar verildi.*”

Tüzük komisyonu, yetkisizlik kararına yapılan itirazı kabul ederse Ermeni raporu, siyasi komisyon gündemine yeniden geri gelecek. Öte yandan Kıbrıs Rum Kesimi Meclis

¹⁶⁵³ Cumhuriyet, 8 Ekim 1986.

Başkanı Vassos Lissarides de Avrupa Parlamentosunun konuğu olarak bulunduğu Strasbourg'ta ikili temaslarını sürdürüyor. Lissarides, dün Avrupa Parlamentosu siyasi grup başkanları ve Kıbrıs ile İlişkiler Komitesi üyeleri ile görüştü. Rum Meclis Başkanı, Avrupa Parlamentosu Kıbrıs Karma Parlamento Komisyonu kurulması için yoğun çalışmalar yapıyor. Avrupa Parlamentosu'nda dün, ayrıca yabancı işçiler sorunu ile ilgili geniş görüşmeler yapıldı. Yabancı işçilere bulundukları ülkelerde yerel seçimlerde seçme ve seçilme hakkının tanınması istendi.¹⁶⁵⁴

3.2.476. Türk Elçiliğini Basan Ermeniler Yargıç Önünde

Ottawa (a.a.) - Ottawa büyükelçiliğimizi, 1985 yılında basan üç Ermeni teröristin yargılanmalarına önceki gün başlandı. Kanada güvenlik güçleri Ohannes Noubarian, Kevork Marachelian ve Rafi PanosTitizian'ın mahkemeye getirilişleri sırasında çok sıkı emniyet tedbirleri aldı.

Ermeni teröristler, 1985 yılında Ottawa büyükelçiliğimizi basarak aralarında büyükelçi Coşkun Kırca'nın kızı ve karısının da bulundukları 12 kişiyi rehin almışlardı. Olay sırasında Coşkun Kırca pencereden atlayarak kurtulmuştu.¹⁶⁵⁵

3.2.477. Ermeni Terör Örgütünün İddiası: “Fransa ile ASALA Görüşüyor”

Beyrut, (a.a.) - Fransa yetkilileri, teröristlerle pazarlık yapılmasının söz konusu olmadığı yolundaki açıklamalarına rağmen, ASALA, Fransız Hükümeti ile görüşmelerinin devam ettiğini bildirdi. ASALA'nın siyasi komite üyesi olduğunu söyleyen Mirhan Mirhanyan, Fransız gazetelerinden “Le Monde” ve Fransız Haber Ajansı AFP'ye verdiği bir demeçte görüşmelerin devam ettiğini belirterek, “*Bu yüzden Fransa'daki eylemlerimize ara verdik, ancak Fransız Hükümeti'nin verdiği sözleri tutmasını bekliyoruz*” dedi.

Mihanyan, Fransız Hükümeti'nin verdiği sözleri tutmaması halinde ASALA'nın eylemlerine tekrar başlayacağını kaydederek, “*Ancak bu sefer eylemlerimiz çok daha şiddetli olacaktır*” şeklinde konuştu.

¹⁶⁵⁴ Cumhuriyet, 9 Ekim 1986.

¹⁶⁵⁵ Cumhuriyet, 16 Ekim 1986.

Siyasi komite üyesi, örgütünün Fransız Hükümeti'ne daha önceden verdiği sözleri tutması için bir ultiatom verdiğini de belirterek, özellikle, Paris - Orly Havaalanı'ndaki saldırıdan sonra “*haksız*” yere tutuklanan Varudeiyan Garbicyan, Soner Nayır ve Ohannes Semerci'nin serbest bırakılmalarını istediğini ifade etti.

Ermeni terör örgütü ASALA, Fransız Hükümeti ile görüşmeleri sürdürdüklerini ve bunun sonucu Paris'te terör eylemlerine ara verdiklerini öne sürdü. Fransız Hükümeti'nin kendileri ile temasta olduklarını yalanlaması halinde, görüşmelerin içeriğini ve görüşmelere Fransa Hükümeti adına katılanları açıklayacaklarını kaydeden Mihranyan “Bizim görüşmelerimiz İran, ya da bir başka ülkeyle yapılan müzakerelerle karıştırılmamalıdır” dedi.¹⁶⁵⁶

3.2.478. Fransa Yalanladı: ASALA İle Pazarlık Yok

Paris, (AP) - Fransa Hükümeti, Ermeni terör örgütü ASALA ile görüşme yapıldığı yolundaki haberleri yalanladı. ASALA üyesi 3 terörist, önceki gün Beyrut'ta yapılan bir röportajda, Fransa Hükümeti ile görüştüklerini, bu nedenle de son günlerde Paris'te bombalı saldırıların durduğunu söylemişlerdi. “*Le Monde*” Gazetesi muhabirleri ve Fransız Basın Ajansı (AFP) yetkililerinin, 3 ASALA üyesi Vahran Vahranian, Mirhan Mihranian ve “*arkadaşları*” Murat ile yaptıkları görüşme sırasında, Ermeni teröristler, “*Fransa Hükümeti'nin sözünü tutmasını ve arkadaşlarımızı serbest bırakmasını bekliyoruz. Aksi halde eylemlere yeniden başlar*” demişlerdi.

Fransa Hükümeti İçişleri Bakanlığı'ndan bir yetkili ise “*Herhangi bir terör örgütü ile hiçbir pazarlığın yürütülmesi söz konusu değil*” diyerek, ASALA'nın iddiasını yalanladı. ASALA'nın 3 üyesi, Fransa Hükümeti'nin, görüşmelerin sürdüğünü yalanlaması halinde, görüşmelerin tutanaklarını, kimlerin katıldığını ve toplantıların nerede yapıldığını açıklayacaklarını söylemişlerdi. ASALA, Fransız hapisanelerinde tutuklu bulunan ve Orly katliamından sorumlu tutular Varujan Garbiçyan, Enis Nakkaş ve Soner Nayır'ın serbest bırakılmasını istiyor. Bunu sağlamak amacıyla eylül ayında 10 gün süreyle devam eden bombalı saldırılarda Paris cehenneme dönmüş, 10 kişi ölmüş, 162 kişi de yaralanmıştı.¹⁶⁵⁷

¹⁶⁵⁶ *Cumhuriyet*, 18 Ekim 1986.

¹⁶⁵⁷ *Cumhuriyet*, 19 Ekim 1986.

3.2.479. Avrupa Parlamentosu: Ermeni Raporu Siyasi Komisyonda

Strasbourg - Avrupa Parlamentosu Genişletilmiş Başkanlık Divanı'nda Ermeni iddialarına ilişkin rapor, yeniden görüşülmek üzere siyasi komisyona gönderildi. Belçikalı parlamenter Jaak Vandemeulebroucke tarafından hazırlanan raporun siyasi komisyonda görüşülmesi, 26 Haziranda reddedilmişti. Bunun üzerine Belçikalı parlamenter Vandemeulebroucke ile Siyasi Komisyon Başkanı İtalyan Formigoni, buna itiraz etmiş, Başkanlık Divanının konu hakkında kararını bildirmesini istemişti. Başkanlık Divanı da dünkü toplantıda 4'e karşı 7 oyla raporun siyasi komisyonda kaldığı yerden devamını kararlaştırdı.¹⁶⁵⁸

3.2.480. Washington Post - Fransa, ASALA İle Pazarlık Yapıyor

Dış Haberler Servisi - Fransa'nın başkenti Paris'te bir süre önce 10 kişinin ölümü, 200'e yakın kişinin yaralanması ile sonuçlanan bombalı saldırıların arkasında Ermeni terör örgütü ASALA'nın bulunduğu öne sürüldü. ABD'de yayımlanan Washington Post Gazetesi bu saldırıların ASALA örgütünün işi olduğunu öne sürerken, Fransa'yı bu olaylarla ilgili olarak Fransız halkını ve dünya basınını aldatmaya çalışmakla suçladı. Gazete, bombalı saldırıları düzenleyenlerin asıl amaçlarının Orly katliamı sorumlusu ASALA liderlerinden ve Ermeni terörist Varaçıyan Garbisyan'ın serbest bırakılmasını sağlamak olduğunu bildirdi. Gazete, çeşitli ülkelerin istihbarat örgütlerini kaynak gösterdiği haberde, Fransa'nın bu gerçeği saptırmaya çalıştığını öne sürerek Fransız yetkililerinin bombalı saldırıları durdurmak için ASALA ile pazarlık içinde olduğunu kaydetti. "Washington Post" Gazetesi, Fransa'nın bu gizli pazarlığını örtbas etmek amacıyla bombalı saldırıların bu ülkede tutuklu bulunan Lübnanlı bir örgütün lideri George Abdullah'ın salıverilmesini hedef aldığı yolunda basını ikna ettiğini savundu.¹⁶⁵⁹

3.2.481. Avrupa Parlamentosu: Ermeni Raporunda Türkiye'ye Bir Puan

Brüksel - Hadi Uluenginbildiriyor; 1915 "Tehcir" olaylarını "soykırım" olarak niteleyen ve haziran ayında Avrupa Parlamentosu Siyasi Komisyonu'nda düşen "Ermeni raporu"nun yeniden gündeme gelip gelmeyeceği konusundaki usul tartışmalarında, dün

¹⁶⁵⁸ Cumhuriyet, 24 Ekim 1986.

¹⁶⁵⁹ Cumhuriyet, 30 Ekim 1986.

Türk tarafı bir puan kazandı. Parlamento Sosyal Hristiyan Grubu yöneticisi Egon Klepsh, Başkanlık Divanı'na bir protesto mektubu göndererek bu divanın "*Ermeni raporunu*" yeniden siyasi komisyona havale etme kararının, "*yetkileri aşmak*" olduğunu duyurdu. Sosyal Hristiyanların dünkü "*çıkışından*" sonra, artık konunun bu ay siyasi komisyona gelmeyeceği hemen hemen anlaşıldı.

Brüksel'deki gözlemcilere göre, Parlamento Başkanlık Divanı'nın şimdi yeni bir karar alması gerekiyor. Yine aynı gözlemcilere göre muhtemel karar, Başkanlık Divanı'nın usul komisyonundan "*görüş*" talep etmesi şeklinde biçimlenecek. Gözlemciler, normal olarak usul komisyonunun siyasi komisyonun kararını değiştirme yetkisine sahip olmadığı görüşünde birleşiyor. Ancak AET danışma organındaki "*Ermeni lobisinin*" sorunu yeniden gündeme getirmek için bütün yolları deneyeceğini vurguluyorlar. Bu yüzden, söz konusu gözlemcilere göre, Brüksel'deki "*sinir savaşının*" bir süre daha devam etmesi, ufuktaki en yakın ihtimal. Bilindiği gibi, Avrupa Parlamentosu'ndaki "*Ermeni raporu*" son iki yıl boyunca Türk dış politikası için önemli bir "*baş ağrısı*" oluşturmuş ve bir "*emsal*" teşkil edecek bu raporun parlamentodan geri dönmesi için Ankara, büyük çaba harcamıştı.¹⁶⁶⁰

3.2.482. Toranyan: Hedef Sadece Türkiye

Brüksel, (a.a.) - "*Ermeni Ulusal Hareketi*" adlı örgütün lideri Ara Toranyan, tedhiş eylemlerinin sürdürüleceğini ve hedeflerinin bundan böyle sadece Türkiye toprakları olduğunu açıkladı. Belçika'da yayımlanan "*La Libre Belgique*" Gazetesi muhabiri Michel Theys ile konuşan Toranyan, örgütünün Orly saldırısından 6 ay önce "*ASALA*" tedhiş örgütüyle ilişkisini kopardığını öne sürdü. Toranyan, kendilerinin siyasi eğilimi temsil ettikleri görüşünü savunduktan sonra, sadece teröre yönelik eylemlere başvuran ASALA'nın Ermeni davasına zarar verdiğini belirtti.

Agop Agopyan liderliğindeki "*ASALA*" tarafından sürdürülen terörün artık dejenere olduğunu itiraf etmek zorunda kalan Ara Toranyan, mücadelenin devam ettirileceğini, ancak şekil değiştirerek sadece Türkiye'de sürdürüleceğini açıkladı. "*ASALA*" içinde tedhiş tohumları bulunduğunu 1980 başlarında fark ettiklerini belirten Toranyan, başta Agopyan olmak üzere Filistin kamplarında eğitim görmüş kişilerin

¹⁶⁶⁰ Cumhuriyet, 30 Ekim 1986.

giderek, “ASALA”nın yönetimini ellerine geçirdiklerini ve örgütü yolundan saptırdıklarını söyledi.

ASALA ile Ermeni Ulusal Hareketi arasında baş gösteren anlaşmazlık nedeniyle iki örgütün 1983 Ocağında birbirinden koptuklarını açıklayan Toranyan, ASALA’nın da daha sonra ikiye bölündüğünü ve kör tedhişi reddeden Monte Melkonyan ile tedhiş yanlısı Agopyan fraksiyonlarına ayrıldığını kaydetti. “ASALA”nın gelişmek için ihtiyaç duyduğu kaynakları Ermeniler dışında aradığını ve bulduğunu belirten Toranyan, bunlar arasında devletler ve örgütlerin yer aldığına dikkati çekti, ancak isim vermedi.

“ASALA”nın terör dünyasında adının giderek fazla duyulması sonucu, Batı Beyrut’taki örgütlerin ASALA ile ilgilenmeye başladıklarını anlatan Ermeni Toranyan, bunların dünyanın dört bir yanındaki eylemler için ASALA’dan yararlanma yolunu seçtiklerine işaret etti. Toranyan, Agop Agopyan’ın, Ebu Nidal’ın Ermeniler arasındaki benzeri olduğunu da belirterek, “*Ebu Nidal ne ise, Agopyan da odur*” dedi. “*Agop Agopyan, Ermeni bir cani ve çıkarlarına hizmet edecek kişiler arayan devletlerin hizmetinde olan biridir*” diyen Ara Toranyan, “*Artık onun Ermeni davasıyla hiçbir ilişkisi kalmamıştır*” şeklinde konuştu.

Monte Melkonyan’ın önderlik ettiği bölümün amacının köşe başlarına bomba yerleştirmek değil, “*Mücadeleyi giderek Türkiye’ye taşımak*” olduğunu itiraf eden Ermeni lider, sözde Ermeni topraklarının geri alınmasının zor bir mesele olduğunu itiraf ederek, “*Ancak toprak talebimiz devam etmektedir*” şeklinde konuştu.¹⁶⁶¹

3.2.483. Ottawa Elçiliğimizde 1 Kişiyi Öldürmüşlerdi

Üç Ermeni’ye Ömür Boyu Hapis Cezası

Ottawa (a.a.)- Kanada’nın Türkiye Büyükelçiliği’ne geçen yıl silahlı saldırı düzenleyerek bir koruma görevlisini öldüren, 13 kişiyi 4 saat rehin tutan ve Büyükelçi Coşkun Karca’nın yaralanmasına neden olan üç Ermeni terörist ömür boyu hapse mahkûm oldu. Mahkeme, sanıkların 25 yıl süreyle aftan yararlanmalarını da kararlaştırdı. Türkiye’nin Kanada Büyükelçiliği’ni 12 Mart 1985’te basan Ohannes Nubaryan (30), Kevork Maraşlıyan (35) ve Panos Titizyan’ın (25) 15 gündür süren

¹⁶⁶¹ Cumhuriyet, 31 Ekim 1986.

duruşmaları dün karara bağlandı. Jürinin “*Teröristleri*” suçlu bulduğunu bildirmesinden sonra mahkeme Başkanı David Waat olayda birinci derecede cinayet unsuru saptandığını söyledi, gerek Ermeni teröristlerin, gerekse savunma avukatlarının savunmalarını göz önüne almadığını açıkladı.

Türkiye’nin eski Ottawa Büyükelçisi Coşkun Kırca, “*Kanada kanunlarına göre tedhişçilere en büyük cezanın verilmiş olduğunu*” söyledi. Kırca ayrıca “*Kanada’da ölüm cezası yok. Jürinin hükmü üzerine tedhişçilik en büyük cezaya çarptırılmış bulunuyor, cezada tedhişçilerin 25 yıl af kapsamına alınmamalarını getiren hüküm olmakla beraber, suçluların iyi hal göstermeleri halinde maalesef 10 yıl sonra salıverilmeleri de mümkün*” dedi. Geçen yıl meydana gelen olayda Ermeni teröristler güvenlik görevlisi Claude Brunelli’yi öldürmüş, içeriye bomba atmışlardı. Büyükelçi bu sırada binanın ikinci katından bahçeye atlayarak teröristlerin elinden kurtulmuştu.¹⁶⁶²

3.2.484. Ermeni Teröristlere Verilen Ceza

Ankara, (a.a) - Kanada’daki Türkiye Büyükelçiliği’ni 1985’te basarak bir güvenlik görevlisini öldüren üç Ermeni teröristin önceki gün Ottawa da ömür boyu hapis cezasına çarptırılmaları Dışişleri Bakanı Vahit Halefoğlu tarafından “*Memnuniyet verici*” olarak nitelendirildi. Halefoğlu, mahkeme kararıyla ilgili görüşünü soran a.a. muhabirine, “*Üç teröristin layık oldukları muameleyle tabi tutulmuş bulunması ve Kanada yasalarına göre azami cezanın verilmiş olması memnuniyet vericidir*” dedi.¹⁶⁶³

3.2.485. ASALA 300’den Fazla Saldırı Düzenledi

(Cumhuriyet) - Ermeni terör örgütü ASALA, 1975 yılından bu yana Türkiye ve müttefiklerine karşı 300’den fazla saldırı düzenlediğini açıkladı. Atina’da cuma günü başlayan uluslararası bir toplantıda, ASALA’nın uzantısı olan “*Devrimci Ermeni Hareketi*” adına yapılan bir konuşmada, “*ASALA sayesinde, yeni Ermeni devriminin temellerinin atıldığı*” ileri sürüldü.¹⁶⁶⁴

¹⁶⁶² Cumhuriyet, 1 Kasım 1986.

¹⁶⁶³ Cumhuriyet, 2 Kasım 1986.

¹⁶⁶⁴ Cumhuriyet, 11 Kasım 1986.

3.2.486. Ermeniler Kanada Hava Yollarının Paris Bürosunu Bastı

(Cumhuriyet) - Fransa'nın başkenti Paris'teki Kanada Hava Yolları bürosu öğle saatlerinde bir grup Ermeni tarafından bir süre işgal edildi. 40 kişi oldukları belirtilen Ermeniler Türkiye'nin Ottawa Büyükelçiliğini basan üç Ermeni teröristin Kanada'da ömür boyu hapis cezasına çarptırılmasını protesto amacıyla bu eyleme başvurduklarını bildirdiler.¹⁶⁶⁵

3.2.487. ABD Basını: Fransa, Ermeni Teröristin Fotoğrafını Türkiye'den Saklıyor

California, (ANKA) - ABD'nin California eyaletinde yayımlanan "*The Herald*" Gazetesi, Ermeni terörizminin kilit adamı olarak tanımlanan Agop Agopyan hakkında bilgi sahibi olmasına karşın, Fransa'nın bu bilgileri Türkiye'ye iletmeye yanaşmadığını bildirdi. Fransa'nın ASALA'ya yönelik tutumuna ilişkin bir değerlendirme yapan "*The Herald*", ASALA'nın kuruluşunda Agop Agopyan'ın "*başrolü oynadığı*" nı belirterek, Avrupa, Kanada ve ABD'de Türk diplomatlara yönelik terörist saldırıların planlayıcısının da Agopyan olduğunu kaydetti.

"*The Herald*"a göre, Agop Agopyan, İsrail'in 1982'de Lübnan'ı işgal etmesi üzerine, Suriye'ye kaçtı ve FKÖ'den koptu. Bundan sonra karargâhını Şam'a taşıyan ve FKÖ'ye karşı olan, Ebu Nidal ile işbirliği içine giren Agop Agopyan, sürekli perde arkasında kalmayı başardı. Ancak Fransız Gizli Servisi'nin bir süre önce, Agopyan'ın izini bularak, fotoğrafını çekmeyi başardığını kaydeden gazete, Agopyan'ın Nisan 1983'te Paris'i ziyareti sırasında çekilen fotoğrafları ile Fransa'da yaptığı görüşmelerine ilişkin tüm bilgilerin Türkiye'nin ısrarına rağmen, Fransız Gizli Servisi'nden alınamadığını bildirdi. Türk istihbarat yetkililerinin, Agopyan'ın izini bulabilmek için, fotoğrafından mutlaka yararlanmak istemeleri karşısında, Fransa'nın vermemekte direnmesinin, Agopyan hakkında bir başka iddia daha ortaya çıkardığı da belirtildi. Buna göre, Orly Havaalanı'na yapılan saldırının sorumlularından Ermeni terörist Varujan Garbisyan ile Agop Agopyan'ın aslında aynı kişi olması olasılığı bulunuyor. Fransız Gizli Servisi'nin fotoğrafları saklaması, bu kanıyı güçlendiriyor.

¹⁶⁶⁵ Cumhuriyet, 15 Kasım 1986.

Ebu Nidal grubunun Paris'te düzenlediği bombalı saldırılarda “*eylemlerin son bulması karşılığında serbest bırakılması*” ısrarla istenen Varujan Garbisyan, halen cezaevinde bulunuyor.¹⁶⁶⁶

3.2.488. Melbourne Başkonsolosluğumuza Saldırı

Bombacı Parçalandı

Haber Merkezi - Avustralya'nın Melbourne kentindeki T.C. Başkonsolosluğu'nun bulunduğu binanın garajında önceki gün meydana gelen patlamanın sorumluluğunu, “*Ermeni Yunan - Bulgar Cephesi*” adlı bir örgüt üslendi. Patlama sırasın da garajda bulunan ve bombalı saldırının faili olabileceği tahmin edilen bir kişinin de öldüğü açıklandı. Melbourne Başkonsolosu Sahir Armaoğlu, olayla ilgili olarak Cumhuriyet'in sorularını yanıtlarken, patlama sonucu konsolosluğun bulunduğu binada büyük hasar meydana geldiğini ve uzmanlarca incelenen binanın “*statüğının bozulduğunu*”, bu nedenle henüz içeri giremediklerini bildirdi. Başkonsolos, patlamanın ardından yangın çıktığını da anlatarak, “*Yangın sırasında bazı camlar kırılmış ve binanın diğer katlarından birinde bulunan bir Avustralyalı hanım, cam kırıklarıyla hafif yaralanmış, aynı zamanda şok geçirmiş. Ancak garajda ölen ve erkek olduğu saptanan kişinin, bir sabotaj hazırlığı içinde olan veya bomba koyduktan sonra kaçma ya çalışan kişi olduğu sanılıyor*” şeklinde konuştu.

Armaoğlu, binada, şiddetli patlama nedeniyle bazı duvarların bel verdiğini de kaydederek, “*Melbourne emniyet yetkilileri, binaya girişe izin vermiyorlar. Sorumluluğu alırsanız, girip özel eşyalarınızı alabilirsiniz*” dediler. “*Bu nedenle pazartesi günü de başkonsoloslukta mesai yapamayacağız*” dedi.

Öte yandan Agence France Presse (AFP) Fransız Haber Ajansı'nın Sydney'deki bürosuna telefon eden kimliği belirsiz bir kişi, bombalı saldırının sorumluluğunu “*Ermeni - Yunan Bulgar Cephesi*” adlı bir örgütün üstlendiğini ileri sürdü. Söz konusu kişi, bundan böyle örgütün Türkiye ve KKTC temsilciliklerine karşı saldırılarını sürdüreceğini bildirdi.

¹⁶⁶⁶ Cumhuriyet, 15 Kasım 1986.

Melbourne Emniyet Müdürlüğü tarafından dün düzenlenen basın toplantısında da olayla ilgili olarak bilgi veren emniyet müdür yardımcısı, patlamanın çok şiddetli olduğunu ve paramparça olan otomobilin markası ile ölen kişinin kimliğinin tespit edilemediğini açıkladı. Polis sözcüsünün açıklamasında çevrede bulunan 20 kadar ev ve dükkânın da hafif hasar gördüğü belirtildi. Saldırının sorumlularını yakalamak için geniş çaplı bir operasyon başlatırken, ölen kişinin bombayı taşıyan arabanın sürücüsü olabileceğini bildirdi. Avustralya Başbakanı, saldırıyı büyük üzüntü ile karşıladığını ve olaydan sonra ülkedeki Türk temsilcilikleri çerçevesinde güvenlik önlemlerinin artırıldığını söyledi.¹⁶⁶⁷

3.2.489. Avrupa Parlamentosu: Ermeni Raporu Oylanamadı

Brüksel, (a.a.) - Belçikalı parlamenter Jaak Vandemeulbroucke tarafından hazırlanan sözde Ermeni soykırımıyla ilgili rapor, dün de Avrupa Parlamentosu Siyasi Komisyonu'nda oylanamadı. Siyasi komisyon, dünkü toplantıda, konunun Avrupa Parlamentosu'nun yetki alanı içinde olmadığı, dolayısıyla raporun oylanamayacağı yolunda geçen haziran ayında aldığı kararın, parlamento iç tüzüğü'nün 84. Maddesine ters düşüp düşmediği yolunda tüzük komisyonunun karar vermesinde ısrar etti ve dosyayı yeniden tüzük komisyonuna gönderilmek üzere, Başkanlık Divanı'na yolladı. Genişletilmiş Başkanlık Divanı, konuyu muhtemelen 27 Kasım'da yapacağı toplantıda ele alacak.

Vandemeulbroucke raporunun oylanması konusunda dünkü siyasi komisyon toplantısında tartışma çıktı. Fransız Komünist Milletvekili Piluet, toplantının başında, raporun ve verilen değişiklik önergelerinin oylanmasını istedi. Yunanlı Plaskovitis de Piiuet'yi destekledi. Ancak komisyon başkanı ve öteki bazı üyeler, 84. Maddenin yanlış yorumlanmış olduğu konusunda tüzük komisyonu kararı bulunmadığını, dolayısıyla siyasi komisyonun daha önce almış olduğu ret kararının değiştirilmesine imkân bulunmadığını bildirdiler. Başkan, dosyanın tüzük komisyonundan karar alınması amacıyla Başkanlık Divanı'na gönderileceğini açıkladı.

Siyasi komisyonun, *“topu yeniden Başkanlık Divanı'na atmasından sonra”* a.a. muhabirinin sorularını cevaplandıran raportör Jaak Vandemeulbroucke, siyasi

¹⁶⁶⁷ *Cumhuriyet*, 24 Kasım 1986.

komisyonda rapor üzerinde oylamaya geçilmesi halinde, yeni değişiklik önergesi verilemeyeceğini ve daha önceki önergelerin oylanmasıyla başlanacağını belirtti. Raportör, önergeler üzerine görüşme yapılabileceğini, bu görüşmeler tamamlandıktan sonra raporun tamamının oylanması gerektiğini öne sürdü.¹⁶⁶⁸

3.2.490. Melbourne'deki Patlama

Ermeni Saldırganın Kimliği Belli Oldu

Haber Merkezi - Türkiye'nin Avustralya'nın Melbourne kentindeki başkonsoloslğun bulunduğu binada geçen hafta sonu meydana gelen patlamada ölen Ermeni teröristin Agop Levonyan olduğu açıklandı. Türkiye Cumhuriyeti Melbourne Başkonsoloslğu'nun bulunduğu binanın altında patlayan bomba olayının sanığı Levon Demiryany dün Sydney'de sorgu hâkiminin huzuruna çıkartıldı. Levon Demiryany mahkemede sorgulaması sırasında olay günü Melbourne şehrinde olduğunu, içinde bombanın patlamış olduğu otomobili kendisinin satın aldığını kabul ederken savcılık tarafından yapılan diğer suçlamaları kabul etmediğini söyledi.

Savcı Levon Demiryany'nın önceki gün Sydney'den Beyrut'a gitmek üzere uçakta yer ayırtmış ve biletini almış olduğunun belirlendiğini ve suç ortağı ile birlikte sebep oldukları maddi zararın 4 milyon doların üzerinde bulunması sebebiyle yapılabilecek kefalet ve tahliye talebinin kabul edilmemesini istedi. Sorgu hâkimi Endersonn, Levon Demiryany'nın kefaletle tahliye edilmesi halinde ülke dışına kaçma teşebbüsünde bulunabileceği gerekçesiyle avukatın tahliye talebini reddetti.

Levon Demiryany, suçun işlendiği Victoria Eyaleti'ne gönderilmesi konusunun karara bağlanması için 1 Aralık pazartesi günü yeniden mahkeme huzuruna çıkacak. Bu arada önceki gün yapılan baskınlarla ilgili bilgi veren polis yetkilileri, Levon Demiryany'nın ortak olduğu ve aşçı olarak çalıştığı restoranda yapılan araştırmada, 6 adet hazırlanmış bomba, ayrıca 174 adet dinamit lokumu, çeşitli silahlar ve bomba yapımında kullanılan çeşitli malzeme ele geçirildiğini açıkladılar.

¹⁶⁶⁸ *Cumhuriyet*, 26 Kasım 1986.

Polis yetkilileri ele geçirilen bir not defterinde de, Türkiye Cumhuriyeti temsilciliklerinde görev alanlar ile bu temsilciliklere yakınlığı ile tanınan şahısların isim ve adreslerinin yer aldığını bildirdiler.¹⁶⁶⁹

3.2.491. ASALA Liderinin Duruşması Paris'in Tavrına Işık Tutacak

Melkonyan Bugün Mahkeme Önünde

Paris - Sabetay Varol bildiriyor; Yaklaşık bir yıldır Fransa'da tutuklu bulunan ASALA (M-R) "*Devrimci Hareket*" lideri Monte Melkonyan bugünden itibaren Paris 14. Asliye Ceza Mahkemesi'nde yargılanacak. Melkonyan, silah ve patlayıcı bulundurma, resmi belge tahrif etme suçları yanında cürüm işlemek üzere örgüt kurmakla da itham ediliyor. Bugün yerel saatle 13.30'da başlayacak duruşmanın ara verilmeden mi sonuçlandırılacağı, yoksa ileri bir tarihe mi bırakılacağı 3 kişilik mahkeme heyetinin kararına bağlı. Bilindiği gibi asliye ceza mahkemelerinde jüri bulunmuyor. Geçen yıl ASALA (M-R)'ye yakınlığı ile bilinen ve Fransa'nın güneyinde bir posta arabasını soymakla suçlanan bir militanın lehine tanıklık yapmak üzere Fransa'ya giren Melkonyan, Fransız Karşı Casusluk Örgütü DST elemanlarınca gözaltına alınmıştı.

Paris'te bir evde bulunan Melkonyan'ın yakalandığı apartman dairesinde çeşitli silah ve patlayıcı, Marsilya Limanı'nın planları, eski Paris Büyükelçisi merhum Adnan Bulak'ın fotoğrafları ele geçmişti. Melkonyan, Fransız polisinin yakından tanıdığı bir kişi. Georgiu Dimitriyu adına düzenlenmiş sahte bir pasaportla 11 Kasım 1981'de Paris'in Orly Havaalanı'nda tutuklanan Melkonyan'dan, Roma'daki bir Türk diplomatına düzenlenen saldırının faili olarak şüphelenilmiş, aynı yılın 9 Aralık'ta Fransa'dan sessiz sedasız sınır dışı edilmişti.

Melkonyan'ın Fransa'daki bu ilk tutuklanması sırasında, ASALA'nın kurdurduğu "*Orly Grubu*" Fransa'da çeşitli bombalı saldırılara girişmiş ve bu Ermeni militanın serbest bırakılmasını istemişti. 1983 Ağustosunda, başka bir deyişle Orly katliamından kısa bir süre sonra Agop Agopyan liderliğindeki ASALA'dan koparak ASALA (M-R)'yi kuran Monte Melkonyan, Orly suikastını faşist bir eylem olarak nitelemiş ve Ermeni

¹⁶⁶⁹ *Cumhuriyet*, 28 Kasım 1986.

silahlı saldırılarına karşı çıkmamakla birlikte bu saldırıların “seçilmiş” hedeflere yöneltilmesi gerektiğini ileri sürmüştü.

ASALA’nın Fransa’daki yasal kolunu oluşturan Ermeni Ulusal Hareketi (MNA)’da Melkonyan’ı izleyerek Agop Agopyan’dan uzaklaşmış, bazı iddialara göre Orly katliamı faili Varjan Garbisyan’ın yakalanmasında Fransız polisiyle işbirliği yapmıştı.

Ermeni Ulusal Hareketi sözcüsü Ara Toranyan 1984 yılında gazeteci Ragıp Duran’a verdiği demeçte körü körüne teröre karşı çıkarken Marsilya Limanı’nda demirleyen Türk gemilerine saldırılar düzenlenebileceğini “*faydalı*” eylem türüne örnek olarak vermişti. Bu açıdan Marsilya Limanı planlarının Melkonyan’ın yakalandığı apartman dairesinden çıkması ilginç bulunuyor.¹⁶⁷⁰

3.2.492. “Soykırım Raporu” Yeniden Gündemde

Brüksel, (Cumhuriyet) - “*Ermeni sorunu*” dün Brüksel’de Türkiye açısından son derece olumsuz gelişmelere sahne oldu. Avrupa Parlamentosu Başkanlık Divanı, Belçikalı Milletvekili Jaak Vandemeulebroucke tarafından hazırlanan ve 1915 Tehcir Olaylarını bir soykırım olarak niteleyen raporun yeniden parlamento siyasi komisyonunda oylanmasına karar verdi. Oysa Türk dış politikası açısından büyük önem taşıyan ve Ankara’nın seferber olmasına yol açan söz konusu rapor, siyasi komisyonun geçen 26 Haziranda yapılan oturumunda “*düşmüştü.*” Bunun üzerine, metnin hazırlayıcısı Vandemeulebroucke ve AET danışma organındaki “Ermeni lobisi”, Parlamento Başkanlık Divanı nezdinde girişimde bulunarak siyasi komisyon kararının usulsüz olduğunu iddia etmişler ve oylamanın yeniden yapılmasını istemişlerdi. Çünkü kararla da Başkanlık Divanı, Ermeni lobisinin talebini onaylamış oldu.¹⁶⁷¹

Olaylar Nasıl Gelişti?

Parlamentoda kabul edildiği takdirde bir emsal teşkil edecek olan ve böylelikle de “*soykırım*” iddiasına ilk defa uluslararası bir kuruluştaki meşruluk kazandıracak olan bu raporun yeniden siyasi komisyona dönmesi, Türkiye açısından son derece olumsuz bir gelişme. Çünkü ilk oylamanın yapıldığı 26 Haziranda rapor, içerik yönünden değil, “*Avrupa Parlamentosu*” bir tarih yargı organı olmadığı gerekçesiyle usul yönünden

¹⁶⁷⁰ Cumhuriyet, 28 Kasım 1986.

¹⁶⁷¹ Cumhuriyet, 28 Kasım 1986.

reddedilmişti. Üstelik bu ret kararı da 19'a 20 gibi çok az bir farkla alınmıştı. Raporun reddine itirazın Başkanlık Divanı'na gitmesiyle de bu divan, 23 Ekimde yaptığı toplantıda, hiç beklenmedik bir şekilde konunun yeniden siyasi komisyona gelmesine karar vermişti. Hâlbuki normal olarak sorunun usul komisyonuna havale edilmesi ve bu organın da siyasi komisyon kararını onaylaması gerekiyordu.

Daha sonra, Avrupa Parlamentosu Hristiyan Demokrat Grubu Başkanı Klepsch ve yine aynı partiden Siyasi Komisyon Başkanı Formigioni, divanın kararını protesto etmişler ve bunun üzerine de dünkü oturum gerçekleşmişti.

Brüksel'de yaygın olan fakat doğrulanmayan haberlere göre, Avrupa Parlamentosu Başkanlık Divanı'nın "*Ermeni raporunun*" yeniden gündeme gelmesi için direktmesi, Fransa'nın tutumuyla yakından ilgili. Bu haberlere göre, hem başta sağ eğilimli Avrupa Parlamentosu Başkanı Pierre Pfimlin ve diğer muhafazakâr Fransız milletvekilleri hem de sol Fransız üyeler "*Ermeni raporunun*" kabul edilmesi için seferber olmuş durumdalar. Bunun oy kaygısının ötesindeki nedeni ise son aylarda Fransa'da tedhişçiliğin artması ve bu terörün içinde ASALA'nın da bulunması. Cumhurbaşkanı'nın sosyalist, hükümetin de sağ eğilimli olduğu Fransa'nın Ermeni sorununa ilişkin genel politikası ise Brüksel'deki bazı gözlemcilerle göre şöyle biçimleniyor: "*Ermeni tedhişçiliğine son vermek, ASALA'nın tabandan tecrit olmasını sağlayabilmek için, siyasi nitelikte bir işaret vermek gerekmektedir. Bunun şu andaki en uygun yeri de Avrupa Parlamentosu'dur. Eğer soykırım raporu, bütün Fransızların desteğiyle parlamentoda onaylanırsa, hem Ermeni cemaati tatmin olacak hem de ASALA'nın Fransa'ya hedef alan eylemleri meşruluktan yoksun kalacaktır.*" ¹⁶⁷²

3.3. KÖŞE YAZILARI (1983 - 1986)

3.3.1. Ermeniler Kullanılıyor / Nurşen Mazıcı

Lozan Barış Antlaşmasından sonra 1950'lere değin Türkiye'de azınlıklarla belirgin bir sorun olmamıştır. Bu tarihten sonra ülkemize karşı Batılıların dostça olmayan tutumu, iktidarların anlayışsızlığı ve hırsı, parti muhalefetlerinin hırçınlaşması ve devlet otoritesini sarsmış, ekonomik yapı dar boğaza girmiş, anarşi boyut kazanmış ve bunlara

¹⁶⁷² Cumhuriyet, 28 Kasım 1986.

koşut olarak yurt dışındaki temsilcilik ve temsilcilik mensuplarımıza yönelik Ermeni terörü de tırmanmaya başlamıştır.

Kısaca yarım yüz yıllık zaman farkıyla aynı stratejik ve coğrafi konumlarda bulunan 1915’lerin Osmanlı İmparatorluğuyla, 1970’lerin Türkiye’si ne acıdır ki uluslararası rekabette aynı duruma getirilmek istenmektedir. Avrupa ve Asya Kıtaları arasında bir köprü oluşturan Türkiye’yi kendi çıkarları uğruna kullanmak, bölmek isteği, bir süre duraklayan Ermeni terörü şimdi THY bürolarımıza yönelme hevesinde.

Hedeflerin, amaçların ve araçların her iki dönemde de ortak oluşu, konunun bir Ermeni sorunu olmaktan çok, emperyalist yayılmacılığın çarpık bir görünümü olarak nitelendirmek daha yerinde olur kanısındayım. Ayrıca Ermeni terörü, çok uluslu terörün bir parçasıdır. Dünya’nın dört bir yanına yayılan ve her yerde korku salan bu terör guruplarını oluşturabilecek belli bir Ermeni yığınınan, potansiyelinden söz edilemez. Özellikle Türkiye dışındaki Ermenilerin, bulundukları ülkeler itibariyle bir din birliği sağlamış olmaları dışında, belli ölçülerde bu azınlığı asimile edebilmiş, öz kültür ve geleneklerini unutarak yozlaşma eğilimini güçlendirmiştir.

Bu nedenle emperyalist amaçlı ülkelerin XIX. yüzyılın sonlarında olduğu gibi, günümüzde de Ermenileri araç olarak Türkiye’ye karşı kullandıkları açıktır. Kışkırtma ve din ayrılığı, körüklemenin öğeleridir. Oysa kesin bir gerçek var ki, o da dünya üzerinde dini bakımdan en özgür biçimde ibadet eden Ermeniler yine Türkiye Ermenileridir. Kışkırtma için doğu illerimizdeki Ermeni yurttaşlarımızın ihmal edildiği savsaklandığı söylenir. Bu da doğu illerimizin sorununun bir parçası olup, bu bölgede yaşayan Türk, Kürt, Ermeni ve benzeri yurttaşlarımızın ortak sorunlarıdır. Kısacası ülkemizde kimseye “*Sen Ermeni’sin*” diye ayrı bir işlem yapılamaz. Ancak Batı’daki propaganda bunu çarpıtarak yalnız Ermenilerin sorunu varmış gibi gösterip böylelikle yapay bir kamuoyu hazırlamaktadır. Nitekim Fransa Devlet Başkanı Mitterrand’ın seçim konuşmalarında, oy sağlamak için sözde sosyalist bir yaklaşımla Ermeni sorununa çözüm bulabileceklerinden söz ederken, Ermeni terör guruplarına çanak tutmuşlardır.

Türkiye’nin tüm yurttaşlarıyla bir bütün olduğuna, sorunlarımızı birlikte çözebileceğimize ve ülkemizin emperyalist amaçlarla bölünemeyeceğine inanıyoruz. Bu uğurda savaşımımız amansız olacaktır. Ermeniler terörle hiç bir şey elde edemezler. Çok

uluslu teröre, uluslararası önlemler alınması gereği ortadadır. Bu gerçeği görmek istemeyen ülkeler elbet bizden dostluk görmeyecektir.

Tarihsel duruma kısaca değinmek gerekirse göç (tehcir) sorununun durduk yere çıkmadığı daha iyi anlaşılır. 600 yıl Osmanlı bünyesinde yaşayan Ermenilerin hiç bir sorunu olmamıştır. Özellikle 1461-1914 yılları arasında devletin en yüksek kademelerine değin getirilen 21 Nazır vardır. Sultanın kişisel güven duyduğu kişilere verdiği Hazine-i Hassa Nazırlığı'na birçok Ermeni getirilmiştir. Bunun yanında 1876 Birinci Meşrutiyet Meclisinde 9, 1908 ikinci Meşrutiyet Meclisinde 11, 1914 Meclisinde 12 olmak üzere 42 milletvekilinin yanında 20.000 Ermeni devlet memurundan da söz edebiliriz. Ayrıca 1870 yılına değin İstanbul'da 480.000 Müslüman'ın 8 gazetesi varken 150.000 Ermeni'nin de 16 gazetesi bulunmaktadır.

İkinci Meşrutiyet'in ilanından sonra çeşitli çalkantılara karşın, İttihat ve Terakkiciler ikinci Abdülhamit'ten farklı olarak Türk Ermeni dostluğunu kurmak istemişlerse de olumlu bir sonuç almamışlardır.

İlk ayaklanma Zeytun'da başlar. Seferberliğin ilanı üzerine açıktan açığa hükümeti dinlememeye, devlet vergilerini vermemeye askerlik çağrısına gitmemeye ve askere gitmek isteyen İslam halkın önlerini keserek öldürmeye, para ve mallarını yağma etmeye başlarlar Ermeni'ler. Askerlik hizmetine karşılık "Zeytun Fedayi Alayı" adıyla yurtlarını korumak için bir milis kuvveti kurmak isteyip, başaramayınca da martin ve mavzer tüfeklerle donatılmış, çeteler kurarak dağlara çıktılar. (17 Ağustos 1914) 700-800 çeteci yakalanarak Tekke Manastırı'na kapatıldılar. 23 erin ölümü 35 erin yaralanması ile sonuçlanan bu ayaklanmada 30 beylik mavzer, 1 geliştirilmiş martin, 1 matin Henri, 65 yapma martin, 612 çeşitli, 21 çifte tüfeği, 12 mavzer, 61 silahlı eşkıya ve bombalar ele geçirildi. Kayseri'de ise "Kayserililer Yardımlaşma Derneği" adı altında bir dernek kurup Kayseri'ye ticaret malı denkları arasında silah ve cephanes gönderildi. Amerika'dan, Van - Bitlis arasında Gevan yolundaki telgraf hattı ordunun en önemli haberleşme aracıydı. Bu hat komitacılar tarafından kesilerek, üç gün sürekli ateş altında tutuldu. 4 Temmuz 1903 tarihli buyrukla Ermeni kiliselerine bağlı tüm taşınmaz malları hükümetinin yönetimine veren, Ermeni okullarında Rusça okutulmasını kararlaştıran evlenme, boşanma ve benzeri işlerini kısıtlayan, 1905 ayaklanmalarında Ermeni'leri sonuna dek ezen, 1909'da 4000 Ermeni'yi tutuklatıp, 3000 Ermeni'yi sürgün eden

Ermenileri Çarlığın baş düşmanı sayan Rusya, şimdi Osmanlı ordusundan kaçan Ermenileri bir kat daha kendi silahlarıyla donatıp özel çeteler oluşturarak sınırdan içeriye gönderiyordu. Seferberlik üzerine Erzurum Ermenilerinin %75'i İran ve Rus sınırlarından gerçek Rusya'ya gittiler. Bunun dışında Hafik, Gürün, Tenüz, Trabzon, Sivas, Elazığ, Diyarbakır yörelerinde binlerce silah, bomba, bomba fitili, dinamit ve dinamit lokumu ele geçirildi.

23 Nisan 1915 Van Ermeni Komitesinin bildirisi aynen şöyle:

1. Cumartesi günü Hacı Bekir Kışlası önünde bir Türk askerini öldürdük.
2. Dün Arnak kalesi önünde iki Türk askerini öldürdük.

Ayaklanmanın nasıl başladığını anlatan Hayasta'nın 6 Temmuz 1913 tarihli bildirisinden bir bölüm "... Biz düşmandan 20'den çok yer ele geçirdik. (Düşman dedikleri Türkler)... Hamit Ağa Kışlası'ndaki patlama en büyük kazancımız oldu. Hükümet gücünden 1000'in üzerinde ölü ve yaralı vardı. Tüm tarihimizde böyle şanslı bir çarpışma yazılı değildir..." Böyle bir ayaklanmaya karşı hangi devlet seyirci kalır. Elbet olay bastırılacaktır.¹⁶⁷³

3.3.2. Ermeni Terör Örgütleriyle Kaçakçıların İlişkisi Her Gün Biraz Daha Aydınlanıyor / Uğur Mumcu

Dünya çapındaki uyuşturucu madde kaçakçılığının Ermeni kaçakçılar tarafından yapıldığı yolundaki kuşku gün geçtikçe artıyor. "ASALA" gibi Ermeni terör örgütlerinin uyuşturucu madde kaçakçıları ile iç içe çalıştıkları, her gün biraz daha kesinlik kazanıyor.

Fransa'da uyuşturucu madde kaçakçılığı yaptığı bilinenlerin başında önemli Ermeni aileleri geliyor. Marsilya kentinde yerleşik Ermeni gruplarının Fransa'daki çeşitli siyasal partilerle çok yoğun ilişkiler kurdukları da biliniyor. Fransa'daki Ermeni kaçakçılarından en ünlülerinden biri, Robert Keşişyan. Keşişyan'ın yakınlarından biri, Bedros Vartanyan, Mitzigar Vartanyan ve Eduard Doudyan da Keşişyan ile ilişkili görünüyor. Aynı grupta bir başka Ermeni daha var: Albert Seferyan Fransız yer altı dünyasının ünlü aileleri ile...

¹⁶⁷³ Nurşen Mazıcı, "Ermeniler Kullanılıyor", *Cumhuriyet*, 22 Şubat 1983.

Fransa'daki bu Ermeni kaçakçılar, Gaoton Zampa ile ilişkili görülüyorlar. Fransız yer altı dünyasının ünlü Venturi ve Fransisco aileleri de bu Ermeni gurupları ile beraberler. Venturi ailesinin avukatı da Fransız iç politikasının önemli bir adamı: Marsilya eski Belediye Başkanı ve Miterrand Hükümeti'nin İçişleri Bakanı Gaston Deferre!

Sarkis Keşişyan, Rafael Kalaycıyan, Karabert Donikyan, Şenmiş Selkisyen, John A. Gabrielian, Andre Monoukiyan, Rene Eseyan, Marius Missakiyan, Roger Koyiyan, İnckan Kkanyan, Artin Addmseminyan, Mitzigar ve Raffi Nazaryan, Robert Seferyan, Katchaadoryan Tacit Davityan, Richart Minissiyen, MarcelDjenyan, Henry Atchidouryan, Hanry Anişkiyan, Robert Seferyan, Anbert Seferyan, Stephan Guiragussyan, Kakanyan, Roymond Sonkassin, Onnik Penikyan.

Bunlardan sonuncusu Onnik Penikyan, İtalya'da ortaya çıkarılan uyuşturucu madde ve silah kaçakçılığı örgütünün önemli adamlarından biridir. Bilindiği gibi, İtalya'daki mafya davası, Henry Aslanyan adındaki yaşlı bir Ermeni kaçakçısına dayanıyor.

Fransa'da Gaoton Zampa'nın liderliğindeki Ermeni mafyası, İtalya'da Henry Aslanyan liderliğindeki bir başka Ermeni mafyası, dünya çapındaki uyuşturucu madde kaçakçılığını elinde tutuyor. İtalya'da tutuklanan Türk kaçakçıları da Henry Aslanyan gurubu ile beraberler. Uyuşturucu madde ticareti yapan Türklerin, Marsilya'da aradıkları adam “*Danile Ferrato*” takma adını kullanan Kerşan Işıkyan'dır. Işıkyan'ın patronu iki paragraf önce adını okuduğunuz Stephan Guiragussyan'dır...¹⁶⁷⁴

3.3.3. ASALA'nın Avrupa'da Gizli Kapaklı Yanı Yok / Uğur Mumcu

Ermeni Terör Örgütünü Koruyanların Terörden Yakınmaya Hakkı Var mı?

ASALA adlı Ermeni terör örgütünün Avrupa'nın birçok kentinde yetkililerin gözleri önünde örgütlendiği ve çalışmalar yaptığı anlaşılıyor. Türk diplomatlarına karşı birçok kanlı saldırılar düzenleyen ASALA örgütünün Avrupa'da hiç gizli kapaklı yönü yok. Batı ülkelerinin birine karşı terör yöntemleriyle savaş açmış bir kanlı örgütün Türkiye'de de örgütlenmesine ve temsilcilikler kurup yayınlar yapmasına ne derler bilemeyiz. Bunu gerçekten bilemeyiz ama kendileri Türkiye'ye karşı savaş açmış ve

¹⁶⁷⁴ Uğur Mumcu, “Ermeni Terör Örgütleriyle Kaçakçıların İlişkisi Her gün Biraz Daha Aydınlanıyor”, *Cumhuriyet*, 26 Şubat 1983.

birçok cinayet işlemiş olan Ermeni terör örgütlerini açıkça koruyorlar. O zaman bu ülkelerin uluslararası terörden yakınmaya ne hakları var? Ermeni terörü uluslararası terörün bir parçası değil midir? Bir parçası ise, bu kayıtsızlığın ve hoşgörünün inandırıcı ne gibi gerekçesi bulunmaktadır. Bu akıl almaz kayıtsızlığın bir örneğine Paris'ten sonra Londra'da tanık oldum. ASALA örgütü "*Ermeni Sorunu ve Türkiye*" adlı bir broşürü Londra'nın göbeğinde hiçbir engelle karşılaşmaksızın yayınlatabiliyor. Londra'nın merkezindeki Charing Cros Road'da Collet's Kitapevi'nde serbestçe satılan Asala yayını "*13 Sout Wark Sr. London S.E. 1*" adresinden yönetiliyor. Asala örgütü Kuzey Amerika'da "*Azap Hey*" Fransa'da "*Hay Baykar*", Kıbrıs Rum kesiminde, "*Haypo - Ug*", İngiltere'de "*Kaytzer*", Yunanistan'da, "*Hay Seda Yee*" adlarıyla yayın organları çıkartıyor. Bütün bu yayın organlarının hepsinin de açık adresleri var. ASALA örgütünün ayrıca İran'da, Suriye'de, Hindistan'da da yayın organları bulunuyor.

Asala'nın örgütlendiği ülkeler arasında, görüldüğü gibi, NATO ülkeleri de var. Bu NATO ülkelerinin müttefikleri Türkiye'ye karşı savaş açmış bulunan bu terör örgütüne bu kadar hoşgörü göstermelerini ortak savunma anlayışıyla bağdaştırmaya bilmem olanak var mıdır?

Yayınlarında son 7 yıl içinde Türk diplomatları ve temsilciliklerine karşı 200 "*askeri operasyon*" düzenlediklerini açıkça yazan ASALA'nın Batı ülkelerinde bu kadar açıkça örgütlenmelerini NATO ülkelerinin sınırlarından diledikleri silahları rahatça geçirebilmelerini ve bu kara kanlı eylemleri planlamalarını düşünce özgürlüğüyle açıklamak sanırım çok komik bir gerekçe olacaktır. Çünkü düşünce özgürlüğü, şiddete başvurmamış ve şiddeti açıkça ret eden kişi ve kuruluşlar için geçerli olan ve olması gereken bir siyasal düzendir. Sözgelisi İrlanda Kurtuluş Ordusu (İRA) Türkiye'de temsilcilikler açıp İngiliz diplomatlarına karşı kanlı eylemler sürdürse, bugün İngiliz Hükümeti acaba o geleneksel İngiliz soğukkanlılığı içinde yorumlayabilir mi? Hiç sanmıyorum. Cinayet örgütlerine gösterilen bu hoşgörü Batılı dostlarımız için birer yüz karasıdır. İngiliz Hükümeti böyle bir durumu nasıl yorumlarsa ve nasıl kendilerine karşı savaş açmış İRA gibi örgütlere örgütlenme izni vermezse bizler de Türklere karşı açıkça savaş ilan etmiş olan ASALA'ya örgütlenme izni verilmemesi gerektiğine inanıyoruz.

ASALA kendisine solcu bir görünüm verip "*ihtilalci Türklere*" ve "*ayırımçı güçler*"le işbirliği yapacağını da programında açıkça ilan etmektedir. Türk pasaportu

taşıyan bir yurttaşın bu örgütle işbirliği yapacağını düşünmek bile istemiyorum. Eğer böyle karşılıklı yardımlaşmalar söz konusu ise ya da bundan sonra olacaksa, bu Türk pasaportlu kişiler için “hain” sözü bile inanınız az gelir. Kendi halkına ters düşen kendi ülkesine yabancılaşan bir kişi kendisi için hangi siyasal ya da ideolojik etki uygun görürse görsün sonuç değişmez. Kendi ülkesine karşı savaş açmış bir ırkçı örgüt ile işbirliği yapmanın solculukla, devrimcilikle, sosyalistlikle ne ilgisi vardır? Hainin ideolojisi olamaz. Hain haindir.

Bir takım karanlık merkezlerden kaynaklanan mali destekle bu kanlı eylemlerini sürdüren Asala örgütünün uluslararası terörün bir parçası olduğu bilindiğine göre Batılı başkentlerdeki bu akıl almaz hoşgörüyü bilmem nasıl yorumlamalı? Terör eğer uluslararası teröre karşı açılacak savaş da uluslararası nitelikte olmalıdır. Teröristin sağcı ve solcusu arasında ayırım yapılamayacağı gibi, Ermeni’si, Türk’ü arasında da ayırım yapılamaz. Bütün bunlar uluslararası terörün birer parçasıdır. Öyleyse bu hoşgörünün anlamı nedir?

Ermenilerin ve Ermeni kaçakçılarının dünya çapındaki merkezi olan Marsilya’dan kaynaklanan siyasal destekle Fransa’da köprübaşlarını tutmuş bulunan Asala, Paris’te bulunduğum sırada edindiğim bilgiye göre Fransız Hükümeti ile “*Türklere karşı yeni bir saldırı yapılmayacağı*” yolunda bir anlaşmaya varmış. Böyle bir söylenti var. Bir yasal hükümetin bir kanlı örgütle nerede ve nasıl görüşme yaptığı herhalde çok ilgi çekicidir. Böyle bir anlaşma olmuşsa buna da kimse inanmaz, kimse güvenmez.

Gerçek herhalde şöyle: “*ASALA örgütü fırsat bulduğu anda yeniden Türk temsilciliklerine ve diplomatlarına karşı saldırıya geçecektir. Arkalarında uluslararası madde kaçakçılığı bulunan ASALA örgütünün bundan sonra kime saldıracağını kestirmek olası değildir. “Su uyur düşman uyumaz” derler. Asala, NATO ülkeleri hükümetlerinin gözleri önünde bir NATO ülkesi olan Türkiye’nin dış temsilciliklerine karşı yeni saldırılara geçmek için fırsat kollanmaktadır. Batı basını ve gizli servisleri Mehmet Ali Ağca’ya verdikleri önemin binde birini ASALA örgütüne vermiş olsalar, bu kanlı örgütün kimlere dayandığı da çok kısa sürede anlaşılacaktır. Ama 1974 Kıbrıs Barış Harekâtı’ndan sonra birden bire başlatılan bu Ermeni terörü tam bir “Haçlı zihniyeti”*

ile yürütülüyor. Batı uygarlığı adına bu kanlı örgütlere karşı hoşgörü gösterilmemesini istemek herhalde biz Türklerin hakkıdır.”¹⁶⁷⁵

3.3.4. Bir Başyazı Üzerine / Ali Sirmen

Paris'teki Türk turizm kuruluşu Marmara Voyagez'in Ermeni terör örgütü ASALA'nın bombalı saldırısına uğraması ve girişimin sonucunda, bu şirkette çalışan bir Fransız yurttaşının ölmesi Fransa'da derin tepkiler yarattı. Bir kısım basın yerel seçimler öncesinde olayı Fransız Sosyalist Partisi sağ kanadının önde gelen adlarından, Marsilya'yı uzun yıllardır egemenliği altında tutulan Gaston Defferre'e karşı kullanmak yolunu tuttular. Şurası da bir gerçektir ki, Gaston Defferre, gerek Marsilya Belediye Başkanlığı sırasında, gerek İçişleri Bakanlığı'nı yüklendiği 1980'den bu yana acılı sorunda fazlaca Ermeni örgütleri yanlısı bir tutumu benimsemiştir. Çok önceleri, bu durumun bizleri olduğu gibi eninde sonunda Fransızları da kaygılandıracağını bir kaç kez vurgulamıştık.

Nitekim artık Fransız kamuoyu da, belki de bu kez kurbanın bir Fransız genç kızı olması yüzünden, biraz geç kalarak da olsa sözünü ettiğimiz tepkiyi göstermektedir. Şimdi isterseniz 2 Mart tarihli Le Monde Gazetesi'nin 15. sayfasında J.M. Durand-Soufiland imzalı haberinin olay yerindeki insanın tepkilerini dile getiren son satırlarına hep birlikte göz atalım: “...Bu kez ASALA bir Fransız'ı vurmuştu. Komşusuna göre kurbanın, tek kusuru bir Türk şirketinde çalışmasıydı” . “İğrenç bir şey” diyordu bir başkası, “Asla kabul edilecek gibi değil” diyerek, lafa karıştıyordu öteden biri. Yaşlı bir kadın: “Bu adamlar var ya bu adamlar... Bunların hepsini dışarı... Etmeli. Gitsinler bu pisliklerini başka yerde yapsınlar! Gitsinler kendi evlerinde hesaplaşsınlar!”

Haberin hemen altında iki etkili Fransız kuruluşunun ASALA'nın terör eylemlerini bir kez daha kınayan açıklamaları da yer alıyordu. Gazetenin aynı günkü başyazısı da son derece ilginçti.

Ermeni terörünün 1983'deki ilk kurbanının 1915 olaylarıyla ilgisi bulunmayan bir Fransız olduğunu vurgulayan yazar, ASALA'nın salt 1915 olaylarının intikamını almayı değil, aynı zamanda Fransız yetkililerine karşı bir gövde gösterisine girişmeyi de

¹⁶⁷⁵ Uğur Mumcu, “ASALA'nın Avrupa'da Gizli Kapaklı Yanı Yok“, Cumhuriyet, 27 Şubat 1983.

amaçladığını da söylemekte. Son girişimin Beyrut olayları ertesinde 3 merkeze dağılan sertlik yanlısı kuruluşun kısa süreli sessizliğine son verdiğini de yazmaktadır. Yazıda, ASALA'nın yapısı ve dış bağlantıları dolayısıyla kökünden temizlenmesinin olanaksızlığına değinilmekte, bununla birlikte sözü edilen durumun eli, kolu bağlı durup, karanlık pazarlıklara girişmesine yol açmaması gerektiği, tam tersine terörizme karşı mücadele verilmesi önerilmektedir.

Yazar, bir kez daha ASALA'nın 1915 olaylarının hesabını sormaktan çok demokrasiyle bağdaşmayacak bir ideolojik amaca yönelmiş olduğunu vurguladıktan sonra “ama” diyor. *“Bunu yaparken, Batılı demokrasiler, Türkiye’ye arşı kararlı bir diplomatik girişimde de bulunmalıdırlar.”* Yazıda, girişimin amacı olarak da Ankara'nın 68 yıl önceki olayları çarpıtmasına ya da görmezlikten gelmesine de son vermesi gösterilmektedir. Yazara göre, Ermeniler tarihi gerçeklerin açıklanmasını istemektedirler.

Yazı bu iki yönlü girişim sırasında özellikle iki yanlıştan kaçınılmasını önererek, *“ne Türklere karşı ırkçı bir tutum takınılmalıdır ne de Ermenilere karşı”* diye bitiyor.

Yazı kanımızca genellikle olumludur. Bunca girişimden sonra ilk kez terör olayına bunca açıklıkla karşı çıkılması, belki de bu kez ölenin Türk olmayıp, Fransız olmasından kaynaklanmış olması da bu olumluluğu ortadan kaldıramaz. ASALA'nın yalnızca Türkiye'yi değil aynı zamanda Fransa'yı hedef almış olduğunun anlaşılması da sevindiricidir.

Konuya yaklaşırken, Türklere ya da Ermenilere karşı ırkçı bir tutum içine girilmemesi çağrısına yeryüzünde katılmayacak tek akli başında bir kişi yoktur.

Bizler sütunlarımızda olayları irdeleyip kınarken, bir kez Ermenileri suçlamadık, yalnız terör örgütlerini suçladık. Ne yazık ki, terör örgütleri bizce saptırarak yorumladıkları 1915 olaylarını bahane ederek Türklere karşı ırkçı bir tutuma girdiler. Hiç kuşku yok ki, bu tutumun bir soykırıma dönüşmemiş olması, güçlerinin buna el vermemesindendir.

Le Monde'nin başyazısındaki Ankara'ya yönelik diplomatik girişim çağrısına gelince: Ankara'dan kaynaklanıp Ermenilere yöneltilmiş hiç bir eylem olmamıştır tarihte. 1915 olaylarının iç yüzü ise, bugün Fransız kamuoyuna sunulduğundan çok daha değişiktir. Bu gerçekleri bu sütunlarda yerin elverdiği oranda dile getirdik...

Her şeyden önce, 1915 olayları da 1915'te başlamadı. Kökleri çok daha derinlere inmekte, çoğu zaman Osmanlı İmparatorluğu'nun dışına taşmakta. Londra'ya, Paris'e Petrograd'a, Berlin'e kadar uzanmaktadır ve niteliği bugün tek taraflı olarak ileri sürülenden de çok daha değişiktir. Yineleyelim: Bu olayların bugün sunulmak istenildiğinden çok daha değişik olduğunu, yabancı kaynaklara dayanarak kanıtlamak olasıdır.

Üstelik 1915 olaylarını dikkatli ve gerçekçi bir şekilde incelediğimiz takdirde bir yanda Ermeni terör örgütleri öbür yandan İttihat ve Terakki'nin bazı yöneticileri olmak üzere iki değil, çok daha fazla sorunlu bulmak olasıdır. Üstelik bunların arasında Paris de yer alacaktır.

Hiç kuşkusuz ki, böyle bir tartışmaya Türkiye Cumhuriyeti Devlet olarak taraf olamaz. Türkiye'nin kurucusu Mustafa Kemal Sevr'e "*Hayır!*" derken bu gerçeği dile getirmiştir. Bir devlet, kendi sorumluluğuna girmeyen tarihi olayların tartışmasına taraf olmak durumunda değildir. Eğer bugün İttihatçıların mirasçısı olduğunu söyleyerek ortaya çıkan kişi ve kuruluşlar var ise, tartışmanın tarafı olarak masaya oturmak da onların işidir.

Bu gerçekleri böylece belirledikten sonra, şimdi kendi içimize dönelim: Türkiye resmen bu tartışmada taraf değildir. Bu tutum doğrudur. Ancak Türkiye'nin, tarihin tek taraflı olarak saptırılmasına daha fazla göz yumması da doğru olmayacaktır. Resmi niteliği olmayan, gerçekten işinin ehil tanıtma örgütlerinin (devlet kurumu şeklinde değil) bir an önce kurulması, etkinlik göstermesi gereklidir. Bu hepimizi ilgilendiren bir konudur.¹⁶⁷⁶

3.3.5. Son Saldırı... / Uğur Mumcu

Ermeni teröristlerin Türk diplomatlarına karşı yeni bir saldırı düzenleyecekleri Avrupa polisince biliniyordu. Bu yüzden Avrupa'nın birçok kentlerinde özellikle son günlerde alınan önlemler artırılmıştı. Ermeni teröristler, alınan bu önlemleri görünce, saldırıyı, hiç umulmayan bir ülkede düzenlediler.

¹⁶⁷⁶ Ali Sirmen, "Bir Başyazı Üzerine", *Cumhuriyet*, 5 Mart 1983.

Sosyalist ülkeler, Batı ülkelerine göre bu açıdan daha güvenliydiler. Türk diplomatlarına “*Bulgaristan dışında*” herhangi bir saldırı olmamıştı. Teröristler, belki bu yüzden bu kez Belgrad’ı seçtiler.

Batı başkentlerindeki diplomatlarımızın zırhlı araçları var. Zırhlı arabaları olduğu gibi ayrıca, kendilerini polis arabaları izlemektedir. Bunların dışında, büyükelçiliklerin iç kapılarında ve büyükelçilerin arabalarında Türk polisleri de bulunmaktadır. Hiç şüphesiz bu önlemler, Ermeni teröristler için caydırıcı bir etki yapmıştır. Belki bu yüzden, Ermeni teröristler bu tür önlemlerin alınmadığı alınmasına gerek görülmediği başkentleri seçmişlerdir. Belgrad saldırısı bu gösteriyor.

Terör yaygın olduğu kadar sinsi ve kaynakları henüz yeterince saptanmamış bir çeşit dünya savaşıdır. Türkiye, özellikle 1975 yılından bu yana, bu sinsi, bu yaygın saldırının baş hedeflerinden biridir. İçerideki ideolojik görüntü silahlı çatışmalardan, dışarıda Ermeni saldırılarına kadar uzanan terör çemberi, Türkiye’yi Türk demokrasisini tam bir kısıkaca alma hesabı içindedir. Böylesine sinsi, böylesine yaygın bir savaşa karşı, tıpkı meydan savaşlarının askeri taktik ve stratejileri gibi saldırı ve savunma planları yapmak gerekir. Bunun ilk koşulu da bu konularda istihbarat çalışmaları yapılmasıdır.

Kimdir bu Ermeniler? Bunların mali destekçileri kimlerdir? Bu silahları nerede almaktadırlar? Bu saldırıları kimler planlamaktadırlar? Ermeni teröristlere, bu taktikleri verenler kimlerdir? Bütün bunlar, beylik sözlerle açıklanamaz. Yine bütün bu konular ideolojik koşullandırmalarla yorumlanamaz. Önce, bu konularda tam bir istihbarat yapılmalı, daha sonra devlet çapında neye karar verilecekse, ona karar verilmelidir.

Ermeni terörü başladığından bu yana “*Acaba bu saldırılar, Türkiye’de yaşayan Ermeni kökenli yurttaşlarımıza 6-7 Eylül benzeri bir saldırı düzenlensin, diye mi yapılıyor*” diye kuşkulandırmaktan kendimizi alamıyoruz. Amaçları, Türkiye’de kendi hallerinde yaşamakta olan Ermeni kökenli yurttaşlarımızı tedirgin etmek ve onlara karşı bir saldırı düzenletip, Türkiye’yi dünya ulusları önünde “*ırkçı bir devlet*” görünümüne sokmaktır.

Türkiye’de bir Ermeni sorunu yoktur. Bugün için böyle bir sorun yoktur, dün de böyle bir sorun yoktu, yarın da böyle bir sorun olmayacaktır. Öyleyse, bu Ermeni teröristlerin amaçları nedir? Türkiye’den bir toprak parçası koparmaya güçleri yetmez. Bunu kendileri de bilir. Yurt dışında işbirliği yaptıkları diğer ayrımcı güçlerle, aynı

toprak parçaları üzerinde hak ileri sürdüklerini de bilirler. Koskoca Türkiye Cumhuriyeti, yüz seçkin diplomatının alçakça öldürülmesi ile çökmez. Bütün bu olgular, Ermeni teröristlerinin, Türkiye’den toprak koparmaktan çok Türkiye Cumhuriyeti Devleti’ni bu aşamada zayıf düşürmek olduğunu göstermiyor mu? Bu amaçlarına hiçbir zaman ulaşamayacaklarını, kanlı katiller kadar onların destekçileri de bilir.

Ermeni terörü, bütün dünyanın yakındığı “uluslararası terör” ün en azgın kanatlarından biridir. Dünya çapında dün alınmasında gecikilen önlemler, bugün alınmalıdır. Yoksa “uluslararası terör” den yakınmaya kimin ne hakkı var?¹⁶⁷⁷

3.3.6. Örnek Olmalı... / Uğur Mumcu

Belgrad Büyükelçimiz Galip Balkar’a karşı girişilen suikast girişimi sonrasında Yugoslav polisinin takındığı tavrı gördünüz. Saldırganlar hemen yakalandı: Olay sırasında bir emekli albay saldırganları yakalamak isterken ağır yara aldı: Yugoslav basını ise olayı en ağır biçimde kınadı. Ciddi ve sorumlu bir devlete yakışan da budur.

Terör bir insanlık suçudur teröre karşı savaşmak ise bir devletin başlıca görevlerinden biridir. Böyledir ama şu Ermeni terörü karşısında başka devletlerin tanıdıkları tavırları görmüyor muyuz?

Bir örnek Fransa’dır. Fransa’da Türk temsilciliklerine karşı düzenlenen saldırılar ne acıdır ki, büyük bir büyük bir kayıtsızlıkla izlenmektedir. Ermeni sermayesinin sağlı, sollu Fransız partilerinde köşe başlarını tutmaları, Ermeni seçmenlerin seçimlerde etkin roller oynamaları, Fransız hükümetlerini, utanç verici kayıtsızlığa sürüklemektedir.

Kaçakçı avukatından İçişleri Bakanı yapılan bir ülkede bu utanç verici kayıtsızlığın nedenini anlamak hiç de güç değildir!

Sosyalist, Yugoslavya’nın Balkar olayındaki bu örnek tutumu, kendisine “Marksist-Leninist” etiketi takan Bulgaristan’ın tutumu ile de karşılaştırmak gerekir. Bulgaristan bizim yeraltı dünyasının cennetidir. Ne kadar, aranan kaçakçı varsa, Bulgaristan’ın lüks otellerinde yaşamaktadır. Abuzer Uğurlu’nun Sofya’da katı vardır. Bekir Çelenk, Bulgar dostlarımızın onur konuklarından biridir. İsteddiği zaman ülkesinde kuş uçurtmayan Bulgar polisi, kaçakçılarla yıllardır içli-dışlıdır.

¹⁶⁷⁷ Uğur Mumcu, “Son Saldırı...”, *Cumhuriyet*, 11 Mart 1983.

Bulgaristan'ın Burgaz kentinde öldürülen İdari Ataşemiz Bora Süelkan'ın katilleri de yakalanmış değildir. İşte iki sosyalist ülke: Biri Yugoslavya, olay sırasında ve olaydan sonra tam bir ciddiyetle, tam bir sorumlulukla katilleri yakalıyor. Bulgaristan, oda bir sosyalist ülke, ama katiller yakalanmıyor.

Bulgaristan gibi küçücük bir ülkede, Burgaz gibi avuç içi kadar küçük bir kentte Bulgaristan gibi polis gücünün en etkin olduğu bir ülkede, yurt dışından gelen Ermeni teröristler, bir Türk diplomatını öldürüp, sonra, nasıl ellerini, kollarını sallayarak sınır dışına çıkabilirler? Aklınız alıyor mu hiç? Bunu anlamak bir bakıma güç, bir bakıma çok kolaydır. Güçtür, çünkü Bulgaristan gibi bir ülkede, Ermeni teröristlerin adam öldürüp, kaçmaları hiç olası değildir. Kolaydır, çünkü silah kaçakçılarına bağrını açan bir ülkede, her türlü karanlık işin çevrilmesi doğaldır. Olan da budur.

Ülkelerin, sosyalist ya da kapitalist sisteme bağlı olmaları ile bu olaylarda takınılan tavır çok ayrı konulardır, sosyalist olsun, kapitalist olsun, kendi ülkelerine bağlı ciddi, tutarlı ve sorunlu bir devlete düşen, görev, ülke sınırları içindeki her türlü terör eylemlerine karşı güven verici tutum takınmaktır. Yugoslavya, bu konunun en son ve canlı örneğidir.

Sosyalist Yugoslavya, Galip Balkar olayında, gerçekten örnek alınması gereken bir tutum takınmıştır. Kendilerine teşekkür etmekle kalmıyor, bu tutumunu sosyalist ya da kapitalist, bütün ülkelere örnek olmasını diliyoruz.

Terör eğer uluslararası bir olgu ise bu uluslararası teröre karşı bütün ülkelerin hep birlikte tavır almaları, ortak önlemlere başvurmalar gerekmez mi? Şu ya da bu nedenle, bazı ülkeler, teröristlere ya da terörizmi besleyen ana kaynağa, kaçakçılığa hoşgörü gösterirlerse, o zaman, terörizme karşı nasıl savaş verilir? Nasıl ortak önlem alınabilir: Ülkeler bir birlerine nasıl güvenebilir? Ermeni sorunu tarihsel değil güncel özellikler taşıyor. Bu güncellik, tarihin derinliklerinden değil, bu günün uluslararası teröründen kaynaklanıyor.¹⁶⁷⁸

¹⁶⁷⁸ Uğur Mumcu, "Örnek Olmalı...", *Cumhuriyet*, 12 Mart 1983.

3.3.7. Bir Olay, Bir Kitap Bir Soru / Ali Sirmen

...Gazetelerimizde ve bu sütunda Ermeni terör örgütleri sık sık konu edildi. Ay geçmedi, hatta gittikçe sıklaşan eylemler karşısında gün geçmedi ki, zorunlu olarak aynı konuya dönülmesin. Bu konuda Ermeni örgütlerinin tarihteki toprak isteklerinin haksızlıkları, yerli ve özellikle yabancı kaynaklara dayanarak gösterildi. Bunların ardında hangi yabancı güçlerin bulunduğu, onları hangi amaçlara yönelik olarak kışkırttıkları, olayların nasıl başladığı, Ermeni terör örgütlerinin Ermenilere yönelik bir terörü kışkırtmak için neler yaptıkları, olayların sorumlularının kimler oldukları hep yazıldı.

Özellikle Fransa gibi bazı ülkelerdeki, bugün işbaşında olmayan devlet adamlarının “*Ermenilerin tarihi hakları*” diyerek, cinayetlere kol kanat germese bile onları adeta hoş gören bir tutum içine girmelerinin ileride kendi ülkeleri için ne büyük tehlikeler doğuracağı vurgulandı. Bazı yabancı basın yayın organlarının tarihsel olayları tek yanlı yansıtmalarının, nasıl yeni olaylara çağrı çıkartma anlamı taşıdığı belirtildi. Tüm bu görüşler Türk basınında birçok meslektaşımız tarafından birçok kez dile getirildi. Ve olaylar görüşlerin ne denli haklı olduğunu gösterdi.

Ermeni terörü karşısında en eli kolu bağlı duran Fransa bile, sonunda yanlışını, belki de bu kez eylemin bir yurttaşının canına yönelmesiyle gördü.

Bu arada bizler de kendi temsilcilerimizi yeterince özenle korumak için hala köklü önlemler almazsak, başımıza daha neler geleceğini, Belgrad Büyükelçimiz Galip Balkar’a karşı girişilen eylemle bir kez daha gördük. Biz önce, son girişimin hemen ardından Yugoslav yetkililerinin ve yurttaşlarının bu cinayet karşısında gösterdikleri duyarlılıkla, canileri yakalamakta gösterdikleri başarıyı kutladıktan sonra, ilginç bir nokta üzerinde durmak istiyoruz.

Galip Balkar’ın saldırıya uğramasından birkaç gün önce, Semi Karaören gazetede beni yakaladı ve:

“- *Aman Ali, dün eski kitapları karıştırırken, elime Sartre’in “Yahudilik Sorunu” adlı kitabı geçti. Belki okuyamamışsındır diye sana getirdim. Okumamışsan oku! Sanırım çok ilginç bulacaksın*” dedi.

Daha önce okuma olanağı bulamadığım bu yapıtı okuyordum ki, Balkar’ın vurulması haberi geldi. O zaman, Sartre’in Yahudi düşmanlığına çok haklı olarak karşı

çıkan yapıtındaki şu bölüm gözümün önünde yeniden canlanıverdi: “Çarlık hükümetinin Yahudileri Moskova ve Kiev’de kılıçtan geçirirken, Varşova’da Polonyalılara karşı kayırması, politikasının gereklerine uyuyordu. Bu yüzden asıl Polonyalılar Yahudi yurttaşlarına kızıp dış biliyorlar, onları tıpkı Rusya’da olduğu gibi, topluma mal olmaz, yabancı, düşman bir eleman sayıyorlardı... Görülüyor ki, burada başrolü oynayan etmen, “tarihsel gerçeklerden” daha çok, tarihin iplerini ellerinde tutanların Yahudilerle ilgili tasarımlarıydı. Yahudilerin o zamanki işlerini başlarına kakan bugünkü Polonyalılar bile, aynı duygu ve düşüncelerin etkisindedirler. Ataların kusurlarından torunlarını kusurlu saymak için insanın pek ilkel bir sorumluluk anlayışı olması gerekmez mi? Ancak böyle bir zihniyettir ki, evlatların hep atalara benzediği, gençlerin de ihtiyarlar gibi davranmak zorunda olduğunu, Yahudi karakterinin kuşaktan kuşağa değişmez bulunduğunu kabul edebilir”

Yukarıdaki paragrafta yazılmış satırların üzerinde biraz düşünelim. Ondan sonra da bir an için ASALA’nın ya da herhangi bir başka terör örgütünün tüm söylediklerinin, gerçeklerle bağdaşmasa bile doğru olduklarını varsayalım. Bu durumda, bir önceki paragrafta yazılmış cümlelerin içindeki, Yahudi sözcüğünü Türk sözcüğüyle değiştirelim. O zaman ASALA’nın mantığıyla karşı karşıya olduğumuzu göreceğiz.

Yineliyorum, ASALA’nın iddiaları doğru değildir. Ama bir an için doğru olduğunu kabul ediyoruz. Bu durumda, ortaya çıkan mantık, Sartre’nin yukarıda Polonya’daki Yahudi düşmanlarının Yahudilere karşı kullandıklarını belirttiği mantığın aynısıdır. Konuyu daha fazla uzatmaya gerek yok. O zaman hemen sorumuza geçerek yazımızı noktalayalım. Acaba Sartre ve daha bir ok düşünürü ile Yahudilere karşı uygulanmak istenmiş olan bu çarpık mantığa birçok kez karşı çıkmış olan Fransa ve Batı, aynı mantığın uygulayıcısı Ermeni terör örgütleri, kurbanları da Türkler olunca, bir kezcik olsun neden karşı çıkmıyorlar?

Neden? Yoksa bizler söz konusu olunca, mantığın kuralları da mı değişiyor?¹⁶⁷⁹

¹⁶⁷⁹ Ali Sirmen, “Bir Olay, Bir Kitap Bir Soru”, Cumhuriyet, 13 Mart 1983.

3.3.8. Ermeni Sorunu Derken... / Oktay Akbal

1878’de imzalanan Berlin Antlaşması’nın 61. Maddesinde şu satırlar vardır: *“Babiali, Ermeni halkın yaşadığı yerlerde gerekli reformları ve olumlu girişimleri yerine getirmeye ve onları Çerkezlerle Kürtlere karşı korumaya söz verir.”*

Fatih Mehmet Rumlarla Ermenilere dinsel ve toplumsal alanda haklar tanımış, Osmanlı Yönetimindeki Rumlarla Ermeniler Türklerle eşit haklara sahip olan yurttaşlar olarak yaşamlarını sürdürmüşler. Rum ve Ermenilerden en önemli yönetim görevlilerine atananlar olmuş, Bakanlıklara, Valiliklere kadar yükselenlerde görülmüş. Ama Rum ve Ermeni azınlığı daha çok ticaret alanında egemenlik kurmuşlar ve Osmanlı yönetiminin *“en iyi”* koşullarda yaşayan mutlu azınlığı oluşturmuşlardır.

Türk halkı kendi yönetimi altında yaşayan azınlıklara hiç bir zaman kötü gözle bakmamıştır. Din ayrılığı da herhangi bir düşmanlık nedeni olmamıştır. Berlin Antlaşmasının 61. maddesinde görüldüğü gibi Avrupa Devletleri Osmanlı İmparatorluğu’nda yaşayan Ermenilerin öteki etnik azınlıklara karşı korunmasını istemişlerdir. Osmanlı İmparatorluğu’nda yaşayan Ermenilerin öteki etnik azınlıklara karşı korunması istenmiştir. Osmanlı yönetimini de, Türk halkını da *“kıyımcılık”*la, *“toplu cinayetler”* yapmakla suçlamışlardır. Yalnız devletin bu konularda daha etkin, daha güçlü davranması söz konusu edilmiştir.

Son yıllarda dünyanın dört bir yanında Türklere, daha çok Türk diplomatlarına karşı korkunç bir kıyım eylemi başlatıldı. Bir takım Ermeni terör örgütleri bu cinayetlerin sorumlusu olarak belirdi. Kendileri ortaya çıkıp, *“biz öldürdük, atalarımızın öcünü aldık”* diyorlar. Bu örgütler nedir, kimlerin buyruğundadır, hangi karanlık amaçlara hizmet etmektedir, daha bilmiyoruz yalnız, yakalanan katillerin Ermeni soyundan genç insanlar olduğu yadsınamaz bir gerçek... Yaşları 20-25 arasındaki bu delikanlılar, birer profesyonel katil olarak nasıl yetiştirilmiş, beyinleri nasıl yıkanmış bunlar da bir gün anlaşılır. 60 - 70 yıl önceki bir takım olayların öcünü aldıklarını söyleyerek durmadan cinayetler işliyorlar. Kimi devletlerin kayıtsızlığı, umursamazlığı yüzünden de çoğu kez yakalanmıyorlar. Yakalansalar da adalet önünde Türkleri suçlamaktan geri durmuyorlar. O ülkelerin gazeteleri, radyoları da bu çirkin tutumu destekliyorlar. Şimdilik görülen Türkiye’ye ve Türk ulusuna karşı bir düşmanca davranışın güncel bir eylem haline getirildiğidir.

Bunun tersi tek hareket, Belgrat'ta oldu. Büyükelçimizi öldüren katiller hemen yakalandı. Yugoslav halkı cinayete seyirci kalmadı bunu önlemeye, katilleri yakalamaya çalıştı ve başardı. Cinayetleri ve katilleri hoş görmemek uygar toplumların şaşmaz belirgesidir. Ne yazık ki “uygar” bilinen pek çok ülke bunun tam tersi örneğini verdi. Konum bu değil! Geçen gün büyük dil bilgini Agop Dilaçar'dan söz etmiştim. Atatürk'ün güvenini kazanmış bir kişi, Dilaçar'ın yanı sıra Ermeni soyundan gelme nice Türk yurttaşı var ki bilime, sanata, yazına, kültüre hizmet ediyor, ürünleriyle, yapıtlarıyla, çalışmalarıyla... Hangi birini saymalı: Agop Arad, Ara Güler... İşte yakın arkadaşımız olan iki sanatçı.

Son zamanlarda Pars Tuğlacı'nın önemli bir yapıtı yayınlandı: “*Osmanlı Mimarlığında Batılılaşıma Dönemi ve Balyan Ailesi*” Tuğlacı bu yapıtında Sultan Selim'den Abdülhamit Dönemine kadar tarihsel yapılar kurmuş ünlü mimarlar Balyan'ları tanıtıyor. Selimiye Kışlası, Rami Kışlası, Çırağan Sarayı, Teşvikiye Camii, Harbiye Mektebi, Tıbbiye Mektebi, Kuleli okulu, Dolmabahçe Sarayı, Şale Köşkü, Mecidiye Kasrı, Akaretler, Bentler, Beyazıt Kulesi gibi nice okul, saray, camii vb. Mimarları olan Balyan'lar... Şimdi Balyan'lar “*Ermeni Soylu*” oldukları için onları bu toprakların değerli insanları saymayacak mıyız? 5-10 kendini bilmez, koşullandırılmış genç teröristin işlediği korkunç cinayetler bizi yanıltmamalı, gerçek katiller o “kukla”ların ardındadır.

Pars Tuğlacı'nın “*Balyan Ailesi*” adlı yapıtını karıştırırken bütün bunları düşündüm. “*İstanbul'un çoğu Ermeni olan Mimarları ve dülgerlerinin ev yapmak için balta ve testerelerden başka bir alete ihtiyaçları yoktur*” diyen J.B Ven Maur'a hak vermemek elde mi? Kültür dünyamıza bunca önemli katkıları bulunan Balyan'ları öteki Ermeni sanatçıları gerçek yurttaşlarımız saymamak mümkün mü?¹⁶⁸⁰

3.3.9. Ermeni Terörizmine Karşı Aktif Siyaset / Sedat Ergin

Lübnan Yönetiminden Ermeni Terörüne Karşı Önlemler Bekleniyor

Dışişleri Bakanı İlter Türkmen'in hafta içinde Beyrut'ta yaptığı ani ziyaretle Türk Diplomasisi Ermeni tedhişi karşısında Lübnan'a dönük aktif bir siyaset içine girmiş oldu.

¹⁶⁸⁰ Oktay Akbal, “Ermeni Sorunu Derken...”, *Cumhuriyet*, 18 Mart 1983.

Türkmen'in bu beklenmedik ziyareti, Türkiye'nin Lübnan'a dönük olarak bir süredir oluşturulmaya çalıştığı diyaloğu kurma yönünde yeni bir adım olarak değerlendirilebilir.

FKÖ birliklerinin Batı Beyrut'u terk etmesinden hemen sonra Dışişleri Bakanı Tükmen, *"bundan sonra Lübnan'daki durum bizim için çok önemlidir"* diyerek Türkiye'nin bu ülkedeki gelişmeleri yakından izlemek durumunda olduğunu hissettirmişti. Bu ilgi iki noktadan kaynaklanmaktaydı: Birincisi, Lübnan'ın Ortadoğu için sürekli bir istikrarsızlık kaynağı olması; belki bundan daha önemli olan ikincisi de bu ülkenin Ermeni terör faaliyetlerinin başlıca merkez üstlerinden biri olma özelliğini korumasıydı.

Türkmen, daha geçtiğimiz sonbaharda Nijer'de yapılan İslam Konferansı'nda Lübnan'da üslenen tedhiş guruplarının Türk diplomatları ve temsilciliklerine yönelttikleri saldırılara dikkat çekmiş ve bütün Arap ülkelerinin önünde bu duruma bir son verilmesi gereğini ifade etmişti.

Ankara, Lübnan'da kurulu bir devlet düzeninin oluşma süreci karşısında muhatap bulma umuduyla olumlu karşılamakta ve her vesileyle Lübnan'ın iç istikrara kavuşması dileğini ifade etmekteydi. Ancak merkezi bir otoritenin yerleşmesinden sonra, hükümetin dikkatini bu ülkede yuvarlanan Ermeni tedhiş faaliyetlerine çekebilirdi.

Emin Cemayel, kardeşi Beşir Cemayel'in yerine Cumhurbaşkanı seçildiğinde kendisini kutlayanlardan biri de Cumhurbaşkanı Kenan Evren'di. Ancak Evren'in Ermeni tedhişine de dikkat çektiği mesaja Cemayel'in verdiği yanıt Ankara'da hiç de tatmin edici bulunmamıştı.

Türkmen'in hafta içinde aniden Beyrut'a gitmesi, önceden Lübnan ile kurulmaya çalışılan bu diyalog zemini üzerinde gerçekleşti. Belgrad Büyükelçimiz Galip Balkar'ı öldüren Ermeni teröristlerin Lübnan pasaportu taşıdıklarının ortaya çıkması, üzerine hemen ertesinde Türkmen'in Lübnan'a gitmesi düşüncesini ortaya çıkardı.

Halen Falanjistlerin tam desteğine sahip bulunmayan ve yeniden düzenlemeye çalıştığı ordu ile Batı Beyrut'u denetleyebilen Emin Cemayel'in gücünün sınırlı olduğunu Ankara'da kabulleniyor. Ancak Türkmen'in Cemayel'e vurguladığı nokta, pekâlâ bu sınırlı bölge içinde de *"bazı önlemlerin"* alınabileceği yolunda oldu. Türkmen Başbakan Şefik Wazzan ile görüşmesinde konunun gazetecilere açıklanmadığı ayrıntılara girdi.

Türkmen, Ankara'ya dönüşünde dikkat çektiği önemler konusunda Cemayel'den olumlu bir yanıt aldığını bildirdi ve genelde olumlu bir hava yansıttı.

Gelgelelim gücü zaten sınırlı olan Cemayel, bir yandan güneyi işgal etmiş olan İsrail ile Beka Vadisi'ndeki Suriye birliklerini ülkeden çıkarmaya uğraşır. Bir yandan iç savaş sonrasında kamplara bölünmüş olan ülkede meşru otoriteyi kurmaya çalışırken, önceliği Ermeni tedhişçilere verebilir mi? Ya da bunu göze alabilir mi? Göze alması halinde karşılığında Türkiye'den bir talepte bulunabilir mi?

Bu aşamada, üç milyon nüfuslu Lübnan'da 250 bin kişiyle önemli bir azınlık olan ve parlamentoda da Taşnak Partisi aracılığıyla temsilcileri bulunan Ermeni toplumunun Lübnan'ın iç politik denkleminde tuttuğu yer düşünüldüğünde, ayrıca Falanjistler ile çeşitli kamplara bölünmüş olan Ermeni toplumu arasındaki karmaşık ilişkiler hatırlandığında, bunun Cermayel, açısından kolay bir iş olmadığı savunulabilir.

İşte Türkmen'in Beyrut'a yaptığı yıldırım ziyareti Ankara'da yarattığı beklentilerin gerçekleşip gerçekleşmeyeceği Lübnan'ın iç durumuna ilişkin bu dengelerle yakından ilişkili, bu açıdan aşırı bir iyimserliğe kapılmadan Ankara'da ihtiyatlı bir bekleyişin başladığı söylenebilir.

Bunların ötesinde Türkmen'in ziyareti hakkında şu noktaya da dikkat çekilebilir. Türk Dışişleri Bakanı pekâlâ Ermeni tedhişçilerin ana üstlerinden biri olan Beyrut'u ziyaret edebileceğini dünya kamuoyuna göstermiştir. Bu da daha çok psikolojik bir unsur olarak gözükmektedir.¹⁶⁸¹

3.3.10. Lübnan ve Ermeni Sorunu / Cengiz Çandar

Cemayel Ne Yapabilir?

Dışişleri Bakanı İlder Türkmen'in ani Beyrut ziyaretiyle Türk diplomasisi Ermeni terörüyle mücadelede aktif bir tutum içine girdi. Türkmen'in bu ziyaretini Ermeni terörüyle ilintili olduğu sanılan çeşitli başkentlere yapacağı ziyaretlerin izleyeceği öğrenildi. Ancak Beyrut'un Ermeni terörüyle mücadele açısından özel bir yeri ve önemi olduğu biliniyor. Türkmen'in Beyrut ziyareti Lübnan Cumhurbaşkanı Emin Cemayel ve

¹⁶⁸¹ Sedat Ergin, "Ermeni Terörizmine Karşı Aktif Siyaset", *Cumhuriyet*, 20 Mart 1983

Başbakan Şefik Wazzan ile yaptığı görüşmeler Beyrut kökenli Ermeni terörünün önlenmesinde ne derece etkili olabilir?

Basına egemen olan havaya bakılırsa, Emin Cemayel bu konuda etkin çaba göstereceği konusunda Türkmen'e söz vermiş. Ancak Cemayel'in etkinliği Türkmen'in Esenboğa Havaalanı'nda basına yaptığı açıklamada söylediği gibi hayli sınırlı...

Frem ve Hbeyka gibi liderlerin denetimindeki Falanjist milisler Beyrut'un Hristiyan kesimindeki mevzilerini boşalttılar ama bu bölgeyi fiilen ellerinde bulunduruyorlar. Lübnan'daki yaklaşık 250 bin Ermeni'nin yoğun olarak yaşadığı Bure Hammud Semti de bu bölgede bulunuyor.

Bure Hammud'daki Ermeniler, 1975-1976'daki iç savaştan sonra Lübnan'daki Hristiyanları tek önderlik altında toplamak isteyen Falanjist milislerin saldırılarına uğramışlardı. Beyrut'ta bulundukları yerlerde rahat yaşayabilmeleri Falanjistlerle iyi geçinmelerine bağlıydı. Bu bakımdan, Emin Cemayel'in Ermeni faaliyetleri üzerinde etkin bir denetim sağlayabilmesi Falanjist Partisi içindeki denge hesaplarının ve Ermeni topluluğu ile Falanjistler arasındaki hatta Ermenilerle İsrail arasındaki ilişkilere de belirli ölçülerde bağımlıdır.¹⁶⁸²

İç Denge ve Taşnak

Emin Cemayel'i Ermeni faaliyetlerini denetleyebilmesi açısından bir başka faktör, Lübnan'ın son derece hassas ve nazik iç siyasi dengesidir. Bir milliyetler ve mezhepler mozaigi üzerinde oluşan Lübnan'da durum, Beyrut banliyölerinden başlayarak tüm güneyin İsrail'in elinde bulunması, doğuda Bekaa Vadisi'nde FKÖ kuvvetleri ve Suriye birliklerinin mevzilenmiş olması, kuzeyde ise eski Cumhurbaşkanı Franciye yanlısı milislerin, Suriye askerlerinin ve Filistinli gerillaların yer almaları nedeniyle daha da karışıktır.

ABD'nin desteklediği Cemayel yönetimi ve merkezi otoriteyi tüm ülkeye yayabilmek için yabancı birliklerin tümünün Lübnan topraklarını boşaltmasını şart koşuyor. Bunu yaparken de meşru otoritenin dayandığı dengeyi korumak zorundadır. Bu dengeyi oluşturan güçler içinde Ermeniler de var. Lübnan'daki Ermeni topluluğunun

¹⁶⁸² Cengiz Çandar, "Lübnan ve Ermeni Sorunu", *Cumhuriyet*, 21 Mart 1983.

siyasi ifadesi olan Taşnak Partisi'ne parlamentoda belirli bir kota ayrılmış durumda. Lübnan Hükümeti'nde Adalet Bakanlığı geleneksel olarak Taşnak Partisi'ne bırakılır.

Cemayel yönetimi Taşnak ile Ermeni topluluğunun denetimi için mücadeleye girişmiş bulunan, hatta Taşnak'tan zorla haraç isteyen ASALA'ya karşı etkin önlemler alma çabasına girişebilir. Ama benzeri bir davranışı Taşnak'a ve onun silahlı kolu olduğu iddia edilen Ermeni Soykırımı Adalet Komandoları'na karşı uygulaması, dayandığı iç dengeyi tehlikeye atmadan kolay değildir.¹⁶⁸³

3.3.11. Bilal Şimşir ve “İngiliz Belgelerinde Osmanlı Ermenileri”

Türk Tarih Kurumu Yayını, Ankara 1982, 767 s.

Değerli bir tarih araştırmacısı olan Bilal Şimşir'in Britsh Documante on Ottoman Armenians başlıklı belgeler derlemesinin 1856- 1880 dönemini kapsayan birinci cildi yayınlandı. Halen Dışişleri Bakanlığı'nda çok taraflı ilişkiler Genel Müdür Yardımcılığı görevinde bulunan Şimşir, başlıcaları İngiliz Belgelerinde Atatürk (3 cilt 1973, 1975, 1979): İngiliz Belgeleriyle Türkiye'de “*Kürt*” Sorunu (1975): Ege Sorunu (2 cilt, 1976, 1982) olan toplam 15 cilt belge derlemesiyle ve çeşitli bilimsel dergilerde yayınlanan makaleleriyle tanınıyor.

Bilal Şimşir'e son çalışması konusunda yönelttiğimiz sorular ve yanıtları şöyle:

İngiliz Belgelerinde Osmanlı Ermenileri, 1856 - 1880 dönemiyle başlıyor. Nedenini açıkla mısınız?

Şimşir - 1856- 1877 yılları konuya bir genel giriş yerinde olur. 1878 yılı sorununun başlangıcı sayılabilir. Sonraki gelişmeleri kavrayabilmek için bu başlangıç döneminin iyi bilinmesi gerekir. Bu nedenle 1878 - 1880 yıllarına geniş yer verilmiştir. İşi kökten alıp 1915'lere nasıl varıldığını adım adım araştırmayı amaçlıyorum.

Bu çalışmamızı Ermeniler konusundaki diğer çalışmalardan ayıran yönler nelerdir?

Şimşir- Bilimsellikten ayrılmamaya özen göstererek İngiliz arşiv belgelerine dayanan bir kitap hazırladım. İngilizce ve hacimli bir cilt ortaya çıktı.

Çalışmanız Ermeni sorunu konusunda ne gibi yeni bulgular ortaya koyuyor?

¹⁶⁸³ Cengiz Çandar, “Lübnan ve Ermeni Sorunu”, *Cumhuriyet*, 21 Mart 1983.

Şimşir- Kitap, az bilinen ya da unutulmuş gerçeklerin perde arkasını belgeliyor. Türk'ü ezmek için girişilen emperyalist oyunları sergiliyor. Türk halkı gerçekten ezilmekte Ermeniler kayırılmaktadır. Türk, zorunlu askerlik yapar, savaşlarda erir. Ermeni askerlik yapmaz, para yapar, sermaye Ermeni elinde birikir. Erzurum'da Türk çocuklarının %13'ü, Ermeni çocuklarının %77'si okula gider. Ermeniler için "reform" istekleri politik emellerden kaynaklanır. Ermeni'ye eşitlik değil, üstünlük sağlamak istenir. Kasten "*Ermenistan*" denilen altı Doğu vilayetinde Ermeni nüfusu %20 dolayındadır. Bu azınlık %60'lık çoğunluğu tepesine çıkarılmak istenir.

Rusya; Kars, Ardahan ve Batum'u almıştır. Daha da yayılmak için fırsat kollar. Bu amaçla Ermenileri bahane eder, işler, kullanır İngiltere, kıyasıya yarışa girer. Rus yayılmasının önünü kesmek için Doğu Anadolu'da İngiliz protektorası oluşturulmağa çalışılır. Onun da kozu Ermenilerdir. Arkalarında İngiltere ve Rusya'yı hisseden Ermenilerle Türkler arasında geçimsizlik, güvensizlik girer. İleride ciddi olaylara ortam hazırlanır. İngiltere "*Ermeni reformu*" derken, Kıbrıs'tan sonra Mısır'a el atacak ve Duyunu Umumiye'yi empoze edecektir...¹⁶⁸⁴

3.3.12. Belgeler Ermenilerin İddialarını Çürütüyor / Sedat Ergin

Dışişleri Bakanlığı Müsteşarlığı'nda geçtiğimiz sonbaharda kendi isteğiyle emekliye ayrılan Büyükelçi Kamuran Gürün'ün uzun bir süredir üzerinde çalışmakta olduğu "*Ermeni Dosyası*" adlı kitabı Türk Tarih Kurumu tarafından yayınlandı.

Büyükelçi Gürün "Ermeni Dosyası" nın ortaya çıkışı ve ortaya koyduğu tezleri "*Cumhuriyet*"e anlattı:

Sizi "*Ermeni Dosyası*" çalışmasına iten neden neydi?

Gürün - Çalışmaya iten nedenler deruhte ettiğim vazifeden çıktı. İster istemez bakanlıkta bu konuyla ilgilenen kişi haline geldim. Öyle olunca da konu nedir, onu öğrenmek istedim. Türkiye'de bir "*Ermeni Sorunu*" sözü yıllardır dolaşıyor. Ama bunun ne olduğunu teferruatını doğru dürüst kimse bilemez. Ortaya atılmış çeşitli iddialar mevcuttur. Bu iddiaların ne derece hakikate tekabül ettiği ne derece hayallerde yaşatıldığını da bilen yok. Ben mevcut kitapları toplamakla başladım işe, bakanlığa

¹⁶⁸⁴ *Cumhuriyet*, "Bilal Şimşir ve "İngiliz Belgelerinde Osmanlı Ermenileri", *Cumhuriyet*, 24 Mart 1983.

kitapların pek çoğunu getirttik. Zan ediyorum 1000'e yakın kitap getirttik. Pek çok olay devletlerin arşivlerinde bulunan dokümanlardan çıkartılabilir. Bunun üzerine Amerika, İngiltere, Fransa arşivlerinin Ermeni konusuna taalluk eden misallerini getirdik. Onları tetkik ettiğimiz zaman kitaplardaki bilgilerle de birleştirme ile ortaya bir manzara çıktı. Ve bu manzara hiçbir şekilde ileri sürülen iddialarla uyuşan bir manzara değildi. Tamamen değışikti. O zaman bunu derli toplu bir kitap halinde yazıp ortaya koymanın bir zaruret olduğuna kanaat getirdim.

Bütün kitaplardaki bilgiler ve dokümanlar yan yana konulduğunda ortaya bir manzara çıktığını söyleyebiliriz. Neydi bu manzara?

Gürün - Manzara şöyle oluyor: Bir kere Osmanlı İmparatorluğu'nun ilk Ermenistan Cumhuriyetine son verip onların ülkesini gasp ettiği iddiası var. İlk defa gayet rahatlıkla görüyorsunuz ki, Osmanlı İmparatorluğu'nun bağımsız bir Ermenistan'ı sona erdirmesi diye bir şey söz konusu değildir. Çünkü bağımsız bir Ermenistan Cumhuriyeti tarihte bir dönem doğuda var olmuş, milattan evvel birinci yüzyılda. O dönem Tıgran isimli birisi oradaki derebeyleri bir araya toplayıp kendisi başına geçmiş. Onun dışında, Ermeniler o bölgeye geldikleri milattan önce dördüncü asırda, ortadan kalktıkları döneme kadar, ya İran'ın, ya Bizans'ın, daha evvel Roma'nın ondan sonra da Arapların işgalinde nüfuz ve vücut bulamamışlardır. Ve tamamen bir derebeylik sistemi söz konusu, bir araya gelmiş dahi değiller, birbirleriyle mücadeleleri var. Ve bunları da Bizans en sonunda ortadan kaldırmış. Yani Oğuz akınları Anadolu'ya başladığı zaman Bizans zaten onları ortadan kaldırmıştı. Bizans derebeyleri bölgelerinden söküp nüfuzları devam etmesin diye Anadolu içlerine hatta Rumeli'ye nakletmiş, oralara da diğer paralı askerleri yerleştirmişti. Selçuklular geldiği zaman 1071'den sonraki ortam bu. Ondan sonra bu bölgeyi, yani Doğu bölgesini sırasıyla Büyük Selçuklu İmparatorluğu almış, Irak Selçuklu Devleti kurulmuş aynı yerde, o da dağılmış, Harzemşahlar onların yerine kaim olmuş, o dağılmış İlhanlılar gelmiş ve bölgeyi zapt etmiş, sonra Celayirlerin eline geçmiş, sonra sırasıyla Timurluların, Akkoyunluların, Karakoyunluların eline geçmiş. Ve bu derebeylikler ortadan kalktıktan beş asır sonra Osmanlı İmparatorluğu buraları işgal etmiş.¹⁶⁸⁵

¹⁶⁸⁵ Sedat Ergin, "Belgeler Ermenilerin İddialarını Çürütüyor", *Cumhuriyet*, 1 Nisan 1983.

3.3.13. Ermeniler, Büyük Ülkelerin Politikasına Alet Edildi / Sedat Ergin

Dışişleri eski Genel Sekreteri Büyükelçi Kamuran Gürün, bizzat Ermeni Belgelerine dayanarak yaptığı çalışmada, Ermeni tehciri olayının da aydınlanabildiğini, bu konunun çarpıtıldığını ve abartıldığını söylüyor. Gürün, Ermeni belgelerinin Ermeni toplumunun Osmanlı İmparatorluğu'na karşı büyük devlet politikalarına alet edildiğini ortaya koyduğunu açıklıyor. Gürün'ün bu konudaki açıklamaları şöyle:

-Bir Osmanlı İmparatorluğu'nun Ermenilere eziyet ettiği iddiası var...

Gürün - 1856'da, 1876'da Avrupa'da oturan Ermeniler tarafından yazılmış kitaplar var. Onları okuyorsunuz. Osmanlı İmparatorluğu içinde ne kadar rahat olduklarını, bütün sıkıntılarının kilise ile halk arasındaki anlaşmazlıkların ortaya çıktığını görüyorsunuz... Çünkü Ermeni kilisesinin bütün gayesi belirli bir topluluğu olması ki, o topluluğu sayesinde kendisi devam edebilsin. Ve misyoner hareketin Gerororyenleri Protestanlığa çekme çabaları Osmanlı İmparatorluğu'nu değil Ermeni kilisesini rahatsız ediyor ve gerek Rusya gerekse Ermeni Kilisesi Osmanlı İmparatorluğu nezdinde teşebbüslerde bulunarak bu faaliyetin durdurulmasını istiyorlar.

“-*Ermeni Sorunu*” denilen olaylar açısından hangi sonuçlar ortaya çıkıyor:

Gürün - Yine dokümanlardan görülüyor ki, maksat Osmalı İmparatorluğu'nun elinde kalan son parçaları taksim etmek. Balkanlar'da takip edilmiş olan büyük devlet politikası bu kez Osmanlı İmparatorluğu'nun geride kalan arazisine sirayet etmeye temeyül etmiş. Ve devletlerin bu konuda yürüttükleri bir politika var ki, ondan Türkiye'deki Ermeni toplumunu adeta bir alet olarak kullanmaya başlamışlar. Bu ortaya çıkıyor.

Sonra o isyanlar dönemi: İsyandar dönemi dokümanlarda son derece açık bir şekilde ortaya çıkıyor. Mesela Bosna Hersek İsyanı'ndan sonra 1875 senesinde İstanbul'da Tophane'de bir bir konferans toplanmıştır. O konferans sırasında Patrik gidip İngiliz Sefiri'ni ziyaret etmiş. İngiliz Sefiri'nin kendi bakanlığına yolladığı bir telgraf var. Telgrafta “*Patrik buna Avrupa'nın kendileriyle ilgilenmesi için illaki Ermenilerin Anadolu'da bir isyan çıkartmaları lazımsa tamam hiç de zor bir iş olmadığını söyledi*” diyor. İsyandarın manşetini daha çıkmadan görmeye başlıyorsunuz.

Sonra 1893 tarihi esnasında tutumlarını yine bu dokümanlardan takip etmek mümkün son derece enteresan bazı dokümanlar var ortada. Doğu’da ki Ermeni nüfusunun Müslüman sayısından daha fazla olduğunu göstermek babından bazı rakamlar vermişler. İngiliz Sefareti’nin rakamlarının bir birini tutmadığı, hem de şişirilmiş olduğunu gösteren telgrafları var. Türkiye’deki nüfusun ne olduğu ortaya çıkıyor. Sadece Osmanlı belgelerinde değil, İngilizlerin kendi yaptıkları tetkiklerden ve bir de o tarihlerde Türkiye’ye gelmiş olan yabancıların yazdıkları kitaplardan ve sonunda görüyorsunuz ki, o tarihlerde Türkiye’deki Ermenilerin nüfusu 1 milyon 300 bin dolayında kalıyor. 1 milyon 300 bin civarında kaldığı zaman Birinci Cihan Harbi’nde harpte ölenler diye öne sürülen rakamın ne olabileceği de kendiliğinden ortaya çıkıyor.

Ve nihayet tehcir olayının dünyaya yanlış aksettirildiği bu dokümanlardan ortaya çıkıyor. Osmanlı dokümanlarını da ortaya çıkardık bu arada. Hepsini çıkardık diyemem, çünkü hepsini çıkarmak daha zaman alacak. Onların tasnifi hala devam ediyor. Fakat o tarihlere ait olanları öncelikle çıkarttık. Onlardan da Osmanlı Hükümeti’nin gayesinin ne olduğu anlaşılıyor. Mesela Enver Paşa’nın Talat Paşa’ya yolladığı bir yazı var. Diyor ki, harp bölgesinde harekâtın devamını zorlaştıran Ermeni faaliyetinin behemehâl durdurulması lazımdır. Bunların birincisi Rusların yaptığı gibi Ermeni toplumu Rus hatlarının ötesine söküp Rusya’ya gönderelim, o şekilde Rus harp sahasından kalkanlar ve ya bunu mümkün görmediyseniz onları harp sahasından uzaklaştırıp ufak ufak topluluklar halinde bir yere koyalım ki, bir şey yapmasınlar. Onun üzerine bu tehcir kanunu çıkıyor. Harp 1914 Ekiminin sonunda başlıyor. O tarihten 1915’in Nisanına kadar -ki 24 Nisan’dır - olan olayları görüyorsunuz. Ve 24 Nisanda tehcir kararı tatbika başlanıyor.

Bu arada çok enteresan bir olay var. Amerika Birleşik Devletleri Başkanı’nın 24 Nisan tarihinde katalogdan aldığı bir telgraf var. Aynı gün “Ermenileri Osmanlı İmparatorluğu’nda öldürmeye başlamışlardır. Aman müdahale edin” diyor. Kararın tatbika başladığı gün Amerikan Başkanı telgrafı alıyor. Demek ki telgraf daha evvel çekilmiş. Bütün bunları bir araya koyduğunuz zaman hakikaten harp için de Osmanlı İmparatorluğu’nu zor duruma düşürmek için muhtelif devletlerin yürüttükleri bir politika ortaya çıkıyor. Bütün dokümanlar gösteriyor ki, Ermeni toplumu bir alet olarak

kullanılmış büyük devletlerin politikasında. Onlara belirli bazı fikirler aşılarmaya çalışılmış.¹⁶⁸⁶

3.3.14. Tercüman ve Taşnak / İlhan Selçuk

Günaydın Gazetesi 17 Mart 1983 günlü sayısında kırmızı renkli sekiz sütunluk “sürmanşetinde” çarpıcı bir haber veriyor:

“- Hain içimizden çıktı.”

Kimmiş bu hain?

İsterseniz soruyu yanıtlamak için gazeteyi birlikte gözden geçirelim. 17 Mart 1983 günlü Günaydın’da sekiz sütunluk manşetin altında dört sütunluk bir fotoğraf var. Fotoğrafın altındaki açıklamada şunlar yazıyor:

“İşte Şellefyan, Ermeni terör örgütünün lideriyle beraber.”

Ve açıklama sürüyor:

“- 13 yıldır İsviçre’de kaçak hayatı yaşayan Mıgırdıç Şellefyan “Taşnak” adlı Ermeni terör örgütünün lideri Viktor Şayko ve İsviçre’deki Ermeni kiliselerinin Başpapazı ile görüşüyor. Şellefyan, Ermeni terör örgütleriyle ilişkisinin yanı sıra Bulgarlarla da ilişkide bulunuyor. Viktor Şayko ile de sık sık buluşarak görüşmeler yapıyor.”

Günaydın’ın ikinci haberinin başlığı şöyle:

“- Şellefyan’ın Ermeni katillerle işbirliği yaptığı tespit edildi.”

Haberi okuduğumuzda şunları öğreniyoruz:

“- Mıgırdıç Şellefyan, Türkiye’de kazandığı milyarlarla şimdi yurt dışında Ermeni teröristleri besliyor. Yurt dışında görevli diplomatlarımıza saldırılar düzenleyen Ermeni terör örgütlerine kimlerin maddi yardımlarda bulunduğu ortaya çıkmaya başladı. Nitekim bu örgütlerden bir tanesi olan Taşnak’a yıllarca Türkiye’de yaşayan Şellefyan’ın büyük maddi yardımlarda bulunduğu anlaşıldı. Halen İsviçre’de Zürih kentinde yaşayan Yahya Demirel’in iş ortağı olan Şellefyan, Taşnak örgütünün şefliğini yapan Viktor Şayko ile yakın ilişkilerde bulunuyor. 1924 yılında Talat Paşa’yı Berlin’de öldüren bu örgüte Mıgırdıç Şellefyan her ay düzenli olarak büyük para veriyor.”

¹⁶⁸⁶ Sedat Ergin, “Ermeniler, Büyük Ülkelerin Politikasına Alet Edildi”, Cumhuriyet, 2 Nisan 1983.

Acaba Günaydın'da “içimizden çıkan hain” diye nitelenen Şellefyan'ın parasal yardım yaptığı kuruluş yalnız Taşnak mıdır? Daha başka kurumların temelinde Şellefyan'ın yardımları (?) yok mudur?

Vardır.

Şellefyan, Tercüman Gazetesi'nin oluşumunda rol oynamış, harcını karmıştır; bu gazetenin “mutemedi” dir.

Şellefyan yurt dışına kaçtıktan sonra yasalar gereğince hakkında kovuşturma açılmış: İstanbul 4. Ticaret Mahkemesi 3.11.1970 gün ve 971/398 sayılı kararıyla iflası öngörülmüştür. İstanbul 1.İflas Memurluğunun 971/22 sayılı dosyasında, İflas İdaresince hazırlanan raporun 5'inci sayfasının 6'ncı maddesinde şunlar yazılıdır:

“- İflas İdaresinin istihbar eylediğine göre, müflis Şellefyan, Tercüman Gazetesi'ne de ortaktır.”

Arkadaşımız Uğur Mumcu, Mıgırdıç Şellefyan ile Kemal Ilıcak ortaklığının ayrıntılarını resmi belgelerle sergilemiştir. O belgelerden bir alıntı daha yapıyorum. Ziraat Bankası Genel Müdürlüğü Disiplin Kurulu'nun 19.08.1971/50 toplantı, 1971/90 dosya, 1971/65 karar tutanağında şunlar yazılıdır:

“- Mıgırdıç Şellefyan'ın mutemet sıfatıyla ithal ettiği Tercüman Gazetecilik ve Matbaacılık A.Ş.'ne ait baskı makinasının 2.070.513,39 lira ve ardiye, gümrük v.s. masrafı 650.000 liranın da senet karşılığı avans hesabından ödendiği, 1967, 1968 ve 1969 yıllarında teminata alınan senetler arasında 2.210.000 liralık senetlerin borçlusunun Tercüman Gazetecilik A.Ş.'ne ait olduğu, bunlardan 70 biner liralık 4 adet senedin muamelesiz iade edildiği...”

Apaçık görülüyor ki Tercüman Gazetesi'nin harcında Günaydın Gazetesi'nin “hain” diye sergilediği Şellefyan'ın usta elleri etkili rol oynamış; Ilıcak'la birlikte bu işi kotarmıştır.

Tercüman Gazetesi'nin Atatürk düşmanlığına tercüman olduğu “Atatürkçülüğün Alfabeti” adlı kitabımda kanıtlanmıştır. Şimdi bu gazete Cumhuriyet'e ve yazarlarına karşı yeniden saldırıya yeltenmektedir.

Zaten böyle bir gazetenin işlevi de başka türlü olamaz. İşte ortakları gerçek: Vatan Haini Şellefyan “*Taşnak*”la Tercüman’a parasal destek sağlaması bir rastlantı mı? Yoksa tarihsel tuzağın vurgulanması mı?¹⁶⁸⁷

3.3.15. Mıgırdıç Şellefyan İle Kemal Ilıcak / İlhan Selçuk

Günaydın Gazetesi 17 Mart 1983 günlü sayısında “*sekiz sütunluk sürmanşet*” bir haber vermişti:

“- *Hain içimizden çıktı.*”

Dört sütunluk bir fotoğrafın altında şunlar yazıyordu: “İşte Şellefyan, Ermeni terör örgütünün lideriyle beraber. 13 yıldır İsviçre’de kaçak hayatı yaşayan Mıgırdıç Şellefyan, “Taşnak” adlı Ermeni örgütünün lideri Victor Şayto ve İsviçre’deki Ermeni kilisesinin başpapazı ile görülüyor.”

Günaydın, fotoğrafla saptadığı “*Victor Şayto - Şellefyan*” ilişkisinin ayrıntılarını veriyordu:

“-*Mıgırdıç Şellefyan, Türkiye’de kazandığı milyarlarla şimdi yurt dışında Ermeni teröristleri besliyor. Yurt dışında görevli diplomatlarımıza saldırılar düzenleyen Ermeni terör örgütlerine kimlerin maddi yardımlarda bulunduğu ortaya çıkmaya başladı. Nitekim bu örgütlerden biri olan Taşnak’a Şellefyan’ın büyük maddi yardımlarda bulunduğu anlaşıldı. Şellefyan, Taşnak örgütünün şefliğini yapan Victor Şayto ile yakın ilişkilerde bulunuyor.*”

3 Nisan 1983 günü bu köşede çıkan “*Tercüman ve Taşnak*” başlıklı yazımda bu habere dayanarak Şellefyan ile Ilıcak ortaklığını anımsatmıştım. Bu ortaklık, Tercüman Gazetesinin harcını karmıştır.

Şellefyan yurt dışına kaçtıktan sonra yasalar gereğince hakkında kovuşturma açılmış; 4’üncü Ticaret Mahkemesi kararı ile iflası öngörülmüştür. 1’inci İflas Memurluğu ‘nun 971-22 sayılı dosyasında şu belge vardır.

“-*İflas İdaresinin istihbar eylediğine göre, müflis Şellefyan Tercüman Gazetesi’ne de ortaktır.*”

Ziraat Bankası Genel Müdürlüğü Disiplin Kurulu’nun 10.06.1971 -50 toplantı, 1971-90 dosya, 1971-65 karar tutanağında şunlar yazılıdır:

¹⁶⁸⁷ İlhan Selçuk, “Tercüman ve Taşnak”, *Cumhuriyet*, 3 Nisan 1983.

“- Mıgırdıç Şellefyan’ın mutemet sıfatıyla ithal ettiği Tercüman Gazetecilik ve Matbbaacılık A.Ş.’ne ait baskı makinasının 2.070.513,79 lira ve ardiye, gümrük vs, masrafı 650.000 liranın da senet karşılığı avans hesabından ödendiği, 1967, 1968 ve 1969 yıllarında teminata alınan senetlerinin borçlusunun Tercüman Gazetecilik A.Ş.’ne ait olduğu, bunlarda 70 biner liralık 4 adet senetin muamelesiz iade edildiği...”

Apaçık görülüyor ki, Tercüman tesislerinin temelinde Şellefyan’ın eli vardır. Demek ki, Mıgırdıç Şellefyan bir yandan Ermeni terörcülerine bir yandan Tercüman’a parasal destek sağlamıştır.

“Tercüman ile Taşnak” başlıklı yazım 3 Nisan 1983 günü bu köşede yayınlandı. Bunun üzerine Kemal Ilıcak çocukların bile bildiği bir yöntemle başvurdu. Önce Tercüman’da birkaç gün üst üste Ermeni terörü üzerine yayın yaptı. Ne var ki, 7 Nisan 1983 günü Bulvarda (Kemal Ilıcak’ın gazetesidir) takke düştü: kel göründü. Bulvar, Mıgırdıç Şellefyan’ın hesabına *“sekiz sütunluk sürmanşet”* bir kürsü kurmuştu. Kemal Ilıcak, İsviçre’ye ivedilikle bir muhabir göndermiş Şellefyan’ı savunmaya geçmişti.

Kendi kendime:

Allah akıllar versin, dedim, ya pusulayı şaşırdılar: ya Şellefyan dayattı, yayını yaptırdı.

Kemal Ilıcak’ın Türkiye’de Mıgırdıç için kurduğu kürsüde Şellefyan’ın savunmasını (bu daha çok Tercüman’ın savunmasıdır) okudum: güldüm.

Şellefyan:

“-ASALA para istedi: ben vermedim” diyor.

Yok, *“verdim”* diyecekti.

Bu sözü *“sekiz sütun sürmanşet”* yapmak gazetecilikle mazetecilikle bağdaşır iş değildir. Ayrıca Mıgırdıç Şellefyan açıklamalarında derin çelişkilere düşüyor: *“Ermeni terörü sempatzanı”* olduğunu söylediği Victor Şayto’yu savunuyor. (Olayın bu yanı arkadaşım Uğur Mumcu’nun uzmanlık alanına girer: iznini bitirip gelsin, konuyu ayrıntılarıyla açıklasın.) Şimdilik *“Atatürk düşmanlığına tercüman”* olan gazetenin ilginç i bir kez daha saptanmıştır.

Benim dileğim şu: Ilıcak, bunca yakın ilişkiler içinde olduğu Mıgırdıç'ı etkilesin, bundan böyle Ermeni terörcülere para desteği sağlanmasın: bu paralar Türkiye'nin sırtından çıkıyor.¹⁶⁸⁸

3.3.16. Şellefyan Dosyası / Uğur Mumcu

Mıgırdıç Şellefyan olayı, yeterince soruşturulmuş mudur? Hayır, hiç sanmıyoruz. Devlet hazinesini dolandırdıktan sonra İsviçre'ye kaçan Şellefyan'ın, Türkiye'de çok güçlü dostları bulunmaktadır. Aslına bakarsanız, Türkiye'deki dostlarını güçlendiren de Şellefyan'ın kendisidir. O yüzden eski dostları, Şellefyan'a kol kanat germektedirler. Dostluklar bugün de devam etmektedir. Hiç kuşkunuz olmasın!

12 Eylül öncesiydi. Şellefyan'a eski parlamenterlere belli ayrıcalıklar tanıyan bir yasa gereğince diplomatik pasaport verileceğini öğrenmiştik. Pasaport işlemini kimlerin izlediğini, Şellefyan'ın İsviçre'den bu iş için kimleri aradığını araya soktuğunu da öğrenebilmiştik. Pasaport tam Dışişleri Bakanının masasına geldiği sırada “Cumhuriyet” te haberi büyük başlıklarla duyurmuştuk. Bu haber Şellefyan'ın diplomatik pasaport almasını engellemeye yetmişti.

O tarihten sonra, korkunç bir yalan ve iftira kampanyası ile karşılaştık. Şellefyan'ın dostları, yıldırma, susturma için ellerindeki yayın organlarını bizlere karşı yalan ve iftira araçları olarak kullanmaya başlamışlardı. Yılmadık, saldırılara sert yanıtlar verdik.

“Mobilya yolsuzluğu” nu unutunuz mu? Bu yolsuzluğun eski sorumlusu, Şellefyan'dı. Türkiye'de bulunduğu sırada Devlet Hazinesini dolandıran Şellefyan, yurt dışına kaçtıktan sonra eski dolaplarını döndürmeye devam ediyordu. Altan Öymen ile beraber, bu yolsuzluk olayını sizlere anlatmak için az mı ter dökmüştük?

Devletin resmi belgelerine dayanarak, bu yolsuzluğu kamuoyuna sunduğumuz için o günlerde bin bir türlü baskı ile karşılaştık. “Cumhuriyet” Gazetesi aleyhine, Altan Öymen aleyhine, Uğur Mumcu aleyhine milyonluk davalar açılmıştı. Sonunda açılan bütün davalar red oldu, olayın Türkiye'de bulunan sanıkları da kaçakçılık suçlarından hapis cezalarına çarptırıldılar; mahkûmiyet kararından önce yurt dışına kaçmasını başardılar. Doğru Şellefyan amcalarının yanına!

¹⁶⁸⁸ İlhan Selçuk, “Mıgırdıç Şellefyan İle Kemal Ilıcak”, *Cumhuriyet*, 9 Nisan 1983.

Bizler, Şellefyan'ın ticari, mali ve siyasi ilişkilerinin saptanmasında yarar görüyoruz. Çünkü Şellefyan'ın eli, dünden bugüne uzanmaktadır.

Gümrük ve Tekel eski Bakanlarından Tuncay Mataracı'nın yaşam boyu hapis cezasına çarptırıldığı Yüce Divan'daki davada Şellefyan'ın da adı geçmektedir. Mataracı'nın Türkiye'ye giriş izni için yüz milyon lirayı aşkın rüşvet aldığı demirleri Bulgaristan yolu ile gönderen Şellefyan'ın kendisidir. Ankara 4 Numaralı Askeri Mahkemesi, Şellefyan'ın oğlu Arden Şellefyan'ın Türkiye'deki mal varlığına el konulmasını kararlaştırmıştır. Şellefyan olayı araştırıldıkça derinleşmektedir.

Adı, Türkiye'de “teneke yolsuzluğu” ndan “mobilya yolsuzluğu”na, mobilya yolsuzluğundan yurda kaçak demir sokulması olayına kadar, her olayda geçen Şellefyan'ın, Ermeni terör örgütleriyle çalıştığını gösterir bazı belirti ve kanıtlar söz konusudur. Günaydın Gazetesi, Şellefyan'ın Ermeni teröristlerle beraber çekilmiş fotoğraflarını yayınlamıştır. Bu da olayın başka bir yönüdür.

Şellefyan, geçmiş dönemlerde, siyasal ve ticari gücünü ve destek olarak zengin ettiği dostlarının etkinliklerini kullanarak yolsuz işlemleri ve ilişkileri konularında, geniş soruşturmalar açılmasını engellemiştir.

Bugün durum değişiktir:

Bugün bu soruşturmaların tam zamanıdır. Şellefyan, 12 Eylül Yönetimini, bu bakımdan etkileme gücüne sahip değildir. Bu yüzden, bu soruşturma eğer bugün açılmazsa yarın için bu soruşturmayı açmak büsbütün güçleşecektir. Bütün kaçakçılık olaylarına el koyan, 12 Eylül yönetimi “Şellefyan olayı”nı da soruşturma konusu yaparsa, birçok karanlık ilişki de kendiliğinden aydınlığa kavuşacaktır.

Şellefyan adının arkasında yolsuzluk ağlarının birbirine karıştığı bir karanlık düzen yatmaktadır. Yeniden çok partili düzene geçerken, yıllar yılı kimsenin aydınlatmaya cesaret edemediği bu karanlık düzen de gözler önüne serilmelidir. Yoksa Mıgırdıç Şellefyan ve ortakları, yarın yine günlerini gün edeceklerdir.

Evet, “Şellefyan dosyası” açılmalıdır. Kimlerle ortak? Kimlerle beraber? Dün ne yaptı? Bugün ne yapıyor?¹⁶⁸⁹

¹⁶⁸⁹ Uğur Mumcu, “Şellefyan Dosyası”, *Cumhuriyet*, 20 Nisan 1983.

3.3.17. Türk Ermenilerinin Seslenişi / Takver Kamer

Son yıllarda sürekli bir biçimde yurt dışındaki Türk temsilciliklerine yönelik sonuç gelmeyen, her gün yüzümüzü biraz daha kızartan, her gün bizi biraz daha utanç çamuruna sürükleyen kanlı saldırılardan duyduğumuz üzüntü ve yıkıntı çok derindir. Uluslararası terörizm ve çıkarca güçler, Ermenileri bu alçakça saldırılara alet etmektedirler. İşte Uluslararası terörizmin Ermeniler bölümünü, 20 - 25 yaş arası kolay elde edilebilen zavallı çocuklar oluşturmaktadır. Bunların da kaynaklandığı yer bazı Orta şark ülkelerinin fanatik insanlarıdır.

Devlet kurmak amacı gibi kargaları bile güldürecek nitelikteki bir amaç düşünmek... Son derece saçma olur. Her hangi bir Ermeni için, hele yurt içinde yaşayan Ermeniler için böyle bir düşünce söz konusu olamaz. Ayrıca diplomatik açıdan da oldukça ters ve komik. Televizyon tartışmalarında ve bir kısım basında sık sık söylendiği gibi Ermeniler vatansız değildir. Anavatanları Sovyet Ermenistan'dır ve bugünkü sınırları Gümrü anlaşmasıyla çizilmiştir. Kesinlikle bunun dışına çıkmak kolay değildir. Şöyle ki, Türkiye'den toprak veya vilayet istemek... Bu iş, sabah erken kalkan dört tane baldırı çıplak teröristin saldırı cinayetleri ile sahnelenemez. Ama insanı insana ve ulusu ulusa düşman eden, bu “Çokuluslu” olgu her gün yeni oyunlar hazırlamaktan geri kalmamaktadır. Nitekim uluslararası terör örgütünün Asala adını taşıyan cinayet şebekesinin eylemleri endişe verici bir eğilim göstermektedir. Bu saldırıları Ermenilere yaptırtan aşağılık yaratıkların diğer sinsi bir amacı da Türkiye'de misillemeye meydan vermek ve böylece yurt içinde huzursuzluk yaratmak, yurt dışında ise, kamu önünde Türklerin itibarını düşürmektir. Son Levon Ekmekçiyan olayı, bu girişimlerin başarısız örneklerinden biridir. Ve tepkiler, yurt içindeki Ermenilere asla yönelmeyecektir, buna inanıyor, bunu biliyoruz.

Türklerle iççice olan hayatımız, yalnız birlikte yaşama biçimi değildi. İstekle, muhabbetle bir hayat beraberliği idi. Fakat “Uygar Batı” Ermenileri rahat bırakmadı. En çok kaynaştığımız ve din farklarımızı ayırt edebilmek imkânını dahi kaybettiğimiz bir anda, Rus Sefirleri ve İngiliz Fransız Konsolosları ile Alman ajanları Ermenilerin huzurunu perişan etti bu ülkede. Yakalarını bırakmadı ve Osmanlı toplumu bu yönden birbirine düşürüldü. Bugün de sürdürülen usul budur işte... Kahrolsun fesatçılar. Şimdi kendisini Türk olmaktan başka hiç bir hüviyette düşüneyen, Müslüman Türklerin bile

“*Türk’tür*” diye bağırılmasına bastıkları, hiç bir zaman ayrılık hissettirmedikleri, biz, Türk-Ermeni vatandaşlar son Galip Balkar cinayeti yüzünden gene üzüldük, gene kahrolduk. Biz Türk’üz, kim bizi bölmek istiyor biz Türk’üz diyoruz. Ama yukarıda da zikrettiğim gibi, Türk Devleti, burada yurt içindeki Ermelerin dışından kaynaklandığını biliyor. 20. yüzyılın başında o zamana kadar kardeşçe yaşayan Türkler ve Ermeniler arasında bazı nahoş olayların meydana gelmesinin nedeni çeşitli tahriklerin doğurduğu gerginlik ortamında aramalıyız. Gerek Ermeni ve gerek Türk halkı, sun’i bir biçimde pompalanıp geliştirilen düşmanlıktan çok çekmiştir. Ve bu sorun uluslararası terör odaklarınca Türkiye’ye karşı yönelik saldırılarla üççeyrek yüzyıla yakın bir süreden beri sürdürülmektedir.

Teröristlere karşı yüzde yüz koruma önlemi alınamayacağını, bütün dünyada herkes kabul etmiş bulunuyor. Nitekim özel ekipler tarafından korunan bazı Devlet Başkanları dahi hiç beklenmedik suikastlar uğramdılar mı? Bütün dünya devletlerinin uluslararası terörizmi tek başına yenmesine olanak yoktur. Bütün dünya ulusları birleşip uluslararası terörizme kesin cephe almalıdırlar. Nitekim Türkiye Dışişleri Bakanı İlter Türkmen Lübnan’a yaptığı ziyarette, Devlet Başkanı Emin Cemayel’e ve Başbakan Şefik Bazzan’a Ermeni konusunda uyarıda bulunmuş ve Lübnan’daki Ermeni örgütlerine karşı Lübnan devletinin “*Ortadan kaldırııcı*” bazı önlemler almasını ve bunu bir an önce uygulamasını önermiştir. Ayrıca Milli Savunma Bakanı Haluk Bayülken’in de NATO’yu Türkiye’ye yöneltilen teröre karşı yardıma ve dayanışmaya çağırması, Türkiye’nin bu konuda çok duyarlı olduğunu ve bu işin peşini bırakmayacağını kanıtıydı.¹⁶⁹⁰

3.3.18. Asıl Hedef, Türkiye’yi Parçalayıp Bağımsız Bir Ermeni Devleti Kurmak / Cengiz Çandar

Beyrut’un en merkezi yerinde, bir zamanların dillere destan kentinin Champs Elyides’i Hamra Caddesi yakınlarında yüzyıllık bir konak vardı. Üç katlı beyaz konak bir zamandır geceleri ışıldaklarla aydınlatılıyor. Burası Ermenilerin dünya çapındaki en büyük örgütü Taşnak’ın Beyrut’un Müslüman kesimindeki en önemli karargâhı, kültür evi. Kapısında tedirgin kişiler nöbette binanın ikinci katından dışarıya uzanan bir kameranın objektifi sokaktan gelip geçenleri binanın içindeki TV cihazlarına yansıtıyor.

¹⁶⁹⁰ Takver Kamer, “Türk Ermenilerinin Seslenişi”, *Cumhuriyet*, 22 Nisan 1983.

Türkiye’yi intikamcı terörün dehşetinde yaşatmayı amaçlayanlar yaratmak istedikleri dehşetin kâbusunun altında ışıldaklara, kameralara, nöbetçilere sığınıyorlar.

Bu partinin yöneticilerinden biriyle görüşme olanaklarını araştırıyoruz. Terörün kaynağını nedenlerini ve hedeflerini Ermeni eyleminin en etkili örgütünün kendi ağzından dinlemek için. Bu niyetimizi kime açıkladıysak, ilk karşılaştığımız tepki, “Sen çıldırdın mı? Oluyor. *“Sen bir Türk’sün. Üstelik gazeteci. Yani, Ermenilerin gözünde kamuoyunu oluşturanlardan. Buralarda bulunduğunu bilseler başına neler geleceğini biz bilemeyiz.”*

En sonunda Lübnan kamuoyunda hayli tanınan gazeteci, görüşme isteğimizi Taşnak yetkililerine ulaştırmayı kabul ediyor. Yanıt telefonla bildirilecek. İlk gün ses yok. İkinci gün kimliğini bilmediğimiz ses telefonda kısa kesin yanıt veriyor. “Gerek yok.” Ve telefon kapatılıyor. Lübnanlı Hristiyan basın mensuplarının gözünde bu tavır anlamlı. *“Ermenilerin Türk unsurlarıyla, kim olursa olsun, diyaloga girmeme kararlığında olduklarını gösteriyor.”* Bir başka değerlendirmeye göre ise, *“bu tavır Ermenilerin kendi iç çekişmelerinden de kaynaklanıyor olabilir. Ermeni hiziplerinden biri, diğerini bir Türk’le görüştüğü için ihanetle suçlayabilir. Görüşmeyi ret, belki de bu amaçla karşılaşma korkusundan...”* ¹⁶⁹¹

Bir Ermeni İle Söyleşi

Bu korku yabana atılır bir duygu değil. *“Hiçbir örgüt adına konuşmadığını, ancak bütün Ermenilerin ortak duygularını dile getirebileceğini”* iddia eden bir Ermeni basın mensubu isminin yazılmamasını *“basın ahlakı”* gereğince rica ediyor. Korkusu, söyleyeceklerine tepki duyabilecek Türklerden değil. Bir Türk’le görüştüğü için kendisini *“ihanetle”* suçlayabilecek, Lübnan’daki Ermeni siyasi çevrelerden. Hınçak Partisi yanlısı. Belki de üye. Bunu sormuyoruz. O da bu konuda ayrıntıya girmiyor. Soruyoruz:

“Ben Türkiye’nin en yetkili kişisiyim. Bir an için böyle sayalım. Ve ben tüm dünyaya 1915’te olup bitenlerin bir soykırım olduğunu, bundan üzüntü duyduğumuzu ama tarihte her ulusun başına böyle talihsizlikler geldiğini ilan etsem ve desem ki, bu gerçeği bugün değiştirmek mümkün olmadığına göre, kabul etmek ve ibret almak gerekir. Böylece hiç değilse tekerrürünün önüne

¹⁶⁹¹ Cengiz Çandar, “Asıl Hedef, Türkiye’yi Parçalayıp Bağımsız Bir Ermeni Devleti Kurmak”, Cumhuriyet, 30 Mayıs 1983.

*geçmeye çalışmış ve insanların kardeşçe yaşayacağı bir dünyaya katkıda bulunmuş oluruz. Mesele hal olacak mı?”*¹⁶⁹²

Diyaloğun Koşulu

Ermeni siyasal coğrafyasındaki havayı yakından bilen ve “*Tüm Ermenilerin ortak duygularını yansıttığını*” söyleyen muhatabımız, sorumuza, “*Meseleyi halletmez ama diyaloga başlayabilir*” karşılığını veriyor. “*Bu yapılmadıkça Türkler ve Ermeniler arasında diyalog olamaz. Sözünü ettiğimiz gibi bir tavrın ortaya konması diyalogu başlatabilir.*”

“*Bakın*” diyoruz, “*varsaydık ki, ben Türkiye’nin yetkilisiyim. Adım belli, sanım belli sıfatım ortada. Adresim belli. Bütün dünya beni tanıyor. Ben kiminle diyaloga oturacağım? Düşünün ki, Arap Zirvelerinde ve Birleşmiş Milletler’de Filistin Kurtuluş Örgütü’nün Filistin halkının tek meşru temsilcisi olduğuna ilişkin kararlar alındı. 100’den fazla ülkeyle FKÖ arasında diplomatik ilişkiler var. Yine de FKÖ’nün bu statüsüne meydan okunuyor. Reagan kalkıyor, kim seçti onları*” diyor. Filistin halkının meşru temsilcileri olarak görmediği için Ortadoğu barış görüşmelerinin dışında tutuyor.

Ermenilerin böyle bir kuruluşu bile yok. Bir sürü siyasal parti ve örgüt var. Taşnak, Hınçak, Ramgavar, ASALA gibi gizli örgütler. Ve çeşitli ülkelerde yaşayan Ermeniler. Kim kimi temsil ediyor. Belli değil. Ben Türkiye’nin yetkilisi olarak sözünü ettiğim açıklamayı yaptım. Kim gelip oturacak benim karşıma diyalog için?

Hınçak yanlısı ya da üyesi tanınmış Ermeni, “*iş buraya gelsin gerisi kolay*” yanıtını veriyor. “*Erivan’daki Ermenistan Sovyet Cumhuriyeti oturabilir. Ne de olsa bir Ermeni devletidir.*”

Ermenistan Sovyet Cumhuriyeti bağımsız bir devlet değil. Sovyetler Birliği’nin federal yapısı içinde. Bağımsız bir dış politikaya sahip olamaz. Bu durumda, Ermeni meselesine bir çözüm bulunması amacıyla Türkiye Cumhuriyeti’nin Moskova ile mi görüşmesi gerektiğini söylüyorsunuz?

Muhatabımız bir an duralıyor. Belli ki, Ermenilerde henüz bu konuda netlik yok. “*Katolikos bütün Ermenileri temsil eder. Bu sorun değil. Eğer Türkiye ile bir diyalog başlayabilirse, Katalikos tüm Ermeniler adına konuşabilir. Dünyadaki bütün Ermeniler,*

¹⁶⁹² Cengiz Çandar, “Asıl Hedef, Türkiye’yi Parçalayıp Bağımsız Bir Ermeni Devleti Kurmak”, *Cumhuriyet*, 30 Mayıs 1983.

tüm siyasi örgütler Katolikos'un otoritesini kabul ederler” sözleriyle Sovyet Ermenistan Hükümeti olmazsa, Türkiye ile diyalog halinde Ermeni tarafının temsilciliği sorununu “çözüyor.”

Katolikos, Hristiyanlığın Gregoriyan mezhebine bağlı olan Ermenilerin en yüksek dini otoritesi. Ermenilerin iki Katolitosluğu var. Biri Ağrı dağı eteklerinde Erivan yakınlarındaki Eçmiyazin'de Eçmiyazin'deki Katolikos'un adı Vasken 1. Ermenilerin ikinci Katalikos'u Beyrut'un kuzey banliyösü Antelias'ta. Antelias, Katelikos Karekin 2 Serkisyan'ın geçici ikametgâhı sayılıyor. Çünkü Atelias'daki Katolikosuğun adı Kilikya Ermeni Kilisesi, Kilikya bilindiği gibi Çukurova, Ermenilerin Fransız kuvvetleriyle birlikte Çukurova'yı boşaltmalarından sonra Sis'de (bugünkü Kozan) bulunan Kilkyan Katolikosluğu da “geçici olarak” Antelias'a nakledilmiş.¹⁶⁹³

Gerçek Amaç

Türkiye Cumhuriyet'inin temsilcisi olarak Ermeni sorununa ilişkin diyalogdaki muhatabımız da belirlendi. Ermeni Katolikosu. Sıra gündemde.

“Peki” diye duruyoruz. “Oturduk masaya. Neyi görüşeceğiz?”

Yanıt bu kez tereddütsüz *“geri dönüş biçimini ve şartlarını mı?”*

“Yani, dünyanın orasına burasına yayılmış Ermeniler arasında Türkiye topraklarına dönmeye niyetli olanlar var mı?”

“Yeni kuşakların hepsi, bu ufukla yetiştiriliyor. Geri dönüş ve tarihi Ermenistan topraklarında yeniden yerleşme umuduyla. Bunu benim kuşağım görmese bile, benim çocuklarımın kuşağı görür. Onlar görmese, ondan sonrakiler.”

“Yani meseleniz sadece geri dönüp yerleşmekle kalmayacak. Tarihi Ermenistan topraklarından söz ettiğinize göre, amacınız Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde bir dini azınlık olarak yaşamakla sınırlı olmayacak. Yanlış mı anladım?”

“Doğru anladınız. Elbette ki, amaç bağımsız, birleşik Ermenistan devletini kurmaktır.”

Dünyadaki Ermeni toplulukları arasında yayılmak ve ayakta tutulmak istenen amaç, bu kısa cümlede ifadesi bulunuyor, Türkiye üzerinde oynanan ya da oynanmak istenen uluslararası oyunların. Ermeni terörünün, Türkiye'ye karşı derinden derine hazırlanan

¹⁶⁹³ Cengiz Çandar, “Asıl Hedef, Türkiye'yi Parçalayıp Bağımsız Bir Ermeni Devleti Kurmak”, *Cumhuriyet*, 30 Mayıs 1983.

yeni “*Harçlı Seferi*”nin sonunda ulaşmak istediği nokta işte bu Türkiye toprakları üzerinde bağımsız bir Ermeni devleti kurma düştü.

1915 Olaylarının bir “*Ermeni soykırımı*” olarak kabul edilip edilmemesinin bu amaca gidecek yolun meşru kılması açısından anlam taşıyor. Başlı başına ya da kendi başına bir amaç olmadığı anlaşıyor.¹⁶⁹⁴

Lozan’a Karşı Sevr

Ermenistan neresi? Bunun nasıl bir hukuki ve tarihi dayanağı var mı? Bu soruya da yanıt hazır: “*Bağımsız bir Ermenistan’ın doğması 1920 Sevr Anlaşması’nda öngörülmüyor. Ayrıca, ABD Başkanı Wilson’un ünlü 14 ilkesine göre de Ermenilerin böyle bir hakkı bulunuyor. Dahası Ermenistan sınırları bizzat Başkan Wilson tarafından saptanmıştı.*”

Mustafa Kemal Atatürk’ün önderliğindeki Ulusal Kurtuluş Savaşımızla değersiz bir kâğıt haline getirilen Sevr, Ermenilerin elinde sanki bir tapu senedi.

Lozan’a dayalı Türkiye Cumhuriyeti ve Sevr’e dayalı bağımsız Ermenistan hedefi...

Sevr’in Ermeniler için ne anlam taşıdığı biri İsviçreli din adamı, diğeri Fransız gazeteci yazar, iki Ermeni davası sempatzanının Türkiye’ye emperyalist güçlerin dayattığı o kara ünlü anlaşmaya ilişkin satırlarıyla ortaya çıkıyor. “Ermenistan için Cenevre Komitesi’nin başkanlığını yapmış olan ve 1920’lerde Anadolu’yu gezen İsviçreli din adamı Antony Krafi-Bonnard Sevr ‘den şöyle söz ediyor: “*Ermeni ulusunu kolayca feda eden Lozan Anlaşması’nı protesto etmeliyiz. Oysa 1920’deki Sevr Anlaşması bu talihsiz ulusa Başkan Wilson’un hakemliğiyle mükemmel biçimde çizilen sınırlar içinde tam bağımsızlık ve özgürlük vermişti.*”

“*Armenies*” (Ermeniler) adlı 1982’de Paris’te Payard Yayınevinden yayınlanmış kitabını Tunus’tan Beyrut’a tüm kitapçıların raflarında gördüğümüz Fransız gazeteci Jean-Pierre Richarddet ise Sevr’den “*hiçbir zaman uygulanmamış bir anlaşma*” olarak söz ettikten sonra şu satırları ekliyor: “*Ermeniler, bu anlaşmayı tarihi topraklarının büyük bölümünü onlara iade eden ve bağımsızlıklarını tanıyan bir diplomatik olay olduğu için hala özlemle hatırlıyorlar.*”

¹⁶⁹⁴ Cengiz Çandar, “Asıl Hedef, Türkiye’yi Parçalayıp Bağımsız Bir Ermeni Devleti Kurmak”, *Cumhuriyet*, 30 Mayıs 1983.

Dolayısıyla, nihai hedef olarak Türkiye Cumhuriyeti'nin parçalanmasını, toprak bütünlüğünün yok edilmesini öngören bir eylemle karşı karşıyayız. Sorunun çapı ve boyutları, Türk diplomatlarının canını alan terörü de aşıyor. Terör, bu sorunun gündeme getirilmesinde ve gündemde tutulmasında haince bir araç sadece.¹⁶⁹⁵

3.3.19. Ermeni Taşnak Partisi, Lübnan'da Falanjistlerin Geleneksel Müttefiki / Cengiz Çandar

Ermeni Örgütleri Bol Miktarda Kendi Aralarında Silahla Hesaplaşır, Sonra Türkiye'yi Suçlarlar

İstanbul Beyrut uçağında hostesler günlük gazeteleri dağıtıyorlar. 20 Nisan 1983. O günün L'Orient - Le Jour'unu okuyoruz. Gazetenin bütün sayfaları, içi dışı iki gün önce Beyrut'taki ABD Büyükelçiliğinin havaya uçurulmasına ilişkin haberlerle dolu. Tepkiler, demeçler, olayın yankıları v.s.

Son sayfada, dikkatsiz bir gözden kaçabilecek küçük bir haber, sayfa altına tek sütuna sıkıştırılmış: *"Taşnak Partisi üyesi Kasper Kasparyan Burc Hammud'da vurularak öldürüldü."* Burc Hammud, Beyrut'un Hristiyan kesiminde Lübnan Ermenilerinin ezici çoğunluğunun yaşadığı semt.

Aynı gece Lübnan'ın en nüfuzlu gazetesi An Nahar'da Refik Şilali'nin odasında. Refik Şilali Falanjist eğilimli Cumhurbaşkanı Emin Cemayel'in yakınlarından. An - Nahar'da son günlerini geçiriyor. Çünkü Cumhurbaşkanı'nın basın danışmanı olarak kısa süre sonra Baabda'da (Cumhurbaşkanlık Sarayı) çalışmaya başlayacak. Lübnan'daki Ermeni toplumunda olup bitenleri iyi biliyor. Bu da doğal. Ermenilerin yaşadığı Burc Hammud ve Antelias semtleri Cumhurbaşkanı Emin Cemayel'in seçim bölgesi. Her iki semti kapsayan Metn'de seçilebilmek için Ermeni oylarını elde etmek şart. Ermeniler Emin Cemayel'in seçmenleri. Şilali'ye birkaç saat önce L'Orlent -Le Jour gazetesinde (L'Orlent - Le Jour An - Nahar'ın dört kat üstünde aynı binada)okuduğumuz haberi soruyoruz.

- Nedir bu Kaspar Kasparyan'ın öldürülmesi olayı? Kim Kaspar Kasparyan?

¹⁶⁹⁵ Cengiz Çandar, "Asıl Hedef, Türkiye'yi Parçalayıp Bağımsız Bir Ermeni Devleti Kurmak", *Cumhuriyet*, 30 Mayıs 1983.

- Şilali omuz silkiyor.

“Bu tür olaylar son günlerde çok sıklaştı. Bu tür 10 - 15 olay var. Sezebildiğim kadarıyla Ermeniler Aşçıyan olayından sonra Türklerle işbirliği yapıyor iddiasına sığınıp kendi iç hesaplarını dürüyorlar. Kasparyan'ın öldürülmesi kişisel çekişmelerden kaynaklanıyor olabilir. Kasparyan öyle önemli bir isim değil. Hiç duymamıştık.”

“Aşçıyan olayından sonra” diyor. “Burada Lübnan'da bir süredir Ermeniler hop oturup hop kalkıyor. Toplantılar, bildiriler, afişler, protestolar.”¹⁶⁹⁶

Aşçıyan Olayı

Abraham Aşçıyan, Taşnak Partisi'nin liderlerindenmiş. Bir Falanjist gazetecinin bize söylediklerine bakılırsa, Taşnak'ın Beyrut - New York koordinatörü imiş. Bir süre önce garip bir biçimde ortadan yok olmuş. Taşnak propagandası Aşçıyan'ın kaçırıldığını iddia ediyor ve saldırı oklarını Türkiye'ye yöneltiyor.

Buna Ermenilerden başka Falanjist çevreler de inanıyor olmalı ki, “Türk dostu” olduğunu söyleyen Falanjist gazeteci bile aynı iddiaları tekrarlıyor. Falanjistlerin organı “Lübnan'ın Sesi” Radyosu yetkililerinden, Enformasyon Bakanlığı'nda danışman, Falanjist Partisi'nde Emin Cemayel'in karşısındaki hizipte yer alan bir gazeteci bu. Cumhurbaşkanlığı koltuğuna oturmasına bir hafta kala, Eylül 1982'de öldürülen Beşir Cemayel'in yakınlarından. Ateşli bir anti- komünist. Şöyle konuşuyor: *“Ben Türk dostuyum. Ve bence bu Aşçıyan olayında hataya düşüldü. Taşnak'ın sesi sedası çıkmazken şimdi onlar da harekete geçtiler. ASALA ile Taşnak farklıdır. Terör uygulayan ASALA idi ve Güney Lübnan'da, Beyrut'un Filistin mülteci kamplarında eğitiliyorlardı. FKÖ ve Suriye'nin çekilmesiyle Ermeni terörü de darbe yedi. ASALA ya da Ermeni teröristleri Ermeni toplumunun yüzde 1'inden azını temsil ederler. Eylemleri uluslararası komünizmin hizmetindeydi. Ama Taşnak öyle değildir. Taşnak, Ermenilerin en azından yüzde 65'ini temsil eden ve üyelerinin sınımsız bağlarla bağlı olduğu faal bir örgüttür. Taşnak'ı harekete geçirmek bir taktik hatası oldu.”*

- Taşnak'ın Türkiye aleyhtarı faaliyetleri kontrol altına alınamaz mı?

“Taşnak, daima meşru devletten ve Lübnan'daki devlet otoritesinden yana olmuştur. Ermeniler toplumunda iktisadi, ticari, kültürel, alanda çok önemli rol oynarlar.

¹⁶⁹⁶ Cengiz Çandar, “Ermeni Taşnak Partisi, Lübnan'da Falanjistlerin Geleneksel Müttefikleri”, Cumhuriyet, 31 Mayıs 1983.

Dahası toplumun yeni Lübnan Hristiyan toplumun entegre bir parçasıdır. Onlara bir şey yapılacak olsa yani baskı altına sokulacak olsalar, “Bizi Türkler Hristiyan olduğumuz için kesip biçtiler; şimdi buradaki Hristiyan kardeşlerimiz, Falanjist iktidar da Türkler istiyor diye bize baskı uyguluyor, bu nasıl olur?” derler. Ermeniler ve Taşnak’ı burada Türkiye’nin istediği biçimde kontrol altında tutmak mümkün değildir.

Lübnan’ın etnik, dini ve toplumsal yapısını iyi bilmek gerek. Taşnak, Falanjistlerin geleneksel müttefikleridir. Seçimlerde Falanjistler için hayati önemde iki bölgede seçimin anahtarı, Ermenilerin dolayısıyla Taşnak’ların elindedir. Metn’de Maruni Hristiyanların iki adayı çekişir: Fuat Lahoud ile şimdiki Cumhurbaşkanı Emin Cemayel. Ermeni oyları Emin’e gittiği için Emin seçilmiştir. Eşrefiye’de ise Falanjist Partisi’nin lideri ve kurucusu, Emin ve Beşir’in babası Pierre Cemayel rakipleri arasında sıyrılıp seçilebilmek için Ermeni oylarına muhtaçtır. Ermeniler genellikle kültürel olarak, Taşnak’ın gösterdiği yönde oy kullanırlar. Bugüne dek oylarını Pierre Cemayel için kullanmışlardır.¹⁶⁹⁷

3.3.20. Ermeni Kilisesi, Ermeni Tedhiş Hareketini Kutsuyor / Cengiz Çandar

Hristiyanlık, Ermeni milliyetçiliği ve Batı’nın Yahudi Hristiyan kültür geleneği. Bu üçlü bir sacayağı. Bu üçlünün birbiriyle yakın ilintileri kavranamazsa, Ermeni sorununun Türkiye için, Türkiye’nin ve tüm bölgenin geleceği için taşıdığı ciddiyet de kavranamaz. Jean Pierre Richardot “*Armeniens*” adlı kitabında Ermenileri şöyle tanımlıyor: “*Ermeniler dünyanın en eski Hristiyan ulusudur. Roma’dan daha önce Hristiyan idiler. Hristiyanlık 301 yılından başlayarak Ermenistan’da devlet dini oldu. Bu nedenle, Ermeniler, uzun zamandan beri “Şark’ın Avrupalıları” gönüllüler olarak kabul edilirler. Bugün, Ermenilerin dini bağlılıkları, esas olarak, ulusal bir bağlılıktır. Parisli bir Ermeni “Ben tam anlamıyla bir ateistim (Tanrı Tanımaz). Ama Kilise’me bağlıyım. Çünkü o ülkemin dirilişidir”* diyor.

Agop Kirikor adlı bir Ermeni yazar 1973 Paris baskılı “*Les Armaniens Connus et Incennus Ermeniler ünlüler ve ünsüzler*” adlı kitabında, Ermenilerin Hristiyanlık ve Batı uygarlığı ile ilişkisine şu satırlarla yer veriyor:

¹⁶⁹⁷ Cengiz Çandar, “Ermeni Taşnak Partisi, Lübnan’da Falanjistlerin Geleneksel Müttefiki “, *Cumhuriyet*, 31 Mayıs 1983.

“Ermeni halkı ıstıraplarına ve muazzam kayıplarına rağmen, Hristiyan uygarlığının her zaman öncüsü olarak kalmıştır ve var oldukları sürece de öyle kalacaktır.”

Şu satırlar da ünlü “yüzde 5” ve petrolcü Nuhar Gülbenkian’ın “*Nouns les Gülbenkfane biz Gülbekyanlar*” adlı kitabından: “*Ermenilerin gözünde kiliselerin bir din merkezi olmanın ötesindedir. Kilise her şeyden önce bağımsızlık geleneklerinin bir simgesidir. Ermenistan bağımsızlığını ve siyasi varlığını yitirdiği zaman kilise Ermeniler için bir toplanma, bir araya gelme noktası oldu. Ulusal kiliseleri sayesinde dillerini (ve ulusal varlıklarını) koruyabildiler.*”

Türk Ermenilerinin eski patriği Ormanyan ise aynı konuda şunları söylüyor: “*Eğer biz ulusal kilisemize sınıksız bağlıyorsak, bu ulusun ve kilisenin halkımızın var olmasına ve diğer Hristiyan uluslar içinde erimemesine imkân veren bir birlik noktası olmasındandır.*”

İşte bu nedenlerle, Ermeni dini liderlerinin sözlerini, konuşmalarını ulusal liderlerin siyasi çıkışları, Ermeni milliyetçiliğinin siyasi tavrı olarak algılamak gerekiyor.

Bu noktada, Lübnan’daki Ermeni Patriği Aram Keşişyan’ın 23 Nisan günü Beyrut’ta Bare Hammund’da üç Ermeni Partisi Taşnak, Hınçak ve Rangavar’ın ortaklaşa düzenledikleri mitingde yaptığı konuşma dikkatle üzerinde durulmaya değer nitelikte. Nitekim bir Lübnanlı Hristiyan gazeteci, eski Lübnan Cumhurbaşkanı Camille Chamon’un bir yakını da, bize, Patrik Keşişyan’ın konuşmasının önemli olduğunu, çünkü yeni bir içerik taşıdığını yeni bir siyasi tavra işaret ettiğini söyledi.

Keşişyan şöyle konuşmuştu: “*Ermeniler Türkiye’nin yüzüne insanlığın ezeli düşmanı olduğunu ve haklarını ve topraklarını istemeye devam edecek olan halkımızı katletmeyi başaramadığını haykırmak için birleşmişlerdir.*

Ermeni gençliği, dünyanın bu savaşı kabul etmesi için kendini feda etme, ölüme koşma ve kanını akıtma yolu üzerinde ilerlemeye karar vermiştir.”

Bu sözlerle Ermeni gençleri olarak kastettiği ASALA ve Taşnak’ın bir kolu olarak çalışan Ermeni Soykırımı Adalet Komandoları (ESAK) adlı örgütlerin militanları değil

midir? Ermeni milliyetçiliğinin merkezi otoritesi Kilise, böylece, son yıllarda sürdürülen Ermeni tedhiş eylemlerini kutsamış oluyor mu?¹⁶⁹⁸

Katolikos Neler Yazıyor?

Patrik Keşişyan'dan daha yüksek bir otorite olan Katolikos Karekin Serkisyan aynı anlayışı 24 Nisan tarihli Le Orient - Le Jear Gazetesi'ne yazdığı ve birinci sayfadan yayınlanan şu makaleden daha ustaca, dini bir üslupla ifade etti: *“Nisan ayı şehitler ayı olduğu için Ermeni halkı açısından kutsaldır. Bu ay ve özellikle bugün dünyanın dört köşesine yayılmış olan Ermenistan çocukları şehitlere kulak verirler. Birinci Dünya Savaşı sırasında Ermeni halkına karşı sürdürülen soykırım kurbanları, ölüm yıl dönümünün anıldığı bu ayda, tüm sadık cemaatimizin vicdanını meşgul eder. Hazreti İsa'ya bağlılık, yaşama hakkına saygı, Salip'in (Haç'ın) gücü, yeniden dünyaya gelme umudu, hayatta kalmakta kararlılık ve gelecekteki zaferin öngörüsü. İşte Hristiyan inancı tenlerine ve kanlarına sinmiş olan tüm Ermenilere can veren derin dürtüler.*

Hayatta kalışımızdaki mucize, halkımızın yeniden doğuşu, İncil'in mesajına ve ulusal onurun yeniden keşfedilmesine yürekten bağlı yeni bir kuşakta şehitlerimizin dirilmesi...”

Katolikos Karekin, Türkiye'ye arşı uluslararası seferberliğe hazırlık mahiyetinde Roma'ya bir ziyarette bulundu Papa İkinci Jean Paul ile görüştü.

Türkiye'ye karşı tüm dünya Hristiyanlığını harekete geçirmekte Papa ikinci Jean Paul'un oynayabileceği rol malumdur. Papa'nın Türkiye'ye karşı alacağı olumsuz bir tavrın Batılı kamuoyları üzerindeki etkisi ve bu kamuoylarının kendi siyasi karar verme mekanizmaları üzerindeki etkisi düşünülürse Ermeni Kilisesi'nin nasıl bir hazırlık içinde olduğu sezilebilir.¹⁶⁹⁹

Papa İle Dayanışma

Uluslararası siyasi seferberliği sağlamak, ilk planda, Vatikan ile Ermeni Katolikosluğu ya da başka bir deyimle Ermeni Gregoryan Kilisesi arasındaki dini anlaşmazlıkları ayıklamaktan geçiyor. Katolikos Karekin de bunun bilincinde olarak Vatikan'ın yolunu tuttu. Bunun böyle olduğunu ve gerçekten de Hristiyan dayanışması

¹⁶⁹⁸ Cengiz Çandar, “Ermeni Kilisesi, Ermeni Tedhiş Hareketini Kutsuyor”, *Cumhuriyet*, 1 Haziran 1983.

¹⁶⁹⁹ Cengiz Çandar, “Ermeni Kilisesi, Ermeni Tedhiş Hareketini Kutsuyor”, *Cumhuriyet*, 1 Haziran 1983.

açısından olumlu bir hava yarattığını tam 24 Nisan günü (rastlantı olmasa gerek), Falanjist Partinin yayın organı Le Revell Gazetesi'nin birinci sayfasında “Karekin 2 Roma’da” başlığı ve Jean Aucagne adında bir din adamının imzası altında yayınlanan makaledeki satırlarda bulabiliyoruz: “Karekin 2 Nisan ayının Ermeni halkı ve kilisesi üzerindeki trajik anısını uzun uzun dile getirdi... Ama açık diplomatik nedenler Papa’nın sessiz bir onaydan öteye geçmesine izin vermedi. Papa’nın Katolik kamuoyunun Ortodoks Patrikhanesi’ne verdiği büyük önemi vurgulamak için yaptığı ilk işlerden biri İstanbul’a gitmek oldu. Bu eylemin devamlılığı ona, Türk Hükümeti’ne karşı çekimser davranma ödevi yüklemektedir.

Eğer şehitlerin (Ermenilerin) kanı Hristiyanların tohumuysa, aynı zamanda geleceğin ve Kilisenin birliğinin en emin güvencesidir. Dolayısıyla bir sonuç kendini zorunlu olarak kabul ettiriyor. Bu (günkü) koşulları değiştirmek ve Hristiyan kamuoyunda etkili ve canlı bir yardımseverlik, bir dayanışma yaratabilecek her şeye öncelik vermek. Bu, belki yürek parçalayıcı ama yeniden gözden geçirmeleri kuşkusuz nice özverileri getirecektir. Ama Hristiyanlığın birliği için ödenmesi gereken bedel de budur.”¹⁷⁰⁰

Yahudiler ve Ermeniler

Bütün bunlar ister istemez, Siyonist hareketinin Batı’nın bağrında nasıl filizlenip büyüdüktan sonra nasıl Filistin topraklarına İsrail devletinin doğuşunu sağlayacak biçimde taşındığına ilişkin tarihi olguları zihinlerde çağrıştırıyor. Türkiye topraklarında bağımsız Ermenistan devleti hedefine yönelik Ermeni milliyetçiliğinin nasıl Hristiyan dünyanın merkezi durumdaki Batı ile “ezeli izdivacı” varsa, Yahudi milliyetçiliği olan Siyonizm de aynı “ezeli izdivacın” ın sonucu olarak Ortadoğu’daki Batı’yı yani İsrail’i yarattı.

Siyonizm’in babası Theodore Herzl’nin namı olan eseri “Der Judenstasi Yahudi Devleti” taki “Avrupa için biz orada Filistin’de, uygarlığın barbarlığa karşı nöbetçisiyiz.” Satırıyla Jean Pieere Richardont’nun “Ermeniler” adlı eserindeki Ermeniler, dünyanın en eski Hristiyan ulusu olarak uzun süredir “Şark’ın Avrupalıları ve (Avrupa’nın)oradaki gönüllüleri kabul edilirler” satırları arasında özde bir fark var mı?

Richarddont’un bu satırları da Batı sömürgeciliğinin beslediği Yahudi milliyetçiliği ile Ermeni milliyetçiliği arasındaki kader ve hedef beraberliğini ortaya koyuyor: “31

¹⁷⁰⁰ Cengiz Çandar, “Ermeni Kilisesi, Ermeni Tedhiş Hareketini Kutsuyor”, Cumhuriyet, 1 Haziran 1983.

Ekim 1918'de Fransız İngiliz birlikleriyle 3 Ermeni gönüllü taburu İskenderun'a çıktı. Bu askeri eylemin hedefi Kilikya'da bir Ermeni ulusal yurdunun yaratılmasıydı. Tam Filistin'de bir Yahudi ulusal yurdunun yaratılmasının düşünüldüğü bir sırada. Her iki operasyon arasında bir eş güdüm bulunmamakla birlikte, hiç kuşkusuz, bu Ermeni tarihi ile Yahudi tarihi arasındaki paralelliğe işaret eder."

Dönemin İtalya Başbakanlarından, Yahudi kökenli Luigi Lazzatli de Yahudiler ile Ermeniler arasındaki ve her iki Ermeni ile uygarlık (kastedilen elbette ki Batı uygarlığıdır) arasındaki ilişkiyi dile getirmiştir:

Siyonist hareketin ortaya çıkıp İsrail devletinin kuruluşu ile taçlanan gelişme süreci ile Ermeni milliyetçiliğinin doğuşu, gelişmesi ve güttüğü Türkiye'nin doğusunda bağımsız Ermeni devleti kurma hedefi arasında karşılaştırmalar yapmak hem ilginç, hem de Türkiye açısından Ermeni eyleminin stratejik önemini açıklayıcı olacaktır.¹⁷⁰¹

3.3.21. İkiz Kardeşler: Siyonizm ve Ermeni Milliyetçiliği / Cengiz Çandar

Ermeni'nin Ermenicesi Hay, Ermenistan'ın Ermenicesi ise Hayastan. Hay, Hayik'in oğlu anlamına geliyor. Hayik, ilk Ermeni devletinin kurucusu ve tarihteki ilk Ermeni Kralı, Gemer'in oğlu. Gemer'de Huh Peygamber'in torunu. Nuh'un üç oğlundan biri olan Yafet'in oğlu. Dolayısıyla Hayik, Nuh'un soyundan. Ermeni yazar Agop Kirkor, "Armeniensi - connu et inconnu - 1973, Paris" isimli kitabında, "Nuhu'un Ermeni olduğuna kuşku yoktur" diye yazıyor...¹⁷⁰²

Çukurova ve Ermeni Düşü

Tarihin toprak taleplerine dayanarak oluşturulması konusunda Siyonizm ile Ermeni milliyetçiliği arasındaki orta noktalar bir hayli fazla, Ermeniler, sadece Ağrı dağı çevresinde, Ermenistan olarak niteledikleri toprakları talep etmiyorlar. Çukurova bölgesi - ki bunu tarihi adıyla Kilikya olarak kullanıyorlar - bir Ermeni devletinin kurulmasının düşünüldüğü topraklardan biri. Ermenilerin Erivan yakınlarındaki Eçmiyazin'den sonra ikinci dini merkezleri Ermeni tarihlerinde Sis olarak geçen bugünkü Kozan. Şimdi "geçici

¹⁷⁰¹ Cengiz Çandar, "Ermeni Kilisesi, Ermeni Tedhiş Hareketini Kutsuyor", *Cumhuriyet*, 1 Haziran 1983.

¹⁷⁰² Cengiz Çandar, "İkiz Kardeşler: Siyonizm ve Ermeni Milliyetçiliği", *Cumhuriyet*, 2 Haziran 1983.

olarak” Beyrut’un Banliyösü Antelias’a nakledilen Kozan’daki Katolikosluğun adı Kilikya Gregoryan Kilisesi.

Tarihte bir Ermeni devleti burada Kilikya Krallığı adı altında kurulmuş. Haçlı seferleri sonucu Çukurova’nın işgal altına girmesiyle Frankların gözetiminde 1060’da kurulan Ermeni devletine 1375’te Araplar son vermiş. Ancak, söz konusu Krallık gerek bugün Çukurova’ya yönelik toprak taleplerinin tarihi dayanağını meydana getiriyor, gerekse tarihteki geleneksel Fransız - Ermeni işbirliğinin örneğini oluşturuyor. O gün, bugündür Fransızlarla Ermeniler birbirlerine manevi bağlarla bağlı.

Çukurova’da ikinci kez bir Ermeni devleti kurma girişimi, 1918 Mondros Mütarekesi’nin hemen ardından yürürlüğe kondu. Mondros, Kilikya’yı (Çukurova) Fransız korumasına terk etti. Fransızlar burada bir Ermeni ulusal yurdu kurulmasına çalıştılar. Hatta bölgedeki Fransız Yüksek Komiseri Georges Picot, Ortadoğu’daki bütün Ermenilere çağrıda bulunarak Kilikya’ya göç edip bu bölgeyi “doldurmaya” davet etti. Ermeni yanlısı Fransız yazar - gazeteci Richardot’un verdiği bilgiye göre, bu çağrıya Suriye ve Mezopotamya’daki 150 bin Ermeni uydu.

Bütün bunlar, Filistin’in Arap nüfusundan boşaltılıp dünyanın orasından burasından gelecek Yahudilerin yerleşmesine açılması çabalarına benzemiyor mu?

Haçlı kanatları altında kurulmuş olan bir Ermeni Krallığı’nı hatırlayarak, söz konusu bölgeyi bir Ermeni yurdu olarak düşünmekle, İsrail Devleti’nin kurucusu David Ben Gurlon’un 1955’de Sina’yı işgal etmeleri üzerine Knesset’te yaptığı unutulmaz açıklama arasında özde bir fark görülebilir mi?

Bilindiği gibi Ben Gurlon, İsrail Parlamentosu’nun coşkun alkışları arasında Sina’nın işgalini şöyle ilan etmişti: *“Sina Davut ve Süleyman’ın Krallığı’nın bir parçasıydı!”*¹⁷⁰³

“Müslüman Üstünlüğü Alt edilebilir”

Kivonim’deki bu strateji önerisi, İsrail’in kurucusu Ben Gurlon’un Siyonist devletin kuruluşundan tam bir hafta sonra 21 Mayıs 1948’de “Günlüğüne” kaydettiği şu satırlarla birleştirilince anlam kazanıyor.

¹⁷⁰³ Cengiz Çandar, “İkiz Kardeşler: Siyonizm ve Ermeni Milliyetçiliği”, *Cumhuriyet*, 2 Haziran 1983.

“Arap koalisyonunun Aşil topuğu (zayıf noktası) Lübnan’dır. O ülkedeki Müslüman üstünlüğü sun’idir ve rahatlıkla alt edilebilir. Orada (Lübnan’da) bir Hristiyan devleti kurulmalıdır.”

Bir an için 1962 yazından bu yana bölgede ve Özellikle Lübnan’da olup bitenler, bu ülkedeki İsrail işgali ülkenin kesin bir biçimde Hristiyan devleti biçimine bürünmesi, yine de bir Dürzi devletinin ve mini devletçiklerin kurulması olasılığının Demokles’in kılıcı gibi sallanmaya devam ettiği hatırlanırsa, 1948’de Ben Gurlon’un yazdıkları ile 1962 Şubatında Kivounim’deki strateji önerisinin gerçekleştiği sonucuna varabiliriz.

Bu durumda, Siyonizm’in babası Theodore Herzl’in “Yahudi Devleti - Jjudenstast” adlı klasik eserinde tanımladığı İsrail’in “*tarihi sınırlarını da ciddiye almak zorundayız. Herzl söz konusu sınırları şöyle tanımlamıştır: Kuzeyde Kapadokya (Türkiye) nın karşısındaki dağlar, Güneyde Süveyş Kanalı ve Fırat’ın doğusuna kadar.*”¹⁷⁰⁴

İrkçi Ufuklar

Siyonizm’le aynı dini kaynaklardan, aynı zihniyetten hareketle yola çıkan Ermeni milliyetçiliğinin de tarihi ufukları üzerinde Siyonist hareketin hedefine ulaşmakta sağladığı başarıyı ölçü alarak önemle durmak gerekiyor. 1918- 1920 yılları arasında Taşnak Partisi’nin öncülüğünde var olan Ermenistan’ın hayatta kalan bakanlarından birinin, Gare Sasuni, 1971 yılında Beyrut’ta yayınlanan Ermenice Yeridassat Hay Dergisi’ne verdiği demeçte Ermeni milliyetçiliğinin tarihi ufku olanca açıklığıyla ortaya koymuştu:

“Ermeni sorunu kesinlikle Türkiye’nin bugünkü coğrafyasının yeniden biçimlendirilmesinden geçer. Batı, kendisine Türk Kolonyalist Devleti’nden daha başka müttefikler seçseydi, daha iyi ederdi. Ermenilerin ise, başka seçeneği yoktur. Aktif bir sabır göstermeye mahkûmdurlar. Yani, bu tarih tekerleğinin yeniden döneceği anı kavrayarak çok uzun soluklu bir mücadele demektir.”

Siyonist örgütlerle yaşıt olan Ermeni örgütleri, aralarında ASALA gibi yenilerinin de katılmasıyla Sasuni’nin yukarıda aktardığımız tarih ufku doğrultusunda 1970’lerin ikinci yarısıyla birlikte hareketlendiler.¹⁷⁰⁵

¹⁷⁰⁴ Cengiz Çandar, “İkiz Kardeşler: Siyonizm ve Ermeni Milliyetçiliği”, *Cumhuriyet*, 2 Haziran 1983.

¹⁷⁰⁵ Cengiz Çandar, “İkiz Kardeşler: Siyonizm ve Ermeni Milliyetçiliği”, *Cumhuriyet*, 2 Haziran 1983.

3.3.22. ASALA'yı Çeşitli Ülkelerin Rejimleri ve İstihbaratları Yönlendiriyor / Cengiz Çandar

Lübnan'ın etkili Fransızca gazetesi L'Orlent - Le Jour'un yetkililerinden birisiyle konuşuyoruz. *"ASLA öyle fazla bir muamma değil"* diyor. *"Ben size açıklıkla söyleyebilirim ki, ASALA'ya destek veren, onu silahlandıran, eğiten Ahmet Cibril'dir."* Ahmet Cibril, FKÖ bünyesi içinde yer alan küçük örgütlerden birinin, Filistin Halk Kurtuluş Cephesi - Genel Komutanlık (FHCKC- GK)'ın lideri, 1968'de George Habbaş'tan koparak kurduğu küçük örgütü Suriye ve Libya'nın desteğinde, Cibril, Arafat'ın muhaliflerinden.

- ASALA'yı sadece Cibril ilişkisiyle açıklamak mümkün mü?

"Bir de Lübnanlı bir milletvekili vardı. Zahir El- Hatip. Trçkist eğilimlidir. Lübnan Emekçiler örgütü adında küçük küçük bir örgütün lideri. Radyo istasyonunu ASALA'nın emrine vermişti."

Tabii, ASALA'nın bunca küçük örgütlerin desteğiyle palazlandığına inanmayacağız. Bu örgütler sadece birer kanal. Söz konusu örgütler ve kişiler aracılığıyla çeşitli ülkelerin rejimleri ve istihbarat örgütlerinin ASALA faaliyetlerini kontrol edip yönlendirdiğini sezebiliyoruz.¹⁷⁰⁶

Ermeni Kamuoyunda ASALA

Lübnan'daki kamuoyunun ASALA'yı nasıl gördüğünü, genel Ermeni duygularını yansıttığını ileri süren Ermeni gazetecilerden dinliyoruz. *"Bakın"* diyor, *"Şimdi ben şu masada ASALA ile otursam, büyük bir ihtimalle 100 üzerinde 40 anlarız. Yüzde 60 hiç anlayamayız. Ama görüşlerini bir yana bırakıp, eylemleri hakkında ne düşündüğümü soruyorsanız 100 üzerinde 100 onlarla beraberim."*

- Peki, ama neden?

"Ben öldürülen Türk diplomatlarına karşı kişisel bir husumet duyan bir insan değilim. Asında insan hayatı. Yazık da oluyor. Ama bundan birkaç yıl önce, örneğin Amerika'da bizden birine sen kimsin diye sorduklarında, Ermeni'yim yanıtıyla karşılaşınca, o da ne diye şaşkın şaşkın sorarlardı."

¹⁷⁰⁶ Cengiz Çandar, "ASALA'yı Çeşitli Ülkelerin Rejimleri ve İstihbaratları Yönlendiriyor", Cumhuriyet, 4 Haziran 1983.

Şimdi, dünyanın neresinde olursa olsun, Ermeni olduğunuzu söyleyince, haa şu Türk diplomatlarını öldürenler. Onlar da sizden 1,5 milyon kişiyi öldürmüşler diye tepki gösteriyorlar. Yani dünyada artık herkes Ermeniliğin ulusal bir kimlik, Ermenilerin bir ulus olduğunu biliyor.”

İster ASALA imzalı, ister ESAK (Ermeni Soykırımı Adalet Komandoları) markalı olsun, teröre karşı Ermenilerin genel yaklaşımı her halde bu sözlerle özetleniyor.

ASALA hala Beyrut'ta mı?

ASALA'yı kimlerin desteklediğini anlatan Lübnanlı Hristiyan gazeteci bu soruya *“Hücreleri duruyor tabii. Ama karar merkezi Lübnan'dan ayrıldı”* yanıtını veriyor.

ASALA'nın merkez karargâhı artık Beyrut'ta değilse de Ermenilerin en önemli örgütü Taşnak, diğer bir Ermeni örgütü ESAK ile Hınçak, Rmgavar gibi belli başlı örgütleri Beyrut'ta ve Lübnan'da.¹⁷⁰⁷

Ermeniler İçin Lübnan

Lübnan'ın ve özellikle Beyrut'un Ermeni hareketi açısından çok önemli bir yeri var. Bu özel yerin özelliği çoklarının sandığı gibi Beyrut'un “Uluslararası terör” ün merkezi olmasından bir zamanlar FKÖ'nün merkez karargâhının orada bulunmasından ileri gelmiyor. Cenevre'de tutuklanarak mahkemeye çıkarılan Ermeni terörist Ara Yenikomşuyan duruşmasında şunları söylemişti: *“Lübnan Ermeni diasporasının siyasi, kültürel ve dini merkezidir.”*

Fransız Gazeteci - Yazar Richardot, “*Armenlens*” adlı 1982 baskılı eserinde Ortadoğu'nun Ermeni kültürünün korunmasında çok önemli bir rol oynadığına işaret ettikten sonra, bunun nedenini Ermenilerin büyük çoğunluğunun bağlı olduğu Gregoryan Kilisesi'nin bölgede bulunmasından ileri geldiğini ifade ediyor.

Gregoryan Kilisesi'nin Katolikosluğu Antelias'ta (Beyrut), iki patrikhanesinden biri Kudüs, diğeri ise İstanbul'da, Antelias'taki Ermeni Katolikosluğu Ermeniler için dünya çapında bir kültürel ve dini merkez. Ermeni camiasında siyasal örgütler ile Kilise iç içe geçtiği için bu nedenden ötürü, Beyrut özel bir önem kazanıyor. Ayrıca, Antelias, aynı zamanda, Ermeniler arası siyasi çekişmelerin de merkezi durumunda.

¹⁷⁰⁷ Cengiz Çandar, “ASALA'yı Çeşitli Ülkelerin Rejimleri ve İstihbaratları Yönlendiriyor”, *Cumhuriyet*, 4 Haziran 1983.

Taşnak Partisi Eçmiyazin Kilisesi'ni reddetmeden sınımsız biçimde Antelias'a bağlı ve Katalikos'u hararetle destekliyor. Taşnak bünyesinde bir miktar Katolik de bulunuyor. Protestan ise pek yok.

Liberal büyük burjuvazisinin partisi kabul edilen Ramgavar ise bünyesinde Katolikleri ve Protestanları toplamış durumda, Antelias'a karşı. Eçmiyazin'e bağlı. Böylece, garip ama gerçek, Rangavar'ın Sovyet Ermenistan'ı ile çok sıkı ilişkileri var. Sovyet Ermenistan'ını destekliyor. Bir yandan da sermaye bağları ve Protestan kurumlarıyla arasındaki temasları sayesinde ABD ile de işlevsel ilişkiler sahip.

Ermenilerin yüzde 90'ı Gregoryen, yüzde 8'i Rum Katolik ve yüzde 2'si Protestan. Ama Protestanlık biraz da sanayi, ticaret ve bankacılık sektörü anlamına geldiği için Protestan Ermenilerin rolü sayıları ile ters orantılı. Özellikle İncil dilini Ermenice kabul ettikleri için kültürel faaliyetlerde büyük etkileri görülüyor.

ASALA, bu toplumsal doku üzerinde Beyrut'ta 1975 yılında doğmuş, Ermeni toplulukları dünyanın orasında burasında değişik toplumsal düzeylerde yaşayan azınlıklar. Oysa Lübnan'da Ermeni topluluğunun tüm toplumsal sınıfları aynı coğrafyada, bir arada yaşıyor. Dolayısıyla, ASALA'nın Beyrut'ta doğmuş olması doğal.¹⁷⁰⁸

ASALA'nın Çizgisi

ASALA - amaçlarını ve siyasal çizgisini bir zamanlar Beyrut'ta yayınladığı Hayastan (Ermenistan) Dergisi'nde açıkça ortaya koymuş. Buna göre amacını şöyle ilan ediyor.

“Amaç Türk devletini cezalandırmak değildir. Mücadelemiz bir ulusal kurtuluş mücadelesidir. Bu mücadele, Bir Ermeni soykırımının tanınmasından geçer. Ancak, soykırımın kabulü kendi başına bir amaç değildir. Soykırımın kabul edilmesi bir asgari şarttır. Siyasi amaç, doğrudan doğruya toprakların kurtarılmasıdır.” (Pierre Terziyan - Günümüzde Ermeni Sorunu).

Terziyan'a göre, ASALA, genç bir örgüt olduğu için mücadeleyi şiddetlendirmekle kaybedeceği bir şey yok. Batılı güçlerle, onların olumlu tavrını elde etmek için görüşmeyi düşünmüyor. Tersine, Sovyet Ermenistan'ını bir “mücadele üssü” olarak

¹⁷⁰⁸ Cengiz Çandar, “ASALA'yı Çeşitli Ülkelerin Rejimleri ve İstihbaratları Yönlendiriyor”, *Cumhuriyet*, 4 Haziran 1983.

değerlendiriyor. Ve bu tahlil noktasında ASALA Sovyetler’e yöneliyor. Belki de ASALA - Sovyetler ilişkileri - eğer kurulduysa - bu zemin üzerinde kuruldu.¹⁷⁰⁹

Dört Eylem Cephesi

ASALA’nın organı Hayastan Dergisi’nin 1980 yılı sonunda yayınlanan 1 -2 sayısında örgütün düşündüğü dört eylem cephesi açıklanıyor:

1. Disporadaki silahlı mücadeleyi şiddetlendirmek ve bunu işgal altındaki Ermeni topraklarına taşımak (yani Türkiye’ye);
2. Diasporadaki Ermeni toplulukları arasında örgütün kitle temelini geliştirmek;
3. Ermeni halkının ulusal haklarını tanıyan devrimci güçlerle ittifak kurmak (Kürt PKK, Lübnan Emekçiler Birliği, bir Ürdün örgütü...)
4. Sovyet Ermenistan’ını devrimci üs rolünü üstlenmeye ikna etmek.

Bu dört “*eylem cephesini*” öğrendikten sonra ASALA’nın 7 Ağustos 1982’de Esenboğa Havaalanı’nda giriştiği kanlı eylemin önemi açığa çıkıyor. Besbelli ki, söz konusu eylem “*dört eylem cephesi*” nin birinci maddesinin uygulanmaya konması idi.

İkinci maddenin de uygulanmakta olduğu, ASALA’nın kurdurduğu bilinen Fransa’daki Ermeni Ulusal Hareketi adlı gruplaşma ile göze çarpıyor.

Üçüncü madde ile de Türkiye’de Apocular adıyla tanınan gizli örgütle kurulan bağın Türkiye’yi etnik temeller üzerinde parçalama stratejileriyle ilişkisini sezebiliyoruz. Lübnan Emekçiler Birliği, Sovyet ve Suriye istihbaratlarıyla birlikte çalıştığı iddia edilen Lübnanlı milletvekili Zahir El - Hatib’in örgütü. “*Bir Ürdünlü örgüt*” ün ne olduğunu bilemiyoruz.

ASALA’nın terörcü kapasitesini göz ardı etmemekle birlikte, yine de Taşnak’ın ve ESAK’ın üzerinde daha önemle durulması gerektiği kanısını korumalıyız.¹⁷¹⁰

¹⁷⁰⁹ Cengiz Çandar, “ASALA’yı Çeşitli Ülkelerin Rejimleri ve İstihbaratları Yönlendiriyor”, *Cumhuriyet*, 4 Haziran 1983.

¹⁷¹⁰ Cengiz Çandar, “ASALA’yı Çeşitli Ülkelerin Rejimleri ve İstihbaratları Yönlendiriyor”, *Cumhuriyet*, 4 Haziran 1983.

3.3.23. ESAK'ın Amacı, ABD'yi İşin Ciddiyetine İnandırıp Türkiye'ye Baskıya Zorlamak / Cengiz Çandar

Türkiye'yi başa düşman belleyen uluslararası Ermeni mücadelesinin siyasi kültürel ve dini merkezi Beyrut, bu merkeze de Taşnak Partisi hâkim. “*Uluslararası komünizmin piyonu olduğu ve teröre başvurduğu için*” ASALA’dan hiç hoşlanmayan ama Taşnak’ı terörden “*tenzih eden*” Falanjist Partisi üyesini dinliyoruz:

“Taşnak, Lübnan’daki Ermenilerin yüzde 65’ni kontrol eder. Bu yüzde 65 pasif de değildir. Tersine Taşnak’a sınıksız bağlarla bağlı ve faaldir. Ermenilerin yüzde 15’i ilerici Sosyal Demokrat Hınçak’tan, yüzde 10’u da Ermeni büyük burjuvazisinin liberal partisi Ramgavar’dan yanadır. Ermeni topluluğu içinde Falanjist Parti’ye üye olan ya da destekleyen yüzde 3, bağımsızlar yüzde 10, komünistler yüzde 7’lik bir orana sahiptirler. Ermenilerin siyasi önderliği Taşnak’tır. Ayrıca Taşnak, okullara, kulüplere, Ermeni altyapı kurumlarına sahiptir.”

Taşnak Partisi, 99 kişilik Lübnan Parlamentosu’nda 6 sandalye ayrılan Ermeni topluluğunun 6 sandalyesine de hükmediyor. Le Orient-Le Jour’un nüfuzlu yetkilisi, “*Kim iktidardaysa onunladır*” diyor. “*Siyaset yapmazlar. Meclise tam kadro gelirler. Bugüne dek hiçbir oturum kaçırmamışlardır. Meclisin en devamlıları onlardır. Siyasi bünyede yer alışları iktisadi - sosyal durumlarını güvence altında tutmak içindir.*”

Lübnan’daki siyasi bünyeye bu derece kaynamış, meşrutiyetçilik ve kurumsallaşma içinde donuklaşmamış olması gereken bir partinin terörle ilgisi olabilir mi?¹⁷¹¹

Taşnak ESAK İlişkisi

Ermeni siyasi arenasını tanıyan ve tanıtan Ermeni gazeteci yazar Pierre Terziyan, Ermeni Soykırımı Adalet Komandoları (ESAK)’ın bağımsız siyasi bir örgüt olmadığını, Taşnak’ın “*silahlı kolu*” olduğunu bildiriyor. ESAK’ın kurulmasına 1972 sonunda Viyana’da yapılan 20. Taşnak Kongresi’nde karar verildiği sanılıyor.

ESAK’ın kuruluşunun işaretini bir Taşnak lideri Beyrut’ta Associated Press muhabirine daha 1973’te 24 Nisan nedeniyle verdiği bir demeçte çıkmıştı. 25 Nisan 1973’te İran’ın Kayhan International, 28 Nisanda da ABD’de San Fransisco Chronicle’da

¹⁷¹¹ Cengiz Çandar, “ESAK’ın Amacı, ABD’yi İşin Ciddiyetine İnandırıp Türkiye’ye Baskıya Zorlamak”, Cumhuriyet, 5 Haziran 1983.

yer alan demecinde Taşnak lideri öyle diyordu: *“Delifışek gençlerimizi kontrol etmek gitgide güçleşti.”*

Terziyan, Taşnak’ın ESAK’ı oluşturma kararını şu üç nedene bağlıyor:

- 1- Parti içinde özellikle genç militanlar düzeyinde görülen isyancı havayı kanalizetmek (Asseciaated Press 1973 Nisanında Beyrut çıkışlı bir haberinde Türkiye’ye öfke duyan Ermenilerin kamplarda eğitilmekte olduğunu ve silah depolarını tıka- basa doldurduklarını bildirmişti.)
- 2- Ölümcül ataleti içine düşen Taşnak Partisi’ne canlılığını ve savaşkanlığını yine kazandırmak.
- 3- Partiye ABD ile ve nihai olarak Türkiye ile görüşmelerde bir manevra alanı kazandırmak.

Hatta çok uzun yıllardır ilk kez Patrikhane adına konuşan bir din adamı, Saroyan, silahlı mücadeleye başvurmadan söz etmişti. Saroyan, Taşnak’ın ESAK’ı yaratmasındaki en önemli nedenlerinden birinin Parti’nin *“Bağımsız Ermenistan’a ancak emperyalist devletlerin olumlu tavrı ile ulaşılabileceğine”* inandığını söylemişti.

Yeni silahlı eylemlere girişerek emperyalist devletleri (büyük bir olasılıkla Türkiye’nin müttefiki ABD kast ediliyor) için ciddiyetine ikna etmek ve onları Türkiye’ye baskıya zorlamak...

Buradan anlaşıldığına göre, Taşnak, ESAK’ı diplomatik sürecin bir aracı olarak düşünerek kurdu. Nitekim Taşnak’ın 21. Kongresi’nde alınan kararların bir bölümünde şöyle deniyor: *“Mevcut şartlarda Ermeni sorununa büyük güçlerin olumlu yaklaşımı ve diplomatik desteği olmadan olumlu bir çözüm elde etmek mümkün değildir.”*

Böylece, tıpkı ASALA gibi aynı yıl, 1975’te ama ondan aylar sonra varlığını ilan eden ESAK’ın rolü Taşnak tarafından sınırlandırılmış oluyor. ESAK kendisini hiçbir zaman siyasi bir amaç olarak ortaya koymadı. Terziyan, ESAK’ın amaçlarını şöyle tanımlıyor: *“Amaçlarının soykırımın intikamını almak, Türkiye’den Ermeni ulusunun kayıplarının tazminatını elde etmek ve aynı zamanda 1920 Sevr Anlaşması’nın Ermenilerin topraklarını geri almasını ve bir bağımsız Ermenistan yaratılmasını sağlamak olduğunu bildirdiler.”*

Taşnak'ın hiç de Falanjist müttefiklerinin ısrarla vurguladığı gibi Lübnan siyasi bünyesine tümüyle entegre ve Türkiye'ye yönelik terörle ilgili bir siyasi kuruluş olmadığı açıktır. Ancak Taşnak'ı Lübnan'da kontrol altına alabilmekte pek kolay değildir.¹⁷¹²

Türkmen'in Ziyaretine Tepkiler

Dışişleri Bakanı İlter Türkmen'in Türkiye'nin Belgrad Büyükelçisi Galip Balkar'ın ESAK militanlarınca öldürülmesinin ardından Mart ayında Beyrut'a yaptığı ani ziyaretin olumlu sonuçları konusunda şu nedenlerle kuşkulu olmak gerekir:

- 1- Taşnak ve Ermeniler gerek bizzat Cumhurbaşkanı Emin Cemayel'in, gerekse Falanjist Partisi lideri Pierre Cemayel'in rakip Maruni Hristiyan adaylara karşı seçim kazanmalarını sağlayan etkin unsurdur.
- 2- Taşnak ve Ermeniler, Lübnan'daki Hristiyan dayanışmasından yararlanmakta ve bu çerçevede içinde Hristiyan kesimin iktidar örgütü Falanjist Parti'nin geleneksel müttefikidirler.
- 3- Bu dayanışma duygusunun ve ittifakın en tipik örneği İlter Türkmen'in Beyrut ziyaretine gösterilen tepkilerde açıkça görülebiliyor. Türkmen'in Beyrut'ta yaptığı basın toplantısına Falanjist Parti yöneticilerinden Beşir Cemayel'in sağ kolu Parti'nin teorisyei Kerim Pakradumi çok sert bir karşılık verdi.

19 Mart tarihli tüm Lübnan gazetelerinde ve özellikle ülkenin en büyük iki gazetesi An - Nahar ve As - Sefir'de geniş yer verilen açıklamasında Kerim Pakradumi şunları söylüyor: *“Türkmen, Lübnan'ı, terörizm ihracı ile suçlamadan önce, Türkiye on yıllardır müsadere etmiş olduğu ve değeri milyarlarca dolar tutan Lübnan mal varlığını iade etmelidir. Türkiye Ermeni halkını gözünü bile kırpmadan göçe zorlamış terörist bir devlettir. Türk gizli servisleri son olarak Ermeni cemaatinin en yüksek siyasi sorumlularından biri olan Abraham Aşçıyan'ı kaçırmıştır.*

Mehmet Ali Ağca'nın Papa 2. Jean Poaul'e suikast girişiminde bulunması da Türk'ün nefretimiz zihniyetini yansıtmaktadır.”

Bu ırkçı suçlamalar Pakradumi'nin Ermeni Katolik kökenli olmasıyla belki izah edilebilir ama suçlamayı yapanın Ermeni politikası içinde yer almadığı ve Falanjistlerin

¹⁷¹² Cengiz Çandar, “ESAK'ın Amacı, ABD'yi İşin Ciddiyetine İnandırıp Türkiye'ye Baskıya Zorlamak”, *Cumhuriyet*, 5 Haziran 1983.

ileri gelenlerinden biri olması yeterince vahimdir. En azında bu sözler Taşnak'ın nasıl manevi bir ortam içinde Lübnan'da faaliyet gösterebildiğini belgeliyor.¹⁷¹³

Geniş İlişkiler Şebekesi

3-Taşnak'ın uluslararası bağları, Taşnak Partisi merkez karargâhı Beyrut'ta bulunmakla birlikte, ABD'den Fransa'ya hatta Sovyet Ermenistan'ına dek geniş bir ilişkiler şebekesine sahiptir. (CIA ile ilişkili olarak amansız bir anti - komünist tavır almış olan bu örgütün yayın organı Aztag Gazetesi'nde, Beyrut'taki Ermenilerden öğrendiğimize göre, son beş yıldır bir bölüm Sovyet Ermenistan'ı haberlerine ayrılıyor.)

Lübnan'daki Ermeni siyasi faaliyetlerini denetlemenin zorluğunun önemli nedenleri arasında daha önceleri iç siyasi çekişmeler içinde parçalanmış olan Ermenilerin son birkaç yıldır hem Lübnan'da hem de uluslararası alanda aralarındaki ayrılıkları ikinci plana iterek ortak bir eylem platformu yaratabilmeleri de kaydedilmeli. Ayrıca, Batılı ülkelerin bir bölümünden elde ettikleri manevi desteğe, Sovyet Ermenistan'ı da dâhil oldu. Bu yeni olgular en çarpıcı biçimde 24 Nisanda fark edildi.¹⁷¹⁴

3.3.24. Sovyetler de Ermeni Sorunu İle İlgili / Cengiz Çandar

“Taşnak, Hınçak ve Ramgavar'ın arasındaki ilişkiler öylesine kötüydü ki, birbirlerinin kiliselerine bile gitmezlerdi. Kiliseler bile siyasi çekişmelere tabi olarak bölünmüşlerdi. Şimdi durum değişti. 1970'lerin ortalarından beri 24 Nisan gösterileri ortak düzenleniyor, üç parti ortak bildiri yayımlıyorlar.”

Bu sözler Lübnanlı bir Ermeni basın mensubunun bize söyledikleri. Bu yıl 24 Nisan toplantıları, Ermeni çevrelerinin ve Beyrut'un Hristiyan aydınlarının bize aktardıklarına inanılacak olursa, diğer yıllara oranla daha canlı ve gürültülü düzenlenmiş, bunun da nedeni Dışişleri Bakanı İltar Türkmen'in Beyrut ziyaretlerine etkili bir tepki ortaya koymakmış.

Üç Ermeni partisinin 24 Nisan münasebetiyle yayınladıkları ortak bildiride alışagelenden daha ağır anti - Türkiye sözcüklerle bezenmişti. *“Türk Devleti Ermeni topraklarını işgale devam etmekle ve gerçek ile tarihi çarpıtma yolundaki umutsuz çabalarını sürdürerek tarihi Ermenistan'a yabancı toplulukları yerleştirdiğini*

¹⁷¹³ Cengiz Çandar, “ESAK'ın Amacı, ABD'yi İşin Ciddiyetine İnandırıp Türkiye'ye Baskıya Zorlamak”, *Cumhuriyet*, 5 Haziran 1983.

¹⁷¹⁴ Cengiz Çandar, “ESAK'ın Amacı, ABD'yi İşin Ciddiyetine İnandırıp Türkiye'ye Baskıya Zorlamak”, *Cumhuriyet*, 5 Haziran 1983.

unutturmak istemekte ve Ermeni davasını başarısızlığa uğratmayı amaçlamaktadır” denilen bildiri şu suçlamaları taşıyor:

“Dahası, Türk Devleti kuşkulu ve korkakça yöntemler, diplomatik ve diğer yollarla, kullanabildiği tüm araçlarla enformasyon, politika ve propaganda alanlarında dünyadaki tüm Ermeniler üzerinde baskı kurmak istiyor.”

Bildiri şöyle sonuçlanıyor: *“Ne ödleğe yöntemlerden ve ne de entrikalardan çekinmiyoruz. Türk devleti, birliğimiz, sınımsız kararlılığımız ve davamızın haklılığı karşısında başarısızlığa uğrayacaktır. Lübnan Ramgavar Partisi, Lübnan Hınçak Partisi, Lübnan Taşnak Partisi”*

Aynı Ermeni’ye kulak verelim: *“Ermeniler sadece Lübnan’da değil, dünyanın her yerinde ortak bir zeminde birleşiyorlar ve davalarını kabul ettirebiliyorlar. Örneğin, bundan 8-10 yıl öncesine dek Erivan’da 24 Nisan gösterileri yapılamazdı. Oysa şimdi, Ermenistan Sovyet Cumhuriyeti’nin Başbakanı, bizzat 24 Nisan toplantılarını açıyor.”*

1715

Sovyetler ‘de Ermeni Eylemciliği

Bunu bize nakleden kişi tarihlerde yanılıyor olabiliyor olmalı, çünkü Sovyet Ermenistan’ında 24 Nisan gösterileri söz konusu tarihin 50. yıldönümü olan 1965’te başlatılmıştı. Erivan sokaklarında Ermenilerin *“topraklarımızı isteriz”* sloganıyla gösteri yaptıkları tarih kaynaklarında var. Ancak, Sovyetler ‘in Ermeni sorununa, Ermeni faaliyetlerinin birdenbire canlandığı 1970’lerin ikinci yarısından sonra el attığı ve Sovyet Ermenistan’ında da Türkiye aleyhtarı Ermeni milliyetçi faaliyetine göz yumulduğunu söylemek yanlış olmaz.

Nisan 1980’de Ermenistan Sovyet Cumhuriyeti Dışişleri Bakanı John Guirgosyan Erivan’da bir kitap yayınladı. Kitapta şu satırlar dikkat çekiyor: *“Halkımızın vatanına sahip olma hakkı önemlidir. Birleşik bir yurda, Ermeni halkının iki kesiminin (Çarlık ve Osmanlı İmparatorluğu egemenliğinde yaşayan) bir arada toplanması gerçekleşmemiştir... Ermeni halkı kendi vatanını yaratmak için kendi kaderini tayin gibi meşru bir hakka sahiptir.”*

Bir Sovyet yetkilisi açıkça böyle düşünüyor ve yazıyor ve bu Moskova’da herhangi bir tepkiye yol açmıyor. Aynı yılın kasım ayında *“Diaspora’daki Ermenilerin*

¹⁷¹⁵ Cengiz Çandar, “Sovyetler de Ermeni Sorunu İle İlgili “, *Cumhuriyet*, 6 Haziran 1983.

Temsilcileri Toplantısı” Erivan’da düzenlenebiliyor ve toplantıya katılanlar Brejnev’e mektup göndererek Ermeni davasına desteğini talep ediyor.

Sovyetler Birliği’nin Ermeni sorununda rol sahibi olabildiği, Ermenistan Sovyet Cumhuriyeti’nin kuruluşunun 60. yıldönümü münasebetiyle, 1960 yılında Lübnan Komünist Partisi’nden gelen bir mesajda da gözlenebiliyor. Lübnan Komünist Partisi’nin Ermeni bürosu yetkililerinden Garnik Attaryan, Ermenistan Sovyet Cumhuriyeti’ne gönderdiği mesajda şöyle diyordu: “*Aras’ın bir yakasından diğerine yol Moskova’dan geçer. Ve bu yol tüm arzularımızın gerçekleşeceği yoldur.*”

Sovyetler Birliği’nin Batı’nın ilgi alanında olan ve kimi Batılı ülkelerin ilerde bir koz olarak kullanabileceği bir soruna ilgisiz kalmaması, süper devlet rekabetinin biçimlediği dünyamız ve bölgemizdeki gelişmeler çerçevesinde anlaşılabilir bir şeydir.¹⁷¹⁶

Türkiye’ye Karşı Kullanılacak Koz

Ancak böylelikle, Ermeni sorunu doğrudan doğruya süper devletlerin birbirine ve gereğinde Türkiye’ye karşı kullanabilecekleri bir koz haline dönüşmüş olmaktadır ki, bu Türkiye için sorunun üzerinde özel bir önemle durulmasını gerektiren bir başka boyutunu oluşturuyor. Nitekim tarihten de hatırlanacağı gibi, Ermeni sorunu uzun yıllar İngiliz-Fransız ve Rus bölgesel çekişme ve paylaşım mücadeleleri içinde boy atmıştır. Yakın tarihe dönüldüğünde, Sovyetler Birliği’nden Kars ve Ardahan’ın kendisine terk edilmesini istediği 1945 yılında, Sovyet Büyükelçisi Vinogradov’un Ankara’ya ilettiği ünlü notada söz konusu toprakların “*Tarihi olarak Ermenistan ve Gürcistan’a bağlı olduğu*” ifade ediliyordu. Sovyetler’in toprak talepleri resmen 1953 yılında Stalin’in ölümünden sonra terk edilmişti.

Uluslararası konjonktürde herhangi bir değişiklik, bu tür talepleri yeniden gündeme getirebilir. En azından, böyle bir taleple karşı karşıya kalınmasının mümkün olduğunu kanıtlayan bir örnek olay Türkiye’nin yakın tarih terekesinde bulunuyor. Bu durumda, Sovyet Ermenistan’ında son yıllarda ortaya çıkan tavır değişiklikleri ve buna ek olarak diasporadaki Ermeni örgütlerinin Sovyet Ermenistan’ına olumlu bir yaklaşıma girmiş

¹⁷¹⁶ Cengiz Çandar, “Sovyetler de Ermeni Sorunu İle İlgili”, *Cumhuriyet*, 6 Haziran 1983.

olması göz önüne alındığında, Ermeni eyleminin salt Batı dünyasının Türkiye'ye yönelik "Haçlı ruhu" nun ötesinde bir ciddiyet kazanmakta olduğu sonucuna varılabilir.¹⁷¹⁷

3.3.25. Türkiye'nin Aktif Bölge Politikası, Ermeni Sorununu Etkisiz Kılacak / Cengiz Çandar

Türk kamuoyu, Ermeni sorunun gerçek boyutlarını yeterince kavramış görünmüyor. Daha da önemlisi, Ermeni tezleri karşısında Türk kamuoyu hayli silahsız hatta çok güçlü sanılan Türk tezlerinin bir bölümü Ermeni tezlerinin işine yarar nitelikte.

Türkiye için zaaf oluşturan kimi savlar resmi çevrelerce de savunuluyor. Bu nedenle, Ermeni propagandası karşısında zaaf yaratan, üstelik onu güçlendirici nitelikte ki ya da en azından inandırıcılık yani zayıf olan tezleri saptayıp, ayıklamak ve terk etmek gerekiyor. Bunlar şöylece sıralanabilir.

1.Ermeni tehciri ve soykırımı iddialarına dayanarak oluşturulan olaylar Osmanlı Devleti döneminde meydana geldi. Türkiye Cumhuriyeti Osmanlı Devleti'ni yıkarak kurulmuştur. Bu nedenle, Osmanlı devleti döneminde olup bitenlerden sorumlu tutulmaz.¹⁷¹⁸

Sakat ve Etkisiz Bir Tavır

Bu tavır tümüyle sakat ve Ermeni tezlerinden habersiz, dolayısıyla etkisizdir. Çünkü:

a-Her şeyden önce bu tavırda soykırım iddialarının gerçek olduğunu zımni bir kabul vardır. Bu durumda, Ermenilerin Willy Brandi'nin Nazilerin Yahudi soykırımını kabulünü örnek gösterip Türkiye'den de aynı tavrı talep eden iddiaları meşruluk kazanır. Zira Willy Brandi'nin Başbakanlığını yaptığı Federal Alman Devleti'nin de Nazi Almana'sı ile ilgisi yoktu.

b - Ermeni tepkileri sadece 1915 yılında meydana gelen olaylara ve İttihat Terakki liderlerine yönelik değildir. Atatürk'te Ermenistan'ı haritadan silen Türk lideri olarak ittihatçı liderlerle eş düzeyde sorumlu tutulmaktadır. Ermeni tezlerine göre, Ermeni

¹⁷¹⁷ Cengiz Çandar, "Sovyetler de Ermeni Sorunu İle İlgili ", *Cumhuriyet*, 6 Haziran 1983.

¹⁷¹⁸ Cengiz Çandar, "Türkiye'nin Aktif Bölge Politikası, Ermeni Sorununu Etkisiz Kılacak", *Cumhuriyet*, 7 Haziran 1983.

sorunu 1915’le sınırlı kalmamaktadır. 1918 - 1920 yılları arasında kurulmuş bulunan bağımsız Ermenistan devletinin Atatürk’ün başkanlığındaki TBMM Hükümeti ile Sovyet Hükümeti arasında 1921’de imzalanan anlaşmalarla kangren haline gelmiştir. Bunun da ötesinde, Atatürk Ermenilere bağımsız devlet kurma umutları veren Mondros Mütarekesi ile bağımsız Ermenistan’ı güvence altına alan Sevr Anlaşması’na karşı çıkan ve Ermenistan düşünüyüşünü Lozan ile yok eden lider olarak görülmektedir. Ermeniler 1915 ile 1921 arasındaki gelişmeleri soykırım sürecinin halkaları olarak yorumlamaktadırlar. Dolayısıyla gerek Mustafa Kemal’i, gerekse Türkiye Cumhuriyeti’ni Osmanlı Devleti - Ermeni ilişkilerinden soyutlayarak almak Ermeni tezlerinin ne olduğu bilirse bir anlam taşımamaktadır.

c -Osmanlı Devleti döneminde dünya tarihinde hiçbir devletle rastlanmadık ölçüde azınlıkların ve gayrimüslim topluluklarının imtiyazlar taşıdığı bir dönemdir. Çarlık ordularından kaçan Polonyalılarından, Macar yurtseverlerine, İspanyol engizisyonundan kaçan Yahudilere dek on binlerce Hristiyan ya da Yahudi Türk hoşgörüsünün kucağına sığınmışlardır. Osmanlı Devleti’ni Ermeni tezlerinin ağırlığı altında ezilip reddetmek, aynı zamanda Türk ulusunun dayanabileceği büyük bir moral güçten mahrum kalmak demektir.

2-Türkiye’nin zaaf gösterdiği bir başka nokta, 1915’teki Ermeni kayıpları konusunda ortaya atılan görüşlerde kendisini belirliyor. Bilindiği gibi Ermeniler 1,5 milyon Ermeni’nin soykırımı uğratıldığını iddia etmektedirler. Çeşitli tarihli belgeler araştırılarak oluşturulan resmi Türk tutumu ise Ermenilerin yalan söylediğine çünkü o tarihte Doğu Anadolu’da o sayıda Ermeni bulunmadığına dayandırılmaktadır.

Bu tavır, Ermeni propagandası üzerine kuşku düşürmek açısından yararlı olabilir. Ama özellikle vurgulanması gereken özvarlığını ve topraklarını korumak için canla başla direnen bir ulusun arakasından vurulmasıdır. Bu gerçek vurgulanırken gözden kaçırılmaması gereken nokta soykırım iddiasının doğrudan doğruya bağımsız Ermeni devleti kurmak hedefinin aracı yapılmak istenmesidir. Bağımsız Ermenistan düşünüşünün ilk halkasını oluşturmasıdır.

Brandt’ın Yahudi soykırımı Almanya adına kabul etmesi örneğinin ikide bir ileri sürülmesine karşı söylenecek söz de vardır. Brandt’ın Nazilerin Yahudilere kıydığını kabul etmesinin Almanya için hiç bir maliyeti yoktu. Çünkü Yahudiler, sözde “vaat

edilmiş topraklar” da yani Filistin’de kendi devletlerini kurmuşlar. Almanya’ya yönelik bir toprak talebine sahip bulunmuyorlardı.

Oysa Türkiye için durum aynı değildir. Soykırım yapıldığını Türkiye’nin kabul etmesi talebi, Türkiye toprakları üzerindeki taleplere bağımlıdır. Soykırımı Türkiye’nin kabul etmesini isteyenlere Türkiye topraklarının parçalanmasından yana olup olmadıkları Türkiye toprakları üzerinde bağımsız bir Ermeni kurulması taleplerini destekleyip desteklemedikleri sorulmalı ve açık tavır takınmaları istenmelidir. Türkiye’yi “*diyalog*” kurmaya ve “*Brandt örneği*” ni kabule yönelik telkinler kurulmuş birer tuzaktır ve asla kabul edilemez.

3.Türkiye ve kamuoyu açısından bir başka zaaf unsuru, soykırım iddiaları karşısında “*önce onlar başlattı*” sloganına sarılmaktadır. Bu da zımnen soykırım yapıldığını kabul etmektir. Ve böyle olunca da, kimin önce başlattığı önem taşımamaktadır. Çünkü işin bir yanında soykırım sorumluluğu Türklerin üzerine yıkılmış olmaktadır.

4-Kamuoyunda yaygın bir aymazlık noktası, “*Tarihte olan olmuş: 60 yıl önce olup bitenden bize ne? Biz önümüze bakalım*” tavrıdır. 2000 yıl önce topraklarında İsrail adlı bir devlet kurduğu göz önüne alınırsa, bu aymazlığın anlamsızlığı ve tehlikesi de kendiliğinden anlaşılır.¹⁷¹⁹

Türkiye’nin Olanakları

Türkiye’nin güçlenme ve gelişme, uluslararası politikada ağırlık sahibi olma çabaları gösterdiği sürece, süper devletler dünyasında Ermeni sorunun ve bu sorunun haberciliğini yaptığı etnik ya da mezhep kökenli sorunların girdabında tutulmak isteneceğini kavramalıyız. Yani, Ermeni sorunu ile birlikte yaşayacağımızı peşinen kabul etmeliyiz. Bununla birlikte, Türkiye aciz ve çaresiz değildir. Bu sorunu kendisine karşı bir koz olarak ya da Demokles’in kılıcı gibi kullanmayı hesaplayanların heveslerinde, kursaklarında bırakacak kozlara da sahiptir.

Ermeni sorununu etkisiz kılacak en önemli faktörlerden biri Türkiye’nin her ne pahasına olursa olsun aktif bir bölge politikası gütmesidir. Ermeni davasının kültürünün

¹⁷¹⁹ Cengiz Çandar, “Türkiye’nin Aktif Bölge Politikası, Ermeni Sorununu Etkisiz Kılacak”, *Cumhuriyet*, 7 Haziran 1983.

merkezi olarak ilan edilen Ortadoğu'nun aynı zamanda İslam coğrafyasının yüreği olduğu ve bu topraklarda Türk ulusu ile aynı çatı altında yüz yıllar boyu birlikte yaşamış Müslüman haklar olduğu asla unutulmamalıdır. Arap ve İslam ülkelerine ve halklarına yönelik, onların çıkarlarını gözeten ciddi bir yakınlaşma politikası Ermeni faaliyetlerinin manevra alanını hayli daralacaktır.¹⁷²⁰

Özellikle Lübnan

Arap ülkeleri arasında Ermeni faaliyetinin odak noktası durumundaki Lübnan ile yakın ilişkilere girmek özellikle yararlı olacaktır. Lübnan'da Türkiye ile iyi ilişkiler kurmak için siyasi iradenin bulunduğunu Lübnan Dışişleri çevreleriyle görüşmelerimizde saptadık. Özellikle 1982 yılındaki savaştan Türk müteahhitlik firmalarına çekici yeni bir alan sunmaktadır. Bu ülkeyle girişilecek sıkı iktisadi ve ticari ilişkileri siyasi ilişkilerin izlenmesi doğaldır.

Türk şirketlerini tereddütte sevk edecek tek konu güvenlik sorunu olabilir. Ancak güvenlik sorunu, Cemayel yönetiminin prestiji ile yakından ilgili olduğu için, Türk şirketleri Lübnan devlet otoritesinin güvencelerine bu konu da güvenmek durumundadırlar. Hiç değilse Ermenilerin müttefikleri Emin Cemayel, müttefikleri ile Lübnan devlet otoritesinin geçerliliği ve saygınlığı arasında açmazda, nötralize edilmiş durumda bırakılabilir. Bütün bunların tümünden daha önemlisi Lübnan nüfusunun yarısından çoğunu oluşturan Şii'ler ve Sünni Müslümanların Türkiye'ye bir özlemle bakmalarıdır. Bir Fransa kısa bir tarih kesiti içinde Lübnan'ı yönetmiş olduğunu ve kültürel bağlarına dayanarak Lübnan'ı doğal ilgi alanı içinde kabul ederken söz konusu ülkeyi yıllarca yönetmiş olan ve nüfusun çoğunluğu ile Fransa'ya oranla çok daha güçlü kültür bağları bulunan Türkiye'nin Lübnan'a ilgi göstermesi meşru sayılır. Lübnan'ın Müslüman nüfusuna dayalı bir nüfus Türkiye'yi Ortadoğu politikasında ağırlıklı kılacak unsurlardan biri olacaktır.¹⁷²¹

Akdeniz Politikası

Türkiye'nin kendisini zayıf düşürmeyi amaçlayan uluslararası girişimleri etkisiz bırakmakta dayanacağı kozlardan biri, bir Akdeniz politikasına sahip olması gerçeğidir.

¹⁷²⁰ Cengiz Çandar, "Türkiye'nin Aktif Bölge Politikası, Ermeni Sorununu Etkisiz Kılacak", *Cumhuriyet*, 7 Haziran 1983.

¹⁷²¹ Cengiz Çandar, "Türkiye'nin Aktif Bölge Politikası, Ermeni Sorununu Etkisiz Kılacak", *Cumhuriyet*, 7 Haziran 1983.

Fas'a dek tüm Kuzey Afrika yani Güney Akdeniz ülkeleri ile aynı devlet çatısı altında, ortak bir kültür ve uygarlığın parçaları olarak yüzyıllar boyu birlikte yaşamıştır. Türk ulusu, Kuzey Afrika - Güney Akdeniz'in Arap - Müslüman halklarının hala duygusal dozu hayli ağır basan derin sempatisine sahiptir. Bu psikolojik unsur, canlı, tutarlı, ciddi bir Akdeniz politikası izlenmesi halinde Türkiye'nin siyasi çabalarında yarar sağlayacaktır.

Ermeni siyasi faaliyetinin destek üsleri durumunda olan Fransa, Yunanistan ve Kıbrıs Rum Yönetimi Akdeniz devletleridir. Bu ülkelerin siyasi ağırlığı, Türkiye'nin başta Güney Akdeniz ülkeleri ile yakın ilişkilerine dayanarak sürdürülecek hareketli bir Akdeniz politikasıyla dengelenebilir. Bir Türk Akdeniz politikası Kıbrıs sorunundan Ermeni terörü ile mücadeleye dek çeşitli alanlarda Türk diplomasisine olumlu imkânlar hazırlanabilecektir.¹⁷²²

Tarih Bilinci Ve Düş Gücü

Bütün bunlara ek olarak Türk insanının tarih bilinci ve geleceğe yönelik bir düş gücü kazandırılmalıdır. Türk insanı uluslararası kampanyanın yarattığı eziklikten kendi içine kapanmaktan “Türk'ün Türk'ten başka dosttu yok” duygusundan kurtulmalıdır. Tarihte büyük roller oynamış olan Anadolu insanların gelecekte de insanlığa ve uygarlığa büyük katkılarda bulunacak kapasitesi fark edilmelidir. Türk insanına uluslararası yaşamda saygın roller üstlenebileceği ufku verilmelidir. Ve belki de en önemlisi, Türkiye'yi ve dolayısıyla Türk insanını uluslararası camiada yalnızlıktan kurtarmak için, ülkenin ve halkın enerjisi ve potansiyelini harekete geçirecek çağdaş bir ortam sağlanmalı ve korunmalıdır. Bunun aksi Türkiye'yi ve Türk halkını yalnızlığa iteceği için bundan yalnız Türkiye üzerine komplo kuranlar yararlanacaktır.

Türkiye topraklarında yaşayan tüm insanları olanca hoşgörüsü ile bağrına basacak çağdaş bir Türkiye, kendisini parçalama hesaplarıyla uğraşanların oluşturmaya çalıştığı Haçlı çemberini de parçalayıp çıkacaktır.¹⁷²³

¹⁷²² Cengiz Çandar, “Türkiye'nin Aktif Bölge Politikası, Ermeni Sorununu Etkisiz Kılacak”, *Cumhuriyet*, 7 Haziran 1983.

¹⁷²³ Cengiz Çandar, “Türkiye'nin Aktif Bölge Politikası, Ermeni Sorununu Etkisiz Kılacak”, *Cumhuriyet*, 7 Haziran 1983.

3.3.26. Ermeni Terörünün Zamanlaması / İlhan Selçuk

Ermeni terörüne ilişkin soru işaretleri arasında en önemlisi şudur:

- Ermeni terörcüleri 1970'li yılların ilk yarısında ortaya çıkmışlardır. İlk terör eylemi 1973'te Amerika'da (Los Angeles) gerçekleştirilmiştir. Güncel katiller 1915'in intikamını aldıklarını ileri sürüyorlar. Arada yaklaşık 60 yıllık bir süre var. Bunu nasıl açıklayacağız? Yarım yüzyılı aşkın bir boşluktan sonra Ermeni terörü neden hortluyor?

Terör de (savaş gibi) eninde sonunda bir politikanın aracıdır, siyasetin şiddete dönüşmüş biçimidir. Cinayetlerin kanlı görüntüsü, gerçekleri görmemize engel olmamalıdır. Gerçek nerededir?

Birinci Dünya Savaşı'ndan yenik çıkan Osmanlı İmparatorluğu Sevr Antlaşmasıyla paylaşıldı. Bu antlaşmanın Anadolu'ya ilişkin haritasının Kemal Atatürk önderliğindeki Ulusal Bağımsızlık Savaşı'yla yırttık. Ne var ki Arap yarımadasındaki İslam ülkeleri İngiliz ve Fransız boyunduruğuna girdiler. Birinci Dünya Savaşı'nda emperyalizmle işbirliği yapan şeyhler, emirler, sultanlar, Batı sömürgeciliğine eyvallah diyerek halklarını sattılar.

Türkiye'nin, Güneydoğu sınırlarında aşağıya doğru baktığımızda karşımıza İngiliz ve Fransız çıkıyordu. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra bütün dünyada sömürgeler, bağımsızlıklarını ilan ettiler.

Türkiye'deki siyasal iktidarların bu süreç boyunca İslam dünyasına bakışı utanç vericidir. 1956'da Birleşmiş Milletler 'de Cezayir'in bağımsızlık savaşına karşı olumsuz oy kullandık; 1958'de Lübnan'a Amerikan çıkarmasına göz yumduk; Müslüman dünyasına Amerikanosiyonist mantığın koşullarıyla yaklaştık. Bu dönemde İsrail'e yakınlık ve İslam dünyasına uzaklık Türkiye dış politikasının ekseniydi.

İlerici sayılan yazarlarımız bile İslam ülkelerinde uç veren antiemperyalist çıkışları azımsamayıp İsrail'e övgüler düzerlerdi. İsrail, bizim için Batı uygarlığı demekti; İslam toplumları da geriliğin ve çağdışılığın simgesiydi. Laik olduğumuz için Şeriat'ın koşullandığı toplum biçimlerini eleştirmekte haklı olabilirdik; ama İsrail'in "*Siyonist emperyalizm*"ın Yakındoğu'daki üssü olduğunu görmekte geç kaldık.

İslam dünyasının gerici kanadında yer alarak (Bağdat Paketi ve CENTO) Ortadoğu'da Amerikan emperyalizminin temsilcisi gibi davrandık.

Müslüman ülkelerdeki uyanışla birlikte Amerikanosiyonist politikayı sürdürmek zorlaştı. Çünkü Müslüman ülkeler Siyonizm'e karşı bütünleşirlerken petrol kaynaklarına sahip çıkıyorlardı.

1971'de İslam Konferansı Örgütü kuruldu. Bu örgütün amaçları neydi: Üye devletlerarasında işbirliği ve dayanışmayı geliştirmek; ırkçılık ve sömürgeciliğe karşı savaşımları yürütmek; “*Kutsal topraklar*”ın kurtarılması için eşgüdüm sağlamak; Filistin Halkı'nın savaşımını desteklemek.

Türkiye, laik bir devlet olduğu için dinsel niteliği olan bu örgüte girip girmemekte duraksadı; ama (üyeleri arasında Amerikanofil İslam ülkeleri de bulunan) örgüte girme zorunluğu ağır bastı. İşte bu dönüm noktasından sonra çok şey değişti.

Ortadoğu'da Türkiye'nin konumu bir soru işaretine dönüşmüş: Ankara yavaş yavaş İsrail'in karşısına kaymaya başlamıştı. İsrail'den uzaklaşan ve İslam dünyasıyla bütünleşen bir Türkiye, Siyonizm için tehlikeli bir potansiyel güç oluşturunuyordu.

Ermeni terörünün başlaması bu süreç içinde verilen kararlarla gerçekleşmiştir.

Tarihsel bilincimizle Ermeni terörünün kaynağında Anadolu'ya dönük “*Sevr Politikası*”nın yattığını kolayca anlayabiliriz. Yakın tarihin bütün belgeleri bize Ortadoğu'da Amerikanosiyonizm güçlü bir Türkiye istemediğini kanıtlamaktadır.

İsrail, Lübnan'da bir Hristiyan devlet kurmak amacına erişirse bu ülkenin büyük parasal gücü Amerika ve Fransa'daki Ermeni sermayesiyle Yahudi kapitalinden kaynaklanacaktır. Körleşmeyen gözler için Ermeni terörüyle Siyonizm'in Önyasya'ya yönelik ortaklığı çırılçıplak ortadadır.¹⁷²⁴

3.3.27. Saldırı... / Uğur Mumcu

ASALA'nın Brüksel'de bir Türk diplomatını daha öldüreceği belliydi. Daha önce Mayıs ayında Türk bürosu ile bir Türk seyahat acentesi ASALA tarafından bombalı saldırılara uğramışlardı. Ermeni teröristlerin Brüksel'de örgütlendikleri ve bir cinayet planladıkları çok açıktı. Önce “*biz buradayız*” diye bombalı saldırılarda bulundular, sonra da cinayet işlediler. Orly Havaalanı'ndaki saldırı da şaşırtıcı değildir. Çünkü Fransa öteden beri ASALA'nın rahatça at oynattığı ülkelerin başında yer almaktadır. ASALA

¹⁷²⁴ İlhan Selçuk, “Ermeni Terörünün Zamanlaması”, *Cumhuriyet*, 23 Haziran 1983.

militalanlarının Paris televizyonlarında rahatça konuŖup cinayet kiŖkirticiliđı yaptıkları da herhalde unutulmuŖ değildir

Dursun Aksoy'un ve Orly saldırısının ardından söylenenler de daha öncekilerin hemen hemen aynıdır. Artık sözcükler anlamlarını yitirmiŖlerdir. Bundan sonra sonuç alıcı kararlar gereklidir.

ASALA, adına “uluslararası terör” dediğimiz çok uluslu cinayet ve kaçakçılık Ŗirketinin, sırtı sıvazlanmış, azdırılmış, korunmuş ve barındırılmış kanlı aletlerinden biridir. Bu kanlı aletin kimlerin tarafından desteklendiğini, nerelerde ve nasıl barındırıldığını bilmemenin olanağı yoktur. Yeter ki güvenlik örgütleri görevlerini yerine getirsinler. Bu silahlar her türlü elektronik aygıt ile kontrol edilen sınır kapılarından nasıl geçiriliyor, nasıl saklanıyor? Bunu anlamaya gerçekten olanak yoktur. Ortaya çıkan bunca olay ve yapılan soruŖturma Ŗu gerçekleri iyice kanıtlamıŖ durumdadır. Terör, okuluslu niteliklere sahip her terör örgütünün arkasında kesinlikle bir kaçakçılık rgt bulunmaktadır, ASALA, uyuŖturucu madde ve silah kaakılarıyla birlikte alıŖmaktadır. Ülkelerin gizli haber alma örgütleri, bu silah, uyuŖturucu ve terör trafiğini çok yakından izlemektedir. Hatta bu trafiğin içinde gizli servislerin adamları da yer almaktadır Bu okuluslu terör ve kaçakçılık çeteleri gizli haber alma örgütlerinin ilerine de girmiŖlerdir.

Ermeni terörünün 1974 Kıbrıs BarıŖ Hareketiyle birlikte birdenbire baŖlatılmış olması olayın bir baŖka boyutunu göstermektedir. Bütün bunlar Ortadoğu'daki en duyarlı bölge de bulunan ülkemizi “destabilizasyon” adı verilen kararsızlığa ve kararsızlığı oluŖturan anarŖi ve teröre doğru sürüklemeyi amaçlamaktadır. Bu kararsızlığın sonucu ülkede önce bir iktidar boŖluđu yaratmak daha sonra da çok yönlü kiŖkirtmelerle bir i savaŖ baŖlatmaktı.

1975 yılından bu yana ülkemizin tanık olduğu olaylar, adı konmamıŖ bir i savaŖ görüntüsünde ydi. Ve bu savaŖta kullanılan silahların i kaynaklarla sağlanması da olası değildi. AnlaŖılıyordu ki “destabilizasyon” teorisi Türkiye'de adım adım uygulanmıŖtı. ASALA eylemleri bu taktiklerin dıŖa dönük bölümünü oluŖturmaktaydı.

Türkiye'de yaygın bir hastalıktır; bu gibi olaylarda hemen CIA ve KGB ykleri ön plana gelir, sağcıysanız bütün olayları KGB'ye, solcuysanız aynı olayları CIA'ya bağlarsınız. Böylece bir kr dđŖdr gider. CIA'ye KGB gözüyle KGB'ye ise CIA gözüyle bakmak Amerikalıların ve Sovyetlerin iŖi olmalı. Biz Türk'z, bu olaylar

nedeniyle saldırıya uğrayan bizleriz. Öyleyse olaylara başkalarının gözlükleriyle değil, kendi gözümüzle kendi ulusal çıkarlarımızın pencerelerinden bakmak zorundayız. Ancak bu yolla gerçeğe ulaşabiliriz. Öyle bakarsak “*destabilizasyon*” dediğimiz anarşi ve terör ortamının ülkemizde somut olarak yaşandığı sonucuna kolaylıkla varız. Bu noktayı saptadıktan sonra, bir başka noktaya daha geliriz. Madem, bu Ermeni saldırılarının hemen hemen çoğu batı ülkelerinde yer aldı ve yer alıyor. Öyleyse ASALA’nın öncelikle batılı istihbarat ve güvenlik örgütlerince izlenmesi ve yakalanması gerekir. Acaba batılı servisler bu görevi bugüne kadar yerine getirmişler mi? ASALA’nın, örneğin, İngiltere ve Fransa’daki yerel karargâhları, militanları, örgütleri polisçe de bilinmektedir. Bu kayıtsızlığı ve hoşgörüyü “*düşünce özgürlüğü*” kapsamı içinde görmek olanaksızdır. Çünkü ASALA’nın kullandığı özgürlükler düşünceyle ilgili değil, cinayetle ve eylemle ilgilidir. Bu tür özgürlüğe ise hiçbir burjuva hukuk düzeni izin vermez.

Buradan bir başka noktaya daha ulaşıyoruz. Eğer bu tür eylemler bir NATO üyesi olan Türkiye’yi “*destabilizasyon*” dediğimiz kararsızlığa, iktidar boşluğuna, anarşi ve teröre ve iç savaşa itmeyi amaçlıyor, bu eylemler NATO üyesi ülkelerin topraklarında planlanıyorsa, NATO’nun bu konuyu bir “*güvenlik sorunu*” olarak öncelikle ele alması gerekiyor.

Türkiye’de yakalanan silahların yüzde doksanı batı kaynaklıdır. ASALA’nın eylemleri NATO ülkelerinin topraklarında planlanmakta ve cinayetler bu ülkelerde işlenmektedir. NATO’nun gözü kör ve kulağı sağır mıdır?¹⁷²⁵

3.3.28. Çözüm Yolu / İlhan Selçuk

Ermeni terörüne karşı aldığımız önlemler veya uyguladığımız “*karşı strateji*” nedir? Yurt dışındaki diplomatlarımızı ve görevlilerimizi korumak için (yeterli ya da yetersiz) önlemler alınmıştır; her kanlı olayın ardından gerekli diplomatik işlemler yapılmıştır. Ayrıca dış dünyayı “*Ermeni sorunu*” konusunda aydınlatmak amacıyla girişimlerden söz ediliyor.

Sonra?

Her cinayetin ardından basınımız haklı öfkesini dile getiren başlıklar atmıştır.

¹⁷²⁵ Uğur Mumcu, “Saldırı...”, *Cumhuriyet*, 16 Temmuz 1983.

“Köpekler yine vurdular! Kudurdular...”

Sonra?

Sıfıra sıfır elde var sıfır.

Öyle sanıyorum ki Ermeni terörüne karşı başarılı bir savaşım verebilmek için önce konuyu derinlemesine incelemek gerekiyor; Ermeni terörünün kaynaklarına inmeden bu iş yapılamaz. Ermeni terörünün kaynağına nasıl inilir. Ermeni terörü acaba hangi ülkelerde üsleniyor? Gazetelere yansıdığı kadarıyla bu soruya şöyle yanıt verilebilir: ABD, Fransa, Kıbrıs Rum kesimi, Lübnan...

Basında yayınlanan haberler doğruysa Amerika’da ve Fransa’da Ermeni terörü güçlü taban ve tavan oluşturmuştur. Öyleyse ilk iş bu devletlere yönelik yaptırım gücümüzün ne olduğunu kendi kendimize sormaktır. Çünkü Türkiye, Ermeni örgütlerinin varlığını resmen tanıyarak dış dünyada bir girişime geçemez, terör örgütlerini de “*muhatap*” sayamaz, Ancak olayın bir başka yanı daha var. Kimi zaman iç ve dış basında değişik yaklaşımlara da rastlanmaktadır. 16 Temmuz 1983 günlü Günaydın’da şu haber yayınlanmıştır:

“-Amerika’nın etkili gazetelerinden Christian Science Monifor’da yayınlanan yorumda, Ermeni terörünün ardında Sovyetler Birliği’nin yanı sıra Yunanistan ve Suriye’nin bulunduğu öne sürüldü.”

Kimileri her tür terörün kaynağını komünizme bağlamak eğilimindedir. Ne var ki soyut bir kavramla savaşma tutkusu kişiyi de toplumları da gerçek yaşamdan saptırır, gölgeler dünyasına sürükler Ermeni terörünün ardında gerçekten Sovyetler ya da Suriye varsa “*muhatap*” onlardır. Bu konuda karar vermek, elinde somut bilgiler bulunması gereken devlettir. Devlet planında soruna eğildiğimizde şu mantığı benimsemek zorunluğu ortaya çıkar:

- Ermeni terörü hangi ülkelerden kaynaklanıyorsa o devletler olaylardan sorumludur. Türkiye yabancı bir devletin iç güvenlik düzenini sağlayamaz; buna karşılık o devlete karşı devletler hukukunun öngördüğü yaptırım gücünü kullanabilir. Ermeni terörü hangi ülkede üslenmişse, o ülkenin devleti yeraltı örgütlerini ortaya çıkarmakla sorumludur. Bu yaklaşımın kapitalist ya da sosyalist yönetimlerle ilişkisi yoktur.

Türkiye Güneydoğu sınırındaki güvensizlikle ilgili olarak Bağdat’la diplomatik ilişkilere geçmiş, Bağdat’ın onayını alarak Irak topraklarında bir operasyon

düzenlemiştir. Irak’la ilişkilerde Bağdat’ın özel durumu ve coğrafya açısından var olan olanaklar da kullanılmıştır.

Ermeni terörünün ise Batı’da odaklaştığı görülüyor. Batı ülkelerinin devlet örgütleri, bu olayın üstüne gidebilecek kadar güçlüdürler. Dış dünyadaki Ermeni topluluklarının nerelerde ve nasıl örgütlendikleri de bellidir.

Sonuçta Türkiye’deki yönetimin, Ermeni terörünü devletler hukuku planında ortaya koyması zamanı gelmiştir. Eğer bu yolda gerekli girişimleri göze alamazsak, Batı dünyasında Ermeni terörüyle birlikte “*Anadolu’da bağımsız Ermenistan*” siyaseti, “*müttefiklerimiz ve dostlarımız*” kesiminde gün geçtikçe yoğunlaşacaktır.¹⁷²⁶

3.3.29. Ermeniler Büyük Bir Siyasi Çıkışa Hazırlanıyor / Cengiz Çandar

Dünya Ermeni Kongresi Yarın Toplanıyor

Ermeni Dünya Kongresi yarın Lozan yakınındaki Ouchy (Uşi) iskelesindeki Beau Rivage Palece Otelinde toplanıyor. Kongre 24 Temmuz’a dek sürecek. Ve 22 Temmuz’ta bir basın konferansı ile çalışmalar açıklanacak. Ermeni Dünya Kongresi hakkında bilgi veren İngiliz Pazar Gazetesi Observer Kongre’nin amacını şu satırlarla tanımlıyor: “*Sürgünde dağınık yaşayan Ermeni kitlelerini milli kurtuluş için bir siyasi hareket biçiminde örgütleyip hükümetlerin ve Birleşmiş Milletler’in kendilerini tanımasını sağlamak.*”

Ermeni Dünya Kongresi, geçtiğimiz hafta içinde Brüksel’de Türkiye Büyükelçiliği İdari Ataşesi Dursun Aksoy’u öldürmesi ve Paris’in Orly Havaalanı’ndaki kanlı eylemin hemen ertesine rastlaması açısından dikkati çekiyor. Ancak bundan da daha önemlisi, Ermeni Dünya Kongresi’nin Türkiye Cumhuriyeti’nin hukuki temelini oluşturan Lozan Anlaşması’nın 60. yıl dönümüne denk getirilmesi ve bu anlaşmanın yapıldığı kentte düzenlenmesi. Ermeni Dünya Kongresi’nin Lozan’da yapılmasının simgesel anlamı olduğu açık. Böylece Ermeniler Lozan’da hukuki temelleri 60 yıl önce atılmış olan Türkiye Cumhuriyeti’nin toprak bütünlüğüne meydan okuyorlar; kendi hukuki temellerini de Lozan’da yaratmayı düşünüyorlar. Ermenilerin Türkiye Cumhuriyeti’nin temellerini atan Lozan Anlaşması’na karşı çıktıkları ve Türkiye’nin parçalanmasını hedef

¹⁷²⁶ İlhan Selçuk, “Çözüm Yolu”, *Cumhuriyet*, 17 Temmuz 1983.

alan ve bir bağımsız Ermeni Devleti'nin Anadolu toprakları üzerinde kurulmasını kapsayan Sevr Anlaşması'nın tarihsel hukuki dayanak olarak değerlendirdikleri biliniyor.

Yarın Lozan'ın Ouchy iskelesinde (Bu iskele Trablusgarp- bugünkü Libya - topraklarını Osmanlı devletinden kopararak İtalya'ya kazandıran anlaşmanın yapıldığı yer olması bakımından ilginçtir) toplanacak Ermeni dünya Kongresi aynı zamanda 1897 yılında İsviçre'nin bir başka kentinde, Basel'de yapılan Dünya Siyonist Kongresi'ni çağrıştırıyor. Dünyanın çeşitli yörelerinde dağınık biçimde yaşayan Yahudiler Filistin toprakları üzerinde bir devlet yaratmayı amaçlayan ırkçı milliyetçi Siyonist hareket ilk uluslararası kongresini Basel'de 1897'de toplamış. Kongre ile meşruiyet aramışlar ve sonuçta 51 yıl sonra, 1948 yılında Filistin toprakları üzerinde İsrail devleti doğmuştu. Nitekim Observer Gazetesi de Ermeni ve Yahudi amaçlarındaki paralelliğe dikkat çekerek yarın toplanacak olan Kongre'nin "*Dünya Yahudi Kongresi*" gibi bir örgüt kurmayı hedef aldığını belirtiyor.

Kendisiyle dün bir telefon görüşmesi yaptığımız Cenevre'deki Birleşmiş Milletler nezdindeki Türkiye'nin daimi temsilcisi Büyükelçi Kamran İnan, Lozan'da bir Ermeni Dünya Kongresi'nin önemsizmişçesine geçiştirilmeyecek bir olay olduğunu işaret ederek İsviçre Hükümeti'nin böyle bir Kongrenin toraklarında toplanmasına izin vermekle büyük sorumluluk altına girdiğini söyledi.

Kamran İnan, bize nakletti: "*Bu Kongre'nin toplanmasına izin vererek İsviçre Federal Devleti iki tür sorumluluk altındadır:*

1.Milletlerarası terörizmin İsviçre topraklarında faaliyet göstermesine imkân yaratmış olmaktadır.

2.Bir dost devletin varlığının hukuki dayanağı olan Lozan Anlaşması'nın 60. yıl dönümünde Lozan'da bu Kongre'nin toplanmasına imkân tanıyarak Türkiye'nin toprak bütünlüğünü hedef alan bir faaliyete zemin sağlamaktadır."

Büyükelçi Kamran İnan, İsviçre'de yaşayan 43 bin Türk'ün İsviçre'nin bu tutumunu protesto etmek üzere hareket halinde olduğunu da bildirdi. İnan, Kongre'ye önayak olan İsviçreli Ermeni papazı Karnusyan'dan "*İkinci Makarios*" olarak söz etti.

Ermeni Dünya Kongresi'nin Lozan'da yapılmasına izin veren İsviçre, bir süre önce İsviçre'de Birleşmiş Milletler gözetiminde yapılması düşünülen Uluslararası Filistin Konferansı'na izin vermemişti. Kamran İnan, bu durumu ve Fransa İçişleri Bakanı

Gaston Defferre'nin önceki gün Ermeni terör örgütlerine çalışma olanağı tanıdıklarını itiraf ederek Orly saldırısını kınayan demecini hatırlatarak, “*Bu demeç ve İsviçre'nin son tutumu Batılı dost devletlerin tavrı hakkında düşündürücüdür*” dedi.¹⁷²⁷

3.3.30. Açık İstihbarat... / Uğur Mumcu

Terör olaylar ile ilgili bilgiler biri açık öteki gizli olmak üzere iki kanalda toplanır. “*Gizli İstihbarat*” devletin bu işle görevli haber alma örgütlerince sağlanır. Bu tür istihbaratın kaynakları, güvenlik açısından gizli tutulur. “*Açık istihbarat*”, değişik bir haber alma türüdür. Kamuoyuna yansıyan olayları yakından izleyenler bu haberlerin belli bir mantık zinciri içinde değerlendirilmesi yoluyla istihbarat çalışması yapmış olurlar. Bu istihbaratın kaynakları herkese açıktır. Önemli olan bu haberlerden sonuç çıkarmaktır.

Sözgelimi Ermenilerin İsviçre’de 1. Dünya Ermeni Kongresi” adıyla siyasal bir toplantı düzenleyecekleri günlerde bu haberin değerlendirilmesi yoluyla, Ermeni terör örgütlerinin Türk diplomatlarına karşı saldırılar düzenleyerek dünya kamuoyunu Ermeni sorununa çevirmek isteyecekleri düşünülebilirdi. Çünkü benzer örgütler bugüne dek hep böyle yol izlemişlerdir. Bu taktik bilinen ve yadırganmayan bir taktiktir. Olayların akışı izlenerek, böyle bir değerlendirme yapılmış olsa, Ermeni terör örgütlerinin, bugünlerde yeni saldırılar düzenleyecekleri sonucuna kolayca ulaşılabilirdi.

Orly Havaalanı’ndaki saldırıyı da “*açık istihbarat*” yoluyla kestirebilmek güç değildi. Çünkü “ASALA” örgütünün avukatı Deveciyan haftalık “*Nokta Dergisi*”nin 7 Mart 1983 tarihli sayısında çıkan demecinde THY’nin saldırıya uğrayacağını açıkça söylemekteydi. “*ASALA’nın 25 Aralık 1982 tarihli açıklamasında ekonomik sabotajlar*” düzenleyeceği de belirtilmişti. Avukat Deveciyan, bu “ekonomik sabotaj”ın örneklerinden biri olarak THY’ni gösteriyor ve yapılacak sabotajların yolcuları THY uçaklarına binmekten alıkoyacağını anlatmak istiyordu, Yöntem terördü, amaç ise ekonomikti. THY bu yolla zarara uğratılacaktı. Dergi bu yayınıyla değerli bir kamu hizmeti yapmış ve İstihbarat çalışmaları için değerlendirilmesi gereken çok önemli ipuçları vermişti.

¹⁷²⁷ Cengiz Çandar, “Ermeniler Büyük Bir Siyasi Çıkışa Hazırlanıyor”, *Cumhuriyet*, 19 Temmuz 1983.

Arkadaşımız Cengiz Çandar'ın Beyrut'ta yaptığı incelemeler Ermeni terör kaynakları konusunda önemli bilgileri bira raya getirmişti. Gazetemizdeki silah ve uyuşturucu madde kaçakçılığı konularındaki ısrarlı ve kapsamlı yayınlarda, Ermeni kaçakçıların adres ve telefon numaraları verilmiş ve Ermeni terörüyle ilgili kutup başları işaretlenmişti. Bunlar, hep, anlatmaya çalıştığımız açık istihbaratın örnekleridir. Fransız gizli istihbarat örgütleri, “*açık istihbarat*” yoluyla elde edilen bu bilgilerin farkında değiller midir? Hiç şüphesiz hepsinin farkındadırlar. Orly Havaalanı baskınından sonra Fransız polisinin bir gece içinde yaptığı tutuklamalar, polisin ASALA hakkında yeterli istihbarata ve bilgilere sahip olduğunu göstermektedir. Demek ki, terör örgütleri, istenince silahlarıyla birlikte yakalanabilmektedir. Evet, ama niçin bugün de dün değil?

Ağır başlı Fransız gazetelerinden, Fransız Hükümeti'nin, Ermeni terör örgütleriyle daha önce pazarlık sonucu bir uzlaşmaya vardıklarını öğrenmiştik. Bir yasal hükümetin, terör örgütleriyle hangi koşullarda, nasıl pazarlığa oturduğunu anlamaya olanak yoktu. Hükümetin bu pazarlığı yaparken, hangi bakanına, ne gibi yetkiler verdiğini ve bu yetkilerin hangi yasaya dayandığını anlamaya da olanak bulunamamıştır. Çünkü hukuk devletinde bu tür pazarlıklara yetki veren bir kurala rastlanamazdı. Anlaşılan eski sömürgeci Fransa, Afrika halklarını ezdiği günlerin alışkanlığı içinde bu pazarlığa oturmuştu.

Bu pazarlıklar dışında bilebildiğimiz tek konu, Fransa İçişleri Bakanı Gaston Defferre'nin Marsilya Belediye Başkanı olarak, Ermeniler ile kurduğu çok yönlü ilişkilerdir. Fransa İçişleri Bakanı'nın Ermenilerle dostluğu yalnızca siyasal amaçlara sınırlı değildir. Defferre, Ermeni kaçakçılarca yönetilen Fransız mafyasının ünlü ailelerinden “*Venturiler*”in de yakın dostu ve avukatıdır. Kaçakçılarla ve Mafia ile bu derece içli dışlı olan bir İçişleri Bakanının, Ermeniler tarafından Türklere karşı yöneltilen saldırılarda tarafsız olmayacağı da bellidir. Bu da bir açık istihbarat sonucu elde edilen bilgidir.

Bu konudaki kaygımızı dünya kamuoyuna açıkça ifade etmek isteriz: Kaçakçı avukatının İçişleri Bakanı olduğu bir ülkede polisin terör karışında tarafsızlığını sağlamak çok güçtür. Gaston Defferre'nin siyasal ve profesyonel ilişkileri, Ermeni teröristlere ve bu teröristleri besleyen uyuşturucu madde kaçakçılarına karşı etkin ve sonuç alıcı savaş açmaya engeldir. Bu “*açık istihbarat*” konusunu başımdan geçen bir olay ile bitireyim:

“Geçen şubat ayında yurtdışında yaptığım araştırmalar sırasında, ASALA örgütünün uyuşturucu madde kaçakçılarıyla beraber çalıştığını belirlemiş ve ASALA ile ilgili görülen Marsilya’daki uyuşturucu madde kaçakçısı Ermenilerin adlarını, adreslerini ve telefon numaralarını yayınlamıştım. Bu bilgiler arasında Ermeni kaçakçıların Türkiye bağlantılarının adları da yayınlanmıştı. Çok geçmeden ASALA’dan bir tehdit mektubu” aldım. Yazılan yazılar yerini bulmuştu. Uyuşturucu madde kaçakçısı Ermeniler ASALA aracılığıyla yayınlara yanıt veriyorlardı.

Böyledir, gün olur açık istihbarat ile gizli istihbaratın örtmeye çalıştığı gerçekler gün ışığına çıkarılır. Fransız gizli istihbarat örgütlerinin geçmiş yıllarda uyuşturucu madde tüccarları tarafından işgal edildiğini ve bu örgütlerin Fransız mafyasıyla beraber çalışan istihbarat elemanlarınca yönetildiğini biliyoruz. Fransız istihbarat örgütleri içlerindeki uyuşturucu madde tüccarları ve kaçakçıları yakalandıktan sonra, kış uykusuna mı yatmıştır, bilmiyoruz.

Terörün at oynattığı bir ülkede, Fransız gizli istihbarat örgüt elemanlarına gerçek uğraş alanınız nedir?” diye sormak biz Türklerin en doğal hakkıdır.

Unutulmasın bugün teröre hoşgörü gösteren yarın teröre tutsak olur. Bu da bir açık istihbarat verisidir. Mösyö Mitterrand, kulağınıza küpe olsun...¹⁷²⁸

3.3.31. Ermeni Kongresi Meydan Okuyor / Cengiz Çandar

Kongre’nin Toplandığı Otelde Lozan Konferansı’nda Türkiye’yi Temsil Eden İsmet Paşa Kalmıştı

Lozan -Lozan’da yayınlanan Le Matin Tribune Gazetesi’nin beşinci sayfasında, beş sütunluk bir karikatür: Elinde bond türü bir çanta, sakallı birisi. Soruyor: “Ermenilerin kongresi hangi salonda?” Sağda dehşet içinde bir başkası, “ASALA” yanıtını veriyor.

Lozan’ın Lemn Golü kıyısındaki Ouchy semtinde bir zamanlar Lozan görüşmeleri sırasında İsmet Paşa’nın kaldığı Le Beau Rivage Oteli’nde 2.Dünya Ermeni Kongresi TSİ dün saat 19.00’da verilen bir resepsiyonla açıldı. İkinci Ermeni Dünya Kongresini düzenleyen Papaz James Karnusyan ile kısa bir görüşme yapma olanağı bulduk. Karnusyan ASALA’nın kongreye katılacağına dair henüz bir belirti olmadığını söyledi. Karnusyan şöyle dedi:

“ASALA katılmıyor. Şu ana kadar da katılacaklarına ilişkin olarak bize herhangi bir haber vermiş değildir. Temsilcileri de gözlemcileri de buraya gelmiş değil.”

¹⁷²⁸ Uğur Mumcu, “Açık İstihbarat...”, Cumhuriyet, 20Temmuz 1983.

Karnusyan bizimle görüşmesinde oldukça nazik davrandı ve Türk gazetecilerinin Le Beau Rivage Otel'i'ne yerleşmesinden rahatsız gözükmedi. Aksine, *“Türkiye ile diyalog kurmamız çok gerekli ve önemlidir”* biçiminde konuştu. Kendisine, *“Siz ilhamınızı Theodore Herzl'den mi aldınız? 1897'de Basel'de toplanan Dünya Siyonist Kongresi mi size ilham verdi?”* diye sorduk. Bu sorumuza *“Belli ölçülerde”* yanıtını verdi ve *“Zaten halkımızın Diaspora'da (dağıldıkları topraklar) bulunması bu kongreyi yaratmıştır”* diye ekledi.

Karnusyan *“Türkiye'nin işgal altındaki Ermeni toprakları”* olarak Kars ve Ağrı vilayetlerinden söz etti. Kendisine Sovyet Ermenistan'ını da içine alacak Birleşik bir Ermenistan peşinde mi koştuğunu sorduğumuzda, *“Bu şimdi günümüzün konusu değil. Bunun yanıtı çok çok uzaklarda. Buna zamanı gelince halkımız karar verecektir”* karşılığını verdi. Karnusyan bir başka sorumuz üzerine de Musadağı (Antakya'nın Samandağ'ı yakınlarında) kökenli olduğunu açıkladı. Karnusyan, İsviçre uyruklu. İsviçre'nin Gstaad kentinde yaşıyor. Yıllardır dünyanın çeşitli ülkelerine dağılmış Ermenileri, tek bir kurtuluş hareketi içinde birleştirmeye çalışıyor. Bu amaçla Lübnan'dan ABD'e kadar birçok ülkeyi defalarca dolaşmış, Karnusyan'ın hedefi Ermeni Kurtuluş Hareketi için bir siyasal alt yapı yaratmak ki, bunu kongre olarak düşünüyor. Ve aynı zamanda bir ulusal fon yaratarak kurmayı amaçladığı Pan- Ermeni örgütünün mali desteğini oluşturmayı tasarlıyor. Ancak Le Beau Rivage Otel'i'nde toplanan kongre önemli bir zaaf taşıyor. Aralarında bitmez tükenmez ihtilaflar olan geleneksel Ermeni örgütleri Karnusyan'ın çabalarına kuşkuyla bakıyorlar ve kongreye aktif bir biçimde katılmaktansa sonuçlarını beklemeyi yeğliyorlar. Bu örgütlerin başında en büyük Ermeni örgütü olan Taşnak geliyor. Nitekim İsviçre basımına yansıyan haberlere göre, büyük çapta Ermeni örgütleri kongreye delege olarak değil, gözlemci olarak katılma yolunu seçmişler. Daha da ilginç Ermeni büyük burjuvazisini ve Protestan Ermenilerin siyasi örgütü olan Ramgavar partisine bağlı Ermeni Bienfaisan Genel Birliği -ki her bakımdan çok güçlüdür - bun kuruluşların Lozan'da bulunan Avrupa ve Ortadoğu merkezleri dahi kongre den uzak duruyor.

Karnusyan'ın asıl desteği, kendi deyimiyle sessiz çoğunluktan geliyor. Papaz Karnusyan Ermeni cemaatini bölen yine kendi deyimiyle *“beyhude yere yapılan partizan çatışmalarından”* yakınıyor. Bununla birlikte temsil niteliği olan bir Pan Ermeni hareketi yaratabilmesi için tarihi Ermeni partilerine meydan okumayı göze almış durumda. Bu

durumda, kendisini söz konusu geleneksel Ermeni partilerin kınadığı, ASALA'dan başka destekleyecek güç gözüküyor.

Ne var ki, Karnusyan, ASALA'nın Orly eylemini açıkça kınamış ve bunun Lozan'da toplanan Ermeni Dünya Kongresi'ne olumsuz etki yapacağını söylemişti. Yine de ASALA'yı karşısına almaktan çekinerek kendi çalışmalarının terörizme karşı olduğunu ama kongrenin kollarının ASALA'ya da açık olduğunu eklemeyi ihmal etmemişti. İsviçre basınında yer alan haberlere bakılırsa, Lozan'daki kongreyi merkezi Paris'te bulunan Hay Barkar adlı solcu Ermeniler olanca güçleriyle destekliyorlar. Hay Baykar, doğrudan doğruya kendileri terörist olmasa da kendileri ASALA sempatisi olan genç Ermenilerin bir kuruluşu. Dolayısıyla Karnusyan ve çevresi, bir yandan Taşnak, Hinçak ve Ramgavar gibi geleneksel Ermeni partilere meydan okurken, öte yandan da kollarını açtığı ASALA'dan kongreye karşı girişilecek bir terör eylemi nedeniyle çekiniyor.

Ermeni Dünya Kongresi, asıl Türkiye'ye meydan okuyor. Çünkü Karnusyan'ın ilan ettiği amaç, *“Ermeni halkının haklarının tanınması ve Türkiye'nin işgal ettiği topraklarının kurtuluşu”* bu amacı elde etmek için *“tüm siyasi ve diplomatik araçların”* kullanılmasını ve silahlı şiddete başvurmama yolunu savunuyor. İlan ettiği amacına çeşitli hükümetlerin ve en başta Birleşmiş Milletler'in tanıyacağı bir Pan - Ermeni Kurtuluş Örgütü kurmakla ulaşabileceği kanısında. Lozan'ın Le Beau Rivage Otelinde salonlarında toplanan kongrenin ulaşmak istediği sonuç da bu. Nitekim Lozan'ın en büyük gazetesi 24 Heures (24 Saat) *“Quchy'de Ermeni Kongresi Bir meydan okuma”* üst başlığı altında kalın puntolarla *“Siyonizmden sonra Araratizm mi?”* başlığını atmıştı. Buradaki çağrışım açık. Bilindiği gibi, 1948 yılında İsrail devletinin kurulmasına yol açan gelişmeler, 1897 yılında İsviçre'nin Basel kentinde toplanan Dünya Siyonist Kongresi'yle başlamıştı. Siyonizm ismini Filistin'de Yahudiler'in kutsal saydığı Siyon tepesinden almaktaydı. Ermeniler de, kendilerine ulusal simge olarak Ararat adını verdikleri Ağrı Dağı'nı alıyorlar. Zaten Karnusyan, 1976 yılında yayınladığı bir broşüre, *“Ararat platosuna geri dönüş”* başlığa atmıştı.

24 Heures Gazetesi birinci sayfasında *“Ermeniler Lozan'da”* başlığının hemen yanı başında *“Etyopya Kongresi”* sözcükleriyle beş sütunluk bir bant çekmiş. Karnusyan, herkesin Etyopya olarak yorumladığı Türkiye'nin toprak bütünlüğünü parçalayarak bir

Ermeni devleti kurma ütopyasının da hülyasının peşinden korkmakta ısrarlı. Zaten bu ütopyasını simgelemek için Türkiye Cumhuriyeti' nin hukuk temellerini kuran anlaşmanın imzalandığı kenti, bu anlaşmaya imza atan İsmet Paşa'nın kaldığı oteli seçtiği apaçık ortada.

Nitekim önceki gün basına yaptığı açıklamada, Lozan'ı bilerek seçtiğini, çünkü Lozan'ın Quchy kıyısındaki otellerin Ermeni halkının ulusal haklarını inkâr eden anlaşmaların ve görüşmelerin yapıldığı yerler olduğunu söylemişti. Simdi Quchy'deki otellere önceki günden başlayarak Ermeni entelektüelleri ve işadamları yayılıyor. Bunlar Ermeni Dünya Kongresi'nin delegeleri. Anlaşıldığına göre, kongrenin finansmanı da özellikle ABD'deki Ermeni işadamlarının katkılarıyla sağlanmış. Dün buradaki bireysel gazete, "Ermeniler Lozan'da: Terörizme bir çözüm mü?" başlığını atmıştı. Katılanların görüntüsüne bakılırsa, bunlar terörizme karşı olan Ermeniler. Ama kongrenin düzenleyici papaz Karnusyan, daha birkaç gün önce terörizme karşı olduğunu söylerken, "1976'da ASALA eylemlerine başlamadan önce dünyada herkes Ermeni davasından habersizdi" diyerek, bir eliyle de terörizmin kanlı eline uzanmıştır.

Bu durumda, Lozan anlaşmasının 60. yıldönümünde Le Beau Rivage de düzenlenen Ermeni Dünya Kongresi Batılı çevrelerinin ya saflıkla, ya da görmek istedikleri türden terörizmine karşı bir çözüm mü olacak, yoksa terörizmi daha da özendirecek ve Türkiye'nin toprak bütünlüğüne karşı haince emelleri besleyecek sonuçlar mı verecek, bunu önümüzdeki hafta başına kadar Lozan'da izleyeceğiz. Tabii eğer kongreye gölgesini düşüren ASALA Lozan'da yeni bir kanlı eylem daha sahneye koymasa.¹⁷²⁹

3.3.32. Lozan ve Sevr... / Uğur Mumcu

Üç gün sonra Lozan Antlaşmanın 60. yıldönümünü kutlayacağız İsviçre'nin Lozan kentinde, 60 yıl önce imzalanan bu antlaşmayla Türkiye, Kurtuluş Savaşı'nın sonuçlarını bütün dünyaya onaylatmıştı. Altmış yıl sonra İsviçre'nin aynı Lozan kentinde "*Dünya Ermeni Kongresi*" düzenleniyor. Bunun özel bir anlamı olsa gerek. Bunun anlamını değerlendirmek için Kurtuluş Savaşı öncesine kısaca göz atmak ve o yıllarda Ermenilerle Rumların kimlerce nasıl desteklendiklerini anımsamak gerekir.

¹⁷²⁹ Cengiz Çandar, "Ermeni Kongresi Meydan Okuyor", *Cumhuriyet*, 21 Temmuz 1983.

Kurtuluş Savaşı öncesinde, emperyalist güçlerin Türkiye toprakları üzerinde Rum ve Ermeni devletleri kurma ve bunları kendi güdümlerine bağlama girişimleri, Kurtuluş Savaşı'yla boşa çıkartılmıştır. Türkiye'yi de “*Manda*” adı verilen yönetim biçimiyle kendine bağlamaya çalışan Amerika, Türkiye toprakları üzerinde kurulacak bir Ermenistan devletinin de “*vesayetini*” üzerine alma amacındaydı.

Erzurum ve Sivas Kongreleri, Türk toprakları üzerindeki dış destekli Ermeni ve Rum devleti kurma planlarına karşı ulusal bilinci eyleme geçirmiş ve Kurtuluş Savaşı'nın antiemperyalist kavgası bu kongrelerde biçimlenip, yönlendirilmiştir. Yakın tarihimizden bu yana, emperyalist güçler, Türkiye'de hep ayrımcı güçleri örgütlemek ve desteklemek istemişlerdir. Amaç aynı amaç, plan aynı plandır. Kurtuluş Savaşı öncesindeki bu çabalar, Türkiye Cumhuriyeti kurulduktan hemen sonra da sürdürülmüş, etnik kökenli ve dış destekli isyanlarla karşılaşmıştır. Bunları unutmuş değiliz.

Amerikan misyonerlerinin ve Anadolu'da kurulan misyoner okullarının Kurtuluş Savaşı öncesinde, Ermeni ve Rum toplulukları üzerinde nasıl ayrımcı siyaset izledikleri bugün belgelerle sabittir. Ermenilere o tarihte, Amerikalılar tarafından silah yardımı yapıldığı ve doğu illerimizin, Ermenilere güvence vermek gibi yapay gerekçelerle Amerikan askerleri tarafından işgalinin düşünüldüğü, bugün Amerikan ve İngiliz gizli belgeleriyle kanıtlanmış durumdadır. Yeter ki tarih arşivindeki bu belgeleri okumasını ve yorumlamasını bilelim... Windows L etkinleştirmek için Availar'a girdi.

Lozan Konferansında, Amerikan delegelerinin “*Ermeni yurdu projesi*” getirdikleri ve kongrede sonuna dek bu projeyi savundukları Lozan görüşmelerinin tutanaklarında yazılıdır. Amerika'nın ünlü Devlet Başkanı Wilson'un “*Ermeni Devleti*” önerileri de aynı yakın tarihin arşivindedir. Amerikan hükümetinin Lozan Antlaşması'nı onaylamamasının nedenlerinden biri Ermeni devleti kurma projesinin başarısızlığa uğramış olmasıydı. Bunları da unutmuş değiliz.

1974 “*Kıbrıs Barış Harekâtı*”ndan sonra başlatılan ve yer yer Rum desteğiyle sürdürülen Ermeni siyaseti ve terörü bugün de hiç şüphesiz, çeşitli amaçlı ve çokuluslu desteklere sahiptir. Fransa'nın Ermeni terörü konusundaki utanç verici tutumu Amerika'da ikili Ermeni anıtları, bu yeni “*Haçlı zihniyeti*” ile ilgilidir. Yanılmayalım: Ermeni terörü yalnızca eylemci teröristlerle ilgili bir sorun değildir. Önemli olan,

Ermenilerin dünya çapında kurdukları ilişkiler, sağladıkları destekler ve bunların siyasal nitelikleridir. Ön plana çıkartılması gereken, siyasal desteklerdir.

Terörün yıllardır Türkiye’yi “*destabilizasyon*” adı verilen, anarşi ve iktidar boşluğu ortamına sürüklemeyi amaçladığı, gün geçtikçe daha iyi anlaşılıyor. Ve gün geçtikçe, tıpkı Kurtuluş Savaşı öncesinde olduğu gibi Ermeni-Rum ve öteki ayrımcı güçlerin çokuluslu desteklerle bir araya geldikleri de görülüyor.

Amaç, Lozan Antlaşması’nı hükümsüz sayıp Sevr anlaşmasını yürürlüğe sokmaktır. Türkiye, emperyalizmin bu eskimiş kirli oyununu dün olduğu gibi bugün de elbet tarihin çöplüğüne atmasını bilecektir.

Bu “*Kurt kapanı*” karşısında Kurtuluş Savaşımızın o kutsal “*Kuvva-i Milliye ruhunu*” diriltmek, Atatürk’ün “*Tam bağımsızlık*” inanç ve siyasetini bir bayrak gibi dalgalandırmak tek seçenektir. Emperyalizmi yenecek güç ulusal birlikten geçer. Bu oyunları tek tek aydınlığa çıkaracak ve ulusça üstesinden geleceğiz.

Yeter ki, “*Tam bağımsızlık*” ruhunu ve bilincini yeniden dirirtelim ve “*Kuvvay-i Milliye Türküleri*” nde ulusça bir araya gelelim...¹⁷³⁰

3.3.33. Terör ve Ermeni Sorunu / Oktay Akbal

Terör sözcüğünün sözlükteki karşılığı: “*büyük korku*”dur. “*Robert*” sözlüğü de şöyle açıklıyor, “*terör*”ü, Bir toplulukta ortak bir korku yaratmak. Dehşet yollarına ve akıl almaz çarelere başvurarak o topluluğun direncini kırmak... İnsanı altüst eden, paralize duruma getiren büyük bir korku...

Kim başvurur teröre? Büyük kalabalıkları, belli bir yönde koşullandırmak isteyenler... Sayıları azdır, yeterli güçleri yoktur, toplulukları ürkütecek, yıldırarak kıyımlara bu yüzden kalkışırlar. Kahpeliktir, yani arkadan vurmaktır, terörün baş silahı... Düşman bildiğin kişinin karşısına çıkmayacaksın, gözünün içine bakamayacaksın, “*senden bunu istiyorum, vermiyorsun, öyleyse ben de güç yoluna başvuruyorum*” diyemeyeceksin! Peki, ne yapacaksın? Karanlıklara sığınarak, yüzünü maskeleyerek, sinsi, kahpece, insanlığa sığmayan çarelere başvuracaksın. Suçsuz insanlara kıymak,

¹⁷³⁰ Cengiz Çandar, “Ermeni Kongresi Meydan Okuyor”, *Cumhuriyet*, 21 Temmuz 1983.

bavullara bomba yerleştirip kalabalıkların ortasında patlatmak, uçakları kaçırmak, savunmasız görevlileri öldürmek gibi...

Son yıllarda sürdürülen bir konu var; Ermeni sorunu. Uzun zaman unutulmuş kimsenin aklına gelmiyordu, son yıllarda birden, canlandırıldı. Benim kuşağım için Ermeni kıyımı diye bir sorun yoktu. Ne içte, ne dışta, böyle bir konu söz konusu edilmedi. 1923'ten 1960'lara dek... 1970'lerden sonra Ermeni öç alma örgütleri belirdi. Yavaştan yavaştan cinayetler başladı, sonra da toplu kıyımlara yöneldi bu terör girişimi... Pek çok olayda da suçlular yakalanmadı. Batı ülkeleri, bir garip anlayışla yaklaştılar konuya. Öyle ya, bir iki yüz bin Ermeni "*tehcir*" olayında ölmüştü, ya da birtakım çeteler tarafından öldürülmüştü. Babalarının, dedelerinin öcünü alıyordu bu Ermeni gençler, az çok "haklı" görülebilirlerdi. Batı gazeteleri, radyo ve TV'leri korkunç bir yanılgı, büyük bir saflık, ya da akıl almaz bir kurnazlık içindeydiler. Yıllar böyle geçti. Orda burada Türk görevlileri öldürüldü, yaralandı, sakat bırakıldı. Ama işin özüne inilmedi. Bu "*terör*" olayları, birtakım dengesiz gençlerin öç alma girişimleri sayıldı. Böyle oluşu, suçsuz insanların öldürülmesini doğru gösterirmiş gibi!

Dünyanın hemen her ülkesinde zaman zaman toplu kıyımlar görülmüştür. Örnek vermek mi gerek? Almanya'daki Yahudi kıyımı. Kırım Türklerinin toplu sürgünü. Fransa'nın, İngiltere'nin, İspanya'nın, Hollanda'nın, Amerika'nın giriştikleri kıyımlar. En uzak geçmişten en yakın günlere gelinceye dek Batı Ülkelerinde yaşanmış kıyımları; kıyımları bir bir göstermek olasıdır. Türk tarihinde ise başka bir ırka, bir ulusa, başka dinden olan halka karşı bilinçli bir kıyım eylemine rastlamak kolay değildir. En acımasız sultanlar bile, bir halkı topluca yok etme yoluna sapmamışlardır. Ele geçirdikleri topraklarda yaşayan insanları kendi dinlerinden, kendi görenek ve geleneklerinden zorla ayırmaya kalkışmamışlardır. Yakın tarihteki "*Ermeni kıyımı*" ya da "*Ermeni Sürgünleri*" ne gelince; bunların, Osmanlı Devleti sınırları içinde yaşayan değişik etnik topluluklar arasındaki çekişmelerin bir sonucu oldukları bilinmektedir. Hele son yüzyılda devlet oldukça güçsüz düşmüştür, çeşitli etnik toplulukları egemenliği altında tutamıyordu. Yer yer görülen kanlı olayları önlemekte güçlük çekiyordu.

Buna, Birinci Dünya Savaşında, Rus ordusu ile işbirliğine girişen Ermeni çetelerin kanlı eylemleri de eklendi. Devlet, kimi yörelerdeki Ermeni halkı başka yöreye nakletmekten başka çıkar yol bulamadı. Bu "*tehcir*" sırasında birçok acı olay yaşandı.

Soygunlar, öldürmeler vb. Savaş koşullarının çaresiz sonuçları... Kısacası Osmanlı Devletinde yaşayan Ermeni haklı savaş yıllarında -birtakım Ermeni çetecilerin düşmanla işbirliği edip, Türk halkına karşı, çirkin işlere girişmeleri sonucu - zor durumlara düştü. Pek çoğu yabancı ülkelere gitti. Bütün bunları yadsıyan yok. Yadsımaya da zaten olanak yok.

Ama bu olaylar - ki, hepsi karşılıklı yaşanmıştı yetmiş yıl önce geçti. Bir bölümü daha daha eski tarihlerde yaşandı. Bunca zaman susuldu, unutuldu, “öç” alma hesapları yapılmadı da 8-10 yıl önce Türk kıyımı birden bire nasıl başlatıldı. Üst üste diplomatlar, görevliler neden öldürüldü, toplu terör olaylarına başvuruldu? Burada bir gizli bir neden var. O da Türkiye’nin Ortadoğu’da güçlü bir devlet olarak belirmemesidir.

Türkiye’nin elli altmış milyon nüfuslu çağdaş uygarlığa ulaşmış, sanayileşmiş bir ülke olmasının pek çok düşmanımızı ürküttüğü doğudur. Ermeni sorunu, işte bu Türk korkusunun sonucu olarak ortaya sürülmüş, bazı Ermen gençler aldatılarak kanlı eylemlere itilmiştir. Son Orly toplu kıyım girişimine bu gözle bakmak gerekir.¹⁷³¹

3.3.34. Hedefleri Siyasi Birlik / Cengiz Çandar

Parisli Ermeni Militanlar Türk Gazetecilerin Toplantıya Girmesini Engelledi

Le Beau Rivage Otelinde karargâh kuran Türk basın ekibi Dünya Ermeni Kongresi için çibanbaşı oldu. Dün sabah TSİ 11.00’de oturumlarına başlayacak olan kongrenin çalışmaları Türk gazetecilerini kabul edip etmeme tartışmaları yüzünden gecikti. Sonunda Kongreyi düzenleyen Papaz James Karnusyan İsviçre basını hariç uluslararası basından kimseyi içeri kabul etmemeye karar verdi.

Daha sonra karar bir kez daha değişti, uluslararası basın, başta Fransız TV’si içeriye alındı. Türk gazetecileri dışarda kaldı. Türk gazetecilerine bugün TSİ 12.00’de yapılacak basın toplantısına katılabilecekleri ve daha sonraki oturumları izleyebilecekleri bildirildi. Tabii karar yine değişmezse.

Lozan’ın Leman Golü kıyısındaki Ouchy’de hava önceki gecedan itibaren değişiverdi Sayısız İsviçreli sivil güvenlik görevlisine ek olarak üniformalılar ve polis köpekleri, silahlı nöbetçiler Le Beau Rivage Otelinin çevresine üslendi. Havayı

¹⁷³¹ Oktay Akbal, “Terör ve Ermeni Sorunu”, *Cumhuriyet*, 21Temmuz 1983.

değiştiren ve Türk gazetecilerinin de açılış oturumunu izlemekten mahrum kalmalarına neden olan, Ara Toranyan ekibinin kongreye katılmak üzere Paris'ten gelmesiydi.

Temmuz 1982'ye dek ASALA'nın Paris'teki ağır topu olan Ara Toranyan, Karnusyan'ın en önemli destekçisi. Ara Toranyan, 1982 Temmuzunda Orly Grubu'nun Fransızları hedef alan bir eyleminden sonra ASALA'dan uzaklaştı. Geçtiğimiz hafta içinde Orly Havaalanı'ndaki ASALA eylemine de şiddetli tepki gösterdi. Brüksel'de Türk İdari Ataşesi Dursun Aksoy'un öldürülmesi konusunda ise hiçbir şey söylememesiyle dikkati çekti. ASALA içinde Ermeni Ulusal Hareketi adlı bir grubun lideri olan Ara Toranyan, Türk diplomatlarının öldürülmesine değil, Fransa'yı hedef alan ASALA eylemlerine karşı çıkıyor. Toranyan'ın liderliğini yaptığı grup Paris'te Hay Baykar adlı bir dergi çıkarıyor. Ara Toranyan bugün Lozan'da bekleniyordu. Gecikmesinin nedeni, Paris'te yakalanan Ermeniler arasında 3 kişinin kendi grubundan olması ve bu nedenle onların serbest bırakılması girişimleri. Bununla birlikte dün sabah onun ekibinden bazı delegeler - ki bunlar genellikle genç Ermeniler Le Beau Rivage Oteli'nin bir zamanlar İsmet İnönü başkanlığındaki Türk delegasyonu ile ABD ve İtalyan heyetleri arasındaki görüşmelere sahne olan görkemli salonunun çevresinde beliriverdiler, Türk gazetecilerini düşmanca nazarlarla süzdüler ve toplantıya katılmalarını engellediler.

Toplantı, Lozan Emniyet Müdürü'nün delegelere hitaben yaptığı *“hoş geldiniz”* konuşmasıyla açıldı. Ardından Papaz Karnusyan konuştu. Lozan Emniyet Müdürü aynı zamanda Lozan Belediye Başkan Yardımcısı. Belediye Başkanı'nın tatilde olması nedeniyle toplantıyı açmak, toplantıya katılanları korumakla görevli olan Emniyet Müdürüne düştü. *“Les Armeniennes”* adlı kitabın yazarı Jean Pierre Richardot, toplantıda uzun bir konuşma yaptı. Richardot, Ermenilerin mücadele biçimini eleştirdi, *“Mücadelenize böyle devam ederseniz yavaş yavaş yok olursunuz”* dedi. AP ajansının bu konudaki haberine göre, Richardot, *“Böyle giderse mesajınızı uluslararası kamuoyunda gerektiği gibi duyurmanıza olanak yoktur”* biçiminde konuştu. Ermenilerin aralarında çeşitli fraksiyonlara bölünmelerini eleştiren yazar *“Ermeni soykırımı”* ile *“Yahudi soykırımı”* arasında paralellik kurarak, *“ABD ve Avrupa'da pek çok kişinin henüz bu soykırımdan (Ermeni soykırımından) haberi yok”* dedi.

Richardot, sürdürülen terör eylemlerinin dünya kamuoyunu olumsuz etkilediğini belirterek, bu tip eylemlerin Batıda “itici” karşılandığını söyledi. Konuşması tartışmalara yol açan Ermeni yazar, “patlayan her bomba Ermeni davasına atılmış bir çelmedir. Terör eylemleri Ermenileri, dünya kamuoyuna terörist gençlere sahip çıkan sorumsuz bir topluluk olarak tanıtacaktır.” dedi.

Papuz Karnusyan ise, Ermenilerin bir Anavatana kavuşmak için tek vücut halinde (bağımsızlık savaşını kastederek) tek bir mücadele vermelerini istedi. Karnusyan konuşmasının sonunda, toplantıya katılan delegelerin ayağa kalkarak “*Genç Ermeni tutuklular için*” bir dakikalık saygı duruşunda bulunmalarını istedi. Bu arada dün gece TSİ 22 sıralarında kongrenin yapıldığı ve Türk gazetecilerin de kaldığı Le Beau Rivage Otelinin alt salonunda sahipsiz bir valiz bulunması üzerine sabotaj ihtimali üzerinde duran İsviçre polisi oteli bir süre boşalttı.

Le Beau Rivage Otelinin önü Rolls Royce, Bentley, son model spor Mercedes’lerle dolu. Değişik yabancı plakalar taşıyan bu otomobiller, toplantıya katılanların hayli zengin Ermeni işadamları olduğunu belgeliyor. Aslında toplantı Papaz Karnusyan’ın umduğu sayıdan daha az bir delege topluluğuyla toplanıyor: Karnusyan 30 ülkeden 200 delegenin katılacağını bildirmişti. Oysa Dünya Ermeni Kongresi olarak ilan edilen toplantıya katılan Ermeniler ‘in sayısı 50’yi geçmiyor. Gelenler, yol ve otel ücretlerini kendileri karşılıyorlar.

Kongre’de Taşnak, Hinçak ve Ramgavar gibi temsil niteliği bulunan geleneksel Ermeni siyasi partilerinin hiçbiri temsil edilmediği gibi, ASALA da yok. Toplantıya katılanlar ASALA’nın kongrenin uluslararası basında yarattığı Ermeni propagandasından da faydalanarak kendilerine rakip bir kuruluşun ortaya çıkmasını felce uğratmak amacıyla bugünlerde bir eyleme girişmesinden endişe ediyorlar. Eylemin Lozan’da yapılabileceğine pek ihtimal verilmemekle birlikte, aday olarak Londra’nın ismi kulislerde fısıldanıyor. Kongre bugünkü İsviçre basınında (Le MatinTribune Gazetesi) manşette “*Lozan’da Ermeni Kongresi*” üst başlığı altında “*İlgisizlik ve Terörizm Arasında*” başlığıyla çıktı. Başlığın altında Karnusyan’ın bir fotoğrafı da yer alıyordu. “*İlgisizlik*”ten kasıt, Ermeni siyasi partilerinin katılmaması, “*Terörizm*”den kasıt ise kongrenin ASALA dışında ve geleneksel Ermeni siyasi partilerine alternatif olarak üçüncü bir yol önerisiyle uluslararası arenaya çıkma iddiası.

Papaz Karnusyan, bir yandan Lozan Anlaşması'nın geçerliliğine o anlaşmanın hazırlandığı salonlarda düzenlediği kongre ile meydan okumaya kalkarken, bir yandan da Türkiye'ye, diyaloga girişilecek Ermeni liderinin kendisi olduğu izlenimini vermeye çalışıyor. Bunu, şiddeti kınayarak ve soruna siyasi ve diplomatik araçlarla diyalog yoluyla çözüm bulmaya çalıştığını söyleyerek yapmak istiyor. Ancak Türkiye'ye tehdit savurmaktan da geri kalmıyor. Basına verdiği demeçte, *“Eğer bu yol da tıkanırsa ortada Ermeni davasını sürüklemek için ASALA'nın eylemlerinden başka bir yol kalmayacağını”* bildirdi. ASALA'dan ürkmesine karşılık kapıları ona da kapatmıyor, geleneksel Ermeni siyasi partileri için kullandığı ağır suçlamaları ASALA'ya asla yöneltmiyor, eğer katılmak isterse Kongre'nin ASALA militanlarına da açık olduğunu belirtiyor. Zaten kendisi tıpkı baş müttefiki Ara Toranyan gibi uzun bir süre ASALA'nın İsviçre'deki “avukatlığını üstlenmiş olmakla tanınıyor.

Lozan'daki Dünya Ermeni Kongresi Ermeniler arası iç siyasi çekişmeleri olanca çıplaklığıyla sergilediği gibi, bir yandan da Türkiye'ye karşı bir uluslararası seferberlik haline dönüştürülmeye çalışılıyor. Kongrenin gündeminde yarın serbest tartışma var. Serbest tartışmaya İsviçre'deki PKK “Apocular”, Kawa gibi ayrılıkçı Kürt örgütlerinin temsilcileriyle bir zamanlar Barzani'nin Avrupa temsilcisi olan İsviçre uyruklu Lozanlı ünlü avukat İsmet Şerif Varlı'nın katılması bekleniyor. Ayrıca Kıbrıs Rum Yönetimi'nin Cenevre'deki BM temsilcisi de söz konusu oturumda okunmak üzere bir mesaj gönderdi. Toplantıyı düzenleyenler Eritre Kurtuluş Cephesi temsilcileriyle Filistinlilerin de serbest tartışma ortamına getirilmesine çalışılıyor. Böylece Müslüman kökenli hareketlerinin dahi Ermeni davası yanında ve Türkiye'ye karşı olduğu izlenimini vermeyi düşünüyorlar.

Toplantı pazar günü Ermeni Diasporasını temsil edecek bir örgüt yapısının kararlaştırılması, deklarasyon, kararlar ve sürekli organların seçiminden sonra Protestan Papazı James Karnusyan'ın kapanış konuşmasıyla sona erecek.

Lozan'da toplanan kongre, *“İkinci Dünya Ermeni Kongresi”* adını taşıyor. Yine Karnusyan tarafından 1979 yılında Paris'te düzenlenen *“Birinci Kongere”* ye 400 delege katılmıştı.¹⁷³²

¹⁷³² Cengiz Çandar, “Hedefleri Siyasi Birlik”, *Cumhuriyet*, 22 Temmuz 1983.

3.3.35. Silahların Gölgesinde Tatilciler ve İntikamcılar / Cengiz Çandar

Lozan'ın daha doğusunda kent merkezine yaya 20 dakika uzaklıktaki göl kıyısı Ouchy 'nin bugünlerde garip bir kompozisyonu var. İstanbul'u anımsatan 30 derece sıcaklıkta nemli bir hava. Sere serpe adeta yarı çıplak Ouchy'nin göl kıyısında dolaşan, kaldırımlara taşan kafeleri ve restoranların masalarını dolduran İsviçreli, Avrupalı bayanlar. Bunların yanı başında kravatlı takım elbiseli evrak çantalı doğulu tipli orta yaşlı ve yaşlı kişiler. Le Beau Rivage Otelindeki kongreye katılan Ermeni delegeler.

Ouchy'nin Lemman Gölü kıyısı boyunca uzanmış plajlarında mayo altlarından başka bir şey giyme zahmetine girmeyen kadınlar ve genç kızlar göl kıysana paralel uzanmış caddeye dizilimmiş otellerin çevresinde, ellerinde otomatik silahlar, kuzguni siyah dev köpekleriyle güvenlik görevlileri. Karaköy Kadıköy arası kadar bir uzaklıkta, gölün karşı kıyısında Fransız toprakları, Evian kenti, arkalarında Savoy Alplerinin doyumsuz güzelliği ile Ouchy'nin panoramasını oluşturuyor. Lemman Gölü'nün iki kıyısı, Cenevre'si, Evian'ı Lozan'ı. Montreux'sü, Lyon'u ile yıllardır kanlı çatışmaları çözmeye çalışan toplantılara sahne oldu.

Brüksel ve Orly'deki Ermeni eylemlerinin ardından bir araya gelen takım elbiseli, evrak çantalı yüzden fazla Ermeni'nin Kars'a, Ağrı'ya dikilen gözleri ile Ouchy'nin Bodrum'u, Marmaris'i Kuşadası'nı çağrıştıran hareketli, canlı ve kendini tatil gevşekliğine bırakmış ortamı tam bir zıtlık halinde. Tatil keyfi yaşayan Ouchy, Parisli genç Ermeni militanlarının dün gelivermesiyle bir grup Türk gazetecisine karşı bir ölçüde gerginleştirdikleri hava ile sanki inceden inceye alay ediyor.

Gerilim ve gevşeklik. Üniformalılar ve çıplaklar. İşte bugünlerin Ouchy'si. Ve üç otel. O doyumsuz panoramayı izleyen üç otel bu çelişkinin odak noktaları. Yüzünüzü göle çevirdiğinizde en sağda Le Chateaud'Ouchy var. 1200'lerin son döneminden kalma 13. Louis stil döşenmiş odalarıyla bir tarih anıtı gibi üç katlı bir bina. Lozan Anlaşması'na giden yol, 1922 Kasım ile 1923 Temmuz arasında orada aşılmış. Le Chateaud'Ouchy'i küçük bir meydanlık Hotel d'Angleterre'den ayırıyor. Bu otelde ünlü İngiliz şairi Lord Byron, "*Chillon Mahpusu*" adlı kitabını yazmış. Simdi burada Papaz Karnusyan ve ekibi kalıyor. Hotel d'Angleterre'in az ötesinde görkemli bir tarihi bina, altı katlı Le Beau Rivage yükseliyor. Geniş bahçeler içinde çiçek tarlaları ile çevrelenmiş. Burası İsmet İnönü'nün Lozan ikametgâhı. Görüşmelerin bir kısmı da burada cereyan etmişti. Şimdi

sabah Türkiye saati ve 11'den 14'e, öğleden sonra 16'dan 19'a Ermeni delegeler Lozan Anlaşmasıyla hesaplaşma çalışmalarını burada yapıyorlar.

Le Beau Rivage koridorlarında ve üç otel çevresindeki sokaklar ve küçük meydanlıklarda yaşlı Ermeni delegelerle karşılaştığımızda ayaküstü ve Türkçe söyleşiler yapabiliyoruz. Kimisi Ortaköy'ün bugünkü durumunu soruyor, Boğaz Köprüsü'nün ayaklarının oradan yükseldiğini öğrenince şaşırıyor. Bir başkası hatırladığı Van'ı anlatıyor. Genç delegeler öyle değil. Onlar kravat ve takım elbise de giymiyorlar. Üzerinde tişörtler, şortlar, eşofman altları, Adidas ayakkabılar, pazılarını açıkta bırakan kısa kollu gömlekleriyle yaşlı Ermeni delegelerle giyimde çeliştikleri gibi tavırda da farklılar. Bizi sert ve acımasız gözlerle süzüyorlar. Karşılıklı kuşkulu nazarlarla Leman Gölü kıyısının gevşek ortamında gerilimi karşılıklı ayakta tutuyoruz.¹⁷³³

3.3.36. Tanıtma... / Uğur Mumcu

Türkiye'nin kendisi yurtdışında gereği gibi tanıtamadığı öteden beri söylenir, durur. Bu konuda sık sık yurt dışındaki temsilcilerimizden, diplomatlarımızdan da yakınılır. Ama ne yapılması nasıl yapılması gerektiği bir türlü söylenmez.

“*Tanıtma*” dediğimiz bir bilim işidir. “*Hadi tanıtalım*” demekle tanıtma olmaz. Yolu ve yöntemi doğru seçilemeyen bir propaganda, çok geçmeden, kendiliğinden “karşı propaganda” ‘ya dönüşebilir. Tanıtmanın bir bilim işi, olduğu kadar aynı zamanda bir sanat işi olduğu anlaşılmadan, bu konunun üstesinden gelinemez Ermeni terörü konusunda, acaba bugüne dek ne yaptık? “*Ne yaptık?*” derken yapılanları yok saymıyoruz. Elbette şu veya bu ölçüde bazı çalışmalar var, yalnızca bu çalışmaların yetersiz olduğunu söylemek istiyoruz. Ermeni terörü, uluslararası terörün bir parçasıdır. Bunun böyle olduğunu, resmi demeçler dışında, acaba dünyaya yeterince duyurabildik mi? Hayır duyuramadık.

Herkes bilir: “*Resmi propaganda*” soğuk yüzlü propagandadır. Bu yüzden çok inandırıcı olmaz. Resmi ağızlarca söylenen sözler, yüzde yüz gerçekleri yansıtsa da dünya kamuoyu, çeşitli ideolojik saplantılar ve siyasal nedenlerle bu sözleri inanmamak eğilimindedir. Propaganda, resmîlikten ne kadar uzaklaşırsa o kadar etkili olur.

¹⁷³³ Cengiz Çandar, “Silahların Gölgesinde Tatilciler ve İntikamcılar”, *Cumhuriyet*, 22 Temmuz 1983.

Ermeni terörü konusunda uluslararası üne sahip aydınlarımıza ve yazarlarımıza büyük işler düşüyor. Aydınlarımız ve yazarlarımız, dünya kamuoyunda yarattıkları saygınlık halkaları içinde, uluslararası terörün bir parçası olan Ermeni terör örgütleri ve Ermeni sorunu üzerine aydınlatıcı çalışmalar yapıp bunları dünya kamuoyuna sunabilirler.

Fransa’da yaşayan ünlü İngiliz yazarı Graham Green’in Fransız mafyasını konu alan “*Suçluyorum*” adlı kitabı bütün dünyada geniş bir ilgi görmüş ve İngiliz yazarı bu küçük kitapla dünya kamuoyunun dikkatini Fransız mafyası üzerine çekmişti. Bizim de ünlü yurt dışına taşmış ünlü öğretim üyelerimiz, romancılarımız ve yazarlarımız yok mu? Var. Onların bu konudaki çabalarının, Türkiye’nin bu alanda tanıtılması sesinin duyurulmasında hiç şüphesiz büyük katkıları olacaktır.

Bir başka konuya daha değinelim Türkiye son yıllarda, uluslararası terörün beslediği bir iç savaşın eşiğinden dönmüştür. Sağ ve sol terör örgütleri ile karanlık kaynaklı etnik ve ayrım güçlerin kanlı bir arenaya çevirdikleri Türkiye’de terör ile ilgili birçok belge, bulgu ve kanıt ele geçmiştir. Terör olaylarında ele geçen silah ve mermilerin piyasa satış fiyatları, iç kaynaklarla karşılanmayacak ölçüde büyük maddi destekleri gerektirmektedir. Bunları dünya kamuoyuna yeterince anlatmış değiliz. Yalnızca bu olgu bile “*Türkiye laboratuvar*” nda uluslararası terörle ilgili birçok önemli sonuçlar elde edileceğini göstermektedir.

Terör konusunda, ideolojik ve siyasal koşullandırmalarla yan tutmak, “*Solcu gençler cinayet işlememiştir*” ya da “*Milliyetçiler işlemez*” gibi yargıları savunmak, Ermeni teröristlerine radyo ve televizyonları açık tutmak teröre, dolaylı yolla “*meşruiyet*” tanımak istemektir. Terörü, siyasal ve ideolojik kaynaklarında ayrım yapmadan, nesnel bir bütün olarak ele almak, tek geçerli ve sağlıklı yoldur. Katilin sağcısı, solcusu, ilericisi, gericisi, Marksist’i, milliyetçisi, Ermeni’si, Rum’u, Yahudi’si olmaz. Katil katildir. Katilin siyasal görüşüne ve etnik kökenine bakılarak “*sıfat*” ve “*rütbe vermek*” bir ölçüde cinayetlere katılmak demektir.

Bu anlayışı gerek iç kamuoyumuzda, gerekse dış kamuoyunda ısrarla savunmak gerekir. Resmi tanıtma “*soğuk yüzü*” tanıtmadır. Ancak tanıtma konusunda elbette, devlete düşen önemli görevler de vardır. Örneğin, devlet, tam bu sırada, Türkiye’de “*uluslararası terör*” konulu bir konferansın düzenlenmesi için önyak olur, rejim ayrımı

gözetmeksizin bu konferansa bütün ülkelerden uzmanlar çağrılır ve terörün uluslararası kaynakları bu toplantıda ele alınıp incelenebilir. Türkiye'nin eşiğinden döndüğü iç savaş ve Ermen terörü konuları böyle bir uluslararası toplantıda tartışılır ve toplantı tutanakları bütün dünya basınına ve kitle iletişim araç ve örgütlerine dağıtılır.

Böyle bir toplantı bütün dünyaya açık olacağı için “*resmi propaganda*” ve bu propagandanın yaratacağı soğukluk da söz konusu olmaz. Toplumun çeşitli kesimlerinde, bu “*tanıtma*” işlevinin güncel bir görev olarak ele alınması, nelerin yapılması gerektiğinin düşünülmesi gerekmez mi? Bizim bu konudaki önerimiz şu: Devletin yetkili kuruluşlarınca “uluslararası terör” konusunda bütün dünya kamuoyuna acık bir toplantı düzenlenmesi.

Bunu yapmazsak tanıtma konusunda önemli fırsatları kaçırmış oluruz. Ermeni terörü konusunda “*yine kudurdular*” gibi başlıklar atarak, iç terör konusunda da “*hain komünistler*” ya da “*faşist köpekler*” diye yazılar yazarak, bu olaylarla başa çıkılamaz. Bu iş, öncelikle bir bilim işi, sanat işi, uzmanlık işidir.

Evet, güncel önerimizi yineleyelim: Türkiye, bugünlerde, hiç zaman yitirmeden “*uluslararası terör*” konulu bir kongre toplayabilir ve bu kongrede Ermeni terörü başta olmak üzere, terör, terör ile birlikte uyuşturucu madde ve silah kaçakçılığı konularını, bu kongre aracılığıyla, uluslararası merceklere yansıtabilir. Bu önerimizi tartışılıp olgunlaştırılması için yetkililere sunmak istiyoruz...¹⁷³⁴

3.3.37. Ermenilerin Birleşme Kongresi Birleşme Değil Dağınıklık Getirdi / Cengiz Çandar

Lozan - Ermenilerin BM ve dünya devletleri tarafından tanınacak bir örgüt yaratmak amacıyla toplandıkları Dünya Kongresi, değişik eğilimlerden Ermenileri tek bir örgüt çatısı altında birleştirmek bir yana ciddi bir parçalama içinde. Bir Ermeni delege bize, “*çok bölünmüş olduğumuzu biliyordum. Fakat bu kadarını tahmin etmiyordum*” dedi. Ermeni Dünya Kongresi bugün sona erecek. Ne elde edip etmediğini, Ermeniler arasında ne sağlayıp sağlamayacağı ya da daha doğrusu Ermenilerin ne denli

¹⁷³⁴ Uğur Mumcu, “Tanıtma...”, *Cumhuriyet*, 23Temmuz 1983.

parçalandıkları bugün belli olacak. Zaten değişik görüşlerde olan Ermeniler arasındaki ayrılıklar iki nokta üzerinde odaklaşıyor:

1. Sovyetler Birliği'ne takınacak tavır. Sovyet Ermenistan'ına bakış.
2. Terörün değerlendirilmesi, teröre karşı izlenecek tutum.

Kongrenin önceki günkü oturumunda Cumhuriyet muhabirinin Kalutsyan'a yönelttiği *“Bir an için Türkiye'nin Ermenilerle diyaloga girmeyi kabul ettiğini varsaysak gizli ve açık örgütler arasında paramparça durumdaki Ermeniler arasında kimi muhatap alacaktır?”* sorusu Ermeni Kongresinin en duyarlı noktasına bırakılmış *“bir saatli bomba”* biçiminde yorumlanıyor. Bu nitelime bazı Ermeni delegelere ait. Bilindiği gibi Karnusyan buna *“Sovyet Ermenistan'ını, Ermenistan Sovyet Cumhuriyeti Dışişleri Bakanı Ermeniler adına görüşebilir”* yanıtını vermişti. Bu yanıt üzerine Fransa'dan gelen genç Ermeniler'in oluşturduğu *“Resistance Grubu”* protesto mahiyetinde salonu terk etti. *“Resistance Grubu”* ASALA'dan kopan Ara Toranyan'ın Ermeni Ulusal Hareketi isimli örgütü içinde bulunuyordu. Ancak, bu grup Ara Toranyan'ı fazla Sovyet yanlısı görerek *“Ermeni Ulusal Hareketi”* adlı örgütten ayrılmış ve Resistance Grubu'nu kurmuştu. Bu grup Sovyetler Birliğine Türkiye ile aynı ölçüde karşı. Sovyet Ermenistan'ı topraklarını da *“işgal altındaki topraklar”* olarak nitelendiriyor.

Karnusyan'ın Erivan Hükümeti'ni Ermenilerin temsilcisi olarak gösteren yanıtı, buradaki Kongrenin finansmanında önemli bir rol oynayan ABD'li işadamlarını da kızdırdı. Bunların tepkisinden ürken Karnusyan, basın toplantısının dağılmasından sonra, toplantıya katılanlara bir açıklama yapmak üzere tekrar içeriye davet etti. Bu sırada otel koridorlarında Ermeni delegelerin hareketli tartışmalara tutuştukları görülüyordu. Karnusyan'ın *“Erivan Hükümeti'nin Ermenileri temsil edeceğine ilişkin sözlerinin yanlış anlaşabileceği”* gerekçesi ile yaptığı düzeltme de bu kez kongrenin Ermeniler'i temsil edecek bir örgüt kurma iddiasıyla çalışmalarını sürdürdüğünü söylemesi, yani Erivan ile ilgili sözleri üzerine soru işareti düşürülmesi, bu kongreye iştirak eden ASALA militanları ile *“Ara Toranyan Grubu”*nun üyelerini rahatsız etti. Çünkü İsviçre basını Karnusyan'ın ve onun şahsında kongrenin düştüğü bu açmazı vurgulayan yazılarla doluydu.¹⁷³⁵

¹⁷³⁵ Cengiz Çandar, “Ermenilerin Birleşme Kongresi Birleşme Değil Dağınıklık Getirdi”, *Cumhuriyet*, 24 Temmuz 1983.

Terör Konusu

Buna ek olarak terör konusu da kongreyi parçalayan ikinci önemli nokta. Kongre açılmadan önce Karnusyan art arda demeçler vererek terörü kınıyor, terör dışında siyasi ve diplomatik yollar arayacak bir örgüt oluşturulacağını açıklıyordu. Ancak kongrenin birinci gününde itibaren sürekli ASALA'ya ve ASALA'nın kişiliğinde paslar veriyor. Bu paslar bir kısım delegenin tepkisini çekmiş durumda. Esasen bu konuda kongreye tam bir kavram kargaşası egemen. ASALA'cılar terörü kutsuyor. Buna karşılıklı Toranyan Grubu ve bir kısım delege, “*Kör terör*”e karşı çıkıyor, fakat Türk diplomatlarına ve Türk hedeflerine karşı terörü onaylıyor. Bir başka kesim ise teröre toptan karşı. Sonuç olarak kongre, “*Terör*”, “*Kör terör*”, “*Silahlı mücadele*”, “*Şiddet*” gibi kavramların bulanıklığının yarattığı kısır ve bitmez tükenmez tartışmalar içinde.¹⁷³⁶

Çapsız Karnusyan

Lozan'da toplanan Ermeni Dünya Kongresi büyük iddialarla ortaya atılan James Karnusyan'ın çapsızlığını da gözler önüne serdi. İsviçre'nin Gstaad kentinde önemsiz bir Evangelist papazı olan Lübnan doğumlu Karnusyan belki bir ikinci Pier Lermite olma hevesinde idi ama ufku İsviçre'nin Gstaad şehrinin sınırlarını aşabilecek çapta olmadığını burada ortaya koydu. Hiçbir şeye hâkim değil. Genç kuşağı kaybetmemek için ASALA terörünü tümüyle reddetmekten kaçınıyor. Daha önceki açıklamalara gölge düşürüyor. Bir yandan Türkiye'ye diyalog öneriyor, bir yandan da Ermeniler ve Türkiye arasında Yahudiler ve Naziler benzetmesi yaparak en basit siyasi esneklikten yoksun gözüküyor.

Tezleri de bölünmeyi giderecek cinsten değil. Tersine parçalanmayı derinleştirecek türden. Gözünü Türkiye'ye dikmiş. “*Hedef Batı Ermenistan'ı kurtarmaktır*” diyor. Sovyetler'e tek laf yok. Oysa Sovyetler Ermenistan'ı işgal altındaki toprakları olarak gören birçok Ermeni var. Karnusyan bunları kaybetmemek için bu sefer komünist olmadığını, komünizme karşı olduğunu ilan ediyor. Kısacası karmaşık bir kafa yapısını sergiliyor. İsviçre basını da artık Karnusyan'ın bu dalgalanmalarını fark etmiş durumda. Çünkü İsviçre gazeteleri kongreye ve Karnusyan'ın Sovyetler ve terör konularındaki açmaz içindeki, çelişkili tutumuna geniş yer ayırdılar. “*Tribun de Geneve*” Gazetesi manşette, Le Kongre Des Armanian: Malaise et Confation (rahatsızlık ve

¹⁷³⁶ Cengiz Çandar, “Ermenilerin Birleşme Kongresi Birleşme Değil Dağınıklık Getirdi”, *Cumhuriyet*, 24 Temmuz 1983.

karışıklık)başlığı ile Kongrenin içine düştüğü parçalanmayı geniş bir biçimde işleyen haber verdi.

“*Le Matin Tribün*” Gazetesi, “*Deuxieme Consgres Mondial Armanian Agitation at Contution*” başlığı altında, Türk gazetecilerine yapılan müdahalenin fotoğraflarının da yer aldığı haberinde Karnusyan’ın Ermenistan Sovyet Cumhuriyeti ile ilgili sözlerinin bazı delegelerin öfkesine neden olduğu bildiren bir haber yayınladı. Gazetenin başlığındaki ajitasyonundan da Türk gazetecilerine yapılan müdahalenin anlaşılması gerektiği haberde yer aldı.

“24 Heures” Gazetesi, “*Congre Armanian su beau riage: Les Ombresd Orly et D’Erivan*” (Ermeni Kongresinde Orly ve Erivan’ın gölgesi) başlığı altında 5 sütunluk sayfanın tümünü kapsayan 3 sütun da Türk gazetecileriyle Ermeni delegelerin tartışmasını gösteren bir fotoğrafın basılmış bulunduğu haberinde Kongrenin Orly’deki terör eyleminin ve Erivan’a karşı takınılacak tutumun yarattığı parçalanmayı anlatan bir yazıya yer verdi. Yazının girişi siyah çizilmiş uzun paragraf Cumhuriyet muhabirinin sorusuyla ve buna James Karnusyan’ın verdiği yanıtla ve bu yanıtın kongrede neden olduğu çalkantının anlamı ile başlıyordu.

Sonuç öyle görünüyor ki, Ermeni Kongresi Ermenilerin birleşmesinden çok parçalanmasını belgeleyecek. Kongrenin kapanış gününde, bugün, Ermeni Dünya Kongresi büyük bir ihtimalle “*Dağ fare doğurmuş*” olarak bitecek.¹⁷³⁷

3.3.38. Dünya Ermeni Kongresi’nin Ardında / Cengiz Çandar

Ermeniler Sıkışmış Durumda

Lozan- Brüksel ve Orly’deki kanlı Ermeni saldırılarının ardından toplanan Ermeni Dünya Kongresi’ne getirdi? Kongre, “*Ermeni Ulusal Konseyi*” adında birleştirici olması tasarlanan bir örgütün çekirdeğini yaratmayı kararlaştırdı. Bir deklarasyon ve bir memorandum yayınlandı. Buna karşılık başta Taşnak olmak üzere geleneksel Ermeni partilerinin ve ASALA terör örgütünün desteğini elde edemedi.

¹⁷³⁷ Cengiz Çandar, “Ermenilerin Birleşme Kongresi Birleşme Değil Dağınıklık Getirdi”, *Cumhuriyet*, 24 Temmuz 1983.

Dolayısıyla Lozan'daki Kongre'den sonra Ermeni siyasi platformunun daha da bölünmüş olduğu kabul edilebilir. Bu bir yönüyle doğru. Ancak bunun rehavetine kapılmak da kanımızca önemli bir yanlış olur. Kongre zaten bölük pürçük durumdaki Ermeni siyasi arenasının bölünmüşlüğüne yeni bir boyut getirmedi. Kongre'nin oluşturmayı karar altına aldığı "*Ermeni Ulusal Konseyi*" nin Ermeniler arasında bir koalisyon çatısı olup olmayacağını zaman belirleyecek. Üzerinde durulması gereken böyle bir niyetle adım atılmış olmasıdır. Ayrıca kongre kararlarına ve çıkan belgelere bakılırsa, Ermeniler, siyasi ve diplomatik planda daha aktif tutuma gireceklerdir. Öyle görünüyor ki, önümüzdeki dönemde Türk diplomasisi, hayli meşgul edilecektir. Türk diplomasisi buna hazırlıklı olmak zorundadır. Kongreye katılanların azlığına ve Taşnak gibi büyük bir Ermeni bloğunun da "*Ermeni Ulusal Konseyi*" ni tanımayacağına bakarak Lozan toplantısını küçüksemek de doğru olmaz. Çünkü kongrede örgütleri adına bulunmasalar da gerek Taşnak gerek ASALA ve gerekse diğer Ermeni örgütlerine bağlı fertler yer almışlardı. Yani kongre, Ermeniler arasındaki mevcut tüm cereyanları belli ölçüde yansıtmıştır. Bu olgu aynı zamanda Ermenilerin zaaf noktalarını da sergilemiştir. Ermeniler, şu kısaç arasında sıkışmış durumdadırlar.

1. Terör

2. SSCB'ne takınılacak tutum.

Terörün giderek geri tepen bir silah olduğu fark edilmiştir. Bir süre Ermeni ulusal kimliğini canlandırıcı bir rol oynadığı varsayılan terörün artık Batı kamuoylarında tepki yaratmaya başlamasının Ermenileri rahatsız ettiği hatta değerli bir destekten mahrum kalma korkusuyla bazılarını telaşlandırdığı Lozan'da gözlenmiştir. Ancak bu noktada "*terör*" ile "*kör terör*" ayrımı "*silahlı mücadele*" ve terör ayrımı yoluna gidilmektedir. Türk diplomatlarına ve hedeflerine yönelik teröre de karşı olan Ermeniler henüz cılız bir ses halindedirler.

Ancak dikkate alınması gereken nokta Ermeniler arasında teröre karşı bir tepkinin filizlenmekte olduğu ve bunun Ermenilerin iç bölünmelerini daha da artırabileceğidir. Sovyetler Birliği'ne takınılacak tutum da Ermenilerin uzun bir süre altından kalkamayacakları bir başka açmazdır. "*Batı Ermenistan*" adını taktıkları Türkiye topraklarının bir bölümüne yönelik taleplere öncelik verenler Sovyet Ermenistan'ı nedeniyle Sovyetlere "*Hayırhah*" tutum takınmaya devam ettikçe batı ülkelerinde

yaşayan anti Sovyet ve antikomünist Ermenilerin önemli bir bölümü ile çatışma sürecektir. Tersine bir tutum ise bu kez Sovyet yanlısı Ermenilerin tepkisini çekecektir.

Ermenilerin yakın vadeli birleşik biçimde çabalarını yoğunlaştırabilecekleri tek konu Türkiye'ye 1915'de meydana geldiği öne sürülen soykırımın yapıldığını kabul ettirmeye çalışmak olacaktır sanırız.¹⁷³⁸

3.3.39. Ermeni Kongresi Sırasındaki Tahminler Doğru Çıktı / Cengiz Çandar

Lozan'daki Ermeni Dünya Kongresi, Türk basınında gereğinden fazla mı büyütüldü? Kongre, Ermenilerin birleşmesini sağlayamadığına, zaten pek geniş bir delege topluluğu ile toplanmadığına göre bu kadar önemle üzerinde durulmalı mıydı? Sorunun yanıtı dün ne yazık ki, Lizbon'dan geldi. Ermeni terörü Kongre'nin üzerinden 72 saat geçmeden Portekiz'de kan akıttı, can aldı. Kongre ile ilgili ilk haberimizde şu satırlara yer vermişiz: *“Ermeni Dünya Kongresi Batılı çevrelerin ya saflıkla ya da görmek istedikleri türden terörizme karşı bir çözüm mü olacak, yoksa terörizmi daha da özendirecek ve Türkiye'nin toprak bütünlüğüne karşı haince emeller besleyecek sonuçlar mı verecek...”* Ertesi gün şu satırları yazmıştım: *“Toplantıya katılanlar ASALA'nın Kongre'nin uluslararası basında yarattığı Ermeni propagandasından da faydalanarak kendilerine rakip bir kuruluşun ortaya çıkmasını felce uğratmak amacıyla bugünlerde bir eyleme girişmesinden endişe ediyorlar.”*

Lizbon'dan gelen ilk bilgilerde, baskını gerçekleştiren terör örgütünün adı ASALA değil, Ermeni Devrimci Ordusu. Ne değiştirir ki? Lizbon'da esen Ermeni terörüdür. Lausanne'daki Kongre, Ermeni siyasi arenasındaki neredeyse tüm renkleri fark ede bilme olanağı sağlamıştı. Önemli olan Kongre'nin ne ölçüde başarılı olup olmadığı değil, dünya çapında Türkiye'ye yönelik Ermeni faaliyetlerinin bir parçası olmasıydı. Geçtiğimiz cumartesi gecesi yani Ermeni Dünya Kongresi'nin son gecesi, Leman Gölü kıyısında bir lokantadayız. Altan Öymen ile birlikte. Karşımızda Fransa'da yayınlanan Taşnak yanlısı *“France-Arménie”* Dergisi'nin yöneticisi Rober Aydabiryan ile birkaç dakika önce Lausanne Garı'ndan otomobille aldığımız Mihran Antepliyan oturuyor. Mihran Antepliyan'ın Lyon'dan, sadece bir basın toplantısı yaparak, Ermeni Dünya Kongresi'ni

¹⁷³⁸ Cengiz Çandar, “Dünya Erme Kongresi'nin Ardında”, *Cumhuriyet*, 26 Temmuz 1983.

Taşnak'ın tanımadığını açıklamak için geldiğini ertesi gün öğrendik. Antepliyan, Ermeni Davasını Savunma Komitesi'nin yetkililerinden. Bu kuruluş da Taşnak'ın denetiminde.

Rober Aydabiryan, Kongre ile ilgili değerlendirmemizi soruyor. Biz de, Kongre'nin Ermenilerin parçalanmışlığını sergilediğini, Türk basınında *“gereğinden fazla büyütüldüğünü”*, amacına ulaşmadığını, vs. söyleyerek yanıt veriyoruz. Aydabiryan, *“eğer böyle düşünüyorsanız, yanılıyorsunuz”* diyor. *“Bu kongre, Ermenilerin birlik arama çabalarının göstergelerinden biridir. Bu birlik bugün sağlanmayabilir ama bu çaba sürecek ve Ermeni davası sürekli ayakta tutulacaktır.”*

Kongre'ye karşı çıkan ve Kongre'nin kurulmasını kararlaştırdığı *“Ermeni Ulusal Konseyi”* ni tanımayacaklarını ilan edenler bile, Lozan toplantısını *“önemsiz”* bularak geçiştirmezlerken, Ermeni şiddetinin, siyasi ve diplomatik faaliyetinin hedefi durumundaki biz Türkler karşımızdakileri iyi, doğru ve ayrıntılı tanımak zorundayız.

Ermeni Dünya Kongresi, her ne kadar, Ermeniler arasında bir koalisyon ya da bir birlik yaratarak sonuçlanmadıysa da, katılma kendilerinin bile beklediğinin altında olduysa da, biz Türkler için üzerinde ciddiyetle ve önemle durulması gereken bir olaydı. Kongre'yi düzenleyenler iki örnek olgudan yola çıkmışlardı. 1897'de İsviçre'nin Basel kentinde toplanan Dünya Siyonist Kongresi ile Filistin Ulusal Konseyi. İlki, toplandığında herhalde kimsenin, en önemlisi Filistin Araplarının hiç dikkatini çekmemiştir. Uluslararası konjonktürün değişmesiyle ulaştığı nokta Filistin topraklarında İsrail Devleti'nin kurulması oldu. İkincisi, bilindiği gibi, FKÖ'nün parlamentosu niteliğinde, FKÖ 1964 yılında kurulduğunda, ortada Filistin sözcüğü yoktu. Sorun Arap-İsrail sorunu biçiminde sunulurdu FKÖ'nün kuruluşu dünya basımında gerekli yeri hiç ama hiç bulamamıştı. Bugün varılan nokra ortada.

Üstelik *“düşman”*a karşı etkili mücadele, ancak onu doğru tanımak, özelliklerini, güçlü ve zayıf yanlarını iyi teşhis etmekle mümkündür. Türk gazetecileri, bir dizi kişisel ilişki kurarak Ermeni psikolojisinin ve Ermeniler arasındaki yapısal benzerlikler ve farklılıklar konusunda tahlil araçları elde ettiler.

Çok kaba bir değerlendirme yapılırsa, Türkiye topraklarında yaşamış olan yaşlı ya da bir kısım orta yaşlı Ermeni, bütün katılıklarına rağmen, kendileriyle konuşulabilir kişiler. Genç kuşak ise bunlardan çok farklı. Ancak, bunların bir kısmı da hayatlarında ilk kez karşılaştıkları bir grup Türkün hiç de öyle *“canavar”* olmadığını gördüler. Orta ya

da uzun vadede, resmi olmayan, bu tür bireyler arasındaki diyalogların, Ermeniler arasında teröre karşı zaten var olan ya da oluşan eğilimi güçlendirebileceği izlenimi doğdu.¹⁷³⁹

3.3.40. K r Testere / Uğur Mumcu

Kıbrıs Barış Harekâtı, Türkiye için önemli bir dönüm noktası olmuştur. Harekâttan hemen sonra Türkiye, silah ambargosu ile karşılaştı. Amerika, Türkiye'ye yaptığı silah satışlarını sürdürürken, Yunanistan, en modern silahlarla donatıldı. Anlaşmalara göre, silahlardan arındırılması gereken Ege adalarına uzun menzilli silahlar yerleştirildi.

Türk diplomatlarına karşı girişilen Ermeni terörü de Kıbrıs Barış Harekâtı'nın hemen sonrasına rastladı. Birleşik Amerika'da ve Fransa'da Ermeni anıtları dikilirken, Ermeni terörü, bir sinyal ateşi gibi, önce Amerika'da başlatıldı, daha sonra Fransa'nın utanç verici hoşgörüsü ile Paris'in göbeğinde örgütlendi ve sonra bütün dünyaya yayıldı.

Yabancıların “*destabilizasyon*” dedikleri anarşi ve terör dönemi de 1975 yılından sonra yoğunluk kazandı. Türkiye, Kıbrıs Barış Harekâtı'ndan sonra, tarihinde tanık olmadığı bir iç savaş kışkırtıcılığı ile karşılaştı. Anarşi ve terör, bütün kurumlara sıçradı ve sivil yönetimi iktidar boşluğuna sürükleyerek tam bir felce uğrattı. Bütün bunlar dünyanın gözü önünde yaşandı. 1974 Kıbrıs Barış Harekâtı sırasında, Birleşmiş Milletler 'de “Siz de yakında Ermeni sorunu ile karşılaşacaksınız” demişlerdi. Daha: sonra, Ermeni teröründe Rum Ermeni işbirliği gözlemlendi: Ermeni teröristlerin ceplerinden Kıbrıs Rum Yönetimi'nden verilmiş pasaportlar çıktı. Rum kesimindeki Ermeni enstitülerinde militanlar yetiştirildi. Atina'da ise Ermeni ve Türk kaçakçılara kucak açıldı, Ermeni terör örgütlerine her türlü destek sağlandı. Bugün, bütün bu gelişmeler ışığı altında Ermeni terörünün yalnızca birkaç terör örgütünün işi olmadığı daha iyi anlaşılıyor.

Kıbrıs'taki jenositti önlemek için Ada'ya çıkartma yapan Türk askerini kınayan Fransa, bugün, hiçbir ilgisi olmaması gereken zengin maden yataklarına sahip Çad'a askeri birlikler göndermektedir. Bundan da önemlisi, dünya kamuoyunun, bu kapitalist-sosyalist-komünist çıkartmasına karşı takındığı suskunluktur.

¹⁷³⁹ Cengiz, Çandar, “Ermeni Kongresi Sırasındaki Tahminler Doğru Çıktı”, *Cumhuriyet*, 28 Temmuz 1983.

Dünya kamuoyu dediğimiz o değişken kavram, zaman zaman, güçlü devletlerin elindeki kitle iletişim araçları ile oluşmuyor mu? Haber ajansları, televizyon şirketleri, radyo istasyonları, gazeteler, dergiler kimlerin elinde? Bu dünya kamuoyu kanlı bir terörist olan İsrail Başbakanı Begin'e de Nobel Barış Ödülü verdirmemiş miydi?

En haklı davalarımızda Türkiye olarak sesimizi duyuramıyorsak, dünya kamuoyunu oluşturan uluslararası haber ağının, kimlerin elinde, etkisinde ve denetiminde olduğunu da düşünmek zorundayız. Çeşitli siyasal ve ideolojik kalıplar altında bencil çıkarların ve emperyalist sömürünün sürdürüldüğünü de...

Cad ve Kıbrıs gibi Ermeni terörü de yirminci yüzyılın uygarlık anlayışının emperyalist çıkarlara göre nasıl kör bir testere haline getirildiğini gösteriyor...¹⁷⁴⁰

3.3.41. Hagopyan... / Uğur Mumcu

Bizdeki en büyük toplum hastalıklarından biri genel sözlerle konuşup, değer yargılarımızı böylece oluşturmaktır. Oysa toplumu ilgilendiren her konu, incelemeyi ve araştırmayı gerektirir. Alın size durup dururken bir Ermeni adı: Hagop Hagopyan.

ASALA adlı Ermeni terör örgütünün bu ad ve soyadı ile bilinen bir lideri vardır. “Hagop” ya da “Agop” olarak bilinen Hagopyan’ın bir ara, Beyrut’ta olduğu ileri sürülmüş, daha sonra bu çete başının Paris’te yaşamakta olduğu saptanmıştı. Hagop Hagopyan, ASALA’nın cinayetlerini planlayan katillerin başında yer almaktadır.

Şimdi, küçük bir araştırma yapalım. 7 Şubat 1979 günü Türkiye’nin güney sınırında Suriye kökenli bir kaçakçı yakalanmıştı. Harry Saleh Adamson adlı kaçakçı, 2680922 seri sayılı bir Amerikan pasaportu taşımaktaydı. Görevliler, Adamson’un şifreli çantasında bir adres defteri bulmuşlardı. Bu defterde, üç yüzü aşkın ad ve adres yer almıştı. Bunlardan birisi şöyleydi: Hagop Hagopyan 35-29-7149 Madinat Riad 30...

Bu ad ve adresin tek başına bir anlamı yoktu. Adres defterinde yer alan “Henry Arslan 16-2351” ad ve numara da tek başına bir anlam taşımıyordu. O günlerde “Henry Arslan” adını çok bilen de yoktu. Aradan geçen zaman, bu Henry Arslan’ın Türkiye’ye silah sokan Suriyeli kaçakçı Henry Arslanyan olduğu olduğunu ortaya koymuştu. Aynı

¹⁷⁴⁰ Uğur Mumcu, “Kör Testere”, *Cumhuriyet*, 31 Ağustos 1983.

defterde adı geçen “Angelo H.0183795” ad ve numaranın da bir İtalyan kaçakçıyı anlattığı da bilinmiyordu.

Defterdeki ad ve adresleri, telefon numaralarını tek tek yazan görevliler 88 ve 89. sıralarda yer alan şu ada ve telefon numaralarının sonradan çok önem kazanacağını da herhalde kestiremezlerdi.

Selami (Hgl-3074) 50-53-04...

Wardar Ekp-70-5310-89-5384...

Wardar Şirketi, Münih’tedir. Telefon numarası, 089-530480’dır. Aynı şirketin 500489 ve 531070 numaralı iki telefonu daha bulunmaktadır. Adamson’un defterindeki numaralar, Wardar Şirketi’nin şifreli numaralandır. Defterde, telefon numaralarının yalnızca yerleri değiştirilmiştir. Nasıl mı? Şöyle Defterdeki numara:

-70-5310... Peki Wardar Şirketinin numarası kaç? -531070-”.... Yani, telefon numarasının son iki rakamı olan 70 başa alınırsa defterdeki numara elde edilir. Peki, bu anlaşıldı, ama kim bunlar?

Bunlar, Abuzer Uğurlu’yla beraber, yurt dışından kaçak elektronik aygıt getiren kaçakçılar Selami ve Bekir Gültaş...

Hagop Hagopyan ‘ın Henry Arslanyan ‘ın ve Wardar şirketlerinin ad, adres ve telefon numaraları, kaçakçılık suçu ile yakalanan Amerikan pasaportlu bir Suriyelinin şifreli çantasında ne arıyor?

Ne aradığı bellidir. Adamson kaçakçıdır ve defterinde dünya çapındaki bu kaçakçıların adları yazılıdır. Hagopyan’ ın da anlaşılıyor ki kaçakçılarla ilgisi bulunmaktadır. Araştırmaya değmez mi bunlar?

Adamson, tutuklu bulunduğu cezaevinden kaçmış ve kayıplara karışmıştır. Araştırmaya bu noktadan başlamak da yararlı olur. Nasıl kaçtı? Kimlerden yardım aldı? Bu defterde, daha başka adlar da var. Türk adları, İtalyan adları, Arap adları vs. Liste uzadıkça uzuyor. Olaylar geliştikçe, bu adlar arasındaki ilişkiler aydınlanıyor.

Terör ile kaçakçılık çeteleri arasındaki ilişki artık iyice anlaşıldı. Uyuşturucu madde ile silah kaçakçılığı arasındaki ilgi de sanırız iyice kanıtlandı. Kaçakçılık işinin çokuluslu özellikleri de gözler önüne serildi. Bunları araştırmak, kılı kırk yararcasına her kanıt

üzerinde her belge üzerinde uzun uzun düşünmek, gece yarlarına kadar dosya okumak var, bir de bunların hiç birine katlanmayıp, genel sözlerle en keskin yargılarda bulunmak var...

Türkiye’de yakalanan silahların büyük çoğunluğunun Batı kaynaklı olduğunu, belgelere dayanarak yazıyoruz. Amerikan yanlıları, “*Yok canım olmaz*” diyorlar. Silahların bir kısmının, Bulgar devlet şirketleri aracılığı ile ülkeye sokulduğunu yazıyor, belgelerini sunuyoruz. Sovyet yanlıları, “*Hiç sosyalist ülke bunu yapar mı*” diyorlar.

Amerikan yanlılarınca bu açıklamalarımız nedeniyle “*Moskova ağzı*” kullanmakla suçlanıyoruz aynı açıklamalar nedeniyle ve aynı günlerde, Sofya radyosunca CIA güdümünde olmakla suçlanıyoruz...¹⁷⁴¹

3.3.42. İnsanlık Adına... / Uğur Mumcu

Paris Ağır Ceza Mahkemesi’nin Başkonsolosluğumuzu basarak, koruma görevlisi Cemal Özen’i öldürüp, Başkonsolosumuz Kaya İnal’ı yaralayan Ermeni teröristler için verdiği yedişer yıllık hapis cezası Fransız adaleti için hiç şüphesiz bir yüzkarasıdır. Yüzkarasıdır; çünkü dünya yüzündeki hiçbir ceza yasası ölümle sonuçlanan bir baskın olayını bu kadar hafife alamaz. Adam öldürme eylemi, dünyanın her yerinde en ağır yaptırımlara bağlanır. Fransız ceza yasasında da böyledir. Adam öldürme suçu, ancak “*haksız tahrik*” koşulları söz konusuysa ağır yaptırımların dışında tutulur ve cezada indirim yapılabilir.

Paris Başkonsolosluğumuzun basılıp, koruma görevlisinin öldürülmesi ve Başkonsolosumuzun yaralanması gibi bir terör eylemi, hangi “*haksız tahrik*” sonucudur? Öyle anlaşıyor ki, Ermeni teröristler ve Paris ağır ceza yargıcı, bu terörist eylemi, “*Ermeni Soykırımı*” gibi tarihsel gerçekleri saptıran bir demagojik sava dayatmakta ve bu senaryoyu “*haksız tahrik*” nedeni saymak eğilimindedirler. Böyle bir yaklaşım, herkesten önce, bir eski sömürgeci devlet olan Fransızları güç duruma sokacaktır. Söz konusu “*haksız tahrik teorisi*” benimsenirse, o zaman, sözgelişi Cezayir yurttaşlarının Fransız diplomatlarına karşı terör eylemlerine başvurma hakları doğmaktadır. Çünkü

¹⁷⁴¹Uğur Mumcu, “Hagopyan...”, *Cumhuriyet*, 25 Eylül 1983.

yalnızca Cezayirlilerin değil, Fransız sömürge yönetimlerinin altında acı çeken bütün Asya ve Afrika halklarının Fransa'dan bu konuda soracağı çok hesap bulunur.

Kurtuluş Savaşı öncesinde Fransız işgalini de yaşamış biz Türkler, şimdi böyle mi düşünelim? Terör suçları insanlığa karşı işlenmiş suçlardır. Bu tür suçlara siyasal özür bulunursa, insanlığı terör eylemlerine karşı korumanın olanağı kalmaz. Fransa'nın da imzaladığı 1937 tarihli tedhişçiliğin önlenmesi ve tenkili hakkında sözleşme “1963 tarihli uçaklarda işlenen suçlar hakkındaki Tokyo Sözleşmesi” ve “1970 tarihli uçakların yasadışı yollarla ele geçirilmesinin önlenmesi hakkındaki La Haye Sözleşmesi ile 1971 tarihli” sivil havacılığın güvenliğine karşı yasadışı eylemlerin önlenmesine ilişkin Montreal Sözleşmesi terör suçunu, siyasal suç tanımının dışına çıkarmışlardır. “1971 tarihli terör eyleminin önlenmesi ve cezalandırma sözleşmesi” de terör eyleminin uluslararası çıkarlara aykırı olduğunu açıkça belirtmek gereğini duymuştur.

İşin daha ilginç yanı, Paris Ağır Ceza Mahkemesi'nin 16.11.1977 tarihli “Baader-Meinhof” kararında, bu solcu görüntülü Alman teröristlerinin “adi suç” işlemiş sayılmalarıdır. Fransız adaletinde, bu terör suçu Türkiye ve Türkler aleyhine işlenirse, “adi suç” olmaktan çıkıyor ve çarpıtılmış ve saptırılmış tarihsel olaylara dayanılıp, “haksız tahrik” gibi nedenlere bağlanıyor, ama bir başka terör eylemi siyasal ideolojisinden soyutlanarak “adi suç” sayılıyor. Nasıl bir “çift standart”dır bu? Bu ırkçı, bu şovenist adalet anlayışı, Fransız uygarlığına ve Mitterrand'ın sosyalizmine onur mu vermektedir? Hayır.

Mitterrand, İspanya'nın genç lideri Sosyalist Başbakan Felipe Gonzalez'in Avrupa Konseyi'nde yaptığı konuşmayı okuyup, oğlu yaşındaki bu ağırbaşlı liderin terör eylemleri için söylediği sözleri vicdanında ve sosyalist ahlakında tartıya vurmalıdır. İçişleri Bakanını, Fransız mafyasının avukatından seçen Mitterrand, dış politikasında “Amerikan emperyalizmi”nin işbirlikçiliğini yaparken, içerde de “Ermeni mafyası”nın gönlünü alabilmek için Ermenileri kollayan ve mahkemeleri etkilemeyi amaçlayan siyasal demeçler vermektedir. Ama unutmasın, Türkçede bir atasözü vardır: “Rüzgâr eken fırtına biçer...” Gün gelir, bugün Türklere karşıdır diye arka çıktığı Ermeni terörizmi, uluslararası terörizm ile birlikte Mitterrand yönetiminin de başına bela olur...

Tarihin karanlıkları araştırılırsa, Fransız aydını bugün Fransız emperyalizminin hesabını kimseye veremez. Fransız adaleti insanlığa karşı, Mitterrand da sosyalizme karşı

suç işliyor. Hukuk adına, insanlık adına ve sosyalizm adına bu ayıpları, bu suçları, bilmeyiz, bugün ve yarın Fransız aydını nasıl savunacaktır? Tarih adını verdiğimiz o büyük yargıcın Ermeni teröristleri yargılayan Paris ağır ceza yargıcına benzemediğini Fransız aydınları bizlerden daha iyi bilmektedirler.¹⁷⁴²

3.3.43. Fransa Durumu “İdare” Ediyor / Cengiz Çandar

Paris - Ermeni 4 sanık 7 yıla mahkûm oldu ama jüri kararı konusundaki çalkantı dinmedi. Çalkantı dinmediği gibi kararı yorumlamakta herkes farklı düşünceler ortaya atıyor. Türk kamuoyunda egemen olan havaya bakıldığında, kararın işlenen suça oranla çok hafif olduğu anlaşıyor. Ve Türkiye’de bu karara büyük tepki duyulduğu görülüyor. Ama duruma bir de Fransa’dan, Fransa’nın ortamını, Fransa’da bu dava sırasında esen havayı bilerek bakınca kararın sanıldığı kadar hafif olmadığı sonucuna da varılabilir. Çünkü günlerdir işaret ettiğimiz gibi Fransa’da öyle bir hava estirilmekte idi ki, eğer karar olarak beraat ya da sanıkların derhal veya çok kısa süre içinde salıverilmelerini sağlayacak ölçüde hafif bir ceza olması, burada hiç de sürpriz olmayacaktı. Nitekim karardan Türk kamuoyu kadar Ermeniler de hoşnut kalmadı. Ermeni Ulusal Hareketi lideri Ara Toranyan bir Fransız gazetesinde yer alan demecinde, “*Fransız adaleti tarafında ihanete uğradıklarını*” söyledi. Ermeniler içindeki hayal kırıklığı kendini kararın ertesinde de gösterdi. Mahkeme binası çevresinde karar aleyhinde gösteri yapmak isteyen Ermeniler polis tarafından engellendi. Öyle gözüküyor ki, Fransa bu kararla ne Türk kamuoyuna, ne de Ermeni kamuoyuna yaranamadı. Bununla birlikte siyasi çevreler, söz konusu kararın Türk-Fransız ilişkilerini kopma noktasına gelmekten kurtarmak amacı taşıdığına birleşiyorlar. Bu, çünkü Le Figaro Gazetesi’nin değerlendirmesiydi.

Fransız basınındaki genel yorumlama şöyle: Karar Ermenilerin neden böyle bir eyleme giriştiklerini anlayan, fakat ceza vermekten de kaçınmayan yani bir ölçüde yumuşak, aynı ölçüde de ağır bir ceza. Zaten Le Figaro Gazetesi kararla ilgili başlığında belirsizlik sözcüğünü kullanmıştı. Buna karşılık bir başka sağıcı gazete olan Le Quidien de Paris Gazetesi, “*Jüri yumuşamadı*” başlığı ile kararın ağır yanını vurguladı. Aynı gazete 1. sayfasında manşet kenarından verdiği anonsta, “*Ermeniler: Teröristler için 7*

¹⁷⁴² Uğur Mumcu, “İnsanlık Adına...”, *Cumhuriyet*, 2 Şubat 1984.

yıl hapis” sözcüklerini kullanmıştı. Ermeni militanlar için teröristler sözcüğü sadece sağcı Fransız gazeteleri tarafından kullanılıyor.

İktidardaki Sosyalist Parti’nin yayın organı Le Matin Gazetesi ise ortadan bir başlık atarak, “4 Ermeni’ye 7 yıl” dedi. Fransa’nın en prestijli gazeteleri arasın da sayılan Liberation tıpa tıp aynı başlığı atmıştı. Ünlü Le Monde her zamanki gibi “*Entellektuelce*” bir başlıkla çıktı: “*Davranışlarına anlayış ve eylemlerinin ağırlığı.*” Bütün bunlardan süzülüp çıkan sonuç Fransız basınının daha önce işaret ettiğimiz gibi kararı bir “*Fransız kararı*” biçiminde yorumladığı.¹⁷⁴³

Fransız Dışışleri

Yankılarını uzun süre sürdüreceği anlaşılan dört Ermeni’nin 24-31 Ocak 1984 tarihleri arasında Paris Ağır Ceza Mahkemesi’ndeki duruşmalarına ilişkin olarak bir ilgi çekici tavrı da Fransız Dışışleri Bakanlığı sergiledi. Kararın verilmesinden birkaç saat önce Fransız Dışışleri Bakanlığı bir bildiri yayınladı ve bu mahkemenin, “*Fransa için uluslararası terörizm karşısında bir sınav*” olduğuna değindi. Bildiride şu ilgi çekici satırlar göze çarptı: “*Fransız yönetiminin geçmişte uluslararası terörizm karşısında Türk ve uluslararası kamuoyu üzerinde olumlu bir izlenim bıraktığı söylenemez... Bu kez Fransız adaletinin aynı hatalara düşmeyeceğini ummak istiyoruz.*”

Bu satırların Fransız Dışışleri Bakanlığı bildirisinde ve karardan bir süre önce yer almasının, yoruma ihtiyaç bırakmayacak kadar açık bir siyasi niyeti, yani Fransa’nın Türkiye ile ilişkilerini daha da kötü bir mecraya sokmak istemediğini ortaya koyuyor. Ancak yine de kararın Türkiye’yi tatmin etmediği sadece Türk Dışışleri’nin bildirisinde değil, Türkiye’nin Paris Büyükelçiliği’nin dün yayınladığı bildiride de yer aldı.

Büyükelçi Adnan Bulak tarafından yayınlanan bildiride, karar için şöyle denildi:

“24-31 Ocak günleri Paris Ağır Ceza Mahkemesi’nde duruşmaları yapılan 4 Ermeni terörist hakkında verilmiş olan cezaları, işlenen cinayet, yaralama ve alıkoyma suçlarının ağırlığı karşısında çok hafif ve yetersiz bulunduğumuzu belirtmek gerekmektedir. 30 Ocak akşamı Fransız Televizyonu’nun ikinci kanalındaki Adalet İşleri yorumcusu, duruşma savcısının istediği 10, 7 ve 5 yıllık hapis cezalarının Türkiye’de yetersiz görülerek kırınlık yaratacağını belirtmiş. Ve savcının işlenen suçlara oranla çok yetersiz olduğu aşikâr talepleri hakkında şunları söylemiştir: Bu tutumla devletin çıkarları

¹⁷⁴³ Cengiz Çandar, “Fransa Durumu “İdare” Ediyor”, *Cumhuriyet*, 2 Şubat 1984.

gözetilmiş ve verilecek ceza karşısında mukabele görmek endişesi ile hareket edilmiştir.”

Bu beyan 8 gün süre ile Paris’te yürütülen davanın nasıl yönlendirildiği ve nereye varıldığı hakkında yeterli bir işaret sayılmalıdır. Bu bakımdan teröristlere 7’şer yıl hapis cezası vermek suretiyle işin idare edilmek yoluna gidildiği ortaya çıkmaktadır.¹⁷⁴⁴

Terörizm ve Demokrasiler

Bu sözcükler bugünkü Le Monde Gazetesi’nin başyazısının başlığı yazı terörizm konusunu temel olarak ele alıyor. Ancak bu yazıyı yazmak için ilhamını yazı okununca görüleceği gibi ETA faaliyetlerinden ve önceki gün Paris’te sona eren Ermenilerle ilgili mahkemeden alıyor. Yazının yarısı mahkemeye ayrılmış. Bu konuda şöyle deniyor: *“...Fransa siyasi şiddet olaylarının bastırma sorunuyla yüz yüze geldiğinde kısa süre önce Türkiye’nin Paris Başkonsolosluğu’nda ölüme neden olmaktan ve rehin almaktan sorumlu olan Ermenilerin davasına değinmek gerekiyor. Karar - Her biri için 7 yıl hapis- Ermeni davasını savunanlar için açıkçası ağır gözüküyor. Ve aynı zamanda Türk Hükümeti için de oldukça hafif gözüküyor.*

Savcının iddianamesine rağmen, 4 sanığın da eşit şekilde cezalandırılması, jürinin olayın siyasi karakter taşıdığını ve sanıkların tümünün ortak sorumlu oldukları anlamına geliyor. Bundan başka, Ermenilerin istediği şekilde bu mahkeme savunma tanıklarına çok etkileyici bir gösteri yapma fırsatını sağlayarak, soykırımın hatırlanmasına imkân verdi. Buna karşılık, işlenmiş olan şiddet olaylarının kurbanlarının bugün aynı şiddete başvurmalarına karşı olanlar, misilleme tehdidine rağmen, Fransa’nın ilk defa olarak siyasi bir saldırının faillerini yargılama ve mahkûm etme cesaretini göstermesinden memnun olabilirler. Bu kararlılık, Ermeni milliyetçiliğinin umutsuzluğa düşmüş evlatları kadar, demokrasileri istikrarsızlığa düşürmek için bundan yararlanmak isteyenlere karşı çıkma iradesini de ortaya koymaktadır.”¹⁷⁴⁵

İlmlılar mı, Aşırıları mı?

Aynı gazetenin bugünkü sayısında yer alan mahkemeyle ilgili haber değerlendirme yazısı ise, şöyle bitiyor: *“Bu 8 günlük duruşma ASALA’nın “ilmlılarına” 4 genci savunma olanağı vererek, Agop Agopyan’ın “aşırıları”nı biraz daha tecrit etme fırsatı sağladı. Ermeni mücadelesini silahlı çatışmanın saptırmalarından korumak isteyenlerin Beyrut’tan gelen Kevork Güzelyan ve arkadaşlarının ağzından, 2-3 yıllık bir*

¹⁷⁴⁴ Cengiz Çandar, “Fransa Durumu “İdare” Ediyor”, *Cumhuriyet*, 2 Şubat 1984.

¹⁷⁴⁵ Cengiz Çandar, “Fransa Durumu “İdare” Ediyor”, *Cumhuriyet*, 2 Şubat 1984.

tutukluluktan sonra serbest bırakılmaları halinde mücadelelerini “siyasi yoldan” sürdüreceklerini duymaları kendileri için bir zafer olmuştur.”

Yani Le Monde bu davayla ASALA’nın “İhlalları”nın “aşırı”larına karşı zafer elde ettiğini, “Siyasi yoldan mücadele” tercihinin bu mahkeme sonucunda “silahlı mücadele” tercihine karşı üstünlük kazandığını bir yargı olarak öne sürüyor. Sonuç olarak, Türkler kızgın; Ermeniler hayal kırıklığı içinde. Fransızlar karardan memnun. Türk - Fransız ilişkileri bulunduğu noktada tutuldu; kopmasının önüne geçildi. İşte Paris’teki mahkeme macerasının en kısa özeti bu. Fransızların kendilerini aldatıp aldatmadıklarını bu kararlar Ermeni terörünün ne kadar caydırılmış olup olmadığını hep birlikte önümüzdeki dönemde göreceğiz ve izleyeceğiz.¹⁷⁴⁶

3.3.44. Ermeni Mafyası... / Uğur Mumcu

Alain Laville adındaki bir Fransız yazarının “Le Juge Michel” başlıklı kitabında, Fransız mafyası ile ilgili bir soruşturmayı yürüten yargıcın 21 Ekim 1981 günü Marsilya’da Michelet bulvarında öldürülmesi olayı ele alınır. “Yargıç Michel” adlı kitap, Fransa’daki Ermeni mafyasının ipuçlarını da verir. Umarız, bir yayınevi çıkar ve kitabı Türkçeye çevirterek yayınlar. O zaman Türk okuyucusu da Fransa’nın bir karanlık yüzünü iyice tanımış olur. Kısaca “mafya” diye andığımız bu karanlık dünya, tıpkı çokuluslu şirketler gibi örgütlenmiştir. Uyuşturucu madde kaçakçılığı, Fransız mafyasının başlıca işlerinden biridir. Bu kaçakçılığın dünya çapındaki merkezi Marsilya’dır. Ve Marsilya, Ermenilerin yoğun olarak yaşadıkları bir kenttir. Fransız mafyası, Geaten Zampa adlı bir “mafya babası”na bağlıdır. Zampa’nın çevresinde, Robert Keşişyan, Bedros Vartanyan, Albert Seferyan, Edouard Todedyan, Mitzigar Nazaryan gibi uyuşturucu madde kaçakçıları bulunmaktadır. Bunlar, “Ermeni mafyası”nın belli başlı babalarıdır. “Yargıç Michel” kitabında bu adları bulmak olasıdır.

Marsilyalı Ermenilerin “beyin takımı”nı oluşturdukları Fransız mafyasının en önemli iki ailesi, Guerini’ler ve Venturi’ler olarak bilinir. “Venturi ailesi”nin en önemli adamı, Dominique Venturi’dır. Venturi’nin avukatı ve yakın dostu da Gaston Defferre’dır. Marsilya Belediye Başkanı ve Mitterrand yönetiminin İçişleri Bakanı Defferre, Fransız

¹⁷⁴⁶ Cengiz Çandar, “Fransa Durumu “İdare” Ediyor”, *Cumhuriyet*, 2 Şubat 1984.

mafyasının en etkin kolu olan Venturi ve Guerini kardeşlerin yakın dostu ve eski avukatlarıdır. İlginç değil mi?

Amerika’da 1974 Pulitzer Ödülü alan “*The Heroin Trail*” adlı kitap bu ilişkileri açık biçimde sergilemektedir. Uyuşturucu madde kaçakçılığını Marsilya’daki Ermenilerden, Zampa liderliğindeki Fransız mafyasını, Keşişyan, Vartanyan, Seferyan, Todedyan gibi Ermeni babalarından; Venturi ve Guerini kardeşlerden ayrı düşünmek olası değildir.

Fransa’da Türk temsilciliklerini ve diplomatlarını Ermeni saldırılarından koruyacak olan güvenlik kuvvetlerinin başında işte bu kaçakçı avukatı ve dostu Gaston Deferre gelmektedir! Güney Fransa’ya yerleşen İngiliz edebiyatının yaşayan en ünlü adlarından biri olan Graham Greene’in, Fransız mafyasına değinen “*Suçluyorum*” adlı kitabı, düşünce özgürlüğünün anavatanı Fransa’da mahkeme kararı ile toplatılmıştır. Greene’in “*Nice’in Karanlık Yüzü*” altbaşlığı verdiği kitap, Fransız mafyasının İtalyan mafyası ile ilişkisini anlatıyor ve bir olaydan yola çıkarak, Fransa’daki yeraltı dünyasını tanıtmaya çalışıyor. Bu kitap, Fransa’da “*yasak kitap*”tır; Fransız mafyası, bu kitabın satışını engellemiştir. Fransa’da Türk temsilciliklerini ve diplomatlarını Ermeni saldırılarından koruyacak olan güvenlik kuvvetlerinin başında işte bu kaçakçı avukatı ve dostu Gaston Deferre gelmektedir!

“ASALA” örgütünün uyuşturucu madde kaçakçıları ile birlikte çalıştıkları artık iyice biliniyor. Ermeni terör örgütlerine sağlanan silahlar, uyuşturucu madde kaçakçılığından elde edilen paralarla satın alınıyor. İsveç polisinin el koyduğu bir olay, bu ilişkileri yeterince sergilemeye yetmişti. ASALA’nın uyuşturucu madde kaçakçıları ile uyuşturucu madde kaçakçılarının Ermeni mafyası ile Ermeni mafyasının Venturi ve Guerini kardeşlerle ilişkilerini Fransa’da bilmeyen yoktur.

Mitterrand’ın İçişleri Bakanı, işte böyle bir karanlık dünyanın avukatlığından sıçrayıp, bu koltuğa oturmuştur. Ne büyük rastlantı değil mi? Fransız gizli örgütündeki Michael Victor Mertz, Roger Deloutte, Christian Davit gibi uyuşturucu madde kaçakçıları, bu karanlık dünyanın nerelere kadar uzandığını göstermektedir. Fransız gizli örgütü SDECE’nin içinde, Fransa dışında yakayı elevermiş başka gizli örgüt elemanları da bulunmaktadır. Bu ilişkiler de, Ermeni mafyasının beyin takımlığını oluşturduğu Fransız mafyasının gizli gücünü göstermektedir. Fransız mafyası, Fransız istihbarat ve

güvenlik örgütlerinin içindedir. Dünyanın hiçbir uygar ülkesinde, bir başkonsolosluğu basarak, koruma görevlisini öldürüp, başkonsolosu yaralayan ve binadaki görevlileri saatlerce rehin tutan teröristlere yedişer yıl hapis verilmez. Fransız adaletinin cinayet kışkırtıcılığına yol açacak olan bu kararının, bir de şu anlattığımız ilişkiler dünyasında değerlendirilmesi gerekir.

Mafya dosyalarını soruşturan yargıçları öldürten, ünlü yazarların kitaplarını mahkeme kararı ile toplattıran, güvenlik örgütlerinde köşe başları tutan Fransız mafyası, yargıçlar üzerinde bin bir türlü etki yapıp, Ermeni teröristleri korumaz mı? Hem de avukatlarının İçişleri Bakanı koltuğuna oturduğu bir ülkede!¹⁷⁴⁷

3.3.45. Fransa Basını Kararı Savunuyor / Cengiz Çandar

4 Ermeni terörist hakkındaki karar, Fransız kamuoyunu hala meşgul etmesine rağmen, basında bu konuya verilen yer, giderek azalıyor. Hatta ortadan kalkıyor. Çünkü Fransız basınında bu konu sadece Le Monde (duruşmadan sonraki gün bu konuda gazete de hiçbir yazı yer alamamıştı) ve Le Matin gazetelerinde kısaca gözüktü. Çünkü Le Matin’de iç sayfalarda kısa bir haberde, Fransız Hükümeti’nin, Türk Dışişleri Bakanlığı’nın yayınladığı ve Fransa’yı “*Adalet tarihinde utanç verici bir sayfa*”ya neden olmakla suçladığı bildiriye reddettiği açıklandı.

Fransız basını Türkiye’de karara duyulan tepkilere sütunlarında yer açmakla birlikte, bu konuda Türkiye’ye karşı alaycı bir tavır içinde. Libération Gazetesi’nde önceki gün “*Türkiye’de tepkiler*” başlığı altında çıkan yazıda Türkiye’deki tepkilere karşılık, “*komünizm propagandasından ötürü sanıkların 8 yıla mahkûm edilebildiği bir ülkede ölümle sonuçlanmış bir olayda 7 yıl hapis cezasına hükmetmek, herhalde “adaletin katledildiği” anlamında yorumlanabilir*” denilerek alaycı bir dil kullanılıyor. Bu konuda asıl alaycı tavır Le Monde Gazetesi’nin dünkü sayısında birinci sayfada “*Au Jour Le Jour*” (Günü gününe) başlıklı Bruno Frappat imzalı kısa fıkra sütununda gözüktü. “*Sayfa*” başlıklı kısa fıkrada karara Türkiye’nin Fransa için “*utanç verici bir sayfa*” nitelemesine değiniliyor. Türkiye’nin tepkisinin yersiz olduğu savunulduktan sonra Orada (Türkiye’de) her gün zincirleme verilen ölüm cezaları haberleri ile kanlı

¹⁷⁴⁷ Uğur Mumcu, “Ermeni Mafyası...”, *Cumhuriyet*, 4 Şubat 1984.

sayfalar doluyor. Herhalde bu kararı verenler için bunlar utanç verici değildir” denilerek, Türkiye’deki tepkilere hem alaycı bir tavır gösteriliyor, hem de karşı çıkılıyor.

Daha önce de belirttiğimiz gibi karar konusunda Fransa’da egemen duygu, bunun ne Türkleri, ne de Ermenileri tatmin etmeyecek cinsten, işlenen suça göre gereğinden az, fakat Ermenilerin uğradıklarına inanılan haksızlıklar göz önünde tutulursa, ağır ve dolayısıyla Fransa’da ki terör eylemlerini caydırmaya yönelik bir ceza olduğu. Aslına bakılırsa kararın işlenen file uygun adil bir ceza olmadığı bir başka örnekle kolaylıkla görülebilir. Fransız adaleti, İran’ın Şah dönemindeki son Başbakanı Şahpur Bahtiyar’a Paris’te başarısız bir suikast girişiminde bulunan ve bu girişim sırasında Bahtiyar’ın muhafızının ölümüne neden olan Lübnanlı ve İranlı sanıkları müebbet hapis cezasına çarptırmıştı. Sanıklar Ermeni olunca Fransız adaletinin de ölçüleri besbelli ki değişiyor.

Ermenilerin karardan hoşnut olmadığı, Ermeni Ulusal Hareketi lideri Ara Toranyan’ın “*İhanete uğradık. Bütün Ermeniler, karara karşıdır*” sözlerinin tüm Fransız gazetelerinde yer almasından da anlaşılıyor. Ayrıca, Ermeni Taşnak Partisi Merkez Komitesi, bir bildiri yayınladı ve kararın bir sürpriz yarattığını, hoş karşılanmadığını ve mahkemenin siyasi akışı göz önünde tutulursa, kararın çok ağır bir şekilde çıktığını savundu. Taşnak’ın yanı sıra Ermeni davasını Savunma Komitesi (Taşnak denetimindedir) de bir bildiri yayınlayarak kararın çok etkili Türk diplomasisinin baskısı sonucunda ortaya çıktığını öne sürdü ve “*Bu karar yerine Türkiye kınanmalıydı*” dedi.

Liberation, kararla ilgili geniş değerlendirme yazısına, “*Yarı incir yarı üzüm bir karar*” başlığını attı. Kararda, 1915 “*Ermeni soykırımı*” gerçeğinin kabul edildiğini, 4 kişiye aynı ceza verilerek olayın siyasi karakterinin teslim edildiğini, bunların karardaki olumlu unsurlar olduğu değerlendirmesini yaptı. Eğer 5 yıl hapis cezası verilseydi, cezanın hafif kaçacağını, çünkü olayda bir ölü bulunduğunu belirtti; 10 yıl cezanın ise Ermenilerin haykırılarına karşı sessizliğini koruyan Ankara yetkililerini rahatlatmış olacağını, böylece arada bir karar vererek, “*armudu*” ikiye bölmeyi tercih ettiğini, yani mahkûm etmeden, mahkûm etmiş olduğunu ifade etti. Bu değerlendirmeden kalkan gazete, karan melez bir karar olarak niteledi.

Ermenileri en çok kızdıracak türden sözcüklere sütunlarında yer veren Le Figaro Gazetesi ise, yayınladığı değerlendirme yazısına, “*Ermeni terörizmi: Polemik*” başlığını koydu. Gazete, çıkan kararı belirsizlikle eleştiren bir dil kullandı. Ve yazıyı şu dikkat

çekici bölümle tamamladı. “Soykırımı” unutmaya olanak yoktur. Asilerin “ezilen halka onurunu kazandırmak için” mücadeleleri de buradan doğmuştur. Ama bu karar - ki Paris Ağır Ceza Mahkemesi’ne göre pek ılımlı değildir- bir soruyu sormayı zorunlu kılıyor: 15 Temmuz 1983’te 8 kişinin ölümü ve 60’ının yaralanmasıyla sonuçlanan Orly Havaalanı olayındaki teröristlerin mahkemelerinde ne olacaktır? Zaten Fransız kamuoyu hem Türkiye’den gelen tepkileri, hem de Ermeniler ‘in kırgınlığına fazla duyarlı değil. Karar, Fransız kamuoyuna egemen havaya uygun olarak verildi. Kararın mantığında terör eylemlerini caydırmak yatıyor. Ama işte soru Le Figaro’nun da sorduğu gibi bu noktada düğümleniyor. Böyle bir suçta 7 yıllık ceza acaba terörü yeterince caydırıcı olacak mıdır? ETA terörü ve Korsika milliyetçilerinin terörünün arasında sıkışmış ve bundan fena halde ürken Fransa, Ermenilerle ilgili kararında asıl bu iki kaynaktan doğacak eylemleri durdurmayı tasarladı. Karar, ETA ve Korsikalılar için caydırıcı olacak mı? Le Figaro’nun belirttiği gibi, kanlı Orly olayının sanıkları mahkemeye çıkarıldığında, bu teröristler mi yargılanacak, yoksa yine Türkiye mi yargılanacak?¹⁷⁴⁸

3.3.46. Sevgiyle Adalet... / Mustafa Ekmekçi

Paris’teki, Ermeni teröristlerinin yargılanmaları olayına “Ankara Notları” nda şimdiye değin ilişemedim. Konu, Ankara’da Türk kamuoyunda saçaklanınca, bir süreden beri üzerinde durup, kurcaladığım yeni şeyleri, okurlara aktarmak istedim. Kurcaladığım konu, adaletti. Bir gazeteci, yazar kanımca, bir yargıç titizliğiyle çalışmalıdır. Yani, “adil” olmalıdır. Adalet, demek istediğim, yalnız yargıçların, mahkemelerin işi değildir. Herkeste bir adalet duygusu vardır. Taksi şoföründe vardır poliste vardır, yöneticide vardır, sokaktaki adamda vardır. Bir hukukçumuz, şöyle yazıyor:

“Sokaktaki kavgaya tanık olan biri, çokluk yasaca tanımlanan suçun esprisine uygun bir yargılama yürütür. Üstelik kimi zaman bunu, hayranlık verici bir ustalıkla yapar. Suçun kurucu öğelerini ve sözgelimi, haksız kışkırtma, öz savunma (meşru müdafaa), zorunluk durumu vb. hukuksal deyimleri bilmeyebilir... Ama vicdanının sesi onu, hukukçunununkinden pek de uzak düşmeyen, bir mantığa ulaştırır. Hatta bu mantık sağlamdır çoğu kez. İlk bakışta şaşırtıcı görünen bu olgu, doğuştan adalet duygusuna sahip olan ve onu yaşamı boyunca geliştiren insan için olağandır. Ona sahip bulunmak için hukukçu olmak zorunlu değildir. İnsan olmak yeter. Hukukçuya gelince o, belli bir ülkede geçerli olan mevzuatın bir uzmanı, bir teknisyenidir. Buna karşılık adalet duygusu daha çok içgüdüselidir. Yabancı öğeler, işe

¹⁷⁴⁸ Cengiz Çandar, “Fransa Basını Kararı Savunuyor”, Cumhuriyet, 4 Şubat 1984.

karişmadığı sürece de doğal ve evrenseldir. Bu nedenledir ki, kimi zaman insan, yaşamını bile ortaya koyarak haksızlığa karşı içgüdüsel olarak başkaldırır...”

Bizde bulunmayan bir uygulama, “*yargıçlık kurulu*” (jüri) sistemi, hukukçulara göre, halkın adalete, adalet dağıtımına katılmasını sağlar. Hukukçumuz bunun için, “*halkın adalet duygusunu yansıtan ve çok ağır cezaları hafifleten kurumlardır bu jüriler. O nedenle, düşünür Seneca halkın sesi, hakkın sesi derken haklıdır...*” der.

Duruşmaya başkanlık eden Paris Cinayet Mahkemesi Başkanı Guy Foloch’a sözü getirebilirim burada. Bir kez bizim gazetelerin “*ağır ceza mahkemesi*” biçimindeki deyişleri doğru değil. Ağır Ceza Mahkemesi değil ,” cinayet mahkemesi” denilmesi gerekir. Bu mahkeme sadece öldürme ve öldürme girişimi davalarına bakarlar da onun için bu adı almışlardır. Bizde, “*cinayet mahkemesi*” diye bir mahkeme olmadığı için arkadaşlar, öyle söylemeyi uygun bulmuşlar demek...

Tüm bunları anlattıktan sonra, Fransa’daki hukuk sisteminin, adalet dağıtımının nasıl yapıldığının da anlatılması gerekir aslında. Fransa’da ölüm cezası Mitterrand’ın iş başına gelmesinden sonra kalktı. Ölüm cezası yok; buna karşılık en ağır ceza “*müebbet*” dediğimiz ölesiye hapis cezası. Fransız Ceza Yasası’nın 304’üncü maddesinin üçüncü fıkrası, adam öldürme suçlusunun yaşam boyu hapis cezasına çarptırılacağını belirtir. Ermeni teröristler de ilk adımda ölesiye hapis cezasına çarptırılmışlardır. Ancak, yargıca yasa bu cezayı indirme yetkisi tanıyor. Kaç yıla dek? Üç yıla hatta iki yıla dek. Guy Floch, iki teröriste de yedişer yıl veriyor. Ölesiye hapis cezasını yedi yıla indiriyor.

Yargıç, bu indirimi hangi gerekçeyle yaptığını açıklamak durumunda da değil... Yargıtay da, yargıcın bu değerlendirmesine karışmıyor. Bir hukukçumuz gazetelerde çıkan demecinde, “*gerekçeyi görmemekle birlikte*” gibi bir söz kullandı. Gerekçe yok ki ortada, görececek. Bilmiyor demek o da. Çok kişi bilmeden, araştırmadan konuşarak Türk kamuoyunu yanıltıyorlar demek... Edindiğim bilgiye göre, Fransa gibi ülkelerde hapis cezası vermek çok güç. Özgürlüğün değerinden mi geliyor ne? “*Şartlı salıverme*” olayını da, orası için iyi incelemek gerek. Bizdeki şartlı salıverme, neredeyse bir “*hak*” haline gelmiştir. Orada bir “*hak*” değil, bir “*lütuf*” olarak düşünülmüş, bir yıllık cezalarda da “*şartlı salıverme*” işlemiyor. Türkiye’de ise bu üç gündür, sistemlerimiz değişik efendim. Hüküm giyer Ermenilerin şartlı salıvermeden yararlanacaklarını kim biliyor?

Bu mahkemelerin işleyişi, yargıçlar kurulu (jüri) üzerinde uzun uzun durmak gerek gerçekte. Belki bir başka “Ankara Notları”nın konusu olur bunlar. Ancak, sistemleri iyice incelemeden, uluorta saldırılarda bulunmak doğru olmasa gerek Paris’te olsaydım, yargıç Guy Floch’la konuşmak isterdim. Belki konuşmayacaktı:

-Ben böyle değerlendirdim! Diyecekti.

Çok kişi, mahkemenin yedi günde bitirilişine şaşıtı kaldı. Uygulamaları öyle, Orada, soruşturma, sorgu uzun sürüyor, yıllarca. Bizde, yargılamanın içine sorgu da alınmış durumda. Değişik. Fransa’da sorgu işlemi çok derinlemesine yapılır. Gizlidir de. Napolyon şöyle demiş: “*Benden daha güçlü adamlar var, Fransa’da sorgu yargıçları...*”

Mahkemeler, bizde olduğu gibi, orada da bağımsızdır. Kimse karışamaz. Bir mahkeme kararı ile ilgili olarak, bir ulusu, bir halkı karşıya almak yanlıştır. Cengiz Çandar’ın haberlerinde okudum. Fransız gazetelerde, duruşma sırasında da, karardan sonra da yorumlar çıktı. Onlarda durum, bizden birazcık ayrı. Onlar, duruşma sürerken de teknik yorumlar yapıyorlar. Bizde, dava sürerken, yorum yapmak, davayı etkileyici yayın yapmak yasayla yasaktır. Haksız, insafsız Ermeni terörünün önlenmesi hiç de güç değildi. Zaman, boşa geçirildi. Amerika’da Ermeni Öç Anıtı dikilirken, ses çıkarılmadı. Hasan Esat Işık, Paris’te büyükelçiliği bırakıp geldiğinde kös dinlendi. “*Aman, idare et!*” dendi. Gerekli önlemler zamanında alınsa, dünya kamuoyu zamanında bilgili kılınsaydı, diplomatlarımızın canlarını yitirmelerine de, bağırıp çağırmamıza da gerek kalmazdı...¹⁷⁴⁹

3.3.47. Geçmiş, Bugüne Gelir mi? / Oktay Akbal

1915’te doğanlar bugün 69 yaşındadır. 1915’de otuz kırk yaşlarında olanlar çoktan dünyamızdan ayrıldılar. 1915’te Doğu Anadolu’daki savaş bölgelerindeki Ermeni toplulukları alınıp güneye götürülmüş. Buna “*tehcir hareketi*” deniliyor. Çarlık ordusu Anadolu kapılarındadır. Erzurum önlerinde kanlı çarpışmalar olmaktadır. Kışkırtılan Ermeniler de Rus ordusunun önü sıra, ardı sıra kıyım eylemlerine girişmektedirler. Türk ordusu bir yandan dış düşmanla savaşıyor, bir yandan da kışkırtılan Ermeni çeteleriyle...

¹⁷⁴⁹ Mustafa, Ekmekçi, “Sevgiyle Adalet...”, *Cumhuriyet*, 6 Şubat 1984.

“Ermeni Komitelerinin A’mal ve Harekât- İhtilaliyyesi” adlı kitap 1916’da İstanbul’da basılmış, 1917’de de aynı kitabın Fransızcası “*Aspiration et Agissements Révolutionnaires des Comités Arméniens avant et après le Proclamation de la Constintion Ottoman*” başlığıyla yayınlanmış. H. Erdoğan Cengiz’in yayına hazırladığı bu kitapta birçok belge ve tanıklık var. Birini şuraya almak isterim. Trabzonlu Hüseyin efendinin kızı Nadiye Hanım Rusların Van’a gelmesinden sonra başına gelenleri şöyle anlatıyor:

“Bakkal Mehmet efendinin evinde saklanan Ali ağa ve eşi Lall ve bunların on yedi yaşında Hasan ve on yaşında İhsan, dört yaşında Tahsin, bir yaşında Kazım adlarındaki oğullarıyla kızı Zehra ve bunun kucağında altı aylık çocuğu ve ben iki kızım ve bir oğlumla beraber bulunduğumuz sırada Ermeniler evimizi bastılar. Hükümete haber vermek için telaşla çıktım. Geri, döndüğümde mazgallardan atılan kurşunların korkusundan bir daha çocuklarımı göremedim. Ancak beş yerinden yaralı olup bir hayır sahibi tarafından Diyarbakır’a gönderilen biçare masum yavrunun geçirdiği musibet ve anlattığı facialar Ermenilerin zulüm yapmakta ne kadar mahir birer canavar olduğunu gösterir. Ali’nin oğlu Hüseyin ve kızı Zehra’nın parçalandığını annem söyledi. Kucağındaki çocuğu murahhashaneyeye götürdüler, orada öldürdüler. Pencereden bakarken Ermenilerin beş alt aylık bir çocuğu öldürdüklerini gördüm. Sonra diğer beş çocukla bir gebe kadını öldürdüler. Mezalimin hangi birini sayayım. Bacağım kalçadan çıkık, sakat aciz bir haldeyim. Bu hali hiç unutamayacağım.”

Son yıllarda Ermenilerin Doğu Anadolu’da işledikleri cinayetlerle, kıyımlarla ilgili pek çok kitap çıktı. Bunlar İngilizce ve Fransızcaya da çevrildi. Bu kitaplarda yer alan kanlı olayların hepsi de uydurma olabilir mi? Ya o resimler, o belgeler? Hepsi yalan mı? Bunlar yalan, uydurma; yalnız Ermeni terör örgütlerinin ileri sürdükleri ‘kıyım’ olayları gerçek? Buna kim inanır? Batı’nın saf, aldatılmış insanları bile bu denli saptırılmış savlara kanmaz. Nitekim yavaş yavaş Türklerin barbarlığı, Ermeni halkının ortadan kaldırması masalları çürütülmekte, Batı’da bu konularda bir uyanma olmaktadır. Çar ordularının koruması altında Türk halkını kıyıp geçirecek Ermeniler elbette ki bir karşılık görecekerlerdi. Bu tür olaylar savaşlarda görüle gelmiştir, yalnız bizde değil, dünyanın her yerinde böyledir.

Osmanlı Hükümeti, Ermeni halkın o bölgelerden başka yerlere götürülmesini gerekli görmüş. Bunda iyi bir niyet vardır, hiç değilse Ermenileri aşırı düşünceli ırkdaşlarının etkisine kapılmaktan korumak, öç alma tutkusuna kapılmış Türk halkının tepkilerinden kurtarmak istenmiş. Binlerce Ermeni’nin bir yerden başka bir yere

götürülmeleri sırasında olaylar çıkmış, ölenler olmuş. Can kaygısına düşmüş, dört yandan düşman ordularıyla çevrilmiş bir ülkede bu tür durumlardan kaçınmak zordur. Gerçek şu ki, Çar ordularının etkisi, kışkırtması sonucu başkaldıran Ermeni çeteleri ile Türk halkı arasında çatışmalar kanlı savaşımalar olmuştur. Dünyanın her yerinde, her büyük savaşta yaşanan, görülen işlerdir bunlar.

Aradan 70 yıl geçiyor, Batı ülkelerindeki Ermeni örgütleri “kıyımlara” kalkışıyorlar, suçsuz, savunmasız insanlar pusuya düşürüp öldürmeye başlıyorlar. Elçiler, ataşeler ilk kurbanlar oluyor. Konsoloslukları basıyorlar, yapmadıklarını bırakmıyorlar. Yakalandıkları, Adalet önüne çıkarıldıkları zaman da kendilerinin birer “savaşçı” olduklarını söylüyorlar. Bu nasıl savaş? Paris’te, Belgrat’ta, Los Angeles’te sokak ortasında yürüyen, arabasına binen insanları, gizlendikleri yerden tarayarak öldürmek mi “savaşçılık”?

Tarih yapraklarında pek çok kanlı, haksız, çirkin olay vardır. Yeryüzünde nice nice kıyımlar yaşanmıştır. Amerika’da Kızılderililerin, Asteklerin, İnkaların, Afrika’da çeşitli yerli toplulukların acımasızca yok edilmeleri; yakın tarihlerde Almanya’da Yahudilere karşı işlenen kıyım eylemleri, son yıllarda da Yahudilerin, Fransızların, Amerikalıların, Filistin’de Beyrut’ta, Cezayir’de, Vietnam’da, daha başka yerlerde giriştikleri toplu kıyımlar, toptan öldürmeler... Bunları niye görmek istemezler?¹⁷⁵⁰

3.3.48. Arslanyan, Paris Barosu’ndan İstifa Edecek mi? / Türkkaya Ataöv

Geçenlerde Paris’te görülen ve komik bir sonuçla kapanan “*Dört Ermeni Teröristin davası*” nda ilginç bir şey oldu. Dava sırasında sanıkların avukatları mahkemeye, sahteliği kanıtlanmış Mustafa Kemal ve Talat Paşa belgeleri sundular ve “Otorite tanığı” olarak konuşan Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Öğretim üyesi Prof. Dr. Türkkaya Ataöv’e ne düşündüğünü sordular. Prof. Ataöv, Talat Paşa belgelerinin, aslında Andonian’ın düzenlemesi olduğunu belirterek başladığı yanıtında, bu konuda Türk Tarih Kurumu’nun titizlikle hazırlanmış bir yayını bulunduğunu bildirdi ve bu yayından uzun uzun söz etti. Türkkaya Ataöv daha sonra Mustafa Kemal’e atfedilen belge üzerinde durdu. Bu belgenin de sahte olduğunu bildirdikten sonra, “*Belgenin sahteliği, Birleşik*

¹⁷⁵⁰ Oktay Akbal, “Geçmiş, Bugüne Gelir mi?”, *Cumhuriyet*, 8 Şubat 1984.

Amerika’da yayınlanan *The Armenian Review* dergisince de kabul edilmiştir” dedi. Ve hemen ekledi, “*Bu Ermeni kaynağını hemen bulup mahkeme takdim edebilirim.*”

Bu sözlerden sonra Türkkaya Ataöv mahkemeden çıkıp Ankara’ya eşine telefon etti. Derginin yerini tarif ederek, yazıyı cilt, numara, tarih ve sayfalarıyla saptadı ve mahkeme başkanına yolladığı yazılı beyanın hemen okunmasını istedi. Açıklama okundu ve sanık avukatları bu açıklamayı asık suratla dinlediler.

Prof. Ataöv bununla da kalmadı. Fransa’nın en iyi avukatlarından Leclerc’e bir mektup yazdı. Mektup özetle şöyle:

“Andonian’ın, Talat Paşa’ya atfettiği belgelerin gerçekliğinden çok ciddi biçimde kuşku duyuran Türk Tarih Kurumu yayınını ilerde bir gün size postalamak şerefi bana ait olacaktır. Bu yayın ve dünya kamuoyuna er geç ulaşacak olan birçok Türk bilimsel inceleme ve araştırması kullanılmadan, bu konuda sizin ya da herhangi birinin, eski iddiaları tekrarlayabileceğinizi sanmıyorum. Türk yayınları çok önemlidir. Fransız Tarihi Alman belgeleriyle yazılamayacağı gibi, Osmanlı Tarihi’nin bir parçası olan Ermeni Sorunu da Türk kaynakları göz ardı edilerek incelenemez. Türk bilimcileri tanık Yves Vernonun dediğinin tersine, Ankara Üniversitesi’nde bir saptırma merkezi kurmamışlardır. Enver Paşa’nın fotoğrafını bile ayırt edemeyen Wernon’un Türkolog olamayacağı meydandadır. Tarih incelemeleri, ilk elden orijinal belgelerle yapılır. Sahte belge sunmanın bir yararı olmadığı gibi, fazileti de yoktur. Sayın avukat Arslanyan, Türkiye Cumhuriyeti’nin kurucusu Atatürk’ü kastederek, Mustafa Kemal’e atfettiği bir belge okumuştur. Bu belge güya soykırımı kabul etmektedir. Bu belgenin de sahte olduğunu söyledim. Amerika’da yayınlanan *The Armenian Review* adlı dergisinin (cilt 35, no30, 1982). 227. sayfasında 224 bizzat derginin yöneticisi, Ermeni asıllı J.H. Taşfian imzalı makale de ortaya koymakta ve bu masala artık bir son vermek gerektiğini yazmaktadır. Bu açıklamalara rağmen basının hala bir Mustafa Kemal belgesinden söz etmesi, tek yanlılıktan da öte bir zorbalıktır. Bu belgenin sahte olduğunu tekrar ediyorum. Eğer gerçekse ben üniversitedeki görevimden, ehliyetliliğimi bildirerek istifa edeceğim. Ama eğer sahteysen, mahkemeye sahte belge sürüp adaleti şaşırtmak isteyen Arslanyan da barodan istifa edecek mi? Başka davalarınızda başarı dileklerimle.”

Paris Barosu Başkanı Leclerc ve arkadaşlarının bu mektuba yanıtları “sessizlik” oldu.¹⁷⁵¹

¹⁷⁵¹ Türkkaya Ataöv, “Arslanyan, Paris Barosu’ndan İstifa Edecek mi?”, *Cumhuriyet*, 14 Şubat 1984.

3.3.49. Mahallenin Namusu / Mustafa Ekmekçi

...Sayın Ekmekçi, buyurun Dışışleri Köşkü'ne görüşelim! Dedi.

Hazırlanıp gittiğimde, sabahlığı üstünde, ayağında terlikleri sorularımı yanıtlamaya hazır bulurdum onu...

O saatte, bir yakınınıza gidemezsiniz, değil Dışışleri Bakanlığına. Böyle biri işte...

1973'te Hasan Bey'in Paris'ten valizini alıp gelişinin öyküsünü merak eder, zaman zaman sorardım. Ermeni öç anıtları, daha önce Amerika'da dikilmişti. 1972'de Marsilya'da dikilmek istendi. Hasan Bey, o zaman Fransız Dışışleri'ne yazılar yazarak, bu anıtın dikilmemesi gerektiğini anlattı. Orada bir şey öğrenmişti. 1. Dünya Savaşı'ndan sonra, Fransızlar yenilen Almanların aleyhine çeşitli ağır sözlerle dolu bir anıt dikmişlerdi. 2. Dünya Savaşı'nda Almanlar, Fransa'ya girince bu anıtı yerle bir ettiler. Savaşın sonunda Almanlar yenilince, Fransızlarda, *"Bu anıtı yeniden dikelim!"* diye bir eğilim beliriyor. Ancak, tartışmalar sonunda:

-Ulusların birbirlerine kinlerini sonsuza dek sürdürmelerinde bir yarar yoktur. Büyüklük, bunları unutabilmektedir... Deyip, yıkılmış anıtı yeniden dikmeme kararına varıyorlar.

Fransızları bu noktada yakalayan Işık, Fransızlara şöyle der:

- Siz kendi düşmanlıklarınızı bile anıtlıştırmaktan vazgeçebilecek bir toplumsunuz. Nasıl olur da, ne derece haklı olduğu bilinmesi olanaksız başka bir ulusun husumetini anıtlıştırmaya topraklarınızı ayırırsınız?

Hasan Esat Işık'a bir yazı gelir, şöyle denir:

-Böyle bir şeyin Fransa'nın dış politikasıyla bağdaşmayacağı İçişleri Bakanlığı'na bildirilmiş ve öç anıtının dikilmesinden vazgeçilmiştir...

Bir yıl sonra ise, anıtın dikilmesine izin verilir. Hasan Esat Bey, Dışışleri Bakanlığı'nın yazısını anımsatır. Buna şu karşılığı verirler:

-Biz politikamızda ısrarlıyız, fakat bazı kimseler diyorlar ki, bu anıtlardan üç-dört tanesi Amerika'da da var. Türkiye, ona ses çıkarmıyor, *"Amerika'yla baş edemem, ama Fransa'ya izin vermem!"* mi demek istiyor? Fransa, ikinci derecede devlet olmayı kabul edemez, böyle diyorlar.

Hasan Esat Bey ekliyordu:

- Ben şuna inanıyorum ki, öç anıtları Amerika’da ilk dikildiği zaman, Fransa’ya gösterilen tepki gösterilmiş olsaydı, ne Amerika’da sayısı artardı bu anıtların, ne de Fransa’da dikilir, bunca diplomatımız da ölürdü!

Türkiye’de belirli çevreler, Ermeni terörü üzerine, haklı olarak, doludizgin gidiyorlar da, nedense Amerika’da dikilmiş olan Ermeni öç anıtlarına değinmiyorlar. Oysa Ermeni terör olaylarına yeşil ışık yakan, bu öç anıtlarıydı. Amerika’da biri New Jersey’de bulunan bu anıtlar yıkılmaya başlansın, Ermeni terörünün nasıl gerilediğini görürsünüz... İlk cinayet Amerika’da işlendi, ilk anıt orada dikildi. Halkımız ne güzel söyler: “*Eşeğini dövmeyen semerini döver!*” der.

Amerika’daki ilk cinayetlerden biri olan, Los Angeles Başkonsolosumuz Mehmet Baydar ile yardımcısı Bahadır Demir’i öldüren Ermeni terörist Mıgırdıç Yankyan’ın ölesiye hapis cezasına çarptırılmışken, yaşlılığı, hastalığı nedeniyle iki ay önce salıverilmesini bizim Dışişleri Bakanlığı bir bildiriyle kınadı, daha doğrusu üzüntülerini bildirdi, bana “*yasak savma*” gibi de gelse, iyi etti. Ancak, bunun altında yatan nedene değinilmedi. Bu olayın başkanlık seçimi öncesinde gerçekleştirilmiş olmasının anlamı vurgulanmalıydı. Türkler hoşgörülüdür, yaşlı birinin altmış gün önce bırakılması, Türk insancılığını rahatsız etmez de politik oyunların iç yüzü rahatsız eder!¹⁷⁵²

3.3.50. Fransa’daki Olaya Doğru Teşhis Koyalım / Prof. Dr. Türkkaya Ataöv

Paris’teki Ermeni teröristleri davasında “*otorite tanıklığı*”ndan sonra yurda döndüğümde, geçmiş yayınları içinde aynı muhakemeye ilişkin ve Fransa’daki mahkemelerin bağımsız olduğunu söyleyen bir görüşe de (6 Şubat) rastladım. Bir yazarın yargıç titizliğiyle çalışması gerektiğine dair düşüncelerle uyuşmamız gerek. “*Adil olma*” istemiyle de çatışan kimse çıkmaz. Bir mahkeme kararıyla bir ulus, bir halk da hemen karşıya alınmamalı. Bilmeli ki, toplum olaylarında genelleme yaparken yanılğı payı büyüktür. Ama gene de toplum bilimciler davranışları ölçmede, hatta rakama dönüştürmede önemli çabalar gösteriyorlar. Gerek mahkeme aşamalarında söylenen

¹⁷⁵² Mustafa, Ekmekçi, “Mahallenin Namusu”, *Cumhuriyet*, 20 Şubat 1984.

sözler, gerek Fransız basınında çıkan yazılarda bir “*içerik incelemesi*”, bir kavramlar ve anahtar sözcükler karşılaştırması bize çok şeyler söyler.

İşte, önemli olan bu konan ilkelere, bu ölçülere Fransız sahnesinde ne derece uyulduğudur. Sosyal bilimler metodolojisinin ayrıntılı ve rakamsal hesaplarına hiç gerek yok. Somut sözlere, çıkan yazılara ve kişisel deneye dayanan gözlem Fransa’da mahkemelerin bağımsız olduğu ve kimsenin ona karışmadığı düşüncesini bu olayda bir hayli kuşkuyla karşılar. Kendi basınıımız, tabii ki, tek yanlı olmamalıdır. Ancak bu hatırlatma akla hemen Fransız basınının bu konuda acaba kaç yanlı davrandığını araştırma gereğini getiriyor. Gerçekten, Anayasa Hukuku’nda mahkemelerin etki altında kalmaması ilkesi vardır. Ama Fransa’da mahkeme daha başlamadan önce, yalnız basın, radyo ve televizyonun değil, bazı resmi kişilerin de yan tutan açıklamalar, yazılar, programlar ve filmlerle kamuoyunu belirli yönde hazırlayıp mahkemenin kendini de dört sanık yararına etkileyecek geniş bir kampanya başlattıkları gerçek değil midir? Sokak gösterilerinden üç kanaldan renkli yayınlara kadar gönüllü, görevlendirilmiş ya da kiralanmış kişiler saldırı ve cinayet sanıklarının değil, sanki Türkiye’yi “*yargılama*” ortak paydasında birleştiler. Osmanlı belgeleri her biri bin sayfalık ciltler olarak uzun ansiklopediler gibi yayınlandığında yargılanması gerekenin emperyalizm ve Ermeni terörizmi olduğu meydana açık biçimde çıkacaktır. Fransız Devlet Başkanının mahkeme başlamadan hemen önce yaptığı açıklamayı asıl kendisi için talihsiz buluyorum. Ama bu koşullarda, sorarım, tüm öğeleriyle ne derece “*bağımsız*” olur? Ortamı kısa kesip mahkemenin kendine gelmeden önce, François Mitterrand’ın açıklaması hakkında bir değerlendirme haksız olmaz: Devlet Başkanı olarak kendisine saygımız olmalıdır, ama bu isimde bir tarihçi tanımıyoruz.

Fransa’da mahkemeye kimsenin karışmamasını Fransız Ceza Muhakemeleri Yasası madde 309’da işler. Mahkeme başkanının kendinin kişisel görüşünü belirtmesi temel bir ilkeyse de, onun tavrını anlamak için “*terör*” ve “*soykırım*” kelimelerinin her gün kaç kez geçtiğini hesaplamaya hiç gerek yok. Başkan ilkinin yasakladı, ikincisine dolu-dizgin izin verdi. Daha ilk gün herkesin bir anlamda ve bir ölçüde terörist olduğu anlamına yorumlar yaparak, her ülkedeki yasalara aykırı olarak, silah taşıyan, bina basan, diplomatik dokunulmazlığı olan bir başkonsolosluğu işgal eden, Türk ve Fransız kişileri rehin alan, insanları yaralayan ve bir kişiyi öldüren, ölen kişi birkaç saat can çekişirken onu dışarıya çıkarmayan dört Ermeni ile dinleyicisinden daktilosuna, salon

hizmetlisinden üniformalısına kadar hepimizi bir anda “*potansiyel*” yönden eşitleyiverdi. Evlenen bir çifte nikâh memurunun tören başlarken, “*Ben sizi birleştiriyorum ama siz belki de boşanacaksınız*” demesi bu sözü işitenler için nasıl bir etki yapar? Muhalif “*Le Figaro*”daki tek yazı “*bu da terörizm değilse...*” diyor. Başkanın ilk günkü bu tavrının bir gösterge olduğunu bizde zamanla anladık; yan tutma bununla bitmedi, başladı. Fransa’daki mahkeme “*bağımsız*” idiyse, mübaşir de Maurice Chevalier idi. (?) Yargıçla, gazetecilerle, televizyon görevlileriyle konuşmak ha! Baskı öyle ağır, sınırlar öyle belliydi ki... Karşı tarafın tanıkları sanıkları öptü, Paris’teki Türk Büyükelçiliğini tümünden havaya uçuracaklarını söylediler. Suçu övme, suça teşvik sayılan bütün bunlar yargıcın tasvipkâr bakışları arasında oldu. Başka ülkelerin çok sorumlu yerlerindeki hukukçulara bunları anlattığımızda şaşırıp kaldılar.

Basın, uluslararasıdaki düşmanlığı tabii ki, körüklememeli. Ama sorulması gereken şu: Paris basını bu ölçüye uydu mu? Bu konuda bir hafta konuşabilir, konuyu objektif dinlemeye hazır olanın tepesini attırarak belgeler gösterebilirim. Objektiflik de şurada ya da burada veya iki görüşün ortasında değil, gerçeğin yanında durmaktır. Paris’teki bazı gazetecilerden yalnızca yanlış beyanların düzeltilmesini, “*maddi hata*” denen şeylerin ortadan kaldırılmasını, yani okuyucunun ve kamuoyunun göz göre göre aldatılmamasını istedik. Muhabir, yazar, müdür ve sahipleri “yanıt olumsuz” dediler, bir değil, birkaç kez. Oysa gazeteden “iş” istemedik. Maddi hatanın düzeltilmesi isteğinin yanıtı, benim yazarlık anlayışım içinde, ancak olumlu olabilir.¹⁷⁵³

Beni “Karşıladılar”

Paris’te karşılaştığımız duvar, bizlere Fransa’nın Ermeniler konusundaki geçmiş bazı tavırlarını anımsattı. Clemenceau 13 Temmuz 1921’de Amerikan hükümetine müracaat ettiğinde Mersin ve İskenderun’a, Ermeni sorunundan ötürü, 12.000 asker çıkarmak istediğini belirtiyordu. Amerikan hükümeti Ermenilerin Kafkasya’da olduğunu, askerini Batum Limanı’na çıkarmasını öğütledi. Clemenceau Mersin’de ısrar edince, Amerika’nın resmi kayıtlarda olan değerlendirmesi ilginçtir: Fransa Anadolu’da kendi için basamaklar arıyor. Fransa, daha sonra, manda yöneticiliği yaptığı Suriye ve Lübnan’dan da tasını tırağını toplamak zorunda kaldı, geride sancılı ve sorunlu toplumun

¹⁷⁵³ Türkkaya Ataöv, “Fransa’daki Olaya Doğru Teşhis Koyalım”, *Cumhuriyet*, 27 Şubat 1984.

politikasına ilişkin tohumlarını ekip bırakarak... Mitterrand iktidarının iç ve dış objektif değerlendirmelerini yapmakta tabii ki, devam edeceğiz.

Ama sözü, şimdilik kısa kesiyorum. Paris'ten ayrılıp başka bir Avrupa kentine giderken hangi gün, hangi uçakla, saat kaçta nereye gittiğimi yalnızca bir-iki Türk biliyordu. Vardığım yerde Ermeni teröristlerince “karşılandım” desem, yalan olmaz. Bu bilgiyi eğer bazı Fransız yetkililerinden aldılarsa, işin içinde salt düşmanlıktan da öte bir şey var... Hikâyenin gerisi Paris'ten getirdiğim 29 dosyanın içinde. Ölçülere diyecek yok, ama onlara uymayanlarla Paris'te burun burunaydık.¹⁷⁵⁴

3.3.51. İran'da 3 Yıl Sonra Yeni Eylem / Cengiz Çandar

Ermeniler İran'ın yaklaşık 40 milyonluk nüfusu içinde 100 -140 binlik bir azınlık oluşturuyorlar. İran Ermeni topluluğu çoğunlukla başkent Tahran'da, Tahran'ın en merkezi bölümü sayılan Ayetullah Mutahhari Caddesi (eski Taht- Tavus) ile Ayetullah Talegani Caddesi (es- ki Taht- Cemşid) arasında kalan Kerim Han Zand adlı semtte toplanmış durumdadır. Bir yıla yakın süre işgal altında tutulan eski ABD Büyükelçiliğine çok yakın bu semtin duvarlarında Türkiye aleyhinde ve iddia edilen 1915 soykırımını kınayan göze çarpar. Ermeniler, Tahran'ın dışında ülkenin ikinci büyük kenti İsfahan'da da bulunuyorlar. Ancak, İran'da İslami rejimin kurulmasından ürken bazı Ermenilerin tedricen ülkeyi terk ettikleri ve dolayısıyla 100-140 binlik sayının azaldığı da öne sürülüyor.

1980 yılında bir halkoyu sonucun da kabul edilen İran İslam Cumhuriyeti Anayasası, Ermeni cemaatini bir dini azınlık olarak tanıyor ve azınlık haklarını anayasal güvence altına alıyor. Anayasaya göre, Ermeniler, İran Parlamentosu'nda bir sandalyeye sahipler. İslami rejimin uygulanmasından bu yana, İran Ermenilerinin geniş bir hoşgöründen yararlandıkları söylenebilir. Bu, rejimin Müslümanlar dışındaki dini toplulukların haklarını tanıması kadar, Ermenilerin rejime karşı takındığı tavırdan da ileri geliyor. İran Ermenilerinin dini lideri Patrik Artak Manukyan, İslam Devrimi'nin zafere ulaşması üzerine şu demeci vermişti: “*İran Ermenileri, İran İslam Cumhuriyeti'nin*

¹⁷⁵⁴ Türkkaya Ataöv, “Fransa'daki Olaya Doğru Teşhis Koyalım”, *Cumhuriyet*, 27 Şubat 1984.

ayrılmaz bir parçası olarak devrimin başından beri Müslüman ulusun yanında yer almışlardır.”

İran rejimi, Ermeni cemaatinin Türkiye hakkındaki aleyhte propagandasına ve soykırım günü olarak iddia edip her yıl gösteriler düzenledikleri 24 Nisanlara göz yummakla birlikte, silahlı eylemlere karşı katı davrandı. 1981 yılında Türkiye Büyükelçiliği'nin hemen karşısında yer alan Bank Melli binası önünde bir arabadan şüphe eden İran polisi arama yapmak istemiş, ancak otomobildekilerin ateşiyle karşılaşmıştı. Olay sonucunda, yakalanan bir Ermeni terörist Devrim Mahkemeleri tarafından ölüm cezasına çarptırılarak, olaydan hemen sonra kurşuna dizilmişti.

Tahran'da dün meydana gelen olay, yukarıda sözü edilen suikast hazırlığı ve 24 Nisan gösterileri bir yana bırakılacak olursa, İran başkentinde Türk diplomatlarına yönelik ikinci silahlı saldırıdır. 1981 yılının 24 Nisanında Ermeni göstericiler, Firdevsi Caddesi'ndeki Türkiye Büyükelçiliği'ni kuşatmışlar ve binaya girme teşebbüsünde bulunmuşlardı. Gösteri sırasında binaya ateş açılmış; birkaç saat süren gösteri ve çatışma, daha sonra devrim muhafızları ve İran güvenlik kuvvetlerinin müdahalesi sonucu önlenebilmişti. Bu tarihten önce 10 Ocak 1980'de Tahran'daki THY bürosuna patlayıcı madde atılmış ve olayın sorumluluğunu ASALA üstlenmişti. Bu olaydan sonraki Türkiye - İran ilişkileri de olumlu yönde çok gelişmiş ve İran makamları Ermeni eylemleri konusunda hayli dikkatli davranmışlardı. Bununla birlikte, İran Ermeni cemaati içinde, Ermeni örgütlerinin faaliyetleri sürmüştü. 1983 Temmuzunda Paris'in Orly Havaalanı'ndaki kanlı saldırıya katılan Ermeni teröristlerin bazılarının İran vatandaşı oldukları saptanmıştı.

Dün ve önceki gün Tahran'da meydana gelen saldırı olaylarının ilginç bir yönü, Orly olayından sonra iç çalkantılar ve bölünmeler yaşayan ASALA'nın uzunca bir süredir ilk kez eyleme geçmesi ve eylem yeri olarak İran'ı seçmesi. Ermeni eylemlerine Fransa'da oluşan tepkiden ve Dışişleri Bakanı Vahit Halefoğlu'nun Tahran ziyareti üzerine Türk - İran ilişkilerinin yeni bir aşamaya ulaşmasından sonra, bir Ermeni terör eyleminin İran'da meydana gelmiş olması anlamlı.¹⁷⁵⁵

¹⁷⁵⁵ Cengiz Çandar, “İran'da 3 Yıl Sonra Yeni Eylem”, *Cumhuriyet*, 29 Mart 1984.

3.3.52. Terör İçinde Terör... / Uğur Mumcu

Türk diplomatlarına karşı yönelen Ermeni terörünün başlatıldığı tarih, iki önemli olayın sonrasına rastlamaktadır. Olaylardan biri, 1974 Kıbrıs Barış Harekâtıdır. İkincisi de Lübnan'daki iç savaştan sonra 300 bin Ermeni'nin Lübnan'dan kaçıp, başta Marsilya olmak üzere dünyanın dört bir yanına yayılmalarıdır. Ermenilerin karıştığı uyuşturucu madde kaçakçılığının Güney Kıbrıs üzerinden yapılması, Atina'nın Ermeni teröristlere barınma ve örgütlenme olanağı tanınması, bu konuda “*Ermeni-Rum İşbirliği*” nin söz konusu olduğunu göstermektedir.

Türkiye'nin Ermeni sorunu ile uğraştırılması, ülkenin “*destabilizasyon*” adı verilen anarşi ve terör ortamına itilmesi de yine bu tarihlere rastlamaktadır. Türkiye’de yaşanan terörün elbette bin bir türlü nedeni vardır. Bu nedenlerin arasında Ermeni terörünün payını da aramak gerçekçi bir yaklaşımdır. 1974-75 yılları arasında, bir yandan Ermeni terörü ile karşılaşırken, öte yandan da Kıbrıs Barış Harekâtı nedeniyle Amerikan yönetiminin koyduğu “*silah ambargosu*” ile yüz yüze gelmekteydik. Dünya ekonomisini altüst eden ve Türkiye’yi de güç koşullara sürükleyen “*petrol şoku*” da tam bu günlerde yaşanmış değil miydi?

Bugün Türkiye, 1974-75 yılları arasında başlatılan Ermeni terörünün yine tehdit çemberi altındadır. İran'daki son saldırılar ve ASALA adlı cinayet örgütünün açık tehditleri, Ermenilerin yeni saldırıların arifesinde olduklarını göstermektedir. Nisan ayı, bu bakımdan çok duyarlı bir aydır. Ermeni teröristler, bu kez, söz gelişi, daha önce saldırı düzenlemedikleri, Güney Amerika ya da Afrika ülkelerinde, Türk diplomatlarına karşı saldırılarda bulunabilirler. Bu yüzden, önlemlerin, bu olasılıklar göz önüne alınarak, saptanmasında yarar vardır.

Ermeni terör örgütleri, Türkiye ile “*Ortak Savunma Pakt*” ve aynı “*güvenlik sistemi*” içinde bulunan ülke topraklarında örgütlenmektedirler. Ermeni anıtları, NATO ülkelerinde dikilmektedir. Uluslararası Ermeni ve Rum lobileri ile hemen hemen her ülkede Ermenilerin güdümündeki yeraltı dünyalarının bu ülkelerde siyasal iktidarlara içli dışlı olmaları üzerinde çok durulması gereken önemli olgulardan biridir. Ermeni saldırganların yeni taktikler peşinde oldukları günlerde ABD Komitesi'nin Türkiye'ye yapılacak askeri yardımların bir kısmını Kıbrıs'ta Maraş'ın Rumlara verilmesi koşuluna

bağlaması, Barış Harekâtı'ndan sonraki “*silah ambargosunu*” anımsatmakta, ister istemez o günlere çağrışım yaptırmaktadır.

Kıbrıs konusunda, Amerika'daki Rum lobileri kanalı ile Komitesi'ne baskı yapıldığı anlaşılmaktadır. Kıbrıs konusunda bu tür baskılara girilirken, Ermeni terörünün de yeni hedefler seçmesi, insanı ister istemez düşündürmektedir. 1974-75 yıllarını izleyen “*silah ambargosu*”na benzer bir baskı ve “*Ermeni terörü*” yeniden bir arada ve eşzamanlı olarak gündemdedir. Bu bir rastlantı mıdır, değil midir, kestiremiyoruz. Ama olan budur: Ermeni terörü ve ABD baskısı aynı zamana rastlamaktadır.

Ermeni terörünü, uluslararası terörün bir parçası olarak görmek en gerçekçi bakış açısidir. Ermeni terörünü, Ortadoğu ve Kıbrıs sorunu ile bağlantılı görmek de yine tutarlı bir yaklaşımdır.

“*NATO'nun patronu*” ABD'nin NATO ülkeleri ile birlikte aynı “*ortak savunma sistemi*” içindeki Türkiye'yi, bu savunma gerekleri ile ilgisi olmayan bir konuyu kullanarak şantaj altında tutmaya çalışması, ülkemizdeki “Amerikanofilleri” biraz olsun daldıkları aymazlık uykusundan bilmeyiz, uyandıracak mıdır?

Sanmıyoruz, çünkü yabancı ekonomik gücün tek güvence kaynağı sayıldığı günlerde yaşıyoruz. Bu aymazlık uykusundan uyanmanın tek koşulu, Kuva-yi Milliye türkülerini yeniden anımsayıp, Atatürk'ün “*tam bağımsızlık*” inancını bütün yurttan bir meşale gibi yakıp dolaştırmaktadır.¹⁷⁵⁶

3.3.53. Ankara Sempozyumu ve TBMM'den Beklenen / Cengiz Çandar

Önümüzdeki günlerin yoğun Ermeni faaliyetlerine sahne olacağı anlaşıyor. Ermenilerin 1915'te yapıldığını iddia ettikleri soykırımı “*anma*” tarihi olan 24 Nisana doğru dünya çapında Ermeni faaliyetleri artar ve söz konusu tarihte doruğuna ulaşır. Bu yılın bir istisna olması beklenemez. Kaldı ki 25 Nisanda TBMM'nin 17. dönem çalışmalarının ilk gizli oturumunu Ermeni sorunu üzerine yapacak olması da konunun önümüzdeki günlerin siyasi gündeminde ön sırada yer alacağını ortaya koyuyor. Ermeni sorunu ya da Ermeni terörü hafta içinde Ankara Üniversitesi'nin başkentte düzenlediği

¹⁷⁵⁶ Uğur Mumcu, “Terör İçinde Terör...”, *Cumhuriyet*, 31 Mart 1984.

“Uluslararası Terörizm Sempozyumu” sayesinde de olanca sıcaklığıyla kamuoyunun ilgi alanı içinde kaldı. Dahası Ankara’daki Sovyet Büyükelçiliği’nin tepkisine yol açarak bir diplomatik sorun haline bile geldi.

Ankara’daki sempozyum olsa olsa, Sovyetler Birliği’nin tepkisi nedeniyle uzun bir süredir izlen bir tutumun gözden geçirilmesi ve Ermeni terörü konusuna ciddi bir biçimde eğilinmesi gereğini ortaya çıkardığı için yararlı sayılmalıdır. Yaklaşık iki üç yıldır belki de bazı yetkili çevrelerin üstü kapalı onayıyla, kimi kuruluşlar terörü ve dolayısıyla Ermeni terörünü konu alan seminerler ya da sempozyumlar düzenliyorlar. Bu toplantılarda işlenen tema ve katılanlar pek değişmiyor. Şöyle ki:

1. Ermeni terörünün arkasın da Sovyetler Birliği vardır. Çünkü Türkiye bir NATO ülkesidir ve Türkiye’nin içten çökertilmesi ve güçten düşürülmesini NATO’nun hasmı olan Sovyetler Birliği ister.

2. Ermeni teröristler FKÖ kamplarında eğitiliyorlar. (Bu tema FKÖ’nün Lübnan’dan sökülüp çıkarılmasından sonra biraz değişiklikle “Suriye’de eğitiliyorlar” biçimine dönüştü. Suriye’nin Sovyetler Birliği’nin Ortadoğu’daki en sıkı ilişkide bulunduğu ülke olduğu çağrışımı yaptırılarak, söz konusu ikinci tema ile birincisi arasında mantıki bir bağ da kurulabiliyor.)

Bu tür toplantıların değişmez aktörleri, ABD Ulusal Güvenlik Kurulu’nun eski üyelerinden ve CIA ileri gelenlerinden Paul Henze, kimi zaman da Acil Müdahale Gücü stratejisinin kuramcılarında Prof. Wohlstetter’dir.¹⁷⁵⁷

Tehlikeli Eğilim

Ermeni terörü, Türkiye’nin kendi sorunu olduğu için bu sorunun aydınlatılması çabalarında bir süper devletin siyasi sorumluluklarına bulaşmış ve o süper devletin çıkarları doğrultusunda fikir oluşturmaya iş edinmiş kimselere dayanılmaz.

Ankara sempozyumuna katılan Türk bilim adamlarından çoğu ise ömürlerini ABD’de geçirmiş, ya psikiyatrist ya fizikçi yani siyasal bilim ve tarihle pek ilişkili olmayan kişilerdir. Bu kişiler, toplantıda Sovyetler Birliği’ni suçlamakta ABD’li meslektaşlarının bile ötesine geçtiler.

¹⁷⁵⁷ Cengiz Çandar, “Ankara Sempozyumu ve TBMM’den Beklenen”, *Cumhuriyet*, 23 Nisan 1984.

Sonuç olarak, Ankara Sempozyumu’nun, Ermeni terörüyle mücadele açısından ciddi ve kazançlı olduğunu söylemek zordur. Üstelik Sovyetler Birliği’nin tepkisine neden olması, bu tür düzenlemelerin ülkemizi süper devletlerin çekişme alanı haline dönüştürme tehlikesini su yüzüne çıkardı. Nitekim Paris Büyükelçisi iken Marsilya’da Ermeni anıtının açılmasını protesto ederek Ankara’ya dönmüş olan, yani Ermeni sorununa duyarlılığı bilinen, aynı zamanda yıllarca Türkiye’yi Moskova’da büyükelçi olarak temsil etmesi sayesinde Sovyetlerin düşünce tarzını yakından bilen Hasan Esat Işık’ın sempozyumu kastederek “*Ermeni terörüne karşı verilen mücadele, büyük devlet mücadelelerine alet edilmemelidir*” sözleri uyarıcıdır.

Dolayısıyla, Ermeni terörüne karşı mücadeleyi Sovyetlere karşı propaganda kampanyası düzlemine indirgemek gerekiyor.

1. Türkiye üzerinde süper devlet çekişmesini özendirmemek;
2. Ermeni terörünün kökenine doğru teşhis koyabilmek ve dolayısıyla esaslı tedavi yolları bulabilmek için.¹⁷⁵⁸

Akla Gelen Sorular

Dikkat edilirse, Ermeni terörünün ardında Sovyetlerin bulunduğu hiçbir kanıtı dayanmıyor; sadece bir akıl yürütme yolu ile savlanabiliyor. Ancak buna karşı şu savlar da pekâlâ ortaya atılabilir:

1. Sovyetler Birliği çokuluslu bir devlettir. Milliyetçiliği kaşımak bumerang etkisi yapabilir, kendisine dönebilir. Bu nedenle, Sovyetler ‘in Ermeni milliyetçiliğinin ifade biçimi olan terörü özendirmesinin kendisine çıkarı yoktur.

Üstelik unutulmamalıdır ki, Ermeni siyasi hareketinin ana kesimini kucaklayan Taşnak Partisi, şiddetle anti - Sovyet’tir ve Türkiye topraklarından “*kurtarılmasını*” istediği “*Ermenistan*” ile Sovyet Ermenistan’ını Sovyet rejimini tasfiye ederek birleştirmek istiyor.

2. Ortadoğu’daki ülkelerin mezhebi ya da etnik temeller üzerinde küçük devletçiklere bölünmesi politikasını bir devlet doktrini haline getiren İsrail’dir. Bu konuda belgeler de vardır. En azından, bugünkü Başbakan Samir Dışişleri Bakanı olduğu sırada Türk Silahlı Kuvvetleri’nin Kuzey Irak operasyonu

¹⁷⁵⁸ Cengiz Çandar, “Ankara Sempozyumu ve TBMM’den Beklenen”, *Cumhuriyet*, 23 Nisan 1984.

hakkında verdiği demeçte bir etnik topluluğun çeşitli ülke sınırları içinde bölündüğünü ve devlet kurma haklarının bulunduğunu söyleyerek etnik temeller üzerinde bölücülüğe hem arka çıkmış, hem de bu tür faaliyetleri yürütecek olanlara İsrail devleti adna davetiye çıkarmıştı.

İsrail’de Ermeni kilisesinin bulunduğu ve kilisenin Ermeni terörüyle yakın bağlantısı düşünülürse, Ermeni terörünün ardındaki güçlerden biri olarak İsrail akla gelemez mi?

Bütün bunlara ek olarak, ABD ile Taşnak’ın ilişkileri sır değildir. Lübnan’daki 1983 Ekiminde kendisiyle görüştüğümüz Hristiyanların vurucu gücü Lübnan kuvvetlerinin kendilerinin CIA ve MOSSAD ilişkisini gizlemeyen sözcüsü Fadi Hayek’e Ermenilerle ilişkileri olup olmadığını sorduğumuzda, *“Operasyonel düzeyde yok. Buna gerek de yok, çünkü Taşnak doğrudan CIA’ya bağlıdır”* yanıtını vermişti.¹⁷⁵⁹

TBMM’den Beklenen

ABD’nin, Türkiye’yi her zaman uyumlu ve disiplinli bir müttefik olarak tutmak istediği için Türkiye’nin üzerinde Demokles’in kılıcı olarak yardım ve kredi konusunu salladığı gibi başka araçları da kullanabileceği göz önüne alınabilir.

Bütün bu spekülasyon sorular da Paul Henze gibilerinin yaptıkları gibi akıl yürütme yoluyla ortaya atılabilir. Ayrıca Fransa gibi, müttefikimiz olması gereken bir ülkenin, Yunanistan’ın Ermeni faaliyetlerini neden arkaladığı, Fransa’nın ve Yunanistan’ın dünya ve bölge politikalarının ne olduğu çözümlenmelidir. Bütün bunları göz ardı eden, üzerine gitmeyen ve sorgulamayan Ankara Sempozyumu’nun Ermeni terörünün kökeni üzerinde yarar sağladığı kuşkuludur. Beklenen, TBMM’nin bu soruların üzerine gitmesidir.¹⁷⁶⁰

3.3.54. Ermeni Terörü Ve Fabrika Bacası / Ergun Balcı

Sayın Turgut Özal, 6 Kasım seçimlerinden önce güçlü devlet olmak için, güçlü ekonomiye sahip bulunmak gerektiğini sık sık vurgulamıştı. Özal, bazı çevrelerde tartışmalara yol açan ancak bizim katıldığımız bir görüş daha ileri sürerek, terörün kaynağını da ekonomiye bağlamıştı. Sayın Özal’ın uyguladığı ekonomik programla güçlü

¹⁷⁵⁹ Cengiz Çandar, “Ankara Sempozyumu ve TBMM’den Beklenen”, *Cumhuriyet*, 23 Nisan 1984.

¹⁷⁶⁰ Cengiz Çandar, “Ankara Sempozyumu ve TBMM’den Beklenen”, *Cumhuriyet*, 23 Nisan 1984.

ekonomi hedefine ulaşabileceğimiz konusunda bizim ciddi kuşkularımız var. Ama değerlendirmesine tümüyle katılıyoruz. Güçlü ekonomiye sahip olmadan, büyük devlet ya da güçlü ülke olunmaz. Ekonomik ağırlığa sahip güçlü ülke olmadığımızda da, üzerinizde bin bir türlü karanlık hesaplar yapıp, çirkin oyunlar tezgâhlansın.

Hele Anadolu yarımadası gibi dünyamızın stratejik bakımdan en önemli bir yöresinde bulunuyorsanız. Güçlü devlet olmanın yolu güçlü ekonomiden, güçlü ekonomiye giden yol da fabrika bacasından geçer. Ama öyle koltukaltı kokularına karşı deodorant, ya da diş macunu fabrikalarının bacalarında değil fabrika üreten fabrika bacalarından, makine yapan makine sanayinden.

ASALA teröristlerinin Tahran'daki son saldırıları sanırsanız Türkiye'nin bu en önemli sorununu bir kez daha gündeme getirmiştir, ya da getirmelidir. ASALA'nın Tahran'daki saldırısının ertesi günü dramatik bir rastlantı olarak Fransa'da bir Ermeni anıtı hükümet yetkilisi tarafından törenle açılmış. Sovyet Ermenistan Cumhuriyeti'ndeki Ecmiyazın Kilisesi'nin başı Katalikos Vasken de bu törene katılmıştır. Türkiye, Fransa'yı protesto etmiş. Sovyetler Birliğine de komşuluk ilişkileri ile hiç mi hiç bağdaşmayan bu davranışından ötürü üzüntülerini bildirmiştir.

Basınımızda, her zamanki gibi ASALA teröristlerini lanetleyen, Fransa'yı protesto eden Sovyetleri kınayan yazılar çıkmış. Fransa'ya karşı başvuruabilecekleri yollar, diplomatlarımızı daha iyi koruyabilmek için alınacak önlemler üzerinde durulmuştur. Bunların hepsi yerindedir. Ama sanırsanız, Ermeni terörüne daha geniş açıdan, değişik yaklaşımda da bulunulabilir. ASALA'nın tek başına hareket etmediği ve Türkiye'nin yıpranmasında çıkarı bulunan bir dizi çevreden destek sağladığı açık. Diğer bir deyişle, Ermeni terörü konusunda Türkiye'nin uluslararası bir komplo ile karşı karşıya bulunduğu söylenebilir. Kıbrıs Rum Kesimi, Yunanistan ve Fransa'dan geçtiği görülen bu komplo çizgisi, kuşkusuz daha bir dizi ülke ve örgüte kadar uzanmaktadır. Bu çevrelerin Türkiye üzerinde karanlık hesaplar yapmaları için umutları olması gerekir.

İşte o umut, Türkiye'nin henüz sanayileşme aşamasını gerçekleştirememiş bir ülke olmasıdır. Türkiye'nin güçlenmesini önleyecek, yıpratılmaya ve bölünmeye çalışılacaksa, bu karanlık planları denemek için en uygun zaman bu aşamadır. Fabrika bacalarının tüttüğü, makine üreten makine yapan 50 milyonluk dinamik bir Türkiye, ASALA gibi cinayet örgütleri ile onu gerisindeki güçler için bir kâbustur. Çünkü böyle

bir Türkiye, dünyamızın en önemli stratejik konumuna sahip bölgesinde bir dizi dengeyi bozabilir ve birçok hesabı altüst edebilir.

Ekonomik ağırlığı olan, ileri teknolojiye sahip bir Türkiye karşısında Fransa ile Sovyetler Birliği de Ermeni anıtı açmak ya da bu anıtın açılış törenine yetkili göndermek gibi konularda herhalde daha dikkatli davranırlar. Çünkü Türkiye'yi gücendirmekle kaybedecekleri çıkarları çok olur.

Ortadoğu'nun anahtarı durumundaki Anadolu yarımadasının sahibi olan Türkiye, en kısa sürede sanayileşme aşamasını tamamlamaya mahkûmdur. ASALA'nın son saldırısı, bu gerçeği bir kez daha gözler önüne sergilemiştir.¹⁷⁶¹

3.3.55. Kin Anıtları / Uğur Mumcu

Paris banliyölerinden Aifortville'de bir Ermeni anıtının daha açılması, yapılan törene kamu güvenliği işlerinden sorumlu Devlet Bakanı Franceschi'nin de katılması, Fransız hükümetinin Ermeni terörüne hoşgörü ile baktığını gösteren bir yeni kanıttır. Törene, bir Sovyet papazının da katılması, Sovyetlerin, Ermeni şoven anlayışına dayalı gerici ve ırkçı saplantılara destek olduğunu göstermektedir.

Aynı günlerde İran İslam Cumhuriyeti'nde işadamı Işık Yönder ile Tahran'daki Türk Büyükelçiliği'nde görevli eşi Şadiye Yönder'in uğradığı silahlı saldırı, Ermeni terörünün çok boyutlu bir örgütlenme içinde geliştiği yolundaki izlenimi güçlendirmektedir.

Fransa'da daha önce Marsilya'da açılan Ermeni anıtlarının benzerleri, Birleşik Amerika'da da dikilmişti.

Ermeni terörünün, Türkiye'ye karşı bir çeşit “*Haçlı zihniyeti*” içinde desteklendiği çok açıktır.

1973 Yılında, Fransa'nın Marsilya kentinde ilk Ermeni anıtı dikildiği zaman Paris Büyükelçimiz Hasan Esat Işık bugünleri görmüş gibi, Fransa Hükümeti'ni protesto ederek Ankara'ya dönmüştü. Bu tepkinin benzeri, ne yazık ki Amerika'da dikilen Ermeni anıtları için gösterilmedi. Fransız Hükümetine, “*niçin bu tür kin anıtları dikilmesine izin veriyorsunuz?*” diye sorulduğunda, “*siz de niçin Amerika'daki anıtlara tepki*

¹⁷⁶¹ Ergun Balcı, “Ermeni Terörü ve Fabrika Bacası”, *Cumhuriyet*, 1 Mayıs 1984.

göstermiyorsunuz?” Gibi yanıtlarla karşıladı. Olayların önemi, o günlerde pek anlaşılmadı. Sayın Işık gibi, olayın nereye varacağını ta o günlerden sezebilenler ise - ne acıdır ki- bizim basınımızda kendilerine “*milliyetçi*” ve “*muhafazakâr*” gibi şemsiyeleri uygun görenlerin kalemlerinden en ağır saldırılara uğradılar.

Ermeni terörünün bugün, ne kadar ciddi boyutlara vardığı görülüyor. Sorunun, iç siyaset konularının dar açılardan kurtarılması ve bu örgütlü terörün ulusal varlığımıza yönelen sistemli saldırı olduğunun anlaşılması gerekir. Sorun, Amerika ya da Sovyet yanlıları arasında çekişme konusu yapılacak türden bir ideolojik malzeme değildir. Ermeni terörü, çokuluslu bir yapı içinde geliyor. NATO ülkelerinde dikilen kin anıtlarına Sovyet papazları katılıyor. Amerika’da kin yazıları taşıyan Ermeni anıtları dikili duruyor, İslam Cumhuriyeti’nde Ermeni teröristler cirit atıyor...

Ve bunca cinayetten sonra Fransa’nın “*Kamu güvenliği işlerinden sorumlu Devlet Bakanı*” Ermenilerin kin anıtlarını açıyor. Bütün bunlar Fransız mafyasının köşe başlarını tutmuş Ermeni kaçakçılarının, partileri ve hükümetleri etkilediği Fransa’da oluyor.

Mafya avukatının İçişleri Bakanlığı koltuğunda oturduğu Fransa’da oluyor bütün bunlar...

Kendimizi hiç aldatmayalım: Ermeni terörü, sağladığı desteklerle daha da azgınlaşacaktır. Buna karşı iç siyasette, karşılıklı saygı ve hoşgörü içinde bir yumuşama ortamı yaratılması ve bundan sonra çeşitli görüş ve eğilimdeki bütün aydınların Ermeni terörü ile savaşmak için bir araya gelmeleri gerekir.

“*Milli birlik*” bu konuda yaratılmazsa, söyler misiniz, başka hangi konuda yaratılacaktır?¹⁷⁶²

3.3.56. “Öfkeler Tarihin Mezarlarında Kalsın” / Oktay Akbal

Ermeni terörünün 52. kurbanı... Birkaç yılda 52 yurttaşımız gözü dönmüş katillerce şehit edildi. Savunmasız, korunmasız insanlardı bunlar. Kimseye bir şey yapmamışlardı. Hiçbir suçları yoktu. Bir kan davası güttüğünü söyleyen kanlı çeteler belirli aralarla yurt dışındaki Türk görevlilerinin canına kıyıyor. Pusuya yatarak, yol keserek, her türlü çareye başvurarak...

¹⁷⁶² Uğur Mumcu, “Kin Anıtları”, *Cumhuriyet*, 1 Mayıs 1984.

Bir de anıt diktiler Paris'in bir banliyösüne! Bir buçuk milyon Ermeni'nin anısına imiş! Tarihsel belgelere bakarsanız Anadolu'da hiçbir zaman bu kadar büyük bir Ermeni kitlesi yaşamamıştır. Akıl dışı, gerçek dışı, kimseyi kandıramayacak savlar bunlar... Gerçek şudur: Rus ordularının işgal ettiği yörelerimizdeki Ermeni çeteleri Türk halkına- Ruslardan daha çok kıyımlar yapmışlardır. Osmanlı hükümeti de işgal edilmemiş yerlerdeki Ermenileri Anadolu'nun başka yörelerine yerleştirmek istemiştir. Savaş koşulları, öfkeleri içinde acı olaylar geçmiştir. Ermeni çetelerinin baskınlarına karşı Türkler hem kendilerini savunmuşlar, hem de öç alıcı eylemlere geçmişlerdir. Savaş içinde, yurdunu canını dişine takarak savunan bir ulus iç düşmanlarına karşı da kendini koruyacaktı elbet...

Geçen gün “Jamanak” adlı Ermenice gazetenin 75. yıldönümü kutlandı. Türkiye'nin en eski gazetelerinden biridir Jamanak... Türkiye'de ilk Ermenice gazete 1866 ile 1917 arasında yayınlanan “Manzume-i Efkar”dır. Ermenice harflerle Türkçe olarak çıkmaktaydı. Jamanak' ise 15 Ekim 1908'de Misak Koçunyan tarafından yayınlanmaya başlandı. Jamanak'ın 75. yıldönümünde bir konuşma yapan Pars Tuğlacı, Türk-Ermeni ilişkilerinden de söz etmiş, şöyle konuşmuştur:

“Oldukça eski bir geçmişe dayanan Türk-Ermeni ilişkilerini incelediğimizde, bu iki milletin arasında kadimden beri var olan yakınlık bağları görürüz. Bin yıla yakın aynı toprakların sakinleri olarak, yan yana yaşamış ve kader birliğinde bulunmuş olan bu milletlerin aralarındaki din ve mezhep farkına rağmen birbirleriyle olan benzerlikleri dikkat çekici olduğu gibi, tarih boyunca elde edilen bir kaynaşmışlığın sonucu, müşterek bir medeniyetleri de bulunduğu inkâr edilemez! Son beş-on sene içinde bütün dünyada meydana gelen birtakım siyasi gelişmelerin bir uzantısı da masum insanların kaldırımlarda can vermesi şeklinde belirmektedir. Bu arada Türklerle Ermenileri iki düşman millet olarak göstermek isteyenler, uluslararası düşmanlıklardan fayda umanlar vardır. Emperyalist zihniyet hedef aldığı odaklara ulaşabilmek için bugün eskisinden daha değişik bir yöntem uygulamaktadır: Terörizm. Yurttaşlarım, ben bir tarih araştırmacısı olarak tam bir tarafsızlık ve gönül rahatlığı ile söyleyebilirim ki, Türklerle Ermeniler birbirleriyle tarihin hiçbir döneminde düşman olmamışlar, en sıkıntılı anlarda bile birbirlerinin yardım ve desteğini sağlamışlardır. Dünyada hiçbir halk veya akli başında ferdin işlenmekte olan cinayetleri, geçmişteki olaylardan kaynaklanmış kırgınlıkların bir ürünü olsa dahi tasvip etmesi mümkün olamaz”

Pars Tuğlacı ilginç bir noktaya değiniyor, diyor ki: “Dünya Katolik âleminin bir ruhani liderini alnından vurmak isteyen Mehmet Ali Ağca, barışsever bir basın mensubumuz olan Abdi İpekçi'yi halen adını taşıyan sokakta kan revan içinde bırakanlar,

değerli bilim adamlarımızı, gençlerimizi heba edenler nasıl Türk halkının temsilcileri olamazlarsa, Ermeniler adına cinayet işleyenler için de durum aynıdır.” Tuğlacı, Jamanak’ın 1927 yılına ait bir sayısında Ermeni şairi İstepean Gurdikyan’ın Dolmabahçe Sarayı’nda Atatürk’e sunduğu bir şiire rastladığını söylüyor ve bu şiiri okuyor: “*Hep ülkemizin necatı senden-Azade ve hür hayatı senden - Asriliğe iltifatı senden*” diye sürüp giden bu şiirde “*Binler yaşa en büyük mücahid-Tarih-i Zafer dehana şahit*” denilmektedir.

Jamanak’ın yıldönümü gecesine pek çok Türk yazarı, gazetecisi, fikir adamı da çağrılmış, çoğu da katılmıştır. Gazeteciler Cemiyeti 2. Başkanı yazar Recep Bilginer de bu toplantı da bir konuşma yapmış, böyle bir kutlamanın önemini belirterek şunları söylemiştir: “*Burada dostça, kardeşçe bir hava, bir kaynaşma görüyorum. Bizler geçmişin olaylarından ders almak için, tarihin öfkelerini unutup, iyi anlarını gönlümüzde yaşatmalıyız. Öfkeler tarihin mezarlarında kalsın. İyilikler, dostluk ve kardeşlikler çiçek gibidir, onları koklayalım. Barışa ve kardeşliğe insanca ilişkilere, ancak bu yolla erişebiliriz.*”¹⁷⁶³

3.3.57. 1921 ve 1975... / Uğur Mumcu

Ermeni terör örgütleri, Türk diplomatlarına karşı yönelen eylemlerini 1975 yılından sonra yoğunlaştırdılar. Niçin daha önce değil de 1975 yılından sonra? Herhalde üzerinde düşünülmesi gereken başlıca konulardan biri budur. 1975 yılından önce neler olmuştu? Bu değerlendirme, en azından bizlere bu konuda bir genel fikir vermeye yarayacaktır. 1975 öncesinde yaşanan en büyük olay, Kıbrıs Barış Harekâtıdır. Ermeni terörü, bu harekâtın sonrasına rastlamaktadır. Türkiye’de iç terörün birdenbire azgınlaşması da bu tarihten sonradır. Bunlar rastlantı mıydı? Yoksa Rum temsilcilerinin uluslararası platformlarda açıkladıkları gibi Türkiye’nin başına yeni sorunlar çıkarmanın yolları, Ermeni terörü ile mi sağlanmaya çalışılıyordu?

Bu sorulara çok kesin yanıtlar vermek belki çok güçtür. Ancak, 1975 yılından bu yana Batı ülkelerinin geniş hoşgörüsü ve soykırım yalanları ile beslenen Ermeni terörü, niçin daha önce değil de Kıbrıs Barış harekâtından sonra başlatılmıştı? 1915 yılında

¹⁷⁶³ Oktay Akbal, “Öfkeler Tarihin Mezarlarında Kalsın”, *Cumhuriyet*, 4 Mayıs 1984.

yapıldığı ileri sürülen soykırım, hangi olayların dürtüsü ile 1975 yılında, kanlı eylemlerle yeniden gündeme gelmişti?

Üstelik uluslararası terör örgütleri ile Ermeni kökenli silah ve uyuşturucu madde kaçakçılarının yadsınmaz ilişkileri de bir bir ortaya çıkmıştı: Türkiye'ye yönelik silah kaçakçılığı içinde çok sayıda Ermeni'nin de yer aldığı kanıtlanmıştı. Kaçakçılık ve terör örgütleri ile savaştıklarını söyleyen Batılı ülkeler, Ermeni terörü konusunda utanç verici suskunluk içindeydiler. Suskunluk bir yana, her cinayetten sonra televizyon ekranlarında Ermeni soykırım savlarına da yer vermekten kendilerini alamıyorlardı.

Evet, Ermeni terörünün amacı ve yöntemleri kadar, başlama tarihi de önemlidir. Bu konuda, bir de yakın geçmişe kısaca göz atalım. İttihat ve Terakki yönetiminin "*Dâhiliye Nazını ve Sadrazamı*" Talat Paşa, 15 Mart 1921 tarihinde Berlin'de Taylaryan adlı bir Ermeni terörist tarafından tabanca ile vurularak öldürülmüştü. Talat Paşa'nın arkasından, İttihat ve Terakki önderlerinden İstanbul Komutanı ve Bahriye Nazırı Cemal Paşa, Bahattin Şakir, Azmi Bey ve eski Sadrazamlardan Sait Halim Paşa da Ermeni teröristlerce bir bir öldürülüyorlardı.

Talat Paşa, o sıralar, Almanya'da takma adla yaşıyor ve Ankara Hükümeti ile temas olanakları arıyordu. Talat Paşa, ölümünden kısa bir süre önce İngiliz İstihbarat Servisi'nin uzun yıllar Türkiye'de çalışmış görevlilerinden Herbert Aubrey ile Almanya'da buluşmuş ve birçok sorun yanında Ermeni sorununa da değinmişti. Tefik Çavdar'ın "*Talat Paşa - Bir Örgüt Ustasının Yaşam Öyküsü*" adlı kitabında, TBMM hükümetinin resmi organı Hâkimiyeti Milliye Gazetesi'nin cinayetten doğrudan doğruya İngilizleri sorumlu tuttuğu yazılmaktadır.

Hâkimiyeti Milliye 20 Mart 1921 tarihinde cinayet konusunda kuşkusu satırlarla anlatır:

-Bu menfur cinayet, İngiliz hıyanetinin beşeriyetin yüzünü kızartacak ne çirkin bir raddeye geldiğini bir kere daha gösterir. İngilizler, menfur politikalarıyla, Gasıb-ı Harplerine şimdi bir de Türk ırcalını saklıca arkadan vurma sanatın ilave ettiler...

Böyle miydi, değil miydi? Bu hiçbir zaman kanıtlanmadı. Ancak Talat Paşa'nın katili, mahkemede Osmanlı İmparatorluğu ve Türkler aleyhine en geniş biçimde propaganda yapabildi. Olay, bir cinayet davası olmaktan çıkarılıp, Ermeni soykırım savlarının bir propaganda aracına dönüştürüldü. Sonunda, evet yargılama sonunda

Ermeni katil beraat ettirildi. Bugün, Ermeni terörü için sorduğumuz soru, o gün de sorulmuştu. Ermeni terör örgütleri, 1915 yılında yapıldığı ileri sürülen soykırım için hangi nedenle Anadolu’da Kuvayi Milliye’nin örgütlendiği günleri seçmişlerdi?

Uluslararası boyutlar kazanan terör, hiçbir zaman tek amaçlı değildir. Bu tür olaylar, üç - beş Ermeni fanatiğinin eline de bırakılmaz. Ermeni terörünün ardında, çok aynı amaçlar ve güçler bulunmaktadır.

Ermeni terörü, 1921 yılında başlatılırken, hiç şüphesiz, bir siyasal amaç taşıyordu. Bu amacı, bunca yıl sonra bugün algılamak hiç de güç değil. 1975 yılında başlatılan Ermeni terörünün de aynı biçimde, Ermeni sorunu dışında bir başka ve ayrı amacı olmalıdır. Konunun bu açıdan değerlendirilmesinde ve askerlerin deyişi ile “Caydırıcı önlem” alınmasında sayısız yarar vardır. Bu “Caydırıcı önlemler” neler olabilir? Bilmiyoruz. Bilebildiğimiz, önlem almakta çok yetersiz kalındığı ve gecikildiğidir.¹⁷⁶⁴

3.3.58. Bir Dosttan Gelen Mektup / Mehmed Kemal

Dostum Türkkaya Ataöv’ü Türk - Ermeni sorunları üstüne telaşlı bir biçimde eğilir gördüğümde, “Yahu, bir zamanlar Ermeni yazarları çeviriyor, Ermeni ressamların sergisini açıyordun, şimdi sana ne oldu?” diye takılmışım. Ermeni sorunu üstüne Paris’te mahkemede tanıklık ediyor, yurttan Fransızca kitaplar yayınlıyordu. Benimki bir takılma, bir şakaydı. Bunu dostum Türkkaya da iyi bilirdi. Ancak bu sözlerim etkilemiş olacak ki, bir mektup göndermiş, kendini anlatıyor, “Bunu böyle yaz” diyordu. Mektubunun önemli bir bölümünü buraya aktarıyorum.

“Yirmi yaşıma gelmeden Ermeni asıllı Amerikan yazarı William Saroyan’ın My Name is Aram adlı hikâyeler kitabını Aram Derler Adıma başlığı altında Türkçeye çevirdim, Yaşar Nabi de basmıştı. Demem o ki, çevirebileceğim bunca yazar içinde hiç duraklamadan Saroyan’ı seçmişim. Faulkner ve Capote’nin stilini sevmem. Steinbecki 1950’lerde hep başkası çevirirdi. Bir de Hemingway çevirisi yapmışım. 1949’da. Ama Saroyan’ı çok sevdim. İnsancılığını, yazarken rahatlığını ve günlük olaylardan “edebiyat” yapışını. Aslı Ermeni’dir diye kendim bir sınır koymamışım. Ailem “Neden durup dururken bir Ermeni seçtin?” demedi. Arkadaşlarım hiçbir itirazda bulunmadı ne Önce, ne sonra: Yaşar Nabi de kitabı alıp bastı. Bu ilk kitap yayınyımdı. Yıllar sonra Jak İhmalyan’ı tanıdım. O ölünce, benim de canıma

¹⁷⁶⁴ Uğur Mumcu, “1921 ve 1975...”, Cumhuriyet, 22 Haziran 1984.

okundu. Hakkında belki on beş yazı yazdım, yalnız Türkiye’de değil, yurt dışında da. Beş kez sergisini açtım.

Ermeni sorununun hukuk ve tarih açılarından incelenmesine gelince: Paris’teki davada da, yayınlarımda da somut belgelerle uyuşmayan hiçbir şey söylemedim ve yazmadım. Yani, yalan söylemiş değilim. Birçok Ermeni yayınlarının ve Ermeni “dostu” yabancılardan yalanlarını düzeltiyorum. Örneğin, Talat Paşa, Ermenilerin katli için emir vermiş mi? Ermeni gazeteci Andonian’ın 1920’de İngilizce, Fransızca ve Ermenice olarak yayınladığı kitaplarında belge diye yutturmaya çalıştıkları sahtedir. Bunun böyle olduğunu İngilizce, Fransızca ve Almanca yayınlanan kitapta kanıtladım. O ve öteki kitaplarda birçok önemli belge ilk kez yayınlanıyor. Örneğin, 1919 Paris Barış Konferansında Ermeni Heyeti Başkanı olan Bogos Nubar Paşa Fransız hükümetine yazdığı resmi bir mektupta Ermenilerin Birinci Cihan Savaşında (Osmanlılara karşı) “muharip” (belligérents) olduğunu kabul ediyor. Gene Bogos Nubar Paşa başka bir belgede “tehcir” edilenlerin 600,000 - 700,000 kadar olduğunu ve bunların 390,000’inin yerlerine vardıklarını belirtiyor. Bir Fransız belgesi Doğu Anadolu’da Ermenilerin “Ermenistan” dedikleri yerlerde, hiçbir yerde çoğunluğu oluşturmadıklarını yazıyor. Başka bir Fransız belgesi orada nüfusun ancak % 13’ünün Ermeni olduğunu belirtiyor. Mustafa Kemal Atatürk’e yanlışlıkla atfedilen bir açıklamanın da sahte olduğunu kanıtlayan İngilizce bir kitap yazdım, onun da Fransızcası yakında yayınlanmış olacak.

Ermeni sorunda abartmalar, sahtekârlıklar ve yanlışlarla doludur. Aleyhimizde böylesine yazılmış 40,000 kadar kitap ve önemli makale var. Ben ilk aşamada on bir (yabancı dilde) kitap tasarladım. Bunun dördü yayınlandı. İçlerinde Arapça, Farsça ve Ermenice çıkacaklar da var. Çevirileri ayrı kitap saymıyorum. Her biri, belirli bir konuda - derinliğine ve belgelerle donatılmış. Görülüyor ki, durum Ermeni militanlarının dediği gibi değil. İlişkilerimiz geçmişte de sanıldığı kadar kötü olmamış. Söylenecek çok iyi şeyler de var. Kötülükler de sanıldığından daha az ve karşılıklı. Kışkırtıcıları da emperyalist devletler. Alman ve Fransız tarihçileri iki ulusun 1815 - 1859 yıllarında hiç savaşmamış olmasına bugün bu denli önem veriyorlarsa, yüzyıllarca barış içinde yaşamış Türk ve Ermeni ulusları için bu gerçek neden gereği gibi değerlendirilmesin? İlişkilerimiz sanıldığından daha iyiye, bu Ermeniler için de memnun olunması gereken bir şey değil midir?

Sözü uzatmayayım. Hiçbir ulusun düşmanı değilim. Saroyan’ı çevirir, Jak’ın sergilerini açarken, düşmanlıkla hareket etmediğim gibi, şimdi de her iki taraf için de dostlukla hareket ediyorum. Ortaya çıkan belgeler birçok kara bulutu, gereksiz sisleri ve sahtekârlıktan medet uman kan dökücüleri ortadan kaldırmaya yarıyor.”¹⁷⁶⁵

¹⁷⁶⁵ Mehmed, Kemal, “Bir Dosttan Gelen Mektup”, Cumhuriyet, 14 Ağustos 1984.

3.3.59. Şellefyan ve Ilıcak... / Uğur Mumcu

Tercüman Gazetesi sahibi Kemal Ilıcak'ın, Mıgırdıç Şellefyan ile olan iş ilişkilerini, bu köşede, belgelere dayanarak yazmıştık. Bu belgeli - kanıtlı yayınlarımıza karşı, Tercüman Gazetesi yazarları, bizlerin birer azılı komünist olduğumuzu ileri süren yazılar karalamışlardı; anımsarsınız. Ilıcak - Şellefyan ilişkilerini kanıtlayan belgelerin tarih ve sayılarını yeniden yayınlamayı gereksiz görüyoruz. Belgeler, arşivimizdeki özel yerlerinde ve mahkeme dosyalarında.

Milliyet Gazetesi'nde Altan Öymen, Mıgırdıç Şellefyan ile yaptığı röportajı yayınlıyor. Şellefyan, belgelerle açıkladığımız bu gerçekleri bakın nasıl da doğruluyor: *“Kemal Ilıcak'ı, Tercüman Gazetesi'ne sahip olmasına takaddüm eden günlerde tanıdım. Sonra da bu tanışıklığımız sürdü. Sırası gelince teferruatı ile açıklarım. Tercüman Gazetesi'nin o çizgiye gelmesine sebebiyet veren kişi benim. Bu kadar bilin, şimdilik yeter...”*

Kaçakçılık suçundan sanık Ermeni işadamı Şellefyan'ın bu sözlerini, Tercüman Gazetesi'nin *“milliyetçi yazarlar”*na armağan edip, Şellefyan'ı okumaya devam edelim.

Şellefyan yakın dostu ve kefalet senetlerine ortak imzalar attığı arkadaşı Ilıcak için bakın bugün ne diyor: *“Durumu iyi değildir. Giderek içeri giriyor. Neyse ben şimdi daha fazla söylemek istemiyorum. Yani gazeteci ise gazeteciliğini bilsin...”*

Ilıcak iyi bir gazeteci midir? Şellefyan bu konuya da değiniyor, Ilıcak'ın kayınbiraderi ve Güneş Gazetesi'nin eski sahiplerinden Ömer Çavuşoğlu için yorum yaparken Ilıcak'ı da tanımlıyor: *“Bu Ömer zahiri bir terbiyeye sahiptir. Görenler, “Ne Efendi adam” derler. Son derece kibardır, falan... Ama soğuk kanlıkla adam öldürüp, sonra da “Affedersiniz” demek gibi bir şey onun kibarlığı...”*

Onun büyüklük merakı çok kimseyi batırıyor. Oğlum sen gazete çıkaracaksan iki kelime yazmayı öğren... Kemal Ilıcak'ın durumu da mesela, öyle değil midir?”

Oldu mu şimdi? Şellefyan, Ömer Çavuşoğlu'nun da Kemal Ilıcak'ın da *“iki kelime yazmayı”* bilmediklerini ileri sürüyor. Al sana dost kazığı! Nasıl bilmez koskoca Ilıcak iki kelime yazmayı? Hem yazar, hem yazdırır.

“Geçenlerde, epey oluyor ya, bana geldi Ilıcak... Çoktandır aramamış, hâlbuki Türkiye'deyken yakınlığımız malum, öpüştük, falan...”

Hem öpüş, koklaş, falan... Hem de Ilıcak'a böyle kazık at. Evet, şarkı böyle ne yaparsınız; *“eski dostlar, eski dostlar!”*

Şellefyan'ın asıl derdi Ömer Çavuşoğlu ileymiş. Şellefyan ile Çavuşoğlu yurt dışında ortak bir iş yapacaklarmış. Yapacaklarmış ama Çavuşoğlu, Şellefyan'a bir güzel kazık atmış. Tam o günlerde Ömer Çavuşoğlu ile Tercüman Gazetesi'nin hanımefendi yazarı Nazlı Ilıcak'ın annesi de Cenevre'de Şellefyan'ın evinde kalıyormuş.

Şöyle anlatıyor Mıgır amca: *“Sen o kadar uğraş... Bütün kombinezonları hazırla... Banka ile anlaş iş düğmeye basmaya kalsın, gelsin öteki, bütün parsayı toplasın...”*

Şellefyan, bütün işleri ayarlamış, *“kombinazonian”* hazırlamış, ama ne görsün. Ömer Çavuşoğlu, kendisinden önce davranıp, işi kendi adına bitirmiş...

Eee, olacak o kadar, *“kale gibi çocuk”* ne de olsa! Altan Öymen'in *“İsviçre'deki adam, Şellefyan, her şeyi açıklıyor”* başlıklı dizi yazısı, Şellefyan'ın Ilıcak, Çavuşoğlu ve Yahya Demirel ile iş ilişkilerini ortaya koyuyor.

Bizler *“Ilıcak-Şellefyan ilişkilerini”* belgeleriyle sergileyince Ilıcak vekilleri hemen mahkemeye koşuyorlar. Haydii davacı! Şu kadar milyonluk tazminat davası... İmza Prof. Dr. Sahir Erman, Ali Çekiç ve emekli Yargıtay üyesi Cemal Dirik...

Şellefyan, şimdi bütün bu ilişkileri doğruluyor, Ilıcak ile çekilmiş *“aile fotoğrafları”*nı gazetede basılmak üzere Altan Öymen'e veriyor. Tercüman Gazetesi'nin “milliyetçi yazarları bizler de bu fotoğrafları ve bu fotoğraflarla birlikte yayınları ilgiyle izliyoruz. Şellefyan *“her şeyi”* açıklıyor mu? Sanmıyoruz. Her şeyin açıklanması için *“Şellefyan düzeni”*nin bir numaralı sorumlusu Türkiye'ye gelmeli ve mahkeme önünde suçlarının hesabını vermelidir. Ilıcak'ların *“baba dostu”* Mıgır amca, Yassıada'da yiğitlik göstermedi mi? İhtilal mahkemesinden korkmayan Mıgır amca, bugün niçin çekiniyor, neden korkuyor?¹⁷⁶⁶

3.3.60. Ermeni Mandacıları... / Uğur Mumcu

ABD Temsilciler Meclisi'nin 24 Nisan gününü *“Ermeni Soykırım Günü”* ilan etmesi ve alınan kararın gerekçesinde sözde soykırımın 20. yüzyılın ilk soykırımı olduğu ve Hitler'e de yol gösterdiğinin ileri sürülmesi, Amerikalıların bizlere ne kadar dost

¹⁷⁶⁶ Uğur Mumcu, “Şellefyan ve Ilıcak...”, *Cumhuriyet*, 17 Ağustos 1984.

olduklarını bir kez daha kanıtlamıştır. Daha geçen hafta burada “*Ben Amerika’nın Ankara Milletvekiliyim*” diyen Solarz bile toplantıya katılmamış, karar oy birliği ile çıkmıştır. Aslına bakarsanız Amerika’nın Ermeni sorunu konusunda takındığı tavrı hiç de yeni değildir. Kurtuluş Savaşı öncesinde Ermenileri kışkırtan Batılı devletlerin arasında Amerika baş yeri almaktaydı. 1920 yılında, Amerikan hükümetinin, Ermenilere silah sağladığı, belgelerle kanıtlanmıştır. (İngiliz Gizli Belgelerinde Türkiye, Erol Ulubelen, s: 261: Sir Geddes’ten Lord Curzon’a gönderilen 16 Mayıs 1920 gün ve 63 belge. 71 sayfa sayılı yazı).

ABD’nin o günlerdeki Başkanı Wilson’un Türkiye’de kurulacak bir Ermeni devletinin kışkırtıcısı, destekçisi olduğu da bilinmektedir. American National Archives’de bulunan belgeler, Amerika’nın Doğu ve Güneydoğu yörelerimizde Amerikan okulları açtığını göstermektedir. Amerikan misyonerleri ve bu bölgelerdeki Amerikan okulları aracılığı ile Ermeni Gregoryanlarını etki ve denetimleri altında tutan Amerika, bu yörelerde kurulacak Ermeni devletine Amerikan mandası sağlayarak destek olmayı planlıyordu. Amerikan okullarının hangi yörelerimizde açıldığını incelemek bile insana, bu konuda yeterince bir fikir vermektedir¹⁷⁶⁷.

Amerikan gizli belgelerinde bulunan şu görüşme tutanağı, ABD Temsilciler Meclisi’nin bugünkü kararının Amerika’nın bu konudaki geleneksel tutumunu yansıttığını göstermektedir. 5 Ağustos 1919 günü Amerikan Komiseri Rannal’ın Amerikan hükümetine bildirdiği görüş şöyle:

-Ermenilere bir arazi ve başlangıçta bu arazinin bölünmezliği konusunda garanti verebiliriz. Ermeniler panik halindeler ve böyle bir garanti gereklidir. Karadeniz’de ve Akdeniz’de birer liman çok uygun olabilir. Manda altında bir kuşak geçtikten sonra deneylere göre Ermeni devleti biçim değiştirebilir¹⁷⁶⁸.

O tarihte, Amerikalılar şöyle düşünüyorlardı: Amerikan mandası altında bir Ermeni devleti kurulmalıdır. Konu ile ilgili olarak The New York Times’in 31 Ağustos 1919 günlü sayısından bir haber aktararak “*Ben Türküm*” diyen herkesin yüreğini sızlatacak bu belgeyi birlikte okuyalım:

¹⁷⁶⁷ İlber Ortaylı, “Osmanlı İmparatorluğu’nda Amerikan Okulları Üzerinde Bazı Gözlemler”, *Amme İdaresi Dergisi*, 14(3), Eylül 1981, 91.

¹⁷⁶⁸ Orhan Duru, *Amerikan Gizli Belgeleriyle Türkiye’nin Kurtuluş Yılları*, Milliyet Yay., 35

-Amerika Birleşik Devletleri'nin Barış Konferansı'na katılan delegeleri Charles R. Vrane ve Henry Churchill Kong, konferansa bir rapor sunarak Türkiye'de yapmış oldukları araştırmalardan sonra elde ettikleri kanaata göre ABD'nin yalnızca İstanbul ve Ermenistan'ı değil, Suriye ve Filistin de dâhil olmak üzere bütün İmparatorluk topraklarını kapsayacak bir manda yönetimi kurmasının uygun olacağını belirtmişlerdir¹⁷⁶⁹.

Amerikan basınına göre, Kuvvayi Milliyeciler hayduttur, Mustafa Kemal ve arkadaşları Bolşevik, Türklerse “*Katil sürüsü*”dür¹⁷⁷⁰.

Vietnam'da yurtlarını korumaktan başka suçları olmayan insanları acımasızca öldüren, Güney Amerika'da bağımsızlık ve demokrasi isteyen kitleleri kukla cuntalar aracılığı ile ezen ve Şili'de halkoyu ile iktidara gelen yiğit Devlet Başkanı Sosyalist Allende'yi CIA darbesi ile devirip öldürten Amerika, şimdi de Türk diplomatlarına yönelen alçakça eylemlerin baş destekçisi olduğunu açıkça ilan etmektedir. Temsilciler Meclisi'nin son kararı, Ermeni terörüne “*manevi iştirak*” suçundan başka nedir ki?

Ermeni katillerini, bu karardan sonra, bir de dilerlerse, Washington Polis Akademisi ve Panama Kanalı'ndaki “*anti-gerilla okulu*” nda da okutsunlar. Hiç şaşırmayız!

Hitler, Ermeni soykırımından esinlenmiş... Peki, bu Amerikalılar, Kızıldevrililerin kafataslarını oylarlarken, İttihatçı liderlerden mi esinlenmişlerdi? Zencilere yapılan bunca zulüm, cesaret kaynağını düzmece Ermeni savlarına mı borçluydu? Vietnam'da kadın demeden, çocuk demeden, hasta yaşlı demeden insanları öldüren Amerikan askerleri, hangi uygar ülkeden örnek alıyorlardı? Yurttaş oyu ile seçilmiş devlet başkanlarını “*Kırklar Komitesi*” adı verilen cinayet örgütü kararı ile devirenler, bu eylemlerini hangi ulusun demokrasi ve özgürlük aşkına dayatıyorlardı? Filistin halkına kan kusturan, kitle soykırımlarına girişen İsrail askerlerine kol kanat gerenler, Virginia Bildirisi'nin gereklerini mi yerine getiriyorlardı?

Amerika'nın 20. yüzyıl uygarlık tarihi, tıpkı bol yıldızlı Amerikan bayrağı gibi, Ulusal Kurtuluş Savaşı veren “*mazlum uluslar*”ın kanlar ile kirlenmiştir.

¹⁷⁶⁹ Osman Ulagay, *Amerikan Basınında Türk Kurtuluş Savaşı*, Yelken Mat., 52.

¹⁷⁷⁰ The New York Times, 11 Mart 1919, Ulagay, 44.

Biz Kurtuluş Savaşı yapmış ve emperyalizme diz çöktürmüş bir ulusuz Emperyalizmin Ermeni sorunu üzerinde oynadığı bu son oyunları da boşa çıkarmasını elbette biliriz.¹⁷⁷¹

3.3.61. Amerika'yı Yeniden Keşfetmek... / Hasan Cemal

Ermeni terörizmine bugüne dek dayanak yapılmaya çalışılan sözde tarih tezleri bu kez de Amerikan Kongresi'nde boy gösterdi. Kongre'nin Temsilciler Meclisi kanadında *"24 Nisanın, insanın insana zulüm günü"* olarak kabul edilmesini öngören bir karar tasarısı benimsendi. Karar tasarısına göre, ABD Başkanı, 24 Nisan gününün tüm Amerika' da anılması için bir bildiri yayınlayacak: Yayınlarken de, *"özellikle 1915-1923 yılları arasında Türkiye'de 1,5 milyon Ermeni'nin uğradığı soykırıma"* değinecek...

Temsilciler Meclisi'nde kabul edilmiş olan bu karar tasarısı, henüz Senato'da ele alınmış değil. Senato kanadındaki bir başka gelişme ise şöyle: Senato'nun Dışişleri Komisyonu; *"Ermeni soykırımı"* iddiasıyla Türkiye'yi ağır biçimde suçlayan ve *"Amerikan yönetiminin, dış politikasını düzenlerken bu algıyı göz önünde tutmasını isteyen"* bir karar tasarısını kabul etti ve Senato Genel Kurulu'na gönderdi...

Dost ve müttefik Amerika'nın parlamentosunda meydana gelen bu son gelişmeler karşısında Ermeni teröristlerin zevkle ellerini ovuşturduklarını görür gibi oluyoruz. Tabii sadece onlar için değil, Türkiye'nin ulusal birliği ile bütünlüğünden rahatsızlık duyan tüm iç ve dış güçler açısından da bu yönelişlerin memnuniyet kaynağı olacakları açıktır. Amerikan Kongresi, sözde insan hakları adına, çoktan çürütülmüş *"soykırım"* iddialarını yineleyerek, Ermeni terörüne açık çek yazdığının farkında mıdır, bilemiyoruz...

Başkan Reagan yönetiminin bu konuda benimsemeye koyulduğu klasik tutum üzerinde de durmak niyetinde değiliz. Gelişmelerin karşısında olduklarını; Kongre'nin zaten aybaşında tatile gireceğini; böylesi kararların Kongre'den çıkmaması için sonuna kadar çaba göstereceklerini; son tahlilde de Başkan'ın veto yetkisi bulunduğunu her zamanki gibi tekrarlayacaklarından kuşkumuz yoktur...

Bu tutumlarında ne ölçüde içtenlikli olup olmayacakları ise ayrı bir konudur...

¹⁷⁷¹ Uğur Mumcu, "Ermeni Mandacıları...", *Cumhuriyet*, 13 Eylül 1984.

Üzerinde durmak istediğimiz asıl konu, Türkiye'nin genel yaklaşımı ve politikasıdır. Ülkemiz, bugüne dek Amerikan Kongresi'nde *"hoş olmayan sürprizlerle karşılaşmamak için"* sürekli bir şeyler vermeye, uysal çocuk olmaya çağrılmıştır ABD yönetimleri tarafından...

Yardım için Kıbrıs'ta ödün; yardım için Türk Yunan anlaşmazlıklarında esneklik; yardım için kısa sürede büyük bir gümbürtüyle çöken Lübnan politikasına destek... Bütün bu istekler, Kongre'de Türkiye'nin *"hoş olmayan sürprizlerle"* karşılaşmaması, örneğin askeri yardımın kuşa çevrilmemesi için yapılagelmiştir...

Ülkemiz açısından Amerikan Kongresi'nde hoş olmayan yeni bir sürprizle karşı karşıya olduğumuza göre, acaba diyorum, Türkiye'ye dönük bazı yeni istekler mi gündeme gelmek üzeredir...

Ya da Amerikan yönetimi; kimi zaman izlemiş olduğu tavşana kaç, tazıya tut politikasına yönelerek, Kongre'deki bu son gelişimleri Türkiye'nin başının üzerinde Demokles'in kılıcı gibi sallandırmaya mı niyetlidir?

Ne dersiniz?

Geçmişin engin deneyimleri, ABD gibi bir süper gücün devlet politikasında bütün bu öğelere yer yoktur, dedirtmiyor kuşkusuz...

Ne var ki, bu oyunların tümünü bozacak olan, Türkiye'nin tutumudur. Ensesine vurulup ağzındaki lokmanın kolayca alınamayacağı bir ülke olduğunu somut örnekleriyle sergileyebildiği: gerçek bir demokrasi potasında gücünü ve istikrarını arttırabildiği; özellikle ABD'ye karşı teslimiyetçilikten uzak kişilikli bir yörüngeye kayabildiği ölçüde Türkiye, bütün bu çirkin oyunların üstesinden daha işin başında gelebilecektir.

Türkiye öyle itilip kakılacak bir ülke değildir ve olmamıştır. Ama onun, tarihin derinliklerinden gelen bu ağırlığını dosta düşmana ustaca göstermek bir başka beceriyi vurgular. Dış politikamızda bu ağırlığı sergilerken, kendi öz gücümüze de her şeyden önce güvenirse, çok şey yoluna girer. Ermeni terörünün hemen her patlak verişinde, her nedense, *"Aman, ABD'yi hedef alıcı yayından sakıyalım"* telkininde bulunmayı

alışkanlık haline getiren bazı diplomatlarımızın da bu gerçeği kavramalarında sonsuz yarar vardır. İşte bu nedenlerle, Amerika'yı yeniden keşfetmeye gerek yoktur, deriz...¹⁷⁷²

3.3.62. Tarihten Bir Yaprak... / Uğur Mumcu

30 Aralık 1922 tarihinde, Lozan Konferansı'na katılan Amerikan Temsilciler Kurulu, Azınlıklar Alt Komisyonu Başkanlığı'na bir önerge sunmuştu. Bu önergede, Türkiye toprakları üzerinde Ermenilere verilmek üzere bir özerk bölge ayrılması istenmekteydi. Amerikan delegeleri, bu önergelerde, Ermenilere ayrılacak toprak parçasının belirlenmesini ve kurulacak bu Ermeni devletine yapılacak mali yardımlar konusunu gündeme getiriyorlardı. Lozan Konferansı tutanaklar incelenirse, Amerikan yönetiminin, o günlerde de tıpkı bugün olduğu gibi, Ermenileri destekleyen ve kışkırtan bir tavır içinde olduğu anlaşılır. Merhum Profesör Seha Meray'ın duru diliyle Türkçe'ye çevrilen Lozan tutanaklarının bir bölümüne göz atalım:

Amerikan Protestan Kiliseleri Federal Meclisi temsilcileri James Barton ve W. Peet'in, Lozan Konferansı'ndaki Amerikan temsilcisi Washburn Child'a gönderdikleri yazıda şu dilek ve öneri yer almaktaydı:

-Türklerle ve başka kimselerle birçok görüşmelerden ve ayrıntılı bir incelemeden sonra, Ermeni azınlığı sorununa en iyi çözüm yolunun, öksüzleri de kapsamak üzere, sığınmaya gelecek göçmenlerin yoğun olarak toplanabilecekleri özel bir toprak parçasının saptanması olduğu kanısına varmış bulunuyoruz¹⁷⁷³.

Tutanaklarda, "*Ermenistan İçin Amerikan Derneği*" adına sunulmuş "*Ermeniler İçin Ulusal Yurt Konusunda Memorandum*" İngiltere, Fransa, İtalya ve Amerika'nın kurulacak bir Ermeni devleti için mali yardımda bulunacaklarını belirtmektedir.

Memorandum 'un konu ile ilgili bölümünü aktaralım:

Tasarlanan Ermeni ulusal yurdu yararına 20 milyon doları aşmayacak bir borç verilmesini öneren bir karar tasarısının Kongre'ye sunulmuş olacağı belirtilmekteydi...

O tarihte Amerikalıların, kurulacak bir Ermeni devletinin hangi toprak parçasında nasıl yerleşeceğini de planladıkları anlaşılmaktadır.

¹⁷⁷² Hasan, Cemal, "Amerika'yı Yeniden Keşfetmek...", *Cumhuriyet*, 15 Eylül 1984.

¹⁷⁷³ Seha Meray, *Lozan Barış Konferansı*, SBF Yayını, Takım 1, Cilt 1, Kitap 2, 243.

- İstanbul Ermenilerinin, ulusal yurda yerleşmek üzere, oturdukları yerleri bırakıp gitmelerini beklememek gerekir. Bununla birlikte, İstanbul'da çoğunluğu tarım işleriyle uğraşan 15.000 kadar sığınmış göçmen vardır; bunların pek çoğu, bu çeşit yurda yerleşmek fırsatını sevinçle karşılayacaklardır...

Amerikalılar, o tarihte kurulacak bir Ermeni devletinin devlet düzenini bile düşünmüşlerdir:

- Söz konusu bölgenin tarafsızlığını, Lozan Barış Antlaşmasının bütün imzacılarca tanınacağı şimdiden kestirilmektedir. Aynı zamanda, bir istilaya karşı koymak için oldukça kalabalık bir ordu beslemek de gerekirse, bir yurt kurmak hiç bir işe yaramayacaktır. Bu koşullar içinde, bölgenin tarafsızlığı bütün devletlerce tanındığına ve bölgeye bitişik ülkeler Milletler Cemiyeti'ne üye oldukları sürece sürekli küçük bir ordu kurmak gerektirdiğini öngörmeye gerek yoktur. Ülkede düzenin korunması için yalnız küçük bir jandarma gücü gerekli olacaktır...

Bu memoranduma ek bir belge de ABD Devlet Başkanı'nın kurulacak bir Ermeni devletine 20 milyonluk yardım yapması için yetkili kılındığını göstermektedir. George Montgomery imzalı yazıyı okuyalım:

Lozan Konferansı'nın Ermeni ulusal yurdu için yeterli büyüklükte bir toprak parçası ayırması şartıyla, Başkan 20 milyon dolarlık bir parayı hazineden ödünç vermeye yetkili kılınmıştır...

Lozan Antlaşması'nda Ermenilerin ve Amerikalıların bu istekleri benimsenmedi. ABD delegeleri de Antlaşmayı imzalamadılar. Şimdi ABD Temsilciler Meclisi, sanki Lozan'ın öcünü bu yüz kızartıcı kararları ile almaya çalışıyor. Bunu yaparken de uluslararası teröre yeşil ışık yakıyor. Bundan sonra Ermenilerce öldürülecek Türklerin katilleri, yalnızca Ermeni teröristler değil, ABD Temsilciler Meclisi üyeleri olacaktır.

“*NATO müttefikimiz*” bu son kararla uluslararası terörizmin bir ırkçı fraksiyonuna açıkça teslim olmuştur.¹⁷⁷⁴

¹⁷⁷⁴ Uğur Mumcu, “Tarihten Bir Yaprak...”, *Cumhuriyet*, 15 Eylül 1984.

3.3.63. Geldikleri Gibi Giderler / Mustafa Ekmekçi

...Belleğimi yokladım, Lozan Antlaşması'nı uzun yıllar imzalamayan bir devlet geldi usuma: Amerika... Yine Amerika uzun yıllar, Anadolu hükümetini görmezden gelip, büyükelçiliğini İstanbul'da tuttu, Ankara'ya çok sonraları taşındı. Türk diplomatları ilk, Amerika'da, Ermeni militanlarınca öldürüldüler. Basında, çeşitli çevrelerde yapılan tüm uyarılara karşın, yeterli tepki gösterilmedi. Dünya jandarması Amerika'da Ermeni yıldırıları sürerken, öç anıtları dikilirken, hemen hemen çıt çıkmadı. Üzüntü bildirilmekle yetinildi. Hiçbir Türk büyükelçisi, Hasan Esat Işık'ın, valizini alarak Paris'i terk etmesi örneğini vermedi. Neymiş neymiş, ABD büyük devletmiş, hem ondan yardım alıyormuşuz: Son Amerikan Temsilciler Meclisi'nde alınan kararı konuşuyorduk.

Amerikan kovboy şarkılarını radyo programlarından çıkarmanın ne yararı olabilir?

Geldikleri gibi giderler! Demiş Mustafa Kemal Unutmayalım...

İnönü, anılanında, Birinci Dünya Savaşı'nda Almanlardan çektiklerini anlatır. Sabahattin Selek'in kaleme aldığı anılarda, İnönü "*Almanlar Türkiye'ye gitmek üzere gelmemişlerdir*" der. Birinci cildin sonu şöyle biter:

*"...Bu bahsi bağlarken birkaç söz söylemek istiyorum. Birinci Cihan Harbi'nde Almanlarla beraber çalıştık. Anlaştığımız zamanlar oldu, çatıştığımız zamanlar oldu. Çok defa Almanlar da bizden şikâyetçi olmuşlardır. Almanlarla münasebetlerimizin hususiyetini belirtmek için şunu işaret etmek isterim ki, Türk Alman İttifakı içinde beraber çalıştığımız Almanların, Alman İmparatorluğu menfaatine birtakım hesapları vardı. Bilhassa Suriye'de ve Arabistan'da hususi bir politika güdüyorlardı. Bize, yüzümüze karşı açıkça söylediklerine göre, Ermenilere yapılan muameleden son derece kırılmışlardı. Gerçi onlar zulüm görmüşlerdi, kötü muamele görmüşlerdi. Almanlar da buna üzüliyorlardı, ama Ermeniler de bize yapmışlardı. Bu noktayı hiç hesaba katmıyorlardı. Almanların Araplara karşı politikaları büsbütün başkaydı, onlara hususi bir muamele yapıyorlardı ve aslında harbi kazansalardı, yani Almanların istedikleri ölçüde kesin bir zafer kazansaydılar, onlardan kurtuluş kolay olmayacaktı. Açıkça görünüyordu ki, Türkiye'ye gitmek üzere gelmemişler..."*¹⁷⁷⁵

¹⁷⁷⁵ Mustafa, Ekmekçi, "Geldikleri Gibi Giderler", Cumhuriyet, 17 Eylül 1984.

3.3.64. Kızgınlık / Ergun Balcı

Atasözlerimize öteden beri derin hayranlık duyarım. Türk halkının kendine özgü güçlü mantığını, sağduyusunu ve olaylar karşısında akılcı tutumunu yansıtır. Örneğin “*Öfkeyle kalkan zararlar oturur*” ya da “*Keskin sirke küpüne zarar*” sözleri, olaylar karşısında aklını kullanacak yerde, duygusal davranıp öfkeye kapılanların sonunda zararlı çıkacaklarını ne kadar ince bir şekilde ifade ederler. Kızgınlık ve öfke, aklın ışığını karartıp, bizi yanlış kararlar almaya itebilir. Öfkeyle patlayıp, içimizi boşaltmanın getirdiği rahatlık ise aslında yapay bir rahatlaktır. Bizi öfkelenmeye sevk eden olayların, ya da nedenlerin sağlıklı bir tahlilini yapmadan, bir anlık boşalmanın verdiği rahatlık, ileride öfke verici olayların yine meydana gelmesine hiçbir zaman engel olamaz.

Ermeni teröristlerin saldırıları ve bazı “*dostlarımızın*” bu konudaki tutumu, sanırsız bu gerçeği çok kez kanıtlamıştır. “*Şehitlerimizin kanı yerde kalmayacak*” ya da “*Karşılığımız çok sert olacak*” türünden tepkiler, şimdiye dek ne saldırıları durdurabildi, ne de son ABD olayında olduğu gibi “*dostlarımızın*” davranışını etkileyebildi.

Kızgınlık, akılcılığı önlediği ve kısa vadeli hedeflere yönelik olduğu sürece atasözlerimizde çok doğru belirtildiği biçimde zarardan başka bir şey getirmez. Ama akılcı biçimde yönlendirilen, doğru hedeflere yöneltilen kızgınlık, büyük bir güç ve dinamizm kaynağına dönüşebilir. Tarih, kızgın halkların yarattığı mucizelerle doludur. Spartaküs, kudretli Roma İmparatorluğunu kızgın köle orduları ile temellerinden sarsmıştı. Napolyon’un Moskova’ya kadar gidebilmesinin nedeni, sadece askeri dehası değil, fakat emrinde soylulardan nefret eden kızgın köylülerden oluşan bir ordunun bulunması idi, Lenin, devrimi Çarlık rejiminin zulmüne başkaldıran kızgın Rus halkı ile gerçekleştirmiştir. Atatürk, malı, toprağı elinden alınan, Yunanlıların ve Ermeni çetelerinin kıyımına uğrayan kızgın Anadolu halkını çevresinde toplayarak Kurtuluş Savaşı’nı vermiştir. Hitler, Sovyetler Birliği’ne saldırırken “Kapıya bir tekme vuruldu mu, tüm köhne bina yıkılır” diyordu. Ama o binada yaşayan Sovyet halkının kızgınlığını düşünmüyordu. Vietnam halkının, binlerce kilometre uzaklardan gelen yabancılara karşı duyduğu kızgınlık, dünyanın en güçlü devletini sonunda dize getirdi. 1962 Küba bunalımında ABD karşısında geri çekilmek zorunda kalıp, ağır prestij kaybına uğrayan Sovyetler Birliği’nin bir yetkilisi, ABD’li meslektaşına “*Bir daha hiçbir zaman bizi bu*

duruma düşüremeyeceksiniz” demişti. Ve ABD, silah alanında kendisine yetişen Sovyetleri bir daha o duruma düşüremedi.

Türk toplumu da bugün kızgındır. 70 yıl önce meydana gelen ve Batıda sistemli olarak tek yanlı gösterilen olaylardan kendisinin sorumlu tutulmasına kızgındır. Suçsuz diplomatlarına yapılan acımasız saldırılara, Amerikan Kongresinde Ermeni soykırım günü ilan edilmesi çabalarına, Anadolu’dan *“Ermenilerin 2500 yıllık vatanı”* diye söz edilmesine, NATO içinde en ağır yükü taşıdığımız halde, askeri yardımın sadaka gibi, kırılarak bin bir nazla verilmesine kızgındır. Ama bu kızgınlık, akılcı biçimde yönlendirilirse, Türk toplumu için tarihsel bir fırsatı da oluşturabilir.

Kızgınlığın akılcı biçimde yönlendirilmesi için de soruna daha geniş açıdan bakıp, hedefini doğru saptamak gerekir. Kızgınlığın hedefi, ABD, Fransa ya da Sovyetler Birliği olmamalıdır. Bunlar yöneticiler tarafından kitlelere gösterilen kolay hedeflerdir. *“Kahrolsun ABD”, “ikiyüzlü Fransa”* demekle, ya da bir iki Amerikan üssünü kapatmakla sorun çözülmez, sadece hedef saptırılmış olur.

Türk toplumunun kızgınlığı, içinde bulunduğu duruma, yani gelişmiş sanayi ülkeleri ile arasındaki farka yöneltilmelidir. Ekonomik güçsüzlüğü, ileri teknoloji aşamasına geçememiş olmamızı, az gelişmişliği, başkalarına el açmak zorunda kalmamızı hedef almalıdır kızgınlığımız. Zira ASALA terörünün de, bir dizi ülkede ısıtılmaya başlandığı görülen Ermeni sorunun da temelinde bu olgu yatmaktadır.

Türkiye kalkınmadığı, ekonomik güce sahip olmadığı ve ulusal sanayini kuramadığı sürece ABD Kongresinde Ermenilerle ilgili kararlar çıkacak, Fransa Ermeni teröristlerini koruyacak ve Sovyetler Birliği Ermenistan Cumhuriyeti yetkilileri ASA LA teröründen *“Kurtuluş Savaşı”* diye söz etmeyi sürdüreceklerdir. Çünkü sorunun temelinde ekonomik güçsüzlük yatmaktadır. Güçlü olan bir ülke kendisi hakkındaki kirli hesapları kolaylıkla boşa çıkartır. Zaten böyle bir ülkeyi parçalama ve yıpratma umudu olmadığından, onun hakkında karanlık planlar yapılmaz bile.

Evet, Türk ulusu kızgındır. Bu kızgınlığı, kalkınıp güçlenme hedefine giden yola yöneltebildiğimiz takdirde tarihsel bir fırsatı değerlendirmiş oluruz.¹⁷⁷⁶

¹⁷⁷⁶ Ergun Balcı, “Kızgınlık”, *Cumhuriyet*, 17 Eylül 1984.

3.3.65. Zamanlama... / Uğur Mumcu

24 Nisan gününün “*insanın insana zulüm günü*” ilan edilmesi girişimi yeni değildir. 1975 yılı nisan ayında da Temsilciler Meclisi üyesi Thomas O’neil bu yolda bir önerge vermiş ancak bu önerge, ABD Dışişleri Bakanlığı’nın girişimleri ile önlenmişti. Henry Helstonky adlı bir Ermeni Temsilciler Meclisi üyesinin başını çektiği bu girişim, O’neil imzası ile önerge verme aşamasına kadar ulaşmıştı. 1975 yılı, Kıbrıs Barış Harekâtı’nın bir yıl sonrasına rastlamaktadır. Aynı yılda, Ermeni terörü, birden bire patlak vermiş, dünya çapında “*Rum-Ermeni*” cephesi ile karşı karşıya kalınmıştı. Amerikan yönetimi, o tarihte, bu yoldaki girişimi sakıncalı görmüş ve etkinliğini kullanarak önergeyi geri aldırılmıştı. O tarihte, Türkiye üzerinde ABD silah ambargosu hüküm sürmekteydi. Haşhaş ekim yasağının 1974 yılında kaldırılması, Türk-Amerikan ilişkilerinde soğuk bir dönem başlatmış, bir süre sonra da, CHP - MSP ortaklığı, yerini “*cephe hükümeti*” olarak bilinen sağcı partiler ortaklığına bırakmıştı.

ABD yönetimi, böyle bir geçiş döneminde, Türk-Amerikan ilişkilerinin daha da zarar görmemesi için olanca etkinliğini kullanıp, bu önergeyi geri aldırılmıştı. Kaldı ki, 70’li yılların Türk diplomatlarına yönelik ilk Ermeni cinayeti Los Angeles kentinde Amerikan yurttaşı bir Ermeni tarafından işlenmişti.

Böyle bir zaman dilimi içinde Amerikan yönetiminin 24 Nisan gününü “insanın insana zulüm günü” olarak ilan etmesi pek uygun kaçmazdı. O günlerde durdurulan girişim, 1984 yılı eylül ayı içinde yeniden canlandırılmış oluyor. Bu kararın, bunca cinayetten sonra alınması, son yıllardaki Ermeni terörünü, büyük ölçüde, aklama anlamına gelmektedir. Bu oluşumlardan şu sonucu çıkarmak kolaydır: ABD yönetimi, dilerse, bu tür girişimleri önleyebilir. 1975 yılında geri aldırılan önerge bunun kanıtıdır. Bu kez Amerikan yönetimi, nedense böyle bir zorunluluk duymamıştır.

Acaba neden?

Bugün koşullar biraz değişiktir. Ortadoğu’da yeni dengeler oluşmuş, Türk - Yunan uyumsuzluğu oldukça gergin bir ilişki ağı içine sokulmuştur. FIR hattı, Yunan adalarının Lozan Antlaşması’na aykırı olarak silahlandırılmaları ve Kıbrıs’ta Maraş’ın geri verilmesi gibi uyumsuzluklar, Washington-Ankara-Atina üçgeni içinde çözüm bekleyen sorunlardır.

Sorunlar bunlarla da bitmiyor. Bu sorunlara, 12 Eylül dönemi ile başlatılan olağanüstü döneme, Batılı başkentlerde duyulan tepkileri de eklemek gerekir. Doğu ve Güneydoğu yörelerimizde, özellikle İran - Irak sınır noktalarında üstlenmiş ayrımıcı güçlerin saldırılara geçirilmesi, Ermeni terörü ile öteki ayrımıcı güçlerin eşzamanlı bir süreç içinde eylemlerde bulunmaları, gelişen olayların pek de rastlantı olmadıkları kuşkusunu vermektedir.

Bazı gerçeklerin altını kalın çizgilerle çizmek gerekir: ABD yönetimi, Ortadoğu’da güçlü bir Türkiye istemez. Sovyetler, burunlarının dibindeki bir NATO ülkesinin güçlenmesinden hiç de hoşnut kalmaz. Bu değişik nitelikteki etki ve baskıların bileşkesi, Türkiye üzerinde bütün ağırlığını duyurur. Bu koşullarda bu etki ve baskılardan soyutlanmış bir siyaset düşünülemez. İşte “bağımsızlık” bunun için gereklidir. Bağımsız bir siyaset izlemeden bu karşılıklı etki ve baskıların çekim alanından kaçınmaya hiç mi hiç olanak yoktur.

Ermeni terörü, tam Osmanlı İmparatorluğu’nda çözülmenin başladığı yıllarda sahnelenmiştir. Niçin, 1915 olayları, daha önce bu yoğunlukta değildi? Niçin, Ermeniler, Osmanlı devletine karşı 1915 yılında birden bire eyleme geçmişlerdi? Tıpkı bunun gibi, niçin Ermeni teröristleri, Talat ve Enver Paşa’ların Ermeni teröristler tarafından öldürülmelerinden çok sonra, 1975 yılında, Kıbrıs Barış Harekâtı’nın hemen sonrasında, bir işaret almışçasına, eyleme geçirilmişlerdi?

Olayları soğukkanlı biçimde ele almak, bütün bu oluşumları, neden ve sonuç bağlantıları ile yorumlamayı gerektirir. Bu soğukkanlı değerlendirme, ancak ve ancak “Amerikancı” ve “Sovyetçi” bakış açılarından arınmış ulusal ve bağımsız bir düşünce yöntemi ile yapılabilir...¹⁷⁷⁷

3.3.66. Bir Anlasak / Nadir Nadi

Belli bir etnik kökenden gelen bir toplumun yok edilmesi için girişilen eyleme “soykırım” dersek sanırım yanlış bir tanım yapmış olmayız. Şimdi size bir anımdan söz açacağım: Yıl 1918-1919. Ermeni soykırımını dedikleri olayın üzerinden 3 - 4 yıl ancak geçmiş. Ben on yaşlarındayım. Nişantaşı’nda oturuyoruz. Kiracısı olduğumuz apartmanın

¹⁷⁷⁷ Uğur Mumcu, “Zamanlama....”, *Cumhuriyet*, 20 Eylül 1984.

sahibi Yakupyan adında varlıklı bir Ermeni. Kapıcımız Kalust Anadolu'dan gelme, güçlü kuvvetli bir Ermeni. Aşçımız Louise İstanbullu. O da Ermeni. Gül gibi geçiniyoruz. Mütareke koşulları içinde Damat Ferit hükümeti, İngilizlere teslim edilip Malta'ya gönderilmek üzere fellik fellik babamı arıyor. Çevremizdeki Ermenilerden hiçbiri bir ihbarda bulunmuyor. İhbar şöyle dursun, arada bir gizlice apartmana geldiğinde babamı koruyorlar. Kapıcı Kalust, her soruşlarında “*Evde yok, nerede bilmiyorum*” diyerek Damat Ferit'in polislerini oyalıyor. Dahası var: Babam Ankara'ya kaçmaya karar verip harekete geçtiğinde aynı Kalust karşı kaldırırında nöbet tutan Damat Ferit polislerini aldatarak arka kapıdan babamın rahatça çıkmasını sağlıyor. O dönem İstanbul'da benzer olaylar çok yaşandı. Neresi soykırım bunun? Türkiye üzerinde dolaplar çeviren emperyalist devletlerin tüm çabalarına karşın yüz yıllarca bir arada yaşamış Türklerle azınlıklar (özellikle Ermeniler), nerede ise aynı ailenin bireyleri idiler.

Bir başka anıyı rahmetli Cevat Dursunoğlu'ndan dinledim: Erzurum Kongresi sıralarında Amerikalılar oraya bir heyet göndermişler. Wilson, Türkiye'yi parçalayıp bir Ermenistan kurmak istiyordu ya, heyet araştırarak, Washington'a bir rapor hazırlayacak. Heyetten bir üye Dursunoğlu ile tartışmaya girişmiş, “*Siz burada 1.5 milyon Ermeni öldürmüşsünüz*” demiş. Adamın savına göre, dört beş yıl öncesine dek bölgede Ermeni nüfusu çoğunlukta imiş. Dursunoğlu her ne kadar yalnız o bölgede, tüm Osmanlı İmparatorluğu'nda bir milyon Ermeni bulunmadığını söylemiş ise de Amerikalıyı inandıramamış. Nihayet Dursunoğlu, “*Gel bak sana ispat edeceğim*” diyerek adamı aldığı gibi kentin dışına çıkarmış. İlk Ermeni mezarlığına uğramışlar. Oldukça geniş bir mezarlık,

-Gördün mü?

-Gördüm.

Gel, şimdi de Türk mezarlığına bakalım.

Öyle bir mezarlık ki ötekinin belki dokuz on katı daha büyük. Adamın nutku tutulmuş, bir şey söyleyememiş. Bunlar hep bildiğimiz şeyler. 1915 yılında Türkiye'nin doğusunda soykırım bir olaydan söz edemeyeceği gün gibi ortada. Soykırım dendi mi bir ülkenin doğusu batısı diye bir ayırım yapılmaz. Batıdakilere dokunma, doğdakileri kıştır kes. Olur mu böyle şey? 1915 hareketi, bir savunma alanının güvenini sağlamak amacıyla yapılmıştır. Çarlık Rusya'sının kışkırttığı Ermeni çetelerinin Türk Ordusu'nu

arkadan vurmalarını önlemek için yüzyıllardır orada yaşayan Ermeniler kadın erkek, çoluk çocuk güneye sürülmüşlerdir. Buna soykırım değil, olsa olsa “*tehcir*” denir. Savaş koşulları altında elbette birçok şiddet olayları da olmamış değildir. Hastalıktan, yorgunluktan ölenlerin yanı sıra, kimi insanlık dışı eylemler de görülmemiş değildir. Ermeni çetelerinin Türk köylerini yakıp yıkmasına karşı, kimi Türkler de bir öç alma duygusuna kapıldılarsa, bunu şimdi altmış yıl sonra soykırım diye nitelemek, en azından, çirkin bir iftiradır.

ABD, çeşitli eğilimlerin boy gösterdiği bir ülkedir. Washington’da yıllardan beri yuvalanmış lobiler bulunur. Rum lobisi, Ermeni lobisi, Yahudi lobisi çok kez Kongre üzerin etkili olmaktadır. 1970’li yıllardan bu yana bunlar Türkiye’ye karşı cephe almış durumdalar.

Neden? Her birinin kendine özgü bir amacı var. Türkiye’yi zayıf görüyorlar, ya da Amerikan yönetimi üzerinde sürekli baskı kurarak zayıflatmak, giderek yalnızlığa sürüklemek istiyorlar. Biz ise geçmişteki kimi iktidarların “*varsa yoksa Amerika*” diyerek yürütmeye çalıştıkları pelteleşmiş, gevşek politikaları yüzünden zaman zaman o lobilere adeta destek oluyoruz. Neymiş? Amerika’dan başka seçenek yokmuş. Bu görüşe karşı çıktınız mı, aşırı solcusunuz, sakıncalısınız, komünistsiniz, vatan hainisiniz!

Seçeneği olmayan tek yol, Atatürk’ün tam bağımsızlık ilkesine sıkı sıkıya sarılmaktır. O yolu bulamadığımız sürece başımızın dertten kurtulamayacağını bir anlasak!¹⁷⁷⁸

3.3.67. Dün - Bugün - Yarın... / Uğur Mumcu

ABD Temsilciler Meclisi’nin Ermeni terör örgütlerinin savlarını destekleyen kararı, yalnızca 24 Nisan gününün “*insanın insana zulüm günü*” olarak ilanı ile sınırlı değildir. Bu kararın ardında, Ermenilerin Türkiye’den istedikleri toprak parçası yatmaktadır. İşin asıl önemli yanı da budur. Türkiye ile “*kolektif güvenlik*” sistemi içinde bulunan bir NATO ülkesi, topraklarımızın parçalanmasını planlayan bir komplonun içinde açıkça yer almaktadır. Bu komplonun gizlenecek, saklanacak bir yanı da kalmamıştır.

¹⁷⁷⁸ Nadir Nadi, “Bir Anlasak”, *Cumhuriyet*, 21 Eylül 1984.

1945 yılını anımsayanlar bilirler, yaşları genç olanlar da o tarihte yaşanan olayları okuyup, öğrenmişlerdir. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra toplanan Yalta ve Potsdam Konferansları'nda İstanbul ve Çanakkale Boğazları'nın statüleri tartışma konusu olmuş. Sovyetler, Montreux sözleşmesinin feshedilerek, Boğazlar konusunda yeni sözleşmeler yapılmasını istemişlerdi. 1925 tarihli Türk - Sovyet Saldırmazlık Paktı'nı da fesheden Stalin yönetimi, 7 Haziran 1945 tarihinde Türkiye'ye gönderdiği nota ile Kars ve Ardahan bölgelerinin Sovyetlere terk edilmesini, ayrıca Boğazlar 'da Sovyetlere üs verilmesini istemişti. Potsdam Konferansı kararlarına göre ABD, İngiltere ve Sovyetler Birliği'nin, Boğazlar'ın yeni statüsü için önerilerini Türk hükûmetine bildirmeleri gerekiyordu.

Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'nün liderliğindeki Türkiye Cumhuriyeti, Sovyet isteklerini 22 Ağustos 1946 tarihli nota ile yanıtlamıştı. Türkiye bu notada, Sovyetlere karşı *“Tarih Türk ulusunun ülkesine karşı görevini yapmadığına hiç bir zaman tanık olmamıştır”* diyerek yanıt vermiş ve Sovyetlere karşı bir savaş olasılığını açıkça göze alıp, meydan okumuştur. Bağımsızlık savaşı veren bir ulusa yakışan da buydu. Türkiye Cumhuriyeti o günlerde, Stalin'in sonradan *“Brejnev Doktrini”*nde yansımasını bulacak olan saldırgan tutumuna gereken yanıtı vermeyi bilmişti.

Türkiye Cumhuriyeti bağımsızlığını Lozan Antlaşması ile yasallaştırmıştı. Osmanlı İmparatorluğu'nun imzaladığı 10 Ağustos 1920 tarihli Sevr Antlaşması, Türk topraklarının he men hemen tümünü Batılı ülkelere veriyordu; güneydoğu yöremizde, sınırları ABD Başkanı Wilson tarafından çizilecek bir Ermenistan devleti kuruyordu. Lozan Antlaşması sırasında Türk toprakları üzerinde kurulacak bir Ermeni devleti önerisi yine ABD delegelerince gündeme getiriliyordu.

Türk ulusu, bu emperyalist baskılara karşı direnmesini ve bağımsızlığını, önce silah zoruyla, sonra da antlaşma masalarında söke söke almasını ve bu bağımsızlığını bütün devletlere onaylatmasını bilmişti. 1920'lerde Batılı emperyalistlere karşı savaşırken yalnızca kendi ulusuna güvenen Kurtuluş Savaşı önderleri, cumhuriyetimizin temeline bu geleneği ve inancı yerleştirmişlerdi. 1946 yılında Sovyet isteklerine karşı direnilirken de aynı inanç ve ruh dile gelmişti. 1974 Kıbrıs Barış Harekâtı'nda da bu gelenek yaşatılmıştı.

Kurtuluş Savaşı günlerinde *“Amerikan mandası”*na sığınanlar düşünün, ne diyorlardı

-...Bütün devletler bizi tamamen müstakil bile bırakacaklarını söyleseler, yine müzaherete muhtacız. 400 ile 500 milyon borcumuz var, bu parayı kimse kimseye bağışlamaz bize bunu ödeyiniz diyecekler, hâlbuki bizim varidatımız faizine bile kâfi değildir. O zaman müşkül bir vaziyette kalacağız. Bunun için müstakil yaşamaya vaziyet-i maliyemiz müsait değildir. Sonra yanı başımızda bizi taksim etmeyi emel etmiş hükümetler var, onların ihtiraslarına karşı mahvoluruz. Parasız, ordusuz ne yapabiliriz? Onlar tayyare ile havadan uçuyorlar, biz henüz kağıt arabasından kurtulamıyoruz. Onlar dretnot yapıyorlar, biz yelkenli gemi bile yapamıyoruz. Bu hallerde bugün istiklalimizi kurtarsak bile, yine günün birinde bizi taksim ederler. (...) Amerika'nın müzaheretini istemeye mecburuz.

Bir yandan Sevr Antlaşması'nı ve Amerikan mandacılarını, öte yandan Kuvvay-i Milliyetçileri ve tam bağımsızlık inancını düşünün. Wilson'ları, Lozan'da Ermeni devleti kurma önerilerini, *"Size verdiğimiz silahları NATO amacı dışın da kullanamazsınız"* diyen Johnson'ları, Milli Savunma Bakanı'na mektup yazıp, uyarıda bulunma küstahlığını gösteren Büyükelçi Hupe'leri göz önüne getirin... Ve Türkiye'den Kars ve Ardahan'ı isteyen Stalin yönetimini, buna karşı savaş olasılığını göz önüne alarak direnen İnönü'lü Türkiye Cumhuriyeti'ni...

Bugün, ABD Temsilciler Meclisi kararının ardında, Ermenilerin, Sevr Antlaşması'nda Wilson eliyle kurulması kararlaştırılan Ermeni devletinin toprak istekleri yatıyor. Onurlu bir tarihin mirasçıları olarak sormak istiyoruz. TBMM olağanüstü bir toplantı yaparak, bu konuyu niçin ele almıyor? Dünümüz ve önceki günümüz, günümüze ve yarınımıza ışık tutmalıdır.¹⁷⁷⁹

3.3.68. Bağımsızlık Gülü... / Uğur Mumcu

Atatürk, Ermeni sorununun *"Dünya kapitalistlerinin ekonomik çıkarlarına göre çözülmek istendiğini"* 1922 yılında açıkça belirtmişti. (Söylev ve Demeçler, c. 1 s: 233)

Bu sağlıklı gözlem, bugün yaşanan olaylarla da kanıtlanmış bulunuyor. Birçok Batı ülkesinde Ermeni terörüne hoşgörü ile bakılmış, teröristler, bu ülkede yaşama, barınma ve gizlenme olanaklarını pek kolay elde etmişlerdir. Niçin ini sormaz mısınız?

¹⁷⁷⁹ Uğur Mumcu, "Dün - Bugün - Yarın...", *Cumhuriyet*, 21 Eylül 1984.

Batı'nın Ermeni terörüne sağladığı bu cömert desteğin ardında elbette çok değişik güçler bulunmaktadır Ermeni sorunu konusunda Batıda, Türklere karşı bir çeşit “*Haçlı Seferi*” başlatılmıştır. NATO'nun kolektif savunma stratejileri için Türkiye'yi “*bir ileri karakol*” olarak görmeye alışanlar Türk toplumunu hiçbir zaman kendi uygarlık dünyaları içinde görmemişlerdir. Hiç olmazsa bugün bu gerçeği teslim edelim.

Fransa'da iç siyasetinin güdümünü büyük ölçüde ele geçirmiş bulunan Ermeni Mafyası, Amerika'da Türkiye'ye karşı el ele vermiş bulunan Rum ve Ermeni lobileri, Rum ve Ermeni sermayesinin denetimindeki kitle iletişim araçları, Ermeni sorununa, dünya kamuoyu önünde çok değişik renk ve nitelik vermektedirler. Bütün bu propaganda ağlarına karşı Türkiye'nin sesi, uluslararası forumlarda pek duyulamamaktadır. Ne yazık ki böyledir.

Türkiye, bu koşullarda, bütün dünya karşısında yapayalnızdır. Birleşmiş Milletler 'de Kıbrıs konusu üzerinde yapılan oylama bu yalnızlığın aritmetik dökümünü de vermektedir. Türkiye böyle bir yalnızlığa “*bağımsız*” bir politika nedeniyle sürüklenmiş değildir. Tam tersi; Türkiye NATO stratejileri ve IMF programları çerçevesinde izlediği politikalarla bu yalnızlığın ortasına sürülüvermiştir. Tek yönlü diplomasinin bir ülkeyi sürükleyip getireceği nokta budur, hiç şaşırmayalım, işte tohum işte toprak. Ne ekildi ki ne biçilecek? Tek yönlü diplomasinin dostluğu yapay ve geçici güvenceleri ise temelsizdir. Yaşanan drama bu yapay dostluğun iğreti gülücükleri ile gelinmiştir. Yalan mı? Yanlış mı?

20. yüzyılın ilk Ulusal Kurtuluş Savaşını görkemli bir utku ile kapatan bir ülke emperyalizme karşı direnen Asya ve Afrika halklarının doğal lideri olmalıydı. Bloklara karşı üçüncü dünyanın, “*bağılantısızlar*” adı verilen devletlerin liderliği, tarihsel ve ideolojik olarak, elbette Türkiye'ye düşerdi. Türkiye, çoktandır bu ideolojik ve siyasal yörüngesinin, ne yazık ki, çok dışındadır.

Atatürk'ün “*tam bağımsızlık*” inancı bile kimilerinin gözünde bağışlanmaz bir suç sayılmaktadır. Ulusal kurtuluş savaşlarının onurlu lideri Mustafa Kemal Atatürk'ü, hem de Atatürk adını sık sık yineleyerek unutturmak, günümüz Türkiye'sinin neredeyse egemen ideolojisi olmuştur.

Türkiye'mizin tek kurtuluşu, Ulusal Kurtuluş ideolojisine ve inancına dönmeye bağlıdır. Buna biz “*tam bağımsızlık*” inancı ve “*Kuvay-i Milliye ruhu*” diyoruz. Bu

“*Kuvay-i Milliye ruhunu*” Ceyhun Atuf Kansu’nun şu dizelerinde buluyoruz. Kansu, Johnson’un İsmet Paşa’ya yazdığı ünlü mektubundan sonra yüreğinden taştan şu satırları “*Bağımsızlık Gülü*” adıyla ak kâğıda dökmüştü. Okuyalım mı?

- Yerden alıp o gülü/Hangi gülü/Bir topçu neferinin /Sakaryalı yaz toprağında/Sıcak kan gülü...

Alıp koklamak o gülü/Hangi baharda?/Türkçenin özgür kırlarında /Türkülerde burcu burcu/Bilgeliğin ana gülü...

Bir basmadan alıp o gülü/Hangi basmadan?/Nazilli fabrikasından/Pamuğumuzdan, emeğimizden/Dokuduğumuz halk gülü...

Hoyrat ellerinden alıp o gülü/Hangi ellerden?/Uzak Teksaslı çobanların/Bilmediği, uğruna can vermediği/Türkiyeli o çileler gülü...

Yerine koymak, kutsamak o gülü/Hangi yerine?/Mustafa Kemal’in bahçesine/Bir ulusun suladığı, beslediği/Yedi veren bağımsızlık gülü...

Bu şiiri, içimiz burkularak, ama inanç ve özlemle bütün okurlarımıza tek tek sunuyoruz. Yüreklere yeniden bir “*Kuvay-i Milliye*” titreşimi yaratmak için!¹⁷⁸⁰

3.3.69. Teknik Açıdan / Ergun Balcı

Amerikan Kongresi’ndeki Ermenilerle ilgili tasarılar konusu, basınımızda günlerdir peş peşe çıkan haber ve yorumlarla öylesine karıştı ki, işin teknik yanı, başka bir deyişle neyin ne olduğu sorunu akılları kurcalayabilir.

Bu bakımdan kısa bir toparlama yararlı olabilir: Kongrede Ermenilerle ilgili iki tavsiye kararı kabul edildi. (Yasa tasarısı değil.) Bunlardan biri Temsilciler Meclisi’nde kabul edilen ve 24 Nisanın “*insanın insana zulüm günü*” kabul edilmesini isteyen tavsiye kararı. Bu karar halen Senato Hukuk İşleri Komitesi’nde bekliyor.

İkinci tavsiye kararı ise Senato Komitesi’nce kabul edilen ve Anadolu’dan “*Ermenilerin 2500 yıllık vatani*” diye söz edip, ABD’nin dış politikasının saptanmasında “*Ermeni soykırımının*” göz önünde bulundurulmasını isteyen tasarı. Bu tavsiye kararı da

¹⁷⁸⁰ Uğur Mumcu, “Bağımsızlık Gülü...”, *Cumhuriyet*, 22 Eylül 1984.

Cumhuriyetçi Parti Senato Grubu Başkanı Senatör Howard Baker tarafından, Senato Komisyonu raportöründen tekrar incelenmek üzere geri alındı.

Önce şu noktayı belirtmek gerekiyor. Gerek Temsilciler Meclisi'nin tavsiye kararının, gerekse Senato Komitesi'nin tavsiye kararının, Kongre Tavsiye Kararı'na dönüşebilmesi için Senato Genel Kurulu'nda görüşülüp kabul edilmesi gerekiyor. Bundan sonra, üzerinde önemle durulması gereken sorun şu: Her iki tasarı da tavsiye kararıdır, yasa tasarısı değil. Basınımda kimi zaman, herhalde aceleden olacak, haberlerde bu tasarıları "yasa tasarısı" diye söz ediliyor ve çok önemli bir yanlış yapılıyor. Çünkü ABD Başkanı yasa tasarılarını veto edebildiği halde tavsiye kararlarını veto etmiyor. Bu bakımdan, Kongre'deki gelişmelere ilişkin haberleri verirken, çok dikkatli olmak ve iki sözcüğü, yani tavsiye kararı (Resolution) ile yasa tasarısını (Act of Congress) birbirine karıştırmamak gerekiyor. Temsilciler Meclisi ile Senato Komitesi'nde Ermenilerle ilgili olarak kabul edilen tasarılar tavsiye kararları olduğundan, Başkan Reagan'ın bunları (eğer Senato Genel Kurulu'nda kabul edilirse) veto etme yetkisi yok.

Üçüncü olarak Senatör Howard Baker'in Senato Komisyonu Raportörü'nden geri istediği tasarı, Senato Komisyonu'na kabul edilmiş olan tavsiye kararıdır. Yani Anadolu'dan "*Ermenilerin 2500 yıllık vatani*" diye söz eden ve ABD'nin politikasının saptanmasında "*Ermeni soykırımı*"nın göz önünde bulundurulmasını isteyen karar. Temsilciler Meclisi'nin 24 Nisanın "*insanın insana zulmettiği gün*" olarak ilan edilmesini istediği tavsiye kararı ise Senato Hukuk İşleri Komitesi'nde bekliyor. Bu kararın, Senatör Howard Baker'in girişimi ile bir ilişkisi yok.

Senatör Howard Baker'in Beyaz Saray adına hareket ettiği açık. Baker, zaman kazanıp tavsiye kararını Kongre'nin tatile gireceği 4 Ekime kadar Senato Genel Kurulu'na götürülmesini engellemeye çalışıyor.

ABD'deki Ermeni ve Rumların etkili çalışıp, zamanlamayı çok iyi hesapladıklarını kabul etmek gerekir. Çünkü Temsilciler Meclisi ya da Senato Komitesi Kararları'ndan biri ya da her ikisi, Senato Genel Kurulu'na gidip, kabul edilirse, Başkan Reagan seçimlere 5 hafta kala bu olgu karşısında ağzını açıp tek kelime söylemez. Zaten söylese bile yukarıda anlattığımız mekanizmadan ötürü hiçbir etkisi olmaz. Peki, bu iki tavsiye kararı 4 Ekime kadar Senato Genel Kurulu'na gider mi? ABD'de ne dolaplar döndüğünü

kuşkusuz bilemeyiz. Ermeni ve Rum lobileri şu günlerde herhalde en yoğun faaliyet içindedirler. Yalnız, görüştüğümüz Amerikalı yetkililer, Senatör Howard Baker'in çok etkin ve ağırlığı olan bir politikacı olduğunu ve 4 Ekime kadar zaman kazanmayı başaracağına inandıklarını söylediler. Yani iyimserdiler, ama yüzde yüz güvence vermiyorlardı.

Şimdi gelelim basınımızda son günlerde sözü edilen diğer bir olasılığa. Yani, Ermeni lobisinin bu tavsiye kararlarını bir an önce geçirebilmek için, bir yasa tasarısına ekleyerek Başkan'a sunması. O zaman işin niteliği değişiyor. Çünkü tavsiye kararı bu kez yasa tasarısına (Act of Congress) dönüştüğünden Reagan bunu ya onaylamak ya da veto etmek zorunda. Bu tavsiye kararlarının eklendiği yasa tasarısı önemli ise, Reagan'ın sadece tavsiye kararlarını kabul etmediği için, tüm yasa tasarısını veto etmesi çok güç. Bu, gerçekten tehlikeli bir olasılık. Ne var ki, bu aşamada böyle bir tehlike söz konusu değil. Zira şu anda Kongre'nin gündemi çok yüklü ve önümüzdeki 6 -7 gün içinde tavsiye kararlarının bir yasa tasarısına eklenip, Başkan'a sunulması olanağı hemen hemen yok. Ancak önümüzdeki yıl bu yola başvurulabilir ve Ermenilerle ilgili tavsiye kararları, bu kez yasaya dönüşme tehlikesi ile karşımıza çıkabilir.

Özetle, Mehmet Ali Birand'ın çok doğru biçimde belirttiği gibi, *"4 Ekimi atlatırsak sorun kalmaz"* düşüncesine kapılmak, herhalde çok büyük bir yanlış olur. Seçimlerden sonra yeni kongrede her zaman baskı olacak, Ermeni ve Rumlar yoğun kulis yapacaklardır. Bunu görüştüğümüz Amerikalılar da belirtiyorlar. Ancak şimdiki tahminler bu seçimlerde Cumhuriyetçilerin zaten çoğunlukta oldukları Senatoda koltuk sayısını daha da arttıracaklar, Temsilciler Meclisi'nde ise Demokratların koltuk kaybedeceği yolunda. Yani, teorik açıdan Reagan'ın Kongreyi kontrol etme olanağı artacak.

Tabii, kontrol etmek isterse.

Türkiye'nin ise *"Reagan, Kongre'nin iki kanadına da hâkim, artık tehlike kalmadı"* görüşünü benimsemesi, herhalde çok büyük bir tarihsel hata olur.¹⁷⁸¹

¹⁷⁸¹ Ergun Balcı, "Teknik Açıdan", *Cumhuriyet*, 24 Eylül 1984.

3.3.70. Kriz Dönemine Doğru / Ergun Balcı

Türk-ABD ilişkilerinin bir kriz dönemine doğru gittiği görülüyor. Diyeceksiniz ki, *“Günlerdir ülkede kıyamet kopuyor. Sen hala kriz dönemine doğru gidişten söz ediyorsun. Kriz dönemi çoktan başladı.”*

Haklısınız.

Ancak bizim söylemek istediğimiz, gelecekteki kriz dönemidir. Başka bir deyişle bu kriz döneminin kısa vadeli olmayıp, uzun vadede daha da ağırlaşarak devam edeceği benzediğidir. Krizin bir ayağı Ermeni sorununa, öteki ayağı da Kıbrıs’a dayanıyor.

ABD Senatosu Ödenekler Komisyonu, 1985 mali yılında Türkiye’ye yapılacak askeri ve ekonomik yardımı 755 milyon dolardan 715 milyon dolara indirmiş, ayrıca 215 milyon dolarlık hibe yardımının yapılmasını da şarta bağlamıştır. Bu şarta göre, ABD Başkanı, *“Maraş bölgesinde herhangi bir harekete gidilmemesi konusunda Türkiye’nin KKTC üzerinde gayret sarf ettiği yolunda Kongre’ye teminat verecek.”* Sözün kısası, burada istenen, Türkiye’nin KKTC’ye Maraş için baskı yapmasıdır. Hibe yardımı bu baskıya bağlanmıştır. Senato Ödenekler Komisyonu’nun bu tasarısı Senato Genel Kurulu’nda görüşülecektir. Washington’da bulunan arkadaşımız Ufuk Güldemir, önceki gece kendisi ile yaptığımız telefon görüşmesinde, bize Senato Genel Kurulu’nda havanın sert olduğunu ve yardımın daha da kısılması eğiliminin bulunduğunu söyledi. Ufuk Güldemir, *“Bu tasan Senato Genel Kurulu’nda daha da kötüleşebilir, ama iyileşmez”* dedi.

Ermeni konusundaki iki tavsiye kararının ise, 4 Ekime kadar yetişmese bile, gelecek yıl Kongre’de tekrar gündeme getirileceği aşağı yukarı kesin. Üstelik bu tavsiye kararlarının bu kez bir yasa tasarısına eklenerek Başkan’a sunulması olasılığı güçlü. Bu takdirde tavsiye kararının yasa tasarısına dönüşmesi tehlikesi ortaya çıkabilecek.

Sayın Özal, *“de fazla heyecanın iyi olmadığını”* söylemekte ve serinkanlı davranılmasını salık vermektedir. Başbakan’ın bu görüşüne biz de katılıyoruz. Ancak Sayın Özal serinkanlı olarak beklemek yanlısıdır ki, bu görüşüne katılmıyoruz. ANAP’ın serinkanlı beklemek politikası gereği Meclis’te genel görüşme açılmasını engellemesi de hatalı olmuştur.

Bize göre Türkiye serinkanlı biçimde beklemek yerine, serinkanlı biçimde uzun vadeli strateji saptamalıdır kendisine. Bu strateji ya da değerlendirmede, sadece ABD ile ilişkiler değil, kendi kendimizle ilişkilerimiz de gözden geçirilmelidir. Çünkü bir ülkenin dış dünya ile olan ilişkileri, bir noktada kendi kendisi ile olan ilişkilerin uzantısıdır. Anadolu yarımadası gibi stratejik bakımdan dünyanın en önemli bölgelerinden birinde ve çeşitli hesapların odak noktası olan bir yörede yaşamamanın bedeli vardır ki, o da güçlü olmaktır. Türkiye en kısa zamanda ve en hızlı biçimde güçlenmek zorundadır, daha da ötede güçlenmeye mahkûmdur. Anadolu'dan, *“Ermenilerin 2500 yıllık vatanı”* diye söz edildiği bir dönemde, biz bu gerçeği görmez ve *“ABD'ye karşı miting düzenleyelim”* ya da *“ABD ile şu, şu anlaşmaları iptal edelim”* gibi kısa vadeli taktik önlemlerin dışın da, daha geniş ufuklu bir yaklaşımda bulunamazsak sorunun özünü kaçırmış oluruz. Sorunun özü ise, ABD'de değil Türkiye'dedir. Türkiye'nin ekonomik güçsüzlüğünde, dışa bağımlılığında, ulusal savunma sanayinin yetersizliğinde, ülkenin kalkınmasını üstlenmiş olan burjuvazinin zayıflığındadır.

Saptanacak uzun vadeli stratejide ya da yapılacak değerlendirmede başka bazı sorunların da serinkanlı biçimde incelenmesi gerekmektedir.

Ermeni terörü ile Kıbrıs sorunu arasında bir ilişki olduğu açık. Nitekim Ermeni terörü 1974 Kıbrıs harekâtından sonra hızla yoğunlaşmıştır. Basınımızda bu olgu sık sık vurgulanmıştır. Ama sanırız, madalyonun sadece bir yüzü vurgulanmıştır: Kıbrıs harekâtından sonra Türkiye'ye baskı yapmak isteyen bazı dış odakların Ermeni terörünü kışkırttıkları ve destekledikleri. Bu bir gerçektir. Ama Türkiye'nin Kıbrıs sorunundan ötürü dünya kamuoyunda yıpranmasının, Ermeni teröristlerini ve bunlar destekleyen çevreleri yüreklendirdiği de sanırız başka bir gerçektir. Türkiye'nin Kıbrıs sorununda dünya platformlarında yalnız kalması, Ermeni sorununu ısıtmak isteyen çevrelere cesaret vermekte, bunların harekete geçmeleri için uygun ortam yaratmaktadır. Nitekim ABD Kongresi'nde Ermenilerle ilgili iki tav siye karan konusunda Ermeni lobisi ile Rum lobisi işbirliği yapmıştır...¹⁷⁸²

¹⁷⁸² Ergun Balcı, “Kriz Dönemine Doğru”, *Cumhuriyet*, 28 Eylül 1984.

3.3.71. Hep Aynı Oyun... / Uğur Mumcu

İttihat ve Terakki'nin liderlerinden Sadrazam Talat Paşa, Berlin'de 1921 yılı 15 Mart günü bir İranlı Ermeni tarafından öldürülür. Ermeni katilin yargılanması, Türkiye aleyhine yıkıcı propagandaya dönüşür. Dava sonunda Ermeni katil beraat eder. “İttihatçı dostu” sayılan Almanlar, Talat Paşa'nın katiline böylesine kol kanat gererler.

Talat Paşa, yurt dışına kaçtıktan sonra Almanya'da takma ad ile yaşar. Amacı, Ankara hükümetine yardımcı olmaktır. Bu uğurda çalışır, çabalar. Paşa, ölümünden bir ay kadar önce İngiliz İstihbarat Servisi'nden Herbert Aubrey ile Almanya'nın Hamm kentinde görüşürler. Talat Paşa, Aubrey'i, İstanbul'da görev yaptığı günlerden tanımaktadır. İngilizler, Aubrey aracılığı ile yurt dışındaki İttihatçıların ne yapmak istediklerini öğrenir. Aubrey, Londra'ya dönüşünde hemen Başbakanlığa Talat Paşa ile yaptığı görüşme konusunda bilgi verir...

Enver Paşa, Pamir Dağı eteklerinde Cegan Tepesi'nde Bolşevik birliklerine karşı, yanında yirmi beş süvarisi ile yalnkılıç savaşırken öldürülür, tarih 4 Ağustos 1922'dir.İttihatçı liderlerin üçüncüsü Cemal Paşa İngilizlere karşı “Hint İhtilalı” nı örgütlemek amacındadır. Bunun için Afgan ordusunun örgütlenmesi işini üzerine alır. Afgan ordusuna silah sağlamak için Moskova ile görüşmeye başlar. Bu arada, Ankara Hükümeti ile de sıcak ilişkilerde bulunur. Paşa, Tiflis'teyken yaverleri Nusret ve Süreyya Beyler ile birlikte Ermeni Taşnak Örgütü'nce öldürülürler. Tarih, 21 Temmuz 1922'dir. İttihatçılardan Mısırlı Said Halim Paşa, Dr. Bahattin Şakir, Cemal Azmi Bey de aynı tarihlerde Ermeni terör örgütlerince birer birer kurşunlanıp öldürülürler. 1921 Mart ayından 1922 yılı temmuz ayına kadar geçen bir yıl içinde Talat Paşa, Cemal Paşa ve öteki İttihatçılar, Ermeni terör örgütlerince birer birer kurşunlanıp şehit edilirler.

Ankara Hükümeti, Talat Paşa'nın öldürülmesinden İngilizleri sorumlu tutmuş: Alman yargı yetkilileri ise olayın örtbas edilmesi için ellerinden geleni yapmışlar, Cemal Paşa'nın katilleri de bir türlü ortaya çıkarılmamış, tarihin bu sayfaları böylece kapanmıştır.

Ermeni terör örgütleri, Türklere yönelik cinayetler için 1922 yılından 1975 yılına kadar beklediler. 1975 yılında başlayan cinayetler dizisi, ABD Temsilciler Meclisi'nin Ermeni soykırımını destekleyen kararları ile duyarlı bir noktaya sıçratıldı. Ermeni sorunu niçin daha önce değil de 1915 yılında gündeme gelmiştir? İngiliz emperyalizmine karşı

İslam halklarını örgütleme çalışmaları içinde bulunan Cemal Paşa niçin Ermenilerce öldürülmüştü? Anadolu hükümetini desteklemeye çalışan Talat Paşa'nın, üç yıl gizli olarak yaşadığı Almanya'da İngiliz istihbaratçısı ile konuştuğundan bir ay sonra bir Ermeni teröristçe şehit edilmesi kuşku verici değil miydi? O tarihlerde, ABD ve İngiliz hükümetleri, Türk toprakları üzerinde bir Ermeni devleti kurmak için çalışmalarda bulunuyorlardı. Bugün yine ABD Temsilciler Meclisi, bir “*NATO müttefik*” inin topraklarında teröristlerin savlarını destekleyen bölücülüğe yeşil ışık yakıyor.

Ermeni sorunu ardındaki çokuluslu çıkar düzeni yine gündemdedir. Talat ve Cemal Paşa'lara sıkılan kurşunları yalnızca haksız bir öç alma duygusuna bağlamak çok yanlış olur. Hele bugünleri de gördükten sonra!¹⁷⁸³

3.3.72. ABD'nin Ermeni Politikası'nın Kökleri 100 Yıl Öncesinde / Tuncer Güvenç

ABD Senato Komisyonu'nun 1915-1923 yılları arasında Türkiye'nin 2500 yıllık Ermeni vatanını ortadan kaldırmak ve 1-1,5 milyon Ermeni'yi öldürmekle suçlayan kararı ülkemizde çeşitli tepkiler yaratmıştır. Bu iftiranın geçerliliğinin tartışılması ayrı bir konudur. Tepkiler basına aksettği kadarı ile resmi ağızlarda, “*henüz kesinleşmemiş bir tasarı*”, “*işi büyütmeylem*”, “*seçim dönemi hafifliği*”, “*ilişkilerin bozulmadan düzeleceğini umarız*”, “*teröre ve yeni vahşi cinayetlere zemin oluşturacak bir ortama yardımcı*” gibi; kararın önemini, ağırlığını ve ileriye dönük tehlikelerini düşünmeden olayın ne derece hafife alındığını göstermektedir. Ulusun tepkisi ise birkaç yazar dışında yazılı ve sözlü basında pek görülmemektedir. ABD Temsilciler Meclisi ve yasama organı komisyonları Türkiye'yi resmen Ermeni soykırımı ile suçlamaktadır. Soykırım iddiasının karşıt delilleri ABD, İngiltere, Fransa ve Rusya Dışişleri arşivlerinde bolca vardır. Ermeni sorununu belgeleri ile şimdiye kadar ortaya çıkarmamamız da bizlerin önemli bir ihmali ve hatasıdır. Ermenilerin Doğu Anadolu'dan, savaş bölgesinden sürülmelerinin sorumluları aynı güçlerdir. Ama “*yavuz hırsız ev sahibini bastırır*” sözüne uyarak Fransa'dan sonra ABD, resmen ve açıktan devreye girmektedir. Gerçekte soykırım suçu, bir ülkeye yapılabilecek en ağır ve en korkunç bir suçlamadır. Bir insanlık suçudur. ABD

¹⁷⁸³ Uğur Mumcu, “Hep Aynı Oyun...”, *Cumhuriyet*, 29 Eylül 1984.

“*dost ve müttefik*” diye bilinen ABD, bununla Türkiye’yi resmen ve meclis kararları ile iftira ile suçlamaktadır.

Ermeni meselesi Osmanlı İmparatorluğu’nun paylaşılması sorunu ile soykırım masallarından çok önce 19. yüzyılda başlamıştır. ABD’nin ilgisi de yine bu döneme rastlar. Misyonlar ve misyonerler göndermek, azınlık olan bölgelerde bunları aldatarak ve kendi politikaları için ortam hazırlamak da yine Yahudi - Siyonist hareketin başlatılması dönemine rastlar. Birinci Dünya Savaşı sonunda ikinci bir Ermeni devleti kurmak çabası yine ABD meclislerinin ve başkanının politikası olarak ortaya atılır. Sevr’de önümüze konulan ABD güdümünde ve Türk topraklarında ikinci bir Ermenistan’dır. Ya Türkiye üzerindeki ABD mandası projesi!

1984’te NATO ve ikili anlaşmalar çerçevesinde verilecek yardım her zamanki gibi alışılan senaryo (Yasama - Yönetim ikilemesi) ile meclislerde kısıılır. Özellikle askeri yardımın azaltılmasındaki amaç nedir? Bununla da yetinilmez. ABD elçisi bir yüksek komiser edası ile bir bakana mektup yazar. Hangi NATO ülkesinde ABD elçisi böyle davranabilir? Arkadan Temsilciler Meclisi’nin soykırım savı ve suçlaması gelir. Artık yüzyıllık bir politikanın yeni koşullar altında uygulanma programı başlatılmıştır.¹⁷⁸⁴

Taktik ve strateji

İşin aslına bakarsak Temsilciler Meclisi’nin kararı ne yeni bir şeydir ve ne de bir sürprizdir. Bu suçlama iki yıldır Temsilciler Meclisi’nde görüşülmektedir. Kongre gündemine gelince kamuoyuna yansımıştır. Bu sırada Washington Büyükelçimiz Washington’da değil de Chicago’dadır ve konferans vermektedir. Ama iki yıldır ne yapmıştır? ABD’nin Ermeni sorununa ilgisi yüzyıldır süregelmektedir. Bu ilgi hem yasama organlarının ve hem de yönetimin, başkanlarının ilgisidir. Strateji, Müslüman Ortadoğu’da ABD politikasını uygulayacak Yahudi devletinden başka bir de ikinci bir Ermeni devleti kurmaktır. Özellikle Ermenistan Cumhuriyeti’nin Sovyetler Birliği’ne katılmasından sonra ikinci bir Ermenistan fikri daima beslenmiş ve dosyası açık tutulmuştur.

Temsilciler Meclisi ve Kongre kayıtları incelenirse 20. yüzyılda Ermeni sorunu ABD yasama organlarında sürekli yaşatıldığı görülür. Başkan Wilson ilk defa uluslararası

¹⁷⁸⁴ Tuncer Güvenç, “ABD’nin Ermeni Politikasının Kökleri 100 Yıl Öncesinde”, *Cumhuriyet*, 1 Ekim 1984.

düzeyde ABD yönetiminde ve Türk toprakları üzerinde ikinci bir Ermenistan kurulmasını ortaya atmıştır. Wilson'un rüyaları gerçekleşmemiş ve Sevr'e katılan ABD, Lozan Konferansı'na katılmamış, fakat misyonlar göndererek konferansı bu yönde etkilemeye çalışmıştır.

Başkan Carter 1978'de resmen Ermeni soykırımını kabul etmiştir. Başkan Reagan 1983'te resmen Ermeni soykırımını dile getirmiştir. Şimdi aynı başkanın soykırım suçlamasını Kongre'den geçirmemesi için göstereceği çabalara bel bağlayanlar bulunmaktadır. Sorun artık Kongre ve ya Reagan'ın ne yapacağı değildir. Artık bunun önemi de yoktur. Takke son defa yine düşmüş ve kel artık bütün çıplaklığı ile görülmüştür. Görülüyor ki, bir yüzyıllık stratejide bir değişiklik yoktur. Türkiye'ye karşı davranışlar uluslararası durumun ve ABD'nin sorunlarının koşullarına bağlıdır. İlişkilere gerek görüldüğünde dosyalar rafa kaldırılmakta ve Türkiye'ye bir şeyler kabul ettirmek gerektiğinde yavaş yavaş uygulamaya konulmaktadır. Yahudi, Ermeni ve Rum lobilerine yeşil ışık yakılmaktadır.

Bizce, hatamız taktik ve stratejiyi karıştırmamızdadır. Bu kararın Kongre'den geçmesini engellemek veya Reagan'ın vetosunu elde etmek neyi değiştirir? Bunlar işin taktik safhalarıdır. Asıl ABD'nin Türkiye stratejisini nasıl değiştirebiliriz sorusu üzerinde düşünmemiz gerekir. Temsilciler Meclisi'nin kararı, Carter ve Reagan'ın beyanatlarının Wilson geleneğinde olduğu ve boyutlarının anlaşılamadığı görülmektedir.¹⁷⁸⁵

Neler oluyor?

Bugün Türkiye bir dönüm noktasına gelmiştir. Güneydoğumuzda savaş ister istemez bizi etkilemektedir. Burada Hatay ve Musul sorunlarından önce de denenen ayaklanma provaları yapılıyor. Lübnan'daki durum, ABD - İsrail yörüngesinde bir Hristiyan devletin kurulma hazırlıkları bizi etkilemektedir. Kıbrıs'ta Türkiye'ye bir şeyler kabul ettirilmek istenmektedir. Ege'de hep bizden ödün istenmektedir. Türkiye Cumhuriyeti'nin temeli olan Lozan Anlaşması'nı hiçe sayan “*dost ve müttefiklerimizin*” sayısı artmaktadır. İsrail Meclisi'nde İsrail'in güvenliğinin Toroslar'da başladığı dile getirilmekte ve Ermeni soykırım suçlamaları ABD meclis ve başkanları tarafından ortaya atılmaktadır.

¹⁷⁸⁵ Tuncer Güvenç, “ABD'nin Ermeni Politikasının Kökleri 100 Yıl Öncesinde”, *Cumhuriyet*, 1 Ekim 1984.

Bu arada biz ne yapıyoruz? Lübnan’da Filistinlilerin ve Müslümanların kırımına en azından seyirci kalıyoruz. Arap ülkeleri ile ilişkilerimizi geliştirirken, bazı TBMM üyelerini İsrail’de resmi gezilerde görüyoruz. Ermeni soykırım iddiaları ABD meclis ve komisyonlarında görüşülürken büyükelçilerimiz bulundukları ülkenin başkentinden uzakta konferans veriyor ve yine bu soykırım suçlamaları hazırlanırken, Ermeni tedhiş örgütlerinin simgesi olarak seçilen Ağrı Dağı’nda ABD Deniz Akademisi, Michigan ve Stanford Üniversiteleri mezunu, havacılık yüksek mühendisi, şerefli paye ile bilim doktoru unvanı almış. Apollo programı için astronot olarak seçilmiş bir Amerikan albayına; bilimi, jeolojiyi, mantığı ve hatta en basit coğrafya hesabını inkâr eden bu Amerikalı albaya Nuh’un gemisini arama izni veriyoruz ve renkli basında bedava propagandasını yapıyoruz. Kimse “*Hayatta en hakiki mürşit ilimdir*” sözünü ilke edinen bir ülkede bu albay ya sahtekâr ya da klinik bir vakadır demiyor ve kimse Ağrı Dağının dini propagandasının kimin ve kimlerin işine yarayacağını düşünmüyor. Bir ay geçmeden Türkiye soykırım suçlaması ile karşı karşıya geliyor.¹⁷⁸⁶

Kimler suçlu?

Soykırım suçlamasını yapan ülkeler Ermenileri, misyonerleri ile kışkırtan para ve silah veren, isyan ettiren, Müslüman Türkleri katlettiren ve hatta kendi ordularında kendi üniformaları altında Ermeni birlikleri kurup Türkiye’ye karşı savaştıranlar değil midir? Neden Ermeniler 11. yüzyıldan beri sürülmemiştir. Aynı dönemde ABD ve Fransa’da hiç zenci, Kızılderili, Kuzey Afrikalı, Çin-Hintli, Madagaskarlı bakan, general, elçi var mıdır? Ermenilere bu kadar kötülük edenler, onları kandıranlar sırayla Ermeni koruyuculuğunu üstleniyorlar? Kendi suçlarını başkalarının üstlerine atıp yeniden aynı senaryoyu oynatmaya kalkıyorlar?

Şimdi Ermeni soykırımı iftirasını atan yasama organlarının üyelerine soralım. Sizler Komançileri, Apaçileri, Pavnilleri, Siyu ve Çeyenleri, Krovları, İrikuvaları, Çerokileri, Semniyolleri ne yaptınız? Söyleyelim. “*En iyi Kızılderili ölü Kızılderili’dir*” deyip soykırım yaptınız. Bunlardan bazılarının geriye kalanlarını “rezerv” dediğiniz gettolara hapsettiniz ve turistik ziyarete açtınız. Dinlerinden ettiniz, dillerinden, kültürlerinden ettiniz. Şimdi bu halklardan hangileri hangi sayıda kaldılar ve dinleri nedir

¹⁷⁸⁶ Tuncer Güvenç, “ABD’nin Ermeni Politikasının Kökleri 100 Yıl Öncesinde”, *Cumhuriyet*, 1 Ekim 1984.

ve hangi dili konuşuyorlar? Bırakın bunları Vietnam’da ne yaptınız? Hangi yüzle iftira atabiliyorsunuz?¹⁷⁸⁷

Sonuç

ABD tarafından yapılan suçlama belirttiğimiz gibi bir ülkeye yapılabilecek en ağır ve en korkunç bir suçlamadır. Gerçeklere dayanmadığı ve iftira olduğu için de iğrençtir. ABD dost olmamız gereken bir ülkedir. Fakat bu dostluk Şarklı duygusallığı ve zihniyeti içinde yürütülmemelidir. Ülkeler arasındaki dostluk karşılıklı bazı saygı ve çıkarlara dayanır. Fakat ilerde Türkiye’nin toprak bütünlüğüne karşı hedef alan bir politikaya sahip ülke, ya bu politikadan ya da bu dostluktan resmen vazgeçer.

Kendimizi aldatmayalım. Lozan Anlaşması’nın komşularımız ve dostlarımız tarafından hiçe sayılmaya başlandığını ve korkunç iftiralarla karşı karşıya olduğumuzu kabul edelim. Karşımızda dost ve müttefiklerimizin akıl almaz davranışlarından başka ortaya sürdükleri Rum, Ermeni, Yahudi kuruluşları bulunmaktadır. Bundan başka son birkaç yıldır Batı Avrupa’da, uluslararası kuruluşlarda Türkiye’ye karşı alınmaya başlanan tavrın da bir rastlantı olduğunu düşünme saflığında bulunmayalım.

ABD ile dostluk için artık bazı gerçeklerin ABD’nin hem yasama ve hem de yürütme organlarınca resmen kabul edilmesi gerekmektedir. Eğer olay örtülür veya geçiştirilirse bundan 10, 20, 30 yıl sonra doğacak olaylardan bugünkü nesil lanetlenebilir.

Her şeyden önce ABD’den resmen sorulması gereken hususlar şunlardır.

- ABD Türkiye’nin doğu sınırlarını belirleyen Kars, Gümrü ve Moskova anlaşmalarını tanıyor mu?
- ABD Lozan Anlaşmasını ve bunu tamamlayan Montrö Anlaşmasını tanıyor mu?

Eğer bunlara resmen olumlu cevap alınabiliyorsa, ABD’nin yapacağı yasama ve yürütme organlarında Ermeni soykırım savlarının gerçeğe dayanmadığını karar altına alıp beyan etmesidir. Böyle bir istek Türkiye’nin gücünün üzerinde bir istek değildir ve hakkıdır. Türkiye’nin de elinde kozları vardır. Dostluk için dostlarımızın Türkiye Cumhuriyeti’nin temel taşlarını tanımaları gerekir. Yoksa ne ikili anlaşmalar ve ne de savunma anlaşma ve paktları bir anlam taşır, ölü metinler olmaya mahkûmdurlar. Bugün

¹⁷⁸⁷ Tuncer Güvenç, “ABD’nin Ermeni Politikasının Kökleri 100 Yıl Öncesinde”, *Cumhuriyet*, 1 Ekim 1984.

TBMM Hükümeti'nin ABD tarafından suçlanan 1920 -1923 dönemini ve ruhunu düşünelim ve Mustafa Kemal'i kendi ağzından okuduktan sonra bu sorunu tekrar düşünelim. Şimdi görev Türkiye Büyük Millet Meclisi'nindir ve TBMM en önemli sınavını verecektir. Alacağı kararlardan gelecek kuşakların gurur duymasını umarız.¹⁷⁸⁸

3.3.73. Tarih Bilinci... / Uğur Mumcu

Bu günlerde, sık sık yakın tarihimizden örnekler vererek ayrımcı güçlerin ardında hep büyük devletlerin olduğunu vurgulamaya çalışıyoruz. Tarihten örnek vermemizin nedeni şu: Yükseköğretim Kurumlarında bile tarih yarım yamalak okutuluyor. Ulusal kurtuluş tarihimizi derinlemesine ele alan bir tarih anlayışını nedense bir türlü benimsemiş değiliz. Özellikle son yıllarda bu açığın kapatılması için yapılan çalışmaları kıvançla izliyoruz. Prof. Tarık Zafer Tunaya'nın açtığı araştırma çığırını, İlhan Tekeli, Selim İlkin, Korkut Boratav, Sina Akşin, Mete Tunçay, Zafer Toprak, Çetin Yetkin, Yalçın Küçük, İlber Ortaylı, Doğu Ergil, Ömür Sezgin gibi öğretim üyelerinin katkıları ve özlü araştırmaları ile sürdürüldü.

Eşsiz araştırmacı Doğan Avcıoğlu'nun "*Milli Kurtuluş Tarihi*", Prof. Türkkaya Ataöv'ün Ermeni sorununa ışık tutan araştırmaları, emekli Büyükelçi Kamuran Gürün'ün yine Ermeni sorununu inceleyen kitabı yakın tarihimizdeki karanlık noktaları tek tek aydınlatıyor. Erol Ulubelen'in, Osman Ulagay'ın, Orhan Duru'nun, Prof. Ömer Kürkçüoğlu'nun İngiliz ve Amerikan belgelerine dayalı çevirileri birçok gerçeğe ışık tutuyor.

Osmanlı İmparatorluğu'nun yıkılış günlerini, İttihat ve Terakki'nin doğuşu, iktidara gelişi ve yenilgisi, mütareke devri ve Ulusal Kurtuluş Savaşı bilinmeden bugünleri anlamaya hiç olanak yoktur. Sevr ve Lozan arasındaki çizgiyi, birindeki paylaşım planlarını, ötekiindeki bağımsızlık kavgasını bilmezsek, bugün dış güçlerce yeniden sahnelenen oyunları hiç mi hiç anlayamayız. Genç kuşaklar, söz gelişi, Enver Paşa'nın serüvenlerini yeterince bilirler mi? Sanmıyoruz.

Abdülhamid'e karşı koyan bir "*hürriyet kahramanı*" Babıali baskını ile hükümet deviren bir ihtilalci, Turancı amaçlarla yola koyulan bir başkomutan vekili, Almanlarla

¹⁷⁸⁸ Tuncer Güvenç, "ABD'nin Ermeni Politikasının Kökleri 100 Yıl Öncesinde", *Cumhuriyet*, 1 Ekim 1984.

içli dışlı bir Osmanlı paşası, yurt dışına kaçtıktan sonra İslam ihtilali peşine düşüp, Sovyet devrimi doğrultusunda komünist örgütler kuran ve Müslüman askerlerden oluşan bir “kıızıl ordu” ile Anadolu’ya geçme düş ve planları ile dopdolu hırslı ve gözü pek bir serüvenci...

Enver Paşa’nın Sovyet ihtilalcıları ile ilişkileri bilinmeden Trabzon’da Yahya Kaptan tarafından boğdurulan TKP Merkez Heyeti Reisi Mustafa Suphi ve arkadaşları olayının gerçek yüzü de anlaşılmaz... Enver Paşacı ittihatçıların niçin Trabzon’da örgütlendikleri, Yahya Kaptan’ın Mustafa Suphi olayından sonra kimler tarafından öldürüldüğü bilinmezse, yakın tarihimizle ilgili birçok gerçek dedikodulu varsayımların buğulu havası içinde unutulur, gider.

Atatürk’ün “*tam bağımsızlık*” ilkesi iki yönlüdür. Bu ilkenin bir yönü “kapitalist emperyalizme” karşı “Heyet-i Milliyece” savaşıdır. İkinci yönü ise Sovyet devrimine karşı ideolojik ve siyasal bağımsızlıktır. Bunu anlayabilmek için İçişleri Bakanlığı’na seçilen Afyon Milletvekili Nazım Bey’in Atatürk tarafından nasıl ve niçin bakanlık koltuğuna oturtulmadığını bilmek gerekir. Her biri titiz incelemelere konu olan bu olayları birer satır ile geçtikten sonra şu konuya değinmek istiyoruz:

Mustafa Kemal, Sovyetlerden silah ve para yardımı sağlamak üzere önce Enver Paşa’nın amcası Halil Paşa’yı, daha sonra da Bekir Sami Bey başkanlığında bir heyeti Moskova’ya yollar. Sovyetlerin Dışişleri Bakanı Çiçerin, Bekir Sami Bey’den “*Van ve Bitlis*”in Ermenilere verilmesini ister. Bekir Sami Bey, Çiçerin’in bu isteğini hemen reddeder. Çiçerin, Ermenilere verilecek topraklar konusunda direnir. Yardımı, Ermenilere toprak verilmesi koşuluna bağlamak ister.

Bekir Sami Bey, Moskova’dan Ankara’ya gönderdiği gizli raporunda, “*Burada işbaşında bulunanlar Ermeni milletinin garp memleketleri ve Amerikan âleminde masum ve mazlum görünmelerinden dolayı kendi taraflarından terk edilmiş bir halde bırakılmalarının ve Ermeni davasını açıktan açığa lehimize halletmelerinin garp memleketleri proletaryası nezdinde pek fena bir tesir icra edeceğinden korkuyorlar. Diğer taraftan Ermenileri komünizm camiasına ithal ederek...*” diye kaygılarını iletir.

Mustafa Kemal Paşa, Bekir Sami Bey’e gönderdiği 16 Ekim 1920 gün ve 595 şifre 273 karar sayılı talimatında şunları söyler: (Ali Fuat Cebesoy, Moskova Hatıraları, Vatan Neşriyatı, İst. 1955, S: 90)

-... Muayyen bir kıtayı arazinin bir ekalliyete terkini istemek emperyalist bir fikri mahsul ile hareketten başka bir şey değildir. Ankara Hükümeti Milliyesi, emperyalizme karşı müdafaa ve mücadele kastı ile teşekkül etmiş bir hükümet olduğundan emperyalizmin eşkâli marufesinden (bilinen şeklinden) olan böyle bir talep ve iddiayı kabul edememekte mazhardır (zorundadır). O günlerde, bir yandan Türk toprakları üzerinde bağımsız bir Ermeni ve Kürt devleti kurmak için kapitalist Amerika ve İngiltere her türlü baskıyı yaparken, öte yandan da Marksist - Leninist Sovyetler, yapacakları askeri yardımı “*Ermenilere toprak verilmesi koşuluna*” bağlamaktadır... Bugünkü senaryoya pek benzemiyor mu?

Şimdi ne değişti?

Şimdi de Ermeni ve Kürt sorunu eşzamanlı olarak gündeme geldi. NATO müttefikimiz Amerika, Sovyetlerin olası saldırılarına karşı yapılacak yardımı Kıbrıs konusunda verilecek ödüne bağladı. Tıpkı Çiçerin’in 1920 yılında Bekir Sami Bey’e yaptığı öneri gibi. Bugün, bu koşullarda, bu gibi sorunların Ortadoğu bölgesindeki çokuluslu çıkarlarla ilgili olduğu bilincine vararak, Atatürk’ün “*tam bağımsızlık*” inancına sımsıkı sarılmak.¹⁷⁸⁹

3.3.74. Haçlı Kini... / Uğur Mumcu

Bunların hiç biri rastlantı değil; Ermeni sorunu, Kıbrıs Düğümü, Ege Uyuşmazlığı ve ayrımcı güçlerle sürdürülen saldırılar hep aynı günlere denk düşüyor. Yabancıların “*destabilization*” dedikleri koşullar işte bu koşullardır. İç ve dış teröre ek olarak çok yönlü baskılar ile devletlerin güçsüzleştirilmesi çabalarına “*destabilization*” denilmektedir. Ayrımcı teröristlerce şehit edilen sekiz erimiz bu haince ve alçakça saldırıların son kurbanlarıdır. Yakında döktükleri kan seli içinde boğulacak olan ayrımcı teröristler, birtakım uğursuz güçlerin maşaları olarak bugünlerde eyleme sürülmüşlerdir.

Dışarıda Ermeniler, içerde ayrımcı teröristler, yine dışarıda sosyalizmi ırkçılığa maske yapan Pan - Helenik Yunan Başbakanı, eşzamanlı olarak saldırılara başlamışlardır. ABD Temsilciler Meclisi’nin Ermeni saldırganlıklarını destekleyen kararı, Libya Devlet Başkanı Kaddafi’nin Türkiye ile ilgili yakışsız sözleri ile aynı zaman dilimi içinde

¹⁷⁸⁹ Uğur Mumcu, “Tarih Bilinci...”, *Cumhuriyet*, 6 Ekim 1984.

gündeme gelmiştir. Tam bu günlerde Fransa Dışişleri Bakanı Cheysson, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nde Türkiye aleyhine açılan davanın hızlanacağını açıklamaktadır. Ermeni teröristlere kucak açan ve Ermeni mafyasının avukatlarına Bakanlar Kurulu'nda yer veren Fransa yönetimi, bir yandan Ermeni katillerinin sırtlarını sıvazlarken öte yandan da Türkiye'de insan haklarının çiğnendiğinden yakınmaktadır.

Yine bu günlerde, Başbakan Özal'ın *“Türkiye’de siyasal suç sanığı olmadığını”* bildiren *“talihsiz”* demeci de BBC'den yayınlanmaktadır.

Türkiye'nin bu yalnızlığı bugüne özgü değildir. Ermeni sorunu, yıllardır Avrupa ülkelerini, bir çeşit *“Haçlı zihniyeti”* ile Türkiye'ye karşı bir *“husumet cephesi”* içinde toplamaktadır. Dünyanın her yerinde suç olan ve ağır yaptırımlara bağlanan silahlı saldırı ve cinayet gibi eylemler, Fransa ve Amerika gibi ülkelerde, bu suçlar Türklere karşı işlenmişse, neredeyse, suç sayılmamaktadır. Fransa'da ve Amerika'da Ermeni katiller, ellerini, kollarını sallayarak dolaşmaktadırlar. Böyle bir adalet anlayışının, değil 20. yüzyılda, Ortaçağ şatolarında bile yeri yoktur! Yabancı ülkelerin Ermeni saldırganlıklarına karşı takındıkları utanç verici tavrı yakın tarihimizdeki acı örneklerden de biliyoruz.

Yurt dışına kaçtıktan sonra Berlin'de “A” takma adıyla yaşayan ittihat ve Terakki yönetiminin Sadrazamı Talat Paşa 1921 yılı 15 Mart günü İranlı bir Ermeni terörist tarafından vurularak öldürülmüştü, Talat Paşa'nın ölümünden bir ay kadar önce Almanya'da İngiliz istihbaratçısı Aubrey ile görüştüğü de saptanmıştı. (Birikim, Nisan 1975 Talat Paşa, Tevfik Çavdar: s: 465) Ermeni katilin yargılanması Türkiye aleyhine bir propagandaya dönüşmüş, dava sonunda Ermeni terörist, Alman Ermeni terörist, Alman yargıçlarınca beraat ettirilmişti.

Sonradan Amerika'ya yerleşen Ermeni asıllı İranlı terörist cinayet ile ilgili anılarını da yayınlamıştır.

Kazım Karabekir, İstiklal Harbimiz adlı kitabında *“Katili Alman Mahkemesi tebriye ederek (beraat ettirerek) serbest bıraktı. Türk milletini harbi umumiye sokarak Almanlara yardım edenlerden biri olan Talat Paşa Berlin’de öldürülüyor ve katil serbest bırakılıyor. İbret alınacak muazzam bir hadise!”* diye yazmaktadır. (s: 932)

İttihatçı liderlerinden Cemal Paşa'nın Tiflis'te Ermeni teröristlerce vurularak öldürülmesi de o zamanlar Ankara hükümeti ile dostluk ilişkileri içinde bulunan Sovyet

yönetimince tam bir kayıtsızlıkla geçirilmiştir. 21 Temmuz 1922 günü yaverleri ile birlikte öldürülen Cemal Paşa'nın katilleri bulunamamış, olay sis bulutları arasına itilmiştir.

Sovyet yönetimi ile o günlerde içli dışlı olan Enver Paşa'nın “*Yoldaş Halil*” diye imzalar atan amcası Halil Paşa, anılarında Cemal Paşa'nın öldürülmesi ile ilgili şu açıklamayı yapar:

“Hareketimizden bir müddet evvel ikametgâhıma gizlice gelen ve evvelden tanıdığım Sovyet Merkez Şurası azasından ismini vermek istemediğim bir arkadaş, mahrem olarak, şûra merkezinde Cemal Paşa'nın idamına karar verildiğini ve bu kararın Moskova'da tatbik olunmayıp tercihen Tiflis'te icra edileceğini, suikastı yapanların Ruslar değil Ermeni Taşnakları olduğunun ilan edileceğini bildirdi ve gitti...(Son Osmanlı Paşası Halil Paşa'nın Hatıraları, Derleyen Şevket Süreyya Aydemir, Akşam, 27 Aralık 1967).

Kazım Karabekir de “*İstiklal Harbimiz*” kitabında “*Cemal Paşa'nın Tiflis'te bir Bolşevik karakolu binası yakınında, yani kendisine o vazifeyi verenlerin diyarında ve belki onların kurşunu ile şehit edilmesi*” sözleri ile aynı kuşkuyu dile getirir. (s: 851)

Enver ve Cemal Paşalar, yurt dışına kaçtıktan sonra Moskova yönetimi ile yakın ilişki kurmuşlardı. Cemal Paşa'nın İngiliz emperyalizmine karşı bir Hint ihtilali hazırlıkları içinde olduğu, Enver Paşa'nın da Ankara Hükümeti'nin Sakarya Savaşı'nda yenilmesi olasılığına karşı Sovyet desteği ile Anadolu'ya gönderilmek üzere bekletildiği bilinmekteydi. Ankara Hükümeti'nin savaşta başarı elde etmesi üzerine Sovyetlerin bu planlarından vazgeçtikleri, Enver ve Cemal Paşaların “*tasfiyesi*” ne çalışmış olmaları akla gelen bir olasılıktır.

Lenin yönetimi ile işbirliği yapan Cemal Paşa'nın katillerinin bulunmamış olması, (önce 30-35 Ermeni tutuklanmış sonra hepsi serbest bırakılmıştır!) bu kuşkuyu doğrulayıcı niteliktedir. Özetle, Alman dostu Talat Paşa'nın kanı Almanya'da, Sovyet dostu Cemal Paşa'nın kanı Sovyet topraklarında dökülmüş ve dökülen kanların hesabı hiç sorulmamıştır.

Ermeni saldırganlıklarına karşı yabancı ülkelerin takındıkları tavır dünden miras kalmıştır. Yakın tarihimizin bu acı olaylarından bugün için dersler çıkarmak gerekmez mi?¹⁷⁹⁰

3.3.75. Ermeni Terörüne Yanıt / Ergun Balcı

Ermeni terörü, yıllardır peş peşe aldığı kurbanlarla Türkiye'nin gündemindeki en önemli sorunlardan biri niteliğini koruyor. Bizim bu sorunla ilgilenmemizin kişisel bir nedeni de var. Ermeniler tarafından ilk öldürülen Türk diplomatı olan Los Angeles Başkonsolosu Mehmet Baydar kuzenimizdi.

Türkiye, Batı dünyasında haberleşme ve yayın araçlarını rahatlıkla kullanan Ermenilerin iddialarına karşı uzun süre akademik düzeyde etkili bir mücadele yürütmedi. Bu yüzden de Ermenilerin bir dizi abartılmış ve asılsız iddiası, Batı dünyasında tarihsel gerçekler olarak kabul edildi. Ancak son yıllarda bu pasif tutumun değiştiği gözleniyor. Dışişleri Bakanlığı'nda, Ermeni olaylarına ilişkin gerçekleri dünyaya duyurmak için sistematik faaliyetler başlatılırken, bilim adamlarımız da ciddi çalışmalarını yoğunlaştırarak bir dizi gerçekleri sergilemeye başladılar.

Profesör Türkkaya Ataöv'ün Ermeni sorununa ilişkin yazdığı ve yedi dilde yayımlanan 12 kitaplık serisi, bu konudaki çalışmaların yeni ve başarılı bir örneği. Prof. Ataöv, kitaplarında Ermeniler tarafından ortaya atılan bir dizi iddiayı bilimsel olarak çürütürken, tarihsel gerçeklere ışık tutuyor. Örneğin "*Ermeni sorununa kısa bir bakış*" adlı kitabında Prof. Ataöv, Ermenilerin 1915'te silahlı ayaklanmalarına ilişkin yabancı kaynaklardan belgeler sergiliyor. Prof. Ataöv, Fransız komutanı M. Larcher'in, "*La Guerre Turque Dans la Guerre Mondiale*" (Dünya Savaşında Türklerin Savaşı) adlı kitabından çok ilginç bazı bölümlerin fotokopisini almış. 1926'da yayımlanan kitabın bir yerinde M. Larcher aynen şöyle diyor: "*1. Dünya Savaşı sırasında doğuda savaş bölgesindeki Ermeniler, açıkça Ruslarla işbirliği yapıyordu. Erzurum vilayetindeki Ermenilerin bir bölümü, 1914 Aralığından itibaren Kafkasya'ya göç etmiş ve Ruslar tarafından kurulan Ermeni taburlarına katılmışlardı. Cephe gerisindeki Ermeni partizanları ise sık sık Türk konvoyları ile Türk köylerine saldırılar düzenliyorlardı, Van'daki Ermeniler, yaşadıkları kesimleri tahkim ederek, Türklere isyan ettiler ve bir ay*

¹⁷⁹⁰ Uğur Mumcu, "Haçlı Kini...", *Cumhuriyet*, 12 Ekim 1984.

direndiler. İsyanı bastırabilmek için bir Türk topçu bataryasını getirmek gerekti. Türk hükümeti bunun üzerine 2 Haziran 1915'te, savaş bölgelerindeki Ermenileri Mezopotamya'ya nakletme karar aldı."

Fransız komutan, 1 milyon dolayında Ermeni'nin nakledildiğini, bunların 500 bine yakınının “*Şiddet olayları, açlık, yorgunluk ve sâri hastalıktan öldüğünü*” söylüyor. M. Larcher, Türk askeri otoritelerinin nakledilen Ermenilere iyi muamele yaptıklarını, fakat iç kesimlerde olayların kontrolden çıktığını belirtiyor. Fransız komutanının insan kaybında açlık, hastalık ve yorgunluğun önemli rol oynadığını belirtmesi, Ermeni propagandasında 1,5 milyon Ermeni'nin sözde soykırımına uğradığı yolundaki iddiaların ne denli gerçek dışı olduğunu göstermesi bakımından ilginçtir.

Prof. Ataöv'ün kitabında 1919'da Paris Barış Konferansı'na katılan Ermeni heyeti Başkanı Bogos Nubar Paşa'nın Fransız Dışişleri Bakanı'na sunduğu 11 Aralık 1919 tarihli bir belge de yer alıyor. Bu belgede bizzat Bogos Nubar Paşa, 6 - 700.000 Ermeni'nin nakledildiğini, bunlardan 390 bininin yerlerine vardıklarını belirtiyor. Bu durumda ortalama kayıp rakamı 260 bin oluyor ki, bunların önemli bölümü Fransız komutanı M. Larcher'in yazdığı gibi açlık, yorgunluk ve hastalıktan yaşamlarını yitirmişler. Ayrıca unutmamak gerekiyor ki bu kayıp sayısına çete harekâtında ya da düşman safında yer alarak ölenler de dâhil. Kitapta yer alan 19 Kasım 1918 tarihli başka bir Fransız belgesi ise, Ermenilerin Doğu Anadolu'da hiçbir zaman çoğunluğu oluşturmadıklarını yazıyor.

Prof. Ataöv, diğer bir araştırmasında, Talat Paşa'ya atfedilen “Andonian belgelerinin sahte olduklarını sergiliyor. Kitap ta, Arom Andonian adlı bir Ermeni yazarın 1920'de yayımladığı ve Talat Paşa'ya ait olduğu iddia edilen belgelerin düzmece oldukları gösteriliyor. Bu belgeler 64 yıldır Ermeniler tarafından sanki gerçekmiş gibi aleyhimizde kullanılmış.

Prof. Ataöv, aynı biçimde Atatürk'e yamanmak istenen bir beyanın da sahte olduğunu kanıtlıyor. İstanbul işgal altında iken, yabancı çıkar çevrelerinin çıkardıkları “*La Renaissance*” ve “*Le Bosphore*” gibi gazeteler, Mustafa Paşa adlı birinin, Osmanlıların Ermeni olaylarından sorumlu olduğunu kabul ettiğini yazmışlar. Bu atıf da zamanla Mustafa Kemal'e bağlanmış. Prof. Ataöv, eğer söylemişse, bu sözü sarf edenin “*Nemrut*” lakaplı başka bir Mustafa Paşa olduğunu, Atatürk'ün, o sözün söylendiğini

iddia edildiği tarihte (27 Ocak 1920) İstanbul'da olmasına imkân olmadığını, zira tüm dünyanın bildiği gibi Ankara'da bulunduğunu yazıyor. Prof. Türkkaya Ataöv'ün araştırmaları, Ermeni terörüne, tarih belgelerine dayanan bilim silahı ile yanıt verme yolunda atılmış önemli bir adımı oluşturuyor.¹⁷⁹¹

3.3.76. Orly Katliamı ASALA'yı Böldü / Ragıp Duran

Orly katliamının duruşması önümüzdeki hafta Paris'in banliyösü Creteil'de başlıyor. Orly katliamı, Ermeni terör eylemlerinin doruğa ulaşmasını belgelemişti. Olay, Ermeni terör eylemlerine o güne dek pek umursamaz bir tavır takınılan başta Fransa, kimi Batılı hükümetlerin gözlerinin açılmasına neden olmuş. Ama belki bundan da önemlisi Ermeni terör örgütlerinde yoğun çalkantılar ve bölünmeleri beraberinde getirmişti.

Orly katliamı, esas olarak, eylemin sorumlusu ASALA'yı karıştırmıştı. Bu eylemden sonra ASALA bölünmüştü. Orly duruşması, kuşkusuz, Türk kamuoyunun ve Ermeni topluluklarının yoğun ilgisi altında cereyan edecek. Orly duruşmasının arifesinde, olayın, içinde bölünmelere neden olduğu Ermeni terörizminin bir anatomisini incelemek yararlı olacak. Bu terörizm ASALA ismiyle özdeşleşmişti. Bu nedenle terörizmin anatomik incelemesine de ASALA ve lideri Agop Agopyan'a bir göz atarak başlayalım. Orly katliamı ile ikiye bölünen ASALA'nın gerçek içyüzü muhaliflerin yayınları ile iyice ortaya çıktı. Örgütün lideri Agop Agopyan'a gelince, kendisine itaat etmeyen Ermeni, Filistinli, Fransız herkesi öldüren deli bir terörist...¹⁷⁹²

Tipik Bir Terörist

ASALA'nın kurucusu ve lideri Agop Agopyan 38 yaşında, Irak doğumlu, tipik bir terörist. Asıl adı Bedros Havanasyan. Şimdiye kadar kullandığı takma isimler Agop Agopyan, Miran Minasyan ve örgüt içindeki kod adı "*Mücahit*." Fransız İstihbarat Örgütünün ve Agopyan'ın muhaliflerinin topladıkları bilgilere göre ASALA'nın lideri 1975 yılı öncesinde, Beyrut'ta George Habbaş'ın örgütü içinde, aktif görevler yapan bir militandı. Agopyan, 1976 Münih Olimpiyatları sırasındaki "*Kara Eylül*" grubunun gerçekleştirdiği kanlı baskına da katıldığını iddia ediyor, ama Alman ve İsrail polisleri bu

¹⁷⁹¹ Ergun Balcı, "Ermeni Terörüne Yanıt", *Cumhuriyet*, 25 Ocak 1985.

¹⁷⁹² Ragıp Duran, "Orly Katliamı ASALA'yı Böldü", *Cumhuriyet*, 16 Şubat 1985.

bilgiyi doğrulamadı. Agopyan, karizma ve prestij sağlamak için sık sık bu tür yalan ve sahte reklam yöntemlerine başvuruyor.

Agopyan, Batılı istihbarat örgütlerinin dikkatini daha çok 1982 yazından sonra çekmeye başladı. Çünkü İsrail birliklerinin Güney Lübnan'ı işgal edip Beyrut'u kuşatması üzerine, 1982 Haziranından bu yana Beyrut'taki merkezinden yoksun kalan ASALA lideri, son 3 yıl içinde çeşitli dönemlerde, Şam, Bekaa Vadisi, Kıbrıs Rum kesimi, Atina, Paris ve Berlin'de görüldü. Agopyan bu teftiş ve derlenme gezilerinde yeni destekler aramaya koyuldu. Ayrıca, Orly katliamından sonra örgüt içinde çıkan muhaliflerle uğraşmak zorunda kaldı.¹⁷⁹³

Bölünmenin İlk İşareti

ASALA içindeki bölünmenin ilk işareti, Orly katliamından bir gün sonra, Fransa'daki MNA (Ermeni Ulusal Hareketi) sözcüsü Ara Toranyan'ın açıklamasında görüldü. 16 Temmuz günü Fransa radyolarında yayımlanan demecinde Toranyan, Orly olayının Ermeni davasına zarar verdiğini söyledi ve bombalı saldırıyı kınadı. Ermenilerin bu sözcüsü, son 10 yıl içinde ilk kez bir şiddet eylemini mahkûm etmişti. Ancak Toranyan bu açıklamasına karşılık olarak iki kez ölümden döndü. 1983 ve 1984 yıllarında arabasının altına yerleştirilen bombalardan birincisinde Ara Toranyan sağ salim kurtuldu, ikinci saldırıdan hafif yaralı olarak çıktı. Toranyan, bu saldırılarla ilgili bir soruyu yanıtlarken de *“ya Türk gizli polisi ya da davamıza yabancı ve kör terörizmi savunan Ermeni grupçuklarının marifeti”* şeklinde konuştu.

Orly katliamının Güney Lübnan'ın işgalinden bir yıl sonra ve ASALA içindeki anlaşmazlıkların su yüzüne çıkmaya başladığı bir dönemde meydana gelmesi de, örgütün bu kanlı eyleme bir cankurtaran simidi gibi sarıldığını gösteriyor. Terörizmin mantığı uyarınca, bir örgüt ancak sansasyonel ve çok olumlu bir eylem yaptığı sürece ayakta kalabilir ya da güçlenir. Bu anlamda, Orly katliamı, Agopyan'ın dağılmaya başlayan militanlarına bir gövde gösterisi olarak nitelenebilir. 1975 - 82 döneminde, ASALA lideri Agopyan, Beyrut'taki merkezden İran, Suriye, Batı Avrupa, Kanada ve ABD'deki militan ve sempatizanları kolaylıkla yönetebiliyordu. Çeşitli ülkelerdeki kültür ya da dayanışma

¹⁷⁹³ Ragıp Duran, “Orly Katliamı ASALA'yı Böldü”, *Cumhuriyet*, 16 Şubat 1985.

derneği adı altında faaliyet gösteren yasal kitle örgütleri de ASALA'ya maddi yardım ve kadro sağlayabiliyordu. Agopyan o zamanlar örgütün tartışılmaz tek hâkimi idi.

Orly katliamından sonra Batı Avrupa'daki ASALA yanlısı derneklerde bir kararsızlık dönemi başladı, imzasız iki broşürde, ASALA'nın tutarlı bir siyasi çizgiye sahip olmadığı, "*Mücahit*" in "demokratik merkezîyetçilik kurallarına her zaman uyum göstermediği belirtildi. Bu iki broşürde o zamanlar sadece Ermenice olarak ve büyük bir olasılıkla Washington'da basılmıştı. Sonunda, 1984 Martında, büyük haber ajansları, ASALA - MR (ASALA - Devrimci Hareket) adlı yeni bir örgütün kuruluş bildirisini yayımladılar. Agopyan'ın iki önemli adamı, Monte Melkonyan, (Hacik Avadisyan ve Dimitri Gheorghiu isimlerini de kullanır) ve Aleks Yenikomşuyan, ASALA'nın muhaliflerini yeni bir örgüt çatısı altında birleştirmeyi başardılar. Her ikisi de Beyrut doğumlu bu iki yeni liderden Melkonyan, Los Angeles'ta mühendislik eğitim görmüş, 29 yaşında dört dil bilen bir ideolog, Yenikomşuyan ise fedakâr bir örgüt militanı. 1980 yılında Cenevre'de bomba imal ederken bombanın patlamasıyla kör oldu.

ASALA-MR, kısa zaman içinde, Batı Avrupa, Kanada ve ABD'deki Ermeni kültür ve dayanışma derneklerini yeniden dirilti ve bünyesi içine aldı. Ayrıca bir dizi siyasi ve ideolojik çalışmalara ağırlık verdi. Ne var ki, Ermeni toplumunun maddi yardımlarının hâlâ esas olarak Agopyan topluyor. Subaşını tutmuş olan bu eski yönetici, tehdit ve şiddete başvurarak, ASALA-MR'nin güçlenmesini önlemeye çalışıyor. Buna karşılık ASALA - MR'nin yayımladığı en önemli belge olan "*ASALA Gerçeği*" Agopyan'ın tüm kirli çamaşırlarını bir bir ortaya döküyordu: Bu belgede şunlar yazılıydı:

Agopyan, 1982 Aralık ayında Atina'da Kuveyt Hava Yolları'nın bir uçağını Abu Nidal adına bombaladı. Karnig Varhadyan adlı ASALA militanı eylem sırasında öldü.

Karlen Ananyan adlı ASALA militanı, Agopyan'ın emirlerine uymadığı için mahkeme edildi, işkence gördü ve öldü.

Örgütün parasına el koyan Agopyan, altın kaçakçılığı yaptı ve Atina yakınlarında kendi adına işlettiği bir otel satın aldı.

Orly davasının bir numaralı sanığı Soner Nayır'ı yakalattığı gerekçesiyle Ekim 1983'te MNA üyesi Gilbert Minasyan'ı idam cezasına çarptırdı.

Agopyan, örgüt içinde kişisel diktatörlüğünü kurarak, ASALA'yı faşist bir kuruluş haline getirdi.

Ermeni toplumu içinde gerginliği yoğunlaştırmak, Türk düşmanlığını körüklemek ve intikam duygularını kabartmak amacıyla Ermeni yöneticilere, evlerine, işyerlerine ve Ermeni merkezlerine karşı bombalı saldırılar düzenledi.¹⁷⁹⁴

ASALA - MR

ASALA - MR'yi Agopyan'dan ayıran bu tutumlarda görüleceği üzere, sonuç olarak, iki örgüt arasında, Türkiye'ye karşı tutum açısından büyük fark yok. Liderlik, kişisel hesaplaşmalar ve yönetim tarz konusunda çıkan ayrılıklar, kamuoyuna, daha çok, “*Kör terörizm - hedefli terörizm*” farklılığının bir sonucu olarak aktarılıyor. Agopyan, gerçekten de “*Nerede hareket, orada bereket*” ilkesi ile hareket edip, Türk yurttaşlarını öldürmeyi ilk ve tek olarak saptarken, ASALA-MR, şimdiye kadar hiç eylem gerçekleştirmemiş olsa da, esas olarak, silahlı mücadele adını verdikleri terörizmi savunmaya devam ediyor.

ASALA-MR ayrıca, kendisine bir ulusal kurtuluş hareketi görünümü vermek amacıyla, Türk aşırı solcuları ve Kürt ayrılıkçıları ile işbirliğine özel önem verdiğini belirtiyor. Ancak edinilen bilgilere göre, ASALA - MR'nin iki yöneticisi ile Batı Almanya'da bir kez ortak toplantı yapan Türk aşırı-solcu gruplarından biri, daha sonra “*Kitlemizden tecrit oluruz*” gerekçesiyle böyle bir işbirliğine yanaşmadı. TKP ve TKP-İşçinin Sesi adlı Moskova yanlısı örgütler ise sadece yayınlarında “*1915 soykırımını*” kınamakla yetiniyorlar. İsveç polisi Stockholm'de ASALA - MR'nin PKK liderleri ile düzenli toplantılar yaptığını edindiğini ileri sürdüğü bilgilere göre bildirdi. Ayrıca İsrail istihbarat örgütü, Kürt ve Ermeni militanların, Bekaa Vadisi'nde aynı kamplarda eğitim gördüklerini öne sürmüştü.

ASALA'nın ikiye bölünmesinin yanı sıra, özellikle ABD, Kanada ve İngiltere'deki bir grup öğrenci Ermeni'nin, her iki örgütün siyasetlerini eleştirip, “*Marksizm-Leninizm temelinde Ermeni ulusal bağımsızlık savaşının öncü müfrezesini kurma*” girişimleri içinde oldukları gözlemlendi. Bu azınlık grubun görüşleri, “*Armenian Struggle*” (Washington). “*Vanguard*” (Londra) ve “*Haratsabah*” adlı dergilerde yayımlandı. Bir

¹⁷⁹⁴ Ragıp Duran, “Orly Katliamı ASALA'yı Böldü”, *Cumhuriyet*, 16 Şubat 1985.

ölçüde Maoculuğa, bir ölçüde de Trockizme yakın görüşleri savunan bu grupçuklar. ASALA'nın "Kör terörizmini," ASALA - MR'nin ise "milliyetçi" tutumunu kınıyorlar. Ayrıca SSCB ve Sovyet Ermenistan'ı konusunda ilginç tahliller geliştiriyorlar.¹⁷⁹⁵

Teröristlerin 12 Yıllık Kanlı Eylem Tablosu

Yıl	1973	1975	1976	1977	1978	1979	1980	1981	1982	1983	1984
Eylem Sayısı	1	2	1	1	1	2	2	3	6	6	4
Ülke	ABD	Fransa Avusturya	Lübnan	Vatikan	İspanya	Hollanda Fransa	Yunanistan Avusturya	Fransa (2) İsviçre	ABD (2) Portekiz Kanada Bulgaristan	Fransa (2) Yugoslavya Belçika Portekiz	İran (1) Avusturya
Hedef	D	D (2)	D	D	D	D (2)	D (2)	D (3)	D (5) G (1)	D (3) G (2) Ö (1)	D (3) Ö (1)
D: DİPLOMAT- Türkiye'nin dış temsilciliklerinde görevli tüm personel G: GENEL- Kırıma, katliama yönelik saldırı Ö: ÖZEL- Özel şirket veya kişilere yönelik saldırı											

Ermeni terörizminin son 12 yıllık eylemleri gözden geçirilirken, adam öldürme, bombalı tehdit ve benzeri saldırıların nedenleri araştırıldığında bu dönemler Türkiye'nin iç ve dış politikası, özellikle de Türkiye -SSCB, Türkiye-ABD, Türkiye - Ortadoğu ve - Batı Avrupa ilişkileri değerlendirilmeli ayrıca Lübnan, İran ve Suriye'deki Ermeni toplumlarının siyasal eğilim ve gelişmeleri ayrıntılı olarak tahlil edilmelidir. Terörizm gibi birçok faktörün rol aldığı ortam, ancak tarihi, coğrafi, siyasal, ekonomik, hatta psikolojik faktörlerin ayrıntılı olarak deşilmesiyle anlaşılabilir bir alan haline gelebilir. Bu ise ancak bir doktora çalışmasının konusu olabilir. Ama biz, şimdilik böyle bir çalışmaya ancak ön bilgi ve ipucu verebilecek nitelikteki yukarıdaki tablonun ilk saptamalarını şöyle özetleyebiliriz:

1. Yıllar Geçtikçe: Tablonun birinci ve ikinci yatay kolonları incelendiğinde 73-85 dönemi için, Ermeni terörizminin 82-83 yıllarında zirveye çıktığını görüyoruz.

¹⁷⁹⁵ Ragıp Duran, "Orly Katliamı ASALA'yı Böldü", *Cumhuriyet*, 16 Şubat 1985.

Bu durumu bir yandan Türkiye'nin o dönemdeki iç politik güçlükleri, bir yandan da ASALA'nın örgütsel ve stratejik sorunları ile açıklamak mümkün.

2. Fransa Ev Sahibi: Ermeni teröristlerin eylem alanlarını gösteren 3. Yatay kolona baktığımızda Fransa'yı liste başında görüyoruz. Üstelik yukarıdaki tablo sadece ölümle sonuçlanan eylemleri sınıflandırmıştır. Yaralama ve maddi zarara yol açan eylemleri de tabloya ekleyecek olsak Fransa yine liste başı olurdu ancak o zaman eylem sayısı 25 - 30 arasında belirirdi. Terörizmin coğrafyası, kuşkusuz lojistik ve kitle desteği, istihbarat, söz konusu ülke yönetimlerinin Ermeni sorununa yaklaşımları, kitle iletişim ağının önemi, güvenlik güçlerinin önlemleri gibi birçok çeşitli unsurlara bağlıdır. Yine de 3. Yatay konumda şu sonuçları çıkarabiliriz:

- a) Ermeni terörü uluslararası niteliktedir.
- b) Eylemler daha çok Ermeni toplumunun yoğun olarak yaşadığı ülkelerde gerçekleştirilmektedir. (Fransa, ABD, Lübnan ve İran)
- c) Şimdiye kadar üç eylem hariç (İran, Yugoslavya, Bulgaristan) terörist saldırıların hepsi Batı Bloku ülkelerinde meydana gelmiştir.
- d) Ermeni terörizminin eğrisi son üç yılda Batıdan Doğuya kayma eğilimi göstermiştir. (82-84 döneminde Ankara, Burgaz, İstanbul ve Tahran eylemleri dikkat çekiyor.)

3. Hedefli Terörden Kıyıma: Tablonun son yatay kolonu Ermeni teröristlerin son yıllarda seçilmiş hedeflerden (diplomatlardan) Orlyvari katliamlara, Alfortvillevari kışkırtıcı bombalama eylemlerine, dahası turizm acentesi bombalamak ya da işadamları öldürmek gibi faaliyetlere doğru yol aldığını gösteriyor. Bu eğrinin nedenini de ASALA'nın mantıksız ve siyasi temelsiz, askeri eylem stratejisi ile açıklamak mümkün. On yıllık hedefli terör (73-83) amacına ulaşamamıştır. Artık amaç sadece silahlı propagandaya dönüşmüştür.
4. Kiralık Katiller Çetesi: Sonuç olarak Ermeni terörist örgütleri, kendilerinin iddia ettikleri gibi FKÖ ya da İRA gibi kitle desteğine sahip ve ulusal kurtuluş savaşı verdiklerini belirten örgütlerin tutarlılığına, disiplinine ve eylem yöntemine kuruluşundan bu yana hiçbir zaman kavuşamamıştır.

ASALA, kimi zaman Abu Nidal'ın, kimi zaman da Suriye ya da Libya istihbarat örgütlerinin elinde ve emrinde bir kiralık katiller çetesi durumuna düşmüştür.¹⁷⁹⁶

3.3.77. Eylemleri Beş Örgüt Planlıyor / Ragıp Duran

Ermeni kökenli terör sadece ASALA tarafından uygulanmıyor. ASALA ismi Ermeni terörü ile özdeşleşmiş olmasına rağmen, 1975'lerden bu yana uluslararası çapta faaliyet gösteren, aralarında ASALA'nın da yer aldığı belli başlı 5 terör örgütü var. Bu örgütlerin bir kısmının, en fazla Ermeni'yi bünyesinde barındırdığı bilinen siyasi kuruluşlardan Taşnak ile bağlantılı olduğu sanılıyor. Taşnak, sosyal demokrat bir çizgi izliyor. Sovyetler Birliği'ne şiddetle karşı. Buna karşılık, ABD ile yakın ilişkiler içinde bulunduğu biliniyor.

Uluslararası alanda 1975'lerden beri adını duyurmuş 5 Ermeni terör örgütü ve haklarında edinilen bilgiler özetle şöyle:

Ermeni Soykırımı Adalet Komandoları: Taşnak Partisi, 1973 yılında Los Angeles'taki ilk cinayetten sonra taraftarlarına silahlı savaş çağrısı yayımlamış. Ancak iki yıl sonra eyleme geçebildi. Ermeni Soykırımı Adalet Komandoları, Taşnak Partisi'nin silahlı kanadı olarak biliniyor. 22 Ekim 1975 tarihin de Türkiye'nin Viyana Büyükelçisi Daniş Tunalıgil'in öldürülmesinin sorumluluğunu üstlendi. Belgrad Büyükelçisi Galip Balkar'ın 1983'te öldürülmesi sorumluluğu da ESAK'a ait. Terör faaliyetlerinin, legal ve siyasal eylemlere zarar verebileceği gerekçesi ile son yıllarda temkinli davranıyor, ayrıca parti içinde terörizme tamamen karşı çıkanların bulunması, "komando"ları güç duruma sokuyor.

ASALA (Ermenistan'ın Kurtuluşu İçin Gizli Ermeni Ordusu): 1975 yılında kurulduğu bildiriliyor. Şimdiye kadar çeşitli isimler altında faaliyet gösterdi. "Suisse 15", "9 Ekim", ve "Orly Grubu" bu kod isimlerinden sadece üç tanesi. En güçlü olduğu dönemde, 100 kadar aktif militana sahip olduğu sanılıyor. Esas olarak Lübnan ve diğer Ortadoğu ülkelerinden gelenler tarafından destekleniyor.

Ermenistan'ın Bağımsızlığı İçin Yeni Ermeni Direniş Örgütü (NRAIP): 24 Nisan 1982 tarihinde kurulduğunu açıkladı. Aynı tarihte, Batı Almanya'daki Türk bankalarının

¹⁷⁹⁶ Ragıp Duran, "Orly Katliamı ASALA'yı Böldü", *Cumhuriyet*, 16 Şubat 1985.

temsilciliklerini bombaladı. Batı Avrupa kökenli ve daha çok Trockist eğilimli Ermeni gençlerini çatısı altında toplamaya çalışıyor. En çok 50 üyesi olduğu tahmin ediliyor.

ARA (Ermeni Kızıl Ordusu): İlk kez adını 21 Temmuz 1982’de Türkiye’nin Rotterdam Konsolosu’ na karşı yapılan saldırının sorumluluğunu üstlenerek duyurdu. Bu örgütün üyesi Bünyamin Evingülü olayda yaralandı. Taşnak Partisi ile ilişkileri olduğu yolunda bazı iddialar var.

ARA (Ermeni Devrimci Ordusu): En son kurulan ve bağımsız olduklarını açıklayan bir terör örgütü. Lizbon Elçilik baskınında 5 militanları öldü.¹⁷⁹⁷

3.3.78. Orly Katliamı... / Hasan Cemal

Orly Katliamı’ nın duruşması yarın Paris’in banliyösü Creteil’de başlıyor. Ermeni terör örgütlerinin cinayet eylemlerinde bir doruk, bir ölçüde, bir dönüm noktasını simgeleyen Orly Katliamı’ nın tarihi 15 Temmuz 1983’tür

Paris’in Orly Havaalanı’nda gerçekleştirilen bu kanlı eylemin öncesi ve sonrasında Türk hedeflerine toplam 83 saldırı düzenlenmiştir. Bu saldırılarda, çoğunluğunu diplomatlarımızın oluşturduğu kırk yurttaşımız hayatını yitirmiş, dokuz yabancı ölmüş ve 215 Türk ve yabancı yaralanmıştır.

Diplomatlarımıza karşı 1973’ten itibaren gittikçe saldırganlaşan Ermeni teröründe dikkati çeken bir nokta vardır. Teröristlerin eylem alanlarında Fransa liste başında gelmektedir. Londra muhabirimiz Ragıp Duran’ın hazırlamış olduğu “*eylem tablosunda*” Fransa “*ev sahibi*” gözükmektedir. Üstelik bu tablo yalnızca ölümle sonuçlanan eylemlerin sınıflandırılmasıyla ortaya çıkmıştır. İncelemeye göre, yaralama ve maddi zarara yol açan eylemler de tabloya eklense, Fransa yine liste başı olmak özelliğini yitirmeyecekti...

Bu tablo içinde Fransa’nın belirginleşen yerini, herhalde bir rastlantı olarak nitelemek olanaksızdır. Paris’teki resmi kaynaklardan yansıyan havanın da etkisiyle yıllar içinde oluşturulan bir ortamda Ermeni terörizmi filizlenip boy atabilmiştir. Birtakım sözde tarih tezlerine dönük olarak gerek resmi çevreler de gerekse kamuoyunu yapan odaklarda gösterilen ilgi ve himaye havası, terörizmin tırmanışına katkıda bulunmuştur.

¹⁷⁹⁷ Ragıp Duran, “Eylemleri Beş Örgüt Planlıyor”, *Cumhuriyet*, 17 Şubat 1985.

Bu tırmanış sürecinde Orly Katliamı'nın ayrı bir yeri vardır. Çünkü Ermeni terörü, ilk kez, 15 Temmuz 1983'te Paris Havaalanı'nda Fransız yurttaşlarını da kurbanları arasına katmış oluyordu. Bu gelişim, resmi çevrelerde bir hava değişimine belli belirsiz de olsa yol açtı. Ayrıca, yine Türk-Fransız ilişkileri açısından Dışişleri Bakanlığı koltuğundan Cheysson' un gidişi ve yerine Dumas'nin gelişi Türk Dışişleri çevrelerinde olumlu sayılabilecek bir işaret olarak yorumlanmıştı...

Bu arada, yarın başlayacak olan Orly Katliamı duruşması ilginç bir döneme rastlamaktadır. Batı Avrupa'da terörizm yeniden başkaldırmış ve tırmanışa geçmiştir. Bu ortamda Mitterrand yönetiminin terörizme karşı uluslararası işbirliği çağrılanı yaptığı dikkati çekmektedir. Bugüne değin Türkiye'nin bu konuda yapmış olduğu çağrılar genellikle boşlukta kaldığı anımsanırsa, Fransa açısından bu gelişme geç de olsa olumlu sayılabilir. Bizim diplomatlarımız terör örgütlerinin boy hedefiyken kılı kıpırdamayan bazı mekanizmalar, gecikmeli de olsa döndürülmeye başlanırsa insanlık adına kuşkusuz iyi bir iş yapılmış olacaktır...

Elli milyonluk Türkiye'nin ne kimseye toprak borcu vardır, ne de kimsenin toprağında gözü vardır. Ulusal Kurtuluş Savaşımızla tarihin çöp tenekesine çoktan fırlatıp attığımız Sevr'i yeniden hortlatmak isteyenlere, düş peşinde koştuklarını bir kez daha anımsatmak isteriz. Türkiye Cumhuriyeti'nin temellerini atan Lozan Antlaşması sapasağlam yerindedir ve yerinde kalacaktır...

Orly Katliamı duruşması başlarken bu noktaların göz önünde tutulmasını dileriz. Türk kamuoyu, Paris'in banliyösü Creteil deki gelişmeleri ve Fransız kamuoyunu oluşturan odaklardaki yönelişleri yarından itibaren dikkatle izleyecektir.¹⁷⁹⁸

3.3.79. ASALA ve PKK... / Uğur Mumcu

Orly katliamı davasında Ermeni teröristlerin avukatı “*ASALA ile Fransız Hükümeti'nin temasları olduğunu*” söylemiş. Bu sözleri hiç ama hiç yadırgamıyoruz. Nasıl yadırgayalım ki, Ermeni mafyasının değişmez avukatı Gaston Deferre, Fransız hükümetlerinde içişleri bakanlığı yapmıştır. Orly katliamı sırasında İçişleri Bakanı olan

¹⁷⁹⁸ Hasan Cemal, “Orly Katliamı...”, *Cumhuriyet*, 18 Şubat 1985.

da Deferre'dir. Fransa'da Deferre' in ünlü "*Venturi ailesi*"nin avukatı olduğunu bilmeyen mi vardır?

Fransız Gizli Haber alma Örgütü SDECE'nin önde gelen görevlilerinden Victor Mertz, Roger Deloutte 1971 yılında uyuşturucu madde kaçakçılığı yaparken Amerika'da suçüstü yakalanmamışlar mıydı? Mertz'in tanıştığı uyuşturucu madde kaçakçılığının patronu, Deferre' in avukatlığını yaptığı Dominic Venturi değil miydi? Fransız istihbarat servislerinde Angel Simenpieri, Serge Constan ve Marcel Galvani de aynı suçlardan ötürü yakayı ele vermiş değiller miydi? Ne ilginçtir, bakın, Orly Davası'nda ASALA'nın avukatlığını yapan avukat Verges, aynı zamanda, "*Lyon kasabı*" olarak bilinen Nazi savaş suçlusu Klaus Barbie'nin de avukatıdır.

Kimdir Klaus Barbie?

Barbie, İkinci Dünya Savaşı'nda Fransa'da görev yapmış bir SS subayıydı. Hitler'in yenilgisi üzerine Almanya'da Amerikalılara teslim olmuş ve "*Counter Intelligence Corps*" adlı haber alma örgütüne katılmıştır. Amerikalılar, Barbie'ye Alman İstihbarat Servisi BND'nin kurulması görevini vermişlerdi. Bu SS subayı, "Gehlen Örgütü" olarak bilinen istihbarat biriminin kuruluşunda etkin görev almıştı. Barbie, daha sonra Amerikalılarca Fransız istihbarat örgütlerine karşı kurulan yeni bir biriminde de görev üstlenmişti. 1951 yılında Amerikalılar tarafından Bolivya'da görevlendirilen bu SS subayı, burada "*Yıkıcılar ile Mücadele*" örgütünü yönlendirmiştir. Barbie yalnızca Bolivya'daki görevi ile yetinmemişti. İtalya ve Avusturya'da faşist örgütlerle de ilişkiler kurmuştu. Bolivya'da komando kamplarında terörist yetiştiren Barbie, Güney Amerika ülkelerinde CIA güdümündeki "*anti-gerilla*" örgütlerini yönetmişti.

Ne ilginç, ASALA örgütü, CIA emrindeki bu eski SS subayının avukatını arayıp buluyor ve savunmayı bu avukata veriyor! Rastlantı mıdır acaba? Bilinmez ki...

Bu konular üzerinde düşünürken ASALA'nın yayımladığı "*ASALA Interview*" adlı broşürü okuyoruz. Broşürün 15'inci sayfasında "*Joint ASALA Kurdish Workers Party Press Conference*" başlıklı bölümde PKK adlı ayrımçı Kürt terörist örgütü ile ASALA'nın birlikte düzenledikleri basın toplantısının tutanağını okuyoruz.

İşte PKK - ASALA işbirliği, hem de kendi ağızlarından. Londra'da Collet's kitapevinde serbestçe satılan bir başka broşür "*Interview With Mihran Mihranian*"

başlığını taşıyor. Bu broşürün 40'inci sayfasında da Kürt-Ermeni İşbirliği ile ilgili açıklamalar yer alıyor. Bunlar kendi yayınlarıdır.

Londra'da "POEx, W3 H" yazışm@adresinceki "Armenian National Commitee" adlı broşürde de Ermenilerin Türklere karşı yönelttikleri kanlı eylemler savunulmaktadır. (Aynı adlı derginin Ekim 1984 sayısı, s: 4)

Türkiye'de "Eruh olayları" olurken, TKP Genel Sekreteri Haydar Kutlu'nun etnik kışkırtıcılığa dayalı konuşması yayımlanıyor. (Information Bulletin, s: 10). Londra'da Collet's kitapevinde satılan "Gerçeğin Sesi" adlı dergide de etnik terörizme yeşil ışık yakıcı yayınlar yer alıyor. TKP'nin yayın organı "Atılım" adlı broşürlerde de "Kürt" ve "Ermeni sorunu" ile ilgili yayınlar, etnik kökenli olayların nasıl değerlendirildiğini hiçbir yorumu gerektirmeyecek biçimde ortaya koyuyor.

Terör çokuluslu ve karmaşık bir olaydır. Bu çokuluslu ve karmaşık olay, binbir türlü nedene bağlı olarak gündeme geliyor. Bu yüzden Türkiye'de teröre karşı olan insanların hiçbir siyasal ve ideolojik önyargıya saplanmadan yaşanan somut gerçekleri görmeleri gerekir.

Gerçeği yadsıyarak "devrimcilik" yapılmaz. Eğer Türkiye de teröristlerin kullandıkları silahların "NATO ülkelerinde üretilip, sosyalist Bulgaristan aracılığı ile Türkiye'ye sokulduğu" kanıtlanmışsa bu gerçeklere göz kapatarak "sosyalist" de olunmaz. CIA'nın yoksul ülkelerdeki kanlı darbelerdeki parmak izleri görmezlikten gelinerek Batı türü demokrasi de savunulamaz. Bu gerçekleri sergilemek ne "anti-komünizm"dir, ne de "anti-Sovyetizm" yalnızca yurtseverliktir. Yurtseverlik bilinci de öyle alınıp satılamaz; insanların vicdanlarında ve yüreklerinde oluşur.

Ermeni ve Kürt terörizmi, iki kanlı örgütü, PKK ve ASALA'yı bir araya getirmişken, bir Türk aydınının, Türk devrimcinin görevi, bu terörü destekleyen, dolaylı ya da dolaysız biçimde bu örgütlere arka çıkan bütün kişi ve kuruluşlara karşı açık savaşa girmektir. Bu hem insanlık hem de yurttaşlık görevidir. Terörün acısını ülke olarak biz biliriz, biz!

Nice yürekli aydınımızı, nice yiğit sendika liderini, nice bıyığı terlememiş gencimizi, nice seçkin diplomatımızı bu uğursuz teröre kurban veren bir ülkenin yazan ve çizeri olarak görevimiz, teröre karşı demokrasi, uygarlık ve insanlık savaşı vermektir.

Yeniden Orly Davası'na dönüyoruz...

Orly katliamı, ASALA'yı ikiye bölmüştür. Agop Agopyan in liderliğindeki ASALA örgütünün bir kısmı Paris ten Roma'ya taşınmıştır. Agopyan fraksiyonunun örgüt içi iktidar mücadelesini yürütmek için bugünlerde Roma ya da çevresinde Türklere karşı bir saldırı planladığı sanılmaktadır. ASALA ile Fransız hükümetinin “*pazarlığı*” da sanıyoruz, “*ASALA merkezinin Fransa dışına çıkarılması*” konusundaydı. Agopyan, şimdi Roma'da ve Şam'da Ermeni örgütlerine yeni saldırı planları hazırlamaktadır. Ermeni teröristler, Orly davasına dikkatlerin çekildiği bir anda, bir başka ülkede Türklere karşı yeni bir eyleme girişebilmektedir.¹⁷⁹⁹

3.3.80. Bir Gerçek, Bin Gerçek... / Uğur Mumcu

Orly Davası birçok gerçeğin bir arada sergilenmesine yol açıyor. Ulaşılan kanıtlar, “*uluslararası terör*” adı verilen çokuluslu terör zincirinin Türkiye söz konusu olunca, ne kadar hafife alındığını gösteriyor. Duruşmada dinlenen Fransız Gizli İstihbarat Örgütü DST'nin eski yöneticilerinden Jean Baklouti, ASALA'nın günü gününe izlendiğini anlattı. Bu tanıklık, istihbarat örgütlerinin bu gibi terör çetelerini adım adım izlediğini göstermektedir. Bu çeteler, izlenmesine izleniyorlar, ama iş yakalamaya gelince, bunca adamın ölmesi, öldürülmesi bekleniyor.

Oysa suç işlemek için silahlı çete kurmak, silah taşımak Fransız hukukunda da suçtur. Savunma avukatı Verges, kendisine göre akıllıca bir yol izliyor. Eğer, ASALA örgütüne üye olmanın suç sayılmayacağını kanıtlarsa, o zaman savcının ya da müdahil avukatların, teröristlerin Orly katliamına karıştıklarını kanıtlamaları gerekiyor. Avukat Verges, bunun için ASALA ile Fransız hükümetinin yaptığı görüşmeden sık sık söz edip, ilgili bakanları mahkemeye getirtmeye çalışıyor. Buradan bir gerçek çıkıyor. Bu gerçeğin üzerinde önemle durmak gerekiyor. ASALA, bir terör örgütüdür. Bu örgütün amacı, Türkiye'nin güvenliğini sarsmak, Türkiye'yi “*destabilize*” etmektir. Kısaca “*destabilizasyon teorisi!*” olarak bilinen bu görüşe göre, birtakım devletler ve kuruluşlar, bazı ülkelerin güvenliğini sarsmak için bu ülkelerdeki anarşi ve terörü körüklerler.

¹⁷⁹⁹ Uğur Mumcu, “ASALA ve PKK...”, *Cumhuriyet*, 22 Şubat 1985.

Birtakım Amerikalı uzman ve yazarlar, Türkiye'nin Sovyetler Birliği'ne bağlı örgütler eliyle anarşi ve terör ortamına sürüklenerek “destabilize” edildiğini ileri sürerler.

Bir Varşova Paktı üyesi, bir NATO ülkesini anarşi ve terör ortamına sürükleyerek “destabilize” edebilir. Bunun gibi NATO ülkeleri de örneğin Polonya'daki “Bağımsız Dayanışma Sendikası”nın eylemlerini destekleyerek bu ülkede “destabilizasyon” adı verilen teoriye uygun taktikler kullanabilir. Ancak, bir Varşova Paktı üyesinin bir başka Varşova Paktı üyesinin güvenliğini sarsmak için pakt üyesi ülkeyi “destabilize” etmesi düşünülemez. Ancak bunun, ne yazık ki, tersi geçerlidir...

ASALA, genellikle Batı ülkelerinde eylem yapıyor. Bu Batı ülkelerinin çoğu da Türkiye ile “ortak savunma anlaşması” çerçevesi içindedir. Bir NATO ülkesinin bir başka NATO ülkesini “destabilize” eden kişi ve kuruluşlara göz yummaması gerekir. “Ortak güvenlik sistemi” üye ülkelerden, en azından, bu özeni bekler. Bugüne kadar, dost ülkelerde böyle bir özenin ve duyarlılığın oluştuğunu söylemek çok güçtür.

Bugüne dek Ermeni teröristlerle ilgili en etkili yaptırım ve önlemi alan ülke, bir sosyalist ülkedir: Yugoslavya...

Belgrad Büyükelçimiz Galip Balkar'ın ASALA tarafından öldürülmesi olayında Yugoslav hükümetinin takındığı tavır bütün dost ülkelere örnek olmalıydı...

Fakat olmuyor.

Creteil Ağır Ceza Mahkemesi'ndeki açıklamalar, Fransız istihbaratının teröristleri adım adım izlediklerini, ancak Fransız hükümetinin de bu teröristlerle, görüşmeler yoluyla pazarlıklar yaptığını göstermektedir. Bu olaylar, Fransa'nın Türkiye'nin iç ve dış güvenliğini sarsmayı amaçlayan örgütlere karşı nasıl kayıtsız kaldığını göstermeye yetmektedir.

Hiç kuşkunuz olmasın, bütün istihbarat örgütleri, başta CIA ve KGB olmak üzere, ASALA'nın nefes alışlarını bile izlerler. İzlerler ama bu örgütü yok etmek için gereken adımları atmazlar ve ASALA hakkında Türkiye'ye bilgi bile vermezler. Bu örgütler, ancak kendi ülkelerinin iç güvenliği sarsılınca ve kendi yurttaşlarına karşı saldırıya geçilince devlet erkini devreye sokarlar.

Orly davasının kanıtladığı bir başka gerçek, mahkemede “uzman tanık” olarak dinlenen Prof. Mümtaz Soysal'ın kişiliğinde yaşanıyor. Türkiye'de Ermeni terörü

üzerinde yazı yazıp, yorum yapmak çok kolaydır. Güç olan, bir Fransız mahkemesinde, şeytana pabucunu ters giydirecek Fransız avukatların ve ASALA örgütünün önünde Fransızca konuşarak, Ermeni savlarını bir bir çürütmektir. Böylesine ağır bir görev için yalnızca cesaret değil katıksız bir yurtseverlik ve bilgi birikimi gerekir.

Siyasal görüşlerinden ötürü 12 Mart döneminde iki yıla yakın süre cezaevinde kalan “*sanık Mümtaz Soysal*” ile Creteil Ağır Ceza Mahkemesi’nde Ermeni savlarını çürüten “*tanık Mümtaz Soysal*” aynı kişidir Mümtaz Soysal’a, kırık dökük tarihi bilgileri ile “*milliyetçilik*” dersleri vermeye kalkanlar, acaba şimdi utanmışlar mıdır?

Sanmıyoruz.

Mümtaz Soysal gibi bir zamanlar “*solcudur*” diye profesörlüğü geciktirilen, binbir çileden sonra pasaport alabilen Prof. Dr. Türkkaya Ataöv de yıllardır bu Ermeni savlarını çürütmek için kitap üzerine kitap yazıyor ve terör çetelerinin karşısında tanıklık yaparak “*yurtseverliğin*” ne demek olduğunu, dost ve düşmana anlatıyor. Aynı mahkemeye tanık olarak gönderilen Doç. Dr. Sina Akşin’i, Doç. Dr. Hasan Köni’yi ve Doç. Dr. Avadis Simon Hacilyan’ı da yüreklerimizden kopan alkışlarla selamlıyoruz. Hepsi orada birer vatan görevi yapıyorlar.

Yurtseverliğin, milliyetçiliğin, ulus sevgisinin sağı solu olmaz. Kimse yurtseverliğin ve milliyetçiliğin tekeline alamaz. Hiç olmazsa, bu konularda birbirimize saygı göstermesini, birbirimizi desteklemeyi öğrenelim.

Yurt içinde ve dışında akıtılan bunca “*Türk kanı*” bizlere bu gerçeği de öğretmiyorsa, yazıklar olsun hepimize...¹⁸⁰⁰

3.3.81. Ermeniler AET Gündeminde / Hadi Uluengin

Orly duruşması ertesinde “*Ermeni sorunu*” yine güncellik kazanıyor. Bu seferki platformu ise bir AET organı, yani Avrupa Parlamentosu oluşturuyor. Şimdiki durum özetle şöyle şekilleniyor: Avrupa Parlamentosu Siyasi Komisyonu tarafından geçen aralık ayında “*Ermeni sorununa*” ilişkin raporu yazmakla görevlendirilen Belçikalı milletvekili Jaak Vandermel Broucke “ön metni” kaleme almaya başlamış durumda. Belçikalı parlamenterlerin hedefi, raporu, Siyasi Komisyon’un nisanda yapacağı toplantıya

¹⁸⁰⁰ Uğur Mumcu, “Bir Gerçek, Bin Gerçek...”, *Cumhuriyet*, 28 Şubat 1985.

yetiştirebilmek. Normal olarak da, raporun Siyasi Komisyon’da nihai şeklini aldıktan sonra Strasbourg Assamblesi’ndeki on ülke milletvekillerinin oyuna sunulması ve böylelikle karar niteliği taşıması gerekiyor.¹⁸⁰¹

Ankara Tedirgin

Bu gelişmeler öncesinde ise Türk tarafı tedirgin gözüküyor. Tedirginlik de dört ana noktada kutuplaşıyor. Bu noktalar şöyle sıralanıyor.

- Konunun zaten parlamento gündemine gelmesi olumsuz bir gelişme. Çünkü Ankara’nın bu organda temsilcisi yok ve Türk tezini en iyi ihtimalle dolaylı olarak duyurmak mümkün.

- Raportör olarak Vandermel Broucke’nin seçilmesi de olumlu bir etken değil. Belçikalı milletvekili Avrupa Parlamentosu’nda “*çevreci*” üyelerin oluşturduğu “*gök kuşağı*” grubunda yer almasına rağmen, esas olarak Flaman milliyetçisi “*Halk Birliği*” Partisi’nin üyesi, bir azınlık “*fobisinin*” hâkim olduğu bu parti ve Vandermel Broucke bütün azınlıkların “*sözcüsü*” olmayı amaçlamakta.

- Ortaya çıkacak raporun “*Ermeni görüşüne*” ağırlık vermesi bekleniyor. Ancak raporda “*soykırım*” iddiasına mutlak damga vurulacağı fazla tahmin edilmiyor. Vandermel Broucke’nin özellikle, Türkiye’de yaşayan Ermeniler üzerine baskı yapıldığı iddiasını vurgulayacağı sanılıyor. Oysa Belçikalı raportörün Ankara’nın, durumun yerinde incelenmesi için kendisine yaptığı davete cevap vermemesi olumsuz bir gösterge olarak değerlendiriliyor.

- Türkiye’nin dördüncü ve ana kaygı noktası ise, Avrupa Parlamentosu’ndaki güç dengesi ve zaten Ankara’ya karşı mevcut olan hava. “*Vandermel Broucke raporunun*” ne siyasi komisyonda ne de parlamento asamblesinde, Türk tezine uygun bir biçimde değiştirileceği sanılmıyor. Brüksel’deki Ankara temsilcileri siyasi komisyon üyelerine yönelik yoğun bir kulis ve lobi çalışmaları yapmalarına rağmen, bugünkü dengenin değişeceğine fazla ihtimal verilmiyor.¹⁸⁰²

¹⁸⁰¹ Hadi Uluengin, “Ermeniler AET Gündeminde”, *Cumhuriyet*, 7 Mart 1985.

¹⁸⁰² Hadi Uluengin, “Ermeniler AET Gündeminde”, *Cumhuriyet*, 7 Mart 1985.

3.3.82. “Tarihimizi Kimden Öğreneceğiz?” / Samim Lütfü

...Evet, kendi tarihimizin, hem de oldukça yakın bir geçmişindeki olayının gerçek yüzünü, kendi Dışişleri arşivimizdeki belgelerden mi öğreneceğiz, yoksa İngilizlerin ikinci, üçüncü derecedeki bir başvuru kaynağına mı güvенеceğiz?

Ankara ile Moskova arasındaki bir olayın içyüzünü Ankara’da aramak yerine Londra’ya mı soracağız?

Evet! Söyleyin ne olur, cumhuriyetin 62. yılında, Cumhuriyet Devleti’nin tarihini kimden öğreneceğiz? Üstelik tartışma ne yazık ki çok talihsiz bir zamana rastlamıştır. 1 Mart 1985 günü sayın emekli Büyükelçinin sözünü ettiğimiz yanıtı “Yeni Gündem” Dergisi’nde yayımlanırken, Türk bilim adamları Creteil Mahkemesi önünde ASALA militanlarının ve bazı yabancı odakların 1915 Ermeni olayları konusundaki asılsız iddialarını, Türk arşivlerindeki belgelere dayanarak başarıyla çürütüyorlardı. Bu asılsız iddiaları ileri süren odaklar arasında Keesing’ın Contemporary Archives’i da sayabiliriz. Gerçekten Keesing’s’in 28.600’üncü sayfalarında Türklerin 1915 yılında 1,5 milyon Ermeni’yi soykırıma uğrattığı da yazılıdır.

Orly olayının sanıklarının avukatı Verges, bu tartışmayı öğrenmiş olsaydı belki de Creteil Mahkemesi’nde Türk bilim adamlarına yanıt olarak şu savunmayı da yapabilirdi:

“Sayın jüri, sayın yargıçlar, Türkiye’nin saygın bir büyükelçisi, hem de eşi ASALA militanlarınca vurulmuş olan bir temsilcisi, Keesing’s Contemporary Archives’s ülkesinin en yaşamsal yakın tarih konularında referans gösterilecek, yansız, ciddi ve doğru bir kaynak olarak kabul ediyor. İşte ben de burada konuşan ve Türk hükümetinin temsilcileri olmadıklarını da belirten bu bilim adamlarına karşı yıllarca Türk Devleti’ni temsil etmiş bir kişinin tarafsız kaynak değerini kabul ettiği ‘Keesing’s’in Ermenilerle ilgili bölümünü sunuyorum.”

Böyle bir durumla karşılaşılsaydık ne olurdu dersiniz? Yaşadığımız günlerde bir tuhaf haldir gidiyor... Ne zaman çevreye göz atsak, ızan zıvanadan çıkıyor, akıl isyan ediyor. Zamanlar mı bozuldu? Yoksa bizlere bir şeyler mi oluyor?¹⁸⁰³

¹⁸⁰³ Samim Lütfü, "Tarihimizi Kimden Öğreneceğiz?" Cumhuriyet, 9 Mart 1985.

3.3.83. Duygu ve Akıl... / Hasan Cemal

Ermeni terör örgütlerinin her kanlı eyleminin ardından demeçler verilir, yazılar yazılır. Hepsinde derece derece öfke ve lanet vardır haklı olarak. Cinayetler karşısında sessiz kalınmayacağını gösteren bu tür tepkiler doğaldır bir bakıma. Duygularımızın ulusal bir tepkiye dönüşmesinin yaratacağı etki kuşkusuz azımsanamaz. Ama duygusal tepkilerin tek başına işe yaramayacağını da gayet iyi biliriz. Çünkü gün gelir sadece lanet okuyan tutumlar gittikçe kanıksanmaya başlar, aynı sözler edile edile aşınır, etkisizleşmeye yüz tutar, birtakım klişeleşmiş laflardan gına gelir insanlara...

En tehlikelisi ise Türkiye gibi büyük bir ülke ve deneyimli bir devletin gücü konusunda “*Acaba çaresiz mi kalıyoruz?*” gibisinden soru işaretlerinin kamuoyunda uç vermesidir. Ulusal yapımız terörizme pabuç bırakmayacak kadar güçlüdür. Bunda kuşku yoktur. Ancak bu tür soru işaretlerinin bazı zihinlere takılmasını önlemek için haklı tepkilerimizi duygu yüklü bir biçimde dile getirmek yetmez.

Duygularımızdan çok aklımızı kullanmak, duygusal tepkiler kadar serinkanlı düşünüp davranmak, günlük tavırlar yerine uzun vadeli plan program yapmak durumundayız. Bu konuda akılcılığa çağrı, gündemdeki yerini korumaktadır. Ottawa’daki son saldırının, Büyükelçimiz Coşkun Kırca ve ailesi açısından ucuz atlatıldığı söylenebilir. Ama bu sadece bir tesellidir ne yazık ki! Çünkü Ermeni terörünün bugünden yarına durmayacağını hepimiz gayet iyi bilmekteyiz.

Her şeyden önce “*cephe*”deki diplomatlarımız yeterince korunuyorlar mı? Bu konuda devlet, kendisini yurt dışında temsil edenlere karşı görevini layıkıyla yapmakta mı? Örneğin, Ottawa Büyükelçiliğimizi ne ölçüde koruyabildiğimiz? Hükümetin, bu soruların karşılıklarını bir kez daha özenle gözden geçirmesi yerinde olacaktır. 24 Nisan yaklaşırken, bu işin son derece ivedi nitelik taşıdığını söylemeliyiz.

İkinci olarak, “*uluslararası terörizm*”e karşı olduklarını sürekli yineleyen, başta özellikle Amerika olmak üzere bütün dost ve müttefiklerimizin, Ermeni terörüyle savaşım konusunda somut olarak ne yaptıklarını, işi ne kadar ciddiye aldıklarını ve ne ölçüde içtenlikli davrandıklarını Türk kamuoyu bilmek ihtiyacı içindedir. Eğer Türkiye’nin Batı ittifakı içinde bir ağırlığı varsa ve bunun bilincindeyse Türkiye’yi yönetenler, bu ağırlığı, Ermeni terörizmine karşı müttefiklerinin ortak eylemini harekete geçirmek için kullanabilmelidir.

Fransa’da Orly katliamı ile davası bir dönüm noktası olmuştur bir bakıma. Birtakım mekanizmalar, ancak Fransız yurttaşlarının da Ermeni terörüne kurban gitmeleriyle gecikerek de olsa ağır ağır dönmeye başlamıştır.

Ottawa saldırısı bizim açımızdan ucuz atlatılırken, bir Kanada vatandaşının ölümüne yol açmış bulunuyor. Bu acı olayın da, Kanada hükümetinin Ermeni terörüne karşı işi biraz daha sıkı tutmasına ve ciddiye almasına katkıda bulunmasını dileriz. Değinilmesi gereken bir başka nokta daha var. Ermeni terör örgütlerinin görünürdeki hedefi şöyle özetlenebilir: Türkiye’ye önce soykırımı kabul ettirmek, arkasından tazminat ve toprak taleplerini öne sürmek...

Ermenilere karşı soykırım söz konusu değildir. Birinci Dünya Savaşı’nda her iki taraf açısından da savaş koşullarında insani trajediler yaşanmıştır. Fakat bu acı olaylar, “*zaman aşımına uğramayan*” ve “*insanlığa karşı suç*” olan “*soykırım*” değildir. Mümtaz Soysal’ın Orly davası tanıklığı sırasında söylediği gibi “*Türk oldukları için insanları öldürmek, Türkler bulunduğu için THY uçağına bomba koymak, soykırım tanımına daha yakındır.*” Ama ne var ki “*soykırım değildi*” diye yinelemekle bir yere varmak ve Batı kamuoyunun belirli kesimlerinde yer etmiş bazı önyargılar ile yanlış yargıları değiştirebilmek olanaksızdır. Bu konuda yanlışın yerine doğrunun geçebilmesi için bizlerin son derece akılcı ve duygulardan sıyrılmış biçimde uzun vadeli bir çalışmaya bir an önce koyulmamız gerekir.

Ermeni terörizmi ile savaşında en anlamlı darbelerden birini bu yolla vuracağımızı unut mayalım. Türkiye’nin bunu başarabilecek devlet deneyimi ve yetişkin insan gücü vardır. Önemli olan, önyargılara kapılmaksızın onu harekete geçirebilmektir.¹⁸⁰⁴

3.3.84. Bilmezler mi? / Uğur Mumcu

Ermeni teröristlerin yeni bir saldırısı beklenmekteydi. Bu yüzden Ottawa’daki büyükelçilik saldırısını sürpriz saymıyoruz. ASALA örgütü, Orly katliamından sonra ikiye bölünmüştü. Ara Toranyan’ın başını çektiği bir fraksiyon Agop Agopyan’ın liderliğindeki ASALA yönetimine baş kaldırmış, örgüt içinde ASALA’nın eylemlerini açıkça eleştirmeye başlamıştı. Kuraldır; bölünen her örgüt bütünlüğünü sağlamak ve

¹⁸⁰⁴ Hasan Cemal, “Duygu ve Akıl...”, *Cumhuriyet*, 14 Mart 1985.

kanıtlamak için yeni eylemlere başvurur. Örgüt içindeki fraksiyonlar da kendi güçlerini ortaya koymak için kendi başlarına saldırılar düzenlerler.

Orly davası nedeniyle üç Ermeni teröristin çarptırıldıkları cezalar da hiç şüphesiz ASALA'yı yeni bir eyleme yöneltmiştir. Ottawa Ticaret Ataşemiz Kani Güngör'e yapılan silahlı saldırı ile ilgili davanın başlayacağı sırada düzenlenen bu baskın, Kanadalı yargıçlara gözdağı verme amacını da taşıyabilir.

Örgüt merkezini, Paris'ten Roma'ya taşıdığı söylenen ASALA, İtalya'da sağlı, sollu terör örgütleri ile mafyadan destek alarak yeni saldırılar düzenleyebilir. İtalya ile birlikte Yunanistan, Yugoslavya, Avusturya ve İsviçre ASALA'nın yeni saldırı yerleri olabilir. İtalya'yı merkez yapan Ermeni teröristlerin Tunus ve Cezayir'de de eylem koymaları olasıdır. Tabii, Fransa, son davadan sonra Ermeni teröristlerin öfkesini üzerinde topladığından, bu ülkede de yeni Ermeni saldırıları beklenebilir. Terör örgütleri eylem koyarken iki amaç güderler: Biri, eylem ile birlikte güçlerini kanıtlamak; ikincisi, eylemi, saldırının beklenmediği zamanda ve yerde koymak...

Bugüne kadar Ermeni terörü, hep “*Türklerle*” ilgili bir olay gibi görülmüş, gösterilmiştir. Oysa Ermeni saldırıları, öncelikle eylemin konulduğu ülkenin kamu düzenini sarstığı için bu ülkelerin sorunu sayılmalıydı. Bir Fransız diplomatına Türkiye’de saldırı düzenlense, saldırı, öncelikle bizim kamu düzenimizi ilgilendirdiği için devlet olarak bizi ilgilendiren bir olay sayılır. Batılı dostlarımız, ne acıdır ki, bugüne kadar bu açık gerçeği bile görmezlikten gelerek, saldırılara biraz da gözlerinin ucu ile baktılar.

Fransız adaletinin uyanması için de Türklere yönelen saldırılarda Fransız yurttaşlarının da yaşamlarını yitirmeleri ve NATO tesislerine de son zamanlarda kimlikleri ve nitelikleri bilinmeyen örgütlerce saldırıların düzenlenmesi beklenmiştir.

Elimizde “*The Vanguard*” adlı bir broşür var. Bu broşürü yayımlayanlar Ermeni terör örgütleri ile iç içedir. Broşürün arkasında şu adresler yer almaktadır.

- A.P.M. PO Box 57078 Washington, DC. 20037

-SO. A.M.

BM, Box 9608, London, WC in 3 XX...

A.P. M.PO Box 1240 Madison Sq. Station

Newyork, NY. 10159...

Londra'daki “*Ermeni Milli Komitesi*”nin de yazışma adresini de verelim:

-PO, Box, London, W3 HJZ...

Ermeni örgütleri ile ilgili benzer daha birçok yayının adresini de bulabiliriz. Bu yayın organları aracılığı ile teröristler adım adım izlenemez mi? Elbette izlenir. Her ülkenin haber alma örgütü bunları avuçlarının içi gibi bilir. Telefonlarını dinler, mektupları açar okur, aralarına ajan sokar, günümüzde artık hiçbir şey karanlıkta değildir. Her şey açıkta oynanmaktadır. Soykırımın, böylesine terör örgütleri ile içli dışlı olan yayın organları, teröre karşı olduklarını söyleyen ülkelerde nasıl serbestçe satılır? Bu da Batılı dostlarımızın ayıbıdır.

Daha başka ipuçları da yok mu? Var; olmaz olur mu? Var:

ASALA'nın uyuşturucu madde kaçakçıları ile yaptığı işbirliği, İsveç ve Hollanda polislerince saptanmıştır. Ermeni terör örgütlerinin Filistin Kurtuluş Örgütü'ndeki “*Ebu Nidal Grubu*” ile eylem birliği içinde oldukları da anlaşılmıştır. Ermeni teröristlerin, Suriye kamplarında, PKK örgütü ile birlikte eğitildikleri de belirlenmiştir.

1979 yılı şubat ayında Samandağ İlçesinde yakalanan Harry Salah Adamson adlı Suriyeli kaçakçının defterinden ASALA'nın lideri Agop Agopyan'ın adresi çıkmamış mıydı? Batılı dostlarımız hem “*uluslararası terör*” diye yakınacaklar hem de uluslararası terörün en kanlı örgütüne hoşgörü ile bakacaklar.

Olacak iş mi bu?¹⁸⁰⁵

3.3.85. Orly Davasının Düşündürdükleri / Prof Dr. Faruk Erem

Türk kamuoyunda, Orly davasının etkisi üzerinde durulmaya değer. Kimi yayın organları Fransız yargısını överken kimileri de bunun tersini ileri sürmüşlerdir.¹⁸⁰⁶

Savcının İsteği Haklıydı

Savcı, tüm sanıklar hakkında ömür boyu hapis cezası istemişti. Üç sanığın fiilleri, birbirini tamamlamıştır. Bombanın imali, malzemenin sağlanması, olay yerine

¹⁸⁰⁵ Uğur Mumcu, “Bilmezler mi?..”, *Cumhuriyet*, 14 Mart 1985.

¹⁸⁰⁶ Faruk Erem, “Orly Davasının Düşündürdükleri”, *Cumhuriyet*, 14 Mart 1985.

bırakılması, suçu gerçekleştirmekte “*eşit nedensellik*” için dedir. Suç “birlikte” işlenmiştir. Bu nedenle savcı haklı idi. Fransız Ceza Kanununun 59 ve onu izleyen maddeleri sanıklar hakkında ayırım yapmayı haklı göstermemektedir.

Fransa’nın eskiden beri Ermeni savlarına hoşgörü ile baktığı bilinmektedir. Bu durum sanıklara cesaret vermiştir. Mahkeme Başkanı’nın, kararın okunmasından önce “*tezahüratta bulunulmaması*” uyarısına karşın Garbisyan’ın “*sol yumruğunu hava ya kaldırmamasını*” avukatının “*militan ruhunun ölmediğini gösterdiği*” yolundaki yorumu düşündürücüdür. Karar okunurken Semerciyan’ın kız kardeşinin mahkeme heyetine “*Ben size gösteririm*” diyebilmesi de bundandır.

Fransa’da jüri kararı, esas açısından temyiz edilemez. O halde üç sanığın “*olayın faili*” oldukları kesinleşmiştir. Usul açısından da kararın bozulacağını sanmıyoruz. Bizce bazı usul hataları yapılmış ise de bunların bir “*bozma nedeni*” sayılmaması gerekir. Dava başlarken “sanıkların resimlerinin çekilmemesi”ne karar verildi. Buna neden olarak da “*Türklerin öç almasından korkulduğu*” belirtildi. Ne Türk Hükümeti, ne de Türk halkı olaylara karşın bir “*intikam heveslisi*” olmamıştır.

Fransa’da ilk kez hükümetin ASALA ile bir anlaşma yaptığı savı ileri sürüldü ve iktidar mensuplarının dinlenmesi istendi. İstek reddedildi. Bunun da bir usul meselesi sayılması olanaksızdır. Çünkü bu konuda tanıklık etmek veya etmemek hükümetin takdirine bırakılmıştır, tartışma dışıdır.

Avukat Verger’in maddi deliller bulunmasına karşın Garbisyan’ın mahkûm edilmesinin Fransa’daki terörizme gözdağı vermek maksadına yönelik olduğuna ilişkin sözlerinin hukukla ilgisi yoktur. Bir avukat hem taraftır, hem de taraf değildir. Verger’in “*Garbisyan bir kahramandır*” sözünü meslek kurallarına uygun bulmuyoruz. Bu tutum “*Paris Barosu Meslek Kuralları*”na aykırıdır. Kaldı ki içinde bomba bulunan valizi bir yere bırakmak cesaret işi değildir. Avukatın, klasik bir yol seçtiği görüldü. Hazırlıkta Garbisyan’ın açık “*ikrar*”ının “*başkalarını kurtarmak*” için yapılmış olduğu iddiasına, savunmasını dayandırdı. Zabıta mensupları dinlendi ve Garbisyan üzerinde hiçbir baskıda bulunmadıklarını söylediler. Kaldı ki Fransız Hukuku’na göre baskı altında ise sanık,

isteği üzerine hemen hekime sevk edilir, bunu yapmayan memur ceza görür. Oysa Garbisyan'ın böyle bir isteği olmamıştır.¹⁸⁰⁷

Avukat Verger, Adaletin Yardımcısı Olamaz

Avukat olarak bu zat bir “*karma tip*”dir. Babasının Komünist Partisi’nden milletvekili seçilmesinin, annesinin bir Vietnamlı olmasının etkilerini taşır, Pol Pot’la tanışmıştır. Fakat Komünist Partisi dahi kendisini uygun kişi saymıyordu. Parti kayıtları şöyledir: “*Denetimi olanaksız çok katı militan.*” O halde böyle bir kişi “*Adaletin yardımcı*” olamayacaktır. Mesleği, bir başka şeye alet olarak kullanmak meslek dışına çıkmaktır. “*Benim kanunum, var olan kanunlara karşıdır. Zira kanunlar tarihi durdurmak için yapılmıştır*” sözü anlamlıdır. Garbisyan’ı savunmak değil, Fransız yürütme organını itham etmek çabası içinde idi.¹⁸⁰⁸

Neden Soykırım Değildir

İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra ortaya çıkan “*Genocid*” teriminin anlamı çeşitli yorumlara konu oldu. Galip devletlerin kurduğu Nurenberg Mahkemesi kararlarında kimi hukuk kurallarının zorlandığı bir gerçektir. Nazi davranışlarının “soy kırım” sayılması doğrudur. Fakat kendi varlığını koruma davranışlarının böyle sayılması mümkün ve haklı görülemez. Nazilik tümünden bir “*ırk*”ı hedef tutmuş, “*soykırımı*”na yönelmiştir. Ermeniler ise Türkiye’de hiç rahatsız edilmeden, huzur içinde yaşamaktadırlar, dinsel kuruluşları, temsilcileri dahi vardır. Seçme, seçilme haklarına sahiptirler. Tarih, Türkiye’de ırkçılığın olmadığını gösteren örneklerle doludur. Asıl soykırımını gerçekleştirmek çabaları Ermenilerden gelmiştir. 1912’de, Balkan Harbinde Trakya’da Ermenilerin Türklere karşı yaptıkları; Milli Mücadelede, doğuda Türkleri yok etme hareketleri unutulmadı. 1915’lerde asıl soykırımını, savaşa girmiş bir devlet içinde, Ermeni azınlığı işlemiştir.

Yaklaşık altı milyon Yahudi’yi yok eden Nazilerin hesabını Alman diplomatlarına yönelik öldürmelerle sormak mümkün görülemez. ASALA ise Anadolu’da meydana gelen karşılıklı öldürmeleri bahane ederek “*Ermenistan*”ı kurmak isteği içindedir. Bir “*meşru müdafaa*” olayı böylesine değiştirilemez. Ermenilere karşı, Osmanlı Devleti zamanında da soykırımına gidilmemiştir. Osmanlı döneminde en yüksek mevkilere

¹⁸⁰⁷ Faruk Erem, “Orly Davasının Düşündürdükleri”, *Cumhuriyet*, 14 Mart 1985.

¹⁸⁰⁸ Faruk Erem, “Orly Davasının Düşündürdükleri”, *Cumhuriyet*, 14 Mart 1985.

gelmiş Ermeni kökenli kişilere rastlandığı gibi İstiklal Savaşına katılmış, “İstiklal madalyası” kazanmış kişiler de vardır. O halde tutum bir “soy” a karşı değil, Türk toplumunun en kritik zamanlarda “*arkadan ve içinden vurma*” davranışlarına karşıdır. Bunu tarihsel açıdan kanıtlamak mümkündür. Ermeni iddialarının ve kanlı teşebbüslerinin Kıbrıs davasına rastlaması dahi bir tesadüf değildir.

Ermeni iddiaları “*Devletimizi elimizden aldılar*” biçiminde ileri sürülmek istenmektedir. Oysa tarihte kurulmuş bir “*Ermeni devleti*” yoktur. Böyle bir devlet kurulmak istenmektedir. Bu bir devletin topraklarına yönelik bir davranıştır. Bu davranışları önlemek, tüm uygar devletlerin ceza kanunlarının baş hükümlerinde yer alır. Bu, özellikle Fransa’da da böyledir. Fransız Ceza Kanunu’nun 86 ve onu izleyen maddeleri pek açıktır.

Bazı Fransız gazetelerinde (Örneğin Le Matin: 20 Şubat 1985) Başbakan Özal’ın “*Hiç kimsenin Cumhuriyet Türkiye’sinden bir avuç toprak istemeye, ne de Cumhuriyeti ithama hakkı yoktur*” şeklinde nakledilen sözlerine işaret edilerek “*tarihi inkâr etmek, bir açıdan terörizmi cesaretlendirmektedir*” sonucuna bağlanması “*büyük haksızlıktır.*” Ermeni iddialarının kırılmaması, ona ters düşülmemesi konusunda Fransa’daki fesatçıların cesaretlenmesine aslında bu tür davranışlar neden olmak tadır. 1920 Sevr Antlaşması’nda bir “*Ermeni Milleti*”nden söz edildiği halde, Lozan Antlaşması’nda böyle bir “*ulus*”tan söz edilmemesi -iddia edildiği gibi bir “*unutma*” değildir. Uluslararası Ceza Hukuku Birliğinin Brüksel Toplantısı’nda alınan kararlarda itham edici bir kayda rastlanmamıştır. Bu toplantının başkanı da (Donedicu de Vebres) bir Fransız’dı.

Sevr’in bütün hükümleri bilinerek ortadan kaldırılmıştır. Lozan Antlaşmasını Faransa da imzalamış bulunmaktadır. Lozan Antlaşmasının tutanakları böyle bir unutmamanın söz konu olmadığını gösterir.

“*Ermeni Davası*” nı yürüten sadece “*komiteci*” lerdir. “*Ermeni Kurtuluşunun Gizli Ordusu*” (ASALA), komiteciliğinin devamıdır. ASALA kendisini koruyanlara sığınma eğilimindedir. Halen Beyrut’tan Suriye’ye intikal etti.

Ermenistan iddiası, çeşitli dönemlerde büyük devletlerin dış politikasında “*bahane*” olarak kullanıldı ve Türklerin “*sıkıntılı dönemleri*”nde “*olay çıkarmak*” yolu seçildi. Terör ile anarşi karması bir “*tip*” yaratılmak istenmekte ise de Ermeni hareketleri

sadece terördür. Bu terör Orly olayında olduğu gibi “*gayri muayyen kast*” ile masum kişilere yönelmiştir.¹⁸⁰⁹

Sonuç

Orly davasının, Ermeni terörünün amacının gerçekleşmesinin olanaksızlığını ortaya koyacağını sanıyoruz. Terör hareketleri görelî olarak “*olay*” çıkararak bunun doğurduğu kat kat üstün etkiden faydalanmak isteği olduğuna göre, Orly davasını bir propaganda aracı haline dönüştürmek çabalarının önlenmesi gereklidir. Savunma avukatının “*Ermeni davası*”nı sırası gelince anlatacağını davanın daha başında bildirmesi, müdahil vekiline tüm kaynaklarımızla yardımcı olmamızı zorunlu kılmıştır. Kaldı ki Ermenilerin “*belgeleri*” kolaylıkla tahrif ettikleri, “*sahtecilik cürümleri*”ni işledikleri bilinmektedir. “*Bireyci terörizm*” ilkel bir davranıştır. Yalnız nerede duracağı bilinmez. İmkân bulursa genişlemek isteyecektir. Fakat yaptıkları bu olanağı vermedi. Esenboğa olayı ardında sadece “*nefret*” bıraktı, Orly davasının da aynı biçimde sona ermesini diliyoruz.

“*Uluslararası terörizmin parçası*” olarak nazara alınan, Orly davasında “*çete*” diye tanımlanan “*Ermeni terörizm*”inin kaynakları pek geniştir. Eğer her devlet kendine düşeni yapmazsa uluslararası terörizmden kendine düşen acıyı çekecektir. Orly olayı bunu gösterdi.¹⁸¹⁰

3.3.86. Türkiye’nin Yapabilecekleri / Ergun Balcı

Türkiye’de Ermeni terörü karşısında yıllardır, “*Şehitlerimizin kanı yerde kalmayacak*” ya da “*intikamımız acı olacaktır*” türünden tepkiler göstermek adeta kural olmuştu. Son zamanlarda, kanıksanmaya başlanan bu tür duygusal açıklamalara artık fazla rağbet edilmeyişi olumlu bir gelişmedir. Ermeni saldırılarının ardından genellikle saldırının meydana geldiği ülkenin olayda ihmal payı araştırılmakta, ihmali varsa o ülke eleştirilmekte ve güvenlik önlemlerinin yetersizliğinden duyulan hoşnutsuzluk ifade edilmektedir. Ottawa elçiliğimize yapılan baskın olayında da aynı tutuma tanık olduk.

Hemen belirtelim ki, bu tutumun doğru olduğuna inanıyoruz ve sonuna kadar destekliyoruz. Uluslararası terörizme karşı mücadele için uluslararası işbirliği zorunludur. Kimi Batılı ülkelerin bu konuda ne denli gevşek davrandıkları, bazı yayın ve demeçlerle

¹⁸⁰⁹ Faruk Erem, “Orly Davasının Düşündürdükleri”, *Cumhuriyet*, 14 Mart 1985.

¹⁸¹⁰ Faruk Erem, “Orly Davasının Düşündürdükleri”, *Cumhuriyet*, 14 Mart 1985.

teröristleri nasıl yüreklendirdiklerini hepimiz biliyoruz. Ama unutmamalı ki, terörizmle mücadele konusunda son tahlilde Türkiye'ye ancak yine Türkiye yardım edebilir.

Peki, Türkiye, kendi kendine yardım konusunda gerekeni yapıyor mu? Yapma çalışmaları içinde olduğunu umut ederiz. Ancak Ermeni saldırılarından sonra gerek radyo ve televizyondan yapılan açıklamalarda, gerek siyasi yetkililerin verdikleri demeçlerde, gerekse Mecliste yapılan konuşmalarda, kamuoyunun bu konuda aydınlatıldığını söylemek zordur.

Biz şimdiye dek, bir Ermeni saldırısından sonra, kınama ve suçlamaların dışında özeleştiriyeye dönük bir konuşma ya da açıklama yapıldığına tanık olmadık. Örneğin, *“istihbarat faaliyetlerimiz zayıf kaldı”*; *“koruma görevlilerimizi yeterince eğitemedik”* ya da *“korumaya yeterli tahsisat ayrılmadı”* gibi açıklamalara rastlamadık.

Yabancıların sorumluluğunu, gevşekliğini, teröre karşı yeterli işbirliği yapıp yapmadıklarını haklı olarak araştırıyoruz. Ama Türkiye'nin Türkiye'ye yeterli yardım yapıp yapmadığını, bu yardımın eksik ve aksayan yanları üzerinde pek durmuyoruz. Oysa Ermeni terörü olayı üzerine bilimsel olarak gitme zaman gelmiştir.

Önce Ermenilerin soykırımı iddiaları gerçek dışıdır. Ama 1. Dünya Savaşı sırasında dış kışkırtmalar sonucu trajik olaylar olmuş, bu olaylarda iki taraftan da insan ölmüştür. Her saldırıdan sonra, *“Ermenilerin sözde iddiaları”* gibi klişe deyimler kullanmak yerine, bu konuda ciddi araştırmalarla uluslararası platformlara çıkıp, Ermenilerin olayları nasıl saptırdıklarını bilimsel olarak kanıtlamak herhalde çok daha yararlı olacaktır. 1915'in koşullarında ve büyük kışkırtmalar sonucu iki taraftan da çok sayıda insanın öldüğü bir gerçektir. Ermenilerin bu olayları saptırarak, dünya kamuoyuna bir soykırım şeklinde yutturmak istedikleri de başka bir gerçektir.

Türkiye, Ermeni iddialarının üzerine bilimsel olarak gittiği takdirde, bunları kolaylıkla çürütebilir. Çünkü gerçekler, Ermenilerin iddia ettiğinden çok değişiktir. Nitekim Orly katliamı davasında Türk bilim adamlarının yaptıkları açıklamalar, 1915 olaylarının ardında yatan gerçekleri, Batı kamuoyuna duyurmak bakımından çok yararlı olmuştur. Üzerinde durulması gereken diğer bir konu güvenlik sorunudur. Aslında bu konuya da bilimsel yaklaşımda bulunmak zorunludur. Elçiliklerimize deneyimli, iyi silah kullanan bir iki koruma görevlisi vermek, güvenlik yetkililerini uyanık tutmak gibi önlemlerle terörizme karşı mücadelede başarı kazanmak olanaksızdır. Günümüzde

terörizm, en gelişmiş yöntemleri uygulamakta, en modern silahları kullanmakta ve militanlar en iyi eğitimden geçirilmektedir.

Terörizmle mücadele, deneyimli, iyi silah kullanan koruma görevlilerinin sınırlarını aşan özel bir eğitim ve program gerektirmektedir artık. Bir dizi ülkede, bu konuda uzmanlaşmış, seçkin, son derece iyi eğitimden geçirilen özel timler kurulmuştur. İngilizlerin ünlü SAS, Almanların GSG - 9 komandoları aklımıza gelen örnekler arasında. Bunların arasına İsrail'in, ünlü Entebbe baskınına gerçekleştiren komandoları da katılabilir. Diş ülkelerdeki İsrail elçiliklerine, ya da El - Al uçaklarına karşı hiçbir saldırının gerçekleştirilememesi, bu ülkenin güvenlik önlemlerinin etkinliğini göstermesi bakımından ilginçtir. İsrailliler, El - Al uçaklarının bagajlarını yeniden düzenlemişler. Öyle ki, havada iken bagajda bomba patlarsa bile uçak düşmemektedir.

Türkiye, Ermeni sorunu üzerine, gerek bir dizi iddiayı çürütmek, gerekse terörizme karşı kendini korumak için klişe ve duygusal davranışların dışında, serinkanlı ve bilimsel olarak gitmek zorundadır. Çünkü yazımızın başında da belirttiğimiz gibi, son tahlilde Türkiye'ye ancak Türkiye yardım edebilir.¹⁸¹¹

3.3.87. Yeni Kin Anıtı / Uğur Mumcu

Marsilya'da Ermeni anıtı 1973 yılında dikilmişti. O zamanki Paris Büyükelçimiz Hasan Esat Işık'tı. Sayın Işık, Fransız Hükümeti'ne başvurarak dikilecek bu kin anıtının Türk Fransız ilişkilerini zedeleyeceğini anlattı. Anıt dikme girişimi, bu görüşmeler sırasında bir ara askıya alındı. Daha sonra Fransız Hükümeti, *"Bu anıtlardan birkaç tane Amerika da var. Oradakilerine neden ses çıkarmıyorsunuz da Fransa'da dikilecek anıta karşı çıkıyorsunuz"* gibisinden bir yanıt verdi. Anıt dikildi. Büyükelçi Işık da Fransa Hükümeti'ni protesto ederek Türkiye'ye döndü. Işık'ın takındığı bu onurlu tutum Türkiye'de kendilerini *"milliyetçi"* olarak sunan çevrelerce eleştiri konusu oldu.

Bu tarihten sonra Amerika'da birkaç anıt daha dikildi. Bildiğiniz gibi 1975 yılından sonra Ermeni terörü birden bire dünyanın dört bir yanına sıçratıldı. Fransa, Ermeni terörüne uzun süre hoşgörü ile baktı; Türk diplomatlarına yönelen her saldırıdan sonra Fransız televizyon kanalları Ermeni soykırım savlarına dayalı yayımlar yaptılar.

¹⁸¹¹ Ergun Balcı, "Türkiye'nin Yapabilecekleri", *Cumhuriyet*, 16 Mart 1985.

Ermeni terörü, 1983 yılı temmuz ayındaki Orly katliamı ile doruk noktasına sıçratıldı. Bu saldırı da, Türkler ile birlikte Fransız yurttaşlarının da yaralanıp, ölmelerine yol açmıştı. Fransız Hükümeti, bu saldırıya karşı tepki gösterdi. Daha doğrusu, tepki göstermek zorunda kaldı.

Orly saldırısı, ASALA içinde bölünmelere yol açmıştı. Fransız Hükümeti de bir ara pazarlığa oturduğu Ermeni teröristlerine karşı önlem almak zorunluluğunu duymuştu.

Creteil Ağır Ceza Mahkemesi'nde yargılanan Ermeni teröristler Orly saldırısı nedeniyle değil, silahlı çete kurdukları için ağır cezalara çarptırılmışlardı. “*silahlı çete kurmak*” Fransa'da daha önce de suçtu. Ancak ASALA teröristleri, bugüne kadar, böyle bir yaptırımla karşılaşmamışlardı. Creteil Ağır Ceza Mahkemesi'nin verdiği kararın bizim yayın organlarımız “*Mersi Fransa*” diye selamladılar. Verilen karar, aynı tür oluşumlar ve örgütler için Fransız Hükümeti'nin takındığı tavrı yargılayan bir gerekçeli karar gibiydi. Öyle ya; silahlı örgüt kurmak Fransız ceza yasasına göre daha önce de suçtu; ancak Fransız Hükümeti ve adaleti, terörün ucu kendi yurttaşlarına dokununcaya kadar bu tür örgütlerin suç işlediklerini hiç ama hiç akla getirmemişti.

Biz Türkler bu konuda, adaletsizliğe ve haksızlığa o kadar alışmıştık ki, verilmesi gereken bir karar, neredeyse, Fransız yargıçlarının bir “*lütü*” gibi karşılayıp “*Mersi Fransa*” diye başlıklar atıyorduk.

1973 yılında Büyükelçi Işık'ın bu onurlu ve dirençli tutumu için düzeyi düşük yergiler sıralayanlar, Creteil Ağır Ceza Mahkemesi'nde Ermeni savlarını çürüten Prof. Mümtaz Soysal'a, Prof. Türkkaya Ataöv'e, Doç. Sina Akşin'e saldırmaktan kendilerini alamıyorlardı. Creteil Ağır Ceza Mahkemesi'nde Ermeni teröristlerin gözlerinin içine baka baka Türk devletinin haklarını savunan bu seçkin bilim adamlarımız, kendi ülkelerinde sırtlarından hançerleniyorlardı. Hem de “*milliyetçiyiz, muhafazakâruz*” diyenler tarafından:

Creteil Ağır Ceza Mahkemesi'nin verdiği bu karardan sonra Türk - Fransız ilişkileri düzelecek miydi? Bu konu, oldukça kuşkuluydu. Önemli olan Fransız Hükümeti'nin Ermeni terörüne kararlı ve bilinçli biçimde karşı çıkmasıydı. Bu tavır henüz kesinlik kazanmamıştı.

Paris'ten gelen haberler, hiç de iç açıcı değildir. Bu haberler 1982 yılında Avenuedes Champs-Elysees çevresindeki Place de la Defense'da dikilmesi planlanan

yeni bir Ermeni anıtı için girişimlerin son aşamaya ulaştığını göstermektedir. Belediyeden bu amaçla “*arsa tahsisi*” sağlanmış ve Fransa’daki Ermenilerin desteği ile bu arsaya 1915 sözde soykırımını anlatan bir kin anıtı dikilmesi için paralar toplanmış, proje de yapılmıştır. Fransız Hükümeti’nin bu yeni kin anıtına izin vermesi, Ermeni terörüne yeşil ışık yakması demektir. Umarız Fransa Hükümeti, kendisini böyle bir aymazlıktan uzak tutar.

Yirminci yüzyılın şu son çeyreğinde Ermeni terörü ile hortlatılan “Haçlı zihniyeti”nin Fransız hükümetine egemen olmamasını dileriz.¹⁸¹²

3.3.88. Şırnak ve Ötesi / Uğur Mumcu

Türkiye ve Türklere yönelik terör eylemlerinde Ermeni örgütleri ile terörist Kürt örgütlerinin işbirliği yaptıklarını kanıtlayan belgeleri daha önce bu köşede yayımlamıştık. Bu belgeler, öyle gizli kapaklı yerlerden çıkarılmış değildir. Londra’da bir kitapevinde satılan dergi ve broşürleri alıp okuduğunuz zaman, Kürt ve Ermeni terör örgütlerinin nasıl iş ve eylem birliği yaptıklarını görebiliyorsunuz. Durum bu denli açıktır.

Şırnak’taki alçakça saldırı, hiç kuşkunuz olmasın, yine aynı ortaklıktan kaynaklanan bir kanlı eylemdir. Komşumuz Suriye’de Ermeni ve Kürt militanlarının beraberce eğitim gördükleri yedi kamp bulunmaktadır.

ASALA’nın kendi yayınları, Ermeni teröristlerin Filistin’de “*Ebu Nidal Grubu*” ile işbirliği yaptıklarını kanıtlamaktadır. Ermeni ve Kürt sorununa şöyle bir kuşbakışı bakalım: belge:

Alın bir belge:

-Amerikan Hükümeti, Anadolu’da Adana dâhil bir Ermenistan kurulmasını istiyor. Silah, cephane, demiryolu ve her türlü malzemeyi buraya sevk edecekler. Boşaltım, Karadeniz limanlarından Amerikan bahriyesi tarafından ve Amerikan donanmasının himayesinde yapılacak. Türklerin yapacağı en ufak bir hareket, Amerikalılar tarafından bastırılacak. (Kaynak: İngiliz Belgeleriyle Türkiye, Erol Ulubelen, Çağdaş Yay. s: 261, Sir. A. Gedders’ten Lord Curzon’a yazılan 16 Mayıs 1920 tarihli gizli yazı, Kraliyet gizli belgeleri s: 71, Belge no: 63.)

¹⁸¹² Uğur Mumcu, “Yeni Kin Anıtı...”, *Cumhuriyet*, 4Nisan 1985.

Şu belgeye de göz atın:

-... Kürdistan Türkiye'den tamamen ayrılıp özerk olmalıdır. Ermenilerle Kürtlerin çıkarlarını bağdaştırabiliriz. İstanbul'daki Kürt Kulübü Başkanı Said Abdul Kadir ve Paris 'teki Kürt delegesi Şerif Paşa emrimizdedir... (Kaynak: Ulubelen, s: 257, Amiral Sir F.'de Robeck'ten Lord Curzon'a yazılan 26 Mart 1920 tarihli gizli yazı, Kraliyet gizli belgeleri, : 49, belge no: 33.)

Kurtuluş Savaşı günlerindeki Moskova Büyükelçisi Ali Fuat Cebesoy, Sovyet Hükümeti'nin Anadolu Hükümeti'ne yapacağı silah yardımını Van ve Bitlis'in Ermenilere bırakılması koşuluna bağladıklarını anlatır ve Mustafa Kemal Paşa'nın, bu istekler ile ilgili olarak Moskova'da bulunan Türk delegasyonu başkanı Bekir Sami Bey'e çektiği şu gizli telgrafi aktarır.

-... Muayyen bir kıtayı arazinin bir ekalliyet terkini istemek emperyalist bir fikri mahsul ile hareketten başka bir şey değildir. Ankara Hükümeti Milliyesi, emperyalizme karşı müdafaa ve mücadele kast ile teşekkül etmiş bir hükümet olduğundan, emperyalizmin eşkâli marufesinde (bilinen biçiminden) olan böyle bir talep ve iddiayı kabul etmemekte muzdardır (zorundadır)... (Kaynak: Moskova Hatıraları, Ali Fuat Cebesoy, Vatan Neşriyatı, İst. 1955, s: 90, Mustafa Kemal Paşa'nın Bekir Sami Bey'e gönderdiği 16 Ekim 1920 gün ve 595 şifre, 273 sayılı talimatı.)

Bir başka belgeye daha bakalım:

Amerikan Protestan Kiliseleri Federal Meclisi Temsilcisi James Barton ve W. Weet'in Lozan Konferansı'ndaki Temsilcisi Washburn'a gönderdiği yazı şu:

-Türklerle ve başka kimselerle, Ermeni azınlığa en iyi çözüm yolunun, öksüzleri de kapsamak üzere, sığınmaya gelecek göçmenlerin yoğun olarak toplanabilecekleri özel bir toprak parçasının saptanması olduğu kanısına varmış bulunuyoruz... (Prof. Seha Meray, Lozan Barış Konferansı, SBF Yay. cilt 1. takım 1, kitap 2, s: 243.)

Aynı tutanaklardan bir parça daha okuyalım:

Lozan Konferansı'nın Ermeni ulusu yurdu için yeterli büyüklükte bir toprak parçası ayırması şartıyla, başkan 20 milyon dolarlık bir parayı Hazine'den ödünç vermeye yetkili kılınmıştır...

Bu belgeler, o tarihlerde, Ermeni devleti için Amerikalılar ile İngilizlerin ortak çalışmalar yaptıklarını, Sovyetlerin de sağlayacakları destekleri Ermenilere toprak verilmesi koşuluna bağladıklarını göstermektedir.

Bugün Londra’da serbest satılan “ASALA Interview” adlı broşürün 15’inci sayfasında PKK-ASALA işbirliği açıkça yazılmaktadır. “Interview with Mihran Mihranian” başlıklı bir başka derginin 40’inci sayfasında da Kürt ve Ermeni işbirliğini anlatan bölümler bulunmaktadır. TKP Genel Sekreteri Haydar Kutlu’nun, Eruh olayları olurken yaptığı konuşmada da etnik kışkırtıcılığa yer verilmektedir. (Kaynak: Information Belletin s: 10.)

Bütün bunlar, Ermeni ve Kürt sorununun dünden bugüne birtakım yabancı ülkelerce desteklendiğini gösteriyor. Şırnak’taki alçakça saldırı da bu işbirliğinin bir sonucu gibi görünüyor. Türkiye’yi kuşatan bin bir türlü sorunun üstesinden gelmenin tek, ama tek yolu “*Kuvvay-i Milliye ruhu*” ve bilincinin devrimci bir öze benimsenmesine ve yaygınlaştırılmasına bağlıdır. Şırnak’taki şehitlerimizi rahmetle anıyoruz.¹⁸¹³

3.3.89. Ermeni Anıtını Protesto Eden Hasan Esat Işık, Fransa’yı Terk Etti / Cüneyt Arcayürek’in Röportajı

Bayülken, Fransa ile ilişkilerimizi olumsuz düzeye iten bir nedenin bu ülkeye “*ekonomik pay*” konusunda fazla umut vermemiz olduğunu söyledi. Ne çare, olay bu denli tek başlı’ değildi. Fransa’nın Marsilya kentinde bir kilisenin bahçesine dikilen Ermeni anıtı, Büyükelçi Hasan Esat Işık’ın bütün girişimlerine, çabalarına karşın, bir devlet bakanının katıldığı törenlerle açılıyordu. Işık, olayı protesto etmek için yurda dönüyor, Fransa ile ilişkiler gerginleşiyordu. Bu olaylar, 1973 genel seçiminden önceki olaylardı. Işık, daha sonra CHP’den milletvekili olacak, Haluk Bayülken ise, Dışişlerindeki görevini sürdürecekti. Marsilya olayını kısaca anımsayabilir miyiz?

“Marsilya olayı bizi o denli kızdırdı ki... Eğer aramızdaki ekonomik ilişkileri genişletip geliştirmek imkânı varsa, Fransa neden Marsilya olayını yarattı?”

Hasan Esat Işık, gayet değerli, dinamik, faal, tuttuğunu koparan bir Büyükelçimiz. Fransa nezdinde Marsilya’daki anıt olayı başladığından beri girişimlerde bulunuyordu.

¹⁸¹³ Uğur Mumcu, “Şırnak ve Ötesi...”, *Cumhuriyet*, 6 Nisan 1985.

Işık'ın bize yansıttığına göre, Fransızlar, bu anıtın Türkiye aleyhine yazılar kapsayamayacağını, açılışında resmi kişilerin bulunmayacağını bildiriyorlardı. O sırada Fransa seçime gidiyordu. Işık, bu anıtın açılışında bir devlet bakanının bulunacağını öğrendikten sonra, Dışişleri Bakanı Schuman ile görüşmek istedi. Her seferinde “*şurada burada*” diye geçirtilirdi ve koskocaman bir elçiye bu muameleyi gösterdikten sonra açılışa bakan da bulundu, üzerinde aleyhimizde yazılar da...¹⁸¹⁴

Anıta Tepkiler

“Burada kıyamet kopuyordu. Işık Dışişleri Bakanıyken birlikte çalışmıştık. Karakter yapılarımız birbirine benziyordu. Bana “protesto” gereği merkeze gelmeyi önerdi, derhal kabul ettim. Daha ileri gitmemiz isteniliyordu, ama ben müttetikler arasında beliren bu olaylarda aşama aşama gitmeye yanıydim. Sonra Devlet Bakanı Lipkovski geldi, müzakere sonunda 7 - 8 madde saptadık. Anıttaki yazı görünmez hale getirilecek, anıt kiliseye aktarılacak gibi... Vay efendim, sen misin bunları kararlaştıran, siyasi partilerden büyük gürültü koptu. Bir önemli kişi, Fransa'ya karşı bu tür davranışlara girişilemeyeceğini ileri sürdü, bir de olay döndü dolaştı, Hasan Esat'la benim kişisel olarak bu girişimleri yarattığımıza dayandı. Sonraları, bakan olan Turan Güneş de -Kıbrıs ve benzeri olaylar nedeniyle- bu konuyla pek fazla meşgul olamadı. İş, uyudu gitti. Oysa bugün Hasan Esat Işık, bu tür olayların yalnızca bir devlete karşı değil, nereden görülürse aynı dozda her ülkede yapılmasını savunuyordu.

Elbette, devlet politikasının sürekliliğidir asıl olan, eğer bunlar yapılmazsa biz daha çok karşılaşıyoruz bu tür olaylarla. Koşullar değişti diye birtakım gerekçeler söylenebilir. Efendim, siz önce rotanızı çizin, rotanızı! Koşullara göre notanın unsuru değişmez, devlet politikası yürür. Türkiye ile Fransa arasındaki ilişkiler güçlendirilmeli. Ama bunun için ilk hareket Fransa'dan gelmeli. Dünyanın Avrupa'sında 50 milyonluk kaç devlet vardı ki... Bugün bunların yanında 50 milyon nüfusu aşmış bir Türkiye var her şeyini yapıyor - bir de şu uçakları yaptığımızı görsek, inşallah - bu Türkiye ihmal edilir bir ülke değildir. Hem Pazar, hem ortak işbirliği açısından, hem de bir barış düzeni kurulacaksa, bu açıdan Türkiye ihmal edilmez.”¹⁸¹⁵

¹⁸¹⁴ Cüneyt Arcayürek, “Ermeni Anıtını Protesto Eden Hasan Esat Işık, Fransa'yı Terk Etti”, *Cumhuriyet*, 10 Nisan 1985.

¹⁸¹⁵ Cüneyt Arcayürek, “Ermeni Anıtını Protesto Eden Hasan Esat Işık, Fransa'yı Terk Etti”, *Cumhuriyet*, 10 Nisan 1985.

3.3.90. Ermeni Sorunu, Türk - AET İlişkileri / Hadi Uluengin

Strasbourg'da 2 Hafta Türkiye Var

Türk dış politikası ve bu politikanın parlamento cephesi bugünden itibaren iki hafta boyunca Strasbourg'u "*mekân*" seçecek. Ortak Pazar danışma organı durumundaki Avrupa Parlamentosu'nun dün başlayan oturumlarında ilk "*Türk girişimi*" yarın olacak. TBMM üyesi 18 milletvekili ve Ankara'dan gelen üç bilim adamı "Lemmer Grubu" adı altın da bir araya gelen Avrupalı parlamenterlerle bir "*lobi*" toplantısı yapacaklar. Bu toplantıda esas olarak Ermeni sorunu üzerinde durulacak. Türk heyetiyle birlikte gelen Türkkaya Ataöv, Şener Akyol ve M. Kemal Öge, oturuma katılacak Avrupalı parlamenterlere 1915 tehcir olayına ilişkin Ankara'nın tezlerini açıklayacaklar. Bu "*lobi*" toplantısında, Belçikalı milletvekili Jaak Vandemeulbroucke tarafından hazırlanan ve normal olarak 24 Nisanda Parlamento Siyasi Komisyonu'nda görüşülecek olan "*Ermeni raporunun*" gerçeklerle bağdaşmadığı "*Türk dostlarının*" Vandemeulbroucke raporunun değiştirilmesi ve Siyasi Komisyon'dan daha "ılımlı" bir şekilde geçmesi için girişimlerde bulunması, yine Türk sözcüler tarafından talep edilecek.

"*Lobi*" toplantısı öncesinde Strasbourg'da sorulan iki soru ise bu oturuma davetli Avrupalı üyelerden kaçının toplantıya katılacağı ve Ermeni sorununa ilişkin Türk tezlerinin bu parlamenterler tarafından ne ölçüde benimseneceği. Diğer taraftan Avrupa Parlamentosu'nun yine yarın yapılacak oturumunda Türkiye'yi ilgilendiren ikinci konu, İtalya Dışışleri Bakanı ve AET Dönem Başkanı Giulio Andreotti'nin Ankara - Ortak Pazar ilişkileri hakkında yapacağı açıklamalar olacak. Andreotti, Fransız Komünist Partisi üyesi Chamberion'un sözlü bir sorusunu cevaplandıracak ve dönem başkanlığını üstlendiği ocak ayından beri ilk kez Türkiye ile ilişkiler konusunda resmi bir açıklama yapacak.

Parlamento toplantısının bitiminde, "*kulisçi*" Türk milletvekilleri, Brüksel, Londra ve Lahey'e dağılarak, bu üç ülkede "*ulusal planda*", "*etkileme çalışmalarında*" bulunacaklar.

Avrupa Parlamentosu oturumları bu hafta sonunda bitecek, fakat Türkiye'nin "*Strasbourg seferi*" ondan sonraki hafta da sürecek. Avrupa Konseyi'nin 22 Nisanda başlayacak olan bahar dönemi oturumları Ankara açısından bu kez yine büyük önem taşıyacak. Hem Bakanlar Komitesi, hem de Parlamenterler Assamblesi'nin toplanacağı

Avrupa Konseyi'nde Türkiye'yi ilgilendiren üç ana sorun, Ankara'nın Konsey Dönemi Başkanlığı'na getirilip getirilmeyeceği.

Öte yandan, Avrupa Konseyi Hukuk İşleri Komisyonu, Hollandalı Sosyalist Parlamenter Pieter Stoffelen'in Türkiye raporunu dün Paris'te yaptığı toplantıda kabul etti. Rapor genel çizgileriyle Türkiye lehinde öğeler taşıyor, Türkiye'de demokrasiye dönüş konusunda ilerlemeler kaydedildiği belirtilen raporda bazı eleştirilere de yer veriliyor. Stoffelen, “uzlaştırıcı” bir rapor hazırladığını söyledi. Rapor, Avrupa Konseyi'nin Danışma Meclisi'nin 23 Nisanda Strasbourg'ta yapacağı toplantıda ele alınarak oylanacak.¹⁸¹⁶

3.3.91. ASALA'nın Yeni Planı / Cüneyt Arcayürek

Türkiye'de uyuşturucu madde kullanımının “bugün için büyük boyutlara ulaşmadığını” söyleyen yetkililer, Ermeni terör örgütü “ASALA”nın iki gizli planının öğrenildiğini bildirdiler. Emniyet Genel Müdürlüğü bir üst düzey yetkilisinin verdiği bilgiye göre ASALA, “Türkiye'yi içerden çökertmek için” uyuşturucu madde kullanımını yaygınlaştırıp “iptila” haline getirmeyi ve ekonomik gelişmeyi önlemek için Türkiye'nin ihracatına karşı eylemlere girişmeyi planladı.

Uyuşturucu maddelerin Türkiye'ye Uzakdoğu ülkelerinden, özellikle Pakistan ve Afganistan'dan geldiğinin saptandığını söyleyen yetkiliye göre, uyuşturucu hammaddesi İran -Irak sınırındaki tampon bölgede hazırlanıyor. Batı ülkelerinde yaptırılan laboratuvar araştırmalarında Türkiye'de kullanılan uyuşturucu maddelerin Uzakdoğu ülkelerinden kaynaklandığı saptandı. İran - Irak tampon bölgesinde hazırlanan uyuşturucuların büyük bölümünün Suriye üzerinden denize açıldığını söyleyen aynı yetkili, kimi gemilerde esrarı uyuşturucu türevlerine dönüştürecek laboratuvarların bulunduğunu bildirdi.

Emniyet Genel Müdürlüğü üst düzey yetkilisinin verdiği bilgiye göre, Türkiye'de uyuşturucu madde kullanılmadığını söylemek olanaksız. Özellikle gençler arasında uyuşturucu madde kullanıldığı saptandı. Emniyet Genel Müdürlüğü'nün her ilde kurduğu şubelerin özellikle diskoteklerde yaptığı araştırmalarda uyuşturucu kullananlar yakalandı.

¹⁸¹⁶ Hadi Uluengin, “Ermeni Sorunu, Türk - AET İlişkileri”, *Cumhuriyet*, 16 Nisan 1985.

Güvenlik güçlerinin yakaladığı kişiler derhal savcılığa gönderiliyor. Ne var ki, Türk yasalarına göre uyuşturucu kullanan “suçlu” sayılmıyor. Sağlık Bakanlığı tarafından bu kişiler “hasta” muamelesine tabi tutuluyor.

Aileleri tarafından tedavi ettirilenler de bulunduğu için, Türkiye’de kaç kişinin uyuşturucu kullandığı konusunda istatistik bilgi bulunmuyor.

Emniyet Genel Müdürlüğü üst düzey yetkilisi, “*Asıl sorunun, uyuşturucu eliyle Türkiye üzerinde oynanmak istenen oyunlar*” olduğunu söyleyerek şöyle dedi:

- Asıl sorun, Türkiye’nin dışında geliyor. Türkiye’yi çökertmek için iki yönlü faaliyet olduğunu öğrendik. İlegal örgütler ve bunların başında yer alan ASALA’nın yaptığı gizli planları saptadık. Bunların hedefleri birkaç noktada toplanıyor:

(1) Uyuşturucu maddelerini Türkiye’de “*iptila*” haline getirmek ve silah zoruyla yapılamayan çökertmeyi bu yoldan sağlamak. Bu nedenle, Cenevre ve Viyana’da yapılan testler sonucu Türkiye’ye gelen uyuşturucu maddelerin Uzakdoğu’dan geldiği, Pakistan ve Afganistan kaynaklı olduğu saptandı. Uyuşturucu hammaddesinin İran-Irak sınırındaki tampon bölgede çeşitli türevlerine, eroine, kokaine dönüştürüldüğü öğrenildi. Uyuşturucu maddeler bu bölgeden Suriye üzerinden denize açılıyor. Batıya gidiyor, bir bölümü de Türkiye’ye sokuluyor.

(2) Uyuşturucuların deniz yoluyla Batıya açıldığını kanıtlayacak bilgiler elde edildi. Kimi gemilerde hammaddenin uyuşturucu türevlerine dönüştürülmesini sağlayacak denizüstü laboratuvarları olduğu kesinlikle saptandı. Ayrıca, Akdeniz sahillerimizde kimi zaman büyük paketler halinde esrar karaya vuruyor. Uyuşturucu taşıyan gemilerin üzerine güvenlik güçleri gittiği zaman, bu maddelerin denize atıldığı sonucuna varıyoruz.

ASALA ve öteki illegal örgütlerin “*gizli planları*” konusunda alınan bilgiler ise şu biçimde sıralandı:

“ - Özellikle ASALA’nın iki gizli planı olduğunu öğrendik.

ASALA, uyuşturucu kullanımını “iptila” haline getirmek için her türlü çabayı göstermeyi planladı. Uyuşturucu kullanımını arttırmak için her çabaya başvurulurken, bu maddelerin satımının Türkler aracılığıyla yapılmasına karar verildi. ASALA böylece, uyuşturucu madde satıcısı yakalandığı zaman dünya kamuoyuna bu zehirleri Türklerin piyasaya sürdüğünü kanıtlayarak aleyhimize kampanya yaratmayı amaçlıyor. Öte yandan satıcı Türkler yakalanmadığı zaman elde edilen gelirle öteki girişimler finanse ediliyor.

ASALA'nın gizli kararlarının ikinci bölümü, Türk ekonomisini çökertmeye yönelik. Türk ihraç malları ile yakından ilgilenilmesini, dışarıya sattığımız malların bozulmasına, yozlaşmasına her türlü olanakla çalışılmasını kararlaştırdı. Bu kararların uygulamaya girdiğini gösteren olaylar ve kanıtlar elimizde.”

Yetkililer, uyuşturucuyla savaşım konusunda Türkiye'nin çok dikkatli davrandığının Batılılar tarafından kabul edildiğini bildirdi. Cenevre'deki uyuşturucu konularıyla ilgili örgütten, yakın günlerde Türkiye'yi bu savaşımındaki başarılarından ötürü kutlayan bir yazı geldi. Ne var ki yetkililer, bu savaşımı daha teknik düzeye vardırmak için elektronik araçlardan yararlanmanın planlandığını, teknik araçlar konusunda Emniyet Genel Müdürlüğü'nde kurslar açıldığını bildirdiler.

Öte yandan, uyuşturucu maddelere karşı özel eğitim görmüş kurt köpeklerinin Türkiye'ye getirilmesi kararına varıldığı, bu köpeklerin sınır boylarında özellikle taşıtları sıkı kontrolden geçirebileceği bildirildi. Emniyet Genel Müdürlüğü'nde uyuşturucu sorgulamasında ve saptanmasında kullanılacak araçlarla güçlendirilecek birimler, kısa zamanda çalışmaya başlayacak.¹⁸¹⁷

3.3.92. Lozan'dan Sevre... / Cengiz Çandar

Temmuz ayının ikinci haftasında Paris banliyösü Sevr'de Ermeni Dünya Kongresi toplanacaktı. İki yıl önce yine Temmuz günlerinde Lozan'daki Ermeni Dünya Kongresi'ni izlemiştik. Lozan'daki kongre Ermeniler hesabına pek hoş olmayan bir sürprizin yol açtığı tedirgin bir ortamda toplanmıştı. Kongreden birkaç gün önce Orly'de kanlı eylem meydana gelmiş ve Ermeni davasının geleneksel destekçileri bile Ermeni damgalı siyasi çıkışlara olumsuz bir tutum takınmışlardı. Bu nedenle, Lozan'daki kongre ASALA'nın tehditkâr gölgesi altında ve “kör terörizme” karşı muhalefetin sık sık dile getirildiği bir atmosferde çalışmalarını sürdürmüş ve terörizme seçenek olarak dünya çapında diplomatik kampanyaları hedefle yen kararlara yönelmişti. Lozan kongresini düzenleyen İsviçre uyruklu Protestan papazı James Karnusyan için ikinci sürpriz, toplantıyı izlemek üzere bir grup Türk gazetecinin kongre oturumlarının yapıldığı Beau-Rivage Otelinde belirivermeleriydi. Türk gazetecilerinin varlığı Ermenilerin çeşitli kanatları arasındaki tavır farklılıklarını ve sürtüşmeleri de açığa çıkardı. Bir grup, Türk

¹⁸¹⁷ Cüneyt Arcayürek, “ASALA'nın Yeni Planı”, *Cumhuriyet*, 28 Nisan 1985.

gazetecilerinin toplantı oturumlarını izlemesinin engellenmesini isterken, genellikle yaşlıların oluşturduğu bir diğeri, Avrupa basınının kongreden çok, Türk gazetecilerine takınılan tutumla ilgilenmesini de göz önüne alarak, daha yumuşak ve daha “demokratik” bir görüntü içine girdi.

Türk gazetecileri, Ermeniler arasında bir başka çelişkinin de su yüzüne çıkmasını sağladılar. “*Türkiye’nin Ermeni siyasi hareketi ile diyalogu kabul edeceğini bir an için varsaysak, kiminle görüşecektir?*” sorusuna Papaz Karnusyan’ın “*Ermeniler Ermenistan Sovyet Cumhuriyeti Hükümeti’nin kişiliğinde siyasi temsile sahiptirler*” sorusu kongreyi karmakarışık etti. Çoğunlukla ABD’den gelen antikomünist ve daha önemlisi kongrenin finansmanını sağlayan delegeler bu açıklamaya büyük tepki duydular. Karnusyan, ikinci bir açıklamayla sözlerini tevil gereği duydu.

Lozan kongresi, kongreye katılanlar adına beklenmedik bir dizi unsurun bulunduğu, hazırlıksız yakalandıkları, biraz amatörce bir toplantı idi. En büyük zaafı, en büyük Ermeni örgütü olan Taşnak’ın ve en etkili Ermeni propagandasına olanak veren ASALA’nın karşı çıkmasıydı.

Sevr’de düzenlenecek kongreye de bu iki örgütün katılmayacağı bildiriliyor. Bununla birlikte, olayı küçümsememek gerekiyor. Bir kere, gerek ASALA, gerekse Taşnak resmen Lozan’a katılmadıysa da, yandaşları aracılığıyla delegeler arasında yerlerini almışlardı. Aynı durum, büyük bir olasılıkla, Sevr için de geçerlidir.

Bunun yanı sıra, son iki yıldır Ermeni siyasi topografyasında esaslı değişiklikler meydana geldi. ASALA, artık iki yıl önceki örgüt değil. Hem bölünmüş, hem de Orly duruşmalarının ortaya koyduğu gibi Batılı istihbarat örgütlerince deşifre olmuştu. Sevr kongresine Ara Toranyan’ın liderliğindeki Ermeni Ulusal Ha raketi (MNA) ile ASALA’nın hatırı sayılır bir bölümünü sürükleyen ve Agop Agopyan ile birlikte en önde gelen lideri kabul edilen Monte Melkonyan’ın (Gheorgiu Dimitriu ve Haçik Avadisyan isimlerini de kullanır) ASALA - MR’nin (Devrimci Hareket) katılacakları da gelen haberler arasında.

Üstelik Lozan kongresi hiç sonuç vermemiş de değildir. Kongre sonucunda dört sayfalık dibacesiyle 10 maddelik bir “*Ermeni Dünya Kongresi Misakı*”, kongreyi yaşayan bir kurum haline getirmeyi hedef alan 9 sayfalık 21 maddelik bir geçici tüzük ve 7 maddelik “*Ermeni Dünya Kongresi’nin Tüm Dünya Devletleri ve Halklarına*

Memorandumu” kabul edilmişti. O günden bugüne, Lozan Kongresi’nin saptadığı amaçlar doğrultusunda Ermeniler yol aldılar.

Hepsinden daha önemlisi, Ermenilerin Türkiye’ye meydan okuma kararlılığıdır. İlk kongreyi Türkiye Cumhuriyeti’nin hukuki temellerinin oluştuğu Lozan Antlaşması görüşmelerinin yapıldığı Beau - Rivage’de toplayanlar şimdi de Türkiye’nin toprak bütünlüğüne yönelmiş en kara ünlü anlaşma olan Sevr’in imzalandığı yerde bir araya gelecekler. Lozan’da kabul edilen “*Ermeni Dünya Kongresi Misakı*”nın dibacesinde şu satırlar yer almıştı: “*Büyük devletler, tarihi sınırları içinde Ermenistan’ın bağımsızlığını tanıyan Sevr Antlaşması’nı imzaladıktan sonra, onu Lozan’ı imzalayarak feshettiler.*”

İkinci Ermeni Dünya Kongresi’nin Sevr’de toplanması olgusu, Ermeni uluslararası diplomatik faaliyetinin büyük devletler nezdinde Sevr’i yeniden gündeme getirme niyeti olarak algılanabilir. Uluslararası plandaki son gelişmeler Ermenilere cesaret verici niteliktedir.¹⁸¹⁸

3.3.93. İnsanlığın İnsana... / Hasan Cemal

Sonucu bir süredir ilgiyle beklenen bir oylama Amerikan Kongresi’nde önceki gün yapıldı. Ve Temsilciler Meclisi, 24 Nisanın “*İnsanlığın insana zulmü ve Ermeni soykırımı kurbanlarını anma günü*” olarak kabulünü öngören karar tasarısını benimsemedi. Bu sonucun sağlanabilmesi için uzunca bir zamandır hem Türk tarafının, hem de belirli ölçülerde Amerikan yönetiminin yoğun çaba harcadıkları biliniyordu. Bu nedenle, istenilen sonuca erişilmesi açısından tasarının reddedilerek kadük olması ilk bakış ta olumlu bir gelişme olarak görülebilir.

Ama kuşkusuz abartılmaması ve sorunun başka boyutlarının göz ardı edilmemesi koşuluyla...

Ölçülü bir yaklaşım içinde olmanın değişik nedenleri vardır.

Bir kere Temsilciler Meclisi’nde tasarının reddi, üçte iki çoğunluk sağlanamadığı için gerçekleşmiştir. Yoksa salt çoğunluk “*Ermeni soykırımı*”nın lehinde oy kullanmıştır. 435 sandalyeli Temsilciler Meclisi’nde salt günlük oylama sırasında 412 üye hazır bulunmuştur. 232 üye evet derken, 180 üye tasarıya karşı oy kullanmıştır. Salt

¹⁸¹⁸ Cengiz Çandar, “Lozan’dan Sevre...”, *Cumhuriyet*, 2 Mayıs 1985.

çoğunluk, oyların üçte ikisini gerektiren karar tasarısının geçmesine yetmemiştir. Yetmesine yetmemiştir ama Amerikan Temsilciler Meclisi'nin tam 232 sayın üyesinin, tasarının lehinde irade beyan eylemiş bulunmasının ne kadar düşündürücü olduğu açıktır. Dost ve müttefik bir ülkenin yasama organında ortaya çıkan bu durum son derece çarpıcıdır. Bu, bir.

İkincisi, aynı konuyla ilgili olarak Amerikan Kongresi'nde daha üç tane karar tasarısı vardır. Bu bakımdan Kongre'de işin önceki günkü oylamayla sona ermediği gün gibi ortadadır.

Üçüncüsü, bütün bunları Amerikan başkanlık sisteminin “*bir cilvesi*” olarak görmekten kaynaklanabilecek yanılgıdır.

Amerikan yönetiminin bu işi Kongre nezdinde sanıldığından çok daha sıkı tutabileceği bilinmektedir. Oysa bugüne kadar ağırlığını yeterince koyduğu söylenemez. Sanki bu tasarıların, Türkiye'nin başının üstünde Demokles'in kılıcı gibi sallanmasını Beyaz Saray kendi çıkarları doğrultusunda kullanıyormuş izlenimini vermektedir. Bu nokta gözden kaçırılmamalıdır. “*Ermeni soykırımı*” yalnızca Amerikan Kongresi'nde değil, Birleşmiş Milletler' de, Avrupa Parlamentosu'nda ve başka uluslararası forumlarda gittikçe daha belirgin biçimde boy göstermektedir.

Mücadelenin sadece koridor kulisleri ve duygusal tepkilerle sınırlı kalamayacağı açıktır. Dış politikada Türkiye'nin ağırlığını kullanan akıllı bir çizgi izlemek ve ülke içinde demokrasi çerçevesinde güçlü bir birlik sağlamak mücadelenin iki temel direği sayılmalıdır.

Gerek yetmiş yıl önce yaşanmış olan bir trajediyi “*soykırım*” olarak tescil ettirmek isteyenleri, gerekse Ermeni terörünü sürdürenleri ve kışkırtanları etkisiz kılmanın bir başka yolu da, tarihin yazılmasına devlet olarak daha çok katkıda bulunmaktır. Bu bakımdan, örneğin Osmanlı arşivlerinin düzenlenmesi ve tarihçilerin incelemesine açılması son derece yararlı olacaktır. Bu işin özellikle 1915'ten başlanarak yapılması işi belki daha da anlamlı olacaktır...

Bütün bu işlerin üstesinden gelecek yetişkin insan gücü ile devlet deneyimine ülkemiz sahiptir. Önyargılara kapılmaksızın onu harekete geçirecek beceriyi gösterebilmektir önemli olan.¹⁸¹⁹

¹⁸¹⁹ Hasan Cemal, “İnsanlığın İnsana...”, *Cumhuriyet*, 6 Haziran 1985.

3.3.94. Okurlardan - Fransız Televizyonuna Cevap - Torkom İstepanyan

Ermenilerin menşei hakkında çeşitli görüşler vardır, araştırmalardan çok mitoloji ve efsanelerle Ermenilerin eski tarihi anlatılır. Ancak bilinen bir gerçek varsa o da bizim yüzyıllardan bu yana Türklerle kardeşçe yaşamamızdır. Burada sözü Sayın Soyan’a bırakıyorum: “Halklar arasındaki yakınlıklar, ilişkiler, alışverişler insanlığın dinamosu. Dinamoların ille de savaşlar gibi kanlı olması gerekmez. Bu açıdan bakınca, yeryüzünde birbirinden en az nefret etmesi, birbirine en az dış bilemesi gereken iki halk varsa bu iki halk hiç kuşkusuz Türk ve Ermeni halklarıdır. Her şeye karşın, bu “*her şey*” karşılıklı yüz binlerce ölüyü, yakıp yıkmaları ya da son yılların cinayetlerini kapsasa da. Çünkü başka iki halk arasında Türklerle Ermeniler arasındaki sekiz yüz yıllık yakınlığa benzer bir yakınlık yaşanmamıştır. On birinci yüzyıl sonlarında yaşayan barışçı yanyanalık, bu kadar uzun bir süre bozulamamış olarak, başka halklar arasında yok.

Yine dini ve dili farklı olup kültürleri bakımından birbirine bu kadar benzeyen, birbirinin kültürünü bu kadar etkilemiş iki halk bulmak da zor. Kim ne derse desin, musikiden kuyumculuğa, mimarlıktan tiyatroculuğa kadar kendi yaşayışımızı bunca etkileyen, kültürümüze bunca katkıda bulunan başka bir halk düşünemeyiz nihayet on dokuzuncu yüzyılın sonlarıyla yirminci yüzyılın başlarında olup bitenlerden sonra eski toprakların bir köşesinde, bugünün İstanbul’unda, yan yana ve iç içe yaşayan iki halk, yine “*Türklerle Ermenilerdir.*”

Gerçek böyle iken günümüzde yaratılmak istenen Ermeni davasına değineceğim. Şöyle ki: 19. yüzyılın sonlarına doğru müşterek düşmanlarımızın art düşünceli politikalarına alet olmuşuz; o nedenle de yallar yılı kan kardeş birlikte yaşamının zevk ve huzurunu duymuş olan toplulukları birbirine kardırma siyaseti gerçekleşmiş, kol kola yürüyen omuz omuza haysiyet mücadelesi yapan imparatorluğunun evlatları birbirine hançer çekmişler kanlı bıçaklı olmuşlar. Ben bu yazımda birçok yazarlarımız gibi İstanbul’da şu kadar okulumuz bu kadar kilisemiz var demeyeceğim.

Ancak şahit olduğum ve beni son derece etkileyen bir olaya değinmeden geçemeyeceğim. Bir gün İstanbul Emniyet Müdürü Sayın Muzaffer Çağlar’ı ziyaretimde makama bir Ermeni suçlu getirdiler sayın müdürün bu suçluya karşı ilk sözü “*otur kardeşim*” oldu ve en o anda Jair Pau Elouard’ın şu mısralarını hatırladım:

“İnsanlarda tek sıcak kanun/Suyu ışık yapmaları/Düşü gerçek yapmaları/Düşmanı kardeş yapmalarıdır.” Bu mısralardan sonra diyorum ki. Şayet bizim bir davamız varsa ki muhakkak ki vardır o da ancak düşmanı kardeş yapanlara karşı olamaz; olsa olsa kardeşi düşman yapanlara karşı olabilir herkesçe bu böyle biline.

Yazıma dünya Ermenileri Ruhani Lideri Gatogigos Vasken’in şu sözleri ile son vermek isterim. Muhterem Gatogigos Türkiye’yi ziyaretinde Türkiye Ermenileri Patriği muhterem Ş. Kalustyan’a *“Tüm imkânınızla devletinize yararlı bir unsur olmaya çalışınız”* der. Bu nedenle Türklüğümle iftihar eder ayrıca böyle bir Gatogigos’un soyundan olduğum için de gururluyum.¹⁸²⁰

3.3.95. Amerika’da Yaşayan Türklerin En Büyük Sorunu Ermeniler / Leyla Tavşanoğlu

ABD’deki Türk Çocuklarına Ermeni Soykırımı Öğretiliyor

ABD’deki Türk - Amerikan Dernekleri Birliği’nin çok etkin yetkililerinden biri. Birliğin bu yıl başkanlığını yaptıktan sonra şimdi danışmanlık görevini üstlenen Nan Canter bir haftalığına İstanbul’a gelmişti...

Nan Canter özellikle ABD’de yaşayan Türklerin sorunlarını vurgulayarak bunların başında Ermeni sorunu geldiğini anlatıyor: *“Ermeni meselesi Türkiye’de yaşayan Türkler için başka, ABD’de yaşayan Türkler için de başka bir sorundur. Türkiye’dekiler diplomatların öldürölmesinden tedirgin olurken ABD’dekiler burasının açık bir arena olması, üstüne üstlük de ABD’de insanın insana zulmünün açıkça kınanarak bunun için bir müze oluşturulması nedeniyle rahatsızlık duyuyor. Ermeniler özellikle Nazi dönemindeki Yahudi katliamından yararlanıp kendilerini gadre uğramış toplum olarak insanın insana zulmü meselesine sokmayı başardılar. Birçok yerde Yahudilerin Naziler tarafından toplu kıyımıyla Ermeni meselesi artık bir arada anılmaya başlandı.”*

Nan Canter ABD’deki Türk çocukları ve ailelerinin okullarda da sorunlarla karşılaştıklarını, ders kitaplarında Türk çocuklarına Ermeni katliamından sorumlu olduklarının öğretildiğini vurguluyor:

“Türk çocukları ders kitapla dedelerinin Ermenileri nasıl kestiğini okuyorlar. Tabii bu okuyunca da eve gelip ailelerine bunun ne olduğunu soruyorlar.

¹⁸²⁰ Torkom İstepanyan, “Okurlardan - Fransız Televizyonuna Cevap”, Cumhuriyet, 3 Temmuz 1985.

Oysa çoğu Türk ailesi 1915 olaylarını bilmiyor. Çocuklar bu soruları sorunca da şaşırıp kalıyor, ne cevap vereceklerini bilemiyorlar. Ama son zamanlarda onlar da çok şey öğrendi. Hatta çocuklarının Ermeni olayları dersini okumamaları için başvurular yaptılar ve bunu engellemeyi başardılar. Ailelerin 1915 olaylarını bilmemelerinin nedeni genellikle Türkiye’de o dönemde meydana gelen olayların Türk tarih kitaplarında hiç yer almaması, çocuklara öğretilmemesi. Türkiye’de yaşayan Türkler bile o dönem olayları hakkında bir şey bilmiyor. Türkiye’de yaşayan Türkler için Ermeni meselesi duygusal bir sorun. Tarihe dayanıyor üstelik. Oysa ABD’de yaşayan Türkler için tarihle, duygusallıkla ilgisi yok. Onlar olayın içindeler. Olayı bizzat yaşıyorlar.”

Ermeni Lobisinin Kongre’de çok etkin olduğunu söyleyen Nan Canter diyor ki? *“Bunun başını da Kongre’de Tony Coelho, Pashayan gibi üyeler çekiyor. Pashayan Ermeni kökenli. Kendisiyle bir kez görüşüp tanımak fırsatını bulduğumda benim bazı ödünler vermek için aramış olduğumu sanmıştı. Son derece katı bir tutum içindeydi. Ona ikinci kuşak Türk ve Ermeni gençlerinin büyük bir sorunu olduğunu, Türk gençlerinin ABD’de yaşadıkları korku ve dolaylı baskı ortamından bıkip sabırları taşarak şiddete şiddetle karşılık verme yolunu seçebileceklerini, bu gençlerin sokaklarda birbirlerini öldürebileceklerini anlattım. Bana verdiği yanıt, bu bir şeyi değiştirmez, ne isterlerse yapsınlar, oldu. Ayrıca Türk Hükümeti’nin Ermeni katliamı yapıldığını kabul etmesine kadar bu sorunun çözüme kavuşmayacağını, başka türlü bir çözüm olanağının da bulunmadığını söyledi.”*

Her haliyle çok dolu olduğu anlaşılan Nan Canter Kongre’nin işleyişi ve Ermenileri savunan Tony Coelho gibi üyelerle ilgili olarak da şunları anlatıyor:

“Tony Coelho ve onun gibiler seçildikleri bölgelerdeki Ermeni seçmenlerinden başka hiçbir şey düşünmedikleri için hep bu Ermeni sorununu gündeme getirip duruyorlar. Tony Coelho aynı zamanda Demokrat Parti’nin bütün para işleriyle uğraşan adam. Seçilmek isteyen adaylar işlerini onunla halletmek zorundalar. Bu adayın seçilmesi için başlıca koşul Coelho’nun Kongre’den geçmesini istediği kararlara olumlu oy vermesidir. Son olarak Ermeni soykırım günü kabul edilmesi meclise geldiğinde yapılan oylamada onaylamadıkları halde tasarıya olumlu o zorunda kalan birçok temsilci gördüm. Çünkü çıkar o doğrultuydu.”

Nan Canter gelecekle ilgili kaygılarını da dile getirdi: *“Ermeni gençleri Türk olan her şeye akıl almaz bir nefret duygusuyla yetiştiriliyor. Türkler de bu nefret duygularının, hedefleri olduklarının bilincinde. Günün birinde ABD’de Ermeni ve Türk gençleri sokağa dökülebilir. Bu nedenle tarihçilerin 1915 olaylarını dikkatle inceleyerek bir an önce gerçekleri ortaya çıkarmalarında yarar var. Böylece alevli duygular da sakinleşebilir.*

Türk Hükümeti'nin bu sorunu görüşmek istememesinin nedenini anlıyorum. Ancak bazı düzeylerde bağlantı kurmak için girişimlerde bulunulmalıdır. Bilim adamları bilimi, siyaseti de siyasiler yapsın. Ama insani düzeyde görüşmelere başlanması, bir şekilde diyalog kurulması gerektiği inancındayım.”

Nan Canter'in, Temsilciler Meclisi ve yönetimin tutumu hakkında da ilginç görüşleri var: *“Temsilciler Meclisi, seçmen kaygısı yüzünden son derece dar görüşlü bir organ halinde etkinlik gösteriyor. Sözünü ettiğimiz sorun gibi sorunlar bu organda mutlaka Amerikanlaştırılmalı. Yani Ermeni günü ilan edilmesinin NATO'da yapacağı etkiler ve bunun sonuçları gündeme getirilmeli. Ayrıca konunun Türk Hükümetiyle ABD arasında sürtüşmeye yol açacağı anlatılmalı. Ancak bu şekilde Kongre silkinip ataletinden kurtulur ve konuya bu bakış açısından bakar. Biz, Kongre üyelerine böyle bir kararın ABD'de tedhişi teşvik edeceğini de anlattık. Bunu duyduklarında dehşete kapıldılar. İlk kez bu yıl konuyu Amerikanlaştırmayı başardık. Bu, çok önemlidir. Kilit noktasıdır diyebilirim.*

Başkan Reagan'ın tutumu da son derece iç politikaya yönelik. Dökmeciyan'ı Soykırım Müzesi Alt Komite Başkanlığı'na getirmesi, Kaliforniya'yı onurlandırma, Kaliforniya'ya bir şeyler verme amacını taşıyor. Reagan, Kaliforniyalıdır. Bunu unutmamak gerek.”¹⁸²¹

3.3.96. Açıklık... / Uğur Mumcu

Genelkurmay Başkanlığı'nca güneydoğudaki olaylarla ilgili konularda yerli ve yabancı basına bilgi verilmesi yararlı olmuştur. Açıklıkta her zaman için yarar vardır. Bu açıklık, olayların şu ya da bu nedenle saptırılmasını ve sömürülmesini de önleyecektir.

Doğu ve güneydoğu bölgelerimizdeki azınlık ırkçılığına dayalı bölücü eylemlerin bugün olduğu gibi dün ve önceki günü de vardır. Bu geçmişe şöyle bir göz atarsak, bu başkaldırma girişimlerinin ardında hep bu yörelerde Kürt ve Ermeni devleti kurma planlarını buluruz...

Bugün araştırmalar sonucu ele geçen belgeler, Kurtuluş Savaşı öncesinde Amerikalılar ve İngilizlerin gerek Kürtlere ve gerek Ermenilere para ve silah yardımı

¹⁸²¹ Leyla Tavşanoğlu, “Amerika’da Yaşayan Türklerin En Büyük Sorunu Ermeniler”, Cumhuriyet, 2 Ağustos 1985.

yaptıklarını açıkça ortaya koymuştur. İngilizlerin bir Kürt devletinin kurulması için Kürt liderleriyle Avrupa’da beraber çalıştıkları belgelere bağlanmıştır.

Ermenilere sağlanan destek tek yönlü değildir. Kurtuluş Savaşı sırasında Ankara Hükümeti’ne silah ve para yardımı yapan Sovyetler, Dışişleri Bakanı Çiçerin aracılığıyla yardım almak üzere Moskova’ya giden Ankara Hükümeti temsilcisi Bekir Sami Bey’den “*Van ve Bitlis*”in Ermenilere bırakılmasını istemiştir. Sovyetlerden gelen bu istek üzerine Mustafa Kemal’in Bekir Sami Bey’e gönderdiği 16 Ekim 1920 gün ve 595 şifre, 273 karar sayılı talimat şöyleydi:

-... Muayyen bir kıtayı arazinin bir ekalliyete terkini istemek emperyalist bir fikri mahsul ile hareketten başka bir şey değildir. Ankara Hükümeti Milliyesi, emperyalizme karşı müdafaa ve mücadele kasti ile teşekkül etmiş bir hükümet olduğundan emperyalizmin eşkalimarufesinden (bilinen şeklinden) olan böyle bir talep ve iddiayı kabul edememekte muztardır (zorundadır)...

Kurtuluş Savaşı öncesi ve sonrasında doğu ve güneydoğu bölgelerimizde Kürt ve Ermeni devleti kurma girişimleri kapitalist ABD ve İngiltere tarafından açıkça desteklenmiş ve öğütlenmiş Marksist - Leninist Sovyetler Birliği de silah ve para yardımını Ermenilere toprak verilmesi koşuluna bağlamak istemişti. Dün Hristiyan İngiltere tarafından “*hilafet, padişahlık ve şeriatçılık*” istekleriyle kışkırtılan azınlık ırkçılığı bugün de hiç kuşkusuz başka güçler ve devletlerce Marksist-Leninist görüntülerle sunuluyor. Amaç değişmez; padişahçılık ve şeriatçılık gibi Marksistlik ve Leninistlik de azınlık ırkçılığının maskesidir. Amaç bölgede bir Kürt devleti kurdurtmaktır. Böyle bir devletin kurulmasında birden çok ülkenin çıkarı vardır. Hele Ortadoğu’daki sıcak savaşları düşünürseniz...

Doğu ve güneydoğu yörelerimizdeki Kürt ve Ermeni devleti kurma planları dün olduğu gibi bugün de dış destekle sahnelenmektedir. Suriye’de Ermeni ve Kürt silahlı kampları bulunmaktadır. Avrupa’nın birçok kentinde Ermeni ve Kürt örgütleri birlikte çalışmaktadırlar. Kürt ve Ermeni örgütleri Batı istihbarat odaklarının gözleri önünde eylemler koyuyorlar. Konu bu açıdan çok düşündürücü değil midir?

Yapılan açıklamalar çok yararlı olmuştur. Bölücülüğü çirkin amaçlarıyla birlikte sergilemek onlarla mücadele etmenin yollarından biridir. Açıklıkta yarar görüyorum...¹⁸²²

3.3.97. Avrupa Parlamentosu, 1915 Olaylarını “Soykırım” Kabul Eden Bir Raporu Tartışacak / Hadi Uluengin

“Ermeni sorunu” Avrupa’da Sahnede

Avrupa Parlamentosu’nun hem Brüksel hem de Strasburg’daki koridorları yoğun bir diplomatik savaşa sahne olmaya hazırlanıyor. Bu savaşta tarafları, Ankara temsilcileriyle çeşitli Ermeni kuruluşları oluşturuyor ve cephedeki hedef, Belçikalı parlamenter Jaak Vandemeulebroucke’nin 1915 olayları hakkında hazırlamış olduğu rapor olarak şekilleniyor.

AET danışma organında çevreci milletvekillerinin oluşturduğu “Gökkuşağı” grubuna dâhil olan ve Flaman milliyetçisi “*Halk Birliği*” partisi üyesi Jaak Vandemeulebroucke’nin “*Ermeni sorununa*” ilişkin raporu büyük bir olasılıkla Avrupa Parlamentosu Siyasi Komisyonunun kasım ayı içerisinde yapacağı toplantıda ele alınacak. 1915 “*tehcir*” olayını bir “*soykırım*” olarak niteleyen bu raporun tartışılmasından önce, Ermeni kuruluşları, raporun benimsenmesi, Ankara temsilcileri de reddedilmesi için seferber olmuş durumda.

Bu bağlamda, “*Ermeni - Fransız Dayanışma Derneği*” 9 Ekim tarihinde, Strasbourg’da ve Avrupa Parlamentosu içerisinde bir toplantı düzenliyor. Leon Schwartzenberg, Yannis Xenakis ve Gerard Chaliand gibi ünlü isimlerin de destek verdiği “*Ermeni - Fransız Derneği*”nin Strasbourg’daki toplantısında, Almanya’daki Bochum Üniversitesi’nden Dabağ, Uluslararası İnsan Hakları Federasyonu Genel Sekreteri Laurin, Afman hukukçu Martin, Fransız tarihçisi Ternon, Fransız “*Esprit*” Dergisi yönetmeni Thibaud ve Belçika Louvain Üniversitesi profesörlerinden Verhoeven konuşmacı olarak katılacaklar.

Raporun tartışılacağı siyasi komisyon oturumu öncesinde Avrupalı parlamenterleri etkilemeyi amaçlayan bu toplantıda, esas temayı 1915 olaylarının bilinçli bir “*soykırım*” olayı olduğu ve bunu da AET danışma organının tanıyarak meşrulaştırması oluşturacak.

¹⁸²² Uğur Mumcu, “Açıklık...”, *Cumhuriyet*, 18 Ağustos 1985.

Buna karşılık, Vandemeulebroucke raporunun siyasi komisyondan geri çevrilmesini sağlayabilmek için de, Türk tarafı, değişik kulis faaliyetleri içinde. Belçikalı parlamenterin metninde yer alan iddiaları, hukuki ve tarihsel açıdan çürütmeyi amaçlayan yetmiş sayfalık bir metin, Brüksel'deki Türk AET misyonu tarafından Avrupa Parlamentosu Siyasi Komisyonu üyelerine ve aynı parlamentodaki siyasi grup başkanlıklarına gönderilmiş durumda. Ayrıca Cenevre'deki Birleşmiş Milletler Komisyonu'nun geçen ağustos ayında yapılan toplantısında alınan ve “soykırım” iddiasını benimsemeyen karar da yine bu mercilere dağıtılmakta. Öte yandan, Ermeni sorununda uzman iki Türk bilim adamı da, önümüzdeki günlerde Brüksel ve Strasbourg’a gelerek Avrupa Parlamentosu üyeleri nezdinde “*aydınlatma*” çalışmaları yaparak kulis faaliyetlerine katılacaklar. Belçika başkentindeki siyasi gözlemcilerle göre, her iki tarafın yürüttüğü bu diplomatik savaşa rağmen, Jaak Vandemeulebroucke raporunun kabul edilebilirlik olasılığı “*ortada*.”¹⁸²³

3.3.98. Ermeni Lobisi Bugün Toplanıyor / Hadi Uluengin

Ermeni sorununun gündeme geleceği Avrupa Parlamentosu'nda ilk yoğun kulis faaliyeti bugün gerçekleştirilecek. Fransız - Ermeni Dayanışma Derneği tarafından düzenlenen ve 1915 olayları hakkında Avrupalı milletvekillerini “*aydınlatmayı*” amaçlayan toplantı bugün Strasbourg'da yapılacak. Toplantıya Ermeni tezlerini savunan Fransız, Alman ve Belçika'lı hukukçularla, tarihçiler konuşmacı olarak katılacak.

Ermeni lobisinin bu toplantısı, tehcir olayının ele alınacağı ve kasım ayında gerçekleştirilecek Avrupa Parlamentosu siyasi komisyonu oturumu öncesinde, Avrupalı milletvekillerinin Ermeni tezleri doğrultusunda oy kullanmasını amaçlıyor. Bilindiği gibi AET Danışma Organı'ndaki “*Gökkuşağı*” grubuna mensup Belçikalı parlamenter Jaak Vandemeulebroucke tehcir olayını irdeleyen bir rapor hazırlamış ve bu raporunda 1915 olaylarını bir soykırım olarak niteleyerek Ortak Pazar ülkelerinin bu “*soykırımı*” tanınmasını istemişti. Vandemeulebroucke'nin bu raporuna büyük tepki gösteren Ankara, metnin siyasi komisyonda onaylanmaması için yoğun bir kulis faaliyetine girişmiş durumda. Türkiye'den gelen iki bilim adamı ve tarihçi, Avrupa Parlamentosu'nun

¹⁸²³ Hadi Uluengin, “Avrupa Parlamentosu, 1915 Olaylarını "Soykırım" Kabul Eden Bir Raporu Tartışacak”, *Cumhuriyet*, 5 Ekim 1985.

koridorlarında Ankara tezleri doğrultusunda kulis yaparken, Türk Hükümeti de, gerek Avrupa Parlamentosu Başkanlığı gerek üye ülke hükümetleri nezdinde diplomatik girişimlerde bulunmakta.

Strasbourg ve Brüksel'deki gözlemciler göre, Vandemeulebroucke'nin Ermeni sorununa ilişkin raporunun onaylanma şansı “*gittikçe azalmakta.*” Bu gözlemciler, buna neden olarak, sağ kanada mensup parlamenterlerin raporu ‘çok fazla sert’ bulmalarını, sosyalist ve liberal grupların da “*Türkiye'nin bu kadar tepkisini çekecek bir karara kolay kolay evet demeyeceklerini*” göstermekteler.

Raporun onaylanması durumunda, 1915 olayları ilk kez uluslararası bir platformda “*soykırım*” olarak nitelenecek ve bu da zaten gergin olan Türkiye -AET ilişkilerini daha da vahimleştirecek.¹⁸²⁴

3.3.99. Ermeni Raporu AET’de Tartışılıyor / Hadi Uluengin

Türkiye dış politikasının son aylardaki en önemli sorunlarından biri haline gelen “*Ermeni raporu*” geçen hafta sonunda kesinleşti ve söz konusu raporu hazırlayan Belçikalı milletvekili Jaak Vandemeulebroucke karar tasarısını AET danışma organı durumundaki Avrupa Parlamentosu’na sundu. Vandemeulebroucke'nin karar tasarısı, 1915 olaylarının bir “*soykırım*” olarak değerlendirilmesini ve bu “*soykırımı*” hem Türkiye’nin, hem de Ortakpazar ülkelerinin resmen tanımasını istiyor.

Flaman milliyetçisi “*Halk Birliği*” Partisi üyesi olan, ancak Avrupa Parlamentosu’nda çevreci milletvekillerinin oluşturduğu “*Gökkuşağı*” grubunda yer alan Jaak Vandemeulebroucke'nin bu karar tasarısı Ankara’nın

Ermeni sorununa ilişkin yaklaşımıyla tamamen ters düşüyor. Vandemeulebroucke, karar tasarısında sürekli olarak, Birleşmiş Milletler Azınlıkları Koruma Alt Komisyonu’nda İngiliz Hukukçu Benjamin Whitaker tarafından hazırlanan, ancak kabul edilmeyerek, “*not edilen*” rapora atıfta bulunuyor ve kendi metninde bu rapor benimsenmiş izlenimini uyandırıyor.¹⁸²⁵

¹⁸²⁴ Hadi Uluengin, “Ermeni Lobisi Bugün Toplanıyor”, *Cumhuriyet*, 9 Ekim 1985.

¹⁸²⁵ Hadi Uluengin, “Ermeni Raporu AET’de Tartışılıyor”, *Cumhuriyet*, 20 Kasım 1985.

Ana Noktalar

Karar tasarısının ana noktaları şu şekilde:

13-16 Nisan tarihleri arasında toplanan “*halklar mahkemesi*” kararından yola çıkarak, soykırımın Ermenilere uygulanmış bir eylem olduğu hatırlatılır.

Birleşmiş Milletler Azınlıkları Koruma Alt Komisyonu’nda İngiliz uzman Benjamin Whitaker tarafından hazırlanan ve 24. maddesinde Ermeni halkına karşı bir soykırım uygulandığını ifade eden rapor göz önüne alınarak, Türk Hükümeti’nin bu soykırımı tanımamakla Ermeni halkının tarihini inkâr ettiği belirtilir.

Türk Hükümetinin soykırımı tanımaması Ermeni halkının tarihi gerçeğini tanımadığı anlamına gelir.

Uluslararası hukuk alanında, Ermeni soykırımını ancak egemen bir devlet olan Türkiye tanıyabilir. Bu yüzden, Türk Hükümeti’nin soykırımı tanınması insani bir hareket olacak, böylelikle Ermeni halkına karşı ahlaki bir görev yerine getirilecek ve bundan da Türk Hükümeti yalnız övünç kazanacaktır.

Ermeni gruplarının saçma ve hoş görülemez tedhiş eylemlerinin, 1973-1985 arasında 54 masumun canına kıydığı, 205 kişinin yaralanmasına yol açtığı ve 68 bombalama gerçekleştirdiğinin bilincinde olarak,

a) Avrupa Parlamentosu Birleşmiş Milletler Azınlıkları Koruma Komisyonu’nun raporunu ve özellikle de Ermeni soykırımını vurgulayan 14. maddeyi benimser.

b) Avrupa Parlamentosu, siyasi danışma çerçevesinde toplanacak olan Ortakpazar Dışişleri Bakanlarının, Birleşmiş Milletler raporunun belirttiği gibi, 1915 olaylarını bir soykırım olarak tanımaya çağırır. Böylelikle, hem söz konusu raporun Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komisyonu tarafından benimsenmesine yardımcı olunacak, hem de Türk Hükümeti’yle Ermeni halkının temsilcileri arasında barışçı bir diyalog ümidi doğacaktır.

c) Avrupa Parlamentosu, Ermeni gruplar tarafından gerçekleştirilen her türlü şiddet eylemine karşıdır.

d) Avrupa Parlamentosu, parlamento başkanını, bu kararı Birleşmiş Milletler’e, AET Bakanlar Konseyi’ne ve Türk Hükümeti’ne iletmekle görevlendirir.¹⁸²⁶

¹⁸²⁶ Hadi Uluengin, “Ermeni Raporu AET’de Tartışılıyor”, *Cumhuriyet*, 20 Kasım 1985

Durum Ne?

Vandemeulebroucke tarafından hazırlanan raporun kesinleşmesi ve karar tasarısının da belli olmasından sonra, “*Ermeni raporunun*” Avrupa Parlamentosu Siyasi Komisyonu’nun aralık ayında yapılacak oturumunda görüşülmesi gerekiyor. Ancak, gerek Brüksel’deki gözlemciler, gerek parlamentoya yakın kaynaklar “çok netameli” olan bu raporun aralık ayında gündeme gelmeyeceğini belirtiyorlar. Buna neden olarak da, Siyasi Komisyon’un aralık ayındaki toplantısının Noel tatili öncesine rastlaması ve bütün üyelerin hazır bulunmayacağı böyle bir oturumda konunun “*oldubittiye*” gelme tehlikesiyle karşı karşıya kalması gösteriliyor. Bu gözlemcilere göre, “*Ermeni raporu*” büyük olasılıkla 1986 yılı başında yapılacak Siyasi Komisyon toplantılarında ele alınacak.

Raporun “*kabul edilebilirlik*” olasılığı ise, “*yüzde elli*” olarak ifade edilmekte. Gözlemcilere göre, “*Ermeni raporunun*” Siyasi Komisyon’da benimsenmesi durumunda, Avrupa Parlamentosu Genel Kurulu’nda kabul edilebilirlik şansı artacak. Bu yüzden, hem Brüksel’de kulis faaliyetlerini yoğunlaştıran Türk çevreler, hem de “*Ermeni lobisi*” bütün ağırlıklarını siyasi komisyon toplantısı öncesinde ortaya koyacaklar. Gözlemciler, Türkiye’de büyük tepkilere yol açan Balfe raporunun mimari sosyalist grubun bile, 1915 olaylarını bir soykırım olarak niteleyen ve bu “*soykırımın*” tanınmasını isteyen Vandemeulebroucke raporu konusunda “*çok daha çekingen*” olduğunu ifade ediyorlar. Nitekim Cumhuriyet muhabirinin konuştuğu sosyalist gruba mensup kaynaklar bu grubun “*Vandemeulebroucke*” raporunun onaylanması için her hangi bir kararın olmadığını ifade etmekte. Yine aynı kaynaklar, Fransız sosyalistlerinin raporun onaylanması lehinde oy verebileceğini, buna karşılık diğer milletvekillerinin “*daha gerçekçi*” davranacağını ifade etmekte. Parlamentoda grubu bulunan diğer siyasi eğilimlerden başlıcalarının da “*Vandemeulebroucke raporu*” konusunda fazla istekli olmadıkları ve “*Türkiye’yi bu derece dışlayan ve suçlayan bir metni benimsemekten kaçındıkları*” da ifade edilmekte. Ancak, gözlemciler, Siyasi Komisyondaki zamanlama, bu toplantılara girecek milletvekillerinin niteliği ve son andaki güç dengesinin tayin edici faktörleri oluşturacağını belirtiyorlar.¹⁸²⁷

¹⁸²⁷ Hadi Uluengin, “Ermeni Raporu AET’de Tartışılıyor”, *Cumhuriyet*, 20 Kasım 1985

3.3.100. Ankara Artan Yayınları Dikkatle İzliyor / Sedat Ergin

Sovyet Basınında Ermeni İddiaları

Sovyetler Birliği yetkililerinin, Sovyet Ermenistan Cumhuriyeti'nin resmi yetkililerinin teröristleri hiçbir zaman yüreklendirmedikleri ve terörü desteklemediklerine ilişkin açıklaması Ankara'da dikkatle karşılandı. Bilindiği gibi, dünkü gazetemizde Moskova'da bulunan arkadaşımız Ergun Balcı'ya Sovyet Dışişleri Bakanlığı Enformasyon ve Basın Dairesi Başkan Yardımcısı Yuriy Gremitskiy'in verdiği bir demeç yer almıştı. Gremitskiy demecinde, arkadaşımız Balcı'nın Ermeni terörüne ilişkin sorularını yanıtlarken, Sovyetler Birliği'nin kişisel ya da devlet terörü olarak her türlü terörün karşısında olduğunu söylemiş ve Ermenistan Sovyet Cumhuriyeti yetkililerinin de aynı tutum içinde bulunduğunu bildirmişti.

Oysa Sovyetler Birliği'nde TV programları, basında çıkan yorumlar, yayımlanan kitaplar ile Sovyet Ermenistan Cumhuriyeti yöneticilerinin açıklamalarında son zamanlarda Ermeni iddiaları doğrultusunda önemli ölçüde bir artışın ortaya çıktığı gözleniyor.

Olay 1: Bunun son örneğini, "Izvestia" Gazetesi'nde bundan on gün kadar önce "Sovyetler Birliği'nin Ermeni soykırımını tanıdığını açıklayan bir makalenin yayımlanması" oluşturuyor. "Izvestia"daki makalede geçen ağustos ayında Cenevre'de toplanan Birleşmiş Milletler Soykırım Alt Komitesi'nde görüşülen İngilizraportör Whitdker'in hazırladığı ve Türkiye'nin girişimleri üzerine işleme konmayan soykırım raporu üzerindeki resmi Sovyet görüşü anlatılıyor.

"Izvestia"ya göre, komitede Sovyetler Birliği'ni temsil eden delege Sofinski'nin yer yer rapora karşı bir tavır takınması, raporun içinde yer alan "Ermeni soykırımı" ile ilgili bölümlerden kaynaklanmıyor. Özellikle bu noktaya açıklık getirmek üzere kaleme alındığı anlaşılan yazıda Sofinski'nin Alt Komite'de "Ermenilere yapılan soykırımı" kınadığı, ancak bu kınamasının kamuoyuna yeterince yansımadağı anlatılıyor.

"Izvestia" daha sonra Sovyet Delegesi Sofinski'nin Alt Komite'deki konuşmasında "1915-16'daki Ermeni soykırımı gerçeğı inkâr edilemez. Hiçbir şey Türkiye'yi o tarihlerde yönetenlerin Ermenilere karşı

*gerçekleştirdikleri şeytani soykırım eylemini meşru gösteremez” dediğini aktarıyor.*¹⁸²⁸

Prezidyum Üyesi: “Vatana Dönme Arzusu İçindeyiz”

Olay 2: “Izvestia”da çıkan bu yorumdan iki hafta kadar önce de Sovyet Ermenistan Cumhuriyeti yöneticilerinin konuya bakışlarını gösteren ilginç bir olay, Kıbrıs Rum Kesimi’nde yaşandı. Ermenistan Sovyet Yüksek Prezidyumu üyesi Karlen Dalakyan Ekim Devrimi’nin yıldönümü dolayısıyla Kıbrıs SSCB Dostluk Derneği tarafından düzenlenen törenlere katılmak üzere Lefkoşe’nin Rum Kesimi’ne gitti, Dalakyan, Dostluk Cemiyeti’nde 6 Kasım tarihinde bir basın toplantısı düzenleyerek “soykırım” iddiasını ortaya attı ve Türkiye’yi ağır bir dille suçladı. ,

Dalakyan, basın toplantısında aynen şunları söyledi: “*Ermeni halkının yarısı Türkler tarafından katledildi ya da vatanlarını terke zorlandı. Türkler soykırıma tabi tutulmaları ve vatanlarını terk etmelerinden bu yana 70 geçmiş bulunuyor. Ama vatanlarına dönme arzusu Ermeni halkının içinde alev alev yanıyor. Halkımız bunu unutmadı ve unutamaz da. Halkımız hala vatanını terk etmenin acısını hissetmekte ve ona dönme arzusu içinde bulunmaktadır.*”

Olay 3: Geçen haziran ayında Moskova televizyonunun ikinci kanalı “Dzori Miro” adlı 45’er dakikalık iki ayrı bölümden oluşan ve 1900 - 1920 yılları arasında Doğu Anadolu’da yaşamış bir Ermeni ailesinin yaşamını anlatan bir film yayımlandı. Televizyonda iki akşam üstüste haber programından hemen sonra yayına sokulan bu filmde Bitlis, Van ve Erzurum “Ermenistan” olarak gösterildi. Filmde “Ermenistan”da asırlarca sakin bir hayat yaşayan Ermenilerin 1900 yılından itibaren Osmanlı İmparatorluğu’nun saldırılarına hedef olduğu öne sürüldü ve Sovyet Ermenistan’ında çekilmiş, Osmanlı askerlerince Ermeni ailelerine yapıldığı ileri sürülen saldırı, tecavüz ve yağma olaylarını canlandıran görüntülere yer verildi. Filmde, Batı Avrupa ülkelerinin “Osmanlı mezalimi” karşısında sessiz kalmaları üzerine “Ermeni direnişi”nin ortaya çıktığı savı da ileri sürüldü. Film, “Sovyet Ermenistan”ının kurulmasıyla Ermenilerin huzura kavuştuğu belirtildiği bir final bölümüyle sona erdi. Türkiye’nin doğu illerini “Ermenistan ülkesi” olarak gösteren bir haritanın da yayınlandığı filmin son sahnesin de

¹⁸²⁸ Sedat Ergin, “Ankara Artan Yayınları Dikkatle İzliyor”, *Cumhuriyet*, 29 Kasım 1985.

eli ile toprağı kucaklayan yaşlı bir Ermeni görüntüsü ile “*vatana hasret*” teması işlendi.¹⁸²⁹

Pravda’daki Yazı: “Bir milyon İnsan Katledildi”

Olay 4: Dünyanın çeşitli yerlerindeki Ermeni topluluklarının soykırım günü olarak andıkları ve Türkiye’ye karşı protesto gösterileri düzenledikleri 24 Nisan 1985 tarihinde Sovyetler Birliği Komünist Partisi’nin resmi yayın organı “*Pravda*” Gazetesi’nde “*Ermeni soykırımı*”nın yapıldığını savunan “İnsanlık Kınıyor”başlıklı bir makale yayımlandı. İnsanlığa karşı işlenen “*kanlı cinayetlerin*” başında “soykırım”ın geldiği belirtilen Pravda daki makalede bu girişten sonra “Emperyalizmin en büyük soykırım hareketinin bundan 70 yıl önce Osmanlı Türkiye’sinin liderleri tarafından Ermeni nüfusu üzerinde gerçekleştirildiği” öne sürüldü ve “bunun sonucu bir milyondan fazla insan yok edildi” denildi. Yazıda, sözde “*Ermeni soykırımı*” gerçeğini inkâr etmeye çalışan “*Batı’daki bazı çevreler*” de bu tutumlarından dolayı sert bir dille eleştirildi. Bu yazıyla Komünist Partisi’nin yayın organı ilk kez “Ermeni soykırımı”nın yapıldığını kabul eden bir çıkış yapmış oldu.

Olay 5: Sağladığımız bilgilere göre, yine bu yıl yaşanan bir başka olay da, Moskova’da görevli bir grup yabancı diplomat için Sovyetler Birliği’ni tanıtmak amacıyla düzenlenen bir gezinin Ermenistan Cumhuriyeti’ndeki bölümünde yaşandı. Diplomatlar Ermenistan Cumhuriyeti’nin başkenti Erivan’daki “*Soykırım*” anıtına da götürüldüler. Buradaki resmi bir görevli yabancı diplomatlara yaptığı açıklamalar sırasında anıtın yalnızca “soykırım” değil, aynı zamanda “Ermenistan’ın bölünmüşlüğü” de simgelediğini söyledi.¹⁸³⁰

Diğer Olaylar

Sözünü ettiğimiz olayların tümü de içinde bulunduğumuz yıl gerçekleşti. Bundan önceki yıllarda özellikle Sovyet Ermenistan Cumhuriyeti’nde yayımlanan kitaplarda, gazetelerde çıkan yazılarla, radyo yayınlarında “*soykırım*” teması sürekli bir şekilde işlenmekteydi. Bu yayınların yanı sıra Sovyet Ermenistan Cumhuriyeti’ndeki müzelerde asılı haritalarda Türk-Sovyet sınırının gösterilmemesi de dikkat çeken bir başka husus.

¹⁸²⁹ Sedat Ergin, “Ankara Artan Yayınları Dikkatle İzliyor”, *Cumhuriyet*, 29 Kasım 1985.

¹⁸³⁰ Sedat Ergin, “Ankara Artan Yayınları Dikkatle İzliyor”, *Cumhuriyet*, 29 Kasım 1985.

Yine bu Cumhuriyette orta öğrenimde okutulan ders kitaplarında Doğu ve Güneydoğu Anadolu'nun önemli bir bölümü “*tarihi Ermenistan*” sınırları içinde gösteriliyor.

Ayrıca yine Sovyet Ermenistan Cumhuriyeti'nde bulunan Eçmiyazın Katolikosu Vasken-l'in çıktığı yurt dışı gezilerde yaptığı konuşmalarda “soykırım” temasını işlediği, ayrıca “*Soykırımın dünyaya tanıtılmasının Ermenilerin en önemli görevi olduğunu*” söylediği de biliniyor. Katolikos, ayrıca Batı Avrupa'daki ziyaretlerinde Ermeni terörünü destekleyen çevrelerle de görüşmelerde bulundu. Vasken-l'in görüştüğü kişiler arasında Ara Toranyan'ın da bulunduğu derlediğimiz bilgiler arasında.¹⁸³¹

3.3.101. Gene Soykırım Hikâyesi / Hasan Cemal

Osmanlı İmparatorluğu'nun son yılların da yaşanmış bir trajediyi “*Ermeni soykırımı*” olarak tescil ettirmeyi ve ülkemizi köşeye sıkıştırmayı amaçlayan odakların faaliyetleri gittikçe yoğunlaşmaktadır. Amerikan Kongresi, Avrupa Parlamentosu, Sovyet basın ve televizyonu ile Sovyet Ermenistan Cumhuriyeti'nde konuyla ilgili olarak dikkat çekici gelişmeler vardır.

En başta şunu bir kez daha vurgulayalım: “*Ermeni soykırımı*”na dönük bu girişim ve tavır alışların tümü, sadece tarihi çarpıtmak değildir, aynı zamanda terörizme yeşil ışık yakmaktır; bugüne kadar elliye yakın diplomatımızı şehit etmiş olan teröristleri, bir bakıma özendirme. Ayrıca, değişik hesaplarla bu faaliyetlere şu ya da bu biçimde katkıda bulunan çevrelerin, “*terörizme karşı uluslararası işbirliği*” sözünü ağızlarına almaları inandırıcılıktan çok uzak kalmaktadır.

Amerika Başkanı Ronald Reagan, “*terörizme karşı işbirliği*”nden en çok söz eden devlet adamlarından biridir. Kaliforniya Valisi Dökmeciyan'ı Amerikan Soykırımı Konseyi üyeliğine atayan da gene kendisidir. Bugün ABD'nin Kaliforniya eyaletinde “*Ermeni soykırımı*” iddialarının liselerde ders kitabı olarak okutulması kabul edilmiştir.

Sayın Reagan, “*terörizme karşı işbirliği*”nden sürekli dem vurmaktadır, ama Ermeni terörizmini özendirici nitelikte bir karar tasarısı Amerikan Kongresi'nde 233 oy toplayabilmektedir. Ve Reagan yönetimi buna karşı yeterli bir mücadele vermekten uzak kalmaktadır.

¹⁸³¹ Sedat Ergin, “Ankara Artan Yayınları Dikkatle İzliyor”, *Cumhuriyet*, 29 Kasım 1985.

Temsilciler Meclisi'ndeki karar tasarısında şöyle denilmektedir: *“Dünyadaki bütün Ermeniler ve dostları tarafından, özellikle 1915-1923 yılları arasında Türkiye’de yapılan soykırımın kurbanları olan 1.5 milyon Ermeni’nin hatırasının anıldığı 24 Nisan 1986 tarihinin, insanın insana zulmünün milli anma günü olarak saptanması...”*

Bu karar tasarısı 4 Haziran 1985’te oylanmış, fakat 233 oy almasına rağmen gerekli üçte iki çoğunluğu sağlayamadığı için kesinleşmemiştir. İşin ilginç yanı, Reagan yönetiminin, kararın, kesinleşmesi durumunda kendisini bağlayacağını Kongre’ye bildirmiş olmasıdır. Karar tasarısının hafta içinde Kongre Tüzük Komisyonu’nda yeniden ele alınması beklenmektedir. Acaba Reagan yönetimi bu karar tasarısına ne ölçüde karşı çıkacaktır? *“Tavşana kaç, taziye tut”* tavrını yeğleyip, tasarının Demokles’in Kılıcı gibi sallanmasına mı yeşil ışık yakacaktır?

Bilemiyoruz şimdilik.

Washington Büyükelçimiz Şükrü Elekdağ, Washington Times Gazetesi’ne verdiği demeçte, karar tasarısının kesinleşmesi durumunda Türk-Amerikan ilişkilerinin *“ciddi ve tamiri mümkün olamayacak derecede zarar görebileceğini”* söylemiştir. Haklıdır Sayın Büyükelçi. Anadolu Ajansı’nın haberine göre Büyükelçi Elekdağ, Özal hükümetinin, *“Amerikan askeri tesislerinin Türk toprakları üstündeki varlığı konusunda yeniden değerlendirmeye”* yönelebileceğini de ima etmiştir.

Ülkemizin bütünlüğüne karşı faaliyet gösterenleri, teröristleri yüreklendiren Amerikan Kongresi’ndeki bu girişimlere karşı en kararlı ve sert tepkinin gösterilmesi ulusal bir görev niteliği taşır. İş, yalnızca tepki göstermekle bitecek değildir kuşkusuz, ama Türkiye’nin öyle itilip kakılacak bir ülke olmadığını sergilemenin böyle bir kalkış noktasından geçtiği hiçbir zaman akıldan çıkarılmamalıdır.

Bir dost ve müttefik ülke olan Amerika’da durum böyledir. Öte yandan, iyi komşuluk ilişkilerini sürdürmeye ve geliştirmeye Türkiye’nin her zaman özen gösterdiği Sovyetler Birliği’nde de bu konudaki belirtiler pek öyle iç açıcı değildir. Yarın da bu konuya satırbaşlarıyla değineceğiz.¹⁸³²

¹⁸³² Hasan, Cemal, “Gene Soykırım Hikâyesi”, *Cumhuriyet*, 1 Aralık 1985.

3.3.102. Silkinmek / Uğur Mumcu

Ermeni sorunu, sonunda ASALA örgütünün planladığı gibi gündeme geldi. Terör örgütleri, kabul etmek gerekir ki, bu alanda azımsanmayacak bir başarı elde ettiler. Hem de ABD ve Fransa Devlet Başkanları'nı da kanlı amaçlarına alet ederek! Bu sonuç şimdilik Türkiye aleyhine görülüyor. Ancak böyle gelişmeleri destekleyenler, çok tehlikeli bir silahla oynuyorlar. Henüz kimse bunun farkında değil. Türkiye'ye karşı neredeyse "Haçlı zihniyeti" ile bir araya gelenler bu silahın günün birinde geri tepeceğini ve bugün bu silahı ellerinde tutanları yaralayacağını bilmiyorlar mı?

Evet, Batı ülkeleri, "*uluslararası terör*" diye siyasal amaçlarla terör eylemlerine başvuranları bunca yıl, sabah akşam kınamadılar mı? Kınadılar. ASALA'nın Türk diplomatlarına karşı giriştiği kanlı saldırılar siyasal amaçlı birer terör eylemi değil miydi? Evet öyleydi. Öyleyse, kim bundan sonra siyasal amaçlı terör eylemlerini kınayabilir? Mitterrand'ın AET'de, Ermeni ve Rum lobilerinin de ABD Temsilciler Meclisi'nde Ermeni soykırım savlarına yer vermeleri, bu yolla ASALA'nın terör eylemlerini onayladıkları, bundan sonra da bu tür eylemlerde bulunanlara karşı yeşil ışık yakmak değil midir?

Yarın ya da öbür gün söz gelimi Cezayirli teröristlerden oluşan bir örgüt - üstelik de haklı nedenlerle - Fransız sömürgeciliğinin bireysel terör yoluyla öcünü almaya kalkarsa ne diyecektir Mitterrand? Vietnam halkının öcünü almak isteyen bir terör örgütü çıksa, ne yanıt verecektir Reagan? Bu yol çok tehlikeli bir yoldur. Bu yol biraz açılırsa bundan kimin, ne zaman ve ne ölçüde zarar göreceğini hiç kimse kestiremez.

Kural hiç değişmez, teröre destek olanlar günün birinde aynı teröre hedef olurlar. Bunlar hep bilinen gerçekler...

Bu gerçeklerin yanında Türkiye'nin kendi öz sorunlarına niçin bu kadar katı ve niçin tek yanlı baktığı da bir önemli gerçek ve yanıt bekleyen bir soru işaretidir.

Bir haftadır yurt dışındayım. Görev gereği karşılaştığım yabancı gazetecilerle Ermeni sorununu da konuşuyordum. Bu konuda ağzını açan yabancı gazeteciler, hemen "*Ermeni soykırımı*" dan söz ediyorlar. Arkasında da Türkiye'deki siyasal davalardan söz açıyorlar. Anlaşıyor ki, ASALA örgütü arkasına devletleri ve parlamentoları da alarak

açtığı propaganda savaşında başarılı olmuştur. Biz ise en haklı gerçekleri Batılı diplomatlara bir türlü anlatamamışız.

Ermeni sorununun uluslararası terörle yan yana ve iç içe gelmesini Batı kamuoyunda pek anlatamamışız. Pek değil hiç anlatamamışız. Biz bu konuları Batı kamuoyunda en etkili biçimde anlatacak olanlara ise pasaport bile vermemişiz. Alın Mümtaz Soysal konusunu... Orly duruşmasında ASALA örgütünün ipliğini pazara çıkaran ve Fransız mahkemeleri önünde Türk halkını ve Türk devletini temsil eden ve bu görevi ile hepimize gurur veren Soysal, 12 Mart günlerinde, eline kirli paspaslar verilip, zorla tuvalet temizlettirilen ve tokatlanan bir sanık değil miydi? Ermeni tezlerini, kılı kırk yaran titizliğiyle çürüten Profesör Türkkaya Ataöv, pasaport alabilmek için Emniyet Müdürlüğü önünde ömür tüketen çileli bir aydın değil miydi?

Biz oldum olası ülke sorunlarına ve dış politikaya mehter marşıyla yaklaşmış, çağın gerçeklerini, çevremizde ve dünyada oluşan dengeleri görmezlikten gelmişiz. İşte görüyoruz, ASALA bir terör örgütü, hem de uyuşturucu madde kaçakçılığı yapan kirli ve kanlı bir örgüt. Bunun belgeleri var, kanıtları var. Fransa’da Ermeni uyuşturucu madde kaçakçıları ve Marsilya Mafyası siyasal partilerle, hükümetle iç içe... Öyle ki Mitterrand’ın bir zamanlar içişleri bakanlığını yapan Gaston Defferre, Ermeni Mafyası’nın gedikli ve ücretli avukatı..

Biz daha dünyaya bu gerçekleri anlatamamışız. ASALA’nın arkasında uyuşturucu madde örgütlerinin bulunduğunu Batı kamuoyunda dile getiremezsek neyi, nasıl anlatacağız? Kendi ülkemizde, çağdışı düşünce yasaklan egemenken, insanlar, üye oldukları parti ya da dernekler ne deniyle ve yazdıkları üç satır, beş satır yazılardan ötürü onar yıl, on beşer yıl ağır hapis cezalarına çarptırılıyorlarsa, bir Batılı toplumda, nasıl yandaş buluruz? Kim dinler bizi? Kim inanır bize? Bugün artık anlaşılıyor ki, ASALA yalnızca bir terör örgütü değildir. Arkasında uyuşturucu madde kaçakçıları, çokuluslu terör, bunlardan da önemlisi, devlet başkanları ve dost sanılan ülkelerin Rum ve Ermenilerden oluşan lobileri var.

Bu “*kin ve husumet cephesini*” yarmak için ülkemizde baştanbaşa bir uygarlık ve özgürlük rüzgâr estirmek ve böylece Batılı toplumlar ile hiç olmazsa demokrasi konusunda ortak değer yargılarını paylaşmak gerekir. İşte o zaman, ASALA’yı da, bu terör örgütüne siyasal destek sağlayanları da Batı kamuoyu önünde, açıkça kınar ve

suçlarız. İşte o zaman inandırıcı oluruz. İşte o zaman Batı kamuoyunu da - hiç olmazsa bir kesimi ile- arkamıza alırız.

Acı gerçeği görelim: Bugün dünya kamuoyunda yalnızız. İşte Kıbrıs konusu, işte Ege'deki haklarımız, işte Ermeni sorunu...

Bu yalnızlığı yenmenin ilk koşulu kendi ülkemizde uygarlık ve barış rüzgârları estirmektir. O zaman ASALA'nın da sırtını yere getiririz, Mitterrand'ın da. Rum ve Ermeni lobilerinin de...

Bunun için silkinmek gerekir; Kuvayı Milliye günlerini anımsayarak...¹⁸³³

3.3.103. İç Politika - Dış Politika / Hasan Cemal

Köşemizi bugün Bülent Ecevit'e bırakıyoruz; şöyle diyor:

“*Ermeni sorunu*”nun ve “*soykırımı*” iddialarıyla ilgili girişimlerin bugünkü boyutlarına varabilmesinin temel nedeni, Türkiye'nin rejim sorunudur. Türkiye, demokrasiden uzaklaşmakla, dünyadaki etkisinden ve gücünden çok şey kaybetmiştir. Özellikle Batı Avrupa ile ilişkilerinin bozulması sonucunda, uluslararası ilişkilerinde çok unsurlu denge aksamıştır. Türkiye, uluslararası forumlarda sesini ve ağırlığını duyuramaz olmuştur.

Demokrasimiz kesintiye uğrayıncaya kadar Ermeni militanlar, Türkiye'ye karşı yürüttükleri kampanyadan ve terör eylemlerinden önemli bir siyasal sonuç alamıyorlardı. Fakat rejim değişikliğinin dünyada zayıflatıp yalnızlaştırdığı Türkiye, yalnız Ermeni militanların veya başka militan grupların kampanyaları karşısında değil, kimi devletlerin olumsuz veya düşmanca tavırları karşısında da eli kolu bağlı kalmaktadır...

Türkiye'den kaçan birkaç militan bile, bazı dış ülkelerde ve çevrelerde, şimdi, Türkiye'den daha etkili “*lobi*”ler oluşturabilmektedir. Son yıllarda gerek bu militanların, gerek Ermeni militanların uluslararası alanda Türkiye ye karşı kazandıkları etki şu gerçeği gösteriyor

¹⁸³³ Uğur Mumcu, “Silkinmek”, *Cumhuriyet*, 8 Aralık 1985.

Yurt içinde terörizmi yenmek gerekçesiyle yapılan rejim değişikliği, yurt dışında bir avuç militanın veya teröristin Türkiye’yi bazı bakımlardan yenik düşürebilecek duruma gelmesini sağlamıştır.

Türkiye’nin iç politikasıyla dış politikası bir ölçünün ötesinde birbirinden ayrılamaz. Gerek bu gerçeği, gerek uluslararası ilişkilerde kamuoyu etkisini ilk fark edenlerden biri Atatürk’tür. Kurtuluş Savaşı’nda, Atatürk, halk örgütlenmesine ve her şeyin tam bir serbestlikle tartışabildiği bir parlamentoya verdiği önemle, Türk ulusunun haklarını dünya kamuoyuna, bütün dünyaya, o arada işgal devletlerine kabul ettirebilmiştir. Cephedeki zaferin diplomatik başarıya dönüşmesinde en büyük etken bu olmuştur. Türkiye toprakları üzerinde bir Ermeni devleti kurulması tertipleri de o şekilde bozguna uğratılmıştır. Türkiye, dünyadaki saygınlığını ve uluslararası forumlardaki etkinliğini yeniden kazanabilmek ve ulusal haklarını koruyabilmek için, gerçek bir demokrasiye bir an önce dönmek zorundadır. O zaman pek çok uluslararası sorunumuz kendiliğinden çözüm yoluna girer, hatta bazı sorunlar o arada “*Ermeni sorunu*” Türkiye için siyasi anlamda bir sorun olmaktan çıkar.

Amerikan Kongresi Ermeni iddialarını gerçekmiş gibi kabul eden ve Türk ulusunu ağır isnatlarla kınayan bir tasarımı ele alırken, aynı ünlerde, aynı günlerde, Türkiye, Amerika Birleşik Devletlerine, kapitülasyon benzeri ekonomik ödünler ermiştir. Bu durumda, Amerikan Kongresi’nden Ermeni iddialarıyla ilgili olumsuz bir karar çıkarsa Türkiye’nin birtakım yaptırımlar uygulamasını beklemek boşunadır. Fakat Amerika Birleşik Devletleri dâhil tüm devletler şunu bilmelidirler ki, demokrasinin kesintiye uğradığı ve ulusal iradenin etkisizleştirildiği bir dönemde, Türkiye’ye yapılan baskıları, haksızlıkları ve Türkiye’den koparılan ödünleri, Türk ulusu hiçbir zaman kabul etmeyecektir.

Türkiye’de demokrasi tüm gerekleriyle işle duruma gelecektir ve o zaman Türk ulusunun, bu haksızlıkları ve ödünleri kabul etmediği, geri çevirdiği görülecektir. Gerek Ermeni sorunu konusunda, gere başka konularda Türkiye’den gelen tepkiler karşı ABD yönetimi;

-Haklısınız, ama ne yapalım, bizde demokrasi var, kamuoyuna, kamuoyunu oluşturan kurumlara, o arada Kongreye karışmıyoruz, bizi anlayışla karşılamalısınız demektedir.

“Bu tavrın ve mazeretin karşısında, “Bizde de demokrasi var” diye çıkılabildiğinde de bu söz inandırıcılık kazandığında, Türkiye haksızlıklar ve baskılar karşısında kolayca direnebilecektir. Ermeni militanlarının ve ya Türkiye’den kaçan bir avuç militanın lobileri karşısında etkisiz kalmaktan, Suudi Arabistan’ın küstahlığı karşısında sesiz durmaktan, Yunanistan’a ödün üstüne ödün vermekten ve Amerikan Kongresi’nin gündemine Türkiye aleyhinde karar tasarıları girerken Amerika’ya kapitüler ayrıcalıklar tanımak gibi durumlara düşmekten kurtaracaktır.” (Tercüman, 7.12.1985 S.8)

Sayın Bülent Ecevit’in bu satırlarının dikkatle okunup serinkanlı bir biçimde düşünülmesini dileriz, bunun çok yararlı olacağı kanısındayız.¹⁸³⁴

3.3.104. Kasım Gülek, Cumhuriyet’in Sorularını New York’ta Yanıtladı / Tanju Akerson

ABD’de Ermeniler, İsrail Lobisinden Güç Ahyor

New York Manhattan’ın doğu yakasında kentin en kısa ve en sık caddelerinden biri olan East Avenue’de Türk siyasal yaşamının en kıdemli kişilerinden Kasım Gülek ile konuşuyoruz...¹⁸³⁵

Ermenilerin Arkasında Kim Var?

Güncel konu “*Ermeni soykırımı*” tasarısından söz ediyoruz. Şöyle diyor Gülek: “*Ermenilerin amacı Balfour Bildirisi gibi bir şey çıkartmak. İsrail Devleti’nin kurulmasına ilk adım olan, İngilizlerin 1917’deki bildirisi. Amerikan Kongresi’nden çıkartmak istedikleri tasarıya bu gözle bakıyorlar. Bir kere Amerikan resmi kayıtlarına, resmi hayatına Ermeni soykırımını geçirirlerse bu yönde önemli bir adım atmış olacaklar. Böyle bir ‘soykırım’ tasarısı Kongre’den çıkabilir. Bugün çıkmasa yarın çıkar. Türkiye’nin bunu önleyecek lobisi yok. Amerikan yönetiminin ilgisine kalmış. O da Kongre üzerinde baskı manivelasını bu iş için her zaman nereye kadar kullanır? Ne kadar zorlar? Yönetim ile Kongre arasında bin bir dengenin, hesabın içinde bu tasarı ne kadar yer tutar?”*

¹⁸³⁴ Hasan, Cemal, “İç Politika - Dış Politika...”, Cumhuriyet, 10 Aralık 1985.

¹⁸³⁵ Tanju Akerson, “Kasım Gülek, Cumhuriyet’in Sorularını New York’ta Yanıtladı”, Cumhuriyet, 8 Ocak 1986.

Gülek dudak büküyor: “Fazla uğraşmazlar... Yarın öbür gün çıkar böyle bir tasarı. Bence Türkiye buna artık ehemmiyet vermez gözükiip başka tedbirler araştırmalı. Çünkü bu olayı anlatmakta geç kaldık, anlatamadık. Soykırım diye bir şey yok. Ama artık bunu anlatmamız imkânsız. Sessiz ve derinden önünü kesmeliyiz.”¹⁸³⁶

İsrail Lobi’sinin Gücü

“Nasıl?” sorusunu Gülek şöyle yanıtlıyor:

“Bakın, bütün bu işlerin İsrail lobisi var. Yahudi Lobisi ABD’nin en güçlü odaklarından biridir. ABD ile ilişkilerin yarar sağlayıcı yürümesi bu odaktan geçer. İsrail Lobisi olmasa Ermeniler bu işi bu dereceye getiremezler. İsrail Lobisi, Türkiye’nin Ortadoğu politikasını beğenmiyor. Bunu açıkça ifade etmiyorlar. Ama Kongre’de Ermeni tasarısı, askeri yardım gibi konular gündeme gelince Türkiye’yi rahatsız edici doğrultuda ağırlıklarını koyuyorlar. Türkiye’nin, İsrail Lobisi’nin gözüne aşırı Arap yanlısı politikasını yumuşattığı sinyalinin gelmesi, Amerikan siyasal mekanizmalarına Türkiye ile ilişkilerde hemen olumlu belirtileriyle yansır.”

“Türkiye nasıl verecek böyle bir sinyali?” Gülek bu soruyu da şöyle yanıtlıyor:

“Bağıra bağıra vermeye lüzum yok. Şu, Tunus’a İsrail hava taarruzundan sonra yaptığımız çıkışlar yok mu? Son derece kötü etki yaptı İsrail Lobisine burada... Bu kadar Arap yanlısı olmanıza ne gerek var diye diplomatik bir lisanla bunu dile getiriyorlar. Sonra Amerikan siyaset kanallarında Türkiye için olumsuz yönde çalışmalarını güçlendiriyorlar.” İsrail Lobisi “Suriye, hem bizi hem sizi tehdit ediyor. Niçin böyle bir tehdit varken Türkiye bize tamamen sırt çevirip yüzde yüz Arapları tutan bir politika izlesin, anlayamıyoruz” görüşünde. ABD’deki İsrail Lobisi’ne göre “Türkiye’nin Ortadoğu politikasını sanki Araplar yönlendiriyor... Tabii, Türkiye’nin bugünkü şartlarda üst düzeyde bir takım dramatik adımlarla bu görüntüyü değiştirmesi beklenemez. Değiştirmeye kalkması da yanlış olur. Bu iş son derece kapalı, el altından birtakım etkili özel kanallardan yapılır. Sonucu, yani olumlu sonucu derece derece Amerikan siyaset mekanizmalarında gözükiir. Amerikan Kongresi’nde bir rahatlama yolu açılabilir.”¹⁸³⁷

3.3.105. Fransa’nın Bakış Açısı / Hasan Cemal

Fransa bugün Türkiye ile ilişkilerine nasıl bakıyor? Dışişleri Bakanı Roland Dumas’nın Cumhuriyet’e verdiği demeçte bu sorunun karşılığı satır başlarıyla yer

¹⁸³⁶ Tanju Akerson, “Kasım Gülek, Cumhuriyet’in Sorularını New York’ta Yanıtladı”, *Cumhuriyet*, 8 Ocak 1986.

¹⁸³⁷ Tanju Akerson, “Kasım Gülek, Cumhuriyet’in Sorularını New York’ta Yanıtladı”, *Cumhuriyet*, 8 Ocak 1986.

almaktadır. Yazı İşleri Müdürümüz Okay Gönensin'in Paris'te sorularını yanıtlayan Sayın Dumas, şu noktalara dikkati çekiyor:

(1) Fransa, Ermeni terörünü “teşvik” etmiyor; ayrıca 1915-1916 “olayları”ndan bugünkü Türkiye'nin sorumlu tutulamayacağını açıklamaktadır. Bunun gibi Fransa'nın, *“Türkiye Cumhuriyeti'nin bütünlüğünü tehdit edecek herhangi bir talebe herhangi bir desteği söz konusu olamaz...”*

(2) Fransa Cumhurbaşkanı, *“herkesi tatmin edici bir çözüm aramak”* amacıyla, Avrupalı müttefiklerine Ermeni sorununu *“tartışmayı”* önermiştir. Bu konuda *“bir uluslararası ve tarafsız tarihçiler komisyonu”* kurulması bir fikir olabilir.

(3) *“Dostane çözüm”* konusu; Fransa'ya göre bu anlaşmada iki etken rol oynamış bulunuyor: *“Bir yanda, henüz yetersiz olsa da demokrasiye geçiş konusunda 1983 Aralığından bu yana Türkiye tarafından sağlanan gelişme; diğer yanda Türkiye'nin, bu yolda devam edileceğine ve insan haklarına tam saygı için zorunlu tedbirlerin hızlandırılacağına dair taahhütleri.”*

(4) Türkiye'nin AET'ye *“tam üyeliği”* konusunu Fransa şimdilik erken bulduğunu belli etmektedir; bununla birlikte, *“AET'nin Türkiye'ye vereceği kredilerin açılmasına artık karşı değiliz”* demektedir.

(5) Dışişleri Bakanı Dumas, Türk-Fransız ilişkilerinin soğuk bir dönemden geçtiğini belirtirken, *“Türkiye ile uluslarımızın yüzyıllardır süren karşılıklı takdirine layık ve karşılıklı çıkarlarına uygun ilişkileri yeniden kurmay derinden istediğimize sizi temin ederim”* demektedir. Bu konuyu *“açıkça, içtenlikle, art düşüncesiz”* konuşmayı önermektedir Sayın Dumas.

Fransa Dışişleri Bakanı'nın söylediklerine değişik açılardan yaklaşılabılır. Fransa'nın *“Ermeni terörüne destek olmadığı”* yolundaki açıklamasından memnun kalabiliriz; ancak bu konuda genel olarak benimsedikleri tutumun, terörü teşvik edici bir ortama yol açtığını anımsatırız. Cumhurbaşkanı Mitterrand'ın, sorunu uluslararası forumlara getirme yolundaki girişimini kınayabiliriz. Fakat Ermeni sorununu ele alacak *“uluslararası bir komisyon”* fikrinden hareketle olaya daha değişik bir boyut kazandırabilir ve tarih araştırmalarımıza yeni bir yön ve uluslararası bir içerik katabiliriz.

İnsan hakları ve demokratikleşme alanında Fransa Dışişleri Bakanının bazı açıklamaları rahatsızlık yaratıcı olabilir; çünkü Türkiye'nin "*taahhütleri*"nden ve bunları yerine getirip getirmeyeceğinin izlenmesinden söz etmektedir. Sayın Bakana öfkelenebiliriz. Ulusal onurumuza gölge düştüğünü belirtebiliriz. Fakat esas konu, Avrupa Konseyi'nin bir üyesi ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin bir tarafı olarak Türkiye'nin, kendi imzasıyla kendini bağladığı birtakım "*taahhütleri*" nin zaten bulunmasıdır...

Türk - Fransız ilişkilerinin bozulmasında, Paris'in, Özellikle Ermeni sorununda benimsediği tavırlar rol oynamıştır. Kuşkusuz başka bazı nedenler de vardır...

İki ülke arasındaki bu talihsiz dönemin aşılması her iki ulusun da yararına olacaktır. Bu bakımdan Sayın Roland Dumas'nın temennisine katılıyoruz: Oturalım, "*açıkça, içtenlikle ve art düşüncesiz*" konuşalım bu konuyu...¹⁸³⁸

3.3.106. Ermeni Raporu, Avrupa Parlamentosu Gündeminde / Hadi Uluengin

"*Ermeni sorunu*" bu hafta bütün gözlerin Brüksel'e çevrilmesine yol açacak. Belçikalı Milletvekili Jaak Vandemeulebroucke tarafından hazırlanarak 1915 Tehcir Olayını bir soykırım olarak niteleyen ve bu "*soykırımın*" Ankara ve AET başkentleri tarafından resmen tanınmasını isteyen rapor, büyük bir olasılıkla, Ortak Pazar danışma organı durumundaki Avrupa Parlamentosu'nun siyasi komisyonunda ya yarın ya da çarşamba günü gündeme gelecek. Gözlemciler, şu andaki güç dengesinin "*evete yakın ortada*" olduğunu belirtirken, raporun siyasi komisyonda onaylanması durumunda çok büyük olasılıkla Parlamento Asamblesi'nde de benimseneceğini ifade ediyorlar. Böylesine bir durum ise bütün gözlemcilerin ortak kanısına göre, Ermeni tezlerinin ilk kez bir Avrupa organında meşrulaşmasına yol açacak ve sorunun AET hükümetleri nezdinde de gündeme gelmesine zemin hazırlayacak.

Flaman milliyetçisi "*Halk Birliği*" partisine mensup olan, ancak Avrupa Parlamentosu'nda çevreci milletvekillerinin oluşturduğu "*Gökkuşağı*" grubun da yer alan Belçikalı parlamenter Jaak Vandemeulebroucke'nin hazırlanmış olduğu rapor, 1915 olaylarının Türkler tarafından Ermeni halkına karşı girilmiş bir "*soykırım*" olduğunu

¹⁸³⁸ Hasan Cemal, "Fransa'nın Bakış Açısı...", *Cumhuriyet*, 12 Ocak 1986.

vurguluyor. Raporun karar bölümünde, bu “soykırımı” bütün AET hükümetlerinin resmen tanınması, Türk Hükümeti üzerinde baskı yapılması ve Ortak Pazar başkentlerinin Birleşmiş Milletler belgelerine bir “soykırım” olarak geçirilmesi için diplomatik girişimler yapması talep ediliyor.

Geçen nisan ayında hazırlanan raporda şimdiye kadar Avrupa Parlamentosu Siyasi Komisyonu’nda görüşülebilmemiş değil. Bu “gecikmenin” esas nedenini de, Türkiye’nin yapmış olduğu çeşitli girişimler ve Avrupa Parlamentosu’ndaki değişik siyasi eğilimlerin “böylesine netameli bir konuda” fazla bağlanmak istememeleri oluşturuyor. Ancak, siyasi komisyonun salı ve çarşamba günleri Brüksel’de yapacağı oturumların gündemine bu kez “Vandemeulebroucke Raporu” da gelmiş durumda. Komisyon gündeminde, Latin Amerika, Ortadoğu ve Doğu - Batı ilişkileri gibi geniş kapsamlı raporların da bulunmasına rağmen, bu kez “Ermeni raporuna da” sıra geleceği büyük ölçüde anlaşılıyor.

Avrupa Parlamentosu Siyasi Komisyonu’ndaki güç dengesine bakıldığı takdirde, “Ermeni raporu”nun kabul edilme şansının fazla olduğu gözüküyor. Mevcut 53 üyeden 29’u sol kanata mensup ya da sağda yer almasına rağmen Yunanlı ya da Fransız gözlemciler, merkez ve sağ eğilimli Yunanlı ve Fransız parlamenterlerin çok büyük bir ihtimalle sol kanatla birlikte rapor lehinde oy vereceği görüşündeler. Bu karşılık, “Ermeni Soykırımı” raporuna olumsuz oy verecekleri farz edilen siyasi komisyon üyelerinin sayısı ise 24. Bu yüzden, ilk bakışta raporun kabul edileceği fikrini öne sürmek en akılcı yaklaşım. Ancak sosyalist gruba mensup milletvekillerinden bir kısmının “Türkiye’ye böylesine hasımane yaklaşan bir metne okey demek istemedikleri de” Brüksel’de gözlenen bir olgu. Siyasi komisyonda 17 üyesi olan sosyalist grubun alacağı tutum bu yüzden belirleyici bir nitelik taşıyacak. Normal olarak, Alman ve Hollandalı sosyalistlerden bir bölümünün rapor lehinde oy vermeyecekleri ya da çekimser kalacakları sanılıyor. Ancak, henüz sosyalist oylamaya ilişkin bir karar durum son ana kesinlikle belli olmayacak.

Yine özellikle “ılımlı sosyalistlerden” kaynaklanan ve raporun siyasi komisyondan geçirilmesini önlemek için düşünülen “çevrelerden” ikisi ise şöyle şekilleniyor. Bir: Ermeni sorunu tarihe ışık tutacak bir konudur ve bu yüzden de raporun bir parlamenter tarafından değil de bir tarihçiler grubu tarafından hazırlanması ve ondan sonra oylanması

gerekir. İki: Sorunu bir rapor ve kararla çözmeye imkân yoktur. Bu yüzden, Ermeni tezlerini, hem de Türk yaklaşımını ortaya koyan (hearing) Avrupa Parlamentosu'nun çatısı altında gerçekleştirilmelidir.

Ancak söz konusu iki yaklaşımı, “*ılımlı sosyalistlerin*” önce kendi gurupları içinde sonra da Avrupa Parlamentosu Siyasi Komisyonu'nda benimsetmeleri gerekiyor. Üstelik parlamento çatısı altında gerçekleştirilecek bir açık oturuma Ankara'nın da evet demesi gerekiyor. Oysa bilindiği gibi Türk Hükümeti Ermeni tezleriyle uluslararası bir platformda “*çekışmeye*” girmeyi ilke olarak reddediyor. Bu yüzden, yarın ya da çarşamba günü tartışmayı “*ertelettirebilecek*” bir uzlaşma noktası da henüz bulunabilmiş değil.¹⁸³⁹

Rapor Benimsenirse

“*Soykırım*” iddiasının yer aldığı raporun siyasi komisyonda kabul edilmesi durumunda, karanın kesinleşmesi için Avrupa Parlamentosu Asamblesi'nin de onayı gerekiyor. Gözlemcilerin ortak kanısı, Türkiye'de insan hakları konusunun işlendiği Balfe Raporu örneğinde olduğu gibi, “*Ermeni raporunun*” da komisyonda benimsenmesi durumunda parlamento asamblesinden de geçeceği şeklinde. Rapor ve karar tasarısının asamblede reddi ya da değiştirilmesi bu gözlemcilere göre çok “*uzak bir ihtimal*”

“*Vandemeulebroucke Raporun*”un kesinleşmesi ise Ermeni tezleri için çok önemli bir adım olacak. Böylelikle, ilk kez bir Avrupa organında “*soykırım*” iddiası meşruluk kazanmış olacak. Üstelik kararda, üye ülke hükümetlerinin “*soykırımı*” tanınması istendiğinden, “*moral bir baskı*” temeli de yaratılmış olacak.¹⁸⁴⁰

3.3.107. Ermeni Raporu İçin Yoğun Kulis / Hadi Uluengin

Avrupa Parlamentosu Siyasi Komisyonu'nun dün Brüksel'de başlayan ilk gün çalışmalarında “*Ermeni raporu*” zaman darlığından dolayı gündeme gelmedi. Konunun büyük bir olasılıkla bugün ya dayarın tartışılacağı ancak rapora ilişkin oylamanın şubat ayına kalacağı hemen hemen kesinleşti. Bu arada raporun daha sonraya ertelenmesi için de çeşitli girişimler Türk tarafına yakın parlamenterler tarafından sürdürüldü.

¹⁸³⁹ Hadi Uluengin, “Ermeni Raporu Avrupa Parlamentosu Gündeminde”, *Cumhuriyet*, 20 Ocak 1986.

¹⁸⁴⁰ Hadi Uluengin, “Ermeni Raporu Avrupa Parlamentosu Gündeminde”, *Cumhuriyet*, 20 Ocak 1986.

Belçikalı Milletvekili Jaak Vandemeulebroucke tarafından hazırlanan ve Ankara tezlerinin tamamen aksine, “1915 tehcir” olayını “soykırım” olarak niteleyerek bunun AET hükümetleri ve Türkiye tarafından resmen tanınmasını isteyen rapor ve karar tasarısının tartışılacağı toplantı öncesinde, Türk ve Ermeni temsilcilerin çok yoğun bir kulis faaliyeti içinde bulundukları dün Brüksel’de gözlenen esas olguyu oluşturdu.

Bir yandan, Ankara’dan “takviye” olarak Belçika başkentine yollanan Prof. Türkkaya Ataöv ve Doçent M.Kemal Öke, Avrupa Parlamentosu’nun koridorlarında diğer Türk diplomatlarla birlikte AET milletvekillerini “akılcı ve gerçekçi” bir yaklaşıma davet ederek, raporun reddedilmesi yolunda çaba gösterirken, öte yandan da özellikle Fransa’dan Brüksel’e gelen çeşitli Ermeni kuruluşlarının temsilcileri raporun onaylanması lehinde kulis faaliyetinde bulundular. Ancak dün akşam ilk oturum bittiğinde ortaya çıkan genel ve yaygın kanı “soykırım raporunun” şu anda siyasi komisyonda mevcut güç dengesinden dolayı bugün ya da yarın oylanmayacağı, raporun bir sonraki komisyon toplantısına kalacağı ve bu arada geçen zaman içinde de “Türkiye’yi fazla gocundurmayacak” bir uzlaşma formüle bulunmaya çalışılacağı şeklinde idi.¹⁸⁴¹

3.3.108. Ermeni Raporu Marta Kaldı / Hadi Uluengin

Avrupa Parlamentosu’ndaki Ermeni sorununa ilişkin tartışmalarda Türkiye yanlısı parlamenterlerin “oyalama taktiği” şimdilik başarı kazandı ve parlamento siyasi komisyonunun dün Brüksel’de yapılan oturumunda “Soykırım raporu”nun “içerik olarak genişletilmesi” benimsendi. Buna göre, 1915 Tehciri Olayı’nı bir soykırım olarak niteleyen, bu “soykırımı” AET başkentleri ve Ankara’nın resmen tanınmasını isteyen Vandemeulebroucke raporu, Sovyetler Birliği ve İran’daki Ermeniler’in durumlarına da değinen pasajlarla genişletilecek.

Raporun benimsenmesini istemeyen “Türk yanlısı” AET milletvekillerinin çabasıyla gerçekleşen bu oyalama taktiği, pratikte, Belçikalı raportör Jaak Vandemeulebroucke’nin genişletmeyi bitirmesinden sonra konunun yeniden Ortak Pazar Danışma Organı’nın gündemine gelmesine yol açacak. Vandemeulebroucke’nin yaptığı açıklamaya göre, raportör söz konusu genişletmeyi “çok kısa zamanda” gerçekleştirecek ve büyük bir olasılıkla da şubat ayındaki komisyon toplantısına yetiştirecek. Sovyet

¹⁸⁴¹ Hadi Uluengin, “Ermeni Raporu İçin Yoğun Kulis”, *Cumhuriyet*, 22 Ocak 1986.

Ermenistan'ına 1981 yılında gittiğini belirten Vandemeulebroucke, genişletme işleminden önce Avrupa Parlamentosu İnsan Hakları Komisyonu Başkanı Taylor ile görüşecek ve İran'daki Ermenilerin durumuna ilişkin olarak da bilgi alacak.

Gözlemcilere göre, Avrupa Parlamentosu'ndaki bu son gelişme “oyalama taktiği”nin bariz bir belirtisi. Buna göre, siyasi komisyonda raporun kabul edilmesini istemeyen parlamenterler, tartışmayı 16 Martta gerçekleşecek Fransa seçimlerinin ertesine sarkıtabilmek amacıyla, parlamentodaki Sosyal Hristiyan grubun başkanı Klepsch aracılığıyla bu yola başvurmuş bulunuyorlar. Çünkü sağ kanada mensup Fransız parlamenterlerin Ermeni seçmenlerin oyunu almak kaygısıyla seçimler arifesinde yapılacak bir oylamada “*Soykırım raporu*” lehinde oy vereceklerini, oysa şimdiki durumda bunun gerçekleşme şansının daha az olacağını belirtiyorlar.

Öte yandan metne Sovyet Ermenistan'ının katılması da sol kanadı özellikle komünist üyeleri “*gocundurabilecek*” ve bu da “*Ermeni yanlısı blok*” içinde bir bölünmeye yol açabilecek. Yine bu gözlemcilere göre, şubat ayındaki siyasi komisyon toplantısına raporun genişletilmiş biçimde gelmesi durumunda bile, değişiklik önermeleri verileceğinden ve bu önermelerin 9 ayrı dile tercüme edilmesi çok zaman alacağından “*soykırım raporu*”nun “*orta değil ama kısa vadede künde gelmesine*” zemin hazırlayabilecek.¹⁸⁴²

3.3.109. Ermeni Raporu, Avrupa Parlamentosu Gündeminde / Hadi Uluengin

Türkiye dış politikası açısından büyük önem taşıyan “*Ermeni raporu*”nun normal olarak Avrupa Parlamentosu Siyasi Komisyonu'nun bugün Lahey'de yapılacak oturumunda gündeme gelmesi gerekiyor. Ancak 1,5 yıla yakın süredir Türk Lobi'sinin girişimleriyle komisyonda “*hasıraltı*” edilmeye çalışılan 1915 olaylarını bir “*soykırım*” olarak niteleyen, karar taslağında bu “*soykırımı*” Türkiye ve AET hükümetlerinin resmen tanımasını talep eden raporun, bugün Hollanda başkentinde yapılacak toplantıda oylanıp oylanmayacağı hala kesinleşmiş değil. Bunun nedenini de, raporun hazırlayıcısı Jaak Vandemeulebroucke'nin salı günü Lahey'de hazır olamayacağını bildirmesi ve bu yüzden konuya ilişkin tartışmanın bugünkü gündemin son sırasına alınması. Böylelikle ancak bir saate sığdırılacak olan görüşmede raporun oylanması pek kesin gözüküyor.

¹⁸⁴² Hadi Uluengin, “Ermeni Raporu Marta Kaldı”, *Cumhuriyet*, 23 Ocak 1986.

Oylama olmadığı takdirde de konu Siyasi Komisyon'un bir sonraki toplantısında ele alınacak.

Lahey oturumu öncesinde durum şu şekilde biçimleniyor. Rapor ve karar tasarısının değiştirilmesi için verilmiş 30 önerge mevcut. Bunlardan 20'si sosyalist kanada ait, sol önergeler, esas olarak 1915 olaylarının savaş durumunda gerçekleştirilmiş “*karşılıklı üzücü eylemlerden*” kaynaklandığını vurguluyor ve “*tehcir*”in bir “*soykırım*” olarak nitelendirilmesine karşı çıkıyor. Yani, Avrupa Parlamentosu içindeki sosyalist kanat, yıllardan beri ilk defa Türkiye lehine bir girişimin öncülüğünü yapıyor. Buna karşılık, geleneksel olarak Ankara yanlısı bilinen ve “*Türk lobisi*” üyelerinin yer aldığı sosyal Hristiyan ve muhafazakâr gruplar tarafından verilmiş olan değişiklik önergeleri sosyalistlerinki kadar “*yumuşatıcı*” değil. Bu önergelerde 1915'te “*soykırım*”ın (genosid) olmadığı ama kırım (katliam) olduğu belirtiliyor. Bu yüzden, oylama gerçekleştiği takdirde sosyalist önergelerin kabul edilmesi Türkiye açısından çok daha olumlu

Yine bugün oylamanın gerçekleşeceği varsayımından hareket edildiği takdirde, değişik diğer bazı ihtimaller de mevcut. Bunlardan en önemlisi, metnin hazırlayıcısı Vanderneulebroucke'nin değişiklik önergelerinin kabulünden sonra raportörlükten istifa etmesi ve böylelikle de sorunun Avrupa Parlamentosu Siyasi Komisyonu'nun gündeminden şimdilik düşmesi. Jaak Vandemeulebroucke değişiklik durumunda istifa edeceğini bildirmiş bulunuyor. Fakat “*denge*siz” olarak nitelenen Belçikalı parlamenterin bunu yapıp yapmayacağı da henüz kesin değil.

Diğer ve Türkiye için en iyi olasılık ise raporun komisyonda olduğu gibi reddedilmesi. Böyle bir durumda tartışma Avrupa Parlamentosu Asamblesi'ne gelmeyeceğinden, Ankara, AET organında “*Ermeni badiresini*” uzun bir müddet için atlatmış olacak. En kötü ihtimal ise, oylamanın bu gün yapılması, “*sert değişiklik*” önergelerinin benimsenmesi ile rapor ve karar tasarısının nihai şekli almak için Ortak Pazar danışma organının genel kurulu önüne gelmesi. Böyle bir durumda rapor siyasi komisyonda onaylanmış olacağından, Türkiye'nin işi daha da güçleşecek ve büyük bir olasılıkla da, ilk kez uluslararası bir organ 1915 olaylarına ilişkin bir kararı kabul etmiş olacak.¹⁸⁴³

¹⁸⁴³ Hadi Uluengin, “Ermeni Raporu, Avrupa Parlamentosu Gündeminde”, *Cumhuriyet*, 26 Mayıs 1986.

Sosyalistlerle Balayı

Öte yandan, Ermeni raporuna verilen sol kanat önergelerinde de görüldüğü gibi, Avrupa Parlamentosu'ndaki sosyalist kanadın Ankara'ya karşı nispi bir yumuşama içine girdiği Brüksel'deki genel kanı. Nitekim iyi haber alan kaynaklardan edinilen bilgilere göre, Lahey'de yapılacak oturumda sosyalistlerin yeni bir olumlu girişimi daha olacak. Sosyalist grup başkan vekili Hensch, parlamento Bütçe Komisyonu'na Türkiye konusunda yeşil ışık yakacak vebu organa göndereceği bir notla Ankara'ya verilmesi öngörülen 10 milyon ECU'luk yardımın serbest bırakılmasını isteyecek. Gözlemciler, başta Alman ve Hollandalı üyeler olmak üzere, Avrupa Parlamentosu'ndaki sosyalist grupta Türkiye konusunda bir yumuşama olduğu fikrinde birleşiyorlar. Bunun açıklaması da hem Türkiye'deki son gelişmelerle, hem de SHP yöneticilerinin kendileri ile kurdukları ilişkilerle yapılıyor. Hâlbuki bilindiği gibi sosyalist grup, 12 Eylülmüdahalesinden bu yana Avrupa Parlamentosu içinde Ankara'ya karşı en sert tutumu alan siyasi eğilim olmuş ve İngiliz İşçi Partisi üyesi Richard Balfetarafından hazırlanan rapordan dolayı da, AET danışma organ Türkiye ile ilişkileri normalleştirmeyi reddetmişti.¹⁸⁴⁴

3.3.110. Ermeni Raporu İçin Kritik Gün / Hadi Uluengin

Bir yılı aşkın süredir Türk dış politikasının en önemli temel taşlarından biri durumuna gelen Avrupa Parlamentosu'ndaki “*Ermeni raporu*” konusunda “*dananın kuyruğu*” bugün kopuyor. AET Danışma Organı Siyasi Komisyonu'nun bugün Brüksel'de yapacağı oturumda, çok büyük bir olasılıkla, Belçika Milletvekili Jaak Vandemeulebroucke tarafından hazırlanan ve 1915 olaylarını “*soykırım*” olarak niteleyerek bu “*soykırımın*” Ankara ve AET üyesi ülke hükümetleri tarafından resmen tanınmasını isteyen raporun oylanması gerekiyor. Rapor ve karar tasarısının siyasi komisyonda benimsenmesi durumunda ise, bunun Avrupa Parlamentosu Kenel Kurulu'na yeniden gitmesi gerekiyor. Ancak, komisyonda kabul edilecek bir raporun genel kurulda kabul edilmesi de en büyük ihtimal. Bu yüzden, Ankara ve Avrupa Parlamentosu'ndaki Türk lobisinin” bir buçuk yıla yakın süredir uyguladığı siyaset, raporun siyasi komisyonda toptan reddedilmesi.

¹⁸⁴⁴ Hadi Uluengin, “Ermeni Raporu, Avrupa Parlamentosu Gündeminde”, *Cumhuriyet*, 26 Mayıs 1986.

Bugünkü Brüksel oturumu öncesinde durum şu şekilde biçimleniyor: Rapor ve karar tasarısının değiştirilmesi için verilmiş yaklaşık otuz önerge var. Bunlardan yirmisi sosyalist kanada ait. Sol önergeler, esas olarak 1915 olaylarının savaş durumunda ortaya çıkmış “*karşılıklı üzücü eylemlerden*” kaynaklandığını vurguluyor ve bir “*soykırım*” olarak nitelendirilmesine karşı çıkıyor. Buna karşılık, geleneksel olarak Ankara yanlısı bilinen ve “*Türk lobisi*” üyelerinin yer aldığı sosyal Hristiyan ve muhafazakâr gruplar tarafından verilmiş olan değişiklik önergeleri sosyalistlerinki kadar yumuşatıcı değil. Bu önergelerde, 1915’te “*soykırım*” olmadığı, ama “*kırım*” olduğu belirtiliyor. Bu yüzden, oylama bugün gerçekleştiği takdirde, sosyalist önergelerin kabul edilmesi Türkiye açısından “*ehveni şer*” olacak. Oylamanın gerçekleşeceği varsayımı kabul edildiği takdirde bugün olabilecek diğer ihtimaller arasında ise şunlar var: Metnin hazırlayıcısı Jaak Vandemeulebroucke’nin önergelerin kabulü durumunda raportörlükten istifa etmesi ve böylelikle de otomatik olarak “*Ermeni raporunun*” Avrupa Parlamentosu’nun gündeminden şimdilik düşmesi. Vandemeulebroucke, değişiklik durumunda istifa edeceğini bildirmiş bulunuyor. Fakat parlamenterin bunu yapmayacağı kesinleşmiş değil.

Diğer ve Türkiye için en mükemmel olasılık ise, raporun komisyonda olduğu gibi reddedilmesi. Böyle bir durumda, tartışma uzun bir süre Avrupa organının gündemine gelmeyeceğinden, Ankara, AET organında Ermeni badiresini” uzun bir süre için atlatmış olacak. En kötü ihtimal ise, oylamanın bu gün yapılması, “*sert değişiklik*” önergelerinin benimsenmesi ile rapor ve karar tasarısının nihai şekli almak için Ortak Pazar danışma organının genel kurulu önüne gelmesi. Böyle bir durumda rapor siyasi komisyonda onaylanmış olacağından, Türkiye’nin işi daha da güçleşecek ve büyük bir olasılıkla da, ilk kez uluslararası bir organ 1915 olaylarına ilişkin bir kararı kabul etmiş olacak.¹⁸⁴⁵

3.3.111. Ermeni Raporunu Hazırlayan Belçikalı Parlamenter: Raporun Kaderi Ortada / Osman Ataman

Ermeni raporu olarak anılan raporu hazırlayan Avrupa Parlamentosu’nun Belçikalı üyesi Jaak Vandemeulebroucke Cumhuriyet’e yaptığı açıklamada “*Türkiye, Avrupa Ekonomik Topluluğu’na ortaklık anlaşmasıyla bağlı olması nedeniyle insan haklarına riayet etmelidir*” dedi. Uzun bir süredir Avrupa Parlamentosu Siyasi İşler Komisyonu

¹⁸⁴⁵ Hadi Uluengin, “Ermeni Raporu İçin Kritik Gün”, *Cumhuriyet*, 26 Haziran 1986.

gündeminde bulunan, ancak bugüne kadar çeşitli erteleme yollarının ertesinde görüşülemeyen Ermeni raporu bugün Brüksel’de toplanacak olan siyasi komisyonda yeniden ele alınarak, 30’a yakın değişiklik önergesi incelenecek.

Rapor, değişiklikler yapıldıktan sonra kabul edildiği takdirde Avrupa Parlamentosu gündemine de getirilecek. Belçikalı raportör kendisinin Ermeni raporunu hazırlamak için özel çaba göstermediğini belirtti ve *“Benim konuyla ilgim sanıldığı kadar aksine tesadüfi bir durumdur, ancak görev bana verildiği için en doğrusunu yapmak isterim”* şeklinde konuştu.

Belçikalı parlamenterin Cumhuriyet’le sorulu cevaplı konuşması şöyle:

-Avrupa Ekonomik Topluluğu’nun danışma organı olan Avrupa Parlamentosu gündemine Ermeni konusu ne şekilde ve kimlerce getirildi? Parlamentonun, üyesi olmayan bir ülkenin tarihi ile bu denli yakından ilgilenmesi ve bazı gözlem ile önerilerde bulunması doğru mu?

-Konu parlamentonun özellikle Fransız üyeleri tarafından ısrarlı bir çaba sonucunda siyasi komisyon gündemine getirilmiş, böylece bir rapor hazırlanması için çalışmalar başlatılmıştır. Bu 1984 öncesinden beri Avrupa Parlamentosu gündeminde olan bir konudur ve Fransız parlamenterlerin bilindiği gibi önemli bir sayıda Ermeni seçmeni olması raporu sürekli taze tutmuştur. Bunlardan Saby’nin ben raportör olmama rağmen, seçmenine mesajını iletebilmek için benden bile daha çok çalıştığı bilinmekte.

Öte yandan Avrupa Parlamentosu’nu insan hakları konusunda sadece Ortak Pazar üyeleri dışında değil Ortak Pazar üyeleri içinde de konuyu tartışma ödevi olduğuna inanıyorum. Ve Türkiye de ortaklık anlaşmasıyla Avrupa Ekonomik Topluluğu’na bağlıysa insan haklarına riayet etmelidir. Bu bakımdan yaptığımızı yerinde ve doğru olduğuna inanıyorum

-Raporunuzu hazırlarken seçtiğiniz soykırım kelimesinin bu denli tepki alacağını ve değiştirilmesi için çalışılacağını tahmin etmediniz mi? Seçtiğiniz soykırım kelimesi yanlış bir seçim değil mi?

-Başka bir niteleme yapma gereği duymadım, sıfatlandırmanın değiştirilmesi için gayret edileceğini de tahmin etmedim zira birçok parlamenterin soykırım kelimesini sempatik bulduğunu sanıyordum. Ancak bugün durum böyle değil ve Ermenilerin en

büyük destekçileri Fransızların dahi nitelemenin, katliam ve ya trajedi olarak değiştirilmesi için çabaları var.

-Raporunuzu hazırlarken size Türkiye’den hiç yardımcı olmak amacıyla belge ya da bilgi yollandı mı? Ya da bu yolda gayretler gördünüz mü?

-Bir parlamenter ve tarihçi olarak ben bir tarihi olayın bir ülkenin geçmişinde yaşandığını iddia ederek bunu kanıtlamaya çalışıyorum. Geçmişin bir ülkece inkâr edilmesini yanlış bulduğumu belirttikten sonra şunu da ekleyebilirim ki bugün yine Avrupa gündemine Türkiye ile ilgili birçok yakınmalar gelmektedir. Örneğin azınlıkların, diğer bir deyişle Türkiye Hristiyanlarının kiliseleri yıkmakta ve tarihi geçmişlerini yaşatabilecekleri yapılar birer birer yok edilmektedir. Ben bu durumu da hoş karşılayamıyorum, çünkü diğer yandan Bulgaristan’daki Türklere yapılanları da asla affedemiyorum. Bu noktada da Türkiye’nin çelişkisini maalesef görüyorum.

-Raporunuzun gerek siyasi komisyonda gerek parlamento genel kurulunda reddedilme olasılıkları var, ancak kabul edilirse gelişmeler ne olabilir?

-Rapor kabul edildiği takdirde ahlaki bir nitelikten başka herhangi bir yaptırım söz konusu değil. Bunun bir ülkenin iç işi olduğunun bilinci içindeyim. Ancak tüm çabamız tarihin doğru bilinmesi için. Diyelim ki soykırım var denildi ve bu da kabul edildi, bu hiçbir zaman Ermenilere toprak verin demek değil, hiçbir zaman onlara istemlerde bulunma hakkı veriliyor demek değil. Bunun artık iyice bilinmesi gerekli...

- Tüm gelişmelerin ardından raporunuzun kabul edilme olasılığı nedir, eğer raporunuz yazdığınızdan çok farklı bir biçimde kabul edilirse prestij yitirmiş olmayacak mısınız?

-Prestij yitirip yitirmeyeceğim, raporun son içerik ve kabul ret durumu açıklık kazandıktan sonra belli olacak. Bunun da ne olacağını bilmiyorum. Büyük bir olasılıkla soykırım kelimesi değiştirilecek ancak ötesinde raporun son içeriği ne olur bilemem. Raporun kabul edilmesi ya da reddi olasılıkları eşit, beklemek gerekiyor. Raporun kabulü ya da reddinin büyütülecek bir olay olmadığını belirtmek isterim.¹⁸⁴⁶

¹⁸⁴⁶ Osman Ataman, “Ermeni Raporunu Hazırlayan Belçikalı Parlamenter: Raporun Kaderi Ortada”, *Cumhuriyet*, 26 Haziran 1986.

Dankert'in Sözleri

Öte yandan Avrupa Parlamentosu sosyalist grubunun önde gelen isimlerinden ve parlamento eski başkanlarından Hollandalı parlamenter Pieter Dankert Ermeni konusu ile ilgili görüşlerini açıklarken, *“Avrupa Parlamentosu’nun sosyalist kanadı olarak biz Türkiye’de gerçek bir demokrasinin yerleşmesi için gayret gösterir ve tüm çabalarımızı bu yönde harcarken bir Ermeni konusunun Türkiye Avrupa Parlamentosu ilişkilerinde ciddi sorunlar doğurmasından çekiniyorum”* dedi. Dankert Ermeni raporunun soykırım kelimesinin değiştirilerek kabul edilmesi halinde daha doğru olacağını, ancak kendisinin rapora tümünden karşı olduğunu belirtti ve *“Son gelişmelerden sonra raporun kabul edilme olasılığı azaldı”* şeklinde konuştu.¹⁸⁴⁷

3.3.112. Yakovos: Türk - Yunan Yakınlaşması İçin / Cengiz Çandar

ABD’deki Yunanlılar Türk Yunan ilişkilerinde ne ölçüde etkili olabilirler?

Sorunun cevabı Başpiskopos Yakovos’un ağzından şöyle veriliyor:

“Yunanlılar burada üç milyon. Çok etkili olabilirler. Ama onlar için önemli olan olan Türkiye ile Yunanistan arasındaki sorunlardan çok Patrikhane’nin durumudur. Örneğin ben eğer ABD’deki Yunanlıları Türkiye’ye karşı ateşlemek istesem, bunu ancak dini sorunlar üzerinden yapabilirim. Amerika, bir dini bloklar ülkesidir. İtalyanlar (Amerikalılar) İtalya için savaşırlar. Almanlar ve İrlandalılar, Almanya ve İrlanda uğrunda savaşırlar. Yunanlılar da Yunanistan için savaşırlar. Esas olan mensup oldukları dini topluluktur, kiliseleridir.”

ABD’de bu kuralın dışında davranmaya eğilimli bir kesim varsa, o da galiba Ermeniler. Amerika Ermeni Meclisi (Armenian Assembly of America) Başkanı Barry Zorthian ile Washington’un Türkiye Büyükelçiliği’nin çok yakınındaki önemli otellerinden birinin lobisinde sohbet ediyoruz. Zorthian, *“soykırım”*ın tanınmasını öngören tasarının kongre gündemine alınmamasının Türkiye hesabına bir başarı sayılabileceğini ama buna aldanmamak gerektiğini çünkü bu işin peşinin bırakılmayacağını söylüyor. Aynı konunun her sene ortaya atılacağını, bu meselenin sadece Ermeniler ile Türkiye arasında olmadığını, Ermenilerle 1982 yılındaki bir genelgesinde *“soykırım”*ın söz konusu olmadığını bildiren ABD Dışişleri Bakanlığı arasında olduğunu belirtiyor.

¹⁸⁴⁷ Osman Ataman, “Ermeni Raporunu Hazırlayan Belçikalı Parlamenter”, *Cumhuriyet*, 26 Haziran 1986.

Zorthian'a göre bugünlerde ABD'de her kesim kendi etnik kökenlerini yeniden canlandırdığına göre Amerikalı Ermenilerin Amerikalılığının Amerika tarafından kabulü için Dışişleri Bakanlığı'na *"tükürdüğünü yalatmak"* yani *"soykırım"*ın yapıldığını Amerikan kararı haline getirmek gerek. Bu Ermeniler için moral bir mesele. Aslında Ermeniler ABD'de zor günler geçiriyorlar. Reagan yönetiminin 24 Nisan *"soykırım"* kurbanlarını anma günü olarak öngören tasarımı arkalamaması Kaliforniya'nın Ermeni Valisi Dökmeciyan'ı bile kızdırdı. Tıpkı Reagan gibi bir Cumhuriyetçi olan Dökmeciyan, San Francisco'da konuşuyor ve *"Bizler için babalarımız, dedelerimiz, teyzelerimiz, amcalarımız ve kardeşlerimiz olan 1,5 milyon kişinin anısını, 70 yıl önce vatanlarında katledilen bu insanların anısı zihinlerimizde olanca gücü, yüreklerimizde olanca ağırlığıyla duruyor. Bu nedenle hükümetimizin bu anma gününde bizlere katılmaması beni yaralamıştır"* diyor.

Dökmeciyan, Reagan'ın adını anmadan suçu Dışişleri Bakanı'na yüklüyor. Türkiye'ye karşı kullanılabilecek hiçbir fırsatı kaçırmıyor. Los Angeles'a gidiyor ve Yahudilerin Simon Wiesent Merkezi'ndeki Holocaust'u Anma Günü törenlerinde konuşuyor. Amerikan insanını kolay etkileyebilecek duygusal bir tonda, sesi titreyerek, *"Bu yüzyılın soykırımları görülmemiş bir vahşetle yapılmıştır. Önce Ermeniler çile çekmiştir. Holocaust sırasın daha sonra Yahudiler ve en olarak Kampucyalılar."*

Washington'da ve New York'ta *"soykırım kurbanı"* olmayı kimseyle paylaşmak istemeyen Yahudi Lobisi, Ermenilerle ittifaka pek hevesli değil ama ülkenin en büyük eyaletinin valisinin kişiliğinde güçlü bir temsilci bulan Ermeniler bu konuda başarı kaydetmemiş de değiller. Dökmeciyan, Los Angeles'de Hoşgörü Müzesi kurulması için 5 milyon dolarlık fon çıkartıyor. Bu müzede İkinci Dünya Savaşı'nda öldürülen 6 milyon Yahudi ile 1,5 milyon Ermeni sürekli anılmış olacak. Ermenilerle Yahudiler arasında ittifak arayışı çabalarının Ermeniler hesabına olumlu sonuçlarından biri Holocaust Memorial Council (Yahudi soykırımını Anma Konseyi)'da iki Ermeni üyenin yer alabilmesi ve bu kuruluşun Ermeni soykırımından da söz etmeye başlaması. Kuruluşun başkanlığını nüfuzlu yazar Eli Wiesel yapıyor.

Kurumsal düzeydeki gayretlerinin yanı sıra Ermenilerin ne derece aktif olup insan unsurunu sokağa dökebilmelerine ve böylece bir baskı unsuru yaratabildiklerini Los Angeles'te tanık oluyoruz. ABD'nin en çok satan 3. gazetesi durumundaki Los Angeles

Times’da Ermenilerin soykırım iddialarının geçerliliğini sorgulayan bir başmakale yayımlanması üzerine, kent merkezindeki gazete idarehanesi önünde sürekli Ermeni gösterileri yapılıyor. Gazetenin başyazılardan sorumlu müdürü Anthony Day’e bu gösterilerden etkilenip etkilenmeyeceklerini sorduğumuzda, dudak bükerek “*Gösterilerden etkilenmek mi, hıh*” diye tepki gösteriyor. Ancak, iki gün sonra San Francisco’da elimize aldığımız Los Angeles Times Gazetesi’nde Ermenilerin tepkisine neden olan başmakale için özür niteliğindeki bir yazı hem de Anthony Day’in yönettiği sayfada yayımlanıyor.

Los Angeles’taki ünlü UCLA (Kaliforniya Üniversitesi) da Osmanlı tarihi dersleri veren Prof. Stanford Shaw Ermenilerin evini bombalamaları sonucu artık bu konuda ders vermiyor. Kaliforniya’da Ermeni şiddeti sonuç alabiliyor. Bu şiddeti yönlendiren Taşnak Partisi.

Kaliforniya’dan binlerce mil uzakta, Massachussets Eyaleti’nde Boston’daki Ermeni Zoryan Enstitüsü’nde enstitünün yöneticileriyle görüşüyoruz. Harvard Üniversitesi’ne yaya 10 - 15 dakika ötedeki enstitü Ermenilerin Amerika’daki başlıca dokümantasyon ve araştırma merkezi. Burada rastladığımız Ermeniler, Los Angeles kaldırırımlarında izlediğimiz militanlara tavır itibarıyla hiç benzemiyorlar. Akademik bir üslupla konuşuyorlar. Türk akademisyenleriyle bir araya gelip tartışmaktan söz ediyorlar. Ancak aynı Boston’da, Boston Globe Gazetesi’nde Ermenilere ters gelen bir okur mektubu yayımlattığı için geçici görevle Boston’un yanı başındaki Cambridge’de yaşayan bir Türk akademisyeni Hüseyin Vural ölüm tehdidi üzerine ölüm tehdidi alıyor.

Barry Zorthian, Amerikalı Ermenilerin sosyolojik özelliklerini anlatıyor. Ermeniler, Amerika’ya değişik dönemlerde gelmişler. İki ana blok, İkinci Dünya Savaşı öncesinde ve sonrasında gelenlermiş. İlk kuşak yerleşip Amerikan toplumunda yer edinmekle ömrünü geçirmiş. İkinci kuşak artık Amerika’da yönetim kademelerine tırmanmaya başladı. İşte Kaliforniya Valisi Dökmecian, işte Başkan Reagan’ın konuşmalarını kaleme alanlardan Ken Hacikyan, işte Beyaz Saray sözcülerinden Edward Cerciyan. Bunlara bir de 60’lar sonrasında Beyrut’tan göç edenleri eklemek gerekiyor. Şiddet faktörü ve Ermeni toplumuna dinamizmi aşılayan da Beyrut’tan son 20 yılda gelenler. Ama artık Amerikan Ermenileri aşılanmış durumdalar ve Amerikan toplumunun yapısı ve Özellikleri nedeniyle Türkiye için

sürekli bir baş ağrısı olabilecekler. ABD'deki Yunanlılarla diyalog kurmak zor değil; Ermenilerle aynı tür bir diyalogu kurmak ise kolay değil.

Ermenilerin Türkiye'ye karşı bu yıl bir siyasi başarı elde edememelerinde Barry Zorthian'a göre en önemli paylardan biri Büyükelçi Şükrü Elekdağ'a ait. *“Çok saldırgan, çok aktif bir büyükelçiniz var”* diye konuşuyor. *“Burada bir Türk lobisinin temellerini attı. Ayrıca kongrede Ermeni yanlısı tasarının engellenmesinde başrolü oynadı.”*¹⁸⁴⁸

Elekdağ ve Haydar Saltık

Oysa *“Türkiye'ye sempatisi olan”* Pentagon, *“Türkiye'ye hasım”* Ermenileri rahatsız eden Elekdağ'dan hiç de hoşnut değil. Pentagon koridorlarında (belki Dışişleri Bakanlığı'nda da) şu anda Bern'de büyükelçi olan emekli Orgeneral Haydar Saltık'ın ismi kulaklara fısıldanıyor. Washington'da ideal bir Türk büyükelçisi olabileceği düşüncesiyle. Ya da *“Türk dostu”* Amerikan yetkilileri, geçmiş tecrübelerine dayanarak Haydar Saltık'ın da *“kendilerinin sadık dostu”* olarak davranacağına güveniyorlar. Türkiye'yi Washington'da her kim temsil ederse etsin, İkinci Dünya Savaşı sonrasında Ankara ile Washington arasında oluşan dostluk ve ittifak, tehlike altında sayılmaz. Ama Türk - Yunan ilişkileri, Kıbrıs, Ermeni faaliyetleri, Ortadoğu ve Körfez'e ilişkin Amerikan beklentileri gibi sancılarla, sürüp gideceğe benziyor.¹⁸⁴⁹

3.3.113. Özal, Sovyet Basınına Sitem Edecek / Sedat Ergin

Başbakan Turgut Özal'ın önümüzdeki pazartesi günü başlayacak olan Moskova ziyareti sırasında, Sovyetler Birliği'nde Ermeni soykırımı iddiaları doğrultusundaki resmi açıklama ve yayınlarda gözlenen artışın Ankara'da yarattığı hassasiyeti en üst düzeyde dile getirmesi bekleniyor. Ermeni soykırımı iddiaları, Sovyetler Birliği'nde iki ayrı düzlemde ortaya çıkıyor. Bunlardan birincisi, eskiden olduğu gibi Ermeni soykırımı iddialarının Sovyet Ermenistan Sosyalist Cumhuriyeti'nde resmi ideolojinin ayrılmaz bir parçası haline gelmiş olması, Ankara'nın yaptığı girişimler karşısında Moskova'nın verdiği yanıt, Ermenistan'ın bağımsız bir cumhuriyet olduğu yolunda. Bu yanıt, Ankara tarafından inandırıcı bulunmuyor.

¹⁸⁴⁸ Cengiz Çandar, “Yakovos: Türk - Yunan Yakınlaşması İçin”, *Cumhuriyet*, 5 Temmuz 1986.

¹⁸⁴⁹ Cengiz Çandar, “Yakovos: Türk - Yunan Yakınlaşması İçin”, *Cumhuriyet*, 5 Temmuz 1986.

Ankara'yı asıl kaygılandıran gelişme, Ermenistan Cumhuriyeti'nin yanı sıra Moskova'daki hükümetin de son dönemde bu iddiaları benimseyerek, Ermenistan Cumhuriyeti yöneticilerini savundukları görüşleri destekle yen çıkışlar yapmaları. Bunun en son örneği, geçen ocak ayında Sovyet Ermenistan Cumhuriyeti'nin kuruluş yıldönümü dolayısıyla ilk kez Moskova'da düzenlenen hafta sırasında yaşandı. Ermenistan Cumhuriyeti Dışişleri Bakan Yardımcısı Kremlin'de Dışişleri Bakanlığı'nda bir basın toplantısı düzenleyerek soykırım gerçeğinin inkâr edilemeyeceğini söyledi ve Türkiye'ye karşı "hasmane" açıklamalarda bulundu.

Ankara'da ciddi bir rahatsızlık yaratan bu olaydan önceki bir yıl içinde de şu gelişmeler meydana geldi:

1. Geçen yıl, Ermenilerin soykırım günü olarak ilan ettikleri 24 Nisan tarihinde Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nin yayın organı "Pravda" da çıkan bir "İnsanlık Kınıyor" başlıklı bir makalede emperyalizmin en büyük soykırım hareketinin Osmanlı Türkiye'si tarafından Ermenilere karşı gerçekleştirildiği ve 1,5 milyon Ermeni'nin katledildiği öne sürülerek, bu "gerçeği" inkâr eden bazı Batılı çevreler sert bir dille eleştirildi.

2. Geçen yıl ağustos ayında Cenevre'de yapılan BM Soykırım Alt Komitesi toplantısında görüşülen soykırım raporu sırasında Sovyet temsilcisi, ülkesinin resmi görüşü olarak 1915'de meydana gelen olayların "şeytani bir soykırım eylemi" olduğunu söyledi.¹⁸⁵⁰

Suçlamalar

3. Ermenistan Sovyet Yüksek Prezidyumu üyesi Karlen Dalakyan geçen kasım ayında Kıbrıs Rum Yönetimi'ni ziyaret ederek, burada yaptığı bir basın toplantısında "Vatana dönme arzusu Ermeni halkının içinde alev alev yanıyor. Ermeni halkının yarısı Türkler tarafından katledildi" şeklinde konuştu.

4. Moskova TV'sinin ikinci kanalı 1985 Haziran ayında 1900-20 yılları arasında Doğu Anadolu'da yaşayan bir Ermeni ailenin hayatını konu alan iki bölümlük bir film yayımladı. Türkiye'ye dönük ağır suçlamalara yer verilen bu filmde Bitlis, Erzurum ve Van Ermenistan sınırları içinde gösterildi.

¹⁸⁵⁰ Sedat Ergin, "Özal, Sovyet Basınına Sitem Edecek", *Cumhuriyet*, 25 Temmuz 1986.

5. Son dönemde Ermenistan Cumhuriyeti'ne giden Moskova'da görevli yabancı diplomatlara resmi görevlilerce buradaki “soykırım” anıtının Ermenistan'ın bölünmüşlüğüne sergilediği anlatıldı.¹⁸⁵¹

Ankara Ne Düşünüyor?

Son iki yıl içinde gözlenen bu artışa karşılık, Ankara'nın bir biri ardına yaptığı girişimler ve konunun Türk kamuoyunda duyarlık yaratması üzerine söz konusu yayınlarda ve açıklamalar da bir “duraklama” olduğu gözleniyor. Söz konusu eğilimin şimdilik duraklamasına karşılık birbiri ardına gelişmelerin Ankara'da yarattığı “rahatsızlık” ortadan kalkmış değil. Ankara, söz konusu yayılar karşısında Sovyetler Birliği'ne şu görüşleri vurguluyor:

“1. Türkiye'nin toprak bütünlüğünü hedef alan ve resmi çevrelerce ifade edilen görüş ve açıklamalar Türkiye ile Sovyetler Birliği arasındaki iyi komşuluk ve dostluk ilişkilerinin ruhuna ters düşmektedir. Sovyetler Birliği, yalnızca komşu olduğu için değil, özellikle Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı'na üye ve Helsinki Nihai Senedi'ni imzalamış bir ülke olarak bu konuda dikkatli davranmak durumundadır.

2. Söz konusu yayınlarda ve açıklamalarda dile getirilen iddialar Ermeni teröristlerin eylemlerine gerekçe olarak sundukları görüşlerdir. Dolayısıyla bu açıklama ve yayınların çıkması, Ermeni teröristlerin yaptıkları propagandanın teşvik edildiği yolundaki iddiaları güçlendirmektedir.”

Türkiye'nin bu görüşlerini önümüzdeki hafta Başbakan Turgut Özal'ın Kremlin'de yapacağı görüşmeler sırasında Sovyetler Birliği'nin en üst yöneticilerine aktarılması bekleniyor...¹⁸⁵²

3.3.114. Kıpırtı... / Uğur Mumcu

25 Ağustos pazartesi gecesi saat 23.00 sularında Ankara'nın Çankaya semtinde bulunan ABD Büyükelçiliği Konutu önünde bir Renault araba içinden konutun kapısına doğru ateş edildi.

Polis, hemen çevrede önlem aldı. Çevreden geçen arabalar arandı. Kuşkulu görünen sekiz kişi de gözaltına alındı. Ancak bu çalışmalar sonuç vermedi.

¹⁸⁵¹ Sedat Ergin, “Özal, Sovyet Basınına Sitem Edecek”, *Cumhuriyet*, 25 Temmuz 1986.

¹⁸⁵² Sedat Ergin, “Özal, Sovyet Basınına Sitem Edecek”, *Cumhuriyet*, 25 Temmuz 1986.

Olay basından gizlendi. Ateş edenler kimlerdi? Araba içinde rastgele ateş mi edilmişti? Yoksa Büyükelçi Hupe ye karşı bir suikast mı söz konusuydu? Olayı aydınlatıcı herhangi bir ipucu bulunmamıştı. Aynı günlerde Anıtkabir bahçesinde başlayan yangın da kuşku vericiydi. Gerçekten bir sabotaj mı söz konusuydu? Bu da belli olmamıştı.

Irak topraklarındaki terör kamplarının Türk jetlerince bombalanmasından sonra yurtdışındaki Türk temsilciliklerine ya da yurtiçinde yabancı diplomatlara “PKK ve ASALA işbirliği” ile yeni saldırılar düzenlenebilirdi. PKK ve ASALA’nın eylem birliği karan aldıkları, Londra’da yayımlanan “ASALA Interview” ve “Interview With Mihran Mihranian” adlı ASALA örgütünün yayın organlarında 1985 yılı başlarında açıkça yayımlanmıştı.

Ermeni terörünün Kıbrıs Barış Harekâtı’ndan hemen sonra başlatılması bir rastlantı mıdır? ASALA ve PKK militanlarının Suriye’de aynı kamplarda eğitilmeleri de rastlantı sayılabilir mi? Ermeni terörünün hangi yıllarda yoğunlaştığı konusu bile bizlere ipucu vermektedir:

1975 yılında 5 saldırı, 76’da 2, 77’de 3, 78’de 4, 79’da 9, 1980’de en yoğun: 14 saldırı, 1981’de 11, 1982 yılında 13 saldırı, 1984’te 5 saldırı...

Aynı yıllar iç terörün de yükseldiği yıllardır. Türkiye’de 1979 ve 80 yılları arasındaki dönem, terör olaylarının en yoğun - olduğu dönemdir. 12 Eylül 1979 ile 11 Eylül 1980 tarihleri arasındaki bir yıl içinde saldırılar sırasında ölenlerin sayısı 2677’dir!

Ne ilginçtir; 1979-80 arasında Ermeni terörü de en azgın saldırılarda bulunuyor:

Lahey Büyükelçisi Özdemir Benler’in oğlu Ahmet Benler, Paris Büyükelçiliği Turizm Müşaviri Yılmaz Çolpan, Atina’da İdari Ataşe Galip Özmen ve kızı Neslihan Özmen, Sydney Başkonsolosu Şarık Arıyak ve koruma görevlisi Engin Sever, ASALA’nın silahlı saldırılan sonunda yaşamlarını yitiriyorlar.

1975 yılından 85 yılına kadar Ermeni terör örgütlerince yapılan saldırılarda 143’ü yabancı ve 65’i Türk olmak üzere 208 kişi yaralanmış, 20’si yabancı, 31’i Türk olmak üzere 51 kişi de öldürülmüş. Türk temsilcilerine en çok saldırı ABD ve Fransa’da düzenlenmiş. 19 saldırı Fransa’da, 12 saldırı ABD’de, 8 saldırı İtalya’da, 7 saldırı da İsviçre’de...

Terör konusunda “*genel*” ve “*soyut*” sözler yerine araştırma ve bilgiye dayalı değerlendirmeler yapmak zorundayız. Yine bu yaklaşımla değerlendirmeler yaparsak, 1985 yılının Avrupa’da terör örgütleri açısından oldukça yoğun bir dönem olduğu gerçeği ile karşılaşırız. 1986 yılı da aynı yoğunlukta geçmiştir. Uçak ve gemi kaçırımlar, diskotek bombalanması ve İsveç Başbakanı Palme’ye suikast gibi.

Şu olgu da herhalde ilginçtir: Devlet ve hükümet adamlarına karşı düzenlenen suikastların en çok arttığı bir dönem de 1970 - 80 arasındır. Sizi çok bıktıran, benim de yazmaktan bıktığım kaçakçılık olaylarının dökümünü yapmıyorum: Silah ticaretinin en yoğun olduğu dönemleri yaşıyoruz. 20. yüzyılda bu yoğunluk ilk kez 1913 yılında yaşanmış: daha sonra da 1933 yılında... Sonra neler olduğunu biliyoruz. Böyle bir tablo içinde Ortadoğu olaylarını da kolaylıkla yorumlayabilirsiniz. Ortadoğu şu anda bir barut fıçısı gibidir. Çokuluslu güçler ve istihbarat örgütleri bu bölgede bilek güreşine tutuşmuşlardır. Ayrılıkçı teröristler ile ASALA’nın eylem birliği de bu açıdan değerlendirilmelidir.

Türkiye, Ortadoğu’daki bir olası savaşa mı itiliyor? ABD Büyükelçisi’nin konutuna yapılan silahlı saldırı başarıya ulaşıyorsa, siz olabilecekleri hiç hesaplayabilir miydiniz? Siyasal koşulların yarattığı “*at gözlüklerini*” bir yana atarak somut gerçekleri açık ve yalın olarak görmek zorundayız. Terör niçin tırmandırılır? Ve terörün tırmandırılmasında kimlerin yararı vardır?¹⁸⁵³

3.3.115. Göksun’da Ermeni Çılgınlığı / Ali Rıza Önder

Dünya kamuoyunda sürekli olarak canlı tutulmak istenen bir Ermeni konusu var. Son günlerde Fransa’yı tehdit eden eylemler düzenleyen kimi Ermeni örgütleri, Sovyetler Birliği’ndeki Ermenistan dışında, ülkemiz sınırları içerisinde yeni bir Ermeni devleti kurmanın düşlemi ile yıllardan beri çırpınıp dururlar. Doğmamış çocuğa don biçercesine bir de anayasa hazırlıyorlarmış. Her gönülde bir aslan yattığına göre, onları bu çabalarıyla baş başa bırakarak konumuza girelim.

Birinci Dünya Savaşı yıllarında son kertesine ulaşan acımasız çete eylemlerinin Osmanlı yöneticilerini 1915’teki toplu göçe nasıl zorladığı, sağduyusunu yitirmemiş bilim ve devlet adamlarınca dile getirilen düncel (tarihi) bir gerçektir. Ancak, bu göç uygulamasıyla

¹⁸⁵³ Uğur Mumcu, “Kıptı...”, *Cumhuriyet*, 4 Eylül 1986.

Osmanlılar açısından kesin sonucun alındığı da söylenemez. Nitekim Sevr Antlaşmasına boyun eğmeyen Anadolu Türk halkının, Mustafa Kemal öncülüğünde başlattığı ulusal ayaklanma döneminde, iç ve dış düşmanlarla çetin bir savaşıma girildiği yıllarda dahi, göçten öncekileri aratmayacak çeşitli eylemlerle Ermeni çeteleri yine karşımızda görülmektedir. 1918-1920’lerde Doğu Anadolu’da, Sovyet desteğine güvenen bu örgütler, Güney’de de işgalci Fransız ordusu ile işbirliği yapmış ve yer yer Türk halkı üzerine kanlı baskınlar düzenlemiştir. Aşağıda açıklanan Göksun olayı, işte bu evrede gerçekleşmiştir.¹⁸⁵⁴

Göksun’daki Zulüm

Şimdi, Maraş’ın Göksun ilçesinde 1921 yılında geçen kanlı olayı ele alıyorum. Bu kıyımın bugüne dek yazılı kaynaklara geçip geçmediğini öğrenemedim. Büyük bir olasılıkla yazılı bilgiler arasına girmemiş olabilir. Kurtuluş Savaşı yıllarında iki yılı aşkın bir süre bu ilçede kaymakamlık yapan Rifat Talat Öncel’in bundan 30 yıl önce (1955’te) Kayseri’de, Kağınpazarı semtindeki bir yazıhanede geçen görüşmemiz sırasında anlattığı olayı belgelemekle ulusal kurumlarımızdaki “*Ermeni Dosyası*”na küçük bir katkıda bulunmuş olacağım. Bu bilginin özel anılarımızda kalmasına ve zamanla unutulup gitmesine gönlüm elvermedi.

Aktarılan bilgi şöyledir:

“Göksun Kaymakamı olarak 1921 yılı hasat mevsiminde bir gün, yanımda jandarma görevlileriyle birlikte çevreyi dolaşıyordum. Bir köye yaklaştığımız da, harman yerlerinde birtakım insanların saplar üzerinde gelişigüzel uzanmış yatmakta olduklarını gördük. Yakıcı güneş altında düzensiz biçimde yerlere serilmelerinin nedenini ilk anda anlayamadık. Atlarımızı hızlandırdık ve harmana ulaştık. Gördüğümüz manzara gözlerimizi fal taşı gibi açmıştı. Atlardan inerek yatanları birer birer inceledik. Kadınlar erkekleri yirmiden fazla Türk köylüsünün çeşitli silahlarla öldürülmüş olduklarını anladık. Herhangi bir çatışmada yaşamalarını yitirmiş olmayıp düpedüz, kin kusan bir kıyım ve kıyım kurbanı oldukları besbelli idi.

Ne ölçüde ilkel bir kıyım olayı ile karşılaştığımızı şimdi anlatmam olanaksızdır. Erkeklerin üreme organları koparılarak sigara gibi ağızlarına tutuşturulmuş, kadınların göğüsleri kesilerek uçları kendi ağızlarına sokulmuştur. Bundan, dayanılması güç marazi bir zevk alınmıştır. Köyün içinde hiçbir ses duyulmuyor, bir kıpırdama görülmüyordu. Sağda solda ahır köşelerinde saklanmış birkaç yaşlı kadın bulup çıkardık. Olanı biteni bize gözyaşları içinde anlattılar. Ermeni çeteleri çevrede kol gezerken, bu köye de uğramışlar, iş ve güçleriyle uğraşan suçsuz köylüleri delik deşik ederek öldürdükten sonra çekip gitmişlerdir.

¹⁸⁵⁴ Ali Rıza Önder, “Göksun’da Ermeni Çılgınlığı”, *Cumhuriyet*, 12 Ekim 1986.

Bunların yakalanması için haftalarca uğraştık. Yeterli ve kesin bir başarı gösteremedik.”

Bu dehşet verici olayı bana anlatan ildeşimiz (hemşerimiz), o günün duygularını yeniden yaşıyordu. İşgalci devletlerin, seçkin Türk düşünürlerini ve politikacılarını Malta’ya sürgün etmeleri olayına koşut olarak İstanbul’daki tutucu ve ulusal kişilikten yoksun iktidarın gayretkeşliği sonucu, 1915 Ermeni göçündeki ölüm olaylarından sorumlu tutulan Boğazlıyan Kaymakamı Kemal Bey 10 Nisan 1919’da İstanbul’da asılmıştı. Kemal Bey’in Boğazlıyan Kaymakamlığı sırasında (1915) Kayseri Tomarza Bucak (nahiye) Müdürü olan R. Talat Öncel, bir aralık, İtilaf hükümetince kendisinin de arandığını ve aylarca ormanlarda saklanmak zorunda kaldığını, oysa zorunlu göç olayının kökeninde çok ibret verici ve kışkırtıcı Ermeni cinayetleri bulunduğunu, yana yakıla ve arka arkaya sıralıyordu.

Karadeniz bölgesindeki Pontus Rumlarının Türk kadınlarını öldürdükten sonra göğüslerini doğrayarak balıkçı sandıklarına istif ettiklerini, bu sandıklardan birkaçının rastlantı sonucu denizden çıkarıldığını, Giresunlu bir dostumdan dinlediğim zaman yeni Türk devletinin ne çetin koşullar altında kurulduğunun bilincine daha kolay vardım.

Yazılı kaynaklar arasına girmemiş yüzlerce Ermeni olayını anılarında yaşatan pek çok yurttaşımız, her geçen yıl sessizce aramızdan ayrılmaktadır. Bu anıları, düzenli çalışma ile olabildiğince saptayıp, dosyalamak zorundayız. Ne yazık ki, bu tür çalışmalar tek tük yurtsever aydınımızın özel çabaları dışına taşamıyor.

Geçen temmuz ayı içinde Şebinkarahisar’a dek uzanan özel bir gezide edindiğim ilginç bir kitap var. “*İlçe Oluşunun Ellinci Yılında Şebinkarahisar*” adı verilen bu kitaba, kısaca değinmek isterim. Kitabın 20-24. sayfalarında 1915 Ermeni ayaklanmasının bu yöre ile ilgili gelişmesi üzerinde özlü bilgiler verilmektedir. Bu ayaklanmanın 1860’lara dayanan tarihçesi de göz önünde tutulduğunda, Osmanlı İmparatorluğu’ndaki Ermeni olaylarının gerçek evrelerini izlemek, içyüzünü doğru olarak kavramak kolaylaşmış olacaktır. Hiçbir konu, tek gözlükle incelenemez, hiçbir gerçek tek yönlü çabalarla ortaya çıkarılamaz. Bu kitapta yer alan Taşnak, Sutyan, Hınçak, Vereganzial, Ramgavar gibi Ermeni komitalarının uygulamaya koydukları ortaklaşa kararı şöyle özetleyebiliriz: 1) Osmanlı ordusundaki Ermeniler, silah ve cephaneleriyle birlikte takım takım kaçacaklardı. 2) Cepheye gitmemiş olan Ermeniler, yurttan olay çıkarmak suretiyle, Türk askerini, aile ve köylerini korumak kaygısıyla, birliklerinden kaçmak zorunda bırakılacaklardır. 3) Seferberlik ve askeri ulaşım işlerini güçleştirmek için askeri birlikler, yiyecek ve cephane konvoyları vurulacaktır. 4)

Ruslar sınırı geçer geçmez, silaha sarılacak olan Türk ordusu, iki ateş arasında bulundurulacaktır.5) İtilaf devletleri hesabına casusluk yapılacaktır. 6) Türklerin moralini bozmak ve askerden kaçmalarını sağlamak için sürekli propaganda yapılacaktır.

Şimdi de yukarıdaki ilginç ve korkunç olayı bize anlatan Vali Rifat Talat Öncel'in devlet hizmeti konusunda kısa bir bilgi sunacağız. Böylece hem yazımızın kaynağını belgelemiş olacağız, hem de eski bir yöneticimizin adını rahmetle anma ödevini yerine getirmiş olmanın iç huzurunu duyacağız. Bu özet, 898 sayılı sicil kaydından çıkarıldı.¹⁸⁵⁵

Kaynak Kişi

Rifat Talat Öncel, 1313 (1897) yılında Kayseri'nin Nize köyünde doğmuştur. 7 Eylül 1915'te Tomarza Nahiye Müdürü olarak devlet hizmetine girmiştir. Bir aralık Efkere Bucak Müdürlüğünde bulunmuş, yeniden Tomarza'ya dönmüştür. 18 Mayıs 1920'de Develi Kaymakamlığına atanmış, 8 Haziran 1921'de de Göksun Kaymakamlığında göre ve başlamıştır. Bu yerden 31 Ağustos 1923'te ayrılmıştır. Kilis Kaymakamı olarak süren görevi, 24 Haziran 1925'te sona ermiş ve bunu izleyen beş yıl içinde Gaziantep Valiliği'nde bulunmuştur.

30 Temmuz 1930'dan 9 Temmuz 1935'e kadar Mardin Valiliği yapan Öncel, bir yılı aşkın süre Eskişehir Valiliğinde bulunmuş, 1936 ile 1945 arasında dokuz yıl Amasya Valisi olarak görev vermiştir. 22 Ağustos 1945'te emekliye ayrılmış, 15 Şubat 1968'de İstanbul'da ölmüştür. Karacaahmet Mezarlığı'nda yatmaktadır.

Şu ek bilgiyi de ilgililerin dikkatlerine sunmak isterim: Bundan yedi yıl önce YENİ ADAM Dergisi'nde yayımlanan “*Ermeni Hastalığı*” başlıklı yazımda, Anadolu'daki Ermeni kıpırdamasının zamanla kanlı eylemlere ve çok boyutlu ayaklanmalara dönüştüğünü, Ermeni azınlığının yüzyıllar boyunca Türklerle bu ülkede nasıl bir uyum içinde kardeşçe yaşadığını, belgelerle kanıtlamaya çalışmışım. (Temmuz-1978/923).¹⁸⁵⁶

3.3.116. Öncesi Var / Uğur Mumcu

İngiltere ve Federal Almanya'daki soruşturmalar sonunda, terördeki Suriye parmağı iyice ortaya çıktı. Batı dünyası şimdi Suriye'ye karşı ortak önlem istiyor. Kimden?

¹⁸⁵⁵ Ali Rıza Önder, “Göksun'da Ermeni Çılgınlığı”, *Cumhuriyet*, 12 Ekim 1986.

¹⁸⁵⁶ Ali Rıza Önder, “Göksun'da Ermeni Çılgınlığı”, *Cumhuriyet*, 12 Ekim 1986.

Bizden...

Suriye'deki terör kamplarını bilmeyen yoktu. Bu kamplarda PKK ve ASALA militanlarının silahlı eğitimlerden geçirildikleri Türkiye'de çok yazılıp, çizilmişti. Batı ülkeleri bu yayınlara gözlerini kapattılar. Ne zamana kadar?

Terörün ucu kendilerine dokununcaya kadar!

Oysa "ASALA" ve "PKK" gibi terör örgütleri Batı ülkelerinin başkentlerinde karargâh kurmuşlardı. Bunların açık adresleri belliydi. Belli ki, bunlar "fikir kulüpleri" değil, açıkça birer cinayet örgütleriydi. Üstelik Türkiye, Batı ülkeleriyle sözde aynı güvenlik paktına üyeydi. Nasıl oluyordu da Batı ülkeleri, bir NATO ülkesinin iç güvenliğini ortadan kaldırmak için cinayetler işleyen örgütleri başkentlerinde barındırıyorlardı?

Bu soruya yanıt bulmak olanaksızdı.

Türkiye'de 1960 öncesi iç terörde kullanılan silahlar Bulgaristan kanalıyla geliyordu. Bunda hiç şüphe yoktu. Aynı ölçüde açık olan bir başka olgu da, Türkiye'de ele geçen silahların onda dokuzunun NATO ülkelerinde üretilmiş olmasıydı! Batı ülkelerindeki kapitalist silah tekelleri ile Bulgaristan gibi Marksist-Leninist bir ülke arasında silah ticareti ve "terör taşıeronluğu" üzerinde bir çeşit "yeni enternasyonalizm" kurulmuştu!

Ermeni terörü konusuna şöyle bir kuşbakışı eğilirsek şu gerçeklerle karşılaşırız:

1973 Ocak ayında Amerika'da Los Angeles kentinde Başkonsolos Mehmet Baydar ve yardımcısı Bahadır Demir'in ölümleriyle sonuçlanan Ermeni terörü 1974 Kıbrıs Barış Harekâtı'ndan sonra birdenbire hızlanmış. Paris Büyükelçimiz İsmail Erez 1974 Ekim ayında, Viyana Büyükelçimiz Daniş Tunalıgil 1975 yılının ekim ayında, Beyrut Büyükelçiliği Başkâtibi Oktar Cerit 1976 Şubat ayında, Vatikan Büyükelçimiz Taha Carım 1977 yılı ekim ayında, Lahey Büyükelçimiz Özdemir Benler'in oğlu Ahmet Benler de 1979 yılı ekim ayın da, Paris Büyükelçisi Turizm Müşaviri Yılmaz Çolpan 1979 yılı aralık ayında, Atina Büyükelçiliğimiz idari Ataşesi Galip Özmen'in kızı da 1980 yılı temmuz ayında Ermeni teröristler tarafından şehit edilmişlerdir.

Avustralya'nın Melbourne kentindeki son patlama ile birlikte saldırı sayısı 72'yi bulmuş; bu saldırılarda toplam 5 büyükelçi, 4 başkonsolos ve konsolos, 12 ataşe ve idari memur, 6 elçilik görevlileri yakını, 1 şoför ve 2 polis yaşamlarını yitirmişlerdir. Yine bu saldırılarda, 143'0 yabancı ve 65'i Türk olmak üzere 208 kişi yaralanmıştır.

Bu saldırıların yıllara göre dökümü şöyledir: 1973 3 olay, 1974 1 olay, 1975 5 olay, 1976 2 olay, 1977 3 olay, 1978 4 olay, 1979 3 olay, 1980 14 olay, 1981 11 olay, 1982 13 olay, 1983 10 olay, 1984 5 olay.

Bu sayıları gördükten sonra Ermeni terörünün yer aldığı Ülkelere göre dökümünü de yapalım: ABD 12 olay, Fransa 13 olay, Federal Almanya 4 olay, İsviçre 7 olay, İngiltere 3 olay, Kanada 4 olay, İtalya 8 olay, İran 4 olay, Belçika 3 olay, Avusturya 3 olay, Yugoslavya 1 olay, Bulgaristan 1 olay, Avustralya 1 olay, Hollanda 3 olay, Portekiz 2 olay, İspanya 1 olay, Yunanistan 1 olay, Türkiye 2 olay, Lüksemburg, Danimarka birer olay ve Lübnan 2 olay...

Bu dökümden de anlaşılıyor ki, Ermeni teröristlerin en çok eylem yaptıkları yerler, NATO ülkelerinin başkentleridir...

Bu olgudan gereken sonuçlar çıkar. Sonuçlardan biri, NATO ülkelerinin Ermeni terör örgütlerini yeterince izlemedikleri ve hatta bu cinayet şebekelerinin örgütlenmelerine bir ölçüde hoşgörüyle bakmalarıdır.

Arap, Kürt ve Ermeni terör örgütlerinin Türkiye'yi bir eylem alanı olarak seçtikleri anlaşılıyor. Son bir yıl içinde İran ve Arap terör örgütlerinin eylemleri daha kanlı olayların ilk işaretleri sayılabilir. Sağ ve sol görüntülü iç terörü başlangıçta önemsemedik; sonunda Türkiye'nin başına neler geldi. Hep birlikte gördük.

İranlı, PKK'lı, Ebu Nidal'cı, ASALA'cı örgütlerin eylemlerini umarız, aynı aymazlıkla izlemeyiz.

Bunca olaydan sonra terörden bizler de ders almamışsak kimse almamış demektir!¹⁸⁵⁷

¹⁸⁵⁷ Uğur Mumcu, "Öncesi Var", *Cumhuriyet*, 29 Kasım 1986.

SONUÇ

Ermeni sorunu Türkiye'nin özellikle dış politikada son yüzyılda uğraştığı en önemli meselelerden birisi olmuştur. Kökenleri çok eskiye dayanan Türk-Ermeni ilişkileri Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinden itibaren bu sorun dâhilinde şekillenmiştir. Özellikle 19. Yüzyılın sonlarından itibaren Çarlık Rusya ve Batılı devletlerin de desteğini alan Osmanlı Ermenileri, merkezi yurt dışında olan komiteler teşkil ederek bunların öncülüğünde Anadolu'nun birçok yerinde hükümet ile yerli Müslüman-Türk ahaliyi hedef alan kanlı isyanlar ve terör eylemleri gerçekleştirmişleridir. I. Dünya Savaşı'nı da fırsat bilen Ermeni çeteleri, daha ziyade Doğu Anadolu bölgesinde yaygınlaştırdıkları terör eylemlerini arttırarak devam ettirmişleridir. Osmanlı Devleti'nin sonlandırmak amacıyla 1915 yılında yürürlüğe koyduğu 24 Nisan kararları ile Sevk ve İskân uygulamaları dahi Ermeni çetelerinin bu katliam ve mezalimlerini durdurmak için yeterli olmamıştır. Bilakis Ermeni çevreleri, Osmanlı Devleti'nin bir tedbir çaresi olarak başvurduğu 1915'teki bu uygulamaları savaştan sonraki süreçte asılsız soykırım iddiaları için kullanmaya başlamışlardır. 1965 yılından itibaren artık başta ABD olmak üzere çeşitli Avrupa ülkelerinde yaşayan Ermeni Diasporası mensupları, bulundukları ülkelerin de desteği ile sözde soykırım iddialarını ve propaganda faaliyetlerini daha uluslararası bir boyuta taşımışlardır. Bir müddet sonra daha da ileri giderek kendilerini ve iddialarını dünyanın her yerine duyurmak gayesiyle yeniden terör eylemlerine başvurmuşlardır. Başta ASALA olmak üzere kurdukları diğer terör örgütleri ile 1973 yılından itibaren Türkiye Cumhuriyeti'nin diplomatlarına ve temsilciliklerine karşı acımasız terör eylemleri gerçekleştirmişlerdir. Bazen bu şekilde cereyan eden "*Ermeni terörü*"; başta THY olmak üzere Türkiye'nin dışardaki kurumlarına ait merkezleri de hedef almak suretiyle 1986 yılına kadar devam etmiştir.

Ermenistan'ın Kurtuluşu için Gizli Ermeni Ordusu olarak da adlandırılan ASALA'nın başını çektiği, Türkiye'yi ve Türkiye'nin dış temsilciliklerini hedef alan Ermeni terör örgütleri arasında; Ermeni Kurtuluş Örgütü, Yeni Ermeni Direnişi ve Ermeni Soykırımı Adalet Komandoları (ESAK), GourgenYanıkyan Komandoları Grubu, 28 Mayıs Örgütü, 3 Ekim Örgütü, Orly Gurubu, 9 Haziran Gurubu, Halkçı Devrimci Ermeni Harekâtı (MAPR) Örgütü, Ermeni Kurtuluş Örgütü, ARA (Ermeni Devrimci Ordusu) ve Ermeni Milli Mukavemeti gibi silahlı yapılar da vardır.

Ermeni terörünün 1973-1986 yılları arasında Türkiye'nin dış temsilciliklerine karşı gerçekleştirdiği eylemlerin sayısı yaklaşık 110'dur. Daha çok Avrupa ülkelerinde meydana gelen olaylarda olay yeri ülkelerin de destekleri hissedilmiştir. Özellikle Fransa ve ABD'de sözde soykırım anıtları ve bunların açılışları esnasında ilgili ülke yetkililerinin sarf ettiği sözler, Türkiye Cumhuriyeti'ni hedef alan Ermeni terörünü kışkırtmıştır. Bununla birlikte o dönemde bir terör hareketinin yarattığı tehdide rağmen söz konusu yıllarda batı ülkelerinde Türk diplomatlarını ve temsilciliklerini korumaya yönelik önemli bir zafiyetin olduğu da olayın başka bir boyutunu teşkil etmiştir.

Tüm bu olayların ve bahsedilen olguların en önemli tanıkları ise dönemin basın yayın organları ile bunların en önemli kolunu teşkil eden gazeteler olmuştur. Batılı basın yayın organlarında ASALA terörü ciddiyetsiz ve körükleyici hatta asılsız Ermeni iddialarını destekleyici mahiyette yapılmıştır. Bu durum terör zanlıların yakalandığı ülkelerde yapılan yargılamalarda da gözlemlenebilmiştir. Bununla birlikte bir kısım batı basını terör eylemleri karşısında Türkiye'nin kendi temsilciliklerini kendisinin koruması gerektiği dahi ifade edilerek bu konuda çeşitli eleştiriler getirdikleri görülmüştür.

Söz konusu yıllar arasında Türk basını da Türkiye'nin dış temsilciliklerine yönelen Ermeni terörünü yakından takip etmiştir. Türkiye'de askeri müdahale ve darbelerin oluşturduğu istikrarsızlık ortamına rağmen Türk basını bu süreçte "*Ermeni terörüne*" karşı önemli bir mücadele vermiştir. Diğer bir ifade ile ülke içindeki olumsuzluklara rağmen Türk kamuoyu konuya millî bir hassasiyetle yaklaşmış ve Ermeni terörüne karşı ortak tavır sergilemiştir.

Fakat burada şunu da belirtmek gerekir ki Türk basını zaman zaman ülke ve millet olarak bu alandaki bazı ihmalkârlıklar konusuna da değinmiştir. Mesela bunlar arasında; *Ermeni meselesi*" konusunda yeterli bilimsel araştırmanın yapılmadığına, Türkiye ve Türklerin haklılıklarını dünya kamuoyuna anlatacak roman, hikâye, film, gösteri gibi benzeri çalışmaların mevcut olmadığına dikkat çekilmiştir. Yine basın kanadında 1983 yılına kadar hiçbir üniversitemizin konuyu bilimsel olarak ele almamış olması da önemli bir eksiklik olarak görülmüştür. İlk kez 1983'te Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi ve Sosyal Bilimler Enstitüsü tarafından konuyla ilgili bir sempozyum düzenlemiş olması da bir çok gazetenin sütunlarında yerini almıştır. Türk basını, ASALA terör örgütünün istediğini elde edememesi üzerine yine bir takım mihrakların ve batılı

devletlerin desteklediği PKK terör örgütü ile yaptığı işbirliğini ve bu örgütün çekirdeğini oluşturduğu süreci de yakından takip etmiştir.

ASALA Ermeni terörüne karşı hassasiyetle yaklaşan ve bu konuda çok sayıda haber yapan gazetelerden birisi de Cumhuriyet Gazetesidir. Bu çalışmada da görüleceği üzere 1973-1986 yılları arasında Cumhuriyet gazetesinde ASALA terörü ve Ermeni sorunu hakkında çok sayıda haber, makale ve köşe yazısı yer almıştır. Yukarıda bahsedilen süreç dâhilinde ortaya çıkan ASALA ve diğer Ermeni terör örgütlerinin 1973-1986 yılları arasında gerçekleştirdikleri tüm terör eylemleri ile gelişmeleri bu çalışmada derlenmiştir. Öyle ki yalnızca olaylar değil sonraki gelişmeler, uluslararası ortam, içteki tepkiler ve tüm bunlara bağlı olarak zuhur eden fikir ve düşüncelerin yer aldığı makaleler-köşe yazıları da göz ardı edilemeyecek sayıdadır. Bunların da bire bir aktarıldığı çalışmada da görüleceği üzere tüm makale ve köşe yazıları da yukarıda bahsedilen millî ortak tavrın birer göstergeleridir. Yine çalışmada görüleceği üzere Cumhuriyet gazetesi ASALA terörüne ve Ermeni sorununa en çok yer ayıran gazetelerden birisi olmuştur. Dönemin diğer gazeteleri ile kıyaslama yapıldığında haber, makale ve köşe yazılarının daha fazla oluşu bunu ortaya koymaktadır. Hadiseler ve ilişkili gelişmelere dair hiçbir ayrıntı göz ardı edilmemiş, en ince ayrıntısına kadar sütunlara aktarılmıştır. Gazetenin bu yaklaşımı da çalışma esnasında özellikle dikkat çeken bir husus olmuştur.

Ayrıca; çalışmada yer verilen Cumhuriyet gazetesine ait tüm haberlerin, makalelerin ve köşe yazılarının olduğu aktarılmasının amacı ise daha sonra konu dâhilinde ya da alakalı başlıklarda yapılmak istenen çalışmalara kaynaklık teşkil etme beklentisidir. Her ne kadar günümüzde erişilen dijitalleşmedeki ilerleme seviyesi bilgiye/kaynağa ulaşmayı kolaylaştırırsa da bazı gazetelere ulaşmak zaman zaman uzun prosedürler gerektirebilmektedir. Bu yüzden bu çalışmanın söz konusu bu prosedürleri atlayarak konu hakkında yapılacak çalışmalar için Cumhuriyet gazetesini kaynak olarak kullanmak amacıyla bu formatta vücuda getirilmiştir.

KAYNAKÇA

1. Başyazılar (“Olayların Ardındaki Gerçek) 1973-1977

“Los Angeles Olayı”, *Cumhuriyet*, 30 Ocak 1973.

2. Haberler 1973-1977

“«My Lai Katliamı» Tarihinin, «İnsanın İnsana Zulüm Günü» Olarak İlanı İstendi”, *Cumhuriyet*, 18 Nisan 1975.

“2 Diplomatomızın Cenazeleri Yarın Yurda Getiriliyor”, *Cumhuriyet*, 2 Şubat 1973.

“40 Yıl Önce Cumhuriyet 27.01.1937 Türkiye’de Azınlık Meselesi”, *Cumhuriyet*, 27 Ocak 1976.

“50 Yıl Önce Cumhuriyet 4.12.1927 Amerika İle Münasebatımız”, *Cumhuriyet*, 4 Aralık 1977.

“Amerika’da İki Türk Diplomatinin Öldüren Yanıkyan Ömür Boyu Hapse Mahkûm Oldu”, *Cumhuriyet*, 22 Temmuz 1973.

“Amerikan Kongresinin 24 Nisan’ı Ermenilere Zulüm Günü İlan Etmesi Tepkiyle Karşılandı”, *Cumhuriyet*, 17 Nisan 1975.

“Amerikan Temsilciler Meclisi, Ermeni Azınlığın Etkisiyle Türkler Aleyhine Yeni Bir Karar Aldı”, *Cumhuriyet*, 16 Nisan 1975.

“Ankara Oktar Cerit’in Katilinin Bir An Önce Bulunması İçin Lübnan Hükümetini Uyardı”, *Cumhuriyet*, 18 Şubat 1976.

“Avusturya Polisine Göre, Tunalıgil ve Erez’i Üçer Kişilik Komando Grupları Öldürdü”, *Cumhuriyet*, 1 Kasım 1975.

“B. Trakya Ve Ermeni Sorunları Meclis’te Tartışıldı”, *Cumhuriyet*, 1 Mayıs 1973.

“Başbakan: ‘Bana Verilen Bilgiye Göre Katillerden İki Yakalandı”, *Cumhuriyet*, 23 Ekim 1975.

“Baydar ve Demir Toprağa Verildi”, *Cumhuriyet*, 4 Şubat 1973.

“Baydar ve Demir’in Kimlikleri”, *Cumhuriyet*, 29 Ocak 1973.

“Bayülken Meclise Bilgi Verdi”, *Cumhuriyet*, 15 Şubat 1973.

- “Bayülken, Paris’teki Saldırıları İçin “Olaylar Biteceğe Benzemiyor” dedi”, *Cumhuriyet*, 6 Nisan 1973.
- “Beyrut THY Bürosuna ‘Gizli Ermeni Ordusu’ Örgütü Tarafından Patlayıcı Maddeler Atıldı”, *Cumhuriyet*, 22 Şubat 1975.
- “Beyrut’ta Bir Türk Otobüsüne Bomba Konuldu”, *Cumhuriyet*, 7 Haziran 1975.
- “Beyrut’ta Şehit Edilen Diplomatomuz Toprağa Verildi”, *Cumhuriyet*, 21 Şubat 1976.
- “Beyrut’taki Elçilik İkinci Kâtibi Oktar Cerit Sokak Ortasında Susturuculu Siyahla Vurularak Öldürüldü”, *Cumhuriyet*, 17 Şubat 1976.
- “Büyük Jüri İki Türk Diplomatinin Öldüren Yanıkyan’ı Birinci Dereceden Suçlu Buldu”, *Cumhuriyet*, 3 Temmuz 1973.
- “Büyükelçi Carım, Büyük Bir Olasılıkla Şehitliğe Gömülecek”, *Cumhuriyet*, 13 Haziran 1977.
- “Carım’ın Katili Roma’daki Ermeniler Arasında Aranıyor”, *Cumhuriyet*, 11 Haziran 1977.
- “Cenazesi Dün Ankara’ya Getirilen Tunalıgil Salı Günü İstanbul’da Toprağa Verilecek”, *Cumhuriyet*, 26 Ekim 1975.
- “Cinayet Konusunda Amerika Üzüntüsünü Bildirdi”, 30 Ocak 1973.
- “Cinayetler Türk Devletini Hedef Almıştır”, *Cumhuriyet*, 25 Ekim 1975.
- “Demir ve Baydar’ın Cenazeleri Bugün Yurda Getiriliyor”, *Cumhuriyet*, 3 Şubat 1973.
- “Elçilerimizi Korumak İçin Güçlü Tedbirler Alınması İsteniyor”, *Cumhuriyet*, 26 Ekim 1975.
- “Elçilerimizi Öldürenler Henüz Yakalanmadı”, *Cumhuriyet*, 26 Ekim 1975.
- “Erez Dün Sabah ‘İsteseler Beni Şimdi Şuracıkta, Ya Da Sokakta Öldürebilirler’ Demişti”, *Cumhuriyet*, 25 Ekim 1975.
- “Erez’in Yaşam Öyküsü”, *Cumhuriyet*, 25 Ekim 1975.
- “Ermeni Anıtı’nın, Türkiye’nin Fransa Hükümetine Başvurmasına Rağmen Açıldığı Bildiriliyor”, *Cumhuriyet*, 13 Şubat 1973.

- “Ermeni Kurtuluş Ordusu: ‘10 Nisandan İtibaren Türk Diplomatları İle Uçaklarına Sabotajlar Düzenlenecek”, *Cumhuriyet*, 27Şubat 1977.
- “Ermeni Örgütlerinin Eylem Planlarına Dikkat Çekiliyor”, *Cumhuriyet*, 10 Nisan 1977.
- “Ermeni Patriği, Cinayeti Kınadı”,30 Ocak 1973.
- “Ermeniler Beyrut’ta Gösteri Yaptı”, *Cumhuriyet*, 8 Mayıs 1975.
- “Ermenilerin Kışkırtmaları Devam Ediyor”, *Cumhuriyet*, 24 Nisan 1974.
- “Ermenilerin Terör Eylemleri Nedeniyle Beyrut Türk Elçiliği Binasının Boşaltıldığı Öne Sürülüyor”, *Cumhuriyet*, 23 Nisan 1975.
- “Fransa «Ermeni Anıtı» Olayını Yatıştırmaya Çalışıyor”, *Cumhuriyet*, 15 Şubat 1973.
- “Fransa Elçimiz Erez de Dün Paris’te Öldürüldü”, *Cumhuriyet*, 25 Ekim 1975.
- “Fransa’daki Ermeni Örgütlerin Paris’te Düzenlediği Toplantıda Zaman Zaman Tartışma Çıktı”, *Cumhuriyet*, 5 Aralık 1975
- “Fransa’daki Ermeniler 3 Şehirde Türkiye Aleyhine Gösteri Yaptılar”, *Cumhuriyet*, 26 Nisan 1975.
- “Fransız Polisi, Büyükelçi Erez’in Ermeni Tedhiş Örgütü Tarafından Öldürüldüğünü Açıkladı”, *Cumhuriyet*, 16 Kasım 1976.
- “Gizli Ermeni Örgütü, Yunanistan’dan Gönderdiği Bildiri ile Türkiye’ye Tehditler Savurdu”, *Cumhuriyet*, 3 Ocak 1976.
- “Haftanın Özeti/Tedhiş”, *Cumhuriyet*, 13 Haziran 1977.
- “Katil 77 Yaşında, Ermeni Asıllı, Amerikalı Bir Yazar”, *Cumhuriyet*, 29 Ocak 1973.
- “Katiller Erez’in Günlük Programı Hakkında Ayrıntılı Bilgiler Almıştı”, *Cumhuriyet*, 26 Ekim 1975.
- “Kimlikleri Saptanamayan Katillerin Bu Kez de EOKA-B Mensubu Oldukları İddia Edildi”, *Cumhuriyet*, 24 Ekim 1975.
- “Marsilya’daki Ermeni Anıtının Açılışına Bir de Bakan Katıldı”, *Cumhuriyet*, 12 Şubat 1973.
- “Masummuş”, *Cumhuriyet*, 1 Şubat 1973.

- “Mıgırdiç Yanıkyan «Suçsuzum» Dedi”, *Cumhuriyet*, 28 Şubat 1973.
- “Mıgırdiç Yanıkyan’ın Yargılanmasına Başlandı”, *Cumhuriyet*, 7 Haziran 1973.
- “Öldürülen Başkonsolos ve Konsolos Ailesine Maaş Bağlanması İçin Kanun Teklifi Yapıldı”, *Cumhuriyet*, 1 Şubat 1973.
- “Öldürülen Lübnan Büyükelçiliği Başkâtibi Cerit’in Cenazesi Askeri Bir Uçakla Bugün Yurda Getiriliyor”, *Cumhuriyet*, 19 Şubat 1976.
- “Paris Büyükelçimizin Geri Gelişi, Ermeni Anıtına Tepki Niteliği Taşıyor”, *Cumhuriyet*, 14 Şubat 1973.
- “Paris THY Büromuz ve Konsolosluk Saldırıya Uğradı”, *Cumhuriyet*, 5 Nisan 1973.
- “Paris ve Marsilya’da Türkiye Aleyhine Gösteri Yapan Ermeni Örgütü Üyeleri Polis Tarafından Dağıtıldı”, *Cumhuriyet*, 25 Nisan 1977.
- “Paris ve Viyana Büyükelçilerinin Öldürülmesiyle İlgili Görülen 4 Ermeni İçin Uluslararası Tutuklama Emri Verildi”, *Cumhuriyet*, 26 Şubat 1977.
- “Paris ve Viyana’daki Suikastlarla İlgili Soruşturmada Kesin Bir İpucu Yok, Cinayetlere Karşı Tepkiler Büyüyor”, *Cumhuriyet*, 28 Ekim 1975.
- “Paris’te Ermen Kültür Evindeki Patlama Sırasında Türk Büyükelçilerinin Öldürülmelerine İlişkin Belgeler Ele Geçirildi”, *Cumhuriyet*, 29 Mayıs 1976.
- “Silahlı Kişiler Elçimizi Makinalı Tüfekle Taradı”, *Cumhuriyet*, 23 Ekim 1975.
- “Suikast Haberi Paris’ten Başkente Ulaşınca Dışişleri Bir Anda Karıştı”, *Cumhuriyet*, 25 Ekim 1975.
- “Suikastlara İlişkin Soruşturma Sürüyor”, *Cumhuriyet*, 26 Ekim 1975.
- “Sunay, Işık’tan Bilgi Aldı”, *Cumhuriyet*, 15 Şubat 1973.
- “Şellefyan’ın Ermeni Tedhiş Örgütlerine Yardım Edip Etmediği Soruldu”, *Cumhuriyet*, 5 Kasım 1975.
- “Taha Carım’ı Öldürmek İçin Kullanılan Kırıkkale Yapısı Tabanca Bulundu”, *Cumhuriyet*, 17 Haziran 1977.
- “Teselli Ediliyor”, *Cumhuriyet*, 4 Şubat 1973.

“Tunalıgil ve Erez’in Öldürülmesi İstanbul’da Yapılan Yürüyüşle Protesto Edildi”, *Cumhuriyet*, 25 Ekim 1975.

“Tunalıgil’in Katil Zanlısı Olarak Viyana Polisinin Tutuklama Emri Çıkarttığı Üç Yunalı Atina’da Serbest Bırakıldı”, *Cumhuriyet*, 25 Ekim 1975.

“Tunalıgil’in Uğradığı Suikast Soruşturması ile İlgili Orak Üç Avusturya Polisi Atina’ya Geldi”, *Cumhuriyet*, 30 Ekim 1975.

“Türk Kolonisi İçin ABD’den Can Emniyeti Talep Ettik”, *Cumhuriyet*, 29 Ocak 1973.

“Vatikan Büyükelçimiz Taha Carin Dün Roma’da Silahlı Bir Saldırgan Tarafından Öldürüldü”, *Cumhuriyet*, 10 Haziran 1977.

“Viyana ve Paris Büyükelçilerimizin Öldürülmeleri Protesto Ediliyor”, *Cumhuriyet*, 26 Ekim 1975.

“Yabancı Pasaport Taşıyan Ermenilerin Türkiye’ye Girmelerinin Yasaklanması Fransa’da Tepki Yarattı”, *Cumhuriyet*, 13 Temmuz 1977.

“Yanıkyan Davasında Jüri, Karar Veremiyor”, *Cumhuriyet*, 30 Haziran 1973.

“Yanıkyan, Ermenilerin Kendini Örnek Almalarını Önerdi”, *Cumhuriyet*, 31 Ocak 1973.

“Yanıkyan: İki Diplomatı Bilerek Öldürdüğünü İtiraf Etti”, *Cumhuriyet*, 23 Haziran 1973.

“Yeşilköy ve Sirkeci’de 5 Kişinin Ölümüne Yol Açan Patlamaları ‘28 Mayıs’ adlı Bir Ermeni Örgüt Üstlendi”, *Cumhuriyet*, 31 Mayıs 1977.

“Yeşilköy ve Sirkeci’deki Patlamalarla İlgili Soruşturmalar Sürüyor”, *Cumhuriyet*, 1 Haziran 1977.

“Yeşilköy’de «Bomba» İhbarı Üzerine Uçaklar Arandı”, *Cumhuriyet*, 11 Haziran 1977.

“Zararlı Faaliyetlerde Bulundukları Gerekçesi İle 565 Kişinin Türkiye’ye Girmeleri Yasaklandı”, *Cumhuriyet*, 3 Mayıs 1975.

3. Köşe Yazıları 1973-1977

Akbal, Oktay, “Bir Cinayet...”, *Cumhuriyet*, 30 Ocak 1973.

Balcı Ergun, “Santa Barbara Cinayeti”, *Cumhuriyet*, 31 Ocak 1973.

Barlas, Mehmet, “Bu Bir Dava Değil ‘Cinnet’ tir”, *Cumhuriyet*, 30 Ocak 1973.

Barlas, Mehmet, “Yanıkyan ve Amerikan Ceza Hukuku”, *Cumhuriyet*, 3 Şubat 1973.

Berkes, Niyazi, “Turkish Occupied Armenia”, *Cumhuriyet*, 24 Nisan 1975.

Cosur, Atilla, “Amerika’da Ermeni Propagandası”, *Cumhuriyet*, 14 Ağustos 1973.

Doğalp, Antuvan, “Yurt Dışındaki Türk Ermenileri Türkiye’ye Karşı Düşman Edemezsiniz”, *Cumhuriyet*, 30 Nisan 1975.

Ekmekçi, Mustafa, “Bu Hükümet İstifa Etmelidir”, *Cumhuriyet*, 26 Ekim 1975.

İğdemir, Uluğ, “Mutsuzluktur”, *Cumhuriyet*, 28 Mart 1977.

İstepanyan, Torkom, “Dün ve Bugün Türk Ermeni İlişkilerine Bir Bakış”, *Cumhuriyet*, 24 Aralık 1977.

İstepanyan, Torkom, “Neden Ermeniler Olsun Muhakkak”, *Cumhuriyet*, 6 Nisan 1977

Kamer, Takver, “Elbette Biz Türk’üz”, *Cumhuriyet*, 9 Ocak 1977.

Kamer, Takver, “Ermeni Sorunu”, *Cumhuriyet*, 10 Aralık 1975.

Karlıdağ, M. Fazlı, “Erzurum’un Kurtuluşu Yarın Kutlanıyor”, *Cumhuriyet*, 11 Mart 1973.

Kevorkyan, Dikran, “Kin Yerine Sevgiyi Yaşatalım”, *Cumhuriyet*, 2 Mayıs 1975.

Kocagöz, Samim, “Korku Dağları Bekler”, *Cumhuriyet*, 17 Mayıs 1975.

Nadi, Nadir, “Çözümü Güç Bir Cinayet”, *Cumhuriyet*, 24 Ekim 1975.

Nadi, Nadir, “Karanlık Niyetler”, *Cumhuriyet*, 26 Ekim 1975.

Nadi, Nadir, “Ne İsterler”, *Cumhuriyet*, 29 Nisan 1973.

Seber, Bildilek, “Kendi Tarihlerine Baksınlar”, *Cumhuriyet*, 11 Mayıs 1975.

Selçuk, İlhan, “Asıl Suçlular!”, *Cumhuriyet*, 30 Ekim 1975.

Sirmen, Ali, “İnsanın İnsana Zulmü”, *Cumhuriyet*, 17 Nisan 1975.

Ulubelen Erol, “Kendi Vahşiliklerini Görsünler”, *Cumhuriyet*, 7 Mayıs 1975.

Yersel, Kadri, “Büyük Millet Başkanlığına Açık Mektup”, *Cumhuriyet*, 29 Nisan 1975.

1. Başyazılar (Olayların Ardındaki Gerçek) (1978-1982)

- “Atina, Lyon ve Ötesi”, *Cumhuriyet*, 8 Ağustos 1980.
- “Ankara Yürüyüşü”, *Cumhuriyet*, 14 Mart 1981.
- “Kopenhag’dan Sonra”, *Cumhuriyet*, 4 Nisan 1981.
- “Yeni Bir Aşama”, *Cumhuriyet*, 23 Eylül 1981.
- “Papa İle Konsolos”, *Cumhuriyet*, 26 Eylül 1981.
- “Batı Fransa, Türkiye...”, *Cumhuriyet*, 28 Eylül 1981.
- “Fransa’daki Gerçek”, *Cumhuriyet*, 24 Ocak 1982.
- “Tarihsel Öç Mantiğı”, *Cumhuriyet*, 25 Ocak 1982.
- “Kipriyanu ve Terör”, *Cumhuriyet*, 16 Nisan 1982.
- “Bilinmeyenler ve Bilinenler”, *Cumhuriyet*, 10 Ağustos 1982.
- “Toplu Cinayetin Boyutları (Cumhuriyet)”, *Cumhuriyet*, 8 Ağustos 1982.

2. Haberler 1978-1982

- “Saldırı Uluslararası Terörün Parçasıdır,,” *Cumhuriyet*, 26 Eylül 1981.
- “Hastanede...”, *Cumhuriyet*, 8 Ağustos 1982.
- “«ASALA» Paris’te Bir Otoyolu Bombaladı”, *Cumhuriyet*, 16 Kasım 1981.
- “«Ermeni Katliamı» Diye Adlandırılan Olayın Batılılarca Çarpıtıldığı Belirtiliyor”,
Cumhuriyet, 10 Mayıs 1979.
- “«Ermeni Sorunu» Sempozyumu Yapıldı”, *Cumhuriyet*, 7 Mayıs 1981.
- “105 Ermeni Saldırısında Yalnız 5 Olayın Faili Yakalandı”, *Cumhuriyet*, 4 Ocak 1982.
- “12 Gündür Ankara’da Oldukları Saptandı”, *Cumhuriyet*, 9 Ağustos 1982.
- “24 Nisanda Atina ve Ottawa’da Gösteri Yapacaklar”, *Cumhuriyet*, 15 Nisan 1982
- “4 Ermeni Terörist Tutuklandı”, *Cumhuriyet*, 29 Eylül 1981.
- “4 Gün Yaşadı”, *Cumhuriyet*, 15 Ağustos 1982.

- “ABD Ermeni Terörist Çarkutyan’ın İfadesi İçin Fransa’ya Yeniden Başvurdu”, *Cumhuriyet*, 17 Eylül 1982.
- “ABD’de 5 Ermeni Tedhişçi Tutuklandı”, *Cumhuriyet*, 24 Ekim 1982.
- “ABD’de Yakalanan 5 Ermeni Terörist Mahkeme Önünde”, *Cumhuriyet*, 25 Ekim 1982.
- “ABD’deki Ermeni Cemaati Lideri Türkleri Hedef Alan Terör Eylemlerini Kınadı”, *Cumhuriyet*, 18 Şubat 1981.
- “ABD’den Ermeni Terörü”, *Cumhuriyet*, 22 Kasım 1981.
- “ABD’li Parlamenter Ermeni Terörizmini Kınadı”, *Cumhuriyet*, 8 Ağustos 1981.
- “Alman, İngiliz ve İsveç Basını Esenboğa Olayına Geniş Yer Ayırdı”, *Cumhuriyet*, 10 Ağustos 1982.
- “Altıkat İçin Devlet Töreni Yapıldı”, *Cumhuriyet*, 5 Eylül 1982.
- “Altıkat İçin Devlet Töreni”, *Cumhuriyet*, 1 Eylül 1982.
- “Altıkat’ın Cenazesi Yarın Getiriliyor”, *Cumhuriyet*, 2 Eylül 1982.
- “Amerika ve İngiltere’de Ermeni Tedhişçiler Türklere Ait Bazı Binalara Bomba Koydu; Patlamalar Hasara Yol Açtı”, *Cumhuriyet*, 14 Ekim 1980.
- “Amerikan Temsilciler Meclisi Üyesi, Türk Diplomatları Yapılan Saldırıları Kınadı”, *Cumhuriyet*, 25 Nisan 1980.
- “Ankara, “Bilgimiz Yok” Diyor”, *Cumhuriyet*, 29 Eylül 1981.
- “AP’nin İddiası: Ermeni Terörist Serbest Bırakılacak”, *Cumhuriyet*, 23 Kasım 1981.
- “Arıkan İçin Devlet Töreni Yapıldı”, *Cumhuriyet*, 6 Şubat 1982.
- “Arıkan Toprağa Verildi”, *Cumhuriyet*, 7 Şubat 1982.
- “Arıkan’ın 2.Katili Ermeni Saptandı”, *Cumhuriyet*, 27 Şubat 1982.
- “Arıkan’ın Cenazesi Bugün Yurda Getiriliyor”, *Cumhuriyet*, 4 Şubat 1982.
- “Arıkan’ın İkinci Katil Sanığı Ölü Olarak Bulundu”, *Cumhuriyet*, 5 Şubat 1982.
- “Armenian Report Dergisi Paris’te Kiliseyi Militan Ermeniler Bombaladı”, *Cumhuriyet*, 24 Haziran 1981.

“Artin Penik Toprağa Veriliyor”, *Cumhuriyet*, 18 Ağustos 1982.

“Artin Penik Yarın Toprağa Veriliyor”, *Cumhuriyet*, 17 Ağustos 1982.

“ASALA Bu Kez De 4 Ermeni İçin Tehdit Savurdu”, *Cumhuriyet*, 11 Aralık 1981.

“ASALA Ergenekon’u Vuran Teröristin Ağır Yaralı Olduğunu Açıkladı”, *Cumhuriyet*, 30 Ekim 1981.

“Asala Fransa’yı Tehdit Etti”, *Cumhuriyet*, 16 Ekim 1981.

“ASALA ve Eylemleri”, *Cumhuriyet*, 8 Ağustos 1982.

“ASALA, Saldırı Tehdidinde Bulundu”, *Cumhuriyet*, 26 Aralık 1982.

“ASALA: Sekiz Yılda 18 Cinayet”, *Cumhuriyet*, 25 Eylül 1981.

“ASALA’nın Eroin Kaçırarak İçin Futbol Takımı Kurduğu Ortaya Çıktı”, *Cumhuriyet*, 28 Kasım 1981.

“ASALA’yı Protesto Etti”, *Cumhuriyet*, 11 Ağustos 1982.

“ASALA’yı Protesto İçin Kendini Yakmıştı”, *Cumhuriyet*, 15 Ağustos 1982.

Associated Press: “Tedhiş Yoluyla Bir Ermeni Devleti Kurma Olasılığı Çok Uzak”, *Cumhuriyet*, 5 Ağustos 1980.

“Atina Elçiliği Ataşesi Özmen ve Öldürüldü”, *Cumhuriyet*, 1 Ağustos 1980.

“Atina İdari Ataşemiz Özmen ve Kızının Cenazeleri Bugün Getiriliyor”, *Cumhuriyet*, 6 Ağustos 1980.

“Atina’da 30 Ermeni Türkiye’yi Protesto İçin Açlık Grevine Başladı”, *Cumhuriyet*, 24 Nisan 1980.

“Atina’ya Nota Veriyoruz”, *Cumhuriyet*, 21 Nisan 1981.

“Atina’yı Protesto Ettik”, *Cumhuriyet*, 22 Nisan 1981.

“Avustralya Hükümeti Saldırganları İhbar Edeni 10,5 Milyon Lirayla Ödüllendirecek”, *Cumhuriyet*, 19 Aralık 1980.

“Ayasofya ve Sirkeci’deki Patlamalarda 3’ü Ağır 13 Kişi Yaralandı Gara Konan Saatli Bomba İmha Edildi”, *Cumhuriyet*, 2 Ekim 1978.

“Ayinler”, *Cumhuriyet*, 16 Ağustos 1982.

“Bağnaz Ermeni Örgütüne Üye 15 Kadar Gösterici New York’taki Türk Evi Önünde Türkiye Aleyhine Gösteri Yaptı”, *Cumhuriyet*, 12 Ağustos 1979.

“Baloğlu: Elimde Tabancayla Bekledim”, *Cumhuriyet*, 25 Eylül 1981.

“Başsavcı Ekmekçiyan’ın Ölüm Cezasının Onamasını İstedi”, *Cumhuriyet*, 23 Eylül 1982.

“Bayülken NATO Seminerinde Konuştu: Ermeni Terörüne Cevap Vereceğiz”, *Cumhuriyet*, 5 Ekim 1982.

“Bern Elçimize Suikast Yapan 3 Kişinin Yakalandığı Belirtiliyor”, *Cumhuriyet*, 8 Şubat 1980.

“Bir Diplomatomuz Daha Roma’da Ermeni Saldırısına Uğradı”, *Cumhuriyet*, 26 Ekim 1981.

“Bir Ermeni Örgütü, Londra ve Brüksel’de Türklere Karşı Bombalı Eylem Yaptı”, *Cumhuriyet*, 4 Ocak 1978.

“Bir Şehit Diplomat Daha”, *Cumhuriyet*, 18 Aralık 1980.

“Brüksel’de THY’na Yapılan Bombalı Saldırısı “Yeni Ermeni Direnişi”, Üstlendi *Cumhuriyet*, 4 Şubat 1980.

“Brüksel’de Yarın Ermeni Katliamlarını Protesto Yürüyüşü Yapılıyor”, *Cumhuriyet*, 27 Mart 1981.

“Burgaz’da Giriş Çıkış Kontrol Altına Alındı”, *Cumhuriyet*, 11 Eylül 1982.

“Büyük Tören”, *Cumhuriyet*, 13 Mart 1981.

“Büyükelçi Bleda İran TV’sinde Konuştu”, *Cumhuriyet*, 29 Nisan 1981.

“Büyükelçi Carım Ankara’da Anılırken, Ermeniler Bir Cinayet Daha İşledi”, *Cumhuriyet*, 10 Haziran 1981.

“Carter’in Danışmanı Henze: Ermeni Terörünün Doğrudan Sorumlusu Sovyetler”, *Cumhuriyet*, 18 Ekim 1982.

“Carter’in Danışmanı: Ermeni Terörü Sovyetlerle İlişkili”, *Cumhuriyet*, 6 Ekim 1982.

“Cavit Demir Tehlikeyi Atlattı”, *Cumhuriyet*, 5 Nisan 1981.

“Cellâtlarımla Yüz Yüze -2”, *Cumhuriyet*, 14 Nisan 1982.

“Cellâtlarımla Yüz Yüze -3”, *Cumhuriyet*, 15 Nisan 1982.

“Cenaze Töreni Yarın”, *Cumhuriyet*, 10 Mart 1981.

“Cenazeler Geldi Tören Bugün”, *Cumhuriyet*, 12 Mart 1981.

“Cenevre’de Ermenilerin Sorumluluk Üstelendiği 3 Patlama Oldu”, *Cumhuriyet*, 5 Ekim 1981.

“Cenevre’deki Türk Konsolosluk Binasına Bombayı Ermeni Şiddet Örgütünün Koyduğu Sanılıyor”, *Cumhuriyet*, 8 Aralık 1978.

“Cezaları Verilecek,,”, *Cumhuriyet*, 29 Ağustos 1982.

“Cheysson’un Sözleriyle İlgili Paris Elçiliğimizden Bilgi İstendi”, *Cumhuriyet*, 17 Ekim 1981.

“Cinayeti ASALA Örgütü Üstlendi”, *Cumhuriyet*, 11 Haziran 1981.

“Devlet Başkanı Evren, İçişleri Bakanına Başsağlığı Diledi”, *Cumhuriyet*, 6 Ekim 1981.

“Devlet Başkanı Malatya ve Elazığ’da Konuştu”, *Cumhuriyet*, 20 Ekim 1981.

“Devlet Başkanı Mesaj Yayınladı”, *Cumhuriyet*, 9 Ağustos 1982.

“Devlet Başkanı, Azınlık Liderlerini Kabul Etti”, *Cumhuriyet*, 13Şubat 1982.

“Doğan Türkmen’i Öldürmek İsteyen Kilimciyan 22 Ocakta Yargılanacak”, *Cumhuriyet*, 18 Ocak 1982.

“Dört Görevlimiz Kaçmayı Başardı”, *Cumhuriyet*, 25 Eylül 1981.

“Duruşmadan Notlar”, *Cumhuriyet*, 23 Ocak 1982.

“Duruşmadan Notlar”, *Cumhuriyet*, 8 Eylül 1982.

“Dünyadan Kısa Kısa”, *Cumhuriyet*, 8Şubat 1982.

“Economist, Yine Ermeni İddialarına Yer Verdi”, *Cumhuriyet*, 15 Mart 1982.

“Ekmekçiyan Bugün Yargıç Önüne Çıkıyor”, *Cumhuriyet*, 7 Eylül 1982.

“Ekmekçiyan Hakkındaki Gerekçeli Karara Önümüzdeki Hafta Tamamlanacak”, *Cumhuriyet*, 10 Eylül 1982.

- “Ekmekçiyan Hastaneden Cezaevine Nakledildi”, *Cumhuriyet*, 3 Eylül 1982.
- “Ekmekçiyan: Ermeni Milletinin Düşmanı ASALA’dır”, *Cumhuriyet*, 6 Ekim 1982.
- “Ekmekçiyan’ın Ailesi Gelemeyeceğini Bildirdi”, *Cumhuriyet*, 1 Ekim 1982.
- “Ekmekçiyan’ın Gerekçeli Kararı”, *Cumhuriyet*, 14 Eylül 1982.
- “Ekmekçiyan’ın Ölüm Cezası Yargıtay’ca Onaylandı”, *Cumhuriyet*, 7 Ekim 1982.
- “Ekmekçiyan’ın Dosyası”, *Cumhuriyet*, 3 Ekim 1982.
- “Elçilik Personelinden Ölen ya da Yaralanan Olmadı”, *Cumhuriyet*, 24 Nisan 1981.
- “Ergenekon: Teşhis Ettiğim 2 Kişiden Biri Ermeni Sanık Çıktı”, *Cumhuriyet*, 25 Kasım 1981.
- “Ermeni Anıtı İçin Fransa’yı Uyardık”, *Cumhuriyet*, 28 Nisan 1982.
- “Ermeni Cemaati ASALA Canilerini Kınadı”, *Cumhuriyet*, 16 Ağustos 1982.
- “Ermeni Cemaati Temsilcileri Türk Diplomatlarına Yönelik Saldırıları Kınadılar”, *Cumhuriyet*, 5 Ocak 1980.
- “Ermeni Din Görevlisi 1 Yıl 4 Aya Mahkûm Oldu”, *Cumhuriyet*, 27 Şubat 1982.
- “Ermeni Gerillalar Türkiye’ye Karşı Bir Kürt İle İşbirliğine Gidiyor”, *Cumhuriyet*, 8 Nisan 1980.
- “Ermeni Gizli Ordusu, Ankara ve İstanbul’daki 7 Bomba Olayını Üstlendi”, *Cumhuriyet*, 29 Eylül 1978.
- “Ermeni İddiaları Cevapsız Kalmamalı”, *Cumhuriyet*, 11 Ocak 1982.
- “Ermeni Komitesi Fransız Polisini Protesto Ediyor”, *Cumhuriyet*, 26 Nisan 1978.
- “Ermeni Kurtuluş Ordusu Adlı Bir Gizli Örgüt İstanbul’daki Patlamaların Sorumluluğunu Üstlendi”, *Cumhuriyet*, 4 Ekim 1978.
- “Ermeni Militanın Duruşması Yarın”, *Cumhuriyet*, 21 Ocak 1982.
- “Ermeni Örgütü Kopenhag’daki Swissair Bürosunu Bombaladı”, *Cumhuriyet*, 13 Ağustos 1981.
- “Ermeni Örgütü, Saldırganları Tutuklarsa, Fransa’ya Karşı da Eyleme Gececeğini Bildirdi”, *Cumhuriyet*, 7 Ağustos 1980.

“Ermeni Patriği «Baskı» İddiasını Tepkiyle Karşıladi”, *Cumhuriyet*, 2 Şubat 1982.

“Ermeni Patriği Artin Penik’i Ziyaret Etti “Sen Görevini Yaptın”, *Cumhuriyet*, 13 Ağustos 1982.

“Ermeni Patriği Suikastı Kınadı”, *Cumhuriyet*, 19 Nisan 1980.

“Ermeni Patriği: «Cinayetleri İşleyenler Ermeni Olamaz»”, *Cumhuriyet*, 27 Aralık 1979.

“Ermeni Propagandasına Karşı Kafamızı Kuma Gömüyoruz”, *Cumhuriyet*, 30 Ağustos 1982.

“Ermeni Rahip Serbest Bırakıldı”, *Cumhuriyet*, 2 Kasım 1981.

“Ermeni Saldırgan Aranıyor”, *Cumhuriyet*, 27 Ekim 1981.

“Ermeni Saldırılana Karşı Kanada’da Üç Ülke Elçiliği Korumaya Alındı”, *Cumhuriyet*, 16 Nisan 1982.

“Ermeni Saldırıları Soykırıma Dönüştü”, *Cumhuriyet*, 15 Haziran 1981.

“Ermeni Tedhiş Örgütü Bu Kez de İspanya Hükümetini Tehdit Etti”, *Cumhuriyet*, 5 Haziran 1978.

“Ermeni Tedhişçiler Roma’da Yine Bombalı Saldırıya Geçtiler”, *Cumhuriyet*, 25 Aralık 1979.

“Ermeni Terörist Ekmekçiyan Hakkındaki Gerekçeli Karar”, *Cumhuriyet*, 17Eylül 1982.

“Ermeni Terörist Giorgiu’nun Cezası Tecil Edildi”, *Cumhuriyet*, 9 Aralık 1981.

“Ermeni Terörist, Ermeni Toplumunu Uyardı”, *Cumhuriyet*, 9 Eylül 1982.

“Ermeni Teröristin Diğer Eylemleri Araştırılıyor”, *Cumhuriyet*, 15 Eylül 1982.

“Ermeni Teröristin Öldürdüğü Yergüz’ün Cenazesi Yurda Getirildi”, *Cumhuriyet*, 14 Haziran 1981.

“Ermeni Teröristin Robot Resmi Çizildi”, *Cumhuriyet*, 29 Ağustos 1982.

“Ermeni Teröristler 55 kez saldırdı”, *Cumhuriyet*, 27 Eylül 1981.

“Ermeni Teröristler Bu Kez de Amerika’da Saldırdılar”, *Cumhuriyet*, 29 Ocak 1982.

“Ermeni Teröristler İsviçre’nin İtalya’daki Konsolosluk ve Hava Yolları Binalarını Bombaladı”, *Cumhuriyet*, 29 Ocak 1981.

“Ermeni Teröristler Teslim Oldu, 1 Görevlimiz Öldü”, *Cumhuriyet*, 25 Eylül 1981.

“Ermeni Teröristlerin Duruşması 23 Eylülde Sürecek”, *Cumhuriyet*, 17 Eylül 1982.

“Ermeni Teröristlerin Eylemi Fransa’yı Güç Duruma Düşürdü”, *Cumhuriyet*, 28 Eylül 1981.

“Ermeni Teröristlerin İadesi Söz Konusu Değil”, *Cumhuriyet*, 2 Ekim 1981.

“Ermeni Teröristlerin Yargılanmalarına 10 Günden Önce Başlanamayacak”, *Cumhuriyet*, 30 Eylül 1981.

“Ermeni Terörü Başka Stratejinin Hizmetinde”, *Cumhuriyet*, 8 Mart 1981.

“Ermeni Terörü Sürüyor”, *Cumhuriyet*, 24 Mart 1982.

“Ermeni Terörü Yaygınlaşıyor”, *Cumhuriyet*, 4 Nisan 1981.

“Ermeni Terörüne Bir Şehit Daha!..”, *Cumhuriyet*, 8 Haziran 1982.

“Ermeni Terörünün Kaynağı Kurutulmalı”, *Cumhuriyet*, 12 Şubat 1982.

“Ermeni, Cemaati: Türkiye’den İsteyen Gafiller Karşılarında Önce Türk Ermeni’sini Bulacaktır”, *Cumhuriyet*, 12 Ağustos 1982.

“Ermeniler 2 Teröristi Alkışladı”, *Cumhuriyet*, 14 Eylül 1982.

“Ermeniler Aralarındaki Anlaşmayı Bozan Fransa’yı Hedef Alıyor”, *Cumhuriyet*, 26 Temmuz 1982.

“Ermeniler Atina, Kudüs Fransa’nın 3 Kentinde Gösteri Yaptı”, *Cumhuriyet*, 25 Nisan 1981.

“Ermeniler Atina’da Yürüdü”, *Cumhuriyet*, 20 Nisan 1981.

“Ermeniler Fransız Hükümetini Tehdit Etti”, *Cumhuriyet*, 11 Şubat 1981.

“Ermeniler Gösteri Peşinde”, *Cumhuriyet*, 22 Ocak 1982.

“Ermeniler Kanada’daki Türk Elçiliğini Taşladı”, *Cumhuriyet*, 26 Nisan 1980.

“Ermeniler Los Angeles’te Türkiye Aleyhine Gösteri Yaptı”, *Cumhuriyet*, 26 Kasım 1981.

“Ermeniler Swissair’in Paris Bürosunu 2,5 Saat İşgal Etiler”, *Cumhuriyet*, 16 Aralık 1981.

“Ermeniler Türk Diplomatlarına Saldırılarını Sürdürecekler”, *Cumhuriyet*, 20 Nisan 1980.

“Ermeniler, İsviçre Parlamentosu’nu Bombaladı”, *Cumhuriyet*, 20 Temmuz 1981.

“Ermeniler”, *Cumhuriyet*, 27 Kasım 1979.

“Ermenilerce Öldürülen Temsilcilerimiz İçin Ayini Ruhani Yapılacak”, *Cumhuriyet*, 29 Ekim 1981.

“Ermenilere Misillemeye Bulunmak Üzere Bir Türk Örgütü Kurulduğu Öne Sürüldü”, *Cumhuriyet*, 5 Mart 1980.

“Ermenilerin Gösterileri İçin Atina’nın Dikkati Çekildi”, *Cumhuriyet*, 4 Nisan 1981.

“Ermenilerin Gövde Gösterisi”, *Cumhuriyet*, 23 Ocak 1982.

“Esenboğa Katliamında Öldürülenlerin Sayısı 9’a Yükseldi”, *Cumhuriyet*, 22 Ağustos 1982.

“Esenboğa’da Yaralı Olarak Yakalanmıştı”, *Cumhuriyet*, 2 Eylül 1982.

“Esenboğa’yı Basan ASALA Üyesi 2 Teröristten 1’i Ölü Ele Geçti”, *Cumhuriyet*, 8 Ağustos 1982.

“Evren, Mitterrand’dan Uluslararası Teröre Karşı Önlem İstedi”, *Cumhuriyet*, 2 Ekim 1981.

“Evren: Dış Güçlerle İşbirliği Yapanlar Anayasaya “Hayır” Kampanyası Açtı”, *Cumhuriyet*, 30 Ağustos 1982.

“Evren: Katliamlar Türkiye Cumhuriyeti ve Milletine Karşı Savaş Halini Aldı”, *Cumhuriyet*, 28 Ağustos 1982.

“FBI Uyardı: Ermenilerin Yeni Hedefi: Washhington”, *Cumhuriyet*, 25 Mart 1982.

“FBI’nın Açıklaması: 5 Ermeni Türkiye’nin Philadelphia Konsolosluk Binasını Havaya Uçuracaktı”, *Cumhuriyet*, 28 Ekim 1982.

“Fransa Elçimiz Ankara’ya Çağrıldı”, *Cumhuriyet*, 11 Aralık 1981.

“Fransa İçişleri Bakanı: “Ermeni Terör Örgütlerine Verilmiş Taahhüdümüz Yok”, *Cumhuriyet*, 28 Temmuz 1982.

“Fransa Kanlı Baskını Kınadı”, *Cumhuriyet*, 26 Eylül 1981.

“Fransa Sığınma Hakkı Tanıyor”, *Cumhuriyet*, 26 Eylül 1981.

“Fransa, 4 Ermeni Teröriste Özel Statü Tanınmasını İnceliyor”, *Cumhuriyet*, 24 Ekim 1981.

“Fransa, Dört Ermeni Teröriste Siyasal Tutuklu Hakları Tanıdı”, *Cumhuriyet*, 22 Ocak 1982.

“Fransa’nın Kararı: Paris’te Ermeni Anıtı Dikilecek”, *Cumhuriyet*, 26 Nisan 1982.

“Fransa’nın Ünlü Mizah Gazetesi “Le Canard Enchaîné,,”, *Cumhuriyet*, 23 Ağustos 1982.

“Fransa’ya Nota Verdik”, *Cumhuriyet*, 13 Mayıs 1981.

“Fransa’yı Uyardık”, *Cumhuriyet*, 25 Eylül 1981.

“Fransız Basını Albay Altıkat’ın Öldürülmesi Haberine Geniş Yer Verdi”, *Cumhuriyet*, 30 Ağustos 1982.

“Fransız Basınında Haber ve Yorum”, *Cumhuriyet*, 18 Mart 1981.

“Fransız Büyükelçisi: «Rehine Alma Olayını Kınıyorum» “, *Cumhuriyet*, 1 Ekim 1981.

“Fransız Dışişleri Bakanı Cheysson: Türkiye ile Ermeniler Arasında Taraf Değiliz”, *Cumhuriyet*, 18 Kasım 1981.

“Fransız Hükümeti’nin Açıklamasının Bir Bölümü Tepkiye Yol Açtı”, *Cumhuriyet*, 27 Eylül 1981.

“Fransız Hükümeti’nin Ermeniler Konusundaki Görüşlerinin Asılsız Olduğu Açıklandı”, *Cumhuriyet*, 18 Ekim 1981.

“Fransız Konsolosluğu Önündeki Önlemler”, *Cumhuriyet*, 10 Mart 1981

“Fransız Pilotları: ASALA İçin Gerekli Önlem Alınıyor”, *Cumhuriyet*, 25 Ağustos 1982.

“Fransız Polisi Sahte Rum Pasaportuyla Yakalanan Ermeni İçin Interpol’den Yardım İstedi”, *Cumhuriyet*, 19 Kasım 1981.

“Fransız Polisi Yine Katilleri Belirleyemedi “, *Cumhuriyet*, 6 Mart 1981.

“Fransız Polisi, Ölen Ermeni Teröristin Evinde Önemli İpuçları Buldu”, *Cumhuriyet*, 3 Ağustos 1982.

“Haig Başsağlığı Mesajı Gönderdi”, *Cumhuriyet*, 10 Haziran 1982.

“Haig, ABD Hükümeti Adına Türkmen’den Özür Diledi”, *Cumhuriyet*, 9 Mayıs 1981.

“Harut Sasunyan Arıkan’ın Evine Bomba Atmaktan Suçlu Bulundu”, *Cumhuriyet*, 13 Haziran 1982.

“Hastane Kapıları Ana Baba Günü...”, *Cumhuriyet*, 9 Ağustos 1982.

“Hedef Türk Diplomatlarını Öldürmek!”, *Cumhuriyet*, 2 Aralık 1981.

“Hırant Küçüküzelyan’ın Yargılanmasına Başlandı”, *Cumhuriyet*, 3 Ekim 1981.

“Irmak: Cinayetleri Ne Kadar Tel’in Etsek Azdır”, *Cumhuriyet*, 10 Ağustos 1982.

“İç Basın - Milliyet- Aynı Kefeye Koymak”, *Cumhuriyet*, 15 Ağustos 1982.

“İç Basın- Hürriyet- Aksayan Yanları...”, *Cumhuriyet*, 15 Ağustos 1982.

“İki Ermeni Terörist Londra’da Tutuklandı”, *Cumhuriyet*, 14 Eylül 1982.

“İki Ermeni Teröristin Duruşmasına Bugün Devam Edilecek”, *Cumhuriyet*, 16 Eylül 1982.

“İlk Kez ASALA Üyesi Bir Ermeni Terörist Türkiye’de Yargılanacak”, *Cumhuriyet*, 9 Ağustos 1982.

“İngiltere’nin 2 Ermeni’yi Yakalaması Diğer Ülkelere Örnek Olmalı”, *Cumhuriyet*, 14 Eylül 1982.

“İngiltere’de TV’de Ermenilere İlişkin Filmler Gösterildi ve Kayseri’den Ötesi Olmayan Türkiye Haritası Yayınlandı”, *Cumhuriyet*, 26 Aralık 1979.

“İnsanüstü Çaba Harcandı”, *Cumhuriyet*, 8 Ağustos 1982.

“İran’daki Ermeniler Tahran Elçiliğimizin Önünde Gösteri Yaptılar”, *Cumhuriyet*, 25 Nisan 1980.

“İsrail İşgüderi: “FKÖ Kamplarında ASALA’ya Ait Belgeler Bulundu”, *Cumhuriyet*, 2 Temmuz 1982.

“İstanbul’da bir Ermeni Kilisesinin Camlarını Kırdılar”, *Cumhuriyet*, 10 Ağustos 1982.

“İsveç Polisinin İddiası: Ermeni Eroin Şebekesi Ermeni Terörüne Destek Sağlar “, *Cumhuriyet*, 30 Ekim 1981.

- “İsviçre Büyükelçimiz Doğan Türkmen Suikasttan Kurtuldu”, *Cumhuriyet*, 7 Şubat 1980.
- “İsviçre Polisi: Türkmen’e Suikast Güney Fransa’daki Ermeniler Planladı”, *Cumhuriyet*, 14 Şubat 1980.
- “İsviçre, Ermeni Saldırılarını Sert Bir Dille Kınadı”, *Cumhuriyet*, 25 Temmuz 1981.
- “İsviçre, İki Ermeni Tutuklunun Uluslararası Kuruluşlarca Ziyaret Edilmesine İzin Veriyor”, *Cumhuriyet*, 7 Ocak 1981.
- “İsviçre: Ermeni Teröristlerin İsteklerine Boyun Eğmeyeceğiz”, *Cumhuriyet*, 22 Aralık 1981.
- “İsviçre’den Sınırdışı Edilen Ermeni Terörist Beyrut’ta Gitti”, *Cumhuriyet*, 12 Şubat 1981.
- “Jivkov Evren’e Başsağlığı Mesajı Gönderdi”, *Cumhuriyet*, 14 Eylül 1982.
- “Kalustyan, Vali’yi Ziyaret Etti”, *Cumhuriyet*, 26 Eylül 1981.
- “Kalutsyan: Arıkan’ın Öldürülmesini Nefretle Kınıyorum”, *Cumhuriyet*, 6 Şubat 1982.
- “Kalutsyan: Ermeniler Baskı Altında Değil”, *Cumhuriyet*, 6 Nisan 1982.
- “Kanada Askeri Ataşemiz Albay Atilla Altıkat Şehit Edildi”, *Cumhuriyet*, 28 Ağustos 1982.
- “Kanada, Türk Elçiliğinde Ermeni Saldırısı Sonucu Meydana Gelen Hasar İçin Tazminat Ödeyecek”, *Cumhuriyet*, 1 Mayıs 1980.
- “Kanada’da Saldırıları Bu Yıl Başladı”, *Cumhuriyet*, 29 Ağustos 1982.
- “Kani Güngör’ü Vuran Ermeni Teröristin Eşkâli Belirlendi”, *Cumhuriyet*, 11 Nisan 1982.
- “Kani Güngör’ün Sağlık Durumu Ciddiliğini Koruyor”, *Cumhuriyet*, 13 Nisan 1982.
- “Karar Açıklandı: 2 Yıl Ağır Hapis Fakat Kilimciyan Cezasını 8 Şubatta Tamamlıyor”, *Cumhuriyet*, 24 Ocak 1982.
- “Katiller Bu Kez Bulgaristan’da Vurdu”, *Cumhuriyet*, 10 Eylül 1982.
- “Kendi Cellatlarımla Yüz Yüze -1”, *Cumhuriyet*, 13 Nisan 1982.
- “Kendini Yakan Ermeni: Dışarıda 10 Sene Kaldım bir Çok Ermeni Militanı Uyardım”, *Cumhuriyet*, 12 Ağustos 1982.

- “Kıbrıs Rumlarının Fransa Elçisinin İddiası: Adada ASALA Militanları Yok”, *Cumhuriyet*, 27 Ekim 1982.
- “Kısaca”, *Cumhuriyet*, 31 Ekim 1981.
- “Kız Arkadaşı Sasunyan’ı Suçlayıcı Tanıklık Yaptı”, *Cumhuriyet*, 12 Haziran 1982.
- “Kilimciyan Duruşmasından İzlemler”, *Cumhuriyet*, 24 Ocak 1982.
- “Kilimciyan Salınıyor”, *Cumhuriyet*, 25 Ocak 1982.
- “Kipriyanu: Rum-Ermeni Ortak Mücadelesi Sürecek”, *Cumhuriyet*, 13 Nisan 1982.
- “Kopenhag Çalışma Ataşemiz Cavit Demir Taburcu Edildi”, *Cumhuriyet*, 21 Nisan 1981.
- “Kopenhag ve Angers’de Ermeni Terörünü Kınama Yürüyüşleri Yapıldı”, *Cumhuriyet*, 12 Nisan 1981.
- “Köln’de Türk İşçilerinin Gittiği Tavernaya Bomba Atıldı, İki Türk Ağır Yaralandı”, *Cumhuriyet*, 12 Mart 1980.
- “Kurşun Yağmuruna Hedef Oldu”, *Cumhuriyet*, 28 Ağustos 1982.
- “Küçük Gazi Konuşmaz Oldu”, *Cumhuriyet*, 9 Ağustos 1982.
- “Lahey Elçimizin Oğlunu Öldürmekten Sanık Lübnanlı Ermeni ABD’de Yakalandı”, *Cumhuriyet*, 13 Nisan 1980.
- “Le Figaro Hernu’nun Sözlerini Eleştirdi”, *Cumhuriyet*, 15 Ekim 1981.
- “Le Monde: Esenboğa Katliamının Amacı Askeri Rejimi Sertleştirmek”, *Cumhuriyet*, 11 Ağustos 1982.
- “Londra’da Mahkeme”, *Cumhuriyet*, 1 Ekim 1982.
- “Londra’da Yakalan 2 Ermeni Bugün Yargıç Önünde”, *Cumhuriyet*, 13 Eylül 1982.
- “Los Angeles Havaalanında 3 Ermeni Terörist Yakalandı”, *Cumhuriyet*, 1 Haziran 1982.
- “Los Angeles’te Yakalan 3 Ermeni Teröristin Kefaleti: 3 Milyon Dolar”, *Cumhuriyet*, 3 Haziran 1982.
- “Lozan’da Bir Süpermarkette Patlama Oldu, 15 Kişi Yaralandı”, *Cumhuriyet*, 22 Temmuz 1981.
- “Lyon Konsoloslughumuza Saldırı”, *Cumhuriyet*, 6 Ağustos 1980.

- “Madrid Elçimizin Eşi ve Bir Yakını Suikastla Öldürüldü”, *Cumhuriyet*, 3 Haziran 1978.
- “Madrid’de «Ermeni Soykırımını Adalet Komandoları» 4 Havayolu Şirketinin Bürolarını Bombaladı”, *Cumhuriyet*, 21 Ocak 1980.
- “Marsilya’da «24-25 Nisan» Adlı Sokağa Ermeni Anıtı Dikildi”, *Cumhuriyet*, 23 Ocak 1981.
- “Mitterrand “Biz olayın Tam İçindeyiz,», *Cumhuriyet*, 25 Eylül 1981.
- “Mitterrand’ın İlk Basın Toplantısını Yaptığı Günü Seçtiler”, *Cumhuriyet*, 25 Eylül 1981.
- “Moralı ve Arı’nın Katledilmesi Danimarka ve Fransa’da Protesto Edildi”, *Cumhuriyet*, 22 Mart 1981.
- “New York’ta Türkiye Aleyhtarı Gösteri Yapan Ermenilere Polis Engel Olmadı”, *Cumhuriyet*, 2 Eylül 1979.
- “Observer: Ermeni Teröristler İRA, FHKC ve ETA’yla Bağlantılı”, *Cumhuriyet*, 18 Mart 1982.
- “Olay Yerinde Toplanan Türkler Fransız Polisini Isıkladı”, *Cumhuriyet*, 26 Eylül 1981.
- “Olayı Yaşayan Esenboğa Emniyet Müdür Muavini: Ermeni Terörist Türkçe Konuşuyordu”, *Cumhuriyet*, 8 Ağustos 1982.
- “Orhan Gündüz Toprağa Verildi”, *Cumhuriyet*, 8 Mayıs 1982.
- “Orly Grubu “da Paris’te Eyleme Geçti”, *Cumhuriyet*, 9 Ağustos 1982.
- “Orly Havaalanı Ermeni Teröristlerin Bomba İhbarı Üzerine 40 Dakika Kapandı”, *Cumhuriyet*, 20 Kasım 1981.
- “Orly Havaalanı’nda Ermeni Militan, Ergenekon’la Yüzleştirildi”, *Cumhuriyet*, 21 Kasım 1981.
- “Ottawa’daki Saldırıyı “ASALA” Üstlendi”, *Cumhuriyet*, 10 Nisan 1982.
- “Öldürülen Dış Görevliler İçin Ermeni Kilisesi’nde Ayin Yapıldı”, *Cumhuriyet*, 2 Kasım 1981.
- “Ölü ve Yaralıların Adları”, *Cumhuriyet*, 8 Ağustos 1982.
- “Özel Timler”, *Cumhuriyet*, 25 Eylül 1981.

“Özen Bugün Toprağa Verilecek”, *Cumhuriyet*, 4 Ekim 1981.

“Özen Toprağa Verildi”, *Cumhuriyet*, 6 Ekim 1981.

“Özen’in Cenazesi Yarın Getiriliyor”, *Cumhuriyet*, 2 Ekim 1981.

“Özen’in Naaşı Ankara’da”, *Cumhuriyet*, 4 Ekim 1981.

“Özmen’in Cenazesi Bugün Ankara’ya Geliyor”, *Cumhuriyet*, 3 Ekim 1981.

“Özmenlerin Cenazesi Ankara’da Askeri Törenle Toprağa Verildi”, *Cumhuriyet*, 8 Ağustos 1980.

“Paris Büyükelçisi Bulak: “Hiçbir Şekilde Pazarlık Payı Yok”, *Cumhuriyet*, 25 Eylül 1981.

“Paris Elçiliğimiz Basın Danışmanı Bakkalbaşı Silahlı Saldırıda Yaralandı”, *Cumhuriyet*, 27 Eylül 1980.

“Paris Mali Müşavirimiz Bir Suikasttan Kurtuldu”, *Cumhuriyet*, 14 Ocak 1981.

“Paris’te Bir Ermeni Kilisesi Bombalandı”, *Cumhuriyet*, 6 Haziran 1981.

“Paris’te Ermenilerin Bombalı Saldırısı: 15 Kişi Yaralandı”, *Cumhuriyet*, 22 Temmuz 1982.

“Paris’te Eylemciler AFP Bürosunu Bir Süre İşgal Etti”, *Cumhuriyet*, 1 Ekim 1981.

“Paris’te Yakalanan Ermeni Terörist Üst Düzeyde Bir Yetkilinin Serbest Bırakılması İçin Emir Vermesine Rağmen Tutuklandı”, *Cumhuriyet*, 15 Kasım 1981.

“Paris’teki 5 Ermeni’nin Serbest Bırakılmasını İstiyorlar”, *Cumhuriyet*, 17 Kasım 1981.

“Paris’teki Türk Konsoloslugu Önünde Gösteri Yapan Ermenileri Yurttaşlarımız Kovaladı”, *Cumhuriyet*, 22 Kasım 1981.

“Paris’teki Türkler Cinayeti Kınadı”, *Cumhuriyet*, 9 Mart 1981.

“Penik’in Ölümü Annesine Söylenmedi”, *Cumhuriyet*, 16 Ağustos 1982.

“Protesto Notamızı Reddeden Yunanistan’a Karşılık Verilmedi”, *Cumhuriyet*, 24 Nisan 1981.

“Reagan Ermeni Terörünü Kınadı “, *Cumhuriyet*, 13Şubat 1982.

“Reşat Morali’yı da Toprağa Verdik”, *Cumhuriyet*, 14 Mart 1981.

“Roma’da Somut Gelişme Yok Ancak Diyalog Sürdürülecek”, *Cumhuriyet*, 3 Mayıs 1981.

“Roma’da THY Bürosu Önündeki Patlamada Bir İtalyan Öldü”, *Cumhuriyet*, 11 Mart 1980.

“Roma’daki Patlamada 9 Kişi Yaralandı, Olayı Ermeni Direniş Hareketi Üstlendi”, *Cumhuriyet*, 11 Aralık 1979.

“Rotterdam Konsolosumuz Saldırıya Uğradı”, *Cumhuriyet*, 22 Temmuz 1982.

“Rotterdam Konsolosumuza Saldıran Ermeni Terörist 6 Yıla Mahkûm Oldu”, *Cumhuriyet*, 7 Kasım 1982.

“Rumlar Kıbrıs’ta Ermeni Tedhişçi Bulunduğunu Yalanlıyor”, *Cumhuriyet*, 14 Eylül 1982.

“Saldırganların Yakalanmasını İstedik”, *Cumhuriyet*, 4 Nisan 1981.

“Saldırı Yoğun Tepki Uyandırdı ve Kınandı”, *Cumhuriyet*, 3 Haziran 1978

“Saldırıda Elçilik Din Görevlisi de Yaralandı”, *Cumhuriyet*, 5 Mart 1981.

“Sasunyan Hakkındaki Karar Bugüne Kaldı”, *Cumhuriyet*, 2 Şubat 1982.

“Sasunyan’ın Kardeşi de Tutuklandı”, *Cumhuriyet*, 18 Şubat 1982.

“Sasunyan’ın Yargılanması 5 Mayıs’a Ertelendi”, *Cumhuriyet*, 2 Nisan 1982

“SBF, Prof. Shaw’ın Ermeni Sorularıyla İlgili Dersinin Engellemesini Kınadı”, *Cumhuriyet*, 6 Şubat 1982.

“SBF’de “Ermeni Sorunu,, Adli Ders Okutulacak”, *Cumhuriyet*, 24 Ocak 1982.

“Senatör Thurmon’un İddiası: Ermeni Örgütlerinin Sovyetlerle Bağlantısı Olabilir”, *Cumhuriyet*, 6 Nisan 1981.

“Serbest Bırakılması İstenen 2 Rahipten Biri Döviz Kaçakçısı”, *Cumhuriyet*, 25 Eylül 1981.

“Sıkıyönetim Mahkemesi Bakacak”, *Cumhuriyet*, 9 Ağustos 1982.

“Silahlarını Teslim Ediyor”, *Cumhuriyet*, 26 Eylül 1981.

- “Suikastçılara Karşı, Dış Temsilcilikler Personeli Silah Eğitimine Tabi Tutuluyor”, *Cumhuriyet*, 14 Haziran 1978.
- “Şehit Cemal Özen’in 3 Gün Önce Çocuğu Olmuştu”, *Cumhuriyet*, 26 Eylül 1981.
- “Şehitler Törenle Toprağa Verildi”, *Cumhuriyet*, 11 Ağustos 1982.
- “Şüpheli Altındaki Bekir Sıtkı Sencer’in Annesi: “Oğlum Terörist Değil”, *Cumhuriyet*, 9 Ağustos 1982.
- “Tek Celsede Hüküm Giyen Ekmekçiyan ASALA’yı Suçladı”, *Cumhuriyet*, 8 Eylül 1982.
- “Teröristin Örgütsel Bağlarının Saptamasını İstedik”, *Cumhuriyet*, 26 Eylül 1981.
- “Teröristler 4. Kez Yargıç Önüne Çıktı”, *Cumhuriyet*, 24 Eylül 1982.
- “Teröristlerin Lideri Pazarlık Ediyor”, *Cumhuriyet*, 26 Eylül 1981.
- “Teslim Olan Terörist”, *Cumhuriyet*, 25 Eylül 1981.
- “THY Frankfurt Bürosuna Bombalı Bir Saldırı Düzenlendi, Olayı Ermeni Gizli Ordusu Üstlendi”, *Cumhuriyet*, 28 Ağustos 1979.
- “THY’nin Kopenhag Bürosunda Bir Bomba Daha Bulundu”, *Cumhuriyet*, 17 Eylül 1981.
- “Time,, Sayfalarını Ermeni Teröristlerin İddialarına Açtı”, *Cumhuriyet*, 18 Ağustos 1982.
- “Tutuklanan Sasunyan İçin İdam İstenecek”, *Cumhuriyet*, 3 Şubat 1982.
- “Türkiye Ermeni Militanın Serbest Bırakılmasını Kınadı”, *Cumhuriyet*, 10 Aralık 1981.
- “Türkiye Topraklarına Ermeni Teröristlerin Giriştiği İlk Eylem”, *Cumhuriyet*, 31 Aralık 1982.
- “Türkiye, Ermeni Terörist Kilimciyan’ın Duruşmasına Müdahil Olarak Katılıyor”, *Cumhuriyet*, 6 Ocak 1982.
- “Türkiye, Fransız Basınına Sansür Koymakla Suçlandı”, *Cumhuriyet*, 6 Ekim 1981.
- “Türkiye, Teröristleri Fransa’dan İsteyebilecek”, *Cumhuriyet*, 29 Eylül 1981.
- “Türkiye’den Kısa Kısa”, *Cumhuriyet*, 11 Eylül 1981.
- “Türkiye’den Kısa Kısa”, *Cumhuriyet*, 13 Ekim 1981.

- “Türkiye’den Kısa Kısa”, *Cumhuriyet*, 17 Haziran 1981.
- “Türkiye’nin Tanıtımında Skandal”, *Cumhuriyet*, 8 Nisan 1982.
- “Türkmen DM’de Konuştu”, *Cumhuriyet*, 7 Mayıs 1982.
- “Türkmen Niamey’de Konuştu”, *Cumhuriyet*, 26 Ağustos 1982.
- “Türkmen, Ermenilerle ilgili Soruları Yanıtladı”, *Cumhuriyet*, 10 Nisan 1981.
- “Türkmen: Bu Mücadeleyi Kazanacağız”, *Cumhuriyet*, 15 Eylül 1982.
- “Türkmen: Ermeni Propagandası Tiksindirici”, *Cumhuriyet*, 26 Ocak 1982.
- “Türkmen: Ermeni Teröristler”, *Cumhuriyet*, 25 Eylül 1982.
- “Türkmen: Ermeni Terörizmi Fransa İle İlişkilerde Sorun Oluyor”, *Cumhuriyet*, 7 Ekim 1982.
- “Türkmen: Ermeni Terörizmi”, *Cumhuriyet*, 5 Ekim 1982.
- “TÜSİAD, Dış Basına Ermeni Terörünü Kınayan İlan Verdi”, *Cumhuriyet*, 17 Kasım 1982.
- “Uluslararası «Ermeni Bağımsızlığı» Sorunu”, *Cumhuriyet*, 13 Mart 1981.
- “Ulus: Artin’in Yürekli Protestosundan Utanç Duysunlar”, *Cumhuriyet*, 19 Ağustos 1982.
- “Ulus: CIA Başkanı İle Konuşmaları”, *Cumhuriyet*, 17 Ekim 1982.
- “Vatikan Elçimiz İçin Yaptırılan Zırhlı Otomobilin Yanlışlıkla Avustralya’ya Gönderildiği Saptandı”, *Cumhuriyet*, 19 Nisan 1980.
- “Vatikan Elçimiz Türel Suikast Girişiminde Yaralandı”, *Cumhuriyet*, 18 Nisan 1980.
- “Yahyaoglu, “Koruma Yetersiz,, Raporu Yazarken Vuruldu”, *Cumhuriyet*, 9 Ağustos 1982.
- “Yaralı Ermeni Terörist”, *Cumhuriyet*, 8 Ağustos 1982.
- “Yargılanacaklar “, *Cumhuriyet*, 6 Kasım 1982.
- “Yergüz’ü Öldüren Ermeni Terörist Suçlu Bulundu”, *Cumhuriyet*, 20 Aralık 1981.

“Yergüz’ü Öldüren Ermeni’nin 15 Yıllık Hapis Cezası Kesinleşti”, *Cumhuriyet*, 3 Aralık 1982.

“Yergüz’ü Vurmaktan Sanık Ermeni’nin Mahkemesi Başladı”, *Cumhuriyet*, 18 Aralık 1981.

“Yergüz’ün Katilinin Tutukluluk Süresi 3 Ay Uzatıldı”, *Cumhuriyet*, 18 Haziran 1981

“Yeşilköy Sabotajını Yine ‘‘Ermeni Ordusu ‘‘ Üstlendi”, *Cumhuriyet*, 1 Ocak 1980.

“Yunanistan’daki Ermeniler Türkiye Aleyhine Gösteri Düzenleyecekler”, *Cumhuriyet*, 14 Nisan 1982.

3. Köşe Yazıları (1978-1982)

Akbal, Oktay, “Ermeni Sorunu Nedir?”, *Cumhuriyet*, 3 Şubat 1982.

Akbal, Oktay, “Kendini Yakmak...”, *Cumhuriyet*, Eylül 1982.

Akbal, Oktay, “Kevorklar Artinler...”, *Cumhuriyet*, 19 Ağustos 1982.

Akgün, Seçil, “Ermeni Sorunu Nereden Kaynaklandı?”, *Cumhuriyet*, 6 Ekim 1982.

Akşin, Sina, “Ermeni Suikastları”, *Cumhuriyet*, 13 Ekim 1981.

Ataöv, Türkkaya, “Amerikalı Prof. ve Ermeni Tedhişçileri”, *Cumhuriyet*, 6 Şubat 1982.

Ataöv, Türkkaya, “Artin Penik’in Ölümünün Anlamı ‘‘Toprağa Düşen Buğday Tanesi’’, *Cumhuriyet*, 21 ağustos 1982.

Ataöv, Türkkaya, “Türk Diplomatlarına En Çok Saldırı Fransa’da Yapıldı”, *Cumhuriyet*, 25 Mart 1982.

Ataöv, Türkkaya, “ASALA, Ermeni Kitleleriyle Temelde Bağlantısız”, *Cumhuriyet*, 26 Mart 1982.

Ataöv, Türkkaya, “Dünya Kamuoyu Türk Görüşlerini Bilmiyor”, *Cumhuriyet*, 27 Mart 1982.

Atsız, Yağmur, “Yağmur Atsız’ın ‘‘Muhbire,, Yanıtı’’, *Cumhuriyet*, 8 Mart 1981.

Aydın, Mehmet, “Şımartılan Ermeni Terörcüleri”, *Cumhuriyet*, 7 Şubat 1982.

Balcı, Ergun, “Ermeni Meselesi”, *Cumhuriyet*, 10 Mart 1981.

- Balcı, Ergun, “Anti Tezini Birlikte Getiriyor”, *Cumhuriyet*, 7 Nisan 1981.
- Balcı, Ergun, “Doğu Sorunu”, *Cumhuriyet*, 17 Mart 1981.
- Balcı, Ergun, “Ekmekçiyan Olayı”, *Cumhuriyet*, 9 Eylül 1982.
- Balcı, Ergun, “Ermeni Sorunu”, *Cumhuriyet*, 26 Ocak 1982.
- Çağdaş, Haluk, “Harbord Kurulu’nun Sivas’ı Ziyareti”, *Cumhuriyet*, 4 Eylül 1982.
- Doğan, Yalçın, “Huzurlarınızda Türk Lobisi”, *Cumhuriyet*, 16 Kasım 1981.
- Doğan, Yalçın, “New York’taki Patlama”, *Cumhuriyet*, 15 Kasım 1981.
- Ekmekçi, Mustafa, “Canalıcılar”, *Cumhuriyet*, 1 Şubat 1982.
- Ergin, Sedat, “Ankara, Paris Olayını Türk - Fransız İlişkilerine Yansıtma Eğiliminde”, *Cumhuriyet*, 12 Mart 1981.
- Ergin, Sedat, “Yunanistan, Ermeni Eylemlerini ‘Teşvik Edici’ Bir Tutum İçinde”, *Cumhuriyet*, 7 Ağustos 1980.
- Hekimoğlu, Müşerref, “Paris’e Dönük Yorumlar”, *Cumhuriyet*, 12 Mart 1981.
- Işık, Hasan Esat, “Cinayetlerin Kaynağı İyi Teşhis Edilmeli -1”, *Cumhuriyet*, 9 Nisan 1981.
- Işık, Hasan Esat, “Dış Temsilciliklerimize Karşı İşlenen Cinayetler”, *Cumhuriyet*, 12 Mart 1981.
- Işık, Hasan Esat, “Gerçekler Yabancı Ülkelere Anlatılmalı-2”, *Cumhuriyet*, 10 Nisan 1981.
- İstepanyan, Torkom, “Dünya Ermenilerine Sesleniş”, *Cumhuriyet*, 27 Ekim 1981.
- İstepanyan, Torkom, “Ermeni Kurtuluş Ordusu”, *Cumhuriyet*, 20 Kasım 1978.
- İstepanyan, Torkom, “İki Ermeni Anne”, *Cumhuriyet*, 24 Nisan 1982.
- Kemal, Mehmed, “Gizli Belgeler”, *Cumhuriyet*, 5 Ekim 1982.
- Kocagöz, Samim, “Düşmanlıktan da Öte...”, *Cumhuriyet*, 16 Nisan 1980.
- Kocagöz, Samim, “Ermeni Sorunu”, *Cumhuriyet*, 18 Ekim 1979.
- Köni, Hasan, “Uluslararası Terör Önlenebilir”, *Cumhuriyet*, 19 Ekim 1981.

- Mumcu, Uğur, “Adı Konmamış Savaş”, *Cumhuriyet*, 9 Haziran 1982.
- Mumcu, Uğur, “ASALA ...”, *Cumhuriyet*, 25 Eylül 1981.
- Mumcu, Uğur, “Atina’daki Alçaklık”, *Cumhuriyet*, 17 Eylül 1982.
- Mumcu, Uğur, “Çok Uluslu Önlem”, *Cumhuriyet*, 26 Eylül 1981.
- Mumcu, Uğur, “Ermeni Sorunu”, *Cumhuriyet*, 19 Nisan 1981.
- Mumcu, Uğur, “Ermeni Terörist”, *Cumhuriyet*, 9 Ağustos 1982.
- Mumcu, Uğur, “Ermeni Terörü...”, *Cumhuriyet*, 2 Şubat 1982.
- Mumcu, Uğur, “İç ve Dış Terör”, *Cumhuriyet*, 10 Nisan 1982.
- Mumcu, Uğur, “İşte Belgeler”, *Cumhuriyet*, 18 Eylül 1982.
- Mumcu, Uğur, “İşte Çift Ölçü...”, *Cumhuriyet*, 24 Nisan 1982.
- Mumcu, Uğur, “Kâtib-i Umumi”, *Cumhuriyet*, 27 Eylül 1981.
- Mumcu, Uğur, “Teröre Hoşgörü...”, *Cumhuriyet*, 29 Eylül 1981.
- Mumcu, Uğur, “Terörün Ardı”, *Cumhuriyet*, 10 Ağustos 1982.
- Mumcu, Uğur, “Uygarlık Adına ...”, *Cumhuriyet*, 7 Mart 1981.
- Mumcu, Uğur, “Yeni Şovenizm...”, *Cumhuriyet*, 15 Ekim 1981.
- Öymen, Altan, “Bir Yorum ve Bir Gösteri”, *Cumhuriyet*, 30 Mart 1981.
- Öymen, Altan, “Cinayet - Güncellik Propaganda”, *Cumhuriyet*, 7 Nisan 1981.
- Öymen, Altan, “Cumhurbaşkanından TV Memuruna...”, *Cumhuriyet*, 10 Mart 1981.
- Öymen, Altan, “Ne Şiş Yandı Ne Kebap...”, *Cumhuriyet*, 25 Ocak 1982.
- Selçuk, İlhan, “Bilinç”, *Cumhuriyet*, 27 Eylül 1981.
- Selçuk, İlhan, “Çemberi Yarmak...”, *Cumhuriyet*, 24 Nisan 1981.
- Selçuk, İlhan, “Düşman Kim”, *Cumhuriyet*, 29 Aralık 1980.
- Selçuk, İlhan, “Ermeni Siyonizm’i”, *Cumhuriyet*, 1 Şubat 1982.
- Selçuk, İlhan, “Ermeni Terörüne Karşı Çözüm Yolu?...”, *Cumhuriyet*, 9 Ağustos 1982.
- Selçuk, İlhan, “Eski Defterler...”, *Cumhuriyet*, 13 Mart 1981.

- Selçuk, İlhan, “Gırtlığa Kadar....”, *Cumhuriyet*, 10 Mart 1981.
- Selçuk, İlhan, “Komplonun Altyapısı”, *Cumhuriyet*, 14 Mart 1981.
- Selçuk, İlhan, “Nereden Kaynaklanıyor?”, *Cumhuriyet*, 17 Ekim 1980.
- Selçuk, İlhan, “Reagan’ın Demecindeki Gerçek...”, *Cumhuriyet*, 10 Mayıs 1981.
- Selçuk, İlhan, “Ermeni Terörünün Kaynağı?”, *Cumhuriyet*, 31 Ocak 1982.
- Selçuk, İlhan, “Giscard Ne Demiş?”, *Cumhuriyet*, 8 Mart 1981.
- Selçuk, İlhan, “Kollarımız Bağlı mı?”, *Cumhuriyet*, 31 Ağustos 1982.
- Sirmen, Ali, “Aman Dikkat!”, *Cumhuriyet*, 13 Mart 1981.
- Sirmen, Ali, “Bak Şu İş!”, *Cumhuriyet*, 8 Ağustos 1980.
- Sirmen, Ali, “Bir Musibet...”, *Cumhuriyet*, 22 Kasım 1981.
- Sirmen, Ali, “Biraz Dikkat Gerekmez miydi?”, *Cumhuriyet*, 27 Eylül 1981.
- Sirmen, Ali, “Cinnet”, *Cumhuriyet*, 8 Şubat 1980.
- Sirmen, Ali, “Ermeni Terörizmi ve Görevimiz”, *Cumhuriyet*, 8 Şubat 1982.
- Sirmen, Ali, “Fazla Söze Gerek Yok”, *Cumhuriyet*, 19 Aralık 1980.
- Sirmen, Ali, “Garip Bir Gösteri”, *Cumhuriyet*, 20 Ağustos 1979.
- Sirmen, Ali, “İsteklerin Hiç Bir Haklı Dayanağı Olmadığı Acıktır”, *Cumhuriyet*, 5 Ekim 1981.
- Sirmen, Ali, “Kilimciyan Davası”, *Cumhuriyet*, 29 Ocak 1982.
- Sirmen, Ali, “Ne Yapmalı”, *Cumhuriyet*, 5 Nisan 1981.
- Sirmen, Ali, “Öylemi Bay Giscard?”, *Cumhuriyet*, 8 Mart 1981.
- Sirmen, Ali, “Özmen ve Demirel”, *Cumhuriyet*, 6 Ağustos 1980.
- Sirmen, Ali, “Saldırıları ve Önlemler”, *Cumhuriyet*, 16 Ekim 1980.
- Sirmen, Ali, “Üç Olay”, *Cumhuriyet*, 14 Mart 1981.
- Sirmen, Ali, “Yangından Mal Kaçırır Gibi...”, *Cumhuriyet*, 25 Kasım 1981.
- Taştan Berin, “Ermeni Sorunu ve Bir Belge”, *Cumhuriyet*, 16 Haziran 1981.

Topuz, Hıfzı, “Buna Irkçılık Derler!”, *Cumhuriyet*, 15 Ekim 1981.

Ulubelen, Erol, “Esenboğa’daki Canavarlık Ve Ardındaki Gerçek”, *Cumhuriyet*, 14 Ağustos 1982.

Velidedeoğlu, Hıfzı Veldet, “Ermenilerin Ülkücüleri”, *Cumhuriyet*, 23 Temmuz 1978.

1. Başyazılar - 1983- 1986

Cumhuriyet, “Fransız Doğmak Talihi”, 5 Mart 1983.

“Şellefyan Olayı”, *Cumhuriyet*, 18 Temmuz 1983.

“İsviçre’den Türkiye’ye Yansıyan”, *Cumhuriyet*, 21 Temmuz 1983.

“Bir Devlet Sorunu”, *Cumhuriyet*, 23 Temmuz 1983.

“Etkili Yönteme Doğru...”, *Cumhuriyet*, 30 Nisan 1984.

“Ctreil’deki Karardan Sonra...”, *Cumhuriyet*, 4 Mart 1985.

2. Haberler 1983-1986

“Ermeni Teröristlerin Yaraladığı Nadide Akbay Öldü”, *Cumhuriyet*, 11 Ocak 1983.

“THY Paris Bürosuna Bomba Atan Terörist Ermeni’nin Kimliği Belirlendi”, *Cumhuriyet*, 24 Ocak 1983.

“Paris’teki Bomba Olayına Fransız Hükümeti El Koydu”, *Cumhuriyet*, 2 Mart 1983.

“Londra’da Ermeni Militanlar İçin Yardım Kampanyası Açıldı”, *Cumhuriyet*, 4 Mart 1983.

“Avrupa’da Yakalanan Ermeni Teröristlerin Avukatı Deveciyan: “Ermeni Terörü Türk Ekonomisini Hedef Alacak”, *Cumhuriyet*, 7 Mart 1983.

“Yunan Gazetesi Akropolis’e Göre: Ermeniler, Atina Ataşemize “Seni öldüreceğiz” Demişler “, *Cumhuriyet*, 8 Mart 1983.

“Evren’in Balkar İçin Mesajı: Saldırıların Tertipçileri Hesap Verecek”, *Cumhuriyet*, 13 Mart 1983.

“İlter Türkmen: Terörist Ermeni Örgütlerin Peşini Bırakmayacağız”, *Cumhuriyet*, 19 Mart 1983.

“ASALA’yı Desteklemeyen Ermeni Örgütü Liderinin Arabasına Bomba Kondu”, *Cumhuriyet*, 22 Mart 1983.

“Bulgaristan’dan Süelkan’ın Ölümüyle İlgili Bilgi Henüz Gelmedi”, *Cumhuriyet*, 23 Mart 1983.

“Gürün: Ermeni Tedhişinden Sovyetler, Yunanistan ve Fransa Yararlanıyor”, *Cumhuriyet*, 15 Nisan 1983.

“Patrik Kalustyan Ermenileri Terörizmle Mücadeleye Çağırdı”, *Cumhuriyet*, 15 Nisan 1983.

“Ermeniler, Amerika’da Gösterilere Hazırlanıyor”, *Cumhuriyet*, 15 Nisan 1983.

“Yunan Polisi, Ermenilerin Türkiye Aleyhindeki Gösterilerini Engelledi”, *Cumhuriyet*, 24 Nisan 1983.

“Lübnan’da 200 bin Ermeni Bugün Genel Greve Gidiyor”, *Cumhuriyet*, 25 Nisan 1983.

“200 Bin Ermeni’nin Beyrut’taki Genel Grevi Fazla Etkili Olmadı”, *Cumhuriyet*, 26 Nisan 1983.

“Fransız Sosyalist Milletvekili Ermeni İddialarını Avrupa Konseyi’ne Getirdi”, *Cumhuriyet*, 28 Nisan 1983.

“Türkiye’de İlk Kez Bir Üniversite Ermeni Sorununu Ele Alıyor”, *Cumhuriyet*, 25 Mayıs 1983.

“Brüksel Kültür Büromuzla Bir Türk İşyerinde Patlama Oldu”, *Cumhuriyet*, 25 Mayıs 1983.

“Türk Tarihinde Ermeni Sempozyumu”, *Cumhuriyet*, 27 Mayıs 1983.

“Türk Tarihinde Ermeniler,, Sempozyumu Sona Erdi”, *Cumhuriyet*, 28 Mayıs 1983.

“Washington Times: Türkiye, Ermeni Vatandaşlarına Baskı Yapmıyor”, *Cumhuriyet*, 2 Haziran 1983.

“Kemal Ilıcak’ın Cumhuriyet’e Açtığı Yeni Dava Başladı”, *Cumhuriyet*, 15 Haziran 1983.

“Dışişleri Sözcüsü: ASALA Türk - Irak Sınırında Yıkıcı Faaliyetlerini İtiraf Etti”, *Cumhuriyet*, 24 Haziran 1983.

- “İngiliz Polisi Türkiye Aleyhindeki Ermeni Gösterisine İzin Verdi”, *Cumhuriyet*, 2 Temmuz 1983.
- “THY’nin Paris Bürosuna Saldırıda Bulunan Ermeni Terörist 30 Ay Hapse Mahkûm Oldu”, *Cumhuriyet*, 8 Temmuz 1983.
- “2 Ermeni Teröristin Yargılanmasını Protesto İçin Paris’teki İngiliz Kültür Merkezine Sis Bombası Atıldı”, *Cumhuriyet*, 9 Temmuz 1983.
- “Ermeni Terörüne 27. Şehidi Brüksel’de Verdik”, *Cumhuriyet*, 15 Temmuz 1983.
- “Türkmen: Sabır Ne Kadar Büyükse Sille O Kadar Ağır Olacak”, *Cumhuriyet*, 16 Temmuz 1983.
- “Aksoy’un Katli İle İlgili 4 Ermeni Gözaltında”, *Cumhuriyet*, 16 Temmuz 1983.
- “Avukatı Açıkladı: Zaven Bedros, Ekmekçiyan’ın İdam Edilmesini Önlemeye Çalışıyordu”, *Cumhuriyet*, 16 Temmuz 1983.
- “Evren: Türk Milletinin Sabrı Tükenmez Değildir”, *Cumhuriyet*, 17 Temmuz 1983.
- “Orly’deki Katliam Girişiminden Sağ Kurtulanlar Geldi”, *Cumhuriyet*, 18 Temmuz 1983.
- “Bedros: Türkiye Büyükelçiliğini İşgal Etmeyi Planlıyorduk”, *Cumhuriyet*, 19 Temmuz 1983.
- “Orly Katliamını Düzenleyen Terörist Olayı İtiraf Etti”, *Cumhuriyet*, 21 Temmuz 1983.
- “Türkmen: Katliamların Hesabı Sorulacaktır”, *Cumhuriyet*, 22 Temmuz 1983.
- “Orly’deki Bombayı Türk Uyruklu Semerci’nin Sağladığı Belirlendi”, *Cumhuriyet*, 22 Temmuz 1983.
- “Taşnak: Orly Eylemiyle ASALA, Sovyetlerin Kucağına Düştü”, *Cumhuriyet*, 22 Temmuz 1983.
- “Fransız Polisi: Hedef Türk İstihbarat Görevlileriydi”, *Cumhuriyet*, 23 Temmuz 1983.
- “Kalustyan: Lozan’daki Kongreyle Hiçbir İlgimiz Yok”, *Cumhuriyet*, 23 Temmuz 1983.
- “Hollanda’da Türk Uyruklu Bir Ermeni Yakalandı”, *Cumhuriyet*, 24 Temmuz 1983.
- “Kongre, Ermeniler Arasındaki Ayrılıkları Su Yüzüne Çıkardı”, *Cumhuriyet*, 25 Temmuz 1983.

- “Ermeni Tedhişçiler Suriye’den Yardım ve Destek Alıyorlar”, *Cumhuriyet*, 25 Temmuz 1983.
- “Ermeniler Tahran’daki Fransa Ticaret Ataşeliğini Yine Bombaladı”, *Cumhuriyet*, 26 Temmuz 1983.
- “Daily Telegraph: Türkiye Ermeni Terörünü Kaynağında Kurutmaya Kalkabilir”, *Cumhuriyet*, 26 Temmuz 1983.
- “Dışışleri: Ermeni Kongresi Fazla Büyütüldü”, *Cumhuriyet*, 27 Temmuz 1983.
- “Newsweek, ASALA’nın Fransa’da 6 Aydan Beri İzlendiğini Öne Sürdü”, *Cumhuriyet*, 27 Temmuz 1983.
- “ASALA Militanı Nayır’ın Babası Gemerek’te Çiftçi”, *Cumhuriyet*, 28 Temmuz 1983.
- “Lizbon’dan Gelen İlk Telsiz Mesajı: Saldırıya Uğradık”, *Cumhuriyet*, 28 Temmuz 1983.
- “Ermeni Devrimci Ordusu: ASALA’nın Kendisi mi, Yeni Bir Örgüt mü?”, *Cumhuriyet*, 28 Temmuz 1983.
- “Eniştem Üç Yıl Marsilya’da Çalıştı, Oradan Muhakkak Tanıyorlardı”, *Cumhuriyet*, 28 Temmuz 1983.
- “Teröristler Yaktıkları Ateşe Kavrulacaklar”, *Cumhuriyet*, 28 Temmuz 1983.
- “Amaçları Büyükelçiliğimizi En Az İki Gün İşgal Etmekti”, *Cumhuriyet*, 29 Temmuz 1983.
- “Reagan, Ermeni Terörünün Önlenmesi İçin Dünya Liderleriyle Görüşecek”, *Cumhuriyet*, 29 Temmuz 1983.
- “Türkmen Teröristlere Jest Yapmamız Söz Konusu Değil”, *Cumhuriyet*, 29 Temmuz 1983.
- “Orly Grubu: Tahran’daki Fransa Elçiliği’ne Saldıracağız”, *Cumhuriyet*, 29 Temmuz 1983.
- “Londra Büyükelçiliğimize Bomba İhbarı Yapıldı”, *Cumhuriyet*, 29 Temmuz 1983.
- “Fransız Basını: ASALA’yı Sovyetler Birliği ve Bazı Arap Ülkeleri Gүdүyor”, *Cumhuriyet*, 29 Temmuz 1983.

“Ermeniler, Portekiz Başbakanı Soares’i Ölümle Tehdit Etti”, *Cumhuriyet*, 30 Temmuz 1983.

“Regan’ın Teröre Tepkisi Memnuniyetle Karşılandı”, *Cumhuriyet*, 30 Temmuz 1983.

“L’Express: ASALA’nın Üsleri İran’ın Türkiye Sınırında”, *Cumhuriyet*, 2 Ağustos 1983.

“Türkmen: İran’ın Türkiye’nin Çıkarına Aykırı Harekete Girmemesi Gerekir”, *Cumhuriyet*, 2 Ağustos 1983.

“Washington Post: Amerikalılar Ermeni Davasında Türkler Aleyhine Tutum Takındı”, *Cumhuriyet*, 2 Ağustos 1983.

“Bir Portekiz Tedhiş Örgütü Ermeniler İçin Hükümeti Tehdit Etti”, *Cumhuriyet*, 3 Ağustos 1983.

“Yunanistan Ülkede ASALA Üsleri Bulunduğunu Yalanladı”, *Cumhuriyet*, 4 Ağustos 1983.

“Lizbon’da Ölen Ermeni Teröristlerin Cenazeleri Beyrut’a Gönderilecek”, *Cumhuriyet*, 7 Ağustos 1983.

“Ermeni ‘Orly Grubu’ Tahran’da Fransız Elçiliğini de Bombaladı”, *Cumhuriyet*, 9 Ağustos 1983.

“Cahide Mıhçıoğlu’nun Cenazesi Bugün Yurda Getiriliyor”, *Cumhuriyet*, 10 Ağustos 1983.

“Cahide Mıhçıoğlu Bugün Devlet Töreni ile Toprağa Verilecek”, *Cumhuriyet*, 11 Ağustos 1983.

“Türkmen: Cinayetlerin Hesabını Sormaya Hakkımız Var”, *Cumhuriyet*, 12 Ağustos 1983.

“Ermeni Basını: Türk Örgütleri Misillemeye Hazırlanıyor”, *Cumhuriyet*, 14 Ağustos 1983.

“Ermeni Teröristler, Tahran’da AIR France Temsilcisini Taradı”, *Cumhuriyet*, 18 Ağustos 1983.

“Wall Street Journal’in İddiası: ‘ASALA Sovyet Ermenistan’ını Saldırı Üssü Olarak Kullanmak İstiyor”, *Cumhuriyet*, 19 Ağustos 1983.

- “Ermeniler Lizbon’da Ölen Teröristlerin Cesetleri İçin Papa’dan Yardım İstedi”, *Cumhuriyet*, 22 Ağustos 1983.
- “Fransa: Ermeniler Kendi Davalarına İhanet Ediyor”, *Cumhuriyet*, 27 Ağustos 1983.
- “Şellefyan Çarşambaya Dek Dönmezse Yurttaşlıktan Çıkarılacak”, *Cumhuriyet*, 27 Ağustos 1983.
- “Askeri Yargıç, Ermeni Papaz Eldemir’in 14 Yıllık Cezasını Onayladı”, *Cumhuriyet*, 27 Ağustos 1983.
- “Fransa’ya Yönelik Ermeni Saldırıları Sürüyor”, *Cumhuriyet*, 28 Ağustos 1983.
- “Sovyetler Ermeni Teröristlere Yardım İddiasını Reddetti”, *Cumhuriyet*, 1 Eylül 1983.
- “Orly Grubu” Tahran’da Fransız Elçiliğine Bombalı Saldırı Düzenledi”, *Cumhuriyet*, 8 Eylül 1983.
- “Atina Türk Büyükelçiliği Çevresinde Önlemler Artırıldı”, *Cumhuriyet*, 16 Eylül 1983.
- “Bir Yunan Gazetesi: ASALA Atina’daki Türkleri Vurmaya Hazırlanıyor”, *Cumhuriyet*, 21 Eylül 1983.
- “Orly’deki Katliamın Bomba Yapımcısı Nayır Yakalandı”, *Cumhuriyet*, 9 Ekim 1983.
- “Ermeni Teröristlerin Avukatı Paris’in Banliyösünde Belediye Başkanı Seçildi”, *Cumhuriyet*, 18 Ekim 1983.
- “Sovyet Büyükelçiliği’nin Basın Toplantısından”, *Cumhuriyet*, 3 Kasım 1983.
- “Ermeni Yazarın Kitabındaki Belgelerin Sahte Olduğu Kanıtlandı”, *Cumhuriyet*, 3 Aralık 1983.
- “Ermeni Ulusal Hareketi Lideri Toronyan Bombalı Saldırıda Hafif Yaralandı”, *Cumhuriyet*, 6 Aralık 1983.
- “Arabia” : Batı, Ermeni Sorununda Taraf Tutuyor”, *Cumhuriyet*, 8 Aralık 1983.
- “Ermeni Terörist Büyükelçi Balkar’ı Öldürdüğünü İtiraf Etti”, *Cumhuriyet*, 9 Aralık 1983.
- “Balkar Cinayetinin Sanıkları, Suç Ortaklarının Adını Vermediler”, *Cumhuriyet*, 13 Aralık 1983.

“Hollanda Ermeni Teröristi Belçika’ya İade Ediyor”, *Cumhuriyet*, 21 Aralık 1983.

“Aksoy’un katil Sanığı Ermeni Ağır Ceza Mahkemesi’nde Yargılanacak”, *Cumhuriyet*, 24 Aralık 1983.

“Anderson: Türk Sporcuları Angeles’te Hedefi Olacak”, *Cumhuriyet*, 4 Ocak 1984.

“Talat Paşa’ya Atfedilen Telgrafların Gerçek Yüzü”, *Cumhuriyet*, 19 Ocak 1984.

“Türk Görevliyi Öldüren 4 Ermeni Yarın Paris’te Yargılanacak”, *Cumhuriyet*, 23 Ocak 1984.

“Paris’te Karar: Ermeni Teröristlere 7’şer Yıl Hapis”, *Cumhuriyet*, 1 Şubat 1984.

“Dışişleri: Karar Fransız Adalet Tarihine Utanç Verici Bir sayfa Olarak Geçecek”, *Cumhuriyet*, 2 Şubat 1984.

“Türkiye Barolar Birliği: Fransa’yı Hukuk Yargılayacaktır”, *Cumhuriyet*, 4 Şubat 1984.

“TGS, Ermeni Teröristler Hakkında Verilen Kararı Protesto Etti”, *Cumhuriyet*, 5 Şubat 1984.

“Galatasaray Eğitim Vakfı Mitterrand’a Kınama Mesajı Gönderdi”, *Cumhuriyet*, 7 Şubat 1984.

“Dışişleri: Yanıkyan’ın Serbest Bırakılması Terörü Teşvik Eder”, *Cumhuriyet*, 19 Şubat 1984.

“Balkar’ı Şehit Eden 2 Ermeni İçin Karar Bu Hafta Açıklanacak”, *Cumhuriyet*, 21 Şubat 1984.

“Hollanda’da Dini Kuruluşlar Türkiye Aleyhinde Yoğun Kampanya Başlattı”, *Cumhuriyet*, 8 Mart 1984.

“Le Monde: ASALA Örgütü İçinde Ilımlılar İle “Aşırıları” Birbirine Girdiler”, *Cumhuriyet*, 9 Mart 1984.

“İki Ermeni Katil, 20’şer Yıl Hapse Mahkûm Oldu”, *Cumhuriyet*, 10 Mart 1984.

“Ottawa Ticaret Müşavirimize Saldıran 4 Ermeni Tutuklandı”, *Cumhuriyet*, 14 Mart 1984.

“İran Makamları Çok Sayıda Ermeni’yi Gözaltına Aldı”, *Cumhuriyet*, 31 Mart 1984.

“İran Büyükelçisi: Ermeni Saldırganlara Karşılık Ağır Olacak”, *Cumhuriyet*, 1 Nisan 1984.

“Evren: Milletimizin Birliğine Uzanan Eller Kırılacak”, *Cumhuriyet*, 6 Nisan 1984.

“Tahran İdari Ataşemizin Evine İkinci Kez Kurşun Sıkıldı”, *Cumhuriyet*, 16 Nisan 1984.

“Sovyetler, Ankara’daki “Uluslararası Terörizm” Toplantısını Protesto Etti”, *Cumhuriyet*, 18 Nisan 1984.

“Terörizm Toplantısının Yankıları Devam Ediyor”, *Cumhuriyet*, 19 Nisan 1984.

“İran Teröristlere Gereken Cezayı Vereceğini Açıkladı”, *Cumhuriyet*, 22 Nisan 1984.

“ASALA Kana Doymuyor: Tahran’da Yeni Bir Saldırı!”, *Cumhuriyet*, 29 Nisan 1984.

“Açılacak Ermeni Anıtı Dolayısıyla Ankara Fransa’yı Protesto Etti”, *Cumhuriyet*, 29 Nisan 1984.

“ASALA’nın Göz Yaşlarına Boğduğu bir Aile Daha”, *Cumhuriyet*, 29 Nisan 1984.

“Özal: Gerekli Önlemlerin Alınacağına İnaniyorum”, *Cumhuriyet*, 29 Nisan 1984.

“Özal: Ermeni Toplumu İle ASALA’yı Bir Görmüyoruz”, *Cumhuriyet*, 30 Nisan 1984.

“Tahran İzlenimleri/Heyet Şoku Üstünden Attı”, *Cumhuriyet*, 30 Nisan 1984.

“Özal Döndü: “Özal: Devlet Teröre Bulaşmaz”, *Cumhuriyet*, 2 Mayıs 1984.

“Ermeni Terörüne Siyah Çelenk”, *Cumhuriyet*, 3 Mayıs 1984.

“Fransa, Türkiye’nin Protestosunu Kabul Etmedi”, *Cumhuriyet*, 3 Mayıs 1984.

“Paris’teki Ermeni Anıtında 3 Ayrı Patlama Oldu”, *Cumhuriyet*, 4 Mayıs 1984.

“Yönder Bugün Toprağa Veriliyor”, *Cumhuriyet*, 5 Mayıs 1984.

“Patlamayı “Anti Ermeni Örgütü” Üstlendi”, *Cumhuriyet*, 5 Mayıs 1984.

“Ermeni Papazı Yüzünden, Türk-Sovyet İlişkileri Olumsuz Bir Havaya Girdi”, *Cumhuriyet*, 5 Mayıs 1984.

“Fransız Polisinin İddiası: Ya Ermeni Provokasyonu Ya Aşırı Sağcı Türkler”, *Cumhuriyet*, 6 Mayıs 1984.

“Işık Yönder Toprağa Verildi”, *Cumhuriyet*, 6 Mayıs 1984.

- “Ermeni Ulusal Hareketi Lideri Toranyan: Türk Gemilerini Batırabiliriz”, *Cumhuriyet*, 7 Mayıs 1984.
- “TBMM Tutanaklarından/Fransa’nın Gururu ve Kanuni Sultan Süleyman”, *Cumhuriyet*, 7 Mayıs 1984.
- “Patrik Kalustyan Ara Toranyan’ı Yalanladı”, *Cumhuriyet*, 8 Mayıs 1984.
- “Türk Fransız İlişkileri”, *Cumhuriyet*, 12 Mayıs 1984.
- “Nouvel Observateur ve Ermeniler”, *Cumhuriyet*, 24 Mayıs 1984.
- “Terörist Nayır’ı Evinde Saklayan 3 Ermeni Serbest Bırakıldı”, *Cumhuriyet*, 27 Mayıs 1984.
- “Sasunyan Ömür Boyu Hapse Mahkûm Edildi”, *Cumhuriyet*, 17 Haziran 1984.
- “Viyana’da Bir Şehit Daha Verdik”, *Cumhuriyet*, 21 Haziran 1984.
- ““Merak Etmeyin Bana Bir Şey Olmaz” Demişti”, *Cumhuriyet*, 21 Haziran 1984.
- “Avusturya Polisi Ermeni Teröristler İçin Alarmeda”, *Cumhuriyet*, 22 Haziran 1984.
- “Evren: Terör Karşısında Dize Gelmeyeceğiz”, *Cumhuriyet*, 22 Haziran 1984.
- “Avusturya Polisi Kötümser”, *Cumhuriyet*, 23 Haziran 1984.
- “Özen’in Cenazesi Yarın İzmir’de Toprağa Verilecek”, *Cumhuriyet*, 25 Haziran 1984.
- “Aznavour: Şiddeti Onaylamam Ama Yakınlarımı Savunurum”, *Cumhuriyet*, 25 Haziran 1984.
- “Orly Katliamı Sanıklarına Yataklık Yapan 4 Ermeni Bugün Yargıç Önüne Çıkacak”, *Cumhuriyet*, 25 Haziran 1984.
- “Özen Toprağa Verildi”, *Cumhuriyet*, 27 Haziran 1984.
- “ASALA, Türk Olimpiyat Ekibine Yardım Edecekleri Tehdit Etti”, *Cumhuriyet*, 29 Haziran 1984.
- “Gencidost: İran’daki Ermenilerin Dış Bağlantısı Saptanmalı”, *Cumhuriyet*, 29 Haziran 1984.
- “Manach, Türkiye’den Ayrılmadan Fransız TV’si Türk düşmanı bir Ermeni Filmi Gösterdi”, *Cumhuriyet*, 12 Temmuz 1984.

“Orly Katliamı ile İlgili Soruşturma Tamamlandı”, *Cumhuriyet*, 15 Temmuz 1984.

“ABD’li Ataşe Los Angeles İçin Sporcularımıza Güvence Verdi”, *Cumhuriyet*, 24 Temmuz 1984.

“Bombacı Papazyan Orly’de Yakalandı; Beyrut’a Gönderildi”, *Cumhuriyet*, 16 Ağustos 1984.

“Tahran’da Ermenilerin Suikast Girişimi Ortaya Çıkarıldı”, *Cumhuriyet*, 6 Eylül 1984.

“ABD Senatosu Dış İlişkiler Komitesi Kararından”, *Cumhuriyet*, 14 Eylül 1984.

“Özal’dan ABD’ye Sert Tepki: İlişkiler Zedelenebilir”, *Cumhuriyet*, 15 Eylül 1984.

“Türkiye’ye Yardımın Kaderi 4 Ekime Dek Belirlenecek”, *Cumhuriyet*, 20 Eylül 1984.

“ABD Bütçesinde “Hayali Ermeni Devleti” Var”, *Cumhuriyet*, 23 Eylül 1984.

“Hükümet: Kararlar ABD Yönetimi İçin Bağlayıcı Değil”, *Cumhuriyet*, 26 Eylül 1984.

“Yılmaz ve Yavuztürk: ABD Yardımı Şarta Bağlanmayacak”, *Cumhuriyet*, 27 Eylül 1984.

“Evren, Amerikan Bize Karşı Oyuna Gelmemeliydi”, *Cumhuriyet*, 2 Ekim 1984.

“Wall Street Journal: “Türkler ABD Kongresi’ne Tepki Göstermekte Haklı”, *Cumhuriyet*, 3 Ekim 1984.

“Solarz, ABD Kongresi’nin Ermeni Terörünü Kınamasını İstedi”, *Cumhuriyet*, 7 Ekim 1984.

“Philadelphia Konsoloslüğümüza Bomba Yerleştirmek İstemişlerdi”, *Cumhuriyet*, 10 Ekim 1984.

“Kanada’da Diplomatomıza Saldıran 4 Ermeni Yargılanıyor”, *Cumhuriyet*, 25 Ekim 1984.

“Toranyan, ASALA Liderine Tanıklık İçin Vize İstedi”, *Cumhuriyet*, 10 Kasım 1984.

“Balkar’ın Katilinin Cezası 5 Yıl İndirildi”, *Cumhuriyet*, 17 Kasım 1984.

“Viyan’a da Bir Görgü Tanığı: Katil, Polislerin Gözü Önünde Kaçtı”, *Cumhuriyet*, 21 Kasım 1984.

“Paris’te Ermeni Toplantısı Öncesinde Patlama: 6 Yaralı”, *Cumhuriyet*, 26 Kasım 1984.

- “Ermeni “Hayastan Kaytzer” Dergisine Göre Ermenilere Karşı Terörün Kaynağı, ASALA”, *Cumhuriyet*, 28 Kasım 1984.
- “Interpol’den Yunanistan’a “Acele” Kayıtlı Mesaj”, *Cumhuriyet*, 11 Aralık 1984.
- “Dışişleri Komisyonu’nda “Ermeni terörü” Konuşulacak”, *Cumhuriyet*, 11 Aralık 1984.
- “Orly Davası - Ermeni Terörist Cinayetleri Savundu”, *Cumhuriyet*, 12 Aralık 1984.
- “ABD Kongre üyelerine “Terör” Konusunda Bilgi Verildi”, *Cumhuriyet*, 12 Aralık 1984.
- “Orly Tanıkları: 6 Ermeni’nin ASALA İle İlişkisi Kesin”, *Cumhuriyet*, 18 Aralık 1984.
- “Orly Davasında Karar Cuma Günü Açıklanacak”, *Cumhuriyet*, 19 Aralık 1984.
- “Ermeniler, 1985’te Kampanyayı Yoğunlaştıracak”, *Cumhuriyet*, 1 Ocak 1985.
- “Le Matin “Bir Büyük Teröristin Portresi” Başlığıyla Agopyan’ı ve ASALA’yı Anlattı”, *Cumhuriyet*, 11 Ocak 1985.
- “Garip İddia: “Ermeniler 3 Türk Kentine Atom Bombası Atacak”, *Cumhuriyet*, 13 Ocak 1985.
- “Orly Katliamına Adı Karışan Ermeni Fransa’dan Atılıyor”, *Cumhuriyet*, 7 Şubat 1985.
- “Avrupa Parlamentosu’nda İlk Türk Lobisi Oluşuyor”, *Cumhuriyet*, 7 Şubat 1985.
- “Londra’da Türk Vatandaşı Bir Ermeni Gözaltına Alındı”, *Cumhuriyet*, 15 Şubat 1985.
- “Ermeni Teröristlerin Avukatı Mitterrand’ın Tanıklığını İstedi”, *Cumhuriyet*, 17 Şubat 1985.
- “Mahkeme, Mitterrand’ın Tanıklığı İçin Yetersizlik Kararı Verdi”, *Cumhuriyet*, 20 Şubat 1985.
- “Garbicyan: Fransa, ASALA İle Anlaşmayı İhlal Etti”, *Cumhuriyet*, 23 Şubat 1985.
- “Weinberger, Ermeni Anma Gününe Karşı Çıktı”, *Cumhuriyet*, 23 Şubat 1985.
- “Bedük: ASALA’ya Destek Olan Ayrılıkçı Örgütler Var”, *Cumhuriyet*, 25 Şubat 1985.
- “Savcı Orly Teröristlerine ‘En Ağır Cezayı’ Talep Etti”, *Cumhuriyet*, 1 Mart 1985.
- “ASALA’ya Karşı Önlem Alınan Fransa’da Basının Yorumu”, *Cumhuriyet*, 5 Mart 1985.
- “Orly Sakatlarına Tazminat Kararı Nisanda Verilecek”, *Cumhuriyet*, 10 Mart 1985.

“Başbakan Özal, Moskova Yolunda Telsizle Bilgi Aldı”, *Cumhuriyet*, 13 Mart 1985.

“Elçiliğimizi İşgal Eden 3 Ermeni Terörist 4 Saat Sonra Teslim Oldu”, *Cumhuriyet*, 13 Mart 1985.

“Coşkun Kırca’nın Eşi Korkunç 4Saati Anlatıyor”, *Cumhuriyet*, 13 Mart 1985.

“Baskın Sırasında Ermeni Teröristlerle Telefonla Konuştuk”, *Cumhuriyet*, 13 Mart 1985.

“Tindemans’ın Ermeni İddialarına Yanıtı: Türkiye’den Hesap Sorulamaz”, *Cumhuriyet*, 13 Mart 1985.

“Fransız Anti Terör Grubu: ASALA, Filistin Terörünün Çocuğu”, *Cumhuriyet*, 16 Mart 1985.

“3 Ermeni Terörist, Cinayet Suçundan Yargılanacak”, *Cumhuriyet*, 21 Mart 1985.

“Soner Nayır’ı Kaçıran 4 Ermeni için 2’şer Yıl Hapis İstendi”, *Cumhuriyet*, 26 Mart 1985.

“Ermeni Anıtı Fransa’da Yine Seçim Malzemesi Oldu”, *Cumhuriyet*, 5 Nisan 1985.

“FBI Başkanı: ASALA En Tehlikeli Terör Örgütü”, *Cumhuriyet*, 5 Nisan 1985.

“Belçikalı Parlamenterin “Ermeni Raporu” Avrupa Parlamentosu’nda”, *Cumhuriyet*, 11 Nisan 1985.

“Ankara’da AET’deki Ermeni Raporuna Girişim Hazırlığı”, *Cumhuriyet*, 12 Nisan 1985.

“AET’ye Ermeni Raporu Hazırlayan Belçikalı Parlamenter”, *Cumhuriyet*, 17 Nisan 1985.

“‘Türkiye’nin Dostları’ Ermeni Sorununu Tartıştı”, *Cumhuriyet*, 18 Nisan 1985.

“Nayır’ı Kaçıran Toranyan’ın 4 Aylık Cezası Tecil Edildi”, *Cumhuriyet*, 23 Nisan 1985.

“Ermeniler ‘Soykırım’ Rakamında Anlaşamıyor”, *Cumhuriyet*, 28 Nisan 1985.

“Sevr’de Ermeni Kongresi”, *Cumhuriyet*, 2 Mayıs 1985.

“Fransız TV’si 2’inci Kanalında Yine Ermeni Propagandası”, *Cumhuriyet*, 7 Mayıs 1985.

“Üç Ermeni Terörist İfade Verdi”, *Cumhuriyet*, 8 Mayıs 1985.

“F. Almanya’da 50 ASALA Üyesi Var”, *Cumhuriyet*, 11 Mayıs 1985.

“ABD, Ankara’yı İknaya Çalışıyor”, *Cumhuriyet*, 12 Mayıs 1985.

“İngiliz TV’sinde Terör Tartışıldı”, *Cumhuriyet*, 20 Mayıs 1985.

“Soykırım Tasarısı ABD’de Oylanıyor”, *Cumhuriyet*, 21 Mayıs 1985.

“ABD Temsilciler Meclisi Üyeleri”, *Cumhuriyet*, 1 Haziran 1985.

“Ermeni Tasarısı ABD Temsilciler Meclisi’nde Reddedildi”, *Cumhuriyet*, 5 Haziran 1985.

“Ermeni Tasarısının Reddi”, *Cumhuriyet*, 6 Haziran 1985.

“ABD Kongresi’ne TBMM’den Mektup”, *Cumhuriyet*, 19 Haziran 1985.

“Ermeni Yazarın İddiası: ASALA - Apocu İşbirliği Sona Erdi”, *Cumhuriyet*, 11 Temmuz 1985.

“Hem Terörden Yakınırlar Hem de Kışkırtıcı Yayın Yaparlar”, *Cumhuriyet*, 19 Temmuz 1985.

“BM’nin Görevlendirdiği Raportör, Ermeni Tezlerinin Savunucusu”, *Cumhuriyet*, 26 Temmuz 1985

“Soykırım Konseyi’ndeki Ermeni Valiye Ankara Tepki Göstermiyor”, *Cumhuriyet*, 29 Temmuz 1985.

“Ermeni İddiaları Avrupa Konseyi ve BM Gündemine Geliyor”, *Cumhuriyet*, 15 Ağustos 1985.

“‘Soykırım’ Kararı Aldırma Çabaları Sonuçsuz Kaldı”, *Cumhuriyet*, 20 Ağustos 1985.

“Büyükelçi Yavuzalp: Ermeni İddiaları Asılsızdır”, *Cumhuriyet*, 21 Ağustos 1985.

“Azınlıklar Alt Komitesi ‘Not Etmekle’ Yetindi”, *Cumhuriyet*, 31 Ağustos 1985.

“Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Eralp: Alt Komite, Soykırım Raporunu Kabul Etmedi”, *Cumhuriyet*, 3 Eylül 1985.

“Türkiye’nin AET Daimi Temsilcisi: Ermeni Sorunu BM’de Gömüldü”, *Cumhuriyet*, 9 Eylül 1985.

“Londra’daki İran Elçiliği’ne Göre: Ermeni ve Ayrılıkçı Teröristler Saldırı Hazırlıyor”, *Cumhuriyet*, 20 Ekim 1985.

“Fransa’nın Ankara Büyükelçisi Ruouillon: Türkiye, Ermeni Sorunundan Sorumlu Tutulamaz”, *Cumhuriyet*, 22 Ekim 1985.

“Ermeni Lobisi Avrupalı Milletvekilleriyle Toplantı Yapıyor”, *Cumhuriyet*, 21 Kasım 1985.

“Washington Büyükelçisi Elekdağ: Ermenilerle İlgili Tasarı Onaylanırsa İlişkiler Yara Alır”, *Cumhuriyet*, 21 Kasım 1985.

“Moskova’dan İddia: Ermenistan Terörü Lanetler”, *Cumhuriyet*, 28 Kasım 1985.

“Elekdağ: ABD ile İlişkimizi Gözden Geçiririz”, *Cumhuriyet*, 28 Kasım 1985.

“Ankara, Sovyet Basınında Ermeni İddialarının Yaygınlaşması üzerine Moskova’yı Eleştirdi”, *Cumhuriyet*, 30 Kasım 1985.

“Melkonyan Silah Taşımak Suçundan Yargılanacak”, *Cumhuriyet*, 1 Aralık 1985.

“Ermeni İddialarına Karşı Yoğun Girişimler Başladı”, *Cumhuriyet*, 2 Aralık 1985.

“Melkonyan’ın Evinde Büyükelçi Adnan Bulak’ın Fotoğrafı Bulundu”, *Cumhuriyet*, 3 Aralık 1985.

“Rahşan Ecevit’ten ABD Büyükelçisine: Baskıya Boyun Eğmeniz Terörü Cüretlendirir”, *Cumhuriyet*, 3 Aralık 1985.

“Moskova’ya: Elçimiz Açıkça Hedef Gösterildi”, *Cumhuriyet*, 4 Aralık 1985.

“Weinberger: Tasarının Kongre’den Gececeği İnancında Değilim”, *Cumhuriyet*, 4 Aralık 1985.

“Demirel: Ermeni Tasarısının Geçmesi Bizi Fevkalade İncitir”, *Cumhuriyet*, 5 Aralık 1985.

“Mitterrand’ın ‘Ermeni Soykırımı’nı AET’ye Götürmesi, Ankara’dan Tepki Gördü”, *Cumhuriyet*, 6 Aralık 1985.

“Türk Parlamenterler Birliğinden ABD Temsilciler Meclisi’ne Telgraf”, *Cumhuriyet*, 6 Aralık 1985.

“SHP, Savunma İşbirliği Anlaşması’nın Dondurulmasını İstedi”, *Cumhuriyet*, 9 Aralık 1985.

“Ermeni İddiaları ABD Temsilciler Meclisi’nde”, *Cumhuriyet*, 10 Aralık 1985.

“‘Ermeni Soykırımı’ Karar Tasarısı Görüşülmedi”, *Cumhuriyet*, 11 Aralık 1985.

- “Ermeni Lider Paris Hükümetini Tehdit Etti”, *Cumhuriyet*, 11 Aralık 1985.
- “Temsilciler Meclisi Soykırım Tasarısının Görüşülmesi Ertelendi”, *Cumhuriyet*, 13 Aralık 1985.
- “Kremlin’de Ermeni Yetkili Ağzından ‘Soykırım’ İddiası”, *Cumhuriyet*, 14 Aralık 1985.
- “Soykırım İddiasının AET Gündemine Gelmesi Bekleniyor”, *Cumhuriyet*, 16 Aralık 1985.
- “AET Alt Komitesi, Ermeni İddiaları Girişimini Reddetti”, *Cumhuriyet*, 17 Aralık 1985.
- “Fransa Dışişleri Bakanı Dumas’nın Cumhuriyet’e Demeci”, *Cumhuriyet*, 12 Ocak 1986.
- “Armenian Reporter Gazetesi: Ermeniler İçin Büyük Yenilgi”, *Cumhuriyet*, 25 Ocak 1986.
- “Fransa Dışişleri Danışmanı Arnaud: İlişkileri Ermeni Anıtı Bozmamalı”, *Cumhuriyet*, 13 Şubat 1986.
- “ASALA’nın Beyinlerinden Davutyan Fransa’dan Atılıyor”, *Cumhuriyet*, 23 Şubat 1986.
- “Bilim Adamlarının Değerlendirmesi: Toplu Mezarlar Ermeni Mezaliminin Kanıtıdır”, *Cumhuriyet*, 7 Mart 1986.
- “Avrupa Parlamentosu: Soykırım Raporu’ Gündemde”, *Cumhuriyet*, 18 Mart 1986.
- “Paris Polisnin Açıklaması: Son Kanlı Saldırıyı Ermeni Teröristler Yaptı”, *Cumhuriyet*, 29 Mart 1986.
- “Ermeniler, Güney Kıbrıs ve Yunanistan’da Toplantılar Düzenleyecek”, *Cumhuriyet*, 19 Nisan 1986.
- “Rum Meclisinde Sözde ‘Ermeni Soykırımı’ Oturumu”, *Cumhuriyet*, 20 Nisan 1986.
- “Ermeniler, Los Angeles Başkonsolosluğu Önünde”, *Cumhuriyet*, 21 Nisan 1986.
- “Ermeni Soykırımı Günü Yeniden ABD Kongresi’nin Gündemine Geliyor”, *Cumhuriyet*, 24 Nisan 1986.
- “Fransa Komünist Partisi, 24 Nisanın Soykırım Günü Olmasını İstedi”, *Cumhuriyet*, 24 Nisan 1986.

- “Le Monde: Ankara - Paris Yakınlaşması Ermenilere Kaygı Veriyor”, *Cumhuriyet*, 30 Nisan 1986.
- “Denktaş: Teröristler, Rum Kesiminde Eğitiliyor”, *Cumhuriyet*, 8 Mayıs 1986.
- “Ermeni Teröristler İçin 14 Yıl Hapis İstendi”, *Cumhuriyet*, 14 Mayıs 1986.
- “Fransa - Türkiye İlişkilerine Ermeni Lobisi Karşı Çıkıyor”, *Cumhuriyet*, 21 Mayıs 1986.
- “Chirac, ‘Ermeni Davası’ Örgütünü Kızdırdı”, *Cumhuriyet*, 23 Mayıs 1986.
- “Avrupa Parlamentosu: Ermeni Raporunun Oylanması Hazirana Kaldı”, *Cumhuriyet*, 27 Mayıs 1986.
- “Örgüt, Beyrut’ta 4 Ermeni’nin Öldürülmesine Türk Parmağı Olduğunu Öne Sürdü”, *Cumhuriyet*, 31 Mayıs 1986.
- “Türkiye’nin Avrupa Parlamentosu’nda Diplomatik Başarısı”, *Cumhuriyet*, 27 Haziran 1986.
- “Soykırım Raporunun Reddedilmesine Ankara Memnun”, *Cumhuriyet*, 28 Haziran 1986.
- “Evren: Yunanlılarla Ermeniler İşbirliği Yapıyor”, *Cumhuriyet*, 10 Temmuz 1986.
- “Ermeni Lobisinin İtirafı: Soykırım Tasarısını Şimdi Geçiremeyiz”, *Cumhuriyet*, 18 Temmuz 1986.
- “Fransa’nın Sınır Dışı Etmek İstedığı Üç Ermeni Teröristi Hiçbir Devlet Almıyor”, *Cumhuriyet*, 30 Temmuz 1986.
- “Güvenlik Güçleri Ermeni Tehdidini Ciddiye Alıyor”, *Cumhuriyet*, 4 Ekim 1986.
- “Türk Elçiliğini Basan Ermeniler Yargıç Önünde”, *Cumhuriyet*, 16 Ekim 1986.
- “Ermeni Terör Örgütünün İddiası: ‘Fransa ile ASALA Görüşüyor’”, *Cumhuriyet*, 18 Ekim 1986.
- “Avrupa Parlamentosu: Ermeni Raporu Siyasi Komisyonunda”, *Cumhuriyet*, 24 Ekim 1986.
- “Washington Post - Fransa, ASALA İle Pazarlık Yapıyor”, *Cumhuriyet*, 30 Ekim 1986.
- “Avrupa Parlamentosu: Ermeni Raporunda Türkiye’ye Bir Puan”, *Cumhuriyet*, 30 Ekim 1986.
- “Ottawa Elçiliğimizde 1 Kişiyi Öldürmüşlerdi”, *Cumhuriyet*, 1 Kasım 1986.

- “Ermeniler Kanada Hava Yollarının Paris Bürosunu Bastı”, *Cumhuriyet*, 15 Kasım 1986.
- “ABD Basını: Fransa, Ermeni Teröristin Fotoğrafını Türkiye’den Saklıyor”, *Cumhuriyet*, 15 Kasım 1986.
- “Avrupa Parlamentosu: Ermeni Raporu Oylanamadı”, *Cumhuriyet*, 26 Kasım 1986.
- “ASALA Liderinin Duruşması Paris’in Tavrına Işık Tutacak”, *Cumhuriyet*, 28 Kasım 1986.
- “Sahte Ermeni Belgesi Bugün Çürütülüyor”, *Cumhuriyet*, 30 Ocak 1984.
- “Ceza Hukuku Profesörü Kararı Eleştirdi”, *Cumhuriyet*, 2 Şubat 1984.
- “Orly Katliamından Creteil Mahkemesine”, *Cumhuriyet*, 17 Şubat 1985.
- “İtalyan TV’si Mumcu İle Görüşme Yaptı”, *Cumhuriyet*, 21 Şubat 1983.
- “Fransa’daki Ermenilerden Yeni İstekle”, *Cumhuriyet*, 21 Şubat 1986.
- “Halefoğlu Fransız Radyosu’nda Konuştu”, *Cumhuriyet*, 18 Nisan 1985.
- “Yönder’in Durumu, Ciddiyetini Koruyor”, *Cumhuriyet*, 30 Nisan 1984.
- “Üç Ermeni, Lübnan’a Gitmeyi Reddetti”, *Cumhuriyet*, 27 Temmuz 1986.
- “Fransa, Üç Ermeni’yi Sınır Dışı Etti”, *Cumhuriyet*, 6 Ağustos 1986.
- “İran’da Bir ASALA Üyesi İdam Edildi”, *Cumhuriyet*, 26 Ağustos 1983.
- “Ermeni Terörist Soner Nayır Tutuklandı”, *Cumhuriyet*, 10 Ekim 1983.
- “Soykırım Tasarısı İçin Fırsat Kolluyor”, *Cumhuriyet*, 7 Kasım 1985.
- “ASALA 300’den Fazla Saldırı Düzenledi”, *Cumhuriyet*, 11 Kasım 1986.
- “Melbourne Başkonsolosluğumuza Saldırı”, *Cumhuriyet*, 24 Kasım 1986.
- “ASALA 2 Fransız Kuruluşunu Bombaladı”, *Cumhuriyet*, 30 Aralık 1984.
- “THY’nin Paris’teki Bürosu Bombalandı”, *Cumhuriyet*, 23 Ocak 1983.
- “Belgrad Büyükelçimizi de Vurdular”, *Cumhuriyet*, 10 Mart 1983.
- “İkinci Saldırgan Yakalandı”, *Cumhuriyet*, 11 Mart 1983.
- “Komadan Çıkamayan Galip Balkar Öldü”, *Cumhuriyet*, 12 Mart 1983.
- “Balkar’ın Cenazesi Bugün Getiriliyor”, *Cumhuriyet*, 14 Mart 1983.

- “Balkar İçin Ne Dediler?”, *Cumhuriyet*, 14 Mart 1983.
- “Cenaze Töreni Bugün”, *Cumhuriyet*, 15 Mart 1983.
- “Şehit Balkar Toprağa Verildi”, *Cumhuriyet*, 16 Mart 1983.
- “İki Teröristin Yargılanması Başladı”, *Cumhuriyet*, 7 Temmuz 1983.
- “Fransa’da İlk Tavır Değişikliği”, *Cumhuriyet*, 17 Temmuz 1983.
- “Paris’te 50 Ermeni Gözaltına Alındı”, *Cumhuriyet*, 19 Temmuz 1983.
- “BBC’de Açık Oturum Yapıldı”, *Cumhuriyet*, 21 Temmuz 1983.
- “Her Gruptan Ermeni Var”, *Cumhuriyet*, 23 Temmuz 1983.
- “İç Basından”, *Cumhuriyet*, 24 Temmuz 1983.
- “Katiller Bu Kez Kurtulamadı”, *Cumhuriyet*, 28 Temmuz 1983.
- “Örgüt Teröristlerin Resmini Dağıttı”, *Cumhuriyet*, 29 Temmuz 1983.
- “Orly Grubu” nun Tehdidi”, *Cumhuriyet*, 10 Ağustos 1983.
- “ASALA Papa’yı da Tehdit Etti”, *Cumhuriyet*, 17 Ağustos 1983.
- “ASALA Bölündü”, *Cumhuriyet*, 25 Ağustos 1983.
- “Sasunyan’ın Yargılanmasına Başlandı”, *Cumhuriyet*, 17 Eylül 1983.
- “Ara Toranyan Şartlı Salıverildi”, *Cumhuriyet*, 15 Ekim 1983.
- “Beyrut’taki Elçiliğimize Saldırı”, *Cumhuriyet*, 30 Ekim 1983.
- “Hüsnü Göl Belçika’ya İade Edildi”, *Cumhuriyet*, 24 Aralık 1983.
- “2 yıl Önce Arıkan’ı Öldürmüştü”, *Cumhuriyet*, 6 Ocak 1984.
- “Paris’te Yargılama Sürüyor”, *Cumhuriyet*, 28 Ocak 1984.
- “Paris’te Bir Ermeni Gösterisi”, *Cumhuriyet*, 29 Ocak 1984.
- “Hollanda’da 3 Bin Türk Yürüyüş Yaptı”, *Cumhuriyet*, 7 Mart 1984.
- “4 Ermeni’den 1’i Tutuklandı”, *Cumhuriyet*, 15 Mart 1984.
- “ASALA Tahran’da Saldırdı”, *Cumhuriyet*, 29 Mart 1984.
- “ASALA Yine Tehdit Etti”, *Cumhuriyet*, 30 Mart 1984.

- “Russel Mahkemesi Kararı”, *Cumhuriyet*, 18 Nisan 1984.
- “ASALA’nın İran Saldırıları”, *Cumhuriyet*, 29 Nisan 1984.
- “Paris’te Ermeni Anıtı Açıldı”, *Cumhuriyet*, 30 Nisan 1984.
- “Abrams’ın Temasları”, *Cumhuriyet*, 15 Temmuz 1984.
- “Los Angeles’tan Notlar”, *Cumhuriyet*, 1 Ağustos 1984.
- “Ermeniler Cemal Öner’i Tehdit Etti”, *Cumhuriyet*, 7 Ağustos 1984.
- “Ermeni Başka Terör Başka”, *Cumhuriyet*, 17 Ağustos 1984.
- “Asala da Son Durum”, *Cumhuriyet*, 20 Ağustos 1984.
- “ABD’nin ‘Soykırım Gününe’ Tepki”, *Cumhuriyet*, 12 Eylül 1984.
- “Ankara Amerika’yı Yine Uyardı”, *Cumhuriyet*, 14 Eylül 1984.
- “Türk - Amerikan İlişkileri”, *Cumhuriyet*, 19 Eylül 1984.
- “Kongre’de Kararı Erteleme Eğilimi”, *Cumhuriyet*, 21 Eylül 1984.
- “TBMM’nin Uzatmalı Tatili Bitiyor”, *Cumhuriyet*, 24 Eylül 1984.
- “ANAP Grubu”, *Cumhuriyet*, 26 Eylül 1984.
- “ABD Kongresinde Ermeni Baskısı”, *Cumhuriyet*, 28 Eylül 1984.
- “Türk - Ermeni İlişkileri Sempozyumu”, *Cumhuriyet*, 9 Ekim 1984.
- “Kapalıçarşı Baskını Davası”, *Cumhuriyet*, 12 Ekim 1984.
- “Uluslararası Terör”, *Cumhuriyet*, 13 Ekim 1984.
- “Patrik, Ermeni Teröristleri Kınadı”, *Cumhuriyet*, 21 Ekim 1984.
- “Ermeni Terörüne 41. Şehit”, *Cumhuriyet*, 20 Kasım 1984.
- “Viyana: Hala İpucu Aranıyor”, *Cumhuriyet*, 22 Kasım 1984.
- “Evner Ergun Toprağa Veriliyor”, *Cumhuriyet*, 23 Kasım 1984.
- “Dayanaksız İddia”, *Cumhuriyet*, 27 Kasım 1984.
- “Şimdi de Avrupa Parlamentosu”, *Cumhuriyet*, 28 Kasım 1984.
- “500 Ermeni Paris’te Yürüyüş Yaptı”, *Cumhuriyet*, 28 Kasım 1984.

“Suriye’deki Kamplarda 3 Bin Militan”, *Cumhuriyet*, 2 Aralık 1984.

“Orly Davası Başlıyor”, *Cumhuriyet*, 11 Aralık 1984.

“Brüksel’de 4 Ermeni Gözaltında”, *Cumhuriyet*, 13 Aralık 1984.

“Emeni terörü Sempozyumu”, *Cumhuriyet*, 12 Şubat 1985.

“Ermeni Terörizmi İçin Ne Dediler?”, *Cumhuriyet*, 17 Şubat 1985.

“Orly Katliamı Davası Yarın”, *Cumhuriyet*, 18 Şubat 1985.

“Yargılama Nasıl Yapılıyor”, *Cumhuriyet*, 21 Şubat 1985.

“Duruşmadan Notlar”, *Cumhuriyet*, 21 Şubat 1985.

“2. Gün: İnkâr Başladı”, *Cumhuriyet*, 21 Şubat 1985.

“ASALA - Neonazi İşbirliği Kuşkusu”, *Cumhuriyet*, 22 Şubat 1985.

“Orly Davasında 7. Gün”, *Cumhuriyet*, 27 Şubat 1985.

“Verges’in Stranç Oyunu”, *Cumhuriyet*, 27 Şubat 1985.

“Orly Davasında 8. Gün”, *Cumhuriyet*, 28 Şubat 1985.

“Orly İçin Karar Günü”, *Cumhuriyet*, 2 Mart 1985.

“Orly Davasında Karar Açıklandı”, *Cumhuriyet*, 3 Mart 1985.

“ASALA Fransa’yı Tehdit Etti”, *Cumhuriyet*, 4 Mart 1985.

“Orly Tepkiler”, *Cumhuriyet*, 4 Mart 1985.

“Karara Esastan İtiraz Olanaksız”, *Cumhuriyet*, 4 Mart 1985.

““ASALA Savaş Baltasını” Çıkartı”, *Cumhuriyet*, 6 Mart 1985.

“3 Ermen Teröristin Davası 23 Eylülde”, *Cumhuriyet*, 6 Mart 1985.

“ASALA’nın Tehditleri Yoğunlaştı”, *Cumhuriyet*, 8 Mart 1985.

“Orly Kararı Temyiz Edildi”, *Cumhuriyet*, 8 Mart 1985.

“Kim Kimdir?”, *Cumhuriyet*, 13 Mart 1985.

“Kanlı Terör Örgütü”, *Cumhuriyet*, 13 Mart 1985.

“Terör Listesi Uzuyor”, *Cumhuriyet*, 13 Mart 1985.

- “3 Terörist Adaletle Teslim Edildi”, *Cumhuriyet*, 14 Mart 1985.
- “3 Ermeni Mahkeme Önünde”, *Cumhuriyet*, 20 Mart 1985.
- “Clark: Türklerle Güvenlik Görüşüldü”, *Cumhuriyet*, 21 Mart 1985.
- “Kanada’da Ermeni Tehdidi”, *Cumhuriyet*, 31 Mart 1985.
- “Paris’te Ermeni Anıtı İçin Girişim”, *Cumhuriyet*, 4 Nisan 1985.
- “Ermeni Raporuna Sert Tepki”, *Cumhuriyet*, 13 Nisan 1985.
- “Ermeni Terörist Hücrede Ölü Bulundu”, *Cumhuriyet*, 14 Nisan 1985.
- “24 Nisan Öncesi Ermeniler Faaliyette”, *Cumhuriyet*, 16 Nisan 1985.
- “Basmacıyan’ın İntiharı Tartışılıyor”, *Cumhuriyet*, 16 Nisan 1985.
- “Ermeniler Eylem Hazırlıyor”, *Cumhuriyet*, 19 Nisan 1985.
- “Başbakan “Le Point’a Demeç Verdi”, *Cumhuriyet*, 23 Nisan 1985.
- “Ermeniler Destek Peşinde”, *Cumhuriyet*, 25 Nisan 1985.
- “Moskova’ya Sert Tepki”, *Cumhuriyet*, 26 Nisan 1985.
- “Ermeniler, 7 Ülkede Gösteri Yaptılar”, *Cumhuriyet*, 26 Nisan 1985.
- “New York’un “Ermeni Günü” Belgesi”, *Cumhuriyet*, 27 Nisan 1985.
- “Reagan’a Ağır Ermeni Baskısı”, *Cumhuriyet*, 29 Nisan 1985.
- “Orly Sanıkları Davası”, *Cumhuriyet*, 6 Temmuz 1985.
- “Taşnak Partisi ve ASALA Katılmıyor”, *Cumhuriyet*, 7 Temmuz 1985.
- “3. Ermeni Kongresi, Sevr’de Başlıyor”, *Cumhuriyet*, 8 Temmuz 1985.
- “Ermeni Kongresi Sönük Başladı”, *Cumhuriyet*, 9 Temmuz 1985.
- “Orly Davası Kararları Kesinleşti”, *Cumhuriyet*, 9 Temmuz 1985.
- “2 Ermeni Militan Teslim Oldu”, *Cumhuriyet*, 12 Temmuz 1985.
- “Ermeni Kongresi Sürecek”, *Cumhuriyet*, 13 Temmuz 1985.
- “Ermeni Kongresi ABD’yi Kınadı”, *Cumhuriyet*, 14 Temmuz 1985.
- “Ermeni Lobisi BM’de Harekete Geçti”, *Cumhuriyet*, 8 Ağustos 1985.

- “Tarih Kurumu Üyesi Kamuran Gürün”, *Cumhuriyet*, 2 Eylül 1985.
- “Ermeni İddiaları Çürütüldü”, *Cumhuriyet*, 26 Eylül 1985.
- “Ermeni Lobi Toplantısı Sönük Geçti”, *Cumhuriyet*, 10 Ekim 1985.
- “Top Kongrede”, *Cumhuriyet*, 18 Ekim 1985.
- “Gizli Oturumda Ermeni Faaliyetleri”, *Cumhuriyet*, 17 Kasım 1985.
- “Fransız-Ermeni Dayanışma Örgütü”, *Cumhuriyet*, 28 Kasım 1985.
- “ANAP’tan Ermenilere Karşı Girişim”, *Cumhuriyet*, 29 Kasım 1985.
- “Avrupa Parlamentosunda Görüşülecek”, *Cumhuriyet*, 30 Kasım 1985.
- “Ermeni Terör Örgütünün Tepkisi”, *Cumhuriyet*, 2 Aralık 1985.
- “Toranyan Fransız TV’sinde”, *Cumhuriyet*, 3 Aralık 1985.
- “‘Soykırım’ Sovyet Turizm Kitabında”, *Cumhuriyet*, 3 Aralık 1985.
- “ABD’ye sert Uyarı”, *Cumhuriyet*, 4 Aralık 1985.
- “Son Söz Başkan Reagan’ın Olacak”, *Cumhuriyet*, 5 Aralık 1985.
- “9 AET’liden Güvence”, *Cumhuriyet*, 8 Aralık 1985.
- “Arden Kuyumcuyan’dan”, *Cumhuriyet*, 9 Aralık 1985.
- “‘Soykırım’ Tasarısı Fırsat Kolluyor”, *Cumhuriyet*, 15 Aralık 1985.
- Ermeni Tasarısı’na Karşı Atak”, *Cumhuriyet*, 7 Şubat 1986.
- “Soykırım Günü İçin Ermeni Çabası”, *Cumhuriyet*, 7 Şubat 1986.
- “Fransa’da Ermeni Anıtı”, *Cumhuriyet*, 8 Şubat 1986.
- “Ermeniler 20 Nisanda Gösteri Yapacak”, *Cumhuriyet*, 12 Şubat 1986.
- “Ermeni Raporu Genişletildi”, *Cumhuriyet*, 13 Şubat 1986.
- “Ermeni Terörist Suçlu Bulundu”, *Cumhuriyet*, 16 Şubat 1986.
- “Ermeni Tasarısına Son Biçim”, *Cumhuriyet*, 20 Şubat 1986.
- “90 Türkün Toplu Mezarı”, *Cumhuriyet*, 5 Mart 1986.
- “Bombacı Ermeni’ye 5,5 Yıl Hapis”, *Cumhuriyet*, 12 Mart 1986.

- “Ermeni Raporu Yine Ertelendi”, *Cumhuriyet*, 20 Mart 1986.
- “ABD’de Türkiye Aleyhinde Kampanya”, *Cumhuriyet*, 6 Nisan 1986.
- “Alman TV’sinde Ermeni Propagandası”, *Cumhuriyet*, 23 Nisan 1986.
- “Türkiye, ARD’yi Protesto Etti”, *Cumhuriyet*, 24 Nisan 1986.
- “Diplomatlar İçin Önlem Ağı”, *Cumhuriyet*, 24 Nisan 1986.
- “Soykırım Gösterileri Yaptılar”, *Cumhuriyet*, 25 Nisan 1986.
- “Evren: Ermeniler Yavuz Hırsız”, *Cumhuriyet*, 9 Temmuz 1986.
- “Terörist Ermeniler Ülke Arıyor”, *Cumhuriyet*, 23 Temmuz 1986.
- “ABD’nin BM Temsilcisi Walters”, *Cumhuriyet*, 26 Temmuz 1986.
- “Fransa’ya Tehdit”, *Cumhuriyet*, 7 Eylül 1986.
- “Ermeni Meydanı Açıldı”, *Cumhuriyet*, 15 Eylül 1986.
- “ABD’de Ermenilerin Yeni Girişimi”, *Cumhuriyet*, 16 Eylül 1986.
- “Ermeniler ‘Taarruza’ Geçti”, *Cumhuriyet*, 23 Eylül 1986.
- “ASALA’dan İslami Cihad’a Çağrı”, *Cumhuriyet*, 8 Ekim 1986.
- “‘Ermeni Raporu’ Gündeme Gelebilir”, *Cumhuriyet*, 9 Ekim 1986.
- “Toranyan: Hedef Sadece Türkiye”, *Cumhuriyet*, 31 Ekim 1986.
- “Ermeni Teröristlere Verilen Ceza”, *Cumhuriyet*, 2 Kasım 1986.
- “Melbourne’daki Patlama”, *Cumhuriyet*, 28 Kasım 1986.
- “‘Soykırım Raporu’ Yeniden Gündemde”, *Cumhuriyet*, 28 Kasım 1986.
- “Orly Katliamı Davası Salı Günü Başlıyor”, *Cumhuriyet*, 17 Şubat 1985.
- “Ermeni Teröristin Cezası 1 Yıl İndirildi”, *Cumhuriyet*, 16 Mart 1985.
- “ABD Kongresi’nde Ermeni Yanlısı Kampanya”, *Cumhuriyet*, 1 Nisan 1984.
- “Almanya’da Sözde Ermeni Katliamı Haftası”, *Cumhuriyet*, 3 Nisan 1985.
- “TBMM’de Ermeni Terörü İçin Gizli Oturum”, *Cumhuriyet*, 26 Nisan 1984.
- “Uçaktaki Neşeli Hava Tahran’da Yok Oldu”, *Cumhuriyet*, 29 Nisan 1984.

- “Dünya Ermeni Kongresi Bugün Toplanıyor”, *Cumhuriyet*, 20 Temmuz 1983.
- “Kongre’de Türk Gazeteciler Tartaklandı”, *Cumhuriyet*, 23 Temmuz 1983.
- “Orly Kurbanlarının sayısı 8’e Yükseldi”, *Cumhuriyet*, 8 Ağustos 1983.
- “Fransa Yalanladı: ASALA İle Pazarlık Yok”, *Cumhuriyet*, 19 Ekim 1986.
- “Atina’da Bir Ermeni 14 Yıla Mahkûm Oldu”, *Cumhuriyet*, 17 Ocak 1985.
- “Ermeni Teröristler Suriye’de Barınıyor”, *Cumhuriyet*, 14 Şubat 1986.
- “Orly Katliamı Davasında Yeni Bir İddia”, *Cumhuriyet*, 26 Şubat 1985.
- “ASALA Yeni Saldırı Tehdidinde Bulundu”, *Cumhuriyet*, 18 Temmuz 1983.
- “40 Ermeni’nin Gözaltı Süresi Uzatıldı”, *Cumhuriyet*, 20 Temmuz 1983.
- “Orly’de Ölen İki İşçi Toprağa Verildi”, *Cumhuriyet*, 25 Temmuz 1983.
- “Sözde Ermeni Soykırımı BM Gündeminde”, *Cumhuriyet*, 17 Ağustos 1985.
- “Başbakan Chirac Suriye’den Yardım İstedi”, *Cumhuriyet*, 7 Ekim 1986.
- “Ermeni Teröristlerin İsteği Reddedildi”, *Cumhuriyet*, 23 Kasım 1985.
- “Paris’te 4 Ermeni Terörist İçin Karar Günü”, *Cumhuriyet*, 31 Ocak 1984.
- “3 Ermeni Terörist Ottawa’da Yargılanıyor”, *Cumhuriyet*, 19 Şubat 1986.
- “HP, Ermeni Terörü İçin Genel Görüşme İstedi”, *Cumhuriyet*, 14 Mart 1985.
- “Dışişleri Bakanı Ani Olarak Lübnan’a Gitti”, *Cumhuriyet*, 18 Mart 1983.
- “Türkmen, Şam’da Ermeni Terörünü Görüşecek”, *Cumhuriyet*, 23 Mart 1983.
- “İlter Türkmen: Suriye Tedhişe Karşı Çıktı”, *Cumhuriyet*, 1 Nisan 1983.
- “Ermeni Terörünün Kökeninde Görüş Ayrılığı”, *Cumhuriyet*, 20 Nisan 1984.
- “Ermeniler ‘24 Nisan’ İçin Gösteriler Yaptılar”, *Cumhuriyet*, 25 Nisan 1984.
- “ABD Dışişleri ‘24 Nisan Ermeni Günü’ Tasarısını Desteklemedi”, *Cumhuriyet*, 26 Nisan 1984.
- “Ermeni Soykırımı” Tasarısı Salıya Oylanacak”, *Cumhuriyet*, 19 Mayıs 1985.
- “Suikast Plancısı 4 Ermeni Teröriste 4-6 Yıl”, *Cumhuriyet*, 27 Ocak 1985.

- “İki Ermeni’nin Yargılanmasına Devam Ediliyor”, *Cumhuriyet*, 6 Temmuz 1983.
- “Fransa’da Sevr Anlaşması’nı Anma Töreni”, *Cumhuriyet*, 12 Temmuz 1985.
- “Yaralılarından Muzaffer Taylan Anlatıyor:”, *Cumhuriyet*, 15 Temmuz 1984.
- “Dursun Aksoy’un Cenazesi Yurda Getirildi”, *Cumhuriyet*, 21 Temmuz 1983.
- “Dünya Ermeni Kongresinin Yasası İlan Edildi”, *Cumhuriyet*, 24 Temmuz 1983.
- “Le Monde’nin Ermeni Terörüne İlişkin Yorumu”, *Cumhuriyet*, 24 Temmuz 1983.
- “Paris’te ‘Ermeni Kültür Merkezi’ Bombalandı”, *Cumhuriyet*, 28 Temmuz 1983.
- “Hollanda Hüsnü Göl’ü Belçika’ya İade Ediyor”, *Cumhuriyet*, 20 Ağustos 1983.
- “Üç Ermeni’ye 2-9 Yıl Hapis Cezası”, *Cumhuriyet*, 14 Haziran 1986.
- “ASALA Devrimci Hareketi ‘ASALA’yı Suçladı’”, *Cumhuriyet*, 7 Eylül 1983.
- “Washington Times: 1915’te Tüm Dünyada Ermeni Sayısı 1,5 Milyondu”, *Cumhuriyet*, 4 Ağustos 1983.
- “Ermeniler Türkiye Aleyhtarı Yürüyüş Yaptı”, *Cumhuriyet*, 23 Kasım 1984.
- “Türkiye - ABD İlişkilerinde Kritik Hafta”, *Cumhuriyet*, 9 Aralık 1985.
- “Ermeni Teröristler: Katliama Katılmadık”, *Cumhuriyet*, 15 Aralık 1984.
- “Fransa’nın ‘Ermeni Girişimi’ AET’de Takıldı”, *Cumhuriyet*, 18 Aralık 1985.

3. Köşe Yazıları Kaynakçası 1983-1986

- Akbal, Oktay, “Ermeni Sorunu Derken...”, *Cumhuriyet*, 18 Mart 1983.
- Akbal, Oktay, “Geçmiş, Bugüne Gelir mi?”, *Cumhuriyet*, 8 Şubat 1984.
- Akbal, Oktay, “Öfkeler Tarihin Mezarlarında Kalsın”, *Cumhuriyet*, 4 Mayıs 1984.
- Akbal, Oktay, “Terör ve Ermeni Sorunu”, *Cumhuriyet*, 21 Temmuz 1983.
- Akerson, Tanju, “Kasım Gülek, Cumhuriyet’in Sorularını New York’ta Yanıtladı”, *Cumhuriyet*, 8 Ocak 1986.
- Arcayürek, Cüneyt, “ASALA’nın Yeni Planı”, *Cumhuriyet*, 28 Nisan 1985.

Arcayürek, Cüneyt, “Ermeni Anıtını Protesto Eden Hasan Esat Işık, Fransa’yı Terk Etti”, *Cumhuriyet*, 10 Nisan 1985.

Ataman, Osman, “Ermeni Raporunu Hazırlayan Belçikalı Parlamenter: Raporun Kaderi Ortada”, *Cumhuriyet*, 26 Haziran 1986.

Ataöv, Türkkaya, “Arslanyan, Paris Barosu’ndan İstifa Edecek mi?”, *Cumhuriyet*, 14 Şubat 1984.

Ataöv, Türkkaya, “Fransa’daki Olaya Doğru Teşhis Koyalım”, *Cumhuriyet*, 27 Şubat 1984.

Balcı, Ergun, “Ermeni Terörü Ve Fabrika Bacası”, *Cumhuriyet*, 1 Mayıs 1984.

Balcı, Ergun, “Ermeni Terörüne Yanıt”, *Cumhuriyet*, 25 Ocak 1985.

Balcı, Ergun, “Kızgınlık”, *Cumhuriyet*, 17 Eylül 1984.

Balcı, Ergun, “Kriz Dönemine Doğru”, *Cumhuriyet*, 28 Eylül 1984.

Balcı, Ergun, “Teknik Açıdan”, *Cumhuriyet*, 24 Eylül 1984.

Balcı, Ergun, “Türkiye’nin Yapabilecekleri”, *Cumhuriyet*, 16 Mart 1985.

Cemal, Hasan, “Amerika’yı Yeniden Keşfetmek...”, *Cumhuriyet*, 15 Eylül 1984.

Cemal, Hasan, “Duygu ve Akıl...”, *Cumhuriyet*, 14 Mart 1985.

Cemal, Hasan, “Fransa’nın Bakış Açısı...”, *Cumhuriyet*, 12 Ocak 1986.

Cemal, Hasan, “Gene Soykırım Hikâyesi”, *Cumhuriyet*, 1 Aralık 1985.

Cemal, Hasan, “İç Politika - Dış Politika...”, *Cumhuriyet*, 10 Aralık 1985.

Cemal, Hasan, “İnsanlığın İnsana...”, *Cumhuriyet*, 6 Haziran 1985.

Cemal, Hasan, “Orly Katliamı...”, *Cumhuriyet*, 18 Şubat 1985.

Çandar, Cengiz, “Ankara Sempozyumu ve TBMM’den Beklenen”, *Cumhuriyet*, 23 Nisan 1984.

Çandar, Cengiz, “ASALA’yı Çeşitli Ülkelerin Rejimleri ve İstihbaratları Yönlendiriyor”, *Cumhuriyet*, 4 Haziran 1983.

Çandar, Cengiz, “Asıl Hedef, Türkiye’yi Parçalayıp Bağımsız Bir Ermeni Devleti Kurmak”, *Cumhuriyet*, 30 Mayıs 1983.

- Çandar, Cengiz, “Dünya Erme Kongresi’nin Ardında”, *Cumhuriyet*, 26 Temmuz 1983.
- Çandar, Cengiz, “Ermeni Kilisesi, Ermeni Tedhiş Hareketini Kutsuyor”, *Cumhuriyet*, 1 Haziran 1983
- Çandar, Cengiz, “Ermeni Kongresi Meydan Okuyor”, *Cumhuriyet*, 21 Temmuz 1983.
- Çandar, Cengiz, “Ermeni Kongresi Sırasındaki Tahminler Doğru Çıktı”, *Cumhuriyet*, 28 Temmuz 1983.
- Çandar, Cengiz, “Ermeni Taşnak Partisi, Lübnan’da Falanjistlerin Geleneksel Müttefiki “, *Cumhuriyet*, 31 Mayıs 1983.
- Çandar, Cengiz, “Ermeniler Büyük Bir Siyasi Çıkışa Hazırlanıyor”, *Cumhuriyet*, 19 Temmuz 1983.
- Çandar, Cengiz, “Ermenilerin Birleşme Kongresi Birleşme Değil Dağınıklık Getirdi”, *Cumhuriyet*, 24 Temmuz 1983.
- Çandar, Cengiz, “ESAK’ın Amacı, ABD’yi İşin Ciddiyetine İnandırıp Türkiye’ye Baskıya Zorlamak”, *Cumhuriyet*, 5 Haziran 1983.
- Çandar, Cengiz, “Fransa Basını Kararı Savunuyor”, *Cumhuriyet*, 4 Şubat 1984.
- Çandar, Cengiz, “Fransa Durumu “İdare” Ediyor”, *Cumhuriyet*, 2 Şubat 1984.
- Çandar, Cengiz, “Hedefleri Siyasi Birlik”, *Cumhuriyet*, 22 Temmuz 1983.
- Çandar, Cengiz, “İkiz Kardeşler: Siyonizm ve Ermeni Milliyetçiliği”, *Cumhuriyet*, 2 Haziran 1983.
- Çandar, Cengiz, “İran’da 3 Yıl Sonra Yeni Eylem”, *Cumhuriyet*, 29 Mart 1984.
- Çandar, Cengiz, “Lozan’dan Sevre...”, *Cumhuriyet*, 2 Mayıs 1985.
- Çandar, Cengiz, “Lübnan ve Ermeni Sorunu”, *Cumhuriyet*, 21 Mart 1983.
- Çandar, Cengiz, “Silahların Gölgesinde Tatilciler ve İntikamcılar”, *Cumhuriyet*, 22 Temmuz 1983.
- Çandar, Cengiz, “Sovyetler de Ermeni Sorunu İle İlgili “, *Cumhuriyet*, 6 Haziran 1983.
- Çandar, Cengiz, “Türkiye’nin Aktif Bölge Politikası, Ermeni Sorununu Etkisiz Kılacak”, *Cumhuriyet*, 7 Haziran 1983.

- Çandar, Cengiz, “Yakovos: Türk - Yunan Yakınlaşması İçin”, *Cumhuriyet*, 5 Temmuz 1986.
- Duran, Ragıp, “Eylemleri Beş Örgüt Planlıyor”, *Cumhuriyet*, 17 Şubat 1985.
- Duran, Ragıp, “Orly Katliamı ASALA’yı Böldü”, *Cumhuriyet*, 16 Şubat 1985.
- Ekmekçi, Mustafa, “Geldikleri Gibi Giderler”, *Cumhuriyet*, 17 Eylül 1984.
- Ekmekçi, Mustafa, “Mahallenin Namusu”, *Cumhuriyet*, 20 Şubat 1984.
- Ekmekçi, Mustafa, “Sevgiyle Adalet...”, *Cumhuriyet*, 6 Şubat 1984.
- Erem, Faruk, “Orly Davasının Düşündürdükleri”, *Cumhuriyet*, 14 Mart 1985.
- Ergin, Sedat, “Ankara Artan Yayınları Dikkatle İzliyor”, *Cumhuriyet*, 29 Kasım 1985.
- Ergin, Sedat, “Belgeler Ermenilerin İddialarını Çürütüyor”, *Cumhuriyet*, 1 Nisan 1983.
- Ergin, Sedat, “Ermeni Terörizmine Karşı Aktif Siyaset”, *Cumhuriyet*, 20 Mart 1983.
- Ergin, Sedat, “Ermeniler, Büyük Ülkelerin Politikasına Alet Edildi”, *Cumhuriyet*, 2 Nisan 1983.
- Ergin, Sedat, “Özal, Sovyet Basınına Sitem Edecek”, *Cumhuriyet*, 25 Temmuz 1986.
- Güvenç, Tuncer, “ABD’nin Ermeni Politikasının Kökleri 100 Yıl Öncesinde”, *Cumhuriyet*, 1 Ekim 1984.
- İstepanyan, Torkom, “Okurlardan - Fransız Televizyonuna Cevap”, *Cumhuriyet*, 3 Temmuz 1985.
- Kamet, Takver, “Türk Ermenilerinin Seslenişi”, *Cumhuriyet*, 22 Nisan 1983.
- Kemal, Mehmed, “Bir Dosttan Gelen Mektup”, *Cumhuriyet*, 14 Ağustos 1984.
- Lütfü, Samim, “Tarihimizi Kimden Öğreneceğiz?”, *Cumhuriyet*, 9 Mart 1985.
- Mazıcı, Nurşen, “Ermeniler Kullanılıyor”, *Cumhuriyet*, 22 Şubat 1983.
- Mumcu, Uğur, “Haçlı Kini...”, *Cumhuriyet*, 12 Ekim 1984.
- Mumcu, Uğur, “1921 ve 1975...”, *Cumhuriyet*, 22 Haziran 1984.
- Mumcu, Uğur, “Açık İstihbarat...”, *Cumhuriyet*, 20 Temmuz 1983.
- Mumcu, Uğur, “Açıklık...”, *Cumhuriyet*, 18 Ağustos 1985.
- Mumcu, Uğur, “ASALA ve PKK...”, *Cumhuriyet*, 22 Şubat 1985.

Mumcu, Uğur, “ASALA’nın Avrupa’da Gizli Kapaklı Yanı Yok “, *Cumhuriyet*, 27 Şubat 1983.

Mumcu, Uğur, “Bağımsızlık Gülü...”, *Cumhuriyet*, 22 Eylül 1984.

Mumcu, Uğur, “Bilmezler mi?..”, *Cumhuriyet*, 14 Mart 1985.

Mumcu, Uğur, “Bir Gerçek, Bin Gerçek...”, *Cumhuriyet*, 28 Şubat 1985.

Mumcu, Uğur, “Dün - Bugün - Yarın...”, *Cumhuriyet*, 21 Eylül 1984.

Mumcu, Uğur, “Ermeni Mafyası...”, *Cumhuriyet*, 4 Şubat 1984.

Mumcu, Uğur, “Ermeni Mandacıları...”, *Cumhuriyet*, 13 Eylül 1984.

Mumcu, Uğur, “Ermeni Terör Örgütleriyle Kaçakçıların İlişkisi Her gün Biraz Daha Aydınlanıyor”, *Cumhuriyet*, 26 Şubat 1983.

Mumcu, Uğur, “Hagopyan...”, *Cumhuriyet*, 25 Eylül 1983.

Mumcu, Uğur, “Hep Aynı Oyun...”, *Cumhuriyet*, 29 Eylül 1984.

Mumcu, Uğur, “İnsanlık Adına...”, *Cumhuriyet*, 2 Şubat 1984.

Mumcu, Uğur, “Kıpırtı...”, *Cumhuriyet*, 4 Eylül 1986.

Mumcu, Uğur, “Kin Anıtları”, *Cumhuriyet*, 1 Mayıs 1984.

Mumcu, Uğur, “Kör Testere”, *Cumhuriyet*, 31 Ağustos 1983.

Mumcu, Uğur, “Lozan ve Sevr...”, *Cumhuriyet*, 21 Temmuz 1983.

Mumcu, Uğur, “Öncesi Var”, *Cumhuriyet*, 29 Kasım 1986.

Mumcu, Uğur, “Örnek Olmalı...”, *Cumhuriyet*, 12 Mart 1983.

Mumcu, Uğur, “Saldırı...”, *Cumhuriyet*, 16 Temmuz 1983.

Mumcu, Uğur, “Silkinmek”, *Cumhuriyet*, 8 Aralık 1985.

Mumcu, Uğur, “Son Saldırı...”, *Cumhuriyet*, 11 Mart 1983.

Mumcu, Uğur, “Şellefyan Dosyası”, *Cumhuriyet*, 20 Nisan 1983.

Mumcu, Uğur, “Şellefyan ve Ilıcak...”, *Cumhuriyet*, 17 Ağustos 1984.

Mumcu, Uğur, “Şırnak ve Ötesi...”, *Cumhuriyet*, 6 Nisan 1985.

Mumcu, Uğur, “Tanıtma...”, *Cumhuriyet*, 23 Temmuz 1983.

- Mumcu, Uğur, “Tarih Bilinci...”, *Cumhuriyet*, 6 Ekim 1984.
- Mumcu, Uğur, “Tarihten Bir Yaprak...”, *Cumhuriyet*, 15 Eylül 1984.
- Mumcu, Uğur, “Terör İçinde Terör...”, *Cumhuriyet*, 31 Mart 1984.
- Mumcu, Uğur, “Yeni Kin Anıtı...”, *Cumhuriyet*, 4 Nisan 1985.
- Mumcu, Uğur, “Zamanlama....”, *Cumhuriyet*, 20 Eylül 1984.
- Nadi, Nadir, “Bir Anlasak”, *Cumhuriyet*, 21 Eylül 1984.
- Önder, Ali Rıza, “Göksun’da Ermeni Çılgınlığı”, *Cumhuriyet*, 12 Ekim 1986.
- Selçuk, İlhan, “Çözüm Yolu”, *Cumhuriyet*, 17 Temmuz 1983.
- Selçuk, İlhan, “Ermeni Terörünün Zamanlaması”, *Cumhuriyet*, 23 Haziran 1983.
- Selçuk, İlhan, “Mıgırdıç Şellefyan İle Kemal Ilıcak”, *Cumhuriyet*, 9 Nisan 1983.
- Selçuk, İlhan, “Tercüman ve Taşnak”, *Cumhuriyet*, 3 Nisan 1983.
- Sirmen, Ali, “Bir Başyazı Üzerine”, *Cumhuriyet*, 5 Mart 1983.
- Sirmen, Ali, “Bir Olay, Bir Kitap Bir Soru”, *Cumhuriyet*, 13 Mart 1983.
- Şimşir, Bilal, “Bilal Şimşir ve “İngiliz Belgelerinde Osmanlı Ermenileri”, *Cumhuriyet*, 24 Mart 1983.
- Tavşanoğlu, Leyla, “Amerika’da Yaşayan Türklerin En Büyük Sorunu Ermeniler”, *Cumhuriyet*, 2 Ağustos 1985.
- Uluengin, Hadi, “Avrupa Parlamentosu, 1915 Olaylarını “Soykırım” Kabul Eden Bir Raporu Tartışacak”, *Cumhuriyet*, 5 Ekim 1985.
- Uluengin, Hadi, “Ermeni Lobisi Bugün Toplanıyor”, *Cumhuriyet*, 9 Ekim 1985.
- Uluengin, Hadi, “Ermeni Raporu AET’de Tartışılıyor”, *Cumhuriyet*, 20 Kasım 1985.
- Uluengin, Hadi, “Ermeni Raporu Avrupa Parlamentosu Gündeminde”, *Cumhuriyet*, 20 Ocak 1986.
- Uluengin, Hadi, “Ermeni Raporu İçin Kritik Gün”, *Cumhuriyet*, 26 Haziran 1986.
- Uluengin, Hadi, “Ermeni Raporu İçin Yoğun Kulis”, *Cumhuriyet*, 22 Ocak 1986.
- Uluengin, Hadi, “Ermeni Raporu Marta Kaldı”, *Cumhuriyet*, 23 Ocak 1986.

Uluengin, Hadi, “Ermeni Raporu, Avrupa Parlamentosu Gündeminde”, *Cumhuriyet*, 26 Mayıs 1986.

Uluengin, Hadi, “Ermeniler AET Gündeminde”, *Cumhuriyet*, 7 Mart 1985.

Uluengin, Hadi, “Ermeni Sorunu, Türk - AET İlişkileri”, *Cumhuriyet*, 16 Nisan 1985.

4. Telif Eserler

Akçay, Nihat, *21. Yüzyılda Türkiye'nin Tehdit Algılamaları ve Güvenlik Açılımları*, (Doktora Tezi), Uludağ Üniversitesi, Bursa 2008.

Avcı, Engin, “Yeni Sol Dalgadan Küresel Dalgaya Türkiye’de Terörizm”, *Kara Harp Okulu Bilim Dergisi*, 29(1), 2019, 145.

Bilgin, Mustafa Sıtkı, “Lozan Konferansı'nda Ermeni Meselesi: İtilaf Devletlerinin Diplomatik Manevraları ve Türkiye'nin Karşı Siyaseti”, *Bellekten*, 69(254), Nisan 2005, 267-284.

Bozkuş, Yıldız Deveci, *Parlamento Kararları ve Yabancı Basında Ermeni Sorunu*, Sistem Ofset Yayıncılık, Ankara 2013.

Çakmak, Meraşal Fevzi, *Birinci Dünya Savaşı'nda Doğu Cephesi Harekâtı, 1935 Yılında Harp Akademisinde Verilen Konferanslar*, (Yayına Hazırlayanlar: Ahmet Tetik-Sema Kiper-Ayşe Seven-Y. Serdar Demirtaş), Genelkurmay ATASE ve Genelkurmay Denetleme Başkanlığı Yayınları, Ankara 2005.

Çam, Mehmet Mert, “Ermeni Terör Örgütleri ve ASALA”, *Yeni Türkiye*, Yıl: 2014, Sayı: 61, 1.

Çiçek, Kemal, “Osmanlı Ermenilerinin 1915'teki Tehciri: Bir Değerlendirme”, *Gazi Akademik Bakış Dergisi*, 3(6), 2010, 1.

Dilek, Mehmet Sait ve Yüksel, Mevlüt, “Amerikan Yönetim Sistemi (Kongre-Başkan) Dâhilinde Sözde Ermeni Soykırımının Tanınmasına Yönelik Alınmış Kararlar Üzerine Genel Bir Değerlendirme”, *Bölgesel Araştırmalar Dergisi*, 3(2), 2019, 12.

Dilek, Mehmet Sait, “Lozan Konferansı'nda İtilaf Devletlerinin Ermenilere Yönelik Toprak Talepleri”, *Yakın Dönem Türkiye Araştırmaları*, Sayı: 19-20, 2012, 1-27.

- Eravcı, H. Mustafa, “Osmanlı Klasik Döneminde Ermeniler”, *1000. Yılında Türk Ermeni İlişkileri* (Editörler: Mustafa Sıtkı Bilgin-Yıldız Deveci Bozkuş), Atatürk Araştırma Merkezi yayınları, Ankara 2019, 183.
- Gencer, Ali İhsan, “Berlin Antlaşması”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, TDV Yayınevi, V, 516.
- Gökhan, İlyas, “Ortaçağ’da Ermeniler”, *1000. Yılında Türk Ermeni İlişkileri* (Editörler: Mustafa Sıtkı Bilgin-Yıldız Deveci Bozkuş), Atatürk Araştırma Merkezi yayınları, Ankara 2019, 144-147.
- İşeri, Reyhan, *Türkiye’de Etnik Terör ve ASALA ve PKK Örneği*, (Yüksek Lisans Tezi), Atılım Üniversitesi, Ankara 2008.
- Kantarcı, Şenol, “Tarihi Boyutlarıyla Ermeni Sorunu”, *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi*, Sayı: 38 (Nisan 2003), 21.
- Karabekir, Kâzım, *Birinci Cihan Harbini Nasıl İdare Ettik: Erzincan ve Erzurum’un Kurtuluşu*, 3. Cilt, Emre Yayınları İstanbul 1995.
- Karabekir, Kâzım, *Birinci Cihan Harbini Nasıl İdare Ettik: Sarıkamış, Kars ve Ötesi*, 4. Cilt, Emre Yayınları, İstanbul 1995.
- Karabekir, Kâzım, *İstiklâl Harbimiz*, 2. Cilt, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2006, 799-1009.
- Malhut, Mustafa, “Ermeni Meselesinin Uluslararasılaşması ve İngiltere”, *Ermeni Araştırmaları*, Sayı: 71, 93-97.
- Moroğlu, Nazan, “Hukuki Açıdan Sözde Ermeni Soykırım İddiaları”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 119, 2015, 609.
- Şahin, İsmail, “1878 Kıbrıs Antlaşması ve Ermeni Meselesi”, *Ermeni Araştırmaları*, Sayı: 43, Ankara, 144.
- Şimşir, Bilâl N., *Şehit Diplomatlarımız, (1973-1994)*, 1. ve 2. Kitap, Bilgi Yayınevi, Ankara 2015.
- Tunçer, Asil S., “ASALA Örgütü”, *Türk Dünyası Araştırmaları*, 118(233), 2018, 91.
- Yüksel, Mevlüt, “Erzurum, Bitlis ve Mamûretülaziz Vilâyetlerindeki Ermeni İsyanları (1890-1905)”, *Ermeni Araştırmaları*, Sayı: 43, 2012, 165-194.

Yüksel, Mevlüt, *Vilâyat-ı Şarkıyye Ermenilerinin Sevk ve İskânları (1915-1917)*,
(Doktora Tezi), Atatürk Üniversitesi, Erzurum 2013.

EKLER**Tablo 1.** Ermeniler Tarafından Şehit Edilen Kamu Görevlileri ve Yakınları

Sıra No	Adı/Soyadı	Unvanı	Olayın Gerçekleştiği Yer	Olay Tarihi
1	Mehmet Baydar	Başkonsolos	Santa Barbara /ABD	27.01.1973
2	Bahadır Demir	Konsolos	Santa Barbara /ABD	27.01.1973
3	Daniş Tunalıgil	Büyükelçi	Viyana /Avusturya	22.10.1975
4	İsmail Erez	Büyükelçi	Paris/Fransa	24.10.1975
5	Talip Yener	Makam Şoförü	Viyana /Avusturya	24.10.1975
6	Oktar Cerit	Başkâtip	Beyrut/Lübnan	16.02.1976
7	Taha Carım	Büyükelçi	Vatikan	09.06.1977
8	Beşir BALCIOĞLU	E. Büyükelçi	Madrid/İspanya	02.06.1978
9	Necla Kunalalp	Büyükelçi Eşi	Madrid/İspanya	02.06.1978
10	Ahmet Benler	Büyükelçi Oğlu	Lahey /Hollanda	12.10.1979
11	Yılmaz Çolpan	Turizm Müşaviri	Paris/Fransa	22.12.1979
12	Galip Özmen	İdari Ataşe	Atina/Yunanistan	31.07.1980
13	Neslihan Özmen	İdari Ataşe Kızı	Atina/Yunanistan	31.07.1980
14	Şarık Arıyak	Başkonsolos	Sdney Avustralya	12.12.1980
15	Engin Sever	Güvenlik Ataşesi	Sdney Avustralya	17.12.1980
16	Reşat Moralı	Çalışma Ataşesi	Paris/Fransa	04.03.1981
17	Tecelli Arı	Din Görevlisi	Paris/Fransa	04.03.1981
18	M. Savaş Yergüz	Sekreter	Cenevre/İsviçre	09.06.1981
19	Cemal Özen	Güvenlik Ataşesi	Paris/Fransa	24.09.1981
20	Kemal Arıkan	Başkonsolos	Los Angeles/ABD	28.01.1982
21	Orhan Gündüz	F. Başkonsolos	Boston/ABD	04.05.1982
22	Erkut Erbay	İdari Ataşe	Lizbon/Portekiz	07.06.1982
23	Nadide Erbay	İdari Ataşe	Lizbon/Portekiz	07.06.1982
24	Bora Süelkan	İdari Ataşe	Burgaz/Bulgaristan	09.09.1982
25	Atilla Altukat	Askeri Ataşe	Ottawa/Kanada	27.08.2983
26	Galip Balkar	Büyükelçi	Belgrad/Yugoslavya	09.03.1983
27	Dursun Aksoy	İdari Ataşe	Bürüksel/Belçika	14.07.1983
28	Cahide Mihçioğlu	Müsteşar Eşi	Lizbon/Portekiz	27.07.1983
29	Işık Yönder	Sekreter Eşi	Tahran/İran	28.04.1984
30	Erdoğan Özen	Çalışma Ataşesi	Viyana/Avusturya	20.06.1984
31	Evner Ergun	Uluslararası Memur	Viyana/Avusturya	19.11.1984

Tablo 2. Ermenilerin Türk Diplomatik ve Temsilciliklerine Yaptıkları Saldırılarda Yaralananlar Temsilcilerimiz ve Yakınları

Sıra No	Adı/Soyadı	Unvanı	Olayın Gerçekleştiği Yer	Olay Tarihi
1	Doğan Türkmen	Büyükelçi	Bern/İsviçre	06.02.1980
2	Tahsin Güvenç	Güvenlik Ataşesi	Vatikan	17.04.1980
3	Vecdi Türel	Büyükelçi	Vatikan	17.04.1980
4	Sevim Özmen	İdari Ataşe Eşi	Yunanistan /Atina	31.07.1980
5	Kaan Özmen	İdari Ataşe Oğlu	Yunanistan /Atina	31.07.1980
6	Selçuk Bakalbaş	Basın Müşaviri	Paris/Fransa	26.09.1980
7	4 Yaralı	T.C. Başkonsolosu	Lyon/Fransa	05.08.1980
8	Cavit Demir	Çalışma Müsteşarı	Kopenhag/Danimarka	03.04.1981
9	Kaya İnal	Maiyette Başkonsolos	Paris/Fransa	24.09.1981
10	Gökberk Ergenekon	İkinci Kâtip	Roma/İtalya	03.10.1981
11	Necati Kaya	Makam Şoförü	Belgrad/Yugoslavya	09.03.1983
12	Yurtsev Mihçioğlu	Müsteşar	Lizbon/Portekiz	27.07.1983
13	Atasay Mihçioğlu	Müsteşar Oğlu	Lizbon/Portekiz	27.07.1983
14	Hüseyin Kerimoğlu	Haberleşme Teknisyeni	Bağdat/İrak	11.12.1983
15	Hasan Servet Öktem	Başkâtip	Tahran/İran	28.03.1984
16	İsmail Pamukçu	Başçavuş	Tahran/İran	28.03.1984
17	Coşkun Kırca	Büyükelçi	Ottowa/Kanada	12.03.1985

Not:1. Yeşilköy - Türkiye (Bomba Patlaması) 6 Ölü 51 Yaralı 29.05.1977

Not:2. Esenboğa - Türkiye (Esenboğa Baskını) 9 Ölü 72 Yaralı 07.08.1982

Not:3. Orly - Fransa (Orly Baskını) 8 Ölü 63 Yaralı 15.07. 1983

Resim 1. 29 Ocak 1973

Gelene **BAROK** ve Barok tarzındaki **FLORANTIN** Tablo-Resimcilikler-Gelene **CERÇEVELERİ** Adli ve Sali: **ABLANI KOHINİ** Sanatçı Sirkeli Halkaevlatı Cad. 25 Tel: 27 40 06 - 28 03 03

49. yıl, sayı: 17415

Ticari ve maliyetli adresi: Cumhuriyet Sanatçı - Posta Kutusu İstanbul No: 587 Tel: 27 40 06 - 28 03 03 - 28 47 97 - 28 48 98 - 28 49 99

Kurucusu: TUNUS NADİ

100 KURCU

29 Ocak Pazartesi 1973

ÜNİVERSİTEYE
HAZIRLAMA FEN SINIFLARI
6 ŞUBATTA BAŞLIYOR
Gündüz ve Akşam kurslarının kayıtları yapılmaktadır.
Bölümler: İktisadiyat
MODERN MATEMATİK KURSLARI
GUVEN DERSHANESİ
Öğretmen, Nezir Mahmuti İhtilafı
İSTANBUL Telefon: 47 48 88

Cumhuriyet

Katil 77 yaşında, Ermeni asıllı, Amerikalı bir yazar

TÜRKİYE DOĞUMLU OLAN MİGİRDİÇ YANIKYAN, CİNAYETİ PLANLI VE BİLİNÇLE İŞLEDİĞİNİ SÖYLEDİ

BAYDAR İLE DEMİR, KONSOLOSLUĞA ARMAĞAN EDİLECEK BİR TABLO İÇİN GİTTİKLERİ OTEL'DE ÖLDÜRÜLDÜ

Diş diplomatomu öldüren 77 yaşındaki Migirdiç Yanıkyan. (Gazeteci: AP)

2 diplomatımız Amerika'da öldürüldü

ÜMİT GÜRTUNA
Amerika'dan bildiriyor

Türkiye'nin Los Angeles Büyükelçisi Mehmet Baydar ve Konsolos Yardımcısı Demirel, 29 Ocak Pazartesi günü Amerika'da öldürüldü. Ermeni asıllı Amerikalı 77 yaşındaki Migirdiç Yanıkyan tarafından Los Angeles'te öldürüldü.

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Türk kolonisi için ABD'den can emniyeti talep ettik

ANKARA (Cumhuriyet) - Türkiye'nin Los Angeles Büyükelçisi Mehmet Baydar ve Konsolos Yardımcısı Demirel, 29 Ocak Pazartesi günü Amerika'da öldürüldü. Ermeni asıllı Amerikalı 77 yaşındaki Migirdiç Yanıkyan tarafından Los Angeles'te öldürüldü.

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

İşleri Bakanlığı ile ilgili olarak, Türkiye'nin Los Angeles Büyükelçisi Mehmet Baydar ve Konsolos Yardımcısı Demirel, 29 Ocak Pazartesi günü Amerika'da öldürüldü. Ermeni asıllı Amerikalı 77 yaşındaki Migirdiç Yanıkyan tarafından Los Angeles'te öldürüldü.

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Vietnam'da ateşkes ilk gününde ihlâl edildi

Ateşkesi Denetleme Komisyonu üyeleri, SAYGON'a vardılar

DIŞ HABERLER SERVİSİ

BAHAR - Kuzey Vietnam ateşkesi, Vietnam'da 29 Ocak Pazartesi günü ilk kez ihlâl edildi. Ateşkesi Denetleme Komisyonu üyeleri, SAYGON'a vardılar.

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Nezir Mahmuti İhtilafı

Cumhuriyet

1980

Kurucusu: YUNUS NADİ

200 KURUS

31 MAYIS 1977 SALLI

ÇIKTI:

Anadoluda ve Sosyalist Ülkelerde

MELİH CEVDET ANDAY

Figures 20 Larv.

İnterne adresi: ÇAĞDAŞ YAYINLARI

Cagaloglu Halkvri Sokak. No: 29-41 Istanbul

Sal toplantılara yoğunlaşıyor

İskender'un'da
CHP'lıların
toplantı
salonuna
ateş açıldı

5 haziran seçimlerine altı gün kala ilerlerinin gözönünde ve da mahalli toplantılarında partililer arasında, girdiye kadar hiçbir seçim öngörüsüne gürülmemiş şekilde tartışma ve saltatı olayları çıkmamış, paralarından el maktardır. Örnekte Anısal'da son kel gün içinde saltatı olaylarının yoğunlaşmış biçimlenmektedir. Hatay'tan önceki göre Adana'yı dön-

LOKAVT CAKTIR,,

firmamız döndü de fakir kaldı. dört zengini bir araya getirsen zenginlik artar" pekindelik sözlerini eleştiren Ecevit, "Onlar dört zengini, dört bin zengini, bilmediniz dörttyiz bin zengini daha zengin etmek için uğraşıyorlar, bir ise fakirliği kaldırmak için 40 milyona aşkın

«Bizim gerçekleştireceğimiz dü-
şünde her gördüm, bir yandan kay-
nakları gürleltirip tırtıklan yatı-
(Devamı: Sa. 11, Sü. 4 de)

**Yahya
Demirel,
ihracat
için
açtırdığı
18 milyonluk
akreditifi
kredi olarak
kullandı**

● İSVİÇRE'YE İLGİLİ FİRMANIN MÜDÜRÜ, «BİZ HIRACATIN YAPILMAYACAĞINI BAŞINDAN DA BİLİYORDUK. FİRMAMIZIN İSMİNİ ODUNC VE RİP KOMİSYON ALDIK» DEDİ.

GENEVRE (ANKA) — Yahya Demirel'in 1973 yılında da İsviçre - Lichtenstein firmalarını ara-
cı göstererek, «ceviz kaplama-
mobilya ihracı işlemleri yürüttü-
ğü, bu işlemlerin somucunda 3
milyon 150 bin Batı Alman mar-
kı tutarında akreditif açtırarak
(Devamı Sa. 11, Sd. 7 de)

Yeşilköy ve Sirkeci'de 5 kişinin ölümüne yol açan patlamaları "28 Mayıs,, adlı bir Ermeni örgütü üstlendi

• ANADOLU
AJANSININ
HABERİNE
GÖRE AFN'İN
ATINA
BÜROUNA TELEFON
EDEN BİR KİŞİ
BOMBALARI
YEŞİLKÜY VE
SİRKEÇİ
EMANETLERİNE
-28 MAYIS-
ADLI GİZLİ BİR
ERMENİ
ORGÜTÜNÜN
MÜHTAMALARINCA
BIRAKILDIĞINI
SÖYLEZİ,
SAVCILIK
SORUŞTURMASI
SÜRÜYOR

(Cumhuriyet Haber Merkezi)
Yeşilköy dış hatlar telefonları
binası ile Söğütözü Gar binasındaki
bulunan Ertaner depolarında çok
çok gün 3 kişinin ölümü, 11 ki-
şinin de yaralanmasıyla sonuç-
lanan patlama olayları ile ilgili
soruşturma sürdürülürken, Atma-
da bir ajansa bilgilere telefon

eden bir kipti, İstanbul'daki pe-
luma olayların -28 Mayıs- adı
bir Ermeni örgütünün üstlendi-
ği bildirilmisti.

sa'nın haberine göre, AFF
(Agence France Press)'ün Atina
bürosuna telefon eden kimliği bi-
lanmayan kişi, bombaların şu
Ermeni örgütünün militanları tara-
fından atıldığını bildirdi.

Fransızca konuşan bu kişi ay-
rım, «Mücadelemizi istedikleri-
rüzün tamamı karşılancaya ka-
dır sürdüreceği» demştir.

Savetlerin soruşturması yanında Devlet Hava Meydanları İşletmesi ile DDY da kendi açılımlarından olaysı ile koymuşlardır. Bu arada polis, bazı kişilerin ifadelerini almaya başlamış, ancak ilk çalışmalar sırasında patlamaların tıgı çözüme gidince hiçbir ipucu bulunamamıştır.

MİT'in İstanbul Temsilatı (MIT) Marmara Bölgesi üniversiteleri de her iki patlamaya ilişkin soruşturmasına başlamıştır. MIT Müfettişlerinden iki grup, Sirkari ve Yedigöller'deki patlamalara ilişkin yerlerde, dün iki saat süren bir inceleme bulundular. Bu arada, sıvalı potam sabotajlarla ilgili dedektifleri de olayı kendi yerlerinden incelemeye başlamışlardır.

(Devanāgarī Sa. 11, Sū. 1 de)

MADEN - İŞ ÜYESİ 30 BİN İŞÇİ MESS'E BAĞLI 33 İŞYERİNDE GREVE BAŞLADI

DİSK'e başlı Maden-İs Sendikasına üye 30 bin civarında işçi, 15 işyerinde din grevleri başlatmıştır. MİSS (Madeni Eya Sanayicileri İşverenleri Sendikası) yetkilileri ile Maden-İs arasında din sahah yapılan son görüşme de sonuçsuz kalınca, grev uygulanmasına dün saat 14'de geçilmiştir. 7.

DİSK'e bağlı Maden İş ve MESS işverenler sendikası arasında, işveren şirketlerinde direnmesi karşısında dün uygulamaya konulan grevler için 17 aydan 61 yıla sürdüren görüşmeler, anlaşmazlıkla sonuçlanma

tır. Maden işi konusunda özellikle elektrikli araç aletleri ile oto yarı sanayini çok büyük çapta etkileyecek üretimin daralmasından yarı sanayileri de birlikte geridekte full grevin en az üç dört katı bir etki alanı olacağı bil-dirilmektedir.

Maden-İş Sendikası genel başkanı vekili Sinasi Kaya, dün öğle saatlerinde yaptığı açıklamada, işverenler sendikası MESS'e dün sabah saat 10'da bağlatılan son toplantının da uygun sonuçla sonuçlandığını bildirmişti. «Maden-İş açısından yapılacak başka bir şey kalmadığını

için grev saat 14'ten itibaren, grev hakkı doğmuş bütün MİSSE üyesi iş yerlerinde birden başlayacaktır.

Maden işin benliğe yasal grev hakkı dogrular olan iş yerlerinde de bu hakkın doğacağı tarihlerden itibaren grev baslatılacağı ve böylece grevdeki işçi sayısının 42 hane aşacağı bildirilmektedir. Bu sayıya yine inerseniz o rakam MESS'in taraf olduğu 900 civarında işçinin çalıştığı Bursa'daki oto sanayisi ile Eregli Demir Çelik işletmeleri dahil değildir. Aynı esakilerle savığı iş yerleri için de şiddetli düşüncesinden

yakın tarihlerde bu önemli iş-
letmelerin de grev kapsamına
girmesi söz konusudur.

İsvetzerlerin geçen yüzyıl ar-
terında kamuoyuna duyurulanlar
"dilekleri" gerçekleştirildi topla-
sıma yapmak istemeleri ve ge-
miş yıllarda bu yolda grev fon-
duna arttırmaları, kamuoyuna
önemi verilen başlamakta
anlaşılan, çok ciddi bir iş-
çilerin sınıftan çıkarılması komu-
nistur. İsvetzerlerin, ücret art-
malarının düşmelerini, ücret-
hükümleri bu şekilde düşürdü-
dürdür. Kadem tuzakları, iş-
çiler ve sınıfların yasaları.

[illegible]

(Devam Sa. 11, Sū. 6 da)

Resim 3. 10 Mart 1981

Ermeni teröristler teslim oldu, 1 görevlimiz öldü

REHİNELER KURTULDU

AL — Verdular, ATANAY — Kurtuldu.

Dört görevlimiz
kacmayı başardı

[illegible]

- Paris başkonsolosluğunu basan Ermeniler koruma görevlisi Özen'i öldürdü
- Göğsünden vurulan görevli başkonsolos Kaya İnal'ın durumu iyi
- Ermeni teröristler kanlı eylemlerini sabaha karşı 03.10'da sona erdirdiler
- Başkonsolosluğumuzun çevresindeki Türkler sonuna dek bekledi

[illegible]

13.00 - Kültür Atasekimi
tutanaklığı bitiminden, biradık
beni yarıtlarla Atasekimi me
suarından bir bitim, bitim
ni panedaki pencerelerden d
sarı atlayarak kaçabildiler. Ka
çanlara polis yardımı oldu. 1
çerden silah sesleri geldi. An
cak yaralı çıp çıktığı anı
şılama.

12.45 -- Paris'teki AFFRON bu
numara telefon eden bir kişi
başbakan AKALA milletbarnarı
dünemidigi ve Türkiye'ye ha
pote olukmuş İddia ettiği ki
Ermenide 10 saat tırakılmış
serisi bırakılma, 12 saat
kadar Paris'e uçakla gönderi
memesi halinde rekabatinin 60
dörtbeşlerim söylendi.

14.00 — AP Ammanon Bey-
rut Marmara ilelim yandı
bir açıklamada ise, Fransa'nın
kümüli kuratama mülkiyetine
kayıp ayarlı, bir ayraçtan
kallınlıkta halinde birini
çindekilerle birlikte hava ya-
çırma tehlikesi bulunmuş
(Arkas 6. Sayfa)

**Mitterrand'ın
ilk basın
toplantısını
yaptığı
günü seçtiler**

Bülent ÇAKIM
bildiriyor

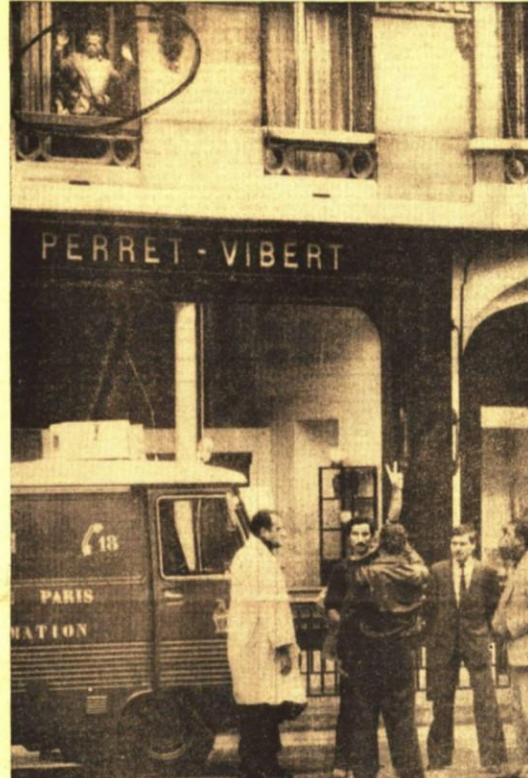
PARIS — Türkiye Cumhuriyeti Paris Başkonsolosluğu zoruna görevlisi Cemal Özen ya da başka bir isimle, ...

messe rehinerleri ödüllere hak-
kını almışlardır.

Ökay, Türkiye'ye yönelik
girişimciyi teşvik etmektedir.

Ermeni terörizminde yeni bir upama görünümündedir.

ni gitilmeye çalışıyorlar-
dı. Bununla birlikte olay-
lar...
(Arkan No. 2, S. 5. F. 6)

TESLİM OLAN TERÖRİST — Yürük terörist polislere teslim olurken eliyte zıfıfı izletir. Ermeni Güllü Kurtuluş Orduyu üyesi oldukları bildirilen teröristlerden biri de pencereden rahle atılarak bir yurttanmışa atılmış. Terörist ordu kademesi korumaya kapalıdır. Binanın birinci katında, görünür, perdeleri kapalı pencerelerin ortasında yaklaşık 25 Türk görevlisi ve yurttanmış; işe diğer teröristlerin denetiminde bekliyorlar. (Fotograf, AP - a.s.)

FRANSA'YI UYARDIK

ANKARA, (Cumhuriyet Bure-) — Paris'de Başbakanın kabinelerinde, büyük gramer ve büyük meclisler tarafından ilgili edilecek, sonra Türk hükümeti Fransız hükümeti uyuştur. Uyuştur kabinelerinde, Fransız Türk temsilcilerine yapılacak belgelerin hatırlatılma ve sözcüklerin belgeleri için belgelerin yeniden bir belgelerin meydana gelebilir.

evine Ankara'daki Fransız Büyükelçisi Cemalpoğlu ile telefonla bir görüşme yaptı. Bu görüşme sırasında öğrendiklerine göre, Başbakan Kemürçe Gürün, Paris Büyükelçisi Adnan Bulut ile de telefonla ilgili haberleşmeler yapıyor. Ayrıca gıda politikaları Başbakan Bulut, İlhan ve Doğanlı Bakan ve İktisat ve Maliye Bakan vekili İhsan Öztürk tarafından yakından izleniyor. Diplomasiye yakınlarındaki idari-

ÖZEL TİMLER — Fransız özel güvenlik timleri saldırından kısa bir süre sonra kurşun geçirmez yelekler ve ellerinde makineli tüfekler olduğu halde, Türk Başkonsolosluğu binasının çevresinde patlama patlama sesleri duyuldu. (Fotograf AP - a)

GÖZLEM

UĞUR
MUMCU

"ASALA....

Enneni terör, uluslararası terörün bir parçasıdır. Ve bütün terör eylemleri arasında **çök uluslar** örgütlenmeler söz konusudur. Paris Başkonsolosluğumuzda karşı **ASALA** adıyla bilinen örgütün düzenlediği saldırı baskın, bir **çök uluslar** örgüt ve planları bir sonucudur. Bunda hiç şüphesiz yoldır.

Sanctiherden kası ucubulmayan, gınnıckilerinde an
palmisne elektronika aygıtlarına islanımları usterler, ba-
larını, aygıtlarına arandı Avrupa Gıkkilerinde, bunca
termist, onlarıca sanıtları de nabil, ukaden, ukade, si-
nırdan kılma geccekkiler? Yalnızca bu siru bir de
egak ukade argutılma, kılma, kılma, kılma, kılma

Çeşitli ülkelerin gizli haberlerine göreleri, gizli dinlemeler, elektronik aygıtlar ve diğer gelişmeler her türlü istihbarat planlarını, bu türden casusları hakkında her bilgi sahibi olamıyoruz mı? Fransız polisi, ya da gizli haberlerine göreleri, bu Ermeni örgütlerinin bilmiyor mu, bilmiyorlar mı?

Bir sende örgüt, çeşitli cephelerden destek alınarak
 yapılacak bir terör örgütüne çokça göz verilmemesi,
 bu örgüt, hiçbir şekilde kanamamalı. Bu Ermeniler örgütlerinin
 (Arhiv: 6. Sayfa)

ların
ndaki
RCEK

ma.,

«Ermenistan'ın Kurtuluş
çin Ermeni Gazi Ordusu
adındaki örgüt, önce
«Anat» diye anılmaktadı.
Bu örgütün amacı öldür-
düğüleri bazı eyaletlerin P
rişteli Türkiye Başbakanı
malıdır. Teröristler ölm
mizde tutuklu bulunan bu
Ermenilerin baskılamam
bu işleri yerine getirir

mesne rehinerleri ödünce-
lerini söylemişlerdir.

Ohay, Türkiye'ye yönelik
Ermeni terörizminde yeni
bir aşama görünümdedir.

İşindeyken deyin Türk
İstisnaları kimliği bilime-
ye hatırlar diye aldırın
yandı, eyilemler kaplıdır
ni gitlemeye çabalarıdır
di. Bunun içi birlikte olay

(Arkası No. 9. Sö. Fik)

Önden önce malzeme Başakçısı sızdıran Kağıt İsaî kâhneni hemen üzerinden alırsı ve so-
luğunuza adanmışları sanılar
kurşun yararı ile ve hekim di-
lindeki durumu «ağır» diye ni-
telendirerek hastaneye götürül-
müştü.

Enst. Ermeni tıbbîstler yin-
vordular. Nam de bu kez G-
tilarda geçirdiken diyet ayıdır
ve ilk buan toplantıma yapıp
Başakçısı, Mittermeier, dikkatini

Resim 5. 4 Ocak 1982

1 / 10

LARI
nin
zine değin
n. (tübendi).
136-
138 (4. bası)
Cad. 39-41.

Birinci A
Yatenek
Modern
Modern
Besiktas, İst.

Cumhuriyet

58. Yıl; Sayı: 20624 Kurucusu: Yunus NADI 10 TL. 4 Ocak 1982 Pazartesi

caçtı, bilimsel tahminin
mu söyledi:

ısayı hazırlama
ini bilemem,,

**ANAYASA
KOMİSYONUNUN
YENİ ANAYASA
İLE İLGİLİ
GÖRÜŞ İSTEDİĞİ
KURULUŞLAR,
15 ŞUBATA
KADAR
RAPORLARINI
HAZIRLAYACAK**

gün, Danışma Meclisi'nde «altı komisyon» tartışıldı. İçişlik açılış yaptı, hiç bu tartışma-
lara ilham vermişti. 1981'te var
orada insanın, 100 tane siyasi
parti var. Sektör, doküman çir-
rüt açılmak istese on beş-
virim dakika, ikinci görüşme-
yi sunabiliriz bir bes dakika

ile, ama ilk görüşme sunula-
mamam. Anayasa hazırlığı ne
kadar sürer bilmiyorum ki, bu
hususla bilimsel bir tahmin
vapesak mümkün değil.»
Prof. Orhan Alışkan, «Kı-
rupa Anayasaları elelelele al-
tında en?» sorusuna da şu kar-
şılığı verdi:

«Sakın benim elimin altın-
da. Mesleğim bu. Diğer arka-
daşların ellerinin altında olan-
lar var. Asıl mesele, bir Ana-
yasa'nın hazırlanarak elde e-
dilmesi, teorik vapesak değil, A-
nayasa'nın nasıl uygulandığını
öğrenmek. Önemli olan bu. Yuh-
sa bugün Birleşmiş Milletler
Genel Sekreteri'ne yazalım, her
devlet oraya Anayasası'nı ver-
meye mecbur, getirtilsin. Ama,
o ülkelerde nasıl uygulanıyor?
Rütuhi mesele orada. Ama, A-
nayasa'nın ruhenini öğrenmek el-
imiyasayabiliriz bir bes dakika
(Arkası Sa. 9, S. 58, 5'de)

tmelik hazırlayacak

**nilerin durumu
n ayı sonuna
r belli olacak**

ne seçilecek adayların septa-
narak Devlet Başkanı'na öne-
nimisi geliyor. Daha sonraki
ağda ila, görev süresi 31
Ağustos sonu eren Fakülte
Dehanları'nın seçilmesi, de-
katar da restitrisleri önerisi
ile Yüksek Öğretim Kurulu ta-
rafından seçilecek.

Ayrıca YÖK Yüksek Öğre-
tim Denetleme Kurulu için 5
profesör seçecek. Önercek.

Yüksek Öğretim Kurulu Baş-
kanı Prof. İhsan Doğramacı
kurul üyeleri arasında bir ki-
şiyi başkanlığı atayacak.

Öğrencilerin ödevcekleleri
harç miktarlarını da Yüksek
Öğretim Kurulu saptayacak.
Yasama 48 maddesinde harç
ların «büyüktün belirlen en
çok beşte bir» oranında ola-
cağı belirtilmiş. Yasaya göre,
(Arkası Sa. 9, S. 58, 3'de)

**Komisyon bugün
Maliye bütçesini
görüşüyor**

**Küçük
dereceli
memurlara
ek artış
seçenekleri
ele alınacak**

ANKARA (Cumhuriyet
Bürosu) — Maliye Bakan-
lığı 1982 yılı için bütçesi-
nin Danışma Meclisi Süt
Çe. Plan Komisyonu'nda
görüşülmek üzere, sırasıyla
«Küçük de-eceli memurla-
ra katsayı dışındaki artış
görmek, seçeneklerine be
(Arkası, Sa. 7 S. 3 de)

**Katma değer
vergisi tasarısı
komisyonunda**

ANKARA, (ANKA) —
Katma değer vergisi Do-
nüşma Meclisi'ne altı komis-
yonlarında görüşülmeye
başlandı. Katma değer
vergisi yasalaşarak yu-
rutiğe girdiği takdirde
mal ve hizmet üretimi her
aşamada vergilendirilecek.
Mal ve hizmetlerin her el
değiştirme, operasyonu için
katma değer vergi oranı
(Arkası Sa. 9, S. 58, 5'de)

**Yurt dışında
çalışanlar
öncekinden
2 kat daha
fazla mal
getirebilecek**

ANKARA, (ANKA) —
Yurt dışında çalışan, Pın-
kaya'da yerleşik, katli-
yunda dövizlerle «Zatı
egale» dışındaki getirebile-
cekleri mal değeri 2 kat
artırıldı. Maliye Bakan-
lığının dikkatli Resmi Ga-
zetesi'nde, (Arkası, Sa. 7 S. 3 de)

1982 ekonomik programı be

**Sanayide büyüme
yüzde 6'ya düşür**

Yalçın DOĞAN

ANKARA — İçinde bulundu-
ğumuz yılda Türk ekonomisi-
nin yön verecek olan «1982 ek-
onomik programı» ana hatları
ile belli oldu.

Yatırımlardan ödemeler den-
gesini, çeşitli ekonomik kesim-
lerdeki büyüme hızları Türkiye
nin dış ekonomisi dışındaki
değişim bir yılın ekonomik
faaliyetlerini kapsayan 1982 e-
konomik programı Devlet Plan-
lama Teşkilatı tarafından ha-
zırlanarak Danışma Meclisi
Rütuhi Plan Komisyonu'na sa-
nıldı. Halen çeşitli bakanlıklar
ın bütçeleri ile birlikte bütçe
görüştürülerek kayıtlı olan
1982 ekonomik programında
büyüme hızı yüzde 4.4 olarak
gösteriliyor.

Toplam yatırımların kamu
kesini ile özel kesim arasında-
daki dağılımı 1981'de olduğu
gibi 1982'de de yine aynı oran-
larda tutuluyor. Buna göre
1982 yılında toplam yatırımla-
rın yüzde 57'si kamu kesini,
yüzde 43'ü de özel kesim tara-
fından gerçekleştirilecek. Ka-
mu yatırımlarında 1981 yılında
tahmini gerçekleştirilecek 600
milyar lira (iki bu rakamın 1982
de 1 trilyon 53 milyar liraya
çıkması, öngörülüyor. 1981 yı-
lında 600 milyar lira olarak
gösterilmiş tahmini edilen ö-
zel kesim yatırımlarının ise 1982
de 800 milyar liraya çıkması
öngörülüyor. Ancak, belirlenen
yatırım rakamlarında «sabit fi
yatlarla», bir başka deyişle
1981 fiyatlarıyla kamu yatırı-
mları hesaplanmıştır. Gerçek-
te kamu yatırımlarının yüzde 2.5
oranında enflasyona uğruşu gö-
rülüyor. Buna karşın özel ke-
sim yatırımlarının sabit fiyat-
larla hesaplanması sonucunda,
bu tür yatırımların yüzde 1.5
oranında artışla görülmüyor.
1982 ekonomik programı im-
za sanayide mal tükürü jü-
beriyile yatırımların dağılımı
değişiklik geçiriyor. 1981 yılın-
da yüzde 25.5 oranındaki tüke-
tim malları yatırımları 1982 yı-

● Çeşitli yatırım projeleri
programdan çıkarıldı
● OECD çerçevesinde 800
milyon dolar kredi gerekiyor

ında yüzde 20'ye düşürülüyor.
Bunun dışında 1981 yılında
yüzde 11.3 olan yatırım mal-
ları oranı da 1982 yılında yüzde
9.9'a düşürülüyor. Buna kar-
şılık ara malları yatırımları yu-
de 63.2'den yüzde 69.9'a çık-
dırılıyor.

Genel olarak sanayi sektörü
büyüme hızı düşürüldüğünde, bu
rada geçen yıla göre 1982'de
büyüme hızının düşürüldüğü
gösteriliyor. 1981 yılında yüzde

7.6 olan sanayideki büyüme ha-
ziran 1982 yılında yüzde 6.1'e
düşürülmeye öngörülmüş.
1981 yılı içinde çeşitli tar-
tışmalarla kaynaklık eden, tarım
sektöründe ise gerçekleştirilecek
min edilen büyüme hızı 1982
programının verilerine göre
yüzde 6.1'e kalıyor. Dolayısıyla
geçmiş yıllara göre tarımda
beklenen gelişmelerin 1981 yı-
lında gerçekleştirilemediği ortaya
çıkıyor. Tarım kesiminde bu

**Yunanistan Genel
Başkanı Gratsios is**

■ YUNANISTAN ULUSAL BA-
ŞKANLIĞI'NIN BAŞKANLIĞI
MILLİ SAVUNMA BAKANİ
VE BAŞBAKAN ANDREAS
PAPANDREU'NUN BAŞ-
KANLIĞINDA TOPLANİYOR

Org. Agomenon Gratsios

Dış Haberler Servisi — Yu-
nanistan Genelkurmay Başka-
nı Orgeneral Agomenon Grat-
sios görevinden istifa etti. Yu-
nanistan'ın Sesi Radyosunun
haberine göre, Orgeneral Grat-
sios'un istifa nedeniyle ilgili
henüz resmi bir açıklama ya-
pılmadı. Radyonun haberinde
Yunanistan Ulusal Savunma
Konseyi'nin bugün Milli Savun-
ma Bakanı ve Başbakan And-
reas Papandreu'nun başkanlı-
ğında toplanacağı bildirildi.
Başbakan Andreas Papandreu'

nın başkanlığında toplanacak
Ulusal Savunma Konseyi to-
planışında Yunan ordu üst ka-
demelerinde de değişiklikler

105 Ermeni saldırısında yalnız 5 olayın faili yakalandı

Türk temsilciliklerine yöneltilen saldırılardan 2 ayrı olayın faili 5 Ermeni militan yargılanıyor

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) —
Ermeni terör örgütlerinin bugüne kadar
Türkiye ve Üçüncü Dünya ülkelerini hedef
alan toplam 106 saldırı gerçekleştirildi-
ği saptandı. Bu saldırılardan bugüne ka-
dar yalnızca beşinin faili yakalanabil-
di. Halen iki ayrı olayın failerinden bir Er-
meni teröristi yargılanıyor.
Edinilen bilgilere göre, yakalanabilen
failer ve haklarında koşuşturma ve
yargılamalara ilişkin durum şöyle:
1) Gürgen Yanıkyan: Ermeni asıllı
bir Amerikan vatandaşı olan Yanıkyan

bir bahane ile Santa Barbara'ya davet
ettiği Los Angeles Başkonsolosumuz
Melina Baydar ve Konsolos Bahadır
Demir'i 27 Ocak 1973 günü şehit etti.
Yanıkyan, cinayetten sonra yakalan-
dı ve Santa Barbara Ağır Ceza Mahke-
mesince yargıyı aynı hapis cezasına
çarptırıldı. 1979 şubat ayında bir
kararıyla 1984'te affedilmesi öngörüsü
1981 sonbaharında cezasının geri kalan
bölümünü çekmek üzere Sağlık nede-
li ile bir hastaneye sevk edildi.
2) Max Marat Klindyan: Türkiye'nin

Bam Büyükelçisi Doğan Türkmen'i 2 şub-
at 1980 tarihinde vaparı ile Büyükelçi-
nin hali bir yara ile kurtulduğu saldırı
girişiminin zanlısı olarak, lavirce makam-
larının istemi üzerine 1980'de Fransızın
Marsilya kentinde tutuklandı.
Ermeni asıllı Fransız vatandaşı, ha-
len Marsilya'da Bourmettes Cezaevinde
tutuklu olup, 22-3 Ocak 1983 tarihlerinde
Ağır Ceza Mahkemesinde yargılanacak.
3) Ara Alex Yenikuyumcuyan ve Suzy
Manfredyan: Ermeni asıllı Lübnanlı
Yenikuyumcuyan ve Ermeni asıllı, ABD'si

Suzy Manfredyan 3 ekim 1980 günü Ce-
nevre'de Bern - Bile Oteline kaldığın
odada bir bombayla ayrılmak isterken
bombanın patlaması sonucu lavirce gü-
venlik makamlarında yakalandılar. Yeni-
kuyumcuyan, patlamada sol gözü ile sol
elini kaybetti.
Her ikisi de «ASALA» militan olan
teröristlerden Suzy Manfredyan, Cene-
vre Asiyi Mahkemesinde «Kötü niyetle
patlayıcı madde bulundurmak, sokaklarda
işbirliği yapmak ve ASALA adına zorla
(Arkası Sa. 7, S. 2 de)

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı Soyadı	Mahmut ÇOBANOĞLU
Doğum Yeri ve Tarihi	
Eğitim Durumu	
Lisans Öğrenimi	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi / Tarih Öğretmenliği
Y. Lisans Öğrenimi	Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırma Enstitüsü / Türkiye Cumhuriyeti Tarihi
Bildiği Yabancı Diller	İngilizce
Bilimsel Faaliyetleri	
İş Deneyimi	
Stajlar	
Projeler	
Çalıştığı Kurumlar	MEB'e bağlı okullarda kadrolu öğretmenlik
İletişim	
E-Posta Adresi	
Tarih	21.04.2025